

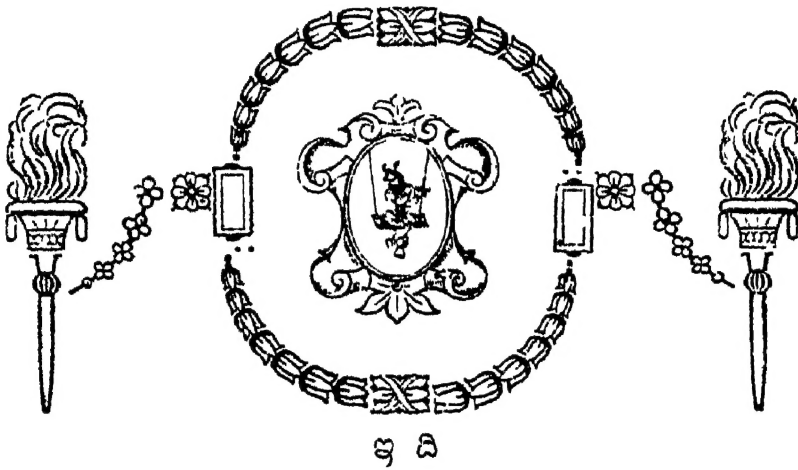
శ్రీ

ఆంధ్రవాచస్పత్యము

మూఁడవ సంపుటము

త్ర మొదలు మ

న అ కు

కొట్ల శ్యామల కామశాస్త్రిచే

వ్రా యఁ బ డి

ప్ర క టిం పఁ బ డి న ది.

శ్రీ లక్ష్మీ మూద్రాక్షర శాల,

జగన్నాథపురము, కాకినాడ.

1938

మూఁడవ సంపుటము }
చల రు. 5-0-0.

{ All Rights Reserved.
{ మొత్తము చల రు. 25-0-0.

ॐ
ఆంధ్ర వాచస్పత్యము

శ్రీ పితృభ్యోనమః

లక్ష్మీనారాయణీయమునకు కర్తృత్వము
ఆంధ్రవాచస్పత్య కర్తృకు నివేదించి
గారును అగు

జీ. జీ. కొట్టె లక్ష్మీనారాయణ
శాస్త్రిగారు.

లక్ష్మీనారాయణీయమునకు లేఖరియును,
ఆంధ్రవాచస్పత్యకర్తయును నగు

బి. కొట్టె శ్యామలకానుశాస్త్రి
గారు.

ఈ శాస్త్రినారాయణీయము ఆదిపు అగుచున్నది 1908 సం॥ గములో తీయఁ
బడిన వాయుదలము.

శ్రీ
ఆంధ్ర వాచస్పత్యము

భాషోద్ధారకులు.

ఆంధ్రవాచస్పత్యకర్త,
ఆంధ్రవిద్యా వాచస్పతి,
శ్రీ కొత్తా శ్యామలకామశాస్త్రి
గారు.

! ఆంధ్రవాచస్పత్యకర్తకు ధన్యవత్తియు
ను, ఆంధ్రహిత కనుగుబిడ్డయును,
మహాభక్తురాలును ఆగు
శ్రీమతి కొత్తా వేంకటమణిమ్మ
గారు.

ప్రజా విభుంజువు వాగ్విమలమొదలిడిన 1910 సం॥రమున తీయబడిన ఛాయాపటము.

పండితాభిప్రాయములు.

ఆంధ్రభూసురసందేశాది గ్రంథకర్త బ్రహ్మశ్రీ భమిడిపల్లి సీతారామ కవిగారు. పోష్టుమేష్టరు, కర్నూలు.

శా॥ పాచీనాంధ్ర నిఘంటు కావ్యముల సం • పత్తిన్విలోకించి య
ర్వాచీనంబగు పద్ధతిన్ దెలిసి కొ • ట్రా క్యామలాభిఖ్యుండీ
వాచస్పత్యము నాంధ్ర పండితులు సం • భావింపఁగా వ్రాసినాఁ
దాచంద్రార్కము వర్ణిలున్ జగతి వి • ద్యార్థుల్ పశంసింపఁగన్.

మ॥ పరమార్థ ప్రతిపాదకంబుల శ • బ్దజ్ఞాన సంధాన మా
భరణం బాంధ్ర సరస్వ తీసతికి వి • ద్యద్వంద్యమున్ నుండరా
క్షర రమ్యంబుపయోగ కారకము వా • చస్పత్యునై ఘంటికం
బరయన్ వర్ణిలు నాంధ్రభూతలము సం • దాచంద్రసూర్యంబుగన్.

ఈ॥ దేశము కాలమున్ మిగుల • దీర్ఘములెల్లడకేఁగి పండితో
ద్దేశము సంగ్రహించి పరికృ • తి పరిజ భాషణ మాలకించి భ
వ్యాశయ పూర్వకావ్యముల • నారసి వ్రాయవలెన్ నిఘంటువుల్
కోశము కష్టసాధ్యమది • కొట్రా బుధాగ్రణి పూసె ధీరుడై

తే॥ శబ్దరత్నాకరాది కో • శములకంటె
మూల్యమెచ్చె వాచస్పత్య • మునకుఁగాన
నిద్ది యుపయోగకరముగా • నెసఁగుఁగాత !
కవులు విద్యార్థులున్ • మెచ్చఁగాధరిల్లి.

సంగీతసాహిత్య విద్వాన్ ఆంధ్రభారతీ తీర్థోపాధ్యాయ, వీణకళాప్రవీణ, సంగీత
పోస్టు స్రీ సత్యవోలు రాధామాధవరావు కవిగారు, కొత్తపల్లి.
పీ ఠి కా పు ర ము.

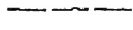
సీ. శ్రీమహా కొట్రా పం • కామల క్యామల
కామకాన్త్రై బుధుండు • ఘనతమెఱయ
సకల కాన్త్రై పురాణ • సత్కావ్య వివిధ ప్ర
బంధ జాలమునుండి • పరికటమైన
సంస్కృతాంధ్రాది భా • షాశబ్దములకన్న
యర్థవిశేషంబు • లాసి యరసి
“ ఆంధ్రవాచస్పత్య • మున వ్రాసి పరికటించె
కవిబుధపండితుల్ • గాంచి మెచ్చె

గీ. ఆంధ్రలోకంబు నందిపు • డవయ నిట్టి
చేక్కని నిఘంటు మఱిలేదు • పెక్కురేల ?
దీనికెద సాటి భరి ! భరీ ! • యీనిఘంటు
వని నాచంద్రతారార్క • మలరుఁగాత !!

P. W. D. సూ్యపరువై జరు బ్ర|| కాలనాథభట్ట జగన్నాథశాస్త్రిగారు,
కన్ననూరు, (మలబారు జిల్లా)

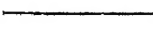
సోదరపర్యా! నమస్కారములు,

మీరు దయతో పంపుచుండిన “అంధ్రవాచస్పత్యము” అను నిధిపంతు తల్లజమును జూచి చాల ముదమందితిని. చేక్కనిపద్ధతిని అర్థములు నానార్థములు, పర్యాయములు, పదములులతోనగు విశేషాంశములతో సర్వజనోపయోగముగనున్నదిని నేను మోక్షి చెప్పచున్నాను.

బ్రహ్మశ్రీ, కావ్యకంఠ, గౌర్తి సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు, విజయనగరము,
ఊరూ!

ఈమధ్య నాచేసిన పుణ్యమువలన భవద్విరచితంబగు “నాంధ్రవాచస్పత్యము”ను స్థూల పులాకన్యాయంబునజూచి బ్రహ్మనందమునుబొందితిని. ఆంధ్రవాఙ్మయమునకిట్టి మహోపకార మొనర్చుచున్న మిమ్ములనుగుఱించి యేమినుడుపుటకును ముఖమునకేకాదు; లేని ముఖమునకును శక్తిచాలదు. అచిరకాలములో గ్రంథము సమాప్తినొందునట్లునుగ్రహింపుమని మాపరమేశ్వరుని బదింబదిగఁ బ్రార్థించుచున్నవాడను.

బ్రహ్మశ్రీ|| ముత్యసుబ్బారావుగారు, కిర్లంపూడి.

మహాశయా! నమస్కృతులు.

తమచే విరచింపఁబడుచున్న “అంధ్రవాచస్పత్యము” అత్యుత్తమపద్ధతులతో నెలువడుచున్నది. కబుర్లు చెప్పవచ్చును. కాగితముపై వ్రాయుటకష్టము. ఈమధ్య “అంధ్రవాచస్పత్యము” పైరాఁబడిన విమర్శనము, ప్రతివిమర్శనము, అందుపైరాఁబడిన సండితులబాబులు చూచుభాగ్యము లభించినది. విమర్శకుల విమర్శనము అహంకారభూయిష్టమై వ్రాయఁబడినదనవచ్చును. నిందా వాక్యములతో నిండియున్నదనవచ్చును. సరస్వతిని తూలనాడినదనవచ్చును. ఆహా! వారిహృదయములులే పరిణమించుగాక! అది యటుండనిండు. వారివిమర్శనము చూచినంతనే యీ క్రిందిపద్యము జ్ఞప్తికివచ్చినది.

“చ. క్షితిపయి వట్టి మ్రోకులు జి ♦ గిర్ప వసంతుఁడుదార సోమ గుం
భిరపదవాసనలో నెఱవ ♦ మెచ్చేక చందుఁడు మిన్ననంబ్రిన
న్నతయును సౌకుమార్యముగ ♦ సంబడరాల్ గరగంగఁజేసెనే
గతిరచియించిరేని నమ ♦ కాలమువారలు మెచ్చేరేకదా!”

(విజయవిలాసము)

కావున వీరివారితలకు సమాధానమువాయుట కట్టిపెట్టి నిఘంటువు పూర్తిచేసి
సరస్వతీదేవిని ఉద్ధరింతురుగాక ! “తల్లికంటెనువేరు దై వంబుగలదె” యనునటుల నీనిఘంటు
రాజమును తల్లులకు కృతయిచ్చి ధన్యులైన మిమ్ము శ్రీకృష్ణభగవానుడు రక్షించుగాక!

ఆశుకవి చక్రవర్తి, అవధానిపంచానన, ఫౌడనరస్వతీత్యాది
బిరుదాంకితులగు

కొప్పరపు సోదరకవులు (శతావధానులు)

భాషాపకారి నిఘంటునిర్మాణపరితులగు బ్రహ్మశ్రీ కొట్ర శ్యామలకామశాస్త్రి
గారికి నమస్కారములు.

ఆర్యా! వాచస్పత్యమునందు
సంస్కృతపదములును, ఆంధ్రపదములును విభజించి యేమొత్తమున కామొత్తము
వేర్వేరుగా నిర్ణయించుటవలన బాధనులకు సౌకర్యము గలిగించినవారైతిరి. సామాన్యపదము
లకు వ్రాయుటన్నను, కొంచెము గూఢముగానుండిన పదములకు కబ్బరత్నాకరంబునందుచలె
బ్రాహ్మణిక గ్రంథములనుండి లక్ష్యములను వ్రాయుంపనియెడల గ్రంథపాఠశస్త్రమున కది
కొఱంతకాకపోదు. శ్రమలో శ్రమయని తచ్చుచును తమరు సహింపవలెననియే మా
యాశయము.

శ్రీసాహితీశిరోమణి, బ్ర. వెంపటి వేంకటేశ్వరశాస్త్రిగారు, సంస్కృతాంధ్ర
పండితులు, బోర్డుహోస్కూలు, గుడివాడ. (కృష్ణాజిల్లా.)

అయ్యా!

తమరు రచించుచున్న “ఆంధ్రవాచస్పత్యము”ను సాంగముగాఁ బరిశీలించితిని.
ఇయ్యది సాంప్రదించుటకు మనోజ్ఞముగానుండి యన్నగ్రంథనామము గలదగును. ఈగ్రంథ
రాజము నిర్మాణములకు బాలుగనుఁ గవులకు వత్సంతోపయుక్తమగును. భవదుశ్చయగు నియ్యది
బహు పదార్థాసభోధకంబగుచు సకలకోషాదిన జీయందై యచిరకాలమునఁ బ్రచురింపఁబడి
పట్టిల్లుగాతయని భగవంతునిఁ బ్రార్థించుచున్నాను.

బ్ర|| శ్రీ|| ఉభయభాషాపరివీణ, తులసి లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారు.
ఇంజరము. (యానాం)

బ్రహ్మశ్రీ కొట్ర శ్యామలకామశాస్త్రిగారి దివ్యసముఖమునకు.

మహాశయా !

తమ యాంధ్రవాచస్పత్య రచనను విని కని చాల సంతసించితిని. మీరు తలపెట్టిన ఘన
కార్య మనితరసాధ్యము. నుమారు 15 సంవత్సరములనుండి శ్రమించివాయుచు “పారిభ

ముత్తమ జనాన పరిత్యజన్తి” యను న్యాయము సర్వవంతముగాఁజేసి మధ్యనువిడనాడక నేఁటి కాంధుల యదృష్టవశమునఁ బ్రకటించుచుఁ గృతకృత్యులై మిరాంధ్రవిద్యావాచస్పతులౌట సర్వసంపేద్యము. మియుద్యమము సర్వసంక్షాఘ్యము.

మఱియు గ్రింధపరిసమాప్తిరూపక సత్పథమునందే మిగ్నప్తియుండుటంచేసియు మిరసహాయులగుట దీర్ఘజిక్కుమిఁజేసియు మిగ్నంధమున నచ్చటచ్చట నర రేఫ, శకట రేఫాఠానుస్వార వ్యత్యాస రూప దోషములు దొర్లిన దొర్లియుండవచ్చును నానినిఁబాతకులు దోషముగా నెంచదగదని నాయభిప్రాయము. అట్టిదొసఁగులను మీరు గ్రింధరచనానంతరమున నెట్లును బరిహరింతురు. మీరు ధనాభావముచేతనో, కొనువారలకు నులభముగానుండునని యెంచియో, నెలకొక 100 పొరటల పత్రినిమాత్రమే ప్రికటించుటంచేసి యిట్టిదొసఁగులైనను ముద్రాపకులవల్లనో, ప్రకారణములవల్లనో దొరలియుండును. కాని గ్రింధమునంతలొక్కతరిఁబూర్తిచేసి బాగుగసంస్కరించి ప్రికటించిన నిట్టిప్రమాద పత్రితములుకూడ మృగ్యములైయుండెడివని నానమ్మకము. ఎట్లులైన నిట్టిగ్రింధము లొక్కతరిఁబూర్తిచేయుట దుస్సాధ్యము. కాళిదాస మయూరాది కవుల గ్రింధములలోఁగూడ నెఱుసులు రప్పినవికావు.

దోషోద్ఘాటనపరులును, తమరెఱిగినదితక్కు నితరములేదని “కూపగత కూర్మముల” వోలే దలఁచుచు మిగ్నంధస్థవిషయములను మృగ్యములని తలఁచు నహంకారపరులును, మిగ్నప్తి ఘనకార్యమును జేయుచుండఁజూచి యోర్వలేని యనూయా పరులునునగు కొందఱు పండిత మన్యమానులగు విమర్శకులు మిమ్మధిక్షేపింపవచ్చును. అంతమాత్రమున నియత్యాహులుగాక వారివారైతల నుపేక్షామాత్రములుగ నూహించి మియుద్యమమును బూర్తి చేయఁగోడదు న్నాడను. ఇట్టి బాధ ననుభవించియే భవభూతికూడఁదన్న నిరసించిన వారిని “యేనామకేచి దిహనః ప్రిధయన్త్యవజ్ఞాం జానన్తి తే కిమపితాకా ప్రితిన్వైషయత్నః । ఉత్పత్స్యతే స్తిమ మకోపిసమానధర్మా । కాలోహ్యాయం నిరవధిర్విపులాచపృథ్వీ” అని తిరస్కరించినాఁడు.

కావున మిగ్నప్తి దోషోద్ఘాటనపరుల వారైతలకు సమాధానమువారాయుచు మిగ్నంధ రచన కాటంకము గలిగించుకొనుట యసావశ్యకము. మీరువారైన దంతయు గ్రింధ ప్రిమాణముగలది. మికార్యాలయమునకు వచ్చి మీరు గ్రింధవిమర్శన పూర్వకముగా నీగ్రింధమును వారాయుచుండుట శేనుపలుమాఱులు చూచియుండుటచే మివాచస్పత్యమునందు వారయఁజడిన ప్రిత్యంశమును ప్రిమాణీకరింపదగినదని దృఢముగానమ్మియున్నాను.

బ్రహ్మశ్రీ భమిడిపాటి అప్పయ్యశాస్త్రిగారు. శతావధాని,
సంస్కృతపండితులు. బోర్డుహైస్కూలు. గుడివాడ, కృష్ణాజిల్లా.

ఉ॥ శ్రీరుచిరప్రసాదమును ♦ జేకొని భారతి సంగ్రహించి గా
రీరుచిశక్తిఁగైకొని స్త్ర ♦ రించి పరోపకృతి ప్రభావమున్
నూరిపరేఁబ్రొందు త్రమ వ ♦ చోనిధి శ్యామలకామశాస్త్రి గం
భీర నిఘంటువిచ్చెను జే ♦ విన్ గని ధీవరు లుల్లసిల్లఁగాన్.

చ॥ వినువక రెండుబాసలు వి ♦ వేకముమైఁదలపోసి చూచి సం
తనమునుజెంది యెల్లరకుఁ ♦ దావిడు మేల్మి నిఘంటువుంచి యా
కసమునఁ జిందురీతి నుతి ♦ గాంచెను శ్యామలకామశాస్త్రి సా
గసము రసస్ఫుటంబునను ♦ రాగమొసంగదే యెల్లవారికిన్.

మ॥ సరస శ్యామల కామశాస్త్రీ కృత వాఙ్మయ మిక్షించినన్
గురుబోధామృతసారపూరమువలెన్ ♦ గుల్కుల్ పిసాళించు ప
ల్కరలే కంటివికాసమిచ్చుటను వి ♦ ద్యాగంధమున్లేని పా
మరులున్ బండితులై చరింతురభిరా ♦ మంబిచ్చు నెవ్వారికిన్.

చ॥ పదములరీతి యర్థముల ♦ వై ఖరి పూర్వకవిప్రయోగముల్
సదమలబుద్ధినేటిచి పృ ♦ శస్తవిధిన్ గుమిఁగూర్చి యొక్కడన్
బొదివి ముదంబు పెంపెనఁగ ♦ పాత్తము శ్యామల కామశాస్త్రీ నె
మ్మదినిడి యాంధ్రదేశ మభి ♦ మానముగాంచె నుదార మూర్తియై.

ఉ॥ సంస్కృతపండితుల్ తెలుఁగు ♦ చేప్పగఁజూతురు తెలుపండితుల్
సంస్కృతపండితోత్తముని ♦ ఛాందసబుద్ధి నిరాకరింతుల్
సంస్కృతమాంధ్రమున్ నెఱసి ♦ సత్కృష్ట శ్యామల కామశాస్త్రీ వా
క్సంస్కృతికై నిఘంటువిడి ♦ జ్ఞానపదంబునొసంగె వహ్వరే!

మ॥ చాగంటి సుబ్బారాయఁడుగారు.

(రిటైర్డ్ కరణము. ఏనుఁగులక్షణకవి దాహితులు. కరప, కాకినాడ.)

ఆర్యులారా, మహాశయులారా!

నాకు గురునర్యులగు బృ. కొట్ర లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రీగారికి పుతులును, నాకు
ఆశాల్యునితులును అగు బృ. కొట్ర శ్యామలకామశాస్త్రీగారు తండ్రిగారి యజ్ఞానుసారము
“లక్ష్మీనారాయణీయమును శుద్ధాంధ్ర ప్రతిపదార్థపర్యాయపద నిఘంటువు”ను వ్రాసి
ముద్రణాలయమున నక్షరసంధానోన్యోగిగాఁగుదిరి అచ్చొత్తించి పితృబుణమును తీర్చికొనిన
నుపసిద్ధపండితులు. కావుననే శ్రీ శాస్త్రీగారికి శబ్దజాలమంతయు కనులగట్టినట్లుండును.
నలువరాణి నాలుకపై నాట్టమాడుచుండును. గుడ్డికి మెదడు పుట్టినిల్లు. కావున నామె నాడు
మొదలు నేటిదనుక వారిని వీడక యపూర్వ ప్రక్రియనహోరాత్రము లుత్సాహపూరితునిం
జేసి “ఆంధ్రవాచస్పత్యము” అను పేరుతో నొక నిఘంటురాజమును వ్రాయించుకొని తన
బుణముతీర్చికొని ధన్యునిగాఁజేసినది. నేడుగదా ఆమెకడుపు ఫలించినది. శ్రీశాస్త్రీగారామె
బుణముతీర్చుటయేగాక తన జనకతల్లి శేషమాంబగారికిని, దత్తతల్లి సుబ్బమాంబగారికిని
కృతినొసంగి ఇద్దఱుతల్లల ముద్దుబిడ్డలై మాతృబుణము తీర్చుకొనియె.

శ్రీశాస్త్రీగారివలన మాగామనామము చిరప్రతిష్ఠాపకకమైనదనియు నూతనాలం
కారనుపొందినదనియు, ఆంధ్రభాషాయోషామణి గర్భము ఫలించినదనియు మేము గర్విం
చుచున్నారము.

కావున యావదాంధ్రమండలమా చదువుల వెలందికనుంగుబిడ్డలై గాన నిఘంటురాజు
మనిరకాలములో ముద్రితమగుటకు నిఘంటుకర్త గారికి చేయూతనొసంగి తమ వదాన్యతను
తల్లికి సమర్పించి సంతసించెదరు గాత!

బి. వంగల శ్రీరామ అవధానిగారు, బి. ఏ.
గుంటూరు, ఆంధ్రప్రదేశ్ కాలేజి.

నువ్వోళ్ళ యులారా!

నేను కొట్టి శ్యామలకామశాస్త్రిగారిచే రచియింపబడిన “ఆంధ్ర వాచస్పత్యము” అను నిఘంటువుయొక్క స్వరూపమును వారు పరిమరించిన మచ్చే పదముల పట్టికలో చూచితిని. జెగమెట్లగారి కొట్టి శ్యామలకామశాస్త్రిగారిసంటి పరిభ్రాతవండిత సింహాల విషయములో వారిపాండిత్యమును గూర్చి యిట తడవుట నాబోటినానికి సాహసమే యగును. వారుపండితసంకమముగోనివారు. తండ్రిగారగు లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారుపూర్వకానో రచించిన “లక్ష్మీనారాయణీయము” అచ్చేతెనుగు ఆంధ్రనిఘంటువు”లో నీరు తండ్రిగారికి కుడిహస్తయుగముండివనిజేసిరి. అప్పటినుండియు మీరు అనేకశ్రమలతోర్చి, డిప్లొమాని ధేరిప శత్రుముగాని ఆంధ్రనిఘంటువుతభాషలను విడదీసి తిబ్బరూపములను, సర్వాయపదములను ఒకసంపుటిగాజేర్చి యాచిపులమను నిఘంటువును పరిసాదించి శాశ్వతమును నేర్పకీనియుండిరి.

ఇందు 50,000 సంస్కృతపదములును, 20,000 ఆంగ్లపదములును చేరియున్నవి. పర్యాయపదముల అనుక్రమణిక యానిఘంటువు ప్రసిద్ధిచెందిన పాఠశాలములలో నొకటి. కవిత్వము వాఙ్మయనాగళికిట్టి నిఘంటువు గర్వంతోపయుక్తమగునగుటకు సంవిద్యములేదు. గర్వింను ఆకారాదిసంజ్ఞతోనే ప్రతి టింపరబడియున్నది. ఇట్టివిపులమగునిఘంటువు ఇతివృత్తము నిఘంటువులకన్న చాలావలదుగాయోగకాగమంజరలదని నావిశ్వాసము. ఇట్టిగర్వింను ప్యూలోబ్రమిరింపఁదీసి ధన్యులగుదురుగాక!

మ. శ్రీ శృంగారకవి సర్వారాయకవిగారు, కాకినాడ.

(పితౄరము మహారాజువారి కాలేజీ రిస్ట్రీగు ఆంధ్ర)పరిశీలు.)

అర్హతగ్రాహకముల కనుబొమ్మగాను వారిని ప్రేమించుచున్న "అంధ్ర
వాచస్పతియ్య" యొక్క యుద్ధములు లోకోపకారకము. నిరపరాధిస్తాపకము. ఇక్కడ
జెల్గురు పక్కిమించిరి. కానిందు. వీరవర్ణన బరికించ, ప్రకృతకాలమున బహువ్యాపకము.
గన్న 'శబ్దత్వాకరము' కకన్న భూషభంగవిభవము, తత్సమములను ఉద్భవనిమితము,
అర్థాంతర శబ్దాంతర మాపాంతర వివరణము, గూఢపద ప్రయోగప్రదర్శనము, అగ్రావేశము
కడ ప్రత్యక్షమునను ఉభయభాషలలోని పర్యాయపదములు మున్నగు విశేషములందు
గన్పట్టుచున్నవి.

మొదట “ఉభయభాషాచాన్పర్యయ” యొక్క మచ్చుపదముల సంచికను జరిపి రించిరి. పిదప కొన్నికొన్ని సవరణలు వారే కావించుకొనిరి. ఆంధ్రశబ్దమందె యున్న భాషాగ్రమమిడి యుండుటంతేని “ఆంధ్రవాచస్పత్య”మను నామముంచుట సహజమ మనియే నామతము.

వ్యయప్రయాసలకోర్చి యిట్టిచనికి సాహసించిన గ్రంథకర్తగారికి విద్యాధనాధికులు నమించిత నహాయ సంపదలచే సుత్సాహపాత్రిత్వాహములు గల్గించి నిర్విఘ్న చరితమాప్తిఁ గావించుచుగాత!!

మ॥ రెడ్డుం సూర్యారావుగారు బి. ఏ. (ఆనర్స్)

రెడ్డుమ్ముగార్టెన్, విశాఖపట్టణము.

బ్రహ్మశ్రీ కొట్ల శ్యామలకామశాస్త్రిగారు నాకు చిరపరిచితులు. వీరు వ్రాయుచున్న “అంధ్రవాచస్పత్యము” యొక్క పరిశ్రమము వర్ణనాతీతము. అప్పటప్పట నేనాగ్రామము వెళ్లినప్పుడు శ్రీశాస్త్రులవారహోరాత్రములు ప్రబంధాదులనొక యంగడిపగిది పెట్టుకొని యానడమకూర్చుండి యెంటరిగా వ్రాయుట చూచెడివాడను.

నిమిషమొక గంటగాను, గంట నొకరోజుగాను వాడుకొనుచు పదినిమిషములలో భోజనముచేసి మాబోంట్లతో మాట్లాడుటకైన సావకాశమియ్యక మరల తమ “సరస్వతీమండలిం”చేరి భాషాగ్నవంఱున మునిగి తేలుచుండుటజూడ యీయన యొక యవతారమూర్తియనియు, ఈయనకా నలువరాణి పరమొసంగి యుండుననియు స్ఫురింపకమానదు. వీరిపరిశ్రమకు అంధ్రభూమి ఋణపడియున్నది.

“తల్లికంటెను జేతు దైవంబుగలదె” యను నాశ్వాక్తి సుప్రసిద్ధము. కావున విద్యాధికులును, ధనికులును, రాజులును, రాజాధిరాజులును, వదాన్యులును శీఘ్రకాలములో తోడ్పడి ముద్రణము పూర్తిగావించి మాల్యబుణము తీర్చుకొందురుగాకయని కోరుచున్నాడను.

మ॥ న్యాపతి కృష్ణారావు పంతులుగారు అడ్వోకేటు,

అమలాపురము.

బ్ర॥ కొట్ల శ్యామలకామశాస్త్రిగారచ్చొత్తించే “అంధ్రవాచస్పత్యము” జానపదులకు విస్తారముపయోగ ముండనోపు. ప్రజాబాహుళ్య ప్రచురణలక్కాలమున పలసినవి అట్టి మహదాశయములతో ప్రారంభించువారికి ప్రేమాభినందనములతోఁగూడిన సిరిసంపత్తులు తమంతట పరుగిడి వచ్చుననుటకు సందేహింపను. అమరశీలమును, అండ్లయనైజమును కలపి తేటతెల్లపఱచునది యిది ప్రథమమని నాబుద్ధికితోచెడిని..... ఆచార గోపాలము నిగ్దానిని వలతురని నమ్మెదను. శాస్త్రిగారి యంజ జయనూచకమగుగాక!

మ॥ మిత్తింటి మండేశ్వరరావు పంతులుగారు. స్టేడరు,

రామచంద్రపురము.

బ్ర॥ కొట్ల శ్యామలకామశాస్త్రిగారచ్చొత్తించుచున్న నిఘంటుపద్ధతులేఖావయంబును లేవనెత్తు సందేహములేదు. ఈనిఘంటువు పండితులకును, పామరులకును, ఉపాధ్యాయులకును, విద్యార్థులకును నిత్యము సుపయోగపడును.

ఈనిఘంటురాజ మాంధ్రభాషామతల్లికి నూతనాలంకారము గల్పించి నవీనతోభన చేస్తును.

ఇటువంటి సకలజనోపయోగమగు నిఘంటువు వ్రాసి భాషాసేవగావించిన శ్రీశాస్త్రి గారికి భగవంతుఁ డాయురారోగ్యైశ్వర్యముల నొసంగుఁగాత !

మ॥ తుమ్మలపల్లి గోపాలకృష్ణమూర్తి పంతులు గారు.
రెటైరు ప్లీడరు. గుడివాడ, కృష్ణాజిల్లా.

ఆర్యా!

మీరు ముద్రింపించుచున్న “ఆంధ్రనాచస్పత్యము” ఇప్పటికి ప్రచురణములయి యున్న తెనుఁగులిపి నిఘంటువులకన్నను మిక్కిలి విపులముగనునుండి సలక్షణముగను పండితులు సహా చదువరులందఱకును మిగుల సుపయోగకారిగ నుండుననియు మీయెడ నందఱు కృతజ్ఞులై యుండక తప్పదనియు చెప్పటకేమియు సందేహములేదు.

మ॥ ఏనుఁగు తమ్మిరాజు పంతులుగారు, తాపేశ్వరము,
రామచంద్రపురము తాలూకా.

ఆర్యా!

తమరు ముద్రింపించుచున్న నిఘంటురాజమిదివఱలో మనభాషలో నెప్పటిని నిఘంటువులకన్న మిన్నయనియు, భాషాప్రియులకు పండితులకు కవులకు కల్పవృక్షమనియు, నింతటి మహోపకారము ఆంధ్రులకు నేటికి తమతో కలిగినదనియు విన్నవించుచు తమరు పరమేశ్వరుఁ డాయురారోగ్యైశ్వర్యముల నొసంగుఁగాతమని ప్రార్థించుచున్నాఁడను.

మ॥ పెద్దాడ వేంకటేశ్వరరావు పంతులుగారు, మాడుగుల.

(నిశాఖవట్టణము.)

బ॥ కొట్ర శ్యామలకామశాస్త్రిగారు ముద్రింపించుచున్న “ఆంధ్రనాచస్పత్యము” మను ఆంధ్రప్రతిపదార్థ పర్యాయపద నిఘంటువు” విద్యార్థులకును, కవులకును, పౌరాణికులకును వారు వీరసనేల యందఱకును కల్పవృక్షమువలె నున్నది. భాషాభిమానులు తగురీతిని గ్రంథకర్తగారికి తోడ్పడి ముద్రింపించి గ్రంథమును లోకమున బ్రసాదించురుగాక!!

శ్రీ
ఆంధ్రవాచస్పత్యము.

మహారాజ పోషకులు.

సంగు సంగుగ హాళి లాభులును, సాసకపతా సంపన్నులును,
సాహసరూ విభూషితులును నగు,
మహారాజరాజశ్రీ డాక్టరు. కోటంరాజు కోటిస్వరరావుపంతులుగారు,
సేలుగు పండితులు, డి. షాన్. యి. యస్. నూడనల్లి,
కేవలైతాలూకా, (గుంటూరుజిల్లా.)

శ్రీ విజయేశ్వర స్వామి వేదముః
శ్రీ ఆంధ్ర వాచస్పత్యము.
మహారాజగోపకులు.

శ్రీ! మాతా బ్రహ్మైస్తేశ్వరీనః

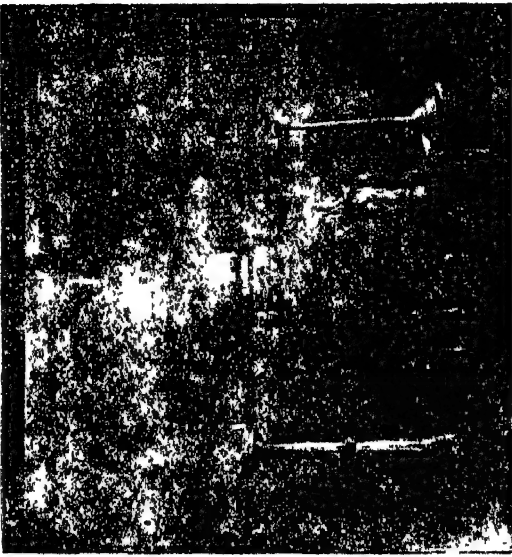

పితౌపి విజయేశ్వరః ।

శ్రీమద్విద్యార్థి శ్రీ

శ్రీమద్విద్యార్థి శ్రీ

శ్రీ! మదే మాతర మాతౌ ।

శ్రీమద్విద్యార్థి శ్రీ

శ్రీమద్విద్యార్థి శ్రీ

పండితభూషణ, శతావధాని బ్ర॥ వేమూరి శ్రీరామశాస్త్రిగారు, గురుకులాశ్రమము, బెజవాడ.

శ్రీ ఆంధ్ర వాచస్పత్యము.

మ కారాంతము పఱకు పదముల పట్టిక.

శ్లోకము 25844	ఆంధ్ర వాచస్పత్యము 52, 328,										అక్షరాల సంఖ్య
	సం	తె	సం	తె	అం	పా	సా	అంక్ష పరిభాష	వాడుక	లోకా క్తులు	
అక్షరములు	5870	6740	13445	11838	1194	1908	143	285	608	67	11817
అక్షరములు	452	1324	778	2143	191	71	45	—	174	9	2083
అక్షరములు	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
అక్షరములు	708	822	1046	988	349	26	4	—	128	4	900
అక్షరములు	767	986	885	1335	206	35	18	—	189	3	1394
అక్షరములు	1751	2353	2292	3281	372	75	48	—	808	11	3262
అక్షరములు	851	869	1033	1384	175	15	8	—	424	5	1332
అక్షరములు	706	1742	1243	2512	242	40	34	—	186	3	2500
అక్షరములు	10705	14639	20727	28491	2729	2170	800	295	2512	102	22798

త

త. 2. కయత్తరము. సం. వి. అ. పుం. 1. అంటు: చూ, సంయోగము; 2. నిశ్చయము: చూ, సత్యము; 3. కోపము: చూ, రోషము; 4. తోడక, పందితోడక (అనికొందలు): చూ, వాలము. 1; 5. పరస్పరవిరోధమును గలుగఁజేయు మాట: చూ, శబ్దము. 2; 6. దొంగ: చూ, ముచ్చె. 1; పుం. న. 7. ఆడుట; విణ. 8. అడించువాడు; 9. ప్రస్తుతప్రయోజనపుమాట: చూ, శబ్దము. 2; 10. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 11. లక్ష్యములు; అం. 12. దంత్యములలో నొకటి: చూ, దంత్యములు; 13. పరుషములలో నొకటి: చూ, పరుషములు.

తంకర. దే. వి. తుచ్ఛధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

తంగు. దే. వి. చూ, సూటంగు.

తంగువాలు. దే. వి. చూ, రూటంగువాలు.

తంగుడు. దే. వి. రూ-తంగడుక: చూ, హేమపుష్పకము.

తంగిటిగొన్ను. జా. సులభముగా లభించినది. "తంగిటిగొన్ను వానికొకడంగిటిగొన్ను ప్రేమగలవాడు." కవికర్త రసాయనము తెలియదు. దే. వి. చూ, రూ-తంగడు *.

తంట. దే. వి. రూ-తంట. 1. ఆవు: చూ, బాకీ. 2; 2. మోసము: చూ, పంచన; 3. అశుభము: చూ, శ్రమము. 1; 4. కలహము: చూ, యుద్ధము; 5. కొంకియును-రూ-కొంకిడు. చూ, మం-పాడి.

తంటలమారి. దే. విణ. రూ-తంటలమారి. కలహకారి: చూ, మోహకరుడు. 1.

తంటలు. చా. వి. 1: చూ, తండనము. (1); 2: చూ, తండనము. (2).

తంటా. దే. వి. చూ, రూ-తంట.

తంటియము. దే. వి. రూ-తంటియము *: చూ, పృథువ్వాటము. (దీని ఆకులలోను విత్తులలోను 'క్రైస్తోఫావిక్ ఆసిడ్' గలదు. ఇది తామరకు సిద్ధోపధము.)

తంటెము. దే. వి. —పై.—

తండకము. సం. వి. అ. పుం. 1. = దంతియ. ఇంటిదూలము: చూ, మదనచేతులు; 2. కాటుకపిట్ట: చూ, పిచ్చెక; 3. నురుగు: చూ, ఫేసము; 4. కాలికివేసికొనెడునగ: చూ, భూషణము. 2.

తండము. సం. వి. అ. పుం. = తండా. లంబాడీల గుంపు: చూ, సమూహము.

తండనము. సం. వి. అ. పుం. 1. కమ్మరకొలిమి: చూ, రంధ్రము. 1; దే. వి. (1) మంగలి పెండుకల నూడఁబెట్టికడి పనిముట్టు: కుటిలిక, తంటనము; వా. (2) జేరిమానా, తంటనము.

తండా. పై. వి. 1. = తండ. లంబాడీల గుంపు: చూ, సమూహము; 2. సరకునింపిన గోనెల సమూహము.

తంకిరి. దే. వి. రూ-తంకిరి: చూ, పితరుడు. 1.

తండు. దే. స. క్రి. ఇన్యవలసినధనమును పోయియుడుగు. (తండుకొనుఅనియు)

తండుగోల. దే. వి. (తండు + కోల) చేపలఁ బొడిచెడు చిల్లకోల, మండము. చంప. పేం. 1, ఆ. 614: చూ, సర్పిల.

తండుగీణము. సం. వి. అ. పుం. 1. కడుగు నీరు: చూ, శుక్తము. 1; 2. కీటకము: చూ, పురుగు; 3. బొబ్బరలు: చూ, ధాన్యము.

తండులకాల్గినము. అం. ఆకొంగనములు నగు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ఆకొంగనములు.

తండులగాల. సం. వి. అ. స్త్రీ. నిష్పలి *: చూ, కొంకి.

తండులము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బియ్యము;

2: చూ, వాయువిడంగము*. (ఇట్లు తండులీయక- తండులువు.)

తండులాంబువు. సం. వి. ఉ. న. పులికడుగు:

చూ, శుక్తము. 1. [ధండిరము.

తండులి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిట్టి *: చూ,

తండులీకము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

తండులీయకము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

తండులీయము. సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—;

2. ఒకానొక ధాన్యము: చూ, ధాన్యము;

3: చూ, వాయువిడంగము*.

తండులేరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తండులి*.

తండులోత్థము. సం. వి. అ. న: చూ, తండులాంబువు.

తండులోదకము. సం. వి. అ. న. —పై.—

తండువు. సం. వి. ఉ. పుం, ఉ. స్త్రీ. 1. =

తెగ్గెడ్డు-తెడ్డు. రూ-తండువు-తర్దువు. హస్తా

కారమైన దారువు: చూ, దర్వి. 1. (చూ, పాత్రము. 6.) ; 2. = తెగ్గెడ్డు-తెడ్డు. రూ-

తండువు-తర్దు-తెడ్డు-తెడ్డువు-తర్దువు. నావ

నడపు తెడ్డు: చూ, పీలి. 2; ఉ. పుం. 3.

నందీశ్వరుడు(శ.ర.) (తుండిఅనిఅమరము):

చూ, వృషభము. 1.

తండొలు. దే. వి. రూ-తండేలు: చూ, సరంగు.

తండేలు. దే. వి. —పై.—

తండోప తండము. మి. వి. 1: అహమహమిక,

అహంపూర్విక; వా. వి. 2. గుంపులు

గుంపులు. “తప్పులెన్నువారు తండోపతండుంబులు” వేమన శతకము.

తండి. దే. వి. 1: చూ, పితరుడు. 1; అం.

1. స్త్రీరక్షకు లాటుగురిలో నొకడు: చూ,

స్త్రీరక్షకులు; 3. గయాపిండ దానార్థ

లలో నొకడు: చూ, గయాపిండదానార్థ

ర్థులు.

తండికి పూర్ణాయార్ద్రాయమువిచ్చు బాతకుడు.

పా. (ఎ) ననమాధిపతి స్వచ్ఛేత్రమంశుశుః

ఉచ్చయందున్నను, పాపగ్రహసంబంధము

లేక శుభగ్రహ సంబంధమున్నపుడును, (2)

పితృస్థానమందు శుభులుండి పాపగ్రహ

సంబంధము లేకుండినను, (3) పితృస్థానము

కర్కటకమయి యచ్చేట గురుశు పాపగ్ర

హసంబంధము లేకుండినను, (4) పితృస్థా

నాధిపతి పాపసంబంధములేక శుభసంబంధ

యైనను, (5) పితృస్థానయి శుభగ్రహమధ్య

స్థమయి యుండునపుడును, (ఎ) పాపసం

బంధములేక పితృస్థానమందు శుభులుచ్చ

స్థలై యుండునపుడును, (2) ననమాధిపతి

పరమోచ్చ స్థానమందుండి గురునితో

గలసినను, లగ్నమునకుఁ గండిములయందు

శుక్రుఁడున్నను తండికి పూర్ణాయార్ద్రాయము

గలుగును. [హండు. 1.

తండితండి. దే. వి. తాత. చూ, పితామ

తండినిగర్భములోనుండునపుడుచేపెడి(శిశువు)

బాతకుడు. పా. (ఎ) నూర్వ్యుడు 6—8—

12 స్థానముల్లోనుండి, అష్టమాధిపతి ననమా

ముననుండి, స్యయాధిపతిలగ్నముననుండిఋ

మాధిపతి పంనమమున నుండునపుడును,

(2) దివమందు జననమై, రవి పాపులతో

సంబంధించి, రవికిఁబంచమ నశమయి

యందుఁ బాపగ్రహములుండి, జననకాలము

నకు వీరిలో నెవరినయిన దశవచ్చినపుడును,

(3) రాత్రి జననమై, శనిపాపులతో సంబం

ధించి యట్టిరనికి బంచమనశమయియందుఁ

పాపగ్రహములుండి, వీరలలో నెవరినయిన

దశజననకాలమునకు వచ్చినపుడును శిశువు

గర్భములోనుండఁగ తండి చనిపోవును.

తండిని బాల్యమందుచేపెడి బాతకుడు. పా.

(ఎ) రవిశతులుగూడి 12 న స్థానమందుండి

క్షీణచంద్రుఁడు సప్తమస్థానమునందుండి,

శుభగ్రహసంబంధములేక జననకాలమునకు
వీరిలో నెవరిదశయైన వచ్చినయెడలను, (బి)
ద్వాదశమున శనిరాహువులుండి, తీగ
చంద్రుడు సప్తమముననుండి, శుభగ్రహ
సంబంధము లేనియెడలను, (సి) రవిపాపుల
తోగలిసి, 9వ స్థానమందుండి, జననకాలము
నకు వీని మహాదశవచ్చినయెడలను, (డి) రవి
కుజశతులు, లగ్నపంచమ నవమ ద్వాదశ
ములలో నెచ్చటనైననుండి, శుభగ్రహసంబం
ధములేక వీరిలో నెవరిదశ వచ్చిన మహాదశ జనన
కాలమునకు వచ్చినయెడలను, (ఇ) నవమమందు
రాహువుగాని, కేతువుగాని యుండి జనన
కాలమునకు వీరి దశవచ్చిన యెడలను,
(ఎఫ్) పితృస్థానాధిపతియున్న రాశ్యధిపతి
పితృస్థాన మందుండి రవి రాహువుతో
గలిసి శుభసంబంధములేక జననకాలమునకు
వీరి దశవచ్చినయెడలను, (జి) నవమాధిపతి
రాహువుతో గలిసి, నవమమందుండి, జనన
కాలమునకు వీరాహుదశ వచ్చినయెడలను
(హెచ్) పితృస్థానాధిపతి రవితోగాని
రాహువుతోగాని కలిసి మాధిపతి సం
బంధముండి, శుభసంబంధములేక జననకాల
మునకు వీరిదశవచ్చిన యెడలను (వి) పితృ
స్థానాధిపతికి రవిరాహువులు ఆష్టమ మం
దుండి శుభసంబంధము లేనపుడును, (జే)
పితృస్థానాధిపతికిని రాహువునకును షష్టా
వ్యమముగలిగి, వీరిలో నెవరిదశ వచ్చినపు
డును, (కే) ఏగ్రహములయిన పితృస్థాన
మందుచ్చ యందుండి, రాహువుతో గలిసి
వీరిదశ వచ్చియుండిన యెడలను, (ఎల్) నవమ
మందు పాపులు శుభసంబంధములేకయుండి,
వీరిదశ వచ్చియుండునపుడును, (ఎమ్) సిం
హమందు రాహువుగాని, కేతువుగాని
యుండి, పాపగ్రహములతోగూడి, వీరిదశ
వచ్చినపుడును, (ఎన్) జననకాలమునకు

రాహుమహాదశవచ్చి యీరాహువు పితృ
స్థానాధిపతితోగూడి, శుభగ్రహ సంబం
ధము లేనపుడును బాల్యమున తండ్రి చేని
పోవును.

తం. వై. వి. 1=తంత్రీ. తీగియ: చూ, నూ
త్రము. 1; 2. వీణె మొదలగు వానికి వేసెడు
ఉక్కు కమ్మి: చూ, సారణి. 3; వా. వి.
3. వార్తలనందించెడి ఉక్కుతీగ, తంతువు.
తంతియ దే. వి. రూ.తంతె. మెట్టు: చూ, సోపా
నము. (బ. తంతియలు=మెట్లు.)

తంతీపు. దే. వి: చూ, సంభ్రమము. ఆం, భా.
ప్ర. 140. (తరితీపు అని కొందఱు)

తంతు. వై. వి. 1. = తంత్ర. తుదగిదేశత
కొలుపు. (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, పండు
గ. 2; 2.=తంత్రమ్. ఉభయార్థసాధకమైన
ఉపాయము: చిట్టె. (సం.ప.)—తంత్రము;
3. వివాహాదులలోజేయు కార్యవిశేషము.

తంతుకాస్తము. సం. వి. అ. న. 1. సాలెవాని
నాడె: చూ, నాడె; 2. నూలు నడికెడు
కదురు: చూ, తర్కువు. [చూ, పురుగు.

తంతుకీటము. సం. వి. అ. పుం. పట్టు పురుగు:

తంతునాగము. సం. వి. అ. పుం. నెగడు: చూ,
మత్స్యము. 1. [పురుగు.

తంతునాథము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సాలె
తంతుభము. సం. వి. అ. పుం. ఆవాలు: చూ,
సగ్గ పము. [పురుగు.

తంతువాయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సాలె
తంతువాయుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
సాలెవాడు; అం. 2: చూ, బాతులు.

తంతువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నూలిపోగు:
చూ, నూత్రము. 1; 2: చూ, తంతునాగము;
3: చూ, తంతి. 2; 4: చూ, తంతి. 3.

తంతున్నహము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తంతు
భము.

తంత్ర. దే. వి: చూ, రూ- తంత్రము.

తంత్రము. సం. వి. కొత్తది (బట్ట): చూ, వస్త్రము.

తంత్రభేదము. అం. శివప్రొక్తములగు చతుష్షస్తి తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

తంత్రము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, తంత్రము. 2; 2. స్వరాష్ట్రచింత. (చూ, ఆవాసము. 4); 3. వ్యాకరణ శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు; 4. కుటుంబవ్యాపారము; 5. ఉత్తమమైన కౌశలము: చూ, మందు. 1; 6. నవవిధజ్యోతిషగ్రంథములు: చూ, సిద్ధాంతము. 2. (చూ, జ్యోతిషము.); 7. ప్రధానము: చూ, శ్రేష్ఠము; 8. నూలుపడుగు: చూ, మగ్గము; 9. పరిజననము: చూ, పరివారము. 1; 10. ఒకానొక వేదశాఖ: చూ, వేదము; 11. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 12. ఇట్లు చేయఁదగిన దనుట; 13. ఒకపదమునకు రెండర్థములు గలిగియుండుట; 14. తంత్ర. త్నుద్యదేవతారాధనము: చూ, పండుగ. 2; 15. అగమములు ఇరువదనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అగమములు. (చూ, ఉపవిద్యలు)

తంత్రములు. అం. 1. మిత్రాలాభము, మిత్రభేదము, సంధివిగోహము, లబ్ధనాశము, అసంప్రేక్ష్యకారిత్యము. (5); 2. అవ్యాజపాలిన్యాది. — అవ్యాజపాలినీ, రాజ్యలక్ష్మీ ప్రసాదక, సర్వసామ్రాజ్య, అంగారగమన, రాజ్యపాలన, స్త్రీబాలరాజ, చామరద్వంద్య, ప్రహర్షరాజ, ధీర, గామిపాలన, మిత్రలక్ష్మీప్రయోగ, దుర్గపాలన, ప్రాణలక్ష్మీప్రయోగ, ప్రభాలక్ష్మీప్రయోగ, తోయలక్ష్మీప్రయోగ, గంధలక్ష్మీప్రయోగ, పుష్పలక్ష్మీప్రయోగ, కామరూప, కళాజీవనిక, కుంజకంబళ, కనకప్రయోగ, బోధినీ, సత్యలక్ష్మీప్రయోగ, పాదుక, ప్రజ్ఞాలక్ష్మీప్రయోగ, భేట

క, చాపశేప, శల్య, భీమలక్ష్మీప్రయోగ, మణిస్థానప్రయోగ, పాతాళగమన, మద్రిని, స్ఫులింగలక్ష్మీ, శంఖమగ్ధళ, చక్రాయుధప్రయోగ, భైరవాదిప్రయోగ, సూపతంత్ర, లేఖతంత్ర, పృథివి, అగ్ని, గజ, గోగత్తు, విశ్వరూపలక్ష్మీ, శుక్లా, మిత్రలక్ష్మీప్రయోగ, జీవని, గిరి, వన, స్థానాపత్యప్రయోగ, శ్రీసర్వదండిని, విఘ్నచ్ఛేద, కరత, శృంగకాద్యప్రయోగ, నరనాహన, స్తంభిని, దాహిని, మారిణి, ద్వేషిణి, మృతసంజీవని, ఉచ్చాటన, తోషణి, ఆకర్షణ, హా, మేఖలికా తంత్రములు (60); 3. శివప్రొక్తములగు చతుష్షస్తి తంత్రములు. — మహామాయా శంబరము, యోగినీ జాలశంబరము, తత్త్వశంబరము, సిద్ధభైరవ తంత్రము, కాలాగ్నిభైరవ తంత్రము, అగ్నిభైరవ తంత్రము, శక్తిభైరవ తంత్రము, యోగినీ భైరవ తంత్రము, మహాభైరవ తంత్రము, ప్రధానభైరవ తంత్రము, బాహ్యతంత్రము, మహేశ్వరీ తంత్రము, కామరీ తంత్రము, వైష్ణవీ తంత్రము, వారాహీ తంత్రము, ఇంద్రాగ్రీ తంత్రము, చాచుండా తంత్రము, శివమూర్తీ తంత్రము, యమభాష్టక తంత్రము, చంద్రజ్ఞాన తంత్రము, మాతీనీవిద్య, మహాసమ్మోహనము, వామజుష్ట తంత్రము, మహాదేవ తంత్రము, వాతూలము, వాతూలోత్తమము, కామికము, హృద్భేద తంత్రము, తంత్రభేదము, గుహ్యతంత్రము, కలావాదము, వాచ్యాయ నాదికము, కళాసారము, మండీకామతము, మతోత్తమము, వీణాశ్రుము, తోతలము, తోతలోత్తరము, పంచామృతము, రూపభేదము, భూతోద్ధామరము, కులసారము, కుళోద్దీశము, కులమాదామణి, సర్వజ్ఞానోత్తమము, మహాకారీ మతము, అమృతము, మిలిసేకము, వికుంఠీశ్వరము,

పూర్వము, పశ్చిమము, దక్షిణము, ఉత్తరము, నిరుత్తరము, విమలము, విమలోద్భవము, దేవీమతము, శుభాగమపంచకము, వశిష్టసంహిత, సనకసంహిత, శుకసంహిత, సనందనసంహిత, సనత్కుమారసంహిత (మహావిద్యలు 18 యమ ఉపవిద్యలు 46 ను గూడిచతుష్టప్తివిద్యలయ్యెను. స. సార. సం. 75 పా. తంత్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = తంత్రీ. లోహపుతీఁగః చూ, సారణి. 3; 2. తిప్పతీఁగః చూ, సోమవల్లి; 3. నాడి: చూ, నరము. (1) తంత్రీక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తంత్రీ. 2. తంత్రాత్కర్యనము. సం. వి. అ. న. ఆనుగోవి: చూ, మగ్గము. తందనము. వై. వి. = తానః. మాటిమాటికి తానభిప్రాయకముగా చేసెడు రాగాలాపము. కళా. 3, ఆ. 197: చూ, స్వరము. 2. తంది. వై. వి. = తంది. 1. తూఁగు, కునికి పాటు: చూ, ప్రిమిల; 2. నిద్దుర: చూ, స్వప్నము. 2. [లోదకము. తందిరీణము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తందు తందువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-తండువు. [తండురీణము. తంచూరీణము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-తంద్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ = తందర. చూ, తందర. తంది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. — పై. — తందిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. — పై. — తంపటి. వా. వి. కుండలో లేగలులోనగు వానిని సంచిబోరగిలఁబెట్టిగడ్డిలోనగువానిచేతనుడికించుట. తంపటినోసకాయ. జా. కృమవిరుద్ధముగా తయారైనది. [పద్మము. 1. తంపర. దే. వి. తామరగుంపు, మండము: చూ,

తంపి. దే. వి. రూ-తంపి. 1. చాలిగుంట: చూ, రంధ్రము. 1; 2. కయ్యము: చూ, యుద్ధము. తంబ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, ధేనువు; దే. వి. (1) తంబతీఁగః: చూ, శింబి. తంబళ. దే. వి. రూ-తంబళి-తంబన-తమ్మళి-తంబిగ. 1. శివార్చనచేసి బ్రదికెడు జాతి. (తంబళవాఁడు, తంబళది); 2. అర్చకుఁడు: చూ, పూజోరి; 3. శివార్చకుఁడు: చూ, పూజోరి; 4. విష్ణ్వర్చకుఁడు: చూ, పూజోరి. తంబళి. దే. వి. — పై. — తంబిగ. దే. వి. — పై. — తంబు. దే. వి. రూ-తమ్ముఁడు: చూ, సహాదరుఁడు. (ఇది వాత్సల్య సంబోధనమునందు వాడఁబడును.) తంబుగ. దే. వి. మెడ నిడుపుగా నుండెడు చెంబు: చూ, పాత్రము. 6. తంబుర. వై. వి. = తంబురు. రూ-తంబురా-తంబుఱ-తంబుతా. ఉ, రా. 6, ఆ. 116: చూ, వీణె. తంబురా. వై. వి. — పై. — తంబుఱ. వై. వి. — పై. — (తంత్రీ + బుట్టి) (ద్యయమని శబ్దరత్నాకరము) ఉ, రా. 6, ఆ. 116. (వైకృతమనికొండలు) తంబుతా. వై. వి. — పై. — తక. పా: చూ, కిట. తకతక. దే. వి. తాళమునందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. తకపికలాడు. దే. అ. కే. (తకపికలు + అడు) ఇట్టుచలించు. శకాం. 4, ఆ. 81: చూ, నలించు. తకపికలునేయుట. జా. ఎచ్చేతగ్గులు నేయుట. “మకరాంకుని యనుఁగు మేనమానుకు నీకుం దకపికలు నేయవలదనుము.” విజ. 2, ఆ. 198.

తకరరు. వా. వి. చూ, రూ-తకరారు.

తకరారు. వా. వి. 1. భేదము; 2. వివాదము.

తకాలి. హిం. వి. సేద్యముచేయుటకై సహాయముగా నియ్యబడెడు సాము.

తక్క. దే. అవ్య. కాక: చూ, వివా.

తక్కటి. దే. వి. మూడు ముఖములుగల దీపారాతిగకపు తట్ట.

తక్కడ. వై. వి. 1.=తర్కారీ. రూ-తక్కిడ-తక్కెడ. కూరనెల్లి*: చూ, శ్రీపద్మము. 1; వై. వా. వి. 2.=త్ర్యంకటమ్. (పేమతట్టలు వేలవేసిన) తక్కెడ-రూ-తక్కిడ-తక్కిడి-తక్కెడ: చూ, త్రాసు.

తక్కరి. వై. వి. 1.=తర్కారీ*: చూ, వైజయంతి. 4; వై. వి. రూ-టక్కరి. (తక్కు+అరి) 2. మోసకాడు. వై. 8, ఆ. 111: చూ, వంచకుడు; 3. వంచకురాలు: చూ, స్త్రీ.

తక్కలి. వై. వి.=: చూ, రూ-తక్కరి. 1. *

తక్కారి. వై. వి.=:—వై.—

తక్కాలి. వై. వి.=:—వై.—

తక్కిడ. వై. వి: చూ, రూ-తక్కడ. 1—2.

తక్కిడి. వై. వి. 1.=తస్కర. మోసము: చూ, వంచన; 2.=తర్కారీ. జయంతి*: చూ, వైజయంతి. 4; 3: చూ, రూ-తక్కడ. 2.

తక్కిడికాడు. వై. వి. మోసకాడు. అచ్చ. నుం, కాం. 47: చూ, వంచకుడు. 1.

తక్కిల. వై. వి.=తర్కారీ*: చూ, వైజయంతి. 4.

తక్కిలి. వై. వి.=:—వై.—

తక్కు. వై. వి.=తక్కు. రూ-టక్కు. 1. మోసము: చూ, వంచన; 2. అసత్యము: చూ, విరథము; 3. న్యూనము: చూ, వెలితి. 2; దే. వి. 4. మిగులు. భార. సా. 2, ఆ. 80: చూ, శేషము. 1; దే. వి. 5. ఇతరము: చూ, పరాయి; దే. ఆ. క్రి. 8. తప్ప.

భార. సా. 2, ఆ. 100: చూ, మిడివోపు; దే. స. క్రి. 7. విడుచు. భార. క్రి. 3, ఆ. 306: చూ, విసర్జించు; వై. ఆ. క్రి. 8. టక్కుచేయు: చూ, సంపించు.

తక్కుడు. దే. వి. తక్కుట. నిర్వ. 4, ఆ. 66.

తక్కులాడి. ద్వ. వి. (తక్కులు + అడి): చూ, రూ-టక్కులాడి.

తక్కులాడు. ద్వ. వి. (తక్కులు + అడు): చూ, రూ-టక్కులాడు.

తక్కువ. దే. వి. కొంత: చూ, వెలితి. 2.

తక్కువపడు. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, బోపించు. 2.

తక్కువపటచుట. దే. వి: అధికరణము, అధికారము.

తక్కుపపాటు. ద్వ. వి. 1. కొంతపాటు. భార. ఆర. 6, ఆ. 17: చూ, బోపము. 2; 2. న్యూనము: చూ, వెలితి. 2.

తక్క. దే. వి. 1. రెండువీసలుదుత్తు. రూ-తక్కెడు, ఎత్తు, ఎత్తెడు, రెండువీసలు; వై. వి. 2. తర్కారీ*: చూ, వైజయంతి. 4.

తక్కెడ. వై. వి. 1.=తర్కారీ. తక్కిరి, తక్కిలకము*: చూ, వైజయంతి. 4; 2.=తర్కారీ. కూరనెల్లి*: చూ, శ్రీపద్మము. 1; 3.=త్ర్యంకటము: చూ, తక్కడ. 2.

తక్కెడు. దే. వి.=: చూ, రూ-తక్క. 1.

తక్కెట. దే. వి. అల్పము: చూ, స్వల్పము.

తక్కెల. వై. వి.=: చూ, రూ-తక్కెడ. 1.

తక్కెడ. వై. వి.=:—వై.—

తక్కెల. వై. వి.=:—వై.—

తక్కోను. దే. ఆ. క్రి: చూ, యర్పించు. భార. ఆది. 4, ఆ. 79.

తక్కోలకము. సం. వి. ఆ. న. రూ-కొలకము*: చూ, తక్కెడ. 1. (తక్కోలకముని కొలకలు.)

తక్కిలము. సం. వి. అ.న:చూ, తక్కిలకము
తక్కిలబుట్టు. మి. వి: చూ, కటిఘము.

తక్తు. వా. వి. సింహాసనము: చూ, తక్తు.

తక్కిము. సం. వి. అ. న. పాతికపాలు నీళ్లుచే
ర్చిన మజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

తక్కాటము. సం. వి. అ. పుం. పెరుగుచిలి
కెడు కప్పము: చూ, మంథానము.

తక్షకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. తక్షకుడను
సర్పరాజా: చూ, సర్పము; 2. వడ్లవాడు.
రూ-తక్షుండు-తక్షునుండు (కృశముగాఁజే
యువాడు): చూ, స్వర్ణకారుడు.

తక్షణము. సం. వి. అ. న. 1. (మా)ను చెక్కు
ట; వా. వి. 2. జరుగుడు, వెంటనే: చూ,
అకస్మాత్తు, డబ్బాటు.

తక్షిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బాడిస:చూ, వాశి.
తక్షిణి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తక్షిణియను దేశము.
చూ, దేశము. [మఁడు. 2.

తక్షుండు. సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-తక్ష
తగటి. దే. విణ. (తగటు + ఇ) రూ-తగటీ.
సరిగది: చూ, వస్త్రము.

తగటీ. దే. విణ. —పై. — [193: చూ, సరిగ.
తగటు. దే. వి. జేలతారు. అచ్చ. బాల, కాం.
తగడు. దే. వి. బంగారు లోకగుకానితేప.
పాండు. 3, అ. 202: చూ, సరిగ.

తగణము. పా. చెందుగురువులు ఒకలఘువు
గలని. ఉ.నా. — శ్రీరామ (చూ, అష్టగణ
లక్షణము) [(చూ, ఉపగణములు.)

తగము. పా. త + గ. ఉదా. — విశ్వేశ్వరా.

తగరపాదికము. సం. వి. అ. న. తగరము: చూ,
లోహము. 1.

తగరము. సం. వి. అ. పుం. 1. తగరు. పొట్టే
లు: చూ, మేషము. 1; 2. జిహ్వాము*:
చూ, నందివర్ధనము; వై. వి. (1). — తమల-
తృపుల. రూ-తవరము: చూ, లోహము. 1.

తగరు. వై. వి. 1. — తగరు. పొట్టేలు: చూ,
మేషము. 1; అం. 2. దిక్పాల వాహనములు
ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, దిక్పాల
వాహనములు.

తగరురపుతు. వై. వి. — తగరు రాహుత్త. అగ్ని:
చూ, వహ్ని. 1. (ఇట్లు తగరు బాబాసామి)
తగవరి. దే. వి. (తగవు + అరి) రూ-తగవరి.
న్యాయాధిపతి: చూ, స్వామి. 3.

తగవు. దే. వి. రూ-తగవు. 1. న్యాయము.
భార. ఉద్యో. 2, అ. 64: చూ, సత్యము. 1;
2. తగుట; 3. ధనాది నిమిత్తమైన జేగ
డము: చూ, యుద్ధము; 4. పెండ్లప్పుడు
పెండ్లికూతునకు తల్లిదండ్రులిచ్చెడు బహు
మానము; విణ. 5. తగినది, యుక్తము. భార.
స్త్రీ. 2, అ. 62: చూ, సమీచీనము. 1;
వా. పి. 6. తగాదా. “తగవు తెచ్చినాడు.”

తగవుగోరి. దే. విణ. (తగవు + గోరి) సంధిచే
యువాడు: చూ, మధ్యస్థుడు.

తగాదా. వా. వి. 1. తగవు; 2. వ్యాజ్యము.

తగాయిదా. వా. వి. — పై. —

తగిరిన. దే. వి. తంబెము*: చూ, ప్రపున్నాటము.

తగు. దే. అ. కి. 1. ఒప్పు. అం, భా. తృ.
83: చూ, సమ్మతించు; 2. యుక్తమగు:
చూ, సరిపడు. 2.

తగుకత్తి. ద్వ. వి. సాదవకు ఉపయుక్తమైన
కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

తగులగట్టు. దే. న. కి. (తగులన్ + కట్టు)
తగిలించు: చూ, తగులబెట్టు.

తగులబడు. ద్వ. అ. కి. (తగులన్ + పడు)
తగులు, చిక్కు (స్వార్థమునపడు): చూ,
లోబడు.

తగులబెట్టు. దే. న. కి. (తగులన్ + పెట్టు)
1: చూ, తగులగట్టు; 2. కాల్చు: చూ,
దహించు.

తగులము. దే. వి. రూ-తగులు-తవులు-తాలు

1. చొప్పు: చూ, వలపు. 2; 2. ఆసక్తి.

భార. విరా. 2, ఆ. 261: చూ, వాంఛ;

3. అడ్డపాటు: చూ, వారణము. 1.

తగులాటకత్తె. ద్వ. వి. (తగులాటము + కత్తె)

తగులాటముగల అడుది: చూ, (స్త్రీ).

తగులాటము. దే. వి. (తగులు + అట) తగులు:

చూ, బంధము. 1. (ఇది పోరాటము మాటాటము వంటిది.)

తగులు. దే. వి. 1. రూ-తవులు-తాలు-ఆసక్తి.

భార. ఆర. 2, ఆ. 62 : చూ, వాంఛ;

2. చొప్పు, అభిలాష: చూ, వలపు. 2;

3. పశువు మెడత్రాడు. ఆం. భా. ద్వ. 231:

చూ, మాత్రము. 1; 4. తగులాటము. కళా.

4, ఆ. 43: చూ, బంధము. 1; అ. కిర్.

5. చిప్పు: చూ, లోబడు; 6. తాయ:

చూ, స్పృశించు; 7. నక్తమగు: చూ, మేర

గించు. 1; 8. అంటు: చూ, లంకించు. 1;

9. సానఁగు: చూ, సావరు; 10. నట్టు:

“అయిల్లు కట్టుటకు ఇచ్చు వీరితని నెను.”

, చూ, పట్టు; అం. శ్రీ. 11. తగులఁజేయు. కళా.

3, ఆ. 197. తగులుచే-చూ- తగుల్పు-తవు

లుచే. తాలుచే - తాలు. (సం. ప.)—

క్రియించు; స. కిర్. 12: చూ, పంపించు.

తగులుకొను. దే. అ. కిర్. 1. సుంటినిమిస్తు.

“అగుడిసె తగులుకొన్నది.” : చూ, తాలు;

స. కిర్. 2. కామించు, చూ- తవులుకొను-

తాలుకొను: చూ, సంభోగించు.

తగులుకొలు. దే. వి. తగులుకొనుట : చూ,

లంకిపాటు.

తగులుకొండి. దే. విరా. (విటుని) తగులుకొను

నట్టిది. (అడుది.); చూ, విటుపూడి.

తగులుచే. దే. శ్రీ: చూ, రూ-తగులు. 11.

తగుల్పు. దే. శ్రీ. —పై.—

తగులుడు. దే. వి. 1 : చూ, తగులుకొలు:

2. పెట్టుబడి: చూ, స్వయము.

తగులుదల. దే. వి. —పై.—

తగులుబడి. దే. వి. —పై.— [ఎడు.

తగులుపడు. ద్వ. అ. కిర్. చిప్పు: చూ, లో

తగులువాటు. ద్వ. వి. తగులుకొనుట.

తగుపు. దే. వి: చూ, రూ- తగుపు.

తగ్గించు. దే. స. కిర్: అతకరించు, గిరిజేయు.

శ్రీ.— క్రియించుచు. అ. కిర్.—అయిను

వడు, ఓసరిలు. రూ- గిరిజేయు- ఒకము. తగ్గ,

తలుగు- చూ- తలుగు. (మ. ప.)—

అ.క్రి.— అల్పతనొందు. (సం. ప.) శ్రీ.—

అధికరించు.

తగ్గింపు. దే. వి. చొక: చూ, చల. 1.

తగ్గు. దే. వి. 1. తప్పు-చూ- తగ్గులు: చూ,

వలితి. 2; అం. 2. గిరివర్ణమువలెనగు: చూ,

రూపుము. (గిరివర్ణములు.— వర్ణము సావ

స్పృహలు.— తగ్గు నిల్పు-చే పెనునట్టు: చూ,

వర్ణములు; దే. అ. కిర్. 3. తప్పు-పను: చూ,

మృత్యు. 4; 4. ఓసరిలు. అం, శ్రీ. ద్వ.

96. చూ, తగ్గించు; 5. సహకరించుము:

చూ, సహకరించు; 6. సరిజేయు. భా.

విరా. 4, ఆ. 87.

తగ్గుదల. దే. పి: చూ, రూ- తగ్గు. 1.

తచ్చేన. దే. వి. 1. అటు: చూ, చూచుము;

2. కడటము: చూ, వ్యాసము. 1.

తచ్చేనలాడు. దే. అ. కిర్. చూచుచుచే. చూ,

విసాదించు.

తచ్చేనవేయు. ద్వ. స. కిర్. (తచ్చేన + వేయు)

—పై.— పొందు. 1, ఆ. 193.

తటకా. దే. వి. నిష్పాతి: చూ, చూచుము.

తటకాపడు. ద్వ. అ. కిర్. పట్టునట్టు. చూ.

2, ఆ. 37.

తటకాపాటు. ద్వ. వి. చూ- తలుపపాటు.

ఆత్మకృమ: చూ, వింత. 1.

తటతట. దే. వి. గుండెలదగుటలోనగువాని
యందగుననుకరణము. పృభా. 3, ఆ. 126:
చూ, హూహూ.

తటఁటాయించే. వా. అ. కి. 1. వెనుకముం
దులు ఆలోచించే; 2. సందేహించే.

తటమట. దే. వి. 1. మోసము: చూ, పంచన;
విణ. 2. మోసముగలది. రూ- తటపట: చూ,
పంచకము; 3. కలఁతనొందినది. లక్ష్మీ. 4,
ఆ. 172: చూ, వ్యాకులము.

తటమటించే. దే. స. కి. 1. మోసపుచ్చే.
చూ, పంచించే; 2. కలఁచే. భాగ. 4,
స్కం. 746: చూ, కలగుండునెట్టు.

తటము. సం. వి. అ. స. 1. పరిమడి : చూ,
భూమి. 1. (చూ, సాలము); పుం, స.
2. తట్టు. రూ-తటి. ఏటిపడ్డు : చూ,
గోధన్న; 3. చోటు: చూ, స్థానము. 1;
పుం. 4. కొండచేతయ: చూ, పర్వతము.

తటపట. గే. వి: చూ, రూ- తటమట. 1-2-3;
4. కల్ల: చూ, వితథము.

తటనటచేయు. దే. స. కి: చూ, పంచించే.
తటవిటలు. వా. వి. బ. చిక్కులు.

తటవిట్లు. వా. వి. బ. —పై.—

తటస్థము. సం. విణ. 1. సమీపమందున్నది:
చూ, సమీపము. 1; 2. ఒనఁగూడినది:
చూ, సిద్ధము. 3; వా. వి. 3. కలుగఁజేసి
కొనకపోవుట. “తటస్థవృత్తి.”

తటస్థించు. సం. అ. కి. 1: చూ, సమీపించే;
2: చూ, సిద్ధించే.

తటస్థుఁడు. సం. విణ. 1. వ్యాయస్థుఁడు: చూ,
పత్యసంతుఁడు; వా. 2. కలుగఁజేసికొనని
వాఁడు.

తటాకపరివాహన్యాయము. పా. చెఱువు నీరు
తూముగుండా కొంచెముగానైన విడువని

యొడల గట్టు బ్రస్తలయి నీరంతయుఁ బోవు
నను విధము.

తటాకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తటాగము-
తడాకము- తడాగము. చెఱువు: చూ,
సరస్సు. 1: అం. 2. సంతానములు ఏడింటి
లోనొకటి: చూ, సంతానములు.

తటాగము. —పై.—

తటాన. దే. దృ. కి. విణ. రూ-తటాలున-తటు
కున-తటుక్కున - తడుకున. పబ్బున: చూ,
వేగము. 3. [వారించే.

తటాయించే. దే. స. కి. అడ్డగించే: చూ,
తటారించే. దే. అ. కి. చొచ్చే. అం, భా.
పు. 122: చూ, సోఁకు. 4. [మహిషము.

తటార్దము. సం. వి. అ. పుం. దున్న: చూ,
తటాలు. దే. వి: చూ, తటతట. జై. 6, ఆ. 13.
తటాలున. దే. దృ. కి. విణ: చూ, రూ-త
టాన. వసు. 2, ఆ. 83.

తటి. పం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, తటము. 2;
2: చూ, తటము. 3.

తటిత. సం. వి. త్. స్త్రీ. రూ-తటిత్తు-స్త
టిత్తు. మెఱపు: చూ, విద్యుత్తు.

తటిత్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ. —పై.—

తటిత్వతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. మబ్బు: చూ,
మేఘము. 1; అం. 2. విద్యుత్తులు ఏడింటిలో
నొకటి: చూ, విద్యుత్తులు.

తటిత్వంతము. సం. వి. త్. పుం. రూ-తడిత్వం
తము. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

తటిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏటు: చూ, నది.

తటుకున. దే. దృ. కి. విణ: చూ, రూ-తటాన.
జై. 4, ఆ. 107.

తటుక్కున. దే. దృ. కి. విణ. —పై.—

తటుకుపాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తటకాపాటు.
అం, భా. పృ. 132.

తట్ట. దే. వి. 1. తబుకు: చూ, పాత్రము. 6;

2. వెదురుబద్దలులోనగు వానితో నల్లన పల్లిక, చిన్నగంప (అనికొందలు) “ఎందు పుతట్ట-తక్కెడతట్ట.” మొ: చూ, సజ్జ. 1.

తట్టగిల్లు. దే. అ. కి. తట్టయగు. [అ. 62.

తట్టము. దే. వి: చూ, టంగువాలు. కళా. 3,

తట్టన. నై. వి. ధైర్యము. ఉ, హరి. 3, అ. 123: చూ, ధైర్యము. 1.

తట్టాడు. దే. స. కి. (తట్టు + ఆడు) (అడుగులు) ఇట్టట్టుఇడు. లక్ష్మీ. 3, అ. 147.

తట్టి. దే. వి. 1. కంచేము: చూ, పాత్రము. 6;

2. తెర. నిర్వ. 5, అ. 100: చూ, వేటతెర.

తట్టు. నై. వి. 1. తటమ్. ఒడ్డు: చూ, రోధ

స్స; 2. నైపు: చూ, పార్వము. 2;

3. చండ. రూ-తట్టువ-తట్టువము. గుఱ్ఱము:

చూ, హయము; 4. చండ. రూ-తట్టువ-తట్టు

వము. కుత్సితాశ్వము, సాటిగుఱ్ఱము (అని

కొందలు): చూ, హయము; దే. వి. 5. శబ్ద

దోషములలో నొకటి; అ. కి. 8. కలుగు:

చూ, పుట్టు. 2; 7. తోచు: చూ, స్ఫు

రించు. 2; స. కి. 8. చేతచే: చూ, పటర

రించు.

తట్టుగాలి. వా. వి. 1. పక్కగాలి; 2. కోప

ము; 3. చిరాకు; 4. పోవుకాలము (పోయి

కాలము) “నీకు ఏమిత్తట్టుగాలి వచ్చి

నదిరా.”

తట్టుచేయు. ద్వ. వి. కోటకొమ్మమీది అప

యవము: చూ, సదనము. 1.

తట్టుపునుగు. ద్వ. వి. తట్టియెత్తిన మేలైన

పునుగు: చూ, పూతిపునుగు.

తట్టుముట్టాడు. ద్వ. స. కి. (తట్టుముట్టి +

ఆడు) (దారిద్ర్యము) మేట్టుకొను: చూ,

వేడ్చించు.

తట్టువ. నై. వి. =: చూ, రూ-తట్టు. 2-4.

(అశ్వము.—స్వా. 4, అ. 113).

తట్టువడు. ద్వ. అ. కి. (తట్టు + వడు): చూ,

బాధవడు. స్వా. 4, అ. 37.

తట్టువము. నై. వి. =: చూ, రూ-తట్టు. 3-4

(కుత్సితాశ్వము.—అచ్చ. బాల, కాం. 37)

తట్టువా. నై. వి. = —నై.—

తట్టువిలుగబడు. ద్వ. అ. కి. తొప్పలు

బడు. అం, భా. త్ప. 101: చూ, నాలు. 3.

తట్ర. నై. వి. = త్వప్ట. బంగారు పనిచేసి (బని

కడి జాతి (తట్రవాడు-తట్రది): చూ,

స్వర్ణకారుడు.

తటు. నై. వి. = —నై.—

తడ. దే. వి. 1. ధన్వము * (దీనిధేనుము గూడ

తడ) (గాత్రస్యోగము): చూ, మహాబల;

2. అడ్డి: చూ, వాణము. 1; 3. కడ: చూ,

సమీపము. 1.

తడబడు. ద్వ. అ. కి. (తడ + పడు)

1. తొట్టునడు: చూ, సంక్రిమించు;

2. వ్యత్యాసపడు. కళా. 3, అ. 10: చూ,

వ్యత్యస్తమగు; 3. చరించు: చూ, సరించు.

(పే. తడబడుచు.)

తడచూటు. ద్వ. వి. 1: చూ, వ్యర్థము.

స్వా. 4, అ. 52; 2. చలనము: చూ, లోలము.

తడక. దే. వి. రూ-తడికి-తడికి-తడుక. 1, 2, 3,

ఈతబద్దలు లోనగువానితో నల్ల గుడిపి

లకు అమర్చెడు తలుపు: చూ, వాకిలి;

2. పక్షుల చేటాడువాడు మూలగు నా

నుంచుకొనెడుసాధనము. భాగ. 7, స్కం. 53;

వా. 3. ఒకానొకన్వని. “తత్తడక తడక.”

తడకట్టు. దే. వి. 1. అడ్డగింత. రా. వి. 3,

అ. 8: చూ, వాణము. 1; స. 1. 2. అడ్డ

గించు: చూ, వారింపు.

తడకదోపరి. దే. వి. తడికతోనీవేసి లోపల

దూతెడు దొంగ. రూ-తడికదోపరి-తడిక

దోపరి: చూ, ముమ్మే. 1.

తడకాలు. దే. వి. మల్లబంధవిశేషము. ఆం.భా.

ద్వి. తు. 209 (చూ; విన్నాణములు.)

తడగము. దే. వి. రూ-తడగము-తడగాము-

తడాకము. పక్కాలి, పద్మాకరము, ఎద్దు

మీద నీళ్లు తెచ్చెడు తోలుసంచి: చూ

సంచి. [నడి. 3.

తడప. దే. వి. కట్టుగానుండు నార: చూ,

తడపెట్టు. దే. స. కి. తడబటమే.

తడయు. దే. ఆ. కి. ఆలస్యముచేయు: చూ,

వివరించే. 3. [డియు.

తడవ. దే. వి: తరవాయి, ఆవృత్తి: చూ, వెం

తడవాడు. దే. ఆ. కి. (తడవి + అడు)1: చూ,

డోగాడు; 2. తడబడు: చూ, లుకటుక

లాడు.

తడవియాడు. దే. ఆ. కి: చూ, డోగాడు.

తడవిల్లు. దే. వి. తడబద్ధల విల్లు: చూ,

వాణము. 1.

తడవు. దే. వి. 1. రూ-తడువు. ఆలస్యము.

భార.ఉద్యో. 4, ఆ. 195: చూ, విలంబము.1;

2. రూ-తడువు. చిరకాలము. (అంతము

దలగు శబ్దములు ముందువచ్చునపుడు ఇది

శేవలము కాలవాచకమగును. ఉదా.—అం

తతడవు-ఇంతతడవు-ఎంతతడవు-కొంతతడవు

ము.); ఆ. కి. 3. చేతులలో అట్టిట్టు

పొంగు. భార. ఆది. 6, ఆ. 160: చూ,

పొంగు. 4; 4: చూ, డోగాడు; స. కి.

5: చూ, నిమిరు. భార. దో. 3, ఆ. 151;

6: చూ, వెదకు; 7. పగ్గిస్తావించే. కళా. 3,

ఆ. 38: చూ, వచించే; 8: చూ, విచా

రించే. కళా. 8, ఆ. 258; 9: చూ,

రక్షించే. [శవుడు. వేం. ఆం. 2.

తడవుగనికపట్టిగన్నయ్య. ద్వ. వి: చూ,

తడవుట. దే. వి: చూ, వెదకుట. ఆం, భా.

ద్వి. 178.

తడవుడు. దే.వి.1:చూ,తడవుట; 2. పరామరిక:

చూ, విమర్శనము.

తడవుదాల్చు. దే. వి. బ్రహ్మచారి: చూ,

వటువు.

తడ(డు)వులనిడుపడు. దే. వి. శేషుడు. అచ్చ.

యు, కాం. 449: చూ, సగ్గము.

తడాకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-

తటాకము.

తడాకా. వా. వి. శక్తి. “నాతడాకా చూ

డుము”; (గోదావరి జిల్లాపొంతమున

వాడుక)

తడాగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ. రూ-

తటాకము; 2. బంగారు కడియము: చూ,

భూషణము. 2.

తడి. దే. వి. 1. తేమ:చూ,వదను. 2; 2. నీరు:

చూ, సలిలము; విణ. 3. తేమగలది: చూ,

వోదము.

తడిక. దే. వి: చూ, రూ-తడక.

తడికదోపరి. దే. వి. (తడిక + తో)పరి):

చూ, రూ-తడక దోపరి.

తడిక. దే. వి: చూ, రూ-తడక.

తడికదోపరి. దే. వి: చూ, రూ-తడకదోపరి.

తడిత్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ: చూ, తటిత్తు.

తడితీయు. దే. ఆ. కి. ఆటు:చూ, మిడుకు.8.

తడిత్వంతము. సం. వి. త్. పుం: చూ, రూ-

తటిత్వంతము. [గానుండునది.

తడిపాడి. దే. విణ. కొంచెము తడిగలిగి పాడి

తడిపొత్తను గొంతుగోయుట. జా. పోన

క్రిందినీటివలె తెలియనీయకుండగ ఆయా

సపెట్టు చేంపుట. “ఉడుకుతి హినుఘృణిచే

బలె, దడిపొత్తం గొంతుగోయు తగవ

తీగిరినో.” (పాంచాలీపరిణయము)

తడిబట్ట. దే. వి. తడిసినబట్ట: చూ, వస్త్రము.

తడియు. దే. ఆ. కి. ఇవముకొను:చూ, నాను-

తడియొత్తు. దే. వి. (తడి + ఒత్తు) తడితుడుచు
కొనుగడ్డ: చూ, వస్త్రము.

తడుక. దే. వి: చూ, రూ-తడక.

తడుకు. దే. వి. 1. తోట లోనగువానిచుట్టు
నేర్పజచెడు వెలుగు. స్వా. 4, ఆ. 37:
చూ, సాగించినము. 1; 2. తెట్టుకొలుకు
ముండ్లనల్లిన తడుక. ఆం, భా. తృ. 34:
చూ, బొండెము. [కున.

తడుకున. దే. దృ, కిృ. విణ: చూ, రూ-తలు
తడుపంచే. దే. వి. 1. చిన్నబట్ట. రూ-తడు
పంచె-తడుపు, సాత్తియ-రూ-సాత్తె: చూ,
వస్త్రము; 2. తడిసినబట్ట: చూ, తడిబట్ట.

తడుపంచె. దే. వి. —పై.—

తడుపాత. వా. వి. —పై.—

తడుపు. దే. వి. 1. గోచి: చూ, బొట్టము;
2. చిన్నబట్ట. జై. 8, ఆ. 26: చూ, తడు
పంచే. 1; 3. తడిసినబట్ట. కాశీ. 2, ఆ. 75:
చూ, తడుపంచే. 2; విణ. 4. తడిసినది
(వస్త్రము); శేృ. 5. తడియడేయు.

తడుపుదాలుపు. దే. వి. (తడుపు + తాలుపు)
బ్రహ్మచారి: చూ, పలుపు.

తడుము. దే.న. కిృ. 1: చూ, నిమరు. స్వా. 4,
ఆ. 80; ఆ. కిృ. 2: చూ, యోచించే.

తడుపు. దే. వి: చూ-రూ-తడపు. 1-2.

తడుపుతీర్పు. దే. వి. విలంబితము. [తెడ్డు.

తడ్డు. సం. వి. ఉ. పుం. నాపనడపుతెడ్డు:చూ,

తడ్డుపు. సం. వి. ఉ. పుం. తెడ్డు. —పై.—

తణగము. దే. వి: చూ, రూ-తడగము.

తణగాము. దే. వి. —పై.—

తణగామెడ్డు. దే. వి. నీళ్లుతెచ్చెడి యెడ్డు:
చూ, వృషభము. 1.

తల్. సం. విణ. న. 1. మతయొకటి; ఆవ్య
2. కారణము; చూ, సాకుపు. 1.

తలిగము. సం. వి. ఆ. పుం. గాల:చూ, వాయువు

తతము. సం. వి. ఆ. పుం, 1: చూ, తతగము; విణ.

2. విరివియైనది; 3. వ్యాపించినది: చూ, విపు
లము; అం. 4. వాద్యచతుష్టయమునందొకటి:
వాదిత్రము (చూ, ఆలోద్యము) (చూ,
వీణ) (చూ, తతవాద్యములు.)

తతవాద్యములు. ఆం. పరివాదిని, చతుర్దశి, ఏకా
దశి, త్రయోదశి, మహతి, బృహతి, కలా
వతి, కచ్చపి, వితతము, పినాకిని, పాద్యని,
రావణపాస్త్రము, ఉదుంబగము, పట్కర్ణము,
హస్తభము, సారంగి, ఆలాపిని, నుద్రోపిణి,
వ్యాళీముఖము, బల. (20) (వీణాదులు తత
ములు.): చూ, వాద్యములు.

తతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. గుంపు: చూ, సమూ
హము; దే. వి. (1) కాలము. య. 1, ఆ. 95:
చూ, సమయము.

తతిన్మా. వా. విణ. మిగతా, తక్కిన.

తత్తణము. వా. సం. ఆవ్య. ఆప్యడు: చూ,
సద్యము.

తత్తడి. దే. వి. గుట్టము: చూ, హయము.

తత్తడినెక్కుదంట. దే. వి. కుచేరుడు: చూ,
శ్రీదుడు. [నేన. 1.

తత్తబడ. దే. వి. దండు. ఉ, హరి. 3, ఆ. 118. చూ,

తత్తరపాలు. వై. వి. శంకా. రూ-తత్తము.

తత్తల - తత్తలపాలు - తత్తలము: చూ,
సంభ్రమము. 1.

తత్తరము. వై. వి. —పై—

తత్తల. వై. వి. —పై— (దేశ్యమని శ. ర.)

తత్తలపడు. ద్య. ఆ. కిృ: చూ, సంభ్రమించే.

తత్తలపాలు. వై. వి. చూ, రూ-తత్తరపాలు
(ద్యయము అని శ. ర.)

తత్తలపెట్టు. దే. న. కిృ. తత్తలపటమే.

తత్తలము. వై. వి. చూ, రూ-తత్తలము—
(ఆం, భా. పృ. 140)

తత్వతీర్థం. దే. అ. కి. రూ. తత్వతీర్థం-తత్వ
తీర్థం. 1: చూ, సంభ్రమించు; 2: చూ,
సలించు. [7, ఆ. 76.)

తత్వతీర్థం. దే. అ. కి. —పై—(చలించు—కళా.

తత్వతీర్థం. దే. అ. కి. —పై—

తత్వతీర్థం. దే. వి. సారాయిపోసెడుతీర్థం: చూ,
సారాయితీర్థం. [చూ, లుబ్ధుడు. 2.

తత్వరుణుడు. సం. విణ. (ఒకట) అసగలవాడు:

తత్వరుణుడు. పా. తత్వరుణుడు నే వ్యధిక
ణము, అసమానాధికరణము అనివాడెదరు.

ప్రభవతత్వరుణుడు, నా తత్వరుణుడు సంస్కృ
తమందు మాత్రమే కలవు. నిర్జనములోనగు

వానిని కొందఱునజ్ఞతత్వగుణలను కొందురు.

అదికాదు. అవి అవ్యయభావసమాసములు.

అయోగ్యము, అశక్తి, అనేకము మొదలైనవి

నా తత్వరుణులు. ద్వితీయాతత్వరు

ణము-నెలదాల్పు; తృతీయా-నెలతక్కువ,

చతుర్థి-భాగ్యహీన సంతర్పణము, పంచమి-

చోరభయము, షష్ఠి-మల్లెపూవు, సప్తమి-

దైవభక్తి. అతీంద్రియ, కుంభకారుడు,

తత్వజ్ఞుడు ప్రభృతులు సంకరతత్వరుణ

ములని తెలియునది) తత్వరుణము అయిదు

విధంబులు. — సమానాధికరణము, వ్యధికర

ణము, నా తత్వ, పాద, ఉపపదము: చూ,

సమాసము. 1; అం. 2. శివానములుఅయిది

టిలో నొకటి: చూ, శివానములు.

తత్వ. సం. అవ్య. 1. తత్వార్థము. (త. ప):-

అందు, అట, అక్కడ, అక్కడ, అచేట-

యా-అచ్చేట-అచ్చట, అయ్యెడ- రూ-

అయ్యెడ-అడ; 2. కూడుకొనియుండుట;

3. పాటిపోవుట.

తత్వార్థము. సం. విణ. అక్కడకలిగినది.

తత్వార్థవానుడు. సం. వి. త. పుం: చూ,

క్లాఘ్యుడు. [చూ, హంసుడు. 2.

తత్వజ్ఞుడు. సం. విణ. తత్వము తెలిసినవాడు:

తత్వము. సం. వి. అ. న. 1. పరమాత్మ : చూ,

హంసుడు. 2; 2. స్వభావము : చూ,

రూపు. 3; 3: చూ, ఘనము. 1; (పంచవిం

శతతత్వములు. — అష్టప్రకృతులు పోడకవి

కారములు పురుషుడు.); 4. పదార్థము: చూ,

వస్తువు; అం. 5. ఆకాశములుఅయిదిటిలో

నొకటి: చూ, ఆకాశములు.

తత్వశంబరము. అం. శివప్రకృతులగు చతు

ష్టప్రకృతులలో నొకటి: చూ, తంత్ర

ములు:

తత్వతీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆమె: చూ, స్త్రీ.

తత్వమక్రియలు. పా. సంస్కృతధాత్వాదులకు

‘ఇంచు’ చేర్చుగానైనవి తత్వమక్రియలు:

చూ, క్రియలు.

తత్వమము. పా. సంస్కృతకృత్తముతోను భాగ్య

కృత్తకృత్తముతోను సమాసమైనరూపముగలది.

తత్వము. సం. వి. అ. పుం. ఎరవేసినమాంసము:

చూ, మాంసము.

తథా. సం. అవ్య. 1. వలెను. పోలికయందు

వర్తించును. (వత్, వా, యథా, తథా, ఇవ,

ఏవం ఈఅటును పోలికయందు వర్తించును.);

2: అలాగు- రూ- అలాగు; 3. పరస్పరనిర

సేక్షములగు నవయవపస్తువులకు నొక క్రియ

తో సంబంధముగలుగుట; 4. పగమ్ము;

5. ఉత్తరువుచేయుట; 6. నిశ్చయము: చూ,

సత్యము; 7. నిశ్చించుట; 8. రెన్న: చూ,

శుభము. 1; 9. సాంతము; 10. యోగ్యమగు

వని.

తథాగతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. 1.

తథ్యము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, సత్యము;

విణ. 2. సత్యమైనది: చూ, సత్యము.

తథ్యానుజుడు. సం. వి. అ. పుం. బృహస్పతి

గృహము : చూ, రాహువు. 2.

తదా. సం. అవ్య. అప్పుడు: చూ, సద్యము.

తదాత్మ్యము. సం. వి. అ. న. ఆకాలము.

తదాత్మ్యము. సం. వి. అ. న. ఆరంభము: చూ, యత్నము.

తదియ. నై. వి.= తృతీయా. రూ. తద్ద. 1. పక్షమునందు మాండవతికి: చూ, హరివాసము; అం. 2. శుక్లపక్షతిథులు పదునేనింటిలో నొకటి: చూ, శుక్లపక్షతిథులు; 3. కృష్ణపక్షతిథులు పదునేనింటిలో నొకటి: చూ, కృష్ణపక్షతిథులు.

తదీయము. సం. వి. తత్సంబంధమైనది.

తద్దాము. అం. 1. అలంకారములు నూతనింటిలో నొకటి (తనగుణమువిడిచి యన్యసంపర్కముచే తద్దామువచ్చుట.) “చెలిముత్తెమధరకాంతచే బవడమయ్యె”: చూ, అలంకారము. 3; 2. ఆగుణము.

తద్ద. దే. అవ్య. భృశార్థకము. “తద్దతగదు, తద్దసేమి”. చూ, నెట్టన.

తద్దయ. దే. దృ.—పై.—

తద్దినము. సం. వి. అ. న. 1. ఆదినము, ప్రత్యక్షిక్తిము (వాడుకయందు మృతించొందిన దినము), ఏడుది, ఆర్థికము: చూ, సాంపత్సరికము.

తద్ద. సం. వి. ఉ. పుం.= తెడ్డు, నావ నడపునది, తండుపు: చూ, పీలి. 2.

తద్ద. దే. వి. 1. ఉత్సవము. “అట్లతద్ద, ఉండాశ్శతద్ద.”: చూ, పండుగ. 2; నై. వి. 2.= చూ, రూ. తదియ.

తద్దర్మాద్యర్థకము. (లాట్టు) పా. తద్దర్మాద్యర్థకంబున దుజేతరంబులు పరంబులగునపుడు దుగాగమంబగు ఉ చేయుదును= చేయుదుము= మ. చేయుదుపు= చేయుదుదు. పృ. చేయును= చేయుదుదు. (దుజేతరంబులు= దుజ్ఞానకంబు నన్యములైనవి)

తద్భవము. పా. వర్ణరాస వర్ణాగమ వర్ణవ్యక్తి యమలచేదభవంబులగు. (వర్ణలోపము.-

భోజనమ్-బోనము. ఇటజకారమునకు లోపము; వర్ణాగమము.— రథః- అరదము. ఇచేట “అ” యాగమము; వర్ణవ్యక్తియము.- శుచిః-చిచ్చే, కక్షః- చేక, చంద్రః-చేందూరుడు, సముద్రుడు-సంప్రము ఇదిసంస్కృతభవములు. పృనాశమ్-పనడము, కాంస్యమ్-కంచే ఇవి పౌర్వవిధములు.)

తద్భవిష్యము. సం. వి. దైవపరము, వీర్యరాశి. తనంతగలయతడు. వా. వి. నలువ: చూ, బృహ్మ. 1.

తనకన్న మిడినవాడు. అం. గయాపిండదానార్హులలో నొకడు. (ఇట్లు గయాపిండ దానార్హులలో చేరెడువారు తనతోఁబుట్టువు, తనదాయాదులు, తనపెదరండి, తనపిడ్డలు, తనభార్య, తనయన్నదమ్ములు లోపగునాని): చూ, గయాపిండదానార్హులు.

తనకలి. దే. వి. 1. చిక్కు, సంకటము: చూ, శోకము; వి. 2. చిక్కుగలది; 3. చిక్కులఁజెట్టువాడు. ఉ, హరి. 3. ఆ. 183: చూ, నూచకుడు. 1. [కము.

తనకా, తనఖా. వా. వి. తొకట్టు: చూ, నారతనికీ, తనిఖీ. వా. వి. శోధన.

తనజన్మనక్షత్రము. అం. తానుపుట్టిననక్షత్రము, పృథాగింపఁజేయుఁగూడనివగు పదునొకం డింటిలో నొకటి: చూ, పృథాగింపఁజేయుఁగూడనివి. [మఃతిలు.

తనతల్లి. అం. మాతలయిదుగురిలో నొకఁత: చూ, తనదీపముని ముద్దుపెట్టుకొనిన నోరుకాలును. లో. ఉదా.— “ఇంటిదీపమునుచే నిగిలించుకొని ముద్దుపెట్టుకొన్న నోరుపెట్టుగాలు, నృపుల సమ్ముఖంబు నెనరు పెంచుచే జేమ, వాడు మిగులఁ బరిభవంబునొందు.” (కుచే లోపాఖ్యానము.)

తనము. సం. వి. ఉ. పుం. 1. చందనము: చూ, వానవ. 1; 2. చిత్తము: చూ, హృదయము, 2;

వై. అప. (1)= త్వష్టే: భావార్థమునందు
వచ్చెడు ఒకపరిత్యయము. “గొప్పతనము.
చిన్నతనము.” మొ. [పుత్రిక. 1.

తనయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూతురు: చూ,
తనయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కొడుకు: చూ,
పుత్రుడు. 1.

తనరారు. ద్వ. అ. కి. (తనరు + ఆరు) రూ-
తనరు. 1. అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు;
2. ఉన్నతమగు, నిక్కు. భార. విరా. 1,
ఆ. 182: చూ, పాడుగు. 6.

తనరు. వై. వి. 1. మంజులము: చూ, హృద్యము;
అ. కి. రూ-తనరారు. 2. అతిశయించు.
భా. ఆది. 7, ఆ. 180: చూ, ముమ్మ
రించు; 3: చూ, తనరారు. 2; 4. ఒప్పు:
చూ, నమ్మతించు; 5.=తనక: చూ, విజృం
భించు. భార. విరా. 2. ఆ. 133.

తనరుచే. వై. అ. కి. రూ- తనర్పు: చూ,
రూ- తనరు. 2-3-4-5; అం. పే. 6.
తనరజేయు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 8.

తనర్పు. వై. అ. కి. —పై.—

తనరుపు. వై. వి. రూ-తనర్పు. 1. అతిశయము:
చూ, హెచ్చు. 2; 2. ఉన్నతము: చూ,
సాడవు 2; 3. విశాలము: చూ, విస్తారము. 1;
4: చూ, సంతోషము.

తనర్పు. వై. వి. —పై.— (పాడవునకు.—
భా. సభా. 1, ఆ. 82; అతిశయమునకు.—
భా. స్త్రీ. 1, ఆ. 88)

తనపడున్పు. అం. తన యెండ్లు. పృకాశింపఁ
జేయఁగూడనివగు పదునొకండింటిలో నొ
కటి: చూ, పృకాశింపఁ జేయఁగూడనివి.

తనాని. దే. వి. స్తంభములమీఁదిగోడకు క్రింద
వేసెడు పెద్దపలక: చూ, మదనచేతులు.

తని. వై. వి. 1. అల్పము. క్షే. 6, ఆ. 85:

చూ, స్వల్పము; 2.=తను. అలఁతి: చూ,
నూత్నము. 4.

తనిమము. సం. వి. న్. పుం. 1. కార్యము:
చూ, అవస్థలు; 2: చూ, విస్తారము. 1;
3. శరీరత.

తనియు. దే. అ. కి. చూ, తృప్తిపడు.

తనియువాడు. దే. వి: ఆపోవువాడు. (సం.
ప).—ఆప్యాయిత. [సాహిత్యము.

తనివి. దే. వి. రూ-తనువు. తృప్తి: చూ,
తనివిలేనివాడు. దే. వి: చూ, అతృప్తుడు.

తనివు. దే. వి: చూ, రూ-తనివి.

తనివెచ్చే. దే. వి. ఇనుమంతకాఁక: చూ, మం
దోష్ణము (చూ, వేడిమి.)

తనివోవు. దే. అ. కి. (తనివి + పోవు): చూ,
తనియు.

తనినను. దే. అ. కి. (తనివి + నేను) -పై.-

తనిసినవాడు. దే. వి: చూ, ఆప్యాయితుడు.

తను. దే. వి. వృత్తియంగు తనువుశబ్దమునకు
మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము.
నిర్వ. 4, ఆ. 78.

తనుకాంతి. పా. దీనికి ఉపమానములు.—బం
గరువు, మెలుపుతీగె, కుందనము,
పచ్చేపనుపుకొమ్ము.

తనుకు. దే. వి. 1. రూ-తనుక్కు. తాపము: చూ,
సంతాపము; ఆ. కి. 2. కలుగు. భార. సభా. 1,
ఆ. 42: చూ, పుట్టు. 2; 3. జ్వలించు. భార.
ఆది. 2, ఆ. 199: చూ, మండు. 1; 4: చూ,
పృకాశించు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 89; 5. తపిం
చు: చూ, సంతాపించు.

తనుగంధము. పా. దీనికి ఉపమానములు.—
కర్పూరము, ఉత్పలము, పాబులపుష్పము,
పద్మము, పువ్వు, మంచిగండము, మొగలి

తమజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూతురు: చూ,
పుత్రిక. 1.

తమజాడు: సం. వి. ఆ. పుం. కొడుకు: చూ,
పుత్రుడు. 1. [వారవారణము.

తమత్రము. సం. వి. ఆ. న. కవచము: చూ,
తమత్రాణము. సం. వి. ఆ. న. —పై.—

(శిరస్త్రాణము శిరస్కము, ముఖత్రాణము
దలవము, ఉదరత్రాణము నాగోదము, జం
ఘాత్రాణము మంఘణము, బాహుత్రాణ
ము బాహులము, అంగులీత్రాణము గోధ.)

తమత్వచ. సం. వి. చ్. స్త్రీ. —పై.—(ఇట్లు
తమత్వచము, తమపత్రము.)

తమపారు. దే. అ. కి. (తమపు + ఆరు)
1: చూ, తృప్తిపడు; 2. చేల్లబడు. ఉ.
హరి. 4, ఆ. 31: చూ, శైత్యంచే.

తమపు. దే. వి. ర్థా-తన్ను. 1. ఇగము: చూ,
శైత్యము: 2: చూ, సంతోషము; 3. పితృ
యజ్ఞము; 4. నజ్రికాంతి. ఆం, భా. తృ. 42:
చూ, వెలుగురు. 1; 5. రూ-తన్ను-తనివి-
తన్ని. భార. విరా. 1, ఆ. 310: చూ,
సాహిత్యము; 6: శైత్యోపచారము; 7. తడి:
చూ, పడను. 2; శ్రీ. 8. రూ-తన్ను-
తనియంతేయు.

తమపగజాత. అం. దూతీచతుష్టయము నందలి
మొదటిదానిలోని అతింటిలో నొకటి: చూ,
దూతీచతుష్టయము.

తమభస్మ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ముక్కు.

తమమధ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అడుది:
చూ, స్త్రీ; 2. సన్నని నడుముగల అడుది:
చూ స్త్రీ; పా. 8. ఒకానొక వృత్తము.
ఒక్కొక్కపాదమునకు ఒకతగణము ఒక
యగణముగలదై యాత్రాధందస్సునందుఁ
బుట్టిన వృత్తము. ఉదా. — “భామేదలి
వాసున్, మేమెంతునునంగన్, స్వామి

తమమధ్యన్, భూమిన్ దయలొప్పున్.”:
చూ, వృత్తము. 1. [స్వేదము.

తమరసము. సం. వి. ఆ. పుం. చెనుట: చూ,
తమరుహము. సం. వి. ఆ. న. రూ-తమారు
హము. 1. రోమము: చూ, సంచుక. 1;
2. పక్షి తొక్కు: చూ, తొక్కు.

తమవడు. ద్వ. అ. కి. (తమపు + వడు) చేల్ల
నగు: చూ, శైత్యంచే.

తమపు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. రూ-తమస్సు:
చూ, శరీరము; 2. తోలు: చూ, తొడు;
విణ. 3. =తని. చిన్న: చూ, స్వల్పము;
4. ఒక్క: చూ, పేలవము; 5. సన్నము.
(విస్తరింపబడు సన్నని నూలుపోగు):
చూ, సూత్రము. 1; అం. 6. భావములు
పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, భావములు.

తమవెచ్చే. దే. వి: చూ, రూ-తనివచ్చు.

తమహృదము. సం. వి. ఆ. న: చూ, ముడ్డి.

తనూకృతము. సం. విణ: చూ, తిట్టము.

తనూజాడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-
తమజాడు.

తనూనపాస్తు. సం. వి. త్. పుం. 1. అన్ని:
చూ, పన్నీ. 1; ఆం. 2. గహీనతానము
లువడింటిలోనొకటి: చూ, గహీనతానములు
(చూ, తానములు. 2.) [చూ, తమజాడు.

తనూభవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కొడుకు:
తనూరుహము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-
తమరుహము.

తనూహృదము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-
తమహృదము.

తన్ను: చూ, రూ-తమకు. 1.

తన్ను. దే. వి. 1. పాదతాదనము; స. కి.
2. అడుగుతాటించే, గుదిత్రోయు, తన్ను,
తాచే. (సం. ప) — అంఘ్రితాడించే;
3. ఒరయు: చూ, దుడ్డు. 1.

తన్నుఁగోల. దే. వి. (తన్ను + కోల) ఏటవా
లుగా పోటిపెట్టిన కోల: చూ, బోటు. 4.

తన్నుగట్టఁదాగ్గుతానే తెచ్చుకొన్నట్లు. లో.
స్వయంకృతాపరాధము. ఉదా.—“తన్ను
గట్టఁదాగ్గుతానై, కొనివచ్చిన జోడయును
చుఁ గుదియించి కరం, బునఁ బాశముఁగొని
దాన న, ననధీపనిఁగట్టె నసురవర్యుండా
జిన్.” (కవికర్ణరసాయనము.)

తన్నుగన్నవాఁడు. అం. పితలు అయిదుగురిలో
నొకఁడు: చూ, పితలు.

తన్నుగోడ. దే. వి. అండగోడ: చూ, ముట్టు
గోడ. (చూ, మఱుఁగుగోడ.)

తన్నుబల్ల. దే. వి. ద్వారముయొక్క అరిఁగాళ్ల
మీఁదవేసెడు పలక: చూ, మడనచేతులు.

తన్నుబిల్లి. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తన్నుమానినధర్మము - మొదట చెడ్డచేరము గల
దా? లో. ఉదా.—“తన్నుమాని పరుల
రిక్షింపఁజెనవట నీతికాదు. తన్నుమానిన
ధర్మము - మొదట చెడ్డచేరము గలదా?
యనులోకోక్తి విన్నాడవుగావా? (నీతి
చందిక - మిత్రలాఘము)

తన్నులాడు. దే. అ. క్రి. (తన్నులు + ఆడు)
ఒకరినొకరు తన్నుకొను.

తన్ను: చూ, రూ-తనువు.

తన్ననము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు వెన్నె
ముకయొక్క మాంసాదిభాగము: చూ, హస్త.

తన్నయము. సం. వి. తన్నయూపమైనది.

తన్నాత్రము. సం. వి. అ. న. శబ్దాది-వంచన
న్నాత్రములు. — బద్ధము, స్పర్శము, రూపము,
రసము, గంధము.

తన్ను. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆడుది: చూ,
స్త్రీ; 2. కృశించిన దేహముగల ఆడుది:
చూ, స్త్రీ; దే.వి. (1) రూ-తనివి. తృప్తి. విజ.

2, ఆ. 109: చూ, సౌహిత్యము; (2) ఒకా
నొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు
శ, త, న, స, భ, భ, న, యగణములు
గలిగి పదునాలుగింట యతిగల ఇరువదినాలు
గవ ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము: చూ,
వృత్తము. 1.

తపతప. దే. వి. తెక్కలు గుండెలులోనగు
నవి కొట్టుకొనుట యుండగు ననుకరణము.
కథా. 8, ఆ. 24: చూ, హూహూ,

తపతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శనితల్లి: చూ, పరి.

తపనతనయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. జేమ్మి*;
చూ, శమి; 2. యునునానది: చూ, నది.

తపనమణి. సం. వి. ఇ. పుం. సూర్యకాంతమణి:
చూ, రత్నము. 1.

తపనము. సం. వి. అ: న. 1. తాపము: చూ,
సంతాపము; 2. నాయికకు ప్రియవియోగ
కాలమందుమన్మథావేశముచేతగలిగెడు చేష్ట:
చూ, సంయోగము; పుం. 3. వేసవికాలము,
(జ్యేష్ఠ ఆషాఢ మాసములు): చూ, మాసద్వ
యము; 4. నరకములాటింటిలోనొకటి. (పాపు
లనుదపింపజేయునది): చూ, నరకములు;
5. బీడి*: చూ, ఛల్లాతకి; 6. పిన్న నెల్లి *:
చూ, శ్రీపల్లము. 1; 7. వెచ్చెన: చూ, వేడిమి.

తపనీయకము. సం. వి. అ. న. బంగారు: చూ,
లోహము. 1.

తపనీయము. సం. వి. అ. న. — పై—

తపనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-తపానుఁడు
తాపనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.

తపము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తపస్సు. 1: చూ,
తపనము. 3; స. న. 2: రూ-తపస్సు, అక్ష
రము, జపము-రూ-జాపము, మంత్రాన్వృత్తి,
(తె.ప.)— కాక-రూ-కాక, తబము;
3. రూ-తపస్సు. తపోలోకము: చూ, లోక

ము. 1; 4. రూ-తపస్సు. చాంద్రాయ
ణాది పుణ్యకర్తము (కృత్వాదికర్త);
న. పుం. 5. రూ-తపస్సు. శిశిరబుతువు
(మాఘ-పాల్గుణమాసములు); చూ, మాసద్వ
యము; 6. రూ-తపస్సు. మాఘమాసము:
చూ, మాసము. 1; 7 పక్కి: చూ, పక్షి.

తపసి. వై. వి. 1.==తపస్వి. జేహదారి: చూ,
ముని. 1; 2. గార*. స్వా. 3, ఆ. 77:
చూ, హింగుది. [హిమాంశువు.

తపసికన్వాప. ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ,
తపనుడు. సం. వి. అ. పుం.—పై—

తపస్తంకుడు. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుడు:
చూ, వేలుపుటేడు.

తపస్తక్షుడు. సం. వి. అ. పుం.—పై—

తపస్థలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాశీపట్టణము:
చూ, దేశము.

తపస్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వృతానుష్ఠానము,
వృతచర్య (పనినిమిత్తము తిరుగులాడుట)

తపస్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాల్గుణమా
సము: చూ, మాసము. 1; అ. న. 2, కుంద
పుష్పము.

తపస్వి సం. వి. న్. పుం. 1.==తపసి-తపిసి.
తాపనుడు, వృతి: చూ, ముని. 1; వి. 2.
2. కనికరింపదగినవాడు.

తపస్విని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తాపనురాలు:
చూ, స్త్రీ; 2. కటుకకోహిణి*: చూ, శకు
లాదని; 3. జటామాంసి*: చూ, మాంసి. 1

తపస్సు. సం. వి. న్. న.==తపసు-దబము: చూ,
రూ-తపము.

తపాత్రయము. సం. వి. అ. పుం. నర్మకాలము
(శ్రావణ-భాద్రపద మాసములు): చూ,
మాసద్వయము. [నుడు.

తపానుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-తప

తపారము. దే. వి. రూ-తపారు. ఒకరకము:
కుశ్శాయ: చూ, సస్త్రము.

తపారు. దే. వి.—పై—

తపించే. సం. అ. కి. 1: చూ, సంతాపించే;
2: చూ, జపించే.

తపిసీలు. వా. వి. ఆరా, వివరము, రూ-తపిసీలు.

తపువు. సం. వి. న్. పుం. 1. నిస్స: చూ,
వహ్ని. 1; 2: చూ, తపనుడు.

తపేల. దే. వి. రూ-తపేలా-తపేల-తపేలా.
పచనపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

తపేలా దే. వి.—పై— [ధిందీరము. 2.

తపోధని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిట్టికూరి*: చూ,
తపోధనుడు. సం. వి. అ. పుం. తపస్సే ధన
ముగా గలవాడు: చూ, ముని. 1.

తపోధనులను బ్రాహ్మణులు. పా. మూలము-
దేశమున తపతీనదికి సమీపముననుండు
బ్రాహ్మణులు. శివాలయములందు పూజారు
లుగానుండి శివార్చిత ద్రవ్యముల భుజించే
వరు. భూమిని సాగుబడి చేసి దీక్షించువరు.

ఋగ్వేదులు: చూ, బ్రాహ్మణులు. [ద్యుడు.

తపోపహుడు. సం. వి. హా. పుం: చూ, సూ

తపోలోకము. అం. ఊర్ధ్వలోకములు ఏడింటిలో
నొకటి: చూ, ఊర్ధ్వలోకములు (చూ,
అథోలోకములు. [దేశము: చూ, దేశము.

తపోపటము. సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మపత్తి

తపోవృద్ధు. అం. వృద్ధులు ముగ్ధులలో నొకడు:
చూ, వృద్ధులు.

తప్తకాంచనము. సం. వి. అ. పుం. మోమ
బంగారము: చూ, లోహము. 1.

తప్తకుంభము. సం. వి. అ. పుం. తప్తసుంధమును
నరకము: చూ, నరకములు.

తప్తకృధిము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక
వృతము. మూడుగోజులు కేడినీరును,

మూడురోజులు వేడిపాలును, మూడు రోజులు వేడినేయియును, త్రాగి, మూడురోజులు విమియును త్రాగక ఉపవసించుట. (6 పలముల నీరును-3 పలములపాలును. 1 పలము నేయియును త్రాగవలెను): చూ, కృత్యము.

తప్తలైలాంబున్యాయము. పా. కాలిననూనెపై నీటిబొట్టువేసిన భగ్గునమండుననురీతి.

తప్తపాషాణకుండము. సం. వి. అ. న: చూ, తప్తకుంభము.

తప్తము. సం. విణ. తపింపఁజేయఁబడినది. కాంచబడినది: చూ, క్షాణ. 2. [లోహము. 1.

తప్తరూపకము. సం. వి. అ. న. వెండి: చూ,

తప్తరూపము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

తప్తవాలుకము. సం. వి. అ. పుం. తప్తవాలుకమును నరకము: చూ, తప్తకుంభము.

తప్తశిలారోహణము. అం. బౌద్ధధర్మములలో నొకటి చూ, బౌద్ధధర్మములు.

తప్తశూర్మికుండము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తప్తకుంభము.

తప్తసురాకుండము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

తప్తాయఃపిండన్యాయము. పా. కాలిన యినుపగుండునకు పొగయుండదుగాని తక్కిన యగ్నిలక్షణములన్నియుఁ గలిగియుండుననురీతి.

తప్తాయసపత్ర బిందున్యాయము. పా. కాలిన యినుపత్రపై నీటిబొట్టుపడిన యెడల నామరూపములు లేక నశించుననురీతి.

తప్త. వా. వి. సింహాసనము: చూ, తప్త.

తప్తఁడు. సం. విణ. తాపయుక్తుఁడు.

తప్త. దే. వి. 1. గింజపట్టని ధాన్యము: చూ, ధాన్యము; అన్య. 2. కాక: చూ, వినా.

తప్తకనుజోమే. దే. స. క్రి: చూ, పాఠజోమే. అం, భా. త్ప. 133.

తప్తకాయ. దే. వి: చూ, తప్త. 1.

తప్తట. వై. వి.=తమ్మట: చూ, వీణె.

తప్తితము. వై. వి.=దంభ. రూ-తప్తిదము-తప్త: చూ, నేరము (ద్వయమని శ. ర.)

తప్తిదము. వై. వి.=దంభ (తప్త + ఇదము) —పై.—

తప్తిదారి. జా. పొరపాటున. “ఈపరమగోప్యమో పుత్రయో పురంధ్రి తప్తిదారియొ యెఱింగింపఁ దరముగాదు.” (పాండురంగ మహాత్మ్యము) (వాడుక తప్తిజాతీఅనియు)

తప్తిపోవు. ద్వ. వి: చూ, అసిపోవు.

తప్త. వై. వి. 1.=దమ్మ: చూ, తప్తితము (దేశ్యమని శ. ర.); దే. స. క్రి. 2. అతిక్రమించు, భార. అది. 3, అ. 14: చూ, దాటు. 6; అ. క్రి. 3. తక్కు. జై. 7, అ. 68: చూ, మిడివోవు; వై. అ. క్రి. 4. తప్త చేయు.

తప్తడు. వై. వి. తప్తట: తప్తదల. [పక్షి.

తప్తడుగాయ. ద్వ. వి. ఒకానొకపక్షి: చూ,

తప్తడువడు. వై. అ. క్రి. (తప్తడు + వడు)

1. తప్తపడు; 2. సరితప్త. [ము. 1.

తప్తతోవ. ద్వ. వి. తప్తదారి: చూ, మార్గ తప్తదల. ద్వ. వి: చూ, తప్తడు.

తప్తదారి. ద్వ. వి: చూ, తప్తతోవ.

తప్తదెబ్బలు. ద్వ. వి. బ. 1. బడులయందు పొగ్గుపోయి వచ్చినందులకై వచ్చిన కృమమునుబట్టి బాలురను ఉపాధ్యాయులుకొట్టెడు ఒకటిరెండు (సిరిచొక్క) మొదలగు దెబ్బలు; వా.2. నేరనిస్థకి విధించు దెబ్బలు.

తప్పెట. వై. వి. 1.=తమ్మట: చూ, వీణె; 2. చూ, వాయసోలి*; 3. అడవిఉలవ*: చూ, సరటి.

తప్పేల. వా. వి: చూ, రూ-తప్పేల.

తప్పేలా. వా. వి.—పై.—

తపావతు. వా. వి. మాటతేడా, భేదము, లోపము, తక్కువ. (తభావతుఅనియు)

తబక. దే. వి: చూ, తప్ప. 1.

తబము. వై. వి.=తపన్ను: చూ, తపము. 2.

తబిన. వై. వి.=తపస్వి. ఋషి: చూ, ముని. 1.

తబిసి. వై. వి.—పై.—

తబుకు. దే. వి. 1. తాంబూలపాత్రము: చూ, పాత్రము. 8; 2. పాత్రి: చూ, పాత్రము. 8.

తబుసు. వై. వి.=తపన్ను: చూ, తపము. 2.

తబేలా. వా. వి. గుట్టపులాయము.

తబ్బిబ్బు. దే. వి. తడఁబాటు. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, వ్యత్యయము.

తబ్దీలు. వా. వి. మార్పు.

తమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రేయి:చూ, రాత్రి; వా. ఆప. (1) మీయొక్క. “తమసంబంధము.”

తమంగము. సం. వి. ఆ. పుం; రూ-తమంగము: చూ, మంచె. (మండపము అనికొందలు)

తమకపడు. ద్వ. ఆ. కి. (తమకము + పడు) 1. త్వరపడు. కై. 2, ఆ. 22: చూ, సంభ్రమించు; 2. మోహించు, రూ-తమకించు-తమికింసు-తమకు: చూ, పలచు. 3.

తమకము. దే. వి. 1. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1; 2. యువయువతి సంభ్రతప్పేమి: చూ, పలపు. 2; 2. త్వర. ఉ. హరి. 4, ఆ. 253: చూ, సంభ్రమము. 1.

తమకి. దే. విణ. (తమకము + ఇ) 1: చూ, వేగిరకాడు; 2: చూ, పలపుకాడు.

తమకించు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, సంభ్రమించు; 2: చూ, సలించు. పంచ. నా. 2, ఆ. 11.

తమకు. దే. వి. 1. రీతి. పాండు. 3, ఆ. 79:

చూ, విధము. 1; ఆ. కి. 2: చూ, సలించు.

తమగము. వై. వి.=తమంగ: చూ, తమంగము.

తమట. దే. వి. అగ్నిజ్వాల; చూ, వహ్ని. 1.

తమటము. సం. వి. ఆ. పుం.=తమకు. రూ-

తమ్మటము. 1. తప్పెట: చూ, వీణె; వై. వి.

(1)=తమట. తప్పెట: చూ, వీణె.

తమము. సం. వి. న్. న. 1. చీకటి: చూ, మేచ

కము. 1; 2. గుణములు మూడింటిలో

నొకటి: చూ, గుణములు; 3. ఏడుపు: చూ,

శోకము; పుం, న. 4. రాహుగ్రహము:

చూ, రాహువు. 2; ఆం. 5. మేఘములు

తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, మేఘములు.

తమరకము. సం. వి. ఆ. న. తగరము: చూ, లోహము. 1.

తమరము. సం. వి. ఆ. న.—పై.—

తమరు. దే. వి. రూ-తాము-తారు. తానునకు బహువచనము. (అత్తన్ శిబ్బబహువచనము)

తమలపాకు. దే. పి. తమలపుటాకు (ఏకారణ ముచేతనైనను చేనుచాలను నిలుపవలసినచ్చి నపుడు తమలపాకులను జచ్చేచేసి స్తనముల మీదవేసినపాలుపుట్టకుండునుండును. మాంస గ్రంథి సంబంధముగు ఉబ్బులను పోలొట్టును.) చూ, రూ-తమలపాకు.

తమలపాకుతీగ. ద్వ. వి: చూ, నాగవల్లి. 1.*.

తమలము. వై. వి.=తాంబూలము. రూ-తమలము-తమ్మలము-తమ్మలము: చూ, వీణె యము.

తమసము. సం. వి. ఆ. న. 1. చీకటి: చూ, మేచకము. 1; 2. ఒకనరకము: చూ, నరకములు; 3: చూ, నయ్య.

తమసుండు. వై. వి: చూ, తమస్సు. 4.

తమస్విని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. త్రియామ: చూ, రాత్రి; 2. పనుపు: చూ, వర్ణము. 6.

తమస్సర్గము. అం. సృష్టిసర్గములు తొమ్మిది
టిలో నొకటి: చూ, సృష్టిసర్గములు.

తమస్సు. సం. వి. న్. న. 1. రూ-తప-తమి:
చూ, రాత్రి; పుం. 2 ధూళి:చూ, రేణువు.
1; 3. ముట్టు: చూ, రేతస్సు. 1; 4. రాహు
గృహము: చూ, రాహువు. 2.

తమాము. వా. అప. బొత్తిగా; అంతయు.

తమాయించే. దే. అ. కి. 1. అడఁగు: చూ,
సుగంధము. 4; అ. కి. 2. స్తిమితమగు.

తమాలపత్రము. సం. వి. అ. న. 1. నొసటి
బొట్టు: చూ, బొట్టు. 1; 2. మకరికా
పత్రము: 3. చీకటిమాను: చూ, తమా
లము. 1.

తమాలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, తమాల
పత్రము. 1; పుం. 2. కత్తి: చూ, రిప్టి.
2; 3. ఉలిమిరి*: చూ, శ్వేతపుష్పము;
4: కాలస్కంధము, కృష్ణస్కంధము, తమా
లపత్రము, తాపింధము. (తెప).- చీకటి
చెట్టు, చీకటిమాను; 5. నేలయుసిరిక*:
చూ, భూమ్యాలకి; 6: చూ, నిమ్మ*.

తమాసా. వా. వి. 1. గమ్మత్తు; 2. వేడుక;
3. పృజ్ఞ; 4. శక్తి; 5. మాయ. (రూ-తమాసా.)

తమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, తమస్సు. 1;
2. చీకటి: చూ, మేచకము. 1; దే. వి.
(1) త్వర. కళా. 5, ఆ. 44: చూ, సం
భ్రమము. 1; (2) కుతూహలము. అచ్చ. అ.
కాం. 117: చూ, వ్యసనము. 8; న. (3) కోరిక:
చూ, వాంఛ; (4) చొక్కు: చూ, వలపు. 2.

తమిడ. దే. వి. రూ-తమిడ-తవిడ-తవిడ.
రాగిపైరు: చూ, సస్యము. 1; బ. 2. రాగు
లు: చూ, ధాన్యము.

తమిడ. దే. వి. —పై.—

తమికిను. దే. అ. కి. 1. త్వరపడు: చూ,
సంభ్రమించు; 2. కుతూహలపడు: చూ, సం

తోషించు; 3. కోరు: చూ, వాంఛించు;
4. మోహపడు: చూ, వలచు. 3; పే. 9.
5. తమికిల్లు, మోహపడు. అచ్చ. ఆర.
కాం. 58.

తమిర. దే. వి. కాండినడిమిచీల: చూ, శమ్య.
తమిస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చీకటిరేయి:
చూ, రాత్రి; 2. చిమ్మచీకటి: చూ,
మేచకము. 1.

తమిసము. సం. వి. ఆ. న. 1. చీకటి: చూ,
మేచకము. 1; 2. కోపము: చూ, రోషము.

తమికు. వై. వి.=తమటము. తుడుము: చూ, వీణ.
(దేశ్యమని శ. ర.)

తమలపాకు. ద్వ. వి. (తమలము + ఆకు): రూ-
తమలపుటాకు- తమలపాకు, ఆకు.

తమలము. వై. వి.=తాంబూలమ్: చూ, రూ-
తమలము.

తమోదీపన్యాయము. పా. దీపమున్నయెడల
చీకటి యుండదనురీతి (దీపమును బట్టుకొని
చీకటిని వెదకినరీతి)

తమోఘ్నండు. సం. వి. అ. పుం. 1. నిష్ఠ:
చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, సూర్యండు;
3: చూ, హిమాంశువు; 4. బుద్ధుడు: చూ,
బుద్ధుడు. 1; 5. శేశవుడు: చూ, విష్ణువు.
1; 6: చూ, శివుడు.

తమోనుక్తు. సం. వి. ద్. పుం. 1. నిష్ఠ: చూ,
వహ్ని. 1; 2: చూ, హిమాంశువు; 3: చూ,
సూర్యండు; 4: చూ, దివిటి. [సూర్యండు.

తమోనుదుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
తమోపహుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, తమో
ఘ్నండు. 1—2—3—4.

తమోమత్తు. సం. వి. న్. పుం. చంద్రుడు: చూ,
హిమాంశువు.

తమ్మ. వై. వి. 1.=తాంబూలమ్. నమలిన తాం

బూలము, చెమ్మ, ఆవేలము: చూ, వీడి
యము (దేశ్యమని శ. ర.); దే. వి. 2. తంబ*:
చూ, శింబ.

తమ్మంటు. దే. వి. (తమ్మె + అంటు) చెవినగ.
పాండు. 1, ఆ. 165: చూ, భూషణము.
2. (తమ్మెట్టు అనియు వాడుక)

తమ్మటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = తమ్మెట.
రూ-తమటము. కళా. 7, ఆ. 69; పను. 6,
ఆ. 9: చూ, వీణె; వై. వి. (1) = తమట.
—పై.— (పురుషోత్తమకవీయము)

తమ్మతనుకు. దే. వి. తమ్మపడిగము: చూ,
పాత్రము. 6. [పడిగె.—పై.—

తమ్మపడిగ. ద్వ. వి. రూ-తమ్మపడిగ-తమ్మ
తమ్మపడిగము. ద్వ. వి.—పై.—

తమ్మపడిగె. ద్వ. వి.—పై.—

తమ్మలము. వై. వి. = తాంబూలము. రూ-తమ
లము: చూ, వీడియము.

తమ్మళ. దే. వి: చూ, రూ-తంబళ.

తమ్మళి. దే. వి.—పై.—

తమ్మి. వై. వి. 1. = తామరసమ్. రూ-తామర:
చూ, పద్మము. 1; 2. పద్మప్రసాదము;
దే. వి. 3. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

తమ్మికంటి. ద్వ. వి. (తమ్మ + కన్ను) 1. ఆ
డుది: చూ, స్త్రీ; 2. కమలములవంటి
కన్నులుగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 3. వెన్ను
డు: చూ, విష్ణువు. 1. (ఇట్లు తామరకంటి.)

తమ్మికెంపు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మికాయి.

తమ్మిగద్దియదళవాయి. ద్వ. వి. నలువ: చూ,
బ్రహ్మ. 1. [పాం. 1, ఆ. 9.

తమ్మిచేక్కిలిగింత. ద్వ. వి: చూ, తమ్మిదొర.

తమ్మిచేట్టము. ద్వ. వి.—పై.— ఆం, భా. ప్ర. 81.

తమ్మిచోలి. ద్వ. వి. పద్మయోని. భాగ. 1,
స్కం. 18: చూ, బ్రహ్మ. 1.

తమ్మిదీవి. వై. వి. 1. పుష్కరద్వీపము: చూ,
లంక. 1; ఆం. 2. ద్వీపములు ఏడింటిలో
నొకటి: చూ, ద్వీపములు.

తమ్మిదొర. ద్వ. వి. పద్మినీవల్లభుడు: చూ,
సూర్యుడు. [హిమాంశువు.

తమ్మిపగతుడు. ద్వ. వి. అబ్బాః: చూ,
తమ్మిపుట్టు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మిచోలి.

తమ్మిబిడారంపు గరితమిన్న. ద్వ. వి: చూ,
తమ్మియింటిగరిత.

తమ్మియ. దే. వి. రూ-తమ్మె. 1. చెవితమ్మె:
చూ, భూషణము. 2; పలుపుతమ్మె: చూ,
రూ-తమ్మె: 3. చెవియొక్క అడుగు
భాగము. [లక్ష్మి. 1.

తమ్మియింటి గరిత. ద్వ. వి. పద్మాలయ: చూ,
తమ్మికాయి. ద్వ. వి. పద్మరాగమణి: చూ,
రత్నము, 1. [దొర.

తమ్మివాల్లంటి మగడు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మి
తమ్మిడు. దే. వి. రూ-తమ్మివాడు-తంబు:
చూ, సహోదరుడు. (వృత్తియందు తమ్మి
గమి-తమ్మిగుట్ట-తమ్మిదోయి-తమ్మిపోవు
మొ.) [తుడు.

తమ్మిల పగవాడు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మిపగ
తమ్మిలము. వై. వి. = చూ, రూ-తమలము.
వై. 6, ఆ. 141.

తమ్మిలవిందు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మిదొర.

తమ్మివాడు. దే. వి: చూ, రూ-తమ్మిడు.

తమ్మె. దే. వి: చూ, రూ-తమ్మియ.

తయనాయతి. వా వి కా-చికోని యుండుట:
రూ-తయనాయితి.

తయారు. వా. వి: చూ, సిద్ధము. [యతి.

తయనాయితి. వా. వి: చూ, రూ- తయనా

తయరు. వా. వి. రూ- తైరు: చూ, పెరుగు. 1.

తరంగవ్యాయము. పా. ఒకదానివెంబడి నొకటి విడువకవచ్చునను రీతి.

తరంగప్రతిబింబవ్యాయము. పా. తరంగము నందుఁ ప్రతిబింబించు నూర్వ్యుఁడొక్కఁడైనను, ప్రతిబింబములు తరంగములయందుఁ జాల గాన్పించుననురీతి. [చూ, వీచి. 1.

తరంగము. సం. వి. అ. పుం. = తరగ. అల: తరంగిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఏలు: చూ, నది; అం. 2. భాషాంగములు పదునొకటింటిలో నొకటి: చూ, భాషాంగములు. (చూ, భాష. 1.)

తరండము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. ఓడ, ఏలుదాఁటుపుట్టి. (అని కొందఱు): చూ, హోడము; 2. గాలపుదారము కట్టిన కొయ్యలోనగునది.

తరంగ. వై. వి. = తరంగ: చూ, వీచి. 1.

తరక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోరింద: చూ, ముర్చురి. [వాదించు.

తరకటించు. వై. అ. క్రి. = తర్కించు: చూ,

తరకటింపు. వై. వి. = తర్క: చూ, వాదము. 1

తరకనము. దే. వి. రూ- తరకసా. అమ్మల పొది. స్వా. 4, ఆ. 28: చూ, బాణము. 1.

తరకసా. దే. వి. 1. — పై —; 2: చూ, తరకటింపు

తరత్తువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, సివగి. 1.

తరగంపియ. దే. వి. రూ-తరగంపె. ఒకానొక అంపము: చూ, అంపము.

తరగంపె. దే. వి. — పై —.

తరగతి. వా. వి. (తరము + గతి) 1. తరమును దెలిపెడు భాగము; 2, క్లాసు. “ మాబడి యందు నాలుగు తరగతులు గలవు ”

తరగతిగుండ్లు. మి. వా. వి. బ. అఁడుదాని మెడనగ: చూ, భూషణము. 2.

తరటు. దే. వి. 1. రూ-తరటు. చేబుకు: చూ, మునికోల. 2; 3. అశ్వాదుల శీఘ్రలంఘ

నము: చూ, హయము; 3. తోలునారి: చూ, మార్వీ. 1.

తరణము. సం. వి. అ. న. 1. (ఏలు మొదలై నవి) తాఁటుట: చూ, లంఘ; పుం. 2. ఓడ: చూ, హోడము.

తరణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ- తరము- తరి. తర్ణి, ఓడ: చూ, హోడము; 2. ఏలు: చూ, నది; 3. దాఁటుట: చూ, లంఘ; 4. పిన్నగోరట *: చూ, మహాసహ; 5. కు మారియను మందు; 6: చూ, నేమంతి *: పుం. 7: చూ, సూర్యుడు; 8: చూ, సముద్రము. [చూ, వాసి. 4.

తరతమభావము. సం. వి. అ. న. తారతమ్యము:

తరతరము. దే. అవ్య. క్రి. విణ. 1. క్రమక్రమముగా. భార. ఆది. 2, ఆ. 4; 2. పరం పరగా.

తరపణ్యము. సం. వి. అ. న. ఆతరము, అవాపము. (తె. ప). — ఓడకేపు, కేపు.

తరపణ్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాలిమి. 3.

తరపు. దే. న. క్రి. 1. పోఁగొట్టు. భాగ. 6, స్కం. 89: చూ, భంగించు; వా. వి. 2. రూ- తరపు. పక్షము, ఒకవైపు.

తరబడి. దే. వి. (తరము + బడి) రూ-తరము. 1: చూ, పురుషాంతరము: 2. మానము: చూ, తరము; 3. సామ్యము: చూ, సమానము. 2; 4. వరుస: చూ, వంక్తి. 1; 5. వస్తువు: చూ, సరకు. 2. [అనియు]

తరబియత్తు. వా. వి. నేర్పు (రూ- తరిఫియ్యత్తు

తరము. సం. వి. అ. పుం. 1. దాఁటుట: చూ, లంఘ; 2. పడవ, పుట్టి (అని కొందఱు): చూ, హోడము; 3. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1. 4. చెట్టు: చూ, వృక్షము; న. 5. పడి: చూ, వేగము. 3; 6: చూ, మాంసము

7. బలము: చూ, శక్తి. 1; వా. 8. భూమి తరము; దే. వి. రూ-తరబడి(1): చూ, తరబడి. 1. భార. ఆది. 4, ఆ. 220; (2): చూ, తరబడి. 2. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 218; (3): చూ, తరబడి. 3. వసు. 1, ఆ. 41; (4): చూ, తరబడి. 4. స్వా. 4, ఆ. 40; (5): చూ, తరబడి. 5. విజ. 1, ఆ. 214; విణ. (6): చూ, శక్యము; (7): చూ, శక్తము. ఉ. హరి. 4, ఆ. 131; (8): చూ, సమానము. 2. నై. 3, ఆ. 156; (9): చూ, సంభ్రమము; (10): చూ, శైశ్వము. ఆం. భా. తృ. 15; (11) ఇద్దఱు మోయుబరువు. తరమిడి. వా. వి. 1. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3; క్రి. విణ. 2: చూ, మతిమతి.

తరలము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-తరళము. 1; 2. సాలెవాండ్రపల్లె: చూ, దేశము; విణ. 3. మెఱయునట్టిది.

తరలి (తరళి). పా. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునందు భ, స, జ, న, ర, గణములుగలిగి పదునొకటింటి యతిగల పదునెనిమిదవ ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము. (నులక్షణసారము 52 పు): చూ, వృత్తము. 1.

తరలిక. వా. వి: చూ, ప్రయాణము.

తరలు. దే. అ. క్రి. రూ-తర్లు. ప్రయాణమగు: చూ, వెళ్ళు. 3.

తరలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, అంతుమగఁడు.

తరలుఁడు. వా. వి: చూ, తరలిక.

తరవరి. నై. వి.=తరవారిః. రూ-తరవలి-తరవలి. 1. పట్టాకర్తి. (ముప్పదియంగుళములకు మించినది) ఉ. హరి. 6, ఆ. 50: చూ, రిష్టి. 2; 2. కర్తి: చూ, రిష్టి. 2. (చూ, బాణము. 1.)

తరవలి. నై. వి.=—పై.—ఉ. హరి. 4, ఆ. 229.

తరవలి. నై. వి.=—పై.—

తరవాటి. దే. వి. కూటిసీఘ్ర: చూ, శుక్తము. 1.

తరవాయి. దే. వి. 1. కాలము: చూ, సమయము. 1; 2. ఉపకృమము: చూ, యత్నము; 3. అనుకృమము. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 249: చూ, పరిపాటి; 4. ఆవృత్తి: చూ, తడవ; విణ. 5. మిగిలినది.

తరవారి. సం. వి. ఇ. పుం.=తరవరి-తరవలి-తరవలి: చూ, తరవరి.

తరవు. నై. వి.=త్వర. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3. తరసము. సం. వి. అ. న. సాల: చూ, మాంసము, తరస్వి. సం. వి. న్. పుం. 1. పులి: చూ, శార్దూలము. 1; విణ. 2. బలిమిగలవాఁడు: చూ, లావరి; 3. నడిగలవాఁడు: చూ, వేగిరకాఁడు.

తరస్సు. సం. వి. న్. పుం. 1. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 2. వడి: చూ, వేగము. 3.

తరహా. వా. వి. రీతి: చూ, విధము. 1.

తరళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాఁపుడుగంజి: చూ, సాదము (1); 2. కల్లు: చూ, సుర. 1; పా. 3. రూ-తరళము. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునందు న, భ, ర, స, జ, జ, గురువులుగలిగి పండ్రెండవ యింటి యతిగల ఏకోన వింశచ్ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము. (దీనినే ధృవకోకిల యనియు అంగురు): చూ, వృత్తము 1.

తరళము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-తరలము. హారమధ్య రత్నము: చూ, రత్నము. 1. (చూ, భూషణము. 2.); 2. నెమ్మి*: చూ, పంజులము. 2; 3: చూ, రూ-తరళ. 3; విణ. 4.=తల్లడము. చలించునది: చూ, పలితము. 3; 5. అనురాగముగలది: చూ, పల్లభము; 6. ప్రకాశించునది: చూ, శుభ్రము. 4.

తరళితము. సం. విణ. చలించినది, పేంఁఖోలితము: చూ, పలితము. 3.

తరళేక్షణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆఁడువి:

చూ, స్త్రీ; 2. చలించో కన్నులుగల ఆడుది,
కాళిగుంటి: చూ, స్త్రీ.
తరాజో. వై. వి.=ఆరాచి. రూ-తరాను: చూ,
తాను (దేశ్యమని శ.ర.) [చూ, హోడము.
తవాస్థు. సం. వి. ఉ. పుం. ఒకానొకడడ:
తరాలుపు. సం. వి. ఉ. పుం. —పై.—
తరాను. వై. వి.=: చూ, రూ-తరాజో. (దేశ్య
మని శ. ర.)
తరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఓడ:చూ, హోడము;
2: చూ, పొగ; 3. మబ్బు: చూ, మేఘము.
1; 4. మాగాని: చూ, భూమి. 1; 5. బట్ట
లులోనగు వానిపెట్టె; 6. ఓడతెడ్డు: చూ,
పీలి. 2. (అగప); వై. వి. (1)=తృ. తం,
చుట్ట: చూ, మధనము; వై. వి. బ. (2)=
తరంగం. రూ-తటి: చూ, వలి. 1.
తరించో. సం. స. కి. = తటియు. 1. సముద్రం
ములోనగు వానిని ఓడలోనగు సాధనములచే
దాటు: చూ, లంఘించో. 2; వా. 2. మోక్ష
మునొందు. “మీరాక చేమా పెద్దలు తరించిరి.”
తరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పడవ:చూ, హోడము.
తరికము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై.—
తరికాడు. వై. వి. తృచ్యువాడు.
తరిగంబము. వై. వి. (తరి + కంబము) చేల్ల
రాడు: చూ, దండవిష్కంభము.
తరిగట్టు. వై. వి. కవ్వంపుమల:చూ, పర్వతము.
తరిగట్టుతాడు. ద్వ. వి. శేషఫణి. సాం. తిగ్య.
10: చూ, సర్పము.
తరిగడవ. వై. వి. (తరి + కడవ) మంథని,
పెరుగు తృచ్యుడుకుండ:చూ, భాండము. 3.
తరిగొండ. వై. వి. (తరి + కొండ): చూ, తరి
గట్టు. కాశీ. 6, ఆ. 131. [హాలిని
తరిగొట్ట. ద్వ. వి. రూ-తటిగొట్ట. లాంగలి:చూ,
తరిగోల. ద్వ. వి. (తరి + కోల) కవ్వము: చూ,

మంథానము. [నివేదనముచేయు.)
తరిచుట్టు. ద్వ. స. కి. (పెరుగు దేవతాదులకు
తరిటి. దే. వి. రెండుపెండెలు విగించెడు గోన
పట్ట. రూ-తరిటి.
తరిటి. దే. వి. —పై.—
తరిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఓడ:చూ, హోడము.
తరితీపు. ద్వ. వి. 1. అశృద్ధ. ఉ. రా. 6, ఆ.
51: చూ, మందేమేలము. 1; 2. ఉద్ధృతి.
స్వా. 5, ఆ. 7: చూ, విలంబము. 1; 3. గ
ర్వము. శశాం. 2, ఆ. 91: చూ, హంకా
రము; 4. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1,
5. కోరిక: చూ, వాంఛ.
తరితీపునేయు. ద్వ. ఆ. కి. (తరితీపు + చేయు.)
1. గర్వింఁచో: చూ, హంకరించో; స. కి.
2: ఒప్పురికించో, కన్నడికించో. (సం. ప.)—
ఉపేక్షించో. [నూత్రము. 1.
తరితాడు. ద్వ. వి. తిృప్యతాడు: చూ,
తరిదాలుపు. ద్వ. వి. (తరి + తాలుపు) మంథర
పర్వతమునుధరించినవాడు, రూ-తరిదాలుపు.
లక్ష్మీ. 1, ఆ. 54: చూ, విష్ణువు. 1.
తరిదాలుపు. ద్వ. వి. —పై.—
తరిపిదూడ. దే. వి. (రూ-తరుపు-తటిపి-తఱుపు.)
బిష్కయము (అఱునెలల దూడ యనికొంద
ఱును, ఏడాదివయస్సు చెల్లిన ఆడుదూడ
యని కొందఱును): చూ, ధేనువు.
తరిపట్టు. దే. స. కి. (తరి + పట్టు) దేవతల
నుద్దేశించి పెరుగును తృచ్యకనిలుపు. ఉ.
హరి. 4, ఆ. 308.
తరివె. దే. వి: మృనుచిలుకుట. రూ-తరువడి-
తటిమెన.
తరివ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఓడ:చూ, హోడము.
తరుచో. వై. స. కి.= తత్. రూ- తర్చు-
చిలుకు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 194: చూ,
మథించో.

తరుమేట. దే. వి. రూ- తర్కుట-తర్మేట.

తరుణజ్వరము. పా. సప్తాహానధియను జ్వరము.
తరుణదధి. సం. ఇవి. న. విదుదినముల పెరుగు:
చూ, పెరుగు. 1.

తరుణము. సం. వి. ఆ. న. 1. కుబ్జపుష్పము.
(ఇదె విరజోజిపుష్ప): చూ, విరజోజి; పుం.

2. ఆముదపుఁజెట్టు: చూ, వ్యడంబకము;
విణ. 3. యౌవనముగలది, కొదె: చూ, పడు
చేది, 4. కొత్తది: చూ, నూతనము; దే. వి.

(1) కాలము: చూ, సమయము. 1.

తరుణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ- తలుని.

1. ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. యౌవనముగల
ఆడుది: చూ, స్త్రీ. [వయస్సు. 1.

తరుణిము. సం. వి. న్. పుం. జీవనము: చూ,
తరుణుడు. సం. విణ. రూ-తలునుడు: చూ,
యౌవనుడు. చూ, వాయువు.

తరుతూలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నుడిగాలి:
తరునలము. సం. వి. ఆ. పుం. ముల్లు: చూ,
సితాగ్రము.

తరుపు. దే. వి. 1: చూ, తరిపిదూడ; 2. ముదు
రుతోరమల్లి*; 3. దృఢము: చూ, ధైర్యము. 1.

తరురాగము. సం. వి. ఇ. పుం. చిగురు: చూ,
విద్రుమము. [చూ, శ్రీతాళము.

తరురాజము. సం. వి. ఆ. పుం. తాటిచెట్టు:
తరువడి. దే. వి: చూ, తరివె, కళా. 2, ఆ. 15.

తరువాల. దే. వి. రూ- తరువాయి : చూ,
సిమ్మట.

తరువాయి. దే. వి. —పై.—(రూ-తరవాయి)
నిర్వ. 4, ఆ. 18. [వారి.

తరువారి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ- తర

తరువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. చెట్టు: చూ,
వృక్షము; అం. 2. స్వామ్యములు ఎనిమిదింటి
లో నొకటి: చూ, స్వామ్యములు; దే. వి.

(1) ఇయ్యవలసినధనాధికమును ఇమ్మని చేయొ-
నిర్బంధము: చూ, బలవంతము; (2) పెక్కు-
మందికలసి ఆయుధాదుల మోయుట (మో-
యించుట, లేక ఎత్తుట.) [చూ, స్త్రీ.

తరువుక తై. ద్వ. విణ. తరువువచ్చినది (ఆడుది):
తరువుకాడు. దే. విణ. తరువవచ్చినవాడు.

తరువోజ, పా. ఒకానొక వృత్తము. మూడిం
ద్రగణములు, ఒక సూర్యగణము, మరల
మూడింద్రగణము లొక సూర్యగణము 4-7
గణముల యాదియక్షరములు యతులు రెండు
గలిగియుండును. ఉదా.— శతముఖ, దుగ్రి
హినాది- సకలద్యు, భవులు, సతతమో, ప్సిత
సిద్ధి - చేనగొల్తు, రెదల.”: చూ, వృత్తము. 1.
తరుకాయి. సం. వి. న్. పుం. పక్కి: చూ,
పక్షి.

తరెర. దే. వి. తలనొప్పి: చూ, శిరోభారము.

తర్కము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ- వితర్క-
ము. ఊహ: చూ, హృల్లేఖము. 3; 2. అధ్యా-
హారము: చూ, హంసపాదము; 3. కారణము:
చూ, హేతువు. 1; 4. కోరిక : చూ,
వాంఛ; 5. = తరగటింపు (తర్కశాస్త్రము
రెండు విధములు. — న్యాయశాస్త్రము,
కణాదశాస్త్రము): చూ, కాణాదము (చూ,
శాస్త్రము); 6: చూ, విచారణ.

తర్కారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = తక్కిలి*:
చూ, వైజయంతి.

తర్కించే. సం. ఆ. కి. తర్కముచేయు.

తర్కుటము. సం. వి. ఆ. న: (నూలు) పడుకుట:
చూ, పడుకుడు.

తర్కుపీఠి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రాటపుచెవి,
రాటముయొక్క అడుగుచేట్టము (అనికొంద
లు): చూ, వర్తని. [లము.

తర్కులాసకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ఝల్లా.

తర్కువు. సం. వి. ఉ. పుం. (చూలువడికెడు)
కదురు : కపాలనాలిక, కార్వాసనాలిక,
తంతుకావ్యము. (తె.ప).—కదురు, తిక్కడి.
తర్కుకావము. సం. వి. ఆ. న. కదురునూలు
సాన, సామకము: చూ, రాయి.

తర్కు. వై. స. క్రి: చూ, రూ-తరుమే.

తర్జనము. సం. వి. ఆ. న. 1: (తె. ప).—
అదలుపు రూ-అదల్పు, దట్టన; అం. 2. హస్త
క్రియలు ఇరువదింటిలో నొకటి: చూ, హస్త
క్రియలు. [వేలు. 2.

తర్జని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జేట్టనవేలు: చూ,
తర్జిమే. సం. స. క్రి: చూ, బెదరించే.

తర్జునా. వా. వి. 1. భాషాంతరము; 2. విమ
ర్శించి నిజమును తెలిసికొనుట.

తర్జువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. = తెర్జు, మ్రాని
గరింపె: చూ, తండువు. 1. 2.

తర్జకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అప్పడు పుట్టిన
మాడ: చూ, ధేనువు; 2. దిరిసెన *: చూ,
శిరీషము.

తర్జి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. రూ-తరణి: చూ,
హోడము; 2. చూ, సూర్యుడు.

తర్తనికము. సం. వి. ఆ. పుం. కాకిగూడు:
చూ, సదనము. 1.

తర్తరీకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, తర్జి. 1.

తర్దవు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

తర్పణము. సం. వి. ఆ. న. 1. తనివి: చూ,
సాహిత్యము; 2. పితృయజ్ఞము; 3. పీఠ
నము, తృప్తిపొందుట; 4. యజ్ఞకావ్యము;
5. తర్పణములు.— పాిత్రస్సస్థా తర్ప
ణము.— సస్థాంతర్పయామి, గాయత్రీం
తర్పయామి, బ్రాహ్మీంతర్పయామి, నిమృ
తీంతర్పయామి; మాధ్యాహ్నికతర్పణము.—
సస్థాంతర్పయామి, సావిత్రింతర్పయామి,

రాద్రీంతర్పయామి, నిమృతీం తర్పయామి;
సాయంకాల తర్పణము.— సస్థాంతర్ప
యామి, సరస్వతీంతర్పయామి, వైష్ణవీంతర్ప
యామి, నిమృతీంతర్పయామి అని త్రివి
ధము.

తర్మము. సం. వి. న. న. యూవస్తంభపుకొన.

తర్ల. దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-తరలు.

తర్లణము. సం. వి. ఆ. న. దప్పిగొనుట.

తర్లము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దప్పి: చూ
పిపాస; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ; 3. కడలి:
చూ, సముద్రము; 4. తెప్ప: చూ, హోడము.

తర్లితుడు. సం. వి. రూ-తృషితుడు. దప్పి
గొన్నవాడు: చూ, సత్పట్టు.

తర్లుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

తర్వాత. దే. వి: చూ, రూ-తరువాత. ఆం,
భా. తృ. 73. [చూ, ధాన్యము.

తఱక. దే. వి. రూ-తలకపాల్లుతబక, తప్పవడ్లు:

తఱచే. దే. వి. రూ-తఱచే. 1. బాహుళ్యము.

భార. భీష్మ. 2, ఆ. 188: చూ, విస్తారము.

1; వి. 2 బహుళ్యము: చూ, మొత్తము;

3. అధికము. స్వా. 3, ఆ. 84: చూ,

హెచ్చు. 1. [ఒత్తు: చూ, మునుము.

తఱచేదనము. దే. వి. రూ-తఱచేదనము.

తఱచేతోగముగల జాతకుడు. పా. అష్టమాధి

పతిగాని, షష్ఠాధిపతిగాని లగ్నమున నున్న

పుడును; చతుర్థాధిపతి రవికుజులతో గలిసి

నను, పాపాంశల యందున్నను, శుభసంబం

ధము లేనపుడును; లగ్నాధిపతి షష్ఠాష్టమ

ద్వాదశములలోనుండి పాపులచే జూడఁ

బడినను తఱచే రోగవంతుడగును.

తఱటు. దే. వి. 1: చూ, రూ-తరటు. 1;

2. మోటుతనము. భార. ఆర. 1, ఆ. 300:

చూ, చూర్ఘము; వి. 3. మూర్ఘము: చూ,

మార్గము; స. కి. 4. కళతోకొట్టు: రూ-
తటటుగొను, తటటునేయు.

తటటుగొను. దే. స. కి. (తటటు + కొను):
చూ, తటటు. 4.

తటటునేయు. ద్వ. స. కి. (తటటు + నేయు)
—పై.— పాండు. 1, ఆ. 163.

తటతట. దే. వి. తత్తట: చూ, సంభ్రమము. 1.
తటతటలాడు. దే. ఆ. కి. (తటతటలు + ఆడు)
తత్తటపడు: చూ, సంభ్రమించు.

తటపి. దే. వి. 1: చూ, తరిపిదూడ; 2. యావ
నము. పాండు. 4, ఆ. 286: చూ, వయస్సు.
1; విణ. 3. లేతది. కాశీ. 1, ఆ. 123:
చూ, లేత. 1.

తటపియాపు. దే. వి. (తటపి + ఆపు) బహుకా
లమునకు ముందీనినయాపు, బహుయజి:
చూ, ధేనువు.

తటలు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, సలించు; 2: చూ,
సంభ్రమించు; స. కి. 3. విడుచు: చూ,
విసర్జించు.

తటలుచు. దే. పే. తలలజేయు. రూ-తటల్లు.

తటల్లు. దే. పే. —పై.—

తటి. దే. వి. 1. రూ-తటి. కాలము: చూ, సమ
యము. 1; 2. దగ్గఱ అచ్చే. బాల, కాం. 146:
చూ, సమీపము. 1; 3. తొడులోనగు
వాని యొత్తెడురేఖ. కాశీ. 5, ఆ. 284;
4. వృత్తియందు తటిమైన శబ్దమునకు మిఁ
ది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము.
తటిగోడు మొ; వై. వి. బ. 5. =తరంగ:—
చూ, పలి. 1. (దేశ్యమని శ.ర.); 6. =తరం
గ. అల: చూ, వీచి. 1.

తటిగట్టుదారి. ద్వ. వి. వెన్నుడు. ఆం, సం.
దే. 7: చూ, విష్ణువు. 1. [యత్నించు.

తటిగొను. దే. ఆ. కి. (తటి + కొను): చూ,

తటిగొట్టు. ద్వ. వి. చూ, రూ- తరిగొట్టు*.

తటిపడు. దే. ఆ. కి. ఒత్తుడుపడు: రూ- తటి-
పడు. [వెన్నెల-

తటిపివెన్నెల. ద్వ. వి. పండువెన్నెల: చూ
తటిమెన. దే. వి: చూ, తరివె. (దీనికి వృత్తి
యందంత్య వర్ణములోపించును: చూ, తటి. 4)

తటిమెనఁబెట్టు. దే. స. కి. (రూ-తటిమెనఁ
బెట్టు) మౌనుచిలుకు: చూ, మలుచు. 2.

తటియఁబడు. వై. ఆ. కి. (తటియన్ + పడు)
తటియు. (స్వార్థమునపడు) భాగ. విరా.-
4, ఆ. 213: చూ, సమీపించు.

తటియు. దే. ఆ. కి. 1. —పై.— భార.
విరా. 5, ఆ. 16; వై. స. కి. 2. = తృ.
అతిక్రమించు: చూ, దాటు. 6; 3. = తృ.
దాటు. భార. ఆర. 6, ఆ. 111: చూ,
తరించు. 1; 4. = చూ, తరించు 2.

తటిపడు. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-తటిపడు.

తటుగు. దే. ఆ. కి. 1. తగ్గు. భార. ఆర.
7, ఆ. 158; నిర్వ. 5, ఆ. 105: చూ,
సుక్కు. 9; 2: చూ, తగ్గించు. [కాండు.

తటుగరి. దే. వి. (తటుగు + అరి) తటుగు బేర
తటుగాకు. దే. వి. (తటుగు + ఆకు) కొయు
గూర*: చూ, మారిషము.

తటుగు. దే. వి. 1. అమ్మెడువానికిని గొనెడు
వానికిని నొకసరకును వెలకుదీర్చి తీసియిచ్చి
వారివద్ద నూటికింతయని దీసికొను ద్రవ్యము-
(కమిషన్, రుసుము, బోకరేజీ, లంచము
ఇత్యాదులు); స. కి. 2. ఖండించు: చూ,
నెలగు; 3. చించు. భార. ఆర. 2, ఆ. 157:
చూ, భేదిల్లు. 1; ఆ. కి. 4: చూ, తగ్గిం
చు. ఆం, భా. తృ. 98; 5. తులిచేయు. ఆం,
భా. తృ. 132. [కము

తటుగుబేరము. ద్వ. వి. అడిసాటా: చూ, వర్త

తఱుచే. దే. వి: చూ, రూ-తఱుచే. [దనము.
తఱుచేదనము. దే. వి: చూ, రూ-తఱుచే.
తఱుపు. దే. వి. 1: చూ, తరిపిదూడ; 2. వజ్ర
పరినిధి: చూ, రత్నము. 1.

తఱుము. దే. ఆ. కి. 1. కవియు. భార.
ఉద్యో. 4, ఆ. 150: చూ, వ్యాపించు:
2. త్వరపడు. భార. విరా. 1, ఆ. 147:
చూ, సంభ్రమించు; స. కి. 3: చూ, వెం
బడించి పరుగెత్తించు. భార. ద్యో. 1, ఆ.
331; 4: చూ, బలాత్కరించు; 5: చూ,
తఱిమినఁబెట్టు; 6: చూ, వెళ్ళగొట్టు.

తఱులమెకము. ద్వ. వి. వలీమఖము. అచ్చ.
యు, కాం. 197: చూ, వానరము.

తఱులమోరమెకము. ద్వ. వి.—పై—అచ్చ.
యు, కాం. 81.

తఱుపు. దే. ఆ. కి. 1. తగ్గు: చూ, నుగ్గు.
9; స. కి. 2. ఖండించు: చూ, నెలగు.

తఱుసలి. దే. విణ. 1. ఉద్ధతుడు: చూ, పొగ
రుఁబోతు; 2. ఉద్ధతురాలు: చూ, స్త్రీ.

తఱ్ఱ. దే. విణ. రూ-తఱ్ఱ. నీచుడు: చూ,
వ్యాధుడు. 2.

తఱ్ఱ. దే. విణ.—పై—

తల. దే. వి. 1. జిత్తు. భార. ఉద్యో. 1. ఆ.
75: చూ, యుక్తి; 2. చివర: చూ, నుద.
3; 3. గుంపు: చూ, సమూహము; 4. నెత్తి:
చూ, శిరము. 1; 5. తలమీఁది నెండు
కలు; 6. పూనిక: చూ, యత్నము; 7. ముం
దుభాగము. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 70: చూ,
ముండఱ. 1; 8. మొత్తము. భార. శల్య. 1,
ఆ. 100: చూ, చెరసి. 1; 9. ఎడ. వ్యవహా
రము: చూ, సత్యము. 1; 10. కాలము.
నిర్వ. 7, ఆ. 31: చూ, సమయము. 1; విణ.
11. మొదటిది. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 268:

చూ, మొదలు. 4; వై. వి. 12.—స్థలమ్.
తాపు: చూ, స్థానము. 1; 13. ఎఱుక.
భార. భీష్మ. 2, ఆ. 258: చూ, సోదె;
14. పక్షము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 135:
చూ, పక్క. 2; అం. 15. కళాస్థానములు
పదునాటింటిలో నొకటి: చూ, కళాస్థాన
ములు.

తలంటు: చూ, రూ-తలయంటు.

తలఁకించే. దే. ఆ. కి. 1: చూ, సలించు;
ప్రే. 2. తలఁకఁజేయు.

తలఁకు. దే. వి. 1. రూ-తలరు: చూ, వెఱపు;
2. చలనము: చూ, లోలము; ఆ. కి.
3. చలించు. ఉ. హరి. 6, ఆ. 205: చూ,
సలించు; 4: చూ, భయపడు. భార. ఆది.
8, ఆ. 8.

తలఁగు. దే. ఆ. కి. రూ-తల్లు-తలపు. తొలఁగు.
భార. ఆర. 2, ఆ. 64: చూ, విరియు. 5.

తలఁగుడు. దే. వి: చూ, విమోచనము.

తలఁచే. దే. స. కి. రూ-తల్పు-తలఁపుచేయు.
1. ఎంచు, ఊహించు: చూ, యోచించు;
2: చూ, ధ్యానించు; 3: చూ, స్మరించు.

తలఁచేట. అం. దశావస్థలలో నొకటి: చూ,
దశావస్థలు.

తలఁడు. దే. వి. (రూ-తలఁకు-తలరు-తల్లడింపు-
తల్లడము.) భయము: చూ, వెఱపు.

తలఁదన్నట. జా. అతిశయించుట. “లోకము
నందన్ను దలదన్నువాఁడు లేకుండనే.” “ఔ
దలదన్నుం జేసునట్లు మించెననినం దప్పేమి
యొప్పేయగున్.” (కళాపూర్ణోదయము.)

తలఁపు. దే. వి. 1. గుండె. ఉ. హరి. 2, ఆ.
142: చూ, హృదయము. 2; 2. చింత.
భార. ఆర. 7, ఆ. 128; అభిప్రాయము
(అనికొందఱు) భార. సా. 1, ఆ. 45: చూ,

పశ్చాత్తాపము; 3. కోరిక. భార. విరా. 1, ఆ. 187: చూ, వాంఛ; 4. జ్ఞప్తి. కళా. 7, ఆ. 38: చూ, స్మృతి. 1; 5. భావన, తలచుట. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 7: చూ, యోచన. [సరస్సు. 1.

తలపుకేళాకూలి. ద్వ.వి. మానస సరస్సు: చూ, తలపుచేయు. దే. అ. కి. భావించు: చూ, యోచించు. [ధ్రుండు.

తలపుమోలి. దే. వి. భావజుడు: చూ, మన్మ తలపుమానికముగలాడు. ద్వ. వి. ఇందుగిడు. సాం. దే. 11: చూ, వేలుపుతేడు. (ఇట్లు తలపుతాయి సంతరించినదొర.)

తలపుమిన్న. ద్వ. వి. చింతామణి: చూ, రత్నము. 1. (ఇట్లు తలపురతనము-తలపు తాయి.)

తలపుసాకిరి. ద్వ. విణ. ఈకార్యము నీవెఱింగి యొండుమని పలుమాటలు వాదిచే తెలిపింపఁ బడినసాక్షి, స్మారితుడు: చూ, సాక్షి.

తలబట్టుట. జా. సమగ్రముగాఁ దెలియుట. “చేదివిన పురాణములన్నియు నాకు దలఁ బట్టిపోయినవి. (ధర్మజ రాజనూయము)

తలబ్రాలు. ద్వ. విణ. (తలన్ + పాలు): చూ, నేనబ్రాలు.

తలకట్టు. దే. వి. 1. కిరీటము: చూ, సీసకము. 1; 2. తలచేట్టు: చూ, పాగ. 2. (చూ, వస్త్రము.); 3. ముఖము: చూ, శైవ్యము; 4. పాగకట్టుట: చూ, తలచేట్టు. 1; 5. ఆకారము యొక్క రూపాంతరము: చూ, వర్ణము. 1; 6: చూ, శ్రేష్ఠుడు; విణ. 7. ముఖ్య మైనది: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.

తలకడచే. దే. స. కి. తలమీటు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 345: చూ, బాటు. 8.

తలకపాల్లు. ద్వ. వి. గింజపట్టనివడ్డు: చూ,

ధాన్యము. [మత్స్యము. 1-

తలకప్ప. దే. వి. ఎరచిల్లపులుగు: చూ, తలకాడి. దే. వి. కాడికిముందటికాడి, పాసంగము: చూ, యంగము. 5.

తలకాయ. దే. వి. తల. హరిశ్చ. 3, ఆ. 91: చూ, కిరము. 1.

తలకూడు. దే. అ. కి. 1: చూ, సిద్ధించు. భార. ఆర. 7, ఆ. 318; పే. 2. తలకూర్పు. పంచ. నా. 1, ఆ. 242.

తలకడపు. దే. విణ. 1: రూ-తల్లకడపు, తల క్కిందు- రూ-తల్లక్కిందు. (సం. ప.)— అధోముఖము; 2. అవగోహణ క్రియము గలది. రూ-తల్లకడపు, తలక్కిందు-రూ- తల్లక్కిందు: చూ, విలోమము.

తలకొట్టుట. జా. పరాధపముచేయుట, నిర్జీవ ముచేయుట “కట్టా! నాకుఁ దలకొట్టిన యట్టుల నట్టిపలుకులు నీయెడఁబుట్టజేనునే” (ధర్మజ రాజనూయము.)

తలకొట్టమారి. దే. వి. (తలకొట్టు + మారి) 1. శిరశ్చేదనము పొందినవాడు, దుశుండు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. అవినీతుడు: చూ, సముద్ధతుడు.

తలకొను. దే. అ. కి. 1. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2; 2: చూ, యత్నించు; స. కి. 3. తాల్చు చూ, పహించు; పే. 4. తలకొల్పు. కళా. 8, ఆ. 244.

తలకొను దెంచు. దే. అ. కి. (తలకొను + తెంచు): చూ, తలకొను. 1. (స్వార్థమున తెంచు) భార. ఆది, 3, ఆ. 191.

తలకొఱవి. దే. వి. అపరకర్మము చేయువాడు (తలగోరు పట్టినవాడు) శపము తొమ్మున నుంచెడు నివృ: చూ, పహ్ని. 1.

తలకొల. దే. వి. సాధువుకాని యావును పిదుకు

నపుడు కొనను త్రాడుకట్టి దానికొమ్ములకు
తగిలించి పట్టుకొనెడు కోల.

తలకోలు. దే. వి. తలకోనుట.

తలకిందగుట. జా. వ్యత్యస్తమగుట. [కడపు.
తలకిందు. దే. విణ రూ-తల్లకిందు: చూ, తల

తలగడ. ద్వ. వి. (తల + కడ) 1. ఉపధా
నము. రూ-తలయంపి - తలాట - తలాటి -
తలాడు-తలాడ-తలాపి- తలాపు-తల్లడ-
తల్లపి: చూ, లోడు; 2. (పండుకొనునపుడు)
తలయంపేకొనెడు దిక్కు: రూ- తలయంపి-
తలాట-తలాటి- తలాడు-తలాడ- తలాపి-
తలాపు-తల్లడ-తల్లపి: చూ, హరిత్తు.

తలగడుగు. దే. వి. (తల+కడుగు): చూ, తల
యంటు. 1. పాండు. 3, ఆ. 9.

తలగాము. ద్వ. వి. రాహువు: చూ, రాహువు. 2
తలగిల్లి మొలవేయుట. జా. తల త్రొంచి పాతి
పెట్టుట. అనగా నాశనము చేయుట. “న
న్నేమా మీరు తలగిల్లి మొలవేయుదురని
భీతిల్లబోను.” (ధర్మజరాజనూయము)

తలగుంజే. ద్వ. వి. నిట్టరాడు: చూ, స్తంభము. 1.
తలగోరుపట్టుట. వా.వి. అపరకర్మ చేయువాడు
శపమతో నిప్పుతీసికొనిపోయి శపమ
టొమ్మున నిప్పుముట్టించి కర్మ చేయుట.
(ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

తలచేమరు. దే. వి. కమ్మనూనియ: చూ,
న్నేహము. 2.

తలచోపడి. దే. వి. అజోరము, ఇంటిముందటి
చోపడి: చూ, హజోరము (చూ, సదనము. 1.)

తలచీల. దే. వి. మీటను మునసను జేర్చి బిగి
చెడు చీల: చూ, శూలము.

తలచుట్టు. దే. వి. 1. పాగకట్టుట: భార. విరా.
5, ఆ. 210 చూ, తలకట్టు. 4; 2. పాగ:
చూ, తలకట్టు. 2. (చూ, వస్త్రము)

తలచూపు. దే. ఆ. కి. 1. ఎదుర్కు: చూ,
మోహరించు; 2. తోచు: చూ, పొడ

చూపు.

తలడించు. దే. ఆ. కి. (రూ-తలడిల్లు-తల్లడ
కుడుచు- తల్లడపడు- తల్లడిలు- తల్లడిల్లు-
తల్లడించు-తలరు-తలఁకు-తలఁకించు.) చరించు:
చూ, సలించు.

తలడిల్లు. దే. ఆ. కి. — పై —

తలతల. దే. అవ్య. మనుష్యునికి మనుష్యునికి.
తలతలము. వా. అవ్య. తొలఁగుము తొలఁగుము.
తల తాకట్టు పెట్టుట. జా. తానమ్ముడువోవుట.
“ఎచ్చేటనో తల తాకట్టుపెట్టి తెచ్చి.”
(ధర్మజరాజ నూయము)

తలతిక్క. వా. వి. పట్టినపట్టు పదలకుండుట.

తలత్రాడు. దే. వి. ఎదుర్కొమ్ములకుఁ గట్టెడు
కుచ్చేలతోలు త్రాడు: చూ, నూత్రము. 1.

తలదువారము. ద్వ. వి. తలవాకిలి. అచ్చ. ఆ,
కాం. 10: చూ, హజోరము (చూ, సదన
ము. 1.) [రెండు: దొంపు.

తలనట్టు. దే. వి. వేరుపురుగు కొటికి మోపు
తలనొచ్చు. దే. ఆ. కి: చూ, ఏర్పు. 1.

తలనొప్పి. వా. వి: చూ, తరెర.

తలపట్టులు పట్టుకొనుట. జా. వివాదపడుట,
జోట్టు పట్టుకొని కయ్యమాడుట. “తమలోఁ
దాము తలపట్టులు పట్టుకొనుచే కస్తనప్త
ముల పాలగుదురు.” (ధర్మజ రాజనూయ
ము); “లోఁదలపట్టు పట్టుకొని కుయ్యో
యంచే మొట్టోయటంచేసు తోఁబిల్లుచే.”
(చాటుధార.)

తలపట్టు. జా. సిగపట్టు. “వాక్యోపవాక్యంబు
లం, గాకై ముందలపట్టుకుం దొడఁగిరా
కళ్యాణ వేదీస్థలిన్.” (పాంచాలీ పరిణ
యము)

తలపడు. దే. స. కి. 1. ఎదిరించు భార. —
దో. 5, ఆ. 118: చూ, పృథిఘటించు;

2. తా.చు. భార. విరా. 3, ఆ. 184; భార. శల్య. 2, ఆ. 287: చూ, స్పృశించు; ఆ. క్రి. 3. పారంభించు. శై. 7, ఆ. 178: చూ, యత్నించు; 4. ఏర్పడు: చూ, సిద్ధించు.

తలపాగ. వా. వి. చూ, పాగ. 2.

తలపాటు. ద్వ. వి. 1. పారంభము. నిర్వ. 10, ఆ. 11: చూ, యత్నము; 2. ఎదిరించుట: చూ, లూటీ. 4.

తలపాలు. వా. వి. 1. తలవైపు; 2. పుట్టు. ఆం, సం. మా. 28: చూ, శల్యము. 1.

తల పుండ్లు గడగుట. జా. సహాయ సంరక్షణాదులు చేయుట. “తలపుండ్లు గడిగించి తన బ్రదికించె, గాయడవి జోరాహతుండయినఁ దెచ్చి.” (పాండురంగ మహాత్యము).

తలపుష్పపుటము. ఆం. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

తలపూ వాడకయుండుట. జా. ఆయాసపడకుండుట. “తలపూ వాడకయుండుము.” (పారిజాతాపహరణము.)

తలపెట్టు. దే. ఆ. క్రి. 1 పారంభించు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 115; చూ, యత్నించు; స. క్రి. 2. ప్రస్తాపించు. భా. 5, ఆ. 57: చూ, వచించు; పే. 3. తలపడఁజేయు, ఎదిరింపఁజేయు.

తలపాలము. దే. వి. పాలిమేర వెంజడినున్న పాలము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 13: చూ, భూమి. 1.

తలపోత. దే. వి. 1. చింత: చూ, తలఁపు. 2. చూచున, విచారము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 13: చూ, యోచన.

తలపొమ్మ. దే. వి. ఆ. పుం. తంగడు: చూ, హేమపుష్పము.

తలపోయు. దే. ఆ. క్రి. (తలఁపు+పోయు.) 1: చూ, యోచించు; 2: చూ, సత్సత్తాపపడు; 3. పురాతనవిషయములు ఆడిపోసికొనుచు ఏడ్చు.

తలపొణము తోఁకకు వచ్చుట. జా. పొణాంతమునకు వచ్చుట. “పాముతల నలుక పొణము తోఁకబట్టును.”

తలబంటి. దే. వి. శిరఃప్రమాణము: తలమునుక-రూ-తలమున్న. [7, ఆ. 103.

తలబీకనకాయ. దే. విణ. కలఁతనొందినది. శై. తలబీకరకాయ. వా. విణ. —పై.—

తలమాటు. దే. వి. చేటు. నిర్వ. 9, ఆ. 86: చూ, రుత్త.

తలమానికము. ద్వ. వి. 1. అలంకారార్థము శిరమునందుంచుకొనెడు రత్నము: చూ, రత్నము. 1; విణ. 2: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.

తలమించు. దే. ఆ. క్రి. ముందుమించు.

తలమిగులు. దే. ఆ. క్రి. ముందుమిగులు. భార. దో. 1, ఆ. 376.

తలమీఁదివారు. జా. తనపై యధికారులు, తనకంటె నెక్కువవారు. [4, ఆ. 281.

తలమీఱు. దే. ఆ. క్రి. ముందుమీఱు. పాండు.

తలము. సం. వి. ఆ. న. 1. వింటిదెబ్బ తగులకుండ చేతికి తొడుగుకొనెడి అత్తెము: చూ, వారవారణము; 2. ఆడవి: చూ, విసినము; 3. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 4. పాతాళలోకము: చూ, లోకము. 1; పుం. న. 5. స్వరూపము: చూ, రూపు. 3; 6. క్రిందిభాగము: చూ, దిగువాటు; 7. రూ-తాలము, కాళ్లు చేతుల క్రిందిభాగము; 8. తాటి: చూ, శ్రితాశము; 9. చివినవేర్లుగల అఱచేయి: చూ, నాస్తక త్రియొక్క పిడి: చూ, పిడి; 10. ముచేరి తంతిమీటు: చూ, స్వరము. 2;

12. అటచేతి దెబ్బ, చెంపదెబ్బ (అని కౌండలు); న. 13, ఆలవాలము: చూ, పాదు. 1; పా. 14. త + ల. ఉదా:— దామోదర. (చూ, ఉపగణములు.); దే. వి. (1) చోటు: చూ, స్థానము. 1; (2): ఏతము-రూ-ఏతాము: (సం. ప).—ఆరఘ్యము, ఉద్ధుటనము-రూ-ఉద్ధుటనము, ఉద్ధరణి-రూ-ఉద్ధరణి, ఘటయంత్రము-రూ-ఘటయంత్రము; తద్వి.-(ఎ) మళ్ళకునీళ్ళేతైడు తాటిదోనె. (తె.ప).-కారెము; (బి) గిలక.- (తె. ప).- కప్పి, గిలక; (సం. ప).- ఉద్ధరణి-రూ-ఉద్ధరణి; విణ. (3) సాధ్యము. సా. 2, ఆ. 12: చూ, శక్యము.

తలముఖము. అం. నృత్తహస్తములు ఇరువదితోమ్మి దింటిలో నొకటి: చూ, నృత్తహస్తములు.

తలముదప్ప. దే. అ. కి. (తలము + తప్ప) అశక్యమగు: డెప్పరించే.

తలమునుక. దే. వి. రూ-తలమున్క. 1. శిరస్సానము: చూ, స్నానము. 1; 2. శిరఃపరమాణము. విజ. 3, ఆ. 15: చూ, తలబంటి.

తలమున్క. దే. వి.—పై.—

తలముళ్ళు. దే. వి. బ. 1. వేటకాని సాధనము: చూ, వాగుర; 2. దొంగయొక్క సాధనము; చూ, ములుబంటి; వా. 3. జోట్టుముళ్ళు.

తలయంటు. దే. వి. (తల + అంటు) 1. తలమీద (నూనెపెట్టి) రాచేట. రూ-తలంటు: చూ, స్నానము. 1; అ. కి. 2. తలమీద (నూనెపెట్టి) రాచే. రూ-తలంటు; చూ, చుద్దు. 1; వా. 3. నెత్తికొట్టు. “దొంగఆమె నగలను తలయంటి దొంగిలించెను” (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

తలయంపి. దే. వి. రూ-తలాంపి: చూ, తలగడ.

1. భార, ఉద్యో. 1, ఆ. తిరిగి రము.

తలయేరు. దే. వి. తలనొప్పి: చూ, శిరోభా

తలయేటు. దే. వి. గగనగంగ: చూ, నది.

తలయొత్తు. దే. అ. కి. 1: చూ, వర్షిల్లు; 2: చూ, మొలకెత్తు. పాండు. 2, ఆ. 52.

తలరు. దే. వి. 1. భయము. ఆం, భా. ప. 133: చూ, వెలుపు; అ. కి. 2. చలించే. భార. సభా. 1, ఆ. 244: చూ, సలించే; 3. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించే; 4. చింతించే. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 118: చూ, పశ్చాత్తాపపడు; 5. కలగు. భార. ఆర. 7, ఆ. 340: చూ, సంక్షోభించే; 6: చూ, సంభ్రమించే. అచ్చే. యు, కాం. 473.

తలలో నాలుక. జా. అత్యంతమైతి. (అవినా భావ సంబంధము) “తలలోపల నాలుక పూ, సలలోదారంబు.” పాండు. 3, ఆ. 53.

తలవంపు. దే. వి. 1. తలవంచుట; 2. మానభంగము.

తలవకారము. అం. ఉపనిషత్తులు పదింటిలో నొకటి: చూ, ఉపనిషత్తులు.

తలవరి. వై. వి.—దళవర. రూ-తలారి. దొంగల బట్టుబంటు: చూ, రక్షకుడు.

తలవాకిటను మెలంగు చెలువ. ద్వ. వి: చూ, సరస్వతి.

తలవాకిలి. దే. వి. ఇల్లులోనగువాని మొదటి ద్వారము: చూ, హజోరము (చూ, సదనము. 1.)

తలవాడి. దే. వి. రూ-తలవాడు-తలవాడె, దవ, ఇత్వగ్రము: చూ, వాడెదవ.

తలవాడు. దే. వి.—పై.—

తలవాడె. దే. వి.—పై.—

తలవిడి. దే. వి. తలనెట్టికిన తాటిచెట్టులోనగు తృణదుర్మముయొక్క తలతుండు.

తల విలాసితము. అం. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

తలవీడు. దే. వి. 1. పురఃపర్యదేశము. 2. సమీప పర్యదేశము.

తలపు. దే. అ. కి. రూ-తలగు. 1. తొ
లగు:చూ, విరియు. 5: అం. పే. 2. రూ-
తలగు. తొలగించే.

తలవెట్టి. జా. బుద్ధిమాంద్యము. “మ.తలవెట్టివచే
రింప నేటికి సమిద్దానంబు దానంబు.”
పాండు. 4. ఆ. 98.

తలసంఘటితము. అం. కరణములు నూటయెని
మిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

తల సంస్కృతితము. అం. —పై—

తలసాల. ద్వ. వి: చూ, తలదువారము.

తలా. దే. అవ్య. కి. విణ. చెటి. పృథా. 5,
ఆ. 89: చూ, మిథము.

తలాడు దే. వి: చూ, రూ-తలగడ. 1—2.

తలాపి. దే. వి. (తల + అపి) రూ- తల్లపి:
—పై.—(దిండునకు—ఉ, హరి. 5, ఆ. 204.)

తలాపు. దే. వి. —పై.—

తలాజీయ బ్రాహ్మణులు. పా. శుక్లయజుర్వే
దులు. మాధ్యందిన శాఖవారు: చూ, బ్రా
హ్మణులు.

తలాట. దే. వి: చూ, రూ-తలగడ. 1—2.

తలాటగుమ్మము. వా. వి. సింహద్వారము.

తలాటము. దే. వి. (తల + ఆట) 1. పికిలిపిట్ట
తెక్కలు లోనగువానిచే నేర్పఱచి గుఱ్ఱము
నెత్తిని నిలుపుగా నమర్చెడుతురాయి, లేవ.
స్వా. 4, ఆ. 28: చూ, భూషణము. 2;
వా. 2. తల: చూ, శిరము. 1; 3. జీవనము.
“నీతలాటము సుఖముగా జరుగును”

తలాటి. దే. వి. చూ, రూ-తలాట.

తలాడ. ద్వ. వి. —పై.—

తలాతలము. సం. వి. అ. న. ఏడవకిందిలో
కము, అథోలోకములు ఏడింటిలో నొకటి:
చూ, అథోలోకము.

తలారి. వై. వి. = వశవర: చూ, రూ-తలవరి.

తలారింఁచే. దే. అ. కి. మరలు: చూ, వట్టిల్లు
తలారిదొర. ద్వ. వి: చూ, కొత్వాలు.

తలి. దే. వి: చూ, రూ-తల్లి (1).

తలిక. దే. అవ్య. ముందు: చూ, ముందఱ. 1.
తలిమము. సం. వి. అ. న. 1. = తలివము- తడి

మము. దూదిపజపు: చూ, శయ్య. 1;
2. మేలుకట్టు: చూ, వితానము; 3. తాతికట్టన
పునేల: చూ, భూమి. 1; 4. కత్తి: చూ,
రిష్టి. 2; 5. రమ్యము: చూ, హృద్యము; విణ.
6. మెత్తనిది: చూ, మృదువు; 7. కుట్టి
మము: చూ, భూమి. 1.

తలియ. వై. వి. = స్థాలికా-స్థాల. రూ-తలిగ-
తలియ-తెలిగ-తెలియ-తెల. భోజనపాత్ర
ము: చూ, పాత్రము. 6.

తలిరు. దే. వి. చిగురు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 223:
చూ, విదురిమము.

తలిరుచే. దే. అ. కి. రూ-తలిర్పు. 1: చూ,
పల్లవింఁచే; 2: చూ, సంతోషింఁచే;
3: చూ, ముమ్మరించే. [శూద్రుఁడు.

తలిరుదాసరి. ద్వ. వి. ఒకానొకదాసరి: చూ,

తలిరుదిండి. దే. వి. (తలిరు + తిండి) కోయిల..
విజ. 3, ఆ. 39: చూ, పికము.

తలిరుఁబోడి. దే. వి. (తలిరు + పోడి) 1. ఆఁ
డుది: చూ, స్త్రీ; 2. చిగురువలె మనోజ్ఞా
రాలగు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

తలిరుపు. దే. వి. తలిరుచేబ. రూ-తలిర్పు.

తలిరుమేతరి. ద్వ. వి: చూ, తలిరుదిండి. సాంబ.
తిర్య. 7.

తలిరువిలుకాఁడు. దే. వి. రూ-తలిరువిల్కాఁడు:
చూ, మవ్వుభుండు. (ఇట్లుతలిరువిలుతుండు-
తలిరువిల్తుండు)

తలిర్పు. దే. అ. కి. చూ, రూ-తలిరుచే. (సం
తోషింఁచుటకు. —భార. దో. 1, ఆ, 211;

అతిశయించుటకు.—భార. ఆర. 7, ఆ. 180.)

తలిర్పు. దే. వి: చూ, రూ-తలిర్పు.

తలివము. వై. వి.=తల్ప:చూ,రూ-తలివము. 1. తలుకు. దే. వి. రూ-తలికు. అధికప్రకాశము.

అచ్చ. నుం, కాం. 83: చూ, వెలుతురు.1.

తలుగు. దే. వి. రూ-తల్లు. పమలగట్టెడు పలుపు, సంధానము: భార. విరా. 1, ఆ. 275: చూ, నూత్రము. 1.

తలుని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-తరుణి.

తలునుడు సం. విణ: చూ, రూ-తరుణుడు.

తలుపు. దే. వి. రూ-తల్పు: చూ, వాకిలి.

తలేలు. వా. వి: చూ, తలనొప్పి. [స్త్రీ.

తలోదరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆడుది: చూ,

తల్లడ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తలగడ.

తల్లు. దే. వి. 1: చూ, రూ-తలుగు; ఆ. కి.

2. అపసర్జిల్లు. భార. ఆర. 6, ఆ. 386: చూ, రూ-తలగు.

తల్పు. దే. స. కి: చూ, రూ-తలచే.

తల్పము. సం. వి. ఆ. న. 1.=తలివము. దూది పలుపు:చూ,శయ్య.1; 2. అట్టడి, కొత్తశము మీడియిల్లు:చూ,నదనము. 1; 3. పెండ్లాము: చూ,భార్య;4.అన్నము:చూ, సాదము. (1).

తల్పు. దే. వి: చూ, రూ-తలుపు. [3, ఆ. 28.

తల్లపి. దే. వి: చూ, రూ-తలాపి. రా,వి.

తల్లకడవు. దే. వి: చూ, రూ-తలకడవు.

తల్లకిందు. దే. వి.—పై.—జై. 2, ఆ. 78.

తల్లజము. అం. శ్రేష్ఠవాచకము లైదింటిలో నొకటి: చూ, శ్రేష్ఠవాచకములు. (వృత్తి యందు ఉత్తరపదమై శ్రేష్ఠతను దెలుపును. “కుమారీ తల్లజము.”)

తల్లడకుడుచే. ద్వ. ఆ. కి. (తల్లడము + కుడుచే) రూ-తల్లడించే-తల్లడవడు-తల్ల

డిలు-తల్లడిల్లు. చలించు: చూ, సలించు.

తల్లడపడు. వై. ఆ. కి. (తల్లడము + పడు) —పై.—భార. ఆర. 1, ఆ. 185.

తల్లడపాటు. దే. వి. 1. చలనము: చూ, లోలము; విణ. 2. కలత నొందినది: చూ, వ్యాకులము.

తల్లడపెట్టు. ద్వ. స. కి. (తల్లడము + పెట్టు) 1. బాధపెట్టు: చూ, బాధించు; 2. చలింపఁ జేయు.

తల్లడము. వై. వి. 1.=తరళమ్. చలనము:చూ, లోలము; 2. బెదరు: చూ, వెఱపు.

తల్లడించు. దే. ఆ. కి. చలించు:చూ, సలించు.

తల్లడింపు. వై. వి.1.=తరళమ్:చూ,తల్లడము.1; 2: చూ, తల్లడము. 2; విణ. 3: చూ, తల్లడపాటు. 2.

తల్లడిలు. వై. ఆ. కి. చలించు. స్వా. 5, ఆ. 81; భార. సభా. 1, ఆ. 267: చూ, సలించు.

తల్లడిల్లు. వై. ఆ. కి.—పై.—

తల్లి. సం.వి. ఈ. స్త్రీ. 1. యౌవనముగల ఆడుది, భేవరాలు: చూ, స్త్రీ; దేవి. (1). రూ-తలి: చూ, మాత. 1;విణ.(2) మొదటిది: చూ, ప్రభవము. 1; (3) ముఖ్యము: చూ, శ్రేష్ఠము. ఉదా. —“తల్లి కొండ్ర-తల్లి గోడ.” మొ; అం. 4. గయాపిండ దానార్హులలో నొకతె: చూ, గయాపిండ దానార్హులు.

తల్లికొండ్ర. దే. వి. మొదటికొండ్ర: చూ, లాంగలము.

తల్లిగోడ. ద్వ. వి. పునాది, ఇంటికి ముఖ్యమైన ప్రక్కగోడ (అని శ. ర): చూ, ముఱుగు గోడ.

తల్లితండి. వా.వి.తాత:చూ,మాతామహుడు.

తల్లితల్లి. దే. వి. 1: చూ, లక్ష్మి; 2. అమ్మమ్మ: చూ, మాతామహి; అం. 3. గయాపిండ దానార్హులలో నొకతే: చూ, గయాపిండ దానార్హులు.

తల్లికి దీర్ఘాయువునిచ్చే జాతకుడు. పా. 1. మాతృస్థానాధిపతి కేంద్ర కోణము లలో నుండునపుడును, 2. మాతృస్థానమందు శుభులుండి, మాతృకారకుడు శుభులతోఁగూడి, మాతృస్థానాధిపతి బలవంతుఁడైనను, 3. చంద్ర శుక్రులు బలవంతులై, శుభసంబంధమున్నను శుభగ్రహశలయందున్నను, 4. మాతృస్థానమునకు నాలుగింట శుభులుండునపుడును, 5. మాతృస్థానాధిపతి స్వశ్రేణి, ఉచ్చ, మూల, త్రికోణముల యందున్నపుడును, 6. మాతృస్థానాధిపతికి, పాపసంబంధములేక, శుభసంబంధముండునపుడును తల్లికి దీర్ఘాయువు కలుగును.

తల్లియిల్ల. జా. చొరవగాఁ బ్రవేశించుటకుఁ దగిన స్థలము, సమస్తమగు కోరికలనుదీర్చు స్థలము, ఉనికిపట్టు. “అశేషధర్మ విశేషములకుం దల్లియిల్లె.” (ధర్మజ రాజసూయము.) తపశ్శీరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్మరి * చూ, వంశశోచన.

తపన. దే. వి. కొద్దికాలము. [లోహము. 1. తపరము. వై. వి. తపరమ్. తగరము: చూ, తవర్గము. పా. తథదధన: చూ, కవర్గము. తవలి. దే. వి. 1. రూ-టవలి. అసత్యము: చూ, వితథము; 2. దొంగ: చూ, మృచ్చు. 1. తవాశ్శీరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-తపశ్శీరి*. తవాయి. దే. వి. 1: చూ, తల్లి 1; 2: చూ, యుద్ధము; వా. 3. దండుగ.

తవిద. దే. వి. చూ, రూ-తమిద-తమిద.

తవు: చూ, రూ-తగు.

తవుకోల. వా. వి. రూ-తవుకోల. అం, భా. ద్వి. 230: చూ, ముద్గరము. [పడుము. తవుటికి పొడుచు కొనుము. జా. వెట్టికి సిద్ధ. తవుటిపాము. దే. వి. (తవుడు + పాము) రూ-తౌటిపాము. మలుగుచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

తవుడు. దే. వి. రూ-తౌడు. (సం. ప).—కంజాకము-రూ-కంబూకము, కండనము. తవులఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. తగులు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 195: చూ, లంకించు. 1. తవులు: చూ, రూ-తగులు. (చిక్కు-టకు.—భార. ఆర. 1, ఆ. 211.)

తవులుకొను: చూ, రూ-తగులుకొను; పే. 3. తవులుకొలుపు. జై. 8, ఆ. 114.

తవులుచే. దే. పే. తగులఁజేయు: చూ, తగులు. 11. [పడు.

తవులువడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-తగులు తవుల్లు. దే. పే: చూ, రూ-తవులుచే.

తవెల. దే. వి. పెద్దనోటికుండ. రా, వి. 3, ఆ. 103: చూ, పాత్రము. 6.

తవ్వ. దే. వి. మానికెలోసగము, అర్ధశేఠ: రూ-త్రవ్వ, పడి.

తవ్విద. దే. వి: చూ, రూ-తమిద. జై. 4, ఆ. 95. [గోటులు.

తవ్విదండములు. వా. విణ. బ: చూ, కోటానఁ తవుగోల. వా. వి: చూ, రూ-తవుకోల. తవ్వము. సం. విణ. రూ-తవ్వము. బాడిసలో నగు వానిచే చెక్కఁబడినది. చెక్కఁబడిన కాస్తాదులు: చూ, తనూకృతము.

తవ్వి. వా. వి. కోరిక. “తవ్వి తీరినదా?”

తవరము. వా. వి. వశము.

తవరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-త్రసరము. [రూ-సడయి.

తసి. దే. వి. దట్టమగునాటు వరుస: నడ.

తసిలీలు. వా. వి. బహుమానము.

తనుకు. దే. వి. 1. అసత్యము: చూ, వితథము;
2: చూ, వంచన; 3. పేమ గలిగినట్టు
చేయుచేప్ప; ఆ. కి. 4. పేమగలిగినట్టు
చేప్పించే.

తనుకులాడి. దే. వి. (తనుకులు + అడి)
తనుకులుగలది. (అడుది): చూ, స్త్రీ.

తస్కరము. సం. వి. అ. పుం. 1. మంగళ*:
చూ, శ్వసనము. 1; 2. కాకిదొండ*: చూ,
దొండ; 3. తోడేలు: చూ, వృకము; 4.=
తక్కిలి, మోసము: చూ, వంచన; 5.=
తెక్కిలి. దొంగతనము. (తస్కరము
అనియువాడుక): చూ, ముచ్చిలి.

తస్కరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒక్కరినిద*:
చూ, పడ్డరింధ. [లించే.

తస్కరించే. సం. స. కి. చూ, ముచ్చి
తస్కరుడు. సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ,
ముచ్చే. 1.

తస్స. దే.వి. దుర్మాంసము. "నీతస్స చెక్కదను"

తహతహ. దే. వి. 1: చూ, సంభ్రమము. ఆం,
భా. ప. 140; 2: చూ, శ్రమము. 1;
3. తమి:చూ, వ్యసనము. 8. [మించే.

తహతహపడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, సంభ్ర
తహతహపెట్టు. దే. స. కి. తమకపటచే:
చూ, సంభ్రమించే.

తహశ్శీలు. వా. వి. రివెన్యూ, వనూలు.

తహశ్శీలుదారు. వా. వి. రివెన్యూ వ్యవహార
ములజూచే ఉద్యోగస్థుడు, తాలూకాపై
యధికారి, జల్లాక లెక్కరుకింది యుద్యోగి.

తళతళ. దే. వి. 1. (మిటుమిట్టుకొలుపు) భార.
ఉద్యో. 2, ఆ. 114: చూ, వెలుతురు. 1;
2. మెఱయుట యందగునను కరణము.
భార. భీష్మ. 2, ఆ. 174: చూ, హూహూ.

తళిగ. వై. వి. రూ.తలియ. 1. స్థాలికా-స్థాల.
కంచేము: చూ, పాత్రము. 8; 2. భగవన్ని
వేదనార్హమైన యన్నము: చూ, సాదము.
(1).

తలియ. వై. వి.=—పై.—

తళుకు. దే. వి. 1. రూ-తళుక్కు-తళుక్కు. కిర
ణము. ఆం, భా. ప. 82: చూ, హాయ
నము. 2; 2. రూ-తళుక్కు-తళుక్కు. అధిక
ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు. 1; 3. ఒకా
నొకడేగ: చూ, శ్యేనము; 4. అడుడేగ:
చూ, శ్యేనము.

తళుకొస్తు. దే. ఆ. కి. (తళుకు + ఒత్తు)
మిక్కిలి ప్రకాశించే. భార. ఆర. 7, ఆ.
210: చూ, ప్రకాశించే. 1.

తళుక్కు. దే. వి. 1: చూ, రూ-తళుకు. 1;
2: చూ, రూ-తళుకు. 2; 3. మెఱయుట
యందగు నను కరణము. శకాం. 3, ఆ. 9:
చూ, హూహూ.

తళుక్కు. దే. వి.=—పై.—

తల్లు. దే. వి. బ. 1. చెఱువులోనగువానియందు
గాలిచేత ఉలికి దరిని మోడెడు చిన్న
చిన్న అలలు, తవాయి: చూ, వీచి. 1; వా.
బ. 2. పంటభూమియందు అప్పుడప్పుడు
నీరుపాటించుట. "వరిచేను ఎండకుండంగ
పెక్కుతల్లు కట్టుటచే ఫలించినది." (గోదా
వరీ మండలమున వాడుక)

తా

తా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కరుణ: చూ, దయ;
దే. స. (1) తాను అనుదానికి పాఠిపది
కము.

తాండవతాలికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. నంది.
కేళ్యరుడు: చూ, కాలంకాయనుడు.

తాండవము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. ఉద్ధత మైన నృత్యము. (మృదుమధురమైన నాట్యములాస్యమనబడును): చూ, ఉద్ధతము. 2. (చూ, నాట్యము); 2. తృణవిశేషము: చూ, తృణము. 1; అం. 3. గతులు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, గతులు.

తాండవించే. సం. అ. క్రి. ఉద్ధతముగా నృత్యముచేయు.

తాండ్ర. దే. వి. రూ-తాడి-తాడికాయ-తాడె*: చూ, విభీతకము.

తాండ్రపురుగు. ద్వి. వి: చూ, సారెపురుగు.

తాంతము. సం. విణ. బడలినది (క్లాంతము.)

తాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. బడలిక: చూ, శ్రిమము. 1.

తాంతికుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. సూర్య సోమసిద్ధాంతముల నెఱిగినవాడు: చూ, జ్ఞాతసిద్ధాంతుడు; 2. విషవైద్యుడు, గారడీడు: చూ, వ్యాళగాగ్రహి; 3. తాంతికు వతస్థుడు; వా.4.శంపి పెంచువాడు.

తాంబూళము. దే. వి. తాంబూలము మొదలగు నవి యుంచుకొనుటకు ఉపయోగమగు ఇత్తడిలోనగు వానితోఁజేయు పెద్దతట్ట (చూ, హడపము. 1.) చూ, పాత్రము. 8.

తాంబూలదాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పక్కలాకుల తిత్తి: చూ, హడపము. 1.

తాంబూలదానిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పక్కలాకులతిత్తిగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

తాంబూలదుడు. సం. వి. అ. పుం. తాంబూల మిచ్చువాడు: చూ, వాగ్గులికుడు.

తాంబూలము. సం. వి. అ. న. 1. తమ్ములము. తమ్ము, పక్కాకు: చూ, విడెము; 2: చూ, పోకె*, అం. 3. ఉపచారములు పడునాటింటిలో నొకటి: చూ, ఉపచారములు;

4. అర్చన లెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అర్చన; 5. భోగములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అప్తభోగములు. (భోగములు) తాంబూలవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-తాంబూలవల్లిక. తములపాకు తీగె*: చూ, నాగనల్లి.

తాంబూలవల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై. — తాంబూలనను యము. అం. గ్రహసమయములలో నొకటి (స్త్రీలవలన విశేషసౌఖ్యము కలుగును): చూ, గ్రహసమయములు.

తాంబూలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తాంబూలవల్లి*.

తాకించే. దే. స. క్రి. 1. శ్రిమపటచే: చూ, శ్రిమపెట్టు; పే. 2. తాకెజేయు.

తాకు. దే. వి. 1. రూ-తాకుడు. ముట్టు: చూ, స్పర్శము. 1; అ. క్రి. 2. మార్కొను: చూ, ప్రతిఘటించే; స. క్రి. 3. అంటు: చూ, స్పృశించే; 4. (యుద్ధమున) ముట్టు. భార. దో. 1, ఆ. 200. [ఆ. 197.

తాకుడు. దే. వి: చూ, తాకు. 1. సా. 2, తాకుడువేకి. దే. వి. వరుస మేరకువచ్చెడు జ్వరము: చూ, రోగము. 1.

తాకుదల. దే. వి. (తాకు + తల) యుద్ధపౌరంభము: చూ, యుద్ధము.

తాగలి. దే. వి. పల్లపుమణి: చూ, భూమి. 1.

తాచే. వా. వి. 1: చూ, రూ-తాచే; దే. స. క్రి: చూ, తన్ను. 2. భార. విరా. 2, ఆ. 128.

తాచెడ్డకోతి వనమెల్లఁజెఱచె. లో. ఉవా-తాచెడ్డకోతివనమెల్లఁజెఱచినదన్నట్లు దుర్ల నుండు తాను జెడుట చాలక తనవారికిఁ గూడ వీడనికీడుఁ దెచ్చిపెట్టును." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము)

తాట. దే. వి. 1: చూ, వంచన; 2. రూ-తడవ. చెట్టుపైపట్టు: చూ, బెరడు.

తాటకత్తె. ద్వ. వి. మోసకత్తె: చూ, స్త్రీ
తాటదమ్మడు. ద్వ. వి. జీవనార్థము సన్యాసి
వేషము ధరించినవాడు, లింగి : చూ,
ముని. 1.

తాడి. దే. వి. 1: చూ, రూ-తాండ్ర *; అం.
2. కరక-తాడి-ఉసిరికఈఫలములుమాడిం
టిలో నొకటి: చూ, ఫలములు (చూ,
త్రయము.)

తాడికాయ. దే. వి. తాడిచెట్టుకాయ (కఫము,
దగ్గ, దాహము, వాంతి తగ్గించును.)

తాడె. దే. వి: చూ, రూ-తాడి.*.

తాపు. దే. వి. తన్ను: చూ, హతి.

తాచెట్టినదే భిక్షము. జా. తనవలననే యారంభ
మైతి. “నక్షలకృత్యములయందు దాచెట్టి
నదేభిక్షమనుచు తేని నధిక్షేపించుచు”
(ధర్మజరాజనూయము.)

తాచేటిపెంకు భస్మము. పా. తాచేటి (డిప్ప-
బొరుసు) పెంకును ఒకదినము నిమ్మచండ్ల
రసములో నానచెట్టి వేడివీళ్ళతో
చక్కగా కడిగి రెండు మూకుళ్ళనడుమ
నుంచి చీలమునిచ్చి 100 పిడకలతో పుటము
వేయ భస్మమగును.

తాచేలు. దే. వి: రూ-తాచేలు, దాసరయ్య-
రూ-దాసరిగాడు, నల్ల దాసరిగాడు, మొగ
పిచీకి. (సం. ప).—అ, ఉద్భటము, కచ్చ
పము, కతినప్పప్రకము, కమతము, కూపా
లయము, కూగ్గము, కోడపాదము, కో
డాంఘి, గూఢాంగము, చతుర్దతి, పృత్తము;
తద్విశేషములు. —అడుతాచేలు. —(తె.ప:)-
అడుతాచేలు; (సం. ప). — కచ్చపి,
కమతి, గరణము, డులి-రూ-డులి-తులి
(చూ, పృత్తము. 4.)

తాకట్టు. దే. వి. (తాకు + కట్టు) అప్పటిసి
కొనినవానియొద్ద నుంచెడు ఈడు: అగావు,

అడ్డము, ఆయకము. ఈడు, ఉడ్డనపు,
ఉడ్డర-రూ-ఉడ్డనపు, ఎగుదల, ఏపు,
కుదువ, కోరు, గిరపు, గీపు, తనకా-
రూ-తనఖా, తాకట్టు, తేగడ, పాయిదా,
పెనుపు, బందకము, బోగిది, రో-రూ-
రోయి, వారకము; (సం. ప).—అధి,
అహకము, బంధకము- (చూ, వారకము.)

తాకట్టుంచు. వా. స. క్రి: చూ, కుదువపెట్టు.
తాగడించు. దే. స. క్రి. (తాకు + గడించు)
నిర్బంధించు: చూ, వారించు.

తాగాడె. దే. వి. నూతిమీడి కొయ్య. రూ-
తాగాడి-తాగాడు-తాగాడె-తాగాణి:
~~చూ, తీవ్రాహు~~

తాగాడి. దే. వి.—పై.—

తాగాడు. దే. వి.—పై.—

తాగాడె. దే. వి.—పై.—

తాగాణి. దే. వి.—పై.—

తాగు. దే. స. క్రి. (నీళ్ళలోనగునవి) తాగు.
రూ తాగు-తావు.

తాగుబోతు. దే. వి. నియతి లేక మద్యపా
నముచేయు స్వభావముగలవాడు: చూ,
లాటిముచ్చు.

తాచు. వై. స. క్రి. 1. = స్థా. తొలుచు: చూ, వారు. 1;
2. రంధ్రముచేయు: చూ, మల్లు. 3. అవలం
బించు: చూ, పొపుగొను; 4. నిలుపు.
అం. భా. తృ. 122: చూ, స్థాపించు.

తాజో. వా. వి. కొత్తది. పైనవాయుటము
అచి క్రిందవాయబడిన విషయము.

తాజో. దే. వి. చూ, కళాయ.

తాట. వా. వి. పలచన, బలములేమి. “తాట
చెక్కలు.”

తాటంకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-తాడంకము.

దంతములోనగు వానిచే జేయబడిన చెవి

కమ్మ: చూ, భూషణము. 2.

తాటపక్క వేయుట. జా. చిదుకంగొట్టుట.

“తప్పచేసినవానిని తాటపక్క వేయుట ధర్మము.”

తాటాకు. వా. వి: చూ, ఆకు. 4.

తాటాకుచేక్కిర. వా. వి: చూ, బాలక్కిడ.

తాటాకుచేప్పుళ్ళకు కుందేళ్ళు బెదరవు. జా.

బెదరింపుమాటలకు లక్ష్యముచేయకుండుట.

తాటాదూటము. దే. విణ. సేక్కన తప్పినది.

అప్పు. 4, ఆ. 381.

తాటాబూటము. వా. విణ. —వై.—

తాటి. వై. వి.=త. తా. చూ, కీర్తనము.

తాటించే. వై. స. క్రి.=తాడన. కొట్టు: చూ,

మొత్తు. 2. [చెట్లవరుస.

తాటికట్టన. వా. వి. హద్దుగానేర్పడిన తాటి

తాటికట్టెడ. ద్వ. వి. తాటిచెట్టుమీఁది పాము:

చూ, సర్పము.

తాటికల్లు. వై. వి. తాలలి: చూ, సుర. 2.

తాటిగిటిపాము. ద్వ. వి. రూ-తాడిగిటిపాము:

చూ, సర్పము.

తాటిడాన్దొర. ద్వ. వి. 1: చూ, బలరా

ముడు; 2: చూ, భీష్ముడు.

తాటిపడగవాడు. ద్వ. వి.—వై.—

తాటిబెల్లము. వా. వి. ఒకరకము బెల్లము:చూ,

బెల్లము. (వేడినిచ్చును.

తాటిరిక్క. వై. వి. జ్యేష్ఠాసత్తరము: చూ,

సత్తరము. 1. [చూ, మాసము. 1.

తాటిరిక్కనెల. ద్వ. వి. జ్యేష్ఠమాసము, పెద్దనెల:

తాటిసవతురిక్క. వై. వి: చూ, తాటిరిక్క.

తాటోటు. దే. వి. 1. టక్కు, అసత్యము:

చూ, వితరణము; 2: చూ, వంచన; 3: చూ,

బొంకులాడు; 4: చూ, వంచకుడు.

తాండకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ—
తాటంకము.

తాడను. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సుతై.

తాడనము. సం. వి. ఆ. న. 1.=తాటింపు:

చూ, హతి; అం. 2. హస్తక్రియలు ఇరువ

దింటిలో నొకటి: చూ, హస్తక్రియలు.

తాడనములు. అం. సమతల తాడనము, ముష్టి

తాడనము (2)

తాడించే సం. స. క్రి.=చూ, తాటించే.

తాడి. వై. వి.=తాళ. తాటిచెట్టు: చూ,

కీర్తనము.

తాడిదన్నువానికిఁ దలఁదన్ను వాఁడుండును

లో. ఒకనిమించి యొకఁడుండును. ఉదా.—

“కడుఁబెచ్చిన్ బుద్ధునిఁ దలఁడయినన్...”

సంక్షోభించున్ దాడిఁద, న్నెడు వానిందలఁ

దన్ను వాఁడుగలఁడన్వేషింప నంచెన్ని

తినన్.” కళా. 2, ఆ. 86.

తాడిగిటిపాము. ద్వ. వి: చూ, రూ-తాటిగిటి

పాము.

తాడిత. అం. భూచారులు పదునాఱుగురిలో

నొకఁడు: చూ, భూచారులు.

తాడితము. సం. విణ. కొట్టఁబడినది: ఆయస్తము,

ఆవిధము, ఆహతము.

తాడితాంగములు. అం. శిరము, తొమ్ము,

పాళ్ళము, వీఁపు, యోని (5)

తాడు. దే. వి. 1. రూ-తాడు: చూ,

నూత్రము. 1; వై. వి. 2.=తాళ. తాటి

చెట్టు: చూ, కీర్తనము.

తాత. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తండ్రి: చూ, పిత

రుడు; అం. 2. గయాపిండ దానార్హులలో

నొకఁడు: చూ, గయాపిండదానార్హులు

విణ. 3. కనికరింపఁ దగినవాఁడు: చూ,

సురతుఁడు; వై. వి. (1)=ధాతా: అచ్చు

యు, కాం. 428: చూ, బ్రహ్మ. 1;
(2)=తాత. తండ్రికి తండ్రి: చూ, పితామ
హుడు; (దేశ్యమని కొందఱు) (3) తల్లికి
తండ్రి: చూ, మాతామహుడు. 5. [దే. 10.

తాతతల్లి. ద్వ. వి: చూ, లక్ష్మి. 1. (ఆం. సం.
తాత పనఁటివెల్లి. ద్వ. వి. గంగ: చూ, నది
తాతాచార్యులుగారి ముద్ర. జా. 1. తిరుగులేని
తీర్మానము. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక)
వా. 2. చక్కాంకితము, పంచసంస్కారము,
సమాశ్రియణము.

తాత్పర్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. అభిప్రాయము:
చూ, స్మృతి. 1; వా. వి. 2. సారాంశము.
గాద్యకృండుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,
బ్రహ్మచారి. [వంటిది.

తాదృశ్యము. సం. విణ. రూ-తాదృశ్యము. అటు
తాదృశ్యము. సం. విణ.—చై—

తానకము. వై. వి. 1.=స్థానకమ్. జెట్టునిలు
చుటయందలి భేదము; 2.=స్థానమ్. చోటు:
చూ, స్థానము. 1.

తానజభావ. ఆం. తానోద్భవ: చూ, భావ. 1.
తానదనీల. ఆం. టక్కజభావలుఇరువదియొకటిం
టిగో నొకటి: చూ, టక్కజభావలు (చూ,
భావ. 1.)

తానము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=తందనము. తన్న
కారముతో పాడెడుపాట: చూ, స్వరము.
2; వై. వి. (1)=స్నానమ్; చూ, స్నానము.
1; (2)=స్థానమ్. రా. వి. 2, ఆ. 1: చూ,
స్థానము. 1; ఆం. (3) అష్టాదశ పదార్థము
లలో నొకటి: చూ, అష్టాదశ పదార్థములు.
అష్టాదశ పదార్థములయందుఁ గలుగు భేద
ములు.— నాదము ౨:—అహతము, అనా

హతము; శుక్రతులు ౨౨:— తీవ్ర, కుము
ద్వతి, మంద, ఛందోవతి, దయావతి, రజని,
రక్తిక, కాది, కోర్ధ, వజ్రిక, పృసారిణి,
పృతి, మార్జని, క్షితి, రక్తా, సందీప, ఆలాపి,
మదంతి, రోహిణి, రమ్యా, ఉగ్ర, ఊభిణి;
స్వరము 2:— షడ్జము, ఋషభము, గాం
ధారము, మధ్యమము, పంచమము, ధైవ
నిషాదము; స్థాయి 3:— మంద్రము,
మధ్యము, తానము; గామము 3:— షడ్జ
గామము, మధ్యమగామము, గాంధార
గామము, షడ్జగామగత మూర్చనలు 2:—
తారమాద్ర, రజని, ఉత్తరాయత, శుద్ధ
షడ్జ; మత్స్యరకృత్తు, అశ్వకాంత, ఆధిరు
ద్గత, మధ్యమగామగత మూర్చనలు 2:—
సావీరి, హరిజాశ్వ, కలోపనత, శుద్ధమధ్య,
మరి, పారవి, హృష్యక; గాంధారగ్రామ
గతమూర్చనలు, 2:— నంద, వికాల, మ
మఖి, చిత్ర, చిత్రోవతి, సుఖ, ఆలాప:
(చూ, తానములు.)

తానములు. ఆం. తానముల వివరము షడ్జమధ్యమ
గామములలోఁ జెప్పబడిన మూర్చనా
సప్తకద్వయములో ప్రత్యేకమవాంతర భేద
ములు నాలుగు కలవు. వాటిచేత నొక్కొక్క
సప్తకము ఇరువదెనిమిది భేదములుగా నైనది.
అవాంతర భేదములు 4.—శుద్ధమూర్చన, కాకలీ
మూర్చన, అంతరమూర్చన, కాకల్యంతర
మూర్చన; తానములు మూడు.—శుద్ధతాన
ములు 28, కూటతానములు 28, సర్వతాన
ములు 28: (చూ, స్వరము. 2.)

తానములు. 3. (చూ, ఉచవిద్యలు).

కుద్ధ. 28.			కుట. 28.			సర్వ. 28.		
సహీ.న. 7.	రిహీ.న 7	నహీ.న 7.	విహీ.న 7.	రహీ.న 7.	రిహీ.న 7.	గహీ.న 7.	మహీ.న 7.	స-మహీ.న 7
అగ్నిష్టోమము	విష్వక్పత్తు	అశ్వక్రాంతము	చాతుర్యము	సావిత్రి	అగ్నిచిత్తు	సర్వస్యదక్షిణము	ఇడ	సౌభాగ్యకృత్తు
అత్యగ్నిష్టోమము	బహుసంపత్తు	యవక్రాంతము	సంసక్తము	అర్కసావిత్రి	ద్వాదశాహము	దీక్ష	పురుషమేధము	శారీరి
వాజపేయము	గోసవము	విష్ణుక్రాంతము	శస్త్రోక్తము	సర్వతోభద్రము	సప్తాహము	సోమము	శ్వసము	కాంతి
పోడశి	మహావృతము	నూర్యక్రాంతము	చతుర్గళి	ఆదిత్య	సోమము	సమిత్తు	వజ్రిము	శంఖచూడము
పాండరీకము	విశ్వజిత్తు	జగత్కాంతము	సౌత్రామణి	గవామయము	అశ్వపత్రి	స్వాహాకారము	ఇషువు	వైసలేయము
అశ్వమేధము	బర్హస్పత్యము	తౌంత్రము	చిత్రము	సర్వాజ్ఞామయము	బర్హి	తనూన	అంగిరస్సు	ఉచ్చాటము
రాజసూయము	పౌర్ణమాసము	నాగయత్నము	ఉద్భిత్తు	కౌండపామయము	అభ్యుదయము	గోదోహము	కంఠము	పశీకరణము
								విష్ణుకృత్తుము
								మొత్తదము

(చూ, పర్వచతుష్కము; అలంకారము. 3; గమకములు, అంశములు, జాతులు; రాగములు, రాగాంగములు మొదలగునవి; మతపరమైన ప్రాచీనములను గలవు.)

తానవము. సం. వి. అ. న. తనుత్వము.

తానాంబ. అం. టక్కజభాషలు ఇరువదియొక
టింటిలో నొకటి: చూ, టక్కజభాషలు.
(చూ, భాష. 1.) [నము.

తాను. దే. స. తాళబ్దమునకు పృథమైక వచ
తానుజేసిన ధర్మము. అం. పృథాశింపఁజేయఁ
గూడనివి పదునొకటింటిలో నొకటి: చూ,
పృథాశింపఁ జేయఁగూడనివి.

తానుబట్టిన కుండేటికి మూడేకాళ్ళు. లో.
ఉదా.—“నాకుందోచినంత యెత్తిచెప్పితి.
ఎంతి చెప్పిన నతండు తానుబట్టిన కుండేటికి
మూడేకాళ్ళనుచున్నవాఁడు.” (నీతిచంద్రిక
—మిత్రభేదము.) [చూ, నుడి.

తానూరము. సం. వి. అ. న. నుడిగుండము:
తానొకటిదలఁచిన దైవమొకటితలఁచును. లో.
ఉదా.—“పూనుకొని తనప్రియత్నము,
లే నిజములు దైవభుటన లిల లేకున్నన్,
మానవుఁడొకటి తలంచినం, దానొక్కటి
తలంచుఁగాక దైవంబబలా.” (మచేలో
పాఖ్యానము.)

తానోద్భవ. అం. 1. పంచమిజభాషలు (చూ,
భాష. 1); 2. తాజనభాష. (చూ, భాష. 1.)

తాప. దే. వి. 1: చూ, నిచ్చెన. పా. 2, ఆ.
93; 2. మెట్టు: చూ, సోపానము.

తాపత్రయములు. అం. ఆ(ఆ) ధ్యాత్రికము,
ఆధి భౌతికము, ఆధి దైవికము. (చూ,
త్రయము)

తాపనము. అం. (తాననము) నరకములు ఇరువది
యొకటింటిలో నొకటి: చూ, నరకములు.
తాపనుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ.
తపనుఁడు.

తాపము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సంతా
పము; 2. బాధ: చూ, శోకము;

3.—దూప. దప్పి: చూ, పిపాస.

తాపములు. అం: చూ, తాపత్రయములు.

తాపరము. వా. వి: చూ, తాప. 2.

తాపసతరువు. సం. వి. ఉ. పుం. గార*: చూ,
హింగుది.

తాపనము. అం: చూ, తాపనము.

తాపనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. తపస్సు
చేయువాఁడు: చూ, ముని. 1; 2. కృచ్ఛ
చాంద్రాయణాద్యవ్రతముల నాచరించు
వాఁడు.

తాపి. సం. పి. అ. పుం. 1. బుద్ధుఁడు: చూ,
బుద్ధుఁడు. 1; దే. వి. రూ.—తాపీ.
(1) కీలకము: చూ, మర్మము. 1; (2) శోడ:
చూ, నూచన. 1; నై. వి. (3) బేలుదారి;
(4) నున్నముపూయు ఇనుపపనిముట్టు: చూ,
చెక్కతాపి.

తాపించు. నై. స. క్రి. 1.—స్థాపన. నిలుపు,
నెలకొలుపు: చూ, స్థాపించు; 2. చెక్కు:
చూ, వారు. 1; 3. మోడు. కాశీ. 7, ఆ.
91: చూ, మొత్తు. 2.

తాపించము. సం. వి. అ. పుం. (సముద్ర)సమీప
మందలి నల్లనియాకులుగల)చీకటిమృగ*:
చూ, తపాలము.

తాపికత్తియ. ద్వ. వి. రూ.—తాపికత్తై—తారుపు
కత్తియ—తారుపుకత్తై—తారుపుది—తార్పు
కత్తియ—తార్పుకత్తై. పట్టని (సంధానము
చేయునది): చూ, శంభశి.

తాపికత్తై. ద్వ. పి.—పై

తాపికాఁడు. దే. వి. సంధానముచేయువాఁడు.
భార. ఆది. 4, ఆ. 261.

తాపిత. దే. వి. రూ.—తాపితా. మేలైన పట్టు
బట్ట: చూ, వస్త్రము. [చూ, సంతాపితము.

తాపితము. సం. విణ. తపింపఁజేయఁబడినది:

తాపితా. దే. వి. చూ, రూ-తాపిత.

తాపివాడు. వా. వి. చూ, రూ-తాపివాడు.

తాపీ. దే. వి. వై. వి. చూ, రూ-తాపి.

తాపివాడు. వా. వి. రూ-తాపివాడు.

సున్నముపూయువాడు: చూ, నూనరి.

తాపు. దే. వి. 1.=స్థాపనమ్. అవలంబము:

చూ, పొత్తు. 2; వై. స. కి. 2. చెక్కు:

చూ, వారు. 1; 3.=స్థాపన. ఏగ్మతయే:

చూ, తాపించు. 1. [వస్త్రము.

తాబందు. దే. వి. పావడ, గాగర: చూ,

తాబేదారు. వా. వి. తనకింది నేవకుడు.

తామర. వై. వి. 1.=తామరసమ్. తామరపువ్వు,

కమలము: చూ, పద్మము. 1; 2. మండ

లాకారకువ్వుము. రూ-దామర, పడదామర,

పొడదామర: చూ, మండలము. 3.

తామరకెంపు. ద్వ. వి. పద్మరాగమణి: చూ,

రత్నము. 1. [నూర్పుడు.

తామరచెలి. ద్వ. వి. పద్మమిత్రుడు: చూ,

తామరతంపము. ద్వ. వి. రూ-తామర తంపర-

తామరదంపము. 1. కమలమండము: చూ,

పద్మము. 1; 2. అభివృద్ధి: చూ, సమృద్ధి.

తామరతంపర. ద్వ. వి. —వై.—

తామరదంపము. ద్వ. వి. —వై—

తామరతంపరలు. జా. సమృద్ధి. తామరవరె

వృద్ధిగా నుండునవి. తామరలయొక్క సము

దాయము. “అభిలైకధర్మములు తామర

తంపరలై చెలంగె.” (విజయ); “ప్రబలి

తామరతంపరై పరిధవిల్లి.” (సారంగధర);

“ఉత్తమతనయాదిసంపదలు తామరతంపరలై

చగివర్ధిలన్.” (కళాపూర్ణోదయము); “సం

పదతామరతంపరయై పొడలెన్” (రామా

భ్యుదయము). [పద్మము. 1.

తామరతీగె. వై. వి. కందారము: చూ,

తామరతూపరి. ద్వ. వి. (తామరతూపు + అరి):

చూ, మన్మథుడు. [తంపము.

తామరదంపము. ద్వ. వి: చూ, రూ-తామర

తామరదుంప. ద్వ. వి: చూ, పద్మకందము.

తామరదుద్దు. ద్వ. వి. కర్ణిక: చూ, మిద్దె. 2

(చూ, పద్మము. 1.)

తామరపాకు. ద్వ. వి. (తామర + అకు) 1. పద్మ

పత్రము; 2. పత్రపాత్రము: చూ, విస్తరి.

తామరపువ్వు. వై. వి. కమలము: చూ,

పద్మము. 1.

తామరపూస. ద్వ. వి: చూ, తామరదుద్దు.

తామరపొక్కిలివాడు. ద్వ. వి. వెన్నుడు.

సాంబ. దే. 4: చూ, విష్ణువు.

తామరబావి. వై. వి: చూ, సరస్సు. 1.

తామరజాయి. ద్వ. వి: చూ, తామరకెంపు.

తామరజేకు. ద్వ. వి. తామరపువ్వుయొక్క

దళము: చూ, పద్మము. 1.

తామరసము. సం. వి. అ. స. 1.=తమ్మి. తామర:

చూ, పద్మము. 1; 2. బంగారు: చూ,

లోహము. 1; 3. రాగి: చూ, లోహము. 1.

తామలకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేలయుసిరిక*:

చూ, భూమ్యాలకి.

తామలిప్తము. సం. వి. అ. పుం. వేలాకూల

మను దేశము: చూ, దేశము.

తామలిప్తి. సం. వి. ఇ. పుం.—వై—

తామసమునువు. అం. మనువులు పదునలుగురిలో

నొకడు: చూ, మనువులు.

తామసము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ,

సర్పము; విణ. 2. తమోగుణముగలది; దే.

వి. (1) అలస్యము. పా. 4, అ. 11: చూ,

విలంబము. 1; సం. అం. 3. ఆస్త్రములు ఏదది

మూడింటిలో నొకటి: చూ, ఆస్త్రములు.

తామసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చీకటి: చూ,

మేచకము. 1; 2. కటికచీకటిగలరాత్రి
(అధికమైన తమస్సుగలది): చూ, రాత్రి;
3: చూ, పార్వతి. 1; వై. వి. (1)=తామ
నుడు. కోపి: చూ, రోషణుడు; (2) దు
ష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

తామసింఁచు. దే. అ. కి. ఆలస్యముచేయు. జై.
3, ఆ. 10: చూ, వివరించు. 3.

తామనుడు. సం. విణ. 1. తమోగుణము గల
వాడు; 2: చూ, రూ- తామసి. (2)

తామిసృము. సం. వి. అ. న. 1. చీకటి:
చూ, మేచకము. 1; అం. 2. చీకటిమయ
మైన సరకము, సరకములు ఇరువదియొకటిం
టిలోనొకటి: చూ, సరకములు.

తామేలు. దే. వి: చూ, రూ-తామేలు.

తామృకము. సం. వి. అ. న. రాగి: చూ, లో
హము. 1.

తామృకర్ణి. సం.వి.ఈ.స్త్రీ:చూ,తామృపర్ణి 2.

తామృకుట్టకుడు. సం. వి. అ. పుం. రాగివని
వాడు: చూ, స్వర్ణకారుడు.

తామృకృమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆరుద్ర
పురుగు: చూ, పురుగు.

తామృమాడము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోడి:
చూ, పుంజో; 2. తామృమాడమను ఆభిన
యహస్త విశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1;
అం. 3. అసంయుతహస్తములు నలుబదియై
దింటిలోనొకటి: చూ, అసంయుత హస్త
ములు. [యోని *

తామృపతిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, ఆశ్మ

తామృపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తామృపర్ణి
యను నది. (తిరునల్వేలి జిల్లాలో నున్నది):
చూ, నది; 2. పడమటిదిక్కునందుండెడు
ఆడేనుగు, పరుణదిగ్గజముభార్య, రూ-
తామృకర్ణి: చూ, హస్త; అం. 3. దిగ్గజ

భార్యలు ఎనమండ్రలోనొకతే: చూ, దిగ్గజ
భార్యలు. [చూ, హేమపుష్పము.

తామృపల్లవము. సం. వి. అ. పుం.అశోకము*:
తామృపుష్పిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. కాకి
దొండ*: చూ, దొండ.

తామృము. సం. వి. అ. న. 1. రాగి: చూ,
లోహము. 1; పుం. 2. ఎఱుపు: చూ,
వర్ణము. 6; విణ. 3. ఎఱునిది: చూ, వర్ణము.
6; అం. 4. ఒకానొకభస్మము: చూ,
భస్మములు; 5. ఖండములు తొమ్మిదింటిలో
నొకటి: చూ, ఖండములు.

తామృపృత్తము. సం. వి. అ. పుం. ఉలవ*:
చూ, సరటి. (చూ, ధాన్యము.)

తామృక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల:
చూ, పికము; విణ. 2. ఎఱుని కన్నులు
గలది. [లోహము. 1.

తామృర్థము. సం. వి. అ. న. కంచు: చూ,
తామృక. సం. వి. అ. స్త్రీ. గురివెండ*:
చూ, శ్వేతపాకి. [తాయిల్లము.

తాయము. దే. వి. తినదగిన మఱుగువస్త్రపు:
తాయి. వై. వి.=దాయా-తాయస్తీ. తల్లి:
చూ, మాత. 1.

తాయిత. ద్వ. వి. (రూ-తాయిత-తాయెత-
తాయెతు-తాయెత్తు-తాయెదు-తావీజో.)
1. జోబ్బ, శేయూరము: చూ, భూషణము.
2; 2. తల్లి బిడ్డలకుగట్టు రక్షాబంధనము:
చూ, రక్ష. 2.

తాయెత్తు. ద్వ. వి.—వై.—

తాయిల్లము. వా. వి: చూ, రూ-తాయము.
(గోదావరీమండలమున వాడుక) (ఏమన్నా
అనుపదముపంటిది.)

తాయెత. ద్వ. వి: చూ, రూ-తాయిత.

తాయెతు. ద్వ. వి.—వై.—

తాయెత్తు. ద్వ. వి. (తాయ + ఎత్తు) — పై. —

తాయెదు. ద్వ. వి. — పై —

తార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బృహస్పతిభార్య: చూ, భార్య; 2. వాణిభార్య, సుగ్రీవుని భార్య (అని కొందఱు): చూ, భార్య; 3. జాద్ధదేవి: చూ, భార్య; 4. ఓంకారము: చూ, పరిణమము (చూ, ఓమ్); అం. 5. కన్యకలు అయిదుగురిలో నొకతె: చూ, కన్యకలు; దే. వి. (1) సుషిరవాద్యము: చూ, స్వరము. 2.

తారికమంత్రము. పా. శ్రీరామ మంత్రము: చూ, మంత్రము. 1. చూ, స్కంధము.

తారికజిత్తు. సం. వి. ద్. పుం. కుమారస్వామి;

తారికము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అ. న. 1. కంటి నల్లగుడ్డు: చూ, లోచనము; 2. రిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1; అ. న. 3. కన్ను: చూ, లోచనము; అం. 4. ఆకాశములు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, ఆకాశములు.

తారకాణ. దే. వి. (రూ-తారకాణము-తారుకాణము- తార్కాణ- తార్కాణము) మూడల-రూ-మూదలిక. దృష్టాంతము: చూ, రుజువు.

తారకాణము. దే. వి. — పై. —

తారకాణించే. దే. స. కి. రూ- తార్కాణించే, దృష్టాంతపటంచే. సా. 2. ఆ. 279: చూ, రుజువుపటంచే.

తారకుండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, సరంగు; 2. తారకుండను రక్కసుండు: (తారకాసురుండు): చూ, రాక్షసుండు. 1, విణ. 3. దాటించే వాడు.

తారణ. అం. 1. సంవత్సరములు అటువదింటిలో నొకటి: చూ, సంవత్సరములు; సం. విణ. 2. తరింపజేయునది. [హోడము.

తారటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వడవ: చూ,

తారణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తారటి.

తారతమ్యము. సం. వి. అ. న. తరతమ భావము, న్యూనాధిక్యము: చూ, వాసి. 4.

తారపీట, ద్వ. వి. ఎద్దు వెన్నపై వేయుపీట: రూ-తారాపీట: చూ, పీట.

తారమంద్ర ప్రసన్నము. అం. అలంకారములు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, అలంకారము. 3.

తారమంద్రము. అం. పక్షగామిగతమార్చనలు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, పక్షగామిగతమార్చనలు.

తారమాక్షికము. సం. వి. అ. పుం. తైల వర్ణముగల తేనె: చూ, మనువు. 5.

తారమాక్షికముగుడ్డి. పా. నిమృతంశ్లసమున 3 దినములు భావన చేసి తీవ్రమైనయెంతలో నెండించిన శుద్ధియగును.

తారము. సం. వి. ఆ. న. 1. నెండి: చూ, లోహము. 1; 2. కనుగుడ్డు: చూ, లోచనము; 3. రిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1; పుం. 4. పులుగడిగినముత్యము: చూ, రత్నము. 1; 5. ముతైము పులుగడుగుట; విణ. 6. తలలోనుంచి పలుకబడిన గొప్ప మోత: చూ, స్వరము. 2; దే. వి. (1) నాలుగుకాసులనాణెము: చూ, దమ్ముము; (2) మాక్షిక విశేషము: చూ, రత్నము. 1.

తారలు. అం. 1. జన్మాది. — జన్మము, సంపత్తు, విపత్తు, క్షేమము, ప్రశ్నకు, సాధనము, నైధనము, మిత్రము, పరమమైత్రి (9); 2. పురుషలక్షణాంగములు 58 లో నొకటి: (తారలు = నల్లగుడ్డు. — తేనెవలెను తేనెటీగవలెను పచ్చేనైయున్న శుభకరము): చూ, లక్షణాంగములు; 3. స్త్రీ లక్షణాంగములు 58 లో నొకటి: (తారలు = నల్లగుడ్డు. — నల్లనైన భాగ్యవతి యగు): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు;

4. నాట్యోపయోగాంగములు 19లో నొకటి (చూ, అంగము. 9): చూ, నాట్యోపయోగాంగములు.

తారనము. దే. వి. 1. దిగ్గట: చూ, సమీపము. 1; 2. తలపాటు. జై. 5, ఆ. 415: చూ, యత్నము; విణ. 3. సమీపించినది. స్వా. 5, ఆ. 81: చూ, సమీపము. 1.

తారసింఁచు. దే. ఆ. క్రి. 1. రూ-తారసిలు-తారసిల్లు-తారు: చూ, సమీపించు; 2: చూ, వ్యాపించు.

తారసిలు. దే. ఆ. క్రి.—పై.—(సమీపించుటకు.—కళా. 8, ఆ. 91; వ్యాపించుటకు.—ఉ. రా. 1, ఆ. 127.)

తారసిల్లు. దే. ఆ. క్రి.—పై.—

తారస్థాయి. అం: చూ, ఉచ్చతమము.

తారాక్రియలు. అం. లేపనము, చలనము, పాతము, భ్రమణము, బ్రేక్షనము, నివర్తనము, నిష్క్రమము, సమద్వర్తము, ప్రాకృతము. (9).

తారాజోవ్య. వా. వి: చూ, బాణసంచు.

తారాడు. దే. ఆ. క్రి. 1. (తారి + అడు): చూ, తిరుగులాడు; 2: చూ, జీరాడు.

తారాపథము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1.

తారాపీట. ద్వ. వి: చూ, రూ-తారపీట.

తారాప్రేషణము. పా. (తైలెగ్రాఫీ)తద్వి.—ద్విముఖి తారాప్రేషణము, బహుముఖి తారాప్రేషణము, తారాహీన తారాప్రేషణము ఇత్యాది. (ఇట్లు రేడియో, టెలిఫోన్).

తారాబల నిర్ణయము. పా. జన్మనక్షత్రము మొదలు చంద్రుడుండు నక్షత్రమువఱకు పలుమాలు తొమ్మిదినక్షత్రములు గణన

చేయవలయును. అట్లు గణన చేయఁగా నవితారలగు. అట్టి తారలలో పరమమైత్రీ మనఁగాఁ దొమ్మిదవతారతోఁగూడ సమ తారలు శుభ ఫలదములనియు మిగత జన్మ-విపత్-ప్రత్యేక-నైధనములనెడి నవమాది విషమ రిక్తతారలు నిషేధములనియు, ఇట్లు నిషేధింపఁబడిన జన్మాది నైధనాంత విషమతారలలో జన్మతారయందుఁ దృతీయ పాదము విపత్తారయందాద్య పాదము ప్రత్య క్తారయందు నాల్గవపాదము నైధనతారయందు రెండవపాదము నశుభకరములు గాన నీపాదములను నిషేధింపఁగా శేషించిన పాదములు దానపూర్వకముగ యాత్మోపాదేయములనియు నది యెట్లునిన.-జన్మతారకు శాకమును, విపత్తారకుగుడమును, ప్రత్యక్తారకు లవణమును, నైధనతారకు సువ్వులతోఁ గూడిన సువర్ణమును దానముచేసిరేని నిషిద్ధ వ్యతిరిక్తపాదములు శుభకరములు. (చూ, తారలు.)

తారాలగ్నము. పా. జన్మ ఋతుద్యంతమును పండ్రెండు ఖండములుగా భాగించినయెడల నందు జన్మకాల నక్షత్రభుక్తి ఎన్నవ ఖండమానందుఁ బడునో యాఖండసంఖ్యను జన్మలగ్నము మొదలు లెక్కింపఁగా వచ్చు లగ్నము తారాలగ్నమనఁబడును. (లేక) జననకాల మహాదశాపరిమాణమును 12 భాగములుగా భాగించినయెడల నందు జననకాల మహాదశగర్భభుక్తి ఎన్నవ ఖండములోఁ బడునో జన్మ లగ్నమునకు నన్నవలగ్నము తారాలగ్నమగును.

తారి. వై. వి. ఆటాడించెడు నూత్రధారి: చూ, నూత్రధారుడు.

తారిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శౌద్ధదేవి: చూ, భార్య.

తారీఖు. వా. వి: చూ, రోజే: చూ, దినము.

తారు. దే. అ. కి. 1. తిరుగు. రాఘ. 1, ఆ. 19: చూ, సంచరించు; 2. పోవు: చూ, వెళ్లు. 3; 3. కదియు. స్వా. 3, ఆ. 18: చూ, సమీపించు.

తారుకాణము. దే. వి: చూ, రూ-తారుకాణ.

తారుకొను. దే. స. కి. రూ-తారుకొను.

1. కదియు: చూ, పోపించు; పే. 2. తాటుకొలుపు. [తారణజేయు.

తారుమే. దే. పే. రూ-తారు. కదియించు, తారుమేవాడు. దే. వి. రూ-తారువాడు: చూ, దూతుడు. [ఖండములు.

తారుణి. అం. ఖండములు 9 లో నొకటి: చూ, తారుణ్యము. సం. వి. అ. న. యౌవనము: చూ, వయస్సు. 1.

తారుపు. దే. వి. రూ-తారు. 1. తారుట; 2. బరిణే: చూ, పాత్రము. 8.

తారుపుకత్తియ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తాపి కత్తియ.

తారుపుకత్తె. ద్వ. వి.—పై.— [నర. 66.)

తారుపుది. దే. వి.—పై.—(అం. పదా.

తారుమారగు. దే. అ. కి. రూ-తాటు మాటు. అం. సం. మా. 68: చూ, వ్యత్యస్తమగు. [వ్యత్యయము.

తారుమారు. దే. వి. రూ-తాటుమాటు: చూ, తారేయుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగ దుడు: చూ, వానరము; 2. బుధుడు: చూ, రాహువు. 2. [ప్రభా. 3, ఆ. 85.

తార్కాణ. దే. వి: చూ, రూ-తారుకాణ.

తార్కాణము. దే. వి.—పై.—

తార్కాణించు. దే. స. కి: చూ, రూ-తారు కాణించు. ప్రభా. 4, ఆ. 115.

తార్కిక పరిమాణములు. అం. పరిత్యక్తము,

అనుమానము, ఉపమానము, కాబ్దము. (4).

తార్కికుడు. సం. వి. అ. పుం. తర్క-కాస్త్రము తెలిసినవాడు: అక్షపాదకుడు, ఘటకాసి.

తార్కొను: చూ, రూ-తారుకొను (కదియు.— పంచ. నా. 1, ఆ. 838; తార్కొలుపు.— భాగ. 3, స్కం. 927.)

తార్క్వైలము. సం. వి. అ. న. గరుడ పచ్చే తార్క్వైలనఁ బుట్టినది: చూ, రసాంజనము.

తార్క్వ్యుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. గరుత్మం తుడు: చూ, హరివాహనుడు; 2. అనూ రుడు: చూ, నూరనూతుడు.

తార్పు. దే. పే: చూ, రూ-తారుమే.

తార్పువాడు. దే. వి: చూ, రూ-తారుమే వాడు.

తార్పు. దే. వి: చూ, రూ-తారుపు.

తార్పులాడు. దే. అ. కి. (తార్పులు + అడు) (పెంపుడు పొట్టేలు కోడి మొదలగు నవి) జేగడమాడు: చూ, వాటులాడు.

తార్పుకత్తియ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తాపి కత్తియ.

తార్పుకత్తె. ద్వ. వి.—పై.—

తార్ద్యము. సం. విణ. తరింపఁదగినది.

తాటు. దే. అ. కి. 1. అడఁగు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 58: చూ, సుగ్రుమ్ము. 4; 2: చూ, మటుఁగు పడు.

తాటుమాటు. దే. వి. క్రిమముతప్పట: చూ, వ్యత్యాసము; 2. క్రిమము తప్పినది: చూ, వ్యత్యస్తము.

తాటుమాటుపడు. ద్వ. అ. కి. (తాటు మాటు + పడు): చూ, వ్యత్యస్తమగు.

తాలకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తాటికల్లు. చూ, మర. 2.

తాలతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తాలకి.

తాలధ్వజాడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, బలరాముడు; 2. భీష్ముడు: చూ, శాంతనవుడు.

తాలవర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మురయనెడు గ్రంథద్రవ్యము: చూ, రాజార్జును.

తాలభృత్తు. సం. వి. ద్. పుం: చూ, బలరాముడు.

తాలమర్దలము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక వాద్యము: చూ, స్వరము. 2.

తాలము: చూ, రూ-తాళము.

తాలవ్యములు. పా. 1. “ఇ ఈ చ ఛ జ ఝ ఞ య శ”; 2. ఇ ఈ ఎ ఏ లం గూడిన చేజీలు తాలవ్యంబులు.

తాలాంక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యమునా నది: చూ, నది. [రాముడు.

తాలాంకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బల

తాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేలయుసిరిక*: చూ, భూమ్యాలకి; దే. వి. (1) పుస్తె. పాండు. 4, ఆ. 144: చూ, మంగళ నూత్రము (చూ, భూషణము. 2.)

తాలించే. దే. స. క్రి. కూరలు మొదలగునవి తిరుగఁబోయి: తిరుగఁబోయి.

తాలింపు. దే. వి. 1. తిరుగఁబోత: చూ, సాతాళింపు; 2. తాలించినకూర. పాండు. 2, ఆ. 24: చూ, శాకము. 5.

తాలిక. దే. వి. మెలిక: చూ, లంకె.

తాలిబాటు. ద్వ. వి. 1: చూ, తాలి (1); 2. మంగళనూత్రపుబొట్టు, బొట్టు, మినుకు: చూ, భూషణము. 2.

తాలిమి. దే. వి. రూ-తాల్మి-తాలిక. 1. ఓరిమి: చూ, శాంతము. 1; 2. ధైర్యము. కళా. 7, ఆ. 208: చూ, సైర్యము. 1.

తాలిమికల్లియ. ద్వ. విణ. రూ-తాలిమికల్లె.

క్షమావంతురాలు: చూ, స్త్రీ.

తాలిమికల్లె. ద్వ. విణ. —పై. —

తాలిమికాడు. దే. విణ: చూ, సహనుడు.

తాలీశివ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తాలి. 1. *

తాలీసపత్రిము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, తాలీసపత్రి; 2: చూ, తాలి. 1.*.

తాలు. దే. వి. ఎన్నుతీసి యెండిపోయినపైరు, తుచ్చధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

తాలుచే. దే. స. క్రి. రూ-తాలు. 1. ధరించే: చూ, వహించే; 2. నూలు పిరిపెట్టు; 3. తిరికలు చేయు; 4. దారములోనగు వాని పేను; 5. పిండిలోనగువానిని, మెటికలులో నగు వానిని చేటతో తట్టియెత్తు.

తాలుపు. దే. వి. ధరించే, రూ-తాలు: చూ, పెట్టుకొనుట. [అంకిలి. 1.

తాలుమూలము. సం. వి. ఆ. న: చూ,

తాలువు. సం.వి. ఈ. న. =దాళువ-దవడ-దవుడ-దొడ: చూ, సెలవి.

తాలువులు. అం. 1. పురుష లక్షణాంగములు 58 లో నొకటి. (తాలువులు=సెలవులు.— పద్మ దళసమమైన రాజేగును. రక్తవర్ణము లైన ధనభోక్తయగును. నీలవర్ణములైన దరిదుర్గడగును.): చూ, లక్షణాంగములు; 2. స్త్రీ లక్షణాంగములు 58 లో నొకటి. (తాలువులు=సెలవులు.—ఎఱ్ఱగునున్న శుభ వతియు అదృష్టవతియు నగును. తెల్లనైన దానియగును. నల్లనైన దరిదుర్గరాలును, దుఃఖవంతురాలును అగును): చూ, స్త్రీ లక్షణాంగములు.

తాలూకా. వా. వి. పరగణా. జిల్లాలో నొక భాగము. “కాకినాడ తాలూకా.”

తాలూకు. వా. వి. యొక్క; విణ. చెందినది; సంబంధించినది. “నాతాలూకు ఆస్తి.”

తాల్పు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-తాలూచు (దారములోనగు వాని పేనుటకు.— ఉ, హరి. 5, ఆ. 131.)

తాల్పు. దే. వి: చూ, రూ-తాలూపు.

తాల్మి. దే. వి: చూ, రూ-తాలిమి.

తావకాళ్లు. దే. వి. బ. (తావలము+కాళ్లు) ఏతమెత్తువాఁడు కాళ్లుచోచుకొనుటకు అమర్చిన పట్టెలు: రూ-తావకోళ్లు.

తావకీసము. సం. విణ. నీది, త్వదీయము.

తావకోళ్ళు. దే. వి. బ: చూ, రూ-తావకాళ్లు.

తావడము. దే. వి. 1. రూ-తావళము. రుద్రాక్షులులోనగునవి గుచ్చిన హారము. నై. 8, ఆ. 170: చూ, భూషణము. 2; 2. కందుకము: చూ, బంతి. 3.

తావత్. సం. అప్య. 1. అంతయు: చూ, యావత్తు: 2. అందాక. అందనుక; 3. అంతమాత్రము; 4. ప్రశంసనార్థకము: చూ, సేబాసు; 5. పున్నమ అమవసలు.

తావత్తు. వా. వి. తకారములోనగు అక్షరముల క్రిందవ్రాయఁబడు ద్విత్వము “అ” “అత్త, “కత్తి, తుత్తుమరు, బత్తెము, ముక్తి” మొ.

తావరము. వై. విణ.= స్థావర. స్థిరమైనది, స్థిరమైయుండునది.

తావలము. దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. ఆధారము. భార. ఆర. 5, ఆ. 47: చూ, పొపు; 3. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

తావళము. దే. వి: చూ, రూ-తావడము.

తావారము. దే. వి: చూ, రూ-తావారము.

తావి. దే. వి. 1. పరిమళము: చూ, వాసన. 1; 2. కమలధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

తావిగట్టు. ద్వ. వి. మలయపర్వతము: చూ,

పర్వతము.

తావిగుబ్బలి. ద్వ. వి.—వై.—

తావితోఁ బెనఁచినది. ద్వ. విణ. వంటచేయఁబడినది. పొనటినది, పొగటినది: చూ, సంస్కృతము. 6.

తావినూనె. దే. వి. తావిగలనూనె, అత్తరు: చూ, ప్రబోధనము. [చూ, వాయువు.

తావిమోపరి. దే. వి. గంధవహుఁడను గాలి: తావివిలుకాఁడు. దే. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

తావీజే. వా. వి: చూ, రూ-తాయిత్. 1—2:

తావు. వై. వి.=స్థానమ్. రూ-టావు. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; వా. వి. 3. ఒకబండు కాగితము: రూ-టావు-తావు; 4. చూ, పటపత్రము, తావుకొను. దే. అ. కిరి. నెలకొను: చూ, స్థిరపడు.

తావేజే. వా. వి: చూ, రూ-తావీజే.

తావేలు. వా. వి. తహవేలు: రుజువు; ఆరా.

తాసికీలు. వా. వి. బ. కొండెములు.

తాసీలు. వా. వి. బ.—వై.— [దారు.

తాసీలుదారు. వా. వి: చూ, రూ-తహాకీలు

తాహతు. వా. వి. గొప్ప, మరియాద.

తాళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తాటిచెట్టు: చూ, తాడి. 1.

తాళకము. సం. వి. అ. న. 1. పర్వత ధాతు విశేషము; 2. చూ, హరిదళము; 3. తొగరి మన్ను: చూ, సురాష్ట్రజము. 2; 4. చిన్న బీగము: చూ, బీగము; పా. 5. ఇదిసున్న పునీటితో డోలాయంత్రమున రెండు జోములు వండిన శుద్ధియగును; అం.రి. తాళకభస్మము: చూ, భస్మములు.

తాళకశలు. అం. చంచత్పుటము-రూ-చాచ. తుటము, పట్టితాపుతిరిక, సంపద్యేష్టము, ఉద్భుటము. (5): (చూ, తాళము. 2.)

తాళక్రియలు. అం. మార్గక్రియలు, దేశ్యక్రియలు. (2).

తాళగించే. వై. అ. క్రి. తాళమువేయు. లక్ష్మి. 2. ఆ. 82: చూ, తాళించే. 1. 2.

తాళగిరి. వై. వి. తాళమువేయువాడు: చూ, సీకారి.

తాళజాతులు. అం. చతురశ్రము, త్రిశ్రము, మిశ్రము, ఖండము, సంకీర్ణము. (5): (చూ, తాళము. 2.)

తాళపత్రము. సం. వి. అ. న. 1: ఆకు, కమ్మ, తాటాకు; 2. చెవ్వాకు: చూ, భూషణము. 2.

తాళపాణిములు. అం. గాంధర్వ వేదమునందలి తాళాధ్యాయమునందున్నవి. 10.— కాల పాణిములు 12, మార్గపాణిములు (తాళమార్గములు) 6, నిశ్చబ్దక్రియలు 4 + దేశ్యక్రియలు 4 = 8, అంగపాణిములు 6, కృహపాణిములు 4, జాతిక్రియలు 5, ముఖ్యకళాపాణిములు 5 + జన్యతాళములు 96 = 101, లయపాణిములు 3, యతిపాణిములు 6, పృస్తార పృత్యయ పాణిములు 19. మొత్తము (170) మఱియు సూడకములు (సూళాదిసప్త తాళములు) 7— వాద్యములు 4, తతవాద్యములు 20, అనర్థవాద్యములు 18, సుషిర వాద్యములు 10, ఘనవాద్యములు 6, పంచ మహావాద్యములు 5. మొత్తము (63.) (చూ, స్వరము. 2.) చూ, ఉపవిద్యలు.

తాళమార్గములు. అం. (మార్గపాణిములు.) దక్షిణము, వార్తికము, చిత్రము, చిత్రీతరము, చిత్ర తమమురి. అతిచ్ఛిద్రము, 7. (అతిచిత్రీతమము)

తాళము. సం. వి. అ. న. రూ. తాలము. 1: చూ, బీగము. (పుం. అనికొందఱు); పుం. 2. పాడునపుడు చేతులతో చేతచెడు చేతపు. తద్విశేషములు.—తాళపాణి కళా భేదములు - (సం.—ప.) అద్వితీయకము,

అపృథితాళము, అవిశ్లేయము, ఉత్తరక్రిడ, ఉద్భట్టము, ఉద్దీక్షణము, ఉద్దీర్ణము, ఏక తాళము, కరుణాఖ్యము, కల-రూ-కళ, కాష్ట, కుడుక్కకము, కృష్ణ, క్రియ, క్రిడము, ఖండము, గరుడతాలము, తాళ శురీయకము. మొ. (చూ, స్వరము. 2.) తాళమానాష్ట లవకాలము. (సం. ప.)— కాష్ట; తాళపాణిక్రియాభేదము. (సం. ప.)— ఆవాపము; తాళాపాణి జాతివిశేషము.— (సం. ప.)— ఖండము; ఎనిమిది యక్షరముల కాలము.— (సం. ప.)— అదితాళము; సృత గీతాదులకాలము.—: చూ, ఘనము. 1; లఘుక్షరముయొక్క చతుర్థభాగోచ్ఛారణము చేయునంతటికాలము.— తృటి. (మిగత విశేషాంశములకు 'స్వరము. 2.' చూడుము.) 3. = తాడి. రూ. తాడము. తాటిచెట్టు: చూ, శ్రీతాళము; 4. కత్తిపరుజే: చూ, పిడి. 2; 5. తాళమువేసెడు కంచువాద్యము: చూ, వీణ; 6. లాడితెడుకంటె హెచ్చు; 7. యక్షధూపము; చూ, సజ్జెరసము; 8: చూ, హరిదళము; 9. విల్లు: చూ, బాణము. 1; 10. అఱచెయ్యి: చూ, హస్తము; అం. 11. సశబ్దక్రియలు నాలుగింటిలోనొకటి: చూ, సశబ్దక్రియలు; 12. ఘనవాద్యములు అఱింటిలో నొకటి: చూ, ఘనవాద్యములు; 13 పృణవనాదములు పదింటిలోనొకటి: చూ, పృణవనాదములు; దే. వి. (1) మల్లబంధ విశేషము. భార. విరా. 2, ఆ. 19: చూ, మల్లశాస్త్రము; వై. వి. (2) = తాల. తలుపు లోనగు వానికి వేసెడు తాళము: (చూ, తాళము. 1.) చూ, బీగము.

తాళముచెవి. వా. వి. తాళమువేయుటకును తీయుటకును తగిన పాడవగు పనిముట్టు (కీ): చూ, బీగము.

తాళములు. అం. ధ్రువము, మటిమము
(మవ్యము), రూపకము, త్రిపుట. జేంపె,
ఆట, ఏకము (7): (చూ, తాళము. 2.)

తాళమూలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేలతాడు*:
చూ, శీలంధ్రకము.

తాళపర్వితము. అం. గాయకదోషములు 14 లో
నొకటి: చూ, గాయకదోషములు.

తాళవృంతము. సం. వి. ఆ. స: చూ, విసనకట్ట.

తాళపుత్రీయకము. సం. వి. ఆ. పుం. తాళ
పాణికళాభేదము: చూ, తాళము. 2.

తాళసపత్రము. సం. వి. ఆ. న.: చూ, తాళస
పత్తిరి.

తాళాంగములు (అంగపాణములు). అం. అను
దుర్గతము (విరామము), దుర్గతము, లఘువు,
గురువు, ప్లుతము, కాక పాదము. (6)

తాళాధిరోహణన్యాయము. పా. తాటిచెట్టెక్కు
వాని నెంతదనుక నెగదోయుదురనురీతి.

తాళాధ్యాయము. పా. 1. శివశక్తుల సామర
స్యాత్మక రూపమే తాళము. మఱియు
ఘాతజన్యమలతో తన్మధ్యస్థము లయిన
విరామకాలములతోనయిన నృత్యగీతవాద్య
కాల పరిచ్ఛేదనమే తాళభాగము. దీనిని
గుఱించి తెలుపునది తాళాధ్యాయము;
వా. 2. కొట్టుట, తన్నుట. "నీకు పాతము
రాకున్నచో తాళాధ్యాయముతప్పదు."

తాళాలు. వా. వి.బ: చూ, కన్నాత. అం. భా.
ద్వీ. 207. (తాళములు)

తాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=తాడి*: చూ,
శ్రితాళము; దే. వి. రూ-తాళి. (1) పత
కము, హారము నడుమనుండెడు రత్నపు
బిల్ల: చూ, - భూషణము. 2; (2) రూ-
తావడము-తావళము, ఒకానొకహారము. ఉ,
రా. 5, ఆ. 305: చూ, భూషణము. 2.

తాళించు. దే. స. క్రి. 1. జోదమాడునపుడు

క్రింద వేయుటకై పాచికలను చేతనుంచు
కొని యిటు నటు త్రిప్పు. ఉ. హరి. 3,
ఆ. 84; వై. ఆ. క్రి. 2. తాళమువేయు.
లక్ష్మీ. 2. ఆ. 82: తాళగించు, దిరువువేయు.

తాళిక. దే. వి. 1. ఓర్పు: చూ, శాంతము. 1;
విణ. 2. చోలినది: చూ, శాంతము. 3.

తాళికయగు. దే. ఆ. క్రి. తాళు: ఆటు.

తాళితాళు. దే. ఆ. క్రి. మూర్ఖిల్లు. సాంబ.
మా. 42: చూ, సామ్యుల్లు.

తాళిసపత్తిరి. వై. వి.=తాళిసపత్తిరి. (సం. ప)-
తాళిసపత్తిరి- రూ-తాళసపత్తిరి. (జ్వర
హరము. అగ్ని దీప్తినిచ్చును. శ్లేష్మహరము.
తాళిసాది చూర్ణములలో నిది కలియును.
బంగాళాదేశములోని స్త్రీలకు ప్రసవించిన
తరువాత నిది టూనిక్ గా (బలముకలుగుటకు)
నిచ్చెదరు. [భస్మములు.

తాళిసము. అం. ఒకానొకభస్మము: చూ,
తాళిసాదిచూర్ణము. పా. తాళిసపత్తిరి, లవం
గాలు, దాల్చినచెక్క, వాయువిశంగాలు,
తవాక్షిరి, జాపత్రి, జోజికాయలు, శొంఠి,
పిప్పలి, మిరియాలు, కరక్కాయలు, తాడి
కాయలు, ఉసిరికపప్పు, ఏలక్కాయల
లోని గింజేలు, రససిందూరము వీనిని సమ
భాగములుగ చూర్ణించెడి.

తాళి. దే. వి: చూ, రూ-తాళి (1) (2).
(హారవిశేషమునకు.-అచ్చ. సం, కాం. 34.)

తాళికుడు. దే. విణ. కార్యకర్త: చూ, వ్యవ
హర్త. 2.

తాళు. దే. ఆ. క్రి. 1: తాళికయగు: చూ,
శాంతించు; 2: చూ, సహించు; 3. ఆత్ర
పడకవిచారించు: రూ-తాళుకొను, నిదానించు,
నిబ్బరించు.

తాళుకొను. దే. ఆ. క్రి.-వై.-

తాళ్ళపాము .వా.వి.1.ఒకానొకబాలకీర్తిడఃచూ,
బాలకీర్తిడ; 2. ఒకానొకపాము: చూ, సర్ప
ము. (ఇట్లుతాడిల్లిపాము)

తాళ్ళారము. దే. వి. రూ-తావారము. స్తంభ
ముల మీదికి దించిన సోపా: చూ,
నదనము. 1.

ప్రి

తి. పా.వ్యాకరణంబున.-1. అట్టుమొదలగుశబ్దం
బుల తివర్ణంబంతా గమంబును రేఫంబున
కొక్కటికి లోపంబునగు; 2. విభక్తిపరం
బగునపుడు గోయిసృష్టతులతుది యక్షరంబు
తివర్ణంబగు; 3. టి-తివర్ణంబులు పరంబులగు
నపు డుత్వంబున కిత్వంబగు; 4. టి వర్ణంబు
పరంబగునపుడు క్రిందు- మీదు- ముందు
పువర్ణంబుల యుత్వంబున కత్వంబగు;
5. ఔపవిభక్తికములతృతీయాసప్తములకత్వం
బాదేశంబు బహుళంబుగానగు. (4—5
అర్థంబుల యంశంబును'తి.'కి సంబంధించినవి
గాన నిలవివరింపబడియె.)

తింట. దే. వి. తినుట: చూ, సాపాటు.

తిండి. దే. వి. 1. భోజనము: చూ, సాపాటు;
2. ఆహారము. జై. 3. ఆ. 34: చూ,
సాదము. (1).

తిండికత్తియ. ద్వ. విణ. రూ-తిండికత్తై. తిండి
పోతు: చూ, స్త్రీ. [భక్షకుడు.

తిండికాడు. దే. విణ. రూ-తిండికాడు: చూ,
తిండిపోతు. దే. విణ. 1: చూ, తిండికత్తియ;
2: చూ, తిండికాడు.

తిండిడు. దే. విణ: చూ, రూ-తిండికాడు.
తిండుకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: అగ్ని మేడి*.
తింతిలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చింత*: చూ,
బహువచన.

తింతిడ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—వై:—

తింతిడము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, తింతిరి*;
న. 2. చింతపండు: చూ, తింతిరికము.

తింతిడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: 1: చూ, తింతిరి*;
2. జొదము: చూ, వ్యవహారము. 4.

తింతిడిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తింతిరి*.
తింతిడికము. సం. వి. ఆ. న: చూ, తింతిడము.

తింతిలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తింతిరి*:

తింతిలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—వై:—

తింతిరిడికము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-తింతి
డికము-తింతిరికము.

తింతిరిజి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తింతిరి*;
తింతిరికము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-
తింతిరికము. [చూ, ఆనవములు.

తింతిరిజ్యానవము. అం. ఆనవములలోనొకటి:
తిందుకము. సం. వి. అ. పుం. =చూ,
తుమ్మిక- తుమికి: (ఆషాఢమాసమందు
చెట్టుమొదటను గొప్పతవ్విన పరిమళయుక్త
ములు,మధురయుక్తములు అగు గొప్ప పండ్లు
పండును: చూ, దోహదశాస్త్రము.)

తికమక. దే. వి. 1. కలత. సా. 1. ఆ. 94:
చూ, సంతాపము; 2: చూ, సంభ్రమము;
3. అంగములయొక్క అస్వాధీనత. భాగ.
6, స్కం. 308.

తికమకగొను. దే. ఆ. క్రి. (తికమక + గొను)
1: చూ, సంభ్రమించు. భాగ.6, స్కం.
275; 2. అంగములయొక్క అస్వాధీనతను
పోందు: తికమకలాడు.

తికమకలాడు. దే. ఆ. క్రి.—వై:—

తికము. వై. వి. 1.=తిక్. ముడ్డిపూస: చూ,
రూ-టి; వై. న. 2.=తిక్. మూడు: చూ,
మూడు.

తికోషము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తిమి. 2.

తిక్క. దే. వి. రూ- త్రిక. 1. పిచ్చి: చూ,

వెట్టి. 1; 2. పిచ్చివాడు: చూ, వెట్టి
వాడు; 3: చూ, పైత్రము (చూ, ధాతువు.)
తిక్కన. దే. అ. కి. (తిక్క + కొను)
పిచ్చెత్తు: చూ, వెట్టిత్తు.

తిక్కటమక్కట. దే. వి. కలత: చూ, సం
తాపము. [తిక్కణిక.

తిక్కటిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-
తిక్కడి. దే. వి. నూలుపడికెడు చిప్పకదురు:
చూ, తర్కువు. [పగడము.

తిక్కణిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మట్టి
తిక్కన. అం. కవులు ముగ్గురిలోనొకడు: చూ,
కవులు.

తిక్క-శంకరయ్య జా. పట్టు వీడని వాడు
తిక్త. సం. వి. అ. స్త్రీ. కటుకరోహిణి*:
చూ, శకులాదని. 1.

తిక్తకర్కోటకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంద
పల్లి*: చూ, పంధ్యాకర్కోటకి.

తిక్తగుంజ. సం. వి. అ. స్త్రీ. కాన్మగ *:
చూ, కాదన్నము.

తిక్తబీజ. సం. వి. అ. స్త్రీ. పెద్ద చేదు ఆనుగు
*: చూ, సొఱ.

తిక్తము. సం. వి. అ. న. 1. చేతిపాట్ల*:
చూ, పాట్ల; పుం. 2: కనరు, చేదు.
(సం. ప).—కటువు; విణ. 3. సుగంధము
గలది, కషాయము, సురభి: చూ, వాసన;
4. చేదై నది.

తిక్తవారము. సం. వి. అ. పుం. 1. తుమ్మెదల
మైధునము: చూ, సంయోగము; 2. పిశా
చము పట్టినమనస్సు: చూ, హృదయము. 2.

తిక్తశాకము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉలిమిరి*:
చూ, శ్వేతపుష్పము; 2. చేండ్ర*: చూ,
వెలిచేండ్ర. [చూ, సొఱ.

తిక్తాలాబువు. సం. వి. ఉ. పుం. చేతిసొఱ*:

తిగ. వై. స. = త్రికమ్. రూ-తిప-తీ. “తే.
ఉన్నవాడేతడే తిగ-కన్నలేని, శంభుఁ
డవుచేయ.” (చంద్రాలోకము. 15): చూ,
మూడు.

తిగకంటి. ద్వ. వి (తిగ + కన్ను) ముక్కంటి.
అచ్చ. అ, కాం. 13: చూ, శివుడు.

తిగకాళ్ళ దేవర. ద్వ. వి. నిష్ప: సాం. దే. 12:
చూ, పహ్ని. 1.

తిగపోలుదాయ. ద్వ. వి: చూ, శివుడు.
(ఇట్లు తిగపోలు వేటకాడు.)

తిగవంచ. ద్వ. స. రూ-తీపంచ: చూ, నాలుగు-
తిగియు. దే. స. కి. రూ-తివియు. ఆకర్షించే:
చూ, రెమ్ము.

తిగుచే. దే. స. కి. రూ-తివుచే.

తిగుచేవాడు. ద్వ. వి: ఈడ్చువాడు. (సం. ప)
—కర్షకుడు-రూ-కార్షకుడు.

తిగ్గము. సం. వి. అ. న. 1. నెట్ట: చూ,
వేడిమి; విణ. 2. వేడిమికలది: చూ,
వేడిమి. [భార.విరా.5.ఆ.154: చూ, రాశి.1.

తిట్ట. దే. వి. గుట్ట. భార. దోణ. 5, ఆ. 193;
తిట్టాట. దే. వి: చూ, కాపము. 1.

తిట్టాడు. దే. స. కి. (తిట్టు + అడు) తిట్టు:
చూ, శపించే.

తిట్టు. దే. వి. 1: చూ, తిట్టాట. పాండు. 5,
ఆ. 270; 2. అపదూలు: భార. ఉద్యో. 1,
ఆ. 331: చూ, నింద. 1; స. కి. 3: చూ,
తిట్టాడు. కళా. 4, ఆ. 19; 4. దూలు: చూ,
నిందించే. [వీటిబోవు.

తిట్టువడు. ద్వ. అ. కి. (తిట్టు + వడు): చూ,
తిట్టువాటు. ద్వ. వి: చూ, తిట్టు. 2.

తిడిమి. దే. వి. 1. రథము పాటునప్పటి
మోత యందగుద్వంద్య కరణము: చూ,
హూహూ; 2. రథము పాటునప్పటి
మోత: చూ, స్వరము. 2.

తిలింగిణి. అం. విన్నాణములు కిది లో నొకటి:
చూ, విన్నాణములు.

తిలింగి. అం.—వై.—(ఇట్లుసింగిణి.)

తితఉవు. సం. వి. ఉ. పుం. న: రూ-తీతఉవు.
చాలని. (తె. ప).—జేల్లి-జేల్లెడ.

తితిక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఓర్పు: చూ,
శాంతము. 2; అం. 2. శమాదులు ఆటెంటిలో
నొకటి: చూ, శమాదులు.

తితిక్షువు. సం. విణ. ఉ: చూ, సహనుడు.

తిత్త. వై. వి.=శ్రుతి 1. కొలిమితిత్తి: చూ,
భక్త్రు; 2. మృగములతోలు. స్వా. 4. ఆ.
60: చూ, బెరడు. 1; 3. ఒలిచి నుతిపో
యట కేర్పటచినతోలు: చూ, బెరడు.
1; 4: చూ, తత్తెర; 5. కత్తులతిత్తి: చూ,
హడపము. 2; 6. వక్కాకుల తిత్తి: చూ,
హడపము. 2; 7. ఆసిమి: చూ, సంచి.

తిత్తికాడు. వై. విణ: చూ, నుతికాడు.

తిత్తిరి. సం. వి. ఇ. పుం=చూ, తీతువు.

తిథి. సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. 1.—తేది. పాడ్య
మిలోనగునది. (శుక్లపక్షము మొదటనుండి
కృమముగా ఐదేసి తిథులు నంద, భద్ర,
జయ, రిక్త, పూర్ణ యను నామములుకలవి
యగును.) చూ, తిథులు; 2. అబ్దికము, శ్రాద్ధదిన
ము: చూ, సాంపత్సరికము; అం. 3. పంచాంగ
ములలోనొకటి: చూ, పంచాంగములు: (చూ,
అంగము. 9); 4. దినాంగములు అయిదిం
టిలో నొకటి: చూ, దినాంగములు;
5. తద్వి.—మూడువారములుకూడినతిథికి—
అవమము, తిద్విస్త్రుక్కు: (చూ, దినము)

తిథిప్రణి. సం. వి. ఇ. పుం. చంద్రుడు:
చూ, హిమాంశువు.

తిథులకు అధిపతులు. పా. పాడ్యమికి-అగ్ని,
వి-బ్రహ్మ, త-పాగ్వతి, చ-విశ్వేశ్వరుడు,
పం- ఆదిశేషుడు, ష- కుమారస్వామి,

స-సూర్యుడు, అ-శివుడు, న-అష్టపసువులు,
ద-దిగ్గజములు, వ-యముడు, ద్వా-విష్ణువు,
తృ-మ స్మధుడు, చతు-కలిపురుషుడు,
పా-చంద్రుడు, అమా-పితృదేవతలు.

తిథులు. అం. తిథులు చంద్రునివలన నేర్పఱుపఁ
బడినవి. తిథియనగా అటువదిగడియలచే
విస్తరింబడునది. (పాడ్యమి మొదలగువాని
సంజ్ఞలును, పర్యాయపదములును “హరివాస
రము” అను పదము కడఁజూచుకొనవలెను.)
:(చూ, తిథి)

తినాసము. వై. వి.=తినశము. నెమ్మి*: చూ,
స్యందనము.

తినపించు. దే. స. క్రి. తిననట్లుచేయూ.

తినపించువాడు. దే. వి: చూ, ఆశయిత.

తనిశము. సం. వి. ఆ. పుం.=చూ, తినాసము.

తిను. దే. స. క్రి: చూ, సాపడు.

తినుకు. దే. వి. 1. ముక్కిముక్కి విష్టించుట:
చూ, యాతన; అ. క్రి. 2. ముక్కిముక్కి
విష్టించు: చూ, విష్టించు.

తినుట. దే. వి. తినబడుట: చూ, భుక్తము. 1.
తినువాడు. దే. వి. కుడుపరి: చూ, మింగువాడు.

తిన్న. దే. విణ. 1 మనోజ్ఞము: చూ, హృ
ద్యము; 2. యుక్తము. పాండు. 2, ఆ. 121:
చూ, యోగ్యము. 2; 3. తిమ్మ, నిమ్మశము:
చూ, స్వస్థము; 4. నూటి, ఋజువు
(అనియు): చూ, లక్ష్యము. 1; 5. సౌమ్య
ము. భార. సా. 1, ఆ. 80: చూ, సవరణ-
రూ-సవరణము: (చూ, సౌమ్యము.)

తిన్నగా. దే. ద్రి: చూ, ఒయ్య. 1.

తిన్నడనముగలవాడు. దే. వి: చూ, సరళుడు.

తిన్నన. దే. వి. 1. మనోజ్ఞత. అం, భా. తృ.
14: చూ, హృద్యము; 2. యుక్తత: చూ,
యోగ్యము. 2; 3. తిమ్మన, స్వస్థత: చూ,

స్వస్థము; 4. మయివడి-రూ-మెయివడి-మై
వడి: చూ, సౌమ్యత; 5. ఋజుభావము.

పాండు. 8, ఆ. 94: చూ, హృద్యము

తెన్నియ. దే. వి. రూ-తిన్నె-తీనియ-తీనె.

అచ్చ. ఆ, కాం. 10: చూ, వేదిక.

తిన్నె. దే. వి. 1.—పై.—; 2. గవనివాకిట
వాటముగ నేర్పఱచిన మట్టిదిబ్బ, హస్త
నఖము: దిబ్బ.

తిపరతాండము. వా. వి. మనస్సునకు కుదురు
పాటులేకుండఁ జేయుట. (తిపరతాండ్రము
అనియు)

తిపిరి. వా. వి: చూ, సౌఱకాయ.

తిపిరికిన్నెర. వా. వి. సౌఱకాయచే రచించిన
వాద్యము: చూ, వీణె.

తిపురుకట్టు. దే. ఆ. కిరి: చూ, వ్యాపించే.

తిప్ప. వై. వి.=ద్వీప. 1. కొంఠ: చూ, పర్వ
తము; 2. చిన్నకొంఠ: చూ, పర్వతము;
3. ఉడ్డ వసు. 1, ఆ. 137: చూ, రాశి. 1.

తిప్పకాయ. దే. విణ. ఆకతాయ: చూ, వ్యా
ధుఁడు. 2. (ఇట్లు డిప్పకాయ)

తిప్పతీగ. దే. వి. రూ-తిప్పతీగె *: చూ,
సోమవల్లి (దీనినుండి తిప్పనత్తు తీయుదురు.
ఇది జ్వరములమీఁద పనిచేయును.)

తిప్పతిమ్మరి. ద్వ. వి. 1. కోఁతి. అచ్చ.
కిష్కిం. కాం. 28: చూ, వానరము;
2. కొండచిలువ: చూ, సర్పము.

తిప్పతెల్లు. ద్వ. వి. ఇత్తుకము*: చూ, బాణ.

తిలిరి. దే. వి. 1 మాటుపాటు: చూ, వ్యత్య
యము; విణ. 2. అల్పము: చూ, స్వల్పము;
వా. వి. 3. లెక్కలోనిపొరపాటు. (తేడా)

తిల్లి. దే. వి. ముందటికి కుట్టు పోనిచ్చేచే
వెనుకకు మరలించి మరలించి కుట్టెడు గట్టి
కుట్టు: చూ, న్యూతి. 1.

తిమి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నూలుయోజనముల

పొడవుగలచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1;
2. మున్నీరు: చూ, సముద్రము.

తిమింగిలము. సం. వి. ఆ. పుం. తిమిరి మిరి
గెడుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

తిమిటము. సం. వి. ఆ. పుం. నాటామ్రమును
ఫలవిశేషము: నాటామ్రము, నేటువు.

తిమితము. సం. విణ. 1. తడిసినది: చూ, వోదము.
వా. వై. వి. (1)=స్తిమితము. నెమ్మది.

తిమిరము. సం. వి. ఆ. న. 1. రూ-తిమిరము.
చీకటి: చూ, మేఘము. 1; 2. కంటి
తెవులు: చూ, బిడాలము. 2; 3.=తిమిరి.
రూ-తిమ్మిరము: చూ, తిమ్మిరి.

తిమిరి. వై. వి.=తిమ్మిర: చూ, రూ-తిమ్మిరి.
(దేశ్యమని శ. రి.) మత్స్యము. 1.

తిమిరిమీను. ద్వ. వి. ఒకరకముచేఁప: చూ,
తిమితిమింగిలము. జా. తిమినిమింగినచేఁపను
మిరింగెడుపెద్దచేఁప (గుడిని గుడిలోని లింగ
మును మిరింగెడి యూహగల వానియందు
వాడెదరు)

తిమురు. వై. వి.=తిమ్మిర. 1: చూ, రూ-తిమ్మిరి
(దేశ్యమని శ. రి); దే. వి. 2. గర్వము:
చూ, హంకారము; ఆ. కిరి. 3: చూ, సంఘ
మించే; 4: చూ, విజృంభించే; 5. ఒడ్డు
విటుచే; 6. గర్వించే: చూ, హంకరించే.

తిమురుకొను. దే. ఆ. కిరి. అగ్రిహముతో
పెనఁగులాడి పదలించుకొను.

తిమురుపట్టు. దే. ఆ. కిరి. కొఱడుపాటు.

తిమ్మ. దే. విణ: చూ, తిన్న. 3. [చూ, వానము.
తిమ్మఁడు. దే. వి. (తిరుమల + ఁడు) కోఁతి:
తిమ్మదియ్యము. దే. వి. (తిమ్మ + తియ్యము)
రత్నతృప్తి: చూ, సంయోగము.

తిమ్మన. దే. వి. 1. స్వస్థత: చూ, స్వస్థము;
2. మంజులము. ఆం. సం. మాన. 52: చూ,
హృద్యము; 2. ఒకానొకకవి. “మున్న
తిమ్మనార్య ముద్దుపలుకు.” పాం. పీఠిక.

తిమ్మనము. వై. వి.=తేమనమ్. వేల్ల పులును:
చూ, మజ్జగ.

తిమ్మిని బ్రహ్మిని బ్రహ్మిని తిమ్మినిజేయు
వాడు. జా. తలలు తీసి తలలు పెట్టు
(మార్పు)వాడు.

తిమ్మప్ప. ద్వ. వి. వేంకటేశ్వరస్వామి. రూ-
తిమ్మప్పడు: చూ, వేలుపు.

తిమ్మప్పడు. ద్వ. వి. (తిరుమల + అప్పడు)
—వై.—రా, వి. 1, ఆ. 26.

తిమ్మవడు. ద్వ. అ. కిరి. (తిమ్మ + పడు) సేద
దేలు: చూ, రెక్కొను. [తిమ్మిరి.

తిమ్మిరము. సం. వి. అ. న.=తిమురు: చూ,
తిమ్మిరి. వై. వి.=తిమ్మిర. స్వర్ణము తెలియని
రోగము) (రూ.తిమిరి-తిమురు) (దేశ్యమని
శ.ర): చూ, బోమ.

తిమ్మ. వా. స. కిరి: చూ, దీవింఁచే.

తియ్య. దే. విణ. కమ్మనిది. లక్ష్మీ. 1, ఆ.
47: చూ, మధురము.

తియ్యబోడి. దే. వి. (తియ్య + పోడి)
1. చెఱకుపలె మనోజ్ఞురాలగు ఆడుది:చూ,
స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

తియ్యకంద. మి. వి. కనదులేనికంద, చిరుగ
డము*: చూ, నూరణము.

తియ్యగూర. ద్వ. వి. (తియ్య + గూర) పులుసు
చేరని కమ్మగూర. కాశీ, 7, ఆ. 188:చూ,
వ్యంజకము. 1: (చూ, శాకము. 1.)

తియ్యదనము. దే. వి. కమ్మన: చూ, మధుర
ము. [వృత్తి*: చూ, రక్తబీజకము.

తియ్యదానిమ్మ. ద్వ. వి. తియ్యనివిత్తులుగలదాని
తియ్యన. దే. వి: చూ, తియ్యదనము (విశేషణ
మగుచో “తియ్యనిపలుకులు”)

తియ్యనినోరఁ జేదుమేయుట. జా. మంచి
వాడై యుండియుఁ జెడ్డతనముచూపించుట.
“నీయట్టి గట్టి దొరకు నుచితంబే తియ్యని

నోరంజేదు మేయుట నాయంబుగాదని.”

(ప్రభావతీ పృథ్వీమ్నము.) [రాంకము.

తియ్యనిమ్మ. దే. వి. కమ్మనిమ్మ*: చూ, శర్క

తియ్యమాను. దే. వి. చెఱకు, రూ-తీయమాను.

మధుత్పణము*: చూ, రసాలేషు. 3.

తియ్యమామిడి. దే. వి. ఎలనూవి, సహకారము*

చూ, మామిడి.

తియ్యము. దే. వి. (రూ-తియ్య-తియ్యన-తీయ-

తీయము.) 1. పియవచనము. ఉ. హరి. 5, ఆ.

31: చూ, శబ్దము. 2; 2. పేమము. భార.

ఆర. 6, ఆ. 184: చూ, స్నేహము. 1;

3. మంజులము. ఆం, భా. తృ. 14: చూ,

సృద్ధము. [శిగిపు. 1.

తియ్యమునగ. ద్వ. వి. ఎఱ్ఱమునగ*: చూ,

తియ్యమాను. దే. వి: చూ, రూ-తియ్యమాను.

తియ్యవిలుకాడు. దే. వి: చూ, మన్మథుడు.

తిరుగలి. దే. వి: చూ, రూ-తిరుగలి.

తిరుపడు. వై. అ. కిరి. (తిరుము + పడు): చూ,

స్థిరపడు. ఉ, హరి. 3, ఆ. 91. [4, ఆ. 162.

తిరుము. వై. విణ.=:చూ, స్థిరము. ఉ, హరి.

తిరుక్కినము. సం. విణ. 1. అడ్డముగాఁబోవునది;

అం. 2. గీర్వాణదములు నాలుగింటిలో

నొకటి: చూ, గీర్వాణదములు.

తిరుస్కరించే. సం. స. కిరి: చూ, భంగించే.

తిరుస్కర (రి) ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=తెర:

చూ, వస్త్రము. [చూ, వహేలనము.

తిరుస్కారము. సం. వి. అ. పుం. తెగడిక:

తిరుస్కృతము. సం. విణ. తెగడఁబడినది:చూ,

వహేలనము. [స్కారము.

తిరుస్క్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తిరు

తిరుస్తు అం. (రాష్ట్రము)రాజ్యాంగములు ఏడిం

టిలోనొకటి: చూ, రాజ్యాంగములు.

తిరి. దే. వి. జేడ. ఉ. రా. 3, ఆ. 106: చూ,

వేనలి. 1; 2. నుడి: చూ, నుడి. 1.

తిరిక. దే. వి. మెలిక: చూ, లంకె.

తిరిగవచ్చు. దే. అ. కి. 1. పృథక్పీఠమగు:

చూ, వలగొను; స. కి. 2. ఓరివేష్టించు
ఉ. హరి. 2, ఆ. 169: చూ, వేష్టించు.

తిరితీపులాడు. దే. అ. కి. (తిరితీపులు + అడు)

పెనగులాడు: చూ, వెంటిగొను.

తిరిపగాడు. దే. వి. (తిరిపము + కాడు) (రూ-

తిరిపరి-తిరిపె-తిరిపెగాడు) భిక్షకుడు: చూ,
యాచకుడు.

తిరిపగొట్టు. దే. విణ. విడువని బిచ్చేగాడు,

అవిరక్తభిక్షకుడు: చూ, యాచకుడు.

తిరిపము. దే. వి. బిచ్చేము: చూ, యాచన.

తిరిపమెత్తికొను. దే. స. కి: చూ, యాచించు.

తిరిపరి. దే. విణ. (తిరిపము + అరి): చూ, తిరిప
గాడు. కాశీ. 7, ఆ. 52.

తిరిపె. దే. విణ.—పై.—

తిరిపెగాడు. దే. విణ.—పై.—

తిరిపెము. దే. వి: చూ, రూ-తిరిపము.

తిరియు. దే. స. కి. రూ-తిరుచు. భిక్షమెత్తు.

భార. సా. 1, ఆ. 217: చూ, యాచించు.

తిరిర. దే. వి. తిరికి యనుచేస: చూ,
మత్స్యము. 1.

తిరిపడు. ద్వ. అ. కి. (తిరి + పడు) కలఁత
పడు: చూ, సంక్షోభించు.

తిరినెట్టు. దే. స. కి. (తిరి + నెట్టు) కలఁత
పడు: చూ, సంక్షోభించు.

తిరిటకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-తిరిటము:
చూ, లాద్దుగు*

తిరిటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.—పై.—; స.

2. కిరిటము: చూ, నీసకము. 1.

తిరు. వై. విణ=శ్రీ. శ్రీపృథము, శుభకర
మైనది: చూ, శుభము. 4. “తిరునామము,
తిరుమేను” మొ. (దేశ్యమని శ.ర.)

తిరుఁడు. వై. విణ=స్థిర: చూ, స్థిరుఁడు.

తిరుకాపు. ద్వ. వి. భగవంతునియొక్క అలం
కారము: చూ, భూషణము. 2.

తిరుకొలను. వై. వి. రూ-తిరుకొళంబు. పుష్క-
రిణి: చూ, సరస్సు. 1. (దేశ్యమని శ. ర.)

తిరుకొళంబు. వై. వి.—పై.—

తిరుకైరము. జా. ఏమియులేకుండఁజేయుట.

తిరుగఁబడు. ద్వ. అ. కి. (తిరుగన్ + పడు)

1. ఎదిరించు: చూ, పృతిఘటించు;

2. తిరుగు: చూ, అల్లాడు. 2; 3. మరలు.

భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 61: చూ, పట్టిల్లు;

4. ఎదురెక్కు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 69: చూ,

పల్లటిల్లు; వా. 5. పిఁపుక్కిందగు, వెలికిల

బడు: చూ, వెలికిలు. (స్వార్థమునపడు)

తిరుగఁబోత. దే. వి. రూ-తిరుగఁబోత. తిరుగఁ

బోయుట, తాలింపు. రా. వి. 2, ఆ. 101:

చూ, సాతాళిపు.

తిరుగఁబోయు. దే. స. కి. (తిరుగన్ +
పోయు) తాలించు: చూ, సాతాళించు.

తిరుగడ. ద్వ. వి. (తిరుగు + గడ) మరపెట్టిన
గొట్టము: చూ, మరచుట్టు.

తిరుగలి. దే. వి. 1. (తిరుగు + కలు) పిండిలోనగు

నవి విసరెడు శిలాయంత్రము: రూ-తిరుగలి-

తిరుగల్లు, జేక్కి. (సం. ప).—ఘరట్టము,

చక్కికాయంత్రము; వా. 2. బియ్యముపైనఁ

గల ఎఱ్ఱనిచోరపోకుండునట్లు విసరెడు గఱు

కులగళ్ళు గల పడ్ల తిరుగలి. (ఈబియ్యము

మరబియ్యముకంటె ఆరోగ్యప్రదము); దే.

వి. 3. (తిరుగు + కలి) భృమము: చూ,

విహారము. 1.

తిరుగాడు. దే. అ. కి. (తిరుగు + అడు) తిరుగు.

జై. 8, ఆ. 125: చూ, సంచరించు.

తిరుగు. దే. వి. 1. రూ-తిరుగుడు. తిరుగుట.

పొండు. 4, ఆ. 275: చూ, విహారము. 1;

2. రూ-తిరువు. అపజయము. ఆం. భా. ద్వి-

224: చూ, పరాజయము; అ. కి. రూ-

తిరువు. 3: చూ, సంవరించు. ఉ. హరి. 6, ఆ. 140; 4: చూ, పరిభ్రమించు; 5: నెను కకు మరలు. చూ, నెనుదీయు. 1; 6: చూ, వట్టిల్లు. భాగ. 1, స్కం. 82; స. కిరి. రూ-తిరువు. 7. పరివేష్టించు. పాండు. 4, ఆ. 275; నై. 2, ఆ. 4: చూ, వేష్టించు

తిరుగుబోతు. దే. విణ. (తిరుగు + పోతు) 1. తిరుగునట్టి స్వభావముగలవాఁడు; 2. తిరుగునట్టి స్వభావముగలది: చూ, స్త్రీ; 3. కులట: చూ, అంకులాఁడి; 4. లంకెకాఁడు: చూ, విటుఁడు.

తిరుగుడు. దే. వి. రూ-తిరుగుడు. 1. తిరుగుట: చూ, విహారము. 1; 2: చూ, సంభ్రమము; 3: చూ, వ్యత్యయము; 4. తిరుగుడునొక్కు: చూ, మ(అ)ర ; 5. చక్రిము: చూ, శకటము. 1: (చూ, చక్రిము. 10.)

తిరుగుడుచీల. దే. వి. రూ-తిరుగుడుచీల. తిరుగుడు నొక్కులుగల చీల: చూ, మ(అ)ర.

తిరుగుడుతాడు. దే. వి. పక్షులను బట్టెడు సాధనము, తిరిప్పుడుతాడు: చూ, సూత్రము 1.

తిరుగుడునొక్కు. దే. వి. (రూ-తిరుగుడు-తిరుగుడు-తిరుగుడునొక్కు): చూ, మ(అ)ర.

తిరుగుడుపడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, పరిభ్రమించు.

తిరుగుడుపాటు. ద్వ. వి. తిరుగుడుపడుట: నిర్వ.

3, ఆ. 2. [చూ, భూషణము. 2.

తిరుగుడుబిల్ల. దే. వి. స్త్రీల శిరోభూషణము:

తిరుగుడుబిల్లు. దే. వి: చూ, బాలకిరీడ.

తిరుగుడల. దే. వి. మరలుట: చూ, మరలు బాటు.

తిరుగుమొగము. ద్వ. విణ. 1. అభిముఖము. “వ్యాధి కొంచెము తిరుగుమొగము పట్టి నది.”: చూ, ముందట. 1; 2. విముఖము: చూ, సాలయిక.

తిరుగులాడు. దే. ఆ. కిరి: తారాడు.

తిరుగువాటు. దే. స. కిరి. (తిరుగు + పాటు)

పరివేష్టించు. పంచ. నా. 1, ఆ. 247:

చూ, వేష్టించు. [వాద్యము: చూ, వీణె.

తిరుచిన్నము. ద్వ. వి. సన్నగాశె. ఒకానొక తిరుచు. దే. స. కిరి: చూ, తిరియు.

తిరుచూర్ణము. మి. వి. పసుపుబియ్యముచేర్చి చేసి వైష్ణవులు నొసటనుంచుకొనెడు గొడి: చూ, బొట్టు. 1. [బొట్టు. 1.

తిరునామము. ద్వ. వి. తిరుమణిబొట్టు: చూ, తిరునాళ్ళ. దే. వి. రూ-తిరునాళ్లు. దేవోత్సవము: చూ, పండుగ. 2.

తిరునాళ్ళు. దే. వి.—నై.—

తిరునీటు. దే. వి. నైవులు నొసటనుంచుకొనెడు గోమయపిండ భస్మము: చూ, భస్మము.

తిరుపగూడ. దే. వి. (తిరు + గూడ) గూడ, వైష్ణవులు తిరుమణిపెట్టె మొదలైనవియుంచి చేంకను దగిలించుకొనెడు తాటాకుల బుట్ట: చూ, సజ్జె. 1.

తిరుపతి. దే. వి. తిరుమల (చిత్తూరుమండలము లోనిది) విష్ణుక్షేత్రము, వేంకటాచలము: చూ, పర్వతము.

తిరువు. దే. వి. తిరుగుట: చూ, విహారము. 1.

తిరువులుగట్టు. దే. ఆ. కిరి. (తిరువులు + కట్టు):

చూ, వ్యాపించు. పంచ. వేం. 4, ఆ. 147.

తిరుప్పాణియాళ్వారు. అం: చూ, ఆళ్వారులు.

తిరుమంగయాళ్వారు. అం.—నై—

తిరుమజ్జనము. మి. వి. భగవంతుని యభిషేకము: చూ, స్నానము. 1.

తిరుమణి. వై. వి.—స్త్రీమృణ్. (తిరు + మన్ను) రూ-తిరుమన్ను. వైష్ణవులు నొసటనుంచుకొనెడు ధవళమృత్తిక: చూ, బొట్టు. 1. (ద్వయమని క. ర.)

తిరుమణివడము. మి. వి. తామరపూసల దండః

చూ, భూషణము. 2.

తిరుమన్ను. వై. వి. =: చూ, రూ-తిరుమణి.

తిరుమల. ద్వ. వి. చూ, తిరుపతి.

తిరుమాళిగ. ద్వ. వి. ఇల్లు: చూ, సడనము. 1.

తిరుముడి. దే. వి. వైష్ణవుడు: చూ, బ్రాహ్మణుడు.

తిరుముషియాళ్వారు. ఆం: చూ, ఆళ్వారులు.

తిరుపడికోల. దే. వి. దాసరివాని దీపస్తంభము: చూ, స్తంభము. 1.

తిరువరంగములు. దే. వి. బ. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

తిరువరాధనము. మి. వి. (తిరు + ఆరాధనము) (వైష్ణవుల భాషయందు) దేవతార్చన: చూ, సవర్య. (తిరుశబ్దమువిశిష్టాద్యైత మతస్థుల భాషలోనిది)

తిరువు. దే. అ. కిరి, స. కిరి: చూ, రూ-తిరుగు.

తిర్లు. దే. అ. కిరి, స. కిరి.—వై.—

తిరోధానము. సం. వి. అ. న. మఱుగుపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3.

తిరోభావము. సం. వి. అ. పుం. మఱుగుపడుట: చూ, వ్యవధానము. 3. [పడు.

తిరోహితమగు. మి. ఆ. కిరి: చూ, మఱుగుతిరోహితుడు. సం. విణ: మఱుగుపడినవాడు.

తిర్యక్కరణబంధములు. అం. సముద్ధతము, పరివర్తితము, సమాంగకము, అభితిక్రమము, సంపుటము, వేణుకాఖ్యము, కుక్కుటము, మానితము. (8).

తిర్యక్కరణము. అం. బంధము లైదింటిలో నొకటి (కుకివాణి పక్కవాటుగంబవ్వలింప పురుషుడెదురుగ బవ్వలించికూడుట): చూ, బంధములు.

తిర్యక్కు. అం. 1. రతులు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, రతులు; 2. బాహుప్రచారములు

పడింటిలోనొకటి: చూ, బాహుప్రచారములు.

తిర్యక్కోశము. సం. వి. అ. పుం. ఉపస్థలోపల నడ్డమగు మొగ్గలది, భగభేదము: చూ, భగము. 12. [నొకటి: చూ, కంఠకిర్యములు. తిర్యక్చీన. అం. కంఠకిర్యములు నాలుగింటిలో తిర్యక్స్వర్గము. అం. సృష్టిస్వర్గములు తొమ్మిదింటిలోనొకటి: చూ, సృష్టిస్వర్గములు.

తిర్యగము. అం. 1. చుంబనములు పడింటిలోనొకటి: చూ, చుంబనములు; 2. చుంబనములు పడునైదింటిలోనొకటి: చూ, చుంబనములు.

తిర్లిక. దే. వి. రూ-తిర్వళిక. దీపము: చూ, స్నేహశము. (తిరువరాధనసమయమున నెలిగించెడు దీపము): చూ, తిరువరాధనము.

తిర్వళిక. దే. వి. —వై.—

తిటి. దే. వి. 1. మెలి: చూ, లంకె; 2. కర్ణరంధ్రాదులలో దిగిపెడువర్తి: చూ, పత్తి. తిటికి. దే. వి. తిరిరలనుచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

తిటిగొట్టు. దే. వి. (రూ- తిటిపగొట్టు-తిరిపగొట్టు-తిట్టిగొట్టు-తిట్టి-తిట్టై): చూ, యాచకుడు.

తిటిపగొట్టు. దే. వి. —వై.— [లింపు.

తిటుగంబోత. దే. వి. తాలింపు: చూ, సాతాతిటుగల్లు. దే. వి: చూ, రూ-తిరుగలి. 1-2.

తిటుగుడు. దే. పి. 1: చూ, రూ-తిరుగుడు. 4; 2. భృమణము: చూ, విహారము. 1.

తిటుగుడునొక్కు. దే. వి: చూ, రూ-తిరుగుడు. 4.

తిట్టి. దే. వి. 1: చూ, రూ-తిటిగొట్టు. అం, భా. ద్వి. 176; 2: చూ, కొడమ: (చూ, వల. 1.)

తిట్టిగొట్టు. దే. విణ: చూ, రూ-తిటిగొట్టు.

తిట్టై. దే. వి. —వై.—

తెలకధారణ సమయము. అం.గృహసమయములు
27లో నొకటి. (క్షేమమును బొందును)
చూ, గృహ సమయములు.

తెలకము. సం. వి. అ. న. 1. సావర్చలమనెడి
యుష్ఠ:చూ, లవణము.1;2. కడుపులో కుడి
పక్కనుం డెడు ఎఱ్ఱనిమాంసము. నీరుతిల్లి
(అనికొండలు): చూ, మాంసము; పుం. న.
3. నుదుటిచేక్క: చూ, బొట్టు. 1; పుం
4. నల్లగుట్టము: చూ, హయము; 5: చూ,
పుట్టుమచ్చే; 6. బొట్టుగు*: చూ, (దీనికిదో
హదక్రియ వీక్షణము): చూ, నువ్వులు;
7: చూ, పొట్ల*: విణ. 8: చూ,
త్రైప్యము; అం. 9. సంయుతహస్తములు
32లో నొకటి: చూ, సంయుతహస్తములు.

తెలకాలకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పుట్టు
మచ్చే.

తెలకించే. దే. స. క్రి. 1. చోయే: చూ,
పీక్షించే; అ. క్రి. 2. పృకాకించే. లక్ష్మీ. 3.
అ. 97:చూ, హవణిలు; 3. పృసన్నతనోం
దు, తెలియు, తేలు: చూ, నెలయు.

తెలహుతకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1.=: చూ,
తెలుకులవాడు; అం. 2. జాతులు 18 లో
నొకడు: చూ, జాతులు.

తెలతండులన్యాయము. పా. నువ్వులును బియ్య
మును గలిపినగలియును, విడచీసిన విడును
అనుకీతి.

తెలతండులము. పా. 1. బాహ్యసంభోగాలింగన
విశేషము: చూ, రతిబంధము; అం. 2. జాత
స్మరాలింగనములు ఎనిమిదింటిలోనొకటి:
చూ, జాత స్మరాలింగనములు: (చూ,
ఆలింగనములు)

తెలపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ, న్. పుం. రక్త
చందనము: చూ, వాసన.

తెలపింజము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-తెలపేజము.

తెలపిష్టము. సం. వి. అ. న.=: చూ, తెలికపిండి.

తెలపుష్పనాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సుఖాను
భవముగలిగెడు ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

తెలపేజము. సం. వి. అ. పుం. పొల్లునువ్వులు:
తెలపింజము: (చూ, నువ్వులు). [క్షేతపాకి.

తెలబీజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురవెండ*: చూ,
తెలభావి. సం. వి. న్. పుం. నారింజే*: చూ,
శర్కరాంకము. [చూ, సుమనస్సు.

తెలభావిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జోశి, మాతా*:
తెలమయూరము. సం. వి. అ. న. గురుంబకము:
చూ, మయూరము. [పరంజము. 1.

తెలయంత్రము. సం. వి. అ. న. గామగ: చూ,
తెలలు. సం. వి. అ. పుం. బ.= తెలకలు.

1:చూ, నువ్వులు.(ఇది సంస్కృతమున నిత్య
బహువచనాంతముకాదు); అం. 2. దాన

ములు పదింటిలోనొకటి: చూ, దానములు;
3. దానములు పదునాటింటిలో నొకటి:

చూ, దానములు; 4. మహాదానములు పదు
నాటింటిలో నొకటి: చూ, మహాదానములు.

తెలిత్సము. సం. వి. అ. పుం. తెలిప్పము-రూ-
తీలీప్పము, కొండచిలువ: చూ, సర్పము.

తిలౌదనము. సం. వి. అ. న. నువ్వులపులగము,
కృసరవిశేషము: చూ, సాదము. (1).

తిల్పకము. సం. వి. అ. పుం. పట్టికాలోధ్రము*:
చూ, లొద్దుగు. [చూ, లొద్దుగు.

తిల్పము. సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱలొద్దుగు*:
తిల్పము. సం. విణ. రూ-తెలీనము. 1. తెలలు

పండునది (పొలము). చూ, భూమి. 1;
అ.న. 2. నూనె: చూ, స్నేహము. 2.

తిల్లిక. వా. వి: చూ, రూ-తిల్లిక.
తిల్వకము. సం. వి. అ. పుం. తెల్వకమును గృం

భ్యము: చూ, రాజార్థము.
తిల్వము. సం. వి. అ. పుం: చూ, లొద్దుగు*.

తివ. వై. స.=తిక్రమ్: చూ, రూ-తిగ.అచ్చు.
సుం, కాం. 58.

తివారి బ్రాహ్మణులు. పా. వీరు కన్యాకుబ్జులు.

వీరుసామవేదులు. కాతుమశాఖ. గోవిలనూ
త్రమువారు నైయున్నారు: చూ, కన్యా
కుబ్జులు. :(చూ, బ్రాహ్మణులు.)

తివాసి. వై. వి.=శ్రీభాసి. రూ-తివాసీ. మేలైన
చిత్రాసనము. ఉ, రా. 6, ఆ. 128: చూ,
రల్లకము.

తివాసీ. వై. వి.=—వై.—

తివియు. దే. స. కి. (రూ-తివుచే-తిగియు-
తిగుచే.) ఆకర్షించు: చూ, రెమ్ము.

తివుచే. దే. స. కి.—వై.—

తివుట. దే. వి. 1. రూ-తివురు. శిశువు. ఆం,
భా. ప. 65: చూ, వేగము. 3; 2. కోరిక:
చూ, వాంఛ.

తివురు. దే. వి. 1. రూ-తివుట. శిశువు. ఆం,
భా. ప. 65: చూ, వేగము. 3; స. కి
2. కోరు. భార. ఆది. 8, ఆ. 242: చూ,
వాంఛించు; వై. ఆ. కి. 3.=తీవ్ర. త్వర
పడు. భార. ఆది. 7, ఆ. 115: చూ,
సంభ్రమించు; 4. కుతూహలపడు. భార.
ఆది. 4, ఆ. 251: చూ, సంతోషించు;
5: చూ, యత్నించు. భార. ఆర. 3, ఆ. 3;
6. మోచు: చూ, శబ్దించు; 7. కోపించు.
హరిశ్చ. 3, ఆ. 96: చూ, రోషించు.

తివ్వ. వై. వి.=దీర్ఘ. (రూ-తీగ-తీగియ-తీగె-
తీవ-తీవియ-తీవె): చూ, లత. 1.

తివ్యఫల: సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-తివ్యఫలి.
ఉనిరిక*. చూ, శ్రీఫలి. 1.

తివ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-తివ్యము.
పువ్యమి: చూ, నక్షత్రము. 1; 2. పువ్య
మాసము, పువ్యము: చూ, మాసము. 1;
3. కలియుగము: చూ, యుగములు.

తీ

తీ. వై. స. పృథ్వియందు తీగ శబ్దమునకగు
ఆదేశము. “తీవంచే”; 2.=తీగ: చూ, రూ-
తిగ.

తీంట్రము. దే. వి. తీంట, దురద: చూ, విదర్చిక.
తీండ్ర. దే. వి. 1. ప్రకాశము: చూ, వెలు
తురు. 1; 2. తీష్ణము: చూ, మిడి. 4;
3. తేజము, ఉష్ణము (అనియు). పాండు. 3, ఆ.
110: చూ, వేడిమి; 4. ప్రతాపము: చూ,
వాడిమి; 5. చుట్టుకు. స్వా. 5, ఆ. 17;
పాండు. 2, ఆ. 208: చూ, వేగము. 3.

తీండ్రము. వై. వి.=తీక్ష. రూ-తీవ్రము.
వెట్టు, భీకరము. భాగ. 7, స్కం. 345: చూ,
మిడి. 4. (దేశ్యమని శ. ర.)

తీండించు. దే. ఆ. కి. ప్రకాశించు. స్వా.
6, ఆ. 39: చూ, హఠిల్లు; 2. జ్వలించు.
స్వా. 4, ఆ. 17: చూ, మండు. 1.

తీగ. వై. వి.=దీర్ఘ. 1. వీణె మొదలగు వానికి
వేసెడు ఉక్కు-తీగె: చూ, సారణి. 3;
2: చూ, రూ-తివ్య. వై. 3, ఆ. 88; 3. మొల
నూలు: చూ, భూషణము. 2; 4. స్త్రీల
మెడను ధరించెడు బంగారపునగ. కళా. 8,
ఆ. 137: చూ, భూషణము. 2.

తీగెబోడి. ద్వ. వి. (తీగ + పోడి) రూ-
తీవెబోడి. 1. తీగవలె మనోజ్ఞురాలగు
ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.
తీగకానుగు. ద్వ. వి: చూ, కాదప్పుము*.

తీగగజిక. ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.*

తీగజోజి. వై. వి: చూ, సుమనస్సు*.

తీగతుమడి. ద్వ. వి: చూ, దీర్ఘమూల*.

తీగపాచి. ద్వ. వి: చూ, కైవలము*.

తీగపాల. ద్వ. వి: చూ, మనుపాల*.

తీగవేరికల్కిమగఁడు. ద్వ. వి. కుమారస్వామి:

చూ, స్కందుఁడు.

[బచ్చేలి.

తీగబచ్చేలి. ద్వ. వి. అల్లుబచ్చేలి*: చూ,

తీగమల్లియ. వై. వి. 1. ఒకానొకమల్లె*: చూ, మల్లె; బ. 2. ఒకరకమువడ్డు: చూ, ధాన్యము.

తీగమెఱుఁగు ద్వ. వి. 1. ఉఱుములేనిమెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1; 2. పొద్దుతిరుగుడు*: చూ, నూర్యానువర్తిని.

తీగమోడి. ద్వ. వి. గొలుసుమోడివారిత: చూ, వారిత. [చూ, సదనము. 1.

తీగయిల్లు. ద్వ. వి. (తీగ+ఇల్లు) పొడయిల్లు:

తీగయెఱుఁగు. ద్వ. వి. (తీగ+ఎఱుఁగు) పీనస్వరము: చూ, స్వరము. 2.

తీగలువాఱు. ద్వ. అ. కిరి. (తీగలు + పాఱు): చూ, వ్యాసించు.

తీగవిలుకాఁడు. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

తీగనరులు. వై. వి. బ. ఒకరకమువడ్డు: చూ, ధాన్యము. [వరిల్లు.

తీగసాఁగు. ద్వ. వి. (తీగ+సాఁగు): చూ,

తీగియ. వై. వి.=దీర్ఘ: చూ, రూ-తీగ.

తీగె. వై. వి.=—పై.—

తీగెమెడనూలు. ద్వ. వి. మెడనగ: చూ, భూషణము. 2.

తీట. దే. వి. (రూ-తీంటిము-తీవిరము.) దురద: చూ, విదర్చిక. (ఒకరకముగజ్జి).

తీటకసింద. దే. వి: చూ, సముద్రాంత*. (దీని కపాయము గర్భాశయ ఉన్మాదములలో నుంచి పనిచేయును.) [ద్వి. 54.)

తీటకసివింద. దే. వి.—పై.—(ఆం, భా.

తీటకసివెంద. దే. వి.—పై.—

తీటకోవెల. దే. వి. 1.—పై.—; 2. దూలగొండి*: చూ, శూకశింబి.

తీడిరించు. దే. అ. కిరి. పృథాశించు. కాశీ. 3, ఆ. 235: చూ, హవణిల్లు.

తీఁపురము. దే. వి. తప్ప: చూ, నేరము.

తీట్ల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఊర్గోగు*: చూ, మృదుదుర్గము. [వేశ*.

తీట్లకంటక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దుష్టతీట్లకర్మ. సం. వి. న్. పుం. తీట్లమగు కర్మగలవాఁడు: చూ, అయశ్శూలికుఁడు.

తీట్లగంధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఓమము: చూ, యవాని; 2. నల్లాపలు: చూ, నర్ల పము.

తీట్లగంధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మనగ*: చూ, శిగువు. 1; 2. పెద్దతుమ్మి*: చూ, తుమ్మికి; 3. నెరవెంద*: చూ, సరవెంద.

తీట్లతుండము. సం. వి. ఆ. పుం. దోమ: చూ, మశకము. 1. [లవణి.

తీట్లపత్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉప్పి*: చూ,

తీట్లము. సం. వి. ఆ. న. 1.=తీండ్రము. వెట్ట: చూ, వేడిమి; 2. విషము: చూ, విసము. 1;

3. పోరు: చూ, యుద్ధము; 4. ఇందుప్పు: చూ, లవణము. 1; 5. ఇనుము: చూ, లోహము. 1; పుం. 6. గాజోప్పు: చూ,

లవణము. 1; విణ. 7. చుట్టుకై నది: చూ, రాద్రము. 3; 8. వాడియైనది: చూ, మిడి. 4.

తీట్లసారము. సం. వి. ఆ. పుం. ఇప్ప*: చూ, మధూకము. [2, ఆ. 197.

తీడు. దే. న. కిరి. వాడిచేయు. పంచ. వేం. తీతువు. వై. వి.=తి త్తిరి. (సం. ప).—అర్థపా

రావతము, ఖరకోణము, ఖరక్వాణము, తిత్తిరి; తద్వి-తిత్తిరి పక్షుల సమూహము.—

(సం. ప).—తైత్తిరము.

తీన్ లేఱ. వా. అవ్య. నీరసము.

తీనియ. దే. వి. రూ-తిన్నియ. అచ్చే. యు, కాం. 439: చూ, వేదిక.

తీనె. దే. వి.—పై.— [మనోజ్ఞమగు.

తీపారు. దే. అ. కిరి. (తీపు+ఆరు): చూ,

తీపి. దే. వి. 1. తీపు. కమ్మనిరసము: చూ, మాధుర్యము; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ; విణ. 3. కమ్మనిది: చూ, మధురము.

తీపు. దే. వి. 1. కమ్మన: చూ, మాధుర్యము; 2: చూ, యాతన; 3. ఆరటికిగెలలోనిఅత్తము. ఆం, భా. ద్వి. 58: చూ, పూగుత్తి; విణ. 4. కమ్మనిది: చూ, మధురము; అం 5. రసములుఅతింటిలో నొకటి: చూ, రసములు.

తీపుదాగ్గు. దే. వి. (తీపు+తాగ్గు) వేటాడుటకుఁదగిన సాధనము: చూ, వాగుర.

తీమునగ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తియ్యమునగ*. ఆం, భా. ద్వి. 44.

తీయ. దే. విణ: చూ, తీపి. 3. తీయదోస. దే. వి. తీయనిదోస*: (చూ, దోసె.) చూ, హరివాలుకము.

తీయస. దే. వి: చూ, తీపు. 1-5. [3, ఆ. 182.

తీయము. దే. వి: చూ, రూ-తియ్యము. విజ, తీయమునగ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తియ్యమునగ.

తీయ. దే. అ. కి. 1. తొలఁగు: చూ, విరియు. 5; 2. కృశించు: చూ, సాటసాట వోపు; 3. తగ్గు: చూ, సుగ్గు. 9; స. కి. 4. ఈడ్చు: చూ, రెమ్ము; 5. కొను: చూ, విలుచు; 6. వెలయిచ్చికొను; 7. వేయు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 119: చూ, విసరు. 8.

తీయువాడు. దే. వి: చూ, గ్రహీత.

తీరబకన్యాయము. పా. ఒడ్డున కొంగ జపము చేయుచున్నట్లుండి చేప చేరువకురాగా లటుక్కునఁబట్టిమింగుననురీతి.

తీరము. సం. వి. అ. న. 1. =దరి. ఒడ్డు: చూ, రోధస్సు; 2. తగరము: చూ, లోహము. 1.

తీరు. దే. వి. రూ-తీలు. 1. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 2. శరము: చూ, బాణము.

1; 3. రీతి: చూ, విధము. 1; 4. మంజులము. వేం. ఆం. 56: చూ, హృద్యము; 5. సాగను: చూ, సౌందర్యము; 6. సంధి: చూ, సాస్త్ర పదీనము; అ కి. 7. చేయ్చే: చూ, మరణించు; 8. చేక్కబడు, యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2; 9. శక్యమగు. నిర్వ. 7, ఆ. 76: చూ, సిద్ధించు; 10. చెడు: చూ, నశించు; 11. పాయు: చూ, విరియు. 1; 12. అవకాశపడు.

తీరుకు. దే. వి. ఒకానొక నాట్యగతి: చూ, నాటకము. 1. (తీరుకులు=కోపులు)

తీరుచు. వై. పే. =తీర. (రూ-తీర్పు-తీలుచు తీలుపు)(దేశ్యమని శ. ర.). 1. నెఱవేర్చు, తీర్పుచేయు (అనికొందలు): చూ, సవరించు; 2. చేక్కబఱచు, దిద్దు. విజ. 1. ఆ. 132: చూ, సవరించు; 3. నృత్యగీతవాద్యములు సమముకావించు; 4. నాశముచేయు. 5. పాయఁజేయు. చూ, పాపు.

తీరుపరి. దే. వి. రూ-తీర్పరి. (తీరుపు+అరి)

1. న్యాయాధిపతి: చూ, స్వామి. 3; 2. చారుడు: చూ, వేగువాడు; విణ. 3. అధిపతి: చూ, ప్రభువు. 2; 4. కార్యనిర్వాహకుడు. కై. 8, ఆ. 57: చూ, సమర్థుడు.

తీరుపు. దే. వి. రూ-తీర్పు. 1. న్యాయము, తెగతెంపు (జడ్డిమెంటు). ఉ. రా. 6, ఆ. 133: చూ, సత్యము. 1; 2. చేక్కవాటు; 3. తాళమానలయ: చూ, నాటకము. 1; 4. బాకీనితీర్చుట; వా. 5. ధాన్యాదులుగొనిన వారు అమ్మినవారికిచ్చెడు పద్దు.

తీరువ. దే. వి. (రూ-తీరువాయి-తీర్వ.) పంట పెట్టువాడురాజునకిచ్చెడు నీటిపన్ను: చూ, సిన్న. 1.

తీర్పు. వై. పే: చూ, రూ-తీరుచు. (దేశ్యమని శ. ర.) (చేక్కబఱచుటకు. —భార-

విరా. 1, ఆ. 101; నాశముచేయుటకు.—
భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 273; సరించుటకు.—
భార. విరా. 1, ఆ. 54; నృత్తగీతవాద్య
ములు సమముకాఁచుటకు.—ఉ, రా. 6,
ఆ. 133).

తీర్థము. సం. విణ. దాటఁబడినది: చూ, లంఘ.

తీర్థంకరుఁడు. సం. విణ. తీర్థకరుఁడు, బుద్ధదే
వుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

తీర్థకరుఁడు. సం. విణ.—వై.—

తీర్థకాకన్యాయము. పా. కాకి గంగాదితీర్థము
లయందు మునుగనునగాని దానివలనఁగలుగు
ఫలము నెఱుంగదను రీతి.

తీర్థమాట. మి. వి. తీర్థమాడుట. కాశీ. 5, ఆ.
48: చూ, స్నానము. 1.

తీర్థమాడు. మి. ఆ. కిరి. (తీర్థము + ఆడు)
స్నానముచేయు: చూ, నీళ్ళాడు; పేరి. 2.
తీర్థమార్పు. కాశీ. 6, ఆ. 270.

తీర్థము. సం. వి. అ. న. 1. మహర్షులు స్నా
నముచేసిన పుణ్యోదకము: చూ, సలిలము;
2. పుణ్యనది: చూ, నది; 3: చూ, రేవు.
1-2; 4. నూతి దగ్గఱనుండెడు తొట్టి:
చూ, నిపానము. 1; 5. పుణ్యక్షేత్రము:
చూ, భూమి. 1; 6. జేన్నుము: చూ, యజ్ఞ
ము; 7. నియమనగ్రింధము: చూ, శాస్త్ర
ము; 8. ఉపాయము: చూ, వెరవు;
9. భాజనము: చూ, పాత్రము. 6; 10. స్త్రీ
రజస్సు, ముట్టునెత్తురు: చూ, రేతస్సు. 1;
11. ఉపాధ్యాయుఁడు. (శ.ర): చూ, తీర్థ
డు; 12. మంత్రీ (శ. ర): చూ, తీర్థుఁడు.

తీర్థయాత్ర. అం. శకునరహితములు పదింటిలో
నొకటి. (గంగాది తీర్థములు సేవించుట): చూ,
శకునరహితములు.

తీర్థరాజి. సం. వి. ఇ. పుం. కాశి: చూ, దేశము.

తీర్థవాసి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) తీర్థసేవ
చేయువాఁడు: తైర్థికుఁడు. [11-12

తీర్థుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, తీర్థము.
తీర్చుట: చూ, రూ-తీరుపరి.

తీర్పు. దే. వి: చూ, రూ-తీరుపు. (చేక్క-బా
టునకు.—భార ఉద్యో. 4, ఆ. 193.)

తీఱమి. దే. వి. ఆక్కఱ, పోరామి, భార.

విరా. 1, ఆ. 128: చూ, వ్యాపారము. 1.

తీఱక దే. వి. తీఱుబడి, అనకాళము: చూ,
సండు. 6.

తీఱు. దే. వి, ఆ. కిరి: చూ, రూ-తీరు. (నశిం
చుటకు.—భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 273; పా
యుటకు.—భార. ఆది. 4, ఆ. 13; అనకాళ
పడుటకు.—భార, ఉద్యో. 3, ఆ. 102.)

తీఱుగడ. దే. వి. 1. రూ-తీఱుదల. తీఱుగడ
ముగియిక: చూ, సమా-ప్తి. 1; 2: చూ, తీ
ఱిక.

తీఱుచే వై. పేరి.—తీర: చూ, రూ-తీరుచే.
తీఱుదల. దే. వి: చూ, రూ-తీఱుగడ. ఉ, రా,
6, ఆ. 302. [వేం. 1, ఆ. 696.

తీఱుపడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, నశించే. పంచ.
తీఱుపాటు. ద్వ. వి: చూ, తీఱిక.

తీఱుపు వై. పేరి: చూ, రూ-తీఱుచే రాఘ
1, ఆ. 42 (దేశ్యమని శ. ర)

తీఱుబడి. దే. వి: చూ, తీఱిక.

తీలగు. దే. అ. కిరి. (తీలు + అగు) రూ-తీలు
పడు. అడఁగు: చూ, సుగ్గు. 4.

తీలు. దే. వి. భోవలనఁగియుండుట: చూ,
స్తబ్ధము. [18: చూ, సుగ్గు. 4.

తీలుపడు. ద్వ. అ. కిరి. తీలగు. పాండు. 4, ఆ.

తీలుపాటు. ద్వ. వి: చూ, పీలుపాటు. నై. 7,
ఆ. 52.

తీవ. వై. వి=దీర్ఘ: చూ, చూ, రూ-తీగ.

తీవంచే. ద్వ. స. (తిగ + వంచే) మూఁడునొకటి.

“నీ. వామాక్షియొకతె తీ-పంచేరేయ

మటన్న, నదిశిల్పిరాకయె-ట్లగునటంచే" చ
మ. 1, ఆ. 43; "ద్వి. నాకునాతీవంచే-నయె
గలుపంచే, నాకాంత్రుదీవంచే యనిదాయ
మాడు" పండి. పురా, 125, 40.

తీవంచేమోములదిట్ట. ద్వ. వి. నల్మోము దేవగ.
సాం. దే.5: చూ, ఒగ్గూ. 1.

తీవరపడు. వై. ఆ. కి. (తీవరము + పడు)
చూ, సంభ్రమించు.

తీవరపాటు. వై. వి. తీవరపడుట: చూ, సంభ్ర
మము. 1. [వేగము.3.]

తీవరము. వై. వి.=తీవ్రము. త్వరితము: చూ,
తీవరించు. వై. స. కి. త్వరితపటమే. శశాం. 4,
ఆ. 24.

తీవరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చేపలబట్టు
వాడు: చూ, వలతేడు (శ. ర); 2. స
ముద్రుడు: చూ, సముద్రము; వై. వి.
(1).=ధీవర. చేపలుబట్టువాడు:చూ, వల
తేడు (పురుషోత్తమ కవీయము.)

తీవయ. వై. వి.=దీర్ఘ: చూ, రూ-తీగ. అచ్చ.
బాల, కాం. 189.

తీవరము. దే. 3: చూ, రూ-తీలు.

తీవె. వై. వి.=దీర్ఘ: చూ, రూ-తీగ. [ము.
తీవెనరులు. వై. వి. ఒకరకమునడు: చూ, ధాన్య
తీవ్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నల్లపలు: చూ,
సన్నపము; 2. కటుకరోహిణి: చూ, శకులా
దని. 1; 3. తీగగతిక*: చూ, తృణము. 1.

తీవ్రగంధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఓమము. చూ,
యవాని. [చూ, బుడమ.

తీవ్రగంధము. సం. వి. ఆ. పుం. కారుబుడమ*:

తీవ్రము. సం. వి. ఆ. న. 1. పెల్లు: చూ,
హెచ్చు. 2; విణ. 2. అధికము: చూ,
హేరాళము; 3. మిక్కిలి వేడిమిగలది:
చూ, వేడిమి; 4. కారముగలది: చూ,
కారము. 1; 5.=తీవరము. శీఘ్రము: చూ,

వేగము. 3; ఆం. శుభ్రులు 22 లో
నొకటి: చూ, శుభ్రులు.

తీసికొను. దే. స. కి. చూ, కొను. 6. [నము.

తీసివేత. వా. వి. ఎత్తివేత: చూ, వ్యవక

తీసివేయు. దే. స. కి. 1. ఖండించు: చూ,

సెలగు; 2. తగ్గించివేయు: చూ, ఎత్తివేయు.

1; 3: చూ, తగ్గించు; ఆ. కి. 4: చూ,

వ్యయించు.

తు

తు. సం. అశ్య. 1. పాపూదరణమందు వర్తించును:

"తతస్తురాజంతం," త్వర్చాహేత్య: పార

పూర్తా వితిశేష:చూ,చ.1;2.అయ్యవే;3.విశే

షమందువర్తించు "పూజ్యాగా: కపి

లాతు పూజ్యతరా." చూ, హెచ్చు. 2;

4. నిశ్చయార్థకము. "వేదాస్తుప్రమాణం":

చూ, సత్యము; 5. మర్యాదమందు వర్తిం

చును. (పూజయందు వర్తించు.) "వేదా

ధ్యస్తువ్విజాతీనాం": చూ, సన్మానము;

6. హేత్యర్థకము. "ద్విజస్తుజలదైశ్చనాభ

వితీర్తిస్త్యస్సంహతిః": చూ, హేతువు. 1;

7. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1; 9. నిద్దు

ర: చూ, స్వప్నము. 2; 9. దూరమునుండి

పొందుట: చూ, సంబోధనము; 10. గుం

డింపు: చూ, వికారము. 1; 11. మేలు:

చూ, శుభము. 12: చూ, లుకనము. 1.

తుంగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. జేమ్మి*: చూ,

శమి; దే. వి. (1) తుంగమునై, నిడుమునై,

(అనికొందలు)*: చూ, తృణము. 1.

తుంగభద్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తుంగభద్రా

నది: చూ, నది; అం. 2. గంగలు 5 లో

నొకటి: చూ, గంగలు. (చూ, నది.)

తుంగభద్రము. సం. వి. ఆ. పుం. మదిపులేను

గు: చూ, హస్తీ.

తుంగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొండ: చూ,

పర్వతము; 2. కొబ్బరి*: చూ, నారికేళము;
3: చూ, పొన్న*; విణ. 4. పొడవైనది:
చూ, పొడవు. 2.

తుంగమునై. వై. వి: చూ, తుంగ. (1)

తుంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1:చూ,వాయింట*;
2: చూ, రాత్రి. [సామాంశువు.

తుంగీపతి. సం. వి. ఇ. పుం. చంద్రుడు: చూ,
తుంట. దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము.

4; 2. చెఱకు*: చూ, సాలము. 3; వై. విణ.
3.=శుంఠ-దుప్ట (రూ-తుంటరి-తూట-తూట-
టరి-తూడరి) దుప్టడు. వసు. 3, ఆ. 176:
చూ, వ్యాధుడు. 2.

తుంటరి. మి. విణ. (ద్వయమని శ.ర; వై. అని
మఱికొందఱు) (తుంట+అరి) (తుంట. వై;
అరి. సం. అని శ.ర.) (తుంటరి=శుంఠ-దుప్ట.
అని పురుషోత్తమకవీయము) దుప్టడు:చూ,
వ్యాధుడు. 2.

తుంటరితనము. ద్వ. వి: చూ, ఒగుపరితనము.
తుంటవిలుతుడు. దే. వి. ఇత్తుధన్యుడు: చూ,
మన్మథుడు.

తుంటి. దే. వి. కంటిపార్శ్వభాగము, మలుగు.
స్వా. 4, ఆ. 17: చూ, రొండి.

తుంటికూర. ద్వ. వి: చూ, కైవలము.

తుండకేరి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=దొండ*: చూ,
రక్తఫల.

తుండము. సం. వి. అ. న.=తొండము. 1. పక్షి
ముక్కు: చూ, ముక్కు; 2. నోరు: చూ,
వదనము. 2; 3. మొగము: చూ, వదనము.
1; 4. ఏనుగుముక్కు (ఇదివైకృతమనికొం
దఱు): చూ, హస్తీ; వై. వి. (1)=త్వష్ట.
ఖండము: చూ, శకలము. 4.

తుండి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. రూ-తుంది. ఉఱ
గుడుబొడ్డు, ఉడబొడ్డు: చూ, బొడ్డు. 1;
పుం. 2. పక్షిముక్కు: చూ, తుండము

1; 3. మొగము: చూ, వదనము. 1; న్.
4. పక్కి: చూ, వక్షి; 5. పందొమ్మిది
యేండ్ల యేనుగు: చూ, హస్తీ.

తుండిచే. వై. స. కి. ఖండించు, భేదించు.
ఉ, హరి. 6, ఆ. 120: చూ, నెలగు.

తుండికేరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దొండ*:
చూ, రక్తఫల; 2: చూ, పృత్తి*.

తుండిభుడు. సం. విణ. రూ-తుందిభుడు-
తుండిలుడు. పొడవైన బొడ్డువాడు:చూ,
బొడ్డువాడు.

తుండిలుడు. సం. విణ.—పై.—

తుండు. వై. వి.=ఖండ. తుండేము: చూ, శక
లము. 4.

తుండే. వై. వి.=నోడన.—పై.—

తుండేము. వై. వి.=తోడన—పై —

తుడ్డుపొంగములు. అం. చాయాతుండి, తురు
ష్కతుం. (చూ, అంగము. 9.)

తుంతుర్పము. సం. వి. అ. పుం. తుంపురు:
చూ, శీకరము.

తుందకూపి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పొక్కిలి: చూ,
బొడ్డు. 1. [సోమరి.

తుందవరిప్పజుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
తుందము. సం. వి. అ. న. కడుపు: చూ,
భూగము. 1.

తుంది. సం. వి. ఇ. న. 1. —పై.—; పుం.
2:చూ, రూ-తుండి. 1; విణ. (న్.ఈ.న్.)

3.=తొండ.(రూ-తుందిలుడు-తుందిభుడు-
తుందిసుడు.) బొజ్జకడుపువాడు: చూ,
బొజ్జేవాడు. హూపి.

తుందికరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తుంద
తుందికుడు. సం. విణ: చూ, రూ-తుంది. 3.

తుందిభుడు. సం. విణ. 1.=దొడ్డు: చూ, రూ-
తుంది. 3; 2. చూ, రూ-తుండిభుడు.

తుందిలుడు. సం. విణ.—పై.—

తుండుడుకు. దే. వి. (తుడుకు + తుడుకు)

1. ఆరాటము; చూ, సంతాపము; 2. మనోవ్యధ; చూ, శోకము; 3. విచారము. ఉ, రా. 6, ఆ. 212: చూ, సంతాపము; 4. కలత: చూ, సంతాపము; విణ. 5. యోచింపక త్వరపడి చేయువాడు.

తుండునుకలు. దే. వి. బ. (తునుకలు + తునుకలు) తుత్తునియలు: చూ, శకలము. 4.

తుండుభము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆవాలు: చూ, సర్వపము.

తుంపర. వై. వి.= తుపర. రూ- తుంపురు. గాలిచే చెదరిపడు వానలోనగు వారి నీటి బొట్టు: చూ, శీకరము: (చూ, వాన. 1.); 2. తల్పిస: చూ, పల్పిస.

తుంపిళ్ళు. దే. వి. బ. తూరవాన: చూ, వాన. 1.

తుంపురు. వై. వి.= చూ, రూ-తుంపర.

తుంపెనలాడు. దే. ఆ. కి. (తుంపెనలు + ఆడు). 1: చూ, సలించు; 2: చూ, వేగిలాడు; 3. నర్తించు. పా. 2, ఆ. 9: చూ, మలపు గొను.

తుంపెనలు. దే. వి. చలనము: చూ, లోలము.

తుంపెనలు గునియు. దే. ఆ. కి: చూ, సలించు.

తుంబ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పాలుపితుకు చెంబు: చూ, పాత్రము. 6; వా. 2: చూ, తుండు. 2. [శబ్దము. 2.

తుంబకము. సం. విణ. సంగిమాట: చూ,

తుంబి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=తుమ్మి*: చూ, తుమికి; 2. ఆనబ*: చూ, సాట.

తుంబిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=తూము. బండ్లి చక్కము నడిమిరంధ్రము: చూ, రంధ్రము. 1; 2: చూ, తుంబి. 2*.

తుంబీవికల వీణన్యాయము. పా. తుంబికాయ బుట్టి లేనిదే వీణ పాడదనునీతి.

తుంబురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆడుకుక్క, సరమ, శుని: చూ, శునకము; అం. 2. ఆనద్ధ వాద్యమును పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, ఆనద్ధవాద్యములు.

తుంబురు. అం. 1. భిన్నషడ్జకజభాషలు 17 లో నొకటి: చూ, భిన్నషడ్జకజభాషలు: (చూ, భాష. 1.); 2.=తుంబురా. 2. కానొక లింతీ వాద్యము: చూ, వీణె.

తుంబురు గ్యాడిచూర్లము. అం. 2. కానొక చూర్లము: చూ, చూర్లములు.

తుకతుక. దే. వి. 1. కలత: చూ, సంతాపము; 2. శోపము: చూ, రోషము: 3. ఉడుకుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 4. కాగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

తుకము. దే. వి. విత్తనాల చేల్లకపు అంచేన.

తుకాక్షిరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తవాక్షిరి*: చూ, వంశగోచన. [పురాతనము.

తుకాటము. దే. విణ. మిక్కిలి పొరెతి: చూ,

తుక్కు. దే. విణ. 1. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 2. గాదముపట్టు, చెత్త: చూ, పెంట. 1; వా. 3. పనికిమాలినది, తుక్కుడు.

తుక్కుడు. దే. వి. 1: చూ, తుక్కు. 2; వా. 2: చూ, తుక్కు. 3.

తుక్కురము. సం. వి. ఆ. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము. [తుకాక్షిరి.*

తుగాక్షిరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-

తుచ్చ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిట్టేలకి*: చూ, పత్రాల. [వ్యాధుడు. 2.

తుచ్చుడు. సం. విణ.=తోచ్చెటు-తోచే: చూ, తుజాలకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆరువొండ*: చూ, రక్తఫల.

తుజోగు. దే. విణ: చూ, వేగిరకాడు.

తుటాయించు. దే. స. కి. అలత్యముచేయు.

తుటారము. దే. వి. 1. పరుషవచనము, కట్టె
విరుపుమాట: చూ, శబ్దము. 2; 2. దిట్ట
తనము. అచ్చ. ఆ. కాం. 38: చూ, హాం
త; 3. అతిక్రమణము: చూ, పర్యయము;
4. తుచ్చవచనము, తొచ్చెము: చూ,
శబ్దము. 2.

తుటారి. దే. విణ. (తుటారము + ఇ) రూ-
తుటారిక త్రియ-తుటారిక తై. 1. దిట్టతనము
గలది: చూ, స్త్రీ; 2. పారవ్యముకలది:
చూ, స్త్రీ.

తుటారింమే. దే. స. క్రి. 1. తిగస్కరించే
చూ, భంగించే; 2. అతిక్రమించే చూ,
దాటు. 6.

తుటారిక త్రియ. ద్వ. విణ: చూ, రూ-తుటారి.
తుటారిక తై. ద్వ. విణ.—పై —

తుటారికాడు. దే. విణ. 1. దిట్టతనము గల
వాడు: చూ, దిట్టాడు; 2. పారవ్యము గల
వాడు. (స్వాగ్రమునకాడు.)

తుటుక్కు. దే. వి. గుండెలు అదరుటయందగు
ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
తుటుమము. సం. ప. ఆ. పుం. ఎలుక: చూ,
మూషికము.

తుటుము. దే. వి. 1. (రూ-తుట్టియ-తుట్టై-
తుట్టియ-తుట్టై-తుడుము) గుంపు: చూ,
సమూహము; 2. దండు. ఆం, చదా. నర.
111: చూ, సేన. 1: 3. పరి, పరిగమి,
చతురంగబలసేన. అచ్చ. యు, కాం. 480:
చూ, సేన. 1.

తుట్ట. వా. వి. 1. లేనినింద ఆరోపించేట: చూ,
నింద. 1; 2. మండుచే గాలిచేనెగిరి
మతీయొకచోట పడెడు గడ్డిలోనగువాని
చేట్ట: చూ, పహ్ని. 1; 3. లేనిమాట
పుట్టించేట; 4. అసత్యము. [చూ, సుద. 3.
తుట్టతుద. దే. వి. (తుద + తుద) కట్టకడ:

తుట్టపురుగు. వా. వి. పెంటపోగులులోనగువాని
యందుండెడు తుప్పవంటి పురుగు: చూ,
పురుగు.

తుట్టమర. దే. అవ్య. క్రి. విణ. బొత్తిగా. (శ. ర.)
తుట్టియ. దే. వి. రూ-తుట్టై. 1. వర్గము: చూ,
సమూహము; 2. తేనెతుట్టై: చూ, మధు
పటలము.

తుట్టు. దే. వి. 1. దండుగ: చూ, నేగి; విణ.
2. నాశకుడు. రా, వి. 3, ఆ. 8: చూ,
వేరువిత్తు.

తుట్టై. దే. వి: చూ, రూ-తుట్టియ.
తుట్టైగట్టు. దే. ఆ. క్రి. (తుట్టై + కట్టు)
(పురుగులుపట్టి) ఉండలుగట్టు. సర్పము.
తుట్టైపురుగు. ద్వ. వి. సామాన్యసర్పము: చూ,
తుట్టైపురుగుగొంగ. ద్వ. వి. గరుడుడు. వేం.
ఆం. 18: చూ, హరివాహనుడు.

తుట్ర. దే. వి. 1. మంచేవంటి తూరవాన,
తుట్ట: చూ, వాన. 1; వా. 2. ఊడ్చిన
కెంటకుప్ప.

తుడచే. దే. స. క్రి. రూ-తుడ్చు. 1. తడి
పోవనొత్తు: చూ, పొము. 4; 2. ఊడచే.
భార. సభా. 2, ఆ. 200: చూ, సమ్మర్జించే.
తుడుపు. దే. వి. రూ-తుడ్చు. 1. తుడుచేట:
చూ, రుద్దుడు; 2. తప్పు వాగ్విలను గిటికిన
గిటుకు: చూ, గిటుకు. 1; 3. చీట్లాటలోని
గెలుపురంగు. రూ-తురుపు; 4 : చూ,
ఊడుపు. 3. వా. వి. 5. తప్పిన అక్షరములపైన
గీచిన గీత.

తుడుము. దే. వి. 1. రూ-తుముకు. మడ్డుపు.
అచ్చ. నుం. కాం. 103: చూ, వీణె;
2. గుంపు. రూ-తుటుము: చూ, సమూహము.

తుడ్చు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-తుడుచే.

తుడ్చు. దే. వి: చూ, రూ-తుడుపు.

తుతినాగము. దే. వి. తుత్తము: చూ, లోహము. 1.

తులె. దే. వి. తంలియ. ఆం, పదా. నర. 44:

చూ, సోపానము.

తులెనాగము. దే. వి: చూ, రూ-తులెనాగము.

తులెము. దే. వి.—పై.—

తులెరి. దే. వి. కంగునీపత్రిము: తులెరి.

తులెరి. దే. వి.—పై.—

తులెంభిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొక వాద్యము: చూ, వీణె.

తులెనియలు. దే. వి. బ. (తునియలు + తునియలు)

చిన్నచిన్న తునుకలు: చూ, శకలము. 4.

తులెమురు. దే. వి. (తుమురు + తుమురు)

మిక్కిలి తుమురు (తుమురు=సాడి).

తులె. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-తుచ్చ. చిట్టే లకి: చూ, పత్రిల; 2. నీలి: చూ. రంజని.

తులెము. సం. వి. ఆ. న. 1. మ్రానిపసుపున పండిన అంజనవిశేషము: చూ, రసాంజనము; పుం. 2. అగ్ని: చూ, పహ్ని. 1; అం. 3. ఒకానొక భస్మము: చూ, భస్మములు.

తులెంజనము. సం. వి. ఆ. న. మయిలుతులెము; చూ, రసాంజనము.

తుద. దే. వి. రూ-సుద. 1. ఆగ్రము. చివర: చూ, సుద. 3; 2. అంతము, కడ: చూ, సుద. 3.

తుదకులమునేర్పరి. ద్వ. వి. కాలిపుట్టువు. సాం. చూ. 3: చూ, శూద్రుడు.

తుది. దే. వి. 1. కడ, అంతము: చూ, సుద. 3; 2. చావు: చూ, మరణము. [శివుడు.

తుదిసక్కులెంకి. ద్వ. వి. ఈశానుడు: చూ, తుదిమట్టు. దే. అ. కి. చేచ్చు: చూ, మరణించే.

తుదిము. దే. వి. బ్రహ్మదిన పరిశయము, కిన్నాంతము: చూ, సంపర్తము. 1.

తుదివాడు. దే. వి. కనిష్ఠుడు: చూ, సహో దరుడు.

తునక. దే. వి: చూ, రూ-తునక.

తునికోల. దే. వి. (తూనిక + కోల) తూచూ నట్టికోల: రూ- తూనికకోల- తూనికోల- తూనుకోల, దండి-రూ-దండె. (సం. ప).— తులదండము.

తునికోలదుడ్డు. దే. వి. గవుండ్లవాడు బుడ్డితగి లించుకొనిపోయెడు తునికోలవంటి దుడ్డు కోల.

తునియ. దే. వి. రూ-తునె: చూ, తునక.

తునియు. దే. అ. కి. రూ-తునుగు, ఖండిత మగు: చూ, వక్రకవాలు.

తునుగు. దే. అ. కి. —పై.—అచ్చ. ఆర, కాం. 10; 2. కివ్వు: చూ, మడియు.

తునుక. దే. వి. రూ-తున్కు: చూ, శకలము. 4.

తునుమాడు. దే. స. కి. (రూ-తునుము-తున్నా డు-తున్ను) (తునుము + ఆడు) 1. ఖండించే: చూ, నెలగు; 2. చేంపు. జై. 5, ఆ. 73: చూ, సంహరించే.

తునుము. దే. స. కి. —పై.—(ఖండించే.— ఉ, హరి. 3, ఆ. 22).

తునుముట. దే. వి. హింస: చూ, పథము.

తునె. దే. వి: చూ, రూ-తునియ.

తున్నకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నంది*.

తున్నవాయము. సం. వి. అ. పుం. బట్టలు కుట్టుట: చూ, సౌచికము.

తున్నవాయుడు. సం. వి. అ. పుం. కుట్రిపు వాడు: చూ, సౌచికుడు.

తున్నాడు. దే. స. కి: చూ, రూ-తునుమాడు.

తున్ను. దే. స. కి. —పై.—

తుపర. వై. వి.=తుపాగ, రూ-తుంపర: చూ, శీకరము: (చూ, వాన. 1.)

తుపాకి. దే. వి. సిపాయిలు మందుగుండువేసి ఓట్టించి కాలెచ్చెడు ఇనుపకోరివి: చూ, బాణము. 1.

తుమ్మెద. దే. వి. గాలివాన: చూ, వాన. 1.

తుపానుగాలి. దే. వి. ఈదురు: చూ, వాయువు. [నీసకము. 1

తుపారము. గే. వి. వస్త్రముకుట భేదము: చూ, తుపాసి. నై. వి.=వ్యభాషీ. ఒకభాషను మఱి యొకభాషతో చెప్పెడువాడు.

తుపుక్కు. దే. వి. ఉమియుట, కాండ్రించి ఉమియుటలోనగు వానియంగగు భవ్యనసు కరణము: చూ, హూహూ.

తుప్ప. దే. వి. 1. చిన్నపొద, గుల్మము: చూ, పొద. 2; వా. 2. పాణము, దువ్వెనతో దువ్వనితలచెందుక లగుంపు(అవి కొందఱు) “నీతుప్ప తీసెదను”

తుప్పటిల్లు. నై. అ. కిరి.=తృప్తి. తసియు.స్వా. 2, ఆ. 11: చూ, తృప్తిపడు.

తుప్పర. నై. వి.=తుపార: చూ, రూ-తుంపర. తుప్పలుదూలు. దే. అ. కిరి. (తూలు+తూలు). మిక్కిలి చలించు: చూ, సలించు.

తుప్ప. దే.వి. రూ-తుప్ప. 1. లోహమలము: చూ, లోహము. 1; 2: చూ, తుపుక్కు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 163; వా. 3. ముక్కుట(కంపు) “తడియుటచేధాన్యము తుప్ప (కంపు) కొట్టుచున్నవి.”

తుబరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-తూబరము. [మేషము. 1.

తుభము. సం. వి. ఆ. పుం. పేకపోతు: చూ, తుమిక. నై. వి.=తిందుక.*: చూ, స్ఫూర్ణకము.

తుమికి. నై. వి.=—పై.—

తుమురు దే. వి. 1. ధూళి: చూ, రేణువు; 1; 2. నూత్నక్షుండము. భార, శల్య, 2. ఆ. 258: చూ, శకలము. 4.

తుములము. సం. వి. ఆ. న. 1.=దొమ్మి. దొమ్మి యుద్ధము: చూ, యుద్ధము; పుం. 2: చూ, తాండ్ర*.

తుమ్మ. దే. వి. అరిమేదము*: చూ, నిట్టదిరము.

తుమ్మకట్టు. వా. వి. 1. తుమ్మచెట్టు కట్టు;

2. తులముచేయవలదు (వ్యతిరేకమందు.— దగ్గకట్టు, ఇట్లుతినకట్టు మొ.)

తుమ్మకుటుంబము. సా. లెగూమినానే కుటుంబములోని చిక్కుడు, రేల, తుమ్మకుటుంబములలో నిది యొకటి. తెల్లతుమ్మ, నల్లతుమ్మ, బండిగురిగింజ, దిరిసెన, నీమచింత మొదలగునవి తుమ్మకుటుంబములోనివి.

ఈజాతిలక్షణములు.— ఆకులు దట్టముగానుపక్షాకృతి కలవిగాను ఉండును. చిక్కుడాకులవలెనే రాతులయందును, పగలు ఎండవేళలయందును ముడుచుకొనును. ఆకులమొదట నుండు ముండ్లు శత్రువులనుండి చెట్లపరశ్చించువు. పువ్వులు బంతి యాకృతి గలవిగా నుండును. ఈచెట్టుయొక్క తాట మీద జిగురుండును: చూ, చిక్కుడుకుటుంబము.

తుమ్మి. నై. వి.=తుంబీ. దోణి*: చూ, తుమిక. తుమ్మిక. నై. వి.=—పై—

తుమ్మికి. నై. వి.=—పై— [చూ, ధాన్యము. తుమ్మిపూరాజేనాలు. ద్వ. వి. ఒకరకమువడ్లు:

తుమ్మ. దే. వి: (సం. ప.)— కాశము, తువధువు, తువము, తుల, తులము; అ. కిరి. 2. తులముచేయు.

తుమ్మెద. దే. వి. పూడేనెద్రావెడి యొకరకము నల్ల తెక్కలపురుగు: చూ, భ్రమరము.

తుమ్మెదకంటు. ద్వ. వి: చూ, సంపెగ*.

తుమ్మెదమామిడి. దే. వి. కోశామృతము*: చూ, మామిడి.

తుమ్మెదయల్లె. అం. మన్మథుని మొదటిదియగు వింటియొక్క నారి. (వీనిబాణములు.— కలువ, తాగుర, మావిపూలు) (చూ, బాణము. 1.) వేం. అం. 9: చూ, మార్వి. 1. (చూ, మన్మథబాణములు)

తుమ్మెదరేపుడు. దే. వి: చూ, బాలకీడ.
తురంగము. సం. వి. అ. పుం.= తురికీ.

గుట్టము: చూ, హయము.

తురంగము. సం. వి. అ. పుం.=—పై.—

తురంగలీల. అం. జన్యతాశములలో నొకటి:
చూ, జన్యతాశములు.

తురక. వై. వి.= తురుష్కు: చూ, మేచ్చుడు.
తురకదొగ్గలి. ద్వ. వి. ఒకరకము దొగ్గలి*: చూ,
గక్తబాష్పము. [పికిలిపిట్ట

తురకపికిలి. ద్వ. వి. ఒకరకము పికిలిపిట్ట: చూ,
తురకజాయి. ద్వ. వి. బొంతతాయి: చూ,
రాయి.

తురకవేము. ద్వ. వి. తృణనిరబము* (ఋతు
రక్తమును జారీ చేయును): చూ, వేము.

తురగజాతి. అం. అంతరజాతి త్రయములో
నొకటి: చూ, అంతరజాతిత్రయము.

తురకబ్రహ్మచర్యకము సం. వి. అ. న. అభా
వముచే బ్రహ్మచర్యము వహించుట. (లేక
పోవుటవల్ల ఆడుదానిని వదలుట.)

తురగము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-
తురంగము; 2. గుండె: చూ, హృద
యము. 2; పా. 3. ఒకానొకవృత్తము.
ఒక్కొక్క పాదము న-న-న-న-జ-జ
గురువులతోగూడి పదునేనవయింటయతి
గల ద్వావింశ చ్చందస్సు నందుద్భవించిన
వృత్తము. అప్ప. 4, ఆ. 248: చూ, వృత్తము.

తురగములు. అం. సేనాంగములు నాలుగింటిలో
నొకటి. (గుట్టములు): చూ; సేనాంగములు
(చూ, అంగము. 9) (చూ, చతురంగములు)

తురగవల్లనము. పా. నవవిధరగడలలో నొకటి.
ఒక్కొక్క పాదముహయప్రచారగతిగ రెండు
పాదములు కలిసిఒకపాదముగాఅగును. యతి
యయిదవగణాద్యక్షరము: చూ, రగడ.(చూ,
వృత్తము.)

తురగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పెన్నేరు*;
2. ఆడుగుట్టము: చూ, హయము; అం.
3. అవాంతరజాతులు మూడింటిలోనొకటి:
చూ, అవాంతరజాతులు.

తురా. దే. వి. రూతురాయి. 1. నిడువుకాండ
బెట్టి కట్టిన పూబంతి: చూ, పూబంతి;
2. తలనుంచెడు ఒకానొక-భూష. శశాం.
5, ఆ. 7: చూ, భూషణము. 2.

తురాయణము. సం. వి. అ. న. తడబడమండ
చేరువుట: చూ, పటనము.

తురాయి. దే. వి: చూ, తురా.

తురాసాహుడు. సం. వి. హృ. పుం. ఇందుండి:
చూ, వేలుపుతేడు.

తురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కండెలుంచి నేనెడు
యంత్రము: చూ, నాడె.

తురికి. వై. వి. 1: చూ, కచ్చి; 2.=తురింగి.
గుట్టము: చూ, హయము. [వేగము. 1.

తురితము. వై. అవ్య. కి. విణ.=ర్వరితమ్: చూ,
తురితు. వై. అవ్య. కి. విణ.=—పై—

తురీన. వై. ద్వి. కి. విణ.=—పై.—

తురీయము. సం. వి. అ. న. 1. బ్రహ్మము,
పరమాత్మ: చూ, హంసుడు; విణ. 2. నా
లవయవస్థ: చూ, తుర్యము.

తురుంభము. సం. వి. అ. పుం.=తుఱుము.
పూలదండలు మొదలగునవి తుఱిమినకొప్పు:
చూ, వేనలి.

తురుజే. దే. వి: చూ, గండిరము*.

తురుతు. వై. అవ్య. కి. విణ: చూ, తురితము.

తురుపు. వా. వి: చూ, రూతుడుపు.

తురుపు. వా. వి. 1. గుట్టపుదండు; 2. పీట్లాట
యందలి నాలుగురంగులలోను గెలుపుకొను
చెప్పెడు యొకానొకరంగు. (ఇన్నేటు
తురుపు, కళావరు తురుపు, ఆరఖుతురుపు,
డైమాను తురుపు: తురుపు తుడుపుఅనియు)

తురుము. వై. వి. 1.—తురుంభః చూ, రూ-తులు
ము. 1; దే. వి. 2: చూ, రూ-తులుము. 2;
3. కాయ పెండలము: చూ, సమస్తేల.
తురుష్కతుండి. అం: చూ, తుంస్యపాంగ
ములు. (చూ, అంగము. 9.)
తురుష్కము. సం. వి. అ. పుం. 1. చిల్లమడ్డి
తురుష్కమను గ్రంథము. (కపియను గంధ
ద్రవ్యము): చూ, రాజార్థము. (నువాసన
కొలుకు దీనిని తైలములో కలిపెదరు. టింబ
ర్ జెంజాయిన్ అనే యింగ్లీషు మందులో
కలియును. ఇదిశ్వాస కోశములలో పని
చేయును); 2. తురుష్క దేశము: చూ, దేశ
ము; 3. టికము: చూ, ముడ్డిపూస; స. 4.
తిగ: చూ, మూడు.
తురుష్కండు. సం. వి. అ. పుం.—తురక.
(మాలవానికంటె నితరమగు పండ్రెండు
కడపటి జాతులలోని నొకడు): చూ,
మైచ్చుడు.
తుర్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తురి.
తుర్యతుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిండిదొండ*:
చూ, రక్తఫల. [అవస్థలు]
తుర్యము. సం. విణ: చూ, తురీయము: (చూ,
తులగలి. దే. వి. పృథాకము. భార. విరా.
1, ఆ. 294: చూ, వెలుతురు. 1.
తులగలించే. దే. ఆ. కి. 1. పృథాకశించే.
భార. భీష్మ. 2, ఆ. 155: చూ, హవణిల్లు;
2. అతిశయించే. విజ. 3, ఆ. 42: చూ,
మహ్మరించే; 3. ఒప్పు. అం, భా. తృ.
83: చూ, సమ్మతించే.
తులగలిగొను. దే. ఆ. కి. —వై—
తులుగు. దే. స. కి. (బలవంతమున లోపల
వేసి) కుక్క: చూ, నోపు. 5.
తులుతు. వై. వి.—త్వర. 1. వేగరపాలు: చూ,
వేగము. 3; కి. విణ. 2. శీఘ్రము: చూ,
వేగము. 3.

తులుము. వై. వి. 1.—తురుంభ. రూ-తురుము.
పూలుముడిచిన కొప్పు, కొప్పు (అనియు):
చూ, వేనలి; దే. వి. 2. రూ-తురుము. పాడి:
చూ, సురుము; స. కి. 3. తులుముపీటతో
పాడిచేయు; వై. స. కి. 4. (కొప్పుగా)
నుడుచు. భార. విరా. 1, ఆ. 291; 5. (కొ
ప్పున) చెరువు. స్వా. 3, ఆ. 84.
తులుముపీట. ద్వ. వి. తులుముటకనువు గా
చివరను పండ్రేర్పటచిన యినుపకమ్మ చెక్కి
న పీట: చూ, పీట.
తుట్ట. దే. వి: చూ, తుట అం. పదా. సు. 48.
తుట్టు. వై. వి. 1.—త్వర: చూ, రూ-తులుతు;
2. పిట్ట ఎగురుటయందగు ధ్వస్యనుకరణము.
“పిట్ట తుట్టున యెగిరిపోయినది. “: చూ,
హూహూ.
తుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, తాను;
2.—దూలము. తనాచి, కడయొత్తు; చూ,
దూలము; 3. నూలు పలముల కొలది; 4. పో
లిక: చూ, సామ్యము; 5. ఒకరాసి: చూ,
రాశి. 2; అం. 6. రాసులు పండ్రెండింటిలో
నొకటి. (తులారాశి): చూ, రాసులు.
(తులనూత్రము పృగాగ్రహము)
తులకించే. దే. ఆ. కి. 1. పృథాకశించే: చూ,
హవణిల్లు; 2. కుతూహలపడు: చూ, సం
తోషించే.
తులకింపు. దే. వి. పృథాకము. విజ. 1, ఆ.
196: చూ, వెలుతురు. 1.
తులము. దే. వి. పలమునందు మూడవభాగము.
(రూపాయయెత్తు)
తులసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—తోశసి: చూ,
హరిప్రియ. (తులసి రసము విషములకు విఱు
గుడు. దోమలు చేరవు.)
తులసి సేవము. అం. సుజ్ఞానదాయకములు 14లో.
నొకటి: చూ, సుజ్ఞానదాయకములు.

తులాకోటి. సం. వి. ఇ. పుం. అందె, నూపురము: చూ, భూపణము. 2.

తులాదండన్యాయము. పా. తామ్రసుబరువుగా నున్నవైపు కిందికి, తేలికగా నున్నవైపు మీదికినిబోవుననుకీతి.

తులాదండము. సం. వి. అ. న:చూ, తునికోల. తులాదివ్యము. అం. దివ్యములు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, దివ్యములు.

తులాపురుషకృచ్ఛము. పా. ఒకానొక కృచ్ఛము: చూ, కృచ్ఛము.

తులాపురుషము. అం. 1. మహాదానములు 16లో నొకటి: చూ, మహాదానములు; 2. తేలిక పిండి, వచ్చివస్తువులు, మజ్జిగ, జలము, పిండి ఈ యెదురుకలిసినది తులాపురుషము.

తులాబీజము. సం. వి. అ. పుం. గురివెండ*: చూ, శ్వేతపాక్షి.

తులామానము. సం. వి. అ. న. తామ్రసుతూఁ చెడుతూనిక. (త్రాసు, తక్కెడ, కాటాలో నగువానిచే తూఁచెడు తూనికలు.) ఇందుకు సంబంధించినమానములు. —

- (1) ట్రాయితేక వెండిబంగారు తూనికలు;
- (2) వ్యాపారపుతూనికలు; (3) వైద్యులతూనికలు; (4) చెన్నపురిగొర్న మెంటుతూనికలు;
- (5) దొరిలవ్యాపారతూనికలు; (6) సామ్రాజ్యపుతూనికలు (రైలుకాటా తూనికలు);
- (7) ఫ్రెంచితూనికలు మొదలగునవి గలవు.

తులితము. సం. విణ. 1. సరిపోల్పబడినది: చూ, నుషమ; 2. తూఁచేబడినది.

తులుచే. దే. విణ. వేగముగలది: చూ, వేగము. 3.

తులుప. దే. విణ. మత్స్యతుండు: చూ, వ్యాధుండు. 2.

తులుపకత్తి. ద్వ. వి. పంపుచేరకత్తి: చూ, రిప్పి. 2. [యము.

తులుపగుఱ్ఱము. దే. వి. నీచాశ్వము: చూ, హ

తుల్యను గు. మి. అ. కి. సరియగు, సమానముగు

తుల్యము. సం. విణ. సమము, సరి: చూ, సమానము. 2.

తుల్యయోగిత. అం. అర్థాలంకాగములలో నొకటి: (వర్ణ్యమునకితరవస్తువునకును ధర్మైక్యము చెప్పట. ఉదా:— కనులములు ముడిగెను. జారిణుల వదనములు ముడిగెను): చూ, అలంకారము. 3.

తువర. వై. వి. 1. తొగర. ఒగరు—వగరు. రుచి, రూ—తువ్వర—తువర: చూ, రసము. 5; దే. వి. 2. రూ—తువ్వర—తువర. చినుకు: చూ, వాన. 1.

తువరము. సం. వి. అ. పుం. 1. తువర: చూ, తువర. 1; విణ. 2. ఒగరైనది: చూ, తువర. 1. (చూ, రసము. 5.)

తువరయావనాల(శ)ము. సం. వి. అ. పుం. కషాయ యావనాశ ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

తువరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. =: చూ, తొగరి.

తువాలు. వా. వి. రూ—తువ్వాలు. రుమాలు, చేతిగుడ్డ: చూ, వస్త్రము.

తువ్వర. దే. వి. రూ—తువర—తువర. 1. సన్న వాన. జై. 4, అ. 138: చూ, వాన. 1; 2. దూళి: చూ, రేణువు. 1.

తువ్వాయి. వా. వి. అప్పడే పుట్టినదూడ. “మాఅవునకు తువ్వాయిపుట్టినది”; 2. పాలు తాగేడుదూడ.

తువ్వాలు. వా. వి: చూ, రూ—తువాలు.

తువము. సం. వి. అ. పుం. 1: రూ—తుసము, ఉమక—రూ—ఉముక—ఉంక, నూకపొట్టు, పొట్టు. (సం. ప).—కంకపత్రిము, కటంగరము; 2: చూ, తొండ్రు*.

తుమగ్రహుండు. సం. వి. అ. పుం. అగ్నిహోతుగ్రండు: చూ, వహ్ని. 1. [వహ్ని. 1.

తుమనలము. సం. వి. అ. పుం. ఉంకనిప్పు: చూ,

తుమరము. సం. వి. అ. పుం. 1. మంచే: చూ, హి

మము; 2. = తుంపర. జేల్లు: చూ, వాన. 1;
విణ. 3. చేల్లనిది: చూ, శీతలము. 5.
తుమారాట్టు. సం. వి. జ్. పుం. ఇందుగ్గిడు:
చూ, వేలుపుటేడు.
తుషితుడు. సం. వి. అ. పుం. గణదేవతావిశే
షము (వీరు ముప్పదియాలుగురు): చూ,
గణదేవతలు. (కకారాది ఆనుబంధములో)
తుషోదకము. సం. వి. అ. న. పులిగడుగు: చూ,
శుక్తము. 1.
తుష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, సంతోషము.
తుష్టుడు. సం. విణ: చూ, హృష్టుడు.
తుసము. నై. వి: చూ, రూ-తుషము.
తుస్సి. దే. విణ. తువరభూమి, రూ-తుస్సె.
తోవర: చూ, నురాప్రజము. 2.
తుస్సు. నై. విణ. 1. అధమము: చూ, హీనము.
1; వా. వి. 2. అపానవాయువు విడుచుట
యందలి ధ్వన్యనుకరణము. “తుస్సుపిత్తు”:
చూ, హూహూ; 3. టపాకాయ, సిసింద్రీ
చిచ్చే బుడ్డిలోనగునవి పేలకను, సరిగా
కాలకను చీచుట లోనగువానియందలి ధ్వ
న్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
తుస్సుపెంజెర. ద్వ. వి. పెంజెరభేదము. ఒక
రకము కొండచిలుప (చూ, పెంజెర): చూ,
సర్పము. [ద్వి. 4.
తుస్సె. దే. విణ: చూ, రూ-తుస్సి. ఆం, భా.
తుహినకరుడు. సం. వి. అ. పుం. చేలివెలగు:
చూ, హిమాంశువు. హిమము.
తుహినము. సం. వి. అ. న. నుంచే: చూ,
తుళువము. అం. దేశములు ఏబదియాటింటిలో
నొకటి: చూ, దేశము.

తూ

తూ. దే. వి. 1. తూపాడుచేటయందగు ధ్వన్య
నుకరణము: చూ, హూ హూ; వా. 2. బా

లబాలికలయొక్క ఆటలయందలిట్లు. “తూ
నాబొడ్డుకుతూ” (తూతూఅనియు)
తూఁగాడు. దే. అ. కి. (తూఁగి + ఆడు)
1: చూ, సలించే. భార. ఉద్యో. 4, ఆ 344;
2: చూ, వేరిలాడు.
తూఁగియాడు. దే. అ. కి. — పై: —
తూఁగు. దే. వి. 1. నిద్ర: చూ, స్వప్నము.
2; 2. కూరుకుపాటు: చూ, పరిమాల;
అ. కి. 3. ఊఁగు: చూ, వేరిలాడు; 4. కూ
రుకు: చూ, నిద్రించే; 5. రూ-తూఁగాడు-
తూఁగియాడు, తూలు-రూ-తూలియాడు:
చూ, సలించే; 6. తూనికపడు; 7. నడచే:
చూ, వెళ్ళు. 3.
తూఁగుటుయ్యల. ద్వ. వి. తూఁగుమంచేము.
కళా. 2, ఆ. 17: చూ, పాలకి.
తూఁగుపలక. ద్వ. వి. తాఁపివాడు గోడల
మట్టముచూచుటకై తాయివేరిలగట్టిన నిడు
పాటుపలక.
తూఁగుమంచేము. ద్వ. వి: చూ, తూఁగుటుయ్యల.
తూఁచే. దే. పే. తూఁగఁజేయుదడకట్టు.
తూఁట. దే. వి. 1. రూ-తుంట. ఖండము:
చూ, శకలము. 4; నై. విణ. 2. = దుప్త.
దుప్తడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.
తూఁటకట్ట. వా. వి. గడ్డిని జేడగానల్లి నిప్పు
ముట్టించెడుకట్ట. [వ్రక్కివాటు.
తూఁటకట్టు. దే. అ. కి. కోతవడు: చూ,
తూఁట. నై. విణ. (తూఁట + అరి) = శుంఠ.
దుప్తడు. రూ-తూఁడరి. భాగ. 6, స్కం.
182: చూ, వ్యాధుడు. 2.
తూఁటాడు. దే. స. కి. (తూఁటు + ఆడు):
చూ, జేధించే. జై. 7, ఆ. 4.
తూఁటి. దే. వి. నళి, తుంటికూర: చూ, శైవలము.
తూఁటికూర. ద్వ. వి. — పై. — (దేశ్యమనిశ.)

తూటిగానపు తేజిగలబోటి. ద్వ. వి: చూ, సరస్వతి. ఆం, భా. పృ. 42.

తూటు. దే. వి. రూ-తూము. 1. కనుమ. ఆం, భా. పృ. 145: చూ, రంధ్రము. 1; 2. చిల్లి: చూ, రంధ్రము. 1.

తూటుకట్టు. దే. అ. కి. తూటుపడు, తూటుపోవు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 181: చూ, తొటలువాటు.

తూడరి. వై. విణ=శుంత: చూ, రూ-తూటరి. తూడు దే. వి. తామరపువ్వులోనగువానివేరు, చిసము. విజ. 1, ఆ. 199: చూ, పన్నము. 1.

తూడుదిండి. దే.వి.(తూడు + లిండి)తెలిపిట్ట. అచ్చ. యు, కాం. 30: చూ, హంస. 1.

తూడునూలునారి. ఆం. మన్మథుని మూడవది యగు వింటియొక్కనారి. (దీని బాణములు.- మంకెన, అసోక, మల్లెపూలు.) వేం. ఆం. 9: చూ, మార్వి. 1. (చూ, బాణము. 1.) (చూ, మన్మథబాణములు) [వేం. ఆం. 8.

తూడునిల్లుడు. దే. వి: చూ, మన్మథుడు. తూతకొమ్ము. దే. వి. మురళి, వంకనాళనాద్యము: చూ, వీణె. (తూతూబాకా అనియు)

తూతూబాకా. వా. వి.—పై.—

తూకము. దే. వి. రూ-తూకు. 1. పూనిక. జై. 7, ఆ. 40:చూ, యత్నము; అం. 2. నాట్యములోని పదునాలుగు అంగములలో తుకయనునది ఒకానొకయంగము: (చూ, నాటకము. 1.)

తూకు. దే. వి.—పై.—

తూకును. దే. అ.కి.(తూకు + కొను)1. పూను: చూ, యత్నించు; 2. పృవేశించు. ఆం, భా. తృ. 122: చూ, సోకు. 4.

తూణము. సం. వి. అ.పుం.=దోన. రూ-తూణి-తూణీరము. అమ్మలపొది (ఇది అ. స్త్రీ.

గాను, ఈ. స్త్రీ. గానుగలదు):చూ, బాణము. 1.

తూణీరము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

తూదము. సం. వి. అ. పుం. గంగరావి*: చూ, రావి. [మిడి*: చూ, చూమిడి.

తూదసస్యకము. సం. వి. అ. పుం. పోకమా తూనరతుక్కుము. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తూనిక. దే. వి: చూ, తులామానము. (రూ-తూనిక)

తూనికకోల. దే. వి: చూ, రూ-తునికోల.

తూనికవేయు. దే. స. కి: చూ, తూమే.

తూనికె. దే. వి: చూ, రూ-తూనిక.

తూనికోల. దే. వి: చూ, రూ-తునికోల.

తూనింగ. దే. వి. పతంగిక. రూ-తూనీంగ: చూ, మక్షిక.

తూనీంగ. దే. వి.—పై.—

తూనీంగతానిగ. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తూనుకోల. దే. వి: చూ, రూ-తునికోల.

తూనెకొట్లాట. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తూపరము. దే. వి. 1. చిల్లి: చూ, రంధ్రము. 1; 2. కనుమ. ఆం, భా. పృ. 145: చూ, రంధ్రము. 1.

తూపరాణ. దే. వి. (రూ-తూపరాణి-తూపరాణము)తూము, నీళ్ళుబయటికివచ్చేతూము: చూ, తూము. 2.

తూపరాణము. దే. వి. 1. —పై.—; 2. ఒడపి: చూ, రంధ్రము. 1.

తూపరాణి. దే. వి: చూ, రూ-తూపరాణ.

తూపి. వై. వి.=స్తూప. గుడిలో మూలవిగ్రహము ఉండెడుచోటికి మీద విమానమువలె ఎత్తుగా కట్టిన కట్టడము.

తూపు. దే. వి. అమ్ము: చూ, బాణము. 1.

తూపురాసి. ద్వ. వి: చూ, తూము. 2.

తూపురిక్క. ద్వ. వి. శ్రీవణనక్షత్రము, కరివేల్పురిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

తూపురూపురిక్క. ద్వ. వి. చూ, తూపురిక్క.
తూపురిక్కనెల. ద్వ. వి. శాసనమాసము:
చూ, మాసము. 1.

తూపాడుచే. దే. స. కి. ఉమియు, క్రాయు.
తూబరము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తుబరము.
కాలమున కొమ్ములుమొలవని యెద్దు: చూ,
వృషభము. 1.

తూబరుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-తుబరుడు.
1. పేడిమూతివాడు, ప్రియమున గడ్డము
మీసమురాని మగవాడు: చూ, సౌవిద
ల్లుడు; 2. అంతఃపుర కావలివాడు: చూ,
సౌవిదల్లుడు.

తూము. వై. వి. 1. తుంబికా. బండిచక్రము
నడిమిరింధ్రము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. నీళ్లు
బయటికి వచ్చేనట్లు కట్టినకట్టడము. వసు
5, అ. 17: చూ, మరిగొమ్ము; 3. నాలుగు
కుంజములకొలది: చూ, ప్రస్తము; 4. నూది
చెవి: చూ, రంధ్రము. 1; 5. నగలమోపు
నందలి రంధ్రము: చూ, రంధ్రము. 1; 6. క
న్నము: చూ, రంధ్రము. 1; వా. 7. పంట
కాలువకు పక్కను చేర్చివేసెడికుండతూర.
“కుండతూము”: చూ, తూర. 4. (చూ,
మరిగొమ్ము.)

తూర. దే. వి. 1. వానబొట్టు: చూ, వాన.
1; 2. తుంపర: చూ, సీకరము; 3. రూ-
తూల. పండుచేప: చూ, మత్స్యము. 1; వా.
వి. 4: చూ, తూము. 7. “కుండతూర,
తాటితూర.” మొ.

తూరజేల్లు. ద్వ. వి. ధారావర్షము: చూ, వాన. 1.

తూరనగోలలు. దే. వి. బ: చూ, బాలకీర్తిడ.

తూరనడుక్కా. దే. వి. —పై.—

తూరనతుంకములు. దే. వి. బ: —పై.—

తూరి. దే. వి. తడవ, ఆవృత్తి (ఇదివీకార్యర్థక
శబ్ద పూర్వకముగానే ప్రియోగింపఁబడును.

ఉదా “ఒకతూరి-ఈతూరి”): చూ, సారి. 2.
తూరు. దే. వి. 1. తుచ్ఛధాన్యము: చూ, ధా
న్యము; అ. కి. 2. సన్న గాతూరపడు.

తూరుపాట. దే. వి. 1. ఒకానొక గాలి. రూ-
తూర్పాట, తూర్పిడి: చూ, వాయువు;
2. తుచ్ఛధాన్యోక్షేపణము: తూరుపాటఁ
బట్టుట.

తూరుపాటఁబట్టుట. జా. 1. ధాన్యము తూరు
(అనఁగాఁబోల్లు) గాలిలోనెగురునట్లు పట్టు
ట; 2. ఎగురఁగొట్టుట; 3. తేలిక చేయుట.
“నాలుక తుదిపలుకులైననూరక తూరుపాటఁ
బట్టుచున్నాఁడవు.” (ధర్మజరాజనూయము)
తూరుపాటఁబట్టు. దే. స. కి. (తూరు + పా
టన్ + పట్టు) రూ-తూర్పాటఁబట్టు. గల్ల
పొట్టు లోనగునవి యెగిరిపోవునట్లుగా చేట
లోనగువానితో ధాన్యములోనగు వానిని
పైకెత్తి క్రిందుగాఁబోయు.

తూరుపు. దే. వి: చూ, రూ-తూర్పు.

తూరుపుగొండ. ద్వ. వి. ఉదయాది: చూ,
పర్వతము.

తూరుపుదణి. ద్వ. వి. ఇందుగిడు. ఆం, భా.
పు. 48: చూ, వేలుపుతేడు.

తూరుపుతేడు. దే. వి. —పై.—

తూరుపెత్తు. దే. వి. (తూరుపు + ఎత్తు) రూ-
తూర్పెత్తు. 1: చూ, ఎగరఁబోత; స. కి.
రూ-తూర్పెత్తు. 2. ధాన్యాధికమును ఎత్తి
తూర్పుగాలికివిడుచు; 3. ఏదేని గాలివాటము
గాఎత్తివిడుచు; 4. వెందుకలు పాయఁదీసి
అడ్డముగా మీఁదికెత్తిపట్టు. పాండు.
3, ఆ. 30.

తూర్పు. దే. పే. రూ-దూర్పు. సుప్రసిద్ధ. వై.
4, ఆ. 81: చూ, రూ-తూటుచే.

తూర్ణము. సం. కి. విణ. అ. స. 1. త్వరితము:
చూ, వేగము. 3; విణ. 2. వడిగలది: చూ,
వేగము. 3.

తూర్పాట. దే. వి: చూ, రూ-తూరుపాట. 1.
తూర్పాటబట్టు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-తూరు
పాటబట్టు.

తూర్పిడి. దే. వి: చూ, తూరుపాట. 1.

తూర్పు. దే. వి. (రూ-తూరుపు-తూలుపు.)

1. పొగ్గిశ: చూ, హరితు; అం. 2. దిశలు
నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, దిశలు; 3. ది
శలు పదింటిలో నొకటి: చూ, దిశలు;
4. దిక్కులు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ,
దిక్కులు.

తూర్పెత్తు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-తూరుపెత్తు.

తూర్వగంజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ద్రగడనును
వాద్యము: చూ, వీణె.

తూర్వత్రయకాశలము. అం. సుగుణములు ఇరు
వదెరిమిదింటిలో నొకటి: చూ, సుగుణములు.

తూర్వము. సం. వి. అ. న. 1. వాద్యము: చూ,
వీణె; పుం. న. 2. వాద్యపుమోత: చూ,
స్వరము. 2.

తూటబడు. ద్వ. అ. కిరి. (తూటన్ + పడు)
తూటు, పరివేశించే. నిర్వ. 4, ఆ. 76:
చూ, సోకు. 4. [2, ఆ. 398.

తూటు. దే. అ. కిరి. —పై— భార. భీష్మ.
తూటుమే. దే. పేరి. తూటజేయు: గుచ్చె,
తూర్పు-రూ-దూర్పు. (ఎక్కించుఅనియు.)

తూటుపు. దే. వి: చూ, రూ-తూరుపు-తూర్పు.
తూల. దే. వి. తూర. పండుచేప: చూ,
మత్స్యము. 1.

తూలబాటు. దే. అ. కిరి. (తూలన్ + పాటు)
1. తూలు, చలించే: చూ, సలించే, 2. తొ
లగు: చూ, విరియు. 5.

తూలకంటకము. సం. వి. అ. పుం. గొబ్బి*:
చూ, మొగబీర.

తూలకార్యకము. సం. వి. అ. న. దూదియేకు
విల్లు, పింజనము: చూ, బాణము. 1.

తూలనాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దూదియేట్ట.
తూలనాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై—

తూలపోవు. మి. అ. కిరి. (తూలము + పోవు)
చిన్నవోవు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 259:
చూ, చిన్నవోవు. (పేరి. తూలపుయ్యే. భార.
ఉద్యో. 3. ఆ. 298.)

తూలము. సం. వి. అ. న. 1. గంగరావి*: చూ,
రావి; 2. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము; పుం,
న. 3. =దూది. విత్తులుతీసినప్పటి, పిచువు:
చూ, ప్రితి.

తూలాడు. దే. ఆ. కిరి. (తూలి + ఆడు) రూ-
తూలియాడు-తూలు. చలించే. భార. విరా.
5, ఆ. 184: చూ, సలించే.

తూలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తూలిక: చూ,
తొక్క. 1; దే. వి. (1.) (తూల + ఇ) చే
పలనుబట్టి జీవించెడి యొకానొకజాతివా
డు: చూ, వలతేడు; (2.) తూలికాడు.
మేకలనుబట్టి జీవించెడి యొకానొకజాతి
వాడు.

తూలిక. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిన్నయీక:
చూ, తొక్క. 1; 2. వాసెడుకలము: చూ,
లేఖిని; 3. (చిత్రమువారిసెడు) వాగర,
జాలిని: చూ, వాగట; వా. 4. =తూలిక:
చూ, తూలిక. (1); నై. వి. =తూలిక. (1)
మాల్యగ్గంధి. అం. పదా. 4-39: చూ,
పూవులపొట్లము.

తూలికాడు. దే. వి: చూ, తూలి. (1), (2).
తూలించే. దే. స. కిరి. చేంపు. సాంబ. మా,
32: చూ, సంహరించే. [నై. 7, ఆ. 92.

తూలియాడు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-తూలాడు.

తూలు. దే. అ. కిరి. 1. —పై—; 2. అపస
రిల్లు: చూ, విరియు. 5; 3. ఉపశమిల్లు-
అం, భా. తృ. 87: చూ, సుక్కు. 4.

తూలుచే. దే. పేర్. రూ-తూలు. 1. చలింపఁ జేయు; 2. తొలగించు. సా. 1, ఆ. 101.

తూలుమాటలు. వా. వి. తిట్లు, బండబూతులు, కుచ్చితపుతిట్లు.

తూలు. దే. పేర్: చూ, రూ-తూలుచే.

తూసర: చూ, రూ-తుసర.

తూసరము. వై. వి.—పై—(సం.అనికొందలు)

తూషణము. అం. ముఖరతులు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ముఖరతులు.

తూష్టిమ్. సం. అవ్య. మానమందు వర్తించును, తూష్టికామ్: చూ, మానము.

తూష్టింశీలుడు. సం. విణ. మాటలాడక ఊర శుండువాడు. రూ-తూష్టికుడు.

తూష్టికామ్. సం. అవ్య: చూ, తూష్టిమ్.

తూష్టికుడు. సం. విణ: చూ, తూష్టింశీలుడు.

తూస్తః. సం. వి. అ. న. దుష్కృతము: చూ, పాపము.

తృ

తృటము. సం. వి. అ. పుం.=చిటిక. తృటి: చూ, స్వరము. 2.

తృటి. సం. వి. ఇ. పుం. 1.=చిటిక.—పై.—; ఈ. స్త్రీ. 2. చిట్టేలకి*: చూ, పతౌల.

తృట్టు. సం. వి. ఓ. స్త్రీ. 1. రూ-తృషము—తృషము. దప్పి. పొండు. 5, ఆ. 179: చూ, పిపాస; 2. ఇచ్చే: చూ, వాంఛ.

తృణకుటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పూడిగుడిసె: చూ, సదనము. 1. [చూ, వేణువు.

తృణకేతువు. సం. వి. ఉ. పుం. వెదురు*: తృణగండము. సం. వి. అ. పుం. ఉచ్చింగటు

డనుచేప: చూ, మత్స్యము. 1. తృణగ్రాహి. సం. వి. ఓ. పుం. పచ్చే, మరక

తము: చూ, రత్నము. 1.(చూ,తృణమణి.2.) తృణజలూక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జేలగపలెనుండి

గడ్డిలో తిరుగు పురుగు: చూ, పురుగు.

తృణజలూకన్యాయము. పా. గడ్డిపైపురుగు మూ తికి సమీపమందు రెండుకాళ్లును వెనుకపై పున చివర రెండుకాళ్లును గలది. అదివెనుక కాళ్లతో నిలబడి ముందునిలుచుటకాధారము చూచుకొనిమందుకాళ్లనక్కడబెట్టి తరువాత వెనుకకాళ్లు తీయుననుకీతి.

తృణత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తృణభావము; 2. (రూ-తృణిత-తృణిత) విల్లు: చూ, బాణము. 1. [మేటి.

తృణతతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గడ్డిమేటి: చూ, తృణదుగ్ధములు. సం. వి. అ. పుం. బ. తాటి, కొబ్బరి, ఈత, శిర్డూరము మొ.

తృణధాన్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. విత్తక పండ్లగునుకు నివ్వరిదూసరిలోనగునవి:చూ, ధాన్యము; వా. 2. గడ్డిజాతి సస్యములు-వరి, జొన్న, గోధుమలోనగునవి.

తృణధృక్కు. సం. వి. ఓ. పుం. బడబాగ్ని, కాకధ్వజము: చూ, పహ్ని. 1.

తృణధ్వజము. సం. వి. అ. పుం. వెదురు*:చూ, వేణువు. [చూ, అశ్వతిక్తము.

తృణనింబము. సం. వి. అ. పుం. నేపాళవేము*: తృణపంచమూలము. అం. పరి, దర్భ, గనప

దంటు, చెఱుకు, కామంచిగడ్డి (5) (పిత్తజ్వరము, దాహము, రక్తపిత్తము, మూత్రకృచ్ఛము వీనిని హరించును)

తృణపుష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొండయల్లము*: చూ, శృంగబేరము.

తృణపూలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గడ్డిబొమ్మ, చంచ: చూ, బింబము. 3.

తృణమణి. సం. వి. ఇ. పుం, స్త్రీ. నీలము:చూ, రత్నము. 1; పా. 2. తృణగ్రాహి(అంబర్), ఉన్నిగుడ్డతోరాచిన గడ్డిపోచలు మొదలగు వాని నాకర్షించు వస్తువు.

తృణమత్స్యణుడు. సం. విణ. జూదములో జేమానతు ఇచ్చేవాడు: చూ, లగ్నకుడు.

తృణము. సం. వి. అ. న. 1. (కిక్కినలోనగు) గడ్డి; అంబరీషము, అర్జునము, ఆకు, ఋశము, కక్షము, కచపము, కచ్చరునా, క్షేత్రియము, గవాదనము, ఘాసము, తృణము (తె. ప).—కపను, కసవు, గడ్డి, గవతము, గాదము, చెత్త, పిల్లు-పులు-రూ-పుల్లు, పూరి: (చూ, హరిత. 1.) తృణవిశేషములు.—ఉర్ధ్వమూలము, ఋషిశస్త్రము, కుందరము, ఖంజ, ఖగ్గడము, ఖచ్చదము, జయ, తాండవము, వారుణి. (తె. ప).—ఉలస, ఉదర, కాండ్ర, గాబ, గాబము, గునుకు, గొలిపె, గోళ్లగొండి, దూసరి, నాలి కచేలు, నెండ్ర, బరపట, బూరగడ్డి, పంచేదిదియ, వెట్టిచెఱుకు; అంటింతగడ్డికి. (తె. ప).—అంటిస-అంటింత, చిగిరింత; అడవికిక్కినకు.—దేవనాళము. (తె. ప).—అడవికిక్కిన; అడవిగెననునకు.—పిండాంశుకము, పిండాలువు. (తె. ప).—అడవిగెనను; అవురుకసవునకు.—కుమారము, వీరణము, వీర తరము, వీరతృణము. (తె. ప).—అగురు-అవురు-బౌరు; అశ్వలాయనదర్భకు.—అశ్వలాయకము, అశ్వవాలకము, కాశ, కాశగర్భము, కాశము, శరము; ఉప్పుగడ్డికి. (తె. ప).—కాను, కారె; కాకి చెఱుకునకు (కుందుతెల్లు).—ఇంద్రిము, ఇత్వారిక-రూ-ఇత్వారిక, కాండ్రేతువు, కాశేతువు, కాశము, కాశేతువు, ఖరచ్చదము, గుంద్ర, గుంద్రము, గుచ్చపుష్పిక, తేజనకము, మంజము, మంజేతువు, వాయసేతుకము, వాయసేతువు, శరము, శ్వేతచామరకము. (తె. ప).—కాకిచెఱుకు, కాకితెల్లు, కుందుతెల్లు, పొనిక, తెల్లు; తెల్లుకు.—కటుకము, కాండకాండకము, చామరపుష్పము, కణము. (తె. ప).—కనపపులు, కనుము, రెల్ల-రెల్లు-తెల్లు; పెద్దతెల్లుకు.—ఖడ్గటము, బృహ

త్కాశము; తెల్లుగడ్డికి.—ఇత్తుగంధ, కాశము, పోటగళము, బల్బజము; కామంచికి.—కత్తృణము-రూ-కత్తృణము, కాకధాతువు, కాకమాలి, కాకమాచి, కామంచిక, గంధకత్తృణము, గుడఫల, చపలము, ఛత్ర, ఛత్రాతిఛత్రము, జలనాభము, జాత్యంభము, దేవగంధిక, దేవజగ్ధము, దేవజగ్ధము, దేవజగ్ధిక, ధ్యామకము, ధ్యామయము, పౌరము, బిందుచిత్రము, రాహిషము, వాయసి, సాగ్ధికము. (తె. ప).—కామంచి-కావంచి; గుడ్డికామంచికి.—అతిఛత్ర-అతిఛత్రము, ఆతపత్రము, గుహ్యము, చుకనాళనము, ఛత్ర, ఛత్రాతిఛత్రము, త్పారాజము, పలఘ్నము-పాలఘ్నము, బీజకము, భూస్త్రృణము, మాలాతృణకము, రాహిషము. (తె. ప).—గుడ్డికామంచి-గుడ్డికామంచి, గొడుగుగడ్డి; కిక్కినకసవునకు (కొరివి పంటితృణము).—ధమనము, నడము-నలము-నళము-నళ-నళిక-నాలిక, నడ్య, పోటగళము, మృదుపుష్పము, నూన్యమధ్యము. (తె. ప).—కిక్కినకసవు, కొరిలుకసవు, గనుపదంటు; కుశదర్భకు.—కర్మమూలము, కుతపము, కుథము, కుశము. కూర్చ, త్తురపత్రము, దర్భ, పవిత్రము. (తె. ప).—కొస్సె, దబ్బ; గండదూర్వకు.—కలాయ, గండదూర్వ, గండాలి, గంధిపర్ణి, శకులాక్షి; గడ్డిదుబ్బునకు. (తృణస్తంభము).—కాండము, గుచ్చము, గుత్సము, (తె. ప).—కరుగు, కరువు, గంట, గంటకట్ట, దుబ్బు, పైరుదుబ్బు, పొట్టకట్ట (మా, పొట్టకట్ట); గడ్డిపరకకు. (సం. ప).—త్రాసకము; గఱికకు.—అనంత, అమర, గుణ, దూర్వ, భార్గవి, రసాల, లత, శతపర్వక, సహస్రవీర్య, హరిత-హరితు. (తె. ప).—గరిమిడి, గఱిక; నల్లగఱికకు.—శప్పము, శాంభవి. (తె. ప).—

నల్లగజిక; తెల్లగజికకు. (శ్వేతమాన్య):—
అనంతసముద్భవ, గండాని, గోలోమి, శకు
లాక్షకము, శతపీర్వ, సహస్రపీర్వ, సిత
(తె. ప.):—తెల్లగజిక; తీరగజికకు:—
గండాని, తీర్వ, శకులాక్షకము. (తె. ప.):—
తీరగజిక - తీరగజిక, నిడుపుగజిక; గిం
జేరేనివరిపోచేకు:—కిర్మి, రులాలము. (తె. ప.):—
మోడు; గుండ్రములాత్మణమునకు:—వీరక.
గుండ్రముల; గుచ్చబంధా తృణమునకు.—
ఆశయ, గుండాల, గుండాసిని, గుచ్చబంధ,
గుచ్చభద్ర, గుచ్చమూలిక; గోమూత్రికాత్మణ
మునకు:—కృష్ణభూమిజ, గోమూత్రిక; చణిక
త్మణమునకు:—గోదుగ్ధిక, చణిక; చింఛోట
కమునగడ్డికి:—కొంచాదనము, చింఛోట
కము; చిప్పగడ్డికి:—కేళి, గుహ్యబీజము,
గోమయపీయము, భూతకేళి, భూతికము,
భూత్మణము- భూత్మణము, మాలాత్మణము.
(తె. ప.):—చిప్ప, చిప్పకనపు, చిప్పగడ్డి,
చిప్పర; జరడిత్మణమునకు:—గర్మోటిక,
జరడి; జలత్మణవిశేషమునకు:—చూ, శైవల
ము; జేమ్మునకు:—(తె. ప.):—జేంబు-
జేమ్ము; తుంగగడ్డికి:—అంత్యము, అబ్ద
ము, కర్ణపూరము, కర్తనము, కూపిని,
కాండగుండము, తోయదము, నాగరముస్త.
(తె. ప.):—తుంగ; గుండ్రతుంగకు:—
గుండము, గుండాల, గుండాసిని, చలదళము,
జలాశ్రయము, దీర్ఘరాజము, కూలపత్రిము;
(తె. ప.):—గుండతుంగ- గుండ్రతుంగ,
గుండా; తుంగముపైకు:—అబ్దము, కశే
రువు, కుతరము, కురువిందము (పచ్చేతుంగ
ముపై, భద్రముస్తకము, వటునిముపై,
కోలతుంగముపై, తుంగముపై లోనగువా
నియొక్క పర్యాయపదములు “ముస్తకము”

అనుపదముకడఁ జొచ్చుకొనవలెను); పర్వా
టకమునకు:—కవచము, తృణాఘ్నము. (తె.
ప.):—పర్వాటకము; పశ్వాదులకనవునకు.
(శేతకనపు):—ఘాసము, బాత్మణము,
యవసము; పొల్లుకనవునకు:—కడంగరము,
బుసము- బుషము. (తె. ప.):—పొల్లు
గడ్డి; పూచికకు:—(తె. ప.):—పూచి-
పూచిక, పూకామంచి; మొదపుగడ్డికి:—
అనుమత, ఇత్వైక- ఇత్వైక, బల్బజము.
(తె. ప.):—బొద, మొదవ-మొదపు, మోద
యము; పానుగునకు:—(తె. ప.):—పానుగు
గడ్డి, పానుగు; మూడంచుల తుంగకు:—
(తె. ప.):—ముయ్యంచుతుంగ; మావనాల
శరమునకు—ఖరపత్రము, మావనా-శరము;
రక్తత్మణమునకు:—(తె. ప.):—చెంగలి; లఘు
త్మణమునకు:—ఖడము; వాసనగడ్డికి:—
కరేందుకము, కర్పూరత్మణము, గంధత్మణము,
భూతికము, భూత్మణము, భూస్త్రణము.
(తె. ప.):—వాసనగడ్డి; వృత్తత్మణమునకు:—
గుచ్చము; శిల్పికాదిత్మణవిశేషమునకు:—తే
త్రజ, గోమూత్రిక, చణిక, శిల్పిక; కూకత్మ
ణమునకు:—కనిష్ఠకము. (ఇందలివిశేషములకును
మిగతవిశేషములకునుగలపర్యాయపదములకు
“హరిత.1.” చూడుము); 2. చోమలోనగు
పైరు: చూ, సస్యము. 1.

తృణరజ్జున్యాయము. పా. బలములేనిగడిపరకలు
పోగుండేసి తొగిడల్లి యేనుగునైనం గట్ట
వచ్చునసరితి.

తృణరాజము. సం. వి. అ. పుం. 1. తాటిచెట్టు:
చూ, శీతాశము; 2. గిరితాటిచెట్టు:
చూ, హింతాశము; 3. కొబ్బరి*: చూ,
నారికేళము.

తృణపీరుదాధ్యము. అం. అశ్వసంచారమార్గముల
లో నొకటి: చూ, అశ్వసంచార మార్గములు.

తృణశూన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-తృణశూన్యము. తృణశూన్య-తృణశూన్యము. మల్లే*: చూ, హసంతి. 2.

తృణశూన్యము సం. వి. ఆ. న. 1.—పై.— (అకారాంత స్త్రీలింగమును అగును); అ. పుం. న. ఆ. స్త్రీ. 2. మొగలిపండు. చూ, మొగలి; విణ. 3. తృణములేనిది.

తృణశూన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-తృణశూన్య.*

తృణశూన్యము: చూ, రూ-తృణశూన్యము. 1—2—3.

తృణఫట్టదము. సం. వి. ఆ. పుం. కంఠరేగ: చూ, మక్షిక. [రంభ. 2.

తృణసార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగటి*: చూ, తృణహర్ష్యము. సం. వి. ఆ. న. గడ్డిమేడ, ముడుటము: చూ, సదనము. 1.

తృణిత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-తృణిత. తృణీకరించే. సం. న. కి. అలక్ష్యముచేయు. తృణ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గడ్డిమోపు: చూ, మోపు. 5.

తృణీయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=తదియ. రూ-తద్దే. మూడవతిథి: చూ, తిథులు, తిథి.

తృణీయకము. అం. జన్యతాశములలో నొకటి: చూ, జన్యతాశములు.

తృణీయప్రకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-తృణీయాప్రకృతి. నపునకుండు, చేడి: చూ, సావిదల్లుండు.

తృణీయము. సం. న. 1. మూడవది; అం. 2. లగ్నకార కత్వములు పండ్రెం డింటిలో నొకటి (ధైర్యము, సోనరుండు, యుద్ధము, పాత్ర, ఆభరణము, కంఠము, భటులు, కాంతము, మిత్రులు, ఉపాయము, ఆయువు, సహజము, భ్రాతృ, విక్రమము): చూ, లగ్నకారకత్వములు; 3. పక్షమందుమూడవతిథి: చూ, తృణీయ.

తృణీయాకృతము సా. విణ. మూడుచోళ్ళు దున్నినది (నేల): చూ, భూమి. 1.

తృణీయాతిరాత్రము. అం. కృతుచతుష్టయము నం దొకటి: చూ, కృతుచతుష్టయము.

తృణీయాప్రకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, రూ-తృణీయప్రకృతి.

తృణీయావిభక్తి. అం. కర్తృ, కరణ, హేతు, ప్రకృతి, గోత్ర, గర్భాదులవంశేతయగు. మూడవవిభక్తి-ప్రత్యయములు.— చేత— చే, తోడ-తో: చూ, విభక్తులు.

తృప్తము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పునోదాశము. 1-2-3; విణ. 4. తృప్తిపొందినది. [తృప్తము.

తృప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ.=తనివి: చూ, సాహిత్యపదు. మి. అ. కి. (తె. ప.).— ఆదట వోవు, అపోవు, తనియు, తనివోవు, తనిసను, తనుపారు, తుప్పటిల్లు.

తృప్తుండు. సం. విణ. తనివినొందినవాడు.

తృప్తల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-తిర్థల.

తృప్త. సం. వి. ఆ. వ. స్త్రీ. 1. దప్ప: చూ, పిపాస; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ.

తృప్తితుండు. సం. విణ. 1. దప్పిగొన్నవాడు: చూ, సత్పట్టు; 2. ఇచ్చేగొన్నవాడు: చూ, లుబ్ధుండు. 2.

తృప్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తృప్త. 1—2; అం. 3. పహర్షులలో నొకటి. (చూ, రసనా మలము): చూ, డిర్బులు.

తృప్తకు. సం. విణ. జ్: చూ, తృప్తితుండు.

తృప్తాఘ్నము. సం. వి. ఆ. పుం. సర్పాటక మనుగడ్డి: చూ, తృణము. 1.

తె

తెంకాయ. దే. వి: చూ, రూ-తెంకాయ. [ట్టు. తెంకాయచెట్టు. దే. వి: చూ, రూ-తెంకాయచె

తెంకి. దే. వి. రూ-తెంకి. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. ఇల్లు: చూ, సదనము 1. (దేవళము అనికొందలు)

తెంచు. దే. పేర్. తెగజేయు: రూ-తెంచు. తెంపు-తెంపు.

తెండు. దే. ఆ. కి. 1. పరుండు: చూ, శయనించు; వా. 2. తీసికొనిరండు. “ఆపండు తెండు.”

తెందెప్పలు. దే. విణ. బ. (తెప్పలు + తెప్పలు) రూ-తెందేపలు. దరిలేనిది. సా. 1, ఆ. 67: చూ, అపారము.

తెందేపలు. దే. విణ. బ. —పై—

తెంపరి. దే. విణ. (తెంపు + అరి) 1. తెగుదాతి: చూ, సాహసికుడు; 2. కూరుడు. జై. 2, ఆ. 46: చూ, హంపీరుడు. 2.

తెంపి. దే. వి. 1. ఆనాథ: చూ, విధవ; 2. తెగువ: చూ, సాహసము; 3. తెగుట: తెంపు. భార. విరా. 5, ఆ. 81.

తెంపు. దే. వి. 1. తెగువ: చూ, సాహసము; 2. తెగుట: చూ, తెంపి. 3; పేర్. 3: చూ, రూ-తెంచు.

తెకతెక. దే. వి. ఉడుకుట, క్రిగుట, ఎగయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. రామా. 5, ఆ. 22: చూ, హూహూ.

తెకతేర. దే. విణ. (తేర + తేర) 1. బొత్తిగా సంబంధములేనిది. పా. 4, ఆ. 58; కి. విణ. 2. మిక్కిలివ్యర్థము. కళా. 3, ఆ. 191: చూ, వ్యాహతము. 2.

తెక్కరము. దే. వి. అగ్గలిక: చూ, విలాసము.

తెక్కలి. వై. వి. 1. తస్కర. చౌర్యము: చూ, ముచ్చిలి; 2. మోసము. భార. శల్య. 2, ఆ. 401: చూ, వంచన; 3. ఏమరిక: చూ, ప్రమాదము: విణ. 4. మోసముచేయునది. భాగ. 6, స్కం. 352: చూ, వంచన.

తెక్కలికాడు. ద్వ. వి. 1. దొంగ: చూ, ముచ్చి. 1; విణ. 2: చూ, వంచకుడు. భార. స్త్రీ. 2, ఆ. 137.

తెక్కలిపాటు. వై. వి. ఆపవ. భాగ. 6, స్కం. 349: చూ, వివత్తు.

తెక్కు. దే. వి. 1. పడుచుండవలయు తెక్కు: రూ-టక్కు-టిక్కు-టెక్కు-టెక్కువ-తెక్కెర, నిక్కు; 2. అగ్గలిక. పా. 5, ఆ. 10: చూ, విలాసము.

తెగ. దే. క. 1. రూ-తెవ. గుంపు. అచ్చ. యు, కాం. 233: చూ, సమాహము; 2. జాతీయసమాహము: చూ, సమాహము; 3. పక్షము. ఉ, రా. 6, ఆ. 99: చూ, ప్రక్క. 2; 4 (ఎక్కుకెట్టివ) అల్లెతొడు. ఉ, హరి. 3, ఆ. 53: చూ, హ్య. 1; 5. జ్యోక్తపీ, ఎక్కుకెట్టుట; 6. కీత: చూ, విధము. 1; 7. దీర్ఘము: చూ, నాడవు. 2; ద్వి. 8. కిక్కి చుముగా; 9. శిండితముగా. “తెగనాడవలదు సభలను.”

తెగగొట్టు. దే. స. కి. (తెగన్ + కొట్టు) 1. నటకు: చూ, ఖండించు: వా. 2. మధ్యవర్తి విగానుండి స్థిరపఱచు.

తెగజొచ్చే. దే. స. కి. (తెగన్ + జొచ్చే) చంపు. భార. విరా. 1, ఆ. 324: చూ, సంహరించు.

తెగబడు. ద్వ. ఆ. కి. (తెగన్ + పడు) తెగించు: చూ, సాహసించు.

తెగబాటు. దే. ఆ. కి. (తెగన్ + పాటు): చూ, తెగబడు.

తెగచే. దే. ఆ. కి. కలగు: చూ, సంక్షోభించు.

తెగటాటు. దే. ఆ. కి. (తెగటు + అటు): చూ, మరణించు. భార. ఆర. 4, ఆ. 254.

తెగటాటుచే. దే. పేర్. తెగటాటజేయు: రూ-తెగటార్చు.

తెగటార్చు. దే. పేర్. —పై—

తెగటార్పు. దే. వి. హింస. ఆం, భా. ద్వి.

224: చూ, వధము.

తెగటు. దే. వి. 1. తుగ్గిళ్లు, గర్వము: చూ, హంకారము; ఆ. కి. 2. తుగ్గిళ్లు, గర్వించు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 377: చూ, హంకరించు.

తెగడ. పై. వి. = తిగ్గిలుటా. తిగ్గిలుతా.* (దీని భేదములు. — తెల్ల తెగడ, నల్ల తెగడ. ఇదే తెల్ల తెగడ): చూ, సర్వానుభూతి. (ఆవు పాలలో ఉడికించిన కుద్ది. విశేషసకారి.)

తెగడిక. దే. వి. రూ-తెగడు: చూ, నింద. 1. తెగడికమానినీ. ద్వ. వి: అవగణితుడు.

తెగడు. దే. వి. 1: చూ, రూ-తెగడిక. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 313; ఆ. కి. 2. ఉజ్జేక్షింపబడు; స. కి. 3. తిరస్కరించు: చూ, భంగించు; 4. ఉజ్జేక్షించు: అచ్చ. బాల, కాం. 112: చూ, కన్నడించు; 5. దూలు. నిర్వ. 10, ఆ. 12: చూ, నిందించు.

తెగనీలుగుట. వా. వి. 1. చెప్పినమాట వినక పోవుట; 2. నాకేమనెడిగర్వము: చూ, హంకారము. (ఉత్తరసర్పారులలో వాడుక.)

తెగవేయు. దే. స. కి. నటకు: చూ, నెలగు.

తెగసాగుట. వా. వి: చూ, తెగనీలుగుట.

తెగించు. దే. ఆ. కి: చూ, తెగబడు.

తెగు. దే. ఆ. కి. రూ-తెగు-తెయ్య. 1: చూ, మరణించు; 2. చిన్నమగు: చూ, భేదిల్లు. 2; 3. ఖండితమగు: చూ, వ్రక్కవాలు; 4. తీర్చుగు. రూ-తెగు-తెయ్య. జై. 8, ఆ. 209; 5: చూ, తెగబడు. ఉ. నారి. 4, ఆ. 205. [ద్వి. 225.

తెగుట. దే. వి: చూ, మరణము. ఆం, భా.

తెగుడు. దే. వి. నటకు: చూ, విచ్ఛేదనము. 2.

తెగుదల. దే. వి. 1. అంతము. నిర్వ. 9, ఆ.

53: చూ, నుద. 2; 2. క్షయము. భార. ఆర. 5, ఆ. 340: చూ, రుత్త.

తెగుదారి. దే. విణ. (తెగుస+దారి) 1. తెంపరి: చూ, సాహసికుడు; 2. ఈరికాడు. పృథా. 1, ఆ. 48: చూ, దాత; 3. సాహసికుడు, సాహసికురాలు. ఉ. రా. 8, ఆ. 240.

తెగుదంపు. దే. వి. (తెగు+తెంపు) తీర్పు. జై. 8, ఆ. 210: చూ, సత్యము. 1. (తెగుదంపు అనియు వాడుక)

తెగుబడి. దే. వి. 1: చూ, తెగుడు; 2. దుక్కి: చూ, వ్యసనాయము. 2; 3. అమృతము: చూ, విక్రయము.

తెగులు. దే. వి. రూ-తెవులు. 1. వ్యాధి: చూ, రోగము. 1; 2. సస్యరోగము: చూ, నావి.

తెగులుగొంటు. దే. విణ. రూ-తెవులుగొంటు-తెవులుగొంటు. 1. వ్యాధిగ్రస్తుడు: చూ, వ్యాధితుడు; 2. వ్యాధిగ్రస్తురాలు: చూ, స్త్రీ; 3. వ్యాధిగ్రస్తము: చూ, రోగము. 1. తెగులుగొను. దే. ఆ. కి. (తెగులు+కొను): రూ-తెవులుగొను, తెవులువడు.

తెగువ. దే. వి. 1. తెంపు: చూ, సాహసము; 2. దాతృత్వము: చూ, వితరణము.

తెగువడు. ద్వ. ఆ. కి. (తెగుడు+వడు) భేదపడు: చూ, వేటుపడు.

తెచ్చు. దే. స. కి. తీసికొనివచ్చు: కొనివచ్చు. (సం. ప.):—ఆనయించు.

తెచ్చుట. వా. వి. పొందుట: (సం. ప.)—ఆనయము—రూ-ఆనయము, ఆహరణము, ఆహారము, ఆహృతి; తద్వి:—పొందింపదగినది:—ఆనేతవ్యము.

తెచ్చువాడు. వా. వి. చూ, ఆనేత.

తెటిక. దే. వి. తెప్ప: చూ, హోడము.

తెటుకు. వా. వి. వంపు, ఎగుడు దిగుడు.

“మంచేపుపట్టెలు తెటుకుగానున్నవి”; 2. తేడా, భేదము. “నీమాట తెటుకుగానున్నది.”

తెట్ట. వై. వి.=ధట్ట. పోవు: చూ, రాశి. 1.
 తెట్టలించుడు. ద్వ. అ. కి. (తెట్టగిలన్ + పడు) రూ- తెట్టగిలు—తెట్టగిల్లు, తెట్ట
 వాటు: చూ, పాల్వడు (స్వార్థమునపడు.)
 తెట్టగిలు. దే. అ. కి. —పై—
 తెట్టగిల్లు దే. అ. కి. —పై—
 తెట్టతెన్ను. ద్వ. వి. ఘంటాపథము, సంసర
 ణము, ఘంటలతోఁగూడిన యేనుఁగుల
 దారి: చూ, మార్గము. 1.

తెట్టతెరువు. ద్వ. వి. —పై—
 తెట్టి. దే. వి. (రూ-తెట్టియ- తెట్టువ-తెట్టె-
 తొట్టి- తొట్టువ.) 1. నీటిమీఁదిమడ్డి;
 2. కేరుఁగుమీఁదితెట్టె: చూ, మీఁగడ.
 తెట్టియ. వై. వి. రూ-తెట్టె. 1.—పై—;
 2. తేనెపెర, తెట్టె: చూ, మధుపటలము;
 3. తృణకాష్ఠాదిభారము: రూ- తెట్టువ-
 తెట్టె. [నము. 1.
 తెట్టు. దే. వి. కంచెకొట: చూ, పొచ్చి
 తెట్టువ. వై. వి. 1. నీటియందుగాలికొక
 పక్కజేరిన తృణాదినమూహము. లక్ష్మీ.
 3, అ. 110: చూ, రూ- తెట్టియ. 3;
 2. వర్గము. ఉ, రా. 3, అ. 78: చూ, సమూ
 హము.

తెట్టువగట్టు. ద్వ. అ. కి. (తెటువ+కట్టు)
 నీటియందు తృణాదికము గాలికొక పక్క
 క్కజేరు. నిర్వ. I, అ. 51. రూ- తెట్టు
 వలుగట్టు- తెట్టెగట్టు, తెట్టువలుగొను-
 తెట్టెలుగొను.

తెట్టువలుగట్టు. ద్వ. అ. కి. —పై—
 తెట్టువలుగొను. ద్వ. అ. కి. —పై—
 తెట్టువు. దే. వి. కంచెకొట: చూ, పొచ్చి
 నము. 1.
 తెట్టె. వై. వి. 1: చూ, రూ- తెట్టియ. 1.2-3;
 4. రూ- తెట్టెము. గుంపు: చూ, సమూహము.

తెట్టెము. వై. వి: చూ, రూ-తెట్టె.
 తెట్టెలుగట్టు. ద్వ. అ. కి. (తెట్టెలు+కట్టు)
 పోవుకొను: చూ, రాసిపడు.
 తెట్టెలుగొను. ద్వ. అ. కి. (తెట్టెలు+కొను)
 —పై—ఉ, వారి. 3, అ. 27.
 తెడ్డు. వై. వి. = తండువు. తందూ. రూ-
 తెడ్డు. 1. కొయ్యగరిఁపె: చూ, దర్వి. 1.
 (చూ, పాత్రము. 6.); 2. పడవతోనెడు
 పలక: చూ, పీలి. 2.

తెడ్డునకుఁ బాకగుణము తెలియునా. లో.
 ఉదా.—“ఉ. కర్తవుగావు పార్తవునుగా
 వభిరక్షివిగావు నీవున, స్మిర్తిధురీణయింత
 కును గృహ్లాదె మూలము గాన పుణ్యవి,
 స్ఫూర్తియుఁ బాపవైకృతముఁ బూరుషుఁ
 బొందునె యస్వతంత్రితేన, వర్తిలుచున్కిఁ
 దెడ్డునకు వచ్చునె పాకగుణాగుణావళి”
 (పాండురంగ మాహాత్మ్యము. 5, అ. 45.)

తెడ్డుమూలికొంగ. ద్వ. వి. జలపక్షివిశేషము:
 చూ, బకము. [నిఁచు.
 తెనమణు. దే. అ. కి. పరుండు: చూ, శయ
 తెనుంగు. తెనుఁగు. వై. వి. = త్రినగ. రూ- తెలుఁగు.
 ఆంధ్రభాష. య. 1, అ. 1: చూ, భాష. 1.
 తెనుఁగువాఁడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తెలుఁగు
 వాఁడు.

తెన్నువాఁడు. వా. వి.—పై—
 తెన్నిడి. దే. వి. రీతి: చూ, విధము. 1.
 తెన్ను. దే. వి. 1. దారి: చూ, మార్గము. 1;
 2. కుష్ఠము: చూ, వండలము. 3.
 తెన్నుండు. దే. అ. కి. రూ-తొన్నుండు.
 పరుండు: చూ, శయనించు.
 తెప్ప. దే. వి. 1. రూ-తేప-తేపిక: చూ,
 హాడము; 2. రూ-తేప. పోవు. వను. 1,
 అ. 139: చూ, రాశి. 1.
 తెప్పదెరలంగ. దే. ద్వి. కి. విణ తిరిగిపు

ము: చూ, వేగము. 3.

తెప్పలదేలు. దే. అ. కి. 1. (తెప్పలన్ + తేలు)

1. ఓలలాడు: చూ, తేలు. 4; పే. 2. తెప్పలదేలు. కళా. 6, ఆ. 262.

తెప్పలదేలుట. జా. ఓలలాడుట. “నిచ్చేనిచ్చేలుగొత్తలై యెచ్చేరించు ఖలనంబులదెప్పలుదేలుచుండె.” (కవికర్ణరసాయనము.)

తెప్పి. వా. వి. మగగుటి తుదనుచర్మములోపల నుండెడు ఎఱ్ఱనికండ: రూ-తొప్పి.

తెప్పిల్లు. దే. అ. కి. ఆపాయనునుండి తేలు. (రూ-తెప్పిటిలు-తెప్పిటిల్లు-తెప్పిలు-తేలు) ఉ, రా. 3, ఆ. 353: చూ, నేకరించు.

తెప్పిటిలు. దే. అ. కి.—పై.—

తెప్పిటిల్లు. దే. అ. కి.—పై.—

తెప్పిలు. దే. అ. కి.—పై.—

తెప్పన. దే. ద. కి. విణ: చూ, తెప్పదెరలగ.

తెబక. దే. వి. 1. మొత్తము: చూ, సమూహము; వా. 2. తేరగావచ్చినసాము, లాటరీలో వచ్చినసాము. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక)

తెమడ. దే. వి: చూ, శ్లేష్మము.

తెమలు. దే. అ. కి. 1. చలించు. పంచ. నా. 2, ఆ. 209: చూ, నలించు; వా. 2. తెఱపిచేసికొను. [తెమల్లు

తెమలుచు. దే. పే. తెఱపిచేసికొను. రూ-

తెమల్లు. దే. పే.—పై—

తెమ్మ. వై. వి. 1. = తేమ: చెమ్మ: చూ, పదను. 2; 2. లోప్తము, మంటిగడ్డ: చూ, భూమి. 1

తెమ్మ. వా. స. కి: చూ, రూ-తే.

తెమ్మెర. దే. వి. (తెమ్మ + ఎర) 1. చేల్ల గాలి, మలయమారుతము. విజ. 3, ఆ. 40: చూ, వాయువు; 2. చిలుగాలి, మందమారుతము: చూ, వాయువు (ఎరకబ్బమునకువృత్తియందు గాలియర్థమని తెలియపలయును.)

తెమ్మెరకొడుకు. ద్వ. వి: చూ, భీముడు. సాం. మా. 12.

తెమ్మెరచెలి. దే. వి. అగ్ని. సాం. దే. 12: చూ, వహ్ని. 1.

తెయితక్కలు. వా. వి. బ. 1. ఒకరకము గంతులు. “తెయితక్క తెయ్యి అసిఆడెను”; 2. కపటనాటకము. “నీ తెయితక్కలును నీతమామలును నాదగ్గఱపనికిరావు.”

తెర. వై. వి. 1. = తరంగ. ఆల. ఉ, హరి. 4, ఆ. 216: చూ, వీచి. 1; 2. మఱుంగు చీర. భార. సా. 1, ఆ. 147: చూ, వస్త్రము; 3. అడ్డవల: చూ, వల. 1; 4. తెర స్కరిణి. గండవడము: చూ, వస్త్రము; 5. తట్టి: చూ, వేటతెర; బ. 6: చూ, పరంపర. భార. సభా. 1, ఆ. 226; 7. అడ్డ పాలు: చూ, వ్యవధానము. 3; వా. 8. నాట కాదులయందు క్రిందనును మీదకును లా గడుచిశ్చిస్థములుగల(నీను) అడ్డవస్త్రము; 9. తోలుబొమ్మలలోనగు ఆటలయందు బొమ్మలనాశించుట కనువుగఁగట్టిన రెల్లని బట్ట.

తెరఁగు. దే. వి. రూ-తెఱఁగు. 1. రీతి: చూ, విధము. 1; 2. దారి: చూ, మార్గము. 1. తెరచాచ. ద్వ. వి. డమాను, ఓడకొయ్యకుఁ గట్టు తంతుపటము: చూ, చాచ. 2. (చూ, వస్త్రము)

తెరతెర వై. వి. (ఓడువకసాగునది) కాలున, (పరంపర) చూ, వెల్లి. 4; వా. 2. సరం పర. “వాఁడిగ్గుతెరతెరగాఁజుచ్చుచున్నది.” తెరనాటకపుజీంగాలు. మి. వి. బ: చూ, బొమ్మ లాటవాండుర్.

తెరపి. దే. వి: చూ, తెరి. 7.

తెరయీఁగ. దే. వి. తూనీఁగ. ఆం, భా. ద్వి. 65: చూ, మక్షిక.

తెరల. దే. వి. కబళము: చూ, సాపాటు.

తెరలఁబాటు. దే. అ. కి (తెరలన్ + పాటు) తొలఁగు: చూ, విరియు. (స్వార్థమునపాటు.)

తెరలిక. దే. వి. గుంపు: చూ, సమూహము.

తెరలు. దే. వి. 1. రూ-తెరతెర-తెరు. పరం
పర. పాండు. 1, ఆ. 184: చూ, వెల్లి. 4;
ఆ. కి. 2. తొలగు: చూ, విరియు. 5;
3. బయలుదేలు. జై. 3, ఆ. 57; చూ,
వెళ్ళు. 3; 4. కలగు. భాగ. కర్ణ. 3, ఆ. 52;
లక్ష్మీ. 3, ఆ. 38: చూ, సంక్షోభించు;
5. చేచ్చు. ఆం. భా. త్క. 87: చూ, మర
ణించు: 6. నీళ్ళలోనగువని కాగి సలసల
పొంగు: రూ-తెరు.

తెరలుచు. దే. పే. తెరలజేయు. రూ-తెరల్చు.
భాగ. దో. 4, ఆ. 147.

తెరల్చు. దే. పే.—పై.—

తెరలుడు. దే. వి: చూ, పర్యాణము.

తెరవ. దే. వి. రూ-తెటవు. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.
తెరవాలు. ద్వ. అ. కి. (తెర + పాలు) జడ్డు
దేటి తెరగట్టు (తెర=అ).

తెరవు. దే. వి. (రూ-తెగు-తెరకువ-తెరువు-
తెరువు-తెటవు) దారి: చూ, మార్గము. 1.

తెరవేట. ద్వ. వి. తెరయెత్తి ఆడెడువేట:
చూ, వేట. 3.

తెరవేటకాడు: ద్వ. వి. తెరయెత్తి వేటా
డెడువేటకాడు. స్వా. 4, ఆ. 40: చూ,
వేటకాడు.

తెరుకువ. దే. వి. దారి: చూ, రూ-తెరవు.

తెరువుమఱపు. దే. వి. రూ-తెటపుమఱపు. అప
స్మారము: చూ, విస్మృతి.

తెరువరి. దే. విణ. (తెరువు + అరి) దారినడచు
వాడు: చూ, పొంగుడు.

తెరువాటిడు. దే. విణ. (తెరువాటు + ఈడు)
రూ-తెరువాటుకాడు. దారిదొంగ: చూ,
ముచ్చే. 1.

తెరువాటు. దే. వి. (తెరువు + ఆటు) (దొం
గలు) దారికొట్టుట, అభిగ్రహణము: చూ,
ముచ్చిలి.

తెరువాటుకాడు. దే. విణ: చూ, రూ-తెరు
వాటిడు.

తెరువు. దే. వి. దారి. ఉ. హరి. 6, ఆ. 28:
చూ, రూ-తెవు.

తెరు: చూ, రూ-తెరలు.

తెరువు. దే. వి: చూ, రూ-తెరవు.

తెట. దే. వి. రూ-తెట్ట. 1. అన్ని: చూ, పమ్మి.
1; 2. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3;
విణ. 3. తెటపయినది.

తెటగు. దే. వి. 1. రూ-తెరగు. రీతి. అచ్చ.
యు, కాం. 37: చూ, విధము. 1; 2. చే
క్కవ. భార. ఆర. 7, ఆ. 158: చూ,
సాందర్యము; 3. సంధి. భార. ఉద్యో.
3, ఆ. 282: చూ, సాప్తపదీనము.

తెటగువడు. ద్వ. అ. కి. (తెటగు + పడు)
1. సంధియగు, ముడిపడు. భార. ఉద్యో.
1, ఆ. 21: చూ, సంధించు; పే. 2. తె
టగుపఱచు

తెటకువ. దే. వి. 1. తెలివి. భాగ. 1, స్కం.
99: చూ, బుద్ధి; 2. ఉపాయము. స్వా. 2,
ఆ. 20: చూ, వెరవు.

తెటకొను. దే. అ. కి. (తెటలు + కొను)
బయలునెడలు: తెటలు.

తెటగంటి. దే. వి. (బ. తెటగంటులు) (తెట +
కన్న) 1. అనిమిషుడు. ఉ. రా. 4. ఆ.
343: చూ, వేలుపు; 2. అనిమిష స్త్రీ:
చూ, వేలుపులు. 2; 3. చేత, అనిమిషము:
చూ, మత్స్యము. 1.

తెటగంటిబోనము తెచ్చినలావరి. ద్వ. వి. గరు
త్మంతుడు. వేం. ఆం. 18: చూ, హరివా
హనుడు.

తెటగంటిమాగ్రు. దే. వి. కల్పవృక్షము. సాం.
దే. 13: చూ, వేలుపుడెట్టు.

తెటగంటియన్నులు. దే. వి. బ: చూ, అవ్వే
రలు.

తెలుగంటి-తెలు. దే. వి. ఇందుగఁడు: చూ, వేలుపు-తెలు. దే. వి. ఇందుగఁడు: చూ, వేలుపు-తెలు.

తెలుచే. దే. స. కి. తెలుపించేయు.

తెలుచేట. దే. వి: తెలుప. (సం. ప.).— ఉద్ఘాటనము.

తెలునోటిమెకము. ద్వ. వి. (తెలునోరు + మెకము): చూ, సింహము.

తెలుప. దే. వి. 1: చూ, తెలుచేట; 2. ఓర్పు: చూ, శాంతము. 1; 3. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; విణ. 4. మఱుగులేనిది: చూ, తెలుపి. 3. వా. 5. సుఖము: తెలుపి.

తెలుపి. దే. వి. 1. అవకాశము. భార. ఆర. 6, ఆ. 350: చూ, సందు. 6; 2. తలపైబరువుదిగిపోవుట; విణ. 3. మఱుగులేనిది: తెలుప-రూ-తెలిపి. (సం. ప.).— అవకాశము; వా. 4. ఖాళీ; 5: చూ, తెలుప. 5.

తెలుపుమఱపు. ద్వ. వి. 1. (చిత్తస్వార్థము తప్పినప్పుడు కలుగు) మఱపు: చూ, రూ-తెరుపుమఱపు; 2. అకటవికటము: చూ, వ్యర్థము.

తెలుమొగము మెకము. ద్వ. వి: చూ, సింహము. తెలులు. దే. ఆ. కి. 1. (వాసన) బయలు వెడలు: చూ, తెలుకొను; 2: చూ, మరణించే. సాం. చూ. 38.

తెలుష. దే. వి. (తెలు + వా.) ఆడుది. భార. ఆర. 4, ఆ. 235: చూ, రూ-తెరవ.

తెలువామెకము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.

తెలువు. దే. ఆ. కి. 1. దారి: చూ, రూ-తెరవు. 2. రూ-తెలుగు. రీతి. అచ్చే. ఆ, కాం. 22: చూ, విధము. 1.

తెలువుగాపరి. ద్వ. వి. కోల్పులి. సాం. తిర్య. 1: చూ, కార్దులము.

తెలిపి. దే. వి. రూ-తెలుప-తెలుపి-తెరపి. 1. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; 2. అరతి: చూ,

విగామము; విణ. 3: చూ, తెలుపి. 3.

తెలుకుప. దే. వి. తెలివి: చూ, బుద్ధి.

తెల్లు. దే. విణ. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, తెలు. 2.

తెల. నై. విణ.=భవళ. రూ-తెల్ల. (ఆమే)డితమందు తెలతెల) శుక్లవర్ణము. పంచ. నా. 5, ఆ. 19: చూ, నల్లము. 6.

తెలకపిండి. నై. వి.=తిలసిప్తము: చూ, రూ-తెలికపిండి.

తెలకలు. నై. వి. బ.=తిల: చూ, నువ్వులు.

తెలకవాడు. నై. వి.=తిలఘాతుక: చూ, తెలుకులవాడు.

తెలగ. నై. వి.=తిగిలింగ. రూ-తెలగా. 1. తిగిలింగదేశ శూద్రుఁడు, నాలనకొలమువాడు: చూ, శూద్రుఁడు; 2. తిగిలింగదేశమునందలి యొకానొక శూద్రజాతి: చూ, శూద్రుఁడు; బ. 3. అజాతివారు(వృత్తియందు దీర్ఘమునకు హాస్యము. ఉదా — తెలగ(గా) బలిజెలు. (బ. తెలగలు- తెలగాలు)

తెలగాణ్యబాహ్మణులు. పా. కృష్ణయజుర్వేదమును, ఋగ్వేదమును కలరు. వీరు క్రమముగా ఆపస్తంబ ఆశ్వలాయన కార్యాయన సూత్రముల ననుష్ఠించువారు. వీరిలో దుంప తెలగాణ్యమని, చేపిటి తెలగాణ్యమని ద్వివిధము. వీరిలో గ్రామపాచకారి (పురోహిత) వృత్తివలన జీవించువారు కొంతకాలమువఱకు నింద్యముగఁ జూడఁబడిరి: చూ, బాహ్మణులు.

తెలచే. దే. స. కి: చూ, రూ-తెలుచే. (ఇవి వెలచే క్రియ వంటిదిగా నుండవచ్చును.)

తెలతెలబోవు. ద్వ. ఆ. కి. (తెలతెల + పోవు): చూ, వెల్వలఁబాటు.

తెలతెలవాటు. ద్వ. ఆ. కి. 1.—నై.—అచ్చ. బాల, కాం. 78; 2. తెల్లతెల్లవాటు: చూ, వేవు.

తెలతెలవాటు. ద్వ. అ. కి. (తెలతెల + పాటు) 1. — పై — అచ్చ. బాల, కాం. 78; 2. తెల్లగా తెల్లవాటు: చూ, వేపు.

తెలనాకు. ద్వ. వి. తెల్లనిసన్నపుతచులపాకు. రూ-తెల్లనాకు. కళా. 2, ఆ. 17.

తెలవాటు. ద్వ. అ. కి. రూ - తెల్లవాటు. 1. ఉదయమగు: చూ, వేపు; 2. తెల్లనగు: చూ, వెల్లబాటు.

తెలి. వై. వి. 1. = ధవళ. తెల్లనిది. “తెలి నవ్వు”: చూ, వర్ణము. 6; 2. నిగ్మలము, తేట, నిచ్చేలము: చూ, నిర్మల్యము; 3. కంచేము. రూ- తెలి: చూ, పాత్రము. 6; 4. పక్వస్థుతము: చూ, హవిస్సు. 1.

తెలికపిండి. వై. వి: రూ- తెలికపిండి గానుగపిండి. (సం. ప) — తిలపిప్టము, పిఠాకము.

తెలికలు. వై. వి. బ. = తిలః. నువు-రూ-నువ్వు, నూగు- రూ- నూవు. బొట్టుగు- రూ - బొట్టువు (వృత్తియందు ఏకవచనాంతము. తెలికపిండి మొ): చూ, నువ్వులు.

తెలికవాడు. వై. వి. = తిలఘాతుక : చూ, రూ - తెలుకులవాడు.

తెలికాకి. వై. వి. ధూంత్ము: చూ, వాయసము. 1.

తెలిగ. వై. వి. = స్థాలికా. కంచేము: చూ, పాత్రము. 6.

తెలిగంటి. ద్వ. వి. (తెలి + కన్ను) ధవళాక్షి, అడుది. ఉ, రా. 2, ఆ. 137: చూ, స్త్రీ.

తెలిగాను. వై. వి. = ధవళగిహ. శుకుండు: చూ, రావలపు. 2.

తెలిగిబ్బ. ద్వ. వి. ఈశవృషభము. ఆం, భా. పృ. 54: చూ, వృషభము. 1.

తెలిగొను. ద్వ. అ. కి. (తెలి + కొను) పరిమాణముచేయించు.

తెలిదమ్మి. వై. వి. (తెలి + తమ్మి) (రూ- తెల్లదమ్మి- వెలిదమ్మి- వెల్లదమ్మి) పుండకము: చూ, పద్మము. 1.

తెలిదమ్మికంటి. ద్వ. వి. (తెదమ్మి + కన్ను) పుండకాక్షుండు: చూ, విష్ణువు. 1.

తెలిదీవిమన్నీడు. ద్వ. వి. — పై — తెలిదమ్మకరి. ద్వ. వి. ఎరచిల్లపులుగు (ఒకానొకచేచ అని కొండలు). చూ, మత్స్యము. 1

తెలిపక్కము. వై. వి. = ధవళపక్షము. రూ- తొలుపక్కము. శుక్లపక్షము: చూ, పక్షము. 1.

తెలిపిట్ట. వై. వి. = ధవళపిత్తన్. శ్వేతగరుత్తు: చూ, హంస. (ఇట్లుతెలిపులుగు)

తెలిపెడువాడు. వా. వి: చూ, ఆవేదకుండు.

తెలిమెకము. వై. వి. = ధవళమృగ: చూ, సింహము.

తెలిమొదపు. ద్వ. వి. కామధేనువు. చూ, ధేనువు.

తెలిమోముపక్కి. వై. వి. = ధవళముఖపక్షి. గరుత్మంతుండు: చూ, హరివాహనండు.

తెలియ. వై. వి. = స్థాలికా: చూ, రూ- తెలి.

తెలియమి. వా. వి. అపరిసిద్ధి: చూ, రహస్యము.

తెలియు. దే. అ. కి. 1. ఎలుకపడు: భార.

ఉద్యో. 2, ఆ. 102: చూ, వితిమగు;

2. తేటపడు. జై. 8, ఆ. 83: చూ, శబ్దముగు;

3. మేలుకొను: చూ, లేచు. 2; 4. పరిసన్నతనొందు. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 102:

చూ, వెలయు; స. కి. 5: ఎద్దు - రూ-

ఎలుగు, కను, కనుగొను- రూ - కన్యెను.

తెలియేలు. ద్వ. వి. అకాశగంగ: చూ, నది.

తెలివరి. వా. వి: చూ, విద్యాంసుండు.

తెలివాక. ద్వ. వి: చూ, తెలియేలు. సాంబ. దే. 16.

తెలివి. దే. వి. 1. పరిసన్నత, తేట, లేటు.

భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 263: చూ, శుద్ధము. 3; 2. సృకాశము, కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 3. రూ- తెలివిడి, వివేకము. భార. దో. 2, ఆ. 213: చూ, బుద్ధి; 4. తెలుపు. స్వా. 3, ఆ. 23: చూ, వర్ణము. 6; 5. దేహాల్పాది భేదజ్ఞానము: చూ, బుద్ధి(ఇందరి 3 వ అర్థము చూడుము); 6. గెలిచి. భార. దో. 2, ఆ. 375: చూ, వికాసము; 7. (నీళ్ళు) తేలుట. స్వా. 3, ఆ. 23.

తెలివకత్తె. ద్వ. విణ. పాజ్ఞ, వివేకముగలది (ఆడుది): చూ, స్త్రీ.

తెలివికాడు. దే. విణ. రూ- తెల్వికాడు. 1. పాజ్ఞాడు: చూ, విద్వాంసుడు; 2. సేర్పరి: చూ, సమర్థుడు.

తెలివిడి. దే. వి. 1. తెలివి: చూ, బుద్ధి; 2. దృష్టాంతము: చూ, నిదర్శనము. 1; 3. తెలియఁ జేయుట.

తెలివితేటలు. జా. నిర్మలమైనబుద్ధి. “నీ తెలివి తేటలుమంచివి.” “వాడు తెలివితేటలు గలవాడు.”

తెలివిలేనితనము. వా. వి: చూ, మఱపు. 2.

తెలివిలేనివాడు. వా. వి: చూ, మూఢుడు.

తెలివిల్లుడు. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు. వేం. ఆం. 8.

తెలివేల్పు. వా. వి: చూ, శివుడు. ఆం. పదా. సుర. 10.

తెలుకులవాడు. వై. వి. = తిలఘాతకః: రూ- తెలకవాడు - తెలుకులి. గాండ్లవాడు. (సం. ప.)—తిలఘాతకుడు.

తెలుంగు. తెలుగు. వై. వి. = త్రిలింగః: చూ, రూ- తెనుగు.

తెలుగువాడు. ద్వ. వి: రూ- తెల్లువాడు. తెనుగువాడు- తెన్లువాడు. (సం. ప.)— ఆంధ్రుడు.

తెలుకులి. వా. వై. వి.=చూ, తెలుకులవాడు. తెలుచే దే. స. క్రి. రూ- తెలచే-తెల్పు.

1. మొక్కు రాఘు. 1, ఆ. 5: చూ, నమస్కరించు, 2. తేర్పు: చూ, తెలుపు. 9. భార. విరా. 4, ఆ. 227; 3. ప్రార్థించు. కళా. 6, ఆ. 268: చూ, వేడికొను.

తెలుపాటు. ద్వ. ఆ. క్రి. (తెలుపు+ఆటు) (రూ-తెలుపువాటు-తెల్లవాటు-తెలవాటు-తెల్పాటు.) 1. తెల్లనగు: చూ, వెల్లబాటు; 2. ఉదయమగు: చూ, వేపు.

తెలుపు. దే. వి. 1. ఊటట: చూ, విశ్రాంతి. 2; వై. వి. 2.=పవళ. (రూ-తెల్ల-తెల్లన-తెలి-తెల్ల.) భావశ్రమ: చూ, వర్ణము. 6; 3. మిక్కిలిగరగర: చూ, పరిశుద్ధి; 4. మేహ రోగము: చూ, రోగము. 1; విణ. 5. తెల్ల నిది: చూ, వర్ణము. 6; అం. 6. పంచరంగులలో నొకటి. చూ, రంగులు; పే. 7. ఎఱిగించు: చూ, బోధించు; 8. మేలుకొలుపు. భార. ఆర. 7, ఆ. 252: చూ, శుభోదయము; 9. తేర్పు: చూ, తెలుచే. 2; 10. తెలియఁజేయు.

తెలుపుడు. దే. వి. ఎటుక. రూ-తెల్పుడు: చూ, సూచకము.

తెలుపుడుసేయు. ద్వ. స. క్రి. (తెలుపుడు+చేయు) ఎఱిగించు: చూ, సూచించు. (రూ-తెల్పుడుసేయు)

తెలుపువాటు. ద్వ. ఆ. క్రి. (తెలుపు+వాటు) తెలుపాటు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 131: చూ, వెల్లబాటు.

తెర. వై. వి.=స్థారికా. స్థాలమ్. భోజనపాత్రము, కంచేము. రూ-తెలియ: చూ, పాత్రము. 6.

తెల్లువాడు. వా. వి: చూ, రూ-తెలుగువాడు.

తెల్పు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-తెలుచే.

తెల్పుడు. దే. వి: చూ, రూ-తెలుపుడు.

తెల్పుడునేయు. ద్వ. స. కిరి: చూ, రూ-తెలు
పుడునేయు.

తెల్ల. వై. విణ. 1.=ధవళ. రూ-తెల. తెల్లనై
నది: చూ, వర్ణము. 6; 2. రూ-తెల్లమి-
తెల్లము, తేట-రూ-తేటతెల్ల: చూ, స్వప్తము.
తెల్లఉల్లి. వా. వి: చూ, తెల్లల్లి.*

తెల్లకణములు. వా. వి. రక్తమునందు బేడకా
సులవలె నుండెడుకణములు. (ఇవిపొర్రా
ధాగమైనవి.) (నైట్ కార్పసెల్సు.)

తెల్లకలిగొట్టు. ద్వ. వి. కాష్ఠపాటలి*: చూ,
సాలి. 2.

తెల్లకలువ. వై. వి.=ధవళకైరవ. రూ-తెల్లకల్వ.
కైరవము*. ఆం, భా. పు. 164: చూ,
పద్మము. 1.

తెల్లకల్వ. వై. వి.=పై.—

తెల్లకాకి. వై. వి: చూ, రూ-తెలికాకి.

తెల్లకొక్కెర. వై. వి. బలాక: చూ, బకము.

తెల్లగగ్గెర. ద్వ. వి. అర్జకము*: చూ, పర్ణానము.

తెల్లగడ్డ. వై. వి: చూ, తెల్లల్లి*.

తెల్లగన్నేరు. ద్వ. వి: చూ, హయమారకము*.

తెల్లగటిక. ద్వ. పి. శతవీర్య*: చూ, తృణము. 1.

తెల్లగలిజేరు. ద్వ. వి: చూ, వర్షకేతువు* (ఆవు
పాలతో ఉడికించినశుద్ధి. మాత్రముజారీ
జేయును.)

తెల్లగలువ. వై. వి:= చూ, రూ-తెల్లకలువ.*

తెల్లగినియ. వై. వి: చూ, శరీషపత్ర*.

తెల్లగిసె. వై. వి: చూ, శుకనాసము. 1.

తెల్లగుబ్బలి. ద్వ. వి. కైలాసపర్వతము. వేం.
ఆం. 77: చూ, పర్వతము.

తెల్లగురిగింజె. ద్వ. వి: చూ, శ్వేతపాకి*.

తెల్లగురిజె. వై. వి.=పై.—

తెల్లగోరంట. వై. వి. నైరేయకము*: చూ,
మహాసహ.

తెల్లచెన్నంగులు. ద్వ. వి. బ. ఒకరకమువడ్డు:

చూ, భాస్యము. [చూ, తృణము. 1.

తెల్లచెఱుకు. ద్వ. వి. తేజనకము*: చూ, హరిత. 1.

తెల్లచెఱుకుపండు. జా. అతిమధురముకైకల్పనఁ
జేసినవస్తువు. ఉదా.—“కుందనము కమ్మ
పలపుం, జెందినచేందమునఁ దెల్లచెఱుకునఁ
బండై, సుందరియగు నక్కచ్చియ, యందలఁ
బ్రాయంబువిడువ నాయితమాయెన్.” (కవి
కర్ణరసాయనము.)

తెల్లజేనము. వై. వి. రూ-తెల్లజేనుము. వృత్త
పరి*: చూ, శణము.

తెల్లజేనుము. వై. వి.—పై.—

తెల్లజిలకట్ట. వై. వి. శ్వేతజీరకము*: చూ,
సుషవి. 2. [ణము.

తెల్లజిల్లేడు. ద్వ. వి. అల్కరము*: చూ, వికీర

తెల్లడాలుమెము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.

తెల్లతగరము. వై. వి. ఖరకము: చూ, లోహము. 1.

తెల్లతుమ్మ. ద్వ. వి. సోమపల్కము*: చూ,
విట్టదిరము.

తెల్లతెగడ. వై. వి. త్రివృత*: చూ, సర్వాను
భూతి. [హయము.

తెల్లతేజ. ద్వ. వి. ఉచ్చైశ్రవము: చూ,

తెల్లతోళసి. వై. వి. కటుపత్రము*: చూ,
హరిపిరియ.

తెల్లదనము. వై. వి. తెల్లన: చూ, వర్ణము. 6.

తెల్లదమ్మి. వై. వి: చూ, రూ-తెలిదమ్మి.

తెల్లదామర. వై. వి.—పై.—

తెల్లదింటెన. ద్వ. వి. అశ్వఖురము*: చూ,
దింటెన. [చూ, లంక. 1.

తెల్లదీవి. వై. వి.=ధవళదీప్తిప. శ్వేతదీప్తిపము

తెల్లన. వై. వి.=ధవళ. 1. శుక్లవర్ణము: చూ,
వర్ణము. 6; విణ. 2. తెల్లనిది. అచ్చ. బాల,

కాం. 5: చూ, వర్ణము. 6.

తెల్లనాకు. ద్వ. వి. (తెల్లని + ఆకు): చూ, రూ-
తెలనాకు (తెల్లన=తెల్లదాగు)

తెల్లనార. ద్వ. వి. ఒకానొకచేప: చూ,
మత్స్యము. 1.

తెల్లనిదొర. ద్వ. వి. 1: చూ, శివుడు. విజ.
1, ఆ. 118; 2: చూ, బలరాముడు.

తెల్లనిపిట్ట. వై. వి: చూ, హంస. సాంబ. తిర్య. 7.

తెల్లనిబట్ట. వా. వి. శ్వేతపస్త్రము: చూ,
పస్త్రము.

తెల్లనిమయిదంట. ద్వ. వి: చూ, బలరాముడు.

తెల్లనీరుల్లి. వా. వి. తెల్లనినీరుల్లిగడ్డ: చూ,
పలాండువు.

తెల్లనేలగుమ్మడు. ద్వ. వి. విదారి*: చూ,
భూమికర్కారువు. [నాతంగిని.

తెల్లపులుగుడు. ద్వ. వి. శ్వేతవాతంగిని*: చూ,

తెల్లపుటము. ద్వ. వి. కుష్ఠము, శ్వేతశ్రమ: చూ,
మండలము. 3.

తెల్లబల్లి. వా. వి. తెలుపురంగులబల్లి: చూ,
బల్లి. [ధాన్యము.

తెల్లబుడమలు. ద్వ. వి. ఒకరకముపడ్డు: చూ,

తెల్లమి. వై. విణ. రూ-తెల్లము: చూ, స్పష్టము.

తెల్లము. వై. విణ. —వై—

తెల్లములక. ద్వ. వి. శ్వేతబృహతి* (ములక
అనునది కపరిములక, తెల్లములక, పెద్దముల
క అని తిరివిధము.): చూ, హింగుళి.

తెల్లమొదవు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తెలిమొదవు.

తెల్లమాను. ద్వ. వి. కల్పవృక్షము: చూ, కే
లుపుఁజెట్టు.

తెల్లయిలుగుడు. ద్వ. వి. శ్వేతపత్రము *:
చూ, శింశుప.

తెల్లయుప్పి. ద్వ. వి. మాక్తికఫల *: చూ,
లవణి.

తెల్లయురగ పిల్లవేళ్ళది. ద్వ. వి. కోడిజేగ:
చూ, పుంజే.

తెల్లయేనుగు. వై. వి. (తెల్ల + ఏనుగు) విరా
వతము: చూ, హస్తీ.

తెల్లలొద్దుగు. వై. వి. జీర్ణవృంతము *: చూ,
లొద్దుగు.

తెల్లపట్టివేరు. ద్వ. వి. లామజ్జకము *: చూ,
పట్టివేరు.

తెల్లపస. వై. వి. హైమవతి *: చూ, విష.

తెల్లవాఁకుడు. వై. వి. శ్వేతకంటకారిక *:
చూ, వాఁకుడు.

తెల్లవాఱగ. ద్వ. వి. రూ-తెల్లవాఱి-తెల్లవా
ఱుగడ: చూ, వేగుబాము.

తెల్లవాఱి. ద్వ. వి. —వై.—

తెల్లవాఱు. ద్వ. ఆ. కి. (తెల్ల + పాఱు)

1. ఉదయమగు: చూ, రూ-తెలవాఱు. 1;

2. తెల్లనగు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 112: చూ,

రూ-తెలవాఱు. 2; 3: చూ, తెట్టగిలఁబడు.

“వాని పని తెల్లవాఱును.”

తెల్లవాఱుగడ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తెల్లవాఱగ.

తెల్లవాలు. ద్వ. వి. రూ-తెల్లపలు. వెట్టియావా
లు, సిద్ధార్థము: చూ, సర్పము.

తెల్లవావిలి. ద్వ. వి. శ్వేతసురస, పుల్లవావిలి,
బండెడ *: చూ, వావిలి.

తెల్లవెంపలి. ద్వ. వి. శ్వేతపుంఖము. *: చూ,
వెంపలి. [చూ, శారిబ.

తెల్లసుగంధిపాల. మి. వి. ఉత్పల శారిబ*:

తెల్లపలు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తెల్లవాలు.

తెల్లి. వై. వి. —ధవళ. తెల్లదనము: చూ, పర్ణ
ము. 6.

తెల్వికాఁడు. జే. వి: చూ, రూ-తెలివికాఁడు.

తెవ. జే. వి. రూ-తెగ. గుంపు. అచ్చ. బాల,

కాం. 189: చూ, సమానాము.

తెవడు. జే. స. కి. చూ, రూ-తెగడు.

తెవులు. దే. వి: చూ, రూ-తెగులు.

తెవులుగొంటు. దే. విణ: చూ, రూ-తెగులు
గొంటు-తెవుగొంటు. భార. విరా. 1, ఆ.
101.

తెవులుగొను. దే. అ. కి. రూ-తెగులుగొను,
తెగులుపడు-రూ-తెవులుపడు: చూ, రోగ
పడు.

తెవులుపడు. దే. అ. కి. (తెవులు + పడు
—పై—కాశీ. 4, ఆ. 60. (టు.

తెవులుగొంటు. దే. విణ: చూ, రూ-తెవులుగొం
తెన్నుబాటు. వా. అ. కి. వెల్వెల్బాటు.
“నీ తెలివి తెన్నుబాటుచున్నది; (ఇట్లు తెన్ను
ఓడు-తెన్నోడుఅనియు ఉత్తరసర్కారుల
లో వాడుక.)

తే

తే. వా. కి. తీసికొనిరమ్ము: తెమ్ము.
(చూ, తెచ్చు)

తేకు. దే. వి: చూ, రూ-తేకు. *

తేకుప. దే. వి. 1. ధైర్యము: చూ, స్థైర్యము.
1; 2. తెలివి: చూ, బుద్ధి; 3. భయము. భార.
రో. 2, ఆ. 19: చూ, వెఱపు; 4. నిలు
కడ: చూ, పాడు.

తేజెట్టు. దే. వి. 1. తెంకాయ*: చూ, నారి
కేళము; వా. వి. 2. తేయాకుచెట్టు.

తేటగీతము. తేటగీతి. పా. ఉపబాతులలో
నొకటి. నాలుగుపాదములు సరియైనవే. ఒ
క్కొక్కపాదమున ఒక సూర్యగణము రెండిం
ద్రగణములు మఱిరెండు సూర్యగణములు
గలిగి నాలుగవ గణాద్యక్షరము యతిగాగల
పద్యము. (గీతి-గీతము-ఎత్తుగీతి.) “ఉదా.
రాసు, నామిడ, నీకింతపేరను, రాదె.”:
చూ, పృతము. 1.

తేటి. దే. వి. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము.

తేటితెగదణి. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు.

తేటియల్లవాడు. దే. వి. —పై—

తేటియల్లవింటివార. దే. వి. —పై. —. ఆం,
భా. ప. 45.

తేడు. దే. అ. కి. 1. తెండు: చూ, శయనించే;
వా. 2. తీసికొనిరాడు. (వ్యతి.)

తేగ. దే. వి. తాటిమొలక. కంగట-రూ-గెం
గట. (సం. ప). —అర్శోష్ణ. (దీనిని కా
ల్చుకొని తిందురు. విరోచనకాశి.)

తేగడ. దే. విణ. 1. తేసినది (నాణెము): చూ,
లోహము. 1; 2. పృద్ధి: చూ, వారకము.

తేగము. వై. వి. = త్యాగము: చూ, విశరణము.

తేగాకర్తి. ద్వ. వి. చేరకర్తి: చూ, రిష్టి. 2.

తేజఃపదము. ఆం. అస్త్రములు ఏబదిమాఁ
డింటిలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు.

తేజఃఫలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కంట
పృక్షము.

తేజనకము. సం. వి. ఆ. పుం. కాకివెదురు (ఇదె
త్తెల్లచెఱకు అని శ. ర) *: చూ, వారిత. 1.
(చూ, తృణము. 1.)

తేజనము. సం. వి. ఆ. పుం. వెదురు *: చూ,
వేణువు. స్రగవ.

తేజని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చాంగ*: చూ,

తేజము. సం. వి. న. న. = తేజో. రూ-తేజస్సు.

1. పృకాశము: చూ, వెలుతురు. 1;

2. శోశబలమువలనఁ గలిగిన తేజస్సు: చూ,

ప్రభావము; 3. పరాక్రమము, శా

ర్యము: చూ, శక్తి. 1; 4. ఇంద్రియము:

చూ, రేతస్సు. 1; ఆం. 5. ద్రవములు తొ

మ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, ద్రవములు;

6. మూర్తులు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ,

మూర్తులు; 7. గుణములు ఆఠింటిలో నొక

టి: చూ, గుణములు; 8. భూతములు ఆఠిం

టిలో నొకటి: చూ, భూతములు.

తేజస్వి మిరన్యాయము. పా. వెలుగున్నచోటఁ జీకటి యుండదను రీతి.

తేజస్వి. సం. విణ. (న. ఈ. న.) తేజస్సుగల వాఁడు.

తేజస్విత (పరాక్రమ). అం. నాయకగుణముల లో నొకటి: చూ, నాయకగుణములు.

తేజస్సు: చూ, రూ-తేజము.

తేజి. దే. వి. రూ-తేజీ. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2. పూజ్యార్థము: చూ, హయము. (ఇదె ఉన్నతవాజి.)

తేజితము. సం. విణ. వాఁడి చేయఁబడినది, శాతము: చూ, శితము. 1.

తేజీ. దే. వి: చూ, రూ-తేజి.

తేజోపకర్షణము. అం. అస్త్రములు ఏఁబది మూఁడింటిలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు.

తేజోవరి. అం. దిక్పాలపట్టణములు ఎనిమిదింటి లో నొకటి: చూ, దిక్పాలపట్టణములు.

తేజిరిలు. వై. అ. క్రి.=తేజః.రూ-తేజిరిల్లు: చూ, పృకాశించే. 1.

తేజిరిల్లు. వై. అ. క్రి. —పై—

తేజో. వై. వి.=తేజః. 1. పృకాశము, కాంతి. అచ్చ. బాల, కాం. 28: చూ, వెలుతురు. 1; 2. కోశబలము వలన కలిగిన తేజము, ప్రతాపము. అచ్చ. బాల, కాం. 43: చూ, పృభావము. 1; 3: చూ, తేజము. 2.

తేట. దే. వి. 1. పృసన్నత: చూ, శుద్ధము. 3; 2. నైర్మల్యము: చూ, నిర్మల్యము; 3. తే తీనమజ్జిగ లోనగునది; విణ. 4. నిర్మలము. “నీళ్లుమిక్కిలి తేటగా నున్నవి.”: చూ, నిర్మల్యము; 5. పృసన్నము. “తెలివితేటలు” “ఇప్పుడు వీనిమొగము తేటగా నున్నది.”: చూ, శుద్ధము. 3; 6. విశదము. “నీవు తేటగా మాటాడుము.”: చూ, స్పష్టము.

తేటతెల్ల. ద్వ. వి. 1. మిక్కిలి స్పష్టము: చూ, స్పష్టము; 2. వెల్లడి, విశదము. హరి శ్చ. 4, ఆ. 33: చూ, స్పష్టము

తేటపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, విశదచుగు. వసు. 2, ఆ. 75.

తేటిక. దే. వి. తెప్ప: చూ, హోడము

తేడా. వా. వి. 1. ధేదము. “ఏనుఁగునకును దోమకును ఎంత తేడాకలదో నీకునునాకును అంత తేడాకలదు.” వా. వి. 2. పెచ్చె.

తేడామాట. వా. వి: చూ, మాటతేడా.

తేణువు. దే. వి. రూ-తే౯పు-తేన్పు: చూ, రూ-తే౯నుపు.

తేది. వై. వి.=తిథి. 1. (సౌరమాసమునందు) దివి, దినము: చూ, రోజు; 2. ఇంగ్లీషు తారీఖు. (డేట్)

తేనియ. దే. వి. రూ-తేనె: చూ, మధువు. 5. తేనియతిండి. దే. వి. రూ-తేనెతిండి. తుమ్మెద, మధుపము: చూ, ధృమరము.

తేనీఁగ. దే. వి: చూ, రూ-తేనెటీఁగ. అం, భా. ద్వి. 95.

తేనీరు. వా. వి. తేయాకువేసికాఁచినకషాయము. (టి, టివాటర్)

తేనె. దే. వి. 1: చూ, రూ-తేనియ(పుట్టతేనె, పెరతేనె లోనగు రకములుకలవు); అం. 2. పంచామృతములలో నొకటి: చూ, అమృతములు; 3. ఆర్ఘ్యములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, ఆర్ఘ్యములు.

తేనెగద్ద. ద్వ. వి. ఒకరకముగద్ద: చూ, హరి వాహనుఁడు.

తేనెగాజో. దే. వి. కాచవలయునీశేషము: చూ, భూషణము. 2.

తేనెటీఁగ. దే. వి (తేనె + టీఁగ) సరఘ: చూ, మధుమక్షిక.

తేనెతిండి. దే. వి: చూ, రూ-తేనియతిండి.

తేనెతుట్ట. దే. వి: చూ, మధుపటలము.

తేనెతెర. దే. వి. చూ, తేనెతుట్ట.

తేనెతోన. దే. వి. నూ-తేనెతోల. 1. ఒకరకము

తియ్యనిభక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము; వా.

2: చూ, తేనెతుట్ట.

తేనెతోల.—పై.—

తేనెదానిమ్మ. ద్వ. వి. తియ్యదానిమ్మ*: చూ, దానిమ్మ.

తేనెపటికబెల్లము. ద్వ. వి. చిన్నిపూవుతేనె చూ, బెల్లము. 1.

తేనెపట్టు: చూ, తేనెతోన.

తేనెపూసినకత్తి. జా. పైకినెమ్మది గాఁ గాన్నిం చుచు లోనఁగొర్రముగలవాఁడు. “తేనె పూసినకత్తిగాత్రీసురుండు.” (పాండురంగ మాహాత్మ్యము.)

తేనెమామిడి. దే. వి. తియ్యమామిడి*: చూ, మామిడి.

తేనెమానిన. దే. వి. చూ, కేశముష్టి. 3.*.

తేనెయరటి. దే. వి. (తేనె + అరటి) బూడి డెవ్వపుపండ్లుగలనల్లనిఅరటి*: చూ, రంభ. 2.

తేనెలుట్టిపడుట. జా. మధురములుగనుండుట, ఆనందించుచే తియ్యనిలాలాజలము ఊలుట.

“పలుకులఁదేనెలుట్టిపడఁబల్కపు నేడిది యేమి.” (పారిజాతాపహరణము)

తేనెసారాయి. ద్వ. వి. తేనెతోఁజేసినమద్యము: చూ, సుర. 2.

తేప. దే. వి. 1. తడప: చూ, వెండియు; 2. రూ-తెప్ప. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 160:

చూ, హోడము.

తేపిక. దే. వి. చూ, రూ-తేప. 2. ఆం, భా. పృ. 157.

తేమ. వై. వి.=తేమ: 1. రూ-తెమ్మ: చూ, స్తేమము; విణ. 2. తడిసినది: చూ, స్తేమము.

తేమగిల్లు. వై. ఆ. కిృ. చెమ్మగిల్లు: చూ, పద నుకొను.

తేమనము. సం. వి. ఆ. న. 1.=తెమ్మ. తడి

యాట: చూ, స్తేమము; 2.=తిమ్మనము,

పూజిగపులను: చూ, మజ్జిగ.

తేమము. సం. వి. ఆ. పుం.=తెమ్మ. చెమ్మ: చూ, స్తేమము.

తేమానము. దే. వి. చూ, పడ్డి.

తేమానిన. దే. వి. 1. కొబ్బరి*: చూ, నారికే శము; వా. 2. తేయాకుచెట్టు.

తేయాకు. వా. వి. (తే + ఆకు) తే అను ఒకా నొక చెట్టుఆకు. (తే. అన్యదేశ్యము)

తేయు. దే. ఆ. కిృ: చూ, జీర్ణించు.

తేర. దే. వి. 1. తేట: చూ, శుద్ధము. 3; 2: సం బంధములేమి; విణ. 3. సంబంధములేనిది;

కిృ. విణ. 4. వ్యర్థముగా: తేరకు; 5. అనా యాసముగా. “వానికీసామ్మ తేరగావచ్చె ను. (తేర=తేరగా) జై. 6, ఆ. 203: తేరకు;

తద్వి.—సునాయాసముగా.— తేరకుఁదేర.

తేరకత్తియ. ద్వ. విణ. రూ-తేరకత్తె. 1. సం బంధములేనిది (ఆఁడుది), 8 త్తకత్తె: చూ,

స్త్రీ; వా. 2. తేరగావచ్చినయాఁడుది.

తేరకత్తె. ద్వ. విణ.—పై—

తేరకాఁడు. దే. విణ. సంబంధము లేనివాడు: చూ, పరాయివాడు. (ఈదపమునకు, తేర

కడనుండెడు అర్థములనుబట్టి ఇతర అర్థము లను ఊహించునది.)

తేరకు. దే. దృ. కిృ. విణ: చూ, తేర. 4-5.

తేరకుఁదేర. దే. అప్య. కిృ. విణ: చూ, తేర. 5. పాండు. 3, ఆ. 67.

తేరకొను. దే. ఆ. కిృ. తేటపడు. స్వా. 3, ఆ. 91: చూ, విశదమగు.

తేరినది. దే. వి. పృసన్నము. ఆం. భా. పృ. 158: చూ, శుద్ధము. 3.

తేరు. దే. వి. 1. రథము: చూ, శకటము. 1; 2. బండి: చూ, శకటము. 1; 3. జలా

దులనైర్మల్యము: చూ, నిర్మల్యము; అ. కి. 4. కలుగు. రాఘ. 1, ఆ. 18: చూ, పుట్టు. 2.

తేరుకాఁడు. దే. వి: చూ, రథికుఁడు.

తేరుపూన్పరి. దే. వి. (తేరుపూన్పు + అరి): చూ, సారథి. అచ్చ. అ, కాం. 118.

తేర్పు. దే. స. కి. 1: చూ, తెలుచు. 2; పేర్. 2: చూ, రూ-తేలుచు. 1—2.

తేటి. దే. వి. కాఁచఁగా తేటిననెయ్యి: చూ, హవిస్సు. 1. [ఏక్షణము.

తేటిచూపు. దే. వి. లేరకొనఁజూచుట: చూ, తేటిపాటచూపు. దే. వి.—పై.—

తేటు. దే. వి. 1. పగినన్నత. ఆం, భా. పర్. 50: చూ, శుద్ధము. 3; అ. కి. 2. చేమ్యే. సాంబ. మాన. 38. చూ, మరణించు; 3: చూ, తేటపడు. స్వా. 3, ఆ. 23; 4. పగినన్నతనొందు: చూ, వెలయు; 5. ఉప శమిల్లు: చూ, సుగ్రుక్కు. 4: 6. స్వస్థమగు, తేటుకొను: చూ, రెక్కొను; 7. తెప్పిటిలు: చూ, నేకరించు; 8. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2; 9. సమాప్తమగు: చూ, సరిపోవు. 3; 10: చూ, తేరకొను. అచ్చ. ఆర, కాం. 107.

తేటుకొను. దే. అ. కి: చూ, తేటు. 6.

తేటుగడ. దే. వి. 1. ముగియిక: చూ, సమాప్తి. 1; 2. తెలివిడి, దృష్టాంతము: చూ, నిదర్శనము. 1.

తేలుచు. దే. పేర్. రూ-తేర్పు. 1. పగినన్నతనొందు; 2. చేంపు: చూ, మరణించు.

తేలిగిలఁబడు. ద్వ. అ. కి. (తేలిగిలఁ + పడు)

1. పైకితేలు: రూ-తేలిగిలు-తేలిగిలు-తేలు-తేలాడు-తేలిపోవు, తేలియాడు; 2. పరవశమగు. రూ-తేలిగిలు-తేలిగిలు-తేలు: చూ, విస్మృతినొందు. (స్వార్థమునపడు)

తేలిగిలు. దే. అ. కి: చూ, తేలిగిలఁబడు.

తేలిగిల్లు. దే. అ. కి.—పై.—

తేలివేయు. దే. స. కి. తేలివేయు.

తేలాడు. దే. అ. కి. (తేలి + అడు): చూ, తేలిగిలఁబడు. 1.

తేలించు. దే. స. కి. జయించు: చూ, విజయమునొందు.

తేలక. దే. వి. 1. లఘుత్వము: చూ, లాఘవము; విణ. 2. లఘువు: చూ, లాఘవము. తేలికగాలి. వా. వి. ఉలకనగాలి: చూ, వాయువు.

తేలికపఱచు. దే. అ. కి. లాఘవపఱచు: చూ, తిరస్కరించు.

తేలిపోవు. దే. అ. కి. 1. హానిచేయక తొలగిపోవు: చూ, విరియు. 5; 2. తొలగిపోవు: చూ, విరియు. 5; 3: చూ, తేలు. 2; 4: చూ, తేలిగిలఁబడు. 1.

తేలియాడు. దే. అ. కి: చూ, తేలిగిలఁబడు. 1. తేలిబ్రాహ్మణులు. పా. వీరబుగ్వేదులును శుక్లయజుర్వేదులును కూడకలరు. వీరు తిలఘాతకులకు పురోహిత్యము చేయువృత్తికల వారుగా నున్నారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

తేలు. దే. వి. 1. పొట్టియ: చూ, వృశ్చికము. 1; అ. కి. 2. నీళ్ళలోమునుగక మీఁద సంచరించు: ఓలలాడు-రూ-ఓలాడు, జేలక మాడు, తెప్పలదేలు, తేలిపోవు; 3. మునుకవేయు, నీళ్ళలోక్రిడించు (అనికొందఱు). విజ. 1, ఆ. 94: చూ, నీళ్ళాడు. 2; 4. పైకితేలు. పాండు. 3, ఆ. 65: చూ, తేలిగిలఁబడు. 1; 5. తలచూపు: చూ, పొడచూపు; 6. పరవశమగు: చూ, తేలిగిలఁబడు. 2; వా. 7. వెల్లడియగు “వాండ్రగుసగుసల లోనిసంగతి తేలినది.”; 8. తెలుపియగు. “ఉభయవారులును చెటియొక మాటురూపాలులు దండుగతోను తేలిరి.”

తేలుకుట్టు. దే. అ. కి. తేలుకొండెతోపాడుచే
తేలుకొండి. దే. వి. వృశ్చికాశ్వి: చూ, వృశ్చిక
కము. 2.

[ఆశము.

తేలుకొండిముల్లు. దే. వి. అలము-రూ-అలము-
తేలుచే. దే. పే. తేలజేయు: రూ-తేల్పు.
తేలుతోక. దే. వి. కొండె: చూ, వాలము. 1.
తేలుబాణము. మి. వి. ఒకరకముబాణసంచు:
చూ, బాణసంచు.

తేలునుణి. మి. వి. చూ, తేలుకొండి*. గ్రము. 1.
తేలుమీను. ద్వ. వి. చిలిచిమును: చూ, మత్స్య
తేలుమేపరి. దే. వి. చూ, బిలేశయ.
తేలుమొన. దే. వి. చూ, తేలుకొండి*.
తేలురాసి. ద్వ. వి. వృశ్చికరాశి: చూ, రాశి. 2.
తేలువాలు. దే. అ. కి. (తేలు + పాలు)
జనించు: చూ, పుట్టు. 2.
తేల్పు. దే. పే. చూ, రూ-తేలుచే. గ్రదుగ. 2.
తేవ. దే. వి. ఒకానొకపండుగ: చూ, పం
తేవనము. సం. వి. అ. న. 1. ఆటతోట: చూ,
వనము. 2; 2. ఆట: చూ, విలాసము. 1.

తై

తైజనము. సం. వి. అ. న. 1. బంగారు వెండి
లోనగు ధాతుద్రవ్యము: చూ, లోహము.
1; పుం. 2. రాజసగుణము. సత్వాదిగుణ
ములు మూడింటిలో నొకటి: చూ, గుణ
ములు. 2. (చూ, త్రయము.)

తైజసావర్తని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బంగారు
లోనగునవి కరణమున: చూ, మూస.

తైతిల. వా. అం: చూ, రూ-తైతుల.

తైతిలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-తై
తుల; పుం. 2. మండెగ: చూ, భిక్ష్యము.

తైతుల. అం. రూ-తైతిల-తైతిలము. కరణములు
పదునొకటింటిలో నొకటి: చూ, కరణము.

14; కరణములు. 2. గ్రచూ, తీతువు.

తైత్తిరము. సం. వి. అ. న. తిత్తిరిపిట్టలగుంపు:
తైత్తిరీయబ్రాహ్మణము. పా. ఇందు

అష్ట. పృ అను

1 — 8 — 78

2 — 8 — 76

3 — 12 — 164

— — —
28 — 338

అన్యకమున 10 — 218

పరిశిష్టదశమ }
పృషాశకమున } 80

సంహితలోని 44 పంక్తులును, బ్రాహ్మణా
రణ్యకముల 38 పంక్తులును గలసి మొత్తము
82 పంక్తులు. ఈ మొత్తము కృష్ణయజుర్వేద
దమనంబడును. ఆర్షకృమమునుబట్టి కాం
డానుకృమణిక యీ 82 పంక్తులను 52 కాం
డములనుగా విభజించినది. అందుచే జెప్ప
బోవు కాండము లాయాములు దర్శించిన
వేదభాగముల గుంపులని యెఱుంగునది.
కాండములు.—ములు.

పౌజాపత్యకాండములు. — పౌరోడాశిక
మంత్రములు. — యాజమానమంత్రములు. —
యాజమానవిధి — దార్శికహోత్రవిధి — దార్శిక
హోత్రమంత్రములు — పౌరోడాశికవిధి —
హోత్రవిధి — హోత్రమంత్రములు —
పితృమేధము అనునవి. వీనికి బ్రాహ్మణపతి
యుష్ఠి. వీనిలో మొదటి 4 ను సంహితలో
నివి. తరువాతి మూడును బ్రాహ్మణములో
నివి. కడపటి రెండు నారణ్యకము లోనివి.
సామ్యకాండములు. 9. — అధ్వరము — గ్రహ
ములు — దక్షిణములు — అధ్వరవిధి గ్రహవిధి
దక్షిణావిధులు — వాజపేయమంత్రములు —
వాజపేయవిధి — సవములు — ప్రవర్ణము —
ప్రవర్ణవిధి అనునవి. వీనికి సోముడుయుష్ఠి.

ఇందు మొదటి 5 ను సంహితలోనివి తరువాతి 2 ను బౌద్ధాణము లోనివి. కడపటి రెండువారణ్యకము లోనివి.

అష్టాయకాండములు 7. — పునరాధేయమంత్రములు పునరాధేయవిధి — అగ్నిపక్షానమంత్రములు తద్విధులు — అగ్ని లేకచయనమంత్రములు — చయనవిధులు — చయనోపానువాక్యములు — అగ్నిధేయమంత్రములు తద్విధులు — అగ్నిహోత్రవిధి అనునవి. ఇందు మొదటి 5 ను సంహితలోనివి. తక్కినవి 2 ను బౌద్ధాణములోనివి. వైశ్వదేవకాండములు. 16. — రాజసూయము — రాజసూయ బౌద్ధాణాను బౌద్ధాణములు — కామ్యపశువులు — కామ్యేష్టులు — ఉపానువాక్యములు — యజ్ఞులు — అశ్వమేధమంత్రములు — సాత్రాయణము — అశ్వమేధవిధి — సాత్రాయణవిధి — ఉపహోమములు — కాకిలి (లేక) సాత్రామణి — నూక్తములు — నక్షత్రేష్టి — అచ్ఛిద్రములు — పాశుకహోత్రము — నృమేధము అనునవి. దీనికి విశ్వేదేవులు ఋషులు. ఇందు మొదటి 7 ను సంహితములోనివి. తక్కినవి 9 బౌద్ధాణములోనివి.

ఉపనిషత్కాండములు. 3. — ఆరణ్యకములోని సప్తమప్రపాతకము సాంహితీయము. దీనికి సాంహిత్యుపనిషత్తు ఋషి.

ఆరణ్యకములోని 8 — 9 ప్రపాతకములువారుణీయము. దీనికి వారుణ్యుపనిషత్తు ఋషి. 10 వ ప్రపాతకము యాజ్ఞకీయము. దీనికి యాజ్ఞిక్యుపని షత్తు ఋషి. ఇట్లుపై 44 కాండములును తైత్తిరిశాఖా కాండములనెబడును. ఇంక. —

కాతకములు. 8. — అందుసావిత్రిము — నాచికేతము — చాతుర్హోత్రము — వైశ్వస్థజము అను 4 ను హవ్యవాహీయములు. దీనికి

హవ్యవాహుండు ఋషి. ఇవి బౌద్ధాణములోనివి. ఆరణ్యకములోని మొదటి ప్రపాతకమారుణకేతు చిశ్యము, దీని కరుణలు ఋషులు. దివశ్వేదేవులు — అపాశ్వేదేవులు — అనునవి వైశ్వదేవకాండమనెబడును. దీనికి విశ్వేదేవులు ఋషులు. ఆరణ్యకము ద్వితియప్రపాతకము స్వాయంభున కాండము. దీనికి స్వయంభువుఋషి. ఇట్లు చూపిన 58 కాండములుగాక, సృష్టుగ్మిన్నేతి ప్రశ్నద్వయమును గొన్ని వైశ్వదేవమంత్రములును, ఏకాగ్నికాండమనెబడుచున్నవి. ఈకాండమునకు విశ్వేదేవులు ఋషులు. ఇత్యాది — (చూ, యజుర్వేదము — ఉపవిద్యలు): చూ, బౌద్ధాణము.

తైత్తిరీయసంహిత. పా. ఈసంహితయందలి ప్రధానభాగములు కాండములేక, అష్టకములు. ఒక్కొక్కయష్టకము, ప్రపాతకములు లేక సృష్టములు గాను; ఒక్కొక్క ప్రశ్నమనువాకములుగాను; ఒక్కొక్కయనువాకము, కండికలులేక పంచాశతులుగాను విభజింపబడినవి.

అష్ట. పరి. అను

1 — 8 — 146

2 — 6 — 75

3 — 5 — 55

4 — 7 — 82

5 — 7 — 120

6 — 6 — 66

7 — 5 — 107

— — —

44 651

— — —

అను కండికలు

851 2193 (ఏబదిపదముల సమూహము పంచాశత్తనంబడును) (ఇది తెనుగుదేశ

మున పనస యని చెప్పబడుచున్నది. పనసాః
మునుబట్టి వచ్చినపదముల సంఖ్య 19290. అక్ష
రముల సంఖ్య 253868. కాఖావాక్యములయొ
క్క సంఖ్య 19488. పైనఁజూపిన 44 పరిశ్న
లు=సంహిత) ఇత్యాది. (చూ, యజుర్వేదము.)

తైరు. దే. వి. ది. చూ, పెరుంగు. 1.

తైరికుడు. సం. వి. చూ, తీర్థవాసి.

తైలకంద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరవీరకందః;
చూ, సూరణము.

తైలంగ సామజేద బ్రాహ్మణులు. పా. వీరు రణా
యనకాఖవారు. వీరిలో భరద్వాజ, వాఘా
లస, గౌతమ, అత్తి, నితుందిల (నిత్యుందిన),
వాసిష్ఠ, కాండిన్యులను సప్తగోత్రముల వారు
నుగలరు. వీరిది ద్రావిడీయణ సూత్రము:
చూ, బ్రాహ్మణులు.

తైలపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిల్లమణ్డి (దేవ
దారుబంకచే జేయబడి సరళద్రమమును
జేరుగలది): చూ, సల్లకి. 3; 2. పీతచం
దనము: చూ, వాసన.

తైలపాయిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: ఖలాధార.
(తె. ప).— గబ్బిడము- రూ- గబ్బిడా-
గబ్బిడాయి-గబ్బిరాయి- గబ్బిలము- గబ్బి
లాయి, జిబ్బిటీ-రూ-జిబ్బిడాయి; గబ్బి
లపుజాతి భేదములు.— అ జ న ప త్ర,
చర్మచటక-రూ- చర్మచటి, జతుక-రూ-
జతుక. (తె. ప).—చివుక- చివుకపిట్ట,
చీకురాయి-రూ- చీకురువాయి-చీకువాయి,
జవుక-రూ-జీవుక; 2. ఎఱ్ఱిలోటకూర *:
చూ, మారిషము. [సీతీలక.

తైలపీతీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱిచీమ: చూ,
తైలపీతీక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై—

తైలము. సం. వి. అ. న. నూనె (ఇది ఏరండాది
శబ్ద పూర్వకమైనపుడు తత్తద్రీవద్రీవ్యమును
తెలియజేయును. ఏరండ తైలము మొ.)
(నూనె=చేమరు కలుగజేసెడు విత్తులుగల

చెట్టుకకు నెనుక వచ్చినవ్యధు ఆయాయి
చేమరున కగ్గమగును. ఉదా.—ఇప్పనూనె,
వేపనూనె మొ); చూ, స్నేహము. 2. (చూ,
తైలములు.) (చూ, హవిస్సు).

తైలములు. అం. కర్పూర తైలము, కేకకీ తైలము,
భన్వంతరీ తైలము, పంచార్క తైలము, పా
శ్చాత్యనింబ తైలము, పూతికా తైలము, భూ
నాగ తైలము, ధృంగామలక తైలము, మట్టి
తైలము, మైనపు తైలము, లక్ష్మీ నారాయణ
తైలము, లాక్షాది తైలము, వాతాంతక తైలము,
విషముష్టి తైలము, శంఖపుంఖాది తైలము,
స్నేహార్క తైలము ఇత్యాది. (చూ, తైలము)
తైలికుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తైలుకుల
వాడు. [ము): చూ, భూమి. 1

తైలీనము. సం. వి. తిలలు పండునది (పాల
తైలము. సం. వి. ఆ. పుం. పుష్పమానము, పా
షము: చూ, మానము 1.

తొ

తొంక. దే. వి. రూ-తొంక. అచ్చ. నుం, కాం.
105: చూ, వాలము. 1.

తొంగలి. దే. వి. 1. పరీకాశము: చూ, నెలు
తురు. 1; వి. 2. వాలునది. స్వా. 2, ఆ.
32: చూ, వాలుపు; 3. స్రవించునది: చూ,
సాగినకము.

తొంగలించే. దే. అ. కి. 1. అలరు: చూ, విక
సించు; 2. అతిశయించు. భాగ. 3, స్కం.
47: చూ, ముమ్మరించు; 3: చూ, పరీకా
శించు; 4: చూ, పర్ణిల్లు; 5: చూ, స్రవించు;
6. నిమ్మ: చూ, పీచు.

తొంగలిగాను. దే. అ. కి. చూ, తొంగలించు.
తొంగలిపాట్లు. ద్వ. వి. బ: చూ, నమస్కార
ము.

తొంగలితెప్ప. దే. వి. ఘనపత్తము: చూ, తెప్ప. [చూ, బొట్టు. 8

తొంగిట్ల. దే. వి. బ. నీళ్లులోనగువాని బొట్టు

తొంగు. గే. అ. కి. 1: చూ, కయిలించే;

2. వాలు.విజ. 3, ఆ. 29: చూ, వాయిలు. 3

తొంట. దే. వి. 1. చెట్టుపట్ట చూ, బెరడు;

2. కసవునెంటి, పిరి: చూ, నెంటి

తొంటచేతివాడు ద్వ. వి. (తొంటచేయి + వాడు) ఈచేబోయిన చేయికలవాడు, కుకరుడు, కోణి: చూ, వంకరచేతులవాడు.

తొంటచేయి. ద్వ. వి. ఈచేబోయినచేయి: చూ, హస్తము. [చూ, తొలి. 5.

తొంటి. దే. విణ. తొల్లిటి. “తొంటిపువ్వు.”:

తొంటె. దే. వి. పూర్వము—పై —

తొండ. దే. వి: చూ, సరటము.

తొండపుద్రాడు. ద్వ. వి. (తొండము + ద్రాడు) కపిలెబొక్కనతోకకు కట్టెడుద్రాడు.

రూ-తొండాపుద్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

తొండపుదోమ. ద్వ. వి (తొండము + దోమ) ఏనికదోమ: చూ, మళకము. 1.

తొండము. నై. వి.=శుండ. 1. గజహస్తము:

చూ, హస్త; 2. పక్షిముక్కు: చూ, ముక్కు;

3. ఈగముక్కు: చూ, ముక్కు; వా. 4.

కపిలెబొక్కనతోక. (వంపుగనుండుగొట్టములు లోనగువానిని తొండము అనియే వాడెదరు.)

తొండముచివర. ద్వ. వి: అంగురి.

తొండరప్పడియాళ్వారు. అం. ఆళ్వారులు పండ్రిండుగురిలో నొకరు: చూ, ఆళ్వారులు.

తొండరూపురిక్క. ద్వ. వి. పువ్వులు, పాట్ల రూపురిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

తొండాడు. దే. స. కి. త్వరపఱచే.

తొండాపుద్రాడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తొండపుద్రాడు.

తొండి. దే. వి: చూ, రూ-దొండి.

తొండు. దే. వి. రూ-తొండొరు. చేండిపోతు: చూ, సోమరి.

తొండుతనము. దే. వి. రూ-తొండొరుతనము, అలసత్వము: చూ, విలంబము.

తొండొరు. దే. వి: చూ, రూ-తొండు.

తొండొరుతనము. దే. వి: చూ, రూ-తొండుతనము. [ఆ. 11: చూ, పృక్షము.

తొండ్లి. దే. వి. తొండ్లియనుచెట్టు. హంస. 4,

తొండ. నై. వి.=తుందీ. రూ-తొందు. బొజ్జ వాడు: చూ, లండ.

తొందర. నై. వి. (తొర + తొర) రూ-తొందర=త్వర. 1. బోలుపాటు: చూ, స్థలనము. 2;

2. వేగరపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1;

3. బాధ: చూ, శోకము; 4.=త్వరా. మి

క్కిలినంభ్రమము: చూ, సంభ్రమము. 1.

తొందరచేయు. నై. స. కి. 1. ఏచే. చూ, చాధించే; వా. 2. తొందరపెట్టు, చుటుకుదనము కలుగజేయు.

తొందరపడు. నై. అ. కి: చూ, సంభ్రమించే.

తొందరపాటు. నై. వి: చూ, తొందర. 2.

తొందఱ. నై. వి.=త్వర: చూ, రూ-తొందర.

తొందఱచేయు. నై. స. కి: చూ, రూ-తొందరచేయు.

[దరపడు.

తొందఱపడు. నై. అ. కి: చూ, రూ-తొందఱపాటు.

నై. వి: చూ, రూ-తొందర

పాటు. [శబ్దము. 2.

తొందఱమాట. ద్వ. వి. కొచ్చెమాట: చూ,

తొందఱము. దే. వి. 1. కొళంబు: చూ, పులుసు.

2; వా. 2. కలగలపు.

తొందు. నై. విణ.=తుందీ: చూ, రూ-తొంద.

తొంబ. వా. వి. గుంపు: చూ, సమూహము.

తొంబండు. ద్వ. స. బ. తొంబదిమంది (తొంబదికి మహాన్మహాత్మ్యర్థకరూపము.)

తొంబందుము. ద్వ. వి. బ. ఆధకనవకము:
రూ-తొమ్మందుము.

తొంబది. ద్వ.స.బ.తొమ్మిదిపదులు:(సం.ప.)—
నవతి.

తొంబదితొమ్మిది. ద్వ. స. బ. (99.) నిర్వ.
ఉ. రా. 8, ఆ. 84; “నూటికితొంబదితొమ్మిందు” ఉత్తీర్ణలైరి.”

తొంబదినూలు. ద్వ.స. బ: రూ-తొంబనూలు-
తొంబన్నూలు-తొమ్మనూలు-తొమ్మన్నూలు.
(తొంబదినూలు.)

తొంబనూలు. ద్వ. స. బ.—పై—

తొంబన్నూలు. ద్వ. స. బ.—పై—(ఇట్లుతొంబదివేలకు.—హరి. పూ. 3, ఆ. 7.)

తొకతొక. దే. విణ. తొక్కుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

తొక్క. వై. వి. 1.=త్వక్. చెట్టులోనగువాని తోలు, పట్టు: చూ, బెరడు; వా. 2. నిర్లక్ష్యమునందుపయోగించుమాట. “పో పో తొక్కకబుద్ధు చెప్పినావు.”

తొక్కట. దే. వి. రూ-తొక్కటము-తొక్కట-తొక్కటము. 1. అనరు. శకాం 5, ఆ. 121: చూ, సంకటము; 2. వ్యధ: చూ, శోకము.

తొక్కటము. దే. వి.—పై—

తొక్కటపడు. ద్వ. ఆ. కి. రూ-తొక్కటపడు. ఇంట్రపడు: చూ, సంతాపించు.

తొక్కటపాటు. ద్వ. వి. రూ-తొక్కటపాటు: చూ, సంకటపాటు (చూ, శోకము)

తొక్కిస. ఆం. మల్లబంధములలో నొకటి: చూ, మల్లశాస్త్రము.

తొక్కు. దే. వి. 1. ఉప్పును కారమును చేర్చి మామిడి కాయలోనగు వానిని తోటిలో వేసి తొక్కిన ముద్ద, పచ్చేడి. చూ, భిక్ష్యము; 2. ఊరుబండి: చూ, భిక్ష్యము; 3. ఆక

క్యము: చూ, లావు. 7; 4. అవ్యక్తము (బిడ్డలమాట) భార. ఆది. 6, ఆ. 260: చూ, శబ్దము. 2; వై. వి. 5=ప్వక్. చర్మము: చూ, రూ-తొక్క. 1; దే. స. కి. 6. ఉప్పును కారమును చేర్చి మామిడికాయ లోనగు వానిని తోటిలో వేసి చిదియఁగొట్టు.

తొక్కుడు. దే. వి: చూ, తొక్కు. 1-2.

తొక్కుడుఁగమ్మి. ద్వ. వి. గడవకిందికమ్మి-రూ-తొక్కుడుఁగమ్మి-తొక్కుడుపట్టె-తొక్కుడుపట్టె.

తొక్కుడుపచ్చేడి. దే. వి. ఉప్పును కారమును చేర్చి తోటిలో వేసి తొక్కిన మామిడికాయ లోనగువాని వ్యంజనము: చూ, భిక్ష్యము. తొక్కుడుపట్టె. ద్వ. వి. 1: చూ, తొక్కుడుఁగమ్మి; వా. 2. తొక్కుడువీరముమీదిపట్టె. (చూ, ఏతము.)

తొగ. వై. వి. 1. కష్టము: చూ, శోకము; విణ. 2: అగచోట్లపోతు, అగచోట్లమారి-రూ-అగసాట్లమారి, కడగండ్లమారి. (సం. ప.)—అభిపన్నుడు, కిష్టశీలుడు, కష్టాత్ముడు, కృఘ్నుడు; దే. వి. 3. కలువ: చూ, పద్మము. 1; 4. గుంపు. విజ. 3, ఆ. 84: చూ, సమూహము; 5. రీతి: చూ, విధము. 1.

తొగకంటి. దే. వి. (తొగ+కన్ను) 1. ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. తొగలవంటి కన్నులు గల ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

తొగకొమ్మతొలఁగులూప. ద్వ. వి: చూ, నూర్యుడు. వేం. అం. 11.

తొగచెలికాడు. దే. వి. కుముదిబాంధవుడు, చేందురుడు: చూ, హిమాంశువు.

తొగట. దే. వి. 1. గుడ్డలు నేసి బ్రదికెడుజాతి. “తొగటవాడు, తొగటది, తొగటనెట్టి.”; 2. సాలె: చూ, సాలెవాడు.

తొగడు. దే. వి. లోపలికణఁగుట.

తొగర. వై. వి.=తుపరి. రూ-తొవర. ఒగరు: చూ, రసము. 5.

తొగరి. వై. వి.=తుపరి. రూ-తొవరి. 1. తొవరి, కంది*: చూ, సురాష్ట్రజము. 1; 2. తొవరిమన్న, సురాష్ట్రదేశపుమన్న: చూ, సురాష్ట్రజము. 2; 3. అడవి తొగరితీగె, అడవి కందితీగె: చూ, సురాష్ట్రజము. 3.

తొగరు. దే. వి. రూ-తొవరు. 1. ఎఱుపు, రక్తవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 2. ఎఱునాలు: చూ, పోగు 1; విణ. 3. ఎఱునిది. పాండు.

4, ఆ. 9: చూ, వర్ణము. 6. [గరుకొలుపు.]

తొగరుకొను. దే. ఆ. కిరి ఎఱునగు (పేరి. తొగరుమమృపులుగు. ద్వ. వి. చిలుక. ఆం, సం. తిర్య. 13: చూ, శుకము. [99.

తొగరుమౌముపుల్లు. ద్వ. వి.—పై.—వేం. ఆం. తొగతేడు. దే. వి. రూ-తొగలతేడు, చేందమామ: చూ, హిమాంశువు. (ఇట్లు తొగదొర)

తొగలతేడు. దే. వి.—పై.—

తొగలవాడు. దే. వి: చూ, తొగట. 2.

తొగవిందు. దే. వి: చూ, తొగచెలికాడు.

తొగనూడు. దే. వి: చూ, నూర్మూడు.

తొచ్చియము. వై. వి.=తుచ్చమ్. తుచ్చవచనము. రూ-తొచ్చెము: చూ, శబ్దము. 2.

తొచ్చెము. వై. వి.—పై.—

తొటతొట. దే. వి. తొటగుట, పడుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. (తుటతుటఅనియు.)

తొట్ట. దే. వి. 1. కొటరము. (రూ-తొటరి-తొటురి-తొట-తొటట-తొట్ట-దొటట-దొట్టట): చూ, రంధ్రము. 1; విణ. 2. పలు * -ద: చూ, స్థూలము. 2.

తొట్టగిలబడు. ద్వ. ఆ. కిరి. (తొట్టగిలన్ + పడు) తొట్టుపడు. పాండు. 4, ఆ. 185: చూ, సంభ్రమించు.

తొట్టగిలు. దే. ఆ. కిరి. రూ-తొట్టగిల్లు. 1. అతి శయించు: చూ, యుమ్మరించు; 2 కలుగు: చూ, పుట్టు. 2; వా. 3. వంపగు. “మంచేను తొట్టగిలినది”

తొట్టగిల్లు. దే. ఆ. కిరి.—పై.—

తొట్టి. దే. వి. 1: చూ, తెట్టి. ఆం, భా. ప్రి. 157; 2. నోరువెడల్పును అదుగునన్నమునైన గంపపంటి పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. పసులు నీళ్లు త్రాగుటలోనగువాని కుపయుక్తముగ తాళితో కట్టినకట్టడము: చూ, నిపానము; 4. కొప్పెర: చూ, పాత్రము. 6; 5: చూ, గాఢి. 3; ఆం. 6. విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, పిన్నాణములు

తొట్టికట్టు. దే. వి. 1. లోఁగిలి: చూ, సదనము. 1; 2. అంకణము: చూ, ముంగిలి. 2.

తొట్టియ. దే. వి. రూ-తొట్టె 1. నేయువాడు నూలుకంటె నుంచుకొనెడు నాడె: చూ, నాడె; వై. వి. 2. =దోల. ఉయాల. (రూ-తొట్టె - తొట్ట - తొట్టియ - తొట్టె): చూ, పాలకి. [ఆ. 21: చూ, పాలకి.

తొట్టిల. దే. వి. తొట్ట-రూ-తొట్టెల. పసు. 3, తొట్టు. దే. వి. 1. చెఱువులోపలిసాలము: చూ, భూమి. 1; 2. స్పృశ్య: చూ, స్పర్శము. 1; 3. పాము: చూ, నర్పము; 4. పడుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 5. గుంపు, త్రెట్టుప: చూ, సమూహము; ఆ. కిరి. 6: చూ, వ్యాపించు; 7: చూ, ప్రవహించు. భార. ఆర. 5, ఆ. 421; 8: చూ, సగ్రించు; 9: ఎగబట్టు, ఎత్తిపెట్టు. (సం. ప.)— ఉద్వహించు; 10. నిండుకొను. పా. 4, ఆ. 66: చూ, మెండుకొను; 11. నాటు: చూ, మొలవేయు; 12. జేరగు: చూ, సాగు; స. కిరి. 13. అంటు: చూ, స్పృశించు; 14. అవలంబించు: చూ, పొపుగొను

15. మొదలుకొను. భార. ఆది. 3, ఆ 154 చూ, వహించు.

తొట్టుకొను. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-తొట్టు. 6 మొదలు 15 వఱకు. (స్వార్థమునకొను.)

తొట్టున. దే. వి: చూ, రూ-తొట్టున.

తొట్టె: చూ, రూ-తొట్టియ.

తొట్టెల. దే. వి: చూ, రూ-తొట్టిల.

తొట్టె. దే. వి. తొట్టె: చూ, రూ-తొట్టె. 1.

తొట్టెగిల్లు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-తొట్టిలు.

తొట్టెగిల్లుట. దే. వి. ఉరియాట. ఆం, భా. పు. 143: చూ, స్థలనము. 2.

తొట్టిలబడు. ద్వ. అ. కిరి. (తొట్టిలన్ + పడు): చూ, సంభ్రమించు. భార. విరా. 2, ఆ. 104.

తొట్టిలు. దే. అ. కిరి. రూ-తొట్టిలు-తొట్టె గిల్లు. 1. తడబడు: చూ, లకలుకలాడు; 2. భేదిలు: చూ, వేటుపడు. [7, ఆ. 213.

తొట్టిల్లు. దే. అ. కిరి.—పై.—భార. ఆర.

తొట్టు. దే. వి. 1. తొందర: చూ, సంభ్రమము. 1; 2: చూ, తొట్టెగిల్లుట; 3: చూ, రూ-తొట్టె. 1. [పే. తొట్టుకొలుపు.)

తొట్టుకొను. దే. అ. కిరి: చూ, సంభ్రమించు తొట్టుపడు. ద్వ. అ. కిరి. 1.—పై.—భార.

విరా. 4, ఆ. 51; 2: చూ, తొట్టిలు. 1.

తొట్టుపాటు. ద్వ. వి: చూ, తొట్టెగిల్లుట భార. విరా. 2, ఆ. 106.

తొట్ట. వై. వి.—డోల. ఉయాల: చూ, రూ-తొట్టియ. 2. (దేశ్యమని శ. ర.)

తొట్టియ. వై. వి.—పై.—కళా. 5, ఆ. 2. (దేశ్యమని శ. ర)

తొట్టె. వై. వి.—పై.— (దేశ్యమని శ. ర.)

తొడ. దే. వి. గడికును మోకాలికి నడిమి భాగము: చూ, కురు, కులుపు. (సం. ప.)—

అంకపాలిక, ఉత్సంగము, ఊరుపు. తద్వి.—

తొడపైభాగము.— ఒడి. (సం. ప.)—

అంకము, ఉత్సంగము, ఉపస్థ, కొలము, కొండము, అవ్య. ఆరాత్; తొడలోపలి

భాగము.—కీరదొడ.

తొడతు. దే. అ. కిరి: రూ-తొడతు-తొనతు.

తొలకాడు- తొలతు, చిందు.

తొడగు. దే. అ. కిరి. 1. పొరంభించు. చూ, యత్నించు; 2. మొదలుకొను. భార. ఆర.

6, ఆ 115: చూ, వహించు.

తొడగు. దే. వి: చూ, రూ-తొడవు.

తొడతొక్కిడి. వా. వి. 1. ఇటుకు, జనసమ్మర్థము;

2. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

తొడప. దే. వి 1. త్వక్కు. ఆం, భా. ద్వి. 131: చూ, బెరడు; 2. బండికల్లు లోనగు

వాని మొనను వేసెడు లోహవలయము: చూ, శంబరము.

తొడపటము. దే. వి. 1. రూ-తొరపణము. వారు పుల రంధ్రము చేయు పనిముట్టు. (చూ, పిడసాన); వా. 2. కెక్కుమందిగలిగి వివరము

లెలియనిదొమ్మి: చూ, లటపటము. “వారును

వీరును తగవుపడి తొడపటమై కొట్టుకొనిరి;

3 చూ, తొత్తడము; 4. వేన్నీ శృచల్లార్పుట.

(గోదావరీ మండలపొంతమున వాడుక.)

(తొడపడము - తొరపడము అనియు)

తొడపాళము. వా. వి. వి తొడనుబొట్టనచూ పుడువేళ్ళతో నొక్కుట: చూ, సొంటిపిక్త

(ఉత్తరసర్కారులయందు వాడుక) [క్యూడు

తొడపుట్టువు. దే. వి. ఊరుజుడు: చూ, నై

తొడబిడ్డ. దే. వి.—పై.— సాంబ. మాన. 2.

తొడబెల్లము. దే. వి: చూ, తొడపాళము.

తొడయు. దే. స. కిరి. 1 ఊడుచు: చూ, స

మ్మార్జించు; 2. కడుగు: చూ, పగ్గొలించు.

తొడరిక. దే. వి. అనుసరణము: చూ, వెంబడి.

తొడరు. దే. వి. 1. ఉత్సాహము: చూ, యత్న

ము; 2. ఆయతము: చూ, యత్నము; 3. అ

భిముఖము: చూ, ముందట. 1; అ. కిరి.

4. చూ, అత్తి. 4, ఆ. 114: చూ, పుట్టు

2; చూ, యత్నించు. భార. విరా. 1,

అ, 127; 6. సక్తమగు: చూ, మేళగించు. 1; 7. తొట్టుపడు. భార. ఆర. 2, ఆ. 85: చూ, సంభ్రమించు; స. కి. 8. ఎదిరించు: భార. సభా. 1, ఆ. 123; భార. విరా. 1, ఆ. 74: అభిగమనమగు (అనికొందలు): చూ, సృతిఘటించు; 9. అనుసరించు: చూ, వెంబడించు; 10. పొందు: చూ, పొప్పించు; 11. అనుకరణముచేయు. పా. 4, ఆ. 28: చూ, అనుకరించు.

తొడరువు. దే. వి. 1. ఆయతము. భార. శల్య. 1, ఆ. 349: చూ, యత్నము; విణ. 2. మొదటిది.

తొడలు. అం. 1. నఖత్తతస్థానములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, నఖత్తతస్థానములు; 2: చూ, కళలుండు స్థలములు; పా. 3. దీనికి ఉపమానములు. — ఏనుగుతొండము, అరటికంబము.

తొడలేనివాని పైఁదోడు. ద్వ. వి. గరుడుడు. సాం. దే. 15: చూ, హరివాహనుడు.

తొడవసము. దే. వి. త్వక్కు. అం, పదా. సర. 70: చూ, బెరడు.

తొడవిల్లు. దే. వి. బాణమును సంధించిన కార్ముకము: చూ, బాణము. 1. భూషణము. 2.

తొడవు. దే. వి. రూ-తొడగు. నగ: చూ, తొడి. దే. వి. త్వర: చూ, సంభ్రమము.

తొడిబడు. దే. అ. కి. (తొడిక + పడు)

1. చలించు: చూ, సలించు; 2. చెదరు. కళా. 6, ఆ. 64: చూ, వెల్లివిరియు; 3 తొట్టుపడు: చూ, సంభ్రమించు; వా. 4. (తొడటచేతను నశ్చివలసను) ఉచ్చారణలోపము కలుగు.

తొడికిలు. దే. స. కి: చూ, లంఘించు.

తొడికొను. దే. స. కి. (రూ- తొడుకొను- తోడికొను-తొడుకొను-తోకొను-తోడ్కొను) పిలుచుకొను: చూ, వెంటదీసికొను.

తొడిలెచ్చు. దే. స. కి: చూ, రూ-తొడిలెచ్చు. [ము.

తొడిము. దే. వి. రూ-తొడిమె: చూ, వృంత తొడిమె. దే. వి. — పై. —

తొడు. దే. స. కి. 1. సామ్యము లోనగువాని తొడుగు. భార. ఆది. 7, ఆ. 165: చూ, తొడుగు. 8; 2. బాణముతొడుగు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 40: చూ, తొడుగు. 9.

తొడుకు. దే. వి. 1. గోమహిష్యాదులు: చూ, పనులము; 2. ఆవు. అచ్చ. అ, కాం. 92: చూ, ధేనువు; 3. దొంగమేత: చూ, మేత; స. కి. 4. పట్టు. పాండు. 5, ఆ. 181: చూ, పొప్పుగొను; 5. ఒడిసిపట్టు; 6. ఒడియు: చూ, చెమ్ము. 2; (చూ, లంఘించు); 7. గ్రహించు: చూ, పుచ్చుకొను. [అం. 2. తొడుకుసామి. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. వేం. తొడుకుసాహిణిమామ. ద్వ. వి. హిమాద్రి. వేం, అం. 77: చూ, పర్వతము.

తొడుకొను. దే. స. కి. 1: చూ, రూ-తొడికొను; 2. తొడుగుకొను.

తొడుగఱ. దే. వి. (తొడుగు + కఱ) (రూ-తొడుగఱ-తొడుగు-తొడువు-తొడ్గు) ముండ్లకంపమోపు, ముండ్లకంప (అనికొందలు) స్వా. 3, ఆ. 130: చూ, పొచ్చినము. 1.

తొడుగఱ్ఱ. దే. వి. — పై. —

తొడుగు. దే. వి. రూ-తొడ్గు-తొడువు. 1. — పై. — స్వా. 4, ఆ. 54; 2. ఆభరణము, నగ: చూ, భూషణము. 2; 3. దుప్పటి: చూ, వస్త్రము; 4. గదాదండములు లోనగువానికి వేసెడు ఇనుము లోనగువాని కడియము: రూ- తొడువు- తొడువు- తొడ్గు, అనును; 5. కవచము. జై. 2, ఆ. 78: చూ, వారవారణము; 6. శరము: చూ, బాణము. 1; 7. గవుసెన, వీణె మొదలగువానియొలు: చూ,

నిచోళము; స. కి. 8. రూ-తొడు (భూస
ణాదులను) దరించు: చూ, పహించు;
9. రూ-తొడు (వింటబాణము) సంధించు.
రూ-తొడుపు-తొడ్డు: చూ, సంధించు. 4.
తొడుపు. దే. వి. 1. అనుసు: చూ, రూ-తొ
డుగు. 4; 2. కపచము: చూ, వారవార
ణము; 3. చెప్పినది మరలచెప్పట: చూ,
ప్రస్తావనము. 2.
తొడుపు: చూ, రూ-తొడుగు.
తొడుసు. దే. వి. 1. చొట్టటికము: చూ, సంబం
ధము; 2. భోగవనత: చూ, స్త్రీ; 3 చిక్కు:
చూ, సుగ్రుక్కు. 3.
తొడ్డు: చూ, రూ-తొడుగు(భూపణముధరించు
టకు. భార. అది. 1, ఆ. 114.)
తొణచు. వా. అ. కి. చూ, రూ-తొడచు.
“బిందెలోని నీరుతొణచుచున్నది.”: తొణి
కిలు.
తొణికిలు. దే. స. కి. చూ, రూ-తొడికిలు;
వా. అ. కి. 2: చూ, తొణచు.
తొత్తటము. దే. వి. భేదముతెలియనికూడిక,
తొడపటము: చూ, సంకరము. 1.
తొత్తటికము. దే. వి. (తొత్తు + అటికము)
తొత్తుదనము. [ముది: చూ, వేశ్య.
తొత్తు. దే. వి. 1. దాసి: చూ, బానిస; 2. బోగ
తొత్తుకొడుకు. వా. ద్వ. వి. 1. బోగముదాని
కొడుకు; 2. దాసిదానికొడుకు; 3. తప్పుచే
సినవానిని తిట్టెడుతిట్టు. “నీవుదొంగతొ
త్తుకొడుకువురా?” “తొత్తుకొడకా?” అని
యు) (ఉత్తరసర్కారులలో వాడెదరు.)
తొత్తులమారి. దే. విణ. తొత్తులయిండ్లకుబోవు
స్వభావముకలవాడు.
తొన. దే. వి. 1. పనసపండులోనితొల: రూ-
తొల; విణ. 2. అద్దికము. జై. 1, ఆ. 105:
చూ, రక్షకము; వా. 2. కడుపుమీది

మడుపు: చూ, మడత. 3.
తొనకు. దే. వి. తొలురిపాలు. భార. కన్య.
1, ఆ. 110; చూ, సంభ్రమము. 1; ఆ. క్రి.
2. చిండు: చూ, తొడచు; 3. చలించు.
పను. 3, ఆ. 150; ఆం, భా. తృ. 83: చూ,
సలించు. [చూ, శయనించు.
తొన్నుండు. దే. అ. కి. రూ-తొన్నుండు:
తొపారము. దే. వి. దేగలముఖమునగట్టెడుతో
లుగంత: రూ-తొపారము.
తొప్పగచోగు. దే. అ. క్రి.(తోగు+తోగు)
1. మిక్కిలితోగు. రూ-తొప్పగచోగు.
భార. ఆర. 7, ఆ. 78; పేర్. 2. తొప్పగ
చోచు
తొప్పగచోగు.—పై—
తొప్పటిలబడు. దే. అ. కి. తట్టువిలుగబడు:
చూ, వారిలు. 3. [టిల్లు-తొప్పలు.)
తొప్పటిలు. దే. అ. క్రి.—పై—(రూ-తొప్ప
తొప్పటిలు. దే. అ. కి.—పై.—
తొప్పలు. దే. అ. కి.—పై.— [గోటులు.
తొప్పలుదోరలు. దే. విణ. బ: చూ, కోటాన
తొప్పి. దే. వి. 1: చూ, రూ-టోపి; వా. 2:
చూ, రూ-తొప్పి. [లోనగునది)
తొబక. దే. విణ. విత్తులురాలినది (మిరపకాయ
తొమ్మండు. దే. స. బ. తొమ్మిదిమంది. (తొ
మ్మిదికి మహాస్మహత్యర్థకరూపము “నీ. తొ
మ్మండుకొడుకుల.” ఉ, హరి. 2, ఆ. 144.
తొమ్మండుము. ద్వ. వి. బ.(తొమ్మిది+తూము):
చూ, రూ-తొంబండుము.
తొమ్మనూలు. దే. స. బ. (తొమ్మిది+నూలు)
తొమ్మిదిసూలులు. రూ-తొమ్మనూలు.
నిర్వ. ఉ, రా. 8, ఆ. 84.
తొమ్మనూలు. దే. స. బ.—పై.—
తొమ్మాడు. దే. వి. నాశము. “దానినితొక్కి
తొమ్మాడుచేసినారు.”: చూ, రుత్త.

తొమ్మిది. దే. స. ఖండము, నవకము. చూ, ముమ్మాడు. భార. దోగ్గ. 4, ఆ. 189; భార. ఖిష్ట. 2, ఆ. 34; భార. దోగ్గ. 3, ఆ. 207; కాశీ. 3, ఆ. 181; (తొమ్మిదికి బహువచనరూపము 'తొమ్మిదులు' గాని 'తొమ్మిదులు' గాదని తెలియునది.): (చూ, ఓమ్.)

తొమ్మిదియంకములుగలవి. అం. పాశములు, ఆత్మలు, వర్షములు, ఖండములు, గృహములు, బృహ్మలు, రసములు, రత్నములు, ధాన్యములు, నిధులు, రంధ్రములు, వ్యాకరణములు, స్థాయిభావములు, తారలు, మేఘములు, భక్తులు, చక్రములు, ద్రవ్యములు, శిరోభేదములు, చేతనరత్నములు, అపకృతములు, అజ్ఞానదాయకములు, శక్తిలక్షణములు, గతిభేదములు, సంబంధములు, సృష్టి సర్గములు మొ.

తొయ్యలి. దే. వి. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

తొర. వై. వి. 1.=త్వర. వేగిరపాటు: చూ, వేగము. 3; 2 ఆపద. హరిశ్చ. 4, ఆ. 108: చూ, విపత్తు; విణ. 3.=త్వర. త్వరితము: చూ, వేగము. 3.

తొరగు. దే. ఆ. కి. 1. రూ-తొరుగు. విజ. 1, ఆ. 179: చూ, స్రవింతు; 2. స్రవ హించే. భార. విరా. 1, ఆ. 12: చూ, వెల్లిగొను; 3. పడు. భార. ఆర. 1, ఆ. 183-184: చూ, దొరలు; 4: చూ, తొప్పటిలబడు.

తొరపడు. వై. ఆ. కి: చూ, సంభ్రమించే.

తొరపగము. దే. వి: చూ, రూ-తొడపటము. 1.

తొరపుట. వా. వి: చూ, తొడపటము. 4.

తొరలించే. దే. పే. శేన్నీశ్యచేల్లార్పు: రూ-తొరుపు-తొర్లించే-తొల్లించే.

తొరలు. దే. ఆ. కి. 1. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2;

2. వేయరూపముగు: మాటు.

తొరలుచే. దే. పే. రూ-తొరల్పు. బదిలించే: చూ, మాటు. 3.

తొరల్పు. దే. పే.—పై.— [లెస్స. 2.

తొరితొరి. దే. అవ్య. కి. విణ. లెస్సగా: చూ, తొరుగు. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-తొరుగు.

తొరుపు. దే. స. కి: చూ, తొరలించే.

తొర్లించే. దే. పే.—పై.—

తొట. దే. వి. రూ-తొట్ట: చూ, రంధ్రము. 1.

తొటగు. దే. వి. 1. విడిపడుట. రూ-తొటపు;

స. కి. 2. విడుచే. కళా. 7, ఆ. 225:

చూ, విసర్జించే, వా. 3: చెటచే: చూ, తెక్కొను. 1.

తొటగుచొచ్చే. దే. ఆ. కి. (పనులు)

తప్పించేకొనిపోవు: రూ-తొటగువోవు.

తొటగువోవు. దే. ఆ. కి.—పై.— భార.

విరా. 1, ఆ. 279.

తొటగుట. దే. వి: చూ, విమోచనము.

తొటట. దే. వి: చూ, తొట.

తొటటలువాటు దే. ఆ. కి. (తొటటలు + పాటు) చిలులుపడు. కై. 7, ఆ. 101: చిందరవోవు, చిలులువోవు, చీదటగొను, చీదటలువోవు, తూటుకట్టు.

తొటతేనె. దే. వి. పుట్టతేనె: చూ, మధువు. 5.

తొటపు: చూ, రూ-తొటగు.

తొటుదొక్కు. దే. వి. (తొక్కు + తొక్కు) గట్టితొక్కుడు.

తొట్ట. దే. వి. (రూ-తొట-తొటట-తొట్ట-తొట్ట-తొట్ట-దొటట-దొట్ట): చూ, రంధ్రము. 1.

తొట్టి. దే. వి. 1. ముందటిసండ్లులేనినోరు: చూ, పదనము. 1; 2: చూ, తొడుకు. 1. ఆం. భా. ద్వి. 261; 3. రిప్పు, వీసర-రూ-వీసరము: చూ, వెలితి.

తొట్టివాఁడు. దే. వి. తొట్టినోటివాఁడు, పతి
తదంతఁడు. [చూ, ధేనువు.

తొట్టు. దే. వి. ఆవు. పాండు. 5, .ఆ. 240.
తొట్టుపట్టు. దే. వి. ఆవులమంద. భార. ఆది.
8, ఆ. 210: చూ, ధేనువు.

తొల. దే. వి: చూ, రూ-తొన. 1.

తొలకాడు. దే. ఆ. కి. (తొలకె + అడు)
1. చిందు: చూ, తొడక; 2 చలించు. చూ,
సలించు; 3. అతిశయించు: చూ, మున్ను
రించు; 4. ప్రకాశించు: చూ, హవణిల్లు.

తొలకెయాడు. దే. ఆ. కి.—పై.—

తొలక. దే. వి. 1. అతిశయము: చూ, హె
చ్చు. 2; 2. ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు.
1; 3. ఆల: చూ, వీచి. 1; 4. చలనము:
చూ, లోలము; ఆ. కి. 5. చలించు: చూ,
సలించు; 6: చూ, తొడక. పా. 5, ఆ. 88;
7. అతిశయించు: చూ, మున్నురించు; 8: చూ,
తొలకాడు. 4. కళా. 4, ఆ. 105.

తొలగఁబాటు. దే. ఆ. కి. (తొలగన్ +
పాటు) తొలగ: చూ, విరియు. 5.

తొలగించు. దే. స. కి. ఈగ: చూ, విస
ర్జించు.

తొలగింపు. వా. వి. త్యక్తము.

తొలగ. దే. ఆ. కి: చూ, తొలగఁబాటు.

తొలగఁగుడు. దే. వి: చూ, రూ-తలగఁగుడు

తొలగఁబావ. ద్వ. వి: చూ, శతువు.

తొలచు. దే. పే. తొలగఁజేయు. పాండు.
2, ఆ. 53. [చూ, బెరడు.

తొలక. దే. వి. రూ-తొలు. చెట్టుపైపట్ట:

తొలకరి. ద్వ. వి. రూ-తొలుకరి-తొల్కరి-
తొలుకారు-తొల్కారు. 1. (చైత్ర)వైశాఖమా
సమలయందు కురియు) వాన “తొలకరివా
నలు” చూ, వాన. 1; 2. వర్షపు. వను.

3, ఆ. 15: చూ, మాసద్వయము.

తొలకరించు. దే. ఆ. కి. రూ-తొల్కరించు.

1. (చైత్ర)వైశాఖమాసములయందు) వానకు
రియు: చూ, పర్వించు; 2. వానకురియు:
చూ, పర్వించు; 3. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2.

తొలకరిమెలుపు. ఆం. 1. నుల్లయుద్ధగతిభేదము,
కాయమానములు పండెడింటిలో నొకటి:
చూ, కాయమానములు; దే. వి. 2. పర్వకా
లారంభమందలి తటిత్తు. రూ-తొలుకరిమె
లుపు: చూ, విద్యుత్తు 1 [ఆం. 97.

తొలకరిగల్గునవ్వ. దే. వి: చూ, హంస. వేం,
తొలకరినూడు. దే. వి.—పై.—

తొలకు. దే. వి. మృగముల వెనుకకాలి మూల
మునకును ప్రక్కకును నడిమి-నోటు: చూ,
ఉపరంధ్రము.

తొలతేనె. దే. వి. ఒరకముతేనె: చూ, మఘపు. 5.

తొలసి. వై. వి.—తులసీ, తొళిసి*: చూ, హరి
ప్రియ.

తొలి. దే. వి. రూ-తొల్లి. 1. కందరము. ఆం,
భా. ప. 145: చూ, రంధ్రము. 1; 2. క
న్నము: చూ, రంధ్రము. 1; 3. తొట్టు: చూ,
రంధ్రము. 1; 4. బండికంటినడిమితుము,
పిండిక: చూ, రంధ్రము. 1; 5. ముందు,
పూర్వకాలము. (రూ-తొల్లి-తొలుత-తొల్త-
తొలితొలుత-తొంటి-తొంటె) చూ, మొదలు.
4; 6. ఎత్తవగోలు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 79: చూ,
మొదలు. 4 (అమృదితమందుతొలి తొలి);
వి. 7. ముందటిది. “తొలిబాము”: రూ,
తొల్లి. వెనుక-రూ-వెన్న: చూ, పూర్వము.
1; 8. మొదటిది. “తొలిముద్ద”: చూ,
మొదలు. 8; అన్య. 9. పురాణకము. ఆం,
భా. తృ. 78. రూ-తొల్లి-తొలుత-తొలు
దొల్త: చూ, మొదలు. 4.

తొలిక. దే. వి. ఒడపి: చూ, రంధ్రము. 1.

తొలికోడి. వా. వి. తెల్లవాఱజోమున మొట్ట
మొడిట కూసెడుకోడి: చూ, పుంజే.

తొలిచేదువులు. దే. వి. బ. మొదటిమినుకులు.

రూ-తొల్చుదువులు: చూ, వేదము. (ఇట్లు
తొలుపలుకులు, తొలుమినుకులు.)

తొలిమోలావు. వా. వి. ఉపసర్వ: చూ, ధేనువు.

తొలిదుక్కి. దే. వి. ఆద్యకృషి, మున్నరక.

ఆం, భా. ద్వి. 233: చూ, లాంగలము. 1

తొలినాడు. దే. వి. రూ-తొలినాడు. అన్య
దిన పూర్వదినము: చూ, రోజే.

తొలివారము. మి. వి. ఆ. పుం. భాను (ఆది)
వారము: చూ, వారము. 2.

తొలివేలుపు. దే. వి. రూ-తొలువేలుపు. 1. న
లవ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2. అమరుడు,
పూర్వదేవుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

తొలివేల్పుపగతురు. ద్వ. వి. బ. దేవతలు. సాం.
దే. 18: చూ, వేలుపు.

తొలు. దే. విణ. వృత్తియందు తొలుతశబ్దము
నకును తొలుకుశబ్దమునకును మించివర్ణము
లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. “తొలు
మోలు, తొలుమబ్బు.” మొ.

తొలుక. వై. వి. అత్యక్: చూ, బెరడు.

తొలుకరి. ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలుకరి.

తొలుకరిమెలుపు. దే. వి: చూ, రూ-తొలుకరి
మెలుపు.

తొలుకారు. ద్వ. వి. 1. (తొలుకు + కారు):
చూ, రూ-తొలుకరి. 1; 2. (తొలుత + కారు)
ముక్కారుపంటలలో మొదటి కారుపం
ట: చూ, ముక్కారుపంట.

తొలుకు. దే. స. క్రి. కురియు: చూ, వర్షించు.
(వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము. “తొలు
కారు, తొలుమొగులు” మొ)

తొలుకుడుపు. దే. వి. (తొలుత + కుడుపు) ఆ
న్నపాశనము: చూ, కర్మములు. 1.

తొలుగట్టు. ద్వ. వి. (తొలుత + గట్టు) ఉద
యాది, పూర్వపర్వతము. పను. 6. ఆ. 6.
చూ, పర్వతము.

తొలుచేదువులు. దే. వి. బ. (తొలుత + చేదువు
లు): చూ, రూ-తొలిచేదువులు.

తొలుచు. దే. స. క్రి. నూ-తొల్చు. 1. నాఱు
లోనగునాని గుచ్చె. ఆం, భా. తృ. 112:
చూ, నాఱునాటు; 2. రంధ్రముచేయు:
చూ, మల్చు; 3. తోడు, కెల్లగిండు. భార.
స్త్రీ. 2, ఆ. 109: చూ, వివారిండు.

తొలుజాతివాడు. ద్వ. వి. విపుడు: చూ,
బ్రాహ్మణుడు.

తొలుత: చూ, రూ-తొలి. 5—7—8—9.
(ద్ర). పురార్థకము.—పను. 4, ఆ. 36.)
తొలుతొలుత. ద్వ. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, రూ-
తొలుదొల్త.

తొలుదీవి. ద్వ. వి (తొలుత + దీవి) నేరేడుదీవి.
పను. 1, ఆ. 93. దీవులు ఏడింటిలో నొక
టి: చూ, ద్వీపములు. [71: చూ, హరిత్తు.
తొలుదెన. ద్వ. వి. తూరుపుదెన. ఆం, భా. ప్ర
తొలుదొల్త. ద్వ. ద్ర క్రి. విణ: చూ, తొలి. 9.
తొలునాడు. దే. వి: చూ, రూ-తొలినాడు.
తొలునీటిరిక్క. ద్వ. వి. (తొలుత + నీటిరిక్క.)
పూర్వాషాఢానక్షత్రము. నీటిరిక్క-రూ-
నీరురిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

తొలుపంది. దే. వి. (తొలుత + పంది) రూ-
తొల్పంది. ఆదివరాహము. అచ్చ. బాల,
కాం. 153: చూ, నూకరము.

తొలుపక్కము. ద్వ. వి. (తొలుత + పక్కము):
చూ, శిలిపక్కము.

తొలుబలుకులు. దే. వి. బ: చూ, తొలిచేదువులు..

తొలుమినుకులు. దే. వి. బ. —పై. —

తొలుమొగులు. దే. వి. వర్షించుచున్న మేఘము..
అచ్చ. యు, కాం. 85: చూ, మేఘము. 1..

తొలురిక్క. ద్వ. వి. అశ్వినీనక్షత్రము: చూ, నక్షత్రము. 1. [చూ, మానము. 1.

తొలురిక్కనెల. ద్వ. వి. ఆశ్వయుజమానము: తొలుకెలుపు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలివేలుపు. తొలుసంజే. ద్వ. వి: చూ, సూర్యోదయము. తొల్లరి. ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలకరి. తొల్లరించు. దే. అ. కి: చూ, రూ-తొలకరించు. [చేమపులు.

తొల్చుదువులు. దే. వి. బ: చూ, రూ-తొలి తొల్చు. దే. స. కి: చూ, రూ-తొలుచే తొల్లగమయ్య. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. తొల్లారు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలుకారు. తొల్త. దే. వి: చూ, రూ-5-7-8 తొలి. తొల్పంది. దే. వి: చూ, రూ-తొలుపంది. తొల్లి. దే. వి. 1: చూ, తొలి. 5; 2: చూ, తొలి. 8; 3. బిలము: చూ, రంధ్రము. 1; ఆవ్య. 4: చూ, తొలి. 9. ఆం, భా. త్ప. 73; విణ. 5. ముందటిది. “తొల్లింటివారు-తొల్లింటివారు.”: చూ, పూర్వము. 1. తొల్లించు. దే. పే: చూ, రూ-తొరలించు. తొల్లింటికత. వా. వి. పురావృత్తము: చూ, సమాచారము. 2.

తొల్లింటిది. దే. విణ. పూర్వకాలసంబంధమైనది. తొల్లిక. దే. వి. 1. ఒకరకముచేప: చూ, మత్స్యము. 1; 2. రూ-తొల్లిక: చూ, ముష్టరము.

తొవ. దే. వి. కలువ: చూ, రూ-తొగ.

తొవర. వై. వి.=తువర: చూ, రూ-తొగర.

తొవరి. వై. వి.=తువరి: చూ, రూ-తొగరి.

తొవరు:చూ, రూ-తొగరు. (ఎఱ్ఱనిది.—అచ్చయ్య, కాం. 323)

తొప్ప. దే. వి. ఉచ్చారణలోపము. తొప్పి.

తొప్పి. వా. వి. —.వై.—

తొప్పి. దే. విణ. పండ్లులేనిది, బొక్కి: చూ, బోసి. [వేలవము.

తొళక. దే. విణ. పలుచేనిది, తనుపు: చూ,

తొళసి. వై. వి.=తులసి: చూ, రూ-తొలసి.* తొళ్ళిక. వా. వి: చూ, రూ-తొల్లక. 2.

త్రో

త్రో. దే. అప. 1. తృతీయావిధక్తి యందువచ్చే డు ఒకానొక ప్రత్యయము: చూ, చే. 1; ద్ర. 2. కూడ. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 112: చూ, నైశము; 3. వెంట. జై. 5, ఆ. 192: చూ, వెంటడి. [త్రోమ్ .”

త్రోమ్. వా. అవ్య. ఒకానొకరాగము. “తథకి త్రోక. దే. ప: చూ, రూ-త్రొంక.

త్రోకగుంజే ద్వ. వి. ఆదోకగానేర్పబడిన స్తంభము: చూ, స్తంభము. 1.

త్రోకచిచ్చే. ద్వ. వి. ఉపాహితము, నిప్పుదగిలించిన పిడుకలవరుస. స్వా. 1, ఆ. 37: చూ, పిడక. [నక్షత్రము. 1.

త్రోకచేక్క. ద్వ. వి. ధూమకేతువు: చూ, త్రోకత్రొంచుకోవుట. జా. పారిపోవుట. “నీమాటవిన్నదానిలుచే నే మరులేజి త్రోకత్రొంచుకో కానఁ దొలగి చేనక.” (రసికజన మనోరంజనము)

త్రోకత్రొక్కినత్రొంచువరె. లో. ఉదా.— “అనినఁ దోకఁద్రొక్కిన త్రొంచుచేదంబున పముత్తితుండై వశక్ష పక్షింద్రుండు రోషావేశంబున.” (నీతిచంద్రిక—విగ్రహము.) [పురుగు.

త్రోకపురుపు. ద్వ. వి. రూ-త్రోకపురుపు:చూ,

త్రోకపురువు. ద్వ. వి.—వై—

త్రోకమిరియము. ద్వ. వి: చూ, చేలువ మిరియము (చూ, మిరియము) [జాబు.

త్రోకఁలేనిపిట్ట. తొంబై ఆమడ వెళ్ళెను. లో.

త్రోగు. దే. వి. 1. నిదుర: చూ, స్వప్నము. 2; 2. తడి: చూ, పదను. 2; ఆ. కి. 3. ముసుగు. పొండు. 1, ఆ. 150: చూ, సీ

భాదు; 4. తడియు. కళా. 3, ఆ. 18: చూ, నాను.
 తోచిగాడు. దే. వి. ఒకానొక డేగ. స్వా. 4, ఆ. 58: చూ, శ్వేనము. 1.
 తోచే. వై. వి.=తుచ్చ. (దేశ్యమని శ. ౭) మాదిగ: చూ, కడజాలివాడు.
 తోచే. దే. ఆ. కి. 1. ఉదయించు. రూ-తో తెంచే. భార. దో. 5, ఆ. 128: చూ, స్ఫురించు. 2; 2. భావముదయించు: చూ, స్ఫురించు. 2; 3. ప్రత్యక్షమగు, తలచోపు: చూ, పొడచోపు; 4. ఫలపరిమితి నూహించు: అంచించు, అంచేనకట్టు, అంచేనజోచు, అంచేనవేయు, అద్దించు, అద్దు, ఉండజూచు, ఉజ్జిగొను, ఉజ్జోయించు. (సం. ప.)-ఉహించు; పే. 5. తోచగజేయు. పాండు. 2, ఆ. 128.
 తోచేట. వా. వి: చూ, ఉపస్థితి. 2.
 తోచు. దే. వి. 1. ఇంటితోట. కళా. 2, ఆ. 49: చూ, వనము. 2; 2. ఉపవనము, తోచు, హానుతోట. కళా. 2, ఆ. 41. చూ, వనము. 2; 3. ఆశ్రమము: చూ, సదనము. 1.
 తోటకాచు. దే. వి. రూ-తోటకాచు-తోటేడు, కక్షావేత్తుడు: చూ, వనపాలుడు.
 తోటకూర. దే. వి: చూ, మారిషము*.
 తోటపోక. ద్వ. వి. భూపూగము.*: చూ, పోక.
 తోటమాలియ. ద్వ. వి. రూ-తోటమాలె-తోమాలియ-తోమాలె. 1. (ఆకులుపువ్వులు కూర్చికట్టిన దండ); చూ, వనమాల; వా. వి. 2. తోటకు వెంచేవాడు.
 తోటమాలె. ద్వ. వి. —పై.—
 తోటమొల్ల. ద్వ. వి. కుందము, మల్లియ-రూ-మల్లె*: చూ, మొల్ల.

తోటవాడు. ద్వ. వి: చూ, తోటకాచు. తోటేడు. ద్వ. వి. (తోట+ఈడు)-పై.-తోడు. దే. స. కి. 1. కెల్లగించు: చూ, విదారించు; 2. నూలిపోగుతీసి చుట్టు: చూ, చుట్టు. 5.
 తోడుడు. దే. వి. తంతునిస్సరణము. (నిస్సరణము=వెడలఁబాటు): చూ, వెలుపుడు.
 తోడుబోతు. దే. వి. 1. పంపుచేయుట: చూ, హింసాకర్మ; విణ. 2. పంపుచేయువాడు. హింసాకర్మచేయువాడు.
 తోడెలు. దే. వి. రూ-తోడెలు. స్వా. 4, ఆ. 50: చూ, పృకము.
 తోడేటికడుపుమేటి. ద్వ. వి. (తోడెలు+కడుపుమేటి): చూ, భీముడు.
 తోడెలు. దే. వి: చూ, రూ-తోడెలు. (తోడెలుపు అనికొందఱు.) [రామము. 3. తోడేళ్ళకొంగ. ద్వ. వి. పెద్దదుప్పి: చూ, తోతెంచు. దే. ఆ. కి. (తోచే+తెంచు.) 1. ఉదయించు: చూ, స్ఫురించు. 2; 2. కనఁబడు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 174: చూ, ప్రత్యక్షమగు; 3. కనిపించు. భార. ఆర. 4, ఆ. 226: చూ, ప్రత్యక్షమగు; 4. దూరము నుండి సమావమునకు నడచు: చూ, వచ్చు. 2.
 తోచ. దే. వి. 1. పిండికూడు, సంకటి: చూ, సాదము. (1); వా. 2. తొక్క. “తోచరేగునట్లు తొట్టెను.” [వాంఛ. తోచిక. దే. వి. రూ-తోచు. తలచు: చూ, తోచు. దే. వి. 1.—పై.—; 2. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6; 3. పెంపుడువనము: చూ, వనము. 2; 4. చీమిడి. ఆం, భా. ద్వి. 126: చూ, శింఘాణము; 5. బట్ట: చూ, వస్త్రము; 6. ఎఱ్ఱ(కపిల వర్ణము) బట్ట; ఆరుణవస్త్రము. ఆం, భా. ద్వి. 154: చూ, వస్త్రము; 7. నుకెయలు లోనగువాని మూతపిండి

(బూరలపై చోవిపిండి అనికొండలు):చూ,

సాదము. (1) [భా. ద్వి. 113.

తోఁబుట్టినది. దే. వి: చూ, సహోదరి. ఆం,

తోఁబుట్టు. దే. వి. (తోన్ + పుట్టువు): చూ,

రూ-తోడఁబుట్టు. అచ్చ. బాల, కాం. 6.

తోఁబుట్టుగు. దే. వి. (తోన్ + పుట్టుగు)-పై-

జై. 7, ఆ. 134.

తోఁబుట్టువు. దే. వి.—పై.—

తోకము. సం. వి. అ. న. బిడ్డ: చూ, శిశువు.

తోకొను. దే. స. కి: చూ, రూ-తోడికొను.

భార. ఆర. 3, ఆ. 220.

తోక్తము. సం. వి. అ. న. 1. గులిమి: చూ,

పింజాయిము; పుం.2. పచ్చేన: చూ, వర్ణము.

8; 3. పచ్చేయవలు: చూ, ఛాన్యము; విణ.

4. పచ్చేనిది: చూ, వర్ణము. 6.

తోటకము. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క

పాదమునందు స-స-స-స గణములు గలిగి

తొమ్మిదింటి యతిగల ద్వాదశశబ్దదోషవ

వృత్తము. “కరుణా వరుణాలయ-కాం, తి

నిధి.”: చూ, వృత్తము. 1.

తోటి. దే. వి. మాల. జై. 8, ఆ. 85: చూ,

కడజాతివాఁడు. [2, ఆ. 33.)

తోడ: చూ, రూ-తో. (వెంబడికి —స్వా.

తోడంటు. దే. వి. (తోడు+అంటు.) చేమిరి:

చూ, తోడు. 4.

తోడఁబుట్టు. దే. వి. (తోడన్ + పుట్టు) (రూ-

తోడఁబుట్టుగు-తోడఁబుట్టువు-తోఁబుట్టు-

తోఁబుట్టుగు) తోడు,తోడిచోలు, నైదో

డు. 1: చూ, సహోదరుడు; 2: చూ,

సహోదరి.

తోడఁబుట్టుగు. దే. వి.—పై.—

తోడఁబుట్టువు. దే. వి.—పై.—

తోడనము. సం. వి. అ. న.—తుండెము, తునుక:

చూ, శకలము. 4.

తోడా. దే. వి. 1. హస్తభూషావిశేషము:

చూ, భూషణము. 2; 2. కాలికివేసికొను

బిరుదు: చూ, భూషణము. 2; 3: చూ,

బాలకీర్తిడ; వా. 4. శిష్యుని ముంతేతులకుఁ

దగిలించుసంకెల; 5. చేతికివేసికొనుబిరుదు.

(బంగారుమురుగు) “తోడామురుగు”

తోడి. అం. 1. రాగాంగములు పదు మూఁడిం

టిలో నొకటి: చూ, రాగాంగములు:(చూ,

స్వరము. 2); 2. స్త్రీ రాగములు ఇరువది

నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, స్త్రీరాగము

లు. (చూ, స్వరము. 2)

తోడికొను: చూ, రూ-తోడుకొను.

తోడికోడలు. దే. వి. మగనితోడఁబుట్టినవాని

భార్య, యాత: చూ, భార్య.

తోడిచోలు. దే. వి: చూ, తోడఁబుట్టు.

తోడితెచ్చే. దే. స. కి. 1. పిలుచే కొని

వచ్చే. రూ-తోడితెచ్చే-తోడైచ్చే-తోతె

చ్చే; పే. 2. తోడితెప్పించే: రూ-తో

డైచ్చే-తోతెచ్చే.

తోడిపెండ్లాము. దే. వి. ఏరలు-ఏరాలు, సవ

తాలు, సపత్ని: చూ, సపతి. (చూ,భార్య)

తోడియల్లుడు. దే. వి: చూ, వడ్డకుడు.

తోడివాడు. దే. వి: చూ, సహాయుడు. 1.

తోడు. దే. వి. 1. త్వక్కు. అం, భా. ద్వి.

37: చూ, బెరడు; 2: చూ, తోడఁబుట్టు.

1; 3: చూ, తోడఁబుట్టు. 2; 4: చేమిరి,

తోడంటు. (సం. ప).—ఆతంకము, ఆతం

చనము; 5. ఆన: చూ, నెలవు; 6. (శపథ

మునందుఁబలుకునది) మాట: చూ, శబ్దము.

2; విణ. 7. సహాయము: చూ, వెంబడి;

వా. వి.8.దిక్కు,అండ “నాకునీవుతోడు”;

వా. స. కి. 9. (నూలుపోగు) చుట్టు;

తోడుఁబాలు. ద్వి. వి. పాలుపిండఁబోవునపుడు

పాలదుత్తలో నుంచుకొనెడు నీళ్లు: చూ,

నలిమము. 1.

తోడుకొను. దే. అ. కి. రూ-తోడ్కొను.
 తోడికొను. 1. (పాలు) పేరుకొను; స. క్రి.
 2. పిలుచుకొను: చూ, వెంటదీసికొను.
 తోడుచేల్ల. దే. వి. చేమిరిపెట్టు మజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.
 తోడుత. దే. ద్వి. వెంటదీరి. (రూ-తోడుతో-
 తోడుతోడ-తోడ్తో-తోడ్తోడ) భార. విరా.
 1, ఆ. 118: చూ, సైతము.
 తోడుతో. దే. ద్వి. —పై.—
 తోడుతోడ. దే. ద్వి. —పై.—
 తోడునీడ. దే. విణ. 1: చూ, సహాయుడు. ప్యా.
 2, ఆ. 17; జా. విణ. 2: (చూ, తోడు. 7)
 సహాయము. “అభిలకళలందుదోడునీడగు
 చే మెలగు” (కళాపూర్ణోదయము)
 తోడుపట్ట. ద్వి. వి: చూ, తోడు. 1.
 తోడుపడు. ద్వి. అ. కి. రూ-తోడ్పడు.
 సహాయపడు. [వెంటదీ.
 తోడుపాటు. ద్వి. వి. రూ-తోడ్పాటు: చూ,
 తోడుపాయసము. వా. వి. వి. అనుకుగావం
 డిన పరమాన్నము.
 తోడుపెట్టు. దే. స. కి. చేమిరిపెట్టు.
 తోడులేనివాడు. వా. విణ. అసహాయుడు:
 చూ, విడి. 12.
 తోడువోవు. దే. అ. కి. (తోడు + వోవు)
 సరియగు, సకించు: చూ, సమయు. 3.
 తోడెము. దే. వి. రూ-తోలెము: చూ, స్వల్ప
 ము. [విరా. 4, ఆ. 68.
 తోడైచ్చే: చూ, రూ-తోడితెచ్చే. భార.
 తోడ్కొను. దే. స. కి: చూ, రూ-తోడు
 కొను.
 తోడ్తో. దే. ద్వి: చూ, రూ-తోడుత.
 తోడ్తోడ. దే. ద్వి. —పై— [దు.
 తోడ్పడు. ద్వి. అ. కి: చూ, రూ-తోడుప
 తోడ్పాటు. ద్వి. వి: చూ, రూ-తోడుపాటు.

తోణము. దే. వి. చాపకర్షణ బలసాధనము.
 ఆం, భా. ద్వి. 212: చూ, బాణము. 1.
 తోతెచ్చే: చూ, రూ-తోడితెచ్చే.
 తోత్రము. సం. వి. అ. న. 1. ఏనుగును పొడి
 చెడు బరిగోల, ఈతై, వైణుకము: చూ,
 బాణము. 1; 2. పనులను దోలెడుమునికోల:
 చూ, మునికోల 2; ఆం. 3. ముప్పదిరెండా
 యుధములలో నొకటి: చూ, ముప్పదిరెం
 డాయుధములు (చూ, బాణము. 1.)
 తోదకము. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క
 పాదమున- జ-జ-యగణములతోఁగూడి యె
 నిమిదింట యతిగల ద్వాదశ ఛందస్సునఁబు
 బుట్టిన వృత్తము. “కొలుతు, మురారి, ని-
 గోక్కె, లుదీర్చన్” (అప్ప. 4, ఆ. 232.
 పారట)
 తోదనము. సం. వి. అ. న. 1. నొప్పించేట;
 2: చూ, తోత్రము. 2; ఆం. 3. హస్తకి
 యలు ఇరువదింటిలో నొకటి: చూ, హస్త
 క్రియలు.
 తోడు. దే. వి. వరుసకట్టు.
 తోనకము. వై. వి.=తోరణ. ఆశుమండలదండ:
 చూ, తోరణము.
 తోనమ్ము. దే. వి. అల్పబాణము: చూ, బాణ
 ము. 1. [నము.
 తోనికాడు. దే. వి. పుంశ్యేనము: చూ, శ్యే
 తోపరా. వా. వి. ఉలవలసంచి.
 తోపాటు. దే. అవ్య. 1. వలె: చూ, సామ్య
 ము; వా. 2. కూడ.
 తోపారము. దే. వి. డేగలముఖమునకుఁగట్టెడు
 తోలుగంత. రూ-తోపారము: చూ, బెగడు.
 తోపి. దే. వి. రూ-టోపి: చూ, సీసకము. 1.
 తోపు. వా. విణ. పింగళ (అథణ) వర్ణము,
 ఒకరకము ఎఱుపు “తోపుచీర”: చూ,
 వర్ణము. 6.
 తోమకము. దే. వి: చూ, తోముడు.

తోమరము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. చిల్లకోల,
నర్వల: చూ, బాణము. 1; అం. 2. ముప్ప
దిరెండాయుధములలో నొకటి: చూ, ము
ప్పదిరెండాయుధములు. (చూ, బాణము.1.)
తోమలియ. ద్వ.వి. (తోట + మలియ):చూ,
రూ-తోటమలియ (ననమాల. — పాండు.
2, ఆ. 21)

తోమలె. ద్వ. వి. — పై — [రుద్దు. 1
తోము. దే. న. కి. ముకికిపోవరుద్దు: చూ,
తోముడు. దే. వి: చూ, రుద్దుడు.

తోయగాడు. దే. విణ (తోయము + కాడు)
విధముగలవాడు. [ట్టుగు:చూ,పద్మము.1.

తోయజము. సం. వి. అ. న. తామర, నీటిపు

తోయజాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. ఆడుది:
చూ, స్త్రీ; 2. తామరపువ్వునంటి కన్నులు
గల ఆడుది: చూ, స్త్రీ. (దీనికి తెనుగు
తమ్మికంటి.) [గల్లు.

తోయడింభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వడ

తోయదము. సం. వి. అ. న. 1. నెయ్యి: చూ,
హవిస్సు. 1; పుం. 2. మబ్బు: చూ, మేఘ
ము. 1; 3. తుంగ*: చూ, తృణము. 1.

తోయధి. సం. వి. ఇ. పుం. మున్నీరు: చూ,
సముద్రము. [చూ, శకులాదని. 2.

తోయపిప్పలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నీరుపిప్పలి*:

తోయము. సం. వి. అ. న. 1. జలము: చూ,
నలిలము; దే. వి. (1) వర్షము, తెగ. కళా.
7, ఆ. 70: చూ, సమూహము; (2) దండు:
చూ, నేన. 1; (3) రీతి. భాగ. 2, స్కం.
78: చూ, విధము 1; (4) అదను. భాగ.
1, స్కం. 459: చూ, సమయము. 1;
(5) పరిజనము:చూ,సంగడము.5; (6) శడవ:
చూ, వెండియు. [జము.

తోయగుహము. సం. వి. అ. న: చూ, తోయ

తోయలక్ష్మీప్రయోగము. అం. తంత్రములు

అఱువది నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, తం
త్రములు.

తోయలి. దే. వి: చూ, రూ-తోయ్యలి.

తోరణ. పై వి.1 = తోరణమ్. చూ, తోరణము.
1; వా. 2. బారు: చూ, సంక్తి. 1.

తోరణము. సం. వి. అ. పుం. 1. = తోరణ-తోన
కము-తోరనము-వోరణము. పుష్పమాలికా
దులు గట్టుటకై గృహమునకు వెలుపల స్తం
భద్వయము చేత నేర్పబడబడిన ద్వారము
నకును, మంగళార్థముగా ఆతోరణమునకుఁ
గట్టెడు మామిడాకులు లోనగువాని సరము
నకును, రెండు స్తంభములకుగాని గుమ్మము
నకుగాని కట్టినమామిడిచిగురు లోనగువాని
మాలికకును పేరు; వా 2. బారు: చూ,
పంక్తి. 1; అం. 3. పాదలేఖలలో నొకటి:
చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

తోరణస్తంభము. సం. వి. అ. పుం. నాండీకము:
చూ, స్తంభము. 1.

తోరనము. వా. పై. వి. =: చూ, తోరణము.1.

తోరమల్లి. దే. వి. వజ్రమువలె తెల్లగానుండు
అల్పమణివిశేషము: చూ, రాయి, రత్నము.

తోరసు. పై. వి. 1. వ్రతసూత్రము. స్వా. 3,
ఆ. 88: చూ, సూత్రము. 1; విణ. = స్థూల.
2. లాపై నది: చూ, స్థూలము. 4; 3. అధి
కము: చూ, హచ్చే. 1; 4. మిక్కిలిబలము
కలది. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 140: చూ,
బలిష్ఠము; 5. మంజులము: చూ, హృద్యము.
ఆం, సం. మాన. 52; 6. అందము: చూ,
సౌందర్యము.

తోరహస్తము. పై. వి. = స్థూలహస్త. ఒకానొ
కమల్లబంధము: చూ, మల్లశాస్త్రము.

తోరహత్తు. పై. విణ: చూ, సన్మృద్ధి.

తోరెము. దే. వి. రూ-వోరెము, దేగనుగట్టు
తొగ్గడు: చూ, సూత్రము. 1.

తోలించు దే. న. కి: చూ, తోలుచు.

తోలు. దే. వి. 1. రూ- తోలుక. చక్రము.
 చూ, బెరుడు ; 2 జంతువు లోనగువారి
 చక్రము: చూ, బెరుడు; వా.స.కి. 3 నను
 లులోనగునాని నడపిండు. చూ, వెలుచు.
 తోలుక. దే. వి: చూ, రూ-తోలు. 1.
 తోలుచు దే. పే. తోలజేయు: తోలిండు.
 తోలుకాలుపు. కే. వి. రూ-తోలుకాలుపు. అచ్చ.
 బాల, కాం. 176: చూ, శివుడు.
 తోలుకోగు. వా. అ. కి: చూ, తోలుడు.
 తోలువాయిదము. ద్వ. వి. ఆనద్ధము, తోలుకప్పి
 నవాద్యము: చూ, వీణ.
 తోలుడు. వా. అ. కి: తోలుకోగు, ఒక
 యు. స. కి:—ఒలుచు.
 తోలెము. దే. వి: చూ, రూ-తోడెము.
 తోప. దే. వి. 1. కలుప, ఆం. పదా. 6-49:
 చూ, షద్రము. 1; 2. కొణిగ, పలభి. ఆం,
 భా. ద్వి. పున. 21: చూ, సదనము. 1.
 తోపకము. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఉదా.—
 భ, భ, భ, గగ. 7 మతి. “ తోయజలోచ
 న-తోడగుమయ్యా. ”
 తోషణి. అం. తంత్రములు 64 లో నొకటి:
 చూ, తంత్రములు. [మాన. 23.
 తోసము. వై. వి. చూ, సంతోషము. సాం.
 తోసరాజు. మి. వి. 1. తోలగచగిన రాజు
 విజ. 1, ఆ. 103 (చదరంగమునందలి పరిభా
 ష. దీనిని భాషాంతరమందు పహా అందురు)
 “ తోసిరాజు అటకట్టు ” ; జా. 2. లక్ష్య
 ము చేయకుండుట. [కొట్టివేయు.
 తోసివేయు. వా.స.కి. 1. తీసివేయు; 2. (దావా)

తౌ

తౌ. దే. అ. కి: చూ, రూ-తవు.తగు.
 తౌటిపాము. దే. వి. (తౌడు + పాము): చూ,
 రూ-తవుటిపాము.

తౌడు. దే. వి: చూ, రూ-తవుడు.
 తౌర్యత్రికము. సం. వి. అ. న. వృత్త గీతవాద్య
 ములు మూడుచు గూడుట, నాట్యము.
 (చూ, ఉద్భవము-చూ, లాస్యము)
 తౌలబడు. ద్వ. అ. కి: చూ, రూ-తవుల
 బడు. భార. ఉన్యో. 2, ఆ. 195.
 తౌలు. దే. అ. కి: చూ, రూ-తగులు. (తవు
 లునకు.—భార. ఆర. 1, ఆ. 211)
 తౌలుకొను: చూ, రూ-తవులుకొను. 1-2; దే.
 పే. 3: చూ, రూ-తవులుకొలుపు. జై.
 8, ఆ. 114.
 తౌలుచే దే. పే: చూ, రూ-తగులుచే
 తౌలువడు. ద్వ. అ. కి: చూ, రూ-తవులువడు.
 తౌల్యము. సం: వి. అ. ప. సామ్యము: చూ,
 సమానము. 2. [కటి. చూ, దేశములు.
 తౌళవము. అం. ఏబదియాటు దేశములలోనొ

త్య

త్యక్తము. సం. విణ. విడువబడినది, నిర్వాన్య
 ధము: చూ, సముద్భుతము.
 త్యజనము. సం. వి. అ. న. వర్జనము, విడుపు: చూ,
 విమోచనము. [వినర్జించు.
 త్యజించు. సం. స. కి. వర్జించు, విడుచు: చూ,
 త్యజేతపంతము. సం. విణ. రూ-త్యాజితపంతము.
 విడిచిపెట్టినది: చూ, హీనము. 3.

త్యా

త్యాగము. సం. వి. అ. పుం. 1.=తేగ-చోగ
 ము, ఈవి: చూ, వితరణము.
 త్యాగరత్నము. సం. వి. అ. న.=చోగర తనము,
 చింతామణి: చూ, రత్నము. 1.

త్యాగరాజకృతి. పా. (సంగీతవిద్యను లోకము నకు త్యాగముచేసిన విద్వాంసుడగు) త్యాగరాజు చెప్పినకృతి (త్యాగరాజకృతులు పెక్కుగలవు.)

త్యాగి. సం. విణ. (క. ఈ. క) 1. = చోగి.దా త: చూ, వదాన్యుడు. [సంతము.

త్యాజితవంతము. సం. విణ: చూ, రూ-త్యజేత

త్యాజ్యము. సం. విణ. 1. విడువదగినది: చూ, హీనము. 2; వా. వి. 2. విడువదగినకాలము; 3. దోషయుక్తమైనకొద్దికాలము; (పంచాంగమునందు పొందిననును త్యాజ్యముచూపబడును.)

త్ర

త్రంగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఉద్రంగము. 2.

త్రంగము. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. —

త్రంపి. దే. వి: చూ, రూ-తంపి. 1.

త్రచ్చేన. వై. వి. 1. ఆట: చూ, పరిహాసము;

2. చిలుకుట: చూ, మథనము; 3. చెక్కుట:

చూ, చెరువు 1. [చిలుకు: చూ, మధించే.

త్రచ్చే. వై. స. క్రి. = త్రా, తక్షి. రూ-తరుచే.

త్రచ్చేట. వై. వి. చిలుకుట. ఆం, భా. ద్వి.

285: చూ, మథనము.

త్రప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, సిగ్గు;

2: చూ, అంకులాడి; అం. 3. సంచారిభా

వములు 33 లో నొకటి. (తనవరుని నామం

బుంబరాకునంబేర్పొని తననెచ్చెలి వినె

గదాయని యచ్చెటి మోమువంచె): చూ,

సంచారిభావములు.

త్రపిష్ఠుడు. సం. విణ. మిక్కిలిసిగ్గుగలవాడు.

చూ, హీనుండు. [చూ, దోష.

త్రపుకర్కటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ములువోస:

త్రపులము. సం. వి. అ. స. 1 = తగరము: చూ,

లోహము. 1; 2. సీసము: చూ, లోహము. 1.

త్రపుపు. సం. వి. ఉ. స. 1. — పై. —, ఉ.

స. స. 2. — పై. — [చూ, సోస.

త్రపుస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేయగలవోస:

త్రపుసము. సం. వి. అ. స. చూ-తాపుసము.

తగరపుబావ్వు: చూ, బింబము. 3.

త్రమ్ము. దే. వి. 1. చూ-తుమురు-తుమ్ము-

దుము-దుమ్ము: చూ, చేయవు. 1; స. క్రి.

2: దుమ్ముచేయు. రాఘ. 1, ఆ. 42.

త్రయము. సం. స. ఆ. మూటిరమూహము.

త్రయ, త్రికము. తద్విశేషములు. — ఆం.

మూడంకములుగలవి — అంతరజాతులు.

(శకాది), అంబలు, ఆక్షులు, అగ్నులు, అను

పాసము (అలంకారము), ఆభిషేకములు,

అలంకారములు, అవస్థలు, అవాంతరిములు

(హరిణ్యాది), ఆదిశక్తులు, ఆనందములు

(మనుష్యానందాది), ఇచ్ఛాదులు, ఈషణ

ములు, ఉదయములు (క్షయాది), ఋణ

ములు, కటుకములు (త్రికము), కణణములు,

కర్మత్రయము (పృథ్వీత్యాది), కర్మలు

(కాయకాది), కర్మలు (పుణ్యాది), కర్మలు

(ఆగామ్యాది), కవులు, కాండములు, కార్యము

లు, కాలములు (ఉదయాది), కాలములు (త్రిష

వణము = గ్రీష్మాది), కావ్యదోషములు, కావ్య

పాకములు (పాకములు), కావ్యరీతులు (రీతు

లు), కుంభకాగత్రయము, కైస్తవత్రిపుటి,

క్రియాకాలములు, క్రియలు, క్షణములు,

గజజాతులు (జాతులు), గాయత్రీమంత్రత్ర

పాదములు, గుణములు (త్రైగుణ్యము),

గురువులు, చిత్రమూలాది, జాతకములు

(వీలకులుమొ), జ్ఞానములు, తత్త్వములు,

తాపములు, త్రికము (శ్రింతిమొ), త్రిదం

డము (మనోదండాది 1-2), త్రిదోషములు,

దండములు (మనోదండాది), దండలు, దశలు,

దీక్షలు, దేవత్రయము, దేవిత్రయము, దేహ

ములు, (లక్షణములకుఁగలిగెడు) దోషములు, ద్విజులు, ధనగతులు, నాడీక్రియలు, నాడులు, నాయకులు (దేవాది), నాయకులు (పతిమొ), నాయకలు, నేత్రములు (జ్ఞానాది), నేత్రములు (భూమిధ్యాది), పత్రములు (లపంగవత్సాది), పాపములు, పునర్నవాత్రయము, పురుషములు, పూర్వరాగము (మనంభ, నీలి, మంజుష్ఠములు), పృథ్వితులు (శ్రేష్ఠాది), ఫలములు (త్రికము), బంధనములు, ఛిత్తులు, భేదములు, మండలములు, మతములు, ఋషులు, మధువులు, ముక్తులు, మూర్తులు, మానములు, యతులు, రాజముఖ్యగుణములు, రాములు, లక్షణములు (లక్షణములు), లక్ష్యములు, లయలు, లపణములు, లింగములు (స్త్రీలింగాది), లింగములు (శ్రీశైలాది), లోకములు (స్వర్గాది), లోకములు (పృథివ్యాది), వర్ణములు, వాసనలు, విధులు, పృథ్వులు, పృథ్వులు, వేదములు (త్రయి), వేదస్వరములు, వైద్యశాస్త్రసంగ్రహములు, వైరాగ్యములు, వ్యంజనములు, వ్యాహృతులు, శక్తులు (జేతనముమొ), శక్తులు (సిద్ధులు) (ఉత్సాహాది), శక్తులు (ఇచ్ఛాది), శక్తులు (జీవనదాతృత్వాది), శత్రువుతోడిసంధులు, శాస్త్రములు, శుద్ధులు, సంగములు, సంహితలు, సింహాసనములు, సిద్ధిత్రయము, సుఖములు, సూత్రిత్రయము (యజ్ఞోపవీతములోనగునవి), స్థానములు, స్వరములు, స్వాధ్యాయము (వాచికాది) (ఇందుగల పదములకు 'త్రి' చేర్చి యుచ్చరింపవలెను—త్రిమూర్తులు, త్రిలోకములు, త్రిగుణములు మొ.); చూ, మూడు అంకములుగలవి.

త్రయరాశికము. పా:చూ, రూ-త్రైరాశికము.

త్రయి. సం. వి. ఈ.స్త్రీ. 1. ఋగ్యజుస్సామవేదములు (చూ, వేదము): చూ, త్రయము;

2. మూఁటిసమూహము: చూ, త్రయము;

3. ఏనుఁగుకాలిసంకెల: చూ, శృంగులము. 2;

4. కుటుంబముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ;

5. మంచిననన్నుగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ;

అం. 6. ధర్మాధర్మములు తెలిపెడు శాస్త్రము. రాజవిద్యలు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, విద్యలు (చూ, అస్వీక్షకి.)

త్రయీతనువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుడు. [ధర్మము.

త్రయీధర్మము. సం. వి. ఆ. పుం. వేదవిహిత

త్రయీషిత. అం. ఏకవింశతి స్థానకములలో నొకటి: చూ, ఏకవింశతి స్థానకములు.

త్రయోదశము. సం. స. పదుమూడవది.

త్రయోదశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సత్తమునం

దు పదుమూడవతిథి: చూ, తిథులు-తిథి;

2. పదుమూడు తంతులుగల పరివాదిని య

ను వీణె: చూ, వీణె; విణ. 3. పదుమూడ

వది; అం. 4. తతవాద్యములు ఇరువదింటి

లో నొకటి: చూ, తతవాద్యములు; అం.

5. (శుక్లపక్ష-కృష్ణపక్ష) తిథులుఁబడు నేనింటిలో నొకటి: చూ, తిథులు.

త్రయ. దే. స. కి: చూ, రూ-త్రయ్య. (పుట్టు పూర్వోత్తరములనెత్తు. భార. ఉద్యో. 1. ఆ. 311)

త్రయకోల. దే. వి: చూ, రూ-త్రయ్యకోల.

త్రయ్య. దే. వి. రెండుసోలలు: చూ, రూ-త్రయ్య-

త్రయ్యటము. దే. వి. త్రయ్యట. కళా. 4, ఆ. 78.

త్రయ్యితలకెత్తుట. జా. నిశ్శేషముగా నిచ్చేట.

హెచ్చేగా నిచ్చేట, అమితలాభము గలిగిం

చుట. “కొమరులుపుట్టి తమకేమోయటై

త్రయ్యితలకెత్తెదగను చిత్తంబుతో” (ధర్మజ

రాజ సూయము); “తమకునేమి త్రయ్యితల

కెత్తి రమరులీ, యుర్విమనుజులేమి యొనఁ

గరైరి.” (వైజయంతీ విలాసము)

తృ

తృవ్యతలపోసికొనుట. జా. పూర్వపుసంగతు
లను మరలజ్ఞప్తికిఁదెచ్చుకొని యదియే యా
లోచించుట." "లేనిపోనివి తృవ్యతలపోసి
కొననేల." (ధర్మజరాజసూయము.)

తృవ్య. దే. స. కి. రూ-తృపు- తృవ్యటించే
1. ఖననముచేయు; 2. ఖండించు: చూ,
నెలగు; 3. పుట్టు పూర్వోత్తరములనెత్తు;
4. పరిస్తావనకుఁదెచ్చు; వా. 5. (మొక్క
లకు గొప్పలు) తృవ్య; 6. (కొంపలు కట్టు
టకును తీయుటకును గోతులు) తృవ్య.

తృవ్యకోల. దే. వి. రూ-తృవుకోల-తృవుకో
ల-తృవుగోల: చూ, ముద్గరము. [వాఁడు.
తృవువాఁడు. వా. విణ: చూ, రూ-తృవ్యేడు
తృవ్యేడువాఁడు. వా. విణ: రూ-తృవువాఁడు
(సం. ప).—ఖనకుఁడు, ఖాతకుఁడు.

తృసకము. సం. వి. అ. న. గడ్డిపరక: చూ,
తృణము. 1. [మ. 1.

తృసము. సం. విణ తిరుగునది: చూ, పలమాన
తృసరము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తృసరము.
పంతుకట్టు, నూలుచుట్టుట (అనికొందలు):
చూ, మగ్గము.

తృసరేణువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. సంజ్ఞాదే
వి; పుం. 2. ముప్పదిపరమాణువుల కొలది.

తృస్త. అం. సంచారీభావమునఁబుట్టిన దృష్టులు
20 లో నొకటి: చూ, సంచారీభావమునఁ
బుట్టినదృష్టులు. [మ.

తృస్తము. సం. విణ. భయపడినది: చూ, భీత
తృస్తరి. దే. వి. ఆట: చూ, పరిహాసము.

తృస్తరించే. దే. అ. కి. పరిహాసమాడు: చూ,
పిసాళించే. [నెఱపరి.

తృన్నపు. సం. విణ. భయపడువాఁడు: చూ,
తృన్న. దే.వి.వేదాధ్యయనముచేయునపుడునోట
నుండి రాలెడు తుంపర, బ్రహ్మబిందువు:
చూ, పరిస్స.

తృఁచే. దే. వి. రూ-తృఁచే. పడగదారి:
చూ, సర్పము. (తృఁచేలలో భేదములు-నల్ల
తృఁచే, తెల్లతృఁచే, గోదమతృఁచే. మొ.)
తృగు. దే. స. కి. రూ-తృపు, ఆను, ఆర
గించే, కుడుచే-రూ-కుడుచ్చ, కోలు, తె
క్కించు; నిముకు. (సం. ప).—అను
తర్జించే.

తృగుఁబోతు. వా. వి. కల్లు సారాయి బ్రాంది
లోనగువాని నెల్లప్పుడు పానముచేయు
వాఁడు. [నము. 1.

తృగుడు. దే. వి. రూ-తృపుడు: చూ, పా.
తృగుడు. దే. వి. 1. కిరణము: చూ, హాసము.

2; 2. రూ-తాడు. పేనినదారము, పాశము:
చూ, నూత్రము. 1; 3. తాడి. *. సాంబ.
స్థా. 3: చూ, శ్రీతాళము; 4. రూ-తాడు.
చేరు: చూ, నూత్రము. 1; వా. 5. మంగళ
నూత్రము. "నాతృగుడుగట్టిదిగాన నాభర్త
99 ఏండ్లు జీవించెను." (బ. తృగులు-
తృగులు—తృగులు.)

తృగుతాలుపు. దే. వి. పాశి. అచ్చ. సం-
కాం. 41: చూ, పరుణుఁడు. 1.

తృగుబారుట. జా. దృఢత్వమునొందుట; సమ
ద్దేశ్యము లేకుండుట. "తావకాపరాధముల
కంతంబుగలదె తృగు చారెడు దౌష్ట్యంబుఁ
దవులుకతన." (శ్రీనివాస విలాసము)

తృగువడు. ద్వ. అ. కి. 1. కృశించే: చూ,
సాటసాటవోవు; 2. దాగమగు. [శక్తి. 1.

తృణ. వై. వి.=ద్రవిణమ్. బలము: చూ,
తృణము. సం. వి. అ. న. 1. కలుఁగానుగు*:
చూ, వార్షికము. 1; 2. కాపు: చూ, రక్ష
ణము; విణ. 3. రూ-తృతము. కావఁబడి
నది: చూ, రక్షితము.

తాత. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, రక్షకుడు.

తాతము. సం. వి. చూ, రూ-తాతము. 3.

తాతపుషము. సం. వి. తాతపుషచేత చేయబడినది. సము

తాతపుసము. సం. వి. అ స: చూ, రూ-తాతపు

తాయంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, తాతము. 1. *; 2. తాయి. తల్లి: చూ, మాత 1; వి. 3. కావబడుచుండునది: చూ, రక్షితము. [ము. 1. *

తాయమాణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తాత తాతము. అం. 1. పంచమజభాషలు పదిలో నొకటి: చూ, పంచమజభాషలు (చూ, భాష. 1.) ; 2. భిన్నపక్షకజభాషలు 17 లో నొకటి: చూ, భిన్నపక్షకజభాషలు (చూ, భాష. 1.) [ఉద్యో. 4, ఆ. 195.

తాతపు. దే. స. కి: చూ, రూ-తాతగు. భార. తాతపుడు. దే. వి: చూ, రూ-తాతగుడు.

తాతసము. సం. వి. అ. పుం. 1. భయము: చూ, వెఱపు; 2. మణిదోష విశేషము: చూ, రత్నము. 1; అం. 3. సంచారీభావములు 33 లో నొకటి. (చిత్తరువునందు వ్రాసిన మన్మథునింగాంచి యయ్యింతి బెదరుచూపు లతో దవ్వునం బోవసాగెను): చూ, సంచారీభావములు.

తాతసు. దే. వి: రూ-తాతజే-తరాసు. (సం. ప).— ఆరాచి, ఏవణి, తుల, త్ర్యంకటము, నారాచి. తద్వి.-తక్కెడకు.-తక్కెడ— రూ-తక్కెడి-తక్కెడ, దడ. (సం. ప)— ధటము. పెద్దతక్కెడకు.— కాటా.

తాతసురాసి. ద్వ. వి. తులారాశి: చూ, రాశి. 1.

తాతశృరాశి గాడు. ద్వ. వి: ఎలిక: చూ, మూషికము.

తై

తి. సం. స.=శి: చూ, మూడు.

తింశత్తు. సం. స. త్. స్త్రీ. 1: ముప్పది; అం. 2: చూ, ముడ్డిపూస.

తింశము. సం. స. ముప్పదవది.

తింశాంశ. అం. (తింశాంశము) 1. షోడశ పర్వసందోకటి. (లగ్నమును 30 సమభాగములు చేయుటకే త్రింశాంశయని పేరు. త్రింశాంశకనుగొనవలసిన గ్రహ మేరాశియం దెన్న పభాగమునందున్న దో కనుగొనవలెను. బేసిరాసులయిన మేష, మి, సిం, తు, ధ, కుంభములయందు గ్రహముగా నీదిగువ వ్రాసిన భాగములకు కుజ, శని, గు, బు, శుక్రులు త్రింశాంశాధిపతులగుదురు. (అనగా కు5, శ5, గు8, బు7, కు5=భాగములు 30 సరిరాసులయిన పృషభ, కర్క, కన్యా, పృశ్చి, మక, మీనములయందు వరుసగా నీకిందిభాగములకు శుక్ర, బు, గు, శ, మజులు త్రింశాంశాధిపతులగుదురు. అనగా కు5, బు7, గు8, శ5, కు5=భాగములు 30): చూ, షోడశపర్వ; అం. 2. వర్గములు ఆఠింటిలోనొకటి: చూ, వర్గములు. [రాత్నము.

తిక్క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ నూతిగిరక: చూ,

తిక్కంటికము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ములుజెముడు*; 2. పెద్దపల్లెరు*: చూ, పల్లెరు; 3. లఘుగర్గము, ఏనుగుపల్లెరువంటి చేప: చూ, మత్స్యము. 1:

తిక్కకుత్తు. సం. వి. ద్. పుం. 1. తిక్కూటాద్రి: చూ, పర్వతము; 2. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1.

తిక్కుకము. అం. సాంటిసిప్పిగిమిరియాలు: చూ

త్రయము. (గళరోగగుల్మ పీనసములనుహరించు దీపనపాచనశక్తి నిచ్చును.)

తిరికటువు. సం. వి. ఉ. న. — వై. —

తిరికము. సం. వి. అ. న. 1. — తి. మూటి సమూహము: చూ, త్రయము. 1; 2. — తి. ము-రూ-టికము: చూ, ముడ్డిపూస; 3: చూ, తిరికటుకము; 4. కరక తాడి యుసిరికలు: చూ, త్రయము. 2; 5. మూడుదారులు కలయుచోటు: చూ, మార్గము. 1; పా. 6. పుష్పాస్తచవ్యయములు; 7 కావ్యలక్షణమున. — సంఖ్యాబద్ధమగు ముక్తకాదికముల లోనొకటి: చూ, మహాకావ్యము. (చూ, దండకము. 7.)

తిరికరణములు. అం. మనస్సు, వాక్కు, కాయము. (చూ, త్రయము)

తిరికావర్తి. అం. ఆశుభావర్తములలో నొకటి: చూ, ఆశుభావర్తములు [బాణము. 1.

తిరికాస్తి. సం. వి. ఇ. న. — తిరిక్కటి: చూ, తిరికూటము. సం. వి. అ. న. 1. ఇందుప్పు: చూ, లవణము. 1; పుం. 2: చూ, తిరికకృత్తు. 1.

తిరికోణము. సం. వి. అ. న. మూడుమొనలు కలసినరూపము, త్రిభుజము, ముక్కోణము: చూ, కోణము, కోణమాసము.

తిరికోణములు. పా. జన్మలగ్నమునకు 5—9 రాసులు తిరికోణములు అనబడును. వీటికి కోణములనియు పేరుగలదు.

తిరిక్క. దే. వి: చూ, రూ-తిక్క. 1—2; దృ. 3. వినార్థకము: చూ, వినా.

తిరిక్కటి. వై. వి.: చూ, తిరికాస్తి.

తిరిక్కు. వై. వి. 1. — తక్కు. మోసము: చూ, పంచన; దే. వి. 2. చిక్కు, బాధ: చూ, శోకము; అ. కి. 3. తక్కు, తప్పు, గెంటు పడు: చూ, మిడివోవు.

తిరిగతము. పా. నూత్రధార నటిమరీపులు

మువ్వరు సంభాషించుట (ఇచ్చియుంబూర్వ రంగాంగమే)

తిరిగర్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అంకులాడి.

తిరిగర్తము. సం. వి. అ. పుం. తిరిగర్తదేశము: చూ, దేశము. [*]. పూ, సాలపర్ణి.

తిరిగుణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముయ్యాకుపొన్న

తిరిగుణములు. అం: చూ, త్రయము, గుణములు.

తిరిగుణాకృతము. సం. వి. అ. మూడుచోళ్లందు న్నినది (పాలము): చూ, భూమి. 1.

తిరిగుటము. సం. వి. ఆ. పుం. — తెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.

తిరిజాతములు. (తిరిసుగంధములు.) అం. వీలకులు, లవంగాలు, దాల్చినచెక్క. (వాతవికారము కఫరోగము విషవికారము వీనినిహరించి దీపనపాచనశక్తినిచ్చి శుక్లవృద్ధిని కలిగించును): చూ, త్రయము.

తిరిణత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-త్యణత. 2.

తిరితయము సం. స: చూ, తిరి.

తిరిదండము. అం. పుం. 1. మనోదండము, వాగ్దండము, కర్మదండము అను మూడుదండములుగల సన్యాసాశ్రమము: చూ, త్రయము; అం. న. 2. మనోదండము, వాగ్దండము, కర్మదండము: చూ, త్రయము.

తిరిదండి. సం. వి. న్. పుం. మనోదండ, వాగ్దండ, కర్మదండములను మూడుదండములుగల సన్యాసి: చూ, ముని. 1.

తిరిదశాయుధము. సం. వి. అ. న. ఇంద్రుని పజ్జాయుధము: చూ, బాణము. 1. [ర్థము.

తిరిదశాలయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వ

తిరిదశుడు. సం. వి. అ. పుం. గోవత: చూ, వేలుపు. [చూ, నది.

తిరిదివ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిరిదివ అనుపిటు:

తిరిదివము. సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.

తిరిదివేశుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, తిరిదశుడు.

తిరిదోషజము. అం. ఏనుగుయొక్క తిరిదోష
జనితజ్వరము. (ఇవిమూడు. — పిత్తజ్వర
ము, పాలజము, కూటపూర్వము అనునవి)
తిరిదోషము. అం. 1. వాతపిత్తశ్లేష్మములు:
చూ, త్రియము; 2. క్షణములకు గలిగడివి -
అతివ్యాప్తి, అవ్యాప్తి, అసంధవము: చూ,
త్రయము.
తిరిద్యుస్సృక్కు. సం. వి. శ్. పుం. మూడు
వారములు కూడినతిథి, అవమము: (చూ,
తిథి. 5.) చూ, వారము.
తిరిధాముడు. సం. వి. న్. పుం. 1. అగ్ని:
చూ, పహ్ని. 1; 2. చెన్నుడు: చూ,
విష్ణువు. 1; 3: చూ, శివుడు; 4: చూ,
యముడు; 5. గణపతి: చూ, వినాయ
కుడు. 1. [తెనుగు.
తిరినగము. సం. వి. అ. పుం. = తెనుగు: చూ,
తిరినేత్రక్రియ. అం. క్రియాంగములు పండ్రెం
డింటిలో నొకటి (చూ, అంగము 9): చూ,
క్రియాంగములు.
తిరినేత్రచూడామణి. సం. వి. ఇ. పుం. చం
దుగిడు: చూ, హిమాంశువు.
తిరిపతాకము. సం. వి. అ. న. 1. మూడు
రేఖలుగలనొసలు; పుం. 2. అభినయహస్త
విశేషము. (బాటనవేలినివంచి చూపుడు
వేలి మొదటఁగూర్చి యుంగరపువేలిని
వంచి కడమవేళ్ళను జోచిపట్టినది); అం.
3. అసంయుతహస్తములు 45 లో నొకటి:
చూ, అసంయుతహస్తములు.
తిరిపథగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంగానది,
మతోవదిమ్మరి: చూ, నది.
తిరిపద. పా. 1. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క
పాదమునందు నాలుగు ఇంద్రిగణములుగలిగి
మూడవగణాద్యక్షరము యతిగాఁగలవృ
త్తము: చూ, వృత్తము. 1; 2. చిత్రకవిత్వ

మునందొకటి. ఉదా. — “దేవమునిపంద్య
గోవింద-దితిజహరణ, పుండరీకాక్షయ
వ్యక్త-పుణ్యపురుష, యమరసన్నతగోపాల-
హరిసుకుంద, దేవయవ్యక్త హరియుగాఁ-
దిప్రదయయ్యె.”. చూ, వృత్తము. 1.
తిరిపది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏనుగుకాలిసంకెల:
చూ, శృంఖలము. 2.
తిరిపర్ణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సాలపర్ణి.*
తిరిపాత్తు. సం. వి. ద్. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.
తిరిపుండ్రకము. సం. వి. అ. న. నొసటనుంచిన
విబూదిలోనగు వాని మూడురేఖలు; తిరి
పుండ్రము.
తిరిపుండ్రము. సం. వి. అ. న. — పై —
తిరిపుట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిట్టేలకి *:
చూ, పత్రిల; 2. తెల్లతెగడ*: చూ, సర్వాను
భూతి; 3: చూ, మల్లె*; 4: చూ, బొల్లి
బూసర*; అం. 5. సూళాదిసప్తతాళములలో
నొకటి (రూ-తిరిపుటము.): చూ, సూడక
ములు. (ఇదెసప్తతాళములలో నొకటి: చూ,
తాళములు, తాళము. 2.): చూ, స్వరము. 2.
తిరిపుటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏడక్షరముల
కాలము: చూ, తిరిపుట. 5; 2. తీరము:
చూ, రోధస్సు; 3. నాడి: చూ, నరము. (1).
తిరిపుటీఫలము. సం. వి. అ. న. ఆముదము *:
చూ, వృడంబకము. [శివుడు.
తిరిపురదిహనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
తిరిపురము. సం. వి. అ. న. 1. మయునిచేనిర్మిం
పఁబడిన మూడుపురములు: చూ, దేశము;
పుం. 2: చూ, బంగి.*
తిరిపురాంతకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
శివుడు. (ఇతనికి తిరిపురసంహారమపుడు
తేరు భూమి, చక్రములు సూర్యచంద్రులు,
గుఱ్ఱములు వేదములు, చాపము మేరువు, నా
రి శేఖుడు, బాణము విష్ణువు. అయ్యెను.)

తిరుప్పవ్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లకమ్మైత్త*:
 చూ, హలాపుప్పము. [విహారము. 1.
 తిరుప్పట. దే. వి. రూ-తిరుప్ప-తిరుప్పట: చూ,
 తిరుప్పట. దే. వి. (తిరుప్ప + అరి.) రూ-తిరుప్ప-
 తిరుప్పట: చూ, విమ్మట: చూ,
 తిరుప్పిక్కొను. దే. అ. కి. 1. తిరుగిక్కొను: చూ,
 సటింట్లు; పే. 2: తిరుప్పిక్కొలుపు.
 తిరుప్పియాడు. దే. పే. (తిరుప్పి + అడు) తిరు
 గజేయు, తిరుప్ప, మలపు. భార. కల్య. 1,
 ఆ. 317: చూ, మురించు. (స్వాధ్యమునకను.)
 తిరుప్ప. దే. వి. 1. తిరుగుడు. లక్ష్మీ. 5, ఆ
 172: చూ, విహారము. 1; పే. 2: చూ,
 తిరుప్పియాడు. జై. 5, ఆ. 173. (తలతిరుప్ప,
 ఒడలుతిరుప్ప, గానుగతిరుప్ప, చక్రముతిరుప్ప
 ఇత్యాదులూహ్యములు.)
 తిరుప్పడుతాడు. దే. వి: చూ, తిరుగుడుతాడు.
 తిరుప్పతాడు. దే. వి: చూ, తరితాడు.
 తిరుప్పళ్ళు. వా. వి. బ. 1. తిరుగుటలు; 2: చూ,
 బాలకీర్తన.
 తిరుప్పొస. పా. హ్రస్వాక్షరమున కవ్వలనొకటి
 రెండక్షరములు. తక్కిన పాదములందు
 గూడగూర్చి చెప్పినచో వానిని ద్విప్పొస,
 తిరుప్పొసములందురు. ఉదా. - “ భారవిసకల
 కలా శోభారవి.” “ కుందమ్ములుచెలి రద
 ముల కుందమ్ములు.” తద్విశేషములు. -
 నాల్గక్షరములు వచ్చేనది చతుఃప్పొస;
 సంయుక్తాక్షరములనేకములున్నది దుష్కర
 పొస. ఉదా. “ అస్త్రంబులతో నతని శి
 రస్త్రాణముడుల్చి”; విశేషణాంత్య నియమము
 గలది అంత్యప్పొస. ఉదా. - “ రామ, మ
 హోద్దామ ధామ, రాజలలామా.” ర, ఋ;
 ల, శ, డ; ద, భ; న, ణ; ఇవిసరియైన ప్రి
 యోగంబులం జోపట్టు టంబట్టి విశేషప్రాస
 లయ్యె. ఉదా. - కం. “ అఱుసి పుతురెడు

గట్టిక. చీరలు మృదులములు శేలికలంజేరిన
 యాచాలికలంజోచి చిలుకలు గూసిన
 కెడ భయ. పడుచున్నది..... అదమున
 చాలునినం. బోధనగానింప .. పోనువోయ్య
 ముజేసిన పొంగులాయంక.” (చూ, పొంగు
 యతి)
 తిరుప్పల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-తృప్తల-తిరుప్పలి.
 1. కరకతాడి యుసిరికలు: చూ, త్రియము;
 2. దాదాకాళ్ళర్య భర్తారథలములు: చూ,
 త్రియము; 3 జాడెంపంగపూగ ధనులు:
 చూ, త్రియము.
 తిరుప్పములు. అం. కరకతాడి ఉసిరికలు: చూ,
 త్రియము. [కటి: చూ, ప్రియములు.
 తిరుప్పాహువు. అం. సంచారములు 32 లో నొ
 త్రిభంగి. పా. 1. మాటికావృత్తములలో నొకటి.
 న, న, న, న, న, న, స, స, భ, మ, స, గ.
 2—10—18 అక్షరములు పొసయతి ము
 మ్మాలు. “ వెంమనిచెడు దొర, బిసరుహన
 యనయ, నిసతమువేడ్క భజంతున్దినుతింతు
 న్భక్తిదలంతున్.” చూ, వృత్తము. 1;
 అం. 2. జన్యతాళములలో నొకటి: చూ,
 జన్యతాళములు. [చూ, సర్వాచారము.
 తిరుభండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లతెగడ*:
 తిరుభద్రకము. సం. వి. ఆ. న. రతి: చూ, సం
 యోగము.
 తిరుభద్రము. సం. వి. ఆ. న. 1. — పై. — ; అం.
 2. చితిరవర్ణములు 30 లో నొకటి: చూ,
 చితిరవర్ణములు. [బము.
 తిరుభిన్న పత్రము. పా: చూ, చిక్కుడుకుటుం
 తిరుభిన్నము. అం. 1. జన్యతాళములలో నొకటి:
 చూ, జన్యతాళములు; 2. గమకములు 15 లో
 నొకటి: చూ, గమకములు.
 తిరుభుజము. పా. తిరుగోణము: చూ, గోణము.
 తిరుముఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బుద్ధునితల్లి. చూ,
 బుద్ధుడు. 1.

తిరిమూర్తి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. బ్రహ్మ విష్ణువు
మహేశ్వరుడు అనుకేహ్యగల మూర్తు. 1
రచులు గలవాడు, 2: చూ, బుద్ధుడు. 1
తిరిమూర్తులు. అం. బ్రహ్మ విష్ణుచమేశ్వరులు.
తిరిప్పట దే. వి 1: చూ, దూ-తిరిప్పట;
2. ఆపద: చూ, విపత్తు.
తిరిప్పటకాడు. దే. విణ: చూ, తిరిప్పడి.
భాగ. ఉద్యో. 4, ఆ. 273.
తిరిప్పరి. దే. విణ. —పై—
తిరిప్పరిడు. దే. విణ. (తిరిప్పరి + ఈడు)
—పై—వసు. 3, ఆ. 137.
తిరిప్పరు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, సంచరించు;
స. కి. 2. చుట్టికచ్చు. భార. ఆర. 3, ఆ.
23: చూ, పలగొను.
తిరియంబకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-
త్యంబకుడు. (వాడుక)
తిరియామ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రాతిరి: చూ,
రాతిరి; 2. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6;
3. యమునానది: చూ, నది. [రజస్వల.
తిరిరాత్రీ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చుట్టుది: చూ,
తిరిరాత్రీకృతము. పా. మూడుదినము లుపప
సించుట: చూ, కృతము.
తిరిరాత్రీము. సం. వి. ఆ. న. 1. మూడురా
త్రీలు: చూ, రాత్రీ; పుం. 2. ఒకానొక
యాగము: చూ, యజ్ఞము; 3. పట్టణమునం
దలి వెదురుపొద.
తిరిరేఖపోగిది. అం. చిత్రవిష్ణుములు 30 లో
నొకటి: చూ, చిత్రవిష్ణుములు.
తిరిరేఖాన్వితగీవ. పా. రాజభార్యయ్యెడు
మగువకు గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.
తిరిలక్షణములు. అం. జహల్లక్షణము, అజహల్లక్ష
ణము, జహ దజహల్లక్షణము.
తిరిలింగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = తెలుగు
చూ, తెనుగు; అం. 2. ఏబదియాలుదేశ

ములలో నొకటి: చూ, దేశము.
తిరిలింగములు. అం. స్త్రీలింగ పుంలింగ నపుం
సక లింగములు. (3)
తిరిలోకములు. అం. స్వర్గ మర్త్య పాతాళములు.
తిరిలోకి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, తైలోక్యము.
తిరిలోచన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బాద్ధజేవి: చూ,
స్వాహ. 2
తిరిలోచకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ముక్కంటి:
చూ, శివుడు. (ఇల్లుతిరి సేతుడు)
తిరిసత్సము. సం. వి. ఆ. పుం. మూడేండ్ల
కోడెదూడ: చూ, వృషభము. 1.
తిరివర్ణము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ధర్మార్థ కామ
ములు: చూ, త్రియము; 2. సత్వరజస్తమ
ములు: చూ, త్రియము; 3. క్షయస్థాన
పృథ్వులు: చూ, త్రియము; 4. త్రికటుక
ములు: చూ, త్రియము; 5. త్రిఫల: చూ,
త్రియము.
తిరివర్ణము. అం. ఆరోహితవర్ణగతా లంకార
ములు 12 లో నొకటి: (చూ, అలంకార
ములి) చూ, ఆరోహితవర్ణగతాలంకారములు.
తిరివిక్రమానమః. అం. (త్రివిక్రమః=త్రిలో
కా విశేషణ కాగ్రుతి=వ్యాసోతి) సక
లజగత్తును వ్యాపించియుండు వస్తువుకొఱకు
నమస్కారము: చూ, ఓమ్.
తిరివిక్రము. అం. ఉత్తానకరణబంధములు 41లో
నొకటి: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.
తిరివిక్రముడు. సం. వి. ఆ. పుం. మూడు
లోకములను మూడుఅడుగులుగా కొలిచిన
విష్ణువు: చూ, విష్ణువు. 1.
తిరివిష్టపము. సం. వి. ఆ. న: చూ, స్వర్గము.
తిరివృత్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = తెగడ. రూ-
తిరివృత్తు. తెల్లతెగడ*: చూ, సర్వాను
భూతి.
తిరివృత్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ. = -పై. —

తీర్థవేణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంగ: చూ, నది.
 తీర్థవేణి. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.
 తీర్థశంకువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఒకానొక
 రాజు: చూ, రాజు. 1; 2. పిల్ల: చూ, మా
 ర్జనము; 3. మిడుత: చూ, శలభము.
 తీర్థశంఖజుడు. సం. వి. హరిశ్చంద్రమహారా
 జు: చూ, రాజు. 1. [డు. 1
 తీర్థశరణుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.
 తీర్థశిఖము. సం. వి. ఆ. న. 1. తీర్థశాలము:
 చూ, ముమ్మొనవాలు; 2. సిగడండు: చూ,
 భూమిము. 2.
 తీర్థశిఖముడు. సం. వి. అ. పుం. తీర్థశిఖము:
 డను రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.
 తీర్థశిరఃపురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ = తిరిచినా
 పల్లె. ఒకపట్టణము: చూ, దేశము.
 తీర్థశిరుడు. సం. వి. అ. పుం. కుజేరుడు:
 చూ, శ్రీదుడు.
 తీర్థశాలము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, తీర్థ
 ఖము. 1; అం. 2. ముప్పదిరెండాయుధము
 లలో నొకటి. (ముమ్మొనవాలు) : చూ,
 ముప్పదిరెండాయుధములు: (చూ, రాణ
 ము. 1); 3. అసంయుతహస్తములు 45 లో
 నొకటి: చూ, అసంయుత హస్తములు;
 4. దిక్పాలాయుధములు 8 లో నొకటి:
 చూ, దిక్పాలాయుధములు. [చూ, బంగి.
 తీర్థశాలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంజావి *:
 తీర్థశృంగము. సం. వి. అ. పుం. పరికెగడ్డు:
 చూ, శృంగాటకము. 2.
 తీర్థశ్రము. అం. తాళజాతులైదింటిలో నొకటి:
 చూ, తాళజాతులు.
 తీర్థసవణము. అం. 1. మూడుసవనములు (ప్రా
 తస్సవనము, మధ్యంధినసవనము, సాయంసవ
 నము; (చూ, త్రయము) : చూ, సవనము;
 2. మూడుకాలములు: చూ, త్రయము.

తీర్థస్తుప్త. సం. వి. ఓ. స్త్రీ. రూ-తీర్థస్తుప్త-
 తీర్థస్తుప్తము. 11 వ శంకుస్స: చూ,
 శంకుస్సులు.
 తీర్థసంధ్యము. సం. వి. ఆ. న. పూర్వాష్టా
 మధ్యాహ్న పూర్వాసంధ్యలు: చూ, సంధ్యలు.
 తీర్థసర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నువ్వులు బియ్యము
 ఉద్దులుపోసిచేసిన పులకము: చూ, సావ
 ము. (1)
 తీర్థసీత్యము. సం. వి. మాండుచోళ్ళు చున్ని
 నది (పొలము) : చూ, భూమి. 1.
 తీర్థసూత్రము. సం. వి. ఆ. న. 1. బ్రహ్మసూ
 త్రము: చూ, సూత్రము. 1; పుం. 2. శబ్ద
 మవలె ఆటుకేఖలుగల వైదూర్యము: చూ,
 రత్నము. 1.
 తీర్థస్థానగమకప్రాధి. అం. సుగుణములు 28లో
 నొకటి: చూ, సుగుణములు.
 తీర్థస్థాన. సం. వి. న. స్త్రీ. 1. (మాండు
 ప్రవాహములుగలది) గంగానది: చూ, నది;
 2. ఒకానొకనది: చూ, నది.
 తీర్థస్వరములు. అం. ఉదాత్తము, అనుదాత్తము,
 స్వరితము. (3): చూ, త్రయము.
 తీర్థస్వరయుక్త రాగములు. అం. సామికములు:
 చూ, రాగములు.
 తీర్థసాల్యము. సం. వి. ఈ. తీర్థసీత్యము.
 తీర్థహోయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మూడేండ్ల
 పైయ్య: చూ, ధేనువు.

తు

తుంగు. దే. అ. కి. 1. చేచ్చే. సాంబ. మా.
 36: చూ, మరణించే; 2. తునుకలగు. భార.
 దో. 5, ఆ. 36: చూ, ఏకకవాలు;
 3: చూ, నశించే. [ద్వి. 225.
 తుంగుట. దే. వి: చూ, మరణము. అం, భా.

తృంగుడు. దే. వి. 1. పశ్యయము: చూ, సం-
వర్తము. 1; 2. నాశము: చూ, సుత్త.

తృంగుడువడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, నకించు.
తృంగుచు. దే. స. కిరి. 1. చేంపు. అం, భా.

తృ. 123: చూ, సంహరించు; కే. 2. తును
కలుచేయు; 3. చేంపు: చూ, సంహరించు.

4. ఉత్తరించు: చూ, భేదిల్లు.

తృంగుచుట. దే. వి. హింస. అం, భా. ద్వి.
224: చూ, వధము.

తృంగుపు. వై. వి. = త్వప్త. తునుక. రూ-
తృంగుపుడు. కై. 5, ఆ. 192: చూ, శక
లము. 4. (దేశ్యమని శ. ర.) [శ. ర.)

తృంగుపుడు. వై. వి. = —పై.— (దేశ్యమని
తృక్కు. దే. వి. 1. తృక్కు, గర్వము: చూ,
హంకారము; 2. చిలుము: చూ, లోహము. 1.

తృక్కుణము. సం. వి. అ. న. తెగుట, చేచ్చుట:
చూ, మరణము.

తృక్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. లఘుక్షరము
యొక్క చతుర్థభాగోచ్చారణము చేయు
నంతటి కాలము: చూ, తాళము; 2. ఇం
చుక: చూ, స్వల్పము; 3: చూ, సంశయము;
4. చిట్టెలకి *: చూ, పతలి.

తృక్టితము. సం. విణ. తెగినది: కోధము.

తృక్టియ. దే. వి. రూ-తృక్టి. వర్ణము: చూ,
సమాహము.

తృక్టి. దే. వి. —పై.— (తృక్టిలుగట్టి=
గుమిగూడి) పాండు. 5, ఆ. 246.

తృక్ష్ణ. దే. వి. 1. రూ- తుష్ణ. ఇనుము
మీడి ముతీకి. పాండు. 1, ఆ. 182: చూ,
లోహము. 1; 2. రుచిలేమి. స్వా. 2, ఆ.
11: అరుచి, అరోచకము.

తృక్ష్ణుడు. దే. వి. పశుపక్ష్యాదులమేని రోమ
ము, ఉన్ని. భార. విరా. 5, ఆ. 233;
కై. 1, ఆ. 45: చూ, వెండుగి. 1.

తృక్కు. దే. వి. రూ- తుమురు- తృక్కు.
దుమారము, ఘాశి: చూ, రేణువు. 1.

తృక్కు. దే. వి. నీర్లుచిమ్ముబయలవగు ధ్వన్య
ను కరణము: చూ, హూహూ

తృక్కుమింత. వా. వి. పెరుగుట: రూ-తృక్కు
మింత- తృక్కుగింత. [ఘించు.

తృక్కుగించు. దే. అ. కిరి. ఎగురు: చూ, లం

తృక్కుగింత. దే. వి: చూ, రూ-తృక్కుమింత.

తృక్కుడంచు. దే. స. కిరి. చేంపు: వేం. అం.
52: చూ, సంహరించు.

తృక్కుట. వా. వి. కీర్ణ: చూ, విలాసము. 1.

తృక్కుంక. దే. వి. 1. ఎగిరిపాటు: చూ, విజృం
భణము; 2. గర్వము: చూ, హంకారము.

తృక్కుయాడు. దే. అ. కిరి. 1. ఎగిరిపడు:
చూ, లంఘించు; 2. గర్వించు: చూ, హంక
రించు. (స్వార్థమునఅడు)

తృక్కు. దే. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకా
రము; 2. ఎగిరిపాటు: చూ, విజృంభణము;
అ. కిరి. 3. గర్వించు: చూ, హంకరించు;
4. ఎగిరిపడు: చూ, లంఘించు; 5. చేచ్చు.
సాంబ. మాన. 33: చూ, మరణించు.

తృక్కుబోతు. దే. విణ. తృక్కునట్టి స్వభావ
ముగలవాడు.

తృక్కుపిండి. ద్వ. వి. స్ఫటికము కనిపించి
నప్పుడు పోలేరమ్మకు కొట్టిపెట్టెడుపిండి:
చూ, సాదము. (1)

తృక్కుమింత. దే. వి: చూ, రూ-తృక్కుమింత.

త్రై

త్రైంచు. దే. కే. చూ, రూ—త్రైంచు.

త్రైంపు. దే. కే. —పై.—

త్రైకొట్టు. దే. అ. కిరి. ఎగడట్టు.

త్రైకొను. దే. స. క్రి. 1: చెరుచే-రూ-
చెరుచే. తొటగు. భార. ఆ. 8, ఆ.
192; 2. చేపు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 308:
చూ, సంహరించే; 3: కలచే, కలచి
యాడు, కలగుండునెట్టు, చోపు, కలుచు
టించే. జై. 5, ఆ. 169; 4. కబళించే:
చూ, మింగు; 5: చూ, తాగు. భార.
విరా. 5, ఆ. 58.

త్రైకొలు. దే. వి. త్రైకొనుట.

త్రైకొలుకొను. దే. స. క్రి. చేపు: చూ,
సంహరించే.

త్రైగు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-తెగు.

త్రైడ్డు. వై. వి.=: చూ, రూ-తెడ్డు.

త్రైయ్యు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-తెగు.

త్రైవ్వన. దే. వి. చేక్కన: చూ, సౌందర్యము.

త్రైవ్య. దే. అ. క్రి. రూ-తెగు. ఖండితమగు:
చూ, పక్కవాలు.

త్రైళ్లు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, మరణించే;
2. పడు. భార. సభా. 2, ఆ. 69: చూ,
దొరలు.

త్రైళ్లుట. దే. వి: చూ, మరణము.

త్రే

త్రేంచే. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-త్రేనుచే.

స్వా. 6, ఆ. 28.

త్రేంచే. దే. అ. క్రి.—త్రై.—

త్రేపు. దే. వి: చూ, రూ-త్రేనుపు.

త్రేగుడు. దే. వి. జగటపాటిన యెంగిలి లోన
గునది: రూ-త్రేవుడు.

త్రేతాన్నులు. అం. 1. దక్షిణాగ్ని, గార్హప
త్యము, ఆహవనీయము (చూ, అన్నులు,
త్రయము): చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, శుభా
వర్తములు.

త్రేతాయుగము. అం. 1. యుగములు నాలు
గింటిలో నొకటి: చూ, యుగములు; పా.

2. త్రేతాయుగంబున జలోపయలగ్న మే
జన్మలగ్నము: చూ, జన్మలగ్నసమయములు.

త్రేనుచే. దే. అ. క్రి. రూ-త్రేంచే-త్రేంచే-
త్రేపు. (సం. ప).—ఉద్ధరించే.

త్రేనుపు. దే. వి: రూ-త్రేపు-త్రేపు-త్రేనుపు.
(సం. ప).—అమృత, ఉద్ధరణము-రూ-
ఉద్ధరము.

త్రేన్ను. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-త్రేనుచే.

త్రేపు. దే. వి: చూ, రూ-త్రేనుపు.

త్రేవుడు. దే. వి: చూ, రూ-త్రేగుడు.

త్రై

త్రైగుణ్యము. సం. వి. అ. న. 1. 'సత్త్వరజస్త
మోగుణములు: చూ, త్రయము; 2. తైత్త
సౌగంధ్య మాంద్యములు: చూ, త్రయము.
త్రైగుణికుడు. సం. విణ. మూడురెట్టింపుల
వడ్డికి ఇచ్చెడువాడు.

త్రైరాశికము. పా. రూ-త్రయ రాశికము.
మూడింటిపోవు. "క. ఇదురాసిమూడి
లోపల, కడనదుమగుణించి రాశిగైకొనిమొ
దట, నృడిచాలుగొన్నలభము, పుడమింద్ర
య(త్రై)రాశికంబుపొందుగవచ్చెన్." (వా)
త్రైలింగుడు. సం. విణ.=తెలగ. త్రిలింగదేశ
శూద్రుడు: చూ, తెలగ.

త్రైలోక్యము. సం. వి. అ. న. రూ-త్రిలోకి.
త్రిలోకముల సమాహారము.

త్రైలోక్యమోహనము. అం. 8-ధ-హీనతాన
ములు 7 లో నొకటి: చూ, 8-ధ-హీన
తానములు: (చూ, సర్వతానములు.)

త్రైవర్ణికుడు. సం. విణ. భర్తార్థకామముల
యందిచ్చగలవాడు.

త్రైవిద్యుడు. సం. వి. అ. పుం. వేదము తెలి
సినవాడః: చూ, వేదాంతి. 1.

త్ర

త్రొక్కట. దే. వి. రూ-త్రొక్కటము:చూ,
రూ-త్రొక్కట.

త్రొక్కటపడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, రూ-
త్రొక్కటపడు. [టపాటు.

త్రొక్కటపాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-త్రొక్క
త్రొక్కటము. దే. వి: చూ, రూ-త్రొక్కట.

త్రొక్కు. దే. వి. 1. త్రొక్కుడు. లక్ష్మీ. 3,
అ. 36: చూ, సంయోగము;స. కిరి. 2. పాద
ములతోనడుము; 3. (అంటు) త్రొక్కు:
అంటకట్టు, అంటుత్రొక్కు, ఒత్తు, కదియ
కట్టు, మట్టు, మెట్టు.

త్రొక్కుడు. దే. వి. 1: చూ, త్రొక్కు.
1. భాగ. 6, స్కం. 349; 2. పక్షిరతము:
చూ, సంయోగము; 3. అపద: చూ,
విసత్తు. [త్రొక్కుడుగమ్మి.

త్రొక్కుడుగమ్మి. ద్వ. వి: చూ, రూ-
త్రొక్కుడుపట్టె. ద్వ. వి. 1.—పై.—; బ.
2. సాలెవాడు నేయునప్పుడు త్రొక్కుడు
చెక్కలు. [దిపలక.

త్రొక్కుడుపలక. ద్వ. వి. జాళ్లపనివాని కిరిం
త్రొక్కుడుబిళ్ల. దే. వి: చూ, బాలకిరడ.

త్రొక్కుడువడు. ద్వ. అ. కిరి. నలగుడువడు:
రూ-త్రొక్కువడు.

త్రొక్కువడు. ద్వ. అ. కిరి.—పై.

త్రో

త్రోచే. దే. స. కిరి. 1. చేంపు: చూ, సంహ
రించు; 2. త్రోయు: చూ, నిషేధించు,

3. ఆశ్రిష్టచేయు. భార. ఉన్యో. 4, అ.
302: ఒప్పురికించు, కన్నడించు, తరితీపు
నేయు. (సం. ప).— ఉపేక్షించు; అ. క్రి.
4.. వేగముగలుగు: చూ,వడిగొను; 5. పూను.
ఉత్సహించు: చూ, యత్నించు; 6. నడచు:
చూ, నెట్లు. 3; 7. కవియు:చూ, వ్యాపించు;
8. మీటు. జై. 1, అ. 89: చూ, ముమ్మ
రించు.

త్రోటి. సం. వి. ఈ. ప్రే. 1. పక్షిముక్కు:
చూ, ముక్కు; 2. చేపముక్కు: చూ,
ముక్కు; 3. ఔశు*: చూ, బారంగి.

త్రోటిక. అం. నాటికలు 18 లో నొకటి.
(5-7-8-9 అంకములు దేవమనుష్యమిళితము):
చూ, నాటికలు.

త్రోతలము. అం. శివప్రాక్తములగు చతుష్పతి
తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

త్రోతలోత్తరము. అం.—పై.—

త్రోవోపు. దే. వి. (త్రోపు + త్రోపు)
మిక్కిలిత్రోపు: చూ, వహేలనము.

త్రోవోపులాడు. దే. స. కిరి. (త్రోవోపు
పులు + అడు) మిక్కిలిత్రోయు: చూ,
నిషేధించు.

త్రోపడు. ద్వ. అ. కిరి. (త్రోపు + పడు)
త్రోయబడు: చూ, రూ-త్రోపుపడు.
స్వా. 3, అ. 23.

త్రోపనంగొఱవి. దే. వి. 1. ఉభయధ్రష్టుడు:
చూ, నెలివాడు. 1; విణ. 2. ఉభయధ్రష్టు
రాలు: చూ, నెలికత్తె.

త్రోపరి. దే. విణ. (త్రోపు + అరి): చూ,
నిరాకరిష్టువు. [చూ, విధము.

త్రోపాటు. ద్వ. వి. త్రోపడుట, త్రోపు:
త్రోపాడు. దే. స. కిరి. (త్రోపు + అడు):
చూ, త్రోయు. భార. విరా. 2, అ. 343.

త్రోపు. దే. వి. 1. త్రోయుట. భార. సభా.

2, ఆ. 41: చూ, తొలిపాటు; 2. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము; 3: చూ, నిషేధము. [భము; 2: చూ, చిత్రిక. తొలిపుడు. దే. వి. 1. తొలిపు: చూ, నిషేధ తొలిపుడు పెట్టు. దే. స. కి. చిత్రికతోమాని ను నునుపుపఱచు. [వల. 1. తొలిపుడువల. దే. వి. ఒకరకమువల: చూ, తొలిపుడు. ద్వ. ఆ. కి. చూ, రూ-తొలిపుడు. [రించు. తొలిపునేయు. ద్వ. స. కి: చూ, తిరస్కార తొలిముడు. దే. వి: చూ, రుద్దుడు. తొలియు. దే. స. కి. చూ, నిషేధించు. తొలియునాడు. దే. విణ: చూ, తొలివరి. తొలిలు. దే. స. కి: చూ, రూ-తొలి. 2. తొలిలుట. వా. వి. 1. యుద్ధమువలనఁచాటుట, చోదనము. ఆం, భా. ద్వి. 220: చూ, విద్రావము; 2. పనులు తొనగు వానిని నడపించుట. (తొలిలుట) తొలిస. దే. వి. దారి: చూ, మార్గము. 1. తొలిపనడచుట. ఆం. అష్టకష్టములలో నొకటి: చూ, అష్టకష్టములు. [భుండు. తొలివరి. దే. విణ. (తొలిస + అరి): చూ, పాం

త్ర్య

త్ర్యంకటము. సం. వి. ఆ. న. =: చూ, త్రాసు. త్ర్యంగటము. సం. వి. ఆ. న. ఒకరకము చిక్కము: చూ, కిక్యము. 1. త్ర్యంగటుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుండు. త్ర్యంబకసఖుండు. సం. వి. ఆ. పుం: ముక్కంటిచెలి, కుబేరుండు: చూ, శ్రీదుండు. త్ర్యంబకుండు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-త్రియంబకుండు (అనికొందఱు), ముక్కంటి: చూ, శివుండు.

త్ర్యక్షరి. పా. శబ్దాలంకారములలో నొకటి: చూ, శబ్దాలంకారములు (చూ, హేతువు. 2.) త్ర్యక్షరుండు. సం. వి. ఆ. పుం. మనువుకుమరుచ్చవాండు: చూ, నాగపీటుండు. త్ర్యక్షుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుండు. త్ర్యబ్ద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మూడేండ్లపెయ్య: చూ, ధేనువు. త్ర్యశ్యము. అం. జాతికియలు ఆయిదింటిలో నొకటి: చూ, జాతికియలు.

త్ర్య

త్ర్యుషణము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-త్ర్యుషణము.

త్ర్య

త్ర్యుషణము. సం. వి. ఆ. న. సాంటి, సిప్పలి, మిరియాలు: చూ, రూ-త్ర్యుషణము: చూ, త్రికము. 3: చూ, త్రియము.

త్వ

త్వమ్. సం. స. 1. (యుష్మత్) నీశబ్దమునకు పృథమైక వచనము: చూ, నీవు; అవ్య. 2. నీవు అనుట: చూ, అసి. 2. త్వక్కుండురము. సం. వి. ఆ. న: చూ, వ్రణము. త్వక్కు. సం. వి. చ్. స్త్రీ. రూ-త్వచము. = తొలుక-తొక్క. 1. తోలు: చూ, బెరడు; 2. చెట్టుపట్ట: చూ, బెరడు; 3. రూ-త్వచము. లవంగపుపట్ట: చూ, వరాంగకము; 4. నార: చూ, బెరడు; 5. = చెక్క. (కొం

తలోపలిభాగము కొంతనెలుపలిభాగము గల
మానితుండులోని పొరాలుచెక్క: చూ,
తెడడు; అం. రి. జ్ఞానాదిపంచేంద్రియములలో
నొకటి: చూ, ఇంద్రియములు; 7. త్వగాది
దేంద్రియములలో నొకటి: చూ, ఇంద్రి
యములు.

త్వత్త్యము. సం. వి. అ. న. 1. అపంగపుపట్ట
చూ, వరాంగకము; 2. ఇంగువాకు: చూ,
పర్ణము. 1. [చము.

త్వత్పప్త్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రోమాం
త్వత్పప్త్యక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శోభి: చూ,
సిద్ధము. [చూ, శగ్గరాంకము

త్వత్సంగంధకము. సం. వి. అ. పుం. నారింజే*.
త్వత్క్షీర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (రూ-త్వత్క్షీరము-
త్వత్క్షీరి-తుకాక్షీరి-తుగాక్షీరి-తవాక్షీరి-తప
క్షీరి)*: చూ, పంశశోచన.

త్వత్క్షీరము. సం. వి. అ. న. —పై.— (ఇది
ఆకారాంత స్త్రీలింగమును, ఈకారాంత
స్త్రీలింగమును అగును.)

త్వత్సారము. సం. వి. అ. పుం. రూ-త్వచసా
రము. వెదురు*: చూ, వేణువు. [స్పృము.

త్వగంతురము. సం. వి. అ. పుం: చూ, త్వత్స

త్వచము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-త్వత్స.
పా. 2. త్వచములు.—ఆవరణత్వచము,
ఆగంతుకత్వచము, తాంతవత్వచము, శ్లేష్మ
త్వచము, రక్తజలత్వచము మొ.

త్వచిసారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
త్వత్సారము. [వత్తల.

త్వచిసుగంధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏలకి*: చూ,
త్వర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—తరిపు-తుట్టు-తోరి-

దురము 1. శీఘ్రము, వేగిరపాటు: చూ, వేగ
ము. 3; 2: చూ, సంభ్రమము. (త్వరత్వర=
దురదుర, అతివేగము.)

త్వరపడు. మి. అ. క్రి: చూ, సరిభ్రమించు.

త్వరితము. సం. క్రి. విణ. అ. న.—శురుతు.

1. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3; విణ. 2. పడి
గలది: చూ, వేగము. 3.

త్వప్త్య. సం. వి. ఋ. పుం. 1.—తట్య. పద్ద
వాడు. త్వప్త్య (అనికొందలు): చూ,
స్వర్ణకారుడు; 2.—తుండు-తుంపు-తునుక:
చూ, శకలము. 1; విణ. 3. చెక్కబడినది:
చూ, రుషితము; అం. 4. ద్వాదశాదిత్య
లలో నొకడు: చూ, ఆదిత్యులు.

త్వా

త్వాదృశము. సం. విణ. నీవంటిది.

త్వాప్త్యము. వా. వి. 1: చూ, తటటు. 2; 2.
మోటవాడు, మోటుది, మొద్దు (త్వాప్త్యము
అనియు)

త్వాప్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రథి, లక్ష్మి, తేలి
కగాఁ బోవురథము: చూ, శకటము. 1.

త్వాప్తికము. అం. అస్త్రములు 53 లో నొక
టి; చూ, అస్త్రములు (చూ, బాణము. 1.)

త్వాప్తిడు. సం. వి. అ. పుం. 1. వృత్తా
నురుడు: చూ, వృత్తుడు; వా. 2: చూ,
నిష్ప్రయోజకుడు.

త్వి

త్విట్టు. సం. వి. ఓ. స్త్రీ. రూ-త్విష-త్విషి.

1. కిరణము, జిగి (అనికొందలు): చూ,
హాయనము. 2; 2. మంట: చూ, పహ్ని. 1;
3. వెలుగు (ఇది త్విష అనిన ఆ. స్త్రీ.
అగును): చూ, వెలుతురు. 1.

త్విషాంపతి. సం. వి. ఇ. పుం. వెలుగుతేడు.
చూ, సూర్యుడు.

త్స

త్సరువు. సం. వి. ఉ. పుం. కత్తిలోనగువాని
పిడి: చూ, పిడి. 2.

చూ, ఆకాశచారులు; నై. వి. (1) హారము: చూ, భూషణము. 2; దే. వి. (2) దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; (3) అండ. హరిశ్చ. 4, ఆ. 97: చూ, పొర్రు. 2; (4) ఎద్దు ముడ్డిమీఁద ముల్లుకోలతో పొడువఁగా నేర్ప డినమచ్చ: చూ, బొరుసు 5; (5.) తోలు సిద్దెమూలికప్పు: దట్ట-రూ-దట్టా; (6.) ముప్పి యుద్ధముయొక్క మొదటిగతి: చూ, యుద్ధము.

దండకడియము. నై. వి. సందిదండ: చూ, భూ షణము. 2.

దండకము. సం. వి. అ. పుం. 1. దండకారణ్య మను అడవి: చూ, విపినము (ఇది ఆ. స్త్రీ. అగును.); 2. దండకమను దేశము: చూ, దేశము: 3. పొర్రన. “శ్యామలాంబదండ కము, అంజనేయదండకము”; 4. చెట్టు బోదె: చూ, మౌను; విణ. 5. మోసము: చూ, వంచన; పా. 6. మాలికావృత్తములు అయిదింటిలో నొకటి. ఉదా.—న, న, హ, తగణములందేదైననొకటియూది నుంచిపిద పఁడుదిదాఁకఁ దగణములంగూర్చిగురువుతో సమాప్తి నేయునది. “శ్రీరామ, నారాయ,ణావాసు, దేవాజ, గన్నాయ, కాభక్త, చింతామ, జీకృష్ణ, విష్ణూద, యాభూన, మ న్నేన, మః: చూ, వృత్తము. 1. (చూ, గద్య.); 7. కావ్యలక్షణమున.—చాటువు అనఁగానప్పటికప్పుడుకవిచెప్పిన పద్యములు. ఇవి గ్రంథస్థములుగావు. ఇది సంఖ్యాబద్ధము అసంఖ్యాబద్ధము అని యిరులెఱుఁగులు. (అసం ఖ్యాబద్ధములో దండకమొకటి): చూ, మహా కావ్యము. [కట్ట: చూ, పుస్తకము.

దండకవిలియ. ద్వ. వి. పొర్రెక్కెక్కపుస్తకపు దండకారణ్యము. పా. ఇత్వాకువంశీయుఁ డగు దండునిచేఁబాలింపఁబడి దోవేంద్రునిచే మృద్వర్ణము మరిపింపఁబడుటచే నరణ్యము

గామరినది. ఇదే దత్తమండలము, రాయల సీమ అనఁబడుచున్నది.)

దండగోల. దే. వి. (దండ + గోల) ఊత. జై.

1, ఆ. 100: చూ, పొర్రు. 2.

దండచక్కము. అం. అస్త్రములు 53 లో నొక టి: చూ, అస్త్రములు (చూ, బాణము. 1.). దండచే. నై. వి. = దృష్టశయ-దృఢశయ. రూ- దండచేయి. పగిందము: చూ, సందిలి.

దండచేయి. నై. వి. = పై.

దండచేరు. ద్వ. వి. సందిటఁగట్టుకొనెడు తోర ము: చూ, సూత్రము. 1.

దండశ్రయము. అం. వధము, అర్థహరణము, పరి క్లేశము (చూ, త్రయము.)

దండధరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, య ముఁడు; 2: చూ, రాజు. 1.

దండనము. సం. వి. అ. న. దండించుట: చూ, శిక్ష. 2.

దండనాయకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నైనికుఁడు.

దండనిలుకడ. అం. ఉపవీతములు 16 లో నొ కటి: చూ, ఉపవీతములు.

దండనీతిశాస్త్రము. పా. (కామందకార్యర్థశా స్త్రము) అర్థశాస్త్రము నీతిశాస్త్రమును రాజనీతియును దండనీతియును అని వాడఁ బడుచున్నది. అందు దండనీతియొకటి (చతు రంగబలము లనునయింఁచుట) ఇదిరాజవిద్య లగు అన్వీక్షకి, త్రయీ, వార్త, దండనీతి యను నాలుగింటిలోను ఒకటి: చూ, రాజ విద్యలు (చూ, విద్యలు) (చూ, పగికరణ ములు) (చూ, దండము.)

దండపడు. ద్వ. అ. కి. 1: చూ, సమీపించు;

2. ఎద్దు ముడ్డిమీఁదముల్లు కోలతో పొడువఁ గా బొరుసుగా నేర్పడు.

దండపక్షము. అం. 1. నృత్తహస్తములు 29 లో నొకటి: చూ, నృత్తహస్తములు; 2. కరణ.

ములు 108 లో నొకటి: చూ, కరణములు. దండపరుషము. అం. 1: చూ, కోర్కెజములు; 2. ధర్మశాస్త్రమునందలి న్యవహారపదములు 18 లో నొకటి: చూ, న్యవహారపదములు. దండపాటు. ద్వ. వి. దండపడుట, సమీపించుట: చూ, సమీపము. 1. దండపాదము. అం. 1. ఆకాశమండలములు 10 లోనొకటి: చూ, ఆకాశమండలములు; 2. కరణములు 108 లో నొకటి: చూ, కరణములు. దండపాలము. సం. వి. అ. న. తిమింగిలభేదము: చూ, మత్స్యము. 1. దండపాశికుండు. సం. వి. అ. పుం. రక్షకభటుండు: చూ, పోలీసు. దండపోరు. వా. వి. ఎక్కటికయ్యము. అం. పదా. నర. 43. చూ, యుద్ధము. దండపృథానహేతుకము. అం. శత్రువుతోడి సంఘము మూడింటిలో నొకటి: చూ, శత్రువుతోడి సంఘము. దండము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. =దుడ్డు. కట్ట: చూ, వేత్రము. 1; పుం. 2. =దండుగ: చూ, నేగి. 4; 3. చెట్టుబోద: చూ, మాను; 4. =దంటు. కాండ. ఆకుల యీనెలు (అనికొందలు): చూ, పర్వరీణము; 5. కవ్వము: చూ, మంథానము; 6. వాద్యమువాయించెడి కొడుపు, కొడుపు, కోణము: చూ, వీణె; 7. =దండు: చూ, నేన. 1; 8. గర్జము: చూ, హంకారము; 9. అదుముడు: చూ, పీడనము; 10. కొల: చూ, ఎడము; 11. బార: చూ, వ్యామము; 12. తట్టువా, సాధారణగుట్టుము: చూ, హయము; 13. తోక తెగినయెడ్డు: చూ, వృషభము. 1; 14. హరమునందలిపేట: చూ, భూషణము. 2; 15. కప్పము: చూ, లంచము; 16. =దంట-దొం

తు. జత: చూ, దంట. 1; 17. గుంపు: చూ, సమాహము; 18. రాజశిక్ష, దండన: చూ, శిక్ష. 2; 19. జొన్నలోచనుకట్టు: చూ, సస్యము; 20. సస్యదండము: చూ, సస్యము; 21. యావనాశాపిదండము: చూ, సస్యము; అం. 22: చూ, ఉద్ధతము; 23. ముప్పదిరెండాయుధములలో నొకటి: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు (చూ, బాణము. 1); 24. ఆననములు 30లో నొకటి: చూ, ఆననములు; 25. దిక్పాలాయుధములు 8 లో నొకటి: చూ, దిక్పాలాయుధములు; 26. ఉపాయములు 4 లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు; 27. ఉపాయములు 7 లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు; 28. వ్యూహభేదములు 4 లో నొకటి. “దండాయోయుధిభేదాః” = యుద్ధమందుఁజేయఁబడు దండము మొదలైనవి వ్యూహభేదములు. బలము నడ్డముగాఁదీర్చుట వ్యూహము. అది శబ్దముచేత భోగమండలా సంహతములు మూడును గ్రహింపఁబడును. చతురంగబలము ఒకటి వెనుక నొకటి నిలుపుట భోగము. మండలాకారముగా సర్వశరీరమువలెఁ దీర్చుటమండలము. బలమును వేటువేటుగాఁదీర్చుట అసంహతము. తథాచ కామందకః— “తిర్యగ్వృత్తిస్తు దండస్సాస్త్రి దోభిగోన్వావృత్తిరేవచ, మండలస్సర్వతో వృత్తిః పృథగ్వృత్తి రసంహతః.” ఇతి. అందు పృథర దృఢకాదులు 17 దండభేదములు, గోమూత్రికా హింసిక సంచారి శకట పతంతకములను నైదును భోగభేదములు. సర్వతోభద్ర దుర్జయములు మండలభేదములు. అర్థ చంద్రోక్తానాడులు అసంహతభేదములు.); పా. 29. దనుధాతువుమీఁదగాని దండధాతువుమీఁదగానిదండశబ్దముపుట్టినది. ధాతువునకుశిక్షించుటగాని అడ్డగించుటగాని యర్థము. (అధాతువుమీఁద

పుట్టినదండశబ్దము భావప్రసన్నము, కరణ ప్రసన్నము, కర్తృప్రసన్నము అనిమాడు విధములు. (దండించుట, దండనము, దండము); మొదట. వి.(1):చూ,నమస్కారము;

(2) దండు: చూ, నేన.

దండములు. అం. వనించుట, ధనము హరించుట, పీడించుట.

దండయాత్ర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. దిగ్విజయము: చూ, విజయము; 2. యుద్ధయాత్ర: చూ, యుద్ధము; 3. అభ్యరయాత్ర (విదురలోనగు సమయములందు శత్రువులపైఁబడుట): చూ, యుద్ధము.

దండలాసకము. అం. నృత్యవిశేషము, కోలాటము: చూ, ఉద్ధతము.

దండలు. అం. మల్లకాస్త్రములోనివి. —సమయ (సమదండ), గజము (గజదండ), భృంగి (భృంగిదండ), ఎడమవరభృంగి (ఎడమవరదండ), కుడివరభృంగి (కుడివరదండ), భృంగిపటలము, పయిసరము (వేసరపుదండ), సింగము (సింగపుదండ), పాదలిక (పాదలికదండ), అడుగడుగు పాదలిక (అడుగడుగు పాదలికదండ) మద్దెలసంచే (మద్దెలసంచేదండ), కుక్కుటము (కుక్కుటపు దండ) (12)

దండవాక్పాఠవ్యము. అం. వివాదములు 18లో నొకటి: చూ, వివాదములు.

దండవిష్కంభము. సం. వి. ఆ. పుం. చేల్ల రాడు: చూ, స్తంభము. 1.

దండవ్యూహములు. అం. 1 పృథోదరము, దృఢకేశము, శ్యావత్తు, శ్యావత్కుక్షి, పృథిష్ఠము, నుపృథిష్ఠము, ధ్యానము, విజయము, సంజయము, విశాలము, అవిజయము, నూచి, స్థానాకర్షము, చమూముఖము, రథాస్యము, పలయము, దుర్జయము (17); 2. ప్రకృతివ్యూహములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ప్రకృతివ్యూహములు.

దండసిలు. దే. అ. కి. రూ—దండసిల్లు. 1: చూ, ముఖగుపడు; 2: చూ, పీఠిలమగు.

దండసిల్లు. దే. అ. కి. —పై.—

దండాగొండెము. వా. వి. లంకె.

దండాట. ద్వ.వి. (దండ + ఆట): చూ, డేగాట.

దండాపూపన్యాసము. పా. చిలుకకొయ్యను గారెలుతగిల్పిరి. అచిలుకకొయ్యను ఎలుక కొట్టివేసినది. అని చెప్పినతర్వాత గారెలు తిన్నదని వేటచెప్పనేల? దీనినే “కైముత్యన్యాస” మందురు.

దండాపూపికాన్యాసము. పా. —పై. — (అపూపికములు = అప్పమేలు)

దండాభావన్యాసము. పా. కట్టలేనివానిని గొట్టె కఱచినదనుకీతి.

దండాయుధాంశము. అం. పవ్యంశములలో నొకటి చూ, పవ్యంశములు.

దండాహతము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మజ్జిగ.

దండి. సం. వి. న్. పుం. 1. దండియనుకవి; 2: చూ, యముడు; 3. ద్వారపాలకుడు: చూ, ప్రతిహారుడు; 4. పూర్వజై నవిశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1: విణ. 5. దండము గలవాడు; దే. వి. (1) పీఠము: చూ, శౌర్యము. 1; (2) కోశబలమువలన గలిగిన లేజము: చూ, ప్రతాపము. 1; విణ. (3): చూ, ప్రతాపవంతుడు; (4): చూ, శౌర్యవంతుడు; భార. భీష్మ. 1, ఆ. 192; (5) సమృద్ధము: చూ, సమృద్ధి; (6) గొప్ప: చూ, మహితము.

దండించు. సం. స. కి: చూ, శిక్షించు.

దండిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. = దండ. కిన్నర: చూ, వీణ; 2. హారమునందలిపేట: చూ, భూషణము. 2; 3. = దండెము. బట్టలువేయు: దండెము: చూ, దండియ. 8.

దండితుడు. సం. విణ. దండింపబడినవాడు: చూ, శిక్షితుడు.

దండియ. వై. వి. రూ-దండె. 1.=దండికా.

వీణ: చూ, వీణె; 2.=దండికా. తుంబుర: దండుగు. వై. వి.=: చూ, రూ-దండుగు.

చూ, వీణె; 3.=దండికా. కిన్నెర: చూ, దండుదారి. వై. వి. తెట్టెత్తు: చూ, మార్గ వీణె; 4.=దండికా. పట్టకీలంగు, కొమ్ము ము. 1.

చూ, బొంగు; 5. తామ్రకోల చూ, సుని దండుదివియ. వై. వి.=వీణదండ. దీపపుసెమ్మె: చూ, సెమ్మె.

పు గుంతకెమట అడ్డముగా పొతినకొయ్య; దండుబాట. ద్వ. వి: చూ, దండుదారి.

7. ఏతపుకడనకు మీద నడ్డముగానుంచి దండుముండ. ద్వ. వి: చూ, దండులండె.

కట్టెడు కొయ్య; 8.=దండికా. బట్టలువేయు దండులండె. వై. వి.=శృష్టలంజా. బజాతీ, గ ట్టివా: చూ, స్త్రీ.

దండియము-చూ-దండెము-దణ్ణెము-దణ్ణెము: దండువ. వై. వి.=దండ: చూ, రూ-దండుగు.

చూ, సూత్రము. 1. దండుపు. వై. వి.=—పై.—

దండియము. వై. వి. రూ-దండెము. 1.=దండి

కా.—పై.—పాండు. 4, ఆ 237; 2. బ దంహారా. వా. వి. టమటమా: చూ, సాటింపు.

కానొక గరిడిసాధనము. “దండియములు దండె. వై. వి: చూ, రూ-దండియ.

తీయుట.” దండెత్తు. ద్వ. ఆ. కి). (దండు + ఎత్తు) యు ధపర్యయత్నముచేయు: ఎత్తు-చూ-ఎత్తు రెంచే దాడిచేయు.

దండు. వై. వి. 1: చూ, సమూహము. అచ్చ,

బాల, కాం. 152; 2.=దండ: చూ, నేన. 1. దండెపులీటలు. వై. వి. బ. (దండెము + పీట

దండుండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. సూర్యనకుఁ లు) గడచీల తగుల్చుటకు దండెకునడుమ

బరిచర్యనేయు నిందాగ్రదులు 18 లో క్రమ నుగ్రిచ్చినరంధ్రములుగల రెండు పీటలు.

ముగాముఖ్యులగు ముగ్గురిలో దండుండొకఁ దండెము. వై. వి.=: చూ, రూ-దండియము.

డు. (దండుండు, పింగళుండు, మాతరుండు శకాం. 1, ఆ. 17.

అని వీరు మువ్వరు. సూర్యుండు దైత్యుల దండెములు. ఆ. కన్నాతలు. ఆం, భా. ద్వి-

కు పరమియ్యక విఘ్నముచేయుటకు రుద్రా 207: చూ, విన్నాణములు.

గ్నియములు క్రమంబుగ వైమాండునామ దంహారా. వా. వి: చూ, రూ-దంహారా.

ములతో వర్తింతురు.); 2: చూ, యముండు; దండుండు. సం. విణ. దండింపదగినవాడు:

3. దండించువాడు: చూ, శిక్షితుండు. 1. చూ, శిక్షితుండు. 1.

దండుకొను. వా. స. కి). ఆడుగుకొను. “పిల్ల

లు భోగిమందు రోజున పిడుకలు దండుకొం దంతక్షతములు. ఆం. 1. ఉచ్చానకము-కోల

దురు.”): చూ, యాచించే. చర్చితము-ఖండార్ధకము-పగివాళమణి-బిం

దండుగు. వై.వి.=దండ. (రూ-దండువ-దండుగు-

దండుపు.) 1. రాజధనపంతుని బలాత్క రము చేసి పుచ్చుకొనెడు ధనము: చూ,

వడుసుడి; 2. జేరిమానా: చూ, వడుసుడి;

దంతధావనము. సం. వి. ఆ. స. 1: చూ, పల

దోముట; పుం. 2. చేండ్ర*: చూ, వెలి

చేండ్ర).

దంతభాగము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు మం
దణిభాగము: చూ, హస్తీ.

దంతమధ్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కటము.

12. (చూ, శంఖము. 2.)

దంతమలము. సం. వి. అ. పుం, న: చూ, పం
డ్లపాఁచి.

దంతము. సం. వి. అ. పుం. 1. రదనము: చూ,
పల్లు 1—2; 2. కొండనడుము: చూ, పర్వ
తము; 3. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1;
4. పొడవుతాయి: చూ, రాయి.

దంతములు. పా. దీనికి ఉపమానములు.—

మొల్లలు, ముత్యములు, దాడిమీబీజములు,
పజ్జిపుముక్కలు, కేసరములు, నక్షత్ర
ములు; అం. 2. పురుష లక్షణాంగములలో
నొకటి (మల్లెమొగ్గలవలె నున్న గాజగు.
రక్షోవాసరదంతములైన నిత్య మాకలిదప్పి
యుఁగలవాఁడగు. ముప్పదిరెండైన రాజును
భోగియునగు.): చూ, లక్షణాంగములు;
3. స్త్రీలక్షణాంగములలోనొకటి(దంతములు
సమములై తెలుపుగలిగిన శుభపద్ధము. దాని
మృగింజీలవలె నున్న రాజపత్నియగు. నున్న
గనున్న సుఖవతియగు. విషమములైన దొం
గదగు. స్థూలములైన దుఃఖియగు. కాలినరీతి
నున్న మగని విడుచును. విరళములైన స్వల్ప
సుఖము దుఃఖముగలుగును): చూ, స్త్రీలక్ష
ణాంగములు.

దంతరోగముగల జాతకుఁడు. పా. ద్వితీయమున
శనిరాహువులుండి లగ్నాధిపతితో సంబం
ధించి గురుఁడు నీచపడినపుడును, అష్టమాధి
పతియగు గురువును గలిసి యష్టమమందుండి
లగ్నాధిపతి నీచమబొంది యున్నపుడును
దంతరోగము గలుగును.

దంతరోగములు. అం. దాలనము, క్రిమిదంతము,
దంతహర్షము, కరాళము, దంతచాలనము,

దంతశర్కర, ఆధితము, కాపదంతము, దంత
భేదము, కలిపాకము.

దంతశత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పులిచింత*.

దంతశతము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నిమ్మ*;
2: చూ, వెలంగ*; 3. చింత*: చూ, బహు
పత్ర; 4. నారింజ*: చూ, శర్కరాంకము.

దంతావళము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు (దం
తములుగలది): చూ, హస్తీ.

దంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.—దంతి-దంతె.

జాంబవతి*: చూ, విశల్య. 5; న్. పుం. 2.
ఏనుఁగు: చూ, హస్తీ; 3. కొండ: చూ,
పర్వతము; 4: చూ, ముకూలకము*; విణ.
5. కోటపంటివాఁడు; వై. వి. (1).—దంతి.
జాంబవతి*: చూ, విశల్య. 5. (చూ,
దంతి. 1.); వా. వి. (2) పండ్లకట్ట.
(వ్యవసాయపు పనిముట్టు. చెత్తచెదాగముల
నునొల్లి చేదునుగను గుల్లగును చేయును.)

దంతియ. వై. వి. రూ-దంతె. 1.—తండక: మిద్దె
టింటికి అడ్డముగా వేసెడుపట్టె (దూలము):
చూ, మదనచేతులు; 2. అచ్చేకట్టుదంతె;
వా. 3. కలుఁగు పోవునటుల దున్ను పనిముట్టు.

దంతురము. సం. విణ. పృక్కలణఁగినడుము
పొడవైనది: చూ, పొడవు. 2.

దంతురుఁడు. సం. విణ: చూ, మిడిపండ్లవాఁడు.

దంతులు. వా. వి. మూఁడుచిన్నచిన్న గుంటకల
చేరిక (మూఁడుగుంటకలును ఒకకాఁడికే
కట్టబడి ఒకజేతవెడతచేతనే లాగబడును)

దంతె. వై. వి. 1.—: చూ, రూ-దంతి. 1.(1);
2.—తండక: చూ, రూ-దండియ. 1;
3: చూ, రూ-దంతియ. 1; 4: చూ, రూ-
దంతియ. 2; 5: చూ, రూ-దంతియ. 3.

దంత్యము. సం. విణ. దంతమునందుపుట్టినది.

దంత్యములు. పా. 1. ఇ ఇ త థ ద ధ న ల స;
2. అ-ఆ, ఉ-ఊ, ఓ, ఓ, ఔ లం గూడిన

చే జేలు దంత్యంబులు. (దంతోష్ఠములబుట్టి నది—వ.)

దండడి. దే. వి. 1. ఆరుపోరు చూ, యుద్ధము;

2. తటచే: చూ, మొత్తము; విణ. 3. తట చైనది. భార. ఆర. 4, 3. 183: చూ, మొత్తము.

దండడించే 'దే. అ. కి. తటచేగు. భార. ఆర. 7, ఆ. 28: కంఠంబుకొను, జోదుకొను, జీబు కొను.

దండడినెట్టు. దే. స. కి. ఘర్షించే. భార. వి రా. 4, ఆ. 184: చూ, రాయిడిచేయు.

దందన. వై. వి. 1. =దంధన. గారడము: చూ, మాయము. 1; విణ. 2. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1. (రూ-దందనము.)

దందనకత్తియ. వై. విణ. రూ-దందనకత్తై. జోలముచేయునది: చూ, స్త్రీ.

దందనకాడు. ద్వ. విణ. జోలముచేయువాడు.

దందనూకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సర్పము.

దందనూకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దందనూకుడను రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1. దందనము. సం. వి, విణ. =:చూ, రూ-దందన.

దంప. వా. వి. సాగుబడిసేల "దంపతడిసినది."

దంపకట్ట. ద్వ. వి. (దమ్ము + కట్ట): చూ, దంపనాగలి.

దంపతులు. సం. వి. ఇ. పుం. ద్వి. =జీంపతులు. ఆలుమగలు-రూ-ఆల్మగలు. (వధూవరులు.)

దంపనాగలి. వై. వి. (దమ్ము + నాగలి) అడుసునదున్నెడునాగలి. (ఇందలిభాగములు. - నాగటిదుంప, కలుకొల, ఏడికొల, మేడి, పిడిసీల): చూ, లాంగలము. 1. (చూ, ఇనుపనాగలి, కైమాక్కునాగలి)(దక్షిణకన్నడపునాగలియు ఇట్లేయగును.)

దంపు. దే. వి. 1: చూ,దంపుడు; పే. 2:చూ, దంచే. భాగ. 6, స్కం. 370.

దంపుటిల్లు. దే. వి. (దంపు + ఇల్లు) దంచేట్టి యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

దంపుడు. దే. వి. దంచేట: రూ-దంపు, కొట్టుము. (సం. ప).— అవహానము.

దంపుడుచియ్యము. వా. వి: చూ, దంగుడులు. దంపుళ్ళు. వా. వి. బ. —పై.—

దంబుగము. దే. వి. రూ-తంబుర (అ): చూ, పీకె.

దంధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. =దంబు-దబ్బు. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. =తప్ప: చూ, నేరము; ఆం. 3. హేయగుణములు 18 లో నొకటి: చూ, హేయగుణములు.

దంభోలి. సం. వి. ఇ. పుం. వజ్రాయుధము, తాతివాలు: చూ, బాణము. 1.

దంశనము. సం. వి. అ. న. రూ-దంసనము. 1: రూ-దంశము-దంసనము. (తె. ప.).— కటచేట, కాటు; 2. కపచము: చూ, వారవారణము; పుం. 3. రూ-దంసనము: చూ, పల్లు. 1—2.

దంశము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అడవియీగ: చూ, మక్షిక; 2. కాటు: చూ, దంశనము. 1; 3. కపచము: చూ, వారవారణము.

దంశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దోమ: చూ, మశకము. [సందంశము.

దంశిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పటుకాటు: చూ, దంశితుడు. సం. విణ. 1. కాటుపడ్డవాడు; 2. కపచముతోడిగినవాడు. [పల్లు. 1.

దంష్ట్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోటపల్లు: చూ, దంష్ట్రాకరాశాంశము. ఆం. పృష్ఠాంశములలో నొకటి: చూ, పృష్ఠాంశములు.

దంష్ట్రాయుధము. సం. వి. ఆ. పుం. పంది. అడవిపంది (అనికొందలు:) చూ, నూకరము.

దంష్ట్రీ. సం. వి. న్. పుం. —పై.—

దంసనము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-దంశనము.

దక్కించే. వా. స. కి. చెల్లించే. “నాకుమాట దక్కించేము.”

దక్కినంపుదొంగ. దే. వి. దక్షిణాయనము: చూ, అయనము.

దక్కినంపురాయడు. నై. వి. (దక్కినము + రాయడు): చూ, యముడు (ఇట్లుదక్కిన పుత్రుడు మొ)

దక్కినము. నై. వి. = దక్షిణా. దక్షిణపుదిక్కు: చూ, హరిత్తు.

దక్కు. దే. విణ. 1. అనుభవయోగ్యము. పా. 4, ఆ. 58; ఆ. కి. 2. = దక్కు. అనుభవ యోగ్యమగు: దక్కు; వా. 3. మాటదక్కు (చూ, దక్కించే)

దక్కును. దే. అ. కి. (దక్కు + కొను) స్వ తంతుడగు. భాగ. ఆది. 4, ఆ. 79: చూ, రూ-దక్కును.

దక్కులు. దే. వి. 1. దక్కునుట; విణ. 2: చూ, పశము. 1.

దక్షకన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి. 1. దక్షస్త్రుతి. అం. స్త్రుతులు 20లో నొకటి: చూ, స్త్రుతులు (చూ, మూలస్త్రుతులు.)

దక్షాయ్యము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-దా ట్టాయ్యము.

దక్షిణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. యజ్ఞములోనగు వానియందు ఋత్విజులులోనగు వారికి ఇచ్చెడుసాత్తు: గూ, సంభావన; 2. = దక్కినము. కుడిదిక్కు: చూ, హరిత్తు; అం. 3. ఘూర్జర్యపాంగములు 4 లో నొకటి: చూ, ఘూర్జర్యపాంగములు (చూ, అంగము. 9.)

దక్షిణకన్నడపు నాగలి. వా. వి: చూ, దంప నాగలి.

దక్షిణధ్వనము. అం. 1. ధ్వనములు రెండింటిలో నొకటి (ధూమియొక్క దక్షిణపుకొన): చూ, ధ్వనములు, (సౌత్ పోల్) (దక్షిణ మహాసము

ద్రమునకు క్రిందనున్నది.)

దక్షిణనేత్రము. అం. నేత్రములు రెండింటిలో నొకటి: చూ, నేత్రములు.

దక్షిణపాదము. అం. పాదములు రెండింటిలో నొకటి: చూ, పాదములు.

దక్షిణగుహాసముద్రము. అం. మహాసముద్రములు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, సముద్రములు.

దక్షిణము. సం. విణ. 1. కుడి: చూ, పలపల;

2. కుడిదిక్కుది: చూ, హరిత్తు; వి. 3. కుడి దిక్కు: చూ, హరిత్తు; అం. 4. మార్గప్రా

ణములునాలుగింటిలో నొకటి: చూ, మార్గప్రాణములు. (చూ, తాళమార్గములు);

5. శివప్రాక్తములగుచతుష్పత్తితంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు; 6. దిశలునాలు

గింటిలో. నొకటి: చూ, దిశలు; 7. దిక్కులు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, దిక్కులు;

8. దిశలు పదింటిలో నొకటి: చూ, దిశలు.

దక్షిణసముద్రము. అం. సముద్రములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, సముద్రములు.

దక్షిణాష్టాదు. సం. వి. ఆ. పుం. తేరుగడపు వాడు: చూ, సారథి.

దక్షిణహస్తము. అం. హస్తములు రెండింటిలో నొకటి: చూ, హస్తములు.

దక్షిణాంతిక. పా. వైతాళీయజాతివృత్తములలో నొకటి. బేసిపాదములందు స, న, జ, గురు

వులును, సరిపాదములందు స, భ, ర, వ గణములునుగలిగి బేసిచరణంబులయం దాటిం

టను, సరిచరణంబులం దేడింటను యతిగల వృత్తము: (చూ, వైతాళీయము.) చూ, వృత్తము. 1.

దక్షిణాగ్ని. అం. అగ్నులు 5 లో నొకటి: (చూ, అగ్నులు): చూ, పహ్ని. 1.

దక్షిణాగ్రశ్చిత్రి. అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి చిత్రవర్ణములు 30 లో నొకటి: చూ, చిత్ర వర్ణములు.

దక్షిణాపథము. సం. వి. అ. పుం. వింధ్యపర్వ
తము మొదలుకొని నేతుప్రపజమగల దేశము:
చూ, దేశము.

దక్షిణాయనము. అం. 1. కర్కాటక సంకాం
తిమొదలు ఆటుసెలల కాంము: చూ, ఆయ
నము; 2. ఆయనములు రెండింటిలో నొకటి:
చూ, ఆయనములు.

దక్షిణార్ధుడు. సం. విణ: చూ, దక్షిణ్యుడు.
దక్షిణీయుడు. సం. విణ:—పై.—

దక్షిణుడు. సం. విణ. రూ-దక్షిణ్యుడు.
1. కుటిలముగాక చేక్కనైన మనస్సుకల
వాడు: చూ, సరళుడు; 2. దయకలవాడు:
చూ, సురతుడు; 3. సేర్పరి: చూ, సమ
ర్థుడు; అం. 4. శృంగారనాయకులు 4 లో
నొకడు (ఆనేకనాయికల యందు సమ
న్నేహపరి) (చూ, పతులు): చూ, శృంగా
రనాయకులు.

దక్షిణేయుడు. సం. విణ: చూ, రూ-దక్షిణ్యుడు.

దక్షిణేర్మము. సం. వి. స్. పుం. వేటకానిచేత
కుడిదిక్కున గాయముచేయబడిన మృగము.

దక్షిణ్యుడు. సం. విణ. దక్షిణకుడగినవాడు:
రూ-దక్షిణ్యుడు- దక్షిణేయుడు-దక్షి
ణార్ధుడు- దక్షిణీయుడు- దక్షిణేయుడు.

దక్షుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కల్యుడు.
నవబ్రహ్మలలోనొకబ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1;
2. ఒకానొకముని: చూ, ముని. 1; విణ. 3.
సేర్పరి: చూ, సమర్థుడు.

దఖలు. వా.వి. పశమ “వాకుదఖలుకాబడినది”

దగ. వై. వి. 1. =దాహా. దప్పి. స్వా. 4, అ.
58: చూ, పిపాస; 2. తాపము: చూ,
సంతాపము.

దగదగ. వై. వి. =ధగధగ. (దేశ్యమని శ. ర.)
మొజయుట లోనగువాని యందగుననుకర
ణము: చూ, హూహూ.

దగదగము. ద్వ. అ. కి. దగదాయని పరికా
శించు చూ, హాహాయి.

దగర. వే. వి. 1. పికాచము: చూ, రూ-దగర. 1;

విణ. 2 గండు: చూ, రూ-దగర. 2.

దగరము. వే. వి. ఆశుభము: చూ, హాని. 2.

దగరు. వే. వి. యుద్ధసాధనములలో నొకటి:
చూ, యుద్ధము.

దగులుబాజీ. వా. వి. (రూ-దగుడుబాజీ-దగు
ల్బాజీ) దురుద్దేశముగలవాడు. [ణము.

దగళా. వా. వి. కడచము: చూ, వారవార
దగా. వా. వి. మోసము.

దగాకోరు. వా. వి. మోసగాడు.

దగ్గఱ. వే. వి. రూ-దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1.

దగ్గఱవాడు. వా. వి. 1. అంతేవాసి: చూ,
సన్నిహితుడు; 2. దగ్గఱచుట్టము: చూ,
సన్నిహితుడు; 3. జ్ఞాతి: చూ, సన్నిహి
తుడు.

దగ్గతించు. వే. అ. కి. చూ, రూ-దగ్గతించు.

దగ్గఱు. వే. అ. కి. —పై.—(రూ-దగ్గఱు)

దగ్గు. వే. వి. 1: రూ-దగ్గు. ఉక్కిస, ఉబ్బ
సము, కక్కువాయి, కుముటు, గస. (సం.
ప) —కాశము-రూ-కాసము, త్తయధువు-
త్తవధువు, త్తయము, త్తవకము-త్తవము, గదా
గ్రణి; తద్వి. —పాడిదగ్గునకు. (చూ, రోగ
ము. 1); అ. కి. 2: చూ, రూ-దగ్గు. 2.

దగ్గు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సూర్యుడున్నదిక్కు:
చూ, హరిత్తు; 2. కర్కశదల*; విణ. 3.
కాల్పబడినది: చూ, ప్లుప్లుము.

దగ్ధజ్వలితిధూమితనక్షత్రములు. పా. రవి-శ-
కుజ-రాహువు కూరిలుగావున వాగ్రిహ
ము లనుభవించి విడిచిన నక్షత్రములు దగ్ధ
ములు. వాసముచేయనక్షత్రములు జ్వలిత
ములు. ప్రివేశింపబోవు నక్షత్రములు
ధూమితములు.

దగ్ధపటన్యాయము. పా. మడతపెట్టినబట్ట కాలి పోయిన మడతలుమడతలుగాను నూలిపోగులు స్పష్టముగాను గాన్పించును. కానిచే తితోబట్టుకొనిన విడిపోవుననీతి.

దగ్ధపదమార్జాలన్యాయము. పా. నలుగురు చూచి సర్తకులుపిల్లనిఁబెంచినకథ. అందు న్యాయాధికారితిర్పరీతి. (కాలుకాలిన పిల్లవలె)

దగ్ధమగు. మి. అ. కి. ఎరియు: చూ,మండు.1. దగ్ధము. సం. విణ. కాల్యబడినది:చూ, పుష్టము దగ్ధిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మాడినపంటకము, మాడు: చూ, సాగము (1)

దచ్చి. దే. స. ఎనిమిది. “సీ. పడిదచ్చియేమగుల్.” సారం. 1, ఆ. 37: ఇరునాలుగు, ఎనిమిది-రూ-ఎనిమిది, సచ్చేవుక-రూ-దచ్చొక. (సం. ప.)— అప్తకము, ఆయువు, గజము.

దచ్చికడలు. ద్వ. వి ఎనిమిది దిక్కులు.

దచ్చికాళ్ళమెకము. ద్వ. వి: చూ, శరభము.1.

దచ్చియడుగులమెకము. ద్వ. వి.—పై.—సాంబ. తిర్య. 4.

దచ్చేవుక. వై. స. రూ-దచ్చొక (దంట + చేవుకము): చూ, దచ్చి. కళా. 3, ఆ. 131.

దచ్చొక. వై. స.—పై.— “మ....దచ్చొక చాపంచి యి, త్తిగబారాదుగ.” కళా. 3, ఆ. 31; “ ద్వి....దచ్చొక,మనిదాయ మాడు.” పండితా. పురాతన. 125. పుట.

దజిబాహ్మణులు. పా. శేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు: చూ, బాహ్మణులు.

దట్ట. దే. వి. రూ-దట్టా. అండ. ఆం, భా. ద్వి. 243: చూ, దండ. (8)

దట్టన. దే. వి: చూ, తర్జనము. [పించే.

దట్టమగు. వా. అ. కి. ఘనమగు: చూ, వ్యా

దట్టము. దే. వి. 1. పావడ. స్వా. 6, ఆ. 8:

చూ, వస్త్రము; 2. తఱచే: చూ, మొత్తము; విణ. 3. తఱచైనది. “దట్టకెంపు” : చూ, మొత్తము; 4. చిక్కదనము: చూ, సాంద్రము. 2; 5. విరళము. భార. విరా. 3, ఆ. 161: చూ, వెలితి.1.

దట్టా. దే. వి: చూ, రూ-దట్ట.

దట్టి. వై. వి.=ధట్టి. రూ-దట్టి 1. దిండు, కాసె: చూ, వస్త్రము; వా. 2. నడికట్టు, కాసె కోక: చూ, వస్త్రము; 3. చేలాడము:చూ, వస్త్రము.

దట్టించే. వై. స. కి. 1: చూ,దట్టికట్టు;దే. 2: చూ, గట్టించే. భాగ. 7. స్కం. 144.

దట్టింపు. వై. వి. దట్టించేట: చూ, ఘ. 5.

దట్టికట్టు. వా. అ. కి: చూ, కచ్చించే. 2.

దట్టి. వై. వి.=చూ, గూ-దట్టి. కళా.3,ఆ.285.

దట్టుండు. వై. వి.=ధట్టక. ధీరుండు. భార.ఆర. 5, ఆ. 223: చూ, దిట్టుండు.

దడ. వై. ప. 1.=ధటః. కంపము (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, లోలము; 2.=ధటః: చూ, దాళా; 3.=ధటః. కొయ్యత్రాసు: చూ, త్రాసు.

దడకట్టు. ద్వ. స. కి. పాత్రాదులనుసరియెత్తు తాలతో దడతట్టనుంచితూచే: చూ, పడి కట్టు. 4.

దడదడ. దే.వి.1. దబదబ, కీఘ్రిము. ఆం, భా. ప. 65: చూ, వేగము. 3; 2. నియమము లేనిపడి: చూ, వేగము. 3; 3. ఆటోపము: చూ, సంభ్రమము. 1; కి. విణ. 4. (నియమములేనిది) పడిగా.

దడదడమను. దే. అ. కి. దడదడకొట్టుకొను.

దడబడ. దే. వి: చూ, సంభ్రమము.1.

దడబిడ. దే. వి.—పై — “దడబిడలగ్నము, తాతకుపెండ్లి.”

దడము. దే. విణ.1.దట్టము: చూ, సాంద్రము.2;

వై. వి. 2.=దళ: చూ, సేన. 1; 3. గుంపు..

భార. ఉచ్ఛ్వా. 1, అ. 220: చూ, సమా
హము; 4. లోహదళము: చూ, లోహము.1.

దడారి. వా. విణ. అనాయాసముగా సంపా
దించువాడు. [లభించిన బేరము.

దడారీ బేరము. వా. విణ. అనాయాసముగా
దడి. దే. వి. తడిక-రూ-తడుక-తడక-తడిక:

చూ, మఱుంగుగోడ (చూ, వాకిలి.)

దడిగ. దే. వి. ఖేటకము: చూ, హరిగ.

దడిబము. వై. వి.=తలిమ. (రూ-దడిమము-దడివ
ము-దలిమము) తలిమము - తలివము: చూ,
శయ్య. 1.

దడిమము. వై. వి. 1.=తలిమ.—పై.—; దే.
విణ. 2. సన్నము. కళా. 7, అ. 65: చూ.
నూత్నము. 4. [చూ, భూమి. 1,

దడియ. దే. వి. ఉపత్యక్, కొంఠచేరువనేల:
దడియబడు. ద్వ. అ. కి. (దడియన్ + పడు)

రూ-దడియగబడు. దడియు. లక్ష్మీ. 1,
అ. 80: చూ, వణకు. 2.

దడియము. దే. వి. (రూ-దడెము-దడ్డియము-దడ్డె
ము.) 1. పది నేరులయెత్తు, అయిదునేరుల
యెత్తు (అనికొందఱు); 2. వీసెపట్టు.

దడియు. దే. అ. కి: చూ, దడియబడు.

దడివము. వై. వి. 1.=తలిమ: చూ, రూ-దడిమ
ము. 1; దే.విణ. 2: చూ, రూ-దడిమము.2.

దడెము. దే. వి: చూ, రూ-దడియము.

దడ్డియము. దే. వి.—పై.—

దడ్డెము. దే. వి. 1.—పై.—; 2.మట్టికంచేము,
సానిక: చూ,పాత్రము. 6.(రాయలసీమయం
దువాడుక)

దణా. వై. వి.=దళ: చూ, నేన. 1.

దణాయడు. వై. వి.=ధన్వి: చూ, సైనికుడు.

దణాయించు. వా. వై. అ. కి. నిండు, కిక్కి
తీయు, కూర్చుండికదలకు.

దణి. వై. వి.=ధన్వి. (రూ-దణియ-దణె.దణా

యడు) 1. ఖేడు: చూ, పరిభ్రువు. 2;
2: చూ, వణాయడు.

దణియ. వై. వి.—పై.—

దణె. వై. వి.—పై.—

దణ్ణము.వా.వి. సమస్కారము “దణ్ణమండి.”

దణ్ణము. వై. వి.=దండికా: చూ, దండియ.8.
(దణ్ణము అని కొందఱు.)

దత్తకముని. అం. కామశాస్త్రమువారిని మను
లలో నొకడు: చూ, కానుము. (8)

దత్తకుడు. సం. వి. అ. పుం.దత్తపుత్రుడు:
చూ, పుత్రుడు. 1.

దత్తత. సం. వి. అ. స్త్రీ.=దత్తు. 1. అంగీకా
రము: చూ, సమ్మతము. 1; 2. పెంపు:
చూ, పెంపకము. (వాడుకలోనిది.)

దత్తపుత్రులొకము. జా. దత్తుని చోవునకేడ్చుట.
(తెచ్చి పెట్టుకొనిన దుఃఖము.)

దత్తప్రదానికము. అం. ధర్మశాస్త్రమునందలి
వ్యవహారపదములు 18 లో నొకటి: చూ,
వ్యవహారపదములు.

దత్తబాహ్మణులు. పా: చూ, కపూరియేబా
హ్మణులు. (చూ, బాహ్మణులు.)

దత్తము. సం. వి. అ. న. 1. ఈవి: చూ, విత
రణము; విణ. 2. ఇయ్యబడినది: చూ,
ఇష్టము. 6.

దత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, దత్తము. 1.

దత్తిలుడు.అం. శాస్త్రప్రవర్తకులలోనొకడు:
చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.

దత్తు. వై. వి.=: చూ, దత్తత. 1—2.

దత్తుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకరాజు:
చూ, రాజు. 1; 2. దత్తాత్రేయుడు; విణ.

3. తాకట్టుపెట్టబడినవాడు; 4. =దత్తు.
దత్తపుత్రుడు;చూ, పుత్రుడు.1; 5. పురు
షజాతి చతుష్టయమునందొకడు: చూ,
పురుషజాతులు; 6. పుత్రులు 12 గురిలో
నొకడు: చూ, పుత్రులు.

దద్దడము. దే. వి. రూ-దద్దడము. 1. అల్పదేవా
లయము: చూ, సదనము. 1; 2. బోడిమిదె:

చూ, సదనము. 1. (రాయలసీమలోని యిం
డ్లు చాలవఱకు దద్దడములే.)

దద్దటిలు. దే. అ. కి. రూ-దద్దటిలు. తబ్బిబ్బు
పడు. కళా. 5, ఆ. 24: చూ, భయపడు.

దద్దఱు. దే. అ. కి. —పై.—

దద్దళము. దే. వి: చూ, రూ-దద్దడము.

దద్దర్లు. దే. అ. కి: చూ, రూ-దద్దటిలు.

దద్దు. వై. వి. రూ-దద్దురు. =చదూ. చీమ
కుట్టుట లోనగువానిచే గలిగెడు బుడిపి:
చూ, దదుర్చు.

దద్దురు. వై. వి. = —పై.— [ప్రపున్నాటము.
చదుర్చుము. సం. వి. అ. పుం. తగిరిన*: చూ,
చదుర్చుండు. సం. విణ. రూ-దద్దుండు, (చదుర్చు
వనుకుష్ఠరోగముగలవాండు) చదుర్చోగి.

చదుర్చోగి. సం. విణ. —పై —

చదుర్చు. సం. వి. ఉ. పుం. =చదురు: గ్రంథి.
(తె. ప.) —ఆణియ-రూ-ఆణె-ఆణెము-
ఆనియ-ఆనె, కంతి-రూ-కడెతి-కణెతి,
దద్దు-రూ-దద్దురు, బోరును. తద్వి. —చీమ
లోనగునవికుట్టిన దద్దురు. —(తె. ప.)-కంతి.
(చూ, మండలము. 3.) (చదుర్చుకుష్ఠ రోగ
జాతిలోనిది.)

దధి. సం. వి. ఇ. న. 1: చూ, పెరుగు. (దధి
భేదములు. —అర్శోఘ్నుము, పాగ్గాటము,
ఆఘనము.); 2. సరళమును ధూపద్రవ్యము:
చూ, రాజార్జము; 3: చూ, మద్ది*.

దధిచారము. సం. వి. అ. పుం. కవ్యము: చూ,
మంథానము. [వెన్న; 2: చూ, వెలగ*.

దధితము. సం. వి. అ. పుం. 1. మిసిమి: చూ,

దధిఫలము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

దధిబుసము. సం. వి. అ. న. మింగడతీసినపెరు
గు. (మింగడపెరుగు అర్శోఘ్నుము): చూ,
పెరుగు.

దధిమథము. సం. వి. అ. న. చిలుకుట: చూ,
మధనము.

దధిసారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, దధితము.

దధిసముద్రము. అం. సముద్రములు 7 లో నొ
కటి (పెరుగుసంద్రము): చూ, సముద్ర
ములు.

దధివీహిన్యాయము. పా. పెరుగును వడ్లును
గలసినట్లుగా నేమియుతోచక యుండెనను
రీతి. [ముని. 1.

దధీచి. సం. వి. ఇ. పుం. దధీచియనుముని: చూ,

దధీచిబ్రాహ్మణులు. పా. యజుర్వేదులు, వీరు
గురువులుగను పైరుపెట్టెడి వారుగను యా
చకులుగను ఉన్నారు. వీరికిపేరు దధీచియను
బుక్షినిబట్టి గలిగినది: చూ, బ్రాహ్మణులు.
దధ్యాకరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, దధిసము
ద్రము.

దధ్యాన్లవము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

దధ్యదము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

దనము. వై. వి. =ధనము. అస్తి, సాత్తు: చూ, వి.
త్తము. 1.

దనియము. వై. వి. =ధన్యా. కొతిమిరి*. (తాప
మును వాంతిని క్వాసమును తిద్దోషము
లనుపోగొట్టును. పచ్చిదనియాలు మూత్రము
నధికపఱచును.): చూ, వితున్నకము. 1.

దనియాలు. వై. వి. బ=ధనికా-ధన్యాక.
కొత్తిమిరివిత్తులు. (విత్తులు చెప్పితోరాచిన
గాని మొలకలెత్తవు. “దనియాలజాతి”):
చూ, వితున్నకము. 1.

దనియు. దే. స. కి. కూడు: చూ, సంగమించే..

దనివు. దే. వి. కూడిక, సంగమము: చూ, సం
యోగము. [చూ, వఱకు..

దనుక. దే. ద. రూ-దాక. కుర్యంతార్థకము:

దనుకు. దే. స. కి. రూ-దనుకు. 1. తాకు: చూ,
స్పృశించు; 2. పొందు, సక్తమగు: చూ,
పొపించు.

దనుజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రక్కసుఁడు
(కశ్యపునకు దనువను భార్యయందుఁగల్గిన
సంతతి): చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

దన్ము. దే. స. కిరి: చూ, రూ-దనుకు.

దప్పము. దే. విణ. దట్టము: చూ, సాండ్రము. 2.

దప్పళము. దే. వి: చూ, పులుసు.

దప్పి. దే. వి. 1. రూ-డప్పి-దప్పిక. నీరుపట్టు.

భార. ఆర. 7, ఆ. 143: చూ, ఓపాన;

2. అలసట: చూ, శ్రమము. 1. [యము.)

దప్పిక. దే. వి.—పై.— (స్వార్థమునకప్రత్య
దఫా. వా. వి. తడవ, మరల.

దబకాయించే వా. స. కిరి. అగుము, గడమా
యించు, దబాయించే, బుకాయించే.

దబదబ. దే. వి. తలుపులోనగునవి తట్టుట, పరు
గెత్తుట, బాఁడుట, మొత్తుట లోనగువాని
యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

దబము. దై. వి.—తపన: చూ, తపస్సు.

దబరా. వా. వి. వెడల్పయినగిన్నె, బొగిణి:
చూ, పాత్రము. 6.

దబాదిబ. దే. వి: చూ, రూ-దబదబ.

దబాయించే. వా. స. కిరి: చూ, దబకాయించే.

దబాలున. వా. ద్వి. ఒక్కమాటుగా, దలు
క్కున, దిబుక్కున, దిబ్బున: చూ, వేగము. 3.

దబుక్కున. వా. ద్వి.—పై.—

దబ్బ. వై. వి. 1.—దర్భ*: చూ, తృణము. 1;
2. కావడిబద్ద: చూ, బద్ద. 3; 3. వెదురు
బద్ద: చూ, బద్ద, 2; దే.వి. 4. నాగరంగము*
(దీనిభేదములు:— కొలదబ్బ, తియ్యదబ్బ,
దూదిదబ్బ, పుల్లదబ్బ, నాగదబ్బ మొ): చూ,
శర్కరాంకము.

దబ్బడము. దే. వి. 1. రూ-దబ్బు-దబ్బుడు,
మూఁకుడు, నీబ్బి (మూఁతలనియు): చూ,
పాత్రము. 6; వా. వి. 2: చూ, రూ-దబ్బ
నము.

దబ్బడించు. దే. స. కిరి. 1: చూ, బోలెడించు;

2. చేతులతో చేతచు: చూ, పట్టుతలించు.

దబ్బనము. దే. వి. రూ-దబ్బదము. గోనె
కుట్టెడునూపి, బృహత్సూచి: చూ, నూది.

దబ్బయుంగకము. ద్వ. వి. పవిత్రపుముడివలె
బంగారుతో చేసిన యుంగరము: చూ,
భూషణము. 2.

దబ్బర. దే. వి. అరివాణము: చూ, పాత్రము. 6.

దబ్బట. దే. వి. 1. (రూ-డబ్బట-దబ్బు-డబ్బ-
డబ్బు) బొంకు: చూ, వితథము; వై. వి. 2.
—దభి. (దేశ్యమని శ. ర) మోసము. అచ్చ.

బాల, కాం. 172: చూ, పంచన; దే. వి.

3. అపద: చూ, విపత్తు; 4. తప్ప: చూ,

నేరము; విణ. 5. కల్లరి: చూ, బొంకుకాఁడు;

6. మోసకాఁడు: చూ, పంచకుఁడు. 1.

దబ్బటకత్తియ. ద్వ. వి: దబ్బటలాడునది. దబ్బ
టి చూ, త్రి. (రూ-దబ్బటకత్తి)

దబ్బటకాఁడు. దే. విణ. 1. కల్లరి: చూ, బొం
కులాఁడు; 2. మోసకాఁడు: చూ, పంచ
కుఁడు. 1.

దబ్బటి. దే. విణ. (దబ్బట + ట) 1: చూ, ద
బ్బటకాఁడు. 1; 2: చూ, దబ్బటకాఁడు. 2;
3: చూ, దబ్బటకత్తియ.

దబ్బవాఁడు. ద్వ. వి. మేదరవాఁడు: చూ,
వేణులాపకుఁడు. [వేలు. 2.

దబ్బవేలు. ద్వ. వి. పవిత్రపువేలు: చూ,
దబ్బాటు. దే. కిరి. విణ: చూ, రూ-డబ్బాటు.

దబ్బిచిప్ప. దే. వి. కొబ్బరి, తాటి లోనగువాని
తుండ్రను బద్దలుచేసెడి పనిముట్టు.

దబ్బిలి. దే. వి: చూ, ధూర్తు. 1—2.

దబ్బు. దే. వి. 1. పంచము. సా. 1, ఆ. 71:

చూ, శబ్దము. 2; వై. వి. 2.—దంభ (దేశ్య
మని శ. ర.) బొంకు: చూ, వితథము; దే.

వి. 3: చూ, రూ-దబ్బడము; 4. వేటమట

లోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము.

దిబ్బు: చూ, హూహూ; స. కి. 5. అను: చూ, వచించు.

దబ్బుడు. దే. వి. మాత్ర: చూ, దబ్బుడు.

దబ్బున. దే. ది. కి. విణ. శీఘ్రముగా: చూ, వేగము. 3.

దబ్బుర. దే. వి: చూ, రూ-దబ్బుర.

దబ్బునెట్టు. దే. స. కి. కష్ట: చూ, మూయు.

దభ్రము. సం. విణ. 1. =దబ్బుగ. మోసము: చూ, వంచన; 2. సన్ననినూలుపోగు: చూ, పోగు. 1.

దమధము. సం. వి. అ. పుం. 1. క్లేశము నోర్పు తనము, (బ్రహ్మచర్యాది క్లేశమును సహించుట): దమము, దాంతి; 2. దండనము: చూ, శిక్ష. 2.

దమనము. సం. వి. అ. న. 1. అణచుట: దమము; పుం. 2. =దవనము. రూ-దవనము (అని కొందఱు): చూ, రుచి. (వాసనమొక్క); అం. 3. అస్త్రములలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు. (చూ, బాణము. 1.); వా. 4. వ్యవహారమున — యజ్ఞాదికృతువులకు చేయు ధర్మము. “దానదమన వికృత్యాద్యధికారములు.”

దమనుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకముని: చూ, ముని. 1; 2. కూరుడు: చూ, హంపీరుడు. 2; విణ. 3. అణచువాడు: దమి.

దమము. సం. వి. అ. పుం. 1. దండోపాయము: చూ, దండము. 26; 2. చూ, దమధము. 1; 3. బ్రహ్మచర్యాదిక్లేశములనోర్పుట: దాంతి. (ఇందియనిగ్రహము); 4. చూ, దమనము 1; 5. =దమ్ము. అడును. (నీరుపెట్టి దున్నిన నేల అనియు): చూ, బురద; అం. 6. మానసిక పూజాకుసుమములు 16 లో నొకటి: చూ, మానసిక పూజాకుసుమములు.

దమ యంతి. పా. నలునిభార్య (తనయందము

చేతనితరులనుదమింపజేయునది: చూ, భార్య. వమి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) చూ, వమింపడు. 3.

దమించు. సం. స. కి. అణగఁగొక్కు: చూ, పినుకు. 3. (రూ-దమియించు అనియు)

దమితుడు. సం. విణ. అణపబడినవాడు.

(ఆచార్యాదులచేత శిక్షింపబడిన శిష్యుడు): దాంతుడు. [దు: చూ, వహ్ని. 1.

దముననుడు. సం. వి. న్. పుం. అగ్నిహోతుని దమ్ముడు. వై. విణ. =ధార్మిక. కపటములేని వాడు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 101: చూ, నిష్కపటి. 2.

దమ్మము. వై. వి. 1. =ధర్మమ్: చూ, పుణ్యము 1; దే. వి. 2. నాలుగుకాసుల నాణెము: చూ, తారము. (1)

దమ్మిడి. దే. వి. 1. పైస, అణలో పండ్రెండవ వంతు, అయిదుకాసుల నాణెము: చూ, రువ్వ. 1; 2. రెండుకాసుల నాణెము: చూ, రువ్వ. 2.

దమ్మ. వై. వి. 1. =దమ: అడును: చూ, బురద, 2. నీరుకట్టి దున్నినదుక్కి (చూ, బురద)

దమ్మకొను. ద్వ. అ. కి. అడుసగు, పంకిలమగు.

దమ్మపలిక. వా. వి: అడవట్టె - రూ- అడ్డపట్టె. [చృషభము. 1.

దమ్మము. సం. వి. అ. పుం. వత్సతరము: చూ;

దయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: అనుకంప-రూ-

అనుకంపము, అనుకోశము, అర్తనము. అహోబత, డి, కరుణ, కాపేయము, కారుణ్యము, కృప, ఖంబు, ఖిమ్, ఘృణ, జనని, జాగుప్స, ణ, తా, పేమి-రూ-పేమము. (తె. ప). — అక్కటిక-రూ- అక్కటికము, అక్కనము, ఉబలాటము, ఒగచేడము, కనికరము, జోలి, నిబ్బరము (చూ, పేమము); పా. 2. దీనికి ఉపమానములు. కష్టమూర్తి, బుద్ధుడు; అం. 3. యోగయ

మాంగములలోనొకటి: చూ, యోగయమాం గములు, (చూ. ఆంగము.9.)

దయచేయు. మి. అ. కి. 1. కరుణించు. పాం డు. 5, అ. 154: చూ, రూ-దయచేయు; స. కి. 2. ఆచ్యు, ఆచ్యుకొను, ఇచ్చ్యు, ఇడు, ఒనఁగు, ఒనవు. నిర్వ. 3, అ. 81: చూ, పెట్టు. 8; వా. 8. కూర్చుండు; 4. రండు, రా; 5. పొంకు, పో.

దయసేయు. మి. అ. కి: చూ, రూ-దయచేయు (కరుణించుటకు. — కనికరించు, దయచేయు దయసేయు, నిబ్బరించు. (సం. ప): కరుణించు) [నము.

దయాధగృహిచ్చము. జా. దయతోఁగూడిన దా దయాపరము. సం. విణ: చూ, కరుణాపరము. దయాపరుఁడు. సం. విణ. దయాశువు: చూ, సురతుఁడు. [శ్రుతులు.

దయాపతి. అం. శ్రుతులు 22లో నొకటి: చూ, దయాశువు. సం. విణ. ఉ:చూ, దయాపరుఁడు. దయిత. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ప్రియురాలు: చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁధుది: చూ, స్త్రీ.

దయితము. సం. విణ. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛ.

దయితుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1. పాణినా గుఁడు: చూ, ప్రియుఁడు; విణ. 2. ఇష్టుఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు. 1.

దయివాఱు. దే. అ. కి. రూ-దైవాఱు. 1. అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 2: చూ, పొరలిపాఱు.

దయ్యపుకంటికిఁ బేలపుగింజ పెద్దది. లో. ఉదా. “అక్కటకటా! దయ్యంబనీకంటకిం బేల పుగింజయుం బెద్దదయ్య నే.” (శృంగారి నైషధము)

దయ్యము. వై. వి. 1=దైవమ్. పిశాచము. రా ఘ. 3, అ. 23: చూ, భూతము; 2.=దైవ మ్. దేవుఁడు. రాఘ. 8, అ. 23: చూ,

జేలుపు; 3. విధి: చూ, బ్రహ్మ. 1. (అని కొందఱు.) (ఇదివిచార్యము)

దియ్యు. దే. అ. కి. 1. రూ-దయ్యు. బలహీన మగు: చూ, వలియు; 2. కృశించు: చూ, శోషించు. శరతెలిసికొనుట)

దర. వై. వి.=ధర: చూ, వెం. 1. (కొనఁదలఁచి దరఖాస్తు. వా. వి. విన్నపము “ వారంటుదర ఖాస్తు, నీటిదరఖాస్తు, పరీక్షదరఖాస్తు” మొ. దరణము. వై. వి.=ధరణము. ఎనిమిది డబ్బుల నాణెము. (దేశ్యమని శ. ర)

దరదము. సం. వి. అ. న. రూ-దారదము. ఇం గిలీకము: చూ, హింగుళము.

దరము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. భయము: చూ, వెఱపు; 2. శంఖము: చూ, సంకు; 3. గొయ్యి, గుంట: చూ, రంధ్రము. 1; అవ్య. 4. ఇంచుక “దరహాసము ” : చూ, స్వల్పము. [హాస్యము. 1.

దరహాసము. సం. వి. అ. పుం. చిఱునవ్వు: చూ, దరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గుహ. కృత్రిమ మైన (మనుజులుత్రవ్విన) గృహాకారమైన పర్వతబిలము: చూ, రంధ్రము. 1. (చూ, పర్వతము); వై. వి. (1)= తీరమ్. గట్టు. పొండు. 4, అ. 40: చూ, రోధన్సు; (2)= తీరమ్. దగ్గఱ. సా. 3, అ. 232: చూ, స మీపము. 1; (3) పేర: చూ, సీమ. 1.

దరికొను. దే. అ. కి. 1 ఎరియు, కాలు (అని కొందఱు): చూ, మండు. 1; పే. 2. దరి కొలుపు. [కుఁడు.

దరిజీ. వా. వి. కుట్రపువాఁడు: చూ, సాచి దరితుఁడు. సం. విణ. భయపడినవాఁడు: చూ, వెఱపరి. [నము.

దరిద్రము. సం. వి. అ. న. లేమి: చూ, బీదత దరిదుర్గిఁడు. సం. విణ: చూ, బీదవాఁడు.

దరిజేసి. దే. వి. దైన్యముగలవాఁడు. దీనుఁడు. జై. 5, అ. 198: చూ, పొగియిడి.

దరిమిలా. వా. కి. విణ. తరువాత. “దరిమిలా
యినాము” “దరిమిలాసంగతులు”

దరియాపు. వా. వి. రూ-దర్శాపు. విచారణ.
దరిసింఁచే. వై. స. కి. 1.= దర్శ. చూచే:
చూ, వీక్షించు; 2. కానుకగానిచ్చు: చూ,
పెట్టు. 8; వా. 3. (కోపాదులచేత) ఉచిత
ముగానిచ్చు. “నీకేమి? నేనువానికిదరిసిం
చు కొనెదను”

దరిసెనము. వై. వి.=దర్శనమ్. రూ-దర్శనము.
చేదరిసెనము, చేకానుక: చూ, లంచము.

దరుజే. దే. వి. 1. గోడలకు పూయు సున్నపు
గచ్చు: చూ, లేపనము. 2; 2. సున్నము
తాళుతో కలుపుట. [సత్యము. 1.

దరుమము. వై. వి.=ధర్మమ్. న్యాయము: చూ,
దరువు. వై. వి. 1. గీతివిశేషము; 2.=ధృవ.
(నూశాది సప్తతాళములలో నొకటి): చూ,
నూడకములు; వా. వి. 3. శరీరమందలి కం
డరాదుల బలము. “పీఁడుమునుపటివలె

లేడు. ఒడలంతయు దరువుతీసినది”;
4. కొట్టుట. “పాఠమురానందున పంతులు
పిల్లవానినొక్క దరువుతీసినాడు”

దరువుచేయు. వై. అ. కి: చూ, తాళగించు.
దరేఖానా. వా. అవ్య. 1. దిక్కులేని; 2. అం
తులేని; 3. లెక్కలేని.

దరోబస్తు. వా. వి. సర్వము.

దరిజ. వా. వి: చూ, రూ-దరిజీ.

దద్దుర. సం. వి. అ. స్త్రీ. దుర్గ: చూ,
పార్వతి. 1.

దద్దురము. సం. వి. అ. పుం. 1. కప్ప: చూ,
మందూకము. 1; 2. మబ్బు: చూ, మేఘ
ము. 1.

దర్శకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. దుర్గతనిబొందు
వాఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.

దర్పణము. సం. వి. అ. పుం. 1. అద్దము: చూ,
ముకురము; అం. 2. జన్యతాళములలో

నొకటి: చూ, జన్యతాళములు.

దర్పము. సం. వి. అ. పుం. 1. గర్వము: చూ,
హంకారము; 2. కన్నారి: చూ, మృగను
దము; అం. 3: చూ, అశ్వహృదముపరిజ్ఞా
నము; 4. అస్త్రములలో నొకటి: చూ,
అస్త్రములు. [రించు.

దర్పించు. సం. అ. కి. గర్వించు: చూ, హంక
దర్బారు. వా. వి. 1. కచ్చేరి, కొలువుకూటము:
చూ, సభ. 2; 2. దర్బారు అను రాగము:
చూ, స్వరము. 2.

దర్భ. సం. వి. అ. పుం. 1.=దబ్బ. కుఠము,
పవిత్రము, కుశము: చూ, తృణము. 1;
అం. 2. అర్ఘ్యములు ఎరిమిదింటిగో నొకటి:
చూ, అర్ఘ్యములు.

దర్భముదిక్. సం. వి. అ. స్త్రీ. దబ్బయుంగ
రము. పాండు. 3, ఆ. 50: చూ, భూష
ణము 2.

దర్భలు. అం. కుశము, కాశము, యవము, దూ
ర్వము, విశ్వామిత్రము, ఉసీరము, కుందుర
ము, గోధూమము, వీరిహి, ముంజము (10)

దర్శాపు. వా. వి: చూ, రూ-దరియాపు.

దర్శి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మిక్కిలిచిన్నగ
రిఁటె, మిల్కి, ఖజపము: చూ, పాత్రము. 8;
తద్వి. — గరిఁటెకు, చిల్లుల గరిఁటెకు,
కఱ్ఱగరిఁటెకు: చూ, పాత్రము. 6;
2. పాముపడగ: చూ, సర్పము.

దర్శీకరము. సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ,
సర్పము.

దర్శిపాకరసన్ధ్యాయము. పా. గరిఁటె సహస్త్త
వస్తువులలోను మెలఁగుచున్నను ఆసస్తువుల
రుచి దానికిఁదెలియదనురీతి.

దర్శకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూచువాఁడు,
ద్వారపాలకుఁడు: చూ, ప్రేక్షణికుఁడు;
విణ. 2. చూపెడువాఁడు: దర్శయిత;
3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.

దర్శనము. సం. వి. అ. న. 1. మోపు: చూ, పీక్షణము; 2. కన్ను: చూ, లోచనము; 3. అద్దము: చూ, ముకురము; 4. తెలివి: చూ, బుద్ధి; 5. కల: చూ, స్వప్నము; 6. శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు; 7. ధర్మము: చూ, పుణ్యము. 1; 8. దరిసెనము, కాసుక: చూ, లంచము; అం. 9. దశావస్థలలో నొకటి: చూ, దశావస్థలు; 10. ద్వాదశావస్థలలో నొకటి: చూ, ద్వాదశావస్థలు.

దర్శపూర్ణమానేప్తి. అం: చూ, హవిర్భజ్జములు. దర్శని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-దర్శని. దర్శనీయము. సం. విణ. మోడదగినది: చూ, పీక్షణము. 2.

దర్శము. సం. వి. అ. పుం. 1. అమావాస్య: చూ, సూర్యోదయసంగమము (చూ, తిథులు); 2. అమావాస్యనాడు చేయదగినయిష్టి: చూ, యజ్ఞము; 3. మోపు: చూ, పీక్షణము; అం. 4. స—మ—హీనతానములు 7 లో నొకటి: చూ, స—మ—హీనతానములు (చూ, సర్వతానములు)

దర్శయిత. సం. విణ. (బు. ఈ. బు) మోపు వాడు; దర్శకుడు. [చూ, హిమాంశువు.

దర్శవిపత్తు. సం. వి. ద్. పుం. చేందమాను: దర్శించే. సం. స. క్రి = దరిసించే. మోచే: చూ, పీక్షించే. [క్షీతము.

దర్శితము. సం. విణ. మోపబడినది: చూ, పీక్షితము.

దర్శిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉపరిధ్య: చూ, మార్గము. 1; వా. 2. చూపెడు ఒకానొక యంత్రము. “ దూరదర్శిని ”

దర్శనము. వై. వి.=: చూ, రూ-దరిసెనము. దలపము. సం. వి. అ. పుం. ముఖతాణము: చూ, వారవారణము (చూ, తనుతాణము) దలారి. దలాలి. వా. వి. తరగరి.

దలిమము. వై. వి. 1.=తలిమ: చూ, రూ-దడి

బము; దే. విణ. 2. సన్నము: చూ, సూక్ష్మము. 4.

దల్లు. వై. వి.=జల: చూ, రూ-జేల్లు.

దవ. దే. వి. 1. చెఱుకొన: చూ, తలవాడి; 2. పూళి. అం, భా. ద్వి. 220: చూ, చేలువు. 1.

దవంతి. దే. వి. అగతిత: చూ, పరిశి.

దవగము. వా. వి. ఎండాకు: చూ, నారుగాకు. దవడ. వై. వి.= చూ, రూ-చవుడ.

దవనము. వై. వి.=దవనం. వాననగల మూలిక.* చూ, రుచి.

దవము. సం. వి. అ. పుం. రూ-దావము. 1. కార్చిచ్చే: చూ, వహ్ని. 1; 2. అడవి: చూ, విషనము.

దవసము. వై. వి.=దాస్యమ్. కొలచే, నిను వరకము. (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, సేవ. 1. దవాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. ఎరగలి: చూ, వహ్ని. 1.

దవారిబ్రాహ్మణులు. పా. సేపాళనేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

దవిష్టము. సం. విణ. మిక్కిలిదవ్వైనది: చూ, సుమారము. (చూ, విపరీకృష్టము)

దవీయము. సం. విణ. =దవ్యు. (న. ఈ. న) —వై.—

దవు. వై. విణ=దవీయ: చూ, రూ-దవ్యు.

దవుడ. వై. వి.=ధాడా. తాలావు. (రూ-దవడ-దాకువ-దోడ) బుగ్గలోపరిభాగము. (దేశ్యమని. శ. ర.): చూ, సెలవి.

దవుడనకాలుపట్టుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, పణతలపడు. అం, భా. త్వి. 104.

దవుడు. వై.వి.=రూ-దోడు. ధారితకమ్. అశ్వగతి: చూ, హయము; 2.=ధావనమ్: చూ, పరుగు. 2; 3. దండయాత్ర: చూ, యుద్ధము.

దవురు. దే. వి. రూ-వౌరు. కాంతి. మా, దశభూమిమీసండు. సం. వి. ౧౨. పుం: చూ, వెలుతురు. 1 [ను. 2.

దవురుగల్లి. వా. వి. మెహంగ: చూ, భూమిని దవ్వ. దే. వి. మూనునడిమి మెత్తనిభాగము: చూ, ఏకిద్విబీజదశ పృక్షములు.

దవురు. నై. విణ-పదీయము. (రూ-దవు. దౌ-వౌవు) భార. ఆర. 2, ఆ. 189: చూ, రూ-దవు.

దశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.-దెస. కాలకృత మైనస్థితి. “శుక్రమహాదశ మహారాజయో గమునుఇచ్చును”: చూ, పాటు (అవస్థ):

2. దీపపువత్తి: చూ, వత్తి. 2; బ. 3. బద్దె: చూ, వత్తి. [వాడు: చూ, రావణుడు.

దశకంఠుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పదికంఠముల దశకము. సం. స. ఈశేను: చూ, పసి.

దశకుమారచరిత్రము. అం. ఈగ్రంథమునుదండి వాసెను: చూ, కావ్యనాటకములు.

దశకోటి. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశక్షరములు. అం. మునగ, ముల్లంగిదుంపలు, మోదుగ, చింత, చిత్రములము, అల్లము, వేచ, గుమ్మడు, ఉత్తరేణి, వాచుడు. (స్త్రీహ అనాహగుల్మఉదగ శోభరోగములు పారించును)

దశదానములు. అం: చూ, దానములు.

దశనము. సం. వి. ఆ. న. 1. కనచము: చూ, వారవారణము. పుం. 2. దంతము. (దీని చేతపనితలయధరమును గొఱుకుదురు:) చూ, పల్లు. 2; 3. శిఖరము: చూ, నుద. 3.

దశనవాసస్సు. సం. వి. న. న. పలుపలువ: చూ, పెదవి.

దశబలములు. అం. బుద్ధి, త్వాంతి, వీర్యము, ధ్యానము, జ్ఞానము, కృప, శీలము, బలము, దానము, ఉపేక్ష.

దశబలుడు. సం. వి. ఆ. పుం:చూ, బుద్ధుడు.1.

దశభూమిమీసండు. సం. వి. ౧౨. పుం: చూ, దశార్హుడు.

దశమము. అం. లగ్నకారకత్వములు 12 లో నొకటి (రాజ్యము, ఆజ్ఞ, కర్తృ, కీర్తి, ఉద్యోగము, మానము, జీవనము, వాణిజ్యము, కృషి, నిధి, యజ్ఞము, ఊగువు, జానువు, దత్తపుత్రుడు, ప్రభుసన్మానము, రాజాజ్ఞ): చూ, లగ్నకార కత్వములు.

దశమాంశ. అం. షోడశపర్వలో నొకటి. (లగ్నమును పది సమభాగములు చేయుటకే దశమాంశయనిపేరు. దశమాంశ కనుగొనవలసిన గ్రహమేరాసి యందెన్నవభాగమునందున్నదో దెలుసుకొనవలెను. గ్రహమోజరాశియందున్న యెడల నారాసి మొదలుగను, యుగ్రరాశియందున్నయెడల నారాసికి 9 వరాసి మొదలుగను బయినఁజెప్పిన రీతిని గ్రహమెన్నవభాగమందున్నదని కనుగొనఁబడెనో నన్నవరాసి దశమాంశయనఁబడును. ఆరాశ్యధిపతియే దశమాంశాధిపతియగును): చూ, షోడశపర్వ.

దశయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పక్షమునందు పదియవతిథి. “విజయదశమి”: చూ, తిథి. (చూ, తిథులు); విణ. ౧. 2. మిక్కిలిన్యధ్ధుడు:చూ,వృద్ధుడు.1; విణ.3. పదియవది. దశమిష్ఠుడు. సం. విణ. 1. నప్తవీర్యుడు; 2. ముదునటి: చూ, వృద్ధుడు. 1.

దశము. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశరంధ్రములు. అం. (2 ముక్కు, 2 కన్ను, 2 చెవి, 2 మాతృ-మలద్వార, వాక్కు, బ్రహ్మగంధ్రములు; స్త్రీలకు స్రవరంధ్రములు 2, గర్భమార్గమునందొకటి అధికముగ గలవు)

దశరథుడు. సం. వి. ఆ. పుం. సూర్యవంశపు రాజు (పలుదిక్కులను రథములుగలవాడు): చూ, రాజు. 1.

దశరూపకములలక్షణములు. అం. 1 నాటకము, 2 ప్రకరణము, 3 భాగము, 4 ప్రహసనము, 5. డిహము, 6 వ్యామోగము, 7 సమవాకారము, 8 అంకము, 9 పీఠి, 10 ఈహామ్యగము, (10) (వీనిలక్షణము లాయాపదముల కడ వివరింపఁబడియె): చూ, రూపకములు.

దశరూపశబ్దము. సం. వి. డ్. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

దశరూపము. అం. ఈగ్రంథమును ధనంజయుఁ డువాసెను: చూ, కావ్యనాటకములు.

దశలక్ష. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశలు. అం. 1. బాల్య, యౌవన, కామారములు. మఱియు వాగ్ధక్యము: చూ, ఆవస్థలు; 2. గవి, చంద్రి, ఆంగారక, బుధ, బృహస్పతి, శు, శని, రా, కేతు దశలు (9)

దశవిధకావ్యగుణములు. అం. శ్లేషాది: చూ, కావ్యగుణములు.

దశవిధగమకములు. అం. ఆరోహణము, ఆవరోహణము, ధాలు, స్ఫురితము, కంపితము, ఆహతము, ప్రతిహతము, త్రిపుశ్చము, ఆంధోపము, మూర్ఛన. (10) (చూ, 15. గమకములు.)

దశవిధధాతువులు. అం: చూ, ధాతువులు.

దశవిధనాడులు. అం: చూ, నాడులు.

దశవిధనాదములు. అం: చూ, నాదములు.

దశవిధనియమములు. అం: చూ, నియమములు.

దశవిధప్రళయములు. అం: చూ, ప్రళయములు.

దశవిధప్రాణపురి. అం: చూ, పురులు.

దశవిధబాహ్యములు. అం. “దేవోమునిర్విజో రాజా వైశ్యశూద్రో బిడాలకః | పశుష్లేచ్చ శ్చఛండాలో దశవిప్రాః ప్రకీర్తితాః || దావిడ గౌడాదిభేదములచే నలరుమండు బాహ్యుణ శాఖలవారియందుగలగుణధర్మాదులననుసరించి దేవ, ముని, ద్విజ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్ర, బిడాలక, పశు, స్లేచ్చ, ఛండాలురను భేద

ముగలవాగుమండిరని స్మృతికర్తలు నిర్ణయించిరి. చూ, బాహ్యుణములు.

దశవిధమృదావస్థలు. అం: చూ, దశావస్థలు.

దశవిధశాస్త్రలక్షణములు. అం: చూ, శాస్త్రలక్షణములు.

దశవిధసద్గుణములు. అం: చూ, సద్గుణములు.

దశకీర్తము. అం: చూ, శ.స్త్రములు.

దశసహస్రము. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశాంగధూపము. అం. తేనె, మంచివాసనగల ముస్తలు, మంచికెయ్యి, సంధకము, మహిసాక్షిగుగ్గిలము, అగరుచెక్క, తాతిపువ్వు, సరళదేనదానుబంక, శిలారసపుజిగురు, ఆవాలు (10) వీనిని చూర్ణించి ధూపమువేసిన పరిశిల్లల వ్యాధులును, ధూపబాధలును పోరించును)

దశాంశమానము. పా. ఒకానొక మానము.

దశాకర్షి. సం. వి. న్. పుం. దిన్వే: చూ, స్నేహశ్రమ. [చూ, శ.స్త్రములు.

దశాక్షము. అం. శ.స్త్రములు 47 లో నొకటి:

దశానామేకాదశశాస్త్రాయము. పా. ఏదియో కొంతమట్టుకు ఖర్చుచేయవలసి వచ్చినపుడు ఇంకొకకొంచెము సహింపఁజను. పదిలోపదు నొకండు అనురీతి. [పరిమాణాదులు.

దశాపరమాణములు. పా: చూ, గ్రహముల దశా

దశార్హుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

దశాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంచెకోట: చూ, పొచ్చినము. 1.

దశావతారములు. అం: చూ, ఆవతారములు.

దశావతారుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

దశావస్థలు. అం. దర్శనము (చూచేట), మనస్సంగమము (తలచేట), సంకల్పము (కోరిక), జాగరము, కార్యము (అరుచి), అగతి (చిక్కుట), అలజ్జ (సిగ్గువిడుచుట), ఉన్మాద

నము (అజయేట), మూర్చ, మరణోద్యమము (చేయేట) (10): చూ, అనన్య. (చూ, కామము 8)
 ఓశాహము. సం. వి. అ. పుం. మృతిసాందినవాని కింబదియవనాడుఁజేయు శాన్ద్రము: చూ, శాన్ద్రము. [ఇందియములు.
 ఓశేంద్రియములు. అం. సేతాంద్రి. —: చూ, ఓశోపనిషత్తులు. అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.
 (చూ, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము)
 దప్తము. సం. విణ. కఠవఁబడినది. [ములు.
 దసరా. వై. వి.=దశరాత్ర. దేవీనవరాత్ర
 ఓసిలీ. దే. వి. 1. ఒకరకముపట్టు. కళా. 2, ఆ. 15: చూ, మొగ్గపట్టు (చూ, పట్టు 17);
 2. పడలు, పరిత్యాగము: చూ, విమోచనము.
 దనువంది. దే. వి. గుద్దులాటకు కెట్టిలను గూర్చువాడు. [బాణము. 1.
 దసన. దే. వి. ఒకానొకాయుధము: చూ, దస్కతు. వా. వి: చూ, సంతకము.
 దస్తరము. వా. వి: చూ, రూ-దస్త్రము.
 దస్తా. వా. వి. 1. ఇరువది నాలుగు కాగితములు (తావులు): చూ, పటపత్రము; 2. ఇరువది నాలుగు బాణములకట్ట: చూ, బాణము. 1.
 దస్తావేజు. వా. వి. వాక్రతపూర్వకమైన సాధనము: చూ, పత్రము.
 దస్తు. వా. వి. 1. పోగుచేసినసామ్యము: చూ, విత్తము. 1; 2. వనూలయిన సామ్యము: చూ, విత్తము. 1; 3. ధనము: చూ, విత్తము. 1.
 దస్తూరీ. వా. వి. 1. చేవ్రాత: చూ, వ్రాలు; 2. ఇతరులవ్రాత: చూ, వ్రాలు; 3. చే వ్రాలు: చూ, సంతకము.
 దన్యఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పగతుఁడు: చూ, శత్రువు. 1; 2. దొంగ: చూ, ముచ్చ. 1.
 దనుగిలు. అం. అశ్వినీదేవతలు (రోగములను క్షయింపఁజేయువారు): చూ, అశ్వలు.

దస్త్రము. వా. వి: చూ, రూ-దస్త్రము.
 దహనము. సం. వి. అ. న. 1. కాల్పుట: ఓసము; పుం. 2. చిత్రములము *: చూ, పహ్ని సంజ్ఞికము; 3. జీడి*: చూ, భల్లాశక్తి.
 దహనసంస్కారము. పా: చూ, అగ్నిసంస్కారము.
 దహనుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, పహ్ని. 1; విణ. 2. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. [బ్రుఁగు. 5.
 దహించే సం. స. కి. కాల్పు: చూ, నెదళకొను. దే. అ. కి. రూ-దళముకొను, దళగింపే, అధికమగు: చూ, హెచ్చు. 3.
 దళగించే. దే. అ. కి. —పై —
 దళనము. సం. వి. అ. న. 1. ఖండించుట: చూ, హత; 2. చీల్చుట, భేదించుట: చూ, విదారణము. 1.
 దళము. సం. వి. అ. న. 1. ఆకు: చూ, పర్ణము. 1; 2. =దడము-దణా. దండు: చూ, సేన. (తెనుఁగు అలి కొందఱు); 3: చూ, హరిదళము; 4. భాగ్యము, అదృష్టము: చూ, సంపత్తి; దే. వి. (1) అధిక్యము: చూ, హెచ్చు. 2; విణ. (2) అధికము. స్వా. 5, ఆ. 51: చూ, హెచ్చు. 1; (3) తఱచు, ఒత్తడము: చూ, మొత్తము; (4) దట్టము: చూ, సాంభ్రము. 2.
 దళముకొను. దే. అ. కి. 1: చూ, రూ-దళకొను; పే. 2. దళముకొలుపు.
 దళపరి. దే. వి. (దళము + పరి) 1. ఒకరకము వడ్డు: చూ, ధాన్యము; వై. వి. 2. =దళవాహి. సేనాధిపతి: చూ, సైనికుఁడు.
 దళవాయి. వై. వి. 1. =దళవాహి. (రూ-దళాయి-దళపరి): చూ, సైనికుఁడు; 2. రూ-దళాయి. నుంకరిసహాయుఁడైన యుద్ధ్యోగస్తుఁడు.

దళవాహి. సం. వి. ఇ. పుం. = దళవాయి - దళ

పరి: చూ, నైలికుడు.

[జాతి.

దళసంచే. దే. వి. (దళము + సంచే) దళము

దళసరి. స్వ. వి. (దళము + సరి) 1. ఘనత:

చూ, సాంద్రము. 2; విణ. 2. తఱచే: చూ,

దళము (3); 4. మందము, జోగు: చూ, విలం

బనము. 1; వా 5. మగనము, (సాదప్ర

నెడల్పు ఎత్తు అనుమానింబిల్లో నొకటి).

“ఆ కమ్మి అమగున్నర దళసరికలము.”

6. చిక్కన. “అకాగిత సుదళం.”

దళనూది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ముల్లు: చూ,

సితాగ్రము; విరేచని*.

దళస్నుహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సుఖ

దళించే. సం. స. క్రి. 1. ఖండించే: చూ,

సెలగు; 2. నిర్భేదించే: చూ, భేదించే.

దళితము. సం. విణ. 1. భేదించబడినది. (ఖం

డించబడినది (అనియు): చూ, విచ్ఛిన్నము.

3; 2. వికసించినది: చూ, హసితము. 1.

దళుకు. దే. వి. భయము: చూ, నెఱపు.

దళ్యాయి. వై. వి. = దళవాహి: చూ, రూ-

దళవాయి.

దా

దా. దే. విణ. 1. రూ-డా: చూ, సవ్యము.

1; వా. అవ్య. 2. రా, రమ్మ (ఉత్తరసర్ప

రులలోవాడుక)

దాంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-దమము. 3.

దాంతుడు. సం. విణ. రూ-దమితుడు. 1. గు

రు కిక్కితుడు: చూ, కిమ్మడు; 2. అడప

బడినవాడు; 3. తపఃక్షేపము నోర్చువాడు.

దాంపత్యము. సం. వి. అ. న. ఆల్మగలభావము.

దాంభికుడు. సం. విణ. = దాంభికుడు: చూ,

ప్రాతిహరకుడు.

దాక దే. ద్రి: చూ, రూ-దనుక.

దాకొను. దే. అ. క్రి. (దాగు + కొను):

చూ, మఱుగుపడు.

దాగనముచ్చేలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-

దాగనముచ్చేలు. : చూ, సజ్జె).

దాగర. దే. వి. ప్రకేపకము: చూ, సోదనము

దానివవాడు. దే. విణ: చూ, ద. 11.

దానిలిమూతలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-దా

గనముచ్చేలు.

దానిలిమూచ్చేలు. దే. వి. బ. — వై. —

దాగు దే. అ. క్రి: చూ, రూ-దాగు.

దాగుకొను. దే. అ. క్రి. — వై. —

దాగురించే దే. స. క్రి. 1. దాచే: చూ,

మఱుగు; 2. చూ, పంచించే.

దాగురింత. దే. వి. దాగురించేట.

దాగురింతలు. దే. పి. బ: చూ, రూ-దాగన

ముచ్చేలు.

దాగురుమూతలు. దే. వి. బ. — వై. —

దాచియుంచే. వా. అ. క్రి: ఇల్లడయిడు.

దాచే. దే. కే: చూ, రూ-దాగురించే.

హరిశ్చ. 3, ఆ. 20.

దాచేట. వా. వి: దాచుటకు, దాపుడు,

దాపురము, బండు. (సం. ప). — ఉపగూ

హనము, గుప్తి, గూహనము, గోపనము.

(చూ, బండు)

దాటడుగుపరువడి. ఆం: చూ, విసరులు.

దాటడుగుమొన. ఆం. 1. — వై. —; 2. మొ

నలు 12 లో నొకటి: చూ, మొనలు.

దాటరి. దే. వి. కప్ప: చూ, మందూకము. 1,

దాటించేవాడు. వా. విణ: చూ, ఉత్తార

కుడు.

దాటు. వై. వి. 1. పర్గము: చూ, సమూ

హము; ద్వ. వి. 2. ప్లుతగతిభేదము: చూ,

హయము; దే. వి. 3. లంఘనము: చూ,

లంఘ; వై. వి. 4. = ధాటి. దండయాత్ర:

చూ, యుక్తము; 5. = ధాతీ దండు: చూ, నేన. 1; వా. 6. కష్టించుకొనిపోవుట; ఆ. క్రి. 7: చూ, లంఘించు; స. క్రి. 8: చూ, తరించు; 9: అంగవించు, అడుగు జోడు, ఆతకరించు, అవధించు, ఒత్తరించు, కడచు, గుంపించు, జేవదాటు, తప్ప, తజయు, తలకిడచు, తుటారించు, మీటు, మేర మీటు, వాలు. (సం. ప).— అంతరించు, అతిక్రిమించు, ఉల్లంఘించు, క్రిమించు (చూ, వాలు 12.)

దాటుకట్టు. ద్వ. అ. క్రి. గుంపుగూడు: చూ, సంతనకట్టు. 1.

దాటుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, లంఘించు.

దాటుట. వా. వి: చూ, లంఘు.

దాటుడువల. దే. వి. ఒకానొకవల: చూ, వల. 1.

దాటుడువడి. అం: చూ, పరుచు.

దాటులు. వా. వి. బ. పేరెములు. చూ, లంఘు.

దాఁపన. దే. వి. దాఁచుట.

దాఁపరము. దే. వి. రూ-దాపరము. దొంగిలించుట: చూ, ముచ్చిచ్చి.

దాఁపరించు. దే. స. క్రి. 1. దొంగిలించు: చూ, ముచ్చిచ్చించు; వా. 2. తగులుకొను, వెంబడించు. (పేడునాకుదాఁపరించినాడు.)

దాఁపరీడు. దే. వి. (దాఁపరము + ఈడు)

దొంగ: చూ, ముచ్చిచ్చి. 1.

దాఁపటికము. దే. వి. (దాఁపన + టికము): చూ, దాఁచుట.

దాఁపు. దే. పే: చూ, రూ-దాఁచు.

దాఁపుడు. దే. వి: చూ, దాఁచుట.

దాఁపురము. దే. వి. 1. — పై. — కళా. 6,

ఆ. 255; 2. దాఁచినసాము. సా. 2, ఆ.

185: చూ, విత్తము. 1.

దాక. వై. వి. 1. = దాక్షి: చూ, స్వాదుఫల;

దే. వి. 2. బోగిణి: చూ, పాత్రము. 6;

3. పెడల్పునోరుగలఅటిక: చూ, పాత్రము. 6.

దాకలి. దే. వి. (దాయి + కలు): చూ, రూ-దాకలి.

దాకల్లు. దే. వి. (దాపు + కల్లు) 1. — పై —;

2. బండికంటి కడకమ్మ: కమ్మ. (సం. స.)

నేమి. [చూ, సమీపించు.

దాకొను. దే. అ. క్రి. (దాఁపు + కొను):

దాక్షాయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గారి:

చూ, పార్వతి. 1; 2. రోహిణీనక్షత్రము:

చూ, నక్షత్రము. 1; 3. అశ్విన్యాది నక్ష

త్రములు: చూ, నక్షత్రము. 1; 4. నేల:

చూ, భూమి. 1.

దాక్షాయ్యము. సం. వి. అ. పుం. గృద్ధ, బో

రువ: చూ, హరివాహనుడు. (సంపాతి త

మ్ముడు. — అరుణాత్మజాడు, జటాయువు,

జరాయువు: (చూ, హరివాహనుడు.)

దాక్షిణాత్య. అం. 1 చూ, పంచమజభాషలు.

(చూ, భాష. 1); 2: చూ, భిన్నషడ్జక

జభాషలు. (చూ, భాష. 1.)

దాక్షిణేయుడు. సం. విణ: చూ, రూ-దక్షి

ణ్యుడు.

[టము.

దాక్షిణ్యము. సం. వి. అ. ప: చూ, మొగమా

దాక్షిణ్యుడు. సం. విణ: చూ, రూ-దక్షిణ్యుడు.

దాకలి. దే. వి: చూ, రూ-దాకలి.

దాచిని. వా. వి: చూ, రూ-దాచ్చిని.

దాజపం దాబ్రాహ్మణులు. పా. సా. సువేదులు.

చండప్రచండులను నామాంతరమునయిత

ముకలదు. వీరు గోబిల, దాహ్యాయణ నూత్ర

ములకుఁ జేందినవారు. కొంతటిపుడు కృష్ణ

యజుర్వేదము నవలంబించుచున్నాడు: చూ,

ఉత్కలలు (చూ, బ్రాహ్మణులు)

దాట్రాయి. వై. వి: చూ, బాలకీర్ణ.

దాడి. వై. వి. 1. = ధాటీ. దండయాత్ర: చూ,

యద్ధము; 2. = ధాటీ. దండు: చూ, నేన.

1; 3. గడ్డము: చూ, శృశువు.

దాడింబ. వై. వి.=దాడిముః. (రూ-దాడినిమ్మ-
దాడిమ్మ-దానిమ్మ-దాళింబ - దాళిమ్మ)*:
చూ, రక్తచీజము. [లక్ష్మీ. 2, ఆ. 60.
దాడికాడు. వై. వి: చూ, వేగులవాడు.
దాడిచేయు. వై. అ. కి: చూ, దండెత్తు.
దాడినిమ్మ. వై. వి.= చూ, రూ-దాడింబ.
దాడిమపుష్పకము. సం. క. అ. పుం. గోహి,
గోహితకము*: చూ, ములుమోచుగు.
దాడిమము. సం. వి. అ. పుం. 1.=దాడింబ*:
చూ, దాడింబ; 2. ఏలకి*: చూ, పత్రాల.
దాడిమి. సం. వి. ఇ. పుం.=చూ, దాడింబ*.
దాడిమ్మ. వై. వి.=దాడిమ. —పై.—
దాడియాడు. ద్వ. స. కి. మార్కొచు: చూ,
ప్రతిఘటించు.
దాడ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=1. దాడ. కోటపల్లు:
చూ, పల్లు. 1; 2. గుంపు: చూ, సమావాసు.
దాణ. వై. వి.=ఖాదన. ఎడ్లుగుట్టములులోనగు
వాని యొకరకములిండి: కాణము, ఖాణము.
(సం. ప) —ఖాదనము.
దాణము. దే. వి. శుక్రము: చూ, మంకము. 1.
దాణుధోడ. అం. విసరులు 15 లో నొకటి:
చూ, విసరులు. [చూ, వదాన్యండు.
దాత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.) ఇచ్చువాడు;
దాతము. సం. విణ. దితము, నతకంబడినది:
చూ, వృక్షము. [చూ, పట్టెడ. 8.
దాతికట్ట. దే. వి. (దాయి + కట్ట) దాదుంగ:
దాత్యూహము. సం. వి. అ. పుం. 1: కర్క-
రాంకము, కాలకంఠకము-రూ-కాలకంఠ-
ము, కాకమద్దుపు, జలరంకము, జలరంజి.
(తే. ప). —కూకటిగుడ్డంగి- రూ-కూకురు
గుండంగి-కూకురుగుండె; 2: చూ, వాన
కోయిల. [లవిత్రము.
దాత్రము. సం. వి. అ. న. కొడవలి: చూ,
దాదాపు. దే. వి. (దాపు + దాపు) మిక్కిలి
సమీపము: చూ, సమీపము. 1.

దాడి. వై. వి.=భాతీరి: రూ-దాడిలి. (సం. ప.)
అంకపాళి, ఉపమాత, భాతీరి (చూ, మాత. 1.)
దాడిలి. వై. వి.=—పై— [దాతికట్ట.
దాదుంగ. దే. వి. (దాయి + దుంగ): చూ,
దానపంచకము. అం. సంపాప్తము, ఉత్సర్గము,
సంపాప్తధనోత్సర్గము, స్వయంగాహము,
అతి మోక్షము. (5) [చేయు. 2.
దానమిచ్చు. మి. స. కి. ఇచ్చు: చూ, దయ
దానము. సం. వి. అ. న. 1. ఈవి: చూ, విత
రణము; 2. ఏరుగుకపోలనుదిము: చూ,
మదములు (చూ, హస్తీ); 3. పాలనము:
చూ, రక్షణము; 4. ఛేదనము: చూ, పర్థ-
నము. 2; 5. శుద్ధి: చూ, శోధనము. 1;
అం. 6. చతురుపాయములలో నొకటి. (ఇది
విదువిధములు. — తనకుగల ధనమంతయు
నిచ్చేట, ఎక్కడనేని ధనముతీసుకొన్నచో
దాసికే దానముకూలుండై యుండుట, అపూ-
ర్వపన్నుపులనిచ్చేట, ఒకని ధనముఁబుచ్చు
కొనఁబ్రీపర్తింపఁజేయుట, అప్పు తీర్చుట):
చూ, ఉపాయములు; 7. ఉపాయములు 7
లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు; 8. నాయ-
కుడు నాయకయొక్క కోపమునుపోగొట్టు
నపుడు ఉపయోగించెడు ఉపాయములు
6 లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు; 9: చూ, రాజ-
ముఖ్యగుణములు; 10. ధనగతి-
త్రయమునందొకటి: చూ, ధనగతిత్రయము
(చూ, త్రయము); పా. 11. దీనికి ఉప-
మానములు. —బలి, కర్ణుడు, దధీచి, శిబి,
మేఘము, కల్పవృక్షము, కామధేనువు, చిం-
తామణి. [నొకటి: చూ, నియమములు.
దానముచేయుట. అం. నియమములు 10 లో
దానములు. అం. 1. దశదానములు. — గోదాన-
ము, భూదానము, తిలదానము, హిరణ్య-
దానము, ఆజ్యదానము, వస్త్రదానము,

ఛాన్యదానము, నుడదానము, కాప్యదానము, లబాదానము; 2. షోడశకుహదానములు. — గోదానము, భూదానము, తిలదానము, హీరణ్యదానము, రత్నదానము, విద్యాదానము, కన్యాదానము, దాసీదానము, శయ్యాదానము, గృహదానము, అగ్రహారదానము, రథదానము, గజదానము, అర్చదానము, ఛాగదానము, మహిషిదానము; మజ్జియొకవిధము. — తులాపురుషము, హిరణ్యగర్భము, బ్రహ్మదండము, స్వర్ణము, పంచలాంగలము, స్వర్ణధేనువు, భూగోళము, కనకపర్వతము, కామధేనువు, కల్పవృక్షము, రజితపర్వతము, సహస్రధేనువు, సాలంకృతహేమవృషభము, సాలంకృతలక్ష్మీపృథివి, సాలంకృతసప్తాచలము, సప్తసముద్రము, గజము, సర్పచ్ఛాయ. (18)3; చూ, దానము. 6, 8, 9, 10)

దానవారి. సం. వి. ఇ. పుం. దేవుడు: చూ, వేలుపు. | చూ, రాక్షసుడు. 1.

దానవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రక్కసుడు.

దానవులు. 40. కశ్యపునకు ననువునందుగల్గిన సంతతి. వీరునూటుమంది ద్విమూర్తుడు, శంకుకర్ణుడు, హయశిరుడు, అయోమఖుడు, శంబరుడు, కపిలుడు, వామనుడు, మారీచి, మఘవంతుడు, ఇల్వలుడు, సృమణుడు, విశ్నోభనుడు, కేతువు, కేతువీర్యుడు, శతహృదుడు, మహాబలుడు, తారకుడు, జైశ్వానరుడు, పులోముడు, విద్యానామహాశిరుడు, స్వర్భానువు, వృషపర్వుడు, విపర్చిత్తి ఇత్యాది. స్వర్భానువునకు బ్రభయు, పులోమునకు శచియు, హయశిరునకు పదానవియు, వృషపర్వునకు శర్మిష్టయు బురికలు. పులోము, కాలకలు వైశ్వానరునకు బురికలై మారీచునకు

భార్యలైరి. పులోముయందు గర్భినవారు పోలోములు (60000) కాలకయందలి సంతానము కాలకేయులు (1400) హిరణ్యపుర నివాసులు. శతహృదునకు మూషకుడు, హుండుడు కల్గిరి. సుందునివలనఁ దాటకీయందు మారీచుడు పుట్టెను. సహృదునకు గొప్ప దళః ఫలులగు నివాతకవచులనఁ బడు మూడుకోట్లమంది పుట్టిరి. వీరు మణిపతీపుర నివాసులు (విద్యార్థికల్పశరువు) దానశౌండుడు. సం. విణ. మిక్కిలియీవి కాఁడు: చూ, వదాన్యుడు.

దానహీనుడగురాజు. అం. అపరీకాశములు. 9 లో నొకటి: చూ, అపరీకాశములు.

దానింబ. వై. వి.=దాడిముః: చూ, రూ-దాడింబ. (దీని వేరు చెక్క కషాయము నేవించిన వేగులలోనుండెడు పాడుగై నపాములు పడిపోవును. లేతకాయ అతి సారాదులకు మంచిది.)

దానిమ్మ. వై. వి.=—వై—

దాపనము. సం. వి. ఆ. న. దండుగగొనుట.

దాపరము. దే. వి: చూ, రూ-డాపురము.

దాపరించే. దే. ఆ. కి: చూ, సిద్ధించే.

దాపల. దే. వి. రూ-డాపల: చూ, సవ్యము. 1.

దాపలింఁచే. దే. ఆ. కి. రూ-డాపలింఁచే.

1. చుట్టిపచ్చే. భార. శల్క. 2, ఆ. 267: చూ, వలగొను; 2. చుట్టుకొను: చూ, వేష్టించే.

దాపించే. దే. ఆ. కి: చూ, సమీపించే.

దాపితుడు. సం. విణ. రూ-దాయితుడు: చూ, సాధితుడు.

దాపు. దే. వి. 1 భయము: చూ, వెఱపు;

2. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; స. కి-

3. చెక్కు: చూ, వాటు. 1.

దాపురము. దే. ఆ. కి: చూ, సిద్ధించే.

దాపురము. దే. వి. చూ, రూ-దాపురము.

దాప్యము. సం. విణ. దండుగఁగొనఁచునది.

దాబ. వా. వి. ఒకానొకసిట్ట: చూ, చక్షి.

దామని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = దామెన: చూ, దాయి. సం. విణ. (కే. ఈ. కే) 1. ఇచ్చేవాఁడు: చూ, చదాన్యఁడు; దే. వి. (1): చూ, రాకలి; వై. వి. (2). = ధాతీ: చూ, రూ-దాపి; వా. కి. (3) దాచే.

దామము. సం. వి. న్. పుం, న. 1. తలుగు: చూ, నూత్రము. 1; 2. హారము: చూ, భూషణము. 2.

దామర. దే. వి. 1. ఉరితొక్కి. పను. 4, ఆ. 132: చూ, నూత్రము. 1; 2. చూ, రూ-దామెర.

దామెన. వై. వి. = దామనీ. డెక్కు తలుగులుగల నిడివితొక్కి: చూ, నూత్రము. 1.

దామెర. దే. వి. రూ-పలుదామెర. మండలా కారకుష్టవ్యాధి: చూ, మండలము. 3.

దామోదరాయనము. అం. శమదమాది పట్కసం పత్తివలన సంస్కరింపఁబడిన శుద్ధమనస్సుచే బొందఁగిన వస్తువుకొఱకు నమస్కారము: చూ, ఓమ్.

దామోదరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు. (తులసిమాలిక యుదరమందు గలవాఁడు): చూ, విష్ణువు. 1.

దాయ. వై. వి. = దాయాదః. 1. సగోత్రుఁడు: చూ, సంగధుఁడు. 2. పగతుఁడు: చూ, శత్రువు.

దాయఁగట్టు. దే. స. కి. చూ, ఉట్టుకట్టు.

దాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. పంచేకొనఁ దగిన తండ్రిసోత్తు: చూ, విత్తము. 1; 2. ఈవి: చూ, వితరణము; 3. అరణము: చూ, హరణము; 4. కట్నము: చూ, లంఛేము; 5. ఉల్లకుట్టుమాట: చూ, శబ్దము. 2; దే. వి. (1) ఆపద: చూ, విపత్తు; (2) పాచికలు గవ్వలు మొదలైనవాని యందలి పంచెము: చూ, వ్యవహారము. 4; (3) గవ్వలూట: చూ, వ్యవహారము. 4.

దాయానుఁడు. సం. వి. అ. పుం. = దాయ.

1. జ్ఞాతీ: చూ, సంగంధుఁడు; 2. కొడుకు: చూ, పుత్రుఁడు. 1.

దాయు. దే. అ. కి. చూ, రూ-దాయు.

దార. సం. వి. అ. పుం, బ. 1. అన్ని సాక్షిగా వివాహమాడిన పెండ్లాము: చూ, భార్య; వై. వి. = ధారా. (1) త్యాగము: చూ, వితరణము; (2) కత్తియంచు: చూ, వానర; (3): చూ, నీటిచోలు. పా. 4, ఆ. 16; దే. వి. (4) క్రమము: చూ, విధము. 1.

దారకర్మ. సం. వి. న్. స: చూ, వివాహము.

దారకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. బాలకుఁడు: చూ, శిశువు; 2. కృష్ణునిసారథి: చూ, సారథి; విణ. 3. చీల్చువాఁడు: చూ, విదారకుఁడు. [వెల. 1.

దారణ. వై. వి. = ధారణ. క్రమము: చూ, దారణము. సం. వి. అ. న. చీల్చుట: చూ, రూ-విదారణము.

దారదము. సం. వి. అ. పుం. 1. స్థావర, విషభేదము: చూ, హలాహలము; 2. పాదరసము: చూ, నూతము; 3. ఇంగువ: చూ, హింగువు; 4 కడలి: చూ, సముద్రము; 5. రూ-దరదము: చూ, హింగుళము.

దారపదము. పా: చూ, ఆరూఢము.

దారబందము. వై. వి. = ద్వారబంధః. రూ-దోరము. దువారము: చూ, వాకిలి.

దారము. దే. వి. 1. చౌర్యము: చూ, యుచ్చిలి; 2. నూలితొక్కి: చూ, నూత్రము. 1.

దారముగట్టుట. జా. నాదినాదసిన వానింగూర్చి నీవేదారముగట్టితివాయనుట (నీవేపునైకట్టి

తినాయకుట. (పుస్తకముతోఁగూడినది, దాదేషణము. అం. ఇవిణత్రయమందొకటి: చూ, మంగళశాస్త్రము; స్వాధ్యాయముచేసికొనుట, ఇషణము. (చూ, త్రయము) దాదోగా. వా. ౧. పై యధికారి. [శక్తి. 1. మంగళశాస్త్రముగట్టుబ. “ఏవారును మన దాద్యము. సం. వి. అ. న. దిటపు: చూ, మన శాస్త్రముగట్టితిమని మీఁదిచూపు మాడ దార్శాభూతము. సం. వి. అ. పుం. వడ్డంగిపిట్ట: రామ” (భక్తిజరాజసూయము) చూ, శతపత్రికము. 4

దారి. వై. ౧. 1. = ద్వార. చేయపు: చూ, మార్గము. 1; 2. = ధారా. చూ-వోరి. క త్రియంచే: చూ, వాదన; 3. = ధారీ. భరించుచాడు; 4. చూ-తాద: చూ, నూత్రధారుడు; వా. 5. గతి, దిక్కు. “నాకేమిదారి.”

దారిచే. సం. స. కి. చీల్చు: చూ, విదారించే దారితము. సం. విణ. విదారితము, చీల్చబడినది:

చూ, విచ్చిన్నము. 3.

దారిదారి. వా. విణ: చూ, దారి. 4. ప్రయోచ్యే. 1. దారిదొంగ. నా. వి. ఎడతొంగికాఁచరి: చూ, దారిద్యము. సం. వి. అ. న: చూ, బీదతనము. దారిపన్ను. వా. వి: చూ, నిస్తు. 1.

దారిలేమి. వా. వి. అధ్యానము, ఆమార్గము, నిర్జనత్వము. [పురుగు.

దారుకీటము. సం. వి. అ. పుం. ఘుణము: చూ, దారుణము. సం. వి. అ. పుం. 1. భయానక రసము: చూ, రసములు; విణ. 2. భయంక రము: చూ, రసములు; వా. 3. చెప్పనలవి కానిది; 4. ఊహించ తరముకానిది; 5. వ్రాయనలవికానిది.

దారున. దే. ద్రి. కి. విణ. తటాలున. కళా. 3, ఆ. 67: చూ, వేగము. 3.

దారుపురుషవ్యాయము. పా. కట్టమొద్దుచుజ్జించి మనుష్యుడని భ్రమపడినరీతి.

దారుపు. సం. వి. ఉ. న. 1. కొయ్య: చూ, వంట చెఱుకు; 2. దేవదారుపు*: చూ, నూత్న దారుపు; 3. ఇత్తడి: చూ, లోహము. 1.

దారుహరిద్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మృని పనుపు. [దుపు. 1.

దారుహస్తకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, త

దార్వి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మృని పనుపు*; 2: చూ, బెండ*; 3. అడవికండ*: చూ, సూరణము

దార్విక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, బెండ*; 2. మృనిపనుపున వండిన అంజన విశేషము: చూ, రసాంజనము.

దారి. దే. వి. పాలుకాంచుటలోనగువానికి పేర్చిన పిడకలపోగు (గుంట). “పాలదారి” దారిగుంట. దే. వి. పాలుమొదలగునవికాంచు గుంట, తంపి: చూ, రంధ్రము. 1. “కుక్క దారిగుంటసామ్యము”

దార్పిని. వా. వి. రూ-దాచిని. మగంధద్రవ్యములలో నొకటి: చూ, రాజ్నార్దము.

దాశగతము. దే. వి. దుఃఖము: చూ, శోకము. దాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. అడవి: చూ, విసినము; 2. కాటుచిచ్చే: చూ, పహ్ని. 1.

దాశరడంగి. దే. వి: చూ, రూ-దాశరడంగి. దాశరము. దే. వి: చూ, రూ-దాశరము.

దాశరి. దే. విణ. రూ-దాశరీడు. వీరుడు: చూ, శూరుడు.

దాశరీడు. దే. విణ. (దాశరి + ఈడు)-పై-

దావా. దే. వి. 1. చౌర్యము: చూ, మృచ్చిలి; వా. వి. 2. వ్యాజ్యము.

దావికము. సం. విణ. రూ-దేవిక. దేవికయను. నది: చూ, నది. [చూ, తృణము. 1.

దాశపురము. సం. వి. అ. న. కయివడిముస్తా*:

దాశార్థ్యం. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

దాశేరకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక
దేశము: చూ, దేశము.

దాసనము. దే. వి. జపః: చూ, హయశీవన

మారకము. (నోహదశాస్త్రోత్తా—అర్థం,
కము, కల్లు, రేగుపండ్లు, మాంసము మొదలు
నేసిన విశేషముగా ఫలించును): చూ, నోహద
శాస్త్రము. [దాశపురమున.

దాసపూరము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-

దాసరయ్య నై. వి. తా: జేలు: చూ, వృత్తము. 4.

దాసరి. నై. వి.=దాస, దాసేర. రూ-దాహరి.

విష్ణుసేవకుడైన శూద్రుడు. చూ, సాతాని.

దాసరికొయ్య. ద్వ. వి. ఒకానొకచేప: చూ,
మత్స్యము. 1.

దాసరిగాడు. ద్వ. వి: చూ, దాసరయ్య.

దాసరిపాము. ద్వ. వి. ఒకానొకపాము: చూ,
సర్పము.

దాసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పనిచేయుట
కేర్పాటునదాసి, నెలకుగొన్న పనికత్తె, ఉం
పుడుకత్తె (అనియు): చూ, పరిచారిక;
2. కాకిదొండః: చూ, రక్తఫల; 3. నల్ల
గోరంటః: చూ, మహాసవా; 4. పిన్నపర
గోగుః: చూ, పీలుపు; అం. 5. మహాదాస
ములు 16 లో నొకటి: చూ, దాసములు
(చూ, మహాదాసములు. 2.); 6. మహాదాసము
లు 16 లో నొకటి: చూ, దాసములు (చూ,
మహాదాసములు. 2.); 7. ఐశ్వర్యములు 8 లో
నొకటి: చూ, ఐశ్వర్యములు; 8. శృంగార
నాయికలు 8 కి సహాయులుగ నుండెడు ఎన
మండ్రలో నొకతె: చూ, నాయికలు.

దానుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నెలకుగొన్న
పనివాడు: చూ, సేవకుడు; 2. అడుగు
పుట్టుపు: చూ, శూద్రుడు; 3. జ్ఞాని: చూ,
విద్వాంసుడు; 4. రూ-దాశుడు. చేపల
బట్టుబోలరి: చూ, పలకేడు. (ఈయగ్ధమున

నివి లకాకోశమున)

దాసేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శంతనుని పెం
డ్లాము; చూ, ధాన్య.

దాసేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పనివాడు.
రూ-దాసేరుడు, వ్యవహార: చూ, సమర్థు
డు; విణ. 2. రూ-దాసేరుడు. దాసికియ
ట్టివకొడుకు: చూ, పుచ్చుడు. 1.

దాసేరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. విణ. —పై —

దాస్యము. సం. వి. ఆ. న. 1 = సేవము. కొలు

చు: చూ, సేవ; అం. 2: ధక్తిలక్షణములలో

నొకటి: చూ, ధక్తిలక్షణములు.

దాహకుడు. సం. విణ. కాల్పువాడు.

దాహము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కాలుట: ఓ

షము; 2. = విగ. చప్పి: చూ, పిపాస.

దాహరి. నై. వి.=రాప: చూ, దాసరి.

దాశవా. వా. వి: చూ, దాశువా.

దాశా. దే. వి. 1. పడియొక్క యెక్కువ త
క్కులు: రూ-దాశవా-దాశువా-దాశ్వా; నై.
వి. 2. నెయ్యి నూనె మొదలగునవి తీయు
పాత్రములనుగాని అవియుంచయున్న పాత్ర
ములనుగాని సరియెత్తుటలను దడతట్టనుంచి
తూచుట: దడ, దాశవా-రూ-దాశువా-
దాశ్వా.

దాశాలు. అం. బ: చూ, మల్లశాస్త్రము.

దాశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సెనగలులోనగువాని
పప్పు. [దాడింబ.

దాశింబ. నై. వి.=దాడిమః: చూ, రూ-

దాశిమ్మ. నై. వి.=—పై—

దాశీకుడు. దే. వి. కార్యకర్త. వ్యవహార:
చూ, సమర్థుడు.

దాశు. దే. వి. పర్ణశేషము. “పనుపుదాసు”

దాశున. నై. వి.=తాలు: చూ, నెలవి.

దాశువా. దే. వి. రూ-దాశవా. దాశ్వా. శర
దృతువు మొసలుకొని నీరాసంకుపండ్లము

పల్లపుపంట: చూ, పిక్కారు; వా. 2: చూ, రూ-దాశా. 1; 3: చూ, రూ-దాశా. 2.
దాక్షా. దే. వి.—పై.—

ది

ది. దే. అప. సంబంధమును దెలుపునది. “నా
ని, నీది, వానిది, వీనిది” మొ. దీనికిబహు
వచనమున వి “నావి, నీవి, వానివి, వీనివి”
మొ.

దింకలు. అం. బ: చూ, మల్లశాస్త్రము.

దించు. దే. శ్రీ: చూ, రూ-డించు.

దింకెన. దే. వి. రూ-గింకెన *: చూ, విష్ణు
కాంత. [రూ-దిండిడ.

దిండడ. దే. వి. అడ్డముగానమర్చిన దారువు:

దిండిడ. దే. వి.—పై.— [కట్టినవాడు.

దిండిడు. దే. విణ. (దిండు + ఈడు) కానె

దిండు. దే. వి. రూ-దిండిడు. 1. నిడుపాటిగుం

డ్రపు తలగడ: చూ, లోడు; 2. నిడుపాటి

గుండ్రపుతలగడ వలె చెక్కబడిన మార్

ను: చూ, పాపటము; 3. మెఱుగుబిళ్లలో

నగునవి యంటించెడు జాళ్లపనివాని సాన

తిరుగుడు కొయ్య; 4. దట్టి: చూ, వస్త్రము;

5: అడపట్టె-అడ్డపట్టె, అడ్డమాను.

దిందిం. దే. వి. మృదంగరవము. రూ-దిమిదిమి-

దిముకు: చూ, స్వరము. 2.

దింపు. దే. వి: చూ, రూ-డింపు.

దింపులువోవు. దే. అ. కి: చూ, వేరిలాడు.

దికామొగము. వై. విణ. రూ-దిక్కమొగము:

చూ, భయద్రుతుడు.

దిక్కమొగము. వై. విణ.—పై.—విజ. 3,

అ. 159.

[అ. 37.

దిక్కమొగము. వై. విణ.—పై.—పా. 5,

దిక్కు. సం. వి. శ్రీ. 1.—దిస్స-దెస.

రూ-దిశ-దిశ: చూ, హరితు; 2. చేరుగడ:

చూ, శరణము. వై. వి. (1)=దిక్కు.
(చూ, దిక్కు.1): చూ, హరితు; (2) ఆశా-
యము: చూ, పొపు. 2; వా. (3) గతి,
దారి. “నీవేనాకుదిక్కు”

దిక్కుమాలినతనము. వా. వి: ఎక్కటి, ఎగ్గ
తము, ఒంటరిపాటు, ఒంటి, ఒంటిపాటు,
ఒంటికంటియును (సం. ప).— అనహా-
యత, అనహాయము, ఏకాంతము, ఏకము,
ఏకలము.

దిక్కులు. అం. 1. తూర్పు, దక్షిణము, పడమర,
ఉత్తరము(4); 2. తూర్పు, ఆగ్నేయము, దక్షి
ణము, నైర్వతి, పశ్చిమము, వాయవ్యము,
ఉత్తరము, ఈశాన్యము. (8)

దిక్చక్రము. పా. భూమ్యాకాశములు కలిసినట్లు.
కనుపించుగీత (హొరైజన్)

దిక్పారిణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ.—దిచ్చేరి: చూ,
అంకులాడి. [పాలుడు.

దిక్పాలకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఆశా

దిక్పాలకులు. అం: చూ, దిగధిపతులు.

దిక్పాలపట్టణములు. అం. అమరావతి, తేజో
వతి, సంయమన, కృష్ణాంగన, శ్రీధావతి,
గంధవతి, అలక, యశోవతి (8)

దిక్పాలభార్యలు. అం. (దిక్పాలుగభార్యలు)
శచీదేవి, స్వాహాదేవి, శ్యామలాదేవి, దీర్ఘా
దేవి, కాలికాదేవి, అంజనాదేవి, చిత్రరేఖ,
పార్వతీదేవి. (8)

దిక్పాలవాహనములు. అం. విరావతము, తగరు,
మహిషము, నరుడు, మొసలి, లేడి, గుఱ్ఱ
ము, వృషభము. (8)

దిక్పాలాయుధములు. అం. వజ్రము, శక్తి, దం
డము, కుంతము, పాశము, ధ్వజము, ఖడ్గము,
త్రిశూలము. (8)

దిక్స్వస్తికము. అం. కరణములు 108 లో నొ
కటి: చూ, కరణములు.

దిగ. దే. అప. దిగువశబ్దమునకు వృత్తియందు ఆదేశముగా వచ్చినరూపము. (వృత్తియందు ఇది అగ్రవిశేషముల నిచ్చుచున్నది. “ దిగఁ బోతె. దిగఁజోజే ”)

దిగంతము. సం. వి. అ. న. దిస్కులకొన, కరి శోలుకము: చూ, హరిత్తు.

దిగంతరము. సం. వి. అ. న. దిక్కులనడిమి చోటు, కీళము: చూ, హరిత్తు.

దిగంబరాంశము. అం: చూ, షష్ట్యంశములు.

దిగంబరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దిసమొల వాడు: చూ, శివుడు; 2. చూ, ధైరవుడు; విణ. 3: అవాసనుడు, ఋషి, కాక రూకుడు-రూ-కాకలూకుడు, కీకుడు, గోరంకుపు, నిగ్గుడు. (తె. పు).—అంగ మొలవాడు, దిసమొలవాడు-రూ-దిస్స మొలవాడు, బట్టంగట్టనివాడు, బిత్తలి-బిత్తిలి. (చూ, బిత్తిలి.)

దిగఁజోజే. దే. వి. కుట్టూపిరి.

దిగఁదీయు. దే. స. కి. 1. దృష్టిదోషము మొదలైన వానికి ఉప్పుమిర్చిలోనగువాని చుట్టి వేయు: చూ, సురాళింఁచే; వా. 2. క్రింద కులాగు.

దిగఁదుడుచే. దే. స. కి. —పై.—

దిగఁదుడుపు. దే. వి: చూ, సురాళము.

దిగఁద్రావు. దే. అ. కి. 1: చూ, దిగు. 4; స. కి. 2. విడుచే. భార. ఆర. 7, ఆ. 480: చూ, విసర్జించే. 4.

దిగఁజోలు. వా. అ. కి: చూ, చిలుకు. 11.

దిగఁబోతె. దే. వి. దిగువకు వ్యాపించేట.

దిగఁబడు. ద్వ. అ. కి. రూ-డిగఁబడు. 1: చూ, దిగు. 4. సా. 4, ఆ. 20; 2. అడఁగు-ల క్షీ. 5, ఆ. 52: చూ, సుగ్గు. 4; 3. జోలు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 88: చూ, సళ్లు. 2.

దిగదిగ. దే. వి. వచ్చుట, పోవుట, విసరుట, మొఱయుట లోనగువాని యందగు ననుకరణము (శ. ౧.): చూ, హూహూ.

దిగధిపతులు. అంఁఁఁదుర్. దు, అగ్ని, యముడు, నైగృతి, వరుణుడు, వాయువు, కుబేరుడు, ఈశానుడు. (8) [విసజ్జంచే.

దిగవాడు. దే. స. కి. రూ-దిగ్గవాడు: చూ, దిగవిడుచే. దే. స. కి. —పై.—

దిగనన. దే. యి. కి. విణ. దిగువగా.

దిగు. దే. అ. కి. రూ-దివు. 1. మోదనుండి క్రిందికుపచ్చే; 2. ప్రయాణమైపోవునపుడు దారిలోవిడుచే; 3. దిగుమతియగు; 4. రూ-దివు, ఎరఁగు-రూ-ఎఱఁగు, డిగఁద్రావు-రూ-డిగ్గఁద్రావు-దిగఁద్రావు-దిగ్గఁద్రావు-డిగఁబడు-రూ-దిగఁబడు, డిగు-రూ-డిగ్గు-దిగ్గు. (సం. పు).—అవతరించే, అవతరిల్లు.

దిగుచే. దే. పే: చూ, రూ-డించే.

దిగుట. వా. వి. (సం. పు).— అవతారము, అవరోహణము, అవరోహము.

దిగుడు. దే. విణ. రూ-దిగ్గుడు-దిగువాయి.

1. అనతము: చూ, భుగ్గుము. 1; 2. న్యూనము: చూ, వెలితి. [వాటు.

దిగుదల. ద్వ. వి. (దిగుడు + తల): చూ, దిగు దిగుమతి. దే. వి. (ఓడలోనున్న సరకును రేవు నందు) దించేట. [(అనియు): చూ, వెఱపు.

దిగులు. దే. వి. బ. గుండెయదరు, భయము దిగులుపడు. ద్వ. అ. కి: దిగులొందు.

దిగులుపాటు. ద్వ. వి. దిగులుపడుట.

దిగులొందు. ద్వ. అ. కి: దిగులుపడు.

దిగువ. దే. అన్య. 1: చూ, క్రింద; దే. వి.

2: చూ, దిగువాటు; విణ. 3. క్రిందైనది.

దిగువాటు. ద్వ. వి. (సా. 1, ఆ. 124): అడుగు-రూ-అడ్డు, డిగువ-రూ-దిగువ, దిగుదల, పాదు. (సం. పు).— అథోభాగము, తలము.

దిగువాయి. డే. విణ: చూ, రూ-దిగుడు.

దిగువాటు. డే. ఆ. కిరి. (దిగుడు + పాటు)

1. మీదినుండి కిరిదికిపడు; 2: చూ, సరించు. స్వా. 3, ఆ. 9.

దిగ్గద్రావు. డే. ఆ. కిరి: చూ, దిగు. 4.

దిగ్గజభార్యలు. అం. అభ్రము, కపిల, పింగళ, అనుపమ, తామ్రసర్జి, శుభ్రదంతి, అంగన, అంజనావతి. (8)

దిగ్గజములు. అం. విరావతము, పుండరీకము, వామనము, కుముదము, అంజనము, పుష్పదంతము, సార్వభౌమము, నువర్జితము (8): చూ, హస్తి. [గము. 3.

దిగ్గన. డే. ద్రి. కిరి. విణ. తటాలున: చూ, వేదిగ్గనాడు. డే. స. కిరి: చూ, రూ-దిగ్గనాడు.

దిగ్గియ. వై. వి.=దీర్ఘికా: చూ, రూ-దిగ్గియ. దిగ్గ: చూ, రూ-దిగ్గ.

దిగ్గడు. డే. విణ: చూ, రూ-దిగుడు.

దిగ్గన. డే. ద్రి. కిరి. విణ: చూ, రూ-దిగ్గన.

దిగ్గరసు. డే. ఆ. కిరి. (దిగ్గ + అను) భయముచే హృదయము దిగ్గరసు (సంధియందునర్హాధి క్యము) [చూ, సస్యము.

దిగ్గోలు. డే. వి. కోయుపైరునకు ముందుపైరు:

దిగ్గము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. లిప్తకము, విషము పూసినబాణము: చూ, బాణము. 1; విణ.

2. పూయబడినది: చూ, లిప్తము.

దిగ్బంధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మంత్రముచేత కట్టెడు దిక్కులకట్టు: చూ, మంత్రము. 1; 2: చూ, సాలెపురుగు.

దిగ్బలము. అం. షడ్బలములలోనొకటి (బుధగురులు తూర్పుదిక్కున లగ్నమగునట్లై బలవంతులగుదురు. ౭వికుజులు దక్షిణదిక్కున లగ్నమగునకు దశమస్థానగతులై బలవంతులగుదురు. శనిచక్రిమదిక్కున లగ్నమగునకు సప్తమమందుండి బలవంతుడగు. చంద్ర

శుక్రులు ఉత్తరదిక్కున లగ్నమునకుజతుర్థమందున్నవారై బలవంతులగుదురు. ఏగ్రహములెక్కడ దిగ్బలవంతులని చెప్పబడెనో తత్సప్తవస్థానమందు దిగ్బలకూన్యలగుదురు. పైనఁజెప్పబడిన స్థానములుగాక ఇతిరచోట్లనున్నయెడల త్రైరాశికమువలన దిగ్బలసాధనము చేయవలయును): చూ, షడ్బలములు.

దిగ్భ్రమము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=దిమ్మ. దిక్కులతెచ్చిబుట్ట: చూ, హరిత్తు; వా. 2. భ్రమమునొందుట, తిప్పు: చూ, విహారము. 1. దిచ్చేరి వై. వి.=దిక్పారిణి: చూ, అంకులాడి. దిచ్చేముగము. ద్వ. విణ. అదృశ్యము: చూ, కంచుమించు.

దిట్ట. వై. వి.=దృఢ. రూ-దిట్ట. దార్ధ్యము. భాగ. 3. స్కం. 633; చూ, శక్తి. 1.

దిట్టము. వై. వి.=దృఢ. (రూ-దిట్టపు-దిట్ట-దిట్టము) 1. ధైర్యము: చూ, స్తైర్యము; 2. ధృఢము: చూ, స్థిరము; డే. విణ. 3. పెచ్చే: చూ, హెచ్చే. 2. [దేశ్యమని శ.ర.)

దిట్టవరి. వై. వి.=దృఢ: చూ, రూ-దిట్టఁడు.

దిట్టపు. వై. వి. 1.=దృఢ. దార్ధ్యము: చూ, శక్తి. 1; విణ. 2.=దృఢ: దృఢము: చూ, స్తైర్యము.

దిట్ట. వై. వి. 1.=దృఢ: చూ, రూ-దిట్ట; విణ. 2: చూ, సమర్థుడు. అచ్చ. నుం, కాం. 167; 3.=దృఢ: చూ, రూ-దిట్టఁడు; 4. దార్ధ్యముకలవాఁడు; 5. దృఢము: చూ, స్థిరము.

దిట్టఁడు. వై. విణ.=దృఢ: భార. భీష్మ. 1, ఆ. 65: ఉటంకి-రూ-ఉటంకు, ఉక్కు, ఉక్కుతునియ, ఉరియ-రూ-ఉరియ, గడుసరి, గద్దటికాఁడు, గాళకుడు, గుండా, తుటారికాఁడు, దంట, దట్టుఁడు, దిట్టవరి-దిట్ట-రూ-దిట్టఁడు-దిట్టరి, పెంకి, రణపెంకి.

(సం. ప) — అతిధృతి, అదీనుడు, ఏకా
గుడు, ధీరుడు, ధృష్టుడు, ధైర్యకాలి:
(చూ, హంపీరుడు. 2)

దిట్టము. వై. వి. 1. నిర్ణయము: చూ, సత్యము.

1; 2. = దృఢిమ-దృఢివ్య: చూ, రూ-దిట్ట.

దిట్ట. వై. వి. = దృఢ: చూ, దిట్టడు.

దిడ్డి. దే. వి. 1. గవనిలోనగునానిచొక్క, చుం
డు వాకిలి: చూ, వాకిలి (చూ, సచనము.

1.); 2. చిన్నవాకిలి: చూ, వాకిలి (చూ,
సచనము. 1.)

[దిడ్డి. 2.

దిడ్డిగంత. వా. వి. పెరటిగుమ్మము: చూ,
దిడ్డివాకిలి. వా. వి. — వై. —

[వృక్షము.

దితము. సం. వి. నటకబడినది. దాతము: చూ,
దితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఆచరణతల్లి: చూ,
మాత. 1; 2. నటపడు: చూ, హతి.

దితిసుతుడు. సం. వి. అ. పుం. దైత్యుడు:
చూ, రాక్షసుడు. 1.

దిద్దు. దే. స. కి. 1. దండించే. కళా. 2, ఆ.
34: చూ, కిషించే; 2: చూ, సవరించే.
కళా. 3, ఆ. 174; వా. 3. బొట్టుదిద్దు;
4. అక్షరములుదిద్దు.

దిద్దుగడ. దే. వి. (రూ-దిద్దుడు-దిద్దుపాటు-
దిద్దుబడి)

దిద్దుడు. దే. వి. — వై. —

దిద్దుపాటు. దే. వి. — వై. —

దిద్దుబడి. దే. వి. — వై. — (వాంఛ.

దిదృక్ష. సం. వి. అ. స్త్రీ. చూడనిచ్చే: చూ,

దిదృక్షువు. సం. వి. ఉ. చూడనిచ్చేగల
వాడు: చూ, వాంఛితుడు.

దిధక్ష. సం. వి. అ. స్త్రీ. కలువనిచ్చే: చూ,
వాంఛ. (చూ, వాంఛితుడు.

దిధక్షువు. సం. వి. ఉ. కలువనిచ్చేగలవాడు:

దిధిషువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. మాటుమను
వుది: చూ, భార్య; ఉ. పుం. 2. మాటు
మనువుదాని మగడు: చూ, భర్త. 1.

దినకరుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నూర్యుడు.

దినగోల. వా. వి: చూ, దినబత్తెము.

దినదినము. వా. సం. వి. పృథివినము చూ,
వాసరము.

దినపృణి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, దినకరుడు.

దినబత్తెము. వా. మి. వి. (దినము + బత్తెము)

పృథివినమునను ఇచ్చేడుబత్తెము. హరిశ్చ.

4, ఆ. 19: చూ, సాదము (1). [ఆతుది.

దినభవము. సం. వి. అ. స. వాటిది: చూ,

దినభాగములు. అం. రాద్రీసు, క్షేత్రము, మై

త్రము, శారభటము, సావిత్రము, విజయము,

గాంధర్వము, కుతపము, రాహిణీయము,

విరించము, సోమము, నిర్మతి, మహేంద్రము,

వరుణము, భటము. (15)

దినమశి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, దినకరుడు.

దినము. సం. వి. అ. స. 1. పగలు (12 గంటల

కాలము): చూ, వాసరము; వా. 2. పగలురా

త్రికలసినకాలము (24 గం. కాలము): చూ, వాస

రము; 2. ఇంగ్లీషు నెలలోనితారీఖు: చూ,

రోజు; 4. సౌరమాసమందలి ఒకదినము,

తిథి: చూ, వాసరము; వా. 5. తద్దినము.

“నేడుమాతంద్రిగారిదినము.”

దినవెచ్చేము. వా. మి. వి. (దినము + వెచ్చేము.)

పృథివినమును జరిగేడు వ్యయము. పాండు. 3,

ఆ. 16: చూ, వెచ్చేము. 2.

దినసరి. దే. వి. ఒకరకమువరి: చూ, సస్యము.

దినసరులు. దే. వి. ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధాన్యము.

దినసు. దే. వి. రూ-దినస్సు. 1. సామ్యము:

చూ, సమానము. 2; 2. వస్తువు: చూ,

సరకు. 2.

దినాంగములు. అం. తిథి, వారము, నక్షత్రము,

యోగము, కరణము (5): చూ, పంచాంగ

ములు. [లము.

దినాంతము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సాయంకా

దినారి. వై. వి. = దినార: వరహా. చూ, లోహము. 1.

దినుసు. దే. వి: చూ, రూ-దినుసు. 1—2;

3. రీతి: చూ, విధము. 1.

దినుస్సు. దే. వి. రూ-దినుసు. 1. వస్తువు.

కళా. 6, ఆ. 83: చూ, సరకు. 2; 2. రీతి:

చూ, విధము. 1. [కాం. 332.

దిన్న. దే. వి: చూ, రూ-జిన్న*. అచ్చే. యు,

దిబదిబ. వా. వి. నడమట కొట్టుట లోనగు

వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ,

హూహూ.

దిబుక్కున. వా. దృ: చూ, దిబ్బున.

దిబ్బ. వై. వి.=దీప్వ. 1: చూ, తిన్నె. 2;

2. మెరకనేల: చూ, భూమి. 1; 3.=దీప్వ.

కుప్ప: చూ, రాశి. 1.

దిబ్బడము. దే. వి: చూ, రూ-దబ్బడము. 1.

దిబ్బు. వా. వి. రూ-దిమ్ము: చూ, దబ్బు. 4.

దిబ్బున. వా. దృ: చూ, దబాలున.]శము.

దిబ్బెము. వై. వి.= దీపము: చూ, స్నేహ

దిబ్బెమెత్తుట. జా. దీపముతోబ్రహ్మణముచే

యట. “దిబ్బెమెత్తఁగవచ్చే నబ్బురంబగు

కల్మిమేరమిడినరీతి మెలఁగఁ డనుచే”

(పాండురంగమాహాత్మ్యము.)

దిమాకు. వా. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకా

కారము; 2. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 3.

ధైర్యము: చూ, ధైర్యము (ధిమాకుఅనియు)

దిమిదిమి. దే. వి. 1: చూ, రూ-దిందిం; 2. మ

ద్దెలమోత యందగు ధ్వన్యనుకరణము:

చూ, హూహూ.

దిమిస. వా. వి: రూ-దిమ్మిస-దిమ్మెస, గట్టన.

(సం. ప).—ఘట్టన.

దిముకు. దే. వి: చూ, దిమిదిమి.

దిమ్మ. వై. వి. 1. పర్గము: చూ, సమాహము;

2.=దీప్వ. కుప్ప. దిబ్బ. అచ్చ. బాల, కాం.

121: చూ, రాశి. 1; వా. 3.=దిచ్ఛిమ.

దిగ్భ్రమనొంతుట, భ్రమము: చూ, విహ

రము. 1.

దిమ్మరి. వై. విణ.=ధీహర. (దిమ్మ + అరి)

రూ-దిమ్మరి. 1. భ్రమకలవాడు: రూ-

దిమ్మరీడు; 2. భ్రమకలది: చూ, స్త్రీ;

3. మత్తుకలవాడు. రూ-దిమ్మరీడు:చూ,

సోమరి; 4. మత్తుకలది: చూ, స్త్రీ.

నిమ్మరీడు. వై. విణ.=ధీహర. (దిమ్మరి + ఈఁ

డు.) 1: చూ, రూ-దిమ్మరి. 1. శశాం. 1.

ఆ. 108; 2: చూ, రూ-దిమ్మరి. 3.

దిమ్మిస. దే. వి: చూ, రూ-దిమిస.

దిమ్ము. దే. వి. 1. గుంపు: చూ, సమాహము;

వై. వి. 2: చూ, దిమ్ము. 3. సా. 2, ఆ.

99; 3. మత్తు: చూ, మదము. 1; వా. వి.

4: చూ, రూ-దిబ్బు.

దిమ్ముపట్టు. ద్వ. ఆ. కిరి.(దిమ్ము + పట్టు)

1. భ్రమగొను: చూ, పరిభ్రమించు; 2. మత్తు

కొను: చూ, మబ్బుగొను.

దిమ్ముపడు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, పరిభ్రమించు.

దిమ్మె. దే. వి. 1. తామరదుద్దు: చూ, మిద్దే. 2.

(చూ, పద్మము. 1.); 2. చిన్నచిన్న తాళ్ల

గుట్ట: చూ, పర్వతము; 3. కొయ్యబిరడ:

చూ, బిరడ.

దిమ్మెస. దే. వి. 1: చూ, రూ-దిమిస; 2. కాసె

వాని ఒకానొక కొఱుముట్టు.

దిరదిర. దే. వి. తిరుగుట యందగు ననుకరణము:

చూ, హూహూ.

దిరసన. వై. వి.=శిరీషః. (రూ-దిరిసనము-దిరి

సెనము-దిరిసెము-గిరిసెము)*: చూ, శ్యామ

పర్ణ.

దిరిసనము. వై. వి.=—వై—.

దిరిసెనము. వై. వి.=—వై—.

దిరిసెము. వై. వి.=—వై—.

దిద్దిర. దే. వి: చూ, రూ-దిరదిర. భార. ఆది.

4, ఆ. 38.

దిలాసా. వా. వి. ధైర్యము.

దిలీపుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రాజు, 1.

పము. అం: చూ, ప్రమేయములు.

ఉపదిషయ్య.

သ

దిష్టాంతము. సం. ౩ ఆ. పుం. చేప్త: చూ. మరగాము.

దిస. నై. వి.=వి. దిక్కు. రూ-దిస్స: చూ. హరిత్తు [మాలు: చూ, స్క్రించే. దిసంతడుచే. దే. స. కిర్. (దిసంతు + ఆడుచే, దిసంతు. దే. వి. 1. మాలు: చూ, నింద. 1: 2. అలరింత: చూ, హస్యము. 1.

దిసంతుకొట్టు. దే. స. కిర్: చూ, దిసంతడుచే. స్వా. 3, ఆ. 103.

దిసంతులుకొట్టు దే. స. కిర్—పై.— దిసమొల. ద్వ. వి. రూ-దిస్స మొల:చూ, దిత్తల దిసమొలవాడు. ద్వ. విణ: చూ, దిగంబరుడు. దిస మొలవేల్పు. ద్వ. వి. రూ-దిస్స మొలవేల్పు. 1: చూ, శివుడు; 2. కాలభైరవుడు.

దిస్స. నై. వి.=: చూ, రూ-దిస. దిస్సమొల. ద్వ. వి: చూ, రూ-దిసమొల. దిస్సమొలవాడు. ద్వ. విణ: చూ, రూ-దిస మొలవాడు. పాండు. 1, ఆ. 213.

దిస్సమొలవేల్పు. ద్వ. వి: చూ, రూ-దిసమొల వేల్పు. 1—2.

దిస్సు. దే. వి. పాముబుసకొట్టుట, యందగు ధ్వన్యనుకరణము (బుస్సు):చూ,హూహూ.

దీ

దీ. దే. అవ్య: చూ, రూ-దీ. [ఆ.91.

దీకు. దే. వి: చూ, రూ-దీకు. భార. విరా. 5,

దీకొను: చూ, రూ-దీకొను.

దీకోలు. దే. వి. రూ-దీకోలు: చూ, లూటీ. 4.

దీక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, శర్మిష్ఠ “తదేక దీక్ష ”; 2. యజ్ఞాది క్రియారంభమందు అనుష్ఠించ బూనుకొనెడు ఆచార నియమము; అం. 3: చూ, గహీనతానములు.

దీక్షాంతము. పా: చూ, అవభృథము.

దీక్షించే. సం. అ. కిర్. దీక్షవహించే.

దీక్షితద్యోహ్మణులు. పా. 1. పా: స్వతులలోని కంఠవలెగలోనినాడు: చూ, అనాప్నేతను ద్యోహ్మణులు (చూ, ద్యోహ్మణులు.);

2. కన్యాస్వల్పంవలె సుచనాదులలోని యొకానొకతెగనాడు. పిద యజ్ఞాన్వేషులు ఆశ్రయములుకై యున్నాడు: చూ, కన్యాపజ్ఞులు (చూ, ద్యోహ్మణులు)

దీక్షితుడు. సం. వి. ఆ. పుం. నామముగలయజ్ఞమునందు దీక్షవహించినవాడు.

దీటి. నై. వి.=: చూ, రూ-దిటి.

దీటు. నై. వి. 1. సామ్యము: చూ, సమానము. 2; దే. వి. 2. ఆకర్మణము: చూ, పురి. 4; విణ. ఏ. 3. చేక్కన: చూ, సరి. 11; స. కిర్. 4. సరిచేయు. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 86: చూ, సరిపెట్టు. [డుకొను. 3.

దీటుకట్టు. దే. అ. కిర్. పూర్ణమును: చూ, మెం దీటుకొను. దే. అ. కిర్. 1.—పై.— భార. కర్ణ. 1, ఆ. 120; భార. విరా. 5, ఆ.34; స. కిర్. 2. సవరించే. హరిశ్చ. 4, ఆ. 215: చూ, సవరణించే; 3: చూ, సరిపాలు; ప్రే. 4. దీటుకొలుపు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 223.

దీదివి. సం. వి. ఇ. పుం, స. 1. అన్నము: చూ, సాదము. (1);పుం.2.బృహస్పతి:చూ, వేల్పుటొజ్జే, [హాయనము. 2.

దీధి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కిరణము: చూ, దీన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎలుక: చూ, మూషికము; విణ. 2. దీనురాలు: చూ, స్త్రీ.

దీనము. అం: చూ, దృష్టులు.

దీనారము. సం. వి. అ. పుం.=దినారి. ప్రా.డి నాణెము, గడ్డియ: చూ, లోహము. 1.

దీనావస్థ. అం. గృహముల అవస్థలు 10 లో నొకటి. (శత్రు)క్షేత్రమందున్న గృహము దీనావస్థను బొందును=రోగము, అనాచారము, విరోధముగలుగును): చూ,అవస్థలు.

దీర్ఘ జంఘము. సం. వి. అ. పుం. 1. దౌగ్ధదుః
చూ, సారసము; విణ. 2. నిడుపాటిపిక్క
గలది.

దీర్ఘమర్క. సం. వి. వ. పుం. 1. చేయకః చూ, విద్వము. సం. విణ. 1. చేయకః చూ, విచ్చి
విద్వాంసుడు; 2. గర్జః చూ, హరివాహను
డు; విణ. 3. దూకపుయోచకలవాడు.
దీర్ఘదేశి. సం. వి. ఈ. ప్రే. పండికాదుః
చూ, మూషికము.
దీర్ఘపత్రిము. సం. వి. ఆ. పుం. తేల్లగలెత్తుః
చూ, వన్నకేతువు. గ్రంథ. 2.
దీర్ఘపత్రిక. సం. వి. ఆ. ప్రే. అరటి: చూ,
దీర్ఘపత్రిక. సం. వి. ఆ. ప్రే. కాలేయము:
చూ, నవాప. సప్తము
దీర్ఘపృథ్వము. సం. వి. ఆ. పుం. పాము: చూ,
దీర్ఘమగు. మి. ఆ. కి. చేగు: చూ, పాడవగు.
దీర్ఘము. సం. విణ. నిడుది: చూ, పాడవు. 2.
దీర్ఘములు. పా. పాడవులు. ఆ, ఈ, ఊ,
బూ, గూ, ఏ, ఐ, ఓ, ఔ (9)
దీర్ఘమూల. సం. వి. ఆ. ప్రే: చూ, తీగతుమిడి*.
దీర్ఘహస్తిక. సం. వి. ఆ. ప్రే: చూ, చిలుగు*.
దీర్ఘరాజము. సం. వి. ఆ. పుం. గుండ్రతుంగ*
చూ, తృణము. 1.
దీర్ఘవృంతము. సం. వి. ఆ. పుం. దుండిగము*:
చూ, శోణకము. (శునకము.
దీర్ఘసురతము. సం. వి. ఆ. పుం. కుక్క: చూ,
దీర్ఘసూతుడు. సం. విణ: చూ, చిరకిరియుడు.
దీర్ఘ. అం: చూ, ధారలు.
దీర్ఘాయువు. సం. వి. వ. పుం. 1. కాకి: చూ,
వాయసము. 1; 2. మార్కండేయుడు;
3. బూరుగు*: చూ, శాల్మలి; 4. జీవకమను
గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; విణ.
5. పెక్కెండ్లుబొందుకువాడు: చూ, వృ
ద్ధుడు. 1.
దీర్ఘాయుష్కంతుడు. సం. వి. త్. పుం: చూ,
వృద్ధుడు. 1. (చూ, సరస్సు. 1.
దీర్ఘిక. సం. వి. ఆ. ప్రే. =డిగ్గియ-దిగ్గియ:
దీర్ఘకరేఖావిశిష్టత్రిరేఖాపోగ్గి. అం: చూ,
చిత్రవర్ణములు.

దీర్ఘము. సం. విణ. 1. చేల్వబడినవి: చూ, విచ్చి
న్నము. 3; 2. కయకడినవి: చూ, కీతము.
దీలు. దే. విణ. 1: చూ, దీల్లము; అ. కి.
2. దీలుపడు: చూ, రూ-దీల్లపడు.
దీలుపడు. దే. అ. కి: చూ, రూ-దీల్లపడు.
దీనిటి. వై. వి. =: చూ, రూ-దినిటి.
దీవన. దే. వి. రూ-దీవన, దే. దేవే-దోవో.
(సం. పు).— అకాశనము, అశిర్వాచనము,
అశిర్వాదము, అశిస్సు, జయ, మంగళా
కాశనము: (రూ, మంగళాకాశనము)
దీవనచార్త్రాలు. దే. వి. బ. అక్షతలు. పా. 2,
ఆ. 38: చూ, సేనచార్త్రాలు.
దీవనము. దే. వి: చూ, రూ-దీవనము. 1. భార.
విరా. 3, ఆ. 137. [లంక. 1-
దీవి. వై. వి.=దీవి: నీటినడిమిదిబ్బ: చూ,
దివింఁ. దే. న. కి: జేపెట్టు, తిమ్మ (సం.
పు).— అకాశంఁ, అశిర్వాదింఁ, జయ
పెట్టు: (చూ, మంగళముచేయు)
దీవిటి. వై. వి.=: చూ, రూ-దివిటి.
దీవియ. వై. వి.=దీపికా. రూ-దివ్వె. దీపము.
భార. పా. 1, ఆ. 147: చూ, స్నేహశము.
దీవికంబము. వై. వి.=దీపస్తంభ: చూ, రూ-
దిలియకంబము.
దీవె. వై. వి.=దీపికా: చూ, రూ-దీవియ.
దీవెన. దే. వి: చూ, రూ-దీవన. శకాం. 5, ఆ. 156.
దీవెనకోల. దే. వి. 1. నతి: చూ, నమస్కా
రము; 2. ఒకానొక నతి: చూ, నమస్కారము.
దీవెనచార్త్రాలు. వై. వి. బ. మంత్రాక్షతలు:
చూ, సేనచార్త్రాలు. (వాడుక.)

దు

దు. వా. వి. 1. సంబంధార్థవాండు యుష్మ
దస్మచ్ఛబ్దములకు ఏకవచనమున వికల్పముగ
వచ్చు పరిత్యయము; 2. రూ-దూ. కుక్కన

ఓలుమట యందగు క్షుక్కునుకణము: చూ, హూహూ.

దుంకము. దే. వి. దైజ్జము: చూ, రింగ్రిము. 1.

దుంగ. దే. వి. మార్గిమొద్దు: చూ, మొద్దు.

దుండగము. నై. పి = దౌప్త్య. 1: చూ, నేరిము;

2. దౌప్త్యము: చూ, స్వకము. 2; 3. కీడు.

నై. 1, ఆ. 92: చూ, హాని. 2.

దుండగీడు. నై. వి. (దుండగము + ఈడు)

1. దుప్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 1; 2. ధూ

ర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. అపరాధి:

చూ, రూ-దుండెకాడు.

దుండటికము. నై. వి. = చూ, దుండగము.

దుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = దుండః: చూ,

రక్తఫల; దే.వి. (1) దొరసాని: చూ, రాజ్ఞి.

దుండిగము. నై. వి. = దుండుకః *: చూ, శో

ణకము.

దుండిలము. నై. వి. = — పై. —

దుండుకము. నై. వి. = — పై. —

దుండుబలి. దే. వి. = చూ, సోమరి.

దుండుబలితనము. దే. వి. = చూ, చేండితనము.

దుండెకాడు. దే. వి. 1. ధూర్తుడు: చూ,

వ్యాధుడు. 2; 2. దుండగములుచేయువా

డు: చూ, రూ-దుండగీడు. 3.

దుంత. దే. వి. దున్న: చూ, మహిషము.

దుంతరపుతు. ద్వ. వి. చూ, యముడు. [గము.

దుండిలము. నై. వి. = దుండుకః*: చూ, దుండి

దుండుకము. నై. వి. = — పై. —

దుండునాభము. అం: చూ, శస్త్రములు.

దుండుభి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పాచికయం

దలి ఇత్తిగ: ఇత్తిగ, ఇద్దుగ (చూ, పట్క

ము); పుం. 2. భేరి: చూ, వీణ; 3: చూ,

వరుణుడు; 4. ఒకానొక రక్కసుడు:

చూ, రాక్షసుడు. 1: అం. 5: చూ, సంవత్సర

ములు; 6: చూ, ఆనందవాద్యములు.

దుండుము. దే. వి. రూ-దుండుము. చక్కాకార

పుదివట్టి. కళా. 8, ఆ. 10: చూ, నురుడు.

దుండుము. దే. వి. — పై. —

దుంప. దే. వి. 1. ద్వివార్షికము. (గనసులోన

గువానిగడ్డ) (చూ, ఏకబీజదళము): చూ,

వేరు. 1; 2. నాకేటిగొడగ: చూ, లాంగ

లము. 1.

దుంపతీయుట. వా. వి. 1. గడ్డపెల్లగించుట;

జా. 2. కొంపతీయుట; 3. సమూలముపెల్లగిం

చుట; 4. మాంసమును ఛేదించుట.

దుంపతెంపుట. జా. — పై. —

దుంపబచ్చేలి. దే. వి. మట్టుబచ్చేలి*: చూ,

బచ్చేలి.

[చూ, సన్నరాస్తము.

దుంపరాస్తము. ద్వ. వి. రూ-దుంపరాస్త*:

దుంపరాస్త. ద్వ. వి. — పై. —

దుంపలుదంపలుచేయుట. జా. పడరానిపాట్లు

పడుట, దుంపలుఅగు మెరకనేలలు పల్లపు

నేలలుగాఁజేయుట. “దుంపలు దంపలుచేసి

కొని వచ్చితిమి.” (ధర్మజరాజసూయము)

దుంబాలా. వా. వి. పన్నులేనిది (యీనాము).

దుంబాడి. దే. వి. (దుమ్మ + పాడి) (మెంతి

జీలకఱ్ఱచేర్చిచేసిన) నున్ననిహారపిండి. రా,

వి. 2, ఆ. 101: చూ, సాదము (1).

దుఃఖపడు. మి. అ. కి. (దుఃఖము + పడు)

1. నొగులు: చూ, రోదించు; కి. 2. దుః

ఖపడచు.

[ఉద్యో. 4, ఆ. 3.

దుఃఖపాటు. మి. వి: చూ, శోకము. 1. భార.

దుఃఖపెట్టు. మి. స. కి. అడజేడిపెట్టు, ఏవ

తించు, జాలించెట్టు.

దుఃఖభాగులు. అం. ఈశ్వారులు, జుగుప్సా

వంతుడు, నిస్సంతోషి, క్రోధనుడు, నిత్య

శంకితుడు, పరభాగ్యోపజీవి. (6)

దుఃఖము. సం. వి. అ. స. = మాకలి. 1. పీడ,

బాధ, వ్యధ. (దీనియందు ఇంద్రియములు.

దుష్టములగును): చూ, శోకము; ఆ. పుం.

2. కుటుంబము: చూ, సంసారము.

దుఃఖాన్వితుఁడు. సం. విణ: చూ, విమరుఁడు.

దుఃఖించు. సం. ఆ. క్రి. 1. చూచు చూ, సుగ్రు. 5; 2. ఏడుపు: చూ, శోకించు.

దుఃఖితము. సం. విణ: ఆయస్తము, ఆత్మము, క్లిశితము, క్లిప్తము, క్లేశితము, ఖిన్నము. (తే. పు.— 20 జలి-రూ-సంవి: (చూ, శోచ్యము.)

దుఃఖితుఁడు. సం. విణ: చూ, విమరుఁడు.

దుకాణము. దే. వి. 1. పసారము, సకలమైడి ఇల్లు. చూ, సదనము. 1; 2. అశము, ఉట్టు, ఉప్పురాసులుండెడుచోటు: చూ, నట్టు.

దుకూలము. సం. వి. అ. న. 1. తెల్లనిబట్ట: చూ, పస్త్రము; 2. సన్ననిబట్ట: చూ, పస్త్రము (వెలిపట్టుచీర)

దుక్కి. దే. వి. దుష్టుట, కృషి: చూ, వ్యవసాయము(దీని భేదములు.-రొంపిదుక్కి, వెలిదుక్కి.) (ము: చూ, వ్యవభము. 1.

దుక్కిపెద్దు. దే. వి. (దుక్కి + ఎద్దు) హాక దుక్కిచుచ్చు. దే. వి: చూ, వ్యవసాయి.

దుక్కివాలు. ద్వ. వి. నాగలి: చూ, లాంగలము. 1. (చూ, బలరాముఁడు.

దుక్కివాలుబాలుపు. ద్వ. వి. హలాయుధుఁడు:

దుగ. వై. స.=స్వికమ్. రూ-దువ. ఇనుమడి. కళా. 3, ఆ. 131: చూ, రెట్టి. 1.

దుగపదిరూపుల దుండగిఁడు. ద్వ. వి: చూ, నూర్యుఁడు. వేం. ఆం. 11. [సాంబ. మా. 2.

దుగపుట్టుక. వా. వి: చూ, బాహ్మణుఁడు.

దుగమొగముల పులుఁగు. ద్వ. వి. గండభేరం డము. అచ్చ. ఆ, కాం. 77: చూ, పక్షి.

దుగమొగమువేల్పు. ద్వ. వి. నిష్ఠ. అచ్చ. య, కాం. 279: చూ, వహ్ని. 1. (ఇట్లు దుగమొనులయ్య-దుగమొరపాడుసా.)

దుగలము. తే. వి. రూ-దుగులము. చివుక, పక

హాలో 1/16 భాగము, 1/4 రూపాయ.

దుగిచుఁడు. వై. క.=మర్గా: చూ, బహ్మ. 1.

దుగుణము వై. స.=స్విగుణ. 1 దుగ: చూ, రెట్టి. 1; విణ. 2. రెండుతలు.

దుగులము దే. వి: చూ, రూ-దుగులము.

దుగ్గ. వై. వి.=మర్గా. రూ-దుగ్గ. 1. కాళి, నత్తి: చూ, పార్వతి. 1; 2. గౌర: చూ, పార్వతి. 1.

దుగ్గతంకి. ద్వ. వి. హిమావి. వేం. ఆం. 77: చూ, పర్వతము.

దుగ్గాని వై. వి. (దుగ + కాని) రెండువయ్యుల్లు. (టంకమునకు 16 దమ్ములు. ఈ రెక్కనుబట్టి కానియనగా దమ్మిడి.)

దుగ్గి. వై. వి.=మర్గా: చూ, రూ-దుగ్గ. 1—2.

దుగ్గికిన్నయ్య. ద్వ. వి: చూ, దుగ్గతండి.

దుగ్గ. దే. విణ. రూపముచెడినది (తృణము)

దుగ్గతుంచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాలానుగు*: చూ, సోతి.

దుగ్గము. సం. వి. అ. న. 1. క్షీరము: చూ, పాలు. 1; విణ. 2. పిడుకఁబడినది; 3. నింపఁబడినది: చూ, భృతము. 2.

దుగ్గాకము. సం. వి. అ. పుం పాలసముద్రము: చూ, సముద్రము. (ఇట్లు దుగ్గార్ణవము)

దుగ్గిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మనుపాల. *

దుట్టుపు. దే. వి. రూ-దుట్టుపు-జేట్టుపు, ఇట్టుపు*: చూ, విహణి.

దుట్టుపు. దే. వి.—పై.—ఆం, భా. ద్వ. 61. (గాఢవిరేచనకారి, పక్షవాతములలోవాడెదరు.)

దుడిదుడి. దే. వి. గునగున: చూ, హూహూ.

దుడుకఁడు. వై. విణ. (దుడుకు + అఁడు)

1. బాలకుఁడు: చూ, శిశువు; 2=దుండుక.

దుష్టుఁడు. భాగ. 7, స్కం. 253: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. (ఇట్లు చెడుగఁడు, నిడుపఁడు మొ)

దుడుకు. వై. వి. 1. తక్కు: చూ, నేరము; 2. =
 దుండుకు. వై. వి. 1. తక్కు: చూ, నేరము; 2. =
 3. గర్జము, ఉర్జము: చూ, హంకారము; విణ.
 4: చూ, దుష్టము. అచ్చ. సం. కాం. 167;
 5. ఉర్జతము, గర్జించినది: చూ, బిట్టు. 4.
 దుడ్డు. వై. వి. రూ-దుడ్డు. = దండు. 1. లావు
 కట్ట: చూ, వేత్తము. 1; 2. గుడియ: చూ,
 గడ; 3. గుడిగట్ట: చూ, బంక. 3; 4. ఇను
 పనుడ్డు: చూ, ముద్దరము; 5. కాణి: చూ,
 కాని. 1; విణ. 6. మోటుకాడు, దిట్టాడు
 (అనియు): చూ, హరిందముడు.
 దుడ్డుగట్ట. ద్వ. వి. 1: చూ, దుడ్డు. 1; 2: చూ,
 దుడ్డు. 3. (ఇక్కడదుడ్డుశబ్దము స్థూలమాత్ర
 పరిమ)
 దుడ్డుగోల. ద్వ. వి. — వై. —
 దుడ్డే. దే. విణ. 1. చూలి: చూ, శిశువు;
 2. బాలకుడు: చూ, శిశువు; 3. ధూర్తుడు:
 చూ, వ్యాధుడు. 2; 4. ధూర్తురాలు:
 చూ, స్త్రీ.
 దుత్త. దే. వి. పాలచెంబు, పాలముంత, పాల
 కుండ, బుంగ: భాండము. 3: (చూ, పా
 త్రము. 6.)
 దుత్తాయి. దే. వి. కుటుచే: చూ, పస్త్రము.
 దుత్తారము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-దుత్తారము-
 ధుత్తారము-ధుత్తారము.) 1. ఉమ్మెత *:
 చూ, హలాపుష్పము; దే. వి. (1) కపటము:
 చూ, వ్యాజము (1)
 దుద్దు. దే. వి. 1. తామరపూవులోని దిమ్మె,
 కణిక: చూ, మిద్దె (చూ, పద్మము. 1.);
 2. తాటాకు జోబుమీది చెందిక; బ. 3.
 చెవివగ: చూ, భూషణము. 2; విణ. 4. అ
 సత్యము: చూ, వితథము.
 దుద్దుపెట్టుట. జా. మోసముచేయుట. “చేక్క
 న్నను దుద్దుపెట్టి యురకంగడలించెను.”
 (సారంగధరచరిత్ర)

దుడ్డెక్క. దే. అ. కిరి: చూ, ముమ్మరించే.
 దుద్దురుము. సం. వి. అ. పుం. పచ్చేనీరుల్లి *:
 చూ, పలాండువు.
 దునీడు. వై. విణ. (రూ-దునీదారు-దునెదారి-
 దునెదారి-దుముదారి) కూరుడు: చూ,
 హంపిరుడు.
 దునీదారు. వై. విణ. — వై. —
 దును. దే. స. కిరి: చూ, రూ-దున్ను.
 దునుకు వై. వి. బాధ, దుఖము: చూ, శోకము.
 దునుము. వై. స. కిరి. చేంపు: చూ, సంహరించే.
 దునెదారి. వై. విణ: చూ, రూ-దునీడు. 2. =
 ధనుర్ధారి. కత్తి చేతధరించినవాడు: రూ-
 దునెదారి. (సం. ప) — ధనుర్ధారి.
 దునెదారి. వై. విణ. — వై. —
 దున్న. దే. వి. 1: చూ, దుంత; 2. పురుషపశువు.
 నున్నపోతు. దే. వి. — వై. —
 దున్నయినదన దూడనుగట్టుమన్నట్టు. లో.
 విమర్శగణేని పృథుత్వము. ఉదా. — “చె
 ప్పెడి వారొకవేళఁజెప్పినను వినెడివారిక
 యిన వివేకముండవలెను గదా! అట్లుగాక
 దున్నయినదన దూడనుగట్టుమన్న మతిపన
 యొక్కటే.” (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము)
 దుప్పటము. వై. వి. = ద్విపటీ. (రూ-దుప్పటి-
 దుప్పటి-దుప్పటము) 1. నెలగలనన్నపాటి
 నెడల్పుబట్ట: చూ, పస్త్రము; 2. ముతుక
 నూలుతోనేసిన కిండుపారలబట్ట; 3. కనచ
 ము: చూ, వారవారము.
 దుప్పటి. వై. వి. — వై. —
 దుప్పటి. వై. వి. — వై. —
 దుప్పి. దే. వి. 1. జింక. ఇట్టి: చూ, హరిణము;
 2. దుప్పి, కాలుకొమ్ము మెకము: చూ,
 పృషతము; 3. చమూరువు. పాండు. 5, అ-
 14: చూ, రామము. 3. [ధనంచి (గుడ్డ)-
 దుబరకా. వా. వి. చినిగినసంచేలకువేయు అస్త్ర

దుబారా. వా. విణ. వ్యర్థమైనది.

దుబాసి. వా. వి.=ద్విభాషి. రెండుభాషలునే
ర్చినవాఁడు, భాషాంశరము చేయవాఁడు,
వ్యవహారము జేరుపువాఁడు.

దుబేర్వాహ్యులు. పా. వీరు కన్యాకుబ్జులు.
వీరు పంచగౌడులలో నొకతెగవారు. మా
ధ్యం దినశాఖ. శుక్లయజుర్వేదలొక కొండ
లును నామశాఖ గోవిల సూక్తీయులొక
కొండలును కలరు: చూ, కన్యాకుబ్జులు
(చూ, బాహ్యులు.)

దుబ్బ. దే. వి. ఆఁడుగుః: చూ, భగము. 12.

దుబ్బు. నై. వి.=స్తంభః. చూ, వైరుదుబ్బు.

దుమగతికేతు. నై. వి.=దుమకేతుః. తోఁక
చొక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

దుమదుమ. వా. వి. 1. మొగముచిట్లించుకొను
టయందగుననుకరణము: చూ, హూహూ;
దే. విణ. 2. మిక్కిలితడిగలది. కళా. 3,
అ. 68: చూ, స్తిమితము. 2.

దుమా. దే. వి. వార్యులుట చేయుట పరుగె
త్తుట లోనగువాని యందగుధ్వన్యనుకరణము:
చూ, హూహూ. (దుమాదుమానియు)

దుమారము. దే. వి. ధూళి. స్వా. 5, అ. 38:
చూ, రేణువు. 1.

దుమాలు. దే. విణ. సమాలము: జోడా.

దుము. దే. వి: చూ, దుమారము.

దుముకు. దే. వి. రూ-దూకు. 1. ఒకానొక
ప్లుతగతి: చూ, హాయము; 2. గంతు: చూ,
లంఘు; అ. కీర్తి. 3. గంతువేయు: చూ,
లంఘించు. 3; 4. దాటు: చూ, లంఘించు.
2; 5. ఉటుకు: చూ, లంఘించు. 2.

దుముకులాడు. దే. అ. కీర్తి. గంతులువేయు:
చూ, లంఘించు. 2.

దుముక్కు. దే. వి. ఉటుకుట యందగు ధ్వన్య
నుకరణము, దుబుక్కు (అనికొందలు): చూ,
హూహూ.

దుముదాది. దే. వి: చూ, దుసిఁడు.

దుముదారు. దే. వి. దండు. స్వా. 3, అ. 54:
చూ, కేన. 1.

దుముదుములాడు. దే. అ. కీర్తి. దుమ్ములుచేఁగు,
నిప్పులుచేఁగు. (ఇల్లుదుమదుములాడువాడుక)

దుమ్ము. దే. వి. 1. ఎమికె: చూ, శల్యము. 1;
2. (రూ-దుమారము-దువ-దువ్వ-చుమరు-
తుమ్ము-తమ్ము.) చూళి: చూ, రేణువు. 1.

దుమ్ముచేయు. వా. స. కీర్తి: చూ, తమ్ము.

దుమ్ముచేచు. దే. స. కీర్తి. కోరాడు. ఆం, భా.
తృ. 132: చూ, సెలన.

దుమ్ములగండు. దే. వి. ఒకానొకవృగము:
రూ-దుమ్ములగొండి-దుమ్ములగొండు, కొర
వాసిగండు-కొరసానిగండు-కొర్నగండు.

దుమ్ములగొండి. దే. వి.—వై.

దుమ్ములగొండు. దే. వి.—వై.—

దుయుముడి. దే. వి. రూ-దూముడి-దూయు
ముడి. నులభముగానూడఁదీయునట్లు మొన
మడిచి వేసినముడి: చూ, ముడి. 3.

దుయ్య. రూ-దూయు: చూ, రూ-దుయ్య.

దుర్. సం. ఉప. (౧) దుర్బలుఁడు=ఇచేట
“దుర్” అనునది బలశబ్దముతో సమసించి
అభావార్థమును చెప్పుచున్నది. ఇది తఱుచు
ఈయగ్ధమందే యుండును. (౨) దుర్మా
ర్గఁడు.=ఇచేట మార్గశబ్దముతో సమసించి
దుష్టమును నర్థముకలదియైనది. (3) దుర్వహా
ము=ఇచేట అశక్యము అను నర్థముకలదియై
నది. (౪) దుర్జనము=ఇచేట దుష్టము అను
నర్థముకలది యైనది. (౫) దుర్బటము=ఇ
చేట ధాత్వర్థమును సంఘటన కానిది యను
నర్థమునకు మార్పినది. ఇత్యాది.

దురంతము. సం. విణ. 1. అననధి, అంతములే
నది: చూ, అపారము. 3; వా. 2. చేటు..
దురంతుఁడు. సం. విణ: చూ, ఆదీనవుఁడు.

దురతికృతము. సం. విణ. అతికృమింపగూడ
నిది. [శుచి. 1.

దురత్యయము. సం. విణ. చేటులేనిది: చూ,
దురద దే. వి. 1. తీటు: చూ, విదర్శిక;
2. నన, కనరు: చూ, మసము. "దురదకంద"

దురదకంద. ద్వ. వి. కనరుగలకంద *: చూ,
సూరణము.

దురదగొండి. దే. వి: చూ, శూకశింబి. *

దురదగోపెల. దే. వి.—పై.—

దురదుర. వై. దృ. కి. విణ. వేగముగా: చూ,
వేగము. 3.

దురదృష్టము. సం. వి. అ. న. దుర్భరభావము,
దౌర్భాగ్యము: చూ, అదృష్టము. 1.

దురదృష్టవంతుడు. సం. విణ: చూ, పెట్టిపుట్ట
నివాడు.

దురధిగమము. సం. విణ. 1. కష్టముచేతపొంద
దగినది; 2. కష్టముచేతచేపడగినది.

దురధ్యము. సం. వి. అ. పుం. చెడ్డతో: చూ,
మాగము. 1.

దురపిల్లు. అ. కి. 1. ఏడ్చు. భార. శల్య. 2,
అ. 389: చూ, శోకించు; 2. తపించు: చూ,
సంతాపించు; 3. కలంగు. జై. 6, అ. 55;
చూ, సంక్షోభించు.

దురపుటోరపు దాసరితండి. ద్వ. వి. నలువ.
వేం. ఆం. 4: చూ, బ్రహ్మ. 1.

దురభిగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉత్త
రేను*: చూ, శైఖరికము; విణ. 2. గ్రహిం
పగూడనిది

దురము. వై. వి. 1=త్వర. శీఘ్రము. శశాం.
3, అ. 100: చూ, వేగము. 3; 2=ఉదర:
చూ, యుద్ధము.

దురవాసము. సం. విణ. త్వేడము, దురావము,
పొందగూడనిది.

దురా. దే. వి. అజ్ఞ. రూ-దురాయి. శశాం. 3,
అ. 48: చూ, సెలవు.

దురాకృతము. సం. వి. అ. న. 1. అకృత్యము;
కి. విణ. 2. అకృత్యముగా.

దురాచారము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెడ్డనడ
వడి: అనాచారము; విణ. 2. చెడ్డనడవడి
కలది: అనాచారము.

దురాచారుడు. సం. విణ. చెడ్డనడవడికల-
వాడు: దురాత్ముడు, దుర్మార్గుడు.

దురాడము. దే. వి. ఒఱగుదిండు: చూ, లోడు.

దురాత్ముడు. సం. విణ. న్. చెడ్డమనస్సు కల
వాడు: చూ, దురాచారుడు; వా. 2. చెడు
గడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

దురాధర్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లావలు:
చూ, సర్వపము; విణ. 2. తిరస్కరింపదగ
నిది: కచాకుపు. [వాడు.

దురాధర్షుడు. సం. విణ. తిరస్కరింపదగిన

దురావము. సం. విణ. పొందగూడనిది: చూ
త్వేడము. 6.

దురాయి. దే. వి: చూ, రూ-దురా.

దురారోహ. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, శాల్మలి*.

దురారోహము. సం. వి. అ. పుం. 1. తొండ:
చూ, సరటము; విణ. 2. ఎక్కగూడనిది.

దురాలభ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తీటుకసింద*:
చూ, సముద్రాంత; విణ. 2: చూ, దురా
వము. [చూ, శబ్దము. 2.

దురాలాపము. సం. వి. అ. పుం. చెడుమాట:

దురాలోకము. సం. విణ. చూడగూడనిది:
చూ, మిచ్చేమొగము. [వాంఛ.

దురాశ. సం. వి. అ. స్త్రీ. =దురాస: చూ,

దురావదము. సం. విణ: చూ, దురావము.

దురాస. వై. వి.=దురాశ: చూ, వాంఛ.

దురితము. సం. వి. అ. న: చూ, పాపము.

దురీక్షణము. అం: చూ, జన్యతాళములు.

దురుద్ధానము. అం: చూ, శిక్షాకాలములు.

దురుసు. దే. వి. 1. కౌతిన్యము: చూ, పరుషము.

విణ. 2. కఠినము: చూ, బెడిదము; కిక్కి. విణ. 3. కీమ్రము: చూ, వేగము. 3. [రుడు. దురూదరుడు. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-దుర్బోధ దుర్బోధరము. సం. వి. అ. న. 1. జోదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. పంచెము: చూ, వ్యవహారము. 4. దుర్బోధరుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-దురూదరుడు. జోదరి: చూ, పంచెకాడు. దుర్బ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. రూ-దుర్బోధ=గుర్బి గౌరి. (నవాదిదుర్బోధు నివాసముగాగలది): చూ, పార్వతి. 1; 2. నల్లపిచ్చేక: చూ, పిచ్చేక; 3. నీలి*: చూ, రంజని. దుర్బంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. గబ్బు: చూ, వాసన; విణ. 2. గబ్బుగలది: చూ, వాసన. దుర్బతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నరకము: చూ, నరకములు; 2: చూ, బీదతనము. దుర్బతుడు. సం. విణ: చూ, బీదవాడు. దుర్బపాలనము. అం: చూ, తంత్రములు. దుర్బమము. సం. విణ. 1. పోకూడనిది: కలిమము, దుర్బము; 2: చూ, దురాపము. దుర్బము. సం. వి. అ. న. 1. కోట: చూ, పార్వతారము; విణ. 2: చూ, దుర్బమము. 1; అం. 3: చూ, సప్తాంగములు; 4. అప్తవర్ణమునం దొకటి: చూ, అప్తవర్ణము. దుర్బసంచరము. సం. వి. అ. న. పోరానిజలపర్వ వాహాదులయందు పోవుటకుకట్టినకట్ట మొదలగునవి: చూ, సంకల్పము. దుర్బి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-దుర్బ. 1. దుర్బుణము. సం. విణ: చూ, వ్యభీకము. 2. దుర్బుటము. సం. విణ. ఘటించనిది. దుర్బునుడు. సం. విణ. దుర్బూతి, దుర్బుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2. దుర్బయము. అం. 1: చూ, దండవ్రాహమము; 2: చూ, మండలవ్రాహమము.

దుర్బయము. సం. విణ: అజీతుడు, అపరాధి కుడు. [దుర్బుహము. దుర్బూతము. సం. వి. అ. పుం: అనమంజము, దుర్బూతి. సం. విణ. ఇ: చూ, దుర్బుడు. దుర్బేయము. సం. విణ. ఎఱుంగఁగూడనిది: అగ్రహ సిద్ధి, గహనము. దుర్బాంతము. సం. విణ. ఆణపబడినది. దుర్బినము. సం. వి. అ. న. 1. నుబ్బుకొమ్మిన దినము: చూ, మనురుహాద్వి; వా. 2. అప జయముకలిగిన రోజే. [స్తి కుడు. దుర్బురూటుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నా దుర్బరము. సం. విణ. ధరింపఁగూడనిది. దుర్బు. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నల్లయుప్పి *: చూ, లవణి; విణ. 2. తిరస్కరింపఁదగనిది: చూ, పహేలనము. [వాడు. దుర్బుడు. సం. విణ. తిరస్కరింపఁదగని చుర్బయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, అన్యాయము. [చూ, బుద్ధపిడుడు. దుర్బామ. సం. వి. న్. స్త్రీ. ఏనుంగజలగ: దుర్బామము. సం. వి. అ. న: చూ, మూల సంక. [చూ, విచ్చేమొగము. దుర్బిరీత్యము. సం. విణ. మోడఁగూడనిది: దుర్బివారము. సం. విణ. నివారించఁగూడనిది. దుర్బలము. అం. (బలములేనిది): చూ, ఆత్మ హృదయపరిజ్ఞానము. దుర్బలస్య బలంరాజా. లో. బలములేనివానికి రాజేబలము. ఉదా.—“ రాజులకార్త రక్షణంబుంబోలు ధర్మంబులొందులేవు. “దుర్బలస్య బలంరాజా”: యనవివే. (నీతిచం ద్రిక-విగ్రహము) దుర్బులుడు. సం. విణ: చూ, బక్కవాడు. దుర్బిణి. వా. వి. దూరపస్తు దర్శనయంత్రము: దూరదర్శిని. దుర్బోధనము. సం. వి. అ. న: చూ, దుస్సలహా.

దువ్వ. దే. వి. ధూళి: చూ, రేణువు. 1.
దువ్వగావించుజోణ. దే. స. కి. గాలి. సాంబ.
దే. 13: చూ, వాయువు. బ్రతుము. 1.
దువ్వటము. వై. వి. ద్విపటీ: చూ, రూ-దుప్ప.

దువ్వలువ. వై.వి.=రూ-దువ్వల్వ. 1: చూ,దువ్వ
టము; 2. కట్టుగోక: చూ, వస్త్రము.

దువ్వల్వ. వై. వి.=—వై.—

దువ్వ. వై.వి. రూ-దువ్వ=ద్విపీ. 1. పులి:చూ,
శార్దూలము 1; 2. చిటుకపులి: చూ, శా
ర్దూలము. 1.

దువ్వ. వై. వి.=—వై 1 2 —; దే. స.కి. 3.
దువ్వనతో తల చిక్కుచీయు; 4. అల్లనత
డవు: చూ, నియురు; వా. 5. ఇచ్చేకమాడు.
దువ్వన. దే. వి. 1. పన్నె: చూ, పరిసాధని;
2. చిక్కుంటు: చూ, పరిసాధని.

దువ్వననుడు. సం. వి. అ. పుం. ఇందుగిడు:
చూ, నేలుపుతేడు. [కల్లతనము.

దువ్వేప్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెడుపని: కఱత,
దువ్వకునము. సం. వి. అ. న. అవశకునము, తో
కచేక్క: చూ, నక్షత్రము. 1. [దుము.)

దువ్వకునములు. అం. (పంచాంగమునందుచూ
దువ్వననుడు. అం=దుస్ససేనుడు: చూ, దు
వ్వలు. [ధుండు. 2.

దువ్వలుడు. సం. విణ. ఒకటు: చూ, వ్యా
దుష్కరపాగ్న. పా. సంయుక్తాక్షరములనేకము
లున్నది. “అస్త్రంబుతో నతని కి. రస్త్రా
ణంబు దుల్చి.”

దుష్కరము. సం. విణ. చేయఁగూడనిది.

దుష్కృతము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పాప
ము; విణ. 2. దుష్టముగా చేయఁబడినది.

దుష్టచతుష్టయము అం: చూ, దుష్టులు.

దుష్టచేష్ట. అం: చూ, శిక్షకాలములు.

దుష్టము. సం. విణ. చెడ్డది: (తె. ప).—అఱప,
కీడు, చెడ్డ, గొట్టు, చెరుగొండి, దుడుకు.

దుష్టవేశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కందరి-కందారి,
కందము, కృతగంధ, తీక్షణకంటక.*.

దుష్టుడు. సం. విణ.=తుంట: చూ, దుర్జనుడు.

దుష్టులు. అం. దుర్మోధన, దుష్కాసన, కర్ణ,
శకునులు (4)

దుష్టుత్తము. సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లకచోర
ము*: చూ, పద్ధంఠ; 2: చూ, ఒలుక
కెల.*. [చూ, హింగుళి.

దుష్టుశ్శదనీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ములక*:
దుష్టుశ్శ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మెలఁచేయతోండ:
చూ, నరటును.

దుష్టుపము. సం. విణ: చూ, దురాపము.

దుష్టుము. సం. అవ్య: చూ, నిష్టుము.
దుస్. సం. ఉప. ఇది ‘దు’ యొక్క రూప
మునే పొందును.

దుసికిలు. దే. ఆ. కి. రూ-దుసికిల్లు 1. శోకు:
చూ, నల్లు. 2; 2. తప్పించుకొను; వా.
3: అసిఁబోవు, కూరు, తప్పిపోవు, దుస్సి
పోవు-దూసిపోవు. (“తప్పిపోవు” అను
పదముకడ ద్వ. అ. కి. అని చేదువుకొన
వలెను.)

దుసికిల్లు. దే. ఆ. కి.—వై.—

దుస్తరము. సం. విణ. తరింపఁగూడనిది.

దుస్త. దే. వి. 1. బట్ట: చూ, వస్త్రము;
2. సాగను: చూ, సౌందర్యము.

దుస్తజము. సం. విణ. విడువఁగూడనిది.

దుస్సర్ప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాఁకుడు*.

దుస్సర్పము. సం. వి. అ. పుం 1. తీటుకసింద*:
చూ, సముద్రాంత; విణ. 2. తీక్షణమైన
స్పర్శముకలది.

దుస్సమము. సం. వి. అ. పుం:చూ, దుర్జాతము-

దుస్సర. దే. వి.రూ-దుస్సిర*:చూ, వత్సావని.

దుస్సలహా. వా. మి. వి. చెడ్డలలోచన. దుర్మో
ధనము: చూ, బోధనము (చూ, యోచన.)

దుస్ససేనుడు. వై. వి:=చూ, దుష్కాసనుడు
(దుర్మోధనుని తమ్ముడు)

దుస్సహము. సం. విణ. నహింపఁగూడనిది:
చూ, వెక్కసము. 4. [వెక్కసి. 1.

దుస్సహాడు. సం. విణ. ఆక్షేపకుడు: చూ,

దుస్సిర. దే. వి: చూ, రూ-దుస్సిర*.

దుస్సిపోవు. వా. అ. కి. రూ-దుసిపోవు,

కూరు: చూ, దుసికిలు. 3.

దుహిత. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. రూ-దుహి-

దుహిత. కూతురు: చూ, పుత్రిక.

దుహ్యము. సం. వి. దోహనము చేయఁదగినది
(దోహనము=పాలుపితుకుట.)

దూ

దూ. వా.వి: చూ, రూ-దు. 2. ("చూచూ" అని
కుక్కును పిలిచితిని.)

దూకరి. వై. వి.=దుఃఖమ్: చూ, శోకము.

దూకు. దే. అ. కి: చూ, రూ-దుముకు.

దూకుడు. దే. వి. చూ, ఎగుడుదిగుడు.

దూకొను. దే. స. కి. (దూటు + కొను)

1. అస్వాదింఁ: చూ, భుజింఁ; 2. పాండు:
చూ, పాపింఁ.

దూట. దే. వి. అరటియూఁచే: చూ, ఊచే. 2.

దూటు. దే. స. కి: చూ, పాడుచే.

దూటుకొను. దే. అ. కి. ఎగురు. భార. ఆర.

4, అ. 388: చూ, లంఘింఁ.

దూబటఁడి. దే. వి. 1. ఆతివ్యయము; వి. 2.

2. (దూయు + పట + ఁడి) మిగులఁజెట్టక
యెంతయున్నను అంతయు వెచ్చించి తను
నాడు: చూ, బోగుబడి.

దూబిడి. దే. వి. (దూయు + పిడి) నూలుతోఁ
డునపుడు చీడుతగిలించుటకు నిలిపెడు పీఠ
మమర్చెడు కొయ్య.

దూగర. దే. వి. రూ-దూగఱ-దూవర (దూ
వము + కఱ) 1. కఱదూవము: చూ, పొగ;

2. ధాన్యాదివరాగము: చూ, నూక;

3. చిట్టు తవుడు కలిసిన భాగము.

దూగఱ. దే. వి. —పై.—

దూడ. దే. వి. పత్నము. (ఆవుదూడ, ఎనుప

దూడ): చూ, ధేనువు.

దూడపాల. దే. వి. గూడపాల*: చూ, కారిబ.

దూత. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రాయబారి;

2: చూ, దూతుఁడు.

దూతవికల్పము. 'అం. దండనీతికాస్త్రములోని
వ్యకరణములు 20 లోనొకటి: చూ, దండ
నీతికాస్త్రము: (చూ, కామందకము. చూ,
వ్యకరణములు)

దూతి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ.=జోజి. 1. కుం
టెనకత్తె: చూ, కంభళి; అం. 2. నాయి
కలకు సహాయురాలు: చూ, నాయికలు.

దూతిక సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.—పై.—; అం.
2: చూ, దూతీచతుష్టయము.

దూతీచతుష్టయము. అం. కామకాస్త్రములోని
వి.—సారిక, చతురిక, సహసంచారిక, దూ
తిక. (దీనికి మతాంతరములు మూడు.—
మొదటిదానిలో అఱు.—పాఠివేకిని, శిల్పి
ని, గారువు, లింగిని, సఖి, తనువ్రజాత;
రెండవదానిలో ఎనిమిది.—ప్రహిత, ఉద్వి
హిత, పత్రిహారి, భావన, పత్రికా, మూక,
స్వయం, భావదూతిక; మూడవదానిలో షది
యఱు.—బానిస, కన్య, చెలికత్తె, విధవ,
చాకలది, గండమమ్మనది, పువ్వులమ్మనది,
మాఱుదల్లి, ఇంటిపెత్తనకత్తె, నీళ్లమ్మకొ
నునది, చిత్తరువులను వ్రాయునది, భార్య,
రతిప్రవేశముకలది, కథలుచెప్పనది, చిలుక,
గోర్యంక.)

దూతీభేదములు. అం —పై.—

దూతుఁడు. సం. వి. అ. పుం: ఎడకాఁడు,
కుంటెనకాఁడు, కుంటెనీఁడు, తారుచేవాఁ
డు-తార్పువాఁడు, పెంటిగూర్పువాఁడు,
బడవా. (సం. ప.)—దూత: (చూ, బడవా)

దూత్యము. సం. వి. అ. స. రూ-దౌత్యము.

1. దూతభావము; 2. దూతకర్మము; 3. దూత
స్వభావము.

దూది. వై. వి.=తూల. విత్తుశీర్షిపర్తి: చూ, పర్తి.

దూదిచుట్ట. వా. వి. ఏకు: చూ, పెంజిక.

దూదిదబ్బ. దే. వి. తోలుచుకముగాచందెడు దబ్బ*: చూ, శర్కరాంకము.

దూదినిమ్మ. దే. వి: చూ, మాకులుంగము. *. దూదిపోర్తి. వా. వి: ఇంచితూలము, గీర్మి చోనము. [టాకోము.

దూదిమూట. వా. వి: కంటలము-కంటము-కం దూదేకులవాడు. వా. వి: చూ, పెంజోరి.

దూనము. సం. వి: చూ, సంతాపితము

దూప. వై. వి.=తాప. దప్పి (దేశ్యమని శ.ర): చూ, పిపాస.

దూపటిలు. దే. అ. కి: (రూ-దూపటిలు- దూపించే-దూపిలు-దూపిలు) 1. దప్పికొను: చూ, నీరుపట్టు; 2: చూ, సంతాపించే.

దూపటిలు. దే. అ. కి:—వై.—

దూపము. వై. వి.=ధూపః. వాసనగలపొగ: చూ, పొగ.

దూపార్తి. వై. వి. (దూపము + ఆర్తి) దూప మువేసెడు పాదము పెట్టినతట్ట: చూ, సంచి.

దూపించే. దే. అ. కి: చూ, దూపటిలు.

దూపిలు. దే. అ. కి:—వై.—

దూపిలు. దే. అ. కి:—వై.—

దూపె. దే. వి. 1. ఆడుగుటి: చూ, భగము. 12; 2. అవలక్షణము.

దూబ. దే. వి. 1: చూ, సావిదల్లుడు; విణ. 2. అధముడు:చూ, హీనుడు; 3: చూ, నిష్ప్రయోజకుడు; వై. వి. 4. ఒకరకము ఖాతము; 5. ఒకరకముగాదె: చూ, పంట సాల.

దూబూచి. ద్వ. వి. (దూయు + బూచి) రూ- దోబూచి. బాలకీర్తిదావిశేషమందగు నను శరణము. సా. 1, అ. 49: చూ, హూహూ; బ. 2: చూ, బాలకీర్తి.

దూముడి. దే. వి: చూ, రూ-ర-ముముడి.

దూయు. అ. కి: 1: చూ, రూ-దుయు. 1;

2: చూ, రూ-దుయు. 2; 3. పర్తికేంచే:

చూ, సోకు. 4; ౪. కి: 4: చూ, రూ-

దుయు. 3; 5: చూ, రూ-దుయు. 4.

దూయుతేగ. ద్వ. వి: చూ, మచ్చర *.

దూయుముడి. దే. వి: చూ, రూ-దుయుముడి.

దూరగిరిన్యాయము. పా. దూరముగానున్న పర్వ తములు నునుపుగాఁగొప్పించును. దగ్గఱకుఁ బోవగట్టలు మెట్టలు ముండ్లుగానుండునను కీతి. “దూరపుకొండలు నునుపు.”

దూరదర్శి. సం. వి. ౯. పుం. 1: చూ, విద్యాం సుండు; 2: చూ, హరివాహనుడు; విణ. 3: చూ, దీర్ఘదర్శి. 3.

దూరదర్శిని. పా. (తెరెస్కోప్) దుర్భిణి.

దూరనికటస్థలక్ష్య భేదనలక్షణములు. అం. పర్మే యములు. [వై —

దూరపాతశరాభ్యాస విస్తరకీర్తనము. అం.—

దూరపుచుట్టము. వా. మి. వి: చూ, బంధువు.

దూరము. సం. విణ. దవ్య: చూ, విప్రకృప్తము.

దూరాన్వయము. అం. సంధిదోషములు 15 లో నొకటి.(వీడు నామేనబాప యల్లుడనుటకు వీడునాతిల్లితోడబుట్టినవానికొడుకుకూతు మగఁడనిచెప్పట. ఈతఁడుదూరపుబంధువని తోఁపఁజేయుటకై యిట్లుచెప్పట గుణమే యగును. అట్టియుద్దేశములేమండినదోషము): చూ, సంధిదోషములు.

దూగు. దే. వి. రూ-దూగు: చూ, నింద. 1.

దూరుబారు. దే. వి. ఒకానొక పావురము:చూ, పావురము.

దూర్పు. దే. స. కి: 1. చెక్కు: చూ, వారు. 1; వా. పే: 2: చూ, రూ-తూలుచే.

దూర్వ. సం. వి. అ. ప్రే. గణిక *: చూ, తృణము. 1.

మూర్ఖామూలన్యాయము. పా. గణికపేరు భూ
మిలోనుండియుండి చినుకుపడగానే చిగు
ర్చును గానియెన్నటికిని చోపడనురీతి.

మాటు. దే. వి. 1. అపవాదము: చూ, నింద.
1; స. కి. 2: చూ, నిందించు; 3. పరివే
శించు: చూ, సోఁసు. 4.

మాటుదుంకెర. దే. వి: చూ, బాలకీర్తిడ.

మాటువడు. ద్వ. అ. కి. నిందింపఁబడు: చూ,
వీటిబోవు.

మాల. దే. వి. 1. చూ, విదర్శిక; వా. 2. సం
భోగేచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1. [శూకశింబి.

మాలకొండి. దే. వి. రూ-మాలగొండి*. చూ,
మాలగొండి. దే. వి. —పై.—

మాలగోవెల. దే. వి. —పై.—

మాలపోతు. దే.వి. ఎల్లప్పుడునుమాలగలవాఁడు.

మాలము. నై. వి.=కులా-స్థూల ఇంటికురుఁజేల
కాదరువుగానమచ్చెడు మ్రాసు: చూ, మద
నచేతులు.

మాలి. నై. వి.=ఘాళి. రూ-మాలి. అంధి.
పదా. చర. 51: చూ, రేణువు. 1.

మానర. దే. వి: చూ, రూ-మాగర.

మావలువ. దే. వి. (రూ-మావల్వ-దువ్వలువ-
దువ్వల్వ-దువ్వటము) నిచోళము: చూ,
నస్త్రము.

మావల్వ. దే. వి. —పై.— [నింద. 1.

మావణము. సం. వి. అ. న. దూషించుట: చూ,
మావణుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకరక్క-నుఁ
డు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

దూషించు. సం. స. కి: చూ, నిందించు.

దూషిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: 1. (రూ-దూషి-
దూషిక-దూషము) కంటిపుసి: చూ, పుసి;
2: చూ, వాగఱ; 3: చూ, సాలెపురుగు.

దూష్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-చూష. పరత్ర:
చూ, నూత్రము. 1.

దూష్యము. సం. వి. అ. న. 1. రాజగృహము:

చూ, సవనము. 1; 2. బట్ట: చూ, నస్త్రము;
విణ. 3. దూషింపఁచగినది: చూ, హీనము. 2.

దూసర. దే. వి: చూ, రూ-దుస్సర *.

దూసరి. దే. వి. 1. అపవాదము: చూ, నింద.

1; 2. దూసరిగడ్డి *: చూ, తృణము. 1.

దూసరులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

మాసిపోవు. వా. అ. కి: చూ, రూ-చుస్సి
పోవు.

మాళి. నై. వి.=ఘాళి: చూ, రేణువు. 1.

దృ

దృంభువు. సం. వి. డి. స్త్రీ: చూ, సర్వము.
జై. 1, ఆ. 10.

దృక్కు. సం. వి. చ్. స్త్రీ. రూ-దృశ. 1: చూ,
లోచనము; 2: చూ, వీక్షణము; 3: చూ,
బుద్ధి; విణ. 4. చూచేవాఁడు.

దృగాయుధుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
శివుఁడు. [యోజితము.

దృగ్ధము. సం. విణ. కూర్పఁబడినది: చూ, సం

దృగ్బలము. అం: చూ, పడ్యలములు.

దృఢదేశము. అం: చూ, దండవ్యూహములు.

దృఢనాభము. అం: చూ, శస్త్రములు.

దృఢము. సం. కి. విణ. అ. న. 1. అత్యంతము:

చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 2. అధికము: చూ,

హెచ్చు. 1; 3.=దిటము. దిటచుగలది: చూ,

స్థైర్యము; 4.=రుటము. గట్టిది: చూ, బెడి

దము; 5. ఒలిసినది: చూ, స్థూలము. 2.

దృఢసంధి. సం. వి. ఇ. పుం. (దృఢమైన కీలు

గల హస్తావ్యవయవము): చూ, సంహతము.

దృతము. సం. విణ. ఆదరింపఁబడినది: చూ,

పరితీతము.

దృతి. సం. వి. ఇ. పుం.=తిత్తి. కొలిమితిత్తి.

తోలుతిత్తి (అనియు): చూ, భస్త్ర.

దృతాఖ్యము. అం: చూ, ఉద్ధితకరణంధములు.

దృశ్తుండు. సం. విణ: చూ, పొగరుబోతు.

దృభము. సం. విణ. సుప్రవృబడినది: చూ,

న్యూతము.

దృశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-దృశు.

దృశత్తు. సం. వి. చ్. స్త్రీ: చూ, రూ-దృశుత్తు

దృశ్యము. సం. విణ. 1. మోడదగినది: చూ,

వీక్ష్యము. 1; అం. 2. కావ్యము. —దృశ్య

ము, శ్రవ్యము అని ద్వివిధము. అందు దృశ్య

ము (చూడదగినది) నాటకము (మరాఠి-

శాకుంతలము లోనగునవి) (దీనికే రూపక

మని నామాంతరము): (చూ, అనూద్యము)

చూ, కావ్యము. 4: (చూ, నాటకము. 1.)

దృషత్తు. సం. వి. డ్. స్త్రీ. రూ-దృషత్తు 1. శిల:

చూ, రాయి; 2. సన్నెకల్లు: చూ, రాయి.

దృషత్వత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాత్రము: చూ,

రాయి. ప్రార్వతి. 1.

దృషదృషతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గౌరి: చూ,

దృష్టము. సం. వి. ఆ. న. రాజునకు తనబలము

వలనను, పగవారివలనను పుట్టినబలము: చూ,

శక్తి. 1; విణ. 2: చూ, వీక్షితము; అం.

3: చూ, దృష్టులు; 4. కావ్యలక్షణంబున.

—ధనయశశివృత్తులు: చూ, అదృష్టము.

దృష్టరజ. సం. వి. ఓ. స్త్రీ: చూ, రజస్వల.

దృష్టాంతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, ఉదా

హరణము; 2. శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రము

లు; 3: చూ, మరణము; అం. 4. ఒకయ

ర్థాలంకారము. (వాక్యసాధర్మ్యము. ఉప

మానోపమేయముల సాధారణ ధర్మములను

బింబప్రతిబింబములవలెభిన్నవాక్యములతో

జూపుట): చూ, అలంకారము. 3. గ్రంథం.

దృష్టాంతీకరించు. సం. స. కిరి: చూ, ఉదాహ

దృష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, వీక్షణము;

2. కన్ను: చూ, లోచనము (తద్వి. —దోష

ముచేతి కూరిరమైనమోపునను. —అదృష్టి.);

3: చూ, బుద్ధి; అం. 4: చూ, నాట్యోపయో

గములైన యంగములు. (చూ, అంగము. 9.)

దృష్టించు. సం. స. కిరి: చూ, వీక్షించు.

దృష్టిక్రియలు. అం. సమము, ఆలోకితము,

సాచి, పరిలోకితము, ఉల్లోకితము, అవలో

కితము, అనువృత్తము, విలోకితము, పార్శ్వ

గతము, యాతము, నిమిలితము, అర్థనిమి

లితము, ఉన్నీలితము, అర్థస్థలము, కంఠితము,

అంతర్వీక్షితము, ఉర్ధ్వతలము, వ్యాపర్తము.

(18): చూ, దృష్టిభేదములు: (మతము

ఇందుకు సంబంధించినవి: చూ, రసదృష్టులు

8, శృష్టులు 8, సంచారీభావమునఁబడిన

దృష్టులు. 20.)

దృష్టికోవము. సం. వి. ఆ. న: చూ, కనుబాటు.

దృష్టిభేదములు. అం. సమము, ఆలోకితము,

సాచి, పరిలోకితము, నిమిలితము, ఉల్లో

కితము, అనువృత్తము, అవలోకితము (అని

కొందఱు) (8): చూ, దృష్టిక్రియలు.

దృష్టిలక్షణాన్వీక్షణము. అం: చూ, పరిమేయ

ములు.

దృష్టులు. అం. స్నిగ్ధము, హృష్టము, దీనము, కృ

ద్ధము, దృష్టము, సభయము, జుగుప్స, విస్మి

తము (8)

దె

దెంచేనము. దే. వి: చూ, రూ-దెంచేన.

దెందము. దే. వి: చూ, రూ-దెందము.

దెత్తి. వా. వి: చూ, భూతము.

దెప్పము. దే. వి. లెప్పము: చూ, లక్ష్యము. 1.

దెప్పర. దే. వి. రూ-దెప్పర. 1. అశుభము:

చూ, హాని. 2; 2. ఆశక్యము: చూ, లావు. 7.

దెప్పగము. దే. వి. రూ-దెప్పగము. 1. అశు

భము: చూ, హాని. 2; 2: చూ, విపత్తు;

విణ. 3. ఆశక్యము: చూ, లావు. 7;

4. దుస్సహము: చూ, వెక్కసము. 4; వా.

5. దుష్టశము: చూ, రూ-దేప్పరము. 6.

దెప్పరములు. దే. వి. బ. గుచ్ఛహవచనములు.

భా. సభా. 2, ఆ. 255. [బాగవదు.

కెప్పరలు. దే. అ. కిరి: రూ-దెప్పరిల్లు: చూ,

దెప్పరిల్లు. దే. అ. కిరి:—పై.—

కెప్పరకము. దే. వి. (దెప్పరము + కికము)

దుచ్ఛహత్సము: చూ, హెచ్చే. 1.

కెప్పరచుచు. వా. స. కిరి: ఒత్తిరచుచు, దె

ప్ప-దెప్ప.

దెప్ప. దే. వి. 1. ఎత్తిరచుపు:చూ, సోత్పా

సము; స. కిరి: 2: చూ, రూ-దెప్ప.

దెప్పదు. దే. వి:చూ, దెప్ప. 1. (బ. దెప్పలు)

దెబ్బ. దే. వి. కొట్టు: చూ, మెత్తు. 1.

దెబ్బనరులు. అం: చూ, ధాన్యము.

దెబ్బాటు. దే. వి. (దెబ్బ + ఆటు) బలిష్ఠమైన

వాన: చూ, వాన. 2.

దెబ్బన. దే. ది. కిరి: విణ: చూ, జేగము. 3.

దెస. వై. వి. 1.=దిశా. దిక్కు. భార. దో. 2,

ఆ. 57: చూ, హరిత్తు. 1; 2. వైపు:

చూ, పార్శ్వము. 2; 3.=దశా. ఆవస్థ: చూ,

పాటు. 7; 4.=దశా. దురవస్థ: చూ, పీను

గువెంట; 5: చూ, రక్షణము; 6. అండ:

చూ, పొపు. 2.

దే

దేంద్ర. దే. వి: చూ, జేంద్ర.

దేంద్రవాడు. దే. వి:చూ,రూ-జేంద్రవాడు.

దేకి. వై. వి.=శ్రీకృష్ణునితల్లి, దేవకి: చూ,

మాత. 1.

దేకిన. వా. వి: చూ, రూ-దేకిన.

దేకు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-దేకు.

దేనరు. వై. వి.=ధాన్య. తలంపు:చూ,స్మృతి.1.

దేబ. దే. విణ: చూ, పొయిడి.

దేయము. సం. విణ. ఇయ్యదగినది: చూ, హీన
ము. 3.

దేరిజే. దే. వి. రూ-దేరిజ: చూ, సదనము. 1.

దేరిజే. దే. వి.—పై.—

దేవముణము. అం: చూ, ఋణశ్రయము.

దేవకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-దేవనము.

1: చూ, పాచిక; 2. గెలువనిచ్చ: చూ,

వారిచ.

[చూ, విష్ణువు. 1.

దేవకీనందనుడు. సం. వి. అ. పుం. కృష్ణుడు:

దేవకులోద్భవము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కా

చినుము. *

దేవకుసుమము. సం. వి. అ. న: చూ, లవంగము.

దేవకృతి. అం: చూ, గౌడకృతి.

దేవఖాతకము. సం. వి. అ. న: చూ, పరిఖ.

దేవగంగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆకాశగంగ:చూ,

నది.

దేవగంధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: ఆరామశీతలము,

కుక్కుటమర్దకము, గంధాడ్య. (తె. ప).—

గొడసాల.*

దేవగడ్డలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దబోడతరము

*: చూ, ముండిని.

దేవగణవిశేషము. అం: చూ, దేవతాభేదము.

దేవగణాంశము. అం: చూ, షష్ట్యంశములు.

దేవచ్ఛందము. సం. వి. అ. పుం. నూలుపేటల

హారము: చూ, భూషణము. 2.

దేవజగ్ధకము. సం. వి. అ. పుం. కామంచిగడ్డి:

చూ, తృణము. 1.

దేవజగ్ధిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—

దేవత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దేవుడు: చూ,

వేలుపు.

[జెట్టు; 2: చూ, రచ్చ*.

దేవతరువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1: చూ, వేల్పు.

దేవతిరువులు. అం: చూ, దేవవృక్షములు.

దేవతాడి. వై. వి.=దేవతాశము. దావరడంగి

*: చూ, విషవాళని.

దేవతాపంగాబ్రాహ్మణులు. అం. కృష్ణయజుః
లేవుదులు. శ్రీకృష్ణాది విష్ణ్వలయ రోధకులు
నైయున్నారః చూ, ఉత్కళిలు (చూ,
బ్రాహ్మణులు)

దేవతాభేదము. అం. (దేవతలవలనఋషీనవారు)
విద్యాధరుడు, అప్పరసలు (ఊర్వశీపర్వ
తులు), యక్షులు (కుబేరాదులు), రక్షస్సు
లు (విభీషణాదులు), గంధర్వులు (హాహా
హూహూహాపర్వతులు), కిన్నరులు (గుట్ట
పుమోముగలవారు), పికాచములు (మాంసా
శనులు, కుబేరానుచరులు), గృహ్యకులు
(మాణిభద్రుడు మొదలైన నిధిపాలకులు),
సిద్ధులు (విశ్వావసుపర్వతులు), భూతములు
(ఇష్టమునొండెడి బాలగ్రహాదులు); తద్విశే
షములు - కింపురుషుడు-కింపూరుషుడు,
దుగ్రినుణుడు, దుగ్రిముడు, క్షేత్రపాలుడు,
కృతువు, కుష్మాండుడు, కువేరుడు, కాలకి
కాలుడు, భేచరుడు; (తె. ప.)—జిక్కి
మోరవేలుపు. (మిగత విశేషాదులకుః చూ,
వేలుపు.) [దేవతాడి *.

దేవతాళము. సం. వి. అ. పుం. = చూ, రూ-
దేవదత్తము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకఉపవాయు
వు (జ్యంభపర్వదత్తమానవాయువు) : చూ,
వాయువు; 2. అర్జునుని శంఖము: చూ,
సంకు. 1.

దేవదారి. వై. వి. = దేవదారువు*: చూ, నూత్న
దారువు. (చర్మరోగములలో దీని తైలమును
వాడెదరు.) [వై.—

దేవదారువు. సం. వి. ఉ. పుం. = దేవదారి.—

దేవదారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, లత. 1.

దేవద్యుక్తు. సం. వి. ఈ. (చ. ఈ. చ.)

1. దేవతలనుగూర్చిపోవువాడు; 2. దేవపూ
జకుడు: చూ, పూజోడి.

దేవనము. సం. వి. అ. న. 1. కీర్తిడ: చూ, విలా
సము. 1; 2. జోజీము: చూ, వ్యవహారము.

4; 3. కెలుదరిచ్చ: చూ, వాంఛ; 4. వ్యవ
హారము: చూ, సత్యము. 1; పుం. 5. పాచిక:
చూ, వ్యవహారము. 4.

దేవనాయకుడు. అం: చూ, నాయకత్వము.
దేవనాళము. సం. వి. ఉ. పుం. అడవి కిక్కిస
కనవు*: చూ, త్యజము. 1.

దేవబ్రాహ్మణులు. పా. ఉంధస్పత్తిచే సాత్విక
మగు మితాహారముచుజింపుచే సంతుష్టికళి
ఇందిమ నిగ్రహవైశేషకాస్త్రములయందలి
యధార్థార్థజ్ఞానము గలవాడై తత్వజ్ఞాన
గలవారగువారే దేవబ్రాహ్మణులు. (మీరు
దశవిధబ్రాహ్మణులలోనివారు): చూ, బ్రా
హ్మణులు.

దేవభాగాంశము. అం: చూ, షష్ట్యంశములు.

దేవభూయము. సం. వి. అ. న. దేవత్వము: చూ,
సాయుజ్యము.

దేవమణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కాస్తుభము:
చూ, రత్నము. 1; 2: చూ, శివుడు;
3. గుట్టము మెడమడి: చూ, నుడి. 1; అం.
4: చూ, శుభావర్తములు.

దేవమాత. సం. వి. ఋ. స్త్రీ: చూ, మాత. 1

దేవమాతృకము. సం. వి. అ. పుం. వానచేమ
డెడుదేశము: చూ, దేశము.

దేవమాసము. సం. వి. అ. పుం. గర్భాష్టమ
మాసము: చూ, మాసము. 1.

దేవయజ్ఞము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, హో
మము; అం. 2: చూ, యజ్ఞములు.

దేవయోనివిశేషము. అం: చూ, దేవతాభేదము.

దేవగ. వై. వి. = దేవః. 1. ఎకిమీడు: చూ,
ప్రభువు. 2; 2: చూ, వేలుపు.

దేవరింపు. దే. వి. బతిమాలడము. అం. భా.
పర్. 116: చూ, వాచారపము.

దేవరుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-దేవుడు,
మగనితోఁబుట్టువు: చూ, సహోదరుడు.

దేవరుడు దానిహృదయము. పా. అభ్యర్థనాదేవములో
దేవదత్తాత్రయమునందును రత్నగిరిజిల్లాలో
ను, ఉత్తరకొండకడ దేశములోను, బహు
దాలోను కానంబడుదురు. వీరుకృష్ణయజు
శ్సేదులలో నొకకాఖ్యవారు. పి.రణ్యచేశాయ
సహాచర్యము: చూ, దానిహృదయము.

దేశలుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, అర్చకుడు.

1.2.3.

దేశలోకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.

దేశపల్లభిము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పాన్న.*

దేశపృథ్విములు. అం. (దేశతరువులు) మందా
రము, పారిజాతము, సంతానము, కల్పవృ
క్షము, హరిచందనము.

దేశసత్వ. అం: చూ, ద్వాదశసత్వము.

దేశసరులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

దేశసాయజ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, దేవ
భూయము.

దేశస్వర్గము. అం: చూ, సృష్టిస్వర్గములు.

దేశశము. వై. వి.=దేవాలయ: చూ, సదనము.1.

దేశశ్శు. వై. వి. బ.=దేవాః. దేవతలు: చూ,
వేలుపు.

దేవాంగి. దే. వి: చూ, జేంద్ర-జేంద్ర). (దేవాం
గులు సంస్కృతమని శ. ర.)

దేవాంశము. అం: చూ, పవ్య్రాంశములు.

దేవాగ్న్యంశము. అం.—పై.—

దేవాజీవి. సం. వి. న్. పుం: చూ, దేవలుడు.

దేవాజీవుడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

దేవాదిపద్ధని. అం: చూ, టక్కజవిభాషలు.
(చూ, భాష. 1.)

దేవానాంప్రియము. సం. వి. అ. పుం. 1. మే
క: చూ, మేషము. 1; 2. మేకపోతు:

చూ, మేషము. 1. [డు. రాఘ. 1, ఆ. 5.

దేవానాంప్రియముడు. సం. విణ: చూ, మూర్ఖు

దేవాలయము. సం. వి. అ. న.=చూ, దేవశము.

దేవావాసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రచ్చ*.

దేవి. సం.వి. ఈ.స్త్రీ. (కీర్తిించునది) 1. దుర్గ:

చూ, పార్వతి. 1; 2.=గేవేరి. రాణి: చూ,

రాజ్ఞి; 3. చోగ*: చూ, స్రన; 4. పిక్క*:

చూ, స్పృక్కు.

దేవిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దానికము.

దేవిడీ. వా. వి. కోటవాకిలి. [ను ఉత్తరువు.

దేవిడీమన్నా. వా. వి. కోటవాకిలికి రాకూడద

దేవికోట. అం. శోణితపురము: చూ, దేశము.

దేవీమతము. అం: చూ, తంత్రములు.

దేవు. దే. స. కిర్ 1. నీళ్లులోనగువానియందుం
డి తడవియెత్తు; 2: చూ, వెతకు. అచ్చ.
సుం, కాం. 8.

దేవుడు. సం. వి. అ. పుం. 1=దేవర: చూ,

వేలుపు; వా. 2. (నాట్యపరిభాషయందు)

, రాజు. భట్టారకుడు: చూ, రాజు. 1.

దేవునిదర్శనము. అం: చూ, శకునరహితములు.

దేవురించే. దే.ఆ. కిర్:చూ, వాచేరు. హరిశ్చ.
4, ఆ. 103.

దేవురింపు. దే. వి: చూ, రూ-దేవరింపు.

దేవురు. దే. వి.—పై.—

దేవురుగొట్టు. దే. విణ: చూ, దేబె.

దేవులాడు. దే. స. కిర్ (దేవులు + అడు)

1: చూ, వెదకులాడు; వా. 2. విచారించే.

దేవుడు. సం. వి. ఋ: పుం: చూ, రూ-దేవ
రుడు.

దేవెరి. వై.వి.=దేవి.రూ-దేవేరి. 1.రాణి: చూ,

రాజ్ఞి; వా. 2. దొరసాని: చూ, రాజ్ఞి.

దేవేరి. వై. వి.=1.—పై—; 2.—పై.—
పాండు, 1, ఆ. 239.

దేశకాలవిభజనము. అం: చూ, అంగపంచకము..

(చూ, అంగము. 9) [డు..

దేశకుడు. సం. విణ: చూ, అవ్యవసాయపంతు

దేశజధర్మములు. అం: చూ, ధర్మములు.

దేశభాషావిజ్ఞానము. అం: చూ, ఉపవిద్యలు.

దేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. అనేకపట్టణములుగల గొప్పగూఢాగము: ఉపనర్తనము, జ, జనపదము, జనాంతము, బానపదము, డ, ఛ, పృదేశము, మండలము, రాష్ట్రము, విషయము. (తె. ప.)—ఆశీయము-ఆశ్వామ, ఆఱువ, ఊరు, ఏఱుక, కలంక, నాడిక, నాడు, నాణిమ, మాగాణి-మాగాసి. విలాసి, నీమ: చూ, దేశములు; (వింగులవారికి చూ, నీమ. 1); ఆం. 2: చూ, వింగుల వింగులములు; 3: చూ, రాగాంగములు. (చూ, ఆంగము. 9)

దేశములు. ఆం. ప్రధానమైన దేశములు. ౧౬: - ౧ ఆంగము; ౨ పంగము, పుండ్రము; ౩ కళింగము-కలింగము; ౪ కర్ణాటము; ౫ కేరళము-కేరళము; ౬ కామరూపము; ౭ గౌడము-గడము, పుండ్రము, వరేంద్ర; ౮ వనవాసము; ౯ కుంతలము; ౧౦ కోంకణము-కోంకణకము; ౧౧ మగధము, కీకటము; ౧౨ నురాష్ట్రజము; ౧౩ మాళవము-మాలవము; ౧౪ లాటము; ౧౫ భోటము; ౧౬ వరాటము; ౧౭ శబరము; ౧౮ కుమరము; ౧౯ కురుపు, కురుక్షేత్రము, గమిష్ణువు, ధర్మక్షేత్రము, వినశనము; ౨౦ అవంతయము-అవంతి, ఉజ్జయిని, విశాల. (తె. ప.)—ఉజ్జీని; ౨౧ పాండ్యము; ౨౨ మద్రము; ౨౩ సింహళము; ౨౪ ఘూర్జరము, (తె. ప.)—గుజరాతి-గుజరీ-గుజేరు-గుజ్జరాతి-గుజ్జరీ; ౨౫ పారశీకము; ౨౬ మిథిలము; ౨౭ పాంచాలము; ౨౮ శూరసేని; ౨౯ గాంధారము; ౩౦ బాహ్లికము-బాహ్లికము; ౩౧ హైహయము; ౩౨ తాళవము; ౩౩ సాల్వము-శాల్వము, కాగకుక్షియము; ౩౪ పుండ్రకము; ౩౫ పాగ్గోతిషము; ౩౬ మత్స్యము; ౩౭ చేది-చైద్యము-చేదయము, డాహలము; ౩౮ బర్బరము; ౩౯ సేపాళము; ౪౦ గౌళము;

౪౧ కాశ్మీరము-కశ్మీరము, కీరము, కాన్త్రుశిల్పనము; ౪౨ కన్యాకుబ్జము-కన్యాకుబ్జ-కాన్యాకుబ్జము, కుశన్ధలము, కాశము, గాధిపురము; ౪౩ కిదర్న-కిర్నము; ౪౪ ఖురసాణము; ౪౫ మహారాష్ట్రము; ౪౬ కోసలము; ౪౭ కేకయము; ౪౮ అహిచ్ఛత్రము; ౪౯ తిర్లిలింగము, తిర్లిలింగక్షేత్రము, అంధ్రము-అంధ్రము, అంధ్రమండలము-అంధ్రమండలము (తె. ప.)—తెలుగు-తెలుగు; ౫౦ ప్రియాగము; ౫౧ కరహటకము; ౫౨ కాంభోజము-కంభోజము-కంభోజము; ౫౩ భోజము; ౫౪ చోళము-చోలము-చోడము; ౫౫ హూణము; ౫౬ కాశి, అవిముక్తము, అనంగకాశనము, కాళము, కాశిక, జిత్వరి, తపస్థలి, తీర్థరాజి, వారణాసి. (తె. ప.)—బనారసు ఇత్యాది: (చూ, నీమ. 1); మఱికొన్ని ముఖ్యదేశములు. ౧. అంగలభూము-అంగలభూమి; ౨. ఆంబుష్టము; ౩. అధిష్టానము; ౪. అరేబియా-హరల్బ్; ౫. అలక-అళక; ౬. ఆంధ్రతి; ౭. ఆకరి; ౮. ఆభీరము; ౯. ఆరట్టము; ౧౦. ఆర్యావర్తము, కర్మభూమి, పుణ్యభూమి; ౧౧. ఆశ్వియము; ౧౨. ఉత్కలము, ఒరిస్సా, ఓధ్రదేశము, ఓధ్రము. (తె. ప.)—ఒడ్డాది; ౧౩. ఉదీచ్యము; ౧౪. ఉపవర్తనము; ౧౫. ఉరుమంజి-హురుమంజి-హురుమంజీ-హుర్మంజీ; ౧౬. కచ్చు; ౧౭. కరూళము-కారూళము; ౧౮. కాంపిలము-కాంపీలము; ౧౯. కామరూపము; ౨౦. కీకటము-కీకటాము; ౨౧. కుండినము; ౨౨. కుమరము; ౨౩. కుజాలము; ౨౪. కుముద్వంతము-కుముదావాసము-కుముద్వాన్; ౨౫. కురాసాని; ౨౬. కొట్టాము; ౨౭. కోదండము; ౨౮. కోమలము; ౨౯. కోలాంశము; ౩౦. కాంగము; ౩౧. కాశాంబి, వత్స

పత్తనము; 32. ఖశము, ఖశయష్ట్రస్కము; 33. గర్తము; 34. గోండము; 35. ఘోట్టాణము; 36. చీనము; 37. జవనము-యవనము; 38. తక్షశిల; 39. తామలిప్తము-తామలిప్తి, వేలాకూలము; 40. తురుష్కము; 41. త్రిగర్తము; 42. దండకము; 43. దక్షిణాపథము; 44. దశాగ్నము, కుక్కురము, యదవము, సాత్వతము; 45. దాశేరకము; 46. దేవమాతృకము; 47. నడ్వంతము-నడ్వలము; 48. నదీమాతృకము; 49. బ్రహ్మవర్తము, తపోవటము; 50. మందిరము; 51. మరుభువ; 52. మలయము; 53. లంపాకము; 54. శకము; 55. సింధువు; 56. సౌవీరము, కుమాలకము, 57. దోణి. మఱియు, అచ్చి, అచ్చిమట్టము, కలంక, కోన ఇత్యాది: చూ, సీమ. 1; పృథానమగు పుణ్యనగరములు.—1. అయోధ్య, కోశలము-కోశల-కోసల-కోసలము. (తె.ప.)—అయోధ్య; 2. మధుర; 3. మాయ, 4. కాశి; 5. కాంచి. (తె. ప.)—కంచి; 6. అవంతి. అవంతిక, ఉజ్జయిని, విశాల. (తె. ప.)—ఉజ్జిని; 7. ద్వారతి; మఱికోన్ని ముఖ్యనగరములు.—8. గయ; 9. చంప; 10. పాగ్జోతిషము, కామరూపము; 11. అశ్రవనగరము; 12. ఉపపట్టణము, గుహ్య-గుహ్యము-గృహ్య. (తె. ప.)—పెంట-పేట; 13. రాజధాని, కటకము. (తె. ప.)—రాచేపేడు. ఇత్యాది: (చూ, సీమ 1.) పట్టణమునకు.—కర్వటము, కోట్టము, ఖమ్-ఖంబు, నగరము, నగరి, పట్టణము, పురము. (తె. ప.)—పట్టము-పట్నము, పోలు, సీమ; పృసిద్ధికెక్కిన పట్టణములు.—1. అధిష్ఠానము; 2. అమర, అనిరోహము, ఆమరము, ఇంద్రనగరి, ఇంద్రలోకము, నుద్యోగము. (తె. ప.)—అమరావతి; 3. అలక, కాంతిమతి; 4. విశాని, విశి;

5. కుసుమపురము; 6. ఖపురము; 7. ఖర్వా. (తె. ప.)—కనుబా; 8. గంధవతి; 9. చంప, పుష్ప, మాటి; 10. త్రిపురము; 11. దుర్గము, కోట్టము. (తె. ప.)—కోట; 12. ధార; 13. బాణపురము, బాణరాజనగరము, ఉషావనము, కోటివర్షము-కోటివర్షము-కోట్టిపురము, దేవికోట, శోణితము; 14. బ్రహ్మపురి, అజాపత్య, అభి, ఆనందిని; 15. మాహిపత్రి, కథ; 16. యమపురి, చిత్రితాకరి; 17. (తె. ప.)—రేవు (కరవాకపట్టణము); 18. వైకుంఠము; 19. శంభపురి-శంభుపురి, ఏకచక్రము, హరిగృహము; 20. హస్తి నాపురము-హస్తి నపురము-హస్తిని-హస్తి నీపురము, గజసాహ్వయము-గజాహ్వ-గజాహ్వము-గజాహ్వయము; 21. తిరిచినాపల్లి (త్రిశిరఃపురి) ఇత్యాది: (చూ, సీమ. 1); దిక్పాలపట్టణములు.—అమరావతి, అలక, కృష్ణాంగన, గంధవతి, తేజోవతి, యశోవతి, శ్రీధావతి, సంయమవి; గామదులు.—1. పట్టణమునకు దగ్గరలోను.—ఉపపట్టణము; 2. గామము.—ఉపనసధము, కసితము, కీరము, కులము, గామటిక, గామము, జనపదము, జానపదము, నివృత్తు-నీవృతి. (తె. ప.)—ఊరు, కుప్పము, కొటిక-కొట్టిక, గామము, పల్లియ-పల్లె, పాడు, పాలెము, పాలము; 3. బ్రాహ్మణుల ఊరు. అగ్రహారము, విపరీపురి. (తె. ప.)—నల్లిండ్లు; 4. వర్తకులపేట.—భేటము; 5. పటకాపులపల్లె.—భేటము; 6. గొల్లపల్లె. ఆభీరపల్లి, కర్వటము-ఖర్వటము-ఖర్వటము, భేటకము-భేటము, గామపృథానము, ఘ, ఘోషము. (తె. ప.)—గొల్లనల్లె, మంద, వేరపల్లె; 7. బోయపల్లెకు.—కశ్మలము, నిషాదము, శబరాలయము. (తె. ప.)—పక్కణము, బోయపల్లె; 8. సాలెపేటకు.—

తరలము; ౯. కమ్మరి పడగింకులపల్లె.—క
గ్వటము-ఖర్వటము-ఖర్వటము; ౧౦. కొండ
పక్కిపల్లె.—కర్వటము-ఖర్వటము-ఖ
ర్వటము; ౧౧. నన్నులుగామములుగల
పరగణాకుముఖ్యగామము.—కర్వటము-
ఖర్వటము-ఖర్వటము; ౧౨. నగరమునకు దగ్గ
అనున్న గామము.—గృహ్య; ౧౩. మంగలిపల్లె.
కలింజనము; ౧౪. చిన్నపల్లె.—ఖండిక-ఖం
డిక; ౧౫. అడవిలోని ఊరు.—అడవిపల్లె,
కారూరు; ౧౬. మాలపల్లె.—గామిమాంతము.
(తె. ప.)—మాలపల్లె; ౧౭. గామముల
గుంపు.—గామిత, చక్రము; ౧౮. గామ
విశేషము.—ఖేటకము; ౧౯. చెంబడిపల్లె.—
(తె. ప.)—కుప్పము; ౨౦. పల్లెటూరు.—
జనపదము; ౨౧. మండలము, జనపదము; ఇ
త్యాది: (చూ, సీమ. 1); మఱికొన్ని విశేష
ములు.—౧. చంద్రలోకము.—ఆనందాల
యము; ౨. ఇహము, ఇహలోకము ఇత్యాది:
(చూ, లోకములు; 3. విరావతమను ఖండ
ము.—విరావతము; ౪. ఖండములు.—(చూ,
ఖండములు. 1.) (చూ, విరోపా 572
పొరట); ౫. తనదేశము కానిదేశము.—
దేశాంతరము. ఇత్యాది: (చూ, దేశము. 1)
(మిగిలినవానిని గూర్చి “సీమ. 1.” చూ,
దుము.) . [సత్యము. 1.

దేశరూపము. సం. వి. ఆ. న. న్యాయము: చూ,
దేశపాండ్య. వా. వి. చిన్నజమీదారుడు.

దేశస్త్రీలు. అం: చూ, స్త్రీ.

దేశస్థబ్రాహ్మణులు. పా. ఋగ్వేదులు.—కొండ
లు సామవేదులు కొండలు అధర్వణవేదులు.
ఈరెండుశాఖలవారు ఋగ్వేదులతో మేట్టటి
కము చేయుచున్నారు. వీరిలో దక్షిణ పరి
గ్రహించేవారు భిక్షులనియు తదితరులు గృ
హస్థులనియుఁ జెప్పదురు. వీరిలో రావు,

పంట్, దేశాహి, దేశపాండి, దేశముఖి,
కులకరణి, పశేల్ ఇత్యాదులు క్రిందిపదము
లు: చూ, బ్రాహ్మణులు. [చూ, స్త్రీ; ౩

దేశాంతరము. అం. తనదేశముకాని దేశము:
దేశాటనజచాతుర్యము. అం: చూ, సుగుణములు.

దేశి. అం: చూ, రాగాంగములు.

దేశిపండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గురువు: చూ,
పంతులు. 1; 2. దేశముతిరుగువాడు.

దేశియ్యము. అం: చూ, ఉద్ధతము. 2.

దేశీయక్రియలు. అం. ధృవక, సర్పిణి, కృష్య,
పద్మిని, విసర్జిత, విక్షిప్త, పతాక, పతిత. (8)

దేశీయము. పా: చూ, జాతీయము.

దేశ్యక్రియలు. అం. 1: చూ, తాళక్రియలు;
2. ధృవకము, సర్పిణి, కృష్యము, పద్మిని,
విసర్జిత, విక్షిప్త, పతాకము, పతిత (8). చూ,
దేశీయక్రియలు.

దేశ్యము. సం. విణ. దేశమునవాడఁబడునది:
చూ, గామ్యము. 10 (చూ, దేశ్యములు.)

దేశ్యములు. పా. 1. ఎ బ ఁ చే జి ఆ ఈ
యక్షరంబులుగల పదంబులు దేశ్యంబులు.
ఉదా.—ఎనఁడు, ఒకఁడు, కొన, అనఁటి,
చోవడి, జోలు, చెలుకు; 2. స్వాధీనంచేగా
గమంబులేని క్రియలు దేశ్యములు. “ఉదా.
—పండు, చేయి; 3. రేఖము ద్విత్వముగలవి
దేశ్యములు. ఉదా.—అట్టు, ఇట్టి, కుట్టు;
4. సర్వనామములును, కృత్తద్ధితాంతములు
ను దేశ్యములు; 5. ఔపవిధక్రికములు దేశ్య
ములు. ఉదా.—కన్ను, ముల్లు, తాయి,
పేను; 6. డువర్ణమునకు వెనుక ఉత్తములేని
పదములు దేశ్యములు. ఉదా.—కత్తలఁడు,
వెంకఁడు; 7. ప్రధను పచ్చనైక లోపంబుగల
పున్నపుంసకంబులగులకారాంతములును అన్ని
యుకారాంతపదములును దేశ్యములు. ఉదా.—
అన్న, పాలు, బల్లమొ; 8. స్వాస్వాంతముల
బహుపచనము రువర్ణంబాయెనేని యవిదేశ్య

ములు. ఉదా.—అల్లురు, పగతురు, 9. సం
యుక్తవర్ణంబు బహువచనంబగు పదంబులు
దేశ్యంబులు. ఉదా.—అండు, తొట్లు,
కోమట్లు, వైట్లు, అటకండ్లు. ౧౦. అయి, అవు,
గ, డొ, మొదలగునవి ఆదేశముగాఁగలవి దేశ
శ్యములు. ఉదా.—వితి=అయితి; డొడు=
అవుడు; కాకితము=కాగితము; పోడిమి=పో
డిమి; పగలు=పపలు మొ.)

దేసము. వై. వి.=ద్యేష: చూ, విరోధము. 1
దేహగంధము. అం. స్త్రీ లక్షణాంగములలో
నొకటి. (సంపెంగకలిగొట్టు పువ్వులవాసన
గలిగిన సౌభాగ్యముగలిగి పతివశయై యుం
డును. తీరగంధ, కటుగంధ, రక్తగంధము
లు దుఃఖప్రదములు. ధాన్యగంధము, వేచ
గంధము, గోమూత్రగంధము, హరిదళగం
ధము, దుష్టగంధము, గంధమూషికా గంధ
ము (చేంచేవాసన), మత్స్యగంధము, ఉగ్ర
గంధములైన విడువ వలెను): చూ, స్త్రీలక్ష
ణాంగములు.

దేహపుపారుపు. అం: చూ, ఉపవీతములు.

దేహబాధ. వా.వి 1. మలవిసర్జనమునకు చెడలుట;
2. శరీరాయాసము.

దేహము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. మేను:చూ,
శరీరము; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు.—
వీర, శంపాలత; అం. 3. పురుషలక్షణాం
గములలో నొకటి. (శరీరము, అంగము.—
మిక్కిలిపొడవుగాక మిక్కిలిపొట్టిగాక మి
క్కిలిలావుగాక మిక్కిలి సన్నముగాక
యున్నబ్రాహ్మణము. భోజనము, నిదుర, రతి
శీఘ్రకాలమునఁజేయుచున్నానను అంశము
గఁజేయుట అయ్యర్హుని. 108 అంగశముల
పురుషుండైన దివ్యపురుషుండగు): చూ, ల
క్షణాంగములు; 4. స్త్రీలక్షణాంగములలో
నొకటి. (లాగుగాక, సన్నముగాక, పొడ

వుగాక, పొట్టిగాకయున్న శ్రేష్ఠము. మృ
దువైనభోగియగు. విరికియైనవానియగు.):
చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 5. (దేహము):
చూ, లక్షణభాషలు. (చూ, భాష. 1).
దేహయాత్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ,
సాపాటు, 2: చూ, మరణము.

దేహరోమము అం. 1. పురుషలక్షణాంగములలో
నొకటి (రోమము.— ఒక్కటియైనరాజగు.
రెండైనధనసంతుండగు. మూడైనపండితుం
డగు. బహురోమమైన దరిదుండగును):
చూ, లక్షణాంగములు; 2. స్త్రీలక్షణాంగ
ములలో నొకటి. (రోమము.—నూత్నము
లైన సుఖవతియగు. రూక్షములైన కిడ్డలు
లేనిదగు): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

దేహళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: గేహళి, ఉదుంబ
రము, కుతుపము, గృహావగ్రహణి (తె.ప).—
కడప-గడప. (చూ, వాకిలి)

దేహలీదీపన్యాయము. పా. (దేహలీదీపత్రిపన్యా
యము) గడపఁమీద దీపముబెట్టిన నింటి
లోనఁ బైఁట గూడ నుపయోగించుననురీతి.

దేహి. సం. విణ (న్. ఈ. వ్.) 1. దేహము
కలవాఁడు: చూ, శరీరి; వా. 2. జీవా
త్మ: చూ, హంసుఁడు. 2; 3. కిచ్చేమెత్తు
వాని పార్థివమండలి విధేయతను నూచించు
శబ్దము. “భవతు భిక్షాందేహి.”

దై

దైతేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-దైత్యుఁ
డు. (2. దైతేయులు=కళ్యపునకుదితియందు
ఁగల్గిన సంతతి: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

దైత్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. కల్లు: చూ, నుర. 2.
దైత్యగురువు. సం. వి. ఉ. పుం. కుక్కుండ:—
చూ, రాహువు. 2.

దైత్యము. అం: చూ, శస్త్రములు.

దైత్యురీ. సం. వి. ఇ. పుం. 1. వెన్నుడు:

చూ, విష్ణుపు. 1; 2. దేవుడు: చూ, వేలుపు.

దైత్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-దైతే
యుడు.

దైత్యపడు. మి. అ. కిరి: చూ, వాచోరు.

దైత్యపాటు. మి. వి: చూ, వాచోరపము.

దైత్యము. సం. వి. అ. స. 1.—పై.—; అం.

2. సంచారీభావములు పికి లో నొకటి (ఓ
మన్మథుడా! పురవైరికిందిగము దప్పించిన
నీకీ విరిబోడియననెంత! కరుణజోచిరక్షిం
పుము): చూ, సంచారీభావములు. [పు. 2.

దైత్యము. సం. వి. అ. స. నిడుపు: చూ, పాద

దైవభుటన. 1. భగవంతుని యేర్పాటు: చూ,

సంధానము; అం. 2. అగ్నిజలాదులవలన

బుట్టెడు కీడులలోనొకటి: చూ, అదృష్టము.

దైవజ్ఞ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, సోదకత్తె;

2: చూ, బల్లి.

దైవజ్ఞాడు. సం. వి. అ. పుం. 1. జోస్యుడు:

చూ, సాంవత్సరుడు; 2 గణకుడు: చూ,

పంచీకరుడు.

దైవతభూషణ. అం: చూ, భిన్నపంచమజభా

వలు. (చూ, భాష. 1)

దైవతము. సం. వి. అ. పుం, స. 1: చూ, వేలు

పు; 2. దేవతది.

దైవత్యము. సం. విణ. ఈశ్వరత్యము: చూ,

అనిమిషత్యము. [చూ, వినికిడి.

దైవప్రకృతి. సం. వి. అ. పుం. ఉపకృతి:

దైవము. సం. వి. అ. స. 1. భాగ్యము: చూ,

అదృష్టము; 2. దయ్యము, పికాచము: చూ,

భూతము; 3: చూ, వేలుపు; పుం. 4. జ్యో

తిష్టోమాది యజ్ఞముప్రారంభింపబడినప్పుడు

యధావిధిగా తత్కర్మము నడపిన ఋత్వి

జుని నలంకరించి కన్యనిచ్చివేయు వివాహ

ము: చూ, వివాహము; అం. 3: చూ, విగ్ర

హములు.

దైవాలు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-దయివాలు.

(అతిశయించుటకు.— లక్ష్య. 5, అ. 95.)

దైవికము. సం. విణ. దైవమువలనఁగలిగినది:

చూ, గుర్తివాటు.

దైవికరాగజ్ఞానము. అం: చూ, మగుఱములు.

దొ

దొంకెన. ద్వ. వి: చూ, రూ-దొంకెన.

దొంగ. దే. వి. 1. రూ-దొంగ: చూ, మ్రుచ్చే.

1; 2. అరటిపువ్వులోనికాడ: చూ, మ్రుచ్చే.

2; విణ. 3: చూ, వంచనము. (దొంగమోపు,

దొంగనిదగ్గ, దొంగభక్తి, దొంగకూడు మొ)

దొంగకాయ. పా. 1. (వృంతపరిణామఫలము)

జీడిమామిడిపండు: చూ, గుంజోకాయలు;

వా. 2. దొంగిలించినకాయ.

దొంగతనము. దే. వి. (దొంగపని, దొంగతీక

ము): చూ, ముచ్చిలి.

దొంగతొత్తులు. దే. వి. బ. 1: చూ, బాలికా

క్కిడ; వా. 2. దొంగబుద్ధికలవారు.

దొంగపని. దే. వి: చూ, దొంగతనము.

దొంగతీకము. దే. వి.—పై.—

దొంగిలించే. దే. స. కిరి. (రూ-దొంగిలు): చూ,

ముచ్చిలించే.

దొంగిలు. దే. స. కిరి.—పై.—

దొంగు. దే. అ. కిరి.—పై.—

దొంగు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-దొంగు.

దొండ. వై. వి.—మండి.* (దీనిభేదములు.—

అడవిదొండ, కాకిదొండ, చేతిదొండ,

నాగదొండ, నీటిదొండ, పాముదొండ, పిండి

దొండ, లింగదొండ, మరుదొండ (లేక)

మర్లదొండ మొ): చూ, రక్తిఫల.

దొండి. దే. వి. తూటు: చూ, రంధ్రము. 1.

- దొండు. దే. వి. ఒకానొకచేప: చూ, దొడవ. దే. విణ: కుడిపి. (సం. ప).-కురూపి, మత్స్యము. 1. [చూ, శంభళి. అనాకారి.
- దొంతక త్రియ. దే. వి. రూ-దొంతకత్తె. కుట్టని: దొడ్డ. దే. విణ. రూ-దొడ్డు. గొప్ప. "దొడ్డమ్ర, దొడ్డనాడు": చూ, మహితము.
- దొంతర. ద్వ. వి. (దొంతి + తరంగ) 1. దొంతి. దొడ్డతనము. దే. వి. 1. గొప్పతనము: చూ, యోగ్యత. 1; 2. మంచితనము: చూ, యోగ్యత. 2.
- విజ. 3, ఆ. 190: చూ, దోర. 1; 2. పరం పర. విజ. 1, ఆ. 114; విణ. 2. పరంపర యైనది. కళా. 8, ఆ. 96; వా. 4. ఇరువది రూపాయలు "ఒకదొంతర లంచేము ఇచ్చి నాను." దొడ్డయడవి. దే. వి. పెద్దయడవి: చూ, విపినము. దొడ్డయెద్దు. దే. వి. మహోక్షము: చూ, వృషభము. 1.
- దొంతరముద్దు. ద్వ. వి. ఒకరకముముద్దు: చూ, దొడ్డవాడు. వా. వి: చూ, శ్రేష్ఠుడు.
- దొంతరవళులు. ద్వ. వి. బ: చూ, అంటెలు. 2. దొడ్డి వై. వి = దొడ్డి. 1. పసులగొట్టము: చూ, సదనము. 1; 2. పసులు మేయుకంచె: చూ, వివీతము; 3: చూ, పెరడు; వా. 4: చూ, మలుగుదొడ్డి, 5. పొండుదొడ్డి.
- దొంతి. దే. వి. రూ-దొంతర-దోర. 1. 2 కటి మిడనొకటిగా నుంచిన కుండలు లోనగు దొడ్డికట్టు. ద్వ. వి. చొట్టుకొల్లారు: చూ, సదనము. 1.
- దొంతి. దే. వి. రూ-దొంతర-దోర. 1. 2 కటి మిడనొకటిగా నుంచిన కుండలు లోనగు వాని వరుస: చూ, దోర. 1; 2. పంక్తి. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 141: చూ, వరుస. 1; విణ. 3. దొంతియైనది. ఆం, భా. ద్వి. 34.
- దొంతిగనిడు. వా. స. కి: చూ, అడుగు. 3. దొడ్డికాళ్ళవాడు. ద్వ. వి: చూ, సంజ్ఞపు.
- దొందడి. ద్వ. వి. (దొండు + దడి) 1. సందడి వలనగలుగు ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. రాసి దొడ్డికాళ్లు. ద్వ. వి. బ. పంగటికాళ్లు: చూ, ముడికాళ్లు.
- దొందడించే. దే. అ. కి: చూ, సందడించే. దొడ్డివల. ద్వ. వి. ఒకరకమువల: చూ, వల. 1.
- దొందము. వై. వి = ద్వంద్వ. 1. ద్వంద్వరోగ దొడ్డివాకిలి. ద్వ. వి. పెరటిద్వారము: చూ, వాకిలి (చూ, సదనము. 1)
- ము: చూ, రోగము. 1; వా. 2. జేత: చూ, దొడ్డు. దే. విణ: చూ, రూ-దొడ్డు. [హెచ్చే. 3.
- సంగడి. 5. [సంగడి. 5. దొడ్డువాలు. దే. అ. కి. అధికమగు: చూ, దొత్త. దే. విణ. వేలాడునది.
- దొండు. వై. వి = దండ-ద్వంద్వము. జేత: చూ, దొడ్డు. దే. వి. కొల్ల: చూ, లూటీ. 4.
- దొంపు. దే. వి. 1. మళ్లనరుస: చూ, భూమి. దొడ్డకత్తె. ద్వ. విణ. కొల్లపెట్టుఅడుది: చూ, ముచ్చే. 1 (చూ, స్త్రీ)
- 1; 2: చూ, తలనట్టు. దొద్దకాడు. దే. వి: చూ, దొంగ. 1.
- దొంబులిగొట్టు. ద్వ. వి. (దొంబు + పులి + కొట్టు) (వ్యతిరేకలక్షణచే) పిటికి (రెండుపు దొద్దగొను. దే. స. కి. కొల్లగొను: చూ, లులను గొట్టువాడు అని శబ్దార్థము: చూ, హరించే. హోపు.
- నెఱపరి. దొద్దవోపు. దే. అ. కి. కొల్లవోపు: చూ, పటి
- దొగ్గలి. దే. వి: చూ, రక్తశాస్పము. * దొద్దు. వై. విణ. = తుందీ. పెనుబొజ్జీవాడు: చూ, బొజ్జీవాడు.
- దొడదొడ. దే. వి. కాటుట లోనగువానియం చూ, బొజ్జీవాడు.
- దగునను కరణము: చూ, మూహూ.

దొన. వై. వి. 1: చూ, తూము. 3; 2. = దుగు. దోని. కొండమిడిపల్లము: చూ, రంధ్రము.

1: 3. = తూగు - దోణి. అంబులపాది: చూ, బాణము. 1; 4. ఈడ్రావానిక తిప్పిడక.

దొనకు. దే. వి. కీడు: చూ, హాని. 2. [యు. దొనదొనమును. దే. అ. కి. దొనదొనమునకూ దొనయుష్ట. ద్వ. వి. (దొన + ఉష్ట) సంధి దేశమునందలి రుమ యనెడు గనియందు క పైలపలనగలుగు ఉష్ట. కామకము, చేవుటి యుష్ట (అనికొండలు): చూ, లవణము.

దొనరు. వా. వి: చూ, యోగ్యత.

దొనుకు. వా. వి. 1. దుఃఖము: చూ, శోకము, 2. విచారము: చూ, సంతాపము.

దొన్నియ. వై. వి = దోణికా. (రూ-దొన్నె-దొప్ప-దొప్ప) పత్రచపకము: చూ, పాత్రయ. 6.

దొన్నె. వై. వి. = వై. =

దొప్ప. వై. వి. = వై. =

దొప్పదొప్ప. దే. వి. అడిచికొనుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

దొబ్బ. దే. వి. రూ-దొబ్బ. 1. సంజోడుము క్క: చూ, మాంసము; 2. నెత్తురుముద్ద: చూ, రక్తము. 1; 3. పిండము: చూ, ముద్ద. 2. [నెఱపరి.

దొబ్బలగొట్టు. దే. వి. అడుగుగుండియ: చూ, దొబ్బ. వా. స. కి. దొబ్బు. 1. పడదోయు; 2. అపహరించే. [తనము.

దొబ్బుడాయి. వా. వి. 1. గరువము; 2. పెంకి దొబ్బు తెగులు. వా. వి. మూర్ఖపుపట్టుదలగలవాని స్వభావము.

దొమ్మ. దే. వి. 1: చూ, పశురోగము; 2. అపయవశిశేషము. అచ్చ. యు, కాం. 134: చూ, విశేషము. 3.

దొమ్మడోలు. దే. వి: చూ, పెన్నేరు *

దొమ్మర. దే. వి. గడకట్టియాడి జీవనము చేసెడి యొకానొకజాతి.

దొమ్మరవాడు. దే. వి: చూ, పంశనర్తి.

దొమ్మరి. దే. వి. (దొమ్మర + ఇ) = వై. =

దొమ్మి. వై. వి. = తుముల. 1. అంపఱుకలియబడిచేయు యుద్ధము. వై. 7, ఆ. 178: చూ, యుద్ధము; 2. అంపఱుకలియబడుట; 3. సంపడి: చూ, స్వరము. 2

దొమ్మరాడు. ద్వ. అ. కి. (దొమ్మలు + అడు) 1. దొమ్మియుద్ధముచేయు; 2. పెనగొను: చూ, వెంటిగొను.

దొర. దే. వి. 1. రాజో: చూ, పరిభ్రువు. 2;

2: చూ, సైనికుడు; 3: చూ, యోధవరుడు.

భార. విరా. 3, ఆ. 122; విజ. 4. సామ్యము: చూ, సమానము. 2; 5: చూ,

విశ్రుతుడు; 6. సమసంఖ్య: చూ, సంఖ్య.

1; 7: చూ, సమానుడు. భార. కర్ణ. 3,

ఆ. 29; వా. వి. 8. జమీందారు; 9. పద్మ

నాయకుడు: చూ, నెలమ; 10. ఐరోపా కే

శనుడు; 11. ఐరోపానుండినచ్చినవాడు.

దొరకు సన్నాసి. ద్వ. వి. రూ-దొరకొలు సన్నాసి. నమ్మించి మోసపుచ్చి కొంగిలించే కొని పోయెడు దొంగ. విజ. 3, ఆ. 183.

(దొరకు = మత్నించు): చూ, ముచ్చే. 1.

దొరకొను. దే. అ. కి. 1: చూ, యత్నించు.

భాగ. 1, స్కం. 7; స. కి. 2. మొదలు

కొను: చూ, పహించు.

దొరకు. దే. అ. కి. 1. చిక్కు. రాసు. 2, ఆ. 69: చూ, సిద్ధించు; కి. 2. దొరకించు. [లోబడు.

దొరకువడు. ద్వ. అ. కి. చిక్కుకొను: చూ,

దొరకొను. దే. అ. కి. (దొరకు + కొను)

1. లభించు. భార. ఆర. 6, ఆ. 137; భా.

విరా. 4, ఆ. 77: చూ, సిద్ధించు; 2. పుట్టు.

భార. సభా. 2, ఆ. 133: చూ, సంభవించు;

వా. 3. పట్టుకొను. (దొరకొని=దొరకల
బుచ్చుకొని) [7 వలకు.]

దొరకోలు. దే. వి. చూ, ఉపకృమము (1 మొదలు
దొరకోలుసన్నాసి. ద్వ. వి. చూ, రూ-దొరకు
సన్నాసి. [అల: చూ, నీచి. 1.

దొరగడము. దే. వి. (దొర + కడలు) గొప్ప
దొరతనము. దే. వి. చూ, ప్రభుత్వము.

దొరయు. దే. అ. కి. 1. అంటు: చూ, లం
కించు. 1; 2. సమానముగు. భార. కర్ణ. 1,
అ. 251: చూ, సరిపోవు. 1; 3. కలుగు:
చూ, పుట్టు. 2; 4. జేరుగు: చూ, సాగు;
స. కి. 5. పోలు: చూ, సరిపోవు. 1.

దొరలు. దే. అ. కి. 1. రూ-దొర్లు: చూ,
పారలబడు; 2. కూలబడు. (చూ, చేతికిల
పడు.) స్వా. 5, అ. 40: చూ, పడు. 5;
3. కలయు: చూ, మేళగించు. 1; 4. మా
లుకొను: చూ, ప్రతిఘటించు; స. కి.
5. అనుభవించు; చూ, భుజించు.

దొరవి. దే. వి. రూ-దొరవు. కొలను. జై. 5,
అ. 97: చూ, సరస్సు. 1.

దొరసాని. ద్వ. వి. 1. రాజభార్య: చూ, రాజ్ఞి;
2. అంతఃపురస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; వా. 3. ఐహో
పాదేశపు స్త్రీ; 4. వెలమకులజానిభార్య.

దొరుగండి. దే. వి. (దొరువు + గండి) నిండిన
ప్పుడు నీళ్లువెలుపలకు పోవుటకై యెర్పట
చిన దొరువు తూము: చూ, మరిగొమ్ము.

దొరువు. దే. వి. 1: చూ, రూ-దొరవి. రాఘ.
2, అ. 6; 2. నడబావి: చూ, సరస్సు. 1.

దొరువుపట్టెడ. దే. వి. గంతయెద్దుల తోకకిం
దడగిలించెడు పట్టెడ.

దొర్లు. దే. అ. కి. స. కి. చూ, రూ-దొరలు.
దొట్టు. దే. వి. రూ-దొట్టు. కొటరము: చూ,
రంధ్రము. 1. [పించు.

దొటయు. దే. స. కి. పొందు: చూ, పొ
దొట్టు. దే. వి: చూ, రూ-దొట్టు.

దొలుపు. దే. పే. దొర్లజేయు.

దొలుపుగమ్మి. వా. వి. ఇరునుపయిదొలుపుకట్ట

దొసగు. వై. వి. 1.=దోష. రూ-దొసగు-

దొసవు: చూ, పాపము (దేశ్యమని శ. ర);

దే. వి. 2 రూ-దొసవు. ఆపద: చూ, విప-

త్తు; 3. రూ-దొసవు, అడ్డు. అచ్చ. బాల,

కాం. 7: చూ, విఘ్నము.

దొసవు. —పై.—

దో

దో. సం. వి. న్. పుం, న. భుజము: చూ,
స్కంధము. 1.

దోకరము. అం.=: చూ, దొక్కరము.

దోకిన. దే. వి. దోకుట: దోకుడు.

దోకు. దే. స. కి. 1. నేలనుఎదురుగచెక్కు:

చూ, వారు. 1; వా. 2. దోకు.

దోకుడు. దే. వి: చూ, దోకిన.

దోకుడుబాట. దే. వి: చూ; కోలుడుపాట.

దోకుడుబార. వా. వి: చూ, బాలకిరడ.

దోగాడు. దే. అ. కి. (దోగి + ఆడు) బిడ్డ

నేల జేతులూచి మోకాళ్లతోనడచు.

రూ-దోగియాడు: చూ, రూ-దోగాడు.

దోగియాడు. దే. అ. కి. —పై.—

దోగిపోవు. దే. అ. కి. చూ, ఒరసికొనిపోవు

దోగు. దే. అ. కి. 1. మేనితోలాలయు;

2: చూ, రూ-దోగాడు. [చ్చిలి.

దోగురు. దే. వి. దొంగతనము: చూ, ము

దోచు. దే. స. కి. 1. అపహరించు: చూ, ము

చ్చిలించు; 2. దొంగిలించు: చూ, ముచ్చి

లించు; వా. 3. బలవంతముగా దొంగిలించు:

చూ, ముచ్చిలించు.

దోటముముక్కర. ద్వ. వి. దోటిపంటి ముం

గర: రూ-దోటిముక్కర.

దోటమ్ము. ద్వ. వి. (దోటి + అమ్ము) దోటి
పంపైన అలుగుగల బాము, కర్ణికరము:
చూ, బాణము. 1.

దోటి. దే. వి. అందనిపండ్లు కోసెడు సంకర
చిల్లదోటిన కోల. [ముక్కర.

దోటిముక్కర. ద్వ. వి. చూ, రూ-దోటము

దోటు. దే. స. కి. ఇచ్చే: చూ, పెట్టు 8.

దోఁపరి. దే. వి. (రూ-దోఁపిడికాడు-దోఁపు
కాడు- దోఁపుడుకాడు- దోఁమోవాడు)
(దోఁపు + అరి) 1. దొంగ: చూ, ముచ్చే.

1; 2. కొల్లకాడు: చూ, ముచ్చే. 1.

దోఁపిడి. దే. వి. చూ, రూ-దోఁపు.

దోఁపిడికాడు. దే. వి: చూ, రూ-దోఁపరి.

దోఁపు. దే. వి. (రూ-దోఁపడము-దోఁపిడి-
దోఁపుడు) 1. దోఁమోకొనుట; 2. కొల్ల:
చూ, లూటీ. 4; 3. దోఁపిడి: చూ, ముచ్చిలి;
4. అలుకలదోఁపు: చూ, పూర్ణానక
ము. 1; స. కి. 5: కూరుకొను-కూర్కొను,
కుచ్చు, చొనుపు-చొన్ను, చొప్పరించే-
చొప్పించే-చొప్పపజుచే-చొప్పజుచే

దోఁపుకాడు. దే. వి: చూ, రూ-దోఁపరి.

దోకెన. వా. వి. నీరుతోడు పనిముట్టు.

దోగ్గ. సం. వి. ఋ. పుం. 1. గొల్లవాడు:
చూ, మహాశూన్యం; 2. దూడ: చూ,
ధేనువు; 3. కవిత్వముజెప్పి జీవించెడుకవి:
చూ, మాటలెల్లవాడు; విణ. 4: చూ, పిదు
కువాడు. [ధేనువు.

దోగ్గి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఈనిఁజివు: చూ,
దోణము. దే. వి. (రూ-దోణాము-దోణము-
దోణాము-దోనము.) 1. భుజమునకుబలము
వచ్చుటకై త్రిప్పెడుజెట్టివాని యుపకరణ
విశేషము; 2. మూనునుకరముగా చీలుట
కై యొక్కడొక్కడచెక్కిన మేకులనుదిగె
గొట్టెడి యుపకరణ విశేషము.

దోణాము. దే. వి: చూ, రూ-దోణము.

దోడకము. పా. (పాడపవృత్తము) ఒకానొక
వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదంబున ధ, ధ,
భ, గ, గములుగలిగి ఏడింట యతిగల పదు
నొకండన ఛందస్సునందుబుట్టినవృత్తము:
చూ, వృత్తము. 1.

దోడమ్మి. దే. వి. (రూ-దోదుమి-దోదుమ్మి)
పట్టా, పట్టాకత్తి, సైబు, ఉభయపార్శ్వ
ధారాసి: చూ, బాణము. 1.

దోడసి. వై. వి.=ద్వాదశి, పక్షమునందు పం
డ్రెండవతిథి: చూ, సూర్యేందుసంగము.
(చూ, తిథులు)

దోదుమి. దే. వి: చూ, రూ-దోడమ్మి.

దోదుముదారి. దే. వి. ఒకరకముబాణము:చూ,
బాణము. 1.

దోదుమ్మి. దే. వి: చూ, రూ-దోడమ్మి.

దోనము. దే. వి: చూ, రూ-దోణము.

దోనమ్ము. ద్వ. వి.(దోని + అమ్ము)అల్పశరము:
చూ, బాణము. 1.

దోని. వై. వి. 1.=దోణి. నాప: చూ, హోడ
ము; 2: చూ, దొన. 2; 3. కాంవతూము.
పా. 2, ఆ. 28: చూ, మరగొమ్ము; 4. అల్ప
ము: చూ, స్వల్పము.

దోనియ. వై. వి. రూ-దోన=దోణి. 1. పడవ:
చూ, హోడము; 2. చిన్నపడవ: చూ,
హోడము; 3. జలగడుగువాని సాధనము;
4. సాలెవాడు చేఁపు చేట్టెడుమూను.

దోనె. వై. వి.=వై.— [ముచ్చిలి.

దోపడము. దే. వి. దోఁమోకొనుట: చూ,
దోపుబోవు. దే. ఆ. కి: చూ, ముచ్చిలించే.
దోబూచి. వా. వి: చూ, రూ-దూబూచి.

దోప. దే. వి: చూ, మశకము.

దోమటి. దే. వి. అన్నము: చూ, సాదము. (1)

దోమతెర. ద్వ. వి. దోమలుచొరకుండ మంచే

మునంటి పందిరిచేట్టు వేయు పలగుడ్డ: చూ, చతుష్క. 2. [దోగము. 1. దోము. దే. వి. అజీర్తిచే పాటుకొనుట: చూ, దోయి. వై. వి.=ద్వయా-ద్వంద్వము. జేత. భార. దోగ. 2, ఆ. 291: చూ, సంగడి.5. దోయికట్టు. ద్వ. అ. కి. జేతకూడు: చూ, సంధించు. 3. [శూన్యము. 1. దోయిడి. దే. విణ. రిత్త. జై. 2, ఆ. 17: చూ, దోయిలి. వై. వి.=ద్వయా. పంపలబడిన రెండు చేతుల చేరిక: చూ, రూ-దోసిలి. దోయిలించు. వై. స. క్రి:చూ, రూ-దోసిలించు. దోర. దే. వి. 1. దొంతర, దొంతి, అడుకు. (సం. ప).—ఉత్పంక్తి. [ఆం, భా. ద్వి. 34); 2. రాసి: చూ, రాశి. 1; విణ. 2. ఎఱ్ఱపాతినది. “దోరగాయ, దోరకాగి నపాలు”; 4. ఒరిగినది. ” “దోరపాక ” దోరగలు. దే. వి. రూ-దోరగలు: చూ, వాటు పడుట. [చూ, వాటుపడు. దోరగలుపడు. ద్వ. అ.కి. రూ-దోరగలుపడు: దోగగలు. దే. వి: చూ, రూ-దోరగలు. దోరగలుపడు. దే. వి: చూ, రూ-దోరగలు పడు. స్వా. 5, ఆ. 35. దోరగాయ. దే. వి. ఎఱ్ఱపాతీఫలరసమును పూ రించుకొనుచున్న శలాటువు: చూ, శలా టువు. 2. దోరగించు. దే. పే. దోరగిల్లజేయు. దోరగిలు. దే. ఆ. కి. రూ-దోరగిల్లు. 1. ఎఱ్ఱ వాటు: చూ, పల్లటిల్లు; 2. ఒరగు: చూ, వాగిలు. 3. దోరగిల్లు. దే. ఆ. కి. —పై.— దోరణ. వై. వి.=తోరణమ్. రూ-దోరణము. కళా. 3, ఆ. 7: చూ, తోరణము. దోరణపుంగమ్మి. వై. వి. (దోరణము + కమ్మి) :చూ, లచ్చికమ్మి.

దోరణపుబట్టె. వై. వి. కపిల బిల్లికింది య డ్డపట్టె. దోరణపుసాటిరిక్క. ద్వ. వి. చెలిమిచేక్క, అనూరాధ: చూ, నక్షత్రము. 1. [రణ. గోరణము. వై. వి.=తోరణమ్: చూ, రూ-దో దోరపాక. దే. వి. ఓరపాక: చూ, సదనము. 1. దోరము. వై. వి.=ద్వారమ్. గుమ్మము: చూ, వాకిలి. (చూ, సదనము. 1.) దోరు. దే. ఆ. కి. 1. చేచ్చు. సా. 1, ఆ. 107: చూ, మరణించు; 2. ఒరగు: చూ, వాగిలు. 3. దోరుచే. దే. పే. 1. చోవజేయు: చూ, మ రణించు; 2. వాగిల్లు. పాండు. 3, ఆ. 92. దోర్పు. దే. పే. —పై.— దోరు. వా. వి. ఒకరకముపిట్ట: చూ, పక్షి. దోరెము. దే. వి: చూ, రూ-తోరెము. స్వా. 4, ఆ. 27. దోర్మధ్యము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పిడికిడి పోటు. [మడిసంది. దోర్మూలము. సం. వి. అ. పుం. చేంక: చూ, దోల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-దోల. దోవతి. వై. వి.=ధౌతి. ఉదికినబట్ట. 1. మగ వానికట్టుబట్ట: చూ, పస్త్రము; 2. ఆడు దానికట్టుకోకజేబు: చూ, పస్త్రము. (దేశ్య మని శ. ర.); వా. 3. మడిబట్ట: చూ, పస్త్రము. దోప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. భుజము: చూ, స్కంధము. 1; 2: చూ, రాశి. దోపకము. సం. వి. అ. పుం.=దోసె: చూ, భక్త్యము. దోపకారి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.)= దోస కారి. పాపి: చూ, వ్యాధుండు. 2. దోపగాహము. సం. వి. ఆ. పుం. ఇండుపుం జెట్టు: చూ, సల్లకి.

దోషజ్ఞానము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్యాంసుడు; 2: చూ, వైశ్యుడు; వి. 3: దోషమును ఎఱిగినవాడు

దోషము. సం. వి. అ. పుం.=దోసగు-దోసము.

1. తప్పు: చూ, నేరము; 2: చూ, పాపము; వా. వి. 3: (జ్వరాదులయందలి) సంధి.

దోషములు. అం. 1. కావ్యదోషములు త్రివిధము. — పదదోషములు. వాక్యదోషములు, అర్థదోషములు. — అందు పదదోషములు (17); వాక్యదోషములు (24); అర్థదోషములు (18); (పదదోషములకు. —: చూ, కావ్యదోషములు; వాక్యదోషములకు. —: చూ, వాక్యదోషములు; అర్థదోషములకు. —: చూ, అర్థదోషములు; 2. సంధిదోషములు (15). — ఉత్పసంధ్యాది: చూ, సంధిదోషములు.

దోషరహితము. పా: చూ, కావ్యస్వరూపము.

దోషాకరుడు. సం. వి. అ. పుం. చంద్రిడు, రేతేడు: చూ, హిమాంశువు.

దోషాచరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. — పై. — 2: చూ, రాక్షసుడు. 1.

దోషి. సం. వి. ఇ. (న్. ఈ. న్) = దోషి: చూ, దోషి.

దోషించే. సం. అ. క్రి. 1. దోషముపుట్టు; వా 2. జ్వరాదులయందు వీర్యముస్థలనముగ; 3. సంధిచేపు; 4. సంధించే

దోస. దే. వి. కర్కటి* (దీనిభేదములు. — చేతి దోస, తియ్యదోస, నక్కదోస, నూగు దోస, ములుదోస మొ): చూ, హరివాలు కము.

దోసకారి. వై. వి. ఇ.=సహకారి. 1. కుజనుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. పరస్త్రీ గమనాదిదోషములచే దూఱబడినవాడు: చూ, పాపిష్ఠుడు; 4. కుత్సితస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 5. దుష్టురాలు, వెంబర: చూ, స్త్రీ.

దోసగు. వై. వి.=దోష. కనలు: చూ, పాపము.

దోసము. వై. వి.=దోష. 1. — పై —; 2. తప్పు: చూ, నేరము.

దోసి. వై. వి.=దోషి. 1. తప్పుగలవాడు: చూ, దోసకారి. 3; 2. మిక్కిలిపాపి: చూ, దోసకారి. 3; 3. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 4. తప్పుగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 5. పాపిష్ఠురాలు: చూ, స్త్రీ. భక్త్యము. దోసియ. వై. వి.=దోషక. చూ-దోస: చూ, దోసిలి. వై. వి.=దోషయి. రూ-దోయిలి; అంజలి-అంజలికి. (సం. ప). — అమ్, అంజలి. దోసిలించే. వై. న. క్రి: చూ, రూ-దోయిలించే.

దోసె. వై. వి.=: చూ, రూ-దోసియ. దోసెడు. వా. వి. అంజలిపరిమాణము.

దోహదము. సం. వి. అ. ప. 1. ఇచ్చే: చూ, వాంఛ; 2. గంట్లము, గట్టిణికి గల వేవిళ్ళు: చూ, వేవిళ్ళు; 3. ఎరువు: చూ, పిడక; 4. తరుగుబ్బలతాదులకు అకాలమునందుపుష్పదులను బుట్టించెడు స్త్రీలపాదతాడనాది క్రియ. (అశోకమునకు దోహదము పాదతాడనము, పాగడకు ముఖసీధువు, గోరంటకు ఆలింగనము, బొట్టుగునకు వీక్షణము, మామిడికి కరస్పర్శము, సంపెంగకు ముఖారాగము, కొండగోగునకు సల్లాపము, వానిలికి ఊర్పు, మోరటికి పాట, నురపొన్నకు నవ్వు)

దోహదవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-దోహళవతి. వేవిళ్ళుగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

దోహదలక్షణము. సం. వి. అ. ప. స్త్రీలపయస్సంధి; 2. గర్భము: చూ, భూమి. 1. దోహదకాస్త్రము. అం. ఆయుర్వేదము (బుగ్వేదోపవేదము) నందుఁ జెప్పబడినది. పృక్షలతాదు లకాలములయందుఁ బుష్పించి ఫలించుటకుఁ జేయుక్రియ. (దాడిమాదివృక్ష

దోహము— ఇందు దాడిమ, నెలగ, మారేడు, నారికేళ, పసన, మాతులుంగము, బీజపూరము, నారింజి, ఆరటి, దాగ్రిక్ష, మామిడి, లేతమామిడి, సంకెంగ, పున్నాగ, గిరిమల్లిక, వకుళము, దాసనము, లేగు, తిందుకము, చింత, జోజి, కరవీర, గోరింట, మాధవీలత, చిక్కుడు, పొట్ల, బీర, కాకర, కూశ్మాండములోనగునవి): చూ, ఉపవిద్యలు. (చూ, కాకర, చింత, జోజి.)

దోహనము. సం. వి. అ. న. పాలుపిదుకుట.

దోహలము. సం. వి. అ. పుం. ఉత్సాహము:

చూ, యత్నము. [దోహదపతి.

దోహళవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-

దా

దా. దే. విణ: చూ, రూ-దవు.

దాడ. నై. వి.=దాడా. (దేశ్యమని శ. ర).

(రూ-దవడ-దవుడ-దాళువ.) బుగ్గలోపలి

భాగము: చూ, నెలవి. [వల్లు. 1.

దాడపల్లు. వా. వి. పార్శ్వదంతములు: చూ,

దాడు. నై. వి.=: చూ, రూ-దవుడు.

దాత్యము. సం. వి. అ. న:చూ, రూ-చూత్యము.

దారాత్మ్యము. సం. వి. అ. న. దురాత్మభా

వము, చెడ్డతనము: చూ, వ్యభీకము. 2.

దారు. దే. వి: చూ, రూ-దవురు. రా, వి. 5,

అ. 35. [చూ, దారాత్మ్యము.

దార్జన్యము. సం. వి. అ. న. దుర్జనభావము:

దార్యాగ్యము. సం. వి. అ. న. దుర్భాగభావము:

చూ, దుగదృష్టము. [స్వ్యాడు.

దార్యాగ్యము. వా. సం. విణ: చూ, దుర్భా

దార్యాసము. అం: చూ, ఉపపురాణములు.

దావారికుడు. సం. వి. అ. పుం. ద్వారపాల

కుడు: చూ, పృతిహారుడు.

దౌపు. నై. విణ:=దవీయ: చూ, రూ-దవు. జై. 2, అ. 51. [దౌరాత్మ్యము.

దౌష్ట్యము. సం. వి. అ. న.=దుండగము: చూ,

దౌహితుడు. సం. వి. అ. పుం. దుహితకొ

దుకు: చూ, మనుమడు.

దౌహితులు. అం. పిండవానకరులలో నొకరు:

చూ, గయాపిండవానార్థులు.

దౌహృదము. సం. వి. అ. న: చూ, దోహ

దము. 2. [భాష. 1.)

దౌహ్య. అం: చూ, టక్కజభాషలు. (చూ,

ద్యా

ద్యావాపృథువులు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ద్వి.

మిన్నమన్ను: చూ, దిరోసి. (ఇట్లు ద్యావా

భూములు. ఇ. స్త్రీ.)

ద్యు

ద్యుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కాంతి: చూ,

నెలుతురు. 1; 2. నెలుగు: చూ, హాయ

నము. 2. [చూ, సూర్యుడు.

ద్యుమణి. సం. వి. ఇ. పుం. చేదలుమానికము:

ద్యుమ్నము. సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ,

విత్తము. 1; 2. బలము: చూ, శక్తి. 1.

ద్యూ

ద్యూతకారుడు. సం. విణ: చూ, పిండకాడు.

ద్యూతము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ద్యూతి.

1. జోజేము (ఇందలి జేగడము అక్షద్యూతి

కము):చూ, వ్యవహారము. 4; అం. 2. కామ

జంబులలో నొకటి: చూ, కామజంబులు.

3. సప్తవ్యసనములలో నొకటి (హేదమా దావంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎలుకజీడి*
డుట): చూ, సప్తవ్యసనములు; 4. ద్యూత
ము.— పాణినిద్యూతము, అపాణినిద్యూత
తము అని ద్వివిధము (చూ, ఉ పదిద్యులు)
ద్యూతసమాహ్వానము. అం: చూ, వ్యవహార
పదములు.

ద్యో

ద్యోతకము. సం. విణ. పరికాశింపజేయునది:
చూ, శోభితము. 5. [చూ, వెలుతురు. 1.
ద్యోతనము. సం. వి. అ. న. పరికాశించేటే:
ద్యోతమానము. సం. విణ. ప్రకాశించుచున్నది:
చూ, శోభితము. 5.

ద్యోతము. సం. వి. అ. పుం.=బోతము. పరికా
శము, ఎండు: చూ, వెలుగు. 3.
ద్యోతించే. సం. అ. కి. పరికాశించే: చూ,
హాపణిల్లు. [శోభితము. 5.
ద్యోతితము. సం. విణ. పరికాశితము: చూ,

ద్ర

ద్రగడము. సం. వి. అ. న: చూ, తూర్యగంజ.
ద్రగ్గము. సం. వి. అ. న. 1. అడుగుపెరుగు:
చూ, పెరుగు. 1; 2. మీదిపెరుగు:చూ,
పెరుగు. 1; 3. నీళ్ళుకలిసినపెరుగు: చూ,
పెరుగు. 1; పుం. 4. నీటిబొట్టు: చూ,
బొట్టు. 1.

ద్రగ్భేద. దే. వి: చూ, భిక్ష్యము.
ద్రమిడుడు. సం. విణ. (చూ-ద్రమిణుడు-
ద్రామిడుడు-ద్రామిణుడు (ద్రావిడుడు.)
ద్రవిడదేశస్థుడు. (చూ, అహనలు): చూ,
ద్రావిడులు. (చూ, బాహ్యులు)

దావంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎలుకజీడి*
చూ, ధల్లాతకి.

దర్శనము. సం. వి. అ. పుం. 1. తడి: చూ,
స్తేమము; 2. పరిహాసము: చూ, విలాసము. 1;
3: చూ, పరుగు; 4. యుద్ధమునలనఁబా
లుట: చూ, పరియనము. [సరివించే.

దర్శించే. సం. అ. కి. కాణు, చేపు: చూ,
దర్శిడదేశస్త్రీ. అం. దేశస్త్రీలలోనొకతె:
(చూ, దేశస్త్రీలు) : చూ, స్త్రీ.

దర్శిడము. అం. దర్శిడదేశము. (తెలుగుదేశ
మునకును మైసూరునకును దక్షిణముగా
నుండునట్టియు కొచ్చిరాజ్యమునకును మళ
యాళదేశమునకును దూర్పుగానుండునట్టియు
దేశమునకు దర్శిడదేశమని పేరు): చూ,
దేశము.

దర్శిణము. సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ,
విత్తము. 1; 2. బంగారు:చూ, లోహము. 1;
3.=తార్జిణ. బలము: చూ, శక్తి. 1.

దర్శ్యము. సం. వి. అ. న. 1. ధనము చూ,
విత్తము. 1; 2. ఇత్తడి: చూ, లోహము. 1;
3: చూ, పూత; 4. మంద బుద్ధి: చూ,
బుద్ధి; 5: చూ, లక్క; వి. 6. భిష్య
ము, శుభమైనది: చూ, శుభము; 7. దుర్వి
కారము; అం. 8. పృథివ్యాది: చూ, దర్శన
ములు.

దర్శ్యములు. అం. పృథివి, అన్న, లేజము,
వాయువు, ఆకాశము, కాలము, దిక్కు,
ఆత్మ, మనస్సు. (9)

ద్రవ్యాంగము. సం. వి. అ.న: చూ,దర్శ్యము.4.
ద్రవ్యానన్ధము. అం. సమస్తదర్శ్యములను రస-
గుణ-వీర్య-విపాక-పరిభావములను అయిదు
అవస్థలు కలిగియుండును.

ద్ర

దాక. సం. అవ్య. శిఘ్రముగః చూ, వేగము. 3.
దాక. వై. వి. = దాక. గోస్తని*: చూ,
స్వాదుభల (కుండేలు తొండ వీనిమాంసము
చెట్టుమొట్ట వేసిన పెక్కు పండ్లు ఇచ్చును):

(చూ, దోహదశాస్త్రము.) [—వై.—

దాక. సం. వి. ఆ. ప్రే. = దాక - దాక.
దాక. పాకము. అం. (అర్థగాంభీర్యము పాక
మనరిబడును. అది రెండు విధములు.
౧. దాక. పాకము, ౨. నారికేళపాకము.)
నెలుపలను లోపలను స్ఫరించుచున్న రసము
గలది దాక. పాకము. ఉదా. — “వీనుల
విందైయమ్మతపు సోనలపాందైయమందనును
చలదళిసీ. గానముకల్పదైయాస్వసమానంద
బ్రహ్మమైన నధిపతి పలికెన్.” (పను.
2, ఆ. 14.) (చూ, నారికేళపాకము): చూ,
పాకములు.

దాక. రామము. అం: చూ, తిరిగిండు. (చూ,
అంధగిమండలము) గోదావరీమండలములోని
యొకానొక పుణ్యక్షేత్రము.

దాక. పుష్పము. సం. విణ. మిక్కిలి దీర్ఘమైనది:
చూ, మూల. 2.

దాక. దే. విణ. 1. అసారము: చూ, ఫల్గువు. 2;
2. అసారుడు: చూ, నిష్ప్రయోజకుడు;
3. అధముడు: చూ, హీనుడు. 2;
4. అధమము: చూ, హీనము. 1.

దాక. పకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గంధకపామా
జాదులయందు తీసిదు రసవిశేషము, అగ్రభు;
2. బరువైనతాయి: చూ, రాయి; విణ.
3. సేర్పరి: చూ, సమర్థుడు. (శ. ర.);
4. మోసకాడు: చూ, వంచకుడు. (శి. ర.).

దాక. విడ. అం: చూ, ఘూర్జర్యపాంగములు.
(చూ, అంగము. 8.)

దాక. విడకము. సం. వి. ఆ. పుం. కచ్చోరము*:—
చూ, పక్షింధ.

దాక. విడపాణాయామము. జా. సులభముగాని
పని. (దాక. విడ పాణాయామమనియు.)

దాక. విడము. సం. వి. ఆ. న. 1. దాక. విడభాష:
చూ, భాష. 1; పుం. 2: చూ, దాక. విడ
కము*.

దాక. విడవరాటి. అం: చూ, వరాట్యపాంగములు
దాక. విడి. అం. ఉత్తల కై శికిజభాష: చూ,
భాష. 1.

దాక. విడుడు. సం. విణ: చూ, దాక. విడుడు.

దాక. విడులు. అం. దాక. విడదేశమున నివసించు
బ్రాహ్మణులు దాక. విడులు. వీరి భాష
దాక. విడు. వీరిలో కొంత నీ మ
దాక. విడులు; తుమ్మగుంట దాక. వి
డులు; పుమారి దాక. విడులు; చోళివాండ్లు
తిన్నాయిరము తిల్లమువ్వాయిరము అను
బ్రాహ్మణులు; శ్రీ వైఖానస బ్రాహ్మణు
లు; శ్రీ పాంచరాత్ర బ్రాహ్మణులు; శ్రీ
వైష్ణవ బ్రాహ్మణులు; భాగవత బ్రాహ్మ
ణులు; బృహచ్చరణ బ్రాహ్మణులు, వడమ
బ్రాహ్మణులు; మాధవ బ్రాహ్మణులు కలరు.
చూ, బ్రాహ్మణులు (చూ, అణవలు. 1.)

దాక. హ్యణము. అం: చూ, కల్పసూత్రము,
కల్పము.

ది

దిండు. దే. వి: చూ, రూ-దిండు.

దిమ్మరి. వా. వి: చూ, రూ-తిమ్మరి.

దిమ్మరీడు. వా. వి.—వై.—

దు

దుంగు. దే. స. కి: చూ, రూ-తుంగు.

దుర్కిలిమము. సం. వి. అ. పుం. చూ, కిలిమము*.
దుర్గుణము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇరుపగుది
య: చూ, ముద్దరము; 2. గండ్రిగొడ్డ
చూ, ముద్దరము. [బ్రహ్మ. 1.

దుర్గుణుడు. సం. వి. అ. పుం. నలువ: చూ,
దుర్డ్డు. నై. వి.=వంశ: చూ, రూ-దుర్డ్డు
అచ్చ. య, కాం. 237.

దుర్గుణము. సం. వి. అ. న. 1. కత్తి: చూ,
రిష్టి. 2; 2. విల్లు; చూ, బాణము. 1. పుం.
3. ఒకకము తుమ్మెద: చూ, పల్లనము;
4. (రూ-దుర్గుణి-దుర్గుణము-దుర్గుణము)
తేలు: చూ, వృశ్చికము. 1; 5.=రొన. అం
బులపాది: చూ, బాణము. 1.

దుర్గుణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, రూ-దుర్గుణము. 1.
దుర్గుతపక్రమికసంధి. అం: చూ, సంధిరోప
ములు.

దుర్గుతము. సం. కి. వి. అ. న. 1. త్వరితము
చూ, వేగము. 3; వి. 2. వడిగలది: చూ,
వేగము. 3; 3. కరగినది: చూ, లీనము.
2; 4. చీలినది: చూ, సారపు; పా. 5. 'నా
కారముదుర్గుతము: చూ, ను. 13; అం.
6: చూ, కాలపాణములు; 7: చూ, ప్రదార
ములు; 8: చూ, లయపాణములు; 9: చూ,
అంగపాణములు.

దుర్గుతమేరునవ్వము. అం: చూ, పర్వతపర్వత్య
యపాణములు. (ఇట్లు దుర్గుతమేరుపు-దుర్గుత
మేరుద్విష్టము)

దుర్గుతవిలంబితము. పా. పద్మవిశేషము. ఒక్క
కపాదమున న-భ-భ-రగణములుగగిని ఏడింట
యతిగల పండ్రెండవ ఛందస్సునందుబుట్టిన
వృత్తము. (చూ, జాతులు) చూ, వృత్తము. 1.
దుర్గునఖము. సం. వి. అ. పుం. ముల్లు: చూ,
సి తాగము. [చూ, బోను.
దుర్గుచదము. సం. వి. అ. న. బొండకొయ్య

దుర్గుమము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-దుర్గుపు.
చెట్టు: చూ, పృక్షము; 2. పారిజాత గు*:
చూ, సున్నదాచుపు; 2. అంజోరు*: చూ,
మేడి.

దుర్గుమముడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-దుర్గుము
డు. 1: చూ, కింపురుపుడు; 2. శిశుపాలుని
క్షేపితుడు: చూ, దుర్గుముడు.

దుర్గుమము సం. వి. అ. పుం: చూ, దుర్గున
ఖము. [లక్క...

దుర్గునమయము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
దుర్గుముడు సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
దుర్గుమముడు.

దుర్గునోత్పలము. సం. వి. అ. పుం. కొండ
గోగు*: చూ, మృదుదుర్గుమము.

దుర్గునయము. సం. వి. అ. న. తాంసు మూగ
తూములోనగు మానము: చూ, మానము.

దుర్గుపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-దుర్గుమము 1.
దుర్గుహుణుడు. సం. వి. అ. పుం.=దుర్గుహుడు:
చూ, రూ-దుర్గుహుణుడు.

దుర్గుహుణుడు. సం. వి. అ. పుం.—నై.—

ద్రూ

దుర్గుణము. సం. వి. అ. పుం. రూ-దుర్గుణము.
1. ఎఱ్ఱతేలు: చూ, వృశ్చికము. 1; 2. తేలు:
చూ, వృశ్చికము. 1.

దేర్

దేర్కాణము. అం. పోడశవర్ణసంహిత.టి.
(లగ్నమును మూడు సమభాగములు చేసిన
యెడల దేర్కాణము అనునంజ్ఞ కలుగు
చున్నది అట్లు చేయుగాలగ్నముయొక్క మొద
టి భాగమునకు లగ్నాధిపతియును, ద్వితీయ

భాగమునకు నాలగ్నమునకు బంచమాధిపతియు, తృతీయభాగమునకు నాలగ్నమునకు సహమాధిపతియును దేర్కాణాధిపతులగుదురు.) : చూ, హోడశశర్దు.

దేర్కాణలగ్నము. అం: చూ, దేర్కాణము. (జన్మలగ్నప్రమాణము ÷ 3; అట్లుచేయఁగా వచ్చిన 3 భాగములలో ప్రధమభాగములో జాతకుఁడుజననమైనయెడలజన్మలగ్నమే దేర్కాణలగ్నము. ద్వితీయభాగములో జననమైనయెడల జననలగ్నమునకు బంచమరాశి దేర్కాణలగ్నము. తృతీయభాగములో జననమైనయెడల జననలగ్నమునకు నవమరాశి దేర్కాణలగ్నము.)

ద్రో

ద్రోబ్బు. దే. వి: చూ, రూ-ద్రోబ్బు.

ద్రోబ్బు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-ద్రోబ్బు; వా. 2. తోయ్య (రాయలసీమలో వాడుక)

ద్రో

ద్రోఁచువాఁడు. వా. వి: చూ, ద్రోపిడికాఁడు. ద్రోడాధకము. పా. (32 కుంచేములు ద్రోణము, 2 కుంచేములు అధకము)

ద్రోణక్షీర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇద్దుసుపాలు పిండెడు ఆవు [ఇద్దుసు=రెండుతూములు. (అమరము); 2. తూమెడు పాలుపిడికెడుఆవు. తూము=నాలుగుకుంచములకొలది (శ.ర.)]

ద్రోణదుఘ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —వై.— ద్రోణము. సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. తూము; 2. నల్లము; పుం. 3. ఒక కొండ: చూ, పర్వతము; 4. తుమ్మి కూర*: చూ, నూర్జక

ము; 5. తేలు: చూ, వృశ్చికము. 1; 6. ఎఱ్ఱ తేలు: చూ, నృశ్చికము 1; 7. మాలకాకి: చూ, వాయుము; దే. వి. (1): చూ, రూ-ద్రోణము.

ద్రోణముఖము. సం. వి. అ. న. 400 గామముల మధ్యనున్న గ్రామము: చూ, దేశము. ద్రోణాము. దే. వి: చూ, రూ-ద్రోణము.

ద్రోని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=దోనె. చిన్న యోడ: చూ, హోడము; 2. పచులుమేయు కంచె: చూ, విహీరము; 3.=దోన-దోని. కొండపల్లము: చూ, రంధ్రము. 1; 4.=దోన్నె-దోప్ప: చూ, పాత్రము. 6; 5.=దోనె. అరిణ: చూ, హోడము; 6.=దోనియ-దోనె. జలగడుగువాని సాధనము: చూ, దోనియ. 3; 7. ఒక దేశము: చూ, దేశము; 8. నీలి *: చూ, రంజని; 9.=దోడ్డి: చూ, పెరడు; 10.=దోన. అంబులపాది: చూ, బాణము. 1.

ద్రోణుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ద్రోణాచార్యుఁడు: ఆచార్యుఁడు, కీర్తిభాజుఁడు, కుంభజుఁడు, కుంభయోని, కుంభసంభవుఁడు, గురువు; 2. గురువు: చూ, పంతులు. 1.

ద్రోపది. వై. వి. 1.=ద్రోపది. రూ-ద్రోపది. పార్వతి, పాంచాలి, ద్రుపదరాజుకూతురు: చూ, పుత్రిక; 2. అంగన, కృష్ణ. ద్రోయువాఁడు. వా. వి. దొంగ: చూ, ముచ్చిలి.

ద్రోపది. వై. వి.=ద్రోపది. రూ-ద్రోపది: చూ, పార్వతి. 2.

ద్రోహము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేంపనిచ్చ: చూ, వాంఛ; 2. కిడు తలఁపు: చూ, వ్యశికము. 2; 3. కలవాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ద్రోహి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్). ద్రోహము

(చౌ

ద్వా

దౌణ్యమును. సం. వి. అ. పుం: చూ. ద్వాదశకము. సం. ప. అ. ప. బాహు. పం
అశ్వత్థము.

దౌణ్యము సం. వి. అ. పుం: చూ. ద్వాదశకము. సం. ప. అ. ప. బాహు. పం
నది (సాలము): చూ, భూమి. 1.

దౌణ్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
దౌణ్యము.

ద్వ

ద్వంద్వము. సం. వి. అ. ప. 1.=ద్వంద్వము. స్త్రీ
పురుషులజేత: చూ, సంగడి. 5; 2. ఇద్దరూ
కరితో నొకరు చేయుచున్నది: చూ, యు
ద్ధము; 3. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1;
4. శీతోష్ణాదులు; 5: చూ, రెండు; పా. 6.
ఉభయపదార్థ ప్రధానము ద్వంద్వము “ద్వి
పద ద్వంద్వము.—“ తల్లిదండ్రులు”;
బహుపద ద్వంద్వము.—“ రామలక్ష్మణ
భరతశత్రుఘ్నులు; సమాహారద్వంద్వము.-
“రథగజతురగపదాతి” అయినను నడుమ
వచ్చునది కర్మధారము. విభక్తులలోనను
సించునది తత్పురుష. చివర కలవాడువచ్చు
నది బహువ్రీహి. విశేషంబు లూహ్యంబులు:
చూ, సమానము.

ద్వయము. సం. వి. అ. ప. 1. జేత:
చూ, సంగడి. 5; 2: చూ, రెండు.

ద్వయాతిగుడు. సం. వి. అ. పుం. రజస్తమో
గుణరహితుడు. రూ-ద్వయాతిగుడు.

ద్వయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.= దోయి. (రూ-
ద్వయము- ద్వంద్వము - ద్వితయము- ద్వై
తము) జేత: చూ, సంగడి. 5.

ద్వాదశకము. సం. ప. అ. ప. బాహు. పం
దైండు: చూ, మచ్చాకము. (చూ, పం
దైండు)

ద్వాదశశ్లోకములు. అం. (చూ, జ్యోతి
శ్లోకములు.) సోమనాదము, మల్లిఖార్జునము,
మహాకాశము, ఓంకారము, వైద్యనాథము,
భీమశంకరలింగము, రామేశలింగము, నా
శలింగము, విశ్వేశలింగము, శ్రీశైలలిం
గము, కేదారలింగము, ఘృష్ణేశలింగము.

ద్వాదశకాపిఠములు. అం: చూ, ఆపిఠములు.

ద్వాదశభావములు. అం: చూ, భావములు.

ద్వాదశము. సం. వి. అ. ప. 1. పండైండుపది:
ద్వాదశి; అం. 2. లగ్నకారకత్వములు 12
లో నొకటి (పాప, మోక్ష, నరక, చిత్త వి
కల, మనోవ్యధ, వామచేత్రి, వ్యయ, జార
త్వ, వివాహసప్త, శయన, శత్రు, శృంఖల:
అన్యదేశగమనములు.): చూ, లగ్నకారకత్వ
ములు.

ద్వాదశరాజమండలము. అం. అరి, మిత్రుడు,
మిత్రమిత్రుడు, అరిమిత్ర మిత్రుడు,
పార్శ్వ గ్రాహుడు, ఆక్రందుడు, ఆక్రం
దాసారుడు, పార్శ్వ గ్రాహసారుడు, విజి
గీషుడు, మధ్యముడు, ఉదాసీనుడు. (12.)

ద్వాదశసత్వము. అం. దేవ, మనుజు, నాగ,
యక్ష, గంధర్వ, పిశాచ, కాక, వానర,
గార్దభ, ముని, రాక్షస, కిన్నరసత్వము..
(12): (చూ, సత్వము.)

ద్వాదశాంశము. సం. వి. అ. పుం: చూ.
జేన. (శ. ర.) (వాడుకయందు 12 అంశ
ములు లేక అడుగు.): చూ, వితస్తి.

ద్వాదశాంశ. అం. పాదశపదునందొకటి (లగ్న

మును 12 భాగములు చేయుటచే ద్వాదశాంశ మనబడును. ద్వాదశాంశ కనుగొనవలసిన గృహ మేరాశియందెన్నవ భాగము నందున్నగో కనుగొనవలెను. ద్వాదశాంశ కనుగొనవలసిన గృహమున్న రాశిమొదలు పండ్రెండు రాశ్యధిపతులును ద్వాదశాంశాధిపతులగుదురు. పైవఁజెప్పిన ప్రకారము గృహమేరాసి యందెన్నవ భాగమందున్నదని కనుగొనఁబడెనోయాగ్రహమున్న రాశి మొదలు నన్నవరాశి ద్వాదశాంశయనబడును. ఆరాశ్యధిపతియే ద్వాదశాంశాధిపతి: చూ, షోడశవర్గ.

ద్వాదశాఖ్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బాధుడు. 1. [య్యుడు.

ద్వాదశాత్ముడు. సం. వి. స్. పుం: చూ, నూ ద్వాదశాదిత్ములు. అం: చూ, ఆదిత్ములు.

ద్వాదశావస్థలు. అం. చతుష్కప్రీతి, మనస్సంగము, సంకల్పము, ప్రళాపము, జాగరము, కార్యము, అరతి, లజ్జాత్యాగము, సంజ్వరము, ఉన్మాదము, మూర్ఛ, మరణము(12): చూ, అవస్థలు.

ద్వాదశానామ. అం. 1: చూ, రిహీనతానములు. (చూ, కూటతానములు); సం. వి. స్. ప.

2.=బాగసాల. నామకరణము: చూ, బారసాల; వా. 3. పండ్రెండవనాటి కగ్గము.

ద్వాదశాశ్వాసులు. అం: చూ, ఆశ్వాసులు.

ద్వాదశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. =: చూ, దోదశి; విణ. 2. పండ్రెండవది: చూ, ద్వాదశము.

ద్వాదశము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సంశయము; అం. 2: చూ, యుగములు.

ద్వాదశపరయుగము. అం. 1: చూ, ద్వాదశము.

2; 2. జ్యోతిష. —ద్వాదశపరయుగంబున శీర్షోదయలగ్నమే జన్మలగ్నము: చూ, జన్మలగ్న సమయములు. [చూ, క్షేత్రములు.

ద్వారక. అం. క్షేత్రములు 24 లో నొకటి:

ద్వారకంటకము. సం. వి. అ. న. తలుపు: చూ, వాకిలి.

[ప్రతిహారుడు

ద్వారపాఠకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

ద్వారబంధము. సం. వి. అ. పుం.=దారబంధము: చూ, వాకిలి.

ద్వారము. సం. వి. అ. న. 1.=దువారము.—

పై.—; 2. ఉపాయము: చూ, వెరుపు;

3.=దారి: చూ, మార్గము. 1. [ద్వారము.

ద్వారములు. అం. పాణి, ఉపస్థ, పదము, వాణి

ద్వారవతి. అం: చూ, పుణ్యనగరములు (నూ—

ద్వారావతి-ద్వారకాపురము) ప్రాలకుడు.

ద్వాద్వింశి. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్వార

ద్వాద్వింశి. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

ద్వి

ద్వికము. సం. వి. అ. న. 1.=దుక: చూ, రెండు;

వి. అ. పుం 2. కాకి: చూ, వాయసము;

3. జేక్కుప: చూ, బటువుగువ్వ; అం.

4. సంఖ్యాబద్ధములగు ముక్తకాదకములలో

నొకటి: చూ, తీర్కము. 7.

ద్విత్వరములు. అం. సర్వత్వరము, యవత్వరము.

ద్విగుణము. వా.=దుగుణము: చూ, రెట్టింపు.

ద్విగుణాకృతము. సం. వి. అ. రెండుచోట్లదున్నినది

(పాలము): చూ, భూమి. 1.

ద్విగుపు. పా. సంఖ్యాపూర్వపదము ద్విగుపు.

“మూడులోకములు.”: చూ, సమానము.

ద్విగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, బారంగి *;

2. రేణుకయను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజా

ర్హము.

ద్విజబాహ్మణులు. అం. పట్కర్మనిరతులై

యెల్లప్పుడును దేవతలను అతిథులను పూజిం

పుచే వేదాధ్యయన నిరతులై సత్సేవర్తన

ముగలవారే ద్విజబాహ్మణులు. (వీరుదశ

విభాగ్యాహారములలోనివారు: చూ, బాహ్యము. ద్విజము. సం. వి. అ. పుం. 1. పిల్ల చూ, పక్ష; 2. దంతము: చూ, పల్ల. 1. 3. పాము: చూ, సర్పము. [1—2.

ద్విజము. సం. వి. అ. పుం. 1. పిల్ల చూ, పక్ష; 2. దంతము: చూ, పల్ల. 1. 3. పాము: చూ, సర్పము. [1—2.

ద్విజనృము. సం. వి. న్. పుం: చూ, ద్విజము. ద్విజనృడు. సం. వి. న్. పుం 1: చూ, బాహ్యము; 2. క్షత్రియుడు: చూ, రం. 1; 3. కొమటి: చూ, నైశ్యుడు.

ద్విజరాజు సం. వి. అ. పుం. 1. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు; 2. గరుత్మంతుడు: చూ, హరివాహనుడు; 3. కేళుడు: చూ, సర్పము.

ద్విజాతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. పక్షి పాము లోనగునవి; 2: చూ, బాహ్యము.

ద్విజిహ్వము. సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము. [నూచకుడు.

ద్విజిహ్వము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్విజనృడు. ద్విజాడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్విజనృడు.

ద్విజతము. సం. స, అ. న. 1. జేత: చూ, సం గడి. 5; వా. 2: చూ, రెండు.

ద్విజతము. అం: చూ, ఉద్ధితకరణంధములు.

ద్విజీయ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 2. విదియ: చూ, తిథి, తిథులు (చూ, సూర్యోదయసంగమము); వి. 3. రెండవది.

ద్విజీయకము. అం: చూ, జన్యతాళములు.

ద్విజీయము. అం. 1. లగ్నకారకత్వములతో నొకటి. (ధనము, వాక్కు, కుటుంబ, ముఖ, నేత్ర, భోజన, జిహ్వ, ఆగ్రహ, దాతృత్వ, విద్య, కనయ, బంగార, మారక, సత్య, అన్యత, లోభములు): చూ, లగ్నకారకత్వములు; 2: చూ, అసంహత పూహములు.

ద్విజీయాకృతము. సం. వి. చూ, ద్విగుణాకృతము.

ద్విజీయాకృతము. పా. విగ్రహమునందు వెండితీరము ద్విజీయాకృత్యమునందు నేల ద్విజీయాకృత్యము.

ద్విజీయాకృత్య. అం. ని-ను-ల, కూర్చి-గుడ్-చి-గుడ్-చి: చూ, విభక్తులు.

ద్విజీయము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1; వి. 2. రెండవవాడు. ద్విజీయోక్త్యము. అం. చూ, కృతుచతుష్టయము. ద్విజ్యము. పా. ఏకవిధమైన పాల్లులమాదిక.

ద్విజేహుడు. సం. వి. అ. పుం. గణపతి: చూ, వినాయకుడు. 1. [చూ, పుస్త్రము.

ద్విజులు. సం. వి. అ. న. కష్టము దుష్టత: ద్విజుటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = దుష్టతము—వై—

ద్విజుడు. పా. 1. ఒకానొకపద్యభేదము. మూడు ఇంటిగణములు, తుదిసూర్యగణము. మూడవగణాదినియతి (రెండుపాదములై): చూ, వృత్తము. 1; 2. చిత్రకవిత్వములో నొకటి: చూ, వృత్తము. 1; 3. కావ్యలక్షణమున. అసంఖ్యాబద్ధములలో నొకటి: చూ, అసంఖ్యాబద్ధము. [ఏనుగు: చూ, హస్త.

ద్విజుడు. సం. వి. అ. పుం. రెంటివాపుడు, ద్విజు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ఇరుపలము.

ద్విపాదపశువు. జా. పనికిమాలినవాడు.

ద్విపాద్యము. సం. వి. అ. పుం. తగినదండుగకం పెరట్టింపుదండుగ: చూ, నేగి.

ద్విపాస. పా: చూ, తిరిపాస.

ద్విబీజకళములు. పా. ౧. లెగుమినములు. కంది, పెనగ, పెనర, చిక్కుడు, లూసర్నయొ; ౨. యూఫోర్బియాములు. అముడము, కఱ్ఱపెండలము, పెద్దఉసిరిక, చెముడు, కొర్రులు మొ; 3. పెడనములు. నువ్వు; ౪. కంపజీటములు. కుసుంబా, చేమంతి, బంతి, వెట్యూసు మొ; ౫. కూసి ఫరములు. అప, కాబేజీ, మల్లంగి; ౬. మాల్వేనములు. పొత్తి, పెండ, గోంగూ,

2. సాలనేసములు.—పాగాకు, ఉరలగడ్డ, వంగ, మిర్చి, మొ; ౮. అంబేలిఫరములు.— ధనియము, జీలకఱ్ఱ; ౯. కూకర్పిటములు.— గుమ్మడి, కాకర, ఆనబ, పొట్ట, బీట; ౧౦ అనాకార్డినములు.—మామిడి, జీడిమామిడి (చూ, ఏకబీజదళము, ఏక-ద్విబీజదళ పృక్షములు, గుంజోకాయలు)

ద్విభల్లకము. అం: చూ, బాణాగ్రిములు.

ద్విభాషి. సం. వి. న్. పుం.=తుపాసి-దుబాసి.

రెండుభాషలు తెలిసినవాడు.

ద్విముఖాహి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రెండుతలల పాము: చూ, సర్పము. [యాతిగుండు.

ద్వియాతిగుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్వ ద్వరదగతి. పా. నవవిధరగడలలోనొకటి (ఇరు వదిమాతృలుగలిగి వదునొకండవ మాతృయే యతిగాగల పృత్తము): చూ, రగడ (చూ, పృత్తము. 1.)

ద్విరదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్విపము.

ద్విరసనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్విము ఖాహి. [భ్రమరము.

ద్విరేఫము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, ద్విలవణములు. అం: చూ, లవణములు.

ద్వివార్షికములు. పా. దుంపజాతిలోనివి: చూ, ఏకవార్షికములు. (చూ, గుంజోకాయలు.)

ద్వివిదారణపుటకఫలము. పా. రెండువైపులను వగులుకాయ (చిక్కుడు, అలచేంద మొ): చూ, గుంజోకాయలు.

ద్విషత్తు. సం. వి. త్. పుం. (రూ-ద్విషంతుఁ డు-ద్విషదుఁడు- ద్విషుఁడు-ద్వేషణుఁడు); పగవాడు: చూ, శత్రువు.

ద్విషుఁడు. సం.వి. అ. ష్. పుం.—పై.—

ద్విసీత్యము. సం. విణ. రెండుచోట్లందున్నదది (పాలము): చూ, భూమి. 1.

ద్విహాల్యము. సం. విణ.—పై.—

ద్విహాయని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రెండేడ్లపాఱి యముగలపెయ్య (ఇట్లు ద్విపర్వ. అ.స్త్రీ.): చూ, ధేనువు.

ద్విస్వరయుక్తరాగములు. అం. గాధికములు: చూ, రాగములు.

ద్వి

ద్విపము. సం. వి. అ. పుం. 1. పులితోలు: చూ, బెరడు; పుం, న. 2.=సీవి: చూ, లంక. 1.

ద్విపములు. అం. జంబు, ప్లక్ష. కుశ, క్షాంత, కాక, కాల్యూఠి, పుష్కరద్విపములు (7)

ద్విపవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏటు: చూ, నది.

ద్విపి. సం. వి. న్. పుం. 1. పులి: చూ, శార్దూలము. 1; 2.=సువ్య. చిటుతపులి: చూ, శార్దూలము. 1; 3. కడలి: చూ, సము ద్రిము.

ద్వే

ద్వేషణుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్విషత్తు. ద్వేషము. సం. వి. అ. పుం.=దేసము, పగ: చూ, విరోధము. 1.

ద్వేషి. సం. విణ. (న్. ఈ.న్): చూ, ద్విషత్తు:

ద్వేషించు. సం. అ. క్రి: చూ, విరోధించు.

ద్వేష్ట. సం. విణ. (ద్వేషించువాడు): చూ, ద్విషత్తు.

ద్వేష్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ద్విష త్తు; విణ. 2. పగఁగొనఁదగినవాడు: చూ, ద్విషత్తు.

ద్యో

ద్యోతరము. అం: చూ, కద్దెలంకారములు.
(చూ, హేతువు. 2.)
ద్యోతరి. అం. —వై.—
ద్యోప్తము. సం. వి. అ. న. రాగి: చూ, లో
హము. 1.

ద్యై

ద్యైతము. సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొకపనము:
చూ, విపినము; వా. 2. జేత:చూ, సంగడి.5;
అం. 3. మతత్రయమునందొకటి. (జీవా
త్మ పరమాత్మలకు భేదముచెప్పెడి యొక
మతము) చూ, మతములు. (చూ,త్రయము)
ద్యైధము. అం. (భేదము) పద్ధుణములలో నొ
కటి. (ఇదిత్రయవిధము. — బలవంతులగు నిర్ణ
ఋశత్రయపులనడుమ నుండెడువాఁడు వారి
రువురతో పోత్యేకముగా నీ వాఁడ న ని
చెప్పట, అందొకనితో సంధిచేనుకొనుట,
ఒకనితోకలహించుట): చూ, గుణములు.3.
ద్యైధీభావము. అం.—వై.—
ద్యైధీభావద్యయము. అం. స్వతంత్రము, పర
తంత్రము.(2)
ద్యైపము. సం. విణ. 1.దీప్తిపిచర్యముచే కప్పు
బడినది. (రథము) : చూ, శకటము. 1;
2. దీప్తిసంబంధమైనది; 3. దీప్తిపసంబంధ
మైనది. [వ్యాసుఁడు.
ద్యైపాయనుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
ద్యైమాతురుఁడు. సం. వి. అ.పుం. 1. గణపతి:
చూ, వినాయకుఁడు. 1: 2. జరాసంధుఁడు:
చూ, బార్హద్రధి.

ధ

ధ. ఒకయక్షరము. (వ్యాకరణవిషయము.—
కద్దెలయందున్న అక్షరములు “త” లు
గాని “ధ” లుగావు. ఉదా.—ధనము,
ధాన్యము మొ: సజాతీయ ద్విత్వములలో
“అశ్వత్థ, అశ్వత్థామ, ఉత్థానము, ఉత్తి
తము” తప్పక దక్కినవి “ధ” లు గాని
“త” లు కావు. ఉదా.—బద్ధము, రుద్ధ
ము, యద్ధము, సన్నద్ధము మొ.)
ధగిడివియ్యా. వా. వి. ఆడ్డుగాకూర్చుండుట.
ధగిడి. వా. వి. నీచురాలు.
ధట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—దణ. వణమ: చూ,
లోలము. [చూ, త్రాసు.
ధటము. సం. వి. అ. పుం. కొయ్యత్రాసు:
ధటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.—దట్టి: చూ,
వస్త్రము; 2. గోచి: చూ, బొట్టు.
ధటిని. పం. వి. ఈ. స్త్రీ. నూలిమొలత్రాడు:
చూ, నూత్రము. 1.
ధట్ట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దండు: చూ, నేన. 1.
ధట్టుము. సం. వి. అ. పుం.—తెట్టు: చూ, సమా
హము.
ధనంజయము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక
ఉపవాయువు (శవశరీరపరివర్తమానవాయు
వు): చూ, వాయువు; 2. ఒకజాతిపాము:
చూ, సర్పము; 3: చూ, మద్ది. *
ధనంజయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అర్జునుఁ
డు: చూ, విజయుఁడు. 1; 2. అగ్ని: చూ,
వహ్ని. 1. [స్వాహ. 2.
ధనందద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శార్ధదేవి: చూ,
ధనకేలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కుశేరుఁడు:
చూ, శ్రీదుఁడు. [3: చూ, త్రయము.
ధనగతులు. అం. దానము, భోగము, నాశము
ధనగాహుకుఁడు. సం. విణ. అప్పువుచ్చేకొను
వాఁడు: అధమర్దుఁడు, ఋణగ్రస్తుఁడు,

ఋణి, ఋణికుడు, ఖాతకుడు-ఖాదకుడు. (తె. పృ.—అప్పులకాపు, అప్పుల పోతు, అరవరి-అరువరి. [నొంగ. 4.

ధనదాయాదులు. అం. ధర్మము, అగ్ని, రాజు, ధనదుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కుబేరుడు: చూ, శ్రీదుడు; విణ. 2. దాత: చూ, వదాన్యుడు.

ధనధాన్యము. అం. 1: చూ, కస్తూరులు; వా. 2. సామున్నా ధాన్యమున్నా “ధనధాన్యాభివృద్ధిరస్తు.” (ధనధాన్యాదులు)

ధననిక్షేపము. అం: చూ, సప్తసంతానములు.

ధనమదము. అం: చూ, అర్థమదము.

ధనము. సం. వి. అ. న. 1.=దనము: చూ, విత్తము 2. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు; 3.=దనియము. కొతిమెర (ఇట్లు ధన-ధనిక-ధనికా-ధానా-ధానక-ధానేయక-ధానేయకా-ధాన్య-ధాన్యాక-ధన్యాక-ధన్యా-దానీ-దానీక: చూ, వితున్నకము. 1; పా. 4. దీనికి ఉపమానము.—కుబేరుడు; అం. 5: చూ, అష్టైశ్వర్యములు, విశ్వర్యములు; వా. వి. 6. పశుధనము.

ధనముకొల్లపోవుట. అం: చూ, నష్టములు.

ధనవంతుడు. సం. విణ. అమృతకృష్ణ: చూ, సంపన్నుడు. [ఋణవిద్యుత్తు.)

ధనవిద్యుత్తు. పా. అనుకూలవిద్యుత్తు (చూ, ధనవృద్ధులు. అం. కాయకవృద్ధి, కాలికవృద్ధి, కారితవృద్ధి, చక్రవృద్ధి. (4)

ధనహరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్లకచోరము *: చూ, షడ్గ్రంథ; 2: చూ, బలురక్కెస *. [చూ, శ్రీదుడు.

ధనాధిపుడు. సం. వి. అ. పుం. పైండితేడు: ధనాపహరము. అం: చూ, వింశతివిగ్రహములు. ధని. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) రూ-ధనికుడు. చూ, సంపన్నుడు.

ధనిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మంచి ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. యావనమగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ. [ధనము. 3

ధనికము. సం. వి. అ. పుం.=దనియాలు: చూ, ధనికుడు. సం. విణ. 1: చూ, రూ-ధని; 2: చూ, సజ్జనుడు; 3: అప్పులవాడు.

ధనియము. వా. సం. వి. అ. పుం. = దనియము: చూ, ధనము. 3.

ధనిష్ఠ. అం: చూ, నక్షత్రము. 1.

ధనుఃపటము. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-పటము-ధనువు) మోరటి *: చూ, ప్రేంకణము.

ధనురూర్ధ్వాధరభాగనిర్ణయము. అం: చూ, పరిమేయములు.

ధనుర్ద్వయనామోద్దేశము. అం.—పై.—

ధనుర్ధరుడు. సం. విణ: చూ, విలుకాడు.

ధనుర్ధారి. సం. విణ: చూ, దునెదారి.

ధనుర్నిర్మాణాదివిశేషము. అం: చూ, పరిమేయములు. [ములు.

ధనుర్బంధము. అం: చూ, ఉత్తానకగణబంధ

ధనుర్విద్యావిలాసము. అం: చూ, ధనుర్వేదము.

ధనుర్వేదము. అం. ఉపవేదములు 4 లో నొకటి.

(ఇది విల్లు మొదలగువానియొక్క ధారణము గ్రహణము ఆకర్షణము బాణసంధానము బాణవిసర్జనము మొదలగు క్రియలను బోధించును. దీనికి ధనుర్విద్యా విలాసమనియు వాడుకకలదు:) (చూ, ఉపవేదములు, ఉపవిద్యలు.)

ధనుర్వేదాంగములు. అం. చారి, స్థాన, న్యాస, పరిచార, సౌష్ఠవ, కరణ, వ్యాయామ, మండల, గతి, ఆసనములు. (10)

ధనువు. సం. వి. న్. పుం, న. (రూ-ధనుస్సు-ధన్వము.) 1. విల్లు: చూ, శాణము. 1; 2. నాలుగు మూరలకొలది; పుం. 3. మోరటి *: చూ, ప్రేంకణము; విణ. 4: చూ,

విలుకాడు; అం. 5. పండ్లెండుగానులలో
నొకటి: చూ, రానులు; 6: చూ, కార్ముకము.
ధనుశ్శరపూజాయోజనము. అం: చూ, పరిమే
యములు.

ధనుశ్శ్రేణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చాగ్గ: చూ,
సరివ. చూ, విలుకాడు.

ధనుష్మంతుడు. సం. విణ. (త్. ఈ. త్):
ధనుస్సు: చూ, రూ-ధనువు.

ధనురాకర్షణ కాలలోపన్యాసము. అం: చూ,
పరిమేయములు.

ధన్వన్తోబాహ్మణులు. అం: చూ, కపూ
రియోబాహ్మణులు. (చూ, బాహ్మణులు.)

ధన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉసిరిక*: చూ,
శ్రీఫలి; 2. ఉపమాత: చూ, దాది; (చూ,
మాత. 1.). 3. =దనియము: చూ, ధనము.

3; విణ. 4. ధన్యరాలు: చూ, స్త్రీ.
ధన్యాసి. అం: చూ, రాగాంగములు.

ధన్యండు. సం. విణ: చూ, సుకృతి.

ధన్వంతరము. సం. వి. ఆ. న: చూ, వింటిపట్టు.

ధన్వంతరి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. దేవనైద్యుడు:
చూ, నైద్యుడు (చూ, ఉపవిద్యులు);
2: చూ, సూర్యుడు; 3: చూ, శివుడు.

ధన్వము. సం. వి. న్. న. 1. మెట్టనేల: చూ,
భూమి. 1; 2. విల్లు: చూ, రూ-ధనువు. 1;
పుం. 3. నిర్జలభూమి: చూ, భూమి. 1.

ధన్వయాసము. సం. వి. ఆ. పుం. తీటకసింద*:
చూ, సముద్రాంత.

ధన్వి. సం. వి. న్. పుం. 1. ఏలుమద్ది*: చూ,
మద్ది; 2. అర్జునుడు: చూ, విజయుడు.
1; విణ. 3: చూ, విలుకాడు; 4: చూ,
సమర్థుడు; 5=దణి: చూ, నైనికుడు.

ధమనము. సం. వి. ఆ. పుం. కిక్కసకసపు:
చూ, తృణము. 1.

ధమని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నాడి: చూ,
సరము. 1; 2. సఖిమనెడు గంధద్రవ్యము:

చూ, రాజాహ్వాము; 3: చూ, మెడ; 4. అగ
సాలెవారిగొట్టుము; 5. గువ్వగుత్తిక*: చూ,
రాజాహ్వాము; పా. 6. శుద్ధరక్తవాహిని,
(ధమనులు. —యకృష్ణమని, పుష్పసధమని,
ధమనిపూహము. మొ.)

ధమనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అగ్ని: చూ,
వహ్ని. 1; విణ. 2. కొలిమితిత్తినాడు
వాడు; 3. కూర్పుడు: చూ, నిర్దయుడు.
ధమనులు. అం. బొడ్డును అల్లయించి యుండెడి
కరవాహినులగు బోలునాడులు. వాతమును.
పూరించు నటులజేయుటచేసవి ధమను
లనబడును. (గం అధోగామినులు గం ఊర్జ్వ
గామినులు గం తిర్యక్కుగఁబ్రసరించునవిగ
నుండును.) (చూ, ధమని. 6.)

ధమ్మల్లము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-ధమ్మిల్లము.
కొప్ప: చూ, వేనలి.

ధమ్మిల్లము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై.—

ధర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (రూ-ధరణి-ధారణి-
ధరుణి-ధారుణి) నేల: చూ, భూమి. 1;
2. జరాయువు: చూ, మావి. 2; 3: చూ,
మెడడు; వా. 4. =దర: చూ, నెల. 1.

ధరణము. సం. వి. ఆ. న. 1. ధరించుట: చూ,
పెట్టుకోలు; 2: =చూ, దరణము.

ధరణా. వా. వి. సామ్యుఇమ్మని కూర్చుండుట.

ధరణి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ,
ధర. 1; పా. 2. ఒకానొకవృత్తము. (మొద
టిపాదము పండ్రెండవదగు జగతీ ఛందస్సు
నందలి తోటకవృత్తచ్ఛాయను, కడమమూఁ
డుచరణములును కవికల్పితములై నడచును.)

అప్ప. 4, ఆ. 205: చూ, వృత్తము. 1.
ధరణిధరగతి. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క
పాదమునందు న, న, న, న, న, న, న, న, న
గురువులు గలిగి ఎనిమిదింటి బడునాటింటి
యతిగల పంచవింశచ్ఛందస్సునందుద్భవించిన
వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

ధరణీకండము. సం. వి. అ. పుం. పాటికండః: చూ, నూరణము.

ధరణీధరము. సం. వి. అ. పుం. కొండ, నేల తాల్పు: చూ, పర్వతము.

ధరణీధరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పుడమిరా: చూ, విష్ణువు. 1; 2. శేషుడు: చూ, సర్పము; 3. రాజా: చూ, రాజు. 1.

ధరణీప్లవము. సం. వి. అ. న: చూ, సముద్రము.

ధరణీశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ధరణీధరుడు. 3; 2: చూ, శివుడు.

ధరము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. తాచేటితీడు; 3: చూ, పృథ్వి; 4. చర: చూ, ధర. 4.

ధరాధరము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. తాచేలు: చూ, వృత్తము. 4. [చూ, బాహ్యములు.

ధరామరుడు. సం. వి. అ. పుం. నేలవేలుపు. ధరాపతు. వా. వి. హామిసామ్యు. [జించే 2.

ధరించే. సం. న. క్రి. తాల్పు: చూ, సావ ధరితి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-దారయితి. నేల: చూ, భూమి. 1.

ధర్త. సం. విణ. ధరించేవాడు. [హితము. 2.

ధర్తవ్యము. సం. విణ. ధరింపదగినది: చూ, ధర్మకర్త. పా. ఆలయములు సత్తములులోనగు వానియందలి కార్యనిర్వాహకావ్యక్తుడు. ధర్మకాయుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. 1. [(ధర్మచక్షువు)

ధర్మచక్షుడు. సం. వి. అ. పుం. —పై.— ధర్మచింత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ధర్మమును చింతించుట: ఉపాధి.

ధర్మజ్ఞుడు. సం. విణ. ధర్మము నెఱిగినవాడు.

ధర్మదాత. వా. సం. విణ. ధర్మమందే బుద్ధి నిలిపినవాడు, ఎల్లప్పుడును ధర్మము చేయు వాడు.

ధర్మదేవతకు పాదములు. అం. అహింస, సత్యము, దయ, శాంతి. (4)

ధర్మద్రవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆకాశగంగ:చూ, నది. [కాయుడు.

ధర్మధాతువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, ధర్మ ధర్మధ్వజి. సం. వి. న్. పుం: చూ, తాండవముడు.

ధర్మపత్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అగ్నిసాక్షిగఁ బెండ్లాడిన పెండ్లాము: చూ, భార్య.

ధర్మపాశము. అం. (కాలపాశము, పరుణపాశము) అస్త్రములు 50 లో నొకటి: చూ, అస్త్రములు. (చూ, బాణము. 1.)

ధర్మపుత్రుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, అజమిథుడు.

ధర్మపురి. అం: చూ, క్షేత్రములు.

ధర్మము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. పుణ్యము. రూ-ధర్మపు: చూ, సుకృతము. 1;

2. దమ్మును-దరుమము. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 3. పోలిక, సమత్వము: చూ, సామ్యము; 4. స్వగత్యము: చూ, స్వభావము; 5. ఆచారము: చూ, వర్తనము. 1;

6: చూ, అహింస; 7. వేదోక్తవిధి: చూ, ఉపనిషత్తు. 2; 8. వేదాంతము: చూ, ఉపనిషత్తు. 1; 9. కృతువు: చూ, యజ్ఞము; పుం. 10. విల్లు: చూ, బాణము. 1; పా.

11. దీనికి ఉపమానములు.— ధర్మరాజు, యమధర్మరాజు; అం. 12. మీమాంసాదులు 4 లో నొకటి: చూ, ఉపాంగము. 5; 13: చూ, పురుషార్థములు

ధర్మములు. అం. ధర్మశాస్త్రములోనివి.—జాతి ధర్మములు, దేశజధర్మములు, కులధర్మములు, గుణధర్మములు, ఆపద్ధర్మములు (విపద్ధర్మములు) (5)

ధర్మరాజు. సం. వి. అ. పుం. 1. పాండురాజు పెద్దకొడుకు: చూ, యుద్ధిష్ఠిరుడు; 2: చూ,

యముడు; 3. బుద్ధజేవుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1.

ధర్మవాహనుడు. సం. 1. అ. పుం: చూ, ధర్మకాస్త్రము. అం. కాస్త్రములలో నొకటి. (ధర్మము అనగా యజమానుని మనస్సుపై తాత్ప్రయంను సంస్కారరూపమున ధరింపఁ బడు గుణములు. దానికి సాధనముగ శ్రుతి స్మృతులచేత విధింపఁబడిన క్రియకూళ ధర్మమనఁబడును. బ్రహ్మ వృద్ధయములో నుండి వినిపించిన శ్రుతుల తాత్పర్యమునకు విరోధము రాకుండఁగ తనకు విధేయులగు ప్రధానులవంటిస్వాయంభువమనువు మొదలు గాఁగల18గురుయులుహృదయములలోనుండి స్మరింపఁజేసిన గ్రంథముల స్మృతులనియును ధర్మసంహితలనియును వాటిననుసరించి కొందఱు మునులు స్మరించినవి ఉపస్మృతులనియును వాడఁబడుచున్నవి. మూలస్మృతులు= స్వాయంభువాది (చూ, స్మృతులు) స్మృతులుపుట్టినవి. ఇట్టి స్మృతులను ఉపస్మృతులను అనుసరించి పురాణములందు జరిగిన దేవతా సంవాదముపై సంవాదవాక్యములను ఈస్మృతులకు మూలభూతిముడైన ప్రతివాక్యములను బాగుగ పరిశీలించి కమలాకరుడు మొదలగువారు నిర్ణయసింధువు, ధర్మప్రవృత్తి, స్మృత్యర్థసారము, హేమాదిరి, స్మృతిరత్నమహోదధి, స్మృతిచంద్రిక, షడశీతి మొదలగు ననేక స్వతంత్రగ్రంథములు చేసియున్నారు. వాఖ్యానములు.— మనుస్మృతికి కుల్లూక భట్టియము, యాజ్ఞవల్క్య స్మృతికి విజ్ఞానేశ్వరీయము— సరస్వతీ విలాసము, పరాశరస్మృతికి పరాశర మాధవీయము, అపస్తంబ స్మృతికి ఉజ్జ్వలదత్తీయము ఈరీతిని తక్కిన స్మృతులకును పుట్టియున్నవి. ప్రశిస్మృతియందును ఆచారవ్యవహార-ప్రాయశ్చిత్త కాండములుండును.

ఇత్యాది. (చూ, స్వవహారపదములు, ధర్మములు, కాస్త్రములు. స్మృతులు) ధర్మసంహిత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మన్వాదిధర్మకాస్త్రము, స్మృతి: చూ, ధర్మకాస్త్రము. ధర్మాత్ముడు, సం. వి. న. చూ, సుకృతి. ధర్మాధికరణము. సం. వి. అ. న. న్యాయవిచారణశ్లోకము: చూ, శ్లో. 2. ధర్మాదికృతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. న్యాయమా విచారించేవాడు: చూ, న్యాయాధికారి. ధర్మాననము. సం. వి. ఆ. న. ధర్మాధికారి కూర్చుండు పీఠము: చూ, పీఠ. ధర్మి. సం. వి. (న. ఈ. న.) ధర్మముగలది. ధర్మితము. సం. వి. ఆ. న. రతి: చూ, సంయోగము. ధర్ముడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, యముడు; 2: చూ, సోమయాజి. 1; 3. ఒకననువు: చూ, వసువులు. [ర్రము. 1. ధర్మపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-ధ ధర్మ్యము. సం. వి. ధర్మమువలన తొలఁగనిది. ధర్మణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వహేలనము; 2. ధర్మించుట. [అంకులాడి. ధర్మణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-చర్మణి: చూ, ధర్మించే. సం. న. క్రి. 1. తిరస్కరించే: చూ, భంగించే; 2. ధర్మణముచేయు. ధవళ. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము; 2. చేండ్ర*: చూ, వెలిచేండ్ర. ధవళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆవు: చూ, ధేనువు. ధవళకైగవము. సం. వి. అ. న.=తెల్లగులువ*: చూ, పద్మము. 1. [చూ, శుశ్శుడు. 1. ధవళగ్రహము. సం. వి. అ. పుం.=తెలిగాము: ధవళపక్షము. సం. వి. అ. పుం.=తెలిపక్కము: చూ, పక్షము. 1. [పిట్ట: చూ, హంస. ధవళపిత్సన్ (న్ను). సం. వి. న. పుం.=తెలి

ధవళము. సం. వి. అ. పుం. 1.=తెలుపు. రూ-

ధవళి: చూ, వర్ణము. 6; 2. ఆబోతు:చూ, వృషభము. 1; విణ. 3. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6; 4. చెక్కనిది: చూ, హృద్యము; పా. 5. ఒకానొకవృత్తము:చూ,వృత్తము.1.

ధవళములు. వా. వై. వి. బ. ఒకరకముపాట: చూ, స్వరము. 2. [చూ, సింహము.

ధవళమృగము. సం. వి. అ. పుం.=తెలిమెకము:

ధవళిమ. సం. వి. న్. పుం.= తెలుపు. రూ-
ధవళిమము: చూ, వర్ణము. 6.

ధవళిమము. సం. వి. అ. పుం.= —పై.—

ధవిత్రము. సం. వి. అ. న. యాగమునందు అగ్నిని ప్రజ్వలించఁజేయుటకు కృష్ణాజినముతో చేయఁబడిన విసనకట్ట. యాగమునందు ఉష్ణపదార్థమందుఁగల యుష్ణత్వమును చల్లార్చుటకొఱకు కృష్ణాజినముతో చేయఁబడిన విసన కట్ట. (అని కొందఱు): చూ, సురటి.

ధవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పెనిమిటి:చూ, భర్త. 1; 2. రాజే:చూ, రాజే. 1; 3:చూ, మనుష్యుఁడు.

ధా

ధాటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1=దాడి. దండ యాత్ర: చూ, యుద్ధము; 2.=దాటు. దండు: చూ, సేన 1; వా. గె. ధైర్యము; 4. శక్తి. “సీధాటికి నిలువలేదు.”

ధాణు. అం: చూ, చిసరులు.

ధాణుకపాలు. అం.—పై.—

ధాణుధాక. అం.—పై.—

ధాణుధారు. అం —పై—

ధాత. సం. వి. ఋ. శృం. 1=తాత. నలున: చూ, బ్రహ్మ. 1; విణ. 2. ధరించువాఁడు; 3: చూ, రక్షకుఁడు; అం 4. ఆదిత్యులు

12 లోనొకఁడు: చూ, ఆదిత్యులు; 5.(రూ-ధాతు-ధాతృ):చూ,సంవత్సరములు.

ధాత కి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆ రె *: చూ, సుభిక్ష.

ధాతుపుష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై—

ధాతుభృత్తు. సం. వి. త్. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము. [చూ, రసవాది.

ధాతువాది. సం. వి. న్. పుం. కారంధమి:

ధాతువిచక్షణత్వము. అం: చూ, సుగుణములు.

ధాతువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. వాతములో నగునది. (వాత, పిత్త, శ్లేష్మములు అను నాడులు); 2. నసలోనగునది. (నస, ఆస్త్రి మ్ము, మాంసము, మేదస్సు, అస్థి, మజ్జ, శుక్లము అని ఇవి యేడు. పక్షాంతరమున రోమత్వజ్ఞాంసాస్థిస్నాయు మజ్జాపాణములు); 3. మణిశిలలోనగు శిలావికారము; 4.=జోజోవు. కావి, గైరిక ధాతువు: చూ, వర్ణము. 6; 5. పృథివిలోనగునది (చూ, భూతములు); 6. శబ్దములో నగునది: (చూ, గుణములు); 7. త్వక్కులోనగునది (చూ, ఇందిరియములు); 8. భూధాతువులో నగు నది; 9. క్రియ: (చూ, ధాతువులు. 3, క్రియ, క్రియలు); పా. 10. కణసంహతి. (కణసమితి; కణజాలము; ఘటకధాతువు: పేశిజాలము, పేశిసంఘాతము).

ధాతువులు. అం. 1. శల్యములు, మాంసము, శోణితము, చర్మము, మేదడు, మజ్జము, శుక్లము (7); 2. దశవిధధాతువులు.—భౌతి ది, ఆదాది, జుహోత్యాది, దివాది, స్వాది, తుదాది, రుధాది, తనాది, క్యాది, చురాది (10); 3. అకర్మకములు (శ్లో. పృథ్విక్షయ భయ జీవితమరణం లజ్జాసత్తాస్థితి జాగరణం । శయన క్రిడారుచి దీప్త్యర్థంధాతు గణంత మకర్మకమాహుః.), సకర్మకములు

(పూర్వోక్త అకర్మక క్రిన్న ధాతువులు);
4. (లదాదులు) లట్-లిట్-లృట్-లుట్-
లేట్-లోట్-లక్-లిక్-లుక్-లృక్.

(ఇందు లేట్ వేద సంబంధము) (10);
అం.5. బంగారు, వెండి, రాగవంగము, సీసము, యక్షము, లోహము (7): చూ, లోహము. 1.

ధాతూపలము. సం. వి. అ. వ. జేగురురాయి,

ధాతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; 2.=దాది. ఉపమాత: చూ, దాది (చూ, మాత. 1); 3. తల్లి: చూ, మాత. 1; 4. ఉసిరిక *: చూ, శ్రీఫలి; విణ. 5. ధరించునది: చూ, హితము. 2; 6. ధరింపజేయునది: చూ, హితము. 2.

ధాతేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; అం. 2. నాయికలకు సహాయురాలు: చూ, నాయికలు.

ధాన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=దనియాలు *: చూ, ధనము. 3; 2. ముకుళము: చూ, మొగ్గ. 1; బ. 3: బొరుగులు-రూ-బొరువులు-బోరులు.

ధానుష్కుండు. సం. విణ: చూ, విలుకాండు. ధాన్యకృతి. అం: చూ, క్రియాంగములు: (చూ, అంగము. 9.)

ధాన్యపంచకము. అం. మారేడు పిండెలు, పట్టివేరు, దనియాలు, కొంకి, తుంగముపైలు. (5).

ధాన్యము. సం. వి. అ. న. వడ్లు. (వ. వరి): అక్షతలు, ఛద్మము, తండులీయము, పీహి, స్తంబకరి. (తె. ప).—కొలుచు, వడ్లు. (చూ, స్తంబకరి); ధాన్యవిశేషములు.—అవసరదార్లు, ఆతపనీయము, ఆర్య, ఆశువు, ఈశ్వరప్రియములు, ఓడిక, మరువిందము, ఖండికము, ఖర్జూరము, గౌరము, పతంగము, పారిజాతము, మదనగంధులు, మన్మథ

చాణాలు, మల్లెశ్రీగంధులు, మోహనపుసరులు, రత్నచరులు, రామచాణాలు, రామసాగరములు, హయనము. (తె. ప).—అక్కుళ్ళు, అట్రకడాలు-అట్రగడములు-అట్రగడలు, అలుగురాజేనములు, ఆకుచన్నములు, ఆరుగులు-ఆరెడల్లు, ఇష్ట పూరాజేనములు, ఉద్దులు, ఉండరలు, ఎద్దుకజ్జులపంకెలు, ఎఱడాలు, ఏనుగుకొమ్ములు, ఏలికిరాజేనములు, ఒవివిరిపొలు, కంటచరులు, కంబులు, కటకనరులు, కన్నెనరులు, కప్పరబోగులు, కన్నురిపట్టియలు-కన్నూరిపట్టెలు, కన్నూరినిగరాలు, కాకితెక్కలు, మరపడాలు, కేసరులు, కొండజొన్నలు, కోడిబుడమలు, కోదండరామములు, కేరిడి, గంగాజలంబులు, గండనరులు, గంబూరరాజేనాలు, గరుడనరులు, గవ్వనరులు, గాజేకప్పెరులు, గుత్తిమల్లెలు, గుత్తులుగుత్తులు, గుత్తులు, గొజ్జగిలబొలు, గొబ్బికాయలు, గొలివెలు, గోరురాజేనాలు, గౌరికుంకుములు, చేందురుపంకలు-చేంద్రపంకలు-చేంద్రపంకలు, చిటిముత్తెము, చిలుకముక్కులు, చెనగులు-చెన్నగులు, చేమపూరాజేనములు, జేవలు, జేవ్వాజిపంకెలు, జోజిరాజేనములు, జిలకజరాజేనములు, జిలమలు, జీనినరులు, జీనుపముక్కులు, జోన్నుబాలు, జొన్నలు, తావి, తిరువరంగములు, తీగచుల్లియలు-తీగమల్లెలు-తీగెమల్లియలు, తీగెనరులు-తీగెనరులు-తీవెనరులు, తుమ్మిపూరాజేనాలు, తెల్లచెన్నంగులు, తెల్లబుడమలు, దిననరులు, దెబ్బనరులు, దేవనరులు, నక్కతోకబియ్యము, నల్లచెన్నంగులు, నల్లబుడమలు, నల్లయారెలు, నాగమల్లెలు, నీరుకావులు, నెమిలివడ్లు, పగడంపుతీగెలు, పచ్చేకప్పురపునరులు, పచ్చేగన్నేరు, పచ్చేనరులు, పాలకన్ను, పాలమీగడలు,

పాసంగు, పిచ్చెకగోళ్లు, పునాసలు, పునాసాటకడాలు, పుమంగు, పుమంగురాజేనాలు. పులిగోళ్లవంకెలు, పూబాళలు, పూటేకులు, పొంగుపొంగులు, పొన్నశ్రీరాజేనాలు, పోతుగంటరాజేనములు, ప్రియాగలు, బంగారుతీగెలు, బలరామబోగులు, బలుగుత్తులు, బసంగులు, బారతనేసలు, బాహుపురులు, బీటినరులు, బుడమలు, బొగడసరులు, మంకెనలు, మండిగండ్రలు, మణినరులు, మల్లెలు, మామిడిగుత్తులు, ముత్తెసరులు, ముదుకసరులు, ముద్దుపొంగులు, మైపాలలు, మొలగులికలు, మోదుగుతోడిమెలు, మోదుగుమాడలు, రణపెండ్లికొడుకులు, రసంగులు, రాజేనములు - రాజేనాలు, రెడ్డిపాలవంకెలు, తెక్కపాయలు, లత్తుకబొత్తులు, వంకసన్నములు, వంగాకుబుడమలు, వజ్రంపుదళుకులు, వట్టిసరులు, వన్నెపూలు, వరగలు, వాసనరాజేనాలు, వెదురుబియ్యము, వెన్నముద్దలు, వెలువడములు, సఁపంగిపూవడ్లు, సంపెంగలు, సంబావులు, సన్నమండెగలు, సగ్గుబియ్యము, సాలంకలు, సీతబోగసరులు, సుకబోగులు మొ (చూ, స్తంబకరి), (చూ, సస్యము. 1); ౧. ఆళ్లు. - కుద్రోవము - కోద్రోవము, కోరచూషము - కోరచువు, వరకము, వర్షరీరాపము. (తె. ప). - ఆళ్లు, వరగలు; ౨. ఊడరలు. - ఊడారము. (తె. ప). - ఊడరలు; ౩. ఎండబోసినవడ్లు. - (తె. ప). - ఎండుగులు - ఎండువులు; ౪. ఎగురబోయినవడ్లు రాసి. - (తె. ప). - మండియ - మండె; ౫. ఎడ్లచేనుటపఁబడినవడ్లు. - అవసితము. - అవసితము. - అవసితరి, ఋద్ధము; ౬. ఓవరధాన్యము. - కుల్మాషము; ౭. కాయ (పయర) ధాన్యములు. - (తె. ప). - అపరాలు, పయర - పయిర - పయ్యర - పైర; ౮. కునుసు. - కునుంభము - కానునుము.

(తె. ప). - కునుమపూరాజేనములు. - కునుమములు - కునుమలు; ౯. కిచిడి. - (తె. ప). - కిచిడి - కిచ్చేడి, పిచికచెంబ, పిచికసన్నవరి; ౧౦. కొఱ్ఱలు. - కంగుణి, కంకువు - కంగువు - క్వంగువు, కాసారము, గౌరి, ప్రియంగువు, ప్రియంగుకము, పీతతండులము. (తె. ప). - కొఱ - కొఱ్ఱ; ౧౧. గంటెలు. - గర్మత్తు. - (తె. ప). - కంబు, గంటె, సజ్జ; ౧౨. గడ్డిగలపొల్లువడ్లు. - ఉమాకటము. (తె. ప). - బూగర; ౧౩. గింజేపట్టినవడ్లు. (తుచ్చధాన్యము). - కంకపత్రము, కటంగరము - కడంగరము, కటునిప్పావము, కాకయవము, నిప్పావము, బుషము - బుసము. (తె. ప). - ఇనుకు, కట్టు, గల్ల, చింక, తంకర, తప్ప, తప్పకాయ, తబక, తఱక, తలకపొల్లు, తాలు, తూరు, పొల్లు, పొల్లకట్టు, పొల్లుకాయలరాసి; ౧౪. గోదుమలు - గోధూమము, మ్లేచ్చభోజనము, నుమనము. (తె. ప). - గోదుమలు; ౧౫. అడవిగోదుమలు. - కుశిక, త్సుద్ర, గంధవిహ్వలము, గవేదువు - గవేదుక - గవేదుకము - గవేదువు - గవేదువు - గవేరుకము; ౧౬. గుత్తము, గోధూమము; ౧౭. చిటువడ్లు - అణువు. (తె. ప). - చిటువడ్లు; ౧౮. చీనకమువడ్లు. - కాకకంగువు, చీనకము - చీనము; ౧౯. చేర్చిపెట్టినవడ్లు. - (తె. ప). - కట్టుగడ్డి; ౨౦. చేక్కగముదరని జొన్నలోనగునవి. - (తె. ప). - ఊచేబియ్యము; ౨౧. చోమలు. - క్యామాకము, గజపియము, త్యోబంధువు, మునిభత్తుము. (తె. ప). - చోమలు; ౨౨. జొన్నకంకులు పొగాకులోనగునవి మృగ్గుటకై పెట్టినపొంగు. - (తె. ప). - మండియ - మండె; ౨౩. జొన్నలలోభేదము. - ఉద్దాలకము, రక్తఘూర్ణము. (తె. ప). - చింక; జొన్నలు. - జొన్నము,

గోధూమము, మైచ్చభోజనము, యావనాశము; ౨౩. తువరయావనాశము.—కషాయ; యావనాశము. తువరయావనాశము ౨౪. తూర్పైత్తి నధాన్యము.—బహుశీకృతము, పూతము; ౨౫. తృణధాన్యము.—కుడి, గర్మత్తు, తృణధాన్యము, నీవాకము, యమశము. (తె. ప).—అమడలు, గునకలు—గునుకలు, గొరిజలు, గోళ్లగొండిలు, మానదులు, నివరి—నిప్పరి—నీవరి, ఒరపటలు; ౨౬. తేలికయైనపొడితపడ్లు.—(తె. ప).—ఆగాడి, కాయలరాసి; ౨౭. తొవరి.—ఆధక, తువరి, సురాప్తజము. (తె. ప)—కంది, తొవరి; ౨౮. ధాన్యములోని భాగము.—కణము; ౨౯. ధాన్యరాశి.—(తె. ప).—అంబారము—అంబారు; ౩౦. నవధాన్యములు.—గోదుమలు, యవలు, పెసలు, పెనగలు, కందులు, బొబ్బరలు, సువ్వులు, మినుములు, ఉలవలు; ౩౧. నిర్ణయములేని పంట.—(తె. ప).—నాడిపంట; ౩౨. సుతీచినపడ్లు.—బుద్ధము; ౩౩. పూర్ణముగా పండచి పడ్లరాసి.—(తె. ప).—ఈసరాసి; ౩౪. మూడేండ్లకిందటి పడ్లు.—అజము; ౩౫. యవలు.—అక్షతలు, అసిపత్రకము, కుంతలము, గంధవిహ్వలము, గోధూమము, యవ, స్థాలమధ్య-స్థాలమధ్యము, శితశూకము; ౩౬. పచ్చేయవలు.—తోక్మము; ౩౭. యవలులోనగునవి.—తోక్మము; ౩౮. రాగులు.—గుచ్చకణిశము. (తె. ప).—అజపడు, ఉద్ది, తమింద-తమింద-తవింద-తవ్వంద-తవ్వంద, చోడి, రాగి; ౩౯. వన్యశింబి.—ఆమ్లమల్లిక, వన్యశింబి; ౪౦. వరిపండు.—కణము, కణికము. (తె. ప).—వరిపండు; ౪౧. వీరిహి.—అణువు, ఆకువు, ఆకువీరిహి, ఉద్దాలకము,

కలముము, కలావాక్షము, కలామకము, కుక్కుటాండము, కురువిందము, కృష్ణపచ్చము, కృష్ణపాక్యము, కృష్ణవీరిహి, కృష్ణశాలి, గంధనము, గర్మాటిక, జతూముఖము, పాబుము, కీరిహి. (తె. ప).—ఎఱ్ఱజిలమినడ్లు, ఎఱ్ఱబుడమలు, ఎఱ్ఱపడ్లు; ౪౨. కాలి.—కలమోత్తము, కాలశాలి, కృష్ణశాలి, కైశారము, గంధశాలి; (తె. ప).—గజీకసూదులు; (చూ, స్తంభకరి); ౨. దనినూలు: చూ, ధనము. ౩; అం. ౩: చూ, అక్షైశ్వర్యములు, ఐశ్వర్యములు; పా. 4. ౨. టిసలుకువిత్తనపు జాతిలోనివి: చూ, ఏకవీజదళము.

ధాన్యము కొల్లపోవుట. అం: చూ, నవ్వుములు. ధాన్యములు. అం. తృణధాన్యములు (వరి, తొన్న, గోదుమ మొ); కాయధాన్యములు. (ఉలవ, కంది, పెసర మొ); చేమరగంజెలు (సువ్వులు మొ); నారపంటలు (పొత్తి—గోంగు మొ); రంగుపంటలు (నీలి మొ); ఓంధులు మత్తుద్రవ్యములు (పొగాకు, నల్లమందు, గంజాయి మొ); చూ, ధాన్యము.

ధాన్యాకము. సం. వి. అ. న. = దనియాలు: చూ, ధనము. ౩. [ము. 1.

ధాన్యాష్టము. సం. వి. అ. న. కలి: చూ, శుక్తధామనిధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సూర్యుడు. ధామము. సం. వి. న్. న. 1. = దీమము. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; ౩ చోటు: చూ, స్థానము. 1; ౩. వెలుంగు, కాంతి (అని కొండలు): చూ, వెలుతురు. 1; 4. కోశబలము వలన కలిగినతేజము: చూ, ప్రభావము. 1; 5. మేను: చూ, శరీరము; 6: చూ, పుట్టుక. ధామార్గవము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆపడ *: చూ, బీజ. 2; 2. ఉత్తరేసు *: చూ, శైఖరికము; ౩. = డాపరడంగి *: చూ, విషనాశని.

ధాన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యాగమునందు
అన్నిని పరిజ్వలంపడేయునపుడు పకించెడు
బుక్కు: ధార్య.

ధార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=వార. వైనుండి
పడు నీరులోనగువాని చోలు: చూ, నీటి
చోలు; 2.=వార: చూ, వానకాలు; 3.=
దార-దారి. కత్తి లోనగువాని వాదర: చూ,
వాదర; 4. కుండలోనగువానిచిల్లి: చూ,
ఁంభ్రము. 1; 5. దండు ముందరిభాగము;
6. అశ్వగతి: చూ, ధారలు; 7. ప్రివా
వాము: చూ, నెల్లువ; 8: చూ, సరంపర;
9. ధారాపట్టణము: చూ, దేశము; వా.
10.=దార. ఈవి: చూ, వితరణము; 11.=
దార. ఆశుకవిత్వము: చూ, మాటలల్లుట.

ధారకపాలు. అం: చూ, విసరులు.

ధారణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మేర, ఎల్ల
(అనికొండలు): చూ, సన్మానము; 2. కి
యము: చూ, పణము. 6; అం. 3. అంగ
యోగములు 8 లోనొకటి. (భగవంతుని
దప్ప మఱియొకటి నెఱుంగుమి): చూ, యో
గాంగములు (చూ, అంగము. 9.)

ధారణము. సం. వి. ఆ. న. 1. ధరించుట; 2.=
దాగణ. వెల: చూ, నెల. 1. భూమి. 1.

ధారణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-ధరణి: చూ,
ధారపోయు. మి. స. కి. చేతనీళ్లుపోసికొని
దత్తముచేయు.

ధారమల. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అప్పు: చూ,
బాకి. 2; 2. ఒక కొండ: చూ, పర్వతము.

ధారలలో భేదములు. ఆం. లక్ష్మీ, మధ్యా
దీర్ఘ (3): చూ, ధారలు (చూ, హయము)

ధారలు. ఆం.(నడకలు)అశ్వశాస్త్రములోనివి.-
ఆస్కందితము (గతి=రవగాలు) ధారితకము
(పుల=జోడన), రేచితము (చతుష్క=పే
రెము), వర్ణితము (మధ్యజవ=చాకలింపు),

పుతము (పూర్ణవేగ=మహాశము): చూ,
హయము (చూ, అశ్వధారలు).

ధారాకదంబము. సం. వి. ఆ. పుం. నీరుకడివి
*: చూ, హలిప్రియము.

ధారాటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుట్టుము:
చూ, హయము; 2: చూ, వానకోయిల.

ధారాదత్తము. పా. మంత్రపూర్వకముగా దాన
ముచేయఁబడినది.

ధారాధరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మబ్బు:
చూ, మేఘము. 1; 2. ఖడ్గము: చూ,
రిష్టి. 2.

ధారాపని. సం. వి. ఇ. పుం. గాలి: చూ, వా
యపు. [చూ, వాన. 1.

ధారాసంపాతము. సం. వి. ఆ. పుం. జేడివాన:
ధారాశము. సం. వి. అ. అడ్డపాటులేనిది: చూ,

విశృంఖలము. [(చూ, భావ. 1.)

ధారాళి. అం: చూ, భిన్నపక్షజ విభాషలు.

ధారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోరింబ*: చూ,
ముర్మరి.

ధారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చెవిజొరుపాము:
చూ, సర్పము; 2. జెట్టి: చూ, సర్పము.

ధారు. అం: చూ, విసరులు.

ధారుధాణ. అం.—పై.—

ధార్తరాష్ట్రము. సం. వి. ఆ. పుం. నల్లనిము
క్కుకాళ్ళుగల హంస: చూ, హంస.

ధార్తరాష్ట్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ధృత
రాష్ట్రునికొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1;

2. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము. 1.

ధార్మపత్తనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మిరి
యము.

ధార్మికత. అం: చూ, నాయకగుణములు.

ధార్మికుడు. సం. వి. 1.=దమ్ముడు. పుణ్యా
త్ముడు: చూ, సుకృతి; 2: చూ, ధాను

ఘ్నుడు.

ధార్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, ధార్య; కిమంతుడు. సం. వి. త్. పుం. 1: చూ, 2. కోరింద *: చూ, ముర్మురి; విణ. 3. ధరిం విద్యాంసుడు; 2: చూ, ధిషుండు. పదగినది: చూ, హితము. 2. శ్రక్తి. 1. ధీర. ఆం. 1. మధ్యాహ్నగల్గులు ధీర, అధీర, ధార్యము. సం. వి. ఆ. న. విట్టతనము: చూ, ధీరాధీరలను మూడు తెలుగులు (ధీర ఇంక స్త్రీనిఁబొంది పచ్చినదిప పతినిఁజూచి దండించునది): చూ, స్వీయ. (ధీర, అధీర, ధీరాధీరలు శ్రేష్ఠకనిష్ఠ భేదంబులచే నిరుద జంగులైరి.); ఆం. 2: చూ, తంత్రములు. ధీరము. సం. వి. ఆ. న. రూ-ధీరము. మంత్రము పువ్వు: చూ, పహ్నిశిఖము. 1. ధీరలలిత. ఆం. (ధీరలలితుడు) (సుఖియైనవాడు): చూ, నాయకులు. ధీరశాంత. ఆం. (ధీరశాంతుడు) (శాంతుడు నైనవాడు): చూ, నాయకులు. ధీరాధీర. ఆం. (ధీరాధీర పతి నచ్చి విధముల దండించునది): చూ, ధీర. 1. ధీరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు; విణ. 2: చూ, దిట్టరి; 3: చూ, స్వతంత్రుడు. ధీరోదాత్త. ఆం. (ధీరోదాత్తుడు) (ధైర్యము గలిగి శాంతుడై సర్వమెఱింగి దయాశాలి యైనవాడు): చూ, నాయకులు. ధీరోద్ధత. ఆం. (ధీరోద్ధతుడు) (గర్వనూయా దంధమాయా కోరిధారులు గలవాడు: చూ, నాయకులు. [చూ, వలతేడు. ధీవరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. తీవరుడు. జోలరి: ధీసచివుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మంత్రి. 1. ధీహరుడు. సం. విణ. = దిమ్మరి. మందుడు: చూ, సోమరి.

ధి

ధిక్కారిము. సం. వి. ఆ. పుం. తిరస్కారము, ధీ: చూ, వహేలనము. [చూ, వహేలనము. ధిక్కృతము. సం. విణ. ధిక్కరింపఁబడినది: ధిక్కృతుడు. సం. విణ: చూ, వెలివాడు. ధిక్క్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ధిక్కారము. ధిమి. ఆం: చూ, కిట. ధియాంపతి. సం. వి. ఇ. పుం. పూర్వజైన విశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1. ధిషణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బుద్ధి. ధిషణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బృహస్పతి: చూ, వేలుపుటాజ్ఞే. ధివ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. బలము: చూ, శక్తి. 1; 4: చూ, రిక్క.

ధీ

ధీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, బుద్ధి. ధీందియము. సం. వి. ఆ. న: చూ, జ్ఞానేంద్రియములు.

ధు

ధుంధుమారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కఠిమా పము: చూ, పొగ; 2. పట్టుపురుగు: చూ, పురుగు.

ధృతము. సం. విణ. రూ. ధూతము. 1. కడలింపఁ
బడినది: చూ, వేల్లితము; 2. విడువఁబడినది :
చూ, సముద్భృతము; అం. రి: చూ, శిరశ్శిఖరములు.
ధృత్తూరము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-ధుత్తూర
ము-ధుత్తూరము, ఉమ్మెత్త*: చూ, హలా
పుష్పము.
ధుని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏటు: చూ, నది.
ధుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ధురి. బరువు:
చూ, భారము. 1.
ధురంధరము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-ధురీణ
ము-ధుర్యము - ధూర్వహము - ధౌరేయము)
1. బరువు మోసెడువద్దు: చూ, వృషభము.
1; విణ. 2. బరువు మోయునది: చూ, వృష
భము. 1.
ధురంధరుడు. సం. విణ. (రూ-ధుర్యుడు-ధురీ
ణుడు- ధూర్వహుడు- ధౌరేయుడు)
బరువు మోయువాడు: చూ, భారవాహుడు.
ధురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-ధుర.
ధురీణము. సం. వి. అ. పుం. విణ: చూ, రూ-
ధురంధరము.
ధురీణుడు. సం. విణ: చూ, ధురంధరుడు.
ధురీణ. మి. ద్రీ: చూ, యుగవత్.
ధురీలున. మి. ద్రీ:—పై — [ధృత్తూరము. *
ధుత్తూరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
ధుర్యము. సం. వి. అ. పుం. విణ: చూ, రూ-
ధురంధరము.
ధుర్యుడు. సం. వి: చూ, ధురంధరుడు.
ధుత్తూరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
ధృత్తూరము.*

ధూ

ధూంత్ము. సం. వి. న్. పుం. తెల్లకాకి:
చూ, వాయునము. 1.

ధూంగియాలబాగ్రిహ్మణులు. అం. నేపాళ నేళపు
బాగ్రిహ్మణులలో నొకతెగవారు: చూ,
నేపాళ దేశపు బాగ్రిహ్మణులు (చూ, బాగ్రి
హ్మణులు)
ధూతము. సం. విణ: చూ, రూ-ధృతము.
ధూననము. సం. వి. అ. న. కడలింఁచేట.
ధూనము. అం: చూ, హస్తక్రియలు.
ధూపము. సం. వి. అ. పుం.=ధూపము.
1. వాసనగల (నాంబాగ్రిణి, గుగ్గిలములోనగు
వాని) పొగ: చూ, పొగ; అం.
2: చూ, ఉపచారములు. 5.
ధూపాయితము. సం. విణ. తపింపజేయఁబడి
నది: చూ, సంతిప్తము.
ధూపితము. సం. విణ. 1. ధూపమువేయఁబడి
నది; 2: చూ, ధూపాయితము.
ధూమకదంబము. సం. వి. అ. పుం. బట్టకడిమి
*: చూ, హలిపియము.
ధూమకేతువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1.=దుమగతి
కేతు. తోకచుక్క: చూ, టిక్క
2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1. [చూ, వహ్ని. 1.;
ధూమధ్వజుడు. సం. వి. అ. పుం. అగ్ని:
ధూమనాళిక. పా. పొగగొట్టము. [మేఘము. 1.
ధూమయోని. సం. వి. ఇ. పుం. మబ్బు: చూ,
ధూమలము. సం. వి. అ. పుం. 1. నలుపుమింఁచే
గలసిన యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 8; విణ.
2. నలుపుమింఁచేగలిగినయెఱుపుగలది: చూ,
వర్ణము. 8.
ధూమశకటము. పా. పొగబండి: చూ, శక
టము. 1. [చూ, హిమము.
ధూమిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శూడమంచే:
ధూము. వా. వి. కలత, జాడ్యము.
ధూమ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ధూమములగుంపు.
ధూమ్రాటము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ధూమ్రా
టము, కూకటిమూఁగ: చూ, భృంగరాజము. 8.

ధూమ్రపతిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పాగచెట్టు. ధూమ్రము. సం. వి. ఆ. పుం. విణ: చూ, ఘ
మలము.

ధూమ్రకూకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, లాట్టి
ధూర్జటి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, శివుడు;
2. కాళహస్తి మాహాత్మ్యము వాసినకవి.

ధూర్తము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఒకరకముఉష్ణ:
చూ, లవణము. 1; పుం. 2. ఉమ్మెత్త *:
చూ, హలాపుష్పము.

ధూర్తు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-ధూర్తుడు.
1: చూ, పండికాడు; విణ. 2: చూ,
వంచకుడు.

ధూర్తుడు. సం. వి. ఆ. పుం. విణ.—వై.—
ధూర్వహము. సం. వి. ఆ. పుం. విణ: చూ,
ధురంధరము.

ధూర్వహుడు. సం. విణ: చూ, ధురంధరుడు.
ధూళిధ్వజుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గాలి:
చూ, వాయువు. (ధూళిధ్వజుడు).

ధూళి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. రూ-ధూళి=మాళి: చూ,
రేణువు. 1.] కదంబము.

ధూళికదంబము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ధూమ
ధూసరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బూడిదరంగు:

చూ, వర్ణము. 6: 2. గాడిద: చూ, రాస
భము; విణ: 3. బూడిదరంగుగలది: చూ,
వర్ణము. 6.

ధృ

ధృతపూర్ణము. సం. వి. ఆ. పుం. కానుగు *:
చూ, బారంగి.

ధృతమధ్య. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఇది దోడ
కవృత్తచ్ఛాయను బేసిపాదంబులున్న తోడ
కవృత్తచ్ఛాయను సరిపాదంబులున్న నడ
చును: చూ, వృత్తము. 1.

ధృతము. సం. విణ. ధరింపబడినది, గృహీత
ము: చూ, హితము. 2. హంసపాసి *.

ధృతరాష్ట్రపది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ,
ధృతరాష్ట్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దుర్యో
ధనుని తండ్రి: చూ, పితరుడు; 2. ఒకా
నొక పాము: చూ, సర్పము; 3. రాజో:చూ,
రాజే. 1.

ధృతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ధరించుట: చూ,
దెట్టుకోలు; 2. వైశ్యము:చూ, స్థైర్యము. 1;
3. ఆనందము, శాఖ్యము (అని కొందఱు):
చూ, సంతోషము; పుం. 4: చూ, యజ్ఞము;
ఆం. 5: చూ, ఇందస్సులు; 6: చూ, యో
గములు. (ధృతిఅని కొందఱు.)

ధృతిర్మాణి. అం: చూ, శస్త్రములు.
ధృవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముయ్యాకుపాన్న *:
చూ, సాలపర్ణి.

ధృవక. అం: చూ, దేవీయక్రియలు. [మ. 1.
ధృవకోకిల. పా. పద్మచేషము: చూ, పృథ్వి
ధృవము. అం: చూ, సజబ్దక్రియలు.

ధృవములు. అం. ఉత్తరధృవము, దక్షిణధృవ
ము. (2)

ధృవస్థానములు. అం. ఆశ్వకాస్త్రమునందు.—
అ వక్షస్థలమున, అ కేరమున, అ మలద్వార
మున, అ మాతృమున, అ లలాటమున,
అ కిందిపెదవియందు (10) (ధృవస్థాన
మని కొందఱు): చూ, శుభావర్తములు.

ధృవుడు. సం. వి. ఆ. పుం, అం: చూ, రూ-
ధువుడు. (ధృవుడు అని కొందఱు)

ధృష్టలంజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = దండులంజె:
చూ, అంకులాడి.

ధృష్టుడు. సం. విణ. 1. = దిట్ట - దంట -
దట్టుడు. (రూ-ధృష్టుడు-ధృష్టువు):చూ,
దిట్టడు; ఆం. 2. శృంగారనాయక చతుష్ట
యమందొకడు. (పరస్త్రీ గమనాదులచే

దష్టచేసియు నిర్భయుఁడు.) : చూ, పతులు
(చూ, శృంగారనాయకులు.)

ధృష్టువు. సం. విణ. ఉ. 1: చూ, రూ-ధృష్టుఁ
డు; 2. సభలో సంశయింపఁబడినది: రూ-
ధృష్టుహము.

ధృష్టుహము. సం. విణ. ఉ. 2 = వై.—

ధే

ధే. వా. వి. గుఱ్ఱమును తోలుటయందగు ధ్వన్య
నుకరణము: కళా. 8, ఆ. 62: చూ, హూహూ.
ధేనుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. లేగటియావు:
చూ, ధేనువు; 2. ఆడేనుఁగు: చూ, హస్తీ;
3. ఆడుగుఱ్ఱము: చూ, హయము: 4. చిన్న
కత్తి: చూ, రిప్టి. 2; 5. దుర్గ : చూ,
పార్వతి. 1. [యాకము.

ధేనుకము. సం. వి. ఆ. పుం. చీరపేను: చూ,
ధేనుకనూదనుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. వెన్నుఁడు:
చూ, విష్ణువు. 1.

ధేనుకుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకరక్క
నుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ధేనువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. (దూడకుఁబాలు పడు
పునది=ఆవు) అఘ్న-అఘ్న- అఘ్న, అన
డుహి-అనడాహి, అర్జుని, ఇడ-ఇల-ఇళ,
ఉసరి, కళ్యాణి, కుతపము, గవి, గోవు, గ,
తంబ, ధవళ, ధేనుక, వారాయణుఁడు,
బహుళ, మహి-మాహ- మాహేయి, రో
హిణి, పశ, శృంగిణి, సరస్వతి, సవిత్రీ,
సురభి, సారభేయి. (తె. ప).—ఆఁబసి,
ఆవు (బ. ఆలు), కుట్టి, గిడ్డి, తొడుకు,
తొట్టు, పయిరము-పైరము, పనులు,
పెయ-పేయ, పెందవు, లేగటియావు;
(చూ, సారభేయి); తద్విశేషములు.—౧.
అడవియావు.—గవయము. (తె).—గుర
పిడి; ౨. అప్పుడేయినచున్నయావు.—

గోగృష్టి; 3. ఈచేకపోయిన చోలావు.—
అపతోక-అపతోక, ఉపఘాతినీ, సృష్ట
ర్భ; ౪. కట్టినపిదపనాఁబోతు పాఞ్చగా
నీచేకొన్నయావు.—గర్భోపఘాతినీ, వేహ
త్తు; ౫. ఈనుచున్నయావు (దూడతోఁగూడి
నయావు).—దోగ్ధి; ౬. ఒకవిధమైనవన్నె
గలయావు. (తె).—చోరియావు; ౭. కట్టు
టకు నీడువచ్చినయావు.—కాల్వ; ౮. కామ
ధేనువు.—కరవీరి, కామవ—కామదుఘ-
కామధుక్కు, కామధేనువు. (తె).—అడి
గిన నొసఁగెడియావు, ఈవులమొదవు, చేవ
లుఁదొడుకు, జేజేగిడ్డి, తెలిమొదవు.—తెల్ల మొ
దవు, పొల్కడలికాన్ను, పుడుకుఁదొడుకు,
వింటిపసి, వెదికిలఁబడు దొడుకు, వెలిగిడ్డి,
వేలుపుగిడ్డి, వేలుపుటావు; ౯. గొడ్డుఆవు.
గోవళ, సంఘ, వళ; (తె).—గొడ్డు; ౧౦. చోలా
కాలమునకు ముంచినన యావు.—చిఱనూత,
బష్మయణి. (తె).—తరిపియావు-తఱపి,
యావు; ౧౧. చిత్రీవర్ణములుగలయావు.—
చిత్రీగవి. (తె).—చెమటియావు. చేమటి
యావు; ౧౨. తెల్లనియావు.— (తె).—
అచ్చోవు: ౧౩. తొలిచోలావు.—ఉపసర్య,
గృష్టి-ఘృష్టి, నవనూతిక. (తె).—తొలి
చోలావు; ౧౪. దూడలుబ్రతుకనియావు.—
అభివాస్య; ౧౫. దేవతాదుల నుద్దేశించి
యధేచ్ఛముగా విడిచినయావు. (తె).—జే
న్నియ-జేన్నె; ౧౬. దాసార్థమేర్పఱచిన
యావు.—క్షీరధేనువు; ౧౭. నల్లావు.—
నీలధేనువు. (తె).—కటియావు; ౧౮. నీటి
యావు.—ఉసిగి-ఉస్త్రిక, కాలింది-కా
లింది. (తె).—నీటిఆవు-నీటియావు; ౧౯.
పుల్లావు.—కపిల. (తె).—పుల్లావు; ౨౦.
పొట్టిఆవు.—కుబ్జ; ౨౧. బండవడ్డయావు.—
ధేనుష్య; ౨౨. బెల్లము లోనగువానితో
జేసిన ఆవు.—గుడధేనువు. (తె).—గొడ్డు;

౨౩. మంచిరూపముగలిగి చోలపాడిచ్చెడి
యావు. — నిచికిరూ-నైచికి; ౨౪ మైలవన్నె
యావు. — శబలి-శబలి; ౨౫ యజ్ఞపదువు.
అవువు; ౨౬. రక్షలుగలయావు. — అశ్వింక;
౨౭. వెడలై యాబోతుచేత పెంబాడించే
బడినయావు. — సుధిని. (తె). — ఎదావు.
వెదావు, వెదమొదవు; ౨౮. సవత్సరేనువు.
గుడ; ౨౯. సాధువైనయావు. — అచండి,
సుకర. (తె). — గంగితవు; ౩౦. సాధువు
కానియావు. — కరట, కాశేనువు, సుకత.
(తె). — అజవ-అజ్జ-నజ్జ, ఒట్టియ-ఒట్టె,
గోవావు, పోట్లావు; ౩౧. యజ్ఞమునందు
అభివంతింపిచి చేంపబడిన పశువు. —
ఉపాకృతము; ౩౨. యజ్ఞమునందు బలి
యిచ్చుటకు మంత్రించేబడిన పశువు. —
ఉపాకృతము; ౩౩. ఆవులజేంట. — గోగో
యుగ్రము; ౩౪. ఆవులమంద. — కథాపృ
సంగము, గవ్య, గోకులము, గోత్రము, గో
ధనము, గోవృందము, ఘోషము, ధనము,
స్త్రైనుకము. (తె). — కదుపు, కిలారము-కి
లారము, కోన, జేంగిలి, పదుపు-పదుపు,
పసిమంద, మొదవు; ౩౫. ఆవులదొడ్డి. —
గోగోష్ఠము, గోధనము (మిగిలియున్నవిశే
షాదులకు “సారధేయ” చూడుము); దూ
డలు. వానివిశేషములు. — ౩౬. అవ్వడు
పుట్టినమాడ. — తర్లకము, నారము; ౩౭.
ఏడాదిలోపు ఆవుమాడ(శేక) పెయ్య. —
ఏకహాయని, ఏకాబ్ది, కటాహము, దోగ్గ,
పత్సము, శకృత్కరి. (తె). — ఆలబడ్డ-ఆ
లెయ్య, ఎనపమాడ, కేళిపు, మాడ, పెయ్య-
పేయ, లేగ; ౩౮. రెండేండ్లపెయ్య. —
ద్విహాయని, ద్విపర్ల; ౩౯. మూడేండ్లపె
య్య. — త్రిహాయని, త్రిపర్ల; ౪౦. నాలు
గేండ్లపెయ్య. — చతుర్లబ్ది, చతుర్హాయని;

౪౧. పత్సతరి. (తె). — తరిపిమాడ, తరుపు-
తజపి-తజుపు; ౪౨. పాలచేపునకు నిర్మిం
చిన పొగిణములేని లోలుపెయ్య. (తె). —
చేబుపెయ్య-చేతపెయ్య. (మిగిలియున్న
విశేషాదులకు “సారధేయ” చూడుము.)
ధేనువ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బంపెడ్డయావు,
కుదువలెట్టిన యావు (అనికొండలు); చూ,
ధేనువు. ౨; 2. బంపెడ్డయెనుము, కుదువలె
పెట్టినయెనుము (అనికొండలు); చూ, మహిషి.

ధై

ధైనుకము. సం. వి. అ. న. ఆవులమంద: చూ,
ధేనువు. ౩౪.

ధైర్యము. సం. వి. అ. న. 1. ధీరత్వము, ధీమ
నము: చూ, ధైర్యము. 1; పా. 2. దీనికి
ఉపమానములు. — పర్వతము (మేరువు);
అం. ౩: చూ, శృంగారచేష్టలు.

ధైర్యశాలి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, దిట్టడు.
ధైవతిము. అం. సప్తస్వరములలో నొకటి (నా
భ్యాదిస్థానములవలనబుట్టినది. బుద్ధిమంతుల
చేబాడబడునది): చూ, సప్తస్వరములు,
స్వరము. 2 (చూ ఉచ్చతమము).

ధైవతి. అం: చూ, శుక్లవాతులు. (చూ, అంశ
ములు).

ధో

ధోడ. అం: చూ, వినరులు.
ధోరణము. సం. వి. అ. న. ఎక్కడగిన యేను
గు లోనగునది: చూ, వాహనము.
ధోరణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పద్ధతి: చూ,
విధము. 1; 2. పంక్తి: చూ, పరుస.
ధోతకము. అం: చూ, ధోతకము.
ధోళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పాలకి.

ధా

ధాతము. సం. విణ. కడుగఁబడినది: చూ, పరిశ్రాంతము.

ధారంధర్యము. సం.వి. అ. న. ధురంధరత్వము.

ధారితకము. అం.=దవుడు. (రూ-ధోరితకము=జోడన) ఆస్కందితమునకంటె నధికమైన చతురమైన యొక యశ్వధార): చూ, ధారలు.

ధారేయము. సం. వి. అ. పుం, విణ: చూ, ధురంధరము.

ధారేయుడు. సం. విణ: చూ, ధురంధరుడు.

ధార్త్యము. సం. వి. అ. న. ధూర్తత్వము.

ధ్యా

ధ్యాత. సం. విణ. ధ్యానించువాఁడు.

ధ్యాతము. సం. విణ. ధ్యానింపఁబడినది.

ధ్యాతవ్యము. సం. విణ. ధ్యానింపఁదగినది: ధ్యేయము.

ధ్యానము. సం. వి. అ. న.=దేనము. 1. తలఁచుట: చూ, స్మృతి. 1; అం. 2. యోగాంగములలో నొకటి. (చాంచల్యము లేక భగవంతుని మనసున తలఁచుట): చూ, యోగాంగములు (చూ, అంగము. 9); 3. సంచారీభావములు 33 లో నొకటి (అమృతహామ హుండగు రాఘవేంద్రుండు నాకన్నులకుఁ గల విప్పచ్చేరంబెట్లు తీర్చును? ఎప్పుడు నామనంబున కాశ్వాసంబుగలుగు. ఇది యెన్నఁడేని చేకూరునో!): చూ, సంచారీభావములు.

ధ్యానించే. సం. స. క్రి: చూ, తలఁచు. 2.

ధ్యామము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-ధ్యాయము కామంచిగడ్డి*: చూ, త్యామము. 1; 2. దవ

నము*: చూ, రుచి. 1; విణ. 3. నల్లనిది: చూ, పల్లము. 6. [మము. 1.

ధ్యాయము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ధ్యా

ధ్యే

ధ్యేయము. సం. విణ: చూ, ధ్యాతవ్యము.

ధ్రు

ధృతి. అం. (ధృతిఅనికొందఱు) సంచారీభావములు 33 లో నొకటి. (ఆంజనేయా! ఇఁకనాజన్మమునకు రామునొకసారి కన్నులం గాంచి నంజోలు: చూ, సంచారీభావములు.

ధృవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సుగ్రీవదము: చూ, సుగ్రవము; 2. గుఱ్ఱపునుడి: చూ, నుడి. 1; 3. గుఱ్ఱపునుడియుండు చోటు; 4. చాఁగ*: చూ, సగిన; 5. ముయ్యాకు పొన్న*: చూ, సాలపర్ణి; అం. 6.=దరువు (నూశాదిసప్త తాళములలోనొకటి): చూ, సూడకములు.

ధృవము. సం. వి. అ. న. 1. ఊహ: చూ యోచన; 2. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1; పుం. 3: చూ, మట్టి*: 4. మోడు: చూ, వృక్షము; 5. గసిక. చూ, శూలము. 3; 6. పదునాలుగక్షరములు గలతాళవిశేషము: చూ, స్వరము. 2; విణ. 7. ఎడతెగనిది: చూ, సతతము; 8. కదలనిది: చూ, స్థావరము; 9. నిలుకడగలది: చూ, స్థిరము; అం. 10: చూ, యోగములు.

ధృవుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ధృవనక్షత్రము: చూ, రిక్క; 2. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3: చూ, శివుడు;

అం. 4: చూ, వస్తువులు. (సృష్టించు అవి
కొండలు)

ధ్వ

ధ్వంసము. సం. వి. అ. పుం. నాశము: చూ, రుత్త.

ధ్వంసింఁచు. సం. స. క్రి: చూ, పాడునేయు.

ధ్వంసితము. సం. విణ. ధ్వంసము చేయఁబడినది.

ధ్వజము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. టెక్కెము:

చూ, సిడము; 2. టెక్కెపుకంబము;

3. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 4. మగగుఱి:

చూ, శిశ్నము; 5: చూ, హంకారము; అం.

6: చూ, పృథానవ్యూహములు.

ధ్వజముఁడు. సం. వి. అ. పుం. కల్లమైదు
వాఁడు: చూ, సురాజీవి.

ధ్వజని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దండు: చూ,
నేన. 1; 2. సీమాభేదము.

ధ్వజారోహణము. పా. (దేవళాదులలో) ధ్వజ
మెత్తి చేయునొక కర్మము.

ధ్వని. సం. వి. ఇ. పుం. 1. మోత, శబ్దము:
చూ, స్వరము. 2; 2. వ్యంగ్యప్రధానపదము:
చూ, స్వరము. 2; అం. 3. కావ్యస్వరూ
పము.

ధ్వనించు. సం. అ. క్రి. 1. మోయు: చూ,
శబ్దించు; 2. కూయు: చూ, శబ్దించు.

ధ్వనిగ్రహము. సం. వి. అ. న. చెవి: చూ,
శ్రోత్రము.

ధ్వనితము. సం. విణ. మోయునది: చూ, రవ
ణము. 2. [దిబంగు.

ధ్వనిద్వేణువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, కణా

ధ్వన్యనుకరణము. అం. ధ్వన్యనుకరణంబులు
ద్వి-త్రి-చతురుక్తంబులునగు. (ఇందు-ధ్వ
న్యనుకరణంబులకు ననుధాతుపనుపయ్యుక్తం

తైనపుడు కొన్నియెడల ముగా గమంబగు;
అను ధాతుపనుపయ్యుక్త మైనపుడు ధ్వన్య
నుకరణంబుల నుద్దేశించునపు ధ్వత్వంబగు;
ముగా గమంబగునో ద్విత్యంబు విభాషనగు):
చూ, హూహూ.

ధ్వస్తము. సం. విణ. 1. నశించినది: అంతంత
ము; 2. బోజినది: చూ, స్రగ్ధము.

ధ్వా

ధ్వాంతసృష్టము. సం. వి. అ. పుం: కోయిల:
చూ, పికము.

ధ్వాంతము. సం. వి. అ. పుం. 1. కాకి: చూ,
వాయుము; 2. కొక్కెర: చూ, ఒకము.

ధ్వాంతము. సం. వి. అ. న. చీకటి: చూ,
మేచకము.

ధ్వానము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ధ్వని. 1.

న

న. ఒకయక్కరము. సం. వి. అ. పుం.

1. పిళ్ళారి: చూ, వినాయకుఁడు. 1; 2. కయ్య

ము: చూ, యుద్ధము; 3. దానము: చూ,

వితరణము; 4. మేలు: చూ, శుభము. 1;

స్త్రీ. 5. పొక్కిలి: చూ, బొడ్డు. 1;

6. తెలివి: చూ, బుద్ధి. 1; 7. వాద్యము: చూ,

స్వరము. 2; విణ. 8. గొడ్డాలు: చూ,

స్త్రీ; 9. కొంచెపుది: చూ, స్వల్పము;

10. మిక్కిలికష్టమైనది; 11. వేఱయినది: చూ,

విభాజితము. 1; 12. సుందరమైనది: చూ,

హృద్యము; 13. కఠినమైనది: చూ, బెడి

దము; 14. కోరికల నీడేర్చుకొనునది (వని);

అవ్య. 15. అభివార్థకము: చూ, శూన్య

ము. 1; 16. నశార్థకము: చూ, లేదు. 2;

17. నిషేధార్థకము: చూ, పద్దు; 18. ఈష
దర్థకము: చూ, స్వల్పము; పా. 19. సాధా
రణముగానన్ని మంత్రములయందిమిడి యుం
డెడు ఒకానొకయక్కరము: చూ, మంత్ర
ము. 1; అం. 20: చూ, కవగము; దే. అప.
(1) సప్త మ్యేకపచనమునందు వచ్చెడి యొ
కానొక పత్యయము. “పనమున”

సఖ్. సం. అవ్య. 1. పోలిక; చూ, సమానము.
2; 2. కొంచెము: చూ, స్వల్పము; 3. విరో
ధార్థకము: చూ, విరోధము; 4. నిషే
ధార్థకము: చూ, పద్దు; 5. మఱియొకయర్థ
ము; 6. ఆభావార్థకము: చూ, శూన్యము. 1.
సంకు. దే. వి. 1: చూ, పస్తు; స. కి. 2: చూ,
కోరాడు. [చూ, స్త్రీ.
సంగ. దే. విణ. రూ-సంగనాచి. గడుసుది:
సంగనాచి. దే. విణ. 1.—పై.—; వి. 2:
చూ, వడ్డచిలుక. [చూ, శబ్దము. 2.
సంగి. దే. వి. ముక్కుతో మాటాడబడుమాట:
సంగిమాట. దే. వి.—పై.—
సంగు. దే. అ. కి. ముక్కుతో మాటాడు.
సంచే. వా. స. కి: చూ, రూ-సంజే. 3.
సంజ. వా. వి. 1. మాగాణి: చూ, పాలము
(చూ, భూమి. 1.); 2: చూ, పచ్చేడి.
సంజే. వా. వి.—పై—(రూ-సంజే).
సంజే దే. వి. 1. విషము. స్వా. 5, ఆ. 50: చూ,
విషము. 1; 2: చూ, రూ-సంజే; 3. నెత్తురు
చేచ్చి తెల్లపాటుట. నజే; స. కి. 3. రూ-
సంచే. కూరలు లోనగు వ్యంజనములనుతిను:
చూ, సాపడు. [379: చూ, మాంసము.
సంజేడు. దే. వి. ఎఱచి. భార. ఆను. 4, ఆ,
సంజేడుదిండి. దే. వి. 1: చూ, రాక్షసుడు.
1. అచ్చ. మం, కాం. 158; విణ. 2. మాం
సమునుచినుపాడు:
సంజేడుముక్క. వా. వి: చూ, మాంసము.

సంజేవాటు. దే. అ. కి. (సంజే + పాటు)
నెత్తురుచేచ్చి తెల్లపాటు.
సంలు. దే. వి. 1. రూ-అంటు: చూ, స్నేహ-
ము. పను. 4, ఆ. 36; విణ. 2: చూ, స్నేహి-
తుడు. శకాం. 1, ఆ. 33.
సంటుకత్తె. ద్వ. విణ: చూ, రూ-అంటుకత్తియ.
సంటుకాడు. దే. విణ: చూ, రూ-అంటు
కాడు.
సండ్రకాయ. వా. వి: చూ, పీత.
సంద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కొన్నితిథులు కలె
సిన తిథి: చూ, తిథి; 2. మంత: చూ,
పాత్రము. 6; 3. కలిమి: చూ, సంపత్తి;
పా. 4. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క
పాదము తగణ లగములతోగూడినదై విదప
భందస్సునందుబుట్టిన వృత్తము: చూ, వృ
త్తము. 1; అం. 5: చూ, గాంధారి గామి
గతమూర్చనలు.
సందకము. సం. వి. అ. పుం. 1. విష్ణుఖడ్గము
(దేవతలను సంతోషపెట్టునది): చూ, రిప్టి.
2; విణ 2. సంతోషించునది: చూ, సంతో
షము.
సందన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కూతురు: చూ,
పుత్రిక; అం. 2: చూ, సంపత్సరములు.
సందనము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఇంద్రునియుద్ధా
న వనము: చూ, వనము. 2; 2. ఉద్ధాన
వనము: చూ, వనము. 2; అం 3: చూ,
జన్యతాశములు. [1—2.
సందనవనము. సం. వి. అ. న: చూ, సందనము.
సందనాస్త్రము. అం: చూ, అస్త్రములు.
సందనుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కొడుకు:
చూ, పుత్రుడు. 1; విణ. 2: చూ, ప్లా
ష్టుడు. [పార్వతి. 1.
సందపుత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గౌరి: చూ,
సందబాహ్మణులు. పా. ఉత్కళిలలో నొక
తెగవారు. శుక్లయజుర్వేదము. మాధ్యందిన

కాఖ: చూ, ఉత్కళ బాహ్యములు (చూ, బాహ్యములు)

నందయంతి. అం: చూ, అంశములు.

నంది. సం. వి. ఇ. న్. పుం. 1. శివునివృషభము: చూ, వృషభము. 1; 2. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1; న్. పుం. 3. కలజోష్వి: చూ, ప్లక్షము; 4: చూ, మట్టి *; 5: చూ, చంది వర్ణనము (1)

నందిని. పా. ఒక్కొక్కపాదము ధ, త, జ, గురువులుగలిగి ఆటంటి యతిగల చిశమధంబు న్నునందుఁబట్టి వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1. నందిముఖి. సం. వి. న్. పుం: చూ, నక్కతోడికబియ్యము.

నందివర్ణనము. సం. వి. అ. న. 1. అమావాస్య (లేక) పున్నమ. (చూ, తిథులు): చూ, సూర్యోదుసంగమము; వా. వై. వి. (1) = నంద్యావర్త. గరుడవర్తనిపూవు *. ఉ, రా. 3, ఆ. 201; (పురుషోత్తమ కవీయము.): కాలపర్ణము, కాలానుసారకము, కుణి, కుచేరకము-కుచేరము - కుచేరకము, తగరము, నంది, నంద్యావర్తము. (తె. ప.)—నందివర్ణనము.

నందివర్ణనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

నందివృక్షము సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

నందీశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం. (నంది): చూ, కాస్త్రప్రవర్తకులు. [రుడు.

నందుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక గోప నంద్యావర్తము. సం. వి. అ. పుం. 1. పడమట దక్కెదక్కిన మూడుదిక్కుల వాకిళ్లుగల రాజగృహము: చూ, స్థానము. 1; 2. = చూ, నందివర్ణనము (1) *; అం. 3: చూ, ఏకవిశంతి స్థానకములు.

నంబరు. వా. వి. 1. సంఖ్య; 2. గుఱుతు;

3. దావా; 4. ఇండ్లు భూములు లోనగువాని పరుససంఖ్య. (నెంబరు).

నం. దే. వి. విష్ణుపూజపండు: చూ, పూజోరి.

నంబెరుమాళ్లు. వా. వి. బ. (నమ్ + పెరుమాళ్లు) చూ, శ్రీరంగుడు.

నకనకంబడు. ద్వ. అ. కి. (నకనక + పడు) కృశించు: చూ, సాటసాటకోవు.

నకనకలాడు. దే. అ. కి. —పై—

నకనకలు. దే. వి. బ: చూ, నాటసాట. స్వా. 3, ఆ. 28.

నకనకలుగుడుచు. దే. అ. కి: చూ, నకనకంబడు. కళా. 4, ఆ. 105. (రూ-నకనకలుగుచు)

నకలు. వా. వి. 1. మాతృకనుచూచి వాగ్నిన పత్రిక, ఆదర్శము: చూ, పత్రి. 2; విణ.

2. ఒకదానినిజూచి అదేమాదిరిగా వాగ్నినది. నకిలీ. వా., విణ. 1. కపటముతోఁగూడినది; 2. కలుషమైనది. “నకిలీపరి.”

నకీలు. దే. వి. పెండిబెత్తమువాడు. స్వా. 5, ఆ. 42: చూ, వేత్రిహస్తుడు. [మత్స్యము. 1. నకులప్లవము. సం. వి. అ. పుం. నీరుపిల్లి: చూ, నకులము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముంగిస.

నకులుడు. అం. యుద్ధిష్ఠిరునితమ్ముడు: చూ, పాండవులు.

నకులేష్ట. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, సర్పాక్షి. నక్క. వై. వి. 1. = నాక - నాక: చూ, స్పృగాలము; విణ. 2. డుద్రము: చూ, సాధారణము. 2.

నక్కజిత్తులు. జా. కొంటెతనపు పనులు. నక్కతోడికకనవు. ద్వ. వి: చూ, సింహపుచ్చి * (నక్కతోడికపాన్న అనికొందలు).

నక్కతోడికపాన్న. ద్వ. వి. కోస్తువిన్న * —పై— (నక్కతోడికకనవు అనియు).

నక్కతోడికబియ్యము. ద్వ. వి. నందిముఖి, ఒక రకమువడ్డు: చూ, ధాన్యము.

నక్కదోస. ద్వ. వి. చిర్బటము *: చూ, హరి
వాళకము. (చూ, దోస.)

నక్కనడుము తొక్కుట. జా. శుభశకునమ
గుట. “మనమీదిన మిక్కడికి నక్కనడు
ముదొక్కి వచ్చినారము.” (ధృష్టజ)

నక్కనేరేడు. ద్వ. వి. కాకినేరేడు *: చూ,
నేరేడు. [అ *: చూ, రేగు.

నక్కరేగు. ద్వ. వి. రూ-నక్కరేను-నక్కే
నక్కరేను. ద్వ. వి. —పై.—

నక్కవినయము. జా. 1: చూ, ఘోటకబరి
హృచర్యము; వా. వి. 2. కపటముతోఁగూ
డిన వినమృత

నక్కవిరిగి. ద్వ. వి. తుద్రాక్షేస్తృతకము*: గూ-
నక్కవిరిగె.

నక్కవిరిగె. ద్వ. వి. —పై.—

నక్కి. వా. వి. మోటుజేరీ.

నక్కిళ్లు. ద్వ. వి. బ. (నక్కు + కీళ్లు) పక్కి
పండ్లకీళ్లు.

నక్కిళ్ళుపడుట. జా. మాటరాకుండ అంకిళ్ళు
నొక్కుకొనిపోవుట. “మారుతుండు దార
సంబై యీరసంబున బోరునప్పడు వారి
సక్కిళ్లునడును.” (నీతిచంద్రిక - విగ్రహము.)

నక్కు. దే. వి. 1. మ్రానియతును. “ఇది నక్కు
దూలము”; 2. బంగారపుబిల్ల: చూ, భూష
ణము. 2, 3. బంగారు నటకగా నడుమ
గనిపట్టెడి నిగ్గు; 4. నాగటికట్టు: చూ,
మడక; వా. 5. చింతగింజలఅంబి సరేసులోన
గుబురలతోబొమ్మలకీళ్లునగువానికీడెట్టై
డుఅతుకు; 6. గోడ పెట్టుటకొఱకు త్రొవ్వె
డు పునాదులకిటునటు వేయు మొక్కులు
(గసికలు); అ. కి. 7. ఒడుగు: చూ,
విరియు. 5; వా. 8. దాగు; 9. మూల
దాగు.

నక్క. దే. వి. నక్కర. కంది*: చూ, సురా
ప్రజము.

నక్కర దే. వి. —పై.—

నక్కేలు. ద్వ. వి. (నక్క + ఏలు): చూ,
రూ-నక్కరేగు*.

నక్తంచరము. సం. వి. అ. పుం. గుడ్లగూబ:
చూ, సకిసంపుబులుగు.

నక్తంచరుడు. సం. వి. అ. పుం. రేద్రిమ్మరి:
చూ, రాక్షసుడు. 1.

నక్తకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చినిగినబట్ట:
చూ, పస్త్రము; 2. మాసినబట్ట: చూ, పస్త్ర
ము; 3. బట్ట: చూ, పస్త్రము; 4. తడిసి
తుడుచుగుడ్డ: చూ, పస్త్రము; 5: చూ,
నక్తంచరము. [చూ, కాదఘ్నము.

నక్తమార(ల)ము సం. వి. అ. పుం. కానుగు*:

నక్తము. సం. వి. అ. న. రేయి: చూ, రాత్రి.

నక్కిము. సం. వి. అ. న. 1. అడ్డకమ్మి: చూ,
లచ్చికమ్మి; 2: తొక్కుడుగమ్మి-తొక్కి
క్కుడుగమ్మి, తొక్కుడుపట్టె; పుం.
3. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1.

నక్షత్రపంక్తి. అం. సంఖ్యాబద్ధములగు ముక్త
కాదికములలో నొకటి: చూ, త్రికము. 7.

నక్షత్రమాల. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఇరుపదియేడు
మత్స్యములుగుచ్చిన యొంటిపేటహారము:
చూ, భూషణము. 2.

నక్షత్రము. సం. వి. అ. న. (నశింపనిది)
1: ఉడుపు, ఋక్షము, ఖమ్, ఖంబు, గగనేచ
రము, జాని, జ్యోతి, తారకము, తారము,
ధిష్ణ్యము, భం. (తె. ప.)—చొక్క, రిక్క;
(‘రిక్క’ అను పదముకడ అశ్వినాది
నక్షత్రములయొక్క పర్యాయ పదాది విష
రణములు మోమోకొనవలెను.)

నక్షత్రములు, వాని వివరణములు. పా. నక్షత్రములు దక్షిణాన పతి కుమార్తెలు. అందువలన వీటికి దాక్షిణ్యములని పేరుగలిగెను. (చూ, రిక-.)

నక్షత్రములు.	లింగములు.	రాములు.	మహానక్షత్రములు.	సంఖ్య	త్యాజ్యములు.	దాక్షిణ్యములు.	నక్షత్రాధిపతులు.	గుణములు.	గణములు.
ఆశ్వి	పు	మే 4	శే	స	50	ఆశ్వి	అశ్వినీ దేవతలు	గుణములు 3.	దేవ
భ	(ద్రు) పు	మే 4	శు	స	24	భ	యమ	యోగి 3.	మనుష్య
కృ	,,	మే 1; వృ 3.	ర	స	30	కృ	అగ్ని	మంగళకృత్తి 6.	రాక్షస
మృ	,,	వృ 4	చం	ఆ	40	మృ	బృహస్పతి	కర్మము 5.	మ
మృగ	పు	వృ 2; మి 2	పు	ఆ	14	మృ	శంఖ	మృగముతల 3.	దేవ
ఆర్ద్ర	(ద్రు) మి	మి 4	రా	ఆ	21	ఆర్ద్ర	శివ	నగదాకారము 1.	ప
పుష్య	పు	మి 3; క 1	గు	స	30	పుష్య	ఆదితి	ధనురాకారము 5.	దేవ
ఆశ్లేష	(ద్రు) క	క 4	శ	స	20	ఆశ్లేష	బృహ	పుష్కరి 3.	దేవ
బిధి	(ద్రు) క	క 4	బు	స	32	బిధి	సర్ప	సర్పము 6.	రా
పుబ్బ	,,	సిం 4	శే	ఆ	30	పుబ్బ	శివు	పాలకీ 5.	రా
ఆశ్వి	,,	సిం 4	శు	ఆ	20	ఆశ్వి	శివు	మంచేపుకోర్టు 4.	మ
పుష్య	,,	సిం 1; క 3.	ర	ఆ	18	పుష్య	అశ్వముడు	అశ్వము 5.	దేవ
మృగ	(ద్రు) క	క 4	చం	స	21	మృగ	రవి	అశ్వము 5.	దేవ
ఆర్ద్ర	(ద్రు) క	క 2; తు 2	పు	స	20	ఆర్ద్ర	ఇంద్ర	చేప 1.	రా
పుష్య	,,	తు 4	రా	స	14	పుష్య	చాయపు	మాణిక్యం 1.	దేవ
బిధి	,,	తు 3; వృ 1	గు	ఆ	14	బిధి	ఇంద్రాగ్నులు	కర్మము 5.	రా
ఆనూ	(ద్రు) పు	వృ 4	శ	ఆ	10	ఆనూ	మిత్రుడు	కామవలె 3, గొడు	దేవ
జ్యేష్ఠ	(ద్రు) పు	వృ 4	బు	ఆ	14	జ్యేష్ఠ	దేవేంద్రుడు	గువలె 3.	రా
మూల	పు	ధ 4	శే	స	56	మూల	రాక్షసుడు	అంకురము 6.	రా
పు	(ద్రు) ధ	ధ 4	శు	స	24	పు	గంగ	విరిగిన మంచేపు	మ
ఆ	,,	ధ 1; మ 3	ర	స	20	ఆ	విశ్వదేవులు	కోళ్ళు 4.	మ
భ	(ద్రు) మ	మ 4	చం	ఆ	10	భ	విష్ణు	వేణునాదము 3.	మ
శత	పు	మ 2; మం 2	పు	ఆ	10	శత	అమృతములు	మద్దల 4.	దేవ
	స	మం 4	రా	ఆ	18		వరుణ	పట్టుకాపాకారము	రా
								100	రా
పూ	పు	మం 3; మీ 1	గు	స	16	పూ	అజైకపాద	విరివియైన మంచపు	మ
ఉ	పు	మీ 4	శ	స	24	ఉ	అహిర్బుధ	కోళ్ళు 4.	మ
రే	(ద్రు) మీ	మీ 4	బు	స	30	రే	ధన్వంతరుడు	చేప 3 (32)	దేవ

నక్షత్రసంధి, పా. నక్షత్రాంతమందు రెండుగడియలును నక్షత్రాధిని రెండుగడియలును కలిసిన కాలము. (చూ, రిక-.)

నక్షత్రేకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, హిమాం
శువు.

నఖంపనము. సం. వి. అ. న: కోష్ఠజలము.
(తె.)—అత్తెసరు-ఎత్తెసరు, ఎసరు.

నఖక్షతము. అం. 1. అర్థచంద్రము, అర్థేందువు,
ఛురితము. (తె.)—గిల్లు-గిల్లుడు, గోటినా
టులు, గోటినెలవంకలు, గోటినొక్కులు,
గోరువంకలు-గొర్వంకలు, గోరొత్తు, చెన
కు, చేందురుకూనలు, చేందురువంకలు-చేం
ద్రవంకలు, నెలకూనలు, నెలవంకలు. తద్వి-
ం. పిఱుందులమీఁది నఖక్షతములు.—ఉత్పల
పత్రము. (తె.)—కలువతేకు-కల్వతేకు;
౨. కంటియందుఁజేయునఖక్షతము. (తె.)—
కలువతేకు-కల్వతేకు; 3 నఖక్షతభేదము
లు.—అచ్చురితకము, ఉత్పలపర్ణకము,
ఊరువు, కంఠము, కక్షము; ౪. కపోలోరు
కటోపరి పృథ్వీమందలివి.—(తె.) కొన్నె
లలు; ౫. వీచపుమీఁదఁజేయు నఖక్షతములు.—
(తె.)—నమ్మలు; 2: చూ, కళలు.

నఖక్షతములు. అం: (చూ, నఖక్షతము) వర్ధి
ష్ఠత, అనువినుత, మృదుత, ఉజ్జ్వలత, నిరే
ఖత, స్ఫటత (8) (చూ, కామము. 8.)

నఖక్షతస్థానములు. అం. చేతులు, తొడలు, చేం
కలు, గజ్జెలు, పిక్కలు, పిఱుందులు, మెడ,
తొమ్ము, చేనులు (9) (చూ, అర్థచంద్రము.
చూ, కామము. 8); తద్వి.—నఖక్షతస్థాన
భేదములు.—గండము, జఘనము ఇత్యాది.

నఖము. సం. వి. అ. పుం. 1: రూ-నఖరము,
కరకంటకము, కరజము-ఖరజము, కరకుట్టు,
కరయహము, కరకూకము, కరవాలము, కరే
టము, కరేటువు, కామాంకుళము, ఖరురము,
ఖురము, పునర్భవము. (తె.)—గోరు;

2. గంధద్రవ్యవిశేషము: చూ, రాజార్హము;

3. వీణలోనగువాని వాయిం చెడికొడుపు,
కొడుపు: చూ, శలక.

నఖములు. పా. దీనికి ఉపమానములు.—నక్ష
త్రములు, ముత్యములు, వజ్రపుపలుకులు,
మొగలితేకులు.

నఖరము. సం. వి. అ. పుం, న. 1: చూ, నఖ
ము. 1; అం. 2: చూ, ముప్పదిరెండాయు
ధములు. (చూ, బాణము. 1.) [పుంజే.
నఖరాయుధము. సం. వి. అ. పుం. కోడి: చూ,
నఖోత్పాటని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: (తె.)—
గోరుగల్లు, గోరుగొండి-గోర్గొండి.

నగ. దే. వి. 1. తొడవు: చూ, భూషణము.
2; 2. లోహపాత్రము: చూ, పాత్రము.
6; 3. పొగాకు దూదిలోనగువాని కంటిపు
మాట; 4. సిద్ధలజ్జోడు; 5. అంగి: చూ,
పస్త్రము. [చూ, ఉపగణములు.

నగగము. అం. (న + గ) “వరములేవీ”;
నగణము. అం. మూడులఘువులు. “నృహరి”;
చూ, అష్టగణలక్షణము.

నగదు. వా. వి. 1. పైకము: చూ, విత్తము.
1; 2. చేతివెల, రొక్కము. (చూ, విత్తము. 1.)
నగధరుడు. సం. వి. అ. పుం. గట్టుతాలుపు:
చూ, విష్ణువు. 1. [తము.

నగపతి. సం. వి. ఇ. పుం. కొండ: చూ, పర్వ
నగము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-నాగము.
—పై.—; 2. రూ-నాగము. పాము: చూ,
సర్పము; 3. చెట్టు: చూ, వృక్షము; అం.
4. (న + గ) “పలుకుమీ”: చూ, ఉపగణ
ములు.

నగరబాహ్మణులు. అం. కర్ణాటకబాహ్మణు
లలో నొకతెగవారు: చూ, బాహ్మణులు.
నగరము. సం. వి. అ. న. రూ-నగరి. పట్టణ
ము: చూ, దేశము.

నగరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

నగరు. దే. వి. (రూ-నగళు-నవరు-నవళు.)

1. రాజగృహము: చూ, నడనము. 1.

నగలచేప్పడు. వా. వి. వస్తువులమోత: చూ, స్వరము. 2. [చూ, ఉపగణములు.

నగలము. అం. (న + గల) “కరుణాజోడు”:

నగవరి. దే. విణ. (నగవు + అరి)నప్పుగలవాడు.

నగవు. దే. వి. (రూ-నగు-నవు-నవు) 1: చూ, హాసము, పా. 2. చినికి ఉపమానములు.—

నెన్నెల, పాలు, చంద్రికాంతములు, సురుగు, మల్లెపూవులు, వజ్రిములు, కీర్తికి జెప్పబడిన ఇతర వస్తువులు.

నగవైరి. సం. వి. న్. పుం. గట్టుదాయ, ఇంద్రియ: చూ, వేలుపుటేడు.

నగళు. దే. వి: చూ, రూ-నగరు.

నగాధిపుడు. సం. వి. అ. పుం. గట్టులటేడు, హిమవంతుడు: చూ, పర్యతము.

నగారా. వా. వి. పెద్దథంకా.

నగాను. వా. వి. చిత్రము.

నగిషి. వా. వి. అందముగు చెక్కడపుపని.

నగు. దే. వి. 1: చూ, రూ-నగవు. అచ్చ. బాల, కాం. 138; అ. కి. 2. నవ్వు: చూ, హాసించే.

నగుచాటు. ద్భ. వి.రూ-నవుబాటు-నవ్వుబాటు. భార. ఆర. 6, ఆ.30:చూ,పరిహాసము.

నగొకనము. సం. వి. న్. పుం. 1. పిట్ట: చూ, పక్షి; 2: చూ, సింహము; 3. నెరబము: చూ, శరభము. 1.

నగ్గు. దే. వి. నుగ్గు: చూ, నురుము.

నగ్గుచ్చడ. సం. వి. అ. స్త్రీ. నల్లవిష్ణుకాంతము *: చూ, విష్ణుకాంత.

నగ్గుహువు. సం. వి. ఉ. ఊ, పుం. నానాద్రవ్యములచేత చేయబడిన సురాబీజము, కిణ్వాము: చూ, నుర. 2.

నగ్నిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కన్యక, సమర్థ

దనిపడుచు: చూ, స్త్రీ; 2. దినమొలయాడుచి, ఉచ్చేమల్లి: చూ, స్త్రీ.

నగ్నండు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బుద్ధుడు. 1; 2. బట్టువాడు: చూ, వంది; విణ. 3. దినమొలవాడు: చూ, విశ్చిల్లి.

నగ్నోతస్వరము. పా. వ్యతిరేకార్థమునిచ్చే అకారంబుతోలుతగలపదంబు. ఉదా.-అభవుడు, అజ్ఞానము, అనాధ. (చూ, సమానము.)

నచ్చిక. దే. వి. (రూ-నచ్చిగ, నమ్మకము-నమ్మిక-నమ్మిగ.) విసువాసము: చూ,విశ్వాసము.

నచ్చిగ. దే. వి.—పై.—

నచ్చినవాడు. వా. వి. అప్తుడు. అం. భా. ద్వి. 187: చూ, స్నేహితుడు. 1.

నచ్చేచెప్ప. వా. స. కి. నచ్చేనటుడులనువు. నచ్చే. దే. వి. 1. శాధ, దుఃఖము: చూ, శోకము; 2. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; స. కి. 3. నమ్ము. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 234: చూ, విశ్వసించు.

నచ్చేకాడు. దే. విణ. 1. అలనుడు: చూ, సోమరి; 2. బాధకుడు: చూ, వేసరి.

నచ్చేకుప్ప. దే. విణ. నచ్చే పెట్టువాడు: నచ్చేగొట్టు.

నచ్చేగొట్టు. దే. విణ. —పై— [బాధించు.

నచ్చేపెట్టు. దే. స. కి. తొందరపెట్టు: చూ, నచ్చేబాటు. వా. వి. నచ్చేట.

నజేరానా. వా. వి. రాజులకిచ్చే కానుక.

నజేరు. వా. వి.—పై.—

నజ్జే. దే. వి. 1. అణువు, నలుజ్జే. స్వా. 3, ఆ. 38: చూ, స్వల్పము; వా. 2: చూ, నంజ్జే. 3; విణ. 3. మిక్కిలి నలగినది: గజిబిజి.

నటనము. సం. వి. అ. స. రూ-నాట్యము. 1. ఆట: చూ, వ్యంజకము. 1; 2. నటన,

కపట ప్రవర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; వా.

3. కపటనాటకము: చూ, వ్యంజకము. 1.

నటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇరుగుడు*: చూ, శింశుప; 2. గుండిగము *: చూ, శోణకము; 3. అశోకము*: చూ, హేమపుష్పము.

నటవాలు. దే. వి. రేచితము. రూ-నట్వాలు-నట్టువాలు: చూ, హయము.

నట్టి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నట్టువుని పెండ్లాము (మాతృ)ధారునిభార్య (ఇది సకలభాషలు కథలు చదివి మాటలాడఁదగినదైయుండవలెను): చూ, భార్య; 2. కాకిదొండ *: చూ, రక్తఫల; 3. గువ్వగుత్తిక *: చూ, రాజార్జును; దే. వి. (1): చూ, వేశ్య.

నట్రించే. సం. అ. కి. 1. నర్తించే: చూ, మలపుగోను; 2. ఉండు: చూ, వర్తించే; 3. కపటముగా ప్రవర్తించే: చూ, వర్తించే.

నటుడు. సం. వి. అ. పుం.=నట్టువుడు: చూ, నట్టు 8. [జాబు. (నాట్ పెయిడ్లు).

నటు పెయిడ్లు. వా. విణ. (బీరింగు) బిళ్లలేని నట్ట. దే. వి. బ. 1. పాశకము: చూ, వ్యవహారము. 4; అం. 2: చూ, పంచమపాడవజభాషలు. (చూ, భాష. 1.)

నట్టకనడుము. దే. వి. (నడుము + నడుము): చూ, రూ-నట్టనడుము.

నట్టకోతి. వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

నట్టడవి. ద్వ. వి. (నడుము + అడవి) అరణ్యమధ్యము: చూ, విహినము.

నట్టనడుము. దే. వి. (నడుము + నడుము) సరిమధ్యము. ఉ. రా. 3, ఆ. 128: నట్టకనడుము.

నట్టాడు. ద్వ. అ. కి. 1. నర్తించే: చూ, మలపుగోను; 2. చలించే: చూ, నర్తించే.

నట్టి. దే. వి. గర్భగృహము. రూ-నట్టిలు-అయి నిల్లు: చూ, సదనము. 1. (చూ. రూ-నట్టు. 1-2.3.)

నట్టింటనుండి నాభాగ్యము దైవము తెచ్చినా. లో. ఉదా.—“పరగనట్టింటనుండి నాభాగ్యమునిన, దైవమెక్కడగొని తెచ్చి తనకు నిచ్చు”. (కుచేలోపాఖ్యానము).

నట్టిల్లు. దే. వి. (నడుము + ఇల్లు). 1: చూ, నట్టి; 2. గృహమధ్యము: చూ, సదనము. 1.

నట్టు. దే. వి. 1. రూ-నట్టి. చోటు. అచ్చయ్య, కాం. 27: చూ, స్థానము. 1; 2. రూ-నట్టి. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. రూ-నట్టి. వాసస్థానము: చూ, వీడుపట్టు (చూ, సదనము. 1); 4. సస్యరోగము: చూ, నావి; 5. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; 6. రూ-నెట్టు. ఉప్పురాసులుండుచోటు: చూ, భూమి. 1; 7. నిరోధము: చూ, వారణము. 1; 8. =నటనర్తక. (రూ-నట్టుగుండు-నట్టువుండు-నట్టువకాడు-నట్టువాడు-నట్టువ-నట్టువు) నాటకుడు: చూ, శైలూషుండు; వా. 9. నీలపై బిగింపు.

నట్టుక. వా. వి: చూ, అటక.

నట్టుకొట్టు. దే. అ. కి. ఆలస్యముచేయు. కళా. 7, ఆ. 191: చూ, వివరించే. 3.

నట్టుకొను. దే. అ. కి. కుదురుకొను. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, మట్టుపడు.

నట్టుగుండు. నై. వి.=: చూ, రూ-నట్టు. 8. నట్టుపులుగు. ద్వ. వి. రూ-నట్టువపులుగు. కేకి: చూ, మయూరము.

నట్టువ. నై. వి.=1: చూ, రూ-నట్టు. 8; 2.= నాట్య. నర్తనము: చూ, వ్యంజకము. 1.

నట్టువకాడు. ద్వ. వి. (నైకృతమని కొందఱు) =: చూ, రూ-నట్టు. 8.

నట్టువచేవడి. ద్వ. వి. నాట్యశాల: చూ, సదనము. 1

నట్టువడు. ద్వ. అ. కి. (నట్టు + పడు): అంకిలిపడు, అడ్డపడు-అడ్డిపడు, అడ్డుగొను, అరి

గొను, అరిపడు, ఆరకపడు, నిలబడు-నిల్వఁ నడవోదు. ద్వ. వి. కాలిబంటు. ఉ. హరి. 4, బడు-నిలువబడు, నిలుచు-నిల్పు. (మి. ప.) ఆ. 229: చూ, నట్టుడు. 1.

—అభ్యంతరము.

నట్టువడిట్ట. ద్వ. వి: చూ, నట్టుపులుగు.

నట్టువపులుగు. ద్వ. వి.—పై.— క్రము. 1.

నట్టువము. నై. వి.=నాట్యము: చూ, వ్యంజ

నట్టువాడు. ద్వ. వి.=: చూ, నట్టు. 8. (నై.

అనికొందలు). [2: చూ, బాలకీర్తిడ.

నట్టువాలు. దే. వి. 1: చూ, రూ-నటవాలు;

నట్టువు. నై. వి.=: చూ, రూ-నట్టువ.

నట్టువుడు. నై. వి.=: చూ, నట్టు. 8.

నట్టువొడ్జే. నై. వి. (నట్టువ + ఒడ్జే)=నాటో,

పాధ్యాయుడు. భార. విరా. 1, ఆ. 242:

చూ, పంతులు. 1. [మ: చూ, నడి.

నట్టేలు. దే. వి. (నడుము + ఏలు) నడిమాధ్య

నట్టొట్టు. దే. వి. బ: చూ, రూ-అట్టొట్టు.

స్వా. 3, ఆ. 110.

నట్టూలు. దే.వి: చూ, రూ-నటవాలు.

నడ. దే. వి. గతి (రూ-నడక-నడయాట-

నడత-నడపు-నడుపు): చూ, ప్రయాణము.

నడక. దే. వి. 1.—పై.—; 2. నడత: చూ,

వర్తనము. 1; 3. నడవడిక: చూ, వృత్తి. 1;

పా. 4. దీనికి ఉపమానములు.—హంస,

ఏనుగు.

నడకలు. అం: చూ, ధారణ.(చూ, హయము.)

నడగఁడు. దే. వి. (నడ + కాడు) గుఱ్ఱము.

జై. 8, ఆ. 79: చూ, హయము.

నడఁగొండ. వా. వి. జంగమపర్వతము: చూ,

పర్వతము. [వసించు.

నడగొట్టు. దే. అ. కి. నిలుచు, ఉండు: చూ,

నడచు. దే. అ. కి. 1. గమనించు. ఉ. హరి. 8,

ఆ. 88: చూ, వెళ్లు. 3; 2. పగ్గనర్తించు:

చూ, వర్తించు.

నడతి. దే. వి: చూ, రూ-నడక.(రూ-నడవడి-

నడవడిక-నడితి-నడ్డి - నడువడి-నడపు.)

నడతెంచు. దే. అ. కి. (నడచు + తెంచు)

గమనించు. భార. కల్ల. 1, ఆ. 46: చూ,

వెళ్లు. 3.

నడనవియ ద్వ. వి. దివిజీ, కరపీపము. భార.

విరా. 5, ఆ. 320: చూ, స్నేహశము.

నడపీచుగు. ద్వ. వి: చూ, వాగ్రికె.

నడపు. దే. వి: చూ, రూ-నడక. 1-2-3,

(ప్రయాణమునకు.—భార. విరా. 1, ఆ.

345.); పే. 4. నడవజేయు: చూ, వర్తిం

చు; 5. తోలు: చూ, నెలుచు.

నడపుట. వా. వి: ఉత్తేజము.

నడబావి. ద్వ. వి: చూ, డిగియ. [మము.

నడమీనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, చిలిచి

నడము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నశము. కిక్కి-

నకనపు: చూ, తృణము. 1.

నడయాడు. దే. అ. కి. (నడ + ఆడు)

1: చూ, సంచరించు; 2: చూ, సలించు.

నడయాట. వా. వి: చూ, నడ.

నడవ. దే. వి. 1. నేతువిశేషము: చూ, నేతువు.

1; 2. దారి: చూ, మార్గము. 1; 3. తలవాకి

టికిని నడిమివాకిటికిని నడిమిచోటు: చూ,

హజారము.

నడవడి. దే. వి. రూ-నడువడి-నడవడిక. 1. ప్రవ

ర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; 2. చరిత్రము:

చూ, సమాచారము. 2; 3. నడవడిక: చూ,

వృత్తి. 1.

నడవడిక. దే. వి.—పై.—

నడి. దే. వి. 1. నడుమునకు వృత్తియందుగలుగు

నడిమి అను రూపమునందు మీఠివర్ణము

నడిమి-నడు-నడుము): చూ, మండలము. 1; వా. 3. తాటికమ్మనుండి తీసినతడవ.

(బ. నల్లు.) "చేటకు నల్లుకట్టిరి."

నడికట్టు. దే. వి. (నడిమి + కట్టు) 1. కానె కోక: చూ, వస్త్రము; వా. 2. డట్టి: చూ, వస్త్రము.

నడికట్టుతాడు. దే. వి. ఏనుగునడుమునఁ గట్టెడుతాడు, కత్త్య. కళా. 8, ఆ. 85: చూ, సూత్రము. 1.

నడికిరేయి. ద్వ. వి. (నడిమికిన్ + రేయి) అగ్గ రాత్రము. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 182: చూ, రాత్రి.

నడికొప్పు. వా. వి. మొగుడు: చూ, సదనము. 1. నడితి. దే. వి: చూ, నడవడి. 1.

నడినెత్తి. వా. వి: చూ, మాడపట్టు.

నడిసివాడు. వా. వి. 1. నడిమివయస్సువాడు; 2. ముగ్గురు ఆయిదుగురులోనగు (బేసి) సోదరులలో నడిమివాడు.

నడిమి: దే. వి: చూ, నడి. 2.

నడిమిచోటు. వా. వి: చూ, నడి. 2.

నడిమిదిన్నె. వా. వి. ద్వీపము: చూ, లంక. 1.

నడిమివేళలు. దే. వి. రూ-నడివేలు-నిడివేలు. మధ్యమ: చూ, వేలు. 2.

నడివేళలు. దే. వి. (నడిమి + వేళలు) —పై— నడిరేయి. ద్వ. వి. (రూ-నడికిరేయి-నడురే): చూ, రాత్రి.

నడివేటు. వా. వి: చూ, అద్ద. 3.

నడు. దే. వి. 1. వృత్తియందు నడుముశబ్దము నకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము; 2: చూ, రూ-నడి. 2.

నడుఁకు. దే. వి. కంపము: చూ, లోలము; అ. కి. 2. కంపించు. నిర్వ. 2, ఆ. 5: చూ, వణకు. 2.

నడుకొన. వా. వి. మధ్యభాగము: చూ, మధ్య

నడుకొను. దే. అ. కి. (నడుఁకు + కొను) కంపించు. భార. విరా. 4, ఆ. 84: చూ, నడుఁకు. 2.

నడుగలను. వా. వి. యుద్ధభూమిమధ్యము. నడుగుంట. ద్వ. వి. (నడుము + గుంట): చూ, మాడపట్టు.

నడుచు. దే. అ. కి: చూ, రూ-నడచు. నడుచుతటి. వా. వి: చూ, నర్తనానకాలము. నడుచొచ్చు. దే. అ. కి. (నడుము + చొచ్చు) నడుమ ప్రవేశించు: చూ, సోకు. 4.

నడుదింపు. దే. వి. మాంసవిశేషము: చూ, మాంసము.

నడుదీనె. దే. వి. ద్వీపము: చూ, నడిమిదిన్నె. నడునడు. దే. వి. నడుఁకుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

నడుపు. దే. వి. 1. అరుగుడు: చూ, పర్యాణము; 2. ప్రవర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; పే. 3. కార్జులు: చూ, వర్తించు.

నడుబ్రాయపుది. వా. వి. శౌభ: చూ, స్త్రీ. నడుమ. దే. ద్వి. ఎడ: చూ, మధ్యము. 2.

నడుమంతరము. మి. వి. (నడుము + అంతరము) రూ-నడుమంత్రము. 1. కవును: చూ, మధ్యము. 1; 2. మధ్యకాలము. అని. 3, ఆ. 100: చూ, సందు; విణ. 3. మధ్యకాలమునఁ గలిగినది.

నడుమంత్రపుకల్పి. జా. (నడుమంత్రపుసిరి) మధ్యకాలములోవచ్చిన యైశ్వర్యము. "క్షీతి నిటుగాదె యొక్కొకరికిన్ నడుమంత్రపు కల్పిగల్గినన్". (విజయవిలాసము.)

నడుమంత్రము. మి. వి: చూ, రూ-నడుమంతరము. (మధ్యకాలమునకు. — ఉ, రా, 2, ఆ. 9.)

నడుము. దే. వి. రూ-నడ్ము. 1. కవును. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 202: చూ, మధ్యము. 1; పా.

2. దీనికి ఉపమానములు.—ఆకాశము, సింహము, పిడికిలి, కేదతనము, ఏమియులేకుండుట.

నడుముకట్టుకొను. దే. అ. కిరి: చూ, సిద్ధమగు. నడురవలి. నా. అవ్య. మధ్యమధ్యను.

నడురాతిరి. వా. వి: చూ, నడికిరేయి.

నడురా. ద్వ. వి.—పై.—

నడురేయి. ద్వ. వి.—పై.—

నడువడి. దే. వి: చూ, రూ-నడవడి.

నడువీది. వా. వి. ఘంటాపథము, తెట్టతెన్ను: చూ. మార్గము. 1.

నడ్డి. దే. వి. 1. వెన్నెముకయొక్క మధ్యభాగము, వీలపునకు మధ్యభాగము; విణ. 2. చేప్పట. [రము: చూ, పిట్ట.

నడ్డిగుంట. ద్వ. వి. పిటిందిమిందిగుంత, కుకుంద నడ్డిపూస. దే. వి. నడ్డియొక్కకీలు.

నడ్డిముక్కుగలాడు. దే. విణ: చూ, నడ్డిముక్కువాడు. [వాడు: చూ, విగురిండు.

నడ్డిముక్కువాడు. దే. విణ. చేప్పటముక్కునడ్డి. దే. వి: చూ, రూ-నడితి.

నడ్డు. దే. వి: చూ, రూ-నడుము. (నడుకొనకు.—ఉ, హరి. 5, ఆ. 159.)

నడ్డ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కిక్కిసవామి: చూ, తృణము. 1. క్రసవుగలదేశము: చూ, దేశము. నడ్డ్యంతము. సం. విణ. (త్. ఈ. త్.) కిక్కిస నడ్డ్యలము. సం. విణ.—పై.—

నఖోతత్పరుషము. పా. అకారనకారములు సమాసాదినుండి వ్యతిరేకార్థమునుగోధించే నేని నఖోతత్పరుషము: చూ, తత్పరుషము. నతనాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేప్పటముక్కు: చూ, ముక్కు. [డు.

నతనాసికుడు. సం. విణ: చూ, నడ్డిముక్కువా: నతము. సం. విణ. 1. పంగినది: చూ, వక్రిమము; 2. వంకరైనది: చూ, వేలితము. 2; 3. లో

త్రైసవి: స్వా. 2, ఆ. 25: చూ, లోతు; ఆం. 4: చూ, పార్శ్వక్రియలు: 5: చూ, నాసికాక్రియలు; 6: చూ, జంఘాక్రియలు.

నతాగ్రము. అం: చూ, అశ్వసంచారిమార్గములు. నత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నమస్కారము. చూ, హానిగలు; ఆం. 2. నాయకుడు నాయకయొక్క కోపమును పోగొట్టినపుడు ఉపయోగించెడు ఉపాయములు 6 లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు. 3.

నతిజోరెప్పు. వా. వి. నతివికేషము: చూ, హానిగలు. [పురుగు.

నత్త. దే. వి. గుల్లయందుండు పురుగు: చూ, నత్తగుల్ల. ద్వ. వి. తుద్రశంఖము: చూ, సంకు. 1.

నత్తడి. దే. వి. రూ-అత్తడి: చూ, హయము.

నత్తి. దే. వి. తడవబడుచు మాటాడెడు గోగము: చూ, గోగము. 1.

నత్తివాడు. దే. విణ: చూ, లోహాలుడు.

నత్తు. దే. వి. 1. ముక్కుపోగు: చూ, భూతము. 2; అ. కిరి 2. తడవబడుచే మాటాడు.

నత్రాజని. పా. (నైట్రోజెన్) లవణవాయువు; సాగజనకము; దహ్యాత్మరధాతువు. ఇందుకు సంబంధించిన పరిభాషాపదములు.—నత్రాజ ఏకామ్లజనిదము, నత్రాజద్వయమ్లజనిదము, నత్రాజ పంచామ్లజనిదము, నత్రాజ జత్యమ్ల జనిదము, చతురమ్లజనిదము, నత్రాజ త్రియ ఉదజనిదము ఇత్యాది: చూ, వాయువు.

నదము. సం. వి. అ. పుం. 1. పడమరగాఁబాటెడి యేలు: చూ, నది; 2. నీటిమడుపు: చూ, సరస్సు. 1; 3: చూ, సముద్రము; 4. రూ-నాదము.=నాడు. మోత్ర: చూ, స్వరము. 2.

నదరు. వా. వి. 1. ఎదురు; 2. కానుక.

నది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. (మోయునది) ఏలు: అస్వగ, అపగ-అపగ, అబ్ధి. అబ్ధిపథువు,

అవి, ఆకాశగంగ, ఉగ్రశేఖర, ఋషి, ఋషి, కుల్య, కపింజల, కపిలధార, కమ్ర, కర్ణపు, కల్యాణగోత్ర, కల్లోలిని, కిరాతి, కుమార, నువు, కూలంకప, కూలవరి, ఖజలము, ఖాచగ, గంగ-గంగక-గంగాక-గంగిక, గాం దిని, గాధిని, గౌరి, చాంపిల, జహ్నుతనము, జాహ్నువి, జ్యాని, రులవతి, తటిని, తరంగిణి, తరణి, తలోగ, త్రిపథగ, త్రివేణి, త్రిసోత, దివ్యోదకము, దేవగంగ, ద్వీప వతి, ధర్మద్రవి, ధుని, నర్మద, నలిని, నిమ్న గ, నిర్మరిణి, భద్రము, భాగీరథి, భీష్మ సువు, మందాకిని, రోధోవక, లోకజనని, లోకమాత, పహ, వియద్గంగ, విష్ణువది, శై వలిని, సరిత్తు, సాగరగామిని, సింధువు, సిద్ధసింధువు, సురదీర్ఘిక, స్రవంతి, సోత స్విని - సోతస్సు, సువర్ణముఖ-స్వర్ణది, హైమవతి, హృదిని-హృదిని. (తే. ప.)— అంచేలవిడిది, అడుగుపుట్టువు, ఏలు, ఏల, కడలివెలది, కరకంతుతలయేలు, ఘోష బిడ్డ, చేదలేలు, జేక్క, జేడదారి చెవిబుగ్గ, జోలంచేల విడిది, జోలు-జోలువు, తలయేలు, తాతపనటివెల్లి, తెనయలువది చేపుర ముగితితోవ, తెలియేలు, తెలివాక, నే మంబుగన్న మన్నీనితల్లి, పులుచూలిసవతి తల్లి, పెరుమాళ్లడుగుబుగ్గ, పాందామరల చుట, బంగారు తామరపంటచేను, మిన్న కొలఁకు, మిన్నవాక-మిన్నాక, మిన్నేలు, ముత్తెరువులాడి, ముత్తోవదిన్నూరి, ముయ్యేలు, మెట్టుచోలు, తెప్పవేయని మెప్పుకేళాకూలి, వినువాక-విన్నాక, వంత-వంత, వరత-వరత-వరత, వర ద, వాక, వెన్నునడుగుపాప, వెల్లివాక, వేలుపుటేలు-వేల్పుటేలు, సతతపనుల పెంకి (మిగిలియున్న పర్యాయపదములకు “హృదిని” చూడుము); తద్విశేషములు.—

(౧) పంచగంగలు.—౧. కావేరి, కనకాశక్తి, కవేరికన్య - కవేరిజ, అర్ధగంగ, అర్ధజాహ్ను వి; ౨. కృష్ణ.—కృష్ణవేణి-కృష్ణవేణి-కృష్ణావేణి; ౩. గౌతమి; ౪. తుంగభద్ర; ౫. భాగీరథి; (౨) ద్వీపములలోని మహానదులు.—(ఇవి శీర్షికాపదములు కావు). ౧. జంబూద్వీపము.—అనుతప్పశిఖి, విపాళ, త్రిదివ, కర్ణమువు, అమృత, సుకృత (7); ౨. కాల్యాలి.—శోణి, తోయ, విత్పల్ల, చకర్, శుకర్, విమోచని, నివృత్తి (7); ౩. కుళ.—ధూతపాప, శిష, పవిత్ర, సమ్మతి, విద్యుత్తు, మహి, చాన్య. (7); ౪. కాంచ.—గౌరి, కుముద్వతి, సంధ్య, రాత్రి, మనోజవ, ఖ్యాతి, పుండరీక (7); ౫. కాక.—సుమారి, కుమారి, నలిని, రేణుక, ఇత్తువు, భేనుక, గభస్తి (7); ౬. ప్లక్ష; ౭. పుష్కరద్వీపములో మహానదులు లేవు; (౩), నదులు.—అంతఃపర్వనాహ అంతర్వాహిని; అగోద, కరతోయ; అర్జుని-అర్జుని; అసిక్కి; ఆకాశగంగ మందాకిని; ఉత్తరపినాకిని; ఉదుంబరావతి; ఋషికుల్య; ఇరావతి-విరావతి; కనక; కపిళ; కల్యాషి; కస్తూరి; కాదరి; కాలరాత్రి, భీమరథి; కిరా త, గండోలి, భద్ర, మందాకిని, కుటిల; కుమార-కుమారి; కుముదవతి-కుముద్వతి; కు హూపు; కృతమాల; కాశికి; గండకి; గం డోలి; గుండిక; గోదావరి, గోదా, గోల, తపనాత్మజ, తపని; గోమతి, వాసిష్ఠి; ఘట్ట గ; ఘర్మరిక-ఘర్మరిక; చండిల; చందల; చంద్రభాగ-చంద్రభాగ; చతుష్పాటి; చర్చ; చర్మణ్యతి; చాంపిల; చిత్రరథ; చిత్రసేన; జంబాలిని; జంబువు. (తే).—జేంబు-జేంబేలు-జేమ్మెలు-జేమ్మెలు, నేరటేలు; తటి ని; తపతి; తరంగిణి; తామ్రపర్ణి, తీర్థము, త్రిదివ; త్రియామ; దక్షిణపినాకిని; దా

కము, దేవిక, ద్విపవతి; ధని; నదము; నర్మ
ద, మేఖలకన్యక, రేవ, సోమోద్భవ; పాతా
శగంగ భోగవతి; పాలారు; బాహుక, సైత
వాహిని; బ్రహ్మపుత్ర-బ్రహ్మపుత్రము; నదీనము. సం. వి. అ. పుం. సుప్తిరు: చూ,
మహానది; మాలిక; యమున, కలిండకన్య, నదీపరీక్షాశము. పా. 2 కానోకవృత్తము, ఇది
కలింధజ, కాలానుజ, కాలిండి-కాండి, స్రగ్విజీవృత్తచ్ఛాయను మొదటి చరణము
కృష్ణ, తపనతనయ, తపనాత్మజ, తాలాంక, న్ను, సంశ్లేష్టవృత్తచ్ఛాయను; రెండవచరణ
శమనస్వస, మార్కతనయ. (తె. స.)—జే మున; విపాత్-నిపాతా; వేత్తపతి; శక్తి; మున్నా, ధుజంగ స్రయాతచ్ఛాయనుమూ
శతదుర్విపు-శితదుర్విపు; శరావతి; శైవలని; దవచరణమున్నా, ఇంద్రసంశ్లేష్టచ్ఛాయను
శోణము; సంధ్య; సరస్వతి; సింధు-సింధువు; నాలుగవచరణమున్నా నడచుచు: చూ,
నువర్ణముఖి, స్వర్ణది; హేల. (తె) ఏల; వృత్తము.1.
హిరణ్యవాహము; హృదిని-హృదిని, (మిగి నదీమాతృకము. సం. వి. అ. పుం. ఏటిశీర్ణ చేత
లియున్నవానికొకకు “హృదిని” చూడు పండెడు పైరుగల దేశము: చూ, దేశము.
ము.); (ర) గోదావరీ నదిలోపుట్టిన నదీనముదగ్గిన్వాయము. పా. అన్నినదులకు నము
సప్త గోదావరులు.—గౌతమి, వశిష్ట, దుర్జిడేగతి యనునీతి. [మద్ది.
కాశిక, ఆతేయ (యి), తుల్క, నదీసర్జము. సం. వి. అ. పుం. ఏటుమద్ది*: చూ,
భారద్వాజము, వైవతేయము; (౫) వీరభద్ర నద్దము. సం. విణ. 1. కట్టెబడినది: చూ, సిత
పాదమందలినది. (తె).—కల్లేలు; (౬) నీ తము. 4; 2. పైకెత్తెబడినది, నిక్కినది (అని
ళ్లులేనది. (తె).—గొడ్డేలు; (2) ఆమ కొందలు): ఉన్నమితము. [నరతృ-
డకు మీదపాతెడు ఏలు.—నది; (౩) నదీ నధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. టంగువాటు: చూ,
మధ్యము. (తె).—నట్టేలు; (౪) సెలయేలు; నన. దే. వి. 1. చిగురు: చూ, విదురముము;
—(ఉత్సము, ప్రసవణము= సెలయాట) 2. కోకము: చూ, మొగ్గ. 1; 3. పువ్వు:
ఝరము-ఝలము-ఝాలము-ఝర-ఝారి, చూ, సుమము.
నిర్ఘరము. (తె).—కొండకాలువ, జేక్కర, ననంద. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. (రూ-ననాంద-
వాక, వాగు, ఏంత, సెల, సెలయేలు; (౧౦) నానంద-నానాంద-ననందిని) మగనితోడ
చిన్నయేలు. (తె).—జొల్ల; (౧౧) స్వామి బుట్టిన ఆడుది, ఆడుబిడ్డ: చూ, వదినె.
పుష్కరిణి. (తె).—కొమరేలు; చిన్ననీటి ననబోడి. దే. వి. (నన + పోడి) 1. ఆడుది:
కాలువ.—కర్నపు, కాలసారము, కుల్క. చూ, స్త్రీ; 2. పువ్వువలె మనోజ్ఞురాలగు
(తె).—అప్పసము, అవుజో-జోజో, అవుదు- ఆడుది: చూ, స్త్రీ.
జోడు, ఓడిక, జోదగి, కాలవ-కాలువ- పువ్వువలె మనోజ్ఞురాలగు
కాల్వ, కయ్య-కయ్య, చింక, బట్టె, పం ఆడుది: చూ, స్త్రీ.
క, వరవ; (౧౨) తూముకాలువ.—కుల్క ననకారు. ద్వ. వి. వైతృ వైశాఖ మాసములు,
ము. (చూ, వాహనము.2.); (మిగిలిన విశే వసంతయుతువు: చూ, మాసద్వయము.
నననీరు. ద్వ. వి. పూదేశ: చూ, మకరందము.
ననయ. దే. అ. కి. 1. పుష్పించు: చూ, విక
సింపు; 2: చూ, పల్లవించు.

పాదులకు “హృదిని” చూడుము) (చూ,
సముద్రము, చూ, సెలము: చూ, సెలయా
ట, సెలయేలు). [నముద్రము.

నదీనము. సం. వి. అ. పుం. సుప్తిరు: చూ,
నదీపరీక్షాశము. పా. 2 కానోకవృత్తము, ఇది
స్రగ్విజీవృత్తచ్ఛాయను మొదటి చరణము
న్ను, సంశ్లేష్టవృత్తచ్ఛాయను; రెండవచరణ
మున్నా, ధుజంగ స్రయాతచ్ఛాయనుమూ
దవచరణమున్నా, ఇంద్రసంశ్లేష్టచ్ఛాయను
నాలుగవచరణమున్నా నడచుచు: చూ,
వృత్తము.1.

నదీమాతృకము. సం. వి. అ. పుం. ఏటిశీర్ణ చేత
పండెడు పైరుగల దేశము: చూ, దేశము.

నదీనముదగ్గిన్వాయము. పా. అన్నినదులకు నము
దుర్జిడేగతి యనునీతి. [మద్ది.

నదీసర్జము. సం. వి. అ. పుం. ఏటుమద్ది*: చూ,
నద్దము. సం. విణ. 1. కట్టెబడినది: చూ, సిత
ము. 4; 2. పైకెత్తెబడినది, నిక్కినది (అని
కొందలు): ఉన్నమితము. [నరతృ-

నధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. టంగువాటు: చూ,
నన. దే. వి. 1. చిగురు: చూ, విదురముము;
2. కోకము: చూ, మొగ్గ. 1; 3. పువ్వు:
చూ, సుమము.

ననంద. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. (రూ-ననాంద-
నానంద-నానాంద-ననందిని) మగనితోడ
బుట్టిన ఆడుది, ఆడుబిడ్డ: చూ, వదినె.
ననబోడి. దే. వి. (నన + పోడి) 1. ఆడుది:
చూ, స్త్రీ; 2. పువ్వువలె మనోజ్ఞురాలగు
ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

ననకారు. ద్వ. వి. వైతృ వైశాఖ మాసములు,
వసంతయుతువు: చూ, మాసద్వయము.

నననీరు. ద్వ. వి. పూదేశ: చూ, మకరందము.
ననయ. దే. అ. కి. 1. పుష్పించు: చూ, విక
సింపు; 2: చూ, పల్లవించు.

ననవిలుకాడు. దే. వి. పుష్పధన్వండు: చూ,

మన్మథుండు (ఇట్లు ననవింటివాడు)

ననవిలుకానన్న. దే.వి. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

ననవిలుతుండు. దే. వి: చూ, ననవిలుకాడు.

ననుబాయి. వా. వి. రూ-నన్బాయి-నను

బాయి. చక్కగా ఉడుకని బియ్యము,

నలుకుబియ్యము: చూ, బియ్యము.

ననుబాయి. దే. వి.—పై.—

ననుబాయివడు. ద్వ. ఆ. కి. ననుబాయి

యగు. జై. 8. ఆ. 188.

ననుచే. దే. ఆ. కి. 1. పూచే: చూ, రూ-

ననయు. 1; 2. మొగ్గయెత్తు; 3: చూ, పల్ల

వింఁదే; 4. అనురాగ మొందు; 5: చూ, ము

మ్మరించే; 6: చూ, సాగియు; పే. 7. నని

పించే.

ననుపు. దే. వి. 1. అనురాగము: చూ, స్నేహ

ము. 1; 2. అతిశయము. పై. 7, ఆ. 161:

చూ, హెచ్చే. 2; 3. ఇంపు: చూ, సౌంద

ర్యము; వా. 4. పెంపు.

ననుపుకత్తె. ద్వ. విణ. 1. ప్రియురాలు: చూ,

స్త్రీ; 2: చూ, అంకులాడి.

ననుపుకాడు. దే. విణ. 1. ప్రియుండు: చూ,

స్తేహితుండు. 1; 2: చూ, విటుండు. స్వా.

2, ఆ. 73.

ననుపువడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, పాతునేయు.

నన్న. దే. విణ. కుటుచ: చూ, హాస్యము.

నన్నుటు. దే. స. (నాలుగు + నూటు) (400)

చతుశ్శతము. కాశీ. 5, ఆ. 192.

నన్నుకాడు. దే. విణ: చూ, రూ-ననుపుకాడు.

నన్బాయి. దే. వి: చూ, రూ-ననుబాయి.

ననీరు. వా. వి. ఉడువాద్యవిశేషము: చూ,

స్వరము. 2.

నప్ప. వా. వి. అబ్బి: చూ, శిశువు. [డత్తము.

నపుంసకత్వము. సం, విణ. (ఉబ:): చూ, పం

నపుంసకలింగము. అం: చూ, లింగములు.

నపుంసకుండు. సం. వి. అ. న: చూ, పండుండు.

నప్త. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. 1. రూ-నప్తి.

(కొడుకు కూతురు, కూతుకూతురు):

చూ, మనుమరాలు; పుం. 2. పాతుండు

(కొడుకు కొడుకు): చూ, మనుమండు.

(దౌహితుండు=కూతురుకొడుకు); 3. ప

పాతుండు; చూ, ముమ్మసుమండు.

నప్తి. సం. వి, ఈ. స్త్రీ: చూ, నప్త. 1.

నప్ప. వా. స. కి. పచ్చీసులోనగు ఆటలలోని

కాయలు నడిపించే.

నఫా. వా. వి. లాభము. (నభాఅనియు)

నభప్రాణుండు. సం. వి. అ. పుం. గాలి: చూ,

వాయువు.

నభము. సం. వి. న్. న. 1. రూ-నభసము-నభ

స్సు, ఆకాశము. చూ, న్యోమము. 1; 2: చూ,

స్వర్గము; పుం. 3. శాసనమాసము: చూ,

మాసము. 1; 4. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1;

5. వర్షాకాలము (శాసన భాద్రపదములు):

చూ, మాసద్వయము; 6. చింతింతువు: చూ,

పద్మము. 1; 7. తమ్మపడికము: చూ, పా

త్రము. 6; 8: చూ, ముక్కు.

నభసంగమము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సఖీ.

నభస్యము. సం. వి. అ. పుం. భాద్రపదమాస

ము: చూ, మాసము. [ప్రాణుండు.

నభస్వంశండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నభ

నభోగజము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నభము. 4.

నమకము. పా. ప్రితిమంత్రమునకును ఆద్యంత

ములయందు నమశ్చబ్దమున్నందున నమక ము

నబడు చున్నది. “నమస్తే రుద్రమన్యవ

ఉతోత ఇవ వేనమః” ఇత్యాది; (చమకము.

—హెచ్చేగ చకార మకారములతోగూ

డిన పార్థసమంత్రములుగలది కావున చమ

కము. “వాజశ్చమే ప్రిసవశ్చమే.” ఇత్యా

ది) (రెండును రుద్రాభిషేకమందుపయోగించుచు విశూదముడు. సం. వి. అ. పుం. ఇందుండి తురు. గనుక చమకముగూడ నిచేటలెలుపడుచు: చూ, వేలుపుతేడు.

బడియె).

[భుగ్నము. 1.

నమనము. సం. వి. అ. న. పంగుట: చూ, నమలి. వా. వి. కేకి: చూ, మయూరము: నమలు. దే. స. కిరి. రూ-నమలు. తిరు: చూ, సాపడు.

నమలుట. వా. వి. చర్యణము.

నమశ్శివాయ. పా. పంచాక్షరి: చూ, మంత్రము. 1.

నమసితుడు. సం. విణ. రూ-నమస్వితుడు నమస్కరింపబడినవాడు: చూ, పూజితుడు. నమస్కరించు. సం. స. కిరి: చూ, మొక్కు. నమస్కారము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేమోడ్పుట: చూ, హణిగలు; అం. 2. పంచోపచారములలో నొకటి: చూ, ఉపచారములు; 3. షోడశోపచారములలో నొకటి: చూ, ఉపచారములు.

నమస్కారసమయము. అం. గృహసమయములు 27 లో నొకటి (మంగళమునభొందును): చూ, గృహసమయములు.

నమస్కరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సోకుడుముడుగు*. [రము. 1.

నమస్కృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, నమస్తా నమస్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూజ:చూ, సపర్య. నమస్వితుడు. సం. విణ: చూ, రూ-నమసితుడు.

నమచ్చు. సం. వి. న్. న: చూ, నమస్తాకము. 1. నమాజే. వా. వి: చూ, నిమాజే. [1, ఆ. 18. నమించు. సం. స. కిరి: చూ, మొక్కు. శశాం. నమితము. సం. విణ. 1. పంగినది: చూ, పకిరి

మము; అం. 2: చూ, చుంబనములు.

నమిలి. దే. వి: చూ, రూ-నమలి.

నముగాములు. వా. వి: చూ, మేలుకీళ్లు.

నములు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-నములు.

నమోదు. వా. వి: చూ, రూ-నమోజే-నమోదు.

నమోనా. వా. వి. మాదిరి. రూ-నమోనా.

నమేరువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, నుగళాన్న

*: (దీనికి దోహదము హాసితము).

నమోజే. వా. వి. వేసుచేర్చుట.

నమోదు వా. వి. —పై.—

నమోనా. వా. వి: చూ, రూ-నమోనా.

నమ్మకము. దే. వి: చూ, విశ్వాసము.

నమ్మదుంప. దే. వి: చూ, నుపుష్పము.

నమ్మలు. వా. వి. బ. పీఠపుమీదఁదేయు నఖిలతములు: చూ, నఖిలతములు.

నమ్మి. దే. వి. 1: చూ, నమ్మదుంప*; 2. రూ-నెమ్మి: చూ, నమలి.

నమ్మిక. దే. వి: చూ, రూ-నమ్మకము.

నమ్మిగ. దే. వి. —పై.—భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 315. [హితుడు. 1.

నమ్మినవాడు. వా. పి. ఆత్మఁడు: చూ, నేని నమ్మి. దే. స. కిరి: చూ, విశ్వసించు.

నమ్మివాడు. వా. వి: చూ, నమ్మినవాడు.

నమ్రమగు. మి. అ. కిరి: చూ, పంగు.

నమ్రము. సం. విణ: చూ, నమితము. 1.

నయ. దే. వి: చూ, సౌందర్యము.

నయగారము. దే. వి. (నయము + గారము)

1. మృదుత్వము. స్వా. 1, ఆ. 135: చూ, నుకుమారము; 2. మృదువచనము: చూ, శబ్దము. 2; 3. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 4. అనుకూలము: చూ, స్నేహము. 1.

నయగారి. దే. విణ. (నయగారము + ఇ)

1. మృదుత్వముగలవాడు; 2. మృదువచనముగలవాడు.

నయనము. సం. వి. అ. న. 1. కన్ను: చూ, లోచనము; 2: చూ, పొందింపు.

నయపుపారుపు. అం: చూ, ఉపవీతములు.

నయము. సం. వి. అ. పుం. 1. నీతి: చూ, సత్యము. 1; 2: చూ, నయనము. 2; 3. జ్ఞానమునందలి భేదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 5. వి. (1): చూ, లాభము; (2) నునుపు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 110: చూ, స్నిగ్ధము. 2; (3) మృదుత్వము. నిర్వ. 8, ఆ. 38: చూ, నయగారము. 1: (4): చూ, సౌందర్యము; విణ. (5) వెలతక్కువ: చూ, వెల. 1; (6) నునుపైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 2; (7) ఖేతైనది: చూ, శైవ్యము; (8) మృదువైనది: చూ, సౌందర్యము. 3; (9) అందమైనది: చూ, సౌందర్యము; వా. (10) వ్యాధి తగ్గుచున్నదనెడు సూచన. “వాని జ్వరము నిన్నటికంటె నయము”; (11) సమస్తకాస్త్రములలోను పాండిత్యమును కొద్ది కొద్దిగా యొకనికిమించి యొకఁడు సంపాదించినాడనెడు సూచన. (ప్రతివిషయము ఘంతును “నయము” అను శబ్దము ఉపయోగింపబడును.) “వానికంటె వీఁడు చేదువు సంధ్యలలో నయము.” [పించే.

నయించే. సం. స. కి. పొందించే: చూ, ప్రావర. 5. వి. 1. (రూ-నరపు-నరుపు-నెరపు): చూ, పలితము. 1; 2. ముదిమిచే తెల్లబాటినవెండుగిక: చూ, వెండుగిక. 1.

నరకఁడు. వై. విణ. = నరకగ-నారంగ. దుష్టఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. [విష్టువు. 1. నరకజిత్తు. సం. వి. త్. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, నరకమునుభవించే జాతకుఁడు. పా. ౧. శనిపంచమమంగళంబి రాహువుతోగలిసి ద్వాదశమున నున్నను; ౨. లగ్నాధిపతి పశ్యమమందుండి అప్తమమున బుధరాహువులుండి ద్వా

దశమున శనియున్నను, 3. అంగారకుఁడు ద్వాదశమందును లగ్నాధిపతిరాహువుతో కలిసి యప్తమమున నుండురపుడును నరకము కలుగును.

నరకము. సం. వి. అ. పుం. రూ. నారకము. (పాపిష్ఠులను తనసమీపమునుబొందించునది) కుజము, దుగ్గతి, నిరయము: చూ, నరకములు.

నరకములు. అం. తామిస్రము, లోహ శంకువు, మహానిరయము, శల్మలి-కాల్మలి, రారవము, కుంభలము, పూతిమృత్తికము, కాలసూత్రము, సంఘాతము, లోహితోదము, సవిషము, సంప్రపాతనము, మహానిరకము, కాకోలము, సంజీవనము, మహాపథము, అవీచి, అంధతామిస్రము, కుంభీపాకము, అసిపత్రము-అసిపత్రవనము, తపనము-తాపనము-(21). ఇవిగాక మఱికొన్ని నరకములు. —అంబరీషము, ఋజీషము, కరాళము, కల్మషము, కుట్మలము, కేనారము, ఘనవాళము, ఘనోదధి, తప్తకుంభము, తప్తపాషాణకుండము, తప్తవాలుకము, తప్త కూర్మికుండము, తప్తనురాకుండము, తమసము, దుగ్గతి పరితాపము, మహారారవము, సంహారము. (మిగిలినవానికి “సంహారము 2” చూడుము.)

నరకములు. వానిని అనుభవించువారు. పా. ౧. రారవము (కూటసాక్షి, పక్షపాతి, అసత్యవాది, భూణహంత, గురుహంత, గోఘ్నుఁడు, ఉచ్చాస్యసనిరోధకుఁడును); ౨. కూకరము (సురాపానము, బ్రహ్మహత్య, బంగారుదొంగిలుట మొ. చేయువారును); 3. తప్తలోహము (క్షత్రియులను, నైశ్యులను, రాజభటులను వధించువాఁడును, సోదరితో సంగమించువాఁడును, గురు తల్ప గుఁడును); ౪. మహాబాహుము (కోడలిని గాని, కుమార్తెను

గాని కూడువాడు); ౫. శబలము (పర
దూషకుడు, గురునశమానించే వాడు,
వేదమును దూషించేవాడు, వేదవిక్రియ
డు, పాండరాని స్త్రీని బాంధు వాడు);
౬. విమోహము (మర్నాద హీనుడు, చో
రుడు); ౭. కృమి భక్త్యము (దేవ, బా
హ్య, పితరులను ద్వేషించేవాడు);
౮. కృమిశము (దుష్టులనాశించియాగాదులు
చేయువాడు); ౯. లాలాభక్త్యము (పితృ
దేవతలను, దేవతలను, అతిథులను సత్కరిం
పక భుజించెడువాడు); ౧౦. విశసనము.
(శరకర్త, వేధకుడు, రంధ్రాన్వేషకుడు.
ఖడ్గాది యుద్ధ సాధనము చేయువాడు);
౧౧. అధోముఖము. (పట్టరాని దానమును
పట్టువాడు, అనర్హులచే యాగములు చేయు
చువాడు, తెలియకయే జ్యోతిశ్శాస్త్రము
నెఱిగినట్లు నటించేవాడు); ౧౨. కృమి
పూయము. (ఒంటరిగా తినువాడు, లక్క-
పాదరసము-మాంసము-ఉప్పు - సువ్రులు
అమ్మెడు బ్రాహ్మణుడు); ౧౩. దుధిరాం
ధము. (నాటకమువలన జీవించేవాడు,
చేపల బట్టువాడు, కుండలయందన్నము
తినువాడు, విషము పెట్టువాడు, కట్టుపని
వాడు, తనభార్య వ్యభిచారమువలన జీవిం
చువాడు, పర్వములయందు స్త్రీలతో సంగ
మించేవాడు, ఇండ్లకు నిప్పు పెట్టువాడు,
మిత్రాఘ్నుడు, శకునములు చెప్పవాడు,
గామపురోహితుడు); ౧౪. వైతరణి.
(కల్లమ్మవాడు, గామములను నాశనము
చేయువాడు, తేనెపట్టులను దీయువాడు);
౧౫. కృభిము. (కేతకానము చేయువా
డు, మర్నాదను భేదించి వర్తించేవాడు,
శాచ్యములేనివాడు, మోసముచే జీవించే
వాడు); ౧౬. అనిపకృపనము. (అనవసర
ముగా జెట్టున నటకు వాడు); ౧౭. వహ్ని

బ్వాలము (నొత్తెలమండను దెంచెడువా
డు, కేటకాడు); ౧౮. సంశయము.
(పరితలాపము చేయువాడు, న్యూనిమ
భిస్తుడు); ౧౯. క్వహోజనము (పగటివే
ళను, స్వప్నముల యందును కేతస్థులను
గాఢించే ఒరిష్మాచారియు, పుత్రులచేఁది
వింపఁడు తండ్రిలును); (మిగతవివరముల
కు “సంహితము. 2.” చూడుము)

నరకాంతకుడు. సం. వి. అ. పుం. కృష్ణుడు:
చూ, విష్ణువు. 1.

నరకాసురవ్యాయోగము. అం. (ఈగింధమునకు
ధర్మసూక్తికర్త): చూ, కావ్యనాటకములు.

నరకాసురుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మహి
తుడు. [చూ, రాక్షసుడు. 1.

నరసుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకయసురుడు:
నగర. దే. వి. మడ్డుపు, గిడిగి: చూ, వీణ.

నరగజేము. దే. వి. — వై. —

నరగతి. అం: చూ, గతులు. [రాజే. 1.

నరపాలుడు. సం. వి. అ. పుం. తేడు: చూ,
నరపు. దే. వి: చూ, నర. 1.

నరభూమి. అం: చూ, ఇలావృతము.

నరము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రామకర్పూ

రము; దే. వి. (1). నాడి: చూ, సిర. 1.

నరయు. దే. అ. కి. ముదిమిచే వెండుకలు
తెనుపగు: రూ-నరియు, ఉరియు.

నరవ. దే. వి. అరవ: చూ, మార్గము. 1.

నరవాహనుడు. సం. వి. అ. పుం. కుబేరుడు:

చూ, శ్రీదుడు. [2: చూ, సింగడు. 1.

నరసింగడు. వై. వి.=నరసింహ. కళా. 1, అ.

నరసింగము. వై. వి. 1.— వై.—; 2: చూ,

సృసింహము, నారసింహము. [—వై.—

నరసింహము. సం. వి. అ. పుం.=నరసింగము.

సరాజి. దే. వి. (రూ-సరాజీ-నారాజి-నా
రాజీ) కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

నరాజీ. దే. వి: చూ, రూ-నరాజీ. [యఱుండు. నరాయఱుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నారా నరిగి. దే. వి. 2. కరకము గొఱ్ఱెరంగు.

నరిసి. దే. వి. గుండెయుబ్బరపు పశుగోగము: చూ, పశుగోగము.

నరియఱుండు. దే. వి. నక్క. ఉ, రా. 6, ఆ.

235: చూ, స్మగలము.

నరియు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-నరయు.

నరుండు. సం. వి. అ. పుం. రూ-నారుండు.

1: చూ, మనుష్యుండు; 2. అర్జునుండు: చూ, విజయుండు. 1; 3. ఒకఱుషి: చూ, ముని. 1.

నరుకు: చూ, రూ-నఱుకు.

నరుణే. దే. వి. చీమలచోల్పు

నరుపు. దే. వి: చూ, రూ-నర. 1.

నరులుగననిపెద్దలు. మి. వి. బ: చూ, వేలుపు. సాం. దే. 18.

నరేందురిండు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రాణే. 1; 2: చూ, వ్యాళగాిహి.

నర్కటము. పా. (కోకిలకాకము) ఒక్కొక్క పాదమున న-జ-భ-జ-జ-వగణములు గలిగి 11న యింట యతిగలిగి సప్తదశ ఛందస్సు సంకుంబుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1. నర్కరము. సం. వి. అ. న. మేకపోతు: చూ, మేషము. 1. [నటనము. 1.

నర్తకము. సం. వి. అ. న: నాటకము: చూ, నర్తకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అటకత్తె: చూ, శైలూషి; 2. అడేనుంగు: చూ, హస్తీ. 3. గువ్వగుత్తిక *: చూ, రాజార్జుము.

నర్తకుండు. సం. వి. అ. పుం. 1. = నట్టువు (అట చేజీవిండువాండు): చూ, శైలూషుండు; 2: చూ, వ్యాళగాిహి; విణ. 3. అడేడువాండు: చూ, శైలూషుండు.

నర్తనప్రియము. సం, వి. అ. పుం. నెమలి: చూ, మయూరము.

నర్తనము. సం. వి. అ. న: చూ, నటనము. 1. నర్తనకాల. సె. వి. ఆ. స్త్రీ. అటపట్టు: చూ, నదనము. 1.

నర్తింఱే. సం. అ. కిరి: చూ, మలపుగొను.

నర్తిల్లు. సం. అ. కిరి. —పై.—

నర్మద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నది.

నర్మదుండు. సం. వి. ఆ. పుం. నర్మనచివుండు.

నర్మము. సం. వి. న. న: చూ, పరిహాసము.

నర్మసఖుండు. అం. (విదూషకుండు సూత్రిధా రునికి నర్మసఖుండనం ఒడును).

నర్మలి. దే. వి: చూ, వాంఛ విజ. 3, ఆ. 127.

నర్సిపర బ్రాహ్మణులు. అం. ఘూర్జగ బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు. ఘుగ్వేదులు-శుక్ల యజుర్వేదమాతురు. కృష్ణయజుర్వేదులు నైకృష్ణదేవాలయములందు పూజారులైయుం దురు. వల్లభాచార్య సంప్రదాయము వా రు ఈ తెగ ఘుగ్వేదులు యజుర్వేదులు సామవేదులునై యున్నారు. రాజపిపల, ధర్మపూరు సంస్థానపు రాజులకు గురువులు: చూ, ఘూర్జర బ్రాహ్మణులు (చూ, బ్రాహ్మణులు). [భార. దోరి. 1, ఆ. 174.)

నఱకు: చూ, రూ-నఱకు. (ఖండించేటకు. —

నఱకుడు దే. వి: చూ, రూ-నఱకు. శై. 8, ఆ. 119. [ఉ, రా. 4, ఆ. 292.

నఱకుడువడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, ప్రక్కవాఱు.

నఱకువాండు. వా. వి: చూ, హింసరుండు.

నఱవ. దే. వి: చూ, రూ-అఱవ. భార. విరా. 1, ఆ. 101.

నఱుకు. దే. వి. 1. ఒబ్బ. రూ-నరుకు-నఱకు: చూ, హతి; న. కిరి. 2. ఖండించే. రూ-నరుకు-నఱకు. భాగ. 6, స్కం. 370: చూ, నెలగు. నఱుకుడు. దే. వి: చూ, రూ-నఱుకు. 1.

నఱు(రు)కుడుపరువడి. అం: చూ, వినరులు. (రూ-నఱుకుపరువడి.)

నలుగుడియ్యము. దే. వి. చూ, నలుగుర్యయి
నలుగులాడు. దే. స. కిరి. నలుగుకొను.

నలుగులు. అం. మల్లశాస్త్రములోనివి. - లోకేతి

నలుగు, గుణ్యమును, మోరణనలుగు (3)

నలుగు. దే. వి. దిగులుపడుట యందగు నను

కగణము: చూ, హూహూ

నలుజో. దే. వి. అణువు. అచ్చ. కిష్కిం, కా,

105: చూ, స్వల్పము.

నలుమాడు. దే. స. కిరి: చూ, పొడినేయ.

భార. భీష్మ. 2, ఆ. 237.

నలుము. దే. వి. 1: చూ, సురుము; స. కిరి

2: చూ, నలుమాడు. భార. దోర్. 3, ఆ.

210

నల్లు. దే. వి. 1. ప్రియాసముచేత పిడుకదగిన

యావు: చూ, ధేనువు; 2. ప్రియాసముచేత

బండిలోనగువానికి పూన్పదగినయెద్దు: చూ,

వృషభము. 1.

నల. అం. 1: చూ, రూ-నళ; వై. విణ. (1)=

నైల్య-నీల: చూ, రూ-నల్ల. 1; (2) (రూ-

నలి) నలును: చూ, పట్టిగడ్డి. (ఎండుకసపు.)

నలక. దే. వి. రూ-నలకను. 1. వ్యాధి: చూ,

రోగము. 1; 2: చూ, శ్రమము; 3. బాధ:

చూ, వోకము; 4. అత్యంత సూక్ష్మనస్తువు:

చూ, రేణువు. 1.

నలకను. దే. వి. — వై. —

నలగు. దే. అ. కిరి. 1. నలియగు: చూ, సద

మదమగు; 2: చూ, పీడితమగు. ఉ. హరి.

5, ఆ. 130; 3: చూ, నశించు; 4 శ్రమ

పడు. కళా. 4, ఆ. 93: చూ, వేసరు. 2.

నలగుడు. దే. వి. 1: చూ, పీడనము; 2: చూ,

శ్రమము.

నలగుడునడు. దే. అ. కిరి: చూ, పీడితమగు.

నలగుడునెట్టు. దే. స. కిరి: చూ, పీడించు.

ఉ. రా. 5, ఆ. 197.

నలగు. దే. కే. నలగజేయు, రాఘ. 2, ఆ. 99.

నలకూబరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుజేరుని

కొడుకు: చూ, పుత్తుడు. 1.

నలగము. అం. (న + లగ) “గుడహయా”:

చూ, ఉపగణములు.

నలదము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, పట్టిజేరు;

2. పూజే: చూ, మకరందము.

నలపుట వా. వి: చూ, పీడనము.

నలపై. వా. వి: చూ, రూ-నలుపి. (40)

నలము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, రూ-నడము;

2: చూ, నలివము. 1; అం. 3. (న + ల)

“నరహరి”: చూ, ఉపగణములు.

నలమేనిదొర. ద్వ. వి. కృష్ణుడు: చూ, కృష్ణుడు. 1.

నలలము. అం. (న + లల) “కరకడ”: చూ,

ఉపగణములు.

నలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గుర్గుత్తిక*:

చూ, రాజార్జును; దే. వి. (1): చూ,

రేణువు. 1; (2): చూ, నలక. 1; (3): చూ,

సురుము; విణ. (4) నలగినది. సార్. 1, ఆ.

37) నలినలి. విజ. 1, ఆ. 102): (5). సన్న

ము. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 85: చూ, సూక్ష్మము.

4; ద్రి. (6) అత్యంతము: చూ, మజీమజీ;

ద్రి. కిరి. విణ. (7) యోగ్యముగా. భార.

ఆర. 7, ఆ. 333.

నలికండ్లపాము. దే. వి. నలికీచు: చూ, సర్పము.

నలికము. దే. వి. సన్నదనము. [చూ, సర్పము.

నలికి. దే. వి. (రూ-నలికిలి-నల్లక-నలికీచు):

నలికిలి. దే. వి. — వై. —

నలికీచు. దే. వి. — వై. —

నలిగులి. దే. వి. మిక్కిలి నలగినది: గజవిజి,

నజ్జో.

[శిర్ణము. 2.

నలిగొట్టు. దే. విణ. సన్నమగునది: చూ,

నలిలిండి. దే. వి: చూ, చిలుదిండి.

నలిలిండికాడు. వా. వి: చూ, సోమరి.

నలినము. సం. వి. అ. న. (రూ-నలినము-నలు
ము-నలికము-నాళికము-నాళీకము). 1. తా
మర: చూ, పద్మము. 1: 2. నీరు: చూ,
నలిలము.

నలిన. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, నలినము
1; 2. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1;
3. తామరశీగ: చూ, పద్మము. 1; 4. తా
మరతంపర: చూ, పద్మము. 1; 5. మిన్నే
లు: చూ, నది; పా. 6. ఒకానొక నృత్త
ము. ఒక్కొక్కపాదములో స-స-స-స-స
గణములు గలిగి పదింటి యతిగల పంచదశ
ఛందిస్తునందుబుట్టిన నృత్తము: చూ, నృ
త్తము. 1.

నలినీపద్మకోశము. అం: చూ, నృత్తహస్తములు.
నలినేశయుడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు:
చూ, విష్ణువు. 1. [హరి. 3, ఆ. 80.
నలయు. దే. అ. కిరీ: చూ, నలగు. 1. ఈ,
నలు. దే. స. స్మృతియందు హల్లుపరమగుచో
నాలుగునకాదేశముగా వచ్చును. “నలుగడ-
నలుమూల” మొ. (నాలుగు).

నలుగు. వా. వి: చూ, నలుగుఁబిండి. భార
విరా. 2, ఆ. 22; దే. అ. కిరీ. 2: చూ,
రూ-నలుగు. 1. [2: చూ, పీడనము.
నలుగుడు. దే. వి. 1: చూ, నలుగుఁబిండి;
నలుగుఁబిండి. వా. వి. సున్ని:చూ, సారము(1)
నలుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నలమహారాజు:
చూ, రాజో. 1; 2. ఒకకోఁతి: చూ, వాన
రము; 3. పితృదేవత: చూ, యముడు.
నలుకువ. దే. వి. 1: చూ, నలక. 1; 2: చూ,
నలక. 3.

నలుగు. వా. వి: చూ, రూ-నలుగు. 1.

నలుగురినోళ్లలోఁబడుట. జా. అల్లరిపాలగుట,
అపకీర్తినిఁబొందుట. “పసులఁగాచేయెనలు
గురినోళ్లలోఁబడ్డ గుఱుకువోవ” (శ్రీనివా
సవిలాసము).

నలుగురు. దే. స. నాలుగునకు మహస్మహాత్మ్యర్థ.
క బహు వచనాంతాదేశము: రూ-నలుపురు-
నల్లరు-నల్వరు. [చతురము. 3—4.

నలుచేదరము. వా. వి. రూ-నల్చదగము: చూ,
నలుచే. దే. పేరీ. నలియఁజేయు: నలుపు.

నలుతుము. ద్వ. వి. (నాలుగు + తూము) చతు
రాధకి: రూ-నల్తుము.

నలుపగు. వా. అ. కిరీ:కడు: చూ, సందశించే..
నలుపలము. ద్వ. వి. చతుఃపలము: రూ-నల్ప
లము.

నలుఖ. వై. వి.=నైల్వ-నీల. రూ-నల్ల-నల్లన.

1. నీలవర్ణము:చూ, వర్ణము. 6; విణ. 2. నీల
వర్ణముగలది. వై. 8, ఆ. 184: చూ, వర్ణము.
6; పేరీ. 3: చూ, నలుచే.

నలుపుయెట్టుచెఱకు. ద్వ. వి. ఒకరకము చెఱకు-
*: చూ, రసాలము. 3. [ముఁడు.

నలుపుగింటెముదాల్పు. ద్వ. వి: చూ, బలరా-
నలుపుపాటు. వా. అ. కిరీ: చూ, కాటుకకట్టు.

నలుబది. దే. స. (40): రూ-నల్బై-నలునది-
నల్బది-నల్వది. [బ్రహ్మ. 1.

నలువ. ద్వ. వి. (నాలుగు + వా): చూ,
నలువంశురీ. ద్వ. స. నలువదిమంది (నలువదికి-
మహస్మహాత్మ్యర్థక రూపము.)

నలువలేజి. వా. వి: చూ, హంస. [బని..

నలువది. ద్వ. స. (నాలుగు + పది):చూ, నలు-
నలువరాణి. వై. వి: రూ-నల్వరాణి. బ్రహ్మ..

భార్య: చూ, సరస్వతి.

నలుపు. దే. వి. 1. ఒప్పిదము, మంజులము:చూ,
హృద్యము; 2. సాగను: చూ, సాందగ్యము;

3: చూ, సామర్థ్యము. స్వా. 4, ఆ. 37;

4. క్రమము:చూ, విధము. 1; విణ. 5. ఒప్పి,

దమైనది: చూ, శ్రీమంత. 2. (హృద్యము)

నలుపురు. దే. స: చూ, రూ-నలుగురు.

నలుసాల. ద్వ. వి. (నాలుగు + సాల) చేట్టు

కొల్లారు: చూ, సదనము. 1.

నలుసంత. ద్వ. వి. నలి: చూ, రేణువు. 1.

నలుసు. దే. వి.—పై.—

నలోదయము. అం. (ఈగ్రంథమునకు కాళిదాసుకర్త): చూ, కావ్యనాటకములు.

నల్గురు. దే. స: చూ, రూ-నలుగురు.

నల్పదరము. వా. వి. చూ, రూ-నలుచేదరము.

నల్లిగ. వా. స: చూ, ఇరాణు. అం, పదా. నర. 124.

నల్పము. ద్వ. వి: చూ, రూ-నలుతుము.

నల్పలము. ద్వ. వి: చూ, రూ-నలుపలము.

నల్పది. దే. స: చూ, రూ-నలుబది.

నల్పముదేవర. ద్వ. వి: చూ, నలువ.

నల్ల. వై. వి.=నైల్య. నీల: 1: చూ, రూ-నలుపు. 1. భార. ఆది. 2, ఆ. 32; 2: చూ,

బొగ్గు. వై. 3, ఆ. 74; విణ. 3.=నైల్య.

నీల: చూ, నలుపు. 2; దే. వి. 4: చూ,

రక్తము. అచ్చ. సం, కాం. 105.

నల్లబాటు. వా. అ. కి: చూ, సందడించు.

నల్లదనము. వై. వి: చూ, చోమనచోయ.

నల్లఅగలు. వా. వి. 1. అగరువు: చూ, రాజార్జును; 2: చూ, తాపువు.

నల్లఉమ్మెత్త. దే. వి. ఒకరకము ఉమ్మెత్త * (దీనిగింజలు నిమ్మపండ్లరసములో ఒకరోజు నానవేసి యెండించుటయే శుద్ధి): చూ, హలాపుష్పము.

నల్లక. దే. వి: చూ, సురభి.

నల్లకంద. వై. వి. ఒకకంద*: చూ, సూగణము.

నల్లకచోరము. వై. వి. చోరము *: చూ, రాజార్జును. [చూ, పద్మము. 1.

నల్లకలువ. వై. వి. రూ-నల్లగులవ-నల్లగుల్వ:

నల్లగగ్గెర. ద్వ. వి: చూ, పర్ణాసము. *

నల్లగజక. ద్వ. వి. పచ్చిక: చూ, హరిత (చూ, తృణము. 1.)

నల్లగలికేరు. ద్వ. వి: చూ, వర్షకేతువు *.

నల్లగింజన. ద్వ.వి. నల్లగింజన.(సం. ప).—నీలపుష్ప *.

నల్లగినియ. వై. వి: చూ, శిశిషపత్ర*.

నల్లగినియ. వై. వి: చూ, పుకనాసము. 1.*

నల్లగుండె. ద్వ. వి: చూ, యక్ష్మిత్తు.

నల్లగురిగింజి. ద్వ. వి: చూ, శ్వేతపాకి. *

నల్లగుట్టము. వై. వి. నీలాశ్వము:చూ,హయము.

నల్లగుబ. ద్వ. వి. కృతమాలకము: చూ, సకి సంపుటముగను. [మొగబీక.

నల్లగొలిమిడి. ద్వ. వి. నీలమార్వ *: చూ,

నల్లగోరట. వై. వి: చూ, మహాసహ.*

నల్లగుండ్లు. ద్వ. వి. కనీసక: చూ, లోచనము.

నల్లగోలునట్టి తెంకి. ద్వ. వి: చూ, మూలతేడు. వేం. అం. 4.

నల్లచీమ. ద్వ. వి. ఒకానొకచీమ:చూ, పిపీలిక.

నల్లచెన్నంగులు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

నల్లచెఱుకు. ద్వ. వి: చూ, రసాలము. 3.*

నల్లచేమ. ద్వ. వి: చూ, శకుటము.*

నల్లచ్చిగాడు. ద్వ. వి. (నల్ల + లచ్చేనము + కాడు) 1: చూ, ఏటికింత; 2. ఒకానొక పక్షి: చూ, పక్షి.

నల్లజీడి. ద్వ. వి: చూ, భల్లాతకము*.

నల్లజీలకఱ్ఱ. వై. వి. రూ-నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, నువవి. 2. [సర్పము.

నల్లజెట్టి. ద్వ. వి. ఒకరకముజెట్టి: చూ, నల్లతీగ. వై. వి. కమ్మెరావతీగ: చూ, సురలి*.

నల్లతుమిక. ద్వ. వి. కాకితుమ్మికి*: చూ,

నల్లతుమ్మ. ద్వ. వి: చూ, పిట్టవిరము.*

నల్లతేగడ. వై. వి: చూ, సర్వానుభూతి*.

నల్లతేలు. ద్వ. వి: చూ, ఎనుపతేలు.

నల్లతాళిచే. ద్వ. వి. (రూ- నల్లడాచే), కృష్ణసర్పము: చూ, సర్పము.

నల్లదాసరిగాడు. ద్వ. వి: చూ, తాచేలు.
 నల్లరిసెనము. నై. వి. ఇరుగుడు*చూ, శింశుప.
 నల్లదింటెన. ద్వ. వి: చూ, నల్లగింటెన*.
 నల్లవోమ. ద్వ. వి. తీక్షణకుండము: చూ, మశ
 కము. 1. [బుడ్డపిడుచు
 నల్లదాగుడు. దే. వి. రూ-నల్లద్రావుడు:చూ,
 నల్లదాపుడు. దే. వి. 1.—పై—అచ్చ. ఆర,
 కాం. 12; 2 రక్కసుడు: చూ, రాక్ష
 సుడు. 1. [ఆం. సం. దే. 20.
 నల్లదాపువాడు. ద్వ. వి:చూ, మూలతేడు,
 నల్లన. నై. వి.=నైల్య-సేల: చూ, నల్లము. 6.
 నల్లనగు. వా. అ. కిరి: చూ, నలుపగు.
 నల్లనయ్య. నై. వి. 1. వెన్నుడు:చూ, విష్ణువు
 1; 2. కృష్ణుడు:—పై—; 3. కోమటి.
 సాంబ. మా. 2: చూ, నైశ్యుడు; విణ.
 4. నల్లనివాడు: చూ, అసితుడు. 2.
 నల్లనయ్యరవాలు. ద్వ. వి. గరుడుడు. సాంబ.
 దే. 15: చూ, హరివాహనుడు.
 నల్లనియ్యగ. వా. వి: చూ, మక్షిక.
 నల్లనివాడు. ద్వ. వి: కట్టి. (సం. ప).—
 కాలుడు.
 నల్లసేల. ద్వ. వి. కృష్ణభూమి: చూ, భూమి.1.
 నల్లసేలగుమ్మడు. ద్వ. వి. పాలగుమ్మడు*:
 చూ, మహాఫలము.
 నల్లనైదుపగేస్తు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు.
 నల్లచిచ్చేక. ద్వ. వి. పోతకి: చూ, పిచ్చేక.
 నల్లపులుగుడు. ద్వ. వి. కృష్ణకాంభోజి*: చూ,
 వాతంగిని.
 నల్లపూస. ద్వ. వి. నల్లనిగాజోపూస.
 నల్లపెసలు. ద్వ. వి. బ. శింకకము:చూ, పెసర.
 నల్లబుడమలు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
 నల్లబుడుసర. ద్వ. వి: చూ, వాయసి*.
 నల్లమందు. ద్వ. వి. అభిని. (సం. ప).—అశే
 నము, అహిశేనము.(దీనికి విరుగుడు ఎట్లా

పిన్ అను ఇంగ్లీషుమందు) (శుద్ధి.—నేతిలో
 నొకదినముమర్దించినశుద్ధి)
 నల్లమందుపాలు. ద్వ. వి. అభినిపాలు.
 నల్లమడుగు. ద్వ. వి. మిక్కిలిలోతుగల
 మడుగు: చూ, సరస్సు. 1.
 నల్లమగ్గింగ. ద్వ. వి: చూ, శ్వసనము*.
 నల్లమద్ది. ద్వ. వి: చూ, ఇసుమద్ది*.
 నల్లమట్టి. ద్వ. వి: చూ, కర్మజము. 2.
 నల్లమామిడి. ద్వ. వి: చూ, మామిడి*.
 నల్లయారెలు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
 నల్లయతివస. ద్వ. వి: చూ, విష*.
 నల్లయిరుగుడు. ద్వ. వి: చూ, శింశుప*.
 నల్లయుప్పి. ద్వ. వి: చూ, లవణి*. ప్రపుష్పము.
 నల్లయుమ్మెత్త. నై. వి. హేమిక*:చూ, హలా
 నల్లయురగ. ద్వ. వి: చూ, పుంజే.
 నల్లగఱి. ద్వ. వి: చూ, రంభ. 2.*
 నల్లతాయి. ద్వ. వి. నీలమణి: చూ, రత్నము.1.
 నల్లపంగ. నై. వి. నీటిపంగ *: చూ, పంగ.
 నల్లపడు. నై. అ. కిరి: చూ, సందడించే.
 నల్లపలువదాల్పు. ద్వ. వి: చూ, బలరాముడు.
 నల్లపస. నై. వి. ఉగ్గి *: చూ, విష.
 నల్లవావిలి. ద్వ. వి. శేఫాలిక *: చూ, వావిలి.
 నల్లవిష్ణుకాంత. మి. వి. స్థూలపుష్పి *: చూ,
 విష్ణుకాంత. [వేణువు.
 నల్లవెదురు. నై. వి. కృష్ణసారకము *: చూ,
 నల్లవో. దే. అన్య. రూ-నల్లవో. ఔరా. భార.
 విరా. 3, ఆ. 93: చూ, సంతాపము.
 నల్లవో. నే. అన్య.—పై.—
 నల్లసుగంధిపాల. మి. వి: చూ, శారిబ *.
 నల్లసలు. ద్వ. వి. బ: చూ, సర్పము.
 నల్లి. దే. వి. (నల్ల + ఇ): చూ, మత్కుణము.
 నల్లిండ్లు. ద్వ. వి. బ. (నల్ల + ఇండ్లు) బ్రాహ్మ
 ణులపల్లె, అగ్నిహారము. భార. సభా. 2,
 ఆ. 121: చూ, దేకము.

నల్లక. దే. వి. రూ-నలికిరి: చూ, నర్పము.
 నల్లకనరము. వా. వి: చూ, బక్కవాడు.
 నల్ల. దే. వి. జేస: చూ, విత్తి.
 నల్లెడు. దే. వి. జిట్టెడు: చూ, మూక. 1.
 నల్లెరు. దే. వి. రూ-నల్లెరు*: చూ, హస్తిపంక్తి.
 నల్లెరు. దే. వి. —పై—
 నల్లెరుపైబండి. జా. విరభ్యంతరము, నులువు
 “నల్లెరుపై బండినడకమాకు.” (నానారాజ
 సంపర్కనమ.)
 నల్వశక్కి. ద్వ. వి: చూ, హంస. కేం. ఆం. 97.
 నల్వది. ద్వ. స: చూ, రూ-నలునది.
 నల్వము. సం. వి. ఆ. పుం. నన్నాటుమూల
 దూరము.
 నల్వరాణి. వై. వి: చూ, రూ-నలువరాణి.
 నల్వరు. దే. స: చూ, రూ-నలుపురు.
 నవ. సం. స. 1. తొమ్మిది: చూ, ముమ్మాడు;
 దే. వి. (1) దుగడ: చూ, విదర్బిక.
 నవత. దే. వి. 1. క్షయము: చూ, రోగము. 1;
 2. నవయుట; 3. దుఃఖము: చూ, శోకము
 నవకము. సం. వి. ఆ. స. 1: చూ, తొమ్మిది;
 దే. వి. (1) మృదుత్వము: చూ, సుకు
 మారము. [రము.
 నవక్షరము. సం. వి. ఆ. పుం.=చూ, నవాసా
 నవఖండములు. ఆం. 1: చూ, ఖండములు. 4;
 2. భరత, హేమకూట, నైషధ, ఇలావృత,
 నీల, శ్వేత, కురు, భద్రాశ్వ, కేతుమాల.
 (ఇవే నవవర్ణములు.)
 నవగోజే. దే. వి. పెద్దదేరా: చూ, సదనము. 1.
 నవగ్రహములు. అం: చూ, గ్రహములు.
 నవటాకు. వా. వి. అరసోల, 1/8 సేరు, పది
 రూపాయలపెత్తు.
 నవతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, తొంబది.
 నవదళము. సం. వి. ఆ. స: చూ, సంపర్తిక.
 నవద్రవ్యములు. అం: చూ, ద్రవ్యములు.

నవభాగ్యములు. ఆం. చూ, భాగ్యములు.
 నవసంపి. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క
 పాదమునందు న-జ-స-చ-గ-గములు గలిగి
 తొమ్మిదింటియతిగలిగి 14 వ ఛందస్సునం
 దుఃబట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.
 నవనము. సం. వి. ఆ. స: చూ, స్తోత్రము.
 నవనక్షత్రము. అం: చూ, నక్షత్రము.
 నవనీతము. సం. వి. ఆ. స. అన్నడు చిలికి యె
 త్తిన నెన్న: చూ, నెన్న.
 నవబండ్లు. అం: చూ, బండ్లు.
 నవమము. సం. వి. 1. తొమ్మిదవది; అం.
 2. లగ్నకారకత్వములు 12 లో నొకటి
 (భాగ్యము, తీర్థయాత్ర, తపస్సు, పితృ,
 దాన, ధర్మ, గురుదేవతాభక్తి, విద్య, వాహ
 నము, పుత్రులు, గుఱ్ఱము, ఏనుగు, మహి
 షము, పట్టాభిషేకము): చూ, లగ్నకారక
 త్వములు.
 నవమల్లక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, విదజోజి*.
 నవమాంశ. అం. షోడశవర్ణనందొకటి. (లగ్న
 మును 9 సమభాగములు చేయుటయే నవ
 మాంశ. ఏగ్రహమునకు నవమాంశకమనగా
 వలెనో యాగ్రహమేహాని యందెన్నవభాగ
 మునందున్నదో తెలిసికొనవలెను. అట్లుతె
 లిసికొని గ్రహము మే-సిం-ధనుస్సులయం
 దున్నయెడల మేషాదిగను, పృథ-కన్య-మక
 రముల యందున్నయెడల మకరాదిగను,
 మి-తు-కుంభములయందున్నయెడల కర్కా
 టకాదిగను, గ్రహమెన్నవ భాగమందున్న
 దనిచెలిసి కొనబడెనో నన్నవరాశి నవ
 మాంశయనబడును. ఆరాశ్యధిపతి నవమాం
 శ్యాధిపతియగును): చూ, షోడశవర్ణ.
 నవమాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నవమల్లక*.
 నవమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, తిథులు;
 వి. 2. తొమ్మిదవది.

నవము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్తోత్రము: విణ. 2. రూ-నవీనము-నవ్యము. కొత్తది: చూ, నూతనము.

నవయు. దే. అ. కి. 1. (రో-గానులచే)చిక్కు. భార. ఆర. 5, ఆ. 330: చూ, సాటసాట వోపు; 2. శుష్కించు. భార. ఆర. 7, ఆ. 28: చూ, శోషించు.

నవరంగము. సం. వి. అ. న. ఒకానొక యిల్లు పాండు. 5, ఆ. 268: చూ, సదనము. 1.

నవరత్నములు. అం. 1: చూ, గత్తములు; 2. సంఖ్యాబద్ధములగు ముక్తకాదికములలో నొకటి చూ, త్రికము. 7.

నవరసములు. అం: చూ, రసములు.

నవరసస్థాయీభావములు. అం: చూ, రసస్థాయీభావములు. [3: చూ, సౌందర్యము.

నవరు. దే. వి. 1: చూ, నగరు. 1; 2: చూ, నగరు. 2;

నవల. దే. వి. 1. రూ-నవలా. ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. మానిక: చూ, సేరు. 1; వా. 3. కథయందలి చమత్కారమును దెలుపు పచనగ్రంథము: చూ, పుస్తకము.

నవలా. దే. వి. ఆడుది. స్వా. 2, ఆ. 25: చూ, స్త్రీ. ప్రాణులు.

నవలెబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కపూరియే బ్రా

నవవర్షములు. అం: చూ, నవఖండములు. 2.

నవనూతిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. (కొత్తగాఈని నది) లేగటియావు: చూ, ధేనువు.

నవాంబరము. సం. వి. అ. న. కొత్తబట్ట: చూ, వస్త్రము.

నవాతు. దే. వి. తెల్లనిచేక్కర: చూ, తెల్లము.

నవారు. వా. వి. మంచేముపట్టెడ: చూ, పట్టెడ. 1.

నవార్పి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, అంగారకుడు.

నవాసాగరము. వై. వి.=నవశారము, ఒకరక ము ఉప్పు: చూ, లవణము.

నవాసారము. వై. వి.=చూ, రూ-నవాసాగరము. నవి. దే. వి. కరగోడపెట్టుటకు నిడుపునత్రివిశ్ గొత్తిన మట్టిపల్లము.

నవీనము. సం. విణ: చూ, నూతనము.

నవీనుడు. సం. విణ: చూ, నూతనుడు.

నవు. దే. వి: చూ, రూ-నవ్యు.

నవుకరి. వా. వి: చూ, శుకూర. 2.

నవుకరు. వా. వి: చూ, సేనకుడు.

నవుకు. వా. వి. 1. లోతు: చూ, రంధ్రము.

1; 2: చూ, మొట్టి.

నవుడుకొట్టు. దే. అ. కి. రూ-నాడుకొట్టు.

ఏమియుతోచక భ్రమించు: చూ, మిణక జించు.

నవురు. దే. వి. మృదువు: చూ, సుకుమారము.

నవోధావస్త్రము. సం. వి. అ. న. పెండ్లికూతునకుకట్టెడుమధుపర్కము: చూ, వస్త్రము.

నవోద్భృతము. సం. వి. అ. న: చూ, నవనీతము.

నవ్యము. సం. విణ. 1. నవీనము: చూ, నూతనము; 2. నుతింపఁదగినది: చూ, శ్లాఘ్యము.

నవ్య. దే. వి. బాలఃపఁడు: చూ, శిశువు.

నవ్యు. దే. వి. రూ-నవు. 1. అలరింత: చూ,

హాస్యము. 1; 2. అపహాస్యము: చూ, హా

స్యము. 1; 3: చూ, పరిహాసము; 4: చూ,

వికాసము; అ. కి. 5: చూ, హాసించు;

8: చూ, వికాసించు; స. కి. 7. పరిహాసించు.

పంచ. వా. 1, ఆ. 470: చూ, వెక్కిరించు.

3; 9. అపహాసించు. విజ. 1, ఆ. 150:

చూ, వెక్కిరించు. 3.

నవ్యుఁబాటు. ద్య. వి: చూ, రూ-నగుఁబాటు.

ఉ, హరి. 5, ఆ. 141. [3, ఆ. 61.

నవ్యుటాల. దే. వి.—వై.—భార. ఉవ్యో.

నవ్యులాట. దే. వి.—వై.—

నవ్యులబండి. దే. వి. నవ్యుడు న్యభావముగల

ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

చేయుటాచారము. నాందికే బదనియమము
గలదని కొందఱు, లేదని కొందఱు, పాదమే
పదమని కొందఱు, 8-12-18-22
పదములుండవలెననియందురు. నాంది ద్వివి
ధము. - శుద్ధనాంది, క్రియాంసాదియని. కేవల
పద్యపూర్వక దేవతాస్తుతి శుద్ధనాంది. ఈ
స్తుతిపద్యమునం “వాక్పిర్మమస్మి”యా, వస్తు
నిర్దేశ” ములలో నొకటియుండును అక్షర
లు, పుష్పములు దోయిలించి సభ్యులమీద
జేల్లుచే మంగళగీతముఁ బాడుట క్రియా
నాంది. పూర్వరంగమనఁగా నాట్యోపక
మమునఁ గుళలపులచే విఘ్నోపశాంతికౌఠ
మఁ జేయు కృత్యము. దీనికి బెక్కు లంగము
లున్నవిగాని వానిలో నాంది ముఖ్యము.);
3. భేరి: చూ, డుండుభి. 2; అం 4: చూ,
స-మ-హీనతానములు. (చూ, సర్వతాన
ములు), 5: చూ, వేసఁపాడవజ భాషలు
(చూ, భాష. 1); 6: చూ, జన్యతాశ
ములు. [స్తంభము.
నాందీకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తోరణ
నాందీకరుడు. సం. విణ 1. మంగళపాతమఁ
డు: నాందీవాది; 2. భేరివాయించేవాడు:
నాందీవాది.
నాందీవాది. సం. విణ. (న. ఈ. న.)—పై—
నాగటిచాలు. వా. వి: చూ, సీత 2
నాగటిచేలుకూర ద్వ. వి. తటిగొట్ట*: చూ,
నాలిని.
నాగటిచేలుపేరియతిస. ద్వ. వి. శ్రీరాముని
భార్య: చూ, సీత. 1. (చూ, భార్య)
నాగంటిచిప్ప ద్వ. వి. (నాగలి + చిప్ప)యా-)
నాగటిచిప్ప, నాగంటిదుంప - నాగటి
దుంప, నాగంటిపడత - నాగటిపడత - నాగం
టియారు - నాగటియారు. పడత - పణత;
చూ, లాంగలము. 1
నాగటిజోడు. వై. వి: చూ, బలరాముడు

నాగటిదుంప. ద్వ. వి: నాగటిచిప్ప.
నాగటిపడత. ద్వ. వి. —పై.—
నాగటియారు. ద్వ. వి. —పై.—
నాగటిసీల. ద్వ. వి. ఏడికోల జోరకుండుటకై
బిగించిన సీల.
నాగలి. వై. వి = లాంగలమ్ (యా - నాగేలు -
నాగేలు - నాగేరు) 1. హలము: చూ,
లాంగలము 1; 2 మడక: చూ, లాంగ
లము. 1.
నాగలివల్జోడు: వై. వి చూ, నాగటి
జోడు. [స్వము.
నాగు. దే. వి. భాస్వమునకు వడ్డిగానిచ్చు భా
నాగురు. వై. వి. నాగిని *: చూ, నూలిని:
నాగేలు. వై. వి. =: చూ, యా - నాగలి.
నాగేరు. వై. వి. = —పై.—
నాగేలు. వై. వి. = —పై.—
నాచికోలు. దే. వి అచూరించుకొనుట. భార-
శల్య. 1, ఆ 48: చూ, మృచ్చిలి.
నాచే దే. వి. 1. తీగపాచి: చూ, కైవల
ము; 2: చూ, ముచ్చి, 1; స. క్రి 3. చూ,
ముచ్చిలించే అని. 2, ఆ. 136.
నాచేడు దే. వి. తుద్రజలచరము: చూ,
మత్స్యము. 1. [పద్మము. 1.
నాచేసగ. వా. వి. అంతరదామరి.*: చూ,
నాడు దే. వి. 1 తారీఖు ఆం, భా. ప్రి.
90: చూ, రోజో, 2 ఆదివము. కై. 8, ఆ.
65; భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 407; ఉ, రా.
7, ఆ. 232; కళా. 4, ఆ. 131; 3. కాల
ము: చూ, సమయము. 1; 4: ఆకాలము.
నాడునాడు వా. వి యా - నానాడు: చూ,
పరితిసము [కత్తె: చూ, శ్రీ.
నాడెకత్తె. దే. వి. నానెముకలది యా - నానె
నాడెకాడు. దే. వి. నానెములుకలవాడు.
యా - నా నెకాడు: చూ, కేఘడు. [నెము.
నాడేము. వై. వి = నాణక: చూ, యా - నా

నాచితాయి. దే. వి. (నామ + తాయి) విష

శిల: చూ, రాయి.

నాకబలి. సం. వి. ఇ. పుం. = నాగవ - నాగవ్య -

నాగవలి - నాగవలి - నావ. పెండ్లిచివర నాటి

తంతు. కళా. 7, ఆ, 83

నాకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, స్వగము;

2. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1; 3. నక్క:

చూ, స్వగలము.

నాకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: = చూ, నాగిని. (1)

నాకు. వా. స. 1. నాకొజు; దే. స. కి.

2. లేనావము చేయు.

నాకుట. వా. వి. చూ, లేనావము.

నాకులి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సర్పాక్షి *

నాకుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. పుట్ట చూ,

వల్మీకము; 2. కొండ. చూ, వర్వతము;

3: చూ, ముని. 1. [త్రేడు.

నాకేసుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వేలుపు

నాకము. సం. వి. ఆ. పుం = నక్క: చూ,

స్వగలము.

నాక్షత్రమానాబ్దము. పా. 27 లక్షత్రములయం

దు: చంద్రుడు సంచరించుకాలము నాక్ష

త్రమాసము ఇది 12 మాసములుకలది, ఇది

324 దినములుగలది: చూ, మాసములు (చూ,

చాంద్రమానాబ్దము)

నాగ. వై. వి. 1. పూజ్యము: చూ, సత్తు;

2. పెద్ద: చూ, విపులము, వా 3: చూ, నాగా. 1.

నాగడు. వై. వి. = నాగ: కేషుడు: చూ,

సర్పము. [శివుడు.

నాగకంకణుడు సం. వి. ఆ. పుం: చూ

నాగకన్నియ ద్య. ని: చూ, ఉలూపి. 2

నాగకృతి. ఆం. చూ, క్రియాంగములు (చూ,

ఆంగము 9) [స్థాఖ్యము. *

నాగకేసరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నువ

నాగకేసర చూర్ణకము. సం. వి. ఆ. పుం:

చూ, కరికుమంధము:

నాగకేసరులు. ద్య. వి. బ. చూ, భాస్వము.

నాగగన్నేరు. ద్య. వి. ఒకరకము గన్నేరు *:

చూ, హయమాతకము. [చూ, స్పృహ.

నాగచెముడు ద్య. వి. ఒకరకము చెముడు *:

నాగజిహ్వక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మణిపిల.

చూ, రాయి. [వాసము. 3.

నాగవంతకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నాగ

నాగవంతి. ద్య. వి: (సం. ఉ) — ఏరండ వతి

క, ఏరండఫల, కాండేరి, కామమాతక,

నాగచ్ఛేట గ.

నాగదమని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ఈశ్వరి. 2.

నాగదాళి. దే. వి. ఒకానొకముండ్లచెట్టు: చూ,

వృక్షము. [చూ, నేలేడు.

నాగనేలేడు. ద్య. వి. ఒకరకమునేలేడు *:

నాగవ వై. వి. =: చూ, నాకబలి.

నాగవడగలదండ. మి. వా. వి. ఆడుచారి

మెడనగ: చూ, భూషణము. 2.

నాగవడగలు. మి. వా. వి. బ: — వై. —

నాగవసాని. వై. వి. నాకబలిచిరంటి. (రూ—

నాగవృసాని - నాగసాని - నానావసాని —

నావసాని): చూ, స్త్రీ.

నాగపాళము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వరణుని

అయుధము: చూ, బాణము. 1; 2: చూ,

రతిబంధము; ఆం. 3: చూ, ఉత్తానకరణ

బంధములు [సుత్యము. 1.

నాగపెంజెర. ద్య. వి. ఒకరకము పెంజెర: చూ,

నాగవృ. వై. వి. =: చూ, నాకబలి.

నాగవృసాని. వై. వి: చూ, రూ - నాగవసాని.

నాగబంధము. వై. వి = నాగబంధ. సర్పాకృతి

మృగ్గు.

నాగబంధము. సం. వి. ఆ. న. 1 = నాగబంధ

ము. — వై. —; ఆం 2: చూ, కామమాన

ములు; 3: చూ, కబ్జాలంకారములు:

4: చూ, సంయుక్తహస్తములు.

నాగబల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బీణ. 2. *.

నాగబబాడు. సం. వి. ఆ. పుం. చూ. భీషణేనుడు.
నాగబెత్తము. వై. వి. పొన్ను వేసిన మంత్రపూత
మైన చిన్న పేము. కళా. 2, ఆ. 48

నాగబ్రాహ్మణులు. పా నారప్యతులలో నొక
తెగవారు: చూ, ఆచార్య అను బ్రాహ్మ
ణులు (చూ, బ్రాహ్మణులు) [మల్లె *.
నాగమల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = చూ, నాగ
నాగమల్లె. వై. వి. = నాగమల్లికా. (రూ-నాగ
మల్లియ-నాగుమల్లియ-నాగుమల్లె) అష్టద
శ్రిక: చూ, మల్లె 1. (చాసంతి. 2)

నాగమల్లెలు. వై. వి. బ; చూ. ధాన్యము.
నాగమాత. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. చూ, 9
నాగము. సం. వి. ఆ. న. 1. సత్తు-చూ. లోహ
ము. 1; 2. తగరము: చూ. లోహము 1; 3. చూ,
నాగపాశము. 2; పుం. 4 = నాగుపు రూ-
నగము: చూ, సగ్పము; 5 ఏనుగు చూ
పాస్తీ, 6 కొండ. రూ-నగము: చూ, పర్వ
తము; 7. గ్రహము, గాము' చూ, రాహు
పు. 2; 8: చూ, నాగవాసము. (8).
9. నుబ్బు: చూ, పేఘము 1; 10 ఉద్గార
కృంగరమానవాయువు: చూ, వాయువు:
11. ముస్తై *: చూ, తృణము 1; 12: చూ,
మపర్ణాఖ్యము *: 13: చూ, సొన్న *:
14 (ఉత్తర పడమైనపుడు) శ్రేష్ఠము: చూ,
శ్రౌష్ఠ్యము; ఆ 15 అష్టనాగములు.—
అనంతుడు, వాచుకి, తక్షకుడు, శంఖపా
లుడు, కుళికుడు, పద్మకుడు, మహాపద్మ
కుడు, కిరోక్కిటకుడు: (చూ. సగ్పము);
16 చూ, భస్మములు [తృణము. 1
నాగముస్తై వై. వి. భద్రముస్తకము *: చూ,
నాగయక్షకము. అం చూ, నహినతానములు
(చూ, శుద్ధతానములు.)

నాగరంగము. సం. వి. ఆ. పుం. నారింజి *:
చూ, కర్కరంగము

నాగరము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, శుంఠి
2 ముస్తై *. చూ, మారిత, 3. నాగరదేశీ
యాక్షరము; పుం. 4. గోరట *: చూ,
మహాసహ; నిణ 5 నగరమున బుట్టిపడి;
పా 6 ఒకానొకపృథ్వుము. ఒక్కొక్క
పాడము భగణ, రగణ, వగణములతో గూడి
నదై యప్తచుండున్నందుబుట్టిపృథ్వుము:
చూ, పృథ్వుము. 1; దే: విణ (1) అడు
వారి శిరోభూష. చూ, భూషణము. 2.

నాగరముస్త సం. వి. ఆ. స్త్రీ ఒకానొక
తుంగ *: చూ, తృణము 1. [మలు.

నాగరాఖ్యము. అం. చూ, ఉత్తానకరణబంధ
నాగరికత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ. నాణెము 4.
నాగరికము. సం. విణ. నాణెమైపడి: చూ,
శ్రౌష్ఠ్యము. [చూ, లోకము 1.

నాగలోకము. సం. వి. ఆ. పుం. పాతాళము:
నాగవము. సం. వి. ఆ. న: చూ, కరణము 14
నాగవలి. వై. వి. = చూ, నాకబలి
నాగవల్లి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, తాం
బూలవల్లి, తాంబూలవల్లిక, తాంబూలి
(తె) తమలపాకుతీగె *: వై. వి. (1) = చూ,
రూ-నాగవలి.

నాగవల్లినిష్ఠురిము. జా. 1. పెండ్లియొదననాటి
దెబ్బలు; 2 ముద్గఱికిండ్లిపగ్గఱ దెబ్బలు;
3. పనియొన పిడప పోరాటము. “లోలత
నింక నాగవలిలోపల నిష్ఠుర మేలకల్లగన్.”
(విజయవిలాసము 3, ఆ, 72)

నాగవల్లిపిళ్ళము. సం. వి. ఆ. న: (తె ప.)—
ఆకు, తమలపాకు-తమలపాకు-శములపు
టాకు; తద్వి.-కారపునల్లతమలపాకునకు -
(తె. ప.)—కమ్మెరాకు (కమ్మెనాకు తీ
గెకు.— చూ, నురలి) (విగతవా: కి: చూ,
నురలి.)

నాగవాసము సం. వి. ఆ. పుం 1: చూ, నాగ
లోకము; వై. వి. (1) వేళ్ళానమాపాము -

స్వా. 2. అ. 73: చూ, కేశ్య; (2) ఆట మేళము. అచ్చ. చాల, కాల. 83: చూ, కేశ్య; దే. వి (8) గొండ్లము తొలించెడు రెండుకొనలువంచిన యినుపకమ్మి: నాగం తము, నాగము, నిహూహము. (తె. స.)— కటి.మొల.

నాగవీటుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మనువుకుడు
య్యనాడు: ఖటకుడు, టాంకరుడు, తొవ్వి
క్షరుడు.

నాగకుండి. ప. వి. ఈ స్త్రీ ఖురాసాని.
పుచ్చే*: చూ, పుచ్చే.

నాగసంభవము. సం. వి. ఆ. న. చూ, సింహారము. 1
నాగసత్వ. అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు

నాగసరము. వై. వి.=నాగస్వరము. చూ-నాగదార
ము. 1. పాములనాడు ఊ దెడుబుట్ట: చూ,

వీణె; 2 మంగలికోళ్ళు, సన్నాయి: చూ, వీణె
నాగసాని. వై. వి: చూ, రూ-నాగవసాని.

నాగనుగంధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, సన్నాక్షి*.
నాగసారము వై. వి.=చూ, నాగస్వరము 1-2

నాగస్వరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నాగ
సరము. 1—1. [స్వము.

నాగా. వా. వి. 1 పనిచేయునిగోజే; 2. కూ
నాగాంతకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గరుకుడు:

చూ, హరివాహనుడు. [కేసరము*
నాగాఖ్యము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నాగ

నాగానందనాటకము. అం. (శ్రీహర్షుడు గం
ధకర్త): చూ, కావ్యనాటకములు.

నాగావసర్పితము. అం: చూ, కరణములు.
నాగాళనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నాగాం

తనడు.
నాగిని. సగ. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గొల్లజిడ్డు*:

చూ, కూలిని; వై. వి. (1)=నాకిని. దేవత్వ
మొందిన ముత్తైదువ: చూ, స్త్రీ.

నాగుబొము ద్వ. వి: చూ, సర్పము.

నాగుమల్ల. వై. వి.=నాగమల్లికా*: చూ, చూ-
నాగుమల్ల.

నాగులు. వై. వి. 2.=నాగాం (కశ్యపునకు
గమ్యవయందుగర్జిత సహస్రసంఖ్యకమగు
సంతతి.—కేవ-వాచకి-తక్షక-విరాడత-
కం-క-అశ్వతర-మహాదన్త-కంఖి-కర్ణో
టక-దంజయ-మహాశిల విలాపిత-మహా
కన్తి-శ్మతరావైరి-బలాహక-మహా-పుష్ప
దంప్త, మర్మజ, సుముఖ, కంఖపాల,
కశిల, వామన, నహుష, మణి, కంఖకోమా
దులు పరిమళములు): చూ, సర్పము.

నాగువు. వై. వి.=నాగ: చూ, సర్పము.

నాగోదము సం. వి. ఆ. న. ఉదరత్రాణము:
చూ, వారవారణము.

నాచికేతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చూ; వహ్ని. 1.
నాచోను వా. విణ. మర్మితము, నాణెము.

నాట సం. వి. ఆ. పుం. 2. కానొక రాగము:
చూ, స్వరము. 2

నాటకము సం. వి. ఆ. న. 1. నాట్యపరిధా
నమై పద్యగద్యాత్మకమైన గ్రంథవిశేషము.
(చూ, నాట్యము; చూ, ఉద్భవము: 2; చూ,
వ్యంజకము. 1.) రూపకము- రూపము,
(గ దృశ్యము నాటకము. దీనికే రూపకమని
నామాంతరము; ౨. నాటకమనగా నాట్య
ముచేజూపబడునది; 3 నాటకము త్రిపర్గ
(ధగ్మ-అర్ధ- కామ)ఫలదము; 4 నాటకములు
వస్తు, నేతృ, రసభేదములచే బదియయ్యె.-
నాటకము. పరికరణము, భాణము, ప్రివా
సనము, డేరుము, న్యాయోగము, సమవాకా
రము, వీధి, అంకము, ఈరోమ్యుగము (చూ,
దళరూపకముల లక్షణములు); ౫ దళరూప
కముల లక్షణములలో.— నాటకము.—
ఇందు గద్యపరిభాషితము ధీరోదాత్తుడు,
నాయకుడు శృంగారవీరరసములలో నొక
టిపరిధానము. ఇతరరసము లంగములు భా

రతివృత్తి సంధుడైదుగులవు. 5 మొదలు 10 లోపుగ నంకము లుండవలెను. అంక కథ పరిమితిదినమని కొందఱు పత్సరమని కొందఱు చెప్పదురు; ౬ నాటకకథను నడి పించువాఁడు నూత్రిధారుఁడు; ౭ నాటక ములోని భాగములకు “అంక” మనిపేరు; ౮ సర్వనాటకములందుఁ బ్రధమమునఁ బూర్వరంగము, తర్వాతఁ బ్రస్తావనము జరుప వలెనని సామాన్యలక్షణము) తద్విశేషము లు. — ౧ నాటకాంగభేదములు. — అధవా సారితక్రియ, అవక్కన్త, అవతరణము, ఉత్థానము, గానము, చూలిక; ౨ నాటకపరిచ్ఛేదము — అంకము, ఉద్ఘాతము, ఆశ్వాసము, ఆశ్వాసము; ౩ విలంబితనృత్యము — జీనము; ౪ జీక్ష్ణిణియనుట. — (తె. ప.) జీక్ష్ణిణి; ౫ నాట్యము — ఖంఖ; ౬ నాట్యగతిభేదము. — (తె. ప.) — కోపు, కారు, తీరుకు, తీరుపు-తీర్పు, సారె; ౭ నాట్యబంధము. — (తె. ప.) — కంట కట్టరము-కట్టరము; ౮ నాట్యత్పత్తియసంధి. . గర్భము; ౯ నాట్యచతుర్థసంధి — అవసరము; ౧౦ నాట్యచతుర్థశాంగభేదము. — అయారము, కలాసకము, కీతుపు, ఖద్విత్యము, చలి, చాల, చాలి, తూకము. (తె. ప.) — కలాసికి (మిగతనానికి “వ్యంజకము. 1.” చూడుము); పుం, న. 2. నాటకాంగంధము యొక్క నాట్యము; వై. వి. (1)=నాట్యము-నర్తక-నర్తనము. ఆట. పాండు. 4, ఆ. 77; చూ, విలాసము. 1; (2) రిపర్తము. ఉ, హరి 2, ఆ. 70; చూ, పర్వము. 1 నాటకరత్నకోశము. అం: చూ, కావ్యనాటకములు. నాటకసంధులు. అం. (సంధులు) ముఖము, పృథిమము, గర్భము, విమర్శము, నిష్ఠ

నాటకసాల వై. వి.= నాట్యశాల. ఆటపట్టు. న్యా. 5, ఆ. 63 చూ, సదనము. 1. నాటకాపతారము. అం: చూ, కావ్యనాటకములు. నాటామృము. సం. వి ఆ పుం: చూ, తిమిటము. నాటిక అం. నాటికలు 16 లో నొకటి (4 అంకములు. పాత్రభేదముచేపరకరణికనంటిది): చూ, నాటికలు నాటికలు. అం. ఇవి 18 — నాటిక, తోరిటిక, గోష్టి, సత్తకము, నాట్యరాసకము, పృష్టావనము, ఉపలాస్యము, కావ్యము, ప్రేరికణము, రాసకము, సల్లాపకము, స్థగదితము, శిల్పకము, విలాసిక, దుష్కల్లిక, ప్రకరణిక, హల్లీసకము, భాణికము. నాటిది. వా. వి. చూ, ఆశుని. నాటివిడలు. వా. ఆ. కి. చూ, ఉచ్చే. 2. నాటు దే. వి. 1. నాటులోనగునాని నాటుట: నాట్నము; 2 నాటుట; ఆ. కి. 2. గుచ్చేకొను. భార. ఉచ్చో. 4, ఆ 407: చూ, స్థిరచదు; స. కి. 4. నాటులోనగునాని స్థాపించే చూ, మొలవేయు; అం. ప్రే 5. గుచ్చే. ఉ, హరి 3, ఆ 80: చూ, మొలవేయు. నాటుకొను. దే. ఆ. కి. చూ, నాటు 3 (ప్రే). నాటుకొలుపు. అచ్చ మం, కాం. 31). నాటుపురము. వా. వి. వల్లెటూరు. నాట్నము. దే. వి: చూ, నాటు 1. నాట్నవిధి. అం: చూ, కావ్యనాటకములు. (ఏనిని మందిరమిశుఁడు వాసెను.) నాట్నభేదములు. అం. నృత్యము. నృత్యము ననురెండును నాట్నభేదములే. నాట్నము. సం. వి ఆ. న.=నట్టున. 1. నృత్యము (నాట్నము మృదుమధురమైనచో “లాస్యమని” ఉద్ధత మైనచో “తాండవమని” చెప్పదురు): చూ, తాండవము, చూ, లాస్యము

(చూ, వ్యవకము. 1; చూ. నాటకము 1.)
నాటకమునకు భరతసూత్రములను
కాబట్టియే నాటకమునకు “భరతము” ని
పేరువచ్చినది: చూ, భరతము; 2 స్వత్ర
గీతవాక్యములకూడీక: చూ కైర్యత్రయము;
అం. 3: చూ, విసము.

నాటకరాసకము అం. నాటికలు 18 లోకొకటి.
(ఒకంకము, నాట్య, గాన, హాస్య, ప్రణయ
ములుండవలె): చూ, నాటిక.

నాట్యలోచన. అం: చూ, కావ్యనాటకములు
నాట్యవిలాసము. అం. — పై — (నాల
నాట్యకాల. సం. వి. ఆ స్త్రీ =: చూ, నాటిక
నాట్యకేళిరము. అం. చూ, కావ్యనాటకములు
నాట్యోపయోగములైన యంగములు. అం. ఇవి
19 - పీఠిలో నొక్కొక్కదానికిఁ గల కైవి
సంఖ్య — శిరస్సు 17, దృష్టి 18, తారలు 9
పుటలు 9, భృపులు 7 నాసికము 3, గ డము
లు 8, అధరము 8, చిబ్బకము 8, ముఖము 8, కం
తము 4, హస్తములు 10, వక్షము 3, జం
గము 3, పార్శ్వములు 5, కటి 5, ఉదరులు 5
జంఘలు 5, చరణములు 9 : (చూ, ఉపవి
ద్యలు: చూ, అంగము 9)

నాటా. వా. వి. 1. సన్ననిమాలవలె; 2 గుట్ట
ములు ఎడ్లు లోనగువాని దెక్కలకువేసెడు
ఇమిషముక్క.

నాడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ. వరము
(1) (చూ, నాడులు); 2. చూ, నాడిక;
3 — నారి. నారికుటుపు: చూ, ప్రియము;
4 ఈగ: చూ, వర్షగీతము; 5 కూరకాడ:
చూ, కాకిము. 1; 6. తెల్లగజిక: చూ,
హరితి (చూ, తృణము 1.); 7. మోసకాని
పడక. క్రొవము.

నాడింధముడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, స్వర్ణ
నాడిక సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. గడియకాలము

గడియ-గడి. సం. పు. — ఘటిక, నాడి;
(మిగతవానికి “విఘటిక” చూడుము.)

పై వి. (1) చూ-నాడు-నాడిము- అచ్చ.
అ, కాం 111: చూ, దేశము.

నాడిచూడుము. సం. వి. అ. న ఆగనానా:
చూ, స్వర్ణకారుడు.

నాడిచేమాడు. సం. వి. అ. పుం. వృంశీశ్య
రుడు: చూ, కలుడు.

నాడిపొగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నాడి. 3.

నాడు దే. వి. 1: చూ, దేశము. 2. జనపదము

అ. కి. 3. నాటు భాం. కర్ణ. 2. అ.

243: చూ, మొలకేయు: న. కి. 4 స్థాపిం

చే. అం, భా. 122: చూ. స్థిరపడు.

నాడు మొలలు. దే. అవ్వ. అప్పటినుండియు.

నాడులు అం. 1. దేశభేదములనుబట్టి రాజుడి

న రాహిష్ట్యానాది వర్ణములకు గణింపవేర్లు.

(చోవాడు, మురకనాడు, కాపలనాడు,

తేలనాడు, వెంగినాడు ము); 2 మండలము

లోని అంతర్భాగములనుబట్టి అమీభాగ

ములకు రాజుడిన వేర్లు. (చాగలునాడు,

పొలునాడు మొ) (చూ, దేశములు);

3 ఇవి 10. — నాసికాద్వారములు, నేత్ర

ద్వారములు, కర్ణద్వారములు, శంఖినీనాడి

గుడినాడి, బ్రహ్మనాడి, నుషున్నునాడి

(దశవిధనాడుల వివరము. — ౧ ఇడానాడి

యన చంద్రినాడి (ముక్కునకు ఎడమ

భాగమున నుండును. శివుడు అధిదేవత);

2. పింగళనాడియన సూర్యనాడి (ముక్కు

నకు కుడిభాగమున నుండును. విష్ణువు అధి

దేవత); 3. నుషున్నునాడి అన అగ్నినాడి

ముక్కుమధ్యనుండును, (బ్రహ్మ అధిదేవత):

౪. గాంధారినాడి (మడినేత్ర)నుండుండును.

ఇందుడు అధిదేవత); ౫. అస్థిరీనాడి

(నాలుక యందుండును. ఎడమనేత్ర)నుం

దును ఉండును పరుణుడధిదేవత); ౬ పు

షునాడి. (కెడిచెవియందుండును. దిగ్దేవత

అధిదేవత); 2. పయశ్వినినాడి (ఎడమచేవి
యందుండును. బృహస్పతి అధిదేవత); 3. అలం
బనాడి (కిక్కుమందుండును. అగ్ని అధి
దేవత); 4. లకునాడి. (గుదస్థానమందుం
డును. భూమి అధిదేవత); 5. కంభిని
నాడి (నాభిస్థానమున నుండును: చంద్రు
డు అధిదేవత); (శరీరమునందు మజ్జాతంతు
వులు (నాడులు) దాదాపుగ 700 కలవు.)

నాడె. దే. వి. నడుమ నూలికండె నుంచెడు
నాడా: తోట్టియ - తొట్టె - తొట్టెనాళ -
(సం. పృ.) - ఉపర, తంతుకాస్తము, తురి,
తుర్య.

నాణకము. సం. వి. అ. న. = నాడెము.

రూపాయలొనగు నాణెము: అనాతము (తె
పృ.) - నాణెము. (చూ, లోహము. 1)

నాణము. వా. వి. మాంసరసము. అం, భా.

ద్వి. 152.

నాణిమ. దే. వి: చూ, దేశము.

నాణియము. వై. వి = నాణక: చూ, రూ-
నాణెము.

నాణకత్తె వై. విణ: చూ, రూ. నాడెకత్తె.

నాణకాడు. వై. విణ. 1. కోమటి. పాంబ-
నూ 2: చూ, వైశ్యుడు; 2: చూ, రూ-
నాడెకాడు.

నాణెము. వై. వి. = నాణక. (రూ. నాణియము -
నాడెము.) 1 కుద్ధదీనారము: చూ. లోహా-
ము. 1; 2 ముద్రించబడిన రాగి వెండి బం-
గారములబిల్లు: చూ, లోహము. 1; 3 ఇచ్చి
పుచ్చుకొనుటయందలి యోగ్యత; 4. నాగరి-
కత; 5. యోగ్యతా యోగ్య పరిశీలనము:
చూ, క్రేస్తత; 6. మంజులము: చూ,
హృద్యము.

నాతము. దే. వి బత్తెము. రా. వి. 2, ఆ. 34
చూ, సంబళము.

నాతి. దే. వి. రూ - నాతుక. అడుది: చూ, (స్త్రీ)

నాతుక. దే. వి. (నాతి + ఉక): చూ, రూ-
నాతి.

నాతోడు. జా. వాయూర, నానైబట్టు. నన్ను
చేపుకొనితిన్నట్టు. "నీ నెచ్చెలితోడును
మ్ము సఖి నిక్కముచెప్పుము." (పృథ్వా
వతీ 1, ఆ 87.); "కలయట్లుచెప్పుమీ కల్ల
లాడిననీకునాతోడునుమ్ము ప్రాణసఖిపితృ"
(పృథ్వావతీ. 3, ఆ 107)

నాచము. సం. వి. వి. పుం. = నాచు. 1. ధ్వని,
మోత: చూ, స్వరము. 2; అం. 2. ఆహ-
తము. అనాహతము. అనిద్వివిధము. (ఆహ-
తము - హరికీర్తనాది రూపముచేత శ్రోతృ
శ్రోతృరంజకమై భవభంజకమైయున్నది.
ఈయాహతనాదమునకే స్థానభేదములనుబట్టి
22 భేదములుగలవు. అవేవివేదనను గనుక
కుశలనిపించుకొనినవి: చూ, ఉచ్ఛత-
మము), అనాహతము (ప్రాణాగ్ని సంయోగ
రూపమైనది); (నాదమనగా వ్యాకరణపృ-
కారము = మోగేడి అప్పుట ధ్వనియని
తాత్పర్యము. నుంతృవ్యాకరణ పృకార
మైనచో. - న = ప్రాణము, ద = అగ్ని. ప్రాణా-
గ్ని సంయోగరూపమైనది గనుక నాదమని
పించుకొనినది) చూ, స్వరము. 2; 3: చూ,
అష్టాదశవదార్థములు.

నాదములు. అం (దిశవిధనాదములు) జల, భేరి,
మద్దెల, మృదంగ, ఘంటా, కాహళ, కింకిణీ,
వేణు, భృమర, ఓంకారనాదములు

నానాంతరి అం: చూ, భాషాంగములు.

నాదారు. వా. వి. 1 నిర్వచ్య: చూ, బీదతము;
2. పీల, 3. పొట్టి, 4 శక్తిలేమి; విణ.
5. చిక్కినది; 6. పిలది.

నాని. దే. వి. నాసంబంధమైనది.

నాదించే. సం. అ. కి. మోగెను. కళాం 5,
ఆ 53: చూ, కబ్బించే.

- నాడు. వై. వి.=నాడు. శబ్దము, ధ్వని. సా. నానుకోరివి. దే. వి: చూ, నాను. 1.
 2, ఆ. 98: చూ, స్వరము. 2.
 నాదేయము. సం. వి. అ. పుం. 1. కైవడిముక్త*:
 చూ, ముస్తకము; 2. నీరుపర్జిబ్బ*: చూ,
 పర్జిబ్బలి; విణ. 3. నదీసంబంధమైనది.
 నాదేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కిత్తలి*:
 చూ, శర్కరాంకము; 2. నారదబ్బ*:
 చూ, శర్కరాంకము; 3. తక్కలి*: చూ,
 వైజయంతి; 4. దాసనము*: చూ, హయ
 తీపన మారకము. 5: చూ, నాదేయము.
 2*: 6. కాకినేరేడు*(నేలనేరేడు)*: చూ,
 లికుచము. (నాగరంగపు చెట్టుఅనికొందలు)
 నాధము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముక్కు
 తాగిడు. [చూ, పరాధీనుడు.
 నాధవంతుడు. సం. విణ. (త. ఈ. త):
 నాధుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పెనిమిటి:
 చూ, భర్త. 1; 2. తేడు, పర్జిభువు:
 చూ, స్వామి. 1; 3. ఇందుగిడు: చూ,
 సహసాగ్నిడు. [3, ఆ. 137.
 నాన. వై. వి.=జ్ఞాన: చూ, సిగ్గు. భార. ఆది.
 నానబాగిలు. దే. వి: చూ, నానలియ్యము.
 నానగండ. వై. విణ. సిగ్గుమాలినవాడు. పాం
 డు. 5, ఆ. 179.
 నానలియ్యము. దే. వి. నానబెట్టిన కొత్తచే
 రుడు లియ్యము: చూ, లియ్యము.
 నానాడు. దే. వి. రూ-నాడునాడు: చూ,
 పర్జితిదినము.
 నానాప. వై. వి.=: చూ, నాకబలి.
 నానాపసాని. వై. వి: చూ, రూ-నాగపసాని.
 నానారూపము. సం. విణ. పలుదెఱుగులుగలది;
 చూ, వివిధము.
 నానార్థరత్నమాల. అం: చూ, నిఘంటువులు.
 నాను. దే. వి. 1. నానుకోరివి: చూ, భూష
 ణము. 2; అ. కి. 2: చూ, ఉరు. 6.
 నానుకోరివి. దే. వి: చూ, నాను. 1.
 నానుచే. దే. కే. 1: రూ-నాన్పు. నానచేయు.
 పాండు. 3, ఆ. 191.
 నానుడి. దే. వి. (నాను+నుడి) 1. లోకోక్తి,
 గాఢమాట: చూ, శబ్దము. 2; 2. సామెత.
 సా. 2, ఆ. 258: చూ, శబ్దము. 2.
 నానుడు. దే. విణ. 1.—పై—; 2. తడిసినిని.
 నానుడువాన. దే. వి. విడువకపురినెడు పొడి
 పొడి చినుకులవాన: చూ, వాన. 1.
 నానుపు. దే. కే. (బట్ట) చేలువచేయు.
 నానుబోర. దే. వి. మాంసముగలతోమ్మ:
 చూ, పక్షము.
 నానేత. వా. వి. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1.
 నానొడి. వా. వి: చూ, రూ-నానుడి. అం,
 భా. పర్. 111.
 నానోడు. వా. వి.—పై.—
 నాన్పు. దే. కే: చూ, రూ-నానుచే.
 నాన్తెల. దే. వి: చూ, భక్ష్యము.
 నాన్న. దే. వి. రూ-నాయన. 1. తండ్రి: చూ,
 సవిత్వండు. 2; 2. పూజ్యండు: చూ, మహా
 నీయుండు; వా. 3. (కూద్యులలో) అన్న;
 4. (కూద్యులలో) మేసమామ.
 నాప. వై. వి.=: చూ, నాకబలి.
 నాపసాని. వై. వి: చూ, రూ-నాగపసాని.
 నాపితుడు. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, మంగలి.
 నాభాగ్యము దేవరచిత్తము. లో. దయతో గూడిన
 లాభము. “మామకస్వాంతకీధి, చెలువభా
 గ్యంబు దేవరచిత్తమధప.”(పాంచా)
 నాభి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కస్తూరి: చూ,
 మృగమదిము; పుం, స్త్రీ. 2: చూ, బొడ్డు.
 1; పుం. 3. విషవిశేషము: పత్ననాభి, పస
 నాభి; 4. బండికంటి నడిమితుము: చూ,
 పిండిక. 1; 5. తిలకము: చూ, బొట్టు. 1;
 6. క్షత్రియుండు: చూ, రాజు. 1; 7. చక్ర
 వర్తి: చూ, రాజు. 1; పా. 8. దీనికి ఉప

మానములు — పొన్నపువ్వు, చుకి, మడుగు, నూయి, చక్కము; అం. 9. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి. (బొడ్డు) (దక్షిణాపర్వమై పర్వలమై యతిగంభీరమైనఁ బ్రశస్తము. వామాపర్వమై మిక్కిలి లోతుగలిగిన పాపాత్ముడగు. ఉత్తరావరళమైన దుఃఖపరిమయము): చూ, లక్షణాంగములు; 10. స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (బొడ్డు) (లోతుగనున్న పూజ్యురాలగు. ఏటినుడివలె దక్షిణాపర్వమైన రాజవత్సయ్య, పుత్రవతియ్య, పతిప్రియయ్య, భోగియనగు. ఎడమనుడియైన చచ్చేబిడ్డలు కలదియగు. లోపలనుడియున్న జారయగు. బొడ్డుకు కొంచెము క్రింద కుంకుమవర్ణగర్భితమై పద్మసమమగు చిన్నయున్న మన్నెవాని యన్నమిన్నయగు): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 11: చూ, అథమక్షేత్రములు; 12: చూ, కళలుండు స్థలములు; 13: చూ, హస్తక్షేత్రములు; 14: చూ, చుంబనస్థానములు; 15. నాభిశుద్ధి. — గోమూత్రములో 3 రోజులు నానవైచి యెండించినశుద్ధి (7 రోజులనికొందలు). నాభికావర్తి. అం: చూ, ఆశుభావర్తములు. నాభిజన్ముడు. సం. వి. న్. పుం. పాక్కిలి చూలి: చూ, బ్రహ్మ. 1. నాభిశ్విత్రి. అం: చూ, చిత్రపద్మములు. నామకరణము. సం. వి. అ. న. 1. బిడ్డలకు పేరుపెట్టుట; అం. 2: చూ, కర్మములు. నామకా.వా.కి.వి. స్యతంత్రము లేకుండఁగ నామగుంట. ద్వ. వి. (నామము + గుంట) గళగర్తము: చూ, రోగము. 1. నామధేయము. సం. వి. అ. న: చూ, పేరు. 1. నామమడచే. మి. స. కి. చేంపు. భార. స్త్రీ. 2, అ. 54: చూ, సంహరించే. నామము. సం. వి. న్. న. 1: చూ, నామధే

యము; పా. 2. (నామము) పేరునకుఁబ్రాతిపదికమని సంజ్ఞ. “రామ, కృష్ణ” మొదే. వి. (1) నొసట పెట్టుకొనెడుబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1. నామములు. అం: చూ, పదములు. హాగము. 4. నామరులు. దే. వి. బ. పాచికలు: చూ, వ్యవ. నామర్థా. వా. వి. ఆగౌరవము. నామ. దే. వి. జొన్నలోనగువాని కొయ్య గాలున చిగిరించినమొలక: చూ, మొక్క. 1. నామూషీ. వా. వి. అపమానము. నాయంకరము. ద్వ. వి. (నాయకుడు + కరము): చూ, పృథుత్వము. నాయకవాడి. ద్వ. వి. పంటపరామరికచేసెడు. దివాణపు బంటు. రూ. నాయకవాళి: చూ, మహనూలుదారు. నాయకవాళి. ద్వ. వి. — పై. — నాయకుడు. వై. వి. 1. పృథువు. చూ, స్వామి. 1; 2. పన్నిద్దలు భటులకధిపతి: చూ, స్వామి. 1. నాయకుడు. వై. వి. 1. శూద్రవిశేషము: చూ, శూద్రుడు; 2. = నాయక: ప్రభువు: చూ, స్వామి. 1; 3. బలిజెలోనగువాని పట్టపుఁబేరు. నాయకగుణములు. అం. కావ్యలక్షణంబున. — మహాకులీనత, మహాభాగ్యము (పరిపాలన), ఔజ్వల్యము, ఔదార్యము (దాతృత్వము), తేజస్విత (పరాక్రమ), ధార్మికత, వైదగ్ధ్యము (నేర్పు), పాండిత్యము (విద్యావిశేషము) మొ. వీరికేదగిన నాయకలు సాధారణముగ ముగ్ధులు: చూ, స్వీయ, అన్య, సామాన్య. (ఈ గుణములన్నియు పూర్తిగా గలవాఁడుత్తముడు. కొన్నియై కలవాఁడు మధ్యముడు. చాల తక్కువగలవాఁడధముడు.) నాయకత్రయము. అం. దేనినాయకుడు, మనుష్యనాయకుడు, ఉభయనాయకుడు. (3.)

నాయకనగ్నసచివులు. అం: చూ, నాయక
సఖులు. [రత్నము: చూ, భూషణము. 2.
నాయకము. సం. వి. అ. పుం. పతకమునడిమి
నాయకసఖులు. అం. విటుండు, విమాషకుండు,
పీతమర్దుండు, చేటుండు. (4)

నాయకస్వరూపము. అం. కీర్తిప్రతిపాదముగ
త్వము, అర్హతవత్వము, సుగుణాభ్యుత్పన్నము,
భూభరణధురీణత్వము, కావ్యగీతప్రియత్వ
ము. (5)

నాయకుండు. సం. వి. అ. పుం. 1.=నాయకుడు.
అధిపతి(చూ, నాయకులు):చూ, స్వామి. 1;
2. శృంగార రసావలంబన పురుషుండు
(చూ, నాయకులు); విణ. 3: చూ, శ్రీమం
డు; నై. వి. (1). =నాయక. అధిపతి: చూ,
స్వామి. 1. (పురుషోత్తమ కవీయము.)

నాయకులు. అం. 1. సర్వగత సాధారణులయిన
నాయకులు నల్వరు.—ధీరోదాత్త, ధీరో
ద్ధత, ధీరకాంత, ధీరలలిత (4) (ధైర్యము
గలిగి శాంతుడై సర్వమెఱింగి దయాశాలి
యైనవాడు ధీరోదాత్తుండు, గర్వానూ
యాదంభమాయా కోధాదులు గలవాండు
ధీరోద్ధతుండు, పగసన్నాత్ముండు ధీరుండు
శాంతుండునైనవాడుధీరశాంతుండు, నిశ్చిం
తుండు విద్యాసక్తుండు సుఖియైనవాడు
ధీరలలితుండు); 2. శృంగార నాయకులు
నల్వరు.— అనుకూలుండు, దక్షిణుండు,
ధృష్టుండు, శతుండు (4) (చూ, ఉపనాయ
కులు) [అనుకూలుండు.—ఒకేనాయిక యం
దాసక్తుండు;దక్షిణుండు—అనేక నాయికల
యందు సమన్వేహవర్తి; ధృష్టుండు.—పర
స్పరగమనాదులచే దప్పచేసియు నిర్భయుం
డు; శతుండు.—నాయికామాత్రవిదిత విప్రి
యకారి (చూ, పతులు); 3. ఉపనాయ
కులు నల్వరు.—పీతమర్దుండు, విటుండు,

చేటుండు, విమాషకుండు.(చూ, నాయక
సఖులు. ఉపనాయకులు.)

నాయన. నై. వి. (నా + అన్న): చూ, చూ-
నాన్న. [మహి.

నాయనవృత్తి. వా. వి. తంకిరెల్ల: చూ, పితా

నాయకము. నై. వి.=న్యాయభారం. 1. సత్య
మునుపహించుట; 2. నాటికిఁబ్రయత్నించుట.

నాయకం. నై. వి.=న్యాయభారి. సత్యమాత.

నాయకు. సం. వి. అ. పుం. 1. పాపణము:
చూ, లాభము. 1; 2. సీతి: చూ,
సత్యము. 1; నై. విణ. (1)=న్యాయం.
న్యాయయుక్తము: చూ, సత్యము. 1.

నాయిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శృంగారరసావలం
బనస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

నాయికలు. అం. వివిధశృంగార రమణీయలైన
రమణీమణులు స్వీయ, పరకీయ, సామాన్య
లను ముత్రైఱంగులయి యుండిరి. అందు
స్వీయ పదముండు, పరకీయ రెండు, సా
మాన్య యొకవిధములవుటచే బ్రధాననాయి
కలు పదునాఱువరేరి. ఆనస్థాభేదంబుచే
శృంగారనాయిక లష్టవిధములైరి. ౧ స్వాధీ
నవతిక (ప్రియునిం దనకు వశపఱచుకొన్న
ది): ౨ వాసవసజ్జిక (పతి వచ్చువేళకు శయ
నాదుల లంకరించునది); 3 విరహోత్కంఠిత
(నాయకుండు వేళకురాకున్న దపించునది);
౪ విపరీలబ్ధ(సంకేతస్థలమునంబ్రియునింగాన
కకలంగునది); ౫ కలహంతరిత(ముందు కోప
ముచే బతినివిడనాడి పిదపఁ బశ్చాత్తాప
పడునది); ౬ ఖండిత (ప్రియుండు పర
స్త్రీనిఁగూడిన చిన్నెలఁజూచికోపించునది);
౭ పోషితభర్తృక (పతి పరచేకమున నుం
టచే బరితపించునది); ౮ అభిసారిక (ప్రి
యునిఁగూర్చి సంకేతస్థలమునకేగునది) (వీరికి
దూతి, దాసి, సఖి, చేటి, ధాత్రీయి, పొ

తివేళిని, లింగిని, శిల్పిని యనువారు సహాయములు) (ధాతే)యి=దాదికూతురు. పాత్ర వేళిని=పాదుగింటిది. లింగిని=సవ్యాసిది. శిల్పిని=మచ్చిది.)

నాయికాత్రయము. అం. స్వీయ, పరకీయ, సామాన్య (3).

నార. దే. వి. 1. నడితడవ, చీల్చిన తాటిమట్ట లోనగునది: చూ, శల్కము. 2; 2. జేనవ నాగపీచు: చూ, శల్కము. 2; 3. కూర మీడిపీచు, కడంబము: చూ, శల్కము. 2; 4. కొబ్బరి, ఈత, మొగలి, గోగులోన గువాని పీచు: చూ, శల్కము. 2; 5. చెట్టు మీడిపట్ట, వల్కలము. భార. అర. 2, ఆ. 326: చూ, వల్కలము. (చూ, బెరడు)

నారంగడు. సం. వి. అ. పుం 1: చూ, విటుడు; 2.=సరకడు. దుప్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

నారంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. నారింజ*: చూ, శర్కరాంకము; 2. కంచెఈడ *: చూ, శర్కరాంకము; బ. 3. ఆముడబిడ్డలు: చూ, యమళ శిశువులు; 4. పిప్పలిరసము.

నారకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నరకము.

నారచీరలు. దే. వి. బ. పాత్తిచీరలు.

నారట్టము. సం. వి. అ. పుం. చీటిక నేల, వివీతము: చూ, భూమి. 1. [పక్షి.

నారణపక్కి. వై. వి.=నారాయణపక్షి: చూ,

నారదబ్బ. వై. వి.=నారదము. (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, శర్కరాంకము.*

నారదము. సం. వి. అ. పుం. 1.= చూ, నారదబ్బ*; 2.=నారింజ*: చూ, శర్కరాంకము. (నారంగతప్పవము నారదమని కొందఱు)

నారదస్మృతి. అం: చూ, మూలస్మృతులు, స్మృ

నారదీయము. అం. 1: చూ, పురాణములు;

2: చూ, ఉపపురాణములు.

నారదీయరత్నాకరము. అం: చూ, భరతకాస్త్ర గ్రంథములు. [ముని: చూ, ముని. 1.

నారదుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక దేవ నారపంటలు. అం. పత్తి, గోగు, జేనుము, కిత్తనార. మొ.

నారమడి. దే. వి. నారతోనేసినబట్ట, ముకుటము-ముక్కుటము: చూ, వస్త్రము.

నారము. సం. వి. అ. న. 1. నరులగుంపు;

2: చూ, రూ-నారాచము. 1; పుం. 3. అ.

ప్పుడుపుట్టినదాడ: చూ, ధేనువు; బ.

4. నీళ్ళు: చూ, సలిలము.

నారవేళ్లు. దే. వి. బ. ఏకబీజదళ వృక్షముల వేళ్లు (కొబ్బరి, తాటి, ఈత, వరి, చోడి, జొన్న లోనగువానివేళ్లు): చూ, వేరు. 1.

నారసము. వై. వి.=నారాచము: చూ, బాణము. 1.

నారసింహాయనము. అం. (నరసింహుః=అన్యేన నరీయతే నక్షీయత ఇతి చతుర్విధ నాశ రహిత ఇత్యర్థః): చూ, ఓమ్. [ములు.

నారసింహీయము. అం: చూ, ఉపపురాణ

నారాచము. సం. వి. అ. పుం. 1.=నారాసము-

నారము, అచ్చేము ఇనుప బాణము, పత్తి త్వేడనము: చూ, బాణము. 1; 2. నీటి

యేనుగు: చూ, వాస్తి; అం. 3: చూ,

ముప్పది రెండాయధములు. (చూ, బాణము. 1); పా. 4. ఒకానొకవృత్తము. ఒ

కొక్కకొప్పాదము తగణ, రగణ, వగణ

ములుగలదై యెనిమిదన ఛందస్సునందుఁ

బుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

నారాచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బంగారునణకెడు

కొఱముట్టు. అగసాలెవాని ఇరుప త్రాసు.

(అనికొందఱు): చూ, సానము.

నారాజ. దే. వి: చూ, రూ-నరాజ.

నారాజీ. దే. వి.—పై.— [నారణపక్కి.

నారాయణపక్షి. సం. వి. న్. పుం.: చూ, నారాయణబలి. పా. సన్యాసికేతేయు శార్దూలము (పరిషత్తు).

నారాయణము. పా. తైత్తిరీయమును వేదభాగమునందొకపన్నము (చూ, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము)

నారాయణాస్త్రము. ఆం: చూ, అస్త్రములు.

నారాయణాయస్వాహా. ఆం. (నారాయణః=నారస్య-జ్ఞానస్య-ముక్తేర్వా-అయనంపార్విప్తిః=రేఫాత్ సరసకారస్యణత్వవిధానాత్ సర్వప్రాణిబుద్ధిగుహానివాసాత్ శుద్ధచైతన్యమిత్యర్థః): చూ, ఓమ్.

నారాయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పార్వతి. 1; 2: చూ, లక్ష్మి; 3: చూ, శతమూలి*.

నారాయణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-నారాయణుడు-నరాయణుడు-నరాయణుడు) (౧ అవతారపురుషుడు, ౨ ఉదకమందు స్నానము, ౩ నరసమూహమున కునికిపట్టు, ౪ నరసమూహమునివాసము, ౫ శబ్దగమ్యుడు, ౬ సారూప్యము క్రికి స్నానము, ౭ తొంబదియాఱు తత్వములకు స్నానము, ౮ ఒక మన్వంతరమున నరుడనుముషికీ గుహరుడు) 1. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1: 2: చూ, సూర్యుడు; 3. చందుడు: చూ, హిమాంశువు; 4. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 5: చూ, శివుడు; 6. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 7: చూ, అశ్వమేధిని; 8. ఆవు: చూ, ధేనువు.

నారాళంసి. పా. నరులనుగుఱించి చెప్పెడువేదవాక్యముకలది. (పరిషత్తు)

నారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆడుది: చూ, స్త్రీ; వై. వి. (1)=నాడి: చూ, నరము;

(2)=నాడి. నారికుటుపు: చూ, పగిణము;

దే. వి. (3) వింటియల్లెల్లాడు: చూ, మార్వి. 1.

నారింజే. వై. వి. 1.=నారంగ*: చూ, శర్కరాంకము; ఆం. 2. (దోహదశాస్త్రరీత్యా.-నాయువిశంగాలు, ఆచాలు, నువ్వులు, నీళ్లు పాలతోనూటి కుంఠేటిమాంసముతో మూలమందు లేపనముచేయ పెక్కుఫలముల నిచ్చును.): చూ, దోహదశాస్త్రము. (నారింజేపండుతోక్కలో విటమినులున్నవి. మన ఆహారములో యీవిటమినులు లేకపోయినచో మనకు తిమ్మిరివాతము వచ్చును.)

నారికడము. వై. వి.: చూ, నారికేళము.*

నారికాయ. దే. వి. అల్లెత్రాటి తాకుడువలన చేతగరిగిన కిణము. (చూ, కిణము 1-2.)

నారికుటుపు. ద్వ. వి. నెలపుండు: చూ, వ్రణము.

నారికెడము. వై. వి.: చూ, నారికేళము*.

నారికేడము. వై. వి.—పై.—

నారికేళము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=నారికడము-

నారికెడము-నారికేడము. (రూ-నారికేళము-

నారికేళి-నారికేళి-నాళీకేరము - నాడికే

గము-నాళీకేరము-నారికేరము) టెంకాయ

*: చూ, స్కంధఫలము; ఆం. 2. (దోహద

శాస్త్రరీత్యా.—మినుములు, పెసలు, దేవ

దారువిత్తులును చల్లనినీటిలో నానవేసి రుబ్బి

మద్యములోకలిపి ఉప్పుతోగూడ చెట్టువే

ళ్ళకుమొదట రాత్రివేళ లేపనముచేసినచో

మధురములగు పెక్కుఫలముల నిచ్చును.):

చూ, దోహదశాస్త్రము.

నారికేళతృణన్యాయము. పా. కొబ్బరిచెట్టెందుల

కెక్కితివన దూడగడ్డికె యెక్కితినను రీతి.

నారికేళపాకము. ఆం. 1. పాకములు 2 లో

నొకటి. (మిగుల కఠినమై యభేద్యమైనది):

చూ, పాకములు. (చూ, ద్రాక్షపాకము);

2. పాకములు 4 లో నొకటి: చూ, పాక

ములు. (చూ, వృత్తులు.)

నారికేళాంజనము. అం: చూ, అంజములు.

నారికేళాంబున్యాయము. పా. కొబ్బరికాయ లోనికి నీరెట్లువచ్చినది తెలియదనినరీతి.

నారీ. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునకు ఒక మగణముగలదై మూడవ ఛందస్సునందుద్భవించిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

నారీసుతము. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఇది పదునొకండవ త్రిష్టుప్తందస్సునందలి కాలినీ వృత్తచ్ఛాయను బేసిపాదములున్న ఇంద్ర వజ్రిచ్ఛాయను సరిపాదములున్న నడచేయ: చూ, వృత్తము. 1.

నారు. దే. వి: చూ, రూ-నాటు.

నారుమే. దే. పేర్. నాడఁజేయు: నార్పు.

నార్పు. దే. పేర్.—వై.—

నాటు. దే. వి: రూ-నారు, ఆకు, కోగు. (సం. ప.)—అంకురాళి.

నాటునాటు. దే. స. కిర్: చూ, మొలవేయు.

నాటునాటుట. దే. వి: ఊడుపు-ఊడ్పు.

నాటుపోయు. దే. స. కిర్: ఆకుపోయు.

నాలము. వా. వి: చూ, లాడము.

నాలవకొలమువాడు. ద్వ. వి: చూ, కూదుర్చేడు.

నాలాళుకు. వా. వి. లాయఖులేని.

నాలాయనము. పా. ద్రవిడవేదఃసులోనిభాగము.

నాలి. దే. వి. 1. కుత్సితపువని. స్వా. 3, ఆ.

51: చూ, వంచన; విణ. 2. కుత్సితము:

చూ, హీనము. 1; 3. మందము, ఆలస్యము:

స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, విలంబము. 1;

4. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.

నాలిక. దే. వి: చూ, రసన. కై. 7, ఆ. 100.

నాలికచేటు. ద్వ. వి. 1. తృణవిశేషము: చూ, తృణము. 1; 2: చూ, పకురోగము.

నాలికతీపులోనవిషము. లో. ఉదా.—ఆజిత్తులమూరి మృగముయొక్క తేనెమాటలకు

మోసపోయితిని. నాలిక తీపు లోన విషమని గొలుంగుదునా” (నీతిచంద్రిక—మిత్రలాభము). [నాలుకలు.

నాలికలు. దే. వి. బ. సర్వజిహ్వకలు. రూ-నాలికి. హిం. వి. పల్లకి. రూ-నాలికి-నాల్కి. (లాలికి-లాలికి-లాల్కియని వాడుక.)

నాలిగాలి. వా. వి: చూ, చిటుగాలి.

నాలిజంఘము. సం. వి. ఆ. పుం. కాకి: చూ, వాయసము.

నాలిబూతము. ద్వ. విణ. 1. కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. కుత్సితురాలు: చూ, స్త్రీ.

నాలిముచ్చే. దే. విణ: చూ, నాలిబూతము. 1.

నాలీపు. వా. వి: చూ, నామర్దా.

నాలుక. దే. వి: చూ, రూ-నాలిక.

నాలుకమిగులుట. జా. (మాటమిగులుట) దూషించేట “నాలుక మిగులరాసీయకుము” (చిన్నయనూరి నీతిచంద్రిక)

నాలుకలు. దే. వి. బ. 1: చూ, రూ-నాలికలు. భాగ. 4, స్కం. 729; 2. జ్వాలలు. భార. దోర్. 5, ఆ. 229.

నాలుగాకులెక్కువచేదువుట. జా. విశేషాంశంబులు తెలిసియుండుట. “అంతకునాలుగాకులెక్కువయే చేదివితివి.” (ధర్మజ)

నాలుగు. దే. స: రూ-నాలుపు-నాల్లు, అడ్డ-ఉడ్డ-ఉడ్డా, చేవు-చా-చేవుకము-చాకము, తిగవంచే తీవంచే, పుంజీ, మూడునొకటి-మూడునొకటి. (సం. ప.)—ఆల్చి, చతుర్థము, చతుష్కము, చతుష్టయము, చరమము. (చూ, మూడునొకటి)

నాలుగుఅంకములుగలవి. అం. అంతఃకరణములు, అగ్నులు, అనుబంధములు, అభినయములు, అలంకారములు, అపస్థలు, ఆశ్రిమములు, ఉపవేదములు, ఉపాయములు, కరణములు,

కావ్యవృత్తులు (వృత్తులు), కృతువులు, గీర్వాణములు, జ్ఞాతులు, తార్కికపరిమాణములు, తాళగ్రహములు, దిశలు, దుష్టులు, ద్వారములు, ధనవృద్ధులు, నాయకసర్వసచివులు, సృత్యములు, పతులు, పాకములు, పురుషజాతులు, పురుషార్థములు, పరియోగములు, పాణియాయములు, మనుజవృత్తులు, ముక్తులు, ముఖరతులు, మేఘములు, యుగములు, యోగములు, రతులు, రథికులు, రాజవిద్యలు, మనుష్యవర్ణములు, వర్జితములు, వాదిత్యము, వేదములు, వేదోపాంగములు, వ్యా(హ)హాభేదములు, శుశ్రూషలు, సముద్రములు, సాధనములు, సృష్టిభేదములు, నేనాంగములు, స్త్రీజాతులు ఇత్యాది.

నాలుగుకంబాలాట. ద్వ. వి: చూ, బాలకీర్తిడ.

నాలుపు. దే. స: చూ, రూ-నాలుగు.

నాల్గు. దే. వి: చూ, రూ-నాలిక.

నాల్గు. దే. స: చూ, రూ-నాలుగు.

నాల్గుకన్నులవేల్పు. దే. వి. అగ్ని. అచ్చ. బాల, కాం. 54: చూ, పవ్ని. 1.

నావ. సం. వి. జౌ. స్త్రీ. = నాక. 1. తరణి: చూ, హోడము; వై. వి. (1) = నావ. ఓడ: చూ, హోడము.

నావి. దే. వి. సస్యరోగము: ఆవ, చీడ, నట్టు. నావికుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సరంగు.

నావురు. వై. వి: చూ, రూ-నాగురు*.

నాణ్యము. సం. విణ. ఓడచేతదాటించి దగినది. (నద్యాదులు)

నాళకుడు. సం. విణ: చూ, తుట్టు. 2.

నాళము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చేటు: చూ, రుత్త; 2. కనబడమి; 3. అనుభవములేమి; 4: చూ, మరణము; అం. 5: చూ, ధనగతులు.

నాశిలు. సం. ఆ. కిర్. నవయు: రూ-నాశిల్లు.

నాశిల్లు. సం. ఆ. కిర్. — వై—

నాస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, ముక్కు. 1; 2: చూ, లచ్చికమ్మి; 3. అవ *: చూ, సర్వ పము.

నాసత్తులు. సం. వి. ఆ. పుం. ద్వి. ఆశ్వినీ దేవతలు (అనత్యములేనివాడు)

నాసాపుటావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

నాసాభరణము. సం. వి. ఆ. న. ఆడ్డబాస, ముక్క: చూ, భూషణము. 2.

నాసామణి. సం. వి. ఇ. పుం. — వై—

నాసి. దే. వి. పిల్లి: చూ, మార్దాలము.

నాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, ముక్కు; 2. దీనికి ఉపమానములు. — తిలపుష్పము, సంపెంగపువ్వు, కోకేరు; అం. 3: చూ, చుంబనస్థానములు; 4. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి (ముక్కు) (చిలుకముక్కువలెనున్న రాజగు. దీర్ఘమైన భోక్తయగు. హృస్వమైన ధగ్మశీలుడగు): చూ, లక్షణాంగములు; 5. స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (ముక్కు) (సమముగచున్న పతిని సంపన్నుని చేయును. సువ్యుపువ్వవలెను సంపెంగపువ్వవలెనున్న సుఖవతియగు. కుడిసుడియున్న ధనవృద్ధియుం బుత్తిస్పృద్ధియునగు. ఎడమసుడియున్న విధవయగు. మచ్చేయున్న హానియగు. ఊర్ధ్వమైనను హృస్వమైనను దాసియగు. దీర్ఘమైనకోపియగు. లంబమైన నివృత్తురాలగు. మిక్కిలి పొడవు మిక్కిలి లావులేకున్న సుఖపద్మిరాలగు. చేటియైయున్న విధవయగు. నాసాచిలముల రోమమున్న పవళిస్తు రాలగు. మిసములున్న విధవయగు): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 5: చూ, నాట్యోపయోగములైన యంగములు (చూ, అంగము. 9.)

నాసికాంగుశీన్యాయము. పా. ఎవని ముక్కురంధ్రములలో వాని వేర్వేలవైన పట్టునను రీతి.

నాసికాకిర్యము. అం. భావాధ్యాయ చక్రమే
యములోనివి.—స్వాభావికి, నత, మంద,
సోహ్యస, నికూణిత, విక్పప్త. (6).

నాసికాద్వారములు. అం: చూ, నాడులు.

నాసికావేదనము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
నాన. 3. * [సమయు. 3]

నాసిరిల్లు. నై. అ. కిరి.=నాశ. వశించే: చూ,
నాసిరము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, నేనా
ముఖము. 1: 2. దర్పము: చూ, హంకా
రము.

నాస్త. హిం. వి. చేలిదిభోజనము, ఫలహారము.

నాస్తి. వా. సం. అవ్య. లేదు.

నాస్తికత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పరలోకము లేద
నెడు బుద్ధి: చూ, మిథ్యాదృష్టి.

నాసిక్తుడు. సం. వి. అ. పుం. పరలోకము
లేదనెడువాడు.

నాస్తిక్యము. సం. వి. అ. న: చూ, నాస్తికత.

నాశము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. రూ-నాశి.
తామరలోనగువానికాడ: చూ, విసము. 1;

2. కోరివి: చూ, బాణము. 1; 3. చిమ్మన

కోరివి: చూ, శృంగము. 3; 4. అగస్తానాని

డోయి(కోరివి: ఊడు(కోరివి, కోరివి,

గొట్టము; 5. సస్యాదినాశము: చూ, కోరివి.

2; (ఆకారాంతస్త్రీలింగమునగును); దే. వి.

(1). రూ-నాలము: చూ, లాడము.

నాశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, నాశము. 1;

2. కూరయొక్కనార, కాడ, గొట్టము.

నాశికము: చూ, రూ-నాశికము.

నాశికేరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నాశి
కేళము*.

నాశికము. సం. వి. అ. న. రూ-నాశికము.

1. తామర: చూ, రూ-నలినము. 1; 2. తా

మరతంపర: చూ, పద్మము. 1; పుం.

3. అమ్మ: చూ, బాణము. 1; 4. బాణపుము
లికి: చూ, బాణము. 1. [బ్రహ్మ. 1.
నాశికాసనుడు. సం. వి. అ. పుం. నలువ: చూ,

ని

ని. సం. అవ్య. 1. నిశ్చయార్థకము: చూ,
సత్యము. 1; ఉప. 2. (నికర్షణము=ఇచ్చేట"ని"
అనునది మిక్కిలి అనుసర్థముకలది: నిక
షము=ఇచ్చేట నిరర్థకము; నికారము=ఇచ్చేట
ధాత్వర్థమును వంచనయను సర్థమునకు మార్చి
నది; నికాశము= ఇచ్చేట ధాత్వర్థమును తుల్య
ముఅను సర్థముకలదిగా మార్చినది; నికృం
తనము=ఇచ్చేట వ్యర్థము): అం. 3: చూ, స్వర
ము. 2; (చూ, గ. 1.) దే. అప. (1) ద్వితీ
యైకవచనమునందువచ్చెడు ఒకపరిత్యయము.
"రాముని, సోముని" మొ; ద్వి. (2.) చార్థ
కము. అం, భా. తృ. 67: చూ, సు (14).

నింకిరి. దే. వి. రూ-నింపిరి. ముటికి: చూ,
మలము. 1.

నింకిటి. దే. అవ్య. కిరి. వి: చూ, వేగము. 3.

నింగి. దే. వి. ఆకాశము. స్వా. 4, ఆ. 99:

చూ, వ్యోమము. 1.

[నాయువు.

నింగిమోలి. దే. వి. నభస్వంతుడు: చూ,

నింగిమిరి. దే. వి: సువర్చల*

నింగివడు. ద్వ. అ. కిరి. (ఉ, హరి. 5, ఆ. 84):

అత్తమిల్లు, కూడు, ముగ్గింకు, పడు. (సం.

ప).—అస్తమించే. [శివుడు.

నింగిసిగ. ద్వ. వి. వ్యోమకేశుడు: చూ,

నించే. దే. వేరి: రూ-నినుచే-నింపు, నెరపు-

నెఱపు.

నింజిలి. వా. వి. మనోవ్యధ: చూ, శోకము.

నింట. దే. వి. జలపూరము.

నిండబడు. ద్వ. అ. కిరి. (రూ-నిండారు-

నిండు-నిండుకొను) పూర్ణమగు: చూ, నిండుము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వేము*.

మెండుకొను. 3.

నిండారు. దే. అ. కీ. — పై. —

నిండు. దే. వి. 1. పూర్ణత. చూ, సంపూర్ణత; విణ. 2. నిండినది, పూర్ణము. భార. ఆది. 1, ఆ. 100: చూ, సంపూర్ణము; ఆ కీ. 3: చూ, నిండబడు; వా. 4: చూ, నిండుకొను. 2.

నిండుకొను దే. అ. కీ. 1: చూ, నిండబడు; వా. 2. లేకపోవు. “బియ్యమునిండుకొనెను.” నిండుజేవ్వనము. వా. వి. నెలిజేవ్వనము. ఆం. భా. ద్వి 118: చూ, వయస్సు. 1.

నిండుమాట. వా. వి. ఆలాపము: చూ, సంభాషణము (చూ, శబ్దము. 2.)

నిండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దూఱు: చూ, నెగ్గింపు; 2. అపదూఱు: చూ, నెగ్గింపు. నిందించే. సం. స. కీ. దూఱు: చూ, నెగ్గించే. నిందింపబడు. మి. అ. కీ. చూ, ఓటిచీబోవు. నిందితుడు. సం. విణ. దూఱబడినవాడు: చూ, వెలివాడు. 1. [హీనము. 2.

నింద్యము. సం. విణ. నిందింపఁదగినది: చూ, నింద్యములు. పా. కవులు వాడుకొనఁగూడనివి. ఉదా. — వ్రాస్తాడు, కొంటావు, ఇచ్చేసి, అందాము మొ. [చూ, వ్యాధుడు. 2.

నింద్యుడు. సం. విణ. దూఱబడినవాడు: నింపాది. దే. విణ. (నింపు + ఆది) సమ్మర్థము: చూ, సమ్మర్థి. [నిండబడు.

నింపారు. దే. అ. కీ. రూ-నినుపారు: చూ, నింపిరి. దే. వి: చూ, నింకిరి.

నింపు. దే. వి. 1. రూ-నినుపు. కళా. 8, ఆ. 235: చూ, సమ్మర్థి; పే. 2: చూ, రూ-నించే. [స్నుడు.

నింపువాడు. దే. విణ. సమ్మర్థుడు: చూ, సంపాదింపఁబడు. సం. వి. ఉ. పుం. వారిజము*: చూ, మాక్త్రుదారువు.

నిండుము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వేము*.

నికటము. సం. వి. ఆ. న. 1. వగ్గః: చూ, సమీపము. 1; విణ. 2. సమీపమైనది: చూ, సమీపము. 2: దే. వి. (1) నిర్బంధము: చూ, బలవంతము. [య. 2.

నికటస్థము. సం. విణ. ఉపాదము: చూ, నికటము. దే. వి, విణ: చూ, రూ-నికటము.

నికరిము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, సమాహము; 2: చూ, తిక్కి. 2; విణ. 3. కేర్తిష్ఠము: చూ, కైర్తిష్ఠము; దే. విణ (1) తోర్తిపుడు పోగామిగిలినది: చూ, సారాంశము; వా. (2) కేర్తిష్ఠమైనది.

నికర్షణము. సం. వి. అ. న. కట్టము చుట్టువాఁడనబయులు: చూ, సన్నిహేయము. [మాత. 1.

నికష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాక్షసులతల్లి: చూ, నికషము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-కపము. 1. ఒక గల్లు, కాణము: చూ, సాన. 1; 2 గంపము తీసెడుతాయి: చూ, సాన. 3; 3 కత్తులు లోనగునవి నూతెడుతాయి: చూ. సాన. 2; ఆద్య. 4. సమీపాగ్ధమందు వర్తించేవు, హిరుక్కు: చూ, సమీపము 1.

నికషాత్ముఁడు. సం. వి. అ. పుం. నికృతి: చూ, సోఁకులతేడు.

నికామము. సం. కీ. విణ. అ. న: చూ, స్వేచ్ఛ.

నికాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. (రూ-నీకాయము-నికాయము-నీకాయము) ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. తెగ: చూ, సమాహము; 3. — నిగా: చూ, లక్ష్మ్యము. 1; 4. పోగిగు: చూ, రా? 1; 5. పరమాత్మ: చూ, హంసుడు. [యము. 1.

నికాయ్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నికా

నికారణము. సం. వి. అ. న: చూ, వధము.

నికారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వంచన; 2: చూ, ఉత్కారము 1; 3: చూ, ఉత్కారము

రము. 2; 4. దంతినిష్ఠ్విడనముపలనఁగలేనిన
ముఖవికారములలో నగునది: చూ, విపరీకా
రము. 3; వా. 5 తిరస్కారము: చూ,
వహేలనము.

నికాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. నిశ్చయము:
చూ, సత్యము. 1; విణ. 2. రూ-నీకాశము.
తుల్యము: చూ, సమానము. 2.

నికుంచకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సోల.
నికుంచకార్థము. సం. వి. అ. న: అద్ద, అరసోల.
నికుంచితము, అం. 1: చూ, శిరఃక్రియలు;
2: చూ, భూక్రియలు; 3: చూ, కరణములు.
నికుంజము. సం. వి. అ. పుం, న. రూ-కుంజ
ము. పొదడిల్లు: చూ, సదనము. 1.

నికుంజికాష్ట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కుంజిక, కుంజ
వల్లరి *. [విశల్య. 4.

నికుంఘము. సం. వి. అ. పుం. దంతి *: చూ,
నికుంఘుడు. సం. వి. అ. పుం. కుంభకర్ణుని కొ
డుకు: చూ, పుతుడు. 1.

నికుట్టనము. అం: చూ, కరణములు. హ్రాము.

నికురుంబము. సం. వి. అ. న: చూ, సమా
నికూణిత. అం: చూ, నాసికా క్రియలు.

నిక్కుంతనము. సం. వి. అ. న: చూ, హతి.

నిక్కుతము. సం. విణ. 1. దూఱఁబడినది: చూ,
హీనము. 2; 2. సూచింపఁబడినది: చూ,
స్వపసి తము. 3; 3. తోపుడు చేయఁ
బడినది.

నిక్కుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఔదరుమాట: చూ,
శబ్దము. 2; 2: చూ, వంచన; 3. తోపుడు:
చూ, నిషేధము; వా. 4. కపటము: చూ,
వ్యాజము. 1.

నిక్కుతుడు. సం. విణ: చూ, వంచకుడు.

నిక్కుత్తము. సం. విణ. నఱకఁబడినది: చూ,
విచ్చిన్నము. 3.

నిక్కుష్టము. సం. విణ. అధమము: చూ, హీనము. 1.

నిక్కుష్టుడు. సం. విణ. అధముడు: చూ,
వ్యాధుడు. 2. (చూ, హీనుడు.)

నికేతనము. సం. వి. అ. న. (రూ-నికేతము-
నీకేతము-కేతము) ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.
నికోచకము. సం. వి. అ. పుం. ఊడుగ*: చూ,
మహాయమశపతిక.

నిక్కచ్చి. దే. వి. 1. నిర్బంధము: చూ, బల-
వంతము; 2: చూ, శ్రమము. 1; 3. సంక
టము: చూ, శోకము.

నిక్కము. దే. వి. (రూ-నికము-నిక్కువము.)
1. నిశ్చయము. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 157: చూ,
సత్యము. 1; 2. యథార్థము. భార. కర్ణ.
1, ఆ. 187: చూ, సత్యము. 1; 3. న్యాయము:
చూ, సత్యము. 1; విణ. 4. సత్యమైనది:
చూ, సత్యము. 1; 5. పొసఁగినయర్థము-
గలది: చూ, అన్వయము.

నిక్కల. దే. వి. కన్నదియనుభవమునకు తెచ్చెడు-
కల. భార. ఆర. 6, ఆ. 401: చూ,
స్వప్నము. 1.

నిక్కవుడు. వై. వి. 1. దంభములేనివాడు;
2. = నిష్కపటి: చూ, సత్యవంతుడు.

నిక్కవొడుచు. దే. అ. కి. (నిక్కు + అన
పొడుచు) నిక్కున నిలుచు.

నిక్కాక. దే. వి. (నిండు + కాక) మిక్కిలి
కాక: చూ, వేడిమి.

నిక్కించు. వా. న. కి. నిక్కునటులఁజేయు.

నిక్కు. దే. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకారము. 1;
2. బులుపు: చూ, విలాసము. 2; 3. పడు
చేతనపు తెక్కు: చూ, తెక్కు; 4. ఉన్న
తి: చూ, పొడవు. 2; అ. కి. 5: చూ,
వడ్డిల్లు. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 78; 6. అతి
శయించు. ఉ. హరి. 6, ఆ. 57: చూ
ముమ్మరించు; 7. గర్వించు: చూ, హంక
రించు; 8. తనరారు, ఉన్నతమగు: చూ

సాడుగు.6; వా.9. ఉద్ధితమగు: చూ, శేమ.1.
 నిక్కుబోతు. దే. విణ: చూ, పాగరుబోతు.
 నిక్కుడు. దే. వి: చూ, నిక్కు. 4.
 నిక్కువము. దే. వి: చూ, రూ-నిక్కును.
 నిక్కువీనులజేక్కి. దే. వి. ఉచ్చైశ్చయము:
 చూ, హయము. (ఇట్లు నిక్కువీన్ వాపురము)
 నిక్కువీనులజేక్కి నెక్కుకాతు. డ్య.వి. ఇంద్రుఁ
 డు: చూ, సహసారిక్షుండు.
 నిక్వణము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-నిక్వాణ
 ము-క్వాణము-క్వణము-క్వణనము) పీఠా
 లోనగువాని మోత్రిత: చూ, స్వరము. 2.
 నిక్వాణము. సం. వి. అ. పుం. —నై.—
 నిక్షేపము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెప్పి చూపి
 యుంచిన యిల్లడ: చూ, వాకిక; 2. నిధి:
 చూ, లిబ్ధి. 2; అం. 3: చూ, న్యవహారపద
 ములు; వా. 4. చేమిరి: చూ; తోడు. 4.
 నిక్షేపించు. సం. స. క్రి. పాఠు: చూ, పూడుచు.
 నిఖాతము. సం. విణ. తప్రివ్వబడినది.
 నిఖిలము. సం. విణ. ఎల్ల: చూ, సర్వము.
 నిగడము. సం. వి. అ. పుం, న. రూ-నిగళము.
 1. ఏనుఁగుకాలి సంకెల: చూ, శృంఖలము.
 2; 2. సంకెల: చూ, శృంఖలము. 3.
 నిగణము. సం. వి. అ. పుం. హోమధూమము:
 చూ, పాగ.
 నిగదము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిగాదము.
 స్పష్టముగాఁ బలుకుట: చూ, పరిస్తావము. 2.
 నిగదించు. సం. స. క్రి. స్పష్టముగా చెప్పు.
 భాగ. 2, స్కం. 37: చూ, వచించు.
 నిగలిగ. దే. వి. 1. అధికపరిణ: చూ, వెలుతు
 రు. 1; 2. మెఱయుటయందగు ననుకరణ
 ము. వసు. 6, ఆ. 85: చూ, హూహూ.
 నిగమము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేదము;
 2. అంగశ్లవాడ: చూ, మార్గము. 1; 3. దారి:
 చూ, మార్గము. 1; 4. పట్టణము: చూ,

సీమ. 1. [వర్తమాను.
 నిగముండు. సం. వి. అ. పుం. వేహరి: చూ,
 నిగరణము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-నిగరణము-
 నిగారము: చూ, మింగిసుబ; పుం. 2. కం
 టము: చూ, మెడ.
 నిగరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-నిగర
 ణము. 1; నై. విణ. రూ-నిగారము. (1)=
 నికరం. శైస్త్రిము. ఉ, వా. 7, ఆ. 297:
 చూ, శైస్త్రిము; (2)=నికర. న్యాయము:
 చూ, సత్త్వము. 1; (3) బలము: చూ,
 శక్తి. 1.
 నిగహీనతావములు. అం. శైస్త్రిము,
 కామదము, గర్భదము, అస్తాకపాలకము, స్వి
 ప్తకృత్తు, పదట్యూరము, మోక్షదము (7):
 (చూ, సర్వతానములు.)
 నిగళము. సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-నిగ
 డము. 1—2; అం. 3. గోహములు ద్విస్వ
 భావహాసులలో చివరమూండు పాదముల
 యందున్న నిగళముపట్టు (చూ, పాళము,
 భుజంగము.)
 నిగా(నిగహో). వా. వి. 1. దృష్టి: చూ, వీక్షణము;
 2. జాగరూకత; నై. వి. 3.=నికాయ: చూ,
 లక్ష్యము. 1.
 నిగాదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిగదము.
 నిగారము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-నిగ
 రణము. 1; నై. విణ. (1)=నికర: చూ,
 రూ-నిగరము (1), (2), (3). (శైస్త్రిము
 నకు.—అచ్చ. అ, కాం. 83.)
 నిగాళము. సం. వి. అ. పుం, న. గుఱ్ఱము మెడ
 సమీపపుచోటు: చూ, హయము.
 నిగిడారు. దే. అ. క్రి. (నిగిడి + ఆరు) చూ,
 న్యాపించు.
 నిగిరిక. దే. వి. ఇగిరిక: చూ, హవిస్సు.
 నిగుడు. దే. అ. క్రి. రూ-నివుడు. 1: చూ,

వ్యాపించు భార. ఆం. 5, ఆ. 3; ఉ. హరి. 3, ఆ. 141; 2: చూ, విజృంభించు. భార. శత్య. 1, ఆ. 129; 3. నిష్ఠ. భార ఉన్యో 2, ఆ. 146: చూ, వీడు. 5; 4 చోడు. భార. విరా. 3, ఆ. 79: చూ, సాదనగు; 5: చూ, సంభరించు; 6. కన్నువేయు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 375: చూ, దృష్టించు, 7. చేక్కబడు. భార. ఉన్యో. 2, ఆ. 61: చూ, సరిపడు. 2; 8. చిప్పిల్లు: చూ, బుగులుగొను. [డు-నివుడుచు-నివుడుచు. నిగుడుచు. దే. పేర్. నిగుడజేయు: రూ-నిగు నిగుడుదెంచు. దే. ఆ. కిర్ నిక్కు:చూ, వీడు. 5. నిగుడుచు. దే. పేర్: చూ, రూ-నిగుడుచు. నిగుడు. దే. వి. (రూ-నివుడు-నీలు)కట్టెనిప్పు మీఁదిఁగన్ము. ఉ, రా. 5, ఆ. 58: చూ, భస్మము. [రహస్యము. నిగూఢము. సం. విణ. మఱుఁగుపుచ్చినది: చూ, నిగూఢము. సం. వి. ఆ. న. మఱుఁగుపుచ్చేట: చూ, బందు (చూ, దాచుట.) నిగ్గడి. దే. విణ. కఠినము: చూ, బెడిదము. నిగ్గు. దే. వి. 1. ఉత్కృష్టప్రకాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. వర్ణలేశము: చూ, వర్ణము. 6; 3. కిరణము. ఆం, భా. పర్. 82: చూ, హాసము. 2; 4. పస: చూ, సారాంశము; విణ. 5: చూ, నికరము. (1); ఆ. కిర్. 6. రూ-నెగ్గు. నిర్వహిల్లు: చూ, రవణించు నిగ్గిహము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తోర్పాటు; 2. బెదరుమాట: చూ, శబ్దము. 2; 3. చెఱ: చూ, బంధనాలయము; 4. మేర: చూ, సన్మానము; 5. రూ-నిగ్గిహము. అడ్డగింపు: చూ, వారణము. 1; ఆం. 8: చూ, హస్త క్రియలు. నిగ్గిహించు. సం. న. కిర్. 1. తోర్పాడు; వా. 2. గెలుపొందు. “వానివ్యాజ్యము నిగ్గి

హించిరి.” [హము: చూ, వాగదాము. 1. నిగ్గిహము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నిగ్గి నిఘంటుపాఠ్యము. ఆం: చూ, ముగుణములు. నిఘంటువు. సం. వి. ఉ. పుం. పదపదార్థములను సర్వాయపదములను తెలియజేసేడు పరిమాణగర్వింధము. నిఘంటువులు. ఆం. నిఘంటువులు నాలుగు విధములు.— ౧. పర్యాయపదములఁ దెలుపు శ్లోక (పద్య) రూప నిఘంటువులు, ౨. శ్లోక (పద్య)రూప నానార్థ నిఘంటువులు, ౩. అకారాది పరిశిషదార్థ నిఘంటువులు, ౪. అకారాది పరిశిషదార్థ పర్యాయ పద నిఘంటువులు (ఇందు సంస్కృత నిఘంటువులును, తెలుగు నిఘంటువులును, ఉభయభాషలం దెలుపు నిఘంటువులును గూడకలవు.) నిఘట్టనము సం. వి. ఆ. న.=నెగ్గడము: చూ, పీడనము. నిఘము. సం. వి. ఆ. పుం. చదరపునస్తువు. నిఘసము. సం. వి. ఆ. పుం. కుడుపు: చూ, సాపాటు. [వ్యాసకరణబంధములు) నిఘాతకము. ఆం: చూ, అమాషితములు. (చూ, నిఘాతిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. డాకలి: చూ, పట్టెడ. [సరాధీనుఁడు) నిఘ్నుఁడు. సం. విణ. లోఁకునైనవాఁడు: చూ, నిచయము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సమాహము. నిచికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-నైచికి. మంచి రూపముగలిగి చాల పాలిచ్చెడియావు: చూ, ధేనువు. [సారితము. 1. నిచితము. సం. విణ. పఱపఁబడినది: చూ, పర్. నిచుల (శ) ము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఎఱ్ఱగన్నేరు *: చూ, హయమారకము; 2. రూ- (నిచోళము-చోళము.) కప్పుడు దుప్పటి, వక్కదుప్పటి (అనికొందలు): చూ, వస్త్రము; 3. నీరుపొబ్బలి.*: చూ, పొబ్బలి.

నిచోళము. సం. వి. అ. పుం. 1: కోళము-
కోషము, ఖడ్గకోళము, ఖడ్గపిఠానకము.
ఖడ్గపిఠానము. (తె. పు) — 2: అ, గలీబు,
గలీబు, గలీసెన-గలీసెన-గలీసెన: చూ,
పస్త్రము; 2: చూ, నిమల (క) ము 2.

నిచ్చెన. వై. వి.=నిచ్చేణి: తా. ప. (సం. పు).-
అధిరోహిణి, ఆరోహణము, నిచ్చేణి.

నిచ్చెనపంజే. ద్వ. వి. దివిటీలకమ్ములమర్చిన
నిచ్చెనపంటి సాధనము, కరపీఠము: చూ,
స్నేహశము.

నిచ్చెనదివ్వపంజే. ద్వ. వి.—పై.—

నిచ్చే. వై. అవ్య. రూ-నిచ్చేలు. 1.=నిత్య. సదా
ర్థకము. పను. 2, ఆ. 126: చూ, సతతము.
2; 2. పరితివినము. పంచ. నా. 1, ఆ.
153: చూ, వాసరము; 3. ఎల్లప్పుడు:
చూ, సతతము. 2; వా. 4. తారీఖు. ఆం,
భా. పు. 90: చూ, రోజే.

నిచ్చేమల్లె. వై. వి.=నిత్యమల్లికా. ఎల్లప్పుడును
బూచెడుమల్లిక. ఆం, భా. ద్వి. 51: చూ,
రూ-నిత్యమల్లె.

నిచ్చేయము. వై. వి.=నిత్యయ: రూ-నిచ్చేలము.
నిచ్చేలు: చూ, సత్యము. 1.

నిచ్చేలము. వై. వి. 1.—పై.—; 2.=నిర్మ
లము. ఆం, భా. తృ. 15: చూ, సాచ్చెము.
2; విణ. 3.=నిశ్చలమ్. కళా. 3, ఆ. 198:
చూ, స్థావరము; 4. నిర్దోషము. శశాం. 2,
ఆ. 18: చూ, సమీచీనము. 2; 5. నిరంత
రము. రాఘ. 2, ఆ. 5: చూ, సతతము. 2.

నిచ్చేలు. వై. వి. అవ్య.=నిత్య: చూ, రూ-నిచ్చే.
(సదార్థకము.—పాండు. 2, ఆ. 53)

నిజము. సం. వి. అ. న. నిజము. 1. కలతెఱు
గు: చూ, సత్యము. 1; 2. సత్యవచనము:
చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, స్వభావము. 2;
విణ. 4. నిజమైనది: చూ, సత్యము. 1;

5 యశాన్తము: చూ, సత్యము. 1; 6. తనది:
చూ, స్వకీయము; 7. శాశ్వతమైనది: చూ,
శాశ్వతము.

నిజమోహము. ఆం: చూ, మోహచతుష్టయము.
నిజాయతీ. వా. విణ. న్యాయమైన.

నిజేయది. ద్వ. విణ: చూ, సత్యవంతుడు. 2.

నిజేయ. వై. వి. విణ: చూ, నిజము (కలతెఱు
గుచు).—కళా. 1, ఆ. 183; నిజమైనది అను
టకు.—అశ్మీ. 4, ఆ. 154; భా. క. 3,
ఆ. 60.) [పంచత్రి. 1.

నిజోసి. వై. వి.=నియోసి. రూ-నియోసి: చూ,
నిటలము. సం. వి. అ. పుం, న.=చుదురు-నొస
లు.(రూ-నిటలము- నిటీలము- నిటిలము-
నీటిలము): చూ, లలాటము.

నిటలాక్షుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.
నిటాకు వా. విణ. నిలువున. [నిటలము.

నిటాలము సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-
నిటిలము. సం. వి. అ. పుం, న.—పై—

నిటిలము. సం. వి. అ. పుం, న.—పై—

నిట్ట. దే. వి. 1 పరీవాహము. భార. విరా. 2,
ఆ. 66: చూ, వెల్లువ; 2. చోటు. భార.

విరా. 1, ఆ. 45: చూ, స్థానము. 1;
3. కంబము: చూ, స్తంభము. 1; 4. ఎత్తు.

పాండు. 3, ఆ. 133: చూ, నిమ్మ. 4;
5. పరిక్ర: చూ, పార్శ్వము. 2; 6.(రూ-
నిట్ట- నిట్టు): చూ, లంకణము; విణ.

7. నిక్కినది. భా. 6, స్కం. 469: ఉన్న
మితము, నద్దము; 8. సరియైనది. ప్వా. 4,

ఆ. 73: చూ, సుషుము. 1.

నిట్టకనిలుచే. దే. అ. కి. సరిగానిలుచే: రూ-
నిట్టనిలుచే, నిట్టనిలుచేండు. [నిట్టు.

నిట్టకనిలుపు. దే. వి. సరినిలుపు: రూ-నిట్టక
నిట్టకనిట్టు. దే. పి.—పై.—

నిట్టగిమ్ము. దే. అ. కి. 1. నిట్టవొడుచు.

లక్ష్మీ. 2, ఆ. 50: చూ, విజృంభించు; 2: చూ, పులకరించు.
 నిట్టనిలుచు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-నిట్టకనిలుచు. పాండు. 2, ఆ. 55.
 నిట్టనిలుచుండు. దే. అ. కిరి. —పై.—
 నిట్టపంట. దే. వి. నిష్కారణము. [గుండే.
 నిట్టరాడు. దే. వి. రూ-నిట్టాడు: చూ, తల
 నిట్టలము. దే. విణ. రూ-ఇట్టలము. భాగ. 6, స్కం. 319: చూ, హెచ్చు. 1. [1, 2.
 నిట్టవొడుచు. దే. అ. కిరి: చూ, నిట్టగొమ్ము.
 నిట్టు. దే. వి. 1. రూ-నిట్టు. పస్తు. రా, వి. 2, ఆ. 69: చూ, లంకణము; 2: చూ, పిపాస; 3: చూ, వలపు; విణ. 4: చూ, రా తిరి; వి. 5. రూ-నిట్టు: చూ, శుష్కము. 2.
 నిట్టుపాసము. ద్వ. వి. రూ-నిట్టుపాసము, శుష్కపవాసము: చూ, లంకణము.
 నిట్టారుమే. ద్వ. అ. కిరి. (నిడుద + ఊరుమే) రూ-నిట్టారుపు: చూ, పగర్పు.
 నిట్టారుపు. ద్వ. అ. కిరి. —పై.—
 నిట్టారుపు. ద్వ. వి. (నిడుద + ఊరుపు) రూ-నిట్టారుపు. దీర్ఘనిశ్వాసము: చూ, వాయువు.
 నిట్టారుపు. ద్వ. వి. —పై.—
 నిట్టా. దే. వి. రూ-నిట్టాము. 1. ఇల్లి: చూ, లంకణము; 2. నిలువు.
 నిట్టాము. దే. వి. —పై.—
 నిట్టాడు. దే. వి: చూ, నిట్టరాడు.
 నిట్టాయి. దే. వి. (నిట్ట + తాయి) పాడవు తాయి: చూ, రాయి.
 నిట్టిండు. దే. స. కిరి. నిలువు గానుంచు.
 నిట్టిల్లు. దే. అ. కిరి. ఉపవాసముండు.
 నిట్టు. దే. వి, విణ: చూ, నిట్టు. 1-5. [ము.
 నిట్టుపాసము. ద్వ. వి: చూ, రూ-నిట్టుపాస
 నిడికుడక. ద్వ. వి: చూ, భక్ష్యము.
 నిడివి. దే. వి. (రూ-నిడుద-నిడుపు.) 1. దైన్యము:

ము: చూ, పాడవు. 2; విణ. 2. దీర్ఘము.
 లక్ష్మీ. 3, ఆ. 76: చూ, మూల. 2.
 నిడివేరిలు. దే. వి. నడిమివేరిలు: చూ, వేలు. 2.
 నిడు. దే. విణ. పృథ్వియందునిడుద శబ్దమునకు
 మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. “నిడుమోము, నిడువాలు” మొ.
 నిడుచేట్ట. దే. వి: చూ, కుససము.
 నిడుచేను. దే. అ. కిరి. (నిడుద + చేను) చోఁగు. భాగ. ఆది. 7, ఆ. 175: చూ, పాడవగు.
 నిడుద. దే. విణ: చూ, నిడివి. 2.
 నిడుదలు. పా. దీర్ఘాచ్చేలు.
 నిడుదవెన్ను. దే. వి: చూ, సర్పము. అచ్చ. సుం, కాం. 57.
 నిడుపఁడు. దే. వి. —పై —
 నిడుపకమ్ములు. ద్వ. వి. కడపకు నిరుపకమ్ములనుండు నిలువులు. [పు. 1.
 నిడుపఁడుపాన్పుతేఁడు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణు
 నిడుపు. దే. వి. 1: చూ, చోఁపు. 1. ఆం, భా. ద్వ. 152; 2. దీర్ఘము: చూ, పాడవు. 2; విణ. 3: చూ, నిడివి. 2.
 నిడుపుకాసె. దే. వి: చూ, అంగదట్టము.
 నిడుముపై. ద్వ. వి. (నిడుద + ముపై) తుంగ*: చూ, తృణము. 1.
 నిడువెండుక. దే. వి. (నిడుద + వెండుక) 1. గగుసు: చూ, శోమాంచము; వా. 2. పాడవుగనుండెడు వెండుక.
 నిడువెండుకవెట్టు. దే. అ. కిరి: చూ, పులకరించు. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 181.
 నిడుసు. వా. వి. బారిముద్ర. ఆం. భా. ద్వ. 274: చూ, లోహము. 1.
 నిడ్డ. వా. వి. దెబ్బ: చూ, హతి.
 నితంబము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పిఱ్ఱ; (స్త్రీలమొలకు వెనుకనున్న పగిదేశము. సురతసమ్మర్దముచేతనిక్కిలిగానిఁబొందునది); 2. మొల: చూ, శోణిఫలకము; 3. కొండ

నమము: చూ, పర్వతము; 4. మూపు: చూ, స్కంధము. 1; 5. వరి: చూ, కోగము; అం. 6: చూ, నృత హస్తములు; 7: చూ, కరణములు.

నితంబిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గొప్పములు దులు గల ఆడుని: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడువి: చూ, స్త్రీ. చూ, హెచ్చు. 1.

నితాంతము. సం. కి. వి. ఆ. న. 1. పెట్టు: నిత్యము. వై. వి.=నిత్యముల్లకా న: నిచ్చేముల్ల. (సం. ప).—నిత్యముల్ల-నిత్యముల్లక.

నిత్యకళ్యాణము పచ్చేతోరణము. జా. ఎడ తెగని శుభములు. “ నిత్యకళ్యాణముఁబచ్చే తోరణమై జనులందఱు నుల్లసిల్లఁగన్. ” (విజ. 1, ఆ. 84). ముల్ల.*.

నిత్యమల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=: చూ, నిచ్చే నిత్యమల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—వై.— నిత్యము. సం. కి. వి. ఆ. న.=నిచ్చేలు.

1. ఎల్లప్పుడు: చూ, సతతము. 2; వి. 2. ఎడ తెగనిది: చూ, సాంద్రము. 2; 3. స్థిర మైనది: చూ, కాశ్యతము. చతుష్టయము.

నిత్యానిత్యవస్తు వివేకము. అం: చూ, సాధన నిత్యైకవచనాంతములు. పా. సస్యలోహవాచక శబ్దములును, కొన్ని సంబారధాన్య వాచక శబ్దములును, గుణరసవాచకములు సమానార్థక ములైన దేశ్యవిశేషణ శబ్దంబులును, కేల్వా దులును నిత్యైక వచనాంతములు.

నిదర్శనము. సం. వి. ఆ. న. 1. దృష్టాంతము: చూ, వృత్తాంతము. 7; పుం. అం. 2. నిద ర్శనాలంకారము. (వాక్యార్థములకు సామ్య రోపణము.) “ దాతకు సౌఖ్యత యెడియె యదెపూర్ణేందునకు నిష్కళంకత. ”: చూ, అలంకారము. 3.

నిదాఘము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వెట్టకారు: చూ, మాసద్యయము; 2. వెచ్చేన: చూ,

కేరిమి; 3. చెమట: చూ, నేరము. నిదానము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, అపికార ణము; 2. వెయ్యకలుపు: చూ, సూక్రిము. 1; 3. కోగనెల్లయము: చూ, అదానము. 3; వై. వి. (1)=నిదానం. ఆత్మపక్షక వివా పించు: (సం. క).—నిదానం.

నిదానించు. వై. ఆ. కి: చూ, తాగు. 3. నిదగ్ధము. సం. వి. (కొలత హెచ్చిర ధాన్యా ములు) పెంపఁబడినది: చూ, కథితము. 1.

నిదిగ్ధిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాచుడు. * నిదిగ్ధానము. సం. వి. ఆ. న. మఱిమఱితలఁ చుట. స్వప్నము. 2.

నిదుర. వై. వి.=నిదా. రూ-నిదుర: చూ, నిదురపోతు. ద్వ. వి. రూ-నిదురపోతు: చూ, స్వప్నముడు. చూ, నిద్రించు.

నిదురవోవు. ద్వ. ఆ. కి: రూ-నిదురవోవు: నిదురించు. వై. ఆ. కి.—వై.—

నిదేశము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పరుపు: చూ, నెలపు; 2. రూ-నిదేశము, చెప్పట: చూ, శంసనము; 3. దాపు: చూ, సమీపము. 1. నిదేష్ట. సం. వి. (ఋ. ఈ. ఋ) ఆజ్ఞా పించువాడు.

నిద్దము. వై. వి.=స్నిగ్ధ. 1. రూ-నిద్ద. నును పుగలది: చూ, స్నిగ్ధము. 2; 2. స్నేహము కలది: చూ, స్నిగ్ధము. 1; 3. దట్టమైనది: చూ, సాంద్రము. 2; 4. చిక్కనైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 3.

నిద్దా. వై. వి.=స్నిగ్ధము: చూ, రూ-నిద్దము. 1. నిద్దుర. వై. వి.=నిదా: చూ, రూ-నిదుర. రాఘ. 4, ఆ. 185.

నిద్దురపోతు. ద్వ. వి. రూ-నిదురపోతు. నిద్దురలేనట్టి పెద్దలు. ద్వ. వి. బ. దేవతలు. వేం, అం. 20: చూ, నేలుపు. [వోవు. నిదురవోవు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, దురూర-ని

నిద్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నిదుర: చూ, స్వప్నము. 2; ఆం. 3. సంచారిభావములు 33 లో నొకటి. (అవ్యక్తముకన్నయ స్వప్నంబుననైన యిదియును లోకనంబు లభించు నేమోయని నిద్రగోరి నేత్రకంజంబుల మాయంచుండెను): చూ, సంచారిభావములు; 3: చూ, శిక్షాకాలములు.

నిద్రాపోవు. మి. అ. కిరి: చూ, రూ-నిదురపోవు. నిద్రామిండు. సం. విణ: చూ, నిదురపోతు. నిద్రాసమయము. అం. గిహసమయములు 27 లో నొకటి (భోగవిహీనము): చూ, గిహసమయములు.

నిద్రాశువు. సం. విణ: ఉ: చూ, నిదురపోతు. నిద్రించే. సం. అ. కిరి: నిద్రిలు-నిద్రిల్లు. (తె. ప).—కురికిపడు, కునుకు, కూరుకు, తూగు, నిదురించే, నిదురపోవు-నిదురపోవు, నిద్రాపోవు.

నిద్రిలు. సం. అ. కిరి.—పై.—

నిద్రిల్లు. సం. అ. కిరి.—పై.—

నిధనము. సం. వి. అ. న. 1. కొలము: చూ, పంగడము; పుం, న. 2. చోపు: చూ, మరణము; 3. చేటు: చూ, రుత్త.

నిధానము. సం. వి. అ. న. 1. ఉంచేట: చూ, పెట్టుకోలు; 2. పాతట: చూ, లిబ్బి. 2. నిధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, లిబ్బి. 2; అం. 2: చూ, సంతానములు. చూ, శ్రీదుండు. నిధినాథుండు. సం. వి. అ. పుం. కుచేరుండు: నిధులు అం. మహాపద్మము, తిద్వము, మకరము, శంఖము, కచ్చపము, ముకుందము, కుండము, నీలము, వరము. (9)

నిధువనము. సం. వి. అ. న. 1. కలయిక: చూ, సంయోగము; 2. పడలు: చూ, వేపధువు.

నిధ్యానము. సం. వి. అ. న. చోపు: చూ, వీక్షణము.

ని. దే. ద్ర. చార్దకము: చూ, రూ-చ. అం, భా. తృ. 67. [స్వరి: చూ, స్వరము. 2. నివడము సం. వి. అ. పుం. రూ-నినాడము. నినాడము. సం. వి. అ. పుం.—పై — నినుచే. దే. పేరి: చూ, రూ-నినుచే. స్వా. 1, అ. 78.

నినుపారు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-నినుపారు.

నినుపు. దే. వి: చూ, రూ-నినుపు.

నిన్న. దే. వి. (నిరు + నాండు) గెడినము. (సం. ప.)— అధరేమ్యపు.

నిపతము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిపాతము.

1. చేదుపుట: చూ, పతనము; వా. 2: చూ, హెచ్చేరిక. ప్రజ్ఞానోయు.

నిపతించే. సం. స. కిరి. రూ-నిపాతించే: చూ, నిపము. సం. వి. అ. పుం. కలశము: చూ, భాండము. 3. [తము. 1—2.

నిపాతము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిపాతనము సం. వి. అ. న: చూ, నియాతనము.

నిపాతము. సా. వి. అ. పుం. 1. పడుట: చూ, పతనము; 2. వ్యాకరణమునందు సాధారణ విధికి సంబంధింపక విధింపబడినశబ్దము; 3: చూ, అవ్యయము. 4.

నిపాతించే. సం. స. కిరి: చూ, రూ-నిపాతించే. నిపానము. సం. వి. అ. న. నీళ్లగాడి: చూ, లట్టు. 1.

నిపీడితిము. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

నిపుణుండు. సం. విణ: చూ, సమర్థుండు.

నిప్పచ్చే. ద్వ. వి. (నిరు + పచ్చే) రూ-నిప్పచ్చేరము. 1: చూ, బీదతనము; 2. నాశము: చూ, రుత్త.

నిప్పచ్చేరము. వై. వి. 1: చూ, రూ-నిప్పచ్చే. 1; 2: చూ, రూ-నిప్పచ్చే. 2; విణ. 3. ఉత్తది: చూ, శూన్యము. 1.

నిప్పటి. దే. వి: చూ, భిక్ష్యము.

నిష్పల్లు. దే. వి. చూ, నిష్పల్లు.

నిష్పల్లు. దే. వి. (నిఱు + పల్లు): చూ, లంకగాము.

నిష్పల్లు. దే. వి. రూ-నిష్పల్లు. 1. అగిని: చూ, నిజము. సం. విణ. దట్టమైనది: చూ, సాంద్ర
పహ్ని. 1; 2. నిష్పల్లుగాము. భార. భీష్మ. నిజీకరించు. సం. స. క్రి. దట్టముచేయు.

4, ఆ. 349: చూ, పహ్ని. 1.

నిష్పల్లుదిడి. దే. వి. 1: చూ, నెన్నెలపులుగు;

వా. 2: నిష్పల్లుకోడి.

నిష్పల్లు. దే. వి. చూ, రూ-నిష్పల్లు.

నిష్పల్లులు. దే. వి. 2. రూ-నిష్పల్లు. స్మరింగ

ములు: చూ, పహ్ని. చూ, 2.

నిష్పల్లుకోడి. వా. వి. నిష్పల్లుదిడి. 2. [దిండి. 1.

నిష్పల్లులను మ్రింగుపులుగు. దే. వి. చూ, నిష్పల్లు

నిష్పల్లుగుంపు. వా. వి. చూ, పహ్ని. 1.

నిష్పల్లు. దే. వి. బ: చూ, రూ-నిష్పల్లు.

నిష్పల్లునెన్నె గుత్తులకానుగు. ద్య. వి. చూ,

శాదఘ్నుము. 1.*.

నిబంధనము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఏర్పాటు:

చూ, సత్యము. 1; 2. కట్టు: చూ, బంధము.

1; 3. తంతులుగట్టెడి చిరడ: చూ, చిరడ;

4. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 5. కట్టు

పాటు: చూ, సమ్మె; విణ. 8. కూర్పబడి

నది: చూ, సంయోజితము.

నిబంధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మలమూత్ర

బంధము; 2: చూ, నిబంధనము. 2; 3. వర్ష

శనము మొదలైనది.

నిబంధించు. సం. స. క్రి. 1: చూ, బంధించు;

2: చూ, వాతించు. [చూ, సత్యము. 1.

నిబద్ది. నై. విణ. = నిబద్ధ. (రూ-నిబద్ది-నిబద్ది):

నిబద్దించు. నై. స. క్రి. నిజీపజుచు: రూ-నిబద్దించు.

నిబద్దించు. నై. స. క్రి. — పై. —

నిబద్ధమగు. మి. ఆ. క్రి: చూ, సంధించు.

నిబద్ధము. సం. విణ. 1. బంధింపబడినది: చూ,

సీతము. 4; 2. అడ్డగింపబడినది: చూ,

రుద్ధము. 1.

[పధము.

నిబర్హణము. సం. వి. ఆ. న. చేంపుట: చూ,

నిబర్హణము. సం. విణ. చేంపబడినది: చూ,

హోక్షితము. 2.

[ము. 2.

నిబర్హణము. సం. వి. ఆ. న. చేంపుట: చూ,

నిబర్హణము. సం. వి. ఆ. న. చేంపుట: చూ,

నిబర్హణము. సం. వి. ఆ. న. చేంపుట: చూ,

నిబర్హణము. సం. వి. ఆ. న. చేంపుట: చూ,

నిబర్హణము. సం. వి. ఆ. న. చేంపుట: చూ,

నిబర్హణము. సం. వి. ఆ. న. చేంపుట: చూ,

నిబర్హణము.

నిబ్బది. నై. వి. = నిబద్ధ: చూ, రూ-నిబద్ది.

నిబ్బది. నై. వి. = — పై. —

నిబ్బదిము. నై. వి. 1. ఆతిశయము: చూ,

హెచ్చు. 2; 2. ఆత్మగతివిశేషము: చూ,

హయము; క్రి. విణ. 3. ఆత్మంతము: చూ,

హెచ్చు. 1; విణ. 4. = నిర్భరమ్. తిన్నన:

చూ, హృద్యము; వా. వి. 5. దెడరులేమి.

నిబ్బరించు. నై. ఆ. క్రి. 1: చూ, ముమ్మరించు;

2: చూ, నిదానించు. [చూ, ప్రేమము.

నిబ్బరికము. దే. వి. దయ. సా. 2, ఆ. 216:

నిబ్బరికించు. నై. ఆ. క్రి. 1: చూ, ముమ్మ

రించు; దే. ఆ. క్రి. 2: చూ, దయనీయు.

నిధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = నెపము: చూ,

వ్యాజము. 1; విణ. 2. సమానము: చూ,

ఉపమ. 4.

నిభాయించు. వా. క్రి. శాళు.

నిభుగ్నుము. అం: చూ, పక్షక్రియలు.

నిభృతము. సం. విణ. పృశ్చితము, శిక్షింపబడి

నది: చూ, వినీతము.

నిమంత్రణము. సం. వి. ఆ. న. శాన్ధిభోజనా

దులయందు తగిన వారిని నియమించుట.

నిమంత్రించు. సం. స. క్రి. శాన్ధిభోజనాదుల

యందు తగిన వారిని నియమించు: చూ,

పిలుచు.

[వాడు.

నిమంత్రితుడు. సం. విణ. నిమంత్రింపబడిన

నిమజ్జనము. సం. వి. అ. న. మజ్జనము: చూ, స్నానము. 1. [చూ, వృక్షము.

నిమటాయి. దే. వి. ఒకరకముతీగ *: చూ, నిమయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వినిమయము.

నిమాజే. వా. వి. పార్థన: రూ-నమాజే. నిమితకాడు. ద్వ. వి. బగువుమోసెడి పని వాడు: చూ, భారవాహకుడు.

నిమితకాండు. ద్వ. వి. బాణకాలజీవిజనము. నిమితము. వై. వి. 1: చూ, బైసి; విణ. 2:==: చూ, నియమితము. 1.

నిమిత్తము. సం. వి. అ. న. 1. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 2: చూ, శునకము. 1; 3. గుటి: చూ, లక్ష్యము. 1; 4. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; అం. 5: చూ, అశ్వ హృదయపరిజ్ఞానము.

నిమిషము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిమేషము. =నిముసము(మినిట్) (60సెకనులకాలము) (1/60 గంట).

నిమిలనము. సం. వి. అ. న. 1. కనుమూయుట; 2. చోవు: చూ, మరణము.

నిమిలితము. అం: చూ, దృష్టిక్రియలు.

నిమకళా. దే. వి. (నిమరు+కల్లము) 1. కైలు చేసిన కల్లమునందలి యడుగు ధాన్యము: చూ, స్తంబకరి; 2. కొఱత: చూ, వెలితి. 2. నిమకు. దే. స. క్రి.స్తన్యపానముచేయు:చూ, త్రాగు.

నిమరు. దే. స. క్రి. 1. ఆకర్షించే. అం, భా. తృ. 132: చూ, రెమ్ము. 2; 2. పేమచే శరీరము అల్లనతడవు: రూ-నివురు.తడవు-తడుము, దువ్వు. (సం. ప).—అభిమర్శించే.

నిమరుట. దే. వి: అభిమర్శనము.

నిముసము. వై. వి.==: చూ, నిమిషము. [యము. నిమేయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిమ

నిమేషము. సం. వి. అ. పుం. 1.= నిముసము:.

చూ, రూ-నిమిషము; అం. 2: చూ, పుట క్రియలు; 3: చూ, కాలపాణము.

నిమ్మగ. సం. వి. అ. స్త్రీ. వీటు: చూ, నది. నిమ్మము. సం. విణ: చూ, లోతు. 2. (చూ, భూమి. 1.)

నిమ్మ. దే. వి: (సం. ప).—విరాపతము, కరుణము, కాకఫలము, త్సద్రాంబుశనన-త్సద్రాంబుశనన, గంభి, గంభీరము, గిలము, జంబిము-జంబీరము - జంభీరము, జంభము, జంభలము, జలేంద్రము, డహువు, తమాలము, దంతశతము, దంతహర్షణము; తద్వి. — అడవినిమ్మకు. — అడవినిమ్మ. (సం. ప). — వనజంబీరము.

నిమ్మళము. వై. విణ.=నిర్మల. 1. నిశ్చింత:చూ, మదిమది; 2: చూ, శాంతము. 1; 3: చూ, స్వస్థము.

నిమ్మళి. వై. వి.==: చూ, నిమ్మళము. 2.

నిమ్మళించే. వై. అ. క్రి. 1. నిశ్చింతమగు; 2: చూ, సేదచేరు.

నియత. సం. వి. ఋ. పుం. (రూ-నియంతృడు-యంతృడు) 1. తేరునడపువాడు: చూ, సారథి; విణ. 2. నడపువాడు: చూ, సారథి.

నియంతవ్యుడు. సం. విణ. 1. అడ్డగింపదగిన వాడు; 2. అజ్ఞాపింపదగిన వాడు.

నియంత్రణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. అడ్డగింత: చూ, వారణము. 1. [చూ, రుద్ధము. 1.

నియంత్రితము. సం. విణ. అడ్డగింపబడినది: నియతము. సం. విణ. 1.=నీతకము. నియతి. నియమము గలది; 2. నిత్యమైనది: చూ, కాశ్యతము.

నియతశ్రావ్యము. అం. శ్రావ్యములు 2 లో-నొకటి (స్వగతము) (దరిమన్నవారికివిన

బడుట అని కొందఱు): చూ, శాస్త్రము.
(శాస్త్రము. — సర్వశాస్త్రము, నియత
శాస్త్రము).

నియతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నియమము: చూ,
సత్యము. 1; 2: చూ, సంపత్తి.

నియమనము. సం. వి. అ. న. నియమించుట:
చూ, సత్యము. 1.

నియమము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-నియా
మము. = నేమము. 1. ఏర్పాటు: చూ, సత్యము.
1; 2. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 3. చనువు:
చూ, సెలవు; 4. పట్టుదల: చూ, స్వర్గ. 4;
5. శరీరముకంటె భిన్నములైన మృజ్జలాదు
లు సాధనముగాగలిగి నిత్యము నేయవలయు
నను నిర్బంధములేని శౌచతపస్సాన్వితాయ
దేవతా నమస్కారము: చూ, హణిగలు;
6: చూ, లైసి; 7: చూ, సమ్మతి. 1; 8. శా
స్త్రముచే నియమింపబడునది, పుణ్యకము:
చూ, వ్రతము; అం. 9: చూ, యోగాంగ
ములు (చూ, అంగము. 9.)

నియమములు. అం. 1. తపము, సంతోషము,
ఆస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాం
తశాస్త్రము, లజ్జ, మతి, జపము, వ్రతము.
(10); 2. వితాన, విలోమ, పుత్రత్వన్న, ఆస్తి
త్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్కృష్ట,
శేషఫలనియమాదులు గలవు; 3. శౌచము,
సంతోషము, తపస్సు, స్వాధ్యాయము, ఈ
శ్వర ప్రణీధానము (5).

నియమించు. సం. స. కి. ఆజ్ఞాపించు: చూ,
సెలవచ్చు.

నియమితము. సం. విణ. 1. = నిమితము. నియ
మింపబడినది: చూ, బంధము. 1; 2. కట్టు
బడినది: చూ, నిత్యము. 4.

నియము. సం. విణ. నియమింపబడినది.

నియాతనము. సం. వి. అ. న. దిగదొర్చుట:

రూ-నిపాతనము. అవనాయము. (తె.ప). —
చడఁకోరియుట.

నియామకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
తండెలు; విణ. 2. నియమించువాడు.

నియామము. సం. వి. అ. పుం. = నేమము: చూ,
రూ-నియమము. 1.

నియోప్తడు. సం. విణ. నియోగింపబడినవాడు:
అనుజ్ఞాతుడు, ఆజ్ఞాతుడు.

నియతము. సం. వి. అ. న. లక్ష: చూ, సంఖ్య.
1. [చూ, యుద్ధము.

నియుద్ధము. సం. వి. అ. న. బాహుయుద్ధము:
నియోక్తవ్యము. సం. విణ. నియోగింపబడినది:
చూ, ప్రతిసరము. 9.

నియోగ బాహుళ్యములు. అం. ఆంధ్రులలో నొక
తెగవారు. వీరిలో ఆటకేల నియోగులనియు,
పాక్షికాటినియోగులనియు, నందవీరులని
యు భేదములుగలవు. కొందఱు కృష్ణయశా
శ్వేదీయులు ఆపస్తంబసూతుల, కొందఱు
ఋగ్వేదులు ఆశ్వలాయన సూతుల, కొం
దఱు శుక్లయశశ్వేదులు కాల్యాయన సూ
తులు నైయున్నారు. ఉద్భవుండ్రాధారులు
చక్రాంకనపరులొక కొందఱును, త్రిపుం
ద్రాధారులొక కొందఱును, మిసములుంచు
వాళొక కొందఱును నైయున్నారు. లోకిక
వృత్తియందలి సమస్తమై గ్రామకరణములుగ
ను లేఖకులుగను ఉన్నారు: చూ, బాహు
ళ్యము. (పంజీకరుడు.) (నిజోగి)

నియోగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నియమ
ము. 3. [నిజోగి.

నియోగి. సం. విణ. (నొ. ఈ. నొ.) = చూ,
నియోగించు. సం. స. కి: చూ, నియమించు.

నియోగ్యుడు. సం. విణ. నియోగింపబడిన
వాడు. [చూ, సెలవు.

నియోజనము. సం. వి. అ. న. ఆజ్ఞాపనము:

నియోజ్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పనివాఁడు: చూ, సేవకుఁడు. [చేయువాఁడు.

నియోధ. సం. వి. ఋ. పుం. బాహుయుధము నియోగి. వై. వి. 1. చూ, నియోగి; 2. నియోగిశాఖకుఁ జెందిన బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, లేఖకుఁడు.

నిర్. సం. ఉప. (౧) నిర్దిగ్ధము=ఇచ్చేట “నిర్” అనునది నిర్దేశము; (౨) నిర్ణీతము=ఇచ్చేట ధాత్వర్థమును నిశ్చయము అను నర్థమునకు మార్చినది; (౩) నిర్దయుఁడు=ఇచ్చేటయూ శబ్దముతో సమసించి అభావార్థముకలది యైనది; (౪) నిర్దళితము=ఇచ్చేట నిర్దేశ మైనది; (౫) నిర్దేశము=ఇచ్చేట ధాత్వర్థము ను నిర్దయమును నర్థమునకు మార్చినది. మొ.

నిరంకుశ. సం. వి. అ. స్త్రీ. జిబ్బిలిక*: చూ, హృస్వగవేధుక. [నిరర్థము.

నిరంకుశము. సం. విణ. ఆడ్డములేనిది: చూ, నిరంజన. సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, పున్నమ.

నిరంజనము. సం. వి. అ. పుం. 1. యజ్ఞమున కుడగిన చిత్రపర్ణహరిణము: చూ, హరిణము. 1; విణ. 2. కాటుక లేనిది; 3. దోషములేనిది: చూ, సమీచీనము. 2.

నిరంతరము. సం. విణ. 1. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 2: చూ, సతతము. 2.

నిరంతస్థము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిరకు. వా. వి: చూ, రూ-నిరుకు.

నిరక్షిరరేఖ. పా. భూమధ్యరేఖ.

నిరతము. సం. విణ. మిక్కిలి ఆసక్తికొన్నది: చూ, లోల. 3. [చూ, వాంఛ.

నిరతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలి ఆసక్తి:

నిరత్యయము. సం. విణ. నాశములేనిది: చూ, శాశ్వతము.

నిరపరాధుఁడు. సం. విణ: చూ, అనపరాధి.

నిరపాయము. సం. విణ. అపాయములేనిది.

నిరపేక్షము. సం. విణ. అపేక్షలేనిది: నిరాశము, నిస్సహము.

నిరయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నరకము.

నిరర్థము. సం. విణ.= నిరుకళము, అడ్డములేనిది; చూ, వికృంఖలము.

నిరర్థుఁడు. సం. విణ: అనర్థుఁడు, అనివారణుఁడు, అబాధకుఁడు.

నిర్దేశము. సం. విణ. 1. ప్రయోజనములేనిది: చూ, వ్యర్థము; అం. 2. కావ్యదోషములలో నొకటి. పాదపూరణమునకై ప్రయోగించిన పదము. ఉదా.—“తలఁపగ వెలయుచేలలి నుజ్జ్వలమగు నీతనివిలాస సౌష్ఠవమనఁగ” విలాసమునుపదము మాత్రమిచ్చేట నావశ్యకము. తలఁపగన్, వెలయుచేన్, లలిన్ అను శబ్దములు నిర్దేశములు. చూ, కావ్యదోషములు, పదదోషములు.

నిర్దేశములు. అం. శీలములేని యాఁడుది; కన్నులులేని పాణి, కర్మహీనుఁడగు విప్రుఁడు, ఆవులేనియిల్లు, శాంతములేని చేదుపు, నీళ్లులేనియేలు, పురుషుఁడులేని స్త్రీ. (7)

నిరలంకృతి. అం. వాక్యగతదోషములలో నొకటి. (గుణములు చెప్పటతో కూన్యమైనది. ఉదా.—“బాహుయుతుఁడు రాజే.”): చూ, వాక్యగతదోషములు. [డు.

నిరవగ్రహుఁడు. సం. విణ: చూ, స్వతంత్రుఁడు.

నిరవధికము. సం. విణ: చూ, నిరర్థము.

నిరసనము. సం. వి. అ. న. 1. (రూ- నిరాసనము- నిరాసము) : చూ, వహేలనము; 2: చూ, బెదరింపు; 3: చూ, వధము; 4. ఉమియుట: చూ, నిష్ఠీనము.

నిరసింఁచు. సం. స. క్రి. 1. తిరస్కరింఁచు: చూ, భంగింఁచు; 2: చూ, విసర్జింఁచు.

నిరస్తము. సం. విణ. 1. త్వరితముగా చెప్పబడినది (మాట): చూ, శబ్దము. 2; 2. తిరస్కరింపఁ

బడినది: చూ, వహేలనము; 3. వెడలగిరి నిరాశము. సం. విణ: చూ, నిరజేక్షము.

క్కబడినది: చూ, వాంతము. 2; 4. వాన్ నిరాసకము. సం. విణ. నిరసింతునది: చూ, యముచే తోయిబడినది; 5. ప్రియోం వహేలనము. [నము. 1.

పబడినది (బాణము): చూ, ప్రియుక్తము. నిరాసకము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-నిరస నిరాకరణము. సం. వి. అ. న. హసడింతు: నిరాసము. సం. వి. అ. న. —పై—

చూ, వహేలనము.

నిరాహారి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, నిరాబారి.

నిరాకరించు సం. స. కిరి: చూ, నిక్షేపించు.

నిక్షేపము. సం. వి. అ. న. మోపు: చూ, పీక్ష

నిరాకరిష్టువు. సం. విణ. ఉ. తిరస్కరించు

ణము.

వాడు: క్షిప్తువు. (తె. ప).—తోపురి, తోయివాడు.

నిక్షేపించు. సం. స. కిరి. మోచు: చూ, పీక్షించు.

నిక్షేపము. సం. విణ. మోడబడినది: చూ,

పీక్షితము.

నిరాకారము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నిరాకరణము; 2: చూ, హ్యోమము. 1.

నిక్షేప(ప)ము. సం. వి. అ. న: చూ, లాంగలము.

నిరాకారుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విష్టువు. 1; 2: చూ, శివుడు; 3: చూ, హంసుడు; విణ. 4: చూ, నిరాకృతి. 2.

నిరు. వై. ఆప్య. గతార్థము. “నిరుడు, నిన్న, నిప్పచ్చే.” మొ.

నిరాకృతము. సం. విణ: చూ, నిరస్తము. 4.

నిరుకడము. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, పృక్షము.

నిరాకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, నిరస

నిరుకళము. వై. విణ: చూ, నిరర్థకము. పాండు.

2, ఆ. 223.

నము. 1; విణ. 2. రూపములేనివాడు: నిరాకారుడు; 3: చూ, అస్వాధ్యాయుడు.

నిరుకు. దే. వి. రూ-నిరకు. 1. నిర్ణయము: చూ, సత్య

ము. 1; 2. నిర్ణయముచేసినవెల: చూ, పణము. 6.

నిరాఘాటము. సం. విణ. 1. కొలదిలేనిది; 2: చూ, నిరపధికము.

నిరుక్తము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వేదాంగ

ములు. (చూ, అంగము. 7); విణ. 2. చెప్ప

బడినది: చూ, శబ్దము. 2; పా. 3. వ్యాకర

ణమునకు సాధ్యముగాని పుస్తకములను గాని

కోన్నిచోట్ల నట్టికబ్బములుగల మంత్రభాగ

ములను గాని వివరించెడిగ్రంథము ఇది

యాస్కమహాముని వ్రాసెను. (నిరుక్తము

నకు భాష్యమును పుట్టియుండుటయేగాక

వేదభాష్యములో జాల మంత్రార్థముల

దగ్గరగ దీనితోడను పని గలుగుచుండునని

తెలిసికొనవలసినది.)

నిరాతంకము. సం. విణ. 1: చూ, నిర్భయము; 2: చూ, నిరామయము. 2.

నిరుక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అర్థనిర్వచనము;

అం. 2. ఒకానొక అర్థాలంకారము. (నా

మసంబంధముచే ననార్థకత్వము. ఉదా.-

“నీచరిత్రములచేతనే నీవుదోషకరుడవు.”

చూ, అలంకారము. 3.

నిరాధారము. పా: చూ, దిక్కుమాలినతనము.

నిరాపనింద. మి. వా. వి. అపమాటు. పా. 3,

ఆ. 51: చూ, సెగ్గింపు.

నిరాబారి. వై. వి.=నిరాహారి. ఉపపసించితపముచేయువాడు: చూ, సన్యాసి.

నిరామయము. సం. వి. అ. పుం. 1. రోగము

లేమి; విణ. 2. రోగములేనిది: చూ, వా

ర్తము. [చూ, వార్తుడు.

నిరామయుడు. సం. విణ. రోగములేనివాడు:

నిరాయాసము. సం. విణ. ఆయాసములేనిది;

చూ, మైమై. 2.

నిరుడిమావియావు. దే. వి. ఒకతూరి యీనిన

యావు, గృప్తి: చూ, సారథేయి. (ధేమవు.)

నిరుడు. దే. వి. (నిరు + ఏడు) కడవినసంప

వత్సరము: చూ, సంవత్సరములు.

నిరుత్తరము. అం: చూ, తంత్రములు.

నిరుద్ధము. సం. విణ. నిరోధింపబడినది: చూ,

రుద్ధము. 1.

నిరుపద్రవము. సం. విణ: చూ, ఆరము. 7.

నిరుపమము. సం. విణ. ఉపమలేనిది.

నిరుపయోగము. సం. విణ: చూ, వ్యర్థము.

నిరూఢము. సం. విణ. పరిసిద్ధికెక్కినది: చూ,

రూఢము. 2. [1; 2: చూ, నియమము.

నిరూఢి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, పరిసిద్ధి.

నిరూపణము. సం. వి. అ. న. 1. అరయక:

చూ, వెదకుడు; 2. చూపు: చూ, వీక్షణము;

3: చూ, రుజువు. [నిర్దించు.

నిరూపించు. సం. స. కి. నిరూపణముచేయు:

నిరూపితము. సం. విణ. నిరూపింపబడినది.

నిరూప్యము. సం. విణ. నిరూపింపదగినది.

నిరూహము. సం. వి. అ. పుం. 1. ముగిసినవా

క్యము: చూ, శబ్దము. 2; విణ. 2. ఉహ

లేనిది; 3. నిశ్చయింపబడినది: చూ, స్థిత

ము. 3.

నిర్మతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అలక్ష్మి: చూ,

పెద్దమ్మ; పుం. 2. (రూ-నైర్మతి-నైర్మ

తుండు): చూ, సోకులతోడు; 3. దినము

యొక్క 12 వ భాగము: చూ, దినభాగ

ములు; అం. 4: చూ, దిగధిపతులు.

నిర్మతిమూల. మి. వి: చూ, రూ-నైర్మతిమూల.

నిరేఖత. అం: చూ, నఖతతములు.

నిరోగి. సం. విణ: చూ, పటువు. 4.

నిరోధకము. సం. విణ: చూ, నిరోధము. 1.

నిరోధము. సం. వి. అ. పుం. 1. అడ్డు: చూ,

వారణము. 1; 2. చేటు: చూ, రుత్త.

నిరోధించు. సం. స. కి. చూ, వారించు.

నిరోష్ఠ్యము. అం. 1. శబ్దాలంకారములలో నొక

టి (ష, ఘ, బ, భ, మ, వ, యను నక్షరము

లు లేకుండగనుండునది): చూ, హేతువు.

2. (శబ్దాలంకారములు.)

నిర్గతము. సం. విణ. వెడలబడినది: చూ, వాం

తము. 2.

నిర్గతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చూ, వెడలబాటు.

నిర్గమనము. సం. వి. అ. న. —పై. —

నిర్గమము. సం. వి. అ. పుం. —పై. —

నిర్గమించు. సం. అ. కి. వెడలబడు: చూ,

వెళ్లు. 3.

నిర్గళనము. సం. వి. అ. న. వెలికిజోటుట.

నిర్గళితము. సం. విణ. వెలికిజోటినది: చూ,

వాంతము. 2.

నిర్గుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, వావిలి*;

2. నల్లవావిలి*: చూ, వావిలి. ((2)

నిర్గుండీద్యయము. అం. నల్లవావిలి, తెల్లవావిలి*.

నిర్గుణుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. భగవంతుండు:

చూ, వేలుపు; విణ. 2. గుణరహితుండు.

నిర్గుంధనము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ,

వధము.

నిర్గుంఘుండు. సం. వి. అ. పుం. 1. దిసమొల

వాడు: చూ, బిత్తిలి; 2: చూ, బీదవా

డు; 3: చూ, మూర్ఖుండు.

నిర్గుటము. సం. వి. అ. న. బహుజనసమృద్ధము

గల అంగడి, అంగడివీధి (అనికొందలు):

చూ, మార్గము. 1; విణ. 2. ఘటములేనిది.

నిర్హతము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పిడు

గు; 2. వజ్రము: చూ, రత్నము. 1.

నిర్హతాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. మేఘాగ్ని:

చూ, వహ్ని. 1.

నిర్ఘ్రుణుండు. సం. విణ: చూ, నిర్దయుండు.

నిరోషము సం. వి. అ. పుం. ధ్వని: చూ,

స్వరము. 2.

నిర్జనత్వము. సం. వి. అ. న. చూ, హరిలేమి. (వాడుక.)

నిర్జనము. సం. వి. జనములేనిది.

నిర్జర. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చూ, సోమవర్ణిః. 2. మురము, అందుగుః. చూ, సల్లకి.

నిర్జరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దేవతః చూ, వేలుపు, విణ. 2. ముదిమిలేనివాడు.

నిర్జలభూమి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నీరులేనిసేలః చూ, భూమి. 1.

నిర్జించు. సం. స. కిరి. చూ, విజయమునొందు. నిర్జితుడు. సం. వి. గెలువబడినవాడు.

నిర్జీవుడు. సం. వి. జీవములేనివాడు. [నది, నిర్జ్వరము. సం. వి. అ. పుం. సెలయేలు: చూ, నిర్జ్వరిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఏటు: చూ, నది; 2. ఒకానొకనది: చూ, నది.

నిర్జయము. సం. వి. అ. పుం. ఏర్పాటు: చూ, సత్యము. 1. [సృజించు

నిర్జయించు. సం. స. కిరి. ఏర్పాటుచేయు: చూ, నిర్జయింపబడు. మి. ఆ. కిరి. చూ, ఏటు పడు. 2. [వాడు: నిర్జేత.

నిర్జాయకుడు. సం. వి. నిర్జయము చేయు నిర్జిక్తము. సం. వి. చూ, శోధితము.

నిర్జీతము. సం. వి. నిర్జయింపబడినది: చూ, సీతము. 3. [చూ, రిజకుడు.

నిర్జేజకుడు. సం. వి. అ. పుం. చౌకలవాడు: నిర్జేత. సం. వి. (ఋ. ఈ. ఋ.) : చూ,

నిర్జాయకుడు.

నిర్జేయము. సం. వి. నిర్జయముచేయదగినది.

నిర్జంత్యము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిర్దగ్ధము. సం. వి. చేక్కగా కాలినది: చూ, సృజ్యలితము.

నిర్దయూడు. సం. వి. దియలేనివాడు: అదయూడు, కూరుడు, ధమనుడు, నిర్భూయూడు. [చుట,

నిర్దశనము. సం. వి. అ. న. చేక్కగా ఖేదం

నిర్దళితము. సం. వి. చేక్కగా ఖేదంపబడినది: చూ, విచ్చిన్నము. 3.

నిర్దహనము. సం. వి. అ. న. చేక్కగాకాలుట.

నిర్దహించు. సం. స. కిరి. చేక్కగాకాలుచు.

నిర్దానిము. సం. వి. అ. న. చేక్కగాచీల్చుట. [చూ, నిర్దళితము.

నిర్దానితము. సం. వి. చేక్కగాచీల్చబడినది.

నిర్దిప్తము. సం. వి. నిర్దేశంపబడినది.

నిర్దేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆజ్ఞ: చూ, సెలవు; 2. చెప్పుట: చూ, శంసనము; 3. చూ, సమీపము. 1.

నిర్దేశించు. సం. అ. కిరి. 1. ఆజ్ఞాపించు: చూ, సెలవచ్చు; 2. నిర్దేశముచేయు.

నిర్దేశ్యము. సం. వి. నిర్దేశంపదగినది.

నిర్దేష్ట. సం. వి. (ఋ. ఈ. ఋ) నిర్దేశించువాడు.

నిర్దోషము. సం. వి. దోషములేనిది: చూ, సమీచీనము. 2.

నిర్దనుడు. సం. వి. చూ, చేబోడి.

నిర్దరించు. సం. స. కిరి. నిర్ధాణచేయు: చూ, నిరూపించు. [నము. (1)

నిర్ధారణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. =: చూ, నిర్ధారణము. సం. వి. అ. న. నిశ్చయము: చూ,

నిర్ధారణము. సం. వి. అ. న. నిశ్చయము. 1. [నిర్ధార్యము.

నిర్ధారణీయము. సం. వి. నిర్ధరింపదగినది: నిర్ధారితము. సం. వి. నిర్ధరింపబడినది.

నిర్ధార్యము. సం. వి. చూ, నిర్ధారణీయము. నిర్ధార్యుడు. సం. వి. అపత్సంపదల యం.

దొక్కతీరున నుండెడి ధైర్యముతో పూనిన పనిని విడువక చేయువాడు.

నిర్ధూతము. సం. వి. విడువబడినది: చూ, హీనము. 3.

నిర్విద్రము. సం. వి. 1. నిద్రలేనిది; 2. జాగరూకతకలది.

నిర్బంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. బలాత్కార

ము: చూ, బలవంతము; 2. కదలమెదలగూడనికట్టు: చూ, బంధము. 1.

నిర్బంధించు. సం. స. క్రి: చూ, సంధించు.

నిర్భయము. సం. విణ. భయములేనిది: అఘోరము, అభయము, నిరాశంకము.

నిర్భయఁడు. సం. విణ: అకుతోభయఁడు, అభయఁడు, అభీకుఁడు.

నిర్భరము. సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. కెల్లు: చూ, హెచ్చు. 1; విణ. 2. = నిబ్బరము. తిన్నన: చూ, హృద్యము.

నిర్భర్తనము. సం. వి. అ. న. 1: అదలుపు-అదల్పు, డట్టన. (సం. ప.)—తర్జనము; 2: చూ, లక్క.

నిర్భర్తించు. సం. స. క్రి: చూ, బెదరించు.

నిర్భర్తీతుఁడు. సం. విణ: చూ, బీదవాఁడు.

నిర్భిన్నము. సం. విణ: చూ, నిర్దళితము.

నిర్భేదించు. సం. స. క్రి: చూ, విచారించు.

నిర్మదము. సం. వి. అ. పుం. 1. మదముడిగినయేనుఁగు: చూ, హస్తీ; విణ. 2. మదములేనిది.

నిర్మర్యాద. అం: చూ, ప్రచారములు.

నిర్మలము. సం. వి. అ. న. = నిచ్చేలము. అకళంకము, నిర్మాల్యము: చూ, శుద్ధము. 3; 2. అభక్రమ: చూ, శుద్ధము. 1; విణ. 3. మయిలకానిది.

నిర్మలాంశము. అం: చూ, వస్త్రాంశములు.

నిర్మాణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, నిర్మితి; 2: చూ, యోగ్యత; 3. సారము: చూ, సత్యము. 1. [వాఁడు: నిర్మాయి.

నిర్మాత. సం. విణ. (బు. ఈ. బు.) నిర్మించు నిర్మాయి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.): చూ, నిర్మాత.

నిర్మాల్యము. సం. విణ. ధరించి తీసివేసినది: చూ, నిర్మలము. 1.

నిర్మించు. సం. స. క్రి: చూ, సృజించు.

నిర్మితము. సం. విణ. నిర్మింపబడినది: చూ, వ్యాపారము. 1. [నిర్మాణము.

నిర్మితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నిర్మించుట: నిర్మిమిష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నిర్మింపనిచ్చ: చూ, వాంఛ.

నిర్ముక్తము. సం. వి. అ. పుం. కుబుసము విడిచినపాము: చూ, సర్పము.

నిర్ముక్తుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. సంగము విడిచినసన్యాసి: చూ, సన్యాసి; విణ. 2. సంగమువిడిచినవాఁడు.

నిర్మూర్ధస్యము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు. నిర్మూలము. సం. విణ. వేరులేనిది.

నిర్మూలించు. సం. స. క్రి. 1. వేరులేనిదిగాఁ జేయు; 2. నాశముచేయు.

నిర్మూషకము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిర్మృప్తము. సం. విణ. తుడవబడినది.

నిర్మోకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాము కుబుసము: చూ, సీదరము. 3; 2. కుబుసము: చూ, వస్త్రము; 3. విడుపు: చూ, విమోచనము; 4. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1.

నిర్వంత్రీణము. సం. విణ: చూ, నిర్దళము.

నిర్వంత్రీతము. సం. విణ. అడ్డములేనిదిగాఁజేయబడినది.

నిర్వాణము. సం. వి. అ. న. ఏనుఁగుకడకన్ను: చూ, హస్తీ; 2. చోవు: చూ, మరణము; 3: చూ, మోక్షము. 1; 4: చూ, నిర్గతి.

నిర్వాతనము. సం. వి. అ. న. 1. పగతీర్చుట: 2. చేంపుట: చూ, వధము; 3. అప్పులోనగు వానిఁ దీర్చుట; 4. దాఁచేఁబెట్టినసాము మరల నప్పగించుట; 5. ఈవి: చూ, వితరణము. [వాంతిము. 2.

నిర్వాతము. సం. విణ. వెడలబడినది: చూ, నిర్వాసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బంధన.

నిర్యాహము. సం. వి. అ. పుం. 1. సిగబంతి: చూ, భూషణము. 2; 2: చూ, నాగవాసము (3); 3: చూ, నిర్యాసము; 4. వాకిలి: చూ, నడనము. 1.

నిర్లక్ష్యము. సం. విణ: చూ, పహేలనము.

నిర్లజ్జము, సం. విణ. లజ్జలేనిది: క్షణము.

నిర్లుత. వా. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.

నిర్వచనము. సం. వి. అ. న. 1. అర్థవివరణము చేసి చెప్పటం; విణ. 2. మాటలేనిది.

నిర్వచనీయము సం. విణ. నిర్వచింపఁదగినది.

నిర్వచించు. సం. స. క్రి. నిర్వచనముచేసి చెప్పు. [రణము.

నిర్వపణము. సం. వి. అ. న. ఈవి: చూ, విత

నిర్వర్ణనము. సం. వి. అ. న. మోపు: చూ, వీక్షణము. [సలుపు.

నిర్వర్తించు. సం. పే. నిర్వర్తిల్లఁజేయు: చూ,

నిర్వర్తిల్లు. సం. అ. క్రి. నెఱవేలు: చూ, రపణించు.

నిర్వహణము. సం. వి. అ. న. 1. ప్రస్తుతకథ యొక్క సమాప్తి: చూ, సంధి; 2: చూ, నిష్ఠ. 6.

నిర్వహము. సం. విణ. గట్టిది: చూ, బెడిదము.

నిర్వహించు. సం. పే. నిర్వహిల్లఁజేయు: చూ, సలుపు. [2. నెఱవేలు: చూ, సక్తమగు.

నిర్వహిల్లు. సం. స. క్రి. 1: చూ, జేరగు. 9;

నిర్వాకము. వా. విణ. గొప్పకుచేసినపని.

నిర్వాణము. సం. వి. అ. న. 1. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 2. నాశము: చూ, రుత్త; 3. సుఖము: చూ, సంతోషము; 4. ఏనుగు నీళ్లలోమునుగుట: చూ, హస్తి; విణ. 5. చేల్లాటినది (దీపము నిప్పులోపగునది); 6. నీళ్ళమునిగినది (ఏనుగు): చూ, హస్తి.

నిర్వాణుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పనివా

డు: చూ, నేపకుడు; 2: చూ, భారవాహుడు; విణ. 3. శాంతుజైనముని: చూ, సన్యాసి; 4. శాంతిఁబొందినది (పన్నీ మొ.)

నిర్వాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. చలించని గాఢి: చూ, వాయువు: విణ. 2. గాలిలేనిది (చోటు మొ.) గాఢిలేని జేశాగులజేరు (అనికొండలు): నివాతము.

నిర్వాచము. సం. వి. అ. పుం. 1. అపవాదము: చూ, స్థంభ; 2. వాదములేమి; 3. నిశ్చితవాదము.

నిర్వాహము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పథము; 2: చూ, వితరణము.

నిర్వాసనము. సం. వి. అ. న. 1. రూనిరాసనము: చూ, పథము; 2. వెళ్లఁగొట్టుట.

నిర్వాసితము. సం. విణ. వెళ్లఁగొట్టఁబడినది.

నిర్వాస్యము. సం. విణ. వెళ్లఁగొట్టఁదగినది.

నిర్వాహకుడు. సం. విణ. నిర్వహించువాడు: చూ, భారవాహుడు.

నిర్వాహము. సం. వి. అ. పుం. 1. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 2. జేరుగుబాటు: చూ, వృత్తి. 2.

నిర్వికారుడు. సం. విణ. వికారములేనివాడు.

నిర్విఘ్నము. సం. విణ. విఘ్నములేనిది: చూ, విశ్చంఖలము.

నిర్విణ్ణుడు. సం. విణ. నిర్వేదమునొందినవాడు.

నిర్వివాదము. సం. విణ: చూ, అవివాదము.

నిర్విశేషము. సం. విణ. విశేషములేనిది.

నిర్విష. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. అతిపన *: చూ, విష; విణ. 2. విషములేనిది.

నిర్విష్టము. సం. విణ. 1. చొరఁబడినది; 2. పొందఁబడినది: చూ, వ్యాప్తము. 3; 3. నిలిచినది. [నిష్క్రళ.

నిర్వీర్యము. సం. విణ. వీర్యములేనిది: చూ,

నిర్వృతము. సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, నడనము. 1; విణ. 2. సుఖించినది: చూ,

సంతోషము; 3. నశించినది: అంతరితము, ధ్వస్తము.

నిర్వృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. సుఖము: చూ, సంతోషము: 2. ఊటట: చూ, సమాశ్వాసము; 3. నాశము: చూ, రుత్త. సిద్ధము. 3.

నిర్వృతము. సం. విణ. నెఱవేడినది: చూ, నిర్వృత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సంతోషము; 2. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1;

3. నెఱవేటుట; విణ. 4. వృత్తి లేనిది.

నిర్వేదము. సం. వి. అ. పుం. 1. రత్నజ్ఞానదుః ఖేర్వ్యాదుల చేతఁగలుగు హేయత్వబుద్ధి: చూ, బుద్ధి; అం. 2. సంచారీ భావములు 33 లో నొకటి (ఓచెలి! యాతనింజూడ కున్న మణిమయాభరణంబులు శిలును, హారములు సముద్రపుచినుకులుగను గాన్పించుచున్నవి!): చూ, సంచారీభావములు.

నిర్వేదించు. సం. అ. కి. నిర్వేదపడు: చూ, వినుగు. 2.

నిర్వేళము. సం. వి. అ. పుం. 1. కూలి: చూ, వేతనము; 2. జీతము: చూ, వేతనము; 3. భోగము: చూ, భుక్తి. 2; 4. మూర్ఛపోవుట: చూ, రోగము. 1.

నిర్వైరము. సం. విణ. వైరములేనిది.

నిర్వ్యధనము. సం. వి. అ. న. బెజ్జెము: చూ, రంధ్రము. 1.

నిర్వావిజము. సం. విణ. నెపములేనిది.

నిర్వావిపారాంబప్తన్యాయము. పా. పనిలేని మంగలి పిల్లితలగొలుగుననురీతి. [జ్ఞేతము.

నిర్వ్యాధము. సం. విణ. త్యక్తము: చూ, సము నిర్వరణము. సం. వి. అ. న. 1. నిశ్శేపముగా హరించుట; 2. పీనుఁగును కాల్చుట.

నిర్వాదము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిర్వాదము, ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

నిర్వారము. సం. వి. అ. పుం. నిర్వృతి: చూ, అభ్యవకర్షణము.

నిర్వారి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) దూరముగా వ్యాపించునట్టిది (పరిమళము): చూ, సమాకర్షి. [ముల్లులోనగునది].

నిర్వృతము. సం. విణ. ఊడఁబెడికినది. (నాటిన నిర్వృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, నిర్వారము.

నిర్వ్యాదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిర్వ్యాదము. నిర్వేతుకజాయమానకటాక్షము. పా. అకారణముగ కలిగినదయ (వాడుక)

నిర్వేతుకము. సం. విణ: చూ, అహేతుకము.

నిలు. వై. ఉప.=నిర్. మిక్కిలి. "నిలుపేద": చూ, హెచ్చు. 1. [వాడు.

నిలుపేద. వై. వి. రూ-ఇలుపేద: "చూ, బీద నిట్టనీలుగు. దే. అ. కి. (నీలుగు + నీలుగు) 1. మిక్కిలినీలుగు; 2. గర్వింపు: చూ, హంకరించు.

నిలఁబడు. ద్వ. అ. కి. (రూ-నిలఁబడు-నిలువఁబడు.) 1. నిలుచుండు, నిలుచు: చూ, మట్టుపడు; 2. అభ్యంతరముగు: చూ, నట్టుపడు; 3. పృతిష్ఠితముగు: రూ-నిలఁబడు, నిలుచు-నిల్పు.

నిలక. దే. వి: చూ, నిలుగు. 1.

నిలకడ. దే. వి: చూ, రూ-నిలకడ.

నిలయము. సం. వి. అ. పుం. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1. [పు: చూ, శేషము. 1.

నిలవ. దే. వి. (రూ-నిలువ-నిల్వ) నిలిచినపద్ధతి. నిలవరము. దే. విణ: చూ, రూ-నిలువరము.

నిలింపుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేలుపు; 2. బోయ: చూ, వ్యాధుడు. 1.

నిలీనము. సం. విణ. మిక్కిలి అడఁగినది: చూ, స్తబ్ధము. 1.

నిలుకడ. దే.వి.(రూ-నిలకడ-నిల్కడ.) 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. స్థైర్యము. భార.

విరా. 2, అ. 315: చూ, స్థితి. 3; 3: చూ, విరామము; 4. తక్కువ: చూ, చిలి. 2; అం. 5. మల్లబంధవిశేషము: చూ, మల్లకాస్త్రము.

నిలుగు. దే.వి. నిలుచుట: నిలక, నిలుపు-నిల్పు-
నిలుపు; అ. కిర్. 2. ఒళ్లువిలుచుకొను. స్వా.

3, ఆ. 58, (రూ-నీలుగు-నీల్లు-ఈలుగు)

నిలుచు. దే. అ. కిర్. రూ-నిల్పు. 1. నిలుచుండు.

చూ, మట్టుపడు; 2: చూ, నిలబడు.

3; 3: చూ, నిలబడు. 2; 4: చూ, వసించు.

5: చూ, శేషించు.

నిలుచుండు దే. అ. కిర్: చూ, నిలుచు. 1.

నిల్పుండు. దే. అ. కిర్.—పై.—

నిలుచుకొను. దే. అ. కిర్.—పై.—

నిలుచున్నవాడు. వా. వి: ఉర్ధ్వంధముండు,
ఉర్ధ్వస్తుండు.

నిలుపు. దే. వి. రూ-నిల్పు. 1: చూ, నిలుగు.

1; 2: చూ, నిష్ట. 7. భార. శాం. 4, ఆ.

111; 3. సృతిష్ట: చూ, సన్మానము;

4: చూ, రూ-నిలకడ. భాగ. దోర్. 2, ఆ.

355; విణ. 5. నిలుపునది. భార. భీష్మ.

2, ఆ. 266; 6. స్థిరమైనది: చూ, శాశ్వ

తము; కేర్. 7. నిలువఁబెట్టు: నిలువరించు-

నిల్వరించు; 8. అడ్డగించు: చూ, వారించు;

9. స్థిరపఱచు: చూ, స్థాపించు; 10: చూ,

నిలుపుచేయు.

నిలుపుచేయు. వా. స. కిర్: ఆపు, ఆపుచేయు,

నిలుపు, నిలుపుచేయు, నిలుపుదలచేయు.

(సం. ప).—ఉత్తంభించు.

నిలుపుదలచేయు. వా. స. కిర్.—పై.—

నిలుపోపు. దే. అ. కిర్. (నిలుపు + పు):

చూ, సహించు.

నిలువ. దే. వి: చూ, రూ-నిలవ. [7,ఆ.173.

నిలువబడు. ద్వ. అ. కిర్: చూ, నిలబడు. కై.

నిలువరము. దే. విణ. 1. (నిలవరము-నిలువార

ము-నిల్వరము) స్థిరమైనది: చూ, శాశ్వత

ము; 2. (రూ-నిలవరము-నిలువారము-నిల్వ

రము) యాధార్థ్యము): చూ, సత్యము. 1;

3. (రూ-ఇలవరము-ఇలువరము - ఇలువార
ము-ఇలారము,నిలవరము-నిలువారము-నిల్వ
రము): చూ, సవనము. 1.

నిలువరించు. దే. అ. కిర్. రూ-నిల్వరించు.

1. చలించకనిలుచు. భార.విరా.5,ఆ. 181;

అం. కేర్. 2. చలించకనిలుపు. కళా. 8,

ఆ. 121; 3: చూ, నిలుపు. 7.

నిలువారము. దే. విణ: చూ, రూ-నిలువరము.

నిలుపు. దే. వి. 1: చూ, నిలుగు. 1; 2. చేయు

మిడికెత్తుకొని నిలుచున్నపురుషుని చేయు

సాదవుకొలది; 3. మిడికంతస్తు, మేడ.

లక్ష్మీ. 4, ఆ. 131: చూ, సవనము.

1; 4. ఆకృతి: చూ, రూపు. 3; 5. చేనిలో

కొంత కోసినతర్వాత కోయఁగలభాగము.

నిలువుఁగొలుపు. దే. వి. నిలుచుండిచేయునేవ:

చూ, సవర్య.

నిలువుకాళ్లు. దే. వి. బ. లాఙకాళ్లుపవెనుక

మాను మొదలైనవాని కాధారముగా నాటిన

రాటలు: చూ, స్తంభము. 1.

నిలువుజీతము. ద్వ. వి. నిలుచుండి నేవచేయు

వానిజీతము: చూ, వేతనము.

నిలువునీగగుట. జా. ఒడలంతయు కంపమొం

దుట. “నిలువునీగగుటెంతయనంటి కంబ

ముల్.” (కవికర్ణరసాయనము)

నిలువుబొట్టు. వా. వి. నైష్ఠవభక్తులబొట్టు:

చూ, బొట్టు. 1.

నిలువులు. దే. వి. బ: చూ, అరిగాళ్లు.

నిలువోపు. దే. అ. కిర్: చూ, నిలుపోపు.

నిల్కడ. దే. వి: చూ, రూ-నిలుకడ.

నిల్పు. దే. అ. కిర్: చూ, రూ-నిలుచు.

నిల్పు. దే. వి: చూ, రూ-నిలుపు.

నిల్వ. దే. వి: చూ, రూ-నిలవ.

నిల్వబడు. దే. అ. కిర్: చూ, రూ-నిలబడు.

నిల్వరము. దే. విణ: చూ, రూ-నిలువరము.

నిల్వరించు. దే. అ. కి, అం. పే: చూ, రూ-
నిలువరించు. (చరింపక నిలుచుటకు. - భార.
భీష్మ. 2, అ. 241.)
నివరి. వై. వి. = నీవారి. రూ-నీవరి- నివరి.
విత్తకపండువరి: చూ, ధాన్యము.
నివర్తనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, మరల
బాటు; అం. 2: చూ, తారాకియలు.
నివర్తించు. సం. పే. నివర్తిల్లఁజేయు: చూ,
వివర్తించు.
నివర్తితము. అం. 1: చూ, ఊరూకియలు; విణ.
2. మరలఁబడినది: అపాస్తము, అవర్తితము,
నివృత్తము.
నివర్తిలు. సం. అ. కి. రూ-నివర్తిలు. మరల
బడు: చూ, పట్టిల్లు.
నివర్తిలు. సం. అ. కి. - వై -
నివసతి. సం. వి. ఇ. ప్రే. ఇల్లు: చూ, సద
నము. 1. [నీమ. 1.
నివసథము. సం. వి. అ. పుం. ఊరు: చూ,
నివసనము. సం. వి. అ. న: చూ, నివసతి.
నివసించు. సం. అ. కి: చూ, వసించు.
నివహము. సం. వి. అ. పుం. గుమి: చూ, సమూ
హము.
నివాకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నీవాకము.
జయఘంట మొదలగువానిగుండ ధాన్యాదుల
వెల ప్రసిద్ధపఱచుట. వ్యవహారాదులయందు
న్యూనాధిక్యములు లేక కలిగినది పలుకుట
(అనికొందఱు), మహాద్భుతములైన ధాన్యాదుల
యందలి జనుల యాదరాతిశయము (అనికొం
దఱు): చూ, ప్రయామము.
నివాతకపచులు. పా. సంహృదుఁడు గొప్పతన
మువీలనఁబొందిన మూఁడుకొట్ల రక్కసులు.
మణిమతీపుర నివాసులు. వీరిని అర్జునుఁడు
సంహరించెను.
నివాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆసరా: చూ,
పొర్రు. 2; విణ. 2. కవచము: చూ, వార

వారణము; 3: చూ, నిర్వాతము. 2; 4. గట్టి.
చూ, బెడిదము.
నివాపము. సం. వి. అ. పుం. పితౄశ్చనుద్దేశించి
నువ్వులనీళ్లు విడుచుటలోను గాఁగల కర్మ
ము: (తర్పణము.) (తిలోదకమును విడుచుట.)
నివారణము. సం. వి. అ. న: చూ, వారణము. 1.
నివారణీయము. సం. విణ. అడ్డగింపఁదగినది.
నివారించు. సం. స. కి: చూ, వారించు.
నివారితము. సం. విణ. అడ్డగింపఁబడినది: చూ,
రుద్ధము. 1.
నివాసము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-నివాసనము-
నివసము-నివసనము-వసనము-వాసము-నివ
సానము) 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.
2. చోటు: చూ, స్థానము. 1 (న్. న. అని
కొందఱు.) [చేయువాఁడు.
నివాసి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) వాసము
నివాళి. వై. వి. (రూ-నివాళిక-నివాళి-
నివాళిక)=నిరాజన: చూ, హారతి.
నివాళించు. వై. అ. కి. ఆరతెత్తు.
నివాళిక. వై. వి. =: చూ, రూ-నివాళి (స్వార్థ
మున కప్రత్యయము)
నివాళికరములు. వై. వి. బ: చూ, హణిగలు.
నివాళితము. సం. విణ. చుట్టఁబడినది: చూ,
వ్యావృత్తము. 1.
నివిష్టుఁడు. సం. విణ. 1. కూర్చున్నవాఁడు;
2. ప్రవేశించినవాఁడు.
నివీతము. సం. వి. అ. న. 1. కంతలంబితము,
మెడనుదండవల్లె వేరెడు జేన్నిదము: చూ,
యజ్ఞోపవీతము: విణ. 2. ప్రావృతము, కష్ట
కొనుకొక: చూ, వస్త్రము.
నివీతి. సం. వి. న్. పుం. నివీతముగలవాఁడు.
నివుడు. దే. అ. కి: చూ, రూ-నిగుడు.
నివుడుచు. దే. పే: చూ, రూ-నిగుడుచు.
నివుడు. దే. పే. - వై -

నిపురు. దే. స. కి. చూ, నిమురు. 2. భాగ. 4, స్కం, 226.

నిపులు. దే. వి: చూ, రూ-నిగులు.

నివృతము. సం. విణ. నలుప్రక్కలచుట్టఁబడినది: చూ, పరిక్షిప్తము.

నివృత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మరలఁబాటు.

నివృత్తము. సం. విణ. మరలఁబడినది: చూ, నివృత్తము. 2.

నివృత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నలుప్రక్కలచుట్టు.

నివృత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, రూ-నివృత్తు.

నివేదనము. సం. వి. అ. న. 1. ఎటుక: చూ, బుద్ధి; 2: చూ, సమగ్ధము.

నివేదించు. సం. స. కి. 1. ఎఱిగించు: చూ, బోధించు; 2: చూ, సమర్పించు.

నివేదితము. సం. విణ. 1. ఎఱిగింపఁబడినది;

2. సమర్పింపఁదగినది: చూ, సన్యస్తము. 2.

నివేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. చొరవ: చూ, ప్రవేశము;

3: చూ, శిబిరము; 4: చూ, వివాహము;

5. ఇల్లడ: చూ, వాడిక; అం. 6: చూ, కరణములు.

నివ్వటించు. వై. పే. నివ్వటిల్లఁజేయు.

నివ్వటిలు. వై. అ. కి. రూ-నివ్వటిల్లు. 1: చూ, వ్యాపించు. భార. శల్య. 1, అ. 228;

2. పూర్ణముగు. అం, భా. తృ. 101: చూ, మెండుకొను; 3. అతిశయించు: చూ, ము

వృద్ధిచేయు; 4. కలుగు: చూ, సంభవించు;

5: చూ, సిద్ధించు.

నివ్వటిల్లు. వై. అ. కి. —పై—

నివ్వరి. వై. వి.=నీవార: చూ, రూ-నివరి.

నివ్వాలి. వై. వి.=నీరాజన: చూ, రూ-నివాలి.

నివ్వాలిక. వై. వి.=—పై— [కరణబంధములు.]

నివ్వీటితము. అం: చూ, అదూషితములు. (వ్యాస నివ్వెర. దే. వి. (రూ-నివ్వెర-నివ్వెరగు.)

1: చూ, భ్రాంతి; 2: చూ, వింత. 1;

3. పారవశ్యము. స్వా. 5, అ. 65: చూ, విచ్ఛృతి; 4. నిశ్చేష్టత: చూ, వెఱవెఱపాటు; 5. మిక్కిలిభయము: చూ, వెఱపు.

నివ్వెర. దే. వి. —పై—

నివ్వెరగు. దే. వి. —పై— (పారవశ్యమునను. —భార. భీష్మ. 2, అ. 157)

నివ్వెరవడు. దే. అ. కి. 1: చూ, విస్మృతి నొందు; 2: చూ, వెఱగుపడు; 3. భ్రాంతి పడు. భార. విరా. 4, అ. 85; 4. మిక్కిలి భయపడు: చూ, భయపడు.

నివ్వెరపాటు. ద్వ. వి: చూ, నివ్వెర. (పారవశ్యమునను. —కళా. 5, అ. 2; మిక్కిలి భయమునను. —భార. భీష్మ. 1, అ. 97)

నిశ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.=నిసి. రేయి: చూ, రాత్రి; 2. పనుపు: చూ, వర్ణము. 6; 3: చూ, మౌనిపనుపు; పా. 4 ఒక వృత్తము. న, న, ర, ర, ర, ర గణములు. 9 యతి. (11 వ ఛందస్సు): చూ, వృత్తము. 1.

నిశంకభాగ్నిహృణులు. అం. ఉత్కలలలో నొకతెగవారు. శుక్లయజుర్వేదులు. కాణ్వ శాఖ: చూ, ఉత్కలభాగ్నిహృణులు. (భాగ్నిహృణులు.)

నిశాంకుశ. సం. వి. అ. స్త్రీ. జీవితక*: చూ, హృస్వగవేధుక.

నిశాంతము. సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2: చూ, వేగుజోము; విణ. 3. మిక్కిలి అడఁగినది: చూ, స్తబ్ధము. 1.

నిశాకరుడు. సం. వి. అ. పుం. చంద్రుడు, కేతేడు: చూ, హిమాంశువు.

నిశాఖ్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, నిశ. 2. నిశావరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రాక్షసి.

1; 2: చూ, అంకులాడి; 3: చూ, నిశాట నము. [సుండు. 1.

నిశాచరుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, రాక్ష నిశాటనము. సం. వి. అ. పుం. పయిడికంటి: చూ, సకినంపులులుగు.

నిశాటుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిశాచ
రుడు.

నిశాతము. సం. విణ. మిక్కిలివాడిచేయబడి
నది: చూ, కాతము. 1.

నిశాని. వా. వి. 1. సంస్థానాధిపతులు పాత్ర
స్సంధ్యాకాలములయందు తమకోటముందు
వాయింపించెడు మంగళధ్వని; 2. వివాహాది
శుభకర్మములలో పాత్రస్సంధ్యాకాలముల
యందు వాయింపెడు మంగళధ్వని; 3. చేదు
పురానివాని వాగ్గులునకు మాటుగా (వాయు
(వేయు) గుఱుతు. (ఎడమచేతి బొటనవేలి
ముద్ర). “నిశానీదారు.”

నిశాపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, నిశాకరుఁ
డు; 2. కర్పూరము: చూ, సిరము.

నిశారణము. సం. వి. అ. న: చూ, వధము.

నిశారము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిశారము.
చేలికప్పుడుదుప్పటి, శరీరమంతయుఁగప్పు
పరికిణి (అనికొందఱు): చూ, వస్త్రము.

నిశానైజయికము. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.

నిశితము. సం. విణ. 1: చూ, నిశాతము;
2. సానఁబెట్టబడినది (పదును పెట్టబడిన
ఖడ్గాదులు): త్థితము, తేజితము.

నిశితతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-నిశాపతి. 1.

నిశీధము. సం. వి. అ. పుం.=నిసి. 1. నడురేయి:
చూ, రాత్రి; 2. రేయి: చూ, రాత్రి.

నిశీధిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రేయి: చూ, రాత్రి.

నిశ్చయము. సం. వి. అ. పుం.=నిశ్చేయము:
చూ, సత్యము. 1. [సృజించే.

నిశ్చయించే. సం. న. కి. నిర్ణయించే: చూ,
నిశ్చల. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ,
భూమి. 1; విణ. 2.=నిశ్చేలము. కదలనిది:
చూ, స్థావరము.

నిశ్చలతపస్వియగుట. అం: చూ, నియమములు.
నిశ్చాయకుడు. సం. విణ. నిశ్చయించేవాడు.

నిశ్చింతుడు. సం. విణ. చింతలేనివాడు.

నిశ్చితము. సం. విణ. నిశ్చయింపబడినది: చూ,
స్థితము. 3.

నిశ్చిష్టత. సం. విణ: చూ, నెఱవెఱపాటు.

నిశ్చేష్టాకరణము. సం. వి. అ. న. ఒకానొక
మస్మదబాణము: చూ, బాణము. 1.

నిశ్చేష్టితుడు. సం. విణ. చేష్టలుతక్కినవాడు.
నిశ్శ్రేణి. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.=చూ, నిశ్చైన.
నిశ్శ్రేణికము. అం: చూ, శుభావర్తములు. (చూ,
ఆగంతుకములు 653 పొరట.)

నిశ్శ్రేయము. సం. వి. అ. న: చూ, సదాప*.

నిశ్శ్రేయసము. సం. వి. అ. న. 1. ముక్తి: చూ,
మోక్షము. 1; 2. మేలు: చూ, శుభము. 1.

నిశ్శ్రేయనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

నిశ్శ్వసనము. సం. వి. అ. న. రూ-నిశ్వాసము:
చూ, నిట్టూరుపు. [చూ, నిట్టూరుచు.

నిశ్శ్వసింఁచే. సం. అ. కి. రూ-నిశ్వాసింఁచే:

నిశ్వాసనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిట్టూర్పు.

నిశ్వాసము. సం. వి. అ. పుం. 1.—పై—;
అం. 2: చూ, ఆగమములు.

నిశ్వాసింఁచే. సం. అ. క్రి: చూ, రూ-నిశ్శ్వసింఁచే.

నిశ్శబ్దక్రియలు. అం ఆవాపము, నిష్కా
మము, విక్షేపము, పరివేశము. (4)

నిశ్శబ్దము. సం. వి. అ. పుం. 1. తాళమానలక్షు
చతుష్టయకాలము: చూ, స్వరము. 2; విణ.
2. శబ్దములేనిది (అకారాంతస్త్రీలింగమైన
పుడు రాత్రి అర్థము); అం. 3: చూ, కాల
పాగిణము. [రహస్యము.

నిశ్శలాకము. సం. విణ. ఏకాంతము: చూ,
నిశ్శేషము. సం. విణ. అంతయు: చూ, సర్వము.
నిశ్శోధ్యము. సం. విణ. కడుగుటలోనగు వాని
చేత గరగరికైనది: చూ, శోధితము.

నిషంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. అమృతపాది:
చూ, బాణము. 1; 2. మిక్కిలిసంగము:
చూ, సంయోగము.

నిమంగరచనాప్రపచనము. ఆం: చూ, పృష్ఠే
యములు.

నిమంగి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్): చూ, విలు
కాడు. [డినది: అనితము.

నిషణ్ణము. సం. విణ. 1. ఉండినది; 2. కూర్చుం
నిషదము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-నిషా
దము. 2. [నదనము. 1; 2. కూర్చుండుట.

నిషద్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దుకాణము: చూ,
నిషద్యర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రేయి: చూ,
రాత్రి. [శాదము. 2.

నిషద్యరము. సం. వి. ఆ. పుం. అడుసు: చూ,
నిషధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వర్ణవర్ణతములు
7 లో నొకటి (ఇది హరివరమనెడు వర్ణము
నకు ఉత్తరమందు బాలనూర్యప్రకాశమై
యుండును.): చూ, వర్ణతము; 2. ఒకదేశ
ము: చూ, సీమ. 1; విణ. 3. గట్టి: చూ,
బెడిదము.

నిషా. వా. వి. మత్తు.

నిషాదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకబోయపల్లె:
చూ, దేశము; 2. ఒకస్వరము (మనస్సు దీని
యందు నిషాదించును (కూర్చుండును): సప్త
స్వరములలో కడపటివగుటవలన దీనియందు
స్వరములన్నియుఁ జేరియుండును): చూ,
స్వరము. 2. (సప్తస్వరములు.)

నిషాది. సం. వి. న్. పుం: చూ, హస్తార్యో
హుడు. [భాష. 1.)

నిషాదినీ. ఆం: చూ, భిన్నపక్షకజభావలు. (చూ,
నిషాదుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పుల్కనుడ

ను ఒకబోయ: చూ, వ్యాధుడు. 1; 2: చూ,
మాల. (1) [సంయుతహస్తములు.

నిషిద్ధము. సం. విణ. 1. నిషేధింపఁబడినది: చూ,
నిషూదనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, వధము.

నిషేకప్రస్తుతము. పా. గర్భాభాసము: చూ,
కోధనము. (సంగయోగము)

నిషేకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నిషేకప్రస్తుతము.
నిషేధము. సం. వి. ఆ. పుం: అంగులీతోరణము,

ఆచ్ఛాదనము, ఉమము, నిశ్పతి. (తె. ప.)—
గెంటుట, తోపుడు, నూకుడు.

నిషేధించే. సం. న. కిరి: నిరాకాంచే. (తె. ప.).
—అగు, ఒత్తు, గెంటు, త్రోద్రోపులాడు,
తోపుడు.

నిషేషాము. సం. వి. ఆ. న. 1. చక్కగా నే
వించేట; 2: చూ, సోమహానము.

నిషేషితము. సం. వి. చక్కగా నేవించఁబడి
నది: చూ, సేషితము.

నిషేష్యము. సం. వి. చక్కగా నేవించఁబడినది.
నిష్కంఠ్యము. ఆం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిష్కపటి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నిష్కపుడు:
చూ, సత్యవంతుడు; 2. కపటములేనివాఁ
డు: అకాటిల్యుడు, నిష్కపటుడు. (తె.
ప.)—అంబస్తు, దమ్మడు.

నిష్కపటుడు. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

నిష్కము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మాడ: చూ,
హిరణ్యము. 2; 2. పైడి, టంకము: చూ,
లోహము. 1; 3. నూటయెనిమిది మాడలు
(సువర్ణములు): చూ, హిరణ్యము. 2; 4. పత
కము: చూ, భూషణము. 2; 5: చూ, పల
ము. 1; 6. బంగారు: చూ, లోహము. 1;
7. వెండి: చూ, లోహము. 1.

నిష్కర్ష. సం. వి. ఆ. పుం. నిశ్చయము; చూ,
సత్యము. 1. (శ. ర.) (ఆ. స్త్రీ. అని
కొందఱు).

నిష్కర్షము. ఆం. 1: చూ, ఆరోహివర్ణగతా
లంకాగములు; 2: చూ, అవరోహి వర్ణగతా
లంకారములు. [స్పృశించే.

నిష్కర్షించే. సం. న. కిరి. నిశ్చయించే: చూ,
నిష్కళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-నిష్కళి.
విగతార్తవ, ముట్టుడిగిన అడుది: చూ,

స్త్రీ; విణ. 2. కళలేనిది; 3. వీర్యములేనిది: నిర్వీర్యము. [నిష్కల్ప. 1.

నిష్కల్పి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-నిష్కాముడు. సం. విణ: చూ, అకాముడు.

నిష్కానితము. సం. విణ. 1. ఉనుపబడినది; 2. వెడలింపబడినది: చూ, వెడలఁబాటు.

నిష్కూటము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నిష్కూటము. 1. తొట్టు: చూ, రంధ్రము. 1; 2. అంతిపురము: చూ, సదనము. 1; 3. ఇంటితోట: చూ, పనము. 2; 4. తలుపు: చూ, వాకిలి; 5. మడి: చూ, భూమి. 1.

నిష్కూటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దయేలకి *: చూ, పత్యల.

నిష్కూలి. అం: చూ, శస్త్రములు. [టము. 1.

నిష్కూషము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నిష్కూ

నిష్కూహము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై—

నిష్కూజితము. అం: చూ, సంచారీవర్ణగతాలంకారములు. [నిష్కూటము. 1.

నిష్కూటము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-

నిష్కూహము. —పై—(రూ- నిష్కూహము)

నిష్కోపి. సం. విణ: అకోపుఁడు, అకోధనుఁడు.

నిష్కృతము. సం. విణ. 1. పోయిశ్చిత్తము చేయఁబడినది; 2. చేయఁబడినది: చూ,

వ్యాపారము. 1. [శ్చిత్తము; 2. చేయమి.

నిష్కృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, పోయ

నిష్కృమము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చెడు కు

లము: చూ, పంగడము; 2. సంపత్తు: చూ,

బుద్ధి (శుక్రా)ష, శ్రీవణము, గృహణము,

ధారణము, ఉహ, ఆరోహము, అర్థవిజ్ఞాన

ము, తత్వవిజ్ఞానము అను ఎనిమిది విధము

లైన బుద్ధిసామర్థ్య విశేషములు నిష్కృమ

మనంబడును; 3: చూ, వెడలఁబాటు.

నిష్కృంతము. సం. విణ. బయలువెడలినది.

నిష్కృంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. బయలువెడలఁట: చూ, వెడలఁబాటు.

నిష్కృమము. అం. 1: చూ, తారాకిర్యలు; 2: చూ, నిశ్శబ్దకిర్యలు.

నిష్క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉనికి: చూ, స్థానము. 1; 2. చేటు: చూ, రుత్త; 3. తుది:

చూ, నుద. 3; 4. ముగియిక: చూ, సమాప్తి.

1; 5. వేడికోలు: చూ, యాచన; అం.

6: చూ, నాటకసంఘలు (రూ-నిష్కము):

చూ, నిర్వహణము. 2; వా. 7. నిలుపుట:

ఉత్తంభనము. (తె. ప.)—నిలుపు-నిల్పు-

నిష్ఠానము. సం. వి. ఆ. న. మజ్జిగపులును: చూ, మజ్జిగ.

నిష్ఠించే. సం. ఆ. కి. స్థిరమగు.

నిష్ఠితము. సం. విణ. చేక్కగానుంచేబడినది.

నిష్ఠీవనపాత్రము. సం. వి. ఆ. న. పీకిదాను: చూ, పాత్రము. 6.

నిష్ఠీవనము. సం. వి. ఆ. న. ఉమియుట: నిరసనము, నిష్ఠ్యాతి, నిష్ఠేవనము, నిష్ఠేవము.

నిష్ఠారము. సం. విణ. 1. కఠినము: చూ, బెడిద

ము; 2. పరుహాక్తి, పరుషము: చూ, శబ్ద

ము. 2. [ఘఁడు. 2.

నిష్ఠారుఁడు. సం. విణ. కఠినుఁడు: చూ, వ్యా

నిష్ఠాతము. సం. విణ. రూ- నిష్ఠ్యాతము. ప్రో

యఁబడినది: చూ, విధము. [నిష్ఠీవనము.

నిష్ఠేవనము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, ఆ. పుం: చూ,

నిష్ఠేవము. —పై.—

నిష్ఠ్యాతము. సం. విణ. 1. ఉమియఁబడినది;

2: చూ, రూ-నిష్ఠాతము.

నిష్ఠ్యాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, నిష్ఠీవనము.

నిష్ఠాతుఁడు. సం. విణ: చూ, సమర్థుఁడు.

నిష్పక్వము. సం. విణ. ఎనిమిదవపాలు మిగులు

నట్లు కాఁచఁబడిన కషాయములు, క్వధిత

ము: చూ, బృంగుడు. 1.

- నిష్పత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. వెజుచేలుట: నిన్. సం. శా. ఇది 'నిన్' యొక్క రూపమునే చూ, సిద్ధి. 1; 2. పరిసమాప్తి: చూ, సమాప్తి. 1; పా. 3. (Ratio) సంబంధము; కెండు సంఖ్యలపరమ సంబంధము. (సమాంతర సంబంధము నిష్పత్తి. నిరంతరసంబంధము. సమ సంబంధము; అనులోమనిష్పత్తి. వ్యసంబంధము నిష్పత్తి. అంత్యమధ్య సంబంధము నిష్పత్తి. సమగుణకసంబంధము నిష్పత్తి. విలోమ సంబంధము మొ.)
- నిష్పన్నము. సం. విణ: చూ, నిర్వృత్తము.
- నిష్పాదనము. సం. వి. అ. స: చూ, నిష్పత్తి. 1. నిష్పాదించు. సం. స. కీర్తి: చూ, సిద్ధించు. నిష్పాదితము. సం. విణ: సిద్ధించినది: చూ, సిద్ధము. 3. [సిద్ధము. 3. నిష్పాద్యము. సం. విణ: సిద్ధించదగినది: చూ, నిష్పాపము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆచుములు: చూ, ధాన్యము; 2. చేటగాని: చూ, వాయువు; 3: చూ, పవనము. 3; 4. పెసలు లోనగువాని పొట్టు: చూ, బరడు; 5. పొట్టు: చూ, సర్వము. 1; విణ: 6: చూ, స్థిరము.
- నిష్పిప్తము. సం. విణ: చేక్కెగానూటబడినది: చూ, మర్దితము.
- నిష్పేషణము. సం. వి. అ. న. చేక్కెగానూటుట.
- నిష్ప్రిభము. సం. వి. అ. న. కాంతిలేని దివా చంద్రాదులు: చూ, అరోకము.
- నిష్ప్రియోజకుడు. సం. విణ: చూ, వాగ్వి.
- నిష్ప్రియోజనము. సం. విణ: చూ, వ్యర్థము.
- నిష్ప్రివాణి. సం. విణ: ఇ. కొత్తది (బట్ట): చూ, వస్త్రము.
- నిష్ఫలము. సం. విణ: ఫలములేనిది: అతిముక్తము, అసంగతము, అసంబంధము, అసంబద్ధము, పలాలము.
- నిష్ఠమము. సం. అవ్య. నిదించదగినవానియందు వర్తించు: ధుష్టమము.
- నిన్. సం. శా. ఇది 'నిన్' యొక్క రూపమునే పొందును.
- నిస్సంగములు. అం. "య-ర-త-ధ-జ-స-న-మ": చూ, అష్టగణలక్షణము.
- నిస్సర్గము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్వభావము; 2. కలిగించుట; 3: చూ, వితరణము.
- నిసి. నై. వి.=నిశా-నిశిధ: చూ, నిశిధము. 1-2. నిసిందా. వా. విణ: తెలియకుండునటుల కలిపి వాసి నది. "నిసిందావాస్తిత."
- నిసివెలుగు. ద్వ. వి: చూ, నిశాకరుడు.
- నిసుంభితము. అం: చూ, కరణములు.
- నిసుగు. నై. వి.=శిశుక-శిశు. రూ. నిసువు. 1. పక్షిలోనగువాని సంతతి: చూ, శిశువు; 2. ప్రసవాయి. అచ్చ. యు, కాం. 148: చూ, శిశువు.
- నిసువు. నై. వి.=పై.—
- నిస్పృప్తము. సం. విణ: 1. దాచలేట్టినది: చూ, రహస్యము; 2. మధ్యస్థము.
- నిస్తంద్రిము. సం. విణ: చొరవగలది.
- నిస్తరణము. సం. వి. అ. న. 1. దాటుట: చూ, లంఘు; 2: చూ, వెడలఁచాటు; 3: చూ, వెళ్ళు [చూ, లంఘించు. 1. నిస్తరించు. సం. స. కీర్తి: చేక్కెగాదాటు: నిస్తర్షణము. సం. వి. అ. న: చూ, వధము.
- నిస్తలము. సం. విణ: 1: చూ, వలితము. 3; 2: చూ, వృత్తము. 5.
- నిస్తారకము. సం. విణ: నిస్తరించజేయునది.
- నిస్తారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిస్తరణము.
- నిస్తాలవ్యము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.
- నిస్తుషితము. సం. విణ: 1. చుంకనగా చేయఁబడినది; 2. పొట్టిపోగొట్టినది; 3. విడువఁబడినది: చూ, హీనము. 3.
- నిష్క్రింశము. సం. వి. అ. పుం. 1. కత్తి: చూ, రిప్టి. 2; విణ: 2. కనికరములేనిది.

నిస్సందము. సం. వి. ఆ. పుం. మిక్కిలిచలనము: చూ, లోలము. [జేక్షము.

నిస్సంహము. సం. విణ. ఆశలేనిది: చూ, నిర నిస్సందము. సం. వి. ఆ. పుం. కాటుట.

నిస్సాహము. సం. వి. ఆ. పుం. గంజి: చూ, వారుపుడు.

నిస్వనము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నిస్వానము. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

నిస్వానము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై.— నిస్సంగుడు. సం. విణ. తనకుటుంబమును వర్జించి ఋషివలె సంచరించేవాడు.

నిస్సంతతి. సం. విణ. —నిస్సంతు. సంతానము లేనిది: (తె. ప). —నిస్సంతు.

నిస్సంతు. వై. విణ. —నిస్సంతతి —పై— నిస్సంధి. సం. విణ: చూ, నిర్వహము.

నిస్సంపాతము. సం. వి. ఆ. పుం. అద్దమరేయి: చూ, రాత్రి.

నిస్సత్తువ. వై. వి. —నిస్సత్వ. శక్తిలేని: రూ- నిస్సత్తువు. (సం. ప). —అశక్తి, గ్లాని.

నిస్సత్తువు. వై. వి. —పై.— నిస్సత్వమగు. మి. ఆ. కిరి: అశక్తియగు. (తె. ప). —ఓటలు-ఓటలు.

నిస్సరణము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఇల్లులోనగు వాని ముందటిభాగము: చూ, సదనము. 1; 2. చౌవు: చూ, మరణము; 3. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 4. చూ, వెడలబాటు; 5. చూ, వెరవు.

నిస్సహణము. వై. వి. —నిస్సాణ. రూ-నిస్సానము. 1. చర్యవాద్య విశేషము: చూ, వీణ; అం. 2: చూ, అనద్ధవాద్యములు.

నిస్సాకారము. వా. వి: చూ, నికారము. 4, నిస్సాణము. సం. వి. ఆ. పుం. —చూ, నిస్సహణము.

నిస్సానము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై— నిస్సార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అరటి *: చూ, గంభ. 2.

నిస్సారకము. అం. చూ, జన్యతాశములు. [2 నిస్సారము. సం. విణ. సారములేనిది: చూ, బెండు.

నిస్సారుడు. సం. విణ: చూ, అబలుడు. 1. నిస్స్వకుడు. సం. విణ: చూ, బీదవాడు.

నిస్స్వండు. సం. విణ. —పై.— నిహంత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) చేంపు వాడు: చూ, హింసకుడు.

నిహక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-నిహక. నిహతము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, హెచ్చే

వేత; పుం. 2. అనుదాత్తస్వరము: చూ, స్వరము. 2. (చూ, అనుదాత్తము); విణ. 3. చేంపబడినది: చూ, నూదితము; 4. గుణిం పబడినది: గుణితము.

నిహతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చౌవు: చూ, మరణము. నిహననము. సం. వి. ఆ. న. చేంపుట: చూ, వధము.

నిహక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-నిహక. 1. ఉ డుము: చూ, బిలేశయ; 2. నీటియుడుము: చూ, బిలేశయ. [మంచు: చూ, హిమము.

నిహారము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నీహారము. నిహింసనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, నిహననము. నిహితము. సం. విణ. ఉంచేబడినది: చూ, పూర్ణము. 2.

నిహీనతానములు. అం. చాతుర్మాస్యము, సంస్థ, శస్త్రశ్లోకము, చతుర్దశి, సాత్రామణి, చిత్ర, ఉద్భిత్తు (7): చూ, శుద్ధతానములు.

నిహీనుడు. సం. విణ: చూ, హీనుడు. నిహ్నవము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: అవిశ్వాసము.

(తె. ప). — అపనమ్మకము - అపనమ్మిక; 2. కవటము: చూ, వ్యాజము. 1; 3: చూ, వహేలనము; 4. దాంపటికము: చూ, బండు; 5. నమ్మిక: చూ, విశ్వాసము; 6. మఱుగు మాట: చూ, శబ్దము. 2.

నిహ్నవించు. సం. స. కిరి: చూ, మఱుగుచెట్టు.

నిహ్నతి. సం. వి. ఇ. ప్రేమముగలపుచ్చుట: చూ, నిహ్నవము. 4.

నీ

నీ. దే. స. 1. నీవు అనువానికి పాఠిపదికము; 2. సంబంధార్థమందు యుష్మచ్ఛబ్దమునకుం గల పాఠిపదికము; 3: చూ, నా. (2).

నీగు. దే. స. కిరి: చూ, నివర్తింయే. ధార. ఆర. 5, ఆ. 289.

నీడు. వై. వి. కమ్మవారిరుదువేరు. [1.

నీకాయ్యము. సం.వి.అ.పుం.ఇల్లు:చూ, సవనము.

నీకాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. సకాశము: చూ, వెలుతురు. 1; 2. నిశ్చయము: చూ, సత్యము: 1; విణ. 3. తుల్యము: చూ, సమానము. 2.

నీకులోబడితిని. అం: చూ, చిహ్నములు.

నీకేతనము. సం.వి.అ. స: చూ, రూ-నికేతనము.

నీగపోగిన. వై. వి: చూ, బాలకీర్తిడ.

నీచపాత్రలు. అం. విటచేటీపర్వతములు నీచపాత్రలు. (చూ, సూచ్యము.) [జౌరా.

నీచమిత్రపురుషసంబుద్ధి. అం. ఓరి-ఓరీ, జౌర-

నీచము. సం. విణ. తక్కువైనది:చూ, వెలితి.2.

నీచమిత్రసంబోధన. అం. ఓసి-ఓసీ.

నీచాకలహమిచ్చంతిసంధిమిచ్చంతిసాధన. లో.

నీచులు జేగడముంగోరుదురు. యోగ్యులు కలయికంగోరుదురు. “ఉదా.—మాచేతనయి సంతదనుకం గలుపుకోలుతనంబున కడంగుదము. “నీచాకలహమిచ్చంతి సంధిమిచ్చంతి సాధన” యని ధర్మజ్ఞులు వచింతురుగాదె.” (నీతిచంద్రిక). [మొ.

నీచార్థకములు. అం. చీ, సీ, ఇస్మిరో, గాడు.

నీచుడు. సం. విణ.=నీచే. 1: చూ, హీనుడు; 2: చూ, నామనుడు.

నీచే. వై. వి.=నీచ. 1. ధూర్తుడు: చూ, వ్యామనడు. 2; 2. అధముడు: చూ, హీనుడు.

నీచేతనము. వై. వి.=నీచత్వి. 1: చేతనములు చేతనము, గట్టిచేతనము, టవలి; 2. అధమత్వము. [3: చూ, వహ్ని. 1.

నీటికాసుపు. ద్వ. వి. అన్ని. అన్న. చాల, కాం.

నీటికుప్ప. ద్వ. వి. 1: చూ, సముద్రము. 2ను.

5, ఆ. 38; వా. 2. జలమయము: చూ, చలిలము. చూ, మత్స్యము. 1.

నీటికుమ్మరిపురుగు. ద్వ. వి. తుమ్మరిపురుగు:

నీటికూర. వై. వి: చూ, పద్మము. 1.

నీటికెమకెక్కుపుట్టువు. ద్వ. వి. చేప. వేం, ఆం. 71: చూ, మత్స్యము. 1.

నీటిచెంబు. ద్వ. వి. నీరుగలచెంబు: చూ, పాత్రము. 6. [బుక్షరము.

నీటిచోట. ద్వ. వి. దార. (సం. ప.)—ధార,

నీటిచోలి. ద్వ. వి. విప్లవ: చూ, వహ్ని. 1.

నీటితాత. వై. వి: చూ, వాయువు.

నీటితాలుపు. ద్వ. వి: చూ, మేఘము. 1.

నీటితోట్టి. ద్వ. వి: చూ, లట్టు. 1. [ను.1.

నీటిదయ్యము. వై. వి. జలగ్రహము: చూ, మత్స్య

నీటిపాచి. వై. వి. ఆకాశమాలి*; చూ, తృణము. 1. [1; 2: చూ, నీటియిక్క.

నీటిపుట్టుగు. ద్వ. వి. 1. తామర: చూ, పద్మము.

నీటిబిడ్డడు. ద్వ. వి: చూ, నీటిచోలి.

నీటిబొట్టు. వై. వి: చూ, బొట్టు. 6.

నీటిమూట. వై. వి: చూ, నీరుముడియ.

నీటిమోపరి. దే. వి: చూ, నీటితాలుపు.

నీటియాట. ద్వ. వి. జలకీర్తిడ: చూ, విలాసము.1.

నీటియాపు. ద్వ. వి. ఉసిరిక: చూ, ధేనువు (నీటిఆపు అనియు) [ము. 1.

నీటియిక్క. ద్వ. వి. కాస్తూర్ధమణి: చూ, రత్న

నీటిరాసి. వై. వి: చూ, నీటికుప్ప.

నీటిరిక్క. వై. వి. పూర్వాషాఢ, తొలునీటి రిక్క: చూ, రిక్క.(నీరురిక్క)

నీటిరిక్కనెల. ద్వ. వి. ఆపాదము: చూ, మాస
ము.1. [2: చూ, సముద్రము.

నీటితేడు. ద్వ. వి. 1: చూ, పరుగుడు;
నీటితేనిరిక్క. ద్వ. వి. శతభిషము, నూలుచే
క్కలపోవు. రూ-నీళ్లతేనిరిక్క: చూ,
రిక్క. [లఃసు.

నీటిలము. సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-నీట
నీటివంగ. వై. వి.=: చూ, రూ-నీరువంగ*.

నీటివారిలు. ద్వ. వి. 1 ఆసత్యము: చూ, వితధ
ము; 2. నశ్వరము: చూ, భంగురము. 1; జా.
3. నిలిచియుండనిది. “మనయత్నంబులన్ని
యు నీటివారిలగును.” (నీతిచంద్రిక-విగ్ర
హము.) [మత్స్యము. 1.

నీటింగ. ద్వ. వి. తుదగ్గ జలచరము: చూ,
నీటు. దే. వి. 1. శృంగారగర్వము: చూ, హం
కారము; 2: చూ, విలాసము. 2; 3. కై నే
త: చూ, భూషణము. 2.

నీటుకత్తియ. ద్వ. విణ. నీటుగలది: చూ, స్త్రీ.
నీటుకాడు. దే. విణ:చూ, సౌందర్యవంతుడు.

నీడ. దే.వి. 1:చూ,ప్రతిబింబము.1; 2. ఛాయ:
చూ, నెలుతురు. 1; 3. ఎండలేమి; 4:చూ,
రక్షకము. “తోడునీడ”.

నీడము. సం. వి. అ. న. 1. చోటు: చూ,
జ్ఞానము. 1; పుం, న. 2. పక్షిగూడు:
చూ, సదనము. 1.

నీడోద్భవము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పక్షి.
నీతకము. వై. వి.=రియత. రూ-నీతము. నియ
మము: చూ, బైసి. 1.

నీతము. సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ, విత్త
ము. 1; 2. ధాన్యము: చూ, స్తంబకరి;విణ.
3. పొందింపఁబడినది; 4. శిక్షింపఁబడినది:
చూ, విసితము; 5. తేఱబడినది: ఆనీతము;
వై. వి. (1)=నియత. శకాం. 3, అ. 69:
చూ, నీతకము.

నీతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. న్యాయము: చూ,
సత్యము. 1; 2. పొందించుట; పా. 3. దీనికి
ఉపమానము.— చాణక్యఁడు.

నీతిశాస్త్రము. అం. (దీనిని చాణక్యఁడువారి
సెను.): చూ, విద్యలు.

నీనుదుటనే పొద్దుపొడిచెనా. జా. అంతయు
నీకేతెలియునా? “కానిమ్ము. వేగిరింపకు!
నీనుదుటనే బొద్దుపొడిచినే.” (కళాపూ
ర్ణోదయము.)

నీపము. సం. వి. అ. పుం. 1. కడిమి*: చూ,
హలిప్రియము; 2. నీరుకడిమి*: చూ, హలి
ప్రియము; 3. మంకెన*: చూ, రక్తకము;
4. నల్లయిరుగుడు*. చూ, శింశుప.

నీరంధ్రము. సం. వి. అ. న. 1. ఆకాశము:
చూ, వ్యోమము. 1; విణ. 2. సందులేనిది.
నీరకము. సం. వి. అ. న. బేగడ:చూ,శుభ్రము.1.
నీరక్షీగము. అం: చూ, జాతస్మరాలింగనములు
(చూ, ఆలింగనములు. 2.)

నీరజనము. సం. వి. అ. న.=రివ్యాళి. రూ-నీరా
జనము: చూ, హరితి.

నీరజము. సం. వి. అ. న. 1. తామర. చూ,
పద్మము. 1; 2: చూ, ముతైము; 3. చెంగ
ల్వకోష్ఠ:చూ,పారిభావ్యము; విణ. 4. నీటఁ
బుట్టినది.

నీరదము. సం. వి. అ. పుం. 1. మబ్బు: చూ,
మేఘము. 1; 2. తుంగ*: చూ, హరిత..
(తృణము. 1.)

నీరధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము.
నీరనీరన్యాయము. పా. నీరునునీరునుగలిసిన
యెడల విడఁచియుట యసాధ్యమనునీతి.

నీరము. సం. వి. అ. న.=నీరు: చూ, సలీలము..
(నీరశబ్దమునకు సంబంధించినశబ్దములు.—
నీరకాకము, నీరదృతి,నీరపిష్పలి,నీరబిడాల,
నీరబుద్బుద, నీరమానుష, నీరవర్తిక, నీరవా
ర్తక, నీరశుచి ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

- నీరసము. సం. వి. అ. పుం. 1. దానిమ్మ * : నీరుకాయ. ద్వ. వి. నీరుబుడ్డ; చూ, బుడ్డుదము. 1. చూ, రక్తనీజకము; వా. 2. శక్తిలేమి; విణ. నీరుకాయవాడు. ద్వ. వి. నీరుపాప, నీరుమానిసి. 3. రసములేనిది: చూ, విరసము. 1. (సం. ప).—కపురుషుడు. (చూ, మనుష్యుడు.)
- నీరాకు. ద్వ. వి. పాచి: చూ, కైవలము. నీరుకాయ. ద్వ. వి. చూ, సంపంశకము.
- నీరాఖువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, నీరుపిల్లి. నీరుకావి. ద్వ. వి. రూ—నీర్కావి. కొంచెము
- నీరాజనము. సం. వి. అ. స. = చూ, రూ—నీరజనము. ఎటువు: చూ, వల్లము. 8.
- నీరాట. ద్వ. వి. రూ—నీరాటము. 1: చూ, నీరుకావులు. ద్వ. వి. 2: చూ, ధాన్యము.
- స్నానము; 2. జలకీర్ష: చూ, విలాసము. 1. నీరుకాట్ట. ద్వ. వి. బ. శోణహరితవర్ణములైన యుభయసంస్థలయందు వోచెడు సూర్య కిరణములు (ఇది వర్ష చూచకము): చూ, హా
- నీరాటము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ— నీరాట. 1; 2: చూ, రూ—నీరాట. 2; 3. నీటి యందు చరించుజంతువు: చూ, మత్స్యము. 1. యనము 2. [ము.
- నీరాటరేవు. ద్వ. వి. (రూ—నీలాటిరేవు—నీళ్లాట రేవు.) స్నానముచేయురేవు: చూ, సరస్సు. 1. నీరుపక్క. ద్వ. వి. జలపశుకము: చూ, పునక
- నీరాడు. ద్వ. వి. 1. కూరాటిలో పోసెడు వేన్నీళ్ళు; అ. కి. 2: చూ, స్నానమాడు. నీరుపప్పు. ద్వ. వి. చూ, రూ—నీటిపప్పు.
- నీరామని. ద్వ. వి. వర్షబుతువు: చూ, మాస నీరుకొతి. ద్వ. వి. శింశుమారము: చూ, వాన
- ద్వయము. [నీరార్పు. రము.
- నీరారుచే. ద్వ. పే. నీరాడలేయు: రూ— నీరుకొడి. ద్వ. వి. జలపస్కుటము: చూ, పుంజే.
- నీరార్పు. ద్వ. పే. —వై.— నీరుగండి. ద్వ. వి. తూముకాలువ: చూ, వాహ
- నీరింకు. ద్వ. వి. ఎందు: చూ, మిడుకు. 8. సము. 2. [లము.
- నీరిజే ద్వ. వి. ఒక ఆదవచెట్టు: చూ, వృక్షము. నీరుగన్నేరు. ద్వ. వి. ఇలసము*: చూ, హింజ
- నీరిప్ప. ద్వ. వి: చూ, మహాకము.*. నీరుగవిసియున్న నిష్పలబోలె. లో. “అ. మంచు
- నీరు. వై. వి. = నీరమ్. 1. జలము: చూ, సలి ము; 2. కన్నీరు. భాగ. 1, స్కం. 430: ములుగువడిన మార్తాండుడునుబోలె, నీరు
- చూ, సలిలము; 3. ఉచ్చే : చూ, మాత్ర) గవిసియున్న నిష్పలబోలె.” భార. విరా. 1. 228.
- ము; విణ. 4: చూ, స్వల్పము. [చూ, సర్పము. నీరుగుట్టు. ద్వ. వి. త్సవిజలచరము: చూ, మా
- నీరుకట్టియ. వై. వి. రూ—నీరుకట్టె—నీర్కట్టె: నీరుగుట్టు. ద్వ. వి. 1. అశ్రు: చూ, మాత్ర) త్వము. 1.
- నీరుకట్టు. ద్వ. వి. 1. అశ్రు: చూ, మాత్ర) నీరుగొల్చి. ద్వ. వి: చూ, మొగలీర*.
- కృచ్ఛము; అ. కి. 2: చూ, పాటించు. నీరుగొలిమిడి. ద్వ. వి: చూ, పద్మము. 1.
- నీరుకట్టు తెవులు. ద్వ. వి: చూ, నీరుకట్టు. 1. నీరుచిచ్చు. వై. వి. = నీరశుచి. రూ—నీర్చిచ్చు—
- నీరుకట్టె. వై. వి: చూ, రూ—నీరుకట్టియ. బడబాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
- నీరుకడిమి. ద్వ. వి. ధారాకదంబము *: చూ, నీరుచిట్టి. వై. వి: రూ—నీరుచిట్టె, చెలిమిడి.
- హలిపిరియము. [యసము. 1. (సం. ప).—జలతెండులీయము. *
- నీరుకాకి. ద్వ. వి. = నీరకాక. మద్దువు: చూ, వా నీరుచిట్టె. వై. వి. —వై.— [నునిషణ్ణకము.
- నీరుచేల్ల. ద్వ. వి: చూ, నీరుమజ్జిగ. నీరుచెంచేలి. ద్వ. వి. ఒకానొక చెంచేలి *: చూ,

నీరుచేయును. ద్వ. వి. ఉచ్చేయోవరించేటలో
కలుగుమంట: చూ, మాతృకృత్యము.

నీరుచేంకి. ద్వ. వి: చూ, సరస్సు. 1.

నీరుడి. ద్వ. వి (నీరు + ఊడు) ఉచ్చేయధికము
గా దిగు రోగము: చూ, మాతృకృత్యము.

నీరుడుము. ద్వ. వి: చూ, బిలేళయ.

నీరుతాలుపు. ద్వ. వి. మబ్బు. అచ్చ. అ, కాం.

188: చూ, మేఘము. 1. [కాం. 21.

నీరుతిట్ట. ద్వ. వి: చూ, సముద్రము. అచ్చ. అ,

నీరుతిత్తి. వై. వి.=నీరదృతి. ఉచ్చేయబుడ్డ: చూ,
మాతృకోశము.

నీరుతుట్ర. ద్వ. వి: చూ, నీరుకట్టియ.

నీరుతుమికి. ద్వ. వి: చూ, స్ఫూర్ణకము.*

నీరుతోటకూర. ద్వ. వి: చూ, చూరిషము*.

నీరుదొత్త. ద్వ. వి: చూ, నీరుతుట్ర.

నీరుదోమ. ద్వ. వి. జలమశకము: చూ, మశకము.

నీరుదిగ్రిమ్మరి. ద్వ. వి. జలజంతువు. అచ్చ.యు.

కాం. 3: చూ, మత్స్యము. 1.

నీరుపంది. ద్వ. వి. జలనూకరము: చూ, నూక
రము.

నీరుపట్టు. ద్వ. అ. కి: చూ, నీరువిడుచే. 1.

నీరుపట్టుదోమ. ద్వ. వి: చూ, నీరుదోమ.

నీరుపడును. దే. వి. కొద్దిపడును: చూ, స్తేమము.

నీరుపాది. ద్వ. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

నీరుపాప. ద్వ. వి. 1. నిష్ప: చూ, వహ్ని. 1;

2. తుదగ్రిజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1;

3: చూ, నీరుకాయవాడు.

నీరుపాపర. ద్వ. వి: చూ, నీరుపాప. 2.

నీరుపాము. ద్వ. వి: చూ, నీరుకట్టియ.

నీరుపాయము. ద్వ. వి. జివ్వనము: చూ, నయస్సు. 1.

నీరుపాటింపు. ద్వ. అ. కి: చూ, నీరుకట్టు. 2.

నీరుపిప్పలి. వై. వి.=నీరపిప్పలి*: చూ, శకులా
దని. 2.

నీరుపిల్లి. వై. వి.=నీరబిడాల: చూ, మత్స్యము. 1.

నీరుపుట్టువ. ద్వ. వి. 1. శంఖము. అచ్చ. బాల,
కాం. 3: చూ, సంకు. 1; 2. తామర: చూ,
శద్ధము. 1; 3: చూ, నీటియిక్క.

నీరుపుట్టువు. ద్వ. వి. 1: చూ, రూ-నీరుపుట్టువ. 1;
2: చూ, రూ-నీరుపుట్టువ. 2; 3: చూ, రూ-నీరుపు
ట్టువ. 3; 4. ఉచ్చేయశ్రవము: చూ, హయము;
5. నిష్ప: చూ, వహ్ని. 1; 6: చూ, హి
మాంశువు; 7. విరావతము: చూ, హస్తి.

నీరుపెట్టు. వా. అ. కి: చూ, నీరుకట్టు. 5.

నీరుపోసికొను. ద్వ. స. కి: 1: చూ, స్నాన
మాడు; 2: చూ, నీరుమోసికొను.

నీరుపగ్గిబ్బ. ద్వ. వి. రూ-నీరుపగ్గిబ్బలి *: చూ,
విదులము.

నీరుపగ్గిబ్బలి. ద్వ. వి. —వై.— [య

నీరుబుగడ. వై. వి.=నీరుబుద్బుద: చూ, నీరుకా

నీరుబుగ్గ. వై. వి.=—వై.—

నీరుబుడ్డ. వై. వి.=—వై.— [దారకము.

నీరుబొద్ది. ద్వ. వి. ఒకరకముబొద్ది *: చూ, నృధ

నీరుమజ్జిగ. వై. వి.=నీరమజ్జికా. మూడుపాళ్లు

నీళ్లుగలసిన మజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

నీరుమానిసి. వై. వి.=నీరమానుష: చూ, నీరు
కాయవాడు.

నీరుముంపు. ద్వ. వి. కీనీరునేల: చూ, భూమి. 1.

నీరుముట్టు. ద్వ. వి. 1. ఉచ్చే: చూ, మాతృము;
అ. కి: 2. నీరుముట్టుకొను; వా. 3. ఉచ్చే
వెడలించే: నీరుముట్టుకొను.

నీరుముట్టుకొను. ద్వ. అ. కి: —వై—

నీరుముడియ. ద్వ. వి: నీరుమూట. (సం.ప.)—
కమాతము.

నీరుమోపరి. ద్వ. వి. 1. కడవ: చూ, భాండము.

3; 2. బిందె: చూ, పాత్రము. 6; 3. మబ్బు:
చూ, మేఘము. 1; వి. 4. నీరుమోచేనది.

నీరుమోరు. వై. వి.=: చూ, నీరుమజ్జిగ.

నీరుమోసికొను. ద్వ. స. కి. గర్భాశ్శరీరము: నీరుపట్టు. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీరుపట్టు. (దప్పికే. నీరుపోసికొను. —పాండు. 5, ఆ. 165.)

నీరురాసి. వై. వి: చూ, సముద్రము. నీర్యామి. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీరువామి. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 91.

నీరుకిక్కు. వై. వి. పూర్వాపాద, తొలునెట్టి రిక్కు: చూ, రిక్కు. (నీటికిక్కు) నీలు. దే. వి: చూ, రూ-నీరుగు. నీలంగుపు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. ఈగ: చూ, మక్షిక; పుం. 2. నక్క: చూ, నృగాలము; 3. రూ-నీలాంగుపు: చూ, పురుగు.

నీరుల్లి. ద్వ. వి. ఎఱ్ఱగడ్డ: చూ, పలాండుపు. నీరువంగ. వై. వి.=నీరవార్తాక: చూ, వంగ. నీరువట్టివేరు. ద్వ. వి. లామజ్జకము: చూ, వట్టివేరు. నీరుపట్టు. ద్వ. వి. 1: చూ, పిపాస; ఆ. కి. నీలండు. వై. వి. నల్లగుడ్డము: చూ, హయము.

2. దప్పికొను. భార. ఆర. 3, ఆ. 202: చూ, నీలకంఠము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, ముల్లంగి; పుం. 2. నెమలి: చూ, మయూరము; 3. హారలచ్చేక: చూ, పిచ్చేక; 4. బంగారు పిచ్చేక: చూ, పిచ్చేక; 6. పాము: చూ, నన్నము.

నీరుపట్టి. వై. వి.=నీరపత్తిక: చూ, భక్ష్యము. నీరువరి. వై. వి.=నీవార (దేశ్యమని శ. ర.) నీవారతృణము: చూ, హరిత; 2. నీవారధా న్యము: చూ, స్తంబకరి. (నన్యము.)

నీరువామి. ద్వ. వి: చూ, సముద్రము. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 84. నీరువిడుచు. ద్వ. ఆ. కి. 1: చూ, నీరుపట్టు; 2. నీరువదలు; 3: చూ, వెత్వలంబాటు.

నీరుగు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, స్రవిండు. నీరెండ. ద్వ. వి: చూ, ఈరెండ. నీరెత్తువంగ. ద్వ. వి: చూ, నీరువంగ.* నీరెన. వా. వి: చూ, నీరుగుట్టు.

నీరేనుగు. ద్వ. వి. నీటిగజము: చూ, హస్తి. నీరొట్టియ. ద్వ. వి. రూ-నీరొట్టు-నీరొట్టె: చూ, భక్ష్యము.

నీరొట్టు. ద్వ. వి. —వై— నీరొట్టె. ద్వ. వి. —వై— [ఆం. 75. నీర్కొట్టె. వై. వి: చూ, రూ-నీరుకట్టియ. వేం, నీర్కావి. దే. వి: చూ, రూ-నీరుకావి.

నీర్చవి. వా. వి: చూ, నీరెన. నీర్చిచ్చు. వై. వి.=: చూ, రూ-నీరుచిచ్చు. నీర్చిచ్చుకాడు. ద్వ. వి. ఒకానొక టిట్టిభము: చూ, లకుముకి.

నీలగంధి. సం. వి. ఇ. పుం. ఒకరకముమాణి క్యము (ఇది తుంబురమునఁబుట్టినది. నల్లదా భుగలది. అధమజాతిరత్నము: (చూ, మాణి క్యము): చూ, రత్నము. 1. నీలయింటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లగోగంటి: చూ, మహాసహ.

నీలదూర్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నల్లగొలి మిడి*. [ధేనుపు. నీలధేనుపు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లనిలపు: చూ, నీలపునర్నవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గలజేరు. * చూ, వర్షకేతువు.

నీలపుష్పము. సం. వి. ఆ. న. నల్లగింటెన * చూ, విష్ణుకాంత. నీలపుష్పి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—వై.—

నీలమణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఇంద్రనీలమణి: చూ, రత్నము. 1. నీలము. సం. వి. ఆ. న. 1. నల్లతాయి: చూ

రాయి; 2.=నీలి*: చూ, రంజని; పుం. 3.=నల్ల.
నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 4. ఒకానొక
కొండ: చూ, పర్వతము; 5. ఒకనిధి: చూ,
నిధులు; విణ. 6. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6.
నీ ల లో పీ తుం డు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
శివుడు. “నీలలోహితపూజ”

నీలవర్ణి. అం: చూ, అనువర్ణములు.
నీలసరస్వతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బాధ్య దే వి:
చూ, స్వాహా. 2. [గుపు. 3.
నీలాంగుపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-నీలం
నీలాంజనము. సం. వి. అ. న. 1. కాటుకతా
యి: చూ, సావీరము. 2; అం. 2: చూ,
అంజనములు.

నీలాంబరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
బలరాముడు; 2: చూ, సోఁకులతైండు;
3. శని: చూ, రాహువు. 2.

నీలాంబుజస్థము. సం. వి. అ. న: చూ, నీలాబ్జము*
నీలాగ్రకర్ణి. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.
నీలాటిరేవు. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీరాటరేవు.
నీలాబ్జము. సం. వి. అ. న. నల్లకలువ: చూ,
పద్మము. 1. [పుతట.

నీలాలి. ద్వ. వి. రెండుముఖముల దీపారాత్రిక
నీలాశ్వము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నీలండు.

నీలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్లగోరంట*:
చూ, మహాసహ; 2.=నీలి*: చూ, రంజని;
2: చూ, అంకుశము; నై. వి. (1).=నీలని*:
చూ, నీలి. 2; (2) నల్లనిబట్ట. నల్లమాల
(అనికొందలు): చూ, వస్త్రము; విణ. (3)
=నీల. నల్లనిది. హాశ్వ. 2, ఆ. 8: చూ,
వర్ణము. 6; (4) గాగడముగలది. పాండు.
3, ఆ. 71.

నీలిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నల్లపావలి*: చూ,
వావిలి; 2. పార్శ్వచిత్రకె*: చూ, కైసలము.
నీలిగోతాము. అం: చూ, మల్లశాస్త్రము.

నీలివి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=నీలి: చూ, నీలి. 2, (1).
నీలిమ. సం. వి. న్. పుం. రూ-నీలిమము. నలు
పు: చూ, వర్ణము. 6. [నవస్తుపు.

నీలిమందు. ద్వ. వి. నీలిమొక్కలు పండిచేసి
నీలిమబ్బు. ద్వ. వి. వేటసాధనము.

నీలిరాగము. సం. వి. అ. పుం. బయటికి విశేష
ముగాకనబడకలోపల నెప్పటికినిపడకుండె
డుగాఢానురాగము. (చూ, పూర్వరాగము).
నీలుండు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకకోఁతి:
చూ, వానరము; 2. పూర్వజైన విశేషము:
చూ, బుద్ధుండు. 1.

నీలుగు. దే. వి. రూ-నీలు. 1. గాత్రవిసామము;
అ. కి. రూ-నీలు 2: చూ, రూ-నిలుగు.
2; 3: చూ, మరణించు.

నీలోత్పలము. సం. వి. అ. న: చూ, నీలాబ్జము*
నీలోత్పలవర్ణి. అం: చూ, అనువర్ణములు.

నీలోత్పలి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, నీలుండు.
2; అం. 2: చూ, భాషాంగములు.

నీల్లు. దే. వి. అ. కి: చూ, రూ-నీలుగు.
నీవరి. నై. వి.=నీవార: చూ, రూ-నివ్వరి.

నీవాకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
నివాకము.

నీవారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నీవరి.

నీవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, సంచిమొద
లు; 2: చూ, శలపుకీలు; 3: చూ, బంధనా
లయము; 4. పందెపుసామ్మ.

నీవీబంధము. సం. వి. అ. న: చూ, నీవి. 2.

నీవు. దే. వి. రూ-ఈవు. 1. ఎదుటవినువాడు;
2. నీశబ్దమునకు ప్రధమైకవచనము: చూ, త్వమ్; 3.
బ్రాహ్మణుని తిరిస్కరించునపుడు పయో
గించు శబ్దము: చూ, హం.

నీవృత్తు. సం. వి. త్. పుం. రూ-నివృత్తు. 1.
గోమము: చూ, నీమ. 1; 2. దేశము:
చూ, నీమ. 1.

నీవ్రము. సం. వి. ఆ. స. 1. చూడు: చూ, వెలిసె; 2. 20డికంటినడిమికమి: చూ.20 డికట్లు; 3: చూ, విపినము; 4. రేవతి: చూ, రిక్క.

నీశారము. సం. వి.ఆ.పుం: చూ,రూ-నిశారము. నీహారము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ- నిహారము. [తె: చూ, లక్ష్మి. 1.

నీశ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విష్ణుభార్యలలో నొక నీళ్లగాడి. వా. వి: చూ, లట్టు. 1.

నీళ్లపాటుడు. వా. వి: చూ, వెల్లువ.

నీళ్లమ్ముకొనునది. అం. దూతీచతుష్టయమునం దలి మూడవదానిలోని పదియాటింటిలో నొకటి: చూ, దూతీచతుష్టయము.

నీళ్లతేడు. వా. వి: చూ, వరుణుడు.[రిక్క.

నీళ్లతేనిరిక్క. ద్వ. వి: చూ, రూ- నీటితేని

నీళ్లవరుగు. ద్వ. వి. ఉప్ప: చూ, లవణము.

నీళ్ళాటబొద్దులు. వా.వి.బ.తొమ్మిదివెలలునిండిన పిదప ప్రిసవనుగు సమయమందలి సూచనలు.

నీళ్ళాటరేవు. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీరాటరేవు.

నీళ్ళాడు. ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, ప్రిసవించు.

భార. శల్క. 2, ఆ. 160; 2: చూ, స్నాన మాడు.

నీళ్ళొనములుట. జా. మాండ్యము పహించుట.

“నీవివి యన్నియు నీళ్లనమలక” (నీతి చంద్రిక - విగ్రహము)

ను

ను. సం. ఆవ్య. 1.ప్రక్కార్థకము: చూ, ప్రశ్న ము; 2: చూ, యోచన; దే. ఆప. (1) నా శబ్దమునకు ప్రథమైకవచనమునందు వచ్చెడు ప్రత్యయము. “నేను”; (2) తత్తయేగఅను పాదర్థకశబ్దములకు ద్విత్వీయైకవచనమునందు వచ్చెడు ప్రత్యయము. “వనమును”; (3) క్రి యలలో తద్ధర్మార్థక ప్రథమపురుషైకవచన

మునందును, తద్ధర్మార్థకమాన శబ్దప్రత్యయి తేక్కాకోత్తమపురుషైకవచనములయందును వచ్చెడు ప్రత్యయము. “కొట్టును, కొట్టు నును, కొట్టుచున్నాను, కొట్టంగలను, కొట్టును” మొ; ఆవ్య. (4) సముచ్చయార్థ మును తెలుపును. (ఇది ఉకారతత్వములమీద యువర్ణపూర్వకముగా వచ్చును. భార. ఆది. 1, ఆ. 12; ఆయువర్ణము ఒకానొక వో లోపించును. భార. సభా. 2, ఆ. 282; భార. శీఘ్ర. 1, ఆ. 31; వసు.3, ఆ.173): చూ, సముచ్చయము: చూ, యు; (5) ఆప భారతార్థకము: చూ, సత్వము.1; (6) సహితార్థకము. స్వా. 1, ఆ. 72:చూ, సైతము; (7) వ్యతిరేకార్థవ్యోతకమైన ప్రశ్నమునందు సహితార్థమును తెలుపును. కై. 1, ఆ. 85; (8) ఏవి, వివ అను వానిపతె వ్యతిరే కార్థవ్యోతకమైన ప్రశ్నమునందువచ్చును. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 28; ఉద్యో. 4, ఆ. 285; (9) ఎటులు, ఎట్లు, ఎట్లు అనుశబ్ద ములు కడపటతేరినప్పుడు ఏవిధముచేతనైన అను వర్ణమును తెలుపును. భార. ఆర. 1, ఆ. 49; (10) కొన్నిచోట్ల అర్థవిశేషములను తెలుపును. భార. ఆది. 1, ఆ. 14; (11)వ్య తిరేకక్రియలమీద వికల్పార్థమును తెలు పును. భార. ద్యో. 3, ఆ. 162; (12) పాద పూరణమందు అంతలోనగు శబ్దములమీద వచ్చును. (అంతయును, అందఱును, ఎప్పు డును, తద్దయును, నిచ్చేలును, వాలాయము ను, మఱియును, వెండియును మొ. “ఇవి యేనున్” అనుచో ఏనుశబ్దముమీడిది యు పాదపూరణమునందువచ్చినదని యెఱుంగునది. ఇట్లు ఇతరస్థలములయందును తెలిసి కొనవలయును. ఇది యెదురితమనఁబడు. దీని యుత్వమునకు తఱుచుగ లోపంబగు.);

(13) “న” కారము దుశ్రము. (నకారము నకు దుశ్రముని యేనుండినను నిజమైన దుశ్రము ‘సు’ అను నక్షరముని యెలుంగవలయును. ఈదుశ్రము ప్రత్యయముతోఁజేరివచ్చును. “తానుగుఱ్ఱమును గొనెను”లు ఇందుండు ‘సు’ కారములు ప్రత్యయములు; “హరిచేతను, గిరిచేతను” ఇందుండు ‘ను’లు ఆగమములు; “రాముండును, లక్ష్మణుండును” ఇందుండు ‘సు’ లు సముచ్చయార్థమునుదెలుపు నవ్యయములు. పీనిలో ‘సు’ లోపించినను దోషములేదు, ఇట్టి ‘సు’ కారములు దుశ్రములగుఁగాని చేను-పేను-మీను-బోను ఇత్యాది ప్రధమావిభక్తులయందుండు ‘సు’ కారములు గావు. “ఉన్నాను” ఇట్టిచోట్ల దుశ్రమునకు లోపములేదు ఇత్యాది; ద్వి. (14): చూ, ని. (2). ఆం, భా. త్ప. 67.

సుంకు. దే. వి. పస్త: చూ, లంకణము.

సుక్కుట. దే. వి. చలనము: చూ, లోలము.

సుగ్గుట. దే. వి. హింస. ఆం, పదా. సర. 115: చూ, వధము.

సుగ్గుడు. దే. స. కి. 1. చేంపు. ఆం, భా. త్ప. 123: చూ, సంహరించు; 2. ఖండించు: చూ, పెలగు.

సుగ్గు. దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4; 2: చూ, సురుము; బ. 3: చూ, పిడక; ఆ. కి. 4. సుగ్గు, నలగు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 114: చూ, సదమదమగు.

సుగ్గులువాలు. దే. ఆ. కి: చూ, సుగ్గు. 4.

సుచ్చిళ్లు. దే. వి. బ: చూ, షేనము.

సుచ్చే. దే. వి. 1. గొట్టెల మేడల పెంటుక, స్వా. 3, ఆ. 60: చూ, మలము. 1; స. కి. 2. సుచ్చేపాఠలుచ్చేట్టు.

సుచ్చేపాఠ. ద్వి. వి. గొట్టెల మేడల చేన్నులకు జోట్టెడుగుడ్డ.

సుచ్చేన. వా. వి: చూ, మాడపట్టు.

సుజ్జే. దే. వి. త్తతిసొందినది.

సుడి. దే. వి. (రూ-సుడికారము-సుడు-సుడుగు-సుడువు-నొడి-నొడికారము-నొడుగు-నొడువు) 1: చూ, శబ్దము. 2; 2. పచనము: చూ, శబ్దము. 2; 3. చెడ్డపేరు: చూ, బన్నము. 2.

సుడికారము. దే. వి. 1. మాటచత్కారము: రూ-నొడికారము; 2: చూ, నొ-సుడి. 1. ఆం, భా. ప్రి. 110.

సుడివోనలుగు. దే. వి. ముమ్మొనవాలు. ఆం, పదా. సుర. 12: చూ, బాణము. 1.

సుడు. దే. వి: చూ, రూ-సుడి. 1.

సుడుగు. దే. వి. 1.—పై—; స. కి. 2. చెప్ప: చూ, వచించు.

సుడుగుతేడు. దే. వి: చూ, వేల్పుటొజ్జే.

సుడువరి. దే. విణ. 1. మాటలమరి: చూ, పక్త.

1; 2. చెప్పవాడు: చూ, పక్త. 1.

సుడువు: చూ, రూ-సుడుగు. త్రము.

సుతము. సం. విణ. నుతింపఁబడినది: చూ, స్తు

నుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, స్తోత్రము.

సుతించే. సం. స. కి: చూ, స్తుతించే.

సుతిక. దే. వి: చూ, సమాహము.

సుత్తము. సం. విణ. తోయఁబడినది: చూ, విధము.

సుదురు. వై. వి. నిటల (దేశ్యమని శ. ర.) 1: చూ, లలాటము; పా. 2. దీనికి ఉపమానము.—అర్థచంద్రుండు.

సును. దే. విణ. 1. వృత్తియందు సునుపు శబ్దము నకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. (వృత్తియందిది అల్పార్థకమునగును. ఉదా.— సునుఁజెక్కిలి, సునుసిగ్గు మొ) (హల్లుపరమగుచో కడపటి ఉకారము వికల్పముగ లోపించును. (సున్ బూది మొ.); ద్ర. 2. చార్థకము: చూ, ని. ఆం, భా. త్ప. 67.

నునుపరి. దే. వి. గ. నునుపుగలది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నునుపు. దే. వి. 1. నున్నన: చూ, స్నిగ్ధము. 3;

వి. 2. నున్ననిది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నున్న. దే. వి. 1. నున్ననిఉనుక; వి. 2. నును
పైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నున్నన. దే. వి. (రూ-నున్న-నునుపు-నున్నన
ము): చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నున్నము. దే. వి. గ. చూ, నుత్తము.

నుయి. దే. వి. (రూ-నుయి-నూయ-నూయి)

చేదబావి. పాండు. 4, ఆ. 274: చూ,

సగన్ను. 1.

నుయ్యి. దే. వి. —పై—

నురుగు. దే. వి. 1. రూ-నురువు: చూ, నుచ్చిళ్లు.

రాజ. 1. ఆ, 84; 2. గతిరేనిశరము, సరుగు:

చూ, బాణము. 1.

నురుగుదబ్బి. దే. వి: చూ, యకృత్తు. [గు. 1.

నురువు. దే. వి. రూ-నురువు: చూ, రూ-నురు

నురువుదు. దే. వి. సస్యమంజరీ చూర్ణము: చూ,

స్తంబకరి. [ప్ర. 154.

నుర్వ. దే. వి: చూ, రూ-నురువు. ఆం, భా.

నుటిచిమాడు. దే. స. కి. నాశముచేయు.

రాఘ. 4, ఆ. 122: చూ, సరిపెట్టు.

నుటిపిడి. దే. వి. (రూ-నూర్పిడి-నూర్పు-

నూటిపిడి-నూటుపు.) ధాన్యాదికమునుకాళ్ల

తోను దూడలతోను తొక్కినులుచేట.

భార. దో. 3, ఆ. 268: చూ, నూటుపు.

నులుచే. దే. స. కి. (రూ-నులుపు-నూర్పు-

నూలుచే) ధాన్యాదికమును కాళ్లతోను

దూడలతోను తొక్కినులుచే.

నులుపు. దే. స. కి. 1.—పై.—; 2. చేంపు:

చూ, సంహరించు; 3. పరిహరించు. ఆం,

భా. కృ. 124: చూ, మొత్తు. 2.

నులుమాడు. దే. స. కి. 1: చూ, పొడినేయు;

2. చేంపు. భార. కర్ణ. 2, ఆ. 376: చూ, సం
హరించు.

నులుము. దే. వి. 1: చూ, మరుము. భార.

ఆది. 6, ఆ. 180; స. కి. 2: చూ, పొడి

నేయు; 3: చూ, మలుమాడు. 2. [దు.

నులుముచేయు. ద్వ. స. కి: చూ, నులుమా

నులక. దే. వి. రూ-నుల్లు. మంచేసుల్లెడుగోగు,

జనుము, వెంగలిలోనగువాని నారతోనేలవ

(తొడు) దారము: చూ, నూత్రిము. 1.

నులి. దే. వి. 1. ప్రేగులలోనొప్పి; 2. చిక్కు.

ప్రభా. 2, ఆ. 42; కభా. 5, ఆ. 113: చూ,

సుక్కు. 3; వి. 3: చూ, స్వల్పము.

“నులివెచ్చే-నులివేడి.”

నులించు. దే. ప్రే. నులియఁజేయు: రూ-నులుచే-

నులుపు, నులివెట్టు.

నులికొమ్ములమెకము. ద్వ. వి. జింక. సాంబ.

తిర్య. 4: చూ, హరిణము. 1.

నులిగుల్ల. ద్వ. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్య

ము. 1. [తాపించు.

నులిగొను. దే. ఆ. కి. చిక్కుపడు: చూ, సం

నులితడ. దే. వి: చూ, మహాబల*.

నులిపురుగు. ద్వ. వి. కడుపులోని సన్నని యెమి

డిక: చూ, పురుగు.

నులియు. దే. ఆ. కి. 1. ఏదైననొకటి తాను

టచే స్థానముతప్పి యిట్టుటతోలుగు. భార.

శల్య. 1, ఆ. 176; 2. పొడియగు: చూ,

వలియు. [వనివాళ్లు.

నులివాళ్లు. దే. వి. బ. కొంచెమువాడుటలు: చూ,

నులివాళ్లువాడు. దే. ఆ. కి. కొంచెమువాడు.

నులిపు. దే. వి. నులియుట. (ఉలిపువంటిది)

నులివెచ్చే. దే. వి. మందోష్ణము: చూ, వేడిమి.

నులివెచ్చేన. దే. వి. —పై.—

నులివెట్టు. దే. స. కి: చూ, నులించు.

నులుచే. దే. ప్రే. —పై—

నులుపు. దే. పేర్: చూ, నులివెట్టు.

నులుము. దే. స. కిర్. 1. చేంపు. ఆం, భా.త్వ.

123: చూ, సంహరించు; 2. తొడబుగ్గలోనగు వానికండ రెండువేర్లతో అటునిటునొక్కి త్రిప్పు. కథా. 4, ఆ. 41: చూ, వడివేయు; 3. ఉన్నూలించు: చూ, భేదిల్లు.

నులుసు. దే. వి: న్యూనత: చూ, వెలితి. 2.

నుల్క. దే. వి: చూ, రూ-నులక.

నుపు. దే. వి. (రూ-నువు-నూ-నూపు) 1. సస్యవిశేషము: చూ, సస్యము. 1; బ. 2. తెలికలు: రా. వి. 3, ఆ. 48: చూ, నువులు. నువు. వా. వి. 1: చూ, నీవు. (అపర్); 2: చూ, నువు. *.

నువు (నువులు). దే. వి. బ. (బుతురక్తము జారీచేయును) 1: తెలికలు-తెలికలు, నుపు-నువు-నూ-నూగు-నూపు, బొట్టుగు-బొట్టుపు. (సం. ప).—కరండము, కాకగుడము, కాకరుహము, కుతపము, కురివము, క్షురకము, ఖరకము, చిన్నరహము, తిల, తిలకము, శ్రీమాన్. తద్వి. —గ. అడవి నువులు. (సం. ప).—జరిలము; 2 కుతేనువులు - కుటునువులు; 3. పొట్టినువులు. (సం. ప).—కాతిలలు, కాతువరిక; 4. పొల్లనువులు. (సం. ప).—తిలపంజము - తిలపేజము. (మిగతవానికి “శ్రీమాన్”

చూడుము); 2: చూ, నవధాన్యములు, ధాన్యము. [వాము. 2.

నువులనూనె. వా. వి. తిలతైలము: చూ, నేనీ నున. దే. వి. 1. కంఠూతి. ఆం, భా. ద్వి. 129: చూ, విదర్శక; వా. 2. గొంతుకలోని పొడిదగు.

నునము. దే. వి: చూ, రూ-నునము.

నునము. దే. వి: చూ, మనము.

నునలు. దే. ఆ. కిర్. 1. అలస్యముచేయు: చూ,

వివరించు. 3; 2. పూచు: చూ, వహించు; స. కిర్. 3. (2ళ్లు) విలుచుకొను. శకాం. 4, ఆ. 82: చూ, విలుచు;

నుసి. దే. వి. 1. పురుగులుతోలువఁగా రాలు మ్రానిపాడి: చూ, నురుము; 2: చూ, స్వల్పము.

నుసిపురుగు. ద్వ. వి. ఘుణము: చూ, పురుగు.

నునుగు. దే. స. కిర్: చూ, తిరస్కరించు. నై. 7, ఆ. 130. [దోమ: రూ-నునము.

నునుము. దే. వి. కండ్లయందు ముసరెడు చిన్న నునుము. దే. స. కిర్. ఆకర్షించు. వసు. 4, ఆ.

23: చూ, రెమ్మ. 2.

నునులు. దే. వి. 1. అలతి. భార. కల్య. 2, ఆ. 287: చూ, లాఘవము. 1; ఆ. కిర్. 2. కొంచెము చలించు, మెదలు. పా. 2, ఆ. 123: చూ, సలించు.

నూ

నూ. దే. విణ. 1. వృత్తియందు నూపుకబ్బము. నకు అంత్యవర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. (ఉదా.— నూచిండి-నూబువ్వు మొ); 2: చూ, రూ-నువులు.

నూక. దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

నూగారు. వా. వి. రూ-నూగారు. 1: చూ, శోమరాజి; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు.—తుమ్మెదలచోలు, చీమలబారు, సలాకు, కత్తి, నల్లత్రాచు, ఇంద్రనీలమణులవరుస, ధూమము, మబ్బు. మొ.

నూగు. దే. వి. 1. కొన్నియాకులమీఁదను, కాయలమీఁదను ఏర్పడియుండు చిన చిన్న ముండ్లు: చూ, సితగ్గిము; 2. పడ్డులోనగు వాని రేణువు, రూ-నూగుడు: చూ, సితగ్గిము; 3. రేతెదనము. భార. విరా. 1, ఆ.

245: చూ, కాకుమాళ్ళము. 1; విణ. 4. కేత: చూ, సుకుమాళము.

నూగుడు. దే. వి: చూ, రూ-నూగు. 2.

నూగునోస. దే. వి. కూతురుబుడము: చూ, హరివారుకము.

నూక. దే. వి: చూ, శంకూకము.

నూకపొట్టు. వా. వి. పోక: చూ, తుషము.

నూకు. వా. స. కి. 1. తుడుచే, ఊడుచే (రాయలసీమలోవాడుక): చూ, సమాక్షించు;

2. తుడుచే, ఒత్తు: చూ, పొము. 4;

3. తోళిలు. స్వా. 4, ఆ. 44: చూ, వెలుచే.

నూకుడు. దే. వి. తోళిపుడు: చూ, నిక్షేపము.

నూగు. దే. వి: చూ, రూ-నూవు*.

నూచే. దే. వి. రూ-నూచేము. పొడి. భార.

భీష్మ. 2, ఆ. 211: చూ, సురుము.

నూచేము. దే. వి. —పై— భార. భీష్మ. 2, ఆ. 381.

నూటయెరిమిడి. వా. వి. అష్టాత్తరశతము (108).

నూతనము. సం. విణ. రూ-నూత్నము: చూ, హాస. [(తె. ప.)—కొత్తవాడు.

నూతినుడు. సం. విణ: ఆధునికుడు, నవీనుడు.

నూతియొట. వా. వి: చూ, బావియొట.

నూత్నము. సం. విణ: చూ, రూ-నూతనము.

నూనోస. దే. వి: చూ, రూ-నూగునోస*.

నూనము. సం. కి. విణ, ఆ. న: చూ, నెట్టన.

నూనియ. ద్వ. వి. రూ-నూనె. 1. తలచేమురు.

వసు. 5, ఆ. 74: చూ, స్నేహము. 2;

2. తైలము: చూ, స్నేహము. 2; 3. సువ్వల

నూనె: చూ, స్నేహము. 2.

నూనె. ద్వ. వి. (నూవు + నేయి)—పై—

నూనెముడి ద్వ. వి: చూ, నేనలి. స్వా. 3, ఆ. 31.

నూనియగినె. ద్వ. వి. నల్లగినె*: చూ, కుకనాసము. 1.

నూపురపాదిక. ఆం: చూ, ఆకాశచారులు.

నూపురము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. అం: చూ, భూపణము. 2; అం. 2: చూ, కరణములు.

నూయ. దే. వి: చూ, రూ-నూయి.

నూయి. దే. వి. —పై.—

నూరి(జీ)పోయెట. బా. వాగుగబోధనేయుట.

“అశ్చ సేతనశేతరక్తములపరి మీరెందఱెం

డ కెన్నెన్ని విధములనో నూరి(జీ)పోసిరి.”

(నితచంద్రిక-విగ్రహము.)

నూర్పు. దే. స. కి: చూ, రూ-నూలుచే.

నూర్పిడి. దే. వి: చూ, రూ-నూటిపిడి.

నూర్పు. దే. వి: చూ, రూ-నూలుపు.

నూటంచేలకత్తిచే గాంచుబోదు. ద్వ. వి. వజ్రపాణి, ఇంద్రిండు. వేం, ఆం. 12: చూ, సహసాక్షిండు.

నూటంచేలకైదుపు. దే. వి. శతకోటి, వజ్రాయుధము. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 48: చూ, బాణము. 1.

నూటంచేలవారు. దే. వి.—పై.—

నూతార్లు. బా. విస్తారము. “నొచ్చినతరువాత గిరులు నూతార్లు పడవచ్చునే.” (రామాభ్యుదయము.)

నూటిపిడి. దే. వి: చూ, రూ-నూటిపిడి.

నూటు. దే. స. 1. వంద: చూ, సంఖ్య. 1; స. కి. 2: చూ, వాడిచేయు; 3. సన్నెకంట మర్దించు: చూ, మర్దించు.

నూటుచే. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-నూటుచే.

నూటుచేక్కలపోవు. వా. వి. శతభిషము: చూ, రిక్క.

నూటుట. వా. వి. పొడిచేయుట: చూ, సురుము.

నూటుపు. దే. వి: చూ, నూటిపిడి.

నూటుతాయి. వా. వి. 1. సన్నెకణ్ణ: చూ, రాయి; 2. మంగలికత్తి నూటుతాయి: చూ, రాయి.

నూటువందలు. వా. స. పదివేలు: చూ, సంఖ్య. 1.

నూలువేలు. వా. స. లక్ష, నియుతము: చూ,
సంఖ్య. 1.

నూలాను. వా. వి. సరకుపోయువస్తువిశేషము.

నూలిగరను. దే. వి: చూ, బట్టకల.

నూలు. దే.వి. పృత్తిపడికినపోగు:చూ,స్తోకము.

నూలుకండే. దే. వి: చూ, సరిగ.

నూలుకొను. దే. అ. కిరి. రూ-నూల్కొను.

1: చూ, సమ్మతించు; 2: చూ, మట్టుపడు;

3: చూ, సరిపడు. 2; 4: చూ, వ్యాపించు.

(పేరి. నూలుకొలుపు-నూలుకొల్పు. సమ్మ

తించఁజేయుటకు.-కళా. 7, ఆ. 157; మట్టు

పఱచుటకు.-భార. విరా. 4, ఆ. 187.)

నూలుకొలు. దే. వి. నూలుకొనుట.

నూలుపోగతుకు. వా. వి: చూ, కొత్తముట్టు.

నూల్కొను. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-నూలుకొ

ను. (మట్టుపడుటకు.-భార. ఉద్యో. 2,

ఆ. 174.)

నూవు. దే. వి: చూ, రూ-నూవు.

నూవుచేను. దే.వి. తిల్యము. ఆం, భా. ద్వి.

229: చూ, భూమి. 1.

నృ

నృగాదికము. అం. నాటికలు 18 లో నొకటి.

(ఒకటేయంకము. గానము. సంభాషణము
గలది): చూ, నాటికలు.

నృత్తము. సం. వి. ఆ. న. 1. రూ-నృత్తము.

నర్తనము, కేవలభావాశ్రియము (కాళ్లతో
గంతులువైచుట): చూ,వ్యంజకము.1; (చూ,

నాటకము); 2.=నెత్తము. 'జోజేను: చూ,

వ్యవహారము. 4.

నృత్తహస్తములు. అం. ఉద్భృతము, తలముఖము,
విప్రీక్షిర్ణము, గజదంతము, అరాళకటకా
ముఖము, ఆవిధవక్త్రము, నూచీవిధము, రేచి

తము, అర్థశేచితము, పల్లవము, నితంబము,
కేశబంధము, లత, కరిహస్తము,దండపక్షము,
ఉద్భవమండలము, పార్శ్వమండలము, ఉరో
మండలము, నలినీపద్మకోశము, ఉరఃపార్శ్వ
మండలము, కపోతము, మకరము, జ్ఞానము,
పరదాభయము, ముద్ర, గరుడపక్షము, ముష్టి
స్వస్తికము, ముకుళస్వస్తికము, ప్రియుక్తా
లపల్లవము (29)

నృత్యము. సం. వి. ఆ. న. తాళలయాన్వితము.

(మాటలాడకుండ భావమును హస్తాద్యవయన
ములచేఁగవలయుట): చూ, నృత్తము. 1.

నృత్యవిద్యావిసోదము. అం: చూ, భరతశాస్త్ర
గ్రంథములు.

నృత్యసంగ్రహము. అం.-పై.-

నృపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: రాజు: చూ,

రాజు. 1; 2: చూ, శ్రీదుఁడు.

నృపపదము. అం. (దీనినేరాజ్యపదమందురు):

చూ, ఆయాఘము.

నృపలక్ష్మము. సం.వి. న్. న. రాజునకుఁబట్టెడు

తెల్లగొడుగు: చూ, వారిత్రి.

నృపాలుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నృపతి.1.

నృపుఁడు. సం. వి. అ. పుం.-పై.-

నృశంసుఁడు. సం. విణ: చూ, హింసకుఁడు.

నృసింహము. అం. (నరసింగము): చూ, విష్ణు

ణములు. [అవతారములు.

నృసింహావతారము. అం. (నారసింహము):చూ,

నృసింహుఁడు.సం.వి.అ.పుం.1:చూ, విష్ణువు. 1;

2. నరశేష్ఠుఁడు: చూ, సింగఁడు. 1.

నృహరి. సం. వి. ఇ. పుం.-పై.-

నె

నె. దే. విణ. నెఱనెఱిశబ్దములకు వృత్తియందు
అంత్యవర్ణములోపిఁపఁగా మిగిలినరూపము.
(వృత్తియందు దీనిమీఁది హల్లునకు ద్విత్వ:

మువచ్చెడి, ఉదా.—నెజిశబ్దమునకు.—
నెచ్చెడి, నెత్తమ్మి, నెత్తడి, నెత్తామక,
నెత్తావి, నెమ్మడి, నెవ్వగ, నెవ్వడిమొ,
నెజిశబ్దమునకు.— నెన్నడ, నెన్నుచును,
నెన్నుదురు, నెన్నొచలు, నెమ్మొయి, నె
మ్మేను, నెమ్మొగము, నెమ్మొము మొ. నె
న్నడ, నెన్నడము, నెమ్మేను ఇత్యాదిస్థల
ములయందు నెజిశబ్దపూర్వకమై అర్థము
పొందగి యుండునట్లు నెజిశబ్దపూర్వకమై
పొందగియుండదని యెఱుంగవలయును. కొ
న్నియెడల తత్సమపదము పదమగునపుడును
ద్వితముకానబడుచున్నది. “ నీవు నెమ్మన
మున” భార. ఆర. 4, ఆ. 377.

నాంజిలి. దే. వి. మనోవ్యధ: చూ, శోకము.
నెక్కర. దే.వి.ఒకానొక చెట్టు:చూ,వృక్షము.
నెక్కొను. దే. ఆ. కి. (రూ-నెట్టుకొను-నెల
కొను-నెలవుకొను) 1. పారుకొను. భార.
ఉద్యో. 1, ఆ. 287: చూ,స్థిరపడు;2:చూ,
మట్టుపడు; 3.(రూ-నెక్కొలుపు-
నెక్కొల్పు) భార.విరా. 1, ఆ. 321.
నెక్కొలు. దే. వి. నెక్కొనుట.
నెగడి. దే. వి. 1.దుప్రమృగములు బెదరుటకును,
చేరికాచుకొనుటకును వేసెడుమంట: చూ,
వహ్ని. 1; 2: చూ, భూతము.
నెగడు. దే. వి. రూ-నెపడు. 1. అగడు: చూ,
మత్స్యము. 1; 2: చూ, తంతునాగము; ఆ.
కి. 3. బయలుపెఱయు. భార. విరా. 1,
ఆ. 143; 4: చూ, పరిల్లు.
నెగపు. దే. వి. 1: చూ, హంకారము; 2. మం
డిపడుట: రూ-ఎగపు-ఎగసిపాటు, గోరింపు.
నెగయు. దే. ఆ. కి. రూ-నెపయు-ఎగయు.
1. ఎగురు: చూ, లఘించు; 2. పైకిలేచు.
భార. విరా. 1, ఆ. 162: చూ, రేగు.
నెగయుదెంచు. దే. ఆ. కి.—పై.—భార.
ఆది. 5, ఆ. 173.

నెగపు. దే. వి: చూ, సండినము.
నెగులు. దే. వి. (రూ-నెవులు-నొగులు-నోవి-
నొప్పి-నొత్తు-నొవు) 1. నొప్పి: చూ,
శ్రిమము. 1; 2. ముఖము: చూ, శోకము;
3. ముఖపూజమైనచారము: చూ, శ్రిమ
ము. 1 (శోకము.)
నెగడము. వై. వి. 1.=చిట్టబుడ: చూ, సమ్మగ్ద
ము; 2.=చికలు: చూ, నాందము.
నెగ్గు. దే. ఆ. కి: చూ, రుపచించు.
నెగ్గురు. దే. వి. గుండె యందట యందగు ధ్వ
స్యచుకరణము: చూ, హూహూ.
నెమ్మ. దే. వి. మిక్కిలి సన్నమైనమాకలసమా
హము: చూ, శంకుము.
నెచ్చెడి. దే. వి. 1: చూ, స్నేహితుడు; 2. స
మరాలు: చూ, స్త్రీ.
నెటిక. దే. వి. రూ-నెట్టిక. వేర్వేర్ల కీళ్ళ చేప్పు
డు: చూ, చిటిక.
నెటుకతట్లు. దే. వి: చూ, బాలకీడ్.
నెటిమరు. దే. వి. నెటికవిఱుగుట యందగు
ధ్వస్యను కరణము. వై. 8, ఆ. 17: చూ,
హూహూ.
నెట్టన. దే. అవ్య. కి. విణ. అనివార్యముగ.
భాగ. ఆది. 5, ఆ. 58: చూ, భృకము.
(రూ-నెట్టనము.)
నెట్టనము. దే. అవ్య.—పై—
నెట్టపంట. దే. అవ్య. కి. విణ.నిష్కారణముగ.
నెట్టము. వా. వి. నెమరియించుకలచేరేవిన దా
రము. (రూ-నెట్టియము-నెట్టెము): చూ,
నూత్రము. 1.
నెట్టిక. దే. వి: చూ, రూ-నెటిక.
నెట్టికనీల. వై. వి. 1.=నెప్పికనీల. సదాచార
సంపన్నమగు స్వభావముగలవాడు. వై. 6,
ఆ. 120: చూ, నెప్పినుడు; విణ. 2.=నెప్పి
కనీలా, సదాచార సంపన్నమగు స్వభావ
ముగల యాడుది: చూ, స్త్రీ.

నెట్టియము. దే. వి. (రూ - నెట్టెము - నెట్టెము)

1: చూ, రూ-నెట్టెము; 2. చుట్టెకుమరు: చూ, మట్టు. 3; 3. గుండుపాగ: చూ, పాగ. 2

నెట్టు. దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1;

2. ఉపద్రవము: చూ, శోకము; 3: చూ,

యత్నము; 4. రూ-నట్టు. ఉప్పురాసులుం

డెడుచోటు: చూ, భూమి. 1; 5: చూ,

బాలకీర్తి; స. కి. 6. పూనితోయు.

భాగ. 3, స్కం. 13.

నెట్టుకొను. దే. అ. కి. 1: చూ, యత్నించు;

2: చూ, స్థిరపడు; 3: చూ, ముమ్మరించు.

శకం. 3, ఆ. 4; స. కి. 4: చూ, బలా

త్కరించు; వా. 5. అడ్డుకొను.

నెట్టుడుగాయ. వా. వి: చూ, నెట్టు. 5.

నెట్టె. దే. వి. పోలిక: చూ, సమానము. 2.

నెట్టెము. దే. వి. దీప్తము (అపరి): చూ,

లంక. 1.

నెత్తకమ్మ. దే. వి. (నెత్తము + కమ్మ) పాచిక

లపందెము. కళా. 6, ఆ. 118: చూ, వ్యవ

హారము. 4.

నెత్తపువలక. ద్వ. వి. (నెత్తము + వలక)

రూ-నెత్తవలక: చూ, శారిఫలము. (వాడు

క) (నెత్తవలము అని కొందఱు.)

నెత్తవలక. ద్వ. వి.—పై.—(వాడుక)

నెత్తము. దే. వి. 1. డెప్ప, న్నువు. స్వా. 4,

ఆ. 78: చూ, పర్వతము; 2.==నృత్త. పందె

ము: చూ, వ్యవహారము. 4; 3.==నృత్త. పా

చికలాట. జై. 3, ఆ. 42: చూ, వ్యవ

హారము. 4.

నెత్తమ్మికొలనికాపు. ద్వ. వి. గాలి. వేం,

ఆం. 13: చూ, వాయువు.

నెత్తమ్మిడిమ్మల నిడుకమందు. ద్వ. వి: చూ,

హిమాంశువు. వేం, ఆం. 11.

నెత్తరి. వా. వి. జోజేరి. ఆం, పదా. సర. 53:

చూ, పందెకాడు.

నెత్తలులు. దే. వి. బ. (నెత్త + తలులు)

1. పెద్దయలలు: చూ, వీచి. 1; 2. రూ-ముత్త

రులు. ఆం, భా. ద్వి. 137: చూ, పలి. 1.

నెత్తి. దే. వి. తల. జై. 8, ఆ. 98: చూ,

శిగము. 1. (తలపైభాగమనికొందఱు).

నెత్తికాయ. వా.వి.—పై.—“నీనెత్తికాయ”

నెత్తురు. దే. వి. రూ-నెత్తు: చూ, రక్తము.

నెత్తురుబొద్దు. ద్వ. వి: చూ, సందెజోము.

స్వా. 4, ఆ. 60.

నెత్తురుకందు. ద్వ. వి. రూ-నెత్తుకందు. పాం

డు. 3, ఆ. 156: చూ, శిశువు.

నెత్తురుగడ్డ. వా. వి: చూ, పరిణము. 1.

నెత్తురుదాపుడు. దే. వి: చూ, రాక్షసుడు.

1. అచ్చ. యు, కాం. 60. [సర్పము..

నెత్తురుపెనుపాడ. వా. వి. ముట్టుబాము: చూ,

నెత్తురుపాడ. దే. వి.—పై.—

నెత్తురుబంక. దే. వి. మలముతోనెత్తురును బంక

యును పడురోగము: చూ, రోగము. 1.

నెత్తురువాటు. దే. అ. కి: చూ, పల్లటిల్లు.

నెత్తు. దే. వి: చూ, రూ-నెత్తురు.

నెత్తుకందు. ద్వ. వి: చూ, రూ-నెత్తురుకందు.

నెనడు. దే. వి: చూ, మూలగ. భార. గో. 2,

ఆ. 312.

నెనరు. దే. వి. 1. చేరినము: చూ, స్నేహము;

2. కృతజ్ఞత: చూ, శుభము. 1.

నెన్నడుము. వా. వి: చూ, మధ్యము. 1. సాం

బ. మాన. 15. [ఆం. 37.

నెన్నడురు. వా. వి: చూ, లలాటము. వేం,

నెన్నడుల్లను వాయుదు నేడు. వా. వి: చూ,

బ్రహ్మ. 1. ఆం. పదా. సర. 17.

నెన్నొనలు. వా. వి: చూ, నెన్నడురు.

నెపము. నై. వి. (రూ-నెపము-నెకము) 1. నిధి. మిష, కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2: చూ, సిగ్గు. ఆం, భా. పృ. 38; 3. కారణము. భార. ఆది. 8, ఆ. 112: చూ, హేతువు. 1; 4. తప్పు. భార. ఆర. 5, ఆ. 318: చూ, సాంటు. పా. 5. లేనిదిమీద మోపుట.

నెప్పరము. దే. వి. రూ-నెప్పళము. పా. 4, ఆ. 66: చూ, వేగము. 3.

నెప్పరి. దే. విణ. 1. ఉపాయశాలి: చూ, సమర్థుడు; 2. ఉపాయశాలిని: చూ, స్త్రీ.

నెప్పరించే. దే. స. కిరి: చూ, రుజువుపజుచే.

నెప్పళము. దే. వి: చూ, రూ-నెప్పరము.

నెప్పు. దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2: చూ, స్థైర్యము; 3: చూ, వెరవు;

4: చూ, విధము. 1; విణ. 5: చూ, నిలువరిము. 1.

నెప్పుకొను. (దే. అ. కిరి): చూ, స్థిరపడు. స్వా. 34.

నెమకు. దే. స. కిరి: చూ, వెదకు. పా. 2, ఆ. 33.

నెమకుట. వా. వి. చూ, వెదకుడు.

నెమకుడు. వా. వి. —నై.—

నెమరు. దే. వి. 1: చూ, కోమంధము; 2. నెరుసు: చూ, రేణువు. 1. [వేయు.

నెమరుచే. దే. అ. కిరి. రూ-నెమర్చు. నెమరు

నెమలి. దే. వి. 1. (రూ-నెమ్మి-నమలి-నమ్మి,

నెమిలి-నెమ్మిలి-నెవిలి): చూ, మయూర

ము; 2. రూ-నెమలు*: చూ, పూతికరజము;

అం. 3. (నెమలిపలుకు): చూ, కూజితములు.

నెమలికన్ను. వా. వి: చూ, అర్థచంద్రిము. 5.

నెమలియడుగు. దే. వి. రూ-నెమిలియడుగు.

1: చూ, పూతికరజము*; 2. కుచనఖక్ష

తములు: చూ, ప్పుటత. (చూ, నఖక్షతము).

నెమలు. వా. వి: చూ, రూ-నెమలి. 2. *

నెమిలి. దే. వి: చూ, రూ-నెమలి. 1. కై. 4, ఆ. 73.

నెమిలికడ్లు. దే. వి. బ. శాలిగ్రాన్యము: చూ, ఛాన్యము. [రము. 2.

నెమిలిచారము. వా. వి. పద్మస్వరము: చూ, స్వరమురు. వా. వి. 1. తైలకేపనము; 2. (వియ్యములోనగునవి) నెమురుట; 3. తడవుట.

నెమ్మది. వా. వి. 1: చూ, మదిమది. ఆం, భా. ద్వి. 181; 2: చూ, శాంతము. 1; 3. కుదిరిక: చూ, పామ. 3; 4. ఆరోగ్యము.

నెమ్మయి. వా. వి: చూ, శరీరము. జేం, ఆం. 36.

నెమ్మలిపరుజే. వా. వి: చూ, నెమ్మలిపరుజే.

నెమ్మి. దే. వి. 1: చూ, సంతోషము; 2: చూ, శుభము. 1. ఆచ్చ. నుం, కాం. 86; 3. =న్నే

హ: చూ, స్నేహము. 1. భార. ఆర. 1, ఆ. 63; 4. రూ-నెమ్మది: చూ, శాంతము. 1.

భార. ఆర. 2, ఆ. 338; 5. రూ-నెమ్మది: చూ, మదిమది; 6. =నేమి. తినానము *:

చూ, చంజులము. 2; 7: చూ, రూ-నెమలి. 1; 8. =నేమి బండికంటికడకమ్మి. రచ్చనేమి:

చూ, శకటము. 1.

నెమ్మిక. దే. వి: చూ, రూ-నెమ్మి. 3.

నెమ్మిజేట్టు. ద్వ. వి: చూ, సిక. 1.

నెమ్మిరవుతు. ద్వ. వి. శిఖివాహనుడు: చూ, స్కందుడు. (ఇట్లు నెమ్మిజేడు)

నెమ్మిలి. దే. వి: చూ, రూ-నెమలి.

నెమ్మిలిపరుజా. దే. వి. కత్తిపిడి: చూ, పిడి. 2.

నెమ్ము. దే. వి. 1. తడి: చూ, స్త్రీముము; 2. ఎమికె: చూ, శల్యము. 1; 2. 3. పలకలు-

తలుపులచెక్కలు లోనగునవి ఒకదానికొకటి చేర్చి యంటవేయలోపలజొప్పించెడు మేకు

లు; 2. 4. బండిచక్కముల రంధ్రములయందు జొప్పించెడు ఇనుపగొట్టములు; నై. వి.

5. =నేమి: చూ, రూ-నెమ్మి. 8.

నెమ్మకొను. దే. అ. కిరి: చూ, పదనుకొను.
 నెమ్మెను. వా. వి: చూ, నెమ్మయి. వేం, ఆం. 38.
 నెయి. వై. వి. (రూ-నెయ్యి-నే-నేయి)=
 స్నేహ. 1. ఘృతము: చూ, హవిన్సు;
 2. తైలము: చూ, స్నేహము. 2.
 నెయ్యపుటలుక. ద్వ. వి. పృణయ కోపము:
 చూ, రోషము.
 నెయ్యపుతేడు. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు.
 నెయ్యమాడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, స్నేహించు.
 నెయ్యమి. వై. వి. రూ-నెయ్యము=స్నేహః.
 1: చూ, స్నేహము; 2: చూ, సౌందర్యము.
 నెయ్యము. వై. వి.= (రూ-నేయము-నెయ్యమి-
 నెమ్మి-నెమ్మిక)=స్నేహ. —వై.— (సౌం
 దర్యమునకు.—భార. ఆది. 7, ఆ. 172.)
 నెయ్యరి. ద్వ. విణ. 1: చూ, స్నేహితుడు;
 2. సఖి: చూ, స్త్రీ.
 నెయ్యి. వై. వి. 1.=: చూ, రూ-నెయి; వా.
 స. కిరి. 2. (బట్టలు) నేయు (అపరి)
 నెయ్యుడు. వై. విణ.=: చూ, స్నేహితుడు.
 భార. సభా. 1, ఆ. 77.
 నెయ్యురాలు. ద్వ. విణ. (నెయ్యము + ఆలు):
 చూ, నెయ్యరి. 2.
 నెర. దే. విణ. వృత్తియందు నెరవు శబ్దమునకు
 మీడివర్ణము లోపించగా మిగిలినరూపము:
 రూ-నెజ-నెజా-నేజా.
 నెరడు. దే. విణ. 1. గొగ్గి: చూ, రత్నము. 1;
 2. సమముకానిది: చూ, విషము.
 నెరవు. దే. వి. 1 రూ-నెరవు: చూ, వ్యాప
 నము; 2: చూ, పలితము. 1; విణ. 3. అధిక
 ము: చూ, హేచ్చ. 1; పే. 4. నెరలుచు.
 జేయు; 5: చూ, నించు; 6. నెజవేర్చు.
 లక్ష్మీ. 2, ఆ. 76; 7. పజపు; 8. వ్యాపిం
 పజేయు; 9: చూ, దువ్వు. 5.
 నెరయిక. దే. వి. నెరయుట.

నెరయు. దే. అ. కిరి. రూ-నెజయు. 1: చూ,
 వ్యాపించు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 41; 2: చూ,
 మెండుకొను. భార. ఆది. 3, ఆ. 157;
 3: చూ, సిద్ధించు.
 నెరయెంటరి. వా. వి. తుమ్మెద. వేం, ఆం.
 98: చూ, భృమరము. [చూ, సరవెంద.
 నెరవంజి. దే. వి. (రూ-నెరవు-నెరవెంద *):
 నెరవు. దే. వి. 1. రూ-నెజవు. పూర్తి: చూ,
 సంపూర్ణత; 2. రూ-నెరవు. చుట్టుట: చూ,
 వ్యాపనము; 3. రూ-నెజవు, దారి: చూ,
 మార్గము. 1; 4: చూ, రూ-నెరవంజి *; విణ.
 5. రూ-నెజవు. పూరణము: చూ, సంపూ
 ర్ణము; 6. అధికము: చూ, హేచ్చ. 1;
 7. యుక్తము: చూ, యోగ్యము. 2; 8. విశా
 లము: చూ, విస్తారము. 1; 9: చూ, వ్యా
 పకము; 10: చూ, వ్యాప్తము. వై. 5, ఆ.
 161.
 నెరవెంద. దే. వి: చూ, రూ-నెరవంజి *.
 నెరసరి. వా. వి. 1. రూ-నెజసరి: చూ, సిం
 హము; 2. పూర్ణోపమానము: చూ, ఉపమ.
 నెరసు. దే. వి. 1. కళంకము: చూ, లక్షణము.
 1; 2. దోషము: చూ, పృజినము. 1;
 3. రూ-నెరుసు. ఉ, రా. 1, ఆ. 98: చూ,
 రేణువు. 1; 4. తప్ప. అని. 1, ఆ. 12: చూ,
 సాంటు; 5. గవుండలవాడు కత్తులునూ తెడు
 సాడి: చూ, రేణువు. 1.
 నెరి. దే. వి. రూ-నెటి. పాండు, 1, ఆ. 117:
 చూ, వేల్లితము. 2.
 నెరుము. దే. స. కిరి. రాచు: చూ, రద్దు. 1.
 నెజ. దే. విణ. 1. రూ-నెజా-నేజా. వృత్తి
 యందు నెజవు శబ్దమునకు మీడివర్ణము లో
 పించగా మిగిలినరూపము. “నెజగాణ-
 నెజజోణ” మొ; అచ్చ. యు, కాం. 420;
 వి. 2. కేశము. ఆం, భా. ద్వి. 145: చూ,
 వెండుక. 1.

నెఱఁకు. దే. వి. రూ-నెఱఁకు. జీవస్థానము,
మర్త్యము (అనియు). భార. విరా. 3, ఆ.
161: చూ, మర్త్యము. 1.

నెఱక. దే. వి: చూ, నెఱ. 2.

నెఱకాఁడు. నే. విణ. (నెఱవు + కాఁడు):
చూ, పూర్ణఁడు.

నెఱను. నే. వి: చూ, రూ-నెఱఁకు. భార.
విరా. 3, ఆ. 161; ఉ. హరి. 5, ఆ. 98.

నెఱవు. దే. వి, విణ, పేర్: చూ, రూ-నెరవు.
(వ్యాపింపఁజేయుటకు.—శకాం.3,ఆ.102.)

నెఱమీటు మొన. అం: చూ, మొనలు.

నెఱయు. దే. అ. కిర్: చూ, రూ-నెరయు.

నెఱవాది. దే.వి:చూ,సమర్థుఁడు. [చూ,విద్య.1.

నెఱవిదై. ద్వ.వి. హస్తలాఘవముగల బాలవిద్య:

నెఱవు. దే. వి: చూ, రూ-నెరవు. (అధిక
ము.—అచ్చ. యు, కాం. 33; యుక్తము.
—స్వా. 4, ఆ. 27; విశాలము.—ఉ,
హరి. 4, ఆ. 272.)

నెఱవేటు. దే. అ. కిర్: చూ, సిద్ధించు.

నెఱవేటుచే. దే. స. కిర్: చూ, సిద్ధినిందించు.

నెఱవేటుట. దే. వి: చూ, సమాప్తి. 1.

నెఱసరి. ద్వ. విణ. 1:చూ, శూరుఁడు; 2:చూ,
రూ-నెరసరి. 1.

నెఱా. దే. విణ: చూ, రూ-నెఱ. 1.

నెఱి. దే. వి. 1. కచ్చభేదము: చూ, పింజె. 4;

2. కర్మము: చూ, విధము. 1. భార. ద్రో.

2, ఆ. 132; 3. న్యాయము. భార. ఉద్యో.

3, ఆ. 283: చూ, సత్యము. 1; 4. పరా

కర్మము. భార. ఆది. 4, ఆ. 201: చూ,

శౌర్యము. 1; 5. రూ-నెరి. వకర్త: చూ,

వేర్లితము. 2; 6. చూ, సౌందర్యము. కళా.

4, ఆ. 108; 7: చూ, తెక్క. 1. స్వా.

4, ఆ. 58; 8. పక్షియాకల చిక్కు.

భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 112; 9:చూ, నెఱిక.

1; 10. అచారము: చూ, వర్తనము. 1;

11:చూ, నెరవు. 1; 12. పంజ్జ: చూ,బద్ధి;

బ. 13. కేశము: చూ, వెండుక. 1;

14. చుట్టువెండుకలు: చూ, వెండుక. 1;

విణ. 15. వకర్మము: చూ, వేర్లితము. 2.

నెఱిక. నే. వి. 1. పుస్త్రపుకుచ్చె: చూ, పి.

2; 2. పైలుపాడడ. నె. 8, ఆ. 22: చూ,

పస్త్రము. [దుర్క. 1.

నెఱిపలులు. దే. వి. బ. అలకలు: చూ, వెం

నెఱిసడు. ద్వ. ఆ. కిర్: చూ, సిద్ధించు.

నెఱియ. దే. వి. (రూ-నెఱ-నెఱ్ఱియ-నెఱ్ఱె)

1. చీక: చూ, శకలము. 4; 2. నేల

పగులు: చూ, చీట.

నెఱె. దే. వి.—పై.—

నెఱ్ఱియ. దే. వి.—పై.—

నెఱ్ఱె. దే.వి.—పై.—

నెల. దే. వి. 1: చూ, హిమాంశువు; 2: చూ,

పున్నమ; 3: చూ, మాసము. 1. (బ. నెల్లు

అని యయాత్రచరిత్రము); 4. చోటు. పాం

డు. 1, ఆ. 153: చూ, స్థానము. 1;

5. కర్పూరము. కళా. 7, ఆ. 60:చూ, సిర

ము; 6. ఆఁడుదానితలనగ: చూ, భూపణ

ము. 2. [స్త్రీ.

నెలత. దే. వి. ఆఁడుది. రూ-నెలతకు: చూ,

నెలతుక. దే. వి.—పై—

నెలకట్టు. దే. వి. కట్టడపునేల. భార. విరా.

4, ఆ. 28: చూ, భూమి. 1.

నెలకువ. దే. వి. చోటు. నిర్వ. 2, ఆ. 11: చూ,

స్థానము. 1.

నెలకూన. ద్వ. వి. 1. బాలచంద్రిఁడు: చూ,

హిమాంశువు; 2. నెలవంక: చూ,నఖక్షతము.

నెలకొను. దే. అ. కిర్. రూ-నెలవుకొను. 1. ని

లుకడయగు: చూ, స్థిరపడు; 2. నిలుచుండు:

చూ, మట్టుపడు.

నెలగ. దే. వి. ధనము: చూ, విత్తము. 1.
 నెలచూలి. దే. వి. బుధుడు: చూ, రాహువు. 2.
 నెలచెలియలు. దే. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.
 నెలజేవ్వనము. ద్వ. వి: చూ, నిండుజేవ్వనము.
 ఆం, భా. ద్వి. 118.
 నెలజోడు. వా. వి: చూ, నూర్పుడు. సాంబ.
 దేవ. 9. [శేఖరుడు: చూ, శివుడు.
 నెలతాలుపు. దే. వి. రూ-నెలతాలుపు. చంద్ర
 నెలతునియ. వా. వి. చంద్రకళ: చూ, శశికళ.
 నెలతానడము. దే. వి: చూ, వెన్నెలపులుగు.
 నెలదారిసింగిణి. వా. వి: చూ, పర్యవము.
 నెలపంది. వా. వి. ముండ్లపంది: చూ, నూకరము.
 నెలపట్టి. దే. వి: చూ, నెలచూలి.
 నెలపట్టు. దే. వి. చంద్రగ్రహణము: చూ,
 గ్రహణము. 1.
 నెలపాలు. దే. వి: చూ, నెలతునియ.
 నెలపు. వా. వి. పరిమాతృ భాగధేయము: చూ,
 రూ-నెలపు. (కు. పా.) [త్రానడము.
 నెలపులుగు. దే. వి. రూ-నెలపులు: చూ, నెల
 నెలమేపరి. దే. వి. 1. విధుంతుడు: చూ,
 రాహువు. 1; 2. శని: చూ, రాహువు. 2.
 నెలయల్లుడు. వా. వి: చూ, మన్మథుడు.
 నెలతా. దే. వి. రూ-నెలతాయి. చంద్రకాంత
 పుళిల: చూ, రాయి.
 నెలతాయి. దే. వి. —పై—
 నెలలు. ఆం. మాసములు: చూ, మాసము. 1.
 నెలవంక. ద్వ. వి: చూ, నెలకూన. (నఖత్త
 ము.—వసు. 1, ఆ. 75.) [బాణము. 1.
 నెలవంకకోల. ద్వ. వి. అర్ధచంద్రబాణము: చూ,
 నెలవత్తి. ద్వ. వి. 1. పచ్చేకప్పరపుపలుకు.
 కళా. 7, ఆ. 80: చూ, సిరము; 2. పోక*:
 చూ, స్రంసి.
 నెలనరి. దే. నిణ. రూ-నెలనరి. 1. పరిచయము
 కలవాడు; 2: చూ, మర్మజ్ఞుడు. సా. 3,

ఆ. 239.

[రము. 2.

నెలవారము. మి. వి. సోమవారము: చూ, వా
 నెలవీసము. దే. వి: చూ, నెలతునియ.
 నెలవు. దే. వి. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1;
 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. వాసస్థా
 నము: చూ, సదనము. 1; 4. పరిచయము:
 చూ, సంస్తవము.
 నెలవుకొను. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-నెలకొను.
 నెలవెలుగు. దే. వి: చూ, వెన్నెల.
 నెల్లి. దే. వి. 1: చూ, శ్రీపర్ణము. 1*;
 2. ఉసిరిక *: చూ, శ్రీఫలి. 1.
 నెల్లిబద్ద. వా. వి. మోరుకుట్టుబద్ద. (వికాఖపట్ట
 ణ పాఠమున వాడుక).
 నెవడు. వా. వి: చూ, రూ-నెగడు. (బయలు
 మెఱయుటకు.—పంచ. వేం 4, ఆ. 159).
 నెవము. నై. వి.=నిభ. మిష: చూ, రూ-నెవ
 ము. (కారణమునకు.—నై. 8, ఆ. 47.)
 నెవయు. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-నెగయు.
 (ఎగురుటకు.—భార. సభా. 1, ఆ. 254).
 నెవిలి. దే. వి: చూ, రూ-నెమలి. (అపి.)
 నెవులు. దే. వి: చూ, రూ-నెగులు.
 నెవ్వ. దే. వి. 1. దారిద్ర్యము: చూ, సీదరము.
 1; 2: చూ, విపత్తు; 3: చూ, వఱపు.
 నెవ్వగ. వా. వి. రూ-నెవ్వము. అధికవిచార
 ము: చూ, శోకము.
 నెవ్వడి. వా. వి. అతిశీఘ్రము: చూ, వేగము. 3.
 నెవ్వము. వా. వి: చూ, రూ-నెవ్వగ.
 నెళవరి. దే. విణ: చూ, రూ-నెలవరి.
 నెళము. దే. వి. 1. రూ-నెలపు. పరిచయము:
 చూ, సంస్తవము; 2: చూ, మర్మము. 1.
 నెళపు. వా. వి. —పై—
 నెళినెళి. దే. వి. విలుగుటయందగు ధ్వన్యనా
 కరణము: చూ, హూహూ.

న

నే. దే. ప. 1. నాశబ్దపరిభ్రమైక వచనమునకు
సరళశిరవర్ణములు పరములగునో దుత్తము
లోపించిన రూపము. “నేత్రలిచిత్ర” మే;
నై. వి. 2: చూ, రూ-నెయి. 1; 3: చూ,
రూ-నెయి. 2.

నేత్రైల్ల. దే. అవ్య. (నేను + చేల్లై) బత్తాక్షము:
చూ, సంతాపము.

నేడు. దే. వి: చూ, ఈదినము.

నేత. నై. వి. 1. = పూర్వతి. నేయులు: చూ,
పూర్వతి; బ. 2. సన్నబాగచేపులు: చూ,
పస్త్రము (దేశ్యమని శ. డ.) [లెవాడు.
నేతకాడు. దే. వి. రూ-నేతరి: చూ, సా
నేతపలక. దే. వి. నేతకాడు నేయునపుడు
పడుగు పేకలను ఉగ్గించేనట్టిపలక.

నేతపురుగు. ద్వ. వి: చూ, సాలెపురుగు.

నేతరి. దే. వి: చూ, రూ-నేతకాడు.

నేజి. దే. వి. (రూ-నేజో-నేజిము) 1. చిల్ల
కోల. శకాం. 5, ఆ. 25: చూ, సర్వల;
2. కుంతము: చూ, బాణము. 1.

నేజిము. దే. వి. —పై—

నేజో. దే. వి. —పై—

నేటించే. దే. ఆ. కి. దృఢపడు: నేటుకొను,
పదిలపడు, పనుగొను.

నేటు. దే. వి. 1. నిశ్చయము: చూ, సత్యము.
1; 2. నిజము: చూ, సత్యము. 1; 3. దృఢ
ము. అచ్చ. యు, కాం. 128: చూ, స్థైర్య
ము; 4. శ్రేష్ఠము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.

నేటుకొను. దే. ఆ. కి: చూ, నేటించే.

నేటునేయు. ద్వ. ఆ. కి. నిశ్చయపఱచు: చూ,
రేణికివచ్చే.

నేత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.) 1. ఏలిక:

చూ, స్వామి. 1; అం. 2. నేతయవగాఁ
గకానాయకుడు. [(నాయకపదమహాభాగ్య
(పరిపాలన) కౌమార్య (వాత్సల్య) లేజన్వి
తా (పరాకర్మ) వైదిగ్య (నేర్పు) పాండి
త్య (విద్యావిశేషము) పరిమళమగునములుం
డవలయును. ఈగుణములన్నియు పూర్తిగాఁ
గలవాఁ డుత్తముడు. కొన్నియై కలవాఁడు
మధ్యముడు. చాలతక్కువగల వాఁడధముఁ
డు. సర్వం సాధారణమయిన నాయకులు
నల్వరు (చూ, నాయకులు), శృంగారనా
యకులు నల్వరు (చూ, నాయకులు), ఉప
నాయకులు నల్వరు. (చూ, నాయకులు.)]

నేతి. సం. అవ్య: చూ, యద్య.

నేతిచేలు. వా. వి. ఆజ్ఞాధా: చూ, హవిస్సు. 1.

నేతివీర (జ). ద్వ. వి. ఘృతకోశాతకి :: చూ,
శీత. 2.

నేతివీరకాయవాటము. జా. లోపలసారములేనిది.

నేతిచంద్రిము. ద్వ. వి. సర్విస్సముద్రము: చూ,
సముద్రము.

నేత్రకూటావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.
నేత్రపద్యము. జా కనులపండువు. “నేత్రంబుల
కపూర్వపర్యంబులొనర్చె.” (నేతిచంద్రిక -
విగ్రహము); “కన్నులపండువై ధగధగం”
(కవికర్ణరసాయనము.)

నేత్రము. సం. వి. అ. న. 1. కన్ను: చూ,
లోచనము; 2. తపత్రాడు: చూ, నూత్రా
ము. 1; 3. ఏటు: చూ, స్వర్ణది (నది);
4. వెలిపట్టుచీర: చూ, పస్త్రము; 5. తేరు:
చూ, శకటము. 1; 6. చెట్టునేరు: చూ,
నేరు. 1.

నేత్రములు. పా. కండ్లు. 1. వీనికిడిపమానములు.

—తామర తేకులు, లేడికన్నులు, తుమ్మెద,
కలువ, చేపలు; అం. 2. పురుషలక్షణాంగ
ములలో కొకటి. (రక్తరేఖలైన ధనవంతుఁ

డగు. వ్యాఘ్రాక్షుండైన నత్యంత కోపను
డగు. కుక్కుటాక్షుండు సనాదుభియగు.
మృగాక్షుండైన శుభలాభనుడగు. బిడాలా
క్షుండైనను హంసాక్షుండైనను నరాధము
డగు. మయూరాక్షుండును నకులాక్షుండు
నైన మధ్యముడగు. నేత్రాంతము లెఱ్ఱనైన
లక్ష్మీయుక్తుడగు. మధుపింగళ వర్ణమైన
నైశ్వర్యము దీర్ఘాయువునగు. ఏకాక్షుండైన
కుమారుడగు. మిడిగుగ్ధుగలిగిన నైస్తికు
డగు. తడికన్నులైన దుఃఖియగు. గుంటక
న్నులైన దరిద్ర దుఃఖియగు. రోమములున్న
దరిదుగ్గిడగు): చూ, లక్షణాంగములు;
2. స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి (లేడి క
న్నులవలెనున్న రాజభాగ్యయగు. నిశాలమై
ననుభవతియగు. పింగళవర్ణములైన బిడ్డలు
లేనిదియును దుశ్శిలురాలును విధవయును
నగు. కాటుకపిట్టవలెనున్న భాగ్యవంతురా
లగు. ఎఱ్ఱనైన వెండుగిలండిని దరిదుగ్గిరా
లగు. మచ్చేయున్న నశుభిపదము. గుండ్ర
ముగనున్న రాక్షసీసమయై దుశ్చారిణియగు.
గూబకన్నులైనను పిల్లికన్నులైనను ఎనమం
దుగ్గురు మగలగుదురు. కదలుచున్న చూపు
గలిగిన జారిణియగు.): చూ, స్త్రీలక్షణాం
గములు. [రోదనము. 2.

నేత్రాంబువు. సం. వి. ఉ. న. కన్నీరు: చూ,
నేత్రామృతము. అం: చూ, అంజనములు.

నేత్రుండు. సం. విణ. ఒడయండు: చూ, స్వామి. 1.

నేదిష్టము. సం. విణ. రూ - నేదీయాంసము. మి

క్కిలి దగ్గః చూ, సమీపము. 1.

నేదీయాంసము. సం. విణ. —పై—

నేను. దే. స: రూ—నను. (సం. పు).—అహమ్.

నేపథ్యము. సం. వి. అ. న. రూ—నైపథ్యము.

1. వస్త్రాద్యలంకారము: చూ, భూషణము.

2; 2. నటినిలుచుచోటు: చూ, రంగము. 3.

నేపాళ దేశపు బ్రాహ్మణులు, వారి జాతులయొ

క్క నామములు. అం. పార్శ్వత్స, అధికారి,
అర్జుల, ఆచార్య, ఉక్తియాల, కండరియ,
కప్యాల, కొయిక్యాళ, కొయినాల-కొయ
నాగిల, ఖనాల, ఖాండ్యాల, గజ్జియాల,
గురగాయ, గైతౌల, ఘిమిరియా, చంపా
గాయ, చవలాగాయ, దజి, దంజాలరి,
దవారి, ధూంగియాల, నేపాలియా, పండిత,
పనేరు, రిజాల, రిష్టాల, రుకాయి, లంసాల,
లహోని, వాస్తగాయ, సత్యాల, సిద్ధియాల:
చూ, బ్రాహ్మణులు. (నేపాళ దేశము పర
తములతో నిండినదగుటచే నిందు వసించే
బ్రాహ్మణులు పార్శ్వత్యాది నామములు కల
వారై గోమాంసభక్షకులను కూద్రాజాతిలో
నధములగు కచోరా, భోటియాల నెడితక్కు
వ జాతివారలచే నీళ్లు తెప్పించి యుపయో
గించుకొందురు. వీరిలో ఋగ్వేదులు, యజు
ర్వేదులు, మాధ్యంధియులు, సామవేదులు, అధ
ర్వణవేదులును కూడ కలరు. వీరు శాస్త్రీయ
మతమునకుఁ జెందితక్కుపాసనాపరులై యొక
తెగవారును, తంత్రోపాసకులై యొక తెగ
వారునైయున్నారు. వీరిలో పార్శ్వత్యాది
బ్రాహ్మణులు బ్రాహ్మణులకును త్పత్రియు
లకును పురోహితులై యున్నారు. కొందఱు
ఇతరజాతులవారికి పురోహితులై యున్నా
రు. నేపాళ దేశపు బ్రాహ్మణ తెగవారంద
ఱును గొఱ్ఱెలను మేకలను పక్షి జాతులను
భక్షించెదరు. ఆదేశపుప్రభువు త్పత్రియుం
డగుటచే బ్రాహ్మణాదిజాతులవారు కులా
చారములు చెడకుండ కాపాడుచుందురు.)

నేపాళము. సం. వి. అ. పుం. 1. నేపాళ దేశము:

చూ, దేశము; 2. ఒకరకము చెఱకు*: చూ,

రసాలము. 3; వై. వి. (1) నేపాళము*: నే

పాళిక. (ఇదిద్వివిధము. —పెద్దనేపాళము, నీ

మనేపాళము.) (శుద్ధి. —గింజెలలోని పప్పును

పేడనీళ్లలో రెండుజోములు ఉడికించిన శుద్ధి.)

నేపాళవేము. సం. వి. ఆ. పుం: అశ్వతిక్తము,
తృణనింబము. *

నేపాళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నేపాళము(1)*.

నేబు. నే. వి. 1. పండ్రిందుకాసుల నాకెము;

వా. బ. 2. దబ్బులు(కానులు) "నేబులసంచి"

నేమంబుగన్న మన్ననితల్లి. ద్వ. వి. దేవగంగ.

వేం, ఆం. 17: చూ, నది. చూ, వై. 1.

నేమకము. వై. వి. = నియమ. రూ-నేమము:

నేమము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కాలము: చూ,

సమయము. 1; 2. వేంక: చూ, వేషము. 1;

3. ఖండము: చూ, శకలము. 4; 4: చూ,

పాగ్రకారము; 5. కపటము: చూ, వ్యాజము.

1; వై. వి. (1): చూ, రూ-నేమకము. కళా.

6, ఆ. 94; (2): చూ, వృతము.

నేమి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. = నెమ్మి-నెమ్ము. బండి

కంటికడకమ్మి: చూ, శకటము. 1; 2. తిని

శము*: చూ, వంజులము. 2; ఇ. స్త్రీ.

3. త్రిక. నూతియందునీరెత్తుటకు సమీపమున

నుంచినరాట్టము, ఏతము మొదలైనదారుముం

త్రము; వా. వి. (1): చూ, సామర్థ్యము. 1.

నేమించే. వై. స. క్రి. = నియమ: చూ, నెలఁచు.

నేము. దే. స. క్రి. 1. ధాన్యముచేటలోబోసి

కొనియిటువటుదిగిపు; 2. రూ-ఏము-మే

ము. నాశబ్దపరిధమా బహువచనమునకు రూ

పాంతరము.

నేయము. వై. వి. (రూ-నెయ్యము-నెయ్యమి)

1. = చూ, న్నేహము. రస. 3, గుచ్చము;

2. న్యాయము. "నేయముగాదు" క్షేత్రయ:

చూ, సత్యము. 1.

నేయార్థము. ఆం. సంధిదోషములలో నొకటి.

(తనకే సంకేతమైనది): చూ, కాన్యదోష

ములు, సంధిదోషములు.

నేయి. వై. వి: చూ, రూ-నెయ్యి.

నేయు. వై. స. క్రి. 1. నేతనేయు: అనువ

యించే; 2: చూ, అల్లు; వా. వి. 3. జేబ్బు

తోమంచేముమీదపరుండు.

నేయుడు. వై. వి. (రూ-నేయ్యు-నెయ్యుడు)

= న్నేహ: చూ, న్నేహితుడు.

నేరచోతు. నే. వి: చూ, వాకికి.

నేరమి. నే. వి. 1. అజ్ఞానము. భా. ఆం. 5,

ఆ. 311: చూ, మజ్జ. 2; 2. పాపము.

ఆం, భా. ద్వ. 191; భా. సభా. 2, ఆ.

224: చూ, వృజినము; 3: చూ, రూ-నేర

ము.

నేరము. దే. వి. తప్ప. (రూ-నేరమి-నేరము-నెవ

ము-నెవము-నెరసు): చూ, సొంటు.

నేరాజే. నే. వి. జేరబాజే (బట్ట): చూ, వ

స్త్రము.

నేరిమి. దే. వి: చూ, రూ-నేరుపు. 1.

నేరుచే. దే. ఆ. క్రి. రూ-నేర్పు. 1. ఓపు:

చూ, పర్యాప్తమగు; స. క్రి. 2: చూ,

వాడుకపడు.

నేరుపరి. దే. విణ. (రూ-నేర్పు-నేరుపుకాడు-

నేరుపులాడు-నేర్పుకాడు): చూ, సమ

ర్థుడు.

నేరుపు. వై. వి. = నైపుణ్య. రూ-నేర్పు. (దేశ్య

మని క. ౯) 1: చూ, సామర్థ్యము. 1;

2. చమత్కారము, విజ్ఞానము: చూ, సామ

ర్థ్యము. 1. ఆం, భా. పృ. 103; 3. అజ్ఞే:

చూ, సమర్థనము; పే. 4. నేలువ(క్షేయు.

నేరుపుకాడు. దే. విణ: చూ, రూ-నేరుపరి.

నేరుపులాడి. దే. విణ. జాణ: చూ, స్త్రీ.

నేరుపులాడు. దే. విణ: చూ, రూ-నేరుపరి.

అచ్చ. బాల, కాం. 7.

నేరేటేలు. దే. వి. జేంబు: చూ, నది.

నేరెడు. దే. వి: చూ, రూ-నేరెడు.

నేరేడలులు. వా. వి. బ: చూ, హణిగలు.

నేరేడు. దే. వి. (రూ-నేరేడు-నేరేడు-నేరేడు): చూ, నురభిపత్య. (అతిమాత్రమును, మధుమాత్రమును తగ్గించుచు. రక్తగ్రహణి కట్టును.)

నేరేడుదీవి. ద్వ.వి:చూ, తొలుదీవి.వై. 5, ఆ. 76.

నేరేడుపండు. ద్వ. వి: జంబువు, జాంబవము.

నేర్పు: చూ, రూ-నేరుచే.

నేర్పరి. దే. విణ: చూ, రూ-నేరుపరి.

నేర్పు. వై. వి, పేర్: చూ, రూ-నేరుపు (దేశ్య మని శ. ర.)

నేర్పుకాడు. దే. విణ:చూ,రూ-నేరుపుకాడు.

నేర్పువాడు. దే. విణ: చూ, బోధకుడు.

నేరేడు. దే. విణ: చూ, రూ-నేరు. 1.

నేల. దే. వి. 1. పుడమి: చూ, భూమి. 1; 2.చోటు. ఉ, హరి. 2, ఆ. 204:చూ, స్థానము. 1; 3. దేశము. భార. విరా. 4, ఆ. 221: చూ, సీమ. 1. (దేశము); వా. 4.పంటపండుపాలము. “నాకునాలుగుపుట్ల నేలకలదు.” [రించే.

నేలగలుపు. దే. ఆ. క్రి. చేంపు: చూ, సంహ నేలబెట్టికాలరాచేట. జా. మిక్కిలికష్టపెట్టుట. “నేలబెట్టి కాలరాచేట్టియాచిన్న వాండు.” (ధర్మజరాజనూయము.)

నేలకడిమి. ద్వ. వి. భూకదంబము *: చూ, హలిపియము. [స్థలి. 2.

నేలకలిగొట్టు. దే. వి. భూపాటలి *: చూ, నేలకుంగోలకుడెచ్చేట. జా. మిక్కిలిబాధపెట్టుట. “నేలకుంగోలకుడెచ్చేచేన్నవాడు.” (కళాపూర్ణోదయము. 7, ఆ. 35).

నేలగుమ్మడి. దే.వి:చూ, భూమికర్కారువు. *

నేలగుమ్మడు. ద్వ. వి. విదారి *. (ఇది ద్వీప భము.—తెల్లనేలగుమ్మడు, నల్లనేలగుమ్మడు. ఇదియే తెల్లనేలగుమ్మడు): చూ, భూమి కర్కారువు.

నేలగొలిమిడి. దే. వి. గోలోమి*: చూ, మొగ బీర.

నేలచోలి. దే. వి. మమ్మకానుపు: చూ, సీత. నేలజేమ్మి. ద్వ.వి. పిన్నజేమ్మి*:చూ, శమిరము. నేలతగేడు. దే. వి: చూ, హేమపుష్పకము*. నేలతమ్మి. ద్వ. వి. మెట్టదామర*: చూ, సహ స్రపత్యము.

నేలతాడి. ద్వ. వి. రూ-నేలతాడు: చూ, శిలీం ధ్రకము*.

నేలతాడు. గ్వ. వి.—వై—

నేలతామర. ద్వ. వి: చూ, నేలతమ్మి*.

నేలతాలుపు. దే.వి. 1: చూ, పర్వతము; 2.క్షత్రి యుడు. అచ్చ.యు, కాం. 21: చూ, రాజో. 1.

నేలతోళ సి. ద్వ.వి. భూతులసి*:చూ, హరిప్రియ.

నేలనమలి. దే. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

నేలనేరేడు. దే. వి. భూమిజంబువు*: చూ, ను రభిపత్య.

నేలపట్టి. దే. వి. 1. అంగారకుడు: చూ, రా హువు. 2; 2. నరకాసురుడు: చూ, మహీ సుతుడు; 3: చూ, నేలచోలి.

నేలపట్టిమగనిబంటు. ద్వ. వి. 1. అనుమడను కోతి. ఆం, పదా. 5—31: చూ, వాన రము; 2. కోతి: చూ, వానరము.

నేలపడక. వా. వి. 1. చేచ్చినవానిపడుక: చూ, మృతశయ్య; 2. నేలపైపరుండుట.

నేలపల్లటీ. దే. వి. ఒకరకముపావురము: చూ, నురటి.

నేలపొన్న. ద్వ.వి.కోలపొన్న*: చూ, పృశ్నిపర్ణి.

నేలపోక. ద్వ.వి. బోధాంబకము*: చూ, స్రంసి.

నేలబువి. ద్వ. వి: చూ, వల్లీకము. వేం, ఆం. 88.

నేలమలె. ద్వ. వి. భూమిలోపలియిల్లు. (రూ-

నేలమాలియ-నేలమాలె): చూ, సదనము. 1.

నేలమాలియ. ద్వ. వి.—వై.—

నేలమాలె. ద్వ. వి.—వై.—

నేలములక. దే. వి. (రూ-నేలములగ-నేలము
లుక) వార్తాకి*: చూ, వాడుడు.

నేలములగ. దే. వి. — పై. —

నేలములగచెట్టువకు డొంకెనలుకట్టుట. జా.
పుట్టినది పుట్టినట్టుగానే యుండుట.

నేలములుక. దే. వి: చూ, రూ-నేలములక.*

నేలయడుగు. వా. వి. పాతాళము: చూ, లో
కము. 1.

నేలయుసిరిక. దే. వి. భూమ్యులిక*: చూ,
శివ. 4. (దీనిలో “ఫైలాన్తిస్” అనుచే
దుగలపదార్థముండును. దీనిసమూలముఉబ్బ
లలోను నెగలలోను మూత్రవ్యాధులలోను
ఉపయోగింతురు)

నేలరేను. దే. వి. భూబదరి*: చూ, రేగు. 1.

నేలతేడు. దే. వి. భూపతి: చూ, రాజే. 1.

నేలవిడిచిసాము. జా. నిరాధార వ్యాపారము.

“ఊరకయేల నేలవిడిచి సాముచేసెదవు.”

(నీతిచండిక—మిత్రభేదము)

నేలవేము. దే. వి: చూ, భూనింబము*.

నేలవేలుపు. దే. వి: చూ, బాహ్మణుడు.

నేలసంపెగ. ద్వ. వి. భూమిచంపకము*: చూ,
సంపెగ. [(రాయలసీమలో వాడుక)

నేలసెనగబుడ్డలు. వా. వి. వేరుసెనగకాయలు

నేలాపు. దే. వి. ఒకరకముడేగ: చూ, శ్వేనము.

నేవ. వా. వి. 1. కోవము: చూ, రోమము;

2. నింద: చూ, నెగ్గింపు.

నేవడము. దే. వి. (రూ-నేవలము-నేవళము)

రత్నాలదండ: చూ, భూషణము. 2. (రాయి.)

నేవము. వై. వి: చూ, రూ-నెవము.

నేవలము. దే. వి: చూ, రూ-నేవడము.

నేవళము. దే. వి. — పై. — కళా. 7, ఆ. 86.

నేవ్వుడు. అం: చూ, ఋత్విజుడు. 1.

నేస్తకత్తియ. వై. విణ. నేస్తకత్తె: చూ, స్త్రీ.

నేస్తకాడు. వై. విణ. = చూ, స్నేహితుడు.

నేస్తము. వై. వి. = స్నేహ: చూ, స్నేహము.

నేస్త్రీ. వై. విణ. = — పై. —

నేస్తు. వై. విణ. = — పై. —

నేస్తురాలు. ద్వ. విణ: చూ, నేస్తకత్తియ.

నేహరము. దే. వి: చూ, నేవలము.

నై

నైకభేదము. సం. విణ: చూ, ఉచ్ఛ్వాసము.

నైగనిగ్యము. సం. వి. అ. న. నిగనిగలాడుట.

నైగమము. సం. వి. అ. న. 1. వేదాంతము:

చూ, వేదము; విణ. 2. పట్టాముడి.

నైగముడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నాగముడు;

2: చూ, నిగముడు.

నైచికము. సం. వి. అ. న. ఆవుముక్క తల

భాగము: చూ, సారభేయి. (భేనువు.)

నైచికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేక్కనిరూపము

మంచిప్రాయముగలిగి చాలపాడిచ్చెడిమావు:

చూ, సారభేయి. (భేనువు.)

నైచ్యము. సం. వి. అ. న. (భక్త్యాదులచేగలుగు)

అధమభావము: చూ, హీనము. 1.

నైజము. సం. విణ. 1. తనది: చూ, స్వతంత్ర

ము; 2: చూ, స్వాభావికము.

నైపన్యము. సం. వి. అ. న: చూ, నేపన్యము.

నైపాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేపాళ దేశపుమణి

శిల, మనటి: చూ, రాయి.

నైపుణము. సం. వి. అ. న. = నేర్పు. నేర్పరి

తనము: చూ, సమర్థనము.

నైపుణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = — పై. —

నైపుణ్యము. సం. వి. అ. న. = — పై. —

నైమిత్తికము. సం. విణ. నిమిత్తమువలనగలిగి

నది; వా. 2. పితృసంబంధమైనది.

నైమేయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వినియము.

నై యగోగము. సం. వి. అ. న. మట్టిపండు.
 నై యాయకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, న్యా
 యాధిపతి. [అం. 2: చూ, శస్త్రములు.
 నై రాశ్యము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వలవమి;
 నై రృతి: చూ, రూ-నిరృతి. 2. 4. [హరిత్తు.)
 నై రృతిమూల. మి. వి: చూ, రూ-నిరృతిమూల.
 నై రృతుడు: చూ, రూ-నిరృతి. 2.-4.
 నై ర్ఘ్నము. సం. వి. అ. న. దయలేనితనము.
 నై ర్మల్యము. సం. వి. అ. న. నిర్మలత్వము, గర
 గర: చూ, శుద్ధము. 3. [చూ, వర్ణము. 6.
 నై ల్యము. సం. వి. అ. న. నల్ల. నల్లదనము:
 నై వేద్యము. సం. వి. అ. న. రూ-నివేదనము.
 1. నివేదింపఁదగినవస్తువు (దేవుని కారగింప
 యినది); చూ, సమర్పణము; అం. 2: చూ,
 ఉపచారము. 1; 3: చూ, ఉపచారము. 2.
 నైషధము. అం. (దీనిని శ్రీహర్షుఁడు వ్రాసెను):
 చూ, కావ్యనాటకములు.
 నైషధుఁడు. సం. వి. అ. పుం. నిషధుఁడు, నల
 చక్రవర్తి: చూ, రాజే. 1.
 నైషాది. అం: చూ, శుద్ధజాతులు (అంశములు.)
 నైష్ఠికుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూపా
 ధ్యక్షుఁడు.
 నైష్ఠికుఁడు. సం. విణ: చూ, నెట్టికసీల. 1.
 నైష్ఠ్యము. సం. వి. అ. న. నిష్ఠరత్వము.
 నైసర్గికబలము. అం. పద్భలమునందొకటి. (శ-
 కు-బు-గు-శు-చం-రవులుఉ త్రోత్తరకృమ
 మున బలవంతులగుదురు.) ౧. రవి పూర్ణబల
 వంతుఁడు. 1; ౨. చం-రవికంటె 1/7 బల
 ముతక్కువగలవాఁడు అనఁగా 1/1—1/7=
 6/7; 3. శు=చంద్రునికంటె 1/7 బలము
 తక్కువగలవాఁడు అనఁగా 6/7—1/7=
 5/7; ౪. గు=శుక్రునికంటె 1/7 బలముతక్కువ
 గలవాఁడు అనఁగా 5/7—1/7=4/7;
 ౫. బు=గురునికంటె 1/7 బలముతక్కువగల

వాఁడు అనఁగా 4/7-1/7=3/7; ౬. కు=
 బుధునికన్న 1/7 బలముతక్కువగలవాఁడు.
 అనఁగా 3/7-1/7=2/7; 2. శ=శుజునికన్న
 1/7 బలముతక్కువగలవాఁడు అనఁగా 2/7-
 1/7=1/7: చూ, పద్భలము.
 నై సర్గికము. సం. విణ: చూ, నైజము. 2.
 నైస్త్రింసికుఁడు. సం. విణ: చూ, అసిహేతి.
 నైస్పృహ్యము. సం. వి. అ. న. ఇచ్ఛలేనితనము:
 చూ, వలవమి:

నొ

నొంచే. దే. పే. నొవ్వఁజేయు. భార. కర్ణ..
 1, ఆ. 192: చూ, నొగులుచే. 1, 2.
 నొక్కము. దే. వి. పెద్దసదాప*: చూ, సదాప..
 నొక్కు. దే. వి. 1. రూ-నొక్కుడు. అదుము
 డు వలనఁగలిగిన పల్లము: చూ, రంధ్రము.
 1; 2. ముడుత. స్వా. 3, ఆ. 23: చూ, వలి..
 2; స. కి. 3. పేనుచేదుపు: కుక్కు-క్రుక్కు,
 చేదుపు; 4. పంటనొక్కు: చూ, మాకొను..
 5. అదుము: చూ, పినుకు. 1.
 నొక్కుడు. దే. వి: చూ, రూ-నొక్కు. 1.
 నొక్కులు. దే. వి. బ. పళులు: చూ, వలి. 1.
 నొగ. దే. వి: చూ, యుగంధరము.
 నొగచివర. దే. వి: చూ, పంగలగుంజే.
 నొగులు. దే. వి. 1. వికలముగుట; 2: చూ, రూ-
 నెగులు; 3: చూ, శోకము; ఆ. కి. 4: చూ,
 వైకల్యముగు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 80; 5: చూ,
 నొచ్చే. 1; 6: చూ, నొచ్చే. 2.
 నొగులుచే. దే. పే. రూ-నొగుల్పు-నొంచే..
 1. నొగులఁజేయు, ఎడలించే; 2. నొప్పించే:
 చూ, హింసించే.
 నొగుల్పు. దే. పే. —పై—

నాచ్చిళ్ళు. దే. వి. బ. చొంగ: చూ, లాల.

నొచ్చే. దే. అ. కిరి: 1: చూ, వేసారు; 2. చాది

ద్రాడలచే పీడనొండు: నొగులు.

నొచ్చేకొను. దే. అ. కిరి: చూ, నుగ్గు. 1.

నొచ్చేకోలు. దే. వి: చూ, విపరీతసారము. 1.

నొట్ట. వా. వి: చూ, రూ-నొట్ట. "నొట్టచేక్క"

నొడలదొంతి. దే. వి: చూ, సంశయము (అపరి)

నొడి. దే. వి: చూ, రూ-నుడి.

నొడికాడు. దే. విణ: చూ, నుడువరి.

నొడికారము. దే. వి: చూ, రూ-నుడికారము.

(మాట చమత్కారమునకు.-కళా. 8, ఆ.

55; మాటకు.-అం, భా. పరి. 110.)

నొడికారి. దే. విణ: (నొడికారము + ఇ): చూ,

రూ-నుడువరి. ఉ, హరి. 4, ఆ. 155.

నొడుగు. దే. వి, స. కిరి: చూ, రూ-నుడుగు.

నొడుచే. దే. స. కిరి. తప్పలుపట్టు.

నొడుపు. దే. వి. తప్పలుపట్టుట.

నొడుపు. దే. వి, స. కిరి: చూ, రూ-నుడుగు.

నొప్పి. దే. వి. 1. బాధ: చూ, శోకము; 2: చూ,

విపత్తు. జై. 7, ఆ. 117; 3: చూ, శ్రమము. 1

నొప్పించే. దే. పేరి: చూ, హింసించే.

నొప్పిగుంటి. వా. వి: చూ, వ్యాధితుడు.

నొప్పియెత్తు. వా. స. కిరి: చూ, ఎత్తు. 29.

నొలి. వా. వి: చూ, శోకము.

నొల్లు. దే. స. కిరి. 1. బిడ్డలు నోటవేళ్లిడుకొని

చేప్పరించే; వా. 2. గృహించే, నొల్లుకొను.

నొవులు. వా. వి: చూ, నొలి.

నొవ్వి. దే. వి. రూ-నొవ్వు. 1. వేదన: చూ, శ్ర

మము. 1; 2. తెవులు. పంచ. వా. 1, ఆ. 408:

చూ, రోగము. 1; 3: చూ, శోకము.

నొవ్వు. దే. వి. —జై—

నొసటియొముక. దే. వి. అలి: చూ, శల్యము. 1.

నొసలు. నై. వి. = నిటల. రూ-నెన్నొసలు. (దేశ్య

మని శ. ౨) 1. నడుగు: చూ, లాలాటము; అం.

2: చూ, కళలుండుస్థలములు.

నొసలుబత్తుడు నోరుతోజేలు. జా. "ననఘనో

సలు బత్తుడును నోరు తోజేల, టన్న కీతి

తోచేచేన్న దిపుడు" (నై ౭యంతిమాసము)

నొట్ట. వా. వి. నుదురు: చూ, రూ-నొట్ట. (లలాటము)

నో

నోచే. దే. స. కిరి. నోము. పాండు. 2, ఆ.

30: చూ, ప్రతిమాచరించే.

నోత. దే. వి. నోచేట.

నోటికితాళముజేయుట. జా. మాటాడకుండ

జేయుట. "ఈపాటికి నోటికితాళము జేయ

వచ్చును." (గర్భజరాజసూయము)

నోటిబీగము. దే. వి. దేవతాపార్థిక్లనై దొడల

యండుపట్టుకొనెడు చాకపు లోహపుకమ్మ.

నోటీసు. వా. వి: ప్రకటన.

నోటు. వా. వి. 1. బదులుపుచ్చుకొని వారిసి

యిచ్చెడు పారిమిప్పెనోటు; 2. రూపా

యలుగా మార్చుకొనెడు బ్యాంకినోటు;

3. జ్ఞాపకార్థము వారిసియంచుకొనెడు

రుక్కా. [గుటక.

నోటెడు. వా. వి: గుక్కెడు-గుక్కెడు,

నోము. దే. వి. 1: చూ, ప్రతిమ; స. కిరి.

2: చూ, నోచే; 3. పోగొట్టు: చూ, శంగించే.

నోయు. దే. అ. కిరి. నొచ్చే: చూ, వేసారు.

నోరు. దే. వి: చూ, వదనము. 1.

నోరుమెంగ. దే. విణ: చూ, మూగ. కళా.

3, ఆ. 238.

నోరుమెదల్పుట. జా. మాటలాడుట. "బ్రహ్మ

యు నోరుమెదల్పలేని" పాండు. 3, ఆ.

151. "మిన్నకచేసంతెనోరు మెదపక"

కళా. 3, ఆ. 238.

నోరూరు. దే. అ. కి. 1. రుచిగలపస్తువులను
తినెడుకోరికచే నోటసిక్కురు; 2: చూ,
వాంఛించు. పా. 3, ఆ. 51.

నోరెత్తు. దే. అ. కి. మాటాడయశ్చించు:
చూ, ఎత్తు. 23.

నోరోడక. జా. మాటాడ సం దేహింపక. “అ
చ్చేట నోరోడకాయన రచ్చేలో” (శుద్ధాం
ధనిగోష్ఠ్య నిర్వచన వైపధము)

నోవరి. దే. విణ: చూ, నొప్పిగుంటి.

నోవి. దే. వి: చూ, రూ-నొవ్వి. [267.

నోవు. దే. వి.—పై.—భార. ఉద్యో. 3, ఆ.

నా

నా. సం. వి. ఔ. స్త్రీ. 1. ఓడ. (పదార్థమును
గట్టును బొందించునది): చూ, హోడము;
దే. వి. (1): చూ, రూ-నవు-నవ్వు.

నాక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = నావ: చూ, నా. 1;
నాకశకట న్యాయము. పా. ఓడలు బండ్లగును.
బండ్లొడలగుననురీతి.

నాకాఖ్యము. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.
నాకాదండము. సం. వి. అ. పుం. ఓడనడపుగడ:
చూ, పీలి. 2.

నాకు. దే. వి: చూ, రూ-నవుకు.

నాడుకొట్టు. దే. అ. కి: చూ, రూ-నవుడుకొట్టు.
నాబతు. వా. వి. మహారాజుల కోటముందు వా
యించెడు వాద్యము. “థంకా నాబతులు”

నారు. దే. విణ: చూ, రూ-నవురు.

న్య

న్యంకువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఇట్టి (తలవంచు
కొనిపోవునది): చూ, హరిణము. 1; 2. ముని:
చూ, సన్యాసి.

న్యక్కారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వహేలనము.

న్యక్క్పతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. —పై—

న్యక్షము. సం. విణ. 1. అధమము; చూ, హీన
ము. 1; 2: చూ, సర్వము.

న్యక్షుడు. సం. విణ: చూ, హీనుడు.

న్యగోధము. సం. వి. అ. పుం. 1. మట్టి: చూ,
వటము. 3; 2: చూ, శమి*; 3. బార: చూ,
వ్యామము. [రావి, మేడి(5)

న్యగోధాదిగణము. అం. మట్టి, మామిడి, జేవ్వి,

న్యగోధి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, భల్లాతకి*

న్యర్బుడము. సం. వి. అ. న. 1. పదియర్బుడ
ములసంఖ్య: చూ, సంఖ్య. 1; విణ. 2. పది-
యర్బుడములసంఖ్యగలది. [వ్యూఢము. 2.-
న్యస్తము. సం. విణ. ఉంచేబడినది: చూ,.

న్య

న్యదము. సం. వి. అ. పుం. కుడుపు: చూ,
సాపాలు.

న్యాయము. సం. వి. అ. పుం. = నాయము.

1. తగవు, న్యాయబుద్ధి: చూ, సత్యము. 1:

2. స్వధర్మమవలన చలినకమందుట: చూ,
సత్యము. 1; అం. 3: చూ, తర్కము. 5;
బ. 4: చూ, న్యాయములు.

న్యాయములు. అం. న్యాయమనగా పోలిక—
(ఇవి సమయోచితముగాఁగొన్నిచోట్లఁ బ్ర-
యోగించినచోఁ గావ్యము శాస్త్రముగా-
నుండును.) ఉదా.—అంకోల బీజన్యాయము. మొ.
(గ్రంథవిస్తరభీతిచే న్యాయములనన్నిటి నిచేట నుదాహరింపలేదు.)

న్యాయశాస్త్రము. పా. న్యాయమనగా దృ-
ష్టాంతము. దీనివలనఁ దెలియఁబడని గవయా-
దిపదార్థములను, తెలియఁబడినగోవు మొద-
లగు పదార్థములనుజోపి వీటివంటివే గవ-
యాది పదార్థములని చెప్పి తెలుపవచ్చును.

గనుక ప్రమాణము మొదలైన షోడశపదార్థములందొకటియగు దృష్టాంతపదార్థమునకు నామమైన న్యాయశబ్దముతో శాస్త్రము నకుఁ బేరేర్పఱుపఁబడినది: (చూ, ఉప విధిలు)

న్యాయాధికారి. సం. విణ: చూ, స్వామి. 3.

న్యాయాధిపతి. సం. విణ:—పై.—

న్యాయాన్యాయములు. పా: చూ, యక్తాయుక్తతలు.

న్యాయము. సం. విణ: చూ, యోగ్యము. 2.

న్యాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉనుచుట: చూ, విన్యాసము. 1; 2. ఇల్లడ: చూ, వాడిక.

స్మృతి

స్మృత్యుద్భవము. సం. వి. అ. పుం. బాణము: చూ, బాణము. 1.

స్మృత్యు. సం. వి. అ. న. 1. కర్మరంగమను మార్గనివండు; పుం. 2. దర్శతోజేసిన సుగ్రమ్మ. (శ. ర)

స్మృత్యుడు. సం. విణ. 1. క్రిందుచేమేవాడు; 2. తెవులుచే పంకరైనవాడు.

న్యూ

న్యూంఖ. పా. పదునాటోకారముల నుచ్చరించిన పదప శబ్దమునుచ్చరించుట. అందు 1-7-13 ఓకారములను ప్లుతములనుగాను తక్కినవాని ననుదాత్తములఁగాను ఉచ్చరింపవలెను.

న్యూనపదము. అం. వాక్యదోషములలో నొకటి. (“శ్రీరామచంద్రుని శరణుచొరమి హతుఁడయ్యెను.” ఇందురావణుఁడను పదము న్యూ

నము. పదలోపమునొప్పుచుండల నన్యూము న కెడమిచ్చును. “ఇల్లవాఁడైనను వానికిఁ దెచ్చవారికున్నంత యున్నది.” ఇందు తెలివి యను పదము లుత్తము. చూ, వాక్యదోషములు.

న్యూనము. సం. విణ. 1. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1; 2. చిందింపఁదగినది: చూ, హీనము.

2; వా. 3. తగ్గువలెఁగలది: చూ, వెలితి. 2.

న్యూనాదికృత్యము. సం. వి. అ. న: చూ, వారి. 4.

న్యూనోపమము. అం. వాక్యదోషములలోనొకటి (ఉపమయందు న్యూనతయుండెనేనిన్యూనోపమము. ఉవా.—శీతాంబరఁడైన హరి మేఘవిభుఁడు. మేఘముతోఁబోల్పఁదగిన గుణమునీలవర్ణము హరియందుఁడెప్పుడుండుట చే నుపమ చోలదు. ఇత్యాది): చూ, వాక్యదోషములు.

ప

ప. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. గాలి: చూ, వాయువు; అం. 2: చూ, కషర్లము; 3: చూ, స్వరము. 2; 4: చూ, పరుషములు;

పంకక్షాళన్యాయము. పా. బురదలోదిగి కాళ్ళు కడుగుకొనుటకంటె దూరముగా నొత్తిగిలుటయే మేలనురీతి.

పంకజము. సం. వి. అ. న. అసలుఁబుట్టువు. రూ-పంకేజము: చూ, సహస్రపత్రము.

పంకప్రక్షాళనన్యాయము. పా. అడుసుతోక్కి నేల? కాలుకడుగనేల?.

పంకమగ్నగజన్యాయము. పా. బురదలోనేనుఁగు పడిచినచో దానినెత్తుట దుర్లభము. దాని నేనుఁగే యెత్తవలెననురీతి.

పంకము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. పంకి: చూ, బురద; 2. పాపము: చూ, వృజిన

ము. 1; దే. వి. (1) పాలు.జై. 4, ఆ. 79.:

చూ, స్రస్యము. [(రూ-పంకేరుహము.)

పంకరుహము. సం. వి. అ. న: చూ, పంకజము

పంకా. వా. వి. కట్టచెక్కకు గుడ్డనతికి వేలె

గట్టిలాగేడు యొకానొక పెద్దవిసన:గట్ట.

“ పంకాలాగుము. ” [బురద.

పంకి. వై. వి.=పంకము. య. 5, ఆ. 12:చూ,

పంకించే. వై. అ. కి. 1.=కంప: చూ, సలిం

చే. జై. 3, ఆ. 40; దే. స. కి. 2. పట్టిం

చే. జై. 6, ఆ. 85; పాండు. 2, ఆ. 41:

చూ, పూయూ.

పంకిణి. వా. వి. పరిమళద్రవ్యములుంచెడు

పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

పంకిలమగు. మి. అ. కి: చూ, అసలుకొను.

పంకిలము. సం. విణ. బుగదగలది (దేశము):

చూ, సీమ. 1.

పంకెన. దే. వి. తడి: చూ, స్తేమము.

పంకేజము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-పంక

జము. [పంకరుహము.

పంకేరుహము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-

పంక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.=బంతి: చూ,

శ్రేణి. 1; 2=పది: చూ,పది;పా. 3. పదప

ఛందస్సునందుఁబుట్టినవృత్తము. భ-భ-భ-గ

7: చూ, వృత్తము. 1; 4. పంచమఛందస్సు

నందుఁబుట్టినవృత్తము. ఒకభగణము రెండు

గురువులుగలది: చూ, వృత్తము. 1.

పంక్తికంఠుడు. సం. వి. అ. పుం. (పంక్తికం

ధరుడు) 1. పరుపగాఁగంతములు గలవాఁ

డు; 2. రావణుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

పంక్తికంధరుడు. సం. వి. అ. పుం.—వై.—

పంగ. వై. వి. 1. రూ-పగ్గ, పలవకొమ్మ,

పాయగొమ్మ. స్వా. 4, ఆ. 21: చూ,

కాళి; వా. 2. ఎడముగాచేఁపఁబడినరెండు

కాళ్ళనడిమిభాగము. (అంగవంటిది.)

పంగటి. వై. విణ. ఎడముగలది.

పంగటించే. వై. స. కి. ఎడముగాచాచే.

పంగటికాళ్ళవాఁడు. ద్వ. వి: చూ, సంజ్ఞావు.

పంగటికాళ్లు. వా. వి. బ: చూ, ముడికాళ్ళు.

పంగనామము. ద్వ. వి. నడుమఎడముగలుగ

పంగవలెతీర్చినతిరుమణి: చూ, బొట్టు. 1.

పంగము. వై. వి. దేవభాగస్మాణవృత్తులమీఁద

దొరతనమువారు తీసెడు చతుర్థాంశమైన

కప్పము: చూ, శిస్తు. 1.

పంగలగుంజే. ద్వ. వి. 1: చూ, ఇటుకుమాగు;

2: కోడిపీట, నొగచివర. (సం. ప).—

అనుకర్షణము-అనుకర్షము.

పంగిడి. దే. వి. (రూ-పంగిడీ-పంగిణీ, పంగెన)

ఓదము: చూ, వారి. 6.

పంగిడీ. దే. వి.—వై.—

పంగిడీయెత్తు. జా. మోసపుటెత్తు.

పంగు. దే. వి. 1: చూ, వెఱపు; వై. వి. 2.=

భగ: చూ, భగము. 12.

పంగువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. శని: చూ, రా

హువు. 2; విణ. 2: చూ, కలి. 4.

పంగెన.దే. వి: చూ, రూ-పంగిడి.

పంగ్వంధన్యాయము. పా. ఒకఁడుగుడ్డి. మఱి

యొకఁడుకుంటి. కుంటివానిని గుడ్డివాఁడు

మోచికొనిపోవుచేండ్లను. కుంటివాఁడు మా

ర్గము చెప్పచేండ్లను. పరస్పరలాభమునకై

పరస్పర సాహాయ్యము.

పంచకము. సం. వి. అ. న. 1. యుద్ధభూమి:

చూ, భూమి. 1; స. 2. నాలుగునొకటి:

ఇందిరియము; (తె. ప).—అయిదు-విదు,

అరపది, ఏను, చేవ్వంచే-చావంచే-చావంచి;

అం. 3. (అయిదు అంకములుగలవి) అంగము

లు, అన్నలు (గార్వపత్యాది), అన్నలు

(పూర్వాగ్వాది), అమృతములు, అలంకార

ములు, అవయవములు (పృతిజ్ఞాది), అవస్థలు.

అశ్వధారలు, ఆకాశములు, ఆరామములు, ఆసనములు, ఇందిరియములు, ఇందిరియవిషయములు, ఉత్తరవాదములు, ఉపచారములు, ఉపనాయువులు, కన్యకలు, కన్యాదానాంగములు, కర్తేంద్రియములు, కల్పవృక్షములు, కాలములు, కావ్యములు, కృతసాక్షులు, కోలములు, కోశములు, క్రియలు, క్షారములు, క్షేత్రములు, ఖండములు, గంగలు, గవ్యములు, గురుమూలములు, గౌడులు, శ్లోత్రిత్తింగములు, తంత్రములు, తన్మాత్రము, తాళకళలు, తాళజాతులు, తిక్తకగణము, తృణములు, దినాంగములు, దేవతలు, దావిడులు, నాటకసంధులు, పంచాక్షరి, పంచసూత్రములు, పర్వతములు, పాకయజ్ఞములు, పితలు, పుత్తులు, ప్రకరణములు, ప్రాణములు, బౌద్ధకాస్త్రసంధములు, భక్త్యములు, భూతములు, మన్మథబాణములు, మహాపాతకములు, మహాయజ్ఞములు, మహావాద్యములు, మాతలు, మార్గములు, ముఖములు (శివునివి), ముద్రలు, యానములు, రంగులు, లఘుమూలము, లవణములు, లోహములు, వర్ణములు, విలుకాని సానములు, విష్ణ్వాయుధములు, శక్తులు, శిఖలు, శిల్పములు, శివాననములు, సంస్కారములు, సమాధులు, సామములు, సూత్రములు, సోమయజ్ఞములు, హవిర్యజ్ఞములు, హేత్వాభాసము ఇత్యాది(సందర్భానుసారముగ ఇందు గల శబ్దములకు “పంచ” అనునది మొదట చేర్చి యుచ్చరింపవలెను.)

పంచకరహితము. పా. తిథివారనక్షత్రలగ్నముల సంఖ్యను కలిపి 9 చే భాగించగా 1-2-4-6-8 సంఖ్యలు మిగులకుండుట.

పంచకశౌణము. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.

పంచకోలములు. అం. శౌంతి, చవ్యము, మోడి, పిప్పళ్లు, చిత్రమూలము. (5)

పంచక్రియలు. అం. ఉక్తి, ఆదానము, గమనము, విశ్లము, ఆనందము. (5)

పంచక్షేత్రములు. అం. శ్రీశైలము, కాశీ, కేదారము, కాశహస్తి, ఓట్టిసము. (5)

పంచగవ్యము. అం. ఆవుక్షేద, ఆవుపంచితము, ఆవుపాలు, ఆవుపెరుగు, ఆవునెయ్యి (5)

పంచగూఢము. సం. వి. ఆ. పుం. తా. జేలు: చూ, వృత్తము. 4. (ఇట్లు పంచగుప్తము.)

పంచగౌడులు. అం. ఉత్కల, మైథుల, కశోజ, కాన్యకుబ్జ, సాగస్వతులు (5). (చూ, చాహ్మణులు.)

పంచచామరము. పా. షోడశభంబోద్భవవృత్తము. జ-ర-జ-ర-జ-గ. 10: చూ, వృత్తము. 1. పంచజనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మనుష్యుడు. బ్రుధుడు.

పంచజ్ఞానుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పంచతంత్రము. పా. (ఇది విష్ణుశర్మకృతము): చూ, కావ్యనాటకములు. [రస, గంధములు (5)

పంచతన్మాత్రములు. అం. శబ్ద, స్పర్శ, రూప, పంచతిక్తగణము. అం. మారేడుపిండెలు, పట్టివేరు, దనియాలు, శుంఠి, తుంగముపైలు (5)

పంచత్యము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, మరణము; 2. పంచభావము.

పంచదశ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. = భద్ర. పదునైదు; 2: చూ, వృత్తము. 1.

పంచదశప్రకరణములు. అం. ప్రత్యక్షత్వ, పంచభూత, పంచకోశ, ద్వైత, మహావాక్యవివేకములు; చిత్ర, తృప్తి, కూటస్థ, ధ్యాన, నాటకదీపములు; బ్రహ్మానందమందు యోగానందము, బ్రహ్మానందమందు ఆత్మానందము, ఆద్వైతానందము, విద్యానందము, విషయానందము. (15)

పంచదశి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. అమవస: చూ, సూర్యేందుసంగమము; 2: చూ, పున్నమ.

పంచదైవతములు. ఆం. బ్రహ్మ, విష్ణువు, మహేశ్వరుడు, రుద్రుడు, సహాశ్రుడు. (5)

పంచసఖము. సం. వి. ఆ. పుం. పులి: చూ, శార్దూలము. [1 కేశము.

పంచసఖి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉడుము: చూ, పంచపాత్రము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పంచ

పాత్రముల సమూహము: చూ, పాత్రము. 6; వా. 2. కోలగాసుండులోహపాత్రము (పంచపాత్ర) అనియు: చూ, పాత్రము. 6.

పంచధర్మము. సం. వి. ఆ. పుం. పంచదోష్టమంచినుగ్మగలగుజ్జము: చూ, పాయము.

పంచమంగళము. సం. వి. ఆ. పుం. స్రవ కిర కంఠ చూకా పక్షో మధ్యములయందు మంచి నుగ్మగలగుజ్జము: చూ, హస్త.

పంచమజభాషలు. ఆం. కైకకి, తామిణ, తానోద్భవ, అగ్గి, ఘోర్వ, సైంధవి, చాక్షి, దాత్య, ఆంధ్ర, మాంగళ, భావని. (10)

పంచమము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కోయిల, చూ, పికము; ఆం. 2. రాగవిశేషము: చూ, న్యరము. 2 (నాగి, ఉరను, హృదయము, కంఠము, కిరన్ను అను అయిదు స్థానము లందును బుట్టినది. కోయిలలచే విస్తరింపఁ బడునది. సప్తస్వరములలో నొకటి); వి. 3: అయిదవది-విదవది; 4. ఇంపైనది: చూ, హృదయము; పా. 5. (బోధ): చూ, లగ్నకార కత్వములు (సంతానము, బుద్ధి, మంత్రము, మనస్సు, ఘనత, విషయము, రహస్యము, క్షేమము, అన్న ప్రదానము, పాండిత్యము, ప్రజ్ఞ)

పంచమిలక్షిక. ఆం: చూ, టక్కుజభాషలు. పంచమసాదవజభాషలు. ఆం. వేళాపలి, శుద్ధ

మాళి, నట్టి (3) (భాష) పంచమసాదవజవిభాష. ఆం: వల్లివిభాష. (1)

పంచమసాదవజాంతరభాషలు. ఆం. లలిత, కిర తాపలి, శకాద్యాపలి. (3) (భాష)

పంచమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పక్షమునందు అయిదవది: చూ, తిథులు; 2. ద్రావిడి: చూ, మాన. 1; ఆం. 3: చూ, శుద్ధజాతులు.

పంచమిజవిభాష. ఆం. కాసలి. (1) (భాష) పంచమిజవిభాషలు. ఆం. భర్మాణి, అంబోలిక (2).

పంచమివిభక్తి. ఆం. (వలన, కంటె, పట్టి): చూ, విభక్తులు.

పంచముడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మాలడు: చూ, మాల (1); 2. అయిదవవాడు; 3: చూ, సమర్థుడు. [స్వయం-

పంచముఖము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పంచా పంచముఖుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పంచాస్యః డు, అయిదుమోములవేలుపు: చూ, శివుడు.

(ఈశానము, తత్వరుషము, వామదేవము, సవ్యోజాతము, అఘోరము అని 5 ముఖములు) [(చూ, తిక్తము. 7.)

పంచరత్నములు. ఆం: చూ, సంఖ్యాబద్ధము. పంచరాశికము. పా. త్రయిరాశికము మాదిరినే 5 రాసులమీదలెక్కించేట.

పంచలక్షణము. ఆం. (అయిదులక్షణములుగలది.) పురాణము. (పురాణమాత్రమునందెల్ల సాధారణముగ సర్గము, పృథిసర్గము, పంశము, మన్వంతరము, పంచానుచరితము అని పంచ లక్షణములుండును. శ్రీకృష్ణభాగవతమునందాదశలక్షణ లక్షితత్వము చెప్పబడియున్నది)

పంచపీరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పూర్వజైవ విశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1.

పంచశరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మన్మథుడు. పంచశరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

(ఉన్మాదన, తాపన, శోషణ, స్తంభన, సత్తా పానములను నైదుభాణములుకలవాడు.) పంచశాఖము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, హస్తము.

పంచమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పక్షమునందు అయిదవది: చూ, తిథులు; 2. ద్రావిడి: చూ, మాన. 1; ఆం. 3: చూ, శుద్ధజాతులు.

పంచమిజవిభాష. ఆం. కాసలి. (1) (భాష) పంచమిజవిభాషలు. ఆం. భర్మాణి, అంబోలిక (2).

పంచమివిభక్తి. ఆం. (వలన, కంటె, పట్టి): చూ, విభక్తులు.

పంచముడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మాలడు: చూ, మాల (1); 2. అయిదవవాడు; 3: చూ, సమర్థుడు. [స్వయం-

పంచముఖము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పంచా పంచముఖుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పంచాస్యః డు, అయిదుమోములవేలుపు: చూ, శివుడు.

(ఈశానము, తత్వరుషము, వామదేవము, సవ్యోజాతము, అఘోరము అని 5 ముఖములు) [(చూ, తిక్తము. 7.)

పంచరత్నములు. ఆం: చూ, సంఖ్యాబద్ధము. పంచరాశికము. పా. త్రయిరాశికము మాదిరినే 5 రాసులమీదలెక్కించేట.

పంచలక్షణము. ఆం. (అయిదులక్షణములుగలది.) పురాణము. (పురాణమాత్రమునందెల్ల సాధారణముగ సర్గము, పృథిసర్గము, పంశము, మన్వంతరము, పంచానుచరితము అని పంచ లక్షణములుండును. శ్రీకృష్ణభాగవతమునందాదశలక్షణ లక్షితత్వము చెప్పబడియున్నది)

పంచపీరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పూర్వజైవ విశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1.

పంచశరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మన్మథుడు. పంచశరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

(ఉన్మాదన, తాపన, శోషణ, స్తంభన, సత్తా పానములను నైదుభాణములుకలవాడు.) పంచశాఖము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, హస్తము.

పంచమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పక్షమునందు అయిదవది: చూ, తిథులు; 2. ద్రావిడి: చూ, మాన. 1; ఆం. 3: చూ, శుద్ధజాతులు.

పంచమిజవిభాష. ఆం. కాసలి. (1) (భాష) పంచమిజవిభాషలు. ఆం. భర్మాణి, అంబోలిక (2).

పంచమివిభక్తి. ఆం. (వలన, కంటె, పట్టి): చూ, విభక్తులు.

పంచముడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మాలడు: చూ, మాల (1); 2. అయిదవవాడు; 3: చూ, సమర్థుడు. [స్వయం-

పంచసరము. సం. వి. అ. పుం = బన్ననది: పంచామ్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచ
 చూ, భూషామము. 2. [చూ, శర్కర. 1
 పంచసారము. సం. వి. అ. పుం = పంచదార: పంచితము. దే. వి. అ. పుం: చూ, చూత్రము.
 పంచస్వరయోక్తరాగము. అం. (బౌద్ధము): పంచితము. దే. అ. కి. రూ - పంచితము గోవు
 చూ, స్వరము. 2. మూత్రము విడుచు.
 పంచాంగము. సం. వి. అ. న. 1. (తిథి, వారము,
 నక్షత్రము, కరణము, యోగములతెలిపేడి
 పాత్రము): చూ, అంగము. 3; పుం. 2. తా
 దేలు: చూ, వృత్తము. 4; 3. ఒకానొకగు
 జ్జము: చూ, హయము; 4. చూ, హణిగలు.
 పంచాంగములు. అం: చూ, పంచాంగము. 1.
 పంచాంగపుష్పితము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
 పంచభద్రము. [చూ, వృషభము.
 పంచాంగులము. సం. వి. అ. పుం. ఆముదము*:
 పంచాక్షరీ మహామంత్రము. అం. న-మ-శి-వా-
 య(లేక)న-మ-శి-వ-య: చూ, మంత్రము. 1.
 పంచాణుడు. సం. వి. అ. పుం = పంచాణపు
 వాడు. శిల్పి: చూ, స్వర్ణకారుడు.
 పంచాదశ. అం. సంఖ్యాబద్ధమందొకటి: చూ,
 తీర్థము. 7. [స్వము.
 పంచాననము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్తచా
 పంచాననుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.
 పంచామృతములు. అం. 1: చూ, తంత్రములు;
 2: చూ, అమృతము. 3. (వీనిమిశ్రము)
 పంచాయతి. వా. వి: చూ, అయిదుగురికూటని.
 పంచార్చి. సం. వి. న. స్త్రీ. బుధుడు : చూ,
 రాహువు. 2. [స్వరము. 2.
 పంచాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = పంచేశము: చూ,
 పంచాపటము. సం. వి. అ. పుం. ఉరస్కటము,
 బాలురకట్టుబట్టు: చూ, వస్త్రము.
 పంచాపయవములు. అం. పృథివి, హేతువు,
 ఉదాహరణము, ఉపనయము, నిగమనము. (5)
 పంచాస్యము. సం. వి. అ. పుం. తెఱనోటిమెక
 ము: చూ, సింహము.

పంచామ్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచ
 ముఖుడు.
 పంచితము. దే. వి. అ. పుం: చూ, చూత్రము.
 పంచితము. దే. అ. కి. రూ - పంచితము గోవు
 మూత్రము విడుచు.
 పంచితము. దే. వి. రూ - పంచిత. కట్టుకొనుపెద్ద
 పంచె; కట్టుకొనుచిన్న పంచె; అంగవస్త్ర
 ము: చూ, వస్త్రము.
 పంచితేత. దే. వి. 1. ఒక్కొక్కనిపై నియ
 మించినచేందా; వా. 2. పంచితేట్టుట. [వాడు.
 పంచేషువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మస్మ
 పంచోత్తరవాదము. అం. సామాన్యవిరుద్ధి, సన్య
 భిచారము, సత్ప్రతిపక్షము, ఆసిద్ధిము,
 బాధ (5)
 పంచే. దే. వి. = పార్శ్వ - పాంతం. రూ - పంచే
 పాక - పంచేపాళి - పంచేపి) ఇంటిపొక్క
 పొడవము, ఇంటిపొక్క పంచి కట్టినకట్టు
 డము (అనియు). ఉ. వా. 4, అ. 270:
 చూ, సదనము. 1; 2. దగ్గఱ: చూ, సమీ
 పము. 1; వా. 3: చూ, రూ - పంచితము;
 విణ. 4. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.
 పంచేశము. దే. వి. 1. గుజ్జముయొక్క పశ్చా
 త్పరిదేశము. సా. 1, అ. 31: చూ, హయము;
 నై. వి. 2: అయిదుకూములు, ఏడుము,
 ఏనుము. (20 పంచములు)
 పంచేశకరపాటులు. ద్వ. వి. బ. ఆత్మధిక దుఃఖ
 ములు. కాశీ. 4, అ. 18: చూ, శోకము.
 పంచగౌడులు. అం. "సారస్వతాః కన్యకుజ్ఞా
 గౌడాశిత్యమైథిలాః | గౌడాః పంచవి
 ధాః పోక్తావింధ్యామిత్రవిహసిన్:": సార
 స్వతులు, కన్యాకుజులు, గౌడులు, ఉత్క
 శులు, మైథిలులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
 పంచేదార. నై. వి. = పంచసార: చూ, శర్కర.
 1. [ధుడు.
 పంచేదారలింపి లేజిరాతు. ద్వ. వి: చూ, మస్మ

పంచదాసములు. అం. "మహాగాస్త్రాక్షరవిహితా
కర్ణాక్షరైశ్చమహాస్తా దాగ్నిహితా పంచ
దాసాస్త్రాక్షరైశ్చమహాస్తా" మహాగాస్త్రా
లు, అంబులు, దాగ్నిములు, కర్ణాక్షరములు,
మహాస్తాములు: చూ, దాగ్నిములు.

పంచేహిక. ద్వు. వి: చూ, పంచే. 1.

పంచేహి. ద్వు. వి:—పై—

పంచేహిగానము. వై. వి. మా. మా. కా. 1, ఆ. 122: చూ, విహితము.

పంచేహి. వై. వి. అయిదుపద్యములు. (పంచాం
గవిహితము. 1, ఆ.)

పంచేహియ. వై. వి.=పంచహి. రూ-పంచే
హియ: చూ, పంచము. 6.

పంచేహియ. వై. వి. 2: చూ, దా
గనియ.

పంచేహియ. వై. వి.=: చూ, పంచా
నియ. (రూ-పంచేహియవాడు-పంచే
హియవాడు-పంచేహియవాడు) (ద్వయము
నికొండలు.) [ము. 1.

పంచేహియ. వై. వి.=పంచానన: చూ, తిల్ప
పంచేహి. ద్వు. వి: చూ, పంచే. 1. ప్రూరతి.

పంచేహి. వై. వి.=పంచరాతిరిక: చూ, అళ
పంచేహియ. వై. వి. 1. అతిశయము: చూ,

హెచ్చు. 2; 2: చూ, వ్యాపనము.

పంచేహియ. వై. ఆ. కి. 1: చూ, వ్యాపిం
య. పాండు. 3, ఆ. 179; 2. అతిశయిం

య. కా. 6, ఆ. 125: చూ, పంచడించు.

పంచే. వే. స. కి. రూ-పంచు. 1. అజ్ఞాపిం
య. భార. అది. 1, ఆ. 30: చూ, సెల

పెచ్చు; 2. పుచ్చు: చూ, సెలపెచ్చు;

3: చూ, భాగించు; 4: చూ, పంపు. 11.

పంచే. వై. వి: చూ, రూ-పంచయ.

పంచరము. సం. వి. ఆ. స. 1.=పంచరము:
చూ, సదనము. 1; 2. గవుసన: చూ,

పస్త్రము; పుం. 3: చూ, శరీరము; 4. శక్
రముయొక్క యొముకలగూడు: చూ, శల్వ
ము. 1.

పంచ. వే. వి: చూ, పంగము.

పంచక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1: చూ, పింజనము;

చూ. 2: చూ, పింజక. [చూ, హంజిక.

పంచయ. వై. వి.=భారీ. రూ-పంచే. పాంగి*:

పంచకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కరణము: చూ,
సంపత్తి.

పంచే. వై. వి. 1: చూ, రూ-పంచయ.*;

2. దాగ్నిద్రుము: చూ, సీదరము. 1; 3. దిరిద్రుడు:

చూ, శాతుడు. 1.

పంచేతనము. వై. వి: చూ, పంచే. 2.

పంచే. వై. వి: చూ, అవిక. రామా. 4, ఆ.

168.

పంచే. వే. వి. నిగరమైనది. (అపరి)

పంచేకము. వై. వి.=: చూ, పంచకము. 1. అచ్చు.

అ, కాం. 90. [చూ, స్వరము. 2.

పంచేళము. వై. వి.=పంచాలి. కా. 6, ఆ. 265:

పంచాయి. వే. వి. అగ్నిబాడి. హంస. 3, ఆ. 28:

చూ, స్నేహశము.

పంచే. వే. వి. 1. దివట్: చూ, స్నేహశము;

2: చూ, పంచాయి; 3. విడవలిలోనగువానికట్ట.

రామా. 5, ఆ. 41: చూ, విడవలి; 4. విడ

వలిలోనగువాని గంట: చూ, విడవలి.

పంచేలకమ్ములు. వే. వి. 2. రత్నములుచెక్కిన

కమ్ములు. ఉ, రా. 3, ఆ. 81: చూ, భూష

ణము. 2.

పంట. వే. వి. 1. పండుట; 2. కృషి: చూ, వ్యవ

సాయము; 3: చూ, ఫలము. 1; 4. పరిపైరు:

చూ, సస్యము. 1. [పంటరెడ్డి: చూ, రెడ్డి.

పంటకాపు. వే. వి. 1: చూ, వ్యవసాయి; 2.

పంటపాలము. వా. వి. 1. పండిననేల: చూ,

భూమి. 1; 2. పండిననేల: చూ, భూమి. 1

పంటకెడ్డి. దే. వి: చూ, పంటకాపు. 2.

పంటపలతి. దే. వి. నేల: చూ, భూమి. 1. పా.

1, ఆ. 24. (ఇట్లు పంటచేరి, పంటపొలంతి.)

పంటపలతితోడికోడలు. గే. వి: చూ, లక్ష్మి.

ఆం. పదా. సుర. 14.

పంటసాల. ద్వ. వి. (ధాన్యములుపోసెడుగాడె, పాతఱ, పురి, కొట్టు, పొణక, బోరెము లోనగు వానిసానము; మఱియు ధనాదికము దాచు కొనెడు బొక్కసములోనగువాని సానము): తద్వి.-గాడెకు.—కణజము, గజనె-గజనె, గవిసె, గాడె-గాడె, గుమ్మి. (సం. ప.)—కంతుపు, కుశాలము-కుశాలము, కృషము, కోష్ఠము, పీర్వాగారము; పాతఱకు.—కణజము, దూబ, పాతఱ. (సం. ప.)—గుప్తి; పురికి.—కూటు, పురి; పొణకకు.—కుమి-కుమ్మి, కూటము, కొట్టె, గుమి, పాడక-పొణక, బొట్ట; (సం. ప.)—అవలలము; బోరెమునకు.—బోరెము; పద్మ, ఉష్ప, లోనగు రాసులుండెడుచోటునకు.—కొటారము-కొటారు-కొట్టరుపు, గొదాము, పంటసాల; బొక్కసమునకు.—ఉగ్రాగము, ఖజానా, పంటసాల, బండరము-బండారము-బండారు-బండరుపు, బొక్కసము, ములుగు. (సం. ప.)—కోశము-కోషము, గంజము, భండారము, భాండాగారము; సామగ్రిల కొట్టునకు.—ఉగ్రాగము, కొట్టడి, కొట్టము. కొట్టము-కొట్టు-కొతారు, గిడ్డంగి. (సం. ప.)—కోశము-కోషము-కోష్ఠము, కోస్తాగారము. (మిగతవికేసాదులకు చూ, “సదనము. 1.”)

పంటి. దే. వి: చూ, రూ-పనటి.

పంటించే. దే. అ. కి. 1. జోగుచేయు. భాగ.

10, స్కం. పూ. 124: చూ, వివరించే;

2: చూ, సంభ్రమించే. [అర్బుదము.

పంటి తెవులు. వా. వి: పుష్పి-పురిష్పి. (సం. ప.)—

సంజీయ. దే. వి. రూ-పంకె-పంకె-పంకె.

కోల. పంకెకట్ట. సాదెవాడు చూచుచే కైదుసాగనము: చూ, మగ్గము. 1.

పంకె. దే. వి.—పై.—

పంకెకట్ట. దే. వి.—పై.—

పంకెకోల. దే. వి.—పై.—

పంటి. దే. వి. చిల్లులుగల అలుగులు మూడు నాలుగుకట్ట: పంటికోల, బల్లగోల.

పంటికోల. దే. వి.—పై.—స్కం. 4, ఆ. 54.

పంటించే. దే. స. కి. సంభ్రంతోచాడుచే.

పండ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). య-వ్యమేక్షింప బుద్ధి: చూ, బుద్ధి.

పండగ. వా. వి: చూ, రూ-పండుగ.

పండాకు. నా. వి. రూ-పండుటాకు: చూ, సారుగాకు.

పండాబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, ఉత్కలలు.

(ఉత్కలదేశ దేవాలయములలో పూజోరులుగనుందురు. సామదేవులు, కుక్షయజుర్వేదులుగూడనున్నారు.): చూ, బ్రాహ్మణులు.

పండాలు. దే. వి. బ. (పండావారు) జగన్నాథ పార్వితవాసులు.

పండించే. వా. స. కి. 1: చూ, పంచించే;

2. పండచాతీన కాయలు కావువేయు;

3. శపముచుకాల్చు; 4. అటలో గెలుపును

సాందించే. [దలచుకొనువాడు.

పండితంపున్యండు. పా. తనను పండితునిగా

పండితపుత్రుండు. పా. పండితునికొడుకు.

(శుంరయని వాడుక.)

పండితబ్రాహ్మణులు. అం. 1: చూ, నేపాళ దేశపు బ్రాహ్మణులు; 2: చూ, కపూరియ బ్రాహ్మణులు.

పండితరాయశతకము. అం. (దీనినిపండితరాయడువ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

- పండితుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం.=పంతులు. పండెందు. ద్వ. ప. (పది + రెండు): చూ
 1: చూ, విద్వాంసుఁడు; 2. వ్యాపారి. ముచ్చాకము. [లము.
 పండు. దే. వి. 1: చూ, కలము. 1; విగ. పండ్లపాచి. వా. వి. దంతమలము: చూ, కము
 2. పండిత; వా. 3. జయము; 4. కలుపు; ఆ. పండ్లమార్గము. దే. వి. రూ-పండ్లమార్గము. 1. చే
 కి. 5: చూ, కలెంచు; 6: చూ, కయనిం లయముగల పైరులోని గాదముపోవునట్లు.
 చె. పంచ. వేం. 1, ఆ. 218. పండుఁడు. దున్నెడుసాధనము; 2: ఆపంధ్య, ఫలేగగిహి.
 పండుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం.=పేడి: చూ, పం పండ్లమార్గము. వా. వి.—పై.—
 పండుకొను. దే. ఆ. కి: చూ, కయనించు. పండ్లుకొలుకుట. జా. అధికముగకోపపడుట.
 పండుగ. దే. వి. (రూ-పండుగ-పండుగు-పం “పాపికుంబురుదాయంచే బండ్లుకొలుకు
 కువ-పండువు) 1: చూ, సంతోషము; కొంచు.” (కళాపూర్ణోదయము.)
 2: చూ, సంబరము; 3. సంకారాంతిలోనగు పంతుకాడు. ద్వ. విగ. (పంతుము + కాడు).
 పండుగ: చూ, సంబరము. 1. పోటీచేయువాఁడు: పోటీగాడు; 2. ప్ర
 పండుగులు. ఆం. సంవత్సరాదిపాద్యమి, భాను తిజ్జకలవాడు; 3. పౌరుషముగలవాడు.
 విదియ, అక్షత్యత్య, నాగులచవితి, ఋషి పంతుగించు. వై. ఆ. కి. 1: చూ, పోటీచేయు;
 పంచమి, సుబ్రహ్మణ్యషష్ఠి, సకలస్తమి, 2. వ్రతిజ్జ చేయు: పట్టు, పట్టుపట్టు; 3: చూ,
 కృష్ణాష్టమి, శ్రీరామనవమి, విజయదశమి, నెలచెప్పు.
 కీర్తియేకాదశి, క్షీరాబ్ధిద్వాదశి, శనిత్రయో పంతుము. వై. వి. 1.=స్పర్ధా. రూ-పంతు. ఉ,
 12, ఆనంతపద్మనాథచతుర్దశి, వ్యాసపాక్ష మి, దీపావళి అమావాస్య, సంకరాంతి ఇ హరి. 5, ఆ. 178: చూ, స్పర్ధ. 4; 2. పౌ
 త్యాది. రుషము. ఉ, హరి. 3, ఆ. 47: చూ, శక్తి.
 పండుగు. దే. వి: చూ, రూ-పండుగ. (మ.1. 1; 3. కితి: చూ, విధము. 1; 4. పోటీ.
 పండుచేప. దే. వి. యుషము: చూ, మత్స్య కళా. 1, ఆ. 148: చూ, స్పర్ధ. 1.
 పండుబాకు. వా. వి: చూ, రూ-పండుగు. పంతు. వై. వి. 1.=స్పర్ధా: చూ, రూ-పంతు
 పండురతీలుదంట. ద్వ. వి. చిరుక: చూ, శుకము. ము. 1; దే. వి. 2. మేలిమి: చూ, మెచ్చు.
 వేం. అం. 99. 1; విగ. 3. మేలు: చూ, శుభము. 1. [ప్రీ
 పండువ. దే. వి: చూ, రూ-పండుగ. పంతులమ్మ. వా. వి. ఉపాధ్యాయని: చూ,
 పండుపంటికాపురము. జా. సమస్తసంపదలతో పంతులు. వై. వి. బ.=పండిత. (దేశ్యమని శ.ర)
 నిండియున్న కాపురము. 1: ఆయగారు- ఆయవారు- ఆయ్యగారు-
 పండువు. దే. వి: చూ, రూ-పండుగ. ఆయ్యవారు, ఒజ్జే-ఒజే, చేదువులయ్య, రాకు
 పండుకెన్నెల. ద్వ. వి. పూర్ణచంద్రిక: చూ, రు. (సం. ప.)—ఇజ్య, ఉపాధ్యాయుఁడు,
 నెన్నెల. [పుంజే: చూ, పుంజే. కలాదుఁడు, గురువు, తీర్థము, తీర్థుఁడు, దేశి
 పండెట్టిది. ద్వ. వి. ఒకరికము పండెపుకోడి కుఁడు, దోణుఁడు; తద్వి.—నాట్యోపాధ్యాయుఁడు.—నట్టువొజ్జే; (మిగతవానికి చూ,
 పండేరము. వై. వి.=భక్త్య: చూ, భక్త్యము. “నురాచార్యుఁడు.”); 2. బ్రాహ్మణు
 సా. 1, ఆ. 23. లలోగొప్ప యద్యోగస్థులకును, లెక్కలు
 కము. (దేశ్యమని శ. ర.)

పంథ. సంచ. వి.న.పుం. తోపు:చూ, మార్గము. 1.
పంద. వై. వి. 1. పిటికి. భార. ఆర. 8, ఆ.
245: చూ, వెలపరి; 2: చూ, పండుడు.

పంది. దే. వి: చూ, మారము. (దీనిభేదము
లు.—ఊరబంది, అడవిపంది, ముండ్లపంది.)
పందికొమ్మ. దే. వి. రూ-కొమ్మ: చూ, మూషి
కము.

పందికొమ్మ. వా. వి. పందికోట:చూ, పల్లు. 1.
పందికోట. వా. వి.—వై—

పందిగడ్డ. ద్వ. వి: చూ, శృంగాటకము*.
పందిగోరు. ద్వ. వి. వేటకానిసాధనము: చూ,
బాణము. 1.

పందితోక. వా. వి. ఋషభము:చూ, వాలము.1.

పందిపీట. ద్వ. వి. గాఢీమొదలగు ఎక్కుడు
బండ్ల చివరను పందిమూతివలె మ్రోసులోన
గువానితోజేసి యమర్చిన పరికరము: పంది
ముక్కు, పందిమూతి, ముట్టియ్యముట్టె.

పందిపోటు. దే. వి. పందినిపొడిచెడియ్యాలె.

రూ-పందిలె: చూ, బాణము. 1.

పందిముక్కు. దే. వి: చూ, పందిపీట.

పందిమూతి. దే. వి. —వై—

పందియము. వై. వి.=ఫణిత:చూ, రూ-పందెము.

పందిరి. దే. వి. రూ-పందిలి. కాయమానము:
చూ, సదనము. 1.

పందిలి. దే. వి.—వై—

పందిపెంట. వా. వి. ఇది గుఱ్ఱపుపెంటవలె వేడి
చేయును. నీరుపెట్టబడు తూరమొక్కలు,
ఉల్లి, చెఱుకు, తమలపావులు మొదలగుసస్య
ముల కిదిమంచిది. ఈ పెంటవలన తయారైన
ఫలాదులను బాగుగతోమి కడిగిపండినిచో
వీనినంటియుండు నూత్నజీవులు కీడుచేయు
ను. ఇందున్నురత్నంచామ్రజనిదముకలదు.

పందిలె. దే. వి: చూ, రూ-పందిపోటు. గ్రము.
పందుము. వై. వి. పదితూములు:చూ, రూ-పదు
పందెకాడు. ద్వ. వి. రూ-పందెపుకాడు.

వికర్. 7, ఆ. 124: చూ, మారము. 2.
పందెపుకాడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పందెకాడు.
ఆం, పదా. నర. 53.

పందెపుకోడి. వా. వి: చూ, రూ-పుంజే.
పందెనమందుము. వా. వి. పదునెనిమిది తూ
ములు.

పందెమిడు. వా. స. కిర్: ఒడ్డు, కాయము.

పందెము. వై. వి.=ఫణిత. రూ-పందియము.

1. ఒడ్డనము, జోజేములోనగు వానియందు
ఓడెడువాడు గెలిచెడి వానికిచ్చేనట్లు
పంతమాడిపెట్టెడు ధనాధికము: చూ, వ్యవ
హారము. 4; 2. దాయము, జోజేము: చూ,
వ్యవహారము. 4. [చూ, పంపిణి. 1.

పందేరము. దే. వి. ధనాధికముపంచిపెట్టుట:
పందొమ్మందుము. ద్వ. వి. పందొమ్మిదితూములు.
పందొమ్మిది. ద్వ. స: ఏకోనవింశతి.

పందొమ్మిదవవాడు. ద్వ. వి: ఏకోనవింశుడు.
పందొమ్మియెత్తు. ఆం. ఒకానొకరాగము: చూ,
స్వరము. 2. (చూ, గానకాస్త్రపండితుడు)

పంపకము. దే. వి. 1. పంచుట: చూ, భాగ
ము. 1; 2. పంపుట: చూ, పేర్షణము.

పంపర. సంచ. వి. ఆ. స్త్రీ: పంపరపనన*.

పంపరపనన. మి. వి.—వై.—; తద్వి.— పుల్ల
పంపరపననకు.—పుల్లపంపరపనన. (సంచ.
ప).—ఆ (ఆ) మ్లపంపర, కంతిభోజము.

పంపించే. దే. స. కిర్: చూ, పంచు. 1-2-11.

పంపిణి. దే. వి. 1:చూ, పందేరము; 2.కట్టువడి.

పంపు. దే. వి. 1: చూ, వ్యభిచారము. ఆం,
పదా. నర. 99; 2. అజ్ఞ. కై. 7, ఆ. 98:
చూ, సెలవు; 3. అజ్ఞాపింపబడినపని. నిర్వ
8, ఆ. 82; 4: చూ, రూ-పంపకము. భార.
ఉద్యో. 3, ఆ. 9; 5. దాస్యము. ఆం, ప
దా. నర. 67: చూ, సేవ; 6. పరిమళ్య
పరుస. వసు. 1, ఆ. 99: చూ, భూమి. 1;
వై. వి. 7. మారణకర్మము: చూ, హింస.1;

8. కీర్తనలో 6వ పంపు (15 పుటములు);
 9. అభివాదవాచకము; ౯. కి. 10: చూ.
 తెలవిచ్చు. నిర్మ. 5, ఆ. 102; 11. ఆరుగం
 కేయ: అంపు-అవయవ-అవయవ-అవయవ, పంచే-
 పంచే-పంచే-పంచే, పంచే; వా. వి.
 12. గానీలో ౬వ పాద నిర్మించు గొట్టము
 పంపులు. వా. వి: చూ, కేంద్రము.
 పంపుపడు. ద్వ. ఆ. కి. అష్టాపింపబడు. కై.
 4, ఆ. 122: చూ, తెలవిచ్చు. తెలవిచ్చు.
 పంపుకెట్టు. కే. ౯. కి. అష్టాపింపు: చూ,
 పంబ. కై. వి.=పంచము. చక్రవాక్యవికేషము,
 "పంబనాదము." చూ, కీ. వ్రాడు.
 పంబలవాడు. వా. వి. ౭. పంబలవాయింపెడు
 పండిన.వా.అవ్య.శ్మశాన్తము:చూ, శ్మశము. 3.
 పంబు. కే. వి. 1. ఎన్నుమీదపేసెడు పెద్దసిద్ధి:
 చూ, కి. 2. జయము: అం, పవా. నర. 116:
 చూ, విజయము 1; అ. కి. 3: చూ, సందడించు.
 పంబువాళ్లు. కే. వి. ౭. దేనినేని ఈడ్చికట్టెడి
 త్రాగింపు: చూ, మూత్రము. 1. (పంబుత్రా)
 శ్మ అనియు)
 పకపక. కే. వి. రూ-పకాపక. నవ్వుటయందగు
 ధ్వన్యను కరణము. ఉ. హరి. 2, ఆ. 148: చూ,
 హూహూ.
 పకాపక. కే. వి. — కై —
 పకాలి. కే. వి: చూ, రూ-పక్కాలి.
 పకాలు. వా. వి: చూ, పకపక.
 పకీయ. వా. వి. 1 మహామృతీయుల కై రాగి;
 2. మహామృతీయునిచిహ్నము; 3. కిచ్చేగాడు.
 పకీలు. కే. వి. ఏయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణ
 ము: చూ, హూహూ.
 పకోడి. వా. వి. రూ-పగోడా:చూ, భక్త్యము.
 పక్క. కై. వి.=పక్ష. రూ-పగ్గ. 1: చూ,
 పార్శ్వము. 2; 2: చూ, ప్రక్క. 2; 3: చూ,
 సహాయము; 4: చూ, పక్షము. 1; కే. వి.
 5: చూ, శయ్య.

పక్కణము. సం. వి. ఆ పుం. బోయపల్లె:చూ,
 కేళము.
 పక్కణి. కై. వి.=భకణి. దక్షి.రూ-పక్కిణి.
 (దేవ్యమనిశ. ౯): చూ, పాత్రము. 6.
 పక్కము. కై. వి.=పక్షము. 1: చూ, పక్క.
 4; 2: చూ, స్నేహితుడు; 3: చూ, పక్క.
 3; విణ. 4. తోడు: చూ, పక్క. 5.
 పక్కా. వా. విణ. పక్వమైన, సిద్ధమైన, నిం
 డు. "పక్కారంగు" "పక్కావ్యవహారము."
 పక్కాలి. కే. వి. రూ-పకాలి: చూ, తగడము.
 పక్కి. కై. వి. 1.=పక్షి. పులుగు చూ, పక్షి;
 2.=స్పృక్కా. స్పృక్కాయను గ్రంధము.
 రూ-పక్కియ-పక్కె: చూ, రాజార్జును;
 వా. 3. కితి: చూ, విధము. 1. విష్ణువు. 1.
 పక్కిరాల్వేలుపు. ద్వ. వి. గరుడధ్వజుడు: చూ,
 పక్కిణి. కై. వి.=: చూ, రూ-పక్కిణి.
 పక్కిపాప. వా. వి. పక్షిపిల్ల: చూ, పక్షి.
 పక్కియ. కే. వి. రూ-పక్కె. 1. (రూ-పక్కె-
 పగ్గిక్క-పగ్గిక్క-పగ్గిక్క) బరివెంక*: చూ,
 శాఖోట; కై. వి. 2.=పక్షి. భార. ఆర. 1,
 ఆ. 303: చూ, పార్శ్వము. 2; 3. పక్షము.
 అం. భా. ద్వి. 138: చూ, పగ్గిక్క. 2;
 4. ఒకానొక చేప: చూ, మత్స్యము. 1.
 పక్కిరాయడు. కై. వి: చూ, హరివాహనుడు.
 పక్కు. కే. వి. 1: చూ, వృద్ధుడు; 2. ఎండిన
 మెతుకు: చూ, సాదము. (1); 3. ఎండినవ
 ట్టు; 4. నవ్వుటలోనగు వానియందగు ధ్వన్య
 ను కరణము. స్వా. 4, ఆ. 103: చూ,
 హూహూ (అమ్రేడితమందుపక్కుపక్కు)
 పక్కున. కే. ద్వి. కి. విణ. తటాలున. స్వా. 3,
 ఆ. 69: చూ, వేగము. 3.
 పక్కె. చూ, రూ-పక్కియ. (చేపలలోని భేద
 ములు. — చందమామపక్కె, బుడ్డపక్కె
 మొదలగునవి)

పక్కెర. వై. వి.=ప్రభుర. 1. గుట్టనులోనగు
వాని అంగీ, కంబళము. పా. 4, ఆ. 76;
భార. ఆర. 1, ఆ. 378; భార. వి. 1,
ఆ. 353; భార. వి. 3, ఆ. 131; భా.
3, ఆ. 238: చూ, ప్రభురము; 2. కవచము:
చూ, వారవారణము.

పక్కెరాలు. ద్వ. వి. అంతఃపురకావలికలై.
రామ. 6, ఆ. 171: చూ, స్త్రీ.

పక్తిమము. సం. వి. 1. పండినది: చూ,
శాగిణ. 2; 2. పండబడినది: చూ, శాగిణ. 2.

పక్వమగు. మి. అ. కి. చూ, ఫలిమే.

పక్వము. సం. వి. 1. పరిపాకముఁబొందినది.

(నశింపనాయిత్తమైనది); 2. చేటుమాడి

నది: చూ, పరిణతము. 1. సదనము. 1.

పక్షకము. సం. వి. అ. పుం. దిడ్డివాకిలి: చూ,

పక్షగిహణము. అం: చూ, సూర్యగిహణము.

పక్షచరము. సం. వి. అ. పుం. తనకదుపురు

బాసియొంటిఁజరించెడి యేనుగు: చూ,

హస్తి. [చూ, హిమాంశువు.

పక్షచరుడు. సం. వి. అ. పుం. చంద్రుఁడు:

పక్షజన్మడు. సం. వి. న్. పుం.—పై —

పక్షతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పాద్యమి: చూ,

వారివాసరము; 2. చూ, అక్కమొదలు.

పక్షపరిమాణప్రళంస. అం: చూ, ప్రమేయములు.

పక్షపాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకప్రక్క

కొఱుగుట; వా. 2. పక్షపాతబుద్ధితోవర్తిం

చేట. (ఒకపక్షము పనిచేయుట): చూ,

వలపక్షము. [వాడు.

పక్షపాతి. సం. వి. న్. పుం. పక్షపాతముకల

పక్షభాగము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుగుయొక్క

పార్శ్వభాగము: చూ, హస్తి.

పక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పక్క-పక్కము,

నెలయందు పడునైదుదినములు. (ఇది ద్వివిధ

ము.—శుక్ల (శుద్ధ) పక్షము; కృష్ణ (బహుళ)

పక్షము) శుక్ల పక్షమునను.—భవళపక్షము,

శుక్లము, నితపక్షము. (తె. ప.)—తెలిపక్షము,

తొలుపక్షము; బహుళపక్షమునను.—అసి

తపక్షము, కృష్ణపక్షము, కృష్ణము, బహు

ళపక్షము. (తె. ప.)—కటిపక్షము, మలు

పక్షము; పక్షమునను. (తె. ప.)—

పక్క-పక్కము, (మిగతచానికి “చూ, శుక్ల

ము. 3”); 2. చూ, అక్క. 1; 3.=పక్క

క్క-పక్క. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2,

4. ప్రక్కయిల్లు: చూ, నడినము. 1;

5: చూ, విరోధము; 6. బలము: చూ, శక్తి. 1;

7. రాజెక్కిడి యేనుగు: చూ, హస్తి;

8. పార్శ్వ్యనోరు: చూ, పార్శ్వ్య; 9: చూ,

స్నేహితుఁడు; 10: చూ, సహాయుఁడు. 1,

11. తర్కవిషయసాధ్యము; 12 ఏటము:

చూ, ప్రక్క. 2; 13. కేశతత్పర్యాయము

లకు పరమైనచో సమూహము. “కేశపక్ష

ము” మొ: చూ, సమూహము.

పక్షములు అం. 1: చూ, పక్షము. 1; 2 కుడి

అక్క, ఎడమఅక్క; 3. వాదిపక్షము,

ప్రతివాదిపక్షము; 4. పాండవులపక్షము,

కౌరవులపక్షము. ఇత్యాదులూహ్యములు;

5. వ్యూహాంగములు.

పక్షవంచితము. అం: చూ, సంయుతహస్తములు.

పక్షవాతము. సం. వి. అ. పుం. శరీరమున

ఒకప్రక్క కొఱుగఁజేసెడి రోగము: చూ,

రోగము. 1.

పక్షాంతము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పున్న

మ; 2. అమవస: చూ, సూర్యేందుసంగ

మము.

పక్షాంతరము. వా. సం. అవ్య. 1. ఆలోచింపఁ

గా ఒకపద్ధతిని; 2. మతొకప్పుడు.

పక్షి. సం. వి. న్. పుం.=పక్కి. (అక్క

లుగలిగినది) 1. చిలుక మొదలైనది: అండ

జము, అగౌకసము, అనేకజము, అభ్యగము,

ఉకము, ఉత్తరము, కటాక్షపు, కాహళి
ము, కీకకావ్యము-కీకసాస్యము, కీకము, కు
క్షుము, కుటరుపు, కుటామృతము, కార్మికు
పు, ఖగము, ఖచరము, ఖజాకము, ఖేటము,
ఖేరి, గరుత్మంతము, గాంధారరాజము, చం
చుధ్వత్తు, తపము-తపన్ను, తరుకాయు,
తుండి, దివోకసము, ద్విజన్తము, ద్విజము,
ద్విజాతి, నగోకసము, నభస్సంగము, నా
డీచరణము, వీచోద్భవము, ఉతంగము-పత
గము, పతత్తు-పతత్తి-పత్తి, పత్తిరగము,
విత్సంగము, బంధురము-బంధురము,
వారంకము, వాటి, విహంగము-విహంగ
మా-విహగము, వికేరము, విష్కిరము,
విహాయము-విహాయసము, వ్యోమచారి, క
కుంతము, కకుంతి, కపసము, కకుని. (తె.
ప).—ఇరులుపుపు, గువ్వ, గూడుకాయ
పు, గుడ్డుకాయపు, పక్కి, పిట్ట, పులుంగు, పులు
పు, తద్విశేషములు:—పర్యాయపదములఁజే
పెడివి.—కాఁజే, హరివాహనుడు (గరు
త్మంతుడు), సకినంపులులుంగు (గుడ్లగూబ),
డేగ (క్యేనము), జీనువాయి, జీలుంగు, తీతుపు,
తెలపాయిక, దాత్యూహము, పాలపిట్ట, పాపుర
ము, పాకుడుపులుంగు (పికము), పిగిరిపిట్ట, పి
చ్చేక, పిన్నగిడ్డ, పెన్నడపులుంగు, బకము,
బటుపుగువ్వ, బెళగువ్వ, భారీటము, భృంగరాజ
ము, మల్లజేగురు, మహాపక్షము, రాబందు, ల
కుముకి, లావుక, పర్తిక, వానకోయిల, వాయస
ము, విట్పారిక, వెన్నెలపులుంగు (చకోరము),
వేసడము, వ్యాఘ్రాటము, వ్యోమనాసిక,
శకునము, శతపత్రిము, శారిక, శుకము, సార
సము, హరితము; (మఱియు) పలురకముల
పక్షులు.—అంగదీర్ఘ సంతము, అట్టయోధి-
అవ్యయోధి, అపచక్రిము, కంఠాగ్ని, కచా
టరము, కతిసోలము, కరకము, కరటుపు,
కవి, కావ్యమట్టము, కుతాకుపు, కుభరము,

కొంకణము, క్షుద్రాచూడము, గండభేరు
డము, గలేగండము, గిరిపర్తికము, గుంద్రా
ము, గూధలక్తము, చికురము, ప్లవము ఇత్య
ది. (మఱియు) పలురకముల పక్షుల తెను
గుపేర్లు.—అంబటిబోరిగాఁడు, అణుబో,
అలజేడిదరి, ఆచకప్పెరగాఁడు, ఉల్లంకి-
ఉల్లంగి, ఉల్లాము, ఎప్పెగ, కల్లేడు, కళుకు-
కళుకు, కాటిగాఁడు, కుటాక, కురుబో,
కేర్లము, గడ్డిపిట్ట, గావ, గుండుములుపు
గాఁడు, గుడుగురావిలము, గున్నంగి, గొంగ
డికాఁడు, గొబడి, గోగడి, గుడ్డుకాయపు,
చేల్లపిట్ట, చోకిబావ, చీతలవ, జిట్ట, జీనుప-
జీనువాయి, జేమ్మ, తప్పడుగాఁడు, దోరు
వా, నల్లచ్చిగాఁడు, నేలనమలి, సగడంపు
జిట్ట-సగడపుజిట్ట, పరబ, పటిక, పటిగపిట్ట,
పాతుకాఁడు, పాములనారిగాఁడు, పాలకా
కి, పానళము, పురిడిపిట్ట, పూరెడు-పూరేడు,
పెడినె, పొట్టిపిట్ట, పొడిపిట్ట, పొన్నంగి,
పోతుకాఁడు, పోపిట్ట, పోలుగ-పోలువ,
బంగరుపిచ్చిక, బట్టమేక, బెలంచి, బెళ
గువ్వ, బెళవ, బొట్టజిట్ట, మాస, ముల్లంగి
పిట్ట, మూగ, రివ్వ, లాటి, లావిల, లొట్ట
కజిట్ట, లొట్టకన్నుజిట్ట, పంగపండు, పరిక,
వాజము, వామన, వామనపాతుకాఁడు, వె
దురుకంపజిట్ట, వెదురుపిచ్చిక, వెన్నడావి,
వెన్నముద్దకోడి; (మఱియు) కేర్లమునకు.—
కేరంజనము-కేరజము. (తె. ప).—కేర్లము-
కేరజము-కేర్లము; గండభేరుండమునకు.—
గండభేరుండము-భేరుండము. (తె. ప).—
ఇరుండలపులుంగు, ఇరువాయిపక్కి, ఏనుంగు
లలిండి, గుగమొగములపులుంగు; చదుదల
పక్కికి.—డాబ-దాబ, పడదల-పడుదల;
నారాయణపక్షికి.—నారాయణపక్షి. (తె.
ప).—నారణపక్కి; ఈకలురాల్చినపక్షి
కి.—(తె. ప).—అణుజా, కురుజా, గూఁటి

గువ్వ; గువ్వలగుంపునకు. — (తె. ప). — గువ్వకరి; పక్షి జాతికి. — కషిక-కషీక; పక్షిపిల్లకు. — అవటము, చమనము. (తె. ప). — పక్కిపాప; తెక్కలువచ్చి పయస్సువచ్చిన పక్షిపిల్లరు. — (తె. ప). — ఎగుబోద; ఆడుపక్షికి. — (తె. ప). — పక్కిణి మొదలగునవి. (మిగత విశేషాదులకు “శకుంతి” చూడుము.); అం. 2: చూ, గతులు.

పక్షిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రెండుపగళ్ల నడుమనున్న రాతిరి: చూ, రాతిరి; 2: చూ, రాతిరి; 3: చూ, పున్నమ; 4. ఆడుపక్షి: చూ, పక్షి; వా. 5. చేనిపోయినవానింగూర్చి దగ్గరబంధువులు లోనగువారికింగలుగు మృతాశౌచము: చూ, మృతాశౌచము.

పక్షివృక్షన్యాయము. అం. పక్షి చెట్టుమీఁద నిలుచునట్టిదనుకీతి. [గళనుడు.

పక్షిసింహుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పన్న పక్షికరించే. సం. అ. కి. పక్షముంచే.

పక్షుము. సం. వి. న్. న. 1. తెప్పజెండుకి: చూ, జెండుకి. 1; 2. పక్షితుగ్గిప్పుడు: చూ, జెండుకి. 1; 3. నూలులోనగువాని సన్నపు తునుక: చూ, నూత్రము. 1; 4. ఆకరపు, కింజల్కము: చూ, సహస్రపత్రము.

పక్షులము. సం. వి. పక్షములుగలది.

పక్షులించే. సం. అ. కి: చూ, తెప్పజేయు. కాశీ. 2, ఆ. 44.

పగ. వై. వి. 1. రూ-పగర: చూ, విరోధము. 1. నిర్వ. 5, ఆ. 139; 2: చూ, రూ-పగతుండు. [ధించే.

పగబట్టు. ద్వ. అ. కి. పగగొను: చూ, విరోధపగకెదిరించే. వా. స. క్రి: చూ, అభియోగించే.

పగకెదురు. వా. వి. 1: అభిగ్రహించు, అభియ్యుత్తుడు; 2: చూ, లూటీ. 4.

పగగొను. ద్వ. అ. కి. విరోధపడు. భార.

ఉర్వ. 4, ఆ. 227: చూ, విరోధించే పగచేయు. ద్వ. 2. చూపించేట. కంచ. కేం. 1, ఆ. 100: చూ, స్థింపు.

పగటిచీను. వా. వి: చూ, సకినంపులులుండు. పగటిజోతి. ద్వ. వి: చూ, సూర్యుండు.

పగటివేలుపు. దే. వి. -వై. - (రూ-పగటివేల్పు.)

పగటు. వై. వి. 1. = పగిట. పగికాళము: చూ, చెలుతురు. 1; 2: చూ, లావణ్యము; 3. విరోధపుమాట. అం. ఛా. ప. 118: చూ, పరుషము. 2; 2. కి. 4. = పగిటించే. కళా. 8. ఆ. 175; పాద్య. 1, ఆ. 37: చూ, వెల్లడించే.

పగడ. దే. వి. 1. ఒకటి: చూ, కంచి; 2. పాచికలమీఁది ఒంటిచుక్క: చూ, వ్యవహారము. 4.

పగడచాపంచే యుడుగులుగలపక్కి. ద్వ. వి. తుమ్మెడ: చూ, భ్రమరము.

పగడ పంటివోగ. ద్వ. వి: చూ, వినాయకండు. 1.

పగడపుజిట్ట. ద్వ. వి. రూ-పగడంపుజిట్ట. ఒకరకముజిట్ట: చూ, పక్షి.

పగడపుతీగెలు. ద్వ. వి. రూ-పగడంపుతీగెలు. ఒకరకముపడ్డు: చూ, ధాన్యము.

పగడపురిక్కి. వై. వి. రూ-పగడంపురిక్కి = పగివాళి. అర్ధ: చూ, కిక్కి.

పగడము. వై. వి. 1. = పగివాళము: చూ, రత్నము. 1; వా. వి. 2: చూ, రూ-పగడ. 1; పా. 3. పగడముకుద్ది. నిమ్మపండ్లరసములో నానజేయుటయేకుద్ది.

పగడసాల. ద్వ. వి. (పగడ + సార) 1. పాచికలు సారెలుగల సాగటాలజేత: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. సాగటాలకట, సాగటాలు: చూ, వ్యవహారము. 4.

పగతుండు. ద్వ. వి. (పగ + తుండు) (రూ-పవతుండు-పగ-పగటు-పగవాండు): చూ, శతువు. 1.

పగతురాలు. ద్వ. వి. (పగతుండు + తలుక) పగులగొట్టు. కే. స. కి. పగులజేయు: పగు-
రాలు: చూ, ప్రే. రుచే-పగుల్లు. [రెంచు.

పగవారి. వై. వి. 1. పగగొనడిసివారు: చూ, పగులబాటు. కే. అ. కి. పగులు: చూ, విదా
శత్రువు. 1; 2. పగకెరించువారు: చూ, పగులు. కే. వి. 1. చీలక. ఆం, భా. ద్వి. 130:
శత్రువు. 1. చూ, స్ఫోటము; అ. కి. 2. రూ-పవులు.

పగవెంచు. వా. స. కి. చేంపు. ఆం, భా. త్వి. పక్కిలను: చూ, పగులబాటు.
123: చూ, సంహరించు. పగులుచే కే. కే: చూ, పగులగొట్టు.

పగవెంచుట. వా. వి. చేంపుట. ఆం, పదా. పగుల్లు. కే. కే:--పై.--
సం. 115: చూ, హింస. 1. పగుల్చువాటు. కే. అ. కి: చూ, పగులబాటు..

పగయ్యారట. కే. వి. వైరిపక్షి. ఆం, భా. ద్వి. పగోడా. వా. వి: చూ, రూ-పగోడి.
224: చూ, విరోధము. 1. పగ్గము. వై. వి.=పగగోహా. రూ-పగ్గము.

పగలు. ద్వ. వి. 2. (పగ + వాటు) (శత్రు-
వులు. భార. పా. 1, ఆ. 120: చూ, శత్రు-
వు. 1. [చగటికోతి.

పగలెంటికొర. కే. వి. (పగలు + కొర): చూ,
పగలు. కే. వి. రూ-పగులు. 1. పట్టపగలు.
చూ, వానరము; వా. వి. 2. పంజెరిండు
గంటలకాలము: చూ, వానరము; 3. 24 గం-
టలకాలము: చూ, వానరము; 4. విరో-
ధములు. "పగలుకెరిగినవి".

పగలుకానిపుల్లు. ద్వ. వి: చూ, పగటికోతి.
కేం. ఆం. 101. [ప్రమాణము.

పగలుపొగిస్తుకట్టువిధము. పా: చూ, అహా-
పగలుపత్తి. ద్వ. వి. మతాబు:చూ, బాణాసంచు.
పగలుకేయువలంతి. వా. వి: చూ, పగలెంటికొర.
పగలొత్తులు. వా. వి. 2. కరదీపికాశ్లేషము:
చూ, స్పృహశము.

పగవారు. ద్వ. వి: చూ, పగతుండు.
పగిడి. కే. వి. 1: కరయజేము. (సం. ప).—
ఇత్రాలము*, 2. రూ-పగిడి. ఉపధ: చూ,
లంచేము; 3. రూ-పగిడి. కప్పము: చూ,
శిస్తు. 1.

పగిడి. కే. వి: చూ, రూ-పగిడి 2—3; 4.=
పక్కితి, కీతి: చూ, విధము. 1. పగ్గె. వై. అ. కి. పగ్గెలుపలుకు.
పగ్గెము. వై. వి. రూ-పగ్గె=పగ్గె. 1. గర్వో-
క్తి: చూ, శబ్దము. 2; 2. సామర్థ్యమును తెలుపు
మాట: చూ, శబ్దము: 2; 3: చూ, సామర్థ్య-
ము. 1. పగ్గె. వై. వి.=—పై.—(2 వ యర్థమునకు. —
ఉ, రా. 6, ఆ. 80, 3వ యర్థమునకు. —
అచ్చ. యు, కాం. 288.) [కారము.
పచ. సం. వి. ఆ. ప్రే. పంట: చూ, సూచ-
పచంపచ. సం. వి. ఆ. ప్రే.= పచ్చే-పసుపు.
రూ-పత్రంపచ. *: చూ, హరి దుగ్గివు.
పచనము. సం. వి. అ. న.=బాసనము: చూ,
పచ. [చూ, పర్తకుండు.
పచా (చౌ) 8.వా.వి.చిల్లరదినుసులమ్మువారు:

పచి. సం. వి. ని. పుం. అర్హి: చూ, పచ్చి. 1 పచ్చెము. నై. వి. = చూ, రూ-పచ్చియము.

పచేరము. నై. వి. = పచ్చిచారము. 1: చూ, పచి. పచేరి. నై. వి. = పచ్చిచరణ: చూ, పచి.

రము. 1; 2: చూ, పచేరు.

పచేరు. నై. వి. = — పై. —

పచేళిము. సం. వి. తపంతట పక్కమైనది:

చూ, శాస్త్రి. 2.

పచ్చి. దే. వి. 1. తడిగలది: చూ, స్తిమితము.

2; 2. ఉడుకనిది; 3. ఎండనిది; 4. కాల

నిది; 5. లేజనిది; 6. ములుగులేనిది;

7. మురురనిది.

పచ్చిక. దే. వి. (పచ్చి + కలది) శాసము: చూ, హిత. (తృణము. 1.) [చరస్సు. 1.

పచ్చికపడియ. వా. వి. అల్పసరిస్సు: చూ,

పచ్చికాయ. వా. వి. 1: చూ, శలాలుపు;

2. లేతపయస్సువాడు: చూ, యాపనుడు.

పచ్చిగడ్డి. వా. వి: చూ, గడ్డి.

పచ్చిదేటు. దే. అ. కి. పచ్చియగు.

పచ్చిదొంగ. వా. వి. గజదొంగ: చూ, హారముడు. 1.

పచ్చినెత్తురు. వా. వి. నికరమైనరక్తము: చూ, రక్తము. 1.

పచ్చిపులుసు. వా. వి. కాచేనిచింతపండురసము.

పచ్చిబియ్యపుమామిడి. దే. వి. నార లేక కండ గల మామిడి*: చూ, మామిడి.

పచ్చిబియ్యము. దే. వి. 1. నానబాళిలు: చూ, బియ్యము; 2. ఉప్పుడుచేయని బియ్యము: చూ, బియ్యము; వా. వి. 3. ఈసంపత్సరపు పంటబియ్యము: చూ, బియ్యము.

పచ్చియము. నై. వి. రూ-పచ్చెము. = పశ్యతో హరణ. మోచేమేండగా దొంగిలుట: చూ, ముచ్చిలి.

పచ్చిసు. వా. వి: చూ, బాలికాకీర్డ.

పచ్చెవాడు. ద్వ. విణ: చూ, పచ్చిదొంగ. (వైకృతము అనికొందటు)

పచ్చెపువాడు. ద్వ. విణ. — పై —

పచేరించు. నై. అ. కి. = పచ్చిచరణ. 1. పచ్చివర్తిం

చు. య. 1, అ. 87: చూ, పచ్చించు; ప. కి.

2. = పచ్చిచరణ: చూ, రూ-పచేరించు. 2. హరి.

పు. 7, అ. 159; 3. (అంగడియందమ్ముటకు)

సరికులముచ్చ. భార. అవి. 8, అ. 73; 4. కల

పచు. అ, హరి. 4, అ. 271; 5: చూ, ప

యోగించు. 2. హరి. 5, అ. 243; 6. వాణము

పచ్చియోగించు పను. 5, అ. 60: చూ, పచ్చి

యోగించు. 4; 7. చోచు. మార్క. 1, అ.

251: ఒగ్గు, ఒడ్డు, చోచు, చోపు; 8: చూ,

పచేరించు. 1. పను. 3, అ. 85; 9: చూ,

సవరించు. హరి. ఉ. 6, అ. 252; 10: చూ,

పగలు. 4. గ్రనము.

పచేరింపు. నై. వి. పచ్చిచరణము: చూ, వ్యాప

పచేరము. నై. వి. = పచ్చిసాహు. అంగడి: చూ,

నడనము. 1.

పచేరించు. నై. స. కి. (రూ- పచేరించు

పనరించు) 1. నడపు. రామా. 6, అ. 144:

చూ, పచ్చించు; 2. పచ్చిసరింపజేయు. స్వా.

5, అ. 101: చూ, వ్యాపించు.

పచేరు. నై. వి. = పచ్చిచార: (రూ-పచేరుపచే రము) మండపాదవిన్యాసము: చూ, పచ్చియా గము.

పచ్చె. నై. వి. 1. = పచంపచ. రూ-పచ్చెన . పసరు

వన్నె: చూ, పర్ణము. 6; 2. పసుపువన్నె. రూ-

పచ్చెన: చూ పర్ణము 6; 3. మరకతమణి: చూ,

రత్నము. 1; 4. పచ్చెనిచ్చెట్టు మొదలైనది.

పాండు. 3, అ. 46: హరిశ్చ. 3, అ. 162; 5. కర

చరణాదుల యందు పాడుచేకొనుటచేత

నేర్పడెడు పసరువన్నె లేఖ; విణ. 6. పసరు

వన్నెగలది: చూ, పర్ణము. 6; 7. పసుపు

వన్నెగలది: చూ, పర్ణము. 6.

పచ్చేవిలుతుండు. ద్వ. వి: చూ, మచ్చుతుండు. భార. ఆర. 7, ఆ. 174. బ్ర. తిక్క. 8. పచ్చేవిలుతుండు. ద్వ. వి: చూ, మచ్చు. సాం. పచ్చేనరులు. వా. వి: చూ, మచ్చు. పచ్చేనెగ. వా. వి. ఒకానొక పెగనొగము: చూ, నొగము. 1. పచ్చేకు. ద్వ. వి: చూ, పాతపత్తిక *. నజే. నై. వి.=పర్జా: చూ, పర్జ. పజేనొర. ద్వ. వి. నలుప. వేం. ఆం. 4: చూ, బొమ్మ. 1. పజే. నై. వి.=పర్జాత్. 1. నెనుక. భార. ఆది. 7, ఆ. 239: చూ, నెనుక. 1; 2: చూ, నమిపము. 1. ఉ, రా. 2, ఆ. 330. పటకా. వా. వి. నడికట్టు (పెట్టు): చూ, సూత్రము. 1. పటకారు. వా. వి: చూ, రూ-పట్టుకారు(టు). పటకారుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సాత్ర వాడు. పటకుటిరన్యాయము. పా. డేరా యొక్కడ కా వలెనన్న నచ్చేట నిల్లుగా నేర్పడుననుకీ. పటచ్చరము. సం. వి. అ. న. ప్రాతగుడ్డ:చూ, పుస్త్రము. పటపట. దే. వి. కడలుట, కొలుకుట, పగులుట, విలుగుట లోనగువానియందగు ధ్వవ్యనుకగణము. పా. 3, ఆ. 32; స్వా. 4, ఆ. 113: చూ, హూహూ. పటపత్రము. సం. వి. అ. న: కాకలము-కాగలము, పత్రిక. (తె. ప).—కాకితము-కాకిదము-కాకితము-కాగిదము. తద్వి.—ఒకబంధుకాకితమునకు.—(తె).—టావు-రావు-తావు; ఇరువది నాలుగు కాగితములకు.—(తె).—దస్తా; ఇరువదిదస్తాలకు.—(తె).—రీము; పదిరీములకు.—(తె).—బేలు. (మిగతవానికి“ చూ, సంపుటము. 3. ”)

పటము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1.=పడము-పుట్టము. పట్ట: చూ, పుస్త్రము; 2. చిత్తరువు కాయు పస్త్రాదికము: చూ, పుస్త్రము; పుం. 3: చూ, మోటిక; నై. వి. (1).=పట్టా. పాడపడగ: చూ, పర్జము. పటలహారము. సం. వి. ఆ.న. మోరుకొనేకె: చూ, పెరికె. పటలము. సం. వి. ఆ. న. 1. రంజితపడ: చూ, నడకము 1; 2: చూ, నమూనాము; 3: చూ, పరివారము. 1; 4. గంజితపడగము: చూ, నర్జము. 1; 5. నేత్రహోగము: చూ, హామము; 6. నోసటిహట్టు: చూ, బొమ్మ. 1; 7.=పట్టము. నేనానమూహము: చూ, నేన. 1; పుం. 8. రత్నహోమము:చూ, రత్నము.1. పటలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, నమూనాము. పటలజీ. దే. వి: చూ, వ్యాపనము. పటలజీంచే. దే. అ. కిరి: చూ, వ్యాపించే పటవానకము. సం. వి. అ. పుం. పుస్త్రములకు వాసనకట్టేడు యిక్కాము: చూ, సురుము. పటహము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తప్పెట: చూ, పిడె; పుం. 2. యుద్ధవాద్యపుహారిత:చూ, స్వరము. 2; అం. 3: చూ, పంచమహావాద్యములు; 4: చూ, అనర్థవాద్యములు. పటా. నై. వి.=పట్ట. రూ-పట్ట-పట్టా. గోనె పట్టలోనగునది: చూ, సంచి. పటాకి. వా. వి: చూ, పటాసు. పటాణి. దే. వి. గుట్టుము. ఉ, రా. 4, ఆ. 200: చూ, హూము. పటాపంచే. దే. వి. రూ-పటాపంచేము. అగోచరము. పాండు. 2, ఆ. 8: చూ, విచ్చే మొగము. [65. పటాపంచేము. దే. వి.—పై.—విజ. 2, ఆ. పటాపంచేలు. వా. వి. బ: చూ, కకభికలు. పటాలము. నై. వి. దండు: చూ, నేన. 1.

పటాను. వా. వి. మునిసిలతోడేక పరిమాదము
ను కలుగఁజేయు ఒకానొక యంగజీవము.

పటాకి.

పటిక. వై. వి.=స్పటిక: చూ, పటికారము.

(ఆవృత్తాంతాంతరేంద్రజితం వై.)

పటిక పుత్రాయి. వా. వి: చూ, పటికము.

పటిక పల్లము. వై. వి: చూ, పట్టిక. 1

పటికము. వై. వి.=స్పటిక: చూ, రాయి.

పటికారము. వై. వి.=స్పటికా. (పటిక + కారము): చూ, పటికారము.

పటికరింత. దే. వి. జేంము: చూ, లోలము.

పటికరించు. దే. వి. కి. (ప, పరి. రి, ఆ. రి): ఆవృతించు. దేవ్యజించు, జేమరు, జేజు, తల్లు, ముడించు. (సం. ౨).—
ఆస్కరించు, ఆస్కరించు.

పటిమ. సం. వి. న. పుం. 1. నేర్పు: చూ, నామస్థము. 1; 2. పీక: చూ, శాంతము. 1.

పటిష్ఠము. సం. వి. వి. మిక్కిలిపటువై నది.

పటిరము. సం. వి. ఆ. న. 1. చందనము: చూ, వాసన. 1; పుం. 2. చందనపృక్షము*: చూ, సుగంధము. [(ఱు).

పటుకారు(ఱు). దే. వి: చూ, రూ-పటుకారు

పటుకు. దే. వి. రూ-పటుక్కు. పడనైచుట,
తెంచుటలోనగువాని యందగు ధ్వన్యను
కరణము: చూ, హూహూ.

పటుక్కు. దే. వి.—పై.—(పుటుక్కు)

పటుతొలించు. దే. స. కి. ఆటునిలు పెళుకం
గఁజొచ్చు. ఆం, భా. తృ. 138.

పటుస్థి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, స్వర్ణక్షీరి*.

పటుపు. సం. వి. ఈ. న. 1. ఇందుప్పు: చూ, లహము. 1; పుం. 2 చేతిపాట్ల*: చూ, పాట్ల; వి. రి: చూ, సాహసికుడు; 4. నిరోధి; 5. చటగ: చూ, సమర్థుడు.

పటుసాలె. వై. వి.=పట్టకాలిక. (రూ-పటుసా

లెను, పట్టుసాలెయ - పట్టుసాలె): చూ, సాలెవాడు.

పటేమంచేము. వై. వి.=పట్టికామంచ. (రూ-పట్టేమంచేము-పట్టేడమంచేము) ఆం, భా. వై. 164: చూ, మంచేము.

పటేలు. వా. వి. 1. కేలుట పగులుట యందగు
స్వస్యమకరణము: చూ, హూహూ; 2. ఒకానొకజాతివారి బిరుదు (పేరు) “పట్టభాయిపటేలు.” మొ.

పటోలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పటుపు.

2*, 2 =పాట్ల*: చూ, పాట్ల
పటోలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ=బొళ్ళ. రూ-పటోలిక*: చూ, పాట్ల.

పటోలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై—
పట్ట వై. వి. 1. చెట్టుమీదితోలు: చూ, బెరడు; 2: చూ, రూ-పటా.

పట్టకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=పడిగ. తమ్మ
పడిగము: చూ, పాత్రము. 6; పా. 2. మూడుపలకలుగల గాజెకడ్డి.

పట్టడ. దే. వి. కమ్మరసాల: చూ, సదనము. 1.

పట్టణము. సం. వి. ఆ. న.=పట్టము-పట్నము
(రూ-పట్టనము-పత్తనము - పాట్టణము-పాత్తనము): చూ, దేశము.

పట్టపగలు. దే. వి. (పగలు + పగలు) మట్ట మ
ధ్యాహ్నుము: చూ, వాసరము.

పట్టపగ్గములులేవు. జా. పట్టుటకుఁదార్జిల్లేవు
అనఁగాలోంగఁడనుట.

పట్టపు కేసుఁగు. వై. వి.=పట్టణానేక ప. రాజె
క్కిడియేనుఁగు: చూ, పాస్తి.

పట్టపు దేవి. మి. వి. పట్టపురాణి: చూ, రాజ్ఞి.
పట్టపువాడు. దే. వి: చూ, పలకేడు.

పట్టభంగము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సోపానము. పా. 2, ఆ. 21.

పట్టభద్రుఁడు. వా. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పట్ట

మార్పుది. ఒకానొకపందెపుకోడి పుంజే: చూ, పుంజే; 2. పట్టాభిషిక్తుడు.

పట్టమార్పుది. వా. వి: చూ, పట్టాభిషిక్తుడు. 1. పట్టము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రాజ్యాభిషేక కాలమున నొసటగట్టెడుపట్టె: చూ, లలా మకము; 2. పట్టునూలు: చూ, నూత్రిము. 1; 3. చెట్టుమీదిపట్ట: చూ, బెరడు; 4. (రాజురైతులకిచ్చెడు) పట్టా (కవులు): చూ, పట్టా. 1; 5. చేదుకము: చూ, మార్గ దు. 1; 6. (సోము మొదలైనకానికికట్టె డు) కట్టు; 7. సన్నెకట్లు: చూ, రాయి; 8: చూ, పీట; దే. వి. (1): చూ, బిరు దిము; వై. వి. (2)=పట్టణ. రూ-పట్నము. య. 2, ఆ. 62: చూ, దేశము; (3)=పట్టి స. అడ్డకత్తి: చూ, బాణము. 1. (రిప్టి. 2.)

పట్టసారాయి. వై. వి: చూ, సుర. 2.

పట్టా. వై. వి. 1: చూ, కవులు. 1; 2. రెండు వైపుల వాదరగల పెద్దకత్తి: చూ, బాణము. 1. (రిప్టి. 2.): 3: చూ, రూ-పటా.

పట్టాకత్తి. వై. వి: చూ, పట్టా. 2.

పట్టాభిషేకము. వా. సం. వి. ఆ. పుం. పట్టాభి షిక్తునిగజేయుట, పట్టముగట్టుట.

పట్టి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పలక (లలాట పట్టి): చూ, లలాటము; 2: చూ, పట్టము. 1; ఈ. స్త్రీ, న్. పుం. 3. ఎఱ్ఱలొద్దుగు*: చూ, లొద్దుగు; దే. అప. (1) పంచమి పభక్తిప్రత్యయము; (2) అపత్యము(కొడుకు కూతురు): చూ, శిశువు; వి. (3) కొడుకు: చూ, నూనుడు. 1; (4) కూతురు: చూ, నూన. 1; (5) హేతువునందును, గుణము నందును క్రియయందును పచ్చెను; వా. (6): చూ, పట్టి. 1.

పట్టించే. దే. పే. 1. పూయు: చూ, లేపన ముచేయు; 2. విద్యార్థులకు నూతనపతనము

చేయు; 3. పొరంభముచేయించు; వా. 4. ఎద్దనకు బుడ్డకొట్టించు.

పట్టింపు. దే. వి. 1. (విద్యార్థులకు నూతనపుస్త కపకసమును) పొరంభముచేయించుట. (అక్ష రాభ్యాసానంతరము పాత్రముపట్టించుకర్మ ము); 2. పొరంభముచేయించుట; 3. కాం త: చూ, వాంఛ; వా. 4. పట్టుదల.

పట్టిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పలక (ఫాలపట్టి క): చూ, లలాటము; 2. మంచేము లోనగు వాని చేట్టము: చూ, మంచేము; 3. కమ్మరి వాని దాగలి: చూ, పట్టెడ. 8; వా. దే. వి. (1): పట్టి-పట్టి, జోబితా.

పట్టికాఖ్యము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పట్టి. 3.*. పట్టికామంచేము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పట్టెమంచేము. [పట్టి. 3. *.

పట్టికాలోధము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పట్టినదెల్లబంగారు. జా. ప్రయత్నించిన ప్రతి కార్యమును సఫలమగుట.

పట్టిపట్టి. దే. వి. 1: చూ, మనుమడు; 2: చూ, మనుమరాలు; వా. కి. 3. గట్టిగా నొక్కినొక్కి.

పట్టిపల్లార్చుట. జా. వివాదముచే సిద్ధాంతము చేయుట. “జారచోరాదులు నుజనులంబట్టి పల్లార్తురు” (ధర్మజరాజనూయము); “పట్టిపల్లార్చినామింద పట్టి లేని, పోనివాడువే యంగబాడియానెమికు. ” (రసికజనము నోంజనము.).

పట్టియ. వై. వి. రూ-పట్టె. 1. పలక: చూ, లలాటము; 2.=పట్టె: చూ, పట్టము. 1; 3.=పట్టికా. మంచేములోనగు వానిపట్టె. అని. 2, ఆ. 61: య. 1, ఆ. 97: చూ, మంచేము; 4. మిదెటింటిమీది అడ్డుదూల ము: చూ, మదనచేతులు; 5. పక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 6. పట్టెపలెతీర్చిన ద్రవద్ర

చ్యుత్రకేళి; వా. 7. కోకనగపట్టె: గోటు:
8. ఎట్టమట్టిపట్టె: చూ, సమలంఘము;
9. చూ, నురటి.

పట్టియము. వై. వి.= పాటక. రూ- పట్టెచూ.

1. పెద్దకత్తి: చూ, పట్టి. 2; 2. కత్తి: చూ,
పట్టి. 2. [లప్పు.

పట్టికి. దే. వి. కమి, కమికి, కుప్ప: చూ,
పట్టిసము. సం. వి. అ. పుం. 1. అడ్డకత్తి: చూ,
బాగాము. 1 (పట్టి. 2); 2. బికివిస్య క్షేత్రము.

పట్టి. దే. వి. 1. కస్తులలక్షణబాహితా: పట్టి, పట్టిక, బాహితా; వా. 2. కా: పుక్తి, కారాక్తి, క్తి మొదలగునవి; 3. ఇనుములోనగువాని క్షేప : చూ, సరిగ; 4. (ప్రకాదులపై కేయబడెడు పాలాస్త్రే) పట్టి.

పట్టు. వై. వి. 1.=పట్టు. కాశేయము. పట్టుపురుగువలన కరిగినమాలు: చూ, నూత్నము. 1; దే. వి. 2. పద్దు. భార. ఉన్యో. 4, ఆ. 242: చూ, స్పర్థ. 4; 3. గోహణము. (చంద్రగోహణము=నెలపట్టు, సూర్యగోహణము=సోద్యుపట్టు): చూ, ప్రతిగోహము. 1; 4. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 5: చూ, వైశాల్యము. స్వా. 3, ఆ. 28; 6. వాసస్థానము: చూ, నడనము. 1; 7. పూత: పా. 1, ఆ. 93; ఆచ్చ. చాల, కాం. 33: చూ, సమలంఘము; 8. అవకాశము. భార. ఆర. 4, ఆ. 224: చూ, సందు. 8; 9. చైర్యము: చూ, శ్చైర్యము. 1; 10: చూ, విషయము.

4. య. 3, ఆ. 115; 11. అవలంబము: చూ, పొపు. 2; 12. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 13. కోకి: చూ, వాంఛ; 14: చూ, ఘట్టము. 4; 15. కేకాట (చీట్లాట)యందు హుకుము లోనగువానివలన పట్టినపట్టు. “కళాపదు అనుపట్టు, ఇన్నేటు జాకీపట్టు, అరఖుతురపుపట్టు, దైమానుహుకుముపట్టు” మొ;

16. జెట్టికీలెటిగి కరచగణాద్యవయవములను ఇటునటుకదలక యదుముట. “కుస్తీపట్టు, చూ, సమృద్ధము; 17. చుట్టటికము: చూ, సంబంధము; అ. కిరి. 18. చెల్లు: చూ, సిద్ధించు; 19. బహుకాలము చెల్లు; 20. పద్దు పట్టు. వై. 4, ఆ. 50; 21. ఇంపగు. భాగ. విరా. 2, ఆ. 192: చూ, రమ్యుగు; 22: చూ, యత్నించు; 23. అంటు: చూ, లంకించు. 1; 24. అక్కజకలుగు; 25. పట్టు దలచేయు. భార. ఉన్యో. 4, ఆ. 308: చూ, పంతగించు. 2; 26. కలుగు: చూ, సంఘవించు; 27. కంఘములోనగువాని నూడు: ఈల విడుచు, ఈలవేయు, ఊడు, 2. తు; స. కిరి. 28. గిహించు. భార. విరా. 2, ఆ. 47: చూ, స్వీకరించు; 29. నిర్బంధముచేసి గిహించు; 30. అవలంబించు. భార. విరా. 2, ఆ. 140: చూ, పొపుగొను; 31. ఊడు: (చూ, అ. కిరి. పట్టు. 27); 32: చూ, మూర్కొను; 33: చూ, పినుకు. 1; 34. జెట్టి కీలెటిగి కరచగణాద్యవయవములు ఇటునటు కదలక యదుము. “కుస్తీపట్టు”; 35. తగులు-తవులు-తొలు (చూ, అ. కిరి. పట్టు. 23.) (గొంతుపట్టు, దెయ్యముపట్టు, గంధము పట్టు మొ; తిక్కపట్టు, నొక్కిపట్టు, నీరు పట్టు, నోటబట్టు, పెంకిపట్టు. మొ); అం. 36: చూ, చిహ్నములు. [ఎత్తనగోల.

పట్టుగొమ్మ. దే. వి: అనుకట్టు, ఊతెకోల, పట్టుగొమ్మలు. జా. ఆధారములు. “పట్టుకొమ్మలు రమణీయ భావములకు.” (కవికర్ణరసాయనము); “నూనృతలక్ష్మీకిబట్టుకొమ్మలై.” (పాండురంగమహాత్మ్యము); “లక్ష్మీలీలకుం బట్టుగొమ్మ.” (రామాభ్యుదయము). పట్టుకారు(లు). దే. వి. (రూ-పటకారు(లు), పటుకారు(లు)): చూ, సందంశము.

-పట్టుకొను. దే. అ. కి. 1. నెలకొను. నిర్వ. 10, ఆ. 115: చూ, స్థిరపడు; 2. నిలుచుండు: చూ, మట్టుపడు; 3. (వాయుగోగము మొదలగువానిచేత) బిగిసికొను: చూ, బిగిసికొను; పే. 4. పట్టుకొలుపు. [2, ఆ. 292.
-పట్టుకొలు. దే. వి: చూ, నిలకడ. భార. విరా. పట్టుగా. వా. అవ్య: 2 త్తిలి.
-పట్టుచీర. వా. వి. పట్టాంశుకము. (స్త్రీలుధరింతురు) ఆం, భా. ద్వి. 152: చూ, వస్త్రము.
-పట్టుజీనువు. ద్వ. వి: చూ, పెరిలిపిట్ట. వసు. 1, ఆ. 113.
పట్టుట. వా.వి. గృహణము: చూ, స్వీకారము. 2.
-పట్టుడు. దే. వి. 1. —పై.—; వా. 2. పంతము: చూ, స్పర్ధ. 4.
-పట్టుదల. దే. వి. —పై.—
-పట్టునూలు. వా. వి: చూ, పట్టు. 1.
-పట్టుపంచె. వా. వి. పట్టాంశుకము: చూ, వస్త్రము (ఇంనుఅంచుగలవి పురుషులును, అంచులేనివి విధవలును ధరింతురు.)
-పట్టుపట్టు. వా. అ. కి: చూ, పంతగించు. 2.
-పట్టుపురుగు. వై. వి. ఇంద్రిగోపము: చూ, పురుగు.
-పట్టుబడి. దే. వి. 1. ఏదేనొకదానికిందవ్యయమైన సొమ్ము; వా. 2. ధాన్యాదులు సంపూలలో నింపుట: బస్తాబంది.
-పట్టురబ్బాహ్మణులు. ఆం. శైవబ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు. వీరును మూత్రదుబ్బాహ్మణులు (కేరళదేశస్థులు) ను కృష్ణశుక్లయజుస్సులకును ఋగ్వేదమువకును అధర్వణశాఖలకునుజెంది ఆపస్తంబ హిరణ్యకేశి సత్యాపాథ శాంభవీయాది నూత్రములకుజెంది శైవ వైష్ణవాది పవనర్తకులై లోక్యులైనదికములయందలి సమర్థులైనయన్నారు: చూ, శైవబ్రాహ్మణులు (బ్రాహ్మణులు)

పట్టుపడు. ద్వ. అ. కి. చిక్కు. భార. ఆర. 7, ఆ. 102: చూ, లోబడు; 2: చూ, విడితమగు. భార. విరా. 2, ఆ. 47; పే. 3. పట్టువలుచు. భార. సభా. 2, ఆ. 21.
పట్టుసారువ. దే. వి. మీటఁదొక్కువాఁడు పట్టుకొనుటకు గుండెతోచేర్చి కట్టిన పంగలకొయ్య.
పట్టుసాలియ. వై. వి. = పట్టకాలిక: చూ, రూపటుసాలె. (ఇట్లు పట్టుసాలె, పట్టుసాలె వాడు.) [-అచ్చ. యు, కాం. 462)
పట్టె. వై. వి: చూ, రూ-పట్టియ, (పట్టమునకు. పట్టెడ. దే. వి. 1. మంచేమునకల్లెడు నవారు. అని. 2, ఆ. 61: చూ, నూత్రము. 1; 2. ఎద్దు మొదలైనవాని మెడకుకట్టుటకు ఉపయోగముగా నూలితోసేసినపట్టె: చూ, నూత్రము. 1; 3. పట్టెవలెచోఁగఁగొట్టినతగడు: చూ, నరిగ; 4. పట్టెవలెకోసినతోలు. రామా. 2, ఆ. 21: చూ, బెరడు; 5. అడుదానిమెడనగ: చూ, భూషణము. 2; 6. చెక్కెడుమృనికి ఊతగా క్రిందనుంచుకొనెడు కట్టదుంగ బల్ల ఇనుపముద్ద లోనగునది, కమ్మరదాగలి (అనియు): డాకలి-డాకల్లు-దాకలి-దాకల్లు-దాగలి, డాయి-దాయి, దాతీకట్ట, దాదుంగ. (నం. ప).—ఉద్భవము, కర్మధారము, చతురశ్రికము, నిఘాతిక, పట్టిక; 7. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము. [చూ, పుంజే. పట్టెడజేట్టుది. వా. వి. పంచపుకోడిపుంజే: పట్టెడమంచేము. వై. వి: చూ, రూ-పట్టెమంచేము. [కొయ్యలకిందిచేట్టము. పట్టెడమృను. దే. వీ. సానదిండు పక్కపట్టెమంచేము. వై. వి. నవారుఅల్లినమంచేము, రూ-పట్టెమంచేము: చూ, మంచేము. పట్టెమాలుపు. ద్వ. వి. వస్త్రమునందలి చిత్రవర్ణ విశేషము: చూ, వస్త్రము.

పట్టెము. నై. వి. చూ, రూ-పట్టియము. (కత్తికి. —కథా. 3, ఆ. 120)

పట్టెపట్టెము. మి. వి. మగవారు మిక్కిలి వెడల్పుగాను, చక్రముగాను పట్టెవలె తీర్చినవిని పట్టివట్టు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 162: చూ, పట్టి. 1.

పట్టెచ. వా. వి. చూ, రూ-పట్టియము. పట్టుము. నై. వి. = పట్టుగము: చూ, చేశము. పట్టులవాడు. వా. వి. చూ, పట్టుచాలె. పట్టి. దే. వి. ఒకానొకకిరాతుడు, కిరాతులచాలె (అరియు): చూ, వ్యాఘ్రుడు. 1. పట్టివాడు. దే. వి. కిరాతుడు: చూ, వ్యాఘ్రుడు. 1.

పట్టిచి. దే. వి. ఎడతె: చూ, సోచకత్తె. పడము. సం. వి. అ. న. చేరువు: చూ, విద్య. 1. పకాణి. వా. వి. 1. యచనభేదము; 2. కచ్చిదేశపు గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

పతాచలు. వా. వి. ఒకానొకచాలివారు. పకించే. సం. న. కిరి: అధికగించే, అధిగమించే, అనుగంధించే. (తె. ప): —చేరువు, సంతచెప్ప(చూ, సంతచెప్ప) ప్రచెప్పవాడు. పకిత. సం. విణ. పకించేవాడు: చూ, సంతపకితము. సం. విణ. పకింపబడినది: అధిగతము. పకితవ్యము. సం. విణ. పకింపబడినది. పడ. దే. వి. బ: చూ, రాశి. 1.

పడచు. దే. వి. రూ-పణచు. 1. గుహ. అచ్చయ్య, కాం. 384: చూ, రంధ్రము. 1; 2. నందు. స్వా. 5, ఆ. 52: చూ, సరి. 9. పడత. దే. వి. హనువు. కాశీ. 8, ఆ. 19: చూ, పార్శ్వము. 2.

పడతి. దే. వి. (రూ-పణతి-పణతుక-పడతుక) అడుది: చూ, స్త్రీ. పడతుక. దే. వి. (పడతి + డక) —పై—పడవోయు. వా. న. కిరి: (సం. ప). —నిపతించే—నిపాతించే.

పడవోయుట. వా. వి. చూ, నియాతనము. పడక. వా. నై. వి. రూ-పడుక, పటపు: చూ, శయ్య. 1.

పడగ. నై. వి. 1. = స్ఫటా. (రూ-పడిగ-పడిగె) పాముపడగ: చూ, సర్పము; 2. = పతాకా. టెక్కెము. సీర్వ. 6, ఆ. 91: చూ, సిడము; 3. అడుదానిచెవిసగ. పంచ. వేం. 4, ఆ. 416: చూ, భూషణము. 2; 4. నదీపార్శ్వము. (రూ-పడిగమడ-పడిగమెడ-పడిగెమడి): చూ, మడి. 1. [సర్పము-పడగదారి. నై. వి. = స్ఫటాధారి. పాము: చూ, పడచే. దే. న. క్రి. రూ-పడయు. 1. పొందు: చూ, పొసింపు; 2: చూ, సంపాదించు; 3: చూ, పగిలించు.

పడచ్యే. వా. వి. చూ, పనిముట్టు. పడత. దే. వి. చూ, రూ-పణత. పడతామర. వా. వి. చూ, మండలము. 3. పడదల. వా. వి. 1. ఒడ్డాణము: చూ, భూషణము. 2; 2. రూ-పడుదల: చూ, పక్షి.

పడపు. దే. వి. 1: చూ, సంపాదనము; 2. ఆర్జితము: చూ, విత్తము, 1. పడపుగొమ్మ. వా. వి. చూ, వేళ్ళ. పడమట. వా. వి. రూ-పడమర. 1. పశ్చిమదిక్కు: చూ, హరిత్తు. 1; విణ. 2. పశ్చిమము: చూ, హరిత్తు. 1. [పర్వతము. పడమటికొండ. ద్వ. వి. కుంకుకొండ: చూ, పడమటిగాలి. వా. వి. పడమరనుంచి వీచెడుగాలి: చూ, వాయువు.

పడమటిదొర. దే. వి. చూ, పరుణుడు. పడమటిపంకజేడు. వా. వి. —పై—పడమర: చూ, రూ-పడమట. 1—2. పడము. నై. వి. 1. అందలమున క్రిందపటచెడురత్నకంబళము. రా. వి. 2, ఆ. 43: చూ, రత్నకము; 2. = పట్ట. బట్ట: చూ, వస్త్రము—

పడయు. దే. స. కి. చూ, రూ-పడచే. (పరి
సవించుటకు. — నిర్వ. 3, ఆ. 58; సంపా
దించుటకు. — భాగ. ఆర. 3, ఆ. 132).

పడవ. దే. వి. 1: చూ, యుద్ధము; 2. ఎక్క
టికయ్యుచుచేయు భూమి: చూ, భూమి. 1;
3. పరిశయము: చూ, హాని. 2; వై.వి.4 =
ప్లవ. చిన్నదోనె: చూ, హోడము.

పడవలము. దే. వి. (పడలు + వలము) 1: చూ,
సేనాముఖము. 1; వా. 2. పూజ్యాశ్వము:
చూ, హయము.

పడవవాడు. వా. వి: చూ, సరంగు.

పడవారు. వై. వి. రూ-పడారు: 1. సేనాధి
పతి: చూ, సైనికుడు; 2. స్వల్పసేనాధిపతి.
అని. 4, ఆ. 23: చూ, సైనికుడు; వా.
3. = పరితీహార: చూ, వేగువాడు.

పడసాల. ద్వ. వి. (పడము + సాల) కూటము:
చూ, సభ. 2. [పన్నాగము.

పడాల. వై. వి. అందలముమీది పన్నాగము:
పడారు. వై. వి: చూ, రూ-పడవారు.

పడి. దే. వి. రెండుసోలలకొలది:తవ్వ-త్రవ్వ.
పడిక. వై. వి. = పతద్ధానా. రూ-పడికము.
తమ్మపడిగము: చూ, పాత్రము. 6.

పడికము. వై. వి. = — వై —

పడికట్టు. దే. వి. 1. తూనికకట్టె: చూ, రాయి;
2. మర్కాద: చూ, సన్మానము; 3: చూ,
సోపానము; వా. స. కి. 4: తూచే, తూ
నికవేయు, దడకట్టు.

పడిగ. వై. వి. 1. = పట్టక. రూ-పడిగము: చూ,
పడిక; 2. = స్ఫటా: చూ, పడగ. 1.

పడిగము. వై. వి. = పట్టక: చూ, రూ-పడిగ. 1.
పడిగల్లు. దే. వి. తుపాకిగుండు: చూ, పిరంగి
గుండు. [చూ, సేవకుడు.

పడిగాపు. దే. వి. పంచేనుకాచియుండుబంటు:
పడిగాపులుండుట. జా. నిరీక్షించియుండుట.

“అంకణభూమిపల్లకులు, నందలముల్పడి గా
పులుండంగన్” (వై. 2, ఆ. 71.)

పడిగె. వై. వి. = స్ఫటా: చూ, రూ- పడిగ. 1.
పడిగెమడి. వా. వి: చూ, పడగ. 4. ఆం, భా.
ద్వి. 6. (రూ-పడిగమడ-పడిగమెడ)

పడితరము. దే. వి. 1. ఏరుపాటు: చూ, బైసి;
2. ఏరేటేటవచ్చే మొత్తము: చూ, వాని
కము. 4.

పడిద. వా. వి. (రూ-పడిదియ-పడిదె-పడిది
య) చోకలవాడు చేలువలు అద్దెకిచ్చేట.

పడిదియ. దే. వి. — వై —

పడిదియము. దే.వి.రూ-పడిదెము. 1. బజ్జి.చూ,
భక్త్యము; 2. కట్టు: చూ, యూషము.

పడిదె. దే. వి: చూ, రూ-పడిద.

పడిదెము. దే. వి. 1: చూ, రూ-పడిదియము. 1.
జై. 3, ఆ. 50; వా. 2: చూ, రూ-పడిదియము. 2.

పడినవాడు. వా. విణ: (సం ప.) — పతితుడు.

పడియ. దే. వి. రూ-పడి. హరిశ్చ. 2, ఆ. 67:
చూ, సరస్సు. 1.

పడియచ్చే. ద్వ. వి: చూ, గండరువు.

పడివాగె. ద్వ. వి. 1. ఎక్కుటకాయి త్రవలుచే
నపుడు సవరించెడు గుట్టపుసవరణ; వా.
2: చూ, పడవలము. 2. [ప. 2.

పడిసెము. వై. వి. = పరితీక్యాయము: చూ, రొం

పడిసేటు. వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పడిహారి. వై. వి. = పరితీహారి. (రూ-పడిహారు
డు-పడిహారి-పడిహారుడు) 1: చూ, వేత్ర
హస్తండు; 2. ద్వారపాలకుడు: చూ, ప్రతి
హారుడు. 2.

పడిహారుడు. వై. వి. — వై —

పడు. వై. అ. కి. 1: చూ, శయనించు; 2: చూ,
మరణించు. భార. ఆర. 4, ఆ. 401; 3. అస్త
మించు. భార. ఆర. 2, ఆ. 67: చూ, నింగి
వడు; 4. శ్రమమునొందు: చూ, వేసరు. 2;
5. = పత్. పతనమగు: కూలబడు, కూలు,

కడయు, కుల్లు-దొల్లు, కొరలు; 6: చూ,

రాబు; 7. పూడు: చూ, మెండుకొను. 3;

౨. కి. 8. ఆరుభవించే. భార. ఆర. 2, ఆ.

208: చూ, భుజించే. 2; 9.=పత్. పొందు.

భార. విరా. 2, ఆ. 316: చూ, పొంగించే.

పదుక. వై. వి: చూ, రూ-పదక.

పదుకటిల్లు. ద్వ. వి. (పదుక + ఇల్లు) శయనగృ.

నాము: చూ, చదవము. 1.

పదుపు. దే. వి. 1. కి: చూ, రాయి; 2. రూ-

పదుగు. చేతియ: చూ, పర్వతములువు. 2.

పదుగాయ. ద్వ. వి. రాజనకాయ: చూ, శలా

పదుగు. దే. వి. 1: చూ, పంగము. ఆం, పదా.

చర. 48; 2. ఆరానము, వస్త్రమునేతయం

పడి నిడుపునాలు: చూ, మగ్గము; 3: చూ,

రూ-పదుపు. 2; 4. పైకప్పుతీసిన తొన్న

పచ్చెల పకికుప్పలోనగునది.

పదుగొమ్మ. ద్వ. వి. ఊడ: చూ, కిఫ. 1.

పదుచేడు. వా. వి. బాలకుడు: చూ, కిశువు.

పదుచే. దే. వి. 1. కన్యక: చూ, స్త్రీ;

2.యువతి: చూ, స్త్రీ; 3. బాలుడు. మార్క.

5, ఆ. 304: చూ, కిశువు; 4. కన్నెకోకము

కానివేక్య: చూ, వేక్య; 5. పోడి. భార.

ఉర్వో. 4, ఆ. 285: చూ, స్త్రీ.

పదుచేతేత. ద్వ. వి: చూ, వ్యభిచారము.

పదుచేతనము. వా. వి. 1. బాల్యము: చూ,

కైశవము; 2. యౌవనము: చూ, పయస్సు. 1.

పదుచేది. దే. విణ. (పదుచే + అది): చూ,

పదుచే. 2. [రాక. 2.

పదుచేరాసి. ద్వ. వి. కన్యారాశి: చూ,

పదుచేలతిండి. దే. విణ: చూ, కిశుఘాతిని. హరికృ.

5, ఆ. 130.

పదుచేవాడు. దే. విణ: చూ, యౌవనుడు.

పదుట. వై. వి=పతన: చూ, రాలువు.

పదుదల. దే. వి: చూ, చూ, రూ-పడదల. 2.

ఆం, భా. ద్వి. 204.

పదుపు. వా. వి: చూ, పదుచేతేత.

పదుపుకత్తియ. వా. వి: చూ, పడపుగొమ్మ.

పదుబాటు. వా. వి. 1. నతి: చూ, హణిగలు;

విణ. 2. శిచిలమైనది: చూ, శ్లథము.

పదుప. దే. విణ. మిక్కిలిపల్లమైనది (నేల):

చూ, భూమి. 1.

పదుపరి. ద్వ. వి. కోతకోయునప్పుడు గింజేలు.

రాజి మొలచిన పరిపైరు: చూ, సస్యము. 1.

పడె. దే. వి: చూ, రూ-పడియ. భాగ. 10,

స్కం. ఉ. 257.

పడ్డ. వై. వి. 1. తొలిచూలియావు: చూ, సూ

రభేయ (ధేనువు); 2. గేదె: చూ, మహిషి.

పణకు. దే. వి: చూ, రూ-పడకు.

పణతి. వా. వి: చూ, రూ-పడతి.

పణతుక. వా. వి. —పై.—

పణత. దే. వి. రూ-పడత: చూ, నాగటిచిప్ప.

పణఫరములు. పా. జన్మలగ్నమునకు 2, 5, 8,

11 రామలు పణఫరములనబడును.

పణము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=పంచము: చూ,

వ్యవహారము. 4; 2. విలువ: చూ, వెల. 1;

3. కూలి: చూ, వేతనము; 4. ధనము: చూ,

విత్తము. 1; 5. జ్ఞానము: చూ, వ్యవహారము.

4; 6: చూ, నిరుప; 7: చూ, అక్షము. 8;

8. కర్ష మెత్తు రాగి టంకము: చూ, లోహ

ము. 1; 9. గవ్వయెత్తు; 10. అమ్మదగిన

కూరలోనగువానిపిడికిలి; 11.=పన్ను: చూ,

శిస్తు. 1; దే. వి. (1): చూ, విన్నాణములు.

పణవము. సం. వి. ఆ. పుం.=పంబ. 1. ఉడుక్క,

వాద్యభేదములలో నొకటి: చూ, వీణె.

(స్వరము. 2.); ఆం. 2: చూ, ఆనందవాద్య

ములు; పా. 3. ఒకానొక వృత్తము.

ఒక్కొక్క పాదమునందు మగణ, నగణ,

యగణ గురువుతోగూడి యాటింటయతి

గలిగి 10 వ ఛందస్సునందుబుట్టిన వృత్తము:

చూ, వృత్తము. 1.

పణన. సం. వి. ఆ. పుం.=పననః:చూ, పనన.2.
 పణాయితము. సం. విణ. (రూ-పనాయితము-
 పణితము-పనితము) పాగడబడినది: చూ,
 స్తుతము.
 పణార్థము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, అడ్డిగ.
 పణితము. సం. విణ. 1: చూ, రూ-పణాయిత
 ము; 2. పంఢెముగాఁజేయబడినది; 3. సీమ
 యందలి యేక దేశము.
 పణితవ్యము. సం. విణ. 1. పాగడదగినది:చూ,
 స్తుత్యము;2.అమ్మదగినది: చూ,విశ్రేయము.
 పణిదము. వా. వి. గుడపాకము:చూ,శర్కర.1.
 పణిదియ. దే. వి: చూ, రూ-పణిద.
 పణిహారి. వై. వి.=: చూ, రూ-పణిహారి.
 పణిహారుడు. వై. వి.=—పై—
 పణుగు. వా. వి: చూ, పడుకు. 2.
 పణ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మానేరు*.
 పణ్యము. సం. విణ. 1: చూ, పణితవ్యము.
 1; 2: చూ,పణితవ్యము. 2.
 పణ్యవీధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విపణి, అంగడి
 వీధి: చూ, మార్గము. 1.
 పణ్యాంగన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వేశ్య.
 పణ్యాజీవుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వర్త
 కుడు.
 పణ్యారము. వై. వి.=పణ్యాహారి. 1. నానబ
 ప్పు: చూ, సూపము; 2: చూ, భక్ష్యము.
 పతంగము. సం. వి. ఆ. న. 1. పాదరసము:చూ,
 నూతము; పుం. 2: చూ, పక్షి; 3: చూ,
 శలభము; 4: చూ, బాణము. 1; 5: చూ,
 మార్జాలము; 6. కాలిధాన్యము: చూ, ధాన్య
 ము. [మక్షిక.
 పతంగిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తేనెటీగ: చూ,
 పతంగుడు. సం. వి. ఆ. పుం:చూ,నూర్యుడు.
 పతంతకము. అం: చూ, భోగప్రహములు.
 పతకము. వై. వి.=పదక. హారమునడుమనుం

డెడు రత్న పుబిల్ల: చూ, భూషణము. 2.
 పతగము. సం. వి. ఆ. పుం.(రూ-పతంగము-
 పతంగము-పతము.): చూ, పక్షి.
 పతత్తు. సం. వి. త్. పుం.—పై.—
 పతత్రము. సం. వి. ఆ. న. పత్రము: చూ,
 తెక్క. 1.
 పతత్రి. సం. వి. ఇ. న్. పుం: చూ, పతగము.
 పతత్ప్రకర్షము. అం. అతిశయముతప్పిచెప్పట.
 (ఈభటుడు పులులను, వరాహములను,
 జింకలను వధించెను. ఇందు ముందుఁజెప్పిన
 వానికన్న వెనుకటివి బలహీనములు కావున
 దోషము. పులులను జేంపినాడని చెప్పిన
 తరువాత జింకలను జేంపినాడని చెప్పట
 యందు సారస్యములేదు.): చూ, వాక్యదో
 షములు. ప్రతద్ధానము:చూ,పాత్రము. 8.
 పతద్ధానము. సం.వి. ఆ. పుం.=పడికము. రూ-
 పతద్ధానము. సం. వి. ఆ. పుం.=—పై.—
 పతనము. సం. వి. ఆ. న.=పడుట:చూ,రాలుపు.
 పతయాశువు. సం. విణ. ఉ:చూ, పాతుకుండు.
 పతాక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=పడగ. తెక్క-
 ము: చూ, సిడము; 2. తెక్కపుఁగంజము:
 చూ, స్తంభము. 1; 3: చూ, సాభాగ్యము.
 పతాకము. అం: చూ, అసంయుతహస్తములు.
 (భాటనవేరినిపంచిచూపుడు వేరిమొదటఁ
 గూర్చి వేల్లన్ని చేక్కఁగఁజోచి పట్టి
 నది.) [ములు.
 పతాకస్వస్తికము. అం: చూ, సంయుతహస్త
 పతాకి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) తెక్కము
 గలవాడు: చూ, వైజయంతికుడు.
 పతాకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ధ్వజిని: చూ,
 నేన. 1.
 పతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. మగఁడు: చూ,
 సామి. 2; విణ. 2. ఏలిక: చూ, స్వామి.1.
 పతింవర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తనంతట మగని

పరించునట్టి ఆడుకె, పర్య, స్వయంపర:
చూ, స్త్రీ.

పతిత. ఆం: చూ, దేవీయకీర్తయి.

పతితుడు. సం. వి. 1: (తె. ప).—పడిన
నాడు; 2. పడవచెడిననాడు.

పతిపత్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-పతిపత్ని.
మగనాలు: చూ, స్త్రీ.

పతిము. నై. వి.=పతిమ: చూ, వింబము. 3.

పతిపత్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-
పతిపత్ని.

పతిపాత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సాక్షి: చూ, స్త్రీ.
పతులు. ఆం. శృంగారనాయకచతుష్టయము
:చూ, నాయకులు. 2.

పత్తనము. సం. వి. ఆ. న. రూ-పట్టణము:చూ,
సీమ. 1 (దేశము)

పత్త. వా. వి. జోడ: చూ, నూచన. 1.

పత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, పరియాణ
ము; 2. నేనావిశేషము. (ఒకరభము, ఒక
యేనుగు, మూడుగుట్టములు, ఏవురుకాల్వ
రుమగలది): చూ, సేన.1; పుం. 3. కాడిబం
టు: చూ, భటుడు; దే. వి. (1): చూ,
రూ-పత్తి.*

పత్తికట్టు. వా. వి: చూ, పత్తిరేకు.

పత్తిగాకు. నై. వి.=పత్తి: చూ, పత్తిరి.

పత్తిరి. నై. వి.=పత్తిరీమ్. 1. పూజకుపయోగిం
చెడుదిల్వదళాదులు. కాశీ. 2, ఆ. 48:చూ,
పల్లము. 1; వా. వి. 2. గంజోయిపత్తిరి.
“పత్తిరిపీల్చుచున్నాడు”:చూ, పల్లము. 1.

పత్తిరిబొట్టు. నై. వి. తిలకవిశేషము: చూ,
బొట్టు. 1.

పత్తిరేకు. దే. వి. లోహదులనొకదానితో నొ
కటి యదికించునపుడు పత్తివలె గొట్టిపెట్టె
డు సబాతియమైన పొడిరేకు: పత్తికట్టు.

పత్తు. వా. వి. 1. నేల: చూ, భూమి. 1;

2. రూ-పస్తు: చూ, లంకణము.

పత్తెచ్చేము. నై. వి.=పత్తిక్షము, విందియక
ము: చూ, స్పష్టము.

పత్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, భార్య.

పత్తియుంకారము. సం. వి. ఆ. పుం. నీటిసుడి:
చూ, నుడి.1.

పత్తివాడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పొరక.

పత్తిపరశువు. సం. వి. ఈ. పుం. ఆకుతొయి:
చూ, వృశ్చినము. (చీరణము-చీర్ణము అను
పదములకు “వృక్షాదనము. 1.” చూడుము.)

పత్తిపాతము. సం. వి. ఆ. పుం. మట్టుడాకు:
చూ, పత్తిము. 8.

పత్తిపాత్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పాపటబొట్టు
లలాటిక: చూ, బొట్టు. 1.

పత్తిధంగము. సం. వి. ఆ. పుం. స్త్రీలయొక్క
చెక్కిలిస్తనములు లోనగువానియందు లిఖిం
చెడుమకరికాపత్రము: పత్తిరేఖ, పత్తిరేఖ,
పత్తింగుళి, పత్తివళి.

పత్తిము. సం. వి.ఆ. న. 1.=పత్తిరాకు-పత్తిరి-
పత్తి. ఆకు: చూ, పల్లము. 1; 2. వ్యవహార
ముయొక్కచెల్లుబడికై యొకరికొకరువ్రాసి
కొనెడు ఆకు: చూ, దస్తావేజ్; 3: చూ,
పత్తిరము; 4. ఎక్కడగినయేనుగు లోనగు
నది: చూ, వాహనము; 5: చూ, బాణము.
1; 6. చేరకత్తి: చూ, రిప్పి. 2; 7. లనంగ
పువట్టు: చూ, పరాంగకము; 8. భోజనపా
తము (మట్టినఆకు(అడ్డాకు),మట్టినఆకు (తా
మరపాకు)లోనగునది):చూ, విస్తరి. [పక్షి.

పత్తిరధము. సం. వి. ఆ. పుం. పులుగు: చూ,
పత్తిరేఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ,పత్తిధంగము.

పత్తిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పెద్దయేలకి: ఏల,
విందిరి, కటుచాతుర్దాతకము, కన్యక, గుల్మి,
చంద్రబాల, త్యచిసుగంధ, దాడిమము,
నిమ్మటి, పుటిక, సృష్టిక, పృథ్వీల, బ
హుళ, బృహదేల. (తె ప.)—ఏలకి, పెద్ద

యేలకి, పేరేలకి; తద్విశేషములు.— సన్న
యేలకికి.—ఉపసంఘిక - ఉపసంఘిక, ఏలీ
క, కటుక, కపోతక, కపోతపర్ణి, కోరం
గి, తుచ్చ, తిరిపుట, తురిటి, బహుళ, భ
ద్రేల, మహాతుక, సూక్ష్మ, సూక్ష్మల.
(తె. ప).—చిట్టేలకి, పిన్నయేలకి, సన్న
యేలకి, (చూ, సూక్ష్మల); 2: చూ, స్త్రీ
తాళము*. [మరియు: చూ, రిప్టి. 2.

పత్రాలత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మిక్కిలినిడుపు
పత్రాలేఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పత్రభంగము.
పత్రవాహనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బా
ణము. 1. [సితాగ్రము.
పత్రసూచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ ముల్లు: చూ,
పత్రస్నుహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సువి
రేచని*.

పత్రసుగ్గు. సం. వి. చ్. స్త్రీ.—వై.—
పత్రహారి. అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.
పత్రాంగము. సం. వి. అ. న. 1. గక్తచంద
నము. చూ, వాసన.1; 2: చూ, భూర్జము*;
3: చూ, పద్మకావ్యము. * [భంగము.
పత్రాంగులి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పత్ర
పత్రి. సం. వి. న్. పుం 1. డేగ: చూ, శ్యేన
ము; 2: చూ, పక్షి; 3: చూ, బాణము. 1;
4: చూ, పర్వతము; 5: చూ, మ్రాసు;
6: చూ, రథికుడు; వై. వి.(1)=పత్త: చూ,
రూ-పత్తిరి.

పత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాగితము: చూ,
పటపత్రిము; 2: చూ, పత్రిము. 2; అం.
3: చూ, దూతీచతుష్టయము; వా. 4. వా
రూపత్రిక. “అంధ్రపత్రిక, హిందు” మొ.
పత్రిర్ణము. సం. వి. అ. న. 1. ఉదికిన పాత్రి
చీర, పట్టుచీర మొ: చూ, వస్త్రము; పుం.
2: చూ, శోణకము * [మార్గము. 1.
పథము. సం. వి. అ. పుం. తోవ: చూ,

పథికుడు. సం. వి. ఆ. చూ, పాంథుడు.
పథ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరక*: చూ, హరీ
తకి.

పథ్యాకందము. పా. (పథ్య): చూ, కందము.3.
పదంపడి. దే. అవ్య. రూ-పదపడి. 1. వెనుక.
ఉ, హరి. 4, ఆ. 17: చూ, వెనుక. 1;
2. మఱియు. భాగ. 4, స్కం. 118: చూ,
వెండియు.

పదకము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పతక. సర
విశేషము: చూ, భూషణము. 2; వై. వి.
(1)=పదక. కృమము. నిర్వ. 4, ఆ. 31:
చూ, విధము. 1; వా. (2) పన్నుగడ,
రచన. [ణములు.

పదకవితారచనానైపుణ్యము. అం: చూ, సుగు
పదకీర్తన. అం. ఒకానొకరాగము (చూ, గాన
శాస్త్రపండితుడు): చూ, స్వరము. 2.
పదఖండనము. అం: చూ, కాయమానములు.
పదగతము. అం: చూ, అర్థాంత సంకృమితవా
చ్యము.

పదగతములు. అం: చూ, కావ్యదోషములు.
పదగళాప్తి. అం: చూ, విన్నాణములు.
పదగుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, భటుడు. 1.
పదచోలి. వై. వి. పెక్కణమనునాట్యము: చూ,
వ్యంజకము. 1.

పదచ్ఛేదము. పా. పదములు విభజించుట.
పదటము. దే. వి. (రూ-పదటు-పల్లటము):
చూ, సంభృమము. [చూ, రేణువు. 1.
పదటి. దే. వి. ధూళి. అం, భా. ద్వి. 220:
పదటు. దే. వి: చూ, రూ-పదటము.
పదడు. దే. వి. బూడిద: చూ, భస్మము.
పదదోషములు. అం: చూ, కావ్యదోషములు.

పదను. దే. వి. 1: చూ, సమయము.1; 2. తడి.
రామ. 4, ఆ. 178: చూ, స్తేమము; 3. నై
శిత్యము, రూ-పదును. య.2, ఆ. 67: చూ,

వా.డి. 1; 4. పరిపాకము: చూ, పరువు;

వా. 5: చూ, రూ-పదును. 1. [మగు.

పదనుకొను. దే. అ. కి. తడియు: చూ, క్షేమ.

పదపడి. దే. అవ్య: చూ, రూ-పపంపడి. (నెను

కఅనుటకు. — భార. ఆది. 3, అ. 108; మఱి

యో అనుటకు. — భార. ఆది. 1, అ. 68.)

పదధ్రిమకము. పా. ఒకానొక చిత్రికవిత్వము:

చూ, వృత్తము. 1.

పదను. సం. వి. అ. వ. 1. పాదము: చూ,

పాదే; 2. పద్యపాదము, చరణము: చూ,

వృత్తము. 1; 3. ఇనుకలోనగుచోట్ల గనఁ

బడెడు పాదచిహ్నము: చూ, లక్షణము.

1; 4. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1;

5. శబ్దము (ధ్వనితోఁగూడినది): చూ, స్వ

రము. 2; 6. వాక్యము, పాట (అనికొం

దలు): చూ, శబ్దము. 2; 7. ప్రయత్నము:

చూ, యత్నము; 8: చూ, స్థానము. 1;

9: చూ, వ్యాజము. 4; 10: చూ, సరకు. 2;

11: చూ, వేరు. 1; పుం. 12. కిరణము:

చూ, హాసనము. 2; పా. 13. కత్తెము.

(Term); ధనము. (దీనికి సంబంధించిన

పరిభాషాపదములు. — శుద్ధపదము, తుల్య

పదము, పూర్వపదము, సాధారణపదము

(తర్క), సహాహారక సాధారణపదము, శుద్ధ

సాధారణపదము (తర్క) ఇత్యాది.

పదములు. అం. 1. నామములు, క్రియలు, అవ్య

యములు, విశేషణములు, సర్వనామములు

అని ౫ విధములు; (పదములనఁగా (వర్ణన

ముదాయము) మాటలు. ఉదా. — కివుఁడు,

చిలుక, చూచె, భరి, నల్లని, ఒకటి మొ.);

2. తత్వము (సంస్కృతప్రాకృత తుల్యం

బగుభాష), తద్భవము (సంస్కృతప్రాకృ

తతద్భవంబగుభాష), దేశ్యము (త్రిలింగదేశ

వ్యవహారసిద్ధంబగు భాష), గామ్యము

(లక్షణవిరుద్ధమగుభాష) అని ౪ విధములు;

3. పదములు. — కళలు, గుర్తింపగృహీతములు

అనిద్వివిధము.

పదయమకము. అం: చూ, యమకము.

పదకము. నై. వి. తమలపాపలయదపము: చూ,

పాదకము.

పదరు. వా. వి. 1. పదరుబోతుతనము: చూ

శబ్దము. 2; 2. నింద: చూ, నెగ్గింపు; బ.

3. త్వరితోక్తి. స్వా. 6, అ. 44: చూ,

శబ్దము. 2; బ. 4. కోపోక్తి: చూ, శబ్దము.

2; 5. చలనము: చూ, లాలము; అ. కి.

6. రూ-పదురు. త్వరపడు. కళా. 6, అ.

222: చూ, సంభ్రమించు; 7. కోపించు:

చూ, రోషించు; 8. చలించు: చూ, నలించు;

స. కి. 9. ఆత్మపించు. భార. ఆది. 5, అ.

101: చూ, నెగ్గించు.

పదలము. వా.వి. అరవీసె. (½వీసె=రెండువీసుల

ములు=80 తులముల యెత్తు)

పదవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తోవ: చూ,

మార్గము. 1; నై. వి. (1) కలిమి: చూ, సం

పత్తి. 1; (2)=పద. ఉన్నతమగుస్థితి. “చక్క

వర్తిపదవి. మహారాజపదవి.”

పదాజి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, భటుఁడు. 1.

పదాడము. వా. వి: చూ, బిరుదము. [గము. 9.]

పదాతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, పదాజి (అం

పదార్థటీక. అం: చూ, హస్తపాణిములు.

పదార్థము. సం. వి. అ. పుం. 1. వస్తువు: చూ,

సరకు. 2; 2. శబ్దములయొక్క అభిధేయము.

పదార్థములు. అం. 1. ద్రవ్యము, గుణము, కర్త

ము, సామాన్యము, విశేషము, సమవాయము,

అభావము (7); 2. మాంసకృత్తులు, పిండిప

దార్థములు, కొల్పోవుపదార్థములు, ఉప్పుమా

దార్థములు, నీరు (5); 3. పదములయొక్క

అర్థములు (టీక); 4. సరకులు.

పదార్పాశ్లదొర. ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు. అం, పదా. సుర. 23.

పదాటు. ద్వ. స. రూ-పదియాటు-పదునాటు, కల-కళ: చూ, పోడకము. 1.

పది. సం. వి. ద్. పుం. 1. పాదము. రా. వి. 1, ఆ. 36: చూ, హజ్జే; నై. స. (1) = పంక్తి: దశమము, పంక్తి. (తె. ప.) — ఈరేను, ఈ రైదు, బంతి, రెండయిదులు-రెండైదులు.

పదింబదిగ. ద్వ. క్రి.విణ. (పదియన్ + పది + కాన్) 1. గట్టిగా, చక్క-గా. రాఘ. 4, ఆ. 101; వా. 2. అదేపనిగ.

పదివడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పదాతి.

పదికోట్లు. మి. వి. స. బ. అర్బుదము: చూ, సంఖ్య. 1. [(వాణము 1.)]

పదినూటంచలనాలు. ద్వ. వి: చూ, కడిదలుగు పదియార్దము. ద్వ. వి. పదునాటుతూములు.

పదియాటు. ద్వ. స: చూ, రూ-పదాటు.

పదియేడు. ద్వ. స: రూ-పదునేడు.

పదియేడ్డుము. ద్వ. వి. పదియేడ్డుతూములు: రూ-పదునేడ్డుము. [దు పదిహేను]

పదియేను. ద్వ. స: రూ-పదునేను (వాడుకయం

పదిరెండు. ద్వ. స: చూ, ముచ్చాకము.

పదిలపడు. వై. అ. క్రి. 1: చూ, నేటించే; 2: చూ, స్థిరపడు; పే. 3. పదిలపడుచే.

పదిలము. వై. వి. = భద్ర. 1. సుఖము: చూ, సంతోషము; 2. అవధానము: చూ, హెచ్చేరిక; 3: చూ, సైర్యము. హరి. ఉ. 10, ఆ.

147; విణ. 4: చూ, మేలుకోలు. నీలా. 2, ఆ. 59; 5. దృఢము. భో. 4, ఆ. 309: చూ, సైర్యము. 1. [స్థిరపడుచే. వై. 7, ఆ. 221.

పదిలించే వై. స. క్రి. 1. దృఢపడుచే; 2: చూ, డిదిలుడు. వై. విణ. 1. = భద్ర: చూ, మేలు కొనియుండువాడు. హరి. ఉ. 6, ఆ. 69;

2. స్థిరుడు, శని: చూ, రాహువు. 2. .

పదివేలకు. జా. శాశ్వతముగా. “వీరు మనవలదే పదివేలకైన” (దాశరథివిలాసము); “చోలు పదివేలువచ్చె నీచలమువిడువు” (రసికజన మనోరంజనము); “చోలుపదివేలువచ్చె బాం చాలిదొరకినట్టెగద.” (హంచాలీపరిణయము)

పదివేలు. ద్వ. వి. నూలుపందలు: చూ, సంఖ్య. 1.

పదివేసములసామి. వై. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పదుండు. ద్వ. స: చూ, రూ-పదుగుండు.

పదుగు. దే. వి. 1. పంక్తి: చూ, కే. 1;

2. కొలము: చూ, వంగడము; 3. రూ-పదువు. సజాతీయపా. శి సమూహము: చూ, వంగడము.

పదుగుండు. ద్వ. స. పదిమంది: (రూ-పదు గురు-పదువురు-పదుండు)-పదురు-పదువు).

పదుగురు. ద్వ. స. — పై. — (పదికి మహాస్మ హత్యర్థక బహువచనాంతాదేశము.)

పదునల్లుము. ద్వ. వి. పదునాలుగుతూములు.

పదునాటు. ద్వ. స: చూ, రూ-పదాటు.

పదునాలుగు. ద్వ. స: రూ-పదునాల్గు, ఈరేడు. (సం. ప). — ఇంద్రము.

పదును. దే. వి. (పది + ఊను.) రూ-పదను.

1. పదియంగుళములపఱకు నేలయందు తడి చొచ్చేనంతటివర్ష ప్రమాణము; వా. 2: చూ, రూ-పదను. 3.

పగునుపెట్టు. వా. స. క్రి: చూ, వాడిచేయు. పదునెనమందుము. ద్వ. వి. పదునెనిమిదితూములు. పగునెనిమిది. ద్వ. స: అష్టాదశకము.

పదునెనిమిదివర్ణనములు. అం. ప్రబంధమన కవి కల్పిత చరిత్రము. ఇందు 18 వర్ణనలనికొంద టు, 22 వర్ణనలని కొందఱు. ఈ చెప్పిన వర్ణ నలందేవేని 4-5 తక్కువైననుసరే. పెక్కుల లోపించినచో దానిని ప్రబంధమనరు. 18 వర్ణనములు. — పుర, సముద్ర, పర్వత, రవి, శశి, ఋతు, వివాహ, రతి, విరహ, సుతోదయ, వన, జల, యాన, పాన, దౌత్య, నృప, మంత్ర,

శనాత్.): చూ, ఓమ్.

పద్మనాభుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పద్మగర్భి.
పద్మనాయకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలమ
పద్మపత్రము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, తామరపాకు;

2. మెట్టతామరదుంప: చూ, సహస్రపత్రము
పద్మపాణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఒకానొక
బుద్ధుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 2: చూ,
నూర్పుఁడు.

పద్మపుండ్రీగ. మి. వి. చోరపుష్పి: చూ, శంకిని.
పద్మబాంధవుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
నూర్పుఁడు.

పద్మము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. తామర, క
మలము: చూ, సహస్రపత్రము; అం. బ. 2: చూ,
నిధులు. (లిబ్బి. 2.); 3: చూ, వ్యూహభేద
ములు; 4. సంఖ్యాభేదము: చూ, సంఖ్య.
1; 5. ఏనుఁగు మొగమునందలి బొట్టసమూ
హము, జోల, పొగరుపాడ, పద్మకము: చూ,
హస్తి; పుం. 6: చూ, సర్పము.

పద్మరాగము. సం. వి. అ. పుం. తామరకెంపు,
మాణిక్యము, (ఇది సింహశమున పుట్టినది.
రక్తవర్ణముగలది. ఉత్తమజాతి రత్నము.):
చూ, రత్నము. 1. [చూ, సహస్రపత్రము.

పద్మలతాశిఫ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తామరతూడు:
పద్మవెలమ. మి. వి: చూ, వెలమ.

పద్మవ్యూహము. అం: చూ, ప్రధానవ్యూహ
ములు. (వ్యూహములు)

పద్మాంశము. అం: చూ, పక్ష్యంశములు.

పద్మాకరము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొలను:
చూ, సరస్సు. 1; 2. చెఱువు: చూ,
సరస్సు. 1. [ప్రపున్నాటము.

పద్మాటము. సం. వి. అ. పుం. తగిరిస: చూ,

పద్మాలయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లక్ష్మి.

పద్మాసనము. అం. 1: చూ, ఆసనములు; 2: చూ,
ఉత్తానకరణబంధములు.

పద్మి. సం. వీ. న్. పుం. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

పద్మిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తామరతీగ: చూ,
సహస్రపత్రము; 2. తామరకొలను: చూ,
సరస్సు. 1; 3. తామరతంపర: చూ, సమృద్ధి;
4. పద్మినీజాతి స్త్రీ. (స్త్రీలలో నత్తులైమ
మైనది. పాంచాలుఁడనుపురుషుఁడు ప్రేమిం
చేను. నాలుగవజామనఁ బంకజాసనపన్న
మను బంధమిష్టము. నాభి, పిఱుఁడులు,
తోడలు కళాస్థానములు. పంకలైన బహు
కేశములు, కుటిలములగు స్తనములు, మెల్ల
మొగ్గలపంటిదంతములు, పద్మగంధము, హం
సస్వరము, ముఖసౌభాగ్యము, క్షేమఁగోరు
ట కలిగియుండును): చూ, స్త్రీ; 5. ఆడే
నుఁగు: చూ, హస్తి; 6: చూ, పద్మాలయ;
అం. 7: చూ, స్త్రీజాతులు; 8: చూ, దేశీయ
క్రియలు.

పద్మినీపత్రజలబిందున్యాయము. పా. తామర
పాకులోనినీరు ఆకునంటకుండుననురీతి.

పద్మినీవల్లభుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నూ
ర్పుఁడు.

పద్మ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తోవ: చూ, చూర్ణము. 1.
పద్మకావ్యము అం. (గణయతిపాస నియమము
గలది): చూ, కావ్యము. (తిక్కనసోమయా
జి నిర్వచనోత్తరరామాయణము మొ॥ వి)

పద్మభ్రమకము. పా. చిత్రకవిత్వమునందొకటి:
చూ, వృత్తము. 1.

పద్మము. సం. వి. అ. న. = పద్మము: చూ, పద్మ
ముము.

పద్మములు. అం: చూ, జాతులు. 5.

పద్మ్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శూరుఁడు.

పదుచ్చే. దే. పే: చూ, రూ-పదురుచే.

పన. దే. వి. ఓదియ-ఓదె: చూ, సస్యము. 1.

పనఁటి. దే. వి. రూ-పంటి. 1. పంటకుండ-
చూ, భాండము. 3; 2. కుండ: చూ, భాం
డము. 3.

పనవు. దే. స. కిరి. = పనిలక. ప్రలాపించు: చూ, పనిగొను.

పనవు. దే. వి. 1. = పంచాక్షరము. పనికాంతము. (పంచాక్షరముల సమాహారము పంచాక్షరముల అక్షరము. ఇది తెలుగుదేశమున పనవుయని చెప్పబడుచున్నది): చూ, తెత్తిరియ సం. హిత. 1432 పాఠము; 2. = మాన. *: చూ, పేరుపన (హో హా ద తా స్త్ర ము) (చెట్టు మొదటనుండి కొమ్మలవరకు దాముక పాకులుచేటి చెట్టు మొదట నన్న ముళ్ళకంప వేయ గొప్ప ఫలములు పెక్కులుపుట్టును.) పనవులవాడుగి. ద్వ. వి. 2. కమసాలెవారిని

యాచించిచ్చిగుసువారు. [యితము. పనాయితము. సం. విణ: చూ, రూ-పణా పరి. దే. వి. 1. చేత: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. కర్మము: చూ, వ్యాపారము. 1; 3: చూ, ప్రియోజనము; 4: చూ, శిల్పము; 5. ఆజ్ఞ. భార. ఆది. 2, ఆ. 46: చూ, సెలవు; వా. 6. సేవకావృత్తి. "మా అబ్బాయికి కలె క్తరు ఆశీసులోపరి."; 7. స్వతంత్రకృత్తి. "మా అబ్బాయికి మాధుములు సేవ్యము చేయించెడుపని."

పనివుచ్చె. వా. వి. అధికకాంతిగల కృత్తిమ పద్మరాగము. ఆం, భా. ద్వి. 227: చూ, రత్నము. 1.

పనిగొను. దే. స. కిరి. నియోగించు. భార. విరా. 1, ఆ. 269: చూ, సెలవిచ్చె.

పనిగొరడిబంప. వా.వి. పనులుచేసెడిపలుగాకి. పనిచెలుచువాడు. వా.వి:చూ, వినాయకుడు.

1. (ఇట్లు పనిచెలుపు వేల్పు) పనిచెలుపు. వా. వి: చూ, విఘ్నము. పనిజేసిన పాతికపట్టము. లో. "ఉదా.— "మేముపనిజేసినపాతికపట్టమునుమాట మది: చెట్టక." (ధర్మజరాజనూయము) పనితము. సం. విణ: చూ, రూ-పణాయితము.

పనిముట్టు. దే. వి: చూ, సాధనము. 2. పనివంచు. దే. స. కిరి: చూ, పనిగొను.

పనిపడు. ద్వ. ఆ. కిరి. 1. అక్కఱపడు: చూ, వాంఛించు; వా. 2. పనియందు నేర్పఱియగు. పనివాడు. దే. వి. 1: చూ, సేవకుడు; 2. కర్మకారుడు: చూ, వ్యవహార.

పనివిను. దే. ఆ. కిరి. 1. ఆజ్ఞాపకపర్తియగు. రామా. 4, ఆ. 4: చూ, విను; 2. వచ్చెదను. భో. 6, ఆ. 378; 3. పోయెదను. "ఏనుబని యెదనన్న." భార. ఆను. 1, ఆ.

పనుకు. దే. ఆ. కిరి: చూ, రోషించు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 63.

పనుగొను. దే.ఆ.కిరి. (పన్ను + కొను) 1: చూ, నేటించు. భార. ఆది. 4, ఆ. 163; 2. కలుగు: చూ, సంభవించు.

పనుచు. దే.స. కిరి:చూ, రూ-పంచు. 1-2-11. పనుపడు. ద్వ. ఆ. కిరి. 1. రూ-పన్నుపడు: చూ, వాడుకపడు; 2: చూ, పనుగొను. 2; 3. నాటు: చూ, మొలవేయు.

పనుపరి. దే. విణ. రూ-పన్నరి. ఆజ్ఞకులోబడినవాడు: చూ, పరాధీనుడు.

పనుపు. దే. వి. రూ-పన్ను. 1: చూ, పని. 5; వా. 2. దాస్యము: చూ, సేవ.

పనులసాకిరి. వా. వి: చూ, నూర్వడు. ఆం, పదా. సుర. 20. [బ్రాహ్మణులు.

పనేరుబ్రాహ్మణులు. ఆం: చూ, నేపాళదేశపు పన్ను. దే. స. కిరి: చూ, రూ-పనుచు.

పన్న. దే. విణ. 1: చూ, వృద్ధుడు; 2: చూ, పేరులేనివాడు.

పన్నకము. దే. వి. (రూ- పన్నుగడ- పన్నిక- పన్నికము): చూ, రచన.

పన్నగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; 2: చూ, పద్మకాష్ఠము*.

పన్నగాళనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పాపమే పరి: చూ, హరివాహనుడు.

పన్నము. సం. వి. 1. జోజీనది: చూ, సస్త్రము; వై. వి. (1).=పశ్చిమ్. వేదమునందలి అట్టమునకు అవయవము. (వేదపరిచ్ఛేదము) (చూ, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము-తైత్తిరీయ సంహిత): చూ, వేదము. [డవు వెడల్పులు.

పన్నా. వా. వి. కాగితము బట్టలోనగువాని పాపన్నాగము. దే. వి. 1: చూ, పడాల. 1; వా.

2. ఎత్తుగడ; 3. మోసము

పన్నార. దే. వి. బాలిక లాలెడుగురిగి. య. 3, ఆ. 151. [త్రము. 6

పన్నారులోవి. వా. వి. చిన్నగిన్నె: చూ, పాపన్నిక. దే. వి: చూ, పన్నకము.

పన్నికము. వా. వి. —పై—

పన్నిదము. వై. వి.=పణితమ్. 1. జోదమునందు ఒడ్డెడు ధనాదికము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. పాచికలు గవ్వలు మొదలగువాని పార్లక: చూ, వ్యవహారము. 4.

పన్నిద్దలు. ద్వ. స. (పది + ఇద్దలు) (రూ-పన్నిరుగురు-పన్నిరువురు-పన్నిర్వురు) పండ్రిండు మంది. (పండ్రిండింటికి మహస్య హత్యగ్రక బహుపచనాంతాదేశము)

పన్నిద్దుము. ద్వ. వి. పండ్రిండుతూములు: రూ-పన్నిద్దుము.

పన్నియ. దే. వి: చూ, రూ-పన్నె.

పన్నిరుగురు. ద్వ. స: చూ, రూ-పన్నిద్దలు.

పన్నిరువురు. ద్వ. స. —పై—

పన్నిర్దుము. ద్వ. వి: రూ-పన్నిద్దుము.

పన్నిర్లము. వా.వి. రూ-పన్నిర్లము. పండ్రిండు పలములు. ఆం, భా. ద్వి. 289.

పన్నిర్వురు. ద్వ. స: రూ-పన్నిరువురు.

పన్నిర్లము. వా. వి: రూ-పన్నిర్లము.

పన్నీరము. సం.వి. అ.న =పన్నీరు: చూ, సలిలము.

పన్నీరు. వై. వి.=పన్నీర. —పై—

పన్ను. వై. వి. 1.=పణ. పంగము: చూ, సిస్తు.

1.(ఇందులభేదములు.—ఇంటిపన్ను, భూమి పన్ను, వృత్తిపన్ను మొ.); వా. 2: చూ, పల్లు. 1; దే. వి. 3. ఒప్పైపది. భార. ఆది. 3, ఆ. 128: చూ, హృద్యము; దే. అ. క్రి. 4. యుద్ధమునకు సిద్ధపడు. ఉ, హరి. 3, ఆ. 52: చూ, సిద్ధించే; 5. కలుగు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 90: చూ, సంభవించే; అం. పే. 6: చూ, సిద్ధపడచే. ఉ, హరి. 4, ఆ. 212; 7. కలుగజేయు. పాండు. 5, ఆ. 122; స. క్రి. 8. ఏర్పడచే, రచించే: చూ, సృజించే; 9: చూ, ఉపదేశించే; 10. చేయు: చూ, సమకట్టు; (మాయోపాయముపన్ను; కావడి బద్దకు మట్టుపన్ను; యుక్తి పన్ను మొ.)

పన్నుండు. దే. అ. క్రి: చూ, శయనించే.

పన్నుగడ. దే. వి. 1: చూ, పన్నకము; 2 ఏత పుకడవపైదండెనుంచి త్రాళ్ళతో బిగించుట; వా. 3. కావడిమట్టుబద్దకు సన్నాహముచేయుట. [(పే. పన్నుపడచే.)

పన్నుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-పనుపడు.

పన్నె. దే. వి. రూ-పన్నియ. 1. మగ్గమునందు పడుగునూలు వేలువేలుచొప్పించుటకై నడుమదువ్వెనపండ్లనలె నిలుపునేర్పడి యుండు నట్లు వెదురుబద్దలతో అడ్డముగాఁగట్టఁబడిన సాలెవాని సాధనవిశేషము; 2. అంకపన్నె వెనుకటియినపముల్లు; 3. దువ్వెన. ఆం, పదా. 4—31: చూ, పృసాధని.

పప్పరి. దే. వి. 3: చూ, రూ-పనుపరి.

పప్ప. దే. వి: చూ, రూ-పనుపు.

పప్ప. దే. వి. 1: చూ, భక్త్యము; వా. 2. బండికియెడమవైపునపూసెడుఎద్దు (చూ, టిట్టి): చూ, వృషభము. 1; వా. 3. అడుగుతీ. (అపగ్ని)(నీచజాతులయందు వాడుక)

పప్పణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పాపట*.

పప్పర. దే. వి: చూ, మోదుగు*.

పద్యభి. భే.ప. 1. పశ్చాత్తపనంతరీ చిత్తోద్వేగము; చూ, పద్యము. 6; 2. చిత్తోద్వేగముగల పశ్చాత్తపము: చూ, పశ్చాత్తపము.

పద్మశివశోభము. బా.వి. పొంతి:చూ,వస్త్రము.

శక్తి. నే. వి. 1: చూ, సూచము; 2. పొట్టుపో
యి పిన్నైన కాయశక్తిము: చూ, స్తంభ
కరి (శక్తిము) [యాము.

సప్తశత్రు. వా. వి. సప్తశత్రుకాచినచోరు: చూ,
సప్తశత్రు. ద్వి. స. క్రి. 1: చూ, నటుమాడు,
వా. 2. కందులు, పెసలులో నగువాని పొట్టు
పోయి 2 రిన్నలగునట్లు చేయు.

పబలుట. డి. వి = ప్రింట్. పుస్తకముట.

పయివు. కై. విణ.=ప్రభువు: చూ, స్వామి. 1.

పట్నము. వై. వి.=పర్వ. 1. ఉత్సవము: చూ,
సంబరము; 2. సంక్రాంతి పండుగలో నగునది
: చూ, సంబరము; 3. ఆతిథ్యము. పంచ.

శ. 5, ఆ. 56: చూ, విందు. 2.

ప్రశ్న. వా.వి. బహిరంగమైన; అంతర్గతమైన.

వమిరె. వై. వి. (నూ-ప్రవిద-ప్రవిద-ప్రవిద)
 ౬) దీపముచే పాత్రము:చూ, పాత్రము.6.

పముజ్జో. దో. వి: చూ, మా-పరిజ్జో. 2.

పమ్మకము. డే. వి. అంచేబునుడిచి పట్టెడేకుట్టు:
చూ, న్నూతి. 1.

పమ్ము. దే. అ. కి. 1. అతిశయించు. మాగ్గు.
5, అ. 245: చూ, సంపదించు; స. కి.

2. అంచేలు మడిచివట్టు: చూ, పొడుచే.9.

పయట. పై. వి. = పైరా (రూ-పయట-ప
యట-పయ్యట-పైట, పయ్యద-ప
య్యద-పైయద) స్త్రీలతోమ్మమిడివస్త్ర
ము. నిజ. 2, ఆ. 26: చూ, పస్త్రము.

పయనము. వై. వి.=ప్రయాణ. (రూ-పయన
ము-వైనము): చూ, ప్రయాణము.

పయనించు. వై. అ. క్రి. = ప్రయాణించు: చూ,
వెళ్లు. 3.

పాఠ్య. కే. వి. (సూ-పయ్యర-పయ్యర-పయ్యర-పయ్యర) 1. పక్షిణపు గాలి: చూ, వాయువు; 2. గాలి: చూ, వాయువు; బ.తి: చూ, అప రాలు.

పయస్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పాలః. చూ, రాజాదనము. 1; 2. పిన్నపాలః. చూ, రాజాదనము. 1; 3. రెడ్డివారి నానాబ్రాహ్మణః. చూ, స్వర్ణక్షీరి; విణ. 4. పాలక. హితవై నది; 5. పాలయొక్క వికారము (నెయ్యి-పెరుగు-చేట్టయొ): చూ, స్తవ్యము.

పయస్విని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, సోంకేము (భేదవ్ర); 2. ఏను: చూ, స్వర్ణం (నదు); 3: చూ, పాలగూలిమికి*.

పయస్సు. సం. వి.స్. న. (రూ-పయము-పయ
సము-పాయసము)=పాయి. 1. చేనుపాలు:
చూ, స్తవ్యము; 2. పాలు: చూ, స్తవ్యము;
3. నీరు: చూ, సలిలము.

పమాట. వా. వి. రూ--పైయాట. 1: చూ, వ్యభిచారము; 2. ఉపనతి: చూ, సంయోగము; 3. చీటాటముందలి అటపె యాట.

పయి. నే. వి. 1. (రూ-పై-పైని) ఉత్పరమః
చూ, మీఁదు. 2; దృ. 2. (రూ-పై-పైని)
ఉద్ధౌర్ధ్వగమః. ఆం, భా. తృ. రి.

పయింబక్కబడుట. జా. స్నేహముగానుండుట, ఎక్కువ మమతగానుండుట. “పయింబక్కబడంగఁ జెక్కినికుమారులి మక్కువ మీఱ” (సారంగధరచరిత్ర).

పయిట, నె. వి. = చూ, రూ-పయిట.

పయిటకొంగు. ద్వు. వి. రూ-పైటకొంగు;
చూ, మెజ్జోలు.

పయిడి. దే. వి. రూ-పైడి. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1: 2. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 3. ఉండువ: చూ, శుల్కము. 2; 4. కోయి: చూ, శుల్కము. 3.

పయిడికంటి. దే. వి. (పైడి + కన్ను) (రూ-
పయిడికంటె-పైడికంటి.) 1: చూ, సకి
సంపులులు; 2 మెడనగ: చూ, భూష
ణము. 2; విణ. 3. బంగారుచేయకన్నులు
గలది: పయిడికంటె.

పయిడికంటె. దే. వి. — పై. —
పయిడిచూలాలు. దే. వి. రూ-పైడిచూలాలు.

పనుగర్భ: చూ, భూమి. 1.

పయిడితామర. ద్వ. వి. రూ-పైడితామర.

మెట్టతామర: చూ, సహస్రపత్రము.

పయిడినెలత. దే. వి. రూ-పైడినెలత:
చూ, లక్ష్మి. 1. [చూ, పృత్తి. *.

పయిడిపృత్తి. ద్వ. వి. రూ-పైడిపృత్తి:
పయిడిబాసము. ద్వ. వి. రూ-పైడిబాసము:

చూ, గాలిమాట. (కబ్బము. 2.)

పయిడిముడుచే. దే. అ. క్రి. రూ-పైడి
ముడుచే. నిశ్చితార్థముచేయు.

పయిడిముడుపు. దే. వి. రూ-పైడిముడుపు,
నిశ్చితార్థము.

పయిడియుమైత్త. ద్వ. వి. రూ-పైడియు
మైత్త. కాంచనము *: చూ, యుగపత్ర
కము. [రుడు: చూ, శ్రీదుండు.

పయిడితేడు. వా. వి. రూ-పైడితేడు. కుచే
పయికము. దే. వి. రూ-పైకము. 1. చెండు

కానుల నాణెము: చూ, హరువు. 4; 2: చూ,
విత్తము. 1; 3: చూ, సమూహము.

పయికాపు. జా. రూ-పైకాపు, పైజాగృత్త.
“కుచోత్త భరంబునకుం బయికాపువోలె.”
(కళాపూర్ణోదయము).

పయికుటమి. దే. వి. రూ-పైకుటమి. ఉపరి
సూతము: చూ, సంయోగము.

పయికోను. దే. అ. క్రి. రూ-పైకోను. 1. మీటు:
చూ, సందడించు; 2. కవియు: చూ, వ్యా
పించు; 3: చూ, యత్నించు; 4. కలుగు:
చూ, సంభవించు. (శ్రీ. పయికోలుపు.)

పయిచేయి. జా. రూ-పైచేయి. అధికుండు.
“చిల్వరాయనికేలైచేయియ్యె.” (శ్రీని
వాసవిలాసము). [దుక.

పయిజోటు. దే. వి. రూ-పైజోటు: చూ, పా
పయిజోటుమట్ట. దే. వి. రూ-పైజోటుమట్ట:
చూ, మత్స్యము. 1. [చర. 83.

పయిజే. వా. వి: చూ, పదరు. 1. ఆం, పదా.

పయిడ. దే. వి. రూ-పైగ. పిల్లకాయ: చూ,
శిశువు. [స్త్రీ.

పయిదలి. దే. వి. రూ-పైదలి. ఆడుది: చూ,
పయినము. వై. వి. = పృయాణ: చూ, రూ-
పయినము.

పయిపడు. ద్వ. అ. క్రి. రూ-పైపడు. 1: చూ,
సందడించు; 2. కవియు: చూ, వ్యాపించు.

పయిపయిగ. దే. ద్వి. క్రి. విణ. (పయిపయి +
కాన్) రూ-పైపైగ: చూ, సులభము. 2.
పయిపాటు. ద్వ. వి. రూ-పైపాటు. 1. (పైప
డుట) కవియుట: చూ, వ్యాపనము; వా.
వి. 2. చీకటితప్పువలన వచ్చెడురాబడి;
3. ఇతర వృత్తివలనవచ్చెడు రాబడి.

పయిబూసికొనుట. జా. సంబంధములేనివి కలు
గజేసికొనుట. “అయినదానికేగానిదానికి
నడ్డమువచ్చి పయిబూసికొనక.” (నీతిచం
దిక — విగ్రహము.)

పయిగ. దే. వి. రూ-పైగ: చూ, రూ-పయిగ.
పయిరము. దే. వి. రూ-పైరము. ఆవు: చూ,
ధేనువు.

పయిరు. దే. వి. రూ-పైరు: చూ, సస్యము. 1.

పయిరుదుబ్బు. వా. వి. రుబ్బు: చూ, రూ-
పైరుదుబ్బు. [వస్తాడు. 2.

పయిరుమాను. వా. వి. రూ-పైరుమాను: చూ,
పయిరులయెకిమీడు. దే. వి. రూ-పైరులయెకి
మీడు: చూ, హిమాంశువు. [ములు.

పయిశాచము. అం. (పైశాచము): చూ, అస్త్ర

పయిన. వా. వి. రూ-పైన. [(కానికి పైనలు= 3; కానికి అక్షా; పైనలుమీది (అని కొందఱు); (కానికి దిమ్మిడిలు=4 (అనికొందఱు)]: చూ, రువ్వ. 1.

పయినలునుటు. వా. వి. రూ-పైరులునుటు.

మమ్మ: చూ, మేఘము. 1.

పయినలూను. వా. వి. చూ, రూ-పయినలూను.

పయినలము. వే. వి. రూ-పైరము. రతి: చూ, సంయోగము. [స్కారము.

పయినలా. వా. వి. రూ-పైరలా. తీర్పు, పరివయోజము. సం. వి. అ. ప. నిటిపుట్టును, తామర: చూ, సహారిత్రము.

పయోధరము. సం. వి. అ. పుం. 1. బ. పాలిండ్లు: చూ, స్తనము; 2. మమ్మ: చూ, మేఘము. 1; 3: చూ, ముక్కంటిపండు; 4. కోకారమును చెఱుకు: చూ, రసాలము. 3.

పయోధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము. పయోముఖవిషకుంభన్యాయము. పా. లోపలవిషము నోటపాలునుగలకుండ యనుకీతి.

పయోరాశి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, పయోధి. పయ్య. వై. వి.=పాటల. రూ-పయ్య. 1. పాటలవర్ణము, పల్లవన్నెగలది: చూ, వర్ణము. 8. పయ్యట. వై. వి.=పైరా:చూ, రూ-పయట. పయ్యవ. ద్వ. వి.=పై.—

పయ్యర. వే. వి: చూ, రూ-పయర. (దక్షిణపుగాలికి.—స్వా. 3, అ. 84; గాలికి.—అచ్చ. బాల, కాం. 83.)

పయ్య. వై. వి, విణ: చూ, రూ-పయ్య. పయ్యట. వై. వి.=పైతా:చూ, రూ-పయ్యట. పయ్యవ. ద్వ. వి. (పయి + నెడ)—పై.— పయ్యర. వా. వి. 1: చూ, రూ- పయట; 2. పయ్యరగాలి: చూ, రూ- పయర.

పర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వాగ్భేదము; వే. వి. (1) కంటిపార:చూ,పార. 4; (2) అర

టిలోనగునాని పార: చూ, పార. 5. వై. విణ. (3) వృత్తియందు పరముశబ్దమునకు మీదివర్ణములోపింపగా మిగిలినరూపము. [చెక్క.

పరంగి. వై. వి. 1. శ్వేతముఖుడు; 2. పరంగి పరంగీలాగి. ద్వ. వి. కెంపుజాతివస్తువు.

పరంజము. సం. వి. అ. పుం. 1: తిలయంత్రము. (తె. ప).— గానిగ- గాను గ- గానుగు-గాన్లు; 2. చురక త్తియలుగు:చూ, రిప్పి. 2; 3. నురుగు: చూ, శేనము; 4.= పరుణ్ణ. క త్తిపిడి: చూ, పిడి. 2.

పరంజే. వై. వి. రూ-పరంజో. గోడకట్టుబాలు నకెత్తుగకట్టినకట్టడము: చూ, సారున. 3.

పరంజో. వై. వి.—పై.— పరంజోగూడు. ద్వ. వి. పరంజోబొక్క: చూ, రంధ్రము. 1.

పరంపర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=తెర తెర. వరుస (విడువక సాగునది): చూ, వెల్లి. 4; 2. పుత్రపౌత్రపారంపర్యము: చూ, సంతానము. 2; 3. బాధ: చూ, శోకము; వా. వి. (1) వరుస: చూ, పరంపర. 1.

పరంపరాకము. సం. వి. అ. న. యజ్ఞమునందలి పశుపథ: చూ, శనసము.

పరంపరావాహనము. సం. వి. అ. న. తేరుమోక్ష, పలువురు మోయదగిన యందలము, మొదలగునది (అనికొందఱు): చూ, నూత్రము. 1.

పరంపరుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముమ్మనుడు.

పరంగు. వై. ఆ. కి. 1.=పర్యుజ్. ఒప్పు. ఆం, భా. తృ. 83: చూ, సమ్మతించు; 2.=పర్యుజ్. పర్యాణమగు. మార్కు. 4, అ. 220: చూ, వెళ్లు. 3; 3.=పర్యుజ్; పర్యుక్తమగు; 4.=పర్యుజ్. పరివర్తిల్లు. భార. ఉద్యో. 2, అ. 316; 5. పరిసరించు.

ఉ. హరి. 5, ఆ. 313: చూ, వ్యాపించు; 6. పరిసర్థమగు. మార్క. 5, ఆ. 220; 7. ప్రసహించు: చూ, నెల్లెగొను; 8. విహరించు. పృథ్వా. 1, ఆ. 85.

పరఁజే. వా. వి: చూ, రూ-పరఁజే.

పరఁట. దే. వి: చూ, పిడక.

పరఁటి. దే. వి: చూ, రూ-పఁటి. 1-2.

పరఁటిపుట్టువు. దే. వి. కుంభసంభవుఁడు, ఆగస్త్వఁడు. య. 1, ఆ. 95: చూ, నన్యాసి.

పరఁటె. దే. వి: చూ, రూ-పంటియ.

పరక. దే. వి. 1. రెండువీసములు; వా. 2. రెండు కానులు, ఆరుపైసలు, అరణా, 1/32 వంతు రూపాయ; 3. పండ్రెండు, డజెను. (పండ్ల వర్తకులు పరకకొక పండుపైగా నిచ్చెదరు.); 4. గడ్డిపోచ. స్వా. 4, ఆ. 48: చూ, మేటి.

పరకాయప్రవేశము. పా. ఒకశరీరమునుండి నేత్రాక నిర్జీవశరీరమున జీవుని బ్రవేశింపఁ జేయుట. [చూ, వస్త్రము.

పరకాభాగుడ్డ. వై. వి. తెల్లని నాజోకుబట్ట: పరకీయ. అం. 1. ఇది అన్య, కన్యయని ద్వివిధము. (అన్య అతిరహస్యమైన పరపురుషభోగముకలది. కన్య వివాహముకానిది. సామాన్యవేశ్య. (ఇట్లు స్త్రీయ 13, పరకీయ 2, సామాన్య. 1. విధములవుటచే బ్రధాననాయికలు పదునాఱుగురైరి. (చూ, నాయికలు, స్త్రీయ, అన్య, కన్య); విణ. 2. ఇతరునిది.

పరగడ. వై. వి.=పరిసర. రూ-పరవడ. ఊరి వెలుపలిపొలము: చూ, భూమి. 1.

పరగడుపు. ద్వ. వి. (పరమ + కడుపు) ఆహారమువేయనికడుపు: చూ, భ్రాణము. 1.

పరగణా. వా. వి. జేమిలోనిభాగము: చూ, నీమ. 1 (దేశము). [శిశువు.

పరచేంటివాఁడు. వా. వి. ప్రసవాయి: చూ,

పరచి. దే. వి. యాచితకము: చూ, బాకి. 2.

పరచిత్తపరిజ్ఞానము. అం: చూ, మగుణములు.

పరజాతుఁడు. సం. విణ: చూ, నేపకుఁడు.

పరజే. దే. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పరతంత్రము. అం: చూ, ద్వైధీభావద్వయము.

పరతంతుఁడు. సం. విణ: చూ, పరాధీనుఁడు.

పరద. వా. వి: చూ, బకము. [ద్వి. 167.

పరదము. వా. వి: చూ, హడపము. ఆం, భా.

పరదా. వా. వి. 1. తెర: చూ, వస్త్రము;

2. బాడు. ఆం, భా. ద్వి. 199: చూ, మునుగు. 3.

పరదూషణము. అం: చూ, షోడశసంధులు.

పరదేశి. సం. వి. న్. పుం: చూ, విందు. 4.

పరపతి. వై. వి. 1. మాటనిలుకడ; 2.=పరభృతి. అప్పుతీసికొనుట: చూ, పరపత్నెము.

పరపత్నెము. వై. వి.=పరభృతి: చూ, పరపతి. 2.

పరపిండాదుఁడు. సం. విణ: చూ, పరాన్నుఁడు.

పరపు. వా. వి. 1: చూ, పరిణాహము;

2: చూ, శయ్య. 1; 3. వికాలము. నిర్వ. 9,

ఆ. 102: చూ, విస్తారము. 1; విణ. 4. విరి

విగలది: చూ, విపులము; వై. ప్రే.

5. (బాణము)ప్రయోగించు. హరి. ఉ. 10,

ఆ. 89: చూ, ప్రయోగించు. 4; 6. ప్రస

హింపఁజేయు. హరి. పూ. 2, ఆ. 71.

పరపుకరము. వా. వి: చూ, హణిగలు.

పరపురుషుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

పరబ్రహ్మము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, హింనుఁడు.

పరభక్షకులు. అం. మక్షికము, మశకము, వేశ్య,

మూషికము, యాచకుఁడు, గ్రామిణి, గణ

కుఁడు (7).

పరభాగము. సం. వి. ఆ. పుం. గుణోత్కర్షము.

పరభృతము. సం. వి. ఆ. పుం.=కోయిల: చూ,

సామకుపులుగు. [సము.

పరభృత్తు. సం. వి. త్. పుం. కాకి: చూ, వాయ

పరమనీచ. అం: చూ, గృహముల దళాపరిమాణ

ములు.

పరమపరమము. సం. వి. అ. న. విష్ణువంశము
నోయి, కైకుండు: చూ, స్వయము.

పరమభాగవతోత్తములు. అం. పరిష్కారుడు, సామము, పరాశరుడు, పుండరీకుడు, వ్యాసుడు, అంబరీషుడు, కుశుడు, కౌసల్యుడు, భీష్ముడు, దుక్కింగుడు, అర్జునుడు, వసిష్ఠుడు, విశ్వమనుడు ము.

పరమము. సం. వి. అ. పుం. 1. పరమాత్మ: చూ, వాంసుడు; విణ. 2. అర్జును; 3: చూ, కైరవ్యము; 4. పరిహాసము, అర్జు. 5: చూ, సమృద్ధిము. 1.

పరమహంస. సం. వి. అ. పుం. ఉత్తమపరిమ
నొందిన సన్యాసి: చూ, సన్యాసి.

పరమాణువు. సం. వి. ఉ. పుం. సూక్ష్మముల
కంటె సూక్ష్మమైనవి: చూ, కేవలము. 1.

పరమాత్మ. సం. వి. న్. పుం: చూ, పరమము. 1.

పరమాత్మయందలి అవస్థలు. అం. చిత్తు, అంత
ర్యామి, సూత్రాత్మ, విరాట్టు. (4)

పరమాత్ముడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, పర
మాత్మ. [పరమాయంపు.

పరమానా. వా. వి. రాజాజ్ఞ, రాజేనన్నదు:
పరమాన్నము. సం. వి. అ. న: చూ, సాదము(1).

పరమాయంచే. వా. స కి: చూ, సెలవచ్చు.

పరమానుంపు. వా. వి: చూ, పరమానా.

పరము. సం. వి. అ. న. 1. కేవలము: చూ, సర్వము; 2: చూ, మోక్షము. 1; విణ. 3.==పరాయి-పెర. ఇతరము: చూ, వేటు. 3; 4. దూరము: చూ, విపరీకృష్టము; 5. మీదిది: చూ, మీదు. 1; 6: చూ, కైరవ్యము; దే. వి. (1) కైరధకూబరము: చూ, యుగంధరము; (2) కట్టెబండిమీదిపఱపు మ్రాసు: పలుగాడి; (3) చేరును. కాశీ. 5, ఆ. 205: చూ, సపాటము; వై. వి.

(4).==పా:య. అనశనసృతము, నిరాహార
సృతము.

పరముపడు వై. అ. కి. 1.==పరిజామ: చూ, సాగిలపడు; 2. పామోపవేశముచేయు: పాఠాచారముపడు.

పరమేశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2: చూ, విష్ణువు. 1.

పరమేశ్వి. సం. వి. న్. పుం: చూ, బ్రహ్మ. 1. పరమోచ్చ. అం: చూ, గృహముల దశాపరి
మాములు.

పరలోకములు, వానియధిపతులు. అం. దేవలో
కము(దేవేంద్రుడు), బ్రహ్మలోకము (లేక) సత్యలోకము (బ్రహ్మ), కైలాసము (ఈశ్వ
రుడు), వైకుంఠము (విష్ణువు).

పరపంథే. దే. స. కి: చూ, నేష్టించే.

పరపంతుడు. సం. విణ. (త్. ఈ. త్): చూ, పరాధీనుడు.

పరపద. వై. వి.==: చూ, రూ-పరగడ.

పరపశమగు. మి. అ. కి: చూ, విస్మృతినొందు.

పరపశము. సం. విణ 1: చూ, పరాధీనము; వా. వి. 2. ఒడలెటుంగమి: చూ, విస్మృతి.

పరవా. వా. వి. 1. పాపరణవస్త్రము: చూ, వస్త్రము.(పరదాఅనియు); 2. రూ-పర్వా. పరమాదము: చూ, స్థాతిత్యము.

పరవాది. దే. విణ: చూ, వేగిరకాడు. స్వా. 3, ఆ. 84.

పరవు. దే. వి. 1: చూ, వ్యాపనము. స్వా. 4, ఆ. 115; అ. కి. 2. రూ-పర్వ: చూ, వ్యాపించే. [శురాముడు).

పరశురామము. అం: చూ, అపతారములు (పర
శురాముడు. సం. వి. అ. పుం. 1: కార్తవీ
ర్యశివువు, జామదగ్ని. (పరశురాముడు
జమదగ్నికి రేణుకయందు బుట్టినవాడు.
అతనికందిరిని గార్తవీర్యుడుడను చక్క,

వర్తిచేంపెను. అందుచేతఁ బరశురాముఁడు
రాజవంశము నాశనము చేయుచుండెను.
రాజులనందఱను ఇరువది యొక్కసారులు
యుద్ధముచేసి చేంపెను. ఇతనికి గండ్రగొడ్డలి
ఆయుధము. దానిని యాశ్వరుఁడిచ్చెను.
పరశువు=గండ్రగొడ్డలి. పరశువును దాల్చిన
వాఁడుకానఁ బరశురాముఁడనబడెను. ఇది
యే పరశురామావతారము): చూ, అవతార
ములు; 2. జమదగ్నికొడుకు: అధ్యక్షుఁడు;
3: విరజీవి. [మొదలము.

పరశువు. సం. వి. ఉ. పుం. గండ్రగొడ్డలి: చూ,
పరశ్వధము. సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—;
అం. 2: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు.
పరశ్వతము. సం. విణ. స. నూటికంటె నధికసం
ఖ్య గలది: చూ, సంఖ్య. 1.
పరస. దే. వి. ఉత్సవమునందువచ్చెడుజనము.
పరసవేది. వై. వి.=స్వర్ణవేధి. రూ-పరుసవేది:
చూ, స్వర్ణవేధి. (ఇసుమునంటి బంగారము
చేయు రసము.)

పరస్పరము. సం. విణ: చూ, మిథము.
పరస్పరోపకారదర్శనము. అం: చూ, సామఁం
చకము. [స్త్రీ
పరస్త్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అన్యస్త్రీ: చూ,
పరస్పహసము. సం. విణ. స. వేయికంటె అధి
కమైన సంఖ్యగలది: చూ, సంఖ్య. 1. [దము.
పరస్మైపదము. పా. క్రియాపదముయొక్క భే
షరా. సం. ఉప. (౧. పరాకృమము=ఇచ్చేట
'పరా' అనునది ధాత్యర్థమును వీర్యమునునర్థ
మునకు మార్చినది; ౨. పరాజయము=ఇచ్చేట
ధాత్యర్థమును వ్యతిరేకార్థమునుగా మార్చినది;
3. పరాభవము-ఇచ్చేట ధాత్యర్థమును అవ
మానమును నర్థముగా మార్చినది; ౪. పరాయ
ణము.=ఇచ్చేట ధాత్యర్థమును ఆశ్రియమును
నర్థముగా మార్చినది; ౫. పరానువు=ఇచ్చేట

"అను" శబ్దముతోఁగలసి తానుకొట్టబడిన
యను నగ్రముకలవి యయినది. ఇత్యాది.)
పరాంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సముద్రము.
పరాంతిక. పా. వైతాళీయజాతి వృత్తములలో
నొకటి. నాలుగుపాదములును పృవర్తక
వృత్తచ్ఛాయనే నడచును: చూ, వృత్తము. 1.
పరాకకృచ్ఛము. అం: చూ, కృచ్ఛము. 5.
పరాకు. దే. వి.=పరాక్. 1: చూ, స్థానిత్యము;
2. తత్పరత. విజ. 2, ఆ. 152.

పరాకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కుత్సితుఁడు;
చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

పరాకుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, ప్రమాదించు.
పరాకృమము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పి
ర్యము. 1; 2: చూ, శక్తి. 1; 3: చూ,
సామర్థ్యము. 1; 4: చూ, యత్నము; పా.
5. దీనికి ఉపమానములు.—కుమారస్వామి,
శ్రీరామమూర్తి, అర్జునుఁడు, పరశురా
ముఁడు, బలరాముఁడు మొ. [కృమము.

పరాకాగింతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరా
పరాగము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పుష్పా
డి; 2. దుష్టు: చూ, రేణువు. 1; 3. నలు
గులించి: చూ, సాదము. (1); 4. గామా
వు నూర్యచంద్రులఁబట్టుట: చూ, గృహ
ణము. 1; 5. చందనము: చూ, వాసన. 1;
6: చూ, విఖ్యాతి; 7. ఒకానొకకొండ:
చూ, పర్వతము.

పరాచీనము. సం. వి. అ. న. పెడమొగము:
చూ, వైముఖ్యము.

పరాజ్యుఖము. సం. వి. అ. న. 1.—పై.—;
అం. 2: చూ, శస్త్రములు; 3: చూ, హస్త
ప్రచారములు.

పరాజ్యుఖత్వము. సం. విణ. విముఖత్వము:
చూ, వైముఖ్యము.

పరాజ్యుఖుఁడు. సం. విణ: చూ, విముఖుఁడు

పరాచేకము. వై. వి.=చూ, పరిహాసము. (వా). పరాచితుడు. సం. విణ: చూ, పరాచుడు. పరాచీనము. సం. వి. అ. న: చూ, పరాచుక్కుడు. పరాచీనుడు. సం. విణ: చూ, విముఖుడు. పరాజయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పీఠ. 7. పరాజయేడు. సం. విణ: చూ, పరాభూతుడు. పరాత్పరుడు. సం. విణ. శ్రేష్ఠులకందటికి శ్రేష్ఠుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు. చూ, ౨౩ము. 1. పరాధీనము. సం. విణ. ఒకరికి లోబడినది: పరాధీనుడు. సం. విణ: అధీనుడు, అయిత్తుడు, అన్వచ్యుడు, త్తణుడు, గృహ్యకుడు, నాథవంతుడు, నిఘ్నుడు, పరితంతుడు, పరవంతుడు. (తె. ప.)—చేలు మానిసి, పనుపరి-పన్నకి.

పరాన్నభుక్కు. సం. విణ: చూ, వదనిక.* పరాన్నుడు. సం. విణ. ఒకరింటికుడు తినువాడు: చూ, భక్షకుడు.

పరాభవ. అం: చూ, సంవత్సరములు. పరాభవము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వహేలనము; 2: చూ, సంస్థ. 3. పరాభవించే. సం. స. క్రి: చూ, భంగించే. పరాభూతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరాభవము.

పరాభూతుడు. సం. విణ. యద్యదమందోడినవాడు: చూ, వహేలనుడు.

పరామరిక. వై. వి.=పరామర్శ. రూ-పరామరిస. స్వా. 3, ఆ. 129: చూ, పరామర్శము. పరామరిస. వై. వి.=—వై—పరామరిసించే. వై. స. క్రి.=పరామర్శించే. ఉ, రా. 7, ఆ. 17: చూ, విమర్శించే.

పరామర్శము. సం. వి. అ. పుం.=పరామరిక: చూ, విమర్శనము. [చూ, విమర్శించే. పరామర్శించే. సం. స. క్రి.=పరామరిసించే; పరామృతము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వడగల్లు.

పరాయణము. సం. వి. అ. న. 1. ఆశ్రయము: చూ, సన్నిధానము. 2; విణ. 2. అభీష్టము: చూ, వాంఛ.

పరాయణుడు. సం. విణ. ఒకట ఆసక్తిగలవాడు: చూ, లుబ్ధుడు, 2. [వేలు. 3. పరాయి. వై. విణ.=పర. ఇతరము: చూ, పరాయివాడు. వై. విణ: చూ, వేలయినవాడు పరాచి. వే. విణ. ఎత్తుపడి ఊరువిడిచిపాటిపోయినవాడు: చూ, పాంథుడు.

పరారువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పొట్ల*. పరాక్షవాది. సం. వి. న్. పుం: చూ, వకీలు. పరాక్ష్యము. సం. విణ: చూ, శ్రేష్ఠ్యము. పరాక్ష్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శ్రేష్ఠుడు 2. పరావతి. పా. ఒకానొక వృత్తము. బేసిపాదంబుల ర-జ-ర-జ-గురువులును, సరులును జ-ర-జ-గ-గురువులును గలిగి బేసిపాదంబుల 9, సరులను 10, యతులుగలవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

పరావృతము. సం. విణ. పొర్లాడినది. పరావృత్తము. అం. 1: చూ, శిరఃక్రియలు; 2: చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు.

పరాశరగోత్రము. అం: చూ, గోత్రము. 13. పరాశరస్మృతి. అం. (కలియుగధర్మములందెలుపునది): చూ, స్మృతులు (దీనికేవ్యభ్యాసము పరాశరమాధపీయము.)

పరాసకము. వా. వి: పరియాచేకము. పరాసనము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ, హింస. 1. [స్థితుడు.

పరాసువు. సం. విణ. చేచ్చినవాడు: చూ, సంపరాస్కంది. సం. వి. న్. పుం. దొంగ: చూ, హారకుడు. 1.

పరాస్తము. సం. విణ. 1. అపజయమొందినది: చూ, పీఠ. 7; 2. నిరాకరింపబడినది: చూ, ప్రత్యారిప్తము.

పరి. సం. ఉ. ప. 1. (౧. పరిశుద్ధుడు=ఇచ్చేట

“పరి” అనునదినిరర్థకము; ౨. పరిధానము= ఇచ్చేట అంతట అను నర్థముగలది; 3. పరిదానము=ఇచ్చేట ధాత్యర్థముచూచుచు అను నర్థముగా మార్చినది; ౪. పరిభూతము=ఇచ్చేట ధాత్యర్థమును తిరస్కరించు అను నర్థముగా మార్చినది; ౫. పరిభ్రమము=ఇచ్చటఅంతట అను నర్థముకలది: దే.వి. (1): చూ, సమాహము. వారి. ఉ. 6, ఆ. 173; (2).పదాతి. ఆం, పదా. సర. 42: చూ, భటుడు. 1; (3). దండు. భార. విరా. 4, ఆ. 78: చూ, సేన. 1; (4). పంక్తి. స్వా. 4, ఆ. 10: చూ, శ్రేణి. 1; (5). వేష్టనము: చూ, వ్యాపనము; (6). చతురంగబలసేన: చూ, సేన. 1; (7). పంటబోదె (లేక)ముఠికిబోదె:చూ, స్వర్ణది; (8). రూ-పారి. ఆవృత్తి (ఈయర్థమందిది యేకార్థశబ్దపూర్వకముగానేప్రయోగింపబడును. ఉదా.—ఒకపరి-ఒక్కపరి. మొ)

[5, ఆ. 45.

పరిజించు. వై. స. కి. పరుఁజొతోబట్టు.భో. పరిక. దే. వి. 1. ముగ్ధు: చూ, రంగవల్లి; 2. ఇల్లుఅరికిపెట్టిన ముగ్ధుయొక్కఅలంకారము: చూ, రంగవల్లి. [14: చూ, శాతుడు. పరికట్టె. వా. వి. దరిదుగిడు. ఆం, భా. తృ. పరికథ. ఆం. కావ్యభేదము. తద్వి.— ఆఖ్యా యిక, (ఉపలబ్ధార్థ), ఆశ్వాసము,ఉచ్చాసము,కథి,ఖండకథ,చంపుపు:చూ,సంపుటము. పరికరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపకరణము: చూ, సాధనము. 2; 2: చూ, సమాహము; 3: చూ, పరివారము. 1; 4. నడికట్టు:చూ, వస్త్రము; 5: చూ, యోగపట్టె; 6: చూ, యత్నము; 7: చూ, మంచము; 8: చూ, స్మృతి. 3; ఆం. 9. పరికరాలంకారము. సాభిప్రాయ విశేషణములుగలది.“ఉదా.—

చతుర్భుజః దైవవిష్ణువేపురుషార్థములిచ్చెను”: చూ, అలంకారము. 3.

పరికరాలంకారము. ఆం. సాభిప్రాయవిశేష్యము గల యర్థాలంకారము; “ఉదా.—ఈరాజు శత్రువులకుయముడు. స్త్రీలకుఁగాముడు. యాచకులకుఁ గామధేనువునయ్యె. ఇతనిం జూచి స్త్రీలుకాముఁడని, రిపులు కాలుఁడని, దీనులు కల్పవృక్షమనియెన్నుచుండిరి.”: చూ, అలంకారము. 3.

పరికరించు. వై. స. కి.=పరీక్షా. రూ-పరికించు. వై. 1, ఆ. 103: చూ, విమర్శించు.

పరికర్మము. సం. వి. న్. స:చూ, స్నానము.1. పరికాడు. దే. వి. యూధపము: చూ, హస్తి. పరికి. దే. వి. ఒకానొకకిరాతుడు: చూ, వ్యాధుడు. 1.

పరికించు. వై. స. కి. 1: చూ, రూ-పరికరించు. భార. ఆది. 3, ఆ. 130; 2: చూ, వెదకు. ఆం, భా. తృ. 122.

పరికించుట. వా. వి: చూ, వెదకుడు. ఆం. పదా. చర. 39.

పరికిణీ. దే. వి. పావడ: చూ, నస్త్రము.

పరికూటము. సం. వి. అ. పుం. గవనివాకిట నుండెడుమంటిదిబ్బ.

పరికె. దే. వి: చూ, శృంగాటకము*.

పరికెగడ్డ. దే. వి.—వై—

పరికల్పము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విహారము. 1; ఆం. 2: చూ, జన్యతాశములు.

పరికల్పమసహము. సం. వి.అ.పుం. మేఁకపోతు: చూ, మేషము. 1.

పరిక్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చుట్టుకొని పచ్చేట: చూ, వ్యాపనము; ఆం. 2: చూ, పోడశసంధులు.

పరిక్లేశము. ఆం: చూ, దండ్రిత్రయము.

పరిశీ ప్రము. సం. వి. వి. నలువొక్కలజేట్టబడి
నది: చూ, వ్యావృత్తము. 2.

పరిశీ ప్రము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మేట్టుకొని
యందుట: చూ, వ్యావృత్తము; 2: ఉన్న
మనము-ఉన్నయము-ఉన్నయము. (తె.
పు).—ఎత్తుట.

పరిశీ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగతిత: చూ, స్వర్ణది.
పరిగణనము. సం. వి. ఆ. న. ఎన్నిక: చూ,
సంకల్పము.

పరిగణించు. సం. స. కి: చూ, లెక్కించు.

పరిగణితము. సం. వి. 1. కడలిపోయినది: చూ,
జేర్లతము. 1; 2. మేట్టుబడినది: చూ, వ్యా
వృత్తము. 1; 3. తెలియబడినది: చూ,
వ్యక్తము. 2; 4. పొందబడినది: చూ, వ్యా
ప్రము. 3; 5. మఱువబడినది.

పరిగమి. వా. వి: చూ, పరి. 6.

పరిగియ. దే. వి: చూ, రూ-పరిగ.

పరిగృహీతము. సం. వి. వి. ప్రియముతోపుచ్చు
కొనబడినది: చూ, స్వీకృతము. 2.

పరిగ. దే. వి. రూ-పరిగియ. 1. పరిగె*; 2. పరి
గచేప: చూ, మత్స్యము. 1; కి. వి. వి.
3: చూ, వేగము. 3; వా. వి. 4. కోసిన
చేలోదిగబడిన వస్తులు: రూ-పరిగ.

పరిగచేసు. వా. వి. సస్యముకోసినపాలము: చూ,
భూమి. 1. [చూ, బిరుదు. 1.

పరిగెబిరుదు. వా. వి. పరిగెయ్యెకొనువృత్తి:
పరిగొను. దే. ఆ. కి. 1. (వసు. 5, ఆ. 65):
పవుజేలుతీరు-పాజేలుతీరు, బారుతీరు;
స. కి. 2: చూ, వేస్టించు. హరి. పూ. 6,
ఆ. 65.

పరిగిహాణము. సం. వి. ఆ. న. ప్రియముతో
పుచ్చుకొనుట: చూ, స్వీకారము. 2.

పరిగిహము. సం. వి. ఆ. పుం. 1 —వై—;
2: చూ, భార్య; 3. బలగము: చూ, పరి

వారము. 1; 4: చూ, సంచిమొదలు; 5: చూ,
శాపము. 1; 6. ఉపకరణము: చూ, సాధన
ము. 2; అం. 7: చూ, హస్తక్రియలు.

పరిగిహించు. సం. స. కి. ప్రియముతో పు
చ్చుకొను: చూ, స్వీకరించు.

పరిఘము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. (పరిఘ): చూ,
యోగములు; 2: చూ, లపుడి; 3: చూ, బా
ణము. 1; 4. గడెహ్మి: చూ, విష్కంభ
ము. 2; 5. కోటగవను: చూ, వాకిలి;
6. గాజేకుండ: చూ, భాండము. 3; 7. కుం
డ: చూ, భాండము. 3; 8. డెబ్బ: చూ,
హతి; 9. ద్వారమునందుంచు లాటీకట్ట: చూ,
లాటీ; 10. చేపుట (హింసించుటయు హిం
సించునదియు పరిఘము): చూ, హింస. 1;
అం. 11: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు.

పరిఘాణించు. దే. ఆ. కి: చూ, ఎదుగాడు.

పరిఘాతనము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరిఘము. 2.

పరిఘోషము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఉఱును:
చూ, స్తనితము; 2. సైంగచేదెలిపెడుమాట:
చూ, శబ్దము. 2; 3. మోత: చూ,
స్వరము. 2.

పరిచయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఎఱుక: చూ,
సంస్తవము; 2: చూ, స్నేహము.

పరిచయించు. సం. ఆ. కి: చూ, స్నేహించు.
నై. 7, ఆ. 128.

పరిచరించు. సం. ఆ. కి: చూ, సేవించు.

పరిచరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పరిధిస్తుడు.
కాచియుండు ఖటుండు, సేనగాచేఖటుండు
(అనికొందఱు): చూ, ఖటుండు. 1.

పరిచర్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సేవ.

పరిచాయ్యము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ఉప
చాయ్యము. [సేవకుడు.

పరిచారకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బంటు: చూ,
పరిచారము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరిచర్య-

పరిచారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఊడిగవుది: కర్మ
కరి. (తె.ప).—ఊడిగవుకత్తె; తద్వి. —
౧. వెలకుఁ గొన్నదాసి. — కుటహారిక, కుటి,
దాసి. (తె. ప). — ఇంటిపాప, ఉంపుడు
కత్తియ. ఉంపుడుకత్తె; ౨. (శివపరిచారికలు. —
కర్మమోటి, చామండ-చామండి, చర్మ
మండ, చర్చిక.)

పరిచార్యుడు. సం. వి. పరిచర్యచేయువాఁ
డు: చూ, సేవ్యుడు.

పరిచితము. సం. వి. పరిచయముగలది: చూ,
సంస్తవము. 1. [చూ, సంస్తవము. 1.

పరిచితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పరిచయము, నెలపు
పరిచ్యుతము. సం. వి. చెక్కఁగావిడువబడి
నది: చూ, హీనము. 3.

పరిచోళిక. దే. వి. మల్లబంధవిశేషము: చూ,
మల్లకాస్త్రము.

పరిచ్ఛదనము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కప్పుడు
బట్ట: చూ, వస్త్రము; 2. పరిజనము: చూ,
సంఘము.

పరిచ్ఛిత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నిశ్చయము:
చూ, సత్యము. 1. [చూ, విభాజితము.

పరిచ్ఛిన్నము. సం. వి. పరిచ్ఛేదమునొందినది:
పరిచ్ఛేదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గ్రంథభా
గము, ఆశ్వాసము: చూ, సంపుటము; 2. మేర:
చూ, సీమ. 1.

పరిజనము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరివారము. 1.
పరిధవము. వా. వి. అతిశయము, విశేషము: చూ,
హేచ్చు. 2 (దేశ్యమని శ. ర)

పరిధవింఁచే. వా. పే. 1. పరిధవిల్లఁజేయు:
చూ, వర్తింఁచే; 2. అతిక్రమింఁచే. భాగ.
6, స్కం. 383: చూ, వాలు. 12; 3. ధరిం
చే. కాశీ. 3, ఆ. 12: చూ, వహింఁచే.
(దేశ్యమని శ. ర)

పరిధవిల్లు. వా. అ. కి. 1. ఒప్పు. ఆం, భా.

తృ. 83: చూ, సమ్మతించే; 2. పరివర్తిల్లు:
చూ, వర్తింఁచే; 3. అతిశయిల్లు. భాగ. 6,
స్కం: చూ, సందడించే. (దేశ్యమని శ. ర.)

పరిణతము. సం. వి. 1. పరిపాకముబొందినది:
చూ, పక్వము. 2; 2. కొమ్ముతో నడ్డము
గాఁ బొడిచినది (వీనుఁగు): చూ, హస్తీ.

పరిణతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పరిపాకము: చూ,
పరువు. (5); 2. త్రివిధమైన తెనుఁగుక్రియ
లలో నొకటి.

పరిణద్ధము. సం. వి. చూ, సితము. 4.
పరిణమింఁచే. సం. ఆ. కి. చూ, సంతోషించే.
స్వా. 5, ఆ. 95; భాగ. 2, స్కం. 244.

పరిణయము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వివాహము.

పరిణాహము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. క్షేమము:
చూ, శుభము. 1; 2. అడ్డముగావిసరఁబడిన
యేనుఁగుకొమ్ముదెబ్బ: చూ, హస్తీ; 3. మా
లుసూపు (పాలు పెరుఁగగుట, కాష్ఠము
భస్మమగుటమొ. పృక్వతుల యన్యధాత్వము
పేరు): చూ, పృతిభింబము. 1; ఆం. 4. ఒకా
నొక యర్థాలంకారము. (ఉపమానము ఉప
మేయముగాఁ బరిణమింఁచేట. ఉదా. — మద
వతి తనకనుఁదమ్ములతోఁ బతింజూచె చూ,
అలంకారము. 3.

పరిణామిన్యాయము. పా. కాలమునుబట్టి పృతి
వస్తువునకును మార్పుగలుగుననురీతి.

పరిణాయము. సం. వి. ఆ. పుం. సారలయొక్క
సవ్యాపసవ్య పృసాదము.

పరిణాహము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వెడలుపు,
పరిణేత. సం. వి. ఋ. పుం. మగఁడు: చూ,
సామి. 2.

పరితపించే. సం. ఆ. కి. చూ, సంతాపించే.

పరితము. వై. వి. — పరభృతః. కోయిల. య. 5,
ఆ. 11: చూ, సాకుడుపులుఁగు.

పరితాపము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ. — పరితాప

ము. 1: చూ, సంభాషము; 2: చూ, నర
కములు. పుము: చూ, సంతోషము.
పరితూప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిసంతో
పరితోషము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—
పరితోషించు. సం. ఆ. కి. మిక్కిలిసంతో
పించు: చూ, సంతోషించు.
పరిత్యక్తము. సం. విణ. పొత్తిగావిడువబడి
నది: చూ, హీనము. 3.
పరిత్యజుడు. సం. విణ: చూ, వెలనాడు.
పరిత్యజించు. సం. న. కి. పొత్తిగావిడుచు:
చూ, విసర్జించు.
పరిత్యాగము. సం. వి. అ. పుం. పొత్తిగావిడు
చుట: చూ, విమోచనము.
పరిత్యాజ్యము సం. విణ. పొత్తిగావిడువబడి
నది: చూ, హీనము. 3. హానములు.
పరిత్యాదు. అం. (పరిత్యాదు): చూ, కాయ
పరిత్యాగము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రక్ష
ణము; 2. చాలుననెడితలపు: చూ, యోచ
న; 3. చేంపవచ్చినవాని నడ్డగించుట, పర్యా
ప్తి: చూ, హస్తవారణము. 3.
పరిదానము. సం. వి. అ. న: చూ,వినిమయము.1.
పరిధి. పై. వి.=పరిధి: చూ, పరిధి.
పరిదేవనము. సం. వి. అ. న. దుఃఖముతోబలి
కెడుమాట: చూ, వాచారపము.
పరిదేసి. వా. వి. రూ-పరదేసి: చూ, విందు 4
పరిదోషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నాకడపు
పొత్తి: చూ, పొత్తి. 4. [నస్త్రము.
పరిధానము. సం. వి. అ. న. దోపతి: చూ,
పరిధి. సం. వి. ఇ. పుం.=పరిధి. సూర్యునిపరి
దేవము: చూ, వరదగుడి; 2. నున్నయొక్క
మేట్టుగీత: చూ, నున్న. 1; 3. యజ్ఞమునందు
పశుబంధనార్థము నాటినపైపట్టగలకొయ్య,
యజ్ఞార్థమైన పేడిచెట్టు మొదలైనదాని
కొమ్మ (అనికొండలు).

పరిధిస్తుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిచరుడు.
పరిపంకి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, కత్తిపు;
2. తెరువాలుకొంగ: చూ, హారకుడు. 1.
పరిపక్వము. సం. విణ. 1. పరిపాకముపొందినది:
చూ, సంస్కృతము. 5; వా. 2. జ్ఞానోదయ
మైనది.
పరిపణము. సం. వి. అ. న: చూ, పంచిమొదలు.
పరిపరి. దే. విణ. 1. బహుపరికారము. కై. 2,
ఆ. 15; ఆవ్య. 2. కణశోర్ధకము: ఆం, భా,
త్య. 67: చూ, చింపటవందలు. 4.
పరిపరిగతులు. వా. వి. బ. నానావిధములు.
పరిపాకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరువు. (5.)
పరిపాటి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ.=పరువడి. సారిది:
చూ, విధము. 1.
పరిపాలకుడు. సం. విణ. చేక్కెగగా కాపాడు
వాడు: చూ, స్వామి. 1.
పరిపాలనము. సం. వి. అ. న. చేక్కెగగా కాపా
డుట: చూ, రపము. 1. [డు: చూ, రక్షించు.
పరిపాలించు. సం. న. కి. చేక్కెగగా కాపా
పరిపాలితము. సం. విణ. చేక్కెగగా కాపాడ
బడినది: చూ, రక్షితము.
పరిపూతము. సం. విణ. చేక్కెగగా పరిపూరిమై
నది: చూ, శుక్లము. 3. [ములు.
పరిపూర్ణచంద్రాంశము. అం: చూ, షష్ఠ్యంశ
పరిపూర్ణత. సం. వి. అ. న. ఆభోగము: చూ,
సంపూర్ణత. [చూ, సంపూర్ణము.
పరిపూర్ణము. సం. విణ. చేక్కెగగా నిండినది:
పరిపూర్తి. సం. విణ. స్త్రీ. చేక్కెగగానిండుట:
చూ, సంపూర్ణత. [చూ, ముస్తము. 1.
పరిపేలనము. సం. వి. అ. న. తుంగముపై *:
పరిపోవు. వా. అ కి: చూ, వెల్లివిరియు. ఆం,
భా. త్య. 105. [వాడు: చూ, రక్షకుడు.
పరిపోవకుడు. సం. విణ. చేక్కెగగా పోషించు
పరిపోషణము. సం. వి. అ. న. చేక్కెగగా పో
షించుట: చూ, రక్షణము.

పరిపాషించు. సం. స. కి. చేక్కఁగా పోషించు: చూ, రక్షించు.

పరిపాషితుఁడు. సం. విణ. చేక్కఁగా పోషించబడినవాఁడు: చూ, రక్షితుఁడు.

పరిష్టము. సం. వి. అ. పుం. 1. నీరుకోడి: చూ, పుంజో; విణ. 2. కదలునది: చూ, లోలము.

పరిబర్హము. సం. వి. అ. పుం. 1. శ్వేతచ్ఛత్రాది రాజార్హవస్తువు: చూ, వారిత; 2. పరినారము: చూ, సంఘము.

పరిభవము. సం. వి. అ. పుం. అవమానము. (రూ-పరిభావము-పరాభవము-పరిభవము-పరిభావము-పారాభవము): చూ, వహేలనము.

పరిభవించు. సం. స. కి. చూ, పరాభవించు పరిభావము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరిభవము పరిభావ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పదార్థవివేచకాచార్యులయొక్క యుక్తియుక్తవాక్కు: చూ, శబ్దము. 2; 2. గంగసంక్షేప నిర్వాహముకొఱచు చేయునట్టిసంకేత విశేషము: (చూ, కండరములు)

పరిభాషణము. సం. వి. అ. న. 1. నిండతోఁ గూడిన దుర్వాక్యము: చూ, శబ్దము. 2; 2. ఆలాపము: చూ, సంభాషణము; 3. నియమము: చూ, జైసి.

పరిభూతము. సం. విణ. అవమానింపబడినది: చూ, వహేలనము (నెగ్గింపు).

పరిభూతుఁడు. సం. విణ. తిరస్కరింపబడినవాఁడు: చూ, వహేలనుఁడు.

పరిభ్రమము. సం. వి. అ. పుం. అంతట తిరుగుట: చూ, విహారము. 1.

పరిభ్రమించు. సం. అ. క్రి. అంతటతిరుగు, గుబ్బుటిల్లు: చూ, విహరించు. [చూ, వృత్తము. 5.

పరిమండలము. సం. విణ. అంతటగుండ్రమైనది:

పరిమళము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పరిమళము.

1. మెదుపుటవలనను, రాయిడివలనను బుట్టిన

యొప్పిడపుతావి: చూ, వాసన. 1; 2. సురతమున నలగిన మేనిపూతలోనగువానివలనఁబుట్టినతావి: చూ, వాసన. 1; 3. (కుంకుమాదుల) మెదుపుట: చూ, విమర్దనము.

పరిమళించు. సం. అ. క్రి. తావిషిమే: చూ, విసరు. 6.

పరిమాణము. సం. వి. అ. న. 1. తూములోనగు వాని కొలత: చూ, పరిమితి; వా. వి. 2: చూ, సంచిమొదలు; 3. వికాలము.

పరిమాణార్థకములు. అం. “అంత, ఇంత, ఎదు.” అనునవి. బ్ర: చూ, రుద్దమ.

పరిమార్దనము. సం. వి. అ. న. అంతట తుడుచు

పరిమార్చు. దే. వి. చేంపుట: చూ, హిం. 1.

పరిమాటుచు. దే. స. కి. (పరియ + మాటుచు)

1. ఖండించు భాగ. 10, స్కం ఉ. 444:

చూ, నెలగు; 2. చేంపు. భార. విరా. 2,

అ. 193: చూ, సంహరించు. (రూ-పరిమా

ఱ్ఱు-పరిమార్చు అనియు). [చూ, వృక్షము.

పరిమికంప. వా. వి. ఒకానొక ముండ్లచెట్టు:

పరిమితము. సం. విణ. 1. కొలఁది యిడఁబడినది:

ఉచితము; 2. చేర్చఁబడినది: చూ, మట్టసము.

పరిమితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: ఇయత్త, ఇయాన్,

గరళము, పరిమాణము, పరివాసము, మితి.

(తె. ప).—అలవి, కొలఁది-కొల్లి, కొలత,

పాళము, మట్టము, మట్టసము, వాసి. తద్వి.-

౧. అల్ప పరిమాణమునకు.— కణము;

౨. ధాన్యపు కొలతకు.— కణము. (తె. ప).—

(చూ, కొలత); 3. రెండువేల పలముల పరి

మాణమునకు.— శకటము. (మిగత వానికి

“చూ, వాసి. 6.”) (కొలత అను పదము

కడనుగు వివరములు చూడుము).

పరిమేయత. పా. ఆకర్మణశక్తి.

పరియ. దే. వి: చూ, రూ-పటియ.

పరియంకము. వై. వి.=పర్యంకః. పానుపు. విక్ర.

6, అ. 21: చూ, శయ్య. 1.

పరియాచేకము. నై. వి.=పరిహాసము. రూ-పరీచేకము. 1: చూ, పరిహాసము; విణ. 2. పరిహాస గుర్తము.

పరియాచేకము సేయు. నై. స. క్రి. నెక్కిరించు. కాశీ. 4, ఆ. 81: చూ, హాసించు.

పరియాచేకము. నై. వి.=పరిహాసము: చూ, హాస్యము.

పరియా. దే. ఆ. క్రి. 1. తప్పు: చూ, మిడిపోవు; 2. నశించు: చూ, నమయు 3; 3. మిడిపోవు: చూ, హాస్యము చేయు వాని వాలు.

పరిపంథము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పరీపంథము. కాశీరింత: చూ, సంక్లృప్తము.

పరిపట్టము. నై. వి. 1. అలకట్టము: చూ, పూకావాన; 2. పరిపట్ట. ఒకానొకమూలక: చూ, పూకావాన; 3. పరిపట్ట. విష్ణువర్ధనముగా గొట్టించి తలకు వేట్టుకొనెడు పట్టు బట్టు: చూ, పుస్త్రము.

పరిపర్వము. సం. వి. ఆ. న. 1. పొత్తిగా విడుచుట: చూ, విహాసము; 2. చెంపుట: చూ, హింస. 1. [చూ, హింసము. 3

పరిపర్వము. సం. విణ. పొత్తిగా విడువబడినది:

పరిపర్వము. సం. వి. ఆ. న. 1 (రూ-పరిపర్వము-పరీపర్వము.) వస్తువులమాటుపు: చూ, వినిమయము. 1; 2. (రూ-పరిపర్వము-పరీపర్వము.) ముట్టిపచ్చెట: చూ, వ్యావసయము; 3. (రూ-పరిపర్వము-పరీపర్వము.) వెనుకకు తిరుగుట: చూ, నైముఖ్యము; 4. కథానిధాగము: చూ, సంపుటము; ఆం. 5: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

పరిపర్వము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.—నై.—1.2.3; ఆం. 4: చూ, సంచారపర్వగతాలంకారములు. (రూ-పరీపర్వము).

పరిపర్వించు. సం. ఆ. క్రి. ముట్టిపచ్చె, తిరుగు: చూ, విహరించు.

పరిపర్వము. ఆం. 1: చూ, తిర్యక్కరణ బంధములు (బంధములు); 2: చూ, కంఠకిరీయలు; 3: చూ, హస్తకరణములు.

పరిపసదము. సం. వి. ఆ. పుం. ఊరు: చూ, సీమ. 1. (దేశము).

పరివాదము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పరీవాదము. 1. నిండ: చూ, సెగింపు; 2. వీణవాయిం చెడు కొడుపు: చూ, శలాక. 2.

పరివాదిని. ఆం: చూ, తతవాద్యములు (వీధుతంతులుగలవీణె) (చూ, వీణె)

పరివారు. నై. వి.=పరివార. పరిజనము: చూ, సంఘము. [మండనము.

పరివాసము. సం. వి. ఆ. న. గొలుగుట: చూ, సరివాసము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పరీవాసము. 1. నెవ్వెట్టుట; 2. కొలది: చూ, పరిమితి (కొలత); 3: చూ, పాదు. 1; 4. తనివి: చూ, సాహిత్యము.

పరివాసితము. సం. విణ. 1. గొలుగుబడినది, ముంసీతము: చూ, వాసితము. 1; 2. చేక్కరిగా ధేదింపబడినది: చూ, విచ్చిన్నము. 3.

పరివారము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పరీవారము. 1.=పరివారు. పొణిసమూహము: చూ, సంఘము: 2. దండు: చూ, సేన. 1; 3. కత్తియొట: చూ, ప్రత్యాకారము; 4. తిరిగెడిపొణి: చూ, శరీర.

పరివారు. నై. వి.=: చూ, పరివారము. 1.

పరివాహము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పరీవాహము. 1. కలుజే: చూ, వాహనము. 2; 2: చూ, పరిబర్తము. 1.

పరివాహితము. ఆం: చూ, శిరఃకిరీయలు.

పరివిగ్నము. సం. విణ. వ్యవస్థ తప్పినది: ఉద్విగ్నము.

పరివిత్తి. సం. వి. ఇ. పుం. తమ్మునికి పెండ్లియయి తనకులేషుండెడి యన్న. రూ-పరివిత్తు

దు. (వీనికి రెండు పాఠాపత్యకృతములు పాయశ్చిత్తము. అట్లు చేయనిచో నరకము ను పొందును).

పరివిత్తుడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పరివృథుడు. సం. విణ. ఏలిక. రూ-పరీవృథుడు: చూ, స్వామి. 1.

పరివృతము. సం. విణ. రూ-పరీవృతము.

1. చుట్టబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 2;

2. పొందబడినది: చూ, వ్యాప్తము. 3;

3. తెలియబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2.

పరివృత్తము. అం. 1: చూ, జంఘాకిర్యలు;

2: చూ, కరణములు.

పరివృత్తి. అం. ఒకానొకయర్థాలంకారము(కొం

చెమిచ్చి హెచ్చేగొనుటగాని హెచ్చిచ్చి

యించుకొనుటగాని పరివృత్తియై. ఉదా.-

“ఏకవిశిఖమువిడిచి యరినృపాలపురవరముల గొనియె.”): చూ, అలంకారము. 3.

పరివేత్త. సం. వి. ఋ. పుం. అన్నకన్నముందుఁ

జెండ్లాడిన తమ్ముడు. (వీనికిరెండు ప్రాజా

పత్యకృతములు ప్రాయశ్చిత్తము. ఇవి చేయనిచో నరకము తప్పదు.)

పరివేదినీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పరివేత్తయగువాని

ని పెండ్లిచేసికొనినస్త్రీ. (దీనికొకపాఠా

పత్యకృతము. అదిచేయనిచో నరకము సిద్ధ

ము.) (మఱియుఅట్టి పరివేత్తకుపిల్లనిచ్చిన

వాడు, అట్టిపెండ్లికి యాజకుడుకూడ నర

కమును పొందుదురు. కన్యాదాతకు కృతార్థ

తి కృతార్థము, యాజకునకు చాంద్రాయణము

(ప్రాయశ్చిత్తములు.)

పరివేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-పరివేశము-

పరివేశము. గాలిగుడి: చూ, నాదగుడి;

2. వేష్టనము: చూ, వ్యాపనము.

పరివేశము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

పరివేష్టనము. సం. వి. అ. న. 1.—పై—;

2: చూ, పరివట్టము. 3.

పరివేష్టించు. సం. స. కిరి: చూ, వేష్టించు.

పరివ్యాధము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండగోఁ

గు*: చూ, మృదుదుర్గము; 2. నీరుప్రబ్బ*: చూ, విదులము.

పరివ్యాజకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సన్యాసి.

పరివ్యాట్టు. సం. వి. జ్. పుం.—పై—

పరిశిష్టము. సం. విణ. కడపట శేషించినది:

చూ, శేషము. 1.

పరిశీలనము. సం. వి. అ. న: చూ, శోధన. 1.

పరిశీలించు. సం. స. కిరి: చూ, శోధించు.

పరిశుద్ధము. సం. విణ. మిక్కిలి శుద్ధిపొందినది:

చూ, శుద్ధము. 3.

పరిశుద్ధి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిగరగర,

తెలుపు: చూ, పరిశీలనము.

పరిశుద్ధుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శుద్ధుడు.

పరిశేషవ్యాయము. పా. ఆడువాండుగ్రు మగ

వాండుగ్రు గలసి పదిమంది. అందులో

నలుగురు మగవాండుగ్రు అని చెప్పఁగా

మిగిలిన ఆఱుగురు ఆడువాండుగ్రుని చెప్ప

నక్కడలేకుండఁగనే తెలియుననురీతి.

పరిశోధనము. సం. వి. అ. న: చూ, పరిశీలనము.

పరిశోధించు. సం. స. కిరి: చూ, పరిశీలించు.

పరిశ్రమము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్వభా

వము; 2. మిక్కిలి ఆలపు: చూ, హఠాంత.

పరిశ్రాంతము. సం. విణ. మిక్కిలి యూఱటఁ

జెందినది. [అట: చూ, శ్రాంతి.

పరిశ్రాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలియూ

పరిషత్తు. సం. వి. డ్. స్త్రీ. 1.=పరుస. సమితి:

చూ, సభ. 2. (పరిషత్తు 5 విధపక్షములు.-

౧. వేదవేదాంగములు పఠించి యజ్ఞాదికము

నాచరించిన ఆహితాగ్నులు నలుగురుండుట;

౨. వేదవేదాంగములు పఠించియజ్ఞాదికమునా

చరించిన ఆహితాగ్నులు ముగ్గురుండుట;

3. అహితాన్నులు కాకపోయిననువేదవేదాం
గములు పరించినవారలు అయిననురుండుట;
ర. అహితాన్నులుకాకపోయిననువేదవేదాం
గములు పరించినవారలు ముగ్ధుండుట;
3. అహితాన్నులుకాకపోయిననువేదవేదాం
గములు పరించినవారలు ముగ్ధుండుట. ఇట్లు
చేక చేయని నామధానిక బ్రాహ్మణులు వేల
కొలది ముగ్ధులు వారు పరిపచ్చెమునకు అర్హు
లుకారు. 1: చూ, సమాహము; వా
3.==పరస: చూ, సంగతము.

పరిషేవనము. సం. వి. అ.న. పుడిలిల నిర్భూషాని
కొని భోజనపాత్రాదుల చేట్టుచుండుట.
పరిష్కరించు. సం. స.కిరి: చూ, సరసించు.
పరిష్కారము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేక్కడె
ట్టుట: పరిష్కృతి; 2. తొడవు: చూ, భూ
చనము. 2.

పరిష్కృతము. సం.విణ.1. చేక్కడెట్టుబడినది:
చూ, సుకృతము. 3; 2. అలంకరింపబడినది:
నది: చూ, సజ్జతము. 2.

పరిష్కృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, పరి
ష్కారము. 1; 2: చూ, పరిష్కారము. 2.
పరిష్కృతుడు. సం. విణ: చూ, భూషితుడు.
పరిష్కృంగము. సం. వి. అ. పుం. కాగిరింత:
చూ, సంశ్లేషము.

పరిసంఖ్య. అం. 1. ఒకానొక యర్థాలంకారము.
(ఒకచోలేదని మరొండుచో నియమించుట.
ఉదా.--“న్నహక్షయము చెలులదెందంబు
లందుఁగాదు దీపములందుఁగాని.”: చూ, అ
లంకారము. 3; అం. 2: చూ, విధులు.

పరిసరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సమీప
ము.1; 2.==పరగడ. ఉరగదరి పాలము: చూ,
భూమి. 1; 3: చూ, మరణము.

పరిసర్పము. సం. వి. అ. పుం:చూ,పరికిరియ.1.

పరిసర్య. సం. వి. అ. స్త్రీ.రూ-పరిసారము-

పరిసారము. 1. కొండ లోనగువాని సమీప
మాద్యము ననుసరించిపోవుట; 2. అంతటతిరు
గుట: చూ, వ్యాపనము.

పరిసారము. సం. వి. అ. పుం.==పై.==
పరిసారము. దే. వి. గంతు. స్వా. 4, ఆ. 27:
చూ, లంఘ. [జాతుడు.

పరిస్సందుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పర
పరిస్తకణము. సం.వి. అ.న అగ్నిచేట్టు పటచిన
దొడ్డు: చూ, హరిత. 1. (తృణము.1.)

పరిస్తామము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుమీఁద
పటచెడియెట్టుకంటలి, కుధము:చూ,రల్లకము.
పరిస్పందము. సం. వి. అ. పుం. 1. మాల్వ్యాది
నిర్మాణము: చూ, రచన; 2. దర్పణాద్యుప
కరణము: చూ, సాధనము. 2.

పరిస్ఫోటనము. సం. వి. అ. న. 1. చీల్చుట:
చూ, విహరణము. 1; 2. పరికాశింపజేయు
ట: చూ, వెలుతురు. 1.

పరిస్ఫోటించు. సం. స. కిరి. 1. చీల్చు: చూ,
విహరించు; 2. పరికాశింపజేయు.

పరిస్సృత. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కల్లు: చూ,
సుర. 1; విణ. 2. కాతీనది:చూ, సుర్యితము.

పరిహరించు. సం. స. కిరి: చూ, వినర్జించు.

పరిహసనము. సం. వి. అ. న.==పరియాచేకము:
చూ, హాళి.

పరిహసించు. సం. స. కిరి. నవ్వు:చూ,హసించు.
పరిహస్తబ్రాహ్మణులు. అం. మైథిలులలో నొక
తెగవారు.(సామవేదులుకొందలును,కృష్ణయ
జుచ్చేదులుకొందలును,శుక్లయజుచ్చేదులొక
కొందలును నైయున్నారు: చూ, బ్రాహ్మ
ణులు.

పరిహారము. సం. వి. అ. పుం. 1. విడుపు:చూ,
విమోచనము; 2. చేయి: చూ, హస్తము.
(శ. ర.) [వాడు: చూ, హరకుడు. 1.

పరిహారి. సం. విణ. (న. ఈ. న.) పరిహరించు.

పరిహార్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. హస్తపలయ
ము: చూ, భూషణము. 2; విణ. 2. విడువ
దగినది, హేయము: చూ, హీనము. 3.

పరిహాసకులు. అం: చూ, సభాసప్తాంగములు.
పరిహాసము. సం.వి. అ. పుం. రూ-పరిహాసము:
చూ, పరిహాసనము.

ప-రి-హీనతానములు. అం. సౌభాగ్యకృత్తు,
శారీరి, శాంతి, పుష్టికృత్తు, వైవర్యము,
ఉచ్చాటనము, పశీకరణము. (7): చూ, తాన
ములు. [చూ, హీనము. 3.

పరిహృతము. సం. విణ. పరిహరింపబడినది:
పరిహృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరిహారము. 1.
పరీక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సరిశీలనము.
పరీక్షకుడు. సం. విణ. కారణికుడు: చూ,
శోధకుడు.

పరీక్షాతంత్రములు. అం: చూ, పంచతంత్రములు.
పరీక్షించే. సం. స. క్రి.=పరికించే: చూ,
శోధించే. 1. [యుడు.

పరీక్షిత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, జ్యోత్తరే
పరితము. సం. విణ. చెట్టుకొనబడినది: చూ,
వ్యావృత్తము. 2. [పరితాపము. 1.

పరితాపము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
పరిధావి. అం: చూ, సంవత్సరములు. [భవము.
పరీభవము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి
పరీభావము. సం. వి. అ. పుం. —పై—
పరిరంభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరి
రంభము.

పరీవర్తము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరి
వర్తము. 1—2—3; అం. 4: చూ, హస్త
పాణిములు. [వాదము.

పరీవాదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరి
పరీవాపము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరి
వాపము. [వారము.

పరీవారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరి

పరీవాహము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరి
వాహము. 1—2.

పరీవృథుడు. సం. విణ: చూ, రూ-పరివృథుడు.
పరీవృతము. సం. విణ: చూ, రూ-పరివృతము.
పరీష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఆమంత్రజ్ఞార్థము
వెదకుట: చూ, వెదకుడు; 2. పరిచర్య: చూ,
నేప; అం. 3. అష్టసిద్ధులలో నొకటి (పా)
కామ్యము): చూ, సిద్ధులు (విభూతులు).

పరీసారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరి
సారము. [హాసము.

పరీహాసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరి
పరుండు. దే. ఆ. క్రి. (పడి + ఉండు): చూ,
శయనించే (రేఫాదేశము.)

పరుణ్ణే. వై. వి.=పరంజ. కత్తిపిడి. స్వా. 4,
ఆ. 28: చూ, పిడి. 2.

పరుండు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శత్రువు;
2. పరమాత్ముడు: చూ, హంసుడు. 2;
విణ. 3. అన్యుడు: చూ, వేఱయినవాడు.
పరుగిడు. వా. అ. క్రి. రూ-పరుగిడు. పరుగె
త్తు: చూ, వెళ్లు. 1.

పరుగు. దే. వి. 1: చూ, పరువు. (1);
2. (రూ-పఱుగు-పరువు-పర్వు): చూ, ప
ధావనము.

పరుగుగొను. వా. అ. క్రి: చూ, పరుగిడు.
పరుగునేల. వా. వి: చూ, పరువు. (1).

పరుగుమెట్టు. వా. వి. —పై.—

పరుగువాటు. వా. అ. క్రి. (రూ-పరువువాటు-
పరుగువెట్టు-పరువువెట్టు-పరుగెత్తు-పరువె
త్తు-పరుగుగొను-పరువుగొను-పరుగిడు-పరు
విడు): చూ, వెళ్లు. 1.

పరుగువెట్టు. వా. అ. క్రి.—పై.—

పరుగెత్తు. వా. అ. క్రి.—పై.— [శయ్య. 1.
పరువు. వా. వి. 1: చూ, వైశాల్యము; 2: చూ,
పరుము. వా. వి: చూ, సురుము.

పరుషము. కే. 2. చేయము, చేయము: చూ, పర్షి. 1.

పరుషము. కే. 2. 1. సర్వాయము: చూ, సమానము. 2; 2.=పరిపాటి. కర్మము. ఉ, పా. 2, ఆ. 88: చూ, విచము. 1.

పరుషము. వై. 2. 1.=పార్షియము. పా. 2. ఉ, 5, ఆ. 213: చూ, పరుషము. 1: 2.=ప్రాయ. యోజనము: చూ, పరుషము. 1; 3. పరిపాకము: చూ, పరుపు; 4.=పర్ష. ఉత్పన్నము: చూ, సంబరము.

పరుషము. అం. ఎడమమగు పరుషము, కడియమగు పరుషము, కడలుపరుషము, చాలుపరుషము, కోపుపరుషము, లంఠియమగుకత్తె, సర్వలంఠకత్తె, చిట్టమగుకత్తె, జోగినకత్తె, పావలికకత్తె, పావురపు పావులు, జోగిన పావులు. (12) (మల్లశాస్త్రములోనివి.)

పరుషము. కే. అ. కిరి: చూ, రూ-పరుగిడు.

పరుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 5. న. 1. చెదురు గనుపు, గంగింజి, పర్వము: చూ, వేణువు; కే. వి. (1) కోనుమారము: కూతనేల, కూతపట్టు, కూతపట్టునేల, కూతవేటు, కోను, పరుగు-పరుగునేల-పరుపు-పర్వ, పరుగుమెట్టు. (సం. ప).—క్రోశము, గవ్య, గోమితము, గోరుతము, గోవు; తద్వి. —రెండుకోనులకు. — ఇరుపరుపునేల-ఇరు పర్వనేల. (సం. ప).—కోశిశ్చయము, కోశిశ్చయము, గోయజ (మిగతవానికి “చూ, విప్రకృష్టము”); (2) భావనము: చూ, రూ-పరుగు. 2; (3) ఇంటికప్ప: చూ, సదనము. 1; వై. వి. (4)=భర. గొప్ప దనము: చూ, సన్మానము; (5)=పర్వ: కొలికి, పదను, పరుషము, పరుపు. (సం. ప).—పరిపాకము, పరిణతి, పాకము.

పరుపుగొను. కే. అ. కిరి: చూ, రూ-పరుగు గొను. అచ్చ, యు, కాం. 90.

పరుపువాలు. కే. అ. కిరి: చూ, పరుపుగొను. పరుపువెట్టు. కే. అ. కిరి.—వై.—

పరువెట్టు. వా. అ. కిరి.—వై.—

పరుషము. సం. విణ. 1: కఠినము, నిష్ఠురము.

(తె. ప).—ఈతతలు, కంకర, కరను, కఱకు, పఱుకు, కొవ్విదము, గండ్రెలు, చిడికి, దురుసు, పరుసదనము, పరుసన-పరుసము-పరుసు, పలుసము, పిఱుము, ప్పిదము, మొఱుకు, మొట్టు; (మిగతవానికి “చూ, కబ్బము. 2.”); 2. నిష్ఠురవాక్యము: చూ, కబ్బము. 2; 3. చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 4.=కరుసు, బిరుసు-చెరుసు, కఠినము: చూ, బెడిదము; అం. 5. పద దోషములలో నొకటి (కులికటువు): చూ, కావ్యదోషములు; 6. వాక్యగతదోషములలో నొకటి (కఠినార్థముగలది): చూ, వాక్యగత దోషములు (వాక్యదోషములు); 7. కావ్య దోషములలో నొకటి (వినుటకుగఠినము లగు పదములుగలది. ఉదా.—“కుధేర్జ్ఞా పతిమార్థ ధృతాన్ధోష్వధి పతికొల్తు.”): చూ, కావ్యదోషములు; 8. చూ, అర్థదోషములు (“ఈరాజు సౌందర్యమునకు మంట లోబడిన మన్మథుడేసాటి.”)

పరుషములు. అం. 1. క-చ-ట-త-ప (ఇవికతి నోచ్చారణములు.); 2. తెలుగులమీఁది తత్సమశబ్దంబుల క-చ-ట-త-ప లకు గ-స-డ-ద-వ లురావు.

పరుషాక్షి. సం. వి. ఇ. ప్రే: చూ, పరుషము. 2.

పరుస. వై. వి. 1. బొటసారలగుంపు: చూ, సమాహము; విణ. 2. కఠినుడు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 47: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3.=పరిషత్: చూ, పరిషత్తు. 1; 4.=పరిషత్. కదుపు: చూ, పంగడము; 5.=పరిషత్. గుంపు: చూ, సమాహము.

పరుసదనము. నై. వి.=పరుషత. (రూ-పరుసనము-పరుసన-పరుసు-పలుసము): చూ, పరుషము. 1.

పరుసన నై. వి.=—నై—
పరుసనము. నై. వి.=—నై—

పరుసము. నై. వి.=స్పర్శవేధి: చూ, రూ-పరసవేది; విణ. 2. రూ-పలుసము: చూ, పరుషము.

పరుసవేది. నై. వి.=స్పర్శవేధి: చూ, రూ-పరసవేది. హరి. ఉ. 5, ఆ. 233.

పరుసు. నై. వి. 1.=పరుషత: చూ, పరుషము. 1; 2. రీతి: చూ, విధము. 1.

పరూషము. సం. వి. అ. పుం. పేరీదు*: చూ, మఘఖర్జురిక.

పరూషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిట్టేదు*: చూ, మఘఖర్జురిక. [సము.

పరేచేకము. నై. వి.=పరిహాసము: చూ, పరిహా

పరేతరాట్టు. సం. వి. జ్. పుం: చూ, యముడు.

పరేతుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. భూతవిశేషము: చూ, భూతము; విణ. 2. చేచ్చినవాడు: చూ, మృతుడు. (తద్వి—క్షీర్తిశేషుడు, మృతశీవుడు, జీవన్ముక్తుడు, జీవన్ముక్తుడు ఇత్యాది.)

పరేద్యవి. సం. అవ్య. మఱునాటికిపేరు.

పరేష్టుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెక్కు ఈత లీనినయావు, బహుసూత: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు). [తుడు.

పరైధికుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరజా

పరోక్షము. సం. విణ. ఇంద్రియగోచరముకానిది.

పరోక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పరక్షీయభేదము (ఒకనిచెందడానిది)

పరోపకారార్థమిదంశరీరమ్. లో. ఈశరీరము పరులకుపకారము చేయుటకొరకు. “అరయ బరోపకారార్థ మిదంశరీరమ్మ”ను వాక్యసారము గ్రహించి.” (కుచేలోపాఖ్యానము)

పరోయుతులు. సం. విణ. పదివేలకంటె నధికమైన సంఖ్యగలది: చూ, సంఖ్య. 1.

పరోష్ఠి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, తైలపాయిక. (తైలపాయికదగ్గట పరోష్ఠి చేర్చుచేదువుము.)

పర్కటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. న్. పుం. 1. జోవ్వి*: చూ, ప్లక్షము; 2. పోకమాను లోనగు వాని కొర్రత్తపండు: చూ, సగింసి. 1.

పర్జవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పచంపచ, మౌని పసుపు*: చూ, హరిదుర్నిపు.

పర్జన్యన్యాయము. పా. మేఘునివలన చేనిటి నేలను మంచి నేలనుగూడ వానమరియును. మంచి నేలను గురిసినది యుపయోగించును. చేనిటి నేలను గురిసినది వర్షధమగుననురీతి.

పర్జన్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉఱుము: చూ, స్తరితము; 2. ఉఱిమెడు మేఘము: చూ, మేఘము, 1.

పర్జన్యండు. సం. వి. అ. పుం. 1. వర్షాధిదేవత. ఇంద్రియ: చూ, సహస్రాక్షుండు; అం. 2: చూ, ఆదిత్యులు. [సహము.

పర్జభోజనము. సం. వి. అ. న: చూ, చరికము పర్జము. సం. వి. అ. న. 1. (వృక్షమున నిండి యుండునది): (చూ, ఆకు) ఆరరము, ఉటము, కచపము, కపచము, ఛదనము-ఛదము, దళము, పత్రము, పర్జము, పలాశము.

(తె. ప).—ఆకు, గాదము; తద్వి,—

౧. ఎండిన ఆకునకు.—(తె).— ఎండాకు, కారాకు, చొక్కాకు, చొరుగు-చొరువు, సొరుగాకు; ౨. గంజోయిఆకునకు.—(తె).—

పత్తిరాకు-పత్తిరి-పత్తిరి; ౩. చివికినఆకునకు.— చీకాకు; ౪. పండిన ఆకునకు.—(తె).—కారాకు, పండుటాకు-పండాకు; ౫. పూజాదళమునకు.—(తె).—పత్తిరాకు-పత్తిరి-పత్తిరి

(మిగత విశేషాదులకు “చూ, సొరుగాకు”); పుం. 2: చూ, మోదుగు *.

పర్యుదస్తము. సం. విణ. తోయియబడినది: చూ, విధము. [చూ, విధము.

పర్యుదాసము. సం. వి. అ. పుం. తోయుట: పర్యుదాసింఁచే. సం. స. కి. తోయు: చూ, రాకొట్టు.

పర్యుసితము. సం. వి. అ. న. 1. చేలిది: చూ, సాదము (1); విణ. 2. బహుకాలము ఉం చేబడినది: చూ, పూర్వము. 2.

పర్యేషణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పరీష్టి. 1.

పర్యతమాగ్గము. సం. వి. అ. పుం. కొండమోది దారి: చూ, మాగ్గము. 1.

పర్యతము. సం. వి. అ. పుం. (సంఘటనగలిగినది): అగమము, అగము, అచలము, అవి, అబద్ధము, అబద్ధము, అవి, అహార్యము, ఋ, గ్రా, కందరాకరము, కటకి, కలింగము, కాలంజరము, కుంజము, కుండము, కుకిలము, కుట్టారము, కుట్టరము, కుతి, కుత్తిలము, కుధరము, కుధ్రిము, కుశిలము, కుశేళయము, కేశదారము, క్షితిధరము, క్షౌభృత్తు, గంగాధరము, గిరి, గోత్రము, గోమేధము, గోవిందము, గాగ్రము, ఘనాఘనము, చికురము, జీమాతకుటము, జీమాతము, జీమాలము, తుంగము, ధ, దంతి, ధరిణి, ధరిణిధరము, ధరము, ధరాధరము, ధాతుభృత్తు, నగము, నాకుపు, నాగము, నిర్ఘ్రి, పత్రి, పృథుశేఖరము, భూభృత్తు, మహాధ్రిము, మహేంద్రిము, పరాహము, పలాహకము, వ్యంగకము, శిఖరి, శిలోచ్చయము, శృంగి, శైలము, సానుమంతము, స్థావరము, స్థిరము, (తె. ప).—కరువ, కొండ, గట్టు, గుండు, గుట్ట, గుబ్బలి, చేట్టు, తిప్ప, నేలతాలుపు, పుడమితాలుపు, మల, మెట్ట - మెట్టు; తద్విశేషములు. - ౧. అంజనపర్యతమునకు. — అంజనాచలము, నీలము. (తె. ప). — కవ్వముల, కాటుకకొండ, కాటుకగుబ్బలి; ౨. అస్తాదికి. —

అబ్దము, అర్బుదము, అస్తము, అస్తాచలము, అస్తాది, కనకాచలము, కనకాది, చరమక్షౌభృత్తు. (తె. ప). — కుంకుమకొండ, కుంకుమగట్టు, కుంకుమల, కుంకుమెట్టు, పడమటికొండ; ౩. ఉదయాదికి. — ఉదయము, ఉదయాది, ఖగాసనము, పూర్వపర్యతము. (తె. ప). — తూరుపుగొండ, తొలుగట్టు, పుట్టుగట్టు, పాడుపుగొండ, మురుగట్టు; ౪. ఋక్షమరుకొండకు. — ఋక్షపర్యతము, ఋక్షము; ౫. ఓభ్రదేశస్థపర్యతవిశేషమునకు. — కిష్కింధము - కిష్కింధ్య; ౬. కవ్వపుగొండకు. — ఇంద్రికీలము, మందరము, మంథాది. (తె. ప). — కవ్వంపుమల, కవ్వపుగొండ, కవ్వపుమల, తరిగట్టు, తరిగొండ; ౭. కుల (పరిధాన) పర్యతములు. — మహేంద్రిము, మలయము, సహ్యము, శక్తిమంతము, గంధమాదనము, వింధ్య, పారియాత్రము (7) (చూ, 892 పాట); ౮. కృతకాదికి. — కృతకాది, క్రిడాస్థానము. (తె. ప). — ఆటతిప్ప, ఆటపట్టు, చేతగట్టు; ౯. కైలాసపర్యతమునకు. — అపరాపృత్తివిలయము, అష్టాపదము, కన్పూరనేషిక, పుబేరాచలము - పుబేరాచలము, కేలాసము - కైలాసము, గణపర్యతము, గౌతమిద్వారము, రజతపర్ణము, రజతాది, శివాది. (తె. ప) — తెల్లగుబ్బలి, మడికానుమలగట్టు, ముక్కంటిమల, ముక్కంటియిల్లు, విసపుమేతరిబలులెంకి, వెండికొండ, వెండిగుండు, వెండిమించేకొండ, వెలిగొండ, వెలితిప్ప; ౧౦. కొండగుహకు. — (చూ, రంధ్రము. 1.); ౧౧. కొండచేతయకు. — అగము, తటము, ప్రపాతము, భృగువు. (తె. ప). — కొండచేతయ, కొండనడుము, గుబ్బపేట, చేతి - చేతయ, జోలుపు, పడుకు - పడుగు - పణుగు; ౧౨. కొండ

నడుమునకు. — చందము; ౧౩. కొండమీది నుండి నడిచిపోయెను. — పర్వతము, స్పర్శ. (తె. ప). — కేట్ల, కేట్లము, పోయెను. కార్మిచా దిక్కి. — కాంచము - కార్మిచము. (తె. ప). — కొండ; ౧౪. చక్కవాళిపర్వతమునకు. — చక్కవాళము. (తె. ప). — కడపటిమల, మేట్లుగొండ, బులుపునట్టు, మేగట్టు, నడిగట్టు; ౧౫. చిత్రకూటాదిక్కి. — నువ్వే ర్వము, చిత్రకూటము; ౧౬. చిన్నచిన్న రాళ్ళునట్టు. — (తె. ప). — చివ్వు; ౧౭. తిక్కుకూటాదిక్కి. — తిక్కునట్టు, తిక్కుటము; ౧౮. కొర్కొకాదిక్కి. — కొర్కొకము, దీపకేశము; ౨౦. సర్వత్రమున కొండ కు. — (తె. ప). — కలుపడుచుండ; ౨౧. మలయాదిక్కి. — కలపడుచు, నిసారము, చం దినాచలము, మలయము. (తె. ప). — గండపుం గొండ; ౨౨. మేరుపర్వతమునకు. — ఉరు, కన కాచలము, కనకాదిక్కి. కర్ణికాచలము, కల్యాణగ్రామము, కాంచనగిరి, చామికరము, జ, మే నుపు, శక్రక్రదాచలము, సుమేరువు, హేమా దిక్కి. (తె. ప). — కేతేగట్టు - కేతేలగట్టు, నెలదా రిసింగిణి, పొంగట్టు, బంగరుకొండ - బంగారు కొండ, వేలుపుమల, కేల్పుమల, వేలుపులయిల్లు, వేపన్నెల పసిడిగట్టు; ౨౩. మైనాకపర్వత మునకు. — కార్మిచానుజము, మైనాకము. (తె. ప). — గట్టుపట్టి, గట్టురామోలి, గట్టామోలి; ౨౪. కై ప త ప ర్వ త ము నకు. — కృష్ణాచలము, కైపతము; ౨౫. పర్వ పర్వతములు. — చైత్రము, హిమవంతము, హే మకూటము, నిషధము, మేరువు, కన్తి, శృంగి; (7) ౨౬. పృథ్వీపర్వతమునకు. — ఋషభము, విష్ణుక్షేత్రము, పృథ్వీము, వేంకటా చలము. (తె. ప). — తిరుపతి, తిరుమల; ౨౭. హిమాద్రిక్కి. — అద్రిరాజు, ఉమా పి తి, కారము, గోవిందుడు, నగపతి, నగా

ధిపుడు, నారాయణుడు, మేనాథవము, హిమభాతువు, హిమవంతము, హిమాచలము, హిమాద్రి, హిమాలయము. (తె. ప). — కొండ కేడు, గట్టులకేడు, గట్టుయెకిమీడు, గుబ్బలివొర, చేలేగొండ, చేలువగట్టు, చేలు పలమల, చేల్లనిజెలిదిబ్బ, తోడుకుసాహిణిమా మ, దుగ్గతందీర్, దుగ్గికన్నయ్య, పులుమోలి తార, దేసికంటిమాను, మంచేగుబ్బలి, మంచే గొండ, మంచేటిలదాల్పు, కల్లుకానుపు తార, పడకుగుబ్బలి, పడకుగొండ, వలిమ ల; ౨౮. పర్వతవిశేషములు. — అయోముఖము; ఋష్యమూకము; కపథము; కగోత్రులు (సము ద్రిము నందిలి కొండలు); కలిందము; కాలాంజనము; కులాచలము; కూపిక (నీటినిడి మి కొండ); కూలకము (కృమిపర్వతము); కేదారము; (తె. ప). — కొండకోట (నరణా కారమైనకొండ); కోలాహలము; గులూచి - గులూచి (పర్వతపార్శ్వము); గోమంతము; గోవర్ధనము; ధారమల; (తె. ప). — నడగొం డ (జంగమపర్వతము); పరాగము; వింధ్యము; ౨౯. శిలకు. — (చూ, రాయి); (మిగతవానికీ “ చూ, హిమాలయము. ”)

పర్వతుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక దేవ ఋషి: చూ, సన్యాసి. [శుభ్రము. 1. పర్వతోద్భూతము. సం. వి. అ. న. బేగడ: చూ, పర్వము. సం. వి. న్. పుం. 1. గనుపు: చూ, ఋషి; 2. దర్శపృతి పత్సంధి: చూ, పున్న ము; 3. = పబ్బసము - పృబ్బసము - పరువము, పం డుగ: చూ, సంబరము; 4. విషవదాది: చూ, విషవత్తు; 5: చూ, సమూహము; 6: చూ, శంసనము; 7. లక్షణాంతరము; 8. గ్రంథ సంధి: చూ, సంపుటము (సర్గము). పర్వములు. అం. 1. కృష్ణపక్షాష్టమి, కృష్ణపక్ష చతుర్దశి, కుమారుపు (అమవస), పూర్ణిమ (పున్నమ), రవిసంకాంతి (5): చూ, పం

చకము; 2. భారతపర్వములు.—ఆది, సభా, ఆర, విరా, ఉద్యోగ, భీష్మ, ద్రోణ, కర్ణ, శల్య, సాప్తిక, స్త్రీ, శాంతి, ఆనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మాసల, మహాపరిస్థానిక, స్వర్గారోహణ పర్వములు (18).

పర్వరీకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వహ్ని. 1.

పర్వరీణము. సం. వి. అ. న. 1. ఆకులయినా: చూ, పారక; 2. జోజేమాడెడు కంబలి: చూ, వ్యవహారము. 4. (రల్లకము); 3. గను పు: చూ, బుడిపి; 4: చూ, పనరు. 2.

పర్వసంధి. సం. వి. ఇ. పుం. పున్నమకును పాడ్యమికిని, అమావాస్యకును పాడ్యమికిని మధ్యకాలము: చూ, పున్నమ.

పర్వా. వా. వి. 1. గుటి: చూ, లక్ష్మము. 1; 2: చూ, రూ-పరవా. 2; 3: చూ, వెలుపు. “నీకుపర్వాలేదు.”

పర్వ. దే. వి. 1: చూ, రూ-పరుగు. 2; 2: చూ, రూ-పరువు (1); అ. కి. 3. రూ-పరపు: చూ, వ్యాపించు. [చూ, శల్యము. 1.

పర్వక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రకృతయెముక:

పట. దే. వి. 1. రూ-పట్ట. ఉప్పుపండెడు బయలు: చూ, భూమి. 1; 2. రూ-పట్ట. బయలు: చూ, భూమి. 1; 3. రూ-పట్ట. మన్నము లోన గువానిఁ గొలిచెడు మానవిశేషము; 4: చూ, సమూహము; వై. వి. 5. = పరః. ఇతరము: చూ, వేలు. 3; 6. మిక్కిలి. భో. 5, ఆ. 289: చూ, హెచ్చు. 1; 7. = పృథు. గొప్పది. భార. విరా. 4, ఆ. 88: చూ, విపులము. [ఉ. 7, ఆ. 34:

పటగు. వై. అ. కి: చూ, వ్యాపించు. హరి.

పటగడ. వై. వి. 1. = పరిసర. (రూ-పరగడ-పరవడ-పటగడము) ఇతరస్థలము. ఉ. హరి. 4, ఆ. 48: చూ, భూమి. 1; 2: చూ, పాఞ్చము. 2. రామా. 7, ఆ. 249.

పటగడము. వై. వి. = వై. —

పటగు. వై. అ. కి. = పరిసర-పరియుజ్: చూ, వ్యాపించు.

పటచినపాటు. వా. వి. పొందించిన దుగవస్థ.

పటచే. దే. ఆ. కి. 1. పాటు. భార. ఆది.

2, ఆ. 67: చూ, వ్యాపించు; 2. పటపటచే:

ఒడ్డు, ఒడ్డు; వై. పే. (రూ-పటపట-పటపు.) 3. పడఁజేయు. కళా. 7, ఆ. 225;

4. దుప్పటిలోనగువానిపటచే; 5. పాటు

పడఁజేయు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 245.

పటచేట. వా. వి: చూ, తోలిలుట.

పటత. దే. వి. (రూ-పటతి-పటద-పటవ-పట్టు, పరద-పటద.) ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ.

పటతి. దే. వి. — వై. —

పటతెంచే. దే. అ. కి. (పటచే + తెంచే).

పాటిపచ్చే. భార. ఆది. 5, ఆ. 255.

పటద. దే. వి: చూ, రూ-పటత.

పటపట. దే. వి. చించేట నమలుటలోనగువాని యందగుధ్వస్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

పటపు. దే. వి. 1. పడక: చూ, శయ్య. 1;

2. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3; 3. విరివి.

కళా. 2, ఆ. 133: చూ, విస్తారము. 1;

వి. 4. విరివిగలది: చూ, విపులము; దే.

పే. 5. పోగొట్టు. భార. విరా. 4, ఆ.

201: చూ, భంగించు; 6. తోలిలు: చూ,

వెలుచు; 7: చూ, ప్రయోగించు; 8: చూ,

పూయు. నిర్వ. 6, ఆ. 128.

పటవ. దే. వి: చూ, రూ-పటత. [బరువు.

పటి. దే. వి. 1. రీతి: చూ, విధము. 1; 2. కాండి

పటిక. దే. వి. 1. ఒకానొకతాయి: చూ,

తాయి; 2. ఒకగకముపక్కి: చూ, పక్షి.

పటిగ. దే. వి: చూ, రూ-పరిగ. 4. [పక్షి.

పటిగపిట్ట. ద్వ. వి. పటిగయేటితినెడుపిట్ట: చూ,

పటిగబ్రతుకు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పరిగబ్రదుకు.

పటిగరి. దే. వి. (పరిగ + అరి) పటిగయేట

వాడు: పటిగవాడు.

ఇము. ఉ, రా. 5, అ. 308; మా, హూహూహూ. 2.
 వేగుటయందగు ననుకరణము. కాశీ. 5, అ. 144; మా, హూహూహూ; విణ. 3. వి.

శము. పాండు. 2, ఆ. 48: చూ, వెలితి. 1;
4. కృశము: చూ, సారపు.
చలపలన. దే. వి. 1. నైరశ్యము: చూ, వెలితి.
1; 2. కార్యము: చూ, సాటసాట; విణ.
3. విరళము: చూ, వెలితి. 1; 4. కృశము:
చూ, సారపు.
చలపైతృకము. పా. శార్దూమన మాంసము నువ
యోగించే పూర్వకాలపుకర్మ.
చలము. సం. వి. అ. న. 1. నిష్కము. నాలుగు
కర్షములయెత్తు. (వెండిపలము=ఇరువు; బం
గారుపలము=మరుది స్త్రము) తద్వి. (సం.
ప.)—అక్షము, అర్థపలము, కర్షము. (తె.
ప.)—అరపలము; 2. మూడుతులములు
(లేక) 1/8 కేరు: చూ, శతమానము. 1;
3. రూపలము- పాలము.=పాలను: చూ,
మాంసము; నై. వి. (1).=ఫల. మిగులు:
చూ, లాభము. 1.
చలలము. సం. వి. అ. న. 1.=పాలను: చూ,
పలము. 3; 2. బుడ: చూ, శాదము. 2;
3. నూపుపిండి: చూ, సాదము. (1).
చలలుడు. సం. వి. అ. పుం. రక్కసుడు:
చూ, రాక్షసుడు. 1. [శాఖ. 1.
చలన. దే. వి. రెండుకొమ్మల మొదలు: చూ,
చలనకొమ్మ. వా. వి. పంగ- పగ్గ, పాయగొ
మ్మ, ఎడముగా చొచ్చినశాఖ: చూ, శాఖ. 1.
చలవరము. నై. వి.=పరిలాపము. స్వప్నభాష
ణము (రూ-పలవరము- పలవరింత- చలవ
రింత- పలవరింపు- పలవరింపు- పల్లటపు):
చూ, శబ్దము. 2.
చలవరించే. నై. అ. క్రి.=పరిలాప. పరిలాపిం
చే. (రూ-పలవరించే-పలపు-పలుము- పల్వ
రించే) ఉ. హరి. 5, ఆ. 282: చూ, రొల్లు. 2.
చలవరింత. నై. వి.=పరిలాప. 1. చలవరించేట:
చూ, రూ-పలవరము; 2. వ్యర్థోక్తి: చూ,
శబ్దము. 2.

చలవరింపు. నై. వి.=పరిలాప: చూ, రూ-పలవర
ము. ఆం. భా. ప. 116.
చలవించే. నై. అ. క్రి.=పరిలాపించే: చూ,
రూ-పలవరించే. నై. 6, ఆ. 76.
చలాండువు. సం. వి. ఉ. పుం. రూ-చలాండువు.
నీరుల్లి* (ఇందుల భేదములు.—ఎఱ్ఱనీరుల్లి,
తెల్లనీరుల్లి, పచ్చేనీరుల్లి): చూ, నుకండ
కము. 1. (ఇదె ఎఱ్ఱనీరుల్లి)
చలాములు. వా. వి. బ. నాశనము: చూ, సంస్థ. 3.
చలాములుచేయుట. వా. స. క్రి. 1. పాడుచే
యుట; 2. దోపిడిచేయుట.
చలాయనము. సం. వి. అ. న. పాటిపోవుట:
చూ, సందాపము. [గృహ్యసూత్రం-
చలాయితండు. సం. విణ. పాటిపోయినవాడు:
చలాలము. సం. వి. అ. పుం, న. 1.=పొల్ల-
పొల్లు: చూ, నిష్ఫలము; 2. కిక్కి, మోడు:
చూ, తృణము. 1. (తృణము 1 అను నర్థ
మందు 'రులాలము' అను పదము "పలా
లము" అని చేరువపలెను.)
చలాశము. సం. వి. అ. న. 1. ఆకు: చూ,
వర్ణము. 1; పుం. 2. ఆకుపచ్చే: చూ, వర్ణ
ము. 6; 3. గంట్లకచోరము*: చూ, పద్మం
ధ; 4. చూ, మోదుగు*: విణ. 5. ఆకుపచ్చే
నిది: చూ, వర్ణము. 6.
చలాశి. సం. వి. న్. పుం. 1. చెట్టు: చూ,
వృక్షము; 2. కోరింద*: చూ, ముచపత్రా;
3. జోవ్వి*: చూ, ప్లక్షము; 4. చూ, పలా
శము. 3*; 5. చూ, రాక్షసుడు. 1.
చలాశుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పలాశి. 5.
చలాస్త్రి. వా. వి. వ్రణములకంటించే మలా
ముపట్టి: రూ-పాలాస్త్రి.
చలిక్కి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ముదిసినయూ
డుది, వృద్ధ: చూ, స్త్రీ; 2. తొలిచూలి
యావు: చూ, సారభేయి (భేనువు).
చలితము. సం. వి. అ. న. 1: నర-నరపు-నరుపు-

తెనుపు. (సం. ప). - పాకము; 2. సరవెండుకిక: చూ, సర. 2; 3. యిరవ: చూ, కాపము. 2; 4. చూ, బాపువ్వు
 పలియ. వై. వి. = పల్లి. రూ-పల్లి: చూ, సీను. 1. (కేళము).
 పలు. దే. వి. రూ-పల్లు. 1. వంతము. భాగ. 9, స్కం. 196: చూ, రూ-పల్లు. 1; 2. ఆనేకము: చూ, విస్తారము. 1; ఆవ్య. 3. నానాధకము. ఆం, భా. తృ. 68.
 పలుగు. వై. వి. = పుట్టికము. ఉ. హరి. 2, ఆ. 172; భార. సభా. 1, ఆ. 12: చూ, పట్టికము.
 పలుక. వై. వి. 1. తెల్లన. హరి. ఉ. 3, ఆ. 43: చూ, వర్ణము. 6; 2. = పలక. చాలు: చూ, హరిగ. [ఋ. పా. 2, ఆ. 59.
 పలుకఁచాలు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, వెల్లఁచా పలుకన. వై. వి: చూ, రూ-పలుక. (విశేషణ మగునో. — వికృ. 2, ఆ. 155.)
 పలుకఁపు. వా. వి. రూ-పల్కుపు. పెదవి: చూ, వాలెఱ.
 పలుకమి. వా. వి: చూ, మానము.
 పలుకరించు. దే. స. కిరి. రూ-పల్కురించు. 1. మాటాడు: చూ, పచించు; 2. సిరిచిమాటాడు: చూ, పచించు; 3. నిర్దుర లేపిమాటాడు: చూ, పచించు; ఆం. పేరి. 4. మాటాడిం దించు: చూ, పచించు; స. కిరి. 5: చూ, హెచ్చేరించు.
 పలుకరింత. దే. వి. (రూ-పల్కురింత — శిలుక రింపు) 1. మాటాడుట: చూ, శబ్దము. 2; 2: చూ, హెచ్చేరిక.
 పలుకరింపు. దే. వి. — పై —
 పలుకసరి. వా. వి: చూ, రూ-పలకసరి.
 పలుకు. దే. వి. రూ-పల్కు. 1. తునుక. య. 1, ఆ. 97: చూ, కకలము. 4; 2. మాట: చూ, శబ్దము. 2; 3. వచనము: చూ, శబ్దము.

2; 4. చేదుపు: చూ, విద్య; 5. నింద. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 286: చూ, సెగింపు: 6. పక్షిధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 7. విత్తులోపలి భాగము: చూ, బద్ద. 1; 8. వీణాదిస్వరము; చూ, స్వరము. 2; స. కిరి. 9. అను. భార. ఆర. 7, ఆ. 309: చూ, పచించు; 10. నిం దించు చూ, సెగించు; అ. కిరి. 11. మాటా డు: చూ, పచించు.
 పలుకుఁజెలి. దే. వి. రూ-పల్కుఁజెలి. పను. 1, ఆ. 3: చూ, సరస్వతి.
 పలుకుఁదత్తడి. దే. వి. చిలుక: చూ, శుకము. పలుకుఁదోడు. దే. విణ. మాటతోడు.
 పలుకుదుబండ. వా. వి. సృతిధ్వనించుకొండ: చూ, పర్వతము.
 పలుకుపర్చిల్లదనము. అం: చూ, సప్తవ్యసనములు. పలుకుబంగారము. జా. అపురూపము. “చిలు కా నీతోనైనను పలుకంగారాదె పలుకు బంగారటవే.” (విజ. 2, ఆ. 181).
 పలుకుబడి. దే. వి. రూ-పల్కుబడి. 1. ఉచ్చా రణము: చూ, శబ్దము. 2; 2. వచోనిబంధ నము: చూ, రోజి.
 పలుకుటాయి. దే. వి. సృతిధ్వనినిచ్చుశిల. రూ- పలుగుటాయి: చూ, రాయి.
 పలుకులపులుగు. వా. వి: చూ, పలుకుఁదత్తడి. పలుకులు. పా. దీనికిఉపమానములు, — కోకిల వాక్కులు, చిలుకవాక్కులు, చేక్కెర, తేనె, కర్పూరము, అమృతము, మామిడి, పండు, చెఱకు. మొ. [బృహ్మ. 1. పలుకువెలదిమగఁడు. వా. వి. నలువ: చూ, పలుకెంపు. దే. వి: రూ-పల్కెంపు: చూ, పలుగంటి. పలుగంటి. వా. వి. (రూ-పలుగంటు-పల్లంటి- పల్లంటు, పలునొక్కు-పల్నొక్కు, పలు కెంపు-పల్కెంపు) దంతక్షతము: చూ, వాతె రకెంపు.
 పలుగంటు. పా. వి. — పై — ఆం, భా. ద్వ. 180.

పలుగఱ. ద్వ. వి. పండ్లపొడి. పృథ్వా. 5, ఆ. 88: చూ, సురుము.

పలుగాఁడి. దే. వి. 1. పెండెము. పనులవొడ్డి లోనగువానికి పెట్టెడుతలుపు. ఉ, హరి. 3, ఆ. 34: చూ, వాకిలి; 2. బండివరము. హరి. పూ. 5, ఆ. 174: చూ, పరము. (2); విణ. 3. పెక్కుగాఁడులుగలది.

పలుగాకి. దే. విణ. దుష్టఁడు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 154: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

పలుగు. దే. వి. 1. గుంటకగుజ్జాలకును, పాపటపు గుజ్జాలకును తగిలించెడు దళమైన తగడు: చూ, సరిగ; వా. వి. 2. గడ్డపలుగు: చూ, పలుగుగుంటక; నై. వి. 3. = స్ఫటిక: చూ, రాయి; 4. = ఫాల. పశువు పలుపు: చూ, నూత్రిము. 1; దే. విణ. 5: చూ, పలుగాకి. హరిశ్చ. 2, ఆ. 154.

పలుగుండుగ్గి. దే. స. బ. (రూ-పలువుండుగ్గి-పలుగురు-పలువురు- పల్వురు, పెక్కుండుగ్గి-పెక్కుండుగ్గిరు-పెక్కురు) అనేకులు.

పలుగుగుంటక. దే. వి: చూ, పలుగు. 2.

పలుగుడు. వా. వి. శరీరమును పగుల్చురోగము: చూ, విపాదిక.

పలుగుడుఁబాము. దే. వి కట్టెడ: చూ, సర్పము. పలుగుఁబిట్ట. ద్వ. వి. గుడ్లగూబ: చూ, సకినం పుఁబులుఁగు.

పలుగురు. దే. స. బ: చూ, రూ-పలుగుండుగ్గి.

పలుగుతాయి. వా. వి: చూ, రూ-పలుమతాయి. పలుగొమ్ములమొకము. ద్వ. వి. ఏనుఁగు: చూ, హస్తీ.

పలుగొట్టు. దే. వి. పలుగులోనిగాదము పెల్ల గించుటకై పండ్లపలె మేకులమర్చిన పలక.

పలుచే. దే. విణ. రూ-పలుచే. 1. దళసరికానిది; 2. వెలితియైనది, వెలితి: చూ, హీనము. 1; 3. చిక్కనకానిది: చూ, వెలితి. 3; 4. చులుక నైనది: చూ, లఘ్వి. 2; 5. సన్నమైనది: చూ, సైకము.

పలుచేన దే. వి. రూ-పలుచేన. 1. సన్నదనము, సన్నన: చూ, నూత్నము. 4; 2. వెలితితనము, తక్కువ: చూ, వెలితి. 1; 3. అనుకుదనము: చూ, పిదపిద. 2; 4. చులుకదనము. స్వా. 4, ఆ. 70: చూ, లాఘవము. 1; వా. 5. నీరు కలిసిన పాలు మజ్జిగ లోనగునవి తేటగా అగుట. ("పాలుపలుచేన, మజ్జిగపలుచేన." మొ.)

పలుచేవిపప్పు. వా. వి. నూపఖిళము: చూ, నూప పలుచేర(అ). ద్వ. వి: చూ, రూ-పలుకప్పు. పలుచోముట. దే. వి. (సం. ప).-ఖమ్, దంతధావనము.

పలుచొక్కు. దే. వి. రూ-పల్నొక్కు: చూ, పలుగంటి. [తతి. 6.

పలుపట్టడ. దే. వి. సంకరజాతిజనము: చూ, సం పలుపు. నై. వి. = ఫాల. రూ-పలుగు. 1. పనులమొడఁగట్టెడు తలుగు: చూ, నూత్రము. 1 (దేశ్య మని శ.ర); 2. గుఱ్ఱముమొడఁగట్టెడుత్రాడు. భార. విరా. 5, ఆ. 53: చూ, నూత్రిము. 1. పలుమరు. దే. దగ్గి. కిగ్గి. విణ. (పలు + మారు) (రూ-పలుమారు-పలుమలు-పలుమాలు-పల్లరు-పల్మారు-పల్మలు-పల్లాలు)మాటిమాటికి. రామా. 3, ఆ. 153: చూ, శశ్వత్తు.

పలుమలు. దే. దగ్గి. కిగ్గి. విణ. —పై—

పలుమాలు. దే. దగ్గి. కిగ్గి. విణ. —పై—

పలుమారు. దే. దగ్గి. కిగ్గి. విణ. —పై—

పలుము. కై. వి. = పృలాప. 1: చూ, పలవరము; ఆ. కిగ్గి. 2: చూ, పలవరించే.

పలుమేరు. దే. వి: చూ, వృక్షము. స్వా. 4, ఆ. 37.

పలువ. ద్వ. విణ. (పలు + వా): చూ, పలుగాకి; 2: చూ, పలుము. 1; వా. 3. బొంకు: చూ, వితథము. [ప్రహవితములు.

పలువగలు. వా. వి. బ. ఉచ్చాపచనములు: పలువతిట్టు. వా. వి: చూ, పలువ. 3.

పలువకము. వై. వి.=పల్లకము: చూ, రూ-
పలవకము.

పలువకరింత. వై. వి.=--వై.---

పలువకరింపు. వై. వి.=--వై.--- [కల్ప]

పలువకున. దే. వి. రూ-పల్లవ్య: చూ, పలు
పలువకములు. వా. వి. బ: చూ, పలువకలు.

పలువక్తు. దే. వి. పలువురకుఁబట్టికవాఁడు:
లంకెకొడుకు: చూ, నూఁకుడు. 1.

పలువుండు. దే. స. బ: చూ, రూ-పలుగుండు.
పలువురు. దే. స. బ:--వై.---

పలునము. వై. వి.=పరుకు: చూ, రూ-పరు
నము 2. పరిచ్ఛ. 5, ఆ, 111.

పల్కన. వై. వి: చూ, రూ-పలుకన. (అమే)
దీతమందు పలుపల్కన.---య. 1, ఆ.123).

పల్కపు. దే. వి: చూ, రూ-పలుకపు.

పల్కరించు: చూ, రూ-పలుకరించు. (మాటా
డుటకు.---భాగ. ఆది. 4, ఆ. 68; మాటా
డించుటకు.---స్వా. 4, ఆ. 41).

పల్కరింత. దే. వి: చూ, రూ-పలుకరింత.

పల్కు: చూ, రూ-పలుకు.

పల్కుకెలి. దే. వి: చూ, రూ-పలుకుకెలి.

పల్కుటలుమేటులు. వా. వి. బ. దేవతలు.
సాంబ. దేవ. 8: చూ, వేలుపు.

పల్కుడు. వా. వి. పల్లము: చూ, రంభము.1.

పల్కుబడి. దే. వి: చూ, రూ-పలుకుబడి.కళా.
3. ఆ. 163.

పల్కులచెలియత్త. వా. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.

పల్కెంపు. దే. వి: చూ, రూ-పలుకెంపు.

పల్లంటి. వా. వి: చూ, రూ-పలుగంటి.

పల్లంటు. వా. వి.---వై.--- [5, ఆ. 70.

పల్లకి. దే. వి: చూ, రూ-పలుగాకి. రామా,

పల్నాడు. వా. వి: చూ, రూ-పలనాడు.

పల్నొక్కు. వా. వి: చూ, రూ-పలునొక్కు.

పల్వల: చూ, రూ-పలవల.

పల్వలన: చూ, రూ-పలవలన. (విరళమునకు.---
భాగ. 10, స్కం. పూ. 75).

పల్వరు. దే. దగ్గి. కిగ్గి. విణ: చూ, రూ-పలు
మరు. ఉ, హరి. 2, ఆ. 124.

పల్మలు.---వై.---

పల్మారు.---వై.---

పల్మారు.---వై.---

పల్వంకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=పలంకము-
పలంకు: చూ, మంచేము; 2. అరప: చూ,

మంచె; 3. యతులులోనగువారి యాన
ము: చూ, సవారి; 4: చూ, యోగపట్టె;

5=పల్లకి-పాలకి. రూ-పల్వంకిక: చూ,
సవారి. [చూ, పల్వంకము. 5.

పల్వంకిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=పల్లకి-పాలకి:

పల్వయణము. సం. వి. ఆ. న.=పల్లయనము-
పల్లము. (రూ-పల్వయనము-పల్వ్యాణము-ప

ల్వ్యాణము) గుట్టపుజీను: చూ, హయము.

పల్వయనము. సం. వి. ఆ. న.---వై.---

పల్వ్యాణము. సం. వి. ఆ. న. 1.---వై.---;2=

పల్లన. ఏమఁగుమీఁదిఅంబారి: చూ, హస్తీ.

పల్ల. వై. వి.==పాటల. 1. పాటలపల్లముకలది:
చూ, వర్ణము. 6; 2. కపిలవర్ణముకలది.కాశీ.

4, ఆ. 153: చూ, వర్ణము. 6; 3. అరుణ
వర్ణముకలది, పల్లకమ్మ: చూ; వర్ణము. 6.

పల్లకట్టు. ద్వ. విణ. పల్లవన్నెచూపట్టునది.

పల్లకమ్మ. వా. వి. 1. ఒకానొక గాగ్గిమదేవత:
చూ, మహాలక్ష్మి. 3; 2: చూ, పల్ల. 3.

పల్లకి. వై. వి.=పల్వంకికా. రూ-పల్లకి. ఉత్సవ
విగ్రహములు వధూవరులు లోనగువారిని శుభ

దినములలోమనుష్యులు మోసికొనిపోయెడు
వాహనము. వై. 2, ఆ. 103: చూ, సవారి.

పల్లకి. వై. వి.=--వై.---కళా. 2, ఆ. 7.

పల్లగించు. వై.స.కిగ్గి.=పల్వ్యాణ:చూ,పల్లించు.

-పల్లగేద. వా. వి. తెల్లబత్తు: చూ, మహిషి.
-పల్లట. దే. వి. రూ-పల్లటము. 1: చూ, లోల
ము; 2: చూ, వ్యత్యాసము; 3: చూ, సం
భ్రమము. [స్త. కష్టము: చూ, శోకము.
పల్లటము. దే. వి. —పై—; నై. వి. 4.=పర్య
పల్లటి. దే. వి. రూ-పల్లటి-చేపల్లటి-అంతర
పల్లటి. 1. పుత్రగతిభేదము: చూ, హయము;
2. ఎగవు: చూ, సందేహము; నై. వి. 3.=పాట
లాంఘి. ఒకానొకపావురము: చూ, సురటి.
-పల్లటిలు. దే. అ. కి. రూ-పల్లటిలు. 1: చూ,
సలింఁచే. భార. ఆర. 5, ఆ. 394; నై. అ.
కి. 2.=పర్యస్త. తడవడు: చూ, వ్యత్య
స్తమగు (దేశ్యమని శ. ర); 3: చూ, వెల్ల
బాటు; 4: ఎట్టవాటు; వా. 5: చూ,
శోకించు. [విరా. 2, ఆ. 135.)
-పల్లటిల్లు. —పై. — (ఎట్టవాటుటకు. — భార.
-పల్లటి: చూ, రూ-పల్లటి (పారావతవిశేషము
నకు. — సా. 1, ఆ. 117)
-పల్లటిల్లాను. దే. అ. కి. ఎగురు. కళా. 8, ఆ
98: చూ, లంఘించు. [ఆ. 41.
-పల్లటిల్లాంటు. దే. అ. కి. —పై—కళా. 8,
-పల్లటిల్లెచే. దే. అ. కి. —పై.—
-పల్లడము. దే. వి. రూ-పల్లడము: చూ,
శబ్దము. 2.
-పల్లన. నై. వి.=పల్యాణ. (రూ-పల్లనము-
పల్లము-పల్లాయనము) 1: చూ, పల్లయ
ణము; 2. అంబారి. పా. 4, ఆ. 111: చూ,
పల్యాణము. 2. [5, ఆ. 132.
-పల్లనము. నై. వి.=పల్యాణ. —పై.—వికర్.
-పల్లపులంట. ద్వ. వి. నీరాసరాసు పండెడు
పంట: చూ, వ్యవసాయము.
-పల్లము. సం. వి. అ. పుం. 1. ధాన్యముపోనెడు
పెద్దగరిసె: చూ, సదనము. 1 (పంటసాల);
నై. వి. (1)=పల్వల. (రూ-పల్ల-పల్లడు-
పల్కుడు) గోయి: చూ, రంధ్రము. 1;
2) =పల్యాణమ్. కోగిరి. స్వా. 4, ఆ.
28; కళా. 3, ఆ. 81; హరి. ఉ. 7, ఆ.
92: చూ, పల్లన. 1; (3)=ప్లవః. పల్లపు
నేల: చూ, భూమి. 1; విణ. (4) పల్ల
(నేల): చూ, భూమి. 1.
పల్లజపులు. ద్వ. వి. బ. (పలు + అజపులు)
1: చూ, పలవరము; 2. (పలువ + అజపులు)
అడరానిపెక్కుమాటలు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 109.
పల్లవము. సం. వి. అ. పుం. 1. చిగురు: చూ,
విదుగ్ధము; 2. చిగిరించిన కొమ్మ: చూ,
కాఖ. 1; 3. కోకచెఱుగు: చూ, మైజాటు;
4. లత్తుకరంగు: చూ, పర్ణము. 6; 5. శృం
గారము: చూ, సాందర్యము; 6. విరివి:
చూ, విస్తారము. 1; పుం. 7. వెనుకటిచర
ణములయందలి యర్థముననుసరించి సంగీత
ము మొదటచెప్పెడు వాక్యము: చూ, స్వగ
ము. 2; అం. 8: చూ, వృత్తహస్తములు.
పల్లవి. అం. ఒకరకమురాగము: చూ, స్వరము. 2.
(చూ, గానశాస్త్రపండితుడు).
పల్లవించే. సం. అ. కి. (తె. ప). —ఇంకిం
చే, ఇగిరించే—ఇవిరించే, ఇగురుకొను, ఇగు
రుచే—ఇగుర్చు—ఇగుచ్చే, ఇగురొత్తు, ఇవు
రు, ఇవురుచే—ఇవుర్చు—ఇవులుచే—ఇవుల్చు,
చిగిరించే, చిగురుకొను, చిగురుచే—చిగుర్చు,
చిగురొత్తు, తలిరుచే—తలిర్చు, ననయు,
మొగ్గొచ్చు.
పల్లవితము. సం. విణ. 1. చిగిరించినది: చూ,
సంభూతము; 2. లత్తుకచే నెట్టనైనది: చూ,
పర్ణము. 6; 3. విరివియైనది: చూ, విభజము.
పల్లవుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పల్లవికుడు:
చూ, విటుడు.
పల్లా. హిం. వి. నూటయిరువది పక్కానేరుల
మానము, పండుము (శ. ర.)
పల్లాయనంబువాడు. ద్వ. విణ. రూ-పల్లాయన

మువాడు. అప్తడు: చూ, స్నేహితుడు.

చాన. ఉపోద్ఘా. 1, ఆ. 94.

పల్లాయనమువాడు. ద్వ. విణ. — పై. —

పల్లాయనము. నై. వి. 1. అప్తత: చూ, స్నేహము. 1; 2 = పల్లాయన: చూ, పల్లన. 1.

పల్ల. సం. వి. ఈ. ప్రే. 1. = పల్లె - పల్లయ: చూ, సీమ. 1 (దేశము); 2. గుడి: చూ, రుదనము. 1; 3. = పల్ల. నాళి: చూ, పల్ల.

పల్లించే. నై. స. కి. పల్లముకట్టు. పా. 4, ఆ. 66: పల్లగించే.

పల్లక. నై. వి. = పల్లక. రూ - పల్లక. వెడల్పుగల చిన్నతట్ట. చూ, న్యాయము. ప్రత్యయము. 1

పల్లకతట్ట. వా. వి. ఒకానొకచేరి: చూ, పల్లయ. నై. వి. 1. = పల్ల: చూ, రూ - పల్లె. 1.

దే. వి. 2: చూ, రూ - పల్లె. 2; 3: చూ, రూ - పల్లె. 3.

పల్ల. దే. వి. 1: రూ - పలు, అవుడు - దొడు, కోట, పన్ను. (సం. ప.) — ఖరువు, ఖాననము, జంభము, దంతము, దళనము, ద్విజనము, ద్విజము, రదనము, రదము, వక్త్రఖరువు, హాసువు; తద్విశేషములు. - గ. కోట పల్లనకు. — రూ - పలు, కోట, దొడ, (సం. ప.) — దంప్ర, దాడ; ౨. పందికోటకు. — కొమ్ము, కోట, పందికొమ్ము, పందికోట; 3. పాముకోటకు. — కోట. (సం. ప.) — ఆశి, ఆశీస్సు, దంప్ర; ౪. ఏనుగుదంతమునకు. — (చూ, హస్తీ); (మిగతవానికి "చూ, హాసువు."); నై. వి. 2. = ప్లన. నిమ్మము: చూ, రంభయము. 1. [గ్రము. 1.

పల్లడు. నై. విణ. = ప్లవ. పల్లము: చూ, రం

పల్లె. నై. వి. రూ - పల్లియ, 1. = పల్లి. చిన్నజుగు: చూ, సీమ 1 (దేశము); దే. వి. 2. రూ - పల్లియ. అగ్నికులక్షత్రీయజాతి; 3. రూ - పల్లియ. చేదుపులబడి: చూ, మూలలు.

పల్లెకూటము. దే. వి: చూ, పల్లె. 3.

పల్లెటూరివాడు. వా. వి: గ్రామేయుడు. గ్రామ్యుడు. [బుట్టిన యాడుది.

పల్లెత. దే. వి. అగ్నికులక్షత్రీయజాతీయందు: పల్లెమాట. దే. వి. పల్లెటూరి పలుకు: చూ, శబ్దము. 2. [స్వాదుకంటకము.

పల్లెరు. దే. వి. రూ - పల్లెరు = పలంకప: చూ, పల్లెరుపూవు. వా. వి. (రూ - పల్లెరుబూవు.)

జేదయందును, చెవులయందును ధరించెడు ఆడుదానినగ: చూ, భూపణము. 2.

పల్లెవాడు. వా. వి. అగ్నికులక్షత్రీయజాతీయందు: బుట్టినవాడు (ఇతడు ఓడదాటించుచే సర్వవిధములను మోసెడు వృత్తిగల వాడు): చూ, సరంగ.

పల్లెరు. దే. వి: చూ, రూ - పల్లెరు*.

పల్లెరుగాయ. దే. వి: చూ, పల్లెరుపూవు.

పల్లొత్తు. దే. వి: చూ, పలుగంటి. పాండు. 3, ఆ. 10. [రించే. రుక్మి. 3, ఆ. 96.

పల్లరించే. నై. అ. కి. =: చూ, రూ - పలవ పల్వలము. సం. వి. అ. న. పడియ: చూ, సరస్సు. 1. [బాల, కాం. 135.

పల్వల్య. దే. వి: చూ, రూ - పలుపలువ. అచ్చ. సల్వాలుగలదొర. వా. వి. సర్పరాజే. వేం. ఆం. 102: చూ, సర్పము.

పవటిగుర్డిగూబ. వా. వి: చూ, సకినంపుబులు. గు. పాంబ. తిర్య. 10.

పవడగీతి. పా. ఇది ఆటనెలదివలె నడచేను. పృతిపాదమునను రెండవయక్షరముపొస: చూ, వృత్తము. 1. [డము.

పవడము. నై. వి. = పృవాళ: చూ, రూ - పగ

పవడించే. దే. అ. కి. (రూ - పవళించే - పవ్వడించే - పవళించే): చూ, శయనించే.

పవతుడు. ద్వ. వి: చూ, రూ - పగతుడు. పం. వేం. 4, ఆ. 181.

అకు పశ్చేదు తెప్పల్లు. పాదరోగమునకు.—
అడప-అడుప, గాలికుంటు, గొరిసెగాలి,
పుప్పు; నుటికొన్ని రోగములు.—అదురు

దిక్కి-అరువుదిక్కి - అరువుదిక్కి; పరగడుగు. వా. వి. కడుగు: చూ, శుక్తము. ఉంగడ-ఉంగడి, కడుపు; కప్పనా పరగగొను. దే. స. కి. పీడించు. హరి. పూ. వ్రు; కిం; గురువు; మేరుక; వొమ్మ; స. 7. ఆ. 167: చూ, హింసించు 2.

పి; నాచికచేటు. మొ. (చూ. శోకము.1.) పసరము. వై. వి. 1.=పసినాదము. అలంకా కశోభ: చూ, భూషణము. 2; 2. తాను కోతనపరి నెఱవేరినప్పుడు నెఱవేర్చుకొన్న వాడు సంతోషించి నెఱవేర్చినవానికి సం తోషముగా నిచ్చెడు పస్తాభరణాది ద్రవ్య ము: పారితోషికము; వా. 5. (రూ-పసా దము-సాదము)భోజనము:చూ,సాదము.(1).

పస్తాభరణము. వి. ఆ. కి: చూ, సుగంధ. పస్తాభరణము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విశ్రాంతి రాదు.

పస్తాభరణము సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వెనుక. 1. పశుము. సం. వి. 1. పడమటిది: చూ, హరి త్తు. 1; 2. వెనుకటిది: చూ, వెనుక. 1; 3. కడపటిది: చూ, వెనకి 2; ఆం. 4: చూ, తంత్రములు.

పశుమునముద్రము. ఆం: చూ, సముద్రములు. పశ్యతోహరుడు. సం.వి. ఆ.పుం. 1. కమసాల: చూ, స్వర్ణకారుడు; 2.=పచ్చపువాడు. ఎదుటదొంగిలించేవాడు:చూ,హరకుడు.1.

పశ్యత్ఫాలుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు. పశ్చాహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తొలుచుకొనడ. రూ-పశ్చాహి: చూ, సారభేయి (భేనువు)

పస. వా. వి. 1. అధికప్రభ: చూ, వెలుతురు. 1; 2. ఉపస్థితి, లోచనము. ఆం, భా. త్మ. 30; చూ, స్వరణము. 2; 3. సారము: చూ, సారాంశము; 4: చూ, సమృద్ధి. కళా. 1, ఆ. 33; 5: చూ, సామర్థ్యము. 1. కళా.1, ఆ. 10; వై. వి. 6.=పచంపచా. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6.

పసందు. వా. వి: చూ, సౌందర్యము. పసగు. దే. ఆ. కి: చూ, వికడముగు.

పసరు. దే. వి. 1. ఎఱుపుమించినపసుపువన్నె: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 2. ఎఱుపుమించిన పసుపువన్నెగలది: చూ, వర్ణము.6; 3:చూ, సౌందర్యము.

పసపస. దే. వి: చూ, నానుడువాన.

పసపు. వై. వి.=పచంపచా. రూ-పసుపు 1. హరిద్రము: చూ, వర్ణము. 6. (నీనిభేద ములు —కస్తురిపసపు, కూరపసపు, మృని పసపు); 2. హరిద్రావర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 3.తాతిమీదతాచిపూసికొనెడుపసుపు, బండారు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 4 పసు. పువన్నెకలది: చూ, వర్ణము. 6.

పసపుంజోయ. వా. వి. పసుపురంగు: చూ, వర్ణము. 6.

పసరము. వై. వి.=పశు: చూ, రూ-పసులము. పసరించు. వై. ఆ. కి.=పసినర: చూ, వ్యా. పించు.

పసరింపు. వై. వి.=పసినర: చూ, వ్యాపనము. పసరిక. వా. వి: చూ, రూ-పసరిక. 4.

పసరు. వై. వి. 1: చూ, వ్యాపనము. హరి- ఉ. 8, ఆ. 158; దే. వి. రూ-పసురు; 2. ఆకువలిసిన రసము: అసరు, ఆకుపసరు- (సం. ప).—వర్వరీణము; విణ. 3. ఆకు పచ్చేన. ఉ,రా. 6, ఆ. 8: చూ,వర్ణము. 6-

పసరుగాయ. దే. వి. ముదిరినపింజె: చూ, శలా
టువు. 2.

పసరుచోయ. వా. వి: చూ, పసపుంజోయ.

పసరుమొగ్గ. ద్వ. వి. (రూ-పసిమొగ్గ, పసిరిక
మొగ్గ) లేతమొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1.

పసలము. వై. వి.=: చూ, రూ-పసరము.

పసాదపడు. వై. స. కి. తిరు: చూ, సాపడు.

పసాదము. వై. వి.=ప్రసాదనమ్. అన్నము:
చూ, సాదము. (1.)

పసాపడు. వై. స. కి. (పసాదము + సాపడు):
చూ, రూ-పసాదపడు. అచ్చ. బాల, కాం. 75.

పసారము. వై. వి. రూ-పసారు. 1. అంగడి.
రాజ. 2, ఆ. 90: చూ, సగనము. 1; 2.=
ప్రసార. సంచారము. (రూ-పసారు-పచేరు-
పచోరు) చూ, ప్రయాణము.

పసాగు. వై. వి.—పై—అచ్చ. బాల, కాం. 34.

పసి. దే. వి. 1. పశ్వాదులమీదిగాలి. స్వా. 4,
ఆ. 41; స్వా. 4, ఆ. 51: చూ, వాయువు;
2. పువ్వులమీదిగాలి. భో. 3, ఆ. 176:
చూ, వాయువు; వై. వి. 3.=పశు. గోకు
లము: చూ, పసులము. హరి. ఉ. 8, ఆ.
285; (బ. పసులకు.— హరి. ఉ. 8, ఆ.
260); 4. ఆకలి: చూ, బుభుక్ష; 5: చూ,
వాసన. 1; విణ. 8. లేత: చూ, సుకుమా
రము.

పసిడి. దే. వి. 1. బంగారు. కాశీ. 5, ఆ. 53:
చూ, లోహము. 1; 2. ధనము: చూ, విత్త
ము. 1.

పసిడికంటి. దే. వి: చూ, రూ-పసిడికంటి.

పసిడికంటె. వా. వి.—పై— (రూ-పైడి
కంటె. [2, స్కం. 51.

పసిడికాయ. దే. వి: పాత్తిమాలికాయ. భాగ.

పసిడిపుట్టముదాల్పు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.
అం. సం. దే. 7. (ఇట్లు పసిడివలప
దాల్పు.)

పసిడిపురుగు. ద్వ. వి. పాత్తిమాలికాయపురుగు.
మార్క. 2, ఆ. 118: చూ, పురుగు.

పసిడితేడు. దే. వి: చూ, శ్రీదు:డు.

పసిక. దే. వి. 1. పశు: చూ, సారాంశము;
వా. 2: చూ, సమృద్ధి; 3: చూ, సామ
ర్థ్యము. 1.

పసిగాఁపు. ద్వ. వి. గోపకు:డు. పొండు. 2,
ఆ. 128: చూ, మహాకూదు:డు.

పసిగొను. దే. ఆ. కి. గాలిపట్టు: పసిపట్టు.

పసిలిండి. ద్వ. వి. పులి. అచ్చ. బాల, కాం.
122. చూ, శార్దూలము.

పసిపట్టు. వా. ఆ. కి: చూ, పసిగొను.

పసిపాప. దే. వి. 1. లేతబిడ్డ: చూ, శిశువు;
విణ. 2. మిక్కిలిలేత యైనది. వై. 3, ఆ.
12: చూ, సుకుమారము.

పసిబిడ్డ. వా. పి: చూ, పసిపాప. 1.

పసిమంద. వా. వి. పసులము, ఆవులమంద:
చూ, ధేనువు.

పసిమనుపరి. వా. వి: చూ, పసిగాఁపు.

పసిమనుపు. వా. వి. గోరక్షణము: చూ, రక్ష
ణము.

పసిమి. దే. వి. (రూ-పసిమిడి). 1. ఆకుపచ్చే
న. కళా. 3, ఆ. 83: చూ, వర్ణము. 6;
2. ఎఱుపుమించిన పసుపువన్నె. కళా. 3,
ఆ. 204: చూ, వర్ణము. 6; 3. గోగోజేనపు
వన్నె. హరి. ఉ. 7, ఆ. 60: చూ, వర్ణ
ము. 6. [ది: చూ, వర్ణము. 6.

పసిమిడి. దే. విణ. (పసిమి + మిడి) పసిమిగల
పసిమొగ్గ. వా. వి: చూ, పసరుమొగ్గ.

పసిరిక. దే. వి. (పసరు + ఇక) 1. పసరువన్నె:
చూ, వర్ణము. 6; 2. పచ్చేపిట్ట: చూ, హరి
తము. 3; 3. నల్లగతిక*: చూ, హరిత; వా.
4: రూ-పసరిక, కామల-కామెల. (సం.
ప.)—కామల-కామలము; విణ. 5. పసరు
వన్నెకలది: చూ, వర్ణము. 6.

పసిరికపాము. కే. వి. పచ్చేపాము: చూ, సర్పము.
 పసిరికపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, పసిరిక. 2.
 పసిరిక మొగ్గ. ద్వ. వి: చూ, పసుపు మొగ్గ.
 పసివాడు. వా. వి: చూ, కిక్కు. చాంబ మాన. 5.
 పసుపాడు. ద్వ. ఆ. కిక్కు. (పసుపు - ఆడు) పసు
 పుపూరికొని ఒరికమాడు: చూ, పాపమాడు.
 పసుపు: చూ, రూ-పసుపు. (పసుపు పుండ్లు
 మానుచు. పసుపు ఒరిక కిక్కు చెడిపోవా
 నని నీము గాఱుటకర్తము.)
 పసుపుపిట్ట. వై. వి: చూ, పసిరికపిట్ట.
 పసుపు ముగ్గ. ద్వ. వి. — వై. —
 పసుపు మొగ్గ. వై. వి: చూ, పచ్చేపూమొగ్గలకి.
 పసుపులమ్మ. వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
 పసుపుము. వై. వి. = పసు: చూ, రూ-పసులము
 పసుపు. వా. వి: చూ, రూ-పసుపు. 2.
 పసులకావరి. వా. వి: చూ, పసిగాఱు.
 పసులకొట్టము. వా. వి. పసువులసాల: చూ, సు
 నము. 1.
 పసులకాది. వా. వి: చూ, పసుమాగ్గము.
 పసులపుంత. వా. వి. — వై. —
 పసులపోలిగాడు. ద్వ. వి. ఏటిరింత: చూ,
 వ్యాపూరితము.
 పసులము. వై. వి. = పసు. గోమహిషజాతి
 (కాకభక్షకజంతువుల గణము): (రూ-పసు
 రము-పసరము-పసలము), పసి, తోడుకు,
 తొట్టి: చూ, సారధేయి (ధేనువు).
 పసులవాడు. ద్వ. వి: చూ, పసిగాఱు.
 పసులు. వై. వి. బ. = పసు. గోవులు: చూ,
 ధేనువు.
 పస్తాయించే. దే. ఆ. కిక్కు: చూ, పశ్చాత్తాప
 పడు. [లంకణము.
 పస్తిలి. వా. వి. (రూ-పస్త-నిప్పస్త): చూ,
 పస్త. వై. వి. — వై. —
 పస్తుండు. వా. ఆ. కిక్కు: ఉపపసించే.

పస్తున్నవాడు. వా. వి: ఉపాపితుడు.
 పస్తము. కే. వి. (రూ-పస్త్యము - వాస్త్యము -
 పస్త్యము-అపస్త్యము) ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.
 పన్నె. వై, వి, విణ: చూ, పయ్య. 1—2.
 పళ్ళపళ్ళ. కే. వి. పరికాకించేట యందగు నను
 కరణము: చూ, హూహూ; వా. 2. లెంప
 లు వాయిచేట, ఎండినఆకులు లోనగునవి
 విలుచేట యందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ,
 హూహూ.
 పళ్ళకదాహ్మణులు అం: చూ, మహారాష్ట్రులు.
 (పీరువాజసనేయ కాఖివారు. బొంబాయి
 రాజధానియందుఁజోడనగు. ఇతరబౌద్ధా
 ణులు పీరియాచారముల నిండింతురు) (చూ,
 బౌద్ధాణులు).
 పళ్ళాలమ్మ. వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
 పల్లిక. వా. వి: చూ, రూ-పల్లిక.
 పళ్ళము. వై. వి. (రూ-పళ్ళము-పళ్ళెరము)
 1 భోజనపాత్రము. కాశీ. 3, ఆ. 307:
 చూ, పాత్రము. 6; 2. తాంబూళము: చూ,
 పాత్రము. 6.
 పళ్ళెము. వై. వి. — వై. —
 పళ్ళెరము. వై. వి. — వై. — పా. 3, ఆ. 38.

పా

పాంచజన్యము. సం. వి. ఆ. పుం. విష్ణుశంఖము:
 చూ, బాణము. 1. [పహ్ని. 1.
 పాంచజన్యండు. సం. వి. ఆ. పుం. అగ్ని: చూ,
 పాంచాలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, దేశము.
 పాంచాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పంచమి, ద్రౌప
 ది: చూ, నూన. 1; 2: చూ, పుత్తడి. 2; అం.
 3: చూ, రీతులు; వా. 4: చూ, పంచాలి.
 పాంచాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పాంచాలి. 2.

పాంచాలుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పాంచాల
పురుషుడు: చూ, పురుషజాతులు; విణ.

2. పాంచాలదేశమునందు బుట్టినవాడు.

పాంజేబు. వై. వి. రూ-పాంజేబు, ఆడుదాని
కాలినగ: చూ, భూషణము. 2.

పాండురము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-
పాండురము; విణ. 2: చూ, రూ-పాండురము.

పాండువబీడు. వా. మి. వి. రూ-పాండువబీడు-
పాండువ. దున్ననినేల: చూ, భూమి. 1.

పాండువాళ్ళిలుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణు
పు. 1.

పాండువులు. అం. ధర్మరాజు, అర్జునుడు, కీమం
డు, నకులుడు, సహదేవుడు (పీరియజ్ఞాత
వాసమండలి శేర్లు. — (వరసగా) కంకుభట్టు,
బృహన్నల, వలలుడు, దామగ్గింధి, తంత్రీ
పాలుడు; (ద్రౌపది=మాలిని)

పాండితి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: రూ-పాండిత్యము.

పాండిత్యము. సం. వి. అ. న. — వై —

పాండిమ. సం. వి. న్. పుం. రూ-పాండిమము.

తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6.

పాండిమము. సం. వి. అ. పుం. — వై —

పాండీడు. వై. వి. = పాండ్య: పాండ్యదేశపు
రాజు: చూ, రాజు. 1.

పాండుకంబళి. సం. వి. న్. పుం. 1. తెల్లనికం
బళిచేగప్పబడిన రథము: చూ, శకటము.
1; విణ. 2. తెల్లకంబళిగలది.

పాండుపృష్ఠుడు. సం. విణ. చెడుగుణములు
కలవాడు.

పాండురము. సం. వి. అ. న. రూ-పాండురము.

1. తెల్ల పులుము: చూ, మండలము. 3; పుం.

2. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 3. తెలుపు
మించిన పచ్చేన: చూ, వర్ణము. 6; 4. తెలు
పు పనుపు కలసినరంగు: చూ, వర్ణము. 6;
విణ. రూ-పాండురము. 5. తెల్లనిది: చూ,

వర్ణము. 6; 6. తెలుపుమించినపచ్చేనది: చూ,
వర్ణము. 6.

పాండువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. = పాలుడు. పాం

డురోగము: చూ, రోగము. 1; 2. శేరీదు*:
చూ, మధుభిర్జూరిక; 3. తెలుపు: చూ, వర్ణ
ము. 6; 4: చూ, పాండురము. 3; 5: చూ,
పాండురము. 4; విణ. 6: చూ, పాండురము.
5; 7: చూ, పాండురము. 6; 8. పాండు
రాజు. (ఇట్లు పాండుడు - పాండువుడు):
చూ, రాజు. 1.

పాండ్యము. అం. పాండ్యదేశము: చూ, దేశము.
పాందాను. వా. వి: చూ, వాడపము. 1.

పాంఘుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పాంఘుడు.
తెరువరి: చూ, వాటచారి.

పాంశల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-పాంశుల.

పాంశలవణము. సం. వి. అ. పుం. విరిణము:
చూ, లవణము. 1. [కివుడు-

పాంశుచందనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

పాంశుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-పాంశల-
పాంశుల: చూ, అంకులాడి.

పాంశువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. రూ-పాంశు
వు. దుమ్ము: చూ, రేణువు. 1; 2. ఎరువు:
చూ, పిడక.

పాంసనము. సం. వి. అ. న: చూ, వహేలనము.

పాంసనుడు. సం. విణ. దూపకుడు: చూ,
వ్యాధుడు. 2.

పాంసుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-
పాంశుల; 2. పుడమి: చూ, భూమి. 1.

పాంసువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-పాం
శువు. 1.

పాంకు. వా. ఆ. కి: చూ, రూ-పాంకు. 3-4.

పాంకుడు. దే. వి. రూ-పాంకుడు. 1: చూ,
పాంకుడు. 1; 2: చూ, పాంకుడు. 2;

3. నూతిపాక్షకుః చూ, శైవలము; 4. నీళ్లమీఁద బలిపి పాక్షకుకూక * : పాచి-పాచి.
(సం. ప).—గుండలుపు, జలమంటపము:
(చూ, శైవలము.)

పాక్షలాడు. వా. అ. కిరి: చూ, రూ-పాక్షి: పాక్షిలాడు.

పాక్షోడు. వా. వి: చూ, పాక్షుక.

పాక్షెము. వై. వి: చూ, సంబంధము. య. 2, ఆ. 108.

పాచి. వై. వి. రూ-పాచి 1. పండ్లముజీకి: చూ, శమలము; 2. నీటియందుకలెనెడు పచ్చేరి ముజీకి. రూ-పాచి: చూ, శైవలము; 3. నీటియందుకలెనెడు పచ్చేరి తీగె*: చూ, శైవలము; విణ. 4. రూ-పాచి. పాక్షితది: చూ, పురాతనము.

పాచితీగ. వై. వి. మజ్జిగచిక్కనఁజేయునొకా నొకతీగ*: బహర.(సం. ప).—ఘృష్టి:(చూ, శైవలము)

పాక్షేలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-పాక్షేలు. “పాక్షేలు పట్టిలు.”

పాక్షి దే. వి. 1. పాలు. కాశీ. 3, ఆ. 181: చూ, స్తన్యము; 2. పాలయొక్క వికారము: చూ, స్తన్యము.

పాక్ష. వై. వి.=పస్త్ర. రూ-పాక్షిత. 1. బట్ట: చూ, పస్త్రము; 2. జీర్ణపస్త్రము: చూ, పస్త్రము; విణ. రూ-పాక్షిత: చూ, పురాతనము.

పాక్షిలు. వై. అ. కిరి=పాక్షిత్వ. (రూ-పాక్షి గిల్లు-ప్రాతగిల్లు-ప్రాతగిల్లు)పాక్షితదియగు.

పాక్షిలు. వై. అ. కిరి.—పై—

పాక్షిడము. వా. విణ: చూ, స్థాపితము. 1.

పాక్షి. దే. వి. (పాక్షి + అ) 1. ధాన్యముంచెడుగొయ్యి: చూ, పంటసాల; 2. నిధి: చూ, లిచ్చి. 2.

పాక్షితము. వా. వి. ఎటుక: చూ, సంస్తవము.

పాక్షి. దే. వి. 1. భూమిలోనగువాని లోపల దిగినట్లు పర్వతములోనగువాని కిరిందిభాగము. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 11; భార. విరా. 2, ఆ. 19; స. కిరి. 2: చూ, పూడుచే. పాక్షజేంద్రములమేటి. వా. వి: చూ, వినాయకుడు. 1. [కము. 1.

పాక్షజేగము. ద్వ. వి. నాగలోకము: చూ, లోపాక్షజేర్చిగట్టు. ద్వ. వి: చూ, వినాయకుడు. 1. పాక్షతూపు. దే. వి. వరుణాయుధము: చూ, భాగము. 2.

పాక్షతోడవులవేళపు. వా. వి: చూ, శివుడు. పాక్షమీను. ద్వ. వి. శృంగి, ఒకానొకఅడు చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

పాక్షమేపరి. దే. వి. 1. గరుడుడు: చూ, హరినాహనుడు; 2. నెమలి: చూ, మయూరము.

పాక్షమేపుడు. దే. వి.—పై.—య. 4, ఆ. 106.

పాక్షర. దే. వి: చిన్నపాక్షర, పిన్నపాక్షర. (సం. ప).—గోతుంబి *.

పాక్షరబుడము. వా. వి: చూ, శ్రీపర్ణి. *

పాక్షరమ్ము. ద్వ. వి: చూ, పాక్షతూపు.

పాక్షతేడు. దే. వి. నాగులము: చూ, సర్పము. (సదనము. 1.

పాక. దే. వి. రూ-పాక్షి క. సాల: చూ, పాకకృష్ణము. సం. వి. అ. పుం. కలివి*. (రూ-కృష్ణపాకము-ఫలకృష్ణము-కృష్ణఫలము-ఫలపాకము-పాకఫలము-కృష్ణపాకఫలము-కృష్ణఫలపాకము-పాకకృష్ణఫలము-పాకఫలకృష్ణము): చూ, సాష్టుపుష్పఫల.

పాకత్రయము. అం. నాశితేశ-కదలి-దాక్షిణ్యపాకములు. (చూ, పాకములు, త్రయము)

పాకనాటిరెడ్డు. వా. వి. ఒకానొకరెడ్డిజాతివారు: చూ, రెడ్డి.

పాకనాడు. దే. వి: చూ, నాడులు.

పాకనాడు. దే.వి. దేశవిశేషము: (చూ, నాడులు)

పాకపుచేలిమిడి. వా. వి. బెల్లపుపాకపు పిండి

ముద్ద: చూ, సాదము (1)

పాకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పరిపాకము:

చూ, పరువు. (5); 2. పంట: చూ, సూచ

కారము; 3. నర: చూ, పలితము. 1;

4. పిల్ల: చూ, స్త్రీ; 5. = పాగు: చూ, శర్క

ర. 1; అ. 6: చూ, కావ్యస్వరూపము;

అం. 7: చూ, పాకములు.

పాకములు. అం. ౧. ద్రాక్షపాకము (మృదుమ

ధురమై సర్వజనవేద్యమైనది), ౨. నారికేళ

పాకము (మిగులకఠినమై యభేద్యమైనది),

మఱియు 3. కదళీపాకము, ౪. రసాలపా

కము అనియు నాలుగు విధములు.

పాకలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పారిభా

వ్యము *; పుం. 2. గుఱ్ఱము: చూ, హయ

ము; 3. గజమునకుఁగలుగు పితృజ్వరము:

చూ, రోగము. 1.

పాకకాసని. సం. వి. ఇ. పుం. ఇంద్రునికొడు

కు: చూ, నూనుడు. 1.

పాకకాసనుడు సం. వి. అ. పుం: చూ, పాకాడి.

పాకకాస్త్రము. పా. ఆయుర్వేదమున నీపాక

కాస్త్ర మొకభాగము. ఇందు నల భీమపాక

ములు పరినిర్ధారులు. (భీమనేనుఁడొకనాఁడు

ధర్మజుసభకు వచ్చి పాకశుద్ధి నొందిన చోరు

తెచ్చి తామ్రమనిన నాతఁడు సభాస్థలమని

సంశయించిన నాభీమనేనుఁడు కోపించి సభ

యందాచోరు పాతఁబోయ దానిచినుకులచ్చే

టి స్తంభములయందును ద్వారములయందును

సోఁకి స్తంభాది దారువులు చిగిరించెనట

ఇత్యాది): చూ, ఉపవిద్యలు. [సదనము. 1.

పాకస్థానము. సం. వి. అ. న. పంటయిల్లు: చూ,

పాకాన్నము. సం. వి. అ. న. = పాకెన-పాకెన్న.

సదస్యపురిందు: చూ, సాదము. (1).

పాకాడి. సం. వి. ఇ. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహ

సాగ్నికుఁడు. యైత్రేకువాఁడు: పాకీవాఁడు.

పాకి. దే. వి. రూ. పాకి. మఱుఁగుపెరటికుప్ప

పాకి. దే. వి. — పై. —

పాకీవాఁడు. దే. వి. 1. — పై. —; వా.

2. నేలపైపాకెడుశిశువు: చూ, పాకె

డువాఁడు. 2. (పాఁకువాఁడు అనియు)

పాకుడు. వా. వి. బిడ్డ: చూ, శిశువు.

పాకత. వా. వి. పాకీవానిభార్య: చూ, భార్య.

పాకన. నై. వి. = పాకాన్న. రూ. పాకెన్న-

పాకెన-పాకెన్న: చూ, పాకాన్నము.

పాకెన్న. నై. వి. = — పై. —

పాక్యము. సం. వి. అ. న. 1. ఆట్టుపు: చూ,

లవణము. 1; పుం. 2. యవతారము: చూ,

లవణము. 1.

పాక్షికము. సం. విణ. పక్షమునఁగలిగినది.

పాగ. దే. వి. రూ. పాగా. 1. ఆశ్వశాల: చూ,

సదనము. 1; 2: రూ. పాగా, తలకట్టు, తల

చుట్టు, తలపాగ. (సం. ప). — ఉష్ణీసము,

చోలందుకము-చోలోందుకము. తద్వి. —

గుండుపాగకు. — నెట్టియము-నెట్టెము. (మిగ

తవానికి “చూ, నీసకము. 1.”); 3. గుఱ్ఱ

ములవరుస: రూ. పాగా-బాగా. (సం. ప). —

ఆశ్వపంక్తి, ఆశ్వాతరము (చూ, హయ

ము); 4. గుఱ్ఱములగుంపు: చూ, హయము;

నై. వి. బ. 5. = పాదుకా. (రూ. పాగా-

పావ-పావా) పావకోళ్లు: చూ, సమ్మలిగలు.

పాగడ. వా. వి. నూలుపిడి: చూ, నూలెము. 1.

పాగడము. నై. వి. = పాటక: రూ. పాడగము-

పాడహము. అఁడుదానికాలినగ: చూ,

భూషణము. 2.

పాగా: చూ, రూ. పాగ. (పావకోళ్లు. — నై.

8, అ. 108; ఆశ్వశాలకు. — కాకి. 1, అ. 35).

పాగు నై. వి. = పాక. నడ (చేక్కెర) పాకము: చూ, రుక్మిణి. 1.

పాచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పంటలక్క. పాచుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, నూప కాచుడు; 2. అగ్ని: చూ, పగ్ని. 1.

పాచి. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పాచి తము; 2. పులుసు: చూ, పుల్లన. 1; 3. = పాచేడు-పాచనము. గోపాణి: చూ, గోగ ము. 1. [హాసితతి.

పాచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కరకా: చూ, పాచిక. నై. వి. 1. = పాక. హాసమాడెడు అక్షసాక్షు: చూ, వ్యవహారము. 4; వా. 2. దాసి: చూ, దానినె.

పాచితము. నై. వి. = పాచియత్పత్తము. రూ- పాచితము. దోషనివృత్తి. పాండు. 5, ఆ. 47: చూ, కిత్. 1. [నము. 3.

పాచేనము. నై. వి. = పాచన. బేది: చూ, పాచ పాచు. కే. కే. (పాచుఁజేయు) 1. తొలఁ గింపే. భార. ఆర. 1, ఆ. 195: చూ, విసర్జించే; 2. చిక్కెడలించే.

పాచి. సం. ఆప్య: చూ, సంబోధనార్థకములు. పాట. దే. వి. 1. సంగీతము: చూ, స్వరము. 2; 2. కీతి. భార. సభా. 1, ఆ. 127. (రూ- పాటి-పాటు-పాళము): చూ, విధము. 1; 3. వీలము: చూ, వేలము. 4; నై. వి. 4. = పారా. అగలుసాంట్రి*: చూ, విధకర్ణి.

పాటకత్తె. వా. వి. గాణ: చూ, స్త్రీ.

పాటకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = చూ, పాగ డము; 2. = పట్టియము. పట్టకత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 3. వాద్యము: చూ, స్వరము. 2; 4. నద్యా దితీరము: చూ, గోధస్సు; 5. అక్షాదిచాలన ము: చూ, వ్యవహారము. 4; 6. నేనానివేళ నము: చూ, శిబిరము; నై. వి. (1) = స్ఫో టకము. రూ-పాటకము-పాడకము, మకూ

చి: చూ, స్ఫోటకము; వా. (2) తక్కువ, హీనము. "పాటకపుబాతి."

పాటకాడు. వా. వి. రూ-పాటరి. 1. గాణ: చూ, సీకారి; 2. వేలముపాడినవాడు. పాటచ్చరయమికన్యాయము. పా. దొంగకుగస్తీ తిరుగుపని యిచ్చినయెడల వానిదొంగతనము పట్టువారుండరను కీతి. [హారముడు. 1.

పాటచ్చరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దొంగ: చూ, పాటన. దే. వి. 1. కై నేత: చూ, భూషణము. 2; 2. సంస్కారము. స్వా. 3, ఆ. 53: చూ, సాతాళింపు (ఇదివిచార్యము); 3. ఆదరణము: చూ, ముద్దు. [విదారణము. 1.

పాటనము. సం. వి. ఆ. న. చీల్చుట: చూ, పాటపాట. దే. విణ. కొంచెము కొంచెము. కళా. 4, ఆ. 89: చూ, స్వల్పము.

పాటపాలము. దే. వి. చిటువేరు పైరయ్యెడు నేల: చూ, భూమి. 1.

పాటబండి. దే. వి. గాడి: చూ, శకటము. 1. పాటము. నై. వి. కెంపులు నాణెముచూచేటకు తగినయెండ: చూ, వెలుగు. 3.

పాటరి. వా. వి: చూ, పాటకాడు.

పాటటవళి. వా. వి. సంగీత సప్తస్వర సమూ హము: చూ, స్వరము. 2.

పాటల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-పాటలము, కలిగొట్టు *: చూ, స్థాలి. 2; 2. పాటల గంధి: చూ, స్త్రీ.

పాటలము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ. న. 1. కలి గొట్టుపువ్వు: చూ, స్థాలి. 2; ఆ. పుం. 2. ఎఱ్ఱపడ్డు: చూ, ధాన్యము; 3. = పయ్య. తెలుపుమించిన యెలుపు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 4. = పయ్య. తెలుపు మించిన యెలు పుగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పాటలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ముక్కుము*: చూ, మొక్కుము; పుం, స్త్రీ. 2. = పాదిరి: చూ, పాటల.

- పాటనము. సం. వి. అ. న. 1. ఆరోగ్యము: పాలు. నై. వి. 1. కష్టము: చూ, శోకము; చూ, లాఘవము. 2; 2. నైపుణ్యము: చూ, సమర్థనము; 3. శక్తత: చూ, శక్తి. 1; 4. తైక్షణ్యము: చూ, మిడి. 4; వా. 5. కేమము: చూ, వర్ణము. 1.

- పాటి. దే. వి. ఏ. 1. సామ్యము. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1598: చూ, సమానము. 2; 2. పరిమాణము. పాండు. 1, ఆ. 148: చూ, శపధము; విణ. 3. సమము: చూ, సపాటము; 4. సామాన్యము. ఉ. హరి. 3, ఆ. 8: చూ, సాధారణము. 2; 5. న్యాయము. భార. విరా. 5, ఆ. 278: చూ, సత్యము. 1; 6. కొలదిది. కాశీ. 7, ఆ. 130; వా. వి. 7. రీతి: చూ, విధము. 1.

- పాటించు. దే. స. కి. 1. ఆచరించు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 89: చూ, సంబాళించు; 2: చూ, పరితీక్షించు; 3: చూ, విమర్శించు; 4: చూ, వహించు; 5: చూ, పాపించు. నై. 1, ఆ. 95.

- పాటించు. వా. విణ: చూ, పాటన. 3. పాటికంద. వా. వి. ఊరంగండ*: చూ, సూరణము. పాటిగొను. దే. స. కి: చూ, సరిపెట్టు. పాటితము. సం. విణ. చీబ్బబడినది, ఘటితము: చూ, విచ్చిన్నము. 3.

- పాటినేల. దే. వి. ఊరెత్తుపడిపోయి పాడుపడిననేల, పాడు: చూ, భూమి. 1.

- పాటిరేవు. దే. వి. దిగినడచి దాటిపోదిగినరేవు: చూ, రేవు. 1.

- పాటిలు. నై. అ. కి. = పొర్రి ప్రి. రూ-పాటిల్లు. కలుగు: చూ, సంభవించు.

- పాటిల్లు. నై. అ. కి. = —పై—

- పాటినము. నై. వి. = పాతిన: చూ, పాతినము.

- పాటిలు. దే. వి. బ. అడుదాని హస్తభూష: చూ, భూషణము. 2.

పాలు. నై. వి. 1. కష్టము: చూ, శోకము; 2: చూ, విపత్తు; 3: చూ, శ్రమము. హరి. ఉ. 4, ఆ. 98; 4: చూ, విధము. 1; 5. పడుట. కళా. 6, ఆ. 75: చూ, రాలుపు; 6. సముద్రజలలోల్లుణ శమనము; వా. 7. ఉడుకుప: చూ, విరామము.

- పాటునబడు. నై. అ. కి. యథార్థస్థితికివచ్చు. పాటుపడు. నై. అ. కి: చూ, వేసరు. 2. పాటుమానిసి. నై. వి: చూ, పాల్లమాని. పాట్లవి. వా. వి. అట్లడు: చూ, వ్యాధుడు. 2. పాట్లమాని. ద్వ. విణ. మిక్కిలిశ్రమపడు స్వభావముగలవాడు: చూ, శ్రద్ధధానుడు. పార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిటుచాద్ది*: చూ, విధకర్ణి; 2. విసబాద్ది*: చూ, విధకర్ణి. పాతక బ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కపూరియె గొర్రెహ్మణులు.

- పాతకుడు. సం. వి. అ. పుం. వేదపాతము చేదువువాడు: అధ్యేత, పాక, పతిత. (తె. ప.) —చేదువరి, సంతచెప్పవాడు; తద్విశేషములు.—౧. నైదికములుకాని గృంథములు చేదువువానికి.—అజపుడు; ౨. బట్టువానికి.— స్వస్తిముఖుడు. బ. (తె. ప.)—కిక్కిలు, చేదువరులు, బట్టులు-బట్టు-బట్టువారు, బూతులు, వంది; ౩. అన్యకాఖాపాతకునకు.— కాఖాదండుడు (మిగతవానికి “చూ, సంతచెప్పవాడు.”)

- పాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేదువు (రూ-పతనము-పతనము-నిపాతము): చూ, విద్య. 1; 2. వేదపతనము: చూ, విద్య. 1; 3. బ్రహ్మయజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము; 4. ఎచ్చేరిక: చూ, హెచ్చేరిక.

- పాతకాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బడి: చూ, నూలు. పాతి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, పాతకుడు; 2: చూ, వహ్నిసంజ్ఞకము*.

పాణినము. సం. వి. అ. పుం. = పాణినము. సహ పాడుముంగ. వా. వి. పాడుపనులు చేసెడు

సృసింప్రము: చూ, మత్స్యము. 1.

పాణ్యము. సం. విణ. పరిపద్యనది: పశితవ్యము.

పాణ్యము. వై. వి. = పాతుక: చూ, రూ-పాగడము.

పాణ్యము. వై. వి. = పై. —

పాణ్యము. దే. ఆ. కి. సశించు: చూ, సమయు. 3.

పాణ్యము. వా. వి. సోదకుకిండుగా నిర్మించిన

పుడకాల: చూ, సదనము. 1.

పాణ్యము. వా. వి. పాంశపదీడు: చూ, ధూమి. 1.

పాణ్యము. వా. వి. — పై. — [డము.

పాణ్యము. వై. వి. = పాతుక: చూ, రూ-పాగ

పాణి. దే. వి. 1. ధర్మము: చూ, పుణ్యము. 1;

2. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 3: చూ,

సమానము. 2; 4: చూ, వ్యవహారము. 3;

5: చూ, స్వభావము. భా. వి. రా. 3, ఆ. 42.

పాణింట్లో దీపము: దెట్టికట్టు. లో. ఉదా. —

“పాణింటికినిదీప దీపపక్షియైబోలెన్”

(కుచేలోపాఖ్యానము) [డము.

పాణిగము. వై. వి. = పాదాంగద: చూ, పాగ

పాణియాబాహిష్కాణులు. ఆం. ఉత్కలభులలో

నొకతెగవారు. (సామవేదులు. గోవిలనూత్ర

జ్ఞులు. పాణోహిత వృత్తిగలవారు. కాలకర్

మమున కృష్ణయజ్ఞశ్శాఖనవలంబించుచున్నా

రు): చూ, బాహిష్కాణులు.

పాణియావు. వై. వి. మిగులపాలిచ్చుగోవు:

చూ, సోదశేయ (ధేనువు).

పాడు. దే. వి. 1: చూ, పాటిసేల; 2. కూన్య

గామము: చూ, సీమ. 1 (దేశము);

3. పల్లె: చూ, దేశము; 4. చేటు: చూ, సంస్థ.

3; విణ. 5. చిక్కులేని స్థితిగలది; 6. రుత్త:

చూ, కూన్యము. 1; ఆ. కి. 7: పాటపాడు,

ఆలపించు. (సం. ప). — ఆలపించు.

పాడునుయ్యి. దే. వి. అంధకూపము: చూ,

సరస్సు. 1. [భ్రము. 2.

పాడుమాట. వా. వి. ఆశుభవాత్మక: చూ,

ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

పాడువడు. ద్వ. ఆ. కి. చూ, పాడలు.

పాడువాటు. ద్వ. ఆ. కి. — పై. — హరి. పూ.

5, ఆ. 32.

[డమోపి: చూ, స్త్రీ.

పాడువిదవ. వా. మి. వి. పాడుపనులు చేసెడుముం

పాడువెధవ. వా. మి. వి. తుంటరి: చూ, వ్యా

ధుడు. 2.

పాడుసేయు. వా. స. కి. అతివతిసేయు, కా

డుచేయు. (సం. ప). — ధ్వంసించు.

పాడె. దే. వి: చూ, శవయానము.

పాడెగట్టు. వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పాడ్యమి. వై. వి. = పృతిపత్. పృథమా.

మొదటితిథి. (ఇది సంస్కృతమనికొందఱు):

చూ, పృతిపత్తు. [చూ, నురియాళువు.

పాణిని. దే. వి. మాల. హరిశ్చ. 2, ఆ. 174:

పాణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. రూ-పాణము. మని

కట్టుమొదలుకొని చోచినవేళ్లతో: గూడిన

చేయి: చూ, హస్తము; అం. 2: చూ, ఇం

దియములు; వై. వి. (1) = పానీయ. ముత్తె

పునీరు: చూ, సలిలము.

పాణింధమము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొలిమి

తిత్తి: చూ, భస్మ్ర; 2. చీకటి: చూ, మే

చకము. 1; 3. ఒకానొక వాద్యము: చూ,

వీణె.

పాణిగృహీతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, భార్య.

పాణిగృహణము. సం. వి. అ. న. చేకట్టు: చూ,

వివాహము.

పాణిఘుండు. సం. వి. అ. పుం. చేతులతో తా

ళమువేయువాడు: పాణివాదుడు.

పాణిని. సం. వి. ఇ. పుం. రూ-పానిని. (ఇతర

డు వ్యాకరణనూత్రకర్త. ఇతని చిత్రచరి

త్రము పారాశర్యమును పురాణమున విశేష

ముగ గలదు): చూ, సన్యాసి. [హణము

పాణిపీడనము. సం. వి. అ. న: చూ, పాణిగృ

పాణివడము. దే. వి. అమృతపాణి: చూ, బా
ణము. 1. [ఘ్రుండు.

పాణివాడుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పాణి
పాణివృత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, వివాహము.
పాత. సం. విణ. కామేవాడు: చూ, రక్షకుడు.
పాతకము. సం. వి. అ. పుం. మహాపాపము:
చూ, వృజినము. 1.

పాతకములు. అం. స్వర్ణస్త్రీయము, సురాపానము,
బ్రహ్మహత్య, గురుపత్నీగమనము, ఇవిచేయు
వారితోడి సహవాసము (5)

పాతనము. అం: చూ, భూక్తియలు.

పాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. పతనము: చూ,
రాలుపు; 2. రాహుగ్రహము: చూ, రాహు
పు. 1; విణ. 3. కావలడినది: చూ, రక్షి
తము; అం. 4: చూ, తారాక్రియలు.

పాతరకత్తె. వా. వి. ఆటకత్తె: చూ, శైలూషి.
పాతరలాడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, నర్తించే.
భాగ. 10, స్కం. పూ. 728.

పాతరలు. వై. వి. బ.=పాత్ర. 1: చూ, పాత
రకత్తె; 2. ఆట: చూ, వ్యంజకము. 1.

పాతరి. వా. వి: చూ, పాతరకత్తె. అం, భా.
పృ. 129. [ప్రాణములు.

పాతాళకము. అం: చూ, పృస్తాగపృత్యయ
పాతాళగరుడ. సం. వి. అ. స్త్రీ. దూసరి*:
చూ, వత్సదని.

పాతాళము. సం. వి. అ. న. 1. క్రిందిలోకము:
చూ, లోకము. 1; 2. బడబాగ్ని: చూ,
వహ్ని. 1; అం. 3: చూ, అథోలోకములు;
4: చూ, లోకములు.

పాతిక. వై. వి. రూ-పాతిక. 1=పాద-పాదిక,
కాలు, ఒకటిలో నాలుగవభాగము, 1/4
వంతు; వా. 2. ఇరువది యైదు, నూఱులో
నాలుగవభాగము; (ఇట్లు తూనిక, కొలత

మానములయందు 1/4 వంతు పాతికఅని
గ్రహించునది).

పాతిక. వై. వి.= —పై—

పాతివ్రత్యము. సం. వి. అ. న. 1. పతివ్రతా
త్వము: ఈలుపు; పా. 2. దీనికిఉపమానము
లు —సీత, ఆరుంధతి, దమయంతి, సావిత్రి,
పార్వతి, సరస్వతి, లక్ష్మి.

పాతు. వై. వి.=పాత. 1. భూస్థాపనము: పాతు
ట; 2: చూ, లిబ్ధి. 2.

పాతుకుడు సం. విణ: చూ, పతయాశువు.

పాతుట. వై. వి.=పాత: చూ, పాతు. 1.

పాత్రము. సం. వి. అ. న. 1. నద్యాదులయొక్క—
రెండుదరులనడుము: చూ, వంకము. 1; 2. భృ
కుంసాది. — స్త్రీ, వేషధారియై నటనముచేయు
పురుషుడు: చూ, భృకుంసుడు; 3: చూ,
మంత్రి. 1; 4: చూ, యోగ్యము; బ. 5. స్రువము
మొదలైనయజ్ఞపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6-ర 2,
(స్రుక్తు. 1); త్రి. 6. భాజనము. (ఇది తెనుఁ
గున భాజనార్థమునందు కొందఱిచే పాత్ర
అని పృయోగింపఁబడియున్నది. ఒకచో
నర్తకియను నర్థమందు వైకృతముగా పృ
యోగింపఁబడియున్నది “తీవెపాత్రలకు”
(య. 4, ఆ.) (పాత్రము=ఆధేయవస్తువుల
ను రక్షించునది): పాత్రము, భాజనము, స్థా
లము, స్థాలిక, హరివాణము. (తె. ప.)—
అరివాణము, కంచేము, కోర, చాకి, చాకీ,
తెట్ట, తట్టి, తెలియ-తెలియ, తెలిగ, తెలి-
తెలిగ, తెలియ-తెలి, బోనపుట్టిక; పాత్ర
ముల భేదములు.— ౧. అండీకి.—అలంజర
ము-అలింజరము-అవింజరము-అలింజరము,
ఆ, కర్పరము-ఖర్పరము, గోల, గోలకము-
గోళకము, నందా, మందామణి, మణికము,
లోహకటాహము-హండ-హండా, హండి-
హండి. (తె. ప.)—అండా-అండి-అండీ, అనికి,

అలయము, కంఠాశము- గంఠాశము, కడప-కడుప, కప్పెర-కొప్పెర, కళాయి, కార, కొట్టె, గాయ, గోలియము-గోలియము, జేక్కా-జేగిర-జేకేచో-జేకిర, తచెల, తొట్టి, రిరుమోపది, పవ్య, పెద్దచాన, బండడము-బండరము-బండలము, బాచ, ౨. ఆటికకు. - (తె. ప.)-ఆటిక-ఆట్టిక, ఎరల, చేట్టి, దాక-దాక, బోగిడి; ౩. కరాటమునకు. -కరండకము-కరండము, ౪. (తె. ప.)-కరడ, కరడటము-కరడము-కరాటము, గుండీ, దబ్బు-డబ్బి, తాచపు-తాచు, పక్కణి-పక్కిణి, పూనె, బరణి-బరిణె; ౪. కల్లుతొంగెడు గిన్నెకు. -అనుకర్షణము, అనుకర్షము, అనుతర్షణము, అనుతర్షము, గల్పరక్తము, చమనము, చమకము, పాచి, పిప్టవర్తి, సరకము, మర. (తె. ప.)-కల్లుగిన్నె, కోర, చిప్ప; ౫. కాచపాత్రమునకు. (మాంత్రమునిది) .-(తె. ప.)- అవిలి; ౬. కొమ్ముచెంబునకు. -జోరీ-ఝూరి. (తె. ప.) -జోరీ; ౭. కొయ్యతో-జేసిన నీటిపాత్రమునకు. -అడ్డులి; ౮. గండపుకుడకకు. - (తె. ప.)-కుడక, గండపుకుడక; ౯. గంపవంటి పాత్రమునకు. -(తె. ప.)-గుండిగ, తొట్టి; ౧౦. గరగకు. -ఘటము. (తె. ప.)-గరగ-గరిగె; ౧౧. గరిగెకు. - (కట్టగరిగె). -తందువు-తందువు-తర్దువు. (తె. ప.)-కొయ్యతెడ్డు, తెడ్డు-తెగ్గెడ్డు, చేట్టుప-చేట్టుపము, పొన్నట్టు; (ఇరుపగరిగె). -కంది-కంఠి, కరిత్తము, కావ్య, ఖజ, ఖజపము, ఖజము, ఖజాక, దర్వి. (తె. ప.)-గంటె-గరిగె-గరిగె, చేట్టుపము; (మిక్కిలిచిన్నగరిగె). -ఖజపము, దర్వి. (తె. ప.) -మిట్టి; (చిల్లుగురిగె). - (తె. ప.)-చేట్టుము, చిత్తెడ; ౧౨. గళాకు. - (తె. ప.)- గరగడ, గల్లా, గళాను;

౧౩. గాజోగిన్నెకు(చిన్నమూతిగలనిడుపాటి కాచపాత్రము).- కటఖాదకము, కాచపాత్రము, కాచభాజనము, కున్ననము, కున్నారము, కుహనము. (తె. ప.)-కుప్పి-కుప్పియ-కుప్పె, కోరివి, గాజోగిన్నె, పిడత-పిడుత, బుడిగ-బుడ్డి-బుడ్డిగ, బోడిగ; ౧౪. గిండిచెంబునకు. -అలుక, అలుపు-అబాపు, ఆశు, కనకాలుక, కరక, కర్కరి-కర్కరిక, కర్కలి, గలంతిక-గళంతిక, చషకము, పారి, ప్రింగారము, (తె. ప.)-కలంత, కైతట్ట, గరిగ-గరిగె, గరిగెపిడత, గలంతియ, గిండి, గిండిచెంబు, చిన్నపిడత, జోరీ, వేసలు; ౧౫. గిన్నెకు. -(గిన్నె). -కోశము-కోషము, కాళిక, గల్పరక్తము, చషకము, హరినాణము. (తె. ప.)-అరినాణము, కోరగిన్నె, చిప్ప, డబ్బర-దబ్బర-దబ్బర; తద్వి. -ఉగ్గుచిప్పకు. -గుండకము. (తె. ప.)-గుండక, పారడ, పాలడ; బిచ్చేగానిగిన్నెకు. -అక్షయపాత్రము, కటాహము, కమతము, కర్పరము-ఖర్పరము, కోశిక-కోషిక, భవనాసి, భాజనము. (తె. ప.)-కడప, కడుప, కప్పెర-కొప్పెర, చిప్ప; చిన్నగిన్నెకు. -(తె. ప.)-పన్నాగులోవి; ౧౬. చుల్లికితనుపాత్రమునకు. -చుల్లికి; ౧౭. చెంబునకు. -(తె. ప.)-చీ(చే)ముంత, చెంబు, తంబుగ, సగ్గడ; ౧౮. జలపాత్రమునకు. -కర్కరికము, గడ్డుకము-గడ్డూకము. (తె. ప.)-నీటిచెంబు; ౧౯. జోజోలపాలికకు. -పాలిక. (తె. ప.)-జోజోలపాలిక, పాలిక, పాలియ, ౨౦. జోడ్డవెలవంటిపాత్రమునకు. -నంద. (తె. ప.)-ముంత; ౨౧. తాంబూలపాత్రమునకు. -తాంబూళము; (తె. ప.)-కంపె-కుంపె, కుప్పియ-కుప్పె, జోలపల్లిక, తబుకు, పళ్ళము-పల్లెము-పల్లెరము; (చూ, పాడపము 1); ౨౨. తైలాదిపాకపాత్రమునకు. -కటాహము, కర్పరము, కలశము, కుండము, కుటము, గుండకము, ఘటము, నిపము.

ప).—కడవ-కడువ, కుండ, నీరుమోసరి; ౨౩. దీపపాత్రమునకు.—కాశిక, చక్రవాటము, మల్లము. (తె. ప).—కుంది-కుందియన-కుందెన, పమిదె-పమిద-పమిదె-పమిద్దు; ౨౪. దొప్పకు. (తె. ప).—గూడ, దొప్ప-దొప్ప, దొన్నియ-దొన్నె, పొట. (నం. ప).—పుటము, పుటి; ౨౫. నీరుతోడేడు పాత్రమునకు. (తె. ప).—చేద, బొక్కెన; ౨౬. పంచపాత్రమునకు.—పంచపాత్రము; ౨౭. పంచపాత్రములనమూహమునకు.—పంచపాత్రము; ౨౮. సచనపాత్రమునకు. (తె. ప).—తడెల-తడేలా, పంటి-పనటి-పరటి, బాసము, లోపి, వెసల; ౨౯. పలుకముల పాత్రములకు. అయోముఖము, ఆవపనము, కడత్రము, కతినము, పరితలాల్పభాండము, భాజనము; ౩౦. పరిమళద్రవ్యము లుంచే పాత్రమునకు. (తె. ప).—పంకిణి; ౩౧. పశ్చేమునకు.—కందువు. (తె. ప).—కంచేము, తబుకు, నగ, పశ్యము-పశ్యేము-పశ్యేరము; ౩౨. పానపాత్రమునకు.—కాంస్యము, కుశపము, కోషము, కాశిక, గల్వర్కము, చపకము, సానపాత్రము, పానభాజనము. (తె. ప).—కాసండీ; ౩౩. పాలచెంబునకు.—గవి, తుంబ, దోహని, నిపానము, నిలింప, పార, పారి, రోహిణి. (తె. ప).—ఈడుముంత, నుత్త, పాలతప్పేల, పాలచెంబు, బుగ్గ; ౩౪. పింగాణి చిప్పకు. (తె. ప).—కుప్పి-కుప్పియ-కుప్పె, పింగాణి, పింగాణిచిప్ప; ౩౫. పీకెదాసుకు.—ఆచామనకము, కటకోలము, కలాచి, చర్మితపాత్రము, నభము, నిష్ఠీవనపాత్రము, పట్టకము, పతద్గ్రహము, పాలము, పూగపీతము, పరిగ్రహము, పోంతము. (తె. ప).—కళాంజి-కళాంజి-కళాంజి, కళాసిక, తమ్మతనుకు, తమ్మపడిగ-తమ్మపడిగము, తనుకు, పడిక-పడికము,

పడిగ-పడిగము, పీకెదాసు; ౩౬. పురోడాశపాత్రమునకు.—ఇద; ౩౭. పుష్పదులుంచెడు కరండమునకు—(చూ, నజ్జె. 1.); ౩౮. పెనమునకు.—అన్నియము, కందువు, స్వేదని. (తె. ప).—కంచే, పెనము; ౩౯. బూరెల మూకుడుకు.—బుచ్చిషము-బుచ్చిషము-బుచ్చిషము, ఖల్లిక, పిప్ప, పచనము. (తె. ప).—బాణలి, బూరెలమూకుడు-బూరెలమూకుడు, ౪౦. బైరాగులజోలెకు.—కక్షపాల. (తె. ప).—కకపాల-కకపాల-కైపాల; ౪౧. మంగలమునకు.—అంబరీషము, కందువు, భాగ్యము. (తె. ప).—కంచేకంటు, బాణలి, బొరుసు, మంగలము, మండ, వేపుడు, వేపుడుచేటి; ౪౨. మందు మర్రించేన్నెకు.—ఖల్లిము (తె. ప).—కలువము-కల్వము: (చూ, రాయి); ౪౩. నుట్టికంచేమునకు. (తె. ప).—దడ్డెము, బట్టె-బట్టె, మల్ల, సాద, సానిక; ౪౪. మాదిగవాడు కొప్పుంచెడు పాత్రమునకు. (తె. ప).—కొమ్మ; ౪౫. ముడుపులచెల్లించేడిబ్బి. (తె. ప).—డబ్బి-డబ్బి-డిబ్బి; ౪౬. మూకుడుకు.—ఉదంచనము, కూర్మ, పృథ్వకము, వర్ణమానకము, వర్ణమానము, కరావము. (తె. ప).—డబ్బడము, దబ్బు, దబ్బుడు, దిబ్బడము, పలక, మూకుడు, సిబ్బి; (ఇత్తడి మూకుడు). (తె. ప).—సిబ్బి; (చిల్లులుగల మూకుడు). (తె. ప).—జేల్లిమూకుడు; ౪౭. యజ్ఞపాత్రవిశేషములు.—ఉపభృత్తు, గ్రహము, చమనము-చమసి, జాహువు, ధువ, సాత్రము-పరిణిత, శమ్య, నుగ్గి-నుగ్గివము; ౪౮. రాగిపాత్రమునకు.—కిట్టాలము; ౪౯. రాగి లోనగు బిందెకు.—పరిఘణము (తె. ప).—బిందియ-బిందె; ౫౦. లోహదళమునకు. (తె. ప).—తగలు-తగడు, దళము, రేకు-రేకు; ౫౧. లోహపాత్రమునకు.—ఖరపాత్రము.

ఖాసాందము, లోహపాత్రము, లోహిక; పాదగోనాము. సం. వి. అ. న. అభివాదనము: ౫౨. పండికడుగనిపాత్రమునకు. — (తె. చూ, హణిగలు. [నడ-కాల్పడ.

ప).—బ. అంటులు-అంటు; ౫౩. సన్యా పాదచారము. సం. వి. అ. న: (తె.ప).—కాలి సులపాత్రమునకు. — కకుంఠము, కమండ పాదచారి. సం. వి. న్. పుం. 1. కాలిబంటు: చూ, భటుడు. 1; విణ. 2. నడచిపోవు వాడు; అం. 3: చూ, గతివిశేషములు.

పాదచ్ఛాయలు. పా. మనుష్యుడు నూర్యున కెదురుగ నిలబడి తగ్గనివేలు చెవియందుంచు కొని యదితననీడలో గుర్తు పెట్టుకొని ఆచో టికి తాను నిలుచుండియున్న పాదముతోఁ గూడ కలిపి కొలిచిన నెన్నియడుగులగునో అవి పాదచ్ఛాయలగును. (చూ, అహఃపరీమా గము). [చూ, కూడుగిడు.

పాదజాడు. సం. వి. అ. పుం. అడుగుపుట్టుపు: పాదట్టు. దే. వి. (పాడు + తట్టు) రూ.పా దొట్టు. వాసములకుఁబట్టెడుబూసి: బూసి.

పాదతలము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, అర కాలు; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు. — మెట్టదామర, చెంగలవలు, కెంపులు, పగ డములు, చిగుళ్లు మొ.

పాదతలములు. అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని అఱకాళ్లు — ఎఱ్ఱదామరలఁబో లు రక్తిమయు, మృదుత్వముగలిగి చెమటలేక యున్న నైశ్వర్య పరిదము. చేటలవలెనుండి చెమటగలిగి వేర్లనందులుగలిగి తెల్లనైయు న్ను దారిద్య్ర దుఃఖము లనుభవించుచు.); 2: చూ, (స్త్రీ) లక్షణాంగములు. (ఆడుదా ని అఱకాళ్లు. — తామరపువ్వులఁబోలి రక్త వర్ణములైన రాజపత్ని యగు. అంతయు భూ మినంటిన అష్టపుత్రసంపదనొంది మగనికి సంతనమొసంగును. ఛిద్రములైన పుత్రసంతి యగు. కుటుచులైన పతిదుఃఖితయగు. గుం టలు చెమటయు లేకున్న సుఖవతియగు. అరుగుడులైన దరిదుర్గారలగు.)

పాదోధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము. పాదోనిధి. సం. వి. ఇ. పుం. — పై. —

పాదకటకము. సం. వి. అ. పుం. అందియ: చూ, భూషణము. 2. [ద్వి. 67.

పాదకి. వా. వి: చూ, బానిసె. అం, పదా. పాదకృచ్చము. పా: చూ, అర్ధకృచ్చము.

పాదక్రియలు. అం. అడుగులు ఆడవలు గంతు లు అనియును విశేషముగానైన కుప్పీలు పేరెనులు అల్లీలు మొగ్గలు మెఱములు అని యును మొదలుగ వాడఁబడుచున్నవి: (చూ, ఉద్ధతము, వ్యంజకము).

పాదతలరేఖలు. అం: చూ, లక్షణాంగములు. (ధ్వజ, పజ్జి, అంకుశ, ఛత్ర, శంఖ, పద్మ, కలశ, హల, మత్స్య, కుండలము మొదలగు రేఖలున్న శ్రీపతియును, భూపతియును ఆగును. రేఖలు రక్తవర్ణములైలోతుగనున్న శుభపరిదము.)

పాదసఖములు. అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని కాలిగోళ్లు. — రక్తతామ్రవర్ణములైన రాజగును.); 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు (అడుదానికాలిగోళ్లు. — రక్తవర్ణములైన భాగ్యవతియగు. ఊర్ధ్వముఖములైన దానియగు.)

పాదనివారణము. అం: చూ, విన్నానములు.

పాదప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పాపకోళ్ళు: చూ, పాదుక.

పాదపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. కాళ్ళుంచేకొనెడు పీట: చూ, సింహాసనము.

పాదపవృత్తము. పా: చూ, వృత్తము. 1.

పాదపుపారుపు. అం: చూ, ఉపవీతములు.

పాదపరమాణము. సం. వి. ఆ. పుం. (తె. ష.) - అడుగు-అడ్డు. (చూ, హజ్జే.)

పాదబంధనము. సం. వి. ఆ. న. ఆపుగేదెలోన గునది: చూ, సారభేయి (ధేనువు.)

పాదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = పాదు. రూ - పదము: చూ, హజ్జే; 2. కిరణము: చూ, హానునము. 2; 3: చూ, వేరు. 1; 4. పద్మమునందలి యొకచరణము: చూ, వృత్తము. 1; 5. = పాతిక-పావు. పాదిక. 1/4వ వంతు; 6. కొండతటితిప్ప, పరిత్యంపరవృత్తము: చూ, హిమాలయము (పర్వతము); అం. 7: చూ, ఇందియములు. [స్థలములు.

పాదములు. అం. (అడుగులు): చూ, కళ్ళలుండు

పాదయమకము. అం: చూ, యమకము.

పాదరత్న. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (పాదమును రక్షించునది) నాదుక: చూ, సమ్మలిగలు.

పాదరసము. వై. వి. = పారద: చూ, నూతము.

(శుద్ధి. — కఱదూపము, ఇటికెపాడుము, పెరుగు, చెల్లము, పసుపు వీటితో విడివిడిగా నూటి గుడ్డలో వడపోయుటయే శుద్ధి. ఇంగిరీకములోనుండి తీసిన పాదరసము విడిగా శుద్ధులుచేసినదానికంటె శ్రేష్ఠము).

పాదరి. వై. వి. = పాటలి: చూ, రూ - పాదిరి*.

పాదరేఖలు. అం: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (పజ్జి, చక్ర, పగ్మ, ధ్వజ, స్వస్తిక, పద్మమాన, తోరణ, మకరరేఖలున్న రాజపత్నియగు. అంకుశ, కుండల, మాలికాది రేఖలున్న భాగ్యవంతులగు రాజేలకు తల్లియగును.)

పాదలి. వై. వి. 1. = — పై —; 2. ఓరపాక:

చూ, సదనము. 1; విణ. 3: చూ, హీనుడు.

పాదవల్మీకము. సం. వి. ఆ. న. బోదకాలు: చూ, హజ్జే.

పాదసరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పాంజేబు.

పాదసేవకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సేవకుడు.

పాదస్ఫోటము. సం. వి. ఆ. పుం. కాళ్లుపగుళ్లు వాతెడు కుష్మభేదము: చూ, విపాదిక.

పాదాంగదము. సం. వి. ఆ. న. = పాడిగము: చూ, పాదకటకము.

పాదాంగుళములు. అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని కాలివేళ్లు. — పాడుగులై సమములై నునుపులై అసితములైన సుఖియగు. వేళ్లకొనలు సమమై వంకరలేకున్న రాజేగు. నరములుగనిపించుచే శుష్కములై కుటిలములై విరళములైన దుఃఖియగు. బొటనవేలు విస్తారమైన దుఃఖియగు. రెండవ వేలు బొట్టనవేలుకన్న నధికమైన స్త్రీ సంధిగియగు. మూడవవేలిధికమైన భార్యకు హానియగు. నాలవవేలు హిన్యమైన

పాదాంటిలోలుడగు. ఇదియ పేర్లమైనవిద్యా
భోగములుగలుగు. చిటికెనవేలి పొన్న
మై సన్నమైన భోగియగు. పొట్టనవేలి
రెండవమూడవ వేర్లయములైన యుత్త
ముడగు. చిటికెనవేలి పొడవై వేర్లవ
ములగుచునుండవలెన దానత్వమునొందుచు;
2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (అదుదాని
కాకివేర్లు — శివరకాయలవలెనున్న భా
గ్యవతియగు. మృదువులైన సుఖవతియగు.
విశములైన దానియగు. రెండవవేలి బొ
టనవేర్లకన్న బొడవైన విధవయు జార
యును. మూడవవేలి పొడవైయున్న
దుక్కిలురాలును దౌర్భాగ్యురాలును కృపణు
రాలును అగును. నాలుగవవేలి పుటుచే
యైన కలహినియగు. ఇది యెత్తుగనున్న
విధవయు దరిదుర్గిరాలును అగును. చిటికెన
వేలి భూమినంటుకున్న విధవయు జారయు
ఆసౌఖ్యురాలును అగు. నాలుగవవేలిను
చిటికెనవేలిను భూమినంటుకున్న జారిణి
యగు.)

పాదాంటిపురుగు. దే. వి: రూ-పాదాండ్ర-
పాదొట్టుపురుగు: చూ, సాలెపురుగు.

పాదాండ్ర. దే. వి. —పై— [హజ్జే.

పాదాగ్గము. సం. వి. ఆ. న. మిఁగాలు:చూ,

పాదాతము. సం. వి. ఆ. న. పదాతులసమూహ

ము: చూ, భటుడు. 1. [భటుడు. 1.

పాదాతికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పదాతి:చూ,

పాదాపవిధ్ధకము. అం: చూ, కరణములు.

పాదాప_8. అం: చూ, అశుభాపర్తములు.

పాది. దే. వి. 1. ఏటుదాంటిచేసాధనము:

చూ, హోడము; 2. కక్కెర కాఁజే కారు

కోడి పూరేడు లోనగు పెంపుడుపిట్టలను

పైకివిడిచి పిట్టలనుపట్టెడు ఒకానొకవేట:

పాదివేట, పారివేట: (చూ, వేట);

నై.వి. 3.=పాద. కదురు: చూ, రూ-పాదు.

పాదిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిన్నకంబము:

చూ, స్తంభము. 1; 2.=పాతిక: చూ,

పాదము. 5; విణ. 3. నాలుగవది.

పాదిగువ్వు. దే. వి. పాదివేటకుపయుక్తమైన.

పెంపుడుపిట్ట: చూ, శకుంతి (పక్షి).

పాదిరి. వై. వి.=పాటిలి. (రూ-పాదిరి-పాదిలి),

కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2.

పాదిలి. వై. వి.=పై.— [21.

పాదివేట. దే. వి: చూ, పాది. 2. య. 2, ఆ.

పాదు. వై. వి. 1.=పాద. (రూ-పాది.)కదురు.

కళా. 4, ఆ. 78: చూ, విల్లము; 2.=పాద.

కింగు. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 120:చూ,

దిగువాటు; 3. నిలుకడ:చూ,స్థితి.3.

పాదుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (రూ-పాదప-

పాదువు) పావకోళ్ళు: చూ, సమ్మళిగలు;

అం. 2: చూ, ఆపర్తహాసములు.

పాదుకము. సం. వి. ఆ. న. ముచ్చె: చూ,

సమ్మళిగలు.

పాదుకాంతాభిషేకము. అం:చూ,అభిషేకములు.

పాదుకృతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పా

దూకృతుడు: చూ, మాదిగ.

పాదుకొను. ద్వ. ఆ. కి. 1: చూ, స్థిరపడు;

2: చూ, మట్టుపడు. అని. 2, ఆ. 139;

వే. 3. పాదుకొలుపు.

పాదునిలుచు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, పాదుకొను.

2. హరి. ఉ. 8, ఆ. 157.

పాదువు. సం. వి. ఉ. ఉ. స్త్రీ. 1: చూ, పా

దుక. 1; 2: చూ, పాదుకము.

పాదుసా. వై. వి. (రూ-పాదుసాహి-పాదు

సా): చూ, రాజు. 1.

పాదుసాహి. వై. వి.—పై.—

పాదుసా. వై.వి.—పై.—(పాదుక).

పాదూకృతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పాదూకృతుడు.

పాదూనాహుడు. సం.వి.అ.పుం. పాపకోర్లను,

చెప్పలను తెచ్చెడువాడు: చూ, మాదిగ. పాదొట్టు. దే. వి: చూ, రూ-పాదొట్టు.

పాదొట్టుపురుగు. ద్వ. వి: చూ, పాదాంటిపురుగు. [మేఘము. 1.

పాదోదకము. సం. వి. అ. పుం. మమ్ము: చూ, పాదోధి. సం. వి. ఇ. పుం:చూ,రూ-పాదోధి. పాదోనిధి. సం. వి. ఇ. పుం.—పై.—

పాద్యము. సం. వి. 1. పాదముకొఱకైవది (జలాదికలు); అం.2: చూ, ఉపచారములు.

పానకము. సం. వి. అ. పుం. 1. దెల్లము, యాలకులగింజెలు, మిరియములగుండ మున్నగునవికలిపిన పానీయము: చూ, సలిలము; దే. వి. (1) ఫలరసము. పంచ. నా. 1, ఆ. 321; అచ్చ. అ, కాం. 105: చూ, రసము. 13; (2) పాదు: చూ, నిల్లము.

పానగోష్ఠిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కల్లుత్రాగెడు చొటు (లేక) ఇల్లు. చూ, సదనము. 1.

పానపాత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. కల్లుత్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 2. నీరు త్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

పానము. సం. వి. అ. న. 1. త్రాగుడు: చూ, సరకము. 3; 2. త్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 3: చూ, రక్షణము; అం. 4: చూ, కామజంబులు: వై. వి. (1)=లింగసీతము. (తె. ప).—జలేరి, పానపట్టుము; (2)=పాణము: చూ, పాణము. 6.

పానలు. దే. వి. బ: చూ, సంశయము.

పాననట్టుము. దే. వి: చూ, పానము (1).

పానసము. వా. వి. రూ-పానసము: చూ, సదనము. 1.

పానసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁగాఁకర*:చూ,

పానసీడు. వా. వి: చూ, పాచకుడు. 1.

పానారము.దే. వి. పండుపోక: చూ, పోక.

పానిని. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-పాణిని.

పానీయము. సం. వి. అ. న. 1. నీరు: చూ, సలిలము; వి. 2. త్రాగఁదగినది: చూ, స్వాదితము; 3: చూ, రక్షితము.

పానీయవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁతీగె*: చూ, ముపవికాఫల.

పానీయశాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేరిపందిరి: చూ, సదనము. 1.

పాపపు. దే. వి. రూ-పాప్పు. 1.పడక: చూ, శయ్య. 1; 2: చూ, మంచము; 3. పజపు. అవి. 3, ఆ. 12: చూ, శయ్య. 1.

పాప్పు. దే. వి.—పై.—

పాప. దే. వి. 1. రూ-పాపడు. భార. ఆర. 7, ఆ. 187: చూ, శిశువు; 2. ఆబ: చూ, లోచనము.

పాపంపుమొన. అం: చూ, మొనలు.

పాపడు. దే. వి. రూ-పాప. 1. బాలుడు. భార. విరా. 5, ఆ. 284: చూ, శిశువు; 2.పురుషశిశువు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 115: చూ, శిశువు. [చూ,విధకర్ణి.

పాపచేలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అగలుసాంటి*:

పాపట. దే. వి. 1. కేళపీఠి. (ఇదిపాయుధాతు కృదంతము: చూ, నేస. 3; నై. వి. 2:చూ, వృకధూమకము*.

[బొట్టు. 1. పాపటచేటు. ద్వ. వి. లాలాటిక: చూ, పాపటపడ్డ. వా. వి. పైరుమీఁద దున్నెడుసాధనమునకు వేసిన యడ్డుకట్ట.

పాపటపుగుజ్జేలు. వా. వి. బ. పాపటపడ్డకుఁ బండ్లవలె వేసిన మేకులులోనగునవి.

పాపటపునొసలు. వా. వి. బ. పాపటపడ్డకువేసి కాఁడికిఁగట్టినవి.

పాపటపుపాన్ములు. వా. వి. బ. పాపటపు
గుణ్ణేలకువేయుపాన్ములు.

పాపటగొట్టు. ద్వ. వి. 1: చూ, పాపటవేటు;
2: చూ, భూషణము. 2.

పాపటము. దే. వి. గొల్లెవైరుమీదగాదముపోవ
దున్నెడుపనిముట్టు. రూ-పాపనము.గుంటక
-గుంటుగు, దిండు-దిండు:చూ, హలము.

పాటపపుచ్చు. దే. కే. (పాపటవోవ(తేయు)
చావిడిచి తొలగించే. రామా. 8, ఆ.165:
చూ, పాయవడు. 1.

పాపటవోవు. దే. ఆ. కి. —వై.—

పాపడకకము. అం. అనతోక్తి, దోషతోప
ణోక్తి, కణితోక్తి, నిష్ఫలతోక్తి, చార్యకర
ణము,దుష్కార్యకరణము,దుష్కార్యాపేక్ష,
పరభార్యాపేక్ష, పరద్రవ్యాపేక్ష, జీవ
హింస. (10). [ము].

పాపడి.వా.వి.పాముది:ఆహేయము.(చూ, సర్ప
పాపనము. దే. వి: చూ, రూ-పాపటము.

పాపము. సం. వి. ఆ. న. రూ-పాపము. 1.=
పాప. దుష్కృతము: చూ, వృజినము. 1;
2: చూ, దయ. “పాపము వానికాలువిటిగి
తగిలి; విణ. 3. దుష్కృతముగలది.

పాపరహితుడు. సం. విణ: అనఘుడు.

పాపలగనుతావు. ద్వ. వి: చూ, భగము. 12.
సాం. మా. 19. [చూ, వ్యాధుడు. 2.

పాపాత్ముడు. సం. వి. న్. పుం. పాపాలముద్ద:
పాపాయపరపీడనమ్. లో. పెరవారిని బాధిం
చేట పాపముకొఱకు. “పా | పాయ పర
పీడన” మ్మున | న్యాయమున ” (కుచేలో
పాఖ్యానము)

పాపాలముద్ద. మి. వి: చూ, పాపాత్ముడు.

పాపాను. వై.వి.=పాదపోష:చూ,సమ్మలిగలు.

పాపి. సం. విణ.=పావి. (న్.ఈ.న్.) 1: చూ,
పాపాలముద్ద; 2: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పాపిష్ఠుడు.సం.విణ.మిక్కిలిపాపి:చూ, పాపి-
పాపు. దే. కే. 1. పాయ(తేయు; 2: దును-
దున్ను. శై. 8, ఆ. 174.

పాపుడు. సం. విణ. 1: చూ, పాపి. 1—2;
3: చూ, హింసకుడు; 4: చూ, హీనుడు.

పాపాను. వై. వి.=పాదపోష: చూ, రూ-పా
పాను. [పాపము-

పాపృము. సం. వి. న్. పుం, విణ:చూ, రూ-

పామ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-పామము-

పామనుడు. సం. విణ. గజ్జికలవాడు, కచ్చు
రుడు: చూ, వ్యాధితుడు. [ప్రణము-

పామము. సం. వి. న్. పుం, న. గజ్జి: చూ,

పామరుడు. సం. విణ. 1: చూ, మూర్ఖుడు:

2: చూ, హీనుడు; 3: చూ, గోండుడు.1-

పాము. దే. వి. 1: చూ, సగ్గుము; 2. కష్టము:

చూ, శోకము; స. కి. 3. రూ-పాము:

చూ, రుద్దు. 1.

పాముచోపు. వా. వి. ఋ: చూ, సర్పము.

పాముది. దే. వి: చూ, రూ-పాపది. [ఫల.

పాముదొండ. ద్వ. వి. నాగదొండ*: చూ,రక్త.

పాముమేత. వా. వి: చూ, వాయువు.

పాములనారిగాడు. దే. వి: చూ, పక్షి.

పాములబిడారు. వా. వి: చూ, వల్మీకము-

పాములమేతరి. వా. వి: చూ, హరివాహనుడు.

పాములవాడు. దే. వి: చూ, వ్యాళగ్రాహి-

కాశి. 2, ఆ. 87. [మేతరి-

పాములవేటకాడు. వా. వి: చూ, పాముల

పాయ. దే. వి. 1. చీలిక. స్వా. 3, ఆ. 38:

చూ, శకలము. 4; 2. ఖండము: చూ, శక

లము. 4; 3. చర్మములోనగుకాని ఖండము-

హరికృ. 4, ఆ. 213: చూ, శకలము. 4;

4. ఒకనదిలోనుండి చీలితిన పానది: చూ,

స్వర్ణది (నది); 5: మునుము-మున్న.

పాఠ్యబా. దే. అ. కి. చూ, పాఠ్య. 3. పాండు. 3, అ. 22.

పాఠ్యకట్టు. దే. వి. ఒకముఖ్యగ్రామముతోఁ జేరిన యువగ్రామముల సమూహము, జన పదము: చూ, సీమ. 1 (దేశము).

పాఠ్యకారి. దే. వి. భాగప్రకారము భూస్వా తంత్ర్యములేని రైతు: చూ, రైతు.

పాఠ్యకానా. వా. వి: చూ, మఱుగుదొడ్డి. పాఠ్యగిల్లు. దే. అ. కి. (రూ-పాఠ్యగిల్లు. తొలఁ గు. నై. 3, అ. 83: చూ, విరియు. 5.

పాఠ్యగిల్లు. దే. అ. కి. — పై. — పాఠ్యగొమ్మ. దే. వి. పంగ. ఉ, హరి. 5, అ. 56: చూ, కాఖ. 1.

పాఠ్యపోసు. నై. వి.= చూ, రూ-పాపోసు. పాఠ్యము. నై. వి.=పాఠ్యము. 1. ఈడు. పర. 2, అ. 49: చూ, వయస్సు. 1; 2. యావ నము: చూ, వయస్సు. 1; 3. జీవితకాలము: ఈడు. [భూషణము. 2.

పాఠ్యపట్టము. నై. వి.=పాదపట్ట, అందె: చూ, పాఠ్యపడు. ద్వ. అ. కి. 1. తొలఁగు. హరి. ఉ. 4, అ. 38: చూ, విరియు. 5; 2. చీలు: చూ, విదారించు; 3. దారివిడిచి తొలఁగు. హరి. పూ. 9, అ. 78: చూ, పాపటపుమ్మే, పాపటవోపు; 4: చూ, వెలిపడు.

పాఠ్యవాటు. దే. అ. కి: చూ, పాఠ్యపడు. 1. భార. విరా. 5, అ. 61.

పాఠ్యసము. సం. వి. అ. న. 1=పాసము: చూ, పరమాన్నము; పుం. 2. సరళ ద్రవము: చూ, రాజార్థము.

పాఠ్య. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) 1: చూ, త్రాగిసుఁజోతు; నై. వి. (1)=పయన్. పాలు: చూ, స్తన్యము.

పాఠ్యకానా. వా. వి: చూ, రూ-పాఠ్యకానా.

పాఠ్యదా. వా. వి: చూ, వృద్ధి. 4.

పాఠ్య. దే. అ. కి. 1: చూ, పాఠ్యపడు. 1; 2. చిక్కిడలు; 3. చూ, ముద్దకట్టు; 4: చూ, వేటుపడు; స. కి. 5: చూ, విసర్జించు.

పాఠ్యపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, ముడ్డి; అం. 2: చూ, ఇందిరియములు.

పాఠ్యము. సం. వి. అ. న. 1. త్రాసు-మూర- తూములోనగుమానము: చూ, వర్జు; 2. నీరు: చూ, సలిలము; విణ. 3. నిందింపఁదగినది: చూ, హీనము. 2.

పాఠ. దే. వి. రూ-పాఠ: చూ, ముద్దగము.

పాఠంగతుఁడు. సం. విణ. దరిఁజేరనివాఁడు: పాఠగుఁడు.

పాఠంపరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పాఠంప ర్యము. నై. 1, అ. 58.

పాఠంపర్యము. సం. వి. అ. న. రూ-పాఠంపరి. 1. కులకృమము. (పుం.గురుకృమముఅనికొం దలు. అనుశ్వాతము అనికొందలు): చూ, వితిహ్యము; 2. పరంపరాభావము.

పాఠఁజూచు. వా. స. కి. తప్పకనుజూచు.

పాఠఁగుఁడు సం. విణ: చూ, పాఠంగతుఁడు.

పాఠడ. ద్వ. వి. ఉగ్గుచిప్ప: చూ, పాత్రము. 6.

పాఠణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-పాఠణము. 1. ఉపవాసముండి మఱునాఁడుచేయుభోజ నము: చూ, సాపాటు; పుం. 2: చూ, మేఘ ము. 1; వా. 3. పార్వణము: చూ, పిండము. 4.

పాఠణము. సం. వి. అ. న. — పై —

పాఠతంత్ర్యము. సం. వి. అ. న. సరాధీవత: అజ్ఞ. పాఠతము. సం. వి. అ. పుం. = పాదరసము: చూ, నూతము.

పాఠత్రికము. సం. విణ. పరలోకసంబంధమైన ది: ఆముత్రికము, ఆముష్మికము, పాఠలౌకి కము. [తమ.

పాఠదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పాఠ

పాఠదానికుడు. సం. వి. అ. పుం. పరచార
రకుడు. [2: చూ, వాటచారి.

పాఠదేశకుడు. సం. వి. 1. అన్యదేశకుడు;

పాఠమాధికుడు. సం. వి. 1. పరమాధికుడికల
వాడు; 2: చూ, శేషుడు.

పాఠమేశ్వరము. అం: చూ, అగమములు.

పాఠమేష్వరాశ్వము. పా. మోక్షరాశ్వము.

పాఠము. సం. వి. అ. న. 1. ఆపరివః:చూ, రోధ
స్సు; 2: చూ, సమీపము. 1; 3.=పాశము.

కొలది; అం. 4. మల్లబంధవిశేషము: చూ,
మల్లకాస్త్రము.

పాఠలౌకికము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పాయ
సము. 1; వి. 2: చూ, పాఠలౌకికము.

పాఠపతము. సం. వి. అ. పుం.=చూ, రూ-పా
రాపతము. 1.

పాఠపము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పారువాయి-
పాపురాయి. :చూ, రూ-పారాపతము. 1; నై.
వి. (1).=పారాపతము: చూ, పారపము. 1.

పాఠపశ్యము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, విశ్చుతి;
పా. 2: చూ, అశ్వహృదయ పరిష్కానము.

పాఠపి. అం: చూ, మధ్యమగ్రామగత మూర్ఖ
నలు. [చూ, బాణము. 1.

పాఠశపము. సం. వి. అ. పుం. ఒకతయధము:
పాఠశప్రకుడు. సం. వి. అ. పుం. శూద్రవనిత

యందు బ్రాహ్మణునిపలనం బుట్టినవాడు:
చూ, సూనుడు. 1.

పాఠశీకము. సం. వి. అ. పుం.=పారసి.
1.(రూ-పారశీకము-పాఠశీకము):చూ, దేశ
ము; 2. పాఠశీకదేశపుగుఱ్ఱము: చూ,
హయము.

పాఠశ్యశికుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పార
శ్యకుడు: చూ, యాజ్ఞీకుడు.

పాఠశ్యకుడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—
పారసి. నై. వి. 1: చూ, స్వర్ణకారుడు; 2.=

పాఠశీక. పాఠశీకదేశభాష: చూ, భాష-
1; వి. 3. పాఠశీకదేశమునందుఁగలిగినది.
స్వా. 4, అ. 28. [పాఠశీకము.

పాఠశీకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
పాఠశీకము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పాఠస్రైణేయుడు. సం. వి. అ. పుం. పరస్రై
వలనబుట్టినకొడుకు:చూ, సూనుడు. 1.

పారా. వా. వి. రూ-పహారా: చూ, రక్షణము.
పారాణి. దే. వి. 1. కుంతుమలోనగువానితో
పాదములకుఁజేసెడు అలంకారము: చూ,
భూషణము. 2; వా. వి. 2. పసుపునున్న మూ
కలిపిన వస్త్రపు. (పుండ్లుమాస్సును).

పారాణించే. దే. స. కి. పారాణిపాదములకు
అలంకరించే: చూ, సింగారించే.

పారాపతము. సం. వి. అ. పుం.=చూ, రూ-
పారాపతము. 1.

పారాయణము. సం. వి. అ. న. 1. అంతయు:
చూ, రూ-పరాయణము; 2. అంతయుచేదు
వుట. 3. పారమునుపొందుట.

పారాపతము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పారువా
యి-పాపురాయి. (రూ-పారపతము-పారప
ము): చూ, సురదీ; 2. కోతికుమికి *:
చూ, స్ఫూర్ణకము; 3. విశాలముఖముగలబా
ణము: చూ, బాణము. 1; అం. 4: చూ,
భావదూషితములు.

పారాపతాంశి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మానేరు*.
పారాపతాంశ. అం. ఏగ్రహంబునకైనను పోడ
శపర్థ చేయఁగా ఆఱువర్గంబులు స్వవర్గంబు
లు వచ్చెనేనిఁ బారాపతాంశయగును.

పారావారము. సం. వి. అ. న. 1. ఈవలావలి
దరులు:చూ, రోధస్సు; పుం. 2. (రూ-పరా
వరము-పారవారము-పారాపారము): చూ,
సముద్రము.

పారాశరి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. వ్యాసముని:
చూ; సన్యాసి; క్. 2. ముని: చూ, సన్యాసి.

పారాశర్యబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, ఘూర్జర బ్రాహ్మణులు. (యజుర్వేదములు. పరాశర ఋషినిబట్టిపిరికినామముకలిగినది. జాహ్ను రు-క త్రియవాడలలో గానంబడియెదరు)

పారాశర్యము. అం: చూ, ఉపపురాణములు. పారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గిండి: చూ, పాత్రము. 8; 2. ఈడుమంత: చూ, పాత్రము. 8; 3.=బారి. ఏనుగుకాలి గొలుసు: చూ, శృంఖలము. 2; 4: (తె. ప).—మల్లచిప్ప; 5. నీరుపర్బబ్బ*: చూ, విదులము; 6. వి. (1) తడవ. ఉ,రా. 3,ఆ. 54:చూ, వెండియు; (2) మన్ను: చూ, భూమి. 1. పారిక. దే. వి: చూ, బానిస.

పారికాంక్షి. సం. వి. న్. పుం. 1. ముని: చూ, సన్యాసి; 2. తపస్వి: చూ, సన్యాసి; 3. కృధృ చాంద్రాయణాదిప్రతిశీలుడు.

పారికాఘ. దే. వి: చూ, పరిచరుడు.

పారిజాతకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=పారిభద్ర*: చూ, నూత్నదారుపు. (దీనిలో “ ని క్ టాన్తిన్ ” అనేప్రాముఖ్య పదార్థముకలదు. దీనిపసరు విరేచనకారి. జ్వరహరము); 2:చూ, వేలుపుఁజెట్టు; అం.3. ఒక దేవవృక్షము. (దేవవృక్షములు.—మందారము, పారిజాతము, సంతానము, కల్పవృక్షము, హరిచందనము) (5)

పారిజాతము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

పారిజాతములు. సం.వి.ఆ.పుం.బ:చూ,ధాన్యము. పారిజాతాంశ. అం. ఏగ్రహమునకైనను పాడశ వర్ణచేయఁగా రెండువర్ణంబులు స్వవర్ణంబులు వచ్చినేని బారిజాతాంశయగును.

పారిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పచ్చేయిరుగుడు*: చూ, శింశుప.

పారితథ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. జేడబిల్ల:చూ, భూషణము. 2; 2. సిగవువ్వు: చూ, భూషణము. 2.

పారితోషికము. సం. వి. ఆ.న:చూ,స్పర్శము.3. పారిపార్శ్వకుడు. అం. సూత్రధారుని పక్క

నెయ్యండి యతఁడుచెప్పెడుసర్వాంశములను ఒరిష్కరించువాఁడు. ఇతనికి మరీషుఁడని పేరు. (వండుఁడు, సింగళుఁడు, పారిపార్శ్వకుఁడు ఈ ముగ్గురును నామాంతర ధారులై సూర్యనకుఁబరిచర్యనేయు నిందాదులు 18 మందిలోఁగ్రమముగముఖులై యున్నారు.)

పారిష్లవము. సం. విణ. చలించునది: చూ, లోలము.

పారిభద్రము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-పారిజాతకము*; 2: చూ, వేము *.

పారిభాష్యము. సం. వి. ఆ. న. చెంగల్వకొట్టు*: చూ, వాలుకము.

పారియాత్రకము. సం. వి. ఆ. పుం. భారతవర్షమునందలికులపర్వతము: చూ,పర్వతము.

పారియాత్రము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

పారివాఁడు. దే. వి: చూ, పారికాఘ.

పారివేటు. వా. వి: చూ, పాది. 2.

పారిషదుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పారిషత్తు. శివభటుఁడు; (ప్రముఖగణమునందలి చండి కేశ్వరాది): చూ, ప్రముఖుఁడు.

పారిహారికుఁడు. సం. విణ. పరిహారము చేయువాఁడు.

పారిహర్యము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నూడిగము: చూ, భూషణము. 2; 2. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 3: చూ, రూ-పరిహర్యము; విణ. 4. పరిహారము చేయఁదగినది: చూ, హీనము. 3.

పారీంద్రము. సం. వి. ఆ. పుం:చూ, సింహము. పారిక(ఖ)త్తు. వా. వి: చూ, విభాగపత్రిము. పారిణుఁడు. సం. విణ. పారముముట్టినవాఁడు.

పారు. దే. ఆ. కిరి: చూ, రూ-పాటు.

పారుకాడు. దే. ఆ. కిరి: చూ, పాటు.1.

పాఠ్యము. దే. వి. పాఠ్యము: చూ, కోగము. 1.
పాఠ్యము. దే. వి. దొరతనమువారికి
య్యవలసిన ధనమును పరిజలనరాబట్టెడి
అధికారి. (తిరుపతిమున్నగు దేవస్థానములలో
వాడుక. ఇతనినే దేవస్థానపుతహాస్యలుదారం
దురు.): చూ, స్వామి. 3.

పాఠ్యము. దే. వి. —పై—

పాఠ్యము. దే. వి. రూ-పాఠ్యము. దేవుని
కిని దొరతనమువారికిని ఇయ్యవలసినధనమును
పరిజలనరాబట్టెడి అధికారి: చూ,
రసము. 1.

పాఠ్యము. దే. వి. పోడ. ఉ, రా. 8, ఆ. 73:
చూ, నూదన. 1. [చూ, పీక్షించే.

పాఠ్యము. దే. వి. పోడ. ఉ, రా. 8, ఆ. 73:
చూ, నూదన. 1. [చూ, పీక్షించే.

పాఠ్యము. దే. వి. పోడ. ఉ, రా. 8, ఆ. 73:
చూ, నూదన. 1. [చూ, పీక్షించే.

పాఠ్యము. దే. వి. పోడ. ఉ, రా. 8, ఆ. 73:
చూ, నూదన. 1. [చూ, పీక్షించే.

పాఠ్యము. దే. వి. పోడ. ఉ, రా. 8, ఆ. 73:
చూ, నూదన. 1. [చూ, పీక్షించే.

పాఠ్యము. దే. వి. పోడ. ఉ, రా. 8, ఆ. 73:
చూ, నూదన. 1. [చూ, పీక్షించే.

పాఠ్యము. దే. వి. పోడ. ఉ, రా. 8, ఆ. 73:
చూ, నూదన. 1. [చూ, పీక్షించే.

పాఠ్యము. దే. వి. పోడ. ఉ, రా. 8, ఆ. 73:
చూ, నూదన. 1. [చూ, పీక్షించే.

పాఠ్యము. దే. వి. పోడ. ఉ, రా. 8, ఆ. 73:
చూ, నూదన. 1. [చూ, పీక్షించే.

పాఠ్యము. దే. వి. పోడ. ఉ, రా. 8, ఆ. 73:
చూ, నూదన. 1. [చూ, పీక్షించే.

పాఠ్యము. దే. వి. పోడ. ఉ, రా. 8, ఆ. 73:
చూ, నూదన. 1. [చూ, పీక్షించే.

పాఠ్యము. దే. వి. పోడ. ఉ, రా. 8, ఆ. 73:
చూ, నూదన. 1. [చూ, పీక్షించే.

పాఠ్యము. దే. వి. పోడ. ఉ, రా. 8, ఆ. 73:
చూ, నూదన. 1. [చూ, పీక్షించే.

పాఠ్యము. దే. వి. పోడ. ఉ, రా. 8, ఆ. 73:
చూ, నూదన. 1. [చూ, పీక్షించే.

నక్షత్రము శిరోవీధినిదాటిఅనూరాధరాశి
యందఃగా చేపతీనక్షత్ర పరిభ్రమచరణ
మకరలగ్నమును జననము. బుధమహాదశా
శేషము. సం 15-నె4-రో 13-గ౯).

పాఠ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ,
హయము; వి. 2. పృథివీసంబంధమైనది:
చూ, భూమి. 1.

పాఠ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అర్జునుడు:
చూ, సుభద్రేశుడు; 2: చూ, రాజు. 1

పాఠ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై—

పాఠ్యము. దే. వి: చూ, రూ-పాఠ్యము.
పాఠ్యము. వా. వి: చూ, వెటపరి.

పాఠ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాఠ్యమును
మృగము: చూ, మృగము. 1; పుం. న.
2. పిండప్రదానము, పాఠ్య-పాఠ్యము:
చూ, పిండము. 4; వి. 3. పర్యతసంబంధ
మైనది: చూ, హిమాలయము.

పాఠ్యము. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. (పర్యతమునకుఁ
గూతురు): ఆ, అంబ, అంబిక, అగజాత,
అదితి, అనంత, అపర, అపరాజిత, అపర్ణ,
ఆర్య, ఇంద్రాక్షి, ఈ, ఈశాని, ఈశ, ఈ
శ్వర, ఈశ్వరి, ఈశ్వరేశ్వరి, ఉమ, బుద్ధి,
ఏకపాటల, ఏకానంత, విందిరి, కథ, కపాలి
ని, కమల, కర్పరి-కర్పరి, కర్పరి, కల్యాణి,
కార్యాయని, కార్తికేయపునుపు, కాలంజ
రి, కాలరాత్రి, కాలి-కాలి, కాలిక, కిరాతి,
కుజ, కుమారసుపు, కుమారి, కుష్మాండి, కృ
ష్ణపింగళ, కేటభ-కైటభ-కైటభి, కోటరి,
కోటవి-కోటవి, కామరి, కాశిక-కాశిక.
క్షు, క్షీరసాగరమత, క్షేమ, గంగ, గణ
నాయిక, గిరిక, గిరిజ, గిరిమత, గృహపు
శువు, గోమిని, గోల, గౌతమి, గౌరి, చండ
ముండ-చండముండి, చండాలిక, చండి,
చండిక, చర్మ, చర్మిక, చర్మముండ, చూ

జ్ఞిక (చాండిక), జయ, జయంతి, తామసి, దక్షకన్య, దక్షజ, దక్షర, దాక్షాయణి, దుర్గ, దుర్గి, దృష్పద్యతి, దేవి, ధేనుక, నందపుత్రి, నారాయణి, పింగ, పృథ, బర్హిష్వజి, బాధృవి, భవాని, భార్గవి, భౌమరి, మంగళ, మాత, మాతృక, మారి, మృదాని, మేనకాత్మజ, యమస్యస, యమున, యదవి, యదాగ్ని, లంబ, వారాహిక, వృషాకపాయి, శక్తి, శర్వాణి, శివ, శాంభవి, శివదూతి, శిఖరవాసిని, శూలదృక్కు, శైలేయి, పృథ్వి, సతి, సర్వమంగళ, సర్వాధానుసాధిని, సింహధరి, సినివారి, సో, హిండి, హైమవతి. (అవ్య).—అంతి. (తె. ప).—అమ్మిక, కటిచేడియ, కల్వలదొరదారి, కొండమోలి, కొండరామోలి, గట్టుపట్టి, గట్టురామోలి-గట్టామోలి, గయిరమ్మ-గవరమ్మ-గైరమ్మ, గవురు-గారు, చేండి-చెండి, జేగముతల్లి, దుగ్గ-దుగ్గి, మలయమ్మ, ముక్కంటివెలది, లచ్చినెచ్చెలి, వలిమలకూతురు, వెనకయ్యతల్లి, వేల్పుటేటిసవతి, సత్తి, సామితల్లి, సామిసామేసు చేకొన్నచేన, సింగమునెక్కుదంట; తద్వి. — ౧. కాలికి-కాలి-కాలి, కాలిక-కాలిక. (తె. ప).—దుగ్గ, సత్తి; ౨. పార్వతీదూతము. — జ్వాలాజిహ్వఁడు. (ఇందు “క్షీరసాగరసుత” పొరపాటున పడినది. గద్దుచేయవలెను) (మిగతవానికి “చూ, హైమవతి”); 3. ద్రౌపది: చూ, నూన. 1; 3. ఒకగోపిక: చూ, మహాపూది; 4. అందుగు*: చూ, సల్లకి; 5. పాలకూర*: చూ, సుమంగళ; అం. 6: చూ, వేసరపాడవజభాషలు; 7: చూ, శాస్త్రప్రపరములు.

పార్వతీనందనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.

పార్వతీయము. సం. వి. అ. పుం. 1. పొద్దుతిరుగుడు*: చూ, నూర్థామపరిని; 2. ఏలుకోజి*: చూ, సుభిక్ష; 3. కొండగొనుగు*:

చూ, మృదుదుచుచు; వి. 4. పర్వతమునందుఁబుట్టినది: చూ, హిమాలయము. (పర్వతము) పార్వతీలోచనము. అం: చూ, జన్యతాళములు. పార్వము. వై. వి. =: చూ, రూ-పారుసము. పార్వకాగ్రింత. అం: చూ, అకాశచారులు. పార్వకాగ్రింతము. అం: చూ, కరణములు. పార్వకీయలు. అం: సమున్నతము, నతము, ప్రసారితము, వినివర్తితము, అపస్పృతము. (5) పార్వగతము. అం. 1: చూ, దృష్టికీయలు; 2: చూ, హస్తప్రచారములు.

పార్వజానువు. అం: చూ, కరణములు. పార్వతలము. అం: చూ, హస్తప్రచారములు. పార్వతోముఖము. అం. — వై —

పార్వనికుట్టనము. అం: చూ, కరణములు. పార్వభాగము. అం: చూ, పక్షభాగము. పార్వమండలము. అం: చూ, నృతహస్తములు.

పార్వము. సం. వి. అ. న. 1. పర్వపులసమూహము; పుం. 2. = పంచే (ఎముకలచేతపూర్ణమై యుండునది. చేంక క్రిందిభాగము): కచ్చుము, పక్షము. (తె. ప). — అంక, అంచే, ఇడుపు, ఇరుగు-ఇరువు, ఇట్టియలు, ఓర, కడ-కడ, కలఁకు, కడను-కలను, కలవు-కళపు, కోపు, కోవ, చేక్కి-చేక్కియ, చోయ, చెంప, చెరఁగు-చెఱఁగు, చేయి, తట్టు, దెస, నిట్ట, పక్క-ప్రక్క, పక్కియ-పక్కె, పట్టియ-పట్టె, పఱగడ, పారుగు-పార్గు-పారువు, బగి-బగులు, బరి, బరివాగె, మయి-మెయి-మై-మే-మేను, లెంప, వయిపు-వైపు, వలను, సంగడి, సూరలు; తద్వి. — ౧. ఏనుఁగుకటుమరలకు. — కుంజము; ౨. కంటికింద మొదలుకొని చెక్కిల్ల పార్వమునకు. — కుంజము; 3. గుమ్మముప్రక్కకు. — (తె. ప). — ఈడుపు - ఈడ్పు; ౪. చెక్కిలిక్రిందిభాగమునకు. — ఋగి; ౫. చె

క్రిందమీదిభాగమునకు. — హనువు; ౨. శిరః. పార్శ్వమునకు. — అక్షము, కలుము, కణము, కతము. (తె. ప). — కడత — కణత, కడక. (వంగతవానికి “చూ, మారెలు”); విణ.

3: చూ, సమీపము. 1; అం. 4: చూ, తాక్షిశాంగములు.

పార్శ్వములు. అం. 1: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (ఎండియున్న మగడుచేచ్చెను); 2: చూ, నాల్గోప మోగాంగములు (అంగము. 9).

పార్శ్వకేష్టితము. అం: చూ, ఉద్భిత్తకరణబంధ పార్శ్వసంఘటితము. అం. — పై. — పార్శ్వవృత్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు. పార్శ్వోచ్ఛత. అం: చూ, అశ్వసంచారమార్గములు పార్శ్వ. సం. వి. ౬. స్త్రీ. 1. వేడుకొత్తి నయః దుడి: చూ, స్త్రీ; పుం, న. 2: చూ, మడమ; 3. దండు నెనుక: చూ, నెనుక. 1; 4: చూ, నెనుక. 1.

పార్శ్వగార్హసారుడు. అం: చూ, ద్వాదశరాజ మండలము (దండెత్తిపోవురాజునకు నెనుక ది మ్మననుండు శత్రువు): పార్శ్వగార్హసారుడు.

పార్శ్వగార్హసారుడు. అం. — పై. — పార్శ్వత్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అటకాలువీరగాలు మడమను మూసికొనియుండెడు ముచ్చ: చూ, సమ్మాలిగలు.

పార్శ్వత్రిము. సం. వి. ఆ. న. ముండిటనుండ్డిరక్షిం చెడునేన: చూ, నేన. 1.

దార్శి పార్శ్వగతము. అం: చూ, ఏకవింశతిస్థానక పార్శ్వయుద్ధము. అం: చూ, యుద్ధము.

పార్శ్వయుద్ధము. అం: చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు.

పార్శ్వము. అం: (మడమలు) 1: చూ, లక్షణాంగములు.

(పురుషునిమడమలుసమములైరక్తవర్ణములైన న సుత్తముడగు); 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (స్త్రీమడమలు మట్టిసండ్లవలె పగడపుచోయగలిగిన పుత్రగతియగు.)

పాట. దే. వి: చూ, రూ-పార. పాటబోయే. వా. స. కి. దృష్టించిచూచు. విజ. 1, ఆ. 95: చూ, వీక్షించు.

పాటబోయే. వా. స. క్రి. తలుచు: చూ, వెంబడించు. పాటబోయే. వా. వి: చూ, వారబోయే.

పాటబోయే. వా. వి. — పై. — పాటబోయే. దే. స. కి: కుమ్మరించు.

పాటము. ద్వ. వి. (పాట + అము) (రూ-పాట వాతము-పాటవాయము): చూ, బాణము. 1.

పాటవాతము. ద్వ. వి. — పై. — అం, భా. ద్వ. 21. పాటవాయము. ద్వ. వి. — పై. — అచ్చ. సం, కాం. 121.

పాటవేయు. దే. స. కి. 1. విసరివేయు: పాట వైచు; 2. పదలవిడుచు: పాటవైచు.

పాటవైచు. దే. స. కి. — పై. — స్వా. 2, ఆ. 17.

పాటాడు. దే. అ. కి. (రూ-పారు-పారాడు-పారుకాడు) 1. పరుగెత్తు. భాగ. 7, స్కం. 99: చూ, వెళ్లు. 1; 2: చూ, వెల్లిగొను; 3. పాసనముచేయు: చూ, విస్మించు; 4: చూ, వ్యాపించు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 58; (ఇదికొన్ని క్రియలకు స్వార్థమందును, కొన్నిటికి ఇంచోక్యానమందును, మఱికొన్నిటికి ఆరంభార్థమందును అనుప్రయుక్తమగుచున్నది. విరియః బాటు, తెల్లవాటు, పండః బాటు మొ.)

పాటుండు. నై. వి. = విప్ర: చూ, స్వస్తి ముఖండు. 1.

పాటుటక్క. ద్వ. వి. (పాటుండు + అక్క) 1. బాంపనది: చూ, స్త్రీ; 2. బాహ్యణునిభార్య: చూ, భార్య. [రాక్షసుడు. 1. (రాక్షసి) పాటుటసుర. మి. వి. బహ్యరాక్షసుడు: చూ,

పాటుటాకులు. దే. వి. బ. మునులుకట్టుకొనెడు
ఆకులు. య. 1, ఆ. 120.

పాటుడు. దే. వి: చూ, పటత.

పాటుత. దే. వి: చూ, పాటుటక్క.

పాటుతెంచే. దే. అ. కి: చూ, రూ-పారైంచే
పాటునీరు. వా. వి. పగివాహజలము: చూ, సలిలము.

పాటుపోగు. దే. వి. మారదూరముగా పోయు
నూలిపోగు: చూ, నూత్రిము. 1.

పాటులకెకిమిడు. వా. వి: చూ, బగిపూ. 1.

పాటువాడు. దే. వి: చూ, స్వప్తిముఖుడు. 1.

భార. ఆర. 4, ఆ. 342. [సంబరము.

పాటువేట. దే. వి. చేవోత్సవము: చూ,

పాల. దే. వి. 1: చూ, సుమంగళి*; నై. వి.

2: చూ, పాలగుమ్మ; 3.=పాటల: చూ,

నర్లము. 6; 4.=పాటల. కలిగొట్టు*: చూ,

సాలి 2; విణ. 5. శ్వేతము: చూ, నర్లము.

6. (ఇది పాలుధాతుకృదంతము).

పాలంక్క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-పాలుక్క.

కుందురువు: చూ, రాజార్థము.

పాలకడలల్లుడు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పాలకడలి. ద్వ. వి. క్షీరాబ్ధి: చూ, సముద్రము.

పాలకడలివెన్న. ద్వ. వి: చూ, హిమాంశువు.

పాలకన్నులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

పాలకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఏనుగుపిత్త

జ్వరము: చూ, హస్తీ; 2: చూ, త్రిదోష

షజము; 3: చూ, రక్షణము.

పాలకాకి. వా. వి. 1. తెల్లకాకి: చూ, వాయ

సము. 1; 2. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పాలకాయ. దే. వి: చూ, భక్ష్యము.

పాలకాపడి చొక్కలు. వా. వి. బ: చూ, గొల్ల

కాపడి చొక్కలు.

పాలకి. నై. వి.=పల్లంకికా. (రూ-పాలకి-పల్ల

కి-పల్లకి-పల్లకి-పాల్కి) నై. 7, ఆ.

145: చూ, సవారి.

పాలకి. నై. వి.=చూ, రూ-పాలకి.

పాలకిబాంగు చొక్క. ద్వ. వి. చుళు: చూ, రిక్క. 1.

పాలకుండ. నై. వి. పాలుకాచెడు కడప: చూ,

భాండము. 3.

పాలకుప్ప. ద్వ. వి. పయోరాశి: చూ, స్తస్యము.

పాలకూర. నై. వి: చూ, సుమంగళి*.

పాలకొడిస. ద్వ. వి: చూ, వత్సకము*.

పాలకొయ్య. దే. వి: చూ, యూపము. 1.

పాలగచ్చే. దే. వి: చూ, సమాలంఘము.

పాలగరువు. ద్వ. వి. మిఁదయనుకగలజాతిపా

టునేల: చూ, భూమి. 1.

పాలగార. దే. వి: చూ, పాలగచ్చే.

పాలగుంజే. ద్వ. వి: చూ, పాలకొయ్య.

పాలగుమ్మ. దే. వి: చూ, పాలపిట్ట.

పాలగుమ్మడు. నై. వి. నల్ల నేలగుమ్మడు* (ఇక్క

డవ్యతిరేకలక్షణ): చూ, సర్వతోభద్ర.

పాలగొలిమిడి. ద్వ. వి. పయస్విని*: చూ,

మొగలీర.

[గంటు.

పాలగోతుడు. ద్వ. వి. పాలకుండ లోనియడు

పాలఘ్నము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-

పలఘ్నము*.

[పాత్రము. 6.

పాలచెంబు. నై. వి. పాలుపితికెడుచెంబు: చూ,

పాలచేప. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పాలచేరులు. ద్వ. వి. బ. రూ-పాలచేర్లు. గజ్జేవర

ము. స్వా. 4, ఆ. 42. : చూ, సిర. 1. [ఆ. 413.

పాలచేర్లు. ద్వ. వి. బ.—పై.—ఉ, రా. 7.

పాలచొట. దే. వి. తెల్లనిచొట: చూ,

మత్స్యము. 1.

[పారడ.

పాలడ. ద్వ. వి. (పాలు + అడగు): చూ,

పాలతప్పేల. వా. వి: చూ, పాత్రము. 6.

పాలతుత్తము. ద్వ. వి: చూ, ఖర్పరి (సున్నపు

నీటిలో కొండుజోములు వండిన శుద్ధి.)

పాలటేకు. దే. వి. రూ-పాలటేకు, గృహదుర్గ

మము*: చూ, కాకోటము.

పాలితేడు. తే. వి: చూ. రూ-పాలితేడు.*

పాలనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రక్షణము
(ఆ. స్త్రీ. అగును).

పాలనీలగుమ్మడు. వా. వి: చూ, పాలగుమ్మడు.
దుశ.

పాలపండ్లు. ద్వ. వి. బ. పుట్టుపంతులు: చూ,
పాలపాపండు. ద్వ. వి: చూ, శిశువు.

పాలపిట్ట. వై. వి: పాల, పాలగుమ్మ.(సం.ప).-
కికి-కికి, కికిదివి-కికిదివి - కికిదివి-కికిదివము.

కికిదివి, కూటకము, క్షీరము, చాపము-చాప
ము, చిత్రవాళము, దివి. (చూ, శకుంతి).

పాలపూస. దే.వి. తెల్లనిగాజోపూస:చూ,పూస.

పాలబుగ్గలు. ద్వ. వి. బ: చూ, లెంప. 2.

పాలమడ్డి. వా. వి:చూ, సరళద్రవము.

పాలమన్ను. ద్వ. వి:చూ, భూమి. 1.

పాలమీగడలు. వా. వి. బ. 1: చూ,భక్త్యము;
2: చూ, ధాన్యము.

పాలము. సం. వి. ఆ.పుం. 1. కొయ్యపడిగము:
చూ,పాత్రము.6; 2. మడ్డు:చూ,లోహము.1.

పాలముంచెదరో నీలముంచెదరో. జా. మేలుచే
సెదరోకిడుచేసెదరో. "నీ.నీటసు ముంచెదో
పాలముంచెదవోయీబాలనింక." (శశిశేఖరా
టకము)

పాలమున్నీటి కూతురు. ద్వ. వి:చూ,లక్ష్మి. 1.

పాలమున్నీటియల్లుడు. ద్వ.వి: చూ,విష్ణువు. 1.

పాలమున్నీరు. ద్వ.వి. క్షీరాబ్ధి:చూ,సముద్రము.

పాలతాయి. వా. వి. తెల్లతాయి:చూ,రాయి.

పాలలము.సం.వి.ఆ.న.=పాలను:చూ,పలలము.1.

పాలవన్నె. వా. వి. పయ్య:చూ,వర్ణము. 6.

పాలవల్లి. వా. మి. వి. దేవునిపీఠమునకు మీఁదు
గా వేలాడగలదైదు పాలలత.

పాలవాగు. వై. వి:చూ, పాలమున్నీరు.

పాలవాహునిక. అం: చూ, అంతరభాషలు.

పాలవిలుగుడు. ద్వ. వి. కూతు: చూ, స్తన్యము.

పాలవెల్లి. ద్వ. వి: చూ, పాలమున్నీరు.

పాలసంద్రము. వై. వి: చూ, పాలవెల్లి.

పాలసత్యార్థు. ద్వ. వి. బ. రూ-పాలాసత్యార్థు.
గుజ్జముకాశ్యుగదైదుత్యార్థు: చూ, సూత్రా
ము. 1.

పాలసుండు. వై. విణ.=బాలిక: 1: చూ, హం
వీరుడు; 2: చూ, మూర్ఖుడు. ఉ, రా.
7, ఆ. 484; 3: చూ, వ్యాధుడు.2. ఆచ్చ.
బాల, కాం. 159; 4.=పలాళ: చూ,రాక్ష
సుడు. 1.

పాలసున్నము. ద్వ. వి: చూ, పాలగచ్చే.
పాలసురాలు. మి. వి. 1. దుష్టస్త్రీ: చూ,
స్త్రీ; 2. మూర్ఖురాలు: చూ, స్త్రీ.

పాలాడు. దే. స. కి. ఖండించే. స్వా. 4.
ఆ. 50: చూ, నెలగు.

పాలానుగు. ద్వ. వి. దుగ్ధతుంబి*: చూ, సోఱ..
పాలారుచే. దే. స. కి. గూ-పాలార్పు. భాగ--
3, స్కం. 670: చూ, వివరించే. 3.

పాలార్పు. దే. స. కి. -వై.-

పాలాపు. ద్వ. వి: చూ, పాడియాపు.

పాలాశదలము. పా. (త్వరితగతి) ఒకానొకవృ
త్తము. "న-న-న-న-న-గగములు. 11
యతి. 17 పుంధస్సు": చూ, వృత్తము. 1.

పాలాశము. సం. వి, విణ: చూ, రూ-పలాశము--

పాలాసత్యార్థు. ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-పాలస
త్యార్థు.

పాలాస్త్రీ. వా. వి: చూ, రూ-పలాస్త్రీ.

పాలించే. సం. స. కి: చూ, రక్షించే.

పాలిండ్లు. ద్వ.వి.బ.స్త్రీస్తనములు:చూ,స్తనము--

పాలింది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ:చూ,పాలిని.*

పాలిందితము. సం. వి. ఆ. పుం, న: అశ్మంతక
ము, అశ్మంతము, కుశలి*.

పాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=పాలిక: చూ,
జోజోలపాలిక; అం. 2:చూ,నుషిరవాద్యము
లు; వై. వి. (1)=పాలికా:చూ,పాలిక. 1-

పాలికాఃపు. దే. విణ. (రూ-పాలిమేట్టము, పాలి
వాఁడు, పాలేరు, పాలేరువాఁడు. ఇవి రూ
పాంతరములని కొందఱు) 1. భాగస్థుఁడు:
చూ, సగంఘఁడు; వా. 2. రైతుయొక్క పా
లములోఁగోకిరిచేయుబంటు; 3. మేడిపాలికి
దున్నెడు మడకవాఁడు: చూ, వ్యవసాయి.

పాలిమేట్టము. దే. విణ.---నై---

పాలితము. సం.వి.ఆ.పుం.1. పెద్దపేఁకు*:చూ,
కాకోటము; విణ. 2:చూ, రక్షితము; 3. పెం
చుకొనఁబడినది:చూ, వర్ధితము. 1.

పాలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్ల తెగడ*:
చూ, సర్వానుభూతి; విణ. 2. పాలించునది:
చూ, రక్షితము.

పాలియ. వై. వి.=: చూ, పాలిక. (1), 1.

పాలియము. వై. వి.=పాలికా. రూ-పాలెము.

ఊరుదరిపల్లె:చూ, సీమ. 1 (దేశము.)

పాలివాఁడు. దే. విణ:చూ, పాలికాఃపు.

పాలు. వై. వి. 1.=పయస్సు:చూ,స్తవ్యము(పా
లకును తద్విశేషములకును“చూ,స్తవ్యము”);
2. మట్టిలోనగుచెట్లరసము: చూ, స్తవ్యము;
దే.వి. 3. భాగము: చూ, పంపకము. 2;
4: చూ, పంతు. 5; 5:చూ,నకము. 1;
6:చూ,సమీపము. 1;బ.7.రూ-ప్రాలు:చూ,
బియ్యము; 8: చూ, సేనఁబాళిలు; ఆ. కి. 9:
చూ, వెల్లఁబాటు.

పాలుక్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ:చూ,పాలంక్య.

పాలుగొను. దే. స. కి. రూ-పాల్గాను:చూ,
సంవిభాగించు.

పాలుడు. వై. వి.=పాండు:చూ, పాండువు.

పాలునీరునువెలిఁజేయుపక్కి. వా.వి:చూ,హంస.

పాలుపడు. ద్వ. ఆ.కి.రూ-పాల్పడు. 1:చూ,
లోఁబడు; 2:చూ, సమకట్టు.2.నై.4,ఆ.26.

పాలుపుచ్చు.దే. ప్రే. (పాలుపోఁజేయు)1:చూ,
పాలుగొను; 2. నిర్ణయించు: చూ,స్పృశించు.

పాలుపోవు. దే.ఆ.కి.1:చూ,విభక్తమగు;2:వీరు

పడు-విర్పడు. (మి. ప). నిర్ణయింపఁబడు;
3. తోఁచు: చూ,స్ఫురించు.

పాలుబాన. దే. వి. ఉభయరాశియైన అంబార
ములో కాఁపువానికి చేరవలసిన వర్తనధాన్య
ము: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము)

పాలుమాలిక. దే. వి. (రూ-పాల్మాలిక-పాళిలు
మాలిక-పాళిమాలిక): చూ, విలంబము. 1.

పాలుమాలు. దే. ఆ. కి. (రూ-పాల్మాలు-
పాళిలుమాలు-పాళిమాలు) బద్ధకించు:చూ,
వివరించు. 3. [1—2.

పాలువెట్టు. దే. స. కి: చూ, పాలుపుచ్చు-
పాలెగాఁడు. వా. వి. చిన్నజేమిదారుఁడు:
గుత్తగాఁడు, ఇఁజోరాదారు-ఇఁజోరాదారుఁ
డు, మొఖాపాదారు: చూ, రాజు. 1.

పాలెము. వై. వి.=: చూ, రూ-పాలియము.

పాలెలు. దే. వి. బ. బిల్లలమొలత్రాటియందలి
వెండి బంగారముల బిల్లలు. భో. 4, ఆ.60:
చూ, భూషణము. 2.

పాలేరు. దే.వి. 1. మేడిపాలికి దున్నెడు మడ
క:చూ,లాంగలము; విణ.2:చూ,పాలికాఃపు-
పాలేరువాఁడు. దే. విణ :చూ, పాలికాఃపు.

పాలేఱు.ద్వ.వి.1: చూ, పాలమున్నీరు; 2. క్షీర
నది. పర. 4, ఆ. 233:చూ,హగ్గిని (నది).

పాల్కొల్లనిపిల్లియున్నదా. లో. “పాల్కొల్లనిపిల్లి
గలదెవరికింపంగన్” (కుచేలోపాఖ్యానము).

పాల్కొడలి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పాలకడలి.

పాల్కొడలికాస్సు. ద్వ. వి. కామధేనువు: చూ,
ధేనువు.

పాల్కొడలిపట్టి. ద్వ. వి: చూ,పాలకడలివెన్న-
పాల్కి. వై. వి.=:చూ, రూ-పాలకి.

పాల్కొను. దే. స. కి:చూ, రూ-పాలుగొను.

పాల్పడు. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-పాలుపడు-
రామా. 2, ఆ. 32.

పాల్కాలిక. దే. వి: చూ. రూ-పాలుమాళిక. పాల్కాలిలు. దే. అ. కి: చూ, రూ-పాలుమాలు. పావ. వై. వి.=పాదుకా: చూ, సమ్మాలిగలు.

పావంచే. ద్వ. వి. 1. మెట్టు: చూ, సోపానము; 2. (చెట్టు లో న సువానియందలి) మెట్టు: చూ, సోపానము; 3. (సమృద్ధు లోనగువానియందలి) వీడి: చూ, సోపానము; 4. (మేడ కొండలో నగువానియందలి) మెట్టు: చూ, సోపానము.

పావకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పహ్ని సంజ్ఞకము*; 2. కీడి*: చూ, కల్లాతకి; 3. నెల్లి*: చూ, శ్రీపద్మము. 1.

పావకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, పహ్ని. 1; 2: చూ, సూర్యుడు; 3. మంచి నడవడి కలవాడు: చూ, శుద్ధుడు.

పావకోడు. వై. వి.=పాదుకా (రూ-పావుకోడు-పా-కోడు) పావ-పాగ-పాగె: చూ, సమ్మాలిగలు. (ద్వయమని శ. ర.)

పావటి. దే. వి: చూ, పావంచే.

పావడ. వై. వి. 1. ధాతవస్త్రము. కళా. 7, అ. 65; ఉ, రా. 6, అ. 125: చూ, వస్త్రము; 2.=పావన. పావార. పరికిణి: చూ, వస్త్రము; 3. బట్ట. పృథా. 1, అ. 80: చూ, వస్త్రము.

పావడము. దే. వి. కామక. వికృ. 5, అ. 115: చూ, లంచము.

పావనము. సం. వి. అ. న. 1. సాంతపనాది ప్రకము: చూ, కృష్ణము. 7; 2: చూ, నలలము; 3. ఆవుపేడ: చూ, పిడక; 4: చూ, రుద్రాక్షము. 2; పుం. 5. అందుగు బంతోజేసిన ధూళద్రవ్యము: చూ, రాజార్జము; 6. పచ్చెగుంట గలికేరు *: చూ, పర్వతేతువు; విణ. 7. పవిత్రము: చూ, శుద్ధము. 3.

పావని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, సారథేయి (ధేనువు); 2. గంగ: చూ, హరిదిని (నది); 3. తులసి*: చూ, హరి ప్రియ; ఇ. పుం. 4: చూ, భీముడు; 5. హనుమంతుడు: చూ, వానరము; విణ. 6. పవిత్రురాలు: చూ, స్త్రీ.

పావనుడు. సం. విణ: చూ, శుద్ధుడు.

పావలా. వై. వి.=చూ, రూ-పావులా.

పావలి. దే. వి: చూ, విచిల్లిక*

పావళము. వా. వి: చూ, పక్షి.

పావాడము. దే. వి: చూ, రూ-పవాడము. 1. పావి. వై. వి.=పాపి. పర. 2, అ. 176: చూ, పాపాలముద్ద.

పావిలి. దే. వి: చూ, రూ-పావలి*.

పావు. వై. వి. 1.=పాద. పరహలోక్ భాగము; 2.= పాదుకా: చూ, సమ్మాలిగలు; వా. 3. నాలుగు సమభాగములలో నొకభాగము.

పావుకోడు. వై. వి.=పాదుకా: చూ, రూ-పావ కోడు. [పరువల్లు.

పావురపుపావులు. అం. (పావుపావులు): చూ, పావురపుబలుకు. ద్వ. వి. రూ-పావురాబల్కు. మణితము: చూ, స్వరము. 2.

పావురము. వై. వి. 1.=పారావత. (రూ-పావురాయి -పారువము-పారవము-పార్వము-పారువాయి): చూ, సురటి; అం. 2: చూ, కూజ తములు. [బలుకు.

పావురాబల్కు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పావురపురాయి. వై. వి.=చూ, రూ-పావురము. పావులా. వై. వి.=పాద. రూ-పావలా. (రుం. 4-0) పావునేరు. వా. వి. 1. సోల, 20 తులముల ఎత్తు; 2. ఆటుతులముల బంగారు మొదలగునది.

పాశకము. సం. వి. అ. పుం.=పాచిక. రూ-పాసకము. సాగటాలకాయ: చూ, వ్యవహారము. 4.

పాశము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తాడు: చూ, నూత్రము. 1; 2. కేశపర్యాయములకు పరమైనచో వానిసమూహము: చూ, సిక. 4; 3. కర్ణశబ్దపూర్వక మైనపుడు సుకర్ణము, 4. ఛత్రపూర్వక మైనపుడు మత్స్యతఛత్రము: అం. 5. గృహములు చరరాసులలో మొదటి మూడు పాదములయందున్న పాశముపట్టును (చూ, నిగళము, భుజంగము); అం. 6: చూ, ముప్పదిరెండాయాధములు.

పాశి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, పరుణుడు. 1; 2: చూ, యముడు; 3: చూ, వ్యాధితుడు; విణ. 4. పాశధరుడు: చూ, నూత్రగారుడు. 5.

పాశుపతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పశుపతి యధిపతియగు గాంగల యొక యస్త్రము: చూ, బాణము. 1; 2. పశుపతిమతము; 3: చూ, బకపుష్పము*; విణ. 4. పశుపతియందాసకలది.

పాశుపాల్యము. అం. గోమహిష్యాదిపోషణపు త్రి: చూ, వైశ్యవృత్తి. [చూ, వేదము.

పాశురము. పా. ద్రవిడవేదములోని భాగము: శాస్త్రాత్మము. సం. విణ: చూ, పశ్చిమము.

పాశ్చాత్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పరుణుడు. 1; విణ. 2. పడమటివాడు; 3: చూ, వెనుకటివాడు. 2; 4: చూ, వెనుకటివాడు. 1.

పాశ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తాత్పర్యముకగ్గ సమూహము: చూ, నూత్రము. 1. త్రము. పాపండుము. సం. వి. ఆ. పుం. వేదబాహ్యము పాపండి. సం. వి. న్. పుం. రూ-పాపండుడు. వేదబాహ్యుడు: చూ, సర్వలింగి.

పాపండుడు. సం. వి. ఆ. పుం. — పై — పాపాణదారుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, జాతిపనివాడు.

పాపాణదారణము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృక్షదనము. 1. [బండదుబ్బు. *.

పాపాణభేది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పిండి పాపాణము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రాయి.

పాసంగు. దే. వి. రూ-పాసంగు. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

పాసనము. వై. వి.=: చూ, పాచనము.

పాసిక. వై. వి.=: పాశక: చూ, రూ-పాచిక. పాసియము. వై. వి.=: పాయస. రూ-పాసెము: చూ, పాయసము. 1.

పాసెము. వై. వి.=: — పై. — [ఆ. 84.

పాశ. దే. వి: చూ, పోకపాత్తి. స్వా. 3,

పాశము. దే. వి. 1: చూ, విధము. 1; 2: చూ, సమయము. 1. పా. 4, ఆ. 16; వై. వి. 3. = ఫాల. రూ-పాశా. బంగారులోనగువానికడ్డి: చూ, శలక; 4. = పార. కొలది. పాండు. 4, ఆ. 211: చూ, పరిమితి.

పాశా. వై. వి.=: చూ, రూ-పాశము. 3.

పాళి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1. అంచే: చూ, మైజోలు; 2. గులుతు: చూ, లక్షణము. 1; 3. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 4. ఎరుస: చూ, కేరణి. 1; 5. చెవితమ్రై: చూ, భూషణము. 2; 6. కొండనెత్తము, న్నుపు: చూ, హిమాలయము (పర్వతము); 7. మీసములుగల అడుది: చూ, స్త్రీ; 8. పేను: చూ, యూకము; వై. వి. (1) = పాళికా. జోదమాడెడి పలక, జోదము (అనికొందలు). (రూ-పాళియ-పాళె-పాళీ): చూ, వ్యవహారము. 4; (2). = పాళికా: చూ, పాళియము. 1; (3). సారెలపోత: చూ, వ్యవహారము. 4; వా. వి. (4): చూ, రూ-పాళీ. 3.

పాళియ. వై. వి.=: చూ, రూ-పాళి. (1).

పాళియము. వై. వి.=: పాళికా. 1. దండువిడియు చోటు (రూ-పాళె-పాళెము): చూ, కిచి

రము; 2.=బలమ్. దండు: చూ, నేన. 1; 3: చూ, రక్షణము; 4 పాలెగాని పట్టణము (రూ-పాళెము)పాళెముపట్టు: చూ, నీమ. 1 (జేళము)

పాళి. వై. వి. రూ-పాళి 1.=పాళికా: చూ, పాళి (1); 2.=పాళికా: చూ, పాళి (2); దే. వి. 3. వాగ్దేవి ఇమడకలముయొక్క మొన: రూ-పాళి; వా.4. పాళి.పాళివివచ్చె దుజ్వరము: చూ, రోగము. 1.

పాళి. వై. వి.=చూ, రూ-పాళియ. పాళెంబుదిగు. ద్వ. ఆ. కి. 1. (దండు) విడియు: చూ, విడియు. 1; కే. 2. పాళెంబుదించే. ఉ, రా. 4, ఆ. 148.

పాళెగాడు. ద్వ. వి. (పాళెము + కాడు) పాళెనుపట్టుదొర. అని. 3, ఆ. 9.

పాళెము. వై. వి.=చూ, రూ-పాళియము (దండువిడియు చోటునకు.-రామా. 7, ఆ. 40; దండునకు.-ఉ, రా. 7, ఆ. 63; చిన్న పట్టణమునకు.-య. 1, ఆ. 87)

పాళెముపట్టు. ద్వ. వి: చూ, పాళియము. 4

వి

పింగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, రోచన; 2: చూ, పాగ్యతి. 1; 3: చూ, హింగువు. 2; 4: చూ, వృంతము.

పింగటించే. వా. స. కి: చూ, పింగళించే. పింగము. సం. వి. ఆ. స. 1: చూ, హీరేరము *; పుం. 2. రూ-పింగళము. గోరోజే నమువంటి వన్నె: చూ, వర్ణము. 8; విణ. 3. రూ-పింగళము. గోరోజేనమువంటివర్ణముగ లది: చూ, వర్ణము. 8.

పింగలి. దే. వి. 1. వెనుకటిది; 2: చూ, వెనుకటివాడు. 1—2. నిర్వ. 6, ఆ. 146.

పింగళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దక్షిణదిక్కునం దలి అడేచుగు: చూ, హస్తీ; 2. పింగళ నాడి: చూ, నాడులు. 3; 3: చూ, సకి సంపుంబులుగు; 4. పింగళయను బోగముది: చూ, జేళ్య; అం. 5: చూ, సంవత్సరములు; 6: చూ, దిగ్విజృంభణలు.

పింగళము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-పింగము. 2; 2: చూ, వానరము; 3: చూ, సర్పము; 4: చూ, ముంగిస; 5: చూ, లిబ్బి. 2; విణ. 6: చూ, పింగము. 3.

పింగళాక్షుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పచ్చే కన్నులవేల్పునూడు.

పింగళి. వా. వి: చూ, పుంజే.

పింగళించే. వా. స. కి. మోసమునరాబట్టు: పింగటించు, పిక్కిలించే.

పింగళుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నూర్పుని పక్కినండు నారిలో నొకడు (చూ, దండుడు, పారిపార్వకుడు); 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 3: చూ, శివుడు.

పింగాక్షుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు. పింగాణి. దే. వి. పింగాణిమట్టిగిన్నె: చూ, భాండము. 3.

పింగాణిచిప్ప. వా. వి.—వై.—

పింగు. వా. వి: చూ, సామ్మ.

పించియము. వై. వి.=పించమ్. (రూ-పించేము-పించేము-పించేము-పెంచేము) 1. నెమలిపురి పాండు. 1, ఆ. 213: చూ, శిఖండము; 2. నెమలి పురికన్ను: కన్ను. (సం. ప).—చంద్రకమా.

పించేము. వై. వి.—వై.—

పించే. వా. వి. బలము: చూ, శక్తి. 1.

పించేను. వా. వి: పెన్నను.

పించేమడపు. వా. వి: చూ, హింస. 1.

పించేము. వై. వి. రూ-పించము=పింజ. 1: చూ, హామిక; 2: చూ, హంకారము; 3.=పించ: రూ-పించియము.

పించు. వా. వి. బోక: చూ, శల్యము. 1.

పించుమన్నిగొను. వా. స. కిరి:చూ, సంహరించు.

పించుము. సం. వి. అ. న. 1. = చూ, పించియుము;

2 = పింజే బాణపుగొన: చూ, బాణము. 1;

3. శ్రీకృష్ణుని శిరోభూషణము: చూ, భూషణము. 2.

పింజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చూచి: చూ, సము

దాగింత. 3; 2. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6.

పింజనము. సం. వి. అ. న. చూచేకుల్లు; చూ,

బాణము. 1.

పింజము. సం. వి. అ. న. 1. = పింజే. బలము:

చూ, శక్తి. 1; 2: చూ, హింస. 1; విణ.

3. కలఁతపాతినది. చూ, వ్యాకులము.

పింజరిము. సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ,

లోహము. 1; 2: చూ, హరిదళము; పుం.

3. ఎఱుపుమించిన పసుపురంగు: చూ,

వర్ణము. 6; 4. తామ్రము: చూ, లోహము.

1; విణ. 5. ఎఱుపుమించిన పసుపురంగు

గలది: చూ, వర్ణము. 6; 6. చూ, పింజము. 3.

పింజలము. సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలి కలఁత

పాతిన సేనలోనగునది: చూ, సేన. 1.

పింజలి. అం: చూ, హిందోళజభూషణ.

పింజించు. దే. స. కిరి. 1. పింజేపోయు; 2 నీళ్లు

చిలుకరిలఁజిమ్ము. భాగ. 8, స్కం. 47: చూ,

పోక్షించు. [ము. 1.

పింజిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నూచేట్ట: చూ, నూత్ర

పెంజాషము. సం. వి. అ. పుం: చూ, శమలము.

పింజే. దే. వి. 1. ముందుఁజెక్కికొనెడివస్త్రపు

కుచ్చె. స్వా. 3, ఆ. 71: చూ, వలి. 2; 2. వెను

కకుఁజెక్కుకొనెడి దోవతికొంగు. ఉ, రా.

6, ఆ. 361: చూ, వలి. 2; 3. కచ్చభేదము:

చూ, వలి. 2; బ. 4. కుచ్చిట్లు: చూ, ఎలి. 2.

పింజే. నై. వి. = పింఛ. 1: చూ, పింఛము. 2;

2: చూ, పింజనము.

పింజేకాడ. ద్వ. వి: చూ, పింజే. 1.

పింజేనఁగోవి. దే. వి. చిమ్మనకోవి. జై. 2,

ఆ. 69: చూ, శృంగము. 3.

పింజేపింజేగఱచుట. జా. ఒకదాని వెనుకనొకటి

పోవుట (పింజే = బాణముయొక్క వెనుకభాగ

ము.). “పింజేపింజేగఱచుకొని పాటుతూపు

లొక్కటియవోలె.” (కళాపూర్ణోదయము)

పింజో. ద్వ. వి. రూ. పెంజో. 1. దూడేవల

వాడు: చూ, రూ. పెంజో; వా. 2. కుచ్చుఁ

డు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. కుచ్చస్త్రీ: చూ,

స్త్రీ. [అనికొందఱు: చూ, సదనము. 1.

పింఛ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = పేట. అంగశృవాడ

పిండకము. సం. వి. అ. న. 1 చిల్లమడ్డి: చూ,

సల్లకి (రాజార్జును); 2: చూ, భూతము.

పిండఖర్జూర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అచ్చపిండ*.

పిండదానకరలు. అం: చూ, గయాపిండదానా

ర్థులు.

పిండపాచము. సం. వి. అ. పుం: చూ, హస్తీ.

పిండపుష్పము. సం. వి. అ. న. 1 మెట్లనూయి:

చూ, సరస్సు. 1; 2. అశోకపులుపు: చూ,

హేమపుష్పము; 3. దాసనపులుపు: చూ,

హయజీవనమారకము. [చూ, సోఱ.

పిండఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేదుసోఱ:

పిండము. సం. వి. అ. న. 1. బిందుకుఁదెరువు:

చూ, వృత్తి. 2; 2. ఇసుము: చూ, లోహ

ము. 1; పుం. 3. = పిండలి. అన్నపుపిడుచే

ముద్ద: చూ, సాదము. (1); 4. పితృదేవతల

కిచ్చెడు అన్నములోనగువానిముద్ద: చూ, సా

దము (1); 5. గర్భము: చూ, భూగణము. 1;

6: చూ, శరీరము; 7. శరీరమునందు ఏక దేశము:

చూ, శరీరము; 8. గృహమునందు ఏక దేశము:

చూ, సదనము. 1; 9. చెండు: చూ, సరి.

3; 10. గజకుంభము: చూ, హస్తీ; 11. బో

శము: చూ, సాక్షము. 3; 12 బలము: చూ, శక్తి. 1; 13: చూ, సమాహము; 14. పట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 15: చూ, రూపిండ్లకము. 1; 16. వానము*: హయవనమూరికము. పై, హరి. 4, ఆ. 229.

పిండలి. వై. వి.=పిండ: చూ, పిండము. 3.

పిండాంశుకము. సం. వి. అ. స: చూ, త్మము. 1.

పిండాకూడు. వా. వి. వి: చూ, పిండము. 4.

(పిండి ఒకానొకటిట్లునందుపయోగించెదరు)

(ఇట్లుపిండాకుడు) గ్రహ, వాన. 1.

పిండాశ్రము. సం. వి. అ. స. వానతూర:

పిండాలుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. చోటకండ*:

చూ, సూర్యము, 2 చూ, పిండాంశుకము *

పిండి. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1.=పిండు: చూ,

సమాహము; 2. ఒకానొక ఉడు*: చూ,

హింతాలము; 3. మంగ *: చూ, శ్వసనము;

4: చూ, సాహ*: వై. వి. (1).=పిష్టము.

వియ్యములోనగువానిపాడి: చూ, సాదము.

(1). (ఉడికినపిండినిగూడ పిండిఅనివాడె

దరు.) [2: చూ, పిండకము. 1.

పిండిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వాభి. 4;

పిండికూడు. ద్వ. వి. సంకటి: చూ, సాదము (1).

పిండికూర. వై. వి: పిండిబొద్దికూర*. వై. 4.

ఆ. 98.

పిండికొండ. వై. వి. నగభేది*: కొండపిండి.

పిండితము. సం. వి. 1. దట్టము: చూ, సాం

ద్రము. 2; 2. గుణింపబడినది: చూ, హెచ్చే

వేత; 3. ఎంచేబడినది: చూ, సంఖ్యయము;

4. చేర్చబడినది: చూ, మట్టసము.

పిండిదొండ. వై. వి: చూ, రక్తఫల *.

పిండిపీచు. వా. వి: చూ, సంవాహనము. 1.

పిండిపోక. వై. వి. చిమిడిన అన్నపు ముద్ద:

చూ, సాదము. (1). (లగడపిండమందురు).

పిండిబండ. వా. వి: చూ, పిండిబండదుబ్బు *.

పిండిబండదుబ్బు. వా. వి: పిండిబండ. (సంజాప).—అశ్రుగర్భజము, అశ్రుస్థుము, అశ్రుభేది, పాపాణభేది. (చూ, వృక్షము) *.

పిండిబొద్దికూర. వా. వి: చూ, పిండికూర.*

పిండిమిరియము. వై. వి: చూ, భక్త్యము.

పిండిలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పం తెన.

పిండివంట. ద్వ. వి. 1. అప్పము: చూ, భక్త్య;

మ; 2. చేక్కిలము: చూ, భక్త్యము; వా. బ.

3. పిండితోతయారైన రొట్టె మొనలగునవి..

పిండివడియము. వై. వి: చూ, భక్త్యము.

పిండివంటవాడు. వా. వి: చూ, అపూపకుడు.

పిండికృతము. సం. వి. ముద్దగాఁజేయబడినది.

పిండితకము. సం. వి. అ. పుం. 1. మంగ*: చూ,

శ్వసనము; 2: చూ, మరువము*.

పిండితగర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కఫవర్ధనము.*

పిండు. సం. వి. అ. పుం. 1. చెండు తెనుగున

ఉత్పన్ను) భార. ఆది. 5, ఆ. 203: చూ,

సరి. 3; వై. వి. (1).=బృంద: చూ, పిండి.

1; దే. స. కి. (2). పాలుపిండు: చూ, సింహ

కు; (3) రసము పిండు: పిడుచు; (4) (తడి-

సినబట్ట) పిండు: పిడుచు.

పిండుగట్టు. ద్వ. అ. కి: చూ, సంతనకట్టు.

భాగ. ఆర. 3, ఆ. 13. [టుపు. 2.

పిండ. దే. వి. (రూ. పిండియపి-ందె): చూ, శలా

పిండియ. దే. వి. రూ. పిండ. 1.—పై.—వసు.

1, ఆ. 135; 2. రత్నాలపోగులులోనగువాని

యందుజేపచుట్టు నేర్పజచెడు తదవయవము.

పిండ. దే. వి.—పై—

పిండిణి. దే. వి. స్త్రీ వేణీవిశేషము: చూ, వేణి. 2.

పింపినలాడు. దే. అ. కి. 1. బాలికలు పెదవి

మీఁదుగా నొకవిధమైనద్యని కలిగించుచు

నర్తించు. రుక్మి. 1, ఆ. 88: చూ, మలపుగొ

ను; 2. నర్తించు: చూ, మలపుగొను.

పింపినలు. దే. వి. బ: చూ, పింపిళ్లు.

పింపిళ్లు. దే. వి. బ:చూ, చూ-పింపిళ్లు.

పింపిళ్లాడు. దే. అ. కి:చూ, పింపిసలాడు.

పింపిళ్లు. దే. వి. బ. 1:చూ, బాలికాకీడ;వా.
2:చూ, సన్నాహము;3:చూ, లంఘు;4:చూ,
హణిగలు.

పింపిళ్లుగూయు. దే.అ.కి:.(పింపిళ్లు + గునియు)
చూ, పింపిసలాడు. (1 వ యగమునకు.—
హరి. పూ. 7, ఆ. 160; 2వ యగమునకు.—
య. 3, ఆ. 56; కళా. 6, ఆ. 6.)

పికపికలు. దే. విణ. బ:చూ, పికాపికలు. నిర్వ.
6, ఆ. 148.

పికము. సం.వి.అ. పుం:చూ, సాంకుడుపులుగు.

పికవర్ధనము. సం. వి. అ. పుం:చూ, వాయసము.

పికిలి. దే. వి. రూ-పిక్కిలి:చూ, పిగిలిపిట్ట.

పికిలిపువ్వు. ద్వ.వి. పికిలిపిట్టతోకకిరిందిపువ్వు.

పికులు. వా. అ. కి: చినువు: చూ,విచారించే

పిక్కి. పై. వి. 1.=పిండికా:చిటుతోడ-చిటు

దొడ, జేంగ. (సం. ప).—జంఘ, టంక,

ప్రసృత. (చూ, హజ్జె); 2.=పృక్కా *

చూ, రాజార్జము; వా. 3. గింజే. “జీడి

పిక్కి” “పనసపిక్కి”: చూ, విత్తనము.

పిక్కిటిలు. దే. అ. కి: రూ-పిక్కిటిల్లు.

1: చూ, వర్ణి; 2: చూ, వ్యాపించే;

3: చూ, పికులు. ఉ. రా. 6, ఆ. 45;

4: చూ, మెండుకొను. నిర్వ. 10, ఆ. 10;

5: చూ, సందడించే.

పిక్కిటిల్లు. దే. అ. కి:—పై—(సందడించే

టకు.—భాగ. 6, స్కం. 221; వ్యాపించే

టకు.—ప్రభా. 1, ఆ. 68.)

పిక్కిపాళము. వా. మి. వి:చూ, సాంటిపిక్కి.

పిక్కిలు. పా. 1. దీనికి ఉపమానములు,—

మొసళ్లు, కాపాళములు, వరిపొట్టులు, అం

బులపొదులు, ఆవుతోక; అం. 2:చూ,నఖ్కు

తసానములు.

పిక్కిరు. ద్వ. వి. (పిడప + కారు) దాళవా-

దాళవా-దాళ్యా:చూ, రెండవపంట.

పిక్కిలి. దే. వి. 1:చూ, రూ-పికిలి. కై. 1,ఆ.

45; వా. 2. అబద్ధము. “పిక్కిలిఅట”:చూ,

విలంబము.

పిక్కిలించే. వా. స. కి:చూ, పింగళించే.

పిక్కు. దే. వి. 1. కపటము;చూ, వ్యాజము. 1;

2: చూ, పంచనము; 3: చూ, మగ్గుము;

4. కొత్త బట్టముడతలోనున్నతక్కువచెంగు:

చూ, వళి. 2;దే.స. కి: 5:చూ, వంచించే;

ఆ. కి: 6:చూ, వెనుదీయు.

పిక్కు-మెకము. వా.వి. నక్క:చూ, స్వగాలము.

పిగిలి.వా.వి:చూ,రూ-పికిలి. [గమండలి తూరిక.

పిగిలికుచ్చే. వా. వి. పిగిలిపిట్టయొక్క పృష్ఠభా

పిగిలిపిట్ట. వా. వి: పికిలి-పిక్కిలి-పిగిలి- పీలి;

తవ్వె..తురకపికిలి;పట్టుజీనువు.(చూ,శకుంతి)

పిగులు. దే. అ. కి: చూ, రూ-పిక్కులు

పిచండము. సం. వి. అ. పుం. 1. కడుపు: చూ,

భూగ్రణము. 1; 2. పఱపు: చూ, శయ్య. 1.

పిచండిలుడు. సం. విణ: చూ, బొజ్జేవాడు.

పిచిండము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పిచం

డము. 1; 2. మృగములవీపు: చూ, వీపు.

పిచికారి. వా. వి. నూచితోమంగు ఎక్కించేట.

పిచుతూలము. సం. వి. అ. న: చూ, పిచువు.1.

పిచుమందము. సం. వి. అ. పుం:చూ, వేము.*.

పిచుమద్దము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పిచులము. సం. వి. అ. పుం. 1. నీరుకాకి:చూ,

వాయసము. 1; 2. గన్నేరు *: చూ, వాయ

మారకము; 3. పక్కి*: చూ, శాఖోట.

పిచువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1 దూసి: చూ,

సముద్రాంత. 3; 2. కుష్మభేదము:చూ, విపా

దిక: 3.మాడ:చూ, హిరణ్యము. 2; 4:చూ,

రాక్షసుడు. 1.

పిచ్చటము. సం. వి. అ. న. 1. తగరము: చూ,

లోహము. 1; 2. సత్తు: చూ, లోహము
 1; పుం. 3. కంటిలేవులు: చూ, హస్తము.
 పిచ్చి. వై. వి. 1. త్తమ: చూ, పిచ్చే.
 పిచ్చిక. దే. వి. చూ, రూ-పిచ్చేకి.
 పిచ్చికకుంటు. దే. వి. (రూ-పిచ్చికుంటు-పిచ్చికకుంటు-పిచ్చేకుంటు). 1. అనురుడు: చూ, నూనూతుడు; వి. 2. కాళ్ళలేని వాడు: చూ, నూనూతుడు. [3, 1. 13.)
 పిచ్చికుంటు. దే. వి. 1. త్తమ: (అనురుడు. 1. పిచ్చితనము. వా. వి. చూ, పిచ్చే. 1. లుకొను. పిచ్చిలు. దే. అ. కి. రూ-పిచ్చిలు: చూ, బుగు పిచ్చిలు. దే. అ. కి. 1. త్తమ: [వాడు అనియు). పిచ్చివాడు. ద్వ. వి. చూ, వెట్టివాడు. (పిచ్చే పిచ్చే. వై. వి. 1. త్తమ: మతిశ్శిమ: చూ, వెట్టి. 1; వా. 2: చూ, వృషణము; వి. 3: చూ, హీనము. 1. రామ. 7, అ. 259.
 పిచ్చికుంచము. వా. వి. కొలతతగ్గెడు కుంచము.
 పిచ్చిపట్టు. దే. వి. 1. లుబ్ధత్వము: చూ, లోభము; వా. 2. పిదనిపట్టునల. [చూ, వెనర.
 పిచ్చివెనర. దే. వి. ఒకరికము వెనర*:
 పిచ్చికించు. దే. అ. కి. 1: చూ, సందడించు. ఉ, హరి. 8, అ. 181; 2. భయపడు. అచ్చయ, కాం. 170: చూ, సుగ్రుక్కు. 6; స. కి. 3: చూ, పశంసింపు. భార. విరా. 3, అ. 205.
 పిచ్చు. దే. వి. రూ-పిచ్చు. 1. చింతవిత్తు: చూ, విత్తనము; వై. వి. రూ-పిచ్చు. 2. పిత్త. జంతువుల కడుపులోని పిత్తకోశము; వా. 3: చూ, వృషణము; 4: చూ, పిచ్చే. 1.
 పిచ్చిక. దే. వి: రూ-పిచ్చిక, ఊరబిచ్చిక, పిట్ట. (సం. ప) — అటకము, కలవికము, కలానువా(నా)ది, కలావికలము, కాలకంతము, కాలానునాది, కులింగకము-కులింగము, గృహ నీడము, గృహబలిభుక్కు-చటకము, చటా

కము, చిత్రపృష్ఠము, నీలకంఠము, వృషాయాణము; తద్విశేషములు. — ౧. అడవిపిచ్చికకు. — (సం. ప). — కులింగము; ౨. అడవి ఊరబిచ్చికకు. — (సం. ప). — అకృష్టిక, కుమారి, చటక-చటకక, చటకోత్తమ; 3. అడవిపిచ్చిక పిల్లకు. — (సం. ప). — చటక; ౪. నల్లపిచ్చికకు. — నల్లపిచ్చిక. (సం. ప). — కుమారి, కృష్టిక, గాంధార రాజము, దుర్గ, పోతకి, శకుని; ౫. బంగారు పిచ్చికకు. — పచ్చేతలపిచ్చిక, బంగారుపిచ్చిక. (సం. ప). — కలికారము, కావృకము, నీలకంఠము, పీతముస్తకము, పీతముండము; ౬. మగపిచ్చికపిల్లకు. (సం. ప). — చాటకైరము; ౭. మందపిచ్చికకు. — ఉవ్వ, ఉవ్వపిట్ట, కాటుకపిట్ట, కురవకపులుగు, మందపిచ్చిక, రువ్వపులుగు-బువ్వపులుగు. (సం. ప). — కణాటీనము, కణాటీరకము. కాకచ్చదము, కాకచ్చది, కృష్ణము, ఖంజఖేటము, ఖంజఖేలము, ఖంజనము, ఖంజరీటము, గూఢనీడము, గోలత్తిక, చంచలము, చరటము, తండకము; ౮. అడవికాటుకపిట్టకు. — (సం. ప). — ఖంజరీటి; ౯. నల్లనికడుపుగల మందపిచ్చికకు. — (సం. ప). — కృష్ణము. (మిగతవానికి “చూ, శకుంతి”)
 పిచ్చికకాలు. దే. వి. పర్పటమును తృణము*: చూ, హరిత (తృణము. 1.)
 పిచ్చికకుంటిది. వా. వి: కుంటిది. (అపరి)
 పిచ్చికకుంటు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పిచ్చికకుంటు (అనురుడు. — కాశీ. 1, అ. 126.)
 పిచ్చికపైబిహ్వస్త్రము. జా. కొద్దివానిమీద. విస్తారపరియత్నము చేయుట. “పిచ్చికపై బిహ్వస్త్రమున్నటు” (ధర్మజరాజనూయ).
 పిచ్చికగూడు. వా. వి: చూ, గూడు. 1.
 పిచ్చికుంటు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పిచ్చికకుంటు. (అనురుడు. — ఉ, రా. 1, అ. 17.)

పిచ్చుగుంటివాడు. దే.వి. 1. కమ్మచాకిరి అడిగి
కొని జీవించువాడు: చూ, యాచకుడు;

2: చూ, యాచకుడు.

పిచ్చుగుంటుమీద భాగీరథి ప్రవేశించినట్లు.
లో. పిచ్చుకపై బ్రహ్మాస్త్రముపంటిది. (సా
రం. 3, ఆ. 175.)

పిచ్చు. దే. వై. వి: చూ, రూ-పిచ్చు.

పిచ్చుత్తు. పా. అ. కి: చూ, వెట్టెత్తు.

పిచ్చు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అరటి*: చూ, రంభ.
2: 2: చూ, ప్రత్యాకారము; 3. గుట్టపుకా
లిపుండు: చూ, ప్రాణము; 4. పోక*: చూ,
సగ్రిసి. 1; 5: చూ, సమానము; 6. పాము
యొక్కజొల్లు: చూ, స్వందిని; 7: చూ,
శాల్మలీవేష్టనము; 8. వదున: చూ, శ్రేణి.
1; 9. గంజిమీడి మీదగడ: చూ, సాద
ము. (1). [చూ, సదనము. 1.

పిచ్చందనము. సం. వి. అ. న. రాజగృహరచన:

పిచ్చము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పించియుము;

2: చూ, సిక. 4; పుం. 3: చూ, వాలము. 1.

పిచ్చిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇరుగుడు*: చూ,
శింశుప; 2. బూరుగు*: చూ, శాల్మలి; విణ.
3. పేరినది; 4. మీదగడకట్టినది: చూ,
విజిలము.

పిటకము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. పుండు.

రూ-పిటకము: చూ, ప్రాణము; పుం.

2. చిన్నపెట్టె. రూ-పేటకము: చూ, సందుకా;

3. బుట్టిక. చిన్నగంప: చూ, సజ్జే. 1; 4. =
చూ, పిడుగు.

పిటము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పిటకము. 3.

పిట్ట. వై. వి. 1. = పిత్తన్. పులుగు: చూ,
పక్షి; 2: చూ, జచ్చుక; 3: చూ, గడ్డ.

పిట్టగూడు. ద్వ. వి. పక్షిగృహము: చూ,
సదనము. 1.

పిట్టతగవుపిల్లితీర్చెను. లో. "పిట్టతగవుపిల్లితీర్చి

నట్లా జతరమార్జాలంబు కాళ్లతో నారెంటినిం
జిక్కంబట్టి" (సీతచంద్రిక-సంధి).

పిట్టపిడుగు. దే. కి: విణ. 1. అనివార్యము:
చూ, వాలాయము. 2; 2. అధికారము:
చూ, రజము. 1. [సాదము. (1).

పిట్టు. వై. వి. = పిష్ట. వాసెనపోలే; చూ
పితరము. సం. వి. అ. న. 1. కవ్యపుకొల: చూ,
స్తంభము. 1; 2. ముస్తా*: చూ, హరిత (తృణ
ము. 1.); పుం, న. 3. పంటకుండ: చూ,
భాండము. 3; 4: చూ, ఉఖ్యము.

పిడక. వై. వి. = పిష్టక. (దేశ్యమని శ. ర.)
పిసికిముద్దగాఁజేసి తట్టియెండించిన పేడ:
రూ-పిడుక, చేతపుచిడక. (సం. ప).—
ఉత్పలము, ఉపలనాడి, గ రి ం డ ము,
గ హ ర ము, గో గ ణ ము, గోగ్రంధి,
గోహలము-గోహళము, చాణము, ఛగణము,
బు ష ము - బుసము; తద్విశేషములు.—
౧. ఎరివికి.— రూ-పిడుక, ఎరివి-ఎరువు,
గత్త-గత్తము, గొబ్బరము. (సం. ప).—
కరీషము-కారీషము, గోగ్రంధి, దోహదము,
పాంశువు, శుష్కగోమయము; ౨. ఏరుపిడ
క కు— రూ-పిడుక, ఏరుపిడక-ఏర్పిడక-
ఏలుపిడక-ఏత్పిడక, ఏలునుగ్గు, నుగ్గు,
పరట, పంట. (సం. ప).— కరీషము—
కారీషము; 3. కాలిన పిడక తునుకకు.—
కచిక-కచ్చిక; ౪. గోమయమునకు:—
పెండ-పేడ. (సం. ప).— గోకృతము,
గోపురీషము, గోమయము, గోవిట్టు, గోవి
ష్ఠ, గోకృత్తు, గోహన్నము; ౫. నిప్పుతగిలించిన
పిడకలవరుసకు.—తోకచిచ్చు. (సం. ప).—
ఉపాహితము; ౬. పేడకు.— పెండ-
పేడ. (సం. ప).— గోమయము; (మిగతనాని
కి "చూ, శుష్కగోమయము." (శమలము).

పిడకనిప్పు. వా. వి: చూ, పహ్ని. 1.

విడక మొసలి. వా. ౧౬౭. రూ-పిడుక మొసలి:

చూ, మత్స్యము. 1.

విడచే వా. వి. రూ-పిడుచే:చూ, సాదము(1).

విడచేపాత. వా. వి: చూ, అలుపచుట్టు.

విడత. వా. వి. రూ-పిడుత. 1. మిక్కిలిచిన్న

కుండ. చూ, ధాంపము. 3; 2. చిన్నసిక్కి:

చూ, పాత్రము. 6.

విడప. వా. వి. పిడిచినట్టు: చూ, మత్స్యము.

పిడి. దే. వి. 1. రూ-పిడికిలి. గుమ్మరి, గమ్మరి,

మట్టి(చూ, హస్తము. 1); 2. కత్తిలోనగువారి

పిడి: గాజోపరుణ్ణి, జేర, పరుణ్ణి, నెమ్మలిపరు

ణ్ణి-నెమ్మలిపరుణ్ణి. (సం. ప.)—తలము,

త్సరువు, పరంజము (మిగతవారికి “చూ,

రిప్టి. 2”); 3. ఆడుబింక. ఉ, హరి. 4,

ఆ. 23; హరి. ఉ. 7, ఆ. 155: చూ, హరి

ణము 1; వా. 4. (చూలులోనగువారి)పిడి,

పాగడ: చూ, నూత్రిము. 1; 5. శంఖద్వారో

నేరము లోనగువారిని పిల్లించేట.

పిడికట్టు. దే. వి. రూ-పిడికిటికట్టు: చూ,

లస్తకము.

పిడికిటికట్టు. వా. వి.—పై—

పిడికిటిపోటు. వా. వి: చూ, నోర్రుద్దము.

పిడికిలి. దే. వి: చూ, పిడి. 1.

పిడికిలించే. దే. స. కిరి. పిడికిలించుట్టు. భా.

ఉన్యో. 2, ఆ. 180.

పిడికిలించ. వా. వి. నతి: చూ, హణిగలు.

పిడికెడు. వా. వి. పిడికిలిపట్టెడు పరిమాణము:

చూ, హస్తము. [చూ, మేడి.

పిడికొల. దే. వి. వాడగేలులోనగువారిమేడి:

పిడిగంట. ద్వ. వి. నిడుపుపిడిగలగంట. రాజ.

1, ఆ. 167: చూ, పిణె.

పిడిగంటలింగయ్య భీమలింగయ్య. వా.జా. పట్టి

పట్టు పిడనివాడు.

పిడిగుద్దులు. దే. వి. బ. 1: చూ, బాలకిరీడ;

2. (మత్స్యయుద్ధమునందలి) గద్దులు.

పిడిగొట్టు. దే. స. కిరి: చూ, బుడ్డకొట్టు.

పిడివెలితిమూర. దే. వి: చూ, రత్తి. (చిటికెన

చోచినపిడిమూర అరత్తి):చూ, హస్తము. 1.

పిడియము. దే. వి. రూ-పిడెము. బాణము. స్వా.

4, ఆ. 30: చూ, బాణము. 1.

పిడియేనుగు. ద్వ. వి. కరిణి: చూ, హస్త.

పిడివాలు. దే. వి. 1. పనకట్టలను చేతికొలఁది

నెత్తి గింజెల రాలగొట్టుట : బల్లకొట్టు;

2: చూ, రాజి. 3. [బము. 1.

పిడివాదము. వా. వి: చూ, దడ్డవాదము.

పిడివేయు. దే. ఆ. కిరి. 1. పసులకటిలోచేయిడి

త్రిప్ప; వా. 2. (కట్టిలోనగువారిని కత్తిలో

నగువారికిమొదట) చెక్కివేయు.

పిడిసాన. ద్వ. వి: చూ, నైధనిక.

పిడుకజే. వా. వి. (రూ-పిడుదు- పిణుకజే)

కొణుకజే, గోమరి, చెక్కకొణుకజా, చెక్క

పిడుకజా: చూ, బుడ్డపిడుదు.

పిడుదు. వా.వి.—పై.— [దేశ్యమని.శ.ర).

పిడుక. నై. వి.=పిప్పక: చూ, రూ-పిడక.

పిడుకమొసలి. దే. వి: చూ, రూ-పిడకమొసలి.

పిడుగు. నై. వి.=పిటక. రూ-పిడ్గు. (దేశ్యమని

శ. ర.) (సం. ప.)—అశని, నిర్వాతము,

పిటకము; తద్వి.—చేరిపిడుగు. [బాణము. 1.

పిడుగుకైదువు. దే. వి. పజ్జాయుధము: చూ,

పిడుగుమొత్తినరాయి. జా. 1. పిడుగుచే అదు

ముడు పడినరాయి; 2. జవాబుచెప్పని

వాడు, మూర్ఖుడు.

పిడుచే. దే. వి: చూ, రూ-పిడచే.

పిడుచేపాత. ద్వ. వి: చూ, రూ-పిడచేపాత.

పిడుచే. దే. స. కిరి: చూ, పిండు, (2) (3) (4).

పిడుత. దే. వి: చూ, రూ-పిడత.

పిడెము. దే. వి: చూ, రూ-పిడియము. [శ.ర.)

పిడ్గు. నై. వి.=: చూ, రూ-పిడుగు (దేశ్యమని

పిణుకజే. వా. వి: చూ, రూ-పిడుకజే.

విజ్ఞానము. సం. వి. అ. పుం, న. 1: కిణ్వము, తిలపిద్రము. (తె. ప).— గానుఁగపిండి, తెలకపిండి—తెలికపిండి; 2. ఇంగువ: చూ, హింగువు. 1; 3. చిల్లమడ్డి: చూ, సల్లకి (రాజార్జును); 4. కుంకుమపువ్వు: చూ, పహ్ని శిఖము. [సవిత. 2.

పిత. సం. వి. ఋ. పుం=పితరుఁడు: చూ, పితర. వై. వి.=పితృ.—పై.—మార్క. 3, ఆ. 177. పితరదొర. ద్వ. వి: చూ, యముఁడు.

పితరుఁడు. వై. వి.=పితృ: చూ, పిత. భార. ఆర. 4, ఆ. 215. [రిక్క.

పితరులచేక్క. వై. వి.=పితృక్ష. మఖ: చూ, పితరులు. వై. వి. బ.=పితరః. పితృదేవతలు: రూ—పితరులు, పితృభు. [లోభము.

పితలాటకము. దే. వి. రూ—పితలాటము: చూ, పితలాటము. దే. వి.—పై.—

పితలు. అం. కన్నవాఁడు, వడుగుచేసినవాఁడు, చేదుపుచెప్పినవాఁడు, అన్నము పెట్టినవాఁడు, వెజుపుదీర్చి కాపాడినవాఁడు. (5)(ద్వి. తల్లివండుగులు.) [హుఁడు. 1

పితాపిత. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, పితామ పితామహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తండ్రితల్లి: అయ్యమ్మ, నాయనమ్మ, బామ్మ, మామ్మ. (చూ, సవిత. 2.)

పితామహుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. తండ్రి తండ్రి.(రూ—పితమహుఁడు—పితామహుఁడు—పైతామహుఁడు): ఆ, గురువు, పితాపిత. పితృపిత. (తె. ప).—తండ్రితండ్రి, తాత. (చూ, సవిత. 2); 2. తండ్రి: చూ, సవిత. 2; 3: చూ, బృహ్మ. 1.

పితృభు. వై. వి. బ: చూ, పితరులు. పితకు. దే. స. కి: చూ, రూ—పిదుకు. హరి. పూ. 1, ఆ. 134. [చూ, యుద్ధము.

పితూరి. వా. వి. రాజదోహము, కలహము:

పితృదేవత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పితరదొర. పితృవతి. సం. వి. ఇ. పుం.—పై.—

పితృపిత. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, పితామ హుఁడు. 1.

పితృపృసువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. పౌర్ణమి పా డుచుటకు ముందైదుగడియల పఱకును, పౌర్ణమిగుంకిన వెనుకమాఁడు గడియలపఱకును గలకాలము: చూ, సందేహము. [త్యక్తర్మము.

పితృమేధము. పా. తల్లివండుగులకుఁజేసెడు అం పితృయజ్ఞము. సం. వి. అ. పుం. 1. తనుపు: చూ, తర్పణము. 2; అం. 2: చూ, యజ్ఞములు.

పితృవనము. సం. వి. అ. న: చూ, శృశానము. పితృపుష్పఁడు. సం. వి. అ. పుం. తండ్రితోడఁ బుట్టినవాఁడు. [ట్టినది: చూ, మేనత్త.

పితృవృష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తండ్రితోడఁబు పితృసౌమనసము. అం: చూ, శస్త్రములు.

పితృక్షము. సం. వి. అ. పుం.=: చూ, పితరు లచేక్క.

పితృణము. అం: చూ, ఋణత్రయము. పితృజగరము. అం: చూ, తిగిదోషజము.

పితృడి. వై. వి.=పితృశ (రూ—పితృశి—ఇతృడి—ఇతృశి): చూ, లోహము. 1.

పితృము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ధాతువు. 1; వా. 2.=పితృ: చూ, వెట్టి. 1; 3. జత్తరొగము, కాంతిదము: చూ, రోగము. 1.

పితృల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శకులాదని*.

పితృలము. సం. వి. అ. న. 1.=ఇతృడి: చూ, పితృడి: విణ. 2. పితృగలది.

పితృశి. వై. వి.=పితృశ: చూ, రూ—పితృడి. పితృ. దే. వి. 1. అపానవాయువు: చూ, వాయువు; అ. కి. 2. అపానవాయువువిడుచు: పితృకొను.

పితృకొను. వా. అ. కి. 1: చూ, పితృ. 2; 2. అసమర్థతను వెల్లడించు. [పైతృము.

పితృము. సం. విణ. తండ్రిది: పితృద్వితము,

పిన్నటికము. వా.వి.ః చూ, శైశవము. [గోఁగు. పిన్నవరగోఁగు. దే. వి. పీలుపు * : చూ, పగ పిన్నవాఁడు. వా. వి. చూ, శిశువు.

పిన్ని. వా. వి. చూ, పినతల్లి. [చూ, బాత్తాము. పిన్నీసు. వా. వి. ఒకరకము నూదిబాత్తాము:

పిపాస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అనుబంధ, ఉదస్య, ఓషము, తర్లము, తృప్తు, తృప్త, తృప్త, దాహము. (తె. ప).—డప్పి-దప్పి, దప్పిక, దగ, దూప, నిట్టు, నీరువట్టు-నీర్వట్టు.

పిపాసితుఁడు. సం. విణ. నీరుత్రావనచ్చే గొన్నవాఁడు: పిపాసువు.

పిపాసువు. సం. విణ. ఉ.—పై—

పిపీలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-పిపీలిక.

పిపీలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-పిపీలి, పీర.

(తె. ప).—చీమ, సన్నగాఁడు; తద్విశేషములు.—౧. ఎఱ్ఱచీమకు.—కపింజిక, ఘృతేలిక, తైలపిపీలి-తైలపిపీలిక, రక్తపిపీలిక.

(తె).—ఎఱ్ఱచీమ; ౨. చిన్న ఎఱ్ఱచీమకు.—కపిశ; ౩. పెద్ద ఎఱ్ఱచీమకు.—(తె).—కొలువిచీమ; ౪. కొండచీమకు.—ఉద్దీపకము, పజ్జిహేతువు. (తె).—కొండచీమ, గామ; ౫. నల్లచీమకు.—ఉలంగవము, కృష్ణపిపీలి, కృష్ణపులంగవము, మర్కటపిపీలిక, మహాద్యజ్జిహేతి. (తె).—కండచీమ, కండ్ర, కట్టెచీమ, గండ్రచీమ, నల్లచీమ, పెద్దనల్లచీమ; ౬. ఒకరకము నల్లచీమకు.—(తె).—చేలిచీమ; ౭. తెట్టెపెట్టెడునల్లచీమకు.—అస్థ్యపదేహిక, ఉద్దీపకము, ఉపజిహ్విక, ఉపతీక, కన్యాపిపీలిక, పమిగు, పమి, పమికి; ౮. పుట్టపెట్టెడుచీమకు.—ఉపదేహిక, శిథిలి. (తె).—చెద, చెదపురుగు, చెదలు, చేకొణుకొ—చేకొణుదు; ౯.

బాహి. (తె).—బాఁచనచీమ.(చూ, పీర.)

పిపీలికావ్యాయము. పా. చీమ పండుకొఱకు చెట్టుమొదటినుండియు పాఁకపోయిపండునకు కన్నమువైచి లోని రసమానుననురీతి.

పిప్పలి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1. [చూ, ప్లక్షము.

పిప్పలిచ్చదము. సం. వి. ఆ. పుం. జోన్వి *: పిప్పలిము. సం. వి. ఆ. న. 1. జలము: చూ, సలీలము; పుం. 2: చూ, రావి*; ౩. బాతు: చూ, శరారి.

పిప్పలాశనము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుఁగు: చూ, వాస్తీ.

పిప్పలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: ఆమృత, ఉపమల్య, ఉషణము, ఉషణ, కటి, కటుబీజ, కణ, కపఘ్ని, కృకల, కృష్ణ, కోరంగి, కోల, కోలమూలము, కోల్య, క్రాంచాదనము, చపల, జటిల, తండులఫల, పిప్పల, మాగధి, వైదేహి, శౌండి. (తె).—పిప్పలి తీగె, పిప్పళ్లమోడి*; తద్విశేషములు.—౧. అడవి పిప్పలికి.—కారంభము, తుదగ్గి

పిప్పలి, ననపిప్పలి, వనీరము. (తె).—అడవిపిప్పలి; ౨. గజపిప్పలికి.—కచ్చటము, కపిలిక, కపివల్లి, కరిసిప్పలి, కాండీరము, కుంజరపిప్పలి, కృత్రిమ, కోలవల్లి, గజకణ, గజపిప్పలి, గజాహ్వ, గృహకాండము, చవికాఫల, జలిపిప్పలి, పశిరము-పనిరము, శ్రేయసి. (తె).—ఏనుఁగుపిప్పలి; ౩. నీరు

పిప్పలికి.—కోప్పి, గైరి, తోయపిప్పలి, పిత్తల, లాంగల, శకులాదని, శారది. (తె).—నీరుపిప్పలి, బాక్కెన; ౪. పిప్పలీమూలమునకు.—కోలమూలము, గృంథికము, చటక, పిప్పలీమూలము*. (మిగతవానికి“చూ, శౌండి”); ౫. పుం. 2: చూ, రావి*; ౬. ౩: చూ, పిప్పలీద్వయము. [పిప్పలి. 1*.

పిప్పలితీగె. వా. వి. వి. పిప్పలికట్టె: చూ,

విప్పలీద్యయము. అం. విప్పలి, గజవిప్పలి.
విప్పలీమాలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, విప్పలి. 1 *

విప్పల్యాదిదేహ్యము. అం: చూ, దేహ్యములు.
విప్పల్లమోడి. మి. వి: చూ, విప్పలి. 1.*
విప్పి. వై.వి.=విప్పలి. రసములేని తుక్కు
(దేహ్యమని క. ర): పిప్పిరి, పిసరు.

విప్పిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, శమలము.
విప్పిపన్ను. వా. వి. పురుగుపట్టినపన్ను. రూ-
పుప్పిపన్ను: చూ, హాసుపు (పల్ల.)
విప్పిరి. వై. వి.=విప్పలి: చూ, రూ-పిప్పి.
(దేహ్యమని క. ర.) కై. 8, అ. 157.

పిట్లపు. సం. వి. ఉ. పుం:చూ, పుట్టుమచ్చే.
పిమ్మట. దే. వి. 1. మనోవ్యధ. విజ. 3, అ.
3: చూ, శోకము; 2: చూ, ఆవశల. 2;
దృ. 3. అనంతరము: చూ, వెనుక. 1;
4. పరోక్షమందు. [స్రియాలము. 1.

పిఱుకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
పియ్యి. దే. వి: చూ, రూ-పియి.

పిర.దే.వి.కానిలోక్తభాగము:రూ-పిఱ, పిరియ.

పిరంగి. వా. వి. 1. రూ-పిరంగి. కత్తి: చూ,
రిప్పి. 2; 2: చూ, పుంజే; 3: చూ, వాస
రము; దే. వి. 4. (రూ-పిరంగి-పిరంగి-పే
రంగి) ఒకానొకకుపాకి: చూ, బాణము. 1.
పిరంగిగుండు. వా. వి. డోటుగుండు, పడిగల్లు:
చూ, రాయి.

పిరంగిచెక్క. వా. వి: (సం. ప).—ఏలాపర్ణి,
కార్పూర్ణి (ఈచెట్టు చైనా జపానుదేశ
ములలో పెరుగును.హిందూదేశములోలేదు.
సవాయికి పనిచేయును.)

పిరంగి. దే. వి: చూ, రూ-పిరంగి. 4.

పిరంగు. వా. వి. —పై.—

పిరి. దే. వి. రూ-పురి. 1. గోనెలులోనగునవి
కుట్టెడు త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1;
2. మెలి: చూ, లంక; 3. వెంటి. కళా. 8,

అ. 58: చూ, సూత్రము. 1.
పిరిగొను. వా.స. కి. 1:చూ, వేష్టించు; దే. స.
కి. 2: చూ, మెలిపెట్టు; అ. కి. 3: చూ,
వెంటిగొను.

పిరుపీఠు. దే.వి. (పీఠు + పీఠు) రూ-పిర్వీఠు.
1. బాధ. పృథా. 5, అ. 155: చూ, శోక
ము; 2: చూ, పైశున్యము. కళా. 1, అ. 176;
పిరుపీఠులాడు. దే. అ. కి: చూ, పిరిగొను. 3.
పిరుపీఠునేయు. ద్వ. స. కి. 1.—పై.— పర.
5, అ. 54; 2: చూ, హింసించు. హరిశ్చ.
4, అ. 163.

పిరుపీఠులునేయు. ద్వ. స. కి.—పై.—
పిర్వీఠు. దే. వి: చూ, రూ-పిరుపీఠు. (బాధ.
కు.—పాండు. 4, అ. 148.)

పిఱ. వా. వి: చూ, రూ-పిర.

పిఱికి. వై. విణ.=భీరుక: భార. ఉద్యో. 3,
అ. 57: చూ, వెఱపరి. [అ. 88-
పిఱికికండ. వై. వి: చూ, వెఱపు. కాశీ. 2,
పిఱికిమెకము. వై. వి.=భీరుకమ్మగ. ఇట్టి: చూ,
వారిము.

పిఱు. దే. వి. వృత్తియందు పిఱుఁదుశబ్దమువకూ
మిఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము-
పిఱుఁదు. దే. వి. 1. రూ-పిఱు: చూ, శోభి.
1; 2: చూ, వెనుక. 1. భార. ఆది. 6, అ.
9; అం. 3: చూ, కళలుండుస్థలములు;
4: చూ, నఖత్రతస్థానములు.

పిఱుఁదుకొను. దే. స. కి: చూ, వెంబడించు,
ఉ, వారి. 3, అ. 24.

పిఱుఁదులు. అం. పినికి ఉపమానములు.—
భూమి, ఇనుకతిన్నెలు, బండిచక్రములు,
గిన్నెలు.

పిఱుతివియు. దే. అ. కి.(పిఱుఁదు + తివియు).
(రూ-పిఱుతివుచు-పిఱుదీయు-పిఱువోవు-
పిఱునను): చూ, వెనుదీయు.

పిఱుతివుచు. దే. అ. కి.—పై.— య. 3, అ. 34-

పిలుదీయ. దే. అ. కి. — పై. — స్వా. 3, అ. 31.

పిలుము. దే. వి. 1. పరుషభావము. ఉ. హరి.

2, అ. 126; వి. 2: చూ, పరుషము. 1.

హరిశ్చ. 4, అ. 11.

పిలువడు. ద్వ. అ. కి. 1: చూ, వెనుదీయు;

2: చూ, నుగ్గు. 6. శై. 8, అ. 156.

పిలువెట్టు. దే. స. కి. చూ, రాకొట్టు.

పిలువోపు. దే. అ. కి. చూ, వెనుదీయు. హరి.

పూ. 6, అ. 165.

పిలుసను. దే. అ. కి. — పై. —

పెట్టి. దే. వి: చూ, రూ-పిలుదు. 1.

పిలక. వై. వి. = పిలక-పిల్లక, రూ-పిలక-

పిల్క. 1. (కందగడ్డలోనగువాని యందుం

దు) మొలక: చూ, విత్తనము; 2. (మూల

శంక తెవులునందలి) మొటిము: మొటిము,

మొలక-మొల్క; 3. (తలమీదకొద్దిగా

నుంచుకొనిన) జోట్టు: చూ, వెండుక. 1; 4.

(పక్షిలోనగువాని) పిల్ల: చూ, శకుంతి(పక్షి).

పిలపిల. దే. వి. మూగుట-వచ్చేట- పోవుట-

చిక్కించేట లోనగువాని యందలి అనుకర

ణము. సా. 3, అ. 117; విజ. 2, అ. 193:

చూ, హూహూ. (చిలచిలఅనియువాడుక.)

పిలుగు. దే. వి, వి. చూ, రూ-పిలుగు.

(లబ్ధునకు.-పంచ. వేం. 1, అ. 217.)

పిలక. వా. వై. వి. = చూ, రూ-పిలక:

పిలుకు. దే. వి. చూ, హంకారము.

పిలుకుమారు. దే. అ. కి. (రూ-పిలుకుమారు-

పిల్కుమారు) 1: చూ, మరణించు; 2. పొకారు,

నాశమగు: చూ, సమయము. 3.

పిలుకుమారుచే. దే. పే. పిలుకుమారుజేయు.

(రూ-పిలుకుమారు-పిలుకుమారుచే - పిలుకు

మారు) 1: చూ, సంహరించు. శై. 6, అ.

190; 2. నాశముచేయు: చూ, సమయము. 3.

పిలుకుమారు. దే. పే. — పై. —

పిలుకుమారు. దే. అ. కి. చూ, రూ-పిలుకుమారు.

పిలుకుమారుచే. దే. పే. చూ, రూ-పిలుకు

మారుచే.

పిలుకుమారు. దే. పే. — పై. —

పిలుచే. దే. స. కి. రూ-పిల్కు: చూ, సంబో

ధించు. [సంబోధనము.

పిలుపు. దే. వి. (రూ-పిల్కు-పిలుపుడు): చూ,

పిలుపుడు. దే. వి. — పై. —

పిలువని పేరంటము. జా. తనకుదాసు వచ్చినది.

“పిలువని పేరంటంబనుచు” విజ. 1, అ. 79.

పిల్క. వా. వై. వి. = చూ, రూ-పిలక.

పిల్కుమారు. దే. అ. కి. చూ, రూ-పిలుకుమారు.

పిల్కు. దే. స. కి. చూ, రూ-పిలుచు.

పిల్ల. వై. వి. 1. = పిల్లక. 1. పక్షిలోనగువాని

సంతతి: చూ, శకుంతి (పక్షి); 2. మనుష్య

దులసంతతి: చూ, శిశువు; 3. వృక్షదులసం

తతి. “అరటిపిల్ల”: చూ, వృక్షము; 4. ఆడు

పడుచు: చూ, స్త్రీ; బ. 5. చిడ్డలు; వి. 6.

చిన్న: చూ, స్వల్పము. [వీణె.

పిల్లగోళు. వా. ద్వ. వి. మరలి. నీల. 1, అ. 81: చూ,

పిల్లగోళి. ద్వ. వి. — పై. —

పిల్లకాయ. ద్వ. వి: చూ, శిశువు.

పిల్లకోడి చుక్కలు. వా. వి. బ. ఆకాశమున

సంచరించెడు చుక్కలగుంపు. (ఇవి రైతులకు

వేళెదలుపును.)

పిల్లగడ్డము. ద్వ. వి. నడుమమాత్రము కొంచెము

వెంగుకలుగల గడ్డము: చూ, శ్రమశ్రమ.

పిల్లగాడు. ద్వ. వి: చూ, పిల్లకాయ.

పిల్లగిలులు. ద్వ. వి. బ: చూ, బాలకీర్తి.

పిల్లజోట్టు. ద్వ. వి. తలముందటిసిగ: చూ, సిక. 4.

పిల్లదీపు. ద్వ. వి: చూ, బాలకీర్తి.

పిల్లదీవి. వై. వి. — పై. —

పిల్లనగోళు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పిల్లగోళు.

పిల్లనగోళి. ద్వ. వి. — పై. —

పిల్లనూయి. ద్వ. వి. నూతిలోపలి చిన్ననూయి: చూ, చరన్ను. 1. [పిల్లపీచేర] పిల్లపిచ్చేర. ద్వ. వి. చూ, కతావరి* (చూ-పిల్లపీచేర. ద్వ. వి. —పై— పిల్లపెసర. ద్వ. వి. ముగ్ధపర్ణి*: చూ, పెసర. పిల్లమిరియము. వా. వి. 1. వేశ్యాకన్య*: చూ, మిరియము; 2: చూ, పిల్లమెఱుము. 1—2. పిల్లము. సం. వి. అ. పుం. 1. తడికన్ను: చిల్లము, చుల్లము: చూ, లోచనము; విణ. 2. తడికన్నుగలవి: చిల్లము, చుల్లము. పిల్లమెఱుము. ద్వ. వి. 1. తలకిందుగావేసెడు లాగు, పిల్లేరుగంతు, మెఱుము: చూ, వాలుమొగ్గ; 2. లాగు. రామా. 6, అ. 72: చూ, వాలుమొగ్గ. [రాం. మా. 19. పిల్లలగరించుకామ. వా. వి: చూ, శిశ్నము. పిల్లపేర్లు. ద్వ. వి. చిటికెపేర్లు. జై. 8, అ. 41: చూ, వేలు. 2. పిల్లాడి. దే. వి. (చూ-పిల్లాణి-గితపిల్లాణి) అడుదాని కాలి నాలుగవపేర్లినగ. కళా. 7, అ. 204: చూ, భూషణము. 2. పిల్లకము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పిల్ల: చూ, పిలక. 4; 2.=పిలక. బీజము: చూ, విత్తనము. పిల్లాణి. దే. వి: చూ, రూ-పిల్లాడి. పిల్లి. దై. వి.=బిడాల: చూ, మర్జాలము. పిల్లికనృతనము. ద్వ. వి. వైదూర్యము: చూ, రత్నము. 1. పిల్లికూన. వా. వి. పిల్లిపిల్ల: చూ, మర్జాలము. పిల్లిగడ్డ. వై. వి: చూ, పునుగుచేట్టుము. నీలా. 1, అ. 911. పిల్లికేగలు. వా. వి: చూ, పిల్లిపిచ్చేర*. పిల్లిపెసర. ద్వ. వి. కాకిపెసర*: చూ, పెసర. పిల్లిశీలము. జా. కృత్రిమస్వభావము. “శీలముఖి లంబునిది పిల్లిశీలమునుచు.” పాండు. 3, అ. 36. పిల్లు. దే. వి. రూ-పుల్లు.*. వికృ. 2, అ. 171: చూ, తృణము. 1.

పిల్లేరుగంతు. ద్వ. వి. (పిల్ల + వేరుగంతు): చూ, పిల్లమెఱుము. 1. పిల్లంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. కపిలవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 2. కపిలవర్ణముగలవి: చూ, వర్ణము. 6. పిశాచకి. సం. వి. న్. పుం: చూ, శ్రీదుండు. పిశాచము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దేవతాధేవము; 2.=పిసాసి: చూ, భూతము; 3: చూ, పిల్లి. పిశాచసత్త్వ. అం: చూ, ద్వాదశసత్త్వలు. పిశాచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. స్త్రీపిశాచము: చూ, భూతము; 2: చూ, మాంసి.* పిశిత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పిశాచి. 2. పిశితము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మాంసము. పిశున. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. స్పృక్క: చూ, రాజార్హము; 2: చూ, షడ్గ్రంథ.* పిశునము. సం. వి. అ. న. 1. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1; పుం. 2: చూ, వాయుసము. పిశునుండు. సం. వి. అ. పుం. 1. నారదుండు: చూ, సన్యాసి; విణ. 2: చూ, నూచకుండు. 1; 3: చూ, హీనుండు; 4: చూ, వ్యాధుండు. 2. పిష్టకము. సం. వి. అ. న. 1. నూబొడి: చూ, శ్రీమాన్. 1; పుం. 2: చూ, భక్ష్యము; 3. కంటితెపులు: చూ, హర్షణము; 4. కించిజ్ఞాఘనాధిక్యమును స్తనాంతవిస్తృతియుగల గజవిశేషము: చూ, హస్తీ. పిష్టపచనము. సం. వి. అ. న. బూరెలమూకుండు: చూ, పాత్రము. 6. గ్రుంగ నూలుట. పిష్టపేషణన్యాయము. పా. నూతినపిండినే వ్యర్థ. పిష్టప్రమిత్య పూషన్యాయము. పా. పిండియెంతయో రొట్టెయు సంతయే యనురీతి. పిష్టము. సం. వి. అ. న. 1.=పిండి (విసిరినది): చూ, పిండి (1); 2.=పిట్టు. వాసెనపోలె: చూ, సాదము (1); 3. నీసము: చూ, లో

హము. 1; వా. 4: చూ, పిఘ్నకము; విణ. 5. పొడిచేయబడినది.

పిప్లవ ర్తి. సం. వి. ఇ. న: చూ, చమనము. 1. పిప్లవసౌభము. సం. వి. అ. పుం,న. చందనము: చూ, వాసన. 1. [కము.

పిప్లవతరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పటవాస పిన. దే. వి. అవివేకము: చూ, వెట్టి. 2.

పిసక. దే. వి. తల వెంట్రుకలయందు చెమటచే బంధనగొను ముటికి: చూ, మలినము.

పిసరు. దే. వి. 1: చూ, పిప్పి; 2. కడిగినధాన్యములో తోపుడుపడినది: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము); 3. లేకము: చూ, స్వల్పము. 4: చూ, శమలము.

పిసాసి. నై. వి.=పికాచ. 1.పికాచము:చూ,భూతము; 2. ఆడుదయ్యము: చూ, భూతము.

పిసాళము. దే. వి. 1:చూ, వెలుతురు. 1;2:చూ, పరిహాసము. పర. 3, అ. 196; 3:చూ, వ్యాపనము; 4: చూ, వికాసము. పాండు. 4, అ. 13; 5. దొంగటక్కరి: చూ, వంచన; 6: చూ, రోషము.

పిసాళి. దే. విణ. 1. వ్యాపనముగలది. విజ. 2, అ. 128: చూ, హిండితము; 2. పృకాశము గలది. పాండు. 4, అ. 132: చూ, శోభితము. 5; 3. దొంగయెత్తుగలది; వా. 4. కోపముగలది (ఆడుది), కోపన: చూ, స్త్రీ; 5. కుజనుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 6: చూ, మూర్ఖుడు; 7. కుత్సితపు ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

పిసాళించే. దే. అ. కి. 1: చూ, వ్యాపించే. జై. 7, అ. 198; 2: చూ, హవణిల్లు; 3:చూ, హేళనము చేయు.కళా. 1, అ. 143; 4. పరిమళించే. స్వా. 2, అ. 55: చూ, విసరు. 6; 5. దొంగటక్కరివేయు: చూ, వంచించే; 6: చూ, రోషించే; స. కి. 7:చూ, హసించే.

పిసి. వా. వి. 1: చూ, రూ-పిస; దే. వి. 2. తొలయందు విగంగొట్టుటకై చెక్కినస్తంభము పట్టెలోనగువానిచివర.

పిసికిళ్లు. దే. వి. బ. 1. జొన్నలులోనగువాని యూచేటియ్యము; చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము); 2. పిసుకుటలు. [అ.84: చూ, లోభి.

పిసిడి. గే. విణ. (రూ-పిసిని-పిసినారి) జై. 1, పిసినారి. దే. విణ. —పై.—

పిసిని. దే. విణ. —పై.—

పిసినిగొట్టు. దే. విణ. —పై.—

పిసినితనము. వా.వి. లోభత్వము:చూ,లోభము.

పిసుకు. దే. స. కి. 1. పిండిలోనిగువానిచేత మర్దించు: చూ, సమ్మర్దించు; 2. పాదములు లోనగువాని నొత్తు:అదుము,ఇటుకు, ఊడు, ఒత్తు, కుక్కు, నొక్కు. (సం.ప).— ఘర్షించు (చూ, సమ్మర్దించు);3. అడగజేయు: అడచు—అణచు, అదుము, అనించు, అను, ఇటుకు, ఊడు, ఒత్తియాడు, ఒత్తు,కుక్కు, దమించు—దమియించు,పట్టు. (చూ, సమ్మర్దించు).

పిసుకుట. వా. వి: చూ,పిండిపీచు.

పిసుకువాడు. వా. వి: చూ, సంవాహకుడు.

పిస్తాపప్పు. వా.వి.అభిషేకము(జ్ఞాపకశక్తినిచ్చును)

పిహితము. సం. వి. అ. న. 1. కనుతొప్పమూత: చూ, మూత. 3; విణ. 2: చూ, స్థగితము; అం. 3: చూ, పుటకియలు; 4: చూ, ఆకాశమండలములు;5: చూ,అలంకారము.3. (ఇతర రహస్యవృత్తితానెఱిగినట్లు చెప్పట. ఉదా.—“పతియుదయవేళ నింటికిరాగ శయ్యబటచె.”) [జేర్చుపదము.

పిళ్ల. వా. వి. కొన్నిజాతుల పేరునకు తుదను పిళ్ళారి. దే. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

పిళ్లు. దే. వి. బ. దూడలను కుడవసీని యావు. లను దూడలు చేచ్చినయావులను మరులు కొలుపుటకై తద్యోనిద్వారమునజొప్పించి లాగెడు తోరపుకుటుచే కసవువెంటి,పొదుగుపట్టుట.

వీ

వీడిత. వా. వి. 1: చూ, మెడ; 2. పిల్ల. "అడవి
వీడిత" (భద్రాచలపార్వతమున వాడుక).
వీడిత. వా. వి. కొడుకు. "వీడితపుట్టెను"
చూ, నూనెడు. 1. (భ-పార్వ-వాడుక).
వీడి. వా. వి: చూ, రూ-వీడి. 1-2. (భద్రాచల
పార్వతమునవాడుక).
వీడియ. వా. వి. —పై. —
వీడి. వా. వి. —పై. —
వీడిగిద్ద. ద్వ. వి: చూ, పిన్నగిద్ద.
వీడికేళి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, విలుడు.
వీడిమట్టుడు. సం. వి. 1. —పై. —; అం.
2. దృష్టుడు: చూ, నాయకులు. 2; 3: చూ,
నాయకులు. 3.
వీడిము. సం. వి. అ. పుం: =వీడి: చూ, వీడి.
వీడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై. —
వీడిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: ఎగ్గురు. ఎగ్గురుతు;
2. ఉత్కృష్టవీడిము: చూ, సింహాసనము.
వీడి. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. బాధ: చూ, శోక
ము; 2. కరుణ: చూ, హర్షము. 2; 3. సిగ
దండ, కచ్చే: చూ, భూషణము. 2; 4. తెల్ల
తెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.
వీడినము. సం. వి. అ. న. 1. పరులచేగలుగు
రాయిడి: చూ, సమృద్ధము; అం. 2: చూ,
అలింగనములు.
వీడికరుడు. సం. వి. చూ, కనుకుట్టు.
వీడివర్ణ. అం. రాశ్యంతనవాంశయందున్న గృ
హము వీడివర్ణము బొందును. =బంధుమిత్ర
విరోధము, బంధనము, దాసత్వము గలుగును.
(చూ, అవస్థలు. 5.)
వీడించే. సం. స. క్రి. 1: చూ, వీడితముగు;
2: చూ, హింసించే; 3: చూ, సమృద్ధించే.
వీడితముగు. మి. అ. క్రి: అణగ, అగుముడు
పడు, అలుగులపడు, ఇటుకు, ఈండించే,
ఒత్తునడు, కమియు, కనుగు, దండపిలు

వీడిత. వా. స. క్రి. నలివిననల్లెకుండనలె
జేయు, బాధించు: చూ, హింసించు.
వీడి. దే. స. క్రి. 1. పెలుకు: చూ, మెలు
కు; 2. తీసివేయు: పెరుకు-పెరుకు-పెలు
కు; వా. 3. లాగు: చూ, తెచ్చు. 2.
వీడిమలాట. దే. వి: చూ, పిరువీడు.
వీడిమలాటపంచాంగము. జా. పాద్యముకానిపని.
వీడిమలాడు. దే. అ. క్రి: చూ, వెంటిగాను.
వీడిమీకాడు. దే. స. క్రి. మిక్కిలిపెలుకులాడు.
వీడి. దే. వి. 1. నాగసరము లోనగు వాద్య
ముఖమున జొప్పించెడుకోరివిపుల్ల; 2. కా
శవలె జోట్టిన చిన్న ఆకుచుట్ట; 3. తాగి
మిగిలినపాగచుట్ట. త్రము. 6.
వీడికదాను. వా. వి. తమ్ముపడిగము: చూ, పా
వీడికవాటు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, సాటసాట
వోపు. అచ్చ. ఆర, కాం. 22; 2. చేప్పట
యగు.
వీడి. వై. వి. =పింఛ: చూ, రూ-పించియు.
వీడిచేమడపు. దే. వి: చూ, రూ-పించేమడపు.
వీడిచేమణిచే. వా. స. క్రి. (రూ- వీడిచేమడ
చే-పించేమడచే-పించేమణిచే): చూ, సం
హరించు. [4: చూ, శక్తి. 1.
వీడిచేము. వై. వి: చూ, రూ-పించేము. 1-2-3;
వీడిచేర. దే. వి: చూ, శతావరి * (ఇదిద్వివిధ
ము. -పిల్లవీడిచేర, పెద్దవీడిచేర. ఇదిపిల్లవీడిచేర.)
వీడిచే. దే. వి. జీలు, వార: చూ, శక్తిము. 2.
వీడి. వై. వి. =పీత: చూ, సింహాసనము.
వీడిముడి. వా. వి. దట్టముగావేయబడినముడి.
వీడినెట్టు. ద్వ. అ. క్రి. లేవక యొకచోటనే
పాదుకొనియుండు. స్వా. 4, అ. 42; సారం.
1, అ. 92.
వీడినెట్టుమెకము. ద్వ. వి: చూ, నూకరము.

దండసిల్లు, నలఁగు, నలఁగుడువడు, నలఁగుడు పెట్టు, పొట్టుపొదలగు. (సం. పు).—పీడించు. (చూ, సమృద్ధించు.)

పీడితము. సం. విణ. 1: చూ, గజబిజి. 5; 2: చూ, సమృద్ధితము; అం. 3: చూ, ఉత్తా నకరణబంధములు; 4: చూ, చుంబనములు.

పీడ్యమానము. సం. విణ. పీడింపఁబడుచున్నది.

పీత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పనుపు: చూ, వర్ణము. 6; వై. వి. (1)=పీతము. ఎండ్రకాయ: చూ, హరిలాంఛనము.

పీతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అగ్ని మేడి, తిండుకిని. (తె. పు).— అగ్నిమేడి.* (చూ, వృక్షము).

పీతఘోష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పీతపుష్పము. 1.*

పీతచందనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, వాసన. 1.

పీతదారువు. సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. (రూ- పూతిదారువు) 1. దేవదారువు*: చూ, నూత్నదారువు; 2: చూ, హరిదుర్బు *.

పీతదుర్బు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, పీతదారువు. 2; 2. సరళము*: చూ, సర్వానుభూతి.

పీతనము. సం. వి. ఆ. న. 1. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1; 2: చూ, హరిదళము; 3: చూ, పీతదారువు. 1*. [కుపాన్న.

పీతని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-పీవని*: చూ, ముయ్య

పీతపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గోఁగు, మృదుదుర్బుము*: చూ, వరగోఁగు; 2: చూ, శ్వేతపుష్పము *.

పీతభద్రము. సం. వి. ఆ. పుం.—వై.—

పీతమస్తకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భృంగ రాజము. 3.

పీతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.—పీత: చూ, పీత.

1; 2. పనుపురంగు: చూ, వర్ణము. 6; విణ.

3. పనుపురంగుగలది: చూ, వర్ణము. 6;

4. తొగఁబడినది: ఆపీతము. [చూ, పిచ్చేక.

పీతమండము. సం. వి. ఆ. పుం. వచ్చేతలపిచ్చేక:

పీతము స్తకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పీతమండము

పీతమ్మ. వా. వి. అంబేద: చూ, వాగ్జె; 2. పని చేయుని ఆడుది: చూ, స్త్రీ. (ఉత్తరస రా్యులలోవాడుక). “చేతకానిపీతమ్మ”.

పీతశాఖము. సం. వి. ఆ. పుం. అశోకము*.

చూ, హేమపుష్పము. [చూ, సర్వకము. 2.

పీతసారకము. సం. వి. ఆ. పుం. వేఁగిన *:

పీతసాలము. సం. వి. ఆ. పుం.—వై.—

పీతాంబుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వచ్చేపలువ దారి; విణ. 2. పీతవస్త్రముగలవాఁడు.

పీతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పానము: చూ, సరకము. 3;

పుం. 2. గుఱ్ఱము. (రూ-పీతి): చూ, హయము.

పీతిగోరువంక. ద్వ. వి: చూ, విట్టారిక.

పీతిరిగుంట. ద్వ. వి: చూ, మఱుఁగుదొడ్డి.

పీతువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, నూర్వ్యుడు.

పీతోలు. వా. వి. వైనుండుసన్నని చర్మము: చూ, బెరడు. [డు; 2: చూ, వహ్ని. 1.

పీధువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, నూర్వ్యుఁ

పీనము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, సంత్వోషము;

పుం. 2: చూ, స్వేదము. 1; విణ. 3. బలిసి

నది, పీవము, పీవరము: చూ, నూలము. 2.

పీనశము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పీనసము: చూ, రొంప. 2.

పీనసము. సం. వి. ఆ. పుం.—వై—

పీనస రోగజాతకుఁడు. పా. ౧. పద్మమమందు

చంద్రుఁడును అష్టమమందుశనియును లగ్నా

ధిపతి వ్యయమందు సున్నపుడును, ౨ లగ్నా

ధిపతి పాపుఁడై వ్యయమందును పాపగ్ర

హంశలయందును నుండి పద్మమమందు చం

దుర్బుఁడును అష్టమమందు శనియును నుండు

నపుడును, 3 పక్షాధిపతిఁ జంద్రునితోఁగలి

సి యష్టమమున శనిచేఁ జొడఁబడినను,

౪ ద్వాదశమందుఁ బాపగ్రహములుండి య

ష్టమమున శనిచంద్రులు గలిసినను పీనస

రోగము గలవాఁడగును.

వీనాహము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తాగాడి. పీనుగు. దే. వి. రూ-పీను:చూ,శవము. పీనుగునిండి. దే. వి: చూ, భూతము. పీనుగునకు తేసివ శృంగారము రాజేలకు దే సిని కొలువు. జా. వ్యర్థము. పీనుగుకెంట. వా.వి. 1. శవకాలుష్యము:చూ, కృష్ణము;2. మృత్యు: కొడిమె-కొడినె, జేం దర్మము, దన; 3. కష్టము:చూ, శోకము. పీనోధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దసాదుగుగల యావు, పీవర్తన:చూ, సారభేయి (భేనువు) పీన్దు. దే. వి:చూ, రూ-పీనుగు. పీయి. దే. వి. రూ-పీయి: చూ, శమలము. పీయూషము. సం. వి. అ. న. రూ-పీయూష ము. 1. అమృతము:చూ,సుధ. 1; 2. జేన్ను పాలు: చూ, స్తవ్యము. పీరంగి. వా. వి: చూ, రూ-పీరంగి. 4. పీరంగివాణము. వా. వి. వి.—పై— [పీకులు. పీరు. దే. వి. 1: చూ, గుమ్మ.1;అ.కిరి. 2:చూ, పీరుచే. దే. న. కిరి: చూ, రూ-పీర్పు. పీర్దు. పీ. వి. తురకల జ్ఞాపకార్థమైన గుటుతు. పీల. దే. విణ. బక్క:చూ, సాలపు. పీలి. దే. వి. 1:చూ, పిగిలిపిట్ట. స్వా.4, అ.14; 2. ఓడకుదారిచూపెడు చుక్కాను: అగవ-అపక-అబక (ఇవి వాడుకలోనివి), కడపు(జేయి, చుక్కాని-చుక్కాను. (సం.ప).— అరిత్రోము, కర్ణము, కేనిపాతకము-కేనిపాత నము-కేనిపాతము; తద్వి. — గి. ఓడనడపు గెడకు.—(సం.ప).—క్షిపణి-క్షేపణి, నాకా చండము; 3. ఓడలోనుండు కట్ట గుద్దలికిని లవణాదులనుత్రోవ్వనట్టి మృనుగుద్దలికిని.— (సం.ప).—అభిరి; 3. పడవలోనెడుపలక (ఓడతెడ్డు)కు.—కొయ్య తెడ్డు, తెడ్డు-తెడ్డు. (సం. ప).—కృపీటపాలము, కేనిపాతకము- కేనిపాతనము-కేనిపాతము, ఖజపము, తండు వు-తండువు-తడ్డు-తడ్డువు-త ధ్దు-త ధ్దు వు. (చూ, హోడము).

పీలిక. దే. వి. గుడ్డముక్క:చూ, వస్త్రము. పీలికాడు. దే. వి. కర్ణ ధారుడు:చూ, సరంగు. పీలిదండలు. వా.వి. బ. సందిట నుంచుకొనెడు కుచ్చేలమాలికలు: చూ, భూషణము. 2. పీలు. దే. అ. కిరి:చూ, రూ-పీకులు. పీలుకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పక్షిపిల్ల: చూ, శమంతి (పక్షి); 2.=పిల్గు. కండ*:చూ,నూ రణము. పీలుచే. దే. న. కిరి:చూ, రూ-పీల్పు. పీలుపర్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చోగ*:చూ, స్రవ; 2. దొండ *: చూ, రక్త ఫల. పీలువాది. సం. వి.న్. పుం. ఒకమతమువాడు. పీలువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. గొలుగు *: చూ, పరనోగు; 2. పీనుగు:చూ,హస్తి; 3: చూ, పరమాణువు; 4. తాటిచెక్క: చూ, శకల ము. 4:5:చూ, సుమము; 6:చూ, బాణము.1. పీల్పు. దే.న.కిరి. రూ-పీలుచే-పీరుచే-పీర్పు. 1. నీరు పాలులోనగునవి జేట్టు: జేట్టు; 2. గాలిని పీల్పు: ఎగగోళు.(సం.ప).— ఉచ్చసింఛే. పీవము. సం. విణ. (న్. ఈ. న్)బలిసినది:చూ, రూ-పీవము. 3. (స్త్రీలింగము పీవరి.) పీవరము. సం. వి. అ. పుం. 1. తాఁబేలు:చూ, వృత్తము. 4 (తాఁబేలు); విణ. 2: చూ, పీవము. (కొరివైనదిఅనియు) పీవరస్తవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ:చూ, పీనోధి. పీవరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దపీచేర *: చూ, శతావరి.

పు

పుంఖము. సం. వి. అ. పుం.=పింజే. బాణపుపిడి: చూ, పింఛము. 2. పుంఖానుపుంఖము. జా. పరంపరగా, ఒకదాని వెంబడినొకటి. “శంఖారవంబులు పుంఖాను పుంఖంబులుగా” (ధర్మజ రాజనూయము)

పుంఖతము. సం. వి. 1. పుంఖాసుపుంఖము
గాఁజేయఁబడినది; అం. 2: చూ, హస్త
పాణిములు. [యములు.
పుంఖోద్వేజితవిభజనము. అం: చూ, పృమే
పుంఖోపసంఖ్యానము. అం.—పై.—
పుంగవము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎద్దు: చూ,
వృషభము. 1; 2. ఒకకూషభి: చూ, వృక్షము.
పుంగవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. (ఉత్తరపద
మైనచో) శ్రేష్ఠుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.
పుంగుడు. దే. వి. 1. రూ-పుంగుడు: చూ,
పులికిరి; 2: చూ, పుండరీకము. 9;
3: చూ, బొప్పి. [చూ, రాశి. 1.
పుంజము. సం. వి. అ. పుం.=పుంజి. పోవు:
పుంజి. వై. వి. 1: చూ, సమృద్ధి; 2. పరిమొద
లగుపైరు: చూ, సస్యము. 1; 3.=పుంజ:
చూ, పుంజము;వి. 4: చూ, సంపన్నము. 2.
పుంజికొను. ద్వ. అ. కి: జోజోరుకొను.
పుంజీ. దే. వి. (స): చూ, నాలుగు.
పుంజీభవించే. సం. అ. కి: చూ, పోగునడు.
పుంజే. వా. వి. ఎద్దడిసేల: చూ, భూమి. 1.
పుంజేము. వై. వి. 1. ముప్పదియొకలములు:
చూ, సూత్రము. 1; వా. 2. (నులకమంచే
ముయొక్క) కాళ్లకట్టుతొడు: చూ, సూ
త్రము. 1.
పుంజేలదండ. వై. వి. ఆడుదానిమెడనగ.
పొందు. 3, ఆ. 62: చూ, భూషణము. 2.
పుంజే. దే. వి: అజ్జీవాలు, అడుగువాలుపులు
గు, ఆరణి, కొమరుడాలు,కోడి, పెట్టపోలి,
మెట్టవాలుపిట్ట-మెట్టవాల్పిట్ట. (సం.ప).-
అండజము, ఇంద్రనామము, ఉద్రధము,
కలావికము, కాలజ్ఞము, కావృకము, కాహ
ళము, కిరిటి-కిరీటి, కుక్కుటకము, కుక్కు
టము, కుమారోపవాహము, కుహకస్వనము,
కుహకస్వరము, కృకవాకువు, గోవృకము,
చంద్రకి, చటకము, చరణాయుధము,

జ్ఞాని, తామ్రచూడము, నఖరాయుధ
ము; తద్వి.— ౧. అడవికోడి కి.—
అడవికోడి, కానపుంజే, కారుకోడి-కాటు
కోడి, గునపనకోడి, పొడకోడి. (సం.ప).-
కుక్కుటము, కుక్కుభము, కులాలము, కుహ
కస్వనము, కుహకస్వరము, కనకుక్కుటము;
౨.ఆడుకోడికి.— పెంటి, పెట్ట,బోబు.(సం.
ప).—కుక్కుటి; 3. కుక్కుటస్త్రీపురుష
సామాన్యమునకు.—కోడి; ౪. గామిపుకో
డికి.— (సం. స).— కృక వా కు వు,
మయూరచటకము; ౫. తెల్ల వా ర జో
ము న మొదట కూయు కోడి కి.—
తొలికోడి; ౬. నీరుకోడికి.— గుండగి.
చిలవ, నీరుకోడి, పుల్లగొరక, బుడకోడి,
బొట్టికోడి. (సం. ప).— అంత్రసమావృ
తము,జలకుక్కుటము,నరిష్టనము, సలిలకుక్కు
టము;౭.పంచెపు కోడిపుంజేనకు.— కాకి
వన్నె, జెట్టి. (సం.ప).—కపిలము;౮. పుం
జేలరకములు.— అరజెట్టు, ఈశ్వరదార
ము, కంచుడమారము, కాత్తిచ్చే, కోడిడే
గ, గద్దెకాకు (గు)లది, గరుడండు, గా
జేలగాఁడు, తెల్లయూరగపిల్లవేళ్లది, నల్ల
గూరగ, పండెట్టది,పట్టెడజెట్టుది, పింగళి,
పిరంగి, మూగఁబిట్టుకోడి, పుంజేలవేరు
విత్తు, రణవేరు, రామత్తి, వసులపాతల,
సెలుకాలుది, (సం. ప).—పట్టభద్రుఁడు.
(మిగతవానికి “చూ, సెలుకాలుది”).
పుంజేదాలుపు. దే. వి: చూ, స్కందుఁడు.
పుంజేలవేరువిత్తు. వా. వి:చూ, పుంజే.
పుంట. దే. వి. (రూ-పుంట-పురంట-పురంట-
పూంట) సంధ్య:చూ, సందెజోము.
పుంట. వా. వి.—పై—
పుండరీకము. సం. వి. అ. న. 1. తెల్లతామర*:
చూ,సహస్రపత్రము; 2. తెల్లగొడుగు:చూ,
వారిధి; 3. ఒకతీర్థము; 4. గంధద్రవ్యము:

చూ, రాజార్జును; పుం. 5. ఆగ్నేయపు
విక్రమనందలి వీరుగుచూ, హస్తీ(చూ,విగ్గ
జములు); 6. పులి: చూ, శార్దూలము. 1;
7.కప్ప:చూ, హ. 12; 8.తియ్యమామిడి*:
చూ, మామిడి; 9. తెల్లపాడలపక్షము:చూ,
విపాదిక. కంటి: చూ, విష్ణువు. 1.
పుండరీకాక్షుడు. సం. వి. ఆ. పుం. తెలివమ్మ
పుండరీకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకానొక
ముచి: చూ, సన్యాసి; 2. నిఘంటుకర్తలలో
నొకడు. [దర్శము.
పుండర్యము. సం. వి. ఆ. స: చూ, రూ-పాం
పుండరించే. దే. ఆ. కి. అభూతకల్పనచేయు.
పుండాకోరు. వా. వి: చూ, వంచకుడు. 1.
పుండికూర. వా.వి. గోగుకూర:చూ, పరగోగు.
పుండు. దే. వి. కుటుపు: చూ, ప్రిణము.
పుండ్రకము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, పుండ్ర
ము. 5 *; 2: చూ, పుండ్రము. 6.
పుండ్రము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నలుపుగలిసిన
యెట్టిచెఱుకు *: చూ, రసాలము. 3;
2:చూ, పుండరీకము. 1; 3.బొట్టు:చూ,
బొట్టు. 1; 4: చూ, పురుగు; 5. పుండ్ర
కము, పువ్వులగురినెంద *: చూ, శ్వేతపా
కి; 6. పుండ్రకము, పంగదేశము: చూ,
దేశములు. [నుడు. 1.
పుండ్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రాక్ష
పుంత. దే. వి. ఇనుకదారి: చూ, మార్గము. 1.
పుంభావము. సం.వి.ఆ.పుం: చూ, పౌగ్ధిమము.
పుంలింగము. అం: చూ, లింగములు.
పుంశ్చలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ:చూ,అంకులాడి.
పుంసవనము. సం. వి. ఆ. న. 1. గర్భచిహ్నము
తేలివతోడనే పురుషుడు పుట్టవలెననిచేసె
డు శుభకర్మము: చూ, కర్మములు; 2. క్షీర
ము: చూ, స్తన్యము.
పుంస్థానకములు. అం. వైష్ణవము, సమపాదము,

వైకాఖము, మండలము, ఆలీధము, పృత్యా
లీధము (6) (చూ, స్థానకములు.)

పుకారు. వా. వి. వదంతి: చూ, శబ్దము. 2.
పుకిలించే. దే. స. కి: రూ-పుక్కిలించే
గుప్పించే. (సం. ప).—గండ్మాపించే.
పుకిలింత. దే. వి: రూ-పుక్కిలింత-పుక్కిలి,
పుక్క-బుగ్గ.(సం.ప).—గండ్మాపము.
పుక్క. దే. వి. రూ-బుగ్గ. 1: చూ, లెంప. 2;
2. నీటికాయ: చూ, స్ఫోటము. 2; 3. పర్వ
తాదులయందుండి సంతతధారగా పైకుబిక్కి
వచ్చెడు నీరుబుగ్గ: చూ, స్ఫోటము. 2; వా.
4: చూ, పుకిలింత. [కుడు.
పుక్కనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పుల్క
పుక్కిటిపురాణము. జా. పుక్కిటినుండి వెలు
వడు వ్యర్థపుపలుకులు. “పుక్కిటిపురాణము
లఁ బొద్దుబుచ్చేనతఁడు.” (రామలింగేశ
శతకము); “కన్యకయిది పుక్కిటిపురాణమై
తోచెఁ జేమి.” (రామాభ్యుదయము)
పుక్కిలి. వా. వి. 1: చూ,రూ-పుకిలింత;దే.వి.
2. బుగ్గలోపలిభాగము.
పుక్కిలించే. దే. స. కి: చూ,రూ-పుకిలించే.
పుక్కిలింత. దే. వి: చూ, రూ-పుకిలింత.
పుచ్చి. వా. వి. (రూ-పుచ్చియ-పుచ్చె-)
1. కొబ్బరి పూచించె: చూ, స్కంధఫల
ము; 2. తలపుట్టె: చూ, శల్యము. 1.
పుచ్చికోలు. వా. వి. రూ-పుచ్చికోలు: చూ,
పరిగిగోహము.
పుచ్చినట్టు. వా. కి. విణ. తప్పనిసరిగా.
“నానాకీని పుచ్చినట్టు తీర్చుము. ”
పుచ్చియ. వా. వి: చూ, రూ-పుచ్చి.
పుచ్చె. వా. వి.—పై—
పుచ్చే. దే. వి: పుచ్చేతీరె, పుచ్చేపాదు. (సం.
ప).—కర్కారకము,కలింగము-కలింగము-
కాలింగము-కాళింగము-కాళింగి,
కృష్ణబీజము, గోతుంబ. తద్వి.—౧. ఖురా

సానిపుచ్చేకు.—(సం. ప).—డంగరి-డాంగరి, డింగరము, నాగశుండి; ౨. తిక్తకాళింగికి.— చేతిపుచ్చే. (చూ, హరివాలుకము.)

పుచ్చేటిక. వా. వి. (రూ-పుచ్చేడిక-పుచ్చేడిక-పుచ్చేడికతనము): చూ, సిగ్గు.

పుచ్చేడిక. వా. వి.—పై—

పుచ్చేడిక. దే. వి. 1.—పై—; 2: చూ, హీగ్రమంతుడు; 3. హీగ్రమంతురాలు: చూ, స్త్రీ.

పుచ్చేడికతనము. వా. వి: చూ, పుచ్చేటిక.

పుచ్చేతికె. వా. వి: చూ, పుచ్చే.*

పుచ్చేపాదు. వా. వి.—పై—

పుచ్చే. దే. వి. 1. ఆముదపుమడ్డి; చూ, మడ్డి. 2; న. కిగ్. 2. ఆజ్ఞాపించు: చూ, నెలవిచ్చు; 3. ఇటుకు. భాగ. 4, స్కం. 105—106: చూ, పీచు. 1; 4. గగ్గిరించు. పంచ. నా. 1, ఆ. 245: చూ, స్వీకరించు; ఆ. కిగ్. 5. పుప్పిపట్టు: చూ, రూ-పుచ్చే; పే. 6. పోజేయు. భార. ఆర. 3, ఆ. 372: చూ, పుచ్చే. 2; న. కిగ్. 7: చూ, పంపు. 11.

పుచ్చేకొను. దే. న. కిగ్. 1: చూ, పుచ్చే. 4. భార. సభా. 1, ఆ. 143; 2. పరిగ్రహించు: చూ, స్వీకరించు.

పుచ్చేకోలు. దే. వి: చూ, రూ-పుచ్చికోలు.

పుచ్చేట. వా. వి: ఉత్తేజనము.

పుచ్చటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. (పున్నపుంసకలింగమని కొందఱు) నెటికవిలుచుట: చూ, వేల్పుడి.

పుచ్చము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. తోక: చూ, వాలము. 1; 2. వెనుకచీక: చూ, వెనుక. 1.

పుచ్చవర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

పుట. వా. వి. (సం. వి. అ. న. అనియు, దీనికి పొరటతద్భవమనియుకొందఱు): చూ, పొరట.

పుటకిరియలు. అం. వివర్తితము, ఉన్మేషము, విహితము, కుంచితము, సమము, వితాళిత

ము, స్ఫురితము, నిమేషము, పరిస్ఫుతము. (9) (చూ, ఉపవిద్యలు).

పుటపుట. దే. వి. అదురుట యందగుననుకరణము: చూ, హూహూ.

పుటపుటన. దే. వి. 1: చూ, హెచ్చే. 1; విణ. 2: చూ, పరివృద్ధము. పాండు. 2, ఆ. 35.

పుటపుటనగు. దే. ఆ. కిగ్: పరివృద్ధమగు. స్వా. 3, ఆ. 28. [సీమ. 1 (దేశము).

పుటభేదనము. సం. వి. అ. న. పట్టణము: చూ, పుటభేదము. సం. వి. అ. న. 1. —పై—;

2. చతుర్విధవాద్యము: చూ, స్వరము. 2; 3. ఏటివంపు, చక్కాణి: చూ, హగ్గిని (నది).

పుటము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. పూలబుట్ట: చూ, సజ్జే. 1; 2. దొప్ప: చూ, హరివాణము. (పాత్రము 6); 3. గుఱ్ఱపుకాలిగొరిజే: చూ, వింఖము; వై. వి. (1). = పుత. అశ్వగతి: చూ, వాయము; వా. (2) లోహాదులను పుటమువేయుట: రూ-పుతము.

పుటముబ్బు. ద్వ. ఆ. కిగ్. మీడికిబుబ్బు. నను. 2, ఆ. 39. [చూ, మల్లళాస్త్రము.

పుటఁచులు. వా. వి. బ. మల్లయుద్ధవిశేషము: పుట(త)ములు. అం. అంకపోత, కుక్కుట, గజ, గోవర, మహా, వరాహపుటములు మొదలగునవి.

పుటమెగయు. ద్వ. ఆ. కిగ్. 1. మీడికెగయు: చూ, రేంగు. 1; 2. దాటు. రామ. 6, ఆ. 84: చూ, లంఘించు.

పుటలు. అం: చూ, నాట్యోపయోగములైన యంగములు (అంగము. 9.)

పుటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = పుటికె-పుటిక-బుట్ట: చూ, పుటము. 1; 2: చూ, పుటము. 2.

పుటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఏటిక*: చూ, పత్రుల; వై. వి. (1). = పిటక*. (రూ-పుటికె-పుట్టి-పుట్టిక-బుట్ట-బుట్టి-బుట్టిక): చూ, పుటము. 1.

పుటిక. వై. వి.=చూ, రూ-పుటిక. (1)

పుటికము. సం. వి. ఆ. స. 1. బోసితి: చూ,

హస్తము; విణ. 2. కట్టెబడినది: చూ,

స్వాతము; 3. దొప్పగొడవయబడినది.

పుట్టుక్క. దే. వి. తెగటయందగు ద్వంద్వము
కరణము: చూ, హూహూ.

పుట్ట. వై. వి. 1.=పుటికమ్: చూ, పట్టికము.

(దేశ్యమని శ. ర.); 2. చిన్న పాద: చూ,

పాద. 2; 3. జన్మస్థానము. “కోగముల

పుట్ట”: చూ, స్థానము. 1; 4: చూ, పునా

ది; 5: చూ, రాశి. 1. త్రి. 10.

పుట్టకాఁపరి. వా. వి: చూ, సర్పము. సాం.

పుట్టకాపు. దే. వి. 1.—పై—; 2: చూ,

నెలుగుబంటి. [దుండు.

పుట్టకాడివాఁడు. వా. విణ: చూ, పట్టికపా

పుట్టకాలు. దే. వి. బోడకాలు: చూ, హజ్జె.

పుట్టకీలు. వా. వి.పుట్టగోడ.

పుట్టకట్టము. ఆం: చూ, భౌమమండలములు.

పుట్టకూటి మెకము. వా. వి:చూ,పుట్టకాపు. 2.

పుట్టకూడు. దే. వి. చీమగుడ్డతోఁ గలసిన

పుట్టమట్టిముద్ద. స్వా. 4, ఆ. 37.

పుట్టకూడుదిండి. వా. వి: చూ, పుట్టకాపు.2.

పుట్టకూడు మెక్కు మెకము. ద్వ. వి.—పై—

పుట్టకొమ్మ. ద్వ. వి: చూ, పుట్టగొడుగు.*

పుట్టకొట. ద్వ. వి. కొటకు బలముకొఱకు కొట

బయటవేసిన మట్టితిన్నె: చూ, వేదిక.

పుట్టకొవలు. వా. వి.పుట్టమొదికిఖరములు:చూ,

పట్టికము. [సర్పాక్షి.

పుట్టగొడుగు. వా. వి. కుక్కగొడుగు*: చూ,

పుట్టగోచి. దే. వి. పోటముంజి:చూ,బొట్టము.

పుట్టమోలు. వా. వి. వాల్మీకిమహర్షి: చూ,

సన్యాసి.

పుట్టచెండు. ద్వ. వి. 1. ఎగురఁగొట్టియాడెడు

బంతి. రామా. 8, ఆ. 51: చూ, సరి. 3;బ.

2: చూ, బ్రాహ్మకీర్తి.

పుట్టచెమ్మ. వా. వి: చూ, పట్టికకించి *.

పుట్టచేర్పు. దే. వి: చూ, పుట్టగొడుగు.*

పుట్టతమ్మ. దే. వి: చూ, పుట్టచెమ్మ *.

పుట్టతేనె. దే. వి. (పుట్టగొప్పెట్టిన) పెరతేనె

చూ, మధువు. 5. [చూ, వృశ్చికము. 1

పుట్టతేలు. దే. వి. మండగబ్బ-మండగిగబ్బ

పుట్టనెట్ట. వా. వి: చూ, పుట్టకాఁపరి.

పుట్టపుట్టువు. దే. వి: చూ, పుట్టమోలు. వికృ.

1, ఆ. 9. [సం. మా. 17.

పుట్టపెట్టెనట్టు. వా. వి: చూ,పుట్టకాఁపరి.ఆం.

పుట్టమనెడుగబ్బి. వా. వి.—పై.—

పుట్టము. వై. వి.=పటం. బట్ట: చూ, పస్త్రము.

పుట్టి. దే. వి. 1. ఏఱుదాఁటెడుసాధనము:

చూ, హోడము; 2: చూ, ఖారి; 3. ఇర

వది మణుగులు; వై. వి. 4.=పుటి: చూ,

పుటిక. (దేశ్యమని శ. ర.)

పుట్టించే. దే. పేర్: చూ, సృజించే.

పుట్టించేట. వా. వి. కలిగించేట: చూ, సంభ

వము. 1. [ఆ. 156.

పుట్టిక. వై. వి: చూ, రూ-పుటిక. కళా. 6,

పుట్టినవాఁడు. వా. విణ: చూ, సంభూతుఁడు.

పుట్టినెల్లు. దే. వి. (పుట్టిన + ఇల్లు) రూ-పుట్టి

ల్లు, మాతృగృహము: చూ, సదనము. 1.

పుట్టిముట్టుట. జా. నష్టమగుట. (పుట్టి=ఏఱు

దాఁటించేబుట్ట) రామా. 8, ఆ. 55.

పుట్టు. దే. వి. 1: చూ, రూ-పుట్టుక. 1; ఆ.

కృ. 2. జన్మించే: చూ, సంభవించే.

పుట్టుక. దే. వి. (రూ-పుట్టు-పుట్టుగు-పుట్టు

వు): చూ, సంభవము.

పుట్టుకచేల్వబోతి. వా. వి: చూ, హిమాంశువు.

పుట్టుకల్లరి. దే. విణ. పుట్టుకమొదలు కల్లలాడు

వాఁడు. భార. ఆర. 5, ఆ. 405: చూ, ము

ఖరుఁడు. [చూ, పర్వతము.

పుట్టుగట్టు. ద్వ. వి.ఉదయాదిగి. య.3,ఆ. 143:

పుట్టుగు. దే. వి: చూ, రూ-పుట్టుక.

పుట్టుగొడ్డు. దే. విణ. పుట్టుక మొదలు గొడ్డుతనముకలది (ఆడుది): చూ, పుట్టి. [కేచీకు.

పుట్టుగుగిడ్డి. దే. విణ. జనుషంఘడు: చూ, పుట్టుచీకు. దే. విణ. —పై— భాగ. ఆది. 4, ఆ. 231. [చూ, జాతకర్మము.

పుట్టుచెయ్యపు. ద్వ. వి. రూ-పుట్టుచెయ్యపు: పుట్టుచెయ్యపు. ద్వ. వి. —పై—

పుట్టుచోటు. వా. వి: (సం. ప). —అభిజనము, ఆకరము, జన్మభూమి. [హముగలవాడు.

పుట్టుపాప. దే. విణ. వ్యాధిచే తెల్లబాతిన దే పుట్టుపునుగు. వా. వి. లోమశమృగమదము.

పుట్టుబడి. దే. వి: చూ, పుట్టుక.

పుట్టుమచ్చే. దే. వి: మచ్చే, మలుపు. (సం. ప). —కాలకిము, తిలకము, తిలకాలకము, జలులము - జడులము, పిళ్లపు (చూ, లక్షణము. 1.)

పుట్టుమూఁగ. ద్వ. వి. పుట్టుక మొదలుమూఁగ: చూ, మూఁగ. 3.

పుట్టుమొండి. వా. వి. పుట్టుక మొదలు మొండి వాడు: చూ, నూరనూతుడు.

పుట్టువడుగు. ద్వ. వి. 1. పుట్టుక మొదలు బ్రహ్మచారి: చూ, వటుపు; 2: చూ, విష్ణుపు. 1.

పుట్టుపు. దే. వి: చూ, రూ-పుట్టుగు.

పుట్టువెట్టి. దే. విణ. పుట్టుక మొదలు వెట్టివాడు: చూ, వెట్టివాడు.

పుట్టెడు. వా. వి. పుట్టెడుపరిమితి. (80 కుం. అనికొందలు, 200 కుం. అని కొందలు)

పుట్టెడునేల. వా. వి. 20 కుంటలు (2 పండుములు, 4 ఏడుములు, 8 ఎకరములు, 80 కుంచేములు, 800 కెంట్లు, 38720 చతురపుగజములు) [8, స్కం. 155.

పుట్టిల్లు. దే. వి: చూ, రూ-పుట్టినిల్లు. భాగ.

పుతము. వా. వి: చూ, రూ-పుటము. (2).

పుడక. వా. వి. (రూ-పుడుక-పుల్ల) 1. తృణకాండము: చూ, హరిత(తృణము. 1); 2. కట్టె

పుల్ల(చిన్న చిదుగు): చూ, సమిధ; 3. అడ్డము. "పానకములోని పుడక": చూ, సంరంధము.

పుడమి. వై. వి. = పృథ్వీ: చూ, భూమి. 1.

పుడమిచెలి. వా. వి: చూ, వత్సీకము.

పుడమితాలుపు ద్వ. వి. 1. కేషుడు: చూ, సర్పము; 2. కొండ. అచ్చ. బాల, కాం. 40: చూ, పర్వతము; 3. భూపతి: చూ, రాజు. 1.

పుడమితేకెక్కు-వాడు. వా. వి: చూ, శివుడు.

పుడమినంటు. వా. వి: చూ, విష్ణుపు. 1.

పుడమిపట్టి. ద్వ. వి. 1. అంగారకుడు: చూ, రామపు. 2; 2: చూ, నేలపట్టి. 2; 3. భూమిజ. రామా. 5, ఆ. 65: చూ, సీత.

పుడమిపుట్టు. ద్వ. వి. 1. భూజము, చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2: చూ, పుడమిపట్టి. 3. రామా. 5, ఆ. 244. [సాంబ. దే. 17.

పుడమిముద్దయకోక. వా. వి: చూ, సముద్రము.

పుడమిమొలనూలు. వా. వి. —పై—

పుడమిరా. వా. వి: చూ, పుడమినంటు.

పుడమికేడు. ద్వ. వి: చూ, రాజు. 1.

పుడమివేలుపు. ద్వ. వి: చూ, బ్రాహ్మణుడు. పర. 2, ఆ. 136. [కేడు.

పుడమిశుడు. వై. వి. = పృథివీశ: చూ, పుడమి

పుడికిరించే. దే. స. క్రి. రూ-పుడికిరించే.

1. కొంచెముగాయిచ్చే: చూ, పెట్టు. 8;

2. సన్నిపాతదోషముచేత గ్రహించే.

పుడికిరింత. దే. వి. (రూ-పుడికిరింత-పుడుకరింత) 1. ఈవి: చూ, స్పర్శము. 3; 2. పు. గికిరించేట. [బాలక్రిడ.

పుడికిళ్లు. దే. వి. బ. రూ-పుడికిళ్లు: చూ,

పుడిగ. వా. వి. (రూ-పుడుగ-పుడుకు-పుణుకు).

ఈవి: చూ, స్పర్శము. 3.

పుడిసలి. వా. వి. రూ-పుడిసిలి. కువియబట్టిన చేరలో సగము: చూ, హస్తము.

పుడిసిలి. వా. వి. —పై—

పుడిసిరించే. దే. స. కిరి. పుడిసిరించట్టు.

పుడిసిరింత. దే. వి. పుడిసిరించట్టుట.

పుడిసెడు. వా. వి. కుడియింటినిచేలోనగము

పడిమాణము: చూ, హస్తము.

పుడుకులు. దే. వి. బ. రూ-పుణుకులు. కాశి.

7, ఆ. 138: చూ, భక్త్యము.

పుడుక. దే. వి: చూ, రూ-పుడుక. [ణము. 2.

పుడుకబావిలి. దే. వి. స్త్రీచెవిసగ: చూ, భూష

పుడుకరింత. దే. వి: చూ, రూ-పుడికిరింత.

పుడుకు. దే. వి. రూ-పుణుకు. 1. ఈవి: చూ,

స్వర్ణము. 3; స. కిరి. 2. కొంచెముగాయి

చేచ్చ. వికరి. 2, ఆ. 170: చూ, పెట్టు. 8;

3. ఇచ్చే. హరి. ఉ. 9, ఆ. 46: చూ,

పెట్టు. 8; 4. (అయిదు వేర్లతో) గ్రహిం

చే. ఉ, హరి. 5, ఆ. 202: చూ, స్వీక

రించే; 5. తగిచ్చే: చూ, మణించే;

6. (చీకటిలో) తడవు: చూ, వెడకు.

పుడుకుగల్లు. దే. వి. చింతామణి. అచ్చ. బాల,

కాం. 8: చూ, రత్నము. 1. [భేనుపు.

పుడుకుదొడుకు. దే. వి. కామభేనుపు: చూ,

పుడుకుమాను. దే. వి: చూ, వేలుపుండెట్టు.

అచ్చ. బాల, కాం. 2. [ద్వి. 182.

పుడుగ. వా. వి: చూ, రూ-పుడిగ. ఆం, భా.

పుడికిపుచ్చేకొనుట. జా. పుడికి గ్రహిం చేట.

విజ. 1, ఆ. 198; విజ. 2, ఆ. 162.

పుడికిరించే. దే. స. కిరి: చూ, రూ-పుడికిరించే.

పుడికిరింత. దే. వి: చూ, రూ-పుడికిరింత.

పుడికిళ్ళు. దే. వి. బ: చూ, రూ-పుడికిళ్ళు.

పుణుకులు. దే. వి. బ: చూ, రూ-పుడుకులు.

పుణుకు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-పుడుకు.

పుణ్యంపుమొన. ఆం: చూ, మొనలు.

పుణ్యకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, వృతము.

పుణ్యక్షేత్రము. సం. వి. ఆ. న: ఆక్షేత్రము,

దివ్యక్షేత్రము. (చూ, క్షేత్రములు. "కకారా

ది" అనుబంధములో)

పుణ్యక్షేత్రములు. ఆం. 1: చూ, పుణ్యక్షేత్రము;

2: చూ, భూమి. 1. (చూ, పుణ్యనగరములు)

పుణ్యజనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నైర్వతి:

చూ, సోకులతేడు; 3: చూ, రాక్షసుడు.

1; 3: చూ, యక్షుడు; 4: చూ, పుణ్యా

త్ముడు. [శీర్షిడుడు.

పుణ్యజనేశ్వరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

పుణ్యనగరములు. ఆం: చూ, దేశము 1516

పాగట. [1515 పారట.

పుణ్యభూమి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, దేశము

పుణ్యము. సం. వి. ఆ. న.=పున్నియము-పున్నె

ము. 1. భర్తము: చూ, సుకృతము. 1;

2. దానము: చూ, స్వర్ణము. 3; విణ. 3: చూ,

శుద్ధము. 3; 4: చూ, వృద్ధ్యము.

పుణ్యవాంతుడు. సం. విణ (తే. ఈ. తే): చూ,

పుణ్యాత్ముడు. [కుడు.

పుణ్యశ్లోకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బాహు

పుణ్యాత్ముడు. సం. విణ. (న్) పుణ్యస్వరూపు

డు: చూ, సుకృతి. [రోజో.

పుణ్యాహము. సం. వి. ఆ. న. పుణ్యదినము: చూ,

పుణ్యాహవాచనము. పా. దైవాదికగృహారం

భమునందు విఘ్నేశ్వర పూజానంతరము మం

గళార్థము పుణ్యాహవాచనమును శబ్దమును

మూడుమాటలు చెప్పెడు శుభకర్మము.

పుతపుత. దే. వి. చలనమునందగు ననుకరణము:

చూ, హూహూ. [ఉ, హరి. 6, ఆ. 104.

పుతపుతపోవు. దే. ఆ. కిరి: చూ, వివశమగు.

పుత్త. నై. వి.=పృష్ఠ: చూ, వెనుక. 1.

పుత్తడ. వా. వి. నూలికండె: చూ, నూత్రిము. 1.

పుత్తడి. నై. వి.=పుత్తలికా. (రూ-పుత్తలి-

పుత్తలిక) 1. అపరంజి, మేలిమి (దేశ్యమని

శ. ర): చూ, లోహము. 1; 2. బొమ్మ:

చూ, సకిన. 3.

పుత్తడికాను. వా. వి. చూ, మత్స్యము. 1.
 పుత్తలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = చూ, పుత్తడి. 2;
 నై. వి. (1) = పుత్తలి: చూ, రూ - పుత్తడి. 1.
 (దేశ్యమని శ. ర)
 పుత్తలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = పుత్తడి. 1. కిర్మి.
 బంగారుబొమ్మ: చూ, సకిన. 3; 2. కిర్మి,
 లోహపుబొమ్మ: చూ, సకిన. 3.
 పుత్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెరయ్యాగ.
 పుత్తెంచు. దే. పే. (పుచ్చె + తెంచు) 1: చూ,
 రూ - పుచ్చె. 6. ఉ, హరి. 1, ఆ. 59; స. కి.
 2: చూ, రూ - పుచ్చె. 3. ఆం, భా. త్ప. 121.
 పుత్తంజీవకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పుత్తంజీవి*.
 పుత్తంకామేష్టి. సా. పుత్తునింగోరి చేయుయా
 గము: చూ, యజ్ఞము. [జీవి*.
 పుత్తంజీవము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పుత్తం
 పుత్తంజీవి. సం. వి. ఇ. పుం: అక్షఫలము, అర్థ
 సిద్ధి, కుమారజీవము, కృతజిజ్ఞము, గర్భం
 డము, గర్భకరము, పుత్తంజీవకము, పుత్తం
 జీవము, నూనజీవి*. (దీని విత్తులు గర్భోత్ప
 త్తిగలుగఁజేయును. (చూ, నూనజీవి).
 పుత్తంధాతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: అశ్రుజాత,
 గంధాలుపు, పుత్తాలుపు*.
 పుత్తంపతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కరపీరి: చూ, స్త్రీ.
 పుత్తాలుపు. సం. వి. డా. స్త్రీ: చూ, పుత్తంధాతి*.
 పుత్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కూతురు: చూ,
 నూన. 1; 2: చూ, పుత్తడి. 2: 3. లక్క
 దూది: చూ, పత్తి; 4. = పాత్తిక. బొమ్మ
 చీర: చూ, పస్త్రము.
 పుత్తుడు. సం. వి. అ. పుం. = బురకడు.
 (పున్నామ సరకమునుండి రక్షింపబడుడు)
 1. కొడుకు. మార్కం. 3, ఆ. 100: చూ,
 నూనుడు. 1; అం. 2: చూ, సంతానములు;
 3: చూ, పుత్తులు. 1; 4: చూ, పుత్తులు. 2.
 పుత్తులు. అం. 1. (కొడుకులు) (వీరుపన్నిద
 టు... ౧. బోతనుడు (భార్యయందు

తనకుఁబుట్టినకొడుకు), ౨. క్షేత్రజాఁడు
 (ఏదేని యొక కారణమున సంతానవిచ్ఛిత్తి
 కలుగఁగా పెద్దలయనుజ్ఞచేతతనభాగ్యముం
 దు దేవరుఁడులోనగువారికిఁబుట్టినకొడుకు);
 3. దత్తుడు (దత్తుతీసికొన్నకొడుకు),
 ౪. కృత్తిముఁడు: (గుణజ్ఞుఁడని యభిమానించి
 పెంచుకొన్నకొడుకు), ౫. గూఢోత్పన్నుఁ
 డు (భార్యయందు తనకు తెలియకుండ అం
 కుమగనికేఁబుట్టినకొడుకు), ౬. ఆపవిధుఁడు
 (తల్లిచేతగాని తండ్రిచేతగాని యుక్తియుల
 చేతగాని విడువఁబడఁగా తెచ్చి పెంచుకొ
 న్నకొడుకు), 7. కానీనుడు (తనభార్య
 యందు కన్యాత్వమున రహస్యముగా నితరు
 నికేఁ బుట్టినకొడుకు), ౮. సహోధజాఁడు
 (గర్భిణి గానుండ తెలిసికాని, తెలియక కాని
 వివాహము చేసికొన్న భార్యయందుఁబుట్టిన
 యాకొడుకు), ౯. క్రితుఁడు (తల్లిదండ్రుల
 పద్ద వెలయిచ్చి కొనుకొన్నకొడుకు),
 ౧౦. పానగ్భవుఁడు (పునర్భవునందుఁబుట్టినకొ
 డుకు), ౧౧. స్వయందత్తుడు (తల్లిదండ్రుల
 లేక కాని తల్లిదండ్రులచేత నకారణముగ
 విడువఁబడికాని తనంతట నేనుసీకుఁబుత్తుఁ
 డనయ్యెదనని వచ్చినకొడుకు), ౧౨. జ్ఞాతి
 రేయుఁడు (జ్ఞాతికొడుకు). వీరిలో మొదటి
 యార్దురు బంధువులు దాయాదులు నగుదురు.
 వెనుకటి యార్దురు బంధువులగుదురుగాని
 దాయాదులు కారు. ఇది భారతమునందు
 వాయఁబడియున్న విధము ననుసరించినది.
 జ్ఞాతిరేయుఁడనుదానికి మాఱుగా మనుస్మృ
 తియందు పారశేవుఁడు (లేక) కౌదుఁడని
 యు, విజ్ఞానేశ్వరీయమునందు పుత్తికా
 పుత్తుఁడనియు వాయఁబడియున్నది:-
 చూ, నూనుడు. 1; 2. పుత్తులనంబడు
 వారు. — శిష్యుఁడు, భృత్యుఁడు, పుత్తుఁ
 డు, దాహితుఁడు, భగినీపుత్తుఁడు (5):-

పుత్రేష్వము. అం: చూ, ఈషణత్రయము. పురియబొట్టు. ద్వ. వి. ఉత్తరపుండ్రము: చూ, బొట్టు. 1.

పుత్రీన. వా. వి: రూ-పుత్రీనా-పాతీనా, ఈగ యెంగిలకూర *. (క్షిప్తశక్తినిచ్చును).

పుత్రీనా. వా. వి. —పై.—“పుత్రీనాపుత్ర్యు”.

పుమాకద్యావిడులు. అం: చూ, ద్యావిడులు.

పున:పున: సం. అన్య. మాటిమాటికి: చూ, శక్తితు.

పునరుక్తపదాభాసము. అం: చూ, శక్త్యాంకారములు. (మరలకెక్కినట్లు బోపించునది. ఉదా.—“జిహ్వాదించుడు”)

పునరుక్తి. అం: చూ, వాక్యబోపములు. (చెప్పిన దేచెప్పట. ఉదా.—“చక్కమున రాక్షసులదుర్గించే చక్కనగుడు”).

పునర్జీవితము. సం. వి. అ. న: ఉజ్జీవనము.

పునర్వప. సం. వి. అ. స్త్రీ. గలజేరు *: చూ, శోధింపు.

పునర్వపము. సం. వి. అ. పుం. గోరు: చూ, నఖము. 1. (నఖముకడఁజూపఁబడినవానికి సంబంధించిన మిగతవిశేషములు.—నఖము చిప్పకు —కర్పరహము, కాలి, కేళి, కోలము; తంఱిమీటుగోరునను.—(తె).—కొడుపు, గోరు; పులియొక్కగోరునను.—(తె).—పుతిగోరు.(మిగతవానికి “చూ,హస్తము”)

పునర్భవ. సం. వి. అ. స్త్రీ. చంద్రకళ, జూ, కల, కళ: చూ, పున్నమ.

పునర్భవము. సం. వి. అ. పుం. 1. గోరు: చూ, పునర్వపము; 2. కుటుంబము: చూ, సంసారము. 1; విణ. 3. మరలఁబుట్టినది.

పునర్భవు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ: చూ,దిధిభువు. 1.

పునర్వసు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. పునర్వసు నక్షత్రము: చూ, రిక్కి; 2.=పునాస. ముందుపంట: చూ, సస్యము. 1.

పునర్వసువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ,విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుడు; 3. కాయాయనముని: చూ, సన్యాసి. [పున: పరనము.

పునర్వరణము. సం. వి. అ. న. మంత్రముయొక్క పునస్సంధానము. సం. వి. అ. న. 1. విచ్చిన్నాన్ని మరల హోమగుండమునందుఁ గూర్చుట: చూ, వహ్ని. 1; వా. 2. కలపడము, గర్భాధానము.

పునస్సంస్కారము. సం. వి. అ. పుం. ద్వితీయ వారోపనయనాది సంస్కారము. [బంధము.

పునాది. దే. వి. గోడక్కింది పుట్ట: చూ, మూల పునాస. పై. వి.=1: చూ, పునర్వసు. 2; బ.

2. సూర్యుడుపునర్వసునక్షత్రమందుండఁగా విత్తినసజ్జెలులోనగుధాన్యము: చూ, ధాన్యము

పునాసాటక డాలు. వా. వి. బ: చూ,ధాన్యము.

పునిస్త్రీ. వా. సం. వి. సువాసిని: చూ, స్త్రీ.

పునీతుడు. సం. విణ: చూ, శుద్ధుడు.

పునుగు. దే. వి. 1. పూతిగడ్డ, జాలిక, గంధ

బిడాలిక, పూతికోకి: చూ, రాజార్చిము;

వా. 2. కమలధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

పునుగుపిల్లి. ద్వ. వి. రూ-పున్దుపిల్లి: చూ,మార్జాలము.

పునుగురాజేనాలు. దే. వి. బ. మిక్కిలివాసన గల కాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

పునుక. దే. వి. రూ-పున్కు. తలచిప్పయెముక: చూ, శల్యము. 1. [శివుడు.

పునుకకంచేమువాడు. దే.వి. కపాలభృత్తు: చూ,

పునుకకంచేమువానివిల్లు. ద్వ. వి. మేరునగము: చూ, పర్వతము. [వాడు.

పునుకచేట్టులదణి. ద్వ. వి: చూ, పునుకకంచేము

పునుకతాలుపు. దే. వి. —పై.—

పునుకదారి. ద్వ. వి. —పై.— [యము.

పునెము. పై. వి, విణ.=పుణ్య: చూ, రూ-పున్ని

పున్కు. దే. వి: చూ, రూ-పునుక.

పుస్తకవిల్లి. ద్వ. వి. చూ, రూ-పునుగుపిల్లి.

పున్న. దే. విణ. చిన్న: చూ, స్వల్పము.

పున్నము. వై. వి.=పూర్ణిమా. (నిండుతిథి) కుక్క పక్షమునందు పదునేనవతిథి: నెల.(సం.ప) — అశ్లథ, నిరంజన, పంచదశి, పక్షిణి, పూర్ణ, పూర్ణిమ, పౌర్ణమాసి, పౌర్ణిమ; తద్విశేషములు. — ౧. ఒకకళతక్కువైన చంద్రుడుగుల పున్నము. — (సం.ప). — అనుమతి; ౨. చంద్రునిలో పదునాఱవభాగమునకు. — (సం.). — ఔ, కల-కళ, పునర్భవ; ౩. దర్శనప్రతిపత్సంధికి. — (సం.). — ఉర్వము; ౪. పున్నముకుపాద్యమికి, అనుచును పాద్యమికినినడుమ కాలమునకు. — (సం.). — పర్వసంధి; ౫. చైత్రపౌర్ణిమకు (పసంతోత్సవము) — (సం) — కర్దమి-కూర్దమి, కామచాము, చైత్రావళి-చైత్ర, మహాత్సవము, వాసంతి, సువసంతము; ౬. జ్యేష్ఠపౌర్ణిమకు. — (సం.). — జ్యేష్ఠి - జ్యేష్ఠి; ౭. ఆషాఢపున్నము. — (సం.). — ఆషాఢి; ౮. ఆశ్వయుజపూర్ణిమకు. — (సం.). — ఆశ్వయుజ, కోజాగరము, కామదీచారము, ద్యూతపూర్ణిమ, శరత్పర్వము, శారది. (మిగిలినవానికి చూ, హరివాసము. చూ, హిమాంశువు.)

పున్నాగము. సం. వి. అ. పుం. 1. = సాన్న. సురపాన్న* (అనికొందలు): చూ, సురపాన్న; 2. ఇంద్రుని యేనుగు: చూ, హస్తి; 3. పురుషశ్రేష్ఠుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు; 4. తెల్లగులవ: చూ, సహస్రశత్రు; 5. జోజికాయ; అం. 6: చూ, దోహదకాస్త్రము.

పున్నియము. వై. వి.=పుణ్య. (రూ-పునియము-పునెము-పున్నెము). 1: చూ, సుకృతము. 1. కాశీ. 2, ఆ. 45; 2.=పుణ్య. ఈవి: చూ, స్వర్ణము. 3; విణ. 3. సుకృతముకలది.

పున్నెము. వై. వి, విణ. — పై —

పుష్పము. వై. వి.=పుష్ప: చూ, సుమము.

పుష్పి. దే. వి. రూ-పుష్పి. 1: చూ, పంటికే

పులు; వా. వి 2: చూ, గోరుచేట్టు.

పుష్పించే. దే. శ్రే: చూ, పుష్పి. 6. [హసుపు. పుష్పిపన్ను. వా. వి. రూ-పిష్పిపన్ను: చూ, పుష్పిపురుగు. ద్వ. వి. చులిపురుగు: చూ, పురుగు. పుష్ప. దే. వి. పశువులగారిజేబు వ్రిసిపురుగులుపడెను వ్యాధి: చూ, పశురోగము.

పుష్పడి. ద్వ. వి. (పూ + పాడి) పుష్పముల యండలిఘాతి: చూ, సుమశోరజము.

పుష్ప. వై. వి.=పూర్వా. సాముకంటి చుక్క: చూ, రిక్క (సం. అనికొందలు)

పుమాంసుడు. సం. వి. న. పుం: చూ, మహస్యుడు. [చూ, వస్త్రము.

పుముత్తరీయము. సం. వి. అ. న. అధోరుకము:

పుయిలోట. దే. వి. 1: చూ, సిగ్గు; 2: చూ, వెఱపు; 3: చూ, పిఱికికండ; 4. రూ-పుయిలోటము. జేంకు. భార. విరా. 3, ఆ. 206: చూ, సంకోచము. 3; 5: చూ, మోమోటమి.

పుయిలోటము. దే. వి: చూ, రూ-పుయిలోట. 4. భార. విరా. 2, ఆ. 70.

పుయిలోడు. దే. అ. కి. 1: చూ, సంకోచించే. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 22; 2. ఖిన్నుడగు. ఆం. శ్రే. 28: చూ, విన్నవోపు.

పురంట. వా. వి. 1: చూ, రూ-పుంట; 2. కాలము: చూ, సమయము. 1.

పురందరుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పురందుడు. 1: చూ, రాముడు; 2: చూ, సహసాక్షుడు.

పురందుడు. సం. వి. అ. పుం. — పై —

పురంధి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1. కుటుంబిని: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

పురట. వా. వి: చూ, రూ-పుంట.

పురడించే. వై. అ. కి. = పూర. (రూ-పురడించే)

పురాణిం-పురాయణమ్: చూ, పట్టిలు.
హరి. పూ, 6. ఆ. 174; 2: చూ, విజృంభించు.

పురణిం. వై. ఆ. కిరి. — వై. —

పురపుర. వే. వి. హక్కుటయందగు ననుకర
ణము: చూ, హూహూ.

పురపురహక్కు. వే. స. కిరి. మిక్కిలి జెతనొందు:
చూ, శోకించు.

పురపురలాడు. వే. స. కిరి. మిక్కిలి అపేక్షపడు:
చూ, వాంఛించు. [మాయించు

పురమాయించు. వా. స. కిరి: చూ, రూ-పగ

పురము. సం. వి. ఆ. న. 1. పట్టణము: చూ,
దేశములు; 2. పాటలీ పుత్రమును పట్టణము:
చూ, సీమ. 1. (దేశములు); 3. ఇల్లు: చూ,
సదనము. 1; 4. మేడ: చూ, సదనము. 1;
5: చూ, శరీరము; 6: చూ, మూడు; పుం.
7: చూ, మహిసాక్షి *.

పురస్కరించు. సం. స. కిరి. 1. ముందిడుకొను;
2. పూజించు: చూ, సమర్పించు.

పురస్కారము. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-పుర
స్కృతి - పురస్కరియ) 1. ముందిడుట;
2. పూజనము: చూ, సహర్య; 3: చూ, సన్మా
నము; 4. పరిగృహించుట: చూ, స్వీకారము.
2; 5. తడుపుట; 6. శత్రువులకృమించుట;
7. అపదూలుపడుట.

పురస్కార్యము. సం. విణ. పురస్కరింపదగినది.

పురస్కృతము. సం. విణ. 1. ముందిడబడినది;
2. పూజింపబడినది: చూ, సన్యస్తము. 2;
3. సన్మానింపబడినది: చూ, సన్యస్తము.
2; 4. పరిగృహింపబడినది: చూ, స్వీకృత
ము; 5. తడుపబడినది: ఉక్తితము;
6. శత్రువుచేనాకృమింపబడినది; 7. అపదూ
లుపడినది: చూ, హీనము. 2. [రము.

పురస్కృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పురస్కా

పురస్కరియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. — వై. —

పురస్సరుడు. సం. విణ: చూ, పురోగముడు.

పురహరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.

పురాకృతము. సం. విణ. పూర్వజన్మమందు
చేయబడినది (శుభాశుభకర్మము)

పురాణగుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బ్రహ్మ 1.

పురాణపురుషుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

పురాణము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, పురా
ణములు; న. 2. పదునెనిమిది; పుం. 3. కర్ణ
మెత్తుటంకసాలనాలు; విణ. 4. పాత్రది:
చూ, పురాతనము; అం. 5: చూ, ఉపాం
గము. 4; 6. (పంచలక్షణము). — వైప.
స్వతాది — సర్గ (స్వప్తి) పృథిసర్గ (పృథ్వీ),
పంశ (సూర్య చంద్రపంశ) మన్వంతర (మను
పురై న స్వాయంభువ, స్వారోచిష, రైవత,
తామస, ఉత్తమ, వైవస్వత, చాక్షుష, సూర్య,
సావర్ణి, ధర్మసావర్ణి, రావ్య, దక్షసావర్ణి,
బ్రహ్మసావర్ణి, రుద్రసావర్ణి, భౌమ్యులను పదు
నల్వరి కాలములో జేరిన చరిత్ర) పంశా
మచరిత (సూర్యచంద్రపంశముల కథ) అను
పంచలక్షణములుగలది.

పురాణములు. అం. 1. (అష్టాదశమహాపురాణము
లు). — ౧ బౌద్ధము ౧౦౦౦౦, ౨ పాద్మ
ము = ౨ ఖండములు ౫౦౦౦౦, ౩ వైష్ణవము =
౬ అంశములు ౮౦౦౦౦, ౪ శైవము ౨౪౦౦౦, ౫
భాగవతము = ౧౨ స్కంధములు ౧౮౦౦౦, ౬
భవిష్యోత్తరము ౩౧౦౦౦, ౭ నారదీయ
ము ౨౫౦౦౦, ౮ మార్కండేయము ౩౨౦౦౦, ౯
ఆగ్నేయము ౮౦౦౦౦, ౧౦ బౌద్ధము ౨౪౦౦౦,
౧౧ లైంగము ౧౧౦౦౦, ౧౨ వారాహము ౨౪౦౦౦, ౧౩ స్కాందము =
౫౦ ఖండములు ౧౦౦౦౦౦, ౧౪ వామనము
౧౪౦౦౦, ౧౫ మాత్స్యము ౧౪౦౦౦, ౧౬ కూర్మము ౬౦౦౦, ౧౭ గారుడము ౧౨౦౦౦,

చూ బ్రహ్మాండము ౧౨౦౦౦; 2. ఇవిద్వివిధము. — మహాపురాణములు (శాస్త్రహక్మిది) (చూ, పురాణములు. 1.), ఉపపురాణములు (సనత్కుమారీయాది) (చూ, ఉపపురాణములు.)

పురాణింఁచు. సం. స. కి. 1. పురాణముచెప్ప; వై. అ. కి. (1)=పూరణ: చూ, రూ-పురడించు. 1. భార. విరా. 1, ఆ. 285; పాండు. 4, ఆ. 77; (2): చూ, రూ-పురడించు. 2. పురాణోత్తహాసాదులను తెలియజేసెడివారు. అం: చూ, ఉపదేశములు.

పురాతనము. సం. విణ. = ప్రాతది: చూ, ప్రాత. 4. పురాయించు వై. అ. కి. = పూరణ: చూ, రూ-పురడించు. పాండు. 4, ఆ. 77.

పురాని. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, కివుడు.

పురావృత్తము. సం. వి. అ. న. తొల్లిటికథ: చూ, సమాచారము. 2.

పురా. వా. వి. లెక్కలచితా.

పురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-పురము. = పోలి. పాండు. 1, ఆ. 107: చూ, సీమ. 1. (దేశములు); దే. వి (1) నెమిలిపించు. రామా. 6, ఆ. 10: చూ, శిఖండము; (2): చూ, పిరి. 1; (3): చూ, పిరి. 2; (4): అఱుము, అలము, అవరింత, ఒత్తు, దీటు. (సం. ప). — అధిష్ఠానము, అధ్యాసనము, అభిషేదనము, ఆయోగము, ఆక్రమణము, ఆకాంతి, క్రాంతి, (ఆవ్య) ఆజ్. తద్వి. — విణ. ఆక్రమింపఁబడినది అనుటకు. — (సం.) — అనవృద్ధము; (5) కూటు: చూ, పంటసాల; (6) గోనెకుట్టెడు తొగిడు: చూ, నూకరిము. 1; (7): చూ, నాంకారము. [2: డీకొను-దీకొను.

పురికొను. దే. అ. కి. 1: చూ, వ్యాపించు; పురికొలుపు. దే. పే. 1: చూ, నెలవిచ్చు; 2. పేరేపించు: చూ, రేచు.

పురికొన. వా. వి. రూ-పురికొన. చూ, పురి. (6). పురికొన. వా. వి. 1. — పై. —; 2 పురికొనే: చూ, పురుగు.

పురిటిల్లు. వా. వి. రూ-పురుటిల్లు: చూ, సదనము. 1. పురిపిట్ట. ద్వ. వి. పూరేడు: చూ, పక్షి.

పురిడిపిట్ట. ద్వ. వి. నెమలి: చూ, మయూరము.

పురిపులుగు. దే. వి. — పై.

పురిలోము. దే. స. కి: చూ, పురులోము.

పురివిచ్చు. దే. అ. కి: చూ, వేలుపడు.

పురివివర్చుపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, పురిపిట్ట. పేం. ఆం.

97. (ఇట్లు పురిపిప్పి-చూడెడు పులుగు)

పురివెట్టు. వా. స. కి: చూ, పేడు.

పురితత్తు. సం. వి. త. న: చూ, పేపు.

పురిషము. సం. వి. అ. న: చూ, శమలము. 1.

పురుగు. వై. వి. = పులక. (రూ-పురు-పురువు-

పురువు-పుచ్చు. (సం. ప). — కీటకము, కీటము,

కృకణము, కృపణము, కృమి, కోషకారము,

కృమి, కృమి, ఖడ్గువు, తంతురీణము-తందు

(దూ)రీణము, నీలంగువు-నీలాంగువు, పుండ్ర

ము, పులకము; తద్విశేషములు. — ౧: ఆరుద్రపు

రుగు, మిడుగుగుఱుఱుబురువు-మిడుగుగుఱుఱుబురువు.

మిడుగుగుఱు-మిణుగుగుఱు, మిణుగుగుఱుబు

రువు-మిణుగుగుఱుబురువు, మెణుగుగుఱుబురువు-మె

ణుగుగుఱుబురువు. (సం). — ఆర్ద్రకము, కీట

మణి, కోటికము, కోటిరము, ఖడ్గుతము-

ఖవ్యోతము, బ్యోతిరింగణము, బ్యోతిరీజము.

బ్యోతిరాల్లి, తామృకృమి; ౨: ఉరిడె, కుమ్మ

రపురుగు. (సం). — కీటరాజము, ఘర్షణ,

ఘర్షణరము, ఘర్షణరము, పృథుకంతము, యము

కీటకము; 3: (సం). — కాలిక-కాలిక, కీర

కీటము; ౪: కొంకిపురుగు, నులిపురుగు. (సం). —

కీకసము, ౫: శేగుఱుపురుగు-శేవుఱుపురువు,

పట్టుపురుగు, పసిండిపురుగు; (సం). — ఇంద్ర

గోపకము, ఇంద్రగోపము, కావ్యతంతువు

కోళకారము, తంతుకీటము, ఘంఘూరము; ౬: నునిపురుగు, పుష్పిపురుగు. (సం).—కాష్ఠ కీటము, కాష్ఠశ్రేణికము, ముణము, ద్యుక్తా; ౭: చీడ, చీడపురుగు. (సం).—కత్నకీటకము, సస్యసంహారి; మచికొన్ని రకములు — ౮: కల్లకీటి, కల్లమందుభి, భిర్జువు, గోపాలిక, శకుంతము; ౯: కీచుకాయ; ౧౦: కుంకుడు బురువు; ౧౧: కృమి, పులకము; ౧౨: కెఱ్ఱపురుగు; ౧౩: గురువు; ౧౪: జోతిపలు; ౧౫: తుట్టపురుగు, పెంటపురుగు; ౧౬: తృణ జలూక; ౧౭: తోక పురువు-తోక పురువు; ౧౮: నత్త; ౧౯: పురికోస-పురికోచే; ౨౦: పులుకానిపురువు; ౨౧: పూత్యండుము; ౨౨: పేడపురుగు; ౨౩: వడ్లచిలుక, చిలకపిట్ట, చిలుకపిట్ట, నంగనాచి, పెంకె పురుగు. (సం. ప).—అశ్వాతరము; ౨౪: సెనగలులో నగు అపరములకును చింతపండులోనగువాని కిని బట్టెడు పురుగు:— పెంకె పురుగు; ౨౫: పుస్తకములను తొలిచెడి కిరిమి. (సం.)— రామబాణము. (మిగతవానికి “చూ, సస్యసంహారి.”)

పురుటాలు. దే. వి. రూ-పురుటియాలు. భాగ.

8, స్కం. 520: చూ, బాలెంతరాలు.

పురుటితగువు. వా. వి. పురుషుడు పురుటాలు నకుకాయపువస్త్రులులోనగువానిని బంపుట.

పురుటియాలు. దే. వి.: చూ, రూ-పురుటాలు.

రామ. 6, ఆ. 250.

పురుటిల్లు. దే. వి: చూ, రూ-పురుటిల్లు.

పురుడించే. దే. ఆ. కిరి. 1. పోలికయగు; స, కిరి.

2: చూ, సరిపోలు. భార. విరా. 2. ఆ. 330.

పురుడు. దే. వి. 1: (సం) జాతము, జాతాశౌచము.

రామ. 3, ఆ. 124; 2. జాతాశౌచ సమ

యము. భార. ఆర. 3, ఆ. 241; 3. ఉప

మావాచకము: చూ, సమానము. 2; విణ.

ఏ. 4: చూ, సమానము. 2. హరి. ఉ. 5,

ఆ. 75; 5: చూ, సమానము. (ఈయర్థము నందు పురుడు అని కొందఱు).

పురుభువు. సం. విణ. (ఉ. ఉ. ఉ) రూ-పురు

హువు. మిక్కుటము: చూ, రూ-పురువు. 3.

పురులోము. దే. ఆ. కిరి. తొత్రిము మొలయిం

చే: రూ-పురులోము.

పురువు. సం. వి. ఉ. న. 1. తల: చూ, శిరము.

1; 2: చూ, పురురవుడు; విణ. 3. = పారి.

మిక్కుటము: చూ, హెచ్చె. 1; వై. వి.

(1). = పులక. రూ-పురువు: చూ, రూ-

పురుగు. [ము: చూ, హయము.

పురుషకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొకగుఱ్ఱ

పురుషకారము. సం. వి. ఆ. పుం. పురుషప

యత్నము.

పురుషజాతులు. అం. 1. పాంచాలుడు, కూచి

మారుడు, భద్రుడు, దత్తుడు (4); 2. శశి,

వృషభ, తురగజాతులు (3)

పురుషభుజములు. పా. దీనికి ఉపమానములు. -

ఏనుగు తొండములు, పాములు, కాడి.

పురుషము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. క్రియలమీది

విభక్తులసంజ్ఞ: చూ, పురుషములు; 2: చూ,

శాస్త్రము; 3: చూ, సురపాన్న*.

పురుషములు. అం. పృథమ, మధ్యమ, ఉత్తమ

పురుషములు (3).

పురుషమృగారతి. వా. వి: చూ, అశ్వారతి.

పురుషమేధము. అం: చూ, మహీనతానములు.

పురుషలక్షణాంగములు. అం: చూ, లక్షణాంగ

ములు.

పురుషలీల. అం: చూ, కరణములు.

పురుషనూక్తము. పా. విష్ణ్వాదిదేవుల పూజావి

ధానము. కాశీ. 3, ఆ. 82.

పురుషాంతరము. పా. 1: చూ, తరబడి. తరము.

అం. 2: చూ, పోడశసంధులు.

పురుషాయితము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఉపరతి.

కాశీ. 3, ఆ. 82: చూ, సంయోగము; అం.

2: (చూ, విపరీత కరణబంధములు, వ్యాస

కరణబంధములు)

పురుషార్థములు. అం. 1. (పురుష పరియోజనములు) ధర్మార్థ కామమోక్షములు (4);

2. (పురుషార్థత్రయము) ధర్మార్థ కామములు (3).

పురుషీకము. సం. వి. అ. న: చూ, ఊర్ధ్వస్థితి.

పురుషుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పురుషుడు.

డు. 1: చూ, మనుష్యుడు; 2. అశబ్దవాచి:

చూ, సాంఖ్యుడు; 3: చూ, హంసుడు.

పురుషోత్తమాయనము. అం. (పురుషోత్తమః=

పురుషజీవేషు వ్యాపకత్వాదితి పురుషః

సచాసాపుత్తమశ్చ-పురుషోత్తమః): చూ,

ఓమ్.

పురుషోత్తముడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,

శివుడు; 2: చూ, విష్ణువు. 1.

పురుషాపు. సం. విణ: చూ, రూ-పురుషువు.

పురుషాతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

సహస్రాక్షుడు. [డు: చూ, రాజు. 1.

పురూరవుడు. సం. విణ. రూ-పురూరవసు(వు).

పురూరవసు(వు)డు. సం. విణ.—పై—

పుర. దే. అవ్య. రూ-పురే. పరిశంసనార్థకము;

చూ, సేవాను.

పురే. దే. అవ్య.—పై.—భాగ. 3, స్కం. 381.

పురోగముడు. సం. విణ: చూ, ముందునడచే

వాడు.

పురోగామి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.)-పై.-

పురోగుడు. సం. విణ.—పై.—

పురోటి. సం. వి. ఇ. న. నీటినుడి:చూ, నుడి. 1.

పురోడాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. యజ్ఞార్థ

మైన ఆపూషము: అదము, విందాగ్నీయ;

2. సోమలతరసము; 3. హుతశేషము: చూ,

హుతము. [త్రిక: చూ, లేఖ. 3.

పురోణి. వై. వి. చిన్నఉత్తరము, ఆకు, ఖండప

పురోధ. సం. వి. అ. పుం. రూ-పురోధనుడు:

చూ, యజ్ఞీకుడు.

పురోధనుడు. సం. వి. న్. పుం.—పై.—

పురోభాగము. సం. వి. అ. న: చూ, ముందట. 1.

పురోభాగి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) ఎస్వ

దును తప్పలు నెడకువాడు.

పురోహితుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పురోధ.

పుర్యు. వై. వి. చూ, రూ-పురువు (1)

పుతీయ. వై. వి. (రూ-పుట్టియ-పుట్టె) ఉ.

హరి. 2, ఆ. 126: చూ, శల్యము. 1.

పుట్ట. దే. విణ. ఎడమ: చూ, సవ్యము. 1.

పుట్టాకులు. వా. వి. బ. లేనిపోనిచిమ్మలు: మారా

ముళ్లు. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక)

పుట్టియ. వై. వి: చూ, రూ-పుతీయ.

పుట్టు. దే. వి. 1. పలుచేనిమలము: చూ, శమల

ము; వా. 2. పలుచేనిపేడ: చూ, కుప్ప

గోమయము; 3. పలుచేని అడుసు: చూ,

శాదము. 2.

పుట్టె. వై. వి: చూ, రూ-పుతీయ.

పుల. దే. వి. పనుపుంబించిన తెలుపువన్నెగలది.

రూ-పుల్ల: చూ, వర్ణము. 6.

పుల్దాల్పుతాయి. వా. వి. నీలమణి. నేం. ఆం.

84: చూ, రత్నము. 1. [శర్కర. 1.

పులకండము. ద్వ. వి. రూ-పులకండము: చూ,

పులకము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పులగము-పు

లుగము-పుల్లము. పెసరపప్పుచేర్చి వండినయ

న్నము: చూ, సాదము (1); 2. వీనుగునకిచ్చెడు

యన్నపుముద్ద: చూ, సాదము. (1); 3: చూ,

పురుగు; 4. కృమి, చెట్టుమీఁది నల్ల పురుగు:

చూ, పురుగు. ౧౧; 5. నులిపురుగు: చూ,

పురుగు. ౮; 6. మణినోషము: చూ, రత్న

ము. 1; 7. వజ్రిము: చూ, రత్నము. 1;

8: చూ, హరిదళము; 9. కడప*: చూ,

హరిపీయము; 10: చూ, పులకము (1); వై-

వి. (1)=పులక. గగుర్పాటు: చూ, రోమాం

శము.

పులకరము. వై. వి.=పులకః. 1: చూ, పుల

కము (1); 2. జ్వరము: చూ, కోగము. 1. పులకరించు. వై. ఆ. కిరి: గగురుపాడుచు, గరు పాటు, నిట్టగ్రమ్ము, నిట్టవొడుచు, నిడువెం దురికెట్టు.

పులకలు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = పులకలు - పుల్కలు. గగురు: చూ, పులకము (1) (శ. ౬); వై. వి. బ. (1) = పులక. గగురు: చూ, పులకము. (1) (అనికొండలు)

పులకించు. సం. ఆ. కిరి. గగుర్పాటుగలదియగు. (తెనుగు అనికొండలు).

పులగము. వై. వి. = పులక: చూ, పులకము. 1. పులగలి. వా. వి. పులికడుగు: చూ, శుక్తము. 1. పులపరము. వా. వి: చూ, పులకరము.

పులపాడుచు. దే. ఆ. కిరి. కైప్పవేయకచూచు రూ - పుల్పాడుచు: చూ, విక్షించు.

పులము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = పులకలు. (రూ - పులకము - పులకము - పులకము) గగురు: చూ, పులకము (1); విణ. 2. = పెల్లు: చూ, హెచ్చు. 2; అం. 3: చూ, ధారలు.

పులస. వా. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పులసరము. దే. వి. పాకముచెడుటవలనగలిగిన పులస. [బుడు. 2.

పులసరి. దే. వి. పొగరుబోతు: చూ, హేరం పులస్త్యుడు. అం. సప్తముపులలో నొకడు: (చూ, సన్యాసి): చూ, ఋషి శ్రేష్ఠులు.

పులహుడు. అం. — పై —

పులకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాల్లుధాన్యము: చూ, స్తంబకరి; 2. మెతుకు: చూ, సాదము (1); 3. చయము, సంక్షేపము: చూ, సంగ్రహము. 2; 4. = పులగము: చూ, పులకము. 1.

పులాపు. వా. వి. 1. మాంసాదులందేర్పి పండిన పంటకము; 2. మాంసాహారము.

పులి. దే. వి. 1. (రూ - పులుపు - పుల్పు) పుల్లప:

చూ, శుక్తము. 3; 2: చూ, శార్దూలము; విణ. 3. పులిసినది: చూ, శుక్తము. 4.

పులికడుగు. దే. వి: చూ, పులగలి.

పులికూడు. దే. వి. 1. పులిసినయన్నము: చూ, సాదము (1); 2. భిక్షాన్నము. వసు. 1, ఆ. 98: చూ, సాదము (1); 3. పులియొక్క ఆహారము: చూ, సాదము (1).

పులికోచే దే. వి. పులియొగమువంటి ముఖము కలిగి విషపు కోటలుగల సాలెపురుగు వంటి యొక పెద్దపురుగు, పులికోస: చూ, పురుగు. (దీనిపోటు పాముకాటువంటిది.)

పులిగంజి. ద్వ. వి: చూ, పుల్లనీళ్ళు.

పులిగాయము. దే. వి. ఆటినగంటిమచ్చే.

పులిగోరు. ద్వ. వి. 1. పులిగోరునుగూర్చినహారము: చూ, భూషణము. 2; 2. పులియొక్క గోరు: చూ, పునర్నవము; 3: చూ, వ్యాఘ్ర సఖము*.

పులిగోళ్లవంకెలు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము. పులిచించేలము. ద్వ. వి. (రూ - పులిచించేల - పులిచించేలి - పులిచెంచేలి) చూ, మనిషణ్ణకము*.

పులిచించేల. ద్వ. వి. — పై —

పులిచించేలి. ద్వ. వి. — పై —

పులిచెంచేలి. ద్వ. వి. — పై — [వృక్షము.

పులిచెపులాగు. ద్వ. వి. ఒకమగను చెట్టు: చూ, పులిజోదము. ద్వ. వి. ఒకరకముఆట: చూ, వ్యవహారము. 4. [ఆ. 165: చూ, బెరడు.

పులితోలు. వా. వి. పులిచర్మము. పాండు. 1, పులిత్రేపు. దే. వి. అజీర్ణ పుత్రేపు. (చూ, త్రేసుపు) [హేరాళము.

పులినము. సం. విణ. అధిక్యముగలిగినది: చూ, పులినీరు. ద్వ. వి. క్షుద్ర: చూ, సలిలము.

పులినాకినవాడు. జా. చోవుఁ దప్పినవాడు. (నీతిచందిరిక - సంధి)

పులినోరుకండ. జా. తప్పకవళించుటకు సిద్ధమై

నని.(ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము. 1, ఆ. 36.)

పులిపి. దే. వి. (రూ-పులిపికాయ-పులిపి-

పులిపులి- పులిపురికాయ పుల్పిరి-పుల్పిరి)

కేమము: చూ, వర్ణము.

పులిపికాయ. దే. వి. —పై—

పులిపి. దే. వి. —పై—

పులిపులి. దే. వి. 1. —పై—: విణ.2;గజబిజి.

(సం. ప).—పీడితము.

పులిపురికాయ. దే. వి: చూ, పులిపిరి.

పులిపెంజెర. దే. వి: చూ, సర్పము.

పులిమల. దే. వి: చూ, పులిపిరి.

పులిమిపుచ్చే. దే. స. కి. (విషయమును) తేలిక
గాపోనిచ్చే. నిర్వ. 1, ఆ. 7.

పులిమిదపుట్ర. జా. కష్టముమిదకష్టము.

పులిమెకము ద్వ.వి.ఒకచేప:చూ, మత్స్యము.1.

పులిమెట్టు. దే. వి. తేర్చినకడుగుయొక్కయడు
గుది. మెట్టు, మెడుద:చూ, శుక్తము. 1.

పురిమేర. వా. వి. (రూ-పాలిమెర-పాలిమెర)
సీమ. ఆం, భా. ద్వి. 2ః:చూ, హద్దు.

పులియ. దే. వి. (రూ-పులియ-పుల్లె) 1. విస్త
రాకు: చూ, విస్తరి; 2. ఎంగిలివిస్తరి: చూ,
విస్తరి.

పులియడు. దే. వి. పులివలెనుండుటచే మక్క
కియ్యబడినఁజేరు: చూ, సివగి.

పులియబాటు. దే. స. కి. పుల్లనగు: పులియు.

పులియాట. దే. వి: చూ, బాలక్రిడ.

పులియు. దే. స. కి: చూ, పులియబాటు.

పులియోర. వా. వి. (రూ-పులిహోర-పులిహో
ర) పులుసు పనుపులోనగునవి కలిపిన అన్న
ము: చూ, సాదము (1).

పులిరుసు. దే. వి. తొండాపుత్రాటికి అనుకుదల

గా ననుర్చినయరును; రూ-పుల్లిరుసు.

పులివరుగు. దే. వి. పులియబెట్టినవరుగు. కాశీ.
7, ఆ. 186:చూ, వరుగు. 1.

పులిసరి. దే. వి: చూ, వాతంగిని*.

పులిహోర. వా. వి:చూ, రూ-పులియోగ.

పులు. దే. వి. 1. రత్నమాణిక్యము. పర. 2, ఆ-
31: చూ,రత్నము. 1; 2. రూ-పుల్లు.కసవు:-
చూ, తృణము. 1; విణ. 3. రూ-పుల్లు:చూ,
స్వల్పము; వై. వి. 4.=పులక. గగురు: చూ,
రోమాంచము.

పులుగు. దే. వి. 1. పిట్ట:చూ, పక్షి; వా. వి-
2:చూ, పులుగుపిట్ట; 3. తీతువు. “పులుగు
కూత పిల్లలకు కీడుచేయును.” (దీనికూత
దోషసరిహారమునకు. — “భీభీ లేపల్లెవాడు
మావాడు” అని ముమ్మాటు స్మరింతురు)

పులుగుత త్తడికాతు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పులుగుపిట్ట. ద్వ. వి:చూ, సకినంపులులుగు.

పులుగుబొల్లడు. ద్వ.వి:చూ,హరివాహనుడు.

పులుగుతాయి. దే. వి. పచ్చే:చూ, రత్నము. 1.

పులుగుతేడు. దే. వి:చూ, పులుగుబొల్లడు.

పులుగులదొర. దే. వి.—పై.—

పులుకండము. వా. వి: చూ, రూ-పులకండము.

పులుకాసిపురువు. ద్వ. వి. 1. పచ్చేతొక్కలి

పురువు: చూ, పురువు; బ. 2. అల్పులు.

పులుకాసిపులుగు. గే. వి: చూ, శుకము.

పులుకుపులుకు. దే. వి. రూ-పుల్కుపుల్కు-

అప్పమాసిమాసి తెఱచేట చోచేట యం

దగు ననుకరణము. సా. 2, ఆ. 110: చూ,

హూహూ.

పులుగడిగినముత్యము. జా. నిర్మలమైనది. వాస

నలేకుండగడుగుబడినముత్యము. పాండు.

3, ఆ. 9; పారి. 1, ఆ. 57. [పులకము. 1.

పులుగము. వై. వి.=పులక. రూ-పుల్లము: చూ,

పులుగరి. దే. విణ. రూ-పుల్లరి. జోడయెఱిగిన

వాడు. పర. 5, ఆ. 51: చూ, వాటచారి.

పులుగాకు. దే. వి: చూ, శోకము.

పులుగు. దే. వి. 1. గుఱుతు: చూ, లక్షణము.

1; 2. జోడ: చూ, మాచన. 1.

పులుగుడు. దే. వి: చూ, పులిసరి* (ఇది ద్వివిధము. — నల్లపులుగుడు, తెల్లపులుగుడు). (గోపాణికట్టుచు).

పులుగులగదుమరి. వా. వి: చూ పమలపోలిగాడు. పులుచే. దే. వి: చూ, రూ-పులన.

పులుచోలితాత. దే. వి. హిమాలయము. సాంబ.

స్థా. 1: చూ, పర్వతము. [17: చూ, నది. పులుచోలి నవతిత్తి. ద్వ. వి. గంగ. వేం. ఆం. పులుదిండితాయి. దే. వి. ఇంద్రనీలమణి: చూ, రత్నము. 1. [శత్రుము.

పులుప. దే. వి. ఉలుప. కాశీ. 7, ఆ. 186: చూ, పులుపు. వా. వి. రూ-పుల్పు: చూ, పులి. 1. పులుమానిసి. ద్వ. వి. అల్పమనుష్యుడు: చూ, మనుష్యుడు.

పులుము. దే. వి. 1. కృష్ణకోగము: చూ, విపాదిక; స. కిరి. 2. తోము: చూ, రుద్దు. 1; 3: నలుచే. నలుపు; 4 ఉనుము: చూ, రుద్దు; 5: చూ, మొత్తు. 2.

పులుముడు. దే. వి: చూ, రుద్దుడు.

పులుమాను. దే. వి. తాళనారికేళాదిత్యుడమరి మము: చూ, హరిత (తృణము. 1.)

పులుపు. వా. వి: చూ, రూ-పులుగు (రాయల సీమయందువాడుక) [జనము. 1.

పులుసు. దే. వి. 1: చూ, పులి. 1; 2: చూ, వ్యం పులుసుగుర. ద్వ. వి. పులుసుపోసి పండినకూర.

రూ-పుల్లగుర: చూ, వ్యంజనము. 1. [యి పులెదాల్పుతాయి. దే. వి: చూ, పుల్దాల్పుతా

పులోజే. దే. వి: చూ, శర్కర. 1. [వారిశి.

పులోటజము. సం. వి. అ. న. గొడుగు: చూ,

పులోమజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శచి: చూ,

భార్య.

[సాగ్నికుడు.

పులోమజిత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, సహ

పుల్లము. వై. వి.=పులక (రూ-పులకము) గగురు: చూ, రోమాంచము.

పుల్లరము. వై. వి.=పై. (రూ-పులకరము)

పుల్లలు. వై. వి.=పై. (రూ-పులకలు)

పుల్లకుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పుల్లసుడు.

1: చూ, నిషాదుడు. 1; 2: చూ, నిషాదుడు. 2; 3: చూ, హీనుడు.

పుల్లసుడు. సం. వి. అ. పుం. —పై. —

పుల్లపుల్ల. దే. వి: చూ, రూ-పులుకుపులుకు. వై. 7, ఆ. 53.

పుల్లము. వై. వి.=: చూ, రూ-పులగము.

పుల్లరి. దే. విణ: చూ, రూ-పులుగరి. పర. 5, ఆ. 161.

పుల్పిరి. దే. వి: చూ, రూ-పులిపిరి.

పుల్పిలి. దే. వి. —పై—

పుల్పు. వా. వి: చూ, రూ-పులుపు.

పుల్పాడుచే. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పులపాడుచే.

పుల్ల. దే. వి. 1: చూ, పులి. 1; 2: చూ, పుడక.

1; 3. పాయినిడుకట్టె: చూ, పంటచెఱుకు;

విణ 4. పుల్లనిది: చూ, శుక్తము. 4; 5. పసు

పుమించిన తెలుపువన్నెగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పుల్లంటుతాయి. దే. వి. (పుల్ల + అంటుతాయి).

ఇంద్రనీలమణి: చూ, రత్నము. 1.

పుల్లగుర. వా. వి: చూ, రూ-పులుసుగుర.

పుల్లకంద. ద్వ. వి. ఒకరకముకంద *: చూ, సూగణము.

పుల్లకలివె. దే. వి: చూ, ఓక.*. [వాడుక]

పుల్లకాయ. వా. వి. పొట్లకాయ (రాయలసీమలో

పుల్లగిలు. దే. అ. కిరి. రూ-పుల్లగిల్లు. భయప

డు. భో. 5, ఆ. 67: చూ, సుగ్రుక్క. 6.

పుల్లగిల్లు. దే. అ. కిరి. —పై—

పుల్లగొరక. దే. వి: చూ, పరిష్కవము. [కోల.

పుల్లతి. దే. వి. సాదనకాండ గుటికినాటెడు

పుల్లతీగ. ద్వ. వి: చూ, సోమలత*. పాండు. 5,

ఆ. 289. (ఇందు 24 రకములుగలవు)

పుల్లదానిమ్మ. ద్వ. వి: చూ, రక్తబీజము*.

పుల్లన. దే. వి. 1: చూ, శుక్తము. 3; విణ: 2: చూ, శుక్తము. 4.

పుల్లనీళ్లు. ద్వ. వి. కూటినీళ్లు: చూ, శుక్తము. 1.

పుల్లపంపరపనన. ద్వ. వి: చూ, పంపరపనన*. (చూ, వేరుపనన) [సముద్రాంత. 3.

పుల్లపర్తి. దే. వి. ఒకానొకపర్తి *: చూ, పుల్లపర్తి. దే. వి. చుక్కూర *: చూ, సహస్రపర్తి. 2.

పుల్లపర్తి. దే. వి. —పై—

పుల్లబచ్చేలి. దే. వి. 1.—పై—; 2. ఆత్మమృత్యు *: చూ, బచ్చేలి. [మామిడి.

పుల్లమామిడి. దే. వి. కొండమామిడి *: చూ,

పుల్లయసిరిక. దే. వి. కొండయసిరిక * (దీని కాయలు పెద్దవి. ఊరుగాయకుపరిశ్రమ) : చూ, శ్రీఫలి. 1.

పుల్లరి. దే. వి. పసులు కనవుమేయటకై యిచ్చెడుపన్ను: చూ, లావణి.

పుల్లరుజే. దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

పుల్లలావు. వా. వి. పులుపుపాచే. “మజ్జిగలో పుల్లలావు.”

పుల్లపడు. ద్వ. అ. కి: చూ, స్తంభించే. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 162; భార. ఆర. 4, ఆ. 360.

పుల్లవావిలి. దే. వి. తెల్లవావిలి *: చూ, వావిలి.

పుల్లవిలుచుట. జా. దృష్టివోషము తీర్చుట. భయము తీర్చుటకై పుల్లను వితచి పాత్రవైచుట. పాండు. 3, ఆ. 156. [వాక్యము.

పుల్లవిలుపుమాట. జా. కలియకుండగజేయుభేద

పుల్లవెలగ. దే. వి. ఒకవెలగ *: చూ, వెలగ.

పుల్లసిలు. దే. అ. కి. రూ-పుల్లసిల్లు. 1: చూ, వెల్వెలగబాటు; 2: చూ, సంక్షోభించే.

పుల్లసిల్లు. దే. అ. కి. —పై—

పుల్లకు. వా. వి: చూ, పులియ. 2.

పుల్లావు. దే. వి. కపిలగోవు: చూ, ధేనువు.

పులియ. దే. వి: చూ, రూ-పులియ.

పులిరుసు. దే. వి: చూ, రూ-పులిరుసు.

పుల్లు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పుల్లు. 2—3.

పుల్లుడి. దే. వి. ఒకానొకప్పుడు సాగుబడికి ఉపయోగించెడు పాలము: చూ, భూమి. 1.

పుల్లురుకుపాము. దే. వి: చూ, సర్పము.

పుల్లె. దే. వి: చూ, రూ-పులియ. (పుల్లెఱకు)

పుల్లెన. దే. వి. ఒకమందుచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పువు. వై. వి.=పుష్ప. (రూ-పువ్వు-పుష్పము-పూ-పూవు.) 1. పుష్పము. ఉ, రా. 3, ఆ.

199: చూ, సుమము; 2. కాకరవర్తి లోనగువానియందలి పువ్వు; 3. కంటియందుపడెడు పువ్వు; 4. చూ, సౌందర్యము. [బోడి.

పువుబోడి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వారు.

పువుటెత్తు. ద్వ. వి. (రూ-పువ్వుటెత్తు-పూటెత్తు-పూవుటెత్తు) తూలిక : చూ, పూవుల పాట్లము.

పువుదేనె. ద్వ. వి: చూ, మధువు. 5.

పువ్వాటు. ద్వ. వి. ముందువెనుకలనూ గాడుట.

పువ్వార. ద్వ. వి. రూ-పువ్వారము, ఈందుకొబ్బరి వరిలోన గువాని చెట్లపూత: చూ, మమము.

పువ్వారము. వా. ద్వ. వి. —పై—

పువ్వారుబోడి. ద్వ. వి. (పువ్వు + ఆరు + పోడి) (రూ-పువుబోడి - పూబోడి - పూవుబోడి) 1. పువ్వువలె మిక్కిలి మ

నోజ్జురాలగు ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

పువ్విలుకాడు. ద్వ. వి. పుష్పధన్వుడు. ఉ, రా. 7, ఆ. 468: చూ, మన్మథుడు.

పువ్విలుతుడు. ద్వ. వి. —పై—పాండు. 5, ఆ. 22.

పువ్వు. వై. వి.=పుష్ప: చూ, రూ-పువు.

పువ్వుటెత్తు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువుటెత్తు.

పువ్వులపాట్లము. వై. వి. —పై—

పువ్వులముడుపు. ద్వ. వి. రూ-పూలముడుపు.

గర్భిణికి చేయించెడు పుష్పధారణము: చూ, సీమంతము. 2.

పుష్పలమ్మనా. అం: చూ, మాతీచతుష్టయము.

పుష్పితము. సం. విణ. పుష్పము. పోషింపబడి

నది (పక్షిమృగాదులు): చూ, రక్షితము.

పుష్కర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మెట్టతామర *: చూ, సహస్రపత్రము.

పుష్కరము. సం. వి. ఆ. న. (చూ-పూష్కరము-పూష్కరము) 1. ఆకాశము: చూ,

వ్యోమము. 1; 2. నీరు: చూ, నీలము;

3. తామర: చూ, సహస్రపత్రము; 4. మెట్ట

తామరదుంప: చూ, సహస్రపత్రము; 5. తొం

డముచివర. (సం. ప.)-అంగుడి-అంగుడి-అంగు

డి, కర్ణిక, గంజాపము, రాతన్న (చూ, హస్తీ);

6. వాహ్యముఖము: చూ, వీరే; 7. కత్తివాడర:

చూ, వాడర; 8. అమ్మ: చూ, బాణము.

1; 9. కుష్మకునైడు ఓషధి: చూ, పుష్కర

మూలము; 10. పుష్కరద్వీపము: చూ, లంక. 1;

11. పుష్కరమను తీర్థము; (పండ్రెండ్రుసం

వత్సరముల కొకమాటువచ్చెడు పుణ్యనదుల

తీర్థము): చూ, భూమి. 1: పుం. 12. =

వెద్దరు-వెద్దరు: చూ, సారసము; 13. పు

ష్కరమనుకోగము: చూ, రోగము. 1;

14. పుష్కరమను పాము: చూ, సర్పము;

15. వీనుడు: చూ, హస్తీ; వా. స. 16. పండ్రెండు.

పుష్కరమూలము. సం. వి. ఆ. న: కాశ్మీరము,

పుష్కరము *. (వారుకమనికొందలు).

పుష్కరాహ్వము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పు

ష్కరము. 12.

పుష్కరి. సం. వి. న్. పుం. 1. మగయేనుడు:

చూ, హస్తీ; 2. వీనుడు: చూ, హస్తీ.

పుష్కరిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కోనేలు:

చూ, సరస్సు. 1; 2. తామరకొలను: చూ,

సరస్సు. 1; 3. ఆండేనుడు: చూ, హస్తీ.

పుష్కరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకరాజ్:

చూ, రాజ్. 1; 2. పరుణుని కొడుకు: చూ,

సూనుడు. 1. [2: చూ, హేరాశము.

పుష్కలము. సం. విణ. 1: చూ, శ్రేష్ఠము.

పుష్పము. సం. విణ. 1: చూ, పుష్పితము; 2: చూ,

పూలము. 2.

పుష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సంరక్షణము,

2: చూ, శక్తి. 1; 3: చూ, సమ్మద్ధి.

పుష్టికృత్తు. అం. (చూ, తానములు. 3): చూ,

ప-రి-హీనతానములు. [చూ, పట్టదము.

పుష్పంధయము. సం. వి. ఆ. పుం. తుమ్మెద:

పుష్పకము. సం. వి. ఆ. న. 1. కుబేరుని విమా

నము: చూ, విమానము. 1; 2. కుసుమాంజ

నము: చూ, రసాంజనము; 3. రత్నకంక

ణము: చూ, భూపణము. 2; 4. కుంపటి:

చూ, పొయ్యి; విణ. 5. కృష్ణుని తేరిగుట్టము

లలో నొకటి: చూ, హయము. [ధయము.

పుష్పకీటకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పుష్పం

పుష్పకేతువు. సం. వి. ఉ. న. 1: చూ, పుష్ప

కము. 2; పుం. 2: చూ, మన్మథుడు.

పుష్పదంతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వాయుపు

దిమ్మనందలి యేనుడు: చూ, హస్తీ; అం.

2: చూ, దిగ్గజములు. (చూ, హస్తీ)

పుష్పదంతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒక విద్యా

ధరుడు: చూ, వేలుపు. [ధుండు-

పుష్పధన్వుడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, మన్మ

పుష్పపథము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భగము. 12.

పుష్పపుటము. అం: చూ, సంయుతహస్తములు.

పుష్పఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సోతి.*

పుష్పఫలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వెలగ*.

పుష్పబాణవిలాసము. అం. (ఈగంధమును కాళి

దాను వాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

పుష్పమంజరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ

పూగుత్తి; బ. 2: చూ, ధాన్యము.

పుష్పమాలిక. అం: చూ, ఉద్ధతము. [రములు-

పుష్పమాలికాబంధము. అం: చూ, శబ్దాలంకా

పుష్పము. సం. వి. ఆ. న. 1. = పుష్పము: చూ,

నుచును; 2. స్త్రీరజస్సు: చూ, రజస్సు. 3; 3. గండివనము, స్థాణేయమను గంధర్వ; వ్యము: చూ, రాజార్హము; 4. మాచి*: చూ, స్థాణేయము. 2; అం. 5: చూ, ఉపచారములు; 6: చూ, అష్టభోగములు.

పుష్పరథము. సం. వి. అ. పుం. చూ-పుష్పరథము, కీర్తిదాయోగ్యమగు రథము: చూ, శకటము. 1. [రము.

పుష్పరసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మకరం పుష్పరోచనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నుపహ్లాభము.*

పుష్పలావిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూలమంతులు సరములు లోనననవి గుచ్చి యమ్మెడు ఆడుది: చూ, స్త్రీ. [రము.

పుష్పలిహము. సం. వి. హ. పుం: చూ, పుష్పం పుష్పవంతులు. సం. వి. త. పుం. ద్వి: సూర్య చంద్రులు.

పుష్పవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రజస్వల. పుష్పశకటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉపశుతి: చూ, వినికిడి. [రము.

పుష్పశరుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మ పుష్పసమయము. సం. వి. అ. పుం. పూదటి, వసం తముతుపు: చూ, మాసద్యయము. [రము.

పుష్పసమూహపరిణామఫలము. పా: చూ, అనా పుష్పాంజనము. సం. వి. అ. న: చూ, పుష్పకము. 2. పుష్పంచే. సం. అ. కి. = పూచే: చూ, వికసించే.

పుష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దంతమలము: చూ, శమలము; 2. లింగమలము: చూ, శమలము.

పుష్పిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పుష్పవతి.

పుష్పితము. సం. వి. పూచినది: చూ, పానీతము. 1.

పుష్పిమోహిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము. [రము: చూ, రిక్క.

పుష్పమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుష్పమీరక్షితం పుష్పము. సం. వి. అ. పుం. 1. — పై. —;

2. పౌషమాసము, సహస్యము: చూ, మాసము;

3: చూ, పుష్పరాగము; 4. కలియుగము: చూ, యుగములు. [రము.

పుష్పరథము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పుష్పర పుష్పరాగము. సం. వి. అ. పుం. శ్వేతమచి విశేషము: చూ, రత్నము. 1.

పుసలాయించే. స. స. కి: చూ, చుట్టించే. పుసి. దే. వి. చూ-పుస: చూ, శమలము.

పుసికండ్లవాడు. దే. వి: (సం. ప). — చిల్లుడు - మల్లుడు.

పుసుకు. దే. వి. చూ-పుసుక్కు. తుమ్ముట లోన గవానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

పుసుక్కు. దే. వి. — పై. —

పుసుగుడుగాడు. వా. వి. జేరములనడుమ సం ధాత. (బోకరు): చూ, సంధాయకుడు.

పుస్తకము. సం. వి. అ. న. = పాత్తము - పాస్త్ర కము: చూ, సంపుటము. 3. (పుస్తకమనియ)

పుస్తకవాచకము. అం: చూ, ఉపవిద్యలు. 1.

పుస్తము. సం. వి. అ. న. 1. చెత: చూ, లప్ప ము; 2. = పాత్తము: చూ, పుస్తకము; 3. మాంసపుచేక్కిలము: చూ, భక్ష్యము; 4. = పాత్తుపు: చూ, సరస్వతి.

పుస్తయి. దే. వి: చూ, చూ-పుస్త.

పుస్త. దే. వి. దుర్గంధము: చూ, వాసన. 1.

పుస్త. దే. వి. చూ-పుస్తయి: చూ, భూషణము. 2.

పుస్తముడుపు. దే. వి. 1. కంటెబొట్టు: చూ, భూషణము. 2; వా. 2: చూ, లంక. 3.

పుస్సు. వా. వి. కోపము: చూ, రోషము.

పులిందుము. సం. వి. ఆ. పుం. 2. కదేశము: చూ, సీమ. 1 (దేశము)

పులిందిక. అం: చూ, భిన్నపక్షకజభాషలు.

పులిందుడు. సం. వి. అ. పుం. ఇతరభాష తెలియక అడవియందుండి మిక్కిలి జీవహింసా పరుడై తిరిగిడు: చూ, వ్యాధుడు. 1.

పులిహోర. వా. వి: చూ, రూ. పులిహోర.
(పులిహోర-పులిహోర అనియు)

పూ

పూ. వై. వి: పుష్పమ్. కా. 1, ఆ. 2: చూ,
రూ-పు.

పూమే. దే. వే. పూనకేయు. భార. విరా.
4, ఆ. 45: పూనమే-పూపు.

పూండ్లు. దే. విణ. బ: చూ, రూ-పూండ్లు.
పూగమ్మ. ద్వ. వి. ఉత్తరము: చూ, భూష
ణము. 2. [4, ఆ. 188.

పూమే. దే. ఆ. కి: చూ, పూమ. 1. శకాం.

పూశే. ద్వ. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

పూట. దే. వి. 1. రూ- పూట. కాలము:
చూ, సమయము. 1; 2. దినము. భో. 4,
ఆ. 254: చూ, కోజే; 3: చూ, రూ-పుంట;
4. ఒకడు చేయవలసిన పనిని నేను చేసె
దనని మఱియొకడు పూనుట, పృతిభూత్య
ము; విణ. 5: చూ, లగ్నకుండు. 1. [2, ఆ. 86.

పూటకాపు. దే. విణ: చూ, పూట. 5. వై. 2,
పూటకాడు. దే. విణ: చూ, సూతకారుడు.

పూటకూళ్ళమ్మ. ద్వ. వి. వెలతీసికొని వేళవేళ
కు అన్నము పండిపెట్టెడు పంటలక్క:
చూ, స్త్రీ. [చూ, సదనము. 1.

పూటకూళ్ళయిల్లు. దే. వి. పంటపూటియిల్లు:
పూటకూళ్ళవాడు. దే. వి: చూ, పంటపూటి
వాడు. 2.

పూటకూళ్లు. దే. వి. బ. వెలతీసికొని వేళవేళ
కు పెట్టెడు అన్నము: చూ, సాదము. (1).

పూటవడు. ద్వ. ఆ. కి. ఒకడుచేయవలసిన
పనిని నేను చేసెదనని మఱియొకడు పూని
కగొను: చూ, రూ-పూటవడు. [ఆ. 171.

పూటవడు. ద్వ. ఆ. కి. —పై. —పర. 4,
పూటవెట్టు. దే. స. కి. ఒకడుతాను చేయ

వలసిన పనిని మఱియొకనిని నీవుచేయుమనా
పూనికగొలుపు. పర. 4, ఆ. 170.

పూటె. వా. వి. ఘుళిక: చూ, పూస. 1.

పూండులు. దే. విణ. బ. రూ-పూండ్లు. (అనే
కసంవత్సరములు). వై. 4, ఆ. 68; స్వా.
1, ఆ. 72: చూ. సంవత్సరములు.

పూత. దే. వి. 1. బచ్చెన: చూ, సమాలంభ
ము; 2. చందనము: చూ, వాసన. 1; 3. చం
దనాదుల పూత: చూ, సమాలంభము;
4. పాలగచ్చె: చూ, సమాలంభము. [ము. 6.

పూతపసుపు. ద్వ. వి. ఓలగందము: చూ, వర్ణ.
పూదటి. ద్వ. వి: చూ, పుష్పసమయము.

పూదేనియ. ద్వ. వి. రూ-పూదేనె- పూవు
దేనియ. య. 4, ఆ. 84: చూ, మకరందము.

పూదేనె. ద్వ. వి. —పై. — [ము. 2.

పూదోట. ద్వ. వి. పూలతోట: చూ, వన
పూపు. దే. వి. 1. యత్నము. హరి, పూ. 9,
ఆ. 57: చూ, సన్నాహము. 2; 2: చూ,
శక్తి. 1; 3: చూ, శౌర్యము.

పూబాళ. ద్వ. వి. 1. పువ్వులుగలపాళ: చూ,
సజ్జీ. 1; 2: చూ, ధాన్యము.

పూబిందియ. ద్వ. వి. రూ-పూబిందె. లేత
పిందె: చూ, శలాటుపు. 2.

పూబిందె. ద్వ. వి. —పై. —

పూబోడి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వుబోడి.
పూగఖండము. సం. వి. అ. న. వీయె: చూ,
పోక. [శంకుల.

పూగదళని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పోకొత్తు: చూ,
పూగఫలము. సం. వి. అ. న. పోకపండు:
చూ, పోక.

పూగపీతము. సం. వి. అ. పుం. పీడిదాను:
చూ, పాత్రము. 6. [పాత్రి.

పూగపుష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పోక
పూగము. సం. వి. అ. న. 1. —పోక *: చూ,

పోక; పుం. 2.=పోగు. గుంపు: చూ, సమాహము; బ. 3.=బాగాలు. 2. త్తినవక్కలు; 4. గంగరావి *: చూ, రావి.

పూగుత్తి. వై. వి.=పున్నగుచ్చ. రూ-పూలగుత్తి, పూలగెల: చూ, సుమము. తద్విశేషములు.—

౧. పువ్వులుకాయలులోనగువాని గుత్తికి.— అత్తము, మచ్చే, గుత్తి, గుడి, గొతు, గెల, గొల. (సం).—గుంఢము- గుంజము- గుచ్చకము- గుచ్చము- గుత్తకము- గుత్తము, గులుంఢకము- గులుచ్చము- గుళుచ్చము- స్తబకము; ౨. గెలలోనొకభాగమునకు.— అత్తము-అత్తెము, అస్తము, గెల- గొల, చీపు, తీపు; 3. వికసిం చిన పువ్వులగుత్తికి.—(సం).—గుంఢము(గుచ్చము): (చూ, స్తబకము.) (చూ, సుమము).

పూచి. దే. వి. 1. రూ-పూచిక: చూ, తృణము. 1; 2. రూ-పూచీ: చూ, బాధ్యత; వై. వి. 3. రూ-పూత: చూ, వికసనము. 2.

పూచిక. దే. వి: చూ, పూచి. 1-2. పూచినతంగేడు. వా.జా. సిరిసంపదలతోనిండిన సంసారము. “వావిగృహము పూచినతంగేడు” పూచినమాపు. దే. వి. మచ్చేలుగల గుట్టము: చూ, హయము. [కత్తు.” పూచీ. వా. వి: చూ, రూ-పూచి. 2. “పూచీ పూచే. వై. అ. కి. 1.=పుష్ప. పుష్పించే: చూ, వికసించే; 2. తప్పసుట్లపాడము. ఆము. 5, ఆ; 3. నిస్సారమగు. భార.సభా. 2, ఆ. 41: చివుకు.

పూచెండు. వా. వి. పూలబంతి: చూ, సరి. 3. పూజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=పూజే. 1: చూ, సపర్య; ఆం. 2: చూ, ఉపచారములు. 2. పూజకుండు. సం. విణ: చూ, పూజోరి. 1-2-3. పూజనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పూజ. పూజనీయుండు. సం. విణ: చూ, సన్మానితుండు.

పూజాకరుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పూజకుండు.

పూజించే. సం. స. కి. 1: చూ, సమర్పించే; వై. స. కి. (1) పూజనీయు. అచ్చ. బాల. కాం. 15: చూ, సమర్పించే.

పూజితము. సం. విణ: చూ, సన్యస్తము. 2. పూజితవృక్షండు. సం. విణ: చూ, పూజనీయుండు. పూజితుండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వేలుపు; విణ. 2: చూ, పూజనీయుండు.

పూజే. దే. వి. 1. ఘటాదులమీదిచిత్రము; వై. వి. 2.=పూజ: చూ, సపర్య; వా. 3. కరగిపోసినబంగారువెండిలోనగువానిపూస. పూజేకుండలు. ద్వ. వి. అయిలేని. య. 4, ఆ. 117: చూ, భాండము. 8. [—వై.—

పూజేగులు. దే. వి. బ. (పూజే + కాంతులు. పూజేనీయు. ద్వ. అ. కి. ఘటాదులచుచిత్రించే. ఉ, హరి. 6, ఆ. 80: చూ, వాగ్మయ; 2: చూ, పూజించే. 1- (1)

పూజ్యము. సం. విణ. 1. గిరి, గంగ, మహితము: చూ, సత్తు. 4; వా. 2. ఉత్తది. పూజ్యస్త్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. పూజ్యండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, గురువు. 8. (వాడుక); 2: చూ, గురువు. 9. (వాడుక); విణ. 3. పూజింపదగినవాడు: చూ, సన్మానితుండు. పూజే. వై. వి.=పూజా: చూ, పూజ. నీలా, 3, ఆ. 37.

పూజేరి. వై. వి.=పూజాకర. (ద్వయమనిక.ర). (పూజే + అరి) కళా. 4, ఆ. 80: చూ, రూ-పూజోరి. (వైకృతమని కొండలు).

పూజోరి. వై. వి. రూ-పూజేరి. (విక. 6, ఆ. 124.) 1. పూజచేయువాడు: తంబళ-తంబలి-తంబి గ-త మృళ-త మృళి. (సం. ప).— అర్చకుండు, ఆరాధికుండు, దేవకుండు, దేవా

జీవి-దేవాజీవుడు, పూజకుడు-పూజాకరుడు;
2. విష్ణుపూజకుడు:-తంబళ-తంబళి-తంబిగ-
తమ్మళ-తమ్మళి, నంబి. (సం. పు.)-దేవద్రవ్యమ్,
దేవలుడు, దేవాజీవి-దేవాజీవుడు, పూజకుడు-
పూజాకరుడు, విష్ణుర్చకుడు; 3. శివార్చకుడు:-
తంబళ-తంబళి-తంబిగ-తమ్మళ-తమ్మళి. (సం. పు.)-కరూకుడు, దేవలుడు,
దేవాజీవి-దేవాజీవుడు, పూజకుడు-పూజాకరుడు,
శివార్చకుడు. (ఈమూడు ఆర్థములలోను విగ్రహానికే “చూ, సేవకుడు.”)
పూజార్థకములు. అం. “అయ్య, గారు, జయ్య.”
అనునవి.

పూటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరకముగట్టు
ము: చూ, హయము; దే. వి. (1) బరువు:
చూ, భారము. 1.

పూటు. వా వి: చూ, పూటము (1).

పూటెత్తు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పుపుటెత్తు.

పూడ. దే. వి: చూ, మడ్డి.

పూడిక. దే. వి. నూయి మొదలగు వానియందు
అడుగున పూడిన మన్ను: చూ, భూమి. 1.
పూడు. దే. వి. 1.—పై—; అ. కిరి. 2. పల్లము
మట్టిలోనగువానిచే నిండు: చూ, సంపూర్ణ
మగు; 3. నిండు: చూ, సంపూర్ణమగు.

పూడుబాము. దే. వి. మట్టిలోపూడియుండెడు
ఇరుదల పాము: చూ, సర్పము.

పూడుచే. దే. కేరి. రూ-పూడ్చు. 1. పూడ
జేయు; 2. పాతు: చూ, మాయము. 1.

పూడ్చు. దే. కేరి.—పై— [చూ, లిచ్చి. 2.

పూడుపు. దే. వి. 1. పూడ్చుట; 2. నిక్షేపము:

పూత. దే. వి: చూ, పూచి. 3.

పూతన. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఒకరక్కసి:
చూ, రాక్షసి; 2. కరక*: చూ, హాసితకి.

పూతనము. సం. వి. అ. పుం. గజవిశేషము,
(విషాణకర్ణనయన చరణములలో నేదేనియొక్కటి
నొకప్రక్క కలుగక మఱియొక

ప్రక్క నన్నియుం జేక్క-గాఁగలిగి మేఘమువలె
నల్లనై మంజిడివన్నెగల నఖిరోమాములుగ
లెగినది. యూ ధనాశక మండు.).
చూ, హస్తీ. [విష్ణుపు. 1.

పూతనానూదనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
పూతము. సం. విణ. 1. తూర్పెత్తినది: బహుశీ
కృతము; 2. పరిశుద్ధమైనది: చూ, సమీచీ
నము. 2; 3. వడకట్టబడినది: చూ, వడ
బోత; 4. పూచి (మూలల వెలిసెలంబట్టు
నది): చూ, బూజు. 2. [చూ, శుద్ధుడు.
పూతాత్ముడు. సం. వి. అ. పుం పరిశుద్ధుడు:
పూతీక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. గుడబల, (తె).—
కొమ్మనగొడ్డాపిండి.* (చూ, వృక్షము.)
(దీని పర్వతు కఫహరము, జ్వరహరము.);
అం. 2: చూ, తైలములు; వా. వి. (1).
చీపురుముల్లు: చూ, సితాగ్రము.

పూతీకము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-పూతీ
కము. *: చూ, పూతీకరజము; 2. పూతి
మార్జాలము: చూ, మార్జాలము.

పూతీకరజము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రీడాకరజము.
పూతికావృము. సం. వి. అ. న 1. దేవదారుపు*:
చూ, నూత్నదారుపు; 2. చూ, సరళము*.

పూతికోకి. సం. వి. ఇ. వ: చూ, పునుగు. 1.
పూతిగంధి. సం. వి. ఇ. పుం. గదురు. దుర్గం
ధము: చూ, పుస్త.

పూతిగడ్డ. వా. వి: చూ, పూతికోకి.

పూతిదారుపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పూతి
కావృము. 1 *.

పూతిపునుగు. వా. వి: చూ, తట్టుపునుగు.

పూతిఫలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కారుగచ్చే*:
చూ, సోమరాజి.. [నరకములు.

పూతిమ్మత్తికము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
పూతీకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
పూతీకము. 1.

పూతుండు. సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; విణ. 2: చూ, వద్ధుండు.

పూ(పూ)త్కృతి. ఆం: చూ, రతిధ్వనులు.

పూత్యండుము. సం. వి. అ. పుం. 1. కమ్మరి మొకము: చూ, సిఁగి. 2; 2. గదురుకంపు గల ఒకపురుగు: చూ, పురుగు.

పూదండ వా. వి: చూ, పరితినరము. 5. ము. పూదారము. వా. వి. అకరువు: చూ, సహస్రపత్ర పూదియ. దే. వి. రూ-పూద. పూకై. బంగారు పూస. కళా. 8, ఆ. 9: చూ, పూస. 1.

పూదే. దే. వి. — పై. — [దు.కళా. 3, ఆ. 12. పూదగట్టు. దే. అ. కి. బంగారుపూసగానేర్చు పూనిక. దే. వి. రూ-పూనికి-పూస్కి. 1. యత్నము: చూ, సన్నాహము; వా. 2. బిట్ట: చూ, శపథము; 3. పట్టుదల: చూ, స్పర్థ. 4.

పూనికి. — పై. — [హూదుర్తిండు. పూనిగొల్ల. ద్వ. వి. ఒకతెగగొల్ల: చూ, మహా పూనీరు. వై. వి. = పన్నీర. పన్నీరు: చూ, సలీలము. పూను. దే. అ. కి. 1. కడంగు హరి, ఉ. 3, ఆ. 94: చూ, సహకట్టు. 2; స. కి. 2. ధరించు: చూ, సవరించు. 4; 3. రూ-ఊను. వహించు. ఉ. రా. 7, ఆ. 174: చూ, సవరించు. 4; 4. సివముఎత్తు-సివమెత్తు.

పూనుచు. దే. పే. పూనఁజేయు: చూ, రూ-పూంచు. భార. ఆది. 3, ఆ. 195; భార. సభా. 1, ఆ. 99. [నేనఁబాల్సి. పూనూక. ద్వ. వి. మిక్కిలి సన్ననూక: చూ, పూనూనె. ద్వ. వి. సంపెంగనూనె: చూ, స్నేహము. 2.

పూనె. దే. వి. బరణి: చూ, పాత్రము. 6. పూస్కి: చూ, రూ-పూనిక. పూప్పు. దే. పే: చూ, రూ-పూనుచు. పూప. దే. వి. 1: చూ, రూ-పూచిందియ.

కళా. 1, ఆ. 118; 2. అడ్డపట్టుపాప: చూ, శిశువు; 3. కంటిపాప: చూ, లోచనము; విణ. 4. లేత: చూ, ముకుమారము.

పూపము. సం. వి. అ. పుం. 1. అపూపము: చూ, భక్త్యము; 2. ఒకానొక పిండివంట: చూ, భక్త్యము.

పూపకిక. సం. వి. అ. పై. — పై. — పూబంతి. ద్వ. వి: చూ, పూచెండు. పూమేను. వా. వి: చూ, మత్స్యము. 1. పూమొగ్గ. వా. వి: చూ, మొగ్గ. 1. పూయము. సం. వి. అ. పుం. 1. చీము: చూ, రక్తము. 1; 2. జ్ఞానము: చూ, వ్యవహారము. 4; 3. పేరుగు: చూ, శవము.

పూయు. దే. స. కి. 1. (చందనములోనగు దానిని) అలండు: చూ, శేషనముచేయు; 2. (మన్నులోనగువానిని) మెత్తు: చూ, లేపనముచేయు; 3. (మొగ్గలోనగునవి) విరియు: చూ, వికసించు; వా. 4. (నాలుకలోనగునది) గతిగలదియగు; 5. (బండికి ఎడ్డను) కట్టు.

పూరకము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఊపిరిఁబూరించుట: చూ, కుంభకాదిత్రయము; 2. మాదిఫలము: చూ, సుపూరము.

పూరకుండు. సం. విణ: నించువాండు. పూరగించు. వై. స. కి. 1. = పూరణ. నెఱవేఱుచు: చూ, సిద్ధిచొందించు; 2: చూ, నెలుచు. పూరగిల్లు. వై. అ. కి. (రూ-పూరటిల్లు-బూరటిలు) నిండు: చూ, సంపూర్ణమగు.

పూరటిల్లు. వై. అ. కి. — పై. — పూరణము. సం. వి. అ. న. 1. నించుట: చూ, సంపూర్ణత; 2. గుణించుట: చూ, హెచ్చేతేత; 3. = పూర్ణము-పూర్ణము. బూరెలుకుడుములలోనగు పిండివంటలలోపల జేర్చెడు బెల్లము పప్పులోనగువానిముద్ద: చూ, భక్త్యము; 4. గలిజేరు: చూ, శోధఘ్ని; విణ. 5. నించునది: చూ, సంపూర్ణము.

పూరణి. సం. వి. ఈ. ప్రే. 1: చూ, కే. 1;
 2. బూరుగు*: చూ, కాల్యు. 1.
 పూరణించే. సం. స. క్రి. = చూ, పూరణించే. 1.
 పూరము. సం. వి. అ. పుం. 1. జలనగివాహము
 : చూ, వెల్లువ; 2: చూ, భక్త్యము; 3. ప్రిణసం
 శుద్ధి: చూ, ప్రణయము; 4: చూ, పూరణము 4*.
 పూరా. వా. విణ. పూరాగా: చూ, నీవా.
 పూరాణము. సం. విణ: చూ, పురాతనము.
 పూరాయించే. వై. అ. క్రి. = పూరణ: చూ,
 రూ-పురాయించే.
 పూరి. జే. వి. 1. క్రి. చూ, తృణము. 1;
 2. మృగములచేరుచాలు. వై. 4, అ. 79: చూ,
 ప్రవృత్తి; 3. ఒకపట్టణము: చూ, నీమ. 1
 (దేశము); వై. వి. 4. = పూరికా. రూ-పూ
 రి: చూ, భక్త్యము.
 పూరించే. సం. స. క్రి. 1: చూ, పూరిగించే;
 2 = పురడించే: చూ, పురడించే. 1; 3. = పుర
 డించే: చూ, పురడించే. 2; 4. ఊడు:
 చూ, పట్టు. 27.
 పూరించుట. వా. అవ్య. ఊడుట: ఆత్.
 పూరిక. సం. వి. అ. ప్రే. 1. = బూరె: చూ,
 భక్త్యము; 2. = పూరి: చూ, భక్త్యము.
 పూరిగుడిసె. వా. వి: చూ, పూరిలు.
 పూరితము. సం. విణ. 1. రూ-పూర్తము-పూర్ణ
 ము. నింపబడినది: చూ, సంపూర్ణము;
 2. గుణింపబడినది: గుణితము, నిహితము, పిం
 డితము: చూ, హెచ్చవేరె.
 పూరిల్లు. వా. వి. గడ్డియిల్లు: చూ, సదనము. 1.
 పూరి. వై. వి. = పూరికా: చూ, రూ-పూరి. 4.
 పూరుదొన్నె. ద్వ. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
 పూరుపుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుడు.
 పూరెడు. ద్వ. వి. రూ-పూరేడు: చూ, పక్షి.
 పూరేకు. ద్వ. వి. రూ-పూరేకు. పుష్పదళము:
 చూ, సంపర్కక.

పూరేకులు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
 పూరేడు. జే. వి: చూ, రూ-పూరెడు.
 పూర్ణ. సం. వి. అ. ప్రే: చూ, పున్నమ.
 పూర్ణకుంభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భద్ర
 కుంభము. (చూ, గృహణము 1.)
 పూర్ణగృహణము. అం: చూ, నూర్యగృహణము.
 పూర్ణఘటన్యాయము. పా. నిండుకుండ తొణ
 కదనురీతి.
 పూర్ణపాత్రము. సం. వి. అ. న. 1. దోఁపు,
 ఉత్సవకాలమునందు సంతోషముచే వస్త్రాభ
 రణాదికము దోఁచుకొనుట: చూ, పూర్ణాన
 కము. 1; 2. వస్తుసంపూర్ణపాత్రము: చూ,
 హరివాణము (పాత్రము. 6.) [పూర్ణమగు.
 పూర్ణమగు. మి. అ. క్రి. నిండు: చూ, సం
 పూర్ణము. సం. వి. అ. న. 1. వింటినారిని చెవి
 దాక తిగుచుట: చూ, శింజిని; విణ. 2. నిం
 డినది: చూ, సంపూర్ణము; 3. శక్తికలది: చూ,
 యోగ్యము. 5; 4: చూ, సర్వము; 5. = పూర్ణ
 ము: చూ, పూరణము. 3; అం. 6: చూ,
 గండక్రియలు; 7: చూ, జఠరక్రియలు.
 పూర్ణవేగము. అం: చూ, ధారలు.
 పూర్ణానకము సం. వి. అ. పుం. 1: పూర్ణపాత్ర
 ము. (తె. ప). — దోఁపు; 2. తప్పెట: చూ, వీణె.
 పూర్ణానుస్వారము. పా. ఇదిసిద్ధము, సాధ్యము అని
 ద్వివిధము: (చూ, సున్న. 1.) [వృద్ధుడు. 1.
 పూర్ణాయుర్దాయవంతుడు. సం. విణ: చూ,
 పూర్ణాహుతి. పా. హోమాంతమందు ప్రీతికై
 పరిమళద్రవ్యాదులతోఁజేయుహోమము.
 పూర్ణిమ. సం. వి. అ. ప్రే. = పున్నమ (అఖండ
 చంద్రుడుగలగినది): చూ, పున్నమ.
 పూర్ణీభవించే. సం. అ. క్రి: చూ, పూర్ణమగు.
 పూర్ణుడు. సం. విణ: చూ, సంపూర్ణుడు.
 పూర్ణోపమ. అం: చూ, అలంకారము. 3 (“నీ
 కీర్తిహంసాంగనవలెస్వర్గంగంజేలుచుండె.”)
 (చూ, లోప్తోపమ.)

పూర్వము. సం. వి. అ. న. 1. నూతిని బావిని
చేటువును తరివ్వించుట, గుడికట్టించుట,
తోట పెట్టించుట, అన్నము పెట్టుట;
2. పాలనము: చూ, సంరక్షణము; విణ. పూర్వరాగము. సం. వి. అ. పుం. తృప్తిగణము
3. నింపఁబడినది: చూ, పూరితము. 1;
4. కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము.
పూర్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నింపు:చూ, సమ్మద్ది
పూర్వము. వై. వి.=: చూ, పూరణము. 3.
పూర్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తూర్పు, తొలిది
కుక్క: చూ, హరిత్తు. [చూ, హరిదిని (నది)
పూర్వగంగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వర్షద:;
పూర్వజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అక్క: చూ,
సహోదరి; విణ. 2. మొదట పుట్టినది: చూ,
మొదలు. 4. [చూ, సంభవము. 1.
పూర్వజన్మము. సం. వి. అ. పుం. అనూకము:
పూర్వజనుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం:చూ,బుద్ధుఁడు.
పూర్వజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అన్న:
చూ, సహోదరుఁడు; విణ. 2. మొదటపుట్టి
నవాఁడు: చూ, సహోదరుఁడు.
పూర్వదేవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. తొలివేల్పు:
చూ, రాక్షసుఁడు. 1.
పూర్వపక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాదము:
చూ, హజ్జీ. 2. శుక్లపక్షము: చూ, శుక్లము.
3 (పక్షము.1.); వా. 4. సిద్ధాంతముకానిది.
పూర్వపర్వతము. సం. వి. అ. పుం. తూరపుఁ
గొండ: చూ, పర్వతము.
పూర్వఫల్లని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=పుబ్బ:
చూ, రిక్క. [పూర్వాభాద్ర].
పూర్వభద్రపదము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
పూర్వమీమాంస. అం: చూ, గహన.
పూర్వము. సం. విణ. 1. మొదటిది: చూ,
మొదలు. 4; 2. మొదటి దిక్కుది, పార
స్వము: చూ, హరిత్తు; 3. మొదటి చోటు
ది: చూ, మొదలు. 4; 4. ముందటికాల

ముది: చూ, మొదలు. 4; అం. 5: చూ,
తంత్రములు. 3.
పూర్వరంగము. అం: చూ, నాంది. 2.
పూర్వరాగము. సం. వి. అ. పుం. తృప్తిగణము
వలనఁగాని దర్శనమువలనఁగాని పరిస్పర్శము
వృద్ధిఁబొందిన యనురాగముగల నాయకా
నాయకులకు ఆయోగమునందుఁగల్గెడి దశా
శేషము. (ఇది తిర్విధము.—(చూ, నీలి
రాగము,మనుంధరాగము,మంజిష్ఠారాగము).
పూర్వరాత్రము. సం. వి. అ. పుం. ముందటి
దినము రాత్రి: చూ, రాత్రి.
పూర్వరూపము. అం: చూ, ఆలంకారము. 3.
(పెరగుణములచేదనరూపునిల్పుట.ఉదా.—
“శివుని కంఠనీలిమచే నల్లనయ్య భవద్యోక్
మున భుజగేందుఁడు తెల్లఁబడియె.)
పూర్వవాదములు. అం. పంచలక్షణి, వ్యధికర
ణము, సిద్ధాంతలక్షణము, అవచ్ఛేద కత్వ
నిరుక్తి, పక్షత (5).
పూర్వసముద్రము. అం: చూ, సముద్రములు.
పూర్వాషాఢ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నీటిరిక్క:
చూ, రిక్క. [కాల్దమేక్క: చూ, రిక్క.
పూర్వాభాద్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎనిమిది
పూర్వాష్టమము. సం. వి. అ. పుం. దినపూర్వ
భాగము, లేఁబగలు: చూ, వాసరము.
పూర్వులు. సం. వి. అ. పుం. బ. ముందటివారు.
పూర్వోత్తర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఈశాన్యది
గాభాగము: చూ, హరిత్తు.
పూటెక్క. ద్వ. వి: చూ, పూరేకు.
పూటేకు. ద్వ. వి:చూ, రూ-పూరేకు. [పాకి.
పూలగురిగింజే. ద్వ. వి. వాసంతి*: చూ, శ్వేత
పూలతోట. ద్వ. వి: చూ, రూ-పూఁగోట.
పూలదండ. వై. వి: చూ, రూ-పూదండ.
పూలపొట్లము. వై. వి: చూ, పూపుటెత్తు.
పూలబంతి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పూబంతి.

పూలబుట్ట. వై. వి.కటినము:చూ, పాత్రము. 6.
 పూలమట్ట. ద్వ. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
 పూలము. సం. వి. ఆ. పుం. గడ్డికట్ట. పైపు.
 పూలముడుపు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వుల ము
 పూలమువాడు. ద్వ. వి: చూ, మాలకరి.
 పూలపరహా. వా. వి: చూ, పూలి. 2.
 పూలపరా. వా. వి.—పై.—
 పూలి. దే. వి. 1. ఒకచెట్టు: చూ, పృక్షము;
 వా. 2. పూలపరహా (రు 3-8-0): చూ,
 పరహా. [సంధి.
 పూపత్తి. వై. వి.=పుష్పపత్తి: చూ, బాణ
 పూపింటి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పుష్పిలుకాడు.
 పర. 2, ఆ. 35:
 పూపింటివాడు. ద్వ. వి.—పై.—
 పూపిలుకాడు. ద్వ. వి.—పై.—
 పూపిలుతుడు. ద్వ. వి.—పై.—
 పూపు. వై. వి.=పుష్ప: చూ, రూ-పువు.
 పూవుచేనియ. ద్వ. వి:చూ,రూ-పూచేనియ.
 పాండు. 1, ఆ. 182. [స్వా. 6, ఆ. 61
 పూవుబోడి. ద్వ. వి: చూ,రూ-పువ్వుబోడి.
 పూవుగట్టు. ద్వ. ఆ. కి. పూవుగలదియగు.
 రామా. 8, ఆ. 144.
 పూవుపైత్తు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువుపైత్తు.
 పూవులపొట్లము. వై. వి.—పై.—
 పూవులమ్మినయంగటనే గట్టెలమ్మట. లో.
 “కటకటా! పూవులమ్మినంగడినె కట్టె,
 లమ్మిజేసెను.” వైజ. 3, ఆ. 72; “పూవు
 లుముడిచిన యంగళ్లనె కలకల వీడెల్లనవ్వ
 గట్టెలు మోసెన్.” పాండు. 3, ఆ. 21.
 పూవుడు: సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, చూ
 ప్యుడు; ఆం. 2: చూ, ఆదిత్యులు.
 పూష్కరము. సం. వి. ఆ. న. రూ-పూష్కర
 రము: చూ, రూ-పుష్కరము.
 పూష్కరము. సం. వి. ఆ. న.—పై.—

పూస. దే. వి. 1. పూదియ: చూ, మాత్రా
 (1); 2. మణి: చూ, రత్నము. 1; 3. వేగి
 లు లోనగువానికీలు: చూ, సంధి. 7;
 4. రంధ్రముగలిగినమణి: చూ, రత్నము. 1;
 5. రంధ్రముగలపూస. తద్వి.—౧. తెల్లని
 గాజేపూసకు.—పాలపూస; ౨. గాజేపూస
 సకు.—గాజేపూస. (సం).—కాచము;
 3. రంధ్రముగల సుత్యమునకు.—పూస.
 (మిగతవానికి “చూ, హురుమంజి.”)
 పూసకజ్జెము. ద్వ.వి.మనోహరము:చూ,భక్ష్యము.
 పూసకామంచి. ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.
 పూసగురుగింజ. ద్వ. వి: చూ, పూలగురిగింజి*;
 (ఇట్లు రూ-పూసగురివెంద-పూసగురువెంద-
 పూసలగురివెంద-పూసలగురువెంద.)
 పూసగుచ్చినరీతి. జా. వివరముగా. “పూస
 గుచ్చినరీతిని వినిపించెను.” (నీతిచంద్రి
 క-సంధి); “చిలుకలకొలికి తెఱంగెల్లఁబూస
 గుచ్చిన రీతిన్.” (విజయ విలాసము);
 “పూసగుచ్చినరీతి నప్పవ్వబోడి చెప్పి
 నది విని” (కళాపూర్ణోదయము). [ము. 1.
 పూసయెచుక. దే. వి. వెన్నుపూస: చూ, శల్మ
 పూసలబోదారము. జా. అభేదముగా, లోపల
 ప్రివేశించి, ఇప్తముగా. “పూసలబో
 దాగంబు పాలజేల్లిననీరుం బలె.” పాండు.
 3, ఆ. 59. (ఇని ఉపమానము)
 పూసలవాడు. దే. వి: చూ, సానలవాడు.
 పూసికొను. వా. న. కి. 1. కలుగఁజేసికొను*
 2. చందనాదుల నలఁచుకొను.

పృ

పృక్క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పిక్క *:
 చూ, స్పృక్కా; 2. ఒకకాకము: చూ,
 కాకము. 1.

పృక్తము. సం. విణ. కూడుకొన్నది: చూ, సంచితము. 2.

పృక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. తా:కుడు: చూ, స్వగ్గము. 1. సవాలు.

పృచ్ఛ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పశ్చిమము: చూ, పృచ్ఛించు. సం. స. కి. పశ్చిమము: చూ, సవాలువేయు.

పృతన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. డండు: చూ, సేన. 1; 2. సేనావిశేషము. (ఇన్నూటనలు వదిలముడు రథములు అన్నియేనుగులు, ఏన్నూట యిరువది తొమ్మిది గుఱ్ఱములు, వేయినన్నూట పదునేవురు కాల్వరుగు గలది): చూ, సేన. 1.

పృతనాపాట్టు. సం. వి. హ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాక్షుడు. [చూ, సురపాన్న.

పృథక్పర్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోలవాన్న *: పృథగ్జనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నీచుడు: చూ, హీనుడు; 2. మూర్ఖుడు: చూ, స్తబ్ధుడు; 3: చూ, పాపాలముద్ద.

పృథగ్విధము. సం. విణ. పెక్కువిధములుగలది: చూ, వివిధము.

పృథవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-పృథివి-పృథ్వి=పుడమి: చూ, భూమి. 1.

పృథివి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=పుడమి.—పై.—

పృథివీపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. రాజు: చూ, రాజు. 1; 2: చూ, యముడు; 3: చూ, వృషభము. 3.*

పృథివ్యాది పంచతత్వములు. అం. పృథివీతత్వము 8 గడియలు, జలతత్వము ౪ 4లు, అగ్నితత్వము ౪ 6లు, వాయుతత్వము ౪ 5లు, ఆకాశతత్వము ౪ 7 లు=౪ 30 లు. (ఆదివారము మొదలు బుధవారమువఱకు పృథివ్యాదిగా జరించును. గు-శు-శనివారముల యందు ఆకాశము మొదలుగా జరించును. ఈ 5 న

వరుసగా సంవద, శుక్రము, ఆది, రోగము, వాదిద్యోము చెప్పవచ్చు).

పృథుకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=బొడిగ: చూ, శిశువు; 2. అటుకులు-అడుకులు, ఖర్బరిక, చిపిలకము-చిపిలము-చివుటము: చూ, చాడము. (1) పృథుకము. 1.

పృథుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం.=బొడిగ: చూ, పృథుకోమము. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, మత్స్యము. 1; విణ. 2 పెద్దవెండుకలుగలది.

పృథులము. సం. విణ. 1. పెద్దది: చూ, సుర. 3; ఆం 2: చూ, గణివిశేషములు.

పృథువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. రూ-పృథ్వి. 1. నల్లజీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2; 2. ఇంగువ మార్చు: చూ, హింగువు. 1; పుం. 3. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 4. పృథ్వీరాజు: చూ, రాజు. 1; విణ. 5.=పతి. గొప్పది: చూ, సుర. 3; 6. వివిధయైనది: చూ, సుర. 3.

పృథుశేఖరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పర్వతము. [మేషము. 1.

పృథూనకము. సం. వి. ఆ. న. మేక: చూ, పృథ్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=పుడమి: చూ, రూ-పృథివి; 2: చూ, రూ-పృథువు. 1; 3: చూ, రూ-పృథువు. 2; పా. 4. ఒక వృత్తము. “జ-స-జ-స-య-వ, 12 యతి.” ఉదా.—“పగిసన్న, వదనాం, బుజాధృ, తప-ర, శ్వధామా-ధవా.”: చూ, వృత్తము. 1.

పృథ్విక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దయేలకి: చూ, పత్రిల (పృథ్విక అనియు)

పృథ్విపంచకము. అం. అహంకారము, అపానము, ఘ్రాణము, గంధము, గుదము (5)

పృథాకువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, సర్పము; 2: చూ, పృథ్వికము. 1; 3. పులి: చూ, శార్దూలము. 1; 4. చిటుతపులి: చూ, శార్దూలము. 1.

పృథ్వీ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పృథ్వీక.
 పృథ్వీ. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; 2. చూ, పృథ్వీ పర్ణి: విణ. 3: ఆల్పతనవు, కిరణము. (తె).— ఆల్పిరి-ఆల్పిరి: చూ, శరీరి. 2; 3. బోయ: చూ, వ్యాధుడు. 1.
 పృథ్వీ పర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోలపాన్న: చూ, నురపాన్న. [వినాయకుడు. 1. పృథ్వీశ్వరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పృథ్వీతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దుప్పి: చూ, హరిణము. 1; 2. రూ-పృథ్వీ-పృథ్వీతము. నీటిబొట్టు: చూ, విప్రసిమము; విణ. 3. బ్రహ్మచిందువుతోగూడినది, రూ-పృథ్వీ: చూ, బ్రహ్మచిందువు. [బాణము. 1. పృథ్వీతము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆము: చూ, పృథ్వీ. సం. వి. త్. న. 1: చూ, పృథ్వీతము. 2; పుం. 2: చూ, పృథ్వీతము. 1; విణ. 3: చూ, పృథ్వీతము. 3.
 పృథ్వీతము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పృథ్వీ దింశకము: చూ, మార్జాలము. [యువు. పృథ్వీతము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వా పృథ్వీదాజ్యము. సం. వి. ఆ. న. పెరుగుతో: గలపబడిన నేయి; చూ, హవిస్సు. 1.
 పృథ్వీ. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. తాడుడు: చూ, స్పర్శము. 1; 2. కిరణము: చూ, హాయ నము. 2. [మ మడ్డికిఁబెట్టినసురీతి.
 పృథ్వీఖలీనన్యాయము. పా. నోటికిఁబెట్టినకల్ల పుష్పతాడనాద్ధంతభంగ. లో. తుంటినిఁగొట్టినఁ బండ్లురాలినవి. “పృథ్వీంబన నెక్కడ? సాక్ష్యంబు పలిచనన నెక్కడ? “పృథ్వీ తాడనాద్ధంత భంగ యనునట్లున్నది” (నీతి చందిక)

పృథ్వీభాగము. అం: చూ, హస్తక్షేత్రములు. పృథ్వీమాంసాదనము. సం. వి. ఆ. న. కడచిన పనికి చింతించుట.
 పృథ్వీ. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, ముడ్డి. 2. పుత్ర: చూ, వీపు; 3. వెనుక ప్రక్క: చూ, వెనుక. 1; 4. యజ్ఞసంబంధి స్తోత్రవిశేష ము; 5. పెరడు: చూ, పెరడు; 6. పారట: చూ, పారట; అం. 7: చూ, లక్షణాంగములు (వీపు. పురుషుని వీపు. మచ్చేయున్న కోరికలొనఁగువాడగును); 8: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (వీపు. ఆడుదానివీపు. మాంసయుక్తమై రోమ రహితమై అరటి యాకుపలెనున్న ధనవంతురాలగు. రోమమున్నన శుభవృద్ధము. నుడి యున్న మగఁడుచేయ్యెను.); 9: చూ, గురుమతమున వ్యూహాంగములు (అనుబంధ ములో చూడుము); 10: చూ, శుక్రమతమున వ్యూహాంగములు.

పృథ్వీస్వస్తికము. అం: చూ, కరణములు. పృథ్వీసూసారి. అం: చూ, బాహుప్రచారములు. (హస్తక్రియా భేదములు)
 పృథ్వీస్థానతలము. అం: చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు (స్థానకములు)
 పృథ్వీ. సం. వి. ఆ. న. 1. పృథ్వీమలనెడి యజ్ఞసంబంధి స్తోత్రవిశేషములసమూహము; పుం. 2. మోపుమోసెడు గుట్టము: చూ, హాయము.

పె

పె. డే. విణ. పృథ్వీయందు పెనుపుకబ్బమునకు మీఁది పర్ణములోపింపఁగా మిగిలినరూపము. (దీనికి పర్ణ సరళములు పర్ణములగునపుడు ను మాగమంబగు. పెన్ గురుఁడో, పెన్ జీకటి, పెన్ దడి, పెన్ బులుగు మొ. ఇందలి

దుర్గతంబునకుబిందువునగు. పెంజీకటి మొ.
(ఒకానొకచో స్థిరము పరమగునపుడును
బిందువు కానంబడియెడి. “ పెంమాళియె
సంగ ” మార్క. 6, ఆ. 107)

పెంకి. దే. వి. 1. ఒకతీగ. *: చూ, పృక్ష
ము; వా. విణ. 2. మిక్కిలి ఎఱుపు: చూ,
వర్ణము. 6; 3: చూ, రూ-పెంకె. 1.2-3.
పెంకితనము. వా. వి. చెప్పినమాటవివకపోవుట.
పెంకివాడు. వా. వి: చూ, దిట్టడు.

పెంకు. దే.వి. (రూ-పెంచి-పెంచిక-పెంచు).
1. శలపెంకు. ఆం, బా. ద్వి. 133: చూ,
శల్యము. 1; 2. ఇంటికెక్ పెడు ఓడుబిల్ల.
చూ, శర్కర. 3; 3. కుండ లోనగువాని
పెంకు: చూ, బోలె; వా. 4. చితికిన అద్ద
ము లోనగువాని పెంకు; 5. కొబ్బరి లోన
గువాని పెంకు; 6. చుప్పించిపు.

పెంకె. దే. విణ. రూ-పెంకి. 1. మొండికట్టె:
చూ, వ్యాధుడు. 2; 2: చూ, మార్పుడు:
చూ, స్తబ్ధుడు; వా. 3: చూ, దిట్టడు.

పెంకెపురుగు. ద్వ. వి. 1. పడ్డచిలుక: చూ,
పురుగు; 2. నెనగలులోనగు అపరదిన
మలకును, చింతపండు లోనగువానికినిబ
ట్టెడు క్రిమి: చూ, పురుగు.

పెంచి. వా. వి: చూ, రూ-పెంకు.

పెంచిక. దే. వి.—పై—జై. 4, ఆ. 137.

పెంచేము. వై. వి.—పింఛ: చూ, రూ-పించి
యము.

పెంచే. దే. వి. 1: చూ, రూ-పెంకు. రామా,
7, ఆ. 67; పేర్. 2. రూ-పెంచే. పరిల్ల
జేయు; స.కి. 3. పోషించే: చూ, రక్షించే.

పెంచేకొను. దే. స. క్రి. దత్తుతీసికొను.

పెంచేలబేరీ. వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

పెంజోరి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పింజోరి. (వాడుక)

పెంజీకటి. వా. వి. కటికచీకటి: చూ, మేవ
కము. 1.

పెంజెర. దే. వి. ఒక కొండచిలువ (దీని భేద
ములు:—లోస్సు పెంజెర, పొట్టపెంజెర, రక్త
పెంజెర): చూ, సర్పము.

పెంట. దే.వి. 1. ఇంటి పెంట: చూ, సంకరము. 2;
2. ఎరువుచుప్ప. జై. 4, ఆ. 100: చూ, సంకరము.
2; 3. అవులమంద ముందున్నచోలు. రూ—
పెంటె: చూ, సారభేయి (ధేనువు); వై.
వి. 4.—పింతా. రూ-పేట. నగరము: చూ,
నీమ. 1 (దేశము); 5.—పింతా. రూ-పే
ట. అంగడి, శాఖానగరము (అనికొండలు):
చూ, నడనము. 1.

పెంటగట్టు. దే. ఆ. క్రి: మందకట్టు-మందగట్టు.
పెంటగాడిద. వా. వి: చూ, వాగ్జె.

పెంటబట్టు. దే. వి. పనులదొడ్డి. స్వా. 4, ఆ.
80: చూ, సారభేయి (ధేనువు)

పెంటపురుగు. వా. వి. తుట్టపురుగు: చూ,
పురుగు. [చూ, శకటము. 1.

పెంటబండి. దే. వి. అమళము, గంతీరధము:
పెంటి. దే. వి. పశుపక్ష్యాది స్త్రీజాతి. రామా.
6, ఆ. 107; భార. ఆది. 5, ఆ. 53: చూ,
శకుంతి (పక్షి.)

పెంటిక. దే. వి. (రూ-పెంటిక-పెంటుక)
మేకలు లోనగువానిపేడ: చూ, శుష్క
గోమయము (శమలము. 1.)

పెంటికరడు. దే. వి. చిన్న అల: చూ, నీచి. 1.
పెంటిగూర్చువాడు. వా. వి: చూ, దూతుడు.
పెంటిజింక. వా. వి. అడుదుప్పి: చూ, హరి
ణము. 1. [తాళము.

పెంటితాడి. వా. వి. అడుతాడి*: చూ, శ్రీ

పెంటిపడుట. ద్వ. వి కవగూడుట.

పెంటె. వా. వి: చూ, రూ-పెంట. 3.

పెంటిక. దే. వి: చూ, రూ-పెంటిక.

పెంటుక. దే. వి.—పై—

పెండ. దే. వి. రూ-పేడ: చూ, పిడక.

పెండరము. దే. వి. రూ-పెండారము: చూ, గండపెండరము.

పెండలము. దే. వి: చూ, సమష్టిలక.

పెండారము. దే. వి: చూ, రూ-పెండరము.

పెండారముక. వా. వి. దండలలోని అల్లరి జనము: చూ, సేన 1.

పెండియము. దే. వి. రూ-పెండెము. 1: చూ,

పెండరము: 2. కొడ్డి మొదలైనవానివాకిటి కిచ్చెట్టెడు పెండెము; 3: చూ, పలుగాడి. 1.

పెండిలి. దే. వి. రూ-పెండ్లి: చూ, వివాహము.

పెండిలియగు. దే. స. కి. వివాహముగు: చూ, రూ-పెండ్లియగు. భార. ఆది. 8, ఆ. 144.

పెండిలిసేయు. దే. స. కి. —పై.—

పెండిలిసేయు. దే. స. కి. —పై.—(అం. పే.)

పెండ్లాడలేయ. —ఉ, హరి. 4, ఆ. 19)

పెండె. దే. వి. 1. ఇంటి వాసములమీది అడ్డు కొయ్య. రా. వి. 3, ఆ. 40; 2. పొగాకు మొదలైనవాని సగయందు సగము.

పెండేకట్టు. వా. వి. రెండువాసములు కలిపి కట్టినకట్టు. [గాతీర్చిన విబూతిరేఖలు.

పెండేకట్టు. వా. వి. బ. పెండెలవలె పట్టెలు

పెండేకట్టు. వా. వి. చెడుగుడులోనగు అటల యందుండెడు యజమాని: రూ-పెండేకట్టు.

పెండెము. దే. వి: చూ, రూ-పెండియము.

పెండెరము. దే. వి: చూ, రూ-పెండరము.

పెండేకట్టు. వా. వి: చూ, రూ-పెండేకట్టు.

పెండేరము. దే. వి: చూ, రూ-పెండెరము.

పెండ్లము. దే. వి. (పెండ్లి + అము) రూ-పెండ్లాము-పెళ్లము-పెళ్లాము)భాగ. 8, స్కం, 474: చూ, భార్య. [యాడు.

పెండ్లాడు. దే. స. కి: చూ, రూ-పెండిలి

పెండ్లాము. దే. వి: చూ, రూ-పెండ్లము.

పెండ్లి. దే. వి. రూ-పెల్లి: చూ, రూ-పెండిలి.

పెండ్లికండలు. ద్వ. వి. బ: చూ, భాండము. 3.

పెండ్లికూతురు. దే. వి. రూ-పెల్లికూతురు.

1. వివాహదీక్షితురాలు: చూ, పధువు:-

2 కోడలు: చూ, స్నుష.

పెండ్లికొడుకు. ద్వ. వి. రూ-పెల్లికొడుకు.

1. వివాహదీక్షితుడు: చూ, పరుడు; 2. అల్లుడు: చూ, మేనల్లుడు.

పెండ్లిగుమ్మడి. దే. వి. వివాహోదయలో నుపయోగించెడి పడియముల గుమ్మడి, బూడిద గుమ్మడి *: చూ, సర్వతోభద్ర.

పెండ్లిపాలకి. వా. వి. పథూపరులు ఊరేగెడు పాలకి: చూ, సవారి.

పెండ్లిపీట. వా. వి. పథూపరులు కూర్చుండెడి పీట(అరుగు): చూ, సింహాసనము.

పెండ్లియగు. వా. స. కి. రూ-పెండిలియగు. భార. ఆది. 7, ఆ. 281. [నై. 4, ఆ. 48.

పెండ్లియాడు. దే. స. కి: చూ, పెండిలియగు.

పెండ్లిలేసవాడు. వా. వి: అకృతోద్వాహుడు, అవివాహితుడు, కుంతుడు. [నేయు.

పెండ్లిసేయు. దే. స. కి: చూ, రూ-పెండిలి పెండ్లకడ. దే. ద్వ. కి. విణ. (పెన్ + తల కడ) రూ-పెండ్లకడ, పొద్దుపోకమునుపు.

పెండ్లకడ. దే. ద్వ. కి. విణ. —పై.—

పెందిరుపడి. దే. వి. (వ్రేళ్లన పరిభాషయందు) గరుడుడు: చూ, హరివాహనుడు.

పెండెరువు. దే. వి. రాజమార్గము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 145: చూ, మార్గము. 1.

పెందొడ. దే. వి. ఊరుమూలము.

పెందోష. దే. వి. ముక్తి: చూ, సదాగతి. 2.

పెంపకము. వా. వి: చూ, పత్తత.

పెంపగు. దే. ఆ. కి: చూ, పర్ణిల్లు. [హరించే.

పెంపరలాడు. దే. స. కి. చేంపు: చూ, సం

పెంపారు. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-పెనుపారు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 96.

పెంపు. దే. వి. 1: చూ, సమృద్ధి; 2: చూ, హెచ్చు. 2; 3: చూ, సవ్యాసము; 4: చూ,

సంస్థ. 3; 5. రూ-పెనుపు. మహాత్మ్యము; 6: చూ, పెంపకము; శ్రీ. 7. నాశము చేయు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 154; ఎను. 1, ఆ. 28; స. కి. 8. చేంపు: చూ, సంహరించు.

పెంపుడు. దే. వి. పెంపబడినది.

పెంపుడుగున్న. వా. వి. చూ, సాచుడుపులుగు.

పెంపుడుచిలుక. వా. వి. పంజేకమునందుంచి

పెంచెడు చిలుక: చూ, శుకము.

పెంపుమీలు. దే. ఆ. కి. చూ, సందడించు పు. 1, ఆ. 202.

పెకలు. దే. ఆ. కి. 1. పెల్లగిల్లు. పా. 3, ఆ.

31: చూ, విదాకించు; 2. రాలు: చూ,

సడలు. 4; 3. ఉన్మాదించు: చూ, విదా

రించు; 4. పరియాణమగు. కై. 2, ఆ. 10.

పెకలించు. దే. శ్రీ. పెకలంతయు: రూ-పెకలుచు-పెకల్పు-పెగలుచు-పెగల్పు. రామ.

8, ఆ. 92.

పెకలుచు. దే. శ్రీ. —పై. —

పెకల్పు. దే. శ్రీ. —పై. —

పెక్కందు. వై. స. బ.=పుష్కల. (రూ-పెక్కందురు-పెక్కురు) పా. 4, ఆ. 54.

(పెక్కు శబ్దమునకు మహాన్మహాత్మ్యకరూపము): చూ, పలుగుండు.

పెక్కందురు. వై. స. బ.=—పై. —

పెక్కణము. వై. వి. రూ-పెక్కణము.=పే

క్షణ. 1. అభినయముతోడి నృత్యము. ఉ,

హరి. 4, ఆ. 216: చూ, వ్యంజకము. 1;

2. మల్లరంగము: చూ, మల్లశాస్త్రము.

పెక్కిలి. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పెక్కు. వై. స.=బహు. పుష్కల: చూ, హేరాశము. [పెక్కందు]

పెక్కురు. వై. స. బ.=పుష్కల: చూ,

పెక్కువ. దే. వి. 1: చూ, వర్ధనము. 1. భార.

ఆర. 3, ఆ. 26; 2: చూ, హెచ్చు. 2. కై. 5, ఆ. 199.

పెగడ. దే. వి. (రూ-పెగడ-పెగడ-పెగ్గడ-

పెగ్గడ) 1: చూ, వంతి; 2: చూ, శ్రీ

పుడు. 2; 3. యువరాజు: చూ, రాజు. 1.

పెగలు. దే. ఆ. కి. చూ, రూ-పెకలు.

(పెల్లగిల్లుటకు.—భాగ. 6, స్కం. 61.)

పెగలుచు. శ్రీ. శ్రీ. రూ-పెకలించు.

పెగల్పు. శ్రీ. శ్రీ. —పై. —

పెగ్గడ. దే. వి. చూ, రూ-పెగడ.

పెగ్గయుడు. వై. వి. (పెద్ద + గుమ్ముడు.)

శ్రీపర్ణి: చూ, సర్వతోభద్ర.

పెగ్గురు. వై. వి.=పుష్కర. రూ-పెగ్గురు;

చూ, సారసము. [హరి. 3, ఆ. 10.

పెచ్చోరి. దే. విణ: చూ, మూర్ఖుడు. ఉ.

పెచ్చు. దే. వి. 1. అతిశయము. పొండు. 1,

ఆ. 111: చూ, రూ-హెచ్చు. 2; 2: చూ, కొ

సరు; 3. వెలగలోనగు కాయలపై పెంకు: చూ,

బరడు; విణ 4. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

పెచ్చుపెరుగు. దే. ఆ. కి. మిక్కిలిపర్థిల్లు.

ఆం, భా. తృ. 89: చూ, పర్థిల్లు.

పెటపెట. దే. వి. పండ్లుకొలుకుటలోనగువాని

యందగు ధ్వన్యను కరణము. భాగ. 6,

స్కం. 249: చూ, హూహూ.

పెటపెటము. దే. ఆ. కి. పెటపెటముధ్వని

కలదియగు: పెటపెటలాడు.

పెటపెటలాడు. దే. ఆ. కి. —పై. —

పెటిలు. దే. ఆ. కి. కాలిధ్వని పూర్వకముగా

బద్ధిలగు. రూ-పెటులు-పెట్లు-పెడులు.

పర. 3, ఆ. 228.

పెటుకు. దే. విణ: చూ, విరసము. 2. [శబ్దము. 2:

పెటుకుమాట. దే. విణ. విరసపుమాట: చూ,

పెటులు. దే. వి. 1: చూ, పెట్లకంబము. స్వా.

5, ఆ. 44; ఆ. కి. 2: చూ, రూ-పెటిలు.

పెట్ట. దే. వి. (పశుపక్షి స్త్రీజాతి) 1. ఆడు
కోడి: చూ, పుంజే; 2. ఆడుపిట్ట: చూ,
పక్షి; (పశుపక్షి స్త్రీజాతికి. — కాశీ. 6,
ఆ. 292); 3. గడ్డ, లోప్తము: చూ,
భూమి. 1.

పెట్టపోలి. వా. వి: చూ, పుంజే.

పెట్టమరి. దే. వి. — వై. —

పెట్టి. నై. వి. = పేటిక: చూ, రూ-పెట్టియ.

పెట్టిక. నై. వి. = — వై. —

పెట్టిపుట్టరివాడు. వా. వి: అదృష్టహీనుడు.

పెట్టిపుట్టరివాడు. వా. వి: చూ, సంపన్నుడు.

పెట్టియ. నై. వి. (రూ-పెట్టి-పెట్టె-పెట్టిక-పే
డె) 1. = పేటిక: చూ, సందుకా; 2. పల్ల
కి నడిమిపెట్టె: చూ, సందుకా; 3. బండి
పరముమీది పెట్టె: చూ, సందుకా;
4. పాముచేట్టుకొనుపెట్టె: చూ, సందుకా.

పెట్టు. దే. వి. 1. రూ-పెట్టుడు. ఈవి: చూ,
స్వర్ణము. 3; 2. చూ, మాటు. 1; 3. చూ,
హతి. కళా. 7, ఆ. 255; 4. చూ, వెండి
య; స. కి. 5: చూ, హావణించే. 4;
6. (పక్షులు లోనగునవి) గుర్రుడు వెలి
పుచ్చే: చూ, వెలిపుచ్చే; 7. గుర్రుడుపాదెగి
పిల్లలనుచేయు; 8. చూ, వహించే. హరి.
పూ. 9, ఆ. 178; 9. అచ్చే, అచ్చేకొను,
ఇచ్చే, ఇడు, ఒనఁగు-ఒనవు, వయచేయు-
దయనేయు, దోఁటు, పుడుకు-పుణుకు, పె
ట్టు, విడుచు. (సం. ప). — దానమిచ్చే;
తద్వి. — ౧. కాసుకగానిచ్చేటకు. — దరి
సింఁచే; ౨. కొంచెమిచ్చేటకు. — పుడికిరిం
చే-పుణికిరించే-పుడుకు-పుణుకు. (మిగత
వానికి “చూ, విడుచు. 3.”); 10. చూ,
మోపు. 7; 11. గోడ మొదలగువాని లేపు.
భార. ఉద్యో. 1. ఆ, 298; 12. చూ,
మొలవేయు. రామా. 6, ఆ. 43; 13. చూ,

మొత్తు. 2; అ. కి. 14: చూ, సంభవించు.
ఉ, హరి. 6, ఆ. 98.

పెట్టుకెట్టు. దే. వి: చూ, వేలుపుకెట్టు.

పెట్టుకొను. దే. స. కి: చూ, వహించు.

పెట్టుకోలు. దే. వి. పెట్టుకొనుట: చూ, సంద
శ్శతి. 2.

పెట్టుడు. దే. వి: చూ, రూ-పెట్టు. 1.

పెట్టుబడి. దే. వి. దేనికేని వెచ్చేమునకై మొద
టపెట్టిన ధనము: చూ, వ్యయము.

పెట్టుమందు దే. వి: చూ, వశ్యోపధము.

పెట్టువడు. ద్వ. అ. కి. దెబ్బతిన.

పెట్టె నై. వి. = పేటిక: చూ, రూ-పెట్టియ.
(పల్లకి నడిమిపెట్టెకు. — వై. 3, ఆ. 61.)

పెట్టెబండి. ద్వ. వి. పరముమీదపెట్టెవలె నమ
ర్చిన బండి: చూ, శకటము. 1.

పెట్టెకెట్టు. ద్వ. అ. కి. (పాము) చేట్టుకొను.
పాండు. 4, ఆ. 250: చూ, వేష్టించు.

పెట్టకొలికికట్టు. దే. స. కి. పెడతొక్కులా
విఠిచికట్టు: చూ, విఠిచికట్టు.

పెట్లకంబము. ద్వ. వి. అదురువేటుగొట్టము:
పెట్లదిమొ, పెట్టుఁగోవి, పెటులు.

పెట్లదిమొ. దే. వి. 1. — వై. —; 2. చేలయం
దుపక్షులను దోలుటకై సర్పాకారముగా
పేనిపెట్టుకొని యుండెడు చేరు: చూ,
నూత్రియ. 1.

పెట్లమరి. దే. వి. 1. దెబ్బలుతిన స్వభావము
కలవాడు: కొట్లమరి; 2. దెబ్బలుతిన స్వ
భావముకలది: చూ, స్త్రీ.

పెట్లఁగు. అం: చూ, విన్నాణములు.

పెట్లు. దే. అ. కి: చూ, రూ-పెటులు.

పెట్లుఁగోవి. దే. వి: చూ, పెట్లకంబము. హరి
శ్చ. 2, ఆ. 6.

పెట్టుప్ప. దే. వి: చూ, అవణము. 1.

పెట్టు. దే. వి. 1. హతియందగు ధ్వన్యనుకరణ

ము: చూ, హూహూ; 2. పిడుగుపడుటయం దగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 4, ఆ. 86: చూ, హూహూ.

పెడ. వై. విణ. 1.=వృక్ష, వృద్ధ. పెద్దది. పు. 4, ఆ. 151: చూ, విపులము; 2: చూ, వెనుకటిది; 3: చూ, వ్యత్యయము. ఉ. రా. 7, ఆ. 123.

పెడఁబాయు. దే. స. కిరి. రూ-పెడఁబాయు: చూ, వేటుపడు.

పెడక. వై. వి. రూ-పెణక.=వృక్ష. 1. కత్తి యొక్కవృద్ధభాగము; 2. ఆకుయొక్కవృద్ధ భాగము. 3. ఇంటియొక్కవసారాపైకప్పు: చూ, సదనము. 1. [పెడగంటిరెడ్డు]

పెడకింటి(తి)రెడ్డు. వా. వి. బ:చూ, రెడ్డి(ఇట్లు

పెడకంత. వా.వి. తప్పవ్రోవ:చూ, మార్గము. 1.

పెడకట్టె. వై. విణ. రూ-పెడసరకట్టె. 1:చూ, స్తబ్ధుడు; 2: చూ, పాలసురాలు.

పెడకట్టెమాట. ద్వ. వి. కట్టెవిరుపుమాట:చూ, కబ్బము. 2. [కట్టుట.

పెడకట్టు. ద్వ. వి. బ. చేతులను వెనుకకు విడిచి

పెడకేలు. వై. వి. వెనుకకు తిరిగిన భుజము: చూ, స్కంధము. 1. [చూ, హజ్జే.

పెడగాలు. ద్వ. వి. వెనుకకు మడిచినకాలు:

పెడచెవి. వై. వి. చెవికెనుకటిభాగము. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 76:చూ, శోత్రము.

పెడచెవిఁబెట్టు ద్వ. స. కిరి. 1:విసకపోవు;వా. 2. చేక్కగావిను: చూ, విను. 2.

పెడచేయి. వై. వి. మీఁజేయి:చూ, హస్తము.

పెడతల. ద్వ. వి. తలవెనుకటి భాగము: చూ, శిరము. 1.

పెడదారి. వై. వి:చూ, పెడకంత.

పెడనెల. ద్వ.వి. తీర్పరి:చూ, స్వామి. 3 (అప్ర)

పెడబొబ్బ. ద్వ. వి. 1. యుద్ధమునం దుత్సాహముచే చేయుధ్వని:చూ, స్వరము. 2; 2. విపరీతధ్వని, మొత్తుకోళ్లు: చూ, స్వరము. 2.

పెడమరలు. ద్వ. వి. (రూ-పెడమర్లు-పెడమలు)

1. వెనుకకుతిరుగుట. వై. 6, ఆ. 118:చూ, సందారివము; ఆ. కిరి. 2. వెనుకకుతిరుగు: చూ, వెనుపీయు. 1.

పెడమర్లు. వై. [పెడనురించు]

పెడమలు. వై. నిర్వ. 3, ఆ. 27. (కేరి)

పెడమల్లె. వై. వి. పెద్దమల్లె: చూ, మల్లె.

పెడము. వై. వి. రూ-పెడమోము: చూ, నైయుత్తము.

పెడమోము. వై. వి. [మొగముపడు.

పెడమోముపడు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, మాటు.

పెడరేచు. వై. కేరి: చూ, పురికొలుపు. 2.

పెడతెక్కల గొడ్డు. వా. వి:చూ, వాగ్గిజ.

పెడలు. దే. వి:చూ, పెరడు.

పెడసరకట్టె. ద్వ. విణ:చూ, రూ-పెడకట్టె.

పెడసరము. చే. వి:చూ, మార్గము.

పెడిసె. దే. వి: చూ, పక్షి.

పెడుచేడు. వా. వి: చూ, కిశువు. ఆం, భా.

ద్వి. 118. [ఆది. 8, ఆ. 259.

పెడులు. దే. ఆ. కిరి:చూ, రూ-పెటిలు. భార.

పెడ్డ. దే. వి. మట్టిపెల్ల: చూ, భూమి. 1.

పెణక. వై. వి.=వృద్ధ: చూ, రూ-పెడక.

పెతరులచుక్క. వై.వి:చూ, రూ-పితరులచుక్క.

పెతరులసామి. వై. వి: చూ, యముడు.

పెతరులు. వై. వి. బ. చూ, పితాళ్లు.

పెత్తనగాడు. ద్వ. వి: చూ, పారుపత్తెకాడు.

పెత్తనదారు. వా. వి. కొద్ది ముదరాతీసికొని

రైతులదగ్గఱ కిస్తులు రాబట్టు వాడు.

పెత్తనము. వై. వి.=వృద్ధతా. (పెద్ద+తనము)

1. అధికారము: చూ, రపము. 1; 2: చూ,

వార్ధకము. 1; 3: చూ, సన్మానము.

పెద. వై. విణ. రూ-పెద్ద=వృక్ష, వృద్ధ.

1:చూ, వృద్ధుడు; 2. అన్న: చూ, సహో

దరుడు; 3. గొప్పవాడు: చూ, హేమా

హేములు; 4. అధికము: చూ, హేచ్చు. 1; 5: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 6. దీర్ఘము: చూ, పాడవు. 2; 7: చూ, విద్వాంసుడు; 8.= పృథువు: చూ, విపులము; కి. విణ. 9. అత్యంతము (ఇదియుపదాంత మయ్యెడి): చూ, మతమత. సవిత. 2. పెదతండి. ద్వ. వి. తండికిఅన్న: చూ, పెదతిల్లి. ద్వ. వి. తల్లికిఅప్ప: చూ, సవిత. 2. పెదవి. దే. వి: చూ, వాలెఱ. [ఆం. 75. పెదవికెంపు. వా. వి: చూ, వాలెరకెంపు. వేం. పెదవిగంటు. వా. వి. --పై. --సాంబ. మా. 51. పెద్ద. వై. విణ.= చూ, రూ-పెద. (దీర్ఘమున కు.-భాగ. ఆది. 4, ఆ. 64) పెద్దకక్కెర. వై. వి: చూ, బకము. పెద్దకడుపువాడు. ద్వ. వి: చూ, లంద. పెద్దకడుపువేల్పు. ద్వ. వి: చూ, వినాయకుడు. 1. పెద్దకప్ప. ద్వ. వి: చూ, మంచూకము. 1. పెద్దకాకర. వై. వి. మహాకారవేల్పుము*: చూ, నుపవి. 1. పెద్దకాచి. వై. వి. కాకాదని*: చూ, వాయసి. పెద్దకాపు. ద్వ. వి. కాపువాణిలోపెద్ద. పెద్దకూకటిమూగ. ద్వ. వి. మాందిలపము: చూ, శృంగరాజము. 3. పెద్దకొంగ. వై. వి. బలాకము: చూ, బకము. పెద్దకొమ్మ. ద్వ. వి: చూ, కాఖ. పెద్దగజ్జిక. ద్వ. వి. గండాల్లి*: చూ, హరిత(త్వణము. 1.) (తెల్లగజ్జిక, తీగగజ్జికెఱనియు) పెద్దగుమ్మడి. వై. వి: చూ, పెండ్లిగుమ్మడి*. పెద్దగుమ్మడు. వై. వి: చూ, రూ-పెద్దగుమ్మడు*. పెద్దగోచి. వా. వి: చూ, పుట్టగోచి. పెద్దగోరంట. వై. వి: చూ, సహ. 2. [శమల. పెద్దచేతరాసి. వై. వి. మహారూపి*: చూ, పెద్దచేమంతి. వై. వి: చూ, నేమంతి*. పెద్దజిల్లిమెకము. ద్వ. వి. నృమరము: చూ, సవరపు మెకము.

పెద్దకేతుమూస. ద్వ. వి: చూ, శాకోటము*. పెద్దతపము. వై. వి. 1: చూ, సన్మానము. 2 = పృథత్య: చూ, వార్ధకము. 1. పెద్దతల. ద్వ. విణ. 1. పెద్దగానుండి కార్యము నడిపించేవాడు. కళా. 6, ఆ. 150; వా. 2. గొప్పశిరము. పెద్దతలవాడు. ద్వ. వి: అడ్డతలవాడు. (సం. ప). --ఉరుశిరుడు. [స్ఫూర్ణకము. పెద్దతుమ్మి. వై. వి. మహాదోణము*: చూ, పెద్దతోలువేలుపు. ద్వ. వి: చూ, రాక్షసుడు. 1. పెద్దదగు. వా. అ. కి. 1. గొప్పదగు; 2. (దీపము) ఆటిపోవు. "దీపము పెద్దదగుచున్నది." పెద్దదపనము. వై. వి. మహాదమనము*: చూ, రుచి. 5. పెద్దదుప్పి. ద్వ. వి: చూ, రామము. 3. పెద్దదూలగోవెల. ద్వ. వి. మహాత్మగుప్త*: చూ, శూకశింబి. [హరివాలుకము. పెద్దదోన. ద్వ. వి. రాజకర్కటి*: చూ, పెద్దనక్క. వై. వి. గృంధీరము: చూ, సృగాలము. పెద్దనల్లచీమ. ద్వ. వి. గండ్రచీమ: చూ, పిపీలిక. పెద్దనవు. ద్వ. వి. రూ-పెద్దనవు. అట్టహాసము: చూ, హాస్యము. 1. పెద్దనవు. ద్వ. వి. --పై. -- [మరణము. పెద్దనిదుర. వై. వి. రూ-పెద్దనిదుర: చూ, పెద్దనిదురపోవు. ద్వ. అ. కి: చూ, మరణించే. పెద్దనిదుర. వై. వి: చూ, రూ-పెద్దనిదుర. భాగ. 6, స్కం. 429. పెద్దనీలి. ద్వ. వి. ఆజలోమి*: చూ, రంజిని. పెద్దనవు. ద్వ. వి. మహాతలము*: చూ, శ్రీమాన్. పెద్దనెల ద్వ. వి. తాటిరిక్కనెల: చూ, మాసము. 1. పెద్దనేపాళము. ద్వ. వి: చూ, నేపాళము*. పెద్దనేరేడు. ద్వ. వి. మహాజంబువు*: చూ, సురభిపత్య. [ద్రుకంటకము. 1. పెద్దపల్లెరు. ద్వ. వి. మహాపలంకప*: చూ, స్వాపెద్దపాచి. వై. వి: చూ, శైవలము. వేం, ఆం, 74-

పెద్దపాఠఁపర. ద్వ. వి: చూ, సుపూరము*.
 పెద్దపీఠేర. ద్వ. వి. పీఠరి*: చూ, శతమూర్తి.
 పెద్దపులి. ద్వ. వి: చూ, శార్దూలము.
 పెద్దపులఁగు. ద్వ. వి: చూ, సకినంపులులుఁగు.
 పెద్దపెన్నేరు. ద్వ. వి. మహాశ్వగంధ*: చూ,
 వారాహాశ్వి. [శుక్తిము. 2.
 పెద్దపా. ల. వై. వి. గోమాంసము: చూ,
 పెద్దబట్ట. వై. వి. పొడుగు పెడల్పులు హెచ్చు
 గాగలబట్ట: చూ, వస్త్రము.
 పెద్దబాడిసె. వై. వి: చూ, వాకి. [గవేనుక
 పెద్దబీట. ద్వ. వి. వినుఁగుదీప*: చూ, హరిష్వ
 పెద్దబోడత (స) రము. ద్వ. వి. మహామండిని*:
 చూ, హపుష. [చూ, స్వర్ణపల్లె.
 పెద్దమానేరు. ద్వ. వి. మహాశ్యోతిష్కృతి *:
 పెద్దముత్తవపులగము. ద్వ. వి. అతిబల *:
 చూ, సహదేవ. [హింసుశి.
 పెద్దములక. ద్వ. వి. మహావార్తాకి *: చూ,
 పెద్దమ్మ. వై. వి. 1: (మి.ప).-చూదేవి. (సం.ప).-
 అలక్ష్మి, కాలకంఠిక, కాలకర్ణి-కాలకర్ణిక,
 శ్రేష్ఠ, నిర్మతి; 2: చూ, పెదతల్లి.
 పెద్దమంగ. ద్వ. వి: చూ, శ్వసనము. *.
 పెద్దమ్రాసు. ద్వ. వి: చూ, శోణకము.*
 పెద్దయల. ద్వ. వి: చూ, వీచి. 1.
 పెద్దయూడ. ద్వ. వి. స్వర్ణపాఠేషతము*: చూ,
 శర్కరాంకము. [శత్రుల.
 పెద్దయేలకి. వై. వి. బృహదేల *: చూ,
 పెద్దయ్య. వై. వి: చూ, పెదతండిరి.
 పెద్దకోగము. మి. వి: చూ, పులుము. 1.
 పెద్దఱికము. వై. వి: చూ, పెద్దతనము. 1—2.
 పెద్దలచ్చోటుది. జా. అస్వతంత్రురాలు. “తరు
 ణీమణి, పెద్దలచ్చోటుదాన” (ఉత్తర హరి
 శ్చంద్రోపాఖ్యానము. [ఆ. 104.
 పెద్దలు. వై. వి. బ. తెలిసినవారు. పాండు. 2,

పెద్దపరగోఁగు. ద్వ. వి. బృహత్పిలుపు *:
 చూ, పరగోఁగు.
 పెద్దవాఁడు. ద్వ. వి: చూ, వృద్ధుఁడు. 1.
 పెద్దవాకిలి ద్వ. వి. గోపురద్వారము: చూ, వాకిలి.
 వా. 2. వాకిలికిముందుండువిశాలపరిదేశము.
 పెద్దవారము. మి. వి: చూ, బంధవారము.
 పెద్దవిన్నపము. వై. వి. 1. చెవుడు: చూ, బాధి
 ర్యము; వా. 2. గొప్పమునవి. [బధిరుఁడు.
 పెద్దవిన్నపము వాఁడు. ద్వ. వి. 3: చూ,
 పెద్దవిరి. ద్వ. వి. మహాసిరి*: చూ, రంజని.
 పెద్దవీడి. ద్వ. వి. రాజమార్గము: చూ, మార్గము. 1.
 పెద్దవేము. ద్వ. వి. మహానింబము*: చూ, వేము.
 పెద్దవేలుపు. ద్వ. వి: చూ, బంహు. 1.
 పెద్దవేయిలు. ద్వ. వి. బొట్టనవేయిలు: చూ, వేయి. 2.
 పెద్దనదాప. వా. వి: చూ, నొక్కము.*.
 పెద్దాకుచెట్టు. ద్వ. వి: చూ, వృక్షము.
 పెద్దాపురి. దే. వి. గోదావరీమండలమందలి పెద్దా
 పురముతాలూకాలలో తయారు చేయఁబడె
 ఁడులెల్లము: చూ, శర్కర. 1. [(ధాన్యము)
 పెద్దారుగ. ద్వ. వి. వరకము*: చూ, స్తంబకరి.
 పెద్దింటమ్మ. ద్వ. వి. (పెద్ద + ఇల్లు + అమ్మ):
 చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
 పెన. దే. వి. 1: చూ, యుద్ధము; 2. మెలిక.
 పాండు. 5, ఆ. 284: చూ, లంకియ. 3;
 3. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 4. రెండు
 పశువులను చేర్చి కట్టెడుబంధము. చూ, లం
 కియ. 5.
 పెనఁకుప. దే. వి. రూ-పెనఁకుప. 1 వాదము
 చూ, వ్యాజ్యము; 2. కలయిక: చూ, సం
 యోగము; 3: చూ, యుద్ధము; 4: చూ,
 మేళనము; 5. చుట్టుకొనుట: చూ, వ్యాప
 నము; 6: చూ, యుద్ధము; 7: అల్లికబిల్లిక -
 అల్లిబిల్లి, పెనఁగు.
 పెనఁకుపలుగొను. దే. ఆ. కి. మెలివడు; చూ,
 వెంటిగొను. భాగ. 8, స్కం. 399.

పెనగఁబడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, పెనఁకువలుగొను. కై. 5, ఆ. 31.

పెనఁగాడు. దే. అ. క్రి.—పై—

పెనఁగియాడు. దే. అ. క్రి.—పై—

పెనఁగు. దే. వి. 1: చూ, రూ-పెనఁకువ. 7; అ.

క్రి. 2: చూ, పెనఁకువలుగొను; 3: చూ, పెట్టె

వెట్టు; 4: చూ, మేళగించు. భార. ఆది. 5,

ఆ. 48; 5: చూ, వాటలాడు; 6. మాతాడు:

చూ, వక్కఁగించు; వా. స. క్రి. 7. పొప్పించు:

చూ, సక్తమగు. [డి: చూ, యుద్ధము.

పెనఁగులాట. దే. వి. రూ-పెనఁగులాటము. మల్ల

పెనఁగులాటము. దే. వి.—పై—

పెనఁగులాడు. దే. అ. క్రి. మల్లాడు: చూ, వెంటి

టిగొను. [77: చూ, సమీపించు.

పెనఁగువడు. దే. అ. క్రి. చేరు. నిర్వ. 10, ఆ.

పెనఁగుడు. దే. అ. క్రి.—పై—

పెనఁగొను. దే. అ. క్రి. 1.—పై.—; 2: చూ,

పెనఁగులాడు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 9.

పెనఁచు. దే. పేర్. పెనఁగఁజేయు. భో. 2, ఆ.

64: పెనపు, మెలచు.

పెనపరి. దే. విణ. (పెనపు + అరి) వివాదశీలుఁడు:

చూ, రెచ్చెల; 2. భేదశీలుఁడు. భార. ఉద్యో.

3, ఆ. 214.

పెనపు. దే. వి. 1. వివాదము: చూ, పెనఁకువ. 1;

2. భేదము: చూ, వేటుపాటు. 1; పేర్. 3:

చూ, పెనఁచు; 4. కలపు.

పెనము. దే. వి. స్వేదని: చూ, పాత్రము. 8.

పెనయు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, మేళగించు;

2: చూ, పెనఁగు. 7. [4, ఆ. 73.

పెనవెట్టు. దే. స. క్రి: చూ, వడివేయు. స్యా.

పెనవేయు. దే. స. క్రి. 1.—పై.—; 2. పశు

వులను ఒకటితో నొకటిఁజేర్చుముడివేయు;

చూ, లంకెవెట్టు. 1.

పెనసలు. వా. వి. (రూ-పెన్నలు-పెనిసిలు-

పెన్నిలు): చూ, రేఖని.

పెనిమిటి. దే. వి. (పెనుపు + మేటి) రూ-

పెన్నిటి. మగఁడు: చూ, సామి. 2.

పెను. దే. విణ. వృత్తియందు పెనుపు శబ్దము

నకు విఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన

రూపము. పొండు. 2, ఆ. 55; పొండు-

2, ఆ. 58.

పెనుఁకువ. దే. వి: చూ, రూ-పెనఁకువ.

పెనుఁగొమ్మ. దే. వి. (పెనుపు + కొమ్మ):

చూ, పెద్దకొమ్మ.

పెనుఁబాము. దే. వి. (పెనుపు + పాము) కొం

డచిలువ. భార. ఆర. 2, ఆ. 88: చూ,

సర్పము.

పెనుచే. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పెంచే. 2-3.

పెనుతిండి. ద్వ. వి. అబూతి: చూ, సాదము. (1).

పెనుపంజే. ద్వ. వి: చూ, స్నేహశము. వేం-

ఆం. 70.

పెనుపడు. దే. అ. క్రి. (పెనుపు + పడు).

1: చూ, ముమ్మరించు. కై. 2, ఆ. 64;

2: చూ, వర్ధిల్లు.

పెనుపరి. దే. విణ. (పెనుపు + అరి) వృద్ధిబొందిం

చేవాఁడు: చూ, సంరక్షకుఁడు. [పెంపారు.

పెనుపారు. దే. అ. క్రి. గొప్పయగు: రూ-

పెనుపు. దే. వి. 1. వృద్ధి: చూ, హెచ్చు. 2-

2: చూ, రూ-పెంపు. 5; 3. పెంచుట:

చూ, సంరక్షణము.

పెనుమననము. ద్వ. వి. (పెనుపు + మననము)

కాశి, వారణాసి. కాశీ. 6, ఆ. 124: చూ, సీమ. 1-

(దేశము.) [కులు): చూ, వేదము.

పెనుమినుకులు. దే. వి. బి. (పెనుపు + మిను-

పెనుమినువేటరి. ద్వ. వి: చూ, వలఁతఁడు.

వేం, ఆం. 31.

[చూ, పెద్దమౌను*.

పెనుమౌను. దే. వి. (పెనుపు + మౌను):

పెనువెల్లి. దే. వి. (పెనుపు + వెల్లి) 1. పృథ్వీ-

కాలమునందలి యేకార్థవము: చూ, వెల్లువ. 2.

పెనువేలు. దే. వి. (పెనుపు + వేలు): చూ, పెద్దవేలు.

పెన్న. వై. వి. = పినాకిననది: చూ, పినాకిని. 1.

పెన్నదపులుగు. దే. వి. (పెన్ + నదపులుగు): చూ, లగుముకి.

పెన్నిదుర. వై. వి: చూ, మరణము.

పెన్నెరు. దే. వి. రూ - పెన్నెరు*: చూ, వారాహాక్షర్ణి.

పెన్నెలులవాడు. ద్వ. వి: చూ, సుకేశుడు.

పెన్నెరు. దే. వి: చూ, రూ - పెన్నెరు*. (ఆపు పాలలో ఉడికించిన శుద్ధి.)

పెన్నెరుగడ్డ. ద్వ. వి. — వై. — [చూ. 15.

పెన్నెనలు. ద్వ. వి: చూ, లలాటము. సాం.

పెన్నను. వా. వి: చూ, పించేను.

పెన్నెటి. దే. వి: చూ, రూ - పెనిమిటి. కళా. 8, ఆ. 138.

పెప్పె. వా. వి. కూన్యము.

పెప్పెప్పె. వా. వి. 1. మిక్కిలి కూన్యము;

2. చేతకానివానిమాట. (తెత్తెత్తె - మెమ్మె

మ్మె మొదలగునవికూయర్థమందువాడెదరు.)

పెమ్మె. దే. వి: చూ, రూ - పెరిమె.

పెయ్య. దే. వి. రూ - పేయ. 1. పత్నము: చూ,

ధేనువు; 2. పాలువిడ్డిచిన ఆడుమాడ: చూ,

సౌరభేయి (ధేనువు); 3. ఆవు. ఉ. రా.

5, ఆ. 208: చూ, ధేనువు; 4: చూ, స్త

బ్బుడు; 5: చూ, హీనుడు.

పెయ్యమాడ. దే. వి: చూ, పెయ్య. 1-2-3.

పెయ్యమ్మ. వా. వి: చూ, వాగ్జె.

పెర. వై. స. = పరః. రూ - పెరి. 1: చూ, వేలు.

3. మార్క. 5, ఆ. 76; దే. వి. 2. తేనె

తెట్టె. పాండు. 1, ఆ. 181: చూ, మధుపటలము.

పెగక. దే. వి: చూ, పించే.

పెరజే. దే. వి: చూ, సర్పము. [చూ, వాకిలి.

పెరటిగుమ్మము. వా. వి. దొడ్డివైపు గుమ్మము.

పెరటిమందు. జా. స్వాధీనము.

పెరడు. వై. వి. = పృష్ఠ. (దేశ్యమని శ. ర.) ఇం

టివెనుకకొడ్డి: చూ, స్థానము. 1. (బ. పెళ్లు)

పెరతేనె. వా. వి: చూ, పుట్టతేనె. వేం. ఆం. 72.

పెరమ. వై. వి. = పేమ: చూ, రూ - పెరిమ.

పెరయ్యగ. దే. వి. తేనెజీగ: చూ, మక్షిక.

పెరయ్య. వా. స. కిరి: చూ, పెనగు. 7.

పెరకేమే. వై. స. కిరి. = పేమ. పేమకే

పణకేయ్య. (రూ - పెరకేపు - పేమే - పే

కేమే - పేకేపు - పేమకేపించే) వై. 8, ఆ.

215: చూ, కేమే. (కేమలనికొండలు).

పెరకేపు. వై. స. కిరి. = — వై. —

పెరవణి. వై. వి. = పేమగణ. భాంధోపనిసృత్య ము: చూ, వ్యంజకము. 1.

పెరను. దే. వి. పాల: చూ, మాంసము.

పెరిమ. వై. వి. = పేమ. (రూ - పెరమ - పెరి

మె) పర. 3, ఆ. 127: చూ, స్నేహము. 1.

పెరిమె. వై. వి. 1. — వై. —; 2. రూ - పెమ్మె.

స్వా. 3, ఆ. 84: చూ, సన్మానము.

పెరుగఱు. దే. వి: చూ, కాకిని. 2.*.

పెరుగు. (రూ - పెర్లు - పెరుపు - పెర్వు) దే. వి.

1. దధి: చూ, స్తన్యము; 2: చూ, వృద్ధుడు;

3. ఏండ్లుచెల్లినది: చూ, వృద్ధ; 4. వృద్ధిసాం

దినది: చూ, వృద్ధము. 2; ఆ. కిరి. 5. రూ -

పెలుగు: చూ, వడ్డెలు. మార్క. 3, ఆ.

380; 6. ఎదుగు. పాండు. 5, ఆ. 165:

చూ, పాడవగు.

పెరుగుకడవ. ద్వ. వి: చూ, భాండము. 3.

పెరుగుముంత. ద్వ. వి. — వై. —

పెరుగుట. దే. వి. 1. తగ్గుట: చూ, వెలిలి.

2; 2. ఎదుగుట, వృద్ధి: చూ, హెచ్చు. 2;

3: చూ, వర్ధనము. 1.

పెరుగుడు. దే. వి: చూ, పెరుగుట. 2 — 3.

పెరుగుతోటకూర్. దే. వి: చూ, పెరుగఱు. *.

పెరుగుసంద్రిము. ద్వ. వి. దధ్యుదము: చూ,

సముద్రము.

పెరుకు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పెర్కు.

పెరుగు. దే. అ. కిరి. తేగు. పా. 4, ఆ. 37: చూ, సృక్కువాటు.

పెరుమాకోయిల. దే. వి. (పెరుమాళ్లు + కోయిల) కాంచీపురము: చూ, సీమ. 1 (దేశము)

పెరుమాళ్లడుగుబుగ్గ. ద్వ. వి. గంగ: చూ, నది.

పెరుమాళ్ళు. దే. వి. బ: చూ, విష్ణువు. 1. పర. 2, ఆ. 173.

పెరువు. దే. వి, విణ, ఆ. కిరి: చూ, రూ-పెరుగు (దధికి.—హరి. పూ. 5, ఆ. 206; ఏండ్లు చెల్లినదానికి, ఏండ్లు చెల్లినవానికి.—కాశీ. 2, ఆ. 183; వృద్ధిపొందినది అనుటకు.—రాజ. 2, ఆ. 46.)

పెర్కు. దే. అ. కిరి. రూ-పెరుకు-పెలుకు, 1. పీఠ: చూ, మెలుకు; 2. పెల్లగించు: చూ, విదారించు; 3: చూ, పహించు; ఆం. పేరి. 4. మోయించు.

పెర్గు. దే. వి, అ. కిరి: చూ, రూ-పెరుగు. (పర్తిల్లుటకు.—వికృ. 7, ఆ. 50.)

పెర్వు. దే. వి, అ. కిరి.—పై.—(దధికి.—హరి. పూ. 5, ఆ. 198.)

పెఱ. దే. వి. 1: చూ, రూ-పెర. 2; పై. స. 2.—పర. (రూ-పర-పెర-పరాయి) భార. ఆది. 2, ఆ. 67: చూ, వేలు. 3.

పెఱగాయ. ద్వ. విణ: చూ, వ్యాధుడు. 2. శకం. 3, ఆ. 78.

పెఱమగడు. ద్వ. వి. జారుడు: చూ, విటుడు. పెఱక. దే. వి: అంకియము-అంకెము, అండియము-అండెము. [ద్రులు మోయించుట.

పెఱికాటము. దే. వి. ఎడ్లులోపగువానిచే ధాన్యా పెలుకు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-పెర్కు.. (మోయించుటకు.—భార. సభా. 1, ఆ. 268)

పెలుకుట. వా. వి: ఉత్పాటనము.

పెలుగు. దే. అ. కిరి. 1. కడగు. భార. ఆది. 6, ఆ. 202; భార. ఆది. 6, ఆ. 147: చూ, సమకట్టు. 2; 2: చూ, విజృంభించు; 3: చూ, రూ-పెరుగు. 5.

పెలుకులు. దే. అ. కిరి. రూ-పెల్కులు: చూ, విహ్వలించు. భార. సభా. 1, ఆ. 118.

పెలుచే. దే. వి. (రూ-పెల్పు-పెలుచేన-పెల్పున-పేల్పు-పేల్పున) 1: చూ, హెచ్చు. 2. భార. ఆది. 5, ఆ. 178; 2. అధికము. య. 3, ఆ. 7: చూ, హెచ్చు. 1; 3: చూ, రోషము. భార. విరా. 2, ఆ. 54; స్వా. 4. ఆ. 86; 4. కఠినము: చూ, బెడిదము; 5: చూ, సంభ్రమము; దృ. 8. ఉచ్చైరర్థకము, గట్టిగా. నిర్వ. 3, ఆ. 7.

పెలుచేన. దే. వి, దృ.—పై.—(కోపము నకు.—హరి. పూ. 1, ఆ. 182; కఠినము నకు.—హరి. ఉ. 5, ఆ. 149.)

పెల్కులు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పెలుకులు-

పెల్పు. దే. వి, దృ: చూ, రూ-పెలుచే.

పెల్పున. దే. వి, దృ.—పై.—

పెల్ల. దే. వి: చూ, లోప్తము.

పెల్లగించు. దే. పేరి: చూ, విదారించు.

పెల్లగిలు. దే. అ. కిరి. రూ-పెల్లగిలు. 1. ఉన్మాదితమగు: చూ, విదారించు; 2. పాటు: చూ, వెళ్ళు. 3.

పెల్లగిల్లు. దే. అ. కిరి.—పై.—(1 వ అర్థమునకు.—రామా. 5, ఆ. 312.)

పెల్లాటకత్తె. వా. వి: చూ, వేశ్య.

పెల్లిదము. ద్వ. వి. (పెల్లు + ఇదము) 1. పెల్లు. భార. విరా. 3, ఆ. 173: చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 2. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

పెల్లు. వై. వి.=పుల. 1: చూ, హెచ్చు. 2: విణ. 2: చూ, హెచ్చు. 1. [సందడించు

పెల్లుకొను. ద్వ. ఆ. కి. అతిశయలు: చూ, పెసర. దే. వి. ఒకానొకసన్యము. (సం. ప).-

గంధసారము, ముద్గము. (పెసలు. బ. పైసర ధాన్యము) తద్విశేషములు. — ౧. అడవి

పెసర, కారుపెసర - కాటు పెసర.

(సం). — కులీనకము, కృమీలకము,

మకుష్ఠకము, మపుష్కకము, మయప్తకము -

మయప్తకము, వనముద్గము; ౨. కాకిపెసర,

కారుపెసర - కాటుపెసర, పిల్లపెసర - పిల్లి

పెసర; (సం). — కాకపర్ణి, కాకముద్గ, కు

రంగిక, కోకిల, క్షుద్రాసహ, మహానూపపర్ణి,

మార్జాలగంధిక, ముద్గపర్ణి, సహ, హ్రస్వ; ౩:

కొమ్ముపెసర, కొమ్ముపెసలు; ౪: నల్లపెసలు.

(సం. ప). — కృష్ణముద్గము, సంతము, శింబికము;

౫: పచ్చేపెసర. (సం). — ఖండిరము - ఖండిర

ము, హరితము; ౬: పిచ్చేపెసర; ౭. పెసర

పప్పునకు. — (చూ, నూపము), ౮ పెసరపా

ట్టునకు. — (చూ, బరడు) (మిగతవానికి

“చూ, స్తంబకరి.”)

పెసరకట్టు. వా. వి. పెసరచోరు.

పెసరపప్పు. దే. వి: చూ, పప్పు.

పెసరపాట్టు. వా. వి: చూ, శింబ.

పెసవము. వా. వై. వి.=ప్రసవ: చూ, ప్రసవము. 1.

పెళపెళ. దే. వి. 1. విలుచేట ఉలుముట

ఆర్పుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకర

ణము. (విలుచేటకు. — ఉ, రా. 7, ఆ.

415; ఆర్పుటకు — య. 5, ఆ. 81.);

2. ఒకధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

పెళపెళయను. దే. ఆ. కి: చూ, శబ్దించు. పా.

2, ఆ. 19. [165; 2: చూ, విరసము. 2.

పెళుచే. దే. విణ. 1: చూ, న్నట్టడు. పాండు. 4, ఆ.

పెళ్ళుచూను. దే. వి. దున్నినపిమ్మట సుట్టుప

ల్లములు సరిపడమీదనీదైదు పలక (చూ, దిండు. 5)

పెళ్ళము. వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లాము.

పెళ్ళాము. వా. వి. — పై. —

పెళ్ళి. వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లి. [తురు-

పెళ్ళి కూతురు. వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లి కూ-

పెళ్ళి కొడుకు. వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లి కొడుకు.

పెళ్ళివారు. వా. వి. పెండ్లికివచ్చిన బంధువులు.

పెళ్ళు. దే. వి. 1: చూ, పెళపెళ (విలుచేటకు -

వారి. పూ. 6, ఆ. 84.); 2: చూ, పెరడు.

పెళ్ళెము. దే. వి. మద్యము చేయుటకు అనేకపస్తు

వులు చేర్చి చేసినపిండి: మేదకము; 2: చూ,

కిన్నాము.*.

పే

పేట. వై. వి.=పింరా: చూ, పెంట. 4—5.

(5 వ యర్థమునకు. — బి. 4, ఆ. 132)

పేట. దే. వి: చూ, పగులు. 1.

పేడ. దే. వి: చూ, రూ-పెండ. [పేడముద్గ.

పేడకడి. వా. వి. (ఒకసారి వెలువరించిన)

పేడగువ్వ. దే. వి: చూ, నురటి.

పేడనీళ్లు. దే. వి. బ. రూ-పేన్నీళ్లు. కలయం

పి: చూ, సలిలము.

పేడపురుగు. ద్వ. వి: చూ, పురుగు.

పేడు. దే. స. కి. దారముపేను: పురివెట్టు.

పేక. దే. వి. 1. వస్త్రములనేతయందలి యడ్డ

నూలు: చూ, మగ్గము; వా. 2. చీట్లపేక (ఇం

చలి రంగులు. — అరఖు, ఇన్నేలు, కళాపరు,

దైమాను.)

పేగు. దే. వి: చూ, రూ-పేవు.

పేచకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, సకిసంపు

బులుగు; 2. ఏనుగు తోక మొదలు: చూ,

హస్త; 3. దానిసమీపము.

పేచకి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, హస్త.

వేచిక. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
 వేచిలము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, వేచకి.
 వేచీ. వా. వి. తగవు. (యిగాడు.
 వేచీకోరు. వా. వి. కలహాశీలుడు: చూ, లడా
 వేజి. వా. వి: చూ, పుట.
 వేట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=పెట్టె (రూ-వేట
 ము-వేటి-వేడ): చూ, సందుకా; దే. వి.
 (1) యష్టి: చూ, భూషణము. 2.
 వేటకము. సం.వి.ఆ.న.=పెట్టె: చూ, వేట. 1.
 వేటనఁదెట్టు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, సమకట్టు. 2.
 కళా. 6, ఆ. 83.
 వేటాడు. దే. ఆ. కిరి: చూ, వేటుపడు.
 వేటాపన. వా. వి. దురాలోచన.
 వేటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=పెట్టె: చూ,
 వేట. 1; వై. వి.=పట్టా. రూ-వేటి. (1)
 నడికట్టు: చూ, వస్త్రము (దేశ్యమని శ. ర.)
 వేటిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=పెట్టె: చూ,
 వేట. 1; 2: చూ, సమూహము.
 వేటి. వై. వి.=పట్టా: చూ, రూ-వేటి. (1)
 (దేశ్యమని శ. ర.)
 వేటు. దే. వి. 1. సరిగలోపగువానితో వేసిన
 పట్టె: చూ, వస్త్రము; 2. పర్యవేక్షిరము:
 చూ, హిమాలయము.
 వేడి. వై. వి.=పండ. భార. సభా. 2, ఆ.
 14: చూ, సావిదల్లుడు.
 వేడితనము. వై. వి. డొబ: చూ, పండత్వము.
 వేడు. దే. వి. 1. సన్ననికట్టచెక్క: చూ,
 సమిధ. 1; 2. నంటకట్టియ: చూ, సమిధ. 2.
 వేడె. వై. వి. 1.=వేటి: చూ, వేట. 1; వి. 1.
 2. తూబరుండు: చూ, సావిదల్లుడు.
 వేడెమూతి. వై. వి. గడ్డముమీసములేనిది:
 చూ, పదనము. 1. [2, ఆ. 38.
 వేడెత్తు. దే. ఆ. కిరి: చూ, విరియు. 5. స్వా.
 వేణి. వై. వి.=వేనికా: చూ, భక్ష్యము.

వేడ. వై. వి. 1: చూ, భటుండు. 1. సా. 2.
 ఆ. 34; వి. 2.=భీత: చూ, వెఱపరి. స్వా.
 4, ఆ. 105; 3. దరిదుర్గుడు. విక. 2, ఆ.
 171: చూ, బీదవాడు; 4. అశక్తుడు.
 భార. ఆర. 2, ఆ. 188: చూ, శాతుండు.
 వేడకోపము పెదవులచేటు. లో. నిరుపయోగము.
 కళా. 6, ఆ. 30.
 వేడరాలు వా. వి. దరిదుర్గరాలు: చూ, స్త్రీ.
 వేడర్మి. ద్వ. వి. రూ-వేడటిమి. 1. దరిద్రము.
 పంచ. వా. 5, ఆ. 35: చూ, నీదరము. 1;
 2: చూ, వెఱపు. [చూ, నీదరము. 1-
 వేడటికము. ద్వ. వి. దారిద్ర్యము. విక. 2, ఆ. 176:
 వేడటిమి. ద్వ. వి: చూ, రూ-వేడర్మి.
 వేడవడు. వై. ఆ. కిరి 1. దారిద్ర్యమునుపొందు.
 భార. ఉద్యో 2, ఆ. 42; 2. ధైర్యమునుపొందు.
 వేనా. వా. వి. కలము (వెన్): చూ, లేఖని.
 వేనిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. =వేణి: చూ, భక్ష్యము.
 వేను. దే. వి. 1: చూ, యూకము; స. కిరి.
 2: చూ, వేడు.
 వేనుకొలుకుడు. దే. వి: చూ, బట్టతల.
 వేనుగ్రుక్కినపాటి. జా. తేలిక గా, స్వల్పకాలము
 లో. “వేనుగ్రుక్కినపాటిగా నిష్పమైన యర్థ
 . మెల్లఁబడసి” (ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము.)
 వేనుగుడ్డు. దే. వి: చూ, వీక్ష.
 వేనుపిల్ల. దే. వి.—పై— [వేడనీళ్లు-
 వేన్నీళ్లు. ద్వ. వి. బ. (వేడ + నీళ్లు): చూ, రూ-
 వేపజోవ్వ. వా. వి: చూ, వేళియ. 1.
 వేపపాడ. దే. వి. వేతగుల్మినిక: చూ, వేతము. 2.
 వేపబెత్తము. వా. వి: చూ, వేపజోవ్వ.
 వేపర. దే. వి. ఒకపక్షి: చూ, పక్షి.
 వేము. దే. వి. రూ-వేయ: చూ, వేత్రయ. 2.
 వేముబొద్దు. దే. వి. గోడబొద్దు: గోలు.
 వేయ. దే. వి: చూ, రూ-వెయ్య. 1-2-3.

పేయగంజి. వా. వి. మెతుకులుగలగంజి: చూ, సాదము. (1)

పేయము. సం. వి. అ. న. 1, నీరు: చూ, సరిలము; 2. పాలు: చూ, స్తవ్యము; పుం. 3. ఆచ్చేపుండేట: చూ, శుద్ధము. 3; 4. వెలస, కాపుడుగంజి: చూ, సాదము. (1); విణ. 5. త్రాసడగినది: చూ పాసీయము.

పేయూషము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-పీయూషము. [2: చూ, రూ-పిరంగి. 4.

పేరంగి. వా. వి. 1. కత్తి: చూ, రిప్పి. 2;

పేరంటము. వా. వి: చూ, రూ-పేరంటము.

పేరంటాలు. వా. వి: చూ, రూ-పేరంటాలు.

పేరంట్రాసు. దే. వి. రూ-పేరంటము-పేరంటము. 1. పనుపుబొట్టులకు ముత్తైదువులచిలుచేట. హరిశ్చ. 4, ఆ. 138; 2. పనుపుబొట్టులకుముత్తైదువులువచ్చిచేయుకార్యము.

పేరంటము. దే. వి.—పై.—(1 వ యర్థము నకు.—కళా. 7, ఆ. 59; 2 వ యర్థము నకు.—హరి. ఉ. 8, ఆ. 257.)

పేరంటలు. దే. వి: చూ, రూ-పేరంటాలు.

పేరంటాలికూర. వా. వి. ఒకకూరకూ.

పేరంటాలు. దే. వి. (రూ-పేరంటాలు-పేరంటాలు) 1. పేరంటమునకు వచ్చిన ముత్తైదువ. కళా. 7, ఆ. 70: చూ, స్త్రీ; 2. మృత సువాసిని, శ్లేక్కిణి: చూ, స్త్రీ.

పేరడవి. ద్వ. వి. మహారణ్యము: చూ, విపినము

పేరణవద్దతి అం: చూ, ఉద్ధతము.

పేరణము. నై. వి.=పేరణ. (రూ-పేరణి-పేరిణి) 1: చూ, పెరవణి. ఉ. హరి. 4, ఆ. 215; దే. వి. 2. కవచము: చూ, వారవారణము; 3. అంగి: చూ, వస్త్రము.

పేరణి. నై, దే. వి.—పై.—(అంగికి.—రా, వి. 2, ఆ. 52; పెరవణికి.—ఉ, రా. 2, ఆ. 115.)

పేరము. దే. వి. రూ-పేరము. 1. గుట్టుపువరుగు: చూ, హయము; 2. పరుగు: చూ, పృథావనము. [యము.

పేరా. వా. వి. కథాభాగమునులేలుపు విషపేరాముదపుండెట్టు. ద్వ. వి. రక్తైరండము*: చూ, వ్యడంబకము. [స్నేహము. 2.

పేరాముదము. ద్వ. వి. రక్తైరండతైలము: చూ, పేరాముదాలు. ద్వ. వి. బ. పేరాముదపు విత్తులు.

పేరాస. వా. వి. అత్యాక: చూ, వాంఛ.

పేరిణి. నై, దే. వి: చూ, రూ-పేరిణి.

పేరిమ. దే. వి. గుట్టు: చూ, రహస్యము. 1.

పేరిమ. దే. వి. (పేరు + ఇమి) (రూ-పేర్మి-పేరిమె-పెమ్మె) 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2. గౌరవము: చూ, సన్మానము; నై. వి. 3.=పేమ: చూ, స్నేహము.

పేరిమికాడు. దే. విణ: చూ, విశ్రుతుడు. అచ్చ. సం, కాం. 184. [ఖర్జూరిక.

పేరేడు. దే. వి. ఖర్జూరము*: చూ, మధు

పేరు. దే. వి. 1. నామము: చూ, సంకేతము. 1;

2. కీర్తి. హరి. ఉ. 9, ఆ. 141: చూ, సమాఖ్య. 1; 3. దండ. పాండు. 3, ఆ. 50: చూ, భూషణము. 2; విణ. 4. పెద్ద: చూ, విపులము; 5. అధికము. రామా. 3, ఆ. 143: చూ, హేరాళము. 1; అ. కిర్. 6: చూ, మద్దకట్టు. హరి. ఉ. 10, ఆ. 206; 7. చట్టమగు: చూ, వ్యాపించు; 8: చూ, సందడించు.

పేరుంగరము. దే. వి. రూ-పేరుటుంగరము. ముదిరిక: చూ, భూషణము. 2.

పేరుకొను. దే. న. కిర్. రూ-పేర్కొను. 1. పేరు పెట్టిపిలుచు: పేరుగొచ్చు; 2. పిలుచు: చూ, సంబోధించు; 3. ఉచ్చరించు ఉ. హరి. 2, ఆ. 128; నై. 4, ఆ. 94: చూ, వచిం

చే; 4: చూ, స్తుతించు; అ. క్రి. 5; చూ, పేరు. 6.

పేరుకొనుట. దే. వి. రూ-పేర్కొనుట. పేరు పెట్టెనుచు. అం. భా. పర్. 113: చూ, సంపాదనము.

పేరుకొలు. దే. వి. రూ-పేర్కోలు — పై. — పేరునుంచు. దే. ప. క్రి. 1: చూ, పేరుకొను 1; 2: చూ, పవించు; వా. 3. నారమునకు పూలులొననువాని పెక్కించు.

పేరుచే. దే. అ. క్రి. రూ-పేర్చు. 1: చూ, విశృంభించు; 2: చూ, ముమ్మరించు, న. క్రి. 3. ఒకటిమీదనొకటి పెట్టు; 4. ఒకటి మీద నొకటి పెట్టి యెక్కించు.

పేరులుంగరము. దే. వి: చూ, రూ-పేరుంగరము. పేరులుగము. వా. వి. పేర్చు: చూ, శాల. 4. పేరుడు. దే. వి. ఘనీకరించినముద్ద: చూ, సాదము. (1)

పేరుపు. దే. వి. రూ-పేర్పు. 1. ఒకటిమీద నొకటి పెట్టుట: చూ, పరుస.1; 2. కుండపెంకు: చూ, బోలె.

పేరుపెట్టు. వా. స. క్రి: చూ, సంకేతించు. పేరులేనివాడు. వా. వి: పన్న. (సం).-అనా మకుడు, అనామధేయుడు.

పేరె. వా. వి: చూ, రూ-పేరము. పేరెమ్మ. వా. అ. క్రి. పరిసిద్ధికెమ్మ. పేరెద. వా. వి: చూ, పేరుటురము. *. పేరెము. వై. వి.=పేంఖా:చూ, రూ-పేరము. 1-2. (దేశ్యమని శ. ర)

పేరెములు. అం: చూ, పాదక్రియలు. పేరెమువాలు. వా. అ. క్రి. పాటు:చూ, చెట్లు.1. పేరెలకి. వా. వి: చూ, విత్తలి*. పేరైనవాడు. వా. వి: చూ, విశ్రుతుడు. 1. పేరోజేము. వై. వి.=పిరోజు.రూ-పేరోదనము. మరకతమణి విశేషము: చూ, రత్నము. 1. పేరోజము. సం. వి. అ. న. తుద్రమణివిశేషము:

చూ, రత్నము. 1.(దీనితద్భవము పేరోజేము అనికొంగలు)

పేరోదనము. వై. వి.=చూ, రూ-పేరోజేము. పేరోలగము. వా. వి. బస్టోలగము:చూ,సభ.2. పేర్కొను. దే. స. క్రి, అ. క్రి: చూ, రూ-పేరుకొను. (1 సత్యమునకు.—హరి. ఉ.9, అ. 115.)

పేర్కొనుట. వా. వి: చూ, రూ-పేరుకొనుట. పేర్కోలు. దే. వి: చూ, రూ-పేరుకోలు. పేర్చు. దే. అ. క్రి, స. క్రి:చూ,రూ-పేరుచే. పేర్చు. దే. వి: చూ, రూ-పేరుపు.

పేర్చి. దే. వి, వై. వి: చూ, రూ-పేరిమి.(అతి కయమునకు.—భార. ఆర.4, అ. 32; గౌర నమునకు.—భార. సభా. 1, అ. 7.)

పేర్చించు. వా. వి. మట్టెలీపలరానీని తొడు. అం. భా. ద్వి. 151: చూ,నూత్రిము. 1. పేలసిండి. ద్వ. వి. సక్తువు:చూ,సాదము. (1). పేలులు. దే. వి. బ.రూ-పేలాలు-పేలలు-పేల బాళిలు: చూ, సాదము (1)

పేలవము. సం. విణ. పలుచేనిది:చూ,విరళము.3. పేలా. దే. వి. నీళ్లుతొగెడు ఒకానొకరిన్నె: చూ, హరివాణము. (పాత్రము, 6.)

పేలాపన. వా. వి. 1. పలవరింత: చూ,శబ్దము. 2; 2. అనవసరపు సంభాషణ: చూ, శబ్దము. 2; 3. సంధిదోషముననాడెడు పలవరింత: చూ, శబ్దము. 2. [డ్ర: చూ, పస్త్రము-పేలిక. దే. వి. రూ-పేలిక-పేలిక. చింపిగు. పేలిక. వా. వి.—పై—

పేలు. దే. అ. క్రి. రూ-పేలు. 1. సెగచేత పేగె యులుకు; వా. 2. అదేపనిగమాటలాడు: చూ, పదరు. 5.

పేలుచు. దే. పేర్. రూ-పేల్చు. పేలజేయు. పేల్చు. దే. పేర్.—పై— పేవు. దే. వి: చూ, రూ-పేవు.

-వేళలము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల: చూ, సామూడుపులుగు; 2: చూ, కోకలి; వి. 3. సమర్థురాలు: చూ, స్త్రీ; 4. చేక్కరి: చూ, పూద్యము.

-వేళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గుడ్డు (చకారాంతమునగు): చూ, పేళికోళము; 2: చూ, పరిత్యాగారము; 3.=పేసెము. మాంసపుముద్గ: చూ, పుక్తము. 2; 4.=పేసెము. గుంజె: చూ, పేసెము. 1.

-వేళికోళము. సం. వి. అ. పుం: అండము, ఆఘాతము, కోళము-కోషకము-కోషము, డింబము-డింభము, పేళి, (తె. ప).—గుడ్డు-గుడ్డు (చూ, శకుంతి-పక్షి).

-వేళిజాలము. పా: చూ, ధాతువు. 10.

-వేళిసంఘాతము. పా.—వై.— [సురుము.

-వేషణము. సం. వి. అ. న. నూటుట: చూ, వేషణి.సం.వి.ఈ.స్త్రీ.సన్నికల్లు: చూ, రాయి.

-వేషకము. సం. వి. అ. న.—వై—

-వేష్కను. వా. వి. జమిందారులు పృథుత్వమువారికి కట్టెడుపన్ను: చూ, సిస్తు. 1.

-వేష్కరు. వా. వి.అమల్దారు క్రిందియవ్యోగి.

-వేసెము. వై. వి.=వేళి. (అనుకగురసదృశ్యము) 1. పండ్లలోనిగుజ్జ: గిజేరు, గుంజె, గుజ్జ, పేసెము-బేసెము.(సం.).—వేళి; తద్వి.- ౧. కొబ్బెరకు.— మడక, మరిడి-మరిడి, కొప్పెర-కొబ్బరి-కొబ్బెర; ౨. తాటిటెంక గుంజెనకు — (తె) బుట్టగుంజె; 2.=వేళి: చూ, వేళి. 3.

వై

-వై. దే. వి, అవ్య: చూ, రూ-పయి.1—2.

-వైట. వై. వి.=వైతా: చూ, రూ-పయిట.

-వైటకొంగు. ద్వ. వి: చూ,రూ-పయిటకొంగు.

-వైడి. దే. వి: చూ, రూ-పయిడి.

-వైడికంటి. దే. వి. (వైడి + కన్ను): చూ, రూ-పయిడికంటి.

-వైడిచోలాలు. దే. వి: చూ, రూ-పయిడిచోలాలు. య. 4, ఆ. 9. [తామర.

-వైడితామర. ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిడివైడినెలత. దే. వి: చూ,రూ-పయిడినెలత.

య. 1. ఆ. 28.

-వైడిపత్తి. ద్వ. వి: చూ,రూ-పయిడిపత్తి. వైడిచాసము. ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిడిచాసము. [ద్రెముడుచే.

-వైడిముడుచే. దే. అ. కి: చూ, రూ-పయిడివైడిముడుపు. దే. వి: చూ, రూ-పయిడిముడుపు. [యుష్మత్త *.

-వైడియుష్మత్త. ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిడివైడితేడు. దే.వి:చూ, రూ-పయిడితేడు. వైకము. సం. వి. అ. న. 1. పికమలగుంపు: చూ, సామూడుపులుగు; దే. వి. (1): చూ, రూ-పయికము. (1) (2) (3).

-వైకాపు. జా: చూ, రూ-పయికాపు.

-వైకిజేల్లు. వా. స. కి: ఎగజేల్లు.

-వైకిక్రిందికి. వా. అవ్య: ఎగదిగ-ఎగాదిగ.

-వైకిదువ్వు. వా. స. కి: ఎగదువ్వు.

-వైకినూదు. వా. స. కి: ఎగనూదు.

-వైకూటమి. దే. వి: చూ, రూ-పయికూటమి.

-వైకెత్తు. వా. స. కి: చూ, ఎత్తు. 16.

-వైకెత్తుట. వా. వి. (సం).—ఉత్సాదనము.

-వైకొను. దే. అ. కి: చూ, రూ-పయికొను. (కలుగుటకు.—మార్గ. 4, ఆ. 188; ప్రే. వైకొలుపునకు —పా. 5, ఆ. 30; పయికొను అనుటకు.—కళా. 7, ఆ. 227.)

-వైచేయి. జా: చూ, రూ-పయిచేయి.

-వైజోటు. దే. వి: చూ, రూ-పయిజోటు.

-వైజోటుమట్ట. దే.వి:చూ,రూ-పయిజోటుమట్ట.

పైత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = పయిట — పైట: విజ. 3, ఆ. 32.

చూ, రూ-పయిట, “పైతాపట” (మరు పైపెచ్చలు జా. ఎక్కువలు. “పైపెచ్చులదీని కిన్.” పా. 2, ఆ. 95. [పయిగ.

పైతరము. సం. విణ. పిఠరమునందు పండబడిన ది. కిరణము: చూ, ఉభయము. [సరిగ.

పైతాణి. వా. వి. రూ-పైతాణి. జరత: చూ, పైతాణి. వా. వి. — పై. —

పైతాలము. వా. వి: చూ, రోషము. [మైనది.

పైతామహము. సం. విణ. పితామహసంబంధ పైతృకము. సం. విణ. పితృసంబంధమైనది.

పైతృప్వనేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పై తృప్వనేయుడు. (తండ్రితోడబుట్టినదా ని కొడుకు) మేనత్తకొడుకు: చూ, మేనబావ.

పైతృప్వనేయుడు. — పై. — పైత్తము. సం. విణ. కిత్తమువలనకలిగినది (వ్యాధి), పైత్తము (అనికొందలు): చూ, రోగము. 1. పైత్తపక్వతీ. అం: చూ, పక్వతీత్రయము. పైత్తములు. అం. ఆకర్ణ, వివర్ణ, మూర్ఛావర్ణ, కామల, ఆప్ల, రక్త, స్వేద, ఉన్మాద, పుండరీక, భుజంగ, కరపాద, కీత, మూర్ఛ, మఘర, కుసుమ, క్రోధ, భ్రంశ, కిరణ, తుధ, తృప్త, దుర్భాష, చర్మ, దుర్గంధ, మదములు. (24)

పైత్తము. సం. విణ. 1: చూ, పితృము; 2. పితృ సంబంధమైన అహోరాత్రము (మనుష్యుల యొక్క మానము పితరులకొక యహోరాత్రము.) [138; పాండు. 5, ఆ. 159.

పైద. దే. వి: చూ, రూ-పయిద. భో. 4, ఆ. పైదలి. దే. వి: చూ, రూ-పయిదలి.

పైదము. వై. పి. =: చూ, రూ-పయినము.

పైనాకాస్త్రము. అం: చూ, అస్త్రములు.

పైని. వా. ద్వి: చూ, పయి. 2.

పైపడు. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పయిపడు.

పైపాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిపాటు.

పైపెచ్చలు జా. ఎక్కువలు. “పైపెచ్చులదీని కిన్.” పా. 2, ఆ. 95. [పయిగ.

పైపైగ. దే. ద్వి. క్రి. విణ: చూ, రూ-పయి- పైపార. వా. వి: చూ, బెరడు.

పైయాట. వా. వి: చూ, రూ-పయాట. [య్య.

పైర. దే. వి: చూ, రూ-పయిర (పయిర అని- పైరము. దే. వి: చూ, రూ-పయిరము.

పైరు. దే. వి: చూ, రూ-పయిరు.

పైరుదుబ్బు. వా. వి: చూ, రూ-పయిరుదుబ్బు.

పైరుమాను. వా. వి: చూ, రూ-పయిరుమాను.

పైరులయెకిమిడు. దే. వి: చూ, రూ-పయిరూ- లయెకిమిడు. [అం, పదా. సుర. 43.

పైరులునులు. వా. వి: చూ, రూ-పయిరులునులు.

పైలాపచ్చీను. జా. 1. పహమేతనపుచ్చేప్ర; 2. పందెపుపావుల మొదటిగెలుపు.

పైలుమాను. వా. వి: చూ, రూ-పయిలుమాను.

పైశాచము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నిద్రించియు- త్రాగి మైమఱచియు కీలము సంరక్షింపకఁ బరాకుపడి యున్నదానిని సంభోగేచ్ఛచే రహస్యముగాఁజేసికొనుపెండ్లి: చూ, వివాహము (ఇది యధానుము); విణ. 2. పిశాచ సంబంధమైనది.

పైశున్యము. సం. వి. ఆ. న: (తె). — ఒరుదల, కొండెతనము, కొండియము- కొండెము, కొండెకానితనము, పిరువీకు- పిర్వీకు, పీకులాట.

పైస. వా. వి: చూ, రూ-పయిన.

పైసర. అం: చూ, ఉపవీతములు.

పైసరము. దే. వి: చూ, రూ-పయిసరము.

పైసలా. వా. వి: చూ, రూ-పయిసలా.

పా

పా. దే. విణ. 1. పృత్తియందు పాన్తుశబ్దము నకు మించివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన

రూపము. (దీనికి పదపదనరశములు పదముల
గునపుడు ముమాగమంబగు. పాంబట్టుమొ);
అవ్య. రూ-పో. 2. నిశ్చయార్థము. పర.
4, ఆ. 178: చూ, సత్యము. 1; 3. అనాద
రమును తెలుపును: చూ, హేళనము.
పాంకపడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, సిద్ధించే.
పాంకము. దే. వి. 1: చూ, స్నేహము;
2: చూ, సౌందర్యము.
పాంకించే దే. స. కి: చూ, పాండికపటచే
పాంఖేపించే వా. సం. ఆ. కి: పాగరెక్కు.
పాంగటినెల. దే. వి. (పాంగలి + నెల) మార్గి
శీర్షమాసము, జింకతల చుక్కనెల: చూ,
మాసము 1.
పాంగటిపండుగ. ద్వ. వి. (పాంగలి + పండుగ)
మకరసంక్రాంతి: చూ, సంక్రాంతి. 2.
పాంగట్టు. ద్వ. వి. (పాన్న + గట్టు) హేమా
ద్రి. చూ, పర్వతము.
పాంగరము. దే. వి. 1: చూ, భక్త్యము: వా.
2. ఉబ్బరము, పాంగరింపు: చూ, రోగము. 1.
పాంగలి. దే. వి. 1. పాలుచేర్చి పాంగించినట్టి
అన్నము, పాయసము (దీనిభేదములు.—
పప్పుపాంగలి, చక్కెరపాంగలి): చూ,
సాదము (1); వా. 2. పులగము: చూ,
సాసము (1).
పాంగరింపు. వా. వి: చూ, పాంగరము. 2.
పాంగరించే. దే. ఆ. కి. నిక్కు: చూ, వీలు.
పాంగారు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, సందడించే.
య. 3, ఆ. 54; 2: చూ, విజృంభించే. భార.
ఆర. 5, ఆ. 180; 3. ఉబుకు. భార. ఆర.
4, ఆ. 229: చూ, సందడించే; 4: చూ, సం
తోషించే. ఉ. హరి. 3, ఆ. 90; 5: చూ,
పాంగరించే. [ఆ. 30: చూ, సాదము (1).
పాంగిలి. దే. వి. పక్షులయాహారము. మార్క్. 8,
పాంగు. దే. వి. 1: చూ, సంతోషము; 2: చూ,
హంకారము. హరి. ఉ. 8, ఆ. 207;

3. పోటు, ఉప్పెన, ఉబుకు. (సం)—ఉబ్బణ
ము: చూ, సముద్రము; 4: చూ, పాంగరము.
2; 5. అట్లమ్మ: చూ, స్ఫోటకము; ఆ. కి.
6: చూ, హంకరించే; 7: చూ, సంతో
షించే; 8: ఉబ్బించే, ఉబ్బు; కడుపుబ్బు
పొంగునీళ్లు. ద్వ. వి. బ. చిట్టుడుకునీళ్లు: చూ,
సాదము (1).
పాంగుపొలి. దే. వి. 2: చూ, ధాన్యము.
పాంగులమ్మ. వా. వి. 1. ఒకానొకలమ్మవారు:
చూ, మహాలక్ష్మి 3; 2: చూ, స్ఫోటకము.
పాందిక. దే. వి: పాంచే పంచ. వా. 1, ఆ
528. [మఱుగుపడు.
పాంచే. దే. వి. 1.—పై.—; ఆ. కి. 2: చూ,
పాంచేవేయు. వా. ఆ. కి: చూ, పాంచే. 2.
పాంజే. దే. స. కి. (రూ-పోజే-పోజే)
వార లోనగువాని నలుసులువాయ సన్నము
గాఁదీయు: ముంటఁజీల్చు.
పాంబె. దే. ద్వ. కొఱకులను పృథ్వీయార్థము
నందు వచ్చేనది. భార. ఆది. 2, ఆ. 181.
పాంత. వై. వి. 1. తీరము: భార. ఉద్యో. 4,
ఆ. 130: చూ, రోధస్సు; 2: చూ, మార్గము;
3.—పాంతః. పు. 2, ఆ. 17; పాండు. 2,
ఆ. 8: చూ, సమీపము. 1.
పాంతకడవ. వై. వి. ప్రియ్యదగ్గరనీళ్ళకుండఁ
చూ, భాండము. 1.
పాంతకత్తె. ద్వ. వి. (పాంతము + కత్తె) కుం
టెనకత్తె: చూ, శంభు.
పాంతనము. ద్వ. వి. (పాండు + తనము) గృహ
మైత్రి. [ఉద్యో. 2, ఆ. 163.
పాంతము. దే. వి: చూ, స్నేహము. భార.
పాందనిచ్చే. వా. వి. అలిప్ప: చూ, వాంఛ.
పాందామరలపంట. వా. వి. గంగ. సాంబ. దే.
16: చూ, నది. [సక్తమగు.
పాండించే. వా. స. కి. ప్రిపించే: చూ,
పాండించుట. వా: వి: చూ, పాండింపు.

సాంసింమేవాడు. వా. వి. ఆశేతి: చూ, సంధా
యపడు. [సు. 1]

సాంసింపు. వా. వి. ఆనయము: చూ, సంధా
పాండిక. దే. వి. 1: చూ, పాంకము; 2. చేరిక.

రామా. 5, ఆ. 66: చూ, సమీపము. 1;

3. కలయిక. రామా. 5, ఆ. 133: చూ, సంయో
గము; 4: చూ, స్నేహము.

సాంసికపడు. వా. అ. కిరి: చూ, సిద్ధించే.

సాంసికపడచు. వా. స. కిరి. ఆన్వయించు: చూ,
సంధించు. 2.

సాండు. దే. వి. (రూ-బిందు-సాంసిక) 1: మై

తిరి: చూ, స్నేహము. అచ్చ. మం, కాం. 72;

2. సంధి: చూ, సాప్తపదీనము; 3. పొక్కిలి:

చూ, లాభము. 1; 4. అభేదము. ఉ. హరి.

2, ఆ. 68: చూ, సమరసము; 5 ఆనుకూల్య

ము. నై. 4, ఆ. 129: చూ, పాండు. 1;

విణ. 6: చూ, స్నేహితుడు; అ. కిరి.

7. (కన్ను) వాలు. భార. ఆది. 6, ఆ. 285;

స. కిరి. 8: చూ, పాండించే.

సాండుకాడు. దే. విణ: చూ, స్నేహితుడు.

భాగ. 6, స్కం. 215.

సాండుకొను. దే. అ. కిరి. సెలకొను. పంచ. వా.

1, ఆ. 310: చూ, స్థిరపడు.

సాండుట. వా. వి. కలన, సాంధుపాటు, అంసు

బడి: చూ, సంసక్తము. [సరిపడు. 1.

సాండుపడు. ద్వ. అ. కిరి. అనుకూలించు: చూ,

సాండుపడచు. వా. స. కిరి: చూ, రూ-పాండి

కపడచు.

సాంసుపాటు. ద్వ. వి: చూ, పాండుట.

సాండువాడు. వా. విణ: చూ, పొక్కిలిపడు.

సాంపిరి. దే. వి. 1. సాంద్రత: చూ, సాంద్ర

ము. 2; విణ. 2. అచ్చేము. భో. 4, ఆ.

107: చూ, సాంద్రము. 2.

సాంసిరివోపు. దే. అ. కిరి. 1. అతిశయించు.

భార. ఆర. 7, ఆ. 433: చూ, సందడించు;

2: చూ, పక్కిలు; 3. చూ, వ్యాపించు. నిర్వ. 3,

ఆ. 65; 4: చూ, సంధించు. నిర్వ. 7, ఆ. 62;

5: చూ, సంకోషించు, నిర్వ. 5, ఆ. 95;

6: చూ, విజృంభించు. భార. ఉద్యో. 2,

ఆ. 213; 7: చూ, వెలయు 4.

సాంపు. దే. వి. 1. మెడవెనుకటిభాగము: మె

డసాంపు, మెడలంపు; 2. ఉత్సాహము:

చూ, సన్నాహము. 2; 3. ఒప్పు. అచ్చ.

యు, కాం. 140: చూ, హృద్యము; 4: చూ,

శౌర్యము. 1.

సాంపెనలారు. దే. అ. కిరి. ఒప్పుగు.

సాంబోరవేల్పు. వా: వి. నలుప: చూ, బ్రహ్మ.

1. వేం. ఆం. 4.

సాకారు. దే. అ. కిరి. రూ-పోకారు. నాశ

మగు: చూ, సమయు. 3.

సాకారుమే. దే. పేరి. రూ-పోకారుమే. నాశ

ముచేయు. రామా. 2, ఆ. 52: చూ, సమయు. 3.

సాకాలు. దే. అ. కిరి. రూ-పోకాలు. 1. వెడ

లు. స్వా. 6, ఆ. 45: చూ, వెళ్లు. 3;

2. పోవు. కాశీ. 2, ఆ. 156; జై. 7, ఆ.

228: చూ, వెళ్లు. 3.

సాక్కడ. వా. వి. వ్యధ: చూ, శోకము.

సాక్కలి. దే. వి. 1. ఎత్తుడుప్రాయి్యి: చూ,

హసంతి; 2. మూడురాళ్లు పెట్టినప్రాయి్యి:

చూ, హసంతి.

సాక్కి. దే. వి. 1. గుఱుతు. పంచ. వేం. 3,

ఆ. 252: చూ, లక్షణము. 1; 2: చూ,

వెరవు: 3: చూ, సమీపము. 1. ఆం, భా.

తృ. 21. [చూ, శబ్దము. 2.

సాక్కిపోవడి. వా. వి. జనశ్రుతిభేదము, పొక్కు:

సాక్కిలి. దే. వి. 1: చూ, బొడ్డు. 1. వసు.

2, ఆ. 73; 2: గుంట. వసు. 2, ఆ. 73:

చూ, రంధ్రము. 1. బ్రహ్మ. 1.

సాక్కిలిమోలి. దే. వి. నాభిజన్మము: చూ,

సాక్కిలిపాపడు. దే. వి. —వై. —

పాక్కు. దే. వి. 1: చూ, పాక్కిపోవడి;
2: చూ, శోకము. భాగ. 8, స్కం. 487;
3. ఎండిలేచినపెల్ల: చూ, భూమి. 1;
4 బొబ్బ: చూ, ప్రియము; అ. కి. 5. చూ,
శోకించే. భాగ. 7, స్కం. 63; 6. బొబ్బ
లేచే. భార. విరా. 1, ఆ 147; 7 ఉలు
కు. పంచ. నా. 1, ఆ 328: చూ, మృక్కు.
6; 8. (లోకమందు) వ్యాపించే చూ,
వ్యాపించే.

పాక్కుడు. దే. వి: చూ, పాక్కు. 3.
పాగ. దే. వి. రూ-పాప. (సం).—ఆర్మిక్లంగ
ము, కందరాలము, కచమాలము, కరమాల
మా, కాలఘామము, బిలేమాలము, గృహ
ధూమము, ట, తరి, ధూపము, ధూమము,
మంఛము, మరుద్వాహము, శిఖిద్విజము;
తద్వి. — ౧. పాగమోచన దూగఱకు —
కఱమాపము, చూగఱ. (స). — కాలఘామము,
గంధపిశాచిక, గృహధూమము, ఘంధుమర
ము; ౨. కాయలు పండుటకు ఎలుకలులో
లోనగునవి చేచ్చేటకును వేసెడు పాగకు. —
ఊడర; 3. వాసనగలపాగకు. — దూపము.
(సం) — ధూపము, ధూమము; ౪. పాగ
పంక్తికి. — పాగగుమి. (సం). — కాలిక-కాలి
క; ౫. హోమధూమము. — (సం). — నిగణ
ము. (“మిగతవానికి : చూ, వాయువు”).

పాగకన్ను. దే. వి. అగ్నిజనించిన శివుని ఫల
నేత్రము: చూ, లోచనము.

పాగకట్ట. దే. వి. ఇంటిపైకప్పునందులయందు
పాగచేతచేట్టబడి కట్టవలెగనక బడెడు
సూర్యకిరణము: చూ, హోయనము. 2.

పాగగుమి. వా. వి: చూ, పాగ.

పాగగూడు. దే. వి. ఇంటికప్పునందు పాగపో
వుట కేర్పఱచినసందు.

పాగచే. దే. పే. పాగయఁజేయు. 1. పాగ
యించే. వై. 8, ఆ. 108: చూ, సాతా

లించే; 2. పాగుపు. ఉ, రా. 5, ఆ. 288:
చూ, పాగపు. 2. [రెట్టు.

పాగచేట్టు. దే. వి. పాగాకుచేట్టు: చూ, సిగ
పాగచూరు దే. అ. కి. పాగడట్టు.

పాగచెట్టు దే. వి. పాగాకుచెట్టు: క్రియిఘ్ను
ము, ధూమకపతిక.

పాగచూరుట. జా. చెడుట, వన్నెతగ్గుట. “హ
రునితోపాగ్ని పాగమోరి” వై. 3, ఆ. 161.

పాగడ వై. వి. = చతుశ: రూ-పాపడ: చూ,
వకుళము, (ఏది చెక్కచూర్ణము సంతానము
కలుగుటకు పంజాబులో వాడెదరు. పండు
గుంజే రక్తగ్రహణికట్టును.)

పాగడపండ. వై. వి. పాపడపూవులహారము.

పాగడిక. దే. వి. (రూ-పాగడితి-పాగడు -
పాగడ్త-పాగడికోలు) 1: చూ, స్తోత్రము;

2 కీర్తి చూ, సమాఖ్య. 1; వా 3. స్తుతించేట.
పాగడికోలు. దే. వి. — వై. — (స్తుతికి. —

భార. సభా. 2, ఆ. 49; కీర్తికి. — భాగ.
ఆర. 7, ఆ. 290.)

పాగడిత. దే. వి. — వై. —

పాగడు. దే. వి. — వై. —; స. కి. 4: చూ,
స్తుతించే భాగ. 10, స్కం. 1018; పాండు.

1, ఆ. 112.

పాగడ్త. దే. వి: చూ, రూ-పాగడిత (స్తుతి
కి. — ఉ, పా. 6, ఆ. 23; కీర్తికి. —

భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 67.)

పాగడ్తవడు. ద్వ. అ. కి. స్తుతింపఁబడు.

పాగపు. దే. వి. రూ-పాగుపు. 1: చూ, సాతా
లింపు; పే. 2: రూ-పాగుపు. పాగచే.

పాండు. 1, ఆ. 190: చూ, సాతాలింపే.
పాగబండి. వా. వి. రైలు, కమ్ములపైబండి, కేకలబం

డి, ధూమశకటము: చూ, శకటము. 1.
పాగబాణము: మి. వి. ఒకరకము బాణము:

చూ, బాణము. 1. [చూ, హిమము.
పాగమంచే. వా. వి. పాగతోగూడిన మంచే:

పొగయు. దే. అ. కి. 1. పొగగలదియగు; 2. కుములు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 274: చూ, పొత్తులు.

పొగరు. దే. వి. 1: చూ, హంకారము; 2. ధైర్యము. రామా. 8, ఆ. 103: చూ, పొడవు. 2; 3. తీక్షణంధము: చూ, రూ-పొవరు.

పొగరుబోతు. దే. విణ: చూ, హేరంబుడు. పొగరుగోయిల. వా. వి: గండుగోయిల. పొగరుపొడ. వా. వి: చూ, పచ్చము. 5. పొగరుమాస్పు. వా. స. కి. చేంపు: చూ, సంహరించు.

పొగరెక్కు. వా అ. కి: పొంఠేపించు. పొగాకు. దే. వి. ధూమ్రపత్రము. (దీనిలో "నికొటిన్" అను విషముకలదు. పాము విషమునకు పొగాకు విలుగును. పొగాకుతోటలోనికి పాముచేరదు.): (సం).—గృధ్రాగ్ని, గృధ్రాని, గృధ్రపత్ర.

పొగుపు. వా. వి, పే: చూ, రూ-పొగపు. పొగులు. దే. అ. కి. 1. పరితపించు. రామా. 5, ఆ. 241: చూ, సంతాపించు; 2: చూ, పొగయు. 2. భాగ. 10, స్కం. పూ. 239. పొచ్చెము. దే. వి. 1. కపటము. హరి. పూ. 2, ఆ. 217; హరి. ఉ. 9, ఆ. 122: చూ, వ్యాజము. 1; 2. న్యూనత. పొండు. 2, ఆ. 53: చూ, నెలితి. 2; విణ. 3. న్యూనము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 11: చూ, నెలితి. 2. పొట. వై. వి. 1. దోష్ట: చూ, పాత్రము. 6: వా. 2.=పుట, పొరట, పేజీ.

పొటకరించు. దే. అ. కి. 1: చూ, సందడించు. కాశీ. 5, ఆ. 107; 2: చూ, ఘర్జిల్లు. భాగ. 8, స్కం. 504.

పొటకణ. దే. వి. (రూ-పొటకణ్ణ-పొట్టకణ. పొట్టకణ్ణ) కమలగర్భము బయటికిరాక లోపలబలిసియుండు పరిమేదబగువాని ఎన్ను. పస్యగుచ్ఛము (అనికొంచులు).—అత్తము,

కరుగు=కరువు, గంటకణ్ణ, పొట్ట, పరిపొట్ట—(సం).—కలమము. (చూ, సుమము).

పొటకణ్ణ. దే. వి.—పై.—

పొటపొట. దే. వి. రాలుట పడుట కురియుట పొడముట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. (పడుటకు.—రామా. 8, ఆ. 74; రాలుటకు.—భాగ. 9. స్కం. 102)

పొటమరించు. దే. అ. కి. 1. పొటమరిలు. పొటమరిల్లు, ఉబ్బు: చూ, లేచు; 2. చిగురు లోనగునది పుట్టు: రూ-పొటమరిలు-పొటమరిలు.

పొటమరిలు. దే. అ. కి.—పై.—

పొటమరిల్లు. దే. అ. కి.—పై.—

పొటము. వై. వి. 1: చూ, ముక్కుఁజెఱుము; దే అ. కి. 2. రూ-పొడము. పుట్టు. వికృ. 2, ఆ. 87: చూ, సంధించు.

పొటి. వై. విణ.=పంఠ. (రూ-పొట్టి-పొదటి-పొదటు-పొదడు-పొసుగు) 1: చూ, వామనుడు; 2: చూ, వామనము. [5, ఆ. 49. పొటిపొటి. వై. విణ: చూ, స్వల్పము. సాండు.

పొటుకు. దే. వి. రూ-పొటుక్కు. 1. చెట్టు మీఁదనుండి వానచినుకులు పడుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. ప్రొద్దు పొడుచుట యందును ప్రొద్దుకుంకుట యందును అగు అనుకరణము: చూ, హూహూ, (కుంకుటకు. —పా. 3, ఆ. 189.)

పొటుక్కు. దే. వి.—పై.—

పొడేలు. దే. వి. రూ-పొడేలు. గొట్టెపోతు: చూ, మేపము. 1.

పొటో. వా. వి. యంత్రముమీఁదతీసెడు మనుష్యుల ప్రితిబింబము: చూ, ప్రితి. 2.

పొట్ట. దే. వి. 1. కడుపు: చూ, భూగ్రణము. 1; 2. పరిపొట్ట: చూ, పొటకణ.

పాటకఱ. దే. వి: చూ, రూ-పాటకఱ.

పాటకఱును. దే. వి. ఎన్నుపాటకఱును నరునము.

పాటకఱు. దే. వి: చూ, రూ-పాటకఱ

పాటకఱువాడు. నా. విణ: పాటకఱువాడు. (సం).— ఆత్మంధరి, ఉరంధరి,

మక్షింధరి.

[సాదము. (1)

పాటకఱు. దే. వి. కడుపుకఱు: చూ, పాటకఱు.

పాటకఱు. దే. వి. టంగువాలు: చూ, పాటకఱు.

[ము. 1.

పాటకఱు. దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్య పాటకఱు. దే. అ. కిరి. మానావమానము చెంచేకడుపు నించుకొను.

పాటకఱు. దే. వి. రూ-పాటకఱు: చూ, లంగోటి.

పాటకఱి. సం. వి. ఈ. ప్రే. = పాటకఱు: చూ, పాటకఱు. 3.

పాటకఱు. దే. విణ: చూ, లండ.

పాటకఱువాడు. నా. విణ: చూ, పాటకఱువాడు.

పాటకఱి. నై. విణ. = పంత: చూ, రూ-పాటి.

పాటకఱిపుచీరణము. దే. వి. ఒకరకము చిన్నచీరణము: చూ, పృశ్నినము.

పాటకఱింపి. ద్వ. వి. బ: చూ, సురాష్ట్రజము*. పాటకఱికార. నై. వి. కర్కోటము *: చూ, సుపవి. 1.

పాటకఱింకాయ. ద్వ. వి. పాటకఱింబ్బరి*: చూ, స్కంధఫలము. [లము.

పాటకఱిక్క. నై. వి. ఓడినక్క: చూ, స్థూ

పాటకఱిపిట్ట. నై. వి. ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పాటకఱిపాట్ల. నై. వి. గుజ్జెపాట్ల*, చూ, పాట్ల.

పాటకఱిమెడ. ద్వ. వి. కుటుచేమెడ: చూ, మెడ.

పాటకఱియ. దే. వి. లేలు. అచ్చ. యు, కాం.

41: చూ, పృశ్నికము.

పాటకఱివడుగు. నై. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పాట్లు. దే. వి. 1. ఉముక: చూ, తుషము. 1;

2. కాయభాగ్యముమీడితోలు: చూ, కింబ.

పాట్లునువ్వులు. దే. వి. ఒకరకమునువ్వులు: చూ, శ్రీమా. 1.

పాట్లుసాదలగు. దే. అ. కిరి: పేడితమగు.

పాట్లెలు. దే. వి: చూ, రూ-పాట్లెలు.

పాట్లెలు. దే. వి. -- నై. -- [ము.

పాట్లెరు. ద్వ. వి. (పాట్లెరు): చూ, పృక్ష

పాట్ల. నై. వి. 1. = పటోలికా. రూ-పాట్ల-బొ

క్క. (సం) — ఉద్ధాసిత, కన్య, కర్క

శచ్చద-కర్కశచ్చదము, కాళిక, కుష్మారి,

కౌశాతకి, బాంగలి, బాలి, బ్యోస్ని, తిల

కము, పటోలము, పటోలి, పటోలిక,

పరాకుపు, రాజపటోలిక; తద్వి

శేషములు. — ౧: కొమ్ముపాట్ల. (సం). —

కన్యాకుబ్జము; ౨: గుజ్జెపాట్ల, పాట్లపాట్ల.

(సం). — కన్యాకుబ్జము; ౩: చేతిపాట్ల.

(సం). — ఆమృతఫలము, కచ్చుఘ్న, కటు

ఫలము, కటువు, కటోలము, కర్కశదలము,

కాననుత్తు, కానమగ్ధనము, కులకము, కుల

ము, కుష్మఘ్నము, తిక్తము, పటువు, పటో

లము; ౪: కేగుడు, లింగపాట్ల. (సం). —

లింగబీజ, సిధ్ధికి. (చూ, సిధ్ధికి); 2. కా

కర*: చూ, సుపవి. 1.

పాట్లపూరిక్క. నై. వి. తొండరూపురిక్క,

పుష్కమి: చూ, రిక్క. [చూ, మాసము. 1.

పాట్లపూరిక్కనెల. ద్వ. వి. పుష్కమాసము:

పాట్లము. నై. వి. 1. = పటల. గుంపు. అచ్చ.

యు, కాం 100: చూ, సముహము; 2. =

పటల. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 72: చూ,

సేన. 1; 3. = పాట్లీ. పుష్కలు లోనగువా

నిని ఆకులులోనగువానియతోదుంచి మడచిన

మడుపు: పాతము. (సం). — పాట్లలి.

పాట్లు. దే. అ. కి. పాచిపట్టు. (అసం.) (కర).

పాడ. దే. వి. 1. రూపు. హరి. ఉ. 9,

- ఆ. 57: చూ, స్వరూపము; 2. దృష్టి: చూ, పాడపాము. వా. వి: చూ, సర్వము. పీక్షణము; 3. బగ్గె. పాండు. 5, ఆ. 14: పాడము. దే. ఆ. కిర్. రూ-పొడ్డు. జనించు. చూ, సిద్ధము; వా. 4: చూ, పాడపాము. పాండు. 1, ఆ. 157; పాండు. 2, ఆ. 55: చూ, సంభవించు. 5: చూ, హరిణము. 1. పాడకట్టు. దే. ఆ. కిర్. 1. కనబడు. ప్యా. 6, పాడమేను మెకము. ద్వ. వి. దుష్టి. సాంబ. తి. ఆ. 31: చూ, సాక్షాత్కరించు; 2. ఎరు పాడయెండ. దే. వి. సందులగుండతోచి పాడ- రగు: చూ, సాక్షాత్కరించు. వ్రేం. ఆం. 2. పాడగా నేర్పడు ఎండ. పాండు. 5, ఆ. పాడకోకిలగట్టుపోడి. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. 14: చూ, వెలుగు. 3. [సాంబ. దే. 3. పాడకోడి. వా. వి: చూ, పుంజే. పాడలగింబెముదాల్పు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. పాడగను. దే. స. కిర్. 1: మోచే. నిర్వ. 7, పాడలమెకము. ద్వ. వి: చూ, పాడమేను మెక- ఆ. 80; ఉ. హరి. 1, ఆ. 55: చూ, పీక్షిం ము. [చూ, సారభేయి (ధేనువు) చు; శేర్. 2. పాడగనిపించు. పాండు. 2, పాడలావు. వా. వి. చిన్న చిన్న మచ్చలుగలవపు: ఆ. 48. [దు మానిసి. పాడపగు, వా. ఆ. కిర్: చూ, సాగు. పాడగరి. వా. వి. ఉద్దంతురుడు: చూ, సాగు పాడపడగు. దే. ఆ. కిర్. 1. చెడు. కళా. 8, ఆ. పాడగాంచు. దే. స. కిర్: చూ, పాడగను. 121: చూ, సమయము. 3; 2: చూ, మరణిం- పాడగానువు. దే. వి. రూ-పాడగానువు: చూ, చు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 196. పీక్షణము. పాడవడచు. దే. శేర్. (పాడవడగజేయు.) పాడగాను. దే. వి. —నై. — 1. చెఱచు. భార. ఆర. 5, ఆ. 18: చూ, హేళ- పాడగు. వా. వి. (రూ-పాడపు-పొడుగు-పొ- నముచేయు; 2. చేంపు: చూ, సంహరించు. డువు). 1. రూపు: చూ, స్వరూపము; పాడపడు. ద్వ. ఆ. కిర్: చూ, పాడకట్టు. 1-2. వా. 2. నిడుపు: చూ, నోగ; 3: చూ, పా. 5, ఆ. 67. పాడగరి. [భార. విరా. 4, ఆ. 81. పాడపు. దే. వి: చూ, రూ-పాడగు. (రూపున పాడమోచు. ద్వ. స. కిర్: చూ, పాడగను. కు. —ఉ. హరి. 2, ఆ. 69.) పాడమోపు. ద్వ. ఆ. కిర్. 1: చూ, పాడకట్టు. పాడవునూపు. ద్వ. ఆ. కిర్. 1: చూ, పాడపడు. 1; 2: తెలమోపు, తోచు; 3: చూ, పాడ పాడనుత్త. దే. వి. చిన్ననుత్త: చూ, వృక్ష- కట్టు. 2. భార. ఆర. 4, ఆ. 284. దనము. 1. పాడి. దే. వి. (రూ-పొడుము-పొడ్డు) 1. చూ పాడతెంచు. దే. ఆ. కిర్. 1. తెలవాలు. నై. ర్ణము: చూ, సురుము; వా. 2. సారవంతి 5, ఆ. 48: చూ, వేగు. 4; 2. పుట్టు. ఉ, మగుమాట; 3. చీట్లాటలోని చేతిముక్క. హరి. 5, ఆ. 112: చూ, సంభవించు. “ఇస్తాపాడి”; 4. అతుకుటకు పయ్యుక్తమగు పాడదామర. దే. వి. 1: చూ, మండలము. 3; టంకములోనగువాని ముక్క, టంకపుపొడి: 2. ఒకరకమువచ్చోకు. విణ. 5. ఎండినది: చూ, వానము. 6. పాడనీడ. దే. పి. సందులగుండతోచి పాడ పాడిగించు. వా. స. కిర్. ఉత్తభించు: చూ, పాడగానేర్పడు నీడ. (నీడకు. —చోయ, సాగండియు. [గండియుట, నీడ (సం). —చాయ): చూ, వెలుతురు. 1. పాడిగించుట. వా. వి. ఉత్తంభనము: చూ, సా-

పాడిగొట్టు. దే.న. కి. చేనియందలిచెట్టుకొట్టు.

పాడిచీకటి. దే. వి. మసమసకని చీకటి:చూ,

మేచకము. 1. [ఆ. 84

పాడిదగ్గు. వా. వి: చూ, గోగము. 1. కాశీ. 3,

పాడిపట్ట. వా. వి. ఒకానొకపక్షి: చూ, పక్షి.

పాడినేయు. ద్వ.స.కి: చూ, సురుముచేయు.

పాడినేయుట. వా. వి: చూ, సురుము.

పాడుగు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పాడుగు. 1-

2-3; వి. 4: చూ, మీడు. 2; విణ. 5:చూ,

రూ-పాడుగు. 2; ఆ. కి. 6. ఉన్నతమగు:

తనరారు, నిక్కు; 7: చూ, వర్ణిలు.

పాడుగుమడుగు. దే. వి. ఆకాశగంగ: చూ,

హృదిని(నది).

పాడుచే. దే. ఆ. కి. 1. పోట్లాడు. భార.

సభా. 1, ఆ. 197: చూ, వాటులాడు;

2.ఉదయించు:చూ, వేపు; స. కి. 3. పిడి

కిలి లోనగువానితో కుగ్ము. పంచ. వేం.

1, ఆ. 763: చూ, స్ఫటించు; 4. బల్లము

లోనగువానితోగుగ్ము: చూ, మొలవేయు;

5: చూ, వేర్యు. 3. భార. ఆర. 1, ఆ.

159; 6. (తేలులోనగునవి) కుట్టు, అంటిం

చే, మీటు. అచ్చ, యు, కాం. 223: చూ,

కుట్టు. 7; 7.(ఆన)పెట్టు.కళా. 3, ఆ. 193;

8. (ఆకు) కుట్టు:చూ, కుట్టు. 5; 9. (గుడ్డ)

కుట్టు: చూ, పము 2; 10. (చీమ) కుట్టు:

చూ, కుట్టు. 10.

పాడుచేకొను. వా. స.కి. 1: చూ,పాడుచే.4;

2.(ఒకరినొకరుయధ్యయలో) పాడుచేకొను

పాడుచేట. వా. వి. కుట్టుట: చూ, న్యూతి. 1.

పాడుపు. దే. వి. 1.—పై.—; 2. ఉదయము:

చూ, వేగుజోము; 3: చూ, పోటు. 4.

పాడుపుగొండ. ద్వ. వి. ఉదయాది. రామా.

8, ఆ. 202: చూ, పర్వతము.

పాడుము. దే. వి. రూ-పాడుము.1. పాడి: చూ,

సురుము; 2. నస్యము: చూ, ముక్కుపాడు

ము. (పాగాకుకాల్చి నేయి మన్నము లోన

గునవి వేసిమాటనగుండ.)

పాడుప.దే. వి. (పాడుచేవాడు) చూ-పా

లుచ. దుర్జనుడు. భో. 3, ఆ. 48: చూ,

వ్యాధుడు. 2.

పాడుపడు. దే. వి. (పాడుప + అడు)-పై-

పంచ. వేం. 1, ఆ. 604.

పాడుపు. దే. వి, విణ. చూ, రూ-పాడుగు.

1-2-3-4-5. (ఉన్నతికి.— భార. ఆది.

4, ఆ. 99; ఎత్తునకు.— పాండు. 2, ఆ.

322; ఉత్కృష్టమునకు.— ఉ, హరి. 2,

ఆ. 171.) [ఆర. 6, ఆ. 178.

పాడ్ము. దే. వి: చూ, రూ-పాడుము. భార,

పాణక. దే. వి: చూ, రూ-పాడుక.

పాణకుకట్ట. దే. వి. తేలికయైనకట్ట: చూ, వే

త్రము. 1.

పాణివి. వా. వి: చూ, హెచ్చేరిక.

పాణుకుగడ్డి. వా. వి: చూ, తృణము. 1. *

పాతక.దే.వి.1. ఆకులులోనగువానికట్ట:పాత్తర--

పాత్ర; వా. విణ. 2.లాపు:చూ,స్థలము. 2.

పాతము. వై. వి. 1.—పాట్టలీ: చూ, పాట్టము.

3; 2: చూ, సమూహము.

పాతుకు. దే. వి. ధాన్యపురాశి చేట్టుగీచెడు-

గిజి: చూ, కేఖ. 3.

పాత్తము. వై. వి.—పుస్తకమ్. 1. పుస్తకము:-

చూ, సంపుటము. 3; 2. కావ్యము: చూ,

సంపుటము. 3; 3. గ్రంథము: చూ, సంపు

టము. 3. [సం. దే. 4.

పాత్తముముత్తో. వా. వి: చూ, సరిస్వతి. ఆం.

పాత్తర. దే. వి. రూ-పాత్ర. 1: చూ, రూ-

పాతక. 1; వా. 2: చూ, అనుద్రవ్యములు.

పాత్తరము. వై. వి.—పస్తర. రూ-పాత్రము

చూ, రాయి.

పాత్రములు. దే. వి. ఒకపచ్చికఃచూ, పాత్ర
(తృణము.1.)

పాత్ర. వై. వి. 1. కళల్లు, వేన్న వేన్నఃచూ,
పాత్ర; 2.=పుత్తికా. చామ్రచీర. కళా.5,
ఆ. 3: చూ, పుస్త్రము; 3. వీః చూ,
వల్లలము; 4. పోకళుగుత్తిపూచెపట్ట,
కుకళి, పాళ: చూ, పోకపాత్రి; 5. అర
టిపట్టముదత: పాత్రిక.

పాత్రిక. వై. వి. 1.=పుత్తిక. భార. విరా. 4,
ఆ. 471: చూ, పాత్రి. 2; 2: చూ, రూ-
పాత్రి. 5. (స్వాక్షమున క పరిత్యయము.)

పాత్రికడుపు. వై. వి. క్రింగడుపు-చూ, చన్ది. 1.
పాత్రిగడ్డ. వై. వి: చూ, పాత్రి. 1.*

పాత్రిగడ్డ. వా. వి: చూ. పాత్రి. 2.

పాత్రిచీర. వై. వి. వారచీర: చూ, పాత్రి. 2.

పాత్రిచామర. వై. వి. మడుగుచామరః
చూ, సహస్రసత్రము. [పసిడికాయ.

పాత్రినూలికాయ. ద్వ. వి. పాత్రినూలికాయ
పాత్రినూలు. ద్వ. వి. పట్టుపురుగునేనెడు పట్టు
నూలు: చూ, నూత్రిను. 1.

పాత్రియ. వా. వి. 1. తడువంచె: చూ, పుస్త్ర
ము; 2: చూ, రూ-పాత్రి. 2. ఆం, భా.
ద్వి. 157.

పాత్తు. దే. వి. 1: చూ, స్నేహము. భార.
ఉద్యో. 3, ఆ. 260; 2. సంగతి: చూ, సంగ
యోగము; 3: చూ, పాత్రియ. 1; 4: చూ,
పాత్రియ. 2; వై. 5.=పుస్తక: చూ, రూ-
పాత్తుపు; దే. 6: చూ, పాత్రినూలు; 7: పా
త్తుగుడుపు: చూ, సజ్జి; విణ. 8: ఉమ్మడి.
(సం).—అవిభక్తత; 9: చూ, సంగతము.5.
హరి. పూ. 5, ఆ. 151.

పాత్తుకత్తె. ద్వ. విణ. నెచ్చెలి. భాగ.10, సం.
పూ. 772: చూ, స్త్రీ.

పాత్తుకాడు. దే. వి: చూ, స్నేహితుడు.

పాత్తుగుడుపు. దే. వి: చూ, పాత్తు. 7.

పాత్తుబాలు. వా. వి: చూ, వేశ్య.

పాత్తుపడు. వా. వి: చూ, సరిపడు. 1.

పాత్తుపు. వై. వి.=పుస్తక: చూ, సరస్వతి.

పాత్తుసేయు. ద్వ. ఆ. కిర్: చూ, స్నేహించు.
వై. 1, ఆ. 111.

పాత్తె. వా. వి: చూ, రూ-పాత్రియ.

పాత్తెయ. దే. వి. గరిడీసాలయందు క్రిందపక్ష
చెడి యెఱ్ఱుచున్న: చూ, భూమి. 1.

పాత్రి. వా. వి: చూ, రూ-పాత్రిక.

పాత్రిము. వై. వి.=: చూ, రూ-పాత్రిరము.

పాద. దే. వి. 1. పాదరిల్లు: చూ, సదనము. 1;

2. ఒకటితోనొకటి పెనగొన్నద్రాక్షతీగ
లోనగువానిపాద: చూ, వీరుధము. 1.

పాదక. దే. వి. పెద్దయెలుగు, పెద్దగొంతు:
చూ, స్వరము. 2.

పాదటు. వా. విణ: చూ, వామనుడు.

పాదడు. దే. విణ.—పై.— [రిక్క-

పాదరిండ్లచుక్క. ద్వ. వి. పునర్వసు: చూ,
పాదరిల్లు. దే. వి. రూ- గాదరుటిల్లు : చూ,
పాద. 1. [2, ఆ. 112.

పాదరు. దే. వి: చూ, పాద. 2. భార. విరా.

పాదరుటిల్లు. దే. వి: చూ, రూ-పాదోల్లు.

పాదలాడు. దే. ఆ. కిర్. రూ-పాదలియాడు.

పాదలు. హరి, ఉ. 7, ఆ. 204: చూ, వర్ణిల్లు.

పాదలిక. దే. వి. 1. నెంపు: చూ, వర్ణనము.1;

వా. 2. చక్కవాకము: చూ, బటువుగువ్వ.

పాదలికకత్తెర. అం: చూ, పరువళ్లు.

పాదలికదండ. అం: చూ, పద్దండలు.

పాదలియాడు. దే. ఆ. కిర్: చూ, రూ-పాదలాడు.

పాదలు. దే. ఆ. కిర్: చూ, పాదలాడు. భార.

ఆర. 4, ఆ. 223; పాండు. 2, ఆ. 55.

పాదలుకొను. దే. ఆ. కిర్. 1.—పై—;2. బలి

య. నిర్వ. 8, ఆ. 86: చూ, స్థూలించు.

పాదవెట్టు. దే. స. కిర్. 1: చూ, నూచించు. 1.

వై.5,ఆ.54;2.ఆరోపించు:చూ, మోపు. 7.

పాది. దే. వి. 1. సంపు. నిర్వ. 8, ఆ. 5: చూ, సమాహము; 2. ఆములపాది. దే. 5, ఆ. 111: చూ, బాణము. 1; 3: చూ, పాదుగు. భో. 6, ఆ. 25: 4. (మంగళ) పాది: చూ, హడపము. 2; 5. బహు: చూ, భారము. 1.

పాదికట్టు. దే. వి. వాకిటిముంపటిపంచేపాక;

ఇసుపు. పర. 4, ఆ. 186: చూ. సడనము. 1.

పాదిగిలి. దే. వి. పరిక్రమము సందిటికిని నిడివి

భాగము. హరిశ్చ. 5, ఆ. 181: చూ. మూల. 1.

పాదిగొను. దే. అ. కి. 1: చూ, పొంగుకడు;

స. కి. 2: చూ, వేష్టించు. ఉ, హరి. 4. ఆ. 137.

పాదిటి. దే. వి. చూ, హమనుడు.

పాదీనా. వా. వి: చూ, రూ-పుడినా*.

పాదుగు. దే. వి. రూ-పాదువు. భో. 6, ఆ.

20: చూ, స్తనము.

పాదుగుచేయు. వా. అ. కి. (అవులోనగునవి

యానబోవు సమయమున) చెడ్డపాదుగు

గలదియగు.

పాదుగుపట్టుట. వా. వి: చూ, కిక్కు.

పాదుక. దే. వి: చూ, పాది. 5. (స్వాగతమునకుక)

పాదుగు. దే. వి. 1: చూ, పొత్తి. 2; స. కి. రూ-

పాదువు. 2. క్రిమ్మ. రూ-పాదువు.

పు. 2, ఆ. 73; 3. (రత్నాదులను) చెక్కు;

4. కప్పు: చూ, మూయు. 1; 5. పట్టులు గుర్తి

డ్లను అక్కలతోకప్పు; 6. ఖచించు: చూ,

వార.

పాదుగుడు. దే. వి. కప్పుడు. పర. 1, ఆ. 145:

చూ, వ్యవధానము. 3.

పాదుగునీళ్లు. వా. వి. బ: చూ, బాలకిరిడ.

పాదువు. దే. వి. 1. వృద్ధి. భో. 6, ఆ. 316: చూ,

హెచ్చు. 2; వా. 2. వ్యయము చేయకుండుట.

పాదురు. దే. అ. కి: చూ, వికసించు. (పేర్.

పాదిరించుటకు. — య. 4, ఆ. 20.)

పాదువు. దే. వి. 1: చూ, రూ-పాదుగు;

2: చూ, పాదుగుడు. భా. వి. 4, ఆ.

117; ఆ. కి. 3: చూ, వ్యాపించు. పాండు.

1, ఆ. 188; స. కి. రూ-పాదుగు. 4: చూ,

పాదుగు. 2; 5: చూ, పాదుగు. 3; 6: చూ,

పాదుగు. 4. పా. 1. ఆ. 52; 7: చూ, పా

దుగు. 5; 8: చూ, పాదుగు. 6.

పాడ్డు. దే. వి. రూ-పాడ్డు. = బిడ్డు. 1: చూ,

సూర్యుడు; 2: చూ, సమయము. 1; 3: చూ,

దివము; 4: చూ, పుంట; 5: చూ, వేకప;

బ. 6 పరివర్తనములు రూ-పాడ్డు, పాడ్డు

నెల-పాడ్డులనెల.

పా. దే. వి. 1 = పున్నాగ: చూ, రూ-పాన్న.

1*; దే. వి. 2: చూ, రూ-పాన్న. 2. ఉ,

వా. 6, ఆ. 61: (సానవానకు. — స్వా. 4, ఆ. 16)

పానటినది. వా. వి. రూ-పానటినది: చూ,

తావితోచెనచినది. ఆం, భా. ద్వి. 252.

పానరారు. దే. అ. కి. ఒప్పు. అచ్చ. య,

కాం. 499: చూ, సమ్మతించు.

పానరు. దే. వి. 1: చూ, హృదయము. వేం. ఆం.

56; 2. రూ-ఒనరు: చూ, సౌందర్యము;

3: చూ, స్నేహము; ఆ. కి. 4. అగు: చూ,

రవణించు; 5. పానగు. శకాం. 4, ఆ. 191:

చూ, పానరు; 6. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు.

పానరుచు. దే. పేర్. రూ-పానరు. (పానర

జేయు) కావించు, కాజేయు; 2: పానరించు.

పానరువడు. ద్వి. అ. కి: చూ, సరిపడు. 1.

పానరు. దే. పేర్: చూ, రూ-పానరుచు.

(కావించుటకు. — మార్కం. 3, ఆ. 339.)

పానలు. దే. అ. కి. దగదగమండు: చూ, వెలుగు. 5.

పానిక. దే. వి. ముంజిగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

పానుగు. దే. వి. 1. — పై —; వి. 2. నిస్తేజము.

భార. ఆర. 6, ఆ. 239; 3: చూ, వామ

నుడు; 4: చూ, హాస్యము.

పానుగుచేప. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
పానుగుపడు. దే. ఆ. కి. 1. రూ-పానుపడు-
పాన్నడు. నిస్తేజమగు. నిర్వ. 6, ఆ. 110;
2. నశించు. భాగ. ఆర. 5, ఆ. 152; హరి.
పూ. 7, ఆ. 83: చూ, సమయము. 3;
3: చూ, వ్యర్థమగు; 4. తగ్గు: చూ, సుక్ష్మ. 9;
ఆ. (పే). పానుగుపడుచుండుటకు. —
భో. 2, ఆ. 261.)

పానుపడు. ద్వ. ఆ. కి. — పై. — (వ్యర్థమగు
టకు. — హరి. ఉ. 10, ఆ. 167; తగ్గుటకు. —
హరి. ఉ. 1, ఆ. 168.)

పానుపు. దే. విణ: చూ, కౌర్యము. 1.

పాన్న. వై. వి. 1. = పున్నాగ: రూ-పాన *:
చూ, సురపాన్న. (దీని విత్తులనూ నెనుయూ
రపుదేశములో “దొంబాలయిల్” అందురు.

వాతనొప్పలను హరించుచు. విరేచనకారి.);

2. రూ-పాన. దృష్టోచరమైనది. రా, వి.
3, ఆ. 83. [2, ఆ. 24.

పాన్నంగి. దే. వి. ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి. య.

పాన్నగంటి. దే. వి. మత్స్యాక్షి *: చూ, శీత
పారము*. [99: చూ, పాత్రము. 6.

పాన్నట్టు. దే. వి. చేట్టువము. బహు. 4, ఆ.

పాన్నరి. దే. విణ. రూ-పాన్నారి. మనోజ్ఞము:
చూ, హృద్యము. [చూ, శార్దూలము. 1.

పాన్నాడ. దే. వి. ఒకరకము చిఱుతపులి:

పాన్నారి. దే. విణ. 1: చూ, స్వర్ణకారుడు;

2: చూ, రూ-పాన్నరి. కాశీ. 1, ఆ. 7.

పాన్నికొమ్మ. వా. వి. మనోజ్ఞ: రాలు. ఆం,
పదా. నర. 54: చూ, ప్రే.

పాన్ను. దే. వి. 1. రోచలిపాన్ను, బొందియ:

చూ, శంబరము. 4; 2. బంగారు: చూ,

లోహము. 1.

పాన్నడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పానుపడు.

పాప్పర. వా. వి: చూ, బెరడు.

పామ్మ. వా. కి. 1. పో, నికృయమును దెలుపును:

చూ, సత్యము. 1; ఆ. కి. 2: చూ, నెట్లు. 3.

పాయి. దే. వి. (రూ-పాయి-పాయి-పాయి-
య్యి): చూ, రూ-పాయియ్యి.

పాయి. దే. వి. — పై. —

పార. దే. వి. 1. కపటము. అచ్చ. బాల,

కాం. 106: చూ, వ్యాజము 1; 2. పార

పాటు. పంచ. నా. 3, ఆ. 328: చూ,

స్థానిత్యము; 3. కుబుసము: చూ, సీదరము.

3; 4. నేత్రోగోగ విశేషము. పర, కీసర

చూ, హర్షణము; 5. ఆరటిలోనగువాని

యావరణవిశేషము. సా. 3, ఆ. 139: పర;

6. బొత్తి, మడత: చూ, మడుపు. 1.

పారంబోకు. వా. వి. రూ-పారంబోకు. సర్కా

రు భూమి: చూ, భూమి. 1.

పారటినది. వా. వి: చూ, రూ-పానటినది.

పారటు. దే. స. కి. కూరాకునీళ్ళిగురపాల్లిం

చివందు: చూ, సంస్కరించు. 2.

పారక. దే. వి. 1: చూ, సమ్మార్జిని; 2. పర్వ

రీణము: ఈన, ఈనపుడక, ఈనపుల్ల, ఈని

య-ఈనె, కాండ, కామ. (సం). — కాండ

ము, దండము, నాడి, పత్రోనాడి, పర్వరీణము;

తద్వి. — (తె). — ఈనకు. — ఈన, ఈనపుడక,

ఈనపుల్ల, ఈనియ-ఈనె, చీపురుపుల్ల.

(చూ, కాకము. 1.); 3: చూ, బొత్తి. 3.

పారకచేప. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పారకటి. దే. వి. వాకిటిచేరువగోడ: చూ,

మఱుగుగోడ. [తప్పసుడి: చూ, సుడి. 1.

పారకసుడి. దే. వి. ఎద్దులోనగువానిమీడి

పారచి. దే. వి. చేబదులు: చూ, బాకి. 2.

పారట. వై. వి. = పృష్ఠమ్, పుటు: చూ, పుట-

పారతెరపు. వా. వి: చూ, తప్పతోవ.

పారవడు. ద్వ. ఆ, కి: చూ, ప్రమాదించు.

పారపాటు. ద్వ. వి: చూ, పార. 2.

- పొరపు. దే. వి. 1. భేదము. కై. 5, ఆ. 192: చూ, వేటుపాటు; విణ. 2. వేటైనది. ఉ, హరి. 5, ఆ. 100: చూ, విలక్షణము. 2. పొరపొచ్చెము. వా. వి. కపటకల్మషము. పొరపోవు. దే. అ. కిరి. పొరదాచినెక్కు. పొరయు. దే. స. కిరి. 1. రూ-పొరయు. పొరము: చూ, సక్తమగు; 2. ఫలముకెందు; అ. కిరి. 3: చూ, సిద్ధించు; 4: చూ, పొంచు 2. పొరలబడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, లుకనము. పొరలాట. దే. వి: చూ, లుకనము. పొరలాడు. దే. అ. కిరి. (రూ-పొరలియాడు-పొరలాడు): చూ, పొరలబడు. పొరలిక. దే. వి. రూ-పొరలిక. 1: చూ, పొరలాట; 2: చూ, సంహరించు. పొరలిపాటు. వా. అ. కిరి: దయివాటు. పైవాటు. పొరలియాడు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పొరలాడు. పొరలు. దే. వి. 1: చూ, పొరలిక. ఉ, హరి. 3, ఆ. 128; అ. కిరి. రూ-పొరలు. 2: చూ, పొరలబడు. ఉ, హరి. 8, ఆ. 134; 3. పరిపరిల్లు: చూ, పరిపించు; 4. పశుమిశ్రమము కూడు: చూ, సంభోగించు. పొరలుచు. దే. పేరి. పొరలజేయు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 287: రూ-పొరలించు-పొరల్చు. పొరలుడండము. దే. వి. పొరలుచుపెట్టెడు దండము: చూ, హరిగలు. పొరలుపెట్టు. దే. అ. కిరి: చూ, పొరలబడు. పొరల్చు. దే. పేరి: చూ, రూ-పొరలుచు. పొరాలు. వా. వి. చెట్టుపట్ట నంటియుండెడు లోపలిభాగము: పొరాలుచెక్క. పొరాలుచెక్క. వా. వి. —పై— పొరి. కై. వి. 1: చూ, రూ-పొలి 1; ద్వ. కిరి. విణ. 2. =పురు. అత్యంతము: చూ, మఱిమఱి; 3. పునరర్థకము: చూ, వెండియు (పొరపొరికి.—భో. 7, ఆ. 141); 4. కృమముగా. భార. ఆర. 1, ఆ. 118; 5. దృఢముగా: బిగ్గర, కెట్టు. పొరిగొను. ద్వ. స. కిరి. 1. చేంపు: చూ, సంహరించు; 2. నాశముచేయు: చూ, సంపెట్టు. పొరిగొనుట. ద్వ. వి. చేంపులు: చూ, హింస. 1. పొరిమోపు. దే. వి. 1. ఉగ్రస్వప్తి: చూ, వీక్షణము; 2. భేదస్వప్తి: చూ, వీక్షణము. పొరిమారుచు. దే. పేరి. (రూ-పొరిమాలుచు-పొరిమార్చు-పొరిమాలుచు-పొరిమార్చు) చేంపు. రాజ. 1, ఆ. 49: చూ, సంహరించు. పొరిమార్చు. దే. పేరి. —పై— పొరిమాలుచు. దే. పేరి. —పై— పొరిమాలు. దే. అ. కిరి: చూ, మరణించు. పొరిమాలుచు. దే. పేరి: చూ, రూ-పొరిమారుచు. పొరిమార్చు. దే. పేరి. —పై— పొరిపుచ్చు. దే. పేరి. 1. —పై. —నిర్వ. 5, ఆ. 37; 2: చూ, రూ-పొరిపుచ్చు. పొరిపోవు. దే. అ. కిరి: చూ, పొరిమాలు. వారుగు. దే. వి. (రూ-పొర్రు-పొరువు) 1. ప్రక్క: చూ, పొర్వము. 2; 2. ఇరుగునకుప్రక్క; 3: చూ, సమీపము. 1. కాశీ. 7, ఆ. 226. పొరువు. దే. వి. —పై. —ఉ, హరి. 8, ఆ. 28. పొర్రు. దే. వి. —పై. — పొర్రాడు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పొరలాడు. పొర్రిక. దే. వి: చూ, రూ-పొరలిక. పొర్రు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పొరలు. పొర్రుకట్ట దే. వి. వెల్లువపొరలిరాక అడ్డముగా వేసెడు కట్ట: చూ, నేతువు. 1. [సురపొన్న-పొర్రుగాడి. దే. వి. కోర్కెపుచ్చిక *: చూ, పొర్రుట. వా. వి: చూ, తొక్కు. 1. పొరిడు. దే. వి: చూ, హాస్యము. పొరిడుపోవు. దే. అ. కిరి: చూ, గూసుగిల్లు. పొరియు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-పొరయు. 1. పొరిపుచ్చు. దే. పేరి: రూ-పొరిపుచ్చు, కలం

చిరూడు, కలయే, కలసుండుశెట్టు, చోపు, ఆలొడించే, చలుమచించే, శెర్రిగొడు.

పాటివోపు. దే. అ. కి. కలగు. నిర్వ. 8, ఆ. 73: చూ, సంక్షిప్తించు.

పాల. నై. వి.=పలవ. (రూ-పాలను-పాలి-పాలు) 1: చూ, మాంసము. పాండు. 5, ఆ. 235; 2. మాంసపుదుర్గంకము: చూ, వాచన. 1; 3. చేపమీడిపాట్టు: చూ, శల్మము. 3; దే. విణ. 4. ఆల-ఆల్ల-అల్ల. పరిక్షిప్తికలెలు

పును: చూ, సంభావన. 3. (త్వణము. 1.) పాలను. దే. వి. త్వణశ్రేణి: చూ, హరిత పాలతి. దే. వి. (రూ-పాలితి-పాల్తి, పాలి-తుక-పాల్తుక, పాలుత. పాలుతుక, పాల్తి-పాల్తుక-పాల్తి) అందుది: చూ, ప్రీతి.

పాలితుక. దే. వి. —పై.—

పాలన. దే. వి. కట్వంగళము. (అవగ.)

పాలనవ. దే. వి. జోడ: చూ, నూచన. 1.

పాలిండి ద్వ. వి. రూ-పాలనుడిండి. కృష్ణాదుడు. ఉ. రా. 4, ఆ. 308: చూ, రాక్షసుడు. 1.

పాలపము. దే. వి. 1: చూ, వ్యాపనము. పా. 5, ఆ. 103; 2: చూ, వానన. 1; 3. పృ

కాళము. పాండు. 4, ఆ. 42: చూ, నెలుతురు. 1; విణ. 4. వ్యాపించినది. భార.

విరా. 2, ఆ. 83: చూ, వ్యాప్తము. 1.

పాలపరి. దే. వి. (పాలము + అరి) 1. జోడతెలిసినవాడు: చూ, వాటచారి; 2. దారిద్ర్యం: చూ, హరికుడు. 1.

పాలపాల. దే. వి. పొక్కుటయందగు నమకరణము: చూ, హూహూ.

పాలమరి. దే. వి. (పాలము + అరి) పాలము కాపు: చూ, నేద్యకాడు.

పాలమారు. దే. అ. కి: చూ, ప్రమాదించు;

వా. 2. గొలతులోని పదార్థము ముక్కున కెక్కి ఉక్కిరిబిక్కిరియగు.

పాలము. దే. వి. 1. పైరుశెట్టునేల: చూ, ధూమి. 1; 2. పైరు శెట్టునేల: చూ, ధూమి. 1; 3. పములుమేయు కంచె: చూ, విశితిము; 4. అడవి: చూ, విపినము;

5. చోలు. పాండు. 2, ఆ. 6: చూ, స్థానము. 1; 6. ఊరు. హరి. పూ 5, ఆ. 220: చూ, జేశము; 7: చూ, పాలకుప; 8. రూ-పాలు

పు-పాల్పు. కీతి: చూ, విధము. 1.

పాలముపాటు. ద్వ. వి. కృషి: చూ, నేద్యము.

పాలయలుక. దే. వి (పాల్ల + అలుక) రూ-పాల

యల్క: చూ, నెయ్యంపులుకు.

పాలయల్క. దే. వి. —పై.—

పాలయిక. దే. వి. 1. మెలకువ: చూ, సంచా

నము; 2: చూ, వ్యాపనము.

పాలయు. దే. అ. కి. 1: చూ, సంచరించు.

భార. ఆర. 6, ఆ. 324; 2: చూ, వ్యాపించు. రామా. 5, ఆ. 181; 3: చూ, సమీ

పించు; 4: చూ, సోకు. 4. వికృ. 3, ఆ. 59.

పాలన. నై. వి.=పల: చూ, మత్స్యము. 1.

పాలసాడు. దే. అ. కి. రూ-పాలసియాడు: చూ, పాలయు. 1. వికృ. 1, ఆ. 95.

పాలసియాడు. దే. అ. కి. —పై. — భో. 6, ఆ. 25. [రూ-పాల. 1-2-3.

పాలను. నై. వి.=పల. రూ-పాలును: చూ, పాలనుడిండి. ద్వ. వి. 1: చూ, రూ-పాలిండి.

ఉ. రా. 5, ఆ. 198; 2: చూ, సోకుల

తేడు; 3: చూ, మాంసాహరి.

పాలి. నై. వి. 1. చేంపుట: చూ, హింస. 1; 2.=బలి. రూ-పాలి. “పాలిమేగ”: చూ, లాడి. 2; 3: చూ, లాభము “పాలిగలుగు”; 4: చూ, నేగి. “పాలివోపు”; 5. అహికము, సాళి: చూ, రోగము. 1.

పాలికట్ట. వా. వి. కల్లముడుద్దెడు కొండ మిరపమొక్కల చీపురు: చూ, సమృద్ధిని.

పాలితి. వా. వి: చూ, రూ-పాలతి. ఆం, భా.

ద్వి. 104. [ఆ. 237: చూ, భూతి. 1.

పాలికలను. ద్వ. వి. యుద్ధసూమి. ఉ, హరి. 5,

పాలికలుగు. వా. ఆ. కిరి. లాభముకలుగు. (భా

న్యాయల కొలతపారంభపుమాట.)

పాలికేక. వా. వి. 1. పాలిమేరలో వేయుకేక:

చూ, స్వరము. 2; 2. నిరుపయోగముగు కేక:

చూ, స్వరము. 2; 3. పెద్దకేక: చూ, స్వరము. 2.

పాలిమేర. నై. వి. (రూ-పాలిమేర-పాలిమేర)

గ్రామిన్వయమధ్యకీమ: చూ, హద్దు.

పాలిమేర. నై. వి. —పై.—

పాలితాపు. వా. వి. పరికుప్పయొక్క మొనటి

వోపు. క్రము. చూ, సంస్థ 3.

పాలియిక. దే. వి. 1: చూ, మరణము; 2 నా

పాలియు. దే. ఆ. కిరి. 1. నశించు చూ, సమ

య 3; 2: చూ, సురణించు. య. 3, ఆ. 106.

పాలివుచ్చు. దే. పేరి: చూ, సంహరించు.

పాలివెంటి. వా. వి. కుప్పమార్పునందు పశువులు

వేయు పేడ: చూ, కుప్పగోమయము

(పిడక).

పాలివెట్టు. దే. వి. గుడికేర్పలవినస్థితి.

పాలివేయు. వా. స. కిరి. బలివేయు.

పాలివోపు. దే. ఆ. కిరి. 1: చూ, పాలియు. 1;

2: చూ, పాలియు. 2; 3: చూ, వ్యర్థముగు.

స్వా. 6, ఆ. 36; 4: చూ, భంగపడు.

య. 3, ఆ. 106; 5. ఉడుగు: చూ, స్రుక్కు. 4.

పాలు. నై. వి: చూ, పాల. 1. ఆం. పదా. నర. 70.

పాలుచే. దే. ఆ. కిరి. రూ-పాలు. 1. ఒప్ప:

చూ, సమ్మతించు; 2. ఎదురగు. హరిశ్చ. 5,

ఆ. 172: చూ, ప్రత్యక్షముగు; 3. కనబడు.

పా. 2, ఆ. 78: చూ, ప్రత్యక్షముగు;

4: చూ, స్థిరపడు. [ఆం. భా. ద్వి. 104.

పాలుతుక. వా. వి: చూ, రూ-పాలుతుక.

పాలునోరు. దే. వి. ఎంకరనోరు: చూ, వదనము. 1.

పాలుపారు. దే. ఆ. కిరి. రూ-పాలు. 2.

పాపు: చూ, సమ్మతించు.

పాలుపు. దే. వి. రూ-పాలు. 1. కెక్కు:

చూ, విలాసము. 2; 2: చూ, విధము. 1;

3. చూ, హృష్టము; 4: చూ, సౌందర్యము;

5: చూ, క్షయము; విణ. 6: చూ, స్థిరము.

భార. ఆవి. 7, ఆ. 3.

పాలుప. దే. విణ: చూ, రూ-పాడు.

పాలువడు. స్వ. ఆ. కిరి. (రూ-పాలువడు-పా

ల్లువడు) 1. క్షయించు: చూ, క్షయము. 9;

2: చూ, స్థిరముగు.

పాలును. నై. వి: చూ, రూ-పాలను.

పాలు. దే. ఆ. కిరి: చూ, రూ-పాలుచే.

పాల్తి. దే. వి: చూ, రూ-పాలతి.

పాల్తుక. దే. వి. —పై—పాండు. 2, ఆ. 117.

పాల్పారు. దే. ఆ. కిరి: చూ, రూ-పాలుపారు.

పాల్పు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పాలుపు.

పాల్ల. నై. వి. 1. =పులాక. పొత్తిగా గింజప

ట్టరిధాన్యము: చూ, ధాన్యము; 2. కల్ల:

చూ, వితథము: విణ 3: చూ, వ్యర్థము;

4. తోపుదైనది: చూ, విధము. 2.

పాల్లకట్టు. వా. వి: చూ, పాల్ల. 1.

పాల్లతనము. వా. వి. రూ-పాల్లతనము. 1. అప

జయము: చూ, పీక. 7; 2. పారుషములేమి.

పాల్లవడు. నై. ఆ కిరి: చూ, రూ-పాలువడు.

(వ్యర్థముగు. —భార. ఆర. 4, ఆ. 360).

పాల్లవుచ్చు. ద్వ. పేరి. పాల్లవోవజేయు.

పాల్లవోపు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, పాలువడు.

ఉ, హరి. 4, ఆ. 7.

పాల్లు. నై. వి, విణ: చూ, రూ-పాల్లు. 1-2-3-4.

పాల్లుదనము. నై. వి: చూ, రూ-పాల్లుతనము.

భార. ఆర. 6, ఆ. 62. [తృణము. 1.

పాల్లుగడ్డి. వా. వి. కడంగరము*: చూ,

పాల్లులు. అం: చూ, వ్యంజనములు.

గరి. పోకగంజి, కవిరి, కాచే. (సం). - ఖదిరో
మూతము, ఖాదిగము; గరి: పోకగంజియుం
డ, కవిరియుండ, కయిరవడి - కైరవడి, కా
చేవడియు, గరివడి, గరివడియు (సం). -
ఖాదిగము, రంగదము. (చూ, సంసి. 1.)

పోకగంజి. వై. వి. కవిరి: చూ, పోక.
పోకగంజియుండ. వా. వి. కవిరియుండ: చూ,
పోక.

పోకగెల. వా. వి. గోలకము: చూ, పోక. [పోక.
పోకచెక్క. వా. వి. పూగఖండము: చూ,
పోకపండు. వై. వి. పూగఫలము: చూ, పోక.
పోకపట్ట. వై. వి. ఖపురము: చూ, పోక.
పోకపేరు. ద్వ. వి: చూ, పోకము.
పోకపాడి. వా. వి: చూ, తమ్మ.

పోకపాత్తి. ద్వ. వి. పూగపుష్పిక: చూ, పోక.
పోకబంతిపువ్వు. వై. వి. ఒకరకముబంతిపువ్వు.
పోకమామిడి. వా. వి: చూ, మామిడి *.
పోకముడి. ద్వ. వి. నీవి. ఉ. రా. 6, ఆ. 61:
చూ, వలపుకీలు.

పోకమగ్గిను. వా. వి: చూ, పోక *.
పోకఎక్క. వా. వి. పూగఖండము: చూ, పోక.
పోకకు. దే. వి. మంచుకదిసినగడ్డి. రూ-పో
పు. హరి. పూ. 6, ఆ. 10: చూ, హరిత
(తృణము. 1.)

పోకకొత్తు. ద్వ. వి: చూ, పూగదళని.

పోగు. దే. వి. రూ-పోగు. (పోగుగుదా)
డు) 1. తంతువు: చూ, సూత్రము. 1;
2. వేటాడెడు చోట చుట్టిరానేర్చడెడు
తొగిడు: చూ, సూత్రము. 1.

పోగుగుదాడు. దే. వి. - వై. - (2వ అర్థము
నకు. - య. 1, ఆ. 111.)

పోగుపోత. దే. వి. పోగుపోయుట.

పోగుపోయు. దే. స. కి. సంతనకై తిన్నగా
పోగుపాతించుచుట్టు.

పోగువాలు. దే. స. కి. 1: ఆసుపోయు
ఆసుపోయు; 2: చూ, వేష్టించు.

పోగుట్టు. దే. స. కి: చూ, సంగించు. పోచి.
పోచి. దే. వి. మలికట్టుమీడిచోలు: రూ-
పోచి. దే. వి. - వై. -

పోచిలు. దే. వి. 2. ఆడుచారి ముంజేతినగ:
చూ, భూషణము. 2.

పోచే. వా. వి. రూ-పోచే. 1. దారము:
చూ, సూత్రము. 1; వా. 2. జేర్చుచు.
“వృష్ణవానికి పోచేపడినచో నాపడెంగ
ఉండదు.”: చూ, సూత్రము. 1. ప్రయో. 2.

పోచేవాడు. వా. వి. చుట్టుడు: చూ, వ్యా
పోజే. దే. స. కి. రూ-పోజే: చూ, పొంజే.

పోడి. దే. వి. (రూ-పోడిమి-పోణి-పోణి
మి). 1. ఒప్పు: చూ, హృద్యము; విణ.
2: చూ, సాంపద్యము. భార. ఆది 3, ఆ. 111.

పోడిమి. దే. వి. 1. రూ-పోణి-పోణిమి.
ఒప్పు: చూ, రూ-పోడి. 1; 2: చూ, సం
పద. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 197: 3: చూ,
సాఖ్యము. కళా. 7, ఆ. 223; 4: చూ,
విధము. 1. కళా. 3, ఆ. 159; కాశీ. 3,
ఆ. 93; వా. 5: చూ, పొదుపు. 2; విణ.
5: చూ, పోడి. 2.

పోత. దే. వి. పోయుట. నిర్వ. 5, ఆ. 112,
(కరిగిన లోహదులపోత, ధాన్యాదులపో
త, వృక్షాదులపసీళ్లపోత మొ).

పోతతచ్చే. వా. వి: కరుగు, కరువు.

పోదగినవాడు. వా. వి: చూ, బాటసారి.

పోపు. దే. వి: చూ, పోకు.

పోక. దే. వి. 1: చూ, రూ-పోకడ. 1;
2: చూ, రూ-పోకడ. 2; 3: చూ, రూ-పో
కడ. 3; అం. 4. సంధ్యాది: చూ, గుణ
ములు.

పోకడ. దే. వి. 1. గమనము: చూ, ప్రయా

ణము; 2. నడత: చూ, వర్తనము. 1. కళా. పోట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మాచేకమ్మ: 6, ఆ. 242; 2. కపట పరివర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; 3. నాశము: చూ, సంస్థ. 3. పోకడపెట్టు. దే. స. కి. 1: చూ, పోగొట్టు. కాశీ. 5, ఆ. 48; 2: చూ, వికరించు పోకమాను. దే. వి: చూ, కొంపిమాను.

పోకలాడి. దే. విణ. కపటపరివర్తనముగలది: చూ, స్త్రీ.

పోకలాడు. దే. విణ. (పోకలు + అడు). కపటపరివర్తనముకలవాడు. కాశీ. 6, ఆ. 72: చూ, వ్యాఘ్రుడు. 2.

పోకాడు. దే. ఆ. కి. నకించు. పా. 2, ఆ. 58: చూ, సమయు. 3. పోగొట్టు.

పోకాయు. దే. కే. రూ-పోకాయు: చూ, పోకాయు. నే. కే. — పై. —

పోకాలు. దే. ఆ. కి: చూ, పోకాడు.

పోకిరి. దే. విణ. 1. దుర్మార్గపరివర్తనముకలవాడు: చూ, వ్యాఘ్రుడు. 2; వా. 2. వృథాచారి.

పోకిళ్లు. దే. వి. బ. దుర్మార్గ పరివర్తనము: చూ, వర్తనము. 1. [2: చూ, నేగి.

పోతు. దే. వి. 1. నడకడిక: చూ, వృత్తి. 1;

పోగండడు. సం. విణ: చూ, లేపజాలనివాడు.

పోగర. దే. వి. కమసాలెవాని పనిముట్టు.

పోగు. వై. వి. = పూగు. రూ-పోగు: చూ, రాశి. 1.

పోగుపడు. వా. ఆ. కి: చూ, సందడించు.

పోచికోలు. వా. వి: చూ, రూ-ప్రోచికోలు.

పోచికోలుతిండి. జా. పనియేమియుఁజేయక తినుట. “వెండిగిన్నెలో వెన్ననించుకొని, వెండిగిన్నెలో పాలుపోసికొని పోచికోలు తిండ్లుతినుచు” (ధర్మజ రాజనూయము).

పోచిళ్ళు. వై. వి. బ. రూ-ప్రోచిళ్ళు. శకునము చూచుటకై యిరుగుపొరుగిండ్లమీద అక్షరలు నీళ్లుచేయుట.

పోట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మాచేకమ్మ: చూ, స్త్రీ; 2. దాసి: చూ, నేవకురాలు. (పరిచారిక); దే. విణ. (1) పెద్ద: చూ, విపులము. [స్తంబకరి (ధాన్యము).

పోటకందులు. దే. వి. బ. తెల్లకందులు: చూ, పోటకత్తి. ద్వ. వి. అడవిపక్షికడుకత్తి: చూ, రిష్టి. 2. [చూ, స్ఫోటకము.

పోటకము. వై. వి. = స్ఫోటక. రూ-పోడకము: పోటగళము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కిక్కన కసపు: చూ, తృణము. 1; 2. తెల్లు. *: చూ, తృణము. 1; 3: చూ, మత్స్యము. 1.

పోటనబంతి. ద్వ. వి. (పోటు + బంతి) వను. 2, ఆ. 155: చూ, పుట్టచెండు.

పోటముంజి. ద్వ. వి: చూ, పుట్టగోచి.

పోటరి. దే. విణ: చూ, హంపీరుడు. 2. భార. విరా. 2, ఆ. 257.

పోటి. దే. వి. 1: చూ, స్పర్థ. 1; 2. ఊతగా నిలిపిన స్తంభాదికము: చూ, స్తంభము. 1; విణ. 3: చూ, మాటు. కాశీ. 6, ఆ. 304.

పోటిగాడు. దే. వి: చూ, పంతకాడు. 1.

పోటీచేయు. వా. ఆ. కి: చూ, పంతగించు. 1.

పోటు. దే. వి. 1: చూ, శౌర్యము. పాండు. 5, ఆ. 228; 2: చూ, యుద్ధము. భార.

విరా. 4, ఆ. 83; 3: చూ, పొంగు. కి. 4. పొడుపు. భార. విరా. 5, ఆ. 236: ఆశి

పోటు, కుమ్ము-కుమ్ముడు, పొడుపు.

(సం).—ఆస్ఫోటనము; తద్వి. —మోచేతి

పోటునకు. —(సం). —కేల. (మిగతవానికి

“చూ, హారము. 2.”)

పోటుగంబము. ద్వ. వి: చూ, పోటి. 2.

పోటుగలుపు. దే. వి. రెండవసారితీయుకలుపు.

పోటుగోల. ద్వ. వి: చూ, పోటి. 2.

పోటుకాడు. దే. విణ: చూ, పోటరి. అచ్చ-

యు, కాం. 232.

పోటుపడు. వా. ఆ. కి: కుమ్ముడుపడు.

పోటుబంటు. దే. విణ: చూ, పోటుకాడు. వికృ. 4, ఆ. 59. [విరా. 5, ఆ. 89.

పోటుమగడు. దే. విణ.—పై.—భార.

పోటుమానిసి. ద్వ. విణ.—పై.—

పోటుముట్టు. దే. వి: చూ, బాణము. 1. వికృ. 2, ఆ. 192.

పోటులాడు. దే. ఆ. కి. రూ-పోట్లాడు: చూ, వాటులాడు. [చేయు: పోట్లాడు.

పోట్లాగు. దే. ఆ. కి. యుద్ధప్రయత్నము పోట్లాడు. దే. ఆ. కి.—పై.—

పోట్లాట. దే. వి: చూ, యుద్ధము.

పోట్లావు. దే. వి. సుకత: చూ, కేసువు.

పోడకము. పై. వి.=స్ఫోటక: చూ, రూ-పోటకము. [ఆ. 107: చూ, భూమి. 1.

పోడు. దే. వి. చిటువేరు పైరగునేల. య. 1,

పోడ్లము. సం. వి. ఆ. న. పానారము: చూ, పోడక. [4, ఆ. 50.

పోణి. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పోడి. కళాం.

పోణిమి. దే. వి: చూ, రూ-పోడిమి. (సాం దర్యమునకు.—రాజ. 1, ఆ. 61.)

పోతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=పిల్ల, పక్షిపిల్ల: చూ, శకుంతి (పక్షి); 2. పదేంద్రయేను:

గు: చూ, హస్తీ; 3. మనుజులెక్కెడిపీడ: చూ, హోడము; 4. ఇంటిచోలు: చూ,

సదనము. 1; 5: చూ, వస్త్రము.

పోతరము. దే. వి. 1. కొవ్వు. కళా. 3, ఆ. 154: చూ, హామిక; 2: చూ, హంకారము.

ఆం, భా. పృ. 133. [పోతురాజు.

పోతరాజు. వా. వి. తుంద్రపురుషదేవత: రూ-

పోతరి. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పోతరించే. దే. ఆ. కి. చూ, మదించే. 1.

పోతలకప్రియుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. [చూ, సాయాతికుడు.

పోతపణిజుడు. సం. వి. పుం. ఓడచేరగాడు:

పోతపహుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పోత వాహుడు: చూ, సరంగు.

పోతధానము. సం. వి. ఆ. న. చేపపిల్లలగుంపు: చూ, మత్స్యము. 1.

పోతు. దే. ఆ. ప. 1. రూ-మోతు. తాత్పర్యమునందువ

చ్చెడుఒకానొకపరిత్యయము “తాగుబోతు, తిండిపోతు” మొ; వి. 2. పశుపక్ష్యాదులలో

పురుషజాతి. “ఆబోతు, ఎరుబోతు” మొ; 3. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1;

4. ఎరుబోతు: చూ, మహిషము. పోతుడు. వా. వి. 1: చూ, శిశువు; ఆం. 2: చూ, ఋత్విజుడు.

పోతుకరడు. దే. వి. పెద్దజల: చూ, పీచి. 1.

పోతుకాడు. వా. వి. ఒకపక్షి: చూ, పక్షి.

పోతుగంటరాజేనములు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

పోతుగుట్టముగలాడు. వా. వి: చూ, యముడు.

పోతురాజు. వా. వి: చూ, రూ-పోతరాజు.

పోతుకాతు. ద్వ. వి: చూ, యముడు.

పోతులరాజే. వా. వి: చూ, సివగి.

పోత్రము. సం. వి. ఆ. న. 1. పందిమూతి: చూ, నూకరము; 2. నాగటిదుంపమొన:

చూ, లాంగలము. 1; 3: చూ, వస్త్రము;

వా. 4: చూ, రూ-పోతరము. 1.

పోత్రి. సం. వి. న్. పుం. పంది: చూ, నూకరము.

పోడు. వా. వి. 1. లేత: చూ, సుకుమారము; కి. 2. ధాత్యర్థమందుపామ్ము.

పోనాడు. దే. న. కి. 1: చూ, పోగొట్టు; 2: చూ, నిందించే. పర. 2, ఆ. 27.

పోని. దే. విణ. పోలిక. భార. ఆర. 2, ఆ. 33: చూ, సమానము. 2.

పోపడు. ద్వ. ఆ. కి. (పోప + పడు) పోపు: చూ, వెళ్ళు. 3.

పోపరి. వా. వి. దారిద్ర్యం: చూ, హరకుడు. 1.

పోపిట్ట. ద్వ. వి. (పోట + పిట్ట) ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పోషిడి. వా. వి: చూ, విధము. 1.

పోషిడి. దే. వి. (పోవు + బడి)చూ-పోషిడి.

భోద. రామా. 6, ఆ. 67: చూ, సూచన. 1.

పోషెట్టు. దే. వి. (పోలు + టెట్టు)చూ, పరిశ్రాదము. 1.

పోయు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, సంబంధించు; స
కి. 2. (జూదికము) విడుచు: చూ, విన్నవించు; 3. (నాటు) విడుచు: చూ, విన్నవించు; 4. ఉపతగిలించు; 5. (దాణమును) సంధించు; 6. బలుకు, కలుసు.

పోయేకాలము. వా. వి. వి. 1. వినాశకాలము. (పీనినేపోయి (న) (నాయ్యి)కాలమనివాడె
చు); 2. గడచిపోవుచున్న కాలము.

పోరింబోడు. వా. వి: చూ, రూ-నానంబోడు.

పోరచి. దే. వి. 1. కాచక: చూ, లంచే
ము; వి. 2: చూ, చృక్కము; 3 అసారము
భార. ఆది. 5, ఆ. 179: చూ, చల్లువు 2.

పోరాట. దే. వి. 1. కలహము: చూ, యుద్ధము;
2. పోట్లాట: చూ, యుద్ధము; 3. మల్లాడుబ.
మల్లట-మల్లాట. భాగ. 8, స్కం. 19.)

పోరాటము. దే. వి.—పై.—(కలహమునకు.—

పోరాడు. దే. ఆ. కి. రూ-పోరు. 1 కలహించు: చూ, వాటులాడు; 2. యుద్ధముచేయు: చూ, వాటులాడు; 3. మల్లాడు: చూ, వెంటి
గొను. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 242.

పోరాని. దే. విణ. ఆప్తమైన. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 329.

పోరామి. దే. వి. 1. పేరుము: చూ, స్నేహము. 1; 2. ఆప్తత. విక. 7, ఆ. 145: చూ, స్నేహము. 1; 3. సంకటము. హరి. పూ. 3, ఆ. 208; విక. 7, ఆ. 145: చూ, శోకము; 4. పని: చూ, వ్యాపారము. 1.

పోరితనాడు. దే. ఆ. కి: చూ, పోరాడు. (మల్లాడు.—భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 3.)

పోరితము. దే. వి. 1: చూ, పోరాట. 1. కాశీ.

3, ఆ. 124; 2: చూ, పోరాట. 2. భార.

ఉద్యో. 1, ఆ. 305; 3: చూ, స్పర్ధ. 1.

పోరు. దే. వి: చూ, రూ-పోరాట. 1-2-3; ఆ. కి. 4: చూ, రూ-పోరాడు. 1-2-3; అం.

7: చూ, గుణములు. [చూ, సన్యాసి.

పోరుదండి. దే. వి. కలహశనుడు, వారదుడు: పోరుటెట్టు. దే. ఆ. కి. విడ్డఉడుగక గట్టిగా ఏడ్చు. బి. 2, ఆ. 239.

పోరువ. దే. వి. 1. నెల్లా. శశాం. 3, ఆ. 13: చూ, చుస్త్రము; 2. పొర. పాండు. 4. ఆ. 233: చూ, సీదరము. 3.

పోనోగిరపుడంట. వా. వి: చూ, పోరుదండి.

పోనోగిపుడండి. వా. వి.—పై—

పోటడు. దే. విణ: చూ శిశువు.

పోటీ. దే. విణ: చూ, పడుచు. 5.

పోటీగాడు. దే. విణ: చూ, పోటడు.

పోలడు. దే. వి: చూ, వ్యాపారము.

పోలక. ద్వ. వి.(పోలు + అక)పోలకమ్మ: చూ, మహలక్ష్మి. 3.

పోలకమ్మ. ద్వ. వి.—పై—

పోలానిగంటలు. ద్వ. వి. బ. ఏనుగు మెడను గట్టెడు గంటలు.

పోలి. వా. వి. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

పోలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పోలీలు (రూ-పోలీ. ఈ. స్త్రీ.): చూ, భత్యము; దే. వి. (రూ-పోలికి-పోల్కి.) (1). సామ్యము, ఉపమ: చూ, సమానము. 2; (2): చూ, స్వరూపము.

పోలికి. దే. వి. రూ-పోల్కి: చూ, పోలిక(1)

పోలిగాడు. దే. వి: చూ, పోలడు.

పోలీను. వా. వి. దండపాశికుడు: చూ, నేపకుడు.

పోలు. దే. వి. 1. బప్పు. హరి. పూ. 7, ఆ.

16: చూ, హృద్యము; 2: చూ, శిరము; ఆ. కిరి. 3. ఒప్పు. స్వా. 1, ఆ. 55: చూ, సమృద్ధింఁచు; 4 యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2; 5. శక్యమగు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 40: చూ, వసపోవు; 6. కిరి 8: చూ, సరిపోలు. భార. ఆర. 2, ఆ. 19. [పక్షి.

పోలుగ. దే. వి. రూ-పోలుప. ఒకపిట్ట: చూ, పోలుకట్ట. దే. వి. రూ-పోలుగట్ట. బండినొగ మొడితోట్టికి ఈవలావల అమర్చినకొయ్య: చూ, యుగంధరము.

పోలుగట్ట. దే. వి. —పై.—

పోలుచే. దే. పేరి. పోలఁజేయు: రూ-పోల్పు. (చూ, నిరూపించు-నిర్ధరించు).

పోలుపొందు. దే. వి. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2.

పోలుప. దే. వి. చూ, రూ-పోలుగ.

పోల. దే. దగ్గి. వలె, బలె: చూ, సామ్యము.

పోలెవాడు. వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పోలేరమ్మ. వా. వి: చూ, పోలక.

పోలేరు. వా. వి. —పై.—

పోల్కి. దే. వి: చూ, రూ-ప్రోలిక (1)-(2).

పోల్పు. దే. పేరి. చూ, రూ-పోలుచే.

పోవడి. దే. వి: చూ, రూ-పోవడి.

పోవు. దే. అ. కిరి. 1. సమీపమునుండి దూర మున కరుగు: చూ, వెళ్లు. 3; 2: చూ, మరణించు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 258; 3. యత్నించు. భార. ఆర. 2, ఆ. 31: చూ, సమకట్టు. 2; 4. కడచు: చూ, సను. 3; 5. నశించు: చూ, సమయు. 3; 6. కలయు: చూ, మేళగించు; 7. అగు: చూ, రవణించు.

పోవుడంచు. దే. అ. కిరి. పోవు. భార. ఆది. 2, ఆ. 195: చూ, సను. 3.

పోవువాడు. వా. వి. గంత: చూ, వాటచారి.

పోషకుడు. సం. విణ: చూ, రక్షకుడు.

పోషణము. సం. వి. ఆ. న. పోషి-పోషనము: చూ, సంరక్షణము.

పోషించు. సం. స. క్రి.=పోచు: చూ, రక్షించు.

పోష్ట. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ): చూ, పోషకుడు. [రక్షితవ్యము.

పోష్యము. సం. విణ. పోషింపఁదగినది: చూ, పోషనము. నై. వి. 1.=పోషణము: చూ, రక్షణము; దే. వి. 2. కాంతి. య. 4, ఆ. 13: చూ, వెలుతురు. 1; 3. పాలు: చూ, స్తవ్యము; 4. నైపుతః. పాండు. 3, ఆ. 113.

పోషనాలు. దే. వి: చూ, పోషనము. 3.

పోషరము. దే. వి: చూ, రూ-పోతరము.

పోషించు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పోతరించు. పాండు. 4, ఆ. 16. [ము. 1.

పోసతెక్క. దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్య పోసూడు. దే. వి: చూ, సమృద్ధిగలు.

పోష్ట. వా. వి. 1. తపాలాఆక్సీసు; 2. ఉద్యోగస్తుని నియోగించుట కేర్పఱచిన కాలిపరి నేశము. (రూ-పోష్ట)

పోహణ. నై. వి. 1. కూరుపు: చూ, సంధానము. 1; 2. నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము 1.

పోహణించు. నై. స. కిరి. కూర్పు: చూ, సంధించు. 2. [భక్త్యము.

పోలి. నై. వి.=పోలికా. ఒబ్బట్టు: చూ, పోత. నై. వి.=—పై—

పా

పాండరీకము. అం. 1: చూ, భావదూషితములు; 2: చూ, తానములు.

పాండర్యము. సు. వి. ఆ. న. రూ-పుండర్యము: చూ, రాజార్హము.

పాండ్ర. అం: చూ, దేశస్త్రీలు (స్త్రీ).

పాఠశాల. ౧. వి. = పుంజ: చూ, రూ-పపుణ్యే.
పాఠశాలకమ్మ. పా. వి. చూ, రూ-పపుణ్యే.
కమ్మ. [య. 4, ఆ. 155.

పాఠశాలకీరు. ద్వ. వి. చూ, పపుణ్యే.
పాఠశాలకీరుమే. ద్వ. పే. చూ, రూ-పపుణ్యే.
తీరుమే. [6, ఆ. 52; రామా. 7, ఆ. 274.

పాఠశాలకీరు. ద్వ. పే. — పై. — రామా,
పాఠశాలకీరు. స. కి. చూ, రూ-
పపుణ్యే. 3, ఆ. 93.

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. పుం. చాలుడు:
చూ, కీరు.

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. న. తామర మూర తూ
ములోనగు మామ: చూ, పు.

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. న. నేతిచాయగల తేనె:
చూ, ము.

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. న. కౌడుకుకూతు
రు, కూడుకుకూతురు. న. చూ, ము
రాలు; 2. పంపి: చూ, నూకరము.

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. పుం. కౌడుకుకూతు
చూ, ము. [చెప్పట.

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. న. మరలమరల

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. పుం. పునర్పునమం
బుట్టినకొడుకు: చూ, పుతులు. (పుతుడు)

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. న. కామంచి: చూ,
త్యము. 1; వి. 2. పురమునందుపుట్టినది.

పాఠశాలకీరు. స. వి. 1. మొదటిది: చూ,
మొదలు. 4; 2. మొదటిదిక్కుది: చూ,
హరిత్తు.

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. పుం. ఏకనటుడు.

పాఠశాలకీరు. అం: చూ, సభాసప్తాంగములు.

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. న. 1. మగతనము:
చూ, శక్తి. 1; 2. పురుషపరియత్నము;
3. పురుషవ్యాపారము; 4. పరాకర్మము: చూ,

శక్తి. 1; వి. 5. పురుషునిచేయెత్తుపాడవు;
నిలుపు (సోగ).

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. న. 1. పురుషుడు
చేసినపని; వి. 2. పురుషుడుచేసినది.

పాఠశాలకీరు. స. వి. పంటయింటిఅధికారి.
పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. పుం: చూ, యా
జ్ఞము.

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. పుం: చూ, పూర్ణ
పాఠశాలకీరు. స. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పున్న
మ; అం. 2: చూ, తానములు.

పాఠశాలకీరు. అం: చూ, తతవాద్యములు.

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. స్త్రీ: చూ, పూర్ణమాసి. 1.
పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. పుం. 1: చూ, శ్రీ
దుడు; 2. రావణుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

పాఠశాలకీరు. అ. కి. చూ, రూ-పపులు.

పాఠశాలకీరు. స. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇందునిభార్య,
శచి: చూ, భార్య.

పాఠశాలకీరు. పా. మాకీచునకుబులోమయందు
గల్గినసంతతి (60, 000 దానపులు).

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. పుం. పుష్పహినత్రయము
తోచూచిన పున్నమగలనెల, పుష్పమాసము:
చూ, మాసము. 1.

పాఠశాలకీరు. స. వి. ఈ. స్త్రీ. పుష్పమాసమునందలి
పున్నమ: చూ, హరివాసరము (పున్నమ)

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. న. మెట్టతామరదుం
ప: చూ, సహస్రపత్రము.

పాఠశాలకీరు. స. వి. అ. న. కుసుమాంజనము:
చూ, రసాంజనము.

పాఠశాలకీరు. స. వి. 1. పుష్పముచే చేయబడి
నది; 2. పుష్పసంబంధమైనది.

పాఠశాలకీరు. స. వి. ఇ. పుం: అభ్యుషము-అభ్యు
షము-అభ్యోషము, ఆపకృష్టము, కరభర్జితము,
కుల్యాసము. (తె.)-గుగ్గిలు. (ఉడికినగుగ్గిళ్లు
కుసు ఇవే.)

పాఠ్య

పాఠ్య. సం. అవ్య. చూ, సంజోధనాథకములు.

పుష్ప

పుష్పితుడు. సం. విణ: ఉపితుడు. (తె).-
ఉన్నట్టివాడు-ఉన్నవాడు.

ప్ర

ప్ర. సం. ఉప. పరికరార్థకము. ఇదిసంస్కృత
పదములకు ముందునిలిచి మిక్కిలియను నర్థ
మునిచ్చుచున్నది. ఉదా.—ప్రొక్తము, ప్రో
క్షితము, ప్రోక్తుంగము, ప్రోక్షితము, ప్రో
క్షాహము, ప్రోక్షామము, ప్రోక్షితము. మొ
(౧) ప్రకంపనము=ఎక్కువగా గడల్పు
వాడు; ౨. ప్రకటనము=ప్ర + కట=ఇచ్చేట
ధాత్వర్థమునుమార్చి ప్రసిద్ధమును నర్థమును
దెచ్చినది; ౩. ప్రకరణము=ఇచ్చేట “ప్ర”
అనునది ధాత్వర్థమునుమార్చి ప్రస్తుతమును
నర్థమును దెచ్చినది; ౪. ప్రకరము=ఇచ్చేట
సమాహమను నర్థమునుదెచ్చినది; ౫. ప్రక
ర్ణము=ఇచ్చేట ఆతిశయమును నర్థము నిచ్చుచు
న్నది; ౬. ప్రకాండము=ఇచ్చేట “ప్ర”
అనుదానికి కాండశబ్దముతో సమాసము;
౭. ప్రకామము=ఇదియు పైరీతిసే; ౮. ప్ర
కారము=ఇచ్చేట ధాత్వర్థమునుమార్చి పోలిక
అను నర్థము నిచ్చినది; ౯. ప్రకాశము=
ఇచ్చేట ధాత్వర్థమును కుత్కర్ణము నిచ్చినది;
౧౦. ప్రకీర్ణము=ఇచ్చట కీర్ణశబ్దముతో సమ
సింఛి వ్యాప్తమైనదను నర్థమును దెచ్చినది;
౧౧. ప్రకృతము=చేక్క-గాఁ జేయఁబడినది

యను నర్థమందు ధాత్వర్థమున కుత్కర్ణమును
బ్రస్తుతము అను నర్థమందు ధాతువునకర్థాం
తరము నిచ్చినది; ౧౨. ప్రకృతి=ఇచ్చేట(బ్ర)
త్వయమున కాదియందుండు కబ్బసరూపము
ను దెలుపుచున్నది; ౧౩. ప్రకృప్తము=ధాత్వ
ర్థమును ఆతిశయమునునదను నర్థమునకు
మార్చినది; ౧౪. ప్రకోపము=ధాత్వర్థమున
కుత్కర్ణము తెచ్చినది. ఇత్యాది.)

ప్రంగ. పై. వి. చూ-ప్రగ్గ: చూ,చూ.పంగ. 1.
ప్రంజి. వా. వి. కన్యాశుల్కము(శు.పా):చూ,
శుల్కము. 2. [2: చూ,పక్షకియలు.
ప్రకంపితము. అం. 1: చూ, కంఠకియలు;
ప్రకంపనుడు. సం. వి.అ. పుం. మిక్కిలిబలము
గల గాలి: చూ, వాయువు. [భావన. ౩.
ప్రకటనము. సం. వి. అ. న.=పగటు:చూ, సం
ప్రకటము. సం. విణ.—పై—
ప్రకటించు. సం. స. కిరి: చూ, వెల్లడించు.
ప్రకటితము. సం. విణ. ప్రకటింపఁబడినది,అవి
ష్కృతము: చూ, శోభితము. 5.
ప్రకరణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ప్రస్తా
వము. 1; 2. గ్రంథభాగము:చూ,సంపుటము;
3. నాటకభేదము. (కథకల్పితము. ధీరకాం
తుడు నాయకుడు. శృంగారరసము ప్రధా
నము. భారతవృత్తి. తక్కిన విషయములచే
నాటకమును బోలునది. నాయకుడు ప్రధా
ని. ద్విజాడు. నాయకకులస్త్రీ లేక వాగ
కాంత కావచ్చును. స్త్రీపురుషు లేక మండ
లమున రారాదు. వచ్చెనా వారకాంతయే
యగును.); చూ,నాటకము, దశరూపకముల
లక్షణములు. , [టిడి): చూ,నాటికలు.
ప్రకరణిక. అం. (కొంచెము భేదముగ నాటికపం
ప్రకరణములు. అం. 1. కామందకుండను ఋషి
యొక వెయ్యి శ్లోకములకులొపుగా కామందక
ముదండనీతి శాస్త్రమును సూత్రించెను

ఈ గర్భముననుండు ప్రకరణములు.—

౧. ఇందియః మాధ్యమము, ౨. విద్యారము
నైశము, ౩. ఆచార వ్యవస్థాపంజరీతి,
౪. సప్త పరికృతిభాగము, ౫. నేనాధర్మము,
౬. కంటకకోశవిధి. ౭. అత్మరక్షణవిధి,
౮. మండల వికల్పము, ౯. సంధివికల్పము,
౧౦. విగ్రహవికల్పము, ౧౧. యానవిధి,
౧౨. మంత్రవికల్పము, ౧౩. దూతవికల్పము,
౧౪. ప్రకృతివ్యవహారభాగము. ౧౫. రాజవ్య
వహారము, ౧౬. యాత్రావిధి, ౧౭. స్కం
ధావార నివేళవిధి, ౧౮. ఉపాధ్యోగవిధి,
౧౯. యుష్టనన్నాహవిధి, ౨౦. వ్యూహవిధి
గాది. (ఈ ఇరువది స్థలయంజీ ప్రకరణములలో
హతీకొన్ని యంతములు జీవీయున్నవి. ఇత్యాది
ది.); ౨. సంగ్రహము, న్యాయబోధిని, దీపిక,
నీలకంఠీయము, ముక్తావళి (5).

పరికరము. సం. వి. అ. న. 1. అగలు: చూ,
రాజార్థము; పుం. 2: చూ, సమాహము;
3. చెడిన పుష్పలోనగునది: ఉపకారము;
4: చూ, మేలు. 12. [ప్రాశ్న.

పరికర. అం. 1: చూ, వస్తువు. 2; 2: చూ, ప్రా
పరికరము. సం. వి. అ. పుం. అతిశయము: చూ,
హుచ్చే. 2.

పరికాండము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. చెట్టు
నడిమినిడుకొమ్మ: చూ, కాఖ. 1; 2. చెట్టు
బోదె: చూ, కాఖ. 1; విణ. 3. పరిశస్త్రవా
చకము. (ఇది వృత్తియందు ఉత్తర పదమై
శ్రేష్ఠతను తెలుపును. ఉదా.—గోపరికాం
డము మొ): చూ, శ్రేష్ఠవాచకములు.

పరికామము. సం. క్రి. విణ. అ. న. ఇచ్చేపచ్చి
నట్లు: చూ, స్వేచ్ఛ.

పరికారము. సం. వి. అ. పుం. 1. పోలిక:
చూ, సమానము. 2; 2: చూ, నేటుపాటు. 1.

పరికాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎండ: చూ,
వెలుగు. 3; 2. వెలుగు: చూ, వెలుతురు.

1; 3. తలయాడించుచున్నవెడునవ్వు: చూ,
హాస్యము. 1; విణ. 4. మిక్కిలి పరిశిద్ధము:
చూ, సంభావన. 3; 5. బయలుపడినది:
చూ, వ్యంజితము: 6. సమానము: చూ,
సుషమ. 2; 7. కాశరోగముగలది.

పరికాశయుద్ధము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
యుద్ధము.

పరికాశలేఖనము. పా. పాటోతీయువిద్య.

పరికాశంచే. సం. అ. క్రి. 1. వెలుగు: చూ,
హాసణిల్లు. [చూ, వెలుతురు. 1.

పరికాశతము. సం. విణ. వెలిగింపబడినది:
పరికాశ్యాన్తపరికాశనము. అం: చూ, ఇతివృత్త
విస్తరము. [ర్యము. 1. *.

పరికరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరికీ
పరికీరము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పరికీర్ణకము. సం. వి. అ. న. 1. వింజామరము:
చూ, సురటి; 2. వివి: చూ, హేరాశ
ము; పుం. 3. గుట్టము: చూ, హయము.

పరికీర్ణము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-పరిక
రము-పరికీరము: చూ, పూతికరజము*;
విణ. 2. చేల్లడగినది: చూ, నేచకము. 2.

పరికుట్టము. సం. వి. అ. పుం. అడవిమల్లె *:
చూ, హసంతి. 2.

పరికృతము. సం. విణ. 1. చేక్కెగారజేయబ
డినది: చూ, మకృతము. 3; 2. పరికరణము
వలన పొందబడినది.

పరికృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. (అంకః) మొ. ప్రత్యయ
ము రాకముందున్న శబ్దస్వరూపము: అక్షరము,
ప్రభావము; 2. ఉపాదానకారణము: చూ,
మాయ; 3. పౌరవర్గము, పురశ్రేణులు;
4. సత్వాదిగుణసామ్యవస్థ; 5: చూ, స్వ
భావము; 6. = పగిది. రీతి: చూ, విధము. 1;
7: చూ, భగము. 12; అం. 8. స్వామ్యాది:
చూ, పరికృతులు. 2; 9. అవ్యక్తాది: చూ,
పరికృతులు. 1; 10: చూ, ఛందస్సులు; 11: చూ,
తత్సమము. పరికృతి అంకః = వికృతి అంకె-అంకి
య. మొ.) (చూ, నైకృతము) చూ, పాకృతము.

ప్రకృతిత్రయము. అం. క్షేష్ట-కైత్య-వాత
ప్రకృతులు. (చూ, త్రయము.) [ములు.
ప్రకృతివ్యసన విభాగము. అం: చూ, ప్రకరణ
ప్రకృతివ్యూహములు. అం. దండవ్యూహములు,
భోగవ్యూహములు, మండలవ్యూహములు,
అసంహతవ్యూహములు (4).

ప్రకృతులు. అం. 1. అప్యక్తము, బాధి, అహం
కారము, పంచతన్మాత్రిలు; 2. స్వామి,
అమాత్యుడు, సుహృత్తు, కోశము, రాష్ట్రం
ము, దుర్గము, బలము (7); పా. 3. ప్రకృ
తులయందుదంత్యములు లేవు. “ఉదా.—సం
దుర్గుడు-చాంద్రిము-చుబుకము-చూతము-
చోరుడు-చైత్ర్యము-చాలము-జనుడు-
జాలము-జాహువు-జూటము-జోనాళములు.
మొ”]; అం. 4: చూ, ప్రకృతిత్రయము.

ప్రకృష్టము. సం. విణ. ప్రకర్షముగలది.
ప్రకొపము. సం. వి. అ. పుం. ముష్మరము:
చూ, హెచ్చే. 1. [హెచ్చే. 3.
ప్రకొపించే. సం. అ. కి. ముష్మరించే: చూ,
ప్రకొప్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. తొట్టికట్టు:
చూ, ముంగిలి. 2; 2. బుజ్జెముతుడ, కలాచి
క: చూ, స్కంధము. 1; 3. ముంజేయి:
చూ, హస్తము; 4. ఇంటికొన, కిలాచిక:
చూ, సదనము. 1.

ప్రక్క. నై. వి. 1.=స్పృక్తా:చూ, పక్కియ*;
2.=పక్ష. ఏట-ఏటము, తల, తెగ, పక్క-
పక్కియ-పక్క-ప్రక్క, బరి, చెట్టు,
పంక. (సం).—పక్షము: చూ, సూరలు
(చూ, పార్శ్వము. 2); 3.=పక్ష. నైపు:
చూ, పార్శ్వము. 2.

ప్రక్కగోచి. వా. వి. ఓరగచ్చే, వాగగోచి:
చూ, లంగోటి. [చూ, రూ-ప్రక్క. 1. *
ప్రక్కి. నై.వి.=స్పృక్తా. (దేశ్యమని శ. ర.):
ప్రక్కే. నై. వి.=—పై.—రూ-ప్రక్కి..
ప్రకృమిథంగము. అం: చూ, వాక్యదోషములు.

(పూర్వ ప్రకృమమునకు గంగముకలిగింమో
ట, ఉదా.—“అతనికి నానరీరలు పుస్త్ర
ములు, కూరలు మధ.రాహాములు, అడవి
యిల్లు.” తొలుతనన్నియు బహువచనముల
కెప్పి “అడవియిల్లు” అని ఏకవచనమునకై
పైట ప్రకృమిథంగము.)

ప్రకృమము. సం. వి. అ. పుం. 1. కృమము:
చూ, విధము. 1; 2: రూ-ఉపకృమము,
ఉపధ; 3: చూ, ప్రతికృమ. 1; 4. రూ-
ఉపకృమము, పనికిమండు యత్నము:చూ,
సన్నాహము. 2; 5: చూ, అవసరము. 1.

ప్రకృమితము. సం. విణ. 1: చూ, సన్నాహము. 2;
2: చూ, ఉల్లంఘితము; 3. కడపబడినది.
ప్రకృమి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అధికారము:
చూ, రపము. 1; 2: చూ, ప్రస్తాపము. 1;
3. మేలైనకార్యము: చూ, వ్యాపారము. 1;
4. శబ్దరూపముకలిగినవిధము:చూ, విధము. 1.

ప్రకృణము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రకృణ
ము, వీణాధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

ప్రకృణము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—
ప్రకృణకుడు. సం. విణ. చేక్క-గా (చేక్క-గా)
కడుగువాడు: చూ, శోధకుడు.

ప్రకృణము. సం. వి. అ. న. చేక్క-గాకడు
గుట, ట్నాళనము: చూ, శోధనము. 1.

ప్రకృణితము. సం. విణ. చేక్క-గాకడుగబడి
నది, ట్నాళితము: చూ, శోధితము.

ప్రక్షిప్తము. సం. విణ. 1. చేక్క-గాసరిచేయ
బడ్డది: చూ, ససి. 1; 2. చేర్చబడ్డది:చూ,
మట్టనము. [చూ, హీనము. 1.

ప్రక్షిణము. సం. విణ. మిక్కిలిక్షయించినది:
ప్రక్షేపణము. సం. వి. అ. పుం. చేక్క-గా
విసరివేయుట: చూ, విమోచనము.

ప్రక్షోభించే. సం. అ. కి. మిక్కిలికలత
పడు: చూ, సంక్షోభించే.

ప్రక్షేపనము. సం. వి. అ. పుం. ఇనుపబాణము, నారాజము: చూ, బాణము. 1.

ప్రక్షేపము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పక్షేపము.

గుట్టపుకపచము, కంబళము: చూ, హయము; 2. కంబళగడి: చూ, రాసభము;

3. కుక్క: చూ, కునకము; 4. ఏనుగుకపచము: చూ, హస్త; విణ. 5. మిక్కిలికత్తెనది: చూ, రూక్షము. 1.

ప్రక్షాతము. సం. విణ. 1. మిక్కిలిప్రసిద్ధికక్కినది: చూ, వికృతము. 1; అం 2. చూ, వస్తువు. 2. [చూ, సంభావన. 3.

ప్రక్షాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిప్రసిద్ధి. ప్రక్షాదు. సం. విణ. (ఉత్తరపదమైనచో) తుల్యుడు: చూ, సమానుడు.

ప్రగండము. సం. వి. అ. పుం. మోచేతికిమోచిభాగము, సందిలి: చూ, హస్తము. 1.

ప్రగడ. వై. వి.=ప్రధాని: రూ-పెగడ, మంత్రి: చూ, సచివుడు. 1. [వాడు.

ప్రగతజానుకుడు. సం. విణ: చూ, దొడ్డికాళ్ల

ప్రగతము. సం. విణ. 1. చొత్తిగాపోయినది: చూ, విగతము. 1; 2. ఎడముకలది: చూ, విరళము.

ప్రగల్భ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. స్వీయాంతర్భేదవిశిష్టనాముకా విశేషము. (పదునెనిమిదేండ్లకు మించినవయసుగలిగి సంపూర్ణయావనముచే నెలయునది. దీనికి రతికళాపరిజ్ఞానము మొండు.): చూ, స్వీయ; అం. 2: చూ, యావనభేదములు.

ప్రగల్భుడు సం. విణ: చూ, ప్రాభుడు.

ప్రగాఢము. సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. పెల్లు: చూ, హెచ్చు. 2; 2. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1; 3. దృఢము: చూ, బెడిదము. 5.

ప్రగుణ. అం. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునకు ఒకసగణము, రెండుగురువులుగలిగి పదవచందస్సునందులుట్టిన వృత్తము:

చూ, వృత్తము. 1.

ప్రగుణము. సం. విణ: చూ, సరి. 7.

ప్రగ్గ. వై. వి: చూ, రూ-ప్రగ-పంగ.

ప్రగ్గడ. వై. వి.=ప్రధాని: చూ, రూ-ప్రగడ.

ప్రగ్గము. వై. వి.=ప్రగ్రహా: చూ, రూ-ప్రగము.

ప్రగ్గడ. వై. వి.=ప్రధాని: చూ, రూ-ప్రగడ.

ప్రగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెఱసాల:

చూ, సదనము. 1; విణ. 2. చెఱబడ్డది: ఉపగ్రహము. (తె).—బంది; వి. 3. త్రాసు, తూనిక

కోల మొదలైనవానిత్రాడు. రూ-ప్రగ్రా

హము: చూ, సూత్రము. 2; 4.=ప్రగ్గము. రూ-ప్ర

గ్రాహము: చూ, సూత్రము. 1; 5. గుట్టములో

నగువానిగట్టెడు పగ్గము. రూ-ప్రగ్రాహ

ము: చూ, సూత్రము. 1; 6. బంగారు:

చూ, లోహము. 1; 7. నియమనము: చూ,

సత్యము. 1; 8: చూ, స్కంధము. 1; 9: చూ,

హరిదుర్బు *.

ప్రగ్రాహము. సం. వి. అ. పుం.=ప్రగ్గము: చూ,

రూ-ప్రగ్రాహము. 3—4—5.

ప్రగ్రీవము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. కలశము:

చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6); 2. ఒక

గుడిండు: చూ, లోడు; 3: చూ, మెడ;

4. ప్రాసాదముపంటికిటికి: చూ, వాతాయనము

ప్రభుణము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ప్రభూ

ణము. తలవాకిటికి ప్రక్కనుండెడు చిన్న

గది, హజోరము: చూ, సదనము. 1; 2. ఇను

పగుదియ: చూ, బాణము. 1; 3. రాగిబిందె:

చూ, పాత్రము. 6—ర. [భుణము. 1.

ప్రభూణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్ర

భూరము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రభూరము.

జలాదిధార, కాటుట: చూ, సగ్రము.

ప్రభూర్ణము. సం. విణ. మిక్కిలి తిరుగుడు

గలది: చూ, వ్యాఘూర్ణితము.

ప్రచండము. సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లగన్నేరు:

చూ, హయమారకము; విణ. 2. చేరరానిది;

3. వాఁడిమిగలది: చూ, శతము. 1; 4. సా
ధ్యముకానిది: చూ, ముగ్ధయ్య. 2.
ప్రచక్కము. సం. వి. అ. న. పరియాణమైన
సేన: చూ, సేన. 1.

ప్రచయము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సమా
హము; 2. అనుదాత్తస్వరవిశేషము: చూ,
స్వరము. 2. [వాఁడు: ఘోషితుఁడు.
ప్రచలాయితఁడు. సం. వి. కువికపాలుపడు
ప్రచారము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పచేరము
తిరుగుట: చూ, సంచారము. 1; 2. కుల
చారము: చూ, వర్తనము. 1; 3: చూ, వ్యా
పకము; 4. ప్రవేశనిర్గమమార్గము: చూ,
మార్గము. 1.

ప్రచారములు. అం. (మల్లశాస్త్రములోనివి)
భ్రాంతియు, ఉద్భ్రాంతియు, అప్లతము, అవి
ష్కృతము, అహికము, అవిధము, ఆకరము,
అవికరము, వికృతము, మిక్కితము, మాన
వము, నిర్మర్యాద, చిత్రకము, ఛిన్నము,
సవ్యజానువు, అపసవ్యజానువు, క్షిప్రము,
దుర్బుధుతము, సవ్యబాహువు, విసితబాహువు,
తిగిబాహువు, సవ్యోత్తరము, ఉత్తరము,
సవ్యకరము, తుంగబాహువు, పరిధితము,
యోధికము, అపృష్టప్రవాహరణము, పల్లిత
ము, మంచితము, స్విస్తికము, గుడంబము
(32). [శము. 2.

ప్రచాలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రవా
ప్రచురము. సం. వి. 1. అధికము: చూ, హే
రాశము; వా. 2. వెల్లడియైనది, చిట్ట: చూ,
స్పష్టము.

ప్రచేతనుఁడు. సం. వి. న్. పుం. రూ-ప్రచే
తుఁడు-ప్రచేతనుఁడు. 1: చూ, పరుణుఁ
డు; 2. వాల్మీకుఁడనుముని: చూ, సన్యాసి;
వి. 3. గొప్పమనస్సు కలవాఁడు.

ప్రచేతుఁడు. సం. వి, వి. —పై.—

ప్రచోదనము. సం. వి. అ.న: చూ, ప్రేరేపింప.
ప్రచోదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, వాఁ
కుడు*; 2. సంగతితెడు: చూ, హోదము
(పేరి.)

ప్రచోదితము. సం. వి. అ. న. ప్రేరితము.
ప్రచ(చ్ఛ)ర్షిక. సం.వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, చాంతి.
ప్రచ్ఛవపటము. సం. వి. అ. పుం. 1. గవుకాన:
చూ, వస్త్రము; 2. పజచెడుపట్ట: చూ,
వస్త్రము
ప్రచ్ఛవము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పచ్చేదము:
చూ, వస్త్రము; వా. 2. కప్పడు: చూ,
స్థగనము.

ప్రచ్ఛన్నము. సం. వి. అ. న. 1. లోవాకిలి,
అంతర్ద్వారము: చూ, వాకిలి; 2. కప్పబడి
నది: చూ, స్థగితము.

ప్రచ్ఛారము. సం. వి. అ. న. 1. ఉత్తరీ
యము: చూ, వస్త్రము; 2: చూ, ప్రచ్ఛ
దము. 2. [నముచేయు.

ప్రచ్ఛాదించు. సం. న. క్రి. కప్ప: చూ, స్థగ
ప్రచ్ఛాదితము. సం. వి. అ. న. ప్రచ్ఛన్నము. 2.
ప్రజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=పజే. 1. సంతానము,
కులము: చూ, సంతతి. 1; 2. జనము, మంది:
చూ, సంతతి. 1.

ప్రజంఘాగ్రిము. సం. వి. అ. న. మోకాలి
మొదలు: చూ, హజ్జే.

ప్రజనము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆవు ఎనుము
లోనగువాని తొలిమోలు: చూ, వెద. 3;
2. మోలొనట్టికాలము: చూ, వెద. 3.

ప్రజవి. సం. వి. (న్. ఈ. న్): చూ, వేగిర
కాఁడు. [సూతిక.

ప్రజాత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పురుటాలు: చూ,
ప్రజాపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నలువ: చూ,
బ్రహ్మ. 1; అం. 2: చూ, బ్రహ్మలు.

ప్రజావతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తోడఁబుట్టి

నవానిభార్య: చూ, భార్య; 2. అన్న పెండ్లాము, వనినె: చూ, భార్య.
 పరిష్క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = పద్ధ 1: చూ, బుద్ధి;
 2. = చూ, పద్ధ. 2; 3. = చూ, పద్ధ. 3.
 పరిష్కాకాయుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.
 పరిష్కానము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, బుద్ధి;
 2. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.
 పరిష్కావతిక్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పుస్తకమందు గుఱుతువేసిన కాగితము: చూ, సంపుటము. 3.
 పరిష్కాడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు; విణ. 2: చూ, పరిష్కాపు.
 పరిష్కాపు. సం. విణ. (ఉ). వొడ్డికాల్లవాడు: చూ, సంజ్ఞపు.
 పరిష్కలనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, జ్వలనము.
 పరిష్కలించు. సం. న. కిరీ: చూ, జ్వలించు.
 పరిష్కలితము. సం. విణ. 1. మండినది, జ్వలితము: చూ, శోధితము; 2. ప్రకాశించినది: చూ, శోధితము. [చూ, సండినము.
 పరిష్కీనము. సం. వి. ఆ. న. మొదటియెగురు: పరిణతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నమ్రత: చూ, వినయము. 1; 2. నతి: చూ, హానిగలు.
 పరిణతుడు. సం. విణ. 1. మిక్కిలివంగినవాడు: చూ, వినముడు; 2. నమస్కరించినవాడు: చూ, వినతుడు; 3. శిక్షింపబడినవాడు: చూ, శిక్షితుడు. 1. [చూ, మొక్కు.
 పరిణమిల్లు. సం. ఆ. కిరీ. ప్రణామముచేయు: పరిణయకోపము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పాలయలుక.
 పరిణయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ప్రేమము: చూ, స్నేహము; 2. ప్రాగ్ధన: చూ, ప్రోత్సాహము; 3: చూ, వినయము. 1; 4: చూ, విశ్వాసము; 5. పరిచయము: చూ, సంస్తవము 1. పరిణయించు. సం. న. కిరీ. జ్వలింపజేయు. కళా. 8, ఆ. 28.

పరిణయిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ప్రియురాలు: చూ, స్త్రీ; విణ. 2. ప్రేమగలఅడుది: చూ, స్త్రీ.
 పరిణవము. సం. వి. ఆ. పుం: అక్షరము, ఓమ్, ఓంకారము, కలాపము, తాన. (మిక్కిలి ప్రోత్సాహము చేయబడునది.) (ఓ కిమ్-ఓమ్-ఓం=పరిణవము, ఓంకారము, ఉద్గీధము, ఏకాక్షరము, తారకము, శబ్దబ్రహ్మము) ఓంకారము పరబ్రహ్మముయొక్క నామము లన్నిటియందును సర్వోత్కృష్టమైన నామము. మిగిలిన నామములెల్ల దీనియందంతర్గతములు. “ఓంఖంబ్రహ్మ” యజుః. ౧౦. ౧౭. “అవతీరత్వతీర్థోమ్” రక్షించుటచేత “ఓమ్”; “ఆకాశమివవ్యాపకత్వాత్ ఖమ్” ఆకాశమువలెసర్వవ్యాపకుడగుటచే “ఖమ్” “సర్వేభ్యో సృహత్వాద్బ్రహ్మ” అన్నింటికంటె గొప్పవాడగుటచే “బ్రహ్మము” కాన ఓంకారము సర్వవ్యాపకుడైన పగ్బ్రహ్మస్వరూపము. ఇక్కడ ఓంకారము బ్రహ్మప్రాప్తికిరూఢియైనట్టియు, పూర్ణమైనట్టియు సాధనమని స్పష్టికరించుటకే అదిబ్రహ్మముతో అభేదముగ (తద్రూపముగ) చెప్పబడినది. ఏదేని ఒక సాధనమును రూఢియైనదని చెప్పవలసివచ్చినపుడు సాధనమనియే చెప్పక సాధ్యవస్తువుతో నేకరూపకముగ (తద్రూపముగ) చెప్పనాచారముగలదు. దీనికి ఔపచారిక ధర్మమందురు. ఉదా:—ఆయుర్వృద్ధియందు ఘృతము ఉత్కృష్టమైన సాధనమని చెప్పటకు “ఆయుర్వైఘృతమ్” “యథార్థముగ ఘృతము ఆయువే” అని చెప్పబడినది. అట్లే ఇక్కడ ఓంకారము బ్రహ్మమని చెప్పబడినది. (చూ, ఉద్గీధము) “సర్వేవేదా యత్పద మానుసన్తి తపాగ్ంసి సర్వాణిచయద్వదన్తి యదిచ్ఛంతో బ్రహ్మచర్యం శరన్తి తత్తేహ

దగ్గంసంగ్రహేణ బ్రహ్మమిత్యేతత్ ||”
 కళ. ౨. ౧౫. అన్ని వేదములును సమస్త
 ధర్మానుష్ఠాన రూపతత్త్వరణమును, ఎవనిని
 చెప్పచు గాగవించు చున్నవో, ఎవనినిచూచి
 దుఃఖం బ్రహ్మచర్యవ్రతము నాచరించుచు
 న్నారో అట్టి పరమేశ్వరుని యొక్క
 ఉత్తమ నామమే ఓంకారము. “ఓమిత్యే
 కాక్షరం బ్రహ్మవ్యాపారన్మామసుస్మరన్ |
 యంప్రియాతిత్య జన్మేహం సయాతి పరమాం
 గతిమ్ ||” భగవద్గీత. ౮. ౧౩. “ఓంతత్త్వదితి
 ని ర్దేశో బ్రహ్మణ స్త్రీ విభాగస్మృ
 తః ||” భ. గీ. ౧౭. ౨౩. (చూ, ఓ మ్.)
 “తస్మాదోమిత్యు దాహృత్య యజ్ఞవానత
 పఃకిర్యాః | పరివర్తస్తే విధానోక్తాః సత
 తం బ్రహ్మవాదినామ్.” భ. గీ. ౧౭. ౨౮.
 “ప్రణవోధనుః శరోహ్యత్మా బ్రహ్మతల్ల
 త్వముచ్యతే | అప్రమత్తేన వేదవ్యంశరవ
 త్తస్మయోభవేత్ ||” ముండక. ౨. ౨. ౪.
 “తస్యవాచకః ప్రణవః” పాతంజలి యోగ
 దర్శనమ్. ౧. ౨౭. ఆయాశ్వరునకు “ప్రణ
 వమే” (ఓంకారమే) నామధేయము. “తజ్జ
 పస్తదర్థ భావనమ్.” ౧. ౨౮. “తతః
 ప్రిత్యక్చేతనాధిగమో వ్యంతరాయభావ
 శ్చ. ||” ౧. ౨౯. “ప్రణవః సర్వవే
 దేషు” భ. గీ. ౭. ౮. “తైలధారావ
 దచ్ఛినం దీర్ఘం ఘంటానినాదవత్ |
 అప్లుతంప్రణవస్యాంతంయస్తంవేదసవేదవిత్ |
 “ఓ మి తి బ్రహ్మ : ఓ మి తి దగ్గం
 సర్వమ్ |” తైత్తి. ౩. ౮. “అవతేష్టిలో
 పశ్య ||” ౧. ౧౪౧ అని పాణిని యొక్క
 ఉదాహరణము. “ఓమభ్యాదానే ||”
 ౮. ౨. ౮౭. “ఓంశబ్రహ్మప్లుతః స్యాదార
 మ్భే | ఓ ౩ మ్ అగ్నిమీశేపురోహితమ్ |”

మంత్రానంధమందు “ఓమ్” శబ్దముయొక్క
 ఉచ్చారణ ప్లుతము. ప్లుతముత్రైమాతికము.
 కాన “ఓ” తరువాత “ః” అంకెవార్యం
 బడును; “ఓ ౩ మ్.” “అప్లు” భాతువునుండి
 “తస్మా దావేవోంకారః సర్వమాప్నోతి
 త్యక్తః ||” గోషధ. బ్యా. ౧, ౨౬. ఇది
 బ్రాహ్మణ గ్రంథకారుల మతము. “అకా
 రం చాప్యకారంచ మకారంచప్రణావతిః |
 వేదత్రయ్యాన్ని రమహద్భూర్భువః స్వరతీతి
 చ ||” మను. ౨. ౭౬. ఇది స్మృతికర్తల
 మతము. “ప్రకృష్టానాం ప్రణవః, పుష్కల
 స్తాత్రవిత్త్యక్తః, ఋస్తుతావతిభాతోః, య
 ద్వాప్రకృతి ప్రిస్తాయతే అనయాబ్రహ్మ
 తిప్రణవః ||” పుష్కలమైనట్టి స్తాత్రము
 ప్రణవము; “పాణిణాన్ సర్వాన్ పరమా
 త్మని ప్రణానయతీత్యే తస్మాత్ప్రణవః |
 చతుర్థావస్థిత ఇతి సర్వదేవవేదయోనిః సర్వ
 వాచ్యవస్తు ప్రణవాత్మకమ్ ||” అధర్వశిఖో
 పనిషత్; “దేవాశ్చేతి సంధత్తాం సప్తేభ్యో
 దుఃఖిభయేభ్యః సంతారయతీతితారణా
 త్తారః.” (చూ, గాయత్రి.) ఇత్యాది విశే
 షంబులెల్ల ప్రణవము మంత్రైరాజములలోని
 కెల్లశిరోమణియని చెప్పచున్నవి. (గాయ
 త్రీమంత్రార్థవివరణము) “తే. పురుషసూ
 క్తము శ్రీసూక్తమును జపింపఁ, బావమాని
 జపింపఁడత్పరతమిజ, నర్థితరుద్రియంబు
 పంచాక్షరంబు, ప్రణవమంత్రంబు జపియిం
 బఁబ్రతిదినంబు.” కాశీ. ౩, ఆ. 82.
 ప్రణహితము. సం. విణ. (చూ-ప్రణహితము)
 1. పాండఁబడినది: చూ, సంసక్తము;
 2. ఒప్పకొనఁబడినది: చూ, స్వీకృతము.
 1; 3. ఉంచేబడినది: చూ, వ్యాధము. 2.
 ప్రణాదము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పోతె
 ట్టు; 2. గట్టిమోత: చూ, స్వరము. 2;
 3. చెవుడు: చూ, బాధిర్యము.

ప్రణామము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రణాతి. 2.
 ప్రణాళము. సం. వి. అ. పుం. రూ- ప్రణా
 శము: చూ, రూ-ప్రణాళి.
 ప్రణాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాలవ (శేక)
 తూము, నీళ్లుపోవుటకు భూమిలోత్పన్న
 కోవి (అనికొండలు): చూ, వాహసము. 2.
 ప్రణాళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.—పై.—
 వా. 2. కర్మము, ఏర్పాటు, పద్ధతి.
 ప్రణిధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. వేసువాడు:
 చూ, సంక్షేపహరుడు; 2. పార్థవ: చూ,
 స్తోత్రము. [హణము.
 ప్రణిపత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పాదగ
 ప్రణిపాతము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—
 ప్రణిహితము. సం. విణ: చూ, రూ-ప్రణహి
 తము. [చూ, పాత్రము. 6.
 ప్రణీత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యజ్ఞపాత్రము:
 ప్రణీతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మంత్రముచేత
 సంస్కరింపబడిన అగ్ని: చూ, పహ్ని.
 1; విణ. 2. చేయబడినది: ఆహితము,
 ఉద్భృతము, కృతము: చూ, వ్యాపారము. 1;
 3. చొప్పించబడినది; 4. తోయబడినది,
 నికృతము, పొల్ల: చూ, విధము. 2; 5. నీ
 ళ్లుపోసి వండబడినది. [చూ, స్తుతము.
 ప్రణుతము. సం. విణ. మిక్కిలిపొగడబడినది:
 ప్రణుతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మిక్కిలిపొగడిక:
 చూ, స్తోత్రము. [చూ, స్తుతించు.
 ప్రణుతించు. సం. స. కి: మిక్కిలిపొగడు:
 ప్రణేయము. సం. విణ: చూ, వశ్యము.
 ప్రణేయుడు. సం. విణ: చూ, వశ్యుడు.
 ప్రతతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. (రూ-పతతి-ప్రతి
 త-ప్రతతి) 1. లత*: చూ, పృక్షము;
 2: చూ, విరివి. 2.
 ప్రతనము. సం. విణ: చూ, పుర్రాతనము.
 ప్రతప్తము. వా. విణ. కాచేబడినది: చూ,

శాగిణ. 2.
 ప్రతిపము. సం. వి. అ. న. 1. ఒకపాతాళము:
 చూ, లోకము. 1; పుం. 2: చూ, పాణి. 1.
 ప్రతిలాల్పభాండము. సం. వి. అ. న: చూ,
 పాత్రము. 6-27.
 ప్రతాపము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రభా
 పము. 1; 2. వాడిమి: చూ, వేడిమి. 3;
 అం. 3: చూ, వేశాపక్ష్యపాంగములు.
 ప్రతాపరుద్రీయము. అం. (విద్యానాథుడువారి
 సెను): చూ, కావ్య నాటకములు.
 ప్రతాపవంతుడు. సం. విణ: దండి.
 ప్రతాపవరాటి. అం: చూ, వరాట్యపాంగ
 ములు (అంగము. 9).
 ప్రతాపశేఖరము. అం: చూ, జన్యతాళములు.
 ప్రతాపసము. సం. వి. అ. పుం. తెల్లజల్లేడు*:
 చూ, వికీరణము.
 ప్రతాపించు. సం. అ. కి. ప్రతాపముచూపు.
 ప్రతారకుడు. సం. విణ: చూ, పంచకుడు. 1.
 ప్రతారణము. సం. వి. అ. న: చూ, పంచన.
 ప్రతారించు. సం. స. కి: చూ, పంచించు.
 ప్రశారితుడు. సం. విణ. మోసపుచ్చేబడిన
 వాడు: చూ, పంచకుడు.
 ప్రతి. సం. అవ్య. 1. తుల్యము: చూ, సమా
 నము. 2; 2. ప్రతికి ప్రతి: ఆదర్శము, ప్ర
 తిబింబము. (తె).- నకలు, కాపి, పాటా,
 3. మారు. 2. 8, అ. 107: చూ, సమానము.
 2; వా. 4. ఒకగ్రంథము “అనేకప్రతులు
 చదివెలిని”; బ. 5. గ్రంథములసంఖ్య: వా
 అవ్య. 6. వ్యతిరేకమును తెపపును. “యతి
 అనిన ప్రతియనును”; 7. (విరామములేకుం
 డగ) ఒక్కొక్కటివంతున అను దానిని తెలు
 పును. “ప్రతిశబ్దము, ప్రతి విషయము,
 ప్రతి మనిషి, ప్రతి దినము” మొ;
 ఉప. 8. ౧. ప్రతికారము=ఇచ్చేట “ప్రతి

అనునది ధాత్యర్థమును 2.దులుచేయుట అను
నర్థముగా మార్చినది; 2. పరికూలము=
ఇచ్చేట కూలకట్టముతో సమసించి పృథ్విక
మైన అనునర్థము నిచ్చుచున్నది; 3. పరితి
ఘటనము=ఇచ్చేట ధాత్యర్థమును మాటొడ్డుట
అను నర్థమునకు మార్చినది; 4. పరితిష్ఠా=
ఇచ్చేట ధాత్యర్థమును 'పరితి' యను నర్థము
కల దానినిగా మార్చినది; 5. పరితిహాన
ము=ఇచ్చేట తిరిగి అనునర్థముకలది; అం. 4:
చూ, పుత్తులు. [భూమిము. 2.

పరితికర్మము. సం. వి. న్. న. కై నేత: చూ,
పరితికారము. సం. వి. అ. పుం: పరితికృతి,
పరితివిధానము. (తె) — మాటుచేత-మాటు
నేత. (చూ, పరితి. 8).

పరితికూలమగు. మి. అ. కిరి: చూ, ఎదురుచే. 1.
పరితికూలము. సం. విణ. అనుకూలముకానిది:
చూ, సవ్యము. 3. (చూ, పరితి. 8.)

పరితికృతము. సం. విణ. మాటుచేయబడినది.
పరితికృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పరితిమ:చూ,
హరిణి. 3; 2: మాటుదూపు; 3: చూ, పరితి
కారము. [వ్యాధుడు. 2.

పరితికృష్టుడు. సం. విణ. అడిబండ: చూ,
పరితికిరియ. సం.వి. ఆ. స్త్రీ. 1: ఉపకర్మము,
చికిత్స, పరకర్మము, పరితీకారము;
2: చూ, మందు. 1. [సకమనెకను.

పరితిక్షణము. సం. కిరి. విణ. అనుక్షణము:చూ,
పరితిక్షిప్తుడు. సం. విణ. 1: చూ, పరితికృ
ష్టుడు; 2. అడ్డగింపబడినవాడు; 3. పం
పబడినవాడు. [ట: చూ, సంభావన. 3.

పరితిఖ్యాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిచెప్పు
పరితిగృహీత. సం. విణ. దానము పుచ్చుకొను
వాడు: చూ, స్వీకృతుడు. (గృహీత)

పరితిగృహీతుడు. సం. విణ. దానము పుచ్చు
కొన్నవాడు: చూ, స్వీకృతుడు.

పరితిగృహము. సం. వి. అ. పుం. 1. పట్టు,

పుచ్చుకొనుట చూ, స్వీకారము. 2; 2. దాన
నిర్వహము; 3. కేవల నెరుకబెట్టము (ఎక-
దశాబ్దాదుంజి చాస్త్రము గానిం తెంచు
పండునట్లుచేపట్టినప్పుడో అస్త్రమునెరుక
ఇచ్చుట విండ్లనట్లుననుండు పరిత్యేకమైన
మూక); 4. తమ్మనదిగము: చూ, పారా
ము. 6; 5. గృహదేవము; అం. 6: చూ,
కర్మములు. 3; 7: చూ, గురుమతమున పూ
హం:ములు. (తకారాది అనుబంధములో
చూడుము); 8:చూ, కుకర్మమతమున పూహం
గములు.

పరితిగృహించు. సం. న. కిరి. దానముపుచ్చు
కొను. [గృహము. 4.

పరితిగృహము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరితి
పరితిగృహ్యము. సం. విణ. పుచ్చుకొనబడినది,
గృహ్యము: చూ, స్వీకృతము. 2.

పరితిఘటనము. సం. వి. అ. న. ఒడ్డారము.
(చూ, పరితి. 8): చూ, మాటొడ్డు. 1.
పరితిఘటించు. సం. అ. కిరి. మాటొడ్డు: చూ,
వక్కుకించు.

పరితిఘము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రోష
ము; 2: చూ, మాటుదెబ్బ; 3. పగతీర్చుకొ
నుట; 4. మూర్ఛ: చూ, రోగము. 1.

పరితిఘాతనము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ,
హింస. 1. [కొనువాడు.

పరితిఘాతి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) పగతీర్చు
పరితిచ్ఛాయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పరితి
కృతి. 1-2-3.

పరితిజాగరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, హె
చ్చరిక. (కామెట అని కొందఱు)

పరితిజ్ఞ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=పంతము: చూ,
స్పర్థ. 4; 2: చూ, సమ్మతము. 1.

పరితిజ్ఞాతము. సం. విణ: చూ, స్వీకృతము. 1.
పరితిజ్ఞాతవ్యము. సం. విణ. 1. అంగీకరింపదగి

గ. బు: భక్తి యము; 2. భక్తి యము.
 గ. బు: భక్తి యము.

పత్తిగూనము. సం. బి. ఆ. న. చూ, పత్తిగూ 2.
 పత్తిగూయము. సం. బి. ఆ. చూ, పత్తిగూతవ్యము.
 పత్తితాళము. ఆం: చూ, నవ్యతాళములు.
 పత్తిగూనము. సం. బి. ఆ. న. 1. నవ్యవలెచూ

అక్ష: మా, విలిమయము; 2 దాదానిచ్చిన
దానిని మరల నిచ్చుట (మా. పృ.తి. కి.)
పృ.తిదానము. స. 2. ఆ. 2. చ. మా, యుష్టము.
పృ.తిదినము. స. 2. ఆ. 2. చ. (పాండు. 2, ఆ.
118): ఆనుదినము, పృ.తిహము, దినదినము

(బై) — నాఁడు నాఁడు - నానాఁడు (చూ,
నోజు) [డు
పొలిచివుడు. సం. వి. వ. పుం: చూ, నూర్పుం
పొలిచివుని. సం. వి. వ. పుం: చూ, పొలిచివు
నము. [చూ, కలించు

పరిశీలించుచు. సం. అ. క్రి. మాటుమోయియు:
 పరిశీలించుచు. సం. వి. అ. పుం.మాటుమోయి:
 చూ, సర్వము. 2.

పృథివ. నై. వి.=పృథివ్యాః చూ, పృథివ్య. 1.
 పృథివిధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, పృథిక్య
 తి. 1; 2: చూ, మాటు. 1; వా. విణ.
 3. ఒకనికి బదులుగా వచ్చినవాడు.

ప్రతినివేశము. సం. వి. ఆ.పుం. అక్కఱ, పట్టు: చూ, స్వర. 4.

ప్రతిపక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, శత్రు
పు. 1; 2: చూ, ప్రతివాది.

ప్రతిపత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సన్మా
నము; 2: చూ, హృద్యము. 2; 3: చూ,
సామర్థ్యము. 1; 4: చూ, సాహసము. 1;
5. పాపి: చూ, లాభము. 1; 6. పదపా
పి : చూ, లాభము. 1.

ప్రతిపత్తు, సం. బి. ఏ. ప్రీ. 1. = పాఠ్యమి:

చూ, హరివాసరము; 2: చూ, హృల్లేఖము. 2: పృథివీదాక్షిణ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1: ఖండా న్వయము, డండాన్వయము; వా. 2. పృథి వ్యయముయొక్క అర్థము.

1; 2: చూ, వ్యక్తము. 2

పరిశీలనకము. సం.విణ. 1. ఇచ్చేనది; 2. కలిగించేనది. ఆపాదకము, ఆపహము, ఉత్పాదకము, ఉపపాదకము(చూ, సంభూతము); 3. తెలుపునది: చూ, వ్యక్తము. 2; 4. నిరూపించేనది.

ప్రతిపాదనము. సం. వి. అ. న. 1. ఇచ్చేట: చూ, స్వర్ణము. 3; 2. కలిగించేట: చూ, సంభవము. 1; 3. తెలుపుట (చెప్పట): చూ, ప్రస్తావనము. 2; 4. నిరూపించేట.

ప్రతిపాదించు. సం. స. క్రి. 1. కలిగించు; చూ, సృజించు; 2. తెలియచెప్పు: చూ, సృష్టికరించు; 3. నిరూపించు, నిర్ధరించు.

పృథివీపాదితము. సం. విణ. పృథివీపాదించబడినది.
 పృథివీపాద్యము. సం. విణ. పృథివీపాదించదగినది.
 పృథివీపాలకుడు. సం. విణ: చూ, సంరక్షకుడు.
 పృథివీపాలనము. సం. వి.అ.న:చూ, సంరక్షణము.
 పృథివీపాలించే. సం. స. క్రి: చూ, సంరక్షించే.
 పృథివీపృష్ఠాతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
 ఋత్విజుడు. [బింబము. 1.

పృతిభునము. సం. వి. అ. న. చూ, పృతి
 పృతిభునిచే. సం. అ. కి. మాటురూపము
 తోచు: పృతిభునిచే. వికారము. 1.

ప్రతిఫలితము. సం. విణ. ప్రతిఫలించినది: చూ,
ప్రతిబంధకము. సం. విణ. అడ్డగించినది, ప్రతి
రోధకము: చూ, రుద్దము. 1.

పృథిబంధము. సం. వి. ఆ. పుం. అడ్డగించు: చూ, సంరోధము. [సంరోధించు: పృథిబంధించు. సం. స. కి. అడ్డగించు: చూ,

ప్రతిబద్ధుడు. సం. విణ. 1. అక్షసింహబడిన
వాడు; 2. ప్రతిహతుడు; 3. మనసు చెడిన
వాడు: చూ, హతుడు. 3.

ప్రతిబింబము. సం. వి. అ.న. 1. ప్రతిఫలము.
చూ, వికారము. 1; 2. ప్రతిమ: చూ,

ప్రతికృతి. 1; వా. 3. ప్రతికిప్రతి: చూ, ప్రతి. 2

ప్రతిబింబించే. సం. అ. కిరి: చూ, ప్రతిఫలించే

ప్రతిబింబితము. సం. విణ: చూ, ప్రతిఫలితము.

ప్రతిభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అప్పటప్పటికి
వికసించెడు బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2.

ప్రతిభటుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, కతువు. 1

ప్రతిభయము. సం. వి. అ. న. 1 భయానక

సము: చూ, రసములు; విణ. 2 భయానక

సముగలది: చూ, రసములు.

ప్రతిభావిశేషశాస్త్రియము. అం: చూ, సుగుణములు.

ప్రతిభువు. సం. వి. ఊ. పుం. పూటకాపు:

చూ, లగ్నముడు. 1.

ప్రతిభూత్వము. సం. వి. అ. న: చూ, పూట. 4.

ప్రతిమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ప్రతిమ: చూ,

ప్రతికృతి. 1; 2. ఏనుగువాహితము క్రింది

కొమ్ములనడిమిచోటు, ప్రతిమానము: చూ,

హస్తా; 3. తడగత్తెడిబద్ధిక: ప్రతిమానము.

(తె).—బద్ధిక.

ప్రతిమర్థము. అం: చూ, జన్యతాశములు.

ప్రతిమానము. సం. వి. అ. న: చూ, ప్రతిమ

ప్రతిమార్గము. సం. వి. అ. పుం: ఉద్యోగము,

త్ర్యంగ-త్ర్యంగము, ప్రతిమార్గపురము.

ప్రతిమార్గపురము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

ప్రతిమాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంతాదిగ్రంథము:

చూ, సంపుటము. 3.

ప్రతిముక్తము. సం. విణ. 1. కట్టబడినది (వ

స్త్రము): చూ, వస్త్రము; 2. తోడుగబడి

సంధి, యత్నబిందువులచే ప్రతిముఖసంధి:
చూ, సంధులు.

ప్రతిమోక్షము. అం: చూ, దానపంచకము.

(దానపంచకమునందలి పనిములలోని అతిమో
క్షమును ప్రతిమోక్షమని చేరుపుడు)

ప్రతియత్నము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఇచ్ఛ:

చూ, వాంఛ; 2. ఆచూక్యము: చూ, స్నే

హము. 1; 3: చూ, ప్రతికారము. 1; 4: చూ,

సంస్కారము. 6

ప్రతియాతన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, ప్రతి

కృతి. 1; 2. కుల్యయాతన. [విరోధము. 1.

ప్రతియోగము. సం. వి. అ. పుం. పగ: చూ,

ప్రతిహాని. సం. విణ. (న్. ఈ. న్): చూ,

ప్రతిపక్షుడు. 1. [ము. 1.

ప్రతిరోధకము. సం. విణ: చూ, ప్రతిబంధక

ప్రతిరోధము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎదిరించేట:

చూ, లూటే 4; 2. దొంగతనము: చూ,

హరణము. 1.

ప్రతిరోధించే. సం. న. కిరి: చూ, ప్రతిబంధించే.

ప్రతిరోధి. సం. వి. న్. పుం. 1. ఎదిరించేవా

డు: చూ, ప్రతిపక్షుడు. 1—2; 3. దొంగ:

చూ, హారకుడు. 1. [ముకలది.

ప్రతిలోమము. సం. విణ. అవరోహణ కర్మము

ప్రతివచనము. సం. వి. అ. న: చూ, ప్రతి

వాక్యము. [పరివసథము.

ప్రతివసథము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

ప్రతివసించే. సం. అ. కిరి. ఉండు: చూ,

వసించే.

ప్రతివస్త్రాపమ. అం: చూ, అలంకారము. 3.

(ఉపమానోపమేయ వాక్య సమత్వము.

“ఉదా.—చాపమున కూరుడుదగు. తాప

మున నూరుడుదగు.”)

ప్రతివాక్యము. సం. వి. అ. న. మాటుమాట:

చూ, సమాధానము. 4.

పరితివాది. సం. వి. (న. ఈ. న.) వాదికి పరితిపక్షము వాడు: చూ, శత్రువు. 1.

పరితివాదించు. సం. కి. కి. వాదికి పరితిపక్షముగా మాటాడు. [గులనుండువాడు.

పరితివాది. సం. వి. (న. ఈ. న.) ఇరుగుదూరు పరితివాదము. సం. వి. అ. న. చూ, పరితికారము.

పరితివాదించు. సం. వి. ఇ. పుం: పరితివాదించు. పరితివాది. సం. వి. ఆ. పుం: (వినుమునకువోదించి)

అతివరక: చూ, విను.

పరితివేళము. సం. వి. ఆ. పుం. ఇరుగుదూరుగులలు: చూ, సదనము. 1.

పరితికారము. సం. వి. ఆ. న. వి. వి. చివరిపదంచుట.

పరితిక్షణము. సం. వి. ఆ. న. కుదుప: చూ, వారికము. (1) చూ, కొంప.

పరితిక్రమము. సం. వి. ఆ. పుం: = పడినెము:

పరితిక్రమము. సం. వి. ఆ. పుం: 1. = పడినెము:

చూ, కొంప; 2. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1;

3. పాపు: చూ, సన్నిధానము. 2; 4. కొలువుకూలము: చూ, సభ. 2; 5. సత్తరువు: చూ,

సదనము. 1.

పరితిక్రమము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిక్షణము.

పరితిక్రమము. సం. వి. ఆ. పుం: = పడినెము.

చూ, కొంప.

[నము.

పరితిహతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, పరితిహా

పరితిహతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, పరితిహా

పరితిహతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, పరితిహా

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: 1: చూ, పరితి

బంధము; అం. 2: చూ, అలంకారము. 3.

(ముందుచేసినపని యెగతాళి యన్నట్లు

దానికి వ్యతిరేకముగఁజేస్తూ పౌరవాక్యము.

“ఉ... ఓయీకృష్ణ! జలక్రీడలుగాదు

వాడిగల బాణయధమునుమీ.”)

పరితిహతి. సం. స. క్రి: చూ, ప్రతిబంధించు.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరితిహతి.

యందు నేర్పరియైనవాడు: చూ, న్యాయ
గాగ్రహి.

ప్రతిహారతము. అం: చూ, ప్రస్తుతులు.
ప్రతిహారి. సం. వి. ౯. పుం.=పడిహారి: చూ.
ప్రతిహారుడు. 1-2.

ప్రతిహారుడు. సం. వి. అ. పుం.=పడిహారి.
1. కటిక: చూ, వేత్తహస్తుడు; 2. ఉపశ్చి
తుడు, కక్షావేత్తకుడు, క్షత్త, గర్వాలు
డు, పండి, దావాదికుడు, ద్వారపాలకుడు,
ద్వార్ధితుడు, ద్వార్ధుడు, ప్రతిహారి-
ప్రతిహారుడు. (తె).-గొల్ల, పడిహారి-పడి
హారుడు, పడిహారి-పడిహారుడు; తద్వి.-
ద్వారపాలకురాలునకు. ప్రతిహారి.

ప్రతిహాసము. సం. వి. అ. పుం. గన్నేరు నా:
చూ, హయమారకము.

ప్రతిహాసము. సం. వి. అ. పుం. 1. అపయమము:
చూ, విషయము. 3; విణ. 2: చూ, ప్రతి
కూలము; 3. అనుకూలము:చూ, స్నేహము.1.

ప్రతిహారము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వైర
శుద్ధి; 2. చికిత్స: చూ, ప్రతిక్రియ. 1.

ప్రతిహాశము. సం. విణ. (ఉత్తరపదము) తుల్య
ము: చూ, సమానము. 2. (చూ, ఉపమ.

409 ప పారట.)

ప్రతిక్షణము. సం. వి. అ. న. (ప్రత్యాశతో)
ఎదురు చూచుట: చూ, పీక్షణము.

ప్రతిక్షించు. సం. అ. క్రి (ప్రత్యాశతో) ఎదు
రుచూచు: చూ, పీక్షించు

ప్రతిక్షుడు. సం. విణ: చూ, పూజ్యుడు. 3.
ప్రతిచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పడమర: చూ,
హరిత్తు. 1. [పుట్టినది.

ప్రతిచీనము. సం. విణ. పశ్చిమదిక్కునందు
ప్రతితము. సం. విణ. 1. పురినిధికెక్కినది:చూ,
సంభావన. 3; 2. ఎటుగఁగబడినది, కలితము,
ఉచితము: చూ, వ్యక్తము. 2; 3. ఆదరించ

బడినది: ఆదృతము, దృతము; 4. సంతోష
ముకొందినది: చూ, మునితము. 2.

ప్రతీతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పరిశిష్ట: చూ,
సంభావన. 3; 2. ఎటుక: చూ, సంప్రదము;
3. అపయము: చూ, సన్యాసము; 4: చూ,
సంతోషము.

ప్రతీతుడు. సం. విణ: చూ, విశుభుడు.
ప్రతీపద్యుని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆడుది:
చూ, స్త్రీ.

ప్రతీసము. అం. 1:చూ, అలంకారము. 3.(ఉప
మాదమున పుషమేయత్నము కల్పించుట.
“ఉదా.—నికన్నులకు సమయతమ్మి.”;
విణ. 2: చూ, ప్రతికూలము.

ప్రతీపుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పగతుడు:
చూ, శత్రువు. 1; 2. చంద్రినంకజుడైన
ఒకానొకరాజు: చూ, రాజు. 1.

ప్రతీరము. సం. వి. అ. న. (నద్యాది) తీరము:
చూ, రోధస్సు.

ప్రతీవాపము. సం. వి. అ. పుం. 1. జనోపద్య
పము: చూ, విపత్తు; 2. నిక్షేపించుట;
3. రానిన లోహపుసాడినికాచి చాగఁగ
గొట్టుట.

ప్రతిహారిము. సం. వి. అ. పుం. 1. ద్వారము:
చూ, వాకిలి; 2. పూర్వము నేను పీనికి
మేలుచేసితినిగాన నిప్పుడు పీడు వాకు
మేలుచేయునని యెంచి చేయునట్టి సంధి:
చూ, సంధి. 1.

ప్రతిహారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ద్వారపాల
కురాలు: చూ, ప్రతిహారుడు. 2; ౯. పుం.
2. ద్వారపాలకుడు:చూ, ప్రతిహారుడు.2.

ప్రతిహారుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
ప్రతిహారుడు. [నది: చూ, వేధితము. 2.
ప్రతున్నము. సం. విణ. మిక్కిలివ్యధ పెట్టబడి
ప్రతీదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సిక్కు.

పరితోషము. అం: చూ, పండ్లపూచులు.
పరితోష. సం. వి. ఇ. ఈ. ప్రే. పెన్దసిఃచూ,
మాన్యము. 1.

పరిత్య. సై. వి.=బవర్. (జ్యోతిషవి శ. ర) విత్తుల
తోనుండుమాది. (పిరి ధేవములు - ఎక్కుపరి
త్తి, జీవపరిత్తి, పుల్లపరిత్తి, పైడిపరిత్తి
మొ); చూ, సమదాంత. 3. [పాఠిక. 4.

పరిత్నము. సం. విణ. కూ-పరితనము: చూ,
పరిత్నంగము. అం: చూ, జన్యతాశములు.

పరిత్నంతపూతము. సం. వి. అ. పుం. పెన్ద
కొండ చేరువనుండు చిన్నకొండ: చూ,
హిమాలయము (పర్వతము)

పరిత్నశ్చేదన. సం. వి. ఈ. ప్రే. 1. ఎలుక
చెడి: చూ, స్కాటకోష; 2. మంతి: చూ,
విశల్య. 4. [చూ, కైఖరికము.

పరిత్నకన్య. సం. వి. ఈ. ప్రే. ఉత్తరము:
పరిత్నకన్య. సం. వి. ఈ. ప్రే. —పై—

పరిత్నక్షమగు. మి. స. కిరి: చూ, సాక్షాత్కరించే.
పరిత్నక్షము. సం. వి. అ. పుం.=పత్తెచ్చేము.

1: చూ, స్పష్టము; అం. 2: చూ, పరిత్న
క్షాది పరిమాణములు; 3: చూ, రసవద
లంకారములు.

పరిత్నక్షవాది. సం. వి. న్. పుం. సై నుండు:
చూ, బుద్ధుండు.

పరిత్నక్షాదిపరిమాణములు. అం. పరిత్నక్షము,
అనుమానము, ఉపమానము, శబ్దము, అర్థా
పత్తి, అనుపలబ్ధి, సంభవము, వితిహ్యము.
(ఇందు మొదటనుండి నాలుగు తార్కికుల
మతమునందు, ఆఱువేదాంతుల మతమునందు,
ఎనిమిది పౌరాణికుల మతమునందునని క్రమ
ము గానెఱుంగునది.)

పరిత్నగ్రము. సం. విణ. 1. సూతినము: చూ,
హాస; 2: చూ, పరిశుద్ధము.

పరిత్ననీకము. అం: చూ, అలంకారము. 3. (బల
పంతుండగు శత్రువు నేమి నేయఁజాలక యత

నివక్షమువారిని బాధించుట. “ఉదా.—
తన్నుంబ్బిన మోములదాకియున్న చెవు
లపై నెక్కి నుత్పిలములు.”) [పు. 1.

పరిత్నసీమండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శత్రు
పరిత్నయము. సం. వి. అ. పుం. 1. సుప్తిజాది;

2: చూ, విశ్వాసము; 3: చూ, పరిసిద్ధి. 1;

4. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 5. నడవడి:

చూ, వర్తనము. 1; 6: చూ, శపథము;

7. అవకాశము: చూ, సందు. 6; 8: చూ, వశ

ము 1; 9: చూ, హేతువు. 1.

పరిత్నయితుండు. సం. విణ. ఆప్తుండు: చూ,

స్నేహితుండు. [2: చూ, పరితివాది.

పరిత్నర్థి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, శత్రువు. 1;

పరిత్నరసాయము. సం. వి. అ. న. కుడుపు:

చూ, సాహితు. [చూ, భుక్తము. 1.

పరిత్నవసితము. సం. విణ. కుడువబడినది:

పరిత్నవాయము సం. వి. అ. పుం. పాపము:

చూ, వృజినము. 1; 2. దురదృష్టము. (చూ,

అదృష్టము. 1.)

పరిత్నహము. సం. అవ్య: చూ, వాసరము.

పరిత్యాకారము. సం. వి. అ. పుం. ఖడ్గాదుల

యొక: చూ, వస్త్రము.

పరిత్యాఖ్యాతము. సం. విణ. కూడదని నిరాక

రింపబడినది: చూ, పరిత్యాగిష్టము.

పరిత్యాగిష్టము. సం. విణ. నిరాకరింపబడినది:

నిరస్తము, నిరాకృతము, పరాస్తము, పరితి

సిద్ధము, పరిత్యాఖ్యాతము, పరిత్యాగేశము.

పరిత్యాదేశము. సం. వి. అ. పుం: చూ,

పరిత్యాఖ్యాతము.

పరిత్యాగికము. సం. వి. అ. న. పరితీసంపత్న

రము చేసెడు కాగిధము: చూ, కాగిధము. 1.

పరిత్యాగ్నయము. పా: చూ, కృత్యము. 6.

పరిత్యాగీధము. సం. వి. అ. న. 1. విలుకాండు

ఎడమకాలు ముందటికిచోచినెలుచుట: చూ,

స్థానము. 4; అం. 2: చూ, గతివిశేషములు;
3: చూ, పుంస్థానకములు. [వాంఛ.

ప్రత్యాశ. సం. వి. ఆ. ప్రే. అతియాస: చూ,
ప్రత్యాసత్తి. సం. వి. ఇ. ప్రే. చేరిక, సంగతి:
చూ, సంయోగము.

ప్రత్యాసన్నము. సం. విణ. చేరికయైనది.
పాత్తు: చూ, సంగతము. 5.

ప్రత్యాసారము. సం. వి. అ. పుం. వ్యూహము
వెనుకనుండు మక్షయొక వ్యూహము: చూ,
వ్యూహాభేదములు.

ప్రత్యాహారము సం. వి. ఆ. పుం. 1. విషయ
ములవలన నిందియముల మరలించేట: చూ,
అంగము 9, యోగాంగములు; 2. (వ్యాక
రణమున) వర్ణసంగ్రహము.

ప్రతిత్కృతిమము. సం. వి. ఆ. పుం. ప్రయో
గము, యుద్ధముకొఱకైన ధటుల యుద్ధ
ము. (అనికొందఱు): చూ, సన్నాహము. 2.

ప్రతిత్కృతరము. సం. వి. అ. న. మాటు త్తరము:
చూ, సమాధానము. 4.

ప్రతిత్కృతానము. సం. వి. అ. న: అభ్యాగము, అ
భ్యుత్థానము, ప్రతిత్కృతము.

ప్రతిత్కృతతుండు. సం. విణ. ఎదురుకొనిలేచిన
వాడు: చూ, శత్రువు. 1. [త్తానము.

ప్రతిత్కృతము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ప్రత్యు
ప్రతిత్కృతమింఁచే. సం. ఆ. కి. ఎదుర్కొనిపో
వు. కాశీ. 2, ఆ. 159: చూ, వక్కలించే.

ప్రతిత్కృతము. సం. వి. న. న. చూ-ప్రతిత్కృత
ము: చూ, వేగుజోము.

ప్రతిత్కృతము. సం. వి. ఆ. పుం, న. —పై—
ప్రతిత్కృతతుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వసువులు.
ప్రతిత్కృతము. సం. వి. అ. పుం. చెలుపు: చూ,
విఘ్నము.

ప్రతిత్కృతబుద్ధుండు. సం. వి. ఆ. పుం. బుద్ధశిష్యుం
డు: చూ, బుద్ధుండు. 1.

ప్రతిత్కృతము. సం. వి. ఆ. న: చూ, వేటువేటు.
ప్రతిత్కృతమింఁచే. సం. ఆ. కి: చూ, వేటువేటు.
ప్రతిత్కృతము. సం. వి. ఆ. ప్రే. ప్రతిభ్యాతి: చూ, సం
భావన. 3.

ప్రతిత్కృతము. అం: చూ, కృతుచతుష్టయము.
ప్రతిత్కృతము. సం. విణ. 1. మొదటిది: చూ, మొద
లు. 4; 2. ముఖ్యము: చూ, కైష్టము; అం.

3: చూ, అసంహతవ్యూహములు.
ప్రతిత్కృతము. అం. “డు-ము-పు-లు”: చూ,
విధక్తులు. [వెట్టబడినది.

ప్రతిత్కృతము. సం. విణ. ముంగు గా ప్రతివేళ
ప్రతిభానభైరవము. అం: చూ, తంత్రములు.
ప్రతిభానభైరవము. పా. కర్తృ కర్త కియలు
మాడుచు గలనది. తక్కిన పదము లంగ
ములు.

ప్రతిభానభైరవములు. అం: చూ, వ్యూహములు.
ప్రతిభితి. సం. వి. ఇ. ప్రే: చూ, ప్రతిభ.

ప్రతిభితుండు. సం. విణ: చూ, ప్రతిభితుండు.
ప్రతిభిమ. సం. వి. న. పుం: చూ, విరివి. 2.

ప్రతిభిమము. సం. వి. అ. పుం. —పై—
ప్రతిభిమము. సం. వి. అ. న. 1. ప్రతిభిమింఁచే
ట: చూ, సంవృతము; అం. 2: చూ, ఉప
చారములు. 2.

ప్రతిభిమింఁచే. సం. న. కి: దేవతాదుల నుద్దే
శించి తుడికి తిరిగివచ్చే: చూ, వలగొను.

ప్రతిదరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బాణము.
1; 2: చూ, విదారణము. 1; 3: చూ, విఱు
పు. 1; 4. అడుదానికి కలుగు రక్తస్రావ
రోగము: చూ, రోగము. 1. [డు.

ప్రతిదర్శకుండు. సం. విణ. విశదపటచిహ్నపువా
ప్రతిదర్శనము. సం. వి. అ. న. విశదపటచి హ్న
పుట: చూ, పీక్షణము.

ప్రతిదర్శితము. సం. విణ. 1. విశదపటచిహ్నపటబడి
నది: చూ, స్పష్టము; 2. చూడబడినది: చూ,
పీక్షితము.

ప్రధానము. సం. వి. అ. న. గొప్పయ్యావి.

“అన్నప్రధానము”: చూ, స్వర్ణము. 3.

ప్రదీపము. సం. వి. అ. పుం. అంజనాద్రియం
దులబ్ధిని క్షవర్ణముగల విషదేవము.

ప్రదీపము. సం. వి. అ. పుం. దీపము, విశ్వ
చూ, రూ-దీపము. 1.

ప్రదేశము. సం. వి. అ. న. కానుక: చూ,
సూచివ. -జ్ఞేవి.

ప్రదేశము. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-ప్ర

ప్రదేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. -నోటు: చూ,
స్థానము. 1; 2: చూ, దేశము; 3. రూ-
పాదీశము. బాదితిరి: చూ, హస్తము;
4 రూ-పాదీశము. దైత్తిరి: చూ, హస్తము.

ప్రదేశము. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జేట్టవేళిలు:
చూ, వేలు. 2.

ప్రదేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. మునిమాపు:
చూ, సంజెహము; 2. మిక్కిలిదోషము:
చూ, వృజనము. 1.

ప్రద్యుమ్నయనము. అం. (ప్రద్యుమ్న=ప్ర)
కర్షణవ్యోతయతి, స్వయంజ్యోతి రూప
త్వాత్): చూ, ఓమ్. [భుండు.

ప్రద్యుమ్నము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మ
ప్రద్యోతనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూ
ర్యుడు. [ము: చూ, సందర్శనము.

ప్రదర్శనము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రదర్శన

ప్రదర్శనము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

ప్రదనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, యుద్ధము;
2. చీల్చుట: చూ, విదారణము. 1.

ప్రధానము. సం. వి. అ. న. 1. పరమాత్మ: చూ,
హంసుడు; 2: చూ, ప్రకృతి. 1; 3. బుద్ధి:
చూ, హల్లేఖము. 2; ఏ. 4. ముఖ్యము: చూ,
శ్రేష్ఠ్యము; 5. =బయట. ముందిచ్చేసాము:
చూ, సర్వంకారము; వా. 6. వివాహాత్మా

స్వము పరువున కలంకారాదులనిచ్చి నిశ్చ
యించుకొనుట.

ప్రధాని. సం. వి. ఇ. పుం. కార్యసహాయుడు;
మంత్రీ: చూ, సచివుడు. 1.

ప్రధానుడు. సం. వి. అ. న. 1.—పై.—;
2. మధ్యమాధికారి; ఏ. 3. ముఖ్యుడు: చూ,
శ్రేష్ఠుడు. [యిచ్చుట.

ప్రధారణము. సం. వి. అ. న. ఫలమపేక్షించి

ప్రధానము. సం. వి. అ. న: ధావనము, ద్రవము.
(తే).—దవుడు, పరుగు-పరువు-సర్వు, పాటు
డు, పేరము-పేరము; తద్వి.—అల్పధావన
మునకు.—గునుక-గునుకు-గునుకుడు-గునుకు
డు, గునుకుపరుగు; చేచ్చేనంతటి పరుగు
నకు.—(తే).—చేపరువు; (చూ, సంచా
రము.) [వెళ్లు. 1.

ప్రధానించే. సం. అ. కి. పరుగెత్తు: చూ,
ప్రధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సేవి.

ప్రధితము. అం: చూ, ప్రచారములు.

ప్రధ్వంసము. సం. వి. అ. పుం. చేటు: చూ,
సంస్థ. 3. [నాహసము. 2.

ప్రధానము. సం. వి. అ. న. నీళ్లతూము: చూ,
ప్రన్న. దే. విణ. మనోజ్ఞము: చూ, హృదయము.

ప్రన్నదనము. వా. వి: చూ, సౌందర్యము.

ప్రన్నన. దే. వి. మనోజ్ఞత. (ఇది విశేషణమగు
చో.—పాండు. 5, ఆ. 128; పాండు. 2,
ఆ. 108.): చూ, ప్రన్న.

ప్రన్ననివాడు. వా. వి: చూ, సౌందర్యవంతుడు.

ప్రప. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, పానీయశాలిక.

ప్రపంచము. సం. వి. అ. పుం. 1. భూలోకము:

చూ, లోకము. 1; 2: చూ, సంసారము. 1;

3. శబ్దవిస్తరము: చూ, శబ్దము. 1; 4: చూ,

విరివి. 2; 5. రచన: చూ, విన్యాసము. 2;

6: చూ, వ్యత్యయము; 7. మోసపుచ్చుట:

చూ, వంచన.

ప్రపంచంచే. సం. స. కిరి: చూ, నిర్మించు. ప్రపంచితము. సం. వి. వి. నిర్మించు. ప్రపత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. శక్తియు. చేయు శరణాగతి; వా. 2. గౌరవాదులు. ప్రపదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ముంగాలు: చూ, హస్తే; 2. మీంగాలు: చూ, హస్తే. ప్రపదములు. అం. (మీంగాలు) 1: చూ, లక్షణాంగములు (పురుషులకి-కూల్యములైన రక్షదర్శములైన రాజీను; 2: చూ, స్త్రీలకు శాంగములు) (స్త్రీకి. —తా. దేవీ పీఠపురత నుండి మేత్తగనున్న భాగ్యవశీయగు.) ప్రపన్నుడు. సం. వి. ప్రపత్తి చేసినవాడు. ప్రపాళకము. పా. కొన్నియనువాకములుగల వేదభాగము: చూ, వేదము. ప్రపాతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొండచే తీయ: చూ, పర్వతము. ౧౧; 2. పులికి పాటు: చూ, ప్రమీల. [వర్తములు. ప్రపానోత్తరసృజేశావర్తి. అం: చూ, ఆపభా ప్రపితామహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రపితా మహునిభార్య: చూ, సవిత. 2. ప్రపితామహుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ముత్తాత: చూ, సవిత. 2; 2. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1. [ప్రపున్నాటము*. ప్రపున్నటము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-ప్రపున్నాటము. సం. వి. ఆ. పుం: రూ-ప్రపున్నటము, ఉరణాక్షము, ఉరణాఖ్యము, ఉరణాక్షము, ఏడగజము, చక్రమర్దకము, చక్రమర్దనము, దదుర్ముము, పద్మాటము. (తె).—తంటియము-తంటెము, తగిరిన-తగిరిన.(చూ,వృక్షము.) ప్రపుల్లము. వా. సం.వి. చూ, రూ-ప్రపుల్లము. ప్రపాండరీకము. సం. వి. ఆ. న. రూ-పుండర్యము-పాండర్యము) పుండరీకమును గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్దము.

ప్రపాతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఇనుమును రాలు: చూ, చూ. 1. ప్రపాతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మున్నుముడు: చూ, సూచుడు 1. -చూ, లకలము. 4. ప్రపక్ష. కే. వి. తునుక. ఆం, వా. పు. 79: పరిపక్షి కామచూడు. సం. వి. ఆ. పుం. పరిపితామహుని సంపి: చూ, సవిత. 2. ప్రపల్లము. సం. వి. రూ-సంపల్లము. వికసిం చినది: చూ, సంపల్లము. ప్రపంథకత్వము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కథ 1. ప్రపంథకాగ్నిశ్శయ్యము. ఆం: చూ, మున్నములు. ప్రపంథము సం.వి. ఆ. పుం. 1: చూ, కాశ్యము: 2. కబ్బము: చూ, సంపుటము. 3; అం. 3: చూ, సంతానములు. [చూ, శైలివ్యము. ప్రపర్వము. సం. వి. ముఖ్యము, మొదటిది: ప్రబహ్మడు. సం. వి. చూ, శేరిష్టుడు. 2. ప్రబలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చిగురు: చూ, విమర్శము; వి. 2. మిక్కిలి బలముకలది: చూ, యోగ్యము. 5. ప్రబలు. వై. ఆ. కిరి. ప్రబల. 1: చూ, సంపదించు. కై. 2, ఆ. 93; 2: చూ, పద్ధిలు. హరి. పూ. 6, ఆ. 79. ప్రసిద్ధము. సం. వి. చూ, సంపుల్లము. ప్రసిద్ధుడు. సం. వి. 1: మేలుకొన్నవాడు; వా. 2: చూ, వాగ్దే. ప్రబోధనము. సం. వి. ఆ. న: ఆనుబోధము. (తె).—ఆత్మరు-ఆత్మరుపు, తావిమానె; తద్వి. -చేందినీఆత్మరునకు: చూ, స్నేహము. 2. ప్రబోధము సం. వి. ఆ. పుం. 1. మిక్కిలితెలివి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 2: చూ, మేలుకొలు. ప్రబోధాంజనము. అం: చూ, అంజనములు. ప్రగోధించు. సం. స. కిరి. 1. మిక్కిలితెలుపు: చూ, బోధించు; 2: చూ, మేలుకొలుపు. ప్రబ్బ. దే. వి. రూ-ప్రెబ్బ-ప్రబ్బలి-ప్రెబ్బలి*: చూ, సహసగివేధి. 2.

దండఃచూ, భూషణము. 2.

పరిభ్రష్టి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒడయురాలు: చూ, ప్వామివి.

పరిసు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యథార్థజ్ఞానము, రూ-పరిమితి: చూ, హృద్యేపము. 2.

పరిమత్తుడు. సం. విణ. 1. పరిమాదపడినవాడు; 2. మిక్కిలిమత్తుకొన్నవాడు: చూ, మత్తుడు.

పరిమథనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పరిమాపణము.

పరిమథాధిపతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుడు.

పరిమథాస్త్రము. అం: చూ, ఆస్త్రములు.

పరిమథితము. సం. వి. ఆ. న. నీళ్లుపోయక చిలికినమజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

పరిమథుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పారిషుడు.

పరిమద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. యాసనాదిమదముగలఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

పరిమదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-పరిమాదము. పొండు. 2, ఆ. 104: చూ, సంతోషము; విణ. 2. మిక్కిలి మదముగలది; లేదవి—మదముగలది.—మల్లరము, మిటారి.

పరిమదవనము. సం. వి. ఆ. న. రూ-పరిమదావనము. అంతఃపురస్త్రీలు విహరించే ఉద్యానవనము: చూ, వనము. 2.

పరిమదావనము. సం. వి. ఆ. న.—పై—

పరిమనుడు. సం. విణ. (న): చూ, హృష్టుడు.

పరిమాణము. సం. వి. ఆ. న. 1. పరిత్యక్తాదిజ్ఞానకారణము; 2. అంగుళీమానాదిమానము; 3. అంగుళీమానము; 4: చూ, సత్యము. 1; 5. మేర: చూ, హద్దు; 6. శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు; 7. ఎఱుగునది; వా. 8: చూ, శపథము; 9. న్యాయస్థాపమున రామా యణమును తలపైనిడుకొని యథార్థమును చెప్పట. [ణములు.

పరిమాణములు. అం: చూ, పరిత్యక్తాది పరిమా

పరిమాణి. అం: చూ, వృత్తము. 1. (“జ-ర-

వగణములు. 8 ప ఛందస్సు.”)

పరిమాణీకరించు. సం. న. కి. సత్యముగానెంచు.

పరిమాత. సం. విణ. (యు. ఈ. యు) ఎఱిగెడివాడు: చూ, విద్వాంసుడు.

పరిమాతామహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మాతామహుని తండ్రి ధార్య: చూ, సత. 2.

పరిమాతామహుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మాతామహుని తండ్రి: చూ, సత. 2.

పరిమాదిపడు. వి. ఆ. కి: చూ, మోసపోవు.

పరిమాదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఎముకపాటు: చూ, స్థానిత్యము; వా. 2. కష్టము.

పరిమాది. సం. విణ. 1. పరిమాణముకలవాడు; అం. 2: చూ, సంవత్సరములు.

పరిమాదించు. సం. ఆ. కి: (తె).—ఏమిట్లెల్లు, ఏమిటు, సరాకుపడు, పొరపడు, పొలమారు.

పరిమాదించ. అం: చూ, సంవత్సరములు.

పరిమాపణము. సం. వి. ఆ. న. చేంపుట: చూ, హింస. 1.

పరిమితాక్షరము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (“స-జ-స-స గణములు. 9 యతి. 12 ప ఛందస్సు.”)

పరిమితి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-ప్రమ.

పరిమిద. దే. వి. రూ-పరిమిద. మల్లకము: చూ, పాత్రము. 8.

పరిమిద. దే. వి.—పై—

పరిమితము. సం. విణ. 1: చూ, పోక్షితము. 2; 2. చేచ్చినది: చూ, సంస్థితము. 1.

పరిమితుడు. సం. విణ. చేచ్చినవాడు: చూ, సంస్థితుడు. [స్వప్నము. 2.

పరిమిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కునికిపాటు: చూ, పరిమిలనము. సం. వి. ఆ. స: చూ, సావు.

పరిముఖము. సం. వి. ఆ. న. 1. జీరుగుచేర్చుకాలము; పుం. 2. పున్నాగము: చూ, పొన్న; విణ. 3. ముఖము: చూ, కైర్వ్యము.

పరిముఖుడు. సం. విణ: చూ, పరిధానుడు. 3.

ప్రముదితపదన. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("న-
న-ర-రగణములు. కియతి. 12వ పదము.")
ప్రముదితుడు. సం. విణ: చూ, హృష్టము.
ప్రమృతము. సం. వి. అ. న. 1. క్షు: చూ, వ్య-
నాయము; విణ: 2. ననందినది: అంతరితము,
అనునము, అనునము, ఉపహతము, ద్వైత-
ము, నిర్వృతము. [గదగినది.
ప్రమేయము. సం. విణ: యదాక్షుగా ఎఱు-
వకేయములు. అం: (ప్రమర్శిత్వా విలాసము
లోనిది): గురునంకితనము, శిష్యవరణము,
విద్యాప్రభావహుచనము, ధనుర్వయనామో-
ద్దేశము, ధనుర్నిర్మాణాది విశేషము, చాణ-
దేషపరిగణనము, బాణనిర్మాణాదికము, పుం-
ఖోపసంఖ్యానము, పక్షపరిమాణ ప్రశంస,
నిషంగరచనా ప్రవచనము, హర్షవిధానకర-
ణము, అంగుళీ త్రాణకీర్తనము, జ్యోతిషా-
ప్రకరణము, ధనుర్ధ్యాధరభాగ నిర్ణ-
యము, ముష్టి పకరణము, స్థానోపసంఖ్యాన-
ము, శరగ్రహణ హస్తప్రతిపాదనము, సం-
ధాన కృమవివరణము, ఆకర్షణహస్తప్రస్తా-
వము, బాణహస్తక్షేత్రనిరూపణము, దృష్టి-
లక్షణాన్వీక్షణము, ధనురాకర్షణకాశలోప-
న్యాసము, పుంఖోద్వేజిత విభజనము, చాప-
ముష్టిపేరణవివరము, శరమోచనప్రకారము,
చాపోచ్చరణ లక్షణము, శరాభ్యాసోచిత-
మాసోపన్యాసము, శరవ్యాపారయోగ్యతిథి-
వారాని వివరణము, ఖురలికారింగ ప్రసంగ-
ము, రంగప్రవేశ లక్షణ నిర్దేశము, ధను-
శ్చర పూజామోజనము, గురుప్రణామస్థేమ-
ము, శరశరాసన గ్రహణ పౌర్వాపర్య-
నూచనము, లక్ష్యశుద్ధిలాభము, లక్ష్యనేదికా-
రిచనావివేచనము, నారాచమోచన ప్రకా-
ర నూచనము, చిత్రలక్ష్య భేదనోపాయ-
ప్రతిపాదనము, కాబ్దిలక్ష్య శరాభ్యాస-
విలాసము, దూరనికటన్థ లక్ష్యభేదన లక్ష-

ణము, రథారోహణ శరాభ్యాస విశేషభావ-
ణము, గజారోహణ శరప్రయోగ విభాగ-
ము, హయారోహణ శరమోక్షణ లక్షణము,
దూరపాతి శరాభ్యాస విస్తర కీర్తనము,
శరప్రయోగ సమయా సమయనిరూపణము,
శరగమనగుణ దోష విభాగము, దివ్యాస్త్ర-
మంత్రితంత్ర ప్రయోగ విస్తర ప్రస్తావము
(46) (ప్రమేయములకు ఉద్దేశలక్షణ-
ములు దోషాచార్య ప్రణీతమైన ధనుశ్శా-
స్త్రమునందుఁజూడఁదగినవి. మంత్రప్రయో-
గయుక్తములగునవి యస్త్రములనఁబడును.
మంత్రప్రయోగములేక ప్రయోగించేనవి
శస్త్రములనఁబడును: చూ, అస్త్రములు,
శస్త్రములు). [ప్రము.
ప్రమోదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సంతో-
ప్రమోదించు. సం. అ. కి: చూ, సంతోషించు.
ప్రమోదాత. అం: చూ, సంవత్సరములు.
ప్రమిద్ద. దే. వి: చూ, రూ-ప్రమిద్ద. పర-
1, ఆ. 94.
ప్రమ్ము. దే. స. కి: చూ, వేష్టించు.
ప్రయతుడు. సం. విణ: చూ, శుద్ధుడు.
ప్రయత్నము. సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలియ-
త్నము: చూ, సన్నాహము. 2.
ప్రయత్నించు. సం. అ. కి: మిక్కిలి యత్నిం-
చు: చూ, సమకట్టు. 2.
ప్రయస్తము. సం. విణ: (నేయి నూనె లోనగు-
వానిచేత) సాతాళింపఁబడినది: చూ,
సంస్కృతము. 6. [చూ, క్షేత్రములు.
ప్రయాగ. అం. రూ-ప్రయాగము. తీర్థవిశేషము:
ప్రయాగము. సం. వి. అ. పుం. 1. —పై. —:
బ. 2: చూ, ధాన్యములు; వి. 3: చూ, యజ్ఞము;
4: చూ, హయము; అం. 5: చూ, దేశములు.
ప్రయాగలు. వా. వి. బ: చూ, ప్రయాగము. 2.
ప్రయాగుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సహ-
స్యాతుడు.

ప్రయాణము. సం. వి. అ.న.=పయనము: చూ,
సంచారము.

ప్రయాణించు. సం. అ. క్రి.=పయనించు చూ,
వెళ్లు. 2.

ప్రయాణము. సం. వి.న. ప్రయాణమైపోయినది

ప్రయాణము. సం. వి. అ. పుం. 1. జయమంట

లోనగునానిగుండు వాచ్యాదులను పరిష్క

పఱచుట; 2. వ్యవహారాదులయందు హె

చ్చేతగ్గులులేక కలిగినవి కలిగినట్లు చెప్పుట;

3. మహాశ్వులైన వాచ్యాదుల యందలి

జనుల యాదరాతిశయము.

ప్రయాసపడు. వి. అ. క్రి: చూ, శ్రమపడు

ప్రయాసము. సం. వి. అ. పుం.=బహవము:

చూ, శ్రమము. 1.

ప్రయి. దే. వి. 1. నింద. భార. విరా. 2, ఆ.

154: చూ, వెగ్గింపు; 2. నడి, నద్దు: చూ,

స్వరము. 2.

ప్రయాసపెట్టు. వి. స. క్రి: చూ, శ్రమపెట్టు.

ప్రయుక్తమగు. వి. అ. క్రి: చూ, పరగను. 1.

ప్రయుక్తము. సం. వి. 1. ప్రయోగింపబడి

నది; 2. మిక్కిలికూడుకొన్నది: చూ, సహి

తము.

ప్రయుక్తాలపల్లవము. అం: చూ, నృత్తహస్తములు.

ప్రయుతము. సం. వి. అ. న. 1. దశలక్షసంఖ్య:

చూ, సంఖ్య. 1; వి. 2. దశలక్షసంఖ్య

గలది. గ్రించేవాడు: ప్రయోజకుడు.

ప్రయోక్త. సం. వి. (బు. ఈ. బు) ప్రయో

ప్రయోగము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పరగంట.

ఉత్తేజము. (తె).— నడపుట; 2. మంత్ర

తంత్రాదులను నడపుట; 3. ప్రయత్నము:

చూ, సన్నాహము. 2; 4. తారకాణము:

చూ, రుజోభ; 5. కర్తృకర్మ క్రియల కూ

డిక; వా. 6. భూతాదులను ప్రయోగించుట:

కట్టుమోతు, చేతబడి.

ప్రయోగాతిశయము. అం: చూ, ప్రస్తావనాం
గములు. (చూత్రధారుడివిగోయని చూచించే
కథా విశేషము.)

ప్రయోగించు. సం. అ. క్రి. 1. నడపు: చూ,

వర్తించు; 2. మంత్రతంత్రాదులను నడపు:

(తె).— గుప్పించు, గుప్ప, వచ్చేంచు, పఱ

పు; 3. గంభీరమునందు వాక్యమును ప్రయోగిం

చు; 4. వాచ్యాదులను ప్రయోగించు చూ,

వెలయు. 2.

ప్రయోజకుడు. సం. వి. 1: చూ, ప్రయోక్త;

2. కార్యము నెఱవేర్చువాడు: చూ,

సమర్థుడు.

ప్రయోజనము. సం. వి. అ. న. 1. పని: చూ,

వ్యాపారము. 1; 2. కార్యము: చూ, వ్యా

పారము. 1; 3. చూ, హేతువు. 1.

ప్రసోచన. అం: చూ, ప్రస్తావన.

ప్రసోహము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మొల

క; అం. 2: చూ, ఉపసంహృతి.

ప్రలంబఘ్నము. సం. వి. అ. పుం: చూ,

బుర్రాముడు.

ప్రలంబము. సం. వి. అ. పుం. 1. మిక్కిలి

లంబనము: చూ, వేలుడు; 2. హారవిశేషము:

చూ, భూషణము. 2; 3. చూ, స్తనము;

4. కొమ్మ: చూ, కాఖ. 1; 5. చూ, హింతాల

ము; 6. తగరము: చూ, లోహము. 1.

ప్రలంబుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకరక్క

నుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

ప్రలంభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచన.

ప్రలాపము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పనుపుట.

పలవరము-పలుము, ఏడుపు: చూ, శోకము;

2.=: చూ, పలవరము; అం. 3: చూ,

ద్వాదశాపస్థలు. [రొల్ల. 2.

ప్రలాపించు. సం. అ. క్రి.=పలవరించు: చూ,

ప్రలోకితము. అం: చూ, దృష్టిక్రియలు.

ప్రతిభానము. సం. వి. అ. న. మృగములకు పట్టుటకు పెట్టుమచ్చు: చూ, మచ్చు. 3.
ప్రతిభానము. సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలిలోభము: చూ, లోభము.
ప్రతిభానించే. సం. స. కి. ఆనగోనజేయు. భార. ఆర. 6, ఆ. 323.
ప్రతిబింబము. ద్వ. వి. (ప్రతిబింబ + తనము) 1: చూ, రూ-పబింబము; 2: చూ, హంకారము; 3: చూ, రోషము.
ప్రతిబింబించు. వా. వి. (రూ-ప్రతిబింబించు-ప్రతిబింబించు): చూ, తలకొట్టమారి. 1—2.
ప్రతిబింబకాడు. వా. వి. —పై—
ప్రతిబింబము. దే. వి. 1: చూ, రూ-ప్రతిబింబము. 1—2—3; 4. పాపము. భార. ఉవ్యో. 2, ఆ. 44: చూ, శబ్దము. 2; 5. దుర్భాషణము. భార. సభా. 2, ఆ. 69; భో. 6, ఆ. 16: చూ, శబ్దము. 2; 6. దుష్కృత్యము. భార. ఆర. 6, ఆ. 246; భాగ. 7, సం. 225. (దుష్టనకు.—వికృ. 1, ఆ. 129).
ప్రతిబింబించు. వా. విణ: చూ, ప్రతిబింబించు.
ప్రతిబింబించు. దే. విణ. —పై.—(దుష్టనకు.—మార్క. 2, ఆ. 93; భార. ఆది.1, ఆ.125.)
ప్రతిబింబరాలు. దే. విణ. (ప్రతిబింబ + అలు) దుష్టరాలు. నిర్వ. 5, ఆ. 121 (దుష్టరాలు=దుర్భాషలాడునది): చూ, స్త్రీ.
ప్రతిపక్ష. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) చేక్కగామాటలాడువాడు: చూ, పక్ష. 1.
ప్రతిపక్షము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వేదము; 2. గొప్పమాట: చూ, శబ్దము. 2.
ప్రతిపక్షనీయము. సం. విణ. చేక్కగా మాటాడదగినది: చూ, పక్షవ్యము. 2.
ప్రతిష్ఠాము. సం. వి. అ. పుం. 1. చతుష్పదము: చూ, మార్గము. 1; విణ. 2. వాటపు పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.

ప్రతిష్ఠించు. సం. విణ. ఆసక్తుడు: చూ, లబ్ధుడు. 2; 2. నమ్మించు: చూ, వినముచ్చించు; 3: చూ, నమ్మించు. [వృద్ధుడు. 1-ప్రతిష్ఠించు. సం. విణ. నే. ముసలి: చూ, ప్రతిష్ఠించు.
ప్రతిష్ఠ. వా. అం: చూ, రూ-ప్రతిష్ఠము.
ప్రతిష్ఠము. సం. వి. అ. న. 1. (చూ, గోత్రము. 13) మిగిలినవి.—(1)కశ్యప.=లభింపలేదు; (2.) ఆత్మి.=గ. ఆత్మి. — ఆత్మేయ, అర్చనాన, ఆత్మి; మఱియు ౨. బీజావాప; 3. వామరధ్య; ౪. సుమంగలగోత్రములు గానపచ్చుచేన్నవి; (3). ఆంగీరస.=గ. ఆయాస్య. — ఆంగీరస, ఆయాస్య, గౌతమ; ౨. ఔశిజ. — ఆంగీరస, ఔశిజ, గౌతమ; మఱియు 3. ఆరుణి; ౪. ఔపగవి; ౫. ఔపమితి; ౬. బాదరాయణ; ౭. భద్రణ; ౮. మద్రణ; ౯. సాశ్యంకామి; ౧౦. సాత్యకి; ౧౧. ద్విగోత్రీకులు. — ఆంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ, కాత్య, ఆక్షీల(కాత్య, ఆక్షీల యనువారు విశ్వామిత్రగోత్రీకులు (లేక) ఆంగీరస, కాత్య, ఆక్షీల ముగ్ధరు ఋషులు. మఱియు ఆంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ, మాందవ, మాతవచస అయిదుగురు ఋషులు. మఱియు ఆంగీరస, మాందవ, మాతవచస ముగ్ధరు ఋషులు గానపచ్చుచేండె); (4). కాశిక.=గ. ఉలూక; ౨. ఔలకి; 3. బభ్రవ; ౪. బృహదగ్నయ; ౫. యజ్ఞపల్క; ౬. వాలకయ; ౭. కాలావత; ౮. కాలినయ గోత్రములు చూపట్టుచేన్నవి; (5). వశిష్ఠ.=లభింపవయ్యె; (6). భృగు.=గ. ఆర్షిక్షేణగోత్రీకులు కొందఱు జామదగ్ని గోత్రీకుల ప్రవరమునే చెప్పుచున్నారు. కాశిక యందలి వైణ (వేణు) గోత్రీకులు కొందఱు శైత్యగోత్ర ప్రవరమునే చెప్పుచున్నారు; (7). ఆగస్తీ.=లేవు; (౮). ఆత్మియులకు ప్రతిష్ఠించునయొక్క ప్రవరముచెప్పి

వరింపవలెనని, (లేక) ఋషిలోగూడవరించే
డమైనచో మానవ, విల (వ), పౌరురవన అని
వరింపవలయును; ౨. వైశ్యులకు వాత్సపి,
అను ఋషి ప్రసరము హోతచెప్పువలయును.
వత్సప్రివత్ అని అధ్యక్షుడు వరింపవల
యును; 3. పృథువశ్యులును, ముగ్ధులును,
విష్ణువృద్ధులును, కణ్వుడును, అగస్త్యుడు
ను, హరితుడును, సంకృతియును, కషియు
ను, యన్కుడును పరస్పరము వివాహము
ఇష్టమైనది; ౪. ఎంతవఱకు విశ్వామిత్రుడు
ఉంచున్నాడో అంతవఱకు వశిష్ఠుడును,
అతిరియును, కశ్యపుడును వేష్యులుగా
ఒక గోత్రము గలవారలు అనుచున్నారు;
౫. రెండు ప్రసరములు గలవారికిని మూడు
ప్రసరములు గలవారికిని వివాహములేదు.
మూడు ప్రసరములు గలవారికిని ఆయిగుప్ర
వరములు గలవారికిని వివాహములేదు; ౬. ఋ
షులు — విశ్వామిత్ర, జమవగ్ని, భారద్వాజ,
గౌతమ, అతిరి, వశిష్ఠ, కశ్యప మఱియు
అగస్త్యుడు; 7. ప్రసరములయం చెంతవఱకు
ఒకే ఋషి అనువర్తించుచున్నాడో అంతవఱకు
భృంగిరులయొక్క గణముకంటె వేఱుచోట
సమానగోత్రముగలది కనుక భిన్న ప్రవరముల
వారితో వివాహము చేయవలయును. ఎవరు
రెండు గోత్రములు గలవారో వారికి రెండు
గోత్రములయందును వివాహము కూడదు.
సమాన ఋషులు బహుమంది అగుటవలన ఋషు
లకు గర్భలకు భరద్వాజులకు పరస్పర వివా
హము లేదయ్యె. ఇత్యాది వివరములు ప్రసర
ఖండమును గ్రంథమందుఁ జూడవగును; 2. పేరు: చూ, సంకేతము. 1; 3. కులము: చూ,
వంగడము.

ప్రవరుడు. సం. విణ. మేటి: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2.

ప్రవర్ణము. సం. వి. అ. పుం. అగ్నిష్టోమాది

యాగములకు అంగసూత్రమైన యాగవిశేష
ము: చూ, యజ్ఞము.

ప్రవర్తక. అం: చూ, వృత్తము. 1. (వైతానీయ
జాతివృత్తములలో నొకటి. భేరిపాదంబులు
ఉపేచ్ఛవృత్తి చ్ఛాయను, సరిపాదంబులు పా
చ్ఛ వృత్తి చ్ఛాయను నడచును: చూ, వైతా
నీయము.)

ప్రవర్తకము. అం: చూ, ప్రస్తావనాంగములు.
(భారతివృత్తి నాశ్రయించి ప్రస్తుతమైనవసం
త, శరత్సృష్టి ఋతువులలో నొక దానిని
వర్ణించుట.)

ప్రవర్తకుడు. సం. విణ: నడపువాడు.

ప్రవర్తనము. సం. వి. అ. న: చూ, వర్తనము. 1.
ప్రవర్తించు. సం. అ. కి. రూ-ప్రవర్తిల్లు: చూ,
వర్తించు.

ప్రవర్తిల్లు. సం. అ. కి. — పై —

ప్రవర్తిల్లు. సం. అ. కి. 1. మిక్కిలివృద్ధిబొందు:
చూ, వర్తిల్లు; 2: చూ, ప్రవర్తించు. (ప్రే.
ప్రవర్తించు.)

ప్రవర్తిక. సం. వి. అ. శ్రీ. గూఢార్థముగలప్ర
బంధము, ప్రహేళిక: చూ, సంపుటము. 3.
ప్రవహణము. సం. వి. అ. న. చాలక్రీడాదుల
శకటము: చూ, శకటము. 1; 2: చూ,
యానపాత్రము.

ప్రవహను. సం. వి. అ. పుం. 1. బహిర్గమన
ము: చూ, సంచారము; 2. మహావాయువు:
చూ, వాయువు; 3. గాలి: చూ, వాయువు.
ప్రవహించు. సం. అ. కి: చూ, వెల్లిగొను. 1.
ప్రవాణి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. లాక: చూ,
మగ్గము.

ప్రవాదము. సం. వి. అ. పుం. కారణములేక
యే కలిగి లోకమునందంతటి వ్యాపించిన
మాట: చూ, శబ్దము. 2.

ప్రవారణము. సం. వి. అ. న. 1. కామ్యదాన

పరిస్పృష్టమగు. మి. అ. కిరి: పుటపుటనగు.
 పరిస్పృష్టము. సం. విణ: 1. పెరిగినది: చూ, స్పృష్ట
 ము. 2; 2. కొనసాగి పెరిగినది: ప్రస్పృతము.
 పరిష్కృష్టుడు. సం. విణ: చూ, పౌష్కృష్టుడు.
 పరివేశము. సం. విణ: చూ, శ్రైవ్యము.
 పరివేషుడు. సం. విణ: చూ, పరిధానుడు. 3.
 పరివేశి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఏనుగుమీఁద
 బుజుచెడి యెఱ్ఱకంబళి: చూ, రల్లకము; 2.
 సర్వకారముగా అల్లినజేడ: చూ, రూ. వేణి2;
 పరివేశకము. అం: చూ, నూచ్యము. (ఒకరుగాని
 ఇద్దఱుగాని లేక పెక్కుండు) గాని నీచ
 పాత్రలు వృత్తివర్తిప్యహా కథ చెప్పుట.)
 పరివేశనము. అం: చూ, నిశ్శబ్దకిరీయలు.
 పరివేశము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సాహసము. 1.
 పరివేశించు. సం. అ. కిరి: చూ, సోకు. 4.
 పరివేష్టము. సం. వి. అ. పుం. బాహువు: చూ,
 స్కంధము. 1. (చూ, హస్తము.)
 పరిస్పృక్తము. సం. విణ: చూ, స్పృష్టము.
 పరిపరిజితుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సన్యాసి.
 పరిపూజ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సన్యాసాశ్ర
 మము: చూ, సదనము. 1; 2. తిరిప్పట: చూ,
 విహారము. 1. [చూ, భాండము. 3.
 పరివృ. డే. వి. కుండ. భాగ. 6, స్కం. 205:
 పరిశంస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, స్తోత్రము;
 వా. 2. మాటలోమాట: చూ, శబ్దము. 2.
 పరిశంసార్థకములు. పా. అయ్యారె-బళా-బళి-
 బళి-బళిర, భళా-భళి-భళి-భళి, మఝూ-
 మఝూరె, బాపురె.
 పరిశంసించు. సం. స. కిరి: చూ, స్తుతించు.
 పరిశమనము. అం: చూ, అస్త్రములు.
 పరిశస్తము. సం. విణ 1. ప్రసిద్ధికెక్కినది: చూ,
 సంభావన. 3; 2. (నేయినా నెలోనగువానిచే)
 సాగవబడినది: చూ, సాతాళింపు; 3: చూ,
 శ్రైవ్యము.
 పరిశస్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరిశిద్ధి. 1-

ప్రశస్తిము. సం. వి. ఇ. ప్రశస్తికేక్కుడగినది: చూ, సంభావన. 3. [చూ. శాంతి. 1. ప్రశాంతి. సం. వి. ఇ. ప్రీ. మిక్కిలిశాంతి: ప్రశాంతుడు. సం. వి. ఇ. మిక్కిలిశాంతివొందిన వాడు: చూ, సహనుడు. [ప్రశ్నము. ప్రశ్న. సం. వి. ఆ. ప్రీ. = పన్నము: చూ, చూ - ప్రశ్నకర్త. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, కథంకథికుడు. ప్రశ్నము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సవాలు. ప్రశ్నార్థకములు. అం. 1. ఏల-ఎందు-ఎట-ఎప్పుడు మొ. “ఉదా. — ఏలరావు, ఎందు గలదు, ఎందునుంటివి, ఎప్పుడుకెల్లెను.”; అన్య. 2. ఏ-ఏద-ఏల-ఏలా-ఎందున. ప్రశ్నించు. సం. స. కి. చూ, సవాలుచేయు ప్రశ్నియము. సం. వి. ఆ. పుం. ఉజట: చూ, సమాశ్వాసము. ప్రశ్నితుడు. సం. వి. ఇ. చూ, విశేషుడు 6. ప్రశ్న. సం. వి. ఇ. (ఋ ఈ ఋ) అడుగువా డు: చూ, ప్రశ్నితుడు. 2. [ప్రార్థకము. ప్రశ్నవాహము. సం. వి. హ. పుం: చూ, యుగ ప్రశ్నకుడు. సం. వి. ఇ. చూ, ముందునడచేవాడు. ప్రశ్నాహి. సం. వి. ఈ. ప్రీ: చూ, చూ - పశ్నాహి. ప్రశ్నంగము సం. వి. ఆ. పుం. 1. విషయనిస్తరము; 2. ప్రస్తావము: చూ, శంసనము; అం. 3: చూ, యానపంచకము. ప్రశ్నంగాననము. అం: చూ, యానము. 2. ప్రశ్నంగించు. సం. స. కి. 1. ఏదేని యొకవిష యము విస్తరించిచెప్ప: చూ, వచించు; 2: చూ, ప్రస్తావించు. భో. 6, ఆ. 130. ప్రశక్తి. సం. వి. ఇ. ప్రీ. 1: చూ, ప్రశ్నంగ ము. 2; వా. 2. సంబంధము: చూ, సంయో గము. ప్రశక్తించు. సం. ఆ. కి. ప్రస్తావముననుపయ్య. ప్రశక్తి. సం. వి. ఇ. ప్రీ: చూ, ప్రస్తావము. 1. ప్రశస్తి. సం. వి. ఆ. ప్రీ. కల్లు: చూ, నుర. 2.

ప్రశస్తితనొందు. వి. శే: శేనుచే - శేర్పు. ప్రశస్తిమగ్యము. అం: చూ, స్థాయిపర్లగతాలొ కారములు (అశంకారము. 3.) ప్రశస్తిము. సం. వి. ఇ. 1. నిర్మలము: చూ, సమీ చీనము. 2; 2: చూ, సంతోషము. ప్రశస్తిరాఘవనాబకము. అం. (జయదేవుడు వాసిచు); చూ, కాన్యనాబకములు. ప్రశస్తింతము. అం: చూ, ప్రశస్తిమగ్యము. ప్రశస్తిపి. అం. — పై — ప్రశస్తిస్వంతము. అం. — పై — ప్రశస్తిము. సం. వి. ఆ. పుం. బలాత్కారము: చూ, హాకము. 2. ప్రశస్తిము. సం. వి. ఆ. న. అంతట సేనవ్యా పించుట: చూ, కబిరము. ప్రశస్తి. సం. వి. ఇ. ఈ ప్రీ. — పై — ప్రశస్తిము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వ్యాచనము: చూ, సంవృతము; 2: చూ, విషయము; 3: చూ, వేగము. 3; 4. ఇరుపయ్యగల వాణి ము: చూ, వాణిము. 1. [వ్యాపించు. ప్రశస్తించు. సం. ఆ. కి. చూ - ప్రశస్తినిల్లు: చూ, ప్రశస్తినిల్లు. సం. ఆ. కి. — పై — ప్రశస్తినిల్లు. సం. వి. ఆ. న: చూ, ప్రశస్తిము. 1. ప్రశస్తికము. అం: చూ, కరణములు. [సవనము. 1. ప్రశస్తిగృహము. సం. వి. ఆ. న. పురిటిల్లు: చూ, ప్రశస్తిజలము. సం. వి. ఆ. న: చూ, ఉబ్బనీరు. ప్రశస్తిబంధనము. సం. వి. ఆ. న. తొడిమ: చూ, వృంతము. 1. ప్రశస్తిము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = సేనము. కానుపు: చూ, నూతి. 2; న. 2. పువ్వు: చూ నుమము; 3. పండు: చూ, ఫలము. 1; పుం. 4. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 5. బిడ్డ: చూ శిశువు; 6. పశ్వాదులయొనిక, ఈనిక: చూ నూతి. 2. [చూ, సంభవించు ప్రశస్తించు. సం. స. కి. (బిడ్డ)కను, ఈను, కను

ప్రసవ్యము. సం. విణ. చూ, సవ్యము. 1-2-3; 4. అనుకూలము: చూ, స్నేహము. 1.

ప్రసాదనము. సం. వి. అ. న. 1. తేర్చుట; 2. పసదనము: చూ, పసదనము. 1; 3. అన్నము: చూ, సాదము (1).

ప్రసాదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మూలుగు*.

ప్రసాదము. సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రసన్నత. రూ-ప్రసత్తి: చూ, సాదము. (1); 2. అనుగ్రహము: చూ, సాకతము. 2; 3: చూ, స్వాస్థ్యము; 4. పసాదము. క్షగవంతుడులోనగు వారిచే భుక్త పరిశుష్టమైన అన్నములు: చూ, సాదము. (1); అం. 5: చూ, గూములు. 1; 6: చూ, స్థాయిపర్ణగతాలంకారములు (అలంకారము. 3.); 7: చూ, సంచారపర్ణగతాలంకారములు. [యిచ్చే: చూ, విడుచు. 3.

ప్రసాదించు. సం. స. క్రి. అనుగ్రహించి ప్రసాదనము. సం. వి. అ. న. 1. వస్త్రాద్యలంకరణము: చూ, భూషణము. 2; 2: చూ, సిద్ధి. 1.

ప్రసాదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: కంకతము, కంకతిక, కేశమార్జకము, కేశమాగ్నము. (తె).—చువ్వెన, పన్నె. తద్వి- (తె).—ఈరు పెన—ఈర్చన, చిక్కంటు—చిక్కంటె, చిక్కొల, చువ్వెన.

ప్రసాదితుడు. సం. విణ: చూ. సజ్జుడు. 2.

ప్రసారణము. సం. వి. అ. న. 1. చోచుట: చాచు; 2. తిగుచుట; అం. 3: చూ, హస్తపాణములు; 4: చూ, కర్మములు. 2.

ప్రసారణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, లంజనపరము*.

ప్రసారము. సం. వి. అ. పుం. 1. పసారము: చూ, సంచారము; 2. వ్యాపనము: చూ, సంపృతము.

ప్రసారి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) ప్రసరించునది. ప్రసారిణి. అం: చూ, శుభ్రులు.

ప్రసారితము. సం. విణ. 1. చోపబడినది: నిచోతము; 2. తిగుపబడినది: ఆకర్షితము; అం.

3: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు; 4: చూ, బాహుక్రియలు; 5: చూ, పార్శ్వక్రియలు. ప్రసితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నిర్బంధము: చూ, బంధము. 1. (కట్టెడు సాధనము అనియు)

ప్రసితుడు. సం. విణ: చూ, తత్పరుడు.

ప్రసిద్ధము. సం. విణ. 1. ప్రసిద్ధికెక్కినది: చూ, సంభావన. 3; 3. అలంకరింపబడినది: చూ, సజ్జితము. 2.

ప్రసిద్ధి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఖ్యాతి: చూ, సంభావన. 3; 2. అలంకారము: చూ, భూషణము. 2.

ప్రసృవు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. తల్లి: చూ, నవిత్రీ. 1; 2. ఆడుగుట్టు: చూ, హయము; 3. అరటి*: చూ, రంభ. 2; 4. ఒకటితో నొకటి పెనగొన్న ద్రాక్షతీగలో నగునది: చూ, వృక్షము.

ప్రసూత. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, సూతిక.

ప్రసూతము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ప్రసవము. 2; విణ. 2: చూ, సంభూతము.

ప్రసూతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, ప్రసవము. 2; 2: చూ, ప్రసవము. 4; 3: చూ, ప్రసవము. 5.

ప్రసూతిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, ప్రసూత.

ప్రసూతిజము. సం. వి. అ. న. బాధ: చూ, శోకము.

ప్రసూనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ప్రసవము. 2; 2: చూ, ఫలము. 1; విణ. 3: చూ, ప్రసూతము. 2. [భూడు.

ప్రసూనేషువు. సం. వి. ఊ. పుం: చూ, మన్మ

ప్రసృత. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, పిక్క.

ప్రసృతము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేర: చూ, రూ-ప్రసృతి. 1; విణ. 2: చూ, ప్రసృద్ధము. 2; 3. తీర్చబడినది; అం. 4: చూ, పుటక్రియలు.

ప్రస్థుతి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. చేర:చూ,హస్తము; 2. పుడిసిలి: చూ, హస్తము.

ప్రసేకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేలుట: చూ, పోక్షణము. 1; 2. జోలుట: చూ, స్థలము. 2. ప్రపంచము.

ప్రసేవకము. సం. వి. అ. పుం. :చూ, పీజా-ప్రసేవము. సం. వి. అ. పుం. 1.—పై—; 2: చూ, సోగనము.

ప్రస్తరము. సం. వి. అ. పుం. 1.—సాత్తరము: చూ,రాయి; 2: చూ,రత్నము. 1; 3. కుధము: చూ,హరిత (తృణము. 1); 4. చిగుళ్లులోనగు వానిచే ఏర్పడిచిన సెజ్జే: చూ,శయ్య 1.

ప్రస్తరించు. సం. స. కి. 1: చూ, విస్తరించు; 2. ఛందః ప్రస్తారముచేయు.

ప్రస్తవము. సం. వి. అ.పుం: చూ,నిషయము.1. భార. సభా. 1, అ. 39.

ప్రస్తారప్రత్యయపాఠములు. అం.ప్రస్తారము, సంఖ్య, నష్టము, ఉద్దిష్టము, పాతాళకము, దురితమేరువు, లఘుమేరువు, గురుమేరువు, పుతమేరువు, సంయోగమేరువు, ఖండప్రస్తారము, దురితమేరునష్టము, దురితమేరుద్దిష్టము, లఘుమేరునష్టము, లఘుమేరుద్దిష్టము, గురుమేరునష్టము, గురుమేరుద్దిష్టము, పుతమేరునష్టము, పుతమేరుద్దిష్టము. మఱియు యతిప్రస్తారము (అనికొందఱు) (20)

ప్రస్తారము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఛందశ్శాస్త్రమునందలి ప్రత్యయవిశేషము; 2. వృక్షప్రస్తారము; అం. 3: చూ, స్థాయివర్ణగతాలంకారములు (అలంకారము. 3.); 4: చూ, సంచారివర్ణ గతాలంకారములు; 5: చూ, ప్రస్తారప్రత్యయపాఠములు.

ప్రస్తారములు. అం: చూ, ప్రస్తారప్రత్యయ పాఠములు. (పది అనికొందఱు)

ప్రస్తావన. అం. ప్రస్తావనద్వివిధము —ప్రసోచన, ఆముఖమునని. పూర్వరంగముచేయు వాడొకసూత్రధారుడు. ప్రస్తావన ప్రసర్తకుడు (నటస్థాపకుడు) మఱియొక

సూత్రధారుడు అని కొందఱు. ఇద్దఱు నొకరే కావచ్చునని మఱికొందఱుందురు. ఎట్లయినం బ్రస్తావనతోనే కథ ప్రారంభమవును. (కవి కావ్యప్రముఖ ప్రస్తుతార్థప్రశంసచే శ్రోతలచిత్తము రంజించుట ప్రసోచన. సూత్రధారుడునటితో గాని, మాసీషునితోఁగాని, విదూషకునితోఁగాని ప్రకృతముబోధించువాక్కులను విచిత్రముగఁబలుకుట ఆముఖము) ప్రస్తావనయే ఆముఖమని ఆముఖమేప్రస్తావనయని ఇదిరెండుపర్యాయపదములని మతాంతరము.

ప్రస్తావనము. అం: చూ,నాటికలు. (రెండంకములు, గాననాట్యములుగలవు. నీచపాత్రలు) (సర్వనాటకముల యందుఁ బ్రధమమునఁ బూర్వరంగము. తర్వాతఁ బ్రస్తావనముజేరవలెనని సామాన్యలక్షణము.)

ప్రస్తావనాంగములు. అం. (చూ) కథోద్ఘాతము, ప్రవర్తకము, ప్రయోగాతిశయము (3); అంకాదిననాంది ఋతువర్ణనమును ముఖ్యములు. ప్రస్తావనానంతరము విష్కంభమనికొందఱు, అంకద్వయమధ్యమందే విష్కంభమనికొందఱు చెప్పుదురు. దేవ, మనుష్యమిశ్రముములందెట్టిదో కథయట్టివేషముతో నది సూత్రధారుడు వినిపించవలయు. సాధాగణముగా నాకథ ప్రశ్నోత్తరరూపమైనది. ఆసంభాషణ వచనముగాను, వర్ణనాంశము మాత్రము పద్యరూపముగాను ఉండును. కొన్నిచోట్ల గీతములును జేర్తురు. స్త్రీ పాత్రలుపద్యములతో ముచ్చేటించు పూర్వాచారముగానరాదు. దృశ్యప్రబంధములలోఁగావలసినంతవఱకే తీసికొని తక్కిన కథను వదిలినను లేక సంగ్రహించి చెప్పిననుదప్పులేదు. దూరాహ్వానము, వధ,యుద్ధము,రాజ్యదేశవిప్లవము, సంరోధము, భోజనము, స్నాన

నము, సంభోగము, ఆనుభవము, చుస్త్రునిన
జ్ఞనము, ప్రశ్నోత్తరములు పరిశ్రమముగఁ
జూపఁగూడదు. నేపథ్యవచన, ఆకాశభాషి
తములుండవచ్చును. నాయుపనియ్యతియే చెప్ప
రాదు. మరలబ్రతికెనా చెప్పవచ్చును. నాట
కములెల్ల సుఖాంత్యములేగాని శోకాంత్యము
లులేవు.) (చూ, నాం. 2) (చూ, నాటకము.)
ప్రస్తావము. సం. వి. అ. పుం. 1: ఆవరణము,
ప్రకరణము, ప్రక్రియ; పుం. 2. చెప్పుట:
చూ, ప్రసంగము. 2; అం. 3: చూ, ప్రస్తా
వన. (ప్రస్తావనము అనియువాడుక.)
ప్రస్తావించు. సం. స. కి. ప్రస్తావమునకు
తెచ్చు: చూ, వచించు.
ప్రస్తుత. సం. వి. అ. స్త్రీ. (ఈనాటిపురమయ
నున) పొదుగుచేసిన ఆవు: చూ, సారథ్యు
(ధేనువు)
ప్రస్తుతము. సం. విణ. 1. మిక్కిలిస్తుతింపఁబడి
నది: చూ, స్తుతము; 2. చెప్పఁబడినది: చూ,
కబ్బము. 2; 3. ప్రయత్నముచేయఁబడినది:
చూ, సన్నిహితము. 2; 4. సిద్ధముచేయఁబడి
నది: చూ, సిద్ధము. 2; వా. అవ్య. 5. ఇప్పు
డు: చూ, సాంప్రతము. 2.
ప్రస్తుతాంకురము. అం: చూ, అలంకారము. 3.
(ప్రస్తుతపర్వనచే ప్రస్తుతార్థమేద్యోతకమవు
ట. “ఉ॥ మాతలియండఁదేటి, కేతకికేగె
దేల?”) [చూ, స్తుతి.
ప్రస్తుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిస్తోత్రము:
ప్రస్తుతించు. సం. స. కి. మిక్కిలిస్తుతించు:
చూ, స్తుతించు. [డు. 1.
ప్రస్తోతుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఋత్విజఁ
ప్రస్థపుష్పము. సం. వి. అ. పుం. మరువము*:
చూ, సమీరణము.
ప్రస్థమానము. సం. వి. అ. న. తూములోనగు
వానికొలత: చూ, మానము.

ప్రస్థము. సం. వి. అ. పుం. 1. —పై— (కొల
తలు. —ఆధకము (తూము), ద్రోణము (నలు
తుము) (ఇది తూమునకు ఇద్దుమునకుఁగూడ
లేదు), ఖారి (పుట్టి), వాహము (ఇరువది
పుట్టు), నికుంచకము (సోల), మడువము.
(మానెడు): చూ, కొలత; 2. నాలుగుమాని
కల కొలఁది: కుంచము. (తె) —కుంచేము;
3. కొండనెత్తము: చూ, పర్వతము.
ప్రస్థానము. సం. వి. అ. న. 1. (గెలువనిచ్చు
యించిన రాజయొక్క) ప్రయాణము: చూ,
సంచారము; 2. చూ, శాస్త్రము.
ప్రస్థాపించు. సం. స. కి. చేక్కఁగాస్థాపనము
చేయు: చూ, స్థాపించు.
ప్రస్థాపితము. సం. విణ. చేక్కఁగాస్థాపింపఁబడి
నది: చూ, స్థాపితము.
ప్రస్థితము. సం. విణ: చూ, ప్రయాతము.
ప్రస్ఫుటము. అం: చూ, స్థితకరణబంధములు.
ప్రస్ఫోటనము. సం. వి. అ. న. 1. చేట: చూ,
శూర్పము; 2. ప్రకాశనము; 3. దెబ్బ: చూ,
హతి.
ప్రస్పృశణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, నెల
యాట; 2. చెమట: చూ, స్వేదము. 1.
ప్రస్రావము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మూత్రము..
ప్రస్వావనము. అం: చూ, అస్త్రములు.
ప్రస్స. వా. వి: చూ, బ్రహ్మబిందువు.
ప్రహతము. సం. విణ. 1. కొట్టఁబడినది: ఆయ
స్తము, ఆవిధము, ఆహతము, తాడితము, పర్య
వస్తము; తద్వి. —కొట్టఁదగినది. (సం). —
గాధము; 2. పొడిచేయఁబడినది; 3. విస్త
రింపఁబడినది.
ప్రహరణకలిత. అం: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొ
క్కపాదమునందు న, న, భ, న, తగణము
లు, ఎనిమిదింటయతి, 14వ ఛందస్సు.)
ప్రహరణము. సం. వి. అ. న: చూ, జాణము. 1.

ప్రహరము. సం. వి. అ. పుం. 1. జోము: చూ, యానుము. 1; 2. దెబ్బ: చూ, హతి. ప్రహరి.వై.వి.రూ-ప్రహరి.=పాకారము. పా. 4, ఆ. 76: చూ, పాకారము. ప్రహరించే. సం. న. కి. కొట్టు:చూ, మొత్తు.2. ప్రహరిచేసించే. మి. అ. కి. పగిలినచే,ప్ర హరిచేట్టు, ప్రహరిదిరుగు. [ఆ. 68. ప్రహరిచేట్టు. మి. అ. కి. —పై.—వసు. 4, ప్రహరిదిరుగు. మి. అ. కి. —పై—కాశి. 1, ఆ. 116. ప్రహర్షణము. అం: చూ, అలంకారము. 3. (ఒక కార్యమునకై పుయత్నించేనపుడు ఒకరణ ములయందె ఫలసిద్ధియగుట. “ఉదా.—గని యన్నచోటు గనిపెట్ట నంజనమువేయుటకు వేరుద్రవిష్టబోగా నక్కడ నిధి దొరికినది” ప్రహర్షణి. అం: చూ,వృత్తము. 1. (మ, న,జ, ర, గురువులు, 8 యతి, 13 వ ఛందస్సు.) ప్రహర్షణుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుధుడు. 1. ప్రహసనము. సం. వి. అ. న. 1. పెద్దనవ్రు: చూ, హాస్యము; 2. పరిహాసము: చూ, హాళి; అం. 3: చూ, నాటకము. (కథకల్పితము, పాషండ చోరాదులలో నొకడు నాయకుడు. హాస్యరసము ప్రధానము. భారతవృత్తి. సేవక, భిక్షుక, వేశ్యాప్రభృ తులే రాజ పరివారము. ఒకటేయంకము. ముఖనిర్వహణ సంధులురెండే.) ప్రహసించే. సం. అ. కి. పెద్దనవ్రునవ్రు: చూ, హసించే. ప్రహసితము. సం. వి. అ. న. శిరఃకంపముతోఁ గూడినవవ్రు. (ఇదిమధ్యమము): చూ, హాస్యము. 1. [లము. 2. ప్రహస్తము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రత ప్రహస్తుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్ష నుడు. 1.

ప్రహారకుడు. సం. విణ: చూ, ప్రహరి. 1. ప్రహారము. సం. వి. అ. పుం. 1.=బవరము: చూ,యృద్ధము;2:చూ,రూ-ప్రహరము. 2. ప్రహరి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) 1: చూ, హారకుడు. 3; వా. 2: చూ, రూ-ప్రహరి. ప్రహానుడు. సం. వి.అ. పుం: చూ, శివుడు. ప్రహి. సం. వి. ఇ. పుం. నూయి: చూ, సరస్సు. 1. ప్రహిత. అం: చూ, దూతీచతుష్టయము. ప్రహితము. సం. విణ. వింటనుండి విడువబడి నది (బాణము.): చూ, బాణము. 1. ప్రహితుడు. సం. విణ: చూ, వృత్తిస్నుడు- ప్రహేయము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (న,న, మ, య గణములు. 8 యతి. 12వ ఛందస్సు.) ప్రహేళిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, ప్రవల్లిక. ప్రహ్లాతి.సం.వి.ఇ.స్త్రీ: చూ, రూ-ప్రహ్లాదము- ప్రహ్లాస్తుడు. సం. విణ:చూ, ప్రముదితుడు. ప్రహ్లాదము. సం. వి. అ. పుం:చూ,సంతోషము. ప్రహ్లాదుడు. సం. వి. అ. పుం.రూ-హ్లాదుడు- హిరణ్యకశిపుని కొడుకు: (చూ, మానుడు. 1.) చూ, పరమభాగవతోత్తములు. ప్రహ్వము. సం. విణ. 1. నమ్రము: చూ,నక్రిమ ము; 2. ఆసక్తము: చూ, సహితము. ప్రళయము. సం. వి. అ. పుం.రూ ప్రళయము. 1. కల్పాంతము: చూ, సంపర్తము; 2. అపా యము: చూ, హాని. 2; 3. చోవు: చూ, సావు; 4. మూర్ఛ: చూ, రోగము. 1. ప్రళయములు. అం. వృత్తి, అపస్థా, శరీర, మను, బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్ర, మహేశ్వర, నదాశివ, విరాట్పురుషప్రళయములు (10).

ప్ర

[పా.వై.విణ.=పురా.వెనుకటి:చూ, రూ-పాత. 4.(వృత్తియందు పాతతబ్దమునకుమీఁదివర్ణ

ములులోపింపఁ గామిగిలినరూపము. ఉదా. -
 “పామియట్టి, పామివేలుపు” మొ.) (దీనికి
 వృత్తియందు ఆచ్యుప్రకమగునపుడు యడాగ
 మంబును, పరుషములు పరంబులగునపుడు
 నుగాగమంబునగు. ఉదా. — “పామియిల్లు,
 పామియేలు, పామిఁగొంపు, పాఁజొఁతు. పాఁ
 బచ్చే, పాఁబసిఁడి” మొ.)
 పాంగణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముంగిలి.
 2; 2. పణపవాద్యము: చూ, స్వరము. 2
 పాంతము. సం. వి. అ. పుం. 1. తీ: చూ, రోధస్సు;
 2 = పంచే - పాంత: చూ, సమీ
 పము. 1.
 పాంతరము. సం. వి. అ. న. 1. అడవి: చూ,
 విపినము; 2. తొట్ట: చూ, రంధ్రము. 1;
 3. డవ్వయిన యెడారితో: చూ, మార్గ
 ము. 1; 4. సాలిమేర: చూ, హద్దు. 1.
 పాంశుపు. సం. విణ. (ఉ) పాడుగై నది: చూ,
 సోగ. 3.
 పాఁకు. దే. వి. 1: చూ, ఉపఘ్నుము; 2: చూ,
 మలినము. భా. అర. 7, ఆ. 28; అ. కిరి.
 3: రూ-పాఁకు, అల్లు, ఎక్కు; 4: రూ-
 పాఁకు, ఎక్కు, జేరగు-జేరుగు, తడవు,
 పాఁకుదెంచే. (సం. ప). — అధిరోహించే,
 ఆరోహించే.
 పాఁకుడు. దే. వి. రూ-పాఁకుడు. 1: ఎక్కు
 డు, జేరగు-జేరుగు. (సం. ప). — అధిరో
 హణము, ఆరూఢి, ఆరోహణము, ఆరోహ
 ము; 2. పండ్లపాచి: చూ, శమలము.
 పాఁకుదెంచే. దే. అ. కిరి: చూ, పాఁకు. 4.
 పా. 2, ఆ. 38.
 పాఁకులాడు. దే. అ. కిరి. రూ-పాఁకులాడు.
 1. పాఁకియొక్కు; 2. బ్రతిమాల; 3. పీఠులాడు;
 4. వచ్చినంతరాబట్టు.
 పాఁకెడువాడు. దే. విణ. 1: ఎక్కుడువా

డు. (సం). — ఆరోహకుడు; వా. 2: చూ,
 పాకివాడు. 2.
 పాఁకొను. దే. అ. కిరి: పాచిపట్టు.
 పాఁగబ్బము. వై. వి. బ. (పాఁత + కబ్బ
 ము): చూ, వేదము.
 పాఁచి. వై. వి, విణ: చూ, రూ-పాచి.
 (పాఁతదనుటకు. — వారి. పూ. 5, ఆ. 209.)
 పాఁచిపురుగు. వా. వి. త్తుడ్రజలచరము:
 చూ, మశ్శ్యము. 1.
 పాఁజువులపెట్టె. ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు.
 పాఁజుదువులు. ద్వ. వి. బ: చూ, పాఁగబ్బ
 ము. స్వా. 2, ఆ. 62.
 పాఁత. వై. వి. రూ-పాఁత. 1. భృత్యుడు.
 ఉ, వారి. 4, ఆ. 93: చూ, నేవకుడు;
 2. బట్ట: చూ, వస్త్రము; 3. జీర్ణవస్త్రము:
 చూ, వస్త్రము; విణ. 4. = పురాతన. రూ-
 పాఁత-పాఁ, అడుప, తుకాటము, నెనుకటి.
 (సం). — చిరంతనము, చిరత్నము, జీర్ణము, ట
 కము, పురాతనము, పురాణము - పూరాణము,
 పృతనము-పృత్తము, పాఁక్తనము, (అవ్య)-
 కిచ్చు; 5. మొదలు, పూర్వము: చూ, లోప
 డి; 6. పాఁతది. “పాఁతచీర”.
 పాఁతగిలు. వై. అ. కిరి. = పాఁక్తన. పాఁత
 వడు: రూ-పాఁతగిల్లు, పాఁబడు.
 పాఁతగిల్లు. వై. అ. కిరి. = పై. — బ్రుము.
 పాఁతఁబలుకులు. ద్వ. వి. బ: చూ, పాఁగ
 పాఁబడు. వై. అ. కిరి. 1: చూ, పాఁతగిల్లు;
 2. అలపడు: చూ, సిద్ధించే.
 పాఁబలుకులటెంకి. ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు.
 ఆం, భా. పృ. 181. [చూ, పాఁగబ్బము.
 పాఁబలుకులు. ద్వ. వి. బ. రూ-పాఁబల్కులు:
 పాఁబల్కులు. ద్వ. వి. బ. — పై. — ఉ, రా-
 2, ఆ. 178. [ద్యుడు. సాం. దే. 9.
 పాఁబల్కుసాముపెట్టె. ద్వ. వి: చూ, సూ

పాక. దే. వి: చూ, రూ-పాక.

పాకటము. సం. విణ: చూ, పకటనము.

పాకామ్యము. అం. పరీష్టి: చూ, సిద్ధులు.
(విభూతులు.)

పాకారము. సం. వి. అ. పుం. = పగహరి: అవి,
కంధావాటము, కళత్రము, నేమము, వర
ణము. (తె).—కోట, పగహరి-పగహరి.

పాకృతభవము. పా: చూ, పాకృతము.

పాకృతభాషాభేదములు. అం. ఇవిఆలు.—
౧. మహారాష్ట్రదేశములో పాకృతము,
౨. కూరనేనదేశములో కౌరనేని, ౩. మగ
ధదేశములో మాగధి, ౪-౫ బాహ్లిక, సన్యా,
నేపాల, పాండ్య, కేకయ, కుంతల, చోళ,
భోట, గాంధార, నుధేష్ట, ద్రవిడ, గౌడ,
లాటదేశములను పికాచదేశములందుఁ బైకా
చియు, చూళికయును, ౬. ఆభీర, ఘూర్జ
రాది దేశములందవభ్రంశభాషయును వాడు
చున్నారు: (చూ, పాకృతము. 1; భాష. 1.)

పాకృతము. పా. ౨. కానొకభాష. (సంస్కృత
పదములు రెండువిధములుగాఁ దెనుఁగునం
బ్రవేశించుచున్నవి. (1) అందుఁ గొన్ని ప్రా
కృతభాషలోఁజొచ్చి పాకృతపదంబులై
అచ్చటనుండి తెనుఁగునఁజేరుచున్నవి; (2)
మఱిగొన్ని సంస్కృతశబ్దములు పాకృతభా
షయందుఁజేరక సరిగా తెనుఁగునంబ్రవేశించు
చున్నవి. ఈసంస్కృత పాకృతశబ్దములు
తెనుఁగునఁ జేరునపుడు చివరమాత్రముస్వల్ప
ములగుమార్పులు చెందినంజెందుఁగానియితర
భేదములనొందవు. ఈద్వివిధపదంబులే తత్స
మంబులని వ్యవహరింపఁబడును. ఇట్లు తెలు
గులోనికి వచ్చిన సంస్కృత పదములు
“సంస్కృతసమము” లనియు, ఇట్లే వచ్చిన
పాకృతపదములు “పాకృతసమము” లని
యుఁదెలియఁబడుచున్నవి. ఇట్టి పదములు

గాక, సంస్కృత పాకృత శబ్దంబులలోఁ
గొన్ని చివర మార్పులేగాక, పదములలోని
వర్ణములు పోయిగాని, వర్ణములు మాటి
కాని, కొత్తవర్ణములు చేరికాని మాటు
రూపంబులనొంది తెనుఁగునఁజేరెడు కొన్ని
సంస్కృతపాకృతశబ్దములు “తద్భవంబు
లు” అని చెప్పఁబడును. ఇట్లు సంస్కృత
మునుండి పుట్టినపదములు “సంస్కృతభవ
ములు”, పాకృతమునుండిపుట్టినవి “ప్రాకృతభ
వములు” సంస్కృతసమ, ప్రాకృతసమ, సం
స్కృతభవ, పాకృతభవములేకాక, “దేశ్య
ములు” అనెడిపదంబులును దెలుఁగునంగలవు.
సంస్కృతసమంబులు గాక తక్కిననాల్గు విధ
ములైన యాంధ్రపదంబులు “అచ్చికము
లులేక అచ్చే తెనుఁగులనియుఁ దెలియఁ
బడును. (ఉ॥దర్పణము.) (ఇది తెలుఁగుభాషా
ప్రణాళికయైనను విషమంతయుఁ దెలుపుట
కిచ్చేట వివరింపఁబడియె): (చూ, పాకృత
భాషాభేదములు, భాష. 1.); అం. 2: చూ,
తారాకీర్తయలు.

పాకృతసమము. పా: చూ, పాకృతము.

పాకృతుఁడు. సం. విణ. పామరుఁడు: చూ,
హీనుఁడు.

పాకెన. వై. వి. = పాకాన్న. (రూ-పాకెన-
పాకెన్న-పాకెన్న) య. 4, ఆ. 115:
చూ, పాకాన్నము.

పాకెన్న. వై. వి. = — వై. —

పాకృతనము. సం. విణ: చూ, పాకృత. 4.

పాగల్భ్యము. సం. వి. అ. న. 1. పగల్భ
త్వము; 2. స్త్రీలయొక్క అయత్నజమైన
యొకానొక శృంగారచేష్ట.

పాగ్జోతిషము. అం: చూ, దేశములు.

పాగ్భరము. సం. వి. అ. పుం. 1. అతిశయ
ము: చూ, హెచ్చే. 2; 2. పర్వతములు

లోనగువాని కిభరము: చూ, కిభరము. 1. పాగ్గినరుడు. సం. విణ.1: చూ, ముందునడచువాడు; 2: చూ, మొదటివాడు.

పాగ్గిహరము. సం. విణ. 1. ముందునడచువాడు: పాగ్గిము; 2. మొదటిది:చూ, కైస్త్రము పాగ్గిహరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరిభాషుడు.

పాగ్గిగ్రము. సం. విణ: చూ, పాగ్గిహరము. పాగ్గిగ్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పాగ్గిహరుడు.

పాగ్గిగ్రంశము. సం. వి. ఆ. పుం హస్తగ్రహము నకు ముందున్న భాగ్యహము: చూ, సమనము. 1. [పుం: చూ, పరిమళము

పాగ్గిహరము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పగ్రహ పాగ్గి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తూర్పు: చూ, హరిత్తు. 1; 2. పశ్చిమ: చూ, హరిత పత్రిక. [స్త్రీ. 7, ఆ. 133.

పాగ్గిచితము. వై. వి: చూ, రూ-పాచితము. పాగ్గిచీన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిటువాద్రి: చూ, కద్దకర్ణి.

పాగ్గిచీనబర్హి. సం. వి. న్. పుం. 1. ఇందురు: చూ, సహసార్థుడు; 2. ఒకానొక రాజు: చూ, రాజు. 1.

పాగ్గిచీనము. సం. వి. ఆ. న. 1.కంపకోట:చూ, వెలుగు; విణ. 2. పూర్వదిశయందుగలిగినది; 3. పూర్వకాలమందు గలిగినది.

పాగ్గిచీనావీతము. సం. వి. ఆ. న. కుడిభుజము మీదుగా ఎడమపార్శ్వమున ప్రేరేడుజేయెము: చూ, యజ్ఞోపవీతము. [నము. 1.

పాగ్గిచీరము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-పాగ్గిచీ పాగ్గిచుర్యము. సం. వి. ఆ. న. పగ్గిచురత్వము. పాగ్గిచేతనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పగ్గిచేతనుడు.

పాగ్గిచ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. శరావతియను

నది యెల్ల గాఁగల పాగ్గిక్షీణముల మధ్య దేశము: చూ, దేశములు; విణ. 2. తూర్పుదిక్కునందలిది: చూ, హరిత్తు. 1.

పాగ్గిచ్యవృత్తి. అం: చూ, నైతాళీయము, వృత్తము. 1. (బేసిపాదంబులందు 14 లఘువులు సరిపాదంబులందు 16 లఘువులు గలిగి బేసిపాదంబులేడింటు సరిపాదంబుల తొమ్మిదింటయూ తీగల వృత్తము.)

పాగ్గిజనము. సం. వి. అ న. మునికోల: చూ, సిట్టు. పాగ్గిజాపత్యకాండములు. అం: చూ, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము.

పాగ్గిజాపత్యకృచ్ఛము. అం: చూ, కృచ్ఛము 6. పాగ్గిజాపత్యము. సం. వి. ఆ న. 1. అధికారము: చూ, రపము. 1; 2 ఇష్టివిశేషము: చూ, యజ్ఞము; 3 పండ్రెండుదినములలో ముగింపఁగిన వ్రతము: చూ, కృచ్ఛము. 6: చూ, వ్రతము; పుం. 4. మీరిరువురుగూడి ధర్మముచేయుడని పరునితో సరిభాషించి కన్నెనిచ్చిచేయు పెండ్లి: చూ, వివాహము; అం. 4: చూ, కర్మములు; 5: చూ, తానములు (శుద్ధజానములు.) [సారథి.

పాగ్గిజిత. సం. వి. ఋ.పుం. తేరుపూన్వరి:చూ, పాగ్గిజ్జ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మంచిబుద్ధిగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2.

పాగ్గిజ్జి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. లౌకికవ్యవహారమునందు మిక్కిలి తెలివిగల ఆడుది: చూ, పాగ్గిజ్జ. 1; 2. పండితునిభార్య:చూ, భార్య. పాగ్గిజ్జాడు. సం. విణ. 1: చూ, సుధి; 2:చూ, సమర్థుడు. [రాశము.

పాగ్గిజ్యము. సం. విణ. అధికము: చూ, హే పాగ్గిజ్యవాకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. తగవరి: చూ, స్వామి. 3. [పాగ్గిహింసకము.

పాగ్గిగొడ్డము. వై. విణ.=పాగ్గిగొట్టు: చూ, పాగ్గిగొడ్డకముగొనురీతి. పా. ఎవని నూత్తుడ

శలో నెవని పాణిదశ కనుగొనవలెనో యట్టివాని సూక్ష్మదశాపరిమాణమును పాణి దశానాథుని మహాదశా సంవత్సరసంఖ్యచే గుణింపవలెను. అట్లుగుణించిన మొత్తమును 120 చే భాగించినయెడల పాణిదశాపరిమాణ ము తెలియును. [భర్త; 2: చూ, యముడు. పాణినాథుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పాణిభయము. సం. వి. అ. న. పాణిమునకు భంగము. (వా)

పాణిము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పానము గాలి: చూ, వాయువు: 2.=పానము. హృద యమందలి గాలి: చూ, వాయువు; 3. కావ్య జీవనము; 4. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 5. బో శము: చూ, శశము; బ. 3.=పానము: అస వు-అనువు, చైతన్యము, జీవము, జీవితము, (తె).-ఉనుము, వాసము, చుండల, మిడుకు; తద్వి.-కొంచెము మిగిలియున్న పాణిము, - (తె).-మట్టుచుటు, (మి) కొఱపాణిము; విణ 7. నింపింపబడినది: చూ, సంపూర్ణము.

పాణిము పాణిముగా. జా. ఏకీభావముతో. “పాణింబు పాణింబుగా నిను మన్నిం పడదొ” (పారి. 2, ఆ. 25.)

పాణిముగక్షించుట. అం: చూ, చిహ్నములు. పాణిములు. అం 1. పాణి, అపాన, సమాన, ఉదాన, వ్యాసవాయువులు: చూ, వాయు వు; 2. ఘాతజఘ్నములతోను తన్మధ్యస్థము లైన విరామకాలములతోనైన నృత్యగీత వాద్యకాల పరిచ్ఛేదనమే తాళశబ్దార్థము. ఇట్టి తాళమునకు పాణిములు 10. కాల పాణిదా: చూ, తాళపాణిములు.

పాణివాయువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పాణిము. 1—2. ప్రవేశము.

పాణిచారము. సం. వి. అ. పుం. పాణియో పాణిచారముపడు. మి. అ. కిరి: చూ, పర

ముపడు. 2.

పాణిణాయామము. సం. వి. అ. పుం. “ఓం భూః బ్రహ్మభూర్భు వస్సువరోమ్.”: చూ, యోగాంగములు (అం గము. 9.) (నాసికాముఖములయంగు సంచ రించెడు వాయువును మంత్రపూర్వకముగా నిరోధించుట.) (చూ, ఓమ్, గాయత్రి.) పాణి సం. వి. క్. పుం. 1. మనుష్యాదిజంతు వు: ఆత్మవీరుడు, చేతనము; విణ. 2. పాణి ణముగలది: చూ, హంసుడు. 2.

పాణిణిద్యూతము. సం. వి. అ. న. కోడిపండ్ల లోనగునది: చూ, సమాహ్వయము. 2.

పాణిణుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రహ్మ. 1. పాణిణులు. అం. పాణిణసహాయుచే బల్కల బడుహల్లులు పాణిణులనబడును. ఉదా. — “క, గి, చు, న్యూ, టే, వ్లు, యు, రా.” మొ. పాణిణేషుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పాణి నానుడు. 1-2. [సాదము. (1)

పాణితరాశనము. సం. వి. అ. పుం. చేద్ది: చూ, పాణితర్భోజనము. సం. వి. అ. న. — పై— పాణితస్నానము. సం. వి. అ. పుం. వేకువతాన ము: చూ, స్నానము. 1.

పాణితస్సంధ్య. అం. పాణితఃకాలసంధ్యావందన ము: చూ, సంధ్యావందనము.

పాణికుల్యము. సం. వి. అ. న. ప్రతికులత్వము. పాణిపదికము. పా. ధాతుభిన్నంబును ప్రత్యయ భిన్నంబును ప్రత్యయాంతభిన్నంబునగు అర్థ వచ్ఛబ్దరూపము. దీనికి నామమనియుఁ బేరు గలదు. ఉదా. — శివ-శివా, హరి, నదీ. మొ.

పాణిబోధకము. అం: చూ, చుంబనస్థానములు.

పాణిభావ్యము. సం. వి. అ. న. పృతిభూత్వము.

పాణివేశిని. అం. 1. దూతికావిశేషము: చూ, నాయికలు; 2: చూ, దూతీచతుష్టయము.

పాణిహారకుడు. సం. వి. అ. పుం. గారణి

విద్యయందు నేర్పరియైనవాడు: చూ, వ్యాకృత
గార్హి.

పాఠ్యముకల్పితుడు. సం. వి. అ. పుం. కొంత
గా చేదుననారంభించిన శిష్యుడు: చూ,
తైత్తిరీయము.

పాఠ్యమిచ్చుడు. సం. వి. చూ. మొదటివాడు.

పాఠ్యమ్యము. సం. వి. అ. ప. పరిమితము.

పాఠ్యముపడుట. సం. వి. నేడుకొనుట (శి. ౪)

పాఠ్యముపడుట. సం. వి. —పై—(వాడుక)

పాఠ్యమిచ్చించు. సం. అ. కి. పుట్టు: చూ,
సంభవించు. [చూ, సంభవము. 1.

పాఠ్యమర్హము. సం. వి. అ. పుం. పుట్టుక:

పాఠ్యమర్హతము. సం. వి. పుట్టినది: చూ,
సంహతము. [స్వ. ౩.

పాఠ్యదేశము. సం. వి. అ. న. దానము: చూ,

పాఠ్యదేశము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప
దేశము. ౩—4.

పాఠ్యధాన్యము. సం. వి. అ. న. పరిధానత్వము.

పాఠ్యపడుడు. సం. వి. అ. క్రయము (తై).—
పొందువాడు. [లాభము. 1.

పాఠ్యపణము. సం. వి. అ. న. = పాఠ్యపు: చూ,

పాఠ్యపణీయము. సం. వి. పొందదగినది: చూ,
లభ్యము. 1. [అ. 244: చూ, సక్తమగు.

పాఠ్యపించు. సం. స. కి. పొందు. ఉ, రా. 6,

పాఠ్యపు. పై. వి. 1. = పాఠ్యపణమ్. ఆశ్రియము:
చూ, సన్నిధానము. 2; 2: చూ, సమీపము.

పాఠ్యపుగొను. వా. స. కి: అందగొను, ఊత
కొను, ఊడు, ఊను, చేపట్టు, తాచే, తొట్టు,
తొడుకు, పట్టు. (సం).—ఆవలంబించు,
ఆలంబించు, ఆశ్రియించు, ఉపసర్పించు.

పాఠ్యపుచేటచేవాడు. వా. వి. (సం).—
ఆశ్రియాశుడు. [వరాసుపు.

పాఠ్యప్తపంచత్వము. సం. వి. అ. పుం: చూ,

పాఠ్యప్తము. సం. వి. 1. పొందబడినది: చూ,

సంసక్తము; 2. కూడుకొన్నది: చూ, సహి
తము. [పుడు; 2. చూ, సుధి.

పాఠ్యస్తరూపుడు. సం. వి. 1: చూ, సురూ
పాఠ్యస్తరూపుడు. (ఉపాయపాయములయొక్కచే
గార్యసంభవము) (బహుమారవ్యాపి కథ
పతాక; అపాయములేకుండ గార్యమొనర్ప
యత్నించుట నీయతాప్తి; కొంతపటకేవచ్చి
నిలిచిపోవుకథ పరికరి.)

పాఠ్యప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పొందు: చూ,
లాభము. 1; 2. శుభోదయము: చూ, లాభ
ము 1; 3. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1;

పుం. 4 ఒకవిశ్వము: చూ, సిద్ధులు
(విభూతులు) [చూ, సక్తమగు.

పాఠ్యప్తించు. సం. అ. కి. కలుగు, పొందు:

పాఠ్యప్తము. సం. వి. చూ, పాఠ్యపణీయము.

పాఠ్యబల్యము. సం. వి. అ. న. పరిబలత్వము,
బలీవృత్తి.

పాఠ్యభవము. సం. వి. అ. న: చూ, పరిభుత్వము.

పాఠ్యభాతికము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-
పభాతికము.

పాఠ్యభృతము. సం. వి. అ. న. కానుక: చూ,
నూడిది.

పాఠ్యమాణికుడు. సం. వి. 1. మేరమీఱని
వాడు; 2. సత్వముతప్పనివాడు; 3. శా
స్త్రము నెఱిగినవాడు: చూ, శాస్త్ర
విదుడు.

పాఠ్యమాణ్యము. సం. వి. అ. న. 1. దృష్టాంతము:
చూ, వృత్తాంతము. 7; 2: చూ, సాత్వము. 1.

పాఠ్యమిడి. దే. వి. 1. కార్మము: బెట్టిదము;

వి. 2. కూరము: చూ, రారము. 2;

3. కూరుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2;

4. కూరురాలు. విక. 6, అ. 78: చూ, స్త్రీ.

పాఠ్యమినుకులు. ద్వ. వి. బ. రూ-ప్రామినుకులు:
చూ, పాఠ్యమినుకులు.

పాఠ్యమినుకులు. ద్వ. వి. బ. —పై—య. 1, అ. 16.

ప్రామాణ్యము. సం. వి. అ. న. అష్ట: చూ, వాగకము. (1).

ప్రామా. దే. స. కి. 1. రూ-పాము. విజ. 3, ఆ. 80: చూ, రుద్దు. 1; 2. పూము. కాశీ. 7, ఆ. 36: చూ, లేపనముచేయు; 3. మూయు; స్వా. 4, ఆ. 108: చూ, స్థగనముచేయు; 4. తడిపోవనొత్తు. భాగ. 1, స్కం. 192: అప్పళించే, ఉనుము, ఒత్తు, చేతచే. తుడుచు-తుడ్చు, నూకు; 5. చెఱుము-చూ, తాచు; 6. పీడించు చూ, హింసించు 2; 7 ఖండించు మార్క. 1, ఆ. 39: చూ, సెలగు.

ప్రాముడు. దే. వి: చూ, పులుముడు.

ప్రాయశ్చిత్తము. సం. వి అ. న. పావితము - ప్రావితము: చూ, శిక్ష. 1.

ప్రాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. సరువము - పాంశము. పాండు. 2, ఆ. 27: చూ, పయస్సు. 1; 2. మరణార్థముసర్వకర్మపరిత్యాగ పూర్వకమైన ఉపవాసము: చూ, లంకణము; 3. చోవు: చూ, సావు; 4: చూ, బాహుశ్లము; 5. వృత్తిచుందుత్తరపదమైనచో సమానము. “పశుప్రాయము” మొ.

ప్రాయ. దే. వి. 1. పారుషము. జై. 7, ఆ. 130; చూ, శక్తి. 1; 2. భాగ్యము. హరి. పూ. 5, ఆ. 222: చూ, సంపద; 3. సౌమం గల్యము. నై. 2, ఆ. 138.

ప్రాయుడి. దే. విణ. 1: దరిచేసి. (సం).— దీనుడు; 2. భాగ్యహీనము: చూ, నీదరము. 1.

ప్రాయకము. సం. వి: చూ, సామాన్యము. 3. ప్రాయేణు. ద్వ. వి. మున్నీరు: చూ, సముద్రము. ప్రాయరంభము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆరంభము: చూ, సన్నాహము. 2; 2. దొరకోలు. చూ, సన్నాహము. 2.

ప్రాయరంభించు. సం. అ. కి: చూ, సమకట్టు. 2.

ప్రాయభు సం. వి. అ. పుం. 1. శరీరమునెత్తిం

చెడి కన్నవిశేషము. ఆగామి, సంచిత, ప్రా రబ్ధములలో నొకటి: చూ, త్రయము; విణ. 2. ఆంశము: చూ, సన్నాహము. 2.

ప్రార్థి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కరిబంధము. ప్రార్థకుడు. సం. విణ. 1: కథంకడికుడు, పృశ్నకర్త, పృష్ట (తె).—అడుగువాడు; 2: చూ, వేడువాడు.

ప్రార్థన. సం. వి. ఆ స్త్రీ. రూ-ప్రార్థనము. 1 అడుగుట: చూ, వేడికోలు; 2 వేడుట: చూ, స్తోత్రము.

ప్రార్థనము. సం. వి అ. న. —పై—

ప్రార్థనార్థకము. పా. వ్యతిరేకమధ్యమపురుష చివర ఎ, ఏ, ఒ, ఓ, అయ్య, అమ్మ అను నవిచేరి ప్రార్థనార్థకమగును. ఉదా.—సండనె, వండవే, వండవో, వండవో, వండవయ్య, వండరమ్మ. (ఇట్లు వండరె మొ.)

ప్రార్థనీయు. సం. విణ. 1. అడుగడగినది; 2. వేడడగినది: ఆశాస్యము.

ప్రార్థించు. సం. స. కి. 1. వేడు: చూ, వేడి కోను; 2. కోరు: చూ, వాంఛించు.

ప్రార్థితము. సం. విణ. 1. అడుగబడినది: చూ, వాంఛితము; 2. వేడబడినది: అర్థితము—అర్థితము; 3. శత్రువుచే అడ్డగింపబడినది: చూ, రుద్దము 1. [వేడబడినవాడు.

ప్రార్థితుడు. సం. విణ. అభ్యర్థితుడు: చూ, ప్రాలంబము. సం. వి. అ. న. మెడనుండి సరిగా నురమున వేరైదు పూలదండలోనగు నది: చూ, భూషణము. 2

ప్రాలంబిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ మెడనుండి సరిగా నురమున వేరైదు బంగారు కాసులదండలోనగునది: చూ, భూషణము. 2.

ప్రాలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-పాలు. 7—8.

ప్రాలుమాలిక. దే. వి: చూ, రూ-పాలుమాలిక.

ప్రాలుమాలు. దే. అ. కి: చూ, రూ-పాలుమాలు.

పాస్. పా. పాస్మనఁబ్రతిచరణముయొక్క
రెండవయక్షరము. “అనంతరాక్షరంపాస్”
యని నన్నయ భట్టియము. పాస్మనకు
వాలైముఖ్యముగాని స్వరము పరిధానము
గాదు. అనఁగా నొకేహల్లు ఏయచ్చోతోనై
నఁగూడి యుండవచ్చుననుట. మొదటి చగ
ణమందలి రెండవవగ్గమేవో యదే నాల్గుచర
ణమలందుచు రావలెను. పాస్మాక్షరమునకు
మందు హ్రస్వమున్న హ్రస్వము. దీర్ఘము
న్నదీర్ఘము. సున్నయున్నసున్న. నాల్గుచో
ట్ల సరిగ నుండవలసినదే. పాస్మాక్షరములు
ద్విత్వ, సంయుక్తములు గలవయ్యెనేని
నాల్గుచోట్ల నట్టి ద్విత్వసంయుక్తములే రా
వలెను. సున్నగాని సంయుక్తముగాని యు
న్నపుడు దానికిఁబూర్వము హ్రస్వదీర్ఘము
లతోఁబనిలేదు. అవి యెట్లయినను గురువులే.
కం॥ చంచలలోచన లప్పుడు । గాంచిరి
కమలాకరంబుఁ గాననసీమన్.” రేఫసం
యుక్తముగాని అతిసున్నగాని యొకపాద
మందుండి తక్కినచో లేకున్నను దప్పు
లేదు. “ఉ॥ త్తత్రియ వంశవర్ధనులు సర్వి
జనస్తుతి పాతుల్లెన మాం । ధాతృ ముఖావ
నీశ్వరులు.” “వాఁడు పరమాత్ముఁడని నే
పడక.” సంధివలన మాటిన సిద్ధమైన “గ
స, డ, ద, వ, బ, య” లు మిత్రములు

“ఉ. భయభక్తుల తోడనువా | నియెడలనే
దిరుగుచుంటి.” దురితము, బిందువునుగలిసి
ద్విత్వములైన “నమ”లు సిద్ధములైన
“న్నమ్మ”లతో మైత్రినందుచు. “ఉ. భ.
క్తిమ్మరహరు పూజనములు | నెమ్మదితో
జేతు.” ఇత్యాది. (చూ, త్రిప్రాస.) (ధం
దోలక్షణము.)

ప్రాసంగము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తల
కాడి (కాడికివెనుకటికాడిఅనికొందలు)

ప్రాసంగికము. అం: చూ, వస్తువు. 2.

ప్రాసంగ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. కాడిమోసె
డుఎద్దు, కాకటము: చూ, నృపభము. 1.

ప్రాసంగు. దే. వి. ఒకసస్యము. పొండు. 3, ఆ.
3; అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 69: చూ, స్తంబ
కరి (ధాన్యము.)

ప్రాసము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, ప్రాస
యతి; 2: చూ, ప్రాస; 3. ఈలై: చూ,
బాణము. 1; అం. 4: చూ, ముప్పదిరెండా
యధములు.

ప్రాసయతి. పా. (ప్రాసము) ప్రాసయతియన
పద్యపాదద్వితీయాక్షరమును, విశ్రమాక్షర
ద్వితీయాక్షరమును, మైత్రిగనుట. “భాను
రంబను పాత్తముచేసినాడ.” ఇందు భా
తర్వాతి “స” ప్రాస; భాను యతిచే సరి
కాదు కావున, చే తర్వాతి “సి” ప్రాసకు
సరిపుచ్చేబడియె. ప్రాసయతి సీస, గీత,
లయగ్రాహులందె కలదు. సీస, గీతములకు
బ్రాసలేదు. లయగ్రాహి లయ విభాతులకు
బ్రాసయతియేగాని యతిలేదు. దండకము
వకు గణపరీధానమెకాని యతిప్రాసలులేవు.
ఇత్యాది. [(ప్రాసవము=పుష్పము.)

ప్రాసవము. సం. విణ. ప్రసవసంబంధమైనది.

ప్రాసాదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దేవళము;
చూ, సదనము. 1; 2. రాజగృహము: చూ,

సదనము. 1.

ప్రాసికుడు. సం. విణ: కాంతికుడు, కాంతి
కుడు. (తె).—ఈలైకాడు.

ప్రాస్తాము. సం. వి. ఆ. పుం. ఉదయాది పది
గడియలవఱకు గలకాలము, లేచగలు:చూ,
వాసరము.

ప్రి

ప్రిదులు. వై. అ. క్రి. 1.=భిద్. విరియు.స్వా.
3, ఆ. 23: చూ, వికసించు; 2. లిగువుతగ్గు:
చూ, సడలు 6; 3. తగ్గు కళా. 8, ఆ. 99:
చూ, నుగ్గు. 9; 4. ఊడు. మార్కు. 7,
ఆ. 242: చూ, సడలు. 4; 5. జోటు: చూ,
సడలు. 5; 6. తొలగ. హరి. పూ. 7, ఆ.
96: చూ, విరియు. 5.

ప్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ప్రియురాలు:
చూ, స్త్రీ; దే. వి. (1): చూ, పిర-పిఱ.

ప్రియంగువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. కొఱ్ఱలు:
చూ, ధాన్యము; 2. నల్లవలు: చూ, సర్వ ప
ము; 3. పిప్పలి*: చూ, శౌండి (పిప్పలి);
4.=పేంకణము*: చూ, సన్నకదుర్తి; 5.
5. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

ప్రియంపడు. మి. ఆ. క్రి: రూ-ప్రియపడు-
ఇప్తమగు: చూ, సంధించు. 2.

ప్రియంపద. అం: చూ, వృత్తము. 1. (న, భ,
జ, రగణములు. 8 యతి. 12వ భందస్సు.)

ప్రియంపదుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకభేచ
రుడు: చూ, నేలుపు (దేవతాభేదములు);
విణ.2.ఇచ్చేకమాడువాడు:చూ,శ్లక్షుడు.2.

ప్రియకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1:చూ, ప్రియం
గువు. 5; 2. చిత్రవర్ణముగలజింక:చూ,హరి
ణము. 1; 3. తుమ్మెద: చూ, సారంగము.
3; 4. కడప*:చూ,హలిప్రియము; 5. ప్రేం

కణము*: చూ, క్యాము. 7; 6. వేగెన *: చూ, సన్నకము. 2.

ప్రియకాంత. అం: చూ, కృత్తము. 1. ("న, య, న, య, న గురువులు. 11 యతి 16 వచంస స్స); వా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 2 చూ, ప్రియురాలు.

ప్రియత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, క్షేహము.

ప్రియదర్శికనాటిక. అం. (క్రిహర్షణు వాసె ను): చూ, కార్యనాటికములు. [పడు.

ప్రియపడు. మి. అ. కిరి: చూ, రూ-ప్రియం

ప్రియము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కృద్ధి *: చూ, రాజార్హము; 2: చూ, క్షేహము. మార్క. 3, ఆ. 98; 3: చూ, సంతోషము; విణ. 4: అనురక్తము. ఇప్తము: చూ, నల్ల ధము. 2; 5: (తె).—గాయకము, గిరాకి; 6. కోరంబడినది: చూ, వాంఛ; ఆం. 7: చూ, జన్యతాశములు.

ప్రియనాది. సం. విణ. (న. ఈ. న): చూ, ప్రియంబదుడు. 2.

ప్రియవాదిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వివాహాది ప్రియుక్తమగు మంగళవాద్యము: చూ, పీఠె; 2. వివాహాది ప్రియుక్తమంగళవాద్య ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

ప్రియాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దాక్షి *: చూ, స్వాదుఫల.

ప్రియాలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-ప్రియా శము *: చూ, సన్నకదుర్గువు; 2. అడవి మామిడి: చూ, మామిడి. [లము. 1. *

ప్రియాభువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, ప్రియా ప్రియుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాణి నాథుడు: చూ, సామి. 2; 2: చూ, స్నేహితుడు.

ప్రియురాలు. వా.మి. వి: చూ, ప్రియసి.

ప్రి

ప్రిణనము. సం. వి. ఆ. న. తృప్తిఁబుట్టించుట: చూ, సాహిత్యము.

ప్రితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సంతోషము. పాండు. 2, ఆ. 104: లక్ష్మీ. 3, ఆ. 108; 2 = చాతి: చూ, క్షేహము; 3. మన్మథుని భార్య: చూ, భార్య; అం. 4: చూ, యోగ ములు; 5: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్క పాదమున ఒకరగాము రెండుగురువులు గల ది 5వ ఛందస్సు.)

ప్రితిదత్తము. సం. వి. ఆ. న. అత్తగారి చేతఁ గాని మామగారిచేతఁగాని పేరిమచేరియ్యఁ బడినదియు పాదపందన కాలమునందియ్యఁ బడినదియునైచస్త్రీధనము: చూ, విత్తము. 1. ప్రితుడు. సం. విణ: చూ, హృష్టుడు.

పు

పుంగుడు. దే. వి: చూ, రూ-పుంగుడు. 1—2—3. [భాగ. 7, స్కం. 12.

పుచ్చే. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పుచ్చే. 5.

పుప్పి. దే. వి: చూ, రూ-పుప్పి. 1—2; 3. మనిహోపవిశేషము: చూ, రిత్నము. 1.

పుప్రు. వై. వి.=పులక: చూ, రూ-పురుగు.

పుప్రము. సం. విణ: చూ, రూ-పుప్రము.

పె

పెంకడము. వై. వి.=ప్రియంగు *: చూ, సన్నకదుర్గువు.

పెంకణము. వై. వి.=—వై.—

పెక్కిణము. వై. వి.=పేక్షణము: చూ, రూ-పెక్కిణము. 1—2.

పెరిగడ. వై. వి.=పరిధాని (ద్వయమని శ.ర.):
చూ, రూ-పెగడ. 1—2—3; అం.

4. (అమాత్యుడు): చూ, రాజ్యాంగములు.
పెరిగడ. వై. వి.=పరిధాని (ద్వయమని శ. ర.)
(పేరు + కడ)—పై—(యువరాజునకు. —
వై. 3, ఆ. 28.) [సాని: చూ, భార్య.

పెరిగడసాని. ద్వ. వి. మంత్రీభార్య, మంతు
పెరిబ్బ. దే. వి: చూ, రూ-పెరిబ్బ *.

పెరిబ్బలి. దే. వి.—పై.— [నిజముగా.

పెరిబ్బొత్తి ద్వ. కి. విణ. (పేరు + బొత్తి)

పెరిగడ. ద్వ. వి: చూ, రూ-పెరిగడ.

పే

పేరింకడము. వై. వి.=సిరియంగు *. రుక్మి.
3, ఆ. 35: చూ, సన్నకదువు.

పేరింకణపద్ధతి. అం: చూ, ఉద్ధతము.

పేరింకణము. వై. వి. 1.=: చూ, రూ-పేరిం
కడము. *. స్వా. 3, ఆ. 84; అం. 2: చూ,
నాటికలు (ఒకంకము, యుద్ధకథ, నీచపా
త్రనాయకుడు). [డసు *.

పేరింకనము. వై. వి.=: చూ, రూ-పేరింక
పేరింఖ. సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. డోల, ఉయ్యా
ల: చూ, సహరి; 2. పర్యటనము: చూ,
విహారము. 1; 3. సృత్యము: చూ, వ్యంజక
ము. 1; 4.=పేరెము. అశ్వగతి: చూ,
పేరెము.

పేరింఖణము. సం. వి. అ. న. 1. సృత్యవిశేష
ము. భార. విరా. 1, ఆ. 233. చూ, పేరిం
ఖ. 3; 2: చూ, పేరింఖ. 2; 3. ప్రవేశము:
చూ, సాహసము. 1; 4. నాటకము: చూ,
వ్యంజకము. 1. [బంధములు.

పేరింఖాయితము. అం: చూ, ఉత్తానకరణ

పేరింఖావతి. అం: చూ, వ్యానకరణ బంధము

లు. (అఱవదియగు విపరీతకరణబంధములలో
నొకటి).

పేరింఖితము. సం. విణ. 1. ఊచేబడినది,
ఆంహోఖితము: చూ, లోలితము; 2. కదలిం
పబడినది: చూ, వేల్లితము. 2; అం.

3: చూ, ఆరోహిపర్ణగతాలంకారములు;

4: చూ, అహరోహి పర్ణగతాలంకారములు.

పేరింఖోలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాతాడోల:
చూ, సవారి.

పేరింఖోలికము. అం: చూ, కరణములు.

పేరింపుడు. దే. విణ. అధికుడు. పంచ. నా.

1, ఆ. 414: చూ, హేమాహేములు.

పేరింబాయి. దే. వి. బ. (పేరిల + పాయిలు)

పేరిలగింజలు. పాండు. 4, ఆ. 198: చూ,

పేలలు.

పేరిక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బుద్ధి: చూ,
హృల్లేఖము. 2; 2. ఈక్షణము: చూ, వీక్ష
ణము; 3. సృత్యక్షణము.

పేరిక్షణము. సం. వి. ఆ. న. 1. సేత్రము:
చూ, లోచనము; 2: చూ, పేరిక్ష. 2;
3. ప్రత్యేక్షణము; 4.=పెక్కణము. సాభిన
యసృత్యము: చూ, వ్యంజము. 1; 5.=పెక్క
ణము. జెట్టిల కుస్తీతావు, మల్లరంగము: చూ,
వ్యంజకము. 1: (చూ, మల్లకాస్త్రము).

పేరిక్షణికుడు. సం. విణ. 1: దర్శకుడు.
(తె).—చూచేవాడు; 2: చూ, ప్రతిహారి
డు. 2. [నీయము: చూ, వీక్షణము. 2.

పేరిక్షణీయము. సం. విణ. చూడదగినది: దర్శ
పేరిక్షితము. సం. విణ. చూడబడినది, వీక్షిత
ము: చూ, స్పష్టము.

పేరిగు. దే. వి: చూ, రూ-పేరివు.

పేరిచే. వై. స. కి. =పేరిరణ. రూ-పేరిరే
చే: చూ, రేచే.

పేరితపురము. సం. వి. ఆ. న. యమపట్టణము:

చూ, సీమ (1) (దేశములు.)

పేతపురీకాంశము. అం: చూ, వస్త్ర్యంశములు. పేతము. సం. వి. అ. పుం. 1. నరకమందుండు

జంతువు; 2. ఒకానొక భూతము: చూ, భూతము. 2; విణ. 3. పీనుగు: చూ, సంస్థితుడు.

పేతపనము. సం. వి. అ. న: చూ, శ్రమకానము.

పేతవారున బాహ్యులు: అం: చూ, ఘోర బాహ్యులు. (పిరు యజుర్వేదులు. కత్తియవాగా ప్రదేశములందు: గానంబడి యెదరు.) (చూ, బాహ్యులు.)

పేతవాహితుడు. సం. వి. అ. పుం: ఆవిష్ట: డు, భూతావిష్ట: డు.

పేత్య. సం. అవ్య. జన్మాంతరము: అమత్య.

పేపు. వై. వి: చూ, వేసుజోము.

పేమ. సం. వి. న్. పుం, న. రూ-పేమ ము.=పెరిమ-పెన్తి. 1: చూ, సంతోషము; 2: చూ, స్నేహము; వా. 3. దయ: చూ, హర్షము. 2.

పేమపంచకము. అం. అభ్యాసయోగము, అభి మానజము, సంప్రత్యయోగము, నైషయిక ము, స్వభావసాత్వము (5) [1-2-3.

పేమము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పేమ.

పేమ. దే. వి: చూ, రూ-పేమ.

పేమడి. వై. వి.=పేమ: చూ, స్నేహము. 1.

పేమడించే. వై. అ. క్రి. 1: చూ, కోకించే, 2: చూ, ప్రియంబడు. భార. ఆర. 6, ఆ. 123; 3: చూ, బాధపడు. పంచ. నా. 3, ఆ. 393:

పేయసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రియురాలు. పాండు. 2, ఆ. 27: చూ, స్త్రీ.

పేయనుడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, ప్రియు: డు. 1-2. [రసవదలంకారములు.

పేయన్సు. అం. 1: చూ, గుణములు; 2: చూ,

పేరకుడు. సం. విణ. ప్రేరేపణ చేయువాడు. పేరణపేల్లు. అం. జియ్యే, నిజంతము, నియంత ము అనునవి.

పేరణము. సం. వి. అ. న. (ఇది ఆ. స్త్రీ. గాను కనబడుచున్నది అనిశ.ర.): చూ, పేరేపణ. పేరణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=పేరిణి: చూ, రూ-పెరవణి. పు. 1, ఆ. 194.

పేరణీయు. సం. విణ. పేరణ చేయఁదగినది. పేరి. అం: చూ, మాళవ కైశిజభాషలు.

పేరించే. సం. స. క్రి. =పేరేంచు-పెరరేంచే: చూ, రేంచే.

పేరితము. సం. విణ. 1. పేరేపణబడినది: ఉత్తేజితము, ప్రవోదితము; అం. 2: చూ, హస్తపాణములు.

పేరేంచే వై. స. క్రి.=పేరణ: చూ, పేరించే. ఉ, రా. 2, ఆ. 129.

పేరేంచేట. వా. వి: (సం).-ఉత్తేజనకము, గర్జాఫలము, ప్రవోదనము.

పేరేపకుడు. వై. విణ: చూ, ప్రవోదకుడు. 2.

పేరేపణ. వై. వి.=పేరణ: రూ-పేరేపణ ము: చూ, హెచ్చేరిక. 4.

పేరేపణము. వై. వి.=పేరణ. —వై.—

పేరేపించే. వై. స. క్రి.=పేరణ: చూ, పేరించే.

పేరేపు. వై. స. క్రి.=పేరణ. —వై.—

పేరిడము. వై. వి.=ప్రలాప. (దేశ్యమని శ. ర): చూ, పదరు. 1.

పేరిరి. దే. వి. పదరుఁబోతు. హరి. ఉ. 1, ఆ. 17: చూ, పక్త: 1.

పేరిలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-పేలు(వృత్తి యందేక వచనాంతము. పేరిలగింజలు.)

పేరిక. దే. వి: చూ, రూ-పేరిక.

పేలు. దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పేలు. 1-2; 3. రజ్జి: చూ, పదరు. 5; 4. వేగు, తపించే:

చూ, సంతాపించు. (నెగచేత వేగియుబుకుటకు. — జై. 4, ఆ. 23; అదేపనిగమాటలాడుటకు. — భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 263.)

పేర్లుచే. దే. పేర్. (పేర్లజేయు): చూ, పేర్లుచే భార. ఆర. 4, ఆ. 245. (రూ-ప్రేల్పు.)

పేర్లుచ్చ. దే. పేర్. — పై —

పేర్లువాడు. దే. విణ: చూ, పేర్లరి.

పేర్లుపు. దే. వి: రూ-పేర్గు-పేగు-పేవు (సం. ప.). — అంత్రము-అంత్రము-ఇడ, ఉచ్చారము, పురీతత్తు. తద్వి — కడుపునపుట్టినబిడ్డకు. — (చూ, పేర్లుపులోని సదయులు అన్నియు దీనికి వర్తించును.) “ఇతడు నాపేర్లు” (వాడుక)

పేర్లుకము. పా. తీగెటపాలుపంపుయంత్రము.

పేర్లుకుడు. సం. విణ. పంపువాడు.

పేర్లుణము. సం. వి. అ. న: ప్రైసుము; (తే. ప.). అంపకము, అంపుట, పంపుట.

పేర్లుణియుడు. సం. విణ. పంపదగినవాడు. పేర్లుణుడు. 1.

పేర్లుషితుడు. సం. విణ. పంపబడినవాడు.

పేర్లుము. సం. విణ. మిక్కిలిపిరియమైనది: చూ, వల్లభము. 2.

పేర్లుణుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భృత్యుడు; విణ. 2: చూ, పేర్లుణియుడు.

వై

వైమరీతరగతి. వా వి. నాలుగవ (చిన్న) తరగతి. వైవేటు. వా. వి పల్లికుకానిది.

వైషము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పేర్లుణము; 2. మర్దనము: చూ, సంవాహనము; 3. క్షేతము: చూ, శోకము; 4. ఉన్మాదము: చూ, నీసము. (2).

ప్రా

ప్రాద్దు. వై. వి. బిద్దు: చూ, రూ-ప్రాద్దు.

(నూర్వ్యనకు. — భార. ఆర. 2, ఆ. 118; కాలమునకు. — నిర్వ. 10, ఆ. 83; ఉపకాలమునకు. — భాగ 10, స్కం. 813; పరిసరినములకు. — రామా. 3, ఆ. 107; ఉపకాలము అను నర్థమునందుకొందలు అవ్యయముగా వ్రాసియున్నారు. అపక్షమున సౌద్ధితి పూట, పొద్దుటెండ ఇత్యాదిరూపములు సిద్ధింపవు.)

ప్రాద్దుగట్టుట. వా. వి: చూ, అహః ప్రమాణము. ప్రాద్దుగట్టు. ద్వ. వి. నూర్వకాంతశిల. అచ్చ. సం, కాం. 9: చూ, రత్నము. 1.

ప్రాద్దుగొడుకు. వై. వి. 1: చూ, యముడు; 2. శని: చూ, రాహువు. 2; 3. కుంతికన్యా వస్థయందు నూర్వసివలనపుట్టినవాడు: చూ, రాధేయుడు; 4: చూ, సుగ్రీవుడు. 1.

ప్రాద్దుబట్టి. వై. వి. — పై. —

ప్రాద్దుకూన. వై. వి. — పై. — (యమునకు. — సాంబ. దే. 12)

ప్రాద్దుచోలి. ద్వ. వి. — పై. — [దే. 10.

ప్రాద్దుజేంట. వై. వి: చూ, హిమాంశువు. సాంబ.

ప్రాద్దుశోడు. వై. వి. — పై. — [దే. 15.]

ప్రాద్దుశోడుకోడె. ద్వ. వి. — పై. — (అం, సం.

ప్రాద్దుతీరుగుడు. ద్వ. వి: చూ, సూర్యానవర్తినీ.

ప్రాద్దునెల. ద్వ. వి. 1. పరిసరమునెల,

రూ-ప్రాద్దునెల: చూ, మాసము. 1;

వా 2. చూ, ప్రాద్దు. 6.

ప్రాద్దునెలకనుదోయి. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు.

1. అం, సదా. సుర. 14. [(గృహణము).

ప్రాద్దుపట్టు. ద్వ. వి: చూ, నూర్వగృహణము.

ప్రాద్దురిక్క. వై. వి. ఉత్తరగల్లు: చూ,

రిక్క. [చేలినెల: చూ, మాసము. 1.

ప్రాద్దురిక్కనెల. ద్వ. వి. ఘల్లునమాసము,

ప్రాద్దుతాయి. ద్వ. వి: చూ, ప్రాద్దుగట్టు.

ప్రాద్దునెల. ద్వ. వి. 1: చూ, రూ-ప్రాద్దునెల.

కళా. 5, ఆ. 125; వా. 2: చూ, ప్రాద్దు. 6.

(పోలు=ఇల్లు); 2. ఆడుది. ఆం, భా.
ద్వి. 104: చూ, స్త్రీ.

పోలు. నై. వి.=పురి. పట్టాము. “అపోలు”
ఉ, రా. 3, ఆ. 179: చూ, దేశము.

పోలుగుడుపు. దే. స. కి. రూ-పోలుగుడుపు
చూ, రేచే

పోలుగుడుపు. దే. స. కి. —పై.—

పోవడి. నా. వి. పృతివ్య: చూ, సన్మానము.

పోవు. నై. వి.=పోవ: చూ, రూ-పోగు
(రాకికి.—హరి, ఉ. 9, ఆ. 215; హరి, ఉ.
3, ఆ. 175.)

పోవుకొను. ద్వ. ఆ. కి: చూ, రాసిపడు.

పోవము. సం. వి. అ. పుం. కాయట: రూ-స్థావ
ము, ఓషము, దహనము.

పోషితభర్తృక. అం: చూ, నాయకలు. (పి.
యుండు దేశాంతరగతుడైయుండ భేదము
నొందియుండు నాయక.)

పోష్టపద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-
పోష్టపద. [పోష్టపదము.

పోష్టపదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

పోష్టితుండు. సం. వి. ది. దేశాంతరగతుండు.

పోష్టి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎగిరిపడెడుచేఁచ
చూ, మత్స్యము. 1.

పోహము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుగు
కాలు: చూ, హస్తి: 2. ఏనుగుమోకాలు
చూ, హస్తి: 3. కూర్పు: 4. నేర్పు.

పోహుండు. సం. వి. ది. 1: తొర్కితుండు,
అక్షపాదతుండు, ఘటశాసి: 2: చూ,
సమర్థుండు.

పో

పోభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=పోడ. బోటి. 1:
చూ, స్త్రీ: అం. 2: చూ, స్వీయ-యావన

భేదములు. (స్వీయాంతర్భేద విశిష్టనాయికా
విశేషము, ఉరియ, పదునెనిమిదియేండ్లకు
పైబడిన వయస్సుగలిగి సంపూర్ణయావన
నముగలది.) [ద్వము. 1.

పోభము. సం. వి. ది. పెరిగినది: చూ, సర్పి
పోభి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. (రూ-పోభిమ-
పోభిమము.) 1: చూ, సామర్థ్యము. 1; అం.
2: చూ, గుణములు. [పోభి. 1.

పోభిమ. సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-
పోభిమము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

పోభుండు. సం. వి. ది.=పోభ. 1. నిపుంఁ
డు: చూ, సమర్థుండు; 2: పృన్థుండు.

పోభోక్తి. అం: చూ, అలంకారము. 3.
“విశేషహేతువు లేదన్న నదే హేతువుగ
చెప్పట. “ఉదా — లేమకొప్పు యమునా
తీరతమా” జాలనీలము.”)

పోష్టపద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-పోష్టపద.
పూర్వాభాదరి: చూ, రిక్క. 1.

పోష్టపదము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పోష్ట
పదము. భాదరిపదమాసము: చూ, మాసము. 1.

ప్

ప్లక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. జీవ్వి *: చూ,
సుపార్శ్వము; 2. కలజోవ్వి *: చూ, సుపా
ర్శ్వకము; 3. రావి *: చూ, శ్యామలము. 2;
అం. 4: చూ, ద్వీపములు.

ప్లవ. అం: చూ, సంవత్సరములు.

ప్లవంగ. అం: చూ, సంవత్సరములు.

ప్లవంగము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-ప్లవంగ
ము-ప్లవంగము) 1. కోతి: చూ, వానరము;
2. కప్ప: చూ, హరి. 12.

ప్లవంగము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

ప్లవంగము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

స్వగతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గరుడుడు.
చూ, హరివాహనుడు; 2. ఆచూరుడు.
చూ, సూరసూతుడు.

స్వగతు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కయిదిమిక్తే.
చూ, ముస్తకము; 2. గంధత్వణము. చూ.
హరిత. (త్వణము. 1); పుం. 3. = పదవ,
తెప్ప; చూ, హరిదము; 4. కప్ప: చూ,
రూ-ప్లంగము. 2; 5. రోతి: చూ, రూ-
ప్లంగము. 1; 6. గొట్టె: చూ, మేవ.
ము. 1; 7. రిరకా: చూ, వాయుము. 1;
8. సిరుకోడి, కన్నె లేడి (అరికొండు): చూ,
రెలుకాలుది (పుంజే); 9. = కల్లు: చూ,
పరివణము. 2; 10. చూ, ప్లతము. 1;
11. బాటు: చూ, లంఘ; 12. కాకిచుమ్మి,
క. చూ, స్ఫూర్జకము; 13. జేవ్వి:
నుపార్జ్యము. [నురియాళువు.

స్వప్రడు. సం. వి. ఆ. పుం. చూలవాడు: చూ,
స్వపు. వా. వి: సంకలనపుగుటుతు. +

ప్రా

ప్రాక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. జేవ్విపండు.
ప్రాటు. వా. వి. 1. పద్ధతి; 2. కొలతను స్కేలు
బిట్టు కంపను అనువానితో పుస్తపతిచి
పటముగీయును.

ప్రానలు. వా. వి. ఒకరకము మెత్తనిబట్ట: చూ,
వస్త్రము.

ప్రాను. వా. వి. కొలతపటము.

ప్రాంతము. అం: చూ, గమకములు.

ప్రీ

ప్రీడరు. వా. వి. (వకీలు) న్యాయవాది.

ప్రీహము. సం. వి. న్. పుం. (రూ-ప్రీహము)
హృదయమున యెడమపక్క నుండెడు
మాంసగోళము: గుల్మము.

ప్రీహశత్రువు. సం. వి. ఉ. పుం. ములుమోడు
గు*: చూ, రోహి. 2.

ప్లు

ప్లుతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మూడుమాత్రల
కాలముగల స్వరము, ప్లునము: చూ, స్వర
ము. 2; అం. 2. = పుటము. వేగమున అంత
మేరయు సమముగాఁబోయెడు అశ్వధారా
విశేషము, నిబ్బరము: చూ, ధారలు, చూ,
హయము. [ప్రాణములు.

ప్లుతమేరునప్లు. అం: చూ, పరిస్తారపరిత్యయ
ప్లుతమేరువు. అం. — పై. —

ప్లుతమేరుద్విప్లు. అం, — పై. —

ప్లుప్లు. సం. విణ. కల్పబడినది: ఉషితము,
చగ్గ, చగ్గము, పుప్లుము.

ప్రో

ప్రోపము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-ప్రోషము..

ఫ

ఫ. ఒకయక్షరము.

ఫక్కి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రీతి: చూ, విధము. 1.
ఫక్కి-క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏకగ్రంథము: చూ,
సంపుటము. 3.

ఫక్తు. వా. కి, విణ. మాత్రము; ఊరక; ఉత్త.

ఫణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ. పుం. రూ-ఫణము.
పడగ: చూ, సర్పము.

ఫణము. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. —

ఫణి. సం. వి. న్. పుం: చూ, సర్పము.

ఫణిజ్జకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-ఫణిర్జకము.
మరువము*: చూ, సమీరణము.

ఫణిర్జకము. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. —

ఫణితము. సం. వి. ఆ. న. 1. వాక్కు: చూ,
శబ్దము. 2; విణ. 2. చెప్పబడినది: చూ,
శబ్దము. 2.

ఫణితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, ఫణితము. 1.
ఫర్మానా. వా. వి. రాజాజ్ఞ: చూ, శాసనము. 5.
ఫర్వానా. వా. వి. — పై. —

ఫలకము. సం. వి. అ. పుం. = ఫలక. 1: చూ,
ఫలక; పుం. న. 2: చూ, రూ-ఫలము. 7 8;
3. వాగ్దేవతఫలక: చూ, ఫలక.

ఫలకాశము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వృక్షణము.
ఫలపాకాంతము. సం. విణ: ఓషధ్యము (ఒక్క
పంటతోన తుదముట్టెడి అరటి, వరి మొదలగు
వాని పేరు) [చూ, నుషవి. 1.

ఫలపూరకము. సం. వి. అ. పుం. మట్టుకాకర*:
ఫలపూరము. సం. వి. అ. పుం. మాదిఫలము*.
చూ, నుపూరము.

ఫలము. సం. వి. అ. న. 1: పరిసవము, పరిసూ
నము. (తె). — పంట, పండు; తద్వి —
పెద్దపండునకు. — (తె). — గొబ్బండు; 2. ల
భించిన పరితివదార్థము; 3. పరియోజనము:
చూ, వ్యాపారము. 1; 4. = ఫలము: చూ,
ఫలము (1); 5. జోజికాయ; 6. పరితికా
య; 7. కేడెము: చూ, హరిగ; 8. బెత్తము
తో చేసిన కేడెము: చూ, హరిగ; 9. బాణ
ము ములికి: చూ, బాణము. 1; 10. నాగటి
కట్టు: చూ, కటుగోల. (హలము. 1.);
11. పందికోరిచివర: చూ, నూకరము;
12: చూ, ఫలసాయము; విణ. 13. అధిక
ము: చూ, హేరాళము.

ఫలములు. అం. ఆశ్వత్థము (రావిపండు), వైణ
వము (వెదురుబియ్యము), ప్లాక్షము (జోవ్వి
పండు), నైయగోధము (మట్టిపండు), ఇం
గుదము (గారపండు), బార్హతము (ములగ
పండు), జంబువు (నేరేడుపండు), ఫేనిల
ము (రేగుపండు) మొ. [పూరకము.

ఫలమూలకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఫల
ఫలవంతము. సం. విణ. (తే. ఈ. తే.) రూ-

ఫలవతి. పండ్లుగలది (వృక్షము). ఫలి, ఫలిన
ము, ఫలిని: చూ, వృక్షము.

ఫలసాడబము. సం. వి. అ. పుం: చూ, దాడింబ*.

ఫలసమృద్ధి సం. వి. ఇ. స్త్రీ: ఆమని.

ఫలసదనము. పా: చూ, స్మృతము. 1. (న, న, న,
న, న గురువులు. 10 యతి. 18వ ఛందస్సు.)

ఫలసాయము. వా. వి: పండినపంట: ఫలము.

ఫలాధ్యక్షము. సం. వి. అ. న: చూ, నుమంగళ*.

ఫలానా. వా. సం. వి. పేరునకుబడులుగానుచ్చ
రించెడిది, ఒకానొక, అట్టి “ఫలానావారు”

ఫలాశ్రయము. సం. వి. అ. పుం. కొండగొను
గు*: చూ, మృదుదుగ్గము.

ఫలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ప్రేంకణము*: చూ,
సన్నకిదుగ్గపు: విణ. 2: చూ, ఫలవంతము.

ఫలించే. సం. అ. క్రి. 1: పక్వమగు. (తె). —
ఉరియు, పండు, ఫలక; 2. నెఱవేటు:

చూ, సిద్ధించే. [విణ. 2. ఫలించినది.

ఫలితము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వృక్షము;

ఫలినము. సం. విణ: చూ, ఫలవంతము.

ఫలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-హలిని*
(తఱిగొట్ట; వెన్న వెదురుకూర; పిన్న చెఱుకు.
ఈమూడింటికిని వర్తించు); 4: చూ, సన్న
కదుగ్గపు: విణ. 5: చూ, ఫలవంతము.

ఫలేగ్రిహి. సం. విణ. (ఇ). అవంధ్య,
పండ్లమార్గ: చూ, వృక్షము. [స్థాలి. 2.

ఫలేరుహ. సం. వి. అ. స్త్రీ. కలిగొట్టు*: చూ,

ఫలోదయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.

ఫల్గునుడు. సం. వి. అ. పుం. అర్జునుడు: చూ,
నుభ దేగ్గుడు.

ఫల్గువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. కుక్కమేడి*: చూ,
బొమ్మమేడి; విణ. 2. సారములేనిది: చూ,
బెండు. 2.

ఫసందు. వా. వి. సాగను.

ఫసలీ. వా. వి. మహమ్మదీయుల పత్నరము.

ఫసిఫిక్కుమహాసముద్రము. అం: చూ, సముద్ర)
ములు.

ఫా

ఫాంటము. సం. వి. అ. పుం: అనాయాసకృతము.
[శర్కర. 1

ఫాణితము. సం. వి. అ. న. చేక్కెర: చూ,
ఫామేదా. వా. వి. గొప్ప.

ఫాయిదా. వా. వి: చూ, పాయిదా.

ఫారము. వా. వి. 1. ఒకతరగతి (క్లాసు);
2. ఒకభాగము; 3. ఒకపెద్దకాకితము(షీటు).

ఫారసి. వా. వి: చూ. ఫారసి. [చూ, శివుడు
ఫాలనేతుడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి:

ఫాలము. సం. వి. అ. న. 1. కెత్తి: చూ, శిర
ము. 1; 2: చూ, పాలము; పుం. 3: చూ,
రూ-ఫలము. 10; వి. 4 నూలుతోనేయ
బడినది (వస్త్రము): చూ, వస్త్రము.

ఫాలుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బలరాము
డు; 2: చూ, ఫాలనేతుడు.

ఫాల్గుణము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాల్గుణము:
చూ, మాసము. 1; 2. ఏనుమద్ది *: చూ,
సాలము. 3.

ఫాల్గుణము. వా. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ.
పాల్గుణము. 1. [ము. 1.

ఫాల్గుణికము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఫాల్గుణ

ఫాల్గుణుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఫల్గుణుడు.

ఫి

ఫిదిరము. సం. వి. అ. న. (రూ-ఫిదురము-భిది
రము-భిదురము-ఫిది-భిది-ఫిదువు-భిదువు.)
వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1.

ఫిరంగి. వా. వి: చూ, పిరంగి.

ఫిరాయించే. వా. న. కి. (పిరాయించే అని
య) మార్పు.

ఫిరాయింపు. వా. న. కి. (పిరాయింపుఅనియు)
మార్పు. "ఫిరాయింపు పెండ్లి".

ఫిర్కా. వా. వి. పరిపాలనలోనిఒకభాగము.

ఫిర్వాది. వా. వి. మొఱ్ఱసేట్టువాడు.

ఫిర్వాదు. వా. వి. మొఱ్ఱ, విన్నపము.

ఫ్లి

ఫ్లిజే. వా. వి. 1. చేయించుకొనినపనికియిచ్చెడు
గౌరవద్రవ్యము. "ఫ్లిడరు ఫ్లిజు"; 2. చేదువు
కొనినందులకు బడికి చెల్లించెడు ద్రవ్యము.
"ఫ్లులుఫ్లిజు"; 3. రిజప్రీజన్ రు
సుము మొ.

ఫు

ఫురుషత్తు. వా. వి. అవకాశము, నియమితకాల
ము. (పురుషత్తుఅనియు)

ఫుల్లము. సం. వి. 1. పరిఫుల్లము, ఉత్పల్లము:
చూ, సంఫుల్లము; అం. 2: చూ, గండక్రియలు.
ఫుల్లరీకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సర్పము.

ఫే

ఫేనము. సం. వి. అ. పుం. సముద్రపునురుగు:
చూ, సముద్రము. (పాలనురుగునకు. కా
ర్కరకము. (చూ, స్రవ్యము.)

ఫేనిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. = పేణీ: చూ, భక్ష్యము.

ఫేనిలము. సం. వి. అ. న. 1. రేగుంబండు:
చూ, ఫలములు; పుం. 2. అంబుపరిసాధన
ము-అంబుపరిసాధము, అరిష్టము, అరిష్టసా
ధనము, కటకము, కాంతము, కృష్ణబీజము,
క్షుణము, గర్భపాతెము, గర్భస్రావము.
(తె).—కుంకుడు *: వి. 3. నురుగుగలది.

ఫేరవము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ఫేరవు.
నక్క: చూ, స్పృగాలము.

ఫేరవు. సం. వి. ఉ. పుం. —పై.—

ఫేరవుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్షసు
డు. 1.

ఫేల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ఫేలి. ఎంగిలి: చూ, భుక్తిమము.
ఫేలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

ఫాన్

ఫాన్తము. సం. విణ. 1. తినచగినది; 2. తినచబడినది: చూ, భుక్తము.

బ

బ. ఒకఅక్షరము. అం. 1: చూ, సరళములు; 2: చూ, కవర్గము. [చూ, రోగము. 1. బంక. దే. వి. 1: చూ, బంధన; 2. గ్రహణి: బంకమన్ను. ద్వ.వి.చిక్కిమన్ను:చూ,భూవి.1 బంకమచ్చు. దే. విణ: చూ, లోభి.

బంకు. దే. వి. 1. సందువీధి: చూ, సందు. 5; 2. శూరునివలె నటించేవాడు. ఉ, హరి 4, ఆ. 131; 3. చూ, రక్షకుడు.

బంకెత. దే. విణ. (బంక + ఎత) లుబురాలు: చూ, స్త్రీ.

బంకోలు. వై.వి. జన్మఖయిదీలనుబంపెడి యొక ద్వీపము. [వెలుపల. 1

బంగనబయలు. వా. వి. మిక్కిలిబయలు: చూ, బంగరము. వై. వి. 1.=భృంగార. (రూ-బంగ రు-బంగారు-బంగారము): చూ,లోహము.1; 2.=భృమరక: చూ, బొంగరము.

బంగరు. వై.వి.1.=భృంగార: చూ,బంగరము.1; 2: చూ, సంపెంగ*. ఆం, పదా. 6-71.

బంగరుకొండ. వై. వి. రూ-బంగారుకొండ. 1.హేమాద్రి. బృ.2, ఆ. 174: చూ, పర్వ తము;వా.విణ.2.మంచివాడు:చూ, సుకృతి.

బంగరుపురువు. వై. వి. తుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.

బంగరుమొగలి. ద్వ. వి: చూ, సర్పకేతకి *.

బంగరుపు. వై.వి.=భృంగార: చూ,రూ-బంగర ము. 1. పాండు. 1, ఆ. 106.

బంగల. దే. వి. కుంపటి: చూ,హసంతి.

బంగారము. వై. వి. 1.=భృంగార: చూ,రూ- బంగరము. 1; 2. ఒకచెఱకు*: చూ, రసా లము. 3; విణ. 3. దుర్లభము. రూ-బంగా రు; చూ, వెక్కసము. 3.

బంగారు. వై. వి, విణ.—పై.— [రంభ. 2. బంగారుఅరటి. ద్వ. వి. సువర్ణకదళి*: చూ, బంగారుఇల్లు. ద్వ. వి. స్వర్ణగృహము: చూ, సదనము. 1. [పులులుగను.

బంగారుకంటి వా. వి. కనకాక్షి: చూ, సకినం బంగారుకడుపువాడు. ద్వ. వి: చూ,బృహత్.1. బంగారుకాళ్లయ్య జా.శుభపదపైవైన పాదవ్యాస ముకలవాడు. “బంగారుకాళ్లయ్య జేజే వేయేడులు రాజ్యమేలు మనచేసె.” వైజ. 2, ఆ. 851.

బంగారుకుండ. వై. వి. 1. స్వర్ణకుటము: చూ, హరివాణము. (పాత్రము. 6); విణ. 2:చూ, హృద్భము; జా. 3. అందకత్తె, బంగారు బొమ్మ. “బలిరా తేరకు తేరదక్కి నిటులీ బంగారుకుండంచే.” (పాండు. 3, ఆ. 67.)

బంగారుకొండ. వై. వి, విణ: చూ, రూ-బం గరుకొండ. [ఆం. 17: చూ, నది. బంగారు తామరపంటచేసు. ద్వ. వి. గంగ. వేం, బంగారుతీగలు. వై. వి. బ. కాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము. [పిచ్చేక.

బంగారుపిచ్చిక. ద్వ. వి. పచ్చేతలపిచ్చేక:చూ, బంగారుపూత. ద్వ. వి. బంగారపునీటితో చేసిన మలామా. (గిల్లు)

బంగారుబొమ్మ. 1. జా:చూ, బంగారుకుండ.3; ద్వ. వి. 2: చూ, స్త్రీ.

బంగారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకపిట్ట: చూ, శకుంతి (పక్షి); అం. 2:చూ, రాగాం

గములు; నై. వి. (1). = సం. సం. దేశము: చూ, దేశములు (సం. అనికొందలు)

బంగాళా. వా. వి. మండువాడేనియిల్లు: చూ, సదనము. 1. “బంగాళాపండ్ల కీళ్లు”

బంగాళాఘాతము. వా. వి. చెన్నపురిరాజధాని కిరూర్పువల్లగచున్నచున్నది: చూ, చము దగ్గములు.

బంగాళాదుంప. వా. వి. ఒక జాతిదుంప.*

బంగాళి. సం. వి. ఈ. ప్రే. 1. కొమ్మలెక్కి: చూ, రంధ. 2; ఆం. 2: చూ, క్షేపణ వజ్రకజ భాషలు; 3: చూ, మాశవక్తకీ జ భాషలు.

బంగ. నై. వి. 1. = భంగి. గంజో-గంజోయి- గంజో-గాంజే-గంజోయి, బంగు. (సం). - క లంఘము, గంధారి. జయ, తిహిహిసి* (“శిడ గాజే” అనుపదముకడ నున్న పదములు గూడ దీనికి వర్తింపవచ్చు కొందలు); వా. 2. తపాలాలో పంపెడు మూట (పాస్పోర్)

బంగిమచ్చే. ద్వ. వి. బంగితొగువాడు.

బంగు. నై. వి. = భంగి: చూ, రూ-బంగి. 1.

బంజేరు. వా. వి. కీడునేల: చూ, భూమి. 1.

బంజోరి. వా. వి. లాబాడీజాతివారు.

బంటి. దే. అప. నిశ్చలాలతను దెలిపెడి పరిత్యయము. “సముద్రము మోకాలిబంటి.”

బంటు. నై. వి. = భట. 1: చూ, నేపకుడు; 2: చూ, భటుడు. 1; 3: చూ, భక్తుడు పా. 1, ఆ. 143; 4: చూ, శిష్యుడు. య. 1, ఆ. 132; విణ. = భట. 5. కూరుడు. చూ, పాంపీరుడు; 6 దాసుడు: చూ, నేపకుడు. [చూ, శౌర్యము. 1

బంటుతనము. నై. వి. = భటత్వ. కూరత్వము:

బంటుమెకము. నై. వి: చూ, నూకరము.

బంటోరు. వా. వి. బంటు: చూ, నేపకుడు.

బండ. దే. వి. 1. పెడల్పుతాయి: చూ, రాయి;

2. పొట్టిగోకలి: చూ, రోకలి; 3: చూ,

గుదిగట్ట; వి. 4. అటిగిసది; నై. వి. 5 = భండ. నెత్తిగోతులవాడు, మేనుకోసికొని వచ్చే మెత్తువాడు; వి. 6. = భండ. (రూ- బండడు-బండగుడు) ఆకతాయ: చూ, వ్యాధుడు. 2.

బండడు. నై. వి. = భండక: చూ, రూ-బండ. 6. బండగు. నై. వి. = బంధక. 1: చూ, బోను. 2; 2: చూ, బోను. 3.

బండగుడు. నై. వి. = భండక. నై. 8, ఆ. 122. చూ, రూ-బండ. 6. [శాపము. 1.

బండబూతు. వా. వి. పచ్చిబూతు: చూ, బండము. నై. వి. = భాండము: చూ, సరకు. 2. బండరము. నై. వి. = భండార. (రూ-బండారము-బండరుపు): చూ. భాండాగారము.

బండరుపు. నై. వి. = పై.

బండపలము. నై. వి. = భాండ. రూ-బండాలము. 1: చూ, సంచిమొదలు; 2: చూ, సామర్థ్యము; 3: చూ, సామగ్రి. 2.

బండాట. ద్వ. వి. తిట్టు: చూ, శాపము. 1. (రూ-బండాటము.)

బండాటము. ద్వ. వి. — పై. —

బండారము. నై. వి. = భాండాగార: చూ, భాండాగారము.

బండారి. ద్వ. వి. (బండారము + ఇ) బొక్క సమున కధికారి. మార్క. 1, ఆ. 43: బచ్చే. బండారు. నై. వి. 1. = భండార: చూ, రూ-బండరము; 2. ఓలగందము: చూ, పూతపనుపు. బండారుడు. సం. వి. అ. పుం. గేదెలనుకాచెడివాడు.

బండారుపిచ్చిక. దే. వి: చూ, బంగారుపిచ్చిక. బండాలము. నై. వి. = భాండ: చూ, రూ-బండపలము. 1—2—3.

బండి. దే. వి. 1. (మనుష్యులకు పయన క్తమగు నది) తేరు: చూ, శకటము. 1; 2. (దేవతాదులకు పయన క్తమగునది) ధను: చూ, శకటము. 1;

(వలరకముల బండ్లు. — “ఒంట్లెగు బండి, జోడెడ్ల బండి, ఒకపోతు బండి, జోడు పోతులబండి, ఒకగుట్టముబండి (జట్టా), జోడుగుట్టలబండి (బగ్గి), మనిషిలాగెడు బండి (రిక్సా), తొక్కిడుబండి (ట్రైసికిలు) లేక (ట్రైసికిలు), నూనెతో నడపుబండి (మోటారు) లేక (ట్రాం) మతియు (డీసెల్ కారు), పొగబండి ధూమకకటము (రైలు), (ఓనునము).” ఇత్యాది.

బండికన్ను. దే. వి. రూ-బండికలు-బండి కల్లు, చోయ మేను, చిలుక, చీల, జేంజేడ, మొల. (సం). — అక్షము, అక్షాగ్రీలము, అణి-అణి, అధిష్టానము, అరి, ఉపధి, మందము, కేశనాయుధము, రథాంగము (చూ, శకటము. 1.) (తద్య. — ౧. బండికంటి నడిమితూ మనకు. (సం). — నాభి, పిండిక; ౨ దొంగపుఁ గమ్మి; ౩. ఇరును; ౪. శిఖ్రిము; ౫. చక్కము; ౬. పూటి; ౭. కుంచేము; ౮. బండికల్లు; ౯. బండికంటి నడిమికమ్మికి. (సం). — నీవ్రిము).

బండికలు. వా. వి. — వై. —

బండికల్లు. వా. వి. 1. — వై. —; 2. రథచక్రిము. కన్ను, కలు-కల్లు. (సం). — గోత్రము; 3. చూ, బాలికాకీడ.

బండిగిల్లు. దే. అ. క్రి. 1. కడగండ్లుపడు; 2. బండితలకిందగు: బోలతాకొట్టు-బోల్తాకొట్టు, బోలతాపడు-బోల్తాపడు.

బండిగురిగింజే. ద్వ. వి. 1. బండిగురివెందగింజే; 2. చూ, బండిగురివెంద*.

బండిగురివెంద. ద్వ. వి: చూ, క్వేతపాకి*.

బండిపేటిపిట్ట ద్వ. వి: చూ, బటువుగువ్వ. ఆం. పదా. 5-31.

బండిబరువు. వా. వి. అచితము: చూ, కాకటము. 2.

బండిబాట. వా. వి. బండిపోవుదారి: చూ, మార్గము. 1.

బండిమొగ్గరము. దే. వి: కకటపూహము.

బండిరిక్క. ద్వ. వి. రోహిణి: చూ, రిక్క.

బండు. వై. వి. = భండ: చూ, బండాట. కాశీ. 7, ఆ. 70.

బంతి. వై. వి. 1. వంక్రి: చూ, శ్రేణి. 1; 2. = వంక్రి: చూ, వది (1); దే. వి. 3. చెందు: చూ, సరి. 3; 4. బంతి*: (సం). — గుచ్చుతి త్రి, గుచ్చుపున్న; తద్వి. — ౧. ఊరబంతి, ౨. చేమంతి; 3. నిండుబంతి; ౪. రేకబంతి మొ. (చూ, వృక్షము.)

బంతికట్టు. ద్వ. వి. కుర్చులుచువేసపుడు నిడ్ల వరుసకుగట్టెడి వలుపు: చూ, సూత్రము. 1.

బంతికట్టావలుపు. ద్వ. వి. — వై. —

బంతికుడుపు. ద్వ. వి. సజగ్గి: చూ, సాపాటు.

బంతిదూగులాట. వా. వి: చూ, బాలకీడ.

బంద. వా. వి. 1. బురద: చూ, కాదము. 2. 2. చిన్న గంట. వారవారి. 2, ఆ. 51: చూ, రంధ్రము. 1.

బందకము. వై. వి. = బంధక. తాకట్టు: చూ, వారకము (1) [డ: చూ, భాండము. 3.

బందడము. దే. వి. రూ-బందలము. దొంతికు

బందన. వై. వి. = బంధన. 1: గోజో-గోడు.

జిగట, జిగురు-జివురు-జీవురు, బంక, చూ, నిబంక. (సం): — కషాయము, కూర్చిక, నిర్వాసము, నిర్వాహము; 2. చిక్కన, జిగట, జిగురు-జివురు-జీవురు: చూ, స్నిగ్ధము 3; 3. బురద: చూ, కాదము. 2.

బందనగొను. ద్వ. అ. క్రి: చూ, జిగురుకొను. స్వా. 3, ఆ. 28.

బందము. వై. వి. 1. దూలముపై గుజ్జేలకు బిగువునిమిక్తము లంకగానమర్చిన పట్టె;

2. చెట్టెక్కువాని కాలితోడు: చూ, సూత్రము. 1; 3. = బంధ: చూ, గుదితొడు. 1; 4 = బంధ: చూ, గుదితొడు. 2. (చూ, సూత్రము. 1.); 5. = బంధన: చూ, లంకియ. 3.

బందరము. వా. వి. అనిక: చూ, భాండము. 3.

బందలము. దే. వి: చూ, రూ-బందడము.

బందా. వై. వి. = బంధి స్వా. 2, ఆ. 73 బయిడి, బందాకోరు, బందెకాడు, బందలపోతు.

గములు; నై. వి. (1). = సం. కంగదేశము: చూ, దేశములు (సం. అనికొండలు) బంగళా. వా. వి. మండువాలేనియిల్లు: చూ, నడనము. 1. “బంగళాపంక్షిచీల్లు” బంగళాపూతము. వా. వి. చెన్నపురిరాజధాని కిరూర్పువల్లగపన్నరమునము: చూ, సము ద్దములు. బంగళామంపు. వా. వి. ఒకజాతిమంపు.* బంగళా. సం. వి. ఈ. ప్రే. 1. కొమ్మకట్టించి: చూ, రంధ. 2; ఆం. 2. చూ, క్షిప్త వడ్డకజ భాషలు; 3: చూ, మాళవక్షేత్ర జ భాషలు. బంగ. నై. వి. 1.=భంగి. గంజో-గంజోయి- గంజో-గంజో-గంజోయి, బంగ. (సం).-క లంజము, గంధారి, జయ, త్రిశూలిని* (“నేడ గాజి” అనుపదముకడ సున్నపదిములుగూడ దీనికి వర్తింతునని కొండలు); వా. 2. తపా లుగో పంపెడు మాట (పాస్వోల్) బంగిమచ్చే. ద్వ. వి. బంగిలొగువాడు. బంగ. నై. వి.=భంగి: చూ, రూ-బంగి. 1. బంజీరు. వా. వి. దీక్షునేల: చూ, భూమి. 1. బంజీరి. వా. వి. లంబాడీజాతివారు. బంటి. దే. అప. నీళ్లకొలతను దెలిపెడి పరిత్య యము. “సముద్రము మోకాలిబంటి” బంటు. నై. వి.=భట. 1: చూ, నేవకుడు; 2. చూ, ధిటుడు. 1; 3: చూ, భక్తుడు. పా. 1, ఆ. 143; 4: చూ, శిష్యుడు. య. 1, ఆ. 132; విణ.=భట. 5. శూరుడు. చూ, హంపీరుడు; 6. దాసుడు: చూ, నేవకుడు. [చూ, కౌర్యము. 1. బంటుతనము. నై. వి.=భటత్వ. కౌరత్వము. బంటుమెకము. నై. వి: చూ, నూకరిము. బంటోరు. వా. వి. బంటు: చూ, నేవకుడు. బండ. దే. వి. 1. వెడల్పుతాయి: చూ, రాయి; 2. పొట్టిరోకలి: చూ, రోకలి; 3: చూ,

గుదిగట్టు; విణ. 4. అజీగించి; నై. వి. 5 = భండ. నెత్తిగోతులవాడు, మేనుకోనికొని కిచ్చేమెత్తువాడు; విణ. 6.=భండ. (రూ- బండడు-బండగుడు) ఆకతాయ: చూ, వ్యాధుడు. 2. బండడు. నై. వి.=భండక: చూ, రూ-బండ. 6. బండగు. నై. వి.=బంధక. 1: చూ, బోను. 2; 2: చూ, బోను. 3. బండగుడు. నై. విణ.=భండక. నై. 8, ఆ. 122: చూ, రూ-బండ. 6. [కాపము. 1. బండబూతు. వా. వి. పచ్చిబూతు: చూ, బండము. నై. వి.=భాండమ్: చూ, సగకు. 2. బండరము. నై. వి.=భండార. (రూ-బండార ము-బండరుపు) చూ. భాండాగారము. బండరుపు. నై. వి.=—నై.— బండవలము. నై. వి.=భాండ. రూ-బండాలము. 1: చూ, సంబిమొదలు; 2: చూ, సామర్థ్యము; 3: చూ, సామగ్రి. 2. బండాట. ద్వ. వి. తిట్టు: చూ, కాపము. 1. (రూ-బండాటము) బండాటము. ద్వ. వి. —నై.— బండారము నై. వి.=భాండాగార: చూ, భాం డాగారము. బండాది. ద్వ. వి. (బండారము + ఇ) బొక్క సమున కధికారి. మార్క్. 1, ఆ. 43: బచ్చే. బండారు. నై. వి. 1.=భండార: చూ, రూ-బం డరము; 2. ఓలగందము: చూ, పూతపసుపు. బండారుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గేదెలనుకాచె డివాడు. బండారుపిచ్చిక. దే. వి: చూ, బంగారుపిచ్చిక. బండాలము. నై. వి.=భాండ: చూ, రూ-బం డవలము. 1—2—3. బండి. దే. వి. 1. (మనుష్యులకుపయుక్తమగు నది) తేరు: చూ, శకటము. 1; 2. (దేవతాదులకు పయుక్తమగునది) భము: చూ, శకటము. 1;

(వలరకముల బండ్లు. — “ఒంటెగు బండి, తోడెడ్ల బండి, ఒకపోతు బండి, తోడు పోతులబండి, ఒకగుట్టముబండి (జట్టా), తోడుగుట్టలబండి (బగ్గి), మనిషిలాగెడు బండి (రిక్సా), తొక్కిక్కిడుబండి (వైసికిలు) లేక (వైసికిలు), నూనెతో నడపుబండి (మోటారు) లేక (ట్రాంక్) మతీయు (డీసెల్ కారు), పొగబండి ధూమకకటము (రైలు), (ఓమానము).” ఇత్యాది.

బండికన్ను. దే. వి. రూ-బండికలు-బండి కల్లు, చోయ మేషు, చిలుక, చీల, జేంజేడ, మొల. (సం). — అక్షము, అక్షగ్రాంతము, అణి-అణి, అధిష్టానము, అరి, ఉపధి, మందము, కేశవాయుధము, రథాంగము (చూ, శకటము. 1.) (తద్య. — గ. బండికంటి నడిమితూ మనసు. (సం). — నాభి, పిండిక; ౨ దొలపుఁ గమ్మి; 3. ఇరును; ౪. శీఘ్రము; ౫. చక్రము; ౬. పూటి; ౭. మంచము; ౮. బండికల్లు; ౯. బండికంటి నడిమికమ్మికి. (సం). — నీవ్రము).

బండికలు. వా. ౧. — వై. —

బండికల్లు. వా. వి. 1. — వై. —; 2. రథవక్రము. కన్ను, కలు-కల్లు. (సం). — గోత్రము; 3. చూ, బాలికాకీడ.

బండికల్లు. దే. అ. కి. 1. కడగండ్లువడు; 2. బండితలసిందగు: బోలతాకొట్టు-బోల్తాకొట్టు, బోలతావడు-బోల్తావడు.

బండిగురిగింజ. ద్య. వి. 1. బండిగురివెందగింజ; 2. చూ, బండిగురివెంద*.

బండిగురివెంద. ద్య. వి. చూ, క్యేతపాకి*.

బండిపేటిపిట్ట ద్య. వి. చూ, బట్టువుగువ్వ. ఆం. పదా. 5-31.

బండిబరువు. వా. వి. ఆచితము: చూ, కాకటము. 2.

బండిబాట. వా. వి. బండిపోవుదారి: చూ, మార్గము. 1.

బండిమొగ్గరము. దే. వి. శకటవ్యూహము.

బండిరిక్క. ద్య. వి. రోహిణి: చూ, రిక్క.

బండు. వై. వి. = భండ: చూ, బండాట. కాశీ. 7, ఆ. 70.

బంతి. వై. వి. 1. చంక్రి: చూ, కేగిణి. 1; 2. = చంక్రి: చూ, వది (1); దే. వి. 3. చెండు: చూ, సరి. 3; 4. బంతి*: (సం). — గుచ్చు త్తి, గుచ్చుపున్న; తద్య. — గ. ఊరబంతి, ౨ చేనుంతి; 3. నిండుబంతి; ౪. లేకబంతి మొ. (చూ, వృక్షము.)

బంతికట్టు. ద్య. వి. కున్ననులుచేసపుడు నిష్ట వరుసకుగట్టెడి పలుపు: చూ, సూత్రము. 1.

బంతికట్టాపలుపు. ద్య. వి. — వై. —

బంతికుడుపు. ద్య. వి. సజ్జి: చూ, సాపాటు. బంతిదూగులాట. వా. వి. చూ, బాలకీడ.

బంద. వా. వి. 1. బురద: చూ, కాదము. 2, 3. చిన్న గుంట. హరహరి. 2, ఆ. 51: చూ, రంధ్రము. 1.

బందకము. వై. వి. = బంధక. తాకట్టు: చూ, వారకము (1) [ద: చూ, భాండము. 3.

బందడము. దే. వి. రూ-బందలము. దొంతికు బందన. వై. వి. = బంధన. 1: గోడజో-గోడూ.

జిగట, జిగురు-జివురు-జీవురు, బంక, చూ, నిబంక. (సం): — కమాయము, కూర్చిక, నిర్మానము, నిర్మాణము; 2. చిక్కన, జిగట, జిగురు-జివురు-జీవురు: చూ, స్నిగ్ధము 3; 3. బురద: చూ, కాదము. 2.

బందనగొను. ద్య. అ. కి: చూ, జిగురుకొను. స్వా. 3, ఆ. 28.

బందము. వై. వి. 1. దూలముపై గుజ్జోలకు చిగువునమిక్తము లంకెగానమర్చిన పట్టె; 2. చెట్టెక్కువాని కాలిత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; 3. = బంధ: చూ, గుదిత్రాడు. 1; 4. = బంధ: చూ, గుదిత్రాడు. 2. (చూ, సూత్రము. 1.); 5. = బంధన: చూ, లంకియ. 2.

బందరము. వా. వి. అనిక: చూ, భాండము. 3. బందలము. దే. వి. చూ, రూ-బందడము.

బందా. వై. వి. = బంధి స్వా. 2, ఆ. 73 బందీ, బందాకోరు, బందెకాడు, బందెలపోతు.

బందాకోరు. వా. విణ: చూ, బందా.

బందారు. దే. వి. 1. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము; 2: చూ, బాలకీర్ష.

బంది. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.=బందా. చెఱ: చూ, సదనము. 1; 2.=బందె. కైదు: చూ, శిక్ష. 2, విణ. 3: చూ, పరిగ్రహము. 2, వై. వి. (1)=బంధ. నిర్బంధము: చూ, బలవంతము; వా. (2) ఇబ్బంది, బాధ.

బందికాడు. ద్వ. వి. రూ-బందెకాడు. 1.బందిపోటు దొంగ. పా. 2, ఆ. 59:చూ, హరకుడు. 1; 3: చెఱబడ్డవాడు:(సం) - ఉపగ్రహుడు.

బందికానా. వా. వి: చూ, బంది. 1. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

బందిగము. వై. వి.=బంధక. —వై.—

బందినట్టు. ద్వ. వి. బందిపోటు: చూ, హరణము. 1.

బందిపోటు. ద్వ. వి.—వై.— [(రూ-బందె)

బందియ. వై. వి.=బంధక: చూ, బంది. 1.

బందు. దే. వి. 1. బోరునపట్టు: చూ, బోరున (కతుంతి); వై. వి. 2. ఆవరణము: చూ,

స్థగనము; 3: చూ, దాచుట; 4.=బంధ.

పెట్టె మొదలగువాని మూలల బిగించెడి

యినుములోనగువాని తగడు; 5.=బంధ.

నిరోధము: చూ, సంరోధము.

బందుకట్టు. వై. వి: చూ, సమాఖ్య 2.

బందుగు. వై. వి.=బంధు. 1.(రూ-బందుగుడు-

బండువు-బండువుడు.: చూ, సంబంధి. 1;

అం. 2: చూ, అపైశ్చిర్యములు. [ఆ. 70)

బందుగుడు, వై. వి.=—వై.—(నీలా, 3,

బందువు. వై. వి.=—వై.—

బందువుడు. వై. వి.=—వై.—

బందె. వై. వి.=బంధక. 1.చెఱ:చూ,బంది. 1;

2: చూ, బంది. 2; 3: పశువులచెఱ. స్వా.

3, ఆ. 128: బందెదొడ్డి, 4. నిర్బంధము—చూ, బలవంతము. [8, స్కం. 446:

బందెకత్తె. వై. విణ. చెఱలోవేయువది. భాగ.

బందెకాడు. ద్వ. విణ: చూ, బందా.

బందెకానా. వా. వి: చూ, రూ-బందికానా.

బందెగొను. ద్వ. స. క్రి. చెఱబెట్టు.

బందెడ. దే. వి. శ్వేతనురస*: చూ, వావిలి.

బందెలదొడ్డి. వా. వి: చూ, బందె. 3.

బందెలపోతు. ద్వ. విణ. చెఱవేయుస్వభావము

గలవాడు: చూ, బందా.

బందోబస్తు. వా. వి. కట్టుదిట్టము, బాగృత్త:

చూ, హుసారు.

బంధకము. సం. వి. అ. న. 1.=బందిగము:చూ,

బంది. 1; 2. మాటుపు: చూ, వినియము;

పుం. 3 కుదువ: చూ, వారకము. (1).

బంధకవిత్వము. అం. చక్రిము, ఖడ్గము, రథము

లోనగువాని యాకృతులుగఁ బద్యములు

చెప్పట: చూ, మాటలల్లుట.

బంధకీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అంకుతాడి:

చూ, స్వైరిణి; 2. ఆటకత్తె: చూ, స్త్రీ:

3. ఆడేనుగు: చూ, హస్తీ.

బంధనము. సం. వి. అ. న. 1. కట్టు. పరిసితి:

చూ, బంధము. 1; 2. కట్టుటకుదగిన సాధ

నము; 3: చూ, బంధకము. 3; 4. కొల:

చూ, హింస 1; 5. కైదు: చూ, బంది. 2;

6. చెఱసాల: చూ, బంది. 1; 7. తొడిమ:

చూ, వృంతము 1; 8.=బందము: చూ,

లంకీయ. 2.

బంధనములు. అం: మూలము, ధాన్యము, జాలాం

ధరము. (3).

బంధనాలయము సం. వి. అ. పుం. చెఱ, చెఱ

సాల: చూ, సదనము. 1.

బంధము. సం. వి. అ. పుం. 1: అనుబంధము,

అభిమరము, ఆకలనము, ఉత్థానము, ఉత్థా

నము, కచము, కలనము, రు, క, నిబంధన

మా, నిబంధము, నియమము, నిర్బంధము, చ్చిన్తి, బంధనము, యంత్రాణము, శ్రిధనము, సంయమనము. అవ్య. — అజ్ఞా, విణ. — నియమితము. (తె). — నిమితము; వి. — (తె) — కట్టనము, కట్టు, కట్టుట, తగులము — తగులు, తవులు — తొలు, పెన, బారి; 2 చెఱసాల: చూ, బంధనాలయము; 3. కుదువ: చూ, వారకము (1); 4. కావ్యరచనావిశేషము; 5. సంయోగవిశేషము: చూ, బంధములు.

బంధములు. అం: చూ, రతిబంధములు. (చూ, కామము.)

బంధస్తంభము. సం. వి. ఆ. పుం. (ఏనుగును కట్టెడు) కట్టుకంబము: చూ, స్తంభము. 1. బంధించు. సం. స. కి: చూ, సంధించు.

బంధుకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ — బంధూకము. ముంకెన*: చూ, రక్తకము.

బంధుజీవకము. సం. వి. ఆ. పుం. — వై. — బంధుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బంధుసమాహము: చూ, సంబంధము. 1.

బంధుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వేశ్య.

బంధురము. సం. వి. ఆ. న రూ — బంధూరము.

1. కిరీటము: చూ, సీసకము (1); పుం.
- 2 కలహంస: చూ, హంస; 3: చూ, చక్రి;
4. నూనెమడ్డి: చూ, స్నేహము. 2; 5 అడుగుతి: చూ, భగము. 13; 6. చూ, బంధుజీవకము*; విణ. 7 ఓప్పిదమైనది: చూ, హృదయము; 8. వంగినది. రూ — బంధూరము: చూ, వక్రిమము; 9. మధ్యోన్నతమును పాశ్చోన్నతమునునైనది; అం. 10: చూ, వృత్తము 1 ("న, న, న, న, న, భ, భ, భ గురువులు. 14 యతి, 25 ఛందస్సు")

బంధువీరము. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

బంధులుడు. సం. వి. ఆ. పుం. అంకుటాలికొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

బంధువినాకము. అం: చూ, వింకతిదిగ్గిహములు.

బంధువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. — బంధుగు: చూ, బంధుగు; 2. జ్ఞాతి: చూ, సగంధుడు. 2, 3: చూ, స్నేహితుడు. 1; 4. చూ, బంధుజీవకము*.

బంధూకపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వేగిన*. బంధూకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ — బంధుకము*; 2: చూ, బంధూకపుష్పము.

బంధూరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ — బంధురము.

బంపు. దే. వి: చూ, పండ్లపాచి.

బంబ. దే. విణ: చూ, స్థూలము. 2.

బంబం. వా. వి. శంఖముయొక్క ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బంబము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్క పాదమునకు ఒక భగణము, ఒక గురువు, 4వ ఛందస్సు).

బంబోతు. వా. విణ: చూ, బలిమికాడు.

బంభరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భిమరము.

బంహిష్టము. సం. విణ. మిక్కిలిబహువు.

బకజిత్తు సం. వి. త్. పుం భీమనేనుడు: చూ, వృకోదరుడు. [రచి.

బకదారి. దే. వి. పారాపతనిశేషము: చూ, ను

బకపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శ్రీవల్లి*

బకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1 = పక్కు: రూ — పకము, కహ్వము, గృహబలిపియము, గృహ బలిభుక్తు, చంద్రినిహంగము, జాలపాదము, బకోటము. (తె). — అడలు — అడేలు, ఆరణవక్కి, కొంగ, కొక్కరాయి, కొక్కెర, తక్కువకంటి, పరక, బాతు, పక్కి — పక్కు, పక్కుకొంగ. పక్కుపులుగు, పగ్గటము, వాలుకొంగ, తద్వి: —

౧. ఓదెకొంగకు. — (తె) — ఓదెకొంగ,

ఓదెకొంకు. ౨. కొంగకు. — కలీకము —

కాలీకము, క్రించము. (తె). — కొంగ,

కొంచే-కొంచే; ౩:(తె) — తెడ్డుమూతికొం! బక్కనీళ్లు. వా. వి. నీళ్లుమజ్జగ: చూ, మజ్జగ-
 గ; ౪. పెద్దకొంగకు. — బలాకము. (తె). — బక్కమజ్జగ. వా. వి. — వై. —
 పెద్దకొంగ; ౫. గుడ్డికొక్కెరాయికి — బక్కలు. దే. వి. గనికొక్కెరవారు.
 కొయ్యకము, బలమమ్మకము, శిఖరి. (తె). — బగబగ. దే. వి. మండుటయందగు ధ్వన్యనుకర
 గుడ్డికొక్కెర — గుడ్డికొక్కెరాయి — గుడ్డికొక్కెరము: చూ, హూహూ.
 క్కెరాయి, చీమకొక్కెర; ౬. పిక్క బగళంబునేయు. ద్వ. స. కిక్కెరూ-బగళము
 కక్కెరము. — కృకణము, కృకరము, కృకర నేయు-బగళమ్మునేయు, తొలగించు: చూ
 ము, కృకణము. (తె) — పిన్నకక్కెర; విచరించు.
 ౭. పెద్దకక్కెరము. — కలేట్యు, కలేటుపు బగళమునేయు. ద్వ. స. కిక్కెరూ-వై —
 కర్కటము, కర్కటపు, కర్కరాటుకము, బగళమ్మునేయు. ద్వ. స. కిక్కెరూ-వై. —
 కర్కరెటుపు, కారాయిక, కృకణము. బగళము. దే. వి. తొలగెనుడు: చూ, విమోచ
 ద్వాంక్షము, బలాక, బలిపువ్రము. (తె). — చనము. [బగులు.]
 కక్కెర-కక్కెర-కక్కెర, పెద్ద బగి. వై. వి. పక్క: చూ, పార్శ్వము. 2. (బ
 కక్కెర: ౮. పెద్దపెంటి కొక్కెరము. — బగిప. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, పృథుము.
 కరాయిక, బలాక; ౯. గూడబాతు. (మిగ బగిసి. వై. వి. రూ-బగిసి-బయిసి-బైసి. 1. —
 తవానికి: చూ, “శకుంతి”); బకపుష్పము*. భవిష్య. భాగ్యము: చూ, నుకృతము. 1;
 రూ-బకము: చూ, శ్రీవల్లి. 2. గౌరవము: చూ, సగ్గానము.
 బకవైరి. సం. వి. నే. పుం. 1. కృష్ణుడు: చూ, బగిలు. దే. వి. సంతాపానుకరణధ్వని: చూ,
 విష్ణువు; భీమనేనుడు: చూ, పృథ్వీదరుడు చాలాహూ. [హ్రస్వలు.
 బకాను. దే. వి. చిటివేరు-చిటువేరు*. బగెబ్రాహ్మణాలు. అం: చూ, కపూరియెబ్రా
 బకాయి. వా. వి. పాగ్రితబాకి. బగ్గముపాడు. దే. విణ. (పాడు + పాడు) మి
 బకానురుడు. సం. వి. అ. పుం. కొక్కెరతొ క్కిలి పాడైనది.
 తివేల్పు: చూ, రాక్షసుడు. 1. బగ్గరి. దే. విణ. బగ్గనినుండివడువాడు.
 బకూడు. సం. వి. అ. పుం. 1. — వై. — బగ్గి. దే. వి: చూ, బూడిద. [బండి.
 2. కులేరుడు: చూ, కిక్కిరుడు. బగ్గి, వా. వి. గుట్టుపుబండి. (జట్టా): చూ,
 బకేడా. వా. వి. 1: చూ, యుద్ధము; విణ. బగ్గ. దే. వి: చూ, బగబగ. (పిండి.
 2: చూ, బక్క. 2. [చూ, బకము. బగ్గండ. వా. వి. రూ-బగ్గండి. ఎట్టువిరంగుకలిపిన
 బకొటము. సం. వి. అ. పుం. పక్కకొంగ: బగ్గండి. దే. వి. — వై. — అచ్చ. అ, కాం. 13.
 బక్క. దే. వి. 1. బక్కవాడు: చూ, కాతుడు; బగ్గయను. దే. అ. కిక్కి. బగ్గనమండు: చూ,
 విణ. 2. బకేడా, బక్కటిల్లినది: చూ సొరపు. వెలుగు. 5.
 బక్కటిలు. దే. అ. క్రి. రూ-బక్కటిల్లు. బగ్గ. వా. వి: చూ, సిద్ధియము.
 1. కుష్మించు: చూ, కోపించు; 2. కృకిం బచ్చెన. వై. వి. 1 = పగ్గిచ్చన్న. పూత: చూ,
 మే: చూ, సాటసాటవోపు. సమాలంభము; 2. చోయ: చూ, నర్లము. 6.
 బక్కటిల్లు. దే. అ. కిక్కి. — వై. — బచ్చెప్ప. వా. వి: చూ, వాగ్జె. (గోదావరీ
 మండలమున వాడుక)

బచ్చేలి. దే. వి. అల్లుబచ్చేలి-అల్లుడుబచ్చేలి, తీగ
బచ్చేలి. (సం).—కటంభర, కడంబి, కలంబి,
జలబ్రహ్మ, హీలమోచి; తద్వి. — గ: ఆడ
బచ్చేలి. (సం).—చంచువు, పనోపాదక;
౨: ఫల్లబచ్చేలి. (సం).— అశ్వమంద
అమకలంబ, అరణ్యవాసిని, కంఠూర, కవ
టాతి, పల్లి సూరణము; ౩: దుంపబచ్చేలి,
మట్టుబచ్చేలి. (సం).— అపొదకి, ఉపొదక-
ఉపొదకి-ఉపొదక, కుపొదకి: (చూ, హీల
మోచి.)

బచ్చే. వై. వి. 1. = వైశ్య: చూ, వైశ్యుడు.
పాండు. 1, ఆ. 111; 2: చూ, బండారి.
పై 6, ఆ. 115; 3: వెండిబంగారములను నా
ణెముచూచేవాడు. ఎను. 3, ఆ. 136

బజేంతి. వా. వి: చూ, మేళగాడు.

బజేతు. వై. విణ = భంజిత. భంగమునొందినది:
చూ, భగ్నము. [చూ, స్త్రీ.

బజేగడుగుద్ది. వా. వి. నిలుకడలేని ఆడుది:
బజేగేడి. వా. వి. రంగుపూసిన పాంచాలిక:
చూ, వారిజి. 3.

బజోనా. వా. వి: చూ, రూ-బయనా.

బజోణము. వై. వి = పగిసార. రూ-బాజోణ
ము: చూ, వ్యభిచారము.

బజోటి. వై. విణ. (బజోణము + ఇ.) 1. ధూర్త
స్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 2 = జారిజీ-పగిసారిజీ.
సా. 3, ఆ. 58: చూ, స్వేరిజి.

బజోటింపు. వై. ఆ. కి: చూ, వ్యభిచరించు 2.

బజోలు. వై. వి. 1. = పగిసార. రూ-బాజోలు,
అంగడిపిద్ది: చూ, మార్గము. 1; 2. రూ-
బాజోలు. దుకాణము: చూ, సదనము. 1;

3. పగిలాపము: చూ, శబ్దము. 2. [ము. 2

బజోలుమాట. ద్వ. వి. కోపాశము: చూ, శబ్ద
బజ్జేడి. దే. వి. పాదవిన్యాసవిశేషము. “బహు
విచిత్రముతో బజ్జేడ్లడొక్కు.” పల్నాటి

చరిత్రము. 2, భా: చూ, సంచారము
బజ్జే. దే. వి. ఎరిచివలుచేగాజేసెడి వ్యంజనము:
చూ, భక్త్యము.

బటాకబయలు. వై. వి: చూ, బంగనబయలు.
(స్వార్థమున కకారాగమము.) సా. 3, ఆ. 18
బటావి. వా. వి. బటానీజాతిచెట్టు: చూ, చిమ్మ
డు, చూ, చిమ్మడుకుటుంబము.

బటాబయలు. వై. వి: చూ, బటాకబయలు.
సా. 2, ఆ. 113.

బటాబూరము. వై. వి. (బటారము + బూర
ము) పెద్దటికము. ఉ. హరి. 3, ఆ. 141:
చూ, సన్మానము. [హేరాళము.

బటారము. వై. విణ. = పటు. గొప్ప: చూ,
బటాసాలు. వా. వి. సింధుపేషణములను భక్త్య
ము: చూ, భక్త్యము. [బాణము. 1.

బటుపడిదము. వా. వి. చక్రమును బాణము: చూ,
బటువాడా. వా. వి: చూ, రూ-బట్యాడా.

బటువాలాగ్నియడు. ద్వ. వి. ఇంద్రియ.
ఆం, భా. వగ్. 28: చూ, సహస్రాక్షియడు.

బటువు. వై. వి = పటు (దేశ్యమని శ. ర.):
1: చూ, భూషణము. 2; దే. వి. 2. గుండ్రన:
చూ, వృత్తము. 5; 3: చూ, దిండు. 1;
విణ. 4. గుండ్రనిది: చూ, వృత్తము. 5;
వై. విణ. 5. దృఢము: చూ, స్థిరము.

బటువుగెత్తి. ద్వ. వి: చూ, బటుపడిదము.

బటువుగైదువు. దే. వి. — వై. —

బటువుగైదువుజోగు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

బటువుగుబ్బలి. దే. వి. చక్రవాళశైలము: చూ,
చర్వతము

బటువుగువ్వ. దే. వి: కవపులుగు, గుండుపులుగు,
మట్టుబలులుగు-మట్టుబలులు, జేక్కవ-
జేక్కువ, జేంటపిట్ట, పొడలిక, బండిపేరిటి
పిట్ట. (సం).— కామి, కావృకము, కోకము,
గోవృకము, చక్రవాకము, చక్రాంగము,

చక్రి, ద్వికము: తద్వి: - ఆడుజేక్కవకు. -
(సం). కామిని (మిగతవానికి: చూ, "శకుంతి")

బటువుదిల్ల. దే. వి: చూ, దిండు. 1.

బటువునాలు. ద్వ. వి: చూ, బటువడివము.

బటుకరణము. మి. వి: చూ, వడుగు.

బట్ట వై. వి. 1. = పట: చూ, పస్త్రము (స్త్రీ) శు
రమల కట్టు పస్త్రమును, పైనధరించు
బట్టయందును, సాధారణముగా నూలుతో
నేయబడిన ప్రితిమార్తియందును పర్తిం
చేను.); 2: చూ, నురకు; 3: పసువులు
లోనగువాని మే నిచోట. "బట్టావు.";
విణ. 4 వెంట్రుకలూడినది. "బట్టకల."

బట్టగట్టరివాడు. ద్వ. విణ: చూ, దిగంబ
రుడు. 3.

బట్టకడిమి. ద్వ. వి: చూ, హలిపీరియము.*.

బట్టగు. వా. అ. కి. చెఱుగునాయు: చూ,
సమర్థుడు.

బట్టగుత్తు. వై. విణ. సిగ్గుమాలింపవాడు

బట్టతల. దే. వి: చెంబుతల, నూలిగరను, పేరు
కొలుకుడు. (సం) — ఇంద్రుల ప్రకము -
ఇంద్రుల ప్రము, కేకఘ్నుము.

బట్టతలకు మోకాళ్లకు ముడిపెట్టుట. లో "బ
ట్టతలలు మోకాళ్లుముట్టు పెట్టగలదొకాని"
(కళాపూర్ణోదయము)

బట్టతలవాడు. వా. విణ: (సం). ఇంద్రుల ప్రకుడు,
వింద్రుల ప్రకుడు, ఖలితి-ఖలితి, ఖల్లిటు
డు-ఖల్లిటుడు, ఖల్లిథుడు, ఖర్వాటుడు,
బభ్రువు, కిపివిష్టుడు.

బట్టబయలు. వై. వి. (బయలు + బయలు) 1. మి
క్కిలిబయలు. పర. 1, అ. 113: చూ, వెలు
పల. 1; విణ. 2. మిక్కిలి బయలైనది.

బట్టమేక. ద్వ. వి. ఒకపక్షి: చూ, పక్షి.

బట్టపెట్టె. వై. వి. కలీటకము: చూ, సండుకా.

బట్టావు. వా. వి. పెద్దతెల్ల మచ్చేలుగంజు: చూ,
సారథేయ (ధేనువు.) (వా. బట్టావు.)

బట్టి. దే. వి. రూ-బట్టి. 1. అదేపనిగజేయవుట,
వాగ్ధోరణి; 2. ఆపము (చూ, కావు. 6.);
3: చూ, అధోయంత్రము. [కారిక.

బట్టికాడు. దే. వి. 1: చూ, శుకము; 2: చూ,
బట్టివగోల. దే. వి: చూ, ఎత్తవగోల.

బట్టి. దే. వి: చూ, రూ-బట్టి.

బట్టు. వై. వి: చూ, పాతకుడు.

బట్టువాడు. ద్వ. వి. — పై. —

బట్టె. దే. వి. కాలవ: చూ, నది. [ము. 6.

బట్ట. దే. వి. దడ్డము. రూ-బట్టె: చూ. పాత్ర

బట్టె. దే. వి. — పై. —

బట్టాడా. వా. వి. రూ-బట్టువాడా. ఉత్తర
ములు. వేతనములులోనగువాని నిచ్చేట.

బడ. దే. వి. 1. పెద్ద. "బడగొండ": చూ,
హెచ్చు. 1, 2. మిక్కిలి "బడవాకినోరు":
చూ, హెచ్చు. 1. [లో వాడుక;

బడకా. వా. వి. బకాయి. (ఉత్తరసర్కారుల
బడగా. వా. వి. — పై. —

బడగులు. వా. వి. నీలగిరిపొంతవాసులలో
నొకజాతి: వడగరులు.

బడగొండ. ద్వ. వి. పెద్దమబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
(బెడగొండ అనియు)

బడవ. దే. వి. 1. ఆవడ: చూ, వివత్తు; 2. కప్త
ము: చూ, శోకము.

బడబ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆడుగుజ్జుము:
చూ, హయము; 2. బాగ్నిహస్త్రీ: చూ,
బావత; 3. తార్కుకతై: చూ, శంభలి.

బడబయలు. వా. వి: చూ, సాబను.

బడబడ. దే. వి. పాటుట తొడవనూట లో
నగువానియందగు ధ్వన్యమకరణము. పాండు,
5, అ. 232; చూ, హూహూ.

బడబాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం బడబాసలము:
చూ, పన్నీ. 1.

బడబాసలము. సం. వి. అ. పుం. — పై. —
లక్ష్మీ. 5, అ. 81.

బడబాలోకనాత్మక్యము. అం: చూ, కిత్తాకా
లములు.

బడలిక. దే. వి. అలయిక: చూ, శశిమము. 1.
బడలు. దే. వి. 1.—పై.—; ఆ కిరి. 2: చూ,
వేసరు. 2.

బడలువడు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, బడలు. 2.

బడవ. వై. వి. = వడవా. 1: చూ, బడబ. 3;
2. దూ త. రూ - బడవా: చూ, విట
దూత; వా. 3. రూ-బడవా. ఒకటిట్టు: చూ,
శావము. 1; వా. 4: చూ, రూ-బడువ.

బడవా. వై. వి. = వడవా; చూ, రూ-బడవ.
1-2-3.

బడాయి. వా. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకా
రము; 2: చూ, స్తోత్రము; విణ. 3: గొప్ప,
జేంజోటము, డంబు-డబ్బు-డాబు. (వటా
టోపమునియు వాడుక).

బడాయించే. వా. ఆ. కిరి. 1. అభివృద్ధియగు:
వృద్ధియగు; స. కిరి. 2. అభివృద్ధిచేయు:
వృద్ధిచేయు. [మాయాకారుడు.

బడాయికోరు. వా. వి. డాంబికుడు: చూ,
బడి. దే. వి. 1. కప్పము: చూ, సిస్తు. 1;
2: చూ, స్కూలు; 3. దిట్టము: చూ, సత్య
ము. 1, 4 క్రిమము: చూ, విధము. 1;
ది. 5: చూ, వెంబడి. 2. వను. 1, ఆ. 9;
6. గుణార్థకము. “ఇబ్బడి” మొ; ఆశు.
7. భావార్థకమునందు వచ్చెడి యొకానొక
వృత్త్యము. (బడి ఏల్వాదులకగు) “ఏలు
బడి, వచ్చేబడి” మొ. [భక్ష్యము.

బడికోడి. దే. వి. రూ-కోడిబడి: చూ,
బడికోలు. దే. వి. పోలిక: చూ, సమానము. 2.
బడిత. దే. వి. రూ-బడితి: చూ, లవుడి.

బడితపాకము. వై. వి. చదివినపాకము.

బడితి. దే. వి: చూ, రూ-బడిత.

బడిదిగివ్వు. దే. స. కిరి. (బడిమి + తిగివ్వు).

(దృష్టి దోష పరిహారార్థము) దిగఁడుడుచూ
చూ, నురాళించే.

బడిపెద్ద. వా. వి. 1. అన్నితరగతులకును యజ
మాని; 2. తనతరగతికి యజమాని (మానే
టరు); 3. పాఠశాలకు అధికారి.

బడిమి. దే. వి. 1. బడియుట; 2. చక్కాకార
భ్రమణము; 3: చూ, భూతబలి.

బడియ. దే. వి. రూ-బడె. 1. చిన్నదుడ్డుకట్ట.
రా. పూ. 8, ఆ. 84: చూ, వేక్రము. 1;
2: చూ, శవయానము.

బడియు. దే. స. కిరి: చూ, బడిదిగివ్వు.

బడలి. దే. వి. బెజ్జెము: చూ, రంధ్రము. 1.

బడివారడి. వా. వి. రూ-బడేవారడి. 1. చాల
తేడా, రెంటికినిగల విశేష భేదము; 2. వృత్తి
వానికిని వేసెడు హెచ్చుతన్ను.

బడిశము. సం. వి. ఆ. స. (రూ-బడిశ-బడిశ-
బలిశము): చూ, మత్స్యబంధనము.

బడిసిసెవాటు. దే. వి. 1: చూ, నురాళింపు;
విణ. 2. దిగఁదీసివేసినది. కాశీ. 7, ఆ 51.

బడుగు. దే. వి. 1: చూ, శవము; విణ. 2: చూ,
శాతుడు. కాశీ. 4, ఆ. 50: 3. కృశము.
కళా. 8, ఆ. 184: చూ, సారపు.

బడువ. దే. విణ. రూ-బాడువ-బాడవ: చూ,
భూమి. 1.

బడువు. దే. విణ: చూ, రూ-బడుగు. 2—3.

బడె. దే. వి: చూ, రూ-బడియ. (చిన్నదుడ్డు
కట్టకు.—భో. 4, ఆ. 45.)

బడ్డి. వా. వి: చూ, రూ-బడ్డి.

బడ్డీ. వా. వి. రూ-బడ్డి. గడమంచె-గడవంచె.
బడ్డీకాపు. వా. వి. ముందుజాగ్రత. (ఉత్తర
సర్కారులలో వాడుక.) (మొద్దు.

బడ్డు. దే. వి. 1. మగగుటి: చూ, కిళ్ళము. వా. 2.

బణ్ణము. వై. వి. కొత్త యిత్తడి పాత్రముల
సమూహము: చూ, హరివాణము. (పాత్రము. 8.)

బల. సం. ఆర్య. 1. భేదమునందు, 2 దయనందు, 3. సంతోషమునందు, 4. ఆశ్చర్యమునందు, 5. పిలుచుటయందు వర్తింతురు.

బలము. వై. వి.=వర్తితము: చూ, వర్తితము.

బలినీ. వా. వి. ఒకరకము వట్టుబట్టు: చూ, వస్త్రము.

బలిమాలడము. దే. వి: చూ, వాచారపము.

బలిమాలిక. దే. వి.—వై.—

బలిమాల. దే. స. క్రి. దైన్యముతో వేడికొను. రూ—బర్తిమాల: చూ, వేడికొను.

బలిమాలకొను. దే. స. క్రి.—వై —

బలిమాలయే దే పేర్. బలిమాలకేయు. రామా.

8, ఆ. 220. [లసాది: చూ, బాణము. 1.

బత్తడిక. దే. వి. (రూ—బత్తలిక—బత్తలి) అమ్మ

బత్తలి. దే. వి.—వై.—

బత్తలిక. దే. వి.—వై.—

బత్తాచోప వా. వి. ఒకరకముకత్తి.

బత్తాయి. వా.వి.(బతావియ అను వ్యవహారమునందు

వచ్చినది) నారించి*: చూ, శర్కరాంకము.

బత్తాయినారించి. వా.వి.—వై — (బత్తానారించి.)

బత్తి. వై. వి.=భక్తి: చూ, విరాలి. 2.

బత్తియము. వై. వి.=భక్త. రూ—బత్తియము.

1: చూ, సంబళము; 2. భోజనము: చూ, సాదము (1).

బత్తీస. వా. వి. ఒకరకము ఆరణ్యి: చూ, రంధ. 2.

బత్తుడు. వై. వి. 1.=భక్త: చూ, సేవకుడు

పాండు. 3, ఆ. 78; దే. వి. 2. కమపాలల

వట్టుపులచేరు; 3. దేవాంగుల వట్టుపులచేరు.

“కరిణబత్తుడు, కైకోలబత్తుడు”

బత్తియము. వై. వి.=: చూ, రూ—బత్తియము.

బద్దట్టు. వా. వి. సురతము.

బదనామి. వా. వి. చెడ్డపేరు: చూ, సడి. 3

బదనిక. వై. వి.=వృక్షదనీ.రూ—బదనిక.వదనిక:

చూ, వృక్షదని.

బదర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కారేలకి*: చూ,

సన్నరావ్వుము; 2 పా చితీగ*: చూ, విష్య

కృపియ; 3 వర్తితి*: చూ, సముద్రాంత

త. 3; దే. వి. (1) వగులు: చూ, స్ఫోటము;

(2) పాచితీగ*: చూ, బదర. 2

బదరము. సం. వి. ఆ. న. 1. రేగువండు:

చూ, రేగు. 2, 2. వర్తితికాయ: చూ,

సముద్రాంత. 3; పుం. 3 వర్తితి*: చూ,

సముద్రాంత. 3; 4. వర్తితిజేద: చూ,

సముద్రాంత. 3.

బదరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రేగు. 2. *;

2. గంగరేగు. *: చూ, లిఖచము. 2; 3.=

వర్తితి. దూది: చూ, సముద్రాంత. 3.

బదరికము. దే. వి. పెట్టియ. జై. 8, ఆ. 58:

చూ, సందుకా. [చూ, మార్పు.

బదలాయించు. వా. స. క్రి. పిరాయించు.

బదలాయంపు. వా. వి. పిరాయంపు: చూ,

మార్పు.

బదుళిచ్చు. వా. స. క్రి: చూ, అప్పిచ్చు.

బదులు. దే. వి. 1. మాటు: చూ, సమానము 2;

2. అప్పు: చూ, వారకము (1); 3. చేబరు

లు: చూ, వారకము (1).

బద్ద. వై. వి. (రూ—బద్దర—బద్ద—బద్దర)=

భేద. 1. కాయయొక్కముక్క: చూ,

శకలము. 4; 2. వెదురులోనగువానిముక్క:

దబ్బ: చూ, శకలము. 4; 3. కావడి:

చూ, స్కంధాటిక; 4=భిత్త. చీలిక: చూ,

శకలము. 4; విణ. 5. వలుచేసిది, వలుచే-

వలుచే: చూ, వైకము.

బద్దకము. వై. వి.=బంధక: చూ, పాలుమాలిక,

బద్దకించు. వై. ఆ. క్రి: చూ, పాలుమాలు.

బద్దకుడు. వై. వి.=బద్దక: చూ, సోమరి.

బద్దవరి. ద్వ. వి రూ—(బద్దవరి. (పేముతోనల్లిన

కేడెము): చూ, హరిగ.

బద్దవరికి. వా. వి. వలుచేసిది.

బద్ధర. వా. వి. చీలిక: చూ, శకలము. 4.

బద్ధించు. దే. స. కి. 1. అంచేనావేయు; 2. (సరి గనున్నదారేదాఅని) కొలిచినది తిరుగకొలుచు; వా. 3. నాణెమువారీని లెక్కకట్టు.

బద్ధింపు. వా. వి. నాణెమువారీని లెక్కకట్టుట.

బద్ధియ. వై. వి. రూ-బద్దె. 1 = వస్త్రము మొదలు: చూ, వస్త్రే; 2. ఆపరకర్మము చేయునపుడు జేందెమువలె వేసికొనెనువస్త్రము ఖండము; వా. 3. కొలతబద్దె: పేపు, నాడా.

బద్దు. దే. వి. 1. బొంకు. పంచ. నా. 1, ఆ. 557: చూ, వికథము; 2. అబద్ధపుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

బద్దుర. దే. వి. — పై. —

బద్దె. వై. వి. = వస్త్ర: చూ, రూ-బద్దియ. 1-2-3.

బద్దె. వై. వి. = ద్వాదశ. ఉ. ముది. 3, ఆ. 122: చూ, ముచ్చొకము.

బద్దెము. వై. వి. = భద్ర: చూ, పేలుకోలు. బధిరజాపన్యాయము. పా. చెవిటివాని చెవిలో నేకాంతములై ప్పెననురీతి.

బధిరవీణాన్యాయము. పా. చెవిటివానికి వీణ వినించుననురీతి. [శంకూదననురీతి.

బధిరశంఖాన్యాయము. పా. చెవిటివాని చెవిలో

బధిరత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెవుడు: చూ, బాధిర్యము. [చూ, బాధిర్యము.

బధిరితము. సం. వి. బధిరముగా చేయఁబడినది:

బధిరుడు. సం. వి. అనేడమూకుడు, ఏడ మూకుడు, ఏడుడు, కల్లుడు, కల్లుడు. (తె). — చెవిటి, చెవిటిమూగ, పెద్దవిన్న పమువాడు, లవిటి, విననివాడు; తద్వి. — మూగచెవుడుకలవానికి. — కలంబకుడు.

(మిగతవానికి: “చూ, విననివాడు.”)

బద్ధ. అం: చూ, భూచారులు.

బద్ధకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బద్ధకము.

బద్ధమగు. మి. ఆ. కి. కట్టుషడు.

బద్ధము. సం. వి. కట్టుబడినది: చూ, సందా నికము. 1.

బద్ధానకము. అం. స్వస్తి కాది: చూ, అననములు.

బద్ధుడు. సం. వి. కట్టుబడినవాడు.

బద్ధ్యమానకము. అం: చూ, గతివిశేషములు.

బద్ధ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. నీళ్లురాకుండకట్టిన కట్ట: చూ, నేతువు. 1.

బద్ధ్యుడు. సం. వి. చోపదగిన వాడు.

బనాతు. వా. వి. ఒకరకము ఉన్న బట్ట: చూ, వస్త్రము. (బణాశు అనియు).

బనాయించు. వా. స. కి. 1. కల్పించు: చూ, సృజించు; వా. 2. డమాయించు: బుకాయించు.

బనారసు. వా. వి. కాశీపట్టణము: చూ, దేశములు.

బనియసు. వా. వి. శరీరమును అంటియండెడి చొక్కాయ: చూ, వస్త్రము.

బన్న పడు. వై. ఆ. కి. భంగపడు: చూ, మొక్కపోవు. 2.

బన్నము. వై. వి. = భంగ-భగ్న. 1. అపమానము: చూ, సడి. 3; 2: చూ, విపత్తు; 3. అపజయము: చూ, వీరక. 7.

బన్నసరము. వై. వి. = పంచసర:.. నానావిధ మణులు గుచ్చినవారము. పాండు. 4, ఆ. 231: చూ, భూషణము. 2.

బన్నసరి. వై. వి. — పై. — య. 4, ఆ. 109.

బభ్రాజమానము. వా. వి. తెలివితక్కువతనము.

బభ్రువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. కపిలగోవు: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు.); పుం. 2: చూ, కంటుగివ; 3: చూ, విష్ణువు. 1; 4: చూ, శివుడు; 5: చూ, వహ్ని. 1; వి. 6. పచ్చే నిది: చూ, వర్ణము. 6; 7: చూ, బట్టతలవాడు.

బమ. వై. వి. = భ్రమ: చూ, రూ-బమ్మ. 1-2

బమపుర్వు. వై. వి: చూ, భ్రమరము. 1.

బమి. వై. వి. = భ్రమర. — పై. —

బమ్మ. వై. వి. 1.=బ్రహ్మ. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2.=భృమ: చూ, రూ-బమ్మర; 3.=పృథిమ: చూ, బొమ్మ.

బమ్మచోరి. వై. వి.=బ్రహ్మచారి. (రూ-బమ్మా చోరి-బమ్మాసారి: చూ, పటుపు. 1.

బమ్మతండి. ద్వ. వి: చూ, బమ్మపు. 1.

బమ్మజేవరతండి. ద్వ. వి.—పై—

బమ్మదండి. వై. వి.=బ్రహ్మదండి.*: చూ, వా రాహి. 5.

బమ్మమేడి. వా. వి: చూ, రూ-బమ్మమేడి*.

బమ్మర. వై. వి.=భృమ. రూ-బమ్మ: చూ, భృంతి.1. [పాటుటసుర.

బమ్మరక్కసి. వై. వి.=బ్రహ్మరక్షసి: చూ, బమ్మరించే. వై. ఆ. కిరి.=భృమ. రూ-బమ్మ రిలు-బమ్మరిల్లు: చూ, సంభృమించే.

బమ్మరిలు. వై. ఆ. కిరి.=—పై.— [ఆ.50.

బమ్మరిల్లు. వై. ఆ. కిరి.=—పై.—వికరి. 4, బ్రహ్మచోరి.వా. వై.వి.=: చూ, రూ-బమ్మచోరి.

బమ్మాసారి. వై. వి.=—పై.—

బమ్మెగ. వై. వి.=భృమ: చూ, రూ-బమ్మర.

బమ్మెరపోక. ద్వ. వి. భృమపడుట: చూ, భృంతి. 1. [హరి. పూ. 9, ఆ. 49.

బమ్మెరపోవు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, బమ్మరించే.

బయకాడు. ద్వ. వి. (బయలు + కాడు)

1. గాయకుడు. శకం. 4, ఆ. 191; అని.

2, ఆ. 41; విజ. 1, ఆ. 184: చూ, సీకారి;

2: చూ, వైణికుడు; 3. గానవిద్యోపాధ్యాయుడు: చూ, సురాచార్యుడు; వై. వి.

4.=భయకార, బోగముమేళము వెనుక శబ్దములంగొలుపువాడు.

బయకారము. ద్వ. వి. (బయలు + కారము)

యావనమునందుబయలుపడు శృంగారచేష్ట:

చూ, శృంగారచేష్టలు. (అలసానిపెద్దన్ని

గారి ఉత్పలమాలిక.)

బయకారి. ద్వ. విజ. విలాసవతి: చూ, స్త్రీ-

బయట. వా. ద్వి. బహిరర్థకము: చూ, వెలపట-

బయలు. వై. వి.=బహి. 1. ఆకాశము: చూ,

సురవర్తము; 2. బహి:ప్రదేశము: చూ,

వెలుపల, 1; 3. చెట్లుచేమలులేని నిర్జలభూ-

మి: చూ, భూమి. 1; విజ. 4. ఏమియూ

లేనిది: చూ, కూన్యము. 1.

బయలుదామర. వై. వి: చూ, నేలతమ్మి*.

బయలుదేరు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, నిర్గమించే.

బయలుపడు. వై. ఆ. కిరి. రూ-బయల్పడు:

చూ, సుబ్బు. 2.

బయలుపడచే. వా. స. కిరి: చూ, వెలిపుమ్మే.

బయలుపెరియు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, బయలుపడు.

బయలుపెడలు. ద్వ. ఆ. కిరి. 1: చూ, బయలు

దేటు; 2. కడకు:బోవు: చూ, సమర్థాడు;

3: చూ, విష్టించే.

బయలువోవు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, బయలుపడు.

బయల్పడు. ద్వ. ఆ. కిరి.—పై.— [కరువు.

బయనా. వా. వి. రూ-బజోనా: చూ, సంచే

బయనారి. వా. అవ్య. వివరమైన.

బయికలు. దే. వి. బ. రూ-బైకలు: చూ,

బయ్యంకలు.

బయిజే. దే. వి: చూ, రూ-బైజే.

బయిడాలము. దే. వి: చూ, రూ-బైడాలము.

బయిరవాసము. వై. వి.=బహిర్వాసము: చూ,

రూ-బైరవాసము. (బయిరువాసముఅనియు).

బయిరాగి. వై. వి.=విరాగి. బ్రి. 2, ఆ. 175:

చూ, రూ-బైరాగి.

బయిరి. దే. వి: చూ, రూ-బైరి.

బయిలగు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, రూ-బైలగు. ఉ.

రా. 2, ఆ. 137.

బయిలు. వై. వి.=బహి: చూ, రూ-బైలు.

బయినణ. దే. వి: చూ, రూ-బైనణ.

బయిసి. వై. వి: చూ, రూ-బైసి. (భాగ్యము

నకు.—పంచ. నా. 1, ఆ. 83.)

బయిసికిలు. వా. వి: చూ, రూ-బైసికిలు.
 బయిసుక. దే.వి:చూ, బైసుక.ఉ.హరి.3,ఆ.124.
 బయ్యంకలు. దే. వి. బ. బైకలు: చూ, వేవిల్లు.
 బయ్యండు. దే. విణ: చూ, సోమరి.
 బరండు. వా. వి. బాగింది: చూ, సుర. 2:
 బరక. దే. విణ. బరుసు;చూ, రూక్షము. 1.
 బరకము. దే. వి. 1. దూదిబరుపు;2. వారినూలు
 లోనగువానితో నేయఁబడిన వస్త్రభేదము:
 చూ, వస్త్రము.
 బరకు వా.స. కిం.(రూ-బరుకు-బఱకు-బఱుకు).
 చూ, రూ-బరుకు. (గోదావరీమండల పాగ్గిం
 తమునవాడుక.) [ముద్ర].
 బరగడ. దే. వి. ధాన్యపురాసిపైముద్ర: చూ,
 బరగడము. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
 బరడు. వై. వి =బర్బర. 1. పెసరపాట్టు. రూ-
 బెరడు, చొప్పర-బాబ్బర, చెచ్చె. (సం)-
 కోశము-కోషము, నిష్పావము, బర్బరము;
 (మి గ త వా ని కి “చూ, శకలము 1-2”);
 2. చరమము: చూ, రూ-బెరడు. 1; 3. చిం
 త వెలఁగ ఆనబ లోనగువానిదొలక: రూ-
 బెరడు: చూ, బోలు. [పాత్ర]ము. 6
 బరణి. వై. వి.=భరణి. పా. 4, ఆ. 49: చూ,
 బరణిచొక్క. వై.వి.=భరణి.రూ-బరిణెచొక్క:
 చూ, రిక్క.
 బరతరపు. వా. వి. సమాప్తము. [బులుఁగు.
 బరతుపిట్ట. వై. వి.=భరతు: చూ, సాఁకుడుఁ
 బరపట. దే. వి. 1. ఒకానొకతృణము: చూ,
 తృణము. 1; బ. 2: చూ, ధాన్యము.
 బరమా. దే. వి: చూ, పిడిసాన.
 బరవసము. దే. వి. 1. ధైర్యము: చూ, స్థైర్య
 ము. 1; 2. ఉత్సాహము: చూ, యత్నము;
 3.=పరవశ: చూ, విస్మృతి; 4: చూ,
 సంతోషము.
 బరాడీబాగ్గొమ్మలు. అం: చూ, మహారాష్ట్ర

లు. (వీరుశుక్లయజుర్వేదులు. మాధ్యందిన
 శాఖవారు. కొందఱు ఋగ్వేదులు. ఋగ్
 శాఖ ఆశ్వలాయన నూత్రముగలవారు. వీరా
 రు దేశవాసులు. చాలకాలము నైజాము
 రాజ్యమునవసించినవారగుటచే వీరిని వీరారు
 బాగ్గొమ్మలునియు, బంగాళీలనియు అం
 దురు) (చూ, బాగ్గొమ్మలు)
 బరాతము. వా. వి. 1. లిఖితపూర్వకమైనఆజ్ఞ:
 చూ, సెలవు.1; 2: హుండి-హుండీ; 3. బత్తె
 ము: చూ, సాదము (1). (ఉత్తసరస్కారు
 లలో వాడుక).
 బరాబరి. దే. వి. 1. రూ-బరాబరిక. ఎచ్చేరిక:
 చూ, హెచ్చేరిక. 1; విణ. 2. సరియైనది:
 చూ, సుషము. 2; వా. 3. లక్ష్యములేనిది.
 “నిమాట వెండుకముక్కవలె బరాబరి.”;
 4. నిండింపఁబడినది: చూ, పూరితము. 1.
 బరాబరిక. దే. వి: చూ, రూ-బరాబరి. 1.
 బరావర్ణ. వా. వి. జీతములులోనగువానివిల్లు.
 (అక్విటెన్సురోలు).
 బరి. వా. వి. 1: చూ, రూ-బడి. 2; దే. వి.
 2: చూ, ప్రిక్క. 2; 3: చూ, శత్రువు.
 కాశీ. 6, ఆ. 294; 4: చూ, తోత్రము.
 1; 5: చూ, తోత్రము. 2; 6. దొంగ.స్వా.
 5, ఆ. 82: చూ, హారకుడు. 1; 7: చూ,
 ప్రిక్క. 3. జై. 2, ఆ. 13; 8. గీలు:
 చూ, రేఖ. 3; 9. వృత్తియందు బరిగి శబ్ద
 మునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన
 రూపము. [యీఁటె: చూ, బరిగమ్మి.
 బరికట్టె. ద్వ. వి. (బరిగి + కట్టె) అలుఁగులేని
 బరికాడు. దే. వి. మావటి. నిర్వ. 7, ఆ. 55:
 చూ, హస్తాశ్రోహుఁడు.
 బరికాయ. వా. వి. కొంటె:చూ,వ్యాధుఁడు.2.
 బరికె. దే వి. 1. గఱుకులుగల యెండినతాటి
 మట్ట; వా. 2. (చింత) జ్ఞోక. “సంతులు
 చింతబరికెతోకొట్టెను”చూ, వేత్రము. 1.

3. చింపిణీ, తేంజేలు. మార్క్కు. 5, ఆ. బరువసము. వా. వి: చూ, రూ-బరవసము.

141: చూ, వెండుక. 1.

బరిగమ్మి. ద్వ. వి. (బరిగి + కమ్మి): చూ, హేతి (బాణము. 1).

బరిగి. దే. విణ: చూ, కూన్యము. 1.

బరిగికాతు. ద్వ. వి. పల్లమువేయని గుడ్డుము మాడెకైక్కెడు సారథి: చూ, సారథి.

బరికోల. దే. వి. 1: చూ, ఒరి. 4; 2. శరము: చూ, బాణము. 1. 3. ఆ. 143.

బరిచి. దే. వి. రూ-బరిచి. ఈకై: చూ, బాణము. 1.

బరిచీ. దే. వి.—వై.—

బరిజోగి. ద్వ. వి. (బరిగి + జోగి): చూ, పాము లవాడు. జై. 7, ఆ. 82.

బరిడెగవ్వ. ద్వ. వి: చూ, గత్తము.

బరిడెపురుగు. ద్వ. వి. బొడ్డిక: చూ, మక్షిక.

బరిణిపురుగు. ద్వ. వి.—వై.—(రూ-బరిణిపురుగు)

బరిణెపురుగు. ద్వ. వి.—వై.—

బరిణెచేక్క. వై. వి.=: చూ, రూ-బరణిచేక్క.

బరితము. వై. వి.=భరత: చూ, బరతుపిట్ట.

బరితోలు. వా. వి. పార్శ్వపుచగ్రము: చూ, బెరడు.

బరిదెగు. వా. ఆ. కిరి: చూ, విడివడు. 4.

బరిపోటు. ఆం. (చూ, విన్నాణములు): చూ, మల్లకాస్త్రము. [శరీరము.

బరిమేను. వా. వి. దిగంబరదేహము: చూ,

బరివాంగె. వా. వి. 1. పరిక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 2: చూ, పురోభాగము.

బరివెంక. దే. వి: చూ, కాఖోట *

బరిస. దే. వి: చూ, బడిత.

బరుకు. దే. స. కిరి. రూ-బరకు. 1. తోలులేమే నట్లు గీటు, బఱు; 2. గీటు: చూ, అక్కు. 2.

బరుజే. దే. వి: చూ, భూషణము. 2.

బరువడి. దే. ద్వి. సురల. భో. 3, ఆ. 253: చూ, వెండియు.

బరువు. వై. వి.=భర. రూ-బరువు. 1: చూ, భారము. 1; 2. సరకులునింపిన కంట్లము: లోనగునది. [సింహాస్యము.

బరుసడ్డసరము. వై. వి. అంబష్టము*: చూ, బరుము. వై. వి.=పరుష. 1: చూ, గలుగు. 1; 2. విణ. కఱకై నది: చూ, రూక్షము. 1.

బర్బరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పోయిపు: పశువు: చూ, మృగము. 1; 2. మేక:

చూ, మేషము. 1; 3. పరిహాసము: చూ, హాళి. బర్బర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాయింట *

బర్బరద్విజుడు. సం. విణ: చూ, మిడిపండ్ల వాడు.

బర్బరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, బారంగి*.

బ. 2.=బొబ్బర: చూ, ధాన్యము; 3=బర డు: చూ, శకలము. 1-2; విణ. 4. గలుకులు: గలది. జై. 1, ఆ. 14; ఆం. 5: చూ, దేశములు.

బర్బరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బొబ్బలి*.

బర్బరము. సం. వి. ఆ. పుం: తుమ్మ*: చూ, విట్టిచిరము.

బర్బరజి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

బర్బరపుష్పము. సం. వి. ఆ. న. (రూ-బర్బరపుష్ప ము-బర్బరము) 1. గండివనము*: చూ, రాజా ర్ణము; 2. పచ్చేకు: చూ, హరితపత్రిక; 3. మాచిపత్రి*: చూ, స్థాణేయము. 2.

బర్బరము. సం. వి. ఆ. పుం, న.—వై.—;

4. నెమిలిపురి: చూ, శిఖండము; 5. ఆకు: చూ, సారుగాకు (పర్ణము. 1.)

బర్బి. సం. వి. న్. పుం. 1.=బర్బిణము. నెమలి: చూ, శిఖి 2; 2. దర్భ*: చూ, హరిత (తృణము. 1.); 3. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 4. కురువేరు*: చూ, హీరబేరము; ఆం. 5: చూ, తానములు.

బర్హిచూడము. సం. వి. అ. న. నెమలిజేట్టుచే
ట్టు: చూ, పూతికరజము.

బర్హిణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బర్హి. 1-2.

బర్హిపుష్పము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-బర్హి
పుష్పము. [చూ, వేలుపు.

బర్హిర్ముఖుడు. సం. వి. అ. పుం. నిర్జరుడు:

బర్హిశ్శుష్క. సం. వి. న్. పుం: చూ, వహ్ని. 1.

బర్హివృత్తము. సం. వి. అ. న: చూ, బర్హి. 4.*

బర్హిస్సు. సం. వి. న్. పుం: చూ, బర్హి. 2-3.

బఱుకు. వా. స. కి: చూ, రూ-బరుకు.

బఱుటు. దే.స.క్రి.గో.తు.భో.6, ఆ.383: చూ, బరు
కు 1-2; 3. పైంగగాగో.తు.

బఱుబఱు. దే. వి. ఈడ్చుటయందగుధ్వన్యమకరణ
ము: చూ, హూహూ.

బఱుకు. వా. స. కి: చూ, రూ-బరుకు.

బఱ్ఱె. దే. వి. గేదె: చూ, మహిషి. [లము. 1.

బల్చోరలమెకము. వా. వి. పులి: చూ, శార్దూ

బల. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, ముత్తవ

పులగము *; 2. విద్యావిశేషము: చూ,

విద్యలు; ఆం. 3: చూ, తతచాద్యములు.

బలంగము. వై.వి.=పరిగ్రహం.రూ-బలగరము-బల్ల

ము, మంది.కళా. 3, ఆ. 136: చూ, పరివార

ము.1. [రామా. 5, ఆ. 51: చూ, రక్షణము.

బలకరము. దే. వి. రూ-బళకరము. కావలి.

బలకరించే. వై. అ. కి: చూ, వ్యాపించే.

బలకాయించే. దే. అ. కి. (బలము + ఇంచే)

అతిశయించే: చూ, సందడించే. (సంధియం

దు వర్ణవికారము)

బలకొట్టు. దే. అ. కి. “అల” అనిశ్శుక్తిపట్టు.

బలకొను. దే. అ. కి. (బలము + కొను): చూ,

బలకాయించే. భాగ. 3, స్కం. 967.

బలగరము. వా. వి: చూ, బలంగము. (శు.పా.)

బలదేవుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బల

రాముడు; 2: చూ, వాయువు.

బలపడు. ద్వ. అ. కి. (బలము + పడు) అధిక

మగు: చూ, హెచ్చే. 3.

బలపము. దే. వి. 1. పలకపుల్ల: చూ, లేఖిని;

2. చోరసాధనము: చూ, ములుబంతి;

3. ఖటికశిల: చూ, రాయి.

బలభద్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వార్హి

కము. 1. * [రానుడు.

బలభద్రుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బల

బలము. సం. వి. అ. న. 1. గంధము: చూ,

వాసన. 1; 2. రసము: చూ, నూతము;

3. రూపము: చూ, స్వరూపము; 4. సత్తు

వ: చూ, శక్తి. 1; 5. బలుపు: చూ, శక్తి.

1; 6. పైన్యము: చూ, సేన. 1; పుం.

7. కాకి: చూ, సకృత్ప్రజము; అం. 8: చూ,

సప్తాంగములు (అంగము. 9); 9: చూ, అశ్వ

హృదయ పరిజ్ఞానము; 10: చూ, గుణములు;

దే. విణ. (1) అధికము: చూ, హేరాళము.

బలముటి. వా. విణ. శరీరబలముకలవాడు:

చూ, బంబోతు. [వేష్టించే.

బలయు. వై. స. కి.=వల. పరివేష్టించే: చూ,

బలరామబోగులు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

బలరామము. అం: చూ, అవతారములు.

బలవంతము. సం. విణ. (తే. ఈ. తే.) 1. బల

ముగలది: చూ, స్థూల్యము; వై. వి. (1)=బలా

త్కారము: చూ, హతము. 2. (వై'కృతము

అనికొందఱు) [ప్రడు: చూ, లావరి.

బలవంతుడు. సం. విణ. (తే)=బలాయు-బలా

బలవంతువాక్రమించేట. అం: చూ, గుణములు.

బలవత్. సం. అవ్య. మిక్కిలి యనునర్థమందు

వర్తించును. (బలవత్, సుష్టు, కిముత, సు,

అతి, అతీవ ఈనమిక్కిలియను నర్థమందు

వర్తించును.): చూ, హెచ్చే. 1.

బలవిన్యాసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పూహా

భేదములు. [చూ, సహసాక్షుడు.

బలనూదనుడు. సం. వి. అ. పుం. ఇందుడు:

బలా. దే. ఆవ్య. రూ-బళా. స్వా. 4, ఆ. 93
చూ, నేజాను.

బలాక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ రూ-వలాక. 1. దే-
కంఠిక, పెద్ద పెంటికొక్కెర: చూ, బకము;
2. చిసకంఠిక, పెంటికొక్కెర: చూ, బకము.
బలాకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పెద్దకొ-
క్కెర (బకము): చూ, శకుంతి. 2. కొక్కె-
ర (బకము): చూ, శకుంతి.

బలాత్కరించు. సం. స. కి. (తె).—బత్తు,
తఱుము, నెట్టుకొను. [వంతము (1).
బలాత్కారము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బల
బలాదూరు. వా. వి. రిగయదుపు: చూ, సురా
శము. 1. [ఆ. 164.

బలారా. దే. ఆవ్య: చూ, రూ-బలా. విజ. 3,
బలారాతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, బలనూడ
నుడు.

బలారి. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—
బలారుడు. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—
బలారే దే. ఆవ్య: చూ, రూ-బలా.
బలారే. దే. ఆవ్య.—పై.—

బలాహకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-వలాహ-
కము. మల్లు: చూ, మేళుము. 1; 2. రూ-
వలాహకము. విష్ణువు లేరి గుట్టయులలో నొక
టి: చూ, హయము; 3. పాము: చూ,
సర్పము.

బలి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కప్పము: చూ,
సిద్దు. 1; 2. (పూజార్థమైత) కానుక: చూ,
సూడిదె; 3. చామరదండము: చూ, సురటి
1; 4. 2-కటసురరాజు: చూ, రాక్షసుడు.
1; 5: చూ, బలిచక్రవర్తి; 6. ఎర, గావు,
బారి, పోలి: చూ, లాడి; విణ. 7. (న. ఈ.
న): చూ, బలవంతుడు.

బలిచక్రవర్తి. సం. వి. న్. పుం: చిరజీవి, బలి.
బలితే. దే. వి: రూ-బలై, గాజోలవాడు.

బలితము. నై. విణ. 1 = బలిష్ఠ. బలువిడి. లా-
తు: చూ, స్థూలము. 2; 2. = బలిష్ఠ. లా నైనది:
చూ, స్థూలము. 4; 3. = బలిష్ఠ. బలముగలది:
చూ, స్థూలము.

బలితుడు. వా. వి: చూ, బంబోతు.
బలిధ్వంసి. సం. వి. న్. పుం. రూ-బలిధ్వం-
సుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

బలిధ్వంసుడు. సం. వి. ఆ. పుం.—పై—
బలిపుష్టము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కాకి: చూ,
బలము. 7; 2. వక్కుకొంగ: చూ, బకము.
బలిభుక్కు. సం. వి. జ్. పుం. కాకి: చూ,
బలము. 7; 2. ఊరచిచ్చక: చూ, (ఓచ్చక)
శకుంతి.

బలిమి. నై. వి = బల. రూ-బల్మి. 1. దేహబల-
ము: చూ, శక్తి. 1; 2: చూ, బలాత్కారము.
బలిమికాడు. ద్వ. విణ. రూ-బలియుడు: చూ,
శక్తుడు.

బలియు. నై. ఆ. కి. 1 = బల: స్థూలింతు;
2 అధికమగు. రాఘ. 1, ఆ. 81: చూ,
హెచ్చే. 4.

బలియుడు. నై. వి. 1: చూ, బలరాముడు;
2. = బలవంత: చూ, బలిమికాడు.

బలిష్ఠము. సం. విణ. మిక్కిలిబలముకలది: చూ,
స్థూలము. 4. [చూ, లోకను. 1.

బలీసద్భుము. సం. వి. న్. న. పాతాళలోకము:
బలీసినవాడు. వా. వి: చూ, బలిమికాడు.

బలీయము. సం. విణ: చూ, బలిష్ఠము. [భమ. 1.
బలీవర్దము. సం. వి. ఆ. పుం. ఎద్దు: చూ, పృష-
బలు. నై. విణ. = బల: చూ, పృషువు. 5- 6;

3. (వృత్తియందు బలుపుశబ్దమునకు మీఁది
వర్ణములోపింపఁగా మిగిలినరూపము. “బలు
వడి-బలువిడి.” మొ). (హల్లుపరమగుచో
ఉత్వమునకు వికల్పముగా లోపంబగు-
ఉదా.—బల్వింట. మొ.)

బలుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, బలరా
ముఁడు. (ఇతని నాఁగలిసంపర్తము. రోఁకలి
సౌనందము.); 2: చూ, రాక్షసుఁడు. 1;
3. కాకి: చూ, సకృత్ప్రజము; విణ.
4: చూ, బలిమికాఁడు; వా. 5: చూ,
మాంసలుఁడు.

బలుగు. వా. వి. ఉపకాఖ: చూ, శాఖ. 1.
బలుగుత్తులు. వై. వి. బ. (బలుపు + గుత్తులు.)
చూ, ధాన్యము.

బలునంజేమెకము. వా. వి: చూ, హస్తీ.
బలుపు. వై. వి.=బల. రూ-బల్పు. 1: చూ,
బలము. 4—5. చూ, బలకాయించే
బలుపుకొను. ద్వ. ఆ. క్రి. రూ-బల్పుకొను:
బలురక్కసి. వై. వి. (బలుపు + రక్కసి)
బృహచ్చదము *: చూ, స్వర్ణక్షీరి.

బలురక్కెన. వై. వి.—వై.—
బలువిడి. దే. వి. రూ-బల్విడి. నిర్వ. 1, ఆ.

42: చూ, విధము. 1; 2: చూ, బలాత్కా
రము; 3: చూ, బలితము; వై. వి. 4.=బల
పత్రి: చూ, యుద్ధము; వా. 5. దండు:
చూ, నేన. 1.

బలుపు. వై. వి. 1.=బలమ్: చూ, శక్తి. 1; విణ.
2. మిక్కుటము. కై. 5, ఆ. 103: చూ,
హేరాశము; 3. పృథువు, పెద్ద: చూ,
సుర. (3); 4.=భర. బరువు: చూ, భార
ము. 1.

బలుపుఁడు. వా. వై. విణ.=బలవంత: చూ,
బలిమికాఁడు. (ఇదివిచార్యము).

బలుసు. దే. వి. కసింద. *: చూ, వేషణము.
బలుహజ్జేమెకము. ద్వ. వి. ఏనుఁగు: చూ, హస్తీ.
బలె. దే. ద్రి: చూ, పోలె.

బలె. దే. ఆవ్య: చూ, బలా.
బల్లము. వై. వి: చూ, రూ-బలఁగము.
బల్లె. వా. వి: చూ, రూ-బలికె.

బల్లలమెకము. వా. వి: చూ, బలునంజేమెకము.
బల్లు. వై. వి.=బల: చూ, రూ-పలుపు.
బల్లుకొను. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రూ-బలుపు
కొను. (చూ, తృణము. 1.

బల్లుజము. సం. వి. ఆ. పుం. మొదపగడ్డి *:
బల్లి. వై. వి.=బల: చూ, రూ-బలిమి.
బల్లి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెన్నేరు *: చూ,
వారాహకర్ణి.

బల్లిము. సం. విణ. బలముచేయునది.
బల్ల. దే. వి. 1. కుంచేము: చూ, పృష్ఠము. 2;
2: చూ, పలక. 5; 3. కడుపులోని దుర్మాం
సపువిశ్వ.

బల్లకట్టు. దే. వి. కాలువకు ఇటునటు మనుష్యు
ల దాఁటించే పడప: చూ, హాడము.

బల్లగోల. వా. వి: చూ, పంటి-పంటిగోల.
బల్లాడపట్టీ. ద్వ. వి. ఒకానొకకాసె: చూ,
వస్త్రము.

బల్లి. వై. వి.=పల్లి-పల్లి: చూ, నోలాహలము. 2.
బల్లిదము. వై. విణ.=బలిష్ఠ. మిక్కిలిబలముగలది;
చూ, స్థూలము. 4. (వి. అనికొండలు.)

బల్లిదుఁడు. వై. విణ.=బలిష్ఠ: చూ, శక్తుఁడు.
బల్లియము. వై. వి.=భల్ల. (ఆత్మలము. 1—2):
చూ, బాణము. 1:

బల్లు. దే. వి. రూ-బల్లు 1. తెల్లవాలుట
యందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ;
2. విలుగుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము:
చూ, హూహూ.

బల్లెకోల. ద్వ. వి. (బల్లెము + కోల): చూ,
(ఆత్మలము. 1): చూ, బాణము. 1.

బల్లెము. వై. వి.=భల్ల: చూ, రూ-బల్లియము.
1—2. (2 వ అర్థమునకు. —ఆచ్చ. యు,
కాం. 284.)

బల్విడి. వా. దే. వై. వి: చూ, రూ-బలువిడి.
బవ. ఆం: చూ, కరణములు.

బవంతము. దే. వి. కపటము: చూ, నూత్నము. 12.

బవంతి. దే. వి. 1. చిత్రపర్ణముగలచీర: చూ, వస్త్రము; 2. చిత్ర పర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 3. కొలారము- కొల్లారము- కొల్లారు, చుట్టుకొల్లారము- చుట్టుకొల్లారు: చూ, సదనము. 1; వా. 4. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1. బవనిక. నై. వి.=వృక్షదళి: చూ, రూ-బవనిక*. బవరము. నై. వి.=పరిహార: చూ, యుద్ధము. బవరి. వా. వి. రూ-బవరి: చూ, సాంద్రము. 2. బవనిక. దే. వి. జోతరయందలి బవనీలవృత్తము. బవవసము. నై. వి.=పరియోస: చూ, శ్రమము. 2. బవినీడు. దే. వి. జోతరయందు సుద్దులు చెప్పి చు బవిరి యాడువాడు. కాశీ. 7, ఆ. 231. బవిర. దే. వి. గుండ్రొరి కర్ణభూష. ఉ, రా. 6, ఆ. 118: చూ, భూషణము. 2. బవిరి. దే. వి. రూ-బవిరి. 1. రచితము: చూ, హయము; 2. చూ, భాంతి. 1; విణ. 3. గుండ్రము. విజ. 3, ఆ. 82: చూ, నర్తకము; 4. రూ-బవిరి: చూ, సాంద్రము. 2. బవిసనము. నై. వి: చూ, బయిసణ. బవిసి. నై. వి. 1: చూ, రూ-బవిసి. 1—2; 3. కుర్యాద, గౌరవము: చూ, సన్మానము; 4. గణ్యత; 5. యశము: చూ, సమాఖ్య. 1; 6. నియతి: చూ, సత్యము. 1; 7. చూ, శుభము. 1. బవిసిన. నై. వి: చూ, బయిసణ. బవిసెన. నై. వి.—పై.— బవిలి. వా. వి. మూర్ఖ: చూ, రోగము. 1. బవిరి. దే. విణ: చూ, రూ-బవిరి. బష్కయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తఱికియావు: చూ, ధేవువు. బష్కయము. సం. వి. ఆ. పుం. తఱిపిదూడ: చూ, సారభేయి (ధేవువు). [ము. 1. బస. నై. వి.=వాస. ఉనికిపట్టు: చూ, స్థాన బసవడు. నై. వి.=వృషభ. (రూ-బసవన బసవన్న): చూ, వృషభము. 1.

బసవన. నై. వి.=వృషభ. (బసవడు + అన. శ. ర) (ద్వయమని శ. ర): చూ, బసవడు. బసవన్న. నై. వి.—పై.— బసవన్నాట. వా. వి: చూ, బాలకీర్ణ. బసవి. నై. వి. రూ-బసివి. 1. బాణిణి: చూ, స్వైరిణి; 2. శివదాసియై వ్యభిచరించు స్త్రీ: చూ, స్వైరిణి. బసివి. నై. వి.—పై.— బమము. నై. వి.=భస్మ: చూ, భస్మము. బస్తకము. సం. వి. ఆ. న. రూ-బాస్తకము. రుమాకరలపణము, రామకము: చూ, లపణము. 1. బస్తము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మేకపోతు: చూ, మేషము. 1; వా. వి. 2. క్షేమ్యదే కమును తగ్గించేమందు. బస్తా. వా. వి. ధాన్యాదులతోనింపెడుమూట. (సంచిగాక 166 పానులతూనికగల సరుకు) బస్తాందిరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అటకమా మిడి*: చూ, మామిడి; 2. ఒడ్డి *: చూ, వడ్డి; 3. గాడిదగడపర *: చూ, శ్వసనము. 2; 4. చూమెన *: చూ, శారిబ. బస్తాబండి. వా. వి: చూ, పట్టుబడి. బస్తీ. వా. వి. పెద్దపట్టణము: చూ, దేశము. బహదరు. వా. వి. గొప్పవారి బిరుదు: రూ-బహదూరు-బహద్దరు. బహదూరు. వా. వి.—పై.— బహద్దరు. వా. వి.—పై.— [చూ. బహి. సం. అవ్య. వెలుపటిఅనునర్థమందు వర్తిం బహిత్యము. సం. వి. ఆ. న. ఒకరకముగడ: చూ, హోడము. బహిరంగపఱచే. మి. ఆ. కిరి: చూ, వెలిపుచ్చే. బహిరంగము. సం. వి. ఆ. న. 1. వెలుపటి అపయవము; విణ. 2. బహిరము. బయలుపడి నది: చూ, వ్యంజితము.

బహిరంగవిద్యలు. ఆం: చూ, మహావిద్యలు.

(చూ, ఉపవిద్యలు)

బహిరంధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వేరు
చనన *.

బహిర్యేషము. వా. సం. వి. ఆ. న. 1. తనదేశము
కానిదేశము; 2. చెంబట్టికను వెడలువోటు,
బహిర్భూమి: చూ, భూమి. 1. [కెలి.

బహిర్ద్వారము. సం. వి. ఆ. న: చూ, తలవా
బహిర్భూమి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. మలవిసర్జన
స్థలము: చూ, భూమి. 1; 2. బయలు.

బహిర్లాపి. సం. వి. వ్. పుం. ఉత్తరము వేలు
మాటలయందణిగియుండునట్టివిషమసమస్య.

బహివడు మి. ఆ. కి: వెలివేయబడు.

బహివెట్టు. మి. ఆ. కి: చూ, వెలివేయు.

బహిష్కరణము. సం. వి. ఆ. పుం:చూ, వెలి. 2.

బహిష్కరించు. సం. స. కి: చూ, బహివెట్టు.

బహిష్కారము. సం. వి. ఆ. పుం:చూ, వెలి. 2.

బహిష్కృతము. సం. విణ: చూ, పరిశిష్ఠము.

బహిష్కృతుండు. సం. విణ. బహిష్కరింప
బడినవాడు. [సమర్థాడు.

బహిష్టయగు. మి. ఆ. కి. కడకుబోవు: చూ,

బహుకరుండు. సం. విణ: చూ, ఖలపువు.

బహుక్షముండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,

బుద్ధుండు, వా. 2. మిక్కిలిశాంతుండు.

బహుగర్హవాక్కు. సం. విణ. చ్. కుత్సితపు
మాటలాడువాడు: చూ, వక్త. 1.

బహుధా. సం. అవ్య. అనేకవిధములచేత.

బహుధాన్య. ఆం: చూ, సంవత్సరములు.

బహువత్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చింత *:
చూ, శుక్తిక.

బహుపదద్వంద్వములు. పా. “వాపీకూపతటా
కములు, ధర్మార్థకామమోక్షములు.” మొ.

బహుపాత్తు. సం. వి. ద్. పుం. రూ-బహుపా
దము. మట్టి *: చూ, పటము.

బహుపాదము. సం. వి. ఆ. పుం:చూ, బహుపాత్తు.

బహుపుత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వా
కుడు*. [తుండు. 1.

బహుప్రదుండు. సం. విణ. చూ, స్థూల ల

బహుమతి. సం. వీ. ఇ. స్త్రీ: చూ, సన్మానము.

బహుమానము. సం. వి. ఆ. న.—పై.—

బహురంధ్రిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. (తె).
కమ్మచ్చే-కమ్మచ్చే.

బహురూపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఊసర

వెల్లి: చూ, సరటము; 2: చూ, సజ్జెరసము;

ఆం. 3: చూ, వ్యంజకము. 1.

బహురూపుండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,

పిష్టువు. 1; 2: చూ, శివుండు; 3: చూ,

మన్మథుండు; 4: చూ, బుద్ధుండు; విణ.

5. పెక్కురూపములు కలవాడు.

బహురోగము. సం. వి. ఆ. న. మేక: చూ,

మేషము. 1.

బహువచనము ఆం. ఒకటికన్న నెక్కువ వస్తు

పులను చెప్పునది. [విరిగి *.

బహువారకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

బహువార్షికములు. ఆం: చూ, ఏకవార్షికములు.

బహువిదారణపుటకఫలము. పా: చూ, ఎండు

కాయలు: చూ, గుంజేకాయలు.

బహువిధము. సం. విణ: చూ, వివిధము.

బహువు. సం. విణ. (ఉ. ఊ. ఈ. ఉ).

1. అధికము: చూ, హేరాళము; 2. ఎడ

ముగలది: చూ, సుర (3).

బహువ్రీహి. ఆం. అన్యపదార్థ ప్రధానము

బహువ్రీహి. (నక్షోపూర్వపద, సహపూర్వ

పద, సంఖ్యోభయపద, దిగంతరాళ, వ్యతి

హోదలక్షణ, తెనుగున స్త్రీసమఘటితంబ

యొకానొకండు బహువ్రీహిచూపట్టెడు.

తెలుగునను బహువ్రీహిని సమాసాంత

కార్యంబులు గానంబడియెడి. ఇత్యాది).

బహుమత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పిల్లపీఠ

చేర*; విణ. 2. జాతపత్య: చూ, స్త్రీ.

బహునుపక్షము. అం: చూ, తానములు.

బహునూతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పతేష్టుక.

బహుశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆపు: చూ,

ధేనువు; 2. పెద్దయేలకి*: చూ, పత్యిల;

3. చిట్టేలకి*: చూ, పత్యిల; 4. నీలి*: చూ,

శ్రీ. పలి. 2; బ. 5. కృత్తికానక్షత్రము: చూ,

రిక్క. [చూ, పక్షము. 1.

బహుశపక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. కటిపక్కము:

బహుశము. సం. వి. ఆ. న. ఆకాశము: చూ,

సురపర్వము; పుం. 2: చూ, బహుశపక్ష

ము, (చూ, శుక్లము. 3); విణ. 3. ఆధికము:

చూ, హేరాశము; 4. తటయే: చూ,

మొత్తము.

బహుశీకృతము. సం. విణ. తూర్పైత్తినిది (ధా

న్యము), పూతము: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము.)

బహుశుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వహ్ని. 1.

బహుశరణము. సం. వి. ఆ. న: చూ, బహు

కృతి.

బహుశరించే. సం. స. క్రి: చూ, సన్మానించే.

బహుశకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, సన్మానము.

బహుశశిని. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, భక్షకుండు.

బహుశరము. దే. వి: చూ, రూ-బలకరము.

బహ. దే. అవ్య. మెచ్చేను తెలుపును (రూ-

బహార-బహారే-బలి-బలిర- బలిరయ్య-బలి

రా-బలిర-బలిరే-బళీర-బళీరే-బళీ-బలా-

బలార-బలారే-బలె-బలే: చూ, నేబాను.

బహాయి. వై. విణ. బలవాన్. కాశీ. 7, ఆ.

253: చూ, శక్తుండు. [6, ఆ. 55.)

బహార. దే. అవ్య: చూ, రూ-బహ. (రామా.

బహారే. దే. అవ్య. —పై.—

బలి. దే. అవ్య. —పై.—

బలిర. దే. అవ్య. —పై.—

బలిరయ్య. దే. అవ్య: చూ, బహార.

బలిరా. దే. అవ్య. —పై.— (రుక్మి. 5, ఆ. 59.)

బలిర. దే. అవ్య. —పై.—

బలిరే. దే. అవ్య. —పై.—

బళి. దే. అవ్య. —పై.— (పర. 3, ఆ. 292.)

బళిర. దే. అవ్య. —పై.—

బళిరే. దే. అవ్య. —పై.—

బళుకు. వా. అవ్య. సారకు సారకు: రూ-బళుకున-

బళుకున. వా. దృ. 1. —పై.—; వా. వి.

2. దోచునందగు భ్యన్యను కరణము: చూ,

హూహూ. (రూ-బళుకున-బళ్లున.)

బళుకున. వా. దృ. వి. —పై.—

బళువు. వా. వి. పూటము: చూ, రూ-బలువు

(కొండదొరలవాడుక)

బళ్ల. వా. వి: చూ, రూ-బల్ల. 1.

బళ్లు. వా. వి. 1: చూ, రూ-బల్లు; బ. 2. బండ్లు

“బళ్లుకట్టిరి” (ఇదివిచార్యము.)

బళ్లున. వా. వి: చూ, బళుకున. 2.

బా

బాంకి. వా. వి: చూ, రూ-బ్యాంకి.

బాంకినోటు. వా. వి: చూ, గూ-బ్యాంకినోటు..

బాండు. వా. వి. 1. పూచీపత్రము; 2: చూ,

బ్యాండు. [డము. 3.

బాండవ. వై. వి. = బాండ. కుండ: చూ, భాం

బాండ్లి. వా. వి. పండెడిలోహపాత్రము: చూ,

హరివాణము (పాత్రము. 6)

బాంది. వా. వి. 1. వేడిమినిచ్చెడి మత్తుద్రోవ

ము: రూ-బ్యాంది; 2. పనికత్తె.

బాంధకినేయుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

అంకులాండి కొడుకు: చూ, నూనుండు. 1.

బాంబు. వా. వి. పాణిముతీనెడు ఒకానొక

బాణసంచు: చూ, బాణసంచు.

బాంకి. వై. వి. = భక్తి. రూ-బాంకి. నిలువ:

చూ, శేషము. 1. (అరసున్న కలదనికొండలు)-

బాకీ. వై. వి.= చూ, రూ-బాకీ.

బాకీ. దే. వి. 1. కటారి: చూ, బాణము. 1;
2. చౌరకత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 3. చేల్లాణము:
చూ, బాణము. 1.

బాకీదారు. వా. వి. బాగుదార: చూ, రిష్టి. 2.

బాకీ. దే. వి: చూ, శ్రేణము.

బాకీ. దే. వి. రూ-బాకీ. 1.=ప్రీతి: చూ,
స్నేహము; విణ. 2. అధికము: చూ, హేరా
శము; వై. వి. 3.=భాంతి: చూ, భాంతి. 1;
విణ. 4. దుర్లభము: చూ, వెక్కనము. 3;
5. ప్రియము: చూ, వాంఛ.

బాకీ. వై. స. కి.=బాధ. కొట్టు: చూ,
మొత్తు. 2. (బాదుఅనికొందలు)

బాకీకొను. వై. స. కి.=వై.—

బాకీపడు. వై. వి.= బ్రహ్మ- బ్రాహ్మణ.
(రూ-బాకీపడు- బాకీపనయ్య): చూ,
బ్రాహ్మణుడు.

బాకీపత. ద్వ. వి. (బాకీపన + త)=బ్రాహ్మణీ.

బాకీపనక్క: చూ, స్త్రీ.

బాకీపన. వై. వి. బ్రహ్మకులము.

బాకీపనకొలము. వై. వి.=బ్రహ్మకులమ్, కపి
లము: చూ, సంతతి. 1. [పత.

బాకీపనక్క. వై. వి.=బ్రాహ్మణీ: చూ, బా
కీపనచీమ. ద్వ. వి. గోరొచనపురంగులచీమ,
బ్రాహ్మి: చూ, పిపీలిక.

బాకీపనది. వా. వి: చూ, బాకీపత.

బాకీపనబూరి. వా. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ,
వృక్షము. [89: చూ, బాకీపడు.

బాకీపనయ్య. వై. వి.=బ్రాహ్మణ. నీలా. 1, ఆ.

బాకీపనవాడు. ద్వ. వి.=వై.—

బాకీపనుడు. వై. వి.= చూ, రూ-బాకీపడు.

బాకీపతికము. ద్వ. వి. (బాకీపన + తికము)=
బ్రాహ్మ్య. బ్రాహ్మణత్వము.

బాకీ. వా. వి. కాహళమును ఊడదాద్యము.

“సమయమునకు లేనిబాకీ—”: చూ, వీణ.

బాకీపట్టు. వా. ఆ. కి. బాకీపట్టు.

బాకీ. దే. వి. రూ-బాకీ. 1. అప్పు: చూ, వార
కము. (1); 2: చూ, శ్రేణము. 1; విణ.
3. విస్తృతము: చూ, హేరాశము.

బాకీనోటి మెకము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.

బాకీనోరు మెకము. ద్వ. వి.=వై.—

బాకీశ్వమరి. వా. వి. దుష్టుడు: చూ, వ్యా
ధుడు. 2.

బాకీ. దే. వి: చూ, రూ-బాకీ. 1—2.

బాకీపడు. వా. ఆ. కి: అచ్చే, అప్పుపడు—
అప్పుపడు, (మి) జుణపడు.

బాకీపబాకీ. వా. వి. బాకీల అతిపునందగు
ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బాకీము. వై. వి.=భాగ. 1. రూ-బాకీలు—
బాకీలు. పక్షిపాడి. రాజ. 1, ఆ. 134:
చూ, పోక; 2: చూ, భాగము. 1.

బాకీ. ద్వ. విణ. 1: చూ, సౌందర్యవంతుడు;
2. అందకత్తె. విజ. 1, ఆ. 175: చూ, స్త్రీ.

బాకీలు. వై. వి. బ.=భాగ; చూ, బాగము.
1. శకం. 2, ఆ. 80; కళా. 4, ఆ. 69.

బాకీ. వా. వి. 1: చూ, రూ-పాగ-పాగా;
అవ్య. 2: సాగనుగా.

బాకీలు. వై. వి. బ: చూ, రూ-బాగలు.

బాగు. వై. వి.=భావుక. 1. క్షేమము: చూ,
శుభము. 1; 2: చూ, విధము. 1; 3: చూ,
సౌందర్యము; విణ. 4: చూ, హృద్యము;
5. అందముగలది: చూ, సౌందర్యము;
6. క్షేమముగలది: చూ, శుభము; 7 యోగ్య
మైనది: చూ, క్రైష్ణము; 8. యుక్తమైనది:
చూ, సంగతము. 3; 9. హితమైనది: చూ,
సమర్థము; 10 సఫలమైనది: చూ, సిద్ధము. 3.

బాగుబగులు. జా. మంచిచెడ్డలు.

బాగుగా. వా. కి. విణ. అసలార, సరిగా.

బాగుచేయు. వై. స. కి. చేక్కపఱచే.

బాగుదార. వై. వి. చిన్నకత్తి: చూ, బాకీదారు.

బాగులాఁడి. ద్వ. విణ. అండకతై. పా. 1, ఆ.

కిరి: చూ, స్త్రీ.

బాజోలు. వా. వి.బ. శబంత్రీలవాద్యధ్వని: చూ,

స్వరము. 2.

[చారము.

బాజోఱము. వై. వి.=ప్రసార: చూ, వ్యభి

బాజోఱి. వా. వి: చూ, రూ-బజోఱి.

బాజోఱు. వై. వి.=ప్రసార: చూ, రూ-బజోఱు.

బాజో. వై. వి. 1.=భా. కాంతి. అచ్చ. బాల,

కాం. 26: చూ, వెలుతురు. 1; 2. పరికర:

చూ, నూరెలు. (పార్శ్వము. 2.)

బాజోబందు. వై. వి.=భుజబంధ: చూ, భూష

ణము. 2.

[మార్గము.1.

బాట. వై. వి.=బాహ్యులు. రాజమార్గము: చూ,

బాటసారి. వై. విణ.=వాటచారి-బాహ్యుట

చారి: చూ, సమీరణుడు. 2. [పని.

బాడకాచోకిరి. వా.వి. 1. వెట్టిపని; 2. ఎక్కువ

బాడబము. సం. వి. ఆ. న. 1. గోడిగలమూఁక:

చూ, పాయము; పుం. 2.(రూ-బాడవము-

బడబము-బాడాబము): చూ, బడబానలము.

బాడవ. వా. వి. రూ-బాడువ. పల్లపునేల:

చూ, భూమి. 1.

బాడలికము. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

బాడబుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బాహ్యు

ణుడు.

[చూ, బాహ్యము. 1.

బాడబ్యము. సం. వి. ఆ. న. రూ-బాడవ్యము:

బాడవ్యము. సం. వి. ఆ. న. —వై.—

బాడాసువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ.=బాడిస-

బాడిత: చూ, వాకి.

బాడి. వా. వి: చూ, బురద.

బాడిగ. వై. వి.=భాటక. 1: చూ, భాటకము;

2. కూలి: చూ, సంబళము. 2.

బాడిత. వై. వి.=బాడాసు: చూ, వాకి.

బాడిద. వై. వి. 1.—వై.—(వాడుక);

2.=పారిభద్ర: చూ, వారిదము (1).

బాడిదము. వై. వి.—వై.—

బాడియ. వా. వి: చూ, బాడి.

బాడిస. వై. వి. 1.=పారిభద్ర: చూ, బాడి.

ద. 2; 2.=బాడాసు: చూ, బాడిత.

బాడిసె. వై. వి.—వై.—

బాడు. దే. వి. పరదా: చూ, ముసుగు. 3.

బాడుకాబంటు. వా. వి. మానహీనుడు:

బాడుగోలు.

బాడుగ. వై. వి: చూ, బాడిగ.

బాడుగోలు. వా. వి: చూ, బాడుకాబంటు.

బాడుదల. దే. వి. (బాడు + తలఁగించేట) అవ

మానించేట: చూ, సడి. 3.

బాడువ. దే. వి: చూ, రూ-బాడవ.

బాడె. దే. వి: చూ, బురద.

బాధము. సం. వి. ఆ. న. 1. పృతిజ్ఞ: చూ,

స్పర్థ. 4;

కి. విణ. 2. పెల్లు: చూ,

పాచ్చి. 2; విణ. 3. అధికము: చూ,

హేరాళము.

బాణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బాణమూలము:

చూ, బాణము. 1; ఆ. పుం. 2. నల్లగోరం

ట: చూ, బాణము. 3.

బాణనిర్మాణాదికము. అం: చూ, పృమేయములు.

బాణపుంఖి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వెంపలి*.

బాణభేదపరిగణనము. అం: చూ, పృమేయములు.

బాణపురము. అం. శోణితపురము: చూ,

దేశములు.

బాణము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అంబకము,

అజిహ్మగము, అస్త్రకంటకము, అస్త్రము,

అశీకము, ఆయుధము, అశుగము, ఇషువు,

ఈ, కంకపత్రము, కటంబము-కడంబము-

కదంబము, కణము, కర్పరము, కలం

బము-కళంబము, కాండము, కాదంబకము,

కాదంబము, కింశారువు, కూటము, క్షిపణి,

క్షురపృము, ఖగము, గోవు, ఘ,

ఘాతము, చక్రపుంఖము, చిత్రపుంఖము,

నాళికము-నాళీకము, పత్రము, పత్రవా

హము, పతి, పీలుపు, పుష్కరము, పృష్ఠ
త్కిము, పరిదరము, పరిహారణము, మార్గ
ణము, రోపము, వాజి, వికర్ణము, విపాతము,
విశిఖము, విహంగము, వీరతరము, శణము,
శరము, శలాక, శల్యము, శస్త్రము, శిఖి,
సరము, సాయకము, సాయము, సూచీము
ఖము, స్థూలక్షేడము, స్వరువు, హనువు,
హేతి. (తె).—అంప, అంపకోల, అంపఱ,
అంబు-అమ్ము, అలుగు-అల్లు, ఆయిదము,
కట్టియ-కట్టె, కత్తి, కయిదువు-కైదువ-
కైదువు, కోల, గసిక, గిట్ట, చిలు
కు, జిట్ట, జిరా, తీరు-తీటు, తూపు,
తోడుగు-తోడువు-తోడ్డు, నారసము,
పోటుముట్టు, బరిగోల, ములికి-ముల్కి,
లకోరి, సరము, సరుడు, సెల, సెల
కట్టియ-సెలకట్టె. (మిగతవానికి “చూ,
హేతి. 4.”); తద్విశేషములు.—౧. అగ్ని
ప్రసారణాయుధములు.—దంచన, నాళ
ము, కతఘ్ని. (తె).—కోగ్రివి, గుంటకోగ్రి
వ, జింగి, జెహ్రియ, జేబురుజింగి, జేవురు,
తుపాకి, పిరంగి, సురకోగ్రివి; ౨. అచ్చేము
ఇనుపబాణమునకు.—అమోఘ, ఏషణము,
కాండగోచరము, ఖురాలకము—ఖురా
లికము, నారాచము, ప్రక్షేపణము,
ప్రళుము, ప్రసరము, రామబాణము,
లోహనాళము; (తె).—గొరక, గొరక
కట్టె, నారసము; ౩. అమ్ములపొదికి.—
ఇషుధి, ఇష్వాసము, ఉపాసంగము, కలా
పము, తూణము, తూణీరము, దోగ్రి
ణి, నిపంగము, శరధి, శరనిధి. (తె).—
అంబులపొది-అమ్ములపొది, తరకసము,
తరకసా, పాణిపడము, పొది, పాన, బత్త
డిక-బత్తలి-బత్తలిక; ౪. అర్థచంద్ర
బాణమునకు.—అర్థచంద్రము, కరఫలము,
తురప్రము, తురప్రగము. (తె).—కత్తి

వాతియమ్ము, కొఱపము-గొఱపము, నెల
పంకకోల; ౫. అర్జునునిధనువునకు.—గాండివ
ము-గాండివము; ౬. అలుగులేనియొకటెను.
(తె).—బరికట్టె, బరిగమ్మి; ౭. అలుగు
గువేసిన చేతికట్టుకు.—(తె).—గొరకకట్టె;
౮. అల్పకుంతమునకు.—గొరక, గొరకకట్టె;
౯. అల్పశరమునకు.—(తె).—దోనము;
౧౦. అస్త్రకయనెడిబాణమునకు.—అంధకము;
౧౧. (చూ, అస్త్రములు); ౧౨. ఆకాశబా
ణమునకు.—ఆకాశబాణము; ౧౩. అగ్నే
యాస్త్రమునకు.—(తె).—చిచ్చేఱకోల;
౧౪. ఆయుధపు అంధేనకు.—అశ్రము—
అశ్ర-అశ్ర, కుటి, కోటి, కోణము, ధార.
(తె).—దార, దారి, వా-వాయి-వాదర;
౧౫. ఆయుధవిశేషములు.—చక్రఫలము;
ఆరాముఖము; కంపణము; కరముక్తము;
కర్ణిక; కాకతుండము; కుంతము; కుణపము;
కోంకణము; కాశేయము; ఖురప్రము; గద;
చక్రము; మునుండి; విజ్జలము, శాయకము;
(౧) (తె).—అంబు; ఉండనురియ; ఒడ్డగ;
కట్లగుదియ; కత్తికాను; కోల; గుమితి-
గుమ్మితి; చింగోటి, చికటారి-చిక్క
టారి; దొంకెన-దొంకెన; తగుకత్తి; దనెన;
దోడుముదారి; బాణా; మొహదా; సత్తి;
సామంతరాగోల, సిరాణము; మతియము.—
౧౬. ఇంద్రధనుస్సునకు.—అధనాశ్రము,
అశని-అశుని, ఇంద్రచాపము, ఇంద్రధనువు,
ఇంద్రాయుధము, ఈ, విరాపతము, కోటి
రము, కాశికాయుధము, త్రిదశాయుధము,
శక్రధనువు. (తె).—కొరడు-కొఱడు, మువ్వ
న్నెవిల్లు, రతనపువిల్లు; (౧). చేక్కని యింద్ర
ధనుస్సునకు.—ఋజురోహితము, రోహితము;
౧౭. ఇరువదిశాలగు బాణములకట్టె. (తె).—
దస్తా; ౧౮. ఈటెను.—కణయము, కుం

తము, కుంతలము, దీర్ఘాయుధము, పాసాయుధము, విషాంకురము, శంకువు, శలము, శల్యము. (తె).— అత్తలము—అత్తశము, ఈటియ—ఈటె, కొంతము, చివ్వ, నేజే-నేజేము—నేజో, బరిచి—బరిచీ; ౧౯. ఉపనయనకాలమందు ధరించునది. —కార్ముకము; ౨౦. ఉపయోగపాఠ్యధారానికి. (తె).—వోదమ్మి—వోదుమి—వోదుమ్మి, పట్టా, పట్టాకత్తి, నైలు; ౨౧. ఏనుగు కుంభకణ్ఠముమీదనుండి చెడిపోయిన ధమునకు. —అంకుశము, తోత్రము, వైణుకము, నృసి. (తె).— అంకుశము; ౨౨. కత్తికి. —(చూ, రిప్టి. 2.); ౨౩. కత్తెరకు —కత్తరి, కృపాణి, ఖండధార. (తె).—కత్తెర; ౨౪. కర్ణధనుస్సనకు. —కాండపృష్ఠము, కాలపృష్ఠము; ౨౫. కటకుటమ్మనకు. (తె).—కరి, కటకుటమ్మ; ౨౬. కామదేవాస్త్రిమునకు. —కామాయుధము, కేశటము, శోణము; ౨౭. గన్నేరాకుపంటియలుగుగల బాణమునకు. —(తె).—గన్నేరాకమ్మ; ౨౮. గజలేనిశరమునకు. (తె).—సురుగు, సరుడు; ౨౯. గుట్టుమునువోమెడు గొఱపమునకు. —కరఫలము, కేశకారము. (తె).—కొడపము, కొఱపము—గొఱపము; ౩౦. చక్రాయుధమునకు. —చక్రము, చక్రాయుధము. (తె).— కంటివాలు, కడిదలుగు, గుడునుకైదువు, గుడునువాలు, చుట్టులుగు, చుట్టలు, చుట్టుగైదువ, చుట్టువాలు, పదినూఱుచులవాలు, బటువుగైదువ, బటువువాలు, బటువడిదము, బటువుగత్తి, బిల్లవాలు, వేమొనలుగు, వేయంచులవాలు. సుడికత్తి, సుడియడిదము, సుడివాలు; ౩౧. చాపకర్షణబలసాధనమునకు. (తె).—తోణము—తోనమ్మ; ౩౨. చిల్లకోలకు. —కీలము, తోమరము, మండము, శక్తి, సర్వల. (తె).—చిల్లకోల, నేజే—నేజో—నేజేము, తండుగోల;

౩౩. తిక్కాస్థికి. — తిక్కాస్థి. (తె).— తిక్కటి; ౩౪. తిక్తాలమునకు. —తిక్తాలము, పినాకము. (తె).—నుడివోనలుగు, ముమ్మనవాలు; ౩౫. దుష్కంటకశరమునకు. (తె).— చిఱుకమ్మ—చిఱుకుటమ్మ, నోటమ్మ; ౩౬. దూదియేకువిల్లునకు—తూలకార్ముకము, పంజిక, పింజనము. (తె).— పింజే; ౩౭. ధనువునకు. —అజగవము—అజీగవము—అజీగావము—అజాగవము—అజగావము—అజగవము, అనూకము, ఇష్వాసము, కార్ముకము, కాలపృష్ఠము, కోదండము, గాండివము—గాండివము, గుణి, చాపము, ట, తాలము, తృణత, త్రిణత, తృణిత, దుగ్గిణము, ధనువు, ధన్వము, పినాకము, బాణాసనము, శిరావాపము, శరాసనము, స్థావరము. (తె).— విలు—విల్లు, సింగణి—సింగణి—సింగిణి, కమాను; ౩౮. నాలుగుమూరలవిల్లునకు. —కోదండము; ౩౯. నాలుగుపక్కలు తీరిన ఇనుపదండమునకు. (తె).—చేవుకాడిగుదియ—చౌకాడిగుదియ; ౪౦. నాలుగుమూరల బాణమునకు —గడ. (తె).—గుదియ, దుడ్డు; ౪౧. వైర్వృత్తిధనువునకు. —కమలము; ౪౨. పండిటె—పండిపోటు; ౪౩. పట్టినమునకు. —పట్టినము. (తె).—అడ్డకత్తి, మొహదా; ౪౪. పాశుపతాస్త్రిమునకు. —పాశుపతము; ౪౫. పెద్దపిరంగికి. (తె).—దంచేన—దంచేనము—దెంచేనము, పిరంగి, సుకొలి, సుబాణము; ౪౬. (చూ, పృమేయములు); ౪౭. పాసాయుధమునకు —కుంతము, పాసము; ౪౮. ఒరిగోలకు. —తోత్రము. (తె).—బరి, బరిగోల; ౪౯. బలరాముని గదాయుధమునకు. —భేటము; ౫౦. బల్లమునకు. —ఖంజము, భేలి, ఫల్లము. (తె).— అత్తలము—అత్తశము, బల్లియము—బల్లము—బల్లె

కోల, బోడమ్ము; ౫౦. బాణపుకొనకు. —
 పింఛము, పుంఖము. (తె). — పింఛే; ౫౧. బా
 ణపుములికికి. — శాలికము. — నాళికము, ఫల
 ము. (తె). — అలుగు - అల్లు, చిలుకు, ములి
 కి-ముల్కి, సెల; ౫౩. బాణమునకు. — (చూ,
 బాణము. 1.); ౫౪. బాణమునకుఁగట్టిన
 యీకలు. — (తె). — అంపగరి - అంపగటి;
 ౫౫. బాణమునుసంధించుకార్యకమునకు. —
 (తె). — తోడవిల్లు; ౫౬. బాణముల గుంపు
 నకు. — కాడంబము. (తె). — అంపఱ;
 ౫౭. బాణములమునకు. — బాణ; ౫౮. బాణ
 విశేషమునకు. — (మి). పాగబాణము; ౫౯. బా
 ణాగ్రిములు. — (చూ, కార్యకము 7, బా
 ణాగ్రిములు.); ౬౦. బొమ్మ దేవునివిల్లునకు. —
 ఘోరరూపిణి; ౬౧. భిండివాలమునకు. —
 కోణము, భిండిపాలము - భిండివాలము - భిండి
 వాలము, లగుడము, నృగము; ౬౨. రామబాణ
 మునకు. — అమోఘ, ప్రత్యేక్షణము. రామబాణ
 ము; ౬౩. (చూ, మన్మథబాణములు.); ౬౪.
 (చూ, మల్లయధాయుధములు.); ౬౫. (చూ,
 ముప్పదిరెండాయుధములు: చూ, ఆయుధము
 లు.); ౬౬. మెడకత్తెరకు. (తె). — గండ
 కత్తెర - గండ్రకత్తెర; ౬౭. మొనలకు. —
 (చూ, మొనలు.); ౬౮. యుద్ధసాధన విశే
 షమునకు. (తె). — దగరు; ౬౯. రిష్టికి. —
 (రిష్టి = కత్తి) (చూ, రిష్టి. 2.); ౭౦. వంక
 రఅలుగులయీకలెకు. — (తె). — డొం
 కెన - దొంకెన; ౭౧. వంకిణికి. (తె). —
 చేల్లాణము, చిల్లాడము - చిల్లాణము, పిడి
 యము - పిడెము, బాకు, ముప్పిడి, మొల
 కత్తి, వంక, వంకిణి; ౭౨. వజ్జాయుధము
 నకు. — అశని - అశుని, అహి, ఆస్థికము, కులి
 శము, గిరికంతము, గిరిపక్షభిత్తు, గోవు, జం
 భారి, జనురి, దంభోళి, నిర్ఘాతము, పవి,
 ఫిది - భిది, ఫిదిరము - ఫిదురము - భిదిరము -

భిదురము, ఫిదువు - భిదువు, భద్రము, వజ్జి
 ము, వజ్జాయుధము, వజ్జాశని, శంబము -
 సంబము, శతకోటి, శతదారము, శతారము,
 శతహృద, స్వరపు, హృదిని - హృదిని,
 (తె). — నూటంచులకైదువు, పిడుగుకైదువు,
 తాతివాలు; ౭౩. పరుణపాశమునకు. — నాగ
 పాశము, నాగము. (తె). — పాఁపతూపు, పాఁప
 రమ్ము; ౭౪. వింటనుండివిడువబడినబాణము
 నకు - విణ. పృహితము; ౭౫. వాయుధనువు
 నకు. — కిణితము; ౭౬. విశాలముఖసాయ
 కమునకు. — (తె). — అడ్డవాత్యము, పాతాపతము - పాతవాత్యము - పాత
 మ్ము - పాతవాత్యము; ౭౭. విషము
 పూసినబాణమునకు. — దిగ్ధము, బిప్లవము;
 ౭౮. విష్ణుచక్రమునకు. — అరి, ఆయుధేం
 ద్రము, కాపోదకి - కామోదకి - కామోది, చర
 గము, పాంచజన్యము, సుదర్శనము. (తె). —
 కూతవాలు, లచ్చిదొరబూరఁగొమ్ము, పల
 మురి; ౭౯. వెదురువిల్లునకు. — కోదండము,
 వేణుచాపము. (తె). — వెదురువిల్లు; ౮౦. వేఁ
 టసాధనములు. — (తె). — గెడ, తడ
 విల్లు, పందిగోరు, పిడియము - పిడెము, బా
 కు, ముప్పిడి, వడదోలు, వెడదవాత్యముల
 గు; ౮౧. శక్తియనుబాణమునకు. — కాసువు;
 ౮౨. శిథిలధనువునకు — (తె). — కపోదా;
 ౮౩. శివునివిల్లునకు. — ఖట్వాంగము, ఖింఖి
 రము; ౮౪. శూలమునకు. — శూలము, శ్రీలము,
 నీసకము; ౮౫. నాముచేయువారు తిప్పెడు
 కోలకు. (తె). — చిటుత; ౮౬. మూర్ఖునివిల్లున
 కు. — చామికరము, చామికరము; ౮౭. నూలా
 గ్రిబాణమునకు. — గోధనము; ౮౮. (చూ,
 ముద్గరము); (మిగతవానికి “చూ, హేతి.
 4.”) (బాణము తెనుగు అనికొందలు);
 2. ఆవుపాడుఁగు: చూ, స్తన్యము; (చూ,
 సారభేయి; 3. నల్లగోరంట, బాణా: చూ,

మహాసహ; అం. 4: చూ, అసంయుతహస్తములు; 5: చూ, అనద్దవాద్యములు.

బాణలి. దే. వి. 1. కంచు కంటు: చూ, పాత్రము. 6; వా. 2. బూరెలమూడు: చూ, పాత్రము. 6.

బాణవిద్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బాణసంచులను కాల్చుట; వా. 2. ధనుర్విద్య.

బాణసంచు. మి. వి. (బాణము + సంచు.) దీపావళి అమావాస్యనాటిరాత్రి (ఆశ్వయుజ బ 30 రాత్రి) తుపాకిమందుతో (జీసి కాల్చేడు పగలు వత్తులులో నగునవాచి వేడు కవిశేషము: తద్వి—౧. అవాయి, అవాయి గొట్టము, చేందురజ్యోతి, చివ్వ, జేవ్వ, తారాజేవ్వ. (సం).— ఆకాశబాణము, చంద్రజ్యోతి, చంద్రద్యుతి, చంద్రవ్యోతి, (మి).— తేలుబాణము; ౨. కాకరవత్తి; 3. కుండబిరుసులు; ౪. చిచ్చుబుడ్డి; ౫. టపాకాయ; ౬. పంచేపన్నె బిరుసులు; 7. పగలు వత్తి; ౮. పూవత్తి; ౯. బాంబు; ౧౦. మతాబు-మత్తాబు; ౧౧. బాణసంచు పగ.—కురుజే, ఇత్యాదులూహ్యాంబులు. (మిగతవానికి: “చూ, నీమటపాకాయలు.”) [యములు.

బాణహస్త క్షేత్రనిరూపణము. అం: చూ, ప్రమే బాణా. దే. వి. దండాయుధము. “బాణా కణ్ణి.”: చూ, బాణము. 1.

బాణాగ్రిములు. అం. ఇవి పదివిధములు.— ౧. ఆరాముఖము, ౨. ద్విభల్లకము, 3. వత్స దూతము, ౪. కర్ణికము, ౫. కాకతుండము, ౬. త్సరప్రము, 7. గోపుచ్ఛము, ౮. అర్ధ చంద్రము (చేందురుపంకలు), ౯. నూచీము ఖము, ౧౦. భల్లము. ఇట్టి ప్రసిద్ధిగల బాణములయొక్క విసర్జనాది క్రియలకాస్తదమై నది కార్యకము: చూ, కార్యకము. 7: చూ, బాణము. 1.

బాణాత్మజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అర్జుని, ఉప: చూ, సూన. 1.

బాణాసనము. సం. వి. ఆ. న. విల్లు: చూ, బాణము. 1.

బాణానురుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బాణుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1; అం. 2: చూ, కాస్త్రప్రవర్తకులు.

బాణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1.—పై.— బాతలించే. దే. ఆ. క్రి: చూ, సంభ్రమించే. బాతాకా (ఖా)ని. వా. వి. 1. వ్యర్థోష్టులు; 2: చూ, వవరు:బోతు.

బాతినీ. వా. వి. 1. గుట్టు:చూ, రహస్యము. 1; 2: చూ, వేగువాడు.

బాతు. దే. వి. 1. రూ-బాతువు: చూ, శరాడి; 2: చూ, సాపాటు; 3: చూ, శర్కర. 1; 4. రూ-బాతువు: చూ, బకము.

బాతువు. దే. వి: చూ, రూ-బాతు. 1.—4.

బాద. వై. వి.=బాధా: చూ, శోకము.

బాదము. వై. వి. రూ-బాదాము*: చూ, వృక్షము. దరము. (1)

బాదర. వా. వి. రూ-బాదరు: చూ, రూ-బాదరబంది. వా. వి. జేంబోటము: చూ, శ్రమము. 1. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.)

బాదరము. సం. విణ. 1: చూ, ఫాలము. 4; దే. వి. (1) రూ-బాదర-బాదరు. జానకితామ్రం చెడు కర్ణాటక పు తుపాకిచేవి.

బాదరాయణుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సమానుడు.

బాదరించే. వై. ఆ. క్రి.=భ్రాతా: చూ, సరి పోవు. 1. కాశీ. 3, ఆ. 241.

బాదరు. వా. వి: చూ, రూ-బాదరము. (1) బాదామము. సం. వి. ఆ. న. బాదముకాయ.

బాదాము. వై. వి: చూ, రూ-బాదము*.

బాదు. వా. స. క్రి: చూ, మొత్తు. 1.

బాదుకొను. వా. స. కిరి: చూ, బాదు.

బాధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బాధ: చూ, శోకము; 2. గంటుట: చూ, నిషేధము; అం.

3: చూ, పంచోత్తరవాదము. [నితము.

బాధకము. సం. విణ. బాధించునది: చూ, హింబాధకుడు. సం. విణ: చూ, వేసరి.

బాధపడు. మి. అ. కిరి: కక్కనపడు, కటకటబడు, కుతిలపడు, కొట్టాడు, కోడాడు, గాసిబడు, గాసిలు-గాసిల్లు, చేడ్చుడు, తట్టువడు, దెప్పరిలు-దెప్పరిల్లు, పేర్చుడించు, మెరమెరలాడు. ("చూ, శ్రమపడు.")

బాధించు. సం. స. కిరి: చూ, హింసించు. 2. (ఇందు బాధపడుచు, నొప్పించు, తొందరపెట్టు మొదలగునవి చేరును.) [హింసితము.

బాధితను. సం. విణ. బాధింపబడినది: చూ, బాధిర్యము. సం. వి. అ. న. కర్ణకండువ, కర్ణక్షేడము, కర్ణగూఢకము, కర్ణప్రతిహామము, కర్ణసంస్పృశము, కర్ణత్వము, క్షేడము, ప్రతిజాడము, బధిరత. (తె).—చెముడు-చెవుడు, చెవుడుపాటు-చెవుడాటు, పెద్దవిన్నపము. ("చూ, శోభితము. 1.") (విణ: చూ, బధిరతము.) [హామి

బాధ్యత. వా. సం. వి: (తె).—పూచి-పూచీ, బాధ్యము. సం. విణ. బాధింపదగినది: చూ, హింసితము.

బాస. వై. వి.=భాండ-భాజన. 1. కడివ:చూ, భాండము. 3; 2. ఏతపుకడవ: చూ, భాండము. 3; వా. 3. చోకలికడవ: చూ, భాండము. 3; విణ. 4. పెద్దది. "బాసకడుపు": చూ, సుర. (3). [త్రొత్తమగు.

బాసగిలు. దే. అ. కిరి. రూ-బాసగిల్లు. బలాబాసగిల్లు. దే. అ. కిరి.—పై—

బాసనము. వై. వి.=పచన. 1. పంట: చూ, సూపకారము; 2.=మహాపన: చూ, పంటసాల. ఉ, హరి. 4, ఆ. 196.

బాసనీకుడు. ద్వ. విణ. 1. బంటు: చూ, నేవకుడు. 1; 2. పాదనేవకుడు: చూ, నేవకుడు. 1.

బాసనీడు. ద్వ. విణ. (బాసనము + ఈడు) 1: చూ, సూపకారుడు; 2: చూ, బాసనీకుడు. 1; 3. చూ, బాసనీకుడు. 2.

బానిస. దే. వి. దాసి: చూ, రూ-బానిసె.

బానిసము. దే. వి. దాస్యము: చూ, నేవ.

బానిసీడు. దే. వి. (బానిసము + ఈడు): చూ, బాసనీకుడు. 1—2.

బానిసె. దే. వి. 1. రూ-బానిసె, గులూము-గుల్లూము, తొత్తు, పాచిక, పాదకీ, పారిక, బోనకత్తియ-బోనకత్తె, వరపు-వరపుడు, విలువరమ్ముడు. (సం) -కింకర.-కింకరి ("చూ, స్త్రీ."); అం. 2: చూ, దూతీచతుష్టయము.

బాపతు. వా. వి. విషయము. "నానాబాపతులు" (ఉత్తరసర్కారులలోవాడుక.)

బాపు. దే. అవ్య: చూ, బళి. విజ. 1, ఆ. 102.

బాపురె. దే. అవ్య.—పై.—

బాపురే. దే. అవ్య.—పై.—

బాబయ్య. వా. వి. 1. తండ్రి: చూ, సవిత. 2; 2. పినతండ్రి: చూ, సవిత. 2; 3. పూజ్యుడు: చూ, శుద్ధుడు.

బాబా. వై. వి. గుఱ్ఱము. రామా. 1, ఆ. 124: చూ, హయము. [దుండు.

బాబారాతు. వై. వి. కుబేరుడు: చూ, శ్రీ

బాబు. వై. వి.=భావ: చూ, బాబయ్య 1.2.3.

బాభివి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

బాము. వై. వి. 1.=భవ: జన్మము: చూ, సంభవము; 2: చూ, శోకము.

బార. దే.వి.1: చూ, వ్యామము.1; వై. వి. 2.=

బాదక. రూ-బారా. పండెండు. అచ్చు

బాల, కాం. 8: చూ, ముచ్చొకము.

బారంగి. వై. వి.=భాజ్జీ: చూ, హంజిక.

భారకము. వై. వి.=భారక. 1. మేనిబరువు: చూ, భారము. 1; వా.వి. 2. రొంపతగులుట: భారకింపు.
 భారకయిపోటరి. ద్వ. వి. కుమారస్వామి. ఆం, పదా. సుర. 19: చూ, స్కందుడు.
 భారకాడి. దే. వి. కోడెలను ఎద్దులతోఁజేర్చి మరపుటకు కట్టెడుకాడి.
 భారకించే. వై. ఆ. కిరి.=భార. భారమగు.
 భారకింపు. వా. వై.వి.=: చూ, భారకము. 1.
 భారచోపు. వా. వి: చూ, రూ-బారుచోపు.
 భారచోపుట. వా. వి. కుడిఎడమలకు రెండు చేతుల చోపుట.
 భారతీసేనలు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
 భారపట్టె. ద్వ. వి. నిడుపుపట్టె రూ-బారు పట్టె. [వడుకు.
 భారపోయు. దే. స. కిరి. చేతికొలఁది నూలు భారబలాపతీలు. వా. వి. బ. పండ్రెండుమంది గామసేవకులు.—నంది, రెడ్డి, కరణము, పురోహితుడు, తలారి, వడ్డింగి, కమ్మరి, కుమ్మరి, చోకలి, మంగలి, మాల, మాదిగ (12).
 భారమేనులపోడ. వా. వి: చూ, నూర్చుడు. వేం, ఆం. 11. [దేవ. 9.
 భారరూపులవేలుపు. వా. వి. —వై— సాం. బాగసాల. వై. వి.=భాగదళాహ. బాలసారె. (చూ, నామకరణము)
 భారసి. వై. వి.=ద్వాదశి: చూ, దోదసి.
 భారా. వై. వి.=ద్వాదశి: చూ, రూ-బార.
 భారాది. దే. విణ. 1. అధికము. స్వా. 4, ఆ. 37: చూ, హేరాళము; 2. అనేకము. పాండు. 4, ఆ. 232: చూ, హేరాళము.
 భారి. వై. వి. 1: చూ, శోకము; 2.=పారీ. రూ-బారీ: చూ. శృంఖలము. 2; 3.=భార, కొల. హరి. ఉ. రి, ఆ. 99: చూ, హింస. 1; 4. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 5. బలా క్కారము: చూ, బలవంతము (1); 6. కపి

లెయ్యెడ్లకు నిర్బంధముగా యేర్పఱచినదారి: చూ, మార్గము. 1.
 భారిక. వా. వి. దినబత్తెములేని వెట్టిడు: వెట్టి వాడు-వెట్టిడు. [దము. (1).
 భారిజేము. వై. వి.=పారిజాత*: చూ, వారి.
 భారిదము. వై. వి.=పారిభద్రక*.—సై.—
 భారిముద్ర. వి. వి ఎడఁబెట్టు:చూ, దీనారము.
 భారిసమరు. ద్వ. స. కిరి. వెంపరలాడు: చూ, హింసింపు. 3.
 భారిసము. దే. వి. 1. వేషము: చూ, వేసము. 1; వై. వి. 2.=పారిభద్రక*: చూ. వారి దము. (1). [రు, న్యాయవాది.
 భారిస్తరు. వా. వి ఆడ్వోకేటు, పకీలు, ప్లీడ బారీ. వై. వి. 1: చూ, రూ-బారి. 2; వా. వి. 2. హెచ్చుధర్మము; 3. వదలుట. 4.=భార. గొప్ప. “బారీమనిషి.”
 బారీవాడు. వా. వి. పొడగరి.
 బాడ. వై. వి. 1.=వార. పంక్తి. పు. 2, ఆ. 127: చూ, శ్రేణి. 1; 2: చూ, సమూహము. రా, వి. 5, ఆ. 20; 3.=భార: చూ, బాగువ.
 బారుచోపు. దే. వి. రూ-బారుచోపు. వెక్కు మూరలతేకు (తేకు=బట్ట), మూరకోక, తొక్కచోపు: చూ, వస్త్రము.
 బారుచేయు. వా. స. కిరి. తుపాకిలోమండు గుండువేసికూరు.
 బారుడము. ఆం: చూ, ఉద్ధతము.
 బారుతీరు. వా. ఆ. కిరి: చూ, పరిగొను.
 బారుదూలము. వై. వి. నిడుపాటిదూలము.
 బారుపట్టె వా. వి చూ, రూ-బారుపట్టె.
 బారువ. వై. వి.=భార. ఇరువదిమణుగుల కొలఁది: బారు, ఖారి, పుట్టితనునవి దీనికి చెల్లును.
 బారెడు. వా. వి. బారకొలఁది: చూ, మూర. 1.
 భార్గవతము. సం. వి. ఆ. స. ములగపండు: చూ, ఫలములు.

బాల్కరీ. సం. వి. ఇ. పుం: జరాసంధుడు, ద్వైమాతురుడు.

బాల్కరీస్వత్యమానాబ్దము. పా. ఒకరాశియందు బృహస్పతి నివసించియుండు కాలము. ఇది వింధ్యపర్వతమున కుత్తరదేశమున వ్యవహరింపబడుచున్నది. ఇది 361 దినములుగలది.

బాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అడుది: చూ, స్త్రీ. (12 సం॥లు నెఱజేవనము మతాంతరమున 16 సం॥రముల వఱకు.); 2. కొబ్బరి*: చూ, స్కంధఫలము; 3. పసుపు: చూ, వర్ణము. 8; 4. మల్లికావిశేషము*: చూ, హసంతి. 2; న. 5. కురువేరు*: చూ, హీరబేరము. [చూ, శిశువు.

బాలకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మాణవకుడు:

బాలకీర్తిడ.అం: (బాలబాలికలఆటలు): -౧. బాలకీర్తిడావిశేషములు. -ఖంజపావము; హరిణక్రీడనము; మఱియు (తె). -అంపలములు; అక్కిలిక్కిదండ; ఆప్పచిలు-ఆప్పచ్చిలు, అప్పశములు; అల్లి, అల్లానేరెడు-అల్లానేరేడు-అల్లానేరెడు-అల్లానేరేడు; ఆకుపీకలు-ఆకుపీకలు; ఆడిక, ఆడికోడలు; ఆలంకిగుడి, ఆలంకి, ఆలంకులు; ఇటికి; ఈలకూతలు; ఉట్టు, ఉప్పట, ఉప్పట్టు, ఉప్పబట్టు, ఉప్పనబట్టెలు, ఉప్పగుండము; ఉప్పలపోటి; ఏలపాటలు; ఒక్కసికొక్కు; ఒడ్డువిడుపు; ఓటిల్లుచిండలు; కట్టపుట్టచెండు; కట్టెగుట్టుము; కాలికంచేము; కిట్టుగానుగు; కుందికాళ్లు, కుందనగిరి, కుంచెనగుడి; కుప్పిగంతులు; కుమ్మరసారెలు; కొండకోతి, కోతికొమ్మచ్చి, కోలకోతులు; గంగెద్దులాట; గంటిపోట్లాట; గచ్చేకాయలాట, గచ్చేకాయలు; గట్టినబోది, గడ్డెనబొద్దు; గిరిసింగన్నపుత్తి; గుంటచోళ్లు; గుడిగుడిగుంచేము-గుడుగుడుగుంచేము; గురిగింజి; గుట్టపెక్కుడు; గుళ్లు; గూవనాలు; గొబ్బిళ్లు; గోటదొర్లుడు

కాయ, గోటికాయ, గోలీ, గోలీకాయ, (సం). -గు లి, గో ల క ము; గో డి పట్టెలు; (మి) చక్కాలిత్రిప్పుడు; చోకిబాన; చోకిమాట; చింతాకుచుండు; చిందుపరువు; చిక్కాబిళ్ల-చిక్కనాబిళ్లు; చిటికలాట; చిట్టిరాట్లకాయ; చిడుగుడు; చిమ్మతాయి; చిమ్మబిళ్లు; చిటుతనగోడు; చిట్టిపట్టె; చిట్టుబుట్టు; చీకటిమొటికిళ్లు; చొండ్రొళ్లు; చెంగనలు-చెంగనాలు; చెండు; జిరుకుతాతిదాబాట; తన్నుబిళ్లు; తాటాకుచేక్కెర; తాళ్లపాము; తుమ్మెదరేపుడు; తూనరతుక్కుము; తూనిగతానిగ; తూనెకొట్లాట; తూరనగోలలు, తూరనడుక్కా, తూరనతుంకము; తోడా; తొలిప్పుళ్లు; తొక్కుడుబిళ్లు; దాట్రాయి; దూబూచేలు, దోబూచి; దూబుదుంకెన; దోకుడుబార; నట్టకోతి; నట్టువాలు; నాలుగుకంబాలాట; నీగిపోగిన; నెటికతట్టు, నెట్టుడుగాయ, నెట్టు, పచ్చీను; పిడిగుద్దులు; పిల్లగిలులు, పిల్లదీపు, పిల్లదీవి; పుటచెండు-పుట్టచెండు; పుశికిళ్లు; పులియాట; పెంచేలబేరీ; పాదుగునీళ్లు; బండికలు; బందిదూగులాట; బందాడు; బనవన్నాట; బిల్లగోళ్లు; బిల్వబిద్దెము; బుడికిస్సు; బూచికన్నులకచ్చే; బొట్టనగోలలు; బొమ్మరములు; బోటిరాళ్ళు; బోర్లపక్కె; మంకెలు; మొకమాట; రామన్నాట; విద్దియము-విద్దెము; వినాయకుపిరి; వెన్నెలకుప్పలు; వేలెలుబొట్టన; సరిబేసులు; సింగన్నదాటులు; సిరిసింగజావత్తి-సిరిసింగజాలపత్తి. (ఇందు కొన్ని బాలికాకీర్తిడలగుటయు వాడుకయందు గానవచ్చుచున్నవి); మఱియు బాలికాకీర్తిడా విశేషములు. -అచ్చము; అక్షమాలవకేళి; కీర్తిడాదురము; గిరియకము. మఱియు (తె). -అంజి;

అచ్చేనగండ్లు-అచ్చేనగాయలు-అచ్చేనగుండ్లు, అచ్చేనలు; అట్టచెమ్మ; అమ్మనబొంట్లు, అమ్మనములు-అమ్మనలు; ఈనెగాజులు; ఉడ్డపల్లించి; ఓడ్డుగుండ్లు; ఓడ్డువిడుపు; ఒప్పలకుప్ప; ఓమునగుంటలు; కంబాలాట; కనుమూసిగంతలు(చూ, మూసిగంతలు); కుచ్చెళ్ళ; కుప్పలు; గీరనగింజే-గీరనగింజే-గీరనగింజే; గుడ్డనగూళ్లు-గుడ్డనగూళ్లు; గాలిపటము, గాలిపడగ; గిలక; గుజగుజ్జేతేకులు; గొబ్బిళ్ళ; చిటుతనబిల్లులు; చెమ్మచెక్క; జోబిళ్ళ; దొంగతోత్తులు; పింపిళ్ళు-పింపిళ్ళు, పింపిసలు; బిరికిలు, బొమ్మపెండ్లిండ్లు; మూసిగంతలు, కనుమూసిగంతలు, డాంగనముచ్చేలు-డాంగనముచ్చిళ్ళు, డాంగిలిముచ్చేలు-డాంగిలిమూతలు-డాంగుడు మూతలు-డాంగురింతలు-డాంగురుమూతలు-డాంగనముచ్చేలు-డాంగిలిముచ్చేలు-డాంగిలిమూతలు-డాంగురుమూతలు; మేలిమచ్చేలు (ఇందుకొన్ని బాలకీర్తనలగుటయు వాడుకయందుగానవచ్చుచున్నవి.) (మిగతవానికి “చూ, సిరిసింగణాలవత్తి.”)

బాలతనయము. సం. వి. అ. పుం. చేండ్రా*: చూ, ఖట్టదిరము. [హరిత. (తృణము. 1.)

బాలశ్మిణము. సం. వి. అ. న. పచ్చిక: చూ, బాలపాపచిన్నె. వా. వి: చూ, బాలారిష్టము. బాలబందు. వా. వి. 1. దేవనాగరలిపినిబోలులిపి; 2. సంచులు కట్టువాడు.

బాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. అయిచేండ్లయేనుగుప్పిల్ల: చూ, హస్తీ; పుం, న. 2. పురువేరు*: చూ, హీరేరము; విణ. 3. పదునాతేండ్లకు లోబడినది (ఆడుది): చూ, స్త్రీ.

బాలమూషిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. చిట్టెలుక: చూ, మూషికము.

బాలయజ్ఞోపవీతుడు. సం. వి. అ. పుం. ఉర

స్కటుడు: చూ, మహావ్రతి.

బాలప. అం: చూ, కరణములు.

బాలవాహ్యము. సం. వి. అ. పుం. మేక: చూ, మేషము. 1.

బాలవ్రతుడు. సం. వి. అ. పుం. పూర్వజైనవిశేషము: చూ, నుగతుడు.

బాలశలాటువు. సం. వి. ఉ. న. లేతపిందె: చూ, శలాటువు. 2. [మల్లకాస్త్రము.

బాలసంగడము. అం. మల్లసాధనము: చూ, బాలసారె. వా. వి: చూ, బారసాల.

బాలనూర్యోదయము. అం. 1: చూ, అంజనములు; వా. 2. ఒకానొకఘటికాషధము; 3. అరుణోదయము. (వాడుక).

బాలాజి. వై. వి. 1. తిరుపతివేంకటేశ్వరులకు బైరాగులువాడెడుపేరు; వా. 2. ఒకానొకజాతివాడు: చూ, సింగులు.

బాలారిష్టము. పా. (బాల + అరిష్టము) పుట్టినది మొదలు 12 సంవత్సరముల లోపున బాలురకు గలుగు కీడులు లేక మరణములు. (౧. 4 సం. లోపున తల్లిదోషములవలనను, ౨. 4 సం. మొదలు 8 సం. లోపున తండ్రిదోషముల వలనను, 3. 8 సం. మొదలు 12 సం. లోపున బాలునియొక్క దోషముల చేతను గలుగునని కొందఱు ఋషుల యభిప్రాయము). [సూతిక.

బాలింత. వా. వై. వి. రూ-బాలెంత: చూ, బాలింతరాలు. వా. వై. వి. —వై.—

బాలింతబోలు. వా. ద్వ. వి: చూ, రూ-బాలెంతబోళము.

బాలిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పదునాతేండ్లకులోబడినబిల్ల: చూ, స్త్రీ; 2. కన్యక: చూ, స్త్రీ; 3. ఆడుది: చూ, స్త్రీ. 4. చెవిబొగడ: చూ, భూషణము. 2.

బాలికాకీర్త. అం: చూ, బాలకీర్త. [లోడు.

బాలికము. సం. వి. అ. న. బాలీను: చూ,

బాలిశుఁడు. సం. విణ. 1. = పాలసుఁడు: చూ,

స్తబ్ధుఁడు; 2. బాలుఁడు: చూ, శిశువు.

బాలీసు. వై. వి. = బాలిశము: చూ, లోడు.

బాలుఁడు. వా. సం. వి. అ. పుం: చూ, బాల
కుఁడు. [3, ఆ. 84.

బాలెంత. వై. వి: చూ, రూ-బాలెంత. స్వా.

బాలెంతరాలు. వా. వై. వి. — పై. —

బాలెంతబోలు. వా. ద్వ. వి: చూ, బోశము.

బాలెంతబోశము. ద్వ. వి. — పై. —

బాలెబ్రాహ్మణులు. పా: చూ, కపూరియెబ్రా
హ్మణులు.

బాలేయము. సం. వి. అ. న. 1. పిన్నముల్లంగి*:

చూ, హస్తీకంద; పుం. 2. గాడిద: చూ,

రాసభము; విణ. 3. బాలునికి హితమైనది;

4. మెత్తనిది: చూ, సాంద్రము. 3.

బాలేయశాకము. సం. వి. అ. పుం. బారంగి*:

చూ, హంజిక.

బాల్యము. అం. 1: చూ, అవస్థలు 2: చూ, దశలు.

బాల్యంగి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దోసకాయ: చూ,
హరివాలకము.

బావ. వై. వి. = భావుక. 1. తోడబుట్టినదాని
మగఁడ; బావగారు, బావమఱుది. (సం.) —
భావుకుఁడు; వా. 2. బావగారు: చూ, మగని
అన్న; 3. తనకంటె పెద్దవాఁడైన మేనత్త
మేనమామల కొడుకు: బావగారు; (తద్వి. —
మేనత్తకొడుకునకు. — పైతృప్వసేయుఁడు —
పైతృప్వసీయుఁడు); 4. భార్యతోడబు
ట్టినవాఁడు: బావగారు; 5. నటుఁడు నూత్ర
ధారునిపిలిచెడు పేరు: బావగారు.

బావంజి. వై. వి. = వాగుజీ*: చూ, సోమరాజి.

బావగారు. వా. వి: చూ, బావ. 1-2-3-4-5.

బావమఱుది. వా. వి: చూ, బావ. 1.

బావి. వై. వి. 1. = వాపీ. నయ్య: చూ, సర

స్సు. 1; 2. చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1;

3. = వాపీ. దిగుడుబావి: చూ, సరస్సు. 1;

4. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.

బావిడీ. వా. వి. బావి. 1.

బావియొఱ. వా. వి: ఒఱ, ఒఱపెంకు, నూతి
యొఱ. తద్వి. — నూతిపైయొఱకు. — తల్లియొఱ.

బావిలీ. డే. వి. ఆఁడుదానికొనచెవినగ: చూ,
భూషణము. 2. [చూ, భూషణము. 2.

బావిలీగొలుసు. వా. వి. మగవానికొన చెవినగ:

బావుకొను. డే. న. క్రి. 1. అంతయు నాకే

కావలయునని ఆతురతపడు; 2. అన్నము

లోనగునది చేతనిండుగ యెత్తి నోటనిడు

కొను. హరి. పూ. 5, ఆ. 208: చూ, భుజించు. 2.

బావుటా. వా. వి. జెండా.

బావురు. వా. వి. 1. బావురుఁబిల్లి: చూ, నూ

చకము. 5; 2. ఏడ్చుటయందగు భవన్యను

కరణము: చూ, హూహూ.

బావురుఁబిల్లి. వా. వి: చూ, బావురు. 1. కళా.

6, ఆ. 289.

బావురుగడ్డము. డే. వి. పిల్లగడ్డము, మేకగడ్డ

ము: చూ, శ్రుశ్రువు. [రా. 4, ఆ. 195.

బావురుగాఁడు. డే. వి: చూ, బావురు. 1. ఉ,

బావురుమను. డే. అ. క్రి. (బావురు + అను)

1. జనకూన్యమగుటచే బావురుమని మాఱు

మోతకలదియగు: చూ, శబ్దించు; 2. పెద్ద

యేడుపుయేడ్పు: చూ, శోకించు.

బాష్పము. సం. వి. అ. న. 1. కన్నీరు: చూ,

రోదనము. 2; 2. కొయ్యగూర*: చూ,

మారిషము; పుం. 3. అవిరి: చూ, హర్ష

ణము; 4. ఇనుము: చూ, లోహము. 1.

బాష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇంగువమౌను

*: చూ, హింగువు; 2. ఇంగువమౌనిఆకు.

బాస్. వా. విణ. మంచిది.

బాస. వై. వి. = భాష. 1. సంస్కృతాదిభాష:

చూ, భాష. 1; భాషలు 1; 2 ప్రతిజ్ఞ. కాశీ. 5, ఆ.

271: చూ, స్పర్థ. 4; 3. = భాష. వచనము:

చూ, శబ్దము. 2; 4. ఒట్టు: చూ, కాపము.

1; 5. జేర్నియ: చూ, పృతము; 6. పృమా
ణము. య. 3, ఆ. 38: చూ, శపథము;
7. సంకేతము, సైగ: చూ, రహస్యము;
8: చూ, భాషణము. 2.

బాసట. దే. విణ. 1: చూ, సహాయము.

బాసనము. వై. వి.=భాజన. పచనపాత్రము:
చూ, పాత్రము 6-౨౮.

బాసము. వై. వి. జోలె: చూ, జోలియ. 2.

బాసవాలు. వై. వి. 1: చూ, వేలుపు; 2. ఋషి:
చూ, సన్యాసి. య. 2, ఆ. 49.

బాసవాలుదిట్టరులు. వా. వి. బ: చూ, బాస
వాలు. 1.

బాసవార్తార. ద్వ. వి. 1. ఇందుగ్గిడు: చూ,
సహస్రాక్షుడు; 2. ఋషీశ్వరుడు: చూ,
సన్యాసి. [వచించే.

బాసాడు. ద్వ. ఆ. కి. మాటాడు: చూ,
బాసికదండ. ద్వ. వి. తలమందుపక్కినం
చేబడెడి పుష్పహారము: చూ, భూష
ణము. 2. [నపట్టు అనియు వాడుక).

బాసికపట్టు. ద్వ. వి: చూ, పద్మాసనము (బాసి
బాసికము. దే. వి. పెండ్లియందు వధూవరుల
నొసటగట్టెడు మూడుపక్కిలేర్పడిన
మాక్తికాది హారము. వసు. 4, ఆ. 88: చూ,
భూషణము. 2.

బాస్తకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-బస్తకము.
బాహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బాహువు: చూ,
స్కంధము. 1.

బాహటము. వై. వి.=బాహ్యట: చూ, స్పష్టము.
బాహటము. వై. విణ.=బాహ్యట. —వై. —
(సం. అనికొందలు).

బాహిరపోవు. ద్వ. ఆ. కి. 1: చూ, బయలు
పడు; 2: చూ, సామృత్తిలు.

బాహిరము. వై. విణ.=బహిరంగ. 1. బయలు
పడినది, వెలియైనది (అనికొందలు): చూ,
స్పష్టము.

బాహు. సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. రూ-బాహువు:
స్కంధము. 1.

బాహుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: అశ్వవిదుడు,
కీచకుడు, పుణ్యశ్లోకుడు: చూ, నలుడు, 1.
బాహుజుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రాచేవా
డు: చూ, రాజు. 1; విణ. 2. బుజేమునం
దుపుట్టినవాడు. [తనుతాగిణము.

బాహుతాగిణము. సం. వి. ఆ. న: చూ,
బాహుద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బాహుదయసునది:
చూ, నది. [భూషణము. 2.

బాహుదము. సం. వి. ఆ. న. జేబ్బ: చూ,
బాహుపురి. సం. వి. ఆ. న. —వై. —
బాహుపురులు. ఆం: చూ, ధాన్యము.

బాహుపరిచాగములు. ఆం. (చూ, హస్తక్రియా
భేదములు) ఊర్ధ్వము, అధోముఖము, తిర్య
క్కు, ఆపవిధము, ప్రసారితము, అంచితము,
మండలగతి, స్వస్తికము, ఉద్వేప్తితము, పృ
ష్ఠానుసారి. (10.) (చేతిమడుపు.

బాహుమధ్యము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మో
బాహుమూలము. సం. వి. ఆ. న. చేంక: చూ, మడిసంది
బాహులము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, తను
తాగిణము; 2. కార్తీకమాసము: చూ, మా
సము. 1. [స్వామి: చూ, స్కందుడు.

బాహులేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుమార
బాహువారకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విరిగి*.

బాహువు. సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. రూ-బాహు
బాహుసహస్రభృత్తు. సం. వి. త. పుం: చూ,
హైహయము. [ప్రాయము.

బాహుశ్యము. సం. వి. ఆ. న. బహుళభావము:
బాహ్యదృశ్యానువిధము. ఆం: చూ, సమాధులు.
బాహ్యము. సం. విణ. 1: చూ, స్పష్టము; వా.
2: చూ, బహిర్యము. 2; 3: చూ, శౌచములు.
బాహ్యశబ్దానువిధము. ఆం: చూ, సమాధులు.
బాహ్యమడవ. ఆం: చూ, వేసరసాడవజభాషలు.

బాహ్యసంగము. అం : చూ, సంగములు.

బాహ్యీకము. సం. వి. అ. న. రూ-బాహ్యీకము.

1. ఇంగువ: చూ, హింగువు; 2. కుంకుమ
పువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 2; పుం. 3. ఒక
దేశము: చూ, దేశములు; 4. బాహ్యీకదేశపు
గుట్టము: చూ, హయము.

బాహ్యీక. సం. వి. అ. స్త్రీ. బాహ్యీకదేశస్త్రీ:
చూ, స్త్రీ. (బాహ్యీకము.

బాహ్యీకము. సం. వి. అ. న. పుం: చూ, రూ-
బాహ్యీకుడు. సం. వి. అ. పుం. బాహ్యీకదేశపు
రాజు: చూ, రాజు. 1.

బాళి. దే. వి. 1: చూ, స్నేహము; 2: చూ,
మూఝ; 3: చూ, వాంఛ. ఉ, రా. 1, అ.
28; 4: చూ, విచారము. 2; విణ. 5: చూ,
హేరాళము. (సుమము.

బాళెలు. వా. వి. బ. పుష్పవిశేషములు: చూ,

బి

బింకము. దే. వి. రూ-బింకము. 1. గర్వము.
పర. 3, అ. 277: చూ, హంకారము;
2. బిగువు: చూ, లవణి; 3. గర్వోక్తి. పాండు.
2, అ. 41: చూ, శబ్దము. 2; 4. కూరత:
చూ, కౌర్యము. 1: వా. 5. నిక్కు: చూ,
లేచేట.

బింకము. దే. వి. —వై—

బింగీలు. వా. వి. బ. బడిపిల్లల శిక్షలగు గుంజి
ళ్లు గోడకుర్చి కోడండములోనగువానిలో
నొకటి.

బిందము. వై. వి. = బృంద: చూ, సమూహము.

బిందియ. దే. వి. రూ-బిందె: చూ, పాత్రము.
6-రూ.

బిందీ. వై. వి. లలాటిక: చూ, బొట్టు. 1.

బిందుకము. అం: చూ, దంతక్షతములు.

బిందుచిత్రము. సం. వి. అ. పుం. కామంచీ:
చూ, తృణము. 1.

బిందుతంత్రము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, చతు
రంగము; 2: చూ, శారిఫలము.

బిందుమాలి. అం: చూ, జన్యతాళములు.

బిందువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నీటిబొట్టు:
చూ, బొట్టు. 1; 2. చొక్క: చూ, బొట్టు.
1; 3: చూ, సున్న. 1; 4: చూ, శుక్రము.
1, 5: చూ, భూమిధ్యము; 6. దంతక్షతవిశే
షము: చూ, వాతేజకెంపు; అం. 7: చూ,
అశోహివర్ణగతా లంకారములు; 8: చూ,
కాలపాణము; పా. 9. ఒకనాటకలక్షణము
(మధ్యమధ్య నవాంతరములు వచ్చిననుసామ
ర్థ్యముచేఁజేడకుండునట్లుపలుకుట బిందువు);
అం. 10: చూ, సంచారీవర్ణగతాలంకారములు..

బిందె. దే. వి: చూ, రూ-బిందియ. [సరటము.

బింబకము. సం. వి. అ. పుం. ఉపసరవెల్లి: చూ,

బింబచ్చద. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, శింశుప.*

బింబము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పృథిబింబ

ము. 1; 2. దొండపండు, ఓష్టి: చూ, రక్త

ఫల; 3. పృథిమ: చూ, హరిణి. 3; 4: చూ,

సమానము. 2; పుం. 5: చూ, బింబకము;

పుం, న. 6. (చంద్రనూర్యాది) మండలము:

అ, గోలము-గోళము, త, మండలము-

(తె).—బిల్ల-బిల్ల-బిల్లిక-బిల్ల ("చూ, మం

డలము. 9."); వా. 7: చూ, భగము. 12;

అం. 8: చూ, ఆగమములు.

బింబార్ద్రకలేహ్యము. అం: చూ, లేహ్యములు.

బింబిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. దొండ*: చూ,

రక్తఫల. [వికారిము. 1.

బింబితము. సం. విణ. పృథిబింబించినది: చూ,

బింబోష్టి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దొండపండు

పంటి పెదవిగలలడుది: చూ, స్త్రీ; 2. అడు

ది: చూ, స్త్రీ.

వికారి. వై. విణ. = వికారి. రూ-వికాసి. 1. = వికీర

వాన్. బిచ్చేగాడు: చూ, యాచకుడు;

2. దరిదుగిడు: చూ, శాతుడు; 3. వికృత

వేషధారి; 4. అపర్యయోజకుడు: చూ, చాగ్జె.

వికాసి. వై. విణ. = — వై. —

వికాళి. వై. వి. = వికాళి. వికృతవేషధరుడు.

వికిరము. వై. వి. = వికిరము: చూ, వేడికోలు. వసు. 1, ఆ. 64.

వికిరాలమారి. ద్వ. విణ: చూ, వికారి. 1. చిక్క. వా. వై. విణ. 1: చూ, నిలుపేద; 2. బలహీనము. “రయితుచిక్క (లేక) చేను చిక్క.” [దుర్మము.

చిక్కి. దే. వి. అక్షోటము *: చూ, మృదు చిక్కిరించు. దే. స. కి: చూ, చిక్కిరించు. చిగ. దే. దృ. కి. విణ: రూ-చిగ్గ. చిగియ. “చిగిగొట్టు-చిగిబట్టు.”

చిగిబట్టు. వా. స. కి. కుంచించు. చిగాది. దే. విణ. భూర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2. చిగి. దే. వి. 1. చిగువు: చూ, లవణి; 2. గర్వము: చూ, హంకారము; 3. దృఢత: చూ, స్థైర్యము. 1.

చిగించు. దే. పే. చిగువుచేయు. పా. 3, ఆ. 4: రూ-చిగియించు, చిగువ, ఇలకఱచు-ఇల్కఱచు-ఈలకఱచు. [చూ, చిగి. 3.

చిగితము. దే. విణ. (చిగి + ఇతము) దృఢము: చిగిబద్ద. ద్వ. వి. రెండుగాడికమ్మలకు నడుము వేయు చిగువుబద్ద: చిగువు. [పుచ్చేయు.

చిగియు. దే. అ. కి. 1: చిగువుకొను; 2. చిగు చిగిసికొను. వా. అ. కి: చూ, వట్టుకొను. 3. చిగువ. దే. పే: చూ, చిగించు. చిగుతు. దే. విణ. వదులుకానిది.

చిగువాళ్లు. వా. వి. బ. కట్టెలమోపుకట్టెడు తాగ్జె: చూ, నూత్రిము. 1.

చిగువు. దే. వి. 1: చూ, చిగి. 2; 2: చూ, చిగి. 3; 3: చూ, చింకము. 4; 4: చూ, చిగి బద్ద; 5. తాగ్జెకొలత; 6: చూ, చింకము. 2.

చిగువుకొను. దే. అ. కి: చిగియు.

చిగ్గ. దే. దృ. కి. విణ: చూ, రూ-చిగ.

చిగ్గర. దే. దృ. కి. విణ. 1: ఎత్తిలి, ఒత్తిలి, గట్టిగ; 2: పారి, చిట్టు.

చిచానా. వా. వి. పడక.

చిచ్చే. వా. వి. = భిక్ష: చూ, వేడికోలు.

చిచ్చేగాడు. వై. విణ. = భిక్షకుడు. (ద్వ. అని కొందఱు) 1: చూ, యాచకుడు; 2: చూ, సన్యాసి.

చిచ్చేపుజోగి. ద్వ. విణ. — వై. —

చిచ్చేము. వై. వి. = భిక్షము: చూ, చిచ్చే.

చిచ్చేమెత్తు. వా. వి: చూ, ఎత్తు. 26.

చిజోగు. దే. స. కి: చూ, బొంకు. సా. 3, ఆ. 214. [సము. 2.

చిటారము. దే. వి. ఒయ్యారము: చూ, విలా

చిటారి. దే. వి. విలాసవతి: చూ, స్త్రీ.

చిటికి. వా. వి. పలువభార్య: చూ, భార్య.

చిట్టచిట్టు. దే. వి. (చిట్టు + చిట్టు) మిక్కిలి చిగువు. భో. 4, ఆ. 303.

చిట్టు. దే. అవ్య. 1: చూ, వేగము. 3; 2: చూ, హెచ్చు. 2; 3: చూ, చిగ్గర. 2; వా. 4. కొలతబద్ద: చూ, ప్లాటు.

చిట్టుచిట్లు. దే. అవ్య. తటాలున. భో. 5, ఆ. 77: చూ, వేగము. 3.

చిడ. వై. వి. = అపత్య. రూ-చిడ్డ-చిడ్డ: చూ, శిశువు. (ఇది ఆ-ఈ-ఏ శబ్దములకు అనువృత్తి యుక్తమై స్త్రీవాచకమగును. ఉదా. — అచిడ-ఈచిడ-ఏచిడ ము.) (దేశ్యమని. శ. ర.)

చిడము. సం. వి. అ. న. అట్టుప్పు: చూ, లవణము. 1. [అం. 2: చూ, తొరములు.

చిడలవణము. సం. వి. అ. న. 1. — వై. —;

చిడాయించు. వా. స. కి. 1. కోపముతో మూతి పెదవులు గట్టిగానొక్కి మూసికొను; 2. ఒకదానిలో మరొకదానినుంచు.

బిడారము. దే. వి. 1: చూ, పాళియము. 1. జై. 3, ఆ. 118; 2: చూ, వీడుపట్టు.

బిడారు. దే. వి. 1: చూ, బిడారము. 2. విజ. 1, ఆ. 195; 2. చేనుప:చూ, లంబాడీతండా; 3: చూ, బిడారము. 1.

బిడాలకము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, హరిదళము; 2: చూ, పునుగు. 1; 3. కంటిమందు: చూ, మందు. 1.

బిడాలబాహ్మణులు. అం. "శ్లో. యత్ర మత్యప్రసిద్ధిగాహి నిత్యం భిక్షుమాతర్పరక, స్వకార్యముద్దిశ్య సదాసబిడాలక ఉచ్యతే" (దురాన్న దుర్దానాదు లెచ్చే టెచ్చేట సంపాప్త మగునాయని వెదకుచే స్వకార్యము కొఱకు ఎల్లప్పుడు సంచరించెడువారలు): చూ, దళవిధ బాహ్మణులు.

బిడాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. పిల్లి: చూ, నూచకము. 5; 2. కనుగుడ్డు: చూ, లోచనము; 3. కంటితెవులు: చూ, హర్షణము.

బిడాలవణము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-బిడలనణము.

బిడాలవిశోక్తచనన్యాయము. పా. పిల్లి మలవిసర్జనము చేయునపుడు గోయింద్రవిస్మయించువిడిచి పూడ్చివేయుననురీతి.

బిడియము. వై. వి.=వీడా. (దేశ్యమని శ. ర.) రూ-బిడెము: చూ, సిగ్గు.

బిడువు. దే. వి. 1. అవకాశము: చూ, సందు. 6; విణ. 2. అవకాశము గలది.

బిడెము. వై. వి.=వీడా (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, రూ-బిడియము. [సహస్రాక్షుండు.

బిడోజుండు. సం. వి.న్. పుం. ఇంద్రుండు: చూ,

బిడ్డ. వై. వి.=అపత్య. (దేశ్యమని శ. ర.) 1: చూ, రూ-బిడ. భో. 1, ఆ. 70; 2. కొడుకు: చూ, నూనుండు. 1; 3. కూతురు: చూ, నూన. 1.

బిడ్డండు. దే. వి. (వై, అనికొందలు). 1. మగ శిశువు: చూ, శిశువు; 2. కొడుకు. కాశీ. 4, ఆ. 13: చూ, నూనుండు. 1; 3. బాలుండు: చూ, శిశువు.

బిడ్డకుట్టు. దే. వి. ప్రసవవేదన: చూ, వేదన. 1. బిడ్డతల్లి. దే. వి. 1: చూ, బాలింత; 2. బిడ్డకు గన్నతల్లి: చూ, సవిత 2.

బిడ్డలిచ్చిన యత్తమామలు. అం: చూ, గయా పిండదానార్హులు.

బిడ్డలతోను పెండ్లాముతోను హఠాత్తుగ చనిపోవు జాతికుండు. పా. గ. లగ్నముకన్యయై యచేట రవియును, మకరమున కుజుండును, మిషమున శనియును నుండి వీరికి కుభగ్రహ సంబంధములేక రాహువుచేగాని, కేతువుచేగాని చూడబడునపుడును, అ. లగ్నమున రాహువుండి, శనిబుధకేతువులు మిషమున నుండి వీరిలో నెవరిదయిన మహాదళ వచ్చేనపుడును గలుగును.

బిడ్డలులేకగృహము. అం: చూ, అప్రకాశములు.

బిడ్డ. వై వి.=చూ, రూ-బిడ్డ.

బిత్తరపోవు. దే. అ. కిరి: చూ, సలించే.

బిత్తరము. దే. వి. 1. జోతి: చూ, నెలుతురు. 1; 2. శృంగారచేష్ట. నీలా. 3, ఆ. 10: చూ, విలాసము. 2; విణ. 3. చంచలము. స్వా. 2, ఆ. 33: చూ, వలితము. 3; 4: చూ, సరసము. అని. 2, ఆ. 27.

బిత్తరములాడు. దే. అ. కిరి: చూ, ప్రకాశించే.

బిత్తిరి. దే. వి. (బిత్తరము + ఇ) 1. శృంగార చేష్టలుగల ఆడుది. రాజ. 3, ఆ-64: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

బిత్తరించే. దే. అ. కిరి. 1. సరసమాడు. కాశీ. 7, ఆ. 186; 2: చూ, బిత్తరములాడు; 3: చూ, సలించే; 4. ఊరగాడు: చూ, వేలూడు.

బిత్తరిజీంకదాల్పు. ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు.

బిత్తల. దే. వి: అంగమొల, దినమొల-దిన్నమొల.

బిత్తలి. దే. వి. 1: చూ, దిగంబరుడు. 3; విణ. 2. దినమొలది.

బిత్తిరి. వా.వి. 1. మాయ. “వాడు నన్ను బిత్తిరి పెట్టిటగలుపాందినాడు.”; 2: చూ, కిక్కిరి. 2. (ఉత్తరసర్కారులలోవాడుక).

బిత్తిలి. దే. వి: చూ, దిగంబరుడు. 3. అం, భా. తృ. 12.

బిత్తెడ. దే. వి. చేక్కిలములులోనగువానినెత్తేడు లోహదళము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6.)

బిద్ద. వా. వి. రూ-బిద్దె, బిస్త, దుర్లతి, నరకము, రోషరము: చూ, సంహరము. 2.

బిద్దుము. పై. వి.=భిన్నమే: చూ, వేలుపాటు. 1.

బిద్దు. దే. అ. కి: చూ, మరణించే. సా. 1, అ. 107.

బిద్దె. దే. వి: చూ, రూ-బిద్దె.

బిద్దెమువాడు. వా. వి. ఆటలాడి జీవించే వాడు: చూ, శైలూపుడు.

బిబ్బరించే. దే. అ. కి: (పులి) కూయు. రూ-బిబ్బరిల్లు: చూ, శబ్దించే.

బిబ్బరింత. దే. వి. పులికూత: చూ, స్వరము. 2.

బిబ్బరిల్లు. దే. అ. కి: చూ, రూ-బిబ్బరించే.

బిబ్బిలికాయ. దే. వి. అడుదానికాలి మూడవ వేలినిగ. కళా. 7, అ. 66: చూ, భూషణము. 2. (పిల్లెళ్లుఅని కొందఱు.)

బిబ్బి. దే. వి. 1: చూ, తోరణము; 2. తురుమ్మల యంతఃపురస్త్రీ. వసు. 1, అ. 45: చూ, స్త్రీ.

బిబ్బుకడుపువేల్పు. వా. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

బిబ్బోకము. అం. రూ-బిబ్బోకము. నాయికకు గర్వాతిశయముచేత ఇష్టవస్తువునందేనియు

కలిగెడు అనాదరము: చూ, శృంగారచేష్టలు.

బిబ్బోకము. అం.—పై.—

బిమ్మటి. దే. వి. 1. మనోవ్యధ: చూ, శోకము.

2. స్వపశముకానిబుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము.

2; 3: చూ, సంకోచము. 3. పొండు. 2, అ.

190; విణ. 4. స్వపశముకాని బుద్ధిగలది.

హరి, ఉ. 7, అ. 230.

బిమ్మటిగొను. దే. అ. కి: వివశత్వమునొందు.

బిమ్మటివోవు. [2: చూ, సొమ్మసిల్లు.

బిమ్మటివోవు. దే. అ. కి: 1.—పై.—;

బియ్యము. దే. వి. పొట్టుడదలచిన ధాన్యము:

పాలు-పొలి. (సం).—తండులము; తద్వి

శేషములు.—౧ అక్షతలకు.—అక్షింతలు,

తలఁబొలి, దీవనఁబొలి-దీవనఁబొలి,

పచ్చేబొలి, పాలు-పొలి, మెట్టుఁబొలి.

లు, విలుగనిబియ్యము, నేనఁబొలి, నేన

లు. (సం).—అక్షతలు; ౨. ఈ సంవత్స

రపు పంటబియ్యమునకు—పచ్చిబియ్యము;

౩. ఉప్పుడు చేయనిబియ్యమునకు.—పచ్చిబియ్య

ము; ౪. ఉప్పుడు చేసినబియ్యమునకు.—ఉప్పి

ళ్లు-ఉప్పుడు; ౫. చేరుళ్లుకు.—చేరుడుబియ్య

ము, చేరుడులు-చేరుళ్లు, దంగుడులు-దంగు

ళ్లు; ౬. చేక్క-గాడకని బియ్యమునకు.—

ననుఁబొయి-ననుఁబొయి-నన్నాన్ని

నలుకుబియ్యము; ౭. తండులకణమునకు.—

(చూ, శంబుకము); ౮. నానబియ్యమునకు.—

నానఁబొలి, నానబియ్యము, పచ్చిబియ్య

ము. (సం).—లాజము; ౯. పెండ్లిపధూవరు

లపై చేరుగుబియ్యమునకు.—సుంకు; ౧౦. ప్రి

యాణపు బియ్యమునకు.—క్షేమతండులములు;

౧౧. యపలబియ్యమునకు.—(సం).—దీప్యక

ము. (మిగతవానికి “చూ, నేనఁబొలి.”)

బిరడ. దే. వి. 1: చూ, వీణానుబంధము;

2. మూతవేసెడు తటిమెవకొయ్యకునుక: గట్ట, దిమ్మె, మూత.
 విరచిర. దే. దృ. కి. విణ. రూ-విజవిజ. అతి
 త్వరితముగా: చూ, వేగము. 3.
 విరాన. దే. దృ. కి. విణ. రూ-విజాన. —పై—
 విరికి. దే. వి. 1. మెడనగ: చూ, భూషణము.
 2; వా. వి. బ. 2: చూ, బాలికాకీర్తి.
 విరీన. దే. దృ. కి. వి: చూ, విరచిర.
 విరీలున. దే. దృ. కి. విణ. —పై—
 విరుదము. సం. వి. అ. పుం. 1.=విరుదు: అభిజ
 నము. (తె).—అరిగ, పవాడము-పావాడ
 ము-పవాడము, పట్టము, విరుదు; 2.=విరు
 ను. సాహర్థ్యచిహ్నము; 3.=విరుదు శౌర్య
 చిహ్నము.
 విరుదాధ్యుడు. సం. విణ.=విరుదాయత్తు. విరుదా
 రి-విరుదు-విరుదులాడు: చూ, కూరుడు. 5.
 విరుదాయత్తు. వై. విణ.=విరుదాధ్య. —పై—
 విరుదారి. వై. విణ.=—పై—(శు. పా.)
 విరుదులాడు. వై. విణ. —పై—(దృ. అనియు)
 విరుదు. వై. వి. 1: చూ, పృతిజ్ఞ. 1; 2.=
 చూ, విరుదము. 1; 3.=: చూ, విరుదము. 2;
 4.=: చూ, విరుదము. 3; విణ. 5: చూ,
 సమరుడు; 6: చూ, సమర్థము. 3; 7.=విరు
 దాధ్య: చూ, కూరుడు. 5.
 విరుసగు. వా. అ. కి. 1. కఱకుగిలు, విజ్ఞు;
 వా. 2. సరిగాపచనముకానిదగు: విజ్ఞు.
 విరుసు. వై. వి. రూ-విజుసు(దేశ్యమని శ.ర.)=
 పరుష. 1. గట్టి. కళా. 3, అ. 243: చూ,
 బెడిదము; బ. 2. విరుసుగోవి, విజుసు;
 విణ. 3. కఠినము. కై. 7, అ. 39: చూ,
 బెడిదము; వా. 4. చిముడకుండునటుల ఉడ
 కబెట్టుట. “విరుసుపదును.”
 విరుసుగోవి. దే. వి: చూ, విరుసు. 2.
 విజవిజ. దే. దృ. కి. విణ: చూ, రూ-విరచిర.

విజాన. దే. దృ. కి. విణ: చూ, రూ-విజ
 విజ. (రూ-విరాన). [విరీన].
 విరీన. దే. దృ. కి. విణ.—పై.—(రూ-
 విరీలున. దే. దృ. కి. విణ.—పై.—(రూ-
 విరీలున).
 విజువిజ్ఞు దే. వి. తాలులోనగునవి పడుటయం
 దగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
 విజుసు. వై. వి, విణ.=పరుష: చూ, రూ-
 విరుసు.(దేశ్యమని శ.ర.) (కాతన్యమునకు.—
 కళా. 8, అ. 84.)
 విజుసైనవాడు. వా. వి. 1. బెట్టుసరిగలవాఁ
 డు; 2. కరిసన్మాదయుండు: చూ, వ్యాధుం
 డు. 2. [నకు.—భో. 4, అ. 309]
 విజ్ఞ. దే. వి: చూ, విగి. 1—2—3. (విగువు
 విజ్ఞవిగియు. దే. అ. కి. (విగియు + విగియు)
 మిక్కిలివిగిసికొను. కాశీ. 7, అ. 50.
 విజ్ఞు. దే. వి 1 తడిక విగువుగానిలుచుటకై
 దాఁచుముగట్టియాడ్చి యాచించెడుకొయ్య:
 విసి; 2. ఉద్ధతి: చూ, హంకారము; విణ.
 3. గట్టి: చూ, బెడిదము; 4: ఉదుటు, దు
 డుకు, బెట్టిదము. (సం).—అవలిప్తము,
 ఉత్పిక్తము, ఉద్ధతము, ఉద్వృత్తము; అ.
 కి. 5: చూ, విరుసగు. 1. భో. 4, అ.
 115; 6: చూ, విరుసగు. 2.
 విలకము. సం. వి. అ. పుం.=పల్లిక: చూ, పల్లిక.
 విలచిలలాడు. వా. అ. కి. ముద్దుపలుకులతో
 నాడుకొనుచు కలసి మెలిసియుండు.
 విలచిలాడులు. వా. వి. బ. ఒకజాతిసిట్టలు:
 చూ, శకుంతి (పక్షి).
 విలమెట్లు. వా. వి. బ: చూ, విల్లచెప్పలు.
 విలము. సం. వి. అ. న. 1.=బెలము-విలము:
 చూ, రంధ్రము. 1; 2. గుహ: చూ, రంధ్ర
 ము. 1; పుం. 3. ఉచ్చైశ్రవము: చూ
 హయము.

కిలీలి. వా. వి: మద్దుముద్దు.

బిలువము. వై. వి.=బిల్వ. 1: చూ, శ్రీఫలము.*;

2. మారేడుపండు: చూ, శ్రీఫలము.

బిలేళయ. సం. వి. ఆ. ప్రీ: రూ-బిలేళయము.

అండజము, కోకడము, గోధ, గోధిక, గోలి,

నిహక-నిహక, పంచనఖి, ముసలి. (తె) —

ఉడుము, ఉటుము, ఏళరి, తేలుమేళరి,

తద్వి.— ౧. ఉడుపపిల్లకు.— గొధారము,

గొధేయము, గొధేరము. (తె) —

ఉడుపపిల్ల; ౨. నీరుడుమునకు.— గోధ

క, నిహక-నిహక. (తె).—నీరుడుము.

(మిగతవానికి “చూ, హాలాహలము.”)

బిలేళయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. —పై.—;

2. పాము: చూ, సర్పము; 3. ఎలుక: చూ,

మూషికము.

బిల్కు-మార్పు. వా. వి. కొల: చూ, హింస. 1.

బిల్కక్త. వా. వి. 1. కొన్ని రాసులుకలిపిన

మొత్తము; 2. కొన్ని సంవత్సరములమక్తా;

కలిపిన మొత్తము; 3. కొన్నింటి మొత్తము.

బిల్ల. దే. వి. రూ-బిల్ల. 1. ఖండము. ఉ, హరి.

3, ఆ. 99. చూ, శకలము. 4; 2. (సూర్య

చంద్రాదుల) బింబము. రూ-బిల్లి-బిల్లిక:

చూ, బింబము. 6; 3. గుండ్రపుతలగడ:

చూ, లోడు; 4. కపిలెరాట్నము: చూ,

రాటణము. 2; 5. చెవిసగ: చూ, భూషణ

ము. 2; 6. పలుచేని గుండ్రనివస్తువు;

7. తొల్లపనివాడు దిండునకంటిం చెడు చ

క్రము; 8. మెడలోనగుచోట్లయందు గుం

డ్రముగాలేచెడు నెత్తురుగడ్డ: చూ, నెత్తురు

గడ్డ (నెగరోగముచే గజ్జెలోపుట్టిన గడ్డఅని

కొందలు); 9. తపాలుబిల్ల; విణ. 10. రూ-

బిల్ల. గుండ్రనిది.

బిల్లకట్టు. దే. వి. రూ-బిల్లకట్టు. 1. మెడలో

నగుచోట్ల యందు నెత్తురుగడ్డకట్టు; వా.

2. పుటముపెట్టుటకుముందు మూఁకుళ్లలో నుంచెడు మందుబిల్లల అమరిక.

బిల్లకట్టలు. దే. వి. బ. తమలపాకులమడెలక

కిందనుమీఁదనుసంతనచేసికట్టెడుకట్టలు.

బిల్లగోళ్లు. దే. వి. బ: చూ, బాలకీర్తిడ.

బిల్లచెప్పలు. దే. వి. బ. రూ-బిల్లచెప్పలు.

తొలుబిల్లలకు కుచ్చేలమర్చిన చెప్పలు:

చూ, సహృదీగలు.

బిల్లతలగడ. వా. వి: చూ, బిల్ల. 3.

బిల్లవాలు. ద్వి. వి. చక్కాయుధము: చూ,

బాణము. 1.

బిల్లి. వా. వి. 1. (చంద్రసూర్యుల) బింబము:

చూ, రూ-బిల్ల. 2; 2. చెడుగుడు అటలో

నికూత. “అల్లిబిల్లిచెంగలనాత్ బిల్లి బిల్లి

బిల్లి (గుడుగుడుగుడు):” చూ, స్వరము. 2.

బిల్లిక. దే. వి: చూ, బిల్లి. 1.

బిల్లి. వా. వి. రావలసిన సామ్యునకు చెక్కు.

“జీతపుబిల్లి” (చూ, బరావట్టు)

బిల్లకలెక్టరు. వా. వి: చూ, నుంకరి.

బిల్వబిద్దెము. వా. వి: చూ, బాలకీర్తిడ.

బిల్వము. సం. వి. ఆ. న.=బిలువము. 1. మారే

డుపండు: చూ, శ్రీఫలము; పుం. 2. మారే

డు*: చూ, శ్రీఫలము.

బిల్వాది. అం: చూ, లేహ్యములు.

బిస. దే. వి. 1. ఏతపుమానికింది యరభాగ

ము: మీట; 2. యంత్రపుకీలు. స్వా. 4, ఆ.

37; 3. చూ, యంత్రము. 1.

బిసకంతిక. సం. వి. ఆ. ప్రీ: చూ, బలాక:

(చూ, శకుంతి.) [సహస్రపత్రము.

బిసప్రసూనము. సం. వి. ఆ. న. తామర: చూ,

బిసబిస. దే. వి: చూ, వేగము. 3.

బిసము. సం. వి. ఆ. న. 1. తామరతూడు,

మృణాళము: చూ, సహస్రపత్రము; 2. తా

మరతీగ: చూ, సహస్రపత్రము.

చినరూహము. సం. వి. అ. న. చూ, చినపగ్గిమానము.
 చినాతు. వా. వి. 1. నిర్లక్ష్యము; 2. బలాదురు.
 చినాదు. వా. వి. 1. —పై.—
 చిసి. దే. వి: చూ, చిట్టు. 1.
 చిసిని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1: చూ, చినము.
 2; 2. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1;
 3: చూ, తామరతంపము. 1. [ఆ. 37
 చిసిచిసి. దే. వి. 1. లగుపుచిగువుగలది. పర. 5,
 చిసివోవు. దే. అ. కి. పట్టువదలు.
 చిస్త. దే. వి: చూ, చిద్ద.
 చిస్తము. సం. వి. అ. పుం. రూ-చిస్తము-కర్న
 మెత్తు బంగారు, మాడ, మువర్ణము: చూ,
 లోహము. 1.
 చిస్తి. వా. వి. తోలుసంచేలతో నీళ్ళుమోయు
 వాడు. (పకాళిఅని కొందఱు.)
 చిన్న. దే. వి. వేగమునందగు ధ్వన్యనుకరణము.
 సా. 1, ఆ. 93: చూ, హూహూ.
 చిళ్ళ. వా. వి, వి. 1: చూ, రూ-చిల్ల.
 చిల్లకట్టలు. వా. వి. బ: చూ, రూ-చిల్లకట్టలు.
 చిల్లకుడుములు. వా. వి. బ. మోదకవిశేషము:
 చూ, భక్ష్యము. [చెప్పలు.
 చిళ్ళచెప్పలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-చిల్ల
 చిళ్ళదున్న. వా. వి: చూ, ముక్కొమ్మ మెకము.
 చిళ్ళు. దే. వి: చూ, సోధగ్రకము *.

చీ

చీట. దే. వి. రూ-చీటిక. అచ్చ. కిష్కిం,
 కాం. 103: చూ, సోఫీటము.
 చీటగిలు. దే. అ. కి. రూ-చీటగిల్లు: చూ,
 సోఫీటింఛే.
 చీటగిల్లు. దే. అ. కి. —పై.—
 చీటలువాలు. దే. అ. కి. —పై.—
 చీటలువోవు. దే. అ. కి. —పై.—

చీటిక. దే. వి: చూ, రూ-చీట. [వీజే.
 చీకము. వా. వి. ఊడెడువాద్యము: చూ,
 చీకర. వా. వి. చీట: చూ, హృస్వగవేధుక.
 చీగము. దే. వి: తాలము-తాళము. తద్వి. —
 1. కుంచిక-కుంచెకోల. (సం). —కూర్చిక;
 2. తాళముచెవికి. —తాళముచెవి, చెవి.
 చీజకోశము. సం. వి. అ. పుం. తామరపూస:
 చూ, మిద్దె. 2. [సాగర *.
 చీజపత్రిము. సం. వి. అ. పుం: చూ, హేమ
 చీజపూరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాది
 ఫలము *. (చూ, వోహదశాస్త్రము).
 చీజమాతృక. సం. వి. అ. (స్త్రీ): చూ, చీజపత్రిము*.
 చీజము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, విత్తనము;
 2. విత్తులునాటు: చూ, చెడ. 2; 3. —చీర
 జేము: చూ, వృషణము; 4: చూ, రేతస్సు.
 1; 5. చూ, హేతువు. 1; 6. బలము: చూ,
 శక్తి. 1; ఆం. 7. ఫలాగమ కార్యములచే
 నిర్వహణసంధియేగ్పడియె. గొప్పదైన ప్రి
 యోజనము కొఱకైన యుత్సాహసారంభ
 ము. మొదట స్వల్పముగ మద్దేశింపబడి
 శ్రావ్యతద్రావ్యత కాభోపకాఖలుగ విస్త
 రించిన నాయకోపనాయకుల యుత్సా
 హము చీజము: చూ, సంధులు.
 చీజాంకురన్యాయము. పా. (చెట్టుముందా? విత్తన
 ము ముందా? చెట్టులేక విత్తనములేదు.
 విత్తనములేక చెట్టుపుట్టదు.) గింజీయందు
 మొలక అణగియున్నదనురీతి.
 చీజాకృతము. సం. వి. 1. విత్తిదున్నినది (పాల
 ము), ఉత్తకృష్టము: చూ, భూమి. 1.
 చీజాక్షరములు. ఆం. (హాం-హీం-హూం-
 హృం-హృం-హృం-హృం): చూ, మంత్ర
 ము. 1. (చీజాక్షరములు పెక్కురీతుల
 నుచ్చరింతురు.)
 చీజావర్తి. ఆం: చూ, ఆశుభావర్తములు.

బీజావాపము. సం. వి. అ. న. విత్తుట, ఉప్పి :
 చూ, పెద. 2. భూమి. 1.
 బీజావాపితము. సం. విణ. ఉత్తము: చూ,
 బీజోదకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వడగల్లు.
 బీజ్జుడు. సం.విణ:చూ,నత్తులపగ్గిసూచుడు.
 బీటిసేల. వా. వి. చిరకాలముచుండి దున్ననిసేల.
 చూ, భూమి. 1.
 బీటిసరులు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
 బీడు. దే. వి. 1: చూ, బీటిసేల; 2. మట్టమైన
 యినుము (కాకరపువ్వుపత్తులలోని మందు
 లో బీడు కలిపెదరు): చూ, లోహము.
 1; విణ. 3. నిక్కవైము: చూ, హీనము.
 1; 4. ఉత్త: చూ, సూన్యము 1.
 బీతు. వై. వి.=భీతి: చూ, సాధ్యసము.
 బీతుకొను. ద్వ. అ. కిరి. భయపడు. పు. 2, అ.
 82: చూ, సుక్కు. 8.
 బీద. వై. విణ. 1: చూ, సన్యాసి; 2: చూ,
 బీదవాడు; 3: చూ, పేదరాలు; విణ. 4.=
 భీత. భయమునొందినది: చూ, భీతము.
 బీదతనము. వై. వి: చూ,నీదరము. 1. [దే. 13.
 బీదలపెనుబాద. ద్వ. వి: చూ, వాయువు. సాం.
 బీదవాడు. వా. వి: గాలిగుర్జుడు, గుల్లకాడు,
 పంజె, పరికట్టె, పేద, బికారి - బికాసి,
 బీద, బొబ్బలగొట్టు, బ్రక్క, లొల్లె
 గాడు. (సం).— అకించుడు, అభా
 వుడు, అగ్రహీనుడు, ఇత్వరుడు, కంఠే
 రుడు, కటుంటునుడు, కాకరూకుడు—
 కాకలూకుడు, కీకటము, కీనాకుడు, త్తుల్ల
 కుడు, ఖ, ఖిద్రుడు, జాయా
 జీవుడు, జాయానుజీవుడు, దరిదుర్గుడు,
 దీచుడు, దుర్గతుడు, దుర్విధుడు, నిర్గం
 ఘుడు, నిర్ధనుడు, నిర్భర్షితుడు, నిస్స
 వుడు, నిస్సృడు, భీతుడు. తద్వి.—
 మిక్కిలి బీదకు.— ఇరుపేద— నిలు

నేద,బుక్కాపకీరు. (“చూ,లొల్లెగాడు.”)
 బీభత్సము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రసములు.
 బీదత్తుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సుభ
 దేర్శుడు; విణ. 2. వికారముగలవాడు:
 చూ, వెట్టి. 5; 3. కూర్చుడు: చూ, వ్యా
 ధుడు. 2; 4. కనికరముగలవాడు: చూ,
 సురతుడు.
 బీర. వా. వి: చూ, రూ-బీట*.
 బీరజేము. వై. వి.=బీజ: చూ, బీజము. 3.
 బీరతీగె. ద్వ. వి. 1. కోశాతకీలత*: చూ,
 బీట; అం. 2: చూ, దోహదశాస్త్రము.
 బీరనరము. వా. వి: చూ, రూ-బీటనరము.
 (శు. పా.) [1; 2: చూ, హంకారము.
 బీరము. వై. వి.=వీర్యమ్. 1: చూ, శౌర్యము.
 బీరాజో. వా. స. కిరి. తుడిచిపెట్టచేయు.
 బీరింగు. వా. వి: చూ, నటుపెయిడ్డు.
 బీరిజేము. వై. వి.=బీజ: చూ, బీజము. 3.
 బీరు. వా. వి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చే.
 2; 2. ఒకరకము సారాయము: చూ,
 సుర. 2.
 బీరువ. వా. వి. రూ-బీరువా. లోపలఅంతస్తు
 లమర్చిన పొడవగుపెట్టె: చూ, సందుకా.
 (అలమారునకు.—చూ, సందుకా)
 బీరువా. వా. వి.—వై.—
 బీట. దే. వి. రూ-బీర*: చూ, హాస్యగవేధు
 క; విణ. 2. పెద్ద. “బీటెండ”: చూ,
 సుర. (3). [సిర. 1.
 బీటనరము. వా. వి. రూ-బీరనరము: చూ,
 బీటు. దే. విణ: చూ, వ్యర్థము. “బీటువడు.”
 బీటువడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, వ్యర్థముగు. హరి.
 ఉ. 3, అ. 8.
 బీటువాటు. దే. అ. కిరి.—వై.—
 బీటువోవు. దే. అ. కిరి. 1.—వై.—; 2. బెం
 డువడు: చూ, వలియు. 2.

బుంగ. దే. వి. 1. చిన్నమూతిగలకుండ: చూ,
భాండము. 3; వా. 2. బుట్టు: చూ, సజ్జె. 1.
బుంగనామము. దే. వి. నడుమఎడమలేక తీర్చి
నతిరుమణి: చూ, బొట్టు. 1.

బుండ్రము. వా. వి. గుడ్లగూబ: చూ, సకినం
పుంబులుగ. [ము. 2. *.

బుకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-బక
బుకాయించే. వా. స. కి: చూ, బనాయించే. 2.
బుకాయంపు. వా. వి: డమాయంపు.

బుక్క. దే. వి. రూ-బుక్క-బుక్కాము:
చూ, సురుము.

బుక్కనము. సం. వి. అ. న. కుక్కనూతి:
చూ, స్వరము. 2.

బుక్కము. సం. వి. న. న, అ. పుం.

1. కౌతమునందు ప్రిసిద్ధమైన మాంసము:
చూ, శుక్తము. 2; 2. మేకపోతు: చూ,
మేషము. 1.

బుక్కా. దే. వి: చూ, రూ-బుక్క.

బుక్కాపకీరు. వా. వి. 1: చూ, బీదవాడు:
2. ఒకానొకతురక.

బుక్కాము. దే. వి. 1: చూ, రూ-బుక్క.
స్వా. 3, ఆ. 84; 2. పుప్పొడి: చూ,
సుమనోరజము. [యమ్రేడువాడు.

బుక్కావాడు. దే. వి. గందవొడిలోనగునవి
బుక్కింగులకీసు. వా. వి. టిక్కెట్టులమ్రేడు
చోటు. [“ఎక్కాలబుక్కు.”

బుక్కు. వా. వి. పొత్తము: చూ, సంపుటము.

బుగడ. దే. వి. ఆడుదానికొన చెవినగ. రూ-
బొగడ: చూ, భూషణము. 2.

బుగబుగ. దే. వి. బుగులు కొనుట యందగు
ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 2, ఆ. 78: చూ,
హూహూ.

బుగులు. దే. వి: చూ, రూ-గుబులు.

బుగులుకొను. దే. అ. కి. 1. గుబాళించే.
పర. 3, ఆ. 239: చూ, పలచే. 1; 2: చూ,
వ్యాపించే. కాశీ. 6, ఆ. 240; 3: చూ,
విజృంభించే. అచ్చ. యు, కాం. 280;
4. నీటిబొట్టులోనగునవి లోపలనుండిపైకు
జై. 6, ఆ. 197: ఒడ్డగిలు-ఒడ్డగిల్లు;
చిదుకు, చిప్పిలు-చిప్పిల్లు, నిగుడు-నివుడు,
పిచ్చిలు-పిచ్చిల్లు.

బుగులుపుచ్చే. దే. పే: చూ, బయలుపడచే.
బుగులుపోవు. దే. అ. కి: చూ, బయలుపడు.

బుగులుబుగులు. దే. వి. కక్కుటయందగు ధ్వ
న్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బుగ్గ. దే. వి: చూ, రూ-పగ్గ. 1—2—3.

బుగ్గి. దే. వి. 1. బూడిద: చూ, భస్మము;
2. ధూళి: చూ, రేణువు. 1.

బుచ్చి. దే. విణ. చిన్న: చూ, స్వల్పము.

బుచ్చిగాడు. దే. విణ: చిన్నవాడు.

బుచ్చివాటు. దే. అ. కి: చూ, విన్నవోవు.

బుజి. దే. వి. 1 కుండలీకరణము: చూ, సున్న.
1; వై. వి. 2. = భుజ. రూ-బుజిము: చూ,
స్కంధము. 1. [నము. 3.

బుజిపత్తిరి. వై. వి. = భుజపత్తి. *: చూ, లేఖ
బుజిపత్తిరి. వై. వి. = — వై. —

బుజిము. వై. వి. = భుజ: చూ, రూ-బుజి. 2.

బుజిముపుట్టువు. ద్వ. వి. రాచేవాడు. అచ్చ-
బాల, కాం. 123: చూ, రాజో. 1.

బుజిముబుజిముకలుపుట. జా. కార్యమునకు
సహాయముగుట, సహరిమోయువాడొకడె
గుబుజిము మఱియొకడు దిగుబుజిమువేయక
సరిగాపట్టుట. “ఎన్నిగతులజోచిన దను
రావెన్ననితో బుజిముబుజిము గలుపుటయే
మేలు.” (ధర్మజరాజనూయము).

బుజ్జిగము. దే. వి. 1. ఇచ్చేకము, ఉపలాలనము.

చూ, సమరసము. 2; విణ. 2. మిక్కిలిమధు

రమైనది: చూ, సాంత్వము. 2.

బుజ్జీగించే. దే. అ. కిరి: అచ్చికబుచ్చికలాడు,
ఇచ్చేకమాడు, చేలివాపు, పుసలాయించే,
బెల్లించే, బెల్లించుకొను. (సం)—ఉప
లాలించే.

బుజ్జీగింత. దే. వి: చూ, బుజ్జీగము. 1—2.

బుజ్జీగింపు. దే. వి.—పై.—

బుజ్జీగింపుమాట. వా. వి: చూ, బెల్లంపుమాట.

బుజ్జీనము. దే. వి: చూ, రూ-బుజ్జీగము. 1—2.

బుటా. వా. వి. వస్త్రములమీదవేయుపువ్వు.

బుటుకు. దే. వి. రూ-బుటుక్కు. ముచుకుల

యందగు ధ్వన్యనుకరణము. పాండు. 5, ఆ.

283: చూ, హూహూ.

బుటుక్కు. దే. వి.—పై.—

బుట్ట. వై. వి.=పుట: చూ, సజ్జే. 1.

బుట్టి. వై. వి.=—పై.—పాండు. 2, ఆ 17.

బుట్టిక. వై. వి.=—పై.— [పదా. 5—36.

బుట్టిపు. వా. వి: చూ, బుండ్రము. ఆం,

బుడక. వా. వి. రూ-బుడుక: చూ, స్నానము.

బుడకోడి. ద్వ. వి. నీరుకోడి: చూ, పుంజే.

బుడగ. దే. వి: చూ, బుగ్గ.

బుడబుడ. దే. వి. నీళ్లలోనుండి వెడలుట, క

క్కుట, పొక్కుట యందగు ధ్వన్యనుకర

ణము: చూ, హూహూ. (నీళ్లలోనుండి

వెడలుటకు.—స్వా. 4, ఆ. 17; కక్కిక్కుట

కు.—భాగ. 3, స్కం. 702.)

బుడమ. దే. వి. 1. (సం).—గవాక్కి, క్షుద్ర

ఫల, గోతుంబ, గోపాలకర్కటి, గోపాలి,

చిత్ర, మృగోర్వారుపు; తద్వి.—౧. కారు

బుడమకు.(సం).—తీవ్రగంధము; ౨. రామ

బుడమకు.—(చూ, రామబుడమ.); ౩. బు

డమవడ్లు: చూ, ధాన్యము.

బుడము. దే. వి: చూ, మొదలు. 4.

బుడికిప్పు. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

బుడిగ. దే. వి. 1. ఎద్దుమీడియొకనై పుసిద్దె:

రూ-బుడిగ; 2. పిడత: చూ, పాత్రము. 6.

బుడిగి. దే. విణ: చూ, రూ-బుడుగు.

బుడిగ. వా. వి: చూ, రూ-బుడిగ. 1.

బుడిపి. దే. వి. రూ-బుడ్డి. 1. బొడవ. మార్చి

యందలిముడి: చూ, ముడుత; 2. కమండ

లము: చూ, పాత్రము. 6. ౫3; 3: చూ,

బొప్పి; 4. చెఱుకులోనగువాని కనుపు: చూ,

బుడిపి. 1; 5: చూ, శిరోగీర్ణము.

బుడిబుడిదీర్ఘములు. వా. వి. బ. దొంగదొంగయే

డ్పులు. (ఉత్తరసర్కారులలోనాడుక.)

బుడిబుడిపి. దే. వి. 1: చూ, సంభ్రమము.

వను. 4, ఆ. 65; విణ. 2: చూ, స్వల్పము.

బుడిబుడుక్కు. వా. వి: చూ, రూ-బుడుబు

డుక్కు.

బుడివడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, సంభ్రమించే.

ఉ, హరి. 6, ఆ. 164.

బుడుక. దే. వి: చూ, రూ-బుడక.

బుడుకు. దే. వి. బ: చూ, భక్ష్యము. కాశీ.

7, ఆ. 186.

బుడుగు. దే. విణ. పొట్టి: చూ, హాస్యము.

బుడుత. దే. వి. రూ-బుడుతడు. 1. బిడ్డ:

చూ, శిశువు; 2. బాలుడు: చూ, శిశువు;

విణ. 3. పొట్టి: చూ, బుడుగు; 4: చూ,

వామనుడు. 2.

బుడుతడు. దే. వి: చూ, రూ-బుడుత. 1—2.

(బాలునికి.—ఉ, రా. 6, ఆ. 190.)

బుడుతనెలతెల్పు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు.

ఆం. దేవ. 8.

బుడుబుడుక్కు. దే. వి. రూ-బుడుబుడుక్కు.

హుడుక్కు: చూ, వీణె.

బుడుబుడుక్కువాడు. దే. వి: చూ, సావలీడు.

బుడుబుడుక్కులవాడు. దే. వి.—పై.—

బుధుమ. దే. వి: చూ, రూ-బుడమ.
 -బుడ్డ. దే.వి.1: చూ, వట్టవాఁపు; 2. నీరుకాయ:
 చూ, సోఫటము. 2.
 -బుడ్డకాయలు. వా. వి. వేరునెనగకాయలు.
 (రాయల సేమలో వాడుక.)
 బుడ్డకొట్టు. వా. స. కిక్కి: ఎద్దుపట్టు, పిడిగొట్టు.
 బుడ్డగించే. దే. ఆ. కిక్కి: కోరాడు, కోరు.
 బుడ్డగింపు. దే. వి. బుడ్డగించేట.
 -బుడ్డపక్క. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
 -బుడ్డపిడుదు. దే. వి. పశువులమేననంటికొని
 గిక్కిముప్పిడి జంతువిశేషము. తద్వి —
 ౧. అంబారుపిడుజే, కొణుజే-కొణుదు-
 కొనుదు, గోమారి; ౨. చెక్కకొణుజే-చె-
 క్కకొణుదురు-చెక్కపిడుజే, పిడుజే-
 పిడుదు-పిణుదు; (సం).—బృహదస్మత్-
 -మూర్తి; 3. జేలగ-జెలగ, నల్లదొంగడు-
 నల్లదొంగుడు. (సం).—ఆర్కస్సు, ఉర-
 గము, కారుండి, జలమక్షిక, జలనూచి,
 జలాటని, జలూక-జలౌక-జలౌకన-జలౌ-
 కనము, ఝల-ఝాలి, పటాలుక, వేణివే-
 ధిని; ౪. ఏనుగుజేలగ. (సం).—గిరిక,
 దీర్ఘకోశిక, దుర్వాప; (“చూ, వేణివే-
 ధిని.”)
 బుడ్డబుధుసర. దే. వి. రూ- బుడ్డబూసర,
 కాచేర-కాజేర-కాసర. (సం).—కాశ-
 హర. *.
 బుడ్డబూసర. వా. వి.—పై.—
 బుడ్డవాడు. దే. వి. అంధవృద్ధిగలవాడు.
 బుడ్డి. దే. వి. చిన్నమూతిగల నిడుపాటికాచ-
 పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6-౧3; 2. కనుండ-
 లము: చూ, పాత్రము. 8-౫3.
 బుడ్డిగ. దే. వి. —పై.—
 బుడ్డి. దే. వి: చూ, రూ-బుడిపి.
 బుత్త. వా. వి. ఆడుగుటి. సాం. మా. 19:
 చూ, భగము. 12.

బుత్తి. వై. వి.=భుక్తి. తిండి. నీలా. 1, ఆ. 118:
 చూ, సాపాటు.
 బుదవారము. వై. వి.=బుధవాసర. సౌమ్యవార-
 ము, శుద్ధవారము: చూ, వారము. 2.
 బుదుడు. వై. వి.=బుధ. 1: చూ, నెలమోలి;
 2. పండితుడు: చూ, విద్వాంసుడు;
 3: చూ, వేలుపు.
 బుద్ధి. వై. వి.=బుద్ధి. 1. నుతి. ఆచ్య. నుం, కాం.
 12: చూ, వృద్ధి. 2; అం. 2. చూ,
 మానసిక పూజాకుసుమములు.
 బుద్ధి మొకము. వై. వి. నక్క: చూ, స్వగాలము.
 బుద్ధుడు. వై. వి.=బుద్ధ: చూ, బుద్ధుడు.
 బుద్బుదము. సం. వి. ఆ. పుం.=బుబ్బుదము.
 1. నీరుబుగ్గ: చూ, సోఫటము. 2; 2. గర్భ-
 మునందలి ఆవయవ విశేషము.
 బుధవారము. సం. వి. ఆ. పుం.=బుధవారము:
 చూ, బుధవారము.
 బుధితము. సం. విణ. తెలియబడినది: చూ,
 వ్యక్తము. 2. [బుదుడు.
 బుధుడు. సం. వి. ఆ. పుం.=బుదుడు: చూ,
 బుధము. సం. విణ: చూ, బుధితము.
 బుధావతారము. అం: చూ, అవతారములు.
 (పృజలంపటును వేదమాగ్ధములను, నీతినివిడి-
 చిరి. జీవహింసల కలవాటుపడిరి. ఇదిచూచి-
 సహింపలేక ఆహింసను బోధించుటకై దేవుఁ-
 డుబుద్ధుడై పుట్టెను. ఇదియే బుధావతార-
 ము) (చూ, బుద్ధుడు.)
 బుద్ధి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ.=బుద్ధి: చూ,
 బుద్ధి 1-2. (అంతఃకరణ వృత్తులు నాలుగింటి-
 లోనొకటి. ఇది పండ, మేధ, చార్వి, గృ-
 హీతి, శ్రాంతి, చత్వరి అని ఆఱువిధములు.)
 బుద్ధిగుణములు. అం. శుశ్రూష, శ్రవణము, గ్ర-
 హణము, ధారణము, ఊహము, అపోహము,
 అర్థవిజ్ఞానము, తత్త్వజ్ఞానము. (8)

బుద్ధిపెడతలఁబట్టుట. జా. బుద్ధిపెడుట. “పెద్ద
తనముబోయి బుద్ధిపెడతలఁబట్టెన్.” తార.
1, 2. 15; “ఉపదిలప బుద్ధి పెడతలనుండు
గాఁడె.” పాండు. 3, ఆ. 81.

బుద్ధిమంతుఁడు. సం. విణ. (కొ. ఈ. త్):
చూ, సహృదయుఁడు.

బుద్ధిహీనుఁడు. సం. విణ: ఆత్మపక్కి.

బుద్ధుఁడు. సం. వి. అ. పుం. = బుద్ధుఁడు: అక్షచర
ణుఁడు, అద్యయవాది, అభిమానుఁడు, అర్క-
బంధువు, అర్దుఁడు, ఆసముఁడు, కనిష్ఠగుఁడు,
కరుణాకూర్పుఁడు, కారభూషణుఁడు,
కులిశాసనుఁడు, కేవలి, ఖసముఁడు, గుణా-
కరుఁడు, గోపేసుఁడు, గౌతముఁడు,
చైత్యుఁడు, జితార్తి, జినుఁడు, తథాగ-
తుఁడు, తమోఘ్నుఁడు. తమోపహుఁడు,
తాపి, త్రిమూర్తి, త్రిశరణుఁడు, తీర్థం-
కరుఁడు. - తీర్థకరుఁడు, దళ-
బలుఁడు, దళభూమిసుఁడు, దశార్హుఁడు,
ద్వాదశాఖ్యుఁడు, ధర్మకాయుఁడు, ధర్మ-
చక్షుఁడు, ధర్మధాతువు, ధర్మరాజు, న-
గ్నుఁడు, పంచజ్ఞానుఁడు, బహుక్షముఁడు,
భగవంతుఁడు, భగవానుఁడు, మహాబలుఁడు,
మహాబోధి, మహాముని, మహా-
సుఖుఁడు, మాయాదేవీసుతుఁడు, మాయా-
సుతుఁడు, మారజిత్తు, ముని, ముసీంద్రుఁడు,
మైత్రీబలుఁడు, రాగళిని, లోకజిత్తు, పజ్జి,
వినాయకుఁడు, విశ్వబోధుఁడు, వీతరా-
గుఁడు, వ్యోమాభుఁడు, శంభువు, శాక్య-
ముని, శాక్యసింహుఁడు, శాస్త్ర, శౌద్ధోదని,
శ్రీఘనుఁడు, శ్వేతకేతుఁడు, పడభిజ్ఞుఁడు,
సంగుత్తుఁడు, సంబుద్ధుఁడు, సమంతభద్రుఁడు,
సర్వజ్ఞుఁడు, సర్వదర్శి, సర్వార్థసిద్ధుఁడు,
సాధువు, సుగతుఁడు, సునిశ్చితుఁడు, సుఖా-
షితుఁడు: (చూ, సహ్యాసి); తద్విశేషములు. -

బుద్ధభేదములు. — అనంతుఁడు, అవలోకితుఁ-
డు, ఆసితాభిశేఖరుఁడు, అహీకుఁడు,
ఆశీచదర్శి, కన్యారాముఁడు, కారండవ్యూ-
హుఁడు, కీరకుఁడు, కుంభువు, కృపాద్యై-
తుఁడు, క్షపణకుఁడు, క్షపణుఁడు, ఖజిత్తు,
ఖసర్పణుఁడు, గుణసాగరుఁడు, చక్రిసం-
పరుఁడు, చింతామణి, జంభలుఁడు, జటా-
ధరుఁడు, జినుఁడు, పద్మపాణి, పోతలక-
ప్రియుఁడు, బహురూపుఁడు, బౌద్ధుఁడు,
భిన్నకుఁడు, మహాశ్రమిణుఁడు, మహావీర్యుఁ-
డు, లోకనాథుఁడు, లోకేశుఁడు, లోకేశ-
శ్వరుఁడు, పజ్జినూర్యుఁడు, వై నాయకుఁ-
డు, సరోజి, సుఖావతీశ్వరుఁడు, సుధావర్షి,
హలాహలుఁడు. మఱిన్ని ౧. కబౌద్ధుఁడు;
౨. బౌద్ధమతస్థుఁడు. — కీరకుఁడు, క్షపణ-
కుఁడు; 3. బౌద్ధభిక్షుఁడు. — చీవది, ౪. బౌ-
ద్ధబ్రాహ్మణుఁడు. — చైత్యుఁడు; ౫. బుద్ధ-
శక్తివిశేషము. — కులిశాంకుశ, ఖదూర-
వాసిని, మహాశ్రీ; ౬. బుద్ధుని శిష్యులు. —
ఏకచారిణుఁడు, ఖడ్గుఁడు, పృత్యేక బుద్ధుఁ-
డు, మదంతుఁడు, స్వయంభువు; 7. బుద్ధ-
భిక్షుకశిష్యులు. — గోమి, చేలుకుఁడు, చై-
తుఁడు, మహాపాసకుఁడు, శ్రమిణేరుఁడు;
౮. బుద్ధునితల్లి. — గౌరిపోత్రి, త్రిముఖ,
రథాచన, మారాచి, పజ్జిమూలిక, పజ్జివా-
రాహి, వికట; ౯. పూర్వజైనవిశేషము. —
అష్టాచక్రివంతుఁడు, కుమారుఁడు, ఖడ్గి,
జ్ఞానదర్పణుఁడు - జ్ఞానదర్పణుఁడు, దండి,
ధియాంపతి, నీలాఁడు, నీలోత్పలి, పంచ-
పీరుఁడు, పూర్వజినుఁడు, ప్రజ్ఞాకాయుఁడు,
బాలవ్రతుఁడు, మంజుభూషుఁడు, మంజు-
భద్రుఁడు, మంజుశ్రీ, మహారాజో, పజ్జి-
ధరుఁడు, వాగీశ్వరుఁడు, వాదిరాట్టు, విభూ-
షణుఁడు, శార్దూలవాహనుఁడు. శిఖాధరుఁ-
డు, సింహకేలి, స్థిరచక్రుఁడు: (చూ,

సన్యాసి.); 2: చూ, విద్వాంసుడు; విణ. 3. తెలియబడినవాడు.

బుద్ధము. సం. వి. అ. పుం. 1. బృద్ధము: చూ, వేరు. 1; 2. ఊడ: చూ, శిశు. 1.

బుద్ధుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శిశుడు.

బుబ్బుదము. నై. వి.=బుద్బుద: చూ, బుద్బుదము. 1.

బుభుత్తు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అశనాయ, తూరిక, త్తుతము, త్తుత్తు. త్తుధ, జిఘత్స, భోగపికాచిక. (తె) — అంగద, ఆకలి, ఆకొంట, గొద, పసి. తద్వి.—మిక్కిలి త్తుత్తునను.—(తె).—ఆత్మాకలి.

బుభుక్షితుడు. సం. విణ: అశనాయతుడు, త్తుధితుడు, జిఘత్సువు (తె).—అదనైనవాడు, ఆకొన్నవాడు.

బుభుత్స. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బోధగొననిచ్చ: చూ, వాంఛ.

బుయ్య. దే. వి: చూ, బుత్త.

బుయ్యారము. దే. వి: చూ, బంధనాలయము.

బురక. వా. విణ: చూ, వామనుడు. [డు. 1.

బురకడు. నై. వి.=పుత్రక: చూ, నూను.

బురకా. వా. వి. గవుసెన: చూ, వస్త్రము.

బురజే. దే. వి. చిలుగజ్జె: చూ, భూషణము. 2.

బురడా. వా. వి: చూ, రూ-బురడా.

బురద. దే. వి: చూ, సుబ్బలి.

బురదకమ్మి. ద్వ. వి. గడపకిందికమ్మి.

బురదగొట్టు. వా. అ. కి. బురదలోచిక్కుకొను.

బురదపాము. దే. వి. నీరుకట్టె: చూ, సర్పము.

బురబుర. వా. వి. 1. రొంపపట్టుట; 2. పొంగుటయగుదగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. [లాడు. 2.

బురబురలాడు. వా. అ. కి. చూ, బుసబుస

బురమా. వా. వి: చూ, పిడిపాన.

బురికి. వా. వి: చూ, వామనుడు.

బురుక. దే. వి. 1. బిడ్డ: చూ, శిశువు; విణ.

2. సొట్టి: చూ, హాస్యము; 3: చూ, వామనుడు; 4. గుట్టముతలయందుండెడు తురాయి.

బురుకడు. నై. వి. 1.=పుత్రక. బిడ్డ. ఉ, రా.

6, ఆ. 133: చూ, శిశువు. (దేశ్యముని శ. గ);

దే. వి. 2. వేటకుక్క: చూ, శునకము;

విణ. 3: చూ, వామనుడు.

బురుజే. వా. వి. 1. గడి, కోటగోడయందుం

డెడుదిబ్బ: చూ, నదనము. 1; 2: చూ, గజ్జియ.

బురుడా. దే. వి. బొంకు: చూ, వితథను.

బురుడు. దే. వి.—నై.—

బురుడుడు. సం. వి అ. పుం: చూ, మేదరి.

బురుమా. దే. వి: చూ, రూ-బురమా.

బురుసా. దే. వి. 1. ఎట్టపట్టు: చూ, సూత్రము. 1; 2. పట్టు. ఉ, రా. 6, ఆ. 128: చూ, సూత్రము. 1.

బురుసు. వా వి. చెండుకలకుంచె.

బుట్టకొమ్ము. దే. వి. రూ-బుట్టకొమ్ము-బుట్టకొమ్ము, చిమ్మనంగోవి: చూ, శృంగము. 3.

బుట్ట. దే. వి. 1: చూ, జీనుంగోవి; 2: చూ, పుటియ; 3. కొల్పెరకాయ మొదలగువాని గుల్ల; 4. ఎండినసారకాయ; 5. వీణెలోనగు వానికాయ; 6. పాములవాని నాగసరము: చూ, నాగసరము. 1; 7. తల: చూ, శిరము. 1; 8. సారకాయ కమండలపు: బుట్టకాయ; 9. తాటిటెంక: చూ, డొక్కబుట్ట; విణ. 10. పెద్ద: చూ, నుర. (3).

బుట్టడు. వా. వి. పిల్లవాడు. “బుట్టిబుట్టడుకథ”: చూ, శిశువు.

బుట్టకత్తి. ద్వ. వి. మోటకత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

బుట్టకాయ. ద్వ. వి. 1: చూ, బుట్ట. 8. ఉ. హరి. 4, ఆ. 42; 2: చూ, బుట్ట. 7.

బుజ్జకొమ్ము. దే. వి. చూ, చూ-బుజ్జకొమ్ము. బుజ్జగుంజే. వా. వి. దొక్కబుజ్జలోనిగుంజే. బుజ్జటకొమ్ము. దే. వి. చూ, చూ-బుజ్జటకొమ్ము. బుజ్జజింక. దే. వి. బుజ్జముక్కుగలజింక: చూ, హరిణము. 1. [తలము. (2).] బుజ్జతలము. దే. వి. బుజ్జయేతము: (చూ, బుజ్జిరోనె. వా. వి. ఏఱువాఁడెడుపుట్టి: చూ, హోడము. [చూ, సురజీ. బుజ్జపిట్ట. వా. వి. ఒకానొకపారావతము: బుజ్జబాడిన. ద్వ. వి. తాళ్లుచెక్కెడుబాడిన. బుజ్జముక్కు. దే.వి.పెద్దరంధ్రములుగలముక్కు: చూ, ముక్కు. బుజ్జముక్కువాడు. దే. వి. వి. దొడ్డుముక్కు-వాడు: చూ, వాఁడిముక్కువాడు. బుజ్జి. దే. వి. 1. తరిపితిపు: చూ, సారభేయి (దేనువు.); వా. 2. అడుపిల్ల “బుజ్జిబుజ్జిడు.”: చూ, స్త్రీ. (పట్టివంటిది) బుజ్జు. దే. వి. 1. పక్షియెగురుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; వా. 2. చీదుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. [చూ, భూషణము. 2. బులాకి. వా. వి. రూ-బులాకు: చూ, అడ్డబాస: బులాకు. వా. వి. —వై. — [8, ఆ. 213. బులియు. దే. అ. కి. చూ, సుఖించే. కళా. బులియుచేండుట. జా. ఉబ్బుచేండుట. “ముక్తి కన్యలను పెండ్లియాడిబులియుచేన్న, క్రొత్త పెండ్లికొడుకు.” (కళాపూర్ణోదయము.) బులుపు. దే. వి. 1. సుఖము. కళా. 8, ఆ. 213: చూ, సంతోషము; 2: చూ, విలాసము. 2. ఆం, భా. ప. 139; వా. 3. దూల: చూ, విదర్చక. బుల్ల. దే. వి. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము. బుల్లి. వా. వి. 1. పిల్ల: చూ, స్త్రీ; 2. కూతురు: చూ, సూన. 1; వి. 3. చిన్న: చూ, స్వల్పము. (ఉత్తర సర్కారులలోవాడుక.)

బువి. వై. వి. = భూ: చూ, భూమి. 1. బువ్వ. దే. వి. కూడు, అన్నము: చూ, సాదము (1). బువ్వంబంతి. వా. వి. వివాహమునందు బంధువులయిన మగవారు ఆడువారు అందఱును ఒకటిగాఁగూర్చుండి వేడుక గాభుజించుట, వివాహ చతుర్థబంధుజనసజ్జ: బువ్వము-హరిబువ్వము. (చూ, సాపాటు.) బువ్వకుడుపు. దే. వి: (చూ,) అన్నప్రాశనము. బుషము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-బుషము. బుస. దే. వి. 1. పాముయొక్క పూత్కారము: చూ, స్వరము. 2; 3: చూ, నిట్టూరుపు. వసు. 1, ఆ. 75. బుసకొట్టు. దే. అ. కి. 1: చిట్టుమను: 2: చూ, నిట్టూరుచే; 3. (ఏనుగులొండము ముతో) పూత్కారముచేయు. య. 1, ఆ. 122; 4. (సింహము) పూత్కారముచేయు; 5. (పాము) బుస్సను; వా. 6. మైమఱచి నిద్రించే. (చూ, నిద్రించే); 7: గుఱువెట్టు-గుర్రెట్టు-గుఱువెట్టు; 8: బుసపెట్టు, బుసబుసలాడు, బుస్సకొట్టు. [ఆం. 102. బుసకొట్టుపుట్టుపు. దే. వి: చూ, సర్పము. వేం, బుసపెట్టు. వా. అ. కి: చూ, బుసకొట్టు. 8. బుసబుస. దే. వి. నీళ్లుపోగుట లోనగువాని యందగుధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. బుసబుసలాడు. దే. అ. కి. 1: చూ, బుసకొట్టు. 8; వా. 2. రొంపచే ముక్కుగుండా చీమిడిలోనగునదిసృవింపే: బురబుగలాడు. బుసము. సం. వి. ఆ. న. రూ-బుషము. 1. పొల్లు, బుసి, బూగర: చూ, ధాన్యము; 2. మీఁగడతీసిన పెరుగు: చూ, స్తన్యము; 3: చూ, షిడక; 4. పొల్లుకనవు: చూ, తృణము. 1. బుసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పశ్చిమసముద్రమునడుమనుండెడు వరుణోద్యాననది: చూ,

హృదిని (నది); నే. వి. (1) నిగులు: చూ, భస్మము; (2) గడ్డిగలిగిన సొల్లుగానము, బూగర. (సం) ఉమాకటము: చూ, స్తంబ కరి (ధాన్యము); (3) ధాన్యముమీడిసొట్టు: చూ, శింబ; (4) ఇండ్లవాసములకుబట్టెడు బూసి: బూగర. (సం).—ఉమాకటము. బుసివోవు. దే. అ. కి. చెడు: చూ, సమయ్య. 3. బుసుకుజొన్న. ద్వ. వి. ఒకానొకజొన్న*: చూ, సస్యము. 1. బుస్సకొట్టు. వా. అ. కి: చూ, బుసకొట్టు. 8. బుస్సు. వా. వి. బుసకొట్టుట యందగు ధన్య నుకరణము. అచ్చ. యు, కాం. 149: చూ, హూహూ.

బూ

బూజేము. వై. వి.=భూత: చూ, భూతము. 2. బూజో. దే. వి. 1. పూతిగంధము: చూ, వాస న; 2. ఎండపోకమిచే తడివస్తువులమీదఁ గలుగు కొంచెము మాసినతెలుపు: రూ- బూడు. (సం).—పూతము. బూజోగులు. వా. వి. ఆయిరేని: చూ, భాం డము. 3. [దుపాలు. బూజోపట్టు. దే. అ. క్రి:బూడిచేటచే, బూ- బూడిచేటచే దే. అ. కి. —వై.— బూడు. దే. వి: చూ, రూ-బూజో. 2. బూడుపాలు. దే. అ. కి:చూ, బూజోపట్టు. పాండు. 5, ఆ. 14; పాండు. 1, ఆ. 165. బూక. దే. విణ. 1. అబద్ధోక్తి: చూ, కబ్దుము. 2; 2 బూటకము: చూ, వితథము. బూగర. దే. వి. 1: చూ, బుసి (2); 2: చూ, బుసి (3); 3: చూ, బుసి (4). బూగరమండే. వా. వి. నూర్చినవరిరాశి. బూచి. వై. వి.=భూత: చూ, భూతము. 2. బూచికన్నులకచ్చే. వా. వి: చూ, బాలకిరడ.

బూచిగాడు. ద్వ. వి. బూచివలెనుండుటచే కుక్కి-కియ్యబడినపేరు: చూ, సివగి. 2. బూచివాడు. ద్వ. వి: చూ, భూతము. 2. బూచేలతేడు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. బూటకము. దే. వి. 1: చూ, బూక. 1; 2:చూ, బూక. 2; 3: చూ, వంచనము. పు. 1, ఆ. 148; 4: చూ, మాయము. 1. సీలా. 2, ఆ. 41. బూటకీడు. దే. విణ. (బూటకము + ఈడు) రూ-బూటకుడు. 1: చూ, పృతిహారికుఁ డు; 2: చూ, వంచకుడు. బూటకుడు. దే.విణ.—వై.—[చూ,భిస్మము- బూడిద. వై. వి. రూ-బూడిద-బూడ్డ=భూతి: బూడిదరంగు. వా. వి: చూ, భూసరము. 1. బూడిదగుమ్మడి. వై. వి: చూ, పెండ్లిగుమ్మడి*. బూడిదపండు. ద్వ. వి: చూ, విభూతిపండు. పాండు. 5, ఆ. 14. [సుంకము. 1. బూడిదపన్ను. ద్వ. వి. శపముపైపన్ను: చూ, బూడిద. వై. వి.=భూతి: చూ, రూ-బూడిద. బూడిదెలోహోమముచేసినట్లు. లో.—వై.— “బూడిదెలోహోమమువలె, బూడింటికినిడిన దీప పక్షి-యూబోలె.” (కుచేలోపా ఖ్యానము.) (బూడిదెలోపోసిన పన్నీరు వంటిది.) బూడ్డ. వై. వి.=భూతి: చూ, రూ-బూడిద. బూడ్డి. వై. వి.=—వై.—(వాడుక). బూతనాదుడు. వై. వి.=భూతనాథ. 1: చూ, బూచేలతేడు; 2: చూ, బూచిగాడు. బూతపిల్లి. వై. వి. (బూతము + పిల్లి): చూ, పూతికము. బూతము. వై. వి. 1.=భూత. య. 2, ఆ 80: చూ, భూతము. 2; 2.=భూత. (సం).— పొగ్గిణి, ఆత్మపీరుడు, చేతనము, భూతము- బూతములసామి. వై. వి. చంద్రిండు: చూ, హిమాంశువు.

బూతాటము. దే. వి. (బూతు + ఆడుట) బూ
తులాడుట: చూ, శబ్దము. 2.

బూతి. వై. వి. 1.=భూతి: చూ, బూడిద;
2.=భుక్తి. తిండి: చూ, బుత్తి.

బూతు. దే. వి. 1. కుచ్చితపుతిట్టు: చూ,
శాపము. 1; 2. కుచ్చితపుతిట్టుతిట్టువాడు;
3. అబద్ధోక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 4. బట్టు
వాడు: చూ, స్వస్తిముఖుడు. 2.

బూద. దే. వి. పాలకుండ. వసు. 4, ఆ. 20:
చూ, భాండము. 3. [1, ఆ. 165.

బూది. వై. వి.=భూతి:చూ, బూడిద. పాండు.

బూదె. వై. వి.=భూత. 1. చతుర్దశితిది: చూ,
హరివాసరము; 2: చూ, శివరాత్రి.

బూబు. వా. వి. తురకస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

బూమి. వై. వి.=భూమి: చూ, భూమి. 1.

బూమియ. వై. వి. రూ-బూమె.=భూమికా.
1. కపటము: చూ, నూత్నము. 2;2: చూ,
వంచనము; 3: చూ, బూటకము; 4. మా
టువేషము: చూ, వేసము. 1; 5. అబద్ధోక్తి:
చూ, శబ్దము. 2.

బూమె. వై. వి.=పై. (మాటువేషము
నకు. — య 2, ఆ. 58.)

బూమెకత్తియ. వై. విణ. బూమెలుకడి.రూ-
బూమెకత్తె, బూమెలాడి. కాశీ. 5, ఆ.
316: చూ, స్త్రీ.

బూమెకత్తె. వై. విణ—పై.—

బూమెలాడి. వై. విణ.—పై.—

బూమెకాడు. ద్వ. విణ. బూమెలుకలవాడు:
బూమెలాడు.

బూమెలాడు. ద్వ. విణ.—పై.—

బూర. వై. వి. 1.=పూర. (రూ-బూరగ-

బూరా-బూరుగ) కాహళమును వాద్యము.

అచ్చ. యు, కాం. 228: చూ, వీణ; విణ.

2: చూ, మూలము. 2.

బూరకాడు. వై. విణ. విజృంభించినవాడు.

పంచ. వేం. 1, ఆ. 704.

బూరకాడు. ద్వ. విణ. ఏనుగుకాలివాడు.

బూరకాలు. ద్వ. వి. ఏనుగుకాలు. ఉ, హరి.
2, ఆ. 122: చూ, హస్తే.

బూరగ. వై. వి. 1. నాగసరమునకు నుతియి
చ్చెడువాద్యము: చూ, బూర. 1; 2. నుసే
రవాద్యము, అహికము, తార: చూ, స్వర
ము. 2.

బూరగడ్డి. ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.

బూరగొమ్ము. ద్వ. వి. కొమ్ము, శృంగము.
రామా. 8, ఆ. 69: చూ, వీణ.

బూరగొమ్ముశుపాసి. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.
వేం. ఆం. 2.

బూరట. వై. వి.ఉల్బణము: చూ, హెచ్చే. 2.

బూరటింఱే. వై. పే. బూరటిల్లజేయు.

బూరటిలు. వై. అ. కి. బూరటిల్లు. 1.=పూ
రణ. పూర్ణమగు: చూ, సంపూర్ణమగు;
2. ఉబ్బు: చూ, లేవే.

బూరటిల్లు. వై. అ. కి.—పై.—

బూరదిప్పకాయ. వా. వి: చూ, భక్ష్యము.

బూరా. వై. వి.=పూర: చూ, రూ-బూర. 1.

బూరినీను. వా. వి. రూ-బూర్నీను. మెత్తని
కంబళి: చూ, రల్లకము.

బూరియ. వై. వి.=పూరికా. రూ-బూరె. వై.
6, ఆ. 124: చూ, భక్ష్యము. (పూర్ణము
అని గుంటూరుపాఠమున వాడుక)

బూరుగ. వా. వి. 1: చూ, బూర. 1; 2.రూ-
బూరుగు-బూరువు*: చూ, శాల్మలి.

బూరుగు. దే. వి: చూ, రూ-బూరుగ. 2. *
బూరుగుకాయ. ద్వ. వి. కర్కటము: చూ,
శాల్మలిశలాటువు.

బూరుగుదీవి. ద్వ. వి: చూ, ద్వీపములు.

బూరుగుబంక. దే. వి. అజమోద: చూ, శాల్మ
లీవేష్టము.

బూరువు. దే. వి: చూ, రూ-బూరుగ. 2.*

బూరె. ఔ. వి.=పూరికా: చూ, రూ-బూరియ.
బూరెలమూఁకుడు. వా. వి. రూ-బూరెలమూఁకు
డు. (బూరెలు పండెడి వెడల్పు పాత్ర)
ము): చూ, పాత్రము. 6; (కొన్ని దేశ
ములయందీ శబ్దమునకు ఆపార్థము నుపపా
దించుచున్నారు.)
బూర్నిను వా. వి: చూ. రూ-బూరినీను.
బూరెలమూఁకుడు. వా. వి: చూ, రూ-బూరెల
మూఁకుడు.
బూల. దే. వి. 1. తాటిమృగిలోనిబాండు.
(ఏకబీజదళ వృక్షజాతుల మృగములన్నియు
నిట్టివే.) (చూ, ఏక, ద్విబీజదళవృక్షములు);
వా విణ. 2. నిస్సారము: చూ, బెండు. 2.
బూలి. దే. విణ. నిస్సారమైనది: చూ, బెండు 2.
బూసము. దే. వి: చూ, ధాన్యము. (ఇది చిం
త్యము.) [2: చూ, సాలెపట్టు.
బూసి. దే. వి. 1. పాదట్టు-పాదొట్టు; వా

బృ

బృంద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తొళసి*: చూ,
హరిపీయ. 3. [చూ, సమూహము
బృందము. సం. వి. అ. న.=బిందము, పిండు:
బృందారకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
వేలుపు; విణ. 2. చూ, మనోజ్ఞుడు;
3: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2. [చూ, హృదయము.
బృందిష్టము. సం. విణ. మిక్కిలిమనోజ్ఞమైనది:
బృంహితము. సం. వి. అ. న. ఏనుగుయొక్క
గీక: చూ, స్వరము. 2.
బృసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-బృసి-
బురిసి-బురిసి. (బురిసి అని శ. ర.)
బృహచ్ఛరణబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, ద్రావి
డులు. (సామవేదులు. దాహ్యయణ మాత్ర)
ముగలవారుకొందఱు).

బృహచ్ఛదము. సం. వి. అ. పుం. బలరక్కసి*:
చూ, స్వర్ణక్షీ. 2.
బృహతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, వాఁకు
డు*: 2. ములక*: చూ, శిశువు. 1;
3. ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము; 4. విశ్వా
వసునివీణ: చూ, వీణ; విణ. 5. గొప్పది:
చూ, సుర. (3); అం. 6. తొమ్మిది అక్షర
ముల పాదముగల ఛందస్సు: చూ, ఛంద
స్సులు; 7: చూ, తతవాద్యములు.
బృహతిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బృహతి. 3.
బృహత్కుక్షి. సం. విణ. (ఇ): చూ, గొడ్డి వాఁడు.
బృహత్తు. సం. విణ (త. ఈ. త). 1: చూ,
బృహతి. 4; 2: చూ, పట్టవాఁపు.
బృహత్పాటల. సం వి ఈ. స్త్రీ. ఉమ్మెత్త*:
చూ, హలాపుష్పము.
బృహత్ప్రిలుపు. సం. వి. ఉ. పుం. పెద్దవర
గోఁగు*: చూ, పరగోఁగు. [బుడ్డపిడుఁడు.
బృహదృశ్యమూర్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ,
బృహదారణ్యకము. అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.
బృహదేల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దయేలకి*:
చూ, పత్రుల.
బృహద్బీజము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పట్ట
వాఁపు; పుం. 2. అంబాళము*: చూ,
మామిడి. [వహ్ని. 1.
బృహదాభినువు. సం. వి. ఉ. పుం. అగ్ని: చూ,
బృహన్నల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అర్జునునికివేషాం
తరమునందలి నామము: చూ, పాండవులు:
(చూ, సుభద్రేశుఁడు.)
బృహన్నలము. సం. వి. అ. పుం. పెద్దకిక్కున*:
చూ, హరిత (తృణము. 1.) [కాయ.
బృహన్మరీచము. సం. వి. అ. న: చూ, మిరెప
బృహస్పతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, సురాచా
ర్యుఁడు; 2. గురుఁడు: చూ, రాహువు. 2.

బృహస్పతివారము. సం. వి. అ. పుం. 1. గురువా
రము: చూ, వారము. 2; ఆం. 2: చూ,
వారములు. [యజ్ఞము.
బృహస్పతిసవము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
బృహస్పతిస్మృతి. ఆం: చూ, స్మృతులు.

బె

బెంగ. దే. వి. 1. కూత. సా. 2, ఆ. 4: చూ,
స్వరము. 2; 2. విరహావ్యధ: చూ, శోకము.
బెండ. దే. వి: ఎద్దునాలిక-ఎద్దునాలుక.(సం)-
కురస, కుకస్థలి, ఖరపత్రి, గోగ్రంథి, గోజి
హ్వ, గోజిహ్వక, దార్వి-దార్విక, మంఢా
కవర్ణి; పా. 2. బహువిదారణ పుటకఫల
ము: చూ, గుంజోకాయలు. [1-2.
బెండగిల్లు. దే. అ. కి: చూ, రూ-బెగ్గిల్లు
బెండు. దే. వి. 1. జీలుగు*: చూ, స్వర్ణపుష్పి;
విణ 2. సారములేనిది. హరి. పూ. 4, ఆ.
154. కాయకము, చివుకు-చీకు, జేబుబు,
ద్రాబ, పోరచి, బూల, బూలి, మక్కి.
(సం).—అసారము, నిస్సారము, ఫల్లువు.
బెండుమానిసి. ద్వ. వి: చూ, బక్క. 1.
బెండువడు. ద్వ. అ. కి. ఎత్తువడు; చూ.
వలియు. 2.
బెండడి. వా. వి. 1. అడుసు: చూ, కాదము.
2; 2. కంకరి: చూ, లేపము.
బెంచేలు. వా. వి. బెదరు: చూ, సాధ్యసము.
(ఉత్తరసర్కారులలోవాడుక)
బెంచేలువడు. వా. అ. కి. 1. బెదరు: చూ,
సుగ్రుక్కు. 6; 2. నిశ్చేష్టతనొందు. (ఉ॥
స॥ లలోవాడుక). [చూ, శబ్దించే
బెకబెకలాడు. దే. అ. కి. (కప్పలు) కూయు:
బెకబెకలు. వా. వి. బ. (కప్పల) కూత: చూ,
శబ్దము. 2.
బెక్కణ వై. వి.=పేంకణ: చూ, పెరవణ.

బెక్కొట్టు. దే. అ. కి. (బెంగ + కొట్టు) వా
పోవు: చూ, శబ్దించే.
బెగడు. దే. వి. 1. రూ-బెగడు. భయము:
చూ, బెంచేలు; అ. కి. 2. (రూ-బెగడు-
బెగడువడు - బెగ్గడిలు-బెగ్గడిలు- బెగ్గిలు-
బెగ్గిలు-బెగ్గలించే) భయపడు: చూ, బెంచే
లువడు. 1.
బెగడువడు. ద్వ. అ. కి. 1: చూ, రూ-బెగ
డు. 2; పే. 2. బెగడువడుచే.
బెగద. వా. వి. భాగభేయము. ఆం. పదా.
చర. 48: చూ, సిస్తు. 1.
బెగ్గడిలు. దే. అ. కి. రూ-బెగ్గడిలు: చూ,
బెగడు 2. [అ. 66.
బెగ్గడిలు. దే. అ. కి. —వై.—మార్కు. 8,
బెగ్గడు. దే. వి, అ. కి: చూ, రూ-బెగడు.
బెగ్గలము. వై. వి. 1.=విక్లబ: చూ, బెగడు. 1;
2:(సం) —వివ్వాలత.మార్కు. 1, ఆ. 239.
బెగ్గలించే. వై. అ. కి.=వివ్వాల.1. భయపడు:
చూ, బెగడు. 2; 2. పెలుకుటు: చూ,
వివ్వాలించే. నిర్వ. 5, ఆ. 87.
బెగ్గలికము. వై. వి.=విక్లబ: చూ, బెగడు. 1.
హరి. పూ. 9, ఆ. 49.
బెగ్గిలు. వై. అ. కి. రూ-బెగ్గిలు. 1.=వివ్వాల
ల:చూ, బెగ్గలించే. 1; 2: చూ, బెగ్గలించే.
2; 3. చింతించే: చూ, సుగ్రుక్కు 11;
4: చూ, నలించే; 5. చెదరు: చూ, వెల్లివిడి
యు. 1
బెగ్గిలుట. వై. వి: చూ, బెగడు. 1.
బెగ్గిలు. వై. అ. కి.=: చూ, రూ-బెగ్గిలు.
(చలించుటకు. — అచ్చ. బాల, కాం. 98.)
బెగ్గురము. వై. వి.=పుష్కర. సాం. తి. 11:
చూ, సారసము. 2.
బెగ్గురు. వై. వి.=—వై.— [కాలుది.(పుంశే.)
బెగ్గోడి. వా. వి. ఒకానొకకోడి: చూ, నెలు

బెజ్జము. దే. వి. తూటలు: చూ, గంధము. 1.

బెట్ట. దే. విణ. తీక్షణము: చూ, వేండ్రము.

బెట్టింపు. దే. స. కి. (నిర్బంధమునుండి) మరలించు.

బెట్టిదము. దే. వి. (బెట్టు + ఇదము.) 1. ఉద్ధతి: చూ, హంకారము; 2. కార్మము: పొమ్మిడి; వై. విణ. 3. కఠినము: చూ, బెడిదము. 5;

4. = భీతిదమ్. ఘోరము: చూ, బెగడు. 1;

5: చూ, బెట్ట; 6. కూర్మము. భో. 6, ఆ.

357: చూ, రారవము. 2; 7. ధృఢము:

చూ, స్థైర్యము. 1; 8: చూ, బిట్టు. 4; 9.

నిష్ఠురోక్తి: చూ, శబ్దము. 2.

బెట్టిదుండు. దే. విణ. (బెట్టు + ఇదుండు) 1. పొగరుంబోతు: చూ, హేరంబుండు. 2;

2. కూర్మండు: చూ, వ్యాధుండు. 2; 3. క

ఠినుండు: చూ, వ్యాధుండు. 2.

బెట్టిదురాలు. దే. విణ. (బెట్టిద + అలు) బెట్టిదముగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

బెట్టు. దే. వి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2;

2. గౌరవము: చూ, సన్మానము;

3. గర్వము. ఉ, రా. 2, ఆ. 309: చూ,

హంకారము; విణ. 4: చూ, బెట్టిదుండు.

1; కి. విణ. 5. అత్యంతము: చూ, మఱి

మఱి; 6. గట్టిగా; 7. దృఢముగా. హరి.

పూ. 8, ఆ. 48.

బెట్టునరి. వా. విణ. రూ-బెట్టునరి. 1. ఘోషణ: చూ, శబ్దము. 2; 2: చూ, తెగనీలు

గుట. 1; 3: చూ, తెగనీలుగుట. 2; 4: చూ,

బెట్టు. 1; 5. చెప్పినవిషయము నరిగా గమ

నింపకుండుట; 5. దింకము, తెలివిగుతునము.

బెట్టునరి. వా. విణ. — వై. —

బెడలు. దే. వి. (రూ-బెడలు-బెణుకు.) 1: చూ, తెలగుడు; 2. చలనము: చూ, లోలము; 3. కులుకు: చూ, విలాసము. 2;

అ. కి. (రూ-బెడలు-బెణుకు.) 4. తొ

లగు. వసు. 4, ఆ. 50: చూ, విరియు. 3;

5: చూ, సలింపు. కళా. 4, ఆ. 105;

వా. 6. కీలుతప్పు; 7. నరముతప్పిసొప్పియెత్తు.

బెడలు. దే. అ. కి. చూ, రమ్యమగు. స్వా. 3, ఆ. 71.

బెడలు. దే. వి. 1: చూ, విలాసము. 2. కళా.

3, ఆ. 33; 2: చూ, సౌందర్యము; విణ.

3. అధికము. వసు. 5, ఆ. 5: చూ, హేరా

శము; 4: చూ, హృద్యము; అ. కి.

5: చూ, బెడలు.

బెడద. దే. వి. 1. బాధ: చూ, శోకము;

2. చూ, విపత్తు. హరిశ్చ. 3, ఆ. 21; 3. అశు

భము: చూ, హాని. 2; వా. 4: చూ, భార

ము. 1; 5. గందరగోళము: చూ, రద్దు. 2.

బెడక. దే. వి. 1. ధాన్యముపోసినగోనె, బస్తా:

చూ, సంచి; 2. ఉత్తగోనె: చూ, సంచి.

బెడద. దే. వి: చూ, భక్త్యము.

బెడిగ. వా. వి. రూ-బెడిగ: చూ, సిన్దు. 1.

బెడిదము. వై. వి. రూ-బెడిదము = భీతిద.

1. భయంకరత్వము: చూ, సాధ్వసము;

2. కఠినత్వము: చూ, బెడిదము. 5; విణ.

3. భయంకరము: చూ, సాధ్వసము; 4. అధి

కము. పగ. 3, ఆ. 48: చూ, హేరాశము;

5. గట్టిది: విణ. — రూ-బెడిదము, కటికి,

కరకసా, కిక్కిస, గట్టి, గొట్టు, నిగ్గడి,

బెట్టిదము, మొదుక, మొప్పియ-మొప్పె;

వి. — కక్కిసము, కడిది, కఱకుదనము,

గొడ్డ, పెలుచే, బిరుసు-బిలుసు, బెడిదిము;

వి, విణ. — కఱకు, గడుసు, దురుసు; వి,

దరి — పెల్పు-పెలుచేన-పెల్పన; (సం) —

విణ. — అచ్చిద్రము, అయోమయము. ఉపో

ధము, కంఖటము, కఠరము, కఠలము, కఠి

నము, కఠోరము, కఠోలము, కర్కరము.

కర్కశము, కీటకము, కూరము, గాటము, జఠరము, జరకము, జ, కృష్ణము, న, నిర్వహము, నివాతము, నిషఢము, నిష్ఠూరము, నిస్సంధి, పరుషము, మూర్తము, మూర్తిముత్తు, వృత్తము; 2.—కంకణము, కార్కశ్యము, గజగజ, మూర్తి. (మిగతవానికి “చూ, వృత్తము. 6—10.”); 6. పరుషాక్షి: చూ, శబ్దము. 2.

బెడిదుడు. వై. వి. 1: చూ, వెటపరి. 1; 2. కఠినుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. కూరుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

బెడిదురాలు. ద్వ. విణ. (బెడిదము+అలు): చూ, బెట్టిదురాలు.

బెడియు. దే. అ. కి. 1. బెనుకు, తప్ప: చూ, మిడివోపు; 2. బెనుకు: చూ, వైకల్యముగు. బెడినెకొట్టుట. వా. వి. 1. ఉగ్రదేవతలను కృమవిరుద్ధముగా ఆరాధించినందున కలిగెడి హాని; 2. దేవతాదులు ఎదురుతిరుగుట.

బెడ్డ. వా. వి. రూ-బెడ్డు. మంటిగడ్డ: చూ, భూమి. 1.

బెడ్డు. వా. వి.—వై.—

బెణుకు. దే. వి, అ. కి: చూ, రూ-బెడకు.

బెణుకు. వా. వి, అ. కి.—వై.—

బెత్త. వై. వి: చూ, బెత్తిలి.

బెత్తము. వై. వి.=వేత్ర: చూ, పేము.

బెత్తిక. వై. వి. లోప్తము, ఎండిలేచినమట్టి పెళ్ల: చూ, భూమి. 1.

బెత్తిలి వై. వి.=భిత్తి. తర్జని మొదలైన నాలుగువేళ్ల అడ్డకొలత. ఉ, రా. 3, ఆ. 123: చూ, వాస్తవము.

బెత్తు. వై. వి. 1: చూ, బెత్తిక; 2.=వేత్ర: చూ, బెత్తము; దే. వి. 3. చూ. సన్మానము.

బెత్తెడు. వా. వి: చూ, బెత్తిలి.

బెదరించు. వా. స. కి: చూ, వెటపించు.

బెదరింపు. దే. వి. బెదరించుట: చూ, సంకాచము. 3. [2: చూ, బెగడు. 2..

బెదరు. దే. వి. 1: చూ, బెగడు. 1; అ. కి:

బెదరుచోపుట. అం: చూ, భేదోపాయములు.

బెదరుపడు. ద్వ. అ. కి: చూ, బెదరు. 2.

బెదరుపోతు. దే. విణ: చూ, వెటపరి. 1—2.

బెబ్బులి. ద్వ. వి. (బెద్ద+పులి) పెద్దపులి: చూ, శార్దులము. [వత్రము. 4.

బెబ్బులుగు. వా. వి. పడ్లంగిపిట్ట: చూ, శతబెబ్బె. వా. అవ్య. లేదు. “నీకుబెబ్బె-నీఅబ్బుకుబెబ్బె.”: చూ, శూన్యము. 1.

బెరడు. వై. వి.=బర్బర. 1: రూ-బరడు, అంట, కడపసము-కడాసము-కళపసము-కళాసము, చేట్టు, చెక్క, తాట, తిత్తి, తొంట, తొక్కి, తొక్కు, తొడప, తొడపసము, తొలక-తొలుక, తోడు, తోడుపట్టు, తోలు, తోలుక, నార, పట్టు, పీతోలు, పైపార, పొప్పర; (సం).—అజినము-అజినము, అస్మగర, అస్మగ్వర, ఉక, ఐ, ఐక్యము, కటుచాతుర్జాతకము, కృత్తి, ఖల్లము, ఖల్లి, భేటము, చర్మము, చోచకము, చోచము, చోలకము, చిల్లి, జామ, తనువు, త్వక్కు, త్వచము, పట్టుము, శకలము. (మిగతవానికి “చూ, శకలము. 1—2”); తద్వి. 1. ఎండిన అరటిపట్టు. —చొదుము; 2. బలిచినుతిపోయుటకేర్పఱచినతోలునకు. —తిత్తి. (సం).—శృతి, నుతి; 3. చర్మఖండమునకు. —అట్ట; 4. చర్మములనమూహమునకు. (సం).—చార్మాణము; 5. దేగలతోలుగంతకు. —తొపారము- తోపారము; 6. దాగ్గుత్వక్కునకు. —కారపురజెక్క; 7. పచ్చిచర్మమునకు. —కరుసు; 8. పట్టెడపలెకోసినతోలునకు. —పట్టెడ; 9. పులితోలు. (సం).—దీప్తపము; 10: పొరాటు, పొరాటుచెక్క: (సం) —

త్యక్తు; ౧౩: పక్కతోలు, బరితోలు; ౧౨.మృగచర్మమునకు. — అట్ట, తిత్తి, తోలు; ౧౩. లవంగపుపట్టుకు. (చూ, వరాంగకము. 1.); ౧౪. వింటినారిదెబ్బ కాపాడెడు ఉడుము తోలునకు. (సం.) — గోధ; ౧౫. సన్న గాంగో పిన తోలునకు. — వాటు (మిగతవానికి “చూ, శకలము. 1—2.”); 2: చూ, రూ-బరడు. 1; 3: చూ, రూ-బరడు. 3.

బెరయు. దే. అ. కి. 1: చూ, వ్యాపించే పారి. పూ. 6, ఆ. 95; 2: చూ, సంభవించే. భాగ. 2, ఆ. 250; 3. చేరు, పల్లు భార. స్త్రీ. 1, ఆ. 73: చూ, సిద్ధించే; స. కి. 3. పొందు. కళా. 3, ఆ. 105. చూ, సక్తమగు.

బెరసు. వై. వి. 1. = పరుష. కూరిము. నీలా. 1, ఆ. 72: చూ, కారవము. 2; 2. చుతుక. నీలా. 3, ఆ. 49: చూ, స్థూలము. 4.

బెరికి. దే. వి. కొఱత: చూ, సాడ్డు. 1.

బెరుకు. దే. వి. 1. భేదము: చూ, వేటుపాటు. 1; 2. పరియోజనము. చూ, వ్యాపారము. 1.

బెఱిక. దే. వి: చూ, బెడక. 1.

బెలంచి. దే. వి: చూ, పక్షి (అపరి.)

బెలము. వై. వి. 1. = బిల: చూ, రంధ్రము. 1; వా. 2. ఒకానొక ఎరివి. “వేడబెలముపోసిన పొలముపండును.”: చూ, కుప్పగోమయము (గోదావరీమండలమున వాడుక).

బెల్లయు. దే. అ. కి: చూ, వ్యాపించే.

బెల్లము. దే. వి. 1. గుడము: చూ, శర్కర. 1; వా. 2 మగగుఱి: చూ, శిల్పము (పిల్లల ముద్దునందు పయోగింతురు.)

బెల్లి. దే. వి. 1: చూ, పంచకము. కళా. 3, ఆ. 34; 2: చూ, పంచకుడు; 3: చూ, జిజ్ఞేరకత్తియ. [అ. కి. 2: చూ, బుజ్జగించే బెల్లించే. దే. స. కి. 1: చూ, వచించే; వా. బెల్లించేకొను. — పై. —

బెల్లింపు. దే. వి. 1: చూ, పంచనము; 2. ఇచ్చే కము: చూ, బుజ్జగము. 1; వి. 3: చూ, బుజ్జగము. 2.

బెల్లింపుమాట. వా. వి. 1. ఇష్టాక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 2: చూ, బెల్లింపు. 2.

బెనుకు. దే. అ. కి: చూ, బెడియు. 1—2.

బెస్త. దే. వి. బోయ: చూ, మోపరి.

బెస్తవాడు. దే. వి. — పై. —

బెహారము. వై. వి. = వ్యవహార. (రూ-బేహారము-బేహారము-బేరము-బేవరము): చూ, వర్తకము

బెహారి. వై. వి. = వ్యవహార. రూ-బేహారి-బేహారి. కళా. 6, ఆ. 97: చూ, సెట్టి. 2.

బెళకు. దే. వి. 1. అధికప్రభ: చూ, వెలుతురు. 1; 2: చూ, విలాసము. 2; 3: చూ, లోలము. అని. 5, ఆ. 29; వా. 4. ఒకానొకదేగ. చూ, శ్రేయము; అ. క్రి. 5. రూ-బెడకు: చూ, సలించే; 6. ఒరయు. పాండు. 4, ఆ. 3: చూ, రుద్దు; వా. 7. తళతళమని ప్రకాశించే. రూ-బెళకు: చూ, కూవణ్ణి.

బెళగు. దే. వి: చూ, రూ-బెడకు.

బెళగువ్య. దే. వి. (బెడన + గువ్య) (పా. 4, ఆ. 58); కంపపులుగు-గంపపులుగు, గబ్బు, గబ్బులుగు, డబ్బు, బెళవ. (సం). — అలజము, కుక్కుటకము, కుక్కుభము, కులాలము, జీవంజీవము, భాసంతము, లజ్జాభాసము; తద్వి. — జలకుక్కుభమునకు. (సం). — గోభంజీరము, జలకుక్కుభము. (చూ, శకుంతి.)

బెళవ. దే. వి. — పై —

బెళుకు. దే. వి, అ. కి: చూ, బెళకు. 1-2-3-4-5-6-7. (అధిక ప్రభకు. — కళా. 1, ఆ. 135; తళతళమని ప్రకాశించేటకు. — య. 5, ఆ. 65.)

బేలుపోవు. దే. అ. కి. 1: చూ, బేలుపడు; పే. 1.

2. బేలుపుచ్చే. [పంచించే.

బేలువెట్టు. దే. స. కి. మోసపుచ్చే: చూ,

బేవరము. వై. వి.=వ్యవహార: చూ, బేహారము.

బేవారసు. వా. విణ. నాథుడు లేనిది, హక్కు-దా-
రుడు లేనిది.

బేషు. వా. వి. (రూ-బేసు-భేషు) మంచిది.

బేసము. వై. వి.=పేళ. 1: చూ, పేసెము.

భాగ. 8, స్కం. 450; 2.=వేష. కోలము:
చూ, వేసము.

బేసరి. దే. వి. 1. ఒకరకముముక్కర: చూ,
భూషణము. 2; 2. అడ్డబాస: చూ, భూష-
ణము. 2; 3. లలంతికావిశేషము: చూ,
భూషణము. 2.

బేసి. వై. వి.=విషమ (దేశ్యమని శ. ర.) సమ-
ముకానిది: చూ, విషమము. (1-3-5 ము)

బేసికంటి. దే. వి. (బేసి+కన్ను) విరూపాక్షు-
డు, ముక్కంటి. య. 1, ఆ. 85: చూ,
శివుడు.

బేసికంటిమామ. ద్వ. వి: చూ, పర్వతము.

బేసికంటివేట్టు. దే. వి: చూ, బేసికంటి.

బేసికైదువుతోడు. ద్వ. వి. అసమశరుడు:
చూ, పుస్తాధుడు.

బేస్తవారము. వా. వి: చూ, బృహస్పతివారము.

బేస్తు. వా. వి. పేక, జ్ఞోదములోనగువానియం-
దలి కొద్దిగెలుపు. “బేస్తుకన్న తగ్గిన కుదేలు,
“బేస్తుకన్న హెచ్చిన ఆట” (వాడుక)

బేహారము. వై. వి.=వ్యవహార: చూ, రూ-
బేహారము. [బేహరి; 2: చూ, వైశ్యుడు.

బేహరి. వై. వి.=వ్యవహార. 1: చూ, రూ-

బేహారము. వై. వి.=వ్యవహార: చూ, రూ-
బేహారము. [చూ, రూ-బేహరి.

బేహరి. వై. వి.=వ్యవహార. (బేహారము + ఇ):

బేహరికుడు. వై. వి.=వ్యావహారిక. వ్యాపార-
ము తెలిసినవాడు.

బై

బైండు. వా. వి. పుస్తకమునకు అట్టుకట్టుట.

బైకలు. వా. వి. బ: చూ, రూ-బయ్యంకలు.

బైజే. దే. వి: చూ, రూ-బయిజే.

బైడాలము. దే. వి: చూ, రూ-బయిడాలము.

బైరవాసము. వై. వి.=బహిర్వాస: చూ, రూ-

బయిరవాసము. (బైరువాసము అని కొండలు)

బైరవుడు. వై. వి.=భైరవ: చూ, భైరవుడు.

బైరాగి. వై. వి.=విరాగి: చూ, రూ-బయిరా-
గి. బి. 2, ఆ. 175.

బైరి. దే. వి: చూ, రూ-బయిరి.

బైలగు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, రూ-బయిలగు. ఉ,
రా. 2, ఆ. 137.

బైలు. వై. వి.=బహి: చూ, రూ-బయిలు-బయిలు.

బైసణ. దే. వి: చూ, రూ-బయిసణ.

బైసి. వై. వి.=భవిష్య. 1. నియతి: చూ, సత్య-
ము. 1; 2. గౌరవము, మర్యాద: చూ,
సన్మానము; 3. భాగ్యము. పంచ.
వా. 1, ఆ. 183: చూ, సంపద; 4. కీర్తి:
చూ, సమాఖ్య. 1.

బైసికిలు. వా. వి: చూ, రూ-బయిసికిలు.

బైసుక. దే. వి: చూ, రూ-బయిసుక. రుక్మాం.
5, ఆ; ఉ, హరి. 3, ఆ. 124.

బొ

బొంకణము. వై. వి.=బోక్కణ: చూ, రూ-
బొక్కణము.

బొంకప్ప. దే. వి. ఒక చేత: చూ, మత్స్యము. 1.

బొంకరి. దే. విణ. (బొంకు+రి): చూ,
బొంకులాడు.

బొంకి. దే. వి: చూ, రూ-బోకి.

బొంకించే. దే. స కి. 1. మోసపుచ్చే: చూ,
పంచించే; పే. 2. బొంకంచేయు.

బొంకు. దే. వి. 1. కల్లుచుట. హరి. పూ. 5,
 ఆ. 234: చూ, శబ్దము. 2; విణ. 2. కల్లు:
 చూ, వితథము; స. కి. 3. అన్యతమాడు:
 డబ్బు, బిజ్జెగు, బొల్లు. [చూ, ప్రే.].
 బొంకులాడి. దే. విణ. అసత్యములాడునది:
 బొంకులాడు. దే. విణ: అన్నెకాడు, కల్లరి-
 కల్లరీడు, జేల్లికాడు, టక్కరి, బొంకరి.
 (సం).— అన్యాయవాది.
 బొంగ. వా. వి. 1. జలప్రసరణ విశేషము.
 “చేనుగట్టంతయు బొంగలే”; 2. చిన్న
 మాతిగలకుండ: చూ, భాండము. 3.
 బొంగరము. వై. వి.=భ్రమరక. తాడుచుట్టి
 యాడెడువస్తువు: రూ-బంగరము-బొంగుర
 ము-బొమ్మరము. (సం).—గిరికము, భ్రమ
 రకము. [ధత్వము.
 బొంగరాలు. వా. వి. బ. (బొంగరాలు): చూ,
 బొంగు. దే. వి. ఎండిన లావుబోలువెదురు:
 చూ, వెదురు.
 బొంగుగొంతుకవాడు. వా. వి. (సం).—
 అస్వరుడు, అసామ్యస్వరుడు.
 బొంగురము. వై. వి.=భ్రమరక: చూ, రూ-
 బొంగరము.
 బొంగువెదురు. ద్వ. వి. 1: చూ, బొంగు;
 2. గాలిసోఁకున మోగెడు బొంగువెదురు:
 చూ, బొంగు.
 బొంప. వై. వి.=బంధ. (దేశ్యమని శ. ర.):
 చూ, బోసు. 1.
 బొండకొమ్మ. వా. వి.—పై —
 బొండమాను వా. వి.—పై.—
 బొండము. దే. వి. పెచ్చెతోఁగూడిన పెంకా
 య, కొబ్బరిబొండము: (రూ-బొండలము—
 బొండాము-బొండ్లము-బొండ్లాము — బొం
 డైము): చూ, స్కంధఫలము.
 బొండ్లము. దే. వి.—పై.—

బొండాము. దే. వి: చూ, బొండము.
 బొండిగ. దే. వి. తొడిమ: చూ, వృంశము. 1.
 బొండు. వా. వి. 1. కంతము: చూ, మెడ; దే.
 విణ. 2. పరిమండలము, గుండ్రమైనది:
 “బొండుగంటలు”: చూ. వర్తలము,
 బొండుగ. దే. వి. కంతనాళము. అచ్చ. యు,
 కాం. 136: రూ-బొండువి. (సం).— కృ
 కము.
 బొండుమల్లె. ద్వ. వి. గుండుమల్లె*: చూ, మల్లె.
 బొండుప. దే. వి: చూ, రూ-బొండుగ.
 బొండెము. దే. వి: చూ, తడుసు. 2.
 బొండ్లము. దే. వి: చూ, రూ-బొండము.
 బొండ్లాము. దే. వి.—పై.—
 బొండ్లము. దే. వి —పై.—
 బొంత. వై. వి. 1.=కంఠా: చూ, వస్త్రము;
 దే. వి. 2. కెద్ద: చూ, సుర. (3)
 బొంతకత్తియ. వా. వి. కట్టని: చూ, శంభళి.
 బొంతకాకి. ద్వ. వి. మాలకాకి: చూ, వాయు
 సము. [స్నుహి.
 బొంతజెముడు. ద్వ. వి. బొమ్మజెముడు*: చూ,
 బొంతరటి. దే. వి. పెద్దకాయల అరటి,
 మహేంద్రి*: చూ, రంభ. 2.
 బొంతనాయి. దే. వి: చూ, తురకతాయి.
 బొంతు. దే. వి. 1. చోడి జొన్న గంటెలోనగు
 వాని గింజెలయడుగున నుండెడి కుదురువంటి
 వాట్టు; వా. 2: చూ, బొండు. 4.
 బొంద. దే. వి. 1: చూ, రంభము. 1;
 2. తాడులోనగువానిచిన్నచెట్టు; వా. 3. తల
 నఱికిన అరటిచూపు: బొందియ-బొందె.
 (దీనిదొప్పలువిస్తల్ల కుపయోగించేను); విణ.
 4: చూ, లంద.
 బొందకోల. దే. వి. 1. సానకత్తి: చూ, రిష్టి.
 2; (ఇదెమల్లయుట్ట సాధనాయుధము).
 బొంతడము. ద్వ. వి. (బొంత + డడము): రూ-
 బొందళము, కవచము: చూ, వారవారణము.

బొందకీడు. ద్వ. వి: చూ, వర్తితుడు.

బొందపక్క. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

బొందపువ్వు. ద్వ. వి. తాటిమోచను ఒట్టియుం
డెడు నూగుపూవు: చూ, సుమము.

బొందశము. ద్వ. వి. (బొంత + దలము): చూ,
రూ-బొందడము. ఉ, రా. 4, ఆ. 222.

బొంది. దే. వి. 1. మేను: చూ, శరీరము;
2. ఎముకలగూడు: చూ, శబ్దము. 1.

బొందియ. వా. వి. రూ-బొందె. 1: చూ,
బొంద. 3; 2. అగిటిఊచే: ఊచే,
దూట. [2. బొందిలీకులస్తుడు.

బొందిలి. దే. వి. 1. ఒకానొకజాతి; వా.
బొందివేట. వా. వి. కాజేలుమొదలగు గూళ్ల
లోనుంచెడి పక్షులతోనాడెడువేట.

బొందు. దే. వి. 1. చేరు. “పెండ్లి సృధానపు
బొందు.”: చూ, సూత్రము. 1; 2. చొక్కా
య ముడివేసెడు సన్నశాడా; 3. పుష్ప
సరము కళా. 4. ఆ. 82: చూ, భూషణ
ము 2; 4. వెన్నదీయుటకు యోగ్యముగాని
వరిలోనగునది: బొందు.

బొంచుపోవు. దే. ఆ. కి. 1. వరిలోనగునది
వెన్నదీయ యోగ్యముగాకపోవు; వా. 2.
సూత్రము తెగు.

బొందులోపునైబొంగవంటిచుగడు. లో. పుస్తామా
త్రముకట్టి నిరువ్యోగియై భార్యను ఆదరించే
నిభర్త.

బొందె. వా. వి: చూ, రూ-బొందియ.

బొంపిరి. వా. వి. 1: చూ, హెచ్చే. 2; విణ.
2: చూ, సంపూర్ణము.

బొంపిరిపోవు. వా. ఆ. కి: చూ, బలకాయించే.

బొంబాయి. వా. వి. 1. ఒకానొకరాజధాని;
2. నీరువెలువరించుగొట్టము, కుళాయి-కుళా
య. (పెన్.)

బొంగియి. వా. వి: చూ, రూ-బొంగియి.

బొక్క. వై. వి.=భూకమ్. 1. చిలము: చూ,
రంధ్రము. 1; 2. కన్నము: చూ, రంధ్రము.
1; 3. గొయ్యి: చూ, రంధ్రము. 1; 4. శవ
మునుపూడ్చెడుగొయ్యి; దే. 5. నోరునిండిన
పొడియగు తినుబండము. “వాడుఅడు
కులు రెండు బొక్కలు బొక్కినాడు” (శ.
ర.): బొక్కు.

బొక్కణము. వై. వి.=బోక్కాణ. విబూది
సంచి: చూ, రూ-బొంకణము.

బొక్కనియ. వై. వి.=బోక్కాణ. రూ-బొ
క్కెన. గుట్టమునకు ఉలవలు పెట్టెడు బొ
క్కెన: (సం).--బొక్కరము-బొక్కా
ణము. [సర్పము.

బొక్కబెరడు. ద్వ. వి. ఒకపాము: చూ,
బొక్కలాడు. ద్వ. వి. (బొక్కలు+అడు)

1. కన్నగాడు: చూ, హరికుడు. 1;
2. దొంగ: చూ, హరికుడు. 1; 3: చూ,
సర్పము; వా. 4. ఎలక: చూ, మూషికము.

బొక్కసము. దే. వి. 1: చూ, పంటసాల;
2. అర్ధభారము. కాశీ. 5, ఆ. 67; అం.
3: చూ, సప్తాంగములు. (అంగము. 9.)

బొక్కి. దే. వి. 1: తొస్సె, బోసి; 2. మాంస
ములేనిది.

బొక్కితోమ్మువాడు. వా. వి: చూ, కుబ్జుడు.
బొక్కిస. దే. వి. 1. బట్టలపెట్టె, కళాటకము:
చూ, సందుకా; 2: చూ, రూ-బొక్కిసా.
బొక్కిసా. దే. వి. 1. చిన్నమూట; వా. 2: చూ,
బొక్కెన. 4.

బొక్కు. దే. వి. 1. నిండిననోరు: చూ, బొక్క.
5; స. కి. 2. నోటినిండతిను: చూ,
బొక్కులాడు.

బొక్కులాడు. దే. స. కి: చూ, బొక్కు. 2.
బొక్కెన. దే. వి. 1: చూ, నీరుపిప్పలి; వై.
వి. 2.=బోక్కాణ: చూ, బొక్కనియ;
3.=బోక్కాణ. నీళ్లెత్తిపోసెడు తోలు

సంచి: (సం) — కరకపత్రిక; 4. = బోక్సా
 ణ. రూ-బొక్కిన-బొక్కినా. నీరుచేడి
 పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6-21.
 బొగడ. దే. వి. 1: చూ, రూ-బుగడ; 2. మం
 చేపుగోడు శిఖరము; బ. 3. చూచుకము.
 కళా. 1, ఆ. 131: చూ, స్తనము; 4. గం
 దపట్టెమీడి గుబ్బ: గుబ్బ; 5. చెఱువుకట్ట
 లోనగునానియందు నీళ్లుమాచినచెట్టు బొం
 గ: చూ, బొంగ. [పెడు కాను.
 బొగడము. వా. వి. సాగటాల పాళిగదులు నడ
 బొగడనరులు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
 బొగిణి. వా. వి: చూ, దబరా.
 బొగ్గము. వా. వి. ఉక్కుతోఁగూడినవేడిమి:
 చూ, వేండ్రము. (ఉత్తరసర్కారులలో
 వాడుక.)
 బొగ్గ. దే. 5: నల్ల, మసి, నిప్పు. (సం). — అంగ
 రము. అంగరము, అగ్నిచిత్తు, అజ్ఞల, ఇం
 గలము, ఉల్క, కాలిక-కాలిక-కాలిక
 ము, కాలి, కోకిలము. (చూ, వహ్ని. 1.)
 బొగ్గగజచేట. జా. (పూరిగజచేటపంటిది)
 నీచదళకు వచ్చేట. “వారు కట్టకడకు సిగ్గు
 బడి బొగ్గ గజవకమానరు.” (ధర్మజరాజ
 నూయము.)
 బొగ్గులకుప్ప. వా. వి. అంగార్య: చూ, వహ్ని. 1.
 బొచ్చె. దే. వి. 1. కుండలోనగునానిపెంకు.
 చూ, పెంకు. 3; 2. తలపుట్టె: చూ, పింఛె;
 3. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.
 బొచ్చే. వా. వి. కేశము: చూ, పెండుగ్గ.
 బొచ్చేమెకము. ద్వ. వి: చూ, భల్లము. 2.
 బొజ్జెగు. వై. వి. = భుజంగ. అచ్చ. ఆర, కాం.
 1: చూ, విటుడు.
 బొజ్జే. దే. వి: చూ, పొట్ట. 1.
 బొజ్జేదేవర. వా. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.
 బొజ్జేవాడు. దే. వి: చూ, లంద.

బొటనవేలికొన. అం: చూ, కళాస్థానములు.
 బొటనవేలిలు. దే. వి: చూ, పెద్దవేలిలు. (రూ-
 బొట్టనవేలిలు-బొట్టవేలు-బొట్టవేలు-పొట
 వేలిలు-పొట్టవేలిలు.)
 బొటనవేలిలు. దే. వి. — వై —
 బొటవేలిలు. దే. వి. — వై. — [యము.
 బొటిము. దే. వి. మొటిము: చూ, స్థూలోచ్చ
 బొట్ట. దే. వి. వెదురుబద్దలగాదె: చూ, పంటసాల.
 బొట్టడి. దే. వి. దొర్లిం చెడునల్లతాయి: చూ,
 రాయి.
 బొట్టనగోలలు. దే. వి. బ: చూ, బాలకీర్త.
 బొట్టనవేలిలు. దే. వి. 1: చూ, రూ-బొటన
 వేలిలు; అం. 2: చూ, కళలుండుస్థలములు.
 బొట్టము. దే. వి. గోచి: చూ, లంగోటి.
 బొట్టవేలిలు. దే. వి: చూ, రూ-బొటనవేలిలు.
 బొట్టి. వా. వి. బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠవాచకము:
 చూ, స్వస్తిముఖుడు. 1.
 బొట్టియ. వై. వి. 1. = పుత్రక. రూ-బొట్టె-
 కొడుకు. అచ్చ. యు, కాం. 70: చూ,
 నూనుడు. 1; 2. = పుత్రక. రూ-బొట్టె-
 కూతురు. అచ్చ. యు, కాం. 486: చూ,
 నూన. 1; వా. 3. బాలకుడు: చూ, శిశువు;
 దే. వి. 4. బాణములోనగునాని చివర
 నేర్పఱచెడు తామరమొగ్గవంటి ములికి:
 బొట్టె, బొట్టెకోల. [బొట్టియ. 1.
 బొట్టియడు. వై. వి. = పుత్రక: చూ, రూ-
 బొట్టియకోల. వా. వి. డుపుడక్కవాడు శకు
 నము చెప్పనపుడు చేతితో బట్టుకొను చిన్న
 సన్న పుకట్ట.
 బొట్టు. వై. వి. 1. = పుండ్రము. పుండ్రము. తద్వి. —
 ౧. మేక్కబొట్టునకు. — మేక్క, మేక్కబొట్టు,
 బొట్టు. (సం). — అపొంగము, కలాప
 కము, కశేరువు, చిత్రికము, చిత్రపత్ర
 ము, చిత్రము, తమాలపత్రము, తమా

అము, తిలకము, నాభి, పుండ్రము, చిందు
పు, విశేషకము; ౨: (సం).—అంగులితోర
ణము; ౩: అడ్డబొట్టు; ౪: కావలిబొట్టు,
కావిబొట్టు, కావు; ౫: చోడు. (సం).—
జాషము; ౬: చోరిక—చోటిక, పత్తిరిబొట్టు,
౭: చేరుచుక్క—చేర్చుక్క, చేటుచుక్క, చొ
క్కచేటు, పాపటచేటు, పాపటబొట్టు.
(సం).— పత్రపాశ్య, లలాటిక; ౮: తిరు
చూర్ణము, తిరుమణి, తిరు
మన్ను; ౯: తిరునామము, పంగనామము;
౧౦: నిలుపుబొట్టు, పునియబొట్టు. (సం).—
ఊర్ధ్వపుండ్రము; ౧౧: (సం).—పటలము,
పట్టెనర్థనము; ౧౨. నీటిబొట్టునకు.—
(చూ, “బొట్టు. 6”); (మిగతవానికి “చూ,
విశేషకము. 1.”); 2: చూ, తాలిబొట్టు.
1; 3: చూ, తాలిబొట్టు. 2; 4. అనుస్వ
రము: చూ, నున్న 1; 5: చూ, బుజ్జి.
1; 6: నీటిబొట్టు, చుక్క. (బ) తొంగిళ్లు.
(సం).—కకణము. జలబిందువు, ద్రౌపము;
7=భట్ట. విప్రనామానుబంధము, భట్టు:
చూ, స్వస్తిముఖుడు; వా. 8. ఒకకాని
(రు 0-0-3.) (రాయలసీమలోవాడుక);
9. నేయి మానెలోనగు వాని వడ్డన
యందుపయోగించెడిమాట. “నేతిబొట్టు,
నూనెబొట్టు.” మొ; 10. (పాయింటు).
చిందువు; 11. మద్యము. “ఇదివీడుతాగిన
బొట్టుమహిమయే”: చూ, నుర. 2;
12: పచ్చబొట్టు (అంటివీడనిది.)
బొట్టుగు. వై. వి. రూ-బొట్టువు*: చూ, నువ్వు.
(నువ్వులు.)
బొట్టుదారము. ద్వ. వి. బొట్టునగుచెప్పుడు మం
గళసూత్రము: చూ, భూషణము. 2.
బొట్టుపెట్టె. వా. వి. అడువారు కుంకుమాదుల
నుంచుకొనెడు చిన్నపెట్టె: చూ, నందుకా.
బొట్టువు. వై. వి: చూ, రూ-బొట్టుగు*.
బొట్టె: చూ, రూ-బొట్టియ.

బొట్టెడు. వై. వి.=పుత్తర. బాటుడు. అచ్చ.
బాల, కాం. 201: చూ, శిశువు.
బొట్టెకోల. దే. వి: చూ, బొట్టియ. 4. కళా
7, ఆ. 129.
బొడబొడ. దే. వి. 1. కాటుటయందగు ధ్వస్య
నుకరణము: చూ, హూహూ; 2. మో
యుటయందగు ధ్వస్యనుకరణము: చూ,
హూహూ.
బొడాబొడి. వా.విణ. వెల్లడియైనట్టి. “బొడా
బొడిమాటలు.”: చూ, రూ-బొళాబొళి.
బొడిగ. వై. వి.=వృథుక: చూ, బొట్టెడు.
బొడిప. దే. వి: చూ, బుడిపి. 1.
బొడిమ. దే. వి. పాపకోళ్ళబిరడ.
బొడియ. దే. వి. రెండుసిద్దలకు వేసెడుపెన.
బొడ్డ. దే. వి. అత్తి*: చూ, మేడి.
బొడ్డనబావి. ద్వ. వి. నడుమ పిల్లనూయిగల
కోనేటు. పృథా. 1, ఆ. 65: చూ, సర
స్సు. 1. [రూ-బోడసరము.
బొడ్డసరము. దే. వి. పైరులోమొలమేమొక్క*:
బొడ్డు. దే. వి. 1. (లక్ష్మీ. 5, ఆ. 63): పొ
క్కిలి. (సం).— ఉదానము, గుల్మము,
తుండకూపి, తుందికరము, న, నాభి.
తద్వి — ఉలుకుడుబొడ్డు, ఊడబొడ్డు.
(సం) — తుండి-తుంది; అం. 2: చూ,
కళాస్థానములు. [వాయువు.
బొడ్డుగాలి. వా. వి. సమానవాయువు: చూ,
బొడ్డుజీవిక. ద్వ. వి. చెట్టు కొల్లారము నడిమి
చోవడి: చూ, సదనము. 1. [అమల.
బొడ్డుకాడ. దే. వి: బొడ్డుపుడక. (సం).—
బొడ్డుపుడక. దే. వి.—పై.—
బొడ్డుతాయి. వా. వి. కోటగుమ్మమునడుమ
తాయి: చూ, రాయి.
బొడ్డువాడు. వా. వి: గోండుడు, తుండిభు
డు-తుండిభుడు-తుందిలుడు. [సిద్ధియ.
బొణిగ. దే. వి. సరకుతోనున్న చేతిసిద్ధి: చూ

బాణిగలు. దే. వి. బ. 1. పొట్టుపీడి బద్దలుకాని
కాయధాన్యము: చూ, స్తంబకరి (ధాన్య
ము); 2. బొంతుపీడనిజొన్నలోనగునవి;
3: చూ, భక్ష్యము.

బొత్త. దే. వి. 1. తామ్రాది పాత్రములబొంతు:
చూ, బొంద.1; వా. 2. దండుగ: చూ, నేగి.
4; 3. నిలవసాములోని తలుగు (తక్కువ.)

బొత్తము. వా. వి: బొత్తాను, గుండీ. (బటస్సు.)
తద్వి. — పిన్నను.

బొత్తాను. వా. పి. — పై. —

బొత్తి. వా. వి: చూ, పొర. 6

బొత్తిగ. వై. దగ్గి. కిగ్గి. విణ. మొదలంట:
చూ, వడారము.

బొత్తు. వా. వి. బాలతాళము.

బొత్తోసాంతో బొత్తొమ్మలు. అం: చూ,
సాంతో బొత్తొమ్మలు. (చూ, ఉత్కృష్టులు.)

బొద. దే. వి. మొదవ*: చూ, తృణము. 1.

బొది. దే. వి. 1. ఓడలుచేసేడుచోటు: చూ,
స్థానము. 1; వా. 2: చూ, పాదు. 1;
3. బొటియ: చూ, రంధ్రము. 1.

బొద్ది. దే. వి. 1: చూ, శ్యామము. 7. *: వై.
విణ. 2. = నృద్ధ. పెద్దది: చూ, సుర. (3).

బొద్దికూర. వా. వి: చూ, బొద్ది. 1. *

బొద్దీక. దే. వి: చూ, బరిడెపురుగు.

బొద్దీగ. వా. వి. — పై. —

బొద్దు. దే. వి. 1. గోడలోనగువానియందలిఅంచే.
తద్వి. — రి. గోడబొద్దునకు. — అడగుబా
ద్దు, బొద్దు, మొలతొడు; 2. పేముబొద్దు
నకు. — కమ్మి, బొద్దు; 2: చూ, గడ్డిబొద్దు; బ.
3. హస్తాభరణము: చూ, భూషణము. 2.

బొద్దుకీటు. వా. వి. పునాదిగోడపైపెట్టెడుకీటు.
బొనము. దే. వి. మెలుగు.

బొప్పడు. దే. విణ: చూ, బేల. 2.

బొప్పటము. వా. విణ. లేకుండగ చేయుట. “నీకు
బొప్పటముఅయినదా?": చూ, కూన్యము.

బొప్పాయి. వా. వి. రూ. — బొప్పాయి*: చూ, వృ.
క్షము. (దీనిపండుతనిన స్త్రీలకుపాలుపడును.
కడుపులోని బల్లలు కరుగును. మూలశంక
లుతగ్గును.)

బొప్పి. దే. వి. కంతి, కదుము, గనుపు, గాడి
ము, గాగ్రవ, పుంగుడు — పుంగుడు, బుడిపి.
బుడ్డి. (సం). — గగ్గింధి.

బొబ్బ. దే. వి. 1. పెద్దఅటపు: చూ, స్వరము.
2; 2. పొక్కు: చూ, ప్రిణము; 3. సింహ
నాదము: చూ, స్వరము. 2; వా. 4. తాగి
గెడునీరు: చూ, సలిలము. (ఉత్తరసర్కా
రులలో వాడుక.) [వంకము. 3.

బొబ్బము. వా. వి. రూ. — బొబ్బము: చూ,
బొబ్బమెకము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.

బొబ్బర. వై. వి. = బర్బర. 1: చూ, బరడు.
1; 2: చూ, బెరడు; 3. అలచేందిలను సస్య
ము: చూ, సస్యము. 1.

బొబ్బరబొత్తొమ్మలు. అం: చూ, కర్ణాటకులు.
బొబ్బరలు. వై. వి. బ: చూ, ధాన్యము. (చూ,
రాజమాపము).

బొబ్బరించే. దే. అ. కిగ్గి. బొబ్బరేయు.

బొబ్బరింత. దే. వి. బొబ్బరింపు: చూ,
స్వరము. 2.

బొబ్బరింపు. వా. వి. — పై. —

బొబ్బలగొట్టు. వా. వి: చూ, బీదవాడు.

బొబ్బలి. వై. వి. = బర్బర. అజభక్ష్యము, కఘా
తకము*: చూ, విట్టదిరము.

బొబ్బటము. దే. వి: చూ, బొబ్బరింత.

బొబ్బము. వా. వి: చూ, రూ. — బొబ్బము.

బొబ్బాయి. వా. వి: చూ, రూ. — బొప్పాయి*.

బొబ్బెట్టు. వా. వి: చూ, బొబ్బరింత.

బొమ. వై. వి. = భూగి: చూ, రూ. — బొమ్మ.
(ప్రతిమకు. — వికగ్గి. 7, అ. 72.)

బొమముడి. దే. వి. రూ. — బొమ్మముడి: చూ,
భుక్కుటి.

బొమ్మముడిపాటు. ద్వ. వి: (సం).—ఆకారము, ఇంగము, ఇంగితము.

బొమ్మక. దే. వి. ఎముక: చూ, శల్యము. 1.

బొమ్మకలగోడ. వా. వి: (సం).—ఏడుకము— ఏడుకము.

బొమ్మకము. దే. వి. (రూ—బొమ్మడికము—బొమ్మడికము—బొమ్మడికము—బొమ్మడికము—బొమ్మడికము—బొమ్మడికము) కిరీటము: చూ, సీసకము. (1.)

బొమ్మడికము. దే. వి.—పై.—

బొమ్మడికము దే. వి.—పై —

బొమ్మ. వై. వి. రూ—బొమ్మ. 1=బొమ్మ: చూ, బొమ్మ. 1; 2=భూపు. కనుచూ: చూ, భూపు (దేశ్యమని శ. ర); 3. పరితిను: చూ, హరిశి. 3; 4. చిరుదచిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; 5. ఆనమానచిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; విణ. 6: చూ, స్వల్పము.

బొమ్మంచే. ద్వ. వి. 1. ఎటుపు: చూ, వర్ణము. 6; 2. ఎఱ్ఱరంగుబట్ట, ఎఱ్ఱఅంచేబట్ట (అని కొందఱు): చూ, వస్త్రము; విణ. 3. ఎఱ్ఱ నిది. ఉ. రా. 7, ఆ. 44: చూ, వర్ణము. 6.

బొమ్మఁడు. వై. వి.=బొమ్మఁడు. పాండు. 3, ఆ. 80: చూ, స్వస్తిచుఁడు. 1.

బొమ్మచీర. వా. వి. పొత్తి: చూ, వస్త్రము.

బొమ్మచోరి. వై. వి.=బొమ్మచారి. (రూ—బొమ్మసారి—బొమ్మసారి—బొమ్మచోరి—బొమ్మచోరి—బొమ్మసారి—బొమ్మసారి): చూ, పటుపు.

బొమ్మచేక్క. వై. వి. అభిజన్మక్షత్రము, కానరానిచేక్క: చూ, రిక్క.

బొమ్మజెముడు. వై. వి. సింహుండము*: చూ, స్నహి. [ము. 1.

బొమ్మడాయ. దే. వి. మధురము: చూ, మత్స్య

బొమ్మపెండ్లిండ్లు. దే. వి. బ: చూ, బాలికాక్షీద.

బొమ్మపెట్టుట. జా. పెక్కిరించుట. “దేవతా నటీ! మణులకు బొమ్మపెట్టు క్రియ

మర్దల తాళనినాద పద్ధతిక్.” (రామాభ్యుదయము.)

బొమ్మముడి. దే. వి: చూ, రూ—బొమ్మముడి.

బొమ్మమేడి. దే. వి. కాకోదుంబరిక*: చూ, వెట్టిమేడి.

బొమ్మర. వై. వి.=భృమ. 1. రూ—బొమ్మర—బొమ్మర: చూ, భృంతి 1; 2: చూ, భృంతి. 2.

బొమ్మరక్కసి. వై. వి.=బొమ్మరక్షసి. (రూ—బొమ్మరాకాసి—బొమ్మరక్కసి). 1: చూ, బొమ్మరాక్షసి: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 2. బొమ్మరాక్షసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు 1.

బొమ్మరము. వై. వి.=భృమరక: చూ, రూ—బొంగరము.

బొమ్మరములు. వై. వి. బ: చూ, బాలక్రిడ.

బొమ్మరవోపు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, బమ్మరించే.

బొమ్మరాకాసి. వై. వి.=: చూ, రూ—బొమ్మరక్కసి.

బొమ్మరిక్క. వై. వి: చూ, బొమ్మచేక్క.

బొమ్మరిల్లు. దే. వి. (బొమ్మ + ఇల్లు) బాలికలాడుకొనెడు బొమ్మల చిన్నయిల్లు: చూ, చదనసు. 1. [చూ, రాయి.

బొమ్మతాయి. దే. వి. తెల్లనిచిన్నతాయి:

బొమ్మలాట. వా. వి. 1. పాంచాలికేళి; 2. (తోలుబొమ్మల) ఆట.

బొమ్మసారి. వై. వి. 1: చూ, రూ—బొమ్మచోరి; వా. వి. 2. బొమ్మలతగవు.

బొమ్మసారె. వై. వి.—పై.—

బొమ్మసారి. వై. వి.—పై.—

బొమ్మకము. దే. వి: చూ, రూ—బొమ్మడికము.

బొమ్మడికము. దే. వి.—పై.—

బొమ్మడికము. దే. వి.—పై.—

బొమ్మెర. వై. వి.=భృమ. (రూ—బొమ్మెర—బొమ్మరి—బొమ్మెర—బొమ్మెర): చూ, రూ—బొమ్మెర.

బొయ్యి. వా. వి. రూ-బొంబు. కుక్కూత,

బుక్కనము: చూ, స్వరము. 2. ముద్దరము.

బొరిగ. వా. వి. రూ-బొరిగ. గుద్దలి: చూ,

బొరిగ. దే. వి.—పై.—

బొరియ. దే. వి: చూ, రూ-బొటియ. (కు.పా.)

బొరిలింగకాయ. వా. వి: చూ, భక్ష్యము.

బొరుగులు. దే. వి. బ: రూ-బొరువులు-బోరులు.

(సం).— ధాన: చూ, సాదము. (1)

బొరువులు. దే. వి. బ.—పై.—

బొరును. దే. వి. 1. కణితి. రాజ. 3, ఆ. 71:

చూ, దదువు; 2. మంగలము: చూ, పా

త్రయ. 6-౪౦; వా. 3 గుత్తి: చూ, నీలమండ;

4. తాచేటి పీచుచిప్ప: చూ, చిప్ప.

(సం).— కటాహము; 5: చూ, దండ. 4.

బొటియ. దే. వి. (రూ-బొరియ-బొట్టియ-

బొట్టె.) కలుగు. అచ్చ. యు, కాం. 418:

చూ, రంధ్రము. 1; 2. గొయ్యి: చూ, రం

ధ్రము. 1; 3. పర్వతలము. అచ్చ. కీష్కిం.

కాం. 28: చూ, రంధ్రము. 1; 4. లోపల

నీరింకిపోయి యెండిన నారికడపు బొండె

ము. (చూ, కురిడి-కురిడి-కుర్డి.)

బొటియచూలి. దే. వి: చూ, పుట్టచూలు.

అచ్చ. ఆ, కాం. 117.

బొట్టి. దే. వి. 1. బొట్టేకడుపు. నీలా. 2, ఆ.

68: చూ, భూణము. 1; 2. కడుపు: చూ,

భూణము. 1.

బొట్టిజిట్ట. దే. వి: చూ, పక్షి.

బొట్టివాడు. దే. వి: చూ, బొట్టేవాడు.

బొట్టియ. దే. వి: చూ, రూ-బొటియ.

బొట్టె. దే. వి.—పై.—

బొల్లడు. దే. వి. బొల్లిగుట్టుము. వైజ. 1, ఆ.

68: చూ, హయము.

బొల్లి. దే. వి. 1. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6;

2. తెల్లనివాడు; వా. 3. సోబ: చూ,

కోఫ. 1.

బొల్లికోడి. ద్వ. వి: చూ, నీరుకోడి.

బొల్లిగద్ద. ద్వ. వి. రూ-బొల్లిగద్ద. గరుడుడు:

చూ, హావాహనుడు.

బొల్లిగద్ద. ద్వ. వి.—పై.—

బొల్లిసెమ్మెగముపిట్ట. ద్వ. వి.—పై.— [ము.

బొల్లిపూస. దే. వి. ఇంద్రవల్లి*: చూ, సుపూర

బొల్లిబూసర. వా. వి: (సం)— అర్థచంద్రిక;

కర్ణస్ఫటి, కోపలత, చంద్రిక, చిత్రపర్ణి,

త్రిపుట *.

బొల్లిమొరమెకము. ద్వ. వి: చూ, వెలుగుబంటి.

బొల్లు. దే. వి. 1. అసత్యము: చూ, వితథము;

అ. కి. 2: చూ, బొంకు. 3.

బొల్లులమారి. వా. వి: చూ, ముఖరుడు.

బొసబొస. దే. వి. వెడలుటయందగు ధ్వన్య

కరణము. ఉ, రా. 4, ఆ. 291: చూ,

హూహూ.

[తోలు.

బొసిక. దే. వి. టెంకాయ మొదలగు వానిపై

బొసుక. దే. విణ. 1. బలిసినవాడు. జై. 8,

ఆ. 98: చూ, లావరి; 2: చూ, బొట్టివా

డు; విణ. 3. బలిసినది. జై. 8, ఆ. 98:

చూ, స్థవిప్థము.

బొసుకు. వా. వి: చూ, సిగ్గు.

బొళాబొళి. వా. వి: చూ, రూ-బొళాబొళి.

బొళుకు. దే. వి. కక్కిక్కుట లోనగువాని యం

దగు ధ్వన్యనుకరణము. రూ-బొళుక్కు-

బొళుకుబొళుకు: చూ, హూహూ.

బొళుకుబొళుకు. దే. వి.—పై.— రామా.

7, ఆ. 115.

బొళుక్కు. దే. వి.—పై.—

బొళ్ల. వై. వి. 1. పటోలికా*: చూ, రూ-

పొట్ట; వా. విణ. 2. ఉత్తది: చూ, కూన్య

ము. 1; 3: చూ, బోలు.

బొళ్ళపాయ. వా. వి. కల్లుదాగెడు తాటాకు

లోనగువానిపాయ: ఎడ్డగిజేడి. (చూ, పా

త్రము. 6-౪.)

బో

బోంకి. దే. వి. కుత్సితపాత్రము: చూ, హరివా
ణము (పాత్రము. 6); 2. జీలగడుగుదోసె;
3. తలపుట్టె: చూ, పించు; 4: చూ,
పెంకు. 3.

బోంకె. దే. వి. ఎముక: చూ, శల్యము. 1.

బోంటి. దే. విణ. 1: చూ, పంటి. కళా. 7, ఆ. 222;
2: చూ, పంటివాడు. కళా. 7, ఆ. 222.

బోంటిగాడు. వా. విణ: చూ, బోంటి. 2.
బోక్కణము. సం. వి. అ. పుం. రూ-బోక్కా
ణము.=బొక్కనియ-బొక్కెన. 1: చూ,
బొక్కనియ; 2. నీళ్లుపోసెడుబొక్కెన.

బోగపుచేడియ. వా. వి: చూ, వేళ్ళి.

బోగమాట. దే. వి. బోగముదాని సృత్యము:
చూ, వ్యంజకము. 1.

బోగము. వై. వి.=భోగ. 1. లంజెవెల: చూ,
శుల్కము. 3; 2. విక్రయము: చూ, వెల. 1.
య. 4, ఆ. 75; 3. సుఖము: చూ,
సంతోషము. [వేళ్ళి.

బోగముది. ద్వ. వి. (బోగము + అది): చూ,
బోగములేమ. ద్వ. వి.—పై.—వేం, ఆం. 34.

బోగి. వై. వి. 1.=భోగి. సంకారాంతిపండుగకు
తొలిదినము (వాడుక); వై. విణ. 2.=
భోగి: చూ, సుఖి. 2; 3. భోగముగలది:
చూ, సుఖము. 2. [పాత్రము. 6.

బోగిణి. వా. వి. ఒకరకముగిన్నె: చూ,
బోగు. దే. వి. పూనిక. నీలా. 1, ఆ. 65:
చూ, సన్నాహము.

బోగుబడి. దే. విణ: చూ, దూబబడింది.

బోటి. దే. వి. 1. ఆడుది. భాగ. 3, స్కం.
31: చూ, స్త్రీ; 2. చెలికత్తె. విక్ర. 4, ఆ.
138: చూ, సఖి. 1; 3: చూ, దూతి. 1.

బోటికత్తియ. ద్వ. వి. రూ-బోటికత్తె. 1: చూ,

బోటి. 2. వసు. 4, ఆ. 120; 2: చూ,
బోటి. 3.

బోటికత్తె. ద్వ. వి.—పై.—

బోటిగాడు. వా. వి. 1: చూ, స్నేహితుడు;
2: చూ, సమానుడు.

బోటితనము. వా. వి: చూ, సమర్థనము.

బోటితాళ్ళు. వా. వి. బ: చూ, బాలక్రిడ.

బోటు. వై. వి. 1. కొండమొదలగువానియం
దుబ్బుగానుండెడుచోటు: చూ, స్థానము.
1; 2.=ప్రాథ. ప్రాథుడు. ఉ, హరి. 2, ఆ.
171: చూ, సమర్థుడు; 3: చూ, దుర్మరు
డు. కళా. 7, ఆ. 222; వా. 4: చూ,
తన్నుగోల; 5. పడప: చూ, హోడము.

బోటాడ్లు. వా. అ. కి. తన్నుగోలనానించే.

బోడ. దే. వి. (రూ-బోడడు-బోడి-బోడు-
బోడివాడు): చూ, ముండితుడు. ఉ,
హరి. 4, ఆ. 42; 2: చూ, సన్యాసి. పాం
డు. 5, ఆ. 178; 3: చూ, మోడు;
4. బోడిది. ఉ, హరి. 4, ఆ. 42: బోడు.

బోడడు. దే. విణ: చూ, రూ-బోడ. 1.

బోడతనము. దే. వి. ముండిని *: చూ, హపుష.
బోడపత్రము. వా. వి. హామిలేనిదస్తావేజు.

బోడమ్ము. వా. వి: చూ, బాణము. 1.

బోడసరము. దే. వి: చూ, రూ-బొడ్డసరము.*
బోడసెనగలు. వా. వి. బ: చూ, కలాయము. 1.

బోడి. దే. విణ. 1: చూ, రూ-బోడ; 2: చూ,
సన్యాసి; 3: చూ, ముండితము.

బోడించే. దే. స. కి. బోడిచేయు.

బోడింపు. దే. వి. కొంగట: చూ, ముండనము.

బోడిక. దే. వి. 1. బాలకుడు: చూ, శిశువు.
2: చూ, సేవకుడు.

బోడిగ. వా. వి. 1. బిందెపంటికుండ:
చూ, భాండము. 3; 2. గాజోగిన్నె: చూ,
పాత్రము. 6.

బోడిగుండు. వా. వి. బోడితల: చూ, శిగము.1.

బోడితల. వా. వి. —పై.—

బోడియ. వా. వి. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

బోడివాడు. వా. వి: చూ, బోడ. 1.

బోడు. వా. వి. 1. —పై.—; విణ. 2: చూ, బోడ. 4.

బోణి. దే. వి: చూ, రూ-బోణి. 1-2-3.

బోణి. వా. వి. రూ-బోణి. 1. మొట్టమొదట సరకు అమ్మగావచ్చిన సామ్యు: చూ, విత్తము. 1.(ఈనిఘంటురాజమునకు పదునైదురూప్యములనొసంగిబోణి చేసినసుకృతులు నెంకిరు చందాదార్లు “మహారాజరాజశ్రీ ఆంధ్రభీష్మ న్యాయతిసుబ్బారావుపంతులుగారు.” రాజమహేంద్రవరము.); 2. మొట్టమొదట గ్రంథములులోనగు వాని తొసంగినదరఖాస్తు(విజ్ఞప్తి): చూ, విన్నపము. (ఈనిఘంటు రాజమునకు దరఖాస్తునొసంగి బోణిచేసిన సుకృతులు నెం 1రుచందాదార్లు “మహారాజరాజశ్రీ రావునాహెబ్ గిడుగు వేంకటరామమూర్తి పంతులుగారు.” వర్ణాశిమిడి.); 3. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

బోద. వై. వి.=పోత. (రూ-బోదు-బోదులా-బోదలా-బోదె) పక్షిలోనగువానిపిల్ల: చూ, కందు. 3.

బోదకాడివాడు. వా.వి:చూ, వల్మీకపాదుడు.

బోదకాలు. వా. వి: పుట్టకాలు. (సం).—అలసము: చూ, హజ్జీ.

బోదన. వై. వి.=బోధనా.1. దుర్బోధనము.సా.

2, ఆ. 125:చూ,బోధనము. వా. 2. మంచి బోధనము: చూ, బోధనము.

బోదలా. వై. వి.=: చూ,రూ-బోద.(వాడుక.)

బోదారసింగి. వా. వి. కేదారశృంగము*: చూ,

మూర్ఖజకరంజము.

బోదియ. దే. వి. రూ-బోదె. 1: చూ, కాండము. 10. (శాఖ. 1.) స్వా. 2, ఆ. 23; 2. స్తంభముమీది అవయవ విశేషము; వా. 3. మిలెప లోనగు నేలయందు ఈవలావల కాలువలేర్పఱచి కట్టినకట్ట; 4: చూ, పరి. 8; 5. స్తంభములమీది దూలములకింద నుండునది: బోదెపీట.

బోదు. వై. వి. 1.=పోత. చూ, రూ-బోద. (దేశ్యముని శ. ర.); దే. వి. 2. నాగరము మోసెడు ఎద్దుగంత; 3. గోము. య. 4, ఆ. 148: చూ, సుకుమారము.

బోదులా. వై. వి.= పోత. చూ, రూ-బోద.

బోదె. దే. వి: చూ, రూ-బోదియ.

బోదెకొయ్య. దే. వి. కడపకిందికమ్మి.

బోదెపీట. వా. వి: చూ, బోదియ. 5.

బోధకరుడు. సం. వి. అ. పుం. వేకువను రాకల మేల్కొలిపెడువాడు: చూ, వై తాళికుడు.

బోధకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1 ఉపాధ్యాయుడు: చూ, సురాచార్యుడు(పంతులు); విణ. 2. బోధించేవాడు: అనుశాసకుడు, ఉపదేశకుడు, ఉపదేష్ట. (తె) —నేర్పువాడు.

బోధచేయు. మి స. కి: చూ, బోధించు.

బోధనము. సం. వి. అ. న.=బోదన: (ఇందుమంచిబోధనము చెడుబోధనము కలిసియుండును): అవబోధము, ఉపదేశము. (తె). కఱపుట, బోదన; తెచ్చి.—౧. చెడుబోధనమునకు.—దుర్బోధనము, దుస్సలహా. (తె).—బోదన; ౨. మంచిబోధనమునకు:—బోధనము. (తె).—బోదన. [బోధ్యము.

బోధనీయము. సం. విణ. బోధింపఁదగినది: బోధపడు. మి. అ. కి. ఆకళింతకువచ్చు.

బోధము. సం. వి. అ. పుం. 1. తెలివి: చూ, హృల్లేఖము. 2; అం 2: చూ, సంచారిభావములు. (“రామునివిజయవార్త వినినంతనే శీతకుం జొల్లింటి మాంద్యమును గెంబునవ నవోద్భూతమును తెలివి నెలకొనియె.”)

బోధాయనము. అం. చూ, కల్పసూత్రము, కల్పము. [2. సమాధివిశేషము.

బోధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, రావి *, బోధించు సం. స. కిరి: నివేదించు. (తె).— ఎఱిగించు, కఱపు. పేరి.—తెలుపు. (మి).—బోధచేయు. తద్వి.—మిక్కిలి తెలుపుటకు.—నిబోధించు.

బోధితుడు. సం. విణ. బోధింపబడినవాడు.

బోధిదుర్ముఖము. సం. వి.అ.పుం:చూ,బోధి. 1.* బోధనీ. అం: చూ, కళలు.

బోధ్యము. సం. విణ. బోధనీయము.

బోనకత్తియ. వై. వి. (బోనము + కత్తియ) రూ-బోనకత్తె. 1. అన్నమువండిపెట్టునది: చూ, పంటలక్క (చూ, స్త్రీ); 2. దాసి: చూ, బానిసె.

బోనకత్తె. వై. వి.—పై.—

బోనకాడు. ద్వ. వి. (బోనము + కాడు): చూ, పూటకాడు.

బోనపుటిక. వై. వి.=భోజనపుటి. రూ-బోన పుట్టిక: చూ, పాత్రము. 6. [నడనము. 1.

బోనపుటిల్లు. వా. వి: మహానసము: చూ, బోనపుటిక. వై. వి.=:చూ, రూ-బోనపుటిక. బోనము. వై. వి. 1. అన్నము. చూ, సాదము (1); 2.=భోజన: చూ, సాపాటు.

బోనముకత్తె. వై. వి: చూ, రూ-బోనకత్తియ.

బోనముపెట్టె. వై. వి. తోలుకప్పినగుండ్రని పెట్టె: చూ, సందుకా.

బోను. దే. వి. 1: బొండ, బొండకొయ్య, బొందమౌను, మిడిబోను. (సం).—ఉన్నా

ధము, కూటము, కూటయంత్రము: తద్వి.—

౧: ఎలికెబోను, ఎలికెవల, ఎలుకబోను;

౨: కాలిబోను; ౩: పులిబోను; ౪:

సాకిరిబోను; మొ; (“చూ, సాకిరిబోను.”);

2: చూ, బండగు 1; 3: చూ, బండగు. 2.

ఉ, రా. 5, ఆ. 133.

బోనుపాయి. దే. వి. అటునిటు తీసికొనిపోఁ దగినమంజీపాయి: చూ, హసంతి.

బోబు. వా. వి. కోడిపెట్ట: చూ, పుంజే.

బోమ. వా. వి: తిమిరి-తిమ్మిరి-తిమరు. (సం).— ఉన్నాధము, తిమిరము-తిమ్మిరము: చూ, స్వాపము. 4.

బోము. దే. వి. బలవంతము: చూ, హఠము. 2.

బోయ. దే. వి. (రూ-బోయడు-బోయి- బోయి-బోయిడు.) 1. కైవర్తుడు: చూ, పలకేడు; 2. కిరాతుడు: చూ, వ్యాధుడు. 1; 3. భారవాహుడు: చూ, బెస్త; వా. 4. కొమ్ముకాడు: చూ, బోయ నేడు.

బోయడు. దే. వి.—పై.— [చూ, స్త్రీ- బోయత. దే. వి. కిరాతస్త్రీ, రూ-బోయెత.

బోయనేడు. వా. వి: చూ, బోయ. 4.

బోయపల్లె. వా. వి. నిమదులగ్రామము, కళ్ళ లము: చూ, దేశము.

బోయి. దే. వి: చూ, రూ-బోయ.

బోయి. దే. వి.—పై.— [ఈడు.)

బోయిడు. దే. వి.—పై.— (స్వాగ్ధమున

బోయెత. దే. వి: చూ, రూ-బోయత.

బోర. దే. వి. తొమ్ము: చూ, పక్షము.

బోరగిండు. దే. పేరి. బోరగిల్లజేయు.

బోరగిలు. దే. అ. కిరి. రూ-బోరగిల్లు. 1. తొమ్ముభూమినాను; 2. తొమ్ముభూమి నానఁ బరుండు. హరి. పూ. 5, ఆ. 193.

బోరగిల్లు. దే. అ. కిరి.—పై.—

బోరతలుపు. వా. వి. నగరులోనగువాని వాకిటి

పెద్దతొక్కతలుపు. రూ-బోరతలుపు-బో
రతలుపు: మా, వాకిలి. [వేగము. 3.

బోరన. దే. దృ. కి. వి. శీఘ్రముగా: చూ,
బోరపొక్కుడు. దే. వి: చూ, సర్పము. అచ్చ.

బాల, కాం. 63. [దబ్బడించే.

బోరలించే. వా. స. కి: రూ-బోర్లించే,
బోరినము. వా. వి. కోలము: చూ, వేసము. 1.

బోరు. దే. వి. 1. వానకురియంట యందగు ధృ
స్యసుకరణము: చూ, హూహూ; వి. 2.

పెద్దది: చూ, సుర. (3).

బోరుకలగు. దే. అ. కి. మోగు. స్వా. 5,
ఆ. 81; వి. 3, ఆ. 112: చూ, శబ్దించే.

బోరుకాడించే. దే. పే. బోరుకాడజేయు.
రూ-బోర్కాడించే. భాగ. 10, స్కం.

పూ. 189.

బోరుకాడు. దే. అ. కి. (బోరుక + అడు)
(బిడ్డలు) స్నానముచేయు. రూ-బోర్కా

డు: చూ, స్నానమాడు.

బోరుకొను. దే. అ. కి: చూ, బోరుకలగు.

బోరుతలుపు. వా. వి: చూ, రూ-బోరుతలుపు.

బోరుమను. వా. అ. కి. వెక్కివెక్కియేడ్చు
(బారుమను).

బోరులు. వా. వి. బ: చూ, రూ-బోరుగులు.

బోరువ. దృ. వి. (బోరు + వా.) బోరువపట్ట,
బందు: చూ, హరివాహనుడు.

బోరెంపోతు. దే. వి. 1. తిండిపోతు: చూ,
భక్షకుడు; 2. బలపంతుడు: చూ, శక్తుడు.

బోరెము. దే. వి. 1. దూదిలోనగువానిమూట;
వా. 2. ధాన్యాదులనింపు గుండ్రని గోనె

పట్టాలగాదె: చూ, పంటసాల. [కాడించే.

బోర్కాడించే. దే. పే: చూ, రూ-బోరు

బోర్కాడు. దే. అ. కి: చూ, రూ-బోరుకాడు.

బోర్తలుపు. వా. వి: చూ, రూ-బోరతలుపు.

బోర్లగొట్టు. వా. అ. కి: చూ, బోర్తాపడు.

బోర్లపక్క. వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

బోర్లించే. వా. అ. కి: చూ, రూ-బోరలించే.

బోలతా. వా. వి: రూ-బోల్తా, టోకరా.

బోలతాకొట్టు. వా. అ. కి: చూ, బోల్తాపడు.

బోలతాపడు. వా. అ. కి. —పై.—

బోలము. సం. వి. అ. పుం.=బోళము: చూ,
సారభము. 3.

బోలు. దే. వి. లోపలయేమియులేనిది: గుల
క, గుల్ల, దొలక, దొల్ల, బరడు, బెరడు,
బొల్ల. (ఏకబీజదళవృక్షములు బోలుగలవి.)

బోలె. దే. వి. 1. తలపుట్టె: చూ, బోలె. 3;

2. కమండలము: చూ, పాత్రము. 6. 43;

3. ఓటికుండ: చూ, భాండము. 3; 4. కుండ

బొచ్చె: చూ, పెంకు. 3. [సమృద్ధి

బోలెడు. వా. వి. లెక్కపెట్టలేనన్ని: చూ,

బోల్తా. వా. వి: చూ, రూ-బోలతా.

బోల్తాపడు. వా. అ. కి: బండిగిలు-బండిగిల్లు.

బోర్లగొట్టు, బోలతాకొట్టు, బోలతాపడు,

బోపాణము. వా. వి: చూ, రూ-బోపాణము.

బోసనము. వై. వి.=బోజన. అన్నము: చూ,

సాదము (1).

బోసి. దే. వి: బోక్కి, తొస్సె.

బోసివోరు. వా. వి. పండ్లుండినవోరు.

బోసివడు. దృ. అ. కి. బోసివోవు.

బోసివోవు. దే. అ. కి. 1. —పై.—; పే.

2. బోసివుచ్చే. కాశీ. 7, ఆ: 85.

బోసేయు. వై. స. కి. (బోసము + చేయు)

భుజించే. హంస. 4, ఆ. 32: చూ, సాపడు.

బోళము. వై. వి.=బోల. గంధరసము: చూ,

సారభము. 3.

బోళా. వై. వి. కపటములేని, వెల్లడియైన

బొడాబొడి-బొళాబొళి-బోళాబొళి.

బోళాబొళి. వై. వి. —పై.—

బౌ

బౌద్ధము. అం: చూ, బుద్ధావతారము. (చూ, అవతారములు.)

బౌద్ధకాస్త్రస్కంధములు. అం. రూప, వేదనా, విజ్ఞాన, సంజ్ఞా, సంస్కారములు.

బౌద్ధుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

బౌ

బౌంకి. వా. వి. ధనాగారము: చూ, రూ-బౌంకి. బౌంకినోటు. వా. వి. సామ్యుచేలామణీ పత్రము: రూ-బౌంకినోటు. [డు.

బౌండు. వా. వి. భజంత్రీలమేళము: రూ-బౌం

బౌ

బౌక్క. దే. విణ: చూ, రూ-బౌక్క.

బౌతికించే. దే. స. క్రి: చూ, పోషించే.

బౌతిమాలు. వా. స. క్రి: చూ, రూ-బౌతిమాలు.

బౌతుకు. దే. వి. రూ-బౌదుకు. 1. జీవనము.

నీలా. 3, ఆ. 24: చూ, స్థితి. 5; 2. జీవ

నోపాయము: చూ, స్థితి. 5; ఆ. క్రి.

3. (భో. 5, ఆ. 288) రూ-బౌదుకు, మను, మిడుకు. (సం).—ఉజ్జీవింఛే, జీవించే.

బౌతుకుఁడెరువు. దే. వి: చూ, బౌతుకు. 2.

బౌదిమి. దే. వి: చూ, బౌతుకు. 1—2.

బౌదుకు. దే. వి, ఆ. క్రి: చూ, రూ-బౌతుకు. (జీవనమునకు.—హరి, పూ. 1, ఆ. 184; జీవించేటకు.—భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 348.)

బౌదుకుగొడ్డేటగుట. జా. వ్యర్థమగుట. నీళ్లులేని కాలువయగుట. “ఏలా బిడ్డలులేని బౌదుకు

గొడ్డేటయ్యెఁ జింతింపఁగన్.” (కవికర్ణ రసాయనము.)

బౌద్ధ. దే. వి. రూ-బద్ధ. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4;

2. చీలిక: చూ, శకలము. 4; వై. వి. 3.=

భిత్తమ్. పేడు: చూ, సమిధ. 1; 4.=వేత్ర: చూ, పేము. [చూ, వారిగ.

బౌద్ధపరి. ద్వ. వి. పేముతోనల్లిన కేడము:

బౌద్ధర. వై. వి.=భేద (బౌద్ధ + అర): చూ, బౌద్ధ. 1—2. (ద్వయమని శ. ర.)

బౌద్ధలవారు. దే. వి. బ: చూ, వేత్రహస్తండు.

బౌద్ధము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధము. 1.

బౌద్ధుడు. సం. వి. అ. పుం. 1.=పాద్మ-ప్రాద్దు: చూ, నూర్యుడు; 2: చూ, శివుడు.

బౌమయు. వై. అ. క్రి=భగ్వి: చూ, బమ్మరించే. [సంచారము. 1.

బౌమరి. వై. వి.=భగ్విణ. తిరుగుడు: చూ,

బౌమరిదిరుగు. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, వేష్టించే.

ఉ. హరి. 3, ఆ. 62. [పూ. 6, ఆ. 136.

బౌమరివాటు. ద్వ. ఆ. క్రి.—వై.—హరి,

బౌమరులువాటు. దే. ఆ. క్రి.—వై.—

బౌమ్మమేడి. వా. వి. రూ-బమ్మమేడి*: చూ, వెట్టిమేడి. [సోమవల్లరి.

బౌమ్మి. వై. వి.=బౌమ్మి. సోమిదే*: చూ,

బౌమ్మిత. వై. వి.=బౌమ్మహత్య. విపురజేంపుట.

బౌల్లు. దే. వి. కూలుటయందగు భవన్యనుకరణము. పర. 5, ఆ. 228: చూ, హూహూ.

బౌవేళనము (ప్రవేశనము అనికొంచులు). అం: చూ, తారాకిర్యలు.

బౌసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పౌత్రస్థులు కూర్చుండు దర్భాద్యాసనము: రూ-బౌసి-బౌసి-బౌసి.

బౌస్మా. సం. వి. న్. పుం.=బమ్మ-బొమ్మ. (ప్రజలను పృథ్విబొందించేవాడు.) 1: ఆ,

అంబుజగర్భండు, అక్షరుండు, అగ్రిజన్మం

దు, అజితుడు, అజుడు, అజ్జజుడు, అజ్జ
వుడు, అజ్జయోని, అజ్జశ్రవసుడు, ఆ,
ఆత్మభువు, ఆత్మయోని, ఆనందాత్మ, ఇరే
సుడు, ఈశానుడు, ఉన్మత్తుడు, ఉ,
ఓ, కంజుడు, కంజారుడు, కంజుడు,
కజజుడు, కజాతజుడు, కజాతుడు,
కజోత్తుడు, కమలాసుడు, కమలుడు,
కర్త, కర్తముడు, కంజరుడు, క్షత్త, గిరి
శుడు, గుణసాగరుడు, గోపతి, గోముఖు
డు, గోవిందుడు, చతురాసుడు, చతు
ర్భుజుడు, చిరజీవి, జన్మపు, జ్ఞ, యు,
డభీశుగుడు, దుర్భుజుడు, ద్రుహుడు—
దుర్హినుడు, ధాత, నాభిజన్మడు, నారా
యణుడు, పరమేష్ఠి, పితామహుడు, పురాణ
సుడు, పరిజాపతి, పరిపితామహుడు,
పాణిణుడు, భూతాత్ముడు, మ, మచికుం
దుడు, మూర్తి, మృగయుడు, లోకేశు
డు, వాక్పతి, విధాత, విధాత్మడు, విధి,
విభుడు, విరించుడు, విరించుడు, విశ్వ
రేతసుడు, విశ్వస్థుడు, వేదగర్భుడు,
వేది, వేదీశుడు, వేధ, శంభువు, శతధృతి,
శతానందుడు, సనాతనుడు, సరసిజభవు
డు, సర్వతోముఖుడు, సురజ్యేష్ఠుడు,
స్వయంభువు, సృష్ట, హంసరథుడు, హంస
వాహనుడు, హిరణ్యగర్భుడు.
(తె. ప).—అంచేగుణపుజోదు, అంచేరపు
తు—అంచేరాతు, ఉడ్డమోమువేలుపు, చేదు
పులముడుకడు, చేదుపువేలుపు, చేదుపుల
వేలుపు, జిగములబుట్టింమే జోణుడు, జిన్ని
గట్టు, తనంతగలయతడు, తమ్మిగద్దియ
దళవాయి, తమ్మిచోలి, తమ్మిపుట్టు,
తాత, తీవంచేమోములదిట్టు,
తోలివేలుపు—తోలువేలుపు, దయ్యము, దుగి
నుడు, దురపుటోరెపుదాసరితండిరి, నన

విలుకానన్న, నలువ, నల్మోముదేవర, నెన్ను
దుళ్లను వాయుదునేదు, పజిదొర, పలుకు
వెలది మగడు, పాటులకెకిమోడు,
పెద్దవేలుపు, పాంబోరవేల్పు,
పొక్కిలిచోలి, పొక్కిలిపాపడు,
బంగారుకడుపు వాడు, బమ్మ-బొమ్మ,
మినుకులదణి, ముదియనివారిలోబెద్ద, మొద
టివేల్పు, మొదలు తామరర గన్నముద్దుకొ
డుకు, వేలుపుగమికాడు-వేల్పుగమికాడు,
వేలుపుబెద్ద-వేల్పుబెద్ద (మిగతవానికి
“చూ, హిరణ్యగర్భుడు”); 2. వెన్ను
డు: చూ, విష్ణువు. 1; 3. పాటుడు: చూ,
బ్రాహ్మణుడు; 4: చూ, ఋత్విజుడు. 1;
వా. 5. యజ్ఞకుడు, పారోహితుడు:
చూ, స్థేయుడు. (ఆంధ్ర)వాచస్పత్యకర్తకు
బ్రహ్మ “బ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాద నాగా
వధానులు గారు.” అరట్లకట్ట;
6. పీఠికాకారుడు. “ఆంధ్ర)వాచస్పత్య
ముయొక్క పీఠికకు బ్రహ్మ “బ్రహ్మశ్రీ
కాశీభట్ట బ్రహ్మయను బ్రహ్మయ్య
శాస్త్రి గారు.” కాకినాడ;
ఆం. 6: చూ, బ్రహ్మలు; 7: చూ, శాస్త్రప్రవర్త
కులు; 8: చూ, చేతనరత్నములు; 9: చూ,
మార్తులు; 10. వేదము (అని కొందఱు)
బ్రహ్మకూర్చుము. పా. కృష్ణవర్ణపు గోవు మూ
త్రము ౧ పలము, తెల్లావుగోమయము
అంగుష్ఠార్థపరిమాణము, తామ్రవర్ణపు గోవు
పాలు ౨ పలములు, రక్తవర్ణపుగోవుపెరు
గ్గ ౩ ప, కపిలగోవునెయ్యి ౧ ప, కుశోద
కము ౧ పలము వీనిని గాయత్రిలోనను
మంత్రములతో గరిహించిన బ్రహ్మకూర్చు
మనబడును. (అట్టి యావులపాలు లభించేని
చో కపిలగోవుసంబంధమైనవి గరిహించేది).
బ్రహ్మకైవర్తము. అం: చూ, పురాణములు.

బ్రహ్మము. సం. విణ. భుజింపుమండగా
మందు లేచిపోయిన బ్రాహ్మణుడు: చూ.
స్వస్తి ముఖుడు. 1.
బ్రహ్మచర్యము. అం. 1: చూ, ఆశ్రమము. 2;
2: చూ, యోగయమాంగములు(అంగములి.);
3: చూ, సాత్వికగుణములు.
బ్రహ్మచారి. సం. వి. న్. పుం. 1.=బహ్మ
చారి-బామ్మచారి-బామ్మసారి: చూ, పట:
పు; 2. గంగరావి* చూ, రావి.
బ్రహ్మచారులు. అం. గాయత్రీ బ్రహ్మచారి,
పాజాపత్యబ్రహ్మచారి, వైదికబ్రహ్మచా
రి, వైష్ణికబ్రహ్మచారి (4): చూ, పటపు.
(ముంజిత్రాడు లోనగువాని ధరించి వేదము
చేదివి బ్రహ్మచర్య వ్రతమునందుండువాడు
బ్రహ్మచారి. బ్రహ్మ=వేదము.)
బ్రహ్మజట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కుముదము*.
బ్రహ్మజ్ఞానము. అం: చూ, మానసికపూజా
కుసుమములు.
బ్రహ్మణ్యము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బ్రహ్మ
చారి. 2.*; విణ. 2. బ్రాహ్మణ్యపితము.
బ్రహ్మణ్యుడు. అం: చూ, ఋత్విజుడు. 1.
బ్రహ్మత్వము. సం. వి. ఆ. న: చూ, బ్రహ్మ
భూయము.
బ్రహ్మాదండము. అం: చూ, దానములు.
బ్రహ్మాదండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ,
వారాహి. 5.
బ్రహ్మాదర్శ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, యవాని.
బ్రహ్మాదారువు. సం. వి. ఆ. న. గంగరావి*:
చూ, రావి.
బ్రహ్మానాడి. అం: చూ, నాడులు.
బ్రహ్మపుత్రము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. హిమా
లయమునుండి పడమరపాటెడి యొకయేలు:
చూ, నది; 2. విషభేదము బ్రహ్మవలన
(ఇది కపిబహ్మమై హలయాద్రియందుబుట్టి
నది): చూ, కూలాహలము.

బ్రహ్మపురి. అం: చూ, దేశములు.
బ్రహ్మబంధువు. సం. విణ. ఉ. 1. గుటింపబడు
వాడు; 2. చూటబడినవాడు: చూ, నిం
దితుడు. (ఈలాగుననే క్షత్రబంధు కబ్బ
మును తిరస్కారమందుకెప్పబడును.)
బ్రహ్మబిందువు. సం. వి. ఉ. పుం. వేదపాఠ
మందలి నోటితుంపర. (తె) —త్రస్స,
పిస్స. తద్వి. —బ్రహ్మబిందువుతో: గూడి
నది. —పృతతము—పృతత్తు.(చూ, స్వందిని).
బ్రహ్మభూయము. సం. వి. అ.న. బ్రహ్మభావము
నొందుట:బ్రహ్మత్వము, బ్రహ్మసాయుజ్యము.
బ్రహ్మము. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, హం
నుడు; 2: చూ, వేదము; 3. తపస్సుచే
యుట; అం. 4: చూ, యోగములు.
బ్రహ్మమేఖలము. సం. వి. ఆ. పుం. బ్రహ్మచారి
ముంజిత్రము: చూ, హరిత (తృణము. 1.)
బ్రహ్మయజ్ఞము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వేదపాఠ
ము: చూ, వేదము; అం. 2: చూ, మహాయజ్ఞ
ములు (యజ్ఞములు); 3: చూ, తానములు.
బ్రహ్మగంధము సం. వి. ఆ. న. 1. నడునెత్తి:
చూ, సోడు; అం. 2: చూ, చక్రములు.
బ్రహ్మగంధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మృతిపాం
దిన సన్యాసులకు తీసికొనిపోయెడు వాహ
నము: చూ, శవయానము; వా. 2. బ్రహ్మ
యొక్కతేరు: చూ, శకటము. 1.
బ్రహ్మలు. అం. ౧ భృగువు, ౨ పులస్త్యుడు,
3 పులహుడు, ౪ అంగిరసుడు, ౫ ఆత్రి,
౬ కృతువు, ౭ కల్యుడు, ౮ దక్షుడు, ౯ వశి
ష్ఠుడు, ౧౦ మరీచి. మఱియొక విధము. —
౧ మరీచి, ౨ భరద్వాజుడు, ౩ అంగిరసుడు,
౪ పులస్త్యుడు, ౫ పులహుడు,
౬ కృతువు, ౭ దక్షుడు, ౮ వశిష్ఠుడు,
౯ వామదేవుడు.
బ్రహ్మవర్చనము. సం. వి. ఆ. న. సదాచారా
ధ్యయన సమృద్ధి.

బ్రహ్మపర్వము. పా. బ్రాహ్మణరూపము.
 బ్రహ్మవాదము. అం: చూ, కళలు.
 బ్రహ్మవాది. సం. వి. న్. పుం:చూ,వేదాంతి.1.
 బ్రహ్మసర్పము. సం. వి. అ. న. నలికండ్లపాము:
 చూ, సర్పము.
 బ్రహ్మసావర్ణికము అం: చూ, మనువులు.
 బ్రహ్మనువర్చల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ,
 పోర్టుతిరుగుడు *. [బ్రహ్మభూయము.
 బ్రహ్మసాయుజ్యము. సం. వి. అ. న: చూ,
 బ్రహ్మసువు. సం. వి. ఊ. పుం: చూ, మన్మ
 ధుండు. [యజ్ఞోపవీతము.
 బ్రహ్మనూత్రము. సం. వి. అ. న: చూ,
 బ్రహ్మస్థాపనము. అం: చూ, సంతానములు.
 బ్రహ్మహత్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=బ్రహ్మైత.
 1: చూ, బ్రహ్మైత; అం. 2: చూ, మహా
 పాతకములు.
 బ్రహ్మాంజలి. సం. వి. ఇ. పుం. వేదాధ్యయన
 కాలమునందలి మొక్కు: చూ, హణిగలు.
 బ్రహ్మాండగోళము. పా: అండకటాహము, అం
 డకోశము.
 బ్రహ్మాండము. అం: చూ, పురాణములు: చూ,
 ఉపపురాణములు. [మి: చూ, భూమి. 1.
 బ్రహ్మరణ్యము. సం. వి. ఆ. న. వేదపాఠభూ
 బ్రహ్మవర్తము. సం. వి. అ. పుం. ధిల్లీకివాయ
 వ్యభాగపు దేశము: చూ, దేశములు.
 బ్రహ్మసనము. సం. వి. అ. న. ధ్యానోపాయ
 భూతమైన పద్మస్వస్తిక దండాద్యాసనము:
 చూ, ఆసనములు.
 బ్రహ్మి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాన్నగంటికుర
 *: చూ, రూ-బ్రాహ్మి. 4.

బ్ర

బ్రాంది. వా. వి: రూ-బాంది.

బ్రాంతి. దే. వి, వై. వి, విణ: చూ, రూ-
 బాంతి. (పేమకు.-కళా. 6, ఆ. 215;
 స్వా. 6, ఆ. 70; ప్రియమునకు.- ఉ:
 హరి. 2, ఆ. 149; లక్ష్మీ. 3, ఆ. 78; అధి
 కమునకు.-భార. ఆర. 7, ఆ. 289).
 బ్రామిక. వై. వి.=భ్రమ: చూ, భ్రాంతి.
 బ్రాహ్మణజాయిలు. అం: చూ, మహారాష్ట్ర
 లు (బ్రాహ్మణులను కొనియెదరు. వేదవిహి
 తాచారముననే వర్తించుచున్నారు. బాహ్మ
 ణులకును బ్రాహ్మణేతర స్త్రీలకును బుట్టిన
 వారు.)
 బ్రాహ్మణతీరస్కారము. పా. ('హం'అనిగాని
 'సీష'నిగాని తనకంటె పెద్దయగు బ్రాహ్మ
 ణుని తీరస్కరించిన వెంటనేన్నానమొనర్చి
 ఉపనయనముండి రాత్రి వారికినమస్కరించి
 త్నమింపుడని పార్థికించిన పాపనివృత్తి
 యగును. ఇదె పార్థియశ్చితము.)
 బ్రాహ్మణపూజాసమయము. అం. (రాజ్యము
 కలుగును): చూ, గృహసమయములు.
 బ్రాహ్మణబుద్ధివుండు. సం. వి. అ. పుం. జాతి
 మాతోపజీవియైన బ్రాహ్మణుండు: చూ,
 స్వస్తిముఖుండు.
 బ్రాహ్మణము.పా.1. మంత్రాత్మకమైనవేదము
 బ్రహ్మమనబడును. దానికి సంబంధించినది
 బ్రాహ్మణము. I బ్రాహ్మణములందు.విధి-
 అర్థవాదము-ఉపనిషత్తు అని మూడుభాగ
 ములుండును. విధులు.- కర్మప్రతిపాదక
 ములు, కర్మవిధాయకములు, కర్మస్వరూప
 బోధకములు నగు వాక్యములు; అర్థవాద
 ములు.-కర్మప్రకోచనాపరములైన వాక్య
 ములు; ఉపనిషత్తులు.-ఇదిహాసరూపములు-
 సంవాదాత్మకములు- తత్వవిచారపరములు-
 బ్రహ్మప్రతిపాదకములునగు భాగములు;
 II. ఋగ్వేదబ్రాహ్మణము హోతచేయ
 కృత్యములను, సామవేద బ్రాహ్మణముద్ధాత్మ

కృత్యములను, యజుర్వేద బ్రాహ్మణము ధర్మము, కార్యములను, అధర్వ బ్రాహ్మణము బ్రాహ్మకార్యములను బోధించును. ౧. ఋగ్వేద బ్రాహ్మణములు. — ఐతరేయ బ్రాహ్మణము, మంత్రబ్రాహ్మణము, కాషీతకీ బ్రాహ్మణము; అనునవి ముఖ్యము; ౨. సామవేద బ్రాహ్మణములు. ౩. — పౌర్ణమి, వడ్వింశము, సామవిధి, ఆర్షేయము, దేవతాధ్యాయము, ఉపనిషత్తు, సంహితోపనిషత్తు, వంశము అనునవి. — ఇందు (1) పౌర్ణమి బ్రాహ్మణమునకు మహాబ్రాహ్మణము, తాండ్య బ్రాహ్మణము, పంచవింశతి బ్రాహ్మణము అను నామాంతరములు కలవు. ఇందు 25 అధ్యాయములు ౩50 ఖండములు కలవు. (2) వడ్వింశ బ్రాహ్మణము. — ఇందు 6 ప్రపాతకములు 68 ఖండములు 520 గ్రంథములు గలవు. (3) సామవిధాన బ్రాహ్మణము. — మూడు ప్రపాతకముల చిన్న గ్రంథము. (4) ఆర్షేయ బ్రాహ్మణము. — ఆర్షేయ బ్రాహ్మణము కౌఠుమనునియు జైమినీయుములేక తలపకారమనియు ద్వివిధము. (5) దేవతాధ్యాయ బ్రాహ్మణము. — దీనికి అగ్ని బ్రాహ్మణమని నామాంతరము కలదు. (6) ఉపనిషద్బ్రాహ్మణము. — ఇది యే ఛాందోగ్యోపనిషత్తు. బ్రహ్మవిద్యకు ముఖ్యమైన దుపనిషత్తు. (7) సంహితోపనిషద్బ్రాహ్మణము. — ఇది యైదనువాకముల చిన్న గ్రంథము. (8) వంశ బ్రాహ్మణము. — సామవేద సంప్రదాయప్రవర్తకుల వంశవరంపరలు వక్కాణింపఁబడియే; III. (1) కృష్ణయజుర్వేద బ్రాహ్మణము. — (దీనికి మూడుకాఖలు. — కతకాఖ, మైత్రాయణీయకాఖ, తైత్తిరీయము.) (2) శుక్లయజుర్వేద బ్రాహ్మణము. — శతపథమును పేర

వెలయుచున్న యీ బ్రాహ్మణము గుణమునందును బరిమాణమునందును గూడ గొప్పది. దీనికి మాధ్యం దినమనియు, కాణ్యమనియు రెండు పాతములుగలవు. మాధ్యందినము 14 కాండములును, 6000 కండికలును, కాణ్యము 17 కాండములును, 7824 కండికలును ఉన్నట్లు కనఁబడుచున్నవి. ౧. మాధ్యందినము లోని కాండములు 14. — హవిర్యజ్ఞము, ఏకపదిక, అధ్వరము, గృహము, సవము, ఉఖాసంభరణము, హస్తీఘటశతము, చితి, సంచితి, అగ్నిరహస్యము, అష్టాధ్యాయ, మధ్యమము, అశ్వమేధము, ఆరణ్యకము; ౨. కాణ్యములోని కాండములు 17 — హవ్యవాహము, ఏకవాయువు, ఉద్ధరము, అధ్వరము, గృహము, వాజపేయము, రాజనూయము, ఉఖాసంభరణము, హస్తీఘటము, చితి, శతరుద్రీయము, అష్టాధ్యాయ, మధ్యమము, అశ్వమేధము, అగ్నిరహస్యము, ఆరణ్యకము, 17 వ కాండముకానరాదు; IV. అధర్వ బ్రాహ్మణము. — గోపథము. ఇది పూర్వభాగము, ఉత్తరభాగమునని ద్వివిధము. పూర్వభాగమునందైదును, ఉత్తరభాగమునందాఱును ప్రపాతకములుకలవు. ఇత్యాది. (చూ, వేదము, ఉపనిషదులు, యజుర్వేదము, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము, తైత్తిరీయసంహిత, ఐతరేయ బ్రాహ్మణము, వాఙ్మయము, బ్రాహ్మణములు); 2. బ్రాహ్మణసమూహము: బాడబ్యము - బాడవ్యము, బ్రాహ్మణ్యము. (చూ, స్వస్తి. ముఖండు. 1.) బ్రాహ్మణములు. అం. (చూ, బ్రాహ్మణము). ఇవి తత్తత్కాలమందలి మతధర్మములను వర్ణవ్యవస్థలను సాంఘికాచారములను దెలియఁజేయుచున్నవి. మంత్రములను యజ్ఞాదిక్రియలకు సమన్వయింపఁజేయు వాఙ్మయరూపమైన గ్రంథము బ్రాహ్మణము, తైత్తి

రీయ-శతపథ-ఋగ్వేద-సామవేద-యజు
శ్వేద-అధర్వ (గోపథము)- ఐతరేయ-
కాశీతకీ (శాంఖాయన)-మంత్ర-కృష్ణయ
జుశ్వేద-శుక్లయజుశ్వేద (శతపథము) బా
హ్యములు. మఱియు అంతర్యామి బా
హ్యము: (చూ, వేదము.)

బాహ్యముయష్టిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బాఠంగి
*: చూ, హంజిక. [జు. 1.

బాహ్యముజాచ్యంనుడు. అం: చూ, ఋత్వి
బాహ్యముజాయనుడు. సం.వి. ఆ.పుం. విద్వాం
నుడునుసత్కర్తృపరుడునైనవంశకర్తృవలన
బుట్టిన విప్రుడు: చూ, స్వస్తిముఖుడు. 1.

బాహ్యముజాగ్రము. సం. వి. గా. పితృతిథులయందా
హ్వనింపఁబడినవారు మంత్రయుక్తముగఁ
జేయు భోజనము: చూ, సాదము (1).

బాహ్యము. సం.వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=బాపనక్క.
బాహ్యమునిభార్య: చూ, భార్య; 2. నలి
కండ్లపాము: చూ, సర్పము; 3: చూ, బ్రా
హ్మణయష్టిక *.

బాహ్యముడు. సం. వి. ఆ. పుం.=పాటుడు -
బాపడు - బొమ్మడు. కాశీ. 2, ఆ. 89; "సత్యం
దానమధాద్రోహమాన్యశంస్యంత్రపాఘృణా
తపశ్చదృశ్యతే యత్రసబ్రాహ్మణ ఇతి స్మృ
తః." (భారతము.): చూ, స్వస్తిముఖుడు. 1.

బాహ్యములు. అం. (౧. చూ, కల్పనూత్ర
ములు) "శిక్షాన్యాకరణంభన్దోనిరుక్తంజ్యో
తిషంతథా, కల్పశ్చేతి షడంగనివేదస్యా
హుర్మనీషిణః॥ శౌచాచారస్థితస్సమ్యగ్వి
ఘసాశీగురుపత్రియః॥ నిత్యవ్రతీ సత్యపరస్స
వై బాహ్యుః ఉచ్యతే॥" అట్టి బాహ్య
ములలో. — "మహారాష్ట్రాస్థి ద్రవిడాః
కర్ణాటాశ్చైవ ఘోషరాః, ద్రావిడాః పంచ
ధాపోక్తావిధ్య దక్షిణవాసినః." ౧ మహా
రాష్ట్రులు, ౨ ఆంధ్రులు, 3 ద్రావిడులు,

౪ కర్ణాటకులు, ౫ ఘోషరులు వీరుపంచ
ద్రావిడులు. అందు ౧. మహారాష్ట్ర బా
హ్యములు. — (చూ, మహారాష్ట్ర బాహ్య
ములు) వారిలో కాణ్వులు, కర్ణాటక బా
హ్యములు, కీర్నంతబాహ్యములు. కొంక
ణస్థ బాహ్యములు, ఝాడేబాహ్యములు,
దేవ ఋక్షబాహ్యములు, పశ్చిమబాహ్య
ములు, దేశస్థబాహ్యములు, మాధ్యందిన-
బాహ్యములు, బరాడీ బాహ్యములు,
కశంకీ బాహ్యములు, పాధ్యాబాహ్య
ములు, బాహ్యముజాయాలు, హవశాబా
హ్యములు, సాపారాబాహ్యములు, గోమ
ఖబాహ్యములు, మండక బాహ్యములు.
(వీరందఱు మహారాష్ట్ర దేశమునఁగల బా
హ్యముజాఖిలలోనివారు.); ౨. ఆంధ్రులు. —
(చూ, ఆంధ్రులు 853 పొరట); 3. ద్రా
విడులు. — (చూ, ద్రావిడులు 1528 పొర
ట); ౪. కర్ణాటకులు. — (చూ, కర్ణాటకులు
755 పొరట). కన్నడభాష మాట్లాడు దేశ
మందలి బాహ్యములు కర్ణాటకులు. వీరి
లో. — (1) అరవతోక్తులు అను బా
హ్యములు. — ఇందు ఉరిచి బాహ్యములు,
కన్నడ బాహ్యములు, మమ్మె బాహ్య
ములు, నగరబాహ్యములు, బొబ్బరబా
హ్యములు చేరుదురు. (2) అమలవాసీ
బాహ్యములు మళయాళమున దేవాలయా
గ్నకులు. (3) సంబూరి బాహ్యములు మళ
యాళదేశపువారే. (4) పాట్టిబాహ్యములు
కన్నడదేశమున దేవాలయార్చకులుగనున్నా
రు; (5) మొత్తదుబాహ్యములు కేరళ
దేశములు. (6) పట్టుర బాహ్యములు
(చూ, పట్టుర బాహ్యములు 1688 పొరట);
౫. ఘోషరబాహ్యములు. — (తకారాది
అనుబంధములో "చూ, ఘోషర బాహ్య
ములు.") వీరిలో అగస్త్యులువారు అను బా

హ్మణులు, అక్షయమంగళులను బ్రాహ్మణులు, అనావలలను బ్రాహ్మణులు, ధౌడీ చ్యుబ్రాహ్మణులు, కపిల బ్రాహ్మణులు, ఖిదాయతీ బ్రాహ్మణులు, ఖేడావారులను బ్రాహ్మణులు, గయావళీ బ్రాహ్మణులు, గుగలీ బ్రాహ్మణులు, గోమతి వారులను బ్రాహ్మణులు, చావిపులను బ్రాహ్మణులు, జంబుబ్రాహ్మణులు, ఝూలీరా బ్రాహ్మణులు, తపోధనులను బ్రాహ్మణులు, తలా జీయ బ్రాహ్మణులు, దధీచి బ్రాహ్మణులు, నర్సిపర బ్రాహ్మణులు, పారాశర్య బ్రాహ్మణులు, ప్రేతవాలురను బ్రాహ్మణులు, భాగ్యవ బ్రాహ్మణులు, మొతాలలు అను బ్రాహ్మణులు, యాజ్ఞిక వారులను బ్రాహ్మణులు, రజవాలురను బ్రాహ్మణులు, పటు లును బ్రాహ్మణులు, పశాంద్ర బ్రాహ్మణులు, వాల్మీక బ్రాహ్మణులు, శ్రీమతి బ్రాహ్మణులు, సజ్జోదా బ్రాహ్మణులు; తద్వి శేషములు.—(౧) శైవ బ్రాహ్మణులు — (చూ, శైవ బ్రాహ్మణులు-వీరిలో కాత్తేయ బ్రాహ్మణులు చేరియున్నారు: చూ, కాత్తేయ బ్రాహ్మణులు); (౨). పంచ గౌడులు.— ౧ పారస్వతులు, ౨ కన్యాకుబ్జులు, ౩ గౌడులు, ౪ ఉత్కళులు, ౫ మైథిలులనియు పంచవిధములుగల గౌడ బ్రాహ్మణులు వింధ్య కుత్తరమున వర్తింపుచున్నారు. అందు.— ౧ సారస్వతులు. వీరిలో మొదటి తెగకు:—(చూ, కపూరియ బ్రాహ్మణులు; రెండవ తెగకు:— చూ, ఆచార్య అను బ్రాహ్మణులు; మూడవ తెగకు:—చూ, ఆమగోత్ర బ్రాహ్మణులు.); ౨ కన్యాకుబ్జులు.—(చూ, కన్యాకుబ్జులు); ౩ గౌడులు.—(చూ, గౌడి (డ) బ్రాహ్మణులు); ౪ ఉత్కళులు.—(చూ, ఉత్కళ బ్రాహ్మణులు); ౫ మైథిలులు.—(చూ, మైథిలులు); (౩): చూ, నేపాళ దేశపు బ్రా

హ్మణులు వారిజాతులయొక్క నామములు; (౪): చూ, దశవిధ బ్రాహ్మణులు. ఇత్యాది; 2: చూ, మనుష్యవర్ణములు. బ్రాహ్మణోమమదేవతా. లో. బ్రాహ్మణుడే నాడై పము. “దర్శమతి బ్రాహ్మణోమమ దైవమచెడు, బుద్ధి” స్వా. 8, ఆ. 3. బ్రాహ్మణ్యము సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, బ్రాహ్మణము. 1; 2. బ్రాహ్మణభావము; 3. బ్రాహ్మణకర్మము. బ్రాహ్మణ్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. శని: చూ, రాహువు. 2. బ్రాహ్మణ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. షెర్దవేరిత మొదటనుండెడు బ్రాహ్మణీర్థము; పుం. 2. విద్యయువాచారముగలవరునిందానేషిలిచి వధూసహితముగ వస్త్రాదులచే నలంకరించి పూజించి కన్యనిచ్చిచేయు వివాహము: చూ, వివాహము; విణ. 3. బ్రాహ్మణంబంధమైనది; అం. 4: చూ, పురాణములు; 5: చూ, ఏక విశంతి స్థానకములు. బ్రాహ్మి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మాతృ కలు; 2: చూ, సరస్వతి; 3. బాంధవచీమ: చూ, పిపిలిక; 4. రూ-బ్రాహ్మి. పాన్న గంటి*: చూ, శీతసారము; 5. బారంగి*: చూ, హంజిక; 6. బ్రాహ్మి*: చూ, సోమెద. (సోమెదకూర అనియు); అం. 7: చూ, మాతలు.

బ్రాహ్మిస్తాతంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు. బ్రాహ్మ్యము. అం: చూ, వివాహములు.

బుగ్గ

బుగ్గ. దే. ఆ. కి. 1: చూ, మెండుకొను. 3; 2: చూ, మఱుగువడు; 3: చూ, స్నాన మాడు; 4: చూ, మరణించు. అం, భా. తృ. 87.

బుగ్గిగుడు. దే. విణ. 1. మఱిగినది. (సం).—
కృత్తము, సప్తకృత్తము; 2. మునిగినది:
చూ, విగాహితము.

బుగ్గిగుడువడు. ద్వ. అ. కి. రూ—బుగ్గిగు
వడు: చూ, బుగ్గిగు. 2. (పే. బుగ్గిగుడు
పఱిచే.) [భార. విరా. 2, ఆ. 192.

బుగ్గిగుడువాటు. ద్వ. వి. బుగ్గిగుడువడుట.
బుగ్గిగుడువడు. ద్వ. అ. కి: చూ, రూ—బుగ్గి
గుడువడు.

బుగ్గించే. దే. పే. బుగ్గింగజేయ.
బుగ్గియ్య. దే. అ. కి: చూ, నకించే.
బుగ్గిసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ—బుగ్గిసి.
బుగ్గిసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ:—వై.—

బ్రే

బ్రేణీలు. వా. వి. బ: చూ, భక్త్యము.
బ్రేవు. వా. వి. తేగ్రువునందలిధ్వని.

బ్రో

బ్రోని. వై. వి.=వృద్ధి: చూ, వృద్ధి 4.

బ్రా

బ్రాంకెటు. వా. వి. బ్రాంతుపచ్చేడము(రుప్పటి).
బ్రాకు. వా. వి. 1. నలుపు. “బ్రాకుబోర్డు”;
2. కొన్ని భాగములు కలిసినభూఖండము;
3. ప్రతిబింబపుబొమ్మ; 4. అగౌరవచిహ్నము.
“బ్రాకుమార్కు.”

భ

భ. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. శుక్ర
డు: చూ, రాహువు. 2.

భమ్. సం. వి. అ. పుం.నక్షత్రము:చూ, రిక్క.
భంగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బ. జనపవిత్రులు.
భంగపడు. మి. అ. కి: చూ, మొక్కపోవు. 2.
భంగపాటు. మి. వి. భంగపడుట. భార. విరా.
1, ఆ. 53.

భంగపెట్టు. మి. న. కి: చూ, భంగించే.
భంగము. సం. వి. అ. పుం. 1.=బన్నము. చెఱు
పు: చూ, హాని. 2; 2. అల: చూ, పీచి. 1;
3. అగౌరవము: చూ, నడి. 3; 4. రోగము:
చూ, హనువు. 4; 5. ఒకానొకరొగము:
చూ, హనువు. 4; 6. చూ, వహేలనము.
భంగి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1:చూ, విధము. 1.
భార. విరా. 1, ఆ. 296; ఈ. స్త్రీ.
2: చూ, భంగము. 3: 3: చూ, నేరువు. 1;
4.=బంగి: చూ, బంగి. 1.

భంగించే. సం. న. కి: చూ, హేళనముచేయు.
భంగుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివిష*: చూ, విష.
భంగురము. సం. విణ. 1. నకించినది: అంతరి
తము, ధ్వస్తము, నిర్వృతము; 2. పంకరై
నది: చూ, నేల్లితము. 2.

భంగ్యము. సం. విణ. రూ—భాంగీనము. భంగ
లుపండునది (పాలము): చూ, భూమి. 1.
భంజకము. సం. విణ. విఱుచునది.

భంజనము. సం. వి. అ. న: చూ, విఱుపు. 1.
భంజలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పామువలె పంక్
రగాపోయెడి అశ్వగతి. రూ—భంజలిక:
చూ, హయము. [2, ఆ. 101.

భంజలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—వై.—పా.
భంజించే. సం. న. కి: చూ, విఱుచే.
భంజిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బారంగి*: చూ,
హంజిక.

భంటాకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ములక. *.
భండకుడు. సం. విణ.=: చూ, బండగుడు.
భండనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, యుద్ధము;

2. కవచము: చూ, వారవారము; 3: దు
శ్శేష్ట. (తె).—కటత, కల్లతనము.

భండారము. సం. వి. అ. పుం.=బండరము

బొక్కనము: చూ, పంటసాల.

భండి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). రూ. భండి. 1. మంజి

టిక: చూ, సమంగ. 1; 2. దివిసెన: చూ,

శ్యామవర్ణ; 3. చిట్టికూర: చూ, భండిరము. 2.

భండించే. సం. అ. కి. బండాటలాడు.

భండిరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-

భండిరము. 1—2—3.

భండియము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భండిరము. 2.

భండిరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భండి. 1;

2: రూ. భండిరము-భండి-భండిరి-భండిలము,

అల్పమూరిషము, ఊలుకము, కణమూరిషము,

కీడేరము, గండిరము-గండిరి, ఘననామకము,

ఘనస్వరము, ఘోష, చిల్లి-చిల్లి, జీవాంతకము,

తండులి-తండులీకము-తండులీయకము-తం

డులీయము - తండులేరము, భండియము.

(తె).—చిటి-చిట్టి, చిటికూర-చిట్టికూర,

యవంతిక.* (చూ, వృక్షము); 3: చూ,

భండి*. 2.

భండిరి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ).—పై.—

భండిలము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

భండుడు. సం. వి. అ. పుం. ఆకతాయ: చూ,

వ్యాధుడు. 2.

భంబు. సం. వి. అ. న. 1. నక్షత్రము: చూ,

రిక్క; 2. ఆకాశము: చూ, సురవర్తము;

పుం. 3. కిరణము: చూ, హాయనము. 2.

భక్తము. సం. వి. అ. న. 1. అన్నము: చూ,

సాదము. (1); విణ. 2. భాగింపబడినది:

విభక్తము.

భక్తి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1.=బత్తి. కొలుపు:

చూ, సేవ. 1. (చూ, భక్తులు); 2.=బత్తి.

ఆయముతోగూడిన స్నేహము. లక్ష్మీ. 5,

అ. 150: చూ, విరాళి. 2; 3. పాలు: చూ,

భాగము. 1; వా. 4.=బత్తెము. కూలి:
చూ, సంబళము. 2, 5.=బాకి. నిలువ: చూ,
శేషము.

భక్తిలక్షణములు. అం: శ్రవణము, కీర్తనము,
స్మరణము, పాదసేవ, అర్చనము, నందనము,
దాస్యము, సఖ్యము, ఆత్మనివేదనము. (9)

భక్తుడు. సం. వి. అ. పుం.=బత్తుడు. భక్తి
గలవాడు, డింగరీడు: చూ, సేవకుడు.

భక్తులు. అం. 1: భక్తి ఎనిమిదివిధములు.—

భాగవత వాత్సల్యము, భగవ

త్పూజయందనుమోదము, భగవదర్చన, భగ

వద్విషయమునందడంభము, భగవత్కథా

శ్రవణేచ్ఛ, స్వరసేత్రాంగ వికారము, సదా

భగవదనుస్మరణము, అహంసభక్షణము (8);

2: పరీక్షిత్తు, నారదుడు, పృహ్లాదుడు,

భార్గవి, పృథుడు, అక్బారుడు, గరుత్మం

తుడు, ధనంజయుడు, బలిచక్రవర్తి. (9)

భక్షకుడు. సం. విణ: అదత్తి, అదనశీలుడు,

అద్మిరుడు, ఔదరికుడు, ఖాద

కుడు, మతనుడు, ఘస్మరుడు, చమ

లుడు, బహ్వశిని, భోక్త. (తె).—ఆబూ

తికాడు, తిండికాడు, తిండిపోతు, తిండి

డు, బోరెంపోతు, మింగనగొండి, మేతరి,

మేపరి; తద్వి. — ఒకరియింటి కూడుతను

వాడు. — పరపిండాదుడు, పరాన్నుడు.

(చూ, మేపరి.)

భక్షణము. సం. వి. అ. న. తిండి: చూ, సాపాటు.

భక్షణీయము. సం. విణ: చూ, భక్ష్యము. 2.

భక్షించే. సం. న. కి. చూ, సాపడు. లక్ష్మీ.

4, అ. 109.

[ము. 1.

భక్షితము. సం. విణ. తినబడినది: చూ, భుక్త

భక్ష్యంకారుడు. సం. విణ. పిండివంటవాడు:

చూ, సూపకారుడు.

భక్ష్యకారుడు. సం. విణ. — చూ — పై. —

భక్ష్యుడు. సం. వి. అ. న. 1.=పండిరము—

వన్యారము. (తె).— తినుబండము, పండే
రము-పన్యారము, పిండివంట. తద్విశేష
ములు.—౧. పంచభక్త్యములు:—భక్త్యము,
భోజ్యము, లేహ్యము, చోవ్యము, పానీ
యము; ౨: అంగారపానీ, అంగార
పోణి. (తె).—అంగరపూవియ, అంగరులై-
అంగరొల్లె; ౩: అతిరచము. (తె).—అరిసియ-
అరిసె-అటిసియ-అటిసె; ౪: అపూపము-అ
పూపికము-అపూపికము, కాంఠపము, చ
ర్పటము, పూపము, పూపళిక, భూరిరం
ధ్రము. (తె).—అట్టు, అప్పచి-అప్పచ్చి,
అప్పడము-అప్పళము; ౫: అపంతికము, ఉ
పకవ్యము. (తె).—ఉడ్డెన, వాసెనకుడుము;
౬: (తె).—అవుగు-కొంగు; ౭: ఆఖ్య,
ఉపకారిక. (తె).—ఉక్కెడ, ఉక్కెఱ;
౮: (తె).—అనుపడ-అవడ; ౯: (తె).—
ఇంచుమంచి; ౧౦: ఇడి, ఇడికుడక, ఇడికుడుము;
౧౧: ఉఖ్యము, పితరము-పైతరము; ౧౨: ఉట్ర
పడియము; ౧౩: ఉత్కారిక, కేసుందకము-కే
కుండము, ఖండపాలము, ఖాండికము, మెద
కము. (తె).—ఉండము-ఉండ్రాలు, కుడుము;
౧౪: ఉపమ-ఉప్ప; ౧౫: ఉప్పడుపిండి;
౧౬: ఉలుప-పులుప, ఉరుచిండి, ఉరుపు-
ఉర్పు, తొక్కు-తొక్కుడు, పచ్చేడి, పడి
దియము-పడిదెము, పిండిమిరియము, బజ్జి;
౧౭: ఏలకికాయ; ౧౮: కడియపుటట్టు;
౧౯: కపోళి; ౨౦: కరంజము. (తె).—
కర్జకాయ, కజోయము-కజ్జోయము-కజ్జీము-
కజ్జీయము - కజ్జెము; ౨౧: కవణము;
౨౨: (తె).—కూళ్పాసిడలు; ౨౩: కైకుం
దికము; ౨౪: కోవా; ౨౫: కాబేరము;
౨౬: (తె).—కొమ్ములు; ౨౭: ఖండఖండి
తము, పూరిక. (తె).—పూరి- పూరీ,
౨౮: గుడపిండము; ౨౯: ఘారిక. (తె).—
గారియ-గారె, వడ; ౩౦: (తె).—గోరు

మీటులు; ౩౧: చరుప్రణము, చిత్రాపూ
పము; ౩౨: చర్పటి. (తె).—ఒబ్బట్టు-
గొబ్బట్టు; ౩౩: చామ్యము; ౩౪: (తె).—
చిరమిడి, చేలిమిడి; ౩౫: (తె).—చేగోడి;
౩౬: (తె).—చేల్లగుత్తులు; ౩౭: (తె).—
చోచట్టు; ౩౮: (తె).—జిలేబి; ౩౯:
(తె).—జిల్లేడుకాయ; ౪౦: (తె).—
జీడియ-జీడె; ౪౧: దోవకము. (తె).—
దోసియ-దోసె; ౪౨: (తె).—దర్పెప్పెడ;
౪౩: (తె).—నానైల; ౪౪: (తె).—నిడి
కుడక; ౪౫: (తె).—నిప్పటి-నిప్పట్టు;
౪౬: (తె).—నీరుపత్తిగ, నీరొట్టియ-నీరొ
ట్టు-నీరొట్టె; ౪౭: (తె).—పకోడి-పగో
డా; ౪౮: (తె).—పప్ప; ౪౯: (తె).—
పాలకాయ; ౫౦: (తె).—పాలమీగడలు;
౫౧: (తె).—పిండిపడియము; ౫౨: (తె).—
పుడుకులు-పుణుకులు; ౫౩: పూరణము-
పూర్ణము. (తె).—పూర్నము; ౫౪: పూర
ము; ౫౫: (తె).—పూ స క జ్జీ ము;
౫౬: పే ని క. (తె).—పే ని-పే
ణి; ౫౭: (తె).—పొంగరము-పొంగరాలు-
బొంగరాలు; ౫౮: (తె).—పోకపేరు-
పోకఉండలు; ౫౯: (తె).—పోలె-పో
ళి-పోళె; ౬౦: (తె).—బటాసాలు; ౬౧:
(తె).—బడికోడి; ౬౨: (తె).—బరిడె
గవ్వ; ౬౩: (తె).—బిళ్లకుడుములు; ౬౪:
(తె).—బుడుకు; ౬౫: (తె).—బూరియ-
బూరె; ౬౬: (తె).—బెడద; ౬౭: (తె).—
బొణిగలు; ౬౮: (తె).—బొరిలింగకాయ;
౬౯: (తె).—మడత; ౭౦: (తె).—
మణుగుబూలు; ౭౧: (తె).—మితాయి;
౭౨: (తె).—మినుపపోక, మినుపనున్ని,
నుకిని-నుకియ-నుకుని-నున్ని; ౭౩: (తె).—
ముక్కులు; ౭౪: (తె).—ముతైపుఱిప్ప
౭౫: మాండము. (తె).—మోరుండ

కొబ్బరి యుండ; 2౬: యంతిక్, సం
యాపము. (తె).—శీంతిక్, సా
సత్తు; 2౭: (తె).—రొట్టెయ-రొట్టె; 2౮:
(తె).—వెన్నపడిదము- వెన్నపాలకాయ-
వెన్నప్పము, వెన్నమెఱుగు, వెన్నయుండ;
2౯: (తె) —సడికుడక; ౩౦: (తె).—
సరడాలు; ౩౧: నేవిక. (తె). నేవ-నేవియ-నేవె,
౩౨: (తె).—సాజ్జెబూరె; ౩౩: (తె) —
హోళిగ-ఓళిగ; మఱియు. —౩౪: అడ్డక;
౩౫: అడ్డాణము; ౩౬: అమృతకలశము;
౩౭: అమృతఫలము; ౩౮: అర్పటము;
౩౯: ఖాద్యము; ౪౦: చంద్రకాంతము;
౪౧: తైలము; ౪౨: పిప్రకము; ౪౩: పుస్త
ము. ఇత్యాది భక్త్యవిశేషంబులు గలవు.
(౧౩-౨౩ కడనున్న పదములు ఒకటే అని
కొందఱు)(చూ, సాపాటు: చూ, సాదము(1).
(మిగతవానికి "చూ, హోళిగ."); విణ.
2. తినెడిగినది: ఖాద్యము, భక్షణీయము.
భక్త్యంబులు. అం: చూ, భక్త్యము. 1.
భగంధరము. సం. వి. అ. పుం. మర్తస్థానమునం
దలిప్రణమ: చూ, ప్రణమ.
భగణము. అం. (ఒక గురువు-రెండు లఘువులు.
ఉదా.-రాముడు.)చూ, అష్టగణలక్షణము.
భగము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-భాగ్యము.
శ్రీ: చూ, సంపత్తి 1; 2. వీర్యము: చూ,
రేతస్సు. 1; 3: చూ, వాంఛ; 4. తెలివి:
చూ, న్యూల్లేఖము. 2; 5: చూ, వైరాగ్యము;
6. కీర్తి: చూ, సమాఖ్య. 1; 7: చూ, మా
హాత్మ్యము; 8: చూ, సన్మానము; 9: చూ,
యత్నము; 10: చూ, భర్తము. 1; 11: చూ,
మోక్షము; 12. =పంగు: అంకతి,
అవాచ్య దేశము, అవకము, ఆశము,
ఇ, ఉత్తమాంగము, ఉపస్థ, ఓ, కందర్ప
కూపము, కామమందిరము, కన్యకో
శము, కోశము-కోషము, క్షేత్రము, గుహ్య

ము, గూఢము, జ, జన్మనిర్మల, పుష్పప
ధము, పృక్కతి, బంధురము-బంధూ
రము, బింబము, యోని, రతము, రతి, రతి
మహారము, రతిగృహము, సంధి, సంబాధము,
సంసారమార్గము, స్మరకూపకము, స్మరాం
గారము. (తె) —అచ్చోటు-అచ్చోటు,
ఆడుగుటీ, ఒడికట్టు, కచ్చే, కడి, గుంట,
దుబ్బి, దూపె, పంగు, పాపలగనుతావు,
బుత్త, గుయ్య, మరునిల్లు, సందు;
తద్విశేషములు. — ౧. ఉపస్థలోపల నడుమ
మొగ్గగలది:— తిర్యక్కోశము; ౨. పశుయో
నికి. (తె).— ఒడి, కరి-కటి; 3. యోని
మూలము:— ఉదకము, కల్మాషి. (తె).—
కచ్చేమొదలు; ౪. యోనిలోపలితావు:—
కోశము; ౫. స్త్రీపురుషులగుటి. — అవక
రము, అవస్కరము, కాపీనము, కాలీనము,
గుహ్యము, గూఢము, పరాంగము, వ్యంజనము;
౬. స్త్రీలలోజితసంచారస్థానము:— జానువు,
(మిగతవానికి "చూ, స్మరాంగారము.");
13. బలము: చూ, శక్తి. 1; 14. =బాగు:
చూ, యోగ్యత; అం. 15: చూ, చుంబన
స్థానములు; 16: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.
(భగము తాచేటిపీఠపు-వీనుగువీఠపు-రో
మము-చిన్నముక్కు-నిస్తీర్ణము-తామగివు
వ్యతేకు ఈయాటును గలిగియున్న శుభగ
ములు. ఖరపృష్ఠము-మంఛూకస్పృష్ఠము-రో
మరహితము-దీర్ఘనాళికము-కుంక్షీర్ణము-విర
ళము ఈయాటును గలిగిన మధ్యమములు.
కుడిపక్క నెత్తుగనున్న కొడుకులగనును.
ఎడమపక్క నెత్తుగనున్న కన్యకలగనును.
రావిచిగురాకువలెనున్న సౌభాగ్యవతియు
పుణ్యాత్మురాలునునగు. కుడనుడియున్న
రాజపత్నియగు. ఎడమనుడియున్న గొడ్డొ
లగు. మచ్చేయున్న మగనిజేంపును. తా
చేటిపీఠపువలెనుండి సమమైననుపు గలిగిన

శుభపరిదమై పుత్రపరిదమై ధనధాన్యములు
గలుగఁజేయును. చివరను కుంకుమవర్ణమై
యెఱ్ఱనిమచ్చయున్న చుత్తమురాలగు. ఈమె
చ్చే దక్షిణభాగముననున్నను బ్రతస్తము. ని
ర్మాంసమై మిక్కిలిపొడవై తెల్లనినాడితోఁ
గూడిన దౌర్బాగ్యురాలై దరిద్రదుఃఖమునుభ
వించును. దీర్ఘమైన మగని మామను మఱచి
నిఁజేంపును.) 17: చూ, కళాస్థానములు.
భగవంతుఁడు. సం. వి. త్. పుం. రూ-భగవా
నుఁడు. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ,
శివుఁడు; 3: చూ, బుద్ధుఁడు; విణ.
4: చూ, సన్యానితుఁడు.
భగవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నది: చూ,
హోదిన (నది); 2: చూ, సరస్వతి; 3. పా
ర్వతి: చూ, హైమవతి (పార్వతి); విణ.
4. పూజ్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.
భగవత్కళాశ్రవణేచ్ఛ. అం: చూ, భక్తులు.
భగవత్పూజయందనుమోదము. అం: చూ,
భక్తులు.
భగవదర్చన. అం.—పై.— [భక్తులు.
భగవద్విష్ణుము నందలి దంభము. అం: చూ,
భగవానుఁడు. సం. వి. త్. పుం: చూ, రూ—
భగవంతుఁడు.
భగిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-భగ్ని. 1: చూ,
సహోదరి; అం. 2: చూ, గయాపిండ
దానార్థులు.
భగినీపుత్రుఁడు. అం: చూ, భారతృజుఁడు.
భగాలి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుఁడు,
భగీరథుఁడు. అం: చూ, మహారాజులు (రాజు. 1.)
భగుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, సూర్యు
డు; అం. 2: చూ, ఆదిత్యులు.
భగురు. అం. (భ + గ. ఉదా.-మాధవుఁడా): చూ,
ఉపగణములు.
భగ్నచ్ఛందము. అం: చూ, వాక్యదోషము.

భగ్నమగు. మి. అ. కిరి: చూ, మొక్కపోవు. 1
భగ్నము. సం. విణ.=బన్నము. భంగము నొం
దినది: (తె).—బజీతు.
భగ్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-భగిని.
భజన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-భజనము. 1:
చూ, సేవ. “రామభజన”; 2. భాగించుట:
చూ, విభజనము.
భజనము. సం. వి. ఆ. న.—పై.—
భజమానము. సం. విణ. 1. సేవించునది: చూ,
సేవితము; 2. భాగించునది: చూ, విభాజక
ము; 3. న్యాయముతోఁగూడినది: చూ, యో
గ్యము. 2.
భజించు. సం. స. కిరి. 1. కొలుచు: చూ, సేవిం
చు; 2. భాగించు: చూ, విభజించు.
భజిష్యము. సం. విణ. 1. సేవింపఁదగినది: చూ,
సేవ్యము; 2. భాగింపఁదగినది: చూ, విభాజ్యము.
భటము. సం. వి. అ. పుం. దినముయొక్క పద
సేవభాగము: చూ, దినభాగములు (వాస
రము.)
భటిత్రము. సం. విణ. ఇనుపసలాకకు గుచ్చి
కాల్చినది: చూ, కఱకుట్టు: చూ, మాంసము.
భట్టుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=బంటు. 1. అతిర
థుఁడు, అస్త్రజీవి-అస్త్రజీవుఁడు, అరథ
టుఁడు, ఉష్ణుఁడు, ఉష్మలుఁడు, ఏకవీరుఁ
డు, క్షిపకుఁడు, పత్తి, పదికుఁడు, పదా
జి-పదాతి, పద్దుఁడు, పాదాతికుఁడు, యోధ—
యోధుఁడు-యోధ, హంపీరుఁడు. (తె).—
ఒంటరులు, కాలరి, కాలిబంటు-కాల్బంటు,
కాలుమానిసి, కాలరువు-కాల్వరు, జోదు,
నడజోదు, పదగుఁడు, పరి, పేద, బంటు,
మానిసి, లెంక-లేక, సిపాయి; తద్విశేష
ములు.— ౧. పదాతినేనకు.— పాదాతము.
(తె).—కాలుబలము, మంది; ౨. రక్షణా
ర్థముకూడఁబోవుబంటునకు.—అంగరక్షకుఁ
డు, పరిచరుఁడు, పరిధిస్తుఁడు. (తె).—

పారివాడు; 3: (చూ, మహారథుడు).
(మిగతవానికి: “చూ, హంపీరుడు.
2.”); 2. పనివాడు: చూ, నేపకుడు;
వా. 3. కార్పారి: చూ, వ్యవసార్త. 2.

భట్టారకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. (నాట్యపరిభాషయందు) రాజు: చూ, రాజు. 1;
2: చూ, సన్యాసి; 3: చూ, సూర్యుడు.

భట్టికావ్యము. అం. (ఈగంధమునుభట్టివ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

భట్టిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. (నాట్యపరిభాషయందు) రాజభార్య: చూ, భార్య; 2. బ్రాహ్మణునిభార్య: చూ, భార్య.

భట్టు. సం. వి. ఉ. పుం.=బొట్టు: చూ, బొట్టు. 7.
భట్టుడు. సం. వి. ఆ. పుం.=బట్టు: చూ, పాతకుడు. [ము. 9.)

భట్టాజులు. అం: చూ, సభాంగములు (అంగభద్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, తిథి. 1;
2. గంగ: చూ, నది; 3. బౌద్ధదేవి: చూ, స్వాహ. 2; 4. కృష్ణుని అష్టమహిమలలో నొకతే: చూ, మహిమలు.

భద్రకము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (౧. ర-న-ర గణములు. 9వ ఛందస్సు; ౨. న-న-ర-వగణములు. 7 యతి. 11వ ఛందస్సు; 3. భ-ర-న-ర-న-ర-న గురువులు. 12 యతి. 22వ ఛందస్సు అని తిరివిధము.)

భద్రకుంభము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పూర్ణకుంభము.

భద్రదారువు. సం. వి. ఉ. న:చూ, దేవదారి.*
భద్రపదము. అం: చూ, భద్రము. 8.

భద్రపర్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుమ్మడు*: చూ, సర్వతోభద్ర.

భద్రబల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లంకెసవరము*.
భద్రము. సం. వి. ఆ. న.1. కల్యాణము: చూ,

కుభము. 1; 2. బంగారు: చూ, బోహము. 1;
3. నాగమునై*: చూ, హరిత. (తృణము. 1.); అం. 4: చూ, కరణములు; పుం. 5. గజజాతివిశేషము: చూ, హస్తీ. (ఈజాతిగజము శుభకార్యములయందు పురస్కారయోగ్యమైనది); 6. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1; 7. కాటుకపట్టు: చూ, శకుంతి (పిచ్చుక.); 8. రూ-భద్రపదము-భాద్రపదము: చూ, మాసము. 1; విణ. 9. శుభకరము: చూ, శుభము. 1; 10 =పదిలము-బద్రము: చూ, హెచ్చేరిక. 1; 11.=పద్దు. అంకెలపదము: చూ, పద్దు. 3; 12: చూ, త్రైవ్యము; అం. 13: చూ, గజజాతులు. [ము. 3*.

భద్రము స్తకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భద్రభద్రయవము. సం. వి. ఆ. న. కొడిసెకాయ, (కొడిసెపండు అనియు): చూ, పత్నకము.

భద్రరేణువు. సం. వి. ఉ. పుం. ఇంద్రుని ఏనుగు: చూ, హస్తీ. [వాసన. 1.

భద్రశ్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చందనము: చూ, భద్రసురము. సం. వి. ఆ. పుం. చేతికటారి: చూ, బాణము. 1.

భద్రాకరణము. సం. వి. ఆ. న:చూ, పవనము.
భద్రాశ్వము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, నవఖండములు. 2. (చూ, ఇలావృతము); 2: చూ, పర్షములు.

భద్రాసనము. సం. వి. ఆ. న. మణులు మొదలగువానితో చేసిన రాజాసనము: చూ, ఆసనములు.

భద్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వీరభద్రుడు. (చూ, పృథ. 4.); 2: చూ, శివుడు; 3.=పదిలుడు: చూ, మేలుకొని యుండువాడు; అం. 4: చూ, పురుషజాతులు. 1. [పత్యల.

భద్రేల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సన్నయేలకి*: చూ,

భయంకరము. సం. విణ. భయమునుపుట్టించు
నది: చూ, కారవము. 2.

భయంకరుడు. సం. విణ: చూ, వెఱపరి.

భయదుక్తుడు. సం. విణ: చూ, వెనుదీయువాడు.

భయపడు. మి. అ. కిరి: చూ, పుక్కు. 6.

భయపెట్టు. మి. స. కిరి: చూ, వెఱపించు.

భయము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, సాధ్వసము;
విణ. 2: చూ, భయంకరము; అం. 3: చూ,
శిక్షాకాలములు; 4: చూ, స్థాయిభావ
ములు; 5: చూ, పాశములు.

భయముజిషియాదరించినవాడు. అం. 1: చూ,
గయాపిండవానార్హులు; 2: చూ, పితలు.

భయముదీర్చినవాడు. అం. —పై.—

భయశీలుడు. సం. విణ: చూ, వెఱపరి.

భయానకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పులి: చూ,
శార్దూలము. 1; 2. రాహువు: చూ, రా
హువు. 2; విణ. 3. భయానకరసముగలది:
చూ, కారవము. 2; అం. 4: చూ, రసములు.

భయాపహుడు. సం. వి. అ. పుం. మండలేశ్వ
రుడు: చూ, రాజు. 1.

భరంతు. వా. వి. ఇంటిమట్టము.

భరందు. వా. వి: బాంధి-బాంధి-బరంచు.

భరటుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. =వరపుడు.
కూలివాడు: చూ, సంబళికాడు; 2. కుమ్మ
రి: చూ, మృత్యురుడు.

భరణము. సం. వి. అ. న. 1. 4 రిండు; 2. రూ-
భరణ్యము. కూలి: చూ, సంబళిక. 2;
3. జీతము: చూ, సంబళిక. 2; 4: చూ,
మనోవృత్తి; 5. ఇరువదితూములమానము.

భరణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒకనక్షత్రము:
చూ, రిక్క; 2: చూ, భూమి. 1; 3. =
బరిణి-పక్కణి: చూ, పాత్రము. 6.

భరణ్యము. సం. వి. అ. న. 1. కూలి: చూ,
సంబళిక. 2; 2. జీతము: చూ, సంబళిక. 2.

భరతము. అం. 1. నాట్యమునకు భరతనుని
పేరు: చూ, నాట్యము. 1; 2. =బరతుపిట్ట:
చూ, సాకుడుపులుగు; అం. 3: చూ,
నవఖండములు; 4: చూ, కళలు; 5: చూ,
ఖండములు.

భరతవాక్యము. అం: చూ, ఇతివృత్తవిస్తరము.
(వివక్షితార్థ పరితిపాదనాది యాఘలక్షణ
ములతో నాటకములను జేరిపి తుదను దేశ
క్షేమము కొఱకు సూత్రగ్రాహరణాశిర్వాద
ము చేయును. ఆపద్యమే భరతవాక్యము.)

భరతశాస్త్రగ్రంథములు. అం: శార్దదేవ పోక్తి
సంగీత రత్నాకరము, నారదీయరత్నాకర
ము, స్వరరాగ సుధారసము, సోమనాథీ
యము, స్వరమేళకళానిధి, సంకలిత రత్నా
కరము, రాగమంజూష, శ్రుతిరంజని, భర
తార్ణవము, సుధాసంగ్రహము, నృత్యసం
గ్రహము, ఆభినయ దర్పణము, కోహళీయ
ము, నృత్యవిద్యావిసోదము, భరతసూత్ర
ములు, శిలాలిసూత్రములు, కృతాశ్వ నూత్ర
ములు, అశ్వమేధ ప్రికరణము, రంగలక్ష్మీ
విలాసము, సంగీతమాడామణి, సంగీత
సారసంగ్రహము మొదలగునవి.

భరతసూత్రములు. అం. 1. —పై.—; 2. నా
ట్యమునకు భరతసూత్రము లాధారములు.
(చూ, నాట్యము.)

భరతార్ణవము. అం: చూ, భరతశాస్త్ర గ్రం
థరద్వాజము. సం. వి. అ. పుం. రూ-భార
ద్వాజము, వీటింత: చూ, వ్యాఖ్యాటము.

భరద్వాజబాహ్యహ్మణాలు. అం: చూ, కపూరియె
బాహ్యహ్మణాలు. (చూ, బాహ్యహ్మణాలు.)

భరద్వాజుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. భరద్వా
జుడను ముని: చూ, సన్యాసి; 2: చూ,
దోణుడు. 1; అం. 3: చూ, సప్తబుష్ట
లు (చూ, మహర్షులు); 4: చూ, బ్రహ్మలు.

భరము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పరువు. అతిశయము: చూ, హెచ్చే. 2; 2.=బరువు: చూ, భారము. 1; 3.=బారు-బారుప: చూ, రూ-భారము. 3.

భరించు. సం. స. క్రి. 1. మోచు: చూ, రూ-సంభరించు; 2. పోవు: చూ, సంతరించు. 1. భర్తడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు. భర్తనము. సం. వి. అ. న: చూ, వేళు. భర్తించు. సం. స. క్రి. 1: చూ, వేచు; 2. శరమునయిముడు, ఒంటబట్టు.

భర్త. సం. వి. ఋ. పుం. 1. మగడు: చూ, సామి. 2; విణ. 2: చూ, మోచువాడు; 3: చూ, సంరక్షకుడు.

భర్తి. వా. సం. విణ. పూర్తి: చూ, సంపూర్ణము. భర్తిదారకుడు. సం. వి. అ. పుం. (నాట్య పరిభాషయందు) యువరాజు: చూ, రాజు. 1. భర్తృదారిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. (నాట్యపరిభాషయందు) రాజుకూతురు: చూ, సూన. 1. భర్తృనము. సం. వి. అ. న. బెదరింపుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

భర్తృము. సం. వి. అ. న్. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; సం. వి. న్. న. 2. జీతము: చూ, సంబలిక. 2.

భర్తాణి. అం: చూ, పంచమిజవిభాషలు.

భలము. అం: (భ + ల. ఉదా.-కేశవుడు): చూ, ఉపగణములు.

భల్లము. సం. వి. అ. న. 1.=బల్లము: చూ, బాణము. 1; పుం. 2. (రూ-ఫల్లము-ఫల్లకము-ఫల్లకము-ఫల్లగము-అచ్చఫల్లము-అచ్చఫల్లము-అచ్చము-భల్లి-భల్లకము-భల్లకము-భాల్లకము-భాల్లకము): చూ, వెలుగుబంటి; అం. 3: చూ, బాణాగ్రములు. భల్లతకము. అం: చూ, ముప్పదిరెండాయధములు: బాణము. 1.

భల్లతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జీడి*: చూ, స్ఫోటకోశ; అం. 2: చూ, లేహ్యములు;

3: చూ, స్త్రీరాగములు.

భల్లారె. వా. సం. అవ్య. రూ-భల్లారే: చూ, నేబాను. భల్లారే. వా. సం. అవ్య. —పై.—

భల్లంగము. సం. వి. అ. పుం. గట్టిపెదురు*: చూ, పెదురు. (చూ, చేపాటికట్ట)

భల్లకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భల్లము. 2; 2 =మల్లు. కోతి: చూ, వానరము.

భల్లకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-భల్లకము. 1.

భల్లకముష్టిన్యాయము. పా. వెలుగుబంటి పిడికిలి యెన్ని పదములను విడువదనునీతి.

భవంతి. వా. సం. వి. ఇ. పుం.=బవంతి.

1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2: చుట్టుకొల్లారము: చూ, సదనము. 1.

భవదీయము. సం. విణ. నీడి.

భవనము. సం. వి. అ. న. 1: (తె).-అగుట, కావుట; 2. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

భవనాసి. వా. వి. విచ్చేగానిగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6-౧౫.

భవము. సం. వి. అ. పుం. 1.=బాము. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 2: చూ, సంసారము. 1; 3. పొప్పి: చూ, లాభము. 1; 4: చూ, భవికము; 5: చూ, శక్తి. 1.

భవార్పకుడు. సం. విణ (శ్). నీపంటివాడు.

భవాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

భవికము. సం. వి. అ. న. (రూ-భవుకము-భావుకము-భవ్యము-భవిష్యము-భవితవ్యము) మేలు: చూ, శుభము. 1.

భవిత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.) కాంగల

స్వభావముగలవాడు: భ విష్ణువు, భూష్ణువు.

భవితవ్యము. సం. వి. అ. న. 1.=బయిసి-బవిసి,

భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; 2: చూ,

భవికము; విణ. 3. కాదగినది.

భవిలుడు. సం. విణ: చూ, విటుడు.

భవిష్యపు. సం. విణ. (ఉ): చూ, భవిత.
 భవిష్యత్తు. సం. విణ. (తే. ఈ. తే.) కాంగల
 ది: భవిష్యము, భవ్యము, భావి; అం.
 2: చూ, క్రియాకాలములు.
 భవిష్యత్కాలము. సం. వి. అ. న. రాంగలకాల
 ము: చూ, సాంపరాయము. 3. (చూ,
 కాలత్రయము). [చూ, రాంగలపంట.
 భవిష్యత్ఫలము. సం. వి. అ. న. ఉదర్కము:
 భవిష్యదర్శకము. అం. రాంగలకాలమును దెలు
 పును. (దీనినిల్పట్టుఅందుగు).
 భవిష్యము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, భవికము;
 విణ. 2. కాంగలది: చూ, భవితవ్యము. 3.
 భవిష్యత్తరము. అం: చూ, పురాణములు.
 భవుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.
 భవ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పార్వతి: చూ,
 హైమవతి (పార్వతి); 2. గజపిప్పలి *:
 చూ, శౌండి (పిప్పలి).
 భవ్యము. సం. వి. అ. న. 1: చూ-భవికము;
 2. ఎముక: చూ, శల్యము. 1; విణ. 3.
 శుభమైనది: చూ, శుభము. 1; 4. సత్య
 మైనది: చూ, సత్యము. 5; 5. యోగ్యమైనది:
 చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 6. కాంగలది: చూ, భవి
 ష్యత్తు. [శునకము.
 భషకము. సం. వి. అ. పుం. కుక్క: చూ,
 భషణము. సం. వి. అ. న. మక్కయొక్క మొ
 టుగు: చూ, స్వరము. 2. [భిమరము. 1.
 భసలము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ,
 భసితము. సం. వి. అ. న: చూ, భస్మము.
 భస్మ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: గర్భము, చర్మపరి
 వేశిక, దృతి, పాణింధము, భస్మ. (తే).-
 కొలిమితిత్తి, తిత్తి, తోలుతిత్తి.
 భస్మ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—
 భస్మికాలవిత్రన్యాయము. పా. తిత్తి నేదివై చినను
 దానికి భంగములేదు. కాని కొడవలియుంచి
 నచోఁ జీల్చివేయుననురీతి.

భస్మగంధిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రేణుకయను
 గంధద్రవ్యము, హూరేణువు: చూ, రాజా
 ర్హము.

భస్మగర్భ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కంపుటిరుగు
 డు*: చూ, శింశుప; 2. ఇరుగుడు*: చూ,
 శింశుప.

భస్మచ్చన్నాగ్నిన్యాయము. పా. బూడిదెచ్చే
 గప్పబడిన యగ్ని నయికి లేనట్లుండి లోపల
 గణగణలాడు చుండుననురీతి.

భస్మము. సం. వి. న్. పుం.=బనుమము: అర్హ
 టము, ఉల్క, క్రితువు, ఔరము, పార్శ్వ
 టము, భసితము, భస్మము, భూతము, భూతి,
 రక్ష. (తే)— కరక, నిగులు-నిపులు-
 నీలు, వదడు, బగ్గి, బుగ్గి, బుసి, బనుమము,
 బూడిద-బూడిదె-బూడ్డ, బూతి-బూది-
 విబూది, వెలిమిడి-వెల్లిడి-వేల్చిడి, సిగరి.
 తద్వి.— ౧: కుట్టు; ౨: తిరునీలు; ౩: భస్మ
 ము, భావము, విభూతి. (తే).— విబూది;
 3. పీచుగుపెంట; (మిగిలినవానికి “చూ,
 సిగరి. 1.”)

భస్మములు. అం. సువర్ణ, రజిత, తామర, నాగ,
 పంగ, సత్తు, లోహ, రస, శంఖ, శృంగ,
 అభ్రక, తాళక, విమల, సావీర, ఇంగిలీక,
 శిలాజిత్తు, గంధక, తుత్త, పాషాణాది భస్మ
 ములు. (ఇవి అగ్ని పుటమువలన నగును.)

భస్మాంగుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

భస్మీకరించు. సం. న. క్రి. భస్మముచేయు.

భళిరె. వా. సం. అవ్య. రూ-భళిరే: చూ, నెబాసు.

భళిరే. వా. సం. అవ్య. —పై.—

భా

భా. సం. వి. అ. న్. స్త్రీ. 1: చూ, సూర్యు
 డు; 2. (సూర్యుని) కిరణము: చూ, హా
 నము. 2; 3. (రూ-భాక్కు--భాజము--
 భాసము)=బాజ్, కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

భాంగినము. సం. విణ: చూ, య-భంగ్యము.
భాండపున్నము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,
సర్పము. (తిక్రికాండ శేషము).

భాండము. సం. వి. ఆ. న. 1. తొడవు: చూ,
భూషణము. 2. 2. గుట్టపుండవు: చూ,
భూషణము. 2; 3. = బాండువ: అబ్బము, ఆ,
ఉఖ, కరీరము, కలశము-కలసము, కలశి-
కలసి, కుంభకము - కుంభము, కుంభి,
కుటుము, కుహనము, క్షురిక, ఖపురము,
గుల్మము, ఘటము, ఘటి, చులు
కము - చులూకము, నివము, పరిఘము,
భాజనము. (తె).—అలకి, కడవ, కుండ,
పనఁటి - పరఁటి, పృవ్వ, బాండువ, బాస,
మఱువ; తద్విశేషములు. — ౧. అమృతకల
శము; ౨. (తె).—అయిరేని-విరేని, అయి
రేనికడవలు. విరేనికడవలు, అరిమెనకుండలు.
అతిమెనకుండలు, జోజోగులు, పూజెకుండ
లు, పూజెగులు, పెండ్లికుండలు,
బూజోగులు; 3. ఉఖ, ఉష్టిక, కరినము,
కుండము, కుండి, కుంభము, కుంభి, పితరము,
స్థాలి. (తె).—పంటి-పనఁటి, లోవి, పంట
కుండ; ౪. ఏతపుకడవకు. (తె).—బాస;
౫. కంఠాల, కలశి-కలసి, గర్గరి, జాలగోణి
క, మంథని. (తె).—తరిగడవ, పెరుగు
కడవ, పెరుగుముంత; ౬. (తె).—కడ
ముంత-కడుముంత; 2. (తె).—కావుపా
తఱ; ౮. కున్ననము. (తె).—గూస; ౯.
కుహనము, క్షురిక. (తె).—కుప్పియ-కుప్పె,
జోడి-జోడి, పింగాణి, పింగాణిచిప్ప; ౧౦.
తె).—కూటికుండ; ౧౧. (తె).—కొడు
ము, బోడిగ; ౧౨. క్వణనము, హండికా
సుతము. (తె).—అటిక; ౧౩. గంజ, గంధ
వాహము. (తె).—కల్లుకుండ, లాట్టి; ౧౪.
(తె).—గల్ల; ౧౫. గుండ్రనికుండకు.
(తె).—కుండ; ౧౬. (తె).—గురిగ-గురిగి-గురి

య; ౧౭. గోలకము-గోళకము. (తె).—
ఓటికుండ; ౧౮. క్షుటి, చులుకము-చులూకము
(తె).—గరగ-గరిగ, గరగముంత, పిడత-
పిడుత; ౧౯. (తె).—చెరవ-చెరవము-
చెర్వము-చెర్వి; ౨౦. (తె).—చేరికుండ;
౨౧. చరువు; ౨౨. (తె).—చేల్లకుండ;
౨౩. (తె).—చోకిబాస, బాస; ౨౪. నిండుకుం
డకు. — ఊ; ౨౫. సిల్లకుండకు. — కలశి;
౨౬. పరిఘము (ఇదెగాజోకుండ); ౨౭. పా
లకుండ, బూద; ౨౮. (తె).—పాంతకడవ;
౨౯. (తె).—బందడము-బందలము; ౩౦.
(తె).—బొంగ; ౩౧. మేడమీడికలశము
నకు (తె).—కుండ; ౩౨. (తె).—మండిగ.
(ఇందుగొన్ని లోహపాత్ర)ము లయినను
భాండములని వాడఁబడుట చేనిందువార్యుల
బడియె: చూ, పాత్రము. 6) (మిగతవానికి
“చూ, హరివాణము.”); 4. = బండము.
పన్నువు: చూ, సరకు. 2; 5: మొదలిసాముట్ట;
6 = బండాలము: చూ, సంచిమొదలు.

భాండశుద్ధి. అం: చూ, శుద్ధులు.

భాండాగారము. సం. వి. ఆ. న. = బండారము.

1. బొక్కనము, ధనముండుచోటు: చూ,
పంటసాల; వా. 2. గ్రంథములుగఁడెడియిల్లు:
గ్రంథకుటి “శ్రీసత్యవతి పుస్తక భాండా
గారము. కరప”; 3: చూ, సదనము. 1.

భాండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మంజిటి*: చూ,
సమంగ. 1.

భాండికము. అం: చూ, ఉద్ధతము.

భాంశ. అం: చూ, పోడశవర్గ. (లగ్నమును 27
సమభాగములు చేయవలెను. భాంశకముఁ
గొనవలసిన గ్రహమే రాశియందెన్నవ
భాగమునందున్నదో తెలిసికొనవలెను. అట్టిగ్ర
హమున్న రాశి మొదలు బయినగ్రహమెన్నవ

భాగమందున్నదనిఁ గనుఁగొనఁబడెనోయన్నరాసి భాంశయనఁబడును. ఆరాశ్యధిపతికే భాంశాధిపతియని పేరు.)

భాగోషుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు. భాగధేయము. సం. వి. అ. న. 1. భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; పుం. 2. కప్పము: చూ, సిస్తు. 1. భాగము. సం. వి. అ. పుం. 1. = బాగము. పంపకము: అంశము-అంసము, అవచ్చేదము, ఏకదేశము, డౌ, కల-కళ. ఛక్తికంటకము, వాటము, (అవ్య).—ఆను, ఆభి. (తె).—పంపకము, పంపు, పాలు, పంతు, వాటా. (మిగతవానికి “వాటా” చూడుము.); 2. = బాగము. పాలు: చూ, పంతు. 5; (1-2 అర్థములు స్వల్పభేదము గలిగియుండును); 3. భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; వా. 4. = వా. చూ. తోటిలోనొకతడవంతు: చూ, వాయ; 5. = బాగాలు. పోకలు; 6. ముక్క: చూ, శకలము. 4.

భాగవతబ్రాహ్మణులు. అం. (చూ, బ్రాహ్మణులు): చూ, ద్రావిడులు. (వీరిలో ఋగ్వేదులును శుక్లయజుర్వేదులును కలరు. వీరు అశ్వలాయన కాయత్యయన అపస్తంబ బోధాయనాది సూత్రప్రవర్తకులై శివమతమును సమముగా చూచుచు వైష్ణవచిహ్నములను ధరించెదరు.)

భాగవతము. అం. 1: చూ, పురాణము; 2. (ఈగ్రంథమువ్యాసమునివ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

భాగస్థుఁడు. సం. విణ: చూ, పాలికాఁపు. 1. భాగవతవాత్సల్యము. అం: చూ, భక్తులు.

భాగహారము. పా. భాగహారముచేయుట. (భాగహారపుగుఱుతు ÷): చూ, హరణము. 3.

భాగించు. సం. స. కి: చూ, సంవిభాగించు.

భాగినేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. తోడఁబుట్టి

నదానికొడుకు, మేనల్లుఁడు: చూ, స్వస్థి, యుఁడు.

భాగీరథి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గంగ: చూ, నది; అం. 2: చూ, గంగలు.

భాగ్యపదము. అం: చూ, ఆరూఢము.

భాగ్యము. సం. వి. అ. న. 1. అదృష్టము: చూ, సంపత్తి. 1; 2: చూ, అదృష్టము. 1; 3. = బాగము: చూ, సుకృతము. 1; విణ.

4. భాగింపఁదగినది: చూ, విభాజ్యము; 5. మేలైనది: చూ, సుకృతము. 3.

భాగ్యవంతుఁడు. సం. విణ: చూ, సంపన్నుఁడు.

భాగ్యశాలి. సం. వి. ఇ. పుం. —పై.—

భాజనము. సం. వి. అ. న. 1. = బాసనము: చూ, భవనాసి; 2. = బాస. కడప: చూ, భాండము. 3; 3: చూ, యోగ్యము. 2.

భాటకము. సం. వి. అ. పుం. = బాడిగ. (తె).—అడప, అద్దియ-అద్దె, ఇంటికప్పము, ఇంటిపన్ను, ఇల్లరి, బాడిగ-బాడుగ.

భాట్టరహస్యము. అం. (ఈగ్రంథముఖండదేవుఁడు వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

భాణము. అం: చూ, నాటకము: చూ, దశరూపకలక్షణములు; చూ, రూపకములు, (ఇతివృత్తముతౌద్యము. పూర్తవిటుఁడు నాయకుఁడు. శృంగారవీరములు సూచనామాత్రములు. భారతివృత్తి. ఏకాంకము. ముఖనిర్వహణములు రెండుసంధులు. ఇందుఁ బ్రాణయ, కలహ, పంచనలే ముఖ్యములు. గానవాద్యములు మెండు.)

భాణికము. అం: చూ, నాటికలు. (ఒకఅంకము, హాస్యము, ప్రాణయకలహము, కారణము, రూపణాదులు గలది.)

భాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. రీతి: చూ, విధము. 1.

భాతువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు-

భాద్రపద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉత్తరభాద్రపదా
నక్షత్రము: చూ, రిక్క.

భాద్రపదము. సం. వి. అ. పుం. భాద్రపదమా
సము: చూ, మాసము. 1.

భాద్రపది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. భాద్రపదకా
ర్ణమి: చూ, హరివాసరము.

భాద్రము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రాహ్మణము.

భానుమంతుడు. సం. వి. త్. పుం. 1: చూ,
నూర్యుడు: విణ. 2. కిరణములుగలవాడు.

భా'నువారము. సం. వి. అ. పుం. ఆదివారము:
చూ, వారము. 1.

భానువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నూర్యకిరణము:
చూ, హేయనము. 2; 2: చూ, నూర్యుడు.

భానేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నూర్యుడు.

భాను. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

భామడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నూర్యుడు.

భానును. సం. వి. అ. పుం. 1. కోపము: చూ,
గోపము; 2: చూ, భానువు. 1.

భామిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కోపన. క్రీడా
సమయమునందు కోపముచూపెడు ఆడుది:
చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

భామిడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, భామడు.

భారకము. సం. వి. అ. న. = బారకింపు. మేని
బరువు.

భారకుడు. సం. వి. అ. పుం. బరువుమోసెడి
నూలివాడు: చూ, భారవాహుడు.

భారశచంపు. అం. (ఈగింధము లక్ష్మణకవి
వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

భారతపర్వములు. అం: చూ, పర్వములు. 2.

భారతము. సం. వి. అ. న. 1. వ్యాసప్రీతి
మైన అయిదవశేదము: చూ, శేదము; అం.

2. హిమవత్పర్వతమునకును, దక్షిణసముద్ర
మునకును నడుమైన ఒకపర్వము. చూ, పర్వము
లు. (చూ, ఇలావృతము, నవఖండములు.);

3. (ఈగింధమువ్యాసముని వ్రాసెను): చూ,
కావ్యనాటకములు; అం. 4: చూ, పర్వములు.

భారతపర్వములు. అం: చూ, భారతము. 2.

భారతి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, సగస్వతి;

2. వాకు: చూ, వాక్కు; 3: చూ, వ్యోమ

నాసిక; అం. 4: చూ, కావ్యవృత్తులు.

(వృత్తులు) (ఇంచేక పౌంధవద సందర్భమై

నది. హేయ కాంత ఆద్యుతములందు బ్రవ

త్తిలు. ఇందక్షరములుమిత్రముగామండుచు.

ఉవా. — “అమృనివరుండు సంసారంబు

సారంబు తలంచి సన్నగ్తస్వస్వసంగుడై

నదీప్రాంతంబులం గునుమిత ఫలిత వనంబుల

సారంగ పతంగాయలు తనకు సహచరులుగా

నుటజాంతరంబుననివసించితపోనియమంబున

నుండె.”) [2: చూ, కల్పనూత్రము.

భారద్వాజ. అం. 1: చూ, గోత్రము. 13;

భారద్వాజము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏటిగింత:

చూ, రూ-ధరద్వాజము; 2: చూ, భార

ద్వాజ. 2.

భారద్వాజస్మృతి. అం: చూ, స్మృతులు.

భారద్వాజి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అడవిపత్రిక:

చూ, సముద్రాంత. 3.

భారద్వాజుడు. అం: చూ, కాస్త్రప్రవగతులు.

భారము. సం. వి. అ. పుం. 1. బరువు: చూ,

వివధము. 3; 2. ఇరువదితొలముల యెత్తుగల

దానిసేరు (అనిఅమరుడు); 3: (తె). —

బారువ - బారు. (సం). — భరము.

భారయష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కావడిబద్ధ:

చూ, విహంగిక.

భారవాహుడు. సం. వి. అ. పుం: ఉత్కలూ

డు, ధురంధరుడు, ధురీణుడు, ధుర్యుడు,

ధూర్వహుడు, ధౌరేయుడు, నిర్వాణు

డు, నిర్వాహుడు, భారకుడు, భారికు

డు. (తె). — ఉత్కలూడు, నిమితకాడు.

భారవి. అం: చూ, కావ్యములు.

భారీ. వా. వి. 1. గొప్ప. “మీభారీనేనెఱుంగ
నిదికాదు”; 2. పొడవు. “వాఁడు భారీమని
షి”. (భారీఅనికొండఱు) (ఉత్కర సర్కా
రులో వాడుక).

భార్గవభాగ్యములు. అం: చూ, ఘోర్జర భాగ్య
హృదయము. (తకారాది అనుబంధములో)
చూ, భాగ్యములు. (మాధ్యందినులు.
శుక్లయజుర్వేదులు. భృగుమహర్షినిబట్టిపీఠికీ
నామముగలిగినది.)

భార్గవము. అం: చూ, ఉపపురాణములు.

భార్గవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, లక్ష్మీ. 1;
2: చూ, పార్వతి; 3. గణిక*: చూ,
త్మణము. 1; అం. 4: చూ, చక్రములు.

భార్గవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. శుక్రుఁడు:
చూ, రామపు. 2; 2: చూ, పరశురాముఁడు.

భార్గి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = భారంగి*: చూ,
హంజక.

భార్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (అగ్ని సాక్షి గా
పెండ్లాడిన పెండ్లాము.) పాండు. 3, ఆ. 11:
అర్ధాంగి, ఆలి, కడత్రము-కలత్రము-కళ
త్రము, కులి, క్షేత్రము, గృహము, గృహి
ణి, గేహము, చింతాయన, జ, జమ్, జాని,
జాయ, తల్పము, ద, దమ్, దార, ద్వితీయ,
ధర్మపత్ని, పత్ని, పరిగృహము, పాణిగృహీతి,
పద్మపు, పశ, సహచరి, సహధర్మిణి.
(తె. — ఆలు, ఇల్లాలు, గరిత, గేస్తురాలు,
పెండ్లము-పెండ్లాము, పెళ్లము-పెళ్ళాము,
పోయాలు, రాణి, రాణివాసము. (మిగత
వానికి “చూ, సహధర్మిణి.”); తద్విశేష
ములు. — ౧. అగస్త్యునిపత్ని. — కాశీతకి-
కాశీతకి, లోపాముద్ర, విదర్భజ; ౨. అగ్ని
భార్య. — ఆగ్నాయి, గభస్తీ, స్వాహా,
హుతభుక్ప్రియ; 3. అతిభార్య. — అతీ

యి, అసనూయ; ౪. అన్నభార్య. — పక్కి.
బావతి, భాగ్యజాయ. (తె. — పదిన-పది
నియ-పదినె-పన్నె; ౫. అర్జునునిభార్య. —
సుభద్ర; ౬. ఆచార్యునిభార్య. — ఆచార్యాణి,
ఆచార్యాని; ౭. ఇంద్రునిభార్య. — ఇంద్రా
ణి, వింది, చారుధార, జయవాహిని, పులో
మజ, పులోమి, వృషాకపాయి, శచి, శతా
వరి; ౮. ఉపాధ్యాయుని. (పాకశాస్త్రము
సంగీతశాస్త్రము మున్నగునవి నేర్పవారి
భార్య, బడిపంతులుభార్య.) ఉపాధ్యా
యాని, ఉపాధ్యాయ, ఉపాధ్యాయి, ఉపా
ధ్యాయుని. (తె. — ఒజ్జేసాని, పంతులమ్మ,
సోమిడమ; ౯. కళ్యపునిభార్య. — అరిష్ట;
౧౦. కుబేరునిభార్య. — చార్వి, చిత్రరేఖ;
౧౧. కుశునిభార్య. — కుశుద్వతి; ౧౨. కో
మటిభార్య. — అరిష్ట, వైశ్య; ౧౩. గరుడుని
భార్య. — ఉన్నతి; ౧౪. గురువత్ని. — గుర్వి;
౧౫. గోపాలునిభార్య. — ఆభీరి, గోపాలిక,
మహాశూది; ౧౬. గౌతమునిభార్య. — అహల్య;
౧౭. చంద్రునిభార్య. — చారుకాంతి, చారు
మతి; ౧౮. చేరివచ్చిన పెండ్లాము. (తె):
చేరుగొండి; ౧౯. జరత్కారునిభార్య. —
జరత్కారుపు, మనసాదేవి; ౨౦. కృష్ణుని
భార్య. — జాంబవతి; ౨౧. తనభార్య. —
కూర్పు; ౨౨. (తాను కూర్చుంటున్న) —
కోమటి భార్య. — అరిష్ట; ౨౩. తోడబుట్టి
నవారిభార్య. — (చూ, భార్య. 1-౪); ౨౪.
దశరథుని పత్నులు. — (౧). శ్రీరాము
నితల్లి. — కోసలాత్మజ, కాశల్య-కౌసల్య.
(౨) భరతునితల్లి. — కేకయి-కేకేయి, కైక
యి-కైకేయి. (తె. — కయిక-కైక; (౩).
లక్ష్మణకత్రిములతల్లి. — సుమిత్ర; ౨౪.
ద్రోణునిభార్య. — కృపి; ౨౬. ధర్మరాజు
దులభార్య. — కృష్ణ, ద్రౌపది, పాంచాలి,

నైరంధి). (తె).—దోపది—దోపది(చూ, నూన. 1.); ౨౭. ధృతరాష్ట్రునిభార్య.— గాంధారి; ౨౮. సట్టువునిభార్య.—కారిక, నటి; ౨౯. నలునిభార్య.—దమయంతి; ౩౦. (నాట్య పరిభాషయందు)రాజుభార్య.—భట్టిని; ౩౧. నారదునిభార్య.—సత్యవతి; ౩౨. పండితుని భార్య.—ప్రాజ్ఞి; ౩౩. సట్టాభిషిక్తురాలు కాని రాజుభార్య.—భోగిని; ౩౪. పలువ భార్య. (తె).—బిటికి; ౩౫. పాండురాజు భార్య.—కుంతి, మాదిరి. (తె).—గొంతి; ౩౬. పాకీవానిభార్య. (తె).—పాకెత; ౩౭. పూజ్యునిభార్య.—ఆరి; ౩౮. పెద్దభార్య.— అధివిన్న, అధ్యూహ, కృతసాపత్నిక; ౩౯. చిడ్డలుగల స్వజాతిభార్య.—కులపాలిక—కులస్త్రీ; ౪౦. బుధునిభార్య.—ఇడ, ఇల—ఇళ; ౪౧. బుద్ధునిభార్య.—అనంత, ఓం కార, జయ, తార, తారిణి, త్రిలోచన, ధనందద, నీలసరస్వతి, భద్ర, మనోరమ, మహాతార, మహాస్త్రీ, లోకేశ్వరాత్మజ, లోచన, వసుధార, వైశ్య, శంఖిరి, శివ, స్త్రీ, స్వదూరవాసిని, స్వాహ. (చూ, స్వాహ. 2.); ౪౨. బృహస్పతి భార్య.—జాలిని, తార; ౪౩. బ్రాహ్మణుని భార్య.—భాగ్యహిణి, భట్టిని. (తె).—పాటుటక్క, పాటుత, బాఁపత, బాఁపనక్క, బాఁపనది (చూ, స్త్రీ.); ౪౪. మంత్రిభార్య. (తె).—పెద్దడసాని, మంతుసాని; ౪౫. మగని తోడబుట్టినవాని వానిభార్య.—యాత. (తె).—తోడికోడలు; ౪౬. మనువుభార్య.—సరస్వతి; ౪౭. మన్మథునిభార్య.—కామి, కేనతి, కేలికళాపతి, పీఠి, రతి, రాగలత, సే; ౪౮. మాటు మనువుది.—దిధిమవు, పునర్భవు; ౪౯. మేన మామభార్య.—మాతుల, మాతులూని, మాతులి; ౫౦. మునిభార్య.—విరావతి, యమపత్ని;

౫౧. రాజుభార్య.—అనూర్యంపశ్య, క్షత్రియ రాజ్ఞి. (తె).—దోరసాని, రాణి; ౫౨. రావణునిభార్య.—(సం).—మండోదరి—మందోదరి; ౫౩. లక్ష్మణుని భార్య.—ఉష్మిళ; ౫౪. పరుణునిభార్య.—గౌరి; ౫౫. వాయుభార్య.—ఇడ, ఇల—ఇళ; ౫౬. వాల్మీకిభార్య.—తార; ౫౭. విభీషణునిభార్య.—సరమ; ౫౮. శంతనుభార్య.—కాలి, చిత్రాంగదనువు, ఝషోదరి, దాసేయి, యోజనగంధిక, విచిత్రవీర్యనువు, వ్యాసమాత, సత్యవతి; ౫౯. శుక్రునిభార్య.—శతపర్వ; ౬౦. కూదునిభార్య.—కూది; ౬౧. శ్రీరామునిభార్య.—కుమారి, భూమిజ, సీత. (తె).—చోలు పేరింటి పూఁబోడి, నాఁగటి చోలు పేరియతివ; ౬౨. సత్యవంతునిభార్య — సావిత్రి; ౬౩. సవతి.—సవత్ని. (తె).—ఏరలు—ఏరాలు, సవతాలు, సవతి; ౬౪. సుగ్రీవునిభార్య.—రుమ; ౬౫. నూర్యునిభార్యలు.—(పద్మిని ఉప చాయలోనగు వారు)కాలిందీసువు, చాయ, పరిభ, మమసువు, మహావీర్య, యమసువు, రాజ్ఞి, రేవంతసువు, వివస్వత, సంజ్ఞ, సువర్చల, సూర్యస్వరేణువు, స్వాతి. మతీయు.—ఉప, తపసి, త్రసరేణువు, త్యాప్తి, దసరిసువు, ద్యుమయి, పద్మిని, ప్రియ, ఇత్యాది. (తె)—చోయ. (చూ, స్త్రీ.) (మిగతవానికి “చూ, స్వాతి. 1.”); ౬౬. సోమయాజి భార్య. (తె).—సోమిదమ—సోమిదమ్మ, సోమిసాని—సోమెసాని. ఇత్యాది. (మిగిలిన వానికి “చూ, సహధర్మిణి.”); ౬౭. 2: చూ, దూతీచతుష్టయము.

భార్యతల్లి. ఆం: చూ, మాతలు.

భార్యాటికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పెండ్లాము మాటజేపదాటనివాడు. [కామకాస్త్రము.]

భార్యాధికారి. ఆం: చూ, సప్తాధికరణములు(చూ,

భార్యాభర్త్యక్రియము. అం: చూ, విచాదములు.
భార్యాభర్త్యసంబంధము. అం: చూ, సంబంధములు.

భాలాకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వెలుగుబంటి.
భావ. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సంపత్సరములు.
భావక్రియ. అం: చూ, క్రియాంగములు (అంగము. 9.) [చూ, మనస్సుగఁడు.

భావజాఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. తలఁపుచోలి:
భావదూతిక. అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.
భావదూషితములు. అం. సార్థాలము, గార్దభము, జౌష్ఠ్యము, పాండరీకము, విపరీతము, విణము, పారావతము, మాయూరము, మాషకము, భేరుండము, గారుడము. (చూ, అదూషితములు, వ్యాసకరణ బంధములు.)

భావాధ్యాయప్రమేయము. అం: చూ, ఉపవిద్యలు (417 పాఠటలో 14 చూడుము.)

భావన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తలఁపు: చూ, యోచన; 2. వాసనకట్టుట; అం. 3: చూ, దూతీచతుష్టయము. [పంచమిజభాషలు.

భావని. అం: చూ, పంచమజభాషలు: చూ, మాళవభాషప్రయోగము. అం: చూ, ప్రయోగములు.
భావబోధకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వ్యంజకము. 1.

భావము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. సత్తు: చూ, శక్తి. 1; 2. మనోవికారము: చూ, వికారము. 1; 3. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి 1; 4. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2; 5. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 6. ధాత్వర్థరూపక్రియ; 7: చూ, స్వభావము; 8: చూ, పదార్థము; 9: చూ, విభూతి. 1; అం. 10. రత్నాది (చూ, రతులు); 11: చూ, శుశూరిషలు; 12. (నాటకలక్షణమున) భావమున మనోవికారము బహిర్వ్యక్తమవుట. (చూ, భావములు) ఇది యువయువతీజనముల మనసులనుండి రసమునుబుట్టించే చేండును. రసము

నఁగాగతి. రసములుతోమ్మిది. (చూ, రసములు); 13: చూ, శృంగారచేష్టలు; 14: చూ, శుశూరిషలు. [స్ఫురించు.

భావముదయించు. సం. ఆ. క్రి. తోచు: చూ, భావములు. అం. 1. (నాటకలక్షణమున) విభావ, అనుభావ, సాత్వికభావ, వ్యభిచారిభావ, స్థాయిభావములని భావములైదు: చూ, స్థాయిభావములు; 2: తను, ధన, భాగ్య, పుత్ర, శత్రు, పితృ, భాగ్య, రాజ్య, లాభ, వ్యయ, వాహన, కళత్రభావములు. (చూ, లగ్నకానకత్వములు.)

భావలగ్నము. పా. జాతకునికి సూర్యోదయాది జననకాలమువఱకు నయిన ఘటికాగులను 5 చే భాగించవలెను. భాగింపఁగా వచ్చిన విభక్తము నొకచోటనుంచేకొనుము. శేషము మిగిలినదాని నొకటిగాఁజేయకొనుము. ఈ ఒకటిని బయివిభక్తముతోఁ గలుపుకొని యీ మొత్తము నొకచోట నుంచేకొనుము. జాతకుఁడు జన్మించిన వారాధిపతి అంశచక్రములో నేరాశియందుండునో రాశిచక్రములో నారాశి మొదలు పయికలిపిన మొత్తముసంఖ్యచే లెక్కింపఁగా నేలగ్నమగునో యదియ భావలగ్నమగును.

భావవికారములు. అం. అస్తి, జాయతే, పరిణమతే, వర్ధతే, అపక్షీయతే, వినశ్యతి. (6)

భావశబలత. అం: చూ, రసపదలంకారములు.

భావి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) కాఁగలది: చూ, భవిష్యత్తు. [లక్షీ. 3, ఆ. 128, 135.

భావించు. సం. ఆ. క్రి: చూ, యోచించు.

భావికము. అం. 1: చూ, అలంకారము. 3. (భూతభవిష్యద్వంబులను బ్రత్యక్షంబులుగఁ జెప్పట. ఉదా. — ఇదిగో యిప్పటికి సురాసుగులు యుద్ధమొనర్చుచేండుఁజూచితి.”); 2: చూ, గుణములు.

భాషితము. సం. వి. 1. పాండవబడినది: చూ, సంసక్తము; 2. కర్పూరాదులచేత వాసన కట్టినది: చూ, వాసితము.

భాషిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మానిని. 1. భాషముగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

భావుడు. సం. వి. అ. పుం.=బాబు (నాట్య పరిభాషయందు) విద్వాంసుడు: చూ, విద్వాంసుడు. [భవికము

భావుకము. సం. వి. అ. న.=బాగు: చూ, రూ-భావుకుడు. సం. వి. అ. పుం.=బావ: చూ, బావ. 1—2—3—4.

భావోదయము. అం: చూ, రసవదలంకారములు.

భావోక్తి. అం: చూ, భావికము. 1.

భావ్యము. సం. విణ. అవశ్యముకాదగినది.

భావ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=భాస. సంస్కృతాది: చూ, భాషలు; 2. మాట: చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, ప్రతిజ్ఞ. 1; 4. ప్రమాణము: చూ, శపథము; 5: చూ, సరస్వతి; అం. 6: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

భాషణము. సం. వి. అ. న.=బాస: చూ, సంభాషణము.

భాషలు. అం. (చూ, ఉపవిద్యలు 419వపాఠం.) తద్విశేషములు.—౧. అంధ్రము-అంధ్రము. (తె).—తెనుగు-తెలుగు; ౨. ఆపభ్రంశము; 3. (తె).—కనోజా-కన్నోజా, కన్నడము; ౪. (తె).—గుజరాతి-గుజ్జరాతి; ౫. గీర్వాణము, సంస్కృతము; ౬. ద్రావిడము. (తె).—అఱవము; ౭. (తె).—పార్షి; ౮. ప్రాకృతాది. సంస్కృతము, పాకృతము, కౌరసేని, మాగధి, పైశాచి, చూళికాపైశాచి, అపభ్రంశము, అంధ్రము; ౯. హరువు. ఇత్యాది. (మిగిలియున్నవానికి “చూ, సంస్కృతము.”)

భాషాంశములు. అం. 1. గాంధారి, కొహలే, శికిర, ఉత్పలే, గౌరి, నాదాంతరి, నీలోత్పలి, ఛాయ, తరంగిణి, గాంధారగతిని, రంజని. (11); అం. 2: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

భాషాశిష్టానము. అం: చూ, కళలు.

భాషావిశేషము. అం: చూ, కళలు.

భాషించు. సం. అ. కిరి: చూ, సంభాషించు.

భాషితము. సం. వి. అ. న. 1. మాట: చూ, శబ్దము. 2, విణ. 2. మాటాడినది: చూ, శబ్దము. 2.

భాష్యము. సం. వి. అ. న. 1. సూత్రవాద్యానగ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3; విణ. 2. మాటాడదగినది: చూ, సంభాష్యము.

భాష్యసింహాసనము. అం: చూ, సింహాసనములు.

భాసంతము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బెళగువ్వ; విణ. 2. చేక్కిది: చూ, సంస్థితము. 2.

భాసమానము. సం. విణ: చూ, ద్యోతమానము.

భాసలాప. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

భాసిల్లు. సం. అ. కిరి: చూ, ప్రకాశించు. (ఇట్లు ఉద్భాసిల్లు, నమద్భాసిల్లు)

భానుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

భానురము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పటికపుటాయి; విణ. 2. ప్రకాశించునది. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 139: చూ, శుభ్రము. 5.

భాస్కరమాలిక. అం: చూ, సంఖ్యాబద్ధము.

భాస్కరవిలసితము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (“భ, న, జ, య, భ, న, న, స గురువు గలది. 13 యతి. 25వ ఛందస్సు.”)

భాస్కరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

భాస్వంతుడు. సం. వి. త. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; విణ. 2. ప్రకాశించువాడు.

భాస్వదంశ. అం. ఏగ్రహంబునకైనను షోడశపర్వచేయఁగా ద్వాదశపర్వంబులున్నపర్వంబుల

వచ్చెనేని భాస్వరదంశయగును. [తుఁడు. భాస్వరుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భాస్వం

భి

భిండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాట్టి కొమ్మలూడ
లుగలచెట్టు: చూ, హ్రస్వకాఖాశము.

భిండిపాలము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-భిండివా
లము-భిండివాలము) హస్తప్రమాణమయిన
విడిచివాటుగుదియ, ఇరుపయలుగు కట్టి,
నృగము. రెండుమాఁడు చక్రములుగల
మాదిగకత్తి (అనికొంచు): చూ, ముప్పది
రెండాయుధములు: చూ, బాణము 1.

భిండివాలము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

భిండివాలము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

భిక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=బిచ్చము-బికిరము,
రూ-భిక్షము. 1. బిచ్చము: చూ, వేడి
కొలు; 2. బిచ్చమెత్తినవస్తువు; 3. కడికొ
లది అన్నము: చూ, సాదము.(1); 4. కూలి:
చూ, సంబలిక. 2; 5. కొలువు: చూ, నేవ. 1.

భిక్షము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

భిక్షించు. సం. స. కి: చూ, యాచించు.

భిక్షుకనేవ. అం: చూ, శకునరహితములు.

భిక్షుకుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం.=బిచ్చేగాఁడు.

1: చూ, యాచకుఁడు; 2: చూ, సన్యాసి.

భిక్షువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. బ్రహ్మచారి:
చూ, వటువు; 2: చూ, సన్యాసి.

భిత్తము. సం. వి. ఆ. న.=బద్ధ. తునుక: చూ,
శకలము. 4.

భిత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, భేదనము.
1; 2. గోడ: చూ, మఱుగుగోడ; 3.=బెత్త:
చూ, జోట్ట.

భిత్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పిడుగు;
2: చూ, భిత్తి. 2; 3. చల్లగడ్డ *: చూ,
శతమూలి.

భిత్తిబిడాలన్యాయము. పా. గోడమీఁది పిల్లి
వలె నిటునటుగాక యుండెననురీతి. (గోడ
మీఁది పిల్లివాటము.)

భిద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. భేదము: చూ,
వేటుపాటు. 1; 2: చూ, భిత్తి. 1; 3. భే
దోపాయము (ప్రక్కలొటకును, ప్రక్కలిం
చుటకును పేళ్ళు): చూ, స్ఫుటనము. (చూ,
భేదము. 4.)

భిదురము. సం. వి. అ. న. కొతివాలు, వజ్రా
యుధము: చూ, బాణము. 1.

భిన్నకుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు.
భిన్నగ్రంథిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద
బోడతరము*.

భిన్నపంచమజభాషలు. అం. దైవతభాషణ
శుద్ధభిన్న, వరాడి, వినాత. (4)

భిన్నపంచమి. అం: చూ, కనుజభాషలు.

భిన్నపంచమిజవిభాష. అం: కాసలి. (1).

భిన్నము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నీలరత్నదోషము:

చూ, రాయి; విణ. 2.=బిద్దము, పగిలినది;

3. దారితము, చీలినది: చూ, విచ్చిన్నము.

3; 4. విరిసినది; 5. వేటుపడినది: చూ;

వ్యస్తము. 1; 6. కూడినది: చూ, సహితము;

అం. 7: చూ, అర్థనోషములు; 8: చూ,

ప్రచారములు; పా. 9. భిన్నము; భాగము,

అంశము; అపూర్ణము; కలాసవర్ణము. (ఇం

దుకుసంబంధించిన శాస్త్రపరిభాషాపదములు.

౧. సంక్షిప్తభిన్నము, సంమిశ్రభిన్నము, చి

క్కయినభిన్నము; ౨. సంయుక్తభిన్నము;

3. అవిరామభిన్నము; వితతభిన్నము; ౪. దిశాంశ

భిన్నము; ౫. అపకృమభిన్నము; విషమభిన్న

ము; ౬. మిశ్రమభిన్నము; సంకరభాగాను

భిన్నము; ౭. కృమభిన్నము; సమభిన్నము;

సవ్యభిన్నము; ౮. అంశబోధకభిన్నము;

చిహ్నభిన్నము; ౯. లుప్తభిన్నము; ౧౦. సాధా

రణభిన్నము.) ఇత్యాది.

భిన్నలింగము. అం: చూ, వాక్యవోషములు.

(అందుదానిని మగవానితోఁగాని, మగవానిని అందుదానితోఁగానిఁబోల్చుట మొ.)

భిన్నవచనము. అం: చూ, వాక్యవోషములు.

(ఒకనిని అనేకులతోఁబోల్చుట).

భిన్నవరాళి. అం: చూ, హిందోళజభాషలు.

భిన్నపక్షజభాషలు. అం. గాంధారపిఠిక, చేల్లి.

స్వరపల్లి, నిషాదిని, తామ్రణ, మధ్యమ, శుద్ధ, దాక్షిణాత్య, పులిండిక, తుంబురు, పక్షభాష, కాళింది, లలిత, శ్రీకంఠిక, బంగారి, గాంధారి, నైంధవి (17). (చూ, భాషలు).

భిన్నపక్షజవిభాషలు. అం. ధారాళి, మాళవి, కాళింది, ఆదిపావాకపర్ధవి(4)(చూ, భాషలు)

భిన్నావళిత. అం: చూ, ఉత్కలకైశికభాషలు.

భిల్లుడు. సం. వి. అ. పుం. బోయడు: చూ, వ్యాధుడు. 1.

భిషక్కు. సం. వి. జ్. పుం: చూ, వైద్యుడు.

భిషజాత్మ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడ్డసరము* చూ, సింహాస్యము. [సాదము. (1).

భిస్స. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అన్నము: చూ,

భిస్సట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దగ్ధిక. మాడన్నము: చూ, సాదము (1).

భీ

భీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. భయము: చూ, సాధ్యసము

భీకరము. సం. విణ: చూ, భయంకరము.

భీకరుడు. సం. విణ: చూ, వెఱపరి.

భీతము. సం. వి. అ. న. 1.=భీతు: చూ, భీ;

విణ. 2. భయమునొందినది: చూ, సాధ్యసము.

భీతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.=భీతు: చూ, భీ;

2. పడఁకు: చూ, లోలము.

భీతిల్లు. సం. అ. కి: చూ, భయపడు.

భీతుడు. సం. విణ.=పేద: చూ, బీదవాడు.

భీత్యావస్థ. అం: చూ, అవస్థలు. (అతిచారమందున్న గ్రహము భీత్యావస్థను బొందును=అశుభము, ధననాశముగలుగును.)

భీభత్సము. అం. (వికృతము=వివృచ్చేయము): చూ, భీభత్సరసము.

భీభత్సరసము. అం. (జుగుప్సవలనఁబుట్టునది): చూ, రసములు, రసదృష్టులు.

భీభత్సుడు. సం. వి. అ. పుం.=వివృచ్చేయడు. అర్జునుడు: చూ, సుభద్రేశుడు.

భీమకాశేశము. అం: చూ, లింగములు.

భీమము. సం. వి. అ. పుం. 1. భయానకరసము: చూ, రసములు; విణ. 2. భయానకరసము కలది: చూ, భీషణము. 2.

భీమరథి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కాలరాతి: చూ, నది.

భీమలక్ష్మీప్రయోగము. అం: చూ, తంత్రములు.

భీమసేనుడు. సం. వి. అ. పుం. మారుతి: చూ, వృకోదరుడు.

భీమరామము. అం: చూ, ఆరామములు.

భీముడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ధర్మరాజు తమ్ముడు: చూ, సామిరి; 2. భీముడనురాజు: చూ, రాజు. 1; 3: చూ, శివుడు; అం. 4: చూ, పాండవులు; విణ. 5. భయంకరుడు: చూ, వెఱపరి.

భీమేశలింగము. అం: చూ, జ్యోతిర్లింగములు.

భీరుకుడు. సం. విణ.=పిటికి. రూ-భీలుకుడు: చూ, వెఱపరి.

భీరువు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వెఱపరియగు అడుది: చూ, స్త్రీ; 2. అడుది: చూ, స్త్రీ; ఈ. స్త్రీ. 3: చూ, పిల్లపీఠచేరి; విణ. 4: చూ, భీరుకుడు.

భీలుకుడు. సం. విణ: చూ, రూ-భీరుకుడు.

భీషణము. సం. వి. అ. పుం, విణ: చూ, భీము.

భీష్మము. సం. వి. అ. పుం, విణ.—పై.—

భీష్మసువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. గంగానది: చూ, నది.

భీష్మింఁచే. సం. ఆ. కి. మూర్ఖపుపట్టుపట్టు. భీష్మఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు; 2: చూ, శాంతనవుఁడు; 3: తాటిడాల్ దొర, తాటిపడగవాఁడు; విణ. 4: చూ, భీరువుఁడు.

భు

భుక్తము. సం. విణ. 1. తినఁబడినది: చూ, లీఢము. (తద్వి.—ఆనుభవంపఁబడినది అనుటకు.—చూ, లీఢము)

భుక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.—బూతి. భోజనము: చూ, సాపాటు; 2.—బుత్తి: ఆనుభవము, ఆనుభుక్తి, అనుభూతి, అనుభోగము, ఆస్వదనము—ఆస్వాదనము, ఉపభోగము, ఉపలంభము, నిర్వేళము. (తె).—కుడుపు.

భుక్తియ్యితము సం. వి. ఆ. న. ఎంగిలి: చూ, సంపర్కము.

భుగ్నము. సం. విణ. 1. పంగినది: చూ, పకిరిముము; 2. విటిగినది, రుగ్నము: చూ, వృక్షము. 1; 3. పంకరైనది: చూ, వేల్లితము. 2.

భుగ్వాది. అం: చూ, చూర్ణములు.

భుజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—బుజము. చేయి: చూ, హస్తము. 1.

భుజంగత్రస్త్రచేతము. అం: చూ, కరణములు.

భుజంగత్రాసిత. అం: చూ, ఆకాశచారులు.

భుజంగపర్యాయతము. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“య, య, య, యగణములు. 8 యతి. 12వ ఛందస్సు.”)

భుజంగభుక్కు. సం. వి. క్. పుం. పాఁపమేపరి, నెమలి: చూ, శిఖి. 2.

భుజంగమము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము.

భుజంగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.—పై.—

2: చూ, నిగళిము; అం. 3. గ్రహముల స్థిర రానులలో మధ్యమాఁడు పాదముల యం దున్న భుజంగము పట్టును. (చూ, నిగళిము, పాళము.)

భుజంగవిజృంభిత. అం: చూ, వృత్తము. 1. (“మ, మ, త, న, న, న, ర, స, వగణములు. 9 వ యింటను 19వ యింటను యతి. 28 వ ఛందస్సు.”)

భుజంగశిశురుతము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (“ఒక్కొక్క ఛాదమునందు రెండున గణములు ఒక యగణము గలిగినదై 9 వ ఛందస్సునంగుఁ బుట్టినది.”)

భుజంగాంచితము. అం: చూ, కరణములు.

భుజంగాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సర్పాక్షి*.

భుజంగుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం.—బొజుఁగు. రూ—

భుజగుఁడు: చూ, విటుఁడు.

భుజకీర్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, బాహుపురి.

భుజగమము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భుజంగమము.

భుజగము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

భుజగాశనుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.

భుజపత్రము. సం. వి. ఆ. పుం.—బుజేపత్తిరి*: చూ, లేఖనము. 3.

భుజబంధము. సం. వి. ఆ. పుం.—బొజేబందు: చూ, భూషణము. 2.

భుజమధ్యమము. అం: చూ, ఉత్తమక్షేత్రములు.

భుజములు. అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు.

(పురుషునకు.—కరికరసమములై మోఁకాళ్ల

పఱకు పొడవులైన భూపాలుఁడగు. కుఱచే

లైనదాసజీవి.); 2; చూ, స్త్రీలక్షణాంగ

ములు. (స్త్రీకి.—తీగెలపలెను తామర

తూండ్లపలెను మెత్తనైన సుఖనతియగు,

దక్షిణావర్తమున్న బలివ్రతయగు. వామా

శర్తమయిన దరిచురాలగు. రోమములేకున్న భోగియగు. రోమముగలిగి సన్నములైయున్న ముగడు చేచ్చుచు; పా. 3. వీరికిఉపమానములు. — తామరతూండ్లు, పూవులదండలు, తీరెలు.

భుజశిరస్సు. సం. వి. ప్. న. మాఃపు: చూ, స్కంధము. 1. [వక్షము.

భుజాంతరము. సం. వి. ఆ. న. తొమ్ము: చూ, భుజి. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని:చూ, వహ్ని. 1. భుజించే. సం. స. క్రి. తిను: చూ, సాపదా. భుజివ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పరిచారిక:చూ, స్త్రీ; 2: చూ, వేశ్య.

భుజివ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. చేతకట్టుకొనెడు తోరము: చూ, నూత్రము. 1.

భుజివ్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పరిచారకుడు; విణ. 2: చూ, స్వతంత్రుడు. భువనము. సం. వి. ఆ. న. 1. జేగము: చూ, దేశము; 2. ఉదకము: చూ, సలిలము; 3. ఆకాశము: చూ, సురవర్త్రము.

భువనేశ్వరము. సం. వి. ఆ. న. చేట్టుబవంతి: చూ, సదనము. 1. [లోకములు.

భువర్లోకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ఊర్ధ్వ భువి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, భూమి. 1;

2: చూ, స్థానము. 1.

భుసుండికి. అం: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: (చూ, బాణము. 1.)

భూ

భూ. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. =బువి: చూ, భూమి. 1. భూకదంబము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నేల కడిమి*.

భూకము. సం. వి. ఆ. న. 1. =బొక్క, చిలము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. కాలము: చూ, సమయము. 1.

భూగోళము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. భూమండలము; 2. లోకజ్ఞానమును కలిగించే గ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3; అం. 3: చూ, దానములు.

భూగృహము. సం. వి. ఆ. న: చూ, నేలమలె. భూచారులు. అం. సమపాద, అర్ధగతి, స్థిరావర్త, త్రయీషిత, ఊహావృత్త, తాడిత, బద్ధ, జనిత, ఉచ్చండిత, స్వంతిత, శకబాస్య, అవ్యందిత, సమాసాదితమత్తలీ, మత్తలీ, ఏకాకి, కీర్ణత. (18)

భూజము. సం. వి. ఆ. పుం. పుడమిపుట్టు: చూ, వృక్షము.

భూజాని. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2. రాజు: చూ, రాజు. 1.

భూజావధానము అం: చూ, కళలు. [యము. భూతకాళము. అం. కడచినది: చూ, కాలత్రీ భూతకేశము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, మరులుజేడ*; 2: చూ, మాంసి. 1.*.

భూతదయ. అం: చూ, మానసికపూజా కుసుమములు. [భూమి. 1.

భూతధాత్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేల: చూ, భూతనాథుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బూతనాథుడు. 1.

భూతబలి. అం. బడిమి: చూ, యజ్ఞములు.

భూతమంజరి. అం: చూ, హిందోళజభాషలు.

భూతము. సం. వి. ఆ. న. 1. పృథివ్యాది: చూ, భూతములు; 2. =బూచి-బూతము, పికాచాది: చూ, సోఁకుడు. 1; 3. పాగిణి: చూ, హంసుడు. 2; అం. పుం. 4. =బూచి. కృష్ణచతుర్దశి. చతుర్దశి (అని కొందఱు): చూ, తిరులు; 5. (పికాచము): చూ, దేవతాభేదము; విణ. 6. తగినది: చూ, సమీచీనము. 4; 7. కడచినది: చూ, వృత్తము. 7; 8. నిక్కువమయినది: చూ, సత్యము. 5; 9. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము;

10. వెలసినది: చూ, సంభూతము, 11. (ఉత్తరపదమైనచో) సమానమైనది: చూ, ముషము. 2; ఆ. న. 12. = బూది: చూ, భస్మము; అం. 13: చూ, క్రియాకాలములు.

భూతములు. అం. పృథివి, అక్షు, తేజము, వాయువు. ఆకాశము (భూమి, నీరు, కాంతి, గాలి. ఆకాశము) (5)

భూతయజ్ఞము. అం. (భూతబలి): చూ, మహాయజ్ఞములు (యజ్ఞములు).

భూతవేశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవాదిలి*: చూ, వాదిలి.

భూతశిలాపాతము. అం: చూ, కళలు.

భూతసర్గము. అం: చూ, సృష్టిసర్గములు.

భూతాత్మము. అం: చూ, ఆత్మలు.

భూతాత్మ్యము. సం.వి. ఆ. పుం. 1: చూ, శరీరము; అం. 2: చూ, ఆత్మలు.

భూతాత్మ్యండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బ్రహ్మ. 1. [విగ్రహములు.

భూతానుగ్రహించేదము. అం: చూ, వింశతి

భూతార్థకము. అం: చూ, భూతకాలము. (దీనిని లిట్టుఅందురు.)

భూతార్థవాదము. అం: చూ, అర్థవాదములు.

భూతావాసము. సం. వి. ఆ. పుం. తాండ్ర*: చూ, సంపర్తము. 3. [వాహితుండు.

భూతావిష్టండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ప్రేత

భూతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. విశ్వర్యము: చూ, సంపత్తి. 1; 2. సంపద: చూ, సంపత్తి. 1, 3. =

బూడిద-బూది: చూ, భస్మము; 4. సత్త:

చూ, సత్త్వము. 1; 5. పుట్టుక: చూ, సంభ

వము. 1; 6. ఏనుగు శృంగారము: చూ, హస్తీ.

భూతికము. సం. వి. ఆ. న. రూ-భూతీకము.

1. ఓమము: చూ, యవాని; 2. కర్పూరము:

చూ, సిరము; 3. కామగచికనవు: చూ,

హరిత (తృణము. 1.); 4. చీరపురుకనవు: చూ, హరిత (తృణము. 1.); 5. వాసనగడ్డి*: చూ, హరిత. (తృణము. 1.); 6. నేలవేము*: చూ, భూనింబము.

భూతిలకము. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("భ, భ, ర, స, జ, జ గురువులు. 12 యతి. 19వ ఛందస్సు.")

భూతీకము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-భూతికము.

భూతుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నూనుండు. 1.

భూతులసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేలతోశసి*: చూ, హరిప్పియ [కము. 5. *

భూతృణము. సం. వి. ఆ. న: చూ, భూతి

భూతేసుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బూమేలతేండు

భూతోద్ధామరము. అం: చూ, తంత్రములు.

భూత్కృతి. అం: చూ, రతిధ్వనులు.

భూదారము. సం. వి. ఆ. పుం. పంది: చూ, నూకరము. [నూండు.

భూదేవుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బ్రాహ్మ

భూధరము. సం. వి. ఆ. పుం. నేలతాలుపు:

చూ, హిమాలయము (పర్వతము.)

భూధాతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, నేల యుసిరిక *

భూనాగతైలము. అం: చూ, తైలములు.

భూనింబము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నేలవేము*.

భూనుతము. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("ర, స,

భ, భ, గగములు. 10 యతి. 14వ ఛందస్సు.")

భూపతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, నేలతేండు.

భూపది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మల్లె*: చూ,

హసంతి. 2.

భూపరీక్ష. అం: చూ, ఉపవిద్యలు. [గొట్టు.*

భూపాటలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, నేలకలి

భూపుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భూపతి.

భూపూగము. సం. వి. ఆ. పుం. తోటపోక*:

చూ, పోక.

భూబదరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, నేలచేను*. భూభరణధురీణత్వము. అం: చూ, నాయకస్వ రూపము.

భూభుజుడు. సం. వి. జ. పుం: చూ, భూపతి.

భూభృత్తు. సం. వి. త్. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2: చూ, భూపతి.

భూమి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. = బూమి. (ఉదకము వలనబుట్టినది): అదితి, అనంత, అబ్ధిమేఖల, అసని, ఇజ్య, ఇడ, ఇర, ఇల-ఇశ, ఉర్వి, కల్యాణి, కాశ్యపి, కీటకము, కు, కుంభిని, కేదరము-కేదారము, కేలి-కేలి. తు, తుమ్, తుమ-త్మా, క్షితి, క్షేత్రము, క్షోణి, క్షోణి, ఖండిని, ఖగవతి, ఖలము, ఖస్తని, గంజ, గంధమాత, గంధవతి, గహ్వరి, గిరికర్ణిక, గిరిస్తని, గోత్ర-గోత్రము, గోవు, గౌరి, ఘ, ఘనశోణి, చతురంత, చత్వరము, జగతి, జగద్వహ, జీవ, జ్యా, ట, తరి, దాక్షాయణి, ధర, ధరణి, ధరితి, ధాతి, ధాతేయి, ధారణి, విశ్వల, పాంసుల, పృథవి-పృథివి-పృథ్వి, పృతిష్ఠ, భరణి, భువి, భూ, భూతధాతి, మధ్యమలోకము, మర్త్యము, మహాకాంత, మహి, మాత, మేదిని, రత్నగర్భ, రస, వసుంధర, వసుధ, వసుమతి, విపుల, విశ్వ, విశ్వంభర, సముద్రాంబరమేఖల, సర్వంసహ, సహ, స్థిర, స్వస్తని, హరిపియ. (తె. ప).—నేల, పంటవలతి, పత్తు, పయిడిచూలాలు-పైడిచూలాలు, పుడమి, బువి-బూమి, మను-మన్ను, లచ్చి నవతి. (మిగతవానికి “చూ, హరిపియ. 2.”); తద్విశేషములు. - ౧: అంతర్వేది, కుశస్థలి, కోటిఫలి, గయ, తీర్థము, పుష్కరము, ప్రయాగ-ప్రయాగము ఇత్యాది పుణ్యక్షేత్రములకు: చూ, క్షేత్రములు, దేశములు; ౨: అక్షతలు; ౩: అణవీనము, అణవ్యము; ౪: అధిత్యక;

౫: అనీకస్థము, రణఖలము. (తె).—పాలి కలను; ౬: ఆనుపము-అనుపము. (తె).—కీసిరునేల-కీర్నిరునేల, నీరుముంపు; ౭: అపగ్రహతము, ఇంద్రాననము, ఇరిణము-ఈరణము-ఈరిణము, ఉషము-ఉషరము-బౌసరము, క్షౌరమ్మత్తిక, క్షౌరభూమి, ఖిలము, గుంజ. (తె).—ఉష్పన, ఉష్పమన్ను, ఉషనర-ఉషరము, కారపుమన్ను; కారము, కారు, చేగ-చేగడు-చేగుడు-చేడు-చేవుడు-చాట-చాడు, చేపటినేల-చేవుటినేల, పాండవనీడు-పాడవనీడు, పాడవ, బంజేరు; ౮: అవతారము. (తె) —కగవాచ; ౯: (తె) —అశము; ౧౦: ఆజి; ౧౧: ఆసితము, గవీనము; ౧౨: ఖని-ఖాని, గంజ, చామికరము (తె).—గని; ౧౩: ఆధకికము; ౧౪: ఆలూనశాలిమలము; ౧౫: ఆశితము-ఆసితము, గవీనము; ౧౬: ఆనురీణము; ౧౭: ఇక్షుశాకటము, ఇక్షుశాకినము; ౧౮: (తె).—ఉట్టు, ఉష్పశము, నట్టు-నెట్టు; ౧౯: ఉద్వాహనము, శంభాకృతము-సంభాకృతము; ౨౦: ఉపకుంతము; ఉపశల్యము, ౨౧: ఉపత్యక; ౨౨: ఉప్తక్ష్మిష్టము, ఉప్తము, బీజాకృతము, బీజావాపితము; ౨౩: ఉమ్యము; ౨౪: ఉర్వర-ఉర్వర. (తె).—పంటపాలము; ౨౫: (తె).—ఎడరు-ఎడారి-ఎడారు, పట-పట్ట, బయలు-బయలు-బైలు; ౨౬: (తె).—ఒడ్డొణకము; ౨౭: బౌమినము; ౨౮: కత్తుము, కచ్చము. (తె).—కనెము-కస్సెము; ౨౯: కచంగల; ౩౦: కర్మభూమి, కృష్ణభూమి, (తె).—నల్లనేల, రేగటినేల, రేగడ-రేపడ; ౩౧: (తె).—కడిమిడి; ౩౨: (తె).—కటినేల; ౩౩: కాంగవీనము; ౩౪: కాచము, క్షౌరము; ౩౫: కాపృథ్వి, కామృత్తిక; ౩౬: కామలము, కుముదము, ధవ్యము, నిర్జల

భూమి, మరుధరిత్రి, మరువు. (తె).—ఎద్దడి
 నేల, పుంజీ; 32: కాలపాలకము; 33: (తె).—
 కుంటనేల; 34: కుట్టిమము, తలిమము,
 (తె).—నేలకట్ట; 35: కులకము-కుల
 ము, జాంగలము, ధన్యము, స్థూపము,
 స్థలము, స్థలి. (తె).—ఇంకుప, గర
 పనేల-గరుపనేల, గరుము-గరువు, గరు
 ను, దిబ్బ, మిట్ట, మిట్టు, మెండు, మెట్ట,
 మెరక, మేడు, వెలిగడ; 36: కృష్ణము,
 సీత్యము; 37: కేదారము, క్షేత్రము, ఖం
 బు, గోత్రము, తటము, నిష్కుటము,
 చవ్రము, వారటము, సీమ. (తె).—ఆప,
 ఊడుపుమడి, కయ్య, గుడ్డము-గుడ్డము,
 చెలక-చెలిక-చెల్క, చేను, సంజే, మడి,
 వరినుడి, పాలము, వేవిలి, సంజే; 38: కై
 దారకము - కైదారము - కైదారికము -
 కైదారిణము - కైదారిము, క్షైత్రము,
 పాంకుమధ్యము; 39: (తె).—కొఱుకు-
 కొఱును, చెలిక, పరిగచేను; 40: కాద్ర
 పీణము; 41: కాలుత్తీనము-కారుత్తీనము;
 42: (తె).—కీవాడ-కీవాడ; 43: ఖండి
 కము, హరేణువు. (తె).—కండిక, లంక
 నవళ్లు, లంకపాలము; 44: (తె).—గంజే,
 చేను, పాలము, మాగాణి, మాగిలి;
 45: గంభీరము-గంభీరము, నిమ్మము. (తె).—
 ఆప, ఉద్దరి, గొల్లము, బడవ-బడువ-బాడ
 వ-బాడువ; 46: (తె).—గయాళు; 47:
 గోపిచందనము-గోపీచందనము; 48: చర
 ణము; 49: చాణకీనము; 50: (తె).—
 చిక్కిమన్ను, బంకమన్ను, రేగడి-రేవడి;
 51: చిల్లము; 52: (తె).—చేలిగరువు,
 53: (తె).—జిపె; 54: (తె).—జిరా
 యితీ; 55: (తె).—జేడియ-జేడ; 56:
 (తె).—తలపాలము; 57: (తె).—తాళలి; 58:
 తిబ్బము, తైలగము. (తె).—నూపుచేను;

ఒక: తృతీయాకృతము, త్రిగుణాకృతము,
 త్రిసీత్యము, త్రిహల్యము; 59: (తె).—
 తొట్టు; 60: (తె).—దుకాణము; 61:
 (తె).—దొడ్డి, పెడలు, పెరడు, పెళ్ళు;
 62: ద్రాణికము; 63: ద్వితీయాకృతము.
 ద్వి సీ త్య ము, ద్వి హ ల్య ము, ద్వి గు
 ణా కృ త ము; 64: నా ర ట్ట ము,
 వివీతము. (తె).—కంచీయ-కంచె, కర,
 కొరక, కొరన, కొఱుకు, కొఱును, చెలిక-
 చెల్క, దొడ్డి, పాలము, వీటినేల, వీడు,
 లంక; 65: (తె).—పంపు; 66: (తె).—
 పడవ; 67: (తె).—పడువ, పల్లము;
 68: పరిసరము. (తె).—పరగడ-పరవడ-
 పఱగడ-పఱగడము; 69: (తె).—పాట
 పాలము; 70: (తె).—పాటినేల, పాండు;
 71: పార్థివము; 72: (తె).—పాలగ
 రువు, పాలమన్ను, సుద్ద, డల్లి;
 73: (తె).—పుల్లుడి; 74: (తె).—
 పూడిక, పూడు; 75: (తె).—పాత్రము;
 పారంబోకు-పారంబోకు; 76: (తె).—
 పోడు; 77: బ్రహ్మచర్యము; 78: భంగ్య
 ము, భాంగీనము; 79: బహిర్దేశము, బహి
 ర్భూమి. (తె).—మఱుగుదొడ్డి, మఱుగు
 పెరడు; 80: మృతాలకము-మృతైలకము,
 మృత్తిక, మృత్తు, మృత్స, మృత్స్ని. (తె).—
 తొగరి-తొవరి; 81: మృత్తిక, మృత్తు.
 (తె).—పారి, మట్టి-మట్టియ, మను-మన్ను,
 మిత్తిక; 82: మృత్స, మృత్స్ని; 83: లవ
 ణాకరము. (తె).—ఉట్టు, ఉప్పళము,
 ఉప్పిలము, ఉప్పవము, ఉప్పబట్టి, మహ
 లు-మారు, పఱ-పట్టి; 84: (తె).—విగిరి,
 విరిగి-విరివి-విటిగి; 85: వైహీయము;
 86: శర్కర, శర్కరలము; 87: శోణము
 త్తిక. (తె).—ఎఱ్ఱగరువు, ఎఱ్ఱమన్ను;
 88: సమోద్వి. (తె).—చేదను-చేదును.

౯౫: సర్వదుంబాలా; ౯౬: సికిత, సైకతము.

(తె).—ఇసుకదిన్నియ—ఇసుకదిన్నె, ఇసుకదిబ్బ, ఇసుకనేల; ౯౭. స్పండిలము.

౯౮: హల్య. ౯౯: హస్తినిఖము, మాలకము.

(తె).—తిన్నె, దిబ్బ. (మిగతవానికి “చూ, హరి ప్రియ. 2”)(ఇందలి పదముల అర్థవివరణాదులను శ్రీ రికాపదములకడఁజూడుము. మఱియు ఇందుగల శబ్దములుకొన్ని “ఓకానాక చోటు.”

అను నర్థమందుఁగూడ వర్తించును: చూ, స్థానము. 1.); 2. చోటు: చూ, స్థానము.

1; అం. 3: చూ, దానములు; 4: చూ, దిశలు.

భూమిక. సం. పి. ఆ. స్త్రీ. 1. మాటువేషము:

చూ, వేషము. 2; 2. రచన: చూ, విషయ

నూచిక; 3 = బూమె. కవటము: చూ,

నూత్నము. 2.

భూమికర్కారువు. సం. వి. ఉ. పుం. నేలగు

మ్మడి* (ఇదె నల్లనేల గుమ్మడి): చూ,

సర్వతోభద్ర. [గ*: చూ, సంపద.

భూమిచంపకము. సం. వి. అ. పుం. నేలసంపె

భూమిజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సీత, శ్రీరా

మునిభార్య: చూ, భార్య; వా. 2: చూ,

నాగటిచాలు; వా. 3: చూ, హోదిని (నది)

భూమిప్రధానహేతుకము. అం: చూ, శత్రు

వుతోడిసంఘలు.

భూమిజంబుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ,

నేలనేరేడు. *; 2: చూ, నారింజి*.

భూమిజంబువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, నేలనే

రేడు. *.

భూమిజుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగార

కుడు: చూ, రాహువు. 2; 2. నరకాసు

రుడు: చూ, మహీసుతుడు.

భూమిస్పృశుడు. సం. వి. శ. పుం. 1. కోమ

టి: చూ, వైశ్యుడు; 2: చూ, మనుష్యుడు.

భూమ్యాలకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేలయుసిరిక:

చూ, శివ. 4.

[హేరాశము.

భూయస్సు. సం. విణ. (స్). అధికము: చూ,

భూయిష్టము. సం. విణ. —పై.—

భూరి. సం. వి. ఇ. న. 1. బంగారు: చూ,

లోహము. 1; విణ. 2: చూ, భూయస్సు;

అం. 3: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

భూరిశేన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సంబరేను *.

భూరిమాయము. సం. వి. ఆ. పుం. నక్క: చూ

స్వగాలము.

భూరిమాయపు. సం. వి. ఉ. పుం. —పై.—

భూరిరంధ్రము. సం. వి. ఆ. పుం. అట్టు: చూ,

భక్తిము. [చూ, హస్తిని.

భూరుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గురుగు *:

భూరుహము. సం. వి. ఆ. పుం. పుడమిపుట్టు:

చూ, వృక్షము. [చూ, లేఖనము. 3.

భూర్జపత్రము. సం. వి. ఆ. పుం. = ఋజిపత్తిరి*:

భూర్జము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై.—

భూలింగశకునిన్యాయము. పా. తానాకరికి

గూడదని చెప్పినకార్యము తానే చేయు

నమరీతి.

భూలోకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ప్రపంచ

ము: చూ, లోకము. 1; అం. 2: చూ,

ఊర్ధ్వలోకములు. (చూ, భూగోళము.)

భూవరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పుడమిఁజేడు:

చూ, రాజు. 1. [కువలయము. 3.

భూవలయము. సం. వి. ఆ. పుం, న: చూ,

భూశయ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నేలపడక.

భూష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, భూషణము. 2.

భూషణధ్వని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అఘాతము:

చూ, స్వరము. 2.

భూషణము. సం. వి. ఆ. న. 1. అలంకరణము:

చూ, భూషణము. 2; 2: ఆ, అమ్. అంకము,

అట్టము, అలంకారము, అలంకృతి, అలం

కియ, అవలేపము, ఆకల్పము, అబంధము,

అబద్ధము, అధరణము, ఋ, కండళము, కలా
పము, జ, సేవధ్యము-సైవధ్యము, పరిష్కా-
రము, పరిష్కృతి, పృతికర్మము,
పృతినరము, పృసాధనము, భాంశము;
భూష, మండనము, మండము, లలామము,
విభూషణము, వేషము, శ్రీ.(అవ్య).— అల
ము, అక్. (తె).— ఒడమి-ఒడమె, ఒప్పిదము,
కయినేత-కైనేత, గోపులు, చిన్నినము,
చిన్నిపువు, చిన్నిపూతెను, తొడవు-తొ
డువు-తొడుగు-తొడ్డు, నగ, నీలు, పాటన,
మిన్న, రవణము, పన్నియ-పన్నె, వేసము,
సామ్మ, హావణిక. (మిగతవానికి “చూ,
హావణిక. 2.”); తద్విశేషములు. — ౧: ఆ
శ్వాభరణము, ఆదానము, గండము, భాం
డము. (తె).— గుట్టపుతొడవు; ౨: (తె).—
గణెము; ౩: గింశి; ౪: (తె).— తిరు
కాపు; ౫: పృసాదనము. (తె).— పసడన
ము; ౬: కంతభూషణ. — (౧): (తె).— అడ్డి
గలు; (౨): (తె).— అటడా - అటడు;
(౩): ఆ, ఉత్సాహము, కంతనూత్రము, మంగళ
నూత్రము, కతమానము, నూత్రితంతువు.
(తె).— తాలి, తాలిబొట్టు, పుస్తె,
బొట్టు, బొట్టుదారము, మిమమ; (౪): (తె).—
ఉత్తండము-ఉత్తండాలు. (౫): ఉరన్నా
త్రిక, కంతభూష, భూషణము, కంతమాల,
కంతనరము, కంతాభరణము, కంతి, కంతిక,
గైవము, గైవేయకము-గైవేయము, చి
లనీలిక-చిలమోలిక; (౬): (తె).— కంటసరి,
కంటియ-కంటె; (౭): (తె).— కట్టాసి
గుండ్లు; (౮): (తె).— గజ్జెలపట్టెడ, దవురు
గళ్ళి; (౯): గలమేఖల-గళ్ళమేఖల, నూత్రా
లి. (తె).— కుతికంటు-కుత్తికంటు; (౧౦):
(తె).— గోధుమపూసలు; (౧౧): (తె).—
గోళ్ళకుతికంటు; (౧౨): (తె).— చిలుక

తాలి; (౧౩): (తె).— తరగతిగుండ్లు; (౧౪):
(తె).— తీగ - తీగియ - తీగె - తీవ-
తీవియ - తీవె, తీగెమెడనూలు; (౧౫):
(తె).— నాగ పడగల దండ; నాగప
డగలు; (౧౬): (తె).— నాను, నాను,
కోవి; (౧౭): (తె).— పట్టెడ; (౧౮): (తె).—
పయిడికంటి-పైడికంటి; (౧౯): (తె).—
పలకసరి-పలుకసరి; (౨౦): (తె).— పుంజోల
దండ; (౨౧): (తె).— వికిరి; (౨౨): మకరకంటి.
(౨౩): (తె).— మల్లెమొగ్గలు; (౨౪): (తె).—
మెడనూలు; (౨౫): వ్యాఘ్రనఖము. (తె).—
పులిగోరు; (౨౬): (తె).— సరడు, హారము,
హారవిశేషములు: — (౨౭): అర్ధమాణవకము;
(౨౮): అర్ధరత్న, కలాపకము; (౨౯): అర్ధహారము;
(౩౦): గుచ్చకము-గుచ్చుము-గుత్సము; (౩౧): గు
చ్ఛార్ధము, గుత్సార్ధము; (౩౨): గోపుచ్చము,
గోస్తనము. (౩౩): మాణవకము; (౩౪): ఏక
యష్టిక, ఏకనరము, ఏకావళి. (తె).— ఒంటి
పేటదండ; (౩౫): నక్షత్రమాల, మజియు. —
(౩౬): కంకణము; (౩౭): కంతనూత్రము,
దామము, సరము, హారము. (తె).—
కోన, చేరు-చేటు, తావడము-తావళము,
జిగిని, దండ, పేరు, వడము, సరి, సరిగ-
సరిగె, సోగు; (౩౮): కకుప్ప. (తె).— సంపెం
గదండ; (౩౯): (తె).— కట్లదండ, ఉత్తరిగ,
గుబ్బసరము; చీరము, బన్నసరము-బన్నసరి,
ముత్తడము; ముత్తెసరము-ముత్తెసరి; మెఱుఁ
గు నల్లలు; (౪౦): గర్భకము.
(౪౧): చంద్రచ్చందము; (౪౨): చతుష్కి;
(౪౩): చాటుకారము; (౪౪): (తె).— టీకా;
(౪౫): తరలము-తరళము; (౪౬): (తె).—
తిరుమణిపడము; (౪౭): దండము, దండిక;
(౪౮): నేవచ్చందము; (౪౯): నిష్కము, సత
కము-పడకము; (౫౦): (తె).— నేవడము-
నేవలము-నేవళము, నేహరము; (౫౧): పంచ

సరము. (తె).—బన్నసరి:(౧౨): (తె).—
పున్నెముడుపు; (౧౩): పొలంబము-పొలం
బము; (౧౪): పొలంబిక; (౧౫): యష్టి.
(తె).—పేట. (౧౬): లంపెన-లంపెన;
(౧౭): లలంతి. (తె).—గొలుసు, జింజిరి,
తాళి-తాళి;(౧౮): (తె).—సరపణి-సరిపణి-
సరిపణి-సరిపెన; ౨. కటిభూషణులు: (౧): అం
గనము, ఈ, ఓధ్యాణము, కత్త్య, కటిత్ర
ము, కటినూత్రము, కాంచి, కక్వరి. (తె).—
అంగళ, ఒడికట్టు, ఒడిదారము, ఒడ్డణము-
ఒడ్డణము, కమరు-కమ్మరు, తీగ-తీగెను-
తీగె, తీవ-తీవియ-తీవె, పడచల, మొల
కట్టు, మొలనూలు; (౨) (తె).—అంగబిల్లి;
(౩): అత్యూహము, చిత్రమేఖల; (౪): కలా
పము; (౫): (తె).—గద్దగోరు-గద్దగోరు;
(౬): (తె).—గునామొలనూలు;
(౭): (తె).—పాలెలు; ౮. కర్ణభూషణులు:-
(౧): (తె).—అంటుజోడు, అంటుపొంగులు,
అవతంసము, ఉత్తంసము, కర్ణపత్రము, కర్ణ
చర్పణము, కర్ణపాలి, కర్ణపూరము, కర్ణ
ముకురము, కర్ణలత, కర్ణవేపుకము, కర్ణవేపు
నము, కర్ణాంధువు - కర్ణేంధువు, కర్ణిక,
తాటంకము - తాడంకము, తాళ
పత్రము, పాళి, బాలిక; (౨): (తె).—
ఆకు; (౩): కమ్మ, చెవియాకు-చెవ్వాకు, చెవుల
పూవులు; (౪): (తె).—కుంపెన,
కుంపెనకుమ్మలు; (౫): (తె).—ఒంటు;
(౬): (తె).—కంటిలు-గంటిలు; (౭): (తె).—
కత్తెరబావిలి; (౮): (తె).—కమ్మి,
(౯): కుండలము, కుబ్జము. (తె).—కుండ
పొంగులు, తమ్మంటు, తమ్మియ, పొంగులు-
పొంగులు; (౧౦): పాలిక, రిత్న
తాటంకము. (తె).—కమ్మనంజేలు,
పంజేలకమ్మలు-పాంజేలకమ్మలు; (౧౧):
(తె).—కుంపెన, గుమ్మతీలు; (౧౨):

(తె).—కుమ్మే; (౧౩): (తె).—కుట్టుకాడ,
కుట్టుపొంగులు, పొంగులు; (౧౪): (తె).—
గవ్వడసరము, చెంపకట్టి, చెంపసరము;
(౧౫): (తె).—చెందిరిక-చెందిరిక;
(౧౬): (తె).—చేమంతిపువ్వు; (౧౭): (తె).—
చేవుకలులు-చాకలులు, చేవుకట్టులు-
చాకట్టు; (౧౮): (తె).—జేంపులు;
(౧౯): (తె).—దుద్దులు; (౨౦):
(తె).—పడగ; (౨౧): (తె).—పూగమ్మ;
(౨౨): (తె).—బవిర; (౨౩): (తె).—
బావిలి; (౨౪): (తె).—బావిలిగొలుసు;
(౨౫): (తె).—బిల్లి; (౨౬): (తె).—
బుగడ-బుగడ, (౨౭): (తె).—బుగడ
గొలుసు; (౨౮): మకరకుండలము; (౨౯):
(తె).—మద్దికాయలు, (౩౦): (తె).—
రాచే-రావిచేక; (౩౧): (తె).—లకా-
కు; (౩౨): (తె).—విచ్చేటాకు; ౯. నాసా
భరణములు:—(౧): అర్ధచంద్రిక; (౨):
(తె).—కలావరు-కళావరు; (౩): (తె).—
కోలాటకమ్మ; (౪): (తె).—నత్తు; (౫):
నాసాభరణము, నాసామణి. (తె).—అడ్డ
బాస, ముంగర-ముక్కర-ముక్కెర,
ముక్కుముంగర; (౬): (తె).—ముక్కు-
గమ్మి-ముక్కుపొంగు; (౭): (తె).—బులాకి,
బులాకు; (౮): (తె).—జేసరి; ౧౦. పాదభూషణులు-
(౧): అందుకము, కేకయము, ఝు, తండికి
ము, తులాకోటి, నూపురము, పాదకటకము,
పాదాంగదిము, మంజీరము, శింజీసి, హంస
కము. (తె).—అందియ-అందె, గడపెండ్
రము-గండపెండారము, పాగడము-పాడ
గము-పాడము-పాడహము-పాడిగము, పెం
డరము-పెండారము-పెండియము-పెండె
ము-పెండెరము-పెండేరము; (౨): కరవర్తక;
(౩): కింకిణము-కింకిణి, త్తుద్రీఘంటిక, ఘ
ఘంటారవ, ఘర్షరి. (తె).—గజ్జియ-గజ్జె,
చిలుగంట, బరుజే, బురజే. బురుజే, మున్నె-

మూవ; (౪): (తె).—గజ్జెగొలుసు, పాంజే
బు-పాంజేలు; (౫): (తె).—గొలుసు, జేల్లి
పెండెము; (౬): (తె).—చేట్టు; (౭): (తె).—జేం
గియ-జేంగె; (౮): పుంపుణి; (౯): (తె).—
తోడా; (౧౦): పాదాంగు కిమవిభూష
లు. (తె).—చిటికినబొద్దులు-చిటికెన
బొద్దులు-చిటిబొద్దులు; పిల్లాడి-పిల్లాణి,
గిజ్జిపిల్లాడి, కిచ్చిలికాయ; మట్టియలు-మ
ట్టెలు; (౧౧).—అనికన్డము, పిరమన్డ
ములు. (తె).—పిరమన్డయలు-పిర
మన్డెలు-పిరమున్డయలు-పిరమున్డెలు;
(౧౨): (తె).—పారాణి; (౧౩): (తె).—
మట్టియ-మట్టె, మించే, మెట్టియ-మెట్టె;
౧౪. కిర్రాభూషలు.—(౧): ఆనతంసము,
ఆపిడము, ఉత్తంసము, కభూ
షణము, తిరికిభరము, నాగరము, నిరూ
హము, పాతధ్య, పీడ, పరిభ్రష్టకము,
శిఖి, శేఖరము. (తె).—కచ్చే, కజవాడు.
కుప్పియ-కుప్పె, తలాబము, తురా-తురాయి,
సిగదండ, సిగబంతి; (౨): (తె).—ఒగిదిగ,
కొప్పవల; (౩): (తె).—కుచ్చే, జేడగంట;
(౪): (తె).—చేమంతిపువ్వు; (౫): (తె).—చేరు
చేక్క-చేటుచేక్క-చేర్చుక్క; (౬): (తె).—
చేందురుకూనలు, చేందురువంకలు; (౭): (తె).—
జేడల్ల; (౮): (తె).—జేల్లి; (౯): (తె).—
జిలిబిలిజిల్లి; (౧౦): (తె).—తిరుగుడుబిల్లి, నాగ
సరము, నెల; (౧౧): (తె).—పల్లెరుపూవు-
పల్లెరుబూవు, పల్లెరుగాయ; (౧౨): (తె).—
పాపటబొట్టు; (౧౩): పింఛము; (౧౪): (తె).—
బానికము; (౧౫): మకుటము (చూ, నీసకము.
1.); (౧౬): (తె).—మత్తొలకుచ్చే; (౧౭):
(తె).—మొగలితేకు; (౧౮): (తె).—రాగి
డి; (౧౯): శంఖనరి. (తె).—తురా-తురా
య; (౨౦): (తె).—నూసకతురాయి, నూస

కము; ౧౨. హస్త భూషలు:—(౧): అంగడి
ము, కేయూరము, గుంఘము, చూడ,
బాహుదము, భుజబంధము.
(తె).—జేబ్బ, తాయిత-తాయిత్తు-తాయె
తు-తాయెత్తు, తాపిజే, దండకడిముము,
బాజోబందు, సందికడిముము, సందిదండ,
సంపెలిదండ, సరిదండ; (౨): అంగురీయకము,
అంగుళిముద్ర-అంగుళీటము,
అంగుళీయకము, ఊర్మిక, కరానోటము.
ముద్రాంగుళీయకము, ముద్రిక. (తె).—
ఉంగరము-ఉంగ్రము, ఉంపుటుంగరము,
టాకు, షేరుంగరము, షేరుటుంగరము,
బలువు, ముదులుంగరము-
ముద్దుటుంగరము-ముద్దుటుంగ్రము,
వేలినిగ, సికాయుంగరము; (౩): (తె).—
ఆకొత్తు, ఒత్తులు, కడియము, కడెము, నూసి
గము; (౪): ఆవాపకము, ఆవాయకము, కం
కణము, కంబువు, కటకము, కరభూషణము,
ణ, తడాగము, పరిహార్యము-పారిహార్యము,
పలయము. (తె) నూడిగము; (౫): కంబూత్త
మము; (౬): (తె).—కనుపులగుండ్లు; (౭):
(తె).—కయిదండ-కైదండ, కయిలాగు-
కైలాగు, చేదండ; (౮): కిట్టాలము. (తె).—
రాగిగాజే; (౯): కువలయము. (౧౦): (తె).—
గాజే; (౧౧): (తె).—గీటుగాజేలు; (౧౨):
(తె).—గొలుసు; (౧౩): (తె).—గోటు;
(౧౪): (తె).—చేకట్లు; (౧౫): (తె).—తేనె
గాజే; (౧౬): (తె).—తోడా; (౧౭): దర్భ
ముద్రిక. (తె).—దబ్బయంగరము; (౧౮):
(తె).—నక్కు; (౧౯): (తె).—పిలిదండలు;
(౨౦): పుష్పకము. (తె).—పోచీలు; (౨౧):
(తె).—పోటీలు; (౨౨): (తె).—బొద్దులు; (౨౩):
(తె).—ముంగామరుగు; (౨౪): (తె).—
మూరడిగొలుసు; (౨౫): (తె).—మూరుగు-
మూర్దు-మూరువు-మూర్దు; (౨౬): (తె).—పం
కీ; (౨౭): (తె).—నూలచేకట్లు (మిగత

వారికి “చూ, హాపణిక.2”) (చూ, భూషణ ములు.)

భూషణములు. ఆం. (అలంకారములు) ముష్టము, అనులేపము, చూల్యము, వస్త్రము, ఆభరణము (5).

భూషణార్థి. ఆం. (అలంకారములచేయించుపజ్జ చెడివాడు): చూ, కృతికర్త.

భూషించు. సం. స. కిరి: చూ, స్తుతించు.

భూషితుడు. సం. విణ: చూ, సజ్జాడు. 1.

భూష్టువు. సం. విణ. (ఉ). కాగలస్వభావము గలవాడు.

భూనురుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నేల నేలువు. [గొడుగు *.

భూస్ఫోటము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పుట్ట

భూస్త్రాణము. సం. వి. ఆ. న: చూ, త్రాణము. 1. *.

భృ

భృంగము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, వరాంగకము. 1*; పుం. 2. తుమ్మెద: చూ, పట్టదము; 3: చూ, భృంగరాజము. 3; 4: చూ, భృంగరాజము. 1. *.

భృంగరాజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అంగారకము, కుంతలవర్ధనము, కేశరంజనము, కేశ్యము, కేసరాంజనము, భృంగము, భృంగారము, మహానీలము, మార్కవము-మార్గవము, మేషవిలోచనము, రాజ. (తె).—కలగర, గుంటకలగర - గుంటగలగర - గుంటగలిజేరు.* (“చూ, రాజ.”); 2. గండుతుమ్మెద: చూ, పట్టదము; 3. అటకము, కటము, కలవింకము, కలింగము-కళింగము, కలికారము, కావృకము, ధూమ్యాటము, పీతమస్తకము, భృంగము. (తె).—కూకటికువ్వె, కూకటిమువ్వ, కూకటిమూగ, లింగరాజు.

తద్వి. —మాంబిలపము. (తె).—కెడ్డకూకటిమూగ. (“చూ, శకుంతి”)

భృంగరోలము. సం. వి. ఆ. పుం. కందుకూ: చూ, మక్షిక.

భృంగమలకతైలము. ఆం: చూ, తైలములు.

భృంగారము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భృంగరాజము. 1; 2. బంగారుగింజి: చూ, పాతము. 6; 3 = బంగరు: చూ, లోహము. 1.

భృంగారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఈలపురుగు: చూ, రిల్లి.

భృంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అతివస*: చూ, విష; 2. నింగీశ్వరుడు: చూ, శలుడు; ఆం. 3: చూ, దండలు (భృంగి దండ)

భృంగిదండ అం: చూ, దండలు. (భృంగి. 3.)

భృంగిపటలము. అం: చూ, దండలు.

భృంగిరిటుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భృంగి. 2.

భృంగీశ్వరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. —వై—

భృంగుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విటుడు.

భృంగుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివస*: చూ, విష.

భృగుమతము. అం: చూ, కళలు.

భృగువల్లి. అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

భృగువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కొండచేతయి: చూ, పర్వతము; 2. ఒకముని: చూ, సన్యాసి; 3. కుక్కుడు: చూ, రామపు. 2; 4: చూ, శివుడు.

భృగుస్మృతి. అం: చూ, స్మృతులు.

భృతకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కూలివాణ్ణు: చూ, సంబళకాడు. [దుగ్ధము.

భృతము. సం. విణ. 1. భరింపబడినది; 2: చూ, భృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. మోచేబి; 2. కూలి:

చూ, సంబళిక. 2; 3. విలువ: చూ, వెల. 1.

భృతిభుజుడు. సం. వి. జ్. పుం. కూలివాణ్ణు: చూ, సంబళకాడు.

భృత్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, భృత్య. 2.
 భృత్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పనివాడు,
 ఒంటు: చూ, సేవకుడు; ఆం. 2. (స్వపక్ష
 మువాడు): చూ, ఆహింసయు; 3. (విశ్వ
 గ్యములు): చూ, అస్త్రైశ్వర్యములు; 4: చూ,
 పుత్రులు.
 భృత్యము. సం. కి. విణ. ఆ. న. 1. పెల్లు: చూ,
 హెచ్చే. 2; విణ. 2. అధికము: చూ, హే
 రాళము; అప్య 3: ఆగత్యము. ఆపత్యము,
 నూనము. (తె) — పెట్టన-పెట్టనము.
 భృత్యము. సం. విణ. వేచేడినది.
 భృత్య. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, చర్జనము;
 2. పాడవి: చూ, విసనము.

భే

భేకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కిప్ప: చూ, చారి.
 12; 2: చూ, మేఘము. 1.
 భేకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆడుకప్ప: చూ,
 హరి. 12.
 భేతాశమతము. అం: చూ, కళలు.
 భేదకుడు. సం. విణ. భేదించేవాడు.
 భేదతంత్రము. అం. (మిత్ర)భేదము): చూ, తం
 త్రములు. 1.
 భేదత్రయము. అం. స్నేహరాగాపనయము,
 సాందర్యోత్సాదనము, సంతర్జనము. (3)
 భేదనము. సం. వి. ఆ. న. 1. భేదించేట: చూ,
 సోభిము. 1; పుం. 2. పుల్లబచ్చేలి*: చూ,
 హీలమోచి; అం. 3: చూ, హస్తకీర్తియలు.
 భేదపటచేట. అం: చూ, గుణములు.
 భేదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బద్ధ: చూ, భేద
 నము. 1; 2. వేటిమి: చూ, వేటుపాటు.
 1; 3: చూ, విశేషము. 2; అం. 4: చూ,
 భేదములు; 5: చూ, ఉపాయములు. 1;

6: చూ, ఉపాయములు. 3; 7: చూ,
 ఉపాయములు. 4.

భేదములు. అం: చూ, భేదోపాయములు.
 భేదించే. సం. వే. భేదిల్లజేయు: చూ,
 స్ఫటించే [విచ్చిన్నము. 3.
 భేదితము. సం. విణ. భేదంపడెడినది: చూ,
 భేదిల్లు. సం. అ. కి. ఎడబాయు: చూ, వేటు
 పడు; 2. చీలు: చూ, భేదించే.
 భేదోపాయములు. అం. ఒండొరులమైతిచ్చెలు
 చేట, ఒండొరులకు రాయిడిపుట్టించేట,
 బెడరుచూపుట. (3)
 భేద్యము. సం. విణ. భేదంపడగినది.
 భేరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: బేర: చూ, వీణె;
 ఆం. 2: చూ, ఆనందవాద్యములు; 3: చూ,
 పగిణవనాదములు.
 భేరుండము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బేరుండము:
 చూ, పక్షి; విణ. 2: చూ, భయంకరము;
 అం. 3: చూ, భావదూషితములు; 4: చూ,
 సంయతహస్తములు.
 భేల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = బేల. ముగ్ధ: చూ, స్త్రీ.
 భేలుడు. సం. విణ. 1. మూర్ఖుడు: చూ,
 స్తబ్ధుడు; 2: చూ, వెటపరి; 3. చలించే
 వాడు.
 భేషజము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఔషధము: చూ,
 మందు. 1; 2. అల్లము*: చూ, శృంగభేరము.
 భై
 భైక్షము. సం. వి. ఆ. న. భిక్షాసమాహము,
 భిక్షాద్రవ్యము.
 భైరవము. సం. విణ. 1: చూ, భయానకము.
 3; అం. 2: చూ, భయానకము. 4; 3: చూ,
 తానములు; 4: చూ, రాగాంగములు.
 భైరవాంజనము. అం: చూ, అంజనములు.

క్షైరవాదిప్రయోగము. అం: చూ, తంత్రములు.

భైరవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పార్వతి: చూ,

హైమవతి (పార్వతి); 2. ఒకానొక రాగము

(ఇందుకుసంబంధించినరాగముఅనందక్షైరవి)

చూ, స్వరము. 2; వా. 3. కండ్లు చీకట్లు

కలియట్ట. “వానికండ్లు క్షైరవికలియినవి.”;

4. ఒకమందు. (క్షైరపులు.—ఆనందక్షైరవి,

సన్నిపాతక్షైరవి, స్వచ్ఛందక్షైరవి మొ.)

క్షైరపుడు. సం. వి. అ. పుం = బైరపుడు.

1: చూ, శివుడు; 2. కుక్క: చూ, శునకము;

3. ఏద్రీపుతుగిడు: చూ, నూరుడు. 1,

విణ 4. భయానకరసముగలవాడు: చూ,

దిగంబరుడు. 2.

క్షైరజ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, భేషజము. 1

భో

భో. సం. అవ్య. (భో:): చూ, సంబోధనార్థ
కములు.

భోక్త. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.) 1. భుజిం

చేవాడు: చూ, భక్షకుడు; 2. అనుభవించే

వాడు; వా. 3. బ్రాహ్మణార్థముచేయువాడు.

భోక్తవ్యము. సం. విణ. 1. భుజింపదగినది:

స్పృశ్యము, భోజ్యము; 2. అనుభవించదగి

నది: భోగ్యము.

భోక్తృభోగ్యసంబంధము. అం: చూ, సంబంధ

ములు. [చూ, సదనము. 1.

భోగగృహము. సం. వి. అ. న. పడక ఇల్లు:

భోగము. సం. వి. అ. పుం. 1. = భోగము. సుఖ

ము: చూ, సంతోషము; 2. భోజనము:

చూ, సాపాటు; 3. పాముయొక్కపడగ:

చూ, సర్పము; 4. పాముయొక్క శరీరము:

చూ, సర్పము; 5. ధనము: చూ, హిరణ్య

ము. 3; 6. వేశ్యాదులకిచ్చెడు వెల: చూ,

కులము; 7. పాలనము: చూ, సంరక్షణము;

అం. 8: చూ, పూర్వహాదములు; 9: చూ,

ధనగతులు.

భోగములు. అం: చూ, ఆప్తభోగములు: ఇవి

చతుర్విధము.— ౧. గంధ, తాంబూల,

పుష్ప, భోజన, వస్త్ర, సతి, స్నాన, సం

యోగములు; ౨. గంధ, తాంబూల, పుష్ప,

ఆన్న, వస్త్ర, స్త్రీ, పాశుపు, గానములు;

3. గంధ, తాంబూల, పుష్ప, గృహ, వస్త్ర,

స్త్రీ, ఆధరణ, శయ్యలు; ౪. ధన, ఛాన్య,

వాహన, భోజన, వస్త్ర, సతి, స్నాన,

సంయోగములు

భోగవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పాతాళము:

చూ, లోకము. 1; 2. పాతాళమునందలి

యేలు: చూ, నది; విణ. 3. భోగముగలది.

భోగవర్ధిని. అం: చూ, కతుజవిభాషలు.

భోగపూహములు. అం. 1: చూ, పరికృతి

పూహములు; 2. గోమూత్రికము, అభిసారి,

శకటము, మకరము, పతంతకము. (5).

భోగసమయము. అం. (భార్యాపుత్రులుగలగు

దురు): చూ, గృహసమయములు.

భోగి. సం. వి. న్. పుం. 1. పాము: చూ,

సర్పము; 2. రాజు: చూ, రాజు. 1;

3: చూ, మంగళి; విణ. 4. = భోగి: చూ,

భోగి. 1; 5. = భోగి. సుకవాసి: చూ,

భోగి. 2.

భోగించే. సం. అ. కి. 1: చూ, సుఖించే =

వా. 2. కావలసినంతభుజించే: చూ, సాపడు;

3: చూ, సంతోషించే. [వాయువు.

భోగికాంతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

భోగిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆడుబామ:

చూ, సర్పము; 2: చూ, వేశ్య; 3. పట్టాభి

షిక్తురాలుకాని రాజభార్య: చూ, భార్య.

భోగివిలసితము. అం. (చూ, విలసితము): చూ,

వృత్తము. 1. (“భ, స, జగురువులు. 7యతి. 10 వ ఛందస్సు.)

భోగ్యము సం. వి. అ. స. 1. ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3; 2. ధాన్యము: చూ, స్తంబ కరి (ధాన్యము); విణ. 3. భోగింపదగినది: భోక్తవ్యము.

భోజచరిత్ర. అం. (ఈగ్రంథమును పల్లాలుడు వాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

భోజనపుటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = బోనపుటిక. కంచేము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6.)

భోజనము. సం. వి. అ. స. 1. = గోనము - బోన నము: చూ, సాపాలు; అం. 2: చూ, భోగములు; 3: చూ, శకునసమయములు.

భోజనసమయము. అం. (భోగముకలుగును): చూ, గృహసమయములు.

భోజము. అం: చూ, దేశములు.

భోజ్యము. సం. విణ. 1. భుజింపదగినది: చూ, భోక్తవ్యము. 1; అం. 2: చూ, భక్ష్యములు.

భోటజభాష. అం. మాంగళి: చూ, సంస్కృతము.

భోటము. అం: చూ, దేశములు.

భోషణము. హ. వి. పెద్దపట్టె: చూ, సందుకా.

భౌ

భౌచ్యమనువు. అం: చూ, మనువులు.

భౌతికము. సం. వి. అ. స. 1. మత్తెము: చూ, రత్నము. 1; విణ. 2. భూతసంబంధమైనది.

భౌతికుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

భౌమవారము. సం. వి. అ. పుం. మంగళవారము: చూ, వారము. 2.

భౌమమండలములు. అం. భృమరము, శకటాస్యము, సమము, స్ఫురిశము. అధ్యర్థము, పుట్టపట్టము, ఏకకీర్తితకము, ఆస్కండితము, ఆవర్తము, అభోగతము. (10).

భౌముడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగారకుడు:

చూ, రాహువు. 2; 2. సరకాసురుడు:

చూ, మహీసుతుడు; విణ. 3. భూమియం దులుట్టినవాడు; అం. 4: చూ, రుద్రులు.

భౌరికుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, కనకాధ్యక్షుడు.

భ్ర

భ్రంశము. సం. వి. అ. పుం. 1. చలించేట: చూ, లోలము; 2. జోటుట: చూ, స్థలము. 2. [భ్రామింపడు.

భ్రమింపడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-భ్రమిటి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, రూ-భ్రమిటి. [గుప్తమృత.

భ్రక్షము. సం. వి. అ. పుం. తనతస్వను మఱుఁ

భ్రమ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. మైకము: చూ, హామిక; వా. 2: చూ, సందేహము; 3: చూ, స్థానిత్యము; 4: చూ, భ్రాంతి. 1.

భ్రమణము. సం. వి. అ. స. 1. = బ్రమరి: చూ, విహారము. 1; పుం. 2. తుమ్మెద: చూ, పట్నదము; అం. 3: చూ, తారాకిర్యము; 4: చూ, కళలు.

భ్రమణాంశము. అం: చూ, పవ్యంశములు.

భ్రమము. సం. వి. అ. పుం. 1. = బ్రమ్మర: చూ, భ్రాంతి. 1; 2. = బ్రమ్మర. తిరుగుడు: చూ, భ్రాంతి. 2; 3. బండికంటి తిరుగుడు; 4: జలనిర్గమము: చూ, వాహనము. 2.

భ్రమరకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భ్రమరము. 1; 2. = బంగరము: చూ, బొంగరము; 3: చూ, భ్రమరము. 2.

భ్రమరకీటన్యాయము. పా. ఒకపదార్థమును దీప్తిముగ భావించిన దానియట్లే తానునగు రీతి. (తుమ్మెదపురువుందెచ్చి తనగూటిలో నుంచి దానిచేట్టు తిరిగి ద్వచిచేయుచే నుం

దఁగానుంకఁగా నాపురుగు దీనియందే మనః
నునిల్పి తుమ్మెదయగుననుకీర్తి.)

భృమరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=బమి. తుమ్మె
దః చూ, మట్టదము; 2. ముంగురులు: చూ,
వెండుకొక. 1; 3. ఆభినయవాస్తవికేషము:
చూ, న్యంజకము. 1; ఆం. 4: చూ, బౌమ
ముండములు; 5: చూ, కరణములు; 6: చూ,
అసంయుతవాస్తవులు; 7: చూ, విపరీత
కరణబంధములు.

భృమరవిలసితము. అం: చూ, పృత్తము. 1.
("మ, భ, న,నగణములు 6 యతి. 11వ సం
దస్సు")

భృమరాంబ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అంబ. 5
భృమరి. అం: చూ, ఆకాశచారులు.

భృమరించే. సం. వి. ఆ. క్రి. తిరుగు. హరిశ్చ.
1, ఆ. 2: చూ, సంచరించే.

భృమి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ: చూ, భృమ
ణము. 1. [సంభృమించే

భృమించే. సం. ఆ. క్రి.=బమ్మరిల్లు: చూ,
భిష్టము. సం. విణ. జోతినది: చూ, సగిస్తము.

భిష్ట. సం. విణ. రూ-భిష్టండు. 1: చూ,
వెలివాడు; 2. చూ, వ్యాధుండు. 2.

భిష్టండు. సం. విణ.—వై.—

భృ

భృంతము. సం. విణ. 1. భృంతినొందినది;
అం. 2: చూ, చుంబనములు. 1; 3: చూ, పగి
చారములు; 4: చూ, చుంబనములు. 2

భృంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.=భాంతి-భృం
తి. మిథ్యామతి, ఉన్నదిలేనట్టును లేనిది
ఉన్నట్టును తలచేట. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 129:
చూ, విభ్రమము. 1; 2: చూ, భ్రమణము.
1; అం. 3: చూ, అలంకారము. 3. (వస్త్ర

భేదము తెలియక భ్రమించుట." తుమ్మెద
నీ మొగముగని పద్మమనుకొన్నది." "నల్ల
నగు రాముని దేవాచ్ఛాయంజూచి మేధం
మను నూహచే చాతకములు సంచరించుచేం
డెను.")

భృంతిమత్తు ఆం చూ, భృంతి 3.

భృజితము. సం. విణ. పగికాశమునొందినది:
చూ, శోభితము.

భృజిష్టువు. సం. విణ. (శి). పగికాశం
వాడు, గోచిష్టువు: చూ, విభృష్టు.

భృత సం. వి. ఋ పుం. 1. తోడబుట్టిన
వాడు: చూ, సహోదరుడు; అం. 2:

చూ, గయాపిండదానార్థులు

భాత్యభాయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పగిజాపతి:
చూ, భార్య. 1-క-23. [తీర్చియుండు.

భాత్యజాడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భృ
భాత్యవ్యండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,
భాత్యీయుండు; 2: చూ, శత్రువు.

భాత్యసౌదామకము. అం: చూ, స్త్రీధనములు.

భాత్యీయుండు సం. వి. ఆ. పుం. తోడ
బుట్టినవాని కొడుకు: చూ, సూనుండు. 1.

భృమరము సం. వి. ఆ. న. 1. భృమరములుఁ
గూర్చిన తెల్లనితేనె: చూ, మధువు. 5;

పుం. 2. భృమరమనుతాయి: చూ, రా
యి; విణ. 3. భృమరసంబంధమైనది; అం.

4: చూ, మధువులు.

భృమరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

భృప్తియు. సం. వి. ఆ. పుం. మంగలము:
చూ, పాత్రము. 6.

భృ

భృకుంసుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ—
భృకుంసుండు.

భృకుటి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-
భృకుటి; అం. 2: చూ, భృక్రియలు.
భృవులు. అం. రూ-భృవులు. (కనుబొమలు)
1: చూ, లక్షణాంగములు (పురుషునికి.—
కనుబొమలచివర గుండ్రముగా వక్షిణావర్త
ములుగలిగిన నూతనండ్లు బ్రదికి యేకచ్ఛ
తాగిపతియగు. పార్శ్వశిరోజములనంటిన
ముప్పదేండ్లు బ్రతుకును; 2: చూ, స్త్రీలక్ష
ణాంగములు. (బాలచంద్ర) సమయాలైన
మగని ధనవంతునిజేయును. చంద్రాయుధ
మువలెనున్న సుఖభోగియగు. మచ్చేయు
న్నలుత్రానాశనమగు. మధ్యమడియున్న
అంకులాడియగు. బొమలనడుమ వెండుక
లున్న మగనిజేపురు. కలిసియున్న దరిద్రు
రాలగు.)

భృ

భృకుంసుండు. సం. వి. అ. పుం. స్త్రీవేష
ధారియైనటనముచేయుపురుషుడు: రూ-భృ
కుంసుండు—భృకుంసుండు—భృకుంసుండు—
భృకుంసుండు—భృకుంసుండు—భృకుంసుం
డు, కచర, పాత్రము. (చూ, నాటకము.)

భృకుటి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: రూ-భృకుటి—
భృకుటి, భృకుంగము. (తె).—బొమ
ముడి-బొమ్మముడి.

భృక్రియలు. అం. భృకుటి, కుంచితము,
రేచితము, పాతనము, ఉత్తేషము, సహజము,
చతురము. (7)

భృణ. సం. వి. అ. స్త్రీ: మోలాలు.
తద్వి. — మోలాండ్రగుంపునకు. — గార్భి
ణము-గార్భిణ్యము.

భృణము. సం. వి. అ. పుం. 1. శుక్లశోణిత
పిండము: అర్భకము, ఉదరము, కబంధము,

కృత్స్నము, కోశము, గరభము-గర్భము,
చటువు, జరళ, వోహదలక్షణము, పిండము.
(తె).—కడుపు-కడ్పు, కరువు, మోడి,
వేకటి-వేకటి(మిగతవానికి “చూ, వేక
కటి.”); తద్విశేషములు. — ౧. కడుపు (గ
ర్భకుహరము)నకు. — ఉదరము, కంజరము.
కంజారము, కుక్షము, కుక్షి, కృత్స్నము,
కృపిటకము—కృపిటము, జతర-జతరము,
తుందము, తుంది, పిచండము. (తె).—
కడుపు-కడ్పు, డొక్క, పొట్ట, బొజ్జే,
బొజ్జ, వాలుగడుపు-వాలడుపు. ౨. కడు
పులోనిపిండమునకు. — గర్భము, ప్రసోధము.
(తె). — మోలు; 3. కీరగడుపునకు. —
(చూ, న. స్తి. 2); ౪. గుట్టముయొక్కగర్భస్థపిం
డమునకు (తె). — చొబలము; ౫. జతరకోశ
మునకు. — జతరము; ౬. తిండివేయనిగడుపున
కు. — (తె) పరగడుపు; ౭. బొజ్జేకడుపునకు.
(తె). — పొట్ట, బొజ్జే, బొజ్జ; ౮. బ్రాహ్మ
ణస్త్రీగర్భమునకు. — ఖరువు; ౯. లోగడుపున
కు. — కోవము. (మిగతవానికి “చూ, వేక
కటి.”) కుటి.

భృకుంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భృ
భృమధ్యము. సం. వి. అ. న: బిందువు.

భృమధ్యావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.
భృవు. సం. వి. డా. స్త్రీ: బొమ. 1: ఆవి,
కూర్చిక, కోదండము. (తె). — కనుబొమ,
బొమ-బొమ్మ; అం. 2: చూ, చక్రిములు.
భృవులు. అం: చూ, రూ-భృవులు.

మ

మ. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
శివుడు; 2: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3: చూ,
హిమాంకువు; 4: చూ, వహ్ని. 1;
5. పాణి: చూ, సంతతి. 1; 6: చూ, యము
డు; 7: చూ, సమయము. 1; 8: చూ,

చిషము; 9: చూ, విష్ణువు. 1; అం.
10: చూ, కవర్గము; 11. మధ్యమస్వరస్థానము.
మధ్యమము (మ): చూ, సంగీతస్వరములు
(స్వరము. 2).

[సంతతి. 1.

మమ్. సం. వి. అ. న. జనము. మంది: చూ,
మంకు. దే. వి. 1. = మూర్ఖ: చూ, స్తబ్ధుడు;
2: చూ, మొండి. 1.

మంసతనము. దే. వి. 1. చేండితనము: చూ,
విలంబము. 1; 2. మూర్ఖత్వము: చూ,
మూర్ఖము.

మంకెన. దే. వి. 1: చూ, రక్తకము. 3.*.
పాండు. 2, ఆ. 41; 2 ఎద్దుమీద నీళ్ళ
బిందెలు తెచ్చేనపుడు ఆ బిందెలక్రింద వుండు
రుజానంతన చేసి యుంచేబడు బెత్తపుబుట్ట
లజేత: చూ, మట్టు. 3.

మంకెనలు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము;
2: చూ, బాలక్రీడ.

మంక్షు. సం. అవ్య. శీఘ్రముగ: చూ, వేగము. 3.
మంఖుణము. సం. వి. అ. న. పిక్కలకుండొడిగి
కొను కపచము: చూ, వారవారము.

మంగ. దే. వి: చూ, శ్వసనము.*. (మంగలది)
మంగల. దే. వి. తైరకజాతి. (మంగలవాడు,
మంగలకత్తి. ద్వ. వి. తురము: చూ, రిప్టి. 2.
మంగలకత్తిరూపు. ద్వ. వి. కృత్తిక: చూ, రిక్క.
మంగలపక్కె. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మంగలపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, వ్యాఘ్రాటము.
మంగలము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మంగ
ళము. 1-2; దే. పి. (1) వేపుడుచేట్టి: చూ,
పాత్రము. 6-౮౭.

మంగలవాడు. దే. వి: చూ, మంగలి.

మంగలి. దే. వి. 1: రూ-మంగలవాడు,
మంగి. (సం).—అంతాపసాయి-అంతేపసా
యి, అంబష్టాడు, కల్పకుడు, కేళచ్ఛిత్తు,
తురమర్రి, తురి, తైరికుడు, వండిలుడు,

చండాలుడు-చాండాలుడు, దినాకీర్తి, నా
పితుడు, ముంకి (“చూ, శిల్పిలు.”); అం.

2: చూ, శిల్పిలు. [7, ఆ. 75: చూ, పిణె.
మంగలికోళ్ళు. దే. వి. బ. సన్నాయి. కళా.
మంగలివని. దే. వి. తైరము: చూ, ముండనము.

మంగళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పార్వతి;
2. తెల్లగటిక*: చూ, హరిత (తృణము. 1)
మంగళకాశిక. అం: చూ, స్త్రీరాగములు.

మంగళదేవత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లక్ష్మి.
మంగళమహాశ్రీనృత్తము. అం: చూ, నృత్తము. 1-
 (“భ, జ, స, న, భ, జ, స, న, గగములు.
9-17 యతులు. 18వ ఛందస్సు.)

మంగళము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, శుభము.
1; వా. 2. భవంసము.

మంగళముచేయు. వా. మి. స. క్రి. 1. కేరి-
స్సుకోరు: చూ, దీవించే; 2. భవంసము
చేయు. [జోహారు-జోహారు.

మంగళ వాచకములు. అం: (తె).—తేజే,
మంగళనాగము. అం: చూ, వారములు.

మంగళమాత్రము సం. వి. అ. న: బొట్టు
దారము. కళా. 7, ఆ. 75: చూ, భూష
ణము. 2; 2. మాంగల్యము, పునై: చూ,
భూషణము. 2.

మంగళహారతి. వై. వి.=మంగళార్తి. చూ-మం.
గళారతి: చూ, హారతి.

మంగళారతి. వై. వి.=—వై.—

మంగళార్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=మంగళహా.
రతి.—పై.—

మంగళాశాసనము. సం. వి. అ. న. (వైష్ణవపరి:
భాషయందు) ఆశీర్వాదము: చూ, దీపన.

మంగళుడు. సం. వి. అ. పుం. కుజుడు: చూ,
రాహువు. 2.

మంగళ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గోరోజనము,
చూ, రోచన. 1; 2. జ్యేష్ఠి*: చూ, శమి. 1;

3. తెల్లవనః: చూ, విష; 4: చూ, సదాప. * [మంగళ్యము. 6. మంగళ్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మంగళ్యము. సం. వి. అ. న. 1. మల్లెపూవాసన గల అగలు, మల్లెపూవాసనగల కృష్ణాగరు (నల్ల అగలు) (అనికొందలు): చూ, రాజా స్థము; 2: చూ, మీఁగడ పెరుగు; పుం. 3. కలుకాంత *: చూ, వాన్సికము. 1; 4: చూ, మాచేడు*; 5: చూ, రావి*; 6. మంగళ్యము, చిటుసెనగలు: చూ, సెనగలు; విణ. 7: చూ, శుభకరము. మంగి. దే. వి: చూ, రూ-మంగలి. మంగు. దే. వి. రూ-మంగుడు-మాగు. ముఖ సిద్ధము: చూ, సిద్ధము. మంచకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మంచె. మంచము. సం. వి. అ. పుం.=మంచేము. 1: చూ, మంచేము; 2: చూ, మంచె. మంచి. దే. వి. 1. యోగ్యత: చూ, సామర్థ్యము. 2; 2. ఇష్టోక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 3. బుజ్జిగింపు: చూ, సమరసము. 2; అం. 4. సామము: చూ, ఉపామములు. (1-2-3-4); విణ. 5: చూ, సజ్జనుడు; 6: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 7: చూ, యోగ్యము. 2. (మఱియు దీనికి సందర్భానుసారముగా ననేకార్థములు చెప్పెదరు.) [వాసన. 1. మంచిగందము. ద్వ. వి. శ్రీచందనము: చూ, మంచిచెడ్డలు. దే. వి. బ: అవుగాములు-బాగాములు, కలిమిలేములు, సముగాములు, బాగుగులు, మేలుగీళ్లు. (సం).—ఉచ్చసీచములు, ముఖదుఃఖములు, (వ్య) కష్టసుఖములు మొ. మంచిలనముచేయుట. అం: చూ, సామము. 3. మంచి తెలివి. అం: చూ, రాజలక్షణములు. మంచితోవ. దే. వి. సత్వధము: చూ, మార్గము. 1.

మంచిదారి. దే. వి: చూ, మంచితోవ. మంచిది. దే. అవ్య. మాబాగు: చూ, సమృద్ధి. 1. మంచినడత. దే. వి. 1: చూ, శీలము. 2; 2: చూ, వర్తనము. 1. మంచినీరు. ద్వ. వి. కుడినీరు: చూ, సలిలము. 1. మంచినూనె. ద్వ. వి. అంటునూనె: చూ, స్నేహము. 2. మంచివని. దే. వి: చూ, హితము. 1. మంచిపాము. దే. వి. నాగుఁబాము: చూ, సర్పము. మంచిబెల్లము. దే. వి. చెఱకురసముతోఁజేసిన: బెల్లము: చూ, శర్కర. 1. మంచిమాట. వా. వి. 1. పరిభాష: చూ, శబ్దము. 2; 2. ఇష్టోక్తి: చూ, శబ్దము. 2. మంచిముల్లెము. ద్వ. వి. అకృత్రిమమైన మాక్తికము: చూ, రత్నము. 1. మంచియ. వై. వి.=మంచ: చూ, రూ-మంచె. మంచివాడు. దే. వి. 1: చూ, మంచి. 5; 2: చూ, సుకృతి. 1. [చూ, శయ్య. 1. మంచె. వై. వి.=మంచ. రూ-మంచియ. అరప: మంచేము. వై. వి.=మంచ. పానుపు: చూ, శయ్య. 1. మంచే. దే. వి. 1: చూ, హిమము; పేర్. 2. (రూ-మనుచే-మనువు) మనఁజేయు. మంచేఁగొండ. ద్వ. వి. హిమవత్పర్వతము: చూ, పర్వతము. [మాసద్వయము. మంచేకారు. దే. వి. హేమంతముతుపు: చూ, మంచేగుబ్బలి. ద్వ. వి: చూ, మంచేఁగొండ. మంచేటిలదాల్చు. దే. వి.—వై.— మంచేతటి. దే. వి: చూ, మంచేకారు. మంచేత్రాగుడుపులుఁగు. దే. వి: చూ, వెన్నెలపులుఁగు. మంజరి. సం. వి. ఇ, ఈ: స్త్రీ. 1. చిగిరించిన లేతకొమ్మ: చూ, శాఖ. 1; 2. బొట్టుగు*: చూ, శ్రీమాన్. (నువ్వు); 3. పెద్దముల్లెము: చూ, రత్నము. 1; 4. పూగుత్తి: చూ, స్తబ

కము; అం. 5: చూ, మహాకావ్యము; 6: చూ, క్షుద్రాస్రబంధము; పా. 7: చూ, వృత్తము.
1. (ఒక్కొక్కపాదమున మూడిండ్రాగణంబులును ఒక సూర్యగణంబును గలిగి మూడవ గణాద్యక్షరము యతిగాగల వృత్తము. ద్విపదవలెనే నడచును కాని పాసములేదు. యతియున్న చోలును.)

మంజుడి. వై. వి. 1. = మంజుష్ఠమ్. చిత్రావర్ణ పస్త్రము. పాండు. 1, ఆ 110; నై. 6, ఆ. 108: చూ, పస్త్రము; 2. నీలపస్త్రము. ఉ. హరి. 2, ఆ. 171: చూ, నీలి (2)

మంజుమ. సం. వి. న్. పుం. రూ-మంజుమము: చూ, మనోజ్ఞత.

మంజుమ్మ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = మంజేటి: చూ, సమంగ. 1; 2. మిక్కిలి ప్రకాశించెడి యెలుపు: చూ, వర్ణము. 6.

మంజుస్థారాగము. సం. వి. ఆ. పుం. బయటికిని విశేషముగకనబడుచు లోపలను ఎప్పటికిని వీడకుండెడు గాఢాపరాగము (చూ, పూర్వ రాగము.)

మంజీరము. సం. వి. ఆ. పుం. అందె: చూ, భూషణము. 4. బ్రుద్ధుడు.

మంజుఘోషుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మంజుభద్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. — మంజుభాషిణి. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“స-జ-స-జ గురువులు. 9 యతి. 13 వచందస్సు)

మంజులము. సం. వి. ఆ. న. 1. పాచి: చూ, శైవలము. 1; 2. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1; పుం. 3. ఒకరకము తోకురుగుండెంగ: చూ, దాత్యూహము (చూ, శకుంతి); విణ. 4. ఒప్పిదమైనది: చూ, హృద్యము; అం. 5: చూ, సంయుతహస్తములు.

మంజుపు. సం. విణ. (ఉ): చూ, మంజులము. 4.

మంజుశ్రీ. సం. విణ: చూ, బుద్ధుడు.

మంజూష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మంజేన. పెట్టి య: చూ, సందుకా.

మంజేటి. వై. వి. = మంజిష్ఠ: చూ, సమంగ. 1. మంజేన. వై. వి. = మంజూష: చూ, మంజూష. మంజోడి. దే. వి. రూ-మంజోలి. 1. వజ్రముల తూనిక; వా. 2. బట్టతలతూనిక.

మంజోలి. వా. వి. — పై. — బ్రుబడి. మంజోరు. వా. వి. 1: చూ, సమృతి. 1; 2. చె మంట. దే. వి. 1: చూ, శోషము; 2. జ్వాల: చూ, వహ్ని. 1; 3. మోటును నెడునొప్పి. “గాయముమంట యెత్తుచున్నది.”

మంటకము. సం. వి. ఆ. పుం. = మండగ: చూ, ధక్ష్యము. [మంటనేయి.

మంటచేమురు. దే. వి. కాలిన గరిలెచేమురు: మంటనేయి. దే. వి. — పై. — సదనము. 1. మంటపము. సం. వి. ఆ. న. రమ్యభవనము. చూ, మంటబెట్టు. వా. స. కి: చూ, మండబెట్టు. మంటమారి. దే. విణ. 1. జ్వలనశీలుడు; 2. శోషశీలుడు. వసు. 4, ఆ. 44.

మంటిగడ్డ. ద్వ. వి. గడ్డ: చూ, భూమి. 1. మంటిగోడ. ద్వ. వి: చూ, రూ-మట్టిగోడ. మంటినూనె. ద్వ. వి. (మన్ను + నూనె): చూ, మట్టితెలము.

మండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉసిరిక: చూ, శ్రీఫలి. 1; దే. వి. (1). కొమ్మ: చూ, శాఖ. 1; (2). చిన్నకొమ్మ. స్వా. 4, ఆ. 37: చూ, శాఖ. 1; (3). వితతశాఖ: చూ, శాఖ. 1; (4): చూ, నీలమండ.

మండబెట్టు. వా. స. క్రి. దహింపజేయు: చూ, వెలుగు. 5. (కోపమువచ్చినపుడుగూడ వాడెవరు.)

మండకంచేము. ద్వ. వి. అంచుకట్టిన కంచే ము: చూ, హరివాణము (పాత్ర)ము. 6). మండగబ్బ. వా. వి. రూ-మండ్రగబ్బ: చూ, వృక్తికము. 1.

మండనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, భూషణము. 2; 2. అలంకరించుట: చూ, భూషణము. 2; విణ. 3. అలంకరించువది.

మండనుడు. సం. విణ: అలంకరింపఁపు, అలంకర్త. మండపము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. చేవిక: చూ, సదనము. 1; 2. చేవడి: చూ, సదనము. 1; వై. వి. (1).—మంటపము. చేవిక: చూ, మండపము. 1.

మండపి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిన్నమండపము: చూ, సదనము. 1.

మండము. సం. వి. అ. న. 1. మీగడ రూ-మండాము: చూ, స్తనము; పుం. న. 2. గంజ: చూ, సాదము. (1); 3. నెయ్యి నూనె లోనగువాని పైతేట: చూ, హవిస్సు. 1; పుం. 4. ఆముదము*: చూ, వ్యడంబకము; 5: చూ, భూషణము. 2; 6. ఒక కూరాకు; దే.వి. (1). రూ-మండాము. చేపలఁబాడుచు చిల్లలోల: చూ, సర్వల.

మండలకము. సం. వి. అ. న. ఎఱ్ఱపులుము: చూ, మండలము. 3.

మండలగతి. అం: చూ, బాహుప్రచారములు.

మండలచ్ఛదము. సం. వి. అ. న. అటకమామిడి.

*: చూ, మామిడి. [లు (3).

మండలత్రయము. అం. సూర్య, చంద్ర, ఆగ్ని మండలదూషణము. అం: చూ, విశంతివిగ్రహములు.

మండలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వఱదగుడి; తద్వి.—మధ్యము. (తె).—నడినడిమి—నడిమిచోటు; 2.—మాడెము: చూ, దేశములు; 3. కుష్టము: చూ, సితము. 1; 4. విలుకాడు రెండుకాళ్లతో మండలాకారముగా నిలుచుట: చూ, స్థానము. 4. (చూ, విలుకాని స్థానములు.); 5 పన్నిదఱురాజులు (చూ, ద్వాదశరాజమండలము); పుం. 6: చూ, సమూహము; 7. పలయాకా

రముగఁదీర్చినయొక పూహము: చూ, పూహహాభేదములు; 8: చూ, శునకము; త్రి. 9. సూర్యచంద్రాదుల బింబము: చూ, బింబము. 6. (చూ, వర్తులము); 10: చూ, పుంసానకములు.

మండలవికల్పము. అం: చూ, ప్రకరణములు. మండలపూహములు. అం: చూ, ప్రకృతి-పూహములు.

మండలస్వస్తికము. అం: చూ, కరణములు.

మండలాగ్రము. సం. వి. అ. పుం. కత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

మండలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, సమూహము; వా. 2. సమితి: చూ, పరిషత్తు; న్. పుం. 3: చూ, సర్పము; 4: చూ, మండలేశ్వరుడు; 5: చూ, సూర్యుడు; 6. పిల్లి: చూ, సూచకము. 5; 7. మక్క: చూ, శునకము.

మండలూటి. దే. వి. రూ-మండిలూటి. మర్మప్రణము: చూ, ప్రణము.

మండలేశుడు. సం. వి. అ. పుం. అధీశ్వర సూర్యభౌములకంటె ఇతరుడైనరాజు: చూ, రాజు. 1.

మండలేశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం.—వై.—మండవాయి. ద్వ. వి. గుల్ఫమారుతము: చూ, వాయువు.

మండహారకుడు. సం. వి. అ. పుం. కల్లమ్మ, వాడు: చూ, శౌండికుడు.

మండాటము. దే. వి. దైన్యముతో యాచించుట: చూ, యాచన.

మండాడు. దే. స. క్రి. దైన్యముతో యాచించు: చూ, వేడు. 4.

మండాము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-మండము. 1: దే. వి. (1): చూ, రూ-మండము (1). [రూ-మండీ.

మండి. దే. వి. ఒకకాలు నేలమోకరించుట:

మండిగ. వా. వి. 1. కుంపటి: చూ, హసంతి;
2. బాణసంచుల మందులనూ తెడు మట్టిపా
పాత్రము: చూ, భాండము. 3. -33.
మండిగండ్రలు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
మండిగము. దే. వి. వాకిటి కింది ఆడుకొయ్య: చూ, శిల. 2.

మండిగలు. వై. వి. బ.=మంటక. రూ-మండె
గలు. చేక్కెరవేయని గోదమపూస: చూ,
భక్తిము. [సజ్జాడు. 2.

మండితుడు. సం. విణ. అలంకృతుడు: చూ,
మండిపడు. దే. అ. కి: చూ, మండు. 1.
మండిపాటు. దే. వి: చూ, సంభ్రమము.

మండియ. దే. వి. రూ-మండె. 1. జొన్నకంకు
లు పొగాకు లోనగునవి మృగ్గుటకై ప్రోగు
వేసి మీదకప్పిపెట్టుట; 2. ఎగురబోయక
ముందు కళ్ళములో ప్రోగుచేసిన ధాన్యపురాసి.
మండిలూటి. దే. వి: చూ, రూ-మండలూటి.

మండీ. దే. వి: చూ, రూ-మండి. [మల్లశాస్త్రము.
మండీలు. దే. వి. బ. మల్లవిద్యాభేదము: చూ,
మండు. దే. అ. కి. 1. జ్వలించు. పాండు. 2,
అ. 109; స్వా. 4, అ. 88: చూ, వెలుగు.
5 (చూ, మండు. 3.); 2. చేటుకుమనినొచ్చే.
“గాయము మండుచున్నది.”; 3 ఈర్ష్యా
చులచే తపించు: అడిచిపడు, ఎగనిపడు.
(చూ, మండు. 1.)

మండునెల. దే. వి. వసంతముతువు. ఉ. హరి.
2, అ. 194: చూ, మాసద్వయము.

మండువా. వై. వి. 1.=మందురా. ఒక తట్టు
గోడలేని గుట్టాలసాల. స్వా. 1, అ. 40:
చూ, సదనము. 1; 2. చతురముగా స్తంభ
ములమీద దించినది; 3. పాక: చూ, సద
నము. 1; వా. 4. నాలుగిండ్ల బవంతినడుమ
ను వెలుగువచ్చుటకును వాననీరు పడుటకు
ను తగిన కాలిభాగము. “మండువాలోగిలి.”

మండువాలోగిలి. వా. వి. నాలుగిండ్ల బవంతి:
చూ, సదనము. 1.

మండుకాతులన్యాయము. పా. కప్పలనుతక్కి
డలోఁబెట్టఁగా నిలువక పారిపోవుచేండు
ననురీతి. [ము*: చూ, శోణకము.

మండుకపర్ణము. సం. వి. అ. పుం. దుండిగ
మండుకపర్ణి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. పొన్న
గంటి*. చూ, శితసారము; 2: చూ, పెండ*;
3: చూ, మంజిష్ఠ*. 1.

మండుకపుత్రన్యాయము. పా. కప్ప దాట్లు
వేసినట్లు కొంచెముపనిచేసి యదివిడిచి
నుటికొంతచేయుటననురీతి.

మండుకమక్షికాన్యాయము. పా. కప్ప పాయ
నోటనుండియునిగనుమింగింగబోవుననురీతి.
మండుకము సం. వి. అ. పుం. 1. కప్ప: చూ,
హరి. 12; 2: చూ, మండుకపర్ణము.

మండుకముడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకయుసి:
చూ, సన్యాసి.

మండురము. సం. వి. అ. న. 1. ఇనుపచిట్టె
ము: చూ, శింఘాణము. 1; 2. ఇనుపచిట్టెము
తోఁజేసినసిందూరము: చూ, శింఘాణము. 1.
మండె. దే. వి: చూ, రూ-మండియ.

మండెగలు. వై. వి. బ.=మంటక: చూ, రూ-
మండిగలు. శై. 8, అ. 204; సై. 6. అ. 134.
మండెచేటనలుగు. వా. వి. ఎగురబోసిన వడ్ల
రాసిపైన చేటతో నునుపుఁబెట్టుట.

మండెము. వై. వి. 1: చూ, రూ-మాడెము.
దుర్గమస్థలము: చూ, స్థానము. 1; 2: చూ,
మాన్యము. 1.

మండెవెంటినలుగు. వా. వి. ఎగురబోయని
వడ్లరాసిపైన చేటతో నలుగుఁబెట్టుట.
చూ, వెంటినలుగు. [క్షము.

మండ్ర. దే. వి. ఒకముండ్లచెట్టు: చూ, వృ
మండ్ర (బృ. దే. వి: చూ, పుట్టతేలు.

మండ్రాటము. దే. వి: చూ, సంతాపము. ఉ.
హరి. 2, అ. 167.

మండ్రాడు. జే. ఆ. కి: చూ, సంతాపించు. మంత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) ఆలోచించువాడు.

మంతనము. వై. వి.=మంత్రణమ్. 1. ఆలోచన, హరి. ఉ. 1, ఆ. 14: చూ, యోచన; 2. ఏకాంతము. అచ్చ. మం, కాం. 98: చూ, రహస్యము. 1; అం. 3. త్రిశక్తులలో మూడవది: చూ, జేతనము; 4 (చూ, త్రియము.)

మంతరము. వై. వి.=మంత్రమ్. రూ-మంతు-మంత్రము. 1. ప్రసవోపాయము; 2. జాల విద్య: చూ, విద్యలు; 3. గాయత్రిలోనగు నది: చూ, గాయత్రి(చూ, మంత్రము. 1; 4.=: చూ, మంత్రము. 1.

మంతరసాని. వై. వి.=మంత్రస్వామిని. ప్రసవ మంత్రజ్ఞ: రూ-మంతురసాని-మంత్రసాని. మంతప్ర్యుడు. సం. విణ. ఆలోచింపఁదగినవాడు. మంతరి. వై. వి.=మంత్రీ. ప్రధానుడు. ఉ. రా. 2, ఆ. 220: చూ, సచిప్రడు. 1.

మంతరించు. వై. ఆ. కి. 1. మంత్రముచేయు: మంత్రించు; వా. 2. మంత్రించు: చూ, పిలుచు.

మంతు. వై. వి. 1.=మంత్రీ. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 6: చూ, రూ-మంతరి; 2. చదరంగము లోని రాజుతర్వాతనుండెడుకాయ, ద్యూత మంత్రీ; 3: చూ, రూ-మంతరము. 1. కళా. 2, ఆ. 48; 4: చూ, రూ-మంతరము. 2; జే. వి. 5: చూ, పగిసిద్ధి. 1.

మంతుకెక్కినవాడు. ద్వ. వి: చూ, దొర. 5. ఆం, భా. తృ. 4. [రూ-మంతరసాని. మంతురసాని. వై. వి.=మంత్రస్వామిని: చూ, మంతువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. తెలివి: చూ, హృల్లేఖము. 2; పుం. 2: చూ, నేరము; 3: చూ, మనుష్యుడు; 4. రాజు: చూ, రాజు. 1.

మంతుసాని. వై. వి.=మంత్రస్వామిని: చూ, రూ-మంతరసాని.

మంత్రకాడు. ద్వ. వి. (మంత్రము + కాడు) ఇంద్రజాలవిద్య నెఱిగినవాడు. అచ్చ. యు, కాం. 448: చూ, వ్యాళగ్రాహి.

మంత్రణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=మంతనము. రూ-మంత్రణము. రహస్యాలోచన: చూ, యోచన.

మంత్రము. సం. వి. ఆ. న.—వై.—

మంతదీధితి. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

మంత్రపదము. అం: చూ, ఆరూఢము.

మంత్రబ్రాహ్మణము. అం. ఋగ్వేదబ్రాహ్మణ ములలోనొకటి. ఇందలి మొత్తము 4000. (దీనివ్యాపకముగానరాదు): చూ, బ్రాహ్మణము.

మంత్రము. సం. వి. ఆ. పుం. (విచారింపఁ బడునది). 1.=మంతరము: అంకము, ఆస్త్రము, క్షిపణి, గుహ్యభాషితము, మనువు. (తె).--మంతరము. తద్విశేషములు.—౧. అన్నపూర్ణపంచదశాక్షరి (ఐం హ్రీం సా: శ్రీం క్లీం ఓం నమోభగవత్యన్నపూర్ణే); ౨. దేవీపంచాక్షరి (ఓం ఈం ఈం నమ:); 3. నారాయణాష్టాక్షరి. (అష్టాక్షరి) (ఓమ్ నమోనారాయణాయ); ౪. రామాష్టాక్షరి (ఓమ్ శ్రీం రాంరామాయ నమ:); ౫. వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరి (ఓమ్ నమోభగవతే వాసుదేవాయ); ౬. శివపదాక్షరి (పడక్షరి) (పంచాక్షరి) (ఓమ్ నమశ్శివాయ); ౭. శ్రీరాజరాజేశ్వరీ పంచదశాక్షరి (క, ఏ, ఈ, ల, హ్రీం, హ, స, క, హ, ల, హ్రీం, స, క, ల, హ్రీం); ౮. సూర్యాష్టాక్షరి (సూరాష్టాక్షరి) (ఓమ్ ఘృణిస్సూరియ ఆదిత్యోమ్.); ౯. సౌభాగ్య విద్యేశ్వరీపంచాక్షరి. (శ్రీం క్లీం హ్రీం ఙ్లాం

విం); ౧౦. హయగ్రీవద్వాదశాక్షరి (ఓమ్ నమో భగవతే హయగ్రీవాయ) ఇత్యాది మంత్రం బుల్లెల్ల యంత్రం బుల్లెతో నుపాసింపఁదగినవి; మఱియు.—౧౧. ఆ; ౧౨. ఆఘసర్వణము; ౧౩. అజప; ౧౪. అవసరము; ౧౫. ఆర్షము; ౧౬. ఆవృత్తన; ౧౭. ఆశుత్రము; ౧౮. ఆసురి; ౧౯. ఉపాంశువు; ౨౦. ఋజ్ఞంత్రము; ౨౧. వింద్రము; ౨౨. గాయత్రి; ౨౩. గారుడము. (తే)—గారుడము; ౨౪. జప్యము; ౨౫. తారకమంత్రము; ౨౬. దిగ్భంజము (మంత్రము చేకట్టెడు దిక్కులకట్టు); ౨౭. పృథివీరము; ౨౮. బీజాక్షరములు; ౨౯. హంస; ౩౦. హృద్భయము. ఇత్యాది (మిగతవానికి “చూ, హృద్భయము. 5.”); 2. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 2; 3. ఆధర్వవేదము: చూ, వేదములు; ఆం. 4: చూ, యోగములు (యోగ చతుష్టయము); 5: చూ, ప్రకాశింపఁజేయు గూడనివి; 6: చూ, శక్తులు; 7: చూ, క్రియలు; వై. వి. (1): చూ, రూ-మంతరము. 1; (2): చూ, రూ-మంతరము. 2. త్రిమండ. మంత్రవాది. సం. వి. న్. పుం: చూ, మాం మంత్రవికల్పము. అం: చూ, ప్రకరణములు. మంత్రశక్తి. అం. 1: చూ, శక్తిత్రయము; 2: చూ, విశంతి విగ్రహములు. మంత్రసాని. వై. వి.=మంత్రసానిమిసీ. మంతరసాని-మంతరసాని-మంతరసాని. మంత్రసిద్ధి. అం. 1: చూ, కళలు; 2: చూ, సిద్ధిత్రయము (త్రయము). మంత్రాంగము. సం. వి. ఆ. న. మంత్రీత్వము. మంత్రాప్తతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. జపము: చూ, తపము. 2. మంత్రీ. సం. వి. న్. పుం =మంత్రీ-మంత్రు. 1. ధీసచివుడు: చూ, సచివుడు; 2: చూ, సహాయుడు. 1. [1—2. మంత్రీంచే. సం. ఆ. క్రి= చూ, మంత్రీంచే.

మంత్రీసింహాసనము. అం: చూ, సింహాసనములు. మంత్రోపదేశము చేసినవాడు. అం: చూ, గయాపిండ దానార్హులు. మంధజము. సం. వి. ఆ. న: చూ, కలంబుటము. మంధదండము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మంథానము. మంధనము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, మంధనము; పుం. 2: చూ, మంథానము. త్రయము. 6. మంగని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తరిగడప: చూ, పామంధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, మంథానము; 2. కంటినోప్పి: చూ, హర్షణము; 3. అంబలి: చూ, సాదము (1); 4. వధము: చూ, హింస. 1. మంధరజ్జువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, తరిత్రాడు. మంధరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, మంథానము; విణ. 2. చొరవలేనిది: జిహ్వాము, మందము. (తే).—మసలిక; 3. మెల్లగాఁబోవునది: జిహ్వాగము, మందము. (తే).—మసలిక; 4. వంకరైనది: చూ, వేలితము. 2; 5. విరివియైనది: చూ, సుర. 3. మంధరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మెల్లగానడచేవాడు: మందగామి. మంధరువు. సం. వి. ఉ. పుం. చామరపుగాలి: చూ, వాయువు. [చూ, పర్వతము. మంథాది. సం. వి. ఇ. పుం. కవ్యపుగొండ: మంథానము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-మంధనము-మంధరము, మంధము, కవ్యము: చూ, వైశాఖము. 2; తద్వి.—(కవ్యపుగుత్తికి.—చూ, వైశాఖము. 2.) మంథుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సూర్యుడు. మంద. దే. వి. 1. గొల్లపల్లె: చూ, దేశములు; 2. పసులమంద: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు); 3. ఊరికి వెలుపల పసులుండుచోటు; 4. గోవులమంద యుండుచోటు, పశువులసాల (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

మందకట్టు. దే. వి. 1. గొల్లపల్లెవారు ఏర్పడి
చేకొన్న యేర్పాటు: మందగట్టు; వా.
2: చూ, పెంటగట్టు; 3. పరిమళ్యయందు
బలమునకై పశువులను నిలుపుట: మందగట్టు.
మందగట్టు. దే. వా. వి. — పై. — [మంధరుడు.
మందగామి. సం. వి. (న. ఈ. న.): చూ,
మందగించే. పై. అ. కి. 1. మందమను. “ఆక
లిమందగించెను.” జేంపారు. (సం). — మంద
భవించే; వా. 2: చూ, సన్నగిలు. “నాడి
మందగించినది.” కి. తగ్గు “ధరమందగించెను.”
మందగొను. దే. అ. కి. మందగాఁగూడు.
మందట. దే. వి. 1. వ్యవహారయోగ్యము; 2: చూ,
సమీపము. 1. పంచ. నా. 1, ఆ. 562;
3: చూ, వినయము. 1. హరి, ఉ. 7, ఆ. 39.
మందటిలు. దే. అ. కి. రూ-మందటిలు. అడఁ
గు. య. 4, ఆ. 81: చూ, సుగ్రుమ్మ. 3.
మందడి. పై. వి. 1. — మందురా. లాయము:
చూ, సదనము. 1; వా. 2. ఉమ్మడి. “మీ
కునుమాకును వ్యవహారపుమందడివిడి పోవల
యును.” “గోడమందడి.” మొ.
మందడిడు. దే. వి. (మందడి + ఈడు) గుట్ట
పునాఁడు: చూ, సాహిణి.
మందపిచ్చేక. దే. వి. కురవకపులుఁగు: చూ,
పిచ్చేక. [ఆ. 15: చూ, వేరత.
మందపోయాలు. ద్వ. వి. గొల్లది. పాండు. 2,
మందము. సం. వి. అ. పుం. 1. గజబాతి వికే
షము. (యుద్ధకాలమందు వాహనయోగ్య
మైనది): చూ, హస్తీ; వి. 2. చొరప
లేనిది: చూ, మంధరము. 3; 3. మెల్లరిది:
చూ, మంధరము. 3; అం. 4: చూ, గజబా
తులు; 5: చూ, ముఖరజ్జువులు; 6: చూ,
వాసికాకిరీయలు; 7: చూ, కుర్రతులు;
దే. వి. (1). డట్టము: చూ, సాధ్యము.
2; (2). లావు: చూ, స్థూలము. 2.

మందరము. సం. వి. అ. పుం. 1. కవ్యపుఁగొం
డ: చూ పర్యతము; 2. మందారమను కల్ప
వృక్షము: చూ, కల్పవృక్షములు; 3: చూ,
స్వర్గము; వి. 4. ఆలసము: చూ, విలంబ
ము. 1; 5. బహుళము: చూ, హేరాళము.
మందరాపర్తి. అం: చూ, అశుభాపర్తములు.
మందరి. దే. వి: చూ, నైద్యుడు.
మందల. దే. వి. 1. ఉనులు: చూ, పొగ్గిము.
6; 2. మేర: చూ, విధము. 1; 3: చూ,
సమీపము. 1; వా. 4. హద్దు: చూ, సీమ. 1.
మందలించే దే. స. కి. 1. చెప్ప: చూ, వచిం
చే; 2. ఆజ్ఞాపించే. భాగ. 2, స్కం. 186:
చూ, నెలవిచ్చే; 3 మనవిచేయు. అని. 3,
ఆ. 25: చూ, విన్నవించే; 4: చూ, హెచ్చే
రించే; 5. తలఁచు: చూ, యోచించే;
వా. 6. ఆదమాయించే. (కొద్దిగాకిక్కించే):
చూ, కిక్కించే [2: ఆదమాయించు.
మందలించు. దే. వి. 1: చూ, వ్యవహారము. 3;
మందస. పై. వి. — మంజూషా రూ-మందసము.
పెట్టె: చూ, సందుకా. [83.
మందసము. పై. వి. — పై. — నీలా. 3, అ.
మందస్మితము. సం. వి. అ. పుం. చిటునగవు:
చూ, హాస్యము. 1.
మందహాసము. సం. వి. అ. పుం. — పై. —
మందాకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గంగ: చూ,
నది; 2. ఆకాశగంగ: చూ, నది; 3. అటు
వదేండ్ల అడుది: చూ, స్త్రీ; పా. 4: చూ,
వృత్తము. 1. [చూ, వృక్షము.
మందాకు. దే. వి. (మందు + అకు) ఓషధి:
మందాకాగ్రంతము. పా: చూ, వృత్తము. 1.
 (“మ, భ, న, త, త, గగములు. 11 యతి.
15 వ ఛందస్సు.”)
మందాత్మము. సం. వి. అ. న: చూ, సిగ్గు.
మందాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం: అగ్నిమాంద్యము.
మందాత్మగాంశము. అం: చూ, పవ్య్గంశములు.

మందామణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దబాస;
చూ, పాత్రము. 6-0.

మందారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఈగిమ్మను:
చూ, వేలుపుండ్రెట్టు; 2. జిల్లేడు*: చూ, విక్రీ
రణము; 3. పారిధద్రము*: చూ, వారిదము.
(1); ఆం: 4: చూ, కల్పవృక్షములు; దే.వి.
(1) మేఘావరణము: చూ, మేఘము.1.

మంది. దే. వి. 1. జనము: చూ, సంతతి. 1,
వా. 2. సంతానము: చూ, సంతతి. 1,
3. గుమి. ఉ. రా. 6, ఆ. 105: చూ, ప5
వారము. 1; 4. కాలుబలము. య. 4, ఆ.
155: చూ, భటుడు; వా. బ. 5. చుట్టు
లు. “పెండ్లివారు ఎంతమందివచ్చిరి. (ఎంత
మంది=ఎందలు చుట్టుములు.)”: చూ, సం
బంధి. 1.

మందిరము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఇల్లు: చూ, సద
నము. 1; 2. పట్టణము: చూ, దేశములు;
వా. 3. దేవగృహము: చూ, సదనము. 1;
4. అల్పదేవాలయము, ఇంటిలోని దేవుని
పీఠము (అని కొందలు) “రామమందిరము”:
చూ, సదనము. 1; పుం. 4: చూ, సముద్రము

మందీభవించే. సం. ఆ. క్రి. 1: చూ, మంద
గించే. 1; వా. 2: చూ, మందగించే. 2.

మందు. దే.వి. 1.(ఇందు(చూ)ధన్యములు,చూర్ణ
ములు, రేహ్యములు, రసాయనములు, ఘృత
ములు, తైలములు, ద్రావకములు, ఘృతికౌష
ధములు, అంజనములు, కిషాయములు, ఆసవ
ములు మొదలగునవి చేరును) (సం).—
అగదము, అజాయువు, ఔషధము, కమ
లము, గదారాతి, జయువు-జాయువు, తం
త్రము, పృతిక్రియ, భేషజము-భైషజ్యము,
యోగము; తద్విశేషములు. 0. అతికించే
మందునకు. (సం).—జీవగట్టి, జీవసౌషధ
ము, జీవాతువు; ౨. కంటి మందునకు.

(సం).—విచారకము; 3. కృత్తచుచు మంచు
నకు. (సం).—కుత్సితము, కుష్టిఘ్నము, కుష్ఠ
హంతి, వాకుచి. హితావళి; ౪. పుంటిమం
చునకు (సం).—ఉపనాహము. (తె) —
మిలము-మొలము-మొల్లము; ౫. బాడెం
తమందునకు.(తె).-కాయము.(సం)-సర్వస్వ;
౬. ఔడ్డలమంచునకు. (సం).—కారము;
౭. చెల్లముతోపండిన మంచునకు. (సం)—
గుడకము, గుడేరము; ౮. విషమునకు —
(చూ, సంగరము 6.); (విగతవానికి “చూ,
సంగరము. 6.”); 2. వశ్యోపధము. ఋద్ధి:
చూ, రాజార్థము; వా. 3. చేవునకు
ఇచ్చెడి ఔషధము. “మందులవాడు మం
దుపెట్టి కాకినిచేంపెను.”: చూ, సంగరము.
6; 4. చికిత్స, ఉపకర్మము, పృకర్మ
ము, పృతిక్రియ, పృతికారము; 5: చూ,
వెరవు; విణ. 6: చూ, వెక్కనము. 3.

మందుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కని: చూ,
రాహువు. 2: 2: చూ, సోమరి: 3: చూ,
హినుడు; 4. ఇచ్చేవచ్చినట్లు తిరుగువాడు:
చూ, సంచారి. 2; 5. నిర్భాగ్యుడు: చూ,
వార్జి; 6: చూ, స్తబ్ధుడు; 7: చూ,
వ్యాధితుడు. [చూ, సదనము. 1.

మందుపట్టె. దే. వి. బాణసంచు చేసేడుకాల:
మందుభాయి. వా. వి. నల్లమందుతినెడి తెవులు
గొంటు: చూ, వ్యాధితుడు.

మందుమల. ద్వ. వి. మందుచెట్టుండుకొండ:
చూ, హిమాలయము (పగవతము.)

మందుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=మందువా.
లాయము: చూ, సదనము. 1; 2. పడక:
చూ, శయ్య. 1.

మందురకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వ్హంస
డీడు. వికృ. 3, ఆ. 17. [శువు.
మందురా. దే. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమా

మందులవారి. దే. విణ. 1. మర్లుమందు పెట్టునది;

2. మర్లుమందు పెట్టువాడు: మందులవాడు.

మందులవాడు. వా. విణ. 1: చూ, మందుల

వారి. 2; 2: మంగులు అమ్మెడువాడు;

3. మందులు చేయువాడు; 4: చూ, మందరి;

5. ఒకానొకకిరాతుడు: చూ, వ్యాధుడు. 1.

మందెమేలము. దే. వి. 1. ఉపేక్ష: చూ,

సయాట; 2: చూ, పదిహసనము; 3. పేర్

మము, స్నేహము (అనికొందలు). భో. 4.

అ. 157: చూ, స్నేహము. 1.

మందోదరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రావణుని

భార్య: చూ, భార్య; అం. 2: చూ, కన్య

కలు. [చూ, వేడిమి.

మందోష్ఠము. సం.వి. అ. న, విణ. ఇంచేక వేడి:

మంద్రితారవ్రసన్నము. అం: చూ, అలంకార

ము. 3 [లంకారములు.

మంద్రమధ్యము. అం: చూ, సంచారివర్ణగత

మంద్రము. సం. విణ. 1. గంభీరమైనది (స్వర

ము): చూ, స్వరము. 2; అం. 2: చూ,

స్థాయి.

మంద్రస్థాయి. అం: చూ, ఉచ్చతమము. (హృ

దయమునందుండెడి మొదటి 7 శ్లోకుల

గుంపు.) [లంకారములు.

మంద్రాంతము. అం: చూ, సంచారివర్ణగత

మంద్రాది. అం.—పై.— [మబ్బుకొను.

మంపిలు. దే. అ. క్రి. రూ-మంపిల్లు: చూ,

మంపిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై.—సా. 1, అ. 88.

మంపు. దే. వి. మత్తు, మైకము. విజ. 1, అ.

147: చూ, హామిక.

మంపుగొను. దే. అ. క్రి. 1: చూ, మంపిలు.

ఉ, హరి. 4, అ. 28; పేర్. 2. మంపు

గొలుపు. [ముదహనము.

మంబరము. దే. వి. కాల్యుట. (సం).—ఓష

మంబరమునేయు. దే. స. క్రి: చూ, దహించు.

ఉ, హరి. 3, అ. 153.

మంబె. దే. వి: అఱకడ—అఱకడము, ముబ్బె.

మంభము. సం. వి. అ. న: చూ, పొగ.(హా).

మకతక్కియ. అం: చూ, క్రియాంగములు.

(అంగము. 9.)

మకరందము. సం. వి. అ. పుం. 1: ఆనవము,

కానుచుము, పుష్పరసము, మరందము.

(తె).—కమ్మనీరు, పూదేనియ-పూదేనె—

పూవుదేనియ. (“చూ, నమనోరజము.”);

అం. 2: చూ, జన్యతాశములు.

మకరకంఠి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నడుమ మొసలి

ముఖమేర్పఱచిన కంఠభూష: చూ, భూష

ణము. 2.

మకరకుండలము. సం. వి. అ. న. మొసలి ముఖ

మేర్పడజేసిన పురుషునికర్ణభూష: చూ,

భూషణము. 2. [రధ్వజుడు.

మకరకేతనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మక

మకరతము. సం. వి. అ. న. రూ-మరకతము,

ఉ, రా. 6, అ. 76: చూ, గత్తుము. 1.

మకరతోరణము. సం. వి. అ. పుం, న. మొసలి

రూపమేర్పడజేసిన తోరణము. (చూ, తో

రణము.) [నములు.

మకరతోగణములు గట్టించుట. అం: చూ, తో

మకరధ్వజుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మక

రాంకుడు.

మకరము. సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దచేప:

చూ, మత్స్యము. 1; 2. మొసలి: చూ,

మత్స్యము. 1; అం. 3. మకరమనునిధి: చూ,

నిధులు: చూ, లిబ్బి. 1-2; 4. అభినయ

హస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1;

5. మొసలిరాసి: చూ, రాసులు; 6: చూ,

ఆననములు; 7: చూ, శస్త్రములు; 8: చూ,

భోగవ్యూహములు; 9: చూ, ప్రధానవ్యూ

హములు; వా. వి. అ. పుం. 10. మట్టమధ్యా

హ్నము, ఎండవేళ. “నెత్తిమాడుచుండిగా

మకరములోపచ్చితిని.”

- మకరాంకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మక్కరించే. జే. ఆ. కి. 1. తిరుగుకొను: మన్నునుడు. సముద్రము.
- మకరాలయము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మకరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. స్త్రీలకు చెక్కిళ్ళు లోనగు తావులయందు లత్తుకతో వాగిండు మకరరూపముగు లేఖ. ఉ, రా. 1, ఆ. 44: మకరికాపత్రము.
- మకరికాపత్రము. సం. వి. ఆ. న. — వై. — మకరిపల. మి. వి. మృగములనుబట్టెడుపల: చూ, పల. 1. స్థలము, బస. మకాము. నా. వి. పరియాణమందునిలుచు మకిల. వై. వి. 1. నలుపు: చూ, పర్లము. 8; 2. =మలిన. చూ, పర్లము: చూ, పర్లము. 1. మకిలి. వా. వి: చూ, మకిల. 2. గ్రీసకము. (1.) మకుటము. సం. వి. ఆ. న. కిరీటము: చూ, మకురము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అద్దము: చూ, ముకురము; 2. చూ, పొగడక; 3. చూ, మల్లెపువ్వు; 4. కుమ్మరిసారెడిగిప్పెడుకట్ట. మకురు. జే. వి: చూ, మార్భము. మకురుతనము. జే. వి. — వై. — మకువృకము. సం. వి. ఆ. పుం. బ. (రూ—మకువృకము—మపువృకము—మయప్తకము—మయప్తకము) అడవిపెసలు: చూ, పెసర. [వికల్ప. 4. ముకూలకము. సం. వి. ఆ. పుం. దంతి*: చూ, ముకూలము. సం. వి. ఆ. పుం. — వై. — మక్క. వై. వి. 1. నితంబైక పార్శ్వము: మలుగు—మల్గు; 2. బిడ్డలతల్లి పొత్తికిడుపునఁ బుట్టెడి అపాయకరముగు నెత్తురుగడ్డ. మక్క నగాయ: చూ, వర్ణము. 1; 3. కాలఖండ ము: చూ, యక్కత్తు. మక్కనగాయ. ద్వ. వి: చూ, మక్క. 2. మక్కలు. వై. వి. =మఖీ. మొక్కజొన్నలు: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము). మక్కల్లము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మక్క. 2.
- మక్కరించే. జే. ఆ. కి. 1. తిరుగుకొను: చూ, వెనుకీయు; 2. చూ, సరిపడు. 2. వై. 6, ఆ. 108; 3. చూ, సరిపోలు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 250; ఆం. జే. 4. తిరుగు కొనజేయు స్వా. 1, ఆ. 53; 5. సరిపఱచు కాశీ. 3, ఆ. 118; 6. సరిపోల్చు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 50.
- మక్క. వై. వి. =మఖ. యవనదేశమందలి ముఖ్యపట్టణము: చూ, స్నే. (1) (దేశములు.) మక్కి. జే. వి. విస్తారము: చూ, వెండు. 2. మక్కికిమక్కి. జా. 1. ఉన్నదున్నట్లు. “తెల్లు నేయుచో, మక్కికిమక్కియన్నటుల మార్చినకావ్యము శాస్త్రమెట్లగున.” (శ్రీ నివాసవిలాసము); వా. 2. వారుచేసినట్లు పీఠుచేయుట. “జెబ్బకుజెబ్బ యన్నటుల మక్కికిమక్కిచేసెను.”; 3. అసలుకు సరి యగునకలు.
- మక్కు. జే. వి. 1. చూ, పర్లము: చూ, మలి నము. 1; 2. చింతలంబలితో బొమ్మలకు పెట్టిన అతుకు; ఆ. కి. 3. కాంతిహీన మగు: చూ, మక్కు; 4: చూ, శోషించు. పంచ. నా. 2, ఆ. 179; 5: చూ, మర ణించు. య. 3, ఆ. 123; స. కి. 6. గీటు. అచ్చ. యు, కాం. 423: చూ, అక్కు; వా. వి. బ. 7. పునాదులయొక్క నూలిత్రాటికొనను కట్టెడు కట్టపుల్లలు; బ. 8. పునాదులయొక్క ఆద్యంతముల నిటు నటుగుచ్చెడుకొయ్యతునకలు; బ. 9. ఎముకలు: చూ, కల్పము. 1.
- మక్కువ. జే. వి. కూరిమి: చూ, స్నేహము. 1. మక్కు. జే. వి. బ: చూ, మక్కు. 9 మక్త. వా. వి. రెతు ఈనాందాయనకిచ్చెడు ఛాన్యాదికము.
- మక్షిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కిమిలూనము, తుదగ్గి, గంధలోలుప, చర్వణ, నీలగువు.

(తె).—ఈగ-ఈగె, ఈవ-ఈవె, నల్లని యీగ; తద్విశేషములు.—౧. అడవి యీగకు.—తుద్ర, తుద్రిక, గోమక్షిక, దంశము, పసమక్షిక. (తె).—అడవి యీగ-అడవీగ, జొట్టిగ-జోటీగ-జోటుటీగ; ౨. కణుదురీగకు.—కంటక, కంటకాసన, కణ, కావకారి, గంజోలి-గంజోలి, గృహిణి, తృణపట్టదము, భృంగరోలము, వరటము, వరోలము, విపస్పృక్కు, కూకకీటము. (తె).—కందురీగ-కందురు-కణుదురీగ-కణుదురీగ, కడుదురు-కణుదురు-కనుదురు; ౩. చిన్న యీగకు.—తుద్రదంశిక; ౪. తేనెటీగకు.—తుద్ర, పతంగిక, త్రిత్రిక, మధుమక్షిక, సరళు. (తె).—జేంటీగ, తేనెటీగ-తేనీగ, తూనిగ-తూనీగ, తెరయీగ, పెరయీగ; ౫. నీరుపట్టు యీగకు.—ఘోణి; ౬. నూటిపట్టు యీగకు.—కుంభీరమక్షిక, ఘోణి; ౭. పశుమక్షికకు.—పశుమక్షిక. (తె).—జొట్టిగ-జోటీగ-జోటుటీగ; ౮. బొడ్డిగకు. (తె).—బరిడె పురుగు-బరిణిపురుగు-బరిణె పురుగు, బొడ్డిగ-బొడ్డిగ; ౯. వల్మీకమక్షికకు. (తె).—ఈసలు. (మిగతవానికి “చూ, సరళు”)

[యజ్ఞము

మఖము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-మఖము: చూ, మఖవంతుడు. సం. వి. న్. పుం. ఇందుగ్గిడు: చూ, సహసాగ్నితుడు.

మఖపుడు. సం. వి. న్. పుం.—పై.—మగ. దే. వి. పుం స్త్రయము. “మగవాడు.”

మగంటిమి. దే. వి: చూ, పొరుషము. 1. (ఇది చింత్రము.)

[శౌర్యము. 1.

మగంటిమి. దే. వి. 1.—పై.—; 2: చూ, మగడు. దే. వి. 1. పురుషుడు. నిర్వ. 1, ఆ.

4: చూ, మనుష్యుడు; 2. భర్త: చూ,

సామి. 2; 3. పృథువు. రామా. 5, ఆ. 204: చూ, స్వామి. 1; 4. సూరుడు: చూ హంవీరుడు. 2; (వృత్తియందంత్యవర్ణ లోపము. “మగపాలు, మగపొందు.”) మొ.

మగడులేనియాడుది. ఆం: చూ, అప్రకాశములు.

మగచెయ్యలు. ద్వ. వి. బ: చూ, సంయోగము. మగణము. ఆం. మూడుగురువులు. “వైకుంఠా”

చూ, అవ్వగణలక్షణము.

మగతనము. దే. వి. 1: చూ, పొరుషము. 1; 2: చూ, శౌర్యము. 1.

మగది. దే. వి. మొగది.

మగధము. ఆం: చూ, దేశములు.

మగధుడు. సం. వి. ఆ. పుం పంకాపలి చేది వెడువాడు: రూ-చూగధుడు, మధుకుడు: చూ, పంది. [పతిషత్వి.

మగనాలు. దే. వి. (మగని + ఆలు): చూ, మగనిఅన్న. వా. వి: బావ, బావగారు.

మగనిపేరెదనున్న వగలాడి. దే. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.

మగనిపైఁదోడు. వా. వి: చూ, దేవరుడు.

మగపనులు. వా. వి. బ: చూ, మగచెయ్యలు. మగపాటి. దే. వి: చూ, మగంటిమి. 2.

మగపాడి. దే. వి. 1.—పై.—; 2: చూ, పయి కూటమి.

మగపోడుములు. దే. వి. బ: చూ, మగచెయ్యలు. మగపోక్కికూటమి. దే. వి: చూ, మగపాడి. 2.

మగమానికపువలు. ద్వ. వి. పజ్జియుధము. నీలా. 3, ఆ. 8: చూ, హేలి. 4 (బాణము. 1.)

మగమానికము. ద్వ. వి. పజ్జిము: చూ, రత్నము. 1. మగతాతివలు. ద్వ. వి: చూ, మగమానికపువలు.

మగతాయి. దే. వి: చూ, మగమానికము.

మగలాగు. దే. వి: చూ, పయి కూటమి.

మగవాఁడు. దే. వి. 1: చూ, మగవాఁడు. 1.

విజ. 1, ఆ. 78; 2: చూ, మగవాఁడు. 4.

మగవానిపడక. పా. (దీనికి ఉపమానములు.—
వీనుఁగు, ఎద్దు, సింహము.)

మగవానిపక్షము. పా. (దీనికి ఉపమానము.—

తలుపు.) [ము: చూ, వాగసరము. 1

మగిడి. దే. వి. పాములవాఁడు ఊడెడువాఁడు
మగియించే. దే. స. కి. చేంపు: చూ, సంహరించే.

మగుడ. దే. ది. పునరర్థకము: చూ, వెండియు

మగుడబడు. ద్వ. ఆ కి. మరలు: చూ, పట్టిల్లు.

మగుడు. దే. ఆ. కి. —పై — [ద్యు.

మగుడుచే. దే. పే. మగుడజేయు. రూ-మగు

మగుడు. దే. పే. —పై — [మదులు

మగులు. దే. వి. గోడమీదికప్పు: మదురు-

మగులుగోడ. ద్వ. వి. మదురుపెట్టినగోడ, మదు

రుగోడ. కళా. 3, ఆ. 66: చూ, మఱుగుగోడ.

మగువ. దే. వి. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

మగ్గుపుగుంత. ద్వ. వి. సాలెవాఁడు నేయుటకు

గూర్చున్న పుడుకాలుచేయకొనెడుపల్లము.

హంస. 2, ఆ. 11.

మగ్గును. దే. వి. సాలెవాఁడు నేనెడుయంత్రము.

తద్విశేషములు(ఉపకరణములు).—౧. ఆచ్యే;

౨. ఆను; ఆనుగోవి; ౩. కారపుబడుగు; ౪.

కుంచియ-కుంచె; ౫. (సం).—శింత్వాతర్చ

నము; ౬. పంటియ-పంటె, పంటికట్ట,

పంటెకోల, పరఁటె. (సం).—తసరము-

తసరము; ౭. పడుగు. (సం).—ఆతాన

ము, తంత్రము; ౮. పలక; ౯. పేక; ౧౦.

లాక, లాకచేయి, లాకబద్ద. (సం).—ప

వాణి; ౧౧. లాకకట్టు; ౧౨. సరి; (మిగత

వానికి “చూ, సరి. 2.”) (౧) మగ్గుము

యొక్క ఉపకరణములు.—(ఇందుకొన్ని

శ్రికలుకానేరవు.) ఆచ్యే ఆ తు కు ట;

ఆచ్యేబద్ద; ఆచ్యేతాడు; ఆరిక (తడు

పుట); ఆర్పుట (చేయుట); ఊడితెలు-

కండి; గడ్డపాతి, గడ్డపలుగు; చేడు;

చేడుములు; చేట్టుకట్టు, చేట్టుబద్దలు,

గుడిబద్దలు; గోడజే, గంజి; జేవ్వలు-ను

వ్వలు; వోనియ-వోనె; వాడి; వాడిముల్లు;

నేతలాకలు; బండి; మొలకలు; మోతు;

మోతుగిలక; మద్దకడ్డి. (౨) రాట్నములోని

భాగములు.—ఆడ్డ; ఆకులు; ఇరును; ఊ

చేలు; కదురు; గుంజెలు; చెవులనడుమ దా

రము; చెవులపీట; తొక్కుడుపీట; దార

ము, పోగు, తంతువు. (మిగతవానికి “చూ,

సరి. 2.”) [వాఁడు.

మగ్గరి. దే. వి. (మగ్గుము + ఆరి): చూ, సాలె

మగ్గు. దే. ఆ. కి. ఉక్కచే చెమ్మగిల్లించెడు:

మగ్గుడుపాటు.

మగ్గుడు. దే. వి. మగ్గుట.

మగ్గుడుపాటు. దే. ఆ. కి. చూ, మగ్గు.

మగ్గూరు. వా. వి. అధికారము. [హితము-

మగ్గుము. సం. వి. మునిగినది: చూ, విగా

మఘ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మక్కలు;

ఆం. 2: చూ, పితరులచేక్క.

మఘము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-

మఖము; 2. ఒకదీవి: చూ, లంక (1).

మఘవంతుడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-

మఖవంతుడు.

మఘవుఁడు. సం. వి. న్. పుం.—పై.—

మఘాభువు. సం. వి. ఊ. పుం. శుక్రుఁడు:

చూ, రాహువు. 2.

మచర్చిక. ఆం: చూ, శ్రేష్ఠవాచకములు.

మచ్చిక. దే. వి. రూ-మచ్చిక-మచ్చిగ. 1. పే

మము: చూ, స్నేహము. 1; 2. మోహము.

భాగ. 7, స్కం. 46; మార్క. 5, ఆ.

200: చూ, వలపు. 2; 3: చూ, వాంఛ;

4: చూ, బుజ్జగము. 1.

మచ్చికపడు. ద్వ. అ. కి. 1: చూ, మరులుకొను. 1; 2: చూ, స్నేహించు.

మచ్చిక. దే. వి: చూ, రూ-మచ్చిక.

మచ్చిగ. దే. వి. — పై — (వాంఛకు. — క్ర. 6, ఆ. 78.)

మచ్చెకంటి. ద్వ. వి. (మచ్చెము + కన్ను). 1 చేపలపంటి కన్నులుగల ఆడుది: చూ, ప్రే; 2 ఆడుది. కళా. 3, ఆ. 139: చూ, ప్రే.

మచ్చెము. నై. వి = మచ్చ. 1. చేప: చూ, మత్స్యము. 1; 2. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; 3. చంద్రికశంకము: చూ, లక్షణము. 1.

మచ్చే. దే. వి. 1. రూ-మచ్చేము. గాయపుగుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2: చూ, పుట్టుమచ్చే; 3: చూ, రూ-మచ్చెము. 3.

మచ్చేమాయు. దే. అ. కి: చూ, సశించు.

మచ్చేము దే. వి: చూ, రూ-మచ్చే. 1. వసు, 6, ఆ. 73.

మచ్చేరము నై. వి. = మత్స్యర. 1: చూ, మాత్స్యర్యము. 1; 2: చూ, విరోధము.

మచ్చేరి. నై. వి. (మచ్చేరము + ఇ) 1. = మత్స్యర. ద్వేషి: చూ, శత్రువు; 2. చోరుడు: చూ, హరకుడు. 1; 3: చూ, మాత్స్యర్యకిలుడు. భాగ. 6, స్కం. 273.

మచ్చేరించు. నై. అ. కి. 1. చేలపట్టు: చూ, నూడుకొను. 3; 2: చూ, ద్వేషించు. భాగ. 1, స్కం. 332.

మచ్చేరికము. నై. వి. = మత్స్యర. 1: చూ, మచ్చేరము. 1. వాకిళ్ళ. 1, ఆ. 84; 2: చూ, మచ్చేరము. 2; 3: చూ, పోటి. 1. విక. 5, ఆ. 82.

మచ్చేరికించు. నై. అ. కి. 1: చూ, రూ-మచ్చేరించు. 1. విక. 8, ఆ. 8; 2: చూ, రూ-మచ్చేరించు. 2. నై. 8, ఆ. 85.

మచ్చేరిడు. నై. వి. = మత్స్యర. (మచ్చేరి + ఈడు): చూ, మచ్చేరి. 3. పరిభా. 1, ఆ. 77. (స్వార్థమున ఈడు.)

మచ్చేరెన్నుడు. ద్వ. వి: చూ, ఫల్గునుడు.

మచ్చే. దే. వి. 1. మీదకట్టడములేని మిడ్డటిల్లు. అచ్చ. అ, కాం. 10: చూ, సదనము. 1; 2. చొక్కపాడి: చూ, మైదు; 3: చూ, పరిలోభనము. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1297; 4. వన్నె సరిహద్దుకొనుటకు అగపాలెవాడిచ్చెడు వెండిబంగారముల ముక్క, మచ్చేముక్క: చూ, లోహము. 1; 5. చూదిరి: చూ, సామ్యము.

మచ్చేకత్తి. ద్వ. వి. మోటకత్తి: చూ, రిప్టి. 2.

మచ్చేముక్క. దే. వి: చూ, మచ్చే. 4.

మచ్చేలు. దే. వి. బ. వెండిబంగారముల మచ్చేకమ్ములు. హంస. 2, ఆ. 181: చూ, లోహము. 1. [మత్స్యము. 1.

మచ్చము. సం. వి. ఆ. పుం. = మచ్చెము: చూ,

మజ్జ. సం. వి. ఆ. ప్రే, న్. పుం. 1. చెట్టుచేప: చూ, సారము; న్. పుం. 2. ఎముకలయందలి నేయి, అస్థిస్నేహము: చూ, స్నేహము.

మజ్జనము. సం. వి. ఆ. స. 1. = మజ్జనము. పాండు. 2, ఆ. 108: చూ, స్నానము; అం. 2: చూ, భూషణము. 2.

మజ్జము. అం: చూ, ధాతువులు,

మజ్జిగ. నై. వి. = మార్జికా: చేల్ల, మోరి. (సం). — అరిష్టము, కాలశేయము — కాలనేయము, గోరసజము, గోరసము, ఘనరసము, ఘోలము — ఘోళము, దండాసాతము. తద్విశేషములు. — ౧. చేల్లతోతడిపనది. (సం). — ఔదశ్యతము — ఔదస్యితము; ౨. చేమిరి పెట్టుచేల్లకు. — తోడుచేల్ల; 3. నీళ్లుకలియనిచేల్లకు — కాను. (సం). — కోధము, ప్రిమభితము, మభితము; ౪. పాతికపాలునీళ్లుచేర్చినచేల్లకు (సం). — కంకణ

మూ, కచ్చగము, కటురము-కట్టరము, తక్కము; ౫. మూడుపాళ్లు సిక్కులినచేల్లకు.- సిరుచేల్ల, సిరుమజ్జిగ, సిరుమోరు, బక్కసిక్కు, బక్కమజ్జిగ; ౬. చేల్లపులుసు, తిమ్మనము, మెంతిమజ్జిగ. (సం).—తేమనము, మజ్జిక; ౭. సగముసిక్కుచేర్చినమజ్జిగకు. (సం). ఉద శ్రిస్తు-ఉదస్విస్తు. (మిగతవానికి “చూ, సస్యము.”)

మజే. దే. ఆవ్య. (రూ-మజో-మజ్జే-మజ్జేర-మజ్జేర-మజ్జో-మజ్జోర-మజ్జోర-మజ్జో-మజ్జోరే.) ప్రకంసనార్థకము. ఉ, హరి. 5, ఆ. 270: చూ, సేబాసు.

మజో. దే. ఆవ్య. —వై.—వికృ. 8, ఆ. 18. మజోకా. వా. వి. తమామ, చక్కి.

మజోకూరు. వా.వి. వైనడిదహరించినగ్రామము. మజోబతు. వా. విణ: గట్టి.

మజోర. వా. వి: చూ, మశాఖత్తు.

మజ్జి. దే. ఆవ్య: చూ, రూ-మజే.

మజ్జినము. వై. వి.=మజ్జన: చూ, మజ్జనము.

మజ్జిరి. దే. వి: చూ, నైచికి.

మజ్జిర. దే. ఆవ్య: చూ, రూ-మజే.

మజ్జిరే. దే. ఆవ్య. —వై.—

మజ్జో. దే. ఆవ్య. —వై.—

మజ్జోర. దే. ఆవ్య. —వై.—

మజ్జోరే. దే. ఆవ్య. —వై.—

మజ్జో. మి. ఆవ్య. —వై.—

మజ్జోరే. మి. ఆవ్య. —వై.—

మటమట. దే. వి: చూ, రూ, మలమల.

మటమటలాడు. దే. ఆ. క్రి. మండు: చూ, వెలుగు. 5.

మటము. వై. వి.=మతము. పరదేశులు సన్యాసులు లోనగువారననించే గృహము: చూ, సదనము. 1. [చూ, మొక్కచిక్కుడు.

మట్టిక. దే. వి: రూ-మట్టిక, గోరుచిక్కుడు*:

మజీమము ఆం. (మృత్యుము) పరియత్నముల కాలము: చూ, తాళములు.

మలుమాయ. దే. విణ. (మాయము + మాయము): రూ-మటుమాయము. 1. మిక్కిలిమాయ; వా. 2. బొత్తిగా కనడపండ్లజేయుట. మలుమాయము. దే. విణ. —వై.— వా. 2, ఆ, 114.

మలుమాయకాడు. దే. విణ. మిక్కిలిమాయలు గలవాడు: చూ, వ్యాకగారిహి.

మలుమాయలాడు. దే. విణ.—వై.—

మట్ట. దే. వి. 1. తాటి, కొబ్బరిలోనగువానిఆకులకొమ్మ(వృంతము): చూ, కాఖ. 1; 2. ఆవులోనగువానితోక. భార. విరా. 4, ఆ. 284: చూ, వాలము. 1; వై. వి. 3.=మత: చూ, వామనుడు; 4. గోడకు సున్నముకొట్టెడు కుంచె: కుంచెయ-కుంచె.

మట్టగించే. వై. స. క్రి.=మత. 1. మట్టచేయు; వా. 2: మట్టచుచేయు.

మట్టగిడుసు. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మట్టపలక. వై. వి. (మట్టము + పలక) కిల్లుల మట్టముచేచెడుపలక.

మట్టపుబంగారు. వై. వి: చూ, కోరాబంగారు.

మట్టమధ్యాహ్నము. మి. వి. (మధ్యాహ్నము + మధ్యాహ్నము.): చూ, పట్టవగలా.

మట్టము. దే. వి. 1: చూ, పరిమితి; వై. విణ. 2.=మత. వెలితి: చూ, సొడ్డు. 1; 3.=మత. పొట్టి. భాగ. 8, స్కం. 542: చూ, హక్కిస్వము; 4. చేదను, సమము: చూ, సపాటుము (వృత్తియందు చాల్లుపరమగుచో మువర్ణము లోపించును.—మట్టపలక మొ.)

మట్టచుచేయు. వా. స. క్రి. 1: చూ, మట్టగించే; 2. ఎన్నటికిని వైకిరాకుండగ అడగఁజొక్కు.

మట్టనము. వై. విణ.=మత. 1. కుటుచైనది: చూ,

హృస్వము; 2: చూ, పరిమితి. య. 2, ఆ.

87; 3: చూ, పరిమితము. 2.

మట్టిసి. వై. విణ.=మత: చూ, వామనుడు.

మట్టాడు. దే. ఆ. కి. (మట్టి + ఆడు) 1. గమ
నించు. భాగ. 3, స్కం. 414: చూ, వెళ్లు.

3; 2: చూ, సంచరించు; 3: చూ, వ్యా
పించు.

మట్టి. వై. వి.=మృత్తికా. మన్ను: చూ, భూమి. 1.
మట్టిక. దే. వి: చూ, రూ-మట్టిక.

మట్టిగోడ. వా. వి: చూ, మఱుగుగోడ.

మట్టితైలము. అం. మట్టిపలనడీసెడుధృతి: చూ,
తైలములు.

మట్టిసూనె. అం. —వై.—

మట్టిపగడము. వై. వి: ఇటికపగడము. (సం).-
ఇవ్వకపగివాళియు, తిక్కటిక - తిక్కటిక.
(చూ, రత్నము. 1)

మట్టియ. వై. వి. రూ-మట్టె. 1.=మృత్తికా:
చూ, మట్టి; దే. వి. 2. మగ:గానికారి రెం
డవవేలిమించు, రూ-మట్టె, మించు, మెట్టి
య-మెట్టె: చూ, భూషణము. 2; బ.
3. ఆడుదారికారి రెండవవేలిమెట్టె. కళా.
7, ఆ. 66: చూ, భూషణము. 2.

మట్టు. వై. వి.=మిత. పొండు. 2, ఆ. 161:
చూ, మితి 2; 2. పర్యంతము: చూ, వఱ
కు; 3. కుదురు. భార. విరా. 4, ఆ. 264:
కుదురు, గడ్డిబాద్దు, మేట్టుకుదురు-మేట్టుకుదు
రు, నెట్టియము-నెట్టెము. (సం).—ఆధార
కుండము; తద్వి. —గ. గుండుగామేట్టి: మే
ట్టుకు -మేట్ట; 2. మోఁపుక్రిందతలమోడుగా
నుంచుకొనెడుమేట్టుకు. -మేట్ట; 4. తక్కువ:
చూ, సాడ్డు. 1; దే. వి. 5: చూ, వామనుఁ
డు; 6: చూ, తొక్కుడు. 3. పా. 1, ఆ.
23; 7. పగిదేకము: చూ, స్థానము. 1;
8. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; విణ. 9. మప్పి
తము: చూ, మితము. 1; స. కి. 10: చూ,

ఒత్తు. 20. హరి. పూ. 6, ఆ. 88.

మట్టుకాకర. ద్వ. వి: చూ, పొట్టికాకర*.

మట్టుకొను. దే. ఆ. కి. 1: చూ, మట్టుపడు.

విక. 1, ఆ. 139; శే. 2. మట్టుకొలుతు.

మట్టుచేయు. వై. స. కి: చూ, మట్టించు.

మట్టుపడు. వై. ఆ. కి. 1. అడఁగు. శై. 5, ఆ.

145: చూ, మృక్కు. 4; ద్వ. ఆ. కి.

2. ఇరవుకొను, ఇరవుపడు, ఇటుకుకొను,
కుదురుకొను, కుదురుపడు-కుదుర్చుడు, కొను,
నట్టుకొను, నిలఁబడు-నిలువఁబడు-నిల్వఁబ
డు, నిలుచు-నిల్చు, నిలుచుండు-నిల్చుండు,
నిలుచుకొను, నూలుకొను-నూల్కు-ను, నె
క్కొను, నెప్పకొను, నెలకొను-నెలవుకొ
ను, పట్టుకొను, పాదుకొను, పాదునిలుచు,
మట్టుకొను (మిగతవానికి "చూ, స్థిరపడు.");
శే. 3. మట్టుపఱచు శై. 6, ఆ. 30.

మట్టుపెట్టు. ద్వ. స. కి. చేంపు. ఉ, రా. 5,
ఆ. 11; ఉ, రా. 2, ఆ. 13: చూ, సంచ
రించు.

మట్టుబచ్చేలి. ద్వ. వి: చూ, దుంపబచ్చేలి*.

మట్టుబీట. ద్వ. వి. ఒకబీట*: చూ, హృస్వగ
వేధుక.

మట్టుమిగులు. ద్వ. ఆ. కి. అతిక్రమించు:
చూ, వాలు. 12 (దాటు 6.)

మట్టుమీఱు. ద్వ. ఆ. కి. —వై.—

మట్టె. వై. వి. 1: చూ, రూ-మట్టియ. 1. కాశి.

4, ఆ. 97; దే. వి. 2: చూ, రూ-మట్టియ.

2; బ. 3: చూ, రూ-మట్టియ. 3; విణ.

4. బట్టచోటలుగలది. "మట్టెయావు మొ."

మట్రి. ద్వ. వి. దున్నునపుడు కొండ్రతిరుగక
నడుమనిలిచెడుకొంచెముతావు. పొండు. 3,
ఆ. 24. [ము: చూ, సవనము. 1.

మతము. సం. వి. ఆ. పుం.=మటము. ఆశ్రమ
మత్స్యము. అం. 1: చూ, మటిమము; 2: చూ,
జన్యతాశములు.

మద. దే. వి. 1. పరివాహామగ్ధము. హరి. పూ. 8, ఆ. 37: చూ, మగ్ధము. 1; 2. మదచెట్టు: చూ, పృక్షము. [లాంగలము. మడక. దే. వి. 1: మదత, మడుపు; 2: చూ, ఏడగు. దే. ఆ. కిరి. రూ-మణగు. 1: చూ, వంగు; 2. చూ, నివర్తిల. మార్క. 10, ఆ 200 ఏడచే దే. పేరి. మడగజేయు: మడుచు-మణుచు. [అడుది: చూ, స్త్రీ, ఏడతి. వై. వి.=మడతతి. (దేశ్యమని. శ. ర.) ఏడఁకుక. వై. వి.=—పై.— (దేశ్యమని రి. ర.) (స్వార్థమున ఉక.) మడకట్ట. దే. వి. 1. లావుకట్ట. చూ, పేతము. 1; వా. 2. వంటకట్టియ. “మీ ఆడుతులో మడకట్టలుకలవా?”: చూ, సమిధ. 2; 3. మడ, మడకట్టచెట్టు: చూ, పృక్షము. మదత. దే. వి. 1. చేలువ, దాతపస్త్రము: చూ, పస్త్రము; 2. బట్టమడుపు: చూ, మడక. 1; 3. కడుపుమీదిమడుపు: చూ, లొన. 1; 4: చూ, భక్ష్యము; వా. 5: చూ, మతకము. 1. మడదొక్కు. దే. స. కిరి. (మడగన్ + తొక్కు) తాటాకులు పంక్తిపరె వరుసగా అణగఁదొక్కు. మడమ. దే. వి: గుదికాలు. (సం).— పార్శ్వ, ఘటి. (ఉ, హరి. 6, ఆ. 108.) చూ, హజ్జే. (దీనికి ఉపమానము.—మట్టిపండు.) మడమపాల్లు. దే. వి. గాలిపాటు సరిగా లేక పరిచెన్నులో గింజెలుకట్టినవిగాక పాల్లుఅయినది: మడవపాల్లు. మడయు. దే. ఆ. కిరి: చూ, మరణించు. మడవ. దే. వి. (మడ + వా.) మళ్ళకు పాదులకు నీళ్ళుపాటెడి కాలువముఖము. కళా. 4, ఆ. 96. [మ. 1. మడవచేచ. దే. వి. ఒకచేచ: చూ, మళ్ళ్య మడవపాల్లు. దే. వి: చూ, రూ-మడమపాల్లు.

మదపు. దే. ఆ. కిరి. 1. విముఖమగు: చూ, లేటమొగమువడు; 2. విష్కలమగు. మడి. దే. వి. 1. పడిగ-పడిగమద-పడిగమెడ-పడిమడి: చూ, హరివిరి (వది); 2: చూ, మదత. 1; 3. పరిపాలము చూ, భూమి. 1, వి. 4. పరిగర్థము: చూ, గుద్దము. 3; 5. ఆహారము, శుచి: చూ, పర్వనము. 1; 6. (వృత్తియందు ఉత్తరపదమైన మడుగు శబ్దమునకు ఆదేశముగా మచ్చెడిరూపము. “ఇనుమడి-ముమ్మడి. మొ.”) మడికట్టు. ద్వ. వి. 1. రూ-మడికట్టు-మనికట్టు: చూ, హస్తము. 1; వా. 4. కిరి. 2. రూ-మడిగట్టు. ఆరవేయబడినపస్త్రము ధరించు మడిగట్టుకొను; 3 రూ-మడిగట్టు. నలుపక్కలను గట్టుచేసి మడిగాయేర్పఱచు: మడిగట్టుకొను. మడికాను. దే. వి. వెంపి: చూ, లోహము. 1. మడికాసుగట్టు. దే. వి. కైలాసము: చూ, పర్వతము. మడికానుమలజేడు. దే. వి: చూ, శివుడు. మడిగట్టు. వా. వి. 1. చేరుగట్టు; ఆ. కిరి. 2: చూ, రూ-మడికట్టు. 2; 3: చూ, రూ-మడికట్టు. 3. [2-3. మడిగట్టుకొను. వా. ఆ. కిరి: చూ, మడికట్టు. మడిచేటు. ద్వ. వి. (మణిచిర + చేటు) వైష్ణవ స్త్రీలు ముంచుచుండియెత్తి నెనుకకు చెక్కుకొనుకొకచేటు: చూ, మైజోటు. మడిపెసలు. దే. వి. మడియందు పైరగు నల్ల పెసలు: చూ, స్తంభకరి (పెసర) మడిమ. అం: చూ, కళాస్థానములు. మడివంచే. వా. వి. ఆరవైచినబట్టు: చూ, పస్త్రము. మడిబట్టు. వా. వి.—పై.— మడిమంచే. దే. విణ. బుహీనము. స్వా. ఆ. 6,

28: రూ-మడిమంచేము, నిస్సత్తున-నిస్సత్తువు. (సం).—అశక్తి, గ్లావి.

మడిమించేము. దే. విణ. —పై. —

మడియడు. దే. విణ. మూడుడు. సా. 2, ఆ.

127: చూ, స్తబ్ధుడు.

మడియాలు. దే. వి. రూ-మడేలు: చూ, రజకి.

మడియించే. దే. స. కి. చేంపు. సా. 2, ఆ.

37: చూ, సంహరించే.

మడియు. దే. అ. కి. 1: చూ, మరణించే;

2: కివ్వు, తునుగు.

మడియుట. దే. వి: చూ, మరణము.

మడియుగాలి. వా. వి: చూ, మమ్ము. 1.

మడివాలు. దే. వి: చూ, రజకుడు.

మడిసంచి. దే. వి. (ఇతరులు అంటున్నాడనిది)

అరనైచినబట్టలు దేవుడు లోనగునవిగల సంచి: చూ, సంచి.

మడిసంది. దే. వి. (రామా. 6, ఆ. 184):

చేంక-చేంకిలి-చేక్కిలి. (సం).—కత్తును, కత్తు, దోర్మూలము, బాహుమూలము. (చూ, హస్తము.)

మడుగు. దే. వి. (రూ-మడుపు-మడ్గు-మణుగు-మణువు) 1. గణము. “దీనికది యెన్ని మడుగులు హేచ్చే.”: చూ, రెట్టి; 2. హరిదము: చూ, సరస్సు. 1; 3. కొంసు. పంచ. నా. 3, ఆ. 340: చూ, సరస్సు. 1; 4. పరిశుద్ధి: చూ, సుద్ధి. 2; 5. పరిశుద్ధవస్త్రము. పా. 2, ఆ. 14: చూ, వస్త్రము; 6. ఎనిమిదిపీసల కొలది, బారువలో ఇరువదవవంతు; 7. అడఁకువ: చూ, వినయము. 1; 8. ఆకుమడుపు.

రుక్మి. 5, ఆ. 57: చూ, వృత్తపక్షము; విణ.

9: చూ, మడి. 4; అ. కి. 10: చూ, పంగు.

హరిశ్చ. 1, ఆ. 73; 11: చూ, మృక్కు. 4.

ఉ, హరి. 2, ఆ. 58; ఉ, హరి. 5, ఆ. 103.

మడుచే. దే. పే: చూ, రూ-మడచే.

మడుపు. దే. వి. 1: చూ, మడుగు. 5. అని.

5, ఆ. 31, 2: చూ, మడక. 1; బ.

3: చూ, రూ-మడుగు. 8; స. కి. 4. చేం

పు: చూ, సంహరించే.

మడుపు. దే. వి, అ. కి. చూ, రూ-మడుగు.

మడేలు. వా. వి: చూ, రూ-మడియాలు.

మడ్గు. దే. వి, అ. కి. చూ, రూ-మడుగు.

(గుణమునను. —పాండు. 3, ఆ. 137.)

మడ్డి. దే. వి. 1: చూ, బంధురము. 4; విణ.

2: చూ, స్తబ్ధుడు.

మడ్డిపాలు. దే. వి. బంకగానుండు నొకరసము.

మడ్డు. దే. వి. ఇసుపగుండు. పృథ్వా. 5, ఆ.

60: చూ, రాయి.

మడ్డుకత్తి. ద్వ. వి: చూ, మచ్చేకత్తి.

మడ్డువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. గుమ్మెట, తుడుము: చూ, వీణె; అం. 2: చూ, ఆనర్థవాద్యములు. [1-2.

మణుగు. దే. అ. కి. చూ, రూ-మడగు.

మణి. సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. 1. రూ-మాణి.

పచ్చేతాయి లోనగునది (అశ్రుజాతి): చూ,

రత్నము. 1; 2. మత్స్యములోనగునది (అన

శ్రుజాతి): చూ, రత్నము. 1; 3. రతనము:

చూ, రత్నము. 1; 4. నంద, మంత: చూ,

పాత్రము. 6; 5. మని: చూ, మడికట్టు;

6. గొత్తైమెడచేస్తు: చూ, స్తన్యము;

7. మగవాని కామచివర: చూ, శిశ్నము;

8. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము; అం.

9: చూ, క్రియలు; 10: చూ, అసంయుత

హస్తములు.

మణికట్టు. వా. వి: చూ, రూ-మడికట్టు.

మణికము. సం. వి. అ. పుం. 1. కాగు. మంత

(అని కొందఱు); చూ, పాత్రము 6; అం.

2: చూ, రదక్షతములు.

మణికావము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వెంపలి*.

మణికారుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కత్తములను

సానబట్టువాడు: చూ, సానలవాడు.

మణిగ. దే. వి. (రూ-మణిగ-మణిగ-మణిగ.):

చూ, దుకాణము. 1.

మణిగణనికరము. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("న-

న-న-న-న. 9 యతి. 15 వ ఛందస్సు.")

మణిగము. దే. వి. రూ-మణిగము. అధికారము:

చూ, రపము. 1. [చూ, సమాలంఘము.

మణిగాననము. దే. వి. సన్నసున్న పుపూర:

మణితము. సం. వి. ఆ. న. రూ-మణితము. మణిగకాడు. దే. విణ. (మణిగము + కాడు)

1. రతికాలమునందలి గళగదము: చూ, స్వ

రము. 2; 2. కోకిలధ్వని: చూ, స్వరము.

3; అం. 3: చూ, రతిద్యులు.

మణిదీపిక. పా: చూ, వృత్తము. 1. (మొదటి

పాదము.—"న-ధ-ధ-న-ధ-స గణములు.

13 యతి; రెండవపాదము—"న-న-న-న-

జ-ధ సగణములు. 14 యతి; మూడవపాద

ము.—"న-ధ-ర-స-న-స-న-స గణము

లు. 12 యతి; నాలుగవపాదము—"న-ధ-

ర-స-జ-జ-గురువు. 12 యతి.)

మణిపూరకము. అం: చూ, చక్రిములు. (వెన్నె

ముకయందలి పట్టుకృములలో నొకటి.)

మణిపూరము. అం:—పై.—

మణిప్రవాళము. సం. వి. ఆ. పుం, న. రెండు

భాషలుకలిసిన కవిత్యము: చూ, మాటలల్లుట.

మణిబంధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మని. చేతి

మనికట్టు: చూ, హస్తము. 1; అం. 2: చూ,

అధమక్షేత్రములు.

మణిబంధములు. అం. (ముందేతులు) 1: చూ,

లక్షణాంగములు (పురుషునకు—ముడుగులు

కనిపించుచున్నవి. మిక్కిలి కుట్రచేయైన

రాజో. మూడు రేఖలున్న మణిఖచితభూష

ణములధరించును.); 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగ

ములు. (లావైనపతిచేయ్యను.)

మణిబిందుమాలిక. అం: చూ, దంతక్షితములు.

మణిభూషణము. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("న-

న-ధ-ధ-న-ధ-స గణములు. 10 యతి. 15 వ ఛం

దస్సు.")

మణిమంత్రోపధాదిసిద్ధి. అం: చూ, కళలు

మణిమాల. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("త-య-

త-య గణములు. 7 యతి. 12వ ఛందస్సు.")

మణిరంగము. పా: చూ. వృత్తము. 1. ("ర-

స-స-గురువులు. రియతి. 10వ చందస్సు.")

మణిరంజనము సం. వి. ఆ. న. వక్షపుత్రము.

మణిశకాడు. దే. విణ. (మణిగము + కాడు)

చూ, పారుపత్తెపుకాడు.

మణివము. దే. వి. చూ, రూ-మణిగము.

మణిసరులు. దే. వి. బ: చూ, ఛాన్యము.

మణిసిల వై. వి = మనశ్శిలా. కటంబర. (కుద్ధి.-

సున్న పునిశ్శతో రెండుజోములు డోలాయం

త్రమున విండినపద్ధి: చూ, రాయి.

మణిసూత్రన్యాయము. పా. పూసలలో దారి

మువలె లోపలకలిసి యుండుననుకీతి.

మణిస్థానప్రయోగము. అం: చూ, తంత్రములు.

మణిచక్రిము. సం. వి. ఆ. పుం. చొదలనీ వెండి:

చూ, లోహము. 1.

మణుగు. దే. వి. అ. కి: చూ, రూ-మడుగు.

మణుగులులు. ద్వ. వి. బ. కుచేరమూలమును

భక్త్యము: చూ, భక్త్యము.

మణుచే. దే. కే: చూ, రూ-మడుచే.

మణువు. దే. వి. అ. కి: చూ, రూ-మడుగు.

మణేదారు. వా. వి. మననబునకునహాయకారి.

మతంగజము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగు: చూ,

హస్తీ.

మతంగుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకబుష్టి:

చూ, సన్యాసి; 2. రూ-మాతంగుడు:

చూ, మాదిగ.

మతకము. దే. వి. 1. కపటము: చూ, సూక్ష్మ

ము. 2; 2: చూ, మాయము. 1; 3: చూ,

న్నేహము. 1. [వి: చూ, వ్యాళగాగ్రహీ.

మతకరి. దే. విణ. (మతకము + అరి) చూయా

మత్తొలంబము. సం. వి. అ. న: ఉపాశ్చర్యము.

(తే).—కటకబాలు, కటకబాకమ్మలు
(మత్తాలంబము చింత్యము.)

మత్రి. నై. వి. మదము: చూ, మత్తా.

మత్రికాడు. ద్వ. వి: చూ, పలపుకాడు.
ఉ, హరి. 5, ఆ. 149.

మత్రిల్లు. నై. అ.కిరి.=మత్త:చూ, మదింమే 1.

మత్తు. నై. వి.=మత్త-మద: చూ, మత్రి.

మత్తుడు. సం. విణ. 1. మదట: చూ, కౌండు
డు; 2: చూ, హృష్టుడు; 3: చూ, సోమరి.

మత్తుద్రావ్యములు. పా. (ఓషణలు) పాగాకు,
కల్లు, గంజాయి, నల్లమందు మొదలగునవి.

మత్తేభవిక్రీడితము. పా. (మత్తేభము): చూ,
వృత్తము. 1. ("స-భ-ర-న-మ-య-ప

14 యతి. 20వచందస్సు.") మూర్ఛనలు.
మత్సరకృత్తు. అం: చూ, పక్షగామి గత

మత్సరము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మచ్చేరము:
చూ, హంస. 7; 2. క్షోధము: చూ, రోష

ము; విణ. 3. ఈర్ష్యకలది; 4. క్షోధము
గలది: చూ, రోషము; అం. 5: చూ, హే

యగుణములు; 6. (మాత్సర్యము): చూ,
అరివర్గములు.

మత్స్యండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మత్స్యం
ది. కండచేక్కెర: చూ, శర్కర. 1.

మత్స్యండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

మత్స్యధాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేపలబుట్ట,
కువేణి: చూ, పల. 1.

మత్స్యపిత్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కటకరోహి
ణి*: చూ, శకులాదని.

మత్స్యబంధనము. సం. వి. అ. న: చూ, పల.1.

మత్స్య బంధము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

మత్స్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. (రూ-మచ్చ
ము-మత్స్యము)=మచ్చెము. (మాంసముహరిం

చేసిచ్చచేత హర్షించునది.); అండజము,
అనిమిషము - అనిమేషము, అప్పుచరము,

అత్తాకి, కచరము, క్షుద్ధ, గోవర్ధము, చప
లము, జలపిష్టకము, ఝషము, చ్చిగురోమ

ము, హోబగళము, మిషము, విసారము, వైసారి
శము, శంబరము, శకులి. (తే).—చేప, (బ)

తెలుగంటి, నీటికెముకప్పు పుట్టువు, మచ్చే
ము-మచ్చెము, మరునిదాలు, మిలు-మిను-

మిలు, వాలుగ; తద్విశేషములు.—౧. అం
దాలువు; ౨. అంబుకీశము, అపసాహ్యము,

ఉలుపి, జలకూర్మము, శిశుకము, మిషడిం
భము. (తే).—ఉలచేచేప, ఉలచేమిను,

ఉలస-ఉలుచే, ఉలుచేమిను; 3. అంబు
గజము, అంబుమర్కటము, అపహారము-అప

హారము, అసిదంష్ట్రము, ఆరామము,
కుంభి, కుంభీరము, క్షీరపక్షము, గిల

గాగ్రహము, గాగ్రహము, చపలాంగము,
చులుక, జలకంటకము, జల

కపి, జలజిహ్వము, జలయాపము, జలసూ
కరము, జలసూచి, ఝషము, ఝషా

శనము, నక్రము, మకరము, మశోలి, మాయా
దము, మిషరము, వార్జునిము, శింశుమార

ము, శిశుకము, హృదగ్రహము. (తే).—
కడలిరా తత్తడి, పిడకమొసలి - పిడుక

మొసలి, మరునిదాలు, మొసలి;
౪. కుంభీరము - కుంభీలము, గిలగాగ్రహ

ము, గోమూఖము, నక్రము. (తే).—కాటు
మొసలి; ౫. అకూపారము, అపహారము-

అపరాహుము, అపహారకము, కూర్మరాట్టు,
జలకిరాటము, జలగ్రహము, జలహస్తీ, జలాం

టకము, జలాండకము, తంతునాగము,
తంతువు. (తే).—అగడు - నెగడు -

నెవడు - నీటిదయ్యము; ౬. అతిశృంగ
కము, శృంగి. (తే).—కొమ్ముచేప, పాం

పమిను; ౭. (తే).—అరిజే. అరుజే. తద్వి.-
కల్లరుజే, పుల్లరుజే మొ; ౮. అర్థశఫరము,

తిమింగిలము, దిండపాలము; ౯. అపహారము,

గ్రాహము; ౧౦. అసిపుచ్చకము, చపలాం
గము, జలకపి, జలచరము, జలౌకసము,
నీరాటము, శింశుమానము. (తే).— నీరు
దిగ్విమృది; ౧౧. ఆలస్యము, కఘోణి, జలనూ
కరము. (తే).— నీరుపంది; ౧౨. ఇం
చాకము, జలవృక్షకము. (తే).— చిలుచే
ప, చెయ్యి-రొయ్యి; ౧౩. ఇల్లిశము-ఇల్లిశ
ము, ఇల్లిలము, గాంగేయము, జలతాలము,
జలవాపికము, పోస్తి, రాజశఘరము, వారి
కర్పూరము, శఘరాధిపము, శఘరి. (తే).—
ఇల్లిప, ఇల్లిసె, ఇల్లియ, ఇల్లిసె, బేడిస;
౧౪. ఉచ్చింగటండ, తృణగండము;
౧౫. ఉద్గండపాలము; ౧౬. ఉద్విమ-
ఉద్విమ, జలమార్జారము, జలాఖివు-జలా
ఖివు, జలనవలము, జలబిడాలము, జలప్లవ
ము, నవలప్లవము, నీరాఖివు. (తే).— నీరు
పిల్లి; ౧౭. ఉరగము; ౧౮. ఎత్తమీను(చూ,
సర్పము); ౧౯. ఏరంగము; ౨౦. కంక
తొర్రము, జలవృక్షము, జలనూచి. (తే).—
గద్దముకుచేప; ౨౧. కంటకాష్టిలము,
మజ్జికము, మడికము, మలికము-మలికము,
మలీరము-మలికము-మలీకము-మలీకయము,
మలీకము. (తే).— గుడి, గుడికెల్ల; ౨౨. కజ్జ
లి; ౨౩. కరండి, జలశయము, మూకము,
శంబరము; ౨౪. (తే).— కరవాడు-కర
వాడు, వట్టిచేప, వరుగుజేప; ౨౫. కర్ణ
ఫలము; ౨౬. కలకము, గండోలము, గహో
స్థాహము, శకిలి-శకులి, శకులము, శకులా
ర్చకము. (తే).— కుచ్చేమీను, బేడిస, బేడి
సమీను, లంజెబేడిస; ౨౭. కలభము; ౨౮.
కవయి, కవిక, క్రికచపృష్టి, రాజీవము.
(తే).— కొలువాసములు, చొణ-చొణ్ణ-
చొణ, చొణ్ణుడుత, సొణ-సొణ్ణ, సొణచేప;
౨౯. కశ్యపము-కాశ్యపము; ౩౦. కాశోచి,
కాశోచికము, జలవాపికము; ౩౧. కాలరము,

కాశలము; ౩౨. కుంచిక, కుంభిలము, కుంభీరము,
కుచికము; ౩౩. కుంకుంగము; ౩౪. క్షుద్ర
జలచరములు. — కులాటము; (తే).— ఎర
చిల్లపురుగు; కత్తరి; కురుమింద; కొయ; గ
వ్వము; చొట్టుడుగుల్ల; తలకప్ప; తెలి
దెమ్మకరి, నసిమిరి, వాచొడు, విర్లుత,
నీటిమమ్మడిపురుగు; నీటిగె; నీరుగుట్టు;
నీరుపాప; నీరెన; నీర్చలి; నులిగుల్ల;
పొచ్చిపురుగు; బంగరుపురుగు; రుండము;
వెల్లపోలిక; ౩౫. కోంకణము; ౩౬. క్రోడే
ముఖము, ఖడ్గము, గండకము-గండకము,
గడము, గలానిలము, శకులార్చకము. (తే).—
గెండ-గెండ; ౩౭. క్షణనిశ్వాసము, శింశుమా
రము-శిశుమారము; ౩౮. క్షుద్రాండమత్స్యసం
ఘాతము, పోతాధానము; ౩౯. గాంగటకము-
గాంగటము-గాంగటేయము, గాంగేయము;
రంగరఘ్ని; ౪౦. గంధూపని. (తే).— ఆడు
ఎత్తి (ఆడెత్తి)(చూ, సర్పము); ౪౧. గద్గర
ము, గర్గాలము, యోగనాలిక; ౪౨. గర్జకము;
౪౩. గవాచి; ౪౪. గుడము; ౪౫. గుమ్మము;
౪౬. గోమీనము; ౪౭. గ్రాహమద్గురిక, మద్గు
రము, మద్గువు. (తే).— బొమ్మడాలు; ౪౮.
ఘర్షణము; ౪౯. చంద్రచంచల; ౫౦. చిత్ర
ఫలకము, చిత్రఫలము, చిత్రఫలి, ఫలకి;
౫౧. చిరిచిమము-చిరీచిమము-చిలిచిమము-
చిలీచిమము-చిలీచిమము. (తే).— తేలు
మీను; ౫౨. చులుంపి; ౫౩. చులుకి; ౫౪.
చిత్రవదాలము, చిత్రవల్లికము, పాటీసము,
సహస్రవంష్ట్రము. (తే).— కొణ-కొణ్ణ,
కొణ్ణమీను, పాటీసము, బేడిస; ౫౫. చీర
ము; ౫౬. చాగలకము; ౫౭. డాత్మాట
ము; ౫౮. తిమి; ౫౯. త్రికంటకము; ౬౦. నీరు
కోడికి. — (చూ, పుంజే); ౬౧. నీటిగుమ్మ
మునకు. — (చూ, హయము); ౬౨. కాలము;
౬౩. సిద్ధుల. (తే).— ఉప్పుజేప; మజ్జి

కొన్ని చేపలకములు (తెలుగుపదముల తోవ్యవహరింపబడునవి).-అం పక్కెర; అల్లెదము-అల్లెదమ్ము; ఆకుజెల్ల; ఇంగిలాయి; ఇసుకదొండు; ఈససిట్ట; ఉడుజే; ఉల్లాకుజే; ఉల్లికుచ్చేదము; ఒల్లెంక; కడిసెల; కదిర; కనుగుజే; కల్లరుజే; కాగిన; కుంటముక్కు; కూగముక్కు; కొరడు, కొరడ; గజ్జె; గొల్లదొండు; గుడ్డింగిలాయి, చేందమామపక్కె; చేందువాచే; చోట, చోటమీను; చిత్తర; చీరచింపు; చుక్కకార, చుక్కపిల్ల; జెల్ల; జేకి; తిమిరమీను, తిరిర, తిజీకి; తూర-తూల; పండుజే; తెల్లనార; తొల్లిక; దాసరికొయ్య, దొండునాగపంజెర; నీరుపావర; పక్కె; పయిజోటుతట్ట; పల్లికతట్ట; పరిగి-పరిగె, పత్తిమీను; పాలచే; పాలచోట, పుత్తడికాను; పులస, పులుమే, పుల్లరుజే, పులిమెకము; పూజే; పూమేను, పూలమట్ట; పైజోటుమట్ట; పొట్టపెంజెర; పానుగుజే; పొరకచే; పాలస; పోసతెక్క; బుడ్డపక్కె; బొంకప్ప; బొందపక్కె; బొచ్చె; మంగరిపక్కె; మట్టిగిడును; మడవచే; ములుగు, మాచెనపక్కె; మాతగొరక; మిసి; మిసికల్లు; ముకుదొమ్మ; ముచ్చేంగి; ముట్టెచే; ములువాలుగ; మెత్తడి; మేవ; మొట్టె; మోరపక్కె; రాతిగొరక; రామ, లత్తిచే; పంజీరము - పజ్జీరము, పంజో, పందొండు; పడగవ్వ; వాలుగ, వాలుగలెంకి, వాలుగపాము, వాలుపు; వింజిలి; వెలిమొట్ట; సోరంగి. (మిగతవానికి "చూ, సోరంగి.") అం. 2. మత్స్యదేశము: చూ, దేశములు; 3: చూ, మత్స్యవతారము; 4: చూ, ఆసనములు.

మతస్యతీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పాన్నగం టికూర: చూ, శీతసారిము; 2: సోమెదకూర.

మత్స్యవతారము. అం: చూ, అవతారములు. (దేవతలకురాగు ఇందుడును బ్రహ్మయును శ్రీమహావిష్ణువును పార్థింకిరి. శ్రీమహావిష్ణువు చేపరూపమును వాల్మీకముద్రమున నడగియున్న సోమకాసురుని జేంపెను. సోమకుడు దొంగిలించిన నాలుగు వేదములను గూడ విష్ణుదేవుడు తీసికొని బ్రహ్మకిచ్చెను. ఇదియే మత్స్యవతారము.) మధనము. సం. వి. అ. న: ఉన్మంతము, దధిమధనము, దధిమధము, మంధనము. (తె).- చిలుకుట, చిలుకుడు, తరి, తరుమే-తర్చిచ్చేట, తర్చిచ్చేన.

మధిమే. సం. స. కి: (తె).-గిలకరించే, చిలుకు, తరుమే-తర్చి-తర్చిచ్చే, పుడుకు.

మధితము. సం. వి. అ. న. 1. నీళ్ళుకలియని మజ్జిగ: చూ, వజ్జిగ; విణ. 2. తర్చిచ్చేబడినది; 3. ఒరయబడినది.

మదంతి. అం: చూ, శుభతులు.

మదకలము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మదపు టేనుగు; విణ. 2. మత్తుచేత వ్యక్తముకాని మాటలుకలది.

మదట. వై. విణ. 1.=మద: చూ, మత్తుడు. 1; 2. మత్తురాలు, డిమ్మరి-డిమ్మరి: చూ, స్త్రీ-మదటతనము. వై. వి.=మత్తత్వ: మత్తత. మదటయేనుగు. ద్వ. వి. గంభీరవేది: చూ, మదపుటేనుగు.

మదినకంటకము. సం. వి. అ. పుం: ఉదర్కము. (తె).-ఉమ్మెత్తములు. [ములు-మదనకామేశ్వరలేహ్యము. అం: చూ, లేహ్యమదనగంధులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

మదనచేతులు. దే. వి. బ: తనాని, దంతియ-దంతె, దూలము. (సం).-తండకము(చూ, స్తంభము.)

మదనదర్పణము. పా: చూ, వృత్తము. 1.

(“భ, స, జ, ర, జ, గురువులు. 11యతి. 16వ ఛందస్సు.)

మదనము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆమరి: చూ, సంబరము. 3; 2. ఉమ్మెత్త *: చూ, హాలాపుప్పము; 3. మంగ *: చూ, శ్వసనము. 3; 4. మయినము: చూ, సిక్తకము; 5. ఒకపక్షి: చూ, కంజలము; 6: చూ, మల్లమాతంగి *: అం. 7: చూ, జన్యతాళములు.

మదనవిలసితము. పా: చూ, వృత్తము. 1.

(“న, న, గ. యతిలేదు. 17వ ఛందస్సు.”)

మదనవృత్తము. పా: చూ, వృత్తము. 1. (ఇది వసంత తిలకవలెనేనడచును. 9యతి.)

మదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జేవాదిపిల్లి: చూ, సంకువు. [భూడు.

మదనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మ మదపులేనుగు. ద్వ. వి: చూ, మదటయేనుగు. మదమడచే. మి. స. కి. (మదము + అడచే.) చేంపు. జై. 5, ఆ. 58: చూ, సంహరించే.

మదము. సం. వి. అ. పుం. 1. మత్త. (కొవ్వ: చూ, హామిక; 2. ఏనుగుకొవ్వ: చూ, హామిక; 3. సాడు: చూ, రేతెస్సు. 1; 4. ఏనుగురేతెస్సు: చూ, రేతెస్సు. 1. (చూ, హస్తీ); 5. కమ్మరి: చూ, మదాహ్వాము; 6: చూ, హంకారము; 7: చూ, సంతోషము; అం. 8: చూ, సంచారి భాషములు. (“అమృతగుణమున గుడివరులు మధురమధుపాన వ్యామత్తులైతూలుచేదేలు చే సోలుచే వివిధగతుల జెలంగందొడంగిరి.”); 9: చూ, హేయగుణములు; 10: చూ, గజమదములు; 11: చూ, అరివర్గములు.

మదములు. అం. 1. (ఏనుగునకు మదము ఎనిమిదిచోట్లబుట్టును.) - ౧. చెక్కిళ్లకు. దానము, ౨. కన్నులకు. నీళ్లు, 3. చెవులకు. -

సాగరము, ౪. తొండముచివరను. - శికరము, ౫. చేసుమొనలకు. - శిక్యము, ౬. మేహమునకు. - ముడిము, ౭. హృదయమునకు. - ఘుర్మము, ౮. చరణములకు. - మేఘము పుట్టును: చూ, హస్తీ; 2. (తీ)మదములు. - ౧. విద్యామృదము, ౨. ధనమదము, 3. కులమదము; 3. (అష్టమృదములు). - ౧. అన్నమదము, ౨. అర్థమదము, 3. స్త్రీమదము, ౪. విద్యామదము, ౫. పురుషమదము, ౬. రూపమదము, ౭. ఉచ్ఛ్వాసమదము, ౮. యాపనమదము. (లేక) ౧. ధాన్యసంగ్రహ, ౨. ధన, 3. మాన్యక్షేత్ర, ౪. విద్య, ౫. సత్కులప్రసూత, ౬. సౌందర్య, ౭. ఉత్తమగామినివాస, ౮. యాపనమదములు. [ము. 1.

మదయిత్తువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మేఘమదరేఖ. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“మంగళ సంగణ గురువులతో గూడినది. 7వ ఛందస్సు.) మదల. వా. వి. అలుచే: చూ, సోమరి.

మందలతనము. వా. వి: చూ, విలంబము. 1.

మదస్థలితము. అం: చూ, కరణములు.

మదస్థానము. సం. వి. అ. న. కల్లుత్రాగెడియిల్లు: చూ, సదనము. 1. [చూ, హస్తీ.

మదహత్తి. వై. వి. మహాస్తీ. మదపులేనుగు: మందాపరము. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుని ఏనుగు: చూ, హస్తీ. [హస్తీ.

మదావళము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు: చూ, మదాహ్వాము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మృగమదము. మది. వై. వి. 1. గుండె: చూ, హృదయము. 2; 2 = మతి. బుద్ధి. ఉ. హరి. 5, ఆ. 191: చూ, హృల్లేఖము. 2.

మదింఛే. సం. అ. కి. 1. కొవ్వ: చూ, మబ్బుకొను; వై. అ. కి. (1) తలచే. రా, వి. 3, ఆ. 52: చూ, సంకల్పించే; స. కి. (2) మదిఁపువేయు: చూ, తోచే. 4.

మదింపు. వై. వి. అంచేన-అంచేనా, దవులు-

దాలు.

[సాంబ. తిర్య. 7.

మదికొలంకుపులుగు. ద్వ. వి. చూ, కాంస.

మదికొలనునెక్కొనుపిట్ట. ద్వ. వి.—పై—

మదిమది. వై. వి. నెమ్మది. ఉ, హరి 5, ఆ.

43: చూ, కాంతము. 1.

మందిర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కల్లు: చూ, సుర.

2; 2. మదేరుని కూతురు, కటమాలినీచూ,

నూన. 1; అం. 3: చూ, సంచారిభావమున

బుట్టినదృష్టులు.

మదిరాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మదముకప్పి

న కన్నులుగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆ

డుది: చూ, స్త్రీ. [స్థానము.

మదిరాగృహము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మద

మదీయము. సం. విణ. (తె) —నాది

మదుగు. దే. వి. మదుము-మదుపు. భాగ.

10, స్కం. పూ. 758: చూ, పిదపిద. 2.

మదుపు. దే. వి. 1. ఆకుపచ్చే: చూ, వర్ణము.

6; వా. 2. మదుపుపెట్టినసామ్మలోనగునది.

మదుము. దే. వి: చూ, రూ-మదుగు.

మదురు. దే. వి. 1: చూ, మగులు; ఆ. కిరి.

2: చూ, మాగు. 3.

మదురుకమ్మ. వా. వి. గజికమ్మ-గజిగమ్మ:

చూ, వృంతము. 1.(మట్ట.)

మదురుగోడ. ద్వ. వి: చూ, మగులుగోడ.

మదురుపు. వై. వి. 1. మత్తు: చూ, హామిక;

2.=మధు. కల్లు: చూ, సుర. 2.

మదుపు. దే. వి: చూ, రూ-మదుగు.

మదోత్కటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1:చూ, మగ

పుటేనుగు; 2. కసోతము: చూ, సురటి.

మద్దురిము. సం. వి. ఆ. పుం. బొమ్మదాయి:

చూ, మత్స్యము. 1.

మద్దుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నీరుకాకి: చూ,

వాయసము. 1; 2: చూ, మద్దురము.

మద్దత్తు. వా. వి: చూ, సహాయము.

మద్దల. వై. వి.=మద్దల. మృదంగము. రూ-

మద్దల: చూ, పిచె.

మద్ది. దే. వి: చూ, సాలము. * (చీనిభేద

ములు.—ఇరుమద్ది, ఏఱుమద్ది.) (చీనిని

డిజిబాలిన్ అనుఇంగ్లీషుమందునకు బదులుగా

మపయోగింతురు. గుండెనొప్పికిమందు.)

మద్దికాయలు. దే. వి. బ. చెవితమ్మెలనునగ:

చూ, భూషణము. 2.

మద్దెల. వై. వి.=మద్దళ: చూ, రూ-మద్దల.

మద్దెలయాపురిక్క. వై. వి.=మద్దళయాపర్లు.

ధనిష్ఠ: చూ, రిక్క.

మద్దెలసంచే. అం: చూ, దండలు.

మద్దెలసంచేదండ. అం.—పై.—

మద్దెలన. అం.—పై.—

మద్ద్యము. సం. వి. ఆ. న. కల్లు: చూ, సుర. 2.

మద్ద్యంకరుడు. సం. విణ: చూ, కుభంకరుడు.

మద్ద్యకము. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“ధ, ర,

న, ర, న, స, న గురువులు. 11 యతి.

22వ ఛందస్సు.”)

మద్ద్యము. అం: చూ, దేశములు. [సోమపల్లి.

మధుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతీగ*: చూ,

మధుకంఠము. సం. వి. ఆ. పుం. కోయిల: చూ,

పాఠుమపులుగు.

మధుకము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, యష్టిమ

ధుకము*; 2. రూ-మధుకము. ఇప్ప *:

చూ, వానపర్శిష్ఠము. 2; 3. నెమలి: చూ,

శిఖి. 2.

మధుకరము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఛిత్తాన్నము:

చూ, సాదము. (1); పుం. 2. తుమ్మెద:

చూ, పట్టదము; 3. జీవకము, సర్దకము*:

చూ, రాజార్హము.

మధుకరి. అం: చూ, సుషిరవాచ్యములు.

మధుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మగధుడు.

మధుకేశటము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, పట్టడము. [వారము.

మధుకృమము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మధు మధుత్వము. సం. వి. అ. న. చెఱుకు: చూ, రసాలము. 3. [భుండు.

మధుదీపుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మస్మ మధుద్రము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మధు కేశటము. [మధుకము. 2.

మధుదుగ్రిమము. సం. వి. అ. పుం. ఇప్ప*: చూ, మధుపటలము. సం. వి. అ. న. కరండము, ట్టెద్రపటలము. (తె).—తుట్టియ—తుట్టె, తెట్టియ—తెట్టె, తేనెతుట్ట, తేనెతెర, పెర-పెఱ. తద్వి.—మధుపర్కము. (“చూ, సారఘము”).

మధుపము. సం. వి. అ. పుం. 1. తుమ్మెద, తేనెతిండి: చూ, పట్టడము; విణ. 2. మద్య పానము చేయునది.

మధుపర్కము. సం. వి. అ. న. 1. పెరుగుతో కలిసినతేనె: చూ, సారఘము; 2. పెండ్లి లో వహూవరలకిచ్చెడు నూతన వస్త్రము: చూ, వస్త్రము.

మధుపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-మధుపర్ణిక; 2: చూ, మధుక*; 3. నీలి*: చూ, రంజని. [చూ, సర్వతోభద్ర.

మధుపర్ణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-మధుపర్ణి*: మధుపుష్పము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మధు రుగ్రిమము*.

మధుపుష్పపర్ణి. అం: చూ, అనువర్ణములు. మధుప్రియుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బల రాముడు. [చూ, మక్షిక.

మధుమక్షిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తేనెటీగ: మధుమక్షికాన్యాయము. పా. ఈగలుచేర్చిన తేనెమనుష్యుల యధీనమగుననురీతి.

మధుమతి. పా: చూ, పృతము. 1. (“నగణ భగణ గురువులు. 7 వ ఛందస్సు.”)

మధుమేహము. సం. వి. అ. పుం. మూత్రోరోగ ము: చూ, మూత్రకృచ్ఛము. [ము. 1.

మధుయష్టిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, మధుక మధుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఒకపట్టణము, కాశీ. 3, అ. 47: చూ, దేశములు; 2: చూ, సదాప.*; 3. అడవినదాప*: చూ, సదాప.

పా. 4: చూ, పృతము. 1. (పృభాత పృత్రచ్చాయను మొదటిచరణమును, అపరా జిత పృత్రచ్చాయను రెండవచరణమును, మాలినీపృత్రచ్చాయను మూడవచరణమును, నాలవచరణముకలికల్పితమును); అం. 5: చూ, క్షేత్రములు; 6: చూ, పుణ్యనగరములు.

మధురకవియాత్వాదు. అం: చూ, ఆత్వారులు.

మధురగతి. పా: చూ, పృతము. 1. (నవవిధ రగడలలో నొకటి. వదునాటుమాత్రాలు. 9 వ మాత్రయతి.) (చూ, రగడ)

మధురమీనాక్షి. అం: చూ, అక్షులు.

మధురము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, విషము;

2. తుమ్మెద: చూ, పట్టడము; పుం.

3. తియ్యన: చూ, మాధుర్యము. 1; విణ.

4. తియ్యనిది: (తె).— తియ్య-తీయ, తీ-పి-తీ-ఘ. తద్వి:—మిక్కిలితియ్యనిది.— అతిమధురము; 5. ఇంచెనది: చూ, హృద్యము.

మధురన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చోగ*: చూ, సగవ; 2. దాగ్త*: చూ, స్వాదుఫల; 3. పిన్న పాల*: చూ, సుమంగళ.

మధురాక్కర. పా: చూ, పృతము. 1. (“ఒక సూర్యగణమును, మూడింద్రగణంబులును, ఒక చంద్రగణమును గలది. నాలవగణాద్య క్షరంబుయతి.”) [దానింబ.*

మధురామ్లఫలము. సం. వి. అ. పుం: చూ,

మధురిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అడవినదాప*: చూ, సదాప; 2: చూ, సదాప*; అం. 3: చూ, కకుజవిభాషలు.

- మధురిపుడు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1. మధుకేరిణి. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. చూ - ధనుశ్చేరిణి. మధురిమ. సం. వి. న్. పుం. తియ్యన: చూ, 1. చోంగ: చూ, సర్ప. 2; 2. పిన్నయి మాధుర్యము. 1. [(చూ-మధురిమ).] ప్ప*: చూ, వానపర్జము. 2. మధురిమము. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. — మధుస్థీల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇప్ప*: చూ, వానపర్జము. 2. మధులిహము. సం. వి. హ్. పుం: చూ, మధు పము. 1. [క్రమము, మధుక్రమము మధువారము. సం. వి. ఆ. పుం. మధ్యపాన, మధువాసిని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఏఱుజోజి *. చూ, సుభిక్ష. మధువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. పాంకూర *. చూ, సుమంగళ; న. 2. సీరు. చూ, సర్ప లము; 3. పాలు: చూ, స్తవ్యము; పుం, న. 4. = మధువివు. కల్లు: చూ, సుర. 2. తద్వి - ఇప్పకల్లునకు — మధ్యాసవము, మాధవకము - మాధ్యకము, మార్ద్వికము; 5. తేనె (ఇది త్రివిధము. — మాక్షికము, భ్రామరము, సారఘము, పాత్తికమనికొందఱు) మిగత విశేషములకు: — చూ, సారఘము; 6. పూఁ దేనె: చూ, సారఘము; పుం. 7. చైత్రము, చైత్రికము: చూ, మాసము. 1; 8. వసంతబుతువు: చూ, మాసద్వయము; 9. ఇప్ప*: చూ, మధుకము. 2; 10. గోరం ట *: చూ, సహ. 2; 11. పుష్పాడి: చూ, సుమనోరజము. (ఈయర్థములకు మధుకము - మాధుకము - మధూళి - మాధూళి - మధూళిక - మాధూళిక రూపాంతరములనికొందఱు ఇది చింత్యము.); అం. 12: చూ, మాసములు. మధువులు. అం. మాక్షికము, భ్రామరము, సారఘము. (3) [లిహము. మధువృతము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మధు మధుశిగువు. సం. వి. ఉ. పుం. తేనెవృధాన మైయుండెడు ఎఱ్ఱపువ్వుల మునగ *: చూ, శిగువు. 1. [చూ, శ్వేతపాకి. మధుక్రిస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లగురిజి*:
- మధుకేరిణి. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. చూ - ధనుశ్చేరిణి. 1. చోంగ: చూ, సర్ప. 2; 2. పిన్నయి ప్ప*: చూ, వానపర్జము. 2. మధుస్థీల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇప్ప*: చూ, వానపర్జము. 2. మధుస్థీరము. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. — మధుసారవి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, మస్త్ర పుడు. [మ: వృతము. మధుసూదనము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మధుసూదనాయనము. అం. (మధుసూదన = మధుసూదయతి = నాశయతి ఆమరవృథావ సంహారకత్వాత్.): చూ, పిమ్. మధుసూదయచుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1. మధుసర్ప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మధువు. 1. * మధూకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, చూ - మధుకము. 2. *, 2. నీరిప్ప*: చూ, మధూలకము. మధూచ్చిప్తము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మయినము. మధూలకము. సం. వి. ఆ. పుం: మధూకము. (తే) - నీరిప్ప* (కొండయిప్ప అనికొందఱు): చూ, సుమంగళ. మధూళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పుష్పాడి: చూ, సుమనోరజము; 2. చోంగ*: చూ, సర్ప. 2. మధూళి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కల్లు: చూ, సుర. 2; 2. పూఁదేనె: చూ, మధువు. 6. మధూళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిన్నయిప్ప *: చూ, వానపర్జము. 2. మధ్య. అం. 1: చూ, ఛందస్సులు; 2. స్వీయాం తశ్చేద విశిష్ట నాయికావిశేషము. (ఉదయిం చిన యశావనముగలది. పదుమూడేండ్లు మొదలు పదునెనిమిదేండ్లపర్యంతము పయ నుగలది.) (ఇది పతి యన్య సతీసత్తుడైనను గోపింపక తనపాతివృత్తభావము తప్పక

యుండును): చూ, స్వీయ. (చూ, మధ్య
ప్రగల్భలు.)

మధ్యజప. అం: చూ, ధారలు.

మధ్యదేశము. అం. కురుక్షేత్ర ప్రయాగ హిమా
ద్రి వింధ్యములకు నడిమిదేశము: చూ, సీమ.

(1) (దేశములు).

మధ్యమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దుద్దు: చూ,
మిద్దె. 2; 2. వాగ్భేదము: చూ, శబ్దము. 2;
3: చూ, నడిమివేళలు; 4. కొత్తగనమర్తాడి
నది (ఆడుది) దుష్టరజ: చూ, రజస్వల.

మధ్యమకాలము. అం. మూడవరాగము: చూ,
స్వరము. 2. (చూ, గానశాస్త్రపండితుడు,
చూ, సప్తస్వరములు.)

మధ్యమక్షేత్రములు. అం. కపోలములు, అధ
రము, పృష్ఠము, కటి, ఊరులు. (5)

మధ్యమగ్రామగతమార్చనలు. అం. సావీరి,
హరిణాశ్వము, కలోపనతము, శుద్ధమధ్యము,
మారి, పారవి, హృష్యకము. (7).

మధ్యమగ్రామము. అం. 1: చూ, గ్రామ
ములు; 2: చూ, కకుజభాషలు; 3: చూ,
ఠక్కజభాషలు.

మధ్యమపాత్రలు. అం: పురోహిత బ్రాహ్మ
ణాదులు: చూ, నూచ్యము.

మధ్యమము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. నడుము,
కవును: చూ, వీరు. 1; పుం. 2: చూ,
మధ్యదేశము; 3: చూ, మధ్యమ. 3; విణ.
4. నడిమిది; అం. 5: చూ, మధ్యమకాల
ము; 6. (మ): చూ, మ. 11;
7: చూ, హస్తక్షేత్రములు; 8: చూ, ఉత్త
మక్షేత్రములు; 9. నడుము: చూ, లక్షణాం
గములు (పురుషనకు. — సింహసమమైన
బ్రహ్మము); 10. నడుము: చూ, స్త్రీలక్ష
ణాంగములు. (పిడికిటిలో నిమిడి నూత్న
మైయున్న సుత్తమము. సింహమధ్యమైన

రాజపత్నియగు. మచ్చేయున్న సంతతి
చేచ్చును. ఎడమనుడియై యల్పమై లోతుగ
నున్న దుఃఖవతియగు); 11: చూ, శుద్ధ
జాతులు. (అంశములు); 12: చూ, కకుజ
భాషలు. [చతుష్టయము.

మధ్యమముమత్స్యమోహము. అం: చూ, మోహ
మధ్యమస్థాయి. అం: చూ, ఉచ్చతమము.
(కంతమునందుండెడురెండవశ్రితినప్తకము).
మధ్యమాది. అం: చూ, రాగాంగములు.

మధ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. అవకాశము: చూ,
సందు. 6; పుం, న. 2: చూ, మధ్యమము.
1; 3: చూ, మండలము. 1; పుం. 4. మాన
మున అరత్ని ప్రమాణము హీనమైన యేను
గు: చూ, హస్తీ; విణ. 5. నడితరముది;
6. నడిమిది: చూ, మండలము. 1; అం;
7: చూ, లయలు; 8: చూ, పురుషములు;
9: చూ, గురుమతమున వ్యాహంగములు.
(తకారాది అనుబంధమున చూడుము);
10: చూ, శుక్రమతమున వ్యాహంగములు;
11: చూ, స్థాయి. (చూ, మధ్యమస్థాయి);
12: చూ, లయపాణములు; (చూ, స్వర
ము. 2) (విలంబిత, ద్రిత, మధ్యంబునెడి
లయ విశేషములు వరుసగా తత్వ, ఓఘ,
ఘనములనబడును. (విలంబిత ద్రితములయొ
క్క కూడికచేత రెంటినడుమనుండునది మ
ధ్యము.)

మధ్యముడు. అం: చూ, ద్వాదశరాజమండలము.
మధ్యమోదీచ్యవ. అం. (జాతులు): చూ,
అంశములు.

మధ్యరాత్రము. సం. వి. ఆ. న: చూ, నడికిరేయి.
మధ్యలోకము. అం. భూలోకము: చూ,
లోకము. 1.

మధ్యవిత్తు. అం: చూ, హిందోళజభాషలు.

మధ్యవృత్తము. అం: చూ, ఊర్ధ్వవృత్తము.

మధ్యస్థుఁడు. సం. వి. ఇరుకత్తులకు న్యాయము చేష్టవాఁడు: తగవుగోరి. (జడ్జి)

మధ్యా. అం: చూ, ధారలు.

మధ్యాక్ర. పా: చూ, వృత్తము. 1. (రెండు ఇంద్రిగణములు, ఒకనూర్యగణము, తిరిగి రెండు ఇంద్రిగణములు, ఒకనూర్యగణము. నాలవగణాద్యక్షరముయితి.)

మధ్యాపరిగల్బలు. అం. మధ్యాపరిగల్బలు ధీర, అధీర, ధీరాధీరలను మూఁడు తెఱఁగులైరి. (ధీర.—ఇతరస్త్రీని బొందిపచ్చిన పతిని జూచి దండించునది. అధీర.—ఆన్యాయములైనను పతిసేమియనక పరామృఖయనది. ధీరాధీర.—పతిని అన్ని విధములచేత దండించునది. ధీర—అధీర—ధీరాధీరలు జ్యేష్ఠకనిష్ఠ భేదంబుచే నిరుదేశంబులైరి. (చూ, స్వీయ, ముగ్ధ, మధ్య, పరిగల్బ, పరకీయ, సామాన్య.)

మధ్యాహ్నము. సం. వి. అ. పుం. 1. (తె).—పట్టపగలు, మిడసరలగ్గము. (మి).—మట్ట మధ్యాహ్నము: చూ, వాసరము; తద్వి.—మిడసరలగ్గము; అం. 2: చూ, కాలములు. 1; 3: చూ, కాలపంచకము.

మధ్యాసపము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇప్పలపుల్ల కల్లు: చూ, మధువు. 5; అం. 2: చూ, ఆసపములు. [కము.

మన. దే. న. మనము అనుదానికి పోతిపది మనఃపరిభ్రమం. సం. వి. అ. పుం. తలఁపు చూలి: చూ, మన్మథుఁడు.

మనన. వా. వి. ఆయుస్సు: చూ, వయస్సు. 1. మననము. సం. వి. అ. న. 1. చింతన, గమనము: చూ, సంత. 4; అం. 2: చూ, యోగాంగములు.

మనసుఁడు. దే. వి. 1. కొడుకుకొడుకు: రూ—మనుమఁడు—మన్మఁడు, పట్టిపట్టి. (సం).—నత్తు: చూ, నూనుఁడు 1; 2. కూతు కొడుకు: రూ—మనుమఁడు—మన్మఁడు, పట్టి

పట్టి. (సం).—కౌహితుఁడు, నత్తు: చూ, నూనుఁడు. 1.

మనమరాలు. దే. వి. 1. కొడుకుకూతురు: రూ—మనుమరాలు, పట్టిపట్టి. (సం).—నత్తు, నత్తి: చూ, నూన. 1; 2. కూతుకూతురు: రూ—మనుమరాలు, పట్టిపట్టి. (సం).—కౌహితి, నత్తు, నత్తి: చూ, నూన. 1.

మనము. సం. వి. న. న. రూ—మనస్సు. 1. గుండె: చూ, హృదయము. 2; 2. బుద్ధి: చూ, హృద్భేఖము. 2; బ. దే. వి. (1) సేవును నేనును; వా. (2). వితంతువునకిచ్చెడు భరణము: చూ, మనవృత్తి.

మనవృత్తి వా. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: మనోవృత్తి, మనువృత్తి, మనోవర్తి (తె).—మనము.

మనవి. దే. వి: చూ, విన్నపము. రాఘ 1, అ. 34.

మనశ్శిల. సం. వి. అ. స్త్రీ. = మణిశిల: చూ, రాయి.

మనశ్శుద్ధి. అం: చూ, శుద్ధులు.

మనసరి. మి. వి. (మనసు + అరి) 1. కూరుఁడు: చూ, హంపిరుఁడు. 2; 2. బుద్ధిపంతుఁడు: చూ, సహృదయుఁడు. [భవుఁడు.

మనసిజుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనఃపరి

మనసు. సం. వి. న. న. (రూ—మనస్సు—మనము) 1: చూ, మనము. 1; 2: చూ, మనము. 2; వి. 3. ఇష్టము: చూ, వల్లభము. 2; అం. 4: చూ, మానసికపూజాకుసుమములు; 5: చూ, ఇందియములు; 6: చూ, ద్రివ్యములు; 7: చూ, అంతఃకరణములు; 8. చూ, కరణములు; వై. వి. (1): చూ, మనసు. 1.

మనసుంచే. మి. అ. కిరి: చూ, మనస్కరించే.

మనసురగులుట. అం: చూ, మన్మథాపస్థలు.

మనసువిలుగుట. జా. ఇష్టముపోవుట. “అంత నామాట మనసు విటిగి.” (నీతిచంద్రిక—విగ్రహము).

మనస్కరించే. సం. అ. కిరి: చిత్తగించే, మన
సంచే.

మనస్కారము. సం. వి. అ. పుం. మనఃప్రాయ
త్వము, మనఃపూర్తి (అరికొందము): చిత్త
భోగము.

మనస్వి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) మించిమన
స్సుగలవాడడు: చూ, సహృదయుడు.

మనస్సంగమము. అం. (మనస్సంగము) 1: చూ,
ద్వాదశావస్థలు; 2: చూ, దశావస్థలు.

మనస్సంగము. అం.—పై.— [1—2.

మనస్సు. సం. వి. న్. న: చూ, రూ-మనసు.
మనాయించే. వా. స. కిరి: చూ, విను. 2.

మని. పై. వి.=మని: చూ, మడికట్టు. [108.

మనికట్టు. ద్వ. వి.—పై.—ఉ, హరి. 6, ఆ.
మనికి. దే. వి. రూ-మర్కి. 1: చూ, స్థానము.

1. పను. 2, ఆ. 4; 2. జీవనము. మార్క.
7, ఆ. 169: చూ, వర్తనము 2; 3. వాస

స్థానము: చూ, విడువట్టు; 4. జీవించేట:
చూ, మనికి. 2; 5. పసింతు: చూ, మనికి.

3; 6. వాసగృహము: చూ, సదనము. 1.

మనికితపడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, శోకించే.
వికృ. 6, ఆ. 142.

మనికితపాటు. ద్వ.వి. మనోవ్యధ: దూ, శోకము.

మరికిపట్టు. దే. వి. 1. వాసగృహము: చూ, సద
నము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1.

మనికితేడు. దే. వి. గృహస్థుడు: చూ, యజ

మానుడు (ఇంటికాపు.) [వ్యక్తము. 2.

మనితము. సం. విణ. తెలియబడినది: చూ,

మనియకాడు. దే. వి. పాపపత్తెకాడు: చూ,

స్వామి కి. [లోపంపెడు పైకము.

మనియార్దరు. వా. వి. విలాసదారునకు తపాలు

మనిసి. పై. వి.=మనుజు. (రూ-మానిసి-మాసి.)

:చూ, మనుష్యుడు. [ఖము. 2.

మనీష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బుద్ధి: చూ, హృల్లే

మనీషి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, విద్వాం

సుడు; విణ. 2: చూ, బుద్ధిమంతుడు.

మను. పై.వి. రూ-మన్ను= మృత్స్ను. 1. నేల.

స్వా. 2, ఆ. 11: చూ, భూమి. 1; 2. మట్టి:

చూ, భూమి. 1; దే. కి: చూ, ముక్కొ

మ్ముమెకము; 4. ఋశ్యవాచక మైన మన్ను

శబ్దమునకు వృత్తియందు ద్విత్వములోపించిన

రూపము “మనుభోతు.” మొ; అ. కిరి.

5. జీవించే. మార్క. 7, ఆ. 169: చూ,

బ్రదుకు. 3; 6. మెలగు: చూ, వర్తించే.

మనుగు. దే. అ. కిరి. చేచ్చే: చూ, మరణించే.

మనుకువ. దే. వి. 1. వాసస్థానము. య. 1, ఆ.

51: చూ, సదనము. 1; 2. ఇక్క: చూ,

స్థానము. 1; 3. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1.

మనుగడ. దే. వి. 1. జీవనము: చూ, మనికి. 2;

2. జీవనోపాయము: చూ, స్థితి. 5.

మనుగుడుపు. దే. వి. (మనువు + గుడుపు) అల్లి

యము: చూ, విందు. 2.

మనుచే. దే. స. కిరి. 1: చూ, పోషించే; ప్రే.

2. మనజేయు: చూ, మంచే. 2.

మనుజుసత్వ. అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.

మనుజాననుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాని

సిదిండి. [మనుష్యుడు.

మనుజుడు. సం. వి. అ. పుం.=మనిసి: చూ,

మనుజేందుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మాని

సితేడు.

మనుదిండి. ద్వ. వి: చూ, మాలుధానము.

మనుపరి. దే. విణ. (మనువు + అరి): చూ,

రక్షకుడు.

మనుపాల. దే. వి: చూ, పాలపూరక.

మనుపీనుగు. దే. వి. జీవచ్ఛవము: దూ, శవము.

మనువు. దే. వి. 1: చూ, రక్షణము; పేర్.

2: చూ, రూ-మంచే. 2.

మనువెంటి. ద్వ. వి. ఆడుఋశ్యమృగము: చూ,

ముక్కొమ్ముమెకము. [మ్ముమెకము.

మనుబిళ్ల. ద్వ. వి. బిళ్ళదున్న: చూ, ముక్కొ

మనుబోధ. ద్వ: చూ, మనుబోధ.

మనుమడు. దే. వి. చూ, రూ-మనుమడు.

అని. 5, ఆ. 45. గ్రామ-మనుమరాలు.

మనుమరాలు. దే. వి. (మనుమ + ఆలు): చూ, మనుమరాలు. సం. వి. జో. పుం. కుజేరుడు:

చూ, శ్రీదుడు.

మనువృత్తి. వా.సం.వి. ఇ. (స్త్రీ:చూ,మనువృత్తి.

మనువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ. మంత్రము.

1; 2. చూ, విష్ణువు. 1; బ. 3. కాలాగ్రి

జుడు: (చూ, మనువులు=వైవస్వతాది);

దే. వి. (1): చూ, మగడు. 2; (2). జీవ

నము. మార్క. 5, ఆ. 199: చూ, వర్త

నము. 2; (3). మగనివరించేట; (4). నడవడి.

భాగ. 2, స్కం. 74: చూ, వర్తనము. 1;

అ. కి. (5). రూ-మనుగు: చూ, మరణిం

చే; స. కి. (6): చూ, పోషించే. సాంబ.

సా. 123.

మనువులు. అం: స్వామ్యంభువుడు, స్వారో

చివుడు, ఉత్తముడు, తామసుడు, దైవ

తుడు, చాక్షుడు, వైవస్వతుడు, సూ

ర్యసావర్ణి (సూర్యసావర్ణిక), దక్షసావర్ణి

(దక్షసావర్ణిక), బర్హస్పతి (బర్హస్పతి

సావర్ణిక), ధర్మసావర్ణి (ధర్మసావర్ణిక), రుద్ర

సావర్ణి (రుద్రసావర్ణిక), రామ్యుడు, భా

చ్యుడు. (14). [రాట్టు.

మనువ్యధర్మడు. సం. వి. న్. పుం:చూ, మను

మనువ్యనాయకుడు. అం: చూ, నాయకత్వ

యము.

మనువ్యయజ్ఞము. సం. వి. అ.పుం. అతిథిపూజ:

చూ, మహాయజ్ఞములు (యజ్ఞములు)

మనువ్యవర్ణములు. అం. బ్రాహ్మణ (బ్రాహ్మ),

క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులు. (4)

మనువ్యసర్గము. అం: చూ, సృష్టిసర్గములు.

మనువ్యుడు. సం. వి. అ. పుం.=మనిసి: ఉ;

ఏధతుడు, కర్మార్థుడు, కర్మ, కుండీరు

డు, జనపదుడు, జానపదుడు, జానాలు

డు, ధన్యుడు, నరుడు, నారుడు, పంచ

జనుడు, పునామండు, పురుషుడు, పూరు

షుడు, భూమిస్మృతుడు, మంచువు, మను

జుడు.మర్త్యుడు, మానవుడు,మానుషుడు,

మానుష్యుడు, విశుడు. (తే).—మగడు,

మగవాడు, మనిసి-మనిసి-మాసి, మిండ

గాడు, మిండగేడు. మిండేడు. తద్వి. —

ం (తే).—అడవిచాళికి; ౨: (సం).—

అతికాయుడు; ౩: (తే).—పులుమాసికి;

౪. పట్టినచాళికి.—(చూ, సంభూతుడు.)

(మిగిలినవానికి “చూ, సంభూతుడు.)

మనెచారి. దే. వి. పృథువు, ఏకిమిడు: చూ,

స్వామి. ౨.

మనోగుప్త. సం. వి. అ. (స్త్రీ: చూ, మనశ్శిల.

మనోజన్మ. సం. వి. న్. పుం:చూ, మనోజుడు.

మనోజవసుడు. సం. విణ. రూ-మనోజపుడు,

తండ్రికి బోలినవాడు (కొడుకు): చూ,

సూచుడు. 1.

మనోజపుడు. సం. విణ. —పై. —

మనోజుడు. సం. వి. అ. పుం. తలపుచేలి.

చూ, మన్మథుడు.

మనోజ్ఞ. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“న-జ-జ-

భ-రగణములు. 10 యతి. 15వ ఛందస్సు”)

మనోజ్ఞత. సం. వి. అ.న:మంజిమ-మంజిమము.

మనోజ్ఞమగు. మి. అ. కి. మనోరమమగు.

(తే).—ఇంచే.

మనోజ్ఞము. సం. విణ: చూ, హృద్యము.

మనోజ్ఞుడు. సం. విణ:చూ, సౌందర్యవంతుడు.

మనోదండము. అం: చూ, తిదండము. 1—2.

మనోభవుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనో

జుడు.

మనోమరుకోశము. అం: చూ, కోశములు. ^{సం}

మనోరథము, సం. వి. అ. పుం. కోరిక: చూ,

వాంఛ.

మనోరమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. భాగ్యదేవి: చూ, భార్య; పా. 2: చూ, వృత్తము. 1. (“న-ర-జ-గురువుల. 7 యతి. 10వ ఛం దస్సు.”)

మనోరమమగు. మి. ఆ. క్రి: చూ, ఇంచు. 3. మనోరమము. సం. విణ: చూ, హృద్యము.

మనోరమి. వా. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మనవృత్తి.

మనోరమి. వా. సం. వి. ఇ. స్త్రీ — పై. — మనోహరుడు. సం. విణ. మనసుచేడినవాడు: చూ, హరుడు. 3.

మనోహరము. సం. వి. ఆ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2: చూ, భక్త్యము; విణ. 3: చూ, హృద్యము.

మనోహరవృత్తము. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“ఇదికలితాంత వృత్తచ్ఛాయను బేసిపాద ములున్న తోటకవృత్తచ్ఛాయను సరిపాద ములున్న నడచుచు.”)

మనోహరుడు. సం. విణ: చూ, మనోజ్ఞుడు. మనోహ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మణిసిల. మన్ని. దే. వి: చూ, రూ-మనికి.

మన్నిడి. ద్వ. వి: చూ, రూ-మనుడి.

మన్న. దే. వి. 1: చూ, సంకోధము. 1; పై. వి. 2.=మన్య. పడతలయందుండు నరము: మన్ని. (సం).—మన్య: చూ, సిర. 1.

మన్నుడు. దే. వి: చూ, మనెదారి.

మన్నన. పై. వి.=మానన. 1. బహుమానము, గౌరవము (అనికొందలు): చూ, సన్మా నము; వా. 2. అపరాధక్షమము: చూ, మన్నింపు. 2.

మన్నా. వా. వి. అటకాయంపు. “దేవిడి మన్నా.”: చూ, సంకోధము. 1.

మన్ని. పై. వి. 1.=మన్య: చూ, మన్న. 2; దే. వి. 2: చూ, మనికి. 2.

మన్నించు. పై. స. క్రి. 1: చూ, సమ్మనించు; 2. అదరించు: చూ, సంబాలించు; వా. 3. అపరాధమును త్న మిం చు: చూ, సహించు.

మన్నింపు. పై. వి. 1. మన్నించుట: చూ, మన్నన. 1; 2: చూ, మన్నన. 2.

మన్నిక. పై. వి.=మానన: చూ, మన్నన. 1. మన్నిగావు. దే. స. క్రి. చేంపు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 288. చూ, సంహరించు.

మన్నియ. పై. వి.=మాననీయ: చూ, మనెదారి. అచ్చ. ఆర, కాం. 73. [మన్నెడు]

మన్నియడు. పై. వి.=—పై.—(రూ-

మన్నియము. పై. వి.=మాన్య. (రూ-మన్నెము- మండెము-మన్యము) 1: చూ, మాన్యము.

1; వా. 2. కొండలనడుమనున్న భూమి, రోగభూయిష్టమగు నేల (అనికొందలు). “గడుమన్నియములోకాపురంబు.”: రూ- మన్నెము. (సం).—మన్యము.

మన్నెడు. పై. వి.=మాననీయ. (ద్వ. అనికొం దలు): చూ, రూ-మన్నియ. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 56.

మన్ను. పై. వి. 1.=మృతస్త్వి. నేల: చూ, రూ- మను. 1; 2.=మృత్. మట్టి: చూ, రూ-

మను. 2; దే. వి. 3: చూ, ముక్కొమ్ము మెకము. స్వా. 4, ఆ. 20; 4. యుద్ధసాధ నము. ఉ, హరి. 3, ఆ. 35: చూ, హేతి. 4.

మన్నుకానుపు. ద్వ. వి: నీతాదేవి. అచ్చ. యా, కాం. 109: చూ, నీత. 1.

మన్నుమిన్ను. వా. వి: చూ, రోదసి. 3.

మన్నుమిన్నుగానకుండుట. జా. క్రిందుమీఁ దులు తెలియకుండుట. “మీరు మన్నుమిన్నుఁ గానకున్నారు.” (భగ్మజరాజనూయము)

మన్నుతేడు. ద్వ. వి: చూ, మన్నియ.

మన్నె. పై. వి.=మాన్య. (దేశ్యమని శ. ర) —పై.—

మన్నెడు నై. వి.=: చూ, మన్నుతేడు.

మన్నెకాడు. ద్వ. వి.=—పై.—అచ్చ.

నుం, కాం. 11. [దేశమునకు దొర.

మన్నెడి. నై. వి. 1.=—పై.—; 2. అరణ్య

మన్నెము. నై. వి. 1.=మాన్య: చూ, మాన్య

ము. 1; 2: చూ, మా-మన్నియము. 2.

మన్నెముల్లు. ద్వ. వి. మేకలకాల్గిల్లిలలోని

ముల్లుతీసెడు పెద్దనూది: చూ, నూది.

మన్నెవాడు. ద్వ. వి.=మాన్య: చూ, మన్నియ.

మన్నెటికము. ద్వ. వి. మండలేశ్వరత్వము.

మన్నెలు. దే. వి. బ. నతివిశేషము: చూ,

హానిగలు.

మన్మడు. దే. వి: చూ, రూ-మనమడు.

మన్మథ. అం: చూ, సంవత్సరములు.

మన్మథబాణములు. అం: ౧. అరవిందము. (ఉన్మా

దనము) (విత్తవధనువు) (చెఱకువిల్లు)

(స్త్రీ) స్తనములయందుఁ బ్రయోగము); ౨.

అశోకము. (రోదనము) (ప్రయోగస్థలము

అధరము); 3. చూతము. (సమ్మోచనము)

(ప్రయోగస్థలము శిరస్సు); ౪. మల్లిక,

నవమల్లిక. (శోణము) (ప్రయోగస్థలము

నేత్రములు); ౫. నీలోత్పలము. (మారణము)

(ప్రయోగస్థలము గుహ్యము.) (5): చూ,

బాణము. 1—౬3.

మన్మథబాణాలు. అం: చూ, ధాన్యము.

మన్మథము. సం. వి. అ. పుం. 1: కానుచింత*;

2: చూ, వెలగ*.

మన్మథాపస్థలు. అం. కనులఁజూచేట, మనసు

రగులుట, సంకల్పింపట, నిద్రపట్టకుండుట,

చిక్కిపోవుట, అన్నింట విసుగుపట్టుట,

సిగ్గువిడుచుట, చిత్తభ్రమనొందుట, మూర్ఛ

నొందుట, మరణమునకు యత్నించుట. (10).

మన్మథుఁడు. సం. వి. అ. పుం. (బుద్ధినిగలియఁ

బెట్టువాఁడు.): అంగజుఁడు, అంగభవుఁడు,

అంగహీనుఁడు, అజుఁడు, అశనుఁడు, అనం

గుఁడు, అనన్యజుఁడు, అసమాశరుఁడు, అస

మేషువు, అత్మభువు, అత్మయోని, అశయే

శయుఁడు, ఇ, ఇక్షుధన్యుఁడు, ఇక్షుశరా

సరుఁడు, ఇక్షుసాయకుఁడు, ఇక్షురుఁడు,

ఋశ్వకేతువు, కంజనుఁడు, కంతుఁడు, కం

దర్శుఁడు, కమరుఁడు, కలాశేఖ-కలాశేఖి,

కామజుఁడు, కామదేవుఁడు, కామఁడు,

కాయజుఁడు, కార్జి, కింకిరాటుఁడు, కింకి

రానుఁడు, కింకిరుఁడు, కుమమాయుధుఁడు,

కుమమేషువు, క్రోధుఁడు, గృత్నుఁడు,

గృభువు, చే తో భ పు ఁ డు, చోరుఁడు,

జరాధీరువు, ఝషకేతుఁడు, ఝష

ధ్వజుఁడు, పంచశరుఁడు, పంచేషుఁడు,

పుష్పకేతువు, పుష్పధన్యుఁడు, పుష్పశరుఁ

డు, ప్రిద్యుమ్నుఁడు, ప్రిసూనేషువు, బహు

రూపుఁడు, బ్రహ్మనువు, భావజుఁడు, మక

రకేతనుఁడు, మకరధ్వజుఁడు, మకరాంకుఁ

డు, మదనుఁడు, మధుదీపుఁడు, మధుసారధి,

మనసిజుఁడు, మనోజన్ముఁడు, మారుఁడు, మి

నేతనుఁడు, ముర్మురుఁడు, రణరణకుఁడు, రతి

వతి, రతిరమణుఁడు, రమణుఁడు, రవిషురుఁడు,

రాగరజ్జువు, రాజమిత్రుఁడు, రూపాస్త్రుఁడు,

వాముఁడు, విధాత-విధాత్యుఁడు, విశ్వకేతు

వు, వీరధన్వంతుఁడు, శంబరారి-సంబరారి,

శమాంతకుఁడు, శ్రీపుత్రుఁడు, సంకల్ప

జన్ముఁడు, సంకల్పజుఁడు, సంకల్పభవుఁడు,

సంకల్పయోని, సంసారగురువు, సురభి

సాయకుఁడు, స్మరుఁడు, స్వయంభువు,

స్వాదుధన్యుఁడు. (తె. ప):—అంచేయే

నుఁగుమావంతు, అలరువిలుకాఁడు—అలరు

విల్కాఁడు, అలరువిలుతుఁడు—అలరువిల్క

డు, ఇంచేవిలుకాఁడు—ఇంచే

విల్కాఁడు, ఇంచేవిలుతుఁడు—ఇంచేవిల్క

దు, ఇగురువిలుతుడు-ఇగురువిల్తుడు, ఎల్ల
పుడు ద్విస్త్యులతేరుదోర, కందుడు, కన్ను
లవిలుకాడు-కన్నులవిల్కాడు, కన్నుల
విలుతుడు-కన్నులకల్తుడు, కమ్మవిలు
కాడు-కమ్మవిల్కాడు, కమ్మవిలుతుడు-
కమ్మవిల్తుడు, కలుములగరితబిడ్డ, కోయిల
తెగదణి, కొంజిగురులవిల్కాడు, గాడ్పు
టరదపుదొర, గాలితేరెమ్మ మర్సిడు,
గొరవంక తెగదణి, చేక్కనయ్య, చేక్కెర
విలుకాడు, చిగురాకువిలుకాడు-చిగురు
విలుకాడు, చిలుకరిపుతు-చిలుకరాతు,
చెఱుకువిలుకాడు, చాపంచేతూపులజోదు,
జేమిలి ముక్కాల్లివిలుకాడు, జోబిల్లియల్లు
డు, డెండమ్మచోలి, తలపుచోలి, తలెరు
విలుతుడు, తామరతూపరి, తావివిలుకా
డు, తియ్యవిలుకాడు, తీగవిలుకాడు,
తుంటవిలుతుడు, తూడువిల్తుడు, తెలి
విల్తుడు, తేటి తెగదణి, తేటియల్లెవాడు,
తేటియల్లెవింటిదొర, ననవిలుకాడు, నన
విలుతుడు, నెయ్యపుతూడు, నెలయల్లు
డు, పంచేదారతిండి తేజరాతు, పచ్చేవారు
వపుజోదు-పచ్చేవార్యపుజోదు, పచ్చేలు
తుడు, పువ్విలుకాడు, పూలవిలుతుడు,
పూవింటి, పూవింటివాడు, పూవిలుకాడు,
పూవిలుతుడు, బేసికైదువజోదు, మయి
నున్నవజీరు, మరుడు, మీను మొసలి
సిడెంబులమేటి, రాచిల్ల నెక్కురాతు, లేమా
విలాయపులేజరాతు, వలపురాయడు, వల
దొర, వలరాజు, వలతూడు, వాలుగడాలు,
విరివిలుకాడు-విరివివిలుకాడు, వెడవింటి,
సత్తిరాపగలు, సిరిచోలి-సిరిపిల్ల, సాగసరి.
(మిగతవానికి “చూ, స్వాదుధన్వడు.”)

మన్మథము. సం. వి. అ. పుం. ఆలుమగలు సుర
రతకాలమునందు దేశభాషతోఁ జెవిలో

మెల్లఁగాచెప్పకొనుమాట: చూ, శబ్దము. 2.
మన్మ. సం. వి. అ. స్త్రీ. =మన్మి: చూ, సిర. 1.

మన్మము. వా. సం. వి. అ. న. =మన్మియా-
ను-మన్నెము. 1: చూ, మన్మియము. 1;
2: చూ, మన్మియము. 2.

మన్మావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

మన్మపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కోగ్రహము:
చూ, రోషము; 2: చూ, శోకము; 3. దై
న్యము: చూ, వాచారపము; 4: చూ,
యజ్ఞము.

మన్మంతరము సం. వి. అ. న. 1. డెబ్బది
యొక్క దివ్యయోగములు: చూ, పురాణము.
6; అం. 2. మనుకామ మగ్ధ్యచరిత్రము: చూ,
పంచలక్షణము.

మపుష్ఠకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మపుష్ఠకము.

మప్పితము. దే. వి. మట్టు: చూ, మితము. 1.

మప్ప. దే. న. కి: చూ, రూ-మరపు.

మబ్బ. దే. వి. 1: చూ, మేఘము. 1; 2. మద్య
పానమదము: చూ, హామిక; 3. చీకటి.
రామా. 6, అ. 23: చూ, క్యామిక. 1;
4. అజ్ఞానము: చూ, స్వాపము. 3.

మబ్బుకొను. దే. అ. కి: కావరించే, కొివ్వు,
కొివ్వుగొను, దిమ్ముకొను, దిమ్మువట్టు,
పోతరించే, పోసరించే, మంపిలు-మంపిల్లు,
మంపుగొను, మత్తిల్లు, మత్తుకొను; (సం).—
మదించే-మదియించే. (మిగతవానికి “చూ,
హంకరించే.”) [సర్వము.

మబ్బుతోవ. దే. వి. ఆకాశము: చూ, సుర
మబ్బుపగ. దే. వి: చూ, వాయువు. అం.
పదా. సుర. 35.

మబ్బుపువ్వులవెల్లి. ద్వ. పి: చూ, సముద్రము.
మబ్బుపూనిసువు. ద్వ. వి. అగ్ని. అం, భా.
పు. 47: చూ, విహ్ని. 1.

మబ్బుమేపరి. దే. వి: చూ, మబ్బుపగ. అచ్చ.
సుం, కాం. 121.

మబ్బరపుతు. ద్వ. వి. మేఘవాహనుడు,
ఇందుగ్రిడు: చూ, సహస్రాక్షుడు.

మబ్బురపుంటనము. వా. వి. మత్తువస్తువులు
కలిపి చేసినమందు: మబ్బురపుంటు.

మబ్బురపుంటు. వా. వి. —పై. —ఆం, భా.
నిర్వ. 303.

మబ్బురూపరి. ద్వ. వి. విరావతము: చూ, హస్త
మబ్బువిష్ట. దే. వి: చూ, మయ్యివగ.

మభ్యవెట్టు. మి. స. క్రి. 1: మోసపుచ్చె;
2. కమ్మి వెట్టు.

మమకారము. వా సం. వి. ఆ. న. 1. క్రి. ప
ము, దయ (అనికొందలు): చూ, స్నేహ
ము. 1; ఆం. 2: చూ, హేయగుణములు.

మమత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మమత్వము: చూ,
మమకారము. 1.

మమ్మ. దే. అవ్య. (రూ-మమ్మరె-మమ్మరే-
మమ్మ-మమ్మరె-మమ్మరే.): చూ,
సేవాసు.

మమ్మరె. దే. అవ్య. —పై. —

మమ్మరే. దే. అవ్య. —పై. —

మమ్మ. దే. అవ్య. —పై. —రామా. 5, ఆ. 225.
మమ్మయము. వా. వి. సహమ్మయమనులేహ్యము
మమ్మరె. దే. అవ్య: చూ, రూ-మమ్మ. కళాం.
5, ఆ. 29.

మమ్మరే. దే. అవ్య. —పై. —

మమ్మ. దే. వి. 1. సముద్రముమీఁదిపడలకు
విఘాతముగా వీచెడు నుడిగాలి: చూ,
వాయువు; 2. (రూ-మము-మమ్ములను)
అన్యదగ్గక ద్వివీర్యా బహువచనము.

మయటము. సం. వి. ఆ. న. గడ్డిమేడ, గడ్డియ
లు (అనికొందలు): చూ, సదనము. 1.

మయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒంటె: చూ,
లాట్టిపిట్ట; 2. కంచేరగాడిద: చూ, రాస
భము; హ. వి. (1). కవును; (2). మధ్యభాగము,
నట్టనడుము. [మకుష్ఠకము.

మయవృక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. బ: చూ,

మయవృక్షము: చూ, మయవృక్షము.

మయి. దే. వి. రూ-మై. 1. చూ, శరీరము;

2. చూ, విషము. 1; 3 తడవ: చూ, సాచి.

7; 4: చూ, పాక్ష్యము. 2; 5. వెన్నడి:

చూ, వెంబడి. 2; అప. 6. కొన్నియెడల

తృతీయావిభక్తియందువచ్చెడు ప్రత్యయము:

రూ-మై. మంపు.

మయికము. దే. వి. రూ-మైకము. మత్తు: చూ,

మయికోను. దే. ఆ. క్రి. (రూ-మైయికోను-

మేకోను-మైకోను): చూ, సమ్మతించు.

మయికోలు. దే. వి. రూ-మైకోలు. ఇచ్చేగింత:

చూ, సమ్మతి. 1.

మయిజోలు. దే. వి. కొంతయెడయెడముగా

అడ్డకమ్ములు వాటిించి ఆడుదానిచీర

కొంగు: చూ, రూ-మైజాలు.

మయితాలుపు. దే. వి. (రూ-మైతాలుపు-మె

యితాలుపు-మేతాలుపు-మేయతాలుపు)

పొగి: చూ, శరీరి.

మయిద. నై. వి. రూ-మైద. 1. =మాంద్య: చూ,

మయికము; దే. వి. 2. రూ-మైద. గోరె

ట: చూ, సహ. 2.

మయిదానము. వా. వి. రూ-మైదానము. బహిశ

ప్రవేశము: చూ, నిలువల. 1.

మయిమ. నై. వి. =మాంద్య. రూ-మైదు.

1. మంపు: చూ, హామిక; 2. మాయ: చూ,

నంచన; 3. చొక్కుపొడి: చూ, రూ-

మైదు. 3.

మయినపువత్తి నై. వి. మహుచ్చిప్తవర్తి. రూ-

మైనపువత్తి: చూ, వర్తి. 1. [నికకము.

మయినము. నై. వి. =మదన. రూ-మైనము: చూ,

మయిమయి. దే. వి. 1: రూ-మైమై-మయిమె

యి-మేమయి-మైమయి. (సం).-అనాయా

సము; క్రి. వి. 2. అనాయాసముగా: రూ-

మైమై-మయిమయి-మేమయి-మైమయి.

మయిమఱపు. దే. వి. రూ-మైమఱపు: చూ,
విస్మృతి. [వారవారణము.

మయిమఱపు. దే. వి. రూ-మైమఱపు: చూ,
మయిల. వై. వి. రూ-మైల. 1. నలుపు:
చూ, వర్ణము. 6; 2. చీకటి: చూ, మబ్బు. 3;
3. మలిన. (రూ-మకిల-మైల.) మాలి
న్యము: చూ, మలినము. 1; 4. అశుచిత్య
ము: చూ, రూ-మైల. 4; 5. మైలకోక:
చూ, నస్త్రము; విణ. 6: చూ, మలినము. 1;
7. అశుచి: చూ, రూ-మైల. 4.

మయిలకోక. ద్వి. వి. రూ-మైలకోక: చూ,
మయిల. 5.

మయిలపడు. వా. అ. కి. రూ-మైలపడు: చూ,
మలినమగు. [లారు.

మయిలారు. దే. వి. ఒకక్షుద్ర దేవత: రూ-మై
మయిలారువాడు. దే. వి. కోమట్లనడిగి కొని
జీవించేవాడు: రూ-మైలారువాడు.

మయిలు. వా. వి. అరకోసుదూరము: రూ-మైలు.

మయిలుతుత్తము. వై. వి. మయూరతుత్తము.

రూ-మైలుతుత్తము. (పెరుగుతో నూటి
పుటము వేసినశుద్ధి): చూ, రసాంజనము.

మయిపడి. దే. వి. రూ-మైపడి. 1: చూ,
సమ్మతి. 1; 2: చూ, స్నేహము. 1; 3: చూ,
విధము. 1; 4: చూ, సామ్యత.

మయిసున్నవజీరు. వా. వి. చూ, మన్మథుడు.

మయిడు. సం. వి. అ. పుం. అనురశిల్పి: చూ,
స్వర్ణకారుడు.

మయిపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కిన్నరుడు.
(చూ, దేవతాభేదము.); 2. మయిపను
మృగము.

మయూఖము. సం. వి. అ. పుం. 1. కిరణము:
చూ, హాసము. 2; 2. కాంతి: చూ,
వెలుతురు. 1; 3. జ్వాల: చూ, పహ్ని. 1.

మయూరకము. సం. వి. అ. న. 1. మయిలుతు
త్తము: చూ, రసాంజనము; పుం. 2. ఉత్త

రేసు*: చూ, శైఖరికము.

మయూరతుత్తము. సం. వి. అ. న. మయిలు
తుత్తము: చూ, మయూరకము.

మయూరము. సం. వి. అ. పుం. 1. సేమలి:
చూ, శిఖి. 2; 2. సేమలిజోట్టు: చూ, సిక. 1;
3. ఓమము: చూ, యవాని; 4: చూ,
మయూరకము. 2.*; 5. గురుంటకము, తిల
మయూరము; అం. 6: చూ, ఆసనములు;

7: చూ, అసంయుతహస్తములు.

మయూరలలితము. అం: చూ, కరణములు.

మయూరవిదళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నల్ల
తెగడ*.

మయూరశిఖి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, దీపము. 4*
మయూరసారి. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("ర-
జ-ర గురువులు. 7యతి. 10వ ఛందస్సు")
మయూరాసనము. అం: చూ, ఆసనములు.

మయూరాస్యము. అం: చూ, అసంయుతహస్త
ములు.

మయ్యంకి. దే. వి: చూ, తాళము. 5.

మర. దే. వి. రూ-మఱ. 1. కీలు: చూ, మర్క
ము. 1; 2. తిరుగుడునొక్కు: చూ, హిండ
నము; 3. తిరుగుడుచీల: చూ, హిండనము.
మరందము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మక
రందము. 1.

మరక. దే. వి: చూ, రూ-మఱక.

మరకతము అం. (రూ-మరతకము-మకరతము):
చూ, రత్నము. 1.

మరకత్తి. దే. వి. కీలుకత్తి: చూ, రిప్టి. 2.

మరకత్తిపీట. వా. వి. మరకత్తిని ఆడించే
ఆనికపీట (మామిడికాయలు తలుగుటకు
నులుపుగనుండును.)

మరకము. వా. వి. ఎనిమిదిపళ్ళు, తూము.

మరకాడు. దే. వి. 1. నావికుడు. స్వా. 5,
ఆ. 47: చూ, సరంగు; 2. మరకకులస్థుడు.

మరగాలు. దే. వి. కృత్రిమపాదము: చూ, హజ్జే. మరగు. దే. అ. కి. 1. పరిచితమగు. మార్క.

3, ఆ. 319: చూ, స్నేహించు; 2. ఆశపడు: చూ, వాఙ్మయ; స. కి. 3. ఆశించు, ఇచ్చించు: చూ, వాంఛించు.

మరగొమ్ము. దే. వి. గుఱ్ఱముమీఁది పల్లమునకు ముందు వెనుకలనా నికకై యెత్తుగా నేర్పఱచియుండు భాగము. కళా. 3, ఆ. 81.

మరచేట్టు. దే. వి: చూ, తిరుగడ.

మరణము. సం. వి. అ. స. 1. చేవు: చూ, సావు; అం. 2: చూ, ఊర్పులు; 3: చూ, అవస్థలు; 4: చూ, ద్వాదశావస్థలు.

మరణమునకు యత్నించుట. అం. 1: చూ, మనఃకావస్థలు; (ఇందుకు ప్రాయశ్చిత్తము. మరణప్రయత్నముచేసి మానసవారిలో బ్రాహ్మణునకు అడవిలో నాలుగుతోపలు కలియుచోట శిఖితోగూడ పవనముచేయించుకొని ప్రాజాపత్యద్వయము నాచరించి గోద్వయము దక్షిణగా నొసంగవలెను. క్షత్రియుండు ప్రాజాపత్యద్వయము నాచరింపవలయును. వైశ్యుండు పుణ్యతీర్థయాత్రసలుపవలయును. శూద్రుండు పదితివులను ఒక యెద్దును దానమొనర్పవలయును.)

మరణించు. సం. అ. కి. చేచ్చు: చూ, సమయు.

మరణోద్యమము. అం. 1: చూ, ద్వాదశావస్థలు; 2: చూ, దశావస్థలు. (తము.

మరతకము. సం. వి. అ. స: చూ, రూ-మరక మరపు. వా. వి. 1: చూ, రూ-మరపు; దే.

పే. 2. మరగఁజేయు. భాగ. 6, స్కం. 89.

మరమేకు. దే. వి. రూ-మరమేకు. తిరుగుడు చీల: చూ, మర. 3.

మరమ్మతు. వా. వి. భూమి లోనగువానిని బాగుచేయుట: చూ, మహిత్తు. 1.

మరల. దే. అవ్య: రూ-మరల: చూ, వెండియు.

అం, భా. తృ. 69.

[వటికిలు.

మరలఁబడు. ద్వ. అ. కి. నివర్తిల్లు: చూ, మరలఁబాటు. ద్వ. వి. రూ-మరలఁబాటు.

మరలఁబాటు, మాచట, తిరుగుదల. (సం).—

అపరివృత్తి, ఆర్థము, ఆవర్తనము—ఆవర్తము,

ఆవృత్తి, ఉపసంహారము, నివర్తనము, నివృత్తి,

(అవ్య).—అతి; తద్వి. —౧. పనసయొక్క

ఆవృత్తులకు. —(సం). ఘన; ౨. పనసయొక్క

ఆవృత్తికి. (సం).—జట. (ఇట్లు కీర్తి కాపద

ములకడచేదువుకొనును.) (చూ, వెండియు.)

మరిలించు. దే. స. కి. పే. —మరలుచు

మరల్చు, మరపు, కర్మములు. (సం).—

ఉపసంహరించు

మరలు. దే. అ. కి. రూ-మరలు. 1: చూ,

మరలఁబడు; 2. వెనుకకుఁదిరుగు. రాఘ. 3,

ఆ. 84. [రించు.

మరలుచు. దే. పే. రూ-మరల్చు: చూ, మర

మరల్చు. దే. పే. —వై. —భో. 2, ఆ. 253.

మరలఁబాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-మరలఁబాటు.

మరవలి. దే. వి. మనుఁగుడుపు: చూ, విందు. 2.

మరసాన. ద్వ. వి. తాళ్ల పనివాని సాధనము.

మరాటము. దే. వి. లాంగలి అను చెట్టు: చూ,

లాంగలి. 1.

మరాటి. వై. వి. = మహారాష్ట్ర: రూ-మరాటీ,

మరాటివాఁడు-మరాటీవాఁడు: చూ, మహా

రాష్ట్రుండు.

మరాటిమొగ్గ. వై. వి. ఒకానొక అంగడినస్తువు.

మరాటివాఁడు. వై. వి: చూ, మరాటి.

మరాటీ. వై. వి. = చూ, రూ-మరాటి. (దు.

మరాటీవాఁడు. వై. వి: చూ, రూ-మరాటివాఁ

మరామేకు. వా. వి: చూ, రూ-మరమేకు.

“నిలుచుండిన మరామేకు, కూర్చుండిన మరా

మేకు.” (ఉత్తరసర్కారులలోవాడుక.)

మరి. దే. వి. ఏ. రూ-మరి. 1. తడవ, వార

ము: చూ, వెండియు; అవ్య. 2. ఇంకను

చూ, ముజి. 2; 3. అనంతరము: చూ, నెనుక. 1.

మరించే. సం. అ. కి: చూ, రూ-మరణించే మరిగొమ్ము. దే. వి. కలుఁజే: చూ, వాహనము 2. మరిచము. సం. వి. అ. న. మరీచము=మిరియ

ము: చూ, వేల్లజము. [మహాలక్ష్మి. 3. మరిడిమహాలక్ష్మి. మి. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మరిడివ్యాధి. మి. వి. కలరా: చూ, విషూచిక. మరిడెమ్మ. వా. వి. చూ, మహాలక్ష్మి. 3. “మరి డెమ్మతీర్థము.”

మరియాది. నై. వి. 1. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 2.=మర్యాదా. కట్టుపాటు: చూ, మర్యాద; 3: చూ, విధము. 1.

మరీచము. సం. వి. అ.న.=చూ, రూ-మరిచము.

మరీచి. సం. వి. ఇ. పుం, స్త్రీ. 1. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; పుం. 2. మరీచి అను ఋషి: చూ, సన్యాసి; అం. 3: మా, ఋషి

శ్రేష్ఠులు (గోత్ర)ము 13; 4: చూ, బగిప్తాలు.

మరీచిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మృగతలస్థ.

మరీచికాద్వయము. అం: మిరియములు, తెల్లమిరియములు (2). [దేశరూపము. “వేమరు”.

మరు. దే. వి. వృత్తియందు మారుశబ్దమునకా

మరుండ. సం. వీ. ఆ. స్త్రీ: ఉచ్చలలాటిక.

మరుఁడు. వై. వి.=స్మర: చూ, మృత్యుఁడు.

మరులేజి. ద్వ. వి. చిలుక: చూ, శుకము.

మరులేరు. ద్వ. వి: చూ, వాయువు. సాంబ.

దే. 13.

మరుత్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ. 1. పిక్క*: చూ,

స్పృక్క: చూ, రాజార్హము; పుం. 2.

(రూ-మరుతము- మారుతము- మరుత్వంత

ము): చూ, మరులేరు; 3: చూ, వేలుపు;

అం. 4: చూ, మహారాజులు.

మరుత్మంతుఁడు. అం: చూ, మహారాజులు.

మరుత్వంతుఁడు. సం. వి. త్. పుం: చూ,

మబ్బరపుతు.

మరుద్రాధము. సం. వి. అ. న. గుఱ్ఱము: చూ, హాయము.

మరుద్వాహము. సం. వి. అ.న: చూ, పొగ. (హ*).

మరుధరిత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎద్దడి నేల:

చూ, భూమి. 1. [హరివాహనుఁడు.

మరునయ్యలేజి. ద్వ. వి. గరుడుఁడు: చూ,

మరునల్లె. ద్వ. వి: చూ, భిమరము.

మరునాఁడు. వా. వి: చూ, రూ-మఱునాఁడు.

మరునిదాలు. ద్వ. వి. 1. చేప: చూ, మత్స్య

ము. 1; 2. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1.

మరునిల్లు. ద్వ. వి. (మరుని + ఇల్లు): చూ,

భగము. 12 [పదా. సు. 10.

మరునినూడు. ద్వ. వి: చూ, శివుఁడు. అం,

మరున్మాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మరుత్తు. 1.*.

మరుపత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇంసువు*:

చూ, హింసువు.

మరుపని. ద్వ. వి. సురతము: చూ, సంయోగము.

మరుపు. దే. వి. రూ-మఱుపు: చూ, విస్మృతి.

మరుభువ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దేశములు. ౫౧.

మరుమరీచికన్యాయము. పా. ఎడారిలో నెండ

మావులు నీళ్ళవలెఁగాన్పించి యెంతమారము

పోయిననట్లే యుండుననురీతి. [శువు.

మరుమామ. వై. వి. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాం

మరులు. దే. వి. 1. పిశాచము: చూ, సోఁకుడు. 1;

2. మోహము: చూ, వలపు; 3 తీరని

పేమ. అం, భా. ప్రి. 136: చూ,

స్నేహము. 1.

మరులుఁదీఁగ. ద్వ. వి: చూ, మరులుజేడ. *

మరులుఁబాటు. దే. వి: చూ, రూ-మరులఁబాటు.

మరులుకొను. దే. అ. కి. 1. కామించే: చూ,

వలచే. 2; పే. 2. మరులుకొలుపు.

మరులుజేడ. ద్వ. వి: చూ, మర్లమాతంగి. *

మరులుమాతంగి. దే. వి. —పై. —

మరులుమైత. దే. వి. —పై. —

మరులుతేడు. దే. వి. శిశుచంద్రుడు: చూ, సోతుడు. 1.

మరువకము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మరువకము: చూ, వాసనమొలక; 2. మంగళ: చూ, శ్వసనము.

మరువము. వై. వి.=మరువకము*. రామా. 1. ఆ. 48: చూ, మరువకము. 1.

మరువు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మరుధరి తిరి; 2. కొండ: చూ, హిమాలయము (పర్వతము). [వాసిని*

మరుహేతువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మధు మరోలి. సం. వి. ఉ. పుం. మొసలి: చూ, మత్స్యము. ౧—3.

మర్కటకము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోతి: చూ, వానరము; 2: చూ, సాలెపురుగు.

మర్కటకిశోరీన్యాయము. పా. కోతిపిల్ల తల్లి యెంత యజాగ్రత్తగనున్నను తల్లికడుపును బట్టుకొని విడువదనురీతి. (స్వప్రయత్నము లేక భగవంతుడు కాపాడెడు.)

మర్కటగృహము. సం. వి. అ. న. కోతిలెంకి: చూ, నదనము. 1. [చీమ: చూ, పిపీలిక.

మర్కటపిపీలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దనల్ల

మర్కటము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోతి:

చూ, వానరము; 2: చూ, సాలెపురుగు;

అం. 3: చూ, గతులు. [మర్కటగృహము.

మర్కటవాసము. సం. వి. అ. పుం: చూ,

మర్కటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తీగకానుగ*:

చూ, కాదప్పుము; 2. దూలగొండి*: చూ,

శూకశింబి. [చూ, సరంగు.

మర్కారి. వా. వి. పడవనడిపించువాడు:

మర్తబు. వా. విణ. రూ—మర్తరబు. సమాప్తము.

మర్తరబు. వా. విణ. —వై. — [ములు.

మర్త్యము. అం. (భూలోకము): చూ, లోక మర్త్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుడు.

మర్దనము. సం. వి. అ. న. 1. శిశుకుట: చూ, సంవాహనము; 2. నూలుట: చూ, సురుము.

మర్దలబంధము. అం. ఒకానొక శబ్దాలంకారము: చూ, క్షేమపు. 2.

మర్దలము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మర్దల (దీని ధ్వనిగుండీలము): చూ, పిశే; అం. 2: చూ, వాద్యములు.

మర్దలములూనర్థములు. అం: చూ, వాద్యములు. మర్దలరూపము. అం.=మర్దలరూపురికి, ధనియ: చూ, రిక్క. [ర్దించే.

మర్దించే. సం. స. కి. నూలు: చూ, సమ్మ మర్దితము. సం. విణ. నూలుబడినది, పీడితము: చూ, సమ్మర్దితము.

మర్దించి. అం: చూ, కళలు. [పర. 5, ఆ. 35.

మర్నాడు. దే. వి: చూ, రూ—మలునాడు.

మగ్నజ్ఞుడు. సం. వి. అ. పుం: (తె).—ఆణి

కాడు—ఆణికాడు, ఒళవరి, కీలరి, నెలవరి.

మర్మము. సం. వి. న్. న. 1. జీవస్థానము:

ఆయువు—ఆయుస్సు. (తె).—ఆనరు, ఆణి—

ఆణి, ఆను, ఆయము, ఒళవు, కిటుకు, కీల

కము, కీలు, కొఱసంది, గాయకము, గుట్టు,

గురును, గుఱికొండి, తాపి—తాపీ, నెఱుగు,

నెఱుగు, నెళవు, పిమ్మ, మర, మారాటము,

మలువు, లోచెయి—లోచెయ్యి. (“చూ,

లోచెయ్యి.”); 2: చూ, రహస్యము. 1.

మర్మరము. సం. వి. అ. పుం.=మొఱమొఱ

ఆకులు లోనగువానియొక్క మోత: చూ,

స్వరము. 2.

మర్మస్పృక్కు. సం. విణ. (శ్. ఈ. శ్.)మర్మ

మును దాకునది (మాట), అరుంతుడము:

చూ, శబ్దము. 2.

మర్యాద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పాలిమేర: చూ, హద్దు. 1; 2. తీరము: చూ, రోధస్సు; 3.=మరియాద, కట్టుపాటు; 4.=మరియాద: చూ, సత్యము. 1; 5: చూ, సన్మానము.

మర్కమాతంగి. వా. వి. ముట్టినతోడనే మరులు
పుట్టించెడి యోషధి*: రూ-మరులుమాతంగి,
మరులుదీగ, మరులుజేడ, మరులుమొత్త.

(సం).—గోలోమి, భూతకేశము, మదనము.

మర్లుచాము. దే. వి: చూ, మనుదిండి. [తము. 1.
మర్లుము. సం. వి. ఆ. పుం. ఓరుపు: చూ, శాం
మఱ. దే. వి: చూ, రూ-మర. 1-2-3.

మఱదలు. దే. వి. (మఱది + ఆలు) 1. తమ్ము
నిభార్య: చూ, రిత్తిక; 2. భార్యచెల్లెలు;
3. తనకంటె చిన్నదగు మేనత్త మేనమామల
కుఁతురు.

మఱది. దే. వి. 1. చెల్లెలిమఱగడు; 2. భార్య
తోబుట్టువు; 3. మేనమామకొడుకు; 4. మ
గనితమ్ముడు. (సం) — ఋ, దేవరుడు.

మఱక. దే. వి. 1: చూ, రూ-మరక; 2. మే
కపడ్డ. పంచ. నా. 5, ఆ. 11: చూ, మేప
ము. 1. | ఆ. 328: చూ, స్వాపము. 3.

మఱకువ. దే. వి. అజ్ఞానము. భార. ఆర. 1,
మఱగుజ్జే. ద్వ. విగ: చూ, రూ-మఱగుజ్జే.

మఱచే. దే. స. కి. మఱపురజెందు. పా. 4, ఆ. 16.

మఱపు. దే. వి. రూ-మఱపు. 1: చూ, విస్త్రు
తి; 2: చూ, మఱకువ; 3: చూ, పారవశ్య
ము. ఉ. హరి. 5, ఆ. 73; 4: చూ, ప్రమా
దిము. స్వా. 4, ఆ. 63.

మఱల. దే. అవ్య: చూ, రూ-మరల.

మఱలు. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-మరలు. 1-2.

మఱి. దే. అవ్య. రూ-మరి. 1: చూ, రూ-
మరి. 1; 2. ఇంకను. రూ-మరి. ఆన-ఆనఁ
గ-ఆనఁగా-అనఁగ-అనఁగి: చూ, మరి. 3.

మఱిగ. దే. వి. బోడ్డ నెలవలె బలవపు తాతి
తోఁజేయఁబడినపాత్రము: చూ, పారివాణ
ము (పాత్రము. 6).

మఱిమఱి. దే. అవ్య. 1. మఱియు మఱియు:
అందంద, ఆడాడ, అనయము. (సం).—

అత్యంతము; 2. అనయము, అతిమఱి, ఎచ,
ఏపొద్దు, కడు, తరమిడి, నలి, పెద-పెద్ద,
పారి, బెట్టు, హాలెము. (సం).—అనిశము.
(మిగతవానికి “చూ, హాలెము.”)

మఱియు. దే. అవ్య. 1: అదిగాక, ఇంతేకా
కుండ, కాక; 2: చూ, వెండియు.

మఱియొకటి. ద్వ. స. (మఱి + ఒకటి) అవ్యము:
చూ, వేలు. 3.

మఱియొకడు. ద్వ. స: చూ, వేలయినవాఁడు.

మఱియొకనాఁడు. ద్వ. వి. మఱియొకదినము.

మఱు. దే. వి. వృత్తియందు మఱుగు-మఱుస-
మాలుశబ్దముల కాదేకరూపము. (“మఱు
పడు, మఱునాఁడు, మఱుమాట.” మొ.)

మఱుగు. దే. వి. 1. ఛోటు. కళా. 4, ఆ.
102: చూ, స్థగనము; 2: చూ, మఱుగు
చోటు, అ. కి. 3: ఏమరించే, కను మొఱు
గు, డాఁగు, డాఁగురించే, దాఁగియుండు;
4. చోటగు: చూ, లాఁచే. 2; 5: చూ,
సంతాపించే

మఱుగుగుగోడ. వా. వి. మన్న ఇటుక త్రాఁగు
లోనగువానిచే పెట్టఁబడినగోడ. తద్వి. —
౧. అండగోడ, తన్నుగోడ, ముట్టుగోడ;
౨. అద్దగోడ, అరగడి, మఱుగుగోడ.
(సం).—అర్ధకుడ్యము; 3. అలవ, గోడ.
(సం).—ఓ, కుడ్యకము, కుడ్యము, కూడ్య
ము, కుద్యము, క్షేత్రము, భిత్తి-భిత్తిక;
౪. కణాతిగోడ-కనాతిగోడ, సరాతి;
౫. తడికకు. —తడిక-తడుక-తడక-తడి
కె, దడి, అంతిక-అంతికె. (చూ, వాకిలి);
౬. తల్లిగోడ; ౭. పునాది; ౮. పొరకటి;
౯. మంటిగోడకు. (సం).—కంధ;
౧౦. మగులుగోడ, మదురుగోడ;
౧౧. వెలుగునకు. —(చూ, వెలుగు.) (మిగ
తవానికి “చూ, సరాతి.”)

మఱుగునొడ్డి. దే. వి. విస్తావిస్తవస్థానము:

పాయకానా - పాయకానా, కీతిరిగుంట,

మఱుగుపెరడు. (బోరుహోలు మఱుగు

దొడ్డి అనిమజ్ఞయొకటి). [బలము

మఱుగునోటు. దే. వి: అంతరుపు, అంతస్తు,

మఱుగుపడినవాడు. వా. వి: (సం).—రిగో

హితుడు. [లాంచే.

మఱుగుపడు. ద్వ. ఆ. కిరి. మఱుగు: చూ,

మఱుగుపెడు. దే. వి: చూ, మఱుగునొడ్డి.

మఱుగునూట. దే. వి. అపలాపము: చూ,

శబ్దము. 2.

మఱుగునెట్టు. దే. స. కిరి: చోటునెట్టు, మఱు

నెట్టు, నూటు. (సం).—అపలపించే, నిహ్న

వించే.

మఱుగుప. దే. వి: చూ, సంతాపము.

మఱుగుజ్ఞే ద్వ. విణ. (మాటు + గుజ్జే) గూని

వాడు, గూనిది: చూ, వామనుడు.

మఱునాడు దే. వి. (మఱుస + నాడు):

(సం).—అపరదినము, అన్యేద్యువు, ఇత

రేద్యువు.

మఱుపడు. ద్వ. ఆ.కిరి:చూ,రూ-మఱుగుపడు,

మఱుపు. దే. వి: చూ, రూ-మఱుపు.

మఱునూట. దే. వి. (మాటు + నూట): చూ,

పరితివాక్యము.

మఱుమోత. దే. వి. (మాటు + మోత)

రూ-మాటుమోత: చూ, స్వరము. 2.

మఱువ. ద్వ. వి. (మఱుగు + వా) 1. కుండ:

చూ, భాండము. 3; విణ. 2: చూ,

మూగ. 1.

మఱువకందు. ద్వ. వి. కుంభసంభవుడు, అగ

న్యుడు. అచ్చ. అర, కాం. ? : చూ,

సన్యాసి.

మఱుపు. దే. వి. 1. కవచము. మార్క. 8, ఆ.

107: చూ, వారవారణము; 2. చోటు:

చూ, స్థగనము; 3: చూ, మర్మము. 1;

4: చూ, పుట్టుమచ్చ.

మఱునెట్టు. దే. స. కిరి. చూ, మఱుగునెట్టు.

మఱుస. దే. విణ. అపలిది. 2. 3, ఆ. 93.

(వృత్తియందు అంత్యవర్ణంబునకు వికల్పం

బుగా లోపించు. "మఱునాడు, మఱు

పుట్టువు, మఱుమేనువు. " మొ)

మఱుసంజే. ద్వ. వి. (మఱుస + సంజే) సాయం

సంవృ, మలుసంజే: చూ, సాయంకాలము.

మట్టి దే. వి. 1. రూ-మట్టి: 2. 3, ఆ.

61: చూ, పటము. 3; 2. రూ-మట్టియ.

అఱకము: చూ, కోగము. 1. [భలములు.

మట్టిపండు. వా. వి. నైయగోచము: చూ,

మట్టి. దే. వి: చూ, రూ-మట్టి. 1.

మట్టియ. దే. వి: చూ, రూ-మట్టి. 2.

మల. వై. వి: చూ, పర్వతము.

మలక. దే. వి. 1. చిక్కు: చూ, సుక్కు.

3; 2. మెలిక: చూ, లంకె; 3. చొట్టు.

కా. 5, ఆ. 294: చూ, సంవృతము; విణ.

4 వంకర: చూ, వేల్లితము. 2.

మలకతూము. ద్వ. వి. పదికుంచేములకొలది

గల మానవిశేషము.

మలకపుట్టి. దే. వి. ఇన్నూటుకుంచేముల కొల

దిగల మానవిశేషము. (గరిసెను మూడుమల

కపుట్టు) [మెలుపు: చూ, విక్రుతు. 1.

మలకమెలుపు. దే. వి. ధనురాకారమగు

మలకవాలు. దే. వి. పాదరక్ష: చూ, సమా

లిగలు. [చూ, సంచి.

మలగ. దే.వి. ఎద్దుపైగంతతోడి సరుకుగోసె:

మలగు దే. ఆ. కిరి. 1. తిరుగు: చూ, సంచ

రించే; 2: చూ, మరలబడు; 3: చూ, వం

కరణోపు.

మలమే. దే. పేరి. 1. మలగజేయు: మల

పు; స. కిరి. 2: చూ, తొలుమే.

మలఱుపు. దే. వి. 1. నర్తనము: చూ, వ్యంజ

కము. 1; పేరి. 2: చూ, మలమే. 1.

మలఁపుగొను. దే. ఆ. కిరి: ఆడు, గునియు,గుని
సాడు, చిందాడు, చిందుదొక్కు-చిందు
లుదొక్కు, తుంపెసలాడు, నట్టాడు, పాత
రలాడు-పాత్రలాడు, పింపిళ్ళాడు, పింపి
సలాడు,పింపిళ్ళుగూయు. (సం).—నటించే,
నర్తించే. నర్తలు-నర్తలు.

మలక. దే. వి. రూ-మల్క. 1. మూఁకుడు;
చూ, పాత్రము. 8-౪౬ (8-౪౬లో గల
“పలక” ను “మలక” గా సవరింపుము.);

2. శురక: చూ, మ్లేచ్చుఁడు.

మలకడము. దే. వి: చూ, మలకవాలు.

మలగొంగ. ద్వ. వి. నగవైరి, ఇందుగ్గఁడు: చూ,
సహస్రాక్షుఁడు.

మలగొను. దే. ఆ. కిరి. (మలక + గొను) పెనఁ
గొను. జై. 5, ఆ. 32; కళా. 2, ఆ. 48:
చూ, వెంటిగొను.

మలచేము. దే. వి. 1. అధికము: చూ, హెచ్చే.

1; 2. గొప్పది. ఉ, రా. 3, ఆ. 128: చూ,
సుర. (3)

మలదూపితము. సం. విణ: చూ, మలినము. 3.

మలప. దే. వి. దూడచేచ్చి పాలిచ్చెడుధేన్వా
దికము: చూ, సారథేయి (ధేనువు.)

మలపబట్టె. దే. వి. దూడచేచ్చి పాలిచ్చెడు
గేదె: చూ, హేరంబము.

మలపు. దే. వి. 1. అధిక్యము.ఉ,హరి. 6, ఆ.

29: చూ, హెచ్చే. 2; పేరి. 2. మరలఁ

జేయు: చూ, మురించే; 3:చూ, మరలించే.

అచ్చ. ఆర, కాం. 100.

మలపువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ: రూ-మలయువు.

కుక్కమేడి*: చూ, పెట్టిమేడి.

మలమనికి. ద్వ. వి. రూ-మలమన్ని. కొఁతి.

‘అచ్చ. యు, కాం. 88: చూ, వానరము.

మలమన్ని. ద్వ. వి.—పై.—

మలమల. దే. వి. రూ-మటమట. మాఁడుట

మటుఁగుటల యందగు ధ్వన్యను కరణము:
చూ, హూహూ.

మలమాసము. సం. వి. ఆ. పుం: అధికమాసము,
మలిముచము. (మాసము. 1.)

మలము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. విప్త: చూ,
శమలము; 2: చూ, కిట్టము. (చూ, మలము
లు); 3. దోపము: చూ, నృజినము; అం.
4.(మ + ల.)“రాధానాథ.”:చూ, ఉపగణ
ములు.

సులములు. అం. వస, శుక్లము, రక్తము, మజ్జ
ము, మూత్రము, విప్త, పింజూషము, నఖ
ము, శ్లేష్మము, అశువు, దూషి-దూషిక-
దూషిక-దూషము, న్వేదము (కొిప్పు, రే
తన్ను, నెత్తురు, మెదడు, ఉచ్చే, ఏరుగడ
ము, గులిమి, గోరు, తెమడ, కన్నీరు, కం
టిపుసి, చెమట) (12) (చీమిడి 13వ దని
కొందలు): చూ, శమలము.

మలయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్ల తెగడ*: చూ,
సర్వానుభూతి.

మలయస్త్రీ. అం. ఒకస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

మలయజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చందనము*:

చూ, సుగంధము; 2. చందనము: చూ, వా

సన. 1; పా. 3: చూ, వృత్తము. 1. (“న-

జ-న-న-న-న-భ-న-వణగము. 8-15-22

యతులు. 26 వ ఛందస్సు.”)

మలయమారుతము. సం. వి. ఆ. పుం. కమ్మ
గాడ్పు: చూ, వాయువు.

మలయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొండ: చూ,
పర్వతము; 2. ఆరామము: చూ, వనము. 2;
3: చూ, దేశములు; అం. 4. కులపర్వతము:
చూ, పర్వతము. 2.

మలయమ్మ. వై. వి. (మల + అమ్మ): చూ,
పార్వతి. య. 2, ఆ. 3.

మలయిక. దే. వి: చూ, విహారము. 1.

మలయు. నే. అ. కి. 1. తిరుగు. కాశీ.7, అ. 96; చూ, సంచరించు; 2. పెనయు. పా. 1, అ. 22: చూ, పెంటిగొను; 3: చూ, వ్యాపించు; 4: చూ, యత్నించు; 5: చూ, విజృంభించు. పను. 3, అ. 96; 6. తపించు. య. 5, అ. 115: చూ, సంతాపించు.

మలయువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. చూ, మలపువు. మలవిలుకానితేరు. ద్వ. వి. గోపతి. వేం, అం. 96: చూ, వృషభము. 1.

మలహరి. అం. 1: చూ, స్త్రీ. రాగములు; 2: చూ, ఉపాంగము. 6. (అంగము. 9); 3: చూ, స్వరము. 2.

మలక. దే. వి. శ్రీఖండము: చూ, వాసన. 1. మలామ. దే. వి. బంగారు నీరు మొదలగువాని పూత: చూ, సమాలంభము. 1.

మలాము. దే. వి: చూ, రూ-మొలాము. 1-2 మలారము. దే. వి. 1. రూ-మలారము. మట్టి గాణలగుది; 2. నిడుపు కొయ్యకొనను రెల్లలు కట్టి వీధిలోనగునది ఊడ్రెడు సాధనము: చూ, సమార్జని. [అ. 62.

మలికీతము. దే. వి: చూ, సందేహము. య. 4, మలిగ. దే. వి. ఆపణము: చూ, సదనము. 1. మలిగండ్లు. దే. వి. బ. మలిచి తీయదగినతాయి: చూ, రాయి.

మలినత. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మలినము. 1.

మలినమగు. మి. అ. కి: కందుబాటు-కందువాటు, మయిలవడు-మైలవడు, మాంగుడు వాటు, మాంగువడు, మాంగువాటు, మాయు.

మలినము. సం. విణ. మకిల. 1: అశుచి, అశుద్ధము, కచ్చరము. (తె).—కసుమూలము. మయిల. మైల; విశేష్యములు.-అనాచారము, అశుద్ధత, పినక, మలినత, మలిన్యము. (తె).—కసటు, కమ్మే, ప్రాశు, మకిల-మకిలి, మక్కు, మయిల-మైల, మలుకువ, మసటు-

మస్తు, మరడు, మసి, మాంగు-మాంగుడు, మాపు-మాపుడు, మాసి, ముడికి-ముటికి, మొమ్మ. ("చూ, మొమ్మ. 4."); 2. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6; 3. దూషితమైనది: అనచ్చము, అలోచితము, ఆవిలకము, ఆవిలము, ఉద్వేజితము, కలుషము-కల్మషము, కళత్తలము-కష్మలము, మలమాసితము, మలీమసము. (తె).—కారాకూరము; అం: 4: చూ, సంచారిభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు.

మలిసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, ముట్టుత. మలిమిడి. దే. వి. పశుపాదకోగము: చూ, హనువు. 4 (కోగము. 1.)

మలిముచము. సం. వి. అ. పుం. 1. వోమ: చూ, మళికము. 1; 2: చూ, మలమాసము.

మలిముచుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దొంగ: చూ, హారకుడు. 1; 2. అగ్ని: చూ, పహ్ని. 1. [వారము. 2.

మలివారము. వా. వి. సోమవారము: చూ, మలీమసము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుము: చూ, లోహము. 1; 2: చూ, మలినము 3. మలు. దే. విణ. మలుసకు ఆదేశరూపమైన మలుశబ్దమునకు రూపాంతరము. ("మలుకారు-మలుపంజే" మొ.)

మలుగు. దే. వి. ఒకచేప: చూ, చుత్స్యము. 1. మలుకారు. ద్వ. వి. 1. చేలికారు: చూ, మాస ద్వయము; 2. ముక్కారు పంటలో రెండవ కారు.

మలుకు. దే. వి. రూ-మల్కు. దారములోనగు వాని నెదురెదురుగ తగిలించి మరల పెడ మర్ల తిరిప్పినది.

మలుకువ. దే. వి. ముటికి: చూ, మలినము. 1.

మలుగు. దే. వి. రూ-మల్లు. 1. తుంటి: చూ, రొండి; 2: చూ, మక్క-1; అ. కి. 3. ఉపశమిల్లు: చూ, సుగ్మ. 4; 4: చూ, నశించు.

మలుచు. దే. స. కి. రూ-మల్లు. 1: కోడు, చెరుగు; 2: తటిమెనబట్టు-తటిమెనబెట్టు; 3: చూ, తాచు. 2.

మలుచూలు. దే. వి. రెండవచూటు.

మలుపక్కము. ద్వ. వి. కటిపక్కము: చూ, పక్షము. 1.

మలుపు. దే. పే. మలుగజేయు. 1. ఆర్పు; 2. నశింపజేయు. అచ్చ. యు, కాం. 314; 3. (దూడలు లోనగు వానిని) మల్లించు-మల్గించు, మలచోలు.

మలుసంజే. ద్వ. వి: చూ, రూ-మలుసంజే.

మల్కు. దే. వి: చూ, రూ-మంక

మల్కు. దే. వి: చూ, రూ-మలుకు. శకాం. 5, ఆ. 7.

మల్లు. దే. వి: చూ, రూ-మలుగు.

మల్లు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-మలుచు. (తటి మెనబెట్టుటకు. —విజ. 1, ఆ. 132)

మల్లు. వై. వి. = మల్లక. మట్టికంచేము: చూ, హరివాణము (భాండము. 3.)

మల్లకము. సం. వి. ఆ. పుం, ఆ. స్త్రీ. 1. = మల్లు. —వై. —; 2. దీపపు ప్రిమిద: చూ, హరి వాణము (పాత్రము. 6.); వా. 3. ఆపర కర్మమందలి పిండివంట (చూ, చతురంగు లము.) [ధుండు. 2.

మల్లకుడు. దే. విణ. కతిసుండు: చూ, వ్యా మల్లగుల్లము. దే. వి: వాడులాట.

మల్లచిప్ప. వా. వి: (సం). —పారి.

మల్లచేటచు. ద్వ. ఆ. కి. (మల్లట + చేటచు) భుజాస్థాలనముచేయు. హరి. పూ. 6, ఆ. 136. [చేటపు.

మల్లచేటచుట. ద్వ. వి. భుజాస్థాలనము: మల్ల మల్లచేటపు. ద్వ. వి. —వై. —

మల్లట. ద్వ. వి: రూ-మల్లాట, పోరాట.

మల్లడి. దే. వి. 1: చూ, సంతాపము; 2. పెనఁకుప, గుద్దులాట: చూ, యుద్ధము.

మల్లడించు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, వెంటిగొను; 2. అతిశయించు. భాగ. 4, స్కం. 515: చూ, నందడించు.

మల్లడిగొను. దే. ఆ. కి. 1: చూ, వెంటిగొను. హరి. పూ. 7, ఆ. 156; 2: చూ, పరిత పించు; పే. 3. మల్లడిగొలుపు. పాండు. 4, ఆ. 292.

మల్లతాళము. అం: చూ, జన్యతాళములు.

మల్లబంధములు. అం. కుస్తీలు, జెట్టిపోరాట ములు. భాగ. దశమస్కం. పూ. 138:

ఇవి ౧౦౦. — (పీనిని కీర్తికలలో చేర్చలేదు.

ఇవి ఒకదానితరువాత నొకటి దోడుగ సం బంధించియు సక్రమముగనుండును. అట్లు దీనికేదోడుఅని ఒకదానికొకటి కలిపి చేదువ వలెను.): ౧ దస్తీ (హస్తము), ౨ ఒకయించి (కత్తిరి), 3 ఉల్ రాడూప్ (బోరగిలవేసి ముంచుట), ౪ పచాడ్ (నిపాతనము), ౫

కస్తీబాన్ (పాదసంఘర్షణము), ౬ ఉల్ తా

బద్లీ (వ్యతిరేకముగా మార్పుట), ౭ పిఛలీ

(పృష్ఠము), ౮ ఫర్షీ (సమీకరణము), ౯

ఫరేబా-ఫరేదా (మోషణము), ౧౦ లుకాన్

(ఉఁపు), ౧౧ ర్ఖాలీ (ఉద్ధారణము), ౧౨

డగ్ బేట్ (గుల్ఫశృంఖల), ౧౩ కసోటా

(గీవాతాడనము), ౧౪ డూప్ (నిమజ్జనము)

౧౫ ఉల్ రాకఫా (ప్రత్యామర్షము), ౧౬

ఉల్ తాలుకాన్ (వ్యతిరేకముగా నూఁ

పుట), ౧౭ లస్తీ (చుట్టచుట్టుట), ౧౮ డూకీ

(కూర్పరాకర్షణము), ౧౯ కోనిటాల్

(కూర్పరాపనయనము), ౨౦ ఖైరా (బధి

రము), ౨౧ భితర్ (బాహ్యము), ౨౨

ఉతార్ (అవతారణము), ౨౩ ర్ఖాలీ, ౨౪

డగ్ బేట్ (చరణశృంఖల), ౨౫ కొన్యా

(నోయ్) భర్నా (కూర్పరాపూరణము), ౨౬

ఉల్టాబిఖాన్ (ఉత్తానపాతనము), ౨౭ కిలా

వర్ (ఆకస్మికోపవేశనము), ౨౮ గిరైబాన్

(కక్షపరివేశము), ౨౯ గావ్ పఖాడ్ (ఆకస్మికనిపాతనము), ౩౦ గంచడా (గార్డన్ నిపాతనము), ౩౧ ఖిసా (ఆగ్రహము), ౩౨ కిలావర్ (ఆకస్మికోపవేశనము) (౨౭-౩౯). ౩౩ ఉల్ రాబేడీ (ప్రతికృంఖల), ౩౪ కాబన్ (చతుర్దిశాపరాము), ౩౫ చాయూజ్ (విస్తారణము), ౩౬ ఉల్ రాబస్తీ (నెను కనుఁజొట్టుట), ౩౭ షయికేడస్తీ (పాచితాడనము), ౩౮ ఉల్ రాకసోటా (పృష్ఠ నిబంధనము), ౩౯ డుప్పీ (అవగాహనము), ౪౦ సరేకసోటా-సర్కసోటా (శిరోబంధనము), ౪౧ అభేరాపట్ - అఫోరాపట్ (ద్విగుణబంధనము), ౪౨ బగేలీ (కక్షము), ౪౩ ఉలబ్దాన్ (శాతనిపాతనము), ౪౪ షత్ రంజి (చతురంగము), ౪౫ ఉల్ రాదూప్ (వామ పాదన్యాసము), ౪౬ కస్తీబార్ (౭౯) (అనలగ్నాకర్షణము), ౪౭ బహిర్వా (బధిరము), ౪౮ దడ్ భరానా (కబంధపూరణము), ౪౯ రూప్ (పరివేషము), ౫౦ గోదీ (బడి), ౫౧ బహిరా (శ్రివము), ౫౨ డుఫ్ (ముంపు), ౫౩ రూప్ (౪౯ పరివేషము), ౫౪ పాంభరానా (చరణపరివేషము), ౫౫ చాకస్తీ (కమప్పరివేషము), ౫౬ బహిర్వా (౪౭) (బధిరము), ౫౭ ధడ్ భరాతి (వక్షత్యాగము), ౫౮ సీనేబన్ (ఊరోనిరోధము), ౫౯ నక్ నూట్ (ముక్తానొక్కు-డు), ౬౦ కిలావర్ జంగ్ (జాను విన్యాసము), ౬౧ సీనేతడుఖ్ (ఊరోభగ్నము), ౬౨ నాగిన్ (నాశికానిరోధము), ౬౩ పాంభరానా (వామపాదతాడనము), ౬౪ బందోటా (నిర్బంధము), ౬౫ లస్తీ (పరివేషము), ౬౬ దూలీ (ఉయ్యెల), ౬౭ ధోబిఛాట్ (రజకధాప

నము), ౬౮ సనారి-ధస్సా (ప్రవేశము), ౬౯ సనోతా (హస్తాకర్షణము), ౭౦ చాటా ల్ భరానా (చతుర్భుజబంధము), ౭౧ డగ్ బేడీ (౧౨-౨౪) (చరణశృంఖల), ౭౨ గజ్ బేడీ (గజశృంఖల), ౭౩ కస్తీబార్ (ఆపను దిపాదము), ౭౪ వాగ్ లీ-బగ్ లీ (కక్షము), ౭౫ గంధడా-గధడా! (సవ్యపాదతాడనము), ౭౬ ఉల్ రాగజ్ బేడీ (ప్రతిరేకగజశృంఖల), ౭౭ షండమోవోడి (కక్షనిషేడనము), ౭౮ ఉల్ రాగజ్ బేడీ (ప్రతిరేక ద్విపశృంఖల), ౭౯ గిద్దెవాన్ (౨౮), ౮౦ ఉల్ రాముట్టా (ప్రతికూలబంధము), ౮౧ ధాకలీ (కరిణాడనము), ౮౨ చాబన్ (౩౪) (విశాపరణము), ౮౩ లవ్ లీ (౧౭-౬౫) (పరివేషణము), ౮౪ ఉల్ రాసచేడీ (పృష్ఠనియాతనము), ౮౫ షన్ లిట్ (ఉద్ధాతపాదము), ౮౬ మర్చి (౧౦౦) (సింహాసనము), ౮౭ ఝాలీ (హోల), ౮౮ వన్ లిట్టా (చరణవిమయము), ౮౯ కిలావర్ (౨౭-౩౨) (ఆకస్మికోపవేశనము), ౯౦ ఖిప్ ఛడ్ (కక్షన్యాసము), ౯౧ వన్ (ఏకము), ౯౨ భచాట్ (తిరుగుడు), ౯౩ ఆదాధడ్ కా (అర్థకంకాళము), ౯౪ ఏక్ లంగ్ (ఒంటిమంటి), ౯౫ లస్తీ దాబ్ (నిహింసనము), ౯౬ జన్ ధడా (పార్శ్వకర్షణము), ౯౭ గజ్ మహర్ - గజ్ మహిర్ (గజచంద్రుడి, ౯౮ నయ్ ఘరా (చిక్రొప్రవీడనము), ౯౯ డుప్ కీ (పాదద్వయాకర్షణము), ౧౦౦ నుడీ.) “కుస్తీమల్లయుద్ధ బోధిని” అను గ్రంథమునందు వీనివివరణము లన్నియు చూడవలయును. కిమ్మ తు రు 0.౪.0 గ్రంథకర్త భాగవతుల లక్ష్మీవతి శాస్త్రి గారు, తాలూకారామచంద్రపురము.); (ఈ శాస్త్రవిషయములంతరించినను గొన్నిలోకాచారముగానున్నవి ఇందువివరింపఁబడియె.)

తద్వ్య. — ౧. దండులు 12, ౨. గతులు 12, 3. పరువర్షు 12, ౪. మొసలు 12, ౫. కాయ మానములు 12, ౬. విసరులు 14, ౭. ఉప పీతములు 16, ౮. విన్నానములు 32, (ఆం, భా. ద్వ. క్ష. ౨09), ౯. పృచారములు 32, ౧౦. నటుకులు 3, ఇట్టి లక్షణము లనేక ములీమల్లశాస్త్రసాంప్రదాయమువలనఁ దెలియఁచగు. (ఏని వివరములకు శీర్షికలం జూడుము.) న మఱియు కొన్ని తెనుఁగుఁ బ్రేళ్ళు బరగుచున్నవాని నిటఁ బొందుఁపటు పఁబడును. వానిని సందర్భమునుఁబట్టి వైవా సితో సమన్వయించుకొనవలయును. — ౧. ఆయు ధము. — చేత్రాడు; ౨. ఆయుధాగ్రము — ములు — మల్లు; 3. పరికరములు. — కం బము, కటిక-కట్టిక, కొణత—కొణతము— కొణిత, నీల గోతాము, బాలసంగడము, మోడు, లోడి—లోడు, సంగడము; ౪. కుస్తీలతావునకు. — పెక్కణము—పెక్కిణము. (సం)- పేక్షణము; ౫. యుద్ధక్రి యలు. — ఉప్పరించు, ఉప్పళించు, కలయు మెలఁకువ; ౬. మెలఁకువలకు. — ఇంగళింపు, కాలిపాదున, జేంపు, టెక్కు; ౭. విజ్ఞానము నకు. — ఉపతాయి; ౮. విద్యాభేదములు. — కన్నాత, గస్తాలు, తాళాలు—దాళాలు, దం డెములు, దింకలు, పావుపావులు, పుట ములు, మండీలు, లాగులు ఇత్యాది. (చూ, ఉపవిద్యలు.) (సర్వార్థ సారసంగ్రహము). మల్లము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, మల్ల. మల్లయుద్ధము పాః చూ, మల్లబంధములు. మల్లగము. దే. వి. 1. గర్వము: చూ, హం కారము; విణ. 2. ముడించినది. కళా. 6, ఆ. 222. మల్లశాస్త్రము. అం: చూ, మల్లబంధములు. మల్లనాల. వై. వి. భోజనకాల. హరిశ్చ. 4, ఆ. 193: చూ, నడనము. 1.

మల్లాట. ద్వ. వి: రూ, మల్లట, పోరాట: చూ, యుద్ధము. [4, ఆ. 115. మల్లాడు. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, వెంటిగొను. స్వా. మల్లామడి. దే. విణ. 1: చూ, పీడితము; 2. పీడితుఁడు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 166. మల్లారము. దే. వి: చూ, రూ. మలారము. 1. మల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మల్లియ*: చూ, మల్లె. 1; 2. మట్టిపాత్రము: చూ, భాండము. 3; ఆం. 3. (శోషణము): చూ, మన్మథబాణములు; 4. (మర్రిక): చూ, జన్య తాళములు. మల్లికము. సం. వి. ఆ. పుం. మాసిన ముక్కు కాళ్లుగల హంస: చూ, హంస. 1. మల్లికాక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మాసిన ముక్కు కాళ్లుగలహంస: చూ, హంస; 2. తెల్లని కన్నులుగల గుఱ్ఱము: చూ, హయము. మల్లికాభద్రము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మల్లెఆకు. మల్లికామోదము. అం: చూ, జన్యతాళములు. మల్లికార్జునలింగము. అం: చూ, జ్యోతిర్లింగములు. మల్లియ వై. వి. = మల్లికా. రూ. మల్లె, మల్లె తీరగె*: చూ, హసంతి. 2. మల్లు వై. వి. 1. = భల్లుక. కోఁతి: చూ, వాన రము; 2. జెట్టి పెనఁకువ: చూ, యుద్ధము; వా. 3. మల్లుతాను: చూ, వస్త్రము. మల్లుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. జెట్టి: చూ, సాదనకాఁడు. 1; విణ. 2: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. మల్లుకట్టు. ద్వ. స. క్రి. అడ్డగించు: చూ, సంరోధించు. మల్లుతాను. వా. వి. మల్లుబట్ట: చూ, మల్లు. 3. మల్లుపెనఁగు. ద్వ. ఆ. క్రి. జెట్టి పెనఁకువగా పెనఁగు. మల్లె. వై. వి. = మల్లికా. రూ. మల్లియ. 1: చూ, హసంతి. 2; 2. = మల్లక: చూ, మల్ల; 3 ఉప కాళి: చూ, కాళి. 1. మల్లికాభద్రము. మల్లెఆకు. వా. వి. (సం). — అశ్మంతకము,

మల్లెజేగుటు. ద్వ. వి: చూ, రాబందు.

మల్లెపువ్వు. వై. వి: (సం).—మకురము: చూ, హసంతి. 2.

మల్లెమొగ్గలు. ద్వ. వి. బ. 1. మెడనగ: చూ, భూషణము. 2; 2. కుందిమకుళములు, గువాకము—గువాకము: చూ, హసంతి. 2.

మల్లెలగుది. ద్వ. వి. మల్లెపూగుత్తివలె మనోజ్ఞ మగుటచే కుక్కకియ్యబడినాడేరు. స్వా. 4, ఆ. 32: చూ, నివగి. 2.

మల్లెలు. దే. వి. బ. 1: చూ, ధాన్యము; 2. స్సోటకజనితక్రియ.

మల్లెశ్రీగంధులు. మి. వి. బ: చూ, ధాన్యము. మవురి. దే. వి. రూ—హారి:చూ,నాగసరము. 1.

మవ్వము. దే. వి. 1. కోమలత. నిర్వ. 5, ఆ. 105: చూ, సౌమమార్యము. 1; విణ. 2.కోమలము. కళా. 7, ఆ. 174: చూ, సుకుమారము. 2.

మళకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఘోషము, దంకి, మలిముచము, రజారణము. దోమ; తద్వి. —౧. ఘోషి. (తె).—ఏనికదోమ, తొండపుదోమ; ౨. చిన్నదోమకు. —(తె) —చీకటియీగ. (చూ, సరపు); 2. దేహము విరియుకోగము: చూ, రోగము. 1.

మళహరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చతుష్కి, జాలిక. (తె).—దోమతెర: చూ, వస్త్రము.

మశాఖిత్తు. వా. వి. 1. భూమికిపెట్టిన ఎరుపు: రూ—మశాఖిత్తు, మరమ్మత్తు—మరిమ్మత్తు; 2. శిల్పముచేసిన వస్తువులకు మహోరి: మశాఖిత్తు, మహోరి.

మశాఖిత్తు. వా. వి.—పై.—

మశాతు. వా. వి. నేలకొలుచుట, సర్వే.

మశాలు. వా. వి. కరదీపిక: చూ, స్నేహశము.

మశాల్లి. వా. వి. దివిటీపట్టువాడు, దీపము వెలిగించువాడు.

మసి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ.=మసి రూ—మసి.

కాకితమువారికెడుమసి: మసి. (తె).—మసి. మసీదు. సం. వి.ఇ. స్త్రీ. (తె).—మసిబుడ్డి.

మస. దే. పి: చూ, విలాసము. 2.

మసగు. దే. ఆ. కిరి: చూ, విజృంభించు. హరి, పూ. 7, ఆ. 167.

మసక. వై. వి. రూ—మసకన. 1.=మేచక: చూ, ముచ్చికటి. జై. 7, ఆ. 193; స్వా. 4, ఆ. 37; 2.=మేచక. ఇంచేకనలుపు: చూ, వర్ణము. 6.

మసకన. వై. వి.=మేచక.—పై.—(అమోడి తమందు మసమసకన.)

మసకపులబాము. దే. వి. సురతమొనరించు పాము: చూ, సర్పము.

మసకము. దే. వి. 1. రతి. భో. 5, ఆ. 118: చూ, సంయోగము; 2 సంభోగేచ్ఛ. ఉ, హరి. 3, ఆ. 64: చూ, వాంఛ; 3. అహిరతి: చూ, మసకలుపాటుట. యోగము.

మసకలుపాటుట. దే. వి. అహిరతి: చూ, సంమసకొను. దే. ఆ. కిరి. (మసకము + కొను) 1. సంభోగేచ్ఛగొను; ప్రే. 2. మసకొల్పు. అచ్చ. ఆ, కాం. 34.

మసటు. దే. వి. రూ—మస్తు 1. ముడికి. పాండు. 5, ఆ 41: చూ, మలినము. 1; 2. నింపిరి: చూ, మలము. 1.

మసడు. దే. వి.—పై.—

మసనము. వై. వి.=శ్రమశానమ్: చూ, శ్రమశానము. మసమసకన. వై. వి: చూ, మసక. 1—2. (మునిచీకటికి.—జై. 2, ఆ. 101.)

మసర. దే. వి. 1. ధూసరవర్ణము: చూ, వర్ణము 6; విణ. 2. ధూసరవర్ణముగలది.

మసరు. దే. వి. అవేశము. మార్క. 6, ఆ. 66.

మసలిక. దే. వి. 1. మాంద్యము, అలస్యము: చూ, విలంబము. 1; విణ. 2: చూ, మంథరము. 2; 3: చూ, మంథరము. 3.

మసలు దే. అ. కి. ఆలస్యముచేయు చూ, వివరించు. 3; 2. నీళ్లు పులుపు (సలసల) కాను; 3. చూ, వివరించు; 4. చూ, వెనుకదీయు; 5. చూ, సం చేరించు.

మసలుకొను. దే. అ. కి. —పై.— (వివరించుటకు. —భాగ 3, స్కం. 508).

మసారము. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రానీలము.

పాండు. 2, ఆ. 44: చూ, రత్నము. 1.

మసాల. వా. వి. రూ-మసాలా. 1. పొగపు సరకులు: చూ, సంబారము; 2. పశువులు లోనగువాని వ్యాధులకిచ్చెడు మందు; 3. తాంబూలములోని పరిమళ ద్రవ్యముల గుండ; 4. కారపుసరకులు.

మసాలా. వా. వి. —పై.—

మసి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1. = మసి: చూ, రూ-మసి; ఈ. స్త్రీ. 2. పెద్దసదాప*: చూ, సదాప; వై. వి. (1) నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; (2) = మసి: చూ, బొడ్డు; (3): చూ, మలినము 1; (4) = మసి: చూ, మసి. 1.

మసికట్టు. ద్వ. వి. బంగారులోనగువానిచిలుము. మసికోతి. ద్వ. వి. నల్లకోతి: చూ, వానరము. మసిబుడ్డి. మి. వి. (సం). —మషీమణి.

మసిలె. దే. వి. టాకుబండి: చూ, శకటము. 1. మసీదు. దే. వి. తురకల పార్శ్వనామందిరము: చూ, సదనము. 1.

మసర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-మసూర. 1: చూ, వేశ్య; పుం. స్త్రీ. 2. చిలుసెనగలు: చూ, సెనగలు.

మసూర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పుం. స్త్రీ-పై.-మసూరము. సం. వి. అ. పుం. చిల్లతలగడ: చూ, లోడు. [చూ, సర్వానుభూతి.

మసూరవిదళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లతెగడ*: మసూరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మసూరిక.

ఒకరకముగజ్జ: చూ, విదర్బిక. (చూ, వర్ణము).

మసూరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మసూరి; 2. (రూ-మసూరిక-మసూరిక): చూ, సోఫాటకము. [పకనాసము. 1.

మస్యణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లగిడె*: చూ, మస్యణము. సం. వి. 1. చిక్కనిది: చూ, స్నిగ్ధము. 3; 2. సున్ననిది: చూ, స్నిగ్ధము. 2. (మస్యణ అనికొందలు).

మసెల. దే. వి. అటక: చూ, సదనము. 1.

మసోదా. వా. వి. చిత్తువారినినది: చూ, మసాయిదా. [వేణువు.

మస్కరము. సం. వి. అ. పుం. నెదురు*. చూ, మస్కరి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, సన్యాసి; 2: చూ, యాచకుడు. 1.

మస్త. దే. వి: చూ, రూ-మసటు.

మస్తకము. సం. వి. అ. పుం, న. రూ-మస్తము. తల: చూ, శిరము. 1.

మస్తకి. వా. వి. ఒకరకముమందు.

మస్తము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మస్తకము. మస్తరించు. దే. న. కి. లోబఱచు. కాశీ. 5, ఆ. 238: చేతులప్పళించు.

మస్తరు. దే. వి. 1. లోకువ: చూ, పశము. 1; వా. 2. పనివాండ్రు మొత్తముపద్దు.

మస్తి. వై. వి. = మదహస్తి. మదించియేచుగను: చూ, హస్తి. [మెదడు.

మస్తిష్కము. సం. వి. అ. న. తలమెదడు: చూ, మస్తి. వై. వి. = మదహస్తి: చూ, రూ-మస్తి.

మస్త. వై. వి. 1. = మస్త. మదము: చూ, హామిక; దే. వి. 2: చూ, సమృద్ధి; 3. విరాగడ: చూ, స్తన్యము; 4. చేదరంగమందు రాజు తరువాత నొక జంతువును ఉంచుచుండెడు ఆట.

మస్తవాడు. ద్వ. వి. మత్తుడు: చూ, సోమారి.

మస్తవు. సం. వి. ఉ. న: చూ, మండము. 1.

మస్తికాస్తి. సం. కశికంఠుకము, శిరోస్థి: చూ, శల్యము. 1.

మహాంతు. శే. వి. దేవస్థానమునకు శక్తకర్తృత్వము జేరిగించే బైరాగి, మహాభివతిగా నుండు బైరాగి (అని కొందఱు): చూ, సన్యాసి.

మహాజేరు. వా. వి. పెక్కుమంది చేరి వ్రాసి కొను పార్థనాపత్రిము. (పిట్టిషను, అర్జి.) మహాజోతులు. వై. వి. బ. దీపభేదము: చూ, స్నేహశము.

మహాతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నూటు తంతులు గల నారదుని వీణ: చూ, వీణె; 2. తెలుగు వ్యాకరణమున తిర్యగితర స్త్రీ వాచకశబ్దములకు సంజ్ఞ: విణ. 3. గొప్పది: చూ, నుర. (3); ఆం. 4: చూ, తత్తవాన్వయములు. మహాత్తత్వము. ఆం: చూ, ఆవరణములు.

మహాత్తు సం. వి. త్. న. 1. దొరతనము: చూ, స్వారాజ్యము; పుం. 2. బుద్ధి తత్వము: చూ, స్వభావము; 3. పురుషవాచక శబ్దములకు సంజ్ఞ: పుంలింగము; విణ. 4. మహత్త్వమును తెలుపును: అట; 5: చూ, మహాతి. 3; ఆం. 6: చూ, ఆకాశములు. [దౌదార్యము.

మహాత్త్వము. సం. వి. ఆ. పుం: ఉదారత్వము, మహత్స్వగ్గము. ఆం: చూ, సృష్టిసర్గములు. మహాదాత్మ ఆం: చూ, ఆత్మలు.

మహాద్భయము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మహాభయము. [సన్మానితుఁడు.

మహానీయుఁడు. సం. విణ. గొప్పవాఁడు: చూ, మహామహానాఁడు. వా. వి. ఇప్పుడును కాదు గదా ఎల్లప్పుడును (ముందు వెనుకలయందును) [మహాస్సు.

మహాము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-మహర్లోకము. ఆం: చూ, ఊర్ధ్వలోకములు.

మహాంక్షి. ఆం: చూ, రూ-మహాలక్ష్మి (వాడుక). మహాలయము. వా. సం. వి: చూ, రూ-మహాలయము. మహార్షులు. ఆం. 1: చూ, గోత్రము. 13; 2: చూ, ఋషి శ్రేష్ఠులు.

మహాలు. వా. వి. 1. దేశములోని భాగము; 2: చూ. రాజమంకిరము; 3. ఉష్ణపండుభూభాగము: చూ, భూమి. 1. చూ, సేద్యము.

మహాసూలు. వా. వి. రూ-మహాస్సూలు. పంట: మహాసూలుదారు. వా. వి: చూ, నాయకవాకి. మహాస్సు. సం. వి. న్. న. 1. తేజము: చూ, వెలుతురు. 1; 2. ఉత్సవము: చూ, సంబరము. 3.

మహాస్సూలు. వా. వి: చూ, రూ-మహాస్సూలు. మహాస్సూలుదారు. వా. వి: చూ, రూ-మహాస్సూలుదారు.

మహాంగము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, లొట్టిట్టి-మహాకండము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వెలుల్లి*; 2. దుగడకండ్లి*: చూ, నూగము. మహాకరంజము. సం. వి. ఆ. పుం. కార్మినుగు*: చూ, శాదఘ్నము.

మహాకారము. ఆం: చూ, లక్ష్మ్యములు మహాకారవేల్లము. సం. వి. ఆ. పుం పెద్దకాకర*: చూ, సుషవి. 1.

మహాకాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, క్షయముష్టి*. మహాకాలుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు; 2. ఒక శివభటుఁడు.

మహాకాళీమతము. ఆం: చూ, తంత్రములు. మహాకావ్యము. ఆం. (అప్పుడప్పుడు కవిచెప్పిన పద్యములు గ్రంథస్థములుగావు.) ఇదిసంఖ్యాబద్ధము, ఆసంఖ్యాబద్ధము అని యిటుతెలుగులు (౧)సంఖ్యాబద్ధము ముక్తకాదికము. — ౧. ముక్తకము, ౨. ద్వికము, 3. త్రికము, ౪. పంచరత్నములు, ౫. వారణమాల, ౬. నవరత్నములు, ౭. భాస్కరమాలిక, ౮. శశికళ, ౯. నక్షత్రపంక్తి, 10. త్రిశంతి, 11. రాగమాల, 12. పంచాదశ, 13. శతకము, 14. అష్టోత్తరశతము, 15. సప్తశతి; (౨) అసంఖ్యాబద్ధము రిగడ, గద్య, ద్విపద, దండక, మంజర్యాదులు. పైని

జెప్పిన లక్షణములుగలది మహాకావ్యము.

(చూ, తుదగివ్రబంధము.)

మహాకులీసత. అం: చూ, నాయక గుణములు.

మహాకులూడు. సం. విణ: చూ, సాధువు. 3.

మహాకోశాతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద బీజ*.

మహాక్కర. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("ఒక ఇనగణమును, అయిదింద్ర గణములును, ఒక చంద్రగణమును గలిగి యయిదవ గణాద్యక్షురము యతిగాఁగల వృత్తము.)

మహాక్షితి. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

మహాక్షోణి. అం.—పై.—

మహాక్షోభము. అం.—పై.—

మహాగణులు. పా. జేంగాల గురువులబిరుదు.

మహాజంబువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పెద్ద సేరేడు*.

మహాజాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పచ్చే పువ్వుల ఆవడ*: చూ, హాస్యగవేళుక.

మహాజ్యోతిష్మతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. లతావిశేషము: చూ, లత. 1.

మహారూరసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: శమల*.

మహాతండువు. సం. వి. ఉ. పుం, ఉ. స్త్రీ.

పెద్దతెడ్డు: చూ, హరివాణము(పాత్రము. 6.)

మహాతలము. అం: చూ, అధోలోకములు.

మహాతార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మనోరమ. 1.

మహాతిలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పెద్దనువ్వు*.

మహాతుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సన్నయేలకి*: చూ, పత్రిల.

మహాత్మగుప్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద

దూలగోవెల*. క్షేణ [చూ, పల్లు. 1.

మహాదంతము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుఁగుదంతము:

మహాదనునము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,రుచి. 5.

మహాదళలకు ఆంతర్దళలను గట్టు విధము. పా.

ఎవని మహాదళలో నెవనియంతరము కనుఁ

గొనవలెనో నామహాదళానాథుని దళా సంఘ

త్వరసంఖ్యను అంతర్దళానాథుని మహాదళా

సంవత్సర సంఖ్యచే గుణించేవలెను. అట్లు

గుణించేగా వచ్చినయంకెలు మూడింటి

కన్న నెవ్వడు హెచ్చుండనేరవు. అట్లు

గుణించేగావచ్చిన యంకెలలో మొదటి

యంకెలను నెలలను కొనుము. చివరయం

కెను మూడింటిచేత గుణించేవలెను. గుణిం

చేగా వచ్చినవి రోజులను కొనుము. మొ.

(ఇందుకు మఱియొక నూత్రముకొఱకు "చూ,

అంతర్దళ.")

మహాదళాశేషము. పా. జన్మనక్షత్ర ఏష్యఘటిక

లను జననకాల మహాదళసంఖ్యచేత గుణించే

వలెను. గుణించేగావచ్చిన మొత్తమును ఋతూ

ద్యంతముచేతను భాగించేవలెను. భాగించేగా

వచ్చినవిభక్తము సంవత్సరముగను. శేషము

మిగిలిన, దానిని 12చేతను గుణించి ఋతూ

ద్యంతముచేతను భాగించేవలెను. భాగించే

గావచ్చిన విభక్తము నెలలగును. శేషముమిగి

లిన, దానిని 30 చేతను గుణించి ఋతూద్యం

తముచేతను భాగించినయెడలవచ్చే విభక్తము

దినములగును. శేషముమిగిలినదానిని 80చేతను

గుణించి ఋతూద్యంతముచేతను, భాగించిన

యెడల వచ్చే విభక్తముగడియలగును. మొ.

మహాదానములు. అం: చూ, దానములు.

మహాదేవతంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు.

మహాదేవతలు. అం: చూ, దేవతలు.

మహాదేవుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.

మహాదైత్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పెద్దతొలి

వేలుపు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

మహాద్రావకము. అం: చూ, ద్రావకములు.

మహాద్రోణము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పెద్దతుమ్మి*.

మహాధనము. సం. వి. ఆ. న. 1. చిల్లమడ్డి:

చూ, నల్లకి; 2. బంగారు: చూ, లోహము.

1; 3. కృషి: చూ, నేద్యము; 4. గొప్పవెలగల

బట్ట: చూ, వస్త్రము; 5. గొప్పవెలగలవస్తువు:

చూ, సరకు. 2; విణ. 6. గొప్ప వెలగలది.

మహానటుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.
మహానరకము. అం: చూ, నరకములు.

మహానసము. సం. వి. ఆ. న. = బాసము. వంట
యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

మహానసశశన్యామము. పా. వంటయింటి కుం
డేలు ఎక్కడికి పోగలదనునీతి.

మహానాటకము. అం. (ఈగ్రంథమును హను
మంతుడు వాగ్దాసెను): చూ, కావ్యనాట
కములు.

మహానాభము. అం: చూ, శస్త్రములు.

మహానిధి. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

మహానిరయము. అం: చూ, నరకములు.

మహానిశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాత్రియొక్క
రెండుమూడు జోములవేళ: చూ, రాత్రి.

మహానీలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. సింహశ
ద్వీపమునందుఁ గలిగిన యింద్రనీలమణి:
చూ, రత్నము. 1; 2: చూ, భృంగరాజము*.

మహానీలము. సం. వి. ఆ. పుం. దేవయోని
సర్పము: చూ, సర్పము. [చూ, సుగృహము.

మహాపక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. కన్నెరేడి:

మహాపథము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాఠాం
తము; 2. రాజమార్గము: చూ, మార్గము. 1;
అం. 3: చూ, నరకములు.

మహాపద్మము. అం. 1: చూ, నిధులు; 2: చూ,
సంఖ్యాభేదములు; 3. దేవయోని సర్పవిశే
షము: చూ, సర్పము. [పల్లెయి. *

మహాపలంకష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద
మహాపాతకములు. అం. స్వర్ణస్తేయము, సురా
పానము, బ్రహ్మహత్య, గురుపత్నీగమనము,
మహాపాతకసహవాసము (చూ, పంచకము.)

మహాపాతకసహవాసము. అం. —పై. —

మహాపారవతము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,
పెద్దయూడ*. [పెద్దమృంగ. *

మహాపిండితకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

మహాపుత్రజీవి సంవి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్దమంగ*.
మహాపురాణములు. అం: చూ, పురాణములు.

మహాప్రళయము. సం. వి. ఆ. పుం. లోకసాశ
నము; 2. హృక్పక్షయము: చూ, సంప
త్తము. 1. (చూ కల్పము 1) ప్రవృత్తములు.

మహాప్రస్థానగమనము. అం: చూ, కలియుగ
మహాప్రస్థానికము. అం: చూ, భారతపర్వములు.

మహాప్రార్చీకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,
సముద్రము. [చూ, సుభిషత్.

మహాఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాజజంబువు*;
మహాఫలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పివగుమ్మడు*.

మహాబల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆవర్తని, చర్మ
రంగ. (తె). — గూబతన, నులితడ; తద్వి. —
గాత్రీపృక్షము. (తె). — తడ.

మహాబలము. సం. వి. ఆ. న. సీసము: చూ,
లోహము. 1.

మహాబలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వా
యువు; 2: చూ, బుద్ధుడు; విణ. 3. మిక్కి
లిబలము కలవాడు: చూ, శక్తుడు.

మహాభయము. సం. వి. ఆ. న. చూ-మహద్భ
యము. మిక్కిలివెఱపు: చూ, సాధ్యసము.

మహాభాగ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. గొప్పసం
పద. “ఆరోగ్యమే మహాభాగ్యము”: చూ,
సంపత్తి. 1; అం. 2: చూ, నాయకగుణములు.

మహాభూరి. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

మహాభైగవము అం: చూ, తంత్రములు.

మహామాతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కార్య
సహాయుడు: చూ, వ్యవహార. 2; 2. మా
నటివొర: చూ, హస్త్యాలోహుడు; 3: చూ,
సంపన్నుడు. [బోడతరము *

మహాముండిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద
మహామాయాశంబరము. అం: చూ, తంత్రములు.

మహామిద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: ఆనుధారిణి,
మహామేద. *

మహాముని. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

మహామూలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మేద్య
ముల్లంగి: చూ, ముల్లంగి. [హస్తీ.
మహామృగము. సం. వి. అ. పుం. వీరుగు:చూ,
వహామేద. సం. వి. అ. స్త్రీ:చూ,మహామిద*.
మహాయజ్ఞములు. అం.(చూ, యజ్ఞములు; చూ,
పంచకము) బ్రహ్మ, దేవ, భూత, పితృ,
మనుష్యయజ్ఞములు. (అంకను జ్యోతిష్మాహుతి
యజ్ఞములును గలవు.) [చూ, రంభ. 2.
మహారంభ. సం. వి. జి. స్త్రీ. పచ్చేయరణి:
మహారజతము. సం. వి. అ. న. ఖంగారు: చూ,
లోహము. 1.
మహారజనము. సం. వి. అ. న. 1.—పై.—;
2. కుసుమపువ్వు: చూ, పహ్నిశిఖము. 2.
మహారణ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, పేరడవి.
మహారథుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పదునొకం
డువేలమంది విలుకాండ్రితో: బోరడి యో
ధుడు. తనను సారథిని గుఱ్ఱములను కా
పాడుకొనుచే పోరడియోధుడు (అని కొం
దఱు)(చూ, భటుడు): చూ, హంపీరుడు,
విణ. 2. గొప్పరథముగలవాడు.
మహారాజపోషకులు. పా. ఏదేని యొక ఘన
కార్యమునకు చేయూతనొసంగడి సుకృ
తులు. “అంధ్ర) వాచస్పత్యమునకు
మహారాజపోషకులు మహారాజరాజ
శ్రీ శ్రీసాహిత్యసామ్రాట్టు డాక్టర్
ఆఫ్ లెటర్లు జయపురాధీశ్వరులు
శ్రీశ్రీశ్రీ మహారాజా శ్రీశ్రీశ్రీ
విక్రమదేవవర్మ బహద్దరువారు జయ
పురము.” ఇత్యాది.

మహారాజికులు. అం: చూ, గణదేవతలు.

మహారాజు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బుద్ధు
డు; 2. చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1.

మహారాజులు. అం: గయుడు, అంబరీషుడు,

శశిబిందువు, అనంగుడు, పృథువు, మరుత్తుం
తుడు, మరుత్తు, సుహోతుడు, పగళు
రాముడు, శ్రీరాముడు, దిలీపుడు, నృ
గుడు, రంతిదేవుడు, యయాతి, మాంథా
త, భగీరథుడు. (16) (చూ, రాజు. 1.)

మహారాత్రము. సం. వి. అ. పుం. ఆద్దనురేయి:
చూ, రాత్రి. [గములు (అంగము. 9.)

మహారాష్ట్రఘోర్జరి. అం: చూ, ఘోర్జర్యపాం
మహారాష్ట్రబ్రాహ్మణులు. అం. (మహారాష్ట్రు
లు): చూ, బ్రాహ్మణులు. (ఘోర్జర దేశము
నకు దక్షిణమునను, కన్నడ దేశమునకు త్తర
మునను, ఆంధ్రదేశమునకు పశ్చిమమునను
నుండు దేశము మహారాష్ట్రదేశము. ఈదేశ
మున ప్రచారముగల భాషయు మహారాష్ట్ర
మే. ఆదేశమందలి బ్రాహ్మణులు మహా
రాష్ట్రులనంబడుదురు.)

మహారాష్ట్రము. అం: చూ, దేశములు.

మహారాష్ట్రస్త్రీ. అం. మహారాష్ట్రదేశపు ఆ
డుది: చూ, స్త్రీ.

మహారాష్ట్రుడు. సం. వి. అ. పుం.=మరాటి-
మరాటి, మరాటివాడు-మరాటివాడు, ఆరె.

మహారారవము. అం: చూ, నరకములు.

మహాలయము. వా. సం. వి: చూ, మాలయము.
“మహాలయ ఆమావాస్య”.

మహాలక్ష్మి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మహా
లక్ష్మి (వా).1:చూ, సరస్వతి; 2. కన్దునిపెం
పుడుతల్లి: చూ, రాధ. 2; 3. నారాయణ
శక్తి. తద్విశేషములు.— గామదేవతలు.
(తె).—అంకమ్మ-అంకాలమ్మ-అంకు; (తె)-
ఆసిరమ్మ; (తె).—ఉప్పాలమ్మ; (సం).—
ఉతి; (తె).—ఎఱ్ఱపోతమ్మ; (తె).—ఎఱ్ఱ
మారికమ్మ; (తె).—ఎల్లమ్మ; (సం).—
కనకదుర్గ; (సం).—కర్ణీసుత; (తె).—
కాటెఱ్ఱి-కాటేటి; (సం).—కామేశ్వరి;
(సం).—కాలిక-కాలిక; (సం).—కులాం
కుర; (తె).—గంగనమ్మ-గంగమ్మ-గంగా

మహాసంహోదానము. అం: చూ, తంత్రములు.
మహాసర్పము. సం. వి. అ. పుం. పెద్దపాము
(సర్పరాజు): చూ, సర్పము.

మహాసహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మృష
పర్తి; 2: చూ, గొజ్జెంగ; 3: చూ, పెద్ద
గోరంట.

మహాసుఖుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.
మహానూపపర్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిల్ల పెనర:;
చూ, పెనర.

మహాసేనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కుమార
స్వామి: చూ, స్కందుడు; విణ. 2. గొప్ప
సేనగలవాడు: చూ, నైనికుడు.

మహాసౌగంధర. పా. చూ, వృత్తము. 1. ("స, త,
త, స, స, ర, ర, గురువులు. 9-16 యతు
లు. 22వ ఛందస్సు.")

మహాస్థానము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పేరొలగము.
మహి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1. పుడమి: చూ,
భూమి. 1; 2. ఆవు: చూ, ధేనువు.

మహిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (రూ-మహిక, హి
మికి): చూ, హిమము.

మహితము. సం. వి. ఇ. న. 1. శివునిశూలము:
చూ, హేలి (బాణము. 1-౮౩.); విణ.
2. గొప్పది: చూ, నుర (3); 3. పూజ్యము:
చూ, సత్తు. 4.

మహిమ. సం. వి. న్. పుం. 1. గొప్పతనము:
చూ, యోగ్యత; అం. 2. ఒక విశ్వరూపు:
చూ, సిద్ధులు (విభూతులు.)

మహిమము. —నై.—

మహిరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ - మహి
రుడు): చూ, నూర్పుడు.

మహిషము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. (బలముగలదె
టవలన నాదరింపబడునది): అనూపము, కక్ష
ము, కటావము, కలుషము, కాలితనయుము,
కాసరము, కృష్ణము, కృష్ణశృంగము, కోణ
ము, కోరిధము, గజచ్ఛాయము, గద్గదస్వర
ము, జడాత్మ, జరంతము, రక్తాక్షము, రజస్వ
లము, లులాయము, నాహద్విషము, నైరిభము.
(తె).-ఎసుపోతు, కాచెసుపోతు, జేము నెక్కిరిం

త, దుంత, దున్న, దున్న పోతు, పోతు; తద్వి —
౧. కోడె ఎసుపోతునకు—(తె) - కుట్టి, కోడి
య-కోడె, కోడెదూడ: (చూ, వృషభము);
౨. నల్ల ఎసుపోతునకు.—గవలము. (మిగత
వానికి "చూ, నైరిభము."); అం. 2: చూ,
గతులు; 3: చూ, దిక్పాలనాహనములు.

మహిషవాహనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పోతు
రాతు: చూ, యముడు.

మహిపాక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. కాలరసము*.

మహిషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పట్టపుదేవి:
చూ, రాజ్ఞి. 1; 2. బట్టి: చూ, హేరం
బము; 3. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

మహిపాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: గుడ్గులువు,
జంబుకము, టుందురము, పలంకప. (తె).-
గుగ్గిలపుఁజెట్టు, గుగ్గిలము*.

మహిషులు. అం. శ్రీకృష్ణుని అష్టమహిషులు.
(భద్రలోనగువారు.)

మహిళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-మహిళ.
1. ఆడుది. (24 వీండ్లుగల ఆడుది):
చూ, స్త్రీ; 2. ప్రేంకణము*: చూ,
సన్నకదుర్తివు.

మహిక్షితుఁడు. సం. వి. త్. పుం. 1. పుడమి
తేడు: చూ, రాజు. 1; 2. తేడు: చూ,
రాజు. 1. [చూ, పర్వతము.

మహిద్రము. సం. వి. ఆ. పుం. పుడమితాలపు:
మహినతానములు. అం: (చూ, తానములు).
ఇడ, పురుషమేధము, శ్వనము, పజ్జిము,
ఇషువు, అంగిరస్సు, కంకము (7).

మహిరునాము సం. వి. ఆ. పుం. పుడమి పుట్టు:
చూ, వృక్షము.

మహిలత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎట్టి, గంధూ
పదము: చూ, సర్పము. [శీత. I.

మహీనుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. భూమిజ: చూ,
మహీనుతుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అంగా
రకుడు: చూ, రాహువు. 2; 2. సరకానురుడు

కుజుడు, భూమిజుడు, ధౌముడు. (తె). -
నేలపట్టి, పుడమిపట్టి.

మహేంద్రగిరి. అం: చూ, లింగములు.

మహేంద్రజాలము. అం. 1: చూ, కళలు;

2: చూ, అవాంతరములు; వి. 3. గారడీవిద్య:
చూ, మాయము. 1.

మహేంద్రము. అం. కులపర్వతములలో నొక
టి: చూ, పర్వతము. (చూ, కులపర్వత
ములు.) [చూ, రంభ. 2.

మహేంద్ర. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బొంతరటి*:
మహేంద్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఇందుర్చి
డు: చూ, సహసాగ్రతుడు.

మహేచ్ఛుడు. సం. వి. గొప్పయశిప్రాయ
ముగలవాడు. [సల్లకి.

మహేరణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అందుగు*: చూ,
మహేశ్వరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,
శివుడు; 2. గొప్పప్రభువు: చూ, స్వామి.
1; అం. 3: చూ, మూర్తులు.

మహోక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆబోతు: చూ,
వృషభము. 1. [సహసప్రత్యము.

మహోత్సలము. సం. వి. ఆ. న. తామర: చూ,
మహోత్సాహుడు. సం. వి. ఆ. అద్భుత కార్య
రంభముకలవాడు.

మహోదయము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ,
కన్యాకుబ్జము. 2; పుం. 2. అధిపత్యము:
చూ, స్వారాజ్యము; 3. అభివృద్ధి: చూ,
హెచ్చే, 2; 4: చూ, మోక్షము. 1.

మహోదరము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకరోగము:
చూ, రోగము. 1.

మహోద్యముడు. సం. వి. మహోత్సాహుడు.
మహాపథము. సం. వి. ఆ. న. 1. అతిపస*:
చూ, విష; 2: చూ, వెల్లుల్లి*; 3. రూ-
మహాపథి. ఉపగమ: చూ, సొంటి.

మహాపథి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మహా
పథము. 3.

మళయాళస్త్రీ. అం. మళయాళదేశపు ఆడుది:
చూ, స్త్రీ.

మళయాళము. అం. మళయాళి చుట్టునుగల
దేశము: చూ, దేశములు. [సదనము. 1.

మళిగ. నై. వి. అంగడి. రూ-మళిగ: చూ,
మళిగ. నై. వి. —నై. —

మళ్ళా. వా. వి. మరల, తిరుగ, మళ్ళీ. [మలుపు. 3.
మల్లించు. వా. పేరు: రూ-మల్లించు. చూ, రూ-
మళ్ళీ. వా. వి: చూ, రూ-మళ్ళా.

మల్లు. వా. పి. బ. 1. పరిమల్లు; దే. ఆ. కిరి.
రూ-మరలు: చూ, పట్టిల్లు.

మా

మా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, లక్ష్మి. 1;
నై. వి. (1). = మహత్. మిక్కిలి. “మా
బాగాయె.”: చూ, మజిమతి; దే. ఆవ్య.

(2) బళిచె. నై. 8, ఆ. 95: చూ, నేబాను;
స. బ. (3) మాయొక్క. “మారాజ్యము.”
మాంగల్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. మాంగళ్యము;
2: చూ, తాలిబొట్టు. 1; 3: చూ, తాలి
బొట్టు. 2.

మాంగళి. అం. 1: చూ, పంచమజభాషలు;
2: చూ, మాళవకైశికిభాషలు.

మాంజివృము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఎటువుమించిన
పసుపువన్నెగలచీర: చూ, పస్త్రము; పుం.
2. ఎటువుమించిన పసుపువన్నె: చూ, పర్ణ
ము. 6; 3. = మాంజిటి*: చూ, సమంగ. 1;
వి. 4. ఎటువుమించిన పసుపువన్నెగలది:
చూ, పర్ణము. 6.

మాండుక్యము. అం: చూ, ఉపసపత్తులు.

మాంతిమడు. సం. వి. ఆ. పుం: కాలింగుడు-
కాలింగుడు, మంత్రజ్ఞుడు, మంత్రవాది,
మంతిమడు-మాంతిమడు.

మాంధాత. అం: చూ, మహారాజులు (రాజు. 1.)
మాందాళి. దే. వి. 1. రవా-రవాయి. “మాం
దాళిపచ్చే.”: చూ, రత్నము. 1; 2. పచ్చే

పట్టుచీర. పంచ. వేం. 4, ఆ 342: చూ, పట్ట్రము. [మూగ:చూ,భృంగరాజము. 3 మాందిలవము. సం. వి. ఆ. పుం. పెద్దకూకటి మాంద్యము. సం. వి. ఆ. న. 1.=మయిదు. ఆల స్యము: చూ, విలంబము. 1; 2.=మయిదు: చూ, రూ-మయికము.

మాంసభక్షకుడు. సం. వి. ఆ. పుం:క్రవ్యాత్తు- క్రివ్యాదుడు. క్రివ్యాశి.

మాంసము. సం. వి. ఆ. న. 1. పాలను. (మాం సమునకును ఇందుల విశేషములకును గల పర్యాయపదములకు “చూ, శుక్తము.2.”; అం. 2: చూ, ధాతువులు.

మాంసలుడు. సం. విణ. 1. బలినినవాడు: చూ, శక్తుడు; 2. బలిమిగలవాడు: చూ, బలుడు. 4. (చూ, శక్తుడు.)

మాంసాశనుడు. సం. విణ: చూ, మాంసాహారి. మాంసాహారి. సం.విణ:మాంసాశనుడు. (తె).— కాచుమేపరి, పాలనుదిండి.

మాంసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. (మాంసమువంటి అవయవములుగలది.): అంబార్ధవాచక, ఆ మిషి, కాలిక, కృష్ణజట, కేశి, కోలవన, గంధమాంసి, గోలోమి, జట, జటామాంసి, జటిల, తపస్విని, పికాచి, పిశిత, భూతకేశి, శిము, మిసి, లోమశ*. (చూ, లోమ శ); 2. కారుకొల్లి*: చూ, వాయ సోలి. [కుడు.

మాంసికుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సంహార మాకు. దే. వి. రూ-మాకు. మాను: చూ, వృక్షము.

మాగాయ. దే. వి. (మావి + గాయ) 1. మామిడికాయ;వా. 2. మామిడికాయపొప్పరగీచి రెండువైపులను తఱిగి ఉప్పుతో ఊరక బెట్టిన ఊరకగాయ: చూ, రుచికగాయ.

మాగు. దే. వి. 1: చూ, మలినము.1; 2: చూ, రూ-మంగు. వారి. పూ. 5, ఆ. 120; ఆ. క్రి 3: కనియు, కమియు, మదురు. మాగుడు. దే. వి. 1. నలుపు: చూ, వర్ణము.6; 2. కసటు: చూ,మాగు. 1;వా. 3. మబ్బు. “ఆకాశము మాగుగు గానున్నది.”: చూ, మేఘము. 1.

మాగుడువాటు. దే. ఆ. క్రి. (మాగుడు + పాటు) (రూ-మాగుడు-మాగువాటు.) మాయ. ప్రిభా. 5,ఆ 57: చూ,మలినము. మాగుడు. ద్వ. ఆ. క్రి. (మాగు + పడు). —పై.—మార్గ. 1, ఆ. 169.

మాగువాటు. దే. ఆ. క్రి. (మాగు + పాటు). —పై.—ఉ, వారి. 6, ఆ. 157.

మాటినంగ. దే. వి. (మాటిన + నంగ)కాముకి. కాశీ.3,ఆ 62;కాశీ. 3, ఆ. 171: చూ,స్త్రీ. మాటు. దే. వి. 1. కాంక్ష: చూ, వాంఛ; 2:చూ, మాటు; ఆ. క్రి. 3. తగులముగొను: చూ, మాటువడు.

మాటుమడగు. దే. ఆ. క్రి. జేంబోట ముడిగి నిశ్శిబ్దముగు. (రూ-మాటుమడుగు-మాటు మణగు-మాటుమణుగు.)

మాటుచుడుగు. దే. ఆ. క్రి.—పై.—

మాటుమణగు. దే. ఆ. క్రి.—పై.—

మాటుమణుగు. దే. ఆ. క్రి.—పై.—

మాటువడు. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, వాంఛించే- మాడించే. దే. పే: : మాడుచే.

మాడు. దే. వి. 1: చూ, దగ్ధిక; 2. ఇంటి యొకభాగపుకప్పు: చూ, సదనము. 1; ఆ. క్రి. 3: చూ, దగ్ధముగు.

మాడుచే. దే. పే. మాడజేయు. రామా. 7, ఆ. 242: మాడించే. [వాయసోలి*.

మాడె.వై.వి.1:చూ,రూ-మండెము; 2: చూ,

- మాండ్రము. వై. వి. రూ-మండ్రము. మండలాధి
పతుల భూమండలము స్వా. 1, ఆ. 37:
చూ, రూ-మండ్రము.
- మాటు. దే. వి. చతురంగపు ఆటయందు బం
టుతోఁగాక తక్కినవానితో రాజౌనుగట్టు
ట: మాటు.
- మాకందము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మామిడి*
(దీనికి దోవాదక్రియకరస్పర్శము). [కరి.
మాకరి. వై. వి.=మాలాకర: చూ, రూ-మాల
మాకలి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-మాతలి.
మాకొను. దే. స. కి. కాటుచేయు. పాఠశ్చ.
5, ఆ. 48. కఱుచు, కొలుచు.
- మాక్షికము. సం. వి. ఆ. న. 1. తైలవర్ణముగల
తేనె: చూ, సారఘము; ఆం. 2: చూ,
మధువులు.
- మాఖము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-మాఘము.
- మాగధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అడవిమొల్ల*:
చూ, యూధిక; 2: చూ, పిప్పలి*;
3: చూ, పాకృతభాషా భేదములు; ఆం.
4: చూ, వ్యాకరణములు; 5: చూ, భాషలు.
- మాగధుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: మగధుఁడు,
మధుకుఁడు. [దేశము.
- మాగాణి. దే. వి. 1: చూ, నంజి; 2: చూ,
మాగాని. దే. వి. —పై.—
- మాగిలి. దే. వి: చూ, దేశము.
- మాఘము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మాఘమాసము:
చూ, మాసము. 1; ఆం. 2: చూ, కావ్యములు.
- మాఘుఁడు. ఆం. (ఇతఁడుశిశుపాలవధవారిసను):
చూ, కావ్యనాటకములు.
- మాఘ్యము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మొల్ల*.
- మాచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కాంచి*: చూ,
వాయసి. 1; దే. వి. (1): చూ, మాచి
పత్రి. *.
- మాచిపత్త్తిరి. ద్య. వి: చూ, మా-మాచిపత్త్రి*.
- మాచిపత్త్రి. ద్య. వి: చూ, స్థానేయము. 2.
మాచెనపక్కె. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
మాచేకమ్మ. ద్య. వి. (చాచే + అక + అమ్మ).
రూ-మాసకమ్మ: చూ, పోట. 1.
- మాజేం. వా. వి. గంభాయి. (దెల్లముమొదలగు
నవిచేర్చి సిద్ధముచేసినమత్తుపస్తువు.)
- మాబ. దే. వి. 1. ఐలుకు: చూ, శబ్దము. 2;
2. వచనము: చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ,
వార్త. 1; 4: చూ, నిండు. 1; 5: చూ, నిండు.
2; 6. పృథ్విజ్ఞాపచనము: చూ, శబ్దము. 2.
- మాటకాఁడు. దే. విణ. (రూ-మాటకారి-మాట
లమారి.): చూ, వాచాటుఁడు.
- మాటకారి. దే. విణ. 1: చూ, వాగ్వి; 2: చూ,
వాచాటుఁడు. [పోవుట.
- మాటతప్పట. వా. వి. వాగ్దత్తమునెఱవేర్చక
మాటతేడా. వా. వి: తేడామాట. (సం).—ఇ.
మాటదాటరివాఁడు. దే. విణ: చూ, విధేయుఁడు.
- మాటపట్టింపు. జా. వివాచము. “మాటపట్టింపుఁ
బట్టి.” (రసికజనమనోరంజనము).
- మాటయిచ్చేట. జా. కరారుచేయుట. “తమ
లంకారాజ్య పట్టాభిషిక్తుని గావింపఁగ
మాటయిచ్చి.” (రామాభ్యుదయము).
- మాటలమారి. దే. విణ: చూ, వాచాటుఁడు.
- మాటలల్లుట. వా. వి: కయిత-కయితము-కైత-
కైతము, గుది, గుదికూర్పు. (సం).—కవిత్వము,
గద్యము, గుంఫనము-గుంభనము-గుంభము,
గ్రంథనము, వచనము. (ఇదిచతుర్విధము.—
౧. ఆశుకవిత్వము, ౨. బంధకవిత్వము, ౩. గర్భ
కవిత్వము, ౪. చిత్రకవిత్వము.). తద్వి.—
౧. రెండుభాషలు కలిసిన కవిత్వమునకు.—
(సం) —మణిపరీవాళము; ౨. (చూ, అప
ధానములు.); ౩. గణపాదరహితకవిత్వము.—
(సం).—గద్యము, చూర్ణకము—చూర్ణి—
చూర్ణిక, సత్తువు; ౪. గవ్యపద్యాది సంద
ర్భము. (సం).—గ్రంథనము.

మాటలుచెవినినాటుట. జా. తెలియునట్లు దృష్టాంతముగాఁజెప్పట. “ఏమియో నాలుగు మాటలు నీచెవి నాటఁబూనుకొన్నాఁడ.” (ధర్మజరాజనూయము.)

మాటవరుసకు. జా. సంగతి తెలియుటకు. “నీవు కల్లుత్రాగుదువని మాటవరుసకుఁజెప్పినాడు.”

మాటాడు. దే. అ. కి. 1. పలుకు: చూ, వచించు; స. కి. 2. అను: చూ, వచించు.

మాటికి. దే. ద్వి. 1: చూ, రూ-మాటిమాటికి; 2: చూ, వెండియు. [శశ్వత్తు. 1.

మాటిమాటికి. దే. ద్వి. ముహూర్తము: చూ, మాటు. దే. వి. 1: చూ, మఱుఁగు. 1; 2: చూ,

వెండియు; 3. వేటకాని దాగుడుపల్లము: అనువు. (సం).— ఉపశయము: చూ, రంధ్రము. 1; 4: చూ, టంకపుపొడి; స. కి. 5: చూ, మఱుఁగువెట్టు; 6. అతికించు: చూ, సంధించు. 3.

మాటుపడు. ద్వి. అ. కి: చూ, మఱుఁగుపడు. మాతరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దండుఁడు; 2: చూ, వ్యాసుఁడు.

మాడ. దే. వి. 1. పణదళకము; 2. అరవరా: చూ, సువర్ణము. 2.

మాడపట్టు. దే. వి: చూ, సోడు. [సోలి.

మాడి. దే. వి. అడవియులవ: చూ, వాయు మాడికి. దే. ద్వి. రూ-మాడ్కి: చూ, విధము. 1.

(ఇది వేటుగా పయోగింపఁ బడదు. “అమ్మాడికి, ఇమ్మాడికి, చెప్పినమాడికి” మొ.);

వి. 2. ఉపమావాచకము. (చూ, ఉపమ 2.).

మాడు. దే. అ. కి. మెలయు: చూ, ఎర్తించు.

మాడుగు. వై. వి.=మాలికా. (రూ-మాడువు).

1. మేడ: చూ, సదనము. 1; 2. రాజగృహము: చూ, సదనము. 1.

మాడువు. వై. వి.=మాలికా.—వై.—(మేడకు.—మార్క. 2, ఆ. 292).

మాడె. వై. వి.=మండల. (రూ-మాడెము): చూ, మన్నెము.

మాడెము. వై. వి.=—వై.—

మాడ్కి. దే. ద్వి: చూ, రూ-మాడికి.

మాడ్చు. దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము-

మాణపకము. సం. వి. అ. పుం. ఇరువదిపేటల

మణిహారము: చూ, భూపణము. 2.

మాణపకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. (మనువుయొక్క

అల్పమైన అపత్యకము) బాలకుఁడు:

చూ, శిశువు. [చూ, శిశువు.

మాణవ్యము. సం. వి. అ. న. బాలురగుంపు:

మాణిక్యము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మానిక.

కెంపు. (దీనికిసింహళము, కాలపురము, ఆంధ్రము,

తుంబురము ఇవి నాలుగు జన్మదేశములు.

సింహళమునందు పుట్టిన కెంపురక్త

వర్ణముకలది. అది పద్మరాగము. అది

ఉత్తమము; కాలపురమునందు పుట్టినది

పసుపుదాళుకలది. అదికురువిందము. అది

మధ్యమము; ఆంధ్రమునందు పుట్టినది అశోక

పుచిగురుదాళుగలది. అది సౌగంధికము.

అదియుమధ్యమము. తుంబురమునఁ బుట్టినది

నీలపుదాళుగలది. అది నీలగంధి. అది అధ

మము. (చూ, రత్నములు; (చూ, రత్నము. 1.)

మాణితము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మాణితము. 1.—2.

మాణిబంధము. సం. వి. అ. న. రూ-మాణిమం

ధము. సైంధవలవణము: చూ, లవణము. 1.

మాణిమండ. అం: చూ, చూర్ణములు.

మాణిమంధము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-

మాణిబంధము.

మాత. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. 1. (గర్భమిమె

యందిమిడియుండును.) అంబ, అంబిక,

అక్క, అత్త, ఆర్య, ఇజ్య, గ్రా, జనని,

జనయిత్రీ, జామ, జ్యో, త్రాయంతి, ధా

త్రి, పృసువు, మాతృక, సవిత్రీ. (తె).—

అప-అప్ప, అమ-అమ్మ, అప-అవ్వ, కన్న

ది, తలి-తల్లి, తాయి, తద్విశేషములు.—

4. అనుబంధతల్లికి. —దితి; ౨. ఉపమాతకు. అంకపాలి, ఉపమాత, ధన్య, ధాతృ, మాతృక. (తె). —దాది-దాదిలి; 3. దేవతల తల్లికి. —అదితి, ఋ, ఋనామ, ఋ, ౪, క ర వీ రి, దేవ మాత; ౪. ధృత రాష్ట్రునితల్లికి. —అంబిక; ౫. పినతల్లి (తల్లి చెల్లెలు, పినతండ్రి భార్య)కి. (తె). — పినతల్లి, పిన్నమ్మ, పిన్ని; ౬. రాక్షసుల తల్లికి. —నికష, ౭. శ్రీకృష్ణునితల్లికి. —దేవకి. (తె). —దేకి; ౮. వ్యాసునితల్లికి. —నత్యవతి. (మిగతవానికి “చూ, సవిత్రి. 1.”); ౯. 2. బాగ్యోద్ధి: చూ, మాతృకలు; ౩: చూ, లక్ష్మి. 1; 4: చూ, పార్వతి; 5. సేల: చూ, భూమి. 1; 6. ఆవు: చూ, సారభేయి (ధేనువు); పుం. 7: చూ, కొల గాడు; అం. ౮. 8: చూ, మాతలు.

మాతంగజాతి. అం: చూ, జాతులు. [హస్తీ మాతంగము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు: చూ, మాతంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, హైమ వతి (పార్వతి); 2. వశిష్ఠునిభార్య: చూ, భార్య.

మాతంగుడు. సం. వి. అ. పుం.=మాదిగ:రూ- మాతంగుడు: చూ, మారిగ, మాతగౌరక. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1. మాతరపితలు. సం. వి. ఋ. పుం. ద్వి: రూ- మాతాపితలు, పితలు. [వాయువు మాతరిశ్వుడు. సం. వి. న్. పుం. గాలి: చూ, మాతలి. సం. వి. ఇ. పుం. రూ-మాకరి. ఇందుర్ నిసారధి: చూ, సారధి.

మాతలు. అం. 1: చూ, మాతృకలు; 2: రాజ భార్య, అన్నభార్య, గురుభార్య, తనతల్లి, భార్యతల్లి (5) (చూ, పంచకము.) మాతాపితలు. సం. వి. ఋ. పుం. ద్వి: చూ, రూ-మాతరపితలు. [వస్త్రము. మాతావి. దే. వి. జేలతారు, జేరబాజో: చూ,

మాతామహుడు. సం. వి. అ. పుం: (తె). — అమ్మయ్య, తల్లితండ్రి, తాత. మాతామహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: (తె). — అమ్మమ్మ, తల్లితల్లి.

మాతుల. సం. వి. అ. స్త్రీ. మేనమామభార్య, మాతులాని, మాతులి: చూ, భార్య. మాతులము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము; 2. ముట్టుచాము: చూ, సర్పము; ౩. కుసుములు: చూ, స్తంభకరి (ధన్యము.) [కాయ. మాతులపుత్రకము. సం. వి. అ. పుం. ఉమ్మెత్త మాతులపుత్రకుడు. సం. వి. అ. పుం. మేన మామకొడుకు: చాప, బాపనాదు.

మాతులాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=మాతృ. జేనము, భంగ, కుసుములు (అనికొండలు): చూ, ధన్యము; 2. మేనమామభార్య: చూ, మాతుల (చూ, ఆత్మ. 4); 3. లంకలు. (ఇదిచింత్యము.)

మాతులాహి. సం. వి. ఇ. పుం. నెత్తురుపెను పాడ, ముట్టుచాము: చూ, సర్పము.

మాతులి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మాతు లాని. 2; 2: చూ, మాతులాని. 1.

మాతులుంగము. సం. వి. అ. పుం. రూ-మాలుం గము=మాదీపలము*: చూ, సుపూరము.

మాతులుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మేనమామ- మాతులేయుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మా తులపుత్రకుడు.

మాతృక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తల్లి: చూ, మాత. 1; 2. దాది: చూ, మాత. 1-౨; 3: చూ, పార్వతి; 4: చూ, వర్ణమాల; 5. అసలుగ్నింధము: చూ, సంపుటము. 3; ౬. 6: చూ, మాతృకలు.

మాతృకము. సం. వి. అ. పుం. ఎడమపక్క- కొమ్ము చెవిలోనగువానిచే కొఱవడిన

యేనుఁగుః చూ, హస్తీ. (దీనిచేరాజునకు దారిద్ర్యము కలుగును.)

మాతృకలు. అం: బ్రాహ్మి, మాహేశ్వరి, కామరి, వైష్ణవి, వాణాహి, ఇంద్రాణి, చాముండ. (7)

మాతృప్యసేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తల్లితోడఁ బుట్టినదానికూతురు: చూ, సూన. 1.

మాతృప్యసేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ - మాతృప్యసేయుఁడు. తల్లితోడఁ బుట్టిన దానికొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

మాతృప్యసేయి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తల్లితోడఁ బుట్టినదాని కూతురు: చూ, సూన. 1.

మాతృప్యసేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మాతృప్యసేయుఁడు.

మాతృసాదాయకము. అం: చూ, స్త్రీధనములు.

మాతృ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 అక్షరావయవము (బాణాకృతిగలది. లఘువు, లఘువే మాతృ, మాతృయన నొక చిటికాలము పలు కఁబడునది.); 2. వృత్తాంశము: చూ, వృత్తము. 5; 3: చూ, స్వల్పము; 4. కొలఁది. రూ-మాతృము: చూ, వాసి. (6) (పరిమితి); 5: చూ, తురి. 1; 6: చూ, సంఘము. 1; 7. తొడవు: చూ, హవళిక (భూషణము. 2.); 8. ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3; అ. న. 9. అపధారణము: చూ, వినుము; 10: చూ, సర్వము; దే. వి. (1) చిన్న మందుంట: మందుకొప్పెకు. -కకిన, కుహనము, గుడము, గులిక—గులిక—గులిగ, గోలము—గోళము, ఘనరసము, ఘుటిక. (తె).—ఉంట, ఉండ, కొప్పియ—కొప్పె, గుండు, పూటె, పూదియ—పూడె, పూస; (2) మాతులూని. జీనవనార సంచి: చూ, సంచి.

మాతృము. వా. సం. వి. అ. న. 1: చూ,

మాతృ. 4; అవ్య. 2. ఇతర వ్యవచ్చేదము. మాతృర్యము. సం. వి. అ. న. 1. మచ్చేరము: చూ, హంస. 7; అం. 2: చూ, అరివర్గములు. మాతృర్యకిలుఁడు. సం. వి. (తె).—అంకకాఁడు, చేలపకారి, చేలపాది, కేలమరి, మచ్చేరి, మచ్చేరీఁడు.

మాతృన్యాయము. పా. పెద్దచేప చిన్నచేపను దినుననీతి. [ణములు.

మాతృన్యము. అం. (౧౪౦౦౦ కలది): చూ, పురామాద. దే. వి. వాఁపురోగము: చూ, పృణము. మాదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మదము. (విద్యాధనాదులవలన వచ్చినగర్వము) మాదరోదీ. వా. వి. దగా, మోసము. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

మాదవళము. దే. వి. (రూ-మాదవళము-మాదావళము-మాదావళి.) .1. కపిలవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 2. కపిలవర్ణముగలచీర: చూ, వస్త్రము.

మాదవళము. దే. వి.—పై.—

మాదావళము. దే. వి.—పై.—(కపిలవర్ణము నకు.—కళా. 8, ఆ. 139.)

మాదావళి. దే. వి.—పై.—

మాదిగ. వై. వి.=మాతంగ: ఆసాది, గూబరి, గొడగరవాఁడు, గొడగరి, గొడారి, గొడారివాఁడు, గోసంగి-గోసంగి, చేచ్చెడి, ముచ్చెవాఁడు. (సం).—కురటుఁడు, గోహింసకుఁడు, చర్మకారుఁడు, చర్మరువు, పాదుకృతుఁడు-పాదూకృతుఁడు, పాదూవాహుఁడు, మతంగుఁడు-మాతంగుఁడు. తద్వి.—మాదిగజాతికి.—గొడగర, మాదిగ. (“చూ, శిల్పులు”.)

మాదిగకత్తి. వై. వి. మాదిగవానికత్తి: చూ, రిప్టి. 2.

మాదిపలము. వై. వి.=మాతులుంగ. రూ-మాదీపలము: చూ, మపూరము.

మాదిఫలము. వి. వి.—పై.—ఉ, రా. 6, ఆ. 61; య. 2, ఆ. 47; య. 1, ఆ. 36.

మాదిరి. జే. వి. ఏ. రూ-మాదిరి. 1: చూ, మాధవ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పూల సామ్యము; 2: చూ, విధము. 1; 3: ఉపమా వాచకము: చూ, సామ్యము; విణ. 4: చూ, సమానము. 2.

మాదీపలము. వై. వి.=చూ, రూ-మాదీపలము. మాదీఫలము. మి. వి: చూ, రూ-మాదీఫలము. మాద్యుశుడు. సం. విణ. నావంటివాడు.

మాదెన. దే. వి: చూ, స్థూలపుష్పము. *. [విష. మాద్యి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివసన: చూ, మాదిరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పాండురాజు

భార్య: చూ, భార్య; జే.వి. ఏ. (1): చూ, రూ-మాదిరి. 1; వి. (2): చూ, రూ-మాదిరి. 2; (3): చూ, రూ-మాదిరి. 3; విణ. (4): చూ, రూ-మాదిరి. 4. [మాధవకము.

మాద్యీకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-మాధవకబళము. వా. సం. వి. ఆ. పుం. మను

కరసంబంధమైన ముద్ద, భగవంతుని స్మరిం రించేచే ఆడిగెడి భిక్షాన్నపుముద్ద (అని కొందఱు) (మా దా క బ శ ము అనియు

వాడుక): చూ, సాదము (1).

మాధవకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఇప్పపువ్వు కల్లు: చూ, మధువు. 4; 2. కల్లు: చూ, సుర. 2; 3. ద్రాక్షకల్లు: చూ, సుర. 2.

మాధవకరము. వా. సం. వి. ఆ. న: చూ, మాధుకరము.

మాధవచంపు. అం. (ఈగరింధము భట్టాచార్యుడువ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

మాధవము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వైశాఖమాస ము: చూ, మాసము. 1, 2. వసంతఋతువు: చూ, మాసద్వయము.

మాధవాయస్వాహి. అం. (మాధవ=మాయా విద్యా యాస్తస్యాః, ధునోతి=కంపయతి; మానాధ్యానాచ్చ యోగాచ్చ విధిభారత మాధవమ్.): చూ, ఓమ్.

గురిగింజె; 2: చూ, నూదిపలము; 3: చూ, సదాప; 4. కల్లు: చూ, సుర. 2; 5. తేనె: చూ, సారఘము; 6. చేక్కెర: చూ, శర్కర. 1; 7: చూ, లక్ష్మి. 1; 8. గోమ హిష్యాది సమ్మద్ధి: చూ, సమ్మద్ధి; 9. కూ

కెనకతై: చూ, కంఠి.

మాధవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. లచ్చిమగఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

మాధుకరము. సం. వి. ఆ. న. మధుకరవృత్తి. భో. 3, ఆ. 33: మాధవకరము.

మాధురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మాధుర్యము. 1; 2. కల్లు: చూ, సుర. 2.

మాధుర్యము. సం. వి. ఆ. న. తీ:పు: (ఇందుల విశేష్య విశేషణంబులకు: "చూ, సురస ము. 2"); 2. పక్షులులోనగునవి వచ్చేటకు

బోయవేసెడు ఈల: చూ, స్వరము. 2; అం. 3: చూ, కావ్యగుణములు; 4: చూ, గుణములు; 5: చూ, శృంగారచేష్టలు.

మాధ్యందినబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, మహారా రాష్ట్రులు. (శుక్లయజుర్వేదమునకుఁ జేరిన వారు, వీరు శతపథ బ్రాహ్మణము కాత్యా

యన సూత్రము మాధ్యాహ్నకసంధ్య ప్రధా నముగా గలవారు. మాధ్యాహ్నమునకు ముం దు వీరినిఁ జూడఁగూడదని కొందఱుందురు.

ఇది చింత్యము. కోలాపూరు, నాసికా, దక్షిణమహారాష్ట్రదేశములందు వీరినిఁజూడనగు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

మాంధ్యదినము. అం. చూ, కల్పసూత్రము.

మాధ్యస్థము. సం. వి. ఆ. న. మధ్యస్థుఁడుచేయు తీర్పు. [ధ్యావందనము.

మాధ్యాహ్నకసంధ్యావందనము. అం: చూ, సం మాధ్వబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, ద్రావిడులు, (వీరు శుద్ధముగ అజ్ఞులు. వీరు ఇతరబ్రాహ్మ

ణులనుండి వడుచులను తీసికొందురు గాని వారివడుచులను ఇతరులకియ్యునొల్లరు. వీరు కృష్ణయజుర్వేదములు, ఆపస్తంబ సూతులు. వీరినే వీరవైష్ణవులని కూడ చెప్పుదురు. వీరు ద్వైతమతమునకుఁ జెందినవారు: చూ, బాగ్మణులు.)

మాధ్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మధ్యము: చూ, సుర. 2; 2. మకరందము: చూ, సుమనో రజము.

మాధ్వికము. సం. వి. అ.న. (రూ-మాధ్వికము - మార్ద్వికము - మాధవకము): చూ, రూ-మాధవకము. 1—2—3.

మాన. వై. వి.=మానమ్. (రూ-మానిక-మానికై) రెండుతవ్వలు, కుడవము - కుడువము: చూ, నేరు.

మానగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ = మన్నిక. 1: చూ, మన్నన. 1; 2: చూ, వినయము.

మాననీయము. సం. విణ. మన్నింపఁదగినది, త్త మింపఁదగినది: మాన్యము.

మానము. సం. వి. ఆ. న. 1. తాగిను, మూర, తూములోనగునవి: దుగ్ధము, పాయ్యము, మాయ్యము, పౌతవము: చూ, (తె).—వర్జ. (ఇది తిగివిధము.—తులా మానము, అంగుళీమానము, పృష్ఠమానము) (ఇందు ౧ ట్రాయి లేక పెండిబంగారు, ౨ వ్యాపార, ౩ వైద్య, ౪ చెన్నపురిగొర్న మెంటు, ౫ దొరలవ్యాపార, ౬ సామాజ్య, రైలుకాటా, ౭ ఫ్రెంచితునికలును. మఱియు ౧ వైద్యుల దగ్ధమానపు, ౨ ఇంగ్లీషు పరిమాణపు, ౩ చెన్నపురి, ౪ దేశవాళీ, ౫ దైర్ఘ్యమాన, ౬ ధరాతల, ౭ ఘన, ౮ భూగోళ, నావిక, ౯ కోణ, ౧౦ ఫ్రెంచి పరిమాణపు కొలతలును మున్నగునవి గలవు); 2. కొలఁది: చూ, వాసి (6) (పరిమితి); 3. మానిక: చూ, నేరు; పుం. 4. చిత్తైస్స

త్యము; 5. గర్వము: చూ, హంకారము; 6. స్త్రీలకు పురుషులయెడఁగలుగు కోపము: చూ, రోషము; అం. 7: చూ, హేయగుణములు; 8. (విశంతి విగ్రహము): చూ, విగ్రహములు.

మానములు. అం. 1: ౧ చాంద్రిమానాబ్దము, ౨ నాక్షత్రమానాబ్దము, ౩ సౌరమానాబ్దము, ౪ బార్హస్పత్యమానాబ్దము, ౫ సావనమానాబ్దము; 2: చూ, మానము. 1.

మానవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మానముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 3: చూ, స్త్రీయ.

మానవము. అం. 1: చూ, ఉపపురాణములు; 2: చూ, పృచారములు. [ణము. 1.].

మానవాస్త్రము. అం: చూ, అస్త్రములు. (బా మానవుఁడు. సం.వి.అ.పుం: చూ, మనుష్యుఁడు.

మానసము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, మనసు. 1; 2 మానససరస్సు: చూ, సరస్సు. 1.

మానసింఁచే సం. ఆ. కి. తలంఁచే. ఉ, రా. 5, ఆ. 181: చూ, యోచించే.

మానసికపూజాకుసుమములు. అం: మనస్సు, బుద్ధి, వాక్కు, శమము, ధమము, అక్రోధము, మానము, నిరాహారము, నిద్రాత్వాగము, భూతదయ, అభినివేశము, నైర్మల్యము, అచాంచల్యము, వేదాంతవిచారము, బ్రహ్మజ్ఞానము. అనందము. (16.)

మానసికము. అం. 1: చూ, స్వాధ్యాయము; 2: చూ, కర్మములు (కర్మలు.)

మానసౌకసము. సం. వి. న. పుం: చూ, హంస.

మానా. వా. వి. వరవడి, నెలవడి: చూ, మేలు బంతి. [పుచ్చి మాటలాడెడు స్త్రీ.

మానాపతి. వా. మి. వి. తనలోపములను కప్పి మానావమానములు. అం: చూ, పృకాశింపఁ జేయఁగూడనివి.

మాని. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) మానముగలవాఁడు.

మానిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మాన.

మానికదారి. వై. వి.=మాణిక్యధారిణి. (మాని కము + దారి): చూ, జేశ్య.

మానికము. వై. వి.=మాణిక్య. కెంపు. వసు.

1, ఆ. 2: చూ, రత్నము. 1; 2. మణి: చూ, రత్నము. 1.

మానికె. వై. వి. 1.=మాన: చూ, మాన; 2.= మాన. మణి: చూ, రత్నము. 1.

మానితము. సం. విణ. 1. మన్నింపఁబడినది: చూ, సన్మానితము; అం. 2: చూ, తిర్యక్కరణ బంధములు.

మానిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మానవతి. 1—2; అం. 3: చూ, వృత్తము. 1. (“భ, భ, భ, భ, భ, భ గురువులు. 13 యతి. 22 వ ఛందస్సు.)

మానిపసుపు. ద్వ. వి. రూ-మానిపసుపు: చూ, హరిదుర్పు. (ఇదె ఎఱ్ఱకసిందనేరు లేక కాలేయకము.)

మానిపుక్కిటిపులుగు. దే. వి: చూ, బెబ్బులుగు.

మానిపోటుపులుగు. దే. వి. —పై.—

మానిసి. వై. వి. 1.=మానుష: చూ, మనుష్యుఁ డు; 2.=మానుషీ. మనుష్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 3: చూ, భటుఁడు. పర. 5, ఆ. 62.

మానిసిదిండి. ద్వ. వి: చూ, రాక్షసుఁడు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 263.

మానిసిరాతు. వై. వి.=మానుషరాహుత్త. సర వాహనుఁడు, కుజేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

మానిసిఠేఁడు. ద్వ. వి. మనుజేందుఁడు: చూ, రాజు. 1.

మానిసింగము. వై. వి.=మానుషసింహ. అచ్చ. యు, కాం. 466: చూ, సింగఁడు. 1.

మానీగ. దే. వి. భృంగవిశేషము: చూ, సారంగము. 3.

మాను. దే. వి. 1. రూ-మాను. చెట్టు. వసు.

1. ఆ. 45: చూ, వృక్షము; 2. బోఁచె: చూ, రూ-మాను; 3. మనోజ్ఞత: చూ, హృద్యము; 4. విసర్జనము: చూ, విమోచనము; వి. 5. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము; స. కి. 6. విడుచు: చూ, విసర్జించు; వా. 7. (పుండు) హరించు: చూ, సుక్కు (9); 8. (ఒడికి) రాకుండఁగపోవు.

మానుచు. దే. పే. మానజేయు, మాంచు: రూ-మాను-మానువు. [లఁబాలు.

మానుట. దే. ఆవ్య. నివృత్తి, ఆజ్: చూ, మర మానువు. దే. పే: చూ, రూ-మానుచు.

మానుపసుపు. ద్వ. వి: చూ, రూ-మానిపసుపు.

మానుపోటువు. దే. వి: చూ, బెబ్బులుగు.

మానుషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=మానిని. మనుష్య స్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

మానుషుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం.=మానిసి: చూ, రూ-మనుష్యుఁడు. [మూహము.

మానుష్యకము. సం. వి. ఆ. న. మనుష్యుల మానెడు. ద్వ. వి. కుడపపరిమాణము.

మానెరు. దే. వి. రూ-మానేరు*: చూ, స్వర్ణవల్లి. [మేనేజరు.

మానేజరు. వా. వి. కార్యనిర్వాహకుఁడు: రూ- మానేరు. దే. వి: చూ, రూ-మానేరు.*

మాన్పు. దే. పే: చూ, రూ-మానుచు.

మానైనవాఁడు. దే. విణ: చూ, సౌందర్యవం తుఁడు. [మాను. 3.

మానోజ్ఞకము. సం. వి. ఆ. న. మనోజ్ఞత: చూ, మాన్యక్షేత్రములు. అం: చూ, మదములు.

మాన్యము. సం. వి. ఆ. న. 1.=మన్నియము- మన్నెము. (తె).— ఇనాము- ఈనాము,

కట్టు బడి, క్విటి రెండు, మండెము— మన్నియము-మన్నెము; 2. కొండల నడమను ఆరణ్యమధ్యముననుగలభూమి,

రోగభూయిష్టమగుభూమి (అనికొండలు):
(తే). - మండెము-మన్నియము-మన్నెము;
విణ. 3: చూ, మానసియము.

మాపు. దే. వి. 1: చూ, పుంట; 2: చూ,
రాత్రి. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1050;
3. మైల: చూ, మలినము. 1; పే. 4. మా
యజేయు, పోగొట్టు.

మాపుడు. దే. వి. మైల: చూ, మలినము. 1.

మాపు. వా. వి. మన్నింపు, త్నమింపు.

మాపుచేయు. వా. స. కి. 1. త్నమించు; 2. క
నబడకుండగజేయు.

మాబాగు ద్వ. వి. 1: చూ, సమృతి. 1; అవ్య.
2. మిగులమంచిది: చూ, సమృతి. 1.

మామ. వై. వి. 1.=మామక. తల్లిసోదరుడు:
చూ, మేనమామ; 2. అలుమగల తండ్రి:
చూ, శ్వశురుడు; 3. తండ్రితోబుట్టువు
యొక్క భర్త, మేనత్తమగడు. (శూద్రు
లుకొండలు తల్లిసోదరుని (మేనమామను)
“నాన్న” అని పిలుచుచున్నారు.)

మామకీనము. సం. విణ. నాది, నాయది.

మామకుడు. సం. వి. అ. పుం.=మామ. 1: చూ,
మామ. 1; విణ. 2. నావాడు; వా. 3. పూ
జ్యుడు: చూ, సన్మానితుడు.

మామమామ. వై. వి. 1: చూ, విష్ణువు. 1. (ల
క్ష్మీదేవిని పెండ్లాడుటచే తనకు మామయైన
సముద్రునికి పెండ్లామగు గంగాదేవి తనకు
కూతురు పరుసయగుటచే విష్ణువు సముద్ర
నకు మామ ఆయనని యెఱుంగునది.); 2. స
ముద్రుడు: చూ, సముద్రము.

మామమామబావ. వై. వి. చందుడు. ఆం,
పదా. సు. 23: చూ, హిమాంశువు.

మామా. దే. అవ్య. మానుమాను.

మామాటయేమాట. జా. నిజము. “మాభోగంబు
లె యాత్మభోగములుగా మామాటయేమాట
గా.” కళా. 5, ఆ. 215.

మామిడి. దే. వి: రూ-మావిడి-మావి: (సం).-

అమృము-అమృము, కాంతము, కామవల్ల
భము, కామశరము, కామాంగము, కీలేష్ట
ము, కేశవాయుధము, కోకిలానందము, కోకి
లావాసము, గంధబంధువు, నామరపుష్పము,
చూతకము-చూతము, మాకందము, రసాల
ము*; తద్విశేషములు. — ౧. అంటునామి
డి; ౨. అంబాళము, నల్లమామిడి. (సం).-

అంబరీషము, ఆహారకము, ఆమృతపాటలము,
ఆహారకము, కపి, కపిచూడ, కపిచూతము,
కపిపియము, కపిరసాధ్యము, కపితనము,
కీరము, గుడబీజకము, టంకము, పీతనకము,
పీతము, బృహద్భీజము, స్తనక్షీరము, స్నిగ్ధ
వృక్షము; 3. ఆ ట క మా మి డి - అతిక
మామిడి. (సం).—కుం డ ల చ్చ ద ము,
బస్తాం ది, మండలచ్చదము, రక్తపు
ష్పము, విశాలము, శ్వనాడికము; ౪. అడ
విమామిడి. (సం).—ప్రియాలము; ౫. ఎల
మావి, తియ్యమామిడి, తేనెమామిడి. (సం).-

అతిసారభము, పుండరీకము, సహకారము;
౬. కట్టుమామిడి; ౭. కొండమామిడి, పుల్ల
మామిడి. (సం).—కుశ, కుశామ్లిక, కోశా
మృము, త్సుగ్రామృకము, ఘనస్కందము,
జంతువృక్షము, రక్తకము, లాక్షావృక్షము;
౮. కోతిపిష్టిమామిడి, కోతిమామిడి;

౯. గుణ్ణమామిడి, రాచేమామిడి. (సం).—
కామఫలము, కామాయుధము, కామేష్టము,
కోకిలానందము, కోకిలోత్పనము, రాజా
మృము; ౧౦. తుమ్మెదమామిడి. (సం).—
కోశామృము, క్రిమిదుర్పు; ౧౧. పచ్చి
బియ్యపుమామిడి; ౧౨. పోకమామిడి.

(సం).— త్సుదామృము, తూదసస్యకము;
౧౩. ముంతమామిడి. (సం).—అగ్రబీజము;
౧౪. (సం).—అక్షిబము-అక్షిబము; ౧౫.
(సం).—అర్బుదఫలము. (ఇట్లే పలురకముల

మామిడి. దే. వి: రూ-మావిడి-మావి: (సం).-

అంటుమామిట్ల, పలురకమలమొక్కమామిట్ల కలవు.) (మిగతవానికి "చూ, సహకారము." మామిడిఅల్లము దే. వి. అల్లములో భేదము, కస్తురిపనుపు (అని కొందఱు): చూ, శ్మం గబేరము.

మామిడిగుత్తులు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

మామిలీతు. వా. వి. పద్ధతి: మామిలీయతు.

మామిలీయతు. వా. వి. — పై. —

మామూలు. వా. వి. 1. వాడుక, అలవాటు:

చూ, స్వభావము; 2. వాడుకగా చెప్పుడు విత్తము; 3. లంచముగాని చెప్పుడు విత్తము; 4. బహుమతి.

మామెన. దే. వి: చూ, శారిబ*.

మాయ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1: అజ, ఉపాగా నము, ప్రకృతి, ప్రకృత్యాహారము, ప్రధానము, (తే). = మాయము; 2. = మాయము. ఇంద్ర జాలాది విద్య: చూ, మాయము. 1; 3. = మాయము: చూ, పంచన; 4. ఒకపట్టణము. కాశీ. 3, ఆ. 87: చూ, దేశములు; 5. బుద్ధి. చూ, హృల్లేఖము. 2; 6: చూ, విష్ణువు. 1; ఆం. 7: చూ, ఉపాయములు. 1; 8: చూ, పుణ్యనగరములు; పా. 9. దీనికి ఉపమానము. రాక్షసులు.

మాయకాడు. దే. విణ. (నై. = మాయావి అని కొందఱు); 1: చూ, పంచకుడు. 1; 2. ఇంద్రజాలికుడు: చూ, వ్యాళగాహి.

మాయదారి. ద్వ. విణ. — పై. —

మాయపోతు. దే. విణ. — పై. —

మాయము. నై. వి. 1 = మాయ: (దేశ్యమని శ ర.)

కనికట్టు-కనుకట్టు, కయిలాటము-కైలా టము, గారడము-గారడి, దందన, బూటకము, బూమియ, సుతకము, మాయము, వేడబము. (సం).-కుహరము, కూటము, చింతాయన, చిత్ర, జంత్రము, జాలము, మాయ, మాయో

సాయము; తద్వి-కర్కటముఖము, కాఽకూ లము, కున్మతి, కృష్ణాంగము, చాగతుండము, జాంగలి, మహేంద్రజాలము, శాంబరి: (చూ, ఇంద్ర) జాలికము.) ఇత్యాది (మిగతవానికి "చూ, వేడబము."); 2. = మాయ: చూ, మాయ. 1; 3. = మాయ. చూ, పంచన; విణ. 4. అద్భుత్యము. నై. 3, ఆ. 82: చూ, మేచ్చమొగము; ఆం. 5: చూ, మాయ. 7.

మాయలహరి. వి. విణ. (నై. అని కొందఱు = మాయావి) చూ, మాయకాడు. 1-2.

మాయలాడి. వి. విణ. టక్కులాడి: చూ, (స్త్రీ). మాయలాడు. వి. విణ: చూ, మాయకాడు. 1-2. పాండు. 5, ఆ. 206.

మాయాంశము. అం: చూ, పవ్యంశములు.

మాయాకారుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మాయ కాడు. 1-2.

మాయాదేవీసుతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ- మాయాసుతుడు. శాక్యబుద్ధదేవుడు: చూ, బుద్ధుడు.

మాయావి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) = మాయ దారి: చూ, మాయకాడు. 1-2.

మాయాసుతుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మాయాదేవీసుతుడు.

మాయి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్): చూ, మాయ కాడు. 1-2; దే. వి. (1) నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 2. మఱుగు. చూ, స్థగనము.

మాయికుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మాయ కాడు. 1-2.

మాయు. దే. అవ్య. 1. రూ-మాయుః: చూ, నేబాసు; ఆ. కి. 2: చూ, మలినమగు; 3: చూ, నశించు.

మాయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2. అనురుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

మాయుకము. సం. వి. అ. పుం. సేవాపతికిని రాష్ట్రమునకును నాశము కలుగజేయు ఏనుఁగు. (నల్లని శరీరమును, నల్లని నాలుకయును, కుటుచే దేహమును, అల్పములైన కర్ణపాల మేహాసములును, దీర్ఘమగు తొండమును, కృశమగు గీర్వామును, దుర్గంధమును గలది): చూ, హస్తీ.

మాయురే. దే. అవ్య: చూ, మాయ. 1.

మాయువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. పితృము: చూ, రోగము. 1.

మాయూరము. సం. వి. అ.న. 1. నెమిశ్యగుంపు: చూ, శిఖి. 2; విణ. 2. మయూరసంబంధ మైనది; అం. 3: చూ, భావదూషితములు.

మాయోపాయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాయము. 1.

మాయ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, మానము. 1.

మారకజిత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు.

మారకము. సం. వి. అ. న. 1. = మార్కము: చూ, మరణము; వా. 2. (రూ-మారుగడ-మారకము-మార్కము-మార్పు-చూపు.) ఒకటియిచ్చి మఱియొకటి పుచ్చుకొనుట: చూ, వినిమయము; 3. పెద్ద వాణ్యమును యిచ్చి దానికి సరిపడు చిన్న వాణ్యములను కోరువారు ఇచ్చెడురునుము. “రూపాయకు పైన మారకము.” మొ; వా. 4. బంధకము, తాకట్టు: చూ, వారకము. 1.

మారకస్థానములు. పా. జన్మలగ్నమునకు ౨-౭ స్థానములు, అనఁగా ఆయుస్థానమునకు వ్యయస్థానములు గనుక మారకస్థానములయినవి ౭వస్థానముకంటె ౨వమారకస్థానము ప్రబలమైనది వ్యయస్థానముకూడ నొకప్పుడు మారకస్థానమగును. [హింసకుఁడు.

మారకుఁడు. సం. విణ. చేంపువాఁడు: చూ, మారజిత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, మారకజిత్తు.

మారణము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ, హింస. 1; 2: చూ, మారకము. 1; 3. మారణమనువిద్య; అం. 4. (నీలోత్పలము): చూ, మన్మథబాణములు; 5: చూ, విద్యలు; 6: చూ, కళలు; 7: చూ, అస్త్రములు; 8: చూ, ఉపవిద్యలు.

మారదుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుఁడు; 3: చూ, సంబంధి. 1.

మారాకు. వా. వి. మొలకకు మొదటపుట్టిన ఆకు నకు తరువాత పుట్టినఆకు.

మారాటము. దే. వి. రూ-మాతాటము. కలహము: చూ, యుద్ధము.

మారాము. వై. వి. = మర్మము. 1: చూ, మర్మము. 1; వా. 2. గారాబము. “మావాఁడు గారాముచే బడికిపోవుటలేదు.”: చూ, గారము. 3.

మారాముళ్లు. వా. వి. బ: చూ, పుష్టాకులు.

మారి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, మారకము; 2. మనూరిక: చూ, స్ఫోటకము; 3. వర్షము: చూ, వాన. 1; ఈ. స్త్రీ. 4. జనక్షయము; 5: చూ, పార్వతి; అం. 6: చూ, మధ్యమగ్రామగత మూర్ఛనలు; దే. వి. (1) ఒకగ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3; అప. 2. తాచ్ఛీల్యమునందు వచ్చెడియొకానొక ప్రత్యయము. “కొట్లమారి, మొట్లమారి.”

మారిణి. అం: చూ, తంత్రములు.

మారిమనలు. దే. స. కి. చేంపు: చూ, హింసించే. [సవిత్రి. 1.

మారిప. సం. వి. అ. స్త్రీ. దక్షునితల్లి: చూ, మారిషము. సం. వి. అ. పుం: ఆరామశాకము.

(తె).—తోటకూర. తద్విశేషములు.— ౧: ఆంబుబాష్పము, ఆకుపకోగిష్టి, జలకూర్చిక. (తె).—నీరుతోటకూర; ౨. ఎఱ్ఱతోటకూరకు. —తైలపాయిక; 3. కుణుం

బుము, ఛిక్కిని-ఛిక్కిక-ఛిక్కిక, ఛిల్లిక, జీవం
తిక-జీవాంతిక, జీవాంతకము, బాష్పము,
రక్తనాళము, గోమళ. (తె) — కొయు
గూర-కొయుగూర-కొయ్యగూర-కొయ్య
గూర, కొయ్యతోటకూర-కొయ్యతోట
కూర, తలుగాను; ౪: మహాబాష్పము, జీవశా
కము, కాకిని. (తె). — చిలుకతోటకూర, పెరు
గాను, పెరుగుతోటకూర; ౫: ములుతో
టకూర. (మిగతవానికి “చూ, కాకిని. 2”)

మారిషుఁడు. అం. రూ-మూర్ఘుఁడు. 1: చూ,
పారిపార్వ్యుఁడు; 2 పూజ్యుఁడు: చూ,
సన్మానితుఁడు.

మారీచము. అం: చూ, ఉపపురాణములు.

మారీభత్తు. వా. వి. రూ-మారీభత్తు. 1: చూ,
వశము. 1; 2. ద్వారా, పరంగా, గుజార్తన.

మారీబత్తు. వా. వి. — పై. —

మారు. దే. వి. 1. రూ-మాలు. పృతి: చూ,
సమాసము. 2; 2: చూ, మజ్జిగ; వా. స.
కి. 3. రూ-మాలు. (కట్టతో) కొట్టు:
చూ, మొత్తు. 2. [చూ, మన్మథుఁడు.

మారుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-మరుఁడు:
మారుగడ. దే. వి: చూ, మారకము. 2.

మారుతము. దే. వి. గాలి: చూ, వాయువు.

మారుతాపహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉలిమిడి *:
చూ, శ్వేతపుష్పము.

మారుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. స్వాతీనక్షత్ర
ము: చూ, రిక్క; ఇ. పుం. 2: చూ, భీమ
నేనుఁడు; 3. హనుమంతుఁడు: చూ, వాన
రము. [తుఁడు: చూ, శత్రువు. 1.

మారుతుఁడు. వా. వి. రూ-మార్తుఁడు-మాలు
మారెడు. వై. వి.=మాలార. రూ-మూరేడు*:
చూ, శ్రీఫలము.

మారెమ్మ. వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

మారేడు. వై. వి.=మాలార: చూ, రూ-మా
రెడు.*

మార్కండేయుడు. అం. (32000 కలది): చూ,
పురాణములు. [చిరజీవి. 4.

మార్కండేయుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,
మార్కటకము. అం: చూ, స్థితకరణబంధములు.
మార్కము. వై. వి.=మారక: చూ, రూ-మార
కము. [చూ, భృంగరాజము. 1.

మార్కవము. సం. వి. ఆ. పుం. గుంటగలగర*:
మార్కు. వా. వి. 1. గుంటు; 2. బడిపిల్ల
లుగెలుపునందు పొందెడు గుణములు.

మార్కొసు. దే. ఆ. కి. రూ-మాటుకొను;
1: చూ, పృథివుఁడించే; ౩. కి. 2: చూ,
స్పృశించే.

మార్గకియలు. అం: చూ, తాళకియలు.

మార్గణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (రూ-మార్గణము-
మృగణ) 1: చూ, వెడకుడు; 2: చూ, యా
చన; ఆ. పుం. 3: చూ, బాణము. 1.

మార్గణము. సం. వి. ఆ. న, పుం. — పై. —

మార్గణుఁడు. సం. విణ: చూ, యాచకుఁడు.

మార్గప్రాణము. అం: చూ, తాళమార్గములు.

మార్గము. సం. వి. ఆ. పుం. (దీనిచేతబహు
మును వెడకుదురు. తెరువరల యడుగులచేత
దుడవబడునది.) 1: అధ్యము, అయనము,
ఋతి, నిగమము, కాయస్థ, ఖనకము, ఖల్ల
మము, గతి, గమము, గృహతటి, గోత్రము,
ద్వారము, పంథ, పథము, పదవి, పద్య,
పద్ధతి, పథ్య, వర్తని, వర్తము, వహము,
వాటము, వివధము, విశిఖ, వీధి, నృజము,
సరిణి, సానువు, సృతి. (తె). — చేనుప,
చొప్ప, జోడ, జొంక, తెమ్మ, తెరగు-
తెలుపు-తెరువు-తెరువు, తెరుకుప, తోన,
దారి, నడవ, నెరవు-నెలుపు, పొంత, వాడ,
వాడకట్టు, రస్తా, వీధి, వెంట, నడవ, సరవి.
(మిగతవానికి “చూ, సృతి. 1.”); తద్విశే
షములు. — ౧. (తె). — అక్కలవాడ; ౨. అతి

పథము, కల్యాణగోత్రము, సత్పథము, సన్తా
గము, సుపథము. (తె).-మంచితోపు; 3. అప
థము, ఉన్మాదము. (తె) తప్పుతోపు, తప్పు
దారి, పెడకంత, పెడదారి, పొరతెరపు,
మాటుదారి; ౪: అశ్వినము-ఆశ్వినము-ఆశ్వీ
నము; ౫: (తె) ఇటుకుపీడి, కంత-కంత-
గంత, గల్లి, సందు ("చూ, సందు.
5"); ౬: ఉపనిష్కరము-ఉపనిష్కరము,
గుమ్మము. (తె) -ఉక్కళము; ౭: ఉపరధ్య,
దర్శిని, పశుమార్గము. (తె).- పనులదారి,
పనులపుంత, పుంత, వాళి; ౮: ఏకపది.
(తె) కాలితోపు; ౯: కదధ్యము, కాపథము,
దురధ్యము, పధ్య, విపథ; ౧౦: కరాంగ
ణము, నిగమము, నిర్భటము; ౧౧: కాంతా
రము; ౧౨: క్రియాలోహము, గ్రామము
ఖము, చంగలము, జన్యము, నిగమము,
పణ్యపీఠి, విపణి, హట్టము. (తె) బజ్జోలు-
బజ్జోలు; ౧౩: గృహంతరము, త్రికము,
(తె).-ముయ్యెలగుట్ట; ౧౪: గూఢమార్గము;
౧౫: ఘంటాపథము, రధ్య, విశిఖ, సంస
రణము. (తె) తెట్టతెన్ను, తెట్టతెరువు,
దండుదారి, దండుబాట, నడుపీడి, పెంచె
రువు, పెద్దపీడి, బండిబాట, బాట, రచ్చె,
రహదారి; ౧౬: ఘర్షరము, పర్వతమార్గము.
(తె) అరవ-నరవ, కురవ-కురువు; ౧౭: అధ్య
ము, చతుష్కము, చతుష్పథము, సత్వరము,
జంఘాపథము, జలనూచి, పట్టము, పువ
ణము, శృంగాటకము. (తె) చేదుకము; ౧౮:
ఛాయాపథము, దేవపథము, నభస్సరిత్తు, సోమ
ధార; ౧౯. (తె) -చేట్టు, చేట్టుదారి;
౨౦: ప్రచారము; ౨౧: ప్రాంతరము;
౨౨: (తె) బారి; ౨౩: (తె) మడ; ౨౪:
మహాపథము; ౨౫: ముటుతోపు; ౨౬: (తె)
పంకదారి; ౨౭: వెలుపలకు పోవ దారిలేని

సందునకు. - (తె) ముట్టుసందు: (మిగతవానికి.
"చూ, స్పృతి. 1."); 2 మృగశీర్షానక్షత్ర
ము: చూ, రిక్క; ౩. మార్గశీర్ష మాసము:
చూ, మాసము. 1; 4: చూ, వెదకుడు;
5. కన్తూరి: చూ, మృగమదము; అం. 6. తాళ
మునకు ప్రాణములు పది. అందిది యొకటి:
చూ, తాళప్రాణములు: (చూ, తాళమా
ర్గములు);

మార్గములు. అం: కపిమార్గము, శిహంగమార్గము,
మార్జాలమార్గము, మీనమార్గము, కూర్మమా
ర్గము (5).

మార్గవము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మార్గ-వము*.
మార్గశీర్షము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
మార్గము. ౩. [మృగితము.

మార్గితము. సం. విణ. వెదకబడినది: చూ,
మార్గము. సం. విణ. 1. వెదకబడినది: మృగశీ
ర్షము; 2. తుడువబడినది: మార్జనీయము.

మార్పు. దే. స. క్రి. 1: వడించు; పే. 1.
2. నాశనముచేయు: చూ, సమయు. 3; ౩: తో
రలుచు-తొరల్పు, బదలాయించు, పిరా
యించు-ఫిరాయించు. [స్వరము. 2.

మార్జన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మురజధ్వని: చూ,
మార్జనము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ. న. 1. తో
నుడు: చూ, శుద్ధి 2; పుం. 2. లొద్దుగు*:
చూ, లోధిము.

మార్జని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చీపురుకట్ట:
చూ, సమ్మార్జని; అం. 2: చూ, శుగితులు.

మార్జనీయము. సం. విణ: చూ, మార్జము. 2.
మార్జారకర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్ణమోటి,
చాముండాదేవి: చూ, మాతృకలు.

మార్జారము. సం. వి. అ. పుం. 1. పిల్లి: చూ,
రూ-మార్జాలము; అం. 2: చూ, వ్యాస
కరణబంధములు. [చూ, మార్జాలము.

మార్జారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పునుగుపిల్లి:

మార్గాలకబళన్యాయము. పా. పిల్లి భోజనము చేయువారియొద్దగూర్చుండి వానెత్తు కబళములన్నియుఁ దన నిమిత్తమేయని తలంచుచుండునను కీతి.

మార్జాలకిశోరన్యాయము. పా. కిల్లితననోటితోఁ బండ్లు తగులకుండ నతి బాగోతతోఁ శిల్లను దీసికొను పోవుననుకీతి. (స్వప్రయత్నము లేకున్నను భగవంతుఁడే రక్షించును)

మార్జాలగంధిక. సం. వి. ఆ. ప్రి. పిల్లి పెసరః చూ, పెసర.

మార్జాలము. సం. వి. ఆ. పుం. (మూషకగృహణము చేతగృహము నుశుద్ధిచేయునది) 1 రూ. మార్జారము, ఆఖుభుక్కు, ఓతువు, కాహళము, కుండవము, క్రిందనము, గాత్రసంకోచి, జవారము, తిరిశంకువు, పతింగము. శిశాచము, పృషదంశకము, బిడారకము, బిడాలము, మండలి, మేనాదము, పృషదంశకము, పృషాహారము, నూచకము. (తె).—చీలి, నాసి, పిల్లి; తద్విశేషములు.—౧: కోహకము, హిహకము; ౨: కళము, కస్తూరి, గంధమృగము, పూతికము, మార్జారిక, మృగపాలక. (తె) ఒత్తెడుపిల్లి, కమ్మబిల్లి, కస్తూరిపిల్లి, చేట్టపుమెకము, చెట్టపుమెకము, పునుగుపిల్లి, పున్నపిల్లి, బూలపిల్లి; ౩: గంధలేశిక—గంధవేశిక, వేదముఖ్య, సంకువు. (తె) జేవాజిపిల్లి, జేవాదిపిల్లి—జేవాజిపిల్లి; ౪. పిల్లిమొగము నకు.—ధర్మపు; ౫: జేవాది పిల్లి; చివుకపిల్లి, చుక్క పిల్లి; ౬: జేంగల బిడాలము—జేంగలబిడాలము. (తె) జేంగ పిల్లి—జేంగుపిల్లి; ౭: (తె) పిల్లికూన; ౮. (తె) బావురు—బారువుగాఁడు, బావురుబిల్లి; ౯. మానుబిల్లి.(మిగతవానికి “చూ, నూచకము.5.”); ౧౦. 2: చూ, గతులు.

మార్జాలపర్ణి. అం: చూ, చిత్రపర్ణములు.

మార్జింఁచు. సం. స. కి. తుడుచు, తొడయు: చూ, సమ్మార్జింఁచు.

మార్జిక. సం. వి. ఆ. ప్రి. = మజ్జగ. 1. చేల్ల: చూ, మజ్జగ; 2. కొన్నసంచారువులు చేర్చి పక్వముచేసిన వెరుగు: చూ, స్తన్యము; వా. ౩ మెంతిమజ్జగ పొగుపు వెట్టినది: చూ, మజ్జగ. ప్రి. = మ: చూ, నూర్పుడు.

మార్తండుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ. మార్తాం మార్తాండుడు. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.— మార్తుడు. దే. వి: చూ, రూ—మార్తుడు.

మార్తురు. పై. వి. బ. = మారక. శత్రువులు. మార్దంగికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మృచంగము వాయించువాఁడు: మారజికుడు.

మార్దవము. సం. వి. ఆ. న. మృదుత్వము: చూ, మేత్తన. 1.

మార్దవానుగుడు. అం. (మృదుపదములలోనే విరళార్థమును రసమును జోపువాఁడు): చూ, కృతికర్త.

మార్ద్వీకము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, రూ— మార్ద్వీకము; విణ. 2. దాక్షిణ్యసంబంధమైనది. మార్పడు. ద్వ. ఆ. కి. రూ—మాటుపడు: చూ, వేటుపడు. సై. 1, ఆ. 62.

మార్పు. దే. వి. రూ—మాటుపు. 1. ఒకటియిచ్చి మఱియొకటి పుచ్చుకొనుట: చూ, మారకము. 2; వా. 2. బంధకము: చూ, వారకము. (1).

మార్పెట్టు. దే. ఆ. కి. రూ—మాటుపెట్టు. ఎదిరించు: చూ, ప్రతిఘటించు. (చూ, వచించు).

మార్పాట. దే. వి. రూ—మాటుమాట. ప్రతివాక్యము: చూ, సమాధానము. 4.

మార్పి. సం. వి. ఇ. ప్రి. రూ—మార్పి: చూ, మార్జనము. 1.

మార్పి. సం. వి. ఇ. ప్రి. —పై.—

మాటకము. దే. వి: చూ, మార్పు. 1—2.

మూట. దే. వి: చూ, మాను. 1. ఉ, హరి.

5, ఆ. 133; భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 107.

మాతాకు. దే. వి. పాఠ్యమగుగొయ్య. భాగ.

8, స్కం. 85: పాఠ్య (సం).—ఉపస్థము
మాతాట. దే. వి: చూ, రూ-మారాటము.

మాతాటము. దే. వి.—పై.—భాగ. 8,
స్కం. 821.

మాతాడు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, మార్పెట్టు;
2: చూ, మాటుమోయు.

మాటి. వా. వి: చూ, రూ-మరి.

మాటు. దే. వి. (రూ-మటు) 1: ఈడు,
ఉత్తి, బదులు, పెట్టు. (సం).—ప్రతినిధి;
2. తడవ: చూ, వెండియు. 3. పలుమాటు:
చూ, శశ్వత్తు. 1; 4. రెండవతూరి పెట్టు;
దగిన భోజ్యపదార్థము. నై. 8, ఆ. 133:
చూ, సాదము (1); 5: చూ, శత్రువు. 1,
ఏ. 6. ప్రతి: చూ, సమానము. 2; 7. అన్య
ము: చూ, వేటు. 3; ఆ. కి. 8: చూ,
నశించు; 9: చూ, మార్పడు; 10. వేటు
రూపము: తొరలు; వా. 11: చూ, రూ-
మారు. 3.

మాటుంచు. దే. స. కి. చూ, ఎడపెట్టు. 2.

మాటుండల్లి. దే. వి. 1. విమాత: చూ, సవిత్రి.

1: అం. 2: చూ, గరూపిండదానార్హులు;

3: చూ, దూతీచతుష్టయము. [మర్కొను.

మాటుకొను. దే. ఆ. కి. స. కి. చూ, రూ-
మాటుగడ. దే. వి: చూ, మరకము. 1-2.

మాటుచెలగు. దే. ఆ. కి. చూ, ప్రతిధ్వనించు.

మాటుచేత. వా. వి: చూ, ప్రతికారము.

మాటుచే. దే. పే. మాటజేయు.

మాటుతుండు. దే. వి: చూ, రూ-మారుతుండు.

మాటుదల. దే. వి. మాటుపాటు: చూ, వ్యక్త
యము.

మాటుదెబ్బ. వా. వి. ప్రతిఘము: చూ, హతి.

మాటునీళ్లు. ద్వ. వి. బ. ముట్టునీళ్ళు మటునటి
నాటి స్నానము: చూ, ముట్టునీళ్లు.

మాటుపడు. ద్వ. ఆ. కి. చూ, రూ-మార్పడు.

మాటుపలుకు. దే. ఆ. కి. ఎదురాడు: చూ,
పచించు.

మాటుపాటు. ద్వ. వి: చూ, మాటుదల.

మాటుపు. దే. వి: చూ, రూ-మార్పు. 1-2.

మాటుపెట్టు. దే. ఆ. కి. చూ, రూ-మార్పెట్టు.

మాటుబేరము. దే. వి. చిల్లరపర్తకము: చూ,
పర్తకము. 1.

మాటుమగడు. దే. వి. ఉపపతి: చూ, సామి. 2.

మాటుమనువు. దే. వి. ఆడుదాని ద్వితీయవర
ణము: చూ, వివాహము.

మాటుమనువుది. దే. వి. (మాటుమనువు + అది):
చూ, దిధిషువు. 1.

మాటుమసలు. దే. ఆ. కి. సమత్వముగా కల
హించు: చూ, వాటులాడు.

మాటుమాట. దే. వి: చూ, రూ-మార్మాట.

మాటుమూల. దే. వి. ఎదురుమూల: చూ,
మూల (1).

మాటుమొగము. ద్వ. వి: చూ, పెడము.

మాటుమొగముపడు. ద్వ. ఆ. కి. పెడమోము
పడు.

మాటుమోత. దే. వి: చూ, ప్రతిధానము.

మాటుమోయు. దే. అవ్య: చూ, మాటుపలుకు.

మాటురూపు. వా. వి. 1. (సం). ప్రతికృతి;
2. ప్రతిబింబము: చూ, వికారము. 1.

మాటునేత. వా. వి. ప్రతివిధానము.

మాటొడ్డు. దే. వి. 1. ఒడ్డారసు. (సం). ప్రతి
ఘటనము. (చూ, ప్రతి. 8.); ఆ. కి.

2: చూ, ప్రతిఘటించు.

మాటొత్తు. దే. వి: చూ, ఎదురొత్తు.

మాటొత్తులు. దే. వి. ఓ: చూ, ఎదురొత్తులు.

మూల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = మారె. పూచండ.
చూ, భూషణము. 2; 2. విక్ర: చూ,

రాజాద్వయము; వై. వి. (1) చండాలాడు: చూ, సురియాళువు, తద్వి. — చండాలస్త్రీకి. — మాలెత. (సం). — చండాలి.

మాలంకపము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సముద్రము. మాలండు. వై. వి: చూ, మాల. (1).

మాలకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేము*; 2. గగ్గెర*: చూ, సుగంధికము; 3 తిన్నె, దిబ్బ: చూ, హస్తినఖము.

మాలకరి. వై. వి. 1. = చూలాకార: రూ-మాకరి. పూలమ్మవాడు. (సం). మాలకరుడు- చూలాకారుడు, మాలి, మూలికుడు; 2. వన పాలకుడు. భో. 5, ఆ. 192. [కరి. 1.

మాలకరుడు. సం. వి. అ. పుం: = చూ, మాల మాలకాకి. వై. వి: చూ, బొంకకాకి.

మాలగంబోతు. దే. వి. రూ-మాలగంబోతు: చూ, సోమరి. [ము: చూ, తొండులనము. మాలగుడు. దే. వి. రూ-మాలగుడు. అలసత్వ

మాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జోజి*: చూ, సుమన; 2. ఒకానొకాడుది: చూ, స్త్రీ. మాలితిమాధవీయము. అం. (ఈగింధమును భవ భూతివారిసేను): చూ, కావ్యనాటకములు. మాలనూలు. ద్వ. వి. మాలలునేయు సన్ననూలు: చూ, నూత్రిము. 1.

మాలపల్లె. వై. వి: చూ, వెలివాడ.

మాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. చండాలజాతి విశేషము; పుం, న. 2. దిబ్బ: చూ, మాలకము. 3. మాలయము. సం. వి. అ. పుం, న. చందనము, ఏకాంగము: చూ, సుగంధము. (హ*).

మాలపము. అం: చూ, రూ-మాళపము.

మాలవీణె. వై. వి. కిన్నెర: చూ, వీణె.

మాలాకందము. సం. వి. అ. న. ఆడవికంద*: చూ, నూరణము. [చూ, రూ-మాలకరుడు.

మాలాకారుడు. సం. వి. అ. పుం: = మాలకరి: మాలాత్మకము. సం. వి. అ. పుం. (మాలా

త్వణము) చిప్పకసవు: చూ, త్వణము. 1.

మాలాదీపకము అం: చూ, అలంకారము. 3. (దీపకము, ఎకాపళి కలిసి యగుచున్నది. “మక్షనుడు దాని మచినుండే. దాని మచి నీయందుండే”)

మాలాయము. హ. వై. వి. = మహాలయము. భా ద్రపద బహుళపాడ్యమి మొదలు అమవస పక్షము పితృకర్మల నాచరించెడి పుణ్యకాలము: (సం) మహాలయము.

మాలి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, మాలకరి. 1; 2. ముకేకుండను రాక్షసుని కొడుకు: చూ, నూసుడు. 1; విణ. 3. మాలగలవాడు: చూ, హరి. 5; వై. వి. (1) తోటకాయేవాడు: చూ, వనపాలుడు; వా. (2). = మహాలక్ష్మి: చూ, మహాలక్ష్మి. 1—2—3.

మాలిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = మాలియ. రూ- మాలికము. దండ, పూదండ, పూదండల గుంపు (అనికొంపలు): చూ, హవణిక. 2 (భూషణము. 2.); 2. మెడదీగ: చూ, హవణిక. 2 (భూషణము. 2.); 3: చూ, విరజోజి*; 4: చూ, మాడుగు. 1; 5: చూ, మాడుగు. 2; 6. ఒకనది: చూ, హోదిని (నది); 7. కూతురు: చూ, నూన. 1; పా. 8. పెక్కుచరణములుంచి చెప్పిన దానిని మాలికయందురు. (తఱుమోగ నీమాలికలు గీత, నీస, చంప, కొత్పల, ద్విపద, రగడల యందె కన్నట్టుమోన్నవి.) (చూ, మాలికా వృత్తములు).

మాలికాడు. ద్వ. వి. జోలరి. అం, భా. పృ. 159: చూ, పలతీడు; వా. 2. పడవనడ పువాడు: చూ, సరంగు.

మాలికాగోళము. అం: చూ, రదక్షతములు.

మాలికావృత్తములు. అం. లయగ్రాహి, లయ విభాతి, లయవిహరి, త్రిభంగి, దండకము. (5). మాలికుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాలకరి.

మూలిగ. వై. వి.=మూలికా: చూ, రూ-మూలిగ. మూలిని. పా: చూ, వృత్తము. 1. (౧.—“న, న, మ, య, య, య. 9 యతి.”; ౨.— “ఏడుభగణములు గురువు. 13 యతి”); 2: చూ, క్షుద్రప్రబంధము. మూలినీవిద్య. అం: చూ, తంత్రములు. మూలిన్యము. సం. వి. అ. న. మలినత: చూ. మలినము. 1. మూలిమి. దే. వి. 1. పేమము: చూ, స్నేహము. 1; 2: చూ, వాత్సల్యము; 3. ఓడనడపుకాస్త్రము; 4: చూ, మూలిమికాడు. మూలిమికాడు. దే. వి. మూలిమికాస్త్రమునెఱిగినవాడు: చూ, సరంగు. మూలిము. వై. వి. రూ-మూలె. 1.=మూలికా. దండ: చూ, హావణిక. 2 (భూషణము. 2.); 2. మిద్దెటిల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. రాజగృహము: చూ, సదనము. 1. మూలియెబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కపూరియెబ్రాహ్మణులు (బ్రాహ్మణులు). మూలీపు. వా. వి. గుట్టమును తోముట: చూ, హయము. మూలు. వా. వి. 1: చూ, రూ-మూలు. 2; దే. అ. కి. 2. చెడు. భాం. విరా. 2, అ. 192: చూ, నశించు. మూలుంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మూతులుంగము. [చూ, సోమరి. మూలుగఁబోతు. దే. విణ. రూ-మూలుగుఁబోతు: మూలుగు. దే. వి. రూ-మూలు. 1: చూ, పాలుమాలిక; 2. బెస్తల బుజేముమీఁది తడిమడతలపాత్తులు; అ.కి.3. సోమరితనముఁబొందు: చూ, రూ-మూలు. [బోతు. మూలుగుఁబోతు. దే. విణ: చూ, రూ-మూలుగుఁ మూలుగుడు. దే. వి: చూ, రూ-మూలుగుడు. మూలుగులు. దే. వి. బ. రూ-మూలుగులు: చూ, మెత్త. 5.

మూలుచు. దే. పే. మూలజేయు: రూ-మూల్పు-మూలుధానము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముట్టుఁబాము. మూలూరము. సం. వి. అ. పుం: 1.=మూరెడు*: చూ, శ్రీఫలము; 2: చూ, వెలఁగ*. మూలె. వై. వి. = : చూ, రూ-మూలియ. మూలెత. ద్వ. వి. (మూల + ఎత) మూలది.(సం). చండాళి: చూ, మూల. (1). [1—2—3. మూల్లు. దే. వి, అ. కి: చూ, రూ-మూలుగు. మూల్పు. దే. పే: చూ, రూ-మూలుచు. మూల్యము. సం. వి. అ. న. 1. (రూ-మూల-మూలి.): చూ, హావణిక. 2 (భూషణము 2); 2: చూ, పుష్పము. 1; అం. 3: చూ, భూషణములు. మూల్యవంతము. సం. వి. త్. పుం. 1. క్రొంచపర్వతము (ఇది మేరుపర్వతమునకు పడమట గంధమాదన సమ ప్రయాణమైయుండును.): చూ, హిమాలయము (పర్వతము ౧౪); అం. 2: చూ, కులపర్వతములు. [మావటి-మావంతి. వై. వి.=మావంత. వీస్తుకాపరి: చూ, మావంతు. వై. వి. 1.—పై.—వా. 2. మాయొక్క భాగము. మావతుఁడు. వై. విణ.=మావంత.—పై.— (రూ-మావుతుఁడు-మావంతు-మావటి-మావటిఁడు-మావటివాడు.) [59. మావటము. దే. వి: చూ, మోద కళా. 7, అ. మావటి. వై. వి.=మావంత. పా. 2, అ. 31: చూ, హస్తాగ్రోహుఁడు. [కొందఱు.) మావటికాడు. ద్వ. వి.—పై.— (వై. అని మావటిఁడు. ద్వ. వి.—పై.—మార్క. 3, అ. 318. (స్వార్థమునకుఁడు.) మావలి. దే. వి: (సం) సుగంధిమూల*. మావి. దే. వి. 1: చూ, రూ-మామిడి*, 2. గర్భస్పిండమునకు రక్షకముగా మీఁదక్రియ్యుకొని యుండు తోలునంది: (సం) అపర-అమర-అవర, ఉల్బము, కలలము, గర్భాశ

పరిమాణము; వై. వి. (1) రెండున్న
ర చిన్నమెత్తు.

మాసములు. అం. (ఇవిపండ్రెండు. ౧. చైత్ర-
చైత్ర కము, చైత్రము, చైత్ర
కము, చైత్ర, సురభి. (తె). ముత్తైపు
రిక్కనెల; ౨. వైశాఖ:—మాధవము, రా
ధము, వైశాఖము. (తె) చేటరిక్కనెల;
3. జ్యేష్ఠ:—జ్యేష్ఠా ము, జ్యేష్ఠా
మూలీయము, మిథునమాసము, శుక్రము,
శుచి. (తె) తాటిరిక్కనెల, పెద్దనెల; ౪. ఆ
షాఢ:—ఆషాఢము, శుచి. (తె) నీటిరిక్క
నెల; ౫. శ్రావణ:—నభము. శ్రావణము.
(తె) తూపురిక్కనెల; ౬. భాద్రపద:—
నభస్యము, పౌష్కపదము-పౌష్కపదము,
భద్రము-భాద్రము, భద్రపదము-భాద్రప
దము; ౭. ఆశ్వయుజ:—ఆశ్వయుజము,
ఆశ్వినిము, ఇషము. (తె) తొలురిక్కనెల;
౮. కార్తిక:—ఉర్జము, కార్తికము-కార్తి
కము, కాముదము, బాహులము. (తె)
కత్తెరనెల; ౯. మార్గశీర్ష:—ఆగ్రహాయణి
కము, మార్గము, మార్గశీరము, మార్గశీర్షము,
సహ, సహము, హైమవము. (తె) జింకతల
చేక్కనెల, పొంగటినెల; ౧౦. పుష్య:—
తిష్యము, తైషము, పౌషము, సహస్యము,
౧౧. మాఘ:—కుంభమాసము, కుసుమాకర
కరము, గోద్దాలము, తపము-తపస్సు, మా
ఘము, సమాలి. (తె) చేలినెల, జిన్నపురిక్క
నెల; ౧౨. ఫాల్గుణ:—తపస్యము, ఫాల్గు
ణము-ఫాల్గుణము-ఫాల్గుణికము. (తె). చేలి
నెల, పొద్దురిక్కనెల. (మిగతవానికి
“చూ,సంవత్సరము.”)(“చూ,మాసము.1.”)

మాసరము. సం. వి. ఆ. పుం. వారుపుడు: చూ,
పాదము (1); విణ. 2: చూ, వ్యాప్తము.
1; 3. దీర్ఘము. వై. 1, ఆ. 75: చూ,

సోగ. 3.

[మసారము.

మాసారము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-
మాసి. వై. వి. 1.=మలిన: చూ, మలినము. 1;
వా. 2.=మానుష: చూ, రూ-మానిసి.
మాసిక. దే. వి. 1. అతుకు: చూ,సంధానవసన
ఖండము; 2. చిక్కు: చూ, సుక్కు. 3.
మాసికము. సం. వి. ఆ. న. అన్వాహార్యము,
అబ్దికమువలకు నెలనెలకు చేసెడి శ్రాద్ధము:
చూ,సాంవత్సరికము.(శ్రాద్ధము.1.); 2.పృతి
అమవసయందు చేసెడి శ్రాద్ధము: చూ,
సాంవత్సరికము (శ్రాద్ధము. 1); విణ.
3. మాససంబంధమైనది.

మాస్త్రీడు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-మాసటి.
(శూరునకు.—రామా. 8, ఆ. 91.)

మాహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మాహాయి.
మాహాత్మ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. గొప్పతనము:
చూ, సామర్థ్యము.2; అం. 2: చూ, విశ్వర్య
ములు. [ములు.

మాహిష్మతి. అం.మాహిష్మతీపురము: చూ, దేశ
మాహిష్మ్యడు. సం. వి. ఆ. పుం. అంతఃపుర
కావలికి తగినవాడు: చూ, సౌవిదల్లుడు.
మాహేంద్రము. అం. దినముయొక్కపదుమూఁ
డవభాగము: చూ, దినభాగము (వాసరము).
మాహేంద్రుడు. సం. విణ. మేదరి: చూ, వేణు
లావకుడు. [ధేనువు.

మాహాయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆపు: చూ,
మాహేశ్వరి. అం: చూ, మాతృకలు.
మాహేశ్వరీతంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు.
మాళవ. అం:చూ,ఉత్కలకైశికిజభాషలు (రెం
డవది భిన్నాపలిత.)

మాళవకైశికిజభాషలు. అం. 1. బంగాళి, మాం
గళి, వార్ష, పేరి, మాళవవేసరి, ఖంజరి,
ఘూర్జరి, గౌడి, పారవి, అర్ధవేసరి, శుద్ధమా
ళవి, సైంధవి, ఆభీరిక (13); 2: కాంభోజి,
చేవాకవర్ధని (2)

మాళవపంచమిజభాషలు. అం: వేదవతి, భావని,

విభావని. (3) [ములు.

మాళవము. అం. (రూ-మాలవము): చూ, దేశ

మాళవవేసరి. అం. 1: చూ, టక్కజభాషలు;

2: చూ, హిందోళజభాషలు; 3: చూ, మా

శవకైశిజభాషలు.

మాళవశ్రీ. అం: చూ, రాగాంగములు (అంగము. 9)

మాళవి. అం. 1: చూ, టక్కజభాషలు; 2: చూ,

భిన్నపక్షజవిభాషలు.

హాళిగ. వై. వి.=మాలికా. 1: చూ, మాడుగు. 1.

. పృథు. 1, ఆ. 88; 2: చూ, మాడుగు. 2.

మి

మింగడ. దే. వి. (రూ-మింగడ-మిపడ)

1. కాంగినపాలమిండి తెట్టె, సంతానిక: చూ,

స్తవ్యము; 2. పెరుగుమిండి తెట్టె, మస్తపు:

చూ, స్తవ్యము.

మింగనగొండి. దే. వి: చూ, భక్షకుడు.

మించినదానికి తృప్త్యకొనుట. జా. వెనుకటిగాధ

లను మరలఁ దలపోసికొనుట. “చెవిం, బెట్టక

యూరకొంటినిటు మించినదానిని దృప్త్య

కొంటి.” (రసికజనమనోరంజనము)

మించిలి. దే. వి: చూ, నిశాంకుశ*.

మించు. దే. వి. 1: చూ, విద్యుత్తు. 1; 2. కిర

ణము. అం, భా. ఏ. 82: చూ, హాయనము.

2; 3. పృకాశము. హరి. ఉ. 7, ఆ. 55: చూ,

వెలుతురు. 1; 4. అధిక్యము. రామా. 7,

ఆ. 192: చూ, హుచ్చు. 2; 5. పురుష

పాదతర్జన్యభరణము. మట్టె. మెట్టియ-

మెట్టె: చూ, భూషణము. 2; ఆ. కి. 8:

చూ, వర్ణిలు; 7. అతిక్రమించు: చూ,

మట్టుమిగులు; 8. అతిశయించు: చూ, సంద

డించు.

మించుగాలు. దే. వి. కుడిపాదము. రామా. 5,

ఆ. 19: చూ, హజ్జె.

మించుబోడి. దే. వి. రూ-మించుబోడి.

1. మెలుపువలె మనోజ్ఞురాలగుటఁడు: చూ,

స్త్రీ; 2. అడుది: చూ, స్త్రీ.

మించుబోడి. దే. వి. — వై. —

మించుదల. దే. వి. 1. అతిక్రమణము: చూ,

వ్యభ్యయము; 2: చూ, మించు. 4.

మింజోరులె. వా. అవ్య. మొత్తములోనొకపాలు.

మింటఁజెట్టినదీపము. జా. గొప్పతనము, పృసి

ద్దము. “వాఁడు మింటఁజెట్టిన దీపమువలె

మిటమిట ఁడుచున్నాఁడు.” (ధర్మజరాజ

సూయము).

మింటచుక్కిడివల. దే. వి. ఒకపల: చూ, వల. 1.

మింటఁజెట్టు. దే. వి. కల్పవృక్షము*: చూ,

వేలుపుఁజెట్టు.

మింటికి మంటికి సూత్రముపన్నుట. జా. అసం

దర్భాలోచన సేయుట.

మింటిమోలి. దే. వి: చూ, వాయువు.

మింటితెరువరి. దే. వి. 1: చూ, నూన్యఁడు;

2: చూ, వేలుపు. [విటుఁడు.

మింతుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం.=మిండఁడు: చూ,

మిండ. వై. విణ. 1. వృత్తియందు మిండఁడు

నకు మిండివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూ

పము. (“మిండతపసి=విటతపస్వి. రామా.

2, ఆ. 110; మిండతు మృద=మగతు మృద.

పాండు. 2, ఆ. 11; మిండపడ్డి=అధికపడ్డి.

పాండు. 3, ఆ. 16); దే. వి. 2: చూ, నలి

కండ్లపాము.

మిండఁడు. వై. వి. 1.=మింత. (రూ-మిండ

గాఁడు-మిండగీఁడు): చూ, మింతఁడు;

2. పురుషుఁడు: చూ, మనుష్యుఁడు; విణ.

3. అధికుఁడు: చూ, స్వామి. 3.

మిండకోర. ద్వ. వి. కులట: చూ, స్వైరిణి.

మిండగాఁడు. ద్వ. వి: చూ, మిండఁడు. 1—2.

మిండగీఁడు. ద్వ. వి. — వై. —

మిండత. ద్వ. వి. (మిండఁడు + త): చూ, రూ-మిండకోర.

మిండకోరము. ద్వ. వి. (మిండఁడు + తీకము) జారత్వము: చూ, అంకు.

మిండలకోర. ద్వ. వి: చూ, రూ-మిండకోర (36 ఏండ్లుగలస్త్రీ.)

మిండలకోరి. ద్వ. వి.—పై.—

మిక్కుటము. దే. విణ. (రూ-మిక్కుటము—మిక్కిలి-మిగిలి-మిమ్ముటము) 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చే. 2; 2. అధికము: చూ, హేరాళము; 3: చూ, శ్రేష్ఠము.

మిక్కిణ. దే. వి: చూ, వతిపత్ని.

మిక్కిలి. దే. విణ: చూ, మిక్కుటము. 1-2-3.

మిక్కిలికంటివేల్పు. దే. వి. ముక్కుంటి: చూ, శివుఁడు.

మిక్కిలికను. దే. వి. రూ-మిక్కిలికన్ను. శివు నిఘాలనేత్రము: చూ, లోచనము.

మిక్కిలికన్ను. దే. వి.—పై.— [స్వామి. 3.

మిక్కిలివాఁడు. దే. విణ. అధికుఁడు: చూ,

మిక్కిలు. దే. అ. కి. అతిశయించే. ఉ, హరి. 6, ఆ. 106: చూ, సందడించే.

మిక్కుటము. దే. వి: చూ, రూ-మిక్కుటము.

మిగత. దే. వి. (రూ-మిగిలి-మిగులు-మివులు)

1. ఒడుపు: చూ, లాభము. 1; 2. అధికము: చూ, హేరాళము; 3. మిగులు: చూ, శేషము. 1.

మిగిలి. దే. వి.—పై.—

మిగిలినది. దే. విణ. అవశిష్టము: చూ, శేషము. 1.

మిగులు. దే. వి: చూ, రూ-మిగత. 1-2-3;

అ. కి. 4. అతిశయించే: చూ, సందడించే;

5. అతిక్రమించే. కళా. 6, ఆ. 265: చూ, మట్టుమిగులు; 5: చూ, శేషించే.

మిగులుచే. దే. పే. మిగులఁజేయు: రూ-మిగుల్పు.

మిగుల్పు. దే. పే: చూ, రూ-మిగులుచే. పర. 1, ఆ. 149.

మిటమిట. దే. వి. 1. కాయుటయందగు ధ్వన్య నుకరణము. కళా. 6, ఆ. 265: చూ, హూహూ; 2. మండుటయందగు ధ్వన్యన కరణము: చూ, హూహూ.

మిటమిటన. దే. వి. క్రిందుమీఁదులఁ గాననం దుట. (విణ. మిటమిటని.) [త్వము.

మిటాయి. వా. వి. రూ-మిటాయి: చూ, భ

మిటారము. దే. వి. 1. అతిశయము. అచ్చ. బాల, కాం. 144: చూ, హెచ్చే. 2; 2. నిక్కు. నీలా. 2, ఆ. 24: చూ, విలాసము. 2.

మిటారి. దే. వి. 1. మదముగల యాఁడుని:

చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ;

3. విలాసవతి, ఎమ్మెలాఁడి: చూ, స్త్రీ;

4. మదముగలది. “మిటారితోత్తు” మొ; 5. ఉన్నతిగలది. “మిటారిబల్ పిఱుఁడు.”;

6. నిక్కుగలది. “మిటారిగుబ్బ” మొ.

మిటారించే. దే. అ. కి. 1. నిక్కు. కళా.

7, ఆ. 76: చూ, వీఁగు; 2. చూ, విజృం

భించే. య. 1, ఆ. 112; 3. అతిశయించే.

ఉ, రా. 1, ఆ. 130: చూ, సందడించే.

మిటారింపు. దే. వి: చూ, మిటారము. 2.

మిట్ట. దే. వి. 1. ఉన్నతభూమి. చిన్నకొండ (అనికొండలు). “మిట్టనేల”: చూ, భూమి.

1; విణ. 2: చూ, తీర్థము. 1. “మిట్టకోల”;

3. ఉన్నతము. “మిట్టపండ్లు”: చూ, సోగ.

మిట్టపండ్లవాఁడు. దే. వి. మిడిపండ్లవాఁడు. (సం).—దంతురుఁడు. [మిడిపండ్లు.

మిట్టపండ్లు డే. వి. బ. ముండటికి వచ్చినపండ్లు:

మిట్టపెత్తనములు. జా. మెరకను గూర్చుండి

చేయుపెత్తనము, కట్టపెత్తనము. “మిమ్ము

మిట్టపెత్తనములకు విడిచిపెట్టట యిదిమా

తప్పే.” (ధర్మజరాజనాయము.)

మిట్టమిట్ట. దే. వి. (మిట్ట + మిట్ట.) 1. అత్తు
న్నతమగునేల: చూ, భూమి. 1; విణ.

2. అత్తున్నతము.

మిట్టాడు. దే. అ. కి. (మిట్టి + ఆడు): చూ,
సంచరించు. కాశీ. 5, ఆ. 267; స్వా. 4, ఆ. 88.

మిట్టించు. దే. అ. కి. మిట్టు, ఎగురు. కళా.
6, ఆ. 228: చూ, లంఘించు. లంఘించు.

మిట్టిపడు. ద్వ. అ. కి. ఎగిరిపడు: చూ,
మిట్టిపాటు. ద్వ. వి. మిట్టిపడుట, గర్వము:
చూ, హంకారము. [5, ఆ. 23.

మిట్టు. దే. అ. కి. చూ, మిట్టించు. కాశీ.
మిరాయి. వా. వి: చూ, రూ-మిటాయి.

మిడసరలగ్గము. వా. వి. 1: చూ, మధ్యాహ్న
ము. 1; 2. మట్టమధ్యాహ్నమందుంచిన
ముహూర్తము: చూ, మధ్యాహ్నము. 1.

మిడి. దే. వి. 1: చూ, మిట్టిపాటు. ఉ. హరి.
5, ఆ. 295; విణ. 2. మిడిసిపాటుగలది.
“మిడిబోను”; 3. ఉన్నతము “మిడిపండ్లు”:
చూ, మిట్ట. 3; 4: చూ, తీక్ష్ణము. 1.
“మిడిమధ్యాహ్నము.”

మిడిగుగ్గిలవాడు. దే. విణ. ఉన్నేత్తుడు.
మిడిగుగ్గి. దే. వి. బ. ముందటికురికిన కను
గుగ్గి. [పడు పాము: చూ, సర్పము.
మిడినాగు. ద్వ. వి. రూ-మిడునాగు. ఎగిరిఎగిరి
మిడిపండ్లవాడు. దే. విణ: చూ, మిట్టపండ్ల
వాడు.

మిడిపండ్లు. దే. వి. బ: చూ, మిట్టపండ్లు.

మిడిబోను. దే. వి: చూ, బోను.

మిడిమాసి. ద్వ. వి: చూ, హురుడు.

మిడిమేలము. దే. వి. 1: చూ, దుస్సహము;
2. గర్వము. ఉ. రా. 6, ఆ. 278: చూ,
హంకారము. [చూ, వేదము.

మిడియ. దే. వి. వేదవాక్యము. పర. 2, ఆ. 113:

మిడియు. దే. అ. కి. 1: చూ, మిట్టించు;
2. వెలికులుకు.

మిడిబోవు. దే. అ. కి. (మిడిసి + బోవు)
1: చూ, తొలగఁదాటు; 2. తక్కు. రాఘ.

4, ఆ. 198: వెంబువడు, చిక్కు, తక్కు,
తక్కు, తక్కు, చరియు, చెడియు, జెనుకు.

మిడిసిపడు. ద్వ. అ. కి. చూ, మిట్టిపడు.

మిడిసిపాటు. ద్వ. వి: చూ, మిట్టిపాటు.

మిడుగు. దే. వి. అన్నికణము: చూ, వహ్ని. 1.

మిడుగురుపురుపు. దే. వి. ఖిన్నోతము: చూ,
పురుగు. [మిడుగు.

మిడుగులు. దే. వి. 1.—పై.—; 2. చూ,
మిడుగులుఁబురుపు. దే. వి: చూ, రూ-మిడు
గురుపురుపు.

మిడుగులుఁబురుపు. దే. వి.—పై.—

మిడుకు. దే. వి. 1: చూ, పరిదేవనము; 2. జీవ
ము. ఉ. హరి. 3, ఆ. 53: చూ, హంసుడు.
2; అ. కి. 3. జీవించు. భాగ. 8, స్కం.
218: చూ, బద్రికు; 4. తుగ్గి: చూ,
లంఘించు; 5: చూ, నలించు. నిర్వ. 10, ఆ.
28; ఉ. హరి. 4, ఆ. 44; 6: చూ, సంచ
రించు. మార్క. 2, ఆ. 291; 7. పరితపించు:
చూ, సంతాపించు; 8: ఆలు, ఎండు, కల్ల
పడు, దొంకు, తడితీయు, నీరింకు.
 (“చూ, శోషించు. 2.”)

మిడుకుమాలు. దే. అ. కి. చూ, మిట్టిపడు.

మిడుగు. దే. వి. కఠినశిల: చూ, రాయి.

మిడుగురాయి. దే. వి.—పై.—

మిడుచు. దే. స. కి. 1. అభిఘరించు: చూ,
వడ్డించు; 2. నెటికవిలుచు.

మిడుత. దే. వి: చూ, శలభము. [నెఱవేలుట.

మిడుతంభొట్లు శకునము. జా. అనుకొనని పని

మిడునాగు. ద్వ. వి: చూ, రూ-మిడినాగు.

మిడుమిడుకను. దే. అ. కి. (మిడుకు + మిడు
కు + అను): చూ, మిడుకు. 7. భాగ. 8,
స్కం. 291.

మిణకరము. దే. వి. ఏమియుతోచేక భ్రమించుట. [కొట్టు.

మిణకరించు. దే. ఆ. కి. నవుడుకొట్టునాడు మిణుగు. దే. వి: చూ, రూ-మిడుగు.

మిణుగులు. దే. వి: చూ, రూ-మిడుగులు. మిణుగులుబురువు (బుర్రు). దే.వి:చూ,రూ-మిడుగులుబురువు.

మిణుగులుబూచి. దే. వి.—పై.—

మితంపచుండు. సం. విణ: చూ, లోభి.

మితదుగ్రవు. సం. వి. ఉ. పుం:చూ,నముద్రము.

మితము. సం. విణ. 1.=మట్టు. కొలఁదియిడఁబడినది: ఉచితము, పరిమితము; (తె).—మట్టు, మప్పితము; 2. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2. [(అంగము. 9.)

మితాహారము. అం: చూ,యోగముమాంగములు.

మిత. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, పరిమిత. (తె) ఎడ, కంతు, గడువు, గుటి, గుటికట్టు, మట్టు. [అచ్చ. యు, కాం. 219.

మిత్త. వై. వి.=మిత్రము: చూ, స్నేహితుండు.

మిత్తి. వై. వి. 1.=మృత్యు: చూ, యముండు; 2: చూ, శంఖపుష్పి*; 3: చూ, మరణము.

మిత్తిక. వై. వి.=మృత్తికా. మన్ను: చూ, భూమి. 1. [శివుండు.

మిత్తిగొంగ. ద్వ. వి. మృత్యుంజయుండు: చూ, మిత్తిమోలు. ద్వ. వి. కేతువు:చూ,రాహువు. 2. మిత్తిమిత్తి. వై. వి: చూ, మిత్తిగొంగ. సాంబ. దే. 3. [అ, కాం. 116.

మిత్తివేటుకాండు. ద్వ. వి.—పై.—అచ్చ.

మిత్తిచూడు. ద్వ. వి.—పై.—

మిత్రకార్యతంత్రము.అం:చూ, పంచతంత్రము.

మిత్రబలము. అం. (స్వభవమువారు): చూ, అహిభయము.

మిత్రభేదము. అం: చూ, తంత్రములు.

మిత్రుండు. సం. వి. అ. న. 1.=మిత్ర. హితుండు : చూ, స్నేహితుండు; న. 2. దండెత్తి

పోవువాని శత్రుదేశమునకావలి దేశపు రాజు:చూ, రాజు. 1; 3:చూ, సూర్యుండు; అం. 4: చూ, ఆదిత్యులు; 5. (అరి మిత్రుండని కొందఱు): చూ, వ్యాదశ రాజమండలము; 6: చూ, తారలు.

మిత్రమిత్రుండు. అం: చూ, ద్వాదశరాజమండలము. [లు మిత్రములు.

మిత్రములు. పా. పంత్యతాలవ్యములైన చేజి మిత్రలక్ష్మీప్రయోగము. అం: చూ,తంత్రములు.

మిత్రలభము. అం: చూ, తంత్రములు:

మిత్రులునశించుట. అం: చూ, నష్టములు.

మిత్రోత్సంగము. అం: చూ, సంయుతహస్తములు.

మిత్రము. సం. అవ్య. న. 1: అన్యోన్యము, ఇతరేతరము, పరస్పరము. (తె).—(సర్వ).—ఒండొకటి. (ద్ర).— ఒండొరు-ఒండొరుల. (అవ్య).— చెరి-చెరి; 2. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1.

మిత్రులు. అం.=మిదిల: చూ, దేశములు.

మిత్రునము. సం. వి. అ. న. 1. ఆలుమగలజేత, ద్వంద్వము, దొందము: చూ, సంగడి. 5; 2.ద్వయము:చూ, రెండు. 2; అం. 3. మిత్రునరాశి: చూ, రాసులు.

మిత్ర. సం. అవ్య. ఆ, మృష, అసత్యము (మిత్రాదృష్టి = నాస్తికత్వము. మిత్రామతి= భ్రాంతి): చూ, వితథము.

మిత్రాదృష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఇచాలోకమే కాని పరలోకము లేదనెడిబుద్ధి: నాస్తికత.

మిత్రామతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఒకదానింజొచ్చి మిత్రొకటియని తలంచుట: చూ, భ్రాంతి. 1.

మిదిల. వై. వి.=మిథిలా. జనక రాజుపట్టణము: చూ, దేశములు.

మిద్దియ. దే. వి. రూ-మిద్దె. 1. మాడుపుమీఁద వేదునుగా పలకలుకప్పి గచ్చేపూసినకప్ప. (రాయలసీమలో దద్దళములందురు) అచ్చ.

య, కాం. 280: చూ, సదనము. 1; 2. తా
మరపూవు లోనగువానిలోపలిది మై. శిశాం.
2, ఆ. 7: చూ, సహస్రపత్రము; 3. ఉంగ
రముమీద దిమ్మెవలె నేర్పటచెడి తదవ
యవవిశేషము. [శశాం, 2, ఆ. 7.
మిదై. దే. వి.—పై.—(2 వ యర్థమునకు.—
మిధస్సంభాషణము. పా. రహస్యసంభాషణము,
అన్యోన్యసంభాషణము.
మిధ్యాధ్యవసితీ. అం: చూ, అలంకారము. 3.
(ఒకబద్ధమును స్థిరపఱచుట కింకొకబద్ధము
గల్పించుట. “గగనకుసుమముదాల్చినవాడు
సుమీ వేళ్యనువళపఱచుకొనును.”)
మిధ్యాభియోగము. సం. వి. ఆ. న. కల్లజేగడ
ము: చూ, యుద్ధము.
మిధ్యాభిశంసనము. సం. వి. ఆ. పుం. అపదూ
లు: చూ, నింద. 1—2.
మిన. దే. వి. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.
మినమిన. దే. వి. అధికప్రభ: చూ, వెలుతురు. 1.
మినమిననివాడు. దే. వి: గరగరనివాడు.
(సం).—మేదురుడు.
మినమినలాడు. దే. ఆ. కిరి. మినమినయని
మెఱయు: మినుకు-మినుకుమినుకు మను-
మినుకు మినుక్కుమను-మినుక్కురను-మిను
మినుకను, మిలమిలలాడు.
మినహాయింపు. వా. వి. తగ్గింపు, తీసివేత. వ్యవ
కలనము. (మైనస్.—)
మిను. దే. వి. (రూ-మిన్ను, విను-విన్ను)
అకాశము: చూ, సురవర్త్రము.
మినుకు. దే. వి. రూ-మిన్ను. 1. కిరణము.
రామా. 6, ఆ. 42: చూ, హాసనము. 2;
2. తాలిబొట్టు: చూ, భూషణము. 2; 3. చిన్న
బంగారునాణెము. పాండు. 4, ఆ. 165:
చూ, లోహము. 1; 4. మినుకు మినుక్కు
మనుకాంతి: చూ, మినుకు. 1. (అమే)డితమం

దు మినుమినుకు.); ఆ. కిరి 5: చూ, మిన
మినలాడు.

మినుకుజేడియ. ద్వ. వి: చూ, సరస్వతి. పాండు.
5, ఆ. 171. [జేం, ఆం. 20]

మినుకుతెరువరులు. దే. వి. బ: చూ, జేలుపు.
మినుకుమినుకుమను. దే. ఆ. కిరి: చూ, రూ-
మినుకు. 5.

మినుకుమినుక్కుమను. దే. ఆ. కిరి.—పై.—
మినుకులదణి. ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1.

మినుకులబరణి. ద్వ. వి. త్రియితనుపు. పాండు.
5, ఆ. 185: చూ, నూర్వడు.

మినుకులయిక్కు. దే. వి.—పై.—అచ్చు-
కిష్కిం, కాం. 31.

మినుకులు. దే. వి. బ. రూ-మిన్నులు. 1: చూ,
వేదము; 2. వాక్కు: చూ, శబ్దము. 2.

మినుక్కురను. దే. ఆ. కిరి: చూ, మినుకు. 5. వసు.
4, ఆ. 128.

మినుగులు. దే. వి: చూ, రూ-మిడుగులు.

మినుచూలు. దే. వి. నభస్వంతుడు: చూ,
వాయువు. [చూ, భక్త్యము.

మినువపోక. ద్వ. వి. (మినుము+పోక):

మినుమినుకను. దే. ఆ. కిరి: చూ, మినుకు. 5.
ఉ, హరి. 5, ఆ. 166.

మినుము. దే. వి. 1. (సం).—కాకాండోలము,
కురువిందము, ఘన, మాషము. తద్వి. —కా
రుమినుము-కాముమినుము. (సం). —కల్వాణి,
కాం భో జి, కుల్మాషము-కుల్మాసము,
కృష్ణవృంత, మహాసహ, మాషపర్తి, యవ
కము-యావకము, హయపుచ్చి. (“చూ,
హయపుచ్చి”); ఆం. 2: చూ, ధాన్యము.
మినువాకతోబుట్టువు. ద్వ. వి: చూ, శూద్రు
డు. సాంబ. మా. 3.

మినుసికగలాడు. ద్వ. వి. వోమకేసుడు. ఆం,
భా. ప్రి. 37: చూ, శివుడు.

మినుసిగవేల్పు. ద్వ. వి: చూ, మినుసికగలాడు. మినుకులచేదువరి. దే. వి: చూ, బ్రాహ్మణుడు.

మిన్ను. వై. వి. 1. ఒకానొకనగ: చూ, భూషణము. 2; 2.=నుణి: చూ, రత్నము. 1;

3. చవిత్తరఘటిత శ్రేష్ఠవాదకము; విణ.

4: చూ, శ్రేష్ఠము.

మిన్నంచుట. జా. ఉచ్చాంగుట. “మిన్నందివేగఁగైకొని.” పారి. 1, ఆ. 77. [క్షారక

మిన్నక. దే. అవ్య. తూష్టిపర్థకము; ఉరక-మిన్ను. దే. వి: చూ, రూ-మిను.

మిన్నుకొలకు. ద్వ. వి. ఆకాశగంగ. రామా. 5, ఆ. 19: చూ, నది.

మిన్నుమన్ను. ద్వ. వి: చూ, ద్యావాపృథువులు.

మిన్నువాక. ద్వ. వి. రూ-మిన్వాక: చూ, మిన్నుకొలకు. [చూ, శివుడు.

మిన్నువాకతాలుపు. ద్వ. వి. గంగాధరుడు: మిన్నువిరిగిమీదబడుట. జా. ఆపత్తు తటస్థిం చేట. “ఇప్పుడేమి మిన్నువిటిగి మీదబడునని యెన్నుకొనుచు.” (ధర్మజ రాజనూయము.) [తాలుపు.

మిన్నేటితాలుపు. దే. వి: చూ, మిన్నువాక మిన్నేటు. దే. వి: చూ, మిన్నుకొలకు. పాండు. 1, ఆ. 148.

మిన్వాక. దే. వి.—వై.—నీలా. 2, ఆ. 76.

మిమ్మటము. దే. విణ: చూ, మిక్కిటము. పాండు. 5, ఆ. 275.

మిర. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ)=మేర. మర్యాద, హద్దు: చూ, నీను. 1.

మిరాశీ. వా. వి. రూ-మిరాసీ. 1. స్వల్పతీరుప గలభూమి. “మిరాశీయానాములు”; 2. పారంపర్యముగ వచ్చినసాత్తు.

మిరాసీ. వా. వి.—వై.—

మిరిమిడి. దే. వి: చూ, తళతళ. 1.

మిరియము. వై. వి.=మరీచమ్. రూ-మిరెము—

మిర్యము: చూ, శ్యామము. 2. తద్వి.—చేలువమిరియము, తోకమిరియము.

మిరియాలు. అం: చూ, కటుకములు.

మిరెప. వై. వి. మిరెపచెట్టు; మిర్చి, [ఇదిద్వివిధము.—పొట్టిమిరెప, పొడుగుమిరెప (ఎత్తి మిరెప.) [వృక్షము.

మిరెపకాండ్ర. ద్వ. వి. ఒకముండ్లచెట్టు: చూ, మిరెపకాయ. ద్వ. వి. బృహస్పరీచము.

మిరెము. వై. వి.=: చూ, రూ-మిరియము.

మిర్చి. వై. వి: చూ, మిరెప.

మిర్చిట్లు. దే. వి. బ: చూ, రూ-మిటుమిట్లు. అచ్చ. యు, కాం. 183.

మిర్యము. వై. వి.=: చూ, రూ-మిరియము.

మిటిమిటి. దే. వి. 1: చూ, మించే. 1: ఆం. పద. సుర. 45; 2: చూ, తళతళ. 1. ఆం, పద. సుర. 22.

మిటు. దే. విణ. మిటుమిట్లుగలది. భాగ. 8, స్కం. 722. (ఆమ్రేడితమందు మిటుమిటు.)

మిటుమిట్టులు. దే. వి. బ. (మిట్లు + మిట్లు.) (కన్నులు) మిక్కిలి మిట్టుటలు: రూ-మిర్చిట్లు-మిటుమిట్టు.

మిటుమిట్టు. దే. వి. బ.—వై.—

మిటుమిట్టుగొను. దే. అ. కి. కన్నులు మిక్కిలిచెడరు. పు. 1, ఆ. 99: చిరుతలుకవియు, చిరుతలుకృమ్ము, చిరుతలుపాటు.

మిట్టు. దే. వి. 1. ఉన్నతభూమి: చూ, భూమి. 1; విణ. 2. ఉన్నతము: చూ, సోగ.

మిట్టుచోపు. దే. వి. ఊర్ధ్వదృష్టి.

మిట్టెడు. దే. వి: చూ, శిఖరము.

మిలమిల. దే. వి. 1. అధికకాంతి. పసు. 4, ఆ.

23: చూ, వెలుతురు. 1; 2. మెదలుట యం

దగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ;

3. మెలగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. ఉ. పారి. 3, ఆ. 27: చూ, హూహూ.

మిలమిలన. దే. వి. మినమినలాడుట. (విణ. మిలమిలని.)

మిలమిలలాడు. దే. ఆ. కి. (మిలమిలలు + ఆడు):

చూ, మినమినలాడు. అచ్చ. నుం, కాం. 22. మిలాయించే. వా. స. కి. కలుపు.

మిలు. వై. వి. బ. = మిన. రూ. - మిలు. చేపలు.

సాం. స్థా. 12: చూ, మత్స్యము. 1.

మిల్లి. దే. వి. రూ. - మిల్లి. మిక్కిలి చిన్నగఁగ

టె: చూ, పాత్రము. 6-౧౧.

మిల్లు. వా. వి. మర, యంత్రము, మిషను.

మివులు. దే. అ. కి. చూ, రూ. - మిగులు. (మట్టుమీటుటకు. - కళా. 7, ఆ. 80.)

మిశ్రకావ్యము. అం: చూ, కావ్యములు.

మిశ్రణము. సం. వి. ఆ. న. కలుపుట.

మిశ్రదధి. సం. వి. ఇ. న. కలపు: చూ, స్తన్యము.

మిశ్రద్విగుపు. అం. మిశ్రద్విగుపునవిశేషణంబే కాంతంబై విశేష్యం బమహద్వాచకంబైన చో సేకవచనమేయగు. [గించే. 1.

మిశ్రమగు. మి. ఆ. కి. కలయు: చూ, మేళ

మిశ్రమము. అం. ప్రసిద్ధకథకుఁగొంత కల్పితము చేర్చుట: చూ, వస్తువు. 2.

మిశ్రము. సం. విణ. 1. కలిసినది: చూ, సంస్కృతము 1; అం. 2: చూ, తాళజాతులు (తాళము); 3: చూ, గమకములు; 4: చూ, కవజభాషలు; 5: చూ, జాతికిరీయలు; 6: చూ, సమాసములు (సాంస్కృతికము, ఆచ్ఛికము, మిశ్రము అని సమాసములు తిరివిధము).

మిశ్రలక్ష్మీప్రయోగము. అం: చూ, తంత్రములు.

మిశ్రసంధి. అం. అచ్చేనకుపాల్లుగాని, పాల్లునకు అచ్చేగాని పరమగునపుడు పచ్చేసంధి.

మిశ్రసమాసము. అం. తత్సమాంధ్రంబులు కలసినది. “ముక్కంటిబలము.”: చూ, సమాసములు.

మిశ్రతము. సం. విణ. 1: చూ, మిశ్రము. 1;

అం. 2: చూ, ప్రచారములు. [ధించే. 3.

మిశ్రకరించే. సం. స. కి. కలుపు: చూ, సం

మిశ్రబ్రాహ్మణులు. అం. 1: చూ, కన్యాకుబ్జులు (శుక్లయజుర్ను కాణ్వాశాఖా ఋగ్వేదులు ఆశ్వలాయనులొక కొందఱు కలరు.);

2: చూ, ఉత్కలలు. (శుక్లయజుర్వేదులు.

మాధ్యందినశాఖవారు.) [చూ, సదాప.

మిశ్రేయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆడవిసదాప:

మిశ్రేయము. సం. వి. ఆ. పుం. - వై. -

మిష. సం. వి. ఆ. న. కపటము: చూ, నూత్నము. 2.

మిషను. వా. వి. మర, యంత్రము, మిల్లు.

మిషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జలామాంసి*: చూ, మాంసి. 1.

మిన. దే. వి. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1. (ఆ మేడితమందు మినమిన. - కళాం. 2, ఆ. 61.)

మినమిన. దే. వి. మెలమెలయందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, హూహూ.

మినమినను. దే. అ. కి. కాంతిగలదియగు: రూ. - మినమినమును.

మినమినమును. దే. అ. కి. - వై. -

మిసి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మిషి.*;

2. ఓమము: చూ, యవాని. 1; 3. మధుర:

చూ, సదాప*; ఇ, ఈ. స్త్రీ. ఇ, పుం.

4. అడవిసదాప*: చూ, సదాప; దే. వి.

(1) మిసికల్లు అను చేప. హంప. 4, ఆ.

187: చూ, మత్స్యము. 1.

మిసికల్లు. దే. వి: చూ, మిసి. (1)

మిసిమి. దే. వి. 1. నూతనకాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2: చూ, నవనీతము. పాండు. 1,

ఆ. 213; 3. మృదుత్వము: చూ, నుకుమారము.

మిసిమింతుఁడు. దే. విణ. అలసినవాఁడు. హరి.

ఉ. 7, ఆ. 225: చూ, శాంతుఁడు. 3.

మిసిమింతురాలు. దే. విణ. అలసినది, శాంతి
 రాలు. హరిశ్చ. 3, ఆ. 140: చూ, స్త్రీ.
 మిసుఖ. దే. అ. కి: చూ, సలించే.
 మిహి. దే. విణ. 1: చూ, శైవ్యము. స్వా.
 4, ఆ. 28; 2: చూ, మిసిమి 3; 3. నవము.
 ఆం, భా. తృ. 23: చూ, హాస; 4. నటన,
 పచరణ: చూ, వర్తనము. 1
 మిహిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మంచే: చూ, హి
 మము.
 మిహిరాణుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.
 మిహిరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నూర్పుడు.
 మిల్లిందము. సం. వి. ఆ. పుం. తుమ్మెద: చూ,
 పట్టదము.
 మిల్లితము. సం. విణ. = మెలిక. 1. పేనబడినది;
 2. కలిసినది: చూ, మిశ్రము. 1.
 మిల్లి. దే. వి. 1: చూ, రూ-మిల్లి; వా.
 2. హాసము: చూ, మిల్లింతలు.
 మిల్లింతలు. వా. వి. బ. దగా. హాసము. “మి
 ల్లింతలు చేయుచున్నాడు”: చూ, పంచన.

మీ

మీ. దే. విణ. వృత్తియందు మీదుకబ్బమునకు
 మీదివర్ణములోపింపగా మిగిలినరూపము.
 (దీనికిపరుషములు పరములగునపుడు సుగాగ
 మంబగు. “ఉ. మీగడ, మీజెయి మొ.)
 మీగండ్రమెకము. ద్వ. వి. (మీదు+కన్న
 లు+మెకము) ఊర్ధ్వలోచనము: చూ, శర
 భము. [మింగడ:
 మీగడ. ద్వ. వి. (మీదు+కడ) చూ, రూ-
 మీగడపెరుగు. ద్వ. వి. మంగళ్యము, శ్రీఘ
 నము: చూ, స్తవ్యము.
 మీగాలు. దే. వి. (మీదు+కాలు) 1. పాదో
 పరిభాగము: చూ, హజ్జే; పా. 2. దీనికి
 ఉపమానములు:—తొజేలు.

మీజెయి. ద్వ. వి. (మీదు+జేయి) కఠో
 పరిభాగము, పెడచేయి: చూ, హస్తము.
 మీదికిదువ్వు. దే. స. కి: ఎగదువ్వు, పైకే
 దువ్వు.
 మీదికిబాగ్రు. దే. అ. కి: ఎగబాగ్రు.
 మీదికెత్తు. వా. స. కి: ఎగవెత్తు, ఎత్తికొను,
 ఎత్తు, పైకెత్తు. (సం).—అభ్యుద్ధరించే,
 ఉత్సాదించే, ఉద్ధరించే.
 మీదిగాలి. దే. వి. కించులికము-కించులుకము:
 చూ, వాయువు. [రసాక్షి: చూ, సాక్షి.
 మీదిసాకిరి. ద్వ. వి. (మీదు+సాకిరి) ఉత్త
 మీదు. దే. వి. 1. పరము: చూ, మోక్షము.
 1; 2 ఉపరిభాగము: ఆపరము ఉత్తరము.
 ఊర్ధ్వము. (అవ్య).—ఉపరి, ఉపరిష్టాత్తు.
 (తే).—ఉత్పరము, ఎగుదల, ఎగువ, పయి-
 పై; 3. భవిష్యత్కాలము. స్వా. 3, ఆ.
 134: చూ, సాంపరాయము. 3; 4: చూ,
 ముడుపు. 3; 5: చూ, ముడుపు. 1.
 మీదుచూచేవాడు. దే. విణ: (సం).—
 ఉత్పశ్యుడు. [3, ఆ. 158.
 మీదుమిక్కిలి. దే. విణ. కడుమిక్కిలి. విజ.
 మీట. దే. వి. ఏతపుమానికిరిందియరభాగము.
 (ఏతపుమానిమీది యరభాగము మునస.)
 మీటింగు. వా. వి. కూటమి, సమావేశము, సభ.
 మీటు. దే. వి. 1. ఉద్దేశికము: చూ, విజృంభ
 ణము; 2. పెంపు. య. 2, ఆ. 120: చూ,
 హెచ్చే. 2; విణ. 3. అధికము: చూ,
 హేరాళము; స. కి. 4. ఎగజిమ్ము, ఉత్తే
 పించు; వా. 5: చూ, పొడుచే 2; 6: చూ,
 పొడుచే. 6; 7. (వీజే పిడేలు లోనగువాని
 తంతులుగోరుతో) మీటించు; 8. (రూపా
 యలు లోనగునాణ్యములను గోరుతో) మీ
 టించు.
 మీధము. సం. విణ. విడువబడిన మూత్రము:
 మూత్రితము: (చూ, మూత్రము. 1.)

మీద. దే. వి. నలికండ్లపాము: చూ, సర్పము.

మీనకేతనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మ

భుండు. [చూ, మత్స్యము. 1.

మీనడింభము. సం. వి. అ. పుం. ఒకచేప:

మీనము. సం. వి. అ. పుం.=మిలు. 1. చేప:

చూ, మత్స్యము. 1; అం. 2: చూ, రానులు.

మీనరము. సం. వి. అ. న: చూ, మొసలి.

మీనరూపర్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=మీనురూపు

రిక్క, రేపతి: చూ, రిక్క.

మీనవల్లంకి. వై. వి.=మీనవల్లికా. నీటికుడికి

మత్స్యములను బట్టెడు ఒకానొకపక్షి. (రూ-

మీనుల్లంకి-మీనువల్లంకి): చూ, వర్తిక.

మీనవల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=మీనవల్లంకి

— వై.—

మీను. వై. వి.=మీన.చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

(హల్లు పరమగుచో ఇందలి యుత్వము

నకు వికల్పంబుగ బోపంబగు. “తనువు

మీనోపవల్పు.” భార. ఆది. 3, ఆ. 89.)

మీనురూపురిక్క. వై. వి.=మీనరూపర్ష. రేప

తీనక్షత్రము: చూ, రిక్క.

మీను మొసలిసిడెంబులమేటి. ద్వ. వి: చూ,

మన్మభుండు. సాంబ. దేవ. 8.

మీనుల్లంకి. వై. వి.=మీనవల్లికా: చూ, వర్తిక.

(పురుషోత్తమ కవీయము)

మీమాంస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (విచారణ)

కర్మవ్రతిపాదక శాస్త్రము: చూ, ఉపవి

ద్యలు; అం. 2; చూ, విద్యలు; 3: చూ,

కళలు; 4: చూ, వేదోపాంగములు.

మీమాంసకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, అపూ

ర్వవాది. [మీమాంస. (2)

మీమాంసలు. అం: ఉత్తరమీమాంస, పూర్వ

మీలు. దే. అ. కి. 1: చూ, వర్ధిల్లు. అం, భా.

త్వ. 99; 2: చూ, సంపదించు; 3. కడచు:

చూ, సను. 3; స. కి. 4. అతికృమించు:

చూ, చాటు. 9.

మీలుట. దే. వి: చూ, ఉర్వయము.

మీలవొంగ. ద్వ. వి: చూ, మీనవల్లంకి.

మీలనము. సం. వి. అ. న. 1. కనుమూయుట;

అం. 2. ఒక యర్థానికారము: చూ, ఆలం

కారము. 3. (చూ, మీలితము.)

మీలముచ్చే. ద్వ. వి: చూ, మీనవల్లంకి.

మీలవల్లంకి. ద్వ. వి.=మీనవల్లికా—వై.—

మీలితము. సం. వి. 1. మూయబడినది: చూ,

స్థితము; అం. 2: చూ, ఆలంకారము. 3.

(సామ్యమువలననైన భేదము దెలియకుంట్.

“ఉ. సహజశోణములైన నీచరణముల లాక్ష

గానబడదు:”)

మీలినేళము. అం: చూ, తంత్రములు.

మీలు. వై. వి. బ: చూ, రూ—మిలు.

మీషడ. ద్వ. వి: చూ, రూ—మీగడ. పంచ.

వేం. 1, ఆ. 590.

మీస. దే. వి.=శ్రమశ్రు. రూ—మీసము: చూ,

శ్రమశ్రు. [యొక్క యేర్పాటు.

మీసకట్టు. దే. వి (మీసము + కట్టు) మీసము

మీసము. దే. వి.=శ్రమశ్రు: చూ, రూ—మీస.

అని. 3, ఆ. 44. (తద్వి.—అరపమీసము.)

మీసర. వై. వి.=మృగశీర్ష. జోబిలిరిక్క: చూ,

రిక్క. (4, ఆ. 119.

మీసరము. దే. వి: చూ, శ్రేష్ఠము. శకాం.

మీసాలపైదేనియల్. జా. అల్పసుఖము. “మీ

సాలపైదేనియల్.” స్వా. 2, ఆ. 65.

“మీసాలపైదేనియ, లానలపుంజంబులిట్టి

యైశ్వర్యంబుల్.” (కుచోపాభ్యాసము.)

మీసాలబువ్వ. జా. పైకిపటారము. లోపల

లోటారము. (మీసాలపైదేనియతోగూడిన

బువ్వపట్టింమేకొని బయటకువచ్చి మీసములు

దువ్వుకొనుచు పెరుగుజిడ్డును వర్ణించుట)

ము

ము. దే. అప. 1. అమహత్తులకును, మహన్న పుంసకములకును పృథమైక విచనమునందు వచ్చెడు పృథ్వీయము. “డుమువులు” పృథ మా విభక్తి. “వనము, అపత్యము, కళత్రము” మొ; విణ. 2. వృత్తియందు మూడుశబ్దము నకు ఆదేశముగావచ్చెడి రూపము. “ము క్కాక, ముజ్జేగము.” మొ; 3. ముందుశబ్దము నకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. “ముంగడ, ముంజెయి.”; 4. నెట్ట నానుట ప్రస్తావనమంబులు. “ఉదా.— నెట్టన- నెట్టనము, అక్కటిక, అగ్గలిక, ఈ రన, అచ్చిక, అటమట, అరమర” మొ. నెట్టనాదులు వీనికి మువర్ణముతోడ నొక రూపము; మువర్ణకము లేక యొకరూపము; 5. కుశాదులకు (ము) లోపంబు, “కుశ, దర్భ, కుండ, పనస” మొ.

ముంగ. పై. విణ. 1. మూక. (రూ-మూఁగ- మూవ-మూఁక- మూకు- మూగి.): చూ, మూఁగవాఁడు. 1; దే. వి. 2. ఎన్నులసౌపు. ముంగడ. ద్వ. వి. (ముందు + కడ) 1. ముందు చోటు, ఎదురు. వచ. వేం. 1, ఆ. 765; చూ, ముందర. 1; 2. పూర్వకాలము, ముందు, తొలి: చూ, మొదలు. 4.

ముంగతనము. వా. వి: చూ, మార్గము.

ముంగమురము. దే. వి. (ముందు + కయి + ము రము.) ముంజేత ధరించెడు కటక విశేషము. (రూ-ముంగమురాము-ముంగమురారి-ముంగయిమురారి-ముంగమురము-ముంగమురారి-ముంగమురుగు-ముంగమురువు-ముంగమురారి) చేతినగ: చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨౩).

ముంగమురారి. దే. వి.—పై.—

ముంగమురారి. దే. వి: చూ, ముంగముగము.

ముంగయిమురారి. దే. వి.—పై.—

ముంగర. దే. వి. రూ-ముక్కర. అడ్డబాస. పను. 5, ఆ. 122: చూ, భూషణము. 2. ౯-(౫)(ముంగెర-ముక్కెర అని కొందఱు). ముంగల. ద్వ. వి. (ముందు + కలసు) 1: చూ, రూ-ముంగడ. 1—2; దే. ద్వి. 3. పురార్థ పురోర్థము: చూ, మొగి. 4.

ముంగలి. దే. విణ. 1. ముందునడచేనది; 2: చూ, ముందునడచేవాఁడు. నిర్వ. 6, ఆ. 146; 3. మీఁదటి. కాశీ. 5, ఆ. 161.

ముంగలు. దే. ఆ. క్రి. ముందునడచే.

ముంగాము. దే. వి. 1. పొట్టముగామడచిన లాటాకుమట్ట; (ముంగముఅనివాడుక) 2. బెల్లము మొదలగువాని నించిన బరువులో సగము.

ముంగాముచీర. ద్వ. వి. అడువారు కట్టుకొనెడు ఒకరకము నారచీర: చూ, వస్త్రము.

ముంగామురము. దే. వి: చూ, రూ-ముంగమురము.

ముంగామురారి. దే. వి.—పై.—

ముంగామురుగు. దే. వి. (ముందు + కయి + మురుగు)—పై.— (చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨౩).

ముంగామురువు. దే. వి.—పై.—

ముంగాలు. దే. వి. (ముందు + కాలు) పృథవము: చూ, హజ్జే.

ముంగి. దే. వి: చూ, రూ-ముంగిస.

ముంగిమూసానమ్మ. వా. విణ. మాటలాడనిది: మూఁగిమూసానమ్మ.

ముంగిలి. దే. వి. (ముందల + ఇల్లు) 1. నలు చేదరమునకు నడిమిచోటు. అని. 1, ఆ. 42; 2. నలుచేదరపుచోటు: అంకణము, అంగళ, అంతస్తు, కట్టు, తొట్టికట్టు, లంక, లోపరి. (సం).—(అప్య).— అ; (వి). అ, అమ్, అంగ

ణము—అంగనము, అజిరము, ఇయాంసము, ఉత్థానము, ఉ, కత్తు, కలంపిక, కలాచిక, చత్వరము, జలగుల్మము, జామ, జ్యోత్స్నము, పాంగణము. (“చూ, సదనము. 1.”);

3. నడిమిచోటు: చూ, స్థానము. 1.

ముంగిన. దే. వి. రూ—ముంగి. (సం).—కోశరము, కౌశికము, సమము, పింగళము.

తద్వి. —ఉరముంగినకు. — (సం). —పంచకము (“చూ, పంచకము. 2.”)

ముంగినమాను. దే. వి. ముంగినరూపుగల మనసచివరి: చూ, మనస.

ముంగురులు. ద్వ. వి. (ముందు + కురులు)

1. నొసటిపై గునిసియాడెడు ఉంగరపు నెండుకలు, భ్రమరకము, విజ. 1, ఆ. 108: చూ, నెండుక. 1; పా. 2. వీనికి ఉపమానములు. —ఇంద్రనీలములు, తుమ్మెదలు, చీకటి, నాచే, నీలమేఘము.

ముంగేలు. దే. వి. (ముందు + కేలు): చూ, ముంజేయి. [ము. స్వా. 6, ఆ. 114.

ముంగైమరారి. దే. వి: చూ, రూ—ముంగమర

ముంగొంగు. దే. వి. (ముందు + కొంగు) చెఱుగుకొన. అని. 1, ఆ. 42: చూ, రూ—మునిగొంగు.

ముంగొంగుపసిడి. జా. (ముంగొంగు బంగారము, కొంగుపసిడి.) ముంగొంగున నున్న బంగారమువలె సులభముగా నభీష్టమును తీర్చునది. “ముంగొంగుపసిడి శ్రీగంగతాయి.” (కవికర్ణరసాయనము); “ముంగొంగు బంగారంబవై” (ధర్మజరాజసూయము); “బుధకోటికెగొంగుపసిండి.” (విజయవిలాసము); “ముంగొంగుపసిండిగాదె.” (సారింగధరచరిత్ర.); “మాటముంగొంగు బంగారు మూటమాకు.” (రసికజనమనోరంజనము.)

ముంగొన. ద్వ. వి. (ముంపు + కొన) ముందటికొన. రామా. 2, ఆ. 80.

ముంగోపము. మి. వి. (ముందు + కోపము) రూ—ముక్కోపము, ఓర్పులేక తటాలునవచ్చే కోపము. ఉ, రా. 3, ఆ. 7: చూ, రోపము. [చువాడు: ముక్కోపి.

ముంగోపి. మి. వి. ఓర్పులేక తటాలున కోపింముంగోలు. దే. విణ. (ముందు + కోలు) మొదటిది, పార్శ్వమికము.

ముంచే. దే. పేర్. 1. మునుగెజేయు: రూ—మునుచు; స. కిర్. 2: అద్దించే, అద్దు.

ముంచేకొను. దే. స. కిర్. ఆకర్షించుకొను: చూ, మొగరించే.

ముంజకేళుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

ముంజము. సం. వి. అ. పుం. 1. ముంజేగడ్డి. బానిక: చూ, తృణము. 1; అం. 2: చూ, దర్భలు.

ముంజి. వై. వి. 1.—మాంజి. బ్రహ్మచారికట్టుకొనెడు ముంజదర్భ మొలతొడ్డు, గడ్డిమొలతొడ్డు: చూ, నూత్రము. 1; 2: చూ, ముంజె.

ముంజికాడు. ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మచారి.

ముంజియ. దే. వి. లేతతాటికాయలోని గిజ్జెరు. రూ—ముంజె: చూ, రుంజే. 2.

ముంజె. దే. వి.—పై.—

ముంజెమొలనూలు. ద్వ. వి: (సం) అష్టీలము, ఆదర్శము.

ముంజేయి. ద్వ. వి. (ముందు + చెయి) (రూ—ముంజేయ్యి—ముంజే—ముంజేయి) ముంగేలు, పృకోష్ఠము: చూ, హస్తము.

ముంజేయ్యి. ద్వ. వి.—పై.—

ముంజెరము. ద్వ. వి. (ముందు + చెరము): చూ, రూ—ముంజెరము.

ముంజే. ద్వ. వి: చూ, రూ—ముంజేయి.

ముంజేయి. ద్వ. వి.—పై.—

ముంజేయి యాడిన మోచేయి యాడును. లో.

“ముంజేయును నాడెనేని మోచేయాడున్.”
(కుచేలోపాఖ్యానము.)

ముంజోరు. దే. వి. (ముందు + చోరు) చోరు
ముందటిభాగము. కొడిగ: చూ, వాచోరు.
ముంటజీల్చు. వా. స. కిరి: పొంజో-పోజో-
పోజో.

ముండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బోడతరము*:
చూ, హపుష; దే. వి. (1): చూ, ముండమో
పి; వా. (2): చూ, అంకులాడి. “అంకుముం
డ.”: చూ, స్వైరిణి; (3). తలవెండుకలు
తీయించుకొన్న అడుది; (4). మగడుచేసిపో
యిన అడుది; 5: చూ, వేశ్య.

ముండకము. అం: చూ, ఉపపత్తులు.

ముండనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వపనము. 1;
2: చూ, సంగక్షణము.

ముండము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తల: చూ,
శిరము. 1; 2. మొండెము: చూ, మొండెము.
ముండమోపి. దే. వి. (నైధవ్యము నొందినది
ముండ): చూ, విధవ.

ముండమోయు. దే. ఆ. కిరి. 1. నైధవ్యము
నొందు; 2: చూ, వ్యర్థముగు.

ముండరి. దే. విణ. (ముండలు + అరి) వేశ్యా
సంగమశీలుడు: చూ, వైశికుడు. 1.

ముండరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కదంబపుష్ప,
ముండలిక*.

ముండలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

ముండలు. దే. వి. బ. వేశ్యలు: చూ, వేశ్య.

ముండి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, మంగలి.
1; 2: చూ, బోడతరము.*.

ముండితము. సం. విణ. పరివాపితము, బోడి:
చూ, వాపితము. 1.

ముండితుడు. సం. విణ. (రూ—ముండుడు)
1. తల బోడియైనవాడు; 2. తలగొలుంగు
బడినవాడు.

ముండిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ముండి. 2.

ముండుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: రాహుగి
హము: చూ, రాహుపు. 1; 2. ఒకరక్క
సుండు: చూ, రాక్షసుడు. 1; విణ. 3: చూ,
బోడ. 1; 4. తెగినకాళ్ళు చేతులు లోనగు
నవి కలవాడు.

ముండ్రము. దే. వి: చూ, మొండెము.

ముండ్లకంచె. దే. వి. అలప: చూ, వెలుగు.

ముండ్లగుంపు. దే. వి. 1. ముండ్లసాద: చూ,
నితాగిము; 2. లంజెలనమాహము: చూ,
వేశ్య.

ముండ్లడొంక. వా. వి: చూ, ముండ్లగుంపు. 1.
ముండ్లపంది. దే. వి. రూ—ములుపంది. ఏదుపంది,
శల్యము: చూ, నూకరము.

ముండ్లమండ. దే. వి: చూ, ముండ్లకంచె.

ముండ్లముస్త. వా. వి: చూ, శుండ. 5.

ముండ్లయ్యచ్చిత. దే. వి. —పై.—

ముంత. దే. వి. 1. జోడ్డవెలవంటి మానిపాత్ర
ము, నంద: చూ, పాత్రము. 6; 2. మానిక:
చూ, నేరు. 1.

ముంతలాగ. దే. వి. మూతికికట్టుటకు కాల్చి
ముంతలోవేసిన మిరెపకాయలలాగ.

ముంతమామిడి. దే. వి. అగ్గిబీజము*: చూ,
మామిడి.

ముందర. దే. వి. గూ—ముందర. 1. పురోభా
గము: ఎదురు, తల, తిరుగుమొగము, తొడ
రు, బరివారె, ముంగడ—ముంగల, ముందు,
మునుము—మున్ను, మొకము—మొగము—
మోము, మొగదల, మోల. (సం).— అగ్గి
ము, అభితము, అభిఘ్రము, ఇ, పురోభా
గము. (అవ్య).—అగ్గిత, అభి, ఆ, ఆజ్;
2. పూర్వకాలము: చూ, మొదలు. 4;
3. ఆరంభము: చూ, మొదలు. 1.
ముందరడుగువెనుకవెట్టు. దే. ఆ. కిరి: చూ,
వెనుదీయు. ఆం, భా. తృ. 105.

ముందరి. దే. వి. చూ, రూ-ముందరి. 1-2-3.
(ఎదురునకు. —కళా. 3, ఆ. 119.)

ముందరికాళ్లకు బందములుజేయుట. జా. రా.
బోవుదానికి అడ్డుచెప్పట. “ముందరికాళ్లకు
బందాలుజేయుట యెంచెవరినేని ముందుగా
నిన్నుఁజెప్పి చెప్పవలయును.” (ధర్మజరాజ
నూయము.)

ముందరిమాను. దే. వి. అరిగనిలుపుటకై అడ్డ
ముగా గట్టఁబడినమాను.

ముందరి. దే. వి. (ముందు+తల): ఆవుదల-
బొదల. [రించే.

ముందిడుకొను వా. స. కి. (సం) పురస్క-

ముందు. దే. వి, ది: చూ, ముంగడ. 1-2-3.

ముందునడచేవాడు. వా. వి: ముంగలి. (సం)

అగ్గితస్సరుడు, అగ్గిసరుడు, అగ్గిము-
డు, అగ్గిసరుడు, అగ్గిముడు, పుష్ప-
రుడు, పురోగముడు, పురోగామి, పురో-
గుడు, పరిష్కరుడు, పాగ్గిసరుడు.

ముందుపడు. ద్వ. అ. కి. ముందగు; మునుకొ-
ను-మున్నోను, మునుచే, మునుపడు.

ముందువెనుకలు. దే. అన్య. ఎడతెగక: చూ,
సదా.

ముంపు. దే. వి. 1. ముంచుట. రామా. 6, ఆ.
రిరి: ముటుగుడు; 2. గుంపు: చూ, సమా-
హము. [8, స్కం. 513.

ముంపుగొను. దే. అ. కి: దాటుకట్టు. భాగ.
ముకద్దమా. వా వి. గాగ్రిమవ్యవహారము: రూ-
మొకద్దమా. [కాబిలా.

ముకాబిలా. వా. వి. సంప్రతింపు: రూ-మొ-
ముకాసా. వా. వి. పన్నులేకుండఁగ నియ్య-
బడినగాగ్రిము. రూ-మొఖాసా.

ముకు. వై. వి. రూ-ముక్కు. 1. నాసిక: చూ,
రూ-ముక్కు. 1; 2. చక్రీముక్కు, చంచు-
పు: చూ, రూ-ముక్కు. 2; 3. చేనుమొన:
చూ, స్తనము; అ. కి. 4. రూ-ముక్కు. శ్వాస

విగఁబట్టు; జే. అ కి. 5: చూ, నశించే; వా.
6. శ్లేష్మదేరికమున ఊపిరాడకశ్వాసింపు.

ముకుందము. సం. వి. అ. న. 1. ఎట్టిదామర:
చూ, సహస్రసత్యము; 2. రూ-కుందము.
పాలంక్య-పాలుక్య, సంధురువు: చూ,
రాజాహము; 3: చూ, పాదరసము; 4. ఒకా-
నొకమణి: చూ, రత్నము. 1; అం. 5: చూ,
నిధులు; 6: చూ, జన్యతాశములు.

ముకుందుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.
ముకుంగోళ్లు. ద్వ. వి. బ (రూ-ముక్కుంగోళ్లు-
ముక్కుంగోళ్లు-ముకుంగోళ్లు) నానాపుట-
ము: చూ, ముక్కుఁజేయు. [4, ఆ. 272.

ముకుంగోళ్లు. ద్వ. పి. బ. —వై. —కాశీ.
ముకుఁజేయు. ద్వ. వి. —వై. —

ముకుందాదు. ద్వ. వి. (ముకు+తా) వా
ధము: చూ, రూ-ముక్కుందాదు.

ముకుటము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-మ-
కుటము; దే. వి. (1). రూ-ముక్కుటము.

నారమడి, నారచీర, మైము: చూ, పస్త్రము.
ముకుదూలము. వై. వి. ముక్కునడిమియొముక,
రూ-ముక్కు దూలము, ముక్కుకంబిము:-
చూ, శల్యము. 1.

ముకుదొమ్మి. ద్వ. వి. ఒక చేప: చూ, మత్స్యము. 1.
ముకుటంతి. వై. వి. ధేనువులకు వైశ్యముచే

నాసారంధ్రములందుఁగలిగెడు కేశావృత
పిండరూపవ్యాధి. (దీనిని నేకరించి యుం-
చుకొని మఱియొకదానికి ఆవ్యాధి కలుగు-
నప్పుడు తన్ని వారణార్థము దీనిఁగొని బడిసి
వేయుదురు.) హరి. పూ. 2, ఆ. 143.

ముకురము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ముకు-
రము, అబ్దుము, ఆత్మదర్శకము, ఆత్మధర్మము,
ఆదర్శనము, ఆదర్శము, కర్మరము, కర్మ-
ము, కర్మరము, కురువిందము. (తె). —అద్ద-
ము, గ్లాసు; 2. పొగడ, మకురము*: చూ,
పకుళము; 3. మల్లెపువ్వు, మకురము: చూ,

హసంతి. 2; 4. కుమ్మరిలాతము: చూ,

మకురము. 4.

ముకులి. అం: చూ, నుషిరవాద్యములు.

ముకుష్కము. సం. వి. అ.పుం:చూ, మకుష్కము.

ముకుళము. సం. వి. అ. పుం, న. 1.=మొగడ-

మొగ్గ. రూ-మకుళము: చూ, మొగ్గ. 1;

పుం. 2. అభినయ హస్త విశేషము (అయిదు

వేర్లను కొనలుకూర్చి పట్టినది): చూ,

వ్యంజకము. 1; అం. 3: చూ, అసంయుత

హస్తములు; 4: చూ, సంచారీభావమున

బుట్టినదృష్టులు; 5: చూ, ఆవర్తరూపములు.

(అశ్వశాస్త్రములోనివి.)

ముకళస్యస్తికము. అం: చూ, నృత్తహస్తములు.

ముకుళించే. సం. అ. క్రి.=ముడుగు. 1: చూ,

ముడుచే 1; అం. పేర్. 2. మొగుడ్చు.

ముకుళితము. సం. వి. ముకుళించినది: ముదిరితము.

ముకుళీభవించే. సం. అ. క్రి:చూ, ముకుళించే. 1.

ముకులకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మకులకము*.

ముక్క. దే. వి. తునుక: చూ, శకలము. 4.

ముక్కంటి. దే. వి. (మూడు+కన్ను) త్రిలో

చనుడు: చూ, శివుడు.

ముక్కంటిచెలి. దే. వి. త్యోంబకసఖుడు.

కుబేరుడు: చూ, శ్రీమడు.

ముక్కంటిమేక్క. ద్వ. వి. ఉత్తరభద్రపదా

నేత్రత్రయము: చూ, రిక్క.

ముక్కంటితల. దే. వి. శివునిశిరస్సు: (సం)-ఉ.

ముక్కంటితలపువ్వు. ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ,

హిమాంశువు.

ముక్కంటితొలిపట్టి. దే. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

ముక్కంటిపండు. దే. వి. కొబ్బరికాయ.

ముక్కంటి పండుల మెక్కెడు దిండీడు. ద్వ.

వి: చూ, ముక్కంటితొలిపట్టి.

ముక్కంటిమల. ద్వ. వి. కైలాసము: చూ,

పర్వతము. (వృషభము. 1.

ముక్కంటియావు. దే. వి. అచ్చుటెద్దు: చూ,

ముక్కంటియమ్ములపొది. ద్వ. వి: చూ, సముద్రము.

ముక్కంటియిల్లు. దే. వి: చూ, ముక్కంటిమల.

ముక్కంటివెలది. దే. వి: చూ, పార్వతి.

ముక్కంటిసొమ్ము. దే. వి: చూ, సర్పము. వేం,

అం. 102.

ముక్కండి. దే. వి. (మూడు+కాండి.) 1. అనే

మలకు ఒక పెట్టున తగిలెడివ్యాధి. సాంకృ

మికామయము: ముంగడి, ముడిచే; 2. దుక్కి

చోలించి ఆహారమునకు పోవునపుడు అగక

లన్నిటి నొక్కచోపోగుచేసి యొక్కటిగా

జేర్చి నిలిపినట్టియావరకలకాండ మొత్తము.

ముక్కద్దము. వై. వి. (ముక్కు+అద్దము): చూ,

సులూచనము. (డపకన్ను.

ముక్కన్ను. దే. వి. (మూడు+కన్ను) మూ

ముక్కపురుగు. ద్వ. వి. తవుటిపురుగు: చూ,

సస్యసంహారి (పురుగు).

ముక్కర. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముక్కర.

ముక్కరమాను. దే. వి. పుల్లిరుసుతిరుగుచట్టము.

ముక్కరము. ద్వ. వి. (ముక్కు+కారెము):

చూ, ముక్కుగోళ్లు.

ముక్కర. ద్వ. వి. (ముక్కు+తొయి) రూ-

ముక్కర, అడ్డబాస: చూ, భూషణము. 2.

ముక్కలిపీట. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముక్కాలి

పీట. [ముక్కున

ముక్కన. దే. వి. మూడుకుంచములు: రూ-

ముక్కాక. ద్వ. వి. మూడుకాకలసనాహారము.

ముక్కాని. ద్వ. వి. (మూడు+కాని) మూ

డుకానులు.

ముక్కారు. ద్వ. వి. (మూడు+కారు)

1. మూడుకారులు; 2: ముక్కారుపంట,

తొలుకారు.

ముక్కారుపంట. వా. వి: చూ, ముక్కారు. 2.

ముక్కాలిపీట. ద్వ. వి. (మూడు+కాలు+

పీట) రూ-ముక్కాలిపీట. మూడుకాళ్లు

మర్చిన యెత్తుబల్ల: చూ, సింహాసనము.

ముక్కాలు. దే. వి. (మూడు+కాలు)

1. మూడుకాళ్లు; 2. మూడుసాతికలు.

ముక్కాలుగడియ. ద్వ. వి. త్రిపాదస్థితిక.

ముక్కిడి. ద్వ. వి. (ముక్కు+ఇడి)ముక్కు-
పోయినవాడు: చూ, విగుడి.

ముక్కిడి. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ముక్కు. వై. వి. 1: రూ-ముకు. (సం).

గంధనాలి, గంధనవా- గంధనావా-
ఘోరణ, ఘోరణము, ఘోరి, ణ,
తనభద్ర, నభము, నస, నాసిక. తద్వి —
౧. ఈగముక్కునకు. — తొండము; ౨. ఏనుఁ

గుముక్కునకు. — తొండము. (సం) తుండ-
ము; ౩. గుట్టపుముక్కునకు — (సం)ఘోరణ,

పోర్ణము; ౪. చేపముక్కునకు. — త్రోటి;

౫. చేప్పటముక్కునకు. — చేప్పటముక్కు.

(సం) అపటిట-అపటిటము, అపనాలు, అప-
భృటి, సతనాసిక; ౬. పందిముక్కునకు. —

పందిపీట, పందిముక్కు, పందిమూతి,

ముట్టియ-ముట్టె; ౭. పక్షిముక్కునకు. — తొం-

డము, తోటి. (సం) చంచువు, తుండము;

౮. బుట్టముక్కునకు. — డొట్టముక్కు, బుట్ట

ముక్కు: (“చూ, సదినము. 2.”) 2: చూ, చుకు, 2;

బ ౩. చేనుమొన: చూ, స్తనము; అ. కి. 4: చూ,

రూ-ముకు. 4; దే. అ. కి. 5: చూ, రూ-

ముకు. 5; వా. 6: చూ, రూ-ముకు. 6.

“శిశువు ముక్కుచేందెను.”

ముక్కుగమ్మి. వై. వి: చూ, ముక్కుపోగు.

ముక్కుగోళ్ళు. ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-ముకు-

గోళ్లు.

ముక్కుజెఱు. ద్వ. వి: రూ-ముకుజెఱు,

ముకుగోళ్లు-ముకుగోళ్లు-ముక్కుగో-

ళ్ళు-ముక్కుగోళ్ళు. (సం) నాసాపుటము.

ముక్కుదాడు. ద్వ. వి: రూ-ముకుదాడు.

(సం) నాథము: చూ, నూత్రిము. 1.

258

ముక్కుబట్టుకొనికూర్చుండుట. జా. జపము

చేయుచుకూర్చుండుట. “ముక్కుబట్టు

కొనికూర్చున్నట్టి.” రామా. 8, ఆ. 182.

ముక్కుకంబము. ద్వ. వి: చూ, ముకుమాలము.

ముక్కుకొయ్య. ద్వ. వి. బాదాకనుడు: చూ, వేసరి.

ముక్కుకొలికి. ద్వ. వి: (సం) — సుంబాషధము,

చర్చితము.

ముక్కుకోతెలు. జా. చిక్కులుకెట్టుట. “అను

చున్ నైతులు ముక్కుకోతెలకు లోనై

ముక్కుగొడిక్కులేకునికెన్.” (ధర్మజ

రాజనూయము.)

ముక్కుటము. దే. వి: చూ, రూ-ముకుటము. (1)

ముక్కుతెవులు. ద్వ. వి. ముక్కుపోగు: చూ,

క్వాసము. 1. [క్షము.

ముక్కుదాడిమ. వై. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృ

ముక్కుమాలము. వై. వి: చూ, రూ-ముకు

మాలము. [చూ, శకుంతి (పక్షి.)

ముక్కుపూచెడు. ద్వ. వి. ఒకరకముపూచెడు:

ముక్కుపై వేలువేసికొనుచు. జా. ఆశ్చర్యపడు

చు. “యెంతిటివారును ముక్కుపై వేలు

వేసికొనరు.” (ధర్మజరాజనూయము.)

ముక్కుపొడి. వా. వి. పొడుము, ముక్కుపొ

డుము. (సం) నస్యము.

ముక్కుపొడుచు. వా. వి. — పై. —

ముక్కుపోగు. ద్వ. వి. ముక్కుగమ్మి: చూ,

భూషణము. 2-౯. [వృక్షము.

ముక్కుముంగర. ద్వ. వి. ఒకఅడవిచెట్టు: చూ,

ముక్కుమొగము: జోడక. జా. మొగమోటమి

ఆలోచింపక. “ముక్కుమొగంబుం జోడ

కటుచుట్టుచు బొమ్మనెదేల.” విజ. 3, ఆ. 30.

ముక్కులు. దే. వి. బ. 1 చూచకములు: చూ,

ముక్కు. 3; బ. 2. చీరు, మిక్కిలి చిన్ననూ

కలు: చూ, శంబుకము; 3: చూ, భక్ష్యము.

కాశి. 7, ఆ. 186.

ముక్కువిఱచుట. జా. ఇష్టపడకపోవుట, ఆక్షే

పించుట. “బాంధవులు ముక్కువిరువం, బు
తులివేసరంగళత్రంబులు వేసరింప.” (కవి
కర్ణరసాయనము.) [రూ-ముక్కున.
ముక్కున. ద్వ. వి. (మూడు+కుంచేము): చూ,
ముక్కురు. దే. అ. కి. అజ్ఞానమునుపొందు.
ముక్కుర. వా. వి. రూ-ముంగర: చూ, భూప
ణము. 2. [పురములు.

ముక్కుటిక. ద్వ. వి. (మూడు+కొటిక) త్రి
ముక్కును. దే. అ. కి. (మును+కొను) ముం
దుకొను.

ముక్కుమ్మమెకము. ద్వ. వి. (ముందు+కొమ్మ
మెకము): బిళ్లదున్న, మను-మన్ను, మను
బోతు, మనుబిళ్ళ. (సం).—బుశ్యము—
బువ్యము. తద్వి.—అడు బుశ్యమ్మగము
నకు.—(తే).—మను పెంటి. [ప.1-10.

ముక్కుటికలకంటు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. అం.
ముక్కుణము. మి. వి. (మూడు+కొణము):
చూ, త్రిభుజము.

ముక్కుపము. మి. వి: చూ, రూ-ముంగోపము.
ముక్కుపి. మి. వి: చూ, రూ-ముంగోపి.
ముక్కుల. దే. వి. (మూడు+కొల): చూ,
త్రిదండము. 1—2.

ముక్త. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.—ముత్తెము. రూ-
మాక్తికము: చూ, రత్నము. 1; 2. అంకు
లాడి: చూ, నైరిణి; విణ. 3. ముక్తినొంది
నది; 4. విడువబడినది: చూ, హీనము. 3.
ముక్తకంచుకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ని
ర్ముక్తము.

ముక్తకము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, కరయం
త్రము; అం. 2: చూ, మహాకావ్యము.

ముక్తపదగ్రస్తము. అం: చూ, అలంకారము. 3.
(విడిచినపదమే యవ్యవధానముగా మరల
మరల పట్టుట. “ఉదా.—మేరుధరాధర
ధీరా । ధీరాశ్వాపందకర.”; “వానికీర్తి
లోకమాకృపించే, మించేను మించేలేజం

బు, జంబునదీజంబాలంబుంబోలుడనుకాంతి
చే నాతడురంజిల్లు, జిల్లుల్పడఁజేయు మడ
నుని గర్వంబురూపు, రూపుమాపు శత్రుయ
శంబుల నాతనిశక్తి.” (చూ, హేతువు. 2.)
ముక్తసరి. వా. వి. రూ-ముక్తసరు: చూ,
సంగ్రహము. 2.

ముక్తసరు. వా. వి.—పై.—
ముక్తాయంపు. దే. వి. 1: చూ, ముగింపు; వా.
2. వాద్యముతోను ఆటతోను గూడిన (ము
క్తాయంపు) పాట; 3. పాటనెనుకవాద్యము.
ముక్తావళి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. ముత్యాల
దండ: చూ, హవళిక. 2 (భూషణము.
2. ౬-(3౯))

ముక్తాసనము. అం: చూ, ఆసనములు.
ముక్తాస్ఫోటము. సం. వి. అ. పుం. ముత్తెపుం
జిప్ప: చూ, శుక్తి. 1.

ముక్తాహారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముక్తావళి.
ముక్త్యరు. వా. వి: చూ, స్వతంత్రాధికార
మును పొందిన వాడు.

ముక్త్యరునామా. వా. వి. అధికారపత్రము.
ముక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. =మగితి-ముత్తి. 1: చూ,
సదాగతి. 2; 2. విడుపు: చూ, విమోచనము.

ముక్తిచతుష్టయము. అం: సామీప్యము, సాలో
క్యము, సారూప్యము, సాయుజ్యము. (4)
ముక్తిత్రయము. అం. జీనన్ముక్తి, విదేహముక్తి,
కృమముక్తి (3). [ముక్తిచతుష్టయము.

ముత్తులు. అం. 1: చూ, ముక్తిత్రయము; 2: చూ,
ముఖకిరీయలు. అం: భుగ్నము, వ్యాభుగ్నము,
ఉద్వాహము, విధుతము, వివృతము, వినివృ
త్తము. (6)

ముఖచపల. అం: చూ, వృత్తము. 1. (కందపద్య
భేదము లాటింటిలోనొకటి) (చూ, కంద
ము. 3) [చూ, వారవారణము.

ముఖతాగణము. సం. వి. అ. న. కవచభేదము:

ముఖము. సం. వి. అ. న. 1 = మొగము: చూ, వదనము. 2; 2. నోరు: చూ, వదనము. 1; 3. నాట: చూ, శబ్దము 2; 4: చూ, నిస్సరణము. 1; 5. ఉపాయము: చూ, వెరవు; 6. ప్రియత్నము: చూ, సన్నాహము. 2; అం. 7: చూ, ముఖసంధి; 8. (మొగము): చూ, అక్షణాంగములు. (పురుషునికీ—ముఖము పూర్ణచంద్రసమమయినదానశర్మశీలుడగు. కరాళమయిన దరిదుర్దగు. హయవక్త్రమయిన దుఃఖదరిద్రములనుభవించును; 9. (మొగము): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (స్త్రీకి.—నిర్మలమై పూర్ణచంద్రసమమైన రాజవత్సయగు. రక్తిమగల్గిన భాగ్యవతియగు. పద్మసమమై నునుపుగలిగిన సుఖవతియగు. వికృతమయినను ఎండియున్నను విధవయగు. చక్రమువలెనున్నను గుఱ్ఱపుమొగమైనను దుర్గంధముగలిగినను దరిదుర్దాలగు. పెద్దపులిమొగమైన దానియగు. ణోమములును మొటిములును గలిగి నదురు మొగమును మించియున్నను వేలుచున్నను దుర్లక్షణియగు. నోరు పెద్దదియైన మగనిజెంపును.)

ముఖములు. అం. ఈశాన, తత్సరుష, వామదేవ, సద్యోజాత, ఆఘోరములు. (5)

ముఖరజ్జువులు. అం. (వాగ్): ఉత్తిష్టము, శిధిలము, ఉత్తరవతి, మందము, వైహాయసి, విక్షిప్తైకకరము, అర్థకంధరము, సమము, ఉత్తీర్ణము, నిభక్తము, అతుష్టిష్టతలము, ఉద్భ్రతము, వ్యాగూఢము, గోకర్ణిక. (14)

ముఖరము. సం. విణ. 1 = మొగం. మోగగు నది, ధ్వనితము: చూ, రవణము. 2; 2. అసంబద్ధ వచనములాడునది.

ముఖరుండు. సం. విణ: ఆబద్ధముఖుండు, అసత్కుండు, అహతుండు, దుర్ముఖుండు, వంచకుండు. (తె).—కల్లరి, కల్లరీండు, జేల్లికాండు,

టక్కరి, టకళికాండు, తాబోటు, డబ్బులు—డబ్బులు—డబ్బులకాండు, బొంకరి, బొంకులాండు, రజోలాండు. తద్వి.—

(తె)—పుట్టుకల్లరి (“చూ, వంచకుండు.”)

ముఖవాచన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ. పుం, న. కర్పూరాదివాచన: చూ, వాచన. 1. ప్రేతె. ముఖపీణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ మొగపీణ: చూ, ముఖశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ = మొగశాల—మోసల. 1. తలవాకిటిపోవడి: చూ, సదనము 1; వా. 2: చూ, మొగవాకిలి. 2.

ముఖసంధి. అం. (ఆరంభదీక్షములచే ముఖసంధి): చూ, నాటకసంఘలు (సంఘలు).

ముఖస్తము. వా. సం. అవ్య: ముఖముఖి. (తె). ఎట్టయెదురు, చేక్కనియెదురు.

ముఖముఖి. వా. సం. అవ్య. (ఇ)—పై—ముఖస్తము. సం. వి. అ. పుం. కీత: చూ, వారిలాంఛనము.

ముఖ్యకళాపాఠ్యము. అం: ౧. సద్యోజాతముఖమునఁబుట్టిన చంచత్పుటతాళము, ౨. వామదేవముఖమునఁబుట్టిన చర్చపుట తాళము, 3. ఆఘోరముఖమునఁబుట్టిన పట్టుతాళపుత్ర తాళము, ౪. తత్సరుషముఖమునఁబుట్టిన సంఘద్యేవకతాళము, ౫. ఈశానముఖమునఁబుట్టిన యుద్ధపుటతాళము. (5) (ఈ యైదింటియందే 96 తాళములుఁబుట్టి 101 తాళమయ్యెను): (చూ, జన్యతాళములు).

ముఖ్యము. సం. విణ. గామిడి: చూ, కైవ్యము. ముఖ్యాంశము. అం: చూ, పద్వ్యంశములు.

ముఖ్యుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పృథానుండు. 3. ముగండి. దే. వి: చూ, ముక్కండి. 1.

ముగము. వై. వి. = ముఖమ్. (చూ—మొగ—మొగము—మోము.) మూతి: చూ, వదనము. 1.

ముగతి. దే. వి: చూ, పతిపత్ని.

ముగింపు. దే. వి: చూ, సమాప్తి. 1. స్రదాగతి. 2.

ముగితి. వై. వి. = ముక్తి. య. 2, ఆ. 44: చూ

ముగియిక దే. వి. చూ, ముగింపు.

ముగియు. దే. అ. కి. 1: చూ, మరణించే.
అం, భా. తృ. 87; 2. అయిపోవు: చూ,
సరిపోవు. 3; పే. 3. ముగించే.

ముగుద. వై. వి.=ముగ్ధా. 1. ఆడుది. రాఘు.
3, ఆ. 85: చూ, స్త్రీ; 2. పండ్రెండేండ్ల
పర్యంతమైన వయసుగల ఆడుది: చూ,
స్త్రీ; విణ. 3. తెలివితక్కువది.

ముగురు. దే. స. బ. మూడుశబ్దమునకు మహాస్మ
హత్యర్థక బహువచనాంతాదేశము: రూ-
ముగ్గురు-మువురు-ముగులు-మువ్వురు-మూ-
గురు-మూవురు.

ముగులు. వా. స. బ. —పై.—

ముగ్గు. దే. వి. ఒకానొకచేట్టు: చూ, వృక్షము.

ముగ్గు. దే. వి. 1. రూ-ముగ్గు. ఇల్లుఅలికినపిమ్మ
ట ముత్యములు లోనగువానితో లతాద్యా
కారముగా చేయు అలంకరణము: చూ, రంగ
వల్లి; వా. ఆ. క్రి. 2. కాయపండు, కాయఫలించే.

ముగ్గుటినిగూర్చెను ముండదయ్యము. లో. (పెం
డ్డికొమారునికిన త్రి — పెండ్లికొమార్తెకున త్రి—
పాఠోహితునకున త్రి. వీరి సంభాషణలనడుమ
బాకావాడు బాకాపట్టుట. అను చిత్రకథ
దీనికి ముడిపెట్టుచేందురు.) “ముగ్గురం,
గూర్చునె ముండదయ్యమని కుందిరి.” (రామా
భ్యుదయము. 5, ఆ. 146.) [రూ-ముగురు.

ముగ్గురు. దే. స. బ. (మూడు+గురు): చూ,
ముగులు. దే. స. బ. —పై.—

ముగ్గులు. వా. వి. బ: చూ, చిక్కులు. 1.

ముగ్గొయ్య. దే. వి. (ముందు+కొయ్య) 1. అగ్ర
పండము; 2. గండు, గడ్డు, గడుసు. (సం).
అసంభాష్యత, అసంభాష్యము, అసాధ్యత,
అసాధ్యము, పృచండము.

ముగ్గు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=ముగుద. ముద్దియ,
ముదిత. స్వీయాంతర్భేద విశిష్ట నాయికా
విశేషము. (ఉదయించుచున్న యౌవనము

నముగలది. పండ్రెండేండ్ల వయస్సుగలిగి
యౌవనోదయమందుచున్నది: చూ, స్వీయః
(చూ, యౌవన భేదములు); విణ. 2.=ముద్దు..
చేక్కనిది: చూ, హృద్యము; 3. తెలివితేనిది:
స్థా. 2. 3; 4. కొత్తది: చూ, కారదము. 5.
ముగ్గుడు. సం. విణ.=ముద్దుడు, గోల: చూ,
ముద్దుడు.

ముచిక: ద్వ. వి. రూ-ముచ్చిక. కొబ్బరి తాటి
మామిడిలోనగువాని తోడిమక్కింది బిల్ల.
(కాయపండిన వెంటనే రాలిపోవుట కను
వుగ విభాజ్యకణముల బిల్లనంటియుండును.)
ముచికకుడికి. వా. వి. చిట్టచివటకు, అంతమునకు.

ముచికుందుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
బ్రహ్మ. 1. [చూ, హసంతి 2.

ముచుండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱపల్లె *:
ముచ్చి. దే. వి. 1: అంచలవాడు, జీనిగిరివా
డు. (సం). ఆలేఖ్యకృత్తు, కృణువు, చిత్రకరు
డు, చిత్రకారుడు, చిత్రకరుడు, చిత్రకృత్తు,
రంగాజీవుడు. (“రూ-రంగాజీవుడు.”);
అం. 2: చూ, కిల్లులు.

ముచ్చిక. ద్వ. వి. (ముందు+సిక): చూ, రూ-
ముచిక (సంధినివర్ణవికారము).

ముచ్చిచ్చే. ద్వ. వి. (మూడు+చిచ్చే).

త్రేతాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1. [మార్దు-
ముచ్చిముమ్మాటికి. జా. తప్పనిసరిగా మూడు
ముచ్చిరి. దే. విణ. 1. కోపి: చూ, రోషణు
డు; 2. శోకమునొందినవాడు; 3. దుఃఖము
నొందినవాడు: చూ, విమసుడు.

ముచ్చిరితనము. దే. వి. మనోవ్యధ: చూ, విపత్తు.

ముచ్చిరు. దే. అ. కి. చూ, శోకించే.

ముచ్చిలకా. వా. వి. రూ-ముచ్చిలికా. 1: రయి
తు భూమిఖామందునకు వ్రాసియిచ్చెడుసాగు
షరతుపత్రము: కదపా; 2. ఉభయవాదుల
నడుమపుట్టెడు ఒడంబడిక.

ముచ్చిలి. దే. వి. పెడతలయందలిగుంట: ముచ్చి
లిగుంట (చూ, అపటువు).

ముచ్చిలించే. దే. స. కి. రూ-ముచ్చిలించే.

దొంగిలించే: చూ, సడపు.

ముచ్చిలిగుంట. దే. వి: చూ, ముచ్చిలి.

ముచ్చిలికా. వా. వి: చూ, రూ-ముచ్చిలికా.

ముచ్చిలిపాటు. ద్వ. వి. కునికిపాటు, పరిమాల: చూ, స్వప్నము. 2.

ముచ్చిలు. దే. స. కి. రూ-ముచ్చిలు: చూ, రూ-ముచ్చిలించే. [ద్వగులము.

ముచ్చివుక. దే. వి. (మూడు+చివుక): ముచ్చె. వై. వి.=మోచక. 1: చూ, పార్శ్వ. ముచ్చెబంగారు. వై. వి: చూ, బేగడ.

ముచ్చెలక. వా. వి. (మూడు+చెలక) దుగులముబేడ.

ముచ్చెవాడు. ద్వ. వి: చూ, మాదిగ.

ముచ్చే. దే. వి. (ముడి+పూస) 1: చూ, ముడి పూస; (సంధినివర్ణవికారము); 2. తిగ: చూ, మూడు. [187: చూ, మత్స్యము. 1.

ముచ్చేంగి. దే. వి. ఒకచేప. హంస. 4, ఆ.

ముచ్చేట. దే. వి. 1. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2; 2. గునగున: చూ, సల్లాపము; 3. పేరము. వసు. 4, ఆ. 9: చూ, స్నేహము; 4. కోరిక. ఉ, రా. 8, ఆ. 178: చూ, వాంఛ; వా. 5. అల్లికతోఁగూడిన సికముడి, ముచ్చేటముడి: చూ, సిక. 2.

ముచ్చేటకాడు. దే. విణ. కోరికగలవాడు. పంచ. వేం. 4, ఆ. 442.

ముచ్చేటపడు. దే. ఆ. కి. కోరు. కళా. 3, ఆ. 101: చూ, వాంఛించే.

ముచ్చేటముడి. వా. వి: చూ, ముచ్చేట. 5.

ముచ్చేటలాడు. దే. ఆ. కి: చూ, ముచ్చేటించే.

ముచ్చేటించే. దే. ఆ. కి. 1. —పై.—; వా. 2. సమాచారమును చెప్పి.

ముచ్చేట్లు. దే. వి. బ. (మూడు+చోట్లు) 1. మూడుప్రదేశములు: చూ, స్థానము. 1;

వా. 2 భార్యాభర్తలుగాని తదితరులు గాని అనురాగముతో నాడుకొనెడు సంభాషణాదికము. “అచ్చేట్లు ముచ్చేట్లు చెప్పకొనమేన్నార.”

ముచ్చేసుడుగు. వై. ఆ. కి. (ముడుగు+ముడుగు) మిక్కిలిముడుగు. భో. 4, ఆ. 165; కై. 3, ఆ. 112. [మూడుచేపలములు.

ముచ్చేపలము. దే. వి. (మూడు+చేపలము) ముచ్చేవుక. వా. వి: చూ, రూ-ముచ్చివుక.

ముచ్చే. దే. వి. 1: చూ, ముచ్చే. 2; 2. రూ-ముచ్చే. దొంగ: చూ, హారకుడు. 1; 3. అరటిపువ్వులోని కాడ. (ఇదే స్త్రీకే సరము) దొంగ: చూ, రూ-ముచ్చే. 2.

ముచ్చాకము. ద్వ. వి: ఇరాటు-ఈరాటు, నల్లిగ, పండెండు, పదిరెండు, బార-బారా, రెండాలులు. (సం).—జగతి, ద్వాదశకము. (“చూ, రెండాలులు.”)

ముజ్జిడ్డు. వా. వి. తెలిపికానిచిక్కు, ఇబ్బంది.

ముజ్జెరా. వా.వి. 1. తిరిగిరావలసిన పైకములోన గునది; 2. పెత్తనదారీమదరా. [ఉద్యోగి.

ముజ్జేముదారు. వా. వి. లెక్కలను పరిశీలించే ముజ్జేగము. ద్వ. వి. మూడుజేగములు.

ముర్ఖాలబాహ్మణులు. అం: చూ, కపూరియె బాహ్మణులు.

ముటము. దే. వి. రూ-ముటము. ముద్దపిడుక: చూ, శుష్కగోమయము (పిడుక.)

ముటాలు. వా. వి. బ. పంటకట్టియలు: చూ, సమిధ.

ముట్టబడు. ద్వ. ఆ. కి. ఎత్తుపడు, బలహీన మగు. భో. 6, ఆ. 188; నిర్వ. 4, ఆ. 76: చూ, పలియు.

ముట్టడము. వై. వి.=ముద్రిణ. (దే. అని శ. ర.) 1. నిర్బంధము, కట్టు: చూ, హతము. 2; 2. ముట్టడి: చూ, యుద్ధము.

ముట్టడి. వై. వి.=ముద్రణ. (దే. అని శ. ర.):

చూ, ముట్టడము. 2. బి. 3, ఆ. 190.

ముట్టడించు. దే. స. కి. (కోటలోనగువాని)

ముట్టడివేయు: చూ, సంరోధించు.

ముట్టణము. దే. వి: చూ, రూ-ముట్టడము.

(ముట్టడికి.—భాగ. 10, స్కం. పూ. 1533.)

ముట్టనీయకుండును. అం: చూ, చిహ్నములు.

ముట్టించు. దే. పే. 1. ముట్టజేయు, 2. కాల్య:

చూ, దహించు; 3. రగుల్పు: చూ, రవులుచు.

ముట్టికాళ్ళవాడు. దే. విణ: చూ, సంజ్ఞావు.

ముట్టికాళ్లు. దే. వి: చూ, మడికాళ్లు.

ముట్టికోలు. వా. వి: చూ, రూ-ముట్టుకోలు.

ముట్టియ. దే. వి: చూ, రూ-ముట్టె.

ముట్టు. నే. వి. 1. ఆడుదానిరజస్సు, ముట్టు

నెత్తురు: చూ, రేతస్సు. 1; 2 తాకుడు.

భార. శల్య. 1, ఆ. 337: చూ, స్పర్శము. 1;

3. కొఱచుట్టు: చూ, సాధనము. 2,

విణ. 4. ముట్టుది: చూ, రజస్వల; స. కి.

5: చూ, స్పృశించు; 6. శత్రువులనుదాకు.

నిర్వ. 7, ఆ. 48: చూ, స్పృశించు; 7. మ

ర్మముదాకు. చూ, స్పృశించు; 8: చూ,

ముట్టడించు. నిర్వ. 6, ఆ. 14; 9. కడము

ట్టు. నిర్వ. 3, ఆ. 33: చూ, సరిపోవు. 3

ముట్టుకట్ట. వా. వి. ముట్టుగూడనికట్ట: చూ,

అంటుకట్ట.

ముట్టుకొను. దే. స. కి. 1: చూ, ముట్టడించు.

నిర్వ. 3, ఆ. 6; 2. ఆక్రమించు: చూ,

మొగరించు; పే. 3. ముట్టుకొలుపు.

ముట్టుకోలు. దే. వి: చూ, ముట్టడము. 2.

ముట్టుకోలుగొను. దే. స. కి. రూ-ముట్టుకో

ల్లాను: చూ, ముట్టడించు.

ముట్టుకోలుపట్టు. దే. స. కి. రూ-ముట్టుకో

ల్పట్టు.—వై.—(రామా. 6, ఆ. 249.)

ముట్టుకోలుపఱచు. దే. స. కి.—వై.—

ముట్టుకోల్లాను. దే. స. కి: చూ, ముట్టడించు.

(సా. 3, ఆ. 166.) [3, ఆ. 168.)

ముట్టుకోల్పట్టు. దే. స. కి.—వై.—(సా.

ముట్టుగోడ. ద్వ. వి. అండగోడ, తన్నుగోడ:

చూ, మఱుగుగోడ.

ముట్టుత. దే. వి: చూ, ముట్టు. 4.

ముట్టునీళ్లు. ద్వ. వి. బ. బహిష్ట యయిన ఆడు

ది నాలవనాడుచేయు స్నానము: చూ,

స్నానము. 1; (తద్వి.—మాటునీళ్లు: చూ,

స్నానము. 1.)

ముట్టుపడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, సంతాపించు.

ముట్టుపాటు. ద్వ. వి: చూ, సంకటపాటు.

ముట్టుమోకాళ్లవాడు. వా. వి: చూ, సంజ్ఞావు.

ముట్టుసందు. దే. వి. వెలుపలకు పోవదారిలేని

సందు: చూ, మార్గము. 1.

ముట్టె. దే. వి. రూ-ముట్టియ. 1. పం: ముక్కు:

చూ, ముక్కు. 1—2; 2. పశ్చాదులమూతి,

ముట్టెచేప. దే. వి. 2. కచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

ముట్టెకోలు. వా. వి. నిదానములేనితోందర.

ముట్టెమెకము. ద్వ. వి: చూ, పంపి.

ముట్టెమోపు. దే. వి. కార్యనిర్వాహకసమా

యము. (శ. ర.)

ముట్టెనది. వా. వి: చూ, ముట్టుత.

ముట్టచేవిక. దే. వి. ముట్టువాండుగింజెడియిల్లా

(గది): చూ, సవనము. 1. (ముట్లగది.)

ముట్టుడిగినది. వా. వి. నిష్కళ (స్త్రీ): చూ, (స్త్రీ),

ముతా. వా. వి. 1. కొన్ని గ్రామములు కలిసిన

సంస్థానము; 2. జనులగుంపు: చూ, సమూహము.

ముడత. వా. వి: చూ, మడత. 3.

ముడి. దే. వి. 1. గింధి, చెట్టులోనగువాని

ముడి: చూ, మడుత; 2. దారములోనగు

వానిముడి: గంటు. (సం).—గింధి,

3. వెండుకలముడి. సా. 1, ఆ. 124. గం

టు, దుయుముడి—దూముడి—దూయుముడి.

(సం).—కేశకలాపము, గింధి: చూ, సిక. 1;

తద్వి. — (రాజేలముడికి. — చూ, సిక. 1.)

4. రూకలముడి: గంటు; 5: గొంతుముడి. (సం). — కంఠముడి; 6. ఎద్దుమూఁపురము.

“ముడిగిబ్బు.”: చూ, స్కంధము. 1;

7. కలహము: చూ, యుద్ధము; 8. ముడివలె

చాసెడి కొన్ని చాల్లుల రూపాంతరము.

“తాముడి, నాముడి, మాముడి.”; 9. సంధి:

చూ, సాప్తపదీనము; 10: చూ, రూ-ముడి;

విణ. 11. ఖండముకానిది: అఖండము;

12. వికసించనిది.

ముడికాఁడు. దే. విణ. 1. ధూర్తుఁడు: చూ,

పంచముఁడు; 2. దంభశూరుఁడు: చూ,

శూరుఁడు. 3; 3: చూ, సంధాయముఁడు.

ముడికాళ్లవాఁడు. దే. వి: చూ, ముట్టికాళ్ళవాఁడు.

ముడికాళ్ళు. దే. వి: కంగటికాళ్ళు, ముట్టికాళ్ళు.

ముడికొక్కు. దే. వి. ఒకానొకపురుగు: చూ,

సస్యసంహారి (పురుగు). [చూ, వాయువు.

ముడిగాలి. దే. వి. రూ-ముడిగాలి, అపానము:

ముడిగిబ్బు. దే. వి. అఁబోతు: చూ, వృషభము. 1.

ముడిగొను. దే. స. కి: చూ, ముడుచు.

ముడిచె. దే. వి: చూ, ముక్కడి. 1.

ముడికట్ట. వా. వి: విత్తనాలకట్ట.

ముడినువ్వులు. వా. వి. బ. పప్పుచేయనినువ్వులు.

ముడిబట్ట. ద్వ. వి. అంచుకమ్మలులేనిబట్ట: చూ,

వస్త్రము.

ముడిబొమ. దే. వి. ముడివడ్డబొమ.

ముడియ. దే. వి. 1; చూ, మూట. రామా.

6, ఆ. 230; 2: చూ, పందెము. 1.

ముడియవిడుపు. దే. వి. రూ-ముడియవిడ్పు.

ముడియవిడుచుదొంగ: చూ, హాళముఁడు. 1.

ముడియవిడ్పు. దే. వి. — పై. —

ముడివడు. ద్వ. ఆ. కి. 1. ముడిగలదియగు;

2: చూ, సంధించు. స్వా. 3, ఆ. 34;

3. పెనగొను: చూ, వెంటిగొను; 4. అతిశ

యించు: చూ, సందడించు; 5. కలుగు: చూ,

సంభవించు.

ముడివాటు. ద్వ. వి. ముడివడుట.

ముడివెట్టు. దే. స. కి. 1. ముడివేయు. స్వా.

5, ఆ. 94; వా. 2. భార్యాశర్తలకు ముడి

వెట్టు; 3. పుస్తకట్టు; 4. లంకెవేయు.

ముడివేయు. దే. స. కి. — పై. —

ముడివేయుట. జా. వాచమునకు బట్టముడివైచి

పరిశీలించుట. “ముడియ వైవంగపమ్మ

మొన వారసించిన శూరత్వమున వెన్నుఁ

జొవఁడనుచు.” (పాండు. 1, ఆ. 63.)

ముడుంబ (బా). వా. వి. 1. చిక్కు, తకరరు;

2. ఉమ్మడి. “ముడుంబా వడలలేదు.” (ఉ

త్తరచర్కాచలలోవాడుక.)

ముడుంగఁబాటు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, ముడుఁ

చు. 1. పై. 2, ఆ. 119.

ముడుంగు పై. ఆ. కి: = ముకుళ. (రూ-మును

గు-మున్లు, మొగ్గున్లు.) 1. — పై. — సా.

2, ఆ. 30; 2. తన్లు: చూ, సుగ్గు. 9;

3: చూ, సంకోచించు. పను. 2, ఆ. 44;

4. చేప్తులుడుగు: చూ, వెఱుగువడు.

ముడుంగుదామర. ద్వ. వి. (రూ-ము. ఁంగుఁ

దామర-మొగడఁదామర): చూ, హొత్తిదామర.

ముడుఁచు. పై. కే. 1. = ముకుళ. ముడుంగఁ

జేయు. పను. 3, ఆ. 161: చూ, సుగ్గు.

8; 2: ముడివెట్టు. (ఈ మర్థమావచారికము),

గంటువెట్టు, ముడిగొను, ముడివేయు.

ముడుకు. దే. వి: చూ, మోకాలు. జం, పదా-

నర. 74.

ముడుచు. దే. స. కి: చూ, సుగ్గు. 8.

ముడుచుకొను. దే. ఆ. కి: చూ, సంక్షేపించు.

ముడుచుట. దే. వి. ముడివేయుట: రూ-ముడుచుట.

ముడుత. దే. వి. 1: కంతి, కడింది, కణుపు—

కనుపు-కన్ను, కొడుపు, గంటు, గనుపు,

గుబ్బ, చిట్టియ-చిట్టె, బుడిపి-బుడ్డి, బొడ

ప, బోటు, ముడి. (సం). — కాండసంధి,

కుటి, గడుపు, గొంధి, వర్వము, పర్వరీణ

ము; 2. వస్త్రపునెటి: చూ, వళి. 2; 3. కడు
పుమిడివళి: చూ, వళి. 1.
ముడుతపడు. దే. అ. కి: ఉగ్గుపడు.
ముడుపరి. దే. వి. (ముడుపు + ఆరి) ముడుపు
పట్టినవాడు.
ముడుపు. దే. వి. 1. (శుభకార్యాదుల ఆరంభ
మునందు) ధనమునుండిచి మిడుకట్టిన మూట:
మిడు, ముల్లియ-ముల్లె; 2. ధనము: చూ,
హిరణ్యము. 3; వా. 3. దేవతాదుల నుద్దేశించి
చెల్లించెడి ధనాదికము: మిడు, ముల్లియ-
ముల్లె.
ముడుము. దే. వి: చూ, ముడుప.
ముడును. దే. వి. 1. ఎముక: చూ, శల్యము. 1;
2. గింఘిణి: చూ, శల్యము. 1;
3: చూ, ముడ్డిపూస.
ముడేకము. దే. వి: ఏగాని, అరకాని.
ముడ్చుట. దే. వి: చూ, రూ-ముడుచుట.
ముడ్డి. దే. వి. రూ-ముడి-మూడి, కుట్టియ-కుట్టె,
గాఁడు, పట్ట-పట్టె, పూడ. (సం).—అపా
నము, అవస్కరము, ఆధారము, ఉపస్థ,
కల్యాపి, గుదము, గుహ్యము, తనుహోదము,
పాయువు, పృష్ఠము. తద్వి. —గుదద్వార
మునకు. —(సం) చుతము, చుతి.
ముణుకరాములు. వా. వి. బ. ఎటుతోచేని
స్థితి. (విశాఖ పట్టణ పొంతమున వాడుక.)
ముణుగుడదామర. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముడు
గుడదామర. [శుకనాసము.
ముతంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లగిసె*: చూ,
ముతరాచే. ద్వ. వి. సవారీలు వాహనములు
లోనగువాని మోయు నొకకూద్రజాతి:
రూ-ముత్తరాచే. ముత్తిరాచే, ముత్తిరా
చేవాడు, ముత్తిరాజేలు.
ముతుక. దే. విణ. 1: చూ, రూ-ముదుక. 1;
2: చూ, రూ-ముదుక. 2.

ముత్త. దే. విణ: చూ, ముదుక. 1. పాండు,
3, ఆ. 50. [ము. 2.
ముత్తడము. దే. వి. ఉత్తరిగ: చూ, భూషణ
ముత్తనియవేలు. దే. వి. జోటైనవేలు: చూ,
వేలు. 2. [ముత్తో: చూ, స్త్రీ.
ముత్తయిదువ. దే. వి. రూ-ముత్తెడ-ముత్తెదువ.
ముత్తర. అం. రూ-ముత్తెర-మెత్తర: చూ,
విన్నాణములు. (మల్లకాస్త్రము.)
ముత్తరంగలు. దే. వి. బ. కడుపుమిడి తిగిన
ళులు: చూ, వళి. 1.
ముత్తరము. దే. వి. బ. మూడుతరములు.
ముత్తరాచే. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముతరాచే.
ముత్తవపులగము. ద్వ. వి. చిట్టాముదపులజెట్టు:
చూ, సహదేవ. [చూ, సవిత. 2.
ముత్తవ. ద్వ. వి. వృద్ధపితామహి. రూ-ముత్తవ్వ:
ముత్తవ్వ. ద్వ. వి. (ముత్త + అవ్వ) — పై. —
ముత్తాత. దే. వి. (ముత్త + తాత) 1. వృద్ధపితా
మహుడు: చూ, పగిపితామహుడు; అం.
2: చూ, గయాపిండదానార్హులు.
ముత్తి. నై. వి. = ముక్తి. మోక్షము. నీలా. 1,
ఆ. 118: చూ, సదాగతి. 2.
ముత్తిగ. ద్వ. వి. (మూడు + తిగ) తొమ్మిది:
చూ, ముమ్మాడు. [చూ, రత్నము. 1.
ముత్తియము. నై. వి. = మూక్తిక. రూ-ముత్తియము:
ముత్తిరాచే. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముతరాచే.
ముత్తిరాచేవాడు. ద్వ. వి. — పై. —
ముత్తిరాజేలు. ద్వ. వి. బ. — పై. —
ముత్తుము. ద్వ. వి. (మూడు + తూము) మూ
డుతూములు.
ముత్తువ. దే. వి: చూ, ముత్తవపులగము *.
ముత్తెపులజిప్ప. ద్వ. వి. (ముత్తెము + చిప్ప)
1: చూ, ముక్తాస్ఫోటము; 2: చూ, భక్త్యము.
ముత్తెపులబంట. ద్వ. వి. (ముత్తెము + పంట)
చెఱకు*: చూ, రసాలము. 3.

ముత్యపుదీగ. ద్వ. వి: రూ-ముత్యపుతీగె. (సం)
కటకగ్గర, గాంగేష్టి. *

ముత్యపుతీగె. ద్వ. వి. — వై. —

ముత్యపురిక్కనెల. అం. చైత్రమాసము: చూ, మాసములు. [రిక్క. ముదల. దే. వి. 1. ఆష్ట. ౪౫. 5, ఆ. 203:

ముత్యపుసవతు. వై. వి. చిత్రానక్షత్రము: చూ, ముత్యము. వై. వి. = చూ, రూ-ముత్తయము.

ముత్యర. అం: చూ, రూ-ముత్తర. [నది.

ముత్యపులూడి. దే. వి. ఆకాశగంగ: చూ, ముత్యసరము. వై. వి. = ముక్తాహర. రూ-

ముత్యసరి. ముత్యాలదండ: చూ, భూషణము. 2. [విశేషము: చూ, సస్యము. 1.

ముత్యసరి. వై. వి. 1. = — వై. —; 2. సస్య

ముత్యసరులు. వై. వి. ౨: చూ, ధాన్యము.

ముత్యద. దే. వి: చూ, రూ-ముత్తయిదువ.

ముత్యదువ. దే. వి. — వై. —

ముత్తావ. దే. వి: చూ, ముత్తవ*.

ముత్తో. దే. వి. (ముత్త + తోయలి): చూ, ముత్తయిదువ.

ముత్యమంతమాట. జా. కొలఁదిమాట. “సత్యమగు నీముత్యమంతమాట.” (ధర్మజరాజ)

ముత్యము. వై. వి. = ముక్తా. 1: చూ, రూ-ముత్తయము. పాండు. 2, ఆ. 171; అం. 2: చూ, రత్నములు.

ముత్యాలకుచ్చే. ద్వ. వి. పారితధ్యావిశేషము, వాలపాశ్యావిశేషము: చూ, భూషణము. 2—౧౦—౧౬. [మహాలక్ష్మి. 3.

ముత్యాలమ్మ. వై. వి. ఒక గామిదేవత: చూ, ముత్తోవ. దే. వి. మూడుతోవలు.

ముత్తోవదిగమ్మరి. దే. వి. (మూడు + తోవ + త్రిగమ్మరి) త్రిపథగ: చూ, నది.

ముదము. సం. వి. ౯. స్త్రీ. 1. రూ-పగ్రము దము: చూ, సంతోషము; అం. 2. (మోదము): చూ, సంచారిభావములు. “(అహోహా!

మున్ను నేనొనర్చిన నోములు నేటికిఁబండై నిట్టి సమయంబు చేకూరునని తలంచేనైతి.

రాఘవేంద్రుండు సురవై రిందుని మెనఁట..”) ముదముద. దే. వి. కొతుకు: చూ, సంకోచము.

ముదల. దే. వి. 1. ఆష్ట. ౪౫. 5, ఆ. 203: చూ, నెలవు; 2. గణుతి. ఉ, హరి. 4, ఆ. 263: చూ, లక్ష్మము. 1; 3. గనిమచేరిక

నేల: చూ, హరిప్పియ. 2. (భూమి. 1.) ముదలకించే. దే. స. కిరి: చూ, మార్కొను. 1.

రామా. 5, ఆ. 198. ముదలనెట్టు. దే. స. కిరి. అజ్ఞాకించే. కళా.

1, ఆ. 188: చూ, నెలవిచ్చే. ముదలించే. దే. స. కిరి. 1. అడుగు. ఉ, హరి.

3, ఆ. 64: చూ, సవాలువేయు; 2: చూ, ముదలకించే. నిర్వ 7, ఆ. 78.

ముది. దే. వి. (రూ-ముదిమి-ముదితనము.) 1. వార్ధకము. ప్వా. 1, ఆ. 50: చూ, స్థావిరము; విణ. 2. వృద్ధ, వృద్ధుడు. ఉ, రా. 4, ఆ. 308: చూ, స్థవిరుడు.

ముదికాకి. ద్వ. వి ఆళ్లకోన: చూ, వాయసము. 1. ముదిగారము. దే. వి: చూ, మార్ధము.

ముదిత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 = ముద్దియ. పర కీయాభేదము: చూ, ముగ్ధ. 1; దే. వి. (1). ఆడుది. య. 2, ఆ. 100: చూ, స్త్రీ.

ముదితము. సం. విణ. ఉల్లాసుము, పశ్రీతము, నిర్వృతము: చూ, హృదనము.

ముదితనము. దే. వి: చూ, ముది. 1. ముదితావస్థ. అం. మిత్రక్షేత్రములయందున్న

గ్రహము ముదితావస్థను బొందును. దీనివలన సంగీతము, సాహిత్యము, పుత్రసంతోషము

గలుగును: చూ, అనన్తలు. 5. ముదిమి. దే. వి: చూ, ముది. 1.

ముదిమివాడు. దే. వి: చూ, ముది. 2. ముదియ. వై. వి. = ముగ్ధా. (రూ-ముద్ద-ముద్ది

య-ముద్దుగుమ్మ): చూ, ముగ్ధ. 1.

ముదియది. వై. వి. ముసలిది, ముద్ది:చూ, పృథ్ధ. ముదియనివారిలోఁబెద్ద. ద్వ.వి:చూ,బ్రహ్మ. 1. ముదియనివారు. ద్వ. వి. బ దేవతలు. ఆం, పద. సుర. 38: చూ, వేలుపు.

ముదియు. దే. ఆ. కి: చూ, దొక్క. 3. ముదిరము. సం. వి. ఆ. పుం:చూ,మేళము. 1. ముదిరుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విటుఁడు. ముదివాఁడు. దే. విణ: చూ, ముది. 2. ముదిసినవాఁడు దే.విణ. —పై.—సాం.మా. 4. ముదుక. దే. విణ. 1: చూ, ముది. 2. జై. 4. ఆ. 44; 2. రూ-ముతుక. హరి, పూ. 5, ఆ. 143: చూ, బెరసు. 2.

ముదుకఁడు. దే. విణ: చూ, ముది. 2. ముదుకసరులు. దే. వి. బ: చూ, భాన్యము. ముదుగు. దే. విణ: చూ, ముదుక. 2. ముదుగునూకలు. దే. వి. బ. గండ్రినూకలు: చూ, శంబుకము.

ముదుటుంగరము. వై. వి=ముద్దాంగుళి. (ద్వ. అవి శ. ర.) రూ-ముద్దుటుంగరము: చూ, భూషణము. 2—౧౨—(౨).

ముదురు. దే. విణ. 1: చూ, ముది. 1. పాండు. 2, ఆ. 109; 2: చూ, ముది. 2; ఆ. కి. 3. (కాయలోనగునది) పరిణమించు: చూ, వికసించు; 4: చూ, పద్మిల్లు.

ముదురుమొగ్గ. దే. వి. పుష్పించుటకు సిద్ధమైన మొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1.

ముదుసరి. దే. విణ: చూ, ముది. 2.

ముదుసరితనము. దే. వి: చూ, ముది. 1.

ముదుసలి. దే. విణ: చూ, రూ-ముదుసరి.

ముదుసరిది. దే. విణ: చూ, ముదియది.

ముద్గపర్ణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పిల్లిపెసర*: చూ, పెసర. [హయము.

ముద్గభుక్కు. సం. వి. జ్. న. గుట్టము: చూ, ముద్గము. సం.వి.ఆ.పుం.బ. పెసలు: చూ, పెసర.

ముద్గరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: అపదారణము, ఉద్ధాతము, కర్కరము, కుద్దారము- కుద్దాలము- కూద్దాలము, ఖనిత్రము, ఖాత్రము, ఘనము, టంక-టంకము-టంగము. (తె).—గుద్దలి, త్రవుకోల-త్రవుకోల, గూరిగ-బూరిగ. తద్విశేషములు.—౧.అభి (చూ,పీలి. 2.౨.), కాష్ఠకుద్దాలము, రదని. (తె).—కట్టగుద్దలి; ౨. (తె).—కోటుడుపాఱ-గోకుడుపాఱ, చెక్కుడుపాఱ, తవుకోల. తవుగోల, నోకుడుబాఱ; 3. కర్కరము, కలిలము, కుతారము, గాఢముష్టి, ఛిదిరము, ద్రుఘణము, పరశువు, పరశ్వధము, స్వధితి. (తె).—గండగొడ్డలి-గండ్రగొడ్డలి, గొడ్డలి; ౪. కాష్ఠలోహి, కూటము, ఖనిత్రము, ద్రుఘణము, వాతర్థి. (తె).—ఇనుపగుదియ-ఇనుపదుడ్డు,గుడుప,గుదియ-గుదె, గునపము-గునుపము,దుడ్డు; ౫.(సం).—మునుండము, మునుండి; ౬. (తె).—మచ్చిక. (చూ, మచ్చిక); 2. (తె).—చిప్పగుద్దలి, చిప్పగొడ్డలి; ౮. కాఫాలము; ౯. ఖనిత్రము, ఖనిత్రి, విశిఖ. (తె).—గడ్డపాఱ,పార-పాఱ; ౧౦. (తె).—కొండగుద్దలి. (మిగతవానికి “చూ, స్వధితి.”); 2: చూ, సమ్మెట.1; 3. మల్లె*:చూ,హసంతి. 2; 4: చూ, ఆననములు; 5: చూ, ముప్పది రెండాయుధములు (బాణము. 1). ముద్దలాఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. జీవాత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2.

ముద్ద. వై. వి. 1.—ముద్దా: చూ, రూ-ముదియ; దే. వి. 2. కబళము: చూ, పిండము. 3; 3. పిడుచే: చూ, పిండము. 4.

ముద్దకట్టు. దే. ఆ. కి: అడకట్టు-అడగట్టు, అడగొను, కరుడుగట్టు, చిముడు, పాయఁబాటు, పాయు, మెత్తఁబడు. (సం) ఘనీభవించు.

ముద్దకమ్మరి. ద్వ. వి. తాయికరగి యిసుమ
చేసెడు కమ్మరి: చూ, స్వర్ణకారుడు.

ముద్దకప్రము. దే. వి. మౌలిబిల్లతగిలించినకప్ర
ము: చూ, వైశాఖము. 2 (మంధానము.)

ముద్దకొలిమి. దే. వి. తాయి యిసుమగా కర
గెడుకొలిమి (పల్లము): చూ, రంధ్రము. 1.

ముద్దతు. వా. వి. కాలపరిమితి (ముద్దతుకవులు=
కరారునామా; ముద్దతుక్రయము=అవధిక్ర
యము.)

ముద్దపప్పు. దే. వి. పండినపప్పు: చూ, సూపము.
ముద్దబీగము. దే. వి: కప్పతాళము (చూ, బీ
గము.) [రుడు.

ముద్దయ్య. వై. వి. కుమారస్వామి: చూ, స్కం

ముద్దర. వై. వి.=ముద్రా. అచ్చే, చేప్ప, ము
ద్దు, మొహరు: చూ, సికా.

ముద్దరాలు. ద్వ. విణ. ముగ్ధ: చూ, ముదియ.

ముద్దాడు. దే. స. కి. 1. చుంబనాది పూర్వక
ముగా లాలనముచేయు. హరిశ్చ. 3, ఆ.
136: ముద్దిడు, ముద్దుపెట్టుకొను; 2. ఆద
రించు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 6: చూ, సంభా
రించు. [ప్రశివాది.

ముద్దాయి. వా. వి. నేరముమోపబడినవాడు:
ముద్ది. దే. వి. 1. ఆపద: చూ, విపత్తు; 2: చూ,
ముదియది. [విజ. 1, ఆ. 137.

ముద్దిడు. దే. స. కి: చూ, ముద్దాడు. 1.

ముద్దియ. వై. వి.=ముగ్ధ: చూ, రూ-ముదియ.

ముద్దీటె. దే. వి. తోత్రము: చూ, ముల్లకొల.

ముద్దు. వై. వి. 1. పేరము. ఆం, పదా. చర.

7: చూ, స్నేహము; 2. తామరదుద్దు

ఆం, భా. ప్రి. 165: చూ, మిద్దియ. 3;

3: (సం)—చుంబనము. తద్వి.—దొంతర

ముద్దు; 4.=ముద్రా: చూ, ముద్దర. “ముగ్ధ

టుంగరము.”; విణ. 5. 2: యమైనది. (ఉ,

హరి. 4, 7): అనుగు, పాటన, పాటింపు.

(సం).—ఆదరము, ఆదృతి: చూ, సౌందర్య
ము; 6.=ముగ్ధ. మనోజ్ఞత: చూ, హృద్య
ము; విణ. 7. మనోజ్ఞము. “అలుక మిగుల
ముద్దుగానున్నది.”: చూ, హృద్యము.

ముద్దుడు. వై. విణ.=ముగ్ధ. ఉ, హరి. 3, ఆ.

100: చూ, స్తబ్ధుడు. [చూ, పట్టనము.

ముద్దుగలకాళ్ళ పురువు. ద్వ. వి. జేంటముక్కాల్:

ముద్దుగలకల్లుబిడ్డడు. ద్వ. వి: చూ, ముద్దయ్య.

ముద్దుగుమ్మ. ద్వ. వి. (రూ-ముద్దులగుమ్మ.)

1. మనోజ్ఞురాలగు ఆడుది: చూ, స్త్రీ;

2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

ముద్దుగురియుట. జా. మనోహరముగానుండుట.

“మత్తాలనరులతో ముద్దుగురిసె” (శృం

గారనైషధము.); “ముద్దులుగురియరా ముది

పెండ్లికొడుకా అనిన పెండ్లికివచ్చిన స్త్రీ

లందఱు నాభార్యలే” అన్నట్లు. (లోకోక్తి.)

ముద్దుగులము. వా. వి: చూ, ముచ్చివుక.

ముద్దుటుంగరము. వై. వి.=. చూ, రూ-ముదు

టుంగరము. రామా. 6, ఆ. 186.

ముద్దుటుంగరము. వై. వి.=—వై.— [లింఁచు-

ముద్దుపెట్టుకొను. ద్వ. స. కి: (సం).— చుం

ముద్దుస్సాయి. ద్వ. వి: చూ, ధాన్యము.

ముద్దుముద్దు. వా. విణ: చూ, జిలిబిలి. 4

ముద్దురాలు. ద్వ. వి. (ముద్దులు+ఆలు): చూ,

ముద్దుగుమ్మ.

ముద్దులగుమ్మ. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముద్దుగుమ్మ.

ముద్దులాడి. ద్వ. వి. 1.—వై.—; విణ.

2. మనోజ్ఞురాలు: చూ, స్త్రీ.

ముద్దులాడు. ద్వ. విణ: చూ, మనోజ్ఞుడు.

భాగ. 10, స్కం. పూ. 1253.

ముద్దులుగుల్కుట. జా: చూ, ముద్దుగురియుట.

“ముద్దులుగుల్కు నీభువనమోహన కుండల

రత్న దీధితుల్.” (కవికర్ణర సాయనము);

“ముద్దులుగుల్కుచున్నయుగ్మలి.” (రసికజన

మనోరంజనము).

ముద్దులుమాటగట్టుట. జా:చూ, ముద్దుగురియట. “మఱికోన్నిసంగతులు ముద్దులుమాటగట్టజోలు”. (శ్రీనివాసవిలాసము).

ముద్దె. దే. వి:చూ,ముద్దు.2.

ముద్ది. సం. వి. ఆ. స్త్రీ:చూద్దు. 1: చూ, ముద్దర; 2. ఉంగరము లోనగువానియందుగల సంజ్ఞాక్షరములు; 3. ధాన్యపురాశిపై ముద్ది: బరగడ: అం. 4: చూ, అలంకారము. 3. (“చెప్పదలచినది పదములందుజోపుట. ఉదా.—నితంబగుర్వితన్వి.”);

5: చూ, నృతహస్తములు.

ముద్దిగడ. మి. వి. రాజోదండము.

ముద్దిణము. సం. వి. ఆ. స. 1. ముద్దింఁచేట;

2.=ముట్టడి. ఆకర్మిమించినర్బంధింఁచేట:చూ, ముట్టడి. [పొత్తము: చూ, సంపుటము. 3.

ముద్దివత్రసంపుటము. సం. వి. ఆ. పుం. అచ్చెముద్దిపలక. వా. మి. వి. (ధాన్యపురాశిపైసవేయు) ముద్దిబల్ల: ముద్దిబల్ల.

ముద్దిబల్ల. వా.మి. వి.—పై.—“ముద్దిబల్లవద్ద దెబ్బతిన్నట్లు”

ముద్దిలు. అం: ఖేచరి, భూచరి, మధ్యమ, పణ్మఖి, శాంభవి. (5).

ముద్దాంగుశీయకము. సం. వి. ఆ. స.=ముద్దుటుంగరము: చూ, ముదుటుంగరము.

ముద్దాక్షరశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముద్దాక్షాల, అచ్చెగూటము—అచ్చుకూటము:చూ, సదనము. 1.

ముద్దారక్షకము. అం: చూ, కళలు.

ముద్దారాక్షసము. అం. (ఈగ్రంథమును విశాఖదత్తుడు వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు. [క్షరశాల.

ముద్దాకాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ముద్దాముద్దింఁచే. సం. స. కి. 1. ముద్దాగికితము చేయు: అచ్చెవేయు; వా. 2. చక్కాంకిత

ముచేయు; 3. ఉత్తర ములోనగువానిమీఁద నీలునునొక్కు (కొట్టు.) [గరము.

ముద్దిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ముదుటుంముద్దికము. అం: చూ, ఆసనములు.

ముద్దితము. సం. విణ. 1. ముద్దింపఁబడినది; 2. ముకుళింపఁబడినది: ముకుళితము; అం. 3: చూ, గమకములు.

ముధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వ్యర్థము.

మున్. దే. ఆవ్య: చూ, ముంగల. 3.

మునక. దే. వి. రూ-మునుక:చూ,స్నానము.1. మునగ. నై. వి.=మరంగి. రూ-మునుగ.*: చూ, శిగువు.

మునస. దే.వి. ఏతపుమాగినిమీఁదియరభాగము. (ఏతపుమాగినికింది యగభాగము మీట); తద్వి.—ముంగిసమాగ్ను.

మునసపు(బు). వా. వి. రూ-మున్సిపు. 1. గామాధికారి: అధ్యక్షుడు; 2: న్యాయాధికారి. “డిప్టిప్రెమనసబు.”

ముని. సం. వి.ఇ.పుం. 1. ఋషి(వశిష్ఠాది): చూ, సన్యాసి; 2: చూ,బుద్ధుడు; 3. అగినియ*: చూ, శుకనాసము; దే. వి. (1) అత్యగ్రిము; (2) యత్నము: చూ, సన్నాహము.2; విణ. (3) వృత్తియందు మునుశబ్దము యొక్క అంత్యోకారమునకు ఇకారము వచ్చినరూపము. “మునివేళ్లు,ముసిముచ్చే.”

మునిగింఁచే. దే. స. కి. 1. స్నానముచేయించే; వా. 2. (కనఁబడకుండునటుల పడవలోనగునవి) నీటిలోమునుగునట్లుచేయు.

మునిగినవాడు. దే. విణ. అప్లుతుడు: చూ, స్నాతుడు.

మునిగొంగు. దే. వి: చూ, రూ-ముంగొంగు.

మునికోల. దే. వి. 1: చూ, రూ-ముల్లుకోల; 2: కక్కసము, కమిచీ, కసము, కొరడా, చేబుకు, చేవుకు-చాకు, చేరుకోల.

చేక్కోల-చేటుకోల-చేటులకోల-చేర్లకో
ల, జోటి, తరటు-తటటు, సం పెట-సమ్మె
ట, సాటి. (సం).—అర్థపి, కళ, క్రిక
చారకము, తోత్రము, తోదనము, పాజ్
నము. (మిగతవానికి “చూ, సమ్మెట. 2.”)
మునిచీకటి. దే. వి. (మును + చీకటి) పా
ద్మకుంకినతోడనే పర్వదుపలుచేని చీకటి,
మునిమునిచీకటి (అనికొందఱు.): చూ,
మేచకము. 1.

మునిబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, దశవిధబ్రా
హ్మణులు. (కందమాలాదు లశనముగ
గ్రహించి దాంతులై తపోనిష్ఠగరిగి వేద
శాస్త్రములను కర్తవ్యా కర్తవ్యములను
గుర్తేటింగి విశేషజ్ఞానముచే సత్యవాక్కుగల
వారే బ్రాహ్మణులు. “శ్లో. ఫలమాలాశనో
దాంతో తపస్వీ వేదశాస్త్రవిత్, కృత్యా
కృత్య విశేషజ్ఞో సత్యవాక్కునిరుచ్యతే.”)
మునిమనుమడు. దే. వి. (మును + మనుమడు.)
ప్రప్రపాతుడు, పరంపరుడు. రూ-మున్దు
నుమడు: చూ, నూనుడు. 1.

మునిమనుమరాలు. దే. వి. ప్రప్రపాత్రి. రూ-
మున్దునుమరాలు: చూ, నూన. 1.

మునిమాపు. దే. వి. (మును + మాపు): చూ,
ప్రదోషము. 1. పా. 1, ఆ. 49.

మునిముంగల. ద్వ. వి. (ముంగల + ముంగల)
ఎట్టెదుట: చూ, మొట్ట మొదలు.

మునిముచ్చే. దే. వి. (మును + ముచ్చే) 1: చూ,
పశ్యతోహరుడు. 2. కళా. 3, ఆ. 188:

* చూ, హరకుడు. 1; 2. పశ్యతోహరురాలు:
చూ, హరకుడు. 1. (“చూ, స్త్రీ.”)

మునియేడు. దే. వి. (మును + ఏడు) రూ-
మున్నేడు. నిరుటికి తొలియేడు: చూ,
సంవత్సరములు. [2: చూ, వాగ్రతకాడు.

మునిషి. వా. వి. 1. తురకచేదుపు చెప్పవారు;
మునిసత్వ. అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.

మునిందుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
బుద్ధుడు; 2: చూ, సన్యాసి (ముని).

మును. దే. వి. 1. (రూ-మునుపు-మున్ను) పూర్వ
కాలము: చూ, మొదలు, 4; 2. (రూ-మునుపు-
మున్ను) ఆరంభము: చూ, మొదలు 4;
3. అంతము, తుది. హరి. పూ. 7, ఆ. 198:
చూ, నుద; అవ్య. 4: చూ, ముంగల.

మునుగు. దే. అ. క్రి. రూ-మున్దు. 1: చూ,
మరణించు. సాం. మా. 36; 2. మనుక
వేయు: చూ, స్నానమాడు; 3. అడగు. భో. 1,
ఆ. 101: చూ, నుగ్గి. 4; 4: చూ,
నశించు; 5. మఱుగుపడు: చూ, లాచు.
మునుగువాడు. దే. విణ. ఆప్లుతుడు: చూ,
స్నాతుడు.

మునుక. దే. వి. రూ-మునుక. మునుగుట.
1: చూ, స్నానము. 1; 2. మనుక వేయుట.
విజ. 1, ఆ. 121: చూ, స్నానము. 1.
మునుకు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, సంతాపించు.
కై. 7, ఆ. 115; 2. మాటుపలుకు. భో. 5,
ఆ. 66; 3. పలుకు. నై. 3, ఆ. 44: చూ,
వచించు. [సన్నాహము. 2.

మునుకువ. దే. వి. పూనిక. య. 3, ఆ. 18: చూ,
మునుకొను. దే. అ. క్రి. రూ-మున్కొను: చూ,
మందుపడు,

మునుకోలు. దే. వి. మునుకొనుట. [నగ*.
మునుగ. నై. వి.=మురంగీ: చూ, రూ-ము
మునుగట్టు. ద్వ. వి. తూరుపుగొండ: చూ,
పర్వతము.

మునుచీకటులవిచ్చే మొగ్గ. ద్వ. వి. చంద్రుడు.
వేం. ఆం. 11: చూ, హిమాంశువు.

మునుచు. దే. పేరి: చూ, రూ-ముంచు.

మునుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, మునుకొను.

మునుపు. దే. వి. రూ-మున్ను: చూ, రూ-
మును. 1—2.

మునుము. దే. వి. రూ-మున్ము 1. పైరుపండిన
పిదప కోయుటకేర్పఱచుకొనిన పరిమితి:
పాయ; 2. పరుస, పంక్తి: చూ, కేగి. 1;
3. ఎదురు: చూ, మంపర. 1; 4. ఎదుటిచోటు;
5: చూ, నేనాముఖము, 6: తఱచేదనము-
తఱచుదనము, 2 త్తడి, 2 త్తు, జేవరము; విణ.
7. తఱచే. హరి. ఉ. 9, ఆ. 48: చూ,
మొత్తము; వా.వి. 8. నాటునాటెడుపరుస.
మునుముకొను. దే. అ. కి. పరుస పెట్టు.
మునులయిల్లు. వా. వి. ఆకుటిల్లు: చూ, సదనము. 1.
మున్మొను. దే. అ. కి: చూ, రూ-మునుకొను.
మున్ము. దే. అ. కి: చూ, రూ-మునుగను (మును
క వేయుటకు. —పాండు. 4, ఆ. 196.)
మున్నడి. దే. అవ్య. కి. విణ. (మున్ను + అ
డుగు) ముందుగా: రూ-మున్నాడి.
మున్నరక. దే. వి. 1. తొలిదుక్కి: చూ, లాం
గలము. 1; 2. దైర్యము. విజ. 3, ఆ. 144: చూ,
స్తైర్యము. 1. [మున్నడి. పా. 1, ఆ. 103.
మున్నాడి. దే. అవ్య. కి. వి: చూ, రూ-
మున్నటిచేలి. ద్వ. వి. క్షీరసాగరకన్యక: చూ,
లక్ష్మి. 1. [దే. 10.
మున్నటిపట్టి. ద్వ. వి: చూ, హిమాంశువు. సాం.
మున్నటియగ్గి. ద్వ. వి: చూ, బడబాలనము.
మున్నగు. ద్వ. వి. (మును + నీరు): చూ, సము
ద్రము. పాండు. 2, ఆ. 109.
మున్ను. దే. వి: చూ, రూ-మును. 1—2.
మున్నూలు. దే. స. బ. (మూడు + నూలులు)
మూడునూలులు.
మున్నూలు. దే. వి. తిన్నూతి: రూ-మున్నూలు.
ముప్పిరి, ముప్పేట: చూ, సూత్రము. 1.
మున్నెరిక. దే. వి. పూర్వరాగమువలన గలిగిన
రహితాపము.
మున్నేడు. దే. వి: చూ, రూ-మునియేడు.
మున్ము. దే. వి: చూ, రూ-మునుపు.

మున్ము. దే. వి: చూ, రూ-మునుము.
మున్ముపు. వా. వి: చూ, రూ-మునసపు (బు.)
ముప్పండు. ద్వ. వి. బ. ముప్పదిమంది.
ముప్పటిలు. దే. అ. కి. రూ-ముప్పటిల్లు.
వేల్వారు: చూ, సుగ్గు. 4.
ముప్పటిల్లు. వా. అ. కి. —పై.—
ముప్పది. ద్వ. స. (మూడు + పది): మున్నె (30).
ముప్పదియాతేండడి. ద్వ. వి. నిరతము, లోల,
మిక్కిలియిచ్చగలది: చూ, స్త్రీ. [రిక్క-
ముప్పదిరెంటిగుంపు. ద్వ. వి. రేపితి: చూ,
ముప్పదిరెండాయుధములు. అం: (చూ, బాణ
ము. 1. ౬౫) బాణము, ఖడ్గము (కటారి),
తోమరము (కోదండము), స్తోమము, చేరి,
స్పగము, శక్తి, యష్టి, భిండివాలము, పరి
ఘము, పరశ్వధము, గద, పాసము, ముద్ద
రము, ముసలము, శూలము, పాశము, చక్ర
ము, మునుండి, దండము, పజ్జిము, అశని,
హలము, అరిష్టము, కక్రకచము, కుంతము,
పరశువు, శంకువు, వేణువు, తోత్రము,
కునూలము, త్రిశూలము. (32). (చూ, ఆయుధ
నామవిశేషములు. 657 వారట.)
ముప్పదిరెండు. ద్వ. వి: (సం). —ఆకృతి.
ముప్పరువునేల. దే. వి. కొరకత్రయము: రూ-
ముప్పర్వనేల. [పద్దుల పొత్తము.
ముప్పర్దు. వా. వి. చిత్రాఅవర్ణాలులేని పరుస
ముప్పర్వనేల. దే. వి: చూ, రూ-ముప్పర్వనేల.
ముప్పలము. ద్వ. వి. (మూడు + పలము.)
మూడుపలములు. [మూడుపాతికలు.
ముప్పాతిక. ద్వ. వి. (మూడు + పాతిక)
ముప్పావు. ద్వ. వి. (మూడు + పావు) మూ
డుపావులు. [మూడుపావులము.
ముప్పావులా. ద్వ. వి. (మూడు + పావులా)
ముప్పిడి. దే. వి. (మూడు + పిడి) చోకు:
చూ, రిప్పి. 2. [పిరలు.
ముప్పిర. దే. వి. (మూడు + పిర) మూడు

ముప్పిరి. దే. వి. (మూడు + పిరి): చూ, మున్నూలు; విణ. 2. మూడుపిరులుగలది.

ముప్పిరిగొను. దే. ఆ. కి. 1. మూడుపిరులు గా పెనగొను; 2. పెనగొను. నిర్వ. 10, ఆ. 140: చూ, వెంటిగొను.

ముప్ప. దే. వి. 1. వార్ధకము: చూ, స్థావిరము; 2: చూ, విపత్తు. రామా. 7, ఆ. 119.

ముప్పుట. దే. వి. (మూడు + పూట) మూడుపూటలు.

ముప్పె. వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

ముప్పేట. దే. వి: చూ, ముప్పిరి.

ముప్పేటపేరు. దే. వి. తిరిసరము: చూ, హాచిక. 2. (చూ, భూషణము. 2.)

ముప్పై. వా. వి: ముప్పది. (30).

ముప్పొంగు. దే. ఆ. కి. (మూడు + పొంగు) మూడుపొంగులు పొంగు.

ముప్పొత్తులు. దే. వి. బ. (మూడు + పొత్తులు) అసడ్డ: చూ, సయాట.

ముప్పొకలాడు. దే. వి. (మూడు + పొకలు + అడు.) తిరిగణాత్మకుడు: చూ, వేలుపు.

ముబ్బడి. దే. విణ: చూ, రూ-ముమ్మడుగు.

ముబ్బడించే. దే. ఆ. కి. ముమ్మడియగు: రూ-ముమ్మడించే.

ముబ్బసవార్లము. ద్వ. వి: చూ, నూర్పుడు. ఆం, పదా. సుర. 21. [మం.దె.

ముబ్బె. దే. వి. నితంబపార్శ్వము: చూ, ముబ్బెడ. వా.వి.మూడు + బేడ) మూడుబేడలు.

ముముత్తుత్వము. అం:చూ, సాధనచతుష్టయము. ముముత్తుపు. సం. విణ. (ఉ). విడువనిచ్చ గలవాడు.

ముమూర్ష. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). చేపనిచ్చ: చూ, వాంఛ. [గలవాడు.

ముమూర్షపు. సం. విణ. (ఉ). చేపనిచ్చ

ముమ్మడి. దే. విణ: చూ, రూ-ముమ్మడుగు.

ముమ్మడించే. దే. ఆ. కి. చూ, రూ-ముమ్మడించే.

ముమ్మడుగు. దే. విణ. మూడుకెట్లు: ముబ్బడి-ముమ్మడి.

ముమ్మనుమడు. దే. వి: చూ, రూ-ముని మనుమడు. [మనుమరాలు.

ముమ్మనుమరాలు. దే. వి: చూ, రూ-ముని ముమ్మరము. దే. విణ. 1. అధికము. పంచ; నా. 3, ఆ. 84: చూ, హేరాళము.

2: చూ, విజృంభణము. [సందడించే. ముమ్మరించే. దే. ఆ. కి. అతిశయించే: చూ, మమ్మాలు. దే. వి. (మూడు + మాలు) మూడుమాలులు.

ముమ్మాడు. దే. స. (మూడు + మూడు). మూడుమూళ్లు: రూ-ముమ్మాడు. తొమ్మిది, ముత్తిగ. (చూ, ఓమ్.)

ముమ్మాడు. దే. స. (మూడు + మూడు) - పై. - ముమ్మాల. దే. వి. మూడుమూలుగలది.

ముమ్మొన. అం: చూ, మొనలు.

ముమ్మొనవాలు. ద్వ. వి. (మూడు + మొనవాలు) త్రిశిఖము, త్రిశూలము: చూ, బాణము. 1. 3ర.

ముమ్మొనవాలుదాలుపు. ద్వ. వి. శూలి: చూ, శివుడు.

ముమ్మొనవార్లంట. ద్వ. వి. - పై. -

ముమ్మాటు. దే. విణ. (మును + మోటు) మూఢశిరోమణి.

మయ్యంచే. ద్వ. వి. (మూడు + అంచే) 1. మూడుమూలు; విణ. 2. మూడుమూలుగలది. [చూ, తృణము. 1.

మయ్యంచేతుంగ. ద్వ. వి. మూడంచేతుంగ: మయ్యగ్గి. ద్వ. వి. అగ్నిత్రయము: చూ, పహ్ని. 1. [నికలు, కుడపపట్కము.

మయ్యడ. ద్వ. వి (మూడు + అడ) ఆటు మా మయ్యకుఁబొన్న. ద్వ. వి. (మూడు + అకు + పొన్న.) మువ్వంచేకు: చూ, సాలపర్ణి.

మయ్యలు. దే. స. (మూడు + ఆటు) మూడుఆటులు. 3 x 8 = 18.

ముయ్యెలగుట్ట. ద్వ. వి. (మూడు + ఎల్ల + గుట్ట) 1. మూడు ఎల్లలుకలియుచోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. మూడుదారులుకలియుచోటు, త్రికము. స్వా. 3, ఆ. 34: చూ, మార్గము. 1. [డేళ్లు. $3 \times 7 = 21$. ముయ్యెడు. దే. స. (మూడు + ఏడు) మూడు ముయ్యెలు. దే. వి. (మూడు + ఏలు) త్రిప డగ, గంగ: చూ, నది.

మర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మరుపము. వాసనగల మొక్క: చూ, రాజార్హము. (చూ, సల్లకి). మరంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = మునగ. కారు మునగ*: చూ, శిగువు.

మరకనాటిబాగ్గొమ్మలు. ఆం: చూ, ఆంధ్రులు. 65కిపారట. (మరకనాడులు, చెన్నూరు మరకనాడులు అని రెండువిధములు. శుక్లయ జాచ్యేదులు. కాత్యాయనసూత్రమువారు).

మరజబంధము. ఆం. (మర్దలబంధము): చూ, శబ్దాలంకారములు. (హేతువు. 2.)

మరజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మృదంగము (దీనిమోతమూర్జన.): చూ, వీణె; ఆం. 2: చూ, ఆనందవాద్యములు.

మరటి. దే. వి: చూ, పుచ్చము. ఆం. పదా. 5-7.

మరదారుసింగు. వా. వి: కంఠవృత్తము, కంఠవృత్తు. (నిమృతపండ్లరసమున నూటి ఎండింగిన శుద్ధి.)

మరబ్బ. వా. వి. మరబ్బ. 1. పెంకితనము. మరబ్బి; 2. అల్లపుమరబ్బాఅనులేహ్యము.

మరబ్బ. వా. వి. — పై. —

మరబ్బి. వా. వి: చూ, మరబ్బ. 1.

మరమర్దనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1. [(చూ, మర). మరము. దే. వి. అందుగు *: చూ, సల్లకి. మరమర. దే. వి. 1. మూల్కటయందగు ధ్వన్య నకరణము: చూ, హూహూ; 2. అణుగుటయందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, హూహూ.

మరలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పిల్లనంగోవి. పాండు. 1, ఆ. 164: చూ, వీణె; 2. అశ్వ ధారావిశేషము. పా. 2, ఆ. 101: చూ, హయము. [హేళనముచేయు. మరళించే. దే. స. క్రి. తిరస్కరించే: చూ, మరళ్యాదులునుషిరములు. ఆం: చూ, వాద్యములు. [మొరాయింపు. మురాయింపు. వా. వి. బుకాయింపు: చూ, మురారి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కృష్ణాడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. ఒకానొకకవి.

మురాలము. దే. వి. దిగదుడుపు: చూ, సురాలము. 1. [సురాలించే. మురాలించే. దే. స. క్రి. దిగదుడుచే: చూ, మురి. దే.వి. 1. కంఠకావరము, గర్వము. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 32: చూ, హంకారము; 2. నడక యందలి కులుకు: మురిపము - మురిపెము.

మరించే. దే. పేర్: అంకించే, త్రిప్ప, త్రిప్పి యాడు, మలపు, ముఱకటించే. తద్వి — కడుపులోత్రిప్పనకు. — గుండించే - గూండించే.

మరికాడు. దే. విణ. గర్విష్టాడు. అచ్చ. బాల, కాం. 199: చూ, హేరంబుడు.

మరికి. దే. వి. రూ - ముటికి. మాలిన్యము: చూ, మలినము. 1.

మరికొను. దే. స. క్రి. (మరియ + కొను.) ఖర డించే. ఉ, హరి. 6, ఆ. 10: చూ, నెలగు. మరిడీగొలును. దే. వి. ముంజేత వేసికొనెడి బంగారు మెలికలగొలును: చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨౪)

మరిపము. దే. వి: చూ, మురి. 1-2. (గర్వము నకు. — ఉ, హరి. 1, ఆ. 57.)

మరిపెము. దే. వి. — పై. —; 3: చూ, విలాసము. 2; 4. శృంగారగర్వము: చూ, హంకారము.

మూరియ. దే. వి. ముక్క: చూ, శకలము. 4.
 మూరియబడు. ద్వ. అ. కి. అతిశయించే.
 పంచ. నా. 1, ఆ. 282: చూ, సందడించే. 2.
 మూరియ. దే. అ. కి. 1. నడుచేనప్పుడు కులు
 కు; 2. గర్వించే: చూ, హంకరించే; 3. నివ
 త్తిల్లు: చూ, పట్టిల్లు; 4. తెగు. హరి. ఉ.
 2, ఆ. 60: చూ, వ్రక్కనాటు; 5. పాక
 ముచెడు: చూ, విలుగు. 5.
 మురుడు. సం. వి. అ. పుం మురుడనురక్క
 నుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.
 మురుగు. దే. వి. (రూ-మురు-మురువు-మురువు.)
 1. ముంజేతినగ: చూ, భూపణము. 2-౧౨-
 (౨౫); 2. అల్లిక వేసిన బంగారుకమ్మి.
 మురుము. దే. వి. అంచుగు*: చూ, సల్లకి.
 (రూ-మురము.)
 మురువనడ. దే. వి: చూ, మురళి. 2.
 మురువు. దే. వి. రూ-మురువు. 1. గర్వము.
 య. 2, ఆ. 52: చూ, హంకారము; 2: చూ,
 సౌందర్యము; 3. శృంగారగర్వము: చూ,
 హంకారము; 4: చూ, రూ-మురుగు. 1;
 5: చూ, రూ-మురుగు. 2; 6: చూ, విలా
 సము. 2; విణ. 7. సుందరము. బృ. 5, ఆ.
 29: చూ, సౌందర్యము; 8. మంజులము:
 చూ, హృద్యము.
 మురు. దే. వి: చూ, రూ-మురుగు.
 మురురము. సం. వి. అ. పుం. 1. కుమ్మరి;
 2. సూర్యనిగుట్టము: చూ, హయము.
 మురురుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మ
 ధుడు.
 మురువు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-మురువు.
 ముఱకటము. దే. వి. ముఱకటించేట.
 ముఱకటించే. దే. స. కి: చూ, మురించే.
 ముఱకము. దే. వి. నిక్కు: చూ, హంకారము.
 ముఱముఱమును. దే. అ. కి. కోపవికారము
 చూపు: ముఱముఱలాడు.

ముఱముఱలాడు. దే. అ. కి: చూ, ముఱముఱమును.
 ముఱి. దే. వి. 1: చూ, శౌర్యము; విణ. 2. అ
 ల్పము: చూ, స్వల్పము; 3. కుత్సితము: చూ,
 హీనము. 1.
 ముఱికి. దే. వి. 1. నింకిరి: చూ, మలము. 1;
 2. కల్మషము: చూ, మలినము. 1.
 ముఱికికాలువ. నా. వి. ముఱికినీరుపోవుకాలువ.
 (ఇది పంటకుపనికిరాదు) గ్రువొడ్డి.
 ముఱికిగుంట. నా. వి. పీఠికిగుంట; చూ, ముఱు
 ముఱికిచెమట. దే. వి. కొంచే: చూ, స్వేదము.
 ముఱికినాడు. దే. వి. ఒక దేశము. గూ-ములికి
 నాడు-మురికినాడు (అనికొందలు) (చూ,
 ముగకనాటి బ్రాహ్మణులు.) చక్రము. 1.
 ముఱిచీకటి. దే. వి. గబ్బుచీకటి: చూ, మే
 ముఱిముఱి. దే. విణ. కొంచెముకొంచెము: చూ,
 స్వల్పము.
 ముఱిముఱిచీకటి. దే. వి: చూ, ముఱిచీకటి.
 ముఱియు. దే. అ. కి. గర్వించే, రూ-మురి
 యు. అచ్చ, కిష్కిం, కాం. 72: చూ,
 హంకరించే. [య; 2: చూ, పీయూషము.
 ముఱు. దే. వి. రూ-ముఱు. 1: చూ, మురి
 ముఱుగు. దే. అ. కి. 1: కుర్చు-కుర్చు;
 2: చూ, సదమదమగు. మార్క. 2, ఆ. 41.
 ముఱుగుడు. దే. విణ. ముఱిగినది. స్వా. 4, ఆ.
 37: చూ, వి. ముంపు.
 ముఱుతోవ. దే. వి. (ముఱుగు+తోవ.)
 దుర్గంధమగుదారి: చూ, మార్గము. 1.
 ముఱ్ఱు. దే. వి: చూ, రూ-ముఱు.
 ముఱ్ఱుబాము. దే. వి: చూ, ఎఱులాపి.
 ముఱ్ఱుబాలు. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముఱు. 2.
 ముఱ్ఱు. దే. వి: చూ, రూ-మురువు. 2.
 ములక. దే. వి. రూ-ములుక*: చూ, సింహి. 2.
 (ఇదికప్పములక, తెల్లములక, పెద్దములక
 అని త్రివిధము.)

ములకాలకట్ట. వా. వి: చూ, ములుకోల. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

ములికి. దే. వి. రూ-ముల్కి. 1. అంప: చూ, బాణము. 1; 2. బాణపుటలుగు: చూ, బాణము. 1; 3. బొంగరపుముల్లు; వా. 4. మనసునవాటిన మాట: చూ, శబ్దము. 2 ములు. దే. వి. రూ-ముల్లు. 1. కంటకము: చూ, సితాగ్రము; 2. నీవారాదికూకము: చూ, సితాగ్రము; 3. త్రాసుముల్లు, మొల: చూ, సితాగ్రము; 4. మల్లయుద్ధాయుధాగ్రము: (బ) ముళ్ళు.

ములుక. దే. వి: చూ, రూ-ములక*.

ములుకత్తి. ద్వ. వి. ముల్లుతీసెడుకత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

ములుకోల. దే. వి. 1. (ములకాలకట్ట): చూ, రూ-ముల్లుకోల; 2. తోత్రము: చూ, రూ-ముల్లుకోల.

ములుగ. దే. వి: గరియ-గరుగు-గలుగు*.

ములుగు. వై. వి. 1.=మూలక. బొక్కనము: చూ, పంటసాల; దే. వి. 2: చూ, రూ-మూలుగు. 1; ఆ. కి. (రూ-మూలుగు-మూల్లు.) 3. నొప్పిచే ధ్వనించు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 77: చూ, రూ-మూలుగు. 3; 4. అఱచు: చూ, శబ్దించు. [మొగబీర.

ములుగొలిమిడి. దే. వి. ఇత్తురము*: చూ, ములుగోరట. ద్వ. వి. ఝంటి*: చూ, సహ. 2. ములుచిత. దే. వి: చూ, రూ-ముల్లుచిత*. పర. 5, ఆ. 185.

ములుచే. దే. విణ. 1. భూర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2: చూ, మాధుడు. కళా. 6, ఆ. 267; 3. తక్కువ: చూ, వెలితి. 2. [వృత్తము. 6 (బెడిదము. 5.) ములుచేదనము. దే. వి. గట్టిదనము: చూ, ములుజెనుడు. ద్వ. వి: (సం).—ఆలంబుషము,

త్రికంటకము*.

[15: చూ, పల. 1.

ములుతారు. దే. వి. ఒకపల. హరిశ్చ. 2, ఆ. ములుతోటకూర. దే. వి. ముల్లతోటకూర*: చూ, మారిషము. [త్రాసు.)

ములుత్రాసు. దే. వి. చిన్నత్రాసు: చూ, ములుదోస. దే. వి. రోమశి*: చూ, హరివాలుకము. ములుదోసతీగె. దే. వి. —పై. — [నూకరము. ములుపంది. దే. వి. ఏదు, శల్యము: చూ, ములుబంతి. ద్వ. వి. ఒకానొకచోరసాధనము, గడ్డగోరు-గ్రద్దగోరు, గరుడిగోరు, తలముళ్ళు, బలపము: చూ, రిప్పి. 2.

ములుము. దే. వి. బావులనీళ్ళు పాఠించిపండించెడుపాలము: చూ, హరిప్రియ. 2 (భూమి. 1.) ములుమోదుగు. దే. వి: చూ, రోహి. 2.*.

ములువాలుగ. దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1. [వెంపలి.

ములువెంపలి. దే. వి. కంటకపుంఖి*: చూ, ములువెలగ. దే. వి. పుల్లవెలగ-చతురశ్రికము, గ్రంథిలము, కశేరుకము, కంటకకపిత్థము*: చూ, వెలగ.

ములువెలమ. దే. వి: చూ, వికంకతము. 1*. ములునూపు. దే. ఆ. కి. 1. అతిశయించు: చూ, సందడించు; వా. 2. త్రాసుముల్లుబరువువైపుఒరగు, ముల్కి. దే. వి: చూ, రూ-ములికి.

ముల్పు. దే. విణ. 1: చూ, రూ-ములుచే. 2. పర: 3, ఆ. 198; 2: చూ, ములుచే. 3.

ముల్లంగి. వై. వి.=మూలకమ్: చూ, హస్తికంద. *. ముల్లంగిపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, పక్షి.

ముల్లముప్పి. దే. వి: చూ, ముల్లుచిత*.

ముల్లాకుజాయి. దే. వి. ఒకరకముపత్రపరశువు: చూ, పృశ్చినము.

ముల్లియ. వై. వి. 1.=మూత. రూ-ముల్లె: చూ, మూట; 2: చూ, ముడుపు. 1; 3: చూ, ముడుపు. 2; 4: చూ, ముడుపు. 3.

ముల్లియవిప్ప. ద్వ. వి. మాటలదొంగ: చూ, హారకుడు. 1.

ముల్లు. దే. వి: చూ, రూ-ములు. [సిస్సు] ముల్లుకోల. వా. వి. రూ-ములుకోల: చూ, ముల్లుచిత. దే. వి. (ముల్లు + ఉచ్చిత) రూ-ములుచిత*: చూ, శుంఠ. 5.

ముల్లుచూపుట. జా. పక్షపాతము లేకుండుట. “నెలయంగ నశ్వ మేధంబులు.....ధర్మము వలనన ములునూపు.” (భారతము.) (చూ, ములునూపు. 2.)

ముల్లువుచ్చికొట్టడచే. వా. అ. కి. మనుషటి కంటె నెక్కువబాధకలుగు.

ముల్లె. వై. వి.=మూత: చూ, రూ-ముల్లియ. ముల్లెవిప్పవాడు. ద్వ. వి: చూ, ముల్లియవిప్ప. మువ్వరు. దే. స. బ: చూ, రూ-ముగురు.

మువ్వ. ద్వ. వి. (మూడు + వా) 1. మొనలో మూడుసండులుగల పెద్దగజ్జె, గజ్జియ: చూ, భూషణము. 2-౧౦-(3); 2. ఒకపట్టణము. రూ-మువ్వ: చూ, సీమ (1) (దేశములు.) మువ్వంచే. ద్వ. వి. (మూడు + పంచే) 1: మూడుపంచేలు; విణ. 2. మూడుపంచేలుగలది. మువ్వంచేకు. ద్వ. వి. (మూడు + పంచే + ఆకు): చూ, ముయ్యారుబొన్న*.

మువ్వంటు. దే. వి. (మూడు + అంటు) నెలకు లోపలి మూడుపురుడులు. హరి, ఉ. 4, ఆ. 251.

మువ్వకోడె. దే. వి. మువ్వపసరము, కాడికిని గంతకును కొత్తగా అలవరించెడియెద్దు: చూ, వృషభము. 1. [కార్దులము. 1. మువ్వగలవన్నె మెకము. ద్వ. వి. పెద్దపులి: చూ, మువ్వదోనె. ద్వ. వి. అడుగునబంటిపలకగల దోనె: చూ, హోడము.

మువ్వన్నె. ద్వ. విణ. మూడురంగులుగలది. మువ్వన్నెకాడు. ద్వ. వి: చూ, నూర్పుడు.

మువ్వన్నె మెకము. ద్వ. వి. పెద్దపులి: చూ, కార్దులము. 1. [బాణము. 1.

మువ్వన్నెల్లు. ద్వ. వి. ఇంద్రధనుస్సు: చూ, మువ్వపసరము. దే. వి: చూ, మువ్వకోడె. మువ్వసము. దే. వి. మూడువీసములు.

మువ్వరు. దే. స. బ: చూ, రూ-మువ్వరు. మువ్వేలుపులయిక్కు. దే. వి: చూ, నూర్పుడు. ముషిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, విషముష్టి* (వీనిగింజలు చిట్టివేళ్లగసమున పెండుబోములు వండినశుద్ధి.) (చర్మకోగములుహరించుచు), ముషితము. సం. విణ. 1. కొంగిలబడినది: రూ-ముషితము: చూ, హృతము; 2. నటకంబడినది.

ముష్కము. సం. వి. ఆ. పుం.=మొక్కము. (రూ-ముష్కరము-ముష్కళము)*: చూ, మొక్కము.

ముష్కము. సం. వి. ఆ. పుం. 1:—పై—; 2: చూ, వృషణము; 3: చూ, మొత్తము. 2. ముష్కరము. సం. వి. ఆ. పుం.=మొక్కరము *: చూ, మొక్కము.

ముష్కరుడు. సం. విణ.=మొక్కరుడు: చూ, వ్యాభుడు. 2. [ముష్కరము.

ముష్కళము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-ముష్టి. సం. వి. ఇ. పుం, స్త్రీ. 1. కత్తిపిడి: చూ, రిష్టి. 2. (పిడి. 2.); 2. పిడికిలి, సంగ్రాహము: చూ, పిడి. 1; 3: చూ, సమ్మద్ది; 4.=ముసిడి*: చూ, ముషిణి; పుం. 4. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1; వా. వి. 5. బిచ్చము: చూ, వేడికోలు; అం. 7: చూ, అసంయుత హస్తములు.

ముష్టితాడనము. అం: చూ, తాడనములు.

ముష్టింపచుడు. సం. విణ. దరిదుర్గిడు: చూ, లొల్లెగాడు (బీదవాడు.)

ముష్టిపర్వకరణము. అం: చూ, ప్రమేయములు. ముష్టిబంధము. సం. విణ. 1. గట్టిగాపిడికిలిం

చేట, సంగ్రాహము: చూ, హస్తము. 1;

2. పిడికిలి, సంగ్రాహము: చూ, హస్తము. 1.

ముష్టిస్వస్తికము. అం: చూ, స్వత్తహస్తములు.

ముసగెన. దే. వి: చూ, గుసగుస.

ముసద్ది. వా. వి. 1: చూ, లెక్కవాడు;

2: చూ, లేఖకుడు.

ముసద్దీపేచి. వా. వి. 1. వ్యాత్రయము ముట్ట

నివిషయములో వ్యాత్రకాడు వ్యాత్రయం

దు చూపెడులోపము. “ముసద్దీపేచీయుండ

రాదు.”; 2. మధ్యవర్తియొక్క మడత

సంభాషణము; 3. ఉభయవాదులయొక్క

భావములు విడకపోవుట.

ముసనాబు. దే. వి. అందలముపర్వకత్తెర.

ముసముస. దే. వి. 1. ముసురుట లోనగువాని

యందలిధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ;

2. కోపమునగలుగు చిటచిట; 3. పంది

మార్కొనుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము.

భాగ. 3, ఆ. 413: చూ, హూహూ.

ముసముసముసు. దే. ఆ. కిర్. రూ-ముసముస

యను. 1. ముసముసయనిశబ్దించు: చూ, శబ్దించు;

2. చిటచిటలాడు, మండు: చూ, వెలుగు. 5.

ముసముసముసు. దే. ఆ. కిర్. —పై.—

ముసరు. దే. ఆ. కిర్: చూ, వ్యాపించు. భో.

3, ఆ. 176.

ముసలము. సం. వి. ఆ. పుం, న. రూ-ముష

లము. 1: చూ, రోకలి; అం. 2: చూ,

ముప్పది రెండాయుధములు; 3: చూ,

అస్త్రములు.

ముసలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉడుము: చూ,

విలేళయ; 2. ఎలుకజీడి*: చూ, స్ఫోట

శోభ; 3: చూ, నేలతాడి*; 4. రూ-

ముషలి. బల్లి: చూ, హాలాహలము. 2;

న్. పుం. 5: చూ, బలరాముడు; దే. విణ..

(1) వృద్ధు: చూ, స్థావిరము.

ముసలితనము. వా. వి: చూ, ముసలి (1).

ముసలిది. దే. విణ: చూ, ముదియది.

ముసలివాడు. దే. విణ: చూ, స్థవిరుడు.

ముసల్మాను. వా. వి. తురక, మ్లేచ్ఛుడు.

ముసల్యుడు. సం. విణ. రోకటిచేతఁ జేంపఁ

దగినవాడు.

[చూ, రాజార్హము..

ముసాంబ్రము. దే. వి. 2. కానొకమందువస్తువు:

ముసాబు. వా. వి: చూ, నానుడువాన.

ముసాయిగా. వా. వి. చిత్తువ్యాత్ర, మితలబు,

మసోదా.

[రామ. 8, ఆ. 230.

ముసి. దే. విణ. బొంకు: చూ, వితథము. 1..

ముసింబే. దే. ఆ. కిర్: చూ, నశించు.

ముసిండి. వై. వి.=ముష్టి: చూ, ముష్టిణి*.

ముసిణి. వై. వి.=—పై.— [ము. 1.

ముసినగవు. దే. వి. చిటునగవు: చూ, హాస్య

ముసిముసినగవు. దే. వి.—పై.—

ముసిముసినవ్య. దే. వి.—పై.—

ముసుండము. సం. వి. ఆ. పుం. కొయ్యగుదియ=

చూ, ముద్దరము.

ముసుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.—పై.—;

అం. 2: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు.

ముసుగు. దే. వి. కప్పడు: చూ, వ్యవధానము. 3.

ముసుగుడు. దే. వి.—పై.—

ముసుగుడువడు. ద్వ. ఆ. కిర్. కప్పడువడు:

రూ-ముసుగువడు, ముసుగువాలు.

ముసుగుబొంద. దే. వి. మట్టలుడిడని చిన్న

తాడి*: చూ, శ్రీతాళము.

ముసుగువడు. ద్వ. ఆ. కిర్: చూ, రూ-ముసుఁ

గుడువడు. నిర్వ. 10, ఆ. 140. [ఆ. 101

ముసుగువాలు. దే. ఆ. కిర్.—పై.— పు. 1.

ముసురు. దే. వి. రూ-ముసువు. 1: చూ, నాను

డువాన; 2. వర్షము: చూ, వాన. 1.

మునురుకవియు. దే. ఆ. కిరి: చూ, వ్యాపించు. మునురుకొను. దే. ఆ. కిరి.—పై.—

మునురుమాతి. దే. వి. కోపవికారముగలమొగము: చూ, వదనము. 2.

మునురుమాతివాఁడు. దే. విణ. కోపవికారముగల మాతివాఁడు.

మునువు. దే. వి: చూ, రూ-మునురు. 1—2.

ముస్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (రూ-ముస్తకము-ముస్తియ-ముస్తై.) 1. నిడుముస్తై*: చూ, ముస్తకము. 2; 2. కైవడిముస్తై*: చూ, ముస్తకము. 1.

ముస్తకము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1.—ముస్తా. తుంగముస్తై. (చూ, తృణము 1లోతుంగముస్తై)*. 1: కుటంసటము-కుటన్నటము, కైవర్తము, కైవర్తము స్తకము-కైవర్తముస్తకము, కైవర్తి-కైవర్తిక, కైవర్తిముస్తకము-కైవర్తిముస్తకము, గోనర్తము, గోపురము, ఘనము, జలదము, దాళపురము, నాగము, నాదేయము, పరిపేలవము, ప్లవము, ముస్త, మేఘనామము, మేఘము, వాసేయము. (తే).—కయివడి (చూ, 1330పొరట)-కైవడి, కయివడిముస్తై-కైవడిముస్తై, ముస్తియ-ముస్తై. *: 2. నిడుముస్తై (చూ, తృణము 1లో తుంగగడ్డి)*: ముస్త, మేఘనామము, మేఘము, రాజకశేరుక. (తే).—తుంగ, తుంగముస్తై, నిడుముస్తై, ముస్తియ-ముస్తై. తద్వి. —౧. భద్రము, భద్రముస్తకము; ౨. చక్కల. (తే).—వట్టుప్రముస్తై (చూ, తృణము 1లోగుండ్ర) తుంగ); (మఱియు పచ్చేతుంగముస్తై, కోలతుంగముస్తై మున్నగునవి): చూ, హరిత. (తృణము. 1.)

ముస్తాదు. వా. విణ. 1. సిద్ధమైనది: రూ-ముస్తాబు; 2. ఆయుత్తము: చూ, సన్నాహము. 2.

ముస్తాబు. వా. విణ. —పై.—వి. కి. దుస్తులులో నగునవి ధరించుకొనుట.

ముస్తియ. వై. వి.=ముస్తక: చూ, ముస్తకము. 1—2.*.

ముస్తీదు. దే. విణ: చూ, ముస్తాదు. 2. ఉరా. 4, ఆ. 278.

ముస్తీబు. వా. విణ: చూ, రూ-ముస్తీదు.

ముస్తై. వై. వి.=ముస్తక: చూ, రూ-ముస్తైయ.* (నిడుముస్తైకు.—స్యా. 2, ఆ. 7.)

ముస్తైలమేపరి. ద్వ. వి. పంది: చూ, నూకరమ్మ; మహు: సం. అవ్య: చూ, మాటిమాటికి.

ముహుర్తము. సం. వి. ఆ. పుం, న: రూ-ముహూర్తము.=మూరతము-మూరుతము-మూర్తము. 1. పండ్రెండుక్షణముల కాలము; 2. రెండుగడియల కాలము.

ముహుర్భాష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అనులాపము: చూ, శబ్దము. 2.

ముహూర్తభాగము. పా. యాత్రా పృశ్న గృహారంభాదులకును, షోడశమహాకర్మములు మొదలగువానికిని మంచిచెడ్డలు దీనివలనఁ జెలిసికొనఁబడును. కాలామృతము మొదలగు గ్రంథములిందుకొఱకేర్పడియున్నవి.

ముహూర్తము. సం. వి. ఆ. పుం, న: చూ, రూ-ముహుర్తము.

ముళ్ళమాటలు. జా. మాయమాటలు. “పలుదెఱఁగు ముళ్ళమాటల, కలహమెకల్యాణమని.” పారి. 1, ఆ. 85.

ముళ్ళయతి. వి. వి. నారదుఁడు: చూ, సన్యాసి. ముళ్ళవంగ. దే. వి. కత్తెరవంగ*: చూ, వంగ. ముళ్ళు. వా. వి బ. 1: చూ, ములు. 4; వా. 2. చిక్కులు. “మారాముళ్ళు.”

మూ

మూ. దే. విణ. వృత్తియందు మూఁడుశబ్దమునకు మూఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. “మూన్నాళ్ళు”.

మూఁక. దే. వి. 1: చూ, సమూహము; 2. దండు: చూ, నేన. 1; అం. 3: చూ, దూతీ చతుష్టయము.

మూలకవిష్ణు. దే. విణ. చెదరగొట్టునది.

స్వా. 4, ఆ. 108.

మూకుడు. ద్వ. వి. (మూత + కుడు)

1. తట్టువంటి మట్టిపాత్రము: చూ, పాత్ర

ము. 8-ర-ఓ; 2. ఇత్తడిమూకుడు. పాండు.

3, ఆ. 201: చూ, పాత్రము. 6-ర-ఓ;

3. మూయుటకుఁదగిన మూకుడులోనగు నది: మూత.

మూగ. దే. వి. 1: చూ, దోమ; 2: చూ,

పక్షి; వై. విణ. 3.=మూక: నోరుమెంగ,

మలువ, ముంగ, మూగవాఁడు, మూగి,

మూత.(సం).—అభాషణుఁడు, అవాచీనుఁ

డు, మూకుఁడు. తద్వి.—౧: పుట్టుమూగ;

౨: (సం) కలంబకుఁడు. [ఉ,పా. 8.4, ఆ. 92.

మూగఁబాటు. దే. అ. కిరి: చూ, వ్యాపించే.

మూగతీట. ద్వ. వి. ఒడలిపై దట్టముగాపేలిన

తీట: చూ, విదర్శిక.

మూగబోతు. ద్వ. వి. తుపసమేత ధాన్యములు:

మూన, మూస: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము)

మూగబిట్టుకోడి. ద్వ. వి: చూ, పుంజే.

మూగమొగ్గలు. ద్వ. వి. వికసించేనిమొగ్గలు.

మూగవాఁడు. ద్వ. వి. నాలుకలేనివాఁడు,

కొండనాలుక లేనివాఁడు (అనికొండలు):

చూ, మూగ. 3.

మూగి. వై. విణ: చూ, మూగ. 3.

మూగిమూసానమ్మ. వా. వి: చూ, రూ-ముం

గిమూసానమ్మ. [కళా. 3, ఆ. 16.

మూగు. దే. అ. కిరి: చూ, వ్యాపించే.

మూడు. దే. స. రూ-మూడు: చూ, రెండొ

కటి; అ. కిరి. 2. కలుగు: చూ, సంభవించే;

3. ముగియు: చూ, సరిపోవు. 3.

మూడుఅంకములుగలవి. అం: చూ, త్రయము.

మూడుచే. దే. పేరి. మూడండ్రేయ, కలిగిం

చే: రూ-మూడు.

మూడునొకటి. వా. స: చూ, నాలుగు.

మూడుపూవులాలుకాయలు. జా. అభివృద్ధి-

పరిపుష్పన కొక్కికకాయ సహజము.

ఇచ్చేట పుష్పనకు (రెండుకాయలుచెప్పట

అతిశయకథనము. “మూడుపూవులాలు

కాయలుగా నున్నదని” (ధర్మజ రాజ

నూయము.)

మూడుమాటలాలుతప్పలు. జా. ఎక్కువ

తప్పలు. (కళాపూర్ణోదయము.)

మూత. దే. వి. 1. అడ్డపాటు: చూ, స్థగనము;

2: చూ, మూకుడు. 3; 3. కనుతొప్ప

మూత: చూ, పిహితము; వా. 4. (నీసా

కువేయు) బిరడ: చూ, బిరడ. 2.

మూతబల్ల. దే. వి. నాచోరుపట్టె.

మూపు. దే. వి. అంసము, భుజశిరము: చూ,

స్కంధము. 1. [స్కంధము. 1.

మూపురము. దే. వి. ఎద్దుభుజశిరము: చూ,

మూకాంబ. అం: చూ, అంబ. 5.

మూకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరక్క

నుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; విణ. 2.=

మూగ-ముంగ: చూ, మూగ. 3.

మూగురు. దే. స: చూ, రూ-ముగురు.

మూగేలు. దే. వి. చుంచు: చూ, మూషికము.

మూచూచే. దే. స. కిరి. (మూతి + చూచే):

చూ, మూర్కొను.

మూచూచేట. గే. వి: చూ, మూర్కొనుట.

మూజోవాని. వా. వి. నోటిమాట.

మూట. వై. వి.=మూత: చిప్పము-చిప్పెము,

ముల్లియ-ముల్లె, బొక్కిసా.(సం)..మూతము.

మూటగట్టుకొనుట. జా. సాగనుగానుండుట,

“ముద్దులమూటగట్టుతనపట్టి” (ధర్మజరాజ

నూయము); “ముద్దులుమూటగట్టి.” (రసిక

జనమనోరంజనము).

మూటికిముడివేయుట. జా. మొండికెత్తుట.

“మూటికి ముడివేసినవారికి సిగ్గేమి, యెగ్గే

మి.” (ధర్మజరాజనూయము.)

మూటము. దే. వి: చూ, రూ-మటము.

మూటికి. నా. వి. చాహమునకు. “పంతులు గారూ! మూటికివెళ్లెదము అని బాలబాలికలు మూడువేళ్లుచేసి మోపెదరు.”

మూడమంచు. దే. వి. చిట్టమైనమంచు, హిమాని: చూ, హిమము.

మూడవకొలము. ద్వ. వి. వైశ్యకులము.

మూడవకొలముమనిసి. ద్వ. వి: చూ, వైశ్యుడు.

మూడవమూల. దే. వి: (సం).—అనంత, వాయవ్యము: చూ, పారిత్తు. 1. [ఆ. 79.

మూడి. దే. వి: చూ, రూ-ముడ్డి. కళా. 2, మూడిగాలి. దే. వి: చూ, రూ-ముడిగాలి.

మూడు. దే. స. (రూ-మూడు-మూర్): చూ, రూ-మూడు. [నొకటి.

మూడునొకటి. వా. స: చూ, రూ-మూడు మూడు. దే. పేర్: చూ, రూ-మూడుచే.

మూఢకము. అం. 1: చూ, రదక్షతములు: 2: చూ, దంతక్షతములు.

మూఢత్వము. పా: చూ, అశ్వహృదయపరిజ్ఞానము. మూఢుడు. సం. విణ.=మొండి-మోటు-మొద్దు.

1. తెలివి లేనివాడు: చూ, స్తబ్ధుడు;
2. బాలుడు: చూ, శిశువు.

మూతము. సం. వి. ఆ. న. 1. రాజేలు చేతిక్రింద నుంచుకొను తలగడ: చూ, లోడు; 2. ముడి, బొక్కిసా, ముల్లె: చూ, మూట; విణ. 3. కట్టబడినది: చూ, సితము. 4.

మూతి. దే. వి. 1. నోటివైభాగము: చూ, వదనము. 1; 2. ముఖము: చూ, వదనము. 2.

మూత్తదుబ్రాహ్మణులు. అం. వీరు కేరళదేశస్థులు: చూ, కర్ణాటకులు.

మూత్రికృచ్ఛము. సం. వి. ఆ. న: అశ్మరి. (తె).—ఉబ్బరము, నీరుకట్టు, నీరుకట్టుతె

వులు; తద్వి.—ది. అనాహము, నిబంధము.

(తె).—ఇరువాయికట్టు; 2. నీరుచేటుకు;

3. నీరుడి; ౪. మధుమేహము.

మూత్రికోశము. సం. వి. ఆ. న: క్లోమము. (తె).—ఉచ్చేబుడ్డ, నీరుతిత్తి.

మూత్రిసిండము. సం. వి. ఆ. న. బ. (కిడ్నీస్): చూ, వృక్క. 2. [చూ, దోస.

మూత్రిఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేతిదోస*: మూత్రిము. సం. వి. ఆ. న: ఉత్పము, ఏకాం

గులము, కల్కము, కాయజలము, గుహ్య నివ్యందము, జలము, ప్రిసాప్తము, మేహము. (తె).—ఉచ్చే, కాలుమడి-కాల్మడి,

నీరు, నీరుముట్టు తద్వి.—ది. ఆవుఉచ్చేకు. గోంబు, గోజలము, గోద్రోపము, గోనిష్యం

దిము, గోమూత్రిము, గోవిరేచనము, పంచితము; 2. విడువదగిన మూత్రము

నకు.—మీధము, మూత్రితము; అం. 2: చూ, లక్షణాంగములు. (ఉచ్చే)—పురు

షునకు. విరివిగ దక్షిణావర్తముగ నొకధార యైనరాజేగు. రెండుధారలైన ధనియగు.

బహుధారలైన దరిదుగ్గడగు. ధ్వనియుక్తమైన సుఖియగు. నిశ్శబ్దమైన దరిదుగ్గడగు.)

మూత్రిగంధము. అం: చూ, రంధ్రిములు.

మూత్రిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మూత్రిఫల.*.

మూత్రించే. సం. ఆ. క్రి: చూ, కాలుమడుచే. మూత్రితము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మూత్రిము.

మూత్రితుడు. సం. విణ. నీరు (ఉచ్చే)నిడిచిన వాడు. [రుజేవు-

మాదల. దే. వి. (మూల+తల) తారకాణ: చూ, మాదలించే. దే. స. క్రి. 1: చూ, తారకా

ణించే. హరి. ఉ. 6, ఆ. 236; కళా. 8, ఆ. 197; 2: చూ, హెచ్చేరించే. 1.

మాదలిక. దే. వి: చూ, రూ-మాదల. మూదేవి. వా. వి: చూ, పెద్దమ్మ. 1.

మూన. దే. వి. 1. వస్త్రగాలితముచేయగా

రాలక నిలిచినది; 2. రాగులు, ఆముదాలు, మేలురాసికాగా మిగిలినపాల్లు; 3: చూ, మూగబోతు.

మూను. దే. స. కి. వస్త్రగాలితముచేయు.

మూన్నాళ్ళపట్టపగలు. జా. మూడురోజుల మధ్యాహ్నము, స్వల్పకాలము. “మూన్నాళ్ళ పట్టపగటి సిరికే పట్టపగ్గములులేవు.” (ధర్మజరాజమాయము.)

మూన్నులు. దే. వి: చూ, రూచున్నులు.

మూయి. దే. వి. అడ్డపాటు: చూ, స్థగనము.

మూయు. దే. స. కి. కప్ప, మూతపెట్టు (అని కొందఱు): చూ, స్థగనముచేయు.

మూయుట. దే. వి కప్పట: చూ, స్థగనము.

మూర. దే. వి. 1. రెండుజేనలకొలది: చూ, పొస్తము; విణ. 2. నిడుపైనది: చూ, సోగ. 3.

మూరకోక. దే. వి: చూ, బారుచోపు.

మూరకోల. వా. వి. అరగజేముబద్ద.

మూరతము. వై. వి. ముహూర్తము: చూ, ముహూర్తము.

మూరిబోవు. దే. అ. కి. 1: చూ, విజృంభించు. హరి. ఉ. 4, ఆ. 45; 2: చూ, సంద

డించు; 3: చూ, పర్థిల్లు. మార్క. 6, ఆ. 235; 4: చూ, సిద్ధించు. మార్క. 7, ఆ.

185; 5: చూ, నశించు. భాగ. 6, స్కం. 135.

మూరు. దే. అ. కి: చూ, సందడించు. వి, పు. 7, ఆ. 100. [చూ, రూపగంధ *

మూరుకొండ. ద్వ. వి. రూ-మూర్కొండ: మూరుకొను. దే. స. కి: చూ, రూ-మూర్కొను.

మూరుకొనుట. దే. వి: చూ, రూ-మూర్కొనుట.

మూరుతము. వై. వి. ముహూర్తము: చూ, ముహూర్తము. 1—2.

మూరెడు. దే. అప. మూరప్రమాణము.

మూర్కొండ. ద్వ. వి: చూ, రూ-మూరుకొండ*.

మూర్కొను. దే. స. కి. (రామా. 4, ఆ.

66.): రూ-మూరుకొను, మూచూచు, పట్టు. (సం).—ఆహ్వానించు.

మూర్కొనుట. దే. వి. రూ-మూరుకొనుట, మూచూచుట. (సం).—ఆహ్వానించు.

మూర్ణము. సం. విణ: చూ, మూర్ణము.

మూర్ఘ. సం. విణ. మంకు, మొఱకు-మొఱకుడు-మొఱటు: చూ, స్తబ్ధుడు.

మూర్ఘుడు. సం. విణ.—పై.—

మూర్ఘ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రోగాదులచేత స్మృతిడప్పట: చూ, సామ్య; అం. 2: చూ, దశావస్థలు; 3: చూ, ద్వాదశావస్థలు; 4: చూ, అవస్థలు.

మూర్ఘన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సంగీతము నందు క్రమముగా సప్తస్వరములయొక్క ఆరోహణావరోహణములు: చూ, స్వరము. 2; అం. 2: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

మూర్ఘనొందుట. అం: చూ, మన్మథావస్థలు.

మూర్ఘులుడు. సం. విణ. మూర్ఘరోగముగల వాడు, ప్రమాణపు బడలికలోనగు వాని చేసామ్యసిలినవాడు (అనికొందఱు): చూ, సామ్యసిలినవాడు.

మూర్ఘుడు. సం. విణ. 1.—పై.—; 2: చూ, మూర్ఘ; 3. వృద్ధిబొందినవాడు.

మూర్ఘిల్లు. సం. అ. కి: చూ, సామ్యసిల్లు.

మూర్జము. సం. విణ: చూ, రూ-మూతము. 3.

మూర్తము. సం. విణ. 1. గట్టిది: చూ, బెడి

దము. 5; 2. మూర్ఘరోగముగలది; 3. స్వ

రూపముగలది; వై. వి. రూ-మూరుతము.

(1): చూ, ముహూర్తము. 1; (2): చూ,

ముహూర్తము. 2.

మూర్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, శరీరము;

2. కాతన్యము: చూ, బెడిదము. 5; 3. ప్ర

తిమ: చూ, హరిణి. 3; వా. బ. 4. బట్టలసంఖ్య.

“మూర్తులెన్ని?”; 5. దేవునిస్వరూపము.

- మూర్తిమత్తు. సం. వి. త్. న. గట్టిది: చూ, 'మూలదేవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒక గామదే
దేదిదము. 5. పత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
- మూర్తుడు. సం. విణ: చూ, మూర్ఖులుడు. మూలదేవుడు. సం. వి. ఆ. పుం: ఉగ్రసేన
మూర్తులు. అం. 1: పృథివి, అపస్వ, తేజము, జుడు, కంసుడు, కష్టమతుడు, కలాం
వాయువు, ఆకాశము, సూర్యుడు, చంద్రు
డు, సోమయాజి. (8); 2. బ్రహ్మ, విష్ణు, మూలధనము. సం. వి. అ. న: చూ, సంచిమొ
మహేశ్వరుడు. (3) మూలమన్నవాని ముంగిటఁదెట్టుట. లో. ఎను
మూర్ధజకరింజము. సం. వి. అ. పుం: కేదార టఁదెట్టుట. “మూలమన్నవాని ముంగిటఁ
శృంగము, (తె).—బోదాకసింగి*. బడవైచి.” (కుచేలోపాఖ్యానము.)
- మూర్ధము. సం. వి. న్. పుం: చూ, మూర్తి. 1. మూలఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (తె).—కొమ్మన
మూర్ధములు. అం. (మూర్ధస్యములు) ఋ-ఋ- గొలిమిడి*: చూ, మొగబీర.
- ర-ఋ-మ-ట వర్ణములు. మూలబంధము. సం. వి. అ. పుం: (తె).—
మూర్ధాభిషిక్తుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. క్షత్రి పుట్టి, పునాది. [అహిభయము.
యుడు: చూ, రాజో 1; 2. చక్రవర్తి: మూలబలము. అం. (స్వపక్షమువారు) చూ,
చూ, రాజో. 1; 3. మంత్రీ: చూ, సచివుర మూలభద్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒక గామదే
డు. 1; వా. విణ. 4. శిరస్సనందు అభి పత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3. [లదేవుడు.
షేకము చేయఁబడువాడు. మూలభద్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మా
మూర్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చోగ*: చూ, సగ్ర. మూలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, జేరు. 1;
మూల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మూలనక్షత్ర ము: చూ, రిక్క; దే. వి. (1) యెందుదిమ్మ 2. మెట్టదామరదుంప: చూ, సహస్రపత్ర
లనడుము: చూ, హరిత్తు. 1. తద్వి. —చూలు ము; 3. ఊడ: చూ, శిఫ. 1; 4. మొదలు:
మూల.(చూ, ఏంగిలు, కోణము. 1.); (2) గొంది: చూ, హజ్జె; 5: చూ, సంచిమొదలు; 6. చూ,
చూ, హరిత్తు. 1; (3) కొప్పు: చూ, వేనలి. సమీపము. 1; 7. అడవికండ*: చూ, సూర
మూలకము. సం. వి. అ. పుం, న. —ముల్లంగి*: ణము; వా. 8. పద్మకావ్యము; 9. అసలు
చూ, హిలమోచిక; 2. ములుగు: చూ, సంగతి; అం. 10. మూలనక్షత్రము: చూ,
బొక్కనము. రిక్క; 11: చూ, బంధనములు.
- మూలకర్మము. సం. వి. న్. న. కార్మణము, మూలమట్టము. దే. వి. గోడలమూలను సరిచేసె
చిల్లింగి: చూ, హింసాకర్మము. డు మూడుమూలల సుట్టపుపలక : చూ,
మూలక్రిమిన్యాయము. అం. వేరులో పురుగు సపాట.
- బుట్టిన చెట్టంతయు చేచ్చేననురీతి. మూలముట్టు. మి. అవ్య. క్రి. విణ. ఆమూలము.
మూలగ. దే. వి. నెనడు: చూ, మజ్జ. 2. స్వా. 3, ఆ. 134.
- మూలత్రికోణములు. అం: చూ, గృహముల మూలయేలుసేర్పరి. దే. వి: చూ, నిర్మతి. 2.
- దశాపరిమాణములు. మూలరోగి. సం. విణ. ములురోగముగలవాడు: అర్హుడు.
- మూలదుంప. మి. వా. వి. (మూలము + దుంప) మూలతా. దే. వి. రూ-మూలతాయి. వజ్రము.
1. మొదటిగడ్డ; 2. మొదటికారణము. వసు. 2, ఆ. 58: చూ, రత్నము. 1.
- మూలతాయి. దే. వి. —పై. —

మూలతేఱు. దే. వి. చూ, నిర్మతి. 2. అచ్చు. సం, కాం. 41.

మూలలు. అం: చూ, హరిత్తు. 1. (చూ, మూల. 1.)

మూలవాటు. దే. వి. అయిమూల-విమూల.

(సం) అవదిశము, విదిక్కు: చూ, హరిత్తు. 1.

మూలసంక. వా.వి.పిలక-పిలక-పిల్క, మొటిమ, మొలక-మొల్క. (సం).-అర్మము-అర్మస్సు, గుదకీలకము-గుదకీలము, గుదాంకురము, దుర్మామము, (వా)మూలకంఖ (చూ, రోగము. 1)

మూలస్మృతులు. అం. (స్మృతులు) (చూ, ధర్మశాస్త్రము): ము (స్వాయంభువ), బృహస్పతి, వశిష్ఠ, కన్యక, భారద్వాజ, గౌతమ, యాజ్ఞవల్క్య, భృగు (ఉశన), నారద, కపిల, పరాశర, వ్యాస, కాత్యాయన, అపస్తంబ, అశ్వలాయన, కణ్వ, అతిర్, హరీత స్మృతులు. (18) (చూ, స్మృతులు.)

మూలాధారము. అం. గుదస్థానమునందుండెడు నాడులకాధారమైన చక్కము: చూ, చక్కములు.

మూలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మందాకు*; 2.=మొలక. చూ, మొక్క. 1.

మూలికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వృక్షమూలమునఁగూర్చుండి తపముచేయుటయే వృతముగాఁగలవాఁడు: చూ, వృతి. 2; అం. 2: చూ, గతిభేదములు.

మూలుగు. దే. వి. రూ-మూలు. 1. రూ-ములుగు: పీడాధ్వని, కుంభనము: చూ, స్వరము. 2; 2: (సం).-అంబుదఫలి, ఆనీలయష్టిక, క్షీబని, పృసాదని*; ఆ. కి. 3: చూ, రూ-ములుగు. 3; 4: చూ, రూ-ములుగు. 4.

మూలుగులు. దే. వి. బ: చూ, మూలుగులు.

మూల్లు. దే. వి. ఆ. కి: చూ, రూ-మూలుగు. 1—2—3—4. [విలువ: చూ, వెల. 1.

మూల్మము. సం. వి. ఆ. పుం.=మొల్లము.

మూష. వై. విణ. 1.=మూక: చూ, రూ-మూఁగ. 3; దే. వి. 2.=చూ, రూ-మువ్వ.

1; 3: చూ, రూ-మువ్వ. 2.

మూవురు. దే. స: చూ, రూ-మూగురు.

మూష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=మూస: చూ, మూస. 1. [చూ, సుతశ్రేణి.

మూషకవర్ణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఎలుకజీడి*:

మూషకము. సం. వి. ఆ. పుం.=మూసకము:

రూ-మూషికము, అవి, ఆఖనికము, ఆఖువు, ఇలి, ఇలికము, ఉందురము-ఉందురువు-ఉదురువు, కర్వము, కాండము, కాచిఘము, ఖనకము, కుహనము, గర్తాటము, చండువు, తుటుముము, దీన, బిలేశయము, రంధ్రబభ్రువు, పృషము (తె).—మూసకము, ఎలక-ఎలిక-ఎలుక, గోడదొల్కులపోడి, తాళ్ళరాసిగాఁడు, రాళ్లరాసిగాఁడు, బొక్కలాఁడు, లాఁగడాఁగుడు. తెద్విశేషములు. ౧. చిట్టెలుకకు.—గిరిక, బాలమూషిక. (తె).—అరిపె, చిట్టెలుక, చూరెల్క; ౨. పందికొమ్మనకు.—రూ-మూషికము, ఆఖువు, ఉందురము - ఉందురువు-ఉదురువు, ఖనకము- ఖానకము, గర్తాటము, గృహభూదారము, దీర్ఘదేహి, రోమశము. (తె).—కొమ్మ, పందికొమ్మ, మూసకము; 3. రాజమూషికమునకు.—రాజమూషకము. (తె).—ఎల్లెలుక-ఎల్లెల్క, గరిమిడి, రాళ్ళరాసిగాఁడు, వెల్లయెలుక-వెల్లెలుక; ౪. మేంచేనకు.—అంజనిక, గంధమూషి, గంధమూషికము, గంధకుండిని, గంధాఖువు, చిక్కము, చుచుండరి - ఛుచుండరి. (తె).—కంపెలుక, కల్లెలుక-కల్లెల్క, మేంచే, మేంచెలుక, మేండు, మేండెలుక, చెంచే, మూగేలు. (మిగతవానికి “చూ, పృషము. 3.”)

మూషకాహిమంజూషాన్యాయము. పా. ఎలుక

పాముగల పెట్టెయందే మోకలదనికొఱికిపాము
చేదినఁబడెననునీతి.

మూషణము. సం. వి. అ. న: చూ, మిరియము.

మూషికము. సం. వి. అ. పుం.=మూసకము.

1. ఎలుక: చూ, రూ-మూషకము; 2. పంది

కొక్కు: చూ, రూ-మూషకము. ౨.

మూషికాంచనుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

వినాయకుఁడు. వ్రాతము.

మూషితము. సం. విణ. రూ-ముషితము: చూ,

మూస. వై. వి. 1.=మూషా:కోవి.(సం)అంగారక

ర్పరము, అగ్నిప్తము, తైజసావర్తిని, మూస.

వా. 2: చూ, మూఁగబోతు.

మూసకము. వై. వి.=మూషక:చూ, మూషకము.

మూసనమరికి. దే. విణ: చూ, వాగ్రిజె.

మూషిక. దే. వి. మంగళసూత్రమునందు తాళి

బొట్టునకు ఈవలావల గుచ్చికట్టుకొనెడు

నానుకోవి. నీలా. 1, ఆ. 102. [బాలకీర్తిడ.

మూసిగంతలు. దే. వి. బ. కనుమూసిగంతలు: చూ,

మూసినముతైము. జా. ఎక్కువజాగ్రత్తగా

నుండుట. "మూసినముతైమై వెలుఁగు చుద్దు

కుమారునిమీద." సారం. 3, ఆ. 53.

మృ

మృగణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వెదకుడు.

మృగతృప్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: ఝల-ఝాలి,

మరీచిక. (తె).—ఎండమావులు.

మృగదంశకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కుక్క:

చూ, శునకము; 2. ఎలుగు: చూ, వెలుగుబంటి.

మృగధూర్తకము. సం. వి. ఆ. పుం. నక్క:

చూ, స్వగాలము.

మృగనాభి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, మృగమదము.

మృగపాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కమ్మచిల్లి:

చూ, మార్జాలము.

మృగపుత్రము. అం: చూ, ఆకాశచారులు.

మృగబంధని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మృగములఁ

బట్టువల: చూ, వాగుడ.

మృగమదము. సం. వి. ఆ. పుం.=మెకపుటాము:

అండజ, కస్తూరి, కామాంధ, కురంగనాభి, గంధ

కేలిక, గంధచేలిక, గంధఘాళి, గంధవంశిము,

దర్పము, నాభి, నాభిజము, మదము, మదాహ్వ

ము, మృగనాభి, శ్వేతము, శ్వేతమృగాండజ

ము. (తె).—ఇట్టిగోరజేము, కస్తూరి, జింకపా

క్కిలి, మదము, మెకపుటాము. తద్వి. —

(తె).—కస్తూరిపీణిము; (మిగతవానికి "చూ,

శ్వేతమృగాండజము.")

మృగమదవాస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కస్తూ

రిమల్లిక.

మృగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=మెకము-

మెగము. వాలుగుకాళ్ల జంతువు: గయ

ము, పశువు. (తె).—మెకము-

మెగము. తద్వి. — ౧. పశుకులమునకు. —:

(చూ, పనులము); ౨. ప్రాయపుపశువునకు. —

బర్కరము; 3. వేగిటునకుం జిక్కని పశు

వునకు. — (తె).—గడిమెకము; ౪. మృగవిశేష

ములు. — కాశ్యపము, ఖురాకము, పార్వణము.

ఇత్యాది ("చూ, సింహము"); 2. జింక: చూ,

హరిణము. 1; 3. అడవియందు తిరిగెడి

యేనుఁగు: చూ, హస్తీ; 4. మృగశీర్షము:

చూ, రిక్క; 5: చూ, మృగణ; 6: చూ,

మృగయ. 1; 7: చూ, వేడికొల్ల; అం.

8: చూ, గజజాతులు.

మృగమోహము. అం. (ఇదిఅధమము): చూ,

మోహచతుష్టయము.

మృగయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వేట. 3;

2: చూ, మృగణ.

మృగయఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బోయ:

చూ, వ్యాధుడు. 1; 2: చూ, బ్రహ్మ. 1;
3: చూ, వేటకాడు.

మృగరాజి. వా. సం. వి. న్. పుం : చూ, సింహము, 1.

మృగరిపువు. సం. వి. ఉ. పుం. — పై. —

మృగరోమజము. సం. వి. ఆ పుం. మృగరోమ.

మలచేతఁ జేయఁబడినకాలువ, రాంకవము:

చూ, వస్త్రము. [మృగయుడు. 1—3.

మృగవధాజీవుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

మృగవాహనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. జింకరా

తు: చూ, వాయువు.

మృగవ్యము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మృగయ. 1.

మృగవ్యాధుడు. అం: చూ, రుద్రులు.

మృగశిగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: = మిసర. రూ—

మృగశిరము—మృగశీర్షము: చూ, రిక్క.

మృగశిరము. సం. వి. న్. న. = — పై. —

మృగశీర్షకము. అం. అభినయనాస్తవిశేషము:

చూ, వ్యంజకము. 1.

మృగశీర్షము. సం. వి. ఆ. న. = 1: చూ, మృగ

శిర; అం. 2: చూ, అభినయనాస్తములు.

మృగస్వామి. సం. వి. ఇ. పుం. = మెకముల

సామి: చూ, సింహము.

మృగాంకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. జింకతాలు

పరి, చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు.

మృగాజీవము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సివఁగి. 1.

మృగాజీవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బోయ:

చూ, వ్యాధుడు. 1.

మృగాదనము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగాజీవము.

మృగాదనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగా

జీవుడు.

మృగితము. సం. విణ. వెదకఁబడినది: అన్విష్టము,

అన్వేషితము, గవేషితము, మార్గితము.

మృగీ. అం: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్క

పాదమునక ఒకరగణము గలదై తృతీయధం

దస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము.) [స్వామి.

మృగేంద్రము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగ

మృగేంద్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగేంద్రము.

మృగోర్వారువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, బుడమ.*.

మృగ్యము. సం. విణ. వెదకఁదగినది: మార్గ్యము.

మృచ్ఛఘటిక. అం. (ఈగ్రంథమును శూద్ర

కుడువ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

మృజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ—మార్జనము. 1.

మృడాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

మృడుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.

మృణాలము. సం. వి. ఆ. న. 1 వట్టివేరు: చూ,

నేవ్యము. 1; పుం, న. 2. బిసము: చూ,

సహస్రపత్రము.

మృతండుడు. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ—మృ

తాండుడు—మార్తండుడు—మార్తాండుడు)

: చూ, సూర్యుడు. [చినవాడు.

మృతజీవుడు. సం. విణ. చేచ్చినను కీర్తివహిం

మృతము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, మృతి. 1;

2. యాచితవృత్తి: చూ, యాచితము; 3. చేచ్చి

నది: చూ, సమాప్తము. 2.

మృతశయ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అంకశయ్య,

అంతశయ్య, ఖడువు, భూశయ్య. (తె).—

నేలపడక.

మృతసంజీవని. అం: చూ, కళలు.

మృతస్నానము. సం. వి. ఆ. న: అపస్నానము.

(తె).—చూ, చోవుమునుక.

మృతస్నాతుడు. సం. విణ: అపస్నాతుడు.

మృతాలకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ—

మృతాలకము.

మృతాశౌచము. సం. వి. ఆ. న. 1: అస్పృష్టి,

అశౌచము. (తె).—చోవుముయిల—చోవు

మైల. తద్వి. — పక్షిణి; అం. 2: చూ,

అశౌచములు.

మృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చోవు: చూ,

సావు; అం. 2: చూ, సంచారిభావములు.

(ఇస్మిరో! యీమేనేల? నీ వేణిభరంబు

కుత్తు కకు హ త్తిం చియ్యేటిరాఁదెట్టియొక్కఁడె
ట్టున బిగియలాగి యీదొసగుటుచురులఁ
దొలగించేక నిలుపనేల !)

మృత్యుండు. సం. విణ. చూ, పరేతుండు. 2.

మార్క. 3, ఆ. 175: (చూ, స్వర్ణమృదు).

మృత్కరుండు. సం. విణ: కుంభకారుండు,
కులూండు, భరతుండు. (తె).—కుమ్మర
వాండు, కుమ్మరి.

మృత్యాలకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-మృత
లకము: చూ, సురాస్వరజము. 1—2—3.

మృత్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మట్టి. 1. తొగరి
మన్ను: చూ, భూమి. 1—౨౬; 2. మన్ను:
చూ, భూమి. 1—౨౬.

మృత్తు. సం. వి. ద్. స్త్రీ. = మిత్తిక. —పై.—

మృత్యంశము. అం: చూ, పద్వ్యంశములు.

మృత్యుంజయుండు. సం. వి. ఆ. పుం. మిత్తి
గొంగ: చూ, శివుండు. [రంభ. 2.

మృత్యుఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అరటి*: చూ,

మృత్యుబీజము. సం. వి. ఆ. న: చూ, వేణువు. 1.

మృత్యువు. సం. వి. ఉ. పుం, న. = మన్ను.
1. చోవు: చూ, సావు; పుం. 2. మరణాది దేవత.

మృత్యు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మన్ను. 1. మంచి
మన్ను: చూ, భూమి. 1—౨౨; 2. తొగ
రిమన్ను: చూ, భూమి. 1—౨౬.

మృత్యు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = —పై.—
మృధము. సం. వి. ఆ. న. రూ-మృధము: చూ,
యధము.

మృదంగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = మదైళ:
చూ, వీణె; 2. తప్పెట: చూ, వీణె; 3. సద్దు:
చూ, స్వరము. 2; 4. వెదురు*: చూ,
వేణువు. 1.

మృదుత. అం: చూ, సఖత్తుతములు.

మృదుత్వక్కు. సం. వి. చ్. పుం: చూ, బుజే
పత్తిరి*. [చూ, పరగోంగు.

మృదుదుగ్గిమము. సం. వి. ఆ. పుం. గోంగు*:

మృదులము. సం. విణ. మెత్తనిది: చూ, మృదువు. 1.

మృదువు. సం. విణ. (ఉ. ఈ. ఉ.) 1. = మెదు

కు, మెత్తనిది: చూ, సుకుమారము. 2;

2: చూ, సోమరి. బ్రహ్మలగుననురీతి.

మృద్ధుటన్యాయము. అం. మట్టిపండ్ల తేలికగా

మృద్వంశము. అం. 1: చూ, పద్వ్యంశములు. ౧౩;

2: చూ, పద్వ్యంశములు. ౪౭.

మృద్విక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ—మృద్విక.

ద్రాక్ష*: చూ, స్వాదుఫల.

మృద్విక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

మృధము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-మృధము.

మృప. సం. ఆప్య. బొంకు: చూ, వితథము.

మృషావాదము. అం: చూ, కళలు.

మృష్టము. సం. విణ. కడుగుటలోనగువానిచేత

గరగరికైనది: చూ, శోధితము. “మృష్టా

న్నము.”

మె

మెంచే. వై. వి. = మ్లేచ్చ. తురక, మహమ్మదీ
యుండు: చూ, మ్లేచ్చుండు.

మెండియము. దే. వి. రూ—మెండెము. చోపు
డువేగిలవేసికొనెడి యుంగరము: చూ, హావ
ణిక. 2 (భూషణము. 2.)

మెండీండు. దే. వి. (మెండెము + ఈండు.)
చోపుడువేగిలు: చూ, వేలు. 2.

మెండు. దే. వి. 1. అధిక్యము: చూ, హెచ్చే. 2;

2. అతిశయము. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ,

హెచ్చే. 2; 3: చూ, మిట్టు. 1: విణ.

4. అధికము: చూ, హేరాళము.

మెండుకొను. దే. ఆ. కి. 1. అతిశయించే;

శకాం. 2, ఆ. 90: చూ, సంపదించే;

2: చూ, విజృంభించే; 3. నిండుకొను. ఉ.

హరి. 5, ఆ. 84: చూ, సంపూర్ణమగు;

వేగి. 4. మెండుకొలుపు.

మెండెము. దే. వి: చూ, రూ—మెండియము.
 మెండొడ్డు. దే. అ. కిరి. (మెండు + ఒడ్డు)
 ఎదిరించు. శకాం. 4, ఆ. 32: చూ, నక్కలించు.
 మెంతి. వై. వి.=మేంధి. కుంచిక*: చూ, మేంధి*.
 మెంతిమజ్జిగ. వా. వి. చేల్లకడి, తిమ్మనము,
 తేమనము, సిగర—సిగరి: చూ, మజ్జిగ.
 మెంతులు. వై. వి. బ.= మేంధి: చూ, మెంతి.
 మెంబరు. వా. వి: చూ, సభిసండు.
 మెకపుటాయు. వై. వి.=మృగమద: చూ, మృ
 గమదము. అచ్చ. అ, కాం. 10.
 మెకము. వై. వి.=మృగ. 1. రూ—మెగము:
 చూ, మృగము. 1; 2. జింక. అచ్చ. ఆర,
 కాం. 37: చూ, మృగము. 2. మ్రులతేడు.
 మెకములకొలముసామి. వై. వి: చూ, మెక
 మెకములతిండి. ద్వ. వి. 1: చూ, మృగాజీవము;
 2: చూ, పెద్దపులి. [సింహము.
 మెకములతేడు. ద్వ. వి. మృగేంద్రుడు: చూ,
 మెకములసామి. వై. వి.=మృగస్వామి.—వై.—
 మెకమెకపడు. ద్వ. అ. కిరి. గర్వింపు: చూ,
 హంకరించు.
 మెకమెకపాటు. ద్వ. వి. 1. గర్వము. స్వా.
 3, ఆ. 38: చూ, హంకారము; 2. ఆకలి
 యోర్వనట్టి యా. 8.
 మెక్కు. దే. స. కిరి. తిను: చూ, భక్షించు.
 మొగము. వై. వి.=మృగ: చూ, రూ—మెకము. 1. 2.
 మెగ్గ. దే. వి. ఊట: చూ, నెలయూట.
 మెచ్చే. దే. వి. 1. క్లాసు: చూ, స్తోత్రము;
 2. పేమము: చూ, స్నేహము; 3: చూ,
 బహుమానము; విణ. 4: చూ, క్లాస్టుము;
 స. కిరి. 5: చూ, క్లాఫించు: 6. గణించు:
 చూ, లక్ష్యపెట్టు; పే. 7: మెచ్చించు—
 మెప్పించు.
 మెచ్చెలచెట్టు. దే. వి: చూ, పెట్టుకెట్టు.
 మెచ్చెలాడి. దే. వి. (మెచ్చెలు + ఆడి)

1. మెచ్చెకొనఁదగినఆడుది. ఉ, రా. 5, ఆ.
 248: చూ, స్త్రీ; విణ. 2. మెచ్చెకొనఁ
 దగినది [మెచ్చెకొనఁదగినవాఁడు.
 మెచ్చెలాడు. దే. విణ. (మెచ్చెలు + ఆడు)
 మెటిక. దే. వి. రూ—మెటికె—మెట్టిక. తంతి
 య: చూ, సోపానము.
 మెటికకాయ. వా. వి. గోరుచిక్కుడుకాయ.
 (రాయలసీమలో వాడుక.)
 మెటికె. దే. వి. 1: చూ, రూ—మెటికె;
 2. కీళ్లువిలుగుటచేకలుగుధ్వని: చూ, స్వరము.
 2; 3. పాదము: చూ, హజ్జె.
 మెట్ట. దే. వి. 1: చూ, భూమి. 1; 2: చూ,
 పర్వతము; 3: చూ, మెటికె. 3; 4. నీరాస
 లేక పండెడుచేను, మెగకపాలము: చూ,
 భూమి. 1.
 మెట్టజీలుగు. దే. వి. ఒకసస్యము: చూ, సస్యము. 1.
 మెట్టతమ్మి. ద్వ. వి: చూ, నేలతమ్మి*.
 మెట్టదామర. ద్వ. వి.—వై.—
 మెట్టనాఁగలి. వా. వి. మెరకనుదున్నెడు నాఁ
 గలి (చూ, దంపనాఁగలి.)
 మెట్టవంటలు. దే. వి. బ. చోడి, జొన్న మొద
 లగునవి. [మాటలు.
 మెట్టపొంగండములు. జా. నిరుపయోగమగు
 మెట్టవంగ. ద్వ. వి. పెద్దవంగ*: చూ, వంగ.
 మెట్టవాలపిట్ట. ద్వ. వి. రూ—మెట్టవాల్పిట్ట.
 కోడి: చూ, పుంజో. [కాం. 8.
 మెట్టవాల్పిట్ట. ద్వ. వి.—వై.—అచ్చ. బాల,
 మెటిక. దే. వి: చూ, రూ—మెటిక.
 మెట్టినిల్లు. దే. వి: (మెట్టిన + ఇల్లు.) ఆడుదాని
 అత్తవారియిల్లు: చూ, సదనము. 1.
 మెట్టియ. దే. వి. రూ—మెట్టె: చూ, మట్టియ. 2.
 మెట్టు. దే. వి. 1. వీణాసోపానము: చూ, సో
 పానము; 2: చూ, సోపానము; 3: పులిక
 డుగు, పులిమజ్జిగ: చూ, శుక్తము. 1; బ. 4.

అకుచెప్పలు. వసు. 5, ఆ. 77: చూ, సమ్మ
లిగలు; 5. నుంకము పుచ్చుకొనెడుఘట్టము:
చూ, స్థానము. 1; 6. కొండ: చూ, పర్వ
తము; 7. చిన్నకొండ: చూ, పర్వతము;
8. తొక్కుట. య. 2, ఆ. 58. “వాడు
కాలితో మెట్టుటనేర్చెను”; 9. అనరు:చూ,
సంకటము; 10. అంకెలయొక్కవెరసి: చూ,
వెరసి. 1; స. కి. 11. మట్టు, 2. తు: చూ,
తొక్కు. 3.

మెట్టుబాగ్లు. దే. వి. బ. తలబాగ్లు. స్వా.
5, ఆ. 79: చూ, నేసబాగ్లు.

మెట్టుకు. దే. ద. 1. తుదకు, చివరకు; 2. మొ
త్తమునకు.

మెట్టుచోలు. దే. వి. గంగ: చూ, నది.

మెట్టే. దే. వి. రూ-మెట్టియ: చూ, రూ-
మట్టియ. 2.

మెట్టగుంటక. దే. వి. గుంటక భేదము: చూ,
పాలము (పాపటము).

మెడ. దే. వి. 1: అఱు-అఱు, కుత్తిక-కుత్తుక-
కుత్తిక-కుత్తుక, కొలికి, గొంతు-గొంతుక,
పీక-పీకి-పీకె-పీకియ, బొండు, మెడకాయ.
(సం).—డొ, కంకము, కంధర-కంధరము,
కంధి, కంబువు, కుహరము, కృకము, గళము,
గాత్రము, గిరి, గీగివ, ధమని, నిగరణము,
పగిగివము. తిద్విశేషములు.—గ: అంగిలి,
లోకుత్తుక; ౨: అంటుమెడ, ఇఱుకుమెడ,
పొట్టిమెడ; ౩: (సం).-గల్గ; ౪: (సం).-
కంబుగిగివ; ౫: (సం).—గీగివ (“చూ,
శిరము.”); ౬: చూ, నఖత్తస్థానములు.

మెడకాయ. దే. వి.—పై.—

మెడకొంకి. దే. వి. మెడముందటియడ్డయెముక:
చూ, శల్మము. 1.

మెడఁజోట్టుకొనుట. జా. అలముకొనుట. “మె
డఁజోట్టుకొనియెనురక.” పాండు. 5, ఆ.

235; “కొమ్మనీ మెడఁజోట్టుకొనకున్నె.”

రామా. 1, ఆ. 147. [చూ, భూషణము. 2.
మెడనూలు. దే. వి. బంగారు తీగెల హారము:
మెడపాంపు. దే. వి. గీగివాగ్గిభాగము: పాం
పు, మెడపంపు.

మెడపంపు. దే. వి.—పై.—

మెడవల. దే. వి. ఒకరకమువల: చూ, వల.

మెడవాలు. దే. వి. 1. చోకలత: చూ, రజకి;

2. చోకలవాడు: చూ, రజకుడు. [మా. 2.

మెడిదము. దే. వి. ధ్వని. య. 1, ఆ. 116: చూ, స్వర

మెడుద. దే. వి: చూ, మెట్టు. 3. [26.

మెణకరి. దే. వి: చూ, బగ్గిహూచారి. ఉ. హరి. 5, ఆ.

మెణత. దే. వి: చూ, మెల్లె.

మెతక. వై. విణ.=చూ, రూ-మెతుక. 1-2.

మెతుక. వై. విణ. రూ-మెతక.=మృదు.

1. మృదువైనది, మెత్త: చూ, మెదువు. 1;

2. మందము: చూ, మెదువు. 2.

మెతుకు. దే. వి. 1. అన్నము: చూ, సాద
ము (1); 2. అన్నముయొక్కకణము, సిక్థ
ము: చూ, సాదము (1). [తుక. 1—2.

మెతువు. వై. విణ.=మృదు: చూ, రూ-మె

మెత్త. వై. వి. 1: చూ, శయ్య. 1; 2. గుట్ట
పుపల్లము: చూ, హయము; 3. పఱపు: చూ,
శయనము; 4. సాగరముమోసెడియెద్దుగంత
మీడిపఱపు; 5. పల్లకిమోయువారు
భుజముపైవేసికొను దూదివేసి కుట్టిన బిళ్ల;
మూలుగులు-మూలుగులు; విణ. 6: చూ,
మెతుక. 1.

మెత్తబడు. వై. ఆ. కి. (మెత్తన + పడు).

1. మృదువగు. భాగ. 7, స్కం. 288;

2. నమ్రమగు. విజ. 3, ఆ. 107; భార. విరా.

2, ఆ. 54: చూ, పంగు; వా. 3. చిమడు:

చూ, ముద్దకట్టు. [ఉద్యో. 3, ఆ. 199.

మెత్తబడుట. దే. వి. లొంగిపోవుట. భార-

మెత్తబాటు. వై. వి. 1. మృదుత్వము: చూ, నుకుమారము. 2; 2. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1. [చూ, మెత్తబడు. 1.

మెత్తబాటు. ద్వ. అ. కి. (మెత్తన + పాటు): మెత్తగిల్లు. వై. అ. కి. మెత్తనగు.

మెత్తడము. దే. వి. మెత్తుట.

మెత్తడి. దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

మెత్తన. వై. వి. 1. = మృదు. మార్గము: చూ, మెత్తబాటు. 1; 2: చూ, శాంతి. 1. హరి.

పూ. 3, ఆ. 148; విణ. 3. మృదువు: చూ, నుకుమారము. 2; కి. విణ. 4: తిన్నగా: చూ, మెల్ల. 3.

మెత్తనిది. వై. విణ: చూ, మెత్తన. 3.

మెత్తపఱచే. ద్వ. అ. కి: చూ, ఊను. 5.

మెత్తర. దే. వి: చూ, ముత్తర.

మెత్తినగోడ. ద్వ. వి: బొమికలగోడ. (సం). - ఏడుకము-ఏడుకము.

మెత్తు. దే. వి. 1. మన్నులోనగువాని దళముగా పూసినపూత: అలుకుట. (సం).—ఉపలేపనము, గోముఖము; స. కి. 2. మన్నులోనగువాని దళముగాపూయు, అలుకు-అల్కు: చూ, లేపనముచేయు.

మెదడు. వై. వి. = మేదస్. తలయందుండుక్రొవ్వు: కొల్చువు. (సం).—మక్తిష్కము, మేదస్సు. (ఇది చిన్న మెదడు, పెద్దమెదడు అని ద్వివిధము) (చూ, శిరము. 1.)

మెదలిక. దే. వి. మెదలుట.

మెదలు. దే. అ. కి. కొంచెము చలించు: చూ, సరించు; 2: చూ, సంఘటించు. [మెదల్చు.

మెదలించు. దే. పే. మెదలజేయు: రూ-మెదల్చు. దే. పే. —పై.—

మెదించు. వై. స. కి: = మర్దించు. రూ-మెదించు. రుక్మి. 2, ఆ. 26: చూ, సమర్థించు.

మెదికాళ్ళు. దే. వి. మానికాళ్ళు.

మెదుక. వై. వి. 1: చూ, పినక; 2. మండుడు.

పాండు. 5, ఆ. 61: చూ, సోమరి; 3. మం

దము: చూ, విలంబము. 1.

మెదుకగొను. ద్వ. అ. కి. పినకపట్టు. హరి.

పూ. 5, ఆ. 143. [చూ, రూ-మెతుకు.

మెదుకు. వై. వి. = మృదు (దే. అని శ ర):

మెదుగు. దే. అ. కి. 1: డంగు-పంగు; 2. నలంగు:

చూ, సగమదమగు. [19: చూ, పస్త్రము.

మెదుగుడు. దే. వి. పాతబట్టు. పాండు. 2, ఆ.

మెదుచే. వై. స. కి. = మృద్. మర్ద: చూ,

మెదించు. కాశీ. 7, ఆ. 5; ఉ, హరి. 5,

ఆ. 56. [5, ఆ. 21.

మెదుపు. దే. పే. మెదుగజేయు. పాండు.

మెదువు. వై. విణ. 1. = మృదు: చూ, మృదువు. 1;

2. మందము: చూ, మెదుక. 3.

మెస్సుపు. దే. స. కి. కప్పముతో ఎఱచు.

మెప్ప. దే. వి. 1: చూ, మెచ్చు. 1; 2: చూ,

మెచ్చు. 2; 3. వరము. అచ్చ. ఆర, కాం.

21: చూ, వరము. 3.

మెయి. దే. వి. (రూ-మయి-మై-మే-మేను.)

1. దేహము. హరి. ఉ. 10, ఆ. 78: చూ,

శరీరము; 2: చూ, పార్శ్వము. 2. కళా. 1,

ఆ. 162; 3: చూ, విధము. 1; 4: చూ,

నెంబడి; అప. 5. కొన్నియెడల తృతీయా

విధిక్తియందు వచ్చెడుప్రత్యయము. (ఉదా.-

అలుక మెయి, చేలము మెయి.)

మెయికొను. దే. అ. కి. రూ-మయికొను.

1: చూ, సమృద్ధించు; 2. కలుగు. భో. 1,

ఆ. 103: చూ, సంభవించు; 3. బాంధుపడు:

చూ, సరిపడు. 1; స. కి. 4: చూ, సమృ

ద్ధించు. భార. ఆను. 4, ఆ. 202.

మెయికోలు. దే. వి: చూ, రూ-మయికోలు.

మెయితాలుపు. దే. వి: చూ, రూ-మయితాలుపు.

మెయిపాలు. దే. వి. సమభాగము.

మెయిమలుపు. దే. వి: చూ, మార్పు. 1.

మెయిమరుగు. దే. వి. కపచము. (రూ-మెయి

మరువు-మెయిమరువు-మెయిమరువు-మేమ;
రుగు-మేమరువు-మేమరువు-మేమరుగు):
చూ, వారవారణము.

మెయిమరువు. దే. వి.—పై.—

మెయిమరువు. దే. వి.—పై.—

మెయిమరువు. దే. వి: చూ, రూ-మయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి: చూ, రూ-మెయిమరువు

మెయిమెయి. దే. వి, విణ: చూ, రూ-మయిమయి.

మెయిమడి. దే. వి, విణ. రూ-మైవడి: చూ,

రూ-మయివడి. [నేబాను.

మెర. దే. అవ్య. పృశంసనార్థకము: చూ,

మెరక. వై. వి.=మరుక: చూ, భూమి. 1-కం

మెరమెర. దే. వి. 1: చూ, సంశయము; 2.

మనోవ్యధ: చూ, శోకము; 3: చూ, భేదము. 2.

మెరమెరపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, సంశయించు.

మెరమెరలాడు. దే. అ. క్రి: చూ, బాధపడు.

మెయిమ. దే. వి. 1. మించు: చూ, విద్యుత్తు;

2. అధికపృథ: చూ, వెలుతురు. 1.

మెయిమ. దే. అ. క్రి. తళుక్కుని పృకాశించు.

ఉ, హరి. 3, అ. 144: చూ, హావణిల్లు.

మెయిమ. దే. వి: చూ, మెయిమ. 1—2.

(విద్యుత్తునకు.—పొండు. 4, అ. 286.)

మెయిమదీగ. ద్వ. వి. 1. జ్యోతిష్మతీలత:.

చూ, మానేరు; 2. తీగవంటి మెయిమ:

చూ, విద్యుత్తు.

మెయిమ. దే. వి. 1: చూ, పిల్లమెయిమ. 1.

జై. 3, అ. 103; స. క్రి. 2. నాటినశల్యా

దికము ఇటునటు మెదల్చు.

మెయిమెయ్యే. దే. వి. (మెయ్యే + మెయ్యే)

మిక్కిలిమెయ్యే. పా. 1, అ. 118.

మెయిమ. దే. అ. క్రి. 1: చూ, పృకాశించు;

2: చూ, వెలువడు; అం. పే. 3. బయలు

పలుచు.

మెయిమడి. దే. వి. 1. అతిశయము: చూ,

హెయ్యే. 2; 2. గౌరవము: చూ, సన్మా

నము; 3: చూ, విజృంభణము. భాగ. 8.

స్కం. 393; 4: చూ, రూ-మెయిమడి;

5 చేప: చూ, స్త్రోమము. 1; 6: చూ, సామ

స్త్రోమము. ఉ, రా. 4, అ. 231; విణ. 7. పృ

కాశితము. వికృ. 6, అ. 64.

మెయిమడివోవు. దే. అ. క్రి: రూ-మెయిమడి

వోవు, ఊలేగు. [ఏగుపెండ్లి.

మెయిమడి. దే. వి: రూ-మెయిమడి, ఊలేగుపు,

మెయిమడివోవు. దే. అ. క్రి: రూ-మెయిమడివోవు.

మెయిమడి. దే. వి. బ. పొట్టుపీడిపీడనివియ్యము.

రూ-మెయిమడి: చూ, సేనబాల్లు (పియ్య

ము.) [“పిండుతనతరగతిలోమెయిమె.”

మెయిమె. వా. వి. అందచీకలెను అధిపతుడు.

మెయిమ. దే. వి. గుండాయి: చూ, రాయి.

మెయిమెడు. దే. విణ. చలింపనివాడు: చూ,

రూ-మడియెడు.

మెయిమెత. దే. విణ. చలింపనిది: చూ, స్థావరము. 3.

మెయిమె. దే. వి. (రూ-మెయిమె-మెయిమె-

మెయిమె-మెయిమె) 1: చూ, విద్యుత్తు;

2. కాంతి. అం, పదా. సు. 22: చూ, వెలుతురు.

1, 3 కిరణము: చూ, హాయనము. 2; 4. పృథ.

అం, భా. పృ. 32: చూ, వెలుతురు. 1;

5. అధికపృథ: చూ, వెలుతురు. 1; 6. నెయ్యి

మొదలైనవానిజడ్డు, చేయరు: చూ, స్నేహము;

వా. 7. బంగారు నండిబోనగునగలప పెట్టు

తళుకు; 8. వేషములులోనగువానికైగోటు.

“సానిమెయిమె-సంత మెయిమె”; 9. పొం

గరింపు. “కాళ్లు మెయిమెమోపినవి.”

మెయిమెమెమె. దే. వి. (మెయిమె + మెయిమె.)

1. మెయిమెమెమె మనోజ్ఞురాలగు ఆడుది:

చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది. పృథా. 3, అ. 47:

చూ, స్త్రీ.

మెయిమెమెమెమె. ద్వ. వి: చూ, రూ-మెయిమె

గురుమెయిమె. రామా. 6, అ. 107.

మెయిమెమెమెమె. ద్వ. వి.—పై.—

మెఱుగుజెట్టి. దే.వి.కుటరాజము:చూ,సర్పము. మెఱుగుడునూనె. ద్వ.వి.రూ-మెఱుగునూనె.

మెఱుగునకై పెట్టెలులోనగు వానిమీఁద పూసెడు పూతనూనె,వార్షికు: చూ: స్నేహము. 2. భూపణము. 2.-3౯.

మెఱుగునల్లలు. ద్వ. వి. బ. కట్టవండ: చూ, మెఱుగునూనె. వా. వి: చూ, రూ-మెఱుగుడునూనె.

మెఱుగురిక్క. ద్వ. వి. 1. పృవాళము: చూ, రత్నము. 1; 2. కాంతిగలచుక్క: చూ, రిక్క. మెఱుగుతాయి. దే. వి. వెండికి మెఱుగు పెట్టురాయి: చూ, రత్నము. 1.

మెఱుగునున్నము. ద్వ. వి. మంచిసన్ననిగచ్చే నున్నము:చూ,నున్నము. [చూ,విదారించు.

మెఱుకు. దే. స. కి. పెల్లగించు. కాశీ. 5, ఆ. 152: మెఱుకులు. వా. వి. బ: చూ, రూ-మెఱికులు. మెఱుపు. వా. వి. రూ-మెఱుము:చూ,విద్యుత్తు. మెఱుగు. దే. వి. 1.—పై.—; అ. కి. 2:చూ, మెఱుచు; స. కి. 3. పొడుచు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 64: చూ, స్ఫటించు; ఆం. 4: చూ, పొడక్రియలు.

మెలకువ. దే.వి.1. (రూ-మెలుకువ,మేలుకొంచుట-మేలుకొంచుట-మేలుకొంటు-మేల్కొంటు-మేల్కొనుట-మేల్కొనుట): చూ,మేలుకొలు; 2. నడక:చూ, వర్తనము. 1; 3. నడక: చూ,వర్తనము. 1. ఉ. హరి. 5, ఆ. 198; 4. జీవనము: చూ,బ్రదుకు. 1; 5:చూ, పాలయిక. 1.

మెలకువవాడు. దే. విణ: చూ, మేలుకొని యుండువాడు.

మెలగు. దే. అ. కి. 1: చూ, వర్తించు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 59; 2. జాగరూకతతోవర్తించు: చూ, మెలయు. 3; 3: చూ, సంచరించు; 4. జీరగు. హరి. పూ. 5, ఆ. 193: చూ, సాగు. [చూ, రూ-మెలుచు.

మెలచు. దే. ప్రే. మెలగఁజేయు. స్వా. 4, ఆ. 115:

మెలత. దే. వి.రూ-మెల్ల. 1. ఆడుది. నెలత: చూ, స్త్రీ; వా. 2. కపటము: చూ, సూక్ష్మము. 2. “మెలతబుద్ధి.”

మెలతుక. దే. వి. (మెలత + ఉక.) (రూ-మెలత-మెల్ల-మెల్తుక: చూ, మెలత. 1. మెలక. దే. వి. కపటపువంచన: చూ, సూక్ష్మము. 2. [216: చూ, వెలుగు. 5.

మెలకు. దే. అ. కి. జ్వలించు. భాగ. 8, స్కం, మెలన. దే. వి. గ్రామముచుట్టునుండుబయలు: చూ, వెలుపల. 1.

మెలపు. దే. వి. రూ-మెలుపు-మెల్పు. 1: చూ,మేలుకొలు; 2: చూ, మెత్తఁబాటు. 1; 3: చూ, పర్యటనము. అని. 2, ఆ. 26; 4. చలించు. విక. 4, ఆ. 17; పే. 5: చూ,మెలుచు. పంచ. నా. 3, ఆ. 308.

మెలయు. వై. అ. కి. 1.—మిల్. పెనగు: చూ, సక్తమగు; దే. అ. కి. 2. ఉండు: చూ, వర్తించు; 3. జాగరూకతతో వర్తించు: చూ, వర్తించు. [పెన: చూ, లంకె.

మెలి. వై. వి.—మిలిత. (రూ-మెలిక-మెలును.)

మెలిక. వై. వి.—పై.—

మెలిగొను. ద్వ. అ. కి: చూ, వెంటిగొను.

మెలిగుక్క. ద్వ. వి. కూకీపలుకు, మణితము: చూ, స్వరము. 2.

మెలిదారము. ద్వ. వి. తాళ్లపనివారు దిండు పక్కకొయ్యలకుఁ గట్టెడి బిగిదారము: చూ, సూత్రము. 1. [మెలివెట్టు. పిరిగొను.

మెలివెట్టు. ద్వ. స. కి. మెలివేయు: రూ-మెలియు. వై. అ. కి: చూ, మెలయు. 1.

మెలివడు. వై. అ. కి. పెనవేయు: చూ, వడివేయు. [లంకెవెట్టు. 1.

మెలివెట్టు. ద్వ. స. కి. మెలివెట్టు: చూ, మెలుకువ. దే. వి: చూ, రూ-మెలకువ. 1.

మెలుచు. వై. పే. మెలియఁజేయు:రూ-మెలచు, పెనచు, పెనపు, మెలపు; మెలుపు.

మెలుపు. వా. వి. పేర్: చూ, రూ-మెలపు.

మెలును. వై. వి.=మిలిత: చూ, మెలి. భాగ.

10, స్కం. పూ. 143.

మెల్ల. దే. వి: చూ, రూ-మెలత.

మెల్లక. దే. వి: చూ, రూ-మెలతుక.

మెల్పు. దే. వి. పేర్: చూ, రూ-మెలపు.

మెల్ల. దే. విణ. 1. కంటికడకొఱగినది (చూ

పు). “మెల్లకన్ను”: చూ, వీక్షణము;

2. మేలైనది. “వానిపని యిప్పుడు మెల్ల”;;

3. నెమ్మదిగా. “మెల్లగారమ్మ”: చూ,

మెల్లన; 4. నిశ్శబ్దముగా. “మెల్లగా మాట్లా

డుము.” 5. కొంచెము మేలైనది. “వానిపని

గుడిలో మెల్ల.”

మెల్లకంటి. దే. విణ. (మెల్ల + కన్ను.)

1. కేకరాత్తుడు, కేకరాక్షి: చూ,

రేచీడు; 2. కాకి: చూ, వాయినము.

మెల్లకంటివాడు. దే. వి. కేకరుడు: చూ,

వలిరుడు.

మెల్లకన్ను. దే.వి.అపొంగము:చూ,లోచనము.

మెల్ల చూపు. దే. వి.గిల్ల చూపు: చూ,వీక్షణము.

మెల్లన. దే. వి. 1. తిన్నన; 2. అల్లన, ఒయ్య

న-ఓయన, ఒల్లన. (విణ).—ఒయ్య,

మెల్ల. (విశేషణమైనచో “మెల్లనినగవు,

మెల్లనిమాట”మొ.); దృ. 3. శనైరర్థకము.

ఆం. భా. తృ. 76.

మెల్లము. దే. వి: ఎళ్ళము, ఒళ్ళము.

మెల్లా. వా. వి. చేవిక: చూ, సదనము. 1.

మెల్లిగా. వా. విణ. నెమ్మదిగా.

మెల్లె. దే. వి. చివక, మెణత: చూ, శాఖ. 1.

మెనెగు. దే. స. కి. తిను. రుక్మి. 2, ఆ.136:

చూ, సావడు.

మెనవు. దే. స. కి. —వై. —

మెనవుట. దే. వి: చూ, భుక్తి. 1. (భుక్తి 2వ

అర్థమునను వర్తించును.)

మెహదా. దే. వి. ఒకబాణము:చూ,బాణము.1.

మెహనతు. వా. వి. బహుమతి. “కానులసండ్

మెహనతుగా యిచ్చెను.” [సుర. (3).

మెహర్బాని. వా. వి. గొప్ప, ఘనత: చూ,

మే

మే. దే. వి: చూ, రూ-మెయి. 1-2-3-4.

మేండము. సం. వి. అ. పుం. పొట్టేలు: చూ,

మేషము. 1.

మేండించు. దే. స. కి. భేదించు. భాగ.

10, స్కం. పూ. 124: చూ, స్ఫోటించు.

మేంజి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ)=మేంతి*: కుంచిక,

గంధఫల. (తె).—మేంతి.

మేక. వై. వి.=మేక, మేష. 1. ఆడుమేక:

చూ, మేషము. 1; 2. మగమేక: చూ,

మేషము. 1.

[చూ, శ్రమశ్రువు.

మేకగడ్డము. వా. వి. మేకయొక్కగడ్డము:

మేకతిండి. ద్వ. వి. తోడేలు: చూ, వృకము.

మేకపడ్డ. ద్వ. వి. మఱక: చూ, మేషము. 1.

మేకపోతు. ద్వ. వి.చాగము:చూ,మేషము. 1.

మేకపోతుగాంభీర్యము. జా. మేకపోతుపంటి

దైర్యము,లోపలపసలేనిది. “మేకపోతుగాం

భీర్యము నభినయించుచున్నాడు” (ధర్మజ

రాజనూయము).

మేకరాసి. వై. వి.=మేషరాశి: చూ,రాసులు.

మేకలఁగావరి. ద్వ. వి.కురుప, కురుచువాడు,

కులికి. (సం).—అజాజీవి-అజాజీవుడు—

అజాజీవి-అజినుడు, జాబాలుడు.

మేకలమంద. వా. వి. ఆజకము, ఆజము: చూ,

మేషము. 1.

మేకపన్నెపులి. జా. సాధువుగాఁగొనించు

ససాధువు. “ఈసర్వజ్ఞుడు మేకపన్నె

పులి” (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

మేకసారము. వై. వి. మేకయొక్క “మేక”

అనుఅతిత: చూ, స్వరము. 2.

మేఁగు. దే. స. కి. రూ-మేఁగు. 1. పూయు.
 భో. 2, ఆ. 107: చూ, లేపనముచేయు;
 2: చూ, వేష్టించు
 మేఁడి. వై. వి. నాఁగటిదుంపవెనుక నిలిపిన
 కొయ్య: చూ, లాంగలము. 1.
 మేఁడికట్ట. వ. వి.—పై.—
 మేఁడికొయ్య. వా. వి.—పై.—
 మేఁడికోరు. వై. వి: చూ, మేఁడిపాలు.
 మేఁడికోల. ద్వ. వి. ఈశ: చూ, లాంగలము. 1.
 మేఁడిచీల ద్వ. వి. మేఁడిజాతి రాకుండ వేసిన
 చీల: చూ, లాంగలము. 1.
 మేఁడితోక. ద్వ. వి. మేఁడిచివరకొయ్య:
 చూ, లాంగలము. 1.
 మేఁడిపాలు. ద్వ. వి. 1. నేద్యగానిభాగము:
 చూ, సిస్తు. 1; 2. నేలయొడయునిభాగము:
 చూ, సిస్తు, 1. (చూ, సంగోరు.)
 మేఁడిసోగ. ద్వ. వి: చూ, మేఁడితోక.
 మేఁత. దే. వి. పశ్వాద్యాహారము: మేఘ.
 తద్వి.—దొంగమేఁతకు.—తోడుకు.
 మేఁతరి. దే. వి. (మేఁత + తరి) 1. కొండటి
 శిల్పులలో ముఖ్యుడు; విణ. 2. తిండిపోతు:
 చూ, భక్షకుడు. [మేఁతాడు.
 మేఁతలాడు. దే. అ. కి. మేఁతమేయు: రూ—
 మేఁతాడు. దే. అ. కి.—పై.—
 మేకము. సం. వి. ఆ. పుం.=మేక. ఛాగము:
 చూ, మేషము. 1.
 మేకు. దే. వి. చీల: చూ, శూలము.
 మేకుతల. దే. వి: (సం).—కుంభము=గుబ్బ.
 మేకొను. దే. అ. కి. (రూ-మైకొను-మయి
 కొను-మయికొను.) 1: చూ, సమ్మతించు;
 2: చూ, సంభవించు; 3: చూ, యత్నించు;
 స. కి. 4: చూ, సక్తముగు. ఉ. రా. 7,
 167; పే. 5. మేకొలుపు.
 మేకొలు. దే. వి. (రూ-మయికొలు-మయి
 కొలు-మైకొలు.) 1. అధిగీకారము: చూ,

సమ్మతి. 1; 2. యత్నము: చూ, సన్నాహము.
 మేఖల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆడుదాని యె
 నిమిదిపేటల మొలనూలు: చూ, హవళిక. 2.
 (భూషణము. 2.); 2. కొండనడుము: చూ,
 హిమాలయము (పర్వతము); 3. ఆయుధము
 జోజుకుండగమణికట్టునగట్టుకట్టు, చిలుకడ
 త్రాడు: చూ, శూత్రము. 1.
 మేఖలకన్యక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సర్మద: చూ, నది.
 మేఖలికాతంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు.
 మేగలి. దే. వి. యత్నము: చూ, సన్నాహము.
 మేఘచాతకన్యాయము. అం. చాతకపక్షి మేఘ
 మిచ్చేనడే కాని త్రాగడనురీతి.
 మేఘజ్యోతి. సం. వి. స్. పుం: చూ, ఇరమ్మ
 దము. [సురపర్వము.
 మేఘద్వారము. సం. వి. అ. న. విన్ను: చూ,
 మేఘనాదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఉఱుము:
 చూ, స్తనతము; 2. చిత్తికార: చూ, భం
 డీరము. 2 (చూ, వృక్షము.) [నెమలి.
 మేఘనాదానులాసి. సం. వి. స్. పుం: చూ,
 మేఘనాధుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. రావ
 నినికొడుకు: చూ, నూనుడు. 1; 2. ఒకా
 నొక రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1;
 3: చూ, పరుణుడు.
 మేఘనామము. సం. వి. స్. పుం. 1. నిడుముస్తై:
 చూ, ముస్తకము. 2; 2. ముస్తా: చూ,
 ముస్తకము. 1. [నాదము. 1.
 మేఘనిర్ఘోషము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మేఘ
 మేఘపుష్పము. సం. వి. అ. న. 1. నీరు: చూ,
 సలిలము; 2. తూర: చూ, వాన. 1; పుం.
 3. కృష్ణుని తేరిగుట్టము: చూ, హయము;
 అం. 4: చూ, రథ్యములు.
 మేఘుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మల్బ: చూ,
 మేఘము. 1; 2. మేఘపంక్తి: చూ, మేఘ
 ము. 1.

మేఘాస్థి. సం. వి. ఇ. ప్రతి: చూ, వడగల్లు.

మేచకము. సం. వి. అ.న. 1.—మసకన. చీకటి.

(చీకటికిని, ఇందుల విశేషములకును “చూ, శ్యామిక. 1.”); పుం. 2. నెనులిపురికన్ను: చంద్రకము, మేచకము. (తె.) కన్ను, పించియుమ్మపించెను; 3.నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 4. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6.

మేచే. దే. వి. పడియ: చూ, పల్వలము.

మేజో. వా. వి. బల్ల: చూ, సింహాసనము.

మేజోవాణి. వా. వి. రూ—మేజోవాని. 1. బోగమువాండ్రోమేళము, నాగవాసము: చూ, వేళ్య; 2. బోగమువాండ్రో ఆటస్థలము: చూ, స్థానము. 1; 3: విందు.

మేజోవాని. వా. వి. —పై.—

మేజోడు. వా. వి. పాడగక్షలకు లోపలఁగాలికి వేయుజోడు: చూ, సమ్మళిగలు.

మేట. దే. వి: చూ, ఎక్కలి. “ఇసుకమేట.”

మేటరి. దే. విణ. (మేటి + అరి) మేటి: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.

మేటి. దే. వి. 1. ఏలిక. హరి. పూ. 7, ఆ. 208: చూ, స్వామి 1: 2: రూ—మేటు. కసవుఁగుప్ప, గడ్డిమేటి, గడ్డివామి. (సం).—గరళము: చూ, వెంటి; విణ. 3: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు; 4: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; వా. 5. చిల్లరపనులు చేయుబంటు: చూ, నేవకుఁడు. 1.

మేటినీరుమోలిమెయి దాలుపులసామి. ద్వ. వి: చూ, విరుణుఁడు. ఆం. సం. దే. 21.

మేటిల్లు. దే. ఆ. కిరి. అతిశయించే. హరి. పూ. 9, ఆ. 13: చూ, సందడించే.

మేటు. వా. వి: చూ, రూ—మేటి.

మేడ. దే. వి. సాధము. కళా. 6, ఆ. 133: చూ, సపనము. 1.

మేడము. వై. వి. 1.—మేళ. కూడిక. ఉ. రా. 3, ఆ. 186: చూ, సంయోగము; 2: చూ, యుద్ధము. [వాటులాడు.

మేడనుసాడుదు. ద్వ. ఆ. కిరి. పెనఁగు: చూ, మేడమెట్టు. వా.వి. మేడచీడీ: చూ, సోపానము.

మేడి. దే. వి. 1: అంజోరు, అత్తి, బొడ్డ. (సం).—అపుష్పము, ఉదుంబరము, కాంచనము, కృమికంటకము—కృమికంటకము—కిరిమికంటకము, క్షీరవృక్షము, క్షేమాఫల—క్షేమాఫల, జంతుఫలము, దురియము, పవిత్రకము, యుజ్హంగము, హేమదుగ్ధకము—తద్వి. —౧: (సం) కలిమోహనము; ౨: (సం) కుంకుచపిరియము; 3: (సం) ఆద్యుదంబరి. (సుగతవానికి “చూ, హేమదుగ్ధకము.”); వై. వి. 2.—మేళ. నాఁగటికిఁజేతికిఁగల్పుకొయ్య: చూ, లాంగలము. 1.

మేడియము. దే. వి. చెక్కడపు జేమికియంచే పనితరము: రూ—మేడెము.

మేడు. దే. వి. మిట్టు. చూ, భూమి. 1.

మేడుపడు. ద్వ. ఆ. కిరి. అజ్ఞతఁబొందు: రూ—మేడ్పడు.

మేడెము. దే. వి: చూ, రూ—మేడియము.

మేడ్పడు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, రూ—మేడుపడు.

మేఢ్రిము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మగగుటి.

మేఢ్రిశ్విత్తి. ఆం: చూ, చిత్రపర్ణములు.

మేతాలుపు. దే. వి: చూ, రూ—మయితాలుపు.

మేదకము. సం. వి. అ. పుం. పెల్లెము: చూ, సుర. 2.

మేదకుఁడు. దే.విణ.అంబస్తు, దమ్ముఁడు. (సం).—అకాటిల్లుఁడు, నిష్కపటి—నిష్కపటుఁడు.

మేదతనము. దే. వి. సాధుత్వము.

మేదర. దే. వి. చోపలు లోనగువానిని అమ్మి జీవించెడుజాతి. [దఱు): చూ, మేదరి.

మేదరవాడు. దే. వి. (వై.—మేంధ్రి. అనికొఁ మేదరసాని. ద్వ. వి. మేదరవానిభార్య: చూ, సహధర్మిణి(భార్య.)

మేదరి. వై. వి.—మూహేంద్రి. (దేశ్యమని క.ర.) (మేదర + ఇ): చూ, వేణులావకుఁడు. పర. 1, ఆ. 126. [చూ, మేదడు.

మేదస్సు. సం. వి. 5. న.—మేదడు—మేదు.

మేదావి. దే. వి. దౌపాసనాన్ని మసి. కళా. 4, ఆ. 44:

చూ, సిగరి. 1 (భస్మము.) [కాశీ. 3, ఆ. 118.

మేదించు. వై. స. కి: చూ, రూ-మేదించు

మేదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, భూమి.

1; అం. 2: చూ, వృత్తము. 1. (న-జ-భ-

జ-ర గురువులు. 11 యతి. 18 వచందస్సు.)

మేదు. వై. వి.=మేదిన: చూ, మేదస్సు.

మేగురము. సం. విణ. చిక్కనైనును పైనది.

మేదురుడు. సం. విణ. (తె).—గరగరనివా

డు, మినమిననివాడు. [హృల్లేఖము. 2.

మేధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆపలభ: చూ,

మేధము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, యజ్ఞము.

మేధావి. సం. వి. న్. పుం. 1. చిలుక: చూ,

కుకము. 2: విణ. 2. ధారణాశక్తిగల గొప్ప

బుద్ధిగలవాడు: చూ, విద్వాంసుడు.

మేధి. సం. వి. ఇ. పుం. కట్టుగొట్టు: చూ,

స్తంభము.

మేధ్యము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మంజీకసవు:

చూ, హరిత (తృణము. 1.); విణ. 2. పవి

త్రమైనది. (వస్తువు): పవిత్రము, పూతము:

చూ, సమీచీనము.

మేన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: మేనక; దే. వి.

(1) తోడబుట్టినదానియొక్కయు, తండ్రి

తోడబుట్టిన దాని యొక్కయు, తల్లి

తోడబుట్టిన వానియొక్కయు దేహసంబం

ధము. ఉదా.—మేనగోడలు (తోడబుట్టినదానికూతురు), మేనత్త (తండ్రితోడబుట్టినది), మేనబావ (తనకంటె పెద్దవాడైన మేనత్త మేనమామలకొడుకు), మేనమఱుదలు (తనకంటె చిన్నదైన మేనత్త మేనమామల కూతురు), మేనమఱుది (తనకంటె చిన్న వాడైన మేనత్త మేనమామల కొడుకు), మేనమామ (తల్లితోడబుట్టినవాడు), మేనల్లుడు (తోడబుట్టినదానికొడుకు), మేన

వదిన (తనకంటె పెద్దదైన మేనత్త మేనమామలకూతురు) (చూ, మేనతీకము.)

మేనక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మేన. 1.

మేనకాత్మజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

మేనగోడలు: చూ, మేన. (1).

మేనత్త. దే. వి: అత్త అత్తమ్మ, అత్తయ్య. (సం).—

అంబిక. (చూ, మేన (1).)

మేనత్తకొడుకు. వా. వి: చూ, మేనబావ.

మేనత్తమగడు. వా. వి: చూ, మామ 3. (మే

నత్తమగడు మేనమామకాడు. పినతల్లిమగడు పినతండ్రికాడు. అనిలోకోక్తి.)

మేనబావ. దే. వి: మేనత్తకొడుకు. (సం).—

పైతృప్య సేయుడు—పైతృప్యసీయుడు.

(మేన. (1).)

మేనమఱుదలు. వా. వి. (చూ, మేన. (1).)

మేనమఱుది. వా. వి: (చూ, మేన (1).)

మేనమామ. దే. వి. 1. తల్లితోడబుట్టినవాడు:

మామ. (సం).—ఆదీగవుడు, కలాదుడు,

గురువు, పూజ్యుడు, మాతులుడు, మామ

కుడు; అం. 2: చూ, స్త్రీరక్షకులు;

3: చూ, గయాపిండదానార్థులు.

మేనయల్లుడు. వా. వి: చూ, రూ-మేనల్లుడు.

మేనతీకము. దే. వి. తోడబుట్టినదానియొక్కయు, తండ్రితోడబుట్టినదానియొక్కయు, తల్లితోడబుట్టినదానియొక్కయు దేహసంబంధభావము, శరీరసంబంధబంధుత్వభావము: చూ, మేన. (1).

మేనల్లుడు. దే. వి. రూ-మేనయల్లుడు: చూ, స్వసీయుడు. (చూ, మేన. (1).)

మేనవదిన. దే. వి: (చూ, మేన. (1).)

మేనా. వా. వి. పల్లకి: చూ, సవారి.

మేనాదము. వా. వి. 1. పిల్లి: చూ, మార్జాలము;

2. మేకపోతు: చూ, మేషము. 1.

మేనాధవము. సం. వి. ఆ. పుం. హిమాద్రి: చూ, పర్వతము.

[మయి-మై-మే.]

మేని. దే. వి. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1. (రూ-

మేను. దే. వి. (రూ-మయి-మై-మే.) 1: చూ, శరీరము; 2: చూ, సంభవము; 3: చూ, పార్శ్వము. 2. [అచ్చ. బాల, కాం. 54. మేనుతాలుపు. దే.వి: చూ, రూ-మయితాలుపు. మేనుతాలుపులసామి. ద్వ. వి: చూ, వరుణుడు. మేనేజీరు. వా. వి. ప్రైయధికారి. మేనుచ్చేన. ద్వ. వి. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1. మేపరి. , దే. విణ. (మేపు+అరి): చూ, భక్షకుడు. మేపు. దే. వి. 1. పశుపక్ష్యాద్యాహారము. పాండు. 4, ఆ. 227; 2. దోసెపిండి మొదలైనదానికి నూతీకూడఁజేర్చెడుమినుప పప్పులోనగునది; శ్రీ. 3. మేయఁజేయు. మేపుట్టుపు. దే. వి. 1. కూతురు: చూ, నూన. 1; 2. కొడుకు: చూ, నూనుడు. 2. మేపుమేయు. దే. ఆ. క్రి: గర్పాడు. (భక్షించు) మేమరుగు. దే. వి. (రూ-మేమరుపు-మేమర్పు-మేమలుపు) కవచము: చూ, వారవారణము. మేమరుపు. దే. వి: చూ, మూర్ఖ. మేమరుపు. దే. వి: చూ, రూ-మేమరుగు. మేమర్పు. దే. వి. —మై.— మేమలుపు. దే. వి. —మై.— మేము. దే. స. బ. అస్మచ్ఛబ్దపథమాబహువచనము. మేముడు. దే. వి. మేకోలు: చూ, సమ్మతి. 1. మేమెయి. దే. వి. క్రి. విణ. (రూ-మెయిమెయి-మైమై-మైనుయి-మయిమయి): చూ, రూ-మయిమయి. మేయు. దే. స. క్రి. పశ్వాదులు మేతఁచిను. భాగ. 7, స్కం. 61; కాశీ. 6, ఆ. 257; హరిశ్చ. 1, ఆ. 140. మేర. వై. వి. మిరా. 1. నీమాస్థలము: చూ, నీమ. 1; 2. మర్యాద: చూ, సన్మానము; 3. కృమము: చూ, విధము. 1; 4. ఏర్పాటు. రాజ. 3, ఆ. 18: చూ, సత్వము. 1. మేరగట్టు. ద్వ. వి. చక్కవాళ్ళాది: చూ, పర్యతము. ౧౫.

మేరతప్పు. వా. స. క్రి హస్తమీలు. ఆజ్ఞమీలు. మేరమీలు. ద్వ. స. క్రి: చూ, దాటు. 9. మేరు. దే. వి. రూ-మేరుపు. 1. ఎక్కుటకును బరువెక్కించుటకును పాడుగుగా కట్టవలె వేయించెడి యిసుకలోనగువాని దిబ్బ: చూ, సారువ. 1; 2. శిఖరమునందుండెడిమణి: చూ, సారువ. 4; 3. హారమధ్యమందు వేర్చెడుమణి: చూ, సారువ. 5. మేరువ. దే. వి. వీణాగ్రము: చూ, వీణె. మేరుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. హేమాద్రి: చూ, పర్వతము; అం. 2. వర్షపర్వతములలో నొకటి: చూ, పర్వతము. ౨౫; దే. వి. (1): చూ, రూ-మేరు. 1. య. 4, ఆ. 82; (2): చూ, రూ-మేరు. 2. పను. 2, ఆ. 42; (3): చూ, రూ-మేరు. 3. మేల్. దే. వి. రూ-మేలు. 1. క్షేమము. అం. భా. పృ. 98: చూ, శుభము. 1; అవ్య. 2: చూ, సేబాసు. మేలమాడు. దే. స. క్రి. (మేలము + ఆడు) పరిహాసముచేయు: చూ, హాసించు. మేలము. దే. వి: చూ, పరిహాసనము. మేలిచ్చేపులుగు. దే. వి. గరుడుఁడు: చూ, హరిహానుఁడు. మేలిమి. దే. వి. 1. అవరంజి: చూ, లోహము. 1; 2. ఆధిక్యము: చూ, హేచ్చ. 2; 3. గౌరవము: చూ, సన్మానము. మేలిమిమెట్టవిల్చేటి. దే. వి: చూ, శివుఁడు. మేలిల్లు. దే. వి. (మేలు + ఇల్లు): చూ, మేడ. మేలు. దే. వి. 1. క్షేమము: చూ, శుభము. 1; 2. పేమము. అం. భా. పృ. 136: చూ, స్నేహము; 3. చొక్క. స్వా. 6, ఆ. 68: చూ, వలపు. 2; 4. ఒడుపు: చూ, లాభము. 1; 5. మదము: చూ, హామిక; 6: చూ, సౌందర్యము; 7. త్రణ్యము: చూ, సుకృతము. 1; 8. ధర్మము, బాగు; చూ, సుకృ

తము. 1:2; రోషము. కథా. 2, 3 :2 చూ.
విరోధము. 4; విదా. 10. బాగు: చూ, తైత్తి
వ్యము; 11. ఆధిగము. నిర్వ. 3, ఆ. 31.
చూ, హేరాళము; వి. 12: చూ, ఉపకా
రము, ఉపకృతి, పరికరము; విదా 12. ఉ
పరి: చూ, మీడు. 2; 14. నుంచి: చూ,
తైత్తివ్యము; 15: చూ, మంగళ్యము. 7.
అవ్వ. 18: చూ, నేబాను. (ఆ. మేడితమందు
మేలుమేలు. —వసు. 1, ఆ. 5)

మేలుకట్టు. దే. వి. 1: చూ, వితానము;
2. మెట్టు: చూ, సోపానము.

మేలుకను. దే. ఆ. కిర్. రూ-మేల్కను. 2:2;
తెలియు. వికర్. 4, ఆ. 74: చూ, లేమే. 2.
మేలుకనుపు. దే. పేర్. రూ-మేల్కనుపు.
భో. 1, ఆ. 20: చూ, మేలుకొలుపు.

మేలుకమ్మిచీర. ద్వ. వి. ఓగమూడంగుళముల
వెడల్పు చేయనూలితో నేసిన అంచులుగల
కోక: చూ, వస్త్రము.

మేలుకాంచే. దే. ఆ. కిర్: చూ, మేలుకను.

మేలుకాంచేట. దే. వి: చూ, మేలుకొలు.

మేలుకాడు. దే. వి: చూ, శుభంకరుడు.

మేలుకొంచేట. దే. వి: చూ, మేలుకాంచేట

మేలుకొంట. దే. వి.—వై.—

మేలుకొనియుండువాడు. వా. విదా: పదిలు
డు, మెల్లకువవాడు. (సం) —జాగరికు
డు, జాగరిత, జాగరూకుడు, భద్రుడు.

మేలుకొను. దే. ఆ. కిర్ రూ-మేల్కను. 1: చూ,
లేమే. 2; స. కిర్. 2: చూ, మోహించే.

మేలుకొలుపు. దే. పేర్. రూ-మేల్కొలుపు:
చూ, శుభోదయము. “మేలుకొలుపులుపాడు
చేందెను.” [ధకుడు.

మేలుకొలుపువాడు. దే. విదా: (సం). —ఉవో

మేలుకొలు. దే. వి: ఉపపడము-ఉప్పపడము,
కనువివ్వ, జీతనము, పదిలము, బవ్రిము.

మెలకువ. మెలుకువ, మెలపు, మేలుకాంచే
ట. మేలుకొంచేట. మేలుకొంట. మేల్కంట.
మేలుకంట. మేల్కొంట. మోసాదు (సం).
అనబోదము, ఉవోదము. జాగర-జాగర-
జాగరము. జాగరము. జాగత్-జాగత్తు,
జుబోధము. తద్వి.-రాతి మేలుకొనుటకు.
జోగరము. (సం). —జాగము. (“చూ,
చుసాదు. 2.”)

మేలుగీ(కీ)ళ్లు. వా. వి. బ: మంచిచెడ్డలు.

మేలుచేయు ద్వ. వి. 1 ఆధిక్యము: చూ,
హేమ్య. 1; విదా. 2. హేమ్యవాడు. నై.
1, ఆ. 28: చూ, సమర్థుడు; 3. హేమ్య
నది: 4. శేలుపుగలది; 5. శేలుపుకాడు;
విదయ: చూ, సమర్థుడు.

మేలుచేయువాడు. దే. విదా: చూ, మేలుకాడు
మేలుకరము. దే. విదా: చూ, తైత్తివ్యము.

మేలుపడు. ద్వ. ఆ. కిర్. రూ-మేల్డు. విదా.
3 ఆ. 31: చూ, వలపుగోను.

మేలుబంతి. ద్వ. వి. 1: బిజ్జెబంతి-బిజ్జెబంతి,
బరపడి. తద్వి.—మానా, నెఱపడి-వఱ
పడి; 2 మోదియేదేవి యొకవరి నేర్పుకొ
నుటకుగాని చేయుటకుగాని మొదటనేర్పిన
మాదిరి; 3: చూ, తైత్తివ్యము. “తోరపు
కాంతికి మేలుబంతి.” (కివికర్ణ సాయనము);
విదా 4: చూ, తైత్తివ్యము; 5: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

మేలునుచ్చే. దే. వి. 1. మేడ: చూ, సదనము. 1;
2. చంద్రికాల. జై 2, ఆ. 97: చూ,
సదనము. 1.

మేలునుచ్చేలు దే. వి. బ: చూ, బాలికాకిరడ.
మేలురాసి. ద్వ. వి. తూర్పెత్తినధాన్యము, పోవు:
చూ, రాశి. 1.

మేలువాడు దే. విదా. 1: చూ, వెఱనుగడు;
2: చూ, నుకృతి; 3: చూ, వలపుకాడు.

మేల్లెవచ్చే. వా. ఆ. కిర్: చూ, అచ్చివచ్చే.
మేల్కంట. దే. వి: చూ, మేలుకొలు.

మేల్కనబోవు. దే. ఆ. కిర్. 1: చూ, వ్యర్థముగను
వా. 2. మేలుమాడబోవు.

మేల్కొను. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-మేలుకను.

మేల్కొనువు. దే. పేరి: చూ, రూ-మేలుకనువు.

మేల్కొను. దే. అ. కిరి, స. కిరి: చూ, రూ-
మేలుకొను. [కొలుపు.

మేల్దావరి. దే. వి: చూ, వేళ్ళు.

మేల్పడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, రూ-మేలుపడు.

ఉ, రా. 4, ఆ. 193.

మేల్బంతి. ద్వ. వి. విణ: చూ, రూ-మేలుబంతి.

మేల్మచ్చే. దే. వి: చూ, రూ-మేలుమచ్చే.

మేవ. దే. వి. 1: చూ, నూడిద; 3: చేవ:చూ,
మత్స్యము. 1.

మేవడి. దే. వి. 1. సమృత: చూ, వంగుట;

2. ఉపాయము: చూ, వెరపు; 3. చూ, విన
యము; విణ. 4: చూ, యోగ్యము.

మేవడికాడు. దే. విణ. 1: చూ, విధేయుడు;

2: చూ, సమర్థుడు; వా. 3. ఉపాయము
గలవాడు. [మేవు-మేగు.)

మేవు. దే. స కిరి: చూ, రూ-మేగు. (రూ-

మేస్తరు. వా. వి. 1. బడివంతులు: చూ, నురా

చార్యుడు (వంతులు.); 2. వనిచేయువాండ్రు

మీదపెద్ద, మేస్త్రి: చూ, యజమానుడు. 3

మేషము. సం. వి. అ. పుం. 1. = మేక: అడేము,

అతిరోమశము, అమిథ, అమిధురము,

అల్పాయువు, ఇడిక్కము, ఉరణము, ఉర

భ్రము, ఊర్ణము, ఊర్ణాయువు, ఋశ్మస

నము, ఏడకము, ఏరకము, కేశటము, ఛగ

లము, ఛాగము, ఛాగలకము, తగరము,

తుభము, దేవానాంపియుము, సర్కరము,

వరిక్రిమిసహము, వర్ణభోజనము, బస్తము,

బర్కరము, బాలవాహ్యము, బుక్కము,

మేండము, మేనాదిము, లంబకన్గము, లఘు

కాయువు, వర్కరము, వల్లువు, వృష్టి, శివా

పిరియము. (తె. వ).—అగ్నికత్తడి, ఇరుదల

తేజి, ఏడిక, చింబోతు, తగరు, నేమము

పాటేలు-పాట్టేలు-పాట్టేలు, మేక, మేక

పోతు, వేట. తద్విశేషములు.-౧. ఆడు

మేకకు. —ఆడ, గలస్తని-గలేస్తని, చులు

వ, ఛాగి-ఛాగి, దేవానాంపియుము

మేషి, సంజాచులుండు. (తె). ఆడుమే

క, చింబు, చుచ్చే; ౨: అశౌఘము, ఆడ

కము, అడము. (తె).—మేకలమంద;

3: (తె).—కంచిమేక; ౪. కుల్మాషము—

కుల్మాషము; ౫: (తె). కొదమ: ౬: (తె) మోహ

క, మేకవడ్డ; ౭: వనచ్చాగము. (తె) —

అడవిమేక; మట్టిన్ని:—౮. మగగొట్టెను.

వశువు, బహురోగము, మేషము, రోమశము,

లోమశము, సంస్కాలము, హుడువు; ౯. ఆడు

గుట్టెను. —ఆవి, ఏడక, ఏరక, కురరి, గడ్డక,

జాలకిని, ప్లవము, మేషి. (తె) —ఆడు

గొట్టె, ఏలిక, గొటియ-గొటె-గొట్టియ-

గొట్టె; ౧౦: ఔరణము, ఔరభ్రము,

ఔరభ్రము. (తె).—గొట్టెలమంద; ౧౧:

(తె). కురువగొట్టె-కురుమగొట్టె; ౧౨: కణ్వు

ము, రోహిషము-రోహిషము. (తె).—కొం

డగొటియ-కొండగొట్టియ - కొండగొట్టె.

(మిగతవానికి “చూ, హుడువు”) (మేష

ము=మగమేక, మగగొట్టెయనియు, మేషి=

ఆడుమేక, ఆడుగొట్టెయనియు రెండు

విధములుగ వాడుచున్నారు.); 2.=మేక

రాసి, మొదటిరాసి. “మీనమేషములు లె

క్కించుచున్నాడు.”: చూ, రాసులు; 3. 2.

కమందు: చూ, సంగరము. (చూ. మందు 1.)

మేషియధన్వాయము. అం. పాటేళ్లు దెబ్బలాడు

చేండగా మధ్యను నక్కపడిచేచ్చెననురీతి-

మేషి. వా. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గొట్టె, ఆడు

గొట్టె: చూ, మేషము. 1; 2. మేక, ఆడు

మేక: చూ, మేషము. 1.

మేస్త్రీ. వా వి. పరిచాండ్రిమి. ద పెద్ద: మేస్త్రీ, యజమానుడు. (2: చూ. మూర్తియి. మేవానము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, శిశ్నము; మేహము. సం. వి. అ. పుం. ఇతర విధములు గల మేహము: చూ, హాగము. 1. మేళకము. సం. వి. అ. పుం. కూడిక: చూ, సంయోగము.

మేళగాడు. దే. వి. (మేళము + కాడు) 1. మేళమువాయించేవాడు: బజంతి; 2. వేళ్ళకాంతలవెనుక మేళమువాయించే వాడు. పృథా. 1, ఆ. 51. మేళగించే. వై. ఆ. క్రి.=మేలక: రూ-మేళ వించే. 1. నేనాముకరిగియుండు: రూ-మేళవించే, అనగి పెనగు, అనగు, ఒరుము, కడంబించే, కలయు, తగులు-తవులు-తాలు, తొడరు, దొరలు, పెనెనువ, పెనెగు, పెనయు, పోవు (మి).—మిళిమగు, సక్తమ గు; 2. పొందు, కలియు: చూ, సక్తమగు. 1; అం. పేరి 3. జితగూర్పు. స్వా. 3, ఆ 57: రూ-మేళవించే; 4. కలుపు: రూ-మేళవించే; 5. పురితులగలుపు: మేళవించే.

మేళనము. సం. వి. అ. న: చూ, మేళకము. మేళము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మేళకము; 2. రాగానుగుణముగ స్వరస్థానములయందు మెట్లుకుదుర్చుట. వను. 2, ఆ. 30: చూ, స్వరము. 2; 3.=మేళము. నటులగుంపు “భాగపుమేళము, బజంతీమేళము, సానాయిమేళము” మొ: చూ, మేళము. (3); దే. వి. (1) నాగసరములోనగు వాద్యముల జేత: చూ, వీణె; వా. (2). గుంపు: చూ, సమూహము; (3)=మేళము. నటులగుంపు: చూ, మేళము. 3; వా. (4) దొంగజేట్టు. మేళవించే. వై. ఆ. క్రి. అం. పేరి: చూ, రూ-మేళగించే. (నేనాముకరిగి యుండు

యకు.—వై. 5, ఆ. 111: కళియుటకు.—వై. 7, ఆ. 13; కలుపుటకు.—వై 2, ఆ. 102; మేల్లు. వా. వి. బ. మంచివి. “చూములు శివ: మేళ్ళనగునడు పెండు సమభాగములగు చంద మేకొనిరి.” (చూ, వేలుగిక్రిష్ణ.)

మై

మై. దే. వి. ఆకు: చూ, రూ-మయి. (దేహము నకు.—పి, రా. 4, ఆ. 115.) మైగనురా. ద్వ. వి. ఇంచుకము. అం, పదా. మర. 28: చూ, సహసాక్షిమైదు. మైకను. దే. వి: చూ, రూ-మయికము. మైకొను. దే. ఆ క్రి: చూ, రూ-మయికొను. మైకొలు. దే. వి: చూ, రూ-మయికొలు. మైజొలు. దే. వి: రూ-మయిజొలు, అంశే, ఏకన, ఓర, కొంగు, గుత్తికట్టు, చొంగు-చెంగు, చెరగు-చెఱగు, చూపు, పయిల కొంగు-పైటకొంగు. (40).—అంకపాల్కి అంచలము, అక్రి, అసి, మటము, కోటి, పాళి, యుతకము. తద్విశేషములు.—ం: కమ్మి చిట్టియ-చిట్టె; 2. జేస; 3: (సం)—వల్ల నము; 4: మడిచేటు. మైతాలుపు. దే. వి: చూ, రూ-మయితాలుపు. మైత్రిము. సం. వి. అ. పుం. దినముయొక్క మూడవభాగము: చూ, వాసరము. మైత్రావరుణి. సం. వి. ఇ. పుం. అగస్త్యుడు: చూ, సన్యాసి. మైత్రావరుణుడు. అం: చూ, ఋత్విజుడు. 1. మైత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మిత్రభాసము, మైత్యము: చూ, నేనాము; 2. మిత్రకర్మము, మైత్యము: చూ, నేనాము; 3. అనూ రాధ: చూ, రిక్క; అం. 4: చూ, యతి మైత్రి: చూ, యతి. 1.

మైత్రీబలుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.
మైత్ర్యము. సం. వి. అ. న: చూ, మైత్రీ. 1-2.
మైథునము. సం. వి. అ. న. 1. గామ్యధగ్ర

ము: చూ, సంయోగము; 2. కూడిక: చూ,
సంయోగము.

మైద. వై. వి. దే, వి: చూ, రూ-మయిద.
1-2. (మయికమునకు. హరి. పూ. 8, ఆ. 40.)

మైదగోరంట. వై. వి. కురంటకము*: చూ,
సహ. 2. (మైనగోరంట అని కొందఱు)

మైదానము. వా. వి: చూ, రూ-మయిదానము.

మైదు. వై. వి.: చూ, రూ-మయిదు.

మైధిలులు. అం: చూ, బ్రాహ్మణులు. (లక్ష్మ్యంశ
సంభవురాలగు శ్రీసీతాదేవియొక్క జన
కుండగు జనకమహారాజు పరిపాలించిన మిధి
లారాజ్యమందలి బ్రాహ్మణులు మైధిలులనం
బడుదురు. ఈమిధిల గండకి, కాశీకీనదుల
మధ్యముననున్నది. మైధిలులు పంచగౌడు
లలో నొకతెగవారు. వీరిలో ఒప్పుబ్రాహ్మ
ణులు, కుమారబ్రాహ్మణులు, ఖాన్ బ్రా
హ్మణులు, తామరబ్రాహ్మణులు, పరిహస్త
బ్రాహ్మణులు, రాయబ్రాహ్మణులు, శోరి
త్రీయబ్రాహ్మణులు కలరు. (ఈమైధిలబ్రా
హ్మణులందఱును మత్స్యములను మాంసము
ను మద్యమును స్వీకరించువానై యున్నా
రు. ఇపుడిపుడు మానుకొనినట్లుపదంతి.)

మైనపుగుడ్డ. ద్వ. వి. అత్తు: చూ, వస్త్రము.

మైనపుజిడ్డు. ద్వ. వి. — మై. —

మైనపుపత్తి. వై. వి.: చూ, రూ-మయినపుపత్తి.

మైనము. వై. వి.: మదన. 1: చూ, రూ-మయి
నము; అం. 2: చూ, తైలములు.

మైనయ. వా. వి. స్వాతంత్ర్యమునకుఁ దగిన
ఈడురానిబాలుడు, వ్యవహారజ్ఞానములేనిపసి
యాలు పత్సరముల లోపువాడు. (18 సం.
కాటినలెనని న్యాయపట్టము.)

మైనస్సు. వా. వి: చూ, వ్యవకలనము. '—'

మైనాకుడు. సం. వి. అ. పుం. హిమవంతుని
కొడుకు, మేనకాత్మజుడు. [వలతేడు.

మైనిక్కుడు. సం. వి. అ. పుం. జోలరి: చూ,
మైపాలలు. అం: చూ, ధాన్యము. (వా మైపాళలు).
మైపూత. దే. వి. అంగరాగము: చూ, సమా
లంభము.

మైపోక. దే. విణ. తేలిక: చూ, లాఘవము. 1.

మైమయి. దే. వి. క్రి. విణ: చూ, రూ-మయిమయి

మైమై. దే. వి. క్రి. విణ. — మై. —

మైమఱచు. దే. అ. క్రి: చూ, సామృత్తిలు.

మైమఱపు. దే. వి: చూ, రూ-మయిమఱపు.

మైమఱుపు. దే. వి: చూ, రూ మయిమఱుపు

మైమోజో. దే. వి. గగురు: చూ, రోమాంచము.

మైరేయము. సం. వి. అ. న. 1. చెఱకురసమునఁ

జేసినకల్లు: చూ, మర. 2; 2. ఆరెపువ్వు
బెల్లము కడుగునీళ్ళు వీనితో జేసినకల్లు:
చూ, మర. 2.

మైల. వై. వి.: మలిన: చూ, రూ-మయిల.

మైలకోక. వా. వి: చూ, రూ-మయిలకోక.

మైలకోరివి. ద్వ. వి: చూ, మురళి.

మైలచోయతోండ. ద్వ. వి: చూ, దుష్పరిభి.

మైలతుత్తము. వై. వి.: మయూరతుత్త: చూ,
మయూరకము. 1.

మైలవడు. వై. అ. క్రి: చూ, రూ-మయిల
వడు. (మలినమగుఅనుటకు. — వై. 8, ఆ. 28)

మైలవాడు. వై. విణ: చూ, అఘుడు. 3.

మైలారి. దే. వి. కోమటులనడిగి కొని జీవించే
వాడు: మయిలారువాడు. — మైలారువాడు.

మైలారు. దే. వి: చూ, రూ-మయిలారు.

మైలారువాడు. దే. వి: చూ, మైలారి.

మైలాపు. ద్వ. వి. (మైల+అపు) పాగచోయ
గలఅపు, కబలి-కబలి: చూ, సారభేయి
(ధేనువు. ౨౪.)

మైలు. వా. వి: చూ, రూ. నులులు. త్రుత్తము. మైలుతుత్తము. వై. వి.= చూ, రూ-మైల మైవడి. దే. వి: చూ, రూ-నులువడి. (విధము నకు. — వై. 6, ఆ. 115.)

మైసాక్షి. వా. వి. పొగ నేయుట కుపయోగించు ఒకమందువస్తువు. (దీనిచెట్టు. — మహిసాక్షము, కాలరసము *.)

మొ

మొంగ. దే. వి. ఎన్నులమోపు, మంగ: చూ, సస్యము. 1.

మొంటి. దే. వి. (రూ-మొంటి-మొరింటి-మొరింటి, కాలికలాడుకొను చిన్నచేట: చూ, కూర్పము. 1.

మొంటి. దే. వి — వై — [మొండికట్టె 3. మొండరి. ద్వ. విణ. (మొండి+అరి): చూ, మొండాడు. ద్వ. ఆ. కి. (మొండి+అడు) మొండాటలాడు. య. 3 ఆ. 16.

మొండి. వై. విణ.=మండ. (రూ-మొండియము-మొండెము) 1. చేతులుకాళ్లుతెగినవాడు. భో. 5, ఆ. 98: చూ, మొండియము; 2. భిన్నత్వము: మొండు, మొండుమొల, మొట్ట; 3.=మూఢ. మూఢుడు: చూ, స్తబ్ధుడు; 4. కొంతతెగినది. (చేయికాలులోనగునది): మొండు; 4. మొక్కపోయినది. “మొండిగంటము”: మొండు; 6 వట్టిది. “మొండిమెడ=నగలులేనిది.”: మొండు.

మొండికట్టె. వై. విణ. 1. కుజనుడు: చూ, వ్యాధుడు: 2; 2: చూ, మొండి. 3; 3 మొండితనముకలవాడు: మొండరి. [మొండెము, మొండియము. వై. వి.=మండ: చూ, రూ-మొండు వై. విణ: చూ, రూ-మొండి. 2. 4. 5 6 మొండుమొల. ద్వ. వి: చూ, మొండి. 2 మొండి. వై. వి.=మండ: చూ, రూ-మొండెము.

మొండెపుగాను. వై. వి. రాహువు: చూ, రాహువు. 1.

మొండెపుక్కనుడు. వై. వి. కబంఘుడు. అచ్చ. ఆర, కాం. 118: చూ, రాక్షసుడు. 1. మొండెము. వై. వి.=మండ: రూ-మొండి-మొండియను-మొండె-మండెము-మొండెము, మొట్టె, అట్ట. (పం) — కబంఘము, కమంఘము, మండము, రుండము.

మొండెము. వా. వై. వి.= — వై. —

మొకద్దమా. వా. వి. వ్యవహారము.

మొకమలు దే. వి. మేలగువట్టు, రూ-మొహమలు-మొకమలు: చూ, సూతము. 1.

మొకమాట. దే. వి. చూ, బాలకీర్తిత.

మొకమాలు. దే. వి: చూ, రూ-మొకమలు.

మొకము. వై. వి.=మఖ: చూ, రూ-మొగము. ఉ. పారి. 4, ఆ. 216.

మొకరము. వై. వి.=మవ్కర. (దే. అని శ.ర) రూ-మొక్కరము. 1: చూ, స్తంభము. వసు. 6, ఆ. 76; 2. గడ్డిమాను: చూ, విష్కంభము. 2.

మొకరరు. వా. విణ. 1. ఎరురు. “వాడుమొకరరైమాట్టాడెను”; 2. నిర్ణయింపబడినది; 3: చూ, రుజోవు.

మొకరి. వై. విణ.=మఖర. 1. మోగినది: ధ్వనితము: చూ, రవణము. 2; 2. అసంబద్ధవచనములాడునది.

మొక్క. వై. వి. 1.=మూలికా: ఇగురు-ఇవురు, ఈరిక, ననువు, మొటిక-మొట్టిక, మొలక-మొల్క-మొలవ-మొక, మొటిక, మోడు-మోడు, మోసరిక-మోసేరిక-మోను. (సం). — అంకిలము, అంకురము-అంకురము, అభినవోద్భిజ్జము, అరోహణము, ఉద్భిజ్జము, ఉద్భిత్తు, ఉద్భిదము, ఔద్భిదము, కందశము, కండరము, కలమము.

పరిరోహము, మూలిక, రోహము. తద్విశేషములు — ౧ కొయ్యగలుసుండి మొలిచిన మొలకకు. — నాము: ౨. చిగురు మొలకకు. — మొక్క, మొలక - మొల్క, మొలక - మోక; ౩. తాటివిత్తువను. — కెంగట - గెంగట, తేగ. (పం) — అక్కోమ్మి; ౪. తాటి మొలక; ౫ చెరురు మొలకను. — చెరురు మొలక. (సం) — కనుకము, కరీరము, చోళకి. (మిగతవానికి “చూ, పృథుము.”); ౬. చిగురు మొలక. వారి. 6, ఆ. 64; చూ, మొక్క. 1. ౨; విని. 3. = మోము: చూ, వ్యర్థము; 4. మొనమండగినది: మొలక.

మొక్కడు. దే. విని. 1. బలిసినవాడు; చూ, లావరి; వై. విని. 2. = ముప్పర. కతినుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

మొక్కచిక్కుడు. వా. వి: గోరుచిక్కుడు, మటిక - మట్టిక*. [పోవు. 2.

మొక్కచెడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, మొక్క మొక్కజొన్నలు. ద్వ. వి. బ: చూ, మక్కలు. మొక్కటీడు, దే. వి. 1. చిన్నకొమ్మలుగల యేనుగు; చూ, హస్తీ; వై. 2. = ముప్పర రూ. మొక్కడీడు - మొక్కడి. కతినుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2. [వైఖరి]

మొక్కట్టు. ద్వ. వి. (ముకము + కట్టు) ముఖ మొక్కడము. వై. వి. = ముప్పర. 1. దిట్టతనము; 2. కౌత్యము: చూ, మొక్కలము. 5. మొక్కడి. వై. వి. = ముప్పర: చూ, రూ - మొక్కటీడు. 2.

మొక్కడీడు. వై. వి. = ముప్పర. — వై — మొక్కవడు. వై. ఆ. కి. 1: చూ, మొక్క పోవు. 2; పే. 2. మొక్కపలుచు. పా. 1. ఆ. 50.

మొక్కపోవు. ద్వ. ఆ. కి. 1. మొనమండగిన దగు: మొక్కలుపోవు, మొద్దుపోవు, మొలకపోవు, మోడువడు - మోడువడు, ఎడ

రు. (మి). — భగ్గువగు; 2: గుల్లవడు. చేటులవడు, సాలిపోవు, బగ్గువడు, మొక్కచెడు, మొక్కవడు. మొక్కపోవు - మొక్కలుపోవు, మొలకపోవు, మోడువడు, (మి). — అవమానపడు, భంగపడు; పే. 3 మొక్కపుచ్చు.

మొక్కపోవుట. ద్వ. వి: (పం). — కుంతనము. మొక్కమామిడి. ద్వ. వి. 1. తిడిమామిడి: చూ, సగివ. (చూ, సహకారము); వా. 2. విత్తువలనబుట్టినమామిడి: చూ, మామిడి.

మొక్కము. వై వి - ముప్పక*. (పం. ౪) — కాలము ముప్పకము, మోరదుర్తివు, మోరవృక్షము, మోరాచుము ఘంట, ఘంటాపాటము, ఘంటాపాటలి, గోలీథము, గోలిహము, ఝూటలము, ముప్పకము - ముప్పము, మోక్షకము - మోక్షము, కిఖరి. (“చూ, కిఖరి. 4.”)

మొక్కమొలచిపోవుట. వా. చెడుట. గింజి మొలచుటచేత చెడుట. “ఒక్కసారి యొక్కడి కాలిక్కడకు వేసినచో మొక్క మొలచి పోరుగాని రండి.” (ధర్మజరాజ నూయము.)

మొక్కరము. వై. వి. = ముప్పర. (దే. అని శ. ర.): చూ, రూ - మొక్కరము. 1 — 2.

మొక్కలము. వై. వి 1. ఉత్సాహము. ధో. 5, ఆ. 260: చూ, సన్నాహము. 2; 2. రూ - మొక్కలము. వై. 6, ఆ. 116: చూ, శౌర్యము. 1; 3. ధైర్యము. ఉ, వారి. 5, ఆ. 87: చూ, స్థైర్యము; 4 అపరిహితము, ముప్పరత్వము. కాశీ. 7, ఆ. 74. రూ - మొక్కలము, మొక్కలము; విని. 5. = ముప్పర. కౌత్యము. అచ్చ, కిష్కిం, కాం. 64: మొక్కడము, మొక్కరము. (చూ, బెడిదము); 6. అపరిహితము, మొక్కలము: చూ, కాశ్య

తము; బ. 7. ముష్కరపచవములు. వై. 1, అ. 87: చూ, శబ్దము. 2.

మొక్కలి. వై. వి. (మొక్కలము - ఇ)

1=ముష్కర. ముష్కరుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2=మూర్ఖ. మూర్ఖుడు: చూ.

స్తబ్ధుడు; 3. కూరుడు: చూ, హంపీరుడు మొక్కలించే. వై. అ. కి. 1. ముష్కరము

చేయు; 2. ఉత్సహించే; చూ, సమకట్టు. 2 మొక్కలించేట. వై. వి. ముష్కరముచేయు

మొక్కలికాడు. ద్వ. వి. చూ, మొక్కలి 1. మొక్కలీడు. వై. వి. = ముష్కర. (ద్వ

అని శ. ర.): చూ, మొక్కలి. 1—2—3.

మొక్కలు. వై. వి. బ. 1. పలుకముల చిన్న చెట్లు; 2. ఒకరకమజొన్నలు; చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము).

మొక్కలుడు. వై. వి. = ముష్కర: చూ, మొక్కలి. 1—2—3. [కక్రపోవు.

మొక్కపోవు. ద్వ. అ. కి. చూ, రూ-మొ

మొక్కలుపోవు. ద్వ. అ. కి. — వై. —

మొక్కలము. వై. వి. = ముష్కర: చూ, రూ-మొక్కలము. 4.

మొక్కలి. వై. వి. 1: చూ, పనిపచ్చె;

2. ఈడిగ: చూ, నురాజీవి; 3. మందుచెనుకల

జోడనివాడు; 4. తళుకు, కాంతి: చూ,

చెలుతురు. 1.

మొక్క. దే. వి. 1. రూ-మొక్క. నతి:

చూ, హానిగలు; బ. 2. పునాదుల మొక్క

లు: (చూ, మక్క. 7. చూ, నక్క. 6):

అ. కి. 3: రూ-మొక్క, అయిదుపది

చేయు-విదుపదిచేయు, ఎరంగు-ఎఱంగు,

చేమోడుచే-చేమోడు, చేవిచ్చే, జోగిలు.

(సం).—నమస్కరించే, నమించే; 4. ము

కుళించు. భో. 1, అ. 101: చూ, నుక్క. 8;

మొక్కబడి. దే. వి. రూ-మొక్కబడి.

1. దేశతలకిచ్చేదనని మొక్కకొనినకామక.

“తిరువతిదేవునకునిలువువోళ్ల

మొక్కబడిచెల్లించెతిని.” (చూ, ముడు

పు; 2. దైవిపార్థసంగం, యాచితకము.

(చూ, ముడుపు) [డు సాంబ. కే. 9]

మొక్కసాక్షసామి ద్వ. వి. చూ, సూర్యు

మొఖసా. వా. వి. 1. తీరువలేని ఖామి; 2. చిన్న

జేమిదారి. [2. చిన్న జేమిదారుడు.

మొఖసాదారు. వా. వి. 1: చూ, పాలెగాడు;

మొగ. వై. వి. 1. ద్వారము: చూ, వాకిలి;

2. = ముక్క. య. 4, అ. 26. చూ, రూ-

మొగ్గ. 1; 3. = ముఖ: చూ, మగము;

4. అప్రాణీపస్తములము. “మొగ్గముక్కలి.”

5. తొలి. వై. 2, అ. 42: చూ మొదలు. 4;

6. నదీసముద్రాదులముఖము: మొగళము;

7. చూ, మొర. 1. [102: చూ, శబ్దించే.

మొగకట్టు. ద్వ. అ. కి. మోగ. వై. 8, అ.

మొగకొను. ద్వ. అ. కి. 1. ఎరురగు: చూ,

మోహరించు. 1; కే. 2. మొగకొలుపు.

మొగచోలు. ద్వ. వి. వెగలు: చూ, విరసము 2.

మొగడ. వై. వి. గణికాదుల వెలికిలమొగ్గ:

చూ, రూ-మొగ్గ; 2. = ముకుళ. రామా. 4,

అ. 88: చూ, రూ-మొగ్గ. 1.

మొగడదామర. వై. వి: చూ, సోమకుముడుగు*.

మొగడించే వై. అ. కి. చూ, మొక్క. 4.

మొగడు. దే. వి. కొప్పు, ఇంటినడికొప్పు.

భాగ. 3, స్కం. 809: చూ, సదవము. 1-

మొగతనము. వా. వి: చూ, రూ-మొగతనము.

మొగతప్పు. ద్వ. అ. కి. పిఱుతివియు: చూ,

మొక్క. 7.

మొగతిరుగు. ద్వ. అ. కి. — వై —

మొగదల. ద్వ. వి. 1. ఎదురు: చూ, ముందట. 1;

2. ముందటభాగము.

మొగదారవృ. అం: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

మొగనాళము. ద్వ. వి. రూ-మొగపాళము-

మొగనాళము: చూ, నిస్సరణము.

మొగపడు వై. స. కి. చూచు హరి. పూ
8, ఆ. 205: చూ, పీక్షించు:

మొగపాళము. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొగపాళము.

మొగపిటికి. ద్వ. వి. (మొగము + పిటికి) తా.
బేలు: చూ, వృత్తము. 4.

మొగపు. ద్వ. వి. (మొగ + పూస) హారాదుల
ముఖభాగము. పృథా. 1, ఆ. 3: చూ,
హావణిక. 2. (చూ, భూపణము. 2.).

మొగపుతీక. ద్వ. వి. ముఖభూష: చూ, హావ
ణిక. 2. (చూ, భూషణము). [కూటమి.

మొగపొల్కి-కూటమి. ద్వ. వి: చూ, బయి
మొగపుముత్తము. ద్వ. వి. కొలికిముత్తము.
(చూ, కొలికిపూస.): చూ, రత్నము. 1

మొగబీర. ద్వ. వి.*: కొలిమిడి-గొలిమిడి-గొల్మి
డి, గొల్మి. (సం).—ఇత్తుగంధ, ఇత్తురము,
కాండేత్తువు, కోకిలనయనము, కోకిలాక్ష
కము—కోకిలాక్షము, తురము, తురకము,
తురము. తద్విశేషములు.—
౧: కొమ్మనగొలిమిడి. (సం).—యూరపు;
౨: నల్లగొలిమిడి; (సం).—నీలదూగ్య
3: నీరుగొల్మి; ౪: నేలగొలిమిడి. (సం).—
గోలోమి: ౫: పాలగొలిమిడి. (సం).—
తూలకంటకము, స్థూలకంటకము. (“చూ,
స్థూలకంటకము.”)

మొగమాట. ద్వ. వి. (రూ-మొగమాటము—
మొగమోట—మొగమోటము—మోమోట—
మోమోటము) 1. దాక్షిణ్యము: చూ, హా
ర్దము. 2 (చూ, దయ. 1); 2. ముఖప్రీతి: చూ,
మోమోటమి; 3: చూ, సంకోచము.

మొగమాటము. ద్వ. వి.—పై.—

మొగమిచ్చే. ద్వ. వి.—పై.—

మొగమిచ్చే. ద్వ. ఆ. కి. సుముఖుడగు.

మొగము. వై. వి. ముఖ. 1. ద్వారము: చూ,

వాకిలి; 2. రూ-ముగము: చూ, నదనము. 2;
3 ఎగురు ఉ, రా. 4. ఆ. 130: చూ,
ముందరి !; విరా 4 ముఖ్యము: చూ,
శ్రేష్ఠము.

మొగమాట్టు. వై. వి.=ముఖవట్టు. (ద్వ. అని
కొందఱు.) ఆశ్చర్యముఖభూష. ఉ, రా. 7,
ఆ. 397: మొగసరి, మోముముట్టు: చూ, హా
వణిక 2 (భూషణము. 2—౩). [భల్లూకము.
మొగము తెలుపు మొగము ద్వ. వి: చూ,
మొగమున. వై. ది) తోడుతో, కూడ. చూ,
నైతము. [1—2—3.

మొగమోట. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొగమాట—
మొగమోటము. ద్వ. వి.—పై.—(సంకోచము
నకు.—ఉ. చారి. 4, ఆ. 133)

మొగమోడు. ద్వ. ఆ. కి. రూ-మోమోడు.

1. దాక్షిణ్యవడు; 2; చూ, సంకోచించు.

మొగరంబము. దే. వి తుమ్మెద-చూ, పట్టదము.

మొగరము. దే. వి. రూ-మొగరము. 1 నికేత
నాగ్నిపుస్తంధము: చూ, స్తంధము. 1;
2. ఒడ్డము: చూ పూసము. 2.

మొగరాడు. దే. వి: చూ, మొగరము. 1.

మొగరించు. దే. స. కి. (ఉ, హరి. 4. ఆ.
167): ఆప్పరించు, ఆటుము, ఆలము, ఇదు
ముకొను, ఒత్తరించు, ఒత్తు, ఒత్తుకొను,
కదుము, చేతచే. మట్టుకొను. (సం).—
ఆకరిమించు, కరిమించు. (“చూ, వ్యాపిం
చు.”)

మొగలి దే. వి.*. (య. 4, ఆ. 26): గేదంగి—
గేదగి, వన్నియ—వన్నె. (సం).—కంటదళ,
కనకచ్చద, కృష్ణసగ్గము, కేతకము, కేతకి,
కైతకము, కైరవము, గంధపుష్ప, కృకచ,
కృకచచ్చదము, గుప్తరాగము, చతుష్క
ము, చారురపుష్పము, జంబుకము, రజఃపు
ష్పము, వర్ణపుష్పము, వర్ణపుష్పి, వలీనకము,
మొగంధము, సుపత్రికము, నూచీ

పుష్పము.* తద్వి.—గ: పచ్చేపూమొగలి.
 (సం).—కనకచ్చద, కనకపరిసవ; ౨: మొ
 గలిపండు. (సం).—తృణకూన్య—తృణ
 కూన్యము. (“చూ, నూచీపుష్పము.”)
 మొగలిపండు. ద్వ. వి: చూ, మొగలి. ౨.
 మొగలింగ. దే. వి. వరుణము*: చూ, శ్వేతపు
 స్పము.
 మొగలిపనన. ద్వ. వి. ఒకానొక పనన *.
 తద్వి.—అనాన, అనానపనన. (సం) —
 అనానిక, గోపిత, శీతల. (“చూ, శీతల 2.”)
 మొగలికేతు. దే. వి. 1. కంతనఖతము: చూ,
 శారిక. 2 (నఖతము); 2. తమలపాకు
 అను నగను వెనుక బ్రహ్మరంధ్రము నంటి
 యడ్డుగనుండు స్త్రీశిశోభూషణము: చూ,
 హావణిక. 2. (భూషణము. 2.)
 మొగలివాకిలి. ద్వ. వి: చూ, తలదువారిము.
 మొగలేటు. దే. వి. (మొగలి+వేటు) సువర్ణ
 ముఖీనది: చూ, హోదిని (నది.)
 మొగవడము. వై. వి. (మొగ+వడము.) ఏనుఁ
 గుమీదకప్పెడు నల్లకంబళము. హరి. పూ.
 6, ఆ. 110: చూ, రల్లకము.
 మొగవాళము. ద్వ. వి: చూ, మొగనాళము.
 మొగవీణె. వై. వి.=ముఖవీణ: చూ, వీణె.
 మొగసరి. వై. వి.=ముఖహార (మొగము+సరి):
 చూ, మొగముట్టు.
 మొగసల. వై. వి.=ముఖశాలా. (రూ-మొగసా
 ల-మోసల-మోసాల.) 1. నగరితలవాకిటి
 చోనది: చూ, సదనము. 1; 2. తలవాకిటి
 పంచే: చూ, సదనము. 1; 3. ఏనుఁగుసాల:
 చూ, సదనము. 1.
 మొగసాల. వై. వి.=పై.—
 మొగసిరి. వై. వి. పశ్యక్రియ. [మొగ.
 మొగాళము. వా. వి. నదీసముద్రాదులముఖము:
 మొగి. వై. వి. 1. మొత్తము: చూ, సమాహ

ము; 2. యత్నము: చూ, సన్నాహము;
 3: చూ, విధము. 1. ఉ, హరి. 6, ఆ. 63;
 ద్వి. 4. పురాగపురోగము: ఇంక, ఇంకమీఁ
 ద-ఇంకమీఁదట, తలికె, ముంగల, ముందఱ,
 ముందు, మును-మున్ను.
 మొగిటి. వై. వి.=మత్కుణ. (సాం. తి. 13):
 గోడపురుగు, నల్లి, మొగిటిపురువు. (సం)—
 ఉకుణము, ఉద్దంశము, చుద్దంశము, మత్కుణము.
 మొగిటిపురువు. వై. వి.=పై.—
 మొగియు. వై. ఆ. క్రి. 1. యత్నించు: చూ,
 సమకట్టు. 2; 2: చూ, వ్యాపించు.
 మొగిలివిరుసీరు. ద్వ. వి. పృథస్తజలము: చూ,
 సలిలము.
 మొగిలుదొంతికలు. వా. వి. బ. ఆగడపలు: చూ,
 చూ, మేఘము. 1.
 మొగుచు. వై. పే.=ముకుళన. మొగుడజేయు.
 వై. 2, ఆ. 7: రూ-మొగుడుచే-మొగుచ్చు-
 మోడుచే-మోచ్చు, ముడుగు.
 మొగుడు. వై. ఆ. క్రి.=ముకుళన. ముడుగు:
 చూ, సుక్కు. 8.
 మొగుడుచే. వై. పే.=ముకుళన. రూ-మొగు
 డ్దు: చూ, మొగుచే. [మర*
 మొగుడుఁదామర. వై. వి: చూ, ముడుఁగుఁదా
 మొగుచ్చు. వై. (పే.=చూ, రూ-మొగుడుచే.
 మొగువు. వై. వి. నతి: చూ, హరిగలు. (రూ-
 మొగువు.)
 మొగులు. దే. వి. 1. కదంబము*: చూ, హరి
 ప్రియము; వై. వి. 2.=మేఘు. మబ్బు.
 రామా. 6, ఆ. 16 (రూ-మొగిలు-మొయి
 లు-మొయులు.): చూ, మేఘము. 1.
 మొగులుకడిమి. ద్వ. వి. ధారాకదంబము, నీరు
 కడిమి*: చూ, హరిప్రియము. [ము.
 మొగులుదారి. ద్వ. వి. ఆకసము: చూ, సురవర్త్య
 మొగులువిరి. దే. వి. జలము: చూ, సలిలము.

మొగులువిరిపాది. దే. వి: చూ, సమద్రము.

వేం, ఆం. 16. [చూ, సహసాత్తుడు.

మొగులెక్కుపోడ. ద్వ. వి. ఇందుడు:

మొగుల్పుట్టువు. దే. వి: చూ, మింమే. 1.

మొగువు. దే. వి: చూ, రూ-మొగువు.

మొగ్గ. వై. వి.=ముకుళ: రూ-మొగ-మొగడ,

న న, పూ మొ గ్గ. (సం).—క లి క,

కూర్చిక, కోరకము, కోశము-కోషము, జాల

కము, జాలము, ధాన, ముకుళము. శ్రద్ధి.—

౧. పసరు మొగ్గకు.—పసరుమొగ్గ—పసి

మొగ్గ-పసిరికమొగ్గ, లేతమొగ్గ. (సం).—

మొరకము, జాలకము; ౨. వికసించేటకు

సిద్దమైనమొగ్గకు.—అరవిది, మదురుమొగ్గ.

(సం).—కలి, కుట్టలము-కుడ్డలము; కోర

కము; ౩. మొగ్గలగుంపునకు.—(సం). జాల

కము; ౪. మోదుగుమొగ్గకు.—మోదుగుమొగ్గ.

(సం).—అంగారిక, అంగారిత్-అంగారిత్ము,

ఉత్త-లిక (చూ, మోదుగు); ౫. పసరు

మొలగ్గ గుత్తికి. (సం):—జాలకము;

2. గణికాదులు శిరము పాదములతోజేర

విల్లువలె వెలికిలపంగుట: రూ-మొగడ,

పిల్లమెఱము, మెఱము, డింకీలు.

మొగ్గట్టు. వై. వి: చూ, దసిలీ. 1.

మొగ్గరము. దే. వి: చూ, రూ-మొగరము.

1—2. (భార. విరా. 3, ఆ. 180.)

మొగ్గలము. దే. విణ: చూ, రూ-మొక్కలము.

(అప్రతిహతమునకు.—నిర్వ. 8, ఆ. 87.)

మొగ్గులు. అం: చూ, పాదక్రియలు.

మొగ్గవాలు. ద్వ. ఆ. కి. గణికాదులు శిరము

పాదములతోజేర విల్లువలె వెలికిలపంగు:

చూ, వంగు.

మొగ్గవిచ్చే. ద్వ. ఆ. కి. 1: చూ, వికసించే;

2. యథాయథలగు; వా. 3. పుష్పవతియగు:

చూ, సమర్థుడు.

మొగ్గు. వా. వి. 1. గౌరవము. “ఎందుకు చెప్పి

తినో మొగ్గునిలుపుకొనుము.”: చూ, సన్నా

నము; వా. ఆ. కి. 2. బరువునైపువంగు.

“తానుమొగ్గును.”; 3. చూపునిలుచు.

“వృష్టిమొగ్గును”.

మొట్టిక. దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4;

2. రూ-మొట్టిక: చూ, మొక్క. 1.

మొటిమ. దే. వి. 1: రూ-మొటిమె-బొటిమ.

(సం).—అవగండము, యవగండము, కచ్చ

పి, వదనఖర్జువు. (“చూ, వదన ఖర్జువు.”);

విణ. 2. పొట్టి. రూ-మొటిమె: చూ,

హాస్యము.

మొటిమె. దే. వి.—వై.—

మొట్ట. దే. వి. రూ-మొట్టె. పోష్టి. నీటిలో

నుండి యెగిరిపడెడు చేప: చూ, సోరంగి

(మత్స్యము. 1-౧౩ చూ, మొట్టె.)

మొట్టమొదలు. దే. వి. (మొదలు + మొదలు)

అన్నిటికిమొదలు: మునిముంగల.

మొట్టి. వై. విణ.=మత (దే. అనిశ. ర.): చూ,

వామనుడు.

మొట్టిక. దే. వి: చూ, రూ-మొట్టిక.

మొట్టికాయ. దే. వి. తలమీఁద బిడికిటి పొడు

పు: మొట్టు.

మొట్టికాయలమెప్పు. దే. వి: చూ, వినాయకుడు.

మొట్టిమెకము. ద్వ. వి. (రూ-మోటుమెకము—

మోటువామెకము) అడవిపంది: చూ,

నూకరము.

మొట్టు. దే. వి. 1: చూ, మొట్టికాయ;

ఆ. కి. 2. తలమీఁద పిడికిటబొడుచు.

మొట్టె. దే. వి. 1: చూ, మొండెము. అం,

పదా. నర. 98; 2: (చూ, రూ-మొట్టె)

(దీనిభేదములు.—బడిమొట్టె). వానమొ

ట్టె) చూ, మత్స్యము. 1.

మొట్టమారి. దే. విణ. మొట్టికాయలతిసువాడు.

మొత్తాలులను బ్రాహ్మణులు. అం. (చూ, ఘా
ర్జర బ్రాహ్మణులు. చూ, బ్రాహ్మణులు.)
(వీరిలో యజుర్వేదమును, ఋగ్వేదమును
కలరు. నూరి తు దేశములోని మొత్తాయను పట్ట
ణములోనుండి నందున వీరికి పేరు వచ్చినదై
య్యరడును.): చూ, బ్రాహ్మణులు. ౫.

మొత్త దే. వి. 1. వాకిటిలోపలి పక్కగోడ:
చూ, సరాతి (చుటుంగుగోడ.); 2. గూడ
తోడువాని కాలికిరింది మిట్టు; 2. 3. మొ
లస్థానము, పిట్ట (అనికొందలు): చూ,
కోరికి. 1.

మొత్తపిరి. దే. వి. ఏతపుకడనకిరింద మొత్త గా
నుండుటకై అరిణ మొదలునుంచెడులొకపిరి
మొత్తము. జై. వి. 1: చూ, సమూహము;
2. తఱచు: చూ, హేరాళము; 3. వెరసి:
చూ, సంకలనము; విణ. 4. టోకు. తఱచై
నది: చూ, హేరాళము. 5.

మొత్తు. దే. వి. 1. రూ-మోదు. బెబ్బ: చూ,
హతి; స. కిరి. 2. రూ-మోదు. కొట్టు.
భాగ. 2, స్కం. 25: చూ, వేరియు. 1;
2. నఱకు: చూ, సెలగు.

మొత్తుకోళ్లు. దే. వి. బ: చూ, పెడబొబ్బ. 2.
మొత్తులాడు. దే. అ. కిరి: చూ, వాటులాడు.
మొత్తువడు. ద్వ. అ. కిరి. కొట్టువడు. నై 8, ఆ. 74.
మొదటిచూపు. దే. వి. ఎలగోలచూపు: చూ,
పీక్షణము. [లోను. 2.

మొదటిది. దే. విణ: మొదలు, ఆది: చూ,
మొదటిదిక్కునుబాదారి. ద్వ. వి. ఇందుగిడు.
సాంబ. దే. 11: చూ, సహసాగ్నికుడు.

మొదటిసంబ. వా. వి: చూ, సారువా.

మొదటిపలుకులు. దే. వి. బ: చూ, వేదము.

మొదటిపుట్టుక. దే. వి. సంత: చూ, సంతతి. 1.
మొదటిపెండ్లాము. దే. వి: (సం).—అధివిన్న,
అధ్యాపక, కృతసాపత్నిక: చూ, సహధర్మి
ణి (భార్య.)

మొదటివాడు. దే. వి. 1. ఆన్న: చూ, సహా
దరుడు; 2. అగ్నిగణ్యుడు: చూ, శేష్యు
డు. 2; వా. విణ. 3: పార్శ్వసరుడు,
పార్శ్వమిశుడు.

మొదటివేల్పు. దే. వి. (మొదలు + వేల్పు)
1: చూ, బ్రహ్మ. 1. స్నా. 1, ఆ. 50;
2: చూ, వినాయకుడు. సాంబ. దే. 1.

మొదటిహత్తి. ద్వ. వి. విరావతము: చూ, హస్తి.
మొదలారి. దే. వి. అరవశూద్రులలో నొక
తెగవాడు. [అం, పవా. మర. 21.

మొదలిగాము. ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు.
మొదటిసామ్మ. వా. వి: చూ, భాండము. 5.

మొదలు. దే. వి. 1. రూ-మొద్దు: చూ, పరి
కాండము; 2. మూలధనము: చూ, సంవి
మొదలు; 3. మొదటిది. జై. 7, ఆ. 213:
చూ, లోను. 2; 4. పూర్వము, తొలి:
చూ, లోను. 2; 5. మూలము, ఆను: చూ,
లోను. 2; 6. ఉండి. (సం).—పరిశ్రుతి.

మొదలుకొను. దే. అ. కిరి. 1. యత్నించు:
చూ, సమకట్టు. 2; స. కిరి. 2. మొదలుచేయు,
తొట్టు: చూ, వహించు. [చూ, బ్రహ్మ. 1.

మొదలుతామరంగన్న ముద్దుకొడుకు. దే. వి:
మొదలుపెట్టు. దే. అ. కిరి: చూ, ప్రారంభించు.

మొదవ. దే. వి: చూ, రూ-మొదువు.

మొదవు. దే. వి. 1. పాడియావు: చూ, ధేను
వు; 2. కదువు, పదువు: చూ, ధేనువు 3ర.
3. పరిధనుగర్భిణీయగు ఆవు-పయ్య. అం,
భా. ద్వి. 264: చూ, ధేనువు.

మొదుక. దే. విణ 1. కఱకు: చూ, బెడిదము;
2. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2.

మొదుకన. దే. వి 1. కఱకుడనము. హరి.
పూ. 5, ఆ. 143; 2. బరువు: చూ,
వివధము. 3. [త్పణము. 1,

మొదువు. దే. వి. జల్పజము, బాద: చూ.

మొద్దడు. వై. విణ. 1. మూఁడు: చూ, స్తబ్ధుడు; 2: చూ, లావరి.

మొద్దు. వై. వి. 1.=స్థానపు. మౌనిమోడు: చూ, వృక్షము; విణ. 2.=మూఁడు: చూ, మొద్దడు; 3. మూఁడురాలు, మోట: చూ, స్త్రీ; 4. వాడిలేనిది, మోట; 5. లావు: చూ, స్థూలము.

మొద్దువోవు. ద్వ. అ. కి. వాడిలేనిదగు. వై. 8, అ. 139: చూ, మొక్కపోవు.

మొన. దే. శి. 1. మొగ. అగ్రము: చూ, నుద. 3; 2. దండు: చూ, నేన. 1; 3. నేనాముఖము: చూ, నేన. 1; 4: చూ, వ్యూహము. 1; 5. ముందు: చూ, మొదలు. 4; 6: నూది మొన; 7: కటి మొన.

మొనకట్టు. దే. వి. 1. ఉత్సాహము: చూ, సన్నాహము; 2. ఒకానొక స్తంభనమూలిక: చూ, వృక్షము; విణ. 3. ఉత్సాహకరము; అ. కి. 4. ఉత్సహించు. హరిశ్చ. 1, అ. 141: చూ, సమకట్టు. 2.

మొనకాడు. దే. వి. 1. నేనాధిపతి: చూ, నై నికుడు; విణ. 2. శూరుడు: చూ, హంపిరుడు; 3. ముఖ్యుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2. మొనకొను. దే. అ. కి. చూ, మొనకట్టు. 4. మొనగాలు. దే. వి. ఆస్కందితవిశేషము: చూ, హయము. [మోహరించు

మొనచేయు. దే. అ. కి. అభిముఖమగు: చూ, మొనదప్పు. దే. అ. కి. విముఖమగు: చూ, నుగ్మ. 7.

మొనపు. దే. వి. 1. పూనిక. విక. 6, అ. 73: చూ, సన్నాహము; పే. 2. పూనఁజేయు; 3. కలుగఁజేయు. రామా. 1, అ. 190.

మొనయించు. దే. స. కి. చూ, ఒడ్డు. 15.

మొనయు. దే. అ. కి. 1: చూ, మొనకట్టు. 4; 2: చూ, సంభవించు. పా. 4, అ. 12.

మొనరు. దే. అ. కి. ఒప్పు. కళా. 6, అ. 194: చూ, సమ్మతించు.

మొనలు. అం. (చూ, కాయమానములు.): లోమొన, వెలిమొన, ఉసిమొన, చతురుమొన, పుణ్యంపుమొన, పాపంపుమొన, చోటడుగుమొన, దాటడుగుమొన, కదలుమొన, అరమీటుమొన, నెఱమీటుమొన, సరితాళంపుమొన (12) (అనికొందఱు.)

మొననరి. దే. విణ. శూరుడు: చూ, హంపిరుడు.

మొన్న. దే. వి. (మొదలు + నాడు) కడచిన దినమునకు ముందుదినము: చూ, వాసరము. మొప్పలు. దే. వి. బ. చేపమెడ కిరుప్పక్కల నుండు ద్వారములు.

మొప్పియ. దే. విణ. రూ-మొప్పె. 1. మూర్ఖుడు: చూ, స్తబ్ధుడు; 2. కఱకు: చూ, బెడిదము.

మొప్పు. దే. వి. కీడు: చూ, హాని. 2.

మొప్పె. దే. విణ: చూ, రూ-మొప్పియ. 1—2; 3. ముష్కరురాలు: చూ, స్త్రీ.

మొయమొయ్యగా. వా.అన్య. కచ్చోపచ్చోగా. తగిలీతగులునట్లుగా. [(దే. అని. శర.).

మొయిలు. వై. వి.=మేఘ: చూ, మేఘము. 1.

మొయిలుతీడు. దే. వి: చూ, వరుణుడు.

మొయలు. వై. వి.=మేఘ: చూ, మొయిలు. (దే. అని శ. ర.)

మొర. దే. వి. రూ-మొరను-మొర. 1. పశ్చాదుల దీర్ఘముఖము: చూ, పదనము. 2; 2. నిందయందు మనుష్యముఖము: చూ, పదనము. 2.

మొరడు. దే. వి. మోడు: చూ, వృక్షము.

మొరప. దే. వి. (రూ-మొరము-మొర్రు-మొరను.) శర్కరాశి: చూ, రాయి.

మొరపనేల. దే. వి. శర్కర-శర్కరము: రూ-మొరపునేల-మొరనునేల: చూ, హరిపీయ. 2 (భూమి. 1—౯౨.)

మొరపము. దే. వి. మోత్రఃచూ, స్వరము. 2.
 మొరపునేల. దే. వి: చూ, రూ-మొరపనేల.
 మొరము. దే. వి: చూ, రూ-మొరప.
 మొరయిక. దే. వి: చూ, మొరపము.
 మొరయు. దే. అ. కిర్: చూ, శబ్దించు.
 మొరలి. దే. వి. మోరటి:చూ, సన్నకదుర్నివు *.
 మొరసు. దే. వి. 1: చూ, రూ-మొరప;
 2: చూ, మొర. 1; 3: చూ, మొర. 2;
 4: చూ, మొప్పియ. 1; 5. మూర్ధము:చూ,
 మోటు. 6.
 మొరనునేల. దే. వి: చూ, రూ-మొరపనేల.
 మొరింటె. దే. వి: చూ, రూ-మొరింటె.
 మొర్ము. దే. వి: చూ, రూ-మొరము. వారి.
 ఉ. 7, ఆ. 20.
 మొఱ. దే. వి. రూ-మొట్ట. ఆర్తధ్వని. కాశీ.
 4, ఆ. 64: చూ, స్వరము. 2.
 మొఱుగు. దే. వి. రూ-మొట్ట. 1. కుక్కకూఠ:
 త: రూ-మొఱుగు-మొఱుగుడు-మొఱు
 వు: చూ, బొయ్యి; 2. మోసము. రూ-
 మొఱుగుడు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 88:
 చూ, వంచన; విణ. 3: చూ, వంచకుడు.
 భాగ. 8, స్కం. 87; స. కిర్. 4: చూ,
 వలించు. కాశీ. 4, ఆ. 38; 5. పొంచు.
 రామా. 5, ఆ. 313: చూ, లాంచు.
 మొఱుగుడు. దే. వి: చూ, వంచన.
 మొఱుంటి. వా. వి: చూ, రూ-మొంటి.
 మొఱుక. దే. వి. 1. న్యూనత: చూ, హీనము.
 1; విణ. 2. న్యూనము: చూ, హీనము. 1.
 మొఱుకడము. దే. వి. దౌప్యము: చూ,
 వ్యతీకము. 2.
 మొఱుకు. వై. విణ. 1. మూర్ధ (రూ-మొట్ట-
 మొఱుకుడు-మొఱుకు-మొఱుకుడు): చూ,
 స్తబ్ధుడు; 2. పరుషము: చూ, శబ్దము. 2.
 మొఱుకుడు. వై. విణ: చూ, రూ-మొఱుకు. 1.
 మొఱుకుతనము. వై. వి. మూర్ధత్వ. (దే. అని

శ. ర.): చూ, మూర్ధము. [కునకము.
 మొఱుగుసాగుమెకము. దే. వి. కుక్క: చూ,
 మొఱుటు. వై. విణ-మూర్ధ. (దే. అని శ. ర.):
 చూ, రూ-మొఱుకు. 1. [కుతనము.
 మొఱుకుతనము. వై. వి. చూ, రూ-మొఱు
 మొఱుపు. దే. వి: చూ, మొఱు.
 మొఱుపెట్టు. దే. అ. కిర్: రూ-మొట్టపెట్టు.
 (సం).—ఉద్భోషించు.
 మొఱుమొఱు. వై. వి. మర్మర. 1: చూ, మర్మ
 రము; 2. కోపవికారము, చిఱచిఱ, రవరవ:
 చూ, రోషము.
 మొఱుమొఱులాడు. ద్వ. అ. కిర్. వస్త్రములులో
 నగునవి మొఱుమొఱుయనిమోయు.
 మొఱుయిడు. దే. అ. కిర్. రోదనముచేయు:
 చూ, శోకించు.
 మొఱువ. దే. విణ: చూ, మొక్క. 4.
 మొఱువనోవు. దే. అ. కిర్: చూ, మొక్కవో
 వు. కాశీ. 6, ఆ. 83.
 మొఱుసడము. దే. వి: చూ, ఉడుపకుక్క.
 మొటి. దే. వి. (రూ-మొటికి-మొట్టి) 1. అంగ
 న్యూనత: నవుకు-నాకు; విణ. 2. అంగన్యూ
 నము: నవుకు-నాకు.
 మొటికి. దే. వి, విణ.—వై.—
 మొఱుగు. దే. వి. రూ-మొఱువు. 1. కుక్క
 కూఠ: చూ, రూ-మొఱుగు. 1; 2. కూఠ:
 చూ, స్వరము. 2; అ. కిర్. రూ-మొఱువు.
 3. కుక్కకూయు: చూ, శబ్దించు; 4. కూ
 యు: చూ, శబ్దించు. [రూ-మొఱుగు. 1.
 మొఱుగుడు. దే. వి. కుక్కకూఠ: చూ,
 మొఱుములు. వా. వి. బ. చేటచే తనవైపు
 కోడఁగావచ్చినపెద్దగింజలు నూకలులోనగున
 వి: గుండ్రలు: చూ, శంబూకము.
 మొఱువు. దే. వి, అ. కిర్: చూ, రూ-మొఱుగు.
 మొట్ట. దే. వి. 1: చూ, రూ-మొఱు. పర. 4,
 ఆ. 110; 2: చూ, మొండి. 2; విణ. 3: చూ,

మొట్టప. 1; 3: చూ, మొట్టప. 2; వా. వి.

4: చూ, విన్నపము. “నామొట్టపినిరి.”

మొట్టపెట్టు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-మొట్టపెట్టు.

మొట్టి. దే. వి, విణ: చూ, రూ-మొట్టి. 1-2.

మొట్టివోవు. దే. అ. కిరి. అంగన్యూనమగు.

“పంపమొట్టివోయినది.”

మొల్. దే. వి 1: కటిపరిదేశము: (సం):—

కటము, కటి, కటిగము, జఘనము; 2. చీల:

చూ, బంశికన్ను; 3. త్రాసుముల్లు, చుంబ

కము: చూ, సితాగ్రము.

మొలక. వై. వి.=మూలికా. రూ-మొల్క:

చూ, మొక్క. 1-2.*; 3. ఆననమునందలి

దుర్మాంసవిశేషము: రూ-మొల్క, పిలక:

చూ, మూలసంక; 4. ప్రణమనందలిదుర్మాం

సవిశేషము: మొల్క; విణ. 5. లేత.

“మొలకనప్పు.”: చూ, నుకుమారము.

మొలకకట్టు. ద్వ. స. కిరి. రొంపియందు చేల్లు

టకుగాను విత్తనము మొలకలెత్తడడిపి ముడి

యకట్టు. పాండు. 3, ఆ. 194.

మొలకట్టు. దే. వి. 1: చూ, మొలనూలు; 2. క

ట్టుకోక: చూ, వస్త్రము.

మొలకత్తి. ద్వ. వి. చిల్లాడము. శకాం. 5, ఆ.

14: చూ, బాణము. 1.

మొలకబంగారు. వై. వి. పుట్టలలోపురుగులవల్ల

కలిగెడు బంగారు, పుట్టబంగారు: చూ, లో

హము. 1.

[కోల

మొలకిడియమ్ము. ద్వ. వి. మొలదోపుకొనుగుణ్ణ

మొలకెత్తు. ద్వ. అ. కిరి. అంకురించు: చూ,

సంభవించు.

మొలకొలికి. వా. వి. బ: చూ, మొలగులికలు.

మొలగులికలు. దే. వి. బ.—పై.—

మొలగులికి. దే. వి. (మొల + కులికి): చూ,

సస్యము. 1.

మొలచు. వై. అ. కిరి.=ముల్: చూ, మొలకెత్తు.

మొలతెంచు. ద్వ. అ. కిరి (మొలచు + తెంచు.)

పుట్టు. కాశీ. 7, ఆ. 33: చూ, సంభవించు.

మొలత్రాసు. దే. వి. 1. పురుషుని కటిసూత్ర

ము. (సం): అందుకము, కటిసూత్రము;

2: చూ, అడగుబొడ్డు; 3: చూ, మొల

నూలు. 2.

మొలత్రాసు. దే. వి. మొలగలత్రాసు. హంస-

2, ఆ. 181: చూ, త్రాసు. [వస్త్రము.

మొలదట్టి. దే. వి. మొలకట్టుకాసె: చూ,

మొలనూలు. దే.వి.1. ఆడువాండ్రు ఆలంకారా

ర్థము ధరించెడు కటిసూత్రము. కళా. 7,

ఆ. 86: చూ, భూషణము. 2; వా. 2: చూ,

మొలత్రాడు. 3. [మొక్క.1 —2.

మొలవ. వై. వి = మూలికా: చూ, రూ-

మొలవేయు. ద్వ. స. కిరి. (మొలక + వేయు)

ఆడు, ఊడుకొను, ఊడుచు. ఊడ్చు, ఒత్తు,

ఒత్తుకొను, కాడు-గాడు, కీలుకొను,

కొను, గుచ్చు, చెరువు, తొట్టు, తొలు

చే, నాటు, నాడు, నాటునాటు, పను

పడు-పన్నుపడు, పెట్టు, పొడుచు.

మొలము. దే. వి. (రూ-మొలము-మొల్లము-

మోళము-మోలము); 1. బంగారులోనగు

వానిపూత: చూ, సమాలంభము. 1;

2. పంటికిపూసెడుమంగు: చూ, మందు. 1-ర.

మొలుగు. దే. వి. నల్లచోయచెక్క: రూ-

మొలుగు.

[మొలక.

మొల్క. వై. వి.=మూలికా: చూ, రూ-

మొల్కు. వై. అ. కిరి: చూ, రూ-మొలచు.

మొల్ల. వై. వి.=ముల్ల. కుందము*. (దే. అవి

శ. ర.) (మొల్లకును మిగత విశేషములకును

“చూ, హసంతి. 2”)

మొల్లతీగె. ద్వ. వి. కుందలతీ: చూ, హసంతి. 2.

మొల్లమి. దే. వి. రూ-మొల్లము. 1: చూ,

సమాహము; 2. సాంద్రత. కళా. 6, ఆ.

222: చూ, సాంద్రము. 2; విణ. 3. అచ్చే

ము. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, సాంద్రము. 2; వై. వి. 4.—చూల్మ. వెల: చూ, వికర్షణము; 5.—చూల్మ. పంచెము: చూ, వ్యవహారము. 4.

మొల్లము. వై. వి. 1.—చూల్మ. ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3; దే. వి. 2: చూ, మొల్లము. 1; 3: చూ, మొల్లము. 2; 4. తఱచు. స్వా. 4, ఆ. 37: చూ, హేరాళము; విణ. 5. తఱచైనది. పర. 2, ఆ. 144: చూ, హేరాళము; 6. అధికము. రుక్మి. 4, ఆ. 44: చూ, హేరాళము; వై. వి. 7.—చూల్మ: చూ, మొల్లము. 4; 8.—చూల్మ: చూ, మొల్లము. 5.

మొల్లము. దే. వి: చూ, రూ—మొలము.

మొవు. దే. వి. తాళతరుణపత్రిము: రూ—మోవు—మొవు, మోను. [మొగుడు.

మొవుడు. వై. ఆ. కిరి.—ముకుళన: చూ, రూ—మొవు. దే. వి: చూ, రూ—మొవు.

మొసలి. దే. వి. నక్కము: చూ, మత్స్యము. 1—3. (బ. మొసలులు—మొసళ్లు—మొసళ్లు—మొసళ్లు.) [వాయి.

మొసలికాటు. దే. వి. చినుటా: చూ, మొసలి మొసలిగుట్టపురాతు. దే. వి: చూ, వరుణుడు. సాం. దే. 19. [ణము.

మొసలిదోరణము. ద్వ. వి: చూ, మకరతోర మొసలిరాసి. ద్వ. వి: చూ, మకరము. 5.

మొసలివా. ద్వ. వి: చూ, రూ—మొసలివాయి.

మొసలివాపోగులు. ద్వ. వి. బ. మకరకుండలములు. అద్వ. శాల, కాం. 62: మొసలివా యొంట్లు: చూ, హావణిక. 2, (భూషణము. 2—౨౦.)

మొసలివాయి. ద్వ. వి. 1. రూ—మొసలివా, చినుటా, మొసలికాటు; 2: చూ, చినుటా. 1.

మొసలివాయొంట్లు. ద్వ. వి: చూ, మొసలివా పోగులు.

మొసలివాయొంట్లుదాల్చు. ద్వ. వి: చూ, పిష్టపు. 1. మొహతాదు. వా. వి. గాగ్నిమనాఖరు: చూ, మోతాదు 1.

మొహదా. దే. వి: చూ, పట్టిసము. 1.

మొహమలు. వా. వి: చూ, రూ—మొకమలు.

మొహరము. వా. వి. తురకలపీర్లపండుగ: (చూ, పీర్లు.) [రించు. 1—2—3.

మొహరించు. వా. ఆ. కిరి: చూ, రూ—మోహ మొహరీ. దే. వి. (రూ—మొహరి—మోహరీ.) తులమెత్తు స్వర్ణముదిరిక, ముప్పదిచిన్నముల యెత్తు బంగారునాణెము.

మొహరు. వా. వి. మద్య: చూ, సికా.

మొహళము. దే. వి. కూరాకుచెట్టు: మోహనము.

మొహురి. దే. వి: చూ, రూ—మొహరీ.

మో

మోకటించు దే. ఆ. కిరి. మోకాళ్లు నేలనాని మందటికొఱగు: మోకటిలబడు—మోకటిల్లబడు, మోకటిలు—మోకటిల్లు, మోకాకించు, మొగ్గతిలబడు—మొగ్గతిల్లబడు, మొగ్గతిలు—మొగ్గతిల్లు, మొగ్గబడు, మొగ్గ: చూ, పంగు.

మోకటిలబడు. ద్వ. ఆ. కిరి —పై.—భాగ. 8, స్కం. 363. [3. ఆ. 65.

మోకటిల్లబడు. ద్వ. ఆ. కిరి.—పై.—హరి.

మోకటిలు. దే. ఆ. కిరి.—పై.—

మోకటిల్లు. దే. ఆ. కిరి.—పై.—

మోకాకించు. దే. ఆ. కిరి.—పై.—

మోకాలు. దే. వి. (మోడ + కాలు) 1. ముడుకు, ముడుము. (సం).—జానువు: చూ, హజ్జె; అం. 2: చూ, కళలుండుస్థలములు.

మోకాలుచిప్ప. దే. వి. మోకాలిఎముక: చూ, శల్యము.

మోచెయి. దే. వి. (మోడ + చేయి) రూ—

మోచెయ్యి-మోచేయి, కూర్పరము: చూ, హస్తము.

మోచేతిమడ్చుటిల్లు. ద్వ. వి. చెండిండ్లుకరిపి కట్టిన కట్టడము: చూ, సదనము. 1.

మోచేతివంపుటిల్లు. ద్వ. వి. —పై—

మోచేయి. ద్వ. వి: చూ, రూ-మోచేయి.

మోత. దే. వి. బరువు: చూ, విపథము. 3.

మోద. దే. వి. మోదుచేతకట్టిన నెత్తురుగడ్డ: చూ, పగిణము. 1. గడ్డకట్టు.

మోడకట్టు. దే. అ. కి. మోదుచేతనెత్తురు

మోదు. దే. వి. 1. దెబ్బ: చూ, హతి; స. కి.

2. కొట్టు. ఉ. హరి. 6, ఆ. 108: చూ, వేరియ.

మోక. వై. వి.=మూలికా: చూ, మొక్క. 1-2.

మోకు. దే. వి. లావుతొడు: చూ, మాత్రము. 1.

మోక్షణము. అం: చూ, హస్తక్రియలు.

మోక్షదము. అం: చూ, తానములు (ని-గ-హీనతానములు.)

మోక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అక్షరము, అపర్ణము, అపవర్ణనము, అపునర్భవము, అమృతము, కలాపము, కైవల్యము, నిర్వాణము, నిర్వాణము, నిర్వృత్తి, నిస్సరణము, పరము, భగము, ముక్తి, మోచనము, శివము, శ్రేయము, సదాగతి, స్థిరము, స్వర్గము. (తె).—పెందోన, మోదు, ముగితి—ముత్తి. (మిగతవానికి “చూ, స్వర్గము. 2.”)

2. విడుపు: చూ, విమోచనము; 3. మొక్కము. రూ-ముంక్షము *: చూ, మొక్కము; అం. 4: చూ, పురుషార్థములు.

మోఘ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-అమోఘ. కలిగొట్టు. *: చూ, స్థాలి. 2.

మోఘము. సం. విణ.=మొక్క. 1: చూ, వ్యర్థము; 2: చూ, దీనము.

మోచ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అగరిటి*: చూ, రంధ. 2; 2: చూ, బూరుగు *: 3. చిల్ల*: చూ, సల్లకి. [సమ్మతిగలు.

మోచక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముచ్చె: చూ, మోచకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, మోచ. *: 1; 2: చూ, మునగ *: విణ. 3. విడుచేనది; 4. వినుగునది.

మోచనము. సం. వి. అ. న: చూ, మోక్షము. 1.

మోచని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మోచక.

మోచము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మోచకము. 2. *. [(ఇట్లు పరిమోచితము.)

మోచితము. సం. విణ. విడిపింపబడినది.

మోచే. దే. అ. కి. 1. ఆమ: చూ, సంభరించు; స. కి. 2. ఊను: చూ, వహించు; 3. మొదలుకొను, మొదలుజేయు. స్వా. 5, ఆ. 44: చూ, వహించు.

మోచేవాడు. వా. విణ. మోపుకాడు. (సం).—భర్త. (చూ, భారవాహుడు.)

మోజే. వా. వి. అకుచెప్పలు: చూ, సమ్మతిగలు. [1; 2: చూ, వాంఛ.

మోజే. వా. వి. 1. ఇవ్వము: చూ, సమ్మతి.

మోట. వై. విణ.=మూఢ: చూ, మొద్దు. 2-3-4-5; దే. వి. 5: చూ, మొద్దు. 1; 6. చూ, కపిలె.

మోటకత్తి. వై. వి: చూ, మచ్చేకత్తి.

మోటగూన. వా. వి: చూ, మోటబాన.

మోటకోరు మెకము. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొట్టి మెకము.

మోటనము. సం. వి. అ. న. 1. అక్షేపించుట; 2. పొడిచేయుట; అం. 3: చూ, హస్తక్రియలు. [కామాటము.

మోటపని. ద్వ. వి. కర్మాగారపుపని: చూ, మోటపాటిరెడ్డు. ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-మోటాటెగ్గు. [చూ, వ్యవధిము. 1.

మోటబరి. ద్వ. వి. బరువు మోసెడియెద్దు:

మోటబాన. ద్వ. వి. ఏతమునకుగట్టి నీళ్లు
తోడుగూన (ఏతపుకడన, బాన: చూ,
భాండము. 3— ౪): చూ, హరివాణము.

మోటవాడు. వా. వి. 1. బండగుడు: చూ,
వ్యాధుడు. 2; 2: చూ, శక్తుడు; 3. రసగి
హణములేనివాడు: చూ, వాగై. [రార్కారు].

మోటారు. వా. వి: చూ, బండి. (రూ-మోటా
మోటార్కారు. వా. వి.—పై.—(ఇదేబస్)
మోటించే. కే. స. కి. పోటీగానిలుపు.

“దూలముకింద స్తంభమును మోటించెను”.

మోటిక. దే. వి: చూ, రూ-మొటిక.

మోటు. వై. వి. 1: చూ, మొద్దు. 1; 2. తట్టు
ప: చూ, హయము; 3. మూఢకగుట్టము:

చూ, హయము; 4. పందికెదుటను మనుష్య
కారముగా నిలిపిన కపటలక్ష్యము. స్వా.

4, ఆ. 34; 5. 5. = మూఢః: చూ,
మొద్దు. 2; 6. మొరను: చూ, మూర్ఖము.

మోటుకాడు. ద్వ. వి. దళపతి: చూ, సైనికుడు.

మోటుతనము. వై. వి. = మూఢత్వ: చూ,
మూర్ఖము. [మెకము.

మోటు మెకము. వై. వి: చూ, రూ-మొట్టి

మోటువా మెకము. వై. వి. —పై.—

మోట్టాయితము. సం. వి. ఆ. న. ప్రియుని
కథాదులయందు మనసుతగిలి యుండుటను

తెలియజేసెడు స్త్రీలయొక్క కర్ణకంఠా
యనాది శృంగార చేష్టావిశేషము.

మోడము. దే. వి. మేఘావరణము: చూ,
మేఘము. 1-౧౬.

మోడి. దే. వి. బిగువు, బింకము. శకాం. 4, ఆ.

62; చూ, లవణి; 2. గణికాదులు మొగ్గవాలి
కాలికి సమీపమందుంచిన పస్తపు నెత్తుట;

3. వాగైతయొక్క వైఖరి, జిలుగు, గొలుసు
మోడివాగైత: చూ, వాగైత.

మోడు. దే. వి. రూ-మోడు. 1: చూ, మొద్దు. 1;

2. కిక్కి: చూ, పలాలుము. 2; వా.

3. మొలక: చూ, మొక్క. 1; 4. తల నతి
కినచెట్టు; 5. (చేనుకోసిన) కొయ్యగాలు;

అం. 6: చూ, మల్లబంధములు (తద్విశేష
ములలో 3 చూడుము.) [కాశీ. 6, ఆ. 5.

మోడుచే. వై. పే: చూ, రూ-మొగుడుచే.

మోడుపడు. ద్వ. ఆ. కి. రూ-మోడ్పడు:

1. మోడగు: చూ, మొక్కపోవు; 2. మొ
క్కయగు; 3. తునుగు. హరి. ఉ. 8, ఆ.

186: కిచ్చు, మడియు; 4. ఖండితమగు: చూ,
ఎక్కివాలు; పే. 5. మోడుపజుచే.

మోడుపు. దే. వి. రూ-మోడ్పు. 1. నతి: చూ,
హణిగలు; 2. మొగుడుట.

మోడ్పు. వై. పే: చూ, రూ-మోడుచే.

మోడ్పడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, రూ-మోడుపడు.

మోతారు. వా. వి. 1: చూ, రూ-మొహతారు;

2. గౌరవము. “ఎందుకు చెప్పితి నో వినియా మో
తారు నిలుపుకొనుము.”: చూ, మొగ్గు. 1;

3. ఒక్కసారి యిచ్చెడు మందుకొలత.

మోతుబరీ. వా. వి. మంచిస్థితి.

మోతుబరు. వా. వి. స్థితిపరుడు.

మోద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కడలి*: చూ,

రంభ. 2; దే. వి. (1) తములపాపలకట్ట:
మావటము.

మోదకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కుడుము:
చూ, భిక్ష్యము. (చూ, ఉండ్రము); 2. లడ్డు:

చూ, భిక్ష్యము. [ముల్లు.

మోదకీగద. అం. (గద, శిఖరిగద.): చూ, ఆస్త్ర.

మోదమానము. సం. వి. సంతోషించుచున్న 3:

చూ, హోదనము. 2. [సంతోషము.

మోదము. సం. వి. ఆ. పుం. ముదము: చూ,

మోదయము. దే. వి. బల్బజము*: చూ, తృణము. 1.

మోది. వా. వి. వెచ్చేమిచ్చువాడు: రూ-మోడి.

మోదీ. వా. వి. —పై.—

మోదించు. సం. అ. క్రి: చూ, సంతోషించు.

మోదిలు. సం. అ. క్రి. రూ-మోదిల్లు -పై-

మోదిల్లు. సం. అ. క్రి.—పై:—

మోదుగు. దే. వి. (య. 4, ఆ. 5,)* రూ-

మోదువు, పప్పర. (సం).—కనకము, కాన్త

దుర్బు, కింశుకము, కింశులుకము, కిర్మి,

క్షారదుర్బు, క్షారశ్రేష్ఠము, జుహూతరువు,

పర్ణము, పలంకప, పలాశము, బీజస్నేహము,

బ్రహ్మతరువు, రక్తపుష్పము, రుమ, వాత

పోధము, సమిత. (“చూ, సమిత.”)

మోదుగుతోడిమలు. దే. వి. బ. శాలిధాన్యము:

చూ, ధాన్యము. [2. మోదుగువిత్తులు.

మోదుగుమాడలు. దే. వి. బ. 1.—పై:—;

మోదుగుమొగ్గ. వా. వి: చూ, మొగ్గ. 1—౪.

మోదుగుమొగ్గపుల్ల. ద్వ. వి: చూ, శుకము.

వేం, ఆం. 99.

మోదువు. దే. వి: చూ, రూ-మోదుగు*.

మోదెన. దే.వి. రూ-మోదెనము:చూ, శివమల్లి*.

మోదెనము. దే. వి.—పై:—

మోవరి. దే. విణ. (మోపు + అరి) 1. మోపు

మోయువాడు; 2: చూ, బెస్త. ఆం, భా.

ద్వ. 288.

[చూ, హాని. 2.

మోపాది. దే. వి. (మోపు + అది) అపాయము:

మోపి. దే. వి: చూ, ముండమోపి.

మోపించు. వా. పేరి: చూ, మోపు. 8.

మోపిక. దే. వి. భారము (ఓపికపంటిది):చూ,

వివధము. 3. [ఎక్కిడు:చూ, మోపెట్టు.

మోపిడు. దే. స. క్రి. (మోపు + ఇడు.) విల్లు

మోపు. దే.వి. 1. (పుల్లల)కట్ట; 2:చూ,మోపిక;

3: చూ, మార్వి. 1; 4: చూ, మోపుదల.

1; 5: చూ, (సం).—తృణ్య; విణ. 6: అధి

కము: చూ, హేరాశము; పేరి. 7: కట్టు,

పొదవెట్టు, వెట్టు, (సం).—అరోపించు;

8. మోయజేయు: మోపించు; 9. ఆనించు:

(చూ, పినుగు. 2-3): చూ, సమ్మర్దించు.

మోపుకాడు. దే. విణ: చూ, మోచువాడు.

మోపుదల. దే. వి. 1: మోపు. (సం).—అరో-

పణము, అరోపము. (అవ్య).—అతి;

2: చూ, మోపిక.

మోపెట్టు. దే. స. క్రి. (మోపు + పెట్టు):

ఎక్కిడు, ఎక్కుడుపెట్టు-ఎక్కుపెట్టు-

ఎక్కుపెట్టు, మోపిడు. [స్నేహశము.

మోబత్తులు. వా. వి. బ. ఒకకరదీపిక: చూ,

మోమిచ్చే. వా. వి: చూ, మోమోటమి.

మోము. వై. వి.=ముఖ: చూ, రూ-మొగము.

మోముముట్టు. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొగముట్టు.

రామా. 2, ఆ. 20.

మోమోట. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొగమోట.

(దాక్షిణ్యమునకు.—శకం. 4, ఆ. 25.)

మోమోటము. ద్వ. వి.—పై:—(సంకోచించు

టకు.—ఉ, హరి. 6, ఆ. 102)

మోమోటమి. ద్వ. వి. ముఖపీఠి: రూ-మొగ

మాట-మొగమాటము, మొగమోట-మొగ

మోటము, మోమోట-మోమోటము, మొగ

మిచ్చే-మోమిచ్చే, గరును, పుయిలోట.

మోమోడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-మొగ

మోచు.(దాక్షిణ్యపడుటకు.—కాశీ.2,ఆ.37.)

మోయిను. వా. వి. 1. రీతి: చూ, విధము. 1;

2: చూ, బత్తియము. 1. [నిహించు.

మోయు. దే. స. క్రి. (భారము) ఊసు: చూ,

మోర. దే. వి: చూ, రూ-మోర. 1-2 (పశ్వా

దుల దీర్ఘముఖమునకు.—కాశీ. 4, ఆ. 271;

స్వా. 4, ఆ. 27.)

మోరచెంగు. వా. విణ. చిన్నముఖవీణ. రూ-

మోర్చింగు: చూ, వీణ.

మోరట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చోగ*: చూ,

సగివ; 2=మోరు. మజ్జిగ: చూ, స్తన్యము

(మజ్జిగ)

మోరటి. దే. వి: చూ, ప్రియాలము. 1.*.

మోరటిలు. దే. ఆ. కిర్. రూ-మోరటిల్లు. మో
ముమిడికత్తు.

మోరటిల్లు. దే. ఆ. కిర్. —వై.—

మోరతోపు. దే. వి: చూ, వైముఖ్యము.

మోరపక్క. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మోగపాక. దే. వి. (రూ-ఓగపాక-దోరపాక)

చోపిడి, చిన్న గోడలయిల్లు: చూ, నదనము. 1.

మోరా. వా. వి. కాటిపీట: చూ, సింహాసనము.

మోరి. వా. వై. వి.=మోరట. రూ-మోరు:
చూ, మజ్జిగ.

మోరు. వై. వి. 1.=మోరట. —వై.—ఉ,
రా. 6, ఆ. 122; దే. వి. 2. పర్వత శిఖ
రము, పేటు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 76: చూ,
హిమాలయము (పర్వతము).

మోరుండ. ద్వ. వి: చూ, భక్ష్యము.

మోర్పింగు. వా. వి: చూ, రూ-మోరచెంగు.

మోఱకము. వై. వి.=మూర్ఖ. 1. మూర్ఖత్వము:

చూ, మూర్ఖము; విణ. 2. మూర్ఖము: చూ,

మూర్ఖము. [మూర్ఖురాలు: చూ, స్త్రీ.

మోఱకకత్తె. వై. విణ (మోఱకము + కత్తె.)

మోఱకు. వై. విణ.=మూర్ఖ. మూర్ఖుడు. భో.

1, ఆ. 115: చూ, స్తబ్ధుడు.

మోఱకుడు. వై. వి.=—వై.— [మొలము.

మోలము. దే. వి. రూ-మోలము: చూ, రూ-

మోలుగు. దే. వి: చూ, రూ-మొలుగు.

మోలి. దే. వి. 1. పెదవి: చూ, వాలేఱ;

2. మోలిలను చెట్టు: చూ, వృక్షము.

మోవు. దే. వి: రూ-మొవు-మొవు, మోసు.

మోష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=మోసము. 1. దొంగతనము:

చూ, నారణము. 1; 2. కీడు: చూ, హాని. 2.

మోషకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దొంగ:

చూ, హారకడు. 1; వా. 2. కంసాలి: చూ,

స్వర్ణకారుడు. (ఇట్లు మూషకుడు వాడుక).

మోస. వై. వి.=మోష. రూ-మోసము. 1: చూ,

మోష. 1. కాశీ. 5, ఆ. 67; 2: రూ, ప్రమా

దము. 1. కాశీ. 6, ఆ. 6; 3: చూ, పంచన.

మోసగాడు. ద్వ. విణ: చూ, పంచకుడు.

మోసపుచ్చే. వా. స. కిర్. మభ్యపెట్టు. వేం,

ఆం. 65: చూ, పంచించే.

మోసపోవు. ద్వ. ఆ. కిర్. 1: ఓటుపడు, బేలు

పడు-బేల్చుడు, బేలుపోవు. (సం).—ప్రమా

దపడు; 2: చూ, పంచించబడు.

మోసము. వై. వి.=మోష: చూ, రూ-మోస.

(ప్రమాదమునకు.—మార్క. 7, ఆ. 203)

మోసరిక. వా. వి. అంకురము: చూ, రూ-

మోసేరిక.

మోసల. వై. వి.=ముఖశాలా: చూ, రూ-

మొగసల. 1—2—3. (నగరితలవాకిటి

చోపడికి.—సా. 3, ఆ. 199.)

మోసాల. వై. వి.=—వై.—(నగరితలవాకిటి

చోపడికి.—కాశీ. 2, ఆ. 41.)

మోసు. దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4;

2. అంకురము. పర. 3, ఆ. 153: చూ, మొక్క.

1; 3: చూ, మూలము. 1; 4: చూ, మోవు.

మోసేను. వా. వి. పిటీషను.

మోసేరిక. వా. వి: చూ, మోసు. 2.

మోస్తరు. వా. వి. 1. మాదిరి; 2. స్వభావము.

మోహచతుష్టయము. అం: లజ్జా మోహము, విభ

వమోహము, కరుణా మోహము, నిజమోహ

ము. (4) (మతాంతరమున.—ఉత్తమము

కూర్మ మోహము, మధ్యమము మత్స్య మోహ

ము, అధమము మృగ మోహము.)

మోహన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొక రాగము;

చూ, స్వరము. 2.

మోహనము. సం. వి. ఆ. స. 1: చూ, మూర్ఖ. 1;

ఆం. 2: చూ, విద్యలు; 3: చూ, మస్తి

భాణములు; 4: చూ, అస్త్రములు;

5: చూ, ఉపవిద్యలు; వా. వి. (1): చూ, మొహళము.

మోహనపునరులు. అం: చూ, ధాన్యము.

మోహనబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కవూరియె బ్రాహ్మణులు.

మోహము. సం. వి. అ. పుం. 1. అజ్ఞానము: చూ, స్వాపము. 3; 2: చూ, మూర్ఖ. 1; 3: చూ, వలపు. 2; అం. 4: చూ, ఊర్పులు; 5: చూ, సంచారిభావములు (ఓరసిక శేఖరా! ఆసరసిజాక్షి మరుశర హతులచే ధగణికి నొరంగి మమ్మెల్లబలు మారువెతలం గుందించుచేండ్.); 6: చూ, అరిషర్దములు.

మోహరము దే. వి: చూ, వ్యూహము. 1.

మోహరించు దే. అ. కి. (నై. 4, ఆ. 23).

1. రూ-మొహరించు, ఎదురగు, ఎదురుకొను-ఎదుర్కొను, ఎదురుపడు-ఎదుర్పడు, ఎదురేగు, తేలు, తోచు, పొడమోపు, మొగకొను, మొనచేయు. (మి).—అభిముఖమగు;

2. వ్యూహముపన్ను: రూ-మోహరించు; స. కి. 3. మాటొడ్డు: చూ, ఎక్కళించు.

మోహరీ. దే. వి: చూ, రూ-మొహరీ.

మోహించు. సం. అ. కి. 1. అజ్ఞానముపొందు;

2. మూర్ఖిలు: చూ, సామ్యసిల్లు; 3. కామించు: చూ, పలచు. 3.

మోహితుడు. సం. విణ: చూ, వలపుకాడు.

మోహిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మోహింపఁ జేసెడు స్త్రీదేవతా విశేషము: చూ, స్త్రీ;

2. పితృచస్త్రీ విశేషము: చూ, స్త్రీ;

3. నల్లఉమ్మెత్త. *: చూ, హలావుష్పము.

మోళంగి. దే. వి: చూ, ములక *.

మోళము. వా. వి: చూ, రూ-మొలాము.

మోళా. వా. వి. 1. రీతి; 2. తరగతి. [ము. 1.]

మోళీ. వా. వి. గారడీవానివిద్య. (చూ, మాయ

మా

మాంజి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = మంజి. మంజు దర్శమొలత్రాసు: చూ, నూత్రము. 1.

మాంజే. వా. వి. (మవుంజే.) గామముకిండ్ చేరినపల్లె: చూ, సివారు. [మొత్తము.

మాంటు. వా. వి. 1. మొత్తము; 2. సామ్య

మాండము. సం. వి. అ. న. కొబ్బరియుండ,

మోరుండ: చూ, భక్త్యము. 1—2గ.

మాకలి. సం. వి. ఇ. పుం. కాకి: చూ, వాయ సము. [చూ, లవణి. 2.

మాక్తికఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లయుప్పి*:

మాక్తికమాల. అం: చూ, పృత్తిము. 1. (భ, త, న, గగములు. 7—11 యతులు. 11వ ఛందస్సు.)

మాక్తికము. సం. వి. అ. న. = ముత్తియము: చూ, రత్నము. 1. (ముత్తెములు ఏనుగుకుంభస్థలము, మేఘము, పందికోట, శంఖము, మత్స్యశిరము, పాఠపడగ, ముత్తెపుచిప్ప, చెఱుకు, బొంగునెదురు పీనియందు పుట్టును. ముత్తెపుచిప్పయందు పుట్టినవే తఱచుగావాడబడును.); అం. 2: చూ, రత్నములు.

మాఖరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మాఖర్యము. ముఖరభావము, ముఖరత్వము, అప్రయోజకత.

మాఖర్యము. సం. వి. అ. న. —పై.—

మాధ్యము. సం. వి. అ. న. మాఘభావము, మాఘత్వము.

మాద్దలి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మాకలి.

మాద్దీనము. సం. విణ. పెనలుపండునది (పొలము): చూ, హరిసియ. 2 (భూమి. 1.)

మానత్రీయము. అం: వాఙ్మోనము, అక్షమానము, కావ్యమానము. (3)

మానము. సం. వి. అ. న. అభావణము. (ఆవ్య) — తూష్ణీకామ్, తూష్ణీమ్. (తె). — పలుకమి.

మాని. సం. వి. న్. పుం. మానవృత్తుడు, ముని: చూ, సన్యాసి.

మారజినుడు. సం. వి. ఆ. పుం: మార్దంగినుడు, (తె). మద్దెలకాడు.

మారి. దే. వి. రూ-మపురి. 1. నాగసరము: చూ, పీఠె; 2. జీనుగోవి: చూ, పీఠె.

మారీబాహ్మణులు. అం: చూ, ఉత్కళబాహ్మణులు (మారీ, వహతే, వాఘీబాహ్మణులు సామవేదులు. దాహ్మయణ గోబిలసూత్రములకుఁ జెందినవారు. పండాబ్రాహ్మణులలో చేరినతెగవారు. శుక్లయజుర్వేదులు. మాధ్యం దినశాఖకుఁ జెందినవారు.) చూ, బాహ్మణులు.

మార్భము. సం. వి. అ. న. = మొఱకము. మూర్ఖ భావము, మూర్ఖత్వము: మాపము, మూర్ఖము. (తె).—తఱటు, త్వాప్తము, పెడసరము, ముదిగారము, మొఱకుతనము-మొఱటుతనము, మంకుతనము, మకురు, మకురుతనము, ముంగతనము, మోటు, మోటుతనము, మోఱకము, విడ్డూరము. తద్వి. — ౧. (తె).—మొరను, సోటు; ౨. (విణ) మూర్ఖమునకు. — (తె) తఱటు, విడ్డూరము (“చూ, విడ్డూరము. 1—2”.)

మార్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అల్లియ: చూ, స్థావరము. 1; 2: చూ, వన. (1). [ములు.

మార్వీవిధానకరణములు అం: చూ, ప్రమేయ మాల్యము. సం. వి. అ. న. మూలబలము.

మాపకము. అం: చూ, భావదూషితములు.

మాష్కర్మము. సం. వి. అ. న. ముష్క-రభావము, ముష్కరత్వము.

మాసలము. అం: చూ, ఆస్త్రములు.

మాహూర్తికుడు. సం. వి. అ. పుం: రూ-ముహూర్తుడు, మాహూర్తుడు; జోన్యుడు.

మాహూర్తుడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

మాళి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, హరి ప్రియ (భూమి. 1.); పుం. స్త్రీ. 2: చూ, సిగ. 2; 3. కొప్ప: చూ, వేసలి. 2; 4. కిరీటం: చూ, సీసకము. (1); పుం. 5. అశోకము*: చూ, హేమపుష్పము.

మృ

మృంగ. దే. వి. రూ-మంగ*: చూ, శ్వసనము. 3. మృంగబడు. ద్వ. అ. కి. మృంగు, కుంగు, హరి, ఉ. 2, ఆ. 122: చూ, సుగ్రు. 4.

మృంగు. దే. అ. కి. —పై.—

మృంచిలి. దే. విణ. నొచ్చినది.

మృందు. దే. అ. కి. 1. చేచ్చే: చూ, మరణించే; 2. చేదియ: చూ, నదమదమగు; 3. నొచ్చే: చూ, వేసరు. 4; 4: చూ, సోలు. మార్క్. 1, ఆ. 248.

మృక్కు. దే. అ. కి: చూ, రూ-మక్కు. 1. మృక్షము. సం. వి. అ. పుం. తనతత్వమమఱుగుపుచ్చేట.

మృగ్గు. వై. అ. కి. = మృక్. 1. చేచ్చే: చూ, మరణించే; 2. నష్టమగు: చూ, వమ్మునోవు; 3: చూ, విహ్వలించే. పంచ. నా. 3, ఆ. 86.

మృదిమము. సం. వి. న్. పుం: చూ, మెత్తన. 1. మృబ్బు. దే. వి: చూ, రూ-మబ్బు. రా. వి. 2, ఆ. 80.

మా

మాగికు. దే. వి. రూ-మాకు, మాను-మాగిను, చెట్టు*: చూ, పృక్షము.

మాగిగన్ను. దే. వి. (మాగిగు + కన్ను) సోలిన కన్ను. భో. 5, ఆ. 117: చూ, లోచనము.

మూగన్ను పడు. ద్వ. అ. కి. మూగన్నగు,
కొద్దినిద్దుర మొదలిడు.

మూగను. దే. ఆ. కి. చూ, సోలు.

మూనిపనుపు. దే. వి: చూ, రూ-మానిపనుపు*.

మూనిపోటుపులుగు. దే. వి: చూ, బెబ్బులుగు.

మూనిబంక. వా. వి. నిర్వాసము: చూ, బందన.

మూను. దే. వి. 1: చూ, రూ-మూను*;

2: చూ, కాండము. 10. [పులుగు.

మూనుగోయిల. దే. వి: చూ, మూనిపోటు

మూనుతోలుచుపిట్ట. ద్వ. వి - పై.-సాం.తి.11.

మూనుదేలు. దే. అ. కి. చూ, మూనుపడు.

విక. 4, అ. 219. [చూ, వానరము.

మూనుదిమ్మరి. దే. వి. రూ-మూనిమ్మరి:

మూనుపడు. ద్వ. అ. కి. చూ, స్తంభించే.1.

మూనుపాటు. ద్వ. వి: చూ, స్తంభనము. ఉ,

వారి. 5, అ. 112. [చూ, మూనుపడు.

మూనుపిలు. దే. అ. కి. రూ-మూనుపిల్లు:

మూనుపిల్లు. దే. అ. కి.—పై.—

మూనుపెట్టు. దే. స. కి. మూనుపడజేయు.

భాగ. 8, స్కం. 32.

మూనుమనికీ. దే. వి. రూ-మూనుమనికీ. కోతి.

అచ్చ. యు, కాం. 101: చూ, వానరము.

మూనుసెందు. దే. అ. కి. చూ, మూనుపడు.

మూనుడు. ద్వ. అ. కి.—పై.—

మూనిమ్మరి. దే. వి: చూ, రూ-మూనుదిమ్మరి.

మూనుమనికీ. దే. వి.—పై.— [5, అ. 82.

మూలు. దే. అ. కి. చూ, సోలు. మాగ్గు.

మూలుదెంచే. దే. అ. కి.—పై.— విక.

7, అ. 102.

మూలుచే. దే. పే. మూలజేయు: రూ-చూలుచ్చ.

మూలుచ్చ. దే. పే.—పై.—

మి

మింగు. దే. స. కి. ఎరగొను, కడిగొను,
కముచే, కవ్వ, గుక్కొను, తెక్కిొను,
(సం).—కబళించే, గిరిసింహ; తద్వి.—
గుటకజేయుటకు.—(సం). గిరిసింహ. (మిగ
తవానికి “చూ, సాపడు.”).

మింగుడు. దే. వి: కమి, మింగుట-మింగు
డు. తద్వి.—గుక్క-గుక్క. (సం).—
ఉద్దిరి, ఉద్దిరణము, కబళనము, గిరణము,
నిగరణము, నిగరము. (చూ, సాపాటు.)

మింగుడుపడు. ద్వ. అ. కి. కబళితమగు.
మింగువాడు. వా. వి. నమలకనే తినువాడు:
చూ, గిరిసింహపు. తద్వి.-నమలితినువానికి.-
(తె) తినువాడు. (సం).—గిరిసింహపు.

ము

ముక్క. దే. విణ. ముక్కిపోయినవడ్లు. పాండు.
4, అ. 147: చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము.)
“ముక్కపాయలకు భరతమ్మన.” (ము
క్కపాయలనియే వాడుక.)

ముక్కడి. దే. విణ. తుద్రము: చూ, స్వల్పము.
ముగ్గు. దే. వి. రూ-ముగ్గు. పరిక: చూ, రంగ
పల్లి.

ముగ్గులు. వా. వి. బ. (రూ-ముగ్గులు.) 1. పే
చీలు; 2. చిక్కులు; 3. తంత్రములు.

ముచ్చిమి. దే. వి. దొంగతనము: చూ, హర
ణము. 1.

ముచ్చిలి. దే. వి.—పై.—

ముచ్చిలించే. దే. స. కి. (రూ-ముచ్చిలించే,
ముచ్చిలు-ముచ్చిలు.) అపహరించే: చూ,
సడపు.

ముచ్చిలిపోటు. దే. వి. నిద్రపోపు చేండగా

పైబడి చేయుయ్యధము: చూ, యుద్ధము.
మృచ్చిలు. దే. స. కి: చూ, మృచ్చిలిం
చు; 2: చూ, వంచించు.

మృచ్చి. దే. వి. 1. దొంగ: చూ, హాసకుడు.
1; 2. అరటిపువ్వులోని స్త్రీకేసరము: చూ,
దొంగ. 2.

మృచ్చిగోర. దే. వి. పెద్దదొంగ: చూ, హాస
కుడు. 1. [రాత్రి.

మృచ్చిహిద్దు. ద్వ. వి. అర్ధరాత్రయ: చూ,
మృచ్చిహిపు. వా. అ. కి: కొల్లపోవు,
చెడు, చూఱపోవు, దొడ్దవోవు, పటివోవు.

మే

మేగిగు. దే. స. కి. చూ, రూ-మేగు. (అవ
రించుకొనుటకు. - ౧ర్వ. 3, ఆ. 7.)

మేపు. దే. స. కి. - పై. - (రూ-మేపు)
(పూయుటకు, - ౫ 5, ఆ. 195.)

మె

మొక్కు. దే. వి, స. కి: రూ, రూ-మొ
క్కు. 1-3. (అ. కి: మొక్కు; స. కి.
మొక్కు అని క.ర.) (నక్షత్రరించుటకు. -
జై. 5, ఆ. 169.)

మొక్కుడు. దే. వి: చూ, రూ-మొక్కు. 1.
మొక్కుబడి. దే. వి: చూ, మొక్కు
బడి. 1-2.

మొక్కువాడు. వా. వి: చూ, వందారువు.

మొగ్గబడు. ద్వ. అ. కి: చూ, మోకటించు.

మొగ్గతిలబడు. ద్వ. అ. కి. రూ-మొగ్గ
తిలబడు: చూ, మోకటించు.

మొగ్గతిలబడు. ద్వ. అ. కి. - పై. -

మొగ్గతిలు. దే. అ. కి: చూ, మోకటించు.
(రూ-మొగ్గతిలు.)

మొగ్గతిలు. దే. అ. కి. - పై. -

మొగ్గ. దే. వి. 1. ఎక్కువ. కళా. 3, ఆ. 264:
చూ, హేరాశము; అ. కి. 2: చూ, మోక
టించు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 168; 3. అడల
గారు, డిందు: చూ, సుక్కు. 4.

మో

మోగు. దే. అ. కి: చూ, మొరయు.
రామా. 8, ఆ. 117.

మోగుడు. దే. వి. మోగెత: చూ, స్వరము. 2.

మోగెత. దే. వి. - పై. - భో. 4, ఆ. 6.

మోడు. దే. వి. రూ-మొడు. 1: చూ,

మొక్క. 1; 2: చూ, మొద్దు. 1. స్వా.

3, ఆ. 46; 3. మూర్ఖుడు. రామా. 8, ఆ.

149: చూ, స్తబ్ధుడు; 4: చూ, రూ-మోడు. 5.

మోడువడు. ద్వ. అ. కి: చూ, మొక్కపోవు. 1.

మోయు. దే. అ. కి: చూ, రూ-మొరయు.

మోల. దే. వి. 1. ఎదురు. విజ. 3, ఆ. 126:

చూ, ముందట. 1; దృ. 2. పురోధకము:

ఎదుట, ఎదురుకట్టల-ఎదురుకట్ట. [చూ, వీణె.

మోలు. వా. వి. ఉరుము, ఊడెడువాద్యము:

మోవు. దే. అ. కి: చూ, రూ-మోగు.

మొ

మొంతము. సం. వి. అ. న. తలయంటు: చూ,
స్నానము. 1.

మూ

మూనము. సం. విణ. వాడినది: మిప్తము.

హూని. సం. వి. ఇ. శ్రీ. (పుష్పాదులు) వాడు
ట: క్లమధము, క్లమము.

మి

మిప్తము. సం. వి. 1: చూ, మ్మనము; 2. స్పష్ట
ముకానిది (మాట), అవిస్పష్టము: చూ,
శబ్దము. 2.

మే

మేచ్చదేశము. సం. వి. అ. పుం. భారతపర్వము
నకు తుదనుండెడు కామరూపాది పృథ్వీం
తదేశము: చూ, నీమ (1) (దేశములు.)

మేచ్చముఖము. సం. వి. అ. న. రాగి: చూ,
లోహము. 1.

మేచ్చుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. మెంచే. గో
మాంసభక్షకుడై సమస్తాచారములను వదలి
యవ్యక్తముగా మాటలాడుచే నర్తించేవా
డు. తురుష్కుడు, మహమ్మదీయుడు.
(తె).—తురక, మలక, మెంచే; 2. పాప
రతుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

అనుబంధము.

ఘోరబాహులు. అం. ఉత్తరమున కచ్చ
సింధుకాఖ్యయు పశ్చిమమున సముద్రమును
దక్షిణమున కాంబేసింధుకాఖ్యయు తూర్పున
అంబాభవాని మొదలు నర్మదానదివరకుండు
కనుమల వజ్రము గల దేశము ఘోరదేశ
మనబడును. వింధ్యపర్వతమునకును నర్మ
దా నదియునకును ఉత్తరముననుండు విస్తార

పరిదేశము ఘోరములోఁ జేరియుండినను
ఇందలి బాహులు ఘోరములనబడి పంచ
దాహిడులలో జేరినవారై యున్నారు. వీరి
లో అగస్త్యులవారు అను బాహులు,
అక్షయమంగళులను బ్రాహ్మణులు, అనావలను
బాహులు, బౌద్ధవ్యబాహులు, కపిల
బాహులు, ఖదాయతీ బాహులు,
భేడావాలరను బాహులు, గయానలీ
బాహులు, గుగరీబాహులు, గోమతి
వాలరను బాహులు, చావిషులను బా
హులు, జంబుబాహులు, ఝూలోరా
బాహులు, తపోధనులను బాహులు
లు, తలాజీయ బాహులు, దధీచి బా
హులు, నర్సిపర బాహులు, సారా
శర్య బాహులు, తవాలరను బా
హులు, భార్గవ బాహులు, మోతా
లలు అను బాహులు, యజ్ఞికవాలరను
బాహులు, రజవాలరను బాహులు,
వటులులను బాహులు, వశాంధ బా
హులు, వాల్మీకి బాహులు, శ్రీమతి
బాహులు, కుజబాహులు, బాహులు,
ఇత్యాది. (వీరవాచరములాయాపదములకడఁ
జూచుకొనఁగలము, బాహులు.

తాజా:—“అ” చివరవజ్రముగల
అనుబంధము, “అ” మొదలు “అ” తుద
వజ్రము నాలుగు భాగముల అనుబంధ
మున్ను “అ” చివరను చూడుము.

